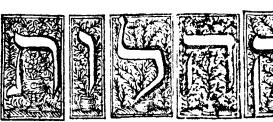
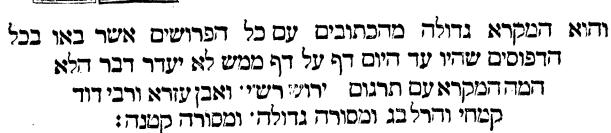
אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה' להבין משל

הועתק והוכנס לאינטרנט חלק רביעי www.hebrewbooks.org ע"י חיים תשס"ט

והמקראות מתורגמים מנוקדים מוטעמים ונמסרים על פי דרכי הסופרים קדמונינו אנשי כנפת הגדולה והס פרים הבאים אחריהם אשר על משעולם ומסלולם דרכנו בציון אותיות הלויותי וקטנות וגרולות ועקומיתי ונקוד שרבה על הכתב וכתב שרבה על הנקודי וסתומות ופתוחותי ונכתב ולא נקרא ונקרא ולא נכתב ואותיות מנוזרות כל אלה מוגים נם רב העיון כפי כח אפשרי

ונקהל עליהם קהילה גדולה מהכמים גדולים מפורסמים בישראל גדול שמס ונורע בספריהם וחדושיהם ה'ה פירוש תורת חסד להחכם השלם הרופא המובהק הר"ר יצחקיעבץ בן החכם השלם כהר"ר שלמה יעבץ ז'ל: ופי להחכם השלם הר"ר יוסף אבן יחייא משועי יהודה: ופי להרב המוסמך אביר הרועים מהו"רר עבריה ספירנו ופי קו ונקי להחכם השלם הישיש כהר"ר דוד בן יחייא בכ"ר שלמה ז"ל: ופי׳ המאירי להגאון מורר"ר מנחם לבית מאיר: ופי׳ הגאון הרמבן ז'ל ופי׳ הרבר׳ אברהם פריצול יפי׳ אוהב משפט ומשפט צדק

להגאונים ספורנו ותשב"ץ ז"ל . גם פי׳ הרל בג על דניאל ועל המש מגלות ופירוש מהר"ר מאיר עראמת על שיר השירים:

ŭ

UUU

ועוד פירוש קצר מלוקט ממפרשי הכתובים כמבוחר בהקדמה חשר פי ה' יקבנו מנדחת ערב

בל אלו נקהלו בקהלה אחת ונאספו באסיפת קודש בסדר יפה מאוד ונהדר בכל מיני הידור כפי כם אכושי על ידי החכם התורני פיהור"ד כשה פרנקפורט דיין דק"ק למשטרדם בעל המחבר נפש יהודה - וזה ינהמנו - ושבע פחילות -להחכם השלם התורני תהור"ר שמעון פרנקפורט זצ"ל בעל המחבר ספר החיים יוספר תנוי:

נרפם

בכית ובדפום של הריין הגיל לפרט כי שם נקהלו לעמק ברבה כי שם ברכו את ה' עם הכולל לפ'ק:

כלך יפה רעיתי ומום אין בך: והמשכילים יזהרו כזהר

הקרמת תורת הסד

אחת בהקדמת ספר יפק דצין לתבתי וגליתי כל כונתי כהדפסת ספרי אלה על כן לא באתי בעת זולתי להודיע כי בפפר תהלות ה' והוא ביאור לספר תהלים הבאתי ביאול מאתרי רבים מר"זל ועריכים רבים אם ממה שחכני ה' בהם ואם ממה שמצאתי כתוב אם ממה ששמעתי מפי אבא מארי ז"ל ואם ממה שלקטתי ממה שבא לידי מהרב ר' מנחש פתחיריו ל ומהה"ר שלמה חלטוכטופי וממהר"י בי רב וממהר"ים ומדרופי החפיד וחכי ז"ל י ובפי' משלי הנקרא למודי ה' הבאתי ענינים רבים מהחשיד זקני ומרבנים רבים וניאור מאמרים רבים מר"ול בבפי איוב הנקרא יראת שדי הכפתי מהרכ ר'שמריא הזיקרטיע"ה וממ"הר דוד קמחי והם"ר משה קמחי אשר עדין אינם נדפום ומה"ר מנתם החאירי ונפי' שיר השירים הנקרת קדש קדשים הנחתי בקיצור דברי החסיד במ"הר יהודה ן שושן ז"ל וכמח"ר יוסף הכהן בן ארדוש ז"ל ובפי רות הכקרא למת לדיק הכאתי פירושו בפלחו של החפיד וקליע"ה וכל מה שכמלא אתי מכמ"הר פוליתן ן יעים ע"ה והבאתי בו בקילור ביאורו של מהר"ין שושן ושל מהר"י ב"קין ע"ה ובאור ספר אחד שכא לידי ולא ידעתי שם מתברו וביאור מאמרי ר ול ובפירוש איכה הנקרא נדקת תחים הבאתי בו מדברי אבא מארי ע"ה וכל מה שנמצא אתי מכמ"הר סוליתן ן' יעיש ובקיצור דברי מהר"ין' שישן ומהר"י ג'אקין ע"ה ודברי השבר החתום הנו" ובפירוש קהלת הנקרא שערו מדע ביארתי הרבה ממאמרי ר"ול והבאתי דרושים רבים באמתיים ועכיכים רבים ויקרים ובקיצור דברי כמ"הר יהודה ברבי שמריא ע"ה י ובשי אחשירום הנקרא עתרת שלום הבאתי מה שנמלא אתי מכמ"הר סולימןן' יעיש ובקיצור - דברי מהר"ין' שופן ומהר"י באקין ע"ה ודברי הספר הת זום הכו" וכיאור מאמרי רו"ל וערינים - רבים אם ממה שאכני ה' בהס ואם ממה ששמעתי ואם מאבא מארי ע"ה י ובפי' דכיאל הנקרא ברכת ישרים ביחרתי ג"כ מחחתרי ד"ול - וחתרי בואי לכלל ביאור ספרי אלה ביארתי ג"כ מעט שלער מספר

הודעתי באמנה למיודעי כי גם כי מספר יפק וצון הדכסתי שלש מאות ספרים עתה מות הספר אינני מדפים כי אם מאתים אם לסבה הכתובה - בספר ההוא נאם יען כי חושב אכי שיעלה ספרי אלה למאה כי רים וצריך אני להדפטתם קדוב לשלשים אלפים לבנים וחה מני יהליך אם יהיו יותר ממחתים פפרים ' וה' יפיה בעורי אכ"יר :

טולא וכחמיא וקראמיו בשם מושיע הושים:

ברוחפיו יסובב העגלות רצונו תעשנהכל המולות הדרו אערוך תמיד במלות םשוש לביפני צורי לחלות

אגדל אל אשר כל הגדולות ובשמו אבתבה כפר הפלות

נאם אברהם ב'ר מאיר אבן עזרא הספרדי

ספר תהלות יש בומזמורים ושם המשורר או המחבר כחוב בראם המזמור ויש מהם רבים בלא ופר שם המשירר כמומור הרחשון גם השני ומומור יושב בשתר עליון וחשר אחריו ומחלוקת גדולה ישבינות המפרשי יש אומריש כי כל הספ'לדוד והיה נכיא והעד כמלות דוד איש האהי'וככה לא נמצא בספריכו כי אם על לבית ועוד שאמר בדבריו האחרונים רוח יי׳ דבר בי כמו הדובר כי ועוד ומלחו על לשיני ומלאנו שם ידוחון מחובר עם דוד בחזמור והיה כן כי המומור לדוד וכתכו לידותין לנגן כי הוא אחד מהמנלחים וככה לשלמה אלהים משפטיף למלך הן נכוחת דוד על שלמה בנו ותפילה למשה איש החלהים הוא לדוד ונתן החומור לבני משה לשתוהל ובניו וכבה כל מזמור לאסף ולבני קרח לאחד מבני הימן נכד שמואל בהיה מבני קרח ככחוב בדברי הימים ועל נהרות בבל גם אלהים באו גוים בנחלתה נבוא" דוד שהתגבא לעתיד על דרך הנה בן נולד לכית דוד יאשיהו שמוזים חחרים אומרים כי אין בספר הזה נבואה לעתיד ובעבור זה בתבוהו הקדמונים עם איוב ומגילות והעד מומוד ושיר ותפלה והמרוכי על נהרות בבל חברו החדמן המשוררים בבכל וכבה אחרו כי כל מומור לבני קרח הוא לאחד מן המשוררים מבני בכי הימן שהיו . בבבל ודבריה' יורו על הגלות ולא ימלא ככה בדברי דוד ואמרו כיגם אכף שם

משורר היה בכבל ואינכו אסף המנלח שהיה בימי דוד וככה איהן האורהי אבר מזמור בהכרת מלכות בית דוד בימי לדקיהו והמזמורים שאין כחוב עליהם שם לא ידעו החחברים זה ספר תהילו'שם המחבר וככה לכני קרח להחד מזרעו ולח ידעו שמו והשדי תמימי דרך דבד נער מלערי יכרא היה לו כבוד ממלכי בכל והעד במה יזכה נער נעיר אככי ונבוה גם כי ישבו שרים בי כדברו - ודעתי כיטה עם דברי הקדמיכים ז"ל כי השפר כולו נהמר גרות הקודש ולמה תמהו ממלת שיר והלה שרת האזינו תוכית גם תפילה לחבקות גם התנבח על לשין הלדיקי עד חנה יו שיעתי ובספר ישעיה למה חחענו יי מדרביף וכל מזמור כחו ברחשו לדוד היח לדיד או לחחד מן המשוררים המחנבחים על דוד על דרך לשלחה הלהים משפטיך למלך חן שגם הוח להחדמהמשוררים על שלמה וחפילה למשה הוח למשה ומזמור להכף גם הוח לחלף חן שגם הוח להחדמהמשוררים על שלמה וחפילה למשה הוח למשה ומזמור להכף גם הוח להכף שהיה בימי דוד וכחוב עליו הכבא על ידי המלך ולבני קרח לבני הימן המשירר וכולם היו בימי דוד וכחיב על הימן חוזה המלך ולשלמה לחחד המתנבהי' על המשיח בנו כאשר נקרא שמו ודוד עבדי בשית להם לעולם על דרך וחתה חל חירת עבדי יעקב והמומורים שחין כחוב ברחשם שם הדם יחבן שחינן לדוד הולי הם לדוד כמומיר הודו ליי' קרחו בשמו שחין שם שם דוד והוא לדוד וזה מפורש בדברי הימים כי דוד חיבדו על הארון ונחנו להסף המשורר ולחה חמהו מפרשים בעבור שאין בתחילת הספר נכואח דוד כי אין ספק בין הישראלים בי ספר בראשית משה אדוגינו בחבו בי ככה קבלו אבותינו הקדושים ז"ל אע"פ שאין בתוב בתחילה וידבר השם אל משה

המקהיל קהלות ברב"ם

משה פרנקפורט כבר דברתי דברי בהשלשה חלקים על החורה ולביחים החבונים ואחרונים מעשה הספר הנכבד והנורא הזה כחשר נדעם מהז כמה פעתים ומם בם עתה חשר הוספתי עליו חוספות מרובה ספרים נכבדים יקרים ורמים בחיכות ובכמות כהשר ידוע ונגלה לעין כל וכל עין רוחה תעידה ישבחו זיפחרו זירוממו אח מלחכת הקודש הזה על כל חשר קדמיו והכל יחמרו לא נרחה כמוה מהז היתה מלחכת הדפום מפורסם ביני חינשי כי לח חסתי על שום הוצאה הן מה שמוגע לשלחכה עלמו חו למכשירי הדפום ומה גם שקניתי הספרים שהולרכתי לספר הזה בדמים יקרים יש מהם לחמשים וששים זהו' עד שאם הלטרף סך כל הספרים הכלולים בפפר הזה עם ספרי בתיבת יד יעלו לכמה מאות זהו'ורף גם בזה אינם שכיתי' ליקח כי הם לעתים רחוקים אחת החד מהורעים ומטולאים וחה גם מי שיש לו הספרי רובם או כולם בידו הלא ילאה לחפש אחר פירוש פסוק בכל הספרים הנה וכי גדלה הטרחה בעיניו יסלק ידו מהם וינים הדבר בספק אצלו בלי יודע לו המיחות הענין כי כמשת כבד יכבד עליו לבלה זמנו זמנים הרבה לשוטט מספר לספר לעיין החר ענין חחד והיה הדבר ממש כנמנע מהאפשרות ועי"כ היו השפרי הודש משח"כ כאן נמצא כל הספרים העקרים אשר פירשו וביארו העשרים וארבע בביא ר אמחי עד שכמעע רגע ימצא מבוקשו בלי טורת מונחים בקרן זויות ואין דורש להם -כלל - וכ"ש שהוא תועלת מבוחר למי שאין ידו משגח לפזר סך רב כפי המנטרך לספרים רבים ונכבדים הללו ונוסף על כל הנ"ל הבאתי מנחתי פירוש קלר מלוקע מספרי הגאון המפורסם בישרחל בפירושו פירוש חמתי מהפנים לחורה ה"ה מוהר"ם חלשיך זנ"ל ושחרי חבורים נכבדים ומטע מזער שהוספתי משלי מחשר חנני בחוכן לחדם דעת מבש בקינור נמרץ כי קצרה היריעה תלהכיל דברים רבים וגם פרדת הזמן לא הניחוני לזה כי היה עלי המלאכה כבד מאד זידי משה כבדים מכל ההוצאות המצטרכי למלאכה וחף שהיה לי קצם חתימות מיחידי סבולה אשככזים וספרדים שלקחו מחני דפים בכל שבוע קמי שמיה גליה שלה היה מספיק כי הם החלי ברויחוהיה לי מכרה דבה חלי כחמה זהיה לי דאגה גדולה להמציח כל המעות המצטרך לגמור המלחבה כי כל יום היה לרתי מרובה מחבירו עד פגם בלילה לא שכב לבי ולא שקטתי ועדין לא ינאתי ידי חובתי מלבד שארי שרדות המטרידות כסדרן ושלא כסדרן ולכא בכיסא תליא ט"כ לא יכלתי להעתיק עיוני בכל המלטרך וכחבתי דברי בקלור ובמהירות וידופ דברי החכם החהירות אינו בפוח ממכשולות אי לזה הבקש מאלקי הלבאות בוחן לבית וכליות יכפר בעד אם שניחי בדבר מה שפרשתי במנחתי ומאנשי חסד בני ישראל אבקש שידונני לכף זכות ואם יראו דבר מה שלא יעלה לרצון להם כתיב יחלו הדבד בי ולא בספרי הגאוני' אשר לקסתי הדברים מהם 👚 גם הודיע שכל מגמתי בפירושי במנחתי הות לבחד המקרח דרך פשט אמתי והדחקתי כדוד דרך הדרש כי אם באיזה פעמים מעטי מספר הבאתי איזה דברים בקילור ע"פ הקדמה אחת דרך דרש קרוב לפשט והרוב צאמת כדי שיהיו דברים ניחים לכל מעיין ולחלק הרביעי הזה פי קראתי מנחת עדב י והעעם כבר אמורה בשלהי חלק שלישי לנביאים החרונים י עיין שם י זרי משה וכפי פרושות השמימה שיהיה לרגון לפניו מנחתי בריח ניחום מנחת יהודה וירושלם: ויוכני לוכות הרבים ללמוד וללמד ולטשות ספרים הרבה כחשר עם לבבי בכפלי בפלים: ולהשלים עבודתי עדו ערב עבודת שמים יויהיד עיני בחורחו החאירות עניים יומצרה לרוחה יוליאגי ולחדש כנשר נעוריים י חדש ימינו כקדם יחיינו מיוחים : חורך ימים ושנות חיים . עד יבא מורה לדק מקבן פזוריים בבי"א:

ואלה שמות הספרים ופירושים הנוספים על המקרא נדולה שנדכסו מאז

אשרי עין ראתה כל אלה

	_		
חהלורה ה' על חהלים:		על התורדה	
אבן יחייא על הנ"ל:	ו"ז ז	-	
ספורנו על הניל:		חוקוני :	×
ר' מנהם המאירי ואבן יחייא על משלי:	ימ	הרלב"ג:	٥
קו ונקי למהר"ד דוד אבן ייחיא על הנ"ל:	>	פי' ספורנו:	3
ירארת שרי ואכן יחייא על איוב:	נ"א	אמרי נועם:	7
הרמ"בן על הנ"ל :	ב"א ב"ב	קומץ מנחה:	n
י" בו בן על יוכל ר' אברהם פריצול על הנ"ל:	ב"ג		,
אוהב משפט ומשפט צדק:	כד	· · · · · · · · · · · · · · · · · · ·	1
קדש קרשים על שיר השירים ואכן יחייא:	""ゴ	מלב אהרז לקוטים:	7
פי' ספורנו והרל"בג על הג"ל:	כ"ו	מגחה קטנה:	ń
פי' ר' מאיר עראמא על הנ"ל:	נ"ז	ועל האחרונים	, ,
צמה צדיק ואכן יחייא והרל"כג על רורת:	כ"ח	· · · · · · · · · · · · · · · · · · ·	
צדקת חמים ואכן יהייא על קינורו:	כ"מ	רלי פו על ישעיה:	19
ספורנו ואכן יחייא והרל"בג על קהלדת:	- 4	אורים ותומים על ישעיה וירמיה:	1
אבן יחייא והרלב"ג על אסחר:	بأر	לקוסי שושנים על הנ'ל:	×" *
ברכת ישרים וכן יחייא על דניאל:	ΞĹ	מנחה גרולה:	۲″۲
בו בווישו בי וכן יון היבי ובאו. הדלב"ג ורד"ק על הנ"ל:	לא לב לג ל'ר	על הכחובים	
מושיע חוסים ואבן יחייא על עזרא ונחמיא:		מהור"ר שמואל אלמושנינו על הושע ועבדי ויונה ומיכה וזכריה:	2779
שמעוני ואכן יחייא על רברי הימים	ה''ר ליינ	ביוון יו טבווא אינד וחבקוה: ספורנו על יונה וחבקוה:	744
מנחרה ערב:	,04	מהו"דר יצהם גרשוו על מלאכ":	1 10

הקדמת אבן עורא לפול אחת גדולותיו נקלות ז

ויריק כל צבאיו על מסלות:

עלילותיו פליאות גם מגולות:

יקרות כי בכתם לא מסולות:

וכל חפצי לכוגן לו תפלות:

והוא עזרי להחל גם לכלות:

(".")

דברי בן המחבר

בשבח הספר וביאורי אביו מדבר י והתגצלותוי על שגנתוי

היום הקרבתי שיחתיוהודחי זו היא הדרתי כי י דע אני ערכתי ערך קטן כי לא באחי לכלל שנים י והחכמה מאין חמלא י כי ימים אין כאן י ושכים להודיע חבמה ומהראוי להיות נחבח חל הכלים להיות נכלם :נבוש מליקרב חל הקודש הפכימה להגי"ה בדברי רמים ונשאים פירוש המקרא כי רבים המה אשר הקהיל משם אבי אבי רבי ותורי בקהלה גדולה המקרח גדולה י אך כי לטשות רגין אכלי ורגין אדוני ומורי טטרת ראשי אשר לוני להשים עין השגחתי על המלאכה המפוארה הלז ולהיות בשנה לדבר מנות רבה וכמש"ול כל המגי"ה דבר חחד מן החורה כחילו קבלה מסיני ומה גם המרו ז"ל הין מסרבין לגדול כל שכן לחדוני ח"מ ורבי שי חשתי ולא התמהמתי לעשות מנחכת שמים בוריזות ולח בעללתיים ' בעילה פקיחה ולח בשינת עפעפיים י לילות כיומיים י להיות בר ונקי בלי שיגיים י מחירות ובקירות כוהב פרוויים י הך את זה חבקש וחתחנן בשטוחי ידים ' ובהכרעה על אפים אם החנח יחנה איזה שניאה השר לה שלטה בה ענים ' אי לואת ישלח לי חלהי השחים ' ויבריעיני נובית בכף מחונים : כי שגיאות מי יבין לאשורים : ואשתחוה ואקוד על ברכים : להכתוב בסכר המיים : ולראית בבנין ליון וירושלים : בב"יא :

אז ראיתיי כי נגפרה מלאכתיי שרתי שירתיי על המוגפר ברכתי:

ש בחו מי ימנה : היא העולה על כלנה : בכמותה ובאיכותה : אז מלאכת הדפוס נראתה ' לא נעשה כמותה : בעילותה ומעלתה : אילו פינו מלא רינה: עד החצי לא הגיענה • עין רואה תעידתה: ותיות מהכימות : סדורות בתמימות : לא נראה פגימתה :

םדרה אין ערוך : כשלחן ערוך : כמטעמים טעימחה :

דיו וניירה: כחמה ברה: וירה בזריחתה:

בוי המפרשים ' עדר צאן קרשים י בצרור החיים צרורתה:

ב נחת בקמצה - מלא חפנים נקמצה : על התורה אוכרתה :

יחתו נופת תטופנה : במנחה קטנה : תורת אמת לאמהתה : יר הגדולה מנחה גדולה הריפתו ובקיאותו גראתה:

בחר ונקרב : במנחת ערב על הכחובים פרשתה :

או גא הנמצא כזה: מעשה אמ"ו מזה בן מזה: אשר ידו עשתה:

תשלם המלאכה בשנת ויביאן לן את הכנחה זיום יוצאת בנות ישראל בהינגתא:

ואלה דברי המגיה מהמקרא

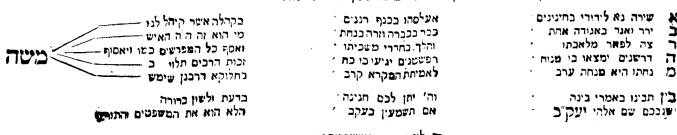
זה היום שקוינוהו מלאכוה כי יום בשורה היום הזה ורב עוב לבית ישראל אשר גמלם ברוב רחמיו וחסדיו השוכן אתם בחוך לרחם לי לר ויושיעם וישלח עזרו הנה מקדש להתחיל ולגמור זהת התורה ונכיחים וכתובים בהצבע אלהים חיים. מדבר מתוך האש וכפטיש יפונץ. סלע מה פטיש זה מחחלק לכמה כילולים הף דברי תורה בן בם דברי המפורשים הקדמונים והחחרונים חחוו שיעו"ר לשיעורין קתני כי כמה פעמים הישיבו החחרונים מה שלא השיבו הראשינים בי מקום הניחו להם להתגדר בהם כי אלו ואלו דברי אלקים חיים והדברים עתיקים כי תעתיק יומין נתנו עתיקין חוקים כרחי מולק חמיד עיני ה' בם יביעו וידברו כח'ק עתקו וגם גברו חיל חנשי חיל במלחמתה של חורה לוה לנו קהלות משה לכני ישרחל למורשה לחרי סוח לעבדה ולשמרה לעבדה לעסוק בחורה ונשמרה לשמרה מלוחיה להורות לנו הדרך נלך בו דרך הר"ב ודרך היחיד יחידו 'של עולם י ומה לי לשבח יקר חפארת המלאכה השר עשה משה ולח יקרני כההוח מדרבכן דחמרו ליה משה שפיר קחמרת ובמקום שחמרו לחס"ום פיו אין רשמי שלח לחס"ום - ע"כ חבלום פי ושפתי לדבר בשבח המלחכה חשר עשה משה לעיני כל ישרחל ירחו וישמחו כי יוכלו לקרת במקרא מפורש ושום שכל והבין במקרא - כי אין המקרא מסר כלום - כי מה שחסר כאן במפורש אחד נאמר ונגלה כבוד ה' במפורש אחר : והחר החרון חביב ה ה השכם התורני מהור"ר משה פ"פ דיין דקהילתנו אשר עשה קותן מנחה ומנחה גדולה וקטנה ומנחת ער"ב. עריבים דכרי סיפרים שפרא רבא דישראל. מיינה של חורה בכן אמריכן לפעלא טבא יישר חילו ז ועל כלם אחן שבח והודאה לל גימר עלי על המוגמר שזיכני להיות סכיף לטהור להגיה הפנים הנקידות והטעמים מחחילתו. ועד סיפו ושהדי במרומים 🗀 כי עבדתי עבודתי עבודת הקידת בזריזות ולה בעללות כי בעללתיים ימוך המקר"ה וע"ללה פורתה למילה הוי והייתי בכין לב"הר ולדרוש מעל ספר מוגה לחקן כל המעית ולסדרו בטדר נכון כי כבוד אלקים הס"דר דבר דכור על חופניו . וחבקש ואחחנן בעשר לשונית של תפלה לכל עין הקו"רא באם שירלה היוה שגיחה שידינני לכף זכות ולא לכף חובה י רק שיחקן באהבה רבה : וינלל מלהט יום הבא : כי כבר התנללו כל מגיהי ספרים באמרם כי הכרחי הוא וההכרח לח ישובת ולח יגונה 🐪 ואם ההתנכלות משביאות לוקח למחסה ולמעוז ולמגן לפני הבורא ית' כמאמר המשורר שביאות מי יבין - מה גם בין אדם לחבירו עד שלוה אמרו חו"ל טשח שון ועובר על פשע למי טשח עון למי שעובר על פשע - עיב רחוי וככון הוח לכל חשר בשם ישרחל יכוכה לקבל החכללותי . ויקובלו התכללותכם לפני חביכו שבשמים -ויבקע אורכם כשחר וכלהרים : וחזכו ללכם גאולים לכיון וירושלים :

כה עתירת הצעיר לבית הלוי פנחם פן בן שלפה לוי זל

אמר המגיה מהפירושים

לשבח • למי אשר גבורתו וגדולחו אין לשוחח - אשר החייני וזיכני להגיה ולגמור חלק רביעי מהמקרא גדולה : עם פירושי מאורי גילה יונם שאר ביאורים אשר שמם וריחם כבשמים נודף ועולה - והואיל ואמרו חז"ל הוי רן למלוה קלה וגו' וכל המביה אות אחת כאלו כותבה . המרתי עם לעשום לה' וחבי' גם אני מהסניפים ומהנלוים אל עבודת הקודם - כי כן דרך הלוים כי עבודת הקידם עליהם בכת"ב ישאו - ואף כי לת בינת הדם לי ומי חנכי שחמנה בהבורת אנשים - אע"פכ במקים שאין אנשים השתדל להיות איש : ועתה באתי במתכלל בחם שיקרה פרט למוומן איזה חליף חו יתיר . או מלופי אותיות שלא לפנול יחשב רק במחשבת חוץ לוחנו חו חיץ לחקומו . ודבר בעם"ו ראשון יתקנהו . כי עד חקים שידו מנה"ת לריכין לבדקהו . והשחר בלבו מבשלהו . כי חין הדעות והעתים שוים ופעמים לא ניחכה רשות לעין לראות מה שהיא רולה . ובקורא להגיה וזימנין דנים ולא נים תיר ולא חיד . ופעמים שהוא חולה בבעלי מלאכות כי לאחר שנים! להם הדפין מחוקן הם מחלפים מושוברים החוחיות כי הם המשחיתים שכברחו : ובטוח אני שמי שיודע בטיב המלחכה שדינני לכ'ו כי כבר הקדימוני המגיהים הרחשונים חשר קטנם ממחני עבה - כשם שח"ח לבר בלח תבן - כך ה"ח לדפום בלח טעיות - ומי שידיננילכף זכות : יוכה לרחות בנים ובני בנים טוסקים בדת קדומה חלפים - ולרחות בנחמת ליון וירושלים - בלי רשולים : חתן :

> יבראותי על ככה בי נשלמה יופי פאר המלאכה וואת התורה אשר נתן לנו מש"ה : אתן לה' שיר וברכה בעין פלא וגדושה:

🥂 לא אני מו המשוררים ל עשות עבורתי בבירורים

השירים בשיר השירים 1

יבני ה' להגיה וללמוד עד אין קין הרכה פפרים:

כ"ע הקטן והצעיר לבית הלוי הנוכר בראשי חרווות

הקרפת אבן יחייא

ה' אלהי ישראל הגדול הגבור והמורא . אשר הפליא חשדו עם כל כברא להחציאם חהאין הגמור . בחכמה ובתבונה ובדעת שחור . הנעלחות מעינר כל חי" להיותם עלמותו וחיותו אשר בהם חי" ונשה מרכז האוץ בכדור

מציו מים וחציו יכשה לדור וחופף עליהם כל היום הרוח ואחר הרוח אם עליו סרוח י ולארבעתם אב ואם אסד י הצורה הגשמיית וההיולי המיוחד י ומהם יתרכבו כל כפסדי מעה י אשר לחולסקס ידם מעה י ארבעה המה מטיבי לכת אל ההעדר דומם לומח מרגים ותי מדבר - ועל עולם ההפסד הרקיע גלגל הירם אשר אורו משקיע - ומזיו השמש שואף וחאיר להולך בדרך סלון ממאיר : ובמשרים ותשעה ימים יסוב גלגלו : ויטלה דרך גבולו : והארץ בכללותה וחלקיה מבופו בדולים - תשטה ושלשים חלקים ' ויעובר בשפל התחתונה דע וסוב כי כן ראה אלהים כי שוב י ובלבל הלכנה עשה מרדעת ואוכף לבלבל אשר בו כוכב י מקיף בלבלו בנשרה ימים ומעורר בעולם ריבות ומדנים י וגידלו כחלק משנים ועשרים חלף מן הארץ ומותן כח לצכור הון בר ולחם ומזון לגור בארץ והוא מודיע חכמה ומוסר . לחשר ערלת לבבו אשר - ועליו שעת גלגל כוגה הגברת אשר גלילה בעשתי עשר חדש סוכבת - וגופה כחלק משבעה ושלשים מן החרץ : ומחדשת קול ששון וקול שמחה קול חתן ושלום בחרץ : ורלוכה סחיד לברך ולנחח . פרי תכובית ועצי השדה וכל לוחח " ועליו הקיף גלגל החחה " הסובב כל הגלגל בשנה תחימה . וגופה גדול מגוף החדן חחה ושנעים פנם . ונותן תשועה והוד לחלכי פס וכם י ומחדשת בעולם השלום והחלחמה י מי משפילה ומי חרימה י לאלהיה מתפללת וערבית בהשתחויה מהללת ולה כח להוסיף ולהלחים כל לוחח ולהשביע פכש רענה ונשמח - ועל סביכו סכב גלבל מחדים - חשר חדום ללבושו ובחרבו מחרים - כי **הוא** מעוכר דבר וחרב ורעב ? וישים כל אישי הארץ ככלר כתעב - וחדתו כגיף הארץ פעם וחלי משמינית פעם " ותמיד יהלום אותה כהולם פעם " ועליו סור גלגל לדק " משר תמיד בגולין בלדק י והוא כוכב אהבה ורצון י ומפורר יראת ה' ומרחיק לצון י ואטורר השמם ושביאה וכל שובי זתמיד מואם ברע וכחור כטוכי וגוםו גדול מגוף הארץ חמשה ושבתים פפסי וסובב בגלגל בשתים עשרה שנה פעם - ועליו שם גלגל שבתאי - אשר שכאה נפשו מועדי ושבתותי -כי הוא מעורר רעב ושבי ומלחמה יויהי כל הארן לשממה י ונדול מנוף החרן פעיים משעים אחד. ושובב הגלגל בשלשים שנה בהילובו החיוחד - ועליו הדפיב גלגל שחיכי היחכיכב חשל חין בו דיקות מכוכב" ומהם יתרכבו שנים עשר מזלות כי אשר ראום דור המיול אוזלות " שהש שלה שור תאומים אשר בכיכן אייר סיון הם מלכי ארץ ולאומים - ושרשן אריה בתולה - אשר - אשר בתשכי מלחשון כסליו הם כומי בתמוף אב אלול להם ממשלה י ומאונים עקרב קשת י וחמטלת כל אחד חבי קשתי וגדי דלי דגים י אשר בטבת שבט אדר מושלים בכל פלגים סדש בתרשו " הוא למביבת השמש עלרו לחרוש חרישו " - וכל ככב מהם גדול מהארץ פפריים שבע וחמה י כי עליה מאד באה באה י וסוכב בחוקי ובבודלו י בששה ושלשים אלף שנים בלבלו ושליו האציל גלבל תשיעי החוק אשר ככב וכל החובה מחכו כשתלקי והוא החקיף פל כל הגוללים " ולגודלו כלם כאין כנגדו והבל הבלים " ובתיקף הילוכו תנהיג כלם פעם ביום " ממזרה למטרב להשתחות לאל איושי והוא הנקרא גלגל טרבותי שרוכבו ומניטויה שמו בלי **מערובות** - ועליו השפיע מזיו אורו - ומאש מתלקחת שביאירו - עולם חיות הקדש והשרפים -המה הקרובים אליו ועבדיו הצרופים י ויתחלפו אלו מאלו במדרגת המעלות: משדרנה קרובה אל קונה לעלות ואחד לחבירו מהיה סבה ' כי מאת ה' היתה נסבה ' ולפי המשוער בכחות החדרגות . כי סך העשרה כלם יאגוד . ואלה שמותם חיות הקדע אופכים באראלים חשחלים ושרפים חלאכים אלהים בכי אלהים כרובים ואישים - ופליו חכן כסא כבודו -אשר יחצבו חזיו אור חפארתו ויושלחו אל הגוף משר תחתיו מעמד נפשות בני אדם חסידו בפובדו ולשוחדו עד בוא עתו . ואם ישחרו טהרתם שם חה' יפיקו דליו ואם בשיחו ילכו לחרפות בקבף ולצון " ולחשאות המין האיכושי " פעמים רבות עד בוא נמרור הכושי "זעם ה' וחמלותיו שלח אותו חפשי ... ויבחד באברהם זיקרא לו אהובי ומשמרת ראשי ..... ויתן לו באהבה שלש מתכות ' מתכת הזרע והארץ והדיבוק אלהי לו ולורעו נתוכות . שהם אוכרי בכי חיי וחזוכי הרענכות י ואחרי היותם בארץ לא להם ענדום ועכו אותם י ותעל מן העכודה אל האלהים בשותם באחם מחזרים בכסף וזהב וביד רמה נכתב ונחתם יועל הר סיני הוריד הי שכינתו לפת להם הקדושה תירתו . על יד חשה כביאו כאמן ביתו . והכניסם לארץ רצבי על יד יהושע הגבור כלבים . ושמה הושיבם במנותה בסדרי חכמים וכהן ונבים . ואחרי שנים רבות החליך פליהם בכו ישי המשורר השלם ארי כוהם . - רגל דביעי שבמרכבה עבד ה' המגולגל מאדם ברתשון יציר כפי היוצר האמיתי אשר לדבקותי עם אלוהו חצות לילה היה קם להודות לו והיה אושורר השחר בכיכורל ולחסידותו ויושרו השפיע עליו קוכו מרוח קדשו וחיבר סבר תהלים ללמד בו לכני יהודה להידות ולהלל ולברך לשם כבוד יוצרם הן על הרעה הן על הטובה הבא מאתו יתנדך : ולהתפלל לפניו להרחיק הרעה ולקרב הטובה כי הוא נכלל חבל סוגי אופני הדיבורי מהאיש הדבק עם אלהיו " מה שלכן לראותי גודל מעלת הספר ומיעיט תשיבותו בעיני המפרשים בקרומים אשר עגדו עליו ועל דבריו כעובר על הספר החתום נמנע ההבנה קנא קנאתי ונתעוררתי כאיש אשר יעור משכתו ונערתי חלכי אכי הדל באלפי יוסף בן לאדוכי הרב דון דוד בן חשף בן דוד בן ייסף בן שלחה בן הכגיד דוד בן גרליא בן שלחה בן הרב יוסף בן יחודה בן יחייא פשועי יהודה ראשי עם גלות ירושלם אשר בפכרד חלישבוכה עיר ואם בחלכות פורטינאל י בנותן לחדם דעת וכמטמונים חפשתי לחצוא דברי חפן בכירוש התהילות הרצייות הלח מראיתי שלא לעבור עליהם כאשר עשה מי שקדמני באומרו כפל ענין במלות שוכות בחחתרוזה מן השקר ניחסו לדברים החלהיים כפל לנים ולח לחכלים מיוחדי המופתיי מבני האדם לא ימצא התיספת והחסרון וחל ואומד ובנו של קל וחומד בדיבור הכבואיי הנאחרים על ידי כוח הקדש . אשר הוא היה החדבר והחשונר הגשחיי היה אליו ככלי ... ואין לחשוב כי הכפל החחחר פעחים שלש הוא לשון הלציוכי הנה ארסטו בראשון חהלצה גדרה לחתר ענין ההלנה הוא כת עותם על עלמו ההספקה האפשרי' בכל אחד מהענינים הוכרדים בין רואה שיחש אליה ההסתפקות האפשרי בדברים לבלתי היפיף ולבלתי גרוע באופן שיהיה בתחמר תכלית מה שאפשר שיהיה בו מן הסידור והתיקון והיופי לפי חק המלאכה - וכן טוליאו המליץ גדר תכלית ההלכה - היות הפקת הרצון במחמר : כי ישתדל החלין בדבריו החתוקים נהנעימים להמשיך לב החדם לעשות חשר יהפלהו מן הענינים . וזה להעדר ממכו כלי כסף וכלי זהב ושחלות המפיקים רצון האדם והם פבה להשיג מבוקשו . הרי כי בהלצה המקצר הרי זה משובת ולכן צדק חוסר חכמינו ז"ל חשר אמרו לעולם ילחד האדם לתלחידיו דרך קצרה . כי המאריך בדבריו הוא טושה הכך הכונה כי לא די שלא יכיק רצונו במאמרו הארוך ההוא כי מדרבת ימכעהו ממכו וזה להיות כי יקולו השושעים דבריו הארוכים ויעלה בהם כי תחת יופי מלהיות כי לכל נמצא זולת השמציא הראשון יחברך ים סבות קרובות ורחוקות אשר הם הסבה הפועלת והצור נית והחתרות והתכליתיים והדבר לא יודע בשליחות כי אם בידיעת סבותיו לכן

הסכמתי לבאר הארבע סבות מהעפר החשוב הלו בטרם החלי לפרשו ואוחד כי אמנם : הסברו הפוטלת מחכו שרוצה לומר מי היה המחבר וכותב הספר הלו הכה חכמינו ז"ל בפרק קמת דבכת בתרת חקרו על זה וגורו אומר כי דוד כתב ספרו שהות מהלים כל ידי עשרה זקנים שהם אדם הראשון ומלכי לדק ואברהם ומשה והימן וידותון ואבף ושלשה בני קרק : ואמרו כי מזפור שיר ליום השבת אדם הראשון אמרו שמולד בערב שבת י ולמחרת השבת השכים ואחר שירה - ואחרו כי איתן האזרחי זה אברהם אבינו - וחזחור כאם ה'לאדוני שמלכי צדק אמרו ויוכית אומרו שם על דברתי מלכי זדק ' והשאר הם מפורטים בשחם ' הרי מכיאר כי דוד כתב הספר הלו: ואין ראוי להבין נאומרם דוד כתב ספרו שהוא חבר המומורים כלס ופשאם . שהרי תשובתו בצדו אומדו על ידי עשרה וקנים שקדמוהו שהם היו המחברים אבל

ל"ל בשם כתיבה כי במולא! העירים כהם מעורבים יחד עם שידים אחרים רבים בירר איפל מתיך כסולת ובחר באלה אשר ראה ברוח קדשו היותם נעשים מהשלמים ההם ברוח בבואיי והבדילם מן הוולת וסדרם עם מומורים ותהילות אחרות אשר חבר גם הוח ברות קדשו וכאשר פירשתי כל זה בארוכה בהקדמת פירושי לממש מגילות ' וכן ראינו כי בסוף ספר שמוחל בפרשת ואלה דברי דוד האחרונים שהעיד הכותב היותו הוא הכותב ספר התהילות והומירות אפר נעדדי כי אחרי שבוקניתו פדר בו זכירת שם המחברו וכותבו " וזה באוחרו וכעים זמירות ישראל " ספר תהלים להנהגת המתבודדים בתפילותיהם " בהשלמתו כתב מי היה המחבר הספר ההוא" וכותבו במו שיעשו המחברים ספר או ספרים שאחרי כלותם אותם יכתבו שם המחבר הספר כהוא ועודרגתו וזמן חיבורו * והנה הפנשה ההיא מאלה דברי דוד המכר היא בוף כפר תהלים ואמנם לא הושמה בסוף הספר להיות כי דוד אמלה ברוח הובואיי מה שלא אמר כן ספר תהלים כי אם ברוח קדם " ולגודל משלתה ככתבה בסוף ספר שמואל הצל מזמור וידבר דוד לה' הכאמר גם שם למעלתו להיותו ככתב ברוח הכנוחיי מם שלא נכתב כי אם ברוח הקדש המזמור ההוא בעלמו הנכתב בספר תהלים י ואין לתמוה מזה כי אין הנכיא עומד פמיד על אופן אחד מהדיבוק כי יחסר ויוסיף לפי הכנתו . וכדברי האני הגדול בחורה הכבוכים שלו כא מחשוב שסודות החכמה אלהית הם ידועות עד תכליתם ואחריתם לאחד ממכוי אבל פעם יונץ לת החמת עד שנחשבהו יום וחחר כך יעלימוהו העבעים והמלהגים עד שנחשוב כליל חשוב קרוב למה שחיינו תחלה וכהיה כמי שיברק עליכו הברק פעם אחר פגם והוא בליל חוק והכה שמוש הרמתי שהיה מן הכביאים הגדולים השקול כמשה ואהרן לא עמד תמיד על אוכן אחד מהכבואה ולהיות בי כתב ספר שמואל ברוח הנבואיי לכן נכתב במדרגת ספרי הנביאים י - ובכותבו ביחר זקנותו מגלת רות במדרגת רות הקדש לכן הושמה עם הספרים הנכתבים נדות הקדש" ולהיות כי הפרשה הואת מאלה דברי דוד היא סוף ספר תהלים המודיעה מי חיברו ומתי ואיך ולמעלתו כפרדה ממכו לכן ראיתי לפרשה פה בהקדמת פירושי וכפי אשר קבלתי מהרב אדוכר אביה כדוד :

ואלה אברי דוד האתרונים וגומר הנה הפרשה הואת היא קשת ההבנה מאד ויש בה זריות רבות אם בהתחלתה בחומרו ואלה עם ויו העטף וכבר ידעת דברי חכמים ז"ל כל תקום שנהמר אלה פוסל התהרחשונים ואלה מוסיף על הרחשונים ומה הוספת היא תוסיפה על הדגרים הקודמים אליה: - וזולת זה אומרו האתרוני׳ ואנכי הרואה שאחרי זה אירע מה שאיר**ע** מספירת דוד אל העסורמלכת בנושלמה יואלת זה דוד העניו מאד איך יתגאה באומרו נאס הגבר הוקם על ' וזולת זה כי יקשה הבנת כל דבריה וקישורסוהם לכאורה כדברי הספר החתום חו הנכתב בלשון הגרי במנע ההבנה חליכו י מה שכדי להבינה ולפרשה על נכון רחוי להקדים ששה הקדמות אשר יקלו הבכתם אל המעיינה :

ההקדשה החחד שהחושר החחרון הל החיש ישרחלי הוח לירחה לת השם הנכבד והנורח וכחומרו סוף דבר הכל נשמע את החלהים ירא וגומר ועתה ישרחל מה ה' שהיך שואל מעמך כי אם ליראה וגומר וזולתם תן הפסוקים הרבה מאד ומפני שגדר היראה כפיהאמת וכבי מה שבצרה הר"ן הוה הרתעת הנפשיהםוג כחותיה כשחשער היוה דבר מתרידה . לכן לריך פכים מנה ם עלמיים אלהירא - הא' שיעמוד חמיד מתבוכןומבחין הייתו יתברך לפכיו שמט לו כו איך ירתע אחור והוא לא ידע ואשם וזה נכלל כמה שכוכר בגדר כשתשער אי זה דבר מחרידה: והשני רופן ההרתעה והוא שיחקבן החדם בכחותיו מלפעול בהם מהשלח יישר בעיני הלורה ההיא הנרחית אליו כי בזה יפול הפחד והיראה זוה נוכר בתחילת הבדר באומרו הרתעת הנפש וגומר ואם כן ביראה האל ית' שהוא החושר האחרון לאומתנו אשר גלטוינו עליו כמו פקד' לריך שני התנאים הנוכרים - והם להיות החדם תשים המיד כל מגחחו אניו ית' ולחשוב שהוא לנגדנו וכק אמר הששורר שיניתי ה' לנגדי חמיד ' וכן להרתע מאד ולכלתי עשות מה שאין לר חפץ עליו די והוא לפעול ההפך מהחסד והלדקה והמשפעי בי שלשה אלה הפעולות כללוכל איפני ההנחגה הנאוחה במה שבין אדם לחבירו זורה לומר אם להעיב למיפהין לו חק עליו והוא הכרצה בחסד - ואם לגמול עוב אל הראוי אליו והוא הכרצה בצדק - ואם להענים ולהרשיע

ההקדמה השנית שהמלך ראוישיתשית בירתה שהית יות' משלר העם י ווה ברור להיותו הוא האספקלרים המאירה אל האומה י ותל שהכל יפנו בו לעשות ככל אשר יעשה: "אמרה התורה כשלותה עליו וכתב לו את משנה התורה הזאת למען ילמד ליראה את ה" בירהה שתכלית שימתו הוא תפכי שיחטלם בחושר הזה 👚 ואמר ירתיהו מנבא על הומן העתיד ומלך מלך והפכיל ועשה משפט ולדקה בחרץ". ופירוש והשכיל שיבחין באל וירא ממכוכי ביראה לריך החבוכנות והשתכלות. כמו שקדם : ולכן תרגום יונתן בהעכל וידוע אותי לפירע דקלתא. דה' והמרשלמה אז תבין ירתת ה' ודעת אלהים מחלא י וכאשר הגיעו אל תכלית החרי מלכי ישראל ויהודה באופן שבעטו בחכלית הזה טמכוון בממלכתם ... לעק הנשיא כנגדם בשם ה' לאמר כי בערו הרועים אותי לא השכילו דרלה בזה שעשו הפךומלך מלך והשכיל ועשה משפע ולרקס : כי מלח השבלוהתבוכנות בענין הזה הוא כינוי אל היראה אלהית להיותה צריפה אל בתבינעות אשר קדם :

את הרשע והוא הכרלה במשפע:

החקדמה כשלישית שהמלך המחושר בהכליחוזה החחרון שהוח היותו ירח ה' הנה שכרו התו לעמוד במנכותו ולבלתי הכסק ממני עדי עד י אמרה התורה בפרש' המלך

החרי הומרו למען ילמד לירחה את ה' ז למען ירריך ימים על ממלכתו בוא ובכיו בקרב ישראל ואתר האל לשלמה אם חלך בדרכי נשמור חקי ומצותי כאשר הלך דוד אביך והארכתי אח ימיך ואתה יודע כי ההליכה בדרכי. השם היא היא היראה וכמו שקדם " ואמר אחיה הש לוגי נירבע" בשם האל והיה אם תשתע לכל אשר אצוך והלכת בדרכיובניתי לך בית נהמן כמשר בניתי לדוד והרצון בבית כאמן מלכות קיים וחורך ימים י ולמר שמוחל בהמליכו לשאול הנה נתן ה' עליכם מלך אם חירתו את ה' וגומר י ואם הרע הרעו גם אחם גם מלככם תשפו י הנה העולה מכל זה הוא שאם יהיה תאושר המלך ביראה אלהית יצלים במלכותו עדי עדי ואם אין יפסק ויספה במטחתו זה:

ההקרמה הד' שהיראה אלהית אשר בהשגתהיושג האושר האחרון לבני עמינו - ואשר הושם לתכליתה החלך בנו - ואשר שכרפעולתה אריכת ימים וקיים והעתדה במושקדם תחחלק לב' תינים: - כפי ב' מיני גאוה הנמצאים באנשים העוזבים אורחו' יושר ללכת באשר לה בהר בוה׳ והיה זה כן כי היראה האלהיית אינינה כי אם היות בעליה פרדים וכרקעים פהוא ההפך מהגאוה: אחר שלפה ע"ה יראת ה' שנאת דע גאה וגאון וגומר ואחר המשורר דוד אל תבואכי רגל גאוה ויד רשטים אל תנידני כאלו הגאוה היא היא בלתי ירוא את ה'וכן הוא : כי גדר היראה הוא ההרתעה וההכנעה לאל והיו' האדם בלתי מתנשא בעצמו לאמר בשרירות לבי אלך כי אם בדרכי ה' אשר הפן בם י ואשלם מיני הגאוה הם שנים להיות כי ההדם כבר יוכל להתגחו' על עישהו ולהתחמן כנגדו לבלחי לכת בדרכיו העובים בתרד ובמעלי כי מם במבר ישר בעיניו ויחום על כבודויותר ממהשיחום על כבוד קונוי והחים הות הוא בתכלית הרוע ועליו בנה דודמומור נאום פשע לרשע 🐩 וכינה אותו ברשע ואיש און אשר איופחד שלהים לנבד עיניו . והמין השני מהגאוה אינו כל כך מגוכה . והוא שיהיה האדם לדיק ודורך הדרכים הנאותים אשר צוה בם המצוה ית' אבל להיותו בעיכיו לדיק גתור - יעריך ויחשיב את עלמובזה באופן מוכלג עד שיושוב היותו ית' מחוייבלוי וכלאשר יגמלהו מהעובות יקבלהו כמקבל שכרו הנאות אליו ולא יחשיבהו לחסד ממכו יח'ואם יבואהו לפעמים איום ממיכי הצרות המעוחדות למדם יצעק ויהרא אל ללהיו שלא יעשוקלו זכותו ולדקחו ויענהג בצרתו - וכאומרו בחוקיהו אשר היה לדיק גמור בחכליה האפשר כל ימי חיינ ומאומה מדבר רע מתכבני תלכי יכרחל הרשעים לה נמצה בוי בימים ההם שלהחזקיהו עד לחוח יותפלל הל כ׳וומתר לרושופת כתן לוולה כגמול עליו השיב חזקיהו כי גבה לבו ויהי עליו קלף ועל יהודה ועל ירושלם י ויכנע יחוקיהו בגובה לבו הוא ריושבי ירושלם ולא בא עליהם קלף בימיחוקיהד וענין גובה לבו היה כישלח חליו מלחכים מלך בגל על חוליו חשר נרפח ממכו והרחם כל בית נכחתה כי התנשא והתגאה לפניהם: ולא דיבר מאומה מהאל איך ריפא אותווכי הוא עבדו וירא אוחו גם לא הזכיר לו ענין המופת עם היותם באים על זכי וזהו אבר שאלו ישעיהו מאין באו אליך האנשים האלה י וענה אליו מארץ רחוקה באו אלי במקים שהיה ראוי לומר לו שבאו לדרוש המופת שעשה עמו האלי וזהו לזמרו גם כולא היה דבר אשר לא הראם חוקיהי בכל ביהו ובכל ממשלתו . בחופן כי נתבחה בפני המלחכים ההם להרחות היותו מושל מחשי רב עם

2 (*,*) 3

הקרמת אבן יחייא

שישר וכבוד וגם נחשב לולעת סיתמו מי גיחון כפי אשר הזכידו חז"ל וזהו אומרו בל"הוהוא.
יחוקיהו שתם את מוכא מימי גיחון העליון וגומר ויכלה יחוקיהו בכל מששכו' וכן במלילישרי
בכל המשלחים עליו לדרוש המוסת אשר היה בארן עובו אהים לכוחו לדעות כל ושר בלבבו
בכה באומרו וכן סורה על בי שתימת מי גיחון נחשב גם כן אליו למרד כי אלו היה ירח התה ה"
בהמיש לא היה לו לכקש תחבולי להככל מהאויבי כי הם בבשוח גו ית' לבדו הבל ענין המלהכי '
היה העיקר בעעלו ולכן המחבולי להככל מהאויבי כי הם בבשוח גו ית' לבדו הבל ענין המלהכי ב"כ גובה לכו החפללו על חולייו באומרו זכור כא את חשר התהלכתי לסניך באמת ובלבב שלם
היה בעיניך עשיתי והשיבו האל הכני רופה לך וגכותי על העיר למעני ולמען דוד עבדי
כי החולה בזכות עלמו חולין לו בזכות אחרים וגם עוזיהו אשר היה ממלכי חסד חעי במין הזה
מהגאוה וכאומרו ובחזקתו גבה לביעד להשחיח וימעל בה' שהיו ויפוא הל היכל ה' להקטיר על
מיכים הוב' מדרבות זו למעלה מזו והם היות האדם ירא הת הלהיי בלכחו בדרכיו העוכים
מיכים הוב' מדרבות זו למעלה מזו והם היות ההדם ירא הת הלהיי בלכחו בדרכיו העוכה
היותו ירא ממנו עוד מהעריך את עלמו היותו ירא כי עם זה תוסיף ירהה על ירחתו הרחשוכה
ויקרא ירא בהחלט:

ההקרמה הכ'והים כדמות תולדה מכל ההקדמו'הקודמות בהתרת השחלה העצומה למה נענש שחול עם בכיו עוכש בלתי נערך והיסר לגמרי מהמלכות על חטח קל מחד מתלחמת עמלק מפני שחתל על מיטב הנאוולה החרימם מכלוכל עם פלחם המלחמה ההיח במלוחו יחברך וסם נפשו בכפו עליה ' ודודע"העם שהפליג נחטח בענין בת שבע והריצת מוריה : שהוא גילוי עריות ושפיכות דתים : עבר האל על מדותיו : ולח די שמחל לו עליהם : חבל נחן לו המלכות ברית מלח ומורע האשה ההיא עלמה : והוא ממה שיחמה י וכן יחמה במחשר הזר הלו שבפרק הלו מגלהין במועד קטן וחלה דברי דוד החחרונים מכלל דהיכ'ר השונים מהי כינהו דכתיב וידבר דוד לה' ביום הלילה' אותו מכף כל אויביוומיד שאול . א"ל הק"בה לדוד שירה חתה חותר לפני על מפלתושל שחול - חלמלה התה שחול והוח דוד הבדתי כמה דוד מתניו ובמסכת יותא ברסי' על זה אמר רב הוכא לא חליולה מרגים גברה דמריה סיעיה שפי אין צריך לקנו׳ ולדאוג מכל רעה מישה׳ בעזרו שאול אחד ועלתה לו . פירוש שלה חטה אלה בעחלק מכשל ודוד בשנים ולא עלהה לו פי'חטא הוריהומנין העם ולא עלתה לו כי ה' סלמו . והוח דבר זר מחד שנרחה מזה שלח היו עבירות שחיל . וזכיות דוד סבת מה שקרה לכל חתד מהס כי אם מפני הנושחים מהם אבל אם היו מחולפים ' היה נמשך מזה ההפך והוא רחוק מחד בחק המשפט האנהי - אכל החרת זה אינו ממה שיקשה כשתתבונן בעניני שאול ובעניני דוד וחבתינם כלם יוזה כי כשתפליג החקירה בהם המצ' הכלל העולה ששאול היה מהלדיקים בגמורי רק שנתגחו בצדקת עם בלתי עפוחם חטח ונחשב זה לעון גדול לעכין מלכיתו . מפני שפר מעליו עול הירחה הכחמ בעדה ש המלך למעוילמד לירם למעויחריך ימי של ממלכתו וגו׳ זרוד היה כבעל השוב' שהעבירו' הרחשומות נחשבו לוכזכיות מנני שהוסיף בעדם מדרג' נפלחה ביר זה שהית כי לא יוכל מש ל'להחגאו' בהיותו לריק גמו'כי עונוחיו הקדומי'הם לנגד עיניו ואם כ בית לדיק במור החרישובו חל ה' יויש לו יחר שהת עליו כייהיהירת חם ה' בההלטלהיו' נמנע חליו התתברות על מעשיו העיביה בחשר הוא קל ההתגחות ההוח הלהלדיק גמור ולכן בתקום שבעלי תפובת עיתדים אין לד קים במורים יכולין לעמוד . מפכי כי לבעלי תחובה המיד ים שבי מיני הירא' אל יחברך חשר הקדמנו מה שעל הרוב יהסר אחד מהם ללדיק גמור י נוכה מפני זב מתה שייב ד הכתיב מהחרכת המלכות כי הוח ממה שרחוי וחמנם שהיה שחול לדיק גמיר זירם ה' נתבחר זה ראשונה מתה שבחר בו החל יתברך וחין ספק שלח היה תבקש לנגיד על שמו תי שהוה תרוחק מירחתו חשר הוא ההכלים המכיון " וכרחה זה מעה שלה נחגמה בצשור" המלוכה סדרבה ענה לשמואל דרך עניה הלא בן ימיני הנכי מקטני שבטי ישרהל ומשפחתי הצעירה מכל משפחות שבשי בכימוול וה דברת אלי כדבר הזה וכן כפכשאל מדודו מה אמר אליו שמואל פיפר לו עבין מצרית האחונות ורח דנר החלוכה לא הגיד לו וזה אין ספק שהיה חרוב עביתנותווכן כשביזיהו בכי בליעל ה זרי מולכו היה כמחרים " ובהללחתו במלחמ 'בני עמון כשרלו העם להמית את המבזים ההם תנע הוח' ה לעש' זה כהומרו לר יומת חים ביום הזה י וכן ממה שחרד כשפחת' לו הנה העם חוטרים לה לחכול על הדם להיוחומין ממיני עבודה זרה שהחהרמ עליו במה שרתר לה תהכלו פל הדם - ונחעלם למנעם ממנו י בסרלה להתים הח יהונחן בנו בכורו במלחת' ההיה מפני שעבר על השבעתו עם היותו בלתי יודע בדבר : אם לא שתנעוהו העם ובן מה שנכנס - מערה להסך את רגליו שהיה מרוב ענותנותו שעם היותו בשדה הכנים עלמו בטורת ההוא כדי שלה יפנה בתקום מגולה י וכן ממה שכתבייש להזכיר ההורים והומים מפני חשמו בניב שיר הכהנים כשהעלה את שמואל באוב והמר והלהים פר מעלי ולה ענני עוד גם ביד הנביאים גם בתלומות - וכן ממה שלה נחרשל ללכת הל מלחמת פלשתים עם יודעו שבמה ית ת הוח ובכיווזה למען לה יתרדו ישרהל ויכנפו יוהר מההויבים ז והרהיה תחסידותו תהוערו מליו שמוחל חו מחר התה ובניך עתי" וכח"ול שדרשו במחילתי וכן לה רחיבו בימיושהטה בעבירות שבין אדם למקום כגון העבודה זרה וזולתם מן הענינים י ואדרבת הוא השמיד הרובות ובידעונים מור ארן מה שלכן פחדה ממכו הבעלת ח ב ההיח . גם לח במה שבין חדם לחבירו לגוול ולחתום והדומה לוה - ולא דרש לריבוי סוסים ולריבוי נשים - ולריבוי כסף ווהב כשאר המלכים . כי הין ספק שהיה מזכיר הכתיב דבר מזה אלו היה כוואמנס שלא היה דוד עליו השלים לדיק גמור מטבעו כשאול יתבאר גם כן ממה שתיארו.הכפוב היותו אדמוני עם יכה עיכים ועיברואי יו והוא מפורסם וכודע שהעבע המעה אל האדומה והדם יגבר עליו הכעם ורדיפת המשגל ובפרט כאשר יודתן היוחו יפה תחר מפני שהילר יתלהב עוד מפניזה . וכן שנשה אל הכיבון והוא אות על דרישת תעכוני הנערות והבחרות אשר לא יאות אל הדואב על יצרווכן מיונין כבל י כי עם היות מבוגה מה שהסתיר פכיו כבל מחת לכעריו מה שפאלו מממ קשם דוד ל : היה מהרחוי להורגו מפניוה ולנלחי השחיר לו משתין בקיר כחשר היה הסכמתו אם לא שמכעתהו אביגיל בטוב טינמה י וכן מה שספר הכחוב אחרי אמרו וידע דוד כי הכינו ה׳ למגד על ישראל זיקה דוד עוד פילגשים ונשים מירושלם י ולח כוכר כוה בשהול י וחין ספק. שה דורש לריבוי כשים הנה הוח להיותו בלתי כובש חת יצרו " וכבר כלעויכו על זה בחומה תורתיכו קדושים חהיו קדש עלחך במוחר לך ולה יהיו ת"ח מלויין אלל נשוחיהן כתרנגילים וכנחה שנמנע שלבנות בית המקדשונהמר לו האתה חבנה בית לשעי וביהר סבת זה בדברי היתים להיותו סופך דמים ונוטה חל החכזריות הגדול והיותר מגונה מהכל ענין לקיחת בת שבע עם היותה בשולת בעל להיותה טובת מרחה. ועסכי התנלוה ממכו בשלות לו כשדרש הוחה שהיא בעולת בעל יוכחומרו הכתוב וישלח דוד וידרום למשה ויחמר הלה זמת בה שבם בת הליעם אשת אוריה החתין עהרלון במה שאמר ויאמר. הלא זהם וגומר פאמר. השלים אליו כן י - והים ררוי שיתקרר דעתו - להיוח שלה סגע בעבירה חכף והוה לה כן עשה הבל שלם מלהכים עוד נורקה: "ועם זה הרגו את לוריה בעלה והתככלו, אליו באופן ההיה מהתסבולה המבוכה ורעם טוד מואת שלקח את בח שבע אחרי חות בעלה עם היותה אסירה לו י. כי כשם שאסורה לבעל כך אסורה לביעל - וכן מענין אמנון עם חמר שלה עשה דין ומשכע בדבר כי אם שחרה אפו -מה שעשה הפכו שאול שבקש להמיח את יכונתן בעד חטה קל ושוגה : וכן מה שקבל הלשון הרע מציבה עבד מפיבושת שהמר היומו בקושרים . ולכן כהן הליו כל אשר למפיבושת והמרי שובנ אר כי שבר דבר ציבה לה יסרו על שקי ותוולה שב ממהכת: איו בכללה והמר למפיצוחי מהה וציבת תהלקו לת השרה וירע הדבר בעיני ה' ויצהת בת קול ואמרה אז רחבעם וירבעם יחלקו את השדה כפי דעת חכמים של וקבלתם" וכן מהשהמר להעלי לנער להבשלום והספדו הגדול עליו עם עשותו מה שמשה כובדו וכנבד החל בשכבו עם נשי חביו לעיכי השמשולה קשם הני החשועה אלהית למיחתו "וכן ברצוחו למכוח העם לנא צורך כי אם לדעת רוב מפשלתו וכן שלה הענים ליוחב בהרגו חת חבנה ועתשה להלערכו חליו מה שכל זה יורה שהיה דוד מעם אל היצר פעתים הרבה כשחר האנשים ובלחו מופלג החסידות אבל להיות היראה אלהית האושר בי חרון לבני אומתינו ובפרע ש המלך והיה הבעל השובה האמיחי כשהוא שלם בחשובהומום מעלה בירחה אלהית ממה שהיה עושה בהיותו עומד בלדקתו על כן כמעלה דוד עילוי רב לסבת העבירו' ההם ובפרע עון בח שבע הנפלא באופן שהעבירה הואת נחשבה אליו כוכות מפני שהורה דרכי הדש כה חי הוולת וזה עעם דלוחו יחברך שימלוך שלמה בן בת שבע אחריו ויבנם. שהורה דרכי הדש עם מיותו שם היותו בן השה הסורה לו גם קרמו ידיד יה והזכיר בו הכחוב וה' מהבו שות הב לתיות שהיתה הערירה ההיה להוכה חליו יתברך מפני היראהחלהית שסיבבה לדוד חשר חין. פרום להיה מכיע אל ה כל כך בלחה ובכלל הנה דוד הם היה לפעמי! חוטא היה זה מלד מוע הבל בענין הירחה אלהית המלחהו תמיד בלתי מעריך את עלמו ולבו לב כשבר וכדכה כאשר החשם בעניניוולבן זכה לכחר מלכות לו ולזרעו חתריו כי לה הים הלויכוב בהבעחותיו . השר

הבטיח את המלך שיאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו כשיהיה ירא את ב' יראה החלמיית והגה מביתה ירחתו חלה' ורחה החלטיית יור' על זה חהלותיו ותפלותיו וענוייו הנזכר בספר תינים עם היות זה כלו אליו. הפך טבעו להיותו אדמוני עם יפה עינים ורב הרוגז וההתלהבות וההנשים כחלה הם רבי הגחוה והזדון ובועעים בחלכם ובחלהיהם על הרוב ובלתי משמעבדי' הלהענ ה והכביעה והכה כתבאר זה מעבין גלינו שעם היותו כער בטח בחלהיו לכקום בקחת מרכת מערכוי ישרחל אשר חירף ושם לפשו בכפו כי עבע הירה הלה' ההחלטיי הוח להיות בלחי ירח מוולהו וכאומרו הוא ה' לי לח אירא מה יעשה לי אדם . כ' לי בעוזרי וגימר י וכן מענין המערה כשנכנם שמול בה והסיחוהו מנשיו להרגו" וכבר נהפחה שיהם דוד וההחיל לעשוחו: והוח אומרו ויקם דוד ויכרות הת כנף המעיל השר לפחול בלפ: ויהי הפרי בן ויך לבב זוד הנתנ על אפר קרע את כנף אפר לשאול י ניאור לאנשיו חלילה מה' אם אעשה הת הדבר הזה לאדוני למשיח ה' הנה שנהן ספח המנעו מוה עם כיותו להוע בדבר למה שהיה משיחה' כלותר שבמשת בשתן המשחה במלוחו יתברך והיה מרד בירחה הלהית להמית שי שבחר בו ה' והכרים יצרו מכני ירה חו יתברך י וחזר ושנה בדבר הזה פעם שלית כחש' לקח החניח והלכחה מראשותיו של שאול עם ביותו מ בת ומודת מאבישי להכוחו: מאתר גם אז חלילה לי מה' משלות ידי במשיח ה'י וכן במה שחרג את העמלקי חשר בפרהו בשהמית אל שאול ועם הית פסידר דבריו בחומרו שחחוהו השבן וכי שחול ביקש ממנו שימיתהו להקל כחיבי פרק המיחה עם כנ זה לא קבל התנצלותו" ולא שמח בבשורה ההיא עם היותו בורח המיד מלפניו ומלפה הל המלונה והרצ את המבשר מפני ששלח ידו במשיח ה' ויקונן עלידוד אב על מיתתו וכן ממה במה להרוב את המנשים שהמיתו את איש בושת בן שאול אויבו המולך על ישראל ובאו הליו כמבשרים עוב בעיכיוואין ספק שההריגה ההיא היתה נסבה למולכו על ישרהל תכף י וכן ממה שנתכעו הב ח ופלה על טוח הבנר ועוברו חק המלוכה ללכת אחרי המטה ולבלתי אכול לחם ביום ההוא בקוננו אותומה שישר כל זה בעיני העם וידעו כי לא היה מהמלך להרוג את רבנר . במורה בכל הפעלות דוד במות אבנר היה לבלתי יחשדו בו שהוא סיבב להרגו כדי שימליך יוהר בכהל על ישראל הפך היראה אלהיתי וכן ממה שנתיען דוד עם שריויתי מעטי החרי מולכו נקחם את ארווה אלהים אל המקום אשר הכיולוי ונתן סבת זה כי לא דרשנוהו בימי שרול וחחה יודע שעוצם היר אה אלהית הוא במקדשו וכאומרו את מקדשי תיראו . הורה היות זה החכלית לדוד בכל מעסיו ובפרט בבואו לפני הארון מרקד ומשהק עד שביוה אותו מיכל אשהו והפרה לו מה נכבד היום וגומר ורחה דבריו אשר השיב לה : - לפניה' הכר בחר בי מחביך ומכנ ציתנ וגומר ונקלותי עוד מואת והייתי שפל בעיכי ועם האמהות אשר המרת עמם אכבדה וכן מחה שנתעורר אחרי הביאו את הארון לבכות לו בית באותרו לנתן ראה נא אנכי יושב בבית ירום וארון האלהים יושב בתוך היריעה : משש אל היראה אלהית ואל היותו בלתי ככנע כפיהיאוי אחרי היותו יושב בבי׳ ארזים וגותר ועם כי נתנע מזה מכני כן לה הניח מהכין כל הכריך לבכין הבית וצורתו ומובאיו - והמשוררים כנוכר בדברי הימים המורה השתעשעו בתכנות ההם ורוב שמחחו בם וכן מענין שמעי בן ברה בקללו הותווהיותוסועע ושוחק ומלדיק הת הדין על ו בחומרו ה' אמר קלל חת דוד ואמר ליואב ואבישי המסיתי' אוחו להרגו מה לי ולכם בכי צרוים: . ומחל לו על קללתו ואת בס אחרים ובו בשלום י זוו הוראה עלימה על יראתו הנכלרה שינם היותו מלך הכזריוכעסן עלד טבעו שיסבול שיקולל ויסוקל באבנים מיד פחוח ולבוה ויש לאל ידו להורגווכן בנסכו הת המים אשר שלף באומרומי ישקלי מים מצור בית לחם אשר בשער ואמר חל לה לי מה' מעשות זאת וגומר כלו' מהיראה השר חאות לו יתברך להיוחו בלחי נערך כ"כ שנסבת כוספי את התים ישתכנו האנשים הכם עליהם זכן ממה שבחר במגכה כשהושרית לפכיו הבחירה לבחור באחד משלש אם ברעב ואם במלחמה מהאויבי" ואם בדבר ג' ימים ולח הלה לבחור בשתים מהם לב' סבות · האחד הנגלית והתפורסמת בפסוק להיוהו הלרה השנישית ביד האלוה יחברך וכאומרו נפלה כא ביד ה' כי רבים רחמיו וביד הדם אל אפולה והב' מפני שמהשתים לרות לא היהמגיע אליו כזק כי עם שיתחוק הרעב בארץ לה יובג מוהשום כוק אל המלך העשיר גם במלחמה יוכל להמלט בחחת מהערים הבצורות מה שלה ייכל להכלל מן הדבר זכן ממה שהחודה על מעחו ושחל מהמלחך שיחול העוכם עליו ולח על זולחו" וכחופרו הכם אנכי חטאתי וגומר ואלה הצאן חה עשו תהי גא ידך בי ובבית הבי: והכלל העילה מרלה הפעולות היום היראה חלהית תקועה בלבו של דוד הכלית השקיעה ועם היותו חיטא לפעמים היה זה מלד מזבו ורוב הכנתו אל הדבר אבל תכף היה שב כמיש אשר יעוד משכרחו והיה עתורה על החטא ומתחרט באופן שהעבירות ההם היו נחשבות הליו לזכיוה ומה נהפש עוד החרי פעולותיווכל הספר הלו מתהילים מלא מהתבודדותו בתפלוחיו וקימו בחלוה לילהוהיותו קשבר וכדכה - ובכלל היותו שלם ביהאה אלהית אשר היא האושר האתרון ובפרט אל המוך ועל בן הגיעהו השבר החלני בזה להיות לוולזרעו חתריו המלוכ' לכלת וכח די שמחל לו הא של מטאהיו חבל כחשבו לו כזכיות מפני שהוסיפו בירחתו חל יתברך ככזכר ועמד זכותו זה לבניו רחריוועם שסרו מהר מאחרי ה העבירם מהמלכות מכל וכל והנה נחפרסם ששכר נלחיוה מלכות בית דוד היה לסבת יראחו יתעלה י כי הכף אחרי שנחעובר לבכוח בית לו יתברך ואמר לנחן הנה אנכי יושב בבית ארזים ונומר אשר כלל מה שכלל בדבריו. הלה מהככיעה הל ו יהברך נחרלה הא אליו ויעד הותו בחסד ההוא המופלגי וכאומרו לך ואמרח לעבדי לדוד וגומר וכלמן ביכך וממלכתך עד עולם . וכאשר בא דוד נישב לפני האל להחזיה לו טובחו על היעוד הנוכר חור והרחה כניעחו הגדולה . באומרו מי אנכי ה' אלהים ומי ביתי כי הביאותני עד הנ בוחקטן עוד זהת בעיכיך ה' אלהום ותדבר גם אל בית עבדך למרחוק חאת חורת החום ה' ילהים רלם כי מה הוא לזכות אל המלכות הקיים והארוך אשר אריכותו הוא השכ' הראוילמי שהגיע להקרי מדם כלומר שהשיג תכליתו אשר בעבורו כברם שהוא הירחה אלהית על דרך כי זה כל האדם וזהו אומרו בדבר הזה וראיתני. במור האדם המעלה כלומר שהשבחת בי בה יבחד יחרה כתורת החדם שהוא הראוי למעלה : על דרך כי מכבדי אכבד שהרלון הנכנעים חלי שכן אמר ובוזי יקלי ועוד גילה רוב עכותכותו בסוף העכין כשהתפלל לחל שיחמן דנרו הטוב אשר דבר לו מאריכו מלבותו באומרו ויגדל שמך עד עולם וגומר ובית עבדר דוד יהיה ככון לפניך כי אחה הצבאית ללבי ישראל גלית הח אוון עבדך לאחר בית אבנה לך על כן מצא עבדף אח לבו ל- הפול שיך את המפלה הואתי ורלה כי חין לתפשו היותו דורש כפו בגאוה הגפלחה ההיא ממנו יהברך שיהיה מלכותו עדי עד - מום כי לולי שהאל נחשורר מעלמו על החסד ההוא הנה הוא לה היים מולה את לבן מסבים על מפלה בופת להיוחה מגונה בתכלים ולהיות כי הנאוה מיוהסת אלהים זבאומרוורם לבבך וגם הענוה והכניעה ובאומרו לב נשבר ונדכה . על כן יהם הדבר הוה אל לבושלף אם היה גומר בדעחו לשאול ממנו יהברך דבר כזה י לא היה מוצא הת לבו נכון בכשה להיותו לב כשבר ונדכה ובלתי דורש בדולות כחלה הנה שרוב כניעת דוד שבב השנת החסד הגדול ההוא מחורך ימי מלכוחון בכין. לנלח כי כן ימשך חל הירחה אלהית אשר עם זה יותר הקושילמה מחל החל בגקלה עוכות דודוזיכהו אל המלכום נצחי

האבונם ענין שתול שעס היותו לדיק גמור חעת בירתה החלהית הייכובמין השני מתנה ולח זכר בתראת שעואל אך יראו את ה' וגומר ואסברע תרעו גם אחם גם מלככם הספו בחפרסם זהראשונה מהעולה שהעלה בערם בוא שמואל מפני שנחאחר מעט מהפועד שאמר לו לבוח הליו והיה זה כמעט כענין עוזיהו שנכנם להקטיר הקטירת וכאמר לו 65 מן הערדב כי מעלת והנה הודה זה שאול בעלמו במה שהשיב לשמואל בשתמה לננדו מה עשית וענהו באיתי כי ניפן העם מעלי וגומר וחת חפה וחעל העולה ופי' והתחפק והתחוק שנת חפן בלנ והוא הגאוה והעזות יו ווהו שהשיבו שמואל נשכלת ולא שמרת את מצות ה' שהיך אבר צוך כי עתה הכין ה' לת ממלכתך על ישר אל י רצה באומרו נסכלת על דרך אומרו הכחוב כי בערו ברועים אותי לא בשבילו.ואומרו בי אויל עמי ונומר בכים שכלים המה ואמרו יראת ה' ראבית דעת חכמה ומוֹסה אוולים בזו * ואותרו ברשע אשר אין פחד אלהים לכגד עיכיו חדל להפכיל : ורצה בחה שלמרוגה שמרת חת מלות ה' אלהיך אשר ליך : מ"ש שבעת ימים תוחיל עד בוחי הניחור למה שלוהו על הירהה אלהית במעמד ישראל באמרו אך יראו את ה' ולכן ענשו הכף בלומרוועהה ממלכתך לא תקים בקשה' לו איש כלבבוי רצה באומרו כלבבוי ע"דובהתי להם רועים כלבבי ורפו דעה והשכל והדעהוההשכל כמו שידעת במה שקדם עם היראה אלהית והנה זה כן משני שהוא יתברך לוה בתורתו בשימת המלך למטן ילמד לירחה חת ה' : ומפני שהכיר שמוחל בפעל הזם גאותו הגדולה וכי לא היה זה עון נדרש מהיצר כעון דוד על כן גזר אומ) שלא תקו' ממלכתי להיו' שהארכ׳ המלכון נמשכ׳ אחרי חירא וההפך מההפך הרחבי מפני שהי' החטא הראשוןשחטא שאול ביריה שהית לא ניחם ה' מהיותו מלך ולא דיבר מרומ'טד שפנה באולמו זאת עוד פעם שנית במלחמת עמלק בנלמוה בה ביחוד וההרמה אה כל השר לו והוא לא כן עשה אבל תחל של אנג ועל חישב הצאון . והכהראוי בלא ישלם חמני מהשהיה

הקרמת אבן יחייא

עוד אמר שהוקם על רצה שזולת מה שנתעלה מצד עבעו שהוא בחין האחף עוד נהעלה בשררה והמיכוי שהוקם על י כיון עליו השלום חל המלכות גם הב ההשתעבד אליו כל סביביו " ואלה הם ב' מיני טובות ומניות " וככנדם הוכיר ב' מיני טובות אחרים רוחניים : - והוא אומרו משיח אלהי יעקב ונעי' זמירות וגו' ירלה כי להיות שהאל במר לפבלו מבין שהר בעמים האומה ישראלי * והיה התחברותו עמהם והנהגהו הותם בלתי אפשר לם לה על ידי המלעי והחמצעי הזה לריך שיהיה ענינו בב' דברים י ההקד שתה שירלה האל להשפיע מהנהגתו אל אומתו יהיה על ידו הן במלחמות הן בשאר הדברים הצריכים לעבודתו יוהב' שמה שתרלה החומה מהחל המנהיג שלם רצו' במה שילטרך לה מהלריכים התכרחיים: אשר לא יצוייר זה אם לא שיהיה בדרך תפלה יהיה על ידו . הלא תראה שבמשה רבינו עליו בשלום היו נחלאים אלה הב' דברים שהוא היה מביא הדברים שהיה רולה באל מהאומה י והוא היה מוליך גם כן הדברים שהיו רולים בני החותה מהאל י ואלה השני בעצמם בחלאו בדודי - אם האחק שהאל בחר בו להיות הוא הנגיד על עמו והוא אומרו משיק אלהי יעקב י והב' שהעם האלהי בחרו בזמירוהיי ובאופני ההילותיו מפני שנעמו מאד להם כדי להלל ולומר בהם אל האל ית' בבית מקדשו בעת הקרבת הקרבכות הבאים להכין האומה לקבל השפע החלהי וזהו אומרו ונעים זמירות ישרחל . הג' שהומירות אל האל ממה שיחוייב אל קמומר וכחומרו הולולה' שירו לוזמרו לו זרע הברהם עבדו יוכן כי טוב זערה הלהינו וכן זמרו לשמו כי נעים כי יעקב בקר לו יה וזולתם י רוחה' דצר וגו' רוצה לומר שעם היות כי דברים הרבה באו אליו מהאל עלי נתן הנביה : - וגם בענין הזה בעלמו מאריכות מלכותו וכאומרו ככל הדברים באלה וככל החיזיון הזה דיבר נתן אל דוידי הנה הדברים האלה הכהובים פה הגיעו אליו על יני רוח הקדש באולת המצעי שהוא מין ממיכי הכבוחה י ומה שח'ומלתו על לשוני י ר"ל כי לפעפים הנבוחה היתה בחה חל הנביה זרך כלל הבל המלות בעלמס היו הנביאים מחדשים אותם ולזה ייוחדו דברי הנביאי' קלתם על קלתם בשבח ובמעלה כפי מעלתם בלחות הדיבור . כי ישעיה שהיה בן כרך היו דבריו הלליים ומחוקים מה שחין כן ביחזקאל שהיה בן כפר ז' ועל כן אמר המשורר שלא די כי רוח ה' דבר בו עלמות הדברי' האלה י אבל מלתו שרוצ׳ לומר דברי המל ימלותיו היו גם כן על לשיכו - והטע׳ שלא הוסיף ולא ברע ולא שינה עליהם כלל והדבר שעם אלהים בפיו אותם דבר" וכל זה למען יהיו יותר נחשבים אמר אלהי וגו' יען כי רולה לדבר בשאר היראים" ובעלמו" לכן רמז לשאר היראים באותרג המר חלהייש' ורמו חל עלמו בחומרולי דבר ליר יש׳ מושל בחדם וגו' כנגד שחר היריחים אמר כי מי שהוא ראוישימשול על האדם נימלקר י הם ב' כחות הצדיק ומי שיש לו יראח שהים: והכוונ' כיכמו שנתבהר בה קדמות הירם הת ה'הוח השר הש ג והחושר ההחרון י והפעולות הבמשכות אל היראה הם הסד משפט ולדקה - והוא כאלו האמר שהאושר הזהיש בו עיין ומטשה י והעיון הוא היראה : והמעשה הוא פעולת המסד לדקה ומשפע : - ועל כן הוכיר פה אלה הב' תארים : . אם האיש שיש בו יראת אלהים ואם הגדיק והוא העושה פעולות היראה : שהמלך המולך ראוי להיות ירא : וכלשר יתמיד בו ימשך מלכותו : - ההליט הנה הבזרה משמו יהברך שהמושל שהוא המולך ראוי שיהיה לדיקוראוי שיהיה בעלת יראת פלהים יו ורמז הל דשר אמרה החורה למען ילמד לירחה את ה' למען יאריך ימים על מדלכתו וכאור בקר וגו'ירלה כי לה לבד ימשול וימלוך הירה והלדיק׳ הבל עוד יצלים במישלתו הרבה תמיד ויחריך בה כמד הכור שחולך ומתחוק וכמו הלמח שהולך וגדל - ויען שהיר ים צו ב' דברים כמו שחתרנו הא'ההכנעה : והב' פעולת הלדק הנמשפת אחריה : לכן הביא ב'משלים כל א'וא' מיוחד המשל הה' הוה אומרו וכהור בוקר וזה מיוחד לירהת אלהים לא' מהצ' תארים הקודמים : הסמוך אליה והמשל הב' הוא אומרו מכוגה וממטר דשא מארץ יהוא מיוחד ללדיק שזכר ראשונה" זכוונת המשלים בוא זה אם האתד הוא שהאור המתחיל בבקר הולך בהדרגה עד פלות היום ומתבדל שעה אחר שעה י אכל יוכר זה כשהבקר בלתי מכופה בעכנים ומפנישכאפר יהים ביום מעוכן לא יראה השמש שהוא הזורח האור כי העננים יכסורוולא התחלף שעת הלי ביום בחוזק החור משע' הבקר הקודמתי וזה מפנרססי והנמשל בזה שהירה ילהים יתחזק תמיד בממשלתו ויעלה בה מעלה מעלה כמו החור : הח' אומרו שלמה ע"ה וחורת לדיקי' כחור נינה הולך וחור כד חלות היום י וחל זה כיון בסכן הכחוב בפה שאמר וכאיר בקר וגו' והטעם המושל באדם הוא מישיש לו יראת אלהים י ועוד אני אומר לך שהממשלה הואת חהיה הילכת וגדלה כהור הבקר שזורת אותה השמש ולא כל בקר אבל הבקרשהיה לה עבות י והמשל הב'חות שהדשח כמו שידעת כדישילמת ויצלית בלמיחת ההית לריך שיקדם לוהמטר ילה כל כך שיסחוף את השדה : ושיצערף עתה גם כן החום מהשמש : וזה כי הצמיחה והגידול הלא הול בחום זלחות" וכאשר יהיו באופן נאות " שלא יופלג כאחד מהם מחבירוי יגדל הישא וילמים מאד מדרגה אתר מדרגה יות הרצון במה שאמר מגוגה וממטר דשא מארץ שרוצה לומר הדשת מההרזהנעשה מכובה וממטר : שהוא דשה מעולה מזולתו ויצל חיוחר מדין ספק : יהנה הניווהכף מוכאור בקר שקדם מושך עלמו ולחר עמו וכאלי ירמר וכאור בקר יבותר וכדשת מארץ מנוגב ומתער זואם ידעת מענין ההללה ושיעורה לפור חעריך זה לדוחק ו הרמנם הפסוק מדוייק יפה מבלי שיחסר לו לא הסידור ולא מלה מהמלות ההכי חיות". וכוכת הכמש**ל** הב' הוח שהלגיק המושל בממשלהו יחחוק ויהעלה מדרגה אחר מדרגה כמו הדשח : הראה אומרו הכתוב במלך הלדיק ירד כמטר על גזיפרת בימיו לדיק י ומפני שיחם היר את אלהית אל פעולת הלדק הוא כיחם האור אל הדשא יו דולה לוחר כי הא' הוא במדרגת הפועל והמשפי' י וההחר הוא נמשך אחריו י על כן המשיל ב' המשלים האלה לב' הנמשל ' הנזכרים זהם מתכונים ומתיחסים מאדי ושיעור ב' הפסוקים האלה הואי המושל באד'הוא הנדיקי יהמושל גם כן בו הוא הבעל יראת הלהים יוהממשלה הואת לא חעמוד המיד בחופן אחד אבל תתחוק כמו האו' מהבקר שזורה אותם השמש כשהוא בקר בלתי פעובה בענני ' מה שיולד מכוגה וממטר שהוא הדשא מהארץ. מזהו סוף השכר המגיע לכל מלך כשהוא ירא אלהים י רולה לומר שיאריך על ממלכתו ויתעלם בו תמיד וזה שב אל מה שאמר ראשונה כי לא כן ביתי וגומר רוצה לומר שעם היות שהשכר הקבוע לכל ירא אמר אלהי ישראל י אלהים ולדיק הוא שימשול ויתעלה תמיד בממשלתו לשר הוא דבר נפלא וכמו מה שקדם בנה ביתו כלומר ענין מלכוחו וכאומרו ובית כאמן יעשה לך ה' איננ' בכמו זה האופן מהשכר שם באליתברך . תבל ינתר מופלג ויתחלף שכרו של דוד משאר היראים ולדיקים בב' דברים החי שלח ילטרך שתחעלה ממשלתו ותלליח יום והדרבה " חבל חבף שמשל עלה במדרגה היותר עליונה מהמחשלה : והב'כישאר במחשלות מהיראים הם עומדות בהם ובורעם אחריהם כל עוד שמתמידים גם הם ביראה ז ואם אין יוסרו מהממשלה ז וכל זה לודקבב׳ המשלים שהביא בהם אם האור שהיא הולכת ומתגדלת יו אינינה בתחלחה כמו שהיא בחצי ביום וכן כשנועה השמש אחר חליהיום תהמע' גם היא ותהקען ז וככה גם כן ענין הדשא כי הוח קטן בהחלחו והולך ומהגדל : ואחר כך ימולל ויבש : ובפמו זה האופן הוא עכין הלדיקיי וכאשר אתרכו . אבל ענינו של דוד הוא בהפך מוה בב' הדברים . כי תכף שמשל היתה ממשלחו נפלא'י ולא החחיל הוא בהי ונשתלם אח"כ בה בנו רבא אחריו כדרך כל החרץ אדרבא הוא כלחם כל המלחמות המצטרכות וכבש כל מהשהיה לו לכבוש באומן שכאשר בא שלמה לה הוצרך לעשות שום מלחמה והיה נח ופקט בחבלית . וזהו הענין הה' והענין הב' הוא שניתן לו המלכום כלמי - ועם שיחטאו בכיו או בני בניו עד ם ף העולם לח יושר המלכות ממכווכאומרו ופקדתי בשבט פשעם וגומר וחסדי לה רסיר מעמו יועל הלה הב' ענינים אמר כי לא כן ביתי עם אל כמו הלדיקים שוכרתי ה אבל יותר מעולה הוא שכרי ונחן הסביה לוה בהומרו כי ברית עולם שם לי ערוכה בכל ושמורה . שרולה לומרכי ברית גלחישם לבית הות - והברית הזה היא ערוכה בכל כלומר מתוקנ' בכל הלריך מהממשלה - שלא היתה תחלת' מעט ואח"כ הרבה בענין הלדיק : וזהו הענין האחד : ועוד פהיא שחורה : פרולה לומר באופן שהיא ערוכה בכל המלערך : ככה תהיה שחורה לעתיד מבלי שתהסר וחבר ע כלל והוא הענין השני - ומפני שב' אלה הענינים לודקים בכל אחד מהב' משלים הרודמים אם מהאור וחם מהדשם . אמר מה שאמר עתה כנגד האור . והנחן מלותיו שהם צודהות באור הכוכר באומרו ערוכה בכל ושמורה . כאשר ביאר במזמור המיוחד על הדרוש הזה באומרו ערכחי נד למשיתי והוא ענין ערוכה · ובמזמה אחר אמר לעולם אשמור לו חסדי וגו' כירח יכון עולם וגו' זכן כסאו כשמש לגדי ובו' והוא עלין שמורה ושניהם תארים באור . וכלגד המשל השני אמר כי כל ישעי וכל חפץ כי לא יצמיחי בתן גם כן סבה למה אין ביתו עם אל נשאר הצריקים בענין הדשה : באומרו כיכל ישעי וכל מפצי הוא השגת הממשלה והתמדתי בה : זוהו כיפלו באומרו ישעי והפן הנהכם באופן שלינם מלמיחים מדרגה לחר מדרגה כמו הדשם שהווכר בלדיקים י והכונה שתכף בתושלו השיג המעלה העליונה בה ולא הוצד ללמוחביתי בנו

הזה עד פוף כל הענין מהעוות בפנים שונים לשאול • הכה ראשונה ששאול חמל על אגג להיותו מחק המלכים לכלתי יהרגום במלחמה והעום' יחשב לו לפחיתות גדול וחמו על המקנה להיותו רב התועלת והכה חשם לכבודו ולתועלתו יותר מחשר חשם אל היראה אלהית ולא הספיק לו המטח כי לח העריך עלמו כחוטח להיות ששמר ביקר המצוה ללכת ללחוש עם עמלק וכחלו חין בדקדוקיה ופרטיה עון אשר חשל ווהו שהקדים אל שמואל בבואו לפניו הקימותי את דבר ה' ב וכחשר תפשו שתואל שאין קיום המציה בכללותה כי אם בכל פרטיה באומרו ומה קול הנאן הוה בקוני בקם התכללות לפרט הוה שהעם עשה זה יולמכלית טוב לובוח לה' והורה בוה הכנעו אל בעם יותר ממה שככנע לציווי החלהי. שלוה בהפך . ואז תפשהו שמואל לזה ההחכללות הפרטי שהוא ראש שבעי ישראל ולא היה ראוי להקטין את עלמו לפניהם במה שנצטוה מהאל והוא אותרו הלא אם קעון אתה בעיניך ראש שבעי ישראל אתה ומפני שעדיין נסארם קיימת חשובת שאול שקיום המכו' תקרם בכללותה חור עוד א הטעכה ההים בחומרו השר שמעתי בקול ה'וחלך בדרך אשר שלחני ה' חבל הבחתי מהעם הרחשי' שנהם שהוה חבב וגם העם הביחורחשי׳ החרם לובוח לה׳ רלה כי חבב להיות מלך עמלק לח כיה רחוי להורבו ועל כוסביחה יותו שחתר הנה והביא את אבג מלך עמלק הזכירו בשם מלך מה שלא אמר כן ברחשונה כי אם מישמול שחול והעם על חבנ ובענין השלל חתר שהוח לח נעה חליו אבלהעם לקח מתנו הרחשים לתכלי' טוב לובות לה' וחסכן לח הניתו מלקיי' המלוה כי חס בב' פרטי מפני מה שים בהם תכלתיות רהניי הדרישה ז - וכאשר ראה שתואל היותו מחעצם בתריו ובלתי מודה בחעא ז - חזר והמר לו שהוא טועה בדבר כי שומע בקול ה' ולעשות פרטי ליוויו הוא יותר טוב מאותו התכלית הכאות מהובית' לה' ולא השיב לענין אבג כיהוא יותר מגונה לבלתי היות בו כבוד אלהים בשום כד כענין הקרבכות ואז הודיעו שעניו הממרה את פיה' הוח כמו הקוסם קסמי' שהוא מין תמיני ע"ז אבל שמפטר במרי ההוא הוא כמו האון עם התרפים י שהוא ממיני הע"ז הדומה לקסם ואון הוא היות האדם כופר וכעלין און יחשוב על משכבוואיש אין מחשבותיוועל כן לירף האגן עם התרפים לחי שתפציר במרין בהוא מדרגה יותר גדולה מהמרי פבוע" כיחם האוןעם התרפים - עם הקסם לבדו" וחמר לוזה על מה שהפציר שהול בהתכלמחו שלה מרה הת פי בי מחרי שקיים כללו' כ וויו ועל כן גזר עליו וימ יסך ה' ממלך ועם כי הוכרם מפני זה להחודות במיי הביא בוידויו דברי' מההתכללות הראשון באומרו כי יראתי את העם יציקש משמואל בי דברים הח' שיכיפר לו עונו · והב' שישוב עמו להשתחות לה' והוח הומה ועתה פח כה חטחתי ושוב עתיי עכהו שמוש שחין לו תקום להיות בחטח ההוח בעכין הירחה שלהים חשי ביח מתכחי המלך ועל כן איולו כפר׳ זה לא ישוב עמו וזהו אומרו לא אשוב עמך כי מאם מת דבר ה'וימאסך **ה'** מהיות מלך ומפני שהרגים שחול שטעה בוידוייו בפה שהכנים בו דברי' חיר להתידות פני" מטאתי לבד ומפני שהרגים שאין תקוה לכפרה מטאתו נסתפק בבקפתו הכנית שישוב עמו בהשתחוני להי י וזה מפני שלא יגוני בעיני בעם אשר ברגליו: וזהו אומרו שטאתי פת' כבדני בה כגד זקני עמי וכגד ישראל ושוב עמי והשחחויתי לה' ולה ביקש שישה הת חטאתו כי כתיאם מתכו הנה שחטא שאול מאד בגאוה עם היות שלא היה זהי בלכת בדרכים אשר לא טובים מלילה ולהיות הענוה והיראה אלהית מהיותר הכרחי למלך נדחה מהמלכות ונחפרסם עוד זה בחה פחמר בפעמים שוכים להמית חת דוד עם היותו נקיווה לחשוש על כבוד תלכוחו וכהומרג ליהוכתן כי בחור אתה לבן ישי לפושהך ובושת שרות אמך הורה שהכבוד יהנאו' לבלתי הפשק . בתלכות ממכו היה מכרימו ש הפעל ההו' עם היותו כל כך מגונה וכן מהריגתו לכוב עיר הכהכי עבדי ה' ולה ירה חלהים לשלוח ידו בעבדיו כמו שירה דוד מכגוע בו להיוחו משיח ה'י ווהו שהזכיר הכתוב וימת ביום ההוא שמוני' וחמש' אים נושאי אפוד בד המחזיקים את פסה' בלבם בהורים ותומים וכן מענין הקסם שעם היותו מין ממיני עבודה זרה חשר הוזהרכו עליו בתכלי ההרתקה כיה עוד בוה מהצחוה והעות חשר לח ישוער וזה כי להוות שרלה לדעת מה עכינו בחלחתה ולא עכהו ה' בכל תיכי אופני ידיע' העתידות אם בחורים אם בכביאים אם בחלותות הסכים על כל פני פני להשיב מבוקשו אף כילה היה הא רול' פידעהווהוא בחוה נפלחה ועל כן בחר בקסם ההוח עם היותו שנוי איו כי הוח בערו מן החרץ וזהו חומרו בד"ה וימח שהול במעלג אשר מעל על דבר ה' השר לא שמר י וגם לפאול באוב לדרוש ולא דרש בה' וימיההו ויסב המלוכה לכן ישי הנה שהסרת המלכות משחול היה לסבה רחויה מפני שחטה בירחה מלהית ההכרחית חל המלךוהותרה הקושיה מכל וכל ומזה יתבחר פירוש המחמר חלמלה התה שהול והוא דוד הייתי דוחה כמה דוד מפניוירצה כי מפני שהיה שאול לדיק גמור אבל כעה לסבה זה אל הגאוה מהמין הב' כפי הטבע האיכושיולה חשם אל פרעי הליווים האלהיים - ודוד להיות שבשו אל העבירות הוערך להכנע אל היראה אלהיות הפלאופלא בענין הבעל חשוב' האמיתי על כן היה שנדמה שאול מפני דוד שאם היה בחפך ששאול עם היותו לדיה בחור היה דוד כלו׳ שהיה בו יראתו וכניעתו אל כבוד ה' מפני היותובעל תשובה או שדוד עם היותו בעל עבירות ביו לו מהבאוה של שאול למה שהיה לדיק גמור אין ספק שהיה האל דוחה כמה דוד מפכיו והכווכה שלא היו פעולות שאול במה שהסכ"כ מגוכות כמו הפעולו' של דוד הכנ החל הבינו אל היראה הלהית שהוא בעיקר לכן דחה את שאול מפניו וכתן לו החלכות ברית מלח:

ההקדמה השישית הכל יחוחר בכתוב המשיג השלימות הזה האחרון בשמות מתחלפים כמו ירא ועניו ונשבר וכדכה והם המורים הורא' עלמית על עלמית היראה פתהם חכם וכבון יודע ומשכיל - וכהותרו והמשכילים יזהירו - הן יראת ה' היא חכמה ומהם חסיד וישר ולדיק וטוב השעם להיות כירא מבחין החיד היותו לפכי ה' וכמי שקד'י ותמים וכאומרו רככו לדיקים בה' וסבת זה להיות שהפעולות הנמשכות מהיראה אלהית הם משד משפט ושדקה צי הם דרכי ה' וכן זולתם מהשמות ירוצו מרוצת אלה ". וככה יחואר הבלתי כמו אויל סכל בער והים הון וכהומרו כי אויל עמי כי בערו ירה בשמות והארים מתחלפים הרעים בנים סכלים המה * חון יחשוב * וזה להיותו חדל להשכיל היותו לפני ה' המואם בפעולותיו . ומהדומה לזה גם כן כבל וכאומרו אמר כבל בלבו אין אלהים . וכן עם כבל ולא חכם והוא להיותו שוכח ומתנכר אל הטובות שקבל מהאל . ומהם רשע ורע חופא הפכפך ולן ומעול וחומץ והוא להיותו פועל הפך הפעולות הכמשכות מהיראה אלהית י ומהם גאה ועז ארם וגבוה ורחב לב וזד ויהיר וחלה הם תחריו היותר עצמיים לכיותם מורים על עצמות הבחו" והיותו בלתי מחשיב בלהווח אלה האחרונים בליעל וכאומרו מצחו הכפים בכי בליעל בעיר הנדחת להיותם פורקים מעליהם יראת ה' זוכן בשבע בן בכרי,מפני שאמר אין לנרחלק בדוד פלא נחלה בבן ישי ופרק מעליויר אחו כקרא איש בליעל י ופירש המל' הוא 'הוא החיש בחושב בלי

היות עליו על שרולה לומר עליון כמו אל השמים מעל: הדברים המלה מהקדמות הכוכרות רבוי לבחר הערשה חתרי שחבתחה לכחתיה פי זה ממה שיישיר יותר אל הפרישה האמיתית י ואומר שראשונה התחלק להקדמה והכה ההקדמה היא ואלה דברי דודוגומר כאום וגימר רוח ה' דבר וגומר אמר אלבי ישראלוגו' יוהדרום מהחיל ממושל בחדם לדיקעד סוף הפרשה יוהנה ההקדמה חתחלק טוד לב' חלקים קענים . רחשונה בתארי דוד המדבר הדברים האלה . והוח חומרו הכסוק כמום דוד בן ישי - והב' לספר האופן שהגיעו לו אלה הדברים מהאל רצוני אם שמעם ממנו על ידי אמצעיי׳ או הוא בעצמו ובאיזה מין הכבוחה . והוא אומרו רוחה׳ דיבר בי והוא הפסוק כב׳ י והג׳ מההם הדברים ובות מוחרו במר הלהי ישרהללי דבר צור ישרהל וחמנם הדרוש יחלק גם כן לב׳ הלקים . החחד בלדיק הירא תחלתו מושל בחדם לדיק וגומר עד ובליעל . נהחלק השכי בבליעל הבאה והעו החלתו וכליעל עד סוף הפרפה והחלק הח' מהדרום אשר הזכרכו יתחלק עוד גם הוא לשני חלקים האחד בענין כל ירא ומה שיגיעהו לו מהשכר על שה והוה עד כי לה כן ביתי עם הל . והשני עכין ירחתו של דוד והיך הגיע לו ממנה שכר יותר מופלג מהקבוע לשחר הירחים שוה חין ספק שהיה לסבת היות ירחתו יותר מופלגת גסכן משאר הירחים . וזה החלק יהחיל שלא כן ביחי עם אל עד ובליעל . ואלה דברי דוד וגומר הכה תחחיל בויו העטף וחחר שהם דבריו החחרונים . להיותם כמו שהמרכו פיף דבר בספר מהילים - ניהיו אלה האתרונים בערך כל המזחורים שהם הראשונים . והנה חאר דוד את שלתו בחארים האלה המעולים כל כך הפך מה שנהג בו כל ימיו לקרוא את שלמו הולעה ולח בים הסבה מבוררת עם מה שקדם . להיות ענין הדברים כחלה לשבח הירחה הלהית ולבנות ההפךי ומפני שבעני כשהוח עני ונכנע לח יחתן לו כשישבח קעוני והכניעה להיותו מוכרח בה על כן רצה להקדים הוא ע"ה כי הוא בתכלית הרוממות מהעובות הומליות . גם מהעובות הרוחניות י ועס כל זה נטה אל תכלית היראה והכניעה להיותה משובחת מצד שלמה לה מלד הכרח כי אדרבא לא קם כמוהו במעלה י ועל כן קודם דבריו אמר שוהו כאום מי שהוא גבר " בלימר איש בדול כח י כי הפרש בדול יש בין שם אדם המויה על השפלות י ובין פם גבר שהוא ובון בכורה - והוא מבושר שהיה זה בדוד כן בכערותו שבע האדי והדוב וכן בלית ושחר

הקרמת אבן יחייא

וחתה רוחה שחחר הלמיחה לודק במשל השני מהדשח כמו שלודק תחר החריכה בחור : ושיעור התסוקים כנים אתר חלהי ישראל שהלריק והירה מושל בחדם כמו החור והדשה הנפלחים ווהו תצודה בכל החדם . ... חבל לי דבר כור ישרחל שרולה לוחר בעבור ביתי דיבור החו מהחלף והוא כי לא כן ביתי עם הל אם בענין ההור מפני שברית עולם בם לביתי ערוכה בכל התלטרך ושתורה . וחם בענין הדשח כי כל ישעי וכל הפצי כי לה יכתים חבל תכף החול סלמיחה בביחי מכל וכל בפעם אחד ולא בהדרגה . התבאר כי בהזכירו במזמור ההוח ענין פרכתי נר למשיחי הקדים לו קודם זה י שם חלמית קרן לדודי ולה חמר שם חלמית ישע לדוה שהיה מדביל למה שהמר הנה כי לח ילמיח" חבל המר קרן . שהכמשל מקרן הוה המלכות המופלב וכחוק כקרן החיות שבה' מכנחים לוולתם ומושלים בהם י והרכון שלה ילמים לו יבוע' מה וחלך וחהרבה מבל ינמיח לו קרן י וזהו גם כן מהשכוון בכאן י ובליעל כקין וגומר זהו תחלת החלק הב' מהדרוש שהזכרכו המדבר בענין גהות שהול והעונש שהגיע לו מפני זה רולה לותר שהוסר מהמלכות לבתרי . והבחן בנכבדות המשל הזה כי במקום שתיהר הלדיק היותו כדשה הנותח מכוגה וממטר . תיהר הת הבליעל במו קון להיותו מכיק הל מי שיגע בוי וכן הוא הבליעל שחומם ותשחית לזולהן בגאותון ההפובותיו - ומירוש מוכד לפי המפרשים מגורת כלבו כמו כד י ולפי דעתי היה מגזרת כע וכד י ורולה לומר כי הקוץ כשיניחוהו במקומו בלתי מזיק הפל כשיכידותו ויקחותו הזיכיק לכוגע בור וזהו בארו כי לה ביד יקחו כלומר שכל קוץ וקוץ אינם כקחים ביד מפני כוקם ז הבל ההיש שרולה ליוגע בהסימלה ברול עץ וחנית ז כלומר שינע כהם על ידי ברול י ועוד ישים עץ חרוך כען החנית אל הברול כדי שלה יגע בהם מקרוב י וענין אומרו באם שרוף ישרופו בשבת י רונה לומר הקוץ שהוה מוכד ממקומו יצערך זה האופן מהתחבולה ליגע בו י כי בחופן החר הוח נמכע בלתי שיווקו ממכו חבל מי שירצה להכיחו בתקומי מבלי שיכירהו הוא מעלמו ישרף להיותו מוכן מאד לקבל הפריפה מחיזה הש מועט יהי מרובה שיגע בו יוכאופרו כי חלא משומלאה קולים יופירוש בשבח ירולה לומר בשבחו בתקום שהוא יושב בו מבלי שיוכד מחומה - וכמה הוח נאוחן המשל הלו בענין שחול -מזהו כי הוא היה כקוץ לדוד שהיה תליק אומו ורודף אחריו להורגו ! . ודוד עליו השלום לא רלה לשלים בו ידווכאומרו מי שלח ידו במשים ה'ונקה והוא אומרו הנה כי לא ביד יקחו . אבל הנים סותו בתקומו שישרף מעצמו וכן היה שהוא מעצמו נפל ביד החויבים ונפסד לגמרי הוח וכל זרעו מבלי השהר שריד ופליע כענין החש המכלה ומפסיד כל הנשרף בו : והכונה שהושרו מהמלכות ומתו כלם - ונשחרה הממשלה לדוד ולזרעו עד עולם להיותו ירה אלהים ולדיק השר זהו התכחי ההכרחי אל המלך : זזה אשר ראיכו לבאר צפירוש הפרשה הואת :

ראמנם - הסנה צוריית והוא לדעת באיתה מדרגה נכתב הספר הלו חם במדרג' הרוח השכלי אשר בכל המין האיכושי . ואם במדרבת רוח הקדש . ואם במדרגת הרוח הנכואיי כבר הקדמנו כי נאמר ונכתב במדרגת רוח הקדש לכי אשר קבלוחו"ל ולכן הושם בכתוכים הנאמדים על המדרגה ההיא - ואין לתמוה מכבואות רבות שיש בו על העתיד ליחות המשיח 🦠 יען כי גדוח הקדש. כצמים ותנבאו עתידות כשיהיה במדרגה היותר עליונה מהרות סקדש והוא החלרנית ותרובה לנבואה י בי הנה כל החדרגות האלה חהדיבות הם כלם חין אחד ואם יתחלפו יהיה בפחות ויתר: וכאומרו הארי הגדול במורה הככובים שלו כי הנה יש מן הנביאים מי שיברוק לו הברק פעם אחד פעם במעע הפרש ביניהם עד כאלו הוא באור פמיד לא ישיר וישב אצלי הלילה כיום " וזאת היא מדרגת גדול הנביאים הנחמר לו ואתה פה פמוד פיודי זים מי שיהים לו בין ברק וברק הפרם רב והיא עדיגת רוב הכביאים . וים אי שיברק לו כנים אחת בלי לו כלו והיא מדרגת מי שנאמר בהם ויתנבאו ולא יספו 🕆 ומהם מי שיגיע אל מדרגה שיחור חשכו לא כברק אבל כגשם שהור זך חו כיוצא בו מן האבנים וזולתם אשר יאירו במחשכי לילה ואפילו האור הקטן ההוח אשר יורח איכו תדיר אבל יציץ ויעלם כאלו הוא להט החרב העתהפכת אשר לפי דעתי המדרגה הואת היא מדרגת דות הקוש" ולכן הכלבש ממכה כי מטד ידו מלהתלכם בלבום מלכות מהכבואה אם למיעים הכנתו או למעיק אחר . - לפעמים יכבא עתידות כדוד ודכיאל וזולתם:

(אמנם - הסבה החמרית הנה הוא נחלק לחשיבותו לחחשה ספרים כאשר נחלק ספר תורת כי שפר תורת משה נעשה להישיר האיש משם להיותו קרוב אליו בחשיבות ההחוני החצטיך אל דת יספר חהלת דוד נעשה להישיר האיש האלהים המתבודד הבלתי צריך אל דת להיותו בלתי חתעסק בעכיני העולם הספל - וכאשר אין מוקדם וחאותר בתורת תשה כי האל כיון ובובל הדברים למען לא יובכו בכקלה מקלי השכל בכה אין מוקדם ומאוחר בתהלת דוד כי בתחלת ספרו שם מזמור לדוד בברתו מפני אבשלום בכו שהיה ענין קרה לו בסוף ימיו בכסופו שם חזמור לדוד חלנכי ה' מאדם דע מאיש חמסים תנצרכי שנאמר על שאול ודואג והציפים הרודפים אותו! עהיה טפין קרה לו בתחלת יחיו ובערם חולכו" והכה כאמר בעשר חיכה ואלו הם אשרו מומור שיר שיגיון 🧻 התחלות שלשבח ולוגד העשר דברות שהם שבח התירה משכיל חבתם תפלה תהלה הודו לה' הללויה ' - נכנשר מיני ומר ואלו הם שמינית נחילות גיתת לגינות עלמות שושנים שושן עדות אילת השחר יונת אלם מחלת לענות . זהנה חתר הה' ספרים הוא בעשרה ענינים הא' שבח החסידים והגדת אחריתם הטוב" הב' הרשעים והגדת אחריתם חרע ' הג' תפלה לאל שיעיר לעורים ' כד' התפלה אליו שידשיע לדשע י הה' התפלה אל סמיוחד שישיב לי בפרשת יו התפלה אליו שישלם גמול דע לאויביו יו ב' סיפור מלחמותיג בחובת לאל על הצלחו מהם . ח כיסור מעלגתיו ומעלות הלדיקים והתפארו בשכר הטוב עליהם יש שיפור עתידות לימות המשיח ואלתם י י סיפור כפלאות תמים דעים וגודל מעשיג

בכריאה ויציאת מצרים וזולתם והשבה אליו עליהם : נאביבם הסבה התכליתיית הוא כי להיות שכאשר הקדמנו מציאות האיש ישרשי הוא להשג' תכלית אשר הוא אושרו האחרון והנא הדיבוק האלהי כי אשרי איש ירא את ה' במצותיו חבץ וואד "ואשרי כל ירא ה'החולך בדרכיו כי סוף דבר הכל נשמע את האהים ירא ואת שלותיו שמור כי זה כל החדם כי עץ תיים הית למחזיקים בה ותומכיה מתושר - ותכני זה ביים משם רביכו טליו השלום תורתו באנתרו אשריך ישראל חי כחוד עם כושע בה' כאלו שלל האושר שוולם כני המומה ישראל להיותם הם לברם שוחרי החורה אלהית והדבקים עם האל לכן בא דוד עליו השלום אשר הגיע אל תכלית אושרו זלכן בתר בו האל וכאוחדו מלאמי דוד עכדה הריחותי בחוד חעם וחבר פפר בהנהגת החים הדבק עם אלהיו 🦠 בצה לומר כי כאשר יהים שמים אוהבים זה עם זה ראוי שידברו כי השתיקה ביוקום ההוא אסרון בשתיקה בתכמה אולת - ואחר הנביא והגית בו יומס ולילה י ואיכות הדבור ההיא באוי שיהים בדמות התשוקים בנכין שיר השירים וכמו שאחר משה רבינו עליו השלים אין כאל ישורון אשריך בשראל עו בחוך אם כן הדיכוק מהאים הדבק כאוי שיהיה כלו שירים ותשבחות נחיבי תהלות אל **אשר דיבוקג עמג** והוא הסם יתברך ונהו שהיה אומר הוביא עם א יצרתי לי - תהלתי יספרו ביאר שהדבר הנרצה אל האל מפאומה ישראלי אשר הם דבקים בו יתברך הכרמג באומרו עם זג יצרתי לי כלומר יצרתים להיותם מיוחדים לי ודבקים בי'. הוא שתהלתי יספרו'. משה קביבו עליו השלום הוא תהלתך והוא אלהיף: ואמר דוד אלהי תהילתי אל תחרש : נאמרו חבמים ז'ל הכוקר בשירי זמרה - ומכני זה היה המנהג באומה - כשהיו מקבלים תשועה מהאל לשורד לפניו ולהנדות י כאלו היא העבודה היותר ערבה אליו יחברך וכאומרו אוישיר משה : אנישיר ישראל : ותשר דבורה נזולתם : ותהו שאחר דוד אהללה שם אלהים בשית באנדלכו בתודה ושיטב לה' משיר פר י ואחר אהללה את ה' בחיי אנחרה לאלהי בעודי יערב פלמ שימי - ואמר זונת תודה יכנדנני - והנה מיני אלה התהלות הם מחולפים כאשר הקדמנו כי לשעמים יהיו להפר מעשה ה' וגודל בפלחותיו בכרים' וכחומוד ברכי בפשי וכענין יניחם מצרים אשר יוזמורים רבים עליו ולפעמים על ההשנחה וכמזמור ה' מקרתני ואך שוב לישראל מולתם - ולכטחים על תשוטות פרטיות הגיעו אל הדנק כטנין וירבר דוד יגוחר ביום הציל ה' אותו ונותר וזולחם רבים י ולפעמים יהיו על דפוחת חולי כמומור חלוממך ה' כי דליתני שולתם או על סכנת יורדי חדברות ורוכני הים חולתם י משאר הענינים הדומים לאלה י אלפשקים יהיו פכלה בעוד שהדבק בעוחק הלרם והשליך יהבו א ה' וחפפלל חליו שינילהו חמנהן

או כשיראה מהצרות שלא יחילו עליו וכוצה את כיו להגיד בעחוכו בו יתברך ולא בזולתו י ולפעמים יהיה שהדבק תכפו יצרו וחשא " ישוב בתשובה תבף כחומור בבוא אליו כתן הכביא וזולתו הרבה " וים מינים רבים משירים ותהלות אחרות על הענינים הכז' וענינים אחרים וכלם ישובו אל העשרה סוגים מהתהלת אשר הקדמנו" כי היה דוד החחושר השלם שבשלחים ואשר קרו לו כמפש כל שיני המאורעו' הן מטוב הן מרע הן מעשיית הפעולות המגוכות הן מעשיית הכאות אשר על כלם היה מהראוי לעשות שירים וזמירות אליו יתנרך . מה שלכן האים הדנק ראוי שיהיה תחיד םפר תהלים אצלו ובפיו כי בו ימנא כל שיני התהלות הראויית אליו יתברך על כל דבר ודבר ולא ייעף ולא ייגע לחברה מעלמו ואם כי כאשר יחברם לא יהיו באוכן מהחשיבות בשירי דוד כי הוא היה אותב לאלהיו וכלבט ברום הקדש ומלמו על לשוכו ומי הוא ואחהו אשר יגיע למדרגה הואת י ולכן מעלת הספר הלו היא גדולה מאד כי הוא כמשך אל התורה אלהית והוא כדמות צורה ותכלית אליה י ועל כן תיקנו חבמינו ז"ל במוסף של דאש השנה בסדר מלכיות זכרונות ושוכרות אחרי הפבוקים מהתודה לומד אחריו בסוקי תהלים להיות הזהלים מחובר עם הזורה וכחשך אליש ואחריו כשוקי הככיאים " כאלו התהלים בחדרגה יותר עליונה מהוביאים " מה שאין לספק על זה שהוא בהפך כי הכביאים הם בחדרנה יותר עליונה ! יען כן התהלים בתחבר ברוח הקדש שהוא חדרבה פחותה מהובואה י וכאשר סדרו חבמינוז"ל תודה וגביאים ובחובים בי יהיו הכתובים למשה מכלם * ואמנם היתר הקושי הלו הוא נקלי מה פהאחת היא במדרג ז מחברי הכבואות היא יותר גדולה ממדרגת דוד אשר בה חיבר הפכר תה בים אבל פלמות הדרושים הנאשרים בנבואות אינינו כל כך מעולה כמיושי ספר תהלים י בי ככה ימלא לפנטים איש חכם בדול ידבד בדברים בלתי עשוקים " ואיש פחית חמכו ידבר בהם י ... ובבתינת המדברים הדאשון הוא יותר מעולה דו ובבחיכת המדובר השני היא יותר בדול דואה כן הוב אים היו יותר מעולה מדודי אבל דברי דוד בתהלים יותר מעולה בדבריהם - ומפני זה תמלא שהכמינו ז"ל בחיסף המזכר מראש השכה אחרי שהשלימו בכל סדר וסרר מהזכרוכות מלכיות - ושיברות ג'ג' פסוקים מהתורה ומהכתובים ומהכביאים עוד הוסיפו באתרוכה פשוק אחד מהחורה - טבפי ההראות הוא ללא צורך י ואיצו כן אכל הוא כי מכני שהזכר פסוקי התחלים קידם כסיקי הכניאים לסבה האמורה והיה נראה - מפני זה שהכביאים במדרגה פחותה לבחרי מהכתובים -לכן דלה עוד להוכיד התורה אחריהם לכסות חרפתם ולהראות כי מהקלה החתרון הבייותר קרובים אל התולה מהכתובים . כי בבחינה אחת הכתובים יותר שלחים מהכבירים ולכן הם סמוכים ש התורה מצד הראשית ובבתיב אחר הכניאי ויתר שלמי מחם ולכן כש יוכו ש התיר מצד האחרית " זוהו מה שראיתי בהקדמו הספר החשוב הלו וה' ינחני באור' מישו ויצינני משביאות : אבלי יכוכו דרכי לשמור חקיך

התלי יכולו דרכי לשמור חקיך מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי . טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף מאת כחחתי בעיני כי אחדתך חייתני גל מעליחדפה וכוז כי עד'תיך נצרתי ברך אתה ה' למדני מקיך

הקרמת אותב משפט

אוהב צדקה ומשפט

תסד ה'מלאה הארץ ברבר ה'שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם כינסכנד מיהים בותן כאוצרות תהומית:

בות כי יסודות התורה ועמודיה וחדניה היותר מיוחדים לקיומה הם שנים בא' האמונה בחדום העולם י והב' החמונה נהשבחה י וחמנם היו חלה השנים היותר מיוחדים בקיום בתורה תפתר האמונות לפי בעיקר בתורה הוא נהתמיץ שקים מן השמים ולהחמין בייעודים הנגורים על קיום מנוחיה ביטילם וכנזה בנוי על יסוד אכשרות יציאת הדברים מעבעהם י ואם היה העולם קדמון הוא מן הניינע ש צרו היברים מטבעם כלל י ואם הם"י בלתי משבים באישי מין החדם יפנורייבודים בככנם ע"כ ואם הין העולם מחודם ולין הש"י משגיח לין כלן חורה כללי וידוע הוא ג"כ שיחחייב מהמיכח החדום שהשם ית' משגים כי מתולדת המונת החדוש היא המוכז ההשגהה כמו שיהבהר למעיין בספרנו זה על כן יסד המשורר ע"ה במזמור שהיו חימרים ביום השבת בזמן המקדש ענין ההשגחה ואמר שם חיש בער לח ידע וכסיל לחיבין הה וחת בפרוח רשינים כרו נכב חשר באותו מזמור ים תירוץ לצריק ורש לו רשע וטוב לו כפו שנתבחר בספרכו זה ולהיות הכבת הורחה על הקדוש והחדוש מורה על ההשגחה יוסד במזמור שירליום הפבת ענין ההשגח ונהיות ב' אמוכות אלו רצוכי הקדום וההפבקה כקשרות זו בזו והחחת משבארת בהחרת שלם כתבארה במופת האהת נתבארה החחרת כמו שנתבאר בזה הסכר ישו כן נהמ טשי רגלי המעיינים מהפילוסופים בשתי אמוכות הלויותר משלר עיקרי הדת באמוכת החלהיה ולולחם כי לה יתגלו למעיין שתי המוכות אלו בשלימות דלה דם כן יעור בהם מדברי תורה והכבירים ילוה אמר המשורר איש בער לא ידע וכפיל לה יבין את זאת י ולמכם קראו בער כי כבער מדעה הימת מתר שםמך על חקירתו ולח בעור מדבר יהנבוחות וקראו כסיל כיהגים דעהו לדבר סרה על האלהים מפני חיוב עיונו ורמז בתלה בער אל החתחכתים בעיוניהם כי התחכייהם הם לא ונים מדבריה כבואות לא יוציאם מגדר הבהחות רבל הם נמשלים כבהמות כרמו - וגים בטעם טרים פילוסיף ובמזמור זה הוח מסתדל המשורר עיה נפמח ענין ההשבחה בחמרו משמים הביש ה'רחה הח כל בניהחדם ממכון שבהו השנים חל כל יושבי החרן. היוצר ישד לכם המבין לל כל מעשיהם וגומר הכה עיןה׳ מל דדיו למיחלים להסרו והקדים לוה רחיום לחמת חמונהוו יו וחמר מוהב צדקם ומשפש זגומרי ומלת לדקה חחמר על ההעבה והחנינה למי שראני אליה ומלח משפט תרתר על הנקמה מהמתרים ואפר כי הש"י הוא אוהב שתי המדות בחלה להעיב לעובים ולהנקם מהרעים . עוד הום ף מדהשלישית והיל מדת החסד בהיה מלת נהמרת על העובה למי שמינו ראוי אליה וחמר כיהש"י . הוחו במדה זו הרבה עד שכל הירץ בים מלחה מוה ורמן לכו בזה כי אין טובת מי שחיכו ראוי לחותה טובה בים רחיה על היות החל ית' בלתי משבים י חבל הית רחיה על היותו משבים שחם למי שחימו רחוי להטבה מטיב כל שכן לרחויים להעבה וזהו עיקר בדול בחימות ההשבחה כמו שיתבהר למעיין בספרינו זהי ויחה זה המר בדבר יי' שמים נעשו וברוח פיו כל לבהם כי חמונת החדום היח ממוכתי ההשבחה וכהלו במר ומה הות המופת בשהשם הות חוהב לדקה ומשפט י והיתה התשובה בדבר יי' שמים לעשו : ואחר זה אחר כוכם כנד מיהים כוחן באוצרות תהומוה לבדר אמתת החדום וכאלו אמר ומהו המופת גם בזה והיתה החשובה כונם כנד מי הים כי התכנם המים והקיותם אל מקום מחד הוא מופת על חדוש העולם ואי איפשר ליחם זה אל טבע כי מעבע המים לכבות בחרן והי חיפשר ליחם זה למבטיהככבים שהם מנגבים החלק המגולה מן החרץ כמושעלה על דעת קצת המחפלספים שאם זה היה בסבת ההגלות היחה הארץ מגול׳ בסבוב בכלוה החלק הנגלה וכבר נתבחר בחום כי אין החלק המגילה מן הארץיותר מסבוב י"ב שעוח מהגלבל שהוא מלי הכדור והחלי האחר הוא מכוסה במים ולהיות תנועת הככבים בסבוב אלו היחה תנועתם סבת ההגלות היתה כגלית בסבוב השך המוחש ולזה היה הגלות הארץ ביום הג' משפת ימי ברמשית ותליים התלורות לם היחה עד יום רביעי לף על פי פתסדור ההויה היה רחוי בהפך להיות הנכבד והיותר פשוט קודם בבריחתו לחלחו לבל היה הענין כן להודיענוכי מבטי הככבים אינם כבת הגלות הארץ שקודם הוייתן נתגלית הארץ וזה יחייב היות כעולם מחודם כי לח ידענו סבה לזה חלח רצון הש ית' הפשוע חשר ברצוכו חדש העול' החרהחפם המוחלט כבר זבר זה החד מבדולי הדור שלפנינו ז"ל - נמלח כי הבלות החרן היה מופת החדוש ובחדום הוח מיפח ההשנחה וזהו מה שרלה המשורר ע"ה ללמדנו בפסוקים החלה: ולהיות פרי המונת החרים אמונת ההשגמה והיא אמונה לא יהכלוה המתחכמים בעיונם על כן בא זה הסתר רצוני סכר איוב לחמת זחת החמוכה ברחיות מופתיות בספור מקרים שבחו על זה החים להוליף מלה כל מחכקר מה שעלה בדעת מסתירת זחת האמונה וזה הספר הוא עמוק הרבה הם מלד הדרוש

דקדמת אוהב משפט

פהוא עמוק אם מצר ברור העניינים אשר מצד ביאור המלות ועליילי הפסוקים והמפרשים הרחשונים ז"ל טרחו הרבה בפירושיהם לזה הספר לישבו דבר על אפנו ונעזרו בקלת מקומות פודברי רו"ל ובקלת מקומות רדפו אחרי הפסט ולא השגיחו במדרם ויש מהם מי שפלפל בעיונו בדעות האנשים הנוכרים בזה הספר במעניהם והמשיפו כוונתם על דרך הפינוסופיא 🕆 ולהיות העטייכים מפחרים אחת הנה ואחת הנה זון ראיחי לחבר ספר זה לבא אחריהם למלאת אח דבריהם כדי שיהיו הדברים מסידרים להועיל לעצמי ולכיוצא בי שלא נטרח בחפוש הדגרים בהרבה ספרים ז' והקדמתי לפי' הספר קלת פרקים מועילים בהבנת הספר ובאמונת ההשגקה ונטיםי בקצת מקומות מפירושם וגם במה שעלה בידם מכונת הספר ואל ייחם המעיין זה אלי לעזות פנים כי כן דרך החכמים שהתלחיד הינו נושה פנים בתורה לרבו במה שנר אה לו סתירה בדבריו ז' וכן מליכו לרבותיכוז"ל שחכם ה' העלה בעיונו עכין רחד באיוב ובא תלמיד תלמידו והעלה הפך ולא האשימוהו בזה אבל שבחותו אמרו במסכת סוטה בוביום דרש רבי יהושע בן הרקנום לה עבד היוב חת המקום אלה מההבה שכהמר הן יקטלני לו היחל : - ועדיין הדבר שקוב כו אכי מלפה או אין אבילו עלפה ת"ל עד הגוע לא אסיר הומתי ממני לומר שמאהבה עשה זו ה"ר יהושע מייגלה עפר מעיניך רבן יוחגן בן זכאי שכל ימיך היית דורש שלה עבד היוב את התקום אלה מירחה שבאשר ירא אלהים וסר מרע : - והלא יהושע תלמיד תכמידה למדשמההבה עשהי - וקרחתי ספר זה אוהב תפפע ללמד שאיוב עבד מההבה ולהכיך פמז מאיובה להתבם ולהיותו מבהר כי הש"יהוא אותב משפט באתרו כי אכי יוי אוהב משפט. וכאמר זעוז מלך משפט אתב לתה כונכת מישרים משפט ולדקה היעקב אחה עשית יו וכאמר כי ייי אוהוב משפע ולח יעיוב את חסידיו לעולם נשמרו - ונהמר אוהב לדקה ומשפע חסר ייי מלחה החרץ:

החר שהרשונו קדמוכינו ז"ל להטוח פני הכחוקים למדרשות עם שמירת אמה הכותב השרש שאין מקרא יוצא מידי פשיטו נכתים בכאן מדרשם בבהמות אלוינדן אשר בא בגמרא וכפרשהו כפי עכיות דעתיכו באוכן שיטים גרות אל העיון. והמושכל אחר של צרים ואומר ידוע הוא כי הכסוקים - לא ישמו משלים על עניינים - נמשלים אלא - מדברים בתפירים מוחשים ז ועל כן הסכימו גדולי מפרשיכו ז"ל שעם היוח שעץ הדעת - ועץ החיים וד' הכהרות ועכין הנחש ישלו סוד ונסתייעו בזה מחדרפי החז"ל אבל העכין בעלמו הוא אחת כפן עו בלי פים פחת ויתר ז וכתב החכם ר"א ב"ע ז"ל ובעץ הדעת סוד ינעם גם הדברים הם המון כתשמעם ושבחועל זה התחתר הרמ"בן ז"ל י וחתר שכן הוח חם כן מה שדמט הכתוב כרנות מלך מצרים ללויחן כחש בריח וללויחן כחש עקלחון אלו לא היה כמלא מציאות במורה לא בים הכבים כוסם משלו בו ומקרם מלם הום לויתן לה יצרת לשחק בו יו ורמר המשורר לה משדר עבין הבריאה שאין לפרש המזמיר ההוה שיהיה משלוחידה " ואמר עוד אחה רלנת ראשי לוייתן " הבל לף על פי שאנחנו מהמיכים בלי שום פקפוק במציהות אלו כבריות רציכי בהמות ולוייתן וב פו שכירשכו הבסוקים הנאמרים בהם וכן מדרש הח"ול שנוכור בוה לא נכחשהו שלה יהים כיםשנו חלילה לכו מוה עם כל זה נכרם אותו דרך נסהר כמו שמצינו שעם בפירום הכסיקים שפירשום דרך מהרש על פרעה ואדרתם כמו שכתבכו לכני זה י ואחר שהקדמנו זה נכתוב לשיו הון דרש שבפרק המוכר הת הספינה יויברה הלהים הת החבינים הגדולים י במערבה המרי משמים דרבי ייחנן זה לרייתן כחש בריח ולוייתן נחש עקלתון שנחמר ביום ההוא יפקיד וי' בחרבו הקשה על לוייתן נחש בריח ועל לוייתן נחש עקלתון: ממר רב יהודה המר רב כל מה שברא הק"בה בעולמו זכר ונקבה בראם ולף לויתן זכר ונקבה בראם אלמלה נוקקין זה - לוה מחריבין את העולם כלו מה עשה הק"בה סרם את הזכר והרג את הנקבה ומלחה ללדיקים לעחיד לנח שוה מר והרג את התכין ששר בים י ואף בהמות בהררי אלף זכר ונקבה בראם ואלמלה נזקקין זה לזה מחריבין הת העולם כלוו מה עפה בק"בה סרם הת הוכר ולכן הת הגקבה שכחמר הגה בה כחו במתניו והוכו בשריר' בטכו . בתתניוזה זכר . בסרירי בטכו אוכקבה כם במו במו במו היותר לוכניה לכקבה דגי' פריצי - ולעביד היפכה - היבעית היחה מילהה דצינותה עד ף ובי בעים בימה כיון דכתיב לויתן זה יצרת לפחק בו לחו הורחה חרעה לטליני בהדי בקבה הכא כתו למלחה לכקבה כוורה עליחה מעלי בשרה מליחה כה מעלי עד כחן לשון מדרסם ולה הוצרך הגמרה להבים ראיה בלויהן שהם זכר וכקבה כמו שעבה בבהמוח לפי שפשע הכתוב מורה שאיכו אלא אחד ובלוייתן הזכירם הכתוב בלשון רבים כמ"ע את התכינים בת דולים ועוד כי לוייתן כחש בריח הוא הזכר כי הזכרות הוא כמו הבריח ולויירן בחש עקלחון היא הנקבה כי כן מקום הנקבות הוא עקלתון ובעלי המסורת מלאו סעד למדרש זה שאמר זמרג מת הנקבה לפי שכתוב ויברא הלהים את התנינים הגדולים חסר י"וד האחרונה כלומר שלה לשתר חיכי אם אחדי אבל השני נהרג והוא רמזיפה יותה שהמרו כיון דכחיב לויחוזה יצרת לשחק בו לאו הורח ארעה לשלולי בהדי נקבה הוא מהבאר ממה שאמרו בפ"ה מע"ה שג"

שעות ההרוכות מהיום הק"בה יושב ומשחק עם לוייתן שנהמר לויתן זה יצרת לשחק בו והחר שכתישב זה המדרש נבחרהו: בי הפילוסופים העלו בעיוניהם כי הגלגלים לא יחמועעו דע אתה המעיין מעצמם - אבל יש להם מגיע יכיעם התגועה הגראית בהם

זגם העלו בעיוניהם שהוא מחוייב שתהיה לכל תכועה מיוחדת מכיע מיוחד וכפי מספר החכועו" הם מספר המכיעים - וגם העלו בעמניהם כי אלו המניעים אי איפשר היותר גשמים אצל הוא מחיייב שיהיו שכלים נבדלים מחומר ולפי זה יהחייב ביהם עלות ועלולים כילא יהכן החספר בשכלים הכבדלים . אלה של הדרך עלה ועלול . וגם העלו בעיוניהם כיכל מה שהוא מתחת בלבל הירח ולמעה יביעהו שכל אחד הוא השכל האחרון מאלו השכלים הנבדלים השכל התומל לכי שהיא פועל אלו ההויות באלו החתרים ההווים הככסדים ויהראוהו כוחן הגורות כי היסודות התרבעה הם חומר לכל המורכבים וזה השכל פועל בהם הצורות עד שיהחלפן הצורות בהם עם היותם בעלי חומר לחד כפי החחלכות המוג לשר כחמוגו - היסודות בכל מויכב ומורכב ומדברי קלחם נקרף נמש הכללית לפי שהוא נחלל מכו השכלים הנבדלים זיאמרו כי זה השכל פוח אשר יכיע שכלכו להוציהו מן הכח אל הפעל להבין המושכלות ושלימות סמין האכושי האחרון הוא שאחר השינו המושכלות יתחבר זה השכל שקראוזו השכל ההיולי עם השכל הפועל שיהיה הוא והוא דבר אחד וזהו השארות הכלחי שיש לחדם והצלחתו האחרונה י ידע כי הלו השכלים הכבדלים התניעים הגלגלים הם הכקרחים תלרכים כפי דעת חכתי חורתיכו המהפלספים - וזה המניע האחרון הנהרא שכל הפועל נקרה גם כן מלאך והיא שמדרגה האחרונה מהמלאכים הנקראים אישים לפי מה שכתב בזה הרב המורה ז"ל זיקראוהו

במדרשות שרו של עולם כפי פי' הרב ז"ל : ואחר פיועתי זה דע כי ים בהדם שני מיני כחות האחד שכלי יהשני חומרי אמנם השכלי הוא שקראוהו השכל הריולי כמו שוכרנו זוה החלקהוא הנשאר מן האדם

אחר המות אחר קנוחו המושכלות : החומרי הנא נחלק להרבה מינים ונראית כעולתם במקומות מתחלפים כי הכחות הפועלים הגידול והכזכה חראה פעולהם בכבד ושם היא התחלחם ומשם יחפשטו לשאר איברים והפועלים ההפעליות הנפשחת ככעם והרלין והבשת ומה שדומה לזה חרלה

פעולחם בלב ושם היא החחלת' והפועלים החוש וההכועה החחלהם הוא החוה וחשם יתפשעו אלו הכחות באיברים ואו הכחות כלם הם חותרים נפסדים שכמו שהם באדם הם בבעלי חיים ודע כי השכל ההיולי כוח משתמש בהשנת המושכלות בהלוהכחות שהתחלחם הוה המוח ולוה אתרו בחכמים חמיד כי משכן הכשמה העליונה הוא במוח וזה המאמר נאמר דרך העברה כי השכל אין ליחדלו מקום אבל לפיותו משתמש באלו הכחות מעבירים המאמר שפס הוא משכנו " באלו הכחות הם על מינים הרבה כיהמוח יש בו ג' חדרים ובכל אחד. מהם מההוה רוח שהוא כושה כת מיוחד" והחדר שהוא לצד הפכים הוא נושא הכח שבו החוש המשוהף והחדר שהוא בחתלע הוא נושא הכם המדמה והתדר שהוא ברחורנית המוח בוא בנשה הכם הזוכר והשומר ננתבאר זה ממה שנמצא כי כשיש פגע באלו החדרים יצאו הפעולות המיוחדות לכל אחד מהם בלתי מסודרות י והדברים הם ארוכים בעניינים רלו בספרי הפילוסופים לא כתבנו מהם אלא מה שהנחכו לריכים מהם לפי בענין שהנחכו בו ז והשר שהקדמכו זה כבהר המדרש הזה וכהמר כי לייתן הוא לשון מיבור ודיבוק נבזר מן כי לוית חן הם לראש ד שהוא נגזר מן ילוה אישי אלי כמער היש ולויות . ואחו"ל כאיש המחובר בלויה שלו" פי"אשתו המחוברת לישכן נקראת מבירתו והזכר והכקבה שבלויתו הם השכל הפועל והשכל הריולי שזכרכו - וקראם זכר ונקבה כי השכל הריולי משחוקה להתחבר עם השכל הפועל כחשורת הנקבה להפחבר לוכר: והשכל הפועל מהפיע על השכל ההיוליוכותו לארתו כמו שהזכר הוא משפיע אל הנקבה לירת ההויה בחומר פלה ! לחיפשר שים הוא סיד הכרובי וחלמלא נוקקין זה לוה שיהיו מדובקין וחד לעולם

ולה היה פירוד בין השכל הפועל ובין השכל ההיולי כתו שהיה אדם הרחשון קודם בחטה ומשה רבינו בהיותו עם יו" ואליהו בעלותו בסערה השמים היו - מחריבין - העולם שלא היה העולם מחקיים זה בקיום שהיה הרצון האלהי עיחקיים וכאמרם זירא אלהים אח כל אשר עשה והגה טוב מחדי טוב זה יצר הרע י וכי יצר הרע טוב הוחי חין י שחלמלא יצר הרע לה נשר חדם חשה ולה הוליד בניסוגו׳ - ח"כ להכרח קיוסות המציחות איןרחוי שיוקקווה לוה דבוק מהמיד בלי שום פירודי מה עשה הב"ה סרם את הזכר פכם ביכו ובין השכנ ההיולי החומר המונע להדבק בו מפני המשכו אחריו בבקשת ההנאוח הגשמיות י והרג את הנהבה שהפריד בינה ובין החותר בעת המות שנקנסה מיתה על החדם להפריד השהל ההיולי מהחותר ומלחה ללדוקים לעתיד לבח שכתן להם קיום מחמיד ברית מלח אחר ההפרד ההוף לכדבקה בשכל הפועל דיבוק מחמיד וזה עולם הבא הלפון לצריקים י אבל קודם ההרוגה וההפרד הזה אי איפשר בהם להזדקק זה לזה כי טבע המציאות כן חיב שיחקיים כן: -- ואף בהמית בהרדי הלף זכר ונקבה בראם . והם השכל ההיוליוהכת הנפשי השר במוח שממנו החוש וההמועה שוברגו וקרחם זכר ונקבה כי השכל ההיולי הוא משתמש בפעולתו בכם הנפשי במו החזכר משתמש בנקבה " והכת הנפשיי לא נברא אלא לתשמיש השכל ההיולי כמו שהנקבה לה גבראת אלא לתשמיש הזכר 🕆 וקררם בהמות לפי שאין ההשתמשות והדבון הזה גיכיהם חלה כשהשכל ההיולי הוא נפרד מהפכל הפועל ודבק בחמר שהוה גז כמכל כבהמו' והכח הנפשי הוח כה חמרי ב"כ בשלח בעהמות 1 ואלמלה כוקקים זה לזם 1 שיהיה ביכיהם דיכוק מחמיד והיה ג"כ כח השכל ההיילי כם בגוף כמי הכם הכפשיי ולה יצה לפועל בלימוד המושכנות היו מחר יבין העילם שלח היה עם השארות מנחי ויבל היה השכל ההיולי רפס כחפיסות הכק הפסטיי. מחדהיותו בת בגוף מה עשה הבלה שרם הת הזכר שהפריד ביכוובין הכח הנפשיי ונתן לו בהירה לחשוב - התופכלות ולהתוחק מהמשך אדר החאות בחומריותי וצנן החבנקבה שלה יכריתות כחות הנפשיות אל השכל ההיולי להופף כחד החומר כי הוה יותר בחיי מהם בבחירת העובי ושרר העדרש בוח כפי המשל אין לנו חיוב לשכו על הנמשל כמנהג משני החכמה כמו שהשריש לנו בזה הרב המירה ז"ל ז' הבל כדהוק. עצמיכו לפרש: על צד הכמשל כדי שלה יהיה בכמשל הלק ממכו לבטלה : החס במי לסרסיה ליבר ולציכיה לבקבוד בלא הכיה חשוקת הבבל ההיוליהזקה להדבה אל השכל הפועל בעת היותו דבק בחתר כדי שלא יגיע תתכו החרבן שובר הח היו כזקהין זה לזה ובזה האובן היו כשארים בקיום נצחי שיפעל בעניינים החמריים כל רך לקיום העילה - לבד זסהר זמנו ישעל בעכיינים השכליים והזה היו עולם החמרי מחקיים שעילם החבלי בפחר בלחי בשותי דבק בחמר בנפסות הגלגלים ומה צירך להריגת הלקבק בזה הלמן היתה מתרי מת הבוכד האלהות בבריאות באדם - דגים כרילי י תפוקהם חזוקה להזרק זה בזה וציכוו בי קצה לה היה מסריק שלא יהיה החדבן המוכר חלו היו נוקרים כי על נלפנים ויביליהיה שבכל קהיולי מזוכן היו נוקקים שני השכלים לעולם והיה העולם חרב: ולעביה הית. אי להרוג הת הזכר ולצכן חת הנקבה ווהובשיתאחד השכל הפועל עם השכל ההיילי כשהייתו דבק בחטר על דרך כי רחיתי אלהים פנים אל בנים ותכלל נשם" י והסרונה רתו הל כי שרית. עם חלהים ועם אנשים" ולפון הכקבת רמו אל יהנאנ בפשישנה מכרד מהחומר להחאחד בשכנ הנכרד: - אי בעית אימא מלחא דלניתא עדיף? כי אף על פישהיה מחאהדהנכ: ההיולי עם השכל הכועל בהיותו דבק בחומר - אבל לעולם הור מכך מבדיל בינ הם עכירות החימר וההתלחדות הגתור אי איפשר ביותו הלה בהפרד השכל השי לי משחומר על כן הרג הנקבה ומלח הותח ברים מלח עולם בקיום כלח' כי המליחה האו הל הנקבה הור יותר טוב מההפך הכוכר י אי בעיה אימת כיון דכמיב לויתןום יצרת לפחק בו לאורולת ורעה למלולי בהדי נקבה כי הפלחות החתרון לוה השכל הקיולי הוח שישתעות שעשות הסשנה והדנקונ, בהלית׳ יוהוא המחול שעחיה הב"ה לַעשות ללדיקים וכל דחד מרחת בחלבש לפיפין הר"מכם ש"ל וזהו הכרפש בשחוק הש"י עם לייתן בג' מעות התרוצוי משיים וושופיף העכר המשהלם החר העבודה בשיף הים בשנגמרה מלאכה בעל הבית וכיון שוהו הכל מות החהדין לו לאו אורח לרעה לטלולי בהדי נקבה שעם היותו דבק בתומר די היפשר זה כלל מפכי מסיצת החומר: הכה נמי למלח לנקבה י של בהמות שהוא הכת הנחשיי למה אינה קיימת נכחת כקיום. הזכר שהוא השכל ההיולאני שהוא הנקבה של לייתו י כוורם מלוכא פעלי בברא מליחה לא מעלי י . שאי איפצר הקיום אל הבשר החימרי ודג' הכמר ז כה מעמייות ב ארץה של מי מר כוב בהכרח יעדרן ודי ל כשר . בקיום אלא אל השכל נהיה שחא נקש נודף מרחף לויחו בזש המשלי ... וכל זה ההפכעו להתרחדות בשכל עם זבנף היום לארא א מנום במוקדולני ה ל מיולבי הח זהו כיף השכר והגמול י וסוא משריל במשים בב"ם לי מות לנדוקים:

אם במו בי בי מכן ערים הג"ה לעבות בעודה ללדיקים מדשרו של לויתן שכהמר כרי עלי שברים יהין זרה אלי טעודה בנאמר ויכרה עליו כרם בְּדוֹלִם ווֹמְכַלוֹ וושהו - ואון הצרים הלא ה"חבכאמר היושבת צגנים חברים ניון יצים בקולך והשאר מחלצין אל הו ועישין בו סהורה בשערי ירושלם שכחמר יחלוהי בין כנטכים י וחין כנענים אלא חגרים שנחתר כנען בידו תאזני מרמה י ואמר רבה מ"ר יוחנ, עהיד הב"ה ליושות סוכה מעורו של לויתן שנאתר החמלא בשכות עורוי זכה עיפין לי שובה לא מה ציבה לי צלבל שנאמר ובצלבל דבים ראשו - זכה עופין לו ענק שנאמר וענקים לורב ותוך לא ודם מושין לוקמיע שנהמר המשחק בו כלפור והשאר פירם הב"ה על חומה ירוולם וחיוו חדה כ ממנו העולם ועד סופו שלדמר והלכו גוים לחורך וגו׳ ע"כי וסעודת הלדיקים מבפרי זל לייחן הוא ההיוסוהעיידה שיש לנפשותיהן צמה שהשיגו מהמושכלית אחר הפרדם - מהחוצר ובקר את השגת המושכלות בשר כי הם סתרי החורה כמו הבשר הנסתר תחת העור והשחורה מקשלה בשערי ורושלים היא כי מלבד זה הקיום יש להסעכר שוב בעיילם בתערי ירושלים המפים המתים שישובו הנפשות אל הצופות בקיום תחמיד כהיום אליהו ז"ל כמושהיתה הכיינב השהיה בגריאת האדם הלה הלמלא ההעה הקדפוני יוהסוכה מעורו של לויתן הוא השכר הפניין ללדיקים בסבילהמצית המעסיית שוה הור . כגוה מהתורה למו שהעור הוא כגלה מהב 🖽 והמדרגות הם תלוקות בזה כמו שאמרו כי על כל כבוד חיפה מלמד שכל - לדיק - ולדיק עושין ל: חופה לפי כבודו" יש זוכה לסוכה שלימה חופפות עניו כל היום מהכאה שרב ושמש הם דיני גיהנם ויום הדין הגדול הנמשל לשמש לתנור בוער - ויש שאינוזוכה אלא לצל על ראשו אבל שחר גופו נכוהוהים מדרגה שפלה מזו והם הנכוים מחופת הבריבם במושפתרושם פש בחופ 'למה

קשן בצוחרו כן מדרגתו מעוטה בזה השכר: וים שחיכו זוכה הלח לקמיע והוח בשמירה לבד מהמבדון כמו שהקמיע הוא נעשהלשמירה והשאר שורטו הכ"ה על חומות ירושלם כי מלבד זה הפכר הלפוןים שכר גופני בפערי ירושלים לימות המשיח שזיוו מצהיק משיף העילם ועד סופו כי הזיהכוך אל עמים שפה ברודה לקרא כלם בשם יי׳ ולעב דו שכם אחד יוהיה ייהם תחיית המתים לשכר סחרי הורה וימוש במשיקלשכר מצותיה לפי שהין חחיית המתים אם למשתמשים בתורה והנדבקי' להסכווי שהעלי בשוף כתובות יותנה נרמז בספר זה הנכבד רגוני סתר חיוב סוף כגמול בעולם הבה ובתקיים המתים ובימות המסים מלבד מה עבח בו מגמול הלדיקי' בעולם כזה והתרות הספקות הנוכלות בו"י והשם ברחמיו ישימנו מהכתות התקבלות פני השכי מענשי בהינם ומדינה ויתן לכו חכיכה אמן וכן יהי רצון

מלמד שכל בסד ואח - ככוה תחופתו של חבירו וים שאינו זוכה אלה לענק והוא קשוע

חם ונשלם שבח לאל בורא עולם לנשר שם אשר שמו פניה להתבונן ושום שכל ולהפין נפיאות תיים דעים במניאות גרמים לכתיים וכפשדים קשירם ושרש כתכו מרובה אחד הבישו לראות האמנם יאות למלך הכבוד עמכון שבתו השביח חלשני וככא רוח אשר הרה אלך לו שתר: אך הכה אלקינו זה הביד לעמו בחופתים שכליים כי חדש עולתו וברא כדמותו כצלמו לתת כבוד לשמו את המין האכושי ואל זה יבים להחתו לב מדעיו יראיו ואוהביו עושי רצונו חיים עד העולם וכוער הוא לחייביו:

ובבן ככתב ספר איוב להבין ולהורות דעית תועי רוח נובני הככר וראיותם ומשאתם לפכי ה' של שגגתם י ונחתם בשור דעת החלך הקדוש העורה ללדקה לחות היריא משכם וגם כי רכו הדעית על אודות שם היוחבר את הפפר הכו" וומכו עד כי ו בים יחסוהו נמשה רבים ש'ה : ודני לוולתוד הנה עיכי כל משכיל תחזיכה מישרים מכוזנים מאת המחבר יהיה אשר יהיה לבדר וללבן אחזה של תורה במופתים שכליים ולהרים נובשול דעות התועים ושעמות' בהבי' חופת על סותרם הלא נסע יתרם והיו כלא היו: ובדן ראור להתבוק כי אמכם המחבר כאה ראשית לו כספור קורות רבות ולרות השתיבו עלו עלי אדם רב לוקה ובועט בנוחשבות שתר כשויות וכפירת השנחת השם יתכיך בפרטים או ביחם עול בחן: עד היות דבליו כדפרי מידלי אור אשר ירשיעון אלקים וקלת חביריו פלו עליו פיהש בהשיב אחרים מוכיחים ומתוכחי בשענות כועי אמוכות בקבלת אבות וחושבי מחשבות בלתי מופה שכלי מתיד סכקוניו והיה כל הויכוח מהם ברב דברי אספורי' יתרים במנה חכמי החימות עד עת בח דבר יניק והכים הפין עכן חורו בחופתים שכליים ועליו דבר אלקים חיים וחלך עולם אשר על כל נעלם הקפה אליו וישלש בהביא מופת על מדום עולמו וכרטית השנחתו ודרכי טיבו על המיין האמשי וכי שם בית בו לבא בהכלי מלך לחור בחור החים: ובכן ספר שכבר היה חיש בארן עין על אדיות נכר שהיה תם מחמין לקבלת אבות ושכמי הדורות גם שלא ידע מופת עליה מאחר שלא בא מופז על סותרם . והיה יפר במעשים וזכה לעושר רב ולבכים. זכמו רגע אבד ממכו ענין רע כבוד עשרו ורב בניו - וחשב שחת, החל ית' השוב והמשיב לא תקראנה כאלה ושיש בהכרם אל זר הוא ראשית לכל רע עיםה בעברת זרון בפרם כאשר תעוור המערכת לוה ולא יתקומם האל הע ב" ולוה התרעם על האל הטיב והים חפץ להתוכח עמו על שהבתיר פניו מאכוריות האל הרע אשר הרבה להבתיתו בלי טון ראוי לוה לפי דעתו ולא התקומס האל ית' למפט הוע" וכחו כן התרעם על היותו בלתי מתקומם לרשעים מחריבי עולם ושדרו ועל ההצלחה הקורה לקצתם יותר מן האפבר להם כפי המערכת ולא יצוייר שתהיה זולתי מאל הטוב כמו שקרב לדורות המבול ... וכמו כן התרעם על אשר התעולל בקצו הרשעים להכביד לבם ובזה לא חדלו מחשוא . ובכן עכם אותם על משאם וחשב שפעולת ההכבדה לא תקרה זולתי מאת האל הרעוהתרעם על האל העוב שלא יתקומם לזה ופל שעכם החוטא כזה האופן מן החטא: ורשיב אליפו אוהב ודע לאיוב הנו שחין לחשוב היות שתי רשויות ומציאות האל הרע כדברי חיוב אבל האל הטוב לבדו הוא יכאיב ויחבש ושהרע שקרה לאיוב היה שנתפש בעין הרור או בעון בניו כי לא כהה בם ועל שלא השתדל בעיון כראוי ולא כהג עלמו בגמילות חשדים ולפנים משורת הדין בפרט עם עניי העם ועם ההאון שומו יוקר בתכוחות כמנהג העשירים ועל חשר מכץ להתוכח עם החל ית' חתר

שאיכו מן הראוי שיכום האל ימ' להתוכת עמו:

ממנו כל היסורין הן הערת מה על שלא הוכים את בניו באופן שאם יתפלל יסורו

ממנו כל היסורין וישלם לו האל גמול על הדער אשר היה לו בהם ויישיב מראשית

אחרית בה אחר שאין כל דדים זוכה להכלל ממקרי המערכת גם לא מודון הרשעים והוקם

אלי בהיותו דדים גמור אבל לדים שאיכו גמור יקרה לפעמים מדד המערכת כמו שיקרה גם

לקדת רשעים גם אתר שבסור האדם מהכהגת האור השכלי אשר בו ראוי הוא שלא יהיה לו שוש

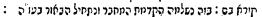
קיום ושום היה קורה גם כן לגרמים השמימיים לולא הנהגת העדם הכבדל המניע כ"ש שראוי

שיקרה זה לעדם הנפשד כמו שיקרה למין האכושי בהרבה מבחידותיו:

מיקרה זה נענם ההפשור כל לאיוב על שלא השתדל כפי האפשר אצלו בעיון ובמעשה ושהמרה והשעור בוה הם אל האל ימ' לבדו ולא כדעם אנחנו כמו שלא כדע שבת ושהמרה והשעור בוה הם אלל האל ימ' לבדו ולא כדעם אנחנו כמו שלא כדע שבת מדת גבהי שמים ועומק הארן וזולתם' ושאין דאוי להאשים את האל ימ' על הדע הקודה לגדיקים כי אמנם קודם מעאו של אדם הראשון לא היה קורה עום דע לשום צדיק אבל אחר מעאו יקרה בעשיו של נחש לצדיק לפעמים איזה דע בחיי שעה שהוא דבר בלתי נחשב כמו שיקרה גם לדעים לפעמים: ראח כל אלה אחרו שלשת האנשים הכו' בהשעדת' והעולה על רוחם דרך התכלות בלי שם מופת כדי שלא ליחש עול לאל ית' ושלא לתח מליאות שום אל דע אשר לא ששירו אכיתם ישוב לאיתנו לא מצאו במעכהו האחרון את עוב דרכיו כל ימי מייו והיותו מוכן להתמיד אם ישוב לאיתנו לא מצח לכובד היסודין עלו ' ואז קדם אליהוא לעיר לימים

מכלם כנוקרא לכבוד קומ: והשיב האשונה על היות איוב חפץ להתוכח עם האל ית' וחמר כי חמנם האל ית ידבר עם בני האדם להוכוחם על טון על א' משני כני ' הא באום בחזיון בלילה לראוים כזה כענין אביחלך ווולתו או באחצעות כביאים כלליים כמו שעשה נישרחל בתורתו או פרטיים כמו שקרה לדוד המלך ועל ידי גד ונתן חולתם יו השני על ידי ים רין במים בהדרגה כשלא יהיה האדם לאוי לחלים חו חזיון או בלתי מוגים בו זיתחילו היש רין מכש שפש למען יפשפש תכף האדם במעשיו ויש ב ויתפלל ואם לא ירגיש בזה יצא מרעה אל רבה כננק : זש באלה לא תושרו לר י ואחנם גם בהיות הרע בתכליתי מחשרון מרגיש נתשובה ותכלה וישיין עש אים משפל מליץ ופעתר סבת הים דין ויעורר את הסובל הישורין לתשובה ותפלה ישיתהו וריטע ויסורו מיומו ה סורין ויישיב מרחשית המכית: 🔲 מפר שלא ילוייר שהאליתב די מידיק פל החיץ האכושי בחיט השעדה ויחשבהו לאויב לו כי על הפך זה יטיד מה שגלה ארץ בחיים א כבד הטנע ועשה בה כל לדכי המין האמשי למזומו ולבושו ומיני בעלי חיים נעבידתו וא וכ שיש היה מדקדק האל ית עלמ ומעניש היה ממית את הלם ומתריב את הכונם". וגם כן בין כיני ה ליחם אליו יחברך עיל כי על הפך זה יודו משפשי סדרו במציאות המקושר קצתו עם קיתי בז "י" משכש וכן בשתירת קיומו " ועל מה שעשה האל ות' למצרים ווולתם בכונד הלב חוור ש ח הענישם אלא על מעשים שעשו קודם לכן ברמן ולא שבו שליהם בתשיבה ושוא מכע משם כובד הלב וחזוקו מעשות תשיבה ולא היה פזוק הלב וכברו חטו ולא דבר האוי לפינש רק אומן לעב לקבל יסורין: דעל מה שאמר מחבשהאל לרוב גהלו איכנו מושיב הת שמין כה ז. י משכעו עובתו ורעתו * אמר אליהוא שעל הפך זה יעידו תמעו השמיחיים אשר עם רב ב ב ב ורב מעלתם הם בהכרח מסודרות לצרכי הנפסדים לא זולת זה כי התרוע ח שלה'נא יפעלי זיין י' ולא בעליונים כלל אהל יסעלו בנססדים לבד " זמום התבאר שהאל שפיר זה מחשיב היכפוים אשר המין האכושי הוא הכבח מהם ותכלית . אמל מה שאיכו שומע זעק רב העש קי בון כר אין זעק' שום א' מהם מכווכ אליו שלא ירצופו . והוסיף ואמר שמאחר שהתכא' שהאל יה אבן בתקון המציאו׳ הכולל לא יצוייר שימאם את האים הפנשי שידמה אליו בוה שמסקדל הדי ם המציאו'ן וכחו כן לא יצוירו שלא יתקונו' על האיש הפרטי המשתדל לקלקל אאד ויצרישהו גם בעולי הזהי גם אמר שאין ראוי לאד שיתאוה למו כי אמנם האל יתביך השניב וכתן משלה למין הארושי בכח אלקי שנתן בו השופט מבלתי מוחש וכלתי לאות ולכת וקרה יתחוק עם כובן: ותאוה לקמות ידיעה באלקיות אשר אין צורך מהם נחיי שעה כול ועם הככה ויכולת להם בב ובהיות שבכל פעולות השבע המשודר ממכו לא נמלא דבר מותריי ולא חשרן מן. ההכיחי ישחיים בהכרח שום הכח האלקי המסודר מאתו במין האכושי יהיה מכוון מאתו בתכלית שלמים כנשי ולום לא יאות לו להתאוות המות אבל שיתיה לשען יש ב זה השלמות הכנתי אשר לא יהנה ב א יו ברב השתדלות להדמות לחל ית בעיון ובמעשה בעידו בחיי שעה " וחמד כי בהיות המשדרים בזה מעשים ועל מדרגות שוכות על כן היו יראי ה' אכשים יחידים ומעשים ולוה לא יבחר ההל בל חכמי לב אשר קצתם תעו מדרך השכל וקצתם לא השתדלו במעשה כלל :

המתבר איך אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל איוב יון הסעיה והורם במופתים שכליים איך הוא חדש עולמו ועל זה יורו מדות בנרמי שמימיים וביסודות מוגבלות והכרחיו לאפשרות פטולותם ותכועותיהם אשר לא יצוייר שהיו בכל אחד חהם במקרה בלתי כווכת פועל דלוניי מכוין ועל זה יורה גם כן גובה הים על הארן כגד העבע ומציאו׳ הרקיע המימיי למעלה מן האויר אשר אצלמוי והורה על דרכי עובו במה שנתן באדם כח שכלי לששותו עלם שכלי דומה ליוצרו - והורה על השגחתו הפרטית במה שסדר דגרים כגד השבע כאותות השמים וכדברים הכראיים לקיום רבים מאישי המינים אשר לא יחקיימו בלתי הפנתה פרטית בקישיהם י והוסיף להודיע שהשנה שלה יעניש בעולם הוה את הפוע זים וולאי כשירבוב התלקול מהם במציאות כעבין דור המכול וסדום וזה שאם יערש כל החוטאים יחריב את העילש וגם לא יכיח מקום לבחירה האכושית " אמכם כאשר ירבה ק'קיל הרשעים בשליאות הז מקומש האל ית' להכריתם ולהסיר מקם י וספר כי כן עשה בסדר החציאות שקות בעלי חיים אשר לא הים שים לד ודרך לחדם להחלט חהם הרחיק חוזם בהשגחה פרטית חן היטוב כענין בקחוץ ביבשה ולויתן בים י וספר גדלם ותקפם להודיע שלא היה להם מליאות מכח טבעי בחער כחיר אל ההויה ואל ההפשד בשוה אבל מכח הכנה בחמר אל הייה מאזו ית' וכוה התבאר שאין שם אל דע ממציא את הרעות ובתוכם חמר הנפסדים כאשר חוב איוב ואולתו ד ולהודיע שמנק רב גדלם וחוקם לא היה לד לישוב להמלט מהם ובכן הרחיקם מן הישוב כי חשץ חשד הוא הלא על נקלה יתבוכן כל מעיין בפירוש כל מענה עם התקשרות כ"ות את פרטי כלל העולה הלו ושרש דבר במצא בו בקצר מלין ברורים ומבוארים כפי האפשר אצלי למכן ירוץ.

בטה'רר עבודיה כפורנו זיל

כר מלק כ' פתו מכל כחדם חשר בדפותו ובכלמו ויוכל לפדמות חליו בעיון יכמפסה כנד מה יותר פכל זולתו כחפרו יתברך וֹכתקדשתכ והטפס קדושים כי קדום חני ' כתחיל החלך דוד בערו זה לוה העומור משר בו הגיד קבוונה כחלהית בנריחות בקדם שביתה שיכים כחדם מחושר ונותי ולוה נחר בשתו במוכנים לתכליתו זה משחר חומות כמן שבחר ברחשית תורתו יכסופה וחפר שכרת בריתו שמהם להיותם לו לגוי קרים והוח שיהיה ננחי ומחושר לחיי שלם והניד במומור כלום בדרך להשינ זם התכלית במכוון מאת סחל יתכרן כרב חסדו כי זם

כל פחדם: וחמרי אשרי במים משוריו והצלחותיו במולם הזה ולחיי בעולם סבח יושנו בכיותו חיש כוה: חשר לח הלך בשנת רשעים בעתעסקים כל יעיהם נקנון ממון חשר דנ ההשתדלות בו נקרח רשע כחשרו ולח ישלט רשע חת בפליו: וכדרך מטחים . סנמשבים חתר תשנוני תחוות נפסדות: לח פפד גם" מם חולי נכשל ככם למ פעד כוס ומן רב וחור בתשובה: ללים בטלים ויושכי קרנות חשר מניחותם בלתי מומיל חפילו בתקון ספקיני , כי מס בתורת ס' בחלק הפיוני לדפת חותן לירחה ולחהבה: ובתורתו בחלק המעשי חשר בי הורם סחל ית' ללכת בדרכיו : והיה כפן שתול על פלני מים ישמ' כי כחשר ישינ המדם שלפות כום יהיה כפו ספן השתול פל פלני מים שחינו לריך למבידת בחדם כי חמנם ככח השכלי החנושי הנקרח ללם חלהים כחשר יהיה על שלחותו לם ילטרך בפעולתו השכלית משום כת נשמי וזם יורם שחיכו כח כניף הכל הות ענם ננדל מחמר: פריויתן כעתו" כחלו וה המן ישפום בומן העתיד ויכין הפרי לחותו הופןוכן השכל החכושי בהיותו פל שלמיתו ישפוט הפתיד חשר לא יפול תחת בחישים וום גם כן מחותותיו שחינו לח בניף חכל פנס כבדל מחמר: ועלהו לחיצול שלח יוקין וכן סשכל כחכושי כשלם לח יחלם לעת וקנם מכל יתחוק ווס נס כן חות מזימו כח בניף כי כל שחר הכתות

מנחת ערב

האיש אשר לה הלך וגו הלך הול הולך מחלה הולך הולה הלך לשון עבר כרחה לפרם עים מה שחויל ישב ולם ענד עבירה נותנים לו שכר כעוםי חלוה והיח שכת דבר עבירה ליזו יכיצל ממכן וז"ם חשרי החיש חשוריו בל חיש חשר לח הלך נענת רשעים שבח לידי וניכל היתכו רז יש לו חושר מחנו שחקבל עליה שור כעובי מנוה וכן בדרך רשעי לא עמדובי יואילי חתר לה הולך היה משמע בשב וחל חעשה חבל לח בח לידו וניכל מחמו וע"כ חחר לשין עבר - וחם הציכו שחשלם התניה שנר חעב"י אבים ב"כ כ"כ חישה האה לעשות חלוה ועשחה שחקפל שכר על המחשבה בנני עלחם ועל המעסה בשני עלמו וו"ם ני אם בחוות כי הפננ וצחורתו יהנה וגו' בחתכל שכר על חפצו נהורת הי ועל הליחוד לפכי עלחו ולח די שרשיב לענחו חלה בנם חמרים נהנים בוכותו שחעשיהם נחה להם ונחם לעולם וו"ח והיה כען שחול ונו׳ שרנים נהנים מכרותינ לח כן הרשעים שמעשיהם רע לבס ורע לעולם כמוץ לשר הדפנו רוח בחין נהנים מחנו וחה גם זכר צדים לבחנה שיש קיום להם ולמעשיבם לומן מרובה כעץ בחול על חים חבהים הרבעים שחין זכר למו הרבעים שון ולמעשיבם כמוץ אם ולמעשיבה

אשרי האישי קדמונינו ז'ל אמרו כי עמד קשה מן הלך וישב קשה מכולם אם כן יהיו הלילים רעים וחטאים ורבי משה הכהן פירש להפך ואמר כי טעם לא עמד אפילו לא עמד ולפי דעתי כי מלא רשעים הם שאיל עומדים על מחכונת אחז כדרך והרשעים כים נגרש כי השקט לח יוכל וכן ובכל

חשר יפנה ירשיע והוח ישקיט ומי ירשיע ובעבור זה הזכיר עם רשעי הוד והוח המפוחה ללכת בעלת רשע החר ובדר לח ידעה ומלח חטחים קשה ובעבו' זה הזכיר דרך כי הוא הרגיל ללכת בה ומלת ישב קשה ממנה וככה דעת הקדמונים ולכים מנזרת כי המלין בינותם שהוח יגלה סוד רחובן לסמעון והלני הם הפך העכוי הם לללים הוא ילין וחתריו ולעכוים יתן חן והענוים הם הביישנים לדגר דבה ולתח דופי ולגלית סחרים ובקרית שמע ל' מתכונות הגוף והם בשכתך וההפך בלכחך כי הנע הפך הנח ובשכבך הפך ובקומך וכתהלות כחוב ישכ כנגד בשנחך גם הלך כנגד לכתך גם: עמד כנגד קומך ולא הזכיר השכיבה כי ברוב האדם ישן ומשפט לשון הקודש להכנים סימן אות לכל הפעלים כאשר הם עחידי חמרו מן פעל יפעל וכחשר ירלו לדבר על זמן עומד ידנרו בלשון עבר גם בעתיד כמו וינועו אמות הסיפי' והבית ימלא עשן וכפה לח הלך ובחורתו יהגה כי חין לו עסק וחפץ בהבלי העולם רק כל חפצו בתורת השם לעשות המלות וטעם תורה כי תורנו הדרך הישרה ומלת יהגה בלב וכמוהו והנות לכי תבוגות גם בפה כמו ולשוני תהגה לדקך וחמר ובתורתו יהנה ולא נכתב ובה יהגה דרך לחות כי הנה מלת ישראל חמש פעמי' בפסיק אחד והזכיר יונו' ולילה כנגד ארבעה מחכונות הגוף: והיה - פלגי -מגזרת פלג לשוכם ועל פלבי מים על אחת הפלגים במו אל

ּדָעָצֶּת רְשָּׁעִים אָשֶרי לְאַהָלִן בְּעָצֶּת רְשָּׁעִים וַבְרֶרָהְ חֲטָאִים לָא עָמֶר וּבַמושַב ליינִייני בבַּלַבַרת רַשִּׂיעין לצים לא ישבו בָיאָסבַתוֹרֵת ובאורחת חייבין יָהוֹה הַשְּׁבְעוֹ וְבָתוֹרָתוֹ יֶהְגָּה יוֹמָם יֹיִהיי כָאקם וּבְסִיעַת מְסִיקְנִי לְאאִיסְהָּחָר: וָלְיַלָה: וְהָיָהְבְעֵץٌ שָׁחָוּל עַל־ אַילַהָן בָּנִימוּסָא רַיַי רְעוּתִיהוּ פַלני מִים אשרפריו יתן בעתו וּבְאוֹרַיְתֵיה מַרְנִין יִיטָםוּלֵילֵי: וְיהִי וְעָלֶר־וּ לֹא־יָבָּוֹלְ וְכָל אֲשֶׁר־יֵיֵעַשֶּׁרִי בָאִילֵן חַיֵּי רָגַצִיב עַל טוּרְפֵּי מוּי דִי ַלָא־בָן הָרְשָׁעֵים בִּי אָם־ יצליתו: יש אִינָבֶיה מָבָשַׁלבְעִירָנְיה וַאֲטַרְפּוּילָא יי בייבייייייין ובללובלכוי דמלבלב מגרגר בַמֹּלְאֲשֶׁר תִּרְפָנורְוּחַ: לָא מְטוּל הֵיכְנָא רַשִּיעֵי אָילָהִין כְּמוּנָא דִי תַשְּקְפִינֵיה עַלְעוֹלָא:

והנקידות החויבים ישמום ביו ואחריות לבתב׳ ואותיות מנוזרותי כי הם חלקם ועל גבולם יועל סדורם ועל שנונם יואם רבי בשמית ובמיני׳ הם שבים לסדור זה בבית קרש הקרשים : וכל המשבילים יבינו: אשרי,ד׳ ר״פ בטעם וס׳מ׳ אשרי האיש אשר לא הלך ריש דבמיני מיפרא יולא יחשוב יי'לו עין אשרי אדם שומע לי אשר שם יי'מבטחן וסימ' בלשון ארמי גברא חשיב שמיע יי': ובדרך ד' וסימ' במסר בשרר בהעלתך: לא כן י"ט בקריאה וסימ' נמסר בירמיה סימ' כ"נ:

ירכתי הספינה ויקבר בערי גלעד בן אתוכות ויש אותרים כי טעם פריו כמו בכי הנעורים: ועלהו לא יבול - עשרובל ימיו על דרך טובה חכמה עם נחלה: וכל אשר יעשה יצליח - ישוב על האדם הנחשל לעץ ויש אוחרים כי ישוב כל אשר יעשה יכלים על העץ כי אם יוקח מחכו סעיף ויומע יכלים וחחרים חחרו כי שב על עלהו כחו ועלהו לחרופה ולפי דעחי כי טעם פריו הנשמה החבמה שתהיה מלחה תורת חלהים להכיר בורחה ומעשיו העומדים לנלת ותדבק בעולמה העליון בהפרדה מעל גויתה כמן הפרי המבושל בחילן ויפרד ממכו וחין לורך לו כי בעבור הפרי היה העץ ועלהו לה יבול זכרו העוב כדרך זכר לדיק לברכה וכל השר יעשה יכליה הין ובנים וכביד: לח כן . כמוץ הדק מהחבן כמוץ יסוער מגורן והכה נפש הלדיק דומה אל הדגן שהום עומד והרשעים כהבן לפני הרוח:

תהילת ה׳ תורת חסר:

רבי ילחק לה היה לריך דע"ה להתחיל חמשה ספריו חלה המכוונים בנגד המשה אותשייתורה אלא ממזמיר למה רגשו גוים אם להיותו תהלת מעשיו על מהי שעבר

עליו ואָשר עזרו ה' והפליא לעשו עמו ואם להיותו מדבר ג"כ על עניני דור המבול ואנשי הפלגה כדי מה ישביארו המפרשים אשר בהם פתח ספר בראשית ומה. טעם פתח באשרי משום כח מעשיו הגיד לעמו כי עם כל צריתיו וטרדותיו והיותו הולך הלוך ונסוע מפה ומפה לח הלך בעלת רשעים ובדרך חטאים לא עמד ובמושב ללישלא ישב ביאס בתורת ה' היה הפלו ובחורתו היה הוגה יותם ולילה וממכו יראו וכן יעשו החרדים אל דבר ה' והחהכים לישועתו ובכן זמר נעים ומירות מומוד זה להודות לה 'ולהללו על כל הטובה והחושר השר עזרו עליו ווחת היתה נסבת הבת ההבתו ית' אליו והשגחתו העוב 'עליו להצילו מכל מכאוביו בכל סביביו וכתו שיוכיר במזמורים הכאמרים אחר זה ז ויהיו דברי אלה לששון ולשמחת לכי להבין מה שארוףל כן אשרי האים ולמה רגשו הם מזמיר אחד והענין הוא כי מזמור אשרי האיש הוא ענין הקדמה מה למזמור למה רגשו באופן כי יצרק על נכון שיאמר עליו ששניהם דבר א' הסועל זבהדרך אבהרם בש"ד וקודם כל דברי חביח הכה מה ששמעתי בו מפי אכח מחרי ע"ה והענין הוח כירצה דע"ה לומ 'כי החים אשר לא פעל מן הטוב כי אם זה לבד שלא הלך בעצת רשעים ובדרך חשאי צא עמד ובמושב ללים לא ישב יקרא תאושר גם אם לא פעל מן הטוב בקום עשה כלל וכאומרו אף לא פעלו עולה בדרכיו הלכו אך אם בחורה ה' יהיה חפלו ונתירתו יהגה יותם ולילה בקום עשה הכה מלבד היותו כקרא כשם מאושר יהיה לו עוד חוספ' טובה והיה שיהיה כען שחול על פלגי מים וכו' וז"א כי הם בתורת ה' הפציוכו' והיה כען יכו' ולומרו לח כן הרשעים וכו'יר' ומה שחמרתי לך שרף הם לה פעלו עולה בדרכיו הלכוהנה זה הוא לאוחם האנשים אשר המה מעולם לא פעלו עולה כי לסבה זו די להם דבר זה גם אם לא פעלו הלדק בפעל אך אם מעיקרם פטאו והיו מקודם באיוה זמן מן הומנים מכת הרשעים הנה לאלה הלואי שיספיק להם עשיתם פעל המעלה בפעל כדי שיהיו מובטחים שלא ישובו לכסלה וז"א לא כן הרשעים כי אם כמוץ אשר תדפנורות כלומ 'האנשי' אשר היו רשעים מקודם כי הנה הרשעים האלה יחזרו לסורם בלקלה מן הסבות וכו' ואם יקשה בעיניך אומרו להם בשם הסעים על מה שהיו רשעים בהחלה לא ולמד ממה'שארז"ל שלפה הק"בה במעשיהם פל לדיקים ובמעשיהם של רשעי'וכו'וחיכי יודע באיזה מהם חפץ אם במעשיה' של לדיקים או במעשיהם של רשעים שהכונה לומר ואיני יודע אם חפץ במעשיהם של לדיקים שמעולם לא הטאו או במעשיהם של בעלי תשובה וכו' עיכ וכפי מה שהקדמתי כי מומור אשרי החים הוא הקדמה מה למה שובא אחריו ורצ' לומ' שאשרי החים אשר יהיה כמוהו שלא הלך בעלת רשעיםוכו'כי אם בחורת ה' חפלי וכו' יכולני לוח' כי חלד ענותנותו של דע"ה לח רלה לות' הענין בפרסוס יהוא לות' שנתאשר הוא בעלתו באלה הדברים וסחך על התבין ודבר דבריו בדרך שחמית כאילו הוא מדבר על כל מישיהיו לוהעניני׳ הנז׳ שאו הוא מאושר ונקשר בעבותו׳ אהבחו ית' אליו או שנאמ' כי כשם שמר"עה פתח חמשה ספריו במלח בראשית ורלם לות׳ בשביל התורה שנקר׳ רחשית וכו׳ לכן פחח גם הנחחמשה ספריו חלה בענין התורה וחח׳ שקחושר החתתי לחדם בוח בתורב : ולהיות חתת כי ברשעים והחשחי והללים הם מונעי אל * (*.*) K

אשרי האיש וגו' להיות כי מאשרי עם ה' על ידי תורתו התמיחה היו האבות כי הם התחילו והמציאו הדת האלהית אתרי אבד זה החלטיית על ידי נמרוד הרשע אשר היה גבור ציך לצוד לבנ העם להרחיקם מלפני ה' ואחריהם היה משה אדוכנו אשר שיים שלחותה ואחרית אין להושי חצוה על אשר לוכו בתורה ומהם אין לגרוע י ואחריו היה דוד משיח ה' וכעים זמירות אשר סדרה באמלצות תהוליתיו ותשובתו הרמתה מהגילוי שריות ושפיכות דמי אוריה - באופן שבסבתו התחת' היות יתין ה' פתוחה לקכל שב סי לכן חתרו חבשבו ז"ל בתדרש בחקום שסייתו האבות פתח משה ובמקום ששיים משה פתח דוד . כי האבות שיימו בואת כאומדו ביעקב וואת אשר דבר להם אביהם ויברך אנתם י ומשה פתח בזאת וכאומרו וזאת הברכה אשר ברך משה • משה סיים באשרי באומרו אשריך ישראל מי כמוך יו ודור פתח באשרי באומרו אשרי האיש לרמוז כי השלשה דברים ההכרחיים בכל דבר והם ההתחלה והשיף והשידור נעשה על ידי שלשת בסדר זה אחר זה ובמה ששמים זה התחיל זה להשליי את אשר לא השפיק הומן לחבירו להשלים וכאשר אדם הראשון הוא השרש במין האינושי כבה שלשתם הנרחוים בראשי תיבות בשם אד"ם הייכו אברהם דוד משה . הם השדש במין ישראלי המובדל מהמין האיכושי בכפש אלהית כאשר שבדל האיכושי מהבעלי חיים בכפש המשכלת - מהו אומרו אשרי האיש - ואומרו אשרי בלשון לבים כי זה דרכו תמיד להיות האושר בחין ישראלי בכל אחד מארבע נפשותיו או כחותיו כי יש האוש מהנפש האלהית והוא הדיכוק הרוחני עוד בחיי' חייתו ומדרגת הלבואהי והאושר מהנפש המשכלת להגיע למדרג' ארסיוו ואפלטון רבו והאושר מהנפש המרגשתי והוא העושר וכבוד אתו והון עתק ובית וכחלת אבות" ואושר הנפש הצומחת והוא הבריאות והגבורה אשר לארכעתם גדר בן זומא כאומרו איזה חכם הלמד מכל אדםי איזהו גבור הכובש את יצרו איזהו עשיר השמח בחלקו . איזהו מכובד המכבד את זולתו . ואומרו האיש ר"ל השלם כי שם אים יכול על השלם שבמיכו וכאומרו כלם אכשים - כי הוא נגזר מאש היותר חשוב ופשוע שביסודותיו כי לשליחותו יתיחם אליו והפכן שם אדם אשר יתיחם לאדמתו והוא העל נהעכור שביסידות . אשר לם הלך וצומר להיות כי המשגרר העירכו בספרי זה שלחים החפן חיים נצחיים בעולם הכא ואוהב באורך ימים בעולם הזה לראות בטובו צריך שתי תנאים האת לסור חדע" והב' לעשות טובי וכאומרו מי האיש החבץ חיים אוהב ימים לראות טוב מול מדע ועשה טובי בא לפרש במומור הלו אופני ההסכה מהרעי ואופני העשיה מהטוב ויען כי פעולת ה זדם יהיו על אחד משלשהבנים י היילואם בתחשבה י או בדיכור או בתעשה לכן כירש ואמר כי האושרים הד' מהד' נפשות כאשר אמרכו הן בשולם הוה הן בבא י יחולו על ראש האים השלם וסד מרע . אשר במחשבתו לא הלך בעלת רשעים ובחעשיו בדרך חטאים לא עמד וכדבולו במושב לנים לא ישב י והנה שם הרשע יחול על פעולת המחשבה וכאומרו ולא יחלם

אישרר האישי בעשרה לשוכות זמר נאמר ספר זה בכלות בכבון במזמור בשיר בהלל בתפילה בברכה בהודחה בחשרי בהללו יה כנגד עשרה בני אדם שאמרוהו אדם מלכי לדק אברהם משה דוד שלמה אסף ושלשה בני קרח חלוקין על ידוחון יש חומרים אדם היה כמו שכתוב בדברי הימים

ניש אומרים חין ידוחון שבספר זה חלא על שם הדתות והדינים של גזירות שעברו עליו ועל ישרא. חשרי החישי לישפלי שחכן בלע"ו אשוריו של איש ותהלותיו של חדם חלו הם חשר לח הלד בעלת רשעים וגו': לנים באבור"ם כלע"ו : אשר לא הלך כי מתוך שלא הלך לא עמר ותחוך שלח עמד לח ישב: כי אם בתורת יי' תפלו י הא למדת שמושב הלצי' מביאו לידי ביטול תורה : ובתורתו יהנהי מתחלה היא נקרא' תורת יי' ומשעמל בה היא נקרא תירתו : יהנה כל לשון הגה בלב הוא כד"א והגיין לכי לכך יהנה אימה כישוד יהגה לבס: שתול פלנדי"ן בלע"ו: בלע"ו: ראייחר"ם בלע"ו: ועליהו לא יבול - אפי" הפסולת שבו לצורך הוא שיחחו של תלמידי חכמים ללורך היא וצריכה תלמוד: לח יבולי לשון כמש פלישט"יר כלע"ו: כמוץ לשון קש קומב"לא בלע"ו :

מסרה

פרר הכתוכים האשמור האחרונה קבלה של אמת י וזכרון ראשונו" ושמותם מלמדין עלידם תורה י גביאים וכתובים: כתובים מפי נביאים - ועל היחידי בראשיהם -ועל הכלל ועל גכוליהם להוריע והביפו בענינו שכל הכתב" והמוקש לכתב ובמשפטו . הקרש והנקוד י ואותיות תלוים וקשנים ינדולים ועקימים והנקידות : והחיצוני' : וסתומים

אבן יחייא

קייפין פַלְבֵי אַרְעָא מּוּי מּה אָרְץוֹרוֹוְנְיָם בְּוֹפְרוּיַיָחָד עַל־יִהוַה

ועל־משיחו:

לפת וזנה וכל חשר יששם

יולית' כי זה המז נס

שיתן הפרי לח יחדל להיסיב

בוולת ום ככל חלקיו וכתו

כן השכל החנושי בם שירנה פשולות החשכלה כחיום

פושכ! לח יקרה לו כזה לחות

ופישות כתושיקיה לנחות

פרשמות טכן ימטול כופ ניתכוכוחו יותר כחזרם ו"ל

על כן וגו׳ דבוק הוא למקרא שלאחריו: כי יודע יי וגו׳ לפי שהוא יודע דרך לדיקים ולפניו הוח להכירה חמיד ודרך רשעים שנואה פעיניו ומעבירה מלפניו על כן לח תהח הקמת רגל לרשעים ליום הדין ולחטחים ליכתב בעדת לדיקי': למה רגשו גוים . רכוחינו דרשו את הענין על מלך המשיח ולפי משמעו ככון לפוחרו

ָּדֶּרֶרְצַדִּיקִיםוְרֶּרֶרְרְשָׁעַיםתּאָבֵר:

וֹלְאָפֹים יָהָגוּ־רָיק: יַהְיַצְבֹּוּי מַלְבֵיר

י׳ י׳׳ פי׳ קוֹסְרוֹבֻ,יםוֹ וְגַשְׁלֵיכָה מְפֶבּוּ עַבֹּחֵיםוֹ:

והיא מרת נפש ותתפללו וחפאו בני ישראל דברים לא יוםיף עוד שאר ישראלו ובני הנכר הנלויםו אות תענג על ייון לכן כה אמר יין הנני

פקד י השכירוהו כי על יי׳ הגריל י ונשמד מואב מעם י ממך יצא חשב על י הלא הכושים והלוכים י ובעת ההיא בא חנני י ויכגעו כגי

ישראל בעת ההיא ז וישב בצה לי ד"ה ז כי בשובכם ז ועוד דבדו עכדיו דד"ה ז יתיצבו מלכי ארץ ז ישועי ואין מושיע ז והתענג על יי׳

ויהן לך׳ נול על יי דרכך׳ השלך על יי׳ יהבד׳ אשרי שאל יצקב׳ ויהי היום ויבאו בני האלהים׳ וחברו ב׳ בפסוק רחב גפש יגרה מרון׳

וב' ועל יי' וסימ'ראשיה בשחר ישפוטו אולת אדם תסלף דרכו:

על דוד עלחו לענין שנאחר וישמעו פלשתים כי משחו ישרא ָמְטוּל הֵיְבְנָא לָאיִוְבּוּן רַשִּׁיעִיבְּיוֹטָא יִ יְּסִי, יִסִי על־בֵּן יֹלא־יָיְקַמּוּ, רְשָּׁיִנִים בַּפִּשְּׁפְּטִי ה רָבָא וְחַיָּבִין בְּסִיעַת צַּרִּיקִיָּא: מְטוּל יִיִייִּיִי וְחַשָּׁאִיםבְּעַרָת צַּרִּיקִים בִּיִיוֹרַעַיִיִּהוָה את דוד למלך עליהם ויקבלו פלשתים את מחניה' ונפלו בידו ועליה את למהרגשו גוי וכתקבצו לְמָה רְגְשׁר גרים א כלס: ולחומים יהנו : בלבס ריק ולאומי' מכחם פחר לאומי' ואומים וגוים כלם קרובי ענין: יתילבו מלכי ארץ ורוזנים כוסדו יחד וגו' י ורוזכים שיכיר"ש בלע"ז נוסדו לשון סוד פורקונשייל רוט ,כלע"ו ומה הית העלה נכחקה אח מוסתותימו דישרוכסר וכמש לוייהור חוכבלש בלע"ו אלו רצועו׳ שקושרין העול בהם: עבותימו לוייקיר לש בלע"ו: ישמק רשעים במשפט זיקמו ויספרו לבניהם דתלים: ב' על יי'ל"א בקריאה וסימ' ובקר וראיתם את בירס זוהגביא החוא איהלפ י כבוד זיאמר משה בתת יי' לכם זלכן אתה. וכל עדתך אבינו מת במדבר זובני אליאב נמואל ודתן ואבירס זוהגביא החוא איהלפ י

על כן י הזכיר כי תאבדנה נפשות הרשעים וזכר זרעם בעולם הזה על כן מלת לא יקומו שטעמו יעחדו וסעם בחשפט כמו הח כל מעשה החלהים יביח במשפט ונפחח בי'ת בוושפט להירות על חסרון הדעח כדרך בשמים יו' בהשמים חסדך בעבור שהוא יום הדין לכל יום אחד או לכל אחד במותו וטעם בעדת לדיקי'כי התחברותם

סריקותא:

דְגַלֵי לָדֶם יִיָ אוֹנַח צַּרִּיקַיָּא

וָאוֹרְחַתְהוֹן דְּרֵישִׁיצִיתְּהוֹבַר: לָפָּה

מתרנשין עסמיא ואימיא סרנין

ושלטוניא יתחברון בחדא למדדא

גָרָרֵע יַרַע אֲפֶרוֹתִידוּוֹן וְנִשְׁלוֹק

קָרֶם יְיָוּלְמִינְצֵי עַל מְשִׁיחֵיה:

פָנָנֵא שַלְשִׁלְוַתְהוֹן:

טיב לכלם הפך חבורת רשעי' : כי יידע י אין ספק כיהשם הנכבד יודע הכללים והפרטים הכללים הם נפש כל חי לכל הברוחים והפרסים הם כל מין ומין בפכי עלמו או אפי כל בריה ובריה בפני עלמה כי מעש ידיו כולם רק דעת הפרט לכל החד בדר׳ כלל הן לגדית הן לרשע ידעני ולעול' ידע חומנו' הכודעות ובעבור שתעמדנה נפשוח הלדיקי' ותהיינה קיימות לעולם על כן ידע חות' גם ידע כי נפשות הרשעים תחבדנה הנה העעם כי דוך הרשעים לאבדון ואם נפשות הרשעים אוחהיה מלת רשעים כיללת הככין בעיכי כי זה המזמור חברו אחד מהמשוררים על דוד ביום המשחו על כן כתיב אני היום ילדתיך או על המשיח ורגשו כמו

תחבדנה אף כי נפשות הללים חטחים וללים: לווה רגשי

ינים בכל יום בחפרם חברו וכמוהו מרגשת פועלי חין"

ולמיד לחומים שורש כמו ולהם מלחום יחמן: יהגן ריק - בדיבור כמו ולשוני אם יהגה רמיה והדבור ננחקה את מוסרותימו: יתילבו י עם הגוים המלכים והסגנים יחדו ונוסדו מגזרת סוד והנה על דרך ריבה יי׳ את יריבי שהוא מגזרת רב והוא מעלומי העי"ן ריב וכן סוד מגזרת סיד וי"וד וריבי הפוך והוא תאר חסר או הוא מפעם ישוד על דעת האות' שזם המזמור שאמר המשורר נאמר על דוד או הוא התכבא על עלמו הנה מלאנו גוים רבים היו תחת יד דוד ואם על המשיח הדבר יותר ברור ושעם על יי שינאו מתחת יד שקול הדעת שנסע השם בלב כל אדם י ועל משיחו שלה יכחשו לו ויסורו אל משמעתו לתת לו מם: כנתקה את מוסרותימון. מגזרת מוסר גם עבותימו חבלים עבותים והטעם אחד במלות שונות כי כן דרך לחות כמו מה אקוב ומה אזעום :

יהומו ז' חס' בקריאה וסי' ושמע אישה כיום שמעו קרמא יואמר יואב יקמו הנערים בתר'דפסוק

מתים כל יחיו רפאים כל יקמו כל יקמו וירשו ארץ לא יקמו אשרים והמנים על כן לא יקמו

אבן יחייא

רשע את בעליו כי מחשבותיו מרחאות לא יועיל לו לחלטו וכן שם ההליכ' יחול על פעלות המחשב' וכאומרו והלכת בדרכיו מה הוא דמום אף אתה רחום יו שרולה לומר כי ראוי לישראל להתלבם במעלת המדות טובות ושיהיו כל מסשבותיו ומעשיו לשם שמים י והנה שם המשא יחול על המעש' כאומרו החכם מכל האדם בכי אם יפתוך חטאים אל תאבה י והם האורבים לשפיך דם נקי למלחת בתיהם משלל ... והוהירו בכי אל תלך בדרך אתם וגומר ואומרו לא עמד רוצה לומר כי האיש השלם הלו זולת חיובו לבלתי לכת בדרך אחד את החעאים הרוצחים לעשות כהעשיהם גם הוא חייב כדי לברוח מן החשד שלא לעמוד ולהתעלב בדרכים ההם ובארצותם ומושבותם כן יעש כמעשיהם 🌱 או יתשד על עשייתם וכאחרו ירחיה הכביא מי יתנני במדבר וגוחר ואעובה אפ עמי כי כלם מכאפים עצרת בוגדים · והכה שם הליצרות יחול, על פעולת הדבור · כי הוא תכוכת האנשים הבעלים זיושבי קרמת י אשר במושכם ההוא מדברים תועה ודברי לצמת על זולתם זלוענים עליה' וחגלים חוחם בפוחבי הקדים החעפה באוחרו ובדרך חטאים לא עחד לדיבור באוחרו במושב לצים לא ישב לגודל רעת המעשה של הדיכור אף כי הוא קודם אליו בסדר כי אם בתורק ה' זגומר אחרי פרשו ההסרה מהרע במחשכה ובדיבור ובמעשה כא לפרש אופן העשית מהטוב בשלשתן וכנגד המחשבה אחר כיאם בתורת ה' חפצו וחשקו והוא פעל מחשביי להיות כל ישעו וכל חפץ באלהיו ובתורתו וככבד הדיבור אחר ובתורתו מאלהיו הכו' יהגה וידבר יומם ולילה הייכו בעיתים אשר קבע או ביום או בלילה ללמו' כדי לנאת ידי חובתו ממלות והגית בו יומם ולילה וככנד המעשה אמר והיה כעץ שתול ונו' כי האילן הנטוע על פלגי מים ומפה ומפה סביביו כגרים כחלי מים הוא כותן פריו בעתו להיות מזוכו והוא הלחות דב ותחיד נמצא עמו ועלהו לא יבול ר"ל עלהו אשר הוא דבר מועיל בללו לעוברים ושבים . לא יבול אפילו אחרי עבו׳ זמן הקיץ כי לרוב הלחות המתמיד יתדבקו באילן ולא יתפרדו" וכל אשר יעשה האילן מכטף ושחלת אשר סוא ממותריותו . הוא מצליח מאד וכן האים השלם העושה טוב הלו להיותו תמיד שתול על פלבי מים מהתורה כי אין מים אלא תור' כמו הוי כל למא ובומר פריו יתן בשתו . כי לרוב בקיאותו בכל עת הוא מוכן לתת פסקים בדינים ופירושים כדת אל . ועלהו מהתורה אשר הם שאר החפחות אשר הם בערך התורה קדושה כערך העלה אל הפרי לא יבול כי התלמידי יחשו בצל החכמות ההם ויועילו להם להשגת התורה ולחלקה ולפרשה ואפי כל אשר יעשה השלם הלו מהמטשי הטבטיים במאכלו ובמשתהו ובמשגלו יצלים לתלמידי המשמשי אותו כי ילמדו נומטשיו הטובים וכח"ול בדולה שימושה יותר שלימודה ופה אלישע בן שפט אשר ינק מים ע"י אליהו יוכיח וכן יוכים מעשה דרב כהכח חשר כשמן תחת משת רב . ונמצח במחתר והשיב ד' תורה היא וללמוד אכי צריך . לא כן וגומר ר"ל לאים הסר מרע במחשבה ודבור ומשה . ועושה טוכ בשלשתן יחולו עליו כל חיכי האושר והקיום חה שיחול על ראם הפכו והוא הרשע וחבריו מהמושא והלץ. ההפך מהאושר שהוא שם מורה על קיום וכלשון חז"ל אשרכוהו וקיימכוהו והוא שיהיו כמוץ אשר לקלותו ומיעוט קיושו תדפכו רוח ואפי' רוח מצויה של יבשה ולכן לא אחר הרוח כי אם רוח בלא ה"א הידיעה לרמוז איזה דבר קטן מרוח מלויה תדפכו לקלותוי וכן הרשע לא יהיה לו שום אושר ואף כי לכאורה הון ועושר בביתו לא יהיה קיים רק יהיה כמוץ אשר תדפכו רוח ופתחום יבוא אידו . והכה לא הזכיר מהשלשה כתות הכו' כי אם הרשע להיותו חוטא בככבד כי חטאו הוא להכחים המלות התלויו' במחסבה ממציאות האלוה ויחודו ובריאת העולם וחדשו יש מחין והשנחתו על ברוחיו חשר הרהורי עביר' כחלו הם קשים מכל עבירה מחעשה יען כי ההורג את הכפש והגוכב והמאף ידיו שפכו את הדם הוה ולבו בל עחו כי אין אדם עובר עבירה אלא אם כן ככנם דות שטות בו ואם ישוב אל ה' יסלח עוכו אף כי בדל י אבל המכחים בכלל במחשבתו אין לו תשובה כי דלתותיו נעולות אליו וחאין יכנם אם חישב כי תשובתו לא ירפא לו וזהו דעת הרשע וכאוחרו נעים זחירות בספרו זה נאום פפע לרפע בקרב לבו אין פחד אלהי' לנגד עיניו . על כן לא וגומר בא לתת סבת הקיום לצדיקי' והפכי להפכם באומרו על כן ולסבה הואת לא יקומו הדשעי והם המכקישים בה' במשפט יום הדין וביום תחיית המתי' בשום אופן ובשום זמן וכן לא יקומו המטאים אשר מטאם במעשה או ביום הדין יחד עם עדת הגדיקים - אבל יקומו אחרי זמן אשר יקבלו עונשם על מעשיה' הרעים והנה לא דבר מאומה חהלצי למיעוט חטא' אשר מוחל עוכות עשנ מעבירי כאפון ראשון להיות כי מדע ה' דרך לדיקי נמי שידעו האלוהו הוא מתמיד . כאשר יתמיד הכמלאים כלם בידיעתו אותם מלד ידיעקו את שלמו אשר הוא נמוסם ' וכאומרו איוב אסיסים אליו לבו דוחו ונשמתו אליו יאסוף ינוע כל בשר יחדיו אבל דרך הרשעים שהוא הפך דרך הלדיקים ואין לאלוה ית' חבוא בו כי הסתי' פנים מחני יהים לכעד ותאבד והכן כי לא יחם האכדה מהרשעים וכליונים לאלוה ית' כיחסו קיום

תהילת ה' תורת חסר

האדם מהשבת השלמות לכן הזכיר מקודם ענין העוב הנמשך לו בהיותו בלתי הולך בעלתם וכדרכם ובמושבם י והנה יש למומ׳ שיאמ׳ למה לא אמ׳ אשרי האיש אשר לא הלך בעלת רשעים ולה עמד בדרך. חטאים ולה ישב במושב ללים אושיאמ' אשרי האיש אשר בעלת רשעים לא הלך ובדרך חטמים לא עמד ובמושב לנים לא ישב : ונשיבהו וכאמי כי יר׳ אשרי המיש השר לה הכך בעלת רשעים באחח המקומות אם טובים ואם נגדיים אל הטוביות וכמו כן בדרך חטאים לח ינחד בעצחם של הרשעי' הנז' ולח ישב בעצחם במושב לנים כימי שלה פעל ועשה החת מתלה בשביל, עלוחיהם של הרשעי' כי הם בעלת נפשו החכמה ובמאמר ילרו הטוב אשר יעלוהו ויחתרו לו לך כא רחה את שלום אחיך עם האל ית' והבע בהם אם יש עופה לדק מבקש משפט התורה והתנית וחם ידעת ויש בם אנשים חשר לה טובים והתה הולכים בדרך לה טוב קרב אתה אניהם והישירם לאט לאט להשיבם אל דרך ה' ואל טובו וכו' כי הנה האים העושה אלה אז טוב לו וכדקה ה' עישה בהיותו כמצה בחחת הפחתים החלה חשר אנשי עול עומדים שם יען השר הוא יהיה או סבת שיבת האנשים הזדים באלה אל ה' אשר יצר את האדם בחכמ' וברא בו עינים לרחות וחזכי לשתוע להשכיל להטיב במעשה השלמי ולהבין במשליהם ובמוסריהם וכמו ששמעתי באומרו׳ במה שאמ׳ הכתו׳ הטיבה ה׳ לטובים ולישרים בלבותם והמטים וכו׳ שיר׳ לומ׳ הטיבה ה' לחותם האנשים שהם כבר שלמים ועובים וקנו בעצמה קנין המעלה והעוב וכמו כן העיבה ה' לישרים בלבותם והם הותם שחשבו לעשות העוכה ולה יכולו לעשותה בפעל לסבה מן הסבות וכו' כי אתה ה' תלרף הת מחשבתם השונה למעשתי ולחשר הם מעים עקלקלוהם לעובה ר"ל שהיו מקורם בעלי עיכות וחטחות ושבו בתשובה לפני ה' יוליכם ה' את פועלי החון כדי שיחורום בם כן לתוטב ועסוה יכופרווימורקו חטאתיהם ועונותיהם תכלית הכפרה והמירוק ונמצינו לחדין מזה כי גדול הוא שכר העימד בחוך אנשים כאלה כאשר יהיה תכליתו לשם שמים שישובו אליו והוא לח ישוב אליהם והוא חומרו כי הם בתורת ה' הפלו זגו' ויר' כי אם שבתורת ה'הוא חפלו בהיותו הולך ועומד ניושב במקומות הכוכרי' ובתורתו יהגה וידבר עתהם יותם ולילה ובזה יחורו כלם למוטב' וכפי דרכי זה יבואר ג"כ למה לא אמ' ובתורהויהגה לילה ויותם כיהנה היום הולך החר לילה ומה גם כי עייר למידת החורה הוא בלילה כמו שאו"ל הלא שכיון לומ' כי האיש המחושר המוכיח לרבים כחמור הנה על הרוב הוח מוכיח חותם נגד השמש יען חשר ירחו רבים נייראו מאת ה' לבאות המהיר אור השתש כי יהל והו ילא אדם לפעלו וכו' ולפעמים ילטרך להוכיחם בסתר וזה יהיה בלילה י או שנאת ב"ככי האיש המאושר הינכו מתחין אל הלילה לנעוד התורה גם כי, הלילה הוא הומן היוחר מוכן אל הלימוד וכמו שלו"ל שלא ניחנו הלילות אלא להגות בתורה וכו' אלח שגם ביום הוח הוגה בתורה וחולי יותר ממה שהוח היגה בלילה עם היות שהלילה הוא הותן היותר נכון לוה: והיה כעץ ובו' יר' הנה אין ספק כי האילן העומד על פלני מים ביולמם לה נכון לו לפשות שום דבר טוב והחים המחושר המוכיח הגו' יהיה לו ענין זה כי עם היוחו עופד ממש באותם המקומות שהרשעים והחטחיי והלנים עומדים שם הנה ע"כז יתן פריו בעתו ועלהו לא יבול כי הוא לא ישוב אליהם וכל אשר יעשה בהוכיחו אל הכוכחים יצלית כי יוליה יקר תוולל י לא כן וגו' יר' והרשעים לה כן הם כי הכה בהיותם בתקו' שחיכו הגון הם כמון חשר הדפכו רוחוילכו מדחי חל דחי ומרעה הלרעה י על כולח יקומווגו׳ יר'על כן שהלדיקים והישרים הם חישרים ומוכיחם אל הנשי דורם לא יקומו רשעים במשפש כלות׳ לא יהיו הנמנחים שם רשעים כי הם לדיקים כי מלד התוכחת שהוכיחו להם השלמים שבו בתשובה והיו להחדים עם הלדיקים והתם דים בי יודע ה' וגו' יר' כי יודע ה' דרך לדיקים שהים לעשות טובה עם אנשי דורם ולהחזירם למוטב והם הם הסבה שדרך רשעי' תאבד מעצמה וישובו בחשובה שלמה לפניוית'י או יר'כי יודעה' דרך לדיקים והיא דרכם חשר הסהולנים עליה בהיותם עם הרשעיםוהחטאים והללים הכז'ואותה הדרך שלהם תאבד כי איכנה אז במליאוי לצל הלדירים והיא כמאן דליתה לנבי דידהו "עוד ראיתי לבאר במומור זה ביאורשני רוב הלהביחור הרחשון והוח כתוב נספ' חסדי לשת יעויין משס עוד רחיתי לבחר ביאור ג' והוא עם מה שביארתי בדברי שע"ה באומ' בני אם יפתוך חטאים אל תאבה אם יאמרן ובו' כי הנה בלומ' אם יפחוך הטאים אל האבה ביאר החסיד זקננוז"ל שיר' בני אם יפחוך עמהם יאפי׳ שתהיה ההליכה ההיא הליכה לבד מבלי הטפל במעשה כול וכמו כן לא עמד בדרך מעורים ואפיי להפיל הגורל ולא ישב במושב ללים אשר הם מחלוצלים מהם בעלמם כשלא ימצאו צמי להתלולן יכמו ששמעתי במה שהמ' הכתו" משב בהמיך תדבר בבן המך בתן דופיוזהו ג"כ אות׳ ולצים לצון חתרו להם כפי מה אני חושב ואות׳ וללת לכדך חשא י וענין זה דומה אל שיברו על כי יועל משיחו הרפים הכו' בדברי שע"ה אשר עליהם אח' שכשלה יחלהו בחי להחשיך הכח מחחדים יחשכוהו אחר הי חילי להודווג לכי בשפיכת דם בהבריה' בעלחם והוא אות כן דרך כל בולע בלע את נפש בעליו יקח וכחו שביארתיו ברר וושנתי מוחבי שהוח ברר וושנתי מוחבי שהו ברי שמד ולח מוכל במקומני ביצם בתורח ה' חפלו יר' בי אם דבר זה לריך שיהיה לו והוח שיהיה מרויח מפליו וקניני בחורתה׳ והות הענין שחר"ול בספוקבי מז הגלים חת דרביך ומז השכיל שכל העוסק

מסחבניםן תשתתי נחדם מנס ום חות שחינו כח נשתי מכל כים ככדל רמני לכלמיות: לחכן הרשעים ' חשר כל שפקס כן מת פון ועיזר: כי מש כחון שהוחשותר לפרי וחינו חדי כלל וכן מקנני פתתון לח ישינו ויקנו שולתי כלים נריכי לפשרתי כנת הזכלי: של כן לח יקותי רשעים כתופשי חכל נחת חים לחלתר לחבדון : נחשתים י הנחשבים חחר בתחוו חף על פי שקנו חיוו חכתה: לח יקיתו בערת בדיקים בדין מכל יפינ נשנשי חיוה שונש כפי משעם כחשים ו"ל שלפלים ועולים. כי יודע ה' דרך בדיקים ' והמעם שהחשלים שנכשלו כתנירה שהית הותה בתי שהפידו רו"ל חץ של פי שריכם וכיות לח יקומו בעדת לניקים הוא כי יודע ס' דרך נדיקים ורב הותילותם להתנכר על פום כך תכיול זה משכהו לבית התדרש: ודרן רשעים מחכד יהמים של רשעים אין נריך ליתו דין יחשכון מכל נחתתי לחלתר לחכדון כוח כי דרכם היח חובדת פעועה שלח יקנו בה, שום שלתות כיחי חטר כו יחינ חתר פות כנוף כחתרו כי סים חיינסי כוה החוחור כפר החתכר

שנין ימות המשיח חשק הכונה בו היח להשיב כל בחין החנושי לעבודת החל יתברך וחמר:

למה רנשונוים שנל פסקם ותכליתם פים שניני הרגש והקכון בשריני כנפשר: ולחסי יטנו ריק: ביעות התשיק בי חמנם חו" יתיוכו חלכי לפיות לחחדי" להלחם: ורווני נוסדו יחד לשאות בוד ופים: על כ' סלח לענדו: ועל ששיחו שלח ישלוך: ננתקה חת שוסרותיתו של ה' ושל פשיחו שנוו שנקיים תורת בני נח: מביתפו" מסים נפענוד כמשפט בתורת TOU ישרחל:

מנחת ערב

למת ינון נוים ינוי חז"ל פוה נחמר על בוג וחבוב והוח יכח להלתם עם ישרחל חחר מכנר קינץ ה' ישרחל לח"י נישנו להרנס וכנר כח חשית נו יוסף ושרחו יד הישנדולה היח והכליח לעשות נוס יחות הפניח בעשות נום יסרחל בחוקחל בחוקחל בחוקחל בחוקחל בחוקחל בנים הבים בחוד לנות רבשו בנים ובל הי ועל הי ועל הי ועל הי ועל משיחו שהרי רחו חת מעשם ה' כי נורח הוח וחעשפכ יחשתו מחשנות של הכל ורי כי חלו כחו קוים ששכו ישרא אל חרום לה היה מן החימה כיכ שוחו להלחם כי היה שחתו חתיה בשעותט כחשר רחו פיבחרו ישיחל בנלוחם כיכ זמן רב והיו חומרים קצרה יו כ הלהובים הליות וחיה חובינס ינא ויעורכם אחום בחיים היח שנאו ורגשו אחרו באוחח בעינים חשר עשק ה' חח ישרחל עחו וה דול לעשות שמהם חין הכל נדול מוה מכחו עוד להלמם על ישרמל יו ובחור" ש"ע עחיד שיחור גוב שועים היו הרחשונים שתעקישין שנה על ושרחל חוור על ישרחל ההיד עלתי ומל משיחו עיכווים יותר בשתים ישחק ונו' והוח לחען מה קדשו חשר חללו ידבר מלימו בחתו ובו' ונגד חם בַּנְרונד לפניון

ישחקי ילעג ידבר לשון הווה הם משמשין: או ידבר אלימו . כמו אליהם ומה הוא הדבור ואני נסכתי מלכי למה רגשתם ואנכי מניתי לי את זה לנסוך ולמלוך על ליון אחר דוד חוק קלוב הוא ומקובל עלי לספר זאת הר קדשי: חספרה אל חוק: ולהודיע: יי׳ אמר אלי . על ידי נתן וגד ושמואל: בני אתה . ראש לישרא הקרויין

> בני בכורי והם יתקיימו על ידך כמו שנאמר באבנר כה אמרשי׳ ביד עכדי דוד אושיע את ישרא תלויין כך: חכי היו'יםהמלכתיך פליהם: ילדתיך : להיות קרוי בני וחביב עלי ככן כשביל' כמו שנחמר וידע דוד כי הכיכו יי' למלך על ישראל וכי נישאח מלכותו בעבו' עמו ישרא ומליגו במלכי ישרחל החביבין לפניו שקרויין בכים כמו שכא' בשלמה לחב ועוד מליכו בדוד במזמור פ"ח הוא יקראני אבי אחה אלי וצור ישועתי: שאל ממכייהתפלל אלי בכל עת שאתה בא להלחם באויביך: תרועם : תרוללם בשבט ברול הו' החרב : חנפנםי תשברם והוא לשון נפוץ בכל המקרא חרם המשובר בשברים

יוֹשֶׁב בַּשָּׁמֵיָם יִשְּׁחָק אָרנִי יִלְעַנ־י׳ מּ׳ יִי׳ דְיָחִיב בִּשְּׁמֵיָּאוִנְחָךְמֵיְמְרָא דַיִייִרְהַךְ ובשבילם אתה לפני ככן שכלם ה למו: אַזְיִדבֶר אֵבִימוֹ בְאַפְּוֹרְבַחֲרוֹנוֹ " ל לְהוֹן: הֵיבִיוֹיְיַמְבֵיל לְהוֹן בְּתוּקְבֵּיה ָרָאַני נָסַבָּתִי בַּוֹלְכָּיִ עַל^ב , מון הברונויה יבַחַל אינון: יבָהַלֵמוֹ: אָסַפּרָה אָל־חָק אֹ ייו בַּלְבִי וֹבֵנִיתִיה עַל פור סַקְּדְשִׁי: ציון הַר־כָּוְרְשִׁי: יְהוָהֹאֶפֵר אַבִי בְּנִי אֶהְה אֲנִי הִיוֹטֵם מינ פחח׳ אִישְׁתְעִי קְיָפָא דַיְיִ אָפֵר חָבִיב כְּבֵּר יְהָנִיה אָנִי בְּיִבְיּאָה בְּאִילוּיוּטָא דֵין יְלְרְהְּיִךְ: שְׁאַלְכִּפְּנִי וְאֶהְּנָה גִּיִים מִי יְלְאַבְּאִלִי אַנְתְּוַבְאָה בְּאִילוּיוּטָא דֵין נַחַלַתְרְוֹאַיתְּוֹנְבְּפֵי־אָרֶץ: תֻרֹאֵם לי יייי בְּרִיתְרָ: בָּצִי מִינִיוְאִיתִּוְנְבְּפֵי עַמַמִיאַ בָּשֵׂבֶטבַּרָזֵלָ כִּכְלָי יוֹצֵרַ תְּנַפְּצֵם: הוא יהיה לי לבן ואני אהיה לו י וֻעַתָּה מָלְבֵים הַשְּבֵּילוֹ הַנְּםְרוֹ שְׁפְמֵי אָרֶץ: עברואָת־יְהוֹהַ בֵּירְאָהוֹגִילוּ נשקו־בַרפָּן־יֵאַנָףי

ותאכרו יַי בָּרַחַלָאוְצַלוּ בִּרְתִיחָא: קַבִּילוּ אוּלְפָנַא דילְמַאיַרְגִיז

בשבט ו' רפין בקריאה וסימן בישעיה ריש סימן י"א:

שהוא העלם והלורות שהם מקרים כל אשר יעשה האדם או ינייר לורות חיות ושמו נשגב לנדו מהיותו ביסוד ואף כי במקרה רק בעבור שהמדבר אדם וככה השומע דברה הורה כלשון בני אדם להבין השומע וככה עשו שההרץ כדמות אדם ומפתח הארן את פיה מירכתי ארץ ולמי כמו להם ומלח לעג לעול' עם אוח לח"ד כמו ילעיגולי עלכן ואויביכו ילעגו למו דרך כינוי כחבר חפרש: חזי יש חומרים ידבר כמו יאבד כמו וחדבר את כל זרע המלוכה שהו' לשון מות כמו אהי דברך מות כמו ותדבר הת כל זרע המלוכה כי כתוב בספר אחר וחדבר מגזר' דבר כבד מאד: אלימו" החזקום כמו ואת אילי הארץ לקח ואינכו נכין כי אילי הארץ על דרך אבירי בשן גם הוא בי"וד כי הוא מגזר' והנכון כי ידבר כמשמעווהלימו כמו איה' ועלימו כמו עליהם וככה ידבר הליהם

למה רגשו גוים: ואני נסכתי י המלכתי והטעם שהוא נסיכי כמו חמשת מלכי מדין שהיו נסיכי סיחון ודעכי הסמיכה פעם היא מהנכבד לנבוה והפך הדבר כמו אתה הוא מלכי אלהים ואני כסכתי מלכי יי׳ הוא נחלתו והם עמך וכחלחך וכמיהו להשתחית למוך יי׳ לבאו' שהו׳ המשיח כדרך וישתחוו לו כל מלכים כי חילו היה על השם היה הלמד פחוח: הספרהי דברי דוד עם הנבוחה שלו או דברי המשורר מדבר בנידו וטעם אל חק זה שאספר אשים אוחו לחק שיסופר והוא אמר אלי בני אתה לעבוד את השם כבן יכבד הב

ותהובדון

אבן עורא

אַחַסַנְתָּהָ וַאַחוּדָתָךְ שָׁלְטוֹגֵי סִיָּפֵי

ּ דְפַּרְוָלָאהֵיךְ כָּאן דִפְחַר הִּרְרָעִינוּן

וּכְרֵין מַלְבַיָּא אֵשְׂבִּילוּ קַבִּילוּ

מַרְרוּתָאנְגִירֵיאַרְעָא: פַּלְחוּכָןדָם

תַתַבַּרִינוּן הֵיךְבַּחוּטְרָא

יושב . בעבור שהזכיר יתילפו מלכי ארץ אחר כנגדם יושב בשמים שהם למעלה על

האדם אמר הגאון כי טעם ישחק שישמם לשחוק וללעג והנכין שהשם ברא הגשם

אני היום ילדתיך . כמו צור ילדך תשי: שאל . מנהג האב להנחיל את הבן על כן אמר ואחנה גוים נחלהך: חפשי ארץ : מגורת כי אפם כסף מקומות נגורים מישוב תרועם . תשברם והיה העין ראוי להדגש לולי היותו מהגרון כמו תשוכם תסובם: בשבט ברול : החרב תנפלם הפך רגשו בוים . ועתה מלכים . הם מלכי ארץ והשכילו הפך על ייוהוסרו הפך מוסרותימו : ושפטי ארץ : הם רוזנים: עבדו : הפך דבריהם ננחקה ועבודת השם ליראה ממנו ולא יעברו פיו : וגילו אם בא גילו אל השכחו שתרעדו מפחד השם ויש אומרים וגילו כמו תגילו על דרך עלה ומות בהר פרו ורבו שהוא ברכה על דגי הים והטעם שחגילו אם רעדתם מהשם : כשקו בר . הנה עבדו את יי׳ כנגד על יי׳ ונשקו כר כנגד על משיחו והנה פי׳ כר כמו מה כרי ומה בר בפני וכן כתוב בני חתה ומנהג גוים בעולם לפום ידיה' תחת יד המלך כחחי שלמה הו העבד מתת ירך אדוניו או לנשק את המלך וזה המנהג עד היום בארץ הודו ופן יאוף שב אל השם הפוכר בפסוק הראשון ואם הוא דחוק כמו מבלעמו ארץ איננו שב אל מלח מי כמוכה באלים רק אל אמר אויב וככה והקימו את המשכן עד בואם ויש אומרים כינשקו מגזרת נשק והטעם נשקו כלי בר והגה בר כמו ברי לבב והיה ראוי להיותו בור או יהיה תקנו הבר או כלי הבר:

אכן יחייא

דקים: ועתה חלכים השכילו : נכיחי ישראל אנשי רחמי וחוכיחים אומות העולם

לסור מרעת' שהקב"ה פושט יד לרשעים ולנדיקים: וגילו ברעדה . כשתבא אותה

רעדה שכתוב בה אחוה רעדה חניפים תגילו ותשחחו אם עבדתם את יי': נשקו

לשון תאוה כמו ואל אישך תשוקתך: פן יאכף פן יקליף:

זרזו עלמיכם בבר לבב ל"א נשקו בר גרנישמ"נע בלע"ז ומנחם פתר אותו

הצדיקים אליו באומרו כי יודע ה' להיות כי אין דע יורד מלמעלה י והנה לא הזכיר באבדון בהכליון ההחלטיי החטאי' להיות כי יש תרופ' למכתם ואחרי שותם כום התרעלה מעשיהם **הרעים יגאלו מדיכה של גיהנם כי אחרי מכירת' שם לפעולותם גאולם תהיה להם אבל הרשעי'** נהם המכחישים יהיו כים כגרש כי השקט לא יוכל וילכו מדתי אל דחי ויהיו דראון לכל בשר ב למה רגשו ובומר ראוי לדעת כי האמת עם חו"ל האומרים אשרי ולמה רגשו פרשתא

חדא היא . ודור פתחה באשרי באומרו אשרי האיש וסיימה באשרי באומרו אשרי כל חוםי כו למעלתה ור"ל א"כ הוא שהאשורים הם מהאיש הסר מרע במחשב" ודבור ומעשה פהעושה טוב בשלשתן כמוני היום מה שלא יהיה האושר והקיום הלו לרשעים כי יהיו כמוץ אשר תדפכו דוח למה רגשו כגור מרגשת פועלי און והוא כמו כתקבצו גוים . ולאומי יהגו דיק יתילבו מלכי ארץ . ורוזני כוסדו יחד על ה' ועל משיחו אככי עבדו וכל זה קרה לדוד בתחלת מלכותו כשנמשת למלך שאו כל פלשתים עם סרניה 'נתקבצו יחד עליו ' וכאומרו בשמואל נישמעו פלשתים כי משפון את דוד למלך על ישראל אשר על השמועה רגשו כלם לקחת עצה על סדבר כי מכירי' היו אותו לשעבר והיו יראי' ממכו ואל זה רמז אומכו למה רגשו גוים כי הנה שם גוי יאמר על קבוץ מאישים ופרטיים וכאומרו ביואל על קבוץ הארבה כי גוי עלה על ארצי זעוד אחר שם ויעלו כל פלשתים לכקש את דוד שר"ל כי ההסכח' השקוטה אשר ילאה חתוך עלתם היתה ללכת כלם עם כל חוקת' לבקש את דוד למטן המיתו בערם יגדל ויקח חוקה במלכו ישראל פן יהיה להם לפוקה ומכמול באחרוכה - ואל זה רמו אומרו ולאומי יהגו רית שר"ל אף בי הגוים הנקבצים בעלה הלו הם חכמים ולאומי לגור מן אומת . באופן כי מן הדין היה בהיות עלתם והגייתם מאומתת להיותה על ה' ועל משיחו - תהפך לריק להיאתם מכת הרשעי אשר הם הכל וריק וכמוץ אשר תדפנו רוח . ועוד אחר ופלשתים באו שר"ל שאחרי בזרתם ועלתם לעלות על דוד הוליאו הדבר אל היש ובאו עם מלכיהם בראשם והם הסרני פלשתי" בחשר הוא מהנהוג שהמלך יהיה בראש העם עד הגיעם אותם אל מחוז חפצו כי באופן אחר לא היו באים מפני פתדתם " ואל זה רחז אומרו פה יתילבו מלכי ארץ" בגזר מן אמת ויציב כי היה בעיניהם לכידת דוד דכר כקל ההשגה ומאומתת * ולכן המלכי' וסרני פלשתים ההם היו באים ברוב עם ובראשם בשחחה ואמין לכם בגבורים י עוד אחר וינטשו בעחק רפאים שר"ל כי אחרי בואם בתחום יש' לא עמדו נקבנים במקום אחד ונקשרים יחד להשמר מיש' אם יקומו בהלחם עליה׳ . כי אדרבא נטשו השרי מאות ושרי אלפים מהפלשתים בעמק רפאי' עם עמם בהראותם אבירו' לבבם כי לבלתי יפאר מיש' היו נפרדים איש מעל אחיו ולא על שן סלע במצודה דק במקום שוה ועמק המוכן ליפול עליה בפתע חיל האויבי' להרע להם ואל וה רמז אומרו פה ורווכי' כוסדו יחד - שר"ל רווכים השרים מהעם ההוא וכתפשטו בעמק ההוא כאלו היו מיוסדים שמה ' ונשמרי' בכל אופני השמידה מהאויבים ' כנתקה את מוסרותימו מכשליכה מחכו עבותיחו להיות כי בכא גולית הפלשתי על יש' שם תכאי קשור במוסרות וקיותי חוקים בין ישראל ובין פלשתים שיבררו יש' איש שירד להלחם עמו ' עם התנאי הלו שאם יוכל להלחם אתי והכני והייכו לכם לעבדים . ואם ארי אוכל לו והכתיו והייתם לכו לעבדים ועבדתם אותכו . מה שקרה בהשגחת האל כי דוד הכהו והפילו ארלה באופן כי מכח התכאי ההוא כשארו הפלשתים נקשרים בעבותות העבדות לישראל . לכן כשנתקבצו הפלשתים בעצה הואת לא הסכימו כי אם לרדוף את דוד לכדו ולעקרו מן העולם להיות הוא עדות לישראל מעבדותם וזהו אומרם פיה כנתקה את מוסרותיתו מיש' אשר אכו נקשרי בהם מתנאי העבדות ההוא י אם נהרוג את דוד כי לא יהיה העדות ההוא מקיום האיש אשר כולכו נמצא במציאותי באופן שא"חכ בכקלה לשליכ' ממכו אכחכו עבותימו מיש' אשר הם תמיד על לוארכו מכדי בזיון וקלף מהיותנו עבדי להם כפי הדת הנמוסיית י כי בכל נימוסי האומות יש כי הנולח אויבו במלחמה וימייהו יהיה לו טבד עולם : יושב בשמים ישחק י ר"ל הסכלים האלו הם יועצים יחד עצות מרחוק על ה' ועל משיחו כי ברדפם במשיח אשר כמשח בשם ה' ובמצותו " ידדפו ג"כ ה' המצוה על ככה ולא ידעו ולא יביכו כי גבוה מעל גבוה שוחר יש' היושב בשחי' עליה ושוחע עלתם וחבטלם יוהוא

מנחת ערב

כנסיכותי שהכים חתכם

לוה: ברעדה ישלח לכתנגד

אל דנון כחל ית : נסקו

נרי כן כר לככ נשקו

נשקו שים משל לחלך חחד שכעם על בני הותיכה והלכ: כני החדינה ופיימו התבן הילך לשיפייבו הת המכך כלך הכן ופיום הת אניו כיון שנתפיים לו בכו המדינה לוחר סימכון למלך המר נהם חלי חתם חותרים היתבון לכו ואמרו לוכי בחל מנס בות הייתי מחבד המדוכה כך ההוחות העולם חבקשים לומר להק"בה הימנון שלי כל העמים הקעו כף הומר להם הקב"ה לי חחם חומרים המיכין לכו ואמרו לישראל שחלמלת הם לא נחקיימתם חפיי שעה חחת שני הרכוכו גוים עמו ע"כ ולפיזה פיי הפפוק על הנוחרים בימי בונ וחבוב שע"ר הפצרת ישרחל יבחרו בעולם ולח יכלם הפס מכל וכל ויחמר השם להס נשקו בר הוא בכף בכורי ישרחל כי לולח הם כנר כליתי התכס כחבר

כער חפי בכם חלח שוכותם

פחדה לכם:

תהילת הי תורת חסר בתורה נכסיו מללימין לו והוא אומר והיה כעזשתול וגו' לא כן הרשעים ההולכים לבצוט בצע כי אם כמוץ אשר תדפכו רות שאוי ואבור הוא להם אם יתפשו במומית זו חשבו * רשעים יר'לומר כי תכף ומיד יסור ללם מעליהם וה' יעמוד לימינו של לדיק : כייודע ה' דרך לדיקים ודרך רשעים תחבד יר' תחבר מלד עלמה להיותה דרך רשעים כילח מלח מי שירלה

ללכת בה ובכן יאמר עליה ועל כיוצא בה נשמו מסלות עובר שבת אורח: ב למה רגשו גוים וגו' הנה מפה התחיל תחלת ספרו ועד הנה היה הקדמה למה שיאחר ויר׳ למה רגשו ונתקבלו גוים זיהגו ריק לכח להלחם עמי ועם כל ח'וח׳ חשר ימלוך על ישרחל כתוכי היום י ופתח בגוים וסיים בלחותים לתפוש לישכח דקרח דקלתר שני גוים בבטנד ושני לחומים וכו'י חו יר' למה רגשו גוים כדי שהלחומים והם הגדולים שבהם יהגו חז הריק שהם רולים להגות לגד ה'ונגד משיחו דוד והוא אומר יחילבו מלכי ארן . אויר' הגוים הנזכרים אומרים יתילבו תלכי ארץ ורוזנים אשר נוסדו ונתאספו יחד עם ה' ועם משיחו ונראה במה יוכלו להנצל מידינו כי הלא בחזקנו לקחנו לנו קרני הוד והדר מכל מלכי האומות והחרמנו ארצותם ואם הם לא ימלטו מידינו וכנתקה את מוסרותיתו וכו'ונעשה בהם כרלוכו " וכשליכם ממכו מה שהם מודדים שני חבלים להמיח ומלוא החבל להחיות כמו שעשה דוד וזהו שאמר הכתוב ויחדדם בחבל שכי חבלים להמית וחלוא החבל להחיות : יושב בשמים ישחק יר' החלית' אשר כב יכולים לו ישיבה מחש בשמים כפאו ישחק מהם וענין זה יובן עם עה שאמרו רז"ל בפסוק ביתים ההם כשבת החלך וכו' דוק ותשכח" ובאוחר ה' ילעג לחו יר' תי שהוא אדון על הכל ילעג למו ואין לריך לומר אל דבריהם וכו'י אז ידבר אלימו באפו יר' ואז ידבר אלימו בחפו ולח מפני זה שירבר חלימו בחפו יסלק מעליהם כעסו ית' כהשר הוח הענין המיד ברוב האנשים כי כשידברו לזולתם באף וכפימה יסולק אז כעסם מעליהם אלא שבחרונו יבהלמו או יר' מלד רוב הכעם שיהיה לו ית' עליהם לא ילטרך אל שבתחלה יחרה אפו כי אם שתכף ומיד ידבר אלימו באפו מבלי שיהיה החרון במליאות ואחר זה יבהלימו בחרוכו" **האיקרטי ז"ל כחב בזה וז"ל אז ידב 'תזקם באפו כי אם לא יחקבצו יחד לא תודע גבורתו כ"כ ויהיה** טעם אליתוחווק קבולם וטעם אז ידבר אליתו באפויתית בדבר הזקם וכן כהיב ונפפטחי אתו בדבר ובדם וכו' ע"כד : ואני נסכתי מלכי הנה אם אלו הדברים הם דבר האל ית' הם מובנים בעלמם כפי מה שביארכו שאל יח' רוצה - בקיומם של ישראל וישועתם לפולם תהיה על ידי ית'וע"י המלכים אשר ימלכו עליהם זוה יהיה להם בהיותם נשענים על ה' אלהיהם ועל קבול חפלתם במקום אשר יבחר ה' י ואם הם דברי דוד כפי מה שביחר הרי"ן שועיב ז"ל יר' ה' ילעג למו וגם אני כבר נסכתי מלכי ר"ל המלך שלי והוא שלמה בני שימלוך החתי על ציין הר קדשי והוא יהיה הבונה בית תפלה בהר ליון הר קדשי וה' יענם בהתפללם דרך העיר ההיא ויצילם ברחמיו רבות עתים א"ב למה רגשו גוים וכו' לו יר' ואכי נסכתי מלכי וגו' והוא יבנה שם בית תפלה לכל העמים וכתו שעחיד לומר וגם אל הנכרי וכו' והם רגשווכו' על ה' ועל משיחו י אספרה חל חק יר'אספרה ענין זה לכל העמים כדבר שהוא חק בלי טעם והוא מה בב'אמר אי בני אתה · והענין · **ה**ות מה שהמר הליו נתן. הנביח כי בית. יעשה לך ה' וכו' והקימותי הת זרטך החריך וכו' וכוננהי את כסא מסלכתו עד עולם ונאמןביהך וממלכחך עד עולם כי דברים אלה הם מורים אהבה וחבה רבה כחב חת בן ירלה י וחפשר עוד לומר כי חומר פה חל חק הוח בעלמו הומר שם וזאת תורת האדם ה'אלי"ם כי הנה החקים הם חלק א'מן החורה שנתנה אל האדם : ועתה מלכים וגו' הנה אם דבריו אלה הם כנגד הלאומים הכז' מובנים הם בעלמם כפי מה שביארתי ואם הם דברי חוםר אל בניו אשר ימלכן אחריו וכמן שאצאר יר' וגם עתה שכ' אמר אלי וכאמן ביתך וממלכתך עד עולם לא חשענו על זה אתם המלכים היוצאים מחלצי כי כתו כן אמר אשר שהעווחו והוכחתיו בשבט אנשי 'ובנגעי בני אדם א"כ אחם בני היסרו ודעו את ה'ואת מוראו ולא חערלי עבדו את ה' וגו' מלאתי כתוב ו:"ל יר' אם לא תעבדוהו מדרך מוסר שלכם ולא ממוסר זולהכ' עבדוהו לירחת עונש וז"ם עבדו חת ה' בירחה וחומר ונילו ברעוה יר' הנה הירחה בלב מזולחו הוא ממורך הלב ולוה יתעלב אל לכו אך אמכם בואת הוראה מה' יתבילו וכו' ע"כי או יר' בוה על דרך יראת ה' תוסיף ימים ויר'ראוי הוא לכם שחגילו ביראה וברעדה א יען היותו היראה הואת מוסיפת ימים " אויר' הנה כשתעבדו את ה' לא תצטרכו להיות ברעדה כלל שהיא רובש בירחה כי הנה החל ית' הוח בוחן חת לבככם והוח יודע חמחת הדבר חך חמנה כשהגילו והוח בזמן שהאדם מורה לוולתו היותו שמח בלבו או היו ברעדה כדי להורות לכל כי בכל מעשיכם אחם משימים על פניכם יראתה" בשקו בר וכו' יר' אתם המלכים הבצים מחללי שאו עליכם

ישחק על הפנם: ילפנ י על המלחמה: חוידנר . קמשים: כחפו ארן כטכט פיו: וחכי נסנתי הנה אתם נלחמים לספיר מלכיתו וחני נסיך ופקידו של מלך. כי חמנם מלכי הוא החל ית' שנגלה: על ניון הר קדשי " בשוב את חת שינת ליון: חכשרם מכין ום הנס כו' שנתן לי שפוח חל חם. בגבול שוגבל חלי שחתו כי כום : אמר אלי כני המפי אני כחב חשר שליו לקיום הכן וככן: שחל מעכרי ולחי תתשטק התה בשלחשות כלל וכזה: אתנה ביים שתכריחם לעכודת החל: וחחותד : שתוכל ליסר חת ספורדים בחופן: מתרועם כשנט שין כמו כנרול ותכניעם לטכודתי: תנפלם "תכרית במורדים: ושתה שלכים השבילו יברנין המלכי: הוסרוי שלח תששו כנד מלותיו בתורת בני נת: בשמחקי שלא תהיינה מנותיו עלינם כמריםי פול: וגילו

כחתרו והשתחוו על כעות רגליך כל מכחביך: מן יחנף כחל ית' : ותהבדו

אַשְרֵי כָל־דוּוֹסִי בוֹ:

בָּנו: יֶהוָה מָה־רַבָּו צָרָיִרַבִּים קַמִים

יָהָוָה מָגַן בַּעַדֵי בְּבוֹרִי וּמֵרִיםראשִׁי:

קַרְשׁוֹמֶלָה: אַנִי שָׁבַּבְּתִּי וַאִּישַׁנָה

בַרְבַבות עָם אֲשֵׁר סָבִיב שָׁתוּ עָלָי :

רַבִּים אִמְרֵים לְנַבְּשֵׁי אֵין

ותאבדו דרך . כעניין שנאמר ודרך רשעים תאבד: כי יבער כמעט אפו . כי ברבת

מועט יבער אפו עליכם פתאום ואות' שעה אשרי כל חוסי בו יהו נכרי אשרי החוסי?

בו: מומור לדוד כברמו הרבה דרשו' דרשו בני אגדה בדבר ורבותינו אתרו

משחמר לו הכביח הכני מקים עליך רעה מתוך ביתיך היה לבו סוער שמח עבד

קולי אלייהודו אקראויענני מהר ה וכלכלוהו שם : רבים קמי׳ עלי

או ממזר יקום עלי שאינו מרחם

עלי כיון שידע שבנו הוא שמח

ומדרש אגד' על שרא' טכסיסו

קיימת שהיו עבדיו והכרתי

הדנותן עליהם כשאמר להם

קומו וכברחה מפני הבשלום מה ו

כתיבשם כל השר יבחר הדוני

המלך הנה עבדיך וכשבח מחני

ושובי בן נחש ומכיר בן עמיאל .

וברזילי הכלעדי יצחו לקרחתו

בני אדם גדולים בתורה גדולי

בחכמה גדולים בפושר גדילים

בקומה כגון שחול וילידי הרפת

דומג ואחיתופל: אומרי לנפשי

על נפשי: הין ישועתה לו

אשת איש: אני **שכב**תי ואיפנהי

לבי אטים בדאגה ופחד

מקיצותי : מדאגתי כי בטחתי

כיניי יסמכני: סתוי לשון

שחיה גאטי רכש בלע"ו וי"א שתו

לפי שבא על

באלהים סלה

ותאברו זרן כיינשר כתשם

אתוי ותחנרו מתחום ולח

יכים חוותן לתשובה בדרך

שנשים לישימה יהיו זו

מזורים כזורו בי הנק

פטון יכשו חדן וערשל

בחתים ותליך יורח פ בברחו 'תשני אכולי'י

ותאבדו דרך . תהיו אובדים מפאת הדרך כמו נובלת עליה כי היא בעלמה איננה נובלת רק עליה נובלים כי היא מהפועלים העומדים ורבי משה הכהן אמר כי דרך שמו בששותן: אורי כל כמו מדרך כף רבל חה רחוק כי חין לו טעם: כי יבער כמעט אפו י פועל יולא כחם יובר כי מין לורך כי חרי החף נתם לדרך חש חוכלה והפעול חסר כי חין לורך כי חרי החף נתשל לחש :

מזמור לדוד בכרחו י רלה הגאון רב סעדיה לקשור כל המזמורי זה עם זה ואמר אחר רגשו גוים כי יקרה להם כמקרה אבשלום וחין יכולת במפרש לקשור ככה וזה המומור הוח כתיב בספרי הרחשון כי חמשה ספרי' הם על כן אין לתמו אם מכאנו בחמיםי כהיותו ביוערה תפלה שהיה קידם דבר חבשלום ומזמור בדרך נכואה שהחנכא שהו'ינלח על ויענני מהר קדשי כחפילת יונה ותכח חליך תפילתי: יי מה . בלשון הקודש כופל על דבר נכבד ונבוה כמו מה רכו וועשיך מה אניש כי חוברנו ובמקי' הזה לחימה וישרא נחלקו בו לג' חלקים יש מהם לרי' כבני בכימן ויש מהם קמים והם בכו ועתשת וקרובים ויש תחרים איתרים כי נפל ולח יוםיף קום: רכים לנפשי בעבור נפשי

כדרך ואחר פרעה לבני ישראל

saall al שנתו שינכח ועל ישרחל סלח יתותו בתלחת: תה דכו ברין כל ישראל חחרי מכשנים: קד שני ישתשי כן נרה וסיתקו: מיתרים לנסזי אין יזוסתה לו . חחיתוז! וחכריו שחתרו מחשוכי נונני סים תשיות לח יוכל לתחין: וחתה ה' שנן כישדי שלח חוכד כשניל חותו החשו ווה כי חתם: כבורי בהתכוכן בתורתן שמשקתי כה ואין שברם תכבה תורה: ומרים רמזין בנווכה: קולי בתשלה: וישנני בתשלותיון יתישכן יעוד מתה ולכן. חכי שכנתי : מתח" וזישנה כתו בשום : בי ה' יסוכני י וככן לח פירת' ובכיותו בוטח כן : קועם

מנחת ערב

לרוד בירתו מומור מפני חישלה בנו סייך חומור זה למנחמית בוב ותבוב לוחר לך שחב"פי שכימי גוב ומבוב יהיה נרה בדולה לישרחל ויהרג משיז כן יושף כמנוחה בוכריי מית הוץ לטובת ישרחל מיודככו עי"ב - חבור משיח ושיוכו ח"ב .נחולה שליחה כר. ב, איז ריחת דוד מתני ארשנים ל ובתו שעי"ב לורות בני י ותו מחהנה הורות בני י ויתו מחהנה כח ב וכר יחם ע חשוים שבשת במוני בח ומר בה אשרה יכן חביבו שקילל לו שחתר ען גרח וות רלה לעשות כו כקם חלח חחר הניחו כי ה' חמר לו קלל : נו"ב מזחור לדוד חעש"י שהיה בורת חשני חבשלום בנו: ה' מה רכו נדי ונול דנר ניד שלש: חיני שונחים מיו לו חי שהיה השנחה עיונה כלכם ולה הר ים כהם כי "ט מקלת שמוה מהיו שחתים כנרתו י כ' חנו שניו עם אושלום בקשר וה ו לוחיי ס כנבדו - בי חלו בשח מעיוים סניהט ולכרו לו ברודים כעין שחעי כן ברח וכמ"ם ולן שהיו חקישין צחל ניתיו של זה ומחרו לו הנח על ישם חים מיחחו באה וכי בינ ח' אתר רכים קמש עי ויגד מני חתר רבים זותנים לנפשי פתעיות סניהם כיכ שתמורים מששי חוף וש עחיי פנוי יחזה כי חנן ניב י וצון שבית מעבה לי שבייתי מקבל עלי באהכה דינך הצהק : קולי חל כ חקרת הצהק : קולי חל כ חקרת ויעוני פין מהר"מת ו"ל יחמר לי בני נרוחי קולי חל בי אקרא וגו כי טרס הקרא נה׳ וענה והוח כי טרם יקרח החתשלו לפחול נרכיו יושחיע קולו למניו יחי כשלם האשונות וזה"כ קירת חליו יחי יניל אוחו מנרחו או יחן לו צרביו וחשר חביב הוח לשניו יתי פרם יקרת וישחל יתוהי כשום רחשונות כר' ק יח וכביר בחיורו חשינ היות וכשב זיקה מוריד מבשם נחתו מישרת מפנ חימונ נהיה שרם נקרחו וחני אעים שמי טרם יקר יו 051211 חענה יחיד יון בוה הלח הוח עוד הם מדנרים שעדיו חינם שוחיים ובורשים ייחני לבר כי אם עדיין מדברים בלבד חוכירין כחי וחדותי עעיין חשיב הרוח וחורי? הבנים וחני חשרע והוא ענין אי שי א ייניון פאורומזיב הרוח וכשב זיקא וכון שהיח מוד הם מדברים ומובירים בלבי וזה יהיה מחמר דוד החלך עיה קולי חל הי פרם חקרת וכיר זיתוני מומח חקרם לשנן עחיד חחד חיתרו קו"ו חל ה' חד הוח קור חל ה' העיד שהיותו שדבר בשלם הרשונות ערם אקרא יועוני מאו היה קולי

אל הו י ותוד שלישית כי חם פיפנני בשקילי חליו

וּרְהוֹכְרוּן אוֹרְחָא מְטוּל דְיֵיחוֹר וָתֹאבָרוּ דֵּרֶךְ בִּי־יִבְעַר כִּמְעַם אַמְפַוֹּ בְּוַעֵיר רוּגְוֵיה טוּבֵיה לְבָּר רְסַבָּרִין תושבחתא לְדָוֹד מ׳מ׳ף כפים מוֹמָוֹר לְדָוֹד בְּבָרְחוֹ מִבְנֵיו אַבִישָׁלִוֹם א וְהפלחי שהם סנהדרין מחויקים בַּמֵימָרִיה: בְּמֵיעַרְקִיהִמְן בָּןרָם אַבְשָׁלוֹםבְּרֵיה : יָיַ בַפָּהםַגִּיאִין סְעִיקִיםַגִּיאִין רָקִייְּכִיין יַשׁוּעַתָּהֹלוֹ בֵּאלוֹהִים מֵלָה: וְאָתָה סַנִיאִין אָסְרין לְנַפִּשִׁילֵית כ׳ ניי׳ פורָקָנָא לֵיה בַּאלָהָא לְעַלְמִין: וְאַנְהְ יָיָ תָּרִים עָלַיִיְלָרִיוּמְרִים רֵישִׁי: קַלִי קָרֶם יְיָ אֲצַלֵּי יְקַבִּיל אַלותִי מִן שור אַנֵא ב׳ כ׳ יפ׳ הַקִיצְוֹתִיבֵייִהוַהְיִסְכָּבְנִי: לְאֹ־אֵירָא בֵית בַּקרשֵיה לעַלְמִין: ישכיבית ורמבית איתערית משול דיי ניקים די סָמִיךְיָתִי: לָאתִרְחַל מִפֵּצוּתָארְעָם דַתַוור חַוור אַתְבַנִישוּ עָלָי: קום

> נ׳ מזמיר לדור ח׳ר"פ בסי׳וסי׳בכרחומפני אכשלום יי׳ מי ינור באהליך: יי׳רעי לא אחסר: הביליי׳ כני אלים: יי׳ אל בקצפך: בהיותו במרבר יהודה: יי׳ קראתיך חושה ליי שמע תפלתי האזינה: הקיצותי ג'בקרי' וסי' אני שכבתי ואישנה י על זאת הקיצותי : הקיצותי ועודי עמך:

אתרי לי אחי הוא: ישועתה - שנים סימנים לשון נקבה דרך לחית כתו אימתה בכרת' והוכיר על נפשי לו כמו להריק נפש רעב ורבים יפרשו שלה כמו לכלח ואיננו בכינו והים כי בכי בכי מלח לערלי המר כי מלח סלה חין לה טעם רק היח לתקון טעם הנגון והעד כי לא חמלא זאת המלה בכל המקרא כי אם בתפילת חבקוק שלשה שהיא כדרך תהלוז על שגיונות כמו שגיון לדיד למנלח ב גינותי והכה יהיה פי' סלה לנלח וכחוב על מי מריבה סלה ופעם אחת היתה גם כחוב וקדו' מהר פהרן סלה ויא כי מלה שב חל וקדוש ועוד כתוב ערות יסוד עד נוחר שלה והנכון כי עים שלה כמוכן הוא או בכה ואמת הדבר ונכון הוא : ואתה מנן שם ואינו פועל כי היה ראוי להיותו על משקל הנכי מישב וטעם מגן שהוח לח בח במלחמה וטעם כבודי כי כל המכנח יש לו כבוד: קולי והטעם אני לח אבוח במלחמה רק ארים קילי בתפלה: מהר קדשו בעבור הארון שהיה בליין נקרא הר הקודש וזה קודם דבר הרונה היבוסי: אני לבטח אשכבה ואישן בלילה שהיחה למחרת המלחמה ויש הומרים כי בנפול מול האדם הוא דומה לישן ובהתעורר המזל להטיב לו דומה למקין: לא ישתו עלי יכמושות שתי השערה כמו נלחמו ויש שפירשו השתות והטעם כמו רשות עלמלח סביב:

אכן יחייא

כמו שמו כמו למען שיתי אותוחי:

רמו לפעם הראשונה אשר באו פלסתים על דוד אחרי שמעם כי נמשח למלך י ואו אמר ה' לדוד עלה כי כתן אתן את הפלשתים בידיך . ה' ילעג לחו" הוא רמו לפעם השנית כשהושיפו לעלו" על דוד יואו הלעיג ה' לחם וליה לדוד שאל יעלה י אבל יסב אל אחריהם י פחדתו מהם ללעוג עליה' ואח"כ לוה לו שיכוא להם ממול בכאי וגו' או ידבר אלימו באפו הוא רמו להכאה שהכם דוד בפעם הראשונה כי יהיה ידבר מלשון ותדבר את כל זרע המחלכה : ור"ל או בפעם הראשונה הכה היושב בשמים אליהם באפו ע"י דור עבדו וכאוחרו שם * ויכם שם דוד ויאמר פרץ ה' את אויבי לפני * ובחרוכו יבהלמו * ר'ל ואז בפעם השנית ה הלועג עליה' הבהיל אותם בחרונו של כליה ע"י דוד משיחו וכאומרו שם - ויעש כן דוד כאשל צוהו ה' זיך את הפלשתי' מגבע עד בואך גור שהיתה הכאה מכליין חרוץ י ואני נשכתי וגו' הם דברי האלוה ית' לאמר החטאי' האלה בנפשותם דמם בראשם בבוא' להלחם בדוד על משחתו על ים' . בהיות כי במצותי כמשת ואכי כסכתי אותו והפקדתיו רועה על עמי . ויהיה נסכתי פעל כגזר משם כסיכי פיחון שהוא עכין מעלה י ור ל מלכי שאם הוא מלך הוא עבדי ושלי הו ובשלותי כמלך על ציון הר קדשי . וכאשר ההר ההוא הוא מוכדל ומקודש מכל שאר ההרי' ככה מלכו ונסיכו זה הוא מובדל ונקדש מכל זולתו - וא"כ מי יגיע ידו במשיח ה' וקדושו ונקה - אספרה אל חק וגו' . הם דברי המשורר המדב' ברוח הקדש כי היא רוצה לגלות ולשפר לכל העמים דת וחק אשר כגור וכחתם בטבעת החלך ה' לנחות " והוא כי ה' אחר אלי שחשתני ע"י שחואל י בכי אתם כגז' מן ורב שלום בכיך אל תקרי בכיך אלא בוכיך . שר"ל כי האל תו ב זמצעות החשיחת ההיא השפיע עליו מרוח קדשו כאלו היה בנו היוצא ממנו כי שבע החק ר ראור שיתצא בחה שיחצב מחמו י ואף כי כפי הכלת דוד לא היה ראוי חיל צליו הצכין האלהי לרוב דתי אשר שפך " ולהיותו אדמוכי עם יפה עינים ורודף התאוות בשחיות י עב"ו בדרך כם לאהכת ה' אותו לכחרו בו מכל בית אביו השפיע האל עליו מחכמתו כאלי היה ריק מכל כגע הנשמיות וכאו היו ההוא כולד חהו חומרו אכי היום ילדתיך שר ל אני בעכין כסיי אתה בני וחבוכה ברוח קדשי כאלו אני היום ילידתיך ומאתי היתה ואתי ולא מצד הככתך להשפעה כואתי וכאומרו בשיוואל כעת שמשת אותו ' ותצלח כוח ה' אל דוד מהחם ההוא ומעלה : שאל מחכי וגו' ועוד אחר ה' אי שא ממני ואתכה צור'כהלתך . ולא די שהבוים הקרובי' אליך אתכם לך לנחלה . כי אכי' הרחוקים אשר אפם הישוב אתריהם . כי יהיה אפסי לנוד מן אפם כסף אתנם לך לאחיוה . שהיא לשין אחיוה והעמדה'וקיום . כי אף שרחוק מקוחך מהם יראו נומך ולא ימרדו כך . ווה להיותו מן הדין ככה כי כאשר הצומח יבבר על הדומם י והחי על הצומח י והחדבר על החי למעלתו עליו" ככה דמוי שינבר המשיח ה' המובדל וכקדש מכל החי מכל בשר המין האיכושי עליו וכאשר המדבר ירכב על החי - זיחרוט שדהו בכחו " ויכתח וישדד אדחתו - ויהרגהו לאכול את בשרו " כל זה לא יחשב לו לעון להיותו כעלה מתמו * ככה לאיש אלהים ובמו הכקדש מזולתו לא יחשב לו לאשמה לעבוד בעבודת פרך במין האיכושי לצורכו וזהו אימרו תרועם לגיי' האלה בשבע ברול והוא כנגד השבירה הנתנת מהמדבר לחי ברכיבה ובחרישה ובזולתש יתשברם ותכליעם י מהעבודות . ככלי יוצר תנפצם . כנגד אכילת החדבר לחי . גם מותר לך לשברם באופן שיפוצו מעיה חוצה וימותו בעבודתך . וכאומרו שם ואכריתה את כל אויכיך מפכיך . ועשיתי לך שם כשם הגדולים אשר בארץ. וה' נתן פחדו על כל הגוים ווהו רמז לאוחרו אתנה גוים נחלתך

ואחחתך אפסי ארץ . ועוד אחר זיך את מואב וימדדם בחבל וגו'ויך דוד את הפלשתים וגו'ויך דוד את הדרעזר וגו' ויך דוד בארם וגו' וישם באדום כניבים וגו' שהוא רמו לאומרו תרועם בשבש ברול וגו' כאשר ביארכו - ועתה מלכי' וגו' אחרי אשר שפר דוד לכל העולם החק והדת הכתכה מאת ה' וגלה סידו איך בעם מעשי'היה כוצח וחדבר עמים תחתיו . הוהירם לאחר ועתה חלכים אחרי דעתכם סבת הדבר השכילו ולה לב על הדבר . ותופרו לבלתי עלות על משיח ה' ורמו באומרו מלכים ושומטי ארץ לשני מיני הנהגות שימצאו בנמצא או הנהגת החלך על עמו "או הנהגת העם את עצמו ע"י כהניו ווקליו ועליהם שופט . הנקרא בלע"ו שי"נאטו כהנהגת ויניצ"יית ותלורי לציאה . והנהגת ישראל ע"ר זקניהם בערם חלוך חלך עליהם . ובראשם היה שופם אחד כשמשון ואהוד וזולתו " עבדו את ה' וגו' אחרי גלות סודו לעבדיו החלכים והשופשים י והוהיר בסוד מרע כי יוסרו לבלתי עלות עוד עליו כן יכקשו עוד הוהירם בעשה טוב והוא כי בראשונה יעבדו לה' . ואחר כך אליו שהוא משיחו מה שבתחילה היו קמים על שניהם . וכנגד עבודת ה'אח' עכדו את ה' ביראה ' ר'ל שתראו מפכיו לאמוכתכ' בו כי עמו עוז וכח להגביה ולהשפיל י כי איכו לדיך מכם עבודה גשמיית י דק עבודה מחשביית שתאמיכו בהשגחתו ' וצריך תכאי שני שלא קמאשו ביראה והרעדה ההיא אשר צריך שתהיה ממיד כגד עיניכם להיותה מתשת הכח תאיני ' אבל אדרבא תגילו ותשמחו בה י וכנגד עבודת משיחו אחר נשקו בר י ר"ל הבר הלו אשר הוא כחעש בר ונפשע מחומריותו להיותו בן ה'אשר חל עליו דוח קדשו . מדבקו בו לעבוד עבודה נשמיית : ולפבדו ולכשק ידיו ורגליו . פן יחנף ה' אם לא תעבדו אותו ואת משיחו . אשר בכל מקום שנמלא אף ם׳ תמצא כליון ואברת הדרך כאומרו לעיל ודרך רשעים תאבד . כי יבער כמעט ונו' הוהי דוד דרך ה'כי ראוי לירא ממכו להיותו אל קנא ונוקם וכמעט דבר אשר יעשה כגד רצוכו בהכחשת השנחתו יבשר ויכלה המכחים החום זכן כהפך כל החושרים יהיו מכל החוסים כו חשר מחשבתם שובה עמו ומחמיכים בו ובהשגחתו: ב כוזכור לדוד בכורחו יגו' הן חמת דרשת חו לחשר חמרו כך

תהיכת ה' תורת חסד

הדבר הזה שאמרתי לכם שה' קראני בן כי דבר זה יועיל לכם הרבה מאד כי הרואה בעצמו שהאל מחשיב חותו בחחד מהגדולים חין ספק כי הוח מפכפש במעשיו תמיד מירחהו פן יצח מתדרגה מ למולתו ה"כ הוסרו התם שמלכים יוצהי מלצים :

ג מזמור לדוד בברחו מפני חבשלום בנו הנה במזמור הקודם לוה אחר וחני נסכחי חלכי וכו' והם הם דברי ה' שחתר וכחתן ביתך ובו' מו הם דברי ד"עה כחמור ולכן סתך לוה מה שקרה לד"עה בברחו מפני אבשלום בני י וחמר מומור ולח המר קינה לומר כי כבר היה בטוח שלח יקח מלכוחו מחכו שכבר הבטיחוה׳ על המלכות שלמה על ישרחל . חו אוחר כי לכן המר מזמור לפי שה' עזרו במה שברת כי הוי והבני הוה למי שהיכו יכול לברוח י הו יהיה זה לפי שהיה בורת מבכו אבשלום ולא מכלאב שהיה הגדול מאבשלום והמלוכה היתה יותר נכוגה אליו כי הכה כלחב היה בדול ממכו וכמ"ש הכתוב ויולדו לדוד בנים ב'חברון ויהי בכורו אמכון וגר' ומשנהו כלחב וגו'והשלישי הבשלום ורחה ד"עה כי הם היה הדבר נמשך מפחם הטבע והסדר שהכן ימלוך תחת הביו הנה היה מן הראוי להיות המולך כלאב ולא הבשלו 'ומה גם כי כלאב היה שלם בכל וכמו שהר"זל ומוה ידע דע"ה כי אבשלום לה יללים בחרד זה " ועוד נרחה לי כי לכן החר מזמור לפי שהיה יודע כי זכותו של כלחב גם כן יגן על זה שלח ימלוך הקטן ממכו בשני' והוח הבשלום חם לח שהדבר יהיה מפי ה' וכמו שהיה העכין בשלמה וכו' • עוד אפשר לומר כי אמר מזמור לפי שרחה המלחמה הזחת בימיו כי הז חמר חין זהכי חם לקיים דברה' שחמר ושלום ושקע יהיה בימיו ח"ח בברחו שיר' בהיותו הוח הבורח מפני אבשלום ולא שיהיה שלמה הבורח מפני אבשלו" כחשר הוח ממנהג החחים להתקוטע זה עם זה על המלוכה י ומפי כמ"ר חברהם סירחלבו ע"ה שמעתי על מי יתן מותי אני הפתך שיר הנה דרך העולם הוה כיהבן הוא מת בעון אביו וע"כ אמר מי יהן מותי הכי בעוכי ולה בכי בעבורי הויר'מי ימן שהיה לכושההב ימות בעון הבן ובכן הייתי הכי המת בעוכי של בכי ולח כחשר היח העכין שהבן ימות בעון החב . חו אולי יהיה חומר מחתך כרילו אמר החריך ע"כד י ה' מה רבו לרי וגו' רבים אומרים וגו' יר' מה שרבו לרי ומה שרבי קמים עלי הכל הוא כאין וכאפם בערף אל מה שאומרי לנפשי אין ישועהה לו באלי"ם סלה כי גם הם החומרי׳ לי כן היו הנשים מעשים אני מחשיבם לרבים וז"ח רבים אומרים וכו׳ . או יר' מה רבי צרי ומה רבו הקמים עליומה רבו האומרים לנפשי אין ישועת' וגו' אמרי ה ותי נשען עלה׳ הלדי כי הנה רבים הם אשר אתנו מחשר אתם י ואתה ה'מגן בעדי ממיד ומושיעי מהם ומהמהם ומוהמנם י חו יר' רבים חומרים לכפשי חין ישועתה לי בחל"ים פלה כמו שחמר לו החל ית' ונהמן ביתך וממלכתך עד עולם והוח הוחר סלה י הו יר' רבים הומרי לנפשי הין ישועתה לו רק הוח תמיד בחל"ים ר"ל מסור בידי מדת הדין וחינם יודעים כי חהה ה' מבן בעדי המיד במדת רחמנותך ולח די זה חלה שחכי קורח ב"כ חל מדת הדין שתענני והוח הומרו הושיעני חלדי או יר' ובם חומרים לנפשי וכי אחרי שחטאה יש לה תשובה עוד ריש לה ישועה באל"ים גם אחרי שחשתה ואתה ה' פגן בעדי תמיד ככודיומרים ראשי מתוך כור הי"צהר י או יר' ואתה ה' מגן בעדי בעד מה שהכטחתניו אמרת לי כי ביתי יהיה כחמן לפניךעד עולם וכבודו שאחרת שחלכותי יהיה נכון לפניך וכן הבטחחם על החלכת שלחה בני והוא אומר ומרי' ראשי כי האדם מהנשא לכל לרחם בהיות לו בן שלם יורש חת מלכותוי קולי הלה' לקרח יר'קולי חלה' לקרח יען היותוהות ית עוכה לי תמיד ביום שרתי והוח כחומר חבי ל ה'אקרח וה'יוםיעני י חו יר 'קולי חל ה'חקר'ויענני. מהר קלטי סלה שנסכחי עליו חת מלכי העחיד לומר בתפלחו ושבו אליך וגומר והתפללו שיך דרך הרצם וגומר והוא הומר כלה ניר בין בהיות בית המקלש קיים ובין בהיותו חרב כי שכיכ' לא תזוו מכוחל מערבי ובטחחי בה' שנס לי יעכני כעת ויושיעני ויכפר עוניתי אחרי שובי או ירו בחותר שלה לומר גם אחרי שחטפתי וכו': אני שכבתי וגומר יר' הוא ית'יעכני מהר קדשי

בי הכית את כל אויצי לחי . מכת בזיון היא כד"א יתן למכהו לחי בשבם יכהו על

הלחי ומדר אגדה מכח הפה כד"א וילו אל ביתו ויחנק: שני רשעים : בבורתם :

ליי׳ הישועה וגו׳ . עליו להושיע את עבדיו ואת עמו ועל עמו מוטל לברך ולהודות

זה יפד דוד שיאמרוהו בני לוי המכלחין

לו סלה . למנלח בנגינות מזמור :

בכניכות בשיר על הדוכן לשון

כצוח כופל במתחוקים בעבודה

כענין שנחתר ויעמדו הלוי' מבן

עשרים שנה ומעלה לכלח על

מלחכת בית יו': כלר הרחבת

לי־ בימים שעברו עלי ומעתה

מכניושמע תפילתי: בני איש:

צני אברהם ילחק ויעקב הקרוים

חיש בחברהם נחמר השב חת

חשת החיש בילחק כחמר מי

האיש הלוה ביעקב נאחר איש

חם: עד מה כבודי לכלימה

עד מתי אתם מכזי' אותי ראית'

את בן ישי מי דוד ומי בן ישי

בכרות בני עם בן ישי כי בוחר

אתה לכן ישי אין לי שם : חבקשו

כזכ י תרדפו למלוא כזבי כגין

הזיפים שמלשיכים עלי ולי היו

מראים שלום וכיולא בהם

דילטורין שהיו בימי שאול הלא

דוד מסתתר בגבעת החכילה

וכן הרבה: הפלה: הבדיל:

רבוו - חרדו מלפני הקב"ה וחל

קומה כ" כי חמום לשמברי
סנית את כל חיבי: לם"
סישומה עם בלתי כלי זין בי
מל ממן ' ולכן חני מתמלל
מל ממן שלח ישותה
כמל ממך

בקראי שנני כשאתפני מל רקיפת שאול : בצר הרחבת יבשלחת" בחרי וסדוב וגלית ופלשתי: ושמע מפלתי פתה: ככודי לכלפה בן ישיבחלו אין ליי שם: ריק שלא יתכני ם" ביד שאול: תבקשו כובי לפלוח חן בעינישחול שיהים דבר נווב וחסר: הפלח פ" מסיד לו" בחפרו פ"י שתוחל בקש כי לו חים כלכנו: וככן כ' ישמם בקרחי חליו: רבזו ' שהיות כבדי כי חשנם חשליך וחוכל להנקם: וחל תחטחו י לרדפני: אמרו בלבבנם י הרצון החלהי שמדע ע"ר שעוחל הנבים: ודעוי חדלם מלרדוף:

מנחת ערב

בטרם אקרא פנני הו' פייו מזת כדין פהיה מפכים כדבר שהוח מהר קדשו שלה כי שם הבכינה בהיח מדת אלהי׳ כי מיום שנהרא בעולם היהה שכינה בחקום המזכח וחלי על כל הצלה היו מתככים זכיותי לח מים החלהים שחמרו שחין ישועתה צחלהים כלה עונה חותי פרם אקרה כלה: שכנהי וחישפה וגו' זה כחתר בשלח לו חופי החיכי חל חלן הלילה וגף כשיען חתיחפל לרדוף חתריו וחתר דוד שחו חבר שרבתי וחישנה שהיותי מונפח שה' יבמכני ואע"פי שברת ועבר חת במים מית היה מוצחת כה' חלח שלריך החדם לעשות חת שלו ושלח לכחוך על הנם ח"ח עיקר הבטחתו בה' היה: ועל זה חמר לח חירת מרבנות עם ונו' חעפיי שרוב ישרחל היו נלחמים עמו לח הים ירח כי חין מעלור מה מלהושיע הן נרב או במעם בקראי ענניונו שחעשם רצוני כבחחפלל לך וחקרת לך כדי שחדע

שחתה שומע בקול תפלחי וחפן אתה בקול חפלתי ווה מדה סובה כמו שחו"ל מפני מה היו אמהות מקרוח לפי שהקינה מתחוה לתפלחן של ככתכתי וכמו לדיה ים למעלה על פפוק קולי אל ה׳ חקרחי ונמדרם בים חתר דוד חלהי לדקי עליך לצדקני לחה שחכי חשבט יהודה וחחה שומע חשלתו שכ' שמע ה' קול יהודה כני חים זה דוחג וחחיהופל צכי אברהם וכו' ע"כ יואפשי שחמר דוד וכי רחוי לכש לביות חותי בשביל שחני בה מרים המוחכים שהרי גם אחם בכי אברהם אחם וכי רחוי לכנות לאברהם בשביל שהוח בנו של חרק חזרבה זה הוא כבודו שלא למד ממעשה חבותיו חף חכי יבית חבי כך חף על פי שחכו מחוחב לא נמדכו ממשיו וזהו כבודי ח"ם כיודי לכלימה מה שהות לו לכבור שחכי בח מזרע חוחי ולה לחדתי חחעשור חחם עושין חוחו לכליחה לכזות אותי בזה" ודעו כי הפלא ה' חסיד לו עלי שישמפ ה' קולי חדעו שע"כ שלח הנוה שהתפלל הליו והני הסיד ירוצה הוה בתפלהן של הסידים ובש"ע ודעוכי הפלח ה' חסיד כנר בסרכי עלידו ישעיה נחמו נהמו עמי וכד לתי הכוח שעהה ישחע בקרחי חליו י רבוו וחל חהטחי חמר דוד עד מתי חתם חופחים ומרב זין ות מרו' פכול יש בו מרות ההוחביה בח חמרו בלביכם מחין חחם בלים לתיכור מחיות דעו עיקרכם שתי נדותו פלה: זכחו

קתה. דע כי שם הפועל הוא בכל פעל עבר או עתיד ואע"פ שאיננו פעמים כתוד כמו וברך ולא אשיבנה והסעם וברך ברכה וככה וברוב יועלים עלה חקום וכבה כי הכית את כל אויבי מכת לחי או תחסר אות בי"ח כמו הנמלא בית יי כי ששת ימים עשה והנה הוא בלחי וטעם ושיני רשעים כנגד רבים אומרים לנפשי אז יחברר לכל עשה והנה הוא בלחי וטעם ושיני רשעים כנגד רבים אומרים לנפשי אז יחברר לכל כי לשם הישועה כי הוא יושיע

מי שיחפון בו וטעם על עמך

הם הכלחמי' בעבור דוד כי הם

עם יי' באמת ולא ככה העוזרים

לבן לקשור על הביו והכ' החפלל

שיברכם העם ולא יפקד מהם

למכלה ככביכות . חמר הבחון

כי זה המזמור לדוד ונחכו להחד

מן המשוררים לנגן אותו חמיד

כמו לנלח ואחרים אמרו כי

המנצח הוא הפקיד שהוא שר על

המנגנים כמו ומנצחים עליהם

וזהו הנכון ונפתח למד למכלח

בעבור היותו ידוע וטע' בכניכו'

שישלו שתי נעימית ויש אומרי'

כלי שיר כקרא נגינו' ולפי דעתי

שהיו בישראל כגינות ושירות על

לעימות רבות וטעס בכניכות

שהיה תחל' שיר והנה נכחב עם

זה התזמור הכיגין וככה למעלו'

והמעלית ועל עלמוי ועל חיילת

השח' ועל יוכת אלם ועל מחלת:

בקרחי וטעם הלהי לדקי חתה

במלחמה איש או התנבא

קופָה יְהוָה הְוֹשִׁיעֻנִי אֱלֹהֵי כֶּי־הַכֵּיָת י׳נפע׳נפ׳ קום יָיְפְרוֹק יָתִי אֱלֹהַי אֲרוֹם בָחִיתָ אֶת־בָּל־אְיָבַיִּ לֶחֵי שָׁנֵי רְשָׁעִים בָּל בַּעַלֵי דָבָבִי עַל לִיסַתִרהוּן כַּבִּי שָבַּרְתָּ: לֵיהוָהַהיִשׁוֹּעָה עַל־עַמְּבְּ רשיעיתברתא: מוקדםייפורקנא בַּרְבָּתֶּךְ מֻּלָה: עַל עַפְּרָ בִּרָבָחָרְ לְעַלְמִין: לְשַׁבְּחָא י׳ מּי׳ עַל חִינְנִיתָא תּוּשְׁבַּחְתָּא לְּרָוִד: ַ לַפְנִצְחַבּנִגינות מִוֹמָוֹר לְדָוֶר בָּקָרְאֹיִעַנָנִיּיּאֶלֹהַיִצְרְקִיבִּיְעַבְּרְהֹרֶחֲבְתָּ בְּעִירַן צְלוֹתִי קַבָּל מֵינִי אֵלוֹתַ צַרְקוּתִי בְּעִירַן עַקְתָא אַפְתִּיתָא לִיחוּס עַלַי ָּלֵי **ד**ְנֵנִיוּשְׁמֵע תְפִּלָתִי: בְנֵי אִיש ַעַ֫רֹבֶּטֶׁהֹבְבוֹתֵי ֻלְכְּרָבְּמָּה**תָּאֶ**הָבַוּן רֵיק בֶּיֹי יּ וְקַבֵּל צְלוֹתִי: בְנֵינָשָאמְטוּל מֶה הְבַקְשׁוּבָּזָב טֶלָה: וִּדְעוּ בִּידהפְּלָה ליימי׳ אַיָּקְרי לְאִיחְבְּנָעוֹתָא הְרַחֲמוּן יָהְנָה חָפֵיר לָוֹ יְהְנָרה יִשְׁפַע בְּקָרְאִי בְּרִיקוּתָאתִּבְעוּן בַּרִיבוּתָאלְעַלְמִין: רָגוֹנ וְאֶל־הַּוֹחֶמָאוּ אִבְרוּ נייַנְיִחִיי וְיִרְעוּן אֲרוּם פָּרִיש יְיַוֹכָאָה לֵיה יְיָ ָבִלְבַּבְבֶבֶם עַל־בִשְׁבַּבְבֶבֹםוְרֵבּים מַלָּה: יָלַבֵּל צְלוֹתֵיה דְדַוֹר בִּפְלְרֵיה לְנָתִיהִּוּ זָעוּ מִינֵיה וְלָא תַחֱטוּן אָמְרוּבָּעוּתְכוֹן בפומכון וְשִילַתְכוֹן בּלְבַבְכוֹן וְצַלוּ עַל שִׁיווּתְכוֹן וְאִדְכְרוּ יוֹמֵי מִיתוֹתָא לְעַלְמִין

ברכתך ב'וסי' בא אחיך במרמה: על עמך ברכתך סלה: ד בנגינות ג'מ"ל בלישנא וסי' בקראי ענני אלהי צדקי: אל באפך תוכיחני: ונגינות שתי שכר: מהכ"ר בסגול וסי' נמסר בסדר כי תשא:

הכהן ז"ל כיזה המזמור ככחוב למעלה וידבר עם בני איש בעבור גבהות לבם בבחרותם: עד מתי שמחם כבודי לכלמה ולא יעמוד זה שאבית' ולא יקום ולא יהיה כי באמת תבקשו כזב ועל דעת רבי משה שהוא מדבר על עוזרי אבשלום: אדעו כי במרותם: עד מתי שמחם כבודי לכלמה ולא יעמוד זה שאבית' ולא יקום ולא יהיה כי באמת תבקשו כזב ועל דעת רבי משה שהוא מחבר בל והדיע מי שהוא חסידו כי ישמע בקראי אליו: רגזוי בעבור שיכלימוהו תחת כבודו וידברו כזב עליו אחר רגזו מהשם פחדו כמו אל תרגזו בדרך כי המלך שואל הלעגות שלו וי"א כי חשבתם כזב בלבבכם אל ילא מפיכם וזה איכנו ככון וכתוב ודובר אמת בלבכו לב חורש מחשבות און ודבור הלב הוא העיקר הלא משכבב שלין איכנו רק מליץ בין הלב ובין השומעים רק הפי" הוא שתחשבו בלבבכם בלילות על משכבכ שאין לכם עסק בני אדם ולא תדברו כזב ביו זזהו ודומו סלה:

תורת חכר תהילת ה׳

הסבה הראשונה להראות לדיקי וכלר שם דבר כמו בלר לי : בני המר רבי משה

סלה בין כשיאחר בעולם ששכבתי והוא אחרי שוכבי עם אבותי בזמן שיהיה עדין ב"ה קיים ובין כשאחר בין כשיאחר ובין כשיאחר בהין כשיאחר בין כשיאחר בהין כשיאחר בהין כשיאחר בהין כשיאחר בהין כשיאחר בהקילותי כבר והוא בזמן שהאולה כי ה' יסמכני תמיד עם תפלתי אם בבית המקדש ואם בהתפללי בכוכת לבי נגד בית קדשי הקדשים ולא אירא מרבבות עם וכו': או יר' אני שכבתי ואישנה עם הי'להר הקילותי ושבתי בתשובה כי ה' יסמכני והוא משא"ול בא לישהר משייעין ליה' וענין זה בזה הפסוק הוא ככון אל מה שפירשתי בפסוק רבים אומרים לכפשי אין ישועתה לושיר' לכוין אל החרטה והתשובה:

קומה - ה' הושיעני אלדי יר' קומה ה' המהוה ההויו' שעשיהני מן האפס המוחלט הושיעני אלדי המשבית עלי לטובה תמיד כי במה שהכית את כל אויבי לחי נמשך שנאתר בעולם ששיני רשעי׳ שברת וקף אם לא תכה על לחייהם כלל והסבה הוא יען כי נמוגו כל יושבי הארץ כששמעו כי אחה ה' עמדי והגזים הענין עוד ואמר שני רשעים שברת ולא אמר שני רשעים הפלח לומר שישתברו שיניהם להצחין כי בזה יש להם שבר על שבר כי יותר טוב היה להם שיפיל השן לגמרי לא שישבר לחלי וישאר מחליתו כי בכל עת יכחוב להם . לה' הישועה וגומר יר' לכך חני שוחל וחומר הופיעני הלדי יען בי מדתך היה להושיע תמיד חת עמך בשם ה' וראוי הוח לך שתעשה עמדי עוד מיספ׳ טובה שגם בשם אלי"ם תענני וחושיעני וידעו כלם כי הכל הוא דבר אי ית׳ וית' והוא אומר לה' הישועה על עמך ברכתך סלה כלומר בשם ה' אתה מביא הישועה סלה על עמדוכמו כן ברכתד. או יר' לה' היה הישועה הואת שתעשה עמדי כשתכה את כל אויבי לחי כי עם זהת ההכהה תשבר שיני רשעים שהכעיסוך שהוה דבר נוגע הליך ועם כל זה ברכתך היה על עתך שלה שהם מברכים ומהללים אותך תמיד על זה כאילו לא היתה הישועה הואת כוגעת אליך ה' כלל רק שהכל היה אללם למה שהכית לחי כל אויביהם שלהם בעלתם * או יר' לה' היא הישוע' הבאה לעמו ישרש אך מה שאני שואל היא שתחמיד הברכה על עמך סלה והוא ע"ד מש"ול בפסוק יברכך ה' וישמרך מלך ב"ו כותן את הממון אל עבדוולינו יכול לשומרו מן הלסטים והב"ה כותו הברכה ושומרה י ואני שמעתי בזה שיר' ע"ד בכל לרחם לו לרי או שיר' הנה לפי שהוא ית' יביה הישועה על ישראל ע"כ גם בבוח הרעה הם מברכי' לה' לפי שמי יודע הם מלד הרע ההוא ימשך להם טובה רבה וכל כוכתך היא להטיב לישראל והוא אומר על עמך ברכחך סלה והוא ע"ד כשם שמברכין וכו' או שיר' ע"ד ישראל כושע בה' ויר' לה' היא הישועה כי הוא הנלחם בעד עמו ישראל וחנשי העולם חושבים כי ישראל הם הם אשר נלחו העלחמה מלד גבורתם ומברכיןלהם וכפי זה הדרך יכולכי לומר כי לכך חמר על עמך ברכחך סלה כדי לרמוז חל העכין בעלמושקרה לו לדוד כשכלחם עם הדרעור מלך לובה ששמח מום הרבה מהך תעו המלך והחזיק לו טוכה הרבה כמ"ם הכתוב וישמע חעי מלך חמת כי הכה דוד את כל חיל הדרעזר וישלח תעו את יורם בכו אל המלך דוד לשאל לו בשלום ולברכו על אשר נלחם בהדרעור ויכהו כי איש מלחמות תעו היה הדרעור ובידו היה כלי כסף וכלי זהב וכלי נחשת ' לו יר' בחומר לה' ע"ד הומר בפסוק התה סתר לי מצר תצרני רכי פלט וגומר שיר'לומר בסת' שחינני רואה אותו הצרני מן הצר בעצמו המביי הלרות שחינני רוצה לראותו ואין צריך לומר שאינני רוצה לראות את הצרות שהיה הלר יכול לחדש ומזה ימשך כי רני פלט תסובבני סלה שתמיד אני אומר ברכת ההודאה כשם שאומר אותה מי שניצול מן הצרה ודבר זה אני עושה לפי שאחרי היוחך. סתר לי שלא אראה כלל אפיל את הצר אני אומר תמיד שהחל ית' עושה לי כן חמיד שמצילני אלא שאינכי רואה אותו כדי שלא אצטער על הדבר ובודאי שאם בכל פעם ופעם שיצילני ה' מאיזה מהם היה מראה לי את ההצלה ההיא הנה לא הייתי מרגן תמיד רגנת פלט רק באות'שעה שהייתי רואה בעיני הפלטה וההללה ההיא והוא אומ' פה לה' הישועה וגומר ויר' האל יתברך חושיע לנו תמיד והישועה עומדת אללויתברך תמיד להועילנו כיהוא ית' סתר לנו מכל מיני לרוח ורעות המתרגשות לבא עלינו וה' מושיענו מהם אלח שאין אכו רואים דבר ולכן על עמך ברכחך בפיהם סלה והיא ברכת ההודאה וזהו רני. ואולי בחומר על עמך יר' לומר שחמיד הישועה היה פלע תסובבני סלה י עומדת עליהם ממש והוא הענין שאמרתי וכמו כן אומר על עמך ברכחך סלה הוא גם כן הענין שאמרתי אלא שאני רולה לומר שאומר על עמך הוא מוסב אל מה שאמר ואל מה שעחיד או יר' באומר לה' הישועה כי כשהש"ית יושיע איזו לותר והוא ע"ד תקום והדרת לר"זל ישועה או טוביות הנה יושפע הטוב והברכה ההיא על המון העם כי הגדולים שבהם יפורו אותו ניתכובו לדלים והאביונים והוא ע"ד מה שנאמר בתורה איש כמחנת ידו כברכת ה' אלדיך אשר כתן לך: ומצאתי כתוב על עמך ברכתך יר' מאתך היא ישועתי ואם לא יהיה מלדייהיה

בעבור עמך שברכחך דבקה בהם כלח סלה והוא שמר על עמך ברכהך סלה ע"כ:
והכונה בכלל המזמור כפי מה שפירשתי היא לומר כיה' שעזרו לדוד תמיד ושהוא בם כן עיזר
לי תמיד בהיוחו לי שחר ומגן ושהוא עמיד להושיע ולהליל את כל אלאי מלציו הבוטחי'
בו ולכל ישראל ולהושיעם יפורהו ב"כ בברחו מפני אבשלם בכו ומפני יועליו אחיתופל והדומים
אליו זכו':

תחשאו: אחרו בלבככם על משכככם - השיבו על לבבכם שהזהיר הקב"ה על כך:

אכן יחייא

אמ'דודי ינוקב אביכו ברח שכא'ויברח יעקב משה ברח שכא'ויברח משהי ואכי בורח כמותםיהייתי סבור שנתחייבתי מיתה על רוב פשעי . ועכשיו שאני גולה . וגלות מכפרת טון ובכן או' זפרתי משפעיך מעולם ה' ואתגחם - זכרתי הראשונים וראיתי התנהגך עמי כאשר התנהג' עמם ולכן התנחמתי וידעתי כי בברחי נמחל טוכי־ולכן התחיל ואחר המזמור הלו להיו' אצלו העוכש מהגלו' במדרגה מהטוב להכירו היותו חייב לטונש יותר גדול לרוב גודל חטאיו ' והנה דבריהם דבר אלהים חיים כי להיות שהכיר דוד ברוח קדשו היותו הוא האחרון להשלים שם האדם אשר הוא השרש כמין ישראי כאשר הי' אדם הראשון השרש במין האיכושי וכאשר פירשכו לעיל במומור א' הביע ביעקב ומשה הקודמים אליו בסדר וומן ומעלה בשם ההוא וראה כי עבר עליה' כום הגוי' ולשוב להם באחריתם יולכן גזר אומר כי כן יקרה אליו והתנחם והתחיל לומר במקום אשר ראור אליו הבכיה : והכה כסמך המזמור הלו לראשון להיותם שוים באיכות . כי כאשר פלשתים ערערו על החלכת דוד וחשיחתו ' ככה אבשלום טרטר עליו על זה ' וכאשר נפלו פלשתים תחתיו ' ככה כפל אבשלום תחתיו וחת . ה' מה רכו וגו' הוא לשון קריאה . שהיה בעת לרתו קורא לזו כחו באלוהו באומרו . או ה' בעל הרחמים הגומל חסד הנם ראה מה כמו כמה רבו כי כמעט כל ישרא היו כגדו לצוררו י וכאומרו הכתוב ויגרוב אבשלום את לב אכשי ישרא שר"ל גדוליה'כי אכשי הם סרבים מאיש : וכאומרו והעם הולך ורב את אבשלום : והנה הקמים עלי לבלעני אינם מהשפלים וכבזי העם כי אם מגדוליהם ורביהם נגזר מן רבי המלך לראם אחיתופל אשר עלתו בימים ההם כדבר אלהים ועמשא בן יתר שר לבא עם וגבור מלחחה מולתם הדומים להם `` וזהו אומרו רבים קמים עלי ` רבים אומרים וגו' לנפשי הלמ"ד כמו בעכור ור"ל והנה הרבים והגדולים ישראל אלה הקחים עלי סבת התעוררם לזה היתה לחפכם כי לעון בת שבע אין לי תקומה בעולם הזה ' ולא ככא ' וכנגד העולם הזה אמר אין ישועתה לוי וכנגד העולם הבא אמר באלהים סלה . שר"ל אין ישועתה גם כן לו להדבק באלהים בעולם הולחי הנדמו עליו בשם שלה וכתרגום לעלמין כי שם ישועתה ישמע בשתיהם י ולכן לא אחר ישועה רק ישועתה להראות הכפל י ואתה ה' וגו' ר"ל חה שאכי יודע שהוא ההפך כי כנגד חושבם שאין ישועה לי בעולם הוה . איכו ככה כי ידעתי כאחנה שאתה ה' מגן בעדי בעולם הזה להגין בעדי מכל הצרות מצרי והקמים עלי וה' לרוב רחמיך אשר יורו עליהם שמך ה' וכנגד חושבם שאין לי ישועה בעולם הוה גם ידעתי היות ההכך להיותך ככודי ר"ל שדוד עשה תשובה על חטאו והודה על פשעו ושם כבוד לאלהי ישראל בתשובתו ההיא וכל ישעו וכל חפצו היה לכבדו לחדק חעאו ולכן לדעתי כי יחינך פשוטה לקבל שבים ידעתי כי תרים לאשי מרדת שחת . ויהיה לאשי רומו לרוח האלהים בהיותו האבר אשר יתיחם אליו היותו משכן השכל והרוח האלהי הנוכר • קולי אל ה' וגו' בוצה לומר ולכן בקולי אלה' בעל הרחמים אקרא בכל צרותי בעולם הזה שיגין בעדי מהקמים עלי לרחמיו ולרוב חסדיו וכן בקולי אליו אקרא תמיד בתשובתי שימחול עוכי ויעכני מהר קדשו והוא ממכון שבתו מן השמים למען אוכה גם אני לעלות אל הר המור ההוא ואדבק בנעימות בימיכו כנח וסלה . ויטכני הוא עבר ביוקוט עתיד במשפט הלשון כביאיי אכי שכבתי וגומר רוצה לומר ולכן בצרה הזאת מבכי לא אפחד ואם אשכב על מטתי תכף אני ישן בשינת שלום ולא ברעדה והקיצותי בשובה ונחת אחרי שנתי ולא כמשפט היראים חלרה כי לא ישנו מפני הרעה ונגולה שנתם ויקילו בבהלה. בבהלה ורעדה יוכל זה לחה לבטחוני הבדול בשם ה' כי הוא יסתכני ויהיה לי לסחך וחשען במשענה באוכן שלא אירא מהרבבות עם אשר סבוני גם סבבוני להלחם בי ויהיה נגול שתו עלי מן שות שתו השערה י קומה ה' להיות כי האויבים היו חושבים היות דוד פעדר מהישועה זמכיית ' ומהישועה כלחיי' לכן החפלל אל אל בעד שתיהן ' וככנד הזמכיי מישושתו חצרת בכוי אח' קוחה ה'י וכאוחרו קוחה ה' באפךי שר"ל שתקו' באף ותשחים אויבי אחרי אשר תושיעני אלהי מידם כי הכית בחקום כאשר ור"ל כאשר מכהגך מקד להושיעני מלהכות את כל אויבי בלחי - כ"ל חכה נראית ומנולת כי כל המכות אשר יוכו בהם האנשים יהיו נסתרות מכוסות בבגדיהם זולת מכת הפנים הנרמזים בשם לחי אשר היא נמכעת הכיסוי לשחתם גלויים בשבע י ואלו האויבים הם המבקשים לדמותני מטוב העולם הוה י הרשעים כים כגרש אשר היו מבקשים לדחותינו מטוב הע"ה סברת שניהם י והוא רמו לחוקת' באשר יכונה השן שלע בשם השן לקשיו וחוקו . לה' הישועה וגו' רולה לוחק

ק למכנק a (*.*)

זבחו זבחי לדק - הלדיקו מעשיכם והרי אתם כמקריבים זבחים : ובטחו אל יי׳ י

שישפיע לכם סובה ואל חחטאו לו בשביל ממון שלחם מלפים להכל שכר מאת שאול:

רבים אומרים מי יראנו מוב . רבים מישראל יש שרואין אומות העולם בעושר

ובשלוה ואומרים מי יראנו סוב להיות עשירים ומשיגי תאוה כאלו: נסה עליני

הרם עלינו לנם את אור פניך

לשון הרימו נם ארים נסי ליא

נסה עלינו רפנב"ליר בלע"ז כמו

אבני כור מחכוססת אבל אני

חיני מקנח בהם כי שמחה לתוכה

בלבי מעת דגנם ותירושם של

חומות רבו בטוח אני חם

למכעיסיו כך לעושי רצוכו על

חחת כמה וכמה לעתיד לבח

שוכב וישן בטח ולח הייתי ירא

מכל לר ואויב: לבדר לבטח

מבעת ושקט הוא שאינו לריך

הנחילות מנחם פתר בכולן

כלם שמות כלי זמר הם וכעימת

המזמור היחה לפי שיר הרפת

לחותו כלי ומדרש חגדה יש

מפרשים נחילות לשן נחלה וחין

כחילות ועלמות ביתות ידוחון

להושיע גייסות עמו:

כמו בטח בדד שין יעקב לשון בסגיםי

הייתי

יחדו חשכבה וחישן

ירחנו טובי יש חומרים כי מלח נסה מהפעלים עלומי הלמ"ד כם והיה ראוי על משקל וראה ועשה וכח על דרך שהוא כמו וחשעה בחוקיך ונכון הוא להיו' הה"א כמו הא"לף והס"מך כמו השי"ן יש פעלים שנקרחים עלומי העי"ן כגון כל הפעלים של שתי אותיו' כגין קם שב והם כלם כמו שיאמר קים שיב שאות האמצעי' עלומ' שהיא נגד העי"ן של פעל וככון להיות הה"ח כמו הא"לף והס"מך כמו השי"ן על הנסה דבר חליך תלחה ' נחתה' הם מתאוי' שלא נראה טוב ואני הייתי שמח ברחותי חותה בטיב רבי יהודה בן בלעם כי מעת דגנם הפיך והאמת מעת רבו

דגנם ותירושם ואין לורך להפך דברי' נאמרי' ברוח הקדש: בשלום · בלח פחד וטעם יחדו הרבי' והוח עמהם ומלת בדד בלמ"ד או בחסרונה שוה וככה מלת לבטח ויש בטח והנה יי' בדד ינחנו ונכון הוא שהשם לבדו וככה זה או טעמו או היו יחדו עמי או הייתי לבדד והטעם לבדי תושיבני: למכלח אל הנחילות י אל כמועל בעעם כמו ותתפלל על יי׳ אל הנער הזה להפך ולא יתחלף הח"לף בעי"ן רק אותיות אה"ויהם התתחלפות ושי"ן בסמ"ך כי הם קרובי' במולא והנחילות חחילת פיום אולי הוא מגזרת ינחלו לכם כדרך האכילה ההיא: אמרי האזיכה: מגזר' אזכים הסה אזנך: בינהי לשון ליווי כמו שימה כא - הגיגי כפול העי"ן כי מן הגא הוא כמו זכוניה ואמר לשם בינה כדרך בן אדם

תורת חסד

בקראי

לבלתי לכת אחרי המחשב' הואת כי היא לא תללח ע"כ : או יר' אתם אבשלום ואדוכיה בכי

אים כמוני עד מה כבודי והוא המלכו'לכלימה בעיניכם כי קמחם על אדוניכם ולפי האמ'תאהבון

ריק כי ממה שעשיתם ושקשבתם לה תשיגו דבר כלל וכנה להם בשם בני חיש ולה הזכירם בשתם בשם בניו לפי שלח עשו השנו כדרך הבנים העובים והישרים שתכבדים חת חבותם ושיתף ענין

אדוניה עם אבשלום גם כי היה ענינו אח"כ לפי שכל דברי דע"ה בזה הספר היו ברוח הקדם

ובמקומו 'רבי' דבר על העתידוכפי פירושי זה אולי כיון באומר כבודי למה שאמ'הכתו'כבד את אביך

ובומר והתר להם שהדרבה הם מכלימים הותו במעשיהם וכו' . הו יר' הנה התם חייבים לכבדכי

מפני ב' דברי' הח' להיותכם בני ובן יכבד אב והב' להיותי מלך ואדון עליכם ועבד אדוניו יכבד

אך המנם היכני רולה לחפוש החכם רק מוה הלד והוא שהחם בני איש והף הסביה אי זה חים

שהיה וחפי׳ שלח יהיה מלך מכל שכן שחני מלך עליכם ועל כל ישרחל והוח רומר ודעו כי הפלח

ה' חסיד לו י פו אולי. כיון באומר כי הפלה ה' חסיד לו על שלמה בכו כיבו בחר ה' מכלשאר

בכיו למלך על ישראל עד שאמר עליו כי שלמה יהיה שמו ושלו׳ ושקט יהיה בימיו ולא שילטרך לקבל

המלכות ע"י מלחמה עם אבשלום ואדוניה ועל זה בטח דע"ה ואמר ה' ישמע בקראי אליו כלומר בהרחי אליו על ענין חסיד זה . רגזו ואל תחטהו וגומר יר' הלא יותר טוב היה לכם שתרגזו ושלא

תחשאו ושתאתרו בלבבכם על משכבכם שירים של פגעים כדי שלה חנזקו ולה יבהילו לכם חלומו׳

רעים והרהורים רעים בהעלותכם על לבבכם עניני אשר כאלה ודומו סלה על החורה וכמו כן זבחו

זבחי לדק ובטחו אל ה' ולא תלכו אחרי ההבל כי הרבה פתחים למקום להטיב לטובים וליסרים

בלבותם והמשים עקלקלותם יוליכם ה' את פועלי האון - או יר'באו'בני איש לומר אתם כלכם בני

אים ואים שאתם חייבי׳ בכבוד אבותיכם למה חששו כה לעזור לאבשלום הבא כנבדי עם היותי

אביו ואינכם חשיתים על לבכם כי בן יכבד אב כאשר כבדתם אבותיכם ואתם במה שעזרתם אותו

בייתם הסבה שתהיה כבודי לכליתה בעיניו והגה בזה תאהבון ריק מבניכם ולא כבוד כי האליתי מודד לכל בריה מדה כנגד מדה וגם בניכם יחשיבו את כבודכם לכלימה ומבקשו כוב שלה והוא

מה שלא יהיה כן בעולם שבן יחרף אב ואתם הייתם הסבה שבניכםיעשו לכם כן ודבר זה יהיה

סלה שבם בני בניכם יכבדו לבניכם כמו שכבדו הם לכם: ורעו כי ובו' וחתם בני חים רבוו

תהילת ה'

עכני וגומר יר' חזי בקראי ואומרי ענני אלדי לדקי

בנגינות וגומר הנה חומרו בנגינות חסשר לנחרו ע"ד מה שביחרתי חני בספר

חסדי אבות במה שאמר חוקיהו ע"ה ה' להושיעני וכגיבותי ככבן כל ימי חייכו

זבחו זבחי לדק - רם השלמים שהם קרבים 'אמוריהם לא בעבור אשם או חמאת או עולה על הלב שהיא המחשבה ואין טענה מן אז חחפוץ זבחי לדק עולה וכליל כי הטע' ועולה כנגד ראוכן ושחעון וסעם זכחו הניחו דברי ריק והידו לשם שנחן נעמו לכם: רבים ' שב להזכיר דברי מבקשי כזב כי בהיותי בלרה חני ואנשי אומרים

מבקשים כוב עלי ועל אנשי מי דרך ישא יי' פניו אליך וכמו וטים נתת כי חתה נתתה לי לב טוב להתאות טוב לכלי ויאתר

בפערה: שועי . בהיותו בפערם בתעלה:

מנחת ערב

משתרתי שת ונמשתרתי מהו

בחי לדק תני ר'. חיים ובמרתם חת

כיע ספורנו ז"ל

אנחו וכחי נרק וכתי להים כוח כזכרם ולח תכחשו

לפשינ משלה משחול : וכטחו

מל סי שיתן משחלותיכם

כלפדי שאול כי אתנם קרם

וכת שלו להדו שוכ נפה ז:

פתת שתחה ושתחתי

שנתחבלה תחלתם וחני

עתה כשלום יחדו חשכנה

ומישן. כותן חחד : כי

ידשתי כי לכשוף לכשח

מושיבני מחרי חות שחול ב

החוצור

שיכילהו חיר שחול וחחר:

אמרי פחזינה ה' .

מתרי מכדו: נוגיני

כמשפעתי חת חנשי בדברי'

שלח יקומו של שחיל להרגו

חתרי שחתרתי לשחול לפה חדוני דידף

713

רכים חותרים

אכי הי אלהיכם מזומן אני ליחן חת שכרך ר' נחן כשם ר' אבח חתר ולח תקרם חלח קות זנחו זכחי לדק תמר הקב א סשעו ידיכם כמצות ובטחו כו בחני משלם לכם בכר: כוקר קולר או"ל על Inth פכוק חעירה שחר חמר דוד אני ועורר השתר וושש בוקר חשמע קולי כי כוקר חעיד ומעורר לך טחכי עורך הקוקר או ירצה שאו"ל אל וועם ככל יום בשעה פחלני שחוחו משתחוים לשמש כנוחה מיד כוצם וחויר דוד חע"ם ש יחק כועם בנון ח"ח חומע קולו כי אי מערך לך חשלתי לא בתכני הזומות שישנים עד ג׳ שעות וחני כוק חערך לך ועוד שניח שחני חערך לך תפלח ילא כמלכי האומני りったコ שמשחחוים נשום. לוכנת ענ הנחילות ח"ר שאותל כר נחמני על שני נחילות שנחל דוד על בית ה' שיר' לומר שהותה הישועה שנעשחה לו ינגנוה ג"כ כל זרע בית ישרחל כי גם להם המלכות נעה"ו ולפ"הב חמר ימשך מאותה הישועה מועלת בדול עצום ורב כי כל ימי חייהם של מלכי בית דוד על בית ה' יהיו דוד על שתיהן חכי'מוחר על ישרחל על בית ה' מה שחין כן במוחם ולהיות כי במומורי' הקודמי' דבר דע"ה על מה שדבר לו הנחינות ח"ר יהושע כן לוי ה' בעניני מלכותו זבעניני שלמה בנו שהיו הם אבות כל מלכי בית דוד אשר היו על בית ה' וה' הנחילות כוטריקון ה'המשה ח משי חורה כ'כננד הצילם ממלחמת אבשלום ומן המייעצי' הותו על כן המר למנצח בנגיכות ויר' לחל ית' המכלח ב'יום ונין פסח לעצרת ח' בכגיכות למלכי בית דוד מזמור וכו'וזהו בעלמו מה שסיים בו במזמור הקודם באומר לה' הישועה כנגד שחנה יחי החילה ובומר שיר' לוחר לפי דרכי כי אותה הישועה שכאל ית' יושיעהו לדוד הוא דבר כוגע אל כללוח בננד פשר הדברות: כנגד שלשים לדיקים שחין ישראל כאומר וסמך לזה עכין הנגיכות הללו והוא בעלמו אומר ה' להושיעני ונגיכותי נגנן כי אומ' העולם חסר מהם כחברהם פה לה' הישועה הוח חומר שם ה' להושיעני וחומר חח"כ בנגינותי הוח כחומר שם ונגינותי ננגן בנ' וחברתם היה יחיה בגימערים חלחין הוו בגימטרי ה אחרי אומר ה' להושיעני: בשישרהל ווכין שחונה עשר במשפטי ודיני הרחבת לי תכף ותידוגם עתה חנני על לד החנינה והחסדושמע הפלחי והיא מה כחרן וישכ נחולה לחרן וסימן טוכלישרחל כשהחרן שאמרתי קומה ה' הושיעני אלדי וכו': או יר' גם עם היות שתכף ומיד תענכי הנה עוד ואת תעשם לי והואשתשמע הפלחי ושאלחי היא שתהיה מגן בעדי כבודי וכו' וחקיים לי מה שאמרת מעזרת שנים עשר לדיקיי הפה אלי אוכף. עוני וה ליובחתן ביתר וגומר והוא הענין בעלמו שרלה בהו' בשלום יחדו אשכבה ואישן והוא ע"ד מה פוטו של דוד שניחנה לו שאמר למעלה אני שכבתי ואישנה כסי מה שביארתי אני בו זהקדים הקדמה מה אל מה שיר' לומר מציעה של שמע ה' קול זהודה ' ר' יהודה פתר לה והוא אומר בכי איש עד מה כבידי לכלימה וגומר וכיון בזה אל מהשאמר למעלה כבודיומרים רחשיי ואולי בחומר בלר הרחבת לייר' ע"ר מה שפי' המפ' בפסוק לרות לבבי הרחיבושיר' וולכיות חמרי 23つか3 לומר שרבוי הלרות הרחיבו את לבי לפבול עוד לרות אחרות . בני איש וגומר מלאחי כתוב מחזינה בבכל י בינה הביבי בחדי הקשיבה לקול שועי שרצה לומר ראני היה לכם אתם בכי איש. המעלה לעזוב דרך זו תלכו אם מצד מעלת אבותיכם כי כי חליך חחסלל בני החשובים ראוי להם שיקחו מוסר מן האבות והוא ע"ד הביטו אל אברהם אביכם וכו' ועד מה בחדום ולמה הוח כבודי לכלית' בעיניכם מה שאין כן מדרך החשובים להחכבד בקלון חבריהם וכן היה ראוי לכם מלכי וחיהי בחדום חמרו

ישרשל לתני הק"בה רחה

בוגרות עלי לכעל חלהותך יחל:והך חחבי ולח בשליכן וב:ל יום חבו כככלין לנחי

כנסיות ומחליכין חותד שתי

פעתים וחומרי׳ ממע יפרל

וחת עביד דידן וחכן עכדינן דידן שני דודי לי

ומני לו:

וגוחת היח

בָּבְשׁוּיִצְרֵיכוֹן וְיִתְתָשִׁיבֹלְכוֹן בְּנִבְּםַת יִפְיִפְהַ זְּבְחוֹיִבְרָחוֹ אֶּל־יְהוֹוָה: רַבָּים אֹמְרַים מִידִירְאָנוּ טִוֹב נָסָׁה־ צַרְקאוֹסַבֶּרוּ עַליִי: סַנִּיאין דְּאָמָרין בּיְחֹד פּחִיכּחּ אָלֵינוּ אוֹר פָּנֵיך יְהוָה: נַתַתָּה שִּׁמְחַה מו יחמננא שבא נשא עלנא גיהור ַסַבַּר אֵפְּךְיָי: יְהִיבְתָּא חֶדְוָתָאבְּלִבִּי מִימִי בְּ בְלִבְּי מֵעַת דְּנָנָסוְתִירוֹשָׁם בָּבּוּ: בָשָׁלַוֹםיַחְדָּוֹ אֵשְׁכַבֶּהוֹאָ שָׁן כִּי־ בּן עיבו דעיבובהוֹן וְחַפָּביהוֹן סִגיאוּ אַתָּהיְהוֹנָה לְבָרָרֻ לָבֶבַשׁח תוּשִׁיבֵנִי: בשלמא בַּחַרָא אִשׁכוֹבוֹאִירִמוּך כִּוֹ לְבִנַצְתַ אֶל בְּנַתִילות א שהוח יום קבול שכרם: בשלום בְּגָלֵל דְאַנְתְ הוּא ְיֵי בִּלְחוֹדוֹי בְּסִיבְרָא בֹּיִלֵּיֵלֵי. מִוֹמוֹר לַדָּוֹר: אַפַּרִי הַאֲוֹינְה יְיהוֹת לשבחא על חינגין תושבחתאלדור: מיטרי ביולעול בינה הגיני: הַקשִיבה לקול שַוְעִי **צית** לְכַּוֹל בַּלְבָי וֵאלֹדָּוִי בִּי־אֵבֶּיךּ אֶרְוַפַּלְל: אַצית יַיָּאָתְבִּין רִינונָי: בַעוּתִי מַלְכִיוִא'הָי אֲרוּם קָדָטְרְאָצַלֵי:

תהלים זה

כל לשון בטיחה על במ"י אל וסי'במס'רבתא בערך אל בעט"א חר"א דכ"ל ליש'על ב"ט אי"נון דמס"רינא תמן בס"ר: לבררג' וסי' בסוף מיכה ובסדר בלק: ח' אל הגחילות כל לשון נחלה על במ"ג אל וסי' כי לא באתם ער עתה: וישבו אל נחלת' דספר שפטים: למנצח אל הנחילו': בינה ב'מלעיל וסי׳ בינה הגיני י ואם כינה שמעה זאת ראיוב י וא'ובינה לו במראה:

זה משחעות התיבה וגם ענין המזמור אינו מדבר בנחל' ויתכן לפתור נחילות גייסות כמו נחיל של דבורים וכמו ונחלי בליעל תרג' יונחן סייעת חייבין תפילה בשביל גייסות אויבים הבחים על ישראל ואומר המשורר את המזמור בשביל כל ישראל: המרי האוינה יי׳ בשים בי כח לשחול צרכי לפניך וכשחין בי כח להתפלל לפניך והדחגה עלורה בלבי בינה הניגי הבן הגיון לכי כך מפורש במדרשכל בינה שבמקרא השעם תחת הנ"ון חוץ מזכ וחבירו שבחיוב ואם בינה שמעה ואת שאינו שם דבר חלא לשון הבן כמו בין חבין את חשר לפניך לפי' הטעם תחת הכי"ת:

וככה ודע לבבי גם האוינה והטעם שיחברר לכל כי אין ספק כי הכל ידע ואין לו לורך לאונים כדרך הנוטע און הלא ישמע : הקשיבה : ואת הגורה קשורה עם למ"ד על כן לא ככון לדבר מי יקשיבנו וטעם מלכי אין לי מלך שאשוע אליו רק אתה לבדך:

אבן יחייא

וככגד הישועה הכצחיית הכזכר' אמר אכי שואל לה' הישועה ההחלטיית והשלימה - אשר הים ברכתך אשר נפת כיחוד לעיוך עם לכדד ימכון מהתדבקך עמהם עוד בחיים חייתם . ואפרי מותם סלה ולעולמי עולמים:

ד למנצח בכניכות ונו' כבר ביארכו בהקדמתכו הכרצה בכיצוח וכיגון וזמר ' חה המזמול היה אומר דוד בכל נרותיו משאול ופלשתי'ואבשלום וזולתםי ולכן כסמך אל הקוד' אליו . בקראי וגו' להיות כי במזמור הקודם התפלל אל אלהיו שיושימהו בכל מיני הישועות וכאומרו הושיעכי אלוהי לה' הישועה לכן במזמור הלו מחלה פניו שבקוראו אליו בעד הישועות הכו' שיענהו י ולהיות כי תארי האלוה הם עושה חסדי והוא עשות לפנים מן השורה ולגמול חסד חכם . משפט י והוא לכקום ברפעים פעולת רשעתם י ולדקה י והוא להליל העשוק מיד שוסהו ולדקה יחשב לו בהצלתו להיות כי פעל המעשה מה שהדין מתייב . לכן ימו פה לשלשת' נכנגד תאר המשפט " אמר אלהים שהוא שם ממדת הדין המתוחה על הרשעי' ואויבי ה' ומשיחוי וככגד תאר הלדקה הא אמ' אלהי לדקי שר"ל כי עליך להלילני מיד עושקי כאשר יורה עליו שם צדקה כאשר עשית פעמי' חדלו מספוד כשהייתי בצר" הכנור מן צר לי המקום והוא עת הצרה כשהאי' מסובב ממנה מכל צד וכדרך טבע נמנע ההנצל כיסרא על ים סוף בהיות' כרדפים מפרטה י וכדוד במדבר מטון ארץ הזיפי׳ בהיותו נרדף משאול י הרחבת לי כי היה דוד כחפו או ללכת והמעברות היו סדורות ולרות לולי כי ברחמי ה' כתרחבו ' כי מלאך בא אל שאול לאמ' מהרה ולכה כי פשטו פלשתים על הארץי וישב שאול מרדוף אחרי דוד וכנגד תאר המסד והחנינה . אמ' חנכי ואף כי אין אתה חייב להטיב שחדי לרוע מעשי . מפני נחמים הרבים והתאר שלך שתגמו' חן וחסד חנם ' אנא חנכי ושמע תפלתי מאשר שאלתי מהאתך מהשתי ישועות" בני איש וגו' להיות כי לעיל אמר שרבים אומרים היות כפש דוד כעדרת מהשתי ישועות לחשאתיוד לכן ידבר עתה עם הרבים ההם מאנשי המעלה ' ולכן קרא אותם בני איש ' לשון גדולה וחשיבו' אשר יורה עליו שם איש וכאשר פרשכו . עד כמה מהזמן תאהכון שהכבוד שלי יהפך לכלימה בע"הו שהוא הבל וריק י והוא ככנד השועה הומניית י ועוד מה תאהבו ותבקשו שנפשי קהי כוב בעולם הסלה והכנחיות . ויהיה כוב נגור מן אכוב אשר לא יכוב מימיו . שר"ל תגרשוני מהסתפת בנתלת ה' למען אחסר ע"הכ ואוכד אותו ' והוא כנגד הישועה הכנחיו' ודעו כי וגו' ר"ל דעו ודעו כי הו"ח מודעו מורה על תיבה קודמת " והוא יען כי דעת הבניאים הוא היות דוד כעדר מהב' ישועות . לכן אמ' אליה' דעו ודעו כי שניהם הם אלי . ובהפך ידיעתכ' כי כנגד היפוטה כלחיית דעו כי הפלה ה'אותי והבדילני מדדת בארה פחת למטן אדבק לו "להיותי חסיד ומעשי ישרי' בעיכיו ' וכנגד הישועה הזמניית ' ודעו ג"כ כי ה' ישמע בקראי אליו בעם נרתיי רבזו וחל תחשאו ובו'ר"ל והנה חלמדה חתכם חופן השבת הב' ישועות למען תששו כן בם חתם ותשינום . כי ישועת ה' הכלחית תושג בירחתו השליחה חשר יחשך חחכה בלתי עשות החשחים כי הירא הוא כוהר מהם י חהו אומרו לבוו לשון פחד כמו לבזו וחלו יואל מחשאו י הכרמו כום מצות סור מרע" ועוד זולת זה לרי' עשיית העוב מהתלמוד תורה אשר ימשך ממכו עשיית המצו' כי אין עם הארץ חסיד י וזהו אוחרו יאמרו ' כנגד ודברת בם בשבתך בביתיך ' בלבבכם ' כנגד ובלכתך בדרך. כי כה אי אפשר התלמו' תורה בדכור ובקריאה על ספר רק במחשבת הלב . על משכבכם . כנגד ובשכבך ובקומך . עוד אחר ודומו סלה . כי לרולה לוכות לישועה הכוכרת צריך תכאי ג' זולת סורו מהרע ועשייתו הטוב והוא שבחופלא ממכו אל יחקור י לדעת מה למעל" מה למעה - ואחרית החלד - כי תורה מה לכי משה תמים תהיה עם ה'אלהידוראוי להאמין לכל המקובלות אף כי יהיו זרות אלליכו לקוצר השבתכו" ועומק סודותם" ווהו אומרו דותו כ"ל והכה ישועת ה' ושתקו בענינים מהעולם הבא הנצחי והסלה יובחו זבחי ובו' הומניית תושב בשתובחו זבחים לחשן יפעל ה' שחכם בתחרו חהלדק והוח להציל העשוק חיד "מושקו" וזה בש"ת בשחו תמיד על ה'ולא בחיל ובכח ובהון עתק" רבים אומרי'ונו'י מלה

לכם וחרדו שלא יעשו בניכם לכם כזה ואל תחטאו גם אתם בכבודי שאת משימים אותה לכליתה מכם וחרדו שכיו בשו בכ של משכבכם על משכבכם דבר זה ודומו שלה מליען לבני שחהיה כבודי לכלימה : וחולי יר׳ בחומר על משכבכם לכוין חל ענין הולדת הבנים שהיה על משכנותם וכיון אל הענין האמור: זבחו וגומר יר' ולא זבחי אשמות וחטאות בתה שתמטאו בזה עד שאתם כמי שטובל ושרן בידן ובטחו אל ה'שייטיב אתכם ממקום אחר כי לא לכלכם שים בשלום שרי ממשים ושרי עשרות . רבים אומרים יר' רבים אומרים מי יראנו שוב מאמך ה' כי בזה נהיה יודעים כי נסה עלינו אור פניך ה' כלו' שתמיד יישיב ה' עלינו והוא ע"ד מה שביארתי בחשק שבשני בביר מסדר וכו' : מויד' ע"ד מה ששמעתי בפסוק זכר עשה לנפלאותיו ותראנו במקומו: ועל זה הדרך אמר פה רבים אומרים מי יראנו עוב ושיביה בדרך נם כי בהיוחו דרך נם

לר יאניד מת שנין הרודפי וחלפה שתנילני מיום : רדיפת החויבים רשם" להרגני: לח ינורן רפ דוחב הף על פי שנענר לכני ה': לח יתיצבו כוללים כופים המנקשים לכשינ בדולה משחול: פועלי חקי מדנלים שהם כלתי כנים דיברי כוב בשחמרו כלח דוד מסתתר עמכו ידותנ בשחמר ישחול לו בחלקים: אים דפים' דורג: ולכי משתחום בירחתך. כדיחנ שחין תורתו חלח מן סשפה ולחוץ: כי אין בפיהו לכינסי חין תוכו נברו : גרונס לכלום תמון יחליקוזי יחניםו לשחול המשימם תוכ מון על עינם בוה בחים: שתכריע חת כף חובתם: יפלו שהחבד יכלתם: כרב תשפירם ספשו כבר: כדיחמו פתחום: כי מרו בן פתה לרדפני:

והטעם שהוח נחעב בעיניו

ונמחם: וחניי שב לחשר החל

בקר משמע קולי שהוא בא אל

בית השם וחין עמו מנחה

להשתחות בהיכלו כמביה

מרחשית פרי ההדמה ששם כתו'

והשתחוית לפני ה' חלהיך והנה

הטעם היןלי מנחה רק להודות

ברוב חסדך עלי וטע ביראהך

איןלי במה אשתחוה רק בירהתי

ממך כדרך וכעבור תהי' ירהתו

על פניכ' כי האחרים יראו

מהשם: יו' תחלת מפלתי

פתנחני בדרך לדקחך . למען

שוררי : כי הפחד שתמעד רגלי

וחעניפני אז ישמחו שוררי

ושעמו מגזרת השורנו ולה קרוב

כמו עוין הת דוד המסחכלים

ביום רעה ומלח הישר כמו היכח

חתך: כי חין בפיהו - בפיכל

אחד מהם כמו מבכה על בניה

מחנה להנחם כי חיננו וככונה

תוחר למלה או דברה וככה יעכ'

הוא הלב הנסתר : הוות ימגזרי

עזות ומחבלו בריחה: קרבם

מנחת ערב כי לח חל חבץ רבע חחה בחיו חתה תפץ בחיובן בל בריות של חם חתפוץ כמות הרשע ונו" לה יתילנו הוללים חלו שחביחין יללה לעולם י שנחת כל פועלי חון זה דואג ואחיתופל בהיה פעולתן של המת ועשו חותה של שוח החבד דוברי כוב סחיכן חיין ולח עומדין בדין בחשימם חלהי מדבר בנבוכד נלר הרשע שהחריב בית המקדם וחח"כ נטרד של ומן חנשה לך טרדין ברוב פשעיהם הדיחמו חמר א אלכפנדרי מה איכפת למ בירושלים חלח כי מרו בך כונו כננדן ע"כ:

למכנית

יםעם בקר כל בקר כמו חדשי' לבקרים ופעול אערוך לך חסר כאילו אמר אערוך לך תפלחי כאשר פירשתי כי כח שמות בפעלים וברך ולא אשיבנה וברוב יועצים תקו' 💌 פעם בקר כל בקר כמו חדשי' לבקרים ופעול אערוך לך חסר כאילו אמר אערוך לך תפלחי כאשר פירשתי כי כח שמות בפעלים וברך ולא אשיבנה וברוב יועצים תקו' בעתידים כאילו בתיב למעלה כי אליך אתפלל תפלתי ומלת לך עם בקר אערוך לך מושכת עלמה ואחרת עמה כמו יכפה אף והנה הוא ואלפה לך: כי - פעם יי' שיש לך להסיב והרשע לא תחפוץ בעבור שהזכיר מלכי ז לא יגורך רע ז יגור עמך כמו ישכבנה וככה גדלני כאב גדל עמי ורע הוא אדם לא שם דבר והעד לא יתילבו הוללים **מלעיגים לנגד עיניך כמשפט מלכי ארץ: לאי פעס יתילבו כדרך העבדים נלבים על מלכם: תאבדי איש דמים ומרמהי הוא הרכיל כמו חץ שח ט לשונם מרמה** השם הוא הפועל

> ָיַרוֹּה בָּבֶּוֹר תּישְׁבַע קוֹלֵי בַּבֶּוֹר אָעֶרָךְ־ יַיבְצַפָּרָא שָׁמֵע בַּלִי בְּצַפִּרָא אֲסַדַר בקר תשמע קולי בכוקר אני ה לְדְּנַאֲצַפֶּה: כַּיִּ ילָאֹאֶל יחָפֵץ רָשַעׁר׳׳׳׳׳׳׳, יפי׳ בְּרָבְהְוֹאִסְתְּבִי: בְּטוּל דְלָאֹאֶל יחָפֵץ רָשַעׁר׳׳׳׳׳, יפי׳ בוקר אני ה לְדְּנַאֲצַפֶּה: כַּיִּ ילָאֹאֶל יחָפֵץ רָשַעׁר׳׳׳׳, יפי׳ בוקר אני ה לְדְּנַאֲצַפֶּה: רַ יִיס רָעִי רַשִּׁעָא אַנִתְּ לָיא אִיתוֹתָב עִפָּרְ יִיס יִי רַשִּׁעָא אַנִתְּ לָיא לא־יתיצבו אָתָּהַלָּא יְגַרְךְּ רָע: הוֹלְלִים לְגַנֶּרָ עִינֶּיָךְ שְׁנֵארָת בָּל־ לַא יִתְעַתְּרוּן מְתַלֶּעְבִין ַבָּל עַיְינָךְ קְנִיהָאכַל עוֹבְרֵי שְׁקַר : בּעַלִיאָווָ: תְּאַבֶּר דּבְרֵיכָוָב אִישׁ־ וַאָבי מֹים׳ מִיבר מְטַלְלֵי כַּרְבוּתָא אֶנָשׁ שָׁרֵי רַם דַמִיםוּמִרְטָהיֹתָעָבי יִהוָה: נפפ׳ זַבָּאיוניכָלָאיַרַחַקײַ: וַאֻנְאבִּסְנְאֵי בָּרָב חֲסָרָךָ אָבָוֹא בֵיתֵךָ אֵשׁתַחַוֵּה טוּבָרְ אֵעוּל לְבִיתָךְ אֵסְגוֹר לְהֵיכָּלָ אֶל־הֵיָכַל־קָּרְשְׁךָּ בִּיִרְאָתֶך: יְהַּוְּהַי לְפָנְיָדִירְכֶּלְהָלְבְּלָמַעוֹ שְּוֹרֶרֶי רַוְשְׁרֵּ מְּיַנְיִּמִי בְּצִרְקְתְּרְ מִן בְּגַרֶל תּוּשְׁבַּחִי תַּקִיוֹ גְבַיִּגִיבְלֶּהְרָבְלֶתְוֹ שְּוֹרֶרֶי רַוְשְׁרֵּ מִיַּבְּי דְקוּרְשְׁהְבָּרְחַלְתָּף: יְיַבְּרִיזִייּ תְּקִיוֹ קַרָבֶּם הַּוּוֹת ֶקְבֶּר־בָּתוּחַגְרנָסִ לְשׁוֹנָם לבה אונטטו: הַאֲשִׁיבִם יאֱלֹהִים יִפְּלוֹר יַנִיתִּי בִפוֹמְחוֹן דְרַשִׁינֵי בִיוַוְנָהָא נוּפִיחוֹן יַחֲלִיקון: מָפִעְצֶׁוֹתֵיתָם בְּרַבֹפִשְעִיהֶם הַבִּרִיחָסוֹ בּבּיֹבִי סַלְיָיאאִיהְרְגוּשְׁתָא הֵיךְ שִׁיוּל פָּחִיחַ ּבְרוֹבְהוֹן לִישֵׁנְהוֹן כִשְׁעַעִין: בִּירמָרוּ בָּרָ: וישמחו לָהוֹן אֱלָהָא יִתְבַּטְלוּן מִמִּילַכְתָּהוֹן

בָּסְנָאֵי סָרָבַהוֹן אָתְּקַל רְהוֹן אַרוֹם סָרְרוּ בְּמֵיסְרָך:

דברי ד' ג'חס' וחד מ'ל וסי' תאבד דברי כוב : דברי שלום עם רעיה' : תעו מבטן דברי כוב : כי יסבר פי דוברי שקר : בתרא מ"ל: בינ"ה בטע'בספר' וסי נמסר במס' רבת' בערך כי: פתוח ד"בקרי וסי וכל כלי פתוח אטר אין צמיד פתיל עליו . קבר פתוח גרונ׳ אשפתו בקבר פתוח . שרשי פתוח אלי מים :

הוה להם למלך כי יחשכו מחשבות רעות אולי תהיינה ותקומנה: קבר פתוח הסיון מיד: יחליקון מבזרת איש חלק והכל מגזרת חלק כחלק בעביר היות החלקים שוים: החשימם הח"לף שרש חו תתחלף כי"וד תישמנה כמו והחדמה לח תשם וטעם ממועלותיהם כי עלתם

תהיכת הי תורת חסד

ופלא נוכור אותו חמיד או שיר' לימר שבזוכרנו את הטוב נוכור ג"כ את הנם שנעשה לכו בנתיכה העוב ההוא . אזיר' רבים הומרים תי יראנו טוב כי אין אנו ראויים אליו והנה עלינו עדת ישראל נסה אור פניך ה' במהשאמרת כה תברכו את בני ישראל אמור להם יברכך ה' וגומר יאר וגומר שיר׳ ימר ה׳ פניו אליך מלד החן והחסד וגם אם אתה לא תהיה ראוי לכך י או יר׳ מי יראנו עוב והיא החורה שנקרח עוב ונהיה שלמים בה בחופן זה כי נסה עלינו אור פניך ה' כלומר שעם מה שנשתדל אנחנו תעזרנו אתה ה' והוח אומר עלינו י ואמר כי האומרים זה הם הרבים ר"להגדולי" והשלמים ועל זה המר כי היה שמח מעת שהשלמים האלו יהיו עם רוב דגן ותירוש וכל טוב שוה ג"ב חמלעי חל השגת השלמות: חו יר' רבים הומרים מי יראכו עוב ומה הוא העוב שתאר אור פניך כביכול אליכו אז כשתעשה מחול לצדיקים ויורו בהצבע ויאמרוהכה אלדינו זה קוינו לו נחת שמחה וגומר כפי דברי המפרשים יר' ומין לריך לומר מן העת שנסה עליכו מור פניך ה'שלח ת הפילו מעת שדגנם ותירושם רבו כי ידעתי שאותו העיב הוא לרע להם שהוא לנכות מזכותם · או יר' מעת שדגנם ותירושם רבו להם ולא רבו לתת ממכו אל הכהנים והלוים והעניים - או יר' אינני מבקש בדרך נם כי אפילו שיהיה זה לי בדרך עורח ועמל על התורה עכ"ז נתת שמחה בלבי יותר ממה שיש להם שמחה בפת שדגנם וחירושם רבו בדרך נם כי ידעתי שהיא העמוד לי עד זקנה ושיבה ואת כלשובם ישא רוחיקה הבל ואני בה׳ אעלווה י או יהיה זה ע"ד משז"ל כך היא דרכה של תורה וכו' ששולחנך גדול זכו' והוא מוכן מעצמו : בשלום יחדיו וגומר יר' בשלום יםדיו עם שלמה בני והבאים אחריו אשכבה ואישן כי אחה ה' לבדד לבעת תושיבני במלכותי כי כחמן ביהי לפניך עד עולם:

ה למנצח אל הנחילות וגו'רו"ל אתרושהוא תלשון נחלה ותה שביארתי עד הנה בתזמורים

הקודמים יכשר עם זה הרבה מאד שבכונה בכל זה לדבר על מה שהיה רוצה להנחיל לפניו וכמו כן הרו"ל שחמר חל הנחילות לפי שהוח כחל חת העולם תחלה וכן אמרו שזהו אומר נאחן לך ארץ חמדה נחלת לבי לבאות וכו' והוא בעלמו אומר למעלה ואכי נסכתי מלכי על ציון הר קדשי המוינה ה'יר'רבש"ע הבט כא וראה כי כל מה שאכי אומר הוא כנגדי וכנגד הבחים אחרי וכנגד כל ישראל והוא אומר בינה הגיגי כלומר בינה הגיגי שהוה גם על כנסת ישראל י או אפשר לפ' פסוק זה ע"ד מה שאפרש בס"ד בפסוק אומר רצון ירחיו יעשה י ואפשר עוד לומר כי להיות שהדבור הוא מורכב ממחמרים חלקיי'לכן המר ההגיוני האמתי המרי האזינה ב' בינה הגיגי: הקשיבה לקול וגומר יר' ע"ד עוד הם מדברים ואני אסמע ב ואכפר ג"כ שאמר דע"ה כי הוא שואל מאתו ית' את כל זה יען היותו הוא שלכו ואלהיו ואשר הוא מתפלל אלת תמיד כי מצד היותו מלכו ומדרך המלכים לראות תמיד מה ששורלים ממנו אמר אמרי ההדינה ם׳ ומצד היוחו אלהיו ותשבים עליו ויודע מצפוכיו אמר ביכה הגיגי ומצד היותו מתפלל אליו ית׳ המיד אמר שעוד זהת יעשה לו שעם היות המת שכבר הבין כונתו עוד יקשיב לקול שועו כהמור ב ה' בקר וגומר יר' אתה ידעת כי בהפלת הבקר די לי לשתשמע תפלתי ושתענני מלד הסדך הגדול וחינכי לריך אל מה ששאר המתפללים לריכים אל כל הג' תפלות והוא הענין שכתבתי בפסוק ה' שמעה ה' סלחה ה' הקשיבה בספר חסדי אבוח ששמעתי בו שהכונה בו אל מהשהאד'

אבן יחייא

יועני׳ על ישראל ואז ישמחו כל חופי בך:

יחליקון . דברי חלקלקות: ממועלותיהם - שהם

קורה לך עליה' שהוח עת משפט

ברשעים כמו שנאמר לבקרים

שלמית כל רשעי ארן היה זרוע'

לבקריםי כי בבקר יעבר

בקר אערוך לך י תפילתי על

זאת אערוך לשון מערכה הוא

שתעשה בהם משפפים: כי לא

אל חפץ רשע אתה י ונאה לך

לחבד הרשעים מן העולם: לח

הוללים - משחעים וכלשון משנ"

מעורבבין: אים דמים ומרמה:

זה עשו וזרעו: וחני חבח

ביתך להודות לך ברוב חסדך

שהפלחת עלינו להרחותינו

כקמה מהם: שוררי עוייני

התלפים שהבנוד כך ותעובני

שוררי כמו אשורנו ולא קרוב

כי אין בפיהו נכונה : נראים

כמוהכים והם אויבים: קרבם

הוות י מחשבותם מרמה: קבר

תחרי' כקבר הכולע את הגוף:

פתוח גרונס :

לכלוע יניע

יבורך רעי לא יבור אללך

בן חברו מנחם:

ואלפה

כ"ל מה שלחדתי עד הנה אופן סשבת הנ' ישועות הוא לרבים והגדולים השונאים או הנו' לעיל באומרו רבים אומרים לכפשי אין ישועתה לו וגו' אשר לראותי אותם תאבים להם ואומרים מי דראכו אופן השגת הטוב בע"הו ' ומי יראכו אופן השגת הטוב בע"הב ושיהיה עלינו כמו כם אור פני ה' למשן כלכה כרדפה הכם ההוא עד הגיענו אל מחוז חפלכו י כי שנם הוא החקבן את כל האנשים ההולכים תחתיו כי ילכו אחריו אף כי ירחקו ממכו זיהי נסה ציווי בחקום עתיד כמשפש הלשון כבואיי . כי זה דרכי תמיד עמהם לקרכם אל המוטיל ולהרחיקם מן המזיק אף כי הם שוכאים אותי . כי כתת שמחה בלבי מכל עת שאני רואה כי דגנם ותירושם רבו . כי לא אקנא במובתם י אבל אדרבא אשמת ואגיל בו י בשלום יחדיו וגו' ר"ל ולטוב לבבי אקוה בה כי בשלום יקדת י רחז לשלום החרבעה יסודות והוא הבריאות י ולכן את 'יחריו עמהם י ורמז לשלום החלטיי והוא שלום הע"הבי אשכבה רמז כי על משכבו יכוח בשלום בעולם הנלחי ואישן רמו כי בשלום יחדיו עם הד' יסודות ישן ובשובה ונחת ' וזה יען כי אתה ה' לבדד תושיבני ולכטח תושיברי בעולם הוה כי לא בע"הכ ולא עם פועלי און וכאומרו הן עם לכדד ישכון יאוכה אלי כל אין:

ה למנצח אל הנחילות וגו' גם זה החומור אמרו דוד כנגד שונאיו ולכן נסמך לראשונים

וכפי דעת חז"ל כאחר בפרטות על דואג ואחיתופל אויביו . אחרי האזינה וגו' להיות כי התפלה הנאותה היא הנאמרת בסידור הלשון י ובכוכת הלב ' לכן אמ'כנג'סידור הלשון" אחרי המסודרים והנעימים האזינה ה' י כב יכול יחם בו ההאזנה לאחרים להיותו בין האינושיים ככה בעבע" כוכת הלב אחר ביכה הגיני כי הוא מהנחכע לדעת כוכת לב זולתו כי אם בדעת נתכוכה כבדלת מהטבע איכושי " הקשיבה לקול וגו' ר"ל ומה שאמרתי שתאזין אמרי ותקשיב לקול שועי הוא להיותך מוכרח על ככה כי אתה מלכי ואלהי ואליך אתפלל כי לשלשה סיבות יתחייב סגדול להקשיב לקול המשוע" או להיותו לגדולתו כמלך עליו יאו כאלוה י או שאף כי אינו מלכו ואלוהיו בהיותו שקראו בעת לרתו יהיה חרפה ובוו אליו אם לא יושיעהו בבואו לחסות תחת צל כנפיו י ווהו אומרו כי אתה חייב להושיעני להיותך מלכי - ואלוהי - ואליך אתפלל ואחסה תחת ללך : ה' בקר וגו' ר"ל ומה שאחרתי שתבין הגיגי ומחשבת לבי : ושבק' תשמע קולי שר"ל בודאי תשמע קולי כאור בקר הודאי זורחו על הארץ . להיות מערכי לבי ומחשבתו ובטחומו בך וצפייתי בבקר הודאי ולא לבי ופי בלתי שוים י ולא בשחוני חלוש ולא ודאי הוא להיותך מוכרת על ככה כי לא אל חפץ רשע ונו' שר"ל כי אתה שונא הרשעים ואוהב הצדיקים וזולת כי אתה חייב להושיע מצד היותך מלכי ואלהי וכי אליך אתפלל אשר אפי' בין שוכני בתי חומר יתול המיוב ההוא לשלשתן . עוד אתה חייב על ככה מלד טבעך המוכר המובדל מהם . ולהיות כי הכעולות הרעות יהיו במחשבה או בדבוד "

המתחכן למלכו שימלה את בקשחו הוא מוכרת להתחכן הליו להיותו לרצון לפניו עד שיחפץ לשמוע החכתו ואח"כ יתחכן אליו שיסלח לו עונו אם חטא כנגדו ואח"כ יתחנן אליו שיקשיבנוויעש׳ שאלתו ובקשתו וכנגד ג' דברים אלה הם הג' תפלות כמו שביארתי שם ולכן אחר דע"ה שבתפלת הבקר היה די לושבה יהיו לו כל הג' דברים הנו' והוח אותר ה' בקר תשמע קולי כנגד הח' והוח אותר ה' שמעה בקר הערוך לך כנגד הב' וה"ח ה' סלחה ולמר בלשון ערך לכוין אל הקרבנות שהיו בחים בעד הכפרה וכן רו"ל דרשוהו מלשון הקרבת הקרבנות עיין בהם במקומו וכנגד הג' אמר וחלפה והוח בעלמו אומר ה' הקשיבה ועשה חל תאחרי חויר' ה' בקר חשמע קולי ולח אצטרך לתפלת המנחה בשתענני והוא לפי שבבקר אני עושה בחפלתי דבר אחר עוב ויפה והוא כי בקר אערוך לך שלמן ערוך של תפלה והוא כי כשאני מחפלל פה למטה בארץ או יתחילו המלאכי'וירננו גם הם אליך ה' וכמו שארו"ל בפסוק ברן יחד ככבי בקר וגומר ולכן אמר ואצפה לומר כי לכן הוא מלפה שבתפלת הבקר בעלמו יעשה רליכו יען היותו עושה עם הפלתו הפעולה הכו׳ י או יר'ואכי עיתד על מלפה של מלאכים י או יד'בקר תשמע קולי כלו'יהי רצון מלפניך שתמלא רצוני בתפלת הבקר ולא תמתין לעמת לי בתפלת המנחה יען כי זה יהיה לסימן טוב כי כאור בקר יזרח שמש כי אז היא תחלת הזרחת האור כמו כן אני רוצה שיתחילו עוביותי וילכו הלוך ואור עד נכון היום משא"כ בעת המנחה הוא עת הצהרים כי אז ינטו צללי ערב ומכ"ש בלילה וכו': כי לא אל הפזוגומר הנה בזה כיון אל הדבר בעצמו שארז"ל בענין התפלה עם שנויי השמים ב'פעמים ביום כחשר התרכתי בזה בספר חסדי אבות בדרוש התפלה והענין בנוי על מה שחו"ל במם' ע"ו פ'ר' ישמעאל ח"ר שאלו הפלוםיפים את הזרגים ברומי אם אלהיכם אין ראונו בע"ז מפני מה איני מבעלה מן העולם אחר להם אילו לדבר שאין העולם לריך לו היו עובדים הרי הוא מבעלה ברי הם עובדים לחתה ולבנה ולכוכבים ומזלות יאבד העולם מפני השועים אח עולם כמנהגו כוהג ושועים שקלקלו עתידין הם ליתן את הדין ע"כוביאור ברייתה זו תמלאנה שם בספר הכו"לך מה שאומר בזה בענין הוא כי הנה הראיה האמתית לשיש סבה ראשינה ית' וית'הוא השכוי אשר ללבא השמים מעת אל עת זוה הוא דבר נגלה בשמש יותר מבכל שלר לבא השמים כי השמש בבקר הוא במזרח ובלהרי'באמלע הרקיע ובערב הוא במערב וכדי להמלט מתוך פק מוקשי השועי יוהרשעי׳ האלה אנחנו מתפללים ג' תפלות ביום להורות אל בלתי היותנו מאותו הכת העובדים את השמש ח"ו ולא מעובדי הירח בלילה רק מן העובדים את ה' לבאות עושה כל אלה . ועם שה הבנתי מה ששמעתי במה שחז"ל מרגלית טובה היחה חלויה בלוארו של אאע"ה וכשמת תלאה בגלגל חמה שיר' בזה שע"י השמש יודע לכל שיש סבה ראשונה יח' ובמה שהקדמתי עמה הפשר לומר זה דרכ׳ ז"ל באופן אחר והוא כי במה שהניח אחרי מותווחקן תפלת השחר אשר היא בעת זריחת השמש נשאר לנו דבר זה שנכיר בסבכ הראשונה כי לכן אנו מתפללי בבקר בבקר להורות לכל כי גם בי או השמש יצא על החרץ ומאיר לכל העולם עכ"ז השפים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם והכל הוא שלו ולו ית' אנו עובדים ואנו מקוים למאמרו ועם מה שהחחיל אברהם לחקן התפלוח נמשך בכו ילחק חמרים והבין כונת אבירות הן גם הוא תפל' המנחה אשר או השמש בתוקפו ובצורתו וכן יעקב בנו ע"ה הבין כונת שניהם ותקן תפלת הלילה באופן שאברהם אע"ה כיה סבת הכל יהוא לו"ל שחלחה בגלבל חתה כי עם מה שתקן תפלת הבקר בזריחם השמש ונמשכו אחריו הב'תפלו' כאמור הסיר טעות הפינים והשופים שקלקלו לכן בא דע"ה פה ורתו אל כל מה שאמרתי והוא אוחר כי לה חל חפן דשע ונותר לה יתיצבו הולנים ונותר חחבד וגותר חר' הנה אני לפי בחתח שחלתי היה שחענני בתפלת הבקר מפני הסבה הנו' עם היות כי גם הני תחפלל חת בלשחו ולמה אני מתפלל את שלשתן לפי שעם זה תתבעל סצרא הכת העובדת לשפש בבכר לפיותו אז תפל׳ וריחתו ואתה ה׳ לא אל תפן רשע זה אתה ולא יצור עתך רע זה וכמו בן לא יתילבו הולים לכבד ע ניך

וְיַשְּׁמְחֹוּ כָּל־חַוֹםִי בְּדְ לְעוֹלָם יְרַנֵנוּ

יָהָבֶר עָלֵיִמוֹ וְיַעְלְצוֹ בְרֹּ אְהַבִּי שְׁמֵך :

רַצְוֹן תַּעִשְׁרֵנוּ: וֹ לַכְנַצְחַ בָּנְנִינוֹת

אַל־בָּאַפָּךָ תוֹכִיחֵנִי וּאַל־בַּחַמַתְהַ

ָרפָאָנִי יִהוָרָה כַּי נִכְהַלַיּ עַצָּבָי: וְנַפְּשִׁי

בָּשְאוֹל בִּיווֹרֶה־קְּהְ:יָנַאָּתִי 'בְּאַנְחָתִי

אַשְׁחֵה בָבָל־לַיְלָרוֹ מִשְּׁתֵי בְּרִמְעָתִי

עַֿתְלֵּח בָּבָל־צוֹרְרֵי: סורוּ מַבְּגִּיבָל־

שובה יהוה חלצה נפשי הושיעני ה

נבהלה מאדואה יהוה עד מהי:

ָבְירַאַמָּהֹ מְבָרֵךְ צַׁרִּיק יְהֹוָחַבְּצְנָּה

חַנֵנִייִהוָה כּיִאִמֹלֵל אַני

בָּיָ אַין בַּפָּיֶתוּיכְרֶךְ

וחתה חסך עלימוי תגונן וחסוכך עלימו: ויעללו כךי כשיראו שאחה חברך

צדיק יעקב וזרעו: כלנה המקפת שלש רוחותיו של חדם: רלון נחת רות

אפי"ימנט בלע"ז: תעטרנו י תסובבנו כמו ושאול ואנשיו עופרים אל דוד ואל אנשיו:

על השמינית . ככור של שמונה כימין ושמיכית שמו וכן מליכו בדברי הימים שלוכי

על־השמינית מומור לדוד: יהוה א סחי ומחום והיח'נבלתם כסוחה

שוםי כך' דוד ומנשיו ו נישלנו כך' שמד ישרחל אור חמליך: נדיק יהוס בנון ' נשיחות חן : תפסרנו ' ת שוככנו

פוה החומור החשלל שוח יגרום החטם לרחילו ביד שאול י ואיור

ב זמך ' בתקוד פון חבות ' תוכיחני ' להשיבני נתשובה: יחל נטון הדור בחתתן מיסרני לפינש חתלל כוסה אל סהמשה: שנשי סכחו' הסכעיו' ונפשי הכחו הנת זיו : עד מתי מענים ותיסר: חלנס יפן בחות : סושישני מן סנרם: נבחול : של ישורין מי יודם לך : שי יוכל להודות ווה • כי: ינעתי בחנחתי וככן חי חיסור להוכיר ולפודות י משה מכשם על בשות שוו כם כית כחקר ויחי מחליו או היה דרך ככואה בשל תורח שניחו שנחי : קול בכיי שפרי דפפס לח מכלו: תחנתי בקשת ססרת סרם: תתלתי יקחי יר שיקכל תפלתי בחופן שינישו בשור פרע מפני : ישונו

מנחת ערב בנגינות פל למנצח השמינית חו"ל שום המותור יסדו דוד כשהיה חולה וחר כשים ר' מחיר אומר חדם לוכם הפילין ברחשו ובורדעו וד' ליניות מקיפים לו מד' רוחוחיו וכשהות נכנם לנית המרחן חרח מכים לענמו וחומר הריכי שרום מן החלות וכשחות מסתכל בחילה שהיה המלות שקולה כנגד כל החמת פעשו מתקררת כיון שרחה דוד כן חמר המומור עלים עיר וחסשר לומר לפי שנימי חליו לח היה יכול לקיים החצות וללחוד תורה ופל זה דוחו חלוכ" חצות תפילין בנגד הליחוד כח"ם והיה לך לחות על ידיך ובו' למען תהיה תורת ה' כפין ולינית לננד מעשה החצים כח"ם ורחיהם חותו נוכרתם חת כל חמים ה' ומפיחם חוחם צו׳ י וע"כ ניתי חליו שהיו חשרים לו חלו החלות מרב לער ויגון: והופער שנמו על פהוח ערום ויחירה ויצות הכרחוים בהשילין יניניח וכיון שכוכר במילה פונפרו נחקרר דעחו כי ח"ח סם הקודם נישט נו ע"ו יחצוה הוה כי היח חית בריח קונם כשם שלי נשים נחדם עייכ כירועי וחמר אל בזפך חוכיחנו ונו כחים ויל בהיה דוד חנקש חהש"י סידונו כשעה שהוח דן חת רשיים חזו הוח לדיק נחור נבדט וכשהות דן מת הרשעה חו הקנ'ה מיפוש כחיון חף כחו שחו"ל שמעלה יש מי ספידון רחשון קוום דליבוש חרון חף וכנחדם חולה חו פינקסו ע"כ אייר נת:קר ונשיע חעםי פעחה דן מותי בשנה שחווה דן חת הרשעים וחזה נקנף וחימה מ"מ חל כחסך תוכיחני החף שים לך חז לח חוכיחני כן בחתחך מים לך חו חל קיום יכי כנ חלם . שחהי כרון כלדיק נבד הרשע כי החה רשינים יחבדו וחני חצו וכחי בריני וייחש החוכחה חל החף וחזימה חל פעוכם כי חחה בדולה חחף ום גם גדול מתוכחה " חכני ה' ונוי הנה ידוע ששלשה שות ניו כחדם הקביה נותן רכת אים הנשמה וחביי נותן הצנוית והחם ניתנת הנסר וכשתק"נה נועל חלקיו נם ח ק יביו וחחו חינם כלום בחשיול פון חלות יפרת נשרת לכלכת הרי שחלק הי ותם חלוין בחלק החקום וע"ב חוור שלשה חלוקות נינד חלק החם היו הנפר חחר חוני הי כי חחלל חני וכחלו היה כהרה ככרת ונחתך כך מנוףו נו היסוריו ונונד חלק החב חוור רפחני ה' כי נכחלו שמוי וכנגד חוק הש"י חזר וכששו חלק הש"י חיר וכשל ניהלה חחוד כזה חחר חחד כיו"ש כי היח השקף וכה חלוי כל החלקים החחרים וחתה הי עד חתי של הכל חייבם חלק חכי וחחי שי עד מתי היי תחפלל חלין על מן היי תחפלל חלין על מן מו שהול חלקד וולו שוכה הי

חונה נפשי כיון שהות חלקן ים ני פחחון פה יוחר נהישיעני מעל השני חלקים

חחתרים.

וישחחוי פעם ותסך עלימו בעבור שהוכיד חוסי בך והמלה מפעלי הכפל ובא הסת"ך כלח דגש על דרך והקל מעליך: כי זה הפסוק דבק בעליון כי חוהבי שמך ישמחו בך ברחותם שתדים הרשעים ותברך הלדיק יש חומרים חעטרנו מהבנין הקל כמו עוטרים אל דוד והנכון שהוא מהבנין הנוסף על דרך יעשרנו החלך שהוא יעשירנו והוא יולא

לשנים פעולים והפעול באמת ווַחָרוּן כֶּל הַסַבּרִין בְּמֵימְרָךְ לַעֲלָם הוא רצון כי הקכ"ה מעטיר רצון יִשַבָּחוּן וָתַפִּיל עִילַוִּיהוֹן וְיִבְּרְחוּן כָּךְ את הלדיק הרי שהלדיק פעול מְטוּל דִי אַנְהְ תְּבָרֵךְ במקנ' מאת הקנ"ה שהוא עטור רַחַבִּי שְׁטַר: מן הרלון אך את הרלון הוא לְצַּדְיקוּא יָיָ הֵיךְ הְּרֵיפָא רַעַנִאטְבָא פעול לבדו בחמת: למנלח על רְשַׁכְּחָא בִּנְגִינַתָא עַל תַכַלְינָה: השתינית - השתינית יש חומרי' בנרא דַתְבַּנִיָּא נִיבֵיָּא תוּשְׁבַּחַתָּא כלי ניצון יש לו שמכה יתרים או יָיָלָא בִרוגְוָךְ תַּכְגִעְנִי וְלָא פיוט יש לו ח' נעימות על כן כתיב בנגינות וזה על הניעם בְרִיתְחָדְ תַּרְדִי יָתִי: חוֹם עָלֵייְיִ מְשׁוֹל השמיני: יו׳ הקרוב אלי כי דַחַלַש אַנא אָמֵי יִתִי יִי מְטוּרֹל זה המזמור מכרו דוד בחלותו על ישרא שהן בגלות כמו חולים ואם על הדרך הראשון גם תובייַפּצִינַפְשִי פָּרָקִלִי בִּגְלֵלטוּבָךְ: התנבח דוד שיחרפה כחפלת מטול דבית במותאדברנה בשאול יונה אף אוסיף להביע ובעבור העון יוכיח השם בחחלוחיו כמו בחוכחות על עון יסרח חים: אַמַלֵיל בִצַעָרי בּכָל לֵילִיָא עַל שִׁיוֹרִי חנני בעבור שמנא רבי משה הכהן אמלל פתח אמר כי איננו

דאַתְבָּה לוֹגַּרְמִי: וְנָפְשִׁי אִתְבָּהִילֵת כֹּיִנִשׁנ׳ יַלְחַרָא וְאֵנְהְיִי עַר אִיכָּהִירְוַוחֹלִי : יוֹי בּעב בּלְמַעַן חַסְהָּך: פַן יוֹדֵי לָךְ: אִישְׁתַּלְהִית בְּהַנַּחְתִי י׳ י׳ י׳ עַרְשִׁי אַסְּטָה: עַשְּׁשָׁה מִבַּעַם עֵינַי בָּרִמְעָתִידַרְגָשִׁיאַמְמֵשׁ: חַשְּׁבַתּמִן רוּנָזִי עַיִינִיאִיתַבְּלִיאַת בְּכָל כִּאִיכָןי

פָעַלִיאָוָן כִּי־שָׁמַע יִהוֹה קוֹל בִּבְיי: **ָשָׁכַע**ֻיָּהוָה תְּחָנָתֻיִייִהוָה תְּפָלֶתִייִקּּ זורו פיני כל עברי שנור אַרום שְמִיע שְׁמִיעַקָּדָם יְיָ בָּעוֹתִי יְיַצְלוֹתִייְקַבֵּל: יבהתון ַקָרָם יָיָ קַל בָּכוּחִי:

ואת 'חר חר מלין דחסרין ה'כסות תיבותא וקריין וסימ'נמסר במס' רבתא בערך ה': שובה ה'בטעם

מסרה

ובכיו על השמיכית לכלח

אומלל נשחת ודל כח קופונד"ון

בלע"ז כמו היהודים החמללים

דעזרא: ואתה יי' עד מתי

חביט ואיכך רופא: שוכה

מחרוכך: חלכה נפשי י מחוליי:

אשחה בכל לילה מטתי לשון

ממחם חכי מטתי בדמעו ותנחם

חברו עם כחשר יפרש השוחה

לשחות ועם מי שחו: בדמעות

ערסי אמס' הלחלח וחרטיב כמו

מים: עששה לשון עששית

עין שמחורה כהה ודומה לו

כאילו הוא רואה דרך זכוכית

שכנגד עיניו ומנחם פירשו לשין

רקבון כתו ועלתי עששו וכן כל

לשון עש : עתקה י נתיישנה

ונודקנה עיני בכהיית אור

ומנחם חברו עם ויעתק משם

ההרה: בכל לוררי בשביל

לרות שמלירין לי

מלרע וסימן ובנחה יאמר שובה : מחיתי כעב פשעיך : שובה יי׳ חלצה נפשי : והנחם על עבריך : כאפיקים בנגב :

מכובד החולי והנה עלמי כנגד הגוף: ונפשי שהיא קשורה בגוף נבהלה יותר מהגוף על כן חלת מאד: עד מתי תהיה נפשי נבהלת שאין כח בה לסבול: שובה · שישוב מחרון אפו ולמען מסדך הושיעני מחליי לא כאשר אמר יחזקיהו כי הקשה עלי מאד במוחי שלא אוכל להזכיר בלשוני ולא אודה לך בגלוי: יגעתי יספר רוב חליו ואכחיתיי ואשחה כמי כישר יפרש השוחה לשחות ומטתי פעול והטעם ממי בכיותי על דרך ונשמה לא נשארה בי ויש אימרים כי אשחה תרגום ארחץ בארמית: עששה י מגזרת עש ואכלם וטעם עיני בעבור שהוא רואה בחליו אויביו שמחים וזה שעם מכעם ואלה אויביו מבקרים אוחן לראות נקמתם על כן אחריו סורו ממני ומלח עתקה שבה אל עיני מרוב הבכי ושעם בכל צררי בעבור כל לררי ורבים כמוהו: סורו : לורריו הם פועלי און הפך פעלו: שמע : מודה כי השם רפאו מחליו לא הרופאים בעבור שהתחנן אליו וטעם יקח יקבל א יקחנה

אבן יחייא

לכן אמ' כי האל שוכא שלשתן וכנגד אשר לא הלך או במעשה וכאשר פירשפו באשרי האיש: בעלת רשעים והיא המחשבה רעה . אחר לא אל חכץ ברשע אתה . ולכן לא יגור אתך הרע בעל הרשע . כי שכי הפכים ושוכאים בכושא אחד ובמקום אחד ובומן אחד לא יכוכו . וככגד ובדרך חשאים לא עמד והוא המעשה הרעי אמר לא יתילבו הולליי והם השושים הפועלים רע כר אין אדם מובר עבירה אלא אם כן ככנס רוח שטות בו. לנגד עיניך. וזה יען כי שראת כל פועלי און ולא תכון אתה ומלכותם לשבת יחדיו - וכנגד ובמישב לצים לא ישב והוא הדב ר רע ' אמר תאבד דוברי כוב ומוציאי דבה ולשון הרעי להיותם נתעבים מה' כל אחד מהם להיותו סבת שפיכת דמים כי ג' הורג הלשון הרע האומרו והמקבלו והכאמר עליו יוכן להיותו איש מרמה אשר בפיו ידבר ובקרבו ישים אורבו . ואני ברוב וגו ל"ל שה שאכי הוא בהפך מכלם שאם הם במחסים וכתעבים מחך לרוע מחשבתם ודבורם ופעולתם . לא כן אכרי עם אל כי אף שאיני ראור להדבק בך . מצד לוב חסדך שתנמול עמדי חנם אכוא ביתיך להתפלל . שהוא הדבור בדברים אלהיים נגד דבורם כזב וחרמה י ואשתחוה אל היכל קדשך שהיא פעולה כאותה . כגד פעלם און. וכל זה בהיות יראתך על פני לבלתי אחטא שהיא מחשבה טובה . נגד רשע מחשבתם הרעה ה'נחמי וגו' ר"ל ולכן ה' נחלי תמיד בדרך השלש תאריך חייכו בחסד ומשפט ולדקה . וכלגד הלדקה והוא הצלת העשוק מיד שושהו י את' כחכי בלדקתך למען שוררי שר"ל הצילכר מטושקי למען שלא ישמחו ברעתי אויפי וישוררו על מרתי בגילת ורון וככנד החשד אשר הוא טשיית הישר ולפנים מן השורה - אחר הישר לפני דרכך אשר תנחני בה - וכנגד החשפש שהוא טשיית הנקמה בשוסה רעהו חנס · אחר כי אין בפיהו נכונה וגו' ר"ל יען כי כל אחד חאויבי המשוררים לרטתי . אין בפיהו ככוכה ודבר אמת . כי קרבם הוות וקבר פתוח גרוכם בלשוכם יחליקון שר"ל כי ידברו עם זולתם בשפתי חלקות דברים טובים ודברי כיחומים . ובקרבם בעוד שידברו יחשבו הוות והוא לבלעם כאלו קבר פתוח ומוכן בגרוכם לבלעם חכם שם י ולכן האשימם אלהים וגו' כ"ל יחשב להם לאשם וחטא בקשתם לבלעני חנם י ולכן יפלו חחוענותיהם ' אשר ישלו כגדי יוולת זה אשר תפר עלתם . עוד יחשב להם האשם הלו כאלו מעשיהם בכף מאוני" -יעמו כבלי וחטאים לחטן תדיחם לחרפות ולדרחין עולם בהיות כי הוא עון פלילי . כי חרו בד אור המלכתכי לרוב חסדיך והם פשעו בי ובך יושמחו כל חוםי וגו' מה שתעשה ההפך לירחיד ואוהבי שמך . כי לא תדיחם אכל תקרבם אליך . ולהיות כי הקירוב אלהי יהיה על שכי פנים אם במדרגת כל ישראל עם ה' אלהיהם ' או במדרגת נביאיהם ' לכן אמר ככנד המדרגה הראשונה היותר גרועה וישמחו כל חוסי בך . כלם ולא חקצתם ישינו מדרגת השמחה להיותם כלם שוים בבטחון ולכן ירככו בטוב העולם י וזהו אומרו לעולם ירכנו יוכנגד המדרבה השכית המאד נעלה אחד ותסך עליחו . שר"ל אותם אשר תסך עליחו ויזכו ליהכות מזיו כבואת השכיכה משלם סוכתך וממעונתך מציון שהם אוהבי שמך ובמדרגה יותר עליונה מהחוסים הנז' יעלנו בך שהיא מדרגה יותר עליוכה מהשמח' וקרובה למדרגת הלדיקים שיושבים ועטרותים בראשיה' ונהכי' מזיו השכיכה י זוה יען כי אתה ה' תברך הצדיק החוסה כך ברכות תהום רובלת תחת מעניני' עולמיים וזמניים כשיהיה מהמדרגה הראשונה ' והלדיק האוהב שחך שהוא מהמדרגה השכית תעשרהו מרצוכך והוא רמז לנאמ' כי עשרותיהם בראשיהם וכהכי' מזיו שכיכה שהוא הרצון אלהי

ו למנצח בכגיכות וגו' גם המזמיר הלו אמרו דוד בהיותו כרדף מאויבי המבחשים להמיתו ולגרשו מהע"הו יולהדיחו מעל ה' אלהיו בגרשם אותו מהסתפח בנחלת ה' למען יאכד העולם הארוך . ה' אל באפך וגו' עם אף יפול בכליה וכרת מעולם הבא וכאומרו האלום

נרסחתו כי הין במוח זכרך בשהול מי יודה לך כמחמר חזקיהו בחלותו וחתה חשקת כפשי משחתבלי כי לח שחול חודך מות יהללך וטעם על השמינית תחר לתקופת הקדחת כי חז בתקופה השתינית נתיחם כי הין בתוח וכין מן הרופאים והטעם הוא כי הרופאים הטבעיים היו מבטימי אותו שלא מעבור ולא תבא עליו קדחת שמינית אמנס יתרפא עד י"ד יום שהם ז' תקופות כי השמינית תבא ביום ט"ו לחוליו וכבר מן הרופחים והשפט מיים במלישים החפתים חכלה עד ז'יפים וחם מתריך לח מעבור על י"ד וככה היו מגעיםים הרופחים לדוד וכחשר בשלמו י"ד וכקדם ביים ע"ו בחתופה שמיכים

תהילת ה' תורת חסד

שם התאר רק הוא חסר כמו

ונאשאר אני שהנכוןונשארתי על

דרך אני הגבר ראה עני הנני

יוסיף על ימיך ונכון הדבר:

כבהלו עלתי . שהם מוסדי הגיף

ולא ירגיש וכאילו הרגישו

והם השוטים שקלקלו בעלמן בלהרים עד שפוך דם עליהם בחרבות וברמחי'כמו שעתידין לעשות בומ: אליהו בהר הכרמל בחושבם שעם אותו ההוללות ימשכו עליהם את כח השמש אשר הוא או בתקפו ובגדורתו ואתה ה' שכאת כל פועלי און אלו כתו ששכאת פעלי הכת הא' העובדים לשמש בתחילת זריחתו וכמו כן ג"כ תחבד דוברי כזב והם העובדים את הירח בחשבם שאו הוא הזמן שהירח לכדו מושל מה שאין כן האמת ואיש דמים ומרמה ההולכים לחור הירח כי עין כואף ורוצח שמרה נשף יחעב ה'י וחני ברוב חסדך יר' ואכי חינני משום כח מחלה רק חני בשומי לכבד עיני רוב חסדיך שהחייתני והראיתני את הבקר אבוא ביתך אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך ולא בירחתי מכום שר משרי לבחות השמים וכסיליהם ולכן בהר אערוך לך והלפה ' והרחב"ע ו"ל כתב בסכי הין לי מנחה רק הירחה עכ"ד: ומצההי בתוב שר"ל היני עושה כלרך שחר האנשים כי בדיותם עניים ומדולדלים הם לועקים ובחים חל ביחך להתפלל שתענם אבל כשהם עשירים אינם צועקים ואינם באים אל ביתך הכל אני אע"פ שאני עשיר ומלך ומלא ברכת ה' מרוב חסדי ה' עכ"ז אביא ביתך לשחר פניך כי אם ה' לא ישמור איש שוא שקד שומר ע"כ' וכפי מה שפי במזמורים הקודמים יר' לה דישהתה ה' מכיח חותי לכה ביתך רק שהכי כבר בה ברוב חסרך ש זמרת לי כם ׳ך יהיה נכון לפניך או יר׳ בבואי בביתך גם כיעדין לא התפללתי על לרחי הרי בוח לי כחלו ככר חם דך בידי על מה שחכי בח שמה לשחול ממך כי ידעתי כי תענכיה' חלהי או ירי או בכקר חכף ומיד קודם שאכוא אל ביתך לההפלל שמעת קולי ואלפה לקחת הח בקשתי מידך נחדרי בכח וימנה ה"ככי בבוחי חל ביחך כבר בה לידי חסד ה' וביחתי שמה הינה כי הם להשתחות הל היכל קדשך בירחתך ולא לדבר לחר . או יר' גם כי אניהיום בורח מפני אבשלים ובני האדם ארורי הם כי גרשוני מהסתפת בנחלת ה' לבאות הנה בך בעחתי כי אבוא אל ביתך והשתחוה אל היכל קדשך ממש והוא הענין שאמר בספר שמואל והראכי אותו ואת כוהו - או יר׳ לכך אכי רוצה שתענני ותחן לי את בקשתי בתפל' הבקר לפי שהוא לי לסימן טוב כי ברוב חסדך אבוא ביתך וטובתי תעלה מעלה מעלה כאשר הוא הענין בזריחת השמש כאמור: ה' נחני בצדקתך ובומר מתחלת המזמור עד הנה היה הקדמה מה אל חשר ירצה לדבר ותפלתו היה זהת ה' נחבי בלדקתך וגומר עד סוף המזמור וירלה אתה ה' שבראתני מהאפס המוחלט נחבי ונהלכי בדבר חוחה הצדקה שחמרת לתת לי והוח כי ביתי יהיה נכון לפניך ומה שחכי מוכרח לחלות פניך על זה הוא למען סוררי המשחדלים לראוח אם נמוטו פעמי מעבודהך כדי לבא עליי ולהיות אחת כי כשהאדם הולך על הארץ ומביעים בפסיעותיו הנה ברוב הפעמים יתבהל ויכשל על כן המר הישר לפני דרכך זיר׳ הישר לפני דרכך שלא אכשל בה בסבת שוררי וכל זה הוא משל אל מה שהמרתי שיר' לימר שהם מביטים לרחות הם היה יוצה מעבודת ה' כחמור: החשימם חלי"ם יר' הם תביעים בי לראות אם אהיה אני אשם וחועא ואתה ה' האשימם באופן שיהיו הם האשמים וחני מן השלמים ובזה יפלו ממועלותיהם חלה שהם מחיעלים לבח עלי חם ח"ו חקרה בשם חשם וחוטה וכרוב פשעירם הדיחמו שיהיו הפשעים שעשו הקטיבורי שלהם: וישמחו כל ובומר יר׳ לעולם ירנניוכל יככו ממה שיזיקו להסכי תסך עלימו חמיד בחופן שלח יצעערו כלל בבח עליהם הצר הצורר ולטולם ירכנו רני פלט ויעלצו בך אוהבי שמך והוא הענין שכחבתי בפסור לה' אתה וגימר יר' כלכה תעטרנו ותכתוב הישועה עם פסוק אתה סתר לי מצר תצרני וכו' עליו שכבר עשה מעשה הטוב עם היות שעדין המעשה ההוא הוא אללו ברצון לבד וא"כ ראוי הוא ג"כ שתעשה באופן שלא יטרידהו שום דבר מעבודחך ואין דבר שיטריד יותר אל עשיית פעל המעלה כרשר הוא ההתפעלות מראות האדם עליו לרות לרורו' ואין עוזר לו לאדם יותר מהשמחה ה"כ חסך עלימו ויעללו כך אוהבי שמך או יר'רצון תעטרנו והוא שתבטל רצון אחרי' מפני רצונו ב ן למנצדו כננינות ונו' הר"ם החקרטי ע"ה כתב פשטו הוח שדוד חלה חולי הדחת ב' והשחדל להתרפאת בעלת הרופהי׳ הטבעיי׳ ולא יכול להבריא על פיהסוגרשם

ושב אלה' אשר כל יכול וכתרפא מחוליוכי שמע ה' תפלחו ועשה זה החזמור וכתכו למכלח בכביכו" לכבנו בבית הועד לחת תהלה והודחה לשי"ת וללמד דעת חת העם שישובוחל ה' בעתום הצרם והחולי כי הוא רופא כל מחץ ואל ישענו לרופאי׳ כי כלם רופאי אליל אם אין החולה מרולה לנויים אמנס בהיות החולה מרוצה לאלר'ם או ישתדל אל הרופאים ואולי ה' יפתח את עיניהסויעורם חמנט כי והעד על זה הפי' ואמחתו אומרו בתפלחו שובהה' חללה נפשי הושיעני למען חסדך

יבושו ויבהלו וגומר . מהו יכושו יכושו פעם שנייה אמר רבי יוחנן לעתיד לבא הכ"ה

דן את הרשעים של אומות העולם ומחייבן לגיהכ'והם מתרעמין עליו והב"ה מחזירן

וחוזר ומראה גיליונין שלהם ודן אותם ומתחייבין והוא מחזירן לגיהנם הרי בושה

מנחת ערב

\$177

האחרים וני"מ הוביעני לאען מפרך . לפנים משונת הדין כי חין צמוח וכרך כלומר זכרון מדם בנחמים אקנו זכרון בחותו כי לח יוכר נמותי שינרכיך ברחמת על העולם בסלוקי ולו יונח שהייתי יורד לשחול להחמרק וחעלה לך פנח מפס הנה בשחול מי יודה לך הרחמים הכוכר כי לא יודו שס רק חת מדה"ד שיפה דן חד מי ויה רחוד שהוח שנח גדול לך רבאודה על מדת דייני מה תאחר במה חבושר אשמחם הלא הוא כי עד כה יגערי בחורה כמתשת כחי השר הטאו לך מועתה עוד חושיף להכניע גם סרסורי העצורה הם עין ולב כי חשחה בכל לילה חעתי סות כללית המטה בחני בה בומעתי עופי שיות חוק חהתם: שחני שוכב בח אמשה בימע העין היוצא מהלב כי אשר לבי שמח לא תרד**כה פי**ניו זמעה נזה יכ כי שניהם היו מוכירים מל מה המוכרי נמרו עון בים י' סרי דמני כל פו עלי חון ובי למרו ז"כלח סיה דוד לאון לאותו משכה כח שחם יועה יתיד לח ית ייחש כי יהמרו לו כנד הצל דור וכוה יחתר סירו כלותר כורו ממעשיכם הועים רמני חמה פתראו בי ילימדי ממכי והוא כי שמע ה' קול בככיו יעשה לכם ולא תחברו בלא חהיו לרצון לפניו כ תחילם כי חודבה יתוסף לכם חיבה והרהיא כי הנה מחחילה בחם הפלחי ושמע קול בכיי כלכד בהחילי לשוג ועוד מעט הוסים כי שמע תחינתי ורח"כ ששויע וקינל היכיף וורח הפילתי חשר דהם החילה ולח חנשה כך כירש מהר"חה ז"ל - ובש"ש על השמינות על חרבע מלכיות שהם שיכה וחדום הים השמינית בה"ו וחשיה דר דהב עב ידוהי ודרועי הרין מעוה - וירכמיה מרין שקוהי תרון והגלוהי מרה הרי פהן אריעה בכל וכשרים * מדיו רש י ויון מתקדון * הדים ' ויש פאל סרי שמנה מיכיות יכן כימר לו ברפך על השמינית ומל אמיה עובת ובראל לפני הקנ"ה רמב"ע העפ"י ש הוב בי כי מה משר וידב ר יוכים אל באפך י וכ ואפים שנ' חשרי הגור הפר חייםרנו יה אל בחמחך תיכרני ע"ג:

שגיון לד ז יבי . לבחיל כים לפי שעמי בשטהו פ"ד היהפוך כופי עורו והגד נו החומור נתיכד התר בידע מיהונתן כי כלחה אליו הרעה וקראו כום שתנה המתו קבוניה כלבו כשחרו' הנושי יאמ"פ שיינתן דבר על לנו בדורו שוכים לא אבה שמוע " ואכשר שלוה קראו נן יוויני בנש טבם כניתן שחדו בדפותם ופלגם בנדעה ולא רצו ליחן החנשר בליעל עד שוהרגו ר בס ככו 'ם . למת מל איהי בך חסיתי וגוי כי נשנע דד פלח יונע יד בבאול וע"כ היה זה לו זבר קשה ראיד כי היה בו וירא וינר זירה שוה יהרג וינר כלח יברג הוח חת כחיל יו"ם ה' אלהי בן רסיתי וכוי כי אני חיני רונה לשלוח יה במשיח ה' אלא או וומו יצא וכו' כי אם חין החה מושיעני

יבושו . הם בראותם חיותי ויחלו הם על כן ויבהלו כוגד נבהלו עלמי ונפשי נבהל' מאד: ישובו י ינחמו או יבקשו שלומי: שגיון יש מפרשים בו חענוג כמו חשבה תמיד וים אומרים על שגגתו והנכון בעיני שהוא על נועם פיום שהחלמי שגיון של דברי כום : כמו שכותבין כותבי ספרד הפיוטין יכחבו למעלה בחחלת טור

הפיוט נועם פיום ידוע: על **דברי כיש בן** ימיני : יש אומרים שהוח שחול שהיה יפה כדרך כי בַּעַלִי ֶדְבָבִי יְתוּבוּן יִבַּהַתוּן בְּשָׁעָא אשה כושית לקחוזה רחוק בעיני שיורידו מלת שבח לגנהי וזה הפך סגיא נהור ומה שהמרו קַרָם יָיָ כְטוּל הִי אַמֵר שִׁירַתַא על רו"ל שלא הוכירו לצרכה שלא הַבירָא דְשָׁאוּרַ בַּר לִוְשְׁבִּטוֹ שְׁבַט תשלוט בו עין הרע רחוק הוח יייני הייני בּנְיָמִן:יְיָ אֱלֹהַי בְּמֵימְרָךְ סַבְּרִית פְּרוֹק מאד והנכון שזה כיש היה יהודי וככה שמו והוא מבכי בנימן כי יָתִי כִּבָּל רוֹדְפַיוֹפְצָא יַתִי: דִילְמָא רחוק הוח שיחמ' על שחול בחיר יַתְבַר הַיך אַרְיָנָתָא נַפִּשִׁי יפִשַח וַלֵית יי' הנה יתבל און: יי' - מסיתיי לי בקנת ספי דייפצי: יִי אֱלֹהִי אִין עַבְרִית שִׁיְרְתָא מלי בימני פועל עימד ולעולם דבק עם בית. פן יטרף כל חחד הָרָא בָּכַנַנְתָא בִּישָׁא אִיןאִית טְלוֹמָא מאויביו כמו בכות לעדה עלי בָּיַרי: אָין בְּרָעִית לְבָעִיל שַׁלְמֵיבִּישׁ וְרְחָקִית מְעִיקִי מַבָּן: שור וטע'כורק כי האריה יפסיק המפרקת: וחין מליל רק חתה של כן למעלה והצילכי : יוי

מהבנין הקל אע"ם שלא נמלח מהבנין הקל שלימים כי אם מהכבד וי"א שהיה בשלו' עמיוטעם ואחלל' לוררי ריקם ואיך הייתי עושה דע לשולמי וחכי אחללה הליררים והשוכאים הותי שכאת חכם שוה טעם ריקם על דרך ואני נסכתי מלכי ורבי משה אמר כי הוי"ו כמו רק כמו ועבדיך באו לשבור אכל וים אומרים כי ואחללה על דרך וינללו את מלרים והית רחות

הטעם אם עשיתי כוא'שערפתי

ופרקתי וטעם כף כי בה יכה

החדם ויהרג: חםי שולתי

בפולה רבי שתואל בר נחמני אומר לעתיד לבא כל אומה קוראה לאלהיה ואין עונה מחורין וקוראין להב"ה אומר להם חילו חלי קרחתם תחילה יַבָשׁוּ יְיִהְבַהַלוּ מָאֹר כָּל־אִיבָי יִשְׁבֿוּ יִישִי יִבַּהַתוּן וְיִהְבַהַלוּן לַחֲדָא כּוּלְהוּן **בייתי עולה אתכ' עכשיו עשית'** שבודה זרה עיקר ואותי טפילה לַלְנִר בְּשִׁשִר־שָּרָ לַיִהנָתָ עַלּיִבְּבָרִי כִּייִנְיִשׁ תּוֹרְגְּסָנָא בְּאוּדִיתָא לְרָוֹד בִּי שַבַּח לפיכך איני עוכה שנאמר ישועו ואין מושיע זו עכולה זרה ואחר ברש בו־ימיני: יָהוָת אֱלֹהֵי כְּהַ בך אל יי' ולא ענס לכך נאמר יוסיתי הושיעני מבל־כדביוהצילני: ישוכו יכושו: רגעי כמעם פוריטרף באריה נפשי פרק ואין זמן: שגיון לדודי מכחם אמר שנם זה אחד משמות הומר על םַצִּיל: יְהוָהַאֶּלהַיאִם־עָשַיִּתִיזְאַת שם הכלי וכן פירש על שגיונות

ורבותינו פירשו לפון משגה ה אם־יש־עול בכפי: אם־גמלתי שׁלְמִירָעוֹוְאַחַלְּצִר צוּוְרַרִירֵיקְם: יררף

ישבו ז' חס' בנביאים וסימ' נמסר בסדר לך לך והושע סימ' ג': ז' על דברי י' בקריא' וסימ'ויהר לאבנר מאד על דברי איש בשת י לכו דרשו את יי'בעדי דיאשיה דמלכים כ'בו י וישמע זרובבל בן שאלתיאל דחני זהנה אתם בטחי׳ לכם על דברי שקר דירמיה זכי לא דברתי אכותיכם ולא צויתם לשמע על דברי עבדי הנביאים ' אשר היה דבר יי'אל ירמיהו על דברי הבצרות ' מהבילים המה אתכם דירמיה ' שניון

לרוד אשר שר ליי׳ על דברי בוש יוכל דברי הימים דכוו׳ במ״א אל דברי וסימ׳ ולא הסב יאשיהו פניו

על ידך נטרד דוחג החדומי על ידך נהרג שאול ובניוכו'כדאית' בחלק סגיאות שבקש דוד להק"בה להמסר ביד שונא ולח יכלה זרשו והפך דוד את תפילתו והתפלל שלא יפול ביד אויב וכן פחרונו משנ' פר דוד ליי' עלששגג לומר להקב"ה למוסרו ביד אויב על דברי שאול שנהרג על ידו לים על שגיון כנף המעיל חשר כרת לשחול: כוש י מה כושי משוכה בעורו אף שחול משונה במעשיו: פורק: לשון פרקו נזמי הזהב: הם עשיחי זחת: מה שמפרש מחריו: אם במלחי שולמי רעי אם במלחיו כבמולו: והחלבה לוררי ריהם שיחתי

שכחודה וכחפלל על השגיון

שאמ' שירה על מפלחו של שאול

כמו שכאמר וידכר דוד ליי'וגו'

אכל ענין המומו' אינו מוכיח על

פד לפי שהוא מדבר על עסקי

האומו' יו' ידין עמים ואומר אכי

שאחרו על עסקי ישכי בנוב שבא

עליו על עוכשו של שאול כמו

שפירשו רבותינו שחת לו הק"בה

את חלילתו בכרתי את כנף מעילו אם להשחית ולחללו ולהעמידו ריקם ובשנאה עשיתי אלא להודיעו שהיה מסור בידי להורגו ולא הרגתיו ואחללה לשון הפשטח בגדים

תורת חסר תהילת ה׳

כתיאש מן הרופאי' ואמר כי אין חלייו ממרידה טבעית כאשר הרופאי! חושבים אמנם חוליו הוא ממרידה הלהי' והף וקלף ה'עליו השר כגד המריר' ההיא עליו לא יועילו סממכין טבעיים ממכם סמניהם הם התשובה והתפלה והוא אזמר ה' אל באפך תוכיחני ולפי שלפעמי' גם אם יסור החולי ימות מלד גודל המלחמה והההלבקות בין החולי והגוף עלכן המר רפלניה' כי כבהלו עלמי ואתה ה' עד מתי יר' ואתה ללד מתי תחליאני להתיסר ומפחדו פן יהיה רצון מלכני ה' להמיתו התנפל ובקש והמר שובה ה' חללה נפשי מן המות והושיעני והוא טעם שובה וטעם כי אין במיח זכרך הנח לפי שחין המות והשחול שום ישית כי אם הפרד וחיושום הלול ושבת לך ה' מבכי אדם המתים רצוני לומר במות האנטים מפני שהדבר הוא טבעי לכל בעלי חיים כי כמות זה כן מית זה ולה יתודע להם שאתה הוא הממית הת המומחים לשפות בהם משפט אמנם יאמן להם שמיהתם טבעית לא כן בהלילך אותם וכבר הם בתיאשו מן החיים כי אז נראה לכל שאתה כל יכול כאומר חי חי הוה יודך כמוני והתועלת מן ההודהה ה ננה בעבור ההל ית' כלל רק התועלת הוח למין ההדם כי אז יודע להם כיים אל"ים שופטים בחרץ ובכן יושעוכי היא פכת כל האמונה וההללחה ואין כונת הבורא כי אם לבריא נפשות ולהושיען כחשר פירשתי בספר משלי בפסוק ולדיק יסוד עולם וטעם אשחה בכל לילה מטתי וכו' הוא דרך גוומא שהיתה מטתו שטה על דמעותיו ורמר בכל לילה ולא כל הלילה וכן טבע כל קדחת שלישי להתחיל אחר ט'שעות ביום בעתוח ממשלת המרירה ולצער החולה בלילה י עששה מכעם עיני טעם מכעם מחמת המרירה העולה חל הררש ומכהה את העינים וטעם עתקה ר"ל נעת קת מהיות עשבית לכח הרואה : סורו ממכי כל פועלי און טעם פועלי און כדרך רופאי אליל והענין הוא כי מפני דברי הרופאים נמנע בתחלה לחלות פני אל ויחנני באמרם לו שחליו היה טבעי וכאשר עבר הי"ד והוא היה עדין עם חליו או כתיאשו מיונו הרופאים והודע לו שחליו אינו טבעיובסח על אלדיו שיושיענו ויצילהי והיה הדבר אללו כאילו סורי וגו' הם הרופאים שאמרו לו שהיה החולי טבעי ולהיות שאויבי דוד היו שמחים על מה ששמעו מהרופאים שימות ביום הי"ר על כן אמר יכושו ויבהלו מאד. כל אויבי וכו' וישובו תשמחחם על עקב בשחם כי כל בועח ומקוה דבר וכופל מהקיתו הוא מהבייש ג"כ: עוד כתב או יהיה טעם הפסוק באומר על השמינית לומר על הגובר בנגינותיו וחכמתו על הגלגל העליון שעל השמונה להשיגו ולדעת ענינו כי בחמת אין בכברחות המגדיל הפלגת מעלת השי"ת לברוחים כחשר יגדילהו השגת הגלגל ההוח והפשר לומר כי המשיג הגלגל ההוח השיג כב יכול בדולת השי"ת וחו אל החדם ההיץ כל עלמותיו ירעדו והרוח תחאוה להפרד מגופו ולעלות במה ע"כד: וכפי דרכו הח' חומר אני שהומר ישובו יבושו רגע יר' לכוין אל מה שהאנשים לפעמי' לא ילכו לבקר את החולה בחושבם שימות ולא יבא הדבר אל שהחולה יאתר להם - דבר מה על אשר לא בקרוהו בחליו אך כאשר הם רואים או שומעים שהוא בלר מה בנדר הבריאות או הם עבים לבקרו על עקב בשתם על מה שלא בקרוהו בתחלה י ולפשר לומר כי דע"ה הב" מזמור זה באיהו

אבן יחייא

לחשה ועתה הכיחה לי ויחר אפי בהם ואכלם ואמשה אותך לבוי גדול . כי שם גדולה יאחר על הדברים אלהיים וכאומרו כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כה' אלהינו וכן מלך ישראל שאל לגחזי על כפלאות אלישע באומרו ספרה כא לי את כל הגדולות אשר עשה וגו' ושם **מ**מה יפול בכליה וכרת מהע"הו ע"י מלאך המות " וכאומרו ממת מלך מלאכי מות " - ור"ל או ה' י לכך קריאה ידעתי כי לדיפת האויבים אלי אינו במקרה לק מפני השנחתך לעונש רוב פשעי בלכן אליך אתחכן שאל באפך תוכיחני לטורדני על ידיהם מהעולם שכלו ארוך ושאהיה מוכת במכאוב בהיותי על משכבי בלילות אחרי המות . וכן שאל בחמתך תישרני לקצר ימי בעולם הלז מל ידיהם - אבל אדרבא ככגד התוכחת באף - חכני ה' כי אומלל אכי ' ר"ל לריך שבשמך ה' סרחום והחכון שתחכני ותשקוע האף כי אם לא תעשה כן אומלל וככרת אני מהעולם הבא וכנגד היסור בתימה ' רפאני ה' י ר"ל לריך שבשמך הכו שתרפאני ותלילני מרדת בארה שחת בטרס זמכי - שאם לא תעשה כן הוא כאלו אכי מת וכבהלו עצמי - ור"ל בעצמי - הגוף כלו -ויחסו אליהם להיותם מוסדותיו ור"ל בכבהלו רעדו כי הקרוב למיתה רעדה יאחוהו וכפשי כבהלה וגומר עוד חזר להתפלל ככבד התוכחת בחסרון הרוח הנפשיי באבריו מכליון הנסט" באומרו בהיות שנפשי נבהלה מאד על מטאתיה ומתחרטת" לך למחול לה עליהם י ולמה אתה המכונה בשם ה' בעל הרחמים י ועד מתי מרדוף אלי באף אויכי להשמידני . ולכן אנה ה' חלצה נפשי מדינה של גהינם וסובה אותה בגן עדן . כי יהיה שובה כגזר מן בשובה זכחת תושעון . וחזר להתפלל כנגד היסור מכליון הגוף באומרו הושיעני למען מסדך . שר ל ראוילך להושיעני ממות למען מסדך . אף כי כפי מעשי אני חייב אליה . בהיות כי אין בחות זכרך ' והוא שבעת מות האדם לא יוכור מעללי יה י מח שיוכרם אם יכלל ממכה י חהו אומדו בשאול מי יודה לך י וכאימרו חוקיהו כי לא שאול תידך ולא מות יהללך : וזה להיותו אח"כ כאבן דומם : ולהיות כי לא קבל מסד חנם להודות ולהלל אחרי שתיתו כום תרעלה המותי מה שיהיה בהכך אם לא ימות ויחיהי בי וספר מעשי ה' וחסדיו אשר הלילו מהמיתה הטבעית אליו אז והאריך את ימוו באכחתי וגו' הטעם להיות כי אכי עשיתי תשובה מעלייתא למרק התוכחת מהכרת נלחי קהיסור מהכרת זחניי לכן ידעתי כאמנה כייסורו מחני כל פועלי און וגומר ולהיות

הכנור שהוא בעל ח' הבלים כמו שפי' המפ' להיות כיזה המזמור הוא בני על הפלת המולה והודאתו לאל יחברך וכמושג"כ פי' המפ' והעניורוף לפי שהחולה ממהיי המיד לראות את יום הככור שהוח צעב חי חבכים כמו של החופ להיות ל מום הח' גם הם החולי עדין הוא עליו על"ז ידע כאמנה שאינכו מן החלאים החדים מדד והוא אומר למכלה על השמיכית וגו': ה' אל באפך השמיכי לחליו עד יעבור זעם יום ז' כי בבואו אל יום הח' גם אם החולי עדין הוא עליו על"ז ברו ביל באפר השמיכית וגו': ה' אל באפך הטתים מוכיועד שבוו ועם יום ד ב בכולו מל הסל הים בשם לף וחרון יען כי ברוב הפעתי' ימיהו לחולה הכף ובמהרה וכמו כו הול העניין בלף שהוא ענין יותר גדול מהחמה כמו שפי' המפ'וכנגד המל מיות למק כיון מלמתחים שתים מל של המלחים בחלה ברוב הפעמים הם על ההדם במדרגת היסירין? או יר׳ חל בהפך הוכיחני והוא בהסתרת פנים מפני באף אבר לך עלי כאשר בתוכים אתר ואל בחמתך תיסרני כי הנה החלאים האלה ברוב הפעמים הם על ההדם במדרגת היסירין? המכני טהמו וכיט מתו הול במתוך כעם עליו לא יראה עוד פכיו . ואל בחמתך היסרני יר' ולא מפני מה שאמרתי שאינני רולה שתהיה עמי בהסתרת פני רק שהוכיחני יהיה זה שות ביתון הכוכם על עבוד כש החוד שני רולה כי סיף סוף החמה איננה טובה: הנני ה'יר' חנני ה' ולח הביא עלי החולי ההד והקש' כי אומלל אני בו וכמי כן רפילניה' מן החולי הדריך משני מכל במתון כל במי מות במות לחורך זמנו כי נבהלו עלמי מחמת אריכות הימי׳ חשר לני ונפשי נבהלה מאד החלים החדים ואתה ה' עד מהי לא הרחם עלי להיליא מפניר ע אינות התבחים החרוכים שכתהרכו עלי כ"כ ימים: וכפי פי' המפ'שפי' שכוכת המזמור הוא על הח' מלכיות שהם הרבעה יכולני לומר כי כנגד הה' אמר ה' אל באפך הוכיהני והוא לכי שהב' מלכונת ההם השחיתו לישראל הרבה מאד וכנגד הב' האחרים שלא היו כ"כרעים וקשים אמ' ואל בחמחך תיסרני כי כמו כן החימה איננה כ"כ קשה כמו האף וכנגד הב' האחרים שלא היו כ"כרעים וקשים אמ' ואל בחמחך תיסרני כי כמו כן החימה איננה כ"כ קשה כמו האף וכנגד הב' האחרים אמר חנני ה' כי מנכיתו השם שמו מו כמו הכל מו במו ועל זה התפלל ואמר ונפשי נבהלה מאד ואתה ה' עד מתי כלומר ראויהוא לך שחושישני מב' פנים אם מלד היותך חכץ בהצלח נפשי כי לא תחפוץ במות נפשי ואם מלד הדבר הנוגע אל כבודך כב יכול וכנגד הא' אמר ונפשי נבהלה מאד וכנגד הב' אמר ואתה ה' עד מהי ומלת ואתה היא בלא ה"א לרמוז למבז"ל כי אין השם פלם עד כייבא שילה: שובה ה' חללה לפשי יר' חללה לפשי מלד הדבר הכוגע חליה וכמו כן היביעני מלד מה שכיגע אל הדר כבוד שמך כי אז יתגדל ויתקדש שמך ית'י כי כנגד המלכות הח' חמר ה' חל בחפך חוכיחני וכנגד הב' המר וחל בחמתך תיסרני וכנגד הג' המר חיכי ה' כי חומלל חני וכנגד הד' חמר רפאני ה' כי נבהלו עצמי וכנגד הה' המר ונפסי בבהלה מחדוכנגדהו' חמר וחתה ה' עד מתי ובנגד הו' חמר שובה ה' חללה נפשי וכנגד הח' חמר הושיעני למען חסדך וחין להקשות כי כפי דרכו במלל שהיה ד"עה מהפלל על מה שבומנו וכפי דרכי הקודם במזמור יר' באומר הושיעני למען חסדך לומר כי כשם שחללחכי פעמים רבות למען חסדך לבד מבלי היותי כבר היה עבר כי כשם שישיבו על זה רז"ל גם אני אשיבהו דאוי לכך שובה ה' גם עתה חללה נפשי למען חסדך מבלי שיצטרך לשאהיה ראוי לכך - ומצאתי בחוב כי אומר שובה ה' גם עתה חללה נפשי יובן עם מה שאמר הכחוד בחזקיהו ויחי מחליו והוא בעצמו אומר חי חי הוא יודך כמוני היום והענין הוא כי הקמים מחולי הנה ברוב הפעמים ישארו מדוכים עדין והוא נשאר חי ובריא והוא אומר חיחי וגו' ולכן היה אומר ד"עה שובה ה' חללה נפשי כלומר בם כי רפאתני שובהוחלצני שלא אשאר מדוכה מלד החולי שעבר עלי ע"כי או יר'שובה ה'גם עתה וחלצני ואל תסתר פניך מעבדך וכמו כן הושיעני מהחמה והיסוריו: מרעת הדוד החלאים הושיעני מהארוכים: כי אין במות וגו'יר' כי אין בהביאך החלאים החדים ובהמיחך בהם את האדם תכף ומיד זכרך כי מות לא יהללך והוא אות' בשאול מי יודה לך: או יר׳ באומר בשאיל מי יודה לך לכוין אל החלאים הארוכי׳ כי האדם העומד בהם הוא כאלו יושב בחוך השאול כי איננו ממתין רק אל שיכשוהו בעפר וכמו שהיה הדבר לדוד המדבר בכל לילי ש׳ באב ואם כיכת המזמור הוא על הגלות כאמור הכה גם הפסוקים הללו מובנים הם מעלמם: יגעתי באנחתי יר' יגעתי באנחתי ואשח' בכל לילה מטתי ובדחעתי ערבי אמסה מלד בחלאים הארוכים . או יר' יגעתי באנחתי מהחלאים החדים חדים מאד אסחה בכל לילה מעתי מלד החלאים החדים ולא בתכלית כי החולה בהם הוא בצער ברוב הפעמים ואמר שהיה לו זה בכל בלילות ושבדמעתי ערשו יעסה חלד החלחים: ואולי כוכל לפרשו עם מה שאתר הכביא יחוקם ואתה בן אדם האנם בשברון מתכים וגו' עד סוף הענין כי אותר יגעתי באנחתי הוא בעלמו אותר

ויינ נתשי

הומה יו' באפך - על שוכאי כגון ישבי ואחיו ופלשחים ולא אמסר בידם: הנשא " התפאר להרחותי נקמת עברה בהתעברך עליהם: ועורה אליי באוכל לעשות בהם משפט נקמה אשר לוית והיכן לוית חרועם בשבט ברול ואיבתי את אויביך זה מלאתי במדרש: ועדת לאומים תסובבך: אם יחזרו אחריך בייסות של אומות

להושיעיאל תשמע לקול'התרחק מעליהם ושוב ושב במקומך במרו' רפ"ושה בלש"ו ד"ה למרו' שובה להראו' להם שידך עליוכ': יי׳ירין עמי׳ הפוך הרין מעלימ ותכהו על החומות : ידין " לשוק יסורין : שפסני יי' כלדקיי ואת ישראל שפום לפי מעשים טובים שבידם ולה לפי העבירות:יגמרי . לשון כליון וכן פתר מנחם גמר התר במר מסיד וכן כלם: ותכוכן לדיק ובוחן לבות . מתה יודע מי הוא הלדיק שתכוכנהר: אלהי'כדיק'כן שמד:שופס לדיק אחה לשפוט לדק: זועם בכל יום בשרוחה חת מעשה הרשעיי: Dή

כמי בסודם חל חכח נפשי וכנג דת חל חחד ככודי וככה שמח לבי ויגל ככודי וחחריו אף כשרי ישכין לכטח שהיח הגיף על כן טעה רבי יהודה בן בלעם שחמר שכבודי יָהֵי רָדִיף בָּעִיל דְּבָבָא נַפְשִׁי וְיִרְבֵּק לְּאָרֵץ יוּרְבָּן אוֹנְבְי נַפְּשִׁי וְיִּרְבָּׁם לְאָרֵץ ַרַיַּיַ וּכַבוּדִיי לֵעָפָּרְיַשְׁבֵּוֹםֻלָּה: ויכבוש לאַרעא חַיִי ויקרי לעפרא ישַרי לְעַלְמִין:קום ייָ בְּתוּקְפָּרְאִיתְנַטֵּל י׳ניי קוֹכִיֶּהְיְהוֹּה י בְּאַפּּרְ הָנָשֵּׁא בְּעַבַרורת צוֹרָרָיִוְעוֹרָה אֵלֵי כִישְׁפָּטְצוִיתַ: ברוגוא על מעיקי וְסַרְהִיב לִידִינָאהִי יערת לאפים תסובכר ועליה לפרום יי פַקירתָא: וְכַנְשָׁת אוֹמֵיִאתַחַוּרינָך יָהוָהֹידֵין עַפִּים שָׁפִטֵּנִי וְאָסְטוּלָתָא לְבִי שְׁכִינִחָּדְתוּב:מֵימִרְא יָהוָהַ בָּצִרָקִי וּכְהַפֵּיעָלָי: יְנְסָר־נָא רַיָּי יָרִין עַמְמֵיָא דּוֹן יְתִי יִי בּוְכוֹתִי ובישַלְמוֹתִי פַרַעְעָלָי: ישְׁתְצִיכְעַן פֵּ' יִי יִשְׁתְצִיכְעַן בַּ' יִי יִשְׁתְצִיכְעַן בַּיוֹתְ

בנני על רכישעי וכליות אלהים צהיק: בִישָא דְרַשִּעִי וִישִׁחַכְלָלוֹן צַּדִּיקִי אַרהים מושיעישרי־לב: אַלהים ובַחִין לבְכיוְכָלְיָין אֱלָהְאוַבְאָה: תַרִים עַל אֶלָהָא פָּרִיק הָרִיצִי לִיבָא: יצייי ישׁוֹפָשׁ צַדְיקוֹאֵל זֹעָם בְּבָל־יוֹם: אֶּלֶרָה דַּיִינָא זַכָאָר־וּבְרְּקוֹף רְגִיז עַל DN רשיעיכל יוטָא:

ועליה ג'וסימן ועליה כתנת פסים: ועליה למרום שובה: ועליה יברעון אחריה: שופטו'ונ' מ"ל וסימן נמסר בעמום סימן ב':

מהפעלים היולחים כדרך חלת שב שהיח פעתים יולחת ופעתי' עומדת והנכין בעיני כי ועורה חלי מלה פומדת ניחסר כ"ף ממשפם כמו ועיר פרח חדם יולד וכחשר חשמע עדת לחוונים המשפט שעשית יכוחו מחפסי חרן וזה טעם תסובבך וטעם ועליה למרום שובה שישוב חל השמים לשבת על כסח המשפט על כן החדיו ייזידין עמים גם הוח כטן שהיו עש כוש עבדים מהגוים וסבבו חת דוד כחילו סובבו את השכינה כי הוא עבד השם וחוסי בו כאשר הזכיר בתחילת המזמור: ועדת . פירשה וטעם ועליה שיחנשה עליהם וירהה להם כחו ורבי משה חמר שעדת לחומים הם ישרחל וטעם עליה למרום שובה שיגביהנה למרום וחין לפי' הזה טעם או ריח: יי' א"ר משה כי טעם שפטני קח משפטי מחומסי והנכון בעיני כי חתה השם שופט הארץ שפטני כפי לדקי כי לא גמלתי כוש רעה: יגמר נארעי הוא הפועל ורשעים הם פעולים ויש חמרים שישור רע רשעים · המר רבי לוי כי וי"ו ובוחן לבות וכליות כוסף ואינכו רק טעמו אחה תדע מי הוח לדיק או רשע וטעם כליות כנוי לסחרים כמו הכליות שהם לסקרים וטעם אלהים גדיק כנגד וחכוכן לדיק מגיני הוא לא יעשה מלחמה כי על השם הוא נשען כי הוא מושיע ישרי לב כנגד ובוחן לבוח: אלהים יש אומרים כי לדיק פועל גם ישפוט אשר יזעום יי׳ בכל יום והטעם הוא שופט תמיד ולפי דעתי כי לדיק תאר לשופט ואל זועם השם בכל יום קשור עם הפסוק שהוא אחריו אם לא ישוב ותחסר מלת אשר כמו להתחוק עם לבבם שלם כחילו הוח וחם לח ישוב אשר חרבו ילטוש ויש אומרים כי אל כמו אלה על דרך אל כולדו להרפה ותשוב מלת חל למלח רשעישהיא למעלה:

אבן ידויא

כי התצובה תהיה במחשבה ובדבור ובמעשה - ולכן תקני חז"ל בה ככגד שלשתם - חדטה: חידה ועזיבת החטא י לכן רחו לשלשתם בתשובה ואת וכנגד החדשה במחשבה י אחד כי כל כך אכחות יונאות מחכו של חרטתו. י כי הוא טיף ויגע ווהו אימדו יגטתי באלחתי . וככפל סוידוי בדכור אמר שבכל הלילה הוא מדכר ושם במסתו בתפלותיו ווידוייו י ווהו אומרד אשמה פכל לילה מטתי - וכתרגו' אחלל בצערי בכל ליליא - וכרגד המעשה אחד כי בדחשת החדאום מבכיתות העדש דוי שהוא שוכב עליו היא נמס מפני הלחות מתימיות הלחשי בדמעתי ערשי אחשה ' וכל התשובה הכוכר' היא למען אכלל חדיכה של גיהנם י ולמען אצלל מהחות הוחכיי מהעולם הזה עששה מכעם זגו' שר"ל בעבור כעשי שלא ישמחו במיתתי כל פזרלי אבכה לילה ויום באופן שעיכי היא כאלו עששה י כ"ל כאלו אכלה עש י מדוב היופשיהפא מכזילת הדמטות. וכאלו נעתקה ממקומה לחסרון הלחות המדבק חלקי כל נבדאי. סופי ~~מאני~~ ונו' ר"ל ולכן בודאי אכי יודע שתסורו מחני בל פועלי אזן הן המבקשים שאאבד העולם המפתי זהן המסבכים שאמות ולא אחיה . ווה יען כי שמע ה' קול בכיי בכלל . הן הבכי כדי להשיב העולם שכלו עוב אשר עליו אליו התפללתי באומרי חנני ה' כי אושלל אני ווהו אומרו שמע ה' מתיכתי זהן הבכי כדי להשיג הע"הו " וזהו אומרו ה' תפילתי יקת " והבן כי החחבר עולמיד לחטאתיו ילך ממדרגה אל מדרגה בי בתחלה יאבד הנלחי ואח"כ יאבד הזמניי אחדי אוכלו בו שכר מעשה טוב מה שעשה " ובשוב רשע מרפעתו ויבתר לו "יכתן לו השחרות כפשו בשאלתוי וביסורין על ערש דוייחות בע"הו לחרק איוה עון אשר חשא ולכן החשורר אחד פה כוגד העולם הצלחיי ידעתי כי שחע ה' תחילתי [•] וככגד העולם הזמכיי אשר דרך השב להתיסר בו מחשאיו : אמד אקוה בה כי תפלתי יקח להיטיב אליגם בו : באופן כי יפוסו כל אויבי בראותם הצלתי מאכדת העולם הנצחי ויבהלו מאד כאים התמה והכבהל כל דבד אשד היה וטוד ישובו זיבושו שנית בראותם הצלתי בשולם הזה ההאה והכפסד האצונה

בשם הבל וקיק ורבשי ז שגיון לדוד ונו' המזמור הלו עשחו דוד להודחם לחל של חשר הציל פעמים חדלו משפר מיד שאול י וכאשר בי ושראל הודו ושררו לה' שיר חדש על כי נפלאות עשה

עמם בצאתם מחצרים י וכן דבודה וברק על תשועת סיסרא . ככה הודה דוד לאל אשר הנילו מיד שאול בשירתו ואת . ווהו אומרו אשר שר לה' ואומרו על דברי ה"ל על הענינים אשר קרהו אתו אשר תמיד התנכל להחיתו . ותכלם הצילו ה' והכה קרא לשאול בשם כוש בכור חם אבי כנטן . לדמותו אליו . כי כאשר האל . הרחיק חם ובניו מעליו לרוט מטשיו . ככם הבדיל ה' לרעה שאול זבכח כי ספו תחו מן בלהות י ולמען יוכר כי דבריו עליו תארו בשם שבטו . בחומרו בן ימיני ' ה' אלהי ונו' ראוי לדעת כי בעד שתי דברים חייב האלוה להושיע למשועבדו י אם להיותו חוסה בו אף כי יהיה ריק חמעשים טובים' ואם למעשיו הטובים' שמהם עשיים הטוב לגמול חסד עם אים שלומו . ועשיית הישר לפנים מן השורה שלא לגמול רע לאשר בדר אותו בלי עין ואשמה י ווהו אומרו פה המשורר ברוח קדשו ' או ה'שאתה אלהי לך ראור להושיעני מכל אויבי סיעת שאיל הרודפים אותי להכניתני מהעולם הוה . וכן לך ראד להצלני מידם המבקשים להכריתני מהעולם הכלחי בן יטרוף שחול שהוא חלך בישראל כחשר החדיה הוא מלך בין החיות . כפשי ויכריתני מהעולם שכלו טוב . זכן פן יהיה פולק ומשבר עלחתי ואין מציל מידו ויכריתני מהעולם הזה . כי יהיה פורק נגור מן מפרק הרים . והנה אתה חייב על ככה להיות כי כך חסיתי והוא מן הבוו לגדול אם לא יושיע ויליל החלוש החוסה בלל כנפיום ה' אלהי אם עשיתי וגו' . ר"ל או ה' שאתה אלהי . גם ראוי אליך שתושיעני ותצילני חידש כאשר אחרתי ' וזה לפעולתי הטובים כי אתה גבוה מעל גבוה שוחר לתת לאיש כדרכיו ' שאם ואם יש עול בכפי שהוא דבר עשיתי הדבר הזאת אשר אזכיר אף כי היה מהראוי לעשותה כמאם בעיני אלהים ואדם ' והנה בא לפרש מאן דסליק מניה מהטול · באומרו אם גמלתי שולמי רעי כי עול ותחם יהיה לנמול דע לעומד בשלום אתך י ואחר כך פי' אמרו אם עשיתי שאת . באומרו ואם אחללה לודרי דיקם . כי יהיה אחללה כגזר מן אכחכו כחלץ חושים

שם האנח בשכרון מתנים ואומר אשחה בכל לילה מטתי הוא בעלמו או' שם ונמם כל לב כי חלף רוב המוכקות אשר בלב ומהעדר השינה יען כי כהתה כל הרוח הנפשיי בהיות הלב שהוא תחלת הכחות נשחת וכו' יתהפך החולה ממקום למקום כאשר יפרש השוחה לשחות והוא אומר אשחה ככל לילה מטחי ואומר בדמעתי ערשי אמסה הוא אומרשם וכל ברכים הלכנה מים שיר' לומר פי הדמעות הולכת עד הרגלים: עששה מכעם וגו'יר' ולח די זה רק שנעשה העין כחשישה ותתיד היה מלחה שים והוא הדבר בעלמושאמר ירמיה הנביא מי יתן רחשי מים וגו' ואומד עתקה בכל פוררי יר' ולח די לי זה רק שעתקה בכל פוררי: - או יר' מצד הצרות הכוכרות נעשה עיני דק כחשישה ומחחת שוכאי נישה עתק ועב והם ב' הפכיים וכל זה הוא להגזים הדבר סורו ממני וגו' כי שמינה' הול בכיי הוא הומר שם בכי תחמוני בני ישראל ומלאחי כתוב הנה באותר כל פועלי און כיון אל הרופאים שפעולתם און וריק אבל פעולת הרופא האמתי הוא מהחל יח' ע"כ: שמע ה' תחכתי יר' וחחר ששמע ה' תחכתי ה' הפלתי יהח י חויר' ומחחר ששמינ ה' חחנתי פעם א' ושתים ושלישית ה' הפלחי יקח גם ברביעית' או יר' ע"ד עוד הם מדברים ואני השמע וגו' והוא מוכן בעלמו: אויר' ה' בעלמו ובכבודו חפלתי יקא כי היה מגעת או יר' שמעה' קול בכיי במכרים שמע ה' תחנתי עד כסה הכביד וחין מי שיעכננו בדרך בפרס יניכה׳ תשלחי יקח יוחולי אוחר שמע ה׳ קול בכיי הוא ע"ד מש"ה ה׳ שמעה ואומר שמע ה' תחנתי הוא ע"ד ה' שלחה ואומר ה' תפלחי יקה הוא ע"ד ה' הקשיבה וגו': <u>יבושו ויבהלו</u> מחד ובו' יר' יבושו ויבהלו מחד כל חויבי חלו עם חלו וישובו ויבושו כחשר בושו בשהצלמני מן הצרות הקודמות הכז' ובאומר יבושו רגע אולי רצה לומר יבושו כרגע כלומר שבכל רגע ורגע בענתו יבושי ג' פעתים כנגדו ג' זמנים שיש לרגע והם עבר הווה עתיד " הקוום סיים את דבריו באומר כי אתה תהרך לדיקה' כלנה וגו' לכן סמך אליו זה התומור שהיה מתכלל ביורומר ה' חל בחתך חוכישני שר"ל שיצילהו מכל הכגעי' הרעים ויסך עליו : ז שבירן לדור וצו' הנה בתומור הקודם אמר דוד שנכשי היתה נבהלה מאדכו' ועחה בא לדבר נגד שאול המלך שהוא ג"כהבהילו כעמים רבות י ולפיהאמח אילו

תורת חסד

תהילת ה'

לא היו ישראל שיחלים מלך היה דע"ה המולך עליהם בתחלה ולא היה שאול גם כי היה אסיד גדול וג"כ אילו היו ישראל עושים. חתיד רצוכו ית' לא היו מושלים שליהם הח' מלכים. כי אם דוד והבאים ממכולבדם ולכן סמך דע"ה מזמור זה אלל הכאמ' למעלה: ה' אלדי בך הסיתי יר' אתה ה' הוצאתני לאויר העילם וכמוכן אתה משגיח עלי ולכן החסתי בסתר כנפיך סלה ובכן בכימ מיכך נחטותיכך הושיעני מכל רודפי וכעת הלילכי מיד שהול בן יטרוףוגו' יר' פן יטרוף מי שים בידו כח לטרוף כחריה והו' שחול שהוח מלך וחין מי יחמר לו מה תעשה: ה' שדי הם עשיתי זהת יר' אם עשיתי להיות טורף מעולם לשום הדם אם שניל בכפי להיות טורף ופורק אלא הדרבה הכיחי המ החרי והם הדוב שרלו לערוף את הצאן וכמו כן אני עושה חמיד למי שבא לערוף כת לאן מרעיתו ית' והוא אומר אם יש עול בכפי ויר' היתכן שיאמר בשום אופן שיש עול ואון כזה בבפי שהלילו את הלאן מיד הארי הפורק ומיד הדוב אשר בזה בחכניה' והוא משז"ל שכי הדולי עולם נכחנו בלחן וכו': חם במלחי וגו' יר' ולח די זה הטוב שעשיתי חלח שהפי' לשולמי רע תחת טובה לא גמלתי לו כמעשיו רק אדרבה גמלתי אליו טובה וכמו כן מעולם לא חלצתי צוררי ום :חתי ריקס אם לא שנתתי לו די מחסורו ובהיגניקי לו מגרני ומיקבי והוא הדבר בעצמו שקרה בשומרון בימי פקח בן רמליהו ע"י עודד הנביה וכמו בכחמר שם ויקוחו ההנשים חשר נקבו בשמו' ויחזירו בשביה ונו' וינהלים בחמורים לכל כושל ויבילם יריחו עיר ונוי ירדוף חויב יר׳ הם דדפתי לשום נכרה ירדוף הויב נפשיוהם ים עול בכפי לערוף וכו׳ ישג וירמום להרן מיי וכבודי וגו׳ חם לח כי הענקחי מכל עובי לנוררי וגמלתי לו חסד חשר הוח כבוד גדול לעושי רפעים השוב ך חת חביו והוא ע"ד מש"ה רודף לדקה וחסר ימלא חיים לדקה וכבוד : קומה ה' יר'להיותך ה' בעלהרחמי' הומה כא באפך הנשא בעברות צוררי ועורה אלי משמט צוית בתורתך להציל עשוק חיד עשקו והושיעני מיד שחול: וערת לחומים חסובבך ועליה וגו'ור' ועל פעולחך זחת למרום שובה לעמוד על כסף המשפט: ה' ידין עמיסיר' ידין עמים חמיד א"ל שפטני גם עחה לי חכי עבדך כלו' שפוט חת דיכי והכקם מן הקמים עלי כלדקי וכחומי עלי ' חו יר' ע"ד משו"ל בפסוק כי שמע אלי"ם את קול הנער באשר הוא שם שיפה חפלת החילה לו לעלמו יותר מכל ובו" והוא אומר פה שפטני ה' כלדקי וכחומי עלי יר'מה שאני מתפלל הוא עלי בעלמי שאני עומד בצר' בולת כחולה החתפלל על חליו . או יר' חני חמרתי כי תענני חל וחוסיעני מיד שחול המלד ושחמשך חלכותי ושתה חחמר כי עתידי לנחת מצני בני חנשים שחינם מהוגנים כחתין המלך והדומים לו הנה לוה אני אומר לך שלא תביע רק כפי מה שאני עתה כאשר עשית בישמעל באשר הוא שם והוא אומר כלדקי וכתומי עלי: יגמור כא וגו' יד' כא שאכי לדיק יגמור רע רשעים

ירלוף יש אומרים יתרדוף ואין צורך כי אין שם דגש שתהיה התי"ו מוכלע ועוד היה פקבל עלי שהחייב ירדתני ראיי להיות יתרדף: ירמום לחרץ חיי בעבור הקלון: וכבודי טעמו הנפש נישינני: כתכרות נוררי בתנחתות חזוו' עע"ח: מנירה חלי להכל תשלתי משתם נויון וכן שירה אלי משם שנוית חותי הוח גופי והלח ידע אם לא לנביר על ידי שינוחל זיח ון שתיו כי החד מירכב מנפש וגוף ומית לותים דנין יהחלק הנכבד הנפש על כן מלת תש ככר וכחו בוערה אל מות לוזים אם ביתון כבוד והביחו בלרה הוח' בעבור יפריתו פיל וישננים שחלה וככודי לעפר ישכן סלה ותושיתנו: ועלים על פרת לותי הנו" לתרום יהכפש אינה יורדת לעפר סובה - לתנים יוותם על והכתיב הוא על דרך משל וככה רשפס: חתה פ חשר ידין דכקה לעפר נפשי וטעם סלה מתים שדרכילדי, עיני משעני כי כנדוף בלח באמת היה כן : קומה י בעברו תו . ני . חה שהלשימו עלי לוררי בעבור עברותם קים וכתתי עלי וכחתי תנתול כנגד באפך ויש אומרי שחכעים' פיני. ינינר, זרער זעים עד שחהיינה להם עברות ויש רעונסשל רובים היח וכלם תכ כן כדין וכוחן הומרים התנשה בהתעברות לכות וכליות חלהים ' וחתה כוררי אמר רבי משה ועורה הנדים וכיח, לכות וכליות חלי ועורר אני משפט מגזרת וחלהים ושם ניתל יתבים שתסוב מלכות שחול אלי כי תכוכ חת הנדיק" כי חונם חלוים בשם נדיק שחול לפי דעתו כוש או פחד וחו שי שנועים חון החל להזכירו בשמו הכודע ובן בלעם ומכנים ככל יום י בחפן המר עורר מה שדנת להושיעני מוסלת ישוב בתשובה: ועל דעת אלה חהיה בור'ועירה

כנחת ערב

סו ישיף כזריה כשם שורק זה נחבר ביהין היש ש בילני דיני עון שור חבר בינים מיחים צלידי וח'ב חין לי על ינהגע כי חם עליך ומה בחוי עושה עם שחול לא בודין כך בורי רידף הות והות להרבך השנם ומינו וחעלנה חיני עושה פחו נדין חלה לונים חשורת סדין כ חבשה גם עיוי בי רחתיה קים מרונים מרחמי בשרודם וושה חיהי אם עוז חי וחו אם יש עול בכפי הנה כך דינו כי הם בתכתי שלתי רעונוי הלה כדין הייתי עושה יו כי ירד**ף** אויב נפשי שהוא רודף אחרי מוחר לירנוע כ חכי חבים מחך קומה ה' ונו ויצירה אלי חשתם לויח וה החשפע שמיח לו לעשות להרוג הרודף חתר עשו חוז המשנע חשר לוית ני: ה' ידין עחים שפשני וגו פיי כשחדה חנין עיים חו שמשני ה' כי חהיה נדיק כפתעריך חעפי מעשיהם יגחר כה רע רשעים לו חייר יגחר רשצים חלח רע רשעים שחכלה הרע וחחן כלום סישונו וכח^זם נרורה חי נוני יחתו חישלים חעלים נתיב וזו ורשעים עוד חינם שזיים עור דשעים כי ישנו מורים הרובה חף כחן הוח חומר יגתר רע רספים מיינו מעשיתם הרעים וחו יזיו בדיקים בדש"ט על ייני כוא וו כופני ישראל בשיביל חושלין כתנ"ם קורת הותם כושים שני ייבין בוני ניםים אום לי ו"חעל מישי בנושי הו , שהוח חשינה מינים בי מדל מניני ח"מ מינים בי מדל מט לדונתו של יום ז חיפה אחי שני סנכה עתי וחדרה כח חלי העוד העברי חף שחול חיור בי הקים כני חח שקדי לחורבי הי חלהי כך חשותי מ"ר יותנן בין נחורתך בינורים ונתים חותיות וו מנף כית : מן יערוף נחרים נישיחה החריה הוה יושר גיטר ועותוסך ווחול בלי מק מנשטו ומשמשו כל לססשבני חורק וחין חניל חין חחי יוכל החוכלוסין של מחול חלחניון עלי וכות חם בחל זי שלחי רע כישרחל וחחלנה בו בי ביקט בחומות כדים י ועונין הגי וושתם מויה וכיכן צויח וכקם פי דיד י ריבה הי חת בייב טייבי וענת לחותים חשימון נבעה שעיתו של דפעים תשור ן חת יחשים לדולים ישעל ר חיכו חואר חלו הרמעים שינם דלות בענירם נחייהן ה' יוםי מותר חלו שהציחו חת החור בנית החבים בנית המהים רוכן חמרי חיי מונחין של ישפחן שני על ההרים דלקנו בחדבר מחותרה שם חי שלית חהג פלינן בשחים חתר רי לוי כפרעשה חוחנו בליונים פעילם על הכל של ונחגן ח׳ a prim

הוח שם המוחים מחוד ומכוכן לדיק כמוני וכוחן לכום וכליות חלי"ם לדיק היודע שמומרי׳ רשעים חיכו ח"ו על שחול המלך רק על המסיחים חותו והוח ע"ד מסו"ל שבקש דוד על חותו

הַנָּה יִתַּבֵּל־

מחזיקים על אחיהם ארירהם דעזרא:

אָנוְוָהָּרָה עָמָרְוָיַלַר שָׁגָּןר: בּוֹר בָּיָר חַיַּ יִּעֹבִי יַעְבִּיר:

וַיַחפָּרָהוּוַיִפּל בִשָּחַת יפִעָל: יָשוּביּ

אַפָּלָוֹ בִראשַׁוֹ וְעֻל כָּוֹרְקֹרוֹ חֲבָּסְוֹ וֵרְר:

יהוה ארנינו מרה־אריר שמה בכל־

בַאַרַץ אַ שֵּׁר תַנָּה הוֹרך עַל־הַישָּׁבָיִם:

מָפַיָּ עִוּלְלִים וּ וְיֹנָקִים יִהַרֶּהָ עִוּלְכַעַן

צורָרֶיך לְהַשְּבִּית אוֹבוּ וִמְתְנַקְם:

מה מעם להשבית אויב ומחקנם על המאמינים בשם בדבור או במעשה:

אורה יהוה בערקו ואַנפּרה שם־

לוררי: בזה החומור בקש וההפלל שיעתה החל חיוה לטיב בין יברחל לח"ה מע"ח נחו פנקש חפה בחחרו ונפלינו חכי ועמך י וחמר

מליון שנעלה ונשה בעברות

חדוננו: שחתם חדון לנו כפרט: מה מדיך שבך בכל כמרן. מה זם שיהים אדיר בכל הארץ בשום שמן חשר חני מתפלל וחומד שתתנהו ותשים חותו להיות הודומל השמים ולח תשמם בי נפלחות כי חסלמ שחתם אדוננו כי אפנם: מפי עוללי' ויונקים בפלחי ኒውሰው הטבע המקודר סנרחים בעוללים בעם ככריין וכיונקים 707 סיניקה: יסדת עת' כנד התבחר שון שלכותך לכל המין החמשי בשיתכוכנו בום ופה שנקשתי שלח פעשם פלחות לח"כ מע"ח מלח לפחך לח שחלפי באביל כבודנו מבללמטן בוררך י שקם מתמנדים ולוררים לפסן יום שחלפי: לכשבים אויב ומתנקם" בשיכיתו ספכדל שתמשה בין משך

אם - ויכוננה : הפעם מכוננת לירות : ולו י לנפשו : כלי מות י שחשב להרוג בו אחרים ורבי משה אמר כי פי' חם לא ישוב כמו אשר לא ישוב והפך זה אשר נשיא יחטא: לדולקים . עשה חרבו לטושה באש בוערת וי"א לדולקים כמו דלקת אחרי רדפת אחרי לדולקים אחרי להורגו: יפעל החלים: הנה יחבל במו חנלחך

ממך בטרם יבוח חבל: והרה עתלי הטעם כי תחלתו שות אָם־רָּא יַשׁוּב חַרָבָּוֹ יִלְטִוֹשׁ קַשְׁתוֹ חֹייף כֹי ייֹאָם לָא יְתוּב לַרְחַלְתִיה סַיְיִפִּיה שְׁחִיוֹ וסופו הכל כי כל מחשבותיו וַלוֹ הַבֶּין בָּלַרֹּמָוָת יַיֵיהַ ? בַשְּׁתֵיה מְתוּחָאוֹסְריָרא: וּמְטוּלְתֵיה תעתדנה ולא חהיינה: בור טעם ויחפרהו להוסיף בעמקו תַּקון זִינֵי מוֹתָא נִירוּילְרַלְּקֵי צַרִיקַיָּא ומלת בשחת המקום השפל האיצטערלשָקרוְיַעַרִי במשקל השר זורה ברחת מגזרת שוח חפר יַעָטָלָא וִילִיד שָׁקְרָא: רוח זים חומרים כמו בשחתם וגמציה תפל כשוחתא די עבר: יחוב נחפש: ישובי העחל שחזב שב בראשו ובעבו' שהוכי'קדקדו ליעונגירה בניישירה ועל סוקבירה אמר ירד כי הגזר' באות מהשמי' חַטופַיהיֵיחוֹת: אֲשַׁבַּחיַיָּכְצִּדְּקָתֵיה בעכור חמסו: אודה : שדן דין לדקו והזכיר עליון כלנד ירד וַאֲשַׁבָּח שום אֵלֶהָא עִילָאַה לְשַׁכְּחָא למנלח על הגתיח ' יי' אדוכינוי על כִינוֹרָא רָאַיתִי כִנַתתוּשְׁבַּחְתָּא זה המזמור נתכו למשפחו' עובד לְרָוִר: יָיָאֱלָהָא רָבּוֹנָנָא כַפַּה תָלִיל אדום הגתי שהוא מבנילוי כמו שָׁמָרוּמִשׁבַּחבָכוֹלָאאַרעָאדִיהַבְּתָא לידותון או פיום החלתו הגתית מתפארת והדומה לה זרבי משה זיור עיל בו שביא: בפום עוליביא אמר כי הוא כלי יתיחם אל ויונקןיא אשתית עושנא מן בגלל משפחת עובד אדום הגתי בּעִיל רָבָטָלָא בָעִיל רַבָּבָא וְגוּוּמָא: ולהתיחם ככה לא מלאנו זמהבלי' אמרו על גיגון הדורכי' ולו אחים בני ולו היה בן דשמו ציבא" ולו אחים בני ולו היה בן דשמו ציבא" ולו אחים בני בת: יי' אדוכיכו - בעבור שאמר יהושפט ז ולו הבין כלי מות חציו לדולקים: ח' יי׳ ארונינו ג'וסי׳ מה אדיר שמך י וחברו של אחרע־ חמשילהו במטשה ידיך:מה א**דיר**

דבר פלה וחלת תנה שם הפועל כמו מרדה מלרימה כהילו אתר חת הודך על השתים: מפי ח"ר משה כי טעם מפי עוללים אם לא ידברו בפיהם הם בעלמם יודו לחסדיך כי תכלכלם ותפרם זתרבם בגופם באורך לברוחב והנכון בעיני בטבור היות הדם נכבד מכל נבראי מסה אחר כן כי מעת שיחל הנער לדבר וזה טעם מפי עוללי אז החל מחכונתו לקבל בת הנשמה החכמה עד שתשכל בשקול דעתה כח בורחה כי תחזק הנפש יום אחר יום וזה טעם ישדת עוז ומעם למען לורריך לבשל דברי המכחישים החומרים חין חלוה

אם לא ישוב הרשע מדשעו: חרבו ילטושי הב"ה עליו ילסוש פור"בירא בלע"ו זידרוך קשמו: ולו : ולרשע הכין הק"בה כלי מות: לדולקים : לרודפים כמו כי דלקת מחרי וכן פירושו חליו להרוג את הרשעים הדולקים את הלדיקי יפעל הקב"ה ויומינס נסמיתם כל דליקה לשון רדיפה הים: יחבל - לשון סריון ולידה כמו שמה מכלחך אתך: והרה עמל וילד

דַרַךְ וַיִּכְוֹנְנָהַ:

יהנה עליון:

שקר בל תה שהוא מוליד ויגע הכל משקר בו שחיבו מתקיים בידו מתלח אמר כל מה דשיקר' מוליד פחתה גסבה: הודה יי שו הציו לדלקים יבעל: לנדקו כשינדיק הדין הגמור לשפוט הרשעים כרשעם: על הגיתית בלי זמר שבה מגת שליחר ברתי הל" פתר בתף ה׳ שם מצויים חומנים לעשותם ורבות יכו אמרו על אדו'שעתיד' לידרך כגת כמו שנחמר פירה דרכתי לכדי אך ענין המזמור א לַמַנָצָחַ עַל־הַנָּתִית מִזְטִוֹר לַדְּוָר: אינו מוכים: מה אדיר שמך יותר מכדי כחודת התחתונים לא ביו החפתונים כדי שתשרה שכינתך ביניהם: אשר תנה הודך על השמים רחוי שתתלהו על השמי ומתה בענותך הגדול' לוהליינ מל יסדת עוז מפי עוללים ויונקים השרית שכינחך כמקד' ותקנתה צורדיו שים להודות לך עת מפי הלוים והכהנים שהם בני אדם גדילים ב'מל' צורדי בלכלוך זיונקי שדים עוללים לשק ועוללתי בעפר קרני ועל

צורריד

פוללים: למטן לורריך . להודיעם כי עתך אנחנו : להשביח - חרפח אויב ומחנקם באומר לא סובים אתם משאר אושות ואני כשאני רואה שמיך וגומר אני תמיה כלבי

מה אנום כי תוכרנו :

שם הלכלוך נקרחו כל תיכוקות

מנחת ערב בל חדונו חק חדיר שחק

בכל החרז"

כי אפי

תהיכת הי תורת חסד

כדבר שיצה תפיו וחמ׳ לפכיו רכ"שע אל הדין אותי מדיד אלה שוגב וכו׳ - או יר׳ הרע בעלמו שעושים ברשעים יגמור להם ויצמיתם כי מהרע בעצמו יברה קטיצור ה'ויכלם וזהו מ"שה מרשעים יצח רשע ויר' מרשעים יצח הרשע בעצמו שעשו ויהיה לכם לקטיצור וימיחם ! ואולי באות׳ והכוכן לדיק כיון אל שאול זיר׳ ותכוכן את שאול שהוא לדיק תמים והמסיתים אותו שהם רשעים יגמור כה הותם הרע בעלמו שהם עושים כהומ' ובוחן לבות זכליות חלי"ם לדיק יר' וה' בחדע מיהוא יותר לדיק אם הכי אם שאול י או יר' ואתה ה' היודע כי בדעתי לא היה לחלות של אבדן אנשי שאול אך מה אפשה כי הוא ואנשיורודפים אותי: ומצאתי כתוב ובוחן לבות וכליות וגו' את' זה לפי שכבר יקרה לבני אדם היותם דבקים בו ית' תחוד לרחם וכשיעלו מעלה מפלה יבעטוזיתנאה לבם כאומר וישמן ישורון זיבעט וכו'ייטוש אלוה עשהוזיר' ויטיש למי שעשה לו השומן שלו ולח כפי' המפ' כי עשהו החר לישרש כ.ומ' עשה לישרש חלח עשה אל הכומן ע"כ על אלי"ם וגומר אין ספק שבפסוק הא' באומר שגיין לדוד הוא בקדמה אל מה שיימר אח"כ באופן כי בפסוק כח' הזכיר מדת דחמים ומ"ה והוח חומר כ' חלי"כוכן הזכיר

בפסוק הג' אך בפסוק הו' אמר קומה ה' זלא אמר אלי"ס זבפסוק הח'אמר ה' ידין עמי' שפטני ה׳ ולא חמר שם אלי"ם לכן בא עתה והזכיר ג' פעמים אלי"ם והוא אומר אלי"ם לדיק מגיני על אלי"ם וסמיך ליה אלי"ם שופע לדיק ובהקדימו המזמור הזכיר שם ה' לבד באומר חשר שר לה' ונסוף אמר ב' פעמים שם הרחמים ולא הזכיר כלל שם מ"הזהיחה בונהו לומר כי גם שהוא מחפלל שישפוט בדין את שאזל איננורולה משפט זה בדין פשוט רק בהשתחפות עם סרחמים ונוסף על זה שבחחיל ברקמים בהקדמת המזמור וכיים ברחמים בדולים ומזה חדע ותשכיל עד היכן הגיע ענוחנותו ולדקותו בהתפללו על עניניו עם שהול ע"ה וה"ח מושיע ישרי לב ויד' ההה ב'היודע יושר לבני בכל זהת כי ביושר לבבי התבדבתי להתפלל לפניך על זחת י עוד הפשר לתת שעם אל הענין שאמרתי מהזכרה שמותיו ית' על האופן הגז' והוא עם משו"ל שהמוסר דינו על חברי לשמים הזא נענש החלה ולמדוהו ממה שקרה לשרם אמכו שאמרה חמשי עליך ולוה אמרו בעלי החום' שהענין כיה לה לפי שהיה לה ללכח אצל שם שידין דינה ולא שהמסור דינה לשמים ולמדנו מזה שכל מי שאין לומי שידין דינו הוא יכול למסור דינו לבמים אשר על כן כחשר רמה דע"ה למסור דיכו שהיה לו הצל שחול לה היה לו כי חם דינו ית' כי מי היה יכול לקום על שחול וה"ה מגיני על הלי"ם ניד 'חין לי מי שישפוט הת דיני אם לה החה הלי"ם בעל דין והתה ה׳ מושיע ישרי לב כמוני שידעתני זידעת שאסהייתי יכול לבלתי דבר אליך על זה לח הייתי מדברו אך מנה הכום לעורה אם לח אליך ומי ישפוט דיננו הם לח אתה ה' ועכ"ו מלד חסידוהי לח רצה להשליך משירת הדין אחרי גמ ולכן נשתמר מאד שמא ישנש הוא החלה עם היוהו בלתי ראוי לעונש כלל לפישלה היה בה מידו זולתי וכמו שהמרתי זלכן המליה המלרה טובה והיה כי בכל דבר ודבר כיה משהף שם הרחמים וזה היה לו לפי שרלה לומר שה' ידין אותו במדת הרחמים במה שלא היה יכיל לעשות באופן אחר כי אם למסור דיב לשמים כאמור או אולי עשה כן לב'סבות האי לומר שאם הוא יענש החלה באותו הדבר בעלמולמה שמסר דינו לשמים הנה לא יהיה לו'רה אזתו הדבר בעלמו שהוליא בשפחיווהוא מדת הרחמים עם ת"ה כי גם כי תהיה פוגעה בו מ"ה הנה תהיה עמה מדת הרחמים ולכן כשבא לומר עיקר הדבר לא הזכיר מ"ה כלל דק אמר קומה ה' זגנ' ה' ידין עמים שפטכי ה' במה שהיה ירא שמה יענש על שמסר דינו לשמים ויגע אליו הדבר החלה וכו' ועוד שעם ב' להמצאחו זהוא כדי לבלות בזה שכינתו הוא להיותו בחוך סיבת רחמיו להסתר שם תכזקו שחול וחין כוכתו שיעכים ה' לשחול כלל - חלי"ם שופט לדיק יר' חלי"ם שופט משפט הבדיק זמצילו מיד עושקיו ואל זועם בכל יום עם העושה הרע ואיכו בבת א' רק לאט לאט ובמדת אל ולא בחרון אף? אם לה ישוב יר'זמה שאמרתי ואל זועם בכל יום זנפרע מהם לאע לאע הנה מוח אם לא ישוב החיש העושה הרע ללטום חרבו ולדרוך קשחור או יד' אם לא ישוב ללעום את סרבו שהיתה מקודם מלומדה להיותה חרבור"ל שהיה הורג עמה את האנשי' וכמו כן קשתו שדרך מקודם ויכוננה פעם אחרת: ולו הכיון ובותר יר' וכן אם לא ישוב להכין לו בעד צרכיו כלי מות וחציו לא יפעל לדולקים את העוברים ושבים הנה יהיה לי כל האתו'כי אם ישוב וחרבו ילטוש אז הוא ית' יפרע ממכו בבת א' דומה בדומה למה שפעל ועשה: הנה יחבל און יר' הנה הרשע בהיותו עושה כן שישוב חרבו ילטוש קשתו דרך ויכוגנה ולו הכין כלי מות וחציו לדולקי' יפעל הנה הוא עושה כןיען כי הוא רוצה שיהיו כל פעולותיו הרעים עשויים על הצד היותר נכון שאפשר והשמנן הוא לפי שרלוכו הוא שיהיה לו בעכיכיו אלה ענין דומה למה שיש לו לעובר שבחחלה האשה מתעברת מפנווחח"כ יצוחו לה חבלים בבטנה יתמחם המחכל וכו' וחמ"כ יודע חוכר היותה

מעוברת ואח"כ תלד וכן הרשע הנה בתחלה יחבל האון ואח"כ הרה עמל ואחיב ילד שקר - בור כרה יר' הרשע, כרה את הבור ראשונה להפיל בו את האנשים ולא יישר בעיניו הכרייה ההיא ושב מוד ויחפרהו והוא ית' יתן לו לרשע כרשעתו והוא שיפול בשחת יפעל יר' באותו השפת שיפעל כלומר בהיותו עדין פועל חוחה ישוה עמלו יר' אחר שחפר הבור בהיותי עדין חופר אותו בכל או ד"ל עכין אחר וכוח כי הכה כשיפול איזה דבר על הראש אין ספק שכשיפול מן הראש שירד על

אבן יחייא

בר לך שצוררי צורוני סנם וריקם י אסרי זמן שבא לידי לא התחזקתי כתבדו ברוב עם לבלעו פלג מול לו כרשתו" ירדוף אזיב ונו' להיות כי הכפשות מהישראלי הם ארבעה נפש הלומחת וכפש לכן דמופה לארבעתם בשבועתו זאת להאניין שוב החרבשת זכפש החשכלת זכפש האלהית פטולושיו - וכנגד נפש הממחת והיא החיים התאוביי 'אמר ירדוף אויב נפעי י כי נפש הממחת מקרא כפש בכלל וכאומרו כי תאום כפשך לאכול בשר זכנגד נפש המרגשת שהיא החיים מהכבודות המדומות בהון ועושר אמר וישג חייכייבוו לו זיקח את כל ממוכי במשכלת שהיא החיים הסיכוקיים וההשכליים המנקשים לעלות על במותיחו עבעד עולם במלאכים - אמר וידמוש לארץ חיי - שהוא הפך כוכתם אל העליה - וכנגד הכפש אלהית שסית הכבודה בתחלך הנסלבת חתחת כסא ככודו וכל היום התאוה תאוה לעלות להתדחות לשליון - אחר כבודי לעפר ישכן סלה - ר"ל כבודי וכפשי האלהית הדורשת העליה ולשכון בעולם הכנמיום זהסלה - ישכון האויב בעפר שהוא הפך דרישתה - אם דברי אשר אמרתי אינם כנים אפי - ולכן קומה ה' וגומר ר"ל כמגד בקשתם להכריתני מהעולם שכלו מוב - קומה ה' באפך בתרוף באף ותשמיד לוררי " והנשא עליהם בעברות " מוזר מן זעם ועברה - זכתרגום איתנשל **ברוגות על מטיקי**י ולי אני טבדך תעורר החק ומשפט שלוית כי זרטי לעולם יהיה וכסא מלכותי כשמש מנדך" וכי שדת הלפומים" והם שמים עשר שבפי ישראל" יחד העדה הקדושה ההיא תסובבך : מצד התאחדם למולכי עליה . באופן כי הנהגתי אותם תהיה בכל כך מדרגה מהטוב שכמעם תוכל לשוב למרום - גלם לטרוח לשכת ביתה עחהם בשפל התחתונה להנהיגם - והום משל פדבר בסקב"ה כלשון ברי הסדם . חהו שומרו ועליה לפרום שובה · ה' ירין וגוחר, רולה קומה ה' ותדין העמים לורדי הכוכרים כפי צומר וכמד בקשתם להכריתני מקטולם הלו . ממשיהם הרעים אשר הרדיפורי מלומה על לא ממם בכפי זלי אני עבדך שפטרי ה' מלדקי פכתושי אשר הוא טבעי עלי ורמז כנדקי עשיים הטוב וכאומרו גדק נדק תרדוף בתומי טשיית היושר וכאוחרו עם וישר ינמר כל ונו' ר"ל ולף כי במלותיך לחלקך פל ישראל לא אשפום בין הצדיק והרשע מהרודפים אלי ואשר הטיבו פמדי מולכי חה כן אשנה בפעולתי בהיותי אינושי הכלתי יודע להכחק בין לדיק לרשע פלכן שכא חהו אומרו כא שתה שהוא אלהים לדיק ובוחן לבות וכליות ע"ד אומרו סברך את כ' אשר יעלכי בלבי אף לילות יסרוני כליותי מתמבות לב הסדם ותחבולותיו תפעול בחוכן שהרע ינחול ויכלה חותם שתבחין ביתם רשעים י ואתה בעליוך תששה ההתך בלדיק כי תכוננה ותתן לו העיודה והכן כי בכליון הרשעים יחסו לרע ובלשון כסתר מהפלוה באומרו יבחור בא דעי להיות כי אין דע יורד שלמעלה האמנס בשובת הלדיק יחם הפעל לאלוה בלשון מניכי על אלהים וגו' רולה לומר המגן שלי אשר כו אנין מכל כוכם באומרו ותכוכן לדיק מעיקי הוא פלוי על אלהים - וכאומרו אשר שר לה' בשיר השירים " במגדל דוד כוארך וגו' אלף המנן פלוי שליו - אשר אלה האלהים האדירים מתואר בהיותו משה חסד משפש וצדקה בארץ ... וכנגד החסד זהוא עשיית הישר לפנים יתן השורה לעשות חסד עם אשר לא גמלהו מאו טובות " אחר אלהים חושיע ישרי לכ" כי הוא חודד חדה כמבד חדה " ועושה היושר עם הישרים - זכנגד עפיית הלדקה - אחר אלהים שופט לדיק - וכנגד עשיית החשפנו ברשעים אחר ואל זועם בכל יום על הרשע ומיסרו במכאובות למען ישוב אל ה׳ ואם לא ישוב אליו כי ילך שמו בקרי בהכחישו השבחתו" חדבו ילטוש האל - וידרוך קשתו ויכוכבה והכה יכין לו לרשע בלי המות והכליון והוא התר' ומיניו הכו' לפיל יוכין חיליו מקשתו אשר דרך לפעול ישה לדולקי ורודפי הצדיקי כי לא די להם בלתי היותם מכתם מבל הם רשעי ופועלי און כי מסף רעה על מטאתם הם מבקשים לכלות כת הצדיקים ורודפים ודולקים אותה 🕆 וכגזר מן הנה יחבל ונו' כ"ל הרשע החוכן אליו סרב האלוה הנה תחיד יחבל

סביביי כדי לישתי יהי רצון שיפול עליו כל העסר הכוח פחשר וגם כל דופני הבור ישלו שליו:

אה"ע עע"ו מגדלים בחו ים׳ כענין כי בדול שחי בבוים ואו"ל דקרו ליה חלכה דהלהח וו"ם מה חדיר שמך בכל החרץ: מסי עוללים ויונקים ינזרח עוז כלומר מהבל פי של חנוקת של בית דגן שמם הכל סה שחין כו חמח כחו עוללים וחנוקה שלו חפחו עליהם העולם קיים כחו באו"ל: כי חרחה בחיץ וגוף חדיל שנדולה מעשה לודקים מחעבה שמים מארץ דחלה גבי מחים פתוב ותף דרד ארן זכמשה נדיקים מחיב מקדם ה' כוכנו ידיך השיב בנלי חתד ור"ח במו והח כתיב זיבשת ידיו יצרו ידו בחיו והח כחיב יצרו חחר דב נחמן כר ינחק יכרו הלנעותים כדכחיב כי חרחה שחיך מעשה הלכעותיך י זויש כי הרחה שמוך מעשה הזכעותיך ולה מששה ידיך הרי בום

סבדלת מעשה וכי חדם מק חנום כי הזכרנו ומי לפחשינו כיצ:

ותחסרהו

אבן עורא

בר נשא מטול תדכר עוכרוי ובר

נישא מטול תסער עלוי: וחסרתא

יַתֵיה קַלִּיל מִמְּלָאָבַיָּא וָאַיִקּרָא

בְּעוֹבְרֵי יְרָךְ כּוֹלָא שֵׁוִיתָא הִחוֹרת

כי ידוע כי שבעה מעונות למאורות ולחמשה כוכבי לכת והמעון השמיני לצבא גדול והתשיעי לגלגל המזלוח ההולך מחזרח למערב והעשירי כסא הכפוד על כן כתב מעשה חלבטותיך כי הם עשר והזכיר הירח והכוכבים ולא הזכיר השמש בעבור כי אין יכולת לעין לראותם יומם בעבור אור השמש זיש אומרים כי פעם הודך על השתש כי הית הבריחה הגדולה והכה לא יראה ביום כי אם את' ובלילה יראה לבא גדול מאד: מה ידוע כי הירת ואחד עשר כוכבים כנקודה בעגולה מהגלבל וכל החרץ כנקידה שלא חחחלק כנגד הרקיע וכן חדם נחלק שלא יקבל חלוק כנגד כל החרץ על כן מה אנוש כי תזכרנו דרך בזוי והטעם אחר שיש לך בריחות

מטול דאַחַמִי שמַיך עוֹבָרִי אָצִבְעוֹתָך בּייי בִי־אָראָה שַמִיך מַעשה אָצְבְּעֹתֵיך

אָנוֹשׁ בִּירחוִבּרֵנוּ ובּן־אָדָם בִּי

וְכָבָוֹר וְהָדֶר תְּעַפְּׁבֵּחוּ: תַּמְשִׁ בֵּחוּ

י - תפקבנו: וַתְּחַפְּרֵהוּ מָעַט מֵאֵלהַים - יֹי

שמת לב לחת לו כבוד:יחחסרהו מעט ווחלהים : המלחכי והכלל כחשר חמר דכיחל חלהין די מדרהון עם בשרח לא חיתוהי וככוד והדר חעטרהו . בעבור כח נשיות חיים שנפח בו שהיא עליונה ואיכנה גוף על כן לא חמוח : חמשילהו במעשה ידיך: בחרץ לבדה כחשר יוכירם חחר כן וי"ח כיכל שתה תחת רגליו המתכית והלמחים:

בדולות וככבדות מהחדם חיך

שמיר ג'וסימ' והיו שמיך אשר על ראשך : כי אראה שמיך מעשה ' יי' הט שמיך ותרד: וככבים ו' וסימ'נמסר ביואל סי'ב':

תהילת ה׳ תורת חכד

הוקווכל הגוף ע"ד מש"ה כשתן הטוב על הרחש יורד וגומר ולכן המלים המלחה הפכיית לוחת ההמכחה וחמר שיבוב עמלו ברחשו ור"ל הכה הוח פעל ועשה בידיו ובגופו הרעה ועם שהיה מן הרחני שחותו הפועל הרע ירד על כל חבריו השפלים שהם למטה מידיו עכ"ז יהיה לו להפך והוח שיבוכ עמלו בראשיוחמר ישוב למה שבתחלה היה אותו העמל בראשו בשעה שחשב לעשותו ועל קדקדו חמסו ירד כחילו קדקדו הוח למטה והידים העושים הרע הם למעלה כחופן שירד הרע ההוח חל המק ם היותר שפל והוח הקדקד ע"ך החמור ווחת ההמצחה היח טובה ומה גם עם דברי הרי"ח שכתוב ישוב עוולו ובוחר וחמר כי לה יפול בשחת ורגליו למעה הלה רחשו למעה בחופן שעמלו שעמל וטרח לחפור הבור להפילם בו ישוב בראשו ע"כ וכישר בה הוא ז"ל לבהר חומר ועל בד דרו חמסו ירד המר ר"ל שירד במקום היותר מסוכן ברחשו והוא הקדקד ע'כד :

ח למנצח על הגתית ובומר ה' אדוכינו וגומר כוכת ד עה היא לומר כי אם האדם יהים שלם בתכלית השלמות אז ימשיל בכל וחם יחטא ואשם ולא ישוב בתשובת האל ית' יסיר ממשלתו מעליו וזהו סמיכות זה המזמור אל הקודם אליו ולהיות שכשברת דוד מפני שאול היה לו ג"ב עניכו של כבל לכן סמך ג"כ מה שהחפלל עלינוהוא המזמור הבא אחר זה וכן פי׳ המפרשי׳ : ה׳ הדוכיכו וגומר יר׳ מה הדיר שמך בכל הארץ ומה כורה מחד אם תתן הודך על השתים להלחם עם לכא המרום במרום בסבח עבדיך להושיעם ולהרגיעם: מפי עוללים וג מדיר' וזה תעשה בשביל הכל חיכוקות של בית רבן שבהסיסדת עז שהסהיו הערבים על התורה וגם לה זבית אויב ומתנקם כי התיכוקות האלו הסהנטרי קרתא וכו' וזהו אצלי משו"ל שהיו התיכיקות של בר בר כן היושבים בביתם אומרי 'הם יבאו השולאים עלינו במכתבין הללו אנו יוצאין ודוקרין אותסיכו׳ י ומצאתי כתוב משז"ל שאמרו ישראל בנינו יהיו ערבים בעדכו וכו הכונה היה ע"ד רוז"ל זרוך חוטרה הפוירה העיקרה קחיי וחומר הכביחים יהיו הערבים בעדנו הכונה שבמה שיבו זו וכל עת להזהירם יהיו טובים וכו' ואומר בנינו יהיו ערבים הכונה שבמה שהאדם לומד בקטנותו חכנם בו התורה בקנין ע"ד הומר חנוך לנער וגוקרוהוה הומר פה מפי עוללים ויונקים יסדת עז וכו י וברכה ארו"ל שמעון הלדיק המר מימי לא אכלתי אהם הכויר אלא אחד פעם ה' עלה אלי ה' מן הדרום וראיתיו אדמוני ויפה עינים וטוב רואי כו' והנה מאמר זה הובא בפרק א' ממסגת נדרים באופן אחר זהוא מוזכר שם בשם בריתא יעויין שם אך כפי זאת הנסחא י"ל דמהו הומר בהופן זה של עליה שהמר עלה חלי דגם הם כהמר כי להיוחו בח מן הדרום הוכרת לוחר בעלה הליו הקשה והומר דלא יאמר לה מזהדרום ולא עלה וכו' רק יאמר פעם א' בא אלי אדם ה' יפה וכו' ב' מהו אומר אדמוני ויפה עינים וכו' שהם ד' תארים ג' למה אמר לו רועה הייתי בעדרי מה לו לומר אם היה רועה או לא לעכין זה ד' שאין התמונה נראית כל כך בבבואה על המיסה' למה קרףו רשעו' אותר של עפר של רמה ושל תולעה שהם ג' דברים למה כיוןז' כי אומר עלי להקדישך לשמים נראה ששב אל יצרו הכז'וא"כ ראוי הוא לכו לבארוומה גם שהיה לו לומר עלי לגלהך לשמים והח"כ להקדישך וכו' שיובן ממכו שישקלכו בכסף על הדרך האמור באבשלום וכו' ח' אוחרו והכתי את ראשי דברי מי הם דברי הדרומיי או דברי שמעון הלדיק ט' למה אחר ב' פעמים מלחירבו וכו' י' שאחר שאחרה יאחר גם כן מלת כמוחך ויאחר ירבו כמותך ירבו עושי רלון המקום בישראל כמותך י"א דמהו אומי עליך אמ' הכתוב להזיר לה' דמה הוקשה לו בכתוב וגם כי יכילכי לות' שהכונה הוא לות'שעשה כזירותו לשם שמים עכ"ז כיתא ביה מילחה י"ב למה לא התחיל מרישיה דקרא שאמר איש כי יפליא וגו'י ואומר כי שמעון הלדיק אמר שפעם ה'יגלה אליו אחד מן הדרום ר"ל שבא לפניו במעלה גדולה וכמו שיאמר והענין הוא שהיה א' מן הדרום אשר הוא מלד טבע ארלו היה חם ולח ונכון אל המשגל והיה אדמוני בטבעו ג"כוכמו שביתר בדע"ה והוא הדמוכי עסיפה עינים ושוב רואי והיה ג"כ יפה עינים סהכל חימדים אליהם וכאות׳ עיכיך כיונים וכו׳ וטוב רואי לראות את הדבר הכאהב אלל הלב ככון אל ההכנות הנז' וקוומותיו סדורות וכו' שזה מורה על שווי הלחות שהיה נכון לנטות לאיזה מן הכלמדים אליו והכה תואר זה היה בו מיוחר על הג' שהיו בדוד אמר לי מה ראית להשחית את השער הכרה הזה כי הוא דבר מתמיה ומפליא כם לו רבי רועה הייתי בעדרי. והלכתי למלאת

את השיאוב תן המעייןוה בטתי בבואה שלי כו' ויראתי וכו' ואמרתי הנה אכי רואה ששני גדולי הגול וכו' והגי לה הרעה הם עלמי החריך הזותי של של המוכיעם יפהעינים זעוב רוהיוניתו של המוכיעם יפה עינים ושוב רוחי לכן אני רולה לעשות שייב ליוכו' ואסרלינו להעשים העניו האיד נורה נוחר באדר בי אחרים המוכיעם יפהעינים זעוב רוהיוכמו שלאחר בדוד והוא אדמוניעם יפה עינים ושוב ביו אדמוניעם יפהעינים זעוב באדמוניעם יפהעינים זעוב באדמוניעם יפהעינים זעוב ביו אדמוניעם העניו האיד נוחר נוחר באדמונים ביו אדמוניעם העניו האיד נוחר מוחר באדמונים ומוכיעם העניו האיד נוחר מוחר באדמונים באדמונים ומוכיעם העניו האיד ביו החוד ביו אדמונים ומוכיעם העניו האיד נוחר מוחר באדמונים ומוכיעם העניו האיד ביו המוכיעם ומוכיעם העניו האיד ביו הוא האיד ביו הוא האיד ביו היום המוכיעם המוכיעם המוכיעם המוכיעם המוכיעם העניום המוכיעם המוכיעם המוכיעם המוכיעם המוכיעם המוכיעם הענים המוכיעם להעעים הענין הלוה יותר ניותר כחתר הייתי בעדרי ר"ל שהיה מעיין בעניני בופו ועדר חבריו והיה מפשפש במעשיו והלך לשחוב מי התורה מן המעיין העוב והוה החל ית' כי מלד התורה ישתלם החדם במעשיו וירחה הדברים הנכונים לו יוזהר מן הבלתי נכונים וחז כשראה היל"הר שהוא היה מששעו אלה נתפוק עליו כדי לטורדו מן העולם וכאוו"ל כל הגדול מחברו ילרי בדול ממכו וכו' ואן אמר לו רשע למה חכה רעך במה שאתה מבקש להכשיל אל היצר העוב וכו' הכה אין ראוי לך להתגאות על מה שיש לך הג' תארים שהיו בדוד כיסוף סוף רחוי הוא לך להביע אל ב' דברים אחרים שהם בדוהם כי קודם שתמות חשוב אל העפר וכמו שאמר הכחוב ולעפר מות חשפתני והוא העפרורית ההוה על בשר האדם הקרוב למות ואח"ב אל הרמה ואח"כ אל התולעה וכו' השר על כן עלי להקדישך לך אתה היצ"הר לשתים כי מיצ"הר תחהפך ליצ"הט והוף ע"ד אוויל כי אל הבעל חשובה זדונות נעשולו כזכיות וכו' ואומר והכתי את ראשי הם דברי הנויר שאמר והכתי את ראשי שבו היו סדורות שערי לרמוז ליצרי שאני אכה אותו וכו׳ . או יר׳ והכתי את ראשי באומרי כי החכם עיניו בראשו ולא במקום עיניו החצוניים. או יר׳ לומר שהיה יפה עינים ורצה להעבד מהם על הטוב ולא לחור אחרי עיניו בדברים הגשמיים ואמר וטוב רואי לוחר כי מלד היותו טוב רואי ראה את עלמו במים . או יר׳ לומר כי היה יפה עינים לפי שנהנה מהם על הטוב ורחה הראייה הטוב׳ והיה רהיית התורה ומנותיה או אמר לוירבו כמוחך ותוך כדי דבור פייש את דבריו שמהשחמר ירבו כמותך אינכו מכוין לשיהיו הרצה כזירים כמוהו אלא ר"ל שירבו עושי רלון המקום בישראל שהם השוררים על יצרם כי לעכין הנזירות סוף סוף הוח חשה על הנפש ויותר עוב היה אילו היה אפשר להעשות הדבר זולתוי ומה שאמר לו עליך אמר הכתוב להזיר להי לפי שמלה להזיר הוא יוצאת להחרים כהמור וממעשי זה החים יתרבו עושי רלין המקום בחופן שהוח מזיר לחחרים י ואולי כוכל לומר כי לכך חתר ירבו כמוחך וחזר וחמר ירבו כמוחך עושי רלין המקום בישראל כלומר ירבו כמוחך סבסבתך ירבו עושי רצון המקום בישראל יהיא אומר עליך אמר הכתוב להזיר לה' . או יר' ירבו כמותך שעשית רצון המקום במה שעשית סייג וגדר ליצ"הר עם כזירותך וירבו עושי רצון המקו' באופי אחרים י עוד רליתי לותר כי בפסוק הכו' היקשה לו הייתיר יהשמיו והוא באומר להזיר לה' ולכן אתרו שהוה מלשון כזר וכתר וכמו שאמרו שם רו"ל בא וראה כמה התלות מעשרות את ישראל והלא גידול שער הוח כיוול לחדם שהוח היכו חופף חת רחשו ולפי שהוח מגדלו לשם שמים קרחו הכתוב עטרה לרחשו הה"ד כי כור חלהיו על רחשו ע"כ הרי א"כ כי הכוירות הוח כור על רחש הכויר כשחר החצות שהן כזר ועטרה - ועם זה הבנתי משו"ל לעחיד לבא לדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם שהם המצות שנקראו עטרות כאמור ולכן הם יכולים להיוחם יושבים ולא עומדים בעמידה לפי שהם עושים המלות המעשיות ולא כן המלאכים . וככון לוה שמעתי במשו"לו׳ כתות וכת ישרים יושבים ורואים פני שכינה והוא מובן מעלמו והוא אומר פה להז'ר לה׳ כי כיון הכחוב לומר שכזיר הוא הדבר הלוה . ואפשר לומר ג"כ כפי דרכי כי תרישיה דקרא דרים וכמו שהוא בנדרים ויר׳ עליך אמר הכתוב איש כי יפליא וגומר כי אומר איש ולא אדם יר׳ לומר שיתגבר בהיותו עדין איש לעשות דבר תפליה והוא להשמית את שערושהיה עשוי סדרים מול את יר' כי יפליא לכוול רחשו עם השער כאמור ואדרבה הוא לו לכזר או שהוא דבר תפליא שעם הייתו מכוול את רלש יקרא לו עטרה ברמור י או שיר' כי יפליא לרצוכו ולא באוכם וכמו שהיה זה וכמו שאו"ל שם וזה מחוך יישוב הדעת כדר ופיו ולבו שוים וז"א רועה הייתי בעדרי שנתישב בשכלו על הדבר י ועם מה שביארהי במחתי יוטעם מה שאר"ול בתנחות' פ' ראה חס היית נאה אל חהי פרון בעריות שלא יהיו הבריות אומר אים פלו' כאה שאיכו גדור תן הערוה על כן כאמר כבד את ה' מהוכך ע"כ כי הכה י"ל דמהו אות' שלא יפו הבריות אומר איש פלו' כאה וכו' שנר' לכאורה כי להיותו כאה יצוהו אם לא יהא פרון מן הערוה כי אדרבה היותו כאה הוא שבה לשהי"להר יפתהו ולא יוכל להייתו מוגדר מן הערוה אל שאין שפק סר"ל שבראותו את עלמו כאה היא מוכרת להגדיר את עלמו כדי שהכני לא יהיה סבה לעורדו מן העולם באופן כי הנויהוא לעובתו והוא הענין האמור . וככון אל האמור אבאה מה שכאמר בם׳ שמיאל פר"ל שני החרונים וגו' והיא שר"ל שאמרם בסיף ימיו ולכן הם דברים יקרי הערך והם נאם דוד בן ישי ונאם הגבר הוקם על משיח וגו' ולכן רוח ה' דבר בו ומלחו על לשונו מתש חה שלא הים נחלה דבר על זה החופן ומה שדבר ה' הנה הוא דבר א' אשר כבר אמרו אל האחרים עכשו דברו לדוד בפרטות והוא אמרו אלהי ישראל לי דבר צור ישראל ומה אמר מושל באדם לדיק חושל וכו' לו קודם ככן שב החשל בחדם דע לך ג"כ כי כל לדיק ולדיק הוח ג"ב חושל ע"ד חומר ומורחכם וחתכם וגו' והנה חו יש ירחת חלים בעולם וכחותר ורחו כל עמי החרץ כי שם נקרח וגומר

סיהַרָאוֹכֹבְבַיָּאַדִי אַתְקִינְתָּא: בַּה יִי נֹיתּיֹם יָבֶתוֹכוֹבַבִּים אֲשֵׁר בּוֹנָגְתָּה: בַּה־ ה וחחסרהו מעט מחלהים וגו' מחלהים לשון מלחכים שנתת כח ביהושע להדמים החמה וליבש את הירדן במשה לקרוע מיים סוף ולעלות למרום ובאליהו להחיות את המת

אבן יחייא

ויפסיד קיום העולם באון אשר יראה ויחשוב בלבו . מה שימשך מזה שאם הרה עשל ר"ל שפעל הפעולות רעות : וילד שקר : כי ככבל ימות חיתה משוכה בחרב ובחכית : והרשע הדולק הלדיק אשר מוכנים אליו חיצי האלוה . יקרה לו שהבור כרה ויחפרהו ללכוד בו הלדיק כרדף יפול בו בשחת שפעל . באופן כי הרשע החוכן לחרב ישוב עחלו אשר זכרכו והרה פחל בראשו . והרשע הדולק המוכן לחיצים על קדקדו חמסו אשר היה עישה עם הצדיקים ירד וישלוט כגזר מן וירד מים עד ים ' וכל זה הוא רמז על שאול אשר היה מהכת הראשונה מהמוכן לחרב לטוברו על דברי ה' י אשר למען זה נכרת ככריתת חרב מלכותו מזרעו והיה מהכת השרייה מהמוכן לחילים בדולקו ורודפו דוד משיח ה' על לא חמם בכפיו י ולכן פעלו בו חילי אויביו וכאומרו ותכבד המלחמה אל שאול וימלאוהו המורים אנשים בקשת ויחל מאד מהמורים וגו' ויקח שאול את החרב ויפול עליה ' אודה ה' וגו' ר"ל אודה ה' כלדקו אשר בו שופט את הלדיק ' זיחם הלדק אל עלמותו להיותו מטבעו י ואומרה שם ה' אשר הוא עליון וגבוה מעל גבוה ורואה כשהרשע מכתי' את הלדיק' ויועום עמו' והנה יחם כעסו וועמו על הרשעי' לשמו ולא לפלמותו כאשר יחם הלדק להיות כי כאשר אמרכו אין רע יורד מלמעלה:

ח למנצח על הגתית להיות כי במומור הקודם אמר יגמור כא רשעים והם הכופרים במחשבתם באלהי ישראל - וכאומרו המשור' נאום פשע לרשע בקרב לבי אין פחד אלהים לכגד עיכיו ועוד אחר ותכוכן לדיק והוא הפכו המאחין היותו בורא העולם ומשגיח עליו . לכן בחזמור הלו הודה לחל . הוא וסיעתו בערינים יורו על אמונתו . להראות היותו מכת הלדיק אשר התפלל על קיומו ותכוכתו אשר הוא הפך אבדון וגי' הרשע * ה' אדוכינו וגו' להיות כי כל הכברא יחלק לשלשה . הייכו עולם החלאכים ועולם הגלגלים ועולם השפל . לכן כא דוד להודות היות האל בורא כלם כאחד ומשגיח עליהם י וכנגד עולם החלאכים את" כ"ל אכי וסיעתי מודים כי אתה הוא ה' ואלוה מהאדונים שלנו שהם המלאכים וכאומרו הודו לאלהי האלהים - וכנגד עולם השפל אמר מה אדיר שמך ככל הארץ - שר"ל כמה ולהיותה עכורה ושפלה בערכו לא הזכיר שם ה"בה" כאשר הזכיר בעולם המלאכים אבל הזכיר שם סתם להורות כי בין שוכני בתי חומר לא יוכר רק מפאת פטולותיו ואומרו לשון גבורה נאדירות באר' הוא להיות כי הצורף חדש חכם לא יובחן חכמתו בכלים מכסף ווהב אשר חמדם כיאם בכלי מעץ חלום ונחל לישבר אשר עם כל זה עשה בו מלאכה כחמד ויפה אף כעים מפיתוחים דקי הציור והעשייה . וכן האלוה יתברך יובחן גבורתו וחכמת מעשיו ביתוש הקטן והדומה לו שברא בעולם השפל בחומר הלו הגשמי וארציי ועכור . וככגד עולם הגלגלים אחר כי הוד והדר אתם מה שאין כן בארץ להיותם זכים ובהיריים אשר תכה הודך על השמים . ונצמים . והנה הקדים הארץ לשמים . להיות כי הצדיקים בחורים מעולם השפל הם יותר מעולים מהגלגלים 'ניהיה מושבם אחרי חלדם למעלה מהם כי נפש' תהיה לרורה בלרור החיים מפי עוללים ונו' ר"ל היסוד מחשר אמרתי שבכל הארץ כראה גבורתך ואדירותד ועווך . כראה מהפעולה הכוראה הכראת מפי העוללים . והיונחים . כי הוא מהפלא היות טובר חי במעי אמו ופיו סתים והוא יוכק מדמה דם כדותיי דרך טיבורו וכיזין בו ואחרי צאתו מרחם אמו "יסתם טיבורו ויפתח פיו וינק בו משדיה מהדם ההוא אשר כהפך לחלב " ואחרי צאתו מגדר יוכק יהככסו בגדר עולם שר"ל עשוי כגור מן מעללים . יתחיל לדבר אשר הוא מחסדי האל על המין איכישי " ולא ידע כל הדיבור ואיככה ידבר ומי המכיעו על ככה אחרי היותו נטדר ממכו : אשר עם הפלא הלו כשבית וכבעל סברת לורריך והאויב ומתנקס . והכה זכר שלשה מכחישים אשר ימלאו בבריאה ־

שי אראסשתיך מה אנוש" כי שמנם החדם בחשר הוח נתל אי כלכד כליתי משתדל לפדתות לבורחו לח כיניון ולח נתעום כפנהג לו ה פע"ח היה נערך חל הזעים וכנתים דבר כתום וכלתי בחשבואם כן לפה נתת לנ כל שתי מנדולות ושתת בשלי חיים לתכודתו ושיוכל לשכיר חרחות יתים" ע"כ חכי חיתר תש חדיר שתך ככל

מנחת ערב

שפרן כשום: עלמית

ותחסרהו מעש מחל זים והיא כדחיי כנותר ששחל גוי חחד ק א שכזיכ ני נכ! חכתי הגוים וגנ' חתן נחיד וכי כחכתי ישרחל יש כחוהו מהשיבו לו כן הוח כי ככל מכתי הנוים חיו עידה בחפשיו יול כי חם בחוחי ישרחל כי מיה בחנתי פנוים יחתר שרש נגנעון דום כיה גע חו יחפיר כנקר לז עכות בכל נוין החושל בירתח חלקים נמנז שחכתי ישרת : מו לחלקים ווה יחתר וחחם הו מעש מחלקי׳ בי כחעת הוח כ זק" חוחר לנעשה רכונו וכח חרפיר פליו כי חם חדר.ה וככור והדר חעם הו שחחיד: שחן על ידו ית שולהו ניועשה ידיך הם שמים וחין כי יויו ית' נט שחים וחו׳ חף ידי יסדה חרץ ווחיני שפוה שחים כי כי חחק החפילו לעכר יהופע פחפי ופחים לעכ ת ועדם וחסה סיכלים מחרן אז קום יחסקם פי ה חין ודומה לוה וכל שוה חחת רבליו כעיי י חיינא בן דיסוחי ים ן ויליין יחתי לחויין:ידלין: חיייעיושי מישילה באתשה ינין וחז חישולמו פון בחינה היך זכיחת נחים ייד מחיז די בחגריי ולרן ייד מחנריי מעשה יהי אדם הנדיקיי מנכרת כשתי ידים - לנה

עלמות לנוי וק הפומור מל מיתת פלך פפלכי החפות פש"חשהיה שינר לישרחל : נכל

מ'ע ספורנו ז'ל

מנחת ערב

נכה וחלפים כלם כחו בחזינו בפלחה שהי חלך פל כל החיות והנכרחי והיה יודע לדבר בלשונש ולהבין רמיותם ה' חדכינו ובו׳ במה דפתח כיים לומר כח"ה לסיים שבחה דמורה חלה המסיים עדין עומד בפתיחה וכחלו פתח להודות כי מי ימלל גבורות היע"כ כיים במחי דפתח י חו ירצה ע"ד לכי רחבון וחכי רחרון : ונפ"ם כי הרחה שמין מעשה חלנעותיך ר' חיכו מתר שלש כהוח ה אומרת אלולא בראכי אלא לרחות השמים יהחרן ופמצלף דיינו פנ' ני ירחה בחיך והשנית אומר כל מה שיש לו ליחן לעתוד לבח והשלישית של פועלים עולים חן לנו בל חכות מעשה אוכעוחיך מה אנוש זה אירהם שני ויזכור חלקים חת חברהם ובן חדם זה יצחק שני והד פקד את שרה ותחברהו מעם מחלקים זה יעקב ויחמו כצחן מלמד שלח היה חבר הלח ליהן כהם לת הנפשות וחימר וישר חל מלחך ויוכל וכנוד והדר נעטרהו זה מכה כני ומשה לא ידע כי קרן אור פניו חמשילהו במעשה ידיך זה יהושע שנ'שמש בגבעון דום כל שחה חחת רגליו זה דוד שנפלו לפניו כל שונחיו שנ' וחשחקם בעפר חרץ לונה וחלפים כלסוה שלחם של' וידבר על העצים וגם נהמות שדי זה כמכון איר הונה כר פפח הרתה שמשון כשחל לחבד חובה מחות שועלים ר' סימן חמר הרחה להם דניחל יורד לנוב לרוות ויושב על צולריהם ואיכו כיזום צפור שמים זה לליהו שמסבב את העולם כלפור שנ' והעורבים וביחה לו לחס יכשר ודגי היסות ויהי יונה במער הדג עינר חרחת יחים חלו ישרחל בנ' ובני ישרחל הלכו בינשה נחוך הים חמרנ המלחכים כל חדונינו מה אדיד שמך ככודך הוא לדור על נכיך שכ' מה לדיר שחך בכל הארץ : ע"כ : על מוח לכן למנצח

מפרזים של ככל והפך שמו

וקראו לכן לשני טעמים אי

כן היה מעוות ונהפך יידוך

המולם להיות כפי טובה

ופעם שני כיון שנשה זוד

חומנותו לה רצה להזכיר שם

ככלה מסכי כבוד חשתו :

וחמכ

לנה : הזכיר הלאן והאפים בעבור לרכו למאכלו ומלבושו יותר מרכיבת הסיסים והחמורים ואחר כן הזכיר חיות השדה ושדי כמו שדה על דרך כל חלילי ידי ומלת בהמות כוללת לא כאשר אמר יפת כי הבהמ' היא האוכלת עשב והנה מה לפור : ואחר כן הזכיר העוף שהעיף למעלה יעשה ליש גבור בבהמה: הימכו והדג שילוף למטה הימכו

וטעס עובר הרחות ימים צُגַה וַאַּלֶפִים בָּלָסְוְגַם בַּהְמַוֹתשָׂדֵי : "י " עאן וְתוֹבִי בּוּלְרהוֹן וּלְחוֹר בְּעִיבִי שבחכמתו עושה פסינות ויכיר חַקלא: צפרישביאונונייפאולייתן ארחות ימים והזכיר זה בעבור שילוד הדגים בלב הים וי"ה כי ייַ אַלָּהָא בַּחַלִיף אָסַרֲטֵי יַמַא: על הדג ידבר שישוב עובר ארחו' ריבוננא בַמָּה הַלִיל וּמְשַׁבַּח שִמָּך ימים: יי' פעם אחרת ככה בפסיקת שהענין מדבר בעמלק א לַמְנַצְחַ עַל־מְוֹת לַבֹּן מְזְמָוֹר לְרָוְר : בּיִהְהֹא אַרְעָא: לְשַבְּחָא עַל מִיתוֹתָא בכל דור ודור כי החרץ לעולם עומדת: למכלח עלמות לבן לֹכּוֹ יוֹיני דְגַבָּרָא דִינִפּק מְבֵּינֵי מַשִּׁירְיָיָתָא על מות שתים מלות הם על כן אשבח תושבחתא לבור: טעה האומר כי הוא כמו על עלמו' שיר ועוד למה היה סמוך חחריו למ"ד גם החומר כי לכן היה שם משורר כמו בן ויעיאל

צאן ובקר כמו שגר אלפיך לכה לשון פעולה הוא כמו וגדרות לנאנכ׳ חוביילדי"ן בלע"ו יש מדרשי חגדה וחינם מתיישבין לפי המקרחות: עלמות לכן יש פוחרין עלמות לבן על מוח בכו אבשלום ולא יחכן פתרונו מפני אומרו לבן ולח חמר הבן וחין לו במזמור עדות וזכרון לחמץ זה הפתרון וים פותרין עלמות לכן נכל וחף

בְּכָל־תָאָרֶץ:

אָפָּור שָׁמַיִם וַּרְגִי הַיָּסְ עבֵר אָרְחָוֹרת

יַפֵּים: יהוָה אָרנֵינוּ כָה־אַרִיר שִׁכְּךּ

זה לא יתכן להפוך הת השם ואין במומור זכרונו וראיתי במסורת הגדולה שהיא תיבה אח' שהרי חיבר לה והוא יכהגכו עלמות פתרו מנחם ודונם מה שפתרו ואיכו כרא' בעיכי וראיתי ועשו גערת גוים שמם מחית ואומר אכי למכלח עלמות לבן שירוה לעתיד לבח בשיתלבן ילדותן

וגם בהמות שדי י"ד פסו' ונם ותרין מלין ס"ף וסי' נמסר בסדר משפטים וביחזקאל סי' י"ו: מ' עלמות ב' וסי' עלמות לכן י הוא ינהגנו עלמות:

איכנו נכון כי אין משפט הלשון לאמר ליצחק ליעקב בפתחות הלת"ד בשם אדם כי השם נודע כאשר פירשתי בספר השם וי"א כי לבן הוא נבל הפוך ועל מות איש הבנים ומות בנו והנכון דברי רבי דונש הלוי שהיה שם אחד נסיכי הגוים שלחן את ישראל כאשר יפרש במומור:

תהילת ה תורת חסד

או יר' אתה האיש המושל באדם דע לך שהלדיק מושל יראת אלי"סועוד לו ללדיק כי הוא כאור בקר יזרח וגו' שהלדיק בעוחדו בע"הו חייו הינם חיים וזהו לטובתו כי היסורי' הן כפרה וכו' וה"ח וכאור בקר יורח שמש שיר' לומר כי כשהיה בעולם ענין זה כי כאור בקר יורח שמש ר"ל שיורח השמש ביום ההוא כאור הבקר אשר אין לו האור משלם רק מברקיות זכות האויר קודם שיצא השמש הנה אז באמת הבקר ההוא יקר' בשם בקר לא עבות כי לפי האמת לא יהיה לולא אור גדול ולא עביות כי השתם השיר העביות ונשאר הבקר לא עבות ולא מאיר יכמו כן הוא הענין בלדיק בהיותו בע"הו עם טוביות מה השר לפיהחתת חיננו טוביו' משלסכי חין לו רגע בלח פבע וכו׳ וגם זה היח לטובתו כי מכנה ממטר דשה מהרץ וכו׳ כן יהיה ללדיק ובהומ׳ כי לה כן ביתי עם אל ר"ל וזה שאמר אני האל ית׳ הנה הוא יען כי לא כן ביתי עם אל כלומר לא כ"כ היה ביתי בענין הטוביות בע"הז וה"א עם אל כי ברית עולם שם לי והוא הענין הנז' כי אם כאור בקר יזרת שמש וכו' מנגה ממטר דשה מהרץוהכל הוא יען כי ערוכה בכל ושמורה היה לעהיד לבה וכאומ׳ תערוך לפני שלחן וגו׳ הו יר׳ כי ברית עולם והוה דרך כל הלדיקי׳ אשר בעולם שם לי ולכן קראני מושל בחדם יהוא לות' לי שאני ג"כ כא' מהלדיקים שנקראים לדיקים מושלים וכוי ובליעל וגנ׳ יר׳ ועוד דבר חחר חתר לי הוח ית׳ והוח ובליעל כקון מכי כיהם כי יהיה להם רעה בדולה לשתיד למה שכבר לקחו מה שעשו מן הטוב בהיותם בע"הו והוא אומ' ובאש שרוף ישרפו בשבת כלות' בהיותם בשבת ובשלוה הם נשרפין כי טוביותיהם הם לרע להם . או חפשר שכיון דע"ה לומ׳כי מלדה כ"הר יעלה האדם למעלה גדולה מלד הבחירה והרלון וה"א מושל באדם כלות׳ יצ"הר ים בחדם שהוא מושל עליו וכאשר הלדיק הוא מושל עליו אז הוא באפת יררת אלי"ם לפישעם היות שהיה היל"הר מטרידו עכ"ז יכול לווכו׳ ולבן רחוי הוח שנחזיק לו טובה וכו׳ וכאור בקר וגו' יר' אל תחמר על היסורין כי כשם שקודם חיאור היום בלאת השמש יש בעולם משך. גדולה כמו כן יש ללדיק היסורין לטובהו על הדרך בעלמו השר המטר הוא דבר לרי' הליו להיצא'י הדשא מן החרץ: וכפי מה שמצאתי כתו' כי הטחו של מרע"ה היה לפי שמעצמו לא אמ' לשלע שיוציה להם מים מבלי שירח רשות מלחו ית' כ"ל כי זהו מש"ה לדיק מושל ירלת ללי"ם כי אם היה הצדית והוא משה מושל ועושה ברצינו היה אז יראת אלי"כולא היה נמשך שהיהרוא' בהסשלא הית׳ החם יראת אלי"סעד שעל כן דמ׳ להם שמעו גל התורים בירהה אלי"ם וכו׳ ואמר הכתוב כי מעשה הלדיק בהיותו מושל אי שואל איוה דבר מאת ה' ע"ד מה ששאל משה או אליהו וכו' הנה היה אז להם הענין ע"ד מה שיהיה לאור בקר אשר כשיזרח בו השמש יעשה עם אור השחש בקרלא עבות כי גם אם היומקודם העבים בעולם יוסרו אז ע"י האור ההיא והוא מה שאר"ול בפסי'עבים סתר לו ולא יראה ובכסו' סכית בענן לך וגו' באופן כי כרשר יהיה הזמן מעונן איבנו כ"כ סיתן טוב למתפללי' וכו' מה שאין כן הענין כאשר בהחלה יעיב בעננו על הארץ ואחרי כן תוך היותם עומדים בתפלה השמש יצא על הארץ כי הכה או אדרבה הוא לסימן טוב והוא בעצמו הענין שביארתי לך הנה בפסו' וכאור בקר וכו' ועם זה שאמרתי יבואר אללי מש"ה ריכה יעיב באפווגו'והוא מובן מעלמו עם שיפיה דקרא שאמר השליך משמים ארץ וגו'והוא משו"ל אין לך תפלה שמועלת שאין בה מזרעו של יעקב באופן שהיתה תפארת להם היותם נענים וכו' ולה זכר הדום רגליי והוא מקום המקדם של מעה המכוון כנגד בית המקדש של מעלה : יוטעם אצלי הוחרו חפי עוללי' ויוכקים יסדת עז וגו' עם מה שאח'בספר שמואל שאחרו הפלשחי' אוי לכו מי יצילכי מיד האל"ים האדירים האלה י ובב"ר ארו"ל וארון האל"ים כלקחה הששה מדת הדין ככרבה ועל זה הדרך יכולני לומר כי מאחר שהלוחות לא היו בארון שב הארון במדרג' נקבה וקרחו האלי"ם להגדיל העכין ולומר הדבר בחמיהה גדולה והוא לומר וארון החלי"ם האדירים שהיה יכול להצילו מידם כלקחה זכו' וכמו שאמרו הפלשמים מיד האל"ים האדורים האלה ואולי רצה פה לומר הדבר ברמז והיא שאמר לו שארון האלי"ם שאמרו עליו הערלים אוי לכו מי יצילכו מיד האלי"ם הא דירים וכו' כלקחה וכו'ורבה עוד לוחר כי ח"ו חשש כחו בעיניהם של הערלים ובאמרו כלקח או כלקחה כרחה לישר"ל הדבר בעצמו שאמרורו"ל ופלשתים לקחו את הארון רבי יוחכן וריש לקיש רבי יוחכן המר כבדוהו אמרו זה הלוה וזה אלוה יבא אלוה וישרה הצל אלוה ריש

אבן יחייא

כי ים מכחים לבחרי אשר יחשוב כי לא ימצא אלוה משביח ואפי' בעולם המלאכים ככת אפיקורום י ואלה קראם צוררים לרוב עזותם י ויחם פעולתם לעצמותו יתברך כב יכול באומרו בורריך להיותם מכחישים בהחלט. ויש מי שיודה בהשבחתו על המלאכים להיותם דומים אליו בפשיטות . אבל למטה מהם יחשבו כי לא ישבים להיותם נשמיים ורחוקים מפשיטותו ואחדותו והם כת מהפלוסופים . ואלה קראם אויב . ויש מי שיודה בהשגחתו גם על עולם הגלגלים אבל לא ישגיח בעולם השפל להיות להיותם דומים אליו בקצת לבהירותם וזכותם וכלחיותם סומרו עכור ומשתנה ונפסד ואלה קראם בשם מתנקם כי בחושבו שעוב ה' את הארץ ואין רואה יעשה כקם בזולתו כל היום ' באופן כי ישוב אליו כדבר טבעי לפי פעולת הרע והנקמה ולכן אמר שם מתנקם יולא כוקם בי אראה וגו' ר"ל כאשר אכי רואה שמיך והם גלג' ערבות נהדבוקים בו י והכה יחסו לאלוה להיותו הוא רוכבו ומכיעו י מעשה אלבעותיך והוא השמש כי להיותו היתר נכבד ויותר נעלה מכל הנחצא יחם אליו העשיה באזבעות האלוה לאט לאט ירח וכוכבים אשר כוננתה שהם ובכונת מכוין כאשר יעשה בעשיית הדברים יקרי הערך למטה מהראשונים - ולכן לא יחסם אליו ולא למעשה ידיו הפרטי - וכאשר אביט בכל א.ה אומר מה אכוש כי תוכרכו י ויעבור בגודלם ובתפארתם ובבהירותם חכותם וכלחייתם במחשבתך זכירת נכזה חלום המזג זכתר הקשרי' כמוהו ' ומה בן אדם כי תפקדכו ותשנים עליו לתת לו כפרי מעלליו . כי באחת מצד עלוייך הכראה מעולם הגלגלים . יחשב כמעט ביות במנע השבחתך על ההוויה ונפסדים אשר תמיד דורכים אל ההשתכות י והבן כי זכר הב' שמות היותר פחותים במין החימושי והם החדם חשר יורה על התחלתו והחמוש חשר יורה על אחרית חלדו - ולא זכר מה שבינם משם איש וגבר להיות כוכתו פה להשפיל מיכו - - ותחשרהו מטט וגו' ר"ל אבל בראותי אחרי רואי כי הלדיק גמור שבמין האדם הוא מטט חסר מהיות במדרגתך כי בו כפשו האלהית הכחלבת מכסא כבודך באופן שגדולים לדיקים יותר ממלאכי השרת . ובראותי כי עטרת אותי מכבוד להיותם גדולים גם כן יותר מעולם הגלגלים . ומהדר להיותם מטולים מכל כברא שבטולם השכל י וכנגד מעלתו על טולם המלאכים אחר תחשילהו במעשה ידיך שהם המלאכים שלקורכתם אליו יתיחסו היותם מעשה ידיו מולם הגלגלים : אחר כל שר"ל כללות כל הגלגלים ומה שבם שתה תחת רגליו : כי במצות שאדם דש בעקביו ורגליו ולזכותם ישדד המערכות ויגזור אומר ויקם לו שולתו מכים י וככגד מעלתו על עולם השפל אמר צכה ואלפים זגו' שר"ל כי גם שת תחת רגליו מין הצאן והבהמות דקות ומין האלפים והשורים והבהמות גסות . וגם כלם משאר המינים הכמצאים עמו לטכודתו כסום והגמל והחמור ' וגם בהמות שדי שהם החיות היושבות במדברות' 120 לפור שמים בערמתו ילכדם ברשתו זכן דני הים יותחבולותיו יעבור הימים בספיכות ובתניות בחופן כי ברחותי כחלה אגזור חומר כי לך ה' אדונינו יש מהות מהשבחת החדיר שחך בכל הארץ : יורמז באוחרו בכל הארץ להשגחת האל על מיני המיני' כלם : שהם כללי אישיהם י ולא עליהם י מה שבמין האיכושי ישגיח בכל אישיו · להיות כל איש מהם מובדל

מחבירו . כאשר יובדלו החיכים: ם למנצח שלמות לכן ונו' המומור שלו עשאו דוד להודות לה' על מפלת אויביו והצלפו מידם . ולכן כסמך לקודמים משגיון לדוד . וה' אדוכינו הכמשך אליו

ורבו המפרשים אשר דעתם . כי אמרו בפרטות על מות גולית איש הביכים והצלתו חידו

לקיש אחר כך היה שכרן אלא אחרו זה כלוח וזה כולח יבא כלוח ויעבוד לכולח וכו׳ . וחושב אכי לוחר כי בהחלה כברוה וולכן קראוהו בלשון זכר ואחר כך אחר וארון האלי"ם כלקחה לוחר שאחרו זה כל ח בקיע טמו כן שיבוערן שני שנו ווי במות ווי בי עלי מתו כר' לישר"ל שמתו מעצמם מבלי נגיפה מהמכים כאשר אמר בתחלה וילחמו פלשתים וינגף ישראל שר"ל וינוף מהפלשתים וכאומר וינסו היש לאהלו וחבי בוני מפטובו וביותו יוטב כל שלו מו במו בכל מתר בהם המכה גדולה מאד שהאל ית' הבהילם והם בעצמם היו מכים את אלה וכו' ואחר כך וארון הא"ם כלקח ואחר כך ושני בני עלי מתו ממית'כתאומית במכה גדולה מאד כי אפילו באותם שנסו היתר בהם המכה גדולה מאד שהאל ית' הבהילם והם בעצמם היו מכים את אלה וכו' ואחר כך וארון הא"ם כלקח ואחר כך ושני בני עלי מתו ממית'כתאומית שתנה בדונה מחד כי הפיכו בחותם פנסו התנה שים החומה שנה במים לחד ימותו שניהם כי האות יהיה שימותו ממיתה פתאומית שניהם ביום אחד מה אום אילו היו מתים כשאר העם המוכים וכו' פכמו שנאמר לעלי ווה לך האות אשר יבא אל שני בניך וכו' ביום אחד ימותו שניהם כי האות יהיה שימותו ממיתה פתאומית שניהם ביום אחד מה שלא היה אות אילו היו מתים כשאר העם המוכים וכו' פנות שביותו לשכי זוה כן היותר של בל היכש בכן הכל בנה בל המתחות המתחוב בעלמו שאמרורו"ל מפני מה מתו בכיו של רבי מאיר בבת אחת מפני שהיו רגילי להניח בית המדרש ועיסקיי נהענין הוא יען כי אילו היו עוסקים באכילה ושתיה וכאומר יבא נער הכהןוכר והוא הדבר בעלמו שאמרורו"ל מפני מה מתו בכיו של רבי מאיר בבת אחת מפני שהיו רגילי להניח בית המדרש ועיסקיי נהענין הוח יען כי חינו היו עוטקים בטבינה וטובה זכיותו. בשל שבחף ביו החוא וכו'ואומרו אחר כך אנכי הבא מן המערכה ואני מן המערכה נסחי היום יובן עם מה שאמרורז"ל וירא איש בנימן זה באכילה ובשתיה וכו' י ואומרו וירץ איש ישראל מהמערכה ויבא שילה ביום ההוא וכו'ואומרו אחר כך אנכי הבא מן המערכה ואני מן המערכה נסחי היום יובן עם מה שאמרורז"ל וירא איש בנימן זה במכינה ובשמים זבו מות דרין של מות של הלך שאול באותוהיום במערכה היה ושמע שנשבו הלוחית והלך וחטפן מיד גלית ובאר' סימון אמר מאה ועשרים מיל הלך שאול באותוהיום במערכה היה ושמע שנשבו הלוחית והלך וחטפן מיד גלית ובאר' סימון אמר מאה ועשרים מיל הלך שאול באותוהיום במילוהיה שמוכר מי וו שימון וו בר ניה מתה בר של הרבנין אתרי ק"פ מיל הלך שאול באותו היום במערכה היה וברח לשילה ושמע שכשבו הלוחו 'והלך וחטפן מיד גלית ובא ע"כ והנרא'לי בי כי שלש'הרכשים שלמים שה הם חולקים בביאור הכתובים הכז'לעיל כי ר'לוי ם"ל כי באותר וירץ איש בניתן מהמערכה ויבא שלה ביום ההו'ויבא וכו'וישמע וכו'ושלי וכו'ויאמר וכו'וישו וכו' כי האותו היים רץ שאול שכתים של הסתופקים כב יותן הכתום שמה את הלוחות ולא לכוכת שום בשורהוראה שם את עלי שהיה יושב על הפתחולא יכול להכנם בפנים לשים שם את הלוחות כדי שלא ישאלנו על הדבר מהמערכה עם הלוחות ויבא שילה כדי להביא שמה את הלוחות ולא היה יכול להכנם לפנימה לשים שם את הלוחות ואגב גררא נשמעו הדברים מפיו ותצעק כל העיר וישמע עלי את קול הצעק'אז בהיותו מדון עם הלוחות ויאמר מה קול ההמין הזה והאים בשמעו את דבריו ויבא ויבד לעלי מה היה קול הרמין אך לא אמר לו בחחלה איך הוא בא מהמערכה וכו' רק שקול הרמון היה על מציאות קול הברה שבשתע מענין אנשי המערכה ועם כל זה היו הלוחות בידו וחשבשירחה אותם וישאל לו עליהן ואו ישיב לו איך חטפן מיד גלות הפלשתי אך לא יאמר לו עיקר ענין הרעה כי אם ענין הטובה והוא על ברשת של משם החימען וכאומרו ניקרא אחימען ניאמר אל המלך שלום וגומר ויאמר ברוך ה' אלהיך אשר סגר את האנשים אשר נשאו את ידם באדוני המלך - ומהענין האחר לא הגיד דבר ועלי בן תשעים ושתנה שנה ועיניו למה לא יכול לראות את הלוחו'וכשרא'שאול שלא דיבר הנה אז הוכרח למלי'פה לאט לאט והתחיל ואמ 'אכני הבא מן המערכ' לא אמר תכף ומיד אנכי הנם מן המערכה או אכי מן המערכ'נסתי היום כדי שלא לפתוח תכף ומיד מענין הרע'אן אמר לו מה היה הדבר בני ויען המבשר כי בשרו לענין הלוחו'שהיו בידו ואח"כ אמר נם ישרא וכו'או כוכל לומ'כי פחח בדבר טוב וםיי'בדב"טוב והדב'הטוב שפחח בו הוא כי נס ישרש והוא על דרך אומרו מזמו'לדוד בברחו מפני אבשלו'בנו כי טוב הוא לו ליכול לברוח וכו'וסיי'בדב'טוב והוא כי ארון השי"ם לבדו מבלי הלוחו' כלקחה זכמו שהמרתי בחחל ור'סימון המר כי מהה ועשרי מיל הלך בהותוהיו 'והיינו דקהמ 'הנכי הבה מן המערכ' ור"ל הנכי הבה זה ימים רבי 'מן המערכ' ושמעתי שחטף גלית הת הלוחי יהני שהייתי היו 'הוה בה מן המערכ'נסתי יען כי תכף הלכתי שמה נסתי משם היום הזה עם הלוחו'והייכו דקאמ'ואני והייכו כמי כי בתחל'אמר באתי ואה"כ אמר נסתי יורבנין אמרי כי מלת היום חוזר'ל כל הענין ורצה לומ' אנכי הבא היום הוה מהמערכ'ואח"כ הלכתי שמה ונסתי משם עם הלוחות : והר"ש האיקרעי ז"ל כחב יש לפרש שהמזמו'הזה אמרו דוד על המלחמ"שהית'לו עם הפלשתי בגח ככתו'במלכי' וחהי עוד מלחת 'בגת וכו" ונקרא' התלחת' בתיה תפנישהית 'בגת יואפש' להיו שנקראו גם התלחתו 'השלש' שנהיו בנוב גתי 'מפני שבכל אחת מהן היה אחד מילידי הרפי אשר יולדו בגת והיו ראשי התלחתו 'ועל נלחון אות יהתלקמו הוד ילה שעורו ואת יה אדונכו מה אדי שמך בכל הארץ אשר נחת הודך השמיתיי בה הטע שה 'משניח ושות'כל הארץ אשר השר שכינתו הפמיתיי בה ועל כן הכה כל שה הגבוריי בכל מקום שכלחתי כתו בכוב ובגת: כי הרח'שתיך וגו'השתי'הם י'וכקרחי בשם חלבעו'לפי שהלבעו'הב ידי הם י'ותשתי ידיו ית'כביכול כתכו הלוחישבה'י'הדברו'כמספ'ההלבעו'וכן כאת בהן בתובי בחלב של"ם: ם למנצח של מוח לבן וגו' רו"ל אמרו שכונת התומור הוא של מיתת הילד אשר נולד לו לדוד מבת שבע וכפי זה הדרך אפשר לומר שאולי הכתה היא של מיתת הילד אשר נולד לו לדוד מבת שבע וכפי זה הדרך אפשר לומר שאולי הכתה היא של מיתת אבשלום בגו:

אורה יהוַה בָּכָל־־לָבֵי אֲסַפְּרָר־ה כָּל־

נָפַלְאוֹתֵיך: אַשְׁכִּחָה וַאֲעֻלֹצֵהֹבָּך

שופט צֶרֶק: נָעַרְתָּגִויִם אַבַּרְתָּ רָשָׁע

אַבַרוַכָּרֵם הַפָּה: וֵיהוָה לְעוֹלָם יְשֵׁב

דרשֵיְהְיְהוָה: זַמְרוּ לֵיחוֹה ישֵׁבּצִיוּוֹן

אַבָּקָּעָ יְיִשְׁיִרָּמְשְׁפָּמֵי וְדִינֵי יָשַׁבָּתָּ לְבַּפֵּא

אַוַפְּרָה שִׁמְרָעָלִיון:

רשי

ילדוחן ושחרוחן של ישרא וחגל לדקתם ותקרב ישועת' שימחה עשו וזרעו עלמו'

ילדות לבן כמו ללבן י ומכחם פחר עלמו' לבן נגינות ללמד וכה פחרונו למכלח

עלמות לכן לחשורר נגיכות ללמד ויהי לבן כמו להבין ולבוכן עלמות על שם

כלי ששחו עלחות כמו שחחור בספר זה על עלחו' שיר ודונש פחר לכן שם חדם

בשוב־אויבי

שהיה שמו לבן שהיה כלחם בדוד

בימי׳ ההם ומה שהוא אומ'גערת

נוים אבדת רשע הרשע הזה הוא

לכן ההורג עם נקיים ואף על פי

שחין אתה רואה במקום אחר

ארם שהיה שמו לכן רק במקום

הזה כן אתה מולא במלכי' אחרי'

שחיכן נכתבים במקרח רק פעם

החת: כל נפלחותיך בחולה

אחרוכה ששקולה כנגד כל הנסי"

כמו שנאמר לה יאמר חי יי' אשר

חיבות כפולות במקר'ואין חילוק

ביכיה' משפטי ודיני בשמים עדי

וסהדי במרומים. עלמיו אפיקי

נחום גרחיו כמטיל ברול: ישבת

לכסאי כסא המשפט: גערת

בוים : עמלק רחשית בוים :

חבדת רשע י עשו: שמם מחית

כי מחה אמחה: האויב תמו י

כי חרבות השנחה לנצח הם עליו

בתרב חדה ד"ח חרבות לנלח

בו ועברתו שמר' כלק ל"ה חרבות

לשון חורבן וכן פתרוט החויב

תמו חרבות לנלח וכן כחמר

בירמיה שממות עולם מחור

ועריך לח תשוכנה וערים נתשת

כי תחמר חדום רששנו וגו'ונשוכ

ונכנה חרבות כה חמר יי לבחות

המה יבנו ואני אהרום: אבד

זכרם י אותה השבעה ויי׳ לעולם

ישב וגו'שם שלם וכסא שלם כמו

שכא' כסאו אבל קודם שימחה

אותו אויב שחרבו' שנאתו היתה ל' קיין וכפ

עליכו לכלת וזהו עשו שכאמר זכר וכ

העלה וגו': משפטי ודיני

בכללכי לחחיום לגבורתי

פלל: חשמיהי לחיקים לרכים: חזתחם וחיגלכה בך שרכותי בחלך נככר בות: חותרו שתך עליון י םתחשל בשלתך: יכולו ידר שיכשלו ליכח: בערת בנים" כי חתכם לשפכר בשרת נוים כתנרים: חנרת רשעי פרעם: כחויב חתם פתלך לכן שהית חויב לישרחל פה משית הנה מתח בתיתתן: תתו חרכות כנותר פעלות חרנון : בננת שלח תושיף עוד להחריב: ועריס כונות חבד וכרם : ואיתם ערים שנתשת בחוםן שחנד וכרם: פתה י כם נתנחים מתה בתיותם בחופן שהיה פעלך לריק נס לתושם ישכ ' ופס וה שחל ית' יששום וישנים חותך פל רותן ומח ישפים מכל לפתיד לכח: ידין לחשים ירנה שחתה ידין בחמי מת"חו ויהי משנכ לדך . כחופן שיכסחו כך : כי חתנם לשענה: לח מוכת דור שין ' וחתם נדיני עתו ושרו לה' הודישו ' כיחתנם ז לורם לתים" כחתרו וחך שת דפכם לנתשותיכם חדרום: חותם וכר ' כחתרו מהדתי חת חשר משה לך ביזלה לישרחל: לח שכם בעיות פנוים' כחתרו וחת

פנחת ערב

נעקת ' סקעקי :

וחמר חווה ה' על הענר חפפרה כל נפלחוחיך על השחיר וחחר ככל לכי שלח יפחכי לב חיצר הרע לוחר פחת כנל מפקרה חלח חין כו סנק שחיוך היחה וחת לו בורחי ווה ככל לבי י חשת ים וחעלנה כך חין לי שמחה בחיתת ככל כי בנבול חייבך אל חשתה אנה כך שחנ פוחם שחתה ה' וכ ריכי והשנחתך שני לפוכה וכן חחר דוך נמיחת נכל כרון ה' חשר דב ריב חרפתי י חומרה סחך עליון על שהנלחכי חבח כדחים בשוב חויבי חתור סטיי שרחו שוכחי שחחה רב חת ריבי היו שונחי נסובים חחור מפני הירחם סנט עליהם יענור כום סרענות כי ע"י שעשית חמפשי ובו' בערת בוים שהיל הנשורים מרשעים ירהים חלחשום וכוה הרשעים נמחקים לעולם ועד מחיקם החלעית לעולם · וייינו חותו צל היתם בנו וחמר על מות לכן שע"ו חיחת בנו נחלכנו פונוחיו ' וינ"כ מזמיר לדיד מהיה שר עלוה שיוע שביינ כחתלו שוכותיו . חו יחיר עיד זה כי הנה זון חנשים שנחות ננו גם שיחחול עונד הוח דותב וחינו מקיים חנים ה' לכיך נרוך כיין החמת כשויחת לכו כחשר בחותר שחזינו חו העוב והמטלב כמשנת חבמים מתכוק וחהנת חת ה' וגו' חכמים ומכרך כדחנה חך דוד כחות בני וה שמח ויקס ויחת' שיתו לחם ברם וה שירך זיין החתת בכל לכל וום חומר לחננח כו' לוחר על היוח לי קוחר למננה שהוח תוחר פחחה על חוח לכן כלח כדרך אנשים ע"ב חוחור לדוד יש פעיים הרלוה לברן על הרעה כשם שהוח חברך על הפונה כשחח כי חני חודם ה' ככל לני על חוח הכן ומה נשתנתי אני מזולתי לשרוח מה שלח יעשה זולחי נס שימחול לו עון נמוח לו בן היח הוח כי ב' דחמות היו נוחי מית הנוף כ' חיכוד העה"ו על חינול הוס חד עתה למה שעייכ נייחל עוני יחוש שיח חיירו בעם ו כי חשתרה כל נפלחוחיך וחירך תחיה ומספר מינם מי בכל שירי זמירותי וגם

אהים כן העה"ב כי לח חירת

שו על ידי מה שכחחיל שם ידי לח חוכה

לעהינ כי הנח עחה שלקיתי

ידעתי פחשחת וחצלנה כך

בנהינס לחלהי המספט בחומר יפה חייכה וכוי חמר

אודה - סעם בכל לבי בסתר: אספרה י בגלוי אשמחה - ומרוב השמחה חומרה שמך ואם הוא נעלה מומר: בשובאויבי חנשי הלורר לח תהיה להם כין משפטי ודינין לאות כי חמם עשה לדוד והפר חקומה במוח מלכם: בריתו והתפלל דוד בעבור זה וכשמעה תפלתו ושעם ישבת לכסה לעשות משפט

כלה בי"ח כדמות נערת י כריתה הנני גוער לכם חת הורע: אכרח רשעי לבן: לעולם ועד קנרה לעילם ועד עולם ובעכור שהוח סיף הפסיק שב הפחח קתן קטן ובעביר חות החכועה בחות עי"ן שהיא הראשון נקמן הוי"ו כתו הוליא לחם ויין: האויב: איור בן לברט כי מלא חרבות בפתח בספר קדמון על כן פירם בו כמו חרבו' לורי' והנכון ביניני שהחי"ת מטיף בקמן. וח"ר משה היה רחוי להיות אבד זכרם המה אכד זכרם אתה וכמוהו יען חשר גבהת בקומה ויתן למרחו ותחן למרתו ולא דבר נכונה כיכח השם בפעלים כמו מפי עליין לא תלא והטעם יליאות הרעות והטובות והם הגזרות וככה הוא יען חשר גבהת בקומה ויתן גבהך ולפי דעתי כי החויב כמו הקהל חקה אחת לכם וכן הפי" וחתה החויב בעבור שחמו החרבות שהחרבת לנלחוערים נטשת הבד זכרם חשבת כי תמלט ושכחת כי השם לעול' ישב ויקח הדין מניך על כן אחריו ויי' לעולם ישב והנה הוא קשור עם אבד זכרם הערים הנה מחה השם את שמו ככתוב למעלה והוא הטעם שגמל לך כמעשיך: ויהי לדך שחין לוכחשהות שפל על כן משגב בלרה כמשמעו כלר לדך ור' דוניש

אַשַבָּח קָרָם יִי בְּכָל לִבִי אִישְׁחָעִי כוּלְהוֹן פְּרִישׁוּחָךְ: אַחְבִיוְאָבְרַח במימָרָךְ אַשַבַּחשְמָךְ עילָאָה: בַרִיתוֹב בַּעֲלִי דְבָבִילַאַחוֹרָאיִתְקְלוֹן ב׳ים אָחוֹריכָשְלוּ וְיאֹבְרוֹמְפְּנֵיְךָ: ויהוברון מן כָּוָרָמְר: מְטוּל רְעָבַרְתָא פוּרָעֵנוּתִי וַדְינִי יִתַכּתָא עַל כּוּרְםֵי ּנִזַפַּתָא עַבָּבֵי צִייִי שִׁ שְּבָם בָּחִינָה לְעוּלָם נָעֵר: דיינא וכאה: דְפְּלִישָׁתָאֵי הוֹבַרְתָּא נָּלְיַת רַשִּׁיעָא ישׁוּ תַּפּוּ חֲבָבוֹרת לֻנָּצַחוֹעְרִים נַחַשְּׁתַ שומָהוֹן מָחִיהָא לְעַלְמֵי עַלְמִין: וְכַר ְנְפַל בָעִיל דְבְבָבָא אִשְׁתֵּיצִיוֹ חֶלְנָוֹתֵיהִ שְּׁיְרֵיבִּי׳ בּוֹנֵוֹלַמְשְׁפְּטֵבְּקְאוֹיוְהוּאִישְׁפְּט־חֵבֵל וּבְרַכִיהוֹן אִצְתַּדְיוּ לְעַלְכָא וְקִירְוִיהוֹן "יִנְיֹּרְ בְּצֵרֶקיְהִין לְאָמִים בְּמִישָׁרְים: וְיֹחָי צריתא הוברתא דכרניהון מנהון : ייהוה משונכל דרמשנכל עתוח בצרה: וְמִימְרָא דַּיָיַלְעַלְמִין מוּתְבֵיה בּשְמֵיה כּ׳ דִיבְי מְיתְבִיה שְׁמֶךְ בִּי לְא־עָזְבְהָ מְרוֹפָאתַקין לְרינָא כּוּרְהֵיה: וְהוֹא יִדִין עַמָּא אַרְעָא בִּוְכוּתָאוְדִין עַמְמַיָּא י׳ ייֹ בּוְבְּעַפִּים עַלְילוּתָיו: בְּתְרִיצְתָּא: וִיהִימִימְרָא דַיְיִיהְקוֹף ז׳מֹי בִּיִים אוֹתְבַם זָכָּגְ לְא־שָׁבַח צְעַקְרֹת לְמִסְבֵינָא הְקוֹף בְּעִירָנֵי עַקְהָא: וִיִּסְתַּבְּלוֹן בְּםַבָּרוֹתָךְ יַרְעִי שְׁמָךְ מְטוּל דְּלָא שְׁבַקְתָּא תְּבְעַיִיךְ יֵי ָרָאַשְׁרֵי שְׁכִינְתֵיה בְצִיוֹן תַנִיאוּ בַּעַטָבָיָא עוֹבָרוֹי: צַּדִּיכַיָּא דְּכִיר וְלָא שָׁלֵי קְבָּלַת

אייביי אמ"לוסי' רחב פי על אויבי - ואנקמה מאויבי בשוב אויבי אחור - אדרוף אויבי ואשיגם -אל יעלצו אויבי לי : הצילני מיד אויבי : אויבי יאמרו רע לי : כי אמרו אויבי לי : אז ישובו אויבי אחור מהולליבי נשבעו - פרץ האלהים: למשפט ט"ו דגשי ופי נמסר בשמואל סימן ט"ו: ויבטחו ב' וסימ׳ כך יודעי שמך : ויתן כפי שיר חדש: אותם ד' מלאים ככתו' וסימ' וישא ידו להם להפיל : ויתן אותם לרחמים : לעשות אותם ימי משתה ושמחה : כי דורש דמים אותם זכר : וכל עזרא דבו' מל'במ"א וסימ'ושבתם אליושמרתם מצותי ועשית' אתם:

> פי'כו לשון יחיד מן דברי הבלרו' וחין זה מטעם המומור: ויבסחו בך - כחשר יראו שהיה השם משגב לדך או יהיו לכטח: זמרו : בעבור שהזכיר כי גער בגוים וחבד הרשע שהשחית יודעי השם על זמרו לה' כן יושב ליון כי אותם הסיולעי השם ודורשיו:

כתוב כי יד על כם יה כם חסר ושם חלוק: והוח ישפוט חבל בלדק ולחומים במישרים י עד בח הקץ היה רגיל לשפסם ברחמים לפי מישרים המלויין בהם דן חותם בלילה כשהם ישינים מן

העבירות: ויהי יו׳ משגב לדך חילחת נושיה פלע"ז לשון דכח לעתיד כשיכוכן למשפט כסחויהי משגב לישרחל שהם דכים: לעתות בלרה ' עתים של לרה

עניים

שַבָּחוַּקְרָםיִיָּ

עינותנין

מְטוּל דְּתְבַע דְבַיָּא זַבָּאָה יַת

זמרו ליי׳ יושב ליון - כשיחזיר ישיבתו לליון יזמרו לו כן: אותם זכר - את הדמים שנשפכו בישראל:

מכני

אבן יחייא

אודה ה' זגו' ההודאה לאל על חסד גמל לאיש מה - זריך שיהיה על שני פנים - הא' להכיר במחשבתו כי העוב ההוא בא אליו בהשגחת אלהיו עליו ולא בקרי י והכ' הוא לספר בפוקים וברחובות נפלאותיו אשר עשה עמו להכנים בלכ המאמינים השגחתו למען יבטחו בו ' והנה כנגד האופן הראשון אמר פה אודה ה' בכל לבי שר"ל ממשבתי ' ע"ד לב חורש מחשבות י ואומרו כל לרמוז כי האמכתו באלוהו לא יהיה חלוש ובספק מה . - רק ההודאה אליו מהכרתו השוב הנחשך חמכו ' יהיה בכללות מחשבתו בלי שום פקפוק וחלודה בהודאה ההיא י וככנד השני אחר אספרה כל נפלאותיך כאשר אחרנו " אשמחה ונו' חור לפרש האופן הא' מההודאה " באומרו מצד הכרתי היות הכל נמשך מאתך אנקש להדנק בך בע"הו והוא אומרו אשמחה 🧵 ולהדבק בך בעולם הארוך והוא אומרו אעללה בך . והאופן השני באומרו אומרה שמך בין כל שומעי לאמר כי אתה עליון על כל גבור ולה' הישועה ואין לבטוח בחרב ובחנית כי לא יועילו ביום עברה . בשוב אויבי אחור . ר"ל האופן הראשון מההודאה אעשה בעבור שוב אויבי אחור ממחשבתם אשר חשבו להכותני ולכלעני חנם י כי לא יכלו לי שה' עורני י והאופן הב' אודה יען כי לא די שהצילכי מידם בתאר לדקו . כי זולת זה פשל ועשה בתארו מהמשפט שאויבי הכני יכשלו ויאכדו מפניך . כי האבדון מפסיף בנא להם להיותם נכשלים איש באחיו ' ומרשעים יצא רשע וידי לא תהיה בו בי עשית ונו ביל כל זה קרה לי להיות כי עשית חשפטי והוא הנקמה באויבי ' ועשיתי דיכי והוא להצילני מידם ' ושני הפעולות עשיתם יחד ' כאלו ישבת בפעם אחד לכסא שופט לשפוט אויבי - ולכסא נדק להצילני מידם י גערת גוים וגו' ר"ל והנה המשפש שעשית באויבי הוא ככה י כי לאבדך הרשע גולית גבוד פלשתים אשר היה מחרף מערכות שהי׳ חיים יולכן קראו רשע כאשר אמרכו כי יחול השם ההוא על המדבר על ה' תועה י גערת הגוים והקיבון מהפלשתים הבאים עמו כי יראו תכף . כאשר ירא האדם מגערת החלה עליו פתאום וכאומרו שם זיראו פלשתים כי מת גבורם ויכוסו י והשם טוב מהפלשתי' מחית לעולם כי בתחלה היו עם אחיץ לבו בגבורים וחפשים י ועתה כשארו לעולם ועד בשם רע להיותם עבדים לישראל - כאשר התנה במלחמה ההיא גולית עם דוד כי אשר יכלח מהם יהיה אדון ופטרון על העם המכוצח ויתום המלחמה. האויב תמו וגו' ר"ל וזולת זה גם שתו כום תרעלת המות כי הקבוץ מהאויב שהיו יושבים בערים אשר עשיתי' חרבות תמו לכלח כי הרדפתי והרגתים וכאומרו שם ויקומו אכשי ישראל ויהודה ויריעו וירדפו את הפלשתים עד בואד גיא ועד

שערי עקרון ויפלו חללי פלשתים בדרך שערים ועד גת ועד עקרון יו וערי' נחשת וגו' ר"ל ואפי" הקבון חהם שנטטו והניחו הערים מפחד ישראל והיו טומדים מחנות מחנות לשמוד על נפשם - גם אבד זכרם כי באו ישראל עליהם ויהרגום וכאומרו שם וישבו בני ישראל מדלוק אחרי פלשתים וישוסו את מחכיהם . והכה כתשת בתי"ו כמו נטשת בטי"ת כי אותיות דטלכת מתחלפות . וכאשר ראיכו שהטי"ת בא במקום התי"ו כמלת מה כלטדק . וה' לטולם וגו' הוא דברי המורה להודיע לכל בריותר מנים מחור רו"כ בריותר מנים מחור בחים מחור בחים בחיותו ישיבתו כלחית ולעולם י פעולותיו מהעוב יהיו כלחית ועלמיות ולא מקריות ' והוא ישפוט וגו' בא לפרש המשפט שאמר שהוא מכון ' ואמר כי יהיה על ג' פנים כי הוא עושה חסף יותר מנים מהלג הישע מהלג הישע מהלג הישע משפין וצדקה בארץ כי באלה חפץ ווהו אומרו כי הוא ישפוט תבל ארצו . בצרק שהיא הצדקה - וידין לאומים שהוא המשפט . ובמישרים שהוא המשד . ויהי ה' ונו ר"ל והחשד מהחישרים לשון רבים הוא באופן הלוי כי הוא ה' משנב לדך לפדותו מהדעב אף כי איכו לאוי שיושגח לרעתו . וכן הוא משגב לעתות בצרה לעפי ולעשיר כי לא יהיו לאויים להכצל י ויבטחו בך וגו' ר"ל ולכן בם מחם הייתי שהיים בנותרי כך יודעי שתך האדיר בכל האדן . ליודעם כי מעולם לא טובת דורשיך ה' . כי כקך גדול עד מאד ואין ממם בכל כדה שוב מחך . זמרו לה' וגו' הם דברי החורה לכל החולתי לאחר החורה שהיים במחי כך יודעי שתך האדיר בכל האדן . ליודעם כי מעולם לא טובת דורשיך ה' . כי כקך גדול עד מאד ואין ממם בכל כדה שוב מחך . זמרו לה' אחר לכי דורש הדמים . אותם באיון . מהוא ישאן לה' שהוא יושב בציון . וכאומרו לעיל אומרה שחך עליון . הגידו בעמים עלילותיו . וכאומרו שם אספרה כל כפלאותיך . כי דורש וגו' ועלילותיו אשר תגידו הוא כי דורש הדמים . אותם בנייותי מימינם שחות אום בכי לחוב בין במים לרוב פולפתם בערך הפלשתים יוכר יויהי ה' משוב להם בעתות בלרה יולת שבה לעקתם או אלתי אשר היו עניים ועמוים וחלושים בערכם בי ניסיק ש' משגב לדכיים ופניותם:

תהילת ה׳ תורת חסד

אודה ב' בכל וגומר יר' אודה לה' כמה שממכו נהיה כל הווה ואספרה כל נפלאותיך כי מלד הפלחים נודע לכל ענין חדוש העולם וכמו כן אזמרה שמך עליון בשוב אויבי אחור וכו' כי גם זה היה מנפלהותיך . ולהיות המת כי אין בושה כבושת מי ששב אחור אך המנה מלד החד ימשך לו עובה במה ששב החור כי יכלל מן הבה להורגי לכן המר כי הלה ישובו חחור ועם כל זה יכשלו ויחבדו מפכי ה': כי ששית משפטי ודיני ישבת לכסח יר' ישבת בכסח השלם והוח הומרוגערת גוים חבדת רשע והוה עמלק כהומרו מלממה לה' בעמלק כי כשיהיה הכסח שלם הו מלחמה לה' בעתלק ושתם מחיח לעולם ועד וקיימת מה שכתוב בתורה כי מחה המחה חת זכר עמלק: או כיון באומר אבדת רשע על מיחת נבל ואם כיון במזמור זהעל מיחת אבשלים חהיה הכונה באומרו אבדת רשע על כל אחדואחד מעוזריו של אבשלום . ואפשר לפרש פסוק זה על דרך מה שפירשתי באומרו כי הכית את כל אויבי למי שני רשעים שברת כי בכחת לחי אייביו היה סבה למפלחן של רשעים אחרים ור' גערת גוים ובזה אבדת רשע האויב - חמו חרבות וגומר יכולני לומר שיר'הרשע שאמרתי הוא האויב שאמר אל השי"ת כבר

תמו התרבות ולא נשאר בהם בנין כלל והערים שנטשת זהרסת אבד זכרם המה לעולם ישב כוכן וגומר שמעתי שיר' כוכן כסהו כפי מה שהוא המשפט שרולה לעשות ע"כ: ה' משגב לדך משגב לעתות בלרה יר' בין בעת הראוי להיות הלרה ובין בעת הבלתי רחוי אויר׳ לכוין למה שאמרורו"ל שאין האל ית׳ מביא הלרה בפעם אחת כל כך בדולה עד שיפרע עמה עונותיו של החוטא כי אם בפעמים רבות והוא אומרו לשתות בלרה

ויבטתו בדוגומר יד' או יכא הומן שיבטחו בך יודעי שמך והם הכהנים היולעים שמך המפורש ית' כי לח עזבת דורשיך ה' הוח הדבר בעצמו משחתר הנביח בחותרו וחף

לה' ונומר יר' זמרו לה' ומרו גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסחים וגומר: שהוא יושב חמיד בליון כי לא חווז השכילה מכוחל מערבי והנידו בעמים עלילותיו: כי דורש דמים יר' החל ית' שהוח דורש דמים והוח חל נקמות כחומרו קול דמי חחיך לועקים וכו' חותם זכר מצד היותו שופט וחפילו חילו לח היו לו לכרלח גיחלי דמו ולח שכח לעקת עכוים והם הגוחלי דם וכו' יוגם מה שלילר הר"ין ל שועיב בפסוק להפיל שני ואביון ואמר שהרלחנים בתחלה הם רולחים לעניים ההולכים החרי השירה כדי שלה יהיו הם סבת העכוב וכו' הנה יר' כי דורם דמים והוא האל ית' הוחם זכר ר"ל זכר את הדמים ששפכו מהישרי דרך והם העשירים ולא שכח צעקת העניים ההולכים עם העשירים כי על חנם הם נהרגים ולכן הם לועקים כחשר כורגים אוחם מבלי היות להם אפילו שוה פרוטה: רונניי

מכנני וי׳ י שתה בגולה: מרוממי בגאולחך: טבשו גוים זו היא התהלה אשר אספר: כודעיי' כל זה מן התהלה כודע יי׳ לבריות כי שלים הוח ומושל וכוקם

לחויביו שהרי, משפט עשה בהס יושטי"לא בלע"ז: נוקש רשע י נכשל רשע : הגיון י

בהגה זאת סלה: לשאולה ׳ אמר ר׳ נחמיה כל תיבה הלריכה למ"ד בתחילתה העיל

'לה ה"א בסופה כגון מלרימה

מדברה התיבון ליה והכתיב

ישובו רשעים לשחולה חמר רבי

התחתוכה של שחול ומהו ישובו

לאחר שילאו מגיהנם ויעמדו

בדין ויתחייבו ישובו למדרגה

תחתית של גיהנ': כי לא לכלח

ישכח: ישרחל החביון מלפקוד

עליה' מה ששיעבדו בו: ותקות

עניים ילא תאבד לעד: קימה

יי'י דוד מתפלל לפניהב"ה

אל יעוז עשו לאורך ימים

בגדולתו: על פניך בשביל

מורה י מרות ועול ד"ח מורה

לשון השלכה לשון ירה בים וי"א

מורה לשון תער: ידעו גוים:

שהם אנוש ולא אלהות להיות

לעתות בלרם . תעלים עיניך

לעתי הצרה: ידלוק ירדוף

כמו כי דלקת חחרי:

בבורת' שולטת:

תעלים

יתפשו

הכעם שהכעיםוך במקדשך

שיקום וימהר לעשות זאת

חננים" כמדת סוכך וחת שחשרת חו רחה רחיתי חת שני עתי: רחה עניי סרומפי משערי מות י חתם שכנר רומפתני משעדי פות פיד שחול: לפינן הספרם וחומר מכעו בויכ כשחת עשו כעו שקרה לתנרים בחתרו כי נדנר חשר ודנ עליהם וחז מדע ס' משפט עשה " בחתרו ויופו מלדים כי חני ם' בהכנדי בפרקה ביובו ופרסיו הגיון פלה ' יום חומר בהגיון סעילה סענין פלכלה ותרומתך גם שהם שני שרשים: ישוכו רשעים לשחולה י וכתו שכבר טבעו נוים בשחת עשו במצרו'יהו רלון שישוכו: כל נוים י מע"ח בחמרו כיתי בחתך שחרץ שנרי חרחנו נפלחו ב כילחלננח ישנת חביון • כחתרו לה לכנת חקב ף ולם תקות ענויב תחבר למר: חל יעון חכוש ישפטו גוים י חל ישיו פניו שוד חנום וחל ישכטו בוים. מל יעיוו פנינה להתונח עם ישרחל לחוק דברי: ביתה ה' מורח להם ' תפול עליהם חיפתם ופחד בנדול זרוטך בחופן : שידעו גוים אנוש העק . ככונים להיות חכושים ומדוכחים ברכון חלבי וזה : כלה בחיפן מפלם: זה המומור על גלות ישרחל

כיד החיה הרביעית וחתר: ני' תעמוד למה ברחוקי שלהבל תשלה: תשלים: חרחות בנרת שמך תחם מלכות רביעי': בגחית כחמרו מומר בלבו מי יורדני מרץ :

מנחת ערב בהיותי מוחון או יאמר לא כיורני פיר פתהללים שם

הדין ביכה חייבו הך חני חומר שם ה' העליון שריחם

עלי * בשור ובו׳ הנה הייתי נן מות ומח"כ כחומרי העחתי וגו׳ חחד כי תככים נסה' העביר חטחחך לח חמות חפם כי הכן היולד לך מות ימות הנהכי תחילה הייתי חייב מיתה ועחה הכן הוא מת תחתי ונהככרשי לכן בבוב אויני אחור אל מה שהיו חומרים בחחילה בהות מיחור שהייתי חיים ויחתרו לי הכח על ח"ח מיתתו בחק חין רחוי נתחריך להם כי חם בחיד שיכשלו בלשונה יחבדו וזה יכשלו ויאנדו מפכיך שלא יהיה להם חלק לעה"ב לעמוד לפניך כי לח כן יוכרו כי הנה ענית משפפישבפעתי אכי כאומרי חי ה׳ כיכן מות החים העושה וחם והייבהגי מיתה וחח"כ עשית דיכי שדנתני להחליפני בנני זה ולה כשחר חיוב מות עניי כאומיך לא תחות אכם הנן הילוד לך מות ימות וכוה נקיחי שלא כשאר עלי עוד קטרוג ע"י שעשית דיני בילד: ובב"חט העלים הקב"ה מבריותיו יום המיתת ויוֹכ הדיו לתר דוד ע"י בהעלמת חתם רחנו חני אותר עליו שינה על מות לכן י ד"ח על מוח לכן על בעלמח שכר ויציה כדי שההת תוכה מהקרימת כולה - ד'ח על מית לכן שחתה בוזר על הבן ומלכיכי מע נותיו אלר ישראל שנקראו בנים לחקום

ד'א על מות לבן על העלחות

ווכפר ומוחל מ:

שהבן עושה ויה"כ

חנוני : נמצא שלם והיא מלה זרה : - ראה עניי · ככה עשה לי תמיד ובעבור היות שערי מות בתחתיות אמר כנגדו מרוממי: למען בשערי בת ליק: כנגד שערי מות: טבעון זחת התהלהן בשחתי כמו בשחחם נחפשו ברשת זוי לפי דעתי כי זו כמו אלה וככה עס זו ילרתי לי זו חטאנו לו אלה אומרים חטאנו והטעם ברשת השר אלה טמנו

אבן עורא

ף"ח כי זו כמי זחת כודע בוקשי אַנַיִים: חַנְנַנַיָּ יְהנָהֹירָאַהְ עֲנַיִי מִשְׂנָאַיַ בּיִיִּסׁ י י עִינְוְתַנִין: חום עלייי חמי סיגופי פועל ושרשו עם כון והנכון מְבַּעַלֵי רָבַבִי מַרוֹמֶם לִי מַמַעלני אַכּא בר זבדי למדרינה טו פְרוֹפְמִיםְשְׁעַרִי־מָוֶת: לְמַעון אָסַפּרָה להיות הקמן הקטן תחת פחח בָּלְיַתְּהַבֶּּ הָעוֹרָ בְּשְעַתִי בַרַי־צְיִוֹן לייי מוֹתָא: מוֹבְּגְלַלְרְאִישְׁתָעילְכוּלְרוֹן בי כל התנועו' מתחלפו'ולהיותו מגזרת תרגים אין פעם לו והלא שָבָעוּ גָוֹיִם י׳יַיִּפּ נְּחִה שְבַחֲתָּךְ בְּבָעִעַלְנִי תְרְעִי בְנִישֵׁרת צִיוֹן אָנִילָה בִּישׁוּעָהֶך: מלחנו וינקשו מבקשי נפשי ומפה בְּשַׁחַת עָשִוֹּ בְּרֶשֶׁת זְוּ טָׁמָנוֹ נִלְבְּרָה בּיִי אָרוֹין בְּפוֹרְקְנָּךְ: שנים שרשים : הגיון י זה אמפר ַרָגָלָם:גַוֹרַעוֹיִהוֹנָה מִשְׁפָּמֵ עַּשָּׁה בִּפִעַל ליוסר ונויע בְּשוּהְרָא דְעַבְדוּ בִּמְצַרְהָארְבוֹן כְמָנוּ באמת: ישובו · בעבור שהאד' נברת מחדמה: פכחי החר בַּפִּיונוֹכֵקשׁרָשָעהנְיוֹן מֵלָה: יָשִׁובוּ יּ אִיהְחַדַתרְגְלֵיהוּן: גַּרְייַיְרִין דַעַבַר כי על משקלים שוכי' ימצא כמו רְשָׁעִים לִשְׁאָוֹלֶרה בָּל־גֹּוִים שְבַחֵי לֹי״לֹי בְעוֹבָרֵי צִּיְרוֹ אַתְקַלֹרָשִיעִא יְרונון חפלי רעתיכי לח ישרת עבור עלמו והחר עמן כמו יחי רחובן ואל ימות ואל יהי מתיו מספר אָלהִים: כִּילָאלֻנֶצַחישָׁבַח אָבִיוֹן יתובון רשיעי צַרִיכֵוּיָא לְעַלְמִין: הַקְנַתְעָנִנִים הֹאבֶר לָעַר: קוּמָה יְהוָה שִיים בַי לְשִׁיוֹל בּוֹלְרהוֹן עַמָבֵיָא רְאַשְׁלִיוּ ולא לתדתי חכמה והטע' חקות אַל־יָצֶׁוֹ אֶנִושׁ יָשֶׁפְׁטִוֹ גּוֹים עַל־ פָּנֶיְה: יִיֹחֶה כֹּיֹ בְּחַלְתָּאַבַיִי: מְטוֹל בְּלָא לְעַלְכַיָּי עניים לא תאבד לעד: קומה י ישית היהור פורה לקם יורער גוים יישים פשלה בי חשוב א סובר א בעינוורגי טעם קומה להרמות גבורתו ועזוו: אנושי שם המין כמו אָנִוֹש הַפָּה קֵלָה: לָאתְהוֹבֶר לְעַלְבָא: ויהי לי שור וחמיר והנכון המלך לָבֶּמָהיְהוָרוֹ מַעֲטֵבר בָּרָחוֹק מַעְלִים בּיְרָפִין יִהְעַשְׁן בַּר נְשָׁא רַשִּׁעָא יִהְרְנוֹן על כן אמר גוים הם עבדיו ַעַמְמַיָּאְקָרָמָר: שַׁוֹּי יְיָרְחַלְתָּא לְהוֹן ַלְעִתְּוֹת בַּצָרָה: בְּנַאֲוַת ֻרָשָׁע יִרְלַק שיתה : מורה כתוב בה'א וטעמו בח"לף הפך קרהן כי ינְרְעוּן עָבַיָּא רְבַרנַש הִינוּן לַעַלִמין: מרת: הכם מגורת וחכום לְטָהיְיָ תְּקוּם בְּרָחִיק תִּשַּׁמֵר בִּמְרוֹר לַרִישִׁין לְעִירְנֵי עַקְרָא: בְּנַסוּת רַשִּׁ עָאיִרְלַק הוא: כלה : באמת: למה יי׳ תעמוד ברחוק : חין ספק כי כבוד השם בכל מקום הוא רק כחשר לח ירחת עוזו ידמה לחיש עומד מרחוק על כן לח יראה או הוא קרוב ויעלים עיכיו לעחות

שנוים ה'דכתיב עניים וסי'בי רורש דמים אותם זכר : קימה יי' אל נשא יריך : אם ללצים הוא יליץ : בז לרעהו חוטא : טוב שפל רוח את וב'חלנת כתיב ענוים וקרינן עניים וסימ'וכילי כליו רעים : כי לא לנצח ישכח אביון: מבעו ב'ר"ף וסימ' טבעו גוים בשחת עשו : מבעו יה זוא פי בוציב שביים וקו בל הביון בכבור : בודע יי משפט עשה בפעל בפיו נקש : יעוז ג' ב' חס' וא'מל 'וסי' קומה יי אל יעז אנוש בארץ שעריה : הביון ב' וסי' עלי הביון בכבור : בודע יי משפט עשה בפעל בפיו נקש : יעו בהותו י והפיל רבואות ולא יעזו י בתרא מל י בק"צת ספרי מס"רה נמ"סר נ' וחס'ו':

של רשע: ידלק עניי כמו ירדף וטעם יתפשו הרשע שהוא הפקיד וחביריו עמו:

שאנחנו בלרה . בגאות . בגאותו

תהילת הי תורת חסד

חונני ה' יר' חנני אחה ה' מרוממי משערי מות בתתך לי עישר וכבוד ואם רולה אחה לראות את עניי ראה אותותשונאי וממה שהם מדברים עליכי יותר טוב היה לי שיחזיקוני ביניהם לעשיר ממה שהוא לי כשמחזיקים לי לעני כי על כן הם באים עלי באומרם כי כל החי רש שנאוהו ואין עוזר לי באופן כי דרך העולם הוא שיהרגו את העשירים מלד עושרם והתנשים האלה מבקשים רעתי מלד עניי ולהיות שהחנינה הואת היא בלד מהב'חנינות והם החכינה מן העוני השר עליה אמר מרוממי משערי מות והם עניני העוני והדל.ת וכו' וההכינה מן המות בעצמה על כן אמר תכנני בנון יתירה: למען אספרה יגומר יר' תנני ה' למען אספרה מה שאתה מחהלל בשערי בת ליון וכן אגילה בישועתך כביכול כאומר בכל לרחם לו לר: מבעו גוים וגומר מלאתי לרז"ל שאמרו ביבמות פרק האשה בתי א תכיא אמר רבי מעשה בב' אחים מכמרין מכמורין בירדן ונכנם א' מהם למחילה של דגים ושקעה חמה ולא ראה פחחה של מהי.ה ושהה חברו כדי שתלא נפשו וכא והודיע הדבר בתוך ביתו למחר זרחה עליו חמה והכיר פתחה של מחילה וכו' והוא אומר פה בשחת עשו אלל אומר ברשת וכו' והיא המחילה של דגים כי עם היות אמת שהם בעלמם טמנו הרשת ההיא והיא המחילה של הדגי עכ"ו טבעו בה יען כי לא ידעו את פתחה וכו': גודע ה' משפט עשה הנה פה ג"כ יר' לומר הענין הנז' כי בפעל עלמו שעשה בככיו כוקש הרשע וחינו יכול להשמר ממני כחשר קרה לחלה הרנשים שהוכרתי - או יר' נודע שהוח ה' כשעושה המשפט באופן זה שבפועל כפיו נוקש רשע והענין הוא כי מפעולותיו הרעות יבראו מקטרגים ובהם יוקשים אלה הרשעים: או יר׳ ע"ד אומר על דאטפת אטפוך ויר׳ הגיון סלה כי בפעל כפיו כוקש רשע כלומר כלם יאמרו תמיד בפועל כפיו נוקש רשע וזהו הרשע שהרג לרשע

מחר וגם הוא עתיד שיהרג מרשע אחר כמוהו וכן על זה הדרך יהיה הענין תמיד: ישובו רשעים לשאולה יר' הנה אלה רשעים כפר נמצאו פעם אחרת בשאול והוא כאשר הרגו בידיהם את הרשעים האחרים ועתה יש בו עודשם והרפרש יהיה שבפעם הראשונה היו הם על השאול וההרוגים בתוך השאול ועתה הם ירדו למדור התחתון של השאול והוא אות'שאולה כרז"ל: כי לא לנצח וכו' יר' כי לא לנצח ישכח אביון ועל כן דורש דחים והוא האל ית' אותם זכר וחקות ענוים והוא שיסוריהן יהיו בידי שמים ולא בפעל כפיו של הרשע לא חאבד לעד

שיתה ה' מורה להם וגומר יר' תנה להם התער והחרב והם בעצמם יהיו החרבות למו: י לבה ה' תעמוד וגומר הנה במזמור הקודם המר ויהי ה' משגב לדך משגב לעתות בלרה וזהו עעם לסמיכות המזמור ויר' יהי רלון מלפניך שהעלים ממכו עהות בלרה : ולל יקשה פי'וה בעיניך כי כמו כן מצאתי פי' א' בזה הכסוק על זה הדרך וז"ל עם היות מטבע הרכבת אלה השפלים שימצא בהם השכוי תמיד מלד הפכיות פשוטיהם מטוב אל רע ולהפך כאומ' עת ללדת ועת למוח עת לשחוק ועת לבכות וכו' אמר כי השעה משחקת לו עד שעתי הצרה הנכונים לבא עליהסועל כל האדם האל ית' יעלימם מהסוהוא אומר תעלים לעחות בצרה והוא כאומר בעמל אכוש אינימו: או יר׳ תעלים אל העניים עהותי הצרה שלא ידעו אותכה ובכן לא יוכלו להשמר מהן מה שמקודם היות חמיד אצלם ושומרם ועתה אפילו זה לא עשית והוא ההזהרה מעתות הצרה עכ"ד - וכפי פי' המפרשים שאמרו שחסר מלת עיניך ויהיה כאילו אמר תעלים עיניך נוכל גם כן לומר שחםר מלת עמך ויהיה א"כ כפי מה שהקדמהי כאילו אמר תעלים שמך ויר' יהי רצון מלפניך ה שהעלים עמך לעחות בצרה ולא יארע להם רע כלל . או יר' לכוון אל מה שהלרה באה וחוזר' ובאה והוא אומ' לעתות בלרה שר"ל למה ה' תעמוד ברחיק וחעלים עיניך בכל עתות הלרה כי רבו עתותיה ' או יר' הלרה היא א' ופרטיה הסרבים ואין אתה ה' מושיע לכו אפי' מא' מהנה והוא אומ' לעתות ויר' לשום א'מעתות הצרה - או יהיה פירושו הענין בעלמו שפי' למעלה במה שחמר משגב לעתות בלרה י או יר' למה ה' חעמוד ברחוק ומעלים וגו'ר"ל שתנית אותם לבא עליכו בפעל ומקודם אתה ה' היית סתר לנו ואפי' צראיית שין לא הייכורואים אותה וגם אחרי בואה שנתפעללנו בראותנו אותה עם כל זה הינך מעביר אותה מעליכו ווים לעתוח בלרה שיר׳ לכוין אל העת אשר עדין לא היתה הצרה במליחות ואל העת אשר כבר באה אל המציאות בגאות רשע ידלקונו' יר' ע"ד מה ששמעתי בפסיק מתוקה שינת העובד אם מעט ואם הרבה יאכל והשבע לעשיר איננו מניח לו לישון שיר' לומ' כי מה שיחשוב העני בלבו השבע אשר הוא אל העשיר הוא הדבר אשר איננו מניח לו אל העני לישון כמוכן אמר דע"ה כי בראות העני התלהבות הרשע הנה בזה ידלק כוא וישרף עם אותו

אכן יחייא

תכני ה' וגו' בא לפרש הצעקת שנוים · כי כל אחד מהם היה קורא בקול גדול לאמר חנכי ה' נתרחם עלי למען חסדיך הרכים אף כי איני ראוי לכך י וראה עניי משוכאי ותהיה משגב לדכיי ועכיי . ותהיה מרוממי משערי מות . ומשגב לי בעתות בלרה . למען אספרה וגו' ב"ל למען אחרי הושעי אספרה כל תהלתך יוכאוחרו לעיל אספרה כל נפלאותיך יולחען בשערי בת ציון אגילה בישועבך וכאומרו שם אשמחה ואעללה בך ' עבעו גוים וגו' בא לפרש בתהלות שיספר והוא שטבעו הגוים מעם פלמתים בשחת עשו בעדי בחשבם כי יוכלו ליי וברשת מו שמכו ללכדני בו . כלכדה רגלם . ור"ל זו . כמו זה מורה בחלבע להורות כי כמדדו מדה כנגד מדה י כודע ה' זגו'י ד"ל וכודע בפרטות לכל י שהישועה הואת לישראל והמשפט הזה כנד פלשתים מה' היתה ולא מכח ישראל . מענין גולית הרשע והמחרף כי בפעל כפיו שהוא מרכו המכיפה בכפות ידיו אשר היה בוטח בה · בה בעלמה כוחש ונהרג ע"י דוד משיח ה' · מה שדבר נפלא וכורא כזה יהיה הגיון לכל שלא ישכח מפי הבאים סלה ולעולמים י וזהו אומרו הגיון פלה : ישובו רשטים וגו' אל תתחה בראותך שיפרחו הרשעים כחו טשב : ויציצו כל פועלי און כן זה יהיה לרע להם ולהשמידם עדי עד יווהו אומרו ישובו רשעים והם אותם אשר מעולם לא הכירו את ה" וכן ישובו אותם אשר הכירוהו ואח"כ שבחוהו ווהו אותרו כל גוים שכחי אלהים ולשון ישוב הוא כמו ואל עפר תשוב . כי לא וגו' ר"ל כי גבורתם על האביון והענוים כי לרחמי ה' עליהם לא לכנח ישכח האכיון אשר לעשוק אותם ולדכאם חכם לא יהיה לכצח וכן מקות העכוים לצאת משעבודם לא תאבד לעד כי המה יאבדו והאביון והעכוים קומה ה' וגו' הוא תפלה מהמורה קומה ה' תמיד לעורת ישראל למען שאל יעוז עוד אכוש ב"ל שאלה האומללים והאכושים . לא יעיזו פניהם עוד לכוא כגד ישראל . להיותם בשפטים בשפטים גדולים . על פניך . כ"ל בעבור פניך ההולכים בקרב . שיתה ה' וגו' : כ"ל נתשים יראה להם באוכן שידעו הגוים האלה . סיות המה בעולם הבא והפלה אכושית כי אכוש

שברם בגיהנם . כאשר הם אנושים בע"הו כאשר רמו באומרו אל יעוו אנוש : • לפה ה' תעמוד ונו' המומור הלו עשאו דוד כאשר בא להלחם עם גולית עם החמשה חלוקי אבנים מן הנחל - וכאומרו שם אתה בא אלי בחרב ובחנית וגומ' ואנכי בא אליך כשם ה' זכאות אלהי מערכות ישראל אשר חרפת . כי התקין עצמו לתפלה ולחלחמה יהכה כאשר נמשח דוד לחלך בקרן השמן . מכף חל עליו הענין אלהי וכאומרו ותללח רוח ה' את דוד מהיום ההוא והלאה י מה שקרה ההכך לשאול כי דוח ה' סרה מעמו יובעתתו תמיד בות רעה משכו " ולכן כאשר נאספו פלשתי' או למלחמה על שאול ועל עמו " והסכי' דוד ללחום פס גולית שר לבאס . חשש כי על כי אין אלהים בקרב ישראל בעבור חלכם שאול הכווף מחכו פל חטאתיו כן ימצא' רטות מחלתחת פלסתים ולא יוכלו להם יולכן התפלל אל אל באוחרו או ה' אב הרחמים למה תעמוד ברחוק כי סרת רוחך הקדום מעם שאול ועמו" כי אין ראוי שיהים בחו גדול לחטוא מכחך למחול ולהעכיר ראשון ראשון י ואף כי בשאר הוחנים תעמוד ברחוק לכובד החטא וריכוייו . למה תעלים עיכיך לעתות בצרה מישראל ואבי ראה גם ראה כי עמך בגאות רשע ובו' ר"ל ואם לא תעשה לחען עחך עשה למען קכחתך הגוי הגדול הזה ' ברשע הלו מבולית אשר חטא כננדך במחשבה ודבור ומעשה י וכנגד המעשה אמר בנאות הרשע הלו הסכים לדלוק העם עני מישראל ולהרדיפו מכוחה י וכאומרו שם וילא איש הבינים ממחכות פלשתים גלית שמו מגתי ולו ויהי רצון שהרשע הלו וכל עמו יתפשו במזימות במחשבות רעות שמשבו על ישראל ומורה באצבע הוא תפלה שימדוד האל להם מדה כנגד מדה : כאשר צוה בתורתו חליכו לעשות לרשעים : בכאומרו ועשיתם לו כאשר זמם :

בהתלהבות אשר לרשע באותה הגאוה . או יד' ידלק שני בגיהנס למה שבראותו גאות הרשע יחשוב כי ח"ו עוב ה' את הארן ויתפשו העניים במזמות זו חשבו . או יר'יתפשו העשיר הרשע שהעני במומות זו משבו שניהם כאחד כי כל א' משניהם חושב דלית דין ולית דייןם"ו בה' מלד ששרו ורשעיותיו ובחח' מלד דלותו ומלד רחותו עשרו וגמותו של העשיר הרשע יתפשו במומה זו חשבו י לתפשים הם העניים במומות שהרשעים חושבי עליהם : כי הלל רשע - מוסב על למה יי' חשמוד ברחוק כי עתה עשו הרשע מתהלל שמשיג כל תחות נפשו : ובוצע ברך נחן יי׳ והגזלן שבח חת טלמו להמר נחן יי׳ ושלום יהיה לו ברך כמו ברך לשון פעל ותדע שחילו היה שם דבר היה הטעם למעלה

באות הראשונה והיה נקוד פתח ווה נקוד קמן וטעמו למטה ברים וחל תחמה על ברך שלח אמר ברך שהרבה תיבות של רי"ם משמשות כך כנון חוב חרף יייולא נהמר חרף נאן כמוחרף וכן כל לשון ניחוץ כך פתר שהוא גבה רוח ומגביה וזוקף פכיו והפיו בנבהותו: ידרום : כל מזמותיו אומרות לו בל ידרוש הב"ה כל מה שחעש" כי חין משפט : חין הלהים י לית דין ולית דיין: יחילו ילליחו במסתר ודומה לו על כן לח יחיל טיבן בי דבשיי וים מפרפים יחילו כמו יחולו על בברת קש ראש יוהב: מרום משפטיך מכנדו : מסולקים ומרוהקים משפטי יסורין ופורענית שלך מכנדו שחיכם בחים עליו: כל לורריו יפיח בהם . בהפחת רוח הוא מפיח בהם והם כופלים לדור ודור אשר לא ברעי לח תבח עלי רעה לדורותי: ותוך: לשון מחשבה רעה הלכה בתוכו תשל : עיכיו לחלכה ילפוכו . עיניו של עשו

שליתה

עני יַתְפשׁוּבמומורת זוּחשבו: בֵּי־ לְמִיעָבָר: מִשוּל רָאִשְּתְבָח רַשִיעָא מִכּנִשְּיבִיה לַרָשְעעַל בּתְאַורת נַפְשׁוּ וּבצַעַ על רגרוג נפשיה דמכרה נכרא מייני בר הנאץ ייחודה: רשע בנכה אפו טלוסאמַרְחַק מִימְרָא רַיָי: רַשִּׁיעָא מוֹים בּרַיִירְרְשַׁאַין אֱלהִים בּל־מִוּמּוֹתִיוֹ : יהילו דָרָבְנִי בְּבָל־עַת מָרַוֹם בִישְּפָטִיךְ ה מכחס : רשע כגובה הפו כנגדו כל־צורביו יַפִּית בַהַם: אַמֶר בֶלְבּוֹ בָּל־אָמָוֹט לְדַר וַדר אַשֶׁר עידן רחיקין דינך מן קבל ה בבל ליני בימלי לא־בָרָע: אָלָהִיפִּיהוֹ מְבֹּלְא וּפִרְפִוֹרוֹנָוֹתְחְרָ מַעִיקוייִזְעוֹף בהון: ייפר בַרְבָבִיהֹלָא יֹי יִיכֹּר בַרְבָבִיהֹלָא יִיפֹר בַּרְבָבִיהֹלָא חַצַרִים בָּמָסְתַּרִים יַהַרֹג נַקָי עִינַיוּ פומיה מְבֵי נִיבְגַ וְרִמִיוּתָא הְחוֹרת נִיינֹ׳ לְחֵילְבָה יִצְפְנוּ: יָאֱרֹב בַּמִּבְּמָרוּ בְּתִּירֹה בסכה יאהרבלחשוף עני יחשף עני

> י׳וי"א כגובה ב' וסי' כגבה ארזי' : כגבה אפו בל ידרש : דרכו ה' חס'י' בקריא' וסי' יחילו דרכו בכל עתי הן אלה משוש דרכו לתת לאיש כדרכו וכפרי מעלליו ייהי דוד בכל דרכו משכיל ולא הלכו בניובדרכו: במסתרים ג' דגשים וסי' אם יסתר איש במסתרים ' במסתרים יהרג נקי ' לירות במסתרי תם יוסי׳ בלשון תרגום גברא קטיל שלימא :

לישראל שהם חילך יארובו . לחלכה עליך יעוב חלכה שניהם במסורת כ"ה מלין המשמשין במקום ד' כגון ובכה ובעמך חבוכה תכנריכה ככל חשר לויתי חתפה הנלבות עמכה לימדנו המסורת שחלכה כמו חילך חיל שלך ומנחם פחר חותם לחלכה ילפוכו וכן יעזב חלכה כמו ונפל בעלמיו חלכחים ענין נמוכים ומרודים וכה יסוד במלה:

כי - אחר רבי משה כי חחח אשר והטעם אשר יהלל רשע בתבור השיגו חאות נפשו והבולע חשר הוא מברך השם הוא מכחלו ויהי ברך כמו ברך נבות חלהי' ומלך ברך אלהים ומות או פיי ברך דורון ומכחה והוא שם כמו והדבר אין בהם וכמוהו וברך ולח אשיבנה וחיננו נכון כי וברך פעל עבר וכחילו כחוב וברך ברכה ולח אשיבנה

ולפי דעתי כי הלל רשע הנוכר עַניָאיחַאַחַרוןכּנכַלוּחָא רְנַןרי חָשְׁבוּ למעלה רשע אחר אשר התאוה ויברך הכולע אשר נחן השם והכה ברך כמו הלל: רשע " סמך הגובה אל האף בעבור שחין בפנים גובה ממנו וחין בְגםוּת רוֹחֵיה לָא יִתְבַּע אֱלָהָא וְיִיפֵּר ספק כי הגבהות בלב הוא רק דבר על הגלוי: כל ידרום בְּלִיבִיה דְלָא גּלְיִין ְקְדֶם יְיָ כּוּלְחוֹן כלתו ויחסר בית ממלח כל מַחַישַבתוי: פַּצְלְחִין אוֹרְחָהֵיה כְּכָל מזמותיו: יחילו: אמר רבי משה הכהן כי פי' דרכיו חפליו כמו לב אדם יחשב דרכו וטינם יחילו יבוחו כמו יחול על רחם יוחב אָזוע מָדֵר לְדַר מִלְמֶעְבָּר בִּישׁ: לומִין והטעם כייביאולו ויתכנוי לו לרכיו כחפלו או יהיו דרכי אלהים וטעם יחילו שהיה ראוי קישָנְ ה בֵיאוּת וּשְׁקַר: יְתִיב בְּכְּמֵנֵי שיפחידוהו מגזרת חיל והנכין יַבַרָתַיָּא בְּטוּמָרֵיָא יִקְטוֹל זַבָּאָה עִינוֹי בעיכי כי יחילו פעל יולה מגזרת למיסְבֵינַיָּא יִטְשוּן: יִבְמוּן בְּטוּמְרֵיָּא הֵיךְ אַרְיָא בְּמַמְלָלֵיה יִכְמוּן לְמִיחְפַּס עַנִיָּא חיל כיולדה והפועל חסר כמו לא תרלח ודרכיו שב אל הרשע יַתפַשׁ עניָא כי דרכיו יפחידו המשכיל בעבו' שיכליחו וחלת מרום כמו אחה מרום לעולם ייי והוא השם והטיצ' אתה מרום סרו משפטיך מכגדו וטע' יפיח בהם כמו אכשי

> לא ברעי אשר לא אראה כמו ואל אראה ברעתי : אלה י וחוך י לאות על מחשבה רע בחוך לבו בסהר כדרך קרבס הוות והוח מרחה שלום וטוב על כן חחריו במסתרים: ישב כל חירב יושב במקום שאין שם ישוב וזה אורב בישוב: לחלכה יש חומרים כי הכ"ף לככח השם ויש להשיב עליהם על חסרון הי"וד כי בית וזית ולילה כחשר יסמכו לת יסור היו"ד והכה בחלכאים מחלוקה יש בין כתיב לקרי אם היא מלה אחת חושתים ופירוש כאים כמו נכאים על משקל דוים ורבים ומדקדק גדול אמר כי חלכאים מלה אחת

לצון יפיחו קריה: ממר : משר

והיא מהפעלים הרבעים ומלת לחלכה כמוה והה"ח תחת אל"ף י ויחמ' הגאון כי נ"ון ילפנו נוסף וטעמו ילפו והעד שיניו כמו עיניו בגוים חלפנה והנכין בעיני שהיא ילפנו לנפשות 'והטעם כי עיניו יבקשו מקום לפון ונסתר: יארב י חמר רבי משה כי בסוכו כמו בסוכתו וככה אצל פנה כמו פנתה: לחם ף י כמו וחטפתם לכם :

אבן יחייא

כי הלל רשע וגו' וככנד הדבור אמר כי הלל רשע י ב"ל ראה ה' והבישה וקכא קכאת' על הרשע הלו שמתהלל על תאות - כפשו שתמיד יולאה אל היש י ולכן איכו מסתפק בהברחי ותדיד הוא בוצע בצע" ומברך ומכאץ ה'י כי יהיה ברך י כמו ברך אלהים ומית באיוב י וכאומרו סם ניאמר הפלשתי אני חרפתי את מערכות ישראל היום הזה וגו ויאמר הפלשתי אל דוד לכה אלי ואתכה את בשרך לעוף השמים ולבהמת הארץ" וככבד התחשבה אתר רשע בגובה אפו וגוחד ר"ל הרשע הלו העושה רע והמדבר תועה לא ידרוש לדעת גובה האף והחימ מהגבוה מעל גבוה שוחד לחכאציו - ולכן לא ידעהו ולא ידא חיוכו - והכה שיבת בלתי דורשו ידיעה כואת היא להיות כי כל מזימותיו הם להאמין ולהבא ראיות על כי אין אלהים שופע ואין רואה ואין יודפ ואים הישר בעיכיו יעשה ' יחילו דרכיו וגו' ר"ל ולכן במעשה דרכיו מהפלשתי הרשע הלו אשר בכל עת הוא עולה לחרף את מערכות ישראל מעמידם תמיד בפחד וחיל כיולדה ' וכאוחרו שם והנה אים הבינים עולה וידבר כדברים האלה זגו' וכל איש ישרא כראותם את האיש וימוסו מסריו ויראו מחמו ' ויען כי משפטיך הרעים אשר ראוים לחול עליו ' הם מרום ולא ירדו עליו ' והם מכבדו ולא כבדו להדע לו . לכן יפיח כהם בכל צורריו ואויביו מישראל וילעיב עליהם כדרך המבזה למבירו שיפית רות בפה אחריו להראות כי הוא חשוב בעיניו כרות ההוא הכבר' ממכו וכאומרו שם ויבט הפלשתי ויראה את דוד ויבוהו י ויאמר הפלשתי אל דוד הכיב אככי כי אתה בא-אלי במקלות ויקלל הפלשתי את דודי בנור מן קללכי קללה כמרצת שהוא לשון ביווי אחר בלבו זבו' ר"ל ולכן בחחשבה שאחר בלבו ובחחשבתו שבהיות כי לית דין ולית דיין . בל אמוט ולא אשור את עלמי תמיד לדור ודור אשר לא אפעל ברע . ובתרגומו ולעג וקלם . יימר בלבכיה לא אזוע מדר לדר מלמעבד בים · אלה פיהו וגו' ים לומר ולכן בדבור · פיהו תחיד חלא חאלות ושבועות לחטן יאחיכובה יומדמות הם בתוך לבו . כי לא ישכים מחשבות לבו שם אלת פיהו : והכה ותוך הוא ביי ז במקום בי"ת כי אותיות בו מף מתחלפות : ותחת לשופי החדבר גדולות בכולה מדברי ככוחים : שמל ואון : שחל כמו מעל והוא למעל באשר אתר החדבר גדולות בכולה מדברי ככוחים : ולבלתי הקים את דברו ואון שהוא למשות חמם אליו ואון י וכאשר ראיכו בשפתי חלקות מהפלשתי באומרו למה תצאו לערוך חלחמה וגו' ברו לכם אים וירד אלי אם יוכל להלחם אתר והכני והיימ לכם לעבדים ואם ההפך ועבדתם אותנו ובחלקת שפתיו הקדים הנלחון לישרא בתכחי זה להראות להם לבו הככון ופיו הכשילו ' ישב בחארב וגו' להיות כי האיכושי יהיה על ג' פנים כפי הומ ונכסיו . כי יהיה טשיר גדול ואדון וטומד על תילו בחלריו וטירותיו . או יהיה בכוני ואים הביכים אשר יהיה לו די סיפוקו או יהיה עני ודל אשר די מחשורו יחסר לו לכן ביאר המתפלל כי הרשע ברשעתו בולע שלשתם י וכנגד העשיר היכול על כל י אמר ישב במארב חצרים . כי להיות שאחר אליו ללחום בו לחוקתו . יארוב לו בחצרו ובביתו לחען הכותו בפעם כפעם בהיותו עומד בטת · וכנגד הביכוני אמר במסתרים יהרוג הנקי אשד אינו עשיר ולא עני אבל הוא נקי . כי לא יחטא מפני גאות טושרו וגם לא מפני עניותו . וכנגד העני אחד פיניו לחילכה יצפוכו . שר"ל בעיכיו יצפון הדלים והאביונים ולעיני השמש . כי לעניותם וחילשתם לא יצטרך לישע לארוב להם י ולא להמתינם במסתרים י ור"ל ביצפורו שיקברם חיים בשאול י יארוב במסתור ונו' טוד חזר לבאר שנית בליעתו לשלשתם יוכפגד העשיר אחר יארוב במסתר לעשיר העומד בטח בחלרו כאריה העומד בסורו - וכנגד הבינוני אמר יארוב ג"כ במסתר לחטיף ענר שהוא הביכוני הנקי ולדיק ועניו ונכא רוח י וכנגד העני אחד יחטוף עני בחושכו ברשתו ב כאשר הוא דבר נקל לצייד הצד העופות במושכו חוט הרשת אליו שהיא תנועה קלה . ככה הוא כקל לרשע לבלע את העכי לעכיותו וחולשתו" ידנה

תהילת ה' תורת חסד

בי הלל וגו'יר'זה הרשע אשר בגאותו ידלק העכי הלל לרשע אחר כמוהו לא מצד פעל רשעיותיו רק על הקנין הרע חשר לו לוה הרשע המהולל ממני והוא אומר על תאות נפשו י או יר' על תאות נפשו של המהלל ויהוא להיותו תמיד ברשע וכן הוא חומד ומברך חמיד למי שכאץ את ה' וה וז ובולע ברך כהן ה' זו ובמדרש תנחומה פ' נשח הו"ל וכי משוה פנים יש לפניו והכתיב חשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד אלה את' הב"ה ישרא נושאי'לי פנים ואני נושא להם פנים אני כתבתי בתורתי מכלת ושבעת וברכת ואדם יושב הוא ובכיו וב.י ביתו ואין לפניהם כדי לשבוע והם כוש הים לי פנים ומברכין ומדקדקין לברך על כזית ועל כבילה לפיכך ישה ה'פניו אליך וכו' ע"כ: והפשר לותר שרלו באומרם והדם יושב הוא ובניו וכו' לומר כי האיש הישראלי יושב הוא ובניו ובני ביתו וכלם הם סמוכים על שולחנו והין לפניהם כשיושבים לאכול כדי לשבוע והדבר הוא כי בבוא החדם לחכול לח תשבע עיכו חם לח ישימו לפניו הרבה מחד ומה גם ברחיתי לפניו בניו ובני ביתו אשר הוא אותב אותם כנפשו החרי היוחם כלם נשענים יסתוכים על שלחנו ובראותו כי אין לפני**ה'** כדי לשבוע חין ספק שיצטער הרבה מאד וכל מה שרור לפניו אינו כלום בעיניו ועכ"ו הם מביטי אל יוצרם ומובטחים בו שישלח את ברכתו באותה האכיל' ויאכלו וישבעו ויותירו ולזה הם מברכין ברכה רחשונה והוא ברכת המוציא הנסמכת אל ברכת נעילת ידים בלב שמח ואין כ"ל שמברכין ג"כ אחר האכילה מחחר שנהגו מחוחה היכילה ולא די זה אלא שהם מדקדקים תמיד בכל אופן שיהית על כזית ועל כביצה לברך בין לפני הרכילה ובין אחר האכילה וא"כ ראוי הוא שאשא להם פנים : זכפי זה רצה באומר ובוצע ברך וגומר לומר כי הרשע הוא שמח ובצד מה מהלל את ה' במה שרוחה לפניו תחות נפשו הבהמית לחכול לשבעה הוח ובניו ובני ביתו שיהיו לפי החמת תחות נפשו ועכ 'ז הוא מכאץ את ה' בין בהיותו בולע את הלחם ובין בהיותו מברך אחר האכילה והוא במה שאינו מברך כא ברכת המוציא ולא ברכת המזון כמו שראוי עם היותו חייב על כלם באופן שהענין הלוה הוא אללו מן הקלה אל הקלה ממה שנשתבחו בו עדת ישראל שהפילו שאין לפניהם כדי לשבוע הם מברכין ברכת המוציא ואחר האכילה ג"כ מברכין ברכת המזון ישדקדקי' לברך תמיד אפי' על כזית ועל כבילה כאמור . או יר' לומר שהלל רשע על חאות נפשו כשהוא יופב לבדו ואין עמו לא בניו ולא בני ביתו הסמוכים עליו באופן שיש לפניו כדי לשבע'ועכ"ז הוא מכהץ את ה' בין בהיותו בוצע הלחס והוא שאיכו מברך ברכת במוליא באתור וכמו כן איכו מברך אחר האכילה ועושה כל זה להפך האיש הישראלי היושב הוא ובכיו ובני בוחו ואין לפניה'כדי לשבוע ומברכין וכו׳ - או יר׳ באומ׳ ובולע ברך נאן ה׳ כי הרשע הזה הלל לרשע אחר וכמוכן הלל למי שהוח כוצע ברך נחןה׳ והוח כלעם הרשע שנבוחו לברך חת ישו לח ברך חוחם כי חם ג'ברכות ובול מהם הד' וכמו שהו"ל במדרש תנחימה פ' ווחת הברכה ו"ל ווחת הברכה תוספת על הברכות שברך בלעם את ישרהל שהיה רחוי לברכן ז' ברכו' כנגד ז' מזבחות ולא ברכן הלא ג'שנה'והנה ברכת ברך זה ג' פעמים ח"ל הב"ה רשע התה עינך לרה לברכן וכו' והוא הומר פה ובילע ברך כחזה׳ ויר׳ לומר שקודם שברך גכב שהפי׳ הד׳ מהו׳ לח המר כי הם הג׳ בלבדי ותצחתי כתוב אומר ובולע ברך יר'והגזלן ברך וכלק את ה'ואומ'ברך יר'יכפור והוא ע"ד ברך אלי"ם ומות ע"כ: רשע כגובה הפויר' ברשעים הם מלחים חרטות תמיד ומה שילכדנו לרשע שלח ידרוש ויתחרט

על רשעיותיו הוא גובה אפו כי חלד גובה אפו מושב בלבו כי אין אלי"ם שופטים בארן: יתילו דרכיויר'ועוד לו רעה גדולה לרשע הנו' כי ממה שירחה בעיניושיחילו ויצליחו דרכיו בכל עת הוא מסמה את עינו ורעיוניו וכן במה שהוא רואה ג"כ כי בכל עת מרום משפטיך מנגדו וכל לורריו יפיח בהם לח ידרום ויפשפש במעשיו וכו': אמר בלכו כל חמוט וגו'יר' והטוביות הזה שלא המיט ימשך לדור ודור הכהים אחרי ואומר אשר לא ברע יר׳ אין כונתי להכעים כי זה הוא דבר רע הרב'תחד רק מעשיו הם לתחבון כי זה חינו כ"כ דבר רע והו' ע"ד לח יבוזו לגנב כי יבכוב לחלח נפשו כי ירעב: או יר׳ לה אמוט בכל דור ודור אשר לה יהיו ברע'כי גם חני לה אחיה בדבר רע כלל כמו שהם אינם ברעה כלל: אה פיהומלח יר'ולכן הוא נשבע חמיד כי אין כונחו לרעה ומרמו 'ותוך ועמל וחון תחת לשונו: ישב במחרב וגו' יר' הוח יושב במחרב חלרים ובמסתרים יהרוג הקי ולא בפרהסיא ומסכן את נפשו בוה עם היותו יודע כי אם במחתרת ימלא והוכה ומת יהו ובל כוכהו בהורגו את הנקי חיכנה בכונה מכוונת להרוג את הנקי כי אם שעיכיו לחילכה יצפונו זכב בייל העני ילפוכו ולא להורגי: יארוב וגו' יחטוף עני במשכו וגו'יר'אם יארוב למטוף עני ר"ל לחיל העני ילפוכו ולא להורגי:

ה"ל נחיב העל ברוב השל שמן כדרך הליידים שלדם ברשתם מה שחיב' רוצים בו וכמו כן החים היה יתפום חת העבי הגב גררח של העשיר י חו ה'הנה זה החים לח היתה כונתו כלל חל העבי וחפ" איכו כי חם בחשבו כל הדר של יורגש הדבר ע"י העני הנחפל אחרי השיירא יחשוף ג"כ את העני והוא אות'יחשוף עני בחשכו ברשתו והוא ע"ד מה שפי'הר"י ן שועיב בפסוק להפיל עני ואביון לעבוח

יתששי בתוחות זו חשכו חף על עי שלח תשנישם בשולם הום שתם ירנה שתשכב של ידם בחותות מחשבו לכטל מישרחל תורה ומכוות: כיהלל רשם של תחות נפשר : כי חתנם הוח מהלל חותם הרשעי שתשיני תחות נפשם כנלוי עריות וכשתיכות דתים: וכילת כרן · ומכרך חת המשיג כנע פתוקות, כחן מכוה : בל ידרום חיכו חתץ לדרום ילחקו חם שקר כחלו חבותיו מה כי חין חלהים מותותיו חף של שי דרביו בכל מת י הנה דרכיו ימילו יוזרידו חת שרידי עתך בכל פת: מרום משתטין שנגדו ואתה שרום לשולם פרחיק פונדו כל פשפטיך וכן: כל נורריו רחוקים מנגדווהוח ישיח כהם" נותן פח ללכדם: חתר כלכו כל מפום לדור ודורי בכל דור פדור . חשר לחברם חשר לח יהיה בחותו הרש שיכוחחו בחתרית היתים כוח חותר שלח יתוט לעילם: תחת לשונו" גם כשידנה שלים ים תחת חותו הדכור פתלי תרפה קזה להנין: וחון" תחונת חתם כחותם התרתה ישב כמחרב חגרים בתנריהם וכסירותם יושכי בתחרב עלילות דברים לכנוע כנע: במסתרים של סתננלות: יהרוג נקי חם לחיתן כפר כשווי לחילכה לעניי פעם : ינפונו לפנח שלילות לנזול: יסרוכ בתסתר ע"י נכלי דתות: לחטיף עני . לבזול עם שני ונכה דוח שהוח ישרחל ילבפוף יחשיף ניבוול פפנו כחופן שכום

מנחת ערב

למה ה'חעמוד ברחוק היינו כגלוישהיא נקר וחוק וכלסי שחו"ל כל חקום שגלו ישרחל שכינה עמהם וו"ם לחה ה' תשחוד ברחוק הוא ח"ל שלח וככודך שחיבלים וחסיזיר ากก่ לעזית :צרה וזמר עחית הח כי בהחשך נרח הגלות ים מחום שתכניזים מליהם ביו זר והם עתות הנדה עומה שתגלות עומה י מו יחתר זה עיד עורה למה חישן וכוי לפי כשהחותו׳ רוחין בישרא כ"כ ומן בגלוח הם קורוף חוחנו עמח דהדר מיח חמיה מיכייהו וכתרמק ממכו ע"ב חחר לחה הי חעמוד ולח חעוור חיתנו כחי שעותד ברחיק ווה ע"י שחעלים ליבות כמז יבחות וומנים חל זי עברו ועדין חנו בנרה . חו יחיר כיהנה ידענו כי לשכיב ה' שלח יהוי שחו ית' סלם כד׳ חותיותיו כתוכות יחד עד ינקם מעחלק י והנה דוד בהחילו להחסלל מל צרות ישר ול ובחילתן מחחיל וחומר בכבוד שמים וחמר לי צר על דבר כבוד שמך ובו חכי מתחיל וחומר למה ה'תעמוד האל שם יו ד' הנדול חעמוד ברחיק ועי"כ גם חוו לח כופצנו כי תעלים לעחות בנרה ער עת הן ולפי שים כמה עת הן בדחיו כווהר אית קן נאים הן וכן הוח לשון הנוזרא כלו כל הקונין נחין הדבר תלוי שח בחשוב׳ וע"כ לעחית: ולפי שוה המוחור רחשו ושופו חורים בחנבע כיעל הגליות ידכר ע"ב חיכו חתחילו כדוך כל יתר ווזווורים כשום תוחר זכי נויירה כעין שיר או מומור אי למ לח וכיילא · באופן שיוויה בי עויכו עומד כענין םיף ויווור הקודם שהוח על החלביות אות שנחלק חימור בסני ינוחו להיוח ני לא כאחר לו ברוח הקודם יום קקורם ופינס אזר י ו"א יין ס רפינס וו זו לפי שוה המוחור כחחר בחותו כלי שיר עלמו של בחות כנישיר עמה התומור הקודם וגם בחוך לו אמרו ברהיק ע"כ בחה ולא בי החתותי ואל תשיבני בחיצת כחה מחורים מכוב כלי פיר חחד וכל חי בתחולה בפני ינציו שחני החם דלח נפני ינכזר שוני החם דכון נחתרו בותן חחד נינכוחה חחת כתו זה החותר, וכח"ם בנינן כ ף הקודם לפתחלת זה החותור יוב"ם לחה בי חעמור ברחור זמ"ה ויהי כחשר קרח ולח שמעו חיר יוחנן שלם שנים וחחלה היחה うかける

לו דיעה כדרך חיכה ידע חל

בל ראה י הטעם כפול כמשפט:

קומה : נשיחת היד להרחות

הכח י אל תשכחי כינד שכח

אל: פלמה י לשון תימה כמו

בתכמתך כי אתה תבים בלי

ספק העמל והכעם שיעש'הרשע

כי בידך לתח לו גמול בכל עת

שחרלה: עליך יעזוב חלכה :

כמו לחלכה זה הכעם כי רחה

שפעמים רבות עזרת היחום

שחין לו עוזר ור'יהודה בן בלעם

אחר בעבור כי חביט העחל

והכעם אתה כוחן לו כל חפלו

על כן יעזוב הדל לסמוך והנה

סיף הפסוק יכזיבנו: שבור :

תי"ו תדרוש לנכח השם לו היייג

כבן חדם שהוח דורש לח היית

מולא הרשע כי יאבד ויש אומדי"

כי התי"ו סימן הזרוע כי תבקש

הזרוע להרע ולא חמלא על דרך

תמצה ידך יו' אז יתברר כי השם

הוא מלך לכדו והעד אבדו גיים

מהרלו: תחות : לבס שמעת

לפני שידברו על דרך כי אין

מלה בלשוני וכל תאות' שחכין

לכם והטע לעורם וח"יו מקשיב

אוכך סימן לשון כקבה וזה הוא

הטעם כפול: לשפוע לקחת

משפם יחום ודך ומלח ערץ חל

חערכו כמו אל חיראו ועריץ

למה חראיכי און: רחיתה

ידכה ישוח במשה כדכה ושח עינים : וכפל בעצומיני ונעינם רוע נורותיו יעול : מילכמים חיל של ככמי׳ וטניי הדעת ' שיפלו ויחבדו מוז"י עולם ומחיי שעה: אתר בלבו אות, חילכחים שכח חל ברית מבות שכבר תמה זכיתם הסתיר תכיו מנרו ישרחל הף על פישעם הפן זה בפנרים: כל רחם לננח יווכני נסשנחר נם חו לח בחר בסלכוח חבל לחיום ופן: קופם כ' חל משכח פנוים: בחבות שהיו סכוי חרץ כחמרו וחנכי שכר וחפר: על פה נחן וחוף הרשע וחער שלח תדרום כי אמנם: ראית כיאתה עשל וכעם תבים ידעת שתרחה פעל וכשם שאת רשעי ארף: לתת בידן: נתתך למד' הבחירה שהיתה בידן י ווה כי ידעת כי ינר לב החדם רם: פליך ישווב הילך ' ירנה שום פרשע ישווב עליך חת חילר ועפר ולח ידחם משליך בנזרותיו כי חמנם לשענר: יתום זה העם היתום שנלה פעל שלחן אביו: התה היית עוזר 'עתם נס כן: שבור זרום רשע ורע י לשמים ולבריות וחז תדרום רשטו של חילך ומסך: בל תמנח בלח יחטח מוד: ה׳ מלך' אתבהמלך שולם ושד במופן: שימכדו בוים י הופות מע"ה: פחרבו לעד ַ תחות ענוים שמעת ' שמעת וכי נת תחות ענוי

מנחת ערב

כל הרעה:

שתך חף פל פי פחינם יודפים להתפלל: תכין

לכם שידעו להתפלל בכם

וכום: תקשיב חונך לשפום

יתום ודך מכף זה ברשע :

בני סיף עוד לערוץ חנום

מן החרץ. על הסך ותיכול

שכינה עומת בנור הזחים ומכרות דרטו ה' במחצחו ולח היו מכניחין ככל כדרכתי ללח שחלו ובוי שובו בנים שונבים ולח היו מבקשים לשוב חמר הקב"ה חלך וחשובה חל מחומי כיון פנחברו לחלכות שנחשלו לחיות התחילו לועקים למה ה' תעמוד ברחוק איל הקניה כשבתשתי לא נקשתם עתה שחתם מבקשים ממני וחיני סומע לכם מדה כנגי מדה לכך נאתר ויהי כאשר קרא ולה שחעו שחה עד עולם חם ושלו׳ עד עדן הידנין ופלג עידן: בנאות רשע ידלק עני זה לוט בכחמם עם אנשי סדום יתפשו מומוח זו חשבו אלו הפנטים י יוכה ישות א"ר יצחק ודנה נתיב שחין הרשעים מודווגים אלא לנני אדם כמוחן : רחית כי חחה עמל וכעם תבים ראו שיניך שעשו הרשע בח והחריב חח מקדשך ושנה חת ישוחל ביולריו ומבלה חוחם מחרלם י ליות בידך וחת: הית מברה שכינחך ורוח הקדם על וצתק וחומר לו משמני החרך

יהיה מושבך: למכנת

ידכה · ככה דרך האריה בהכספו לטרוף שלא יהי כודע או ידלג על טרפו : בעצומיוי ידיו ורגליו שיש לבם כח עלום ונכון הוח כחשר מלאכו יגרם ישבר גרם והוח מהבנין הכבד ומלאנו ככה מהקל לא גרמו לבקר הנה יהיה עלם והאחרון עלמו מהכבד גם יהי'מהקל והנה יהיה פעם בעלומיו השוברי העלמי וחלכחים פירשחיו: אמר מודה הרשע ששם אל רק אין

> ינים בַּמִינָרֵיה בִּמְצַרְתֵּיה: יִדְכָּדְרְוֹיְשׁוּחַ בַּעֲצוֹמִיוֹ חֵלְבָּאִים: אָמַרְבְּלְבּוֹשֶׁבֵח מְּנֹמִיּ וְיִפּוֹל בִּתְקוֹף כְּטְנוֹיְעַנְיֵי: יִימֵר אֵל הַסְהֵיר פַנְיוֹבָּל־רָאָה לָנָצָח: מֹנֹיִמִים בְּלְבְּנִצְח: מֹנֹיִמִים בְּלְבְּנִיה אִתְנְשִי אֱלְהָא טְמֵר אַפּוֹי לְא קוֹמָה יְהנָה אֱל נִשָּׁאַיָרֶ הְאַל־תִשְׁבַּח בּיַהַ חֲמֵילְעַלְמִין: קום יְיַקִּיִים שְבוּעַת יְרֶךְ עַנִיים: עַל־מָה ינִאָץ רָשָע אֶלהִים בּנייִם לְאַהַנְשֵׁיעינְוְוֹהָנֵי: כְּטוּל כָּה רָחִיק אָמֶר בְּלָבוֹ לָאֵ תִּדְרָשׁ: בְּאָתָה בִּיר נִימּי עָא אֱלְתָא יֵימֵר בְּלִבְּבֵיה לָא אַתָּה יעַפֶּלְוַבְּעָם יהַבִּים לָתֵת בָּוַרְ ניעישים החְבְּעי: גְּיִי קַדְטָרְ סְטוּל דְאַנִתְּ אָלֵיך יַעוֹב חֵלֵבֶה יָתוֹם אָהָה הִייֹת י ליאורת ורְגִיז עַל רַשִּׁיעָיה הַסְעַר טוּ עוֹזוֹר: שֶׁבֹר זְרָוֹעַרָשֶׁעָוֹרָע תִּדְרוֹשׁ־ צִּינֹלְשִׁי אַסְתַּבַל לְטִישְׁלַם אַגָּרָאטָב לְצַרִיקִיָא רְשַּׂעוֹ בַלֹּ־תִּמָצֵא: יִהוָּה מֻלֶּהְ עוֹלָם בֹּיבוֹ בִירְוּ עַלָּךְ יְסוֹבְרוּן עֲנִיָּיְרְ יִבִּם אַנְתְּ הַנֵית סָעִיר: תִּבַר אָרְרַעֵיהוֹן דְרַשִּׁיעִי וּבִישֵׁי יִתְבַּעוּן רִשְעַתְהוֹן לָאיִשְׂכְּחוּן: יַ מָלִיךְ לְעַלְמֵי עַלְמֵיָ אַלְמֵיָ אַ אָבָרוּ עַמְמֵי לְשָׁפִּט יָר־תוֹם " מַאַרִעִיה: רִינִתָא עִינַוותַנִי שָׁכִיעַ ָבָרֶפֶרְיָיַתַּתְּקִיןלִכְרוֹןתַּצְלֵיאוּרְנָרָ לְמִירַן יִתְםוַעֲנָיָא לָאיוֹסִיף עוֹד תוב

ָבְנִי טְטֵא לְאִיתְבְּּרָא כִּוֹ, כְּדָם רַשִּיעִי אַרְעָא:

נשא חד מן י"ב זוגין בקריא' מן כ"ב חד כתיב א' בסוף תיביתא וחד כתיב ה' וסי' נשא קומה יי' אל נשא ידידי נסה רבי' אומרים מי יראנו טוב כמשא וכנניהו שר הלוים במסה לא תנסו את יי' אלהיכם י סלא ויקומו עבריו ויקשרו : סלה כל אבירי אדני בקרבי : רפא ויצעק משה אל יי' לאמר : רפה שבריה כי מטה : ירושא בן עשרים וחמש שנה דמלכים : ירושה בן עשרים וחמש שנה יותם דרברי הימים הוא כי לשלג יאמר הוא ארץ: הוה יעברוך עמים וישתחוו לך: וזיזא כן שפעי כן אלון: וזיזה ויהי יחת הראש ושנא את כגדי כלאו דמלכים י ושנה את בנדי כלאו דירמיה יפא ואמר עד פא תבא ולא תוסיף יופה ויקומו האנשים וילכו ויצו יוהרא ויער אלהי ישראל את רוח פול י והרה הנה יחכל אין והרה עמל' והפלא יי' בין מקנה ישראל ' והפלה,יי' את מכתך ואת מכות זרעך ' רכסא צרור הכסף לקת בידו : בכסה תקעו בחדש שופר בכסה : חרבונא ביים השביעי כטוב לב המלך : חרבונה ויאמר חרבונה אחד מן הסרסים:

תאות

למנצח

כמו כורא והכה לערוץ אכוש לירח אנוש כי מלאנו מלת יראה במ"ם כמו יראו מיי ובלא מ"ם כמו יראוך עם שמש או תהיה מלת מן הארץ מושכת אחורנית כמו אדם פטדה וברקת :

תהילת ה' תורת חסד

ישרי דרך: או יר' כ"כ רבו המצאותיו עד שאינו רולה לחטיף עשיר כי אם לחטוף עני כדי שאם באוליימלאוהו השומרים בעיר יענה ויאמר הנה אם כונתו היתה לחטיף שום חדם הייתי יולא לחטוף עשיר ולא עכי כי מה הכהה ים לי ממכו אלא ודאי שאיכו לדיק וכו': ירבה ישוח ובו' יר' כי הרשע הלזה אילו היה יולא לפרשת דרכים ללסטם את הבריות אז בודאי לא היה עושה את עלמו פסחרק היה עופה לת מעשיו הרעים ביד רמה אך מפני יראחו יהרה לו שידכה ישוח ויעשה את עצמו כפסח כדי שיעול בעצומיו חיל והון כאים הדלים ולא חיל העשירים וכוכתו הוא לציד את המחזרים בעיירות ואת הרוכלים אשר אין אתם כי אם מעט מצער שוה כסף ובזה רולה יותר ממה שירצה בחיל והון העשירים לפי שבזה אינו מסכן את עלמו כ"כ כאשר היה מסכן אילו היה יוצא לפרשת דרכים ללסטם את העשירים . או יר' לומר כי הרשע הזה חושב המצאה עובה לפי מחשבתו והוא שאומר בלבו כי אם הוא יצא ללסטם את העשירים לא ימצא ללסטם כי אם פעם א' בחדש או בעשור וגם את זה בסכנה גדולה וברוב הפעמים יודע הדבר ולכן אינכו רולה ללסטם כי אם אל העני ולסבה זו יארוב לחטוף עני לפי שבכל יום ויום יוכל ללסטם עני א' ולא יודע הדבר אפילו ללסטים אחר כמוהו וזה יהיה סבה שיעשר חילו הרבה והוא הוחר ונפל בעצומיו חיל כאים שיר'לות'כי סבת העצומיו ורומו יהיה חיל כהים אשר הוא צד בכל יום ויום מה שלה היה יכול לעשות אם היה יוצא ללסטם את העשיר: אמר בלבווגו'פהרצה לתת טעם למה שהרשע בגובה אפו בל ידרוש והענין הוא כי אמר בלבו שכח אל מאחר שאני רואה כי הסחיר פניו מכל מה שאבי מהרהר בלבי וא"כ בל ראה לכלח שום א'מעוכותיובל יפקוד על הטאתי לשלם לי כפעלי וכו': קומה ה'אל כשא ידך יר'אל"ל ימינך רק אפי'בידך השמאלית כב יכול די לי ובזה תעשה פמי חשד בדול כי לח השכח לעקת הענוים אשר בסבת ענותנותם אינם לועקים חליך: על מה כחץ וגומר יר' על מה גאץ רשע במעשיו הרעים אל האלי"ם ואומר בלבו כי לא תדרום ותפקוד במעשיו אם עושה רע או עוב במה שהוא ללסעם את העניים והרג כמה וכמה נקיים: ראית וגומר יר' אתה ה' ראית הכל כי מעולם אתה מביע את העמל ואת האון אשר יש להם לרשעים וכמו כן אתה מביע אל הכעם אשר יש לאלה על חלה שהורגים אלו לאלו והכל הוא כדילתת הכל בידך שידעושהכל נברא בידך ואתה משגיח על כלם והוא ע"ד מה שקרה לירבעם עם בעשא בן אחיא ולבעשא בן אחיא עם זמרי שאלו בערו מן העולם את אלו וכו'י או יר'לתת בידך מה שעליך יעזוב חלך ודלך והענין הוח כי ברחותו שחין לו עוזרים כלל ישליך את יהבו על ה' ולסבה זו יעשה ה' שיהיה לאלה הרשעים כעם עם אלה הרשעים שכמות' באופן שבוה יתנקם דם החלך אשר השליך על ה׳ נקמתו מהם י אויר׳ אלו יהרגו את אלו בהתכעסם אלו באו והכל הוא כדי שישהר בידך אותו הממון אשר יעזוב עליך אותו החלך שנהרג מידי הרשעים הללו שלקחו את ממוכו - או יר' כדי לתת בידיך במה לעזור הל חותו היתו'שיעזוב עליך אותו החלך שנהרג כי העני הזה ברחותו שנוטה למות מתפלל אל ה' שיראה בעוני בנו היתים הכשאר אחריו והוא אומר יתום אתה וגימר והענין הוא כי במה שהיה אביו חי היית עוזר לו ועהה מת ואין לו על מי ליסמוך כי אסעליך ה' ולסבה זו אתה ה' עושה כן שעל ההורג יכעם רשע אחר שכמותו יכו' ובכן ישארו ככסיו מושלכין על פני המדבר ויעבור היתום דרך שם וימלא שם כל מה שהניה אבין ויקחם לו: שבור וגומר יר' שבור זרוע רשע ובשברון שחעשה הנה כשחדרום רשעו בל תחצא כי במה שנשבר זרועו נחכפר עוכו : או יר' תדרום זרועו את רשעו ובל תמצא אוחור"ל שהרצה זרועו לעשות עודרעה כמו שהיה עושה מקודסולא פוכל והוא ע"ד מה שקרה לירבעם כשיבשה ידו ולא יכלה לעבוד עוד ע"ז עד שנתרפאה ותהי כבראשונה לעבוד ע"ז ומלאחי כתוב כשידך הרשע עד דכה יחיסך הרע שהוא למטה מן הרשע ברוע ואם באת לדרוש רשעו בל תמצא ע"כ: ה' מלך וגומר יר' הרשע אומר לית דין ולית דיין ושקר ענה בפיו כי ה' מלך עולם ועד ואפילו אם אבדו גוים מהרלו

ידכה ישוח - כן דרך האורב שמדכה ומשפיל ומקטין עלמו כדי שלא יהא ניבר: ונפל בעלומיו חלכאים . חיל נשברים · ראיתי במסורת הגדולה חלכאים אחת מחמש צשרה תיבות הכתובות תיבה אחת ונקראות שתי תיבות כגון בגד דותאמר לאה משדת למו חלכ' חדכאו עמי אף זה חלכאים חיל של נשברים כאים לשון ונכחה

אָל הִסְתֵּיר פַּנָיו בַּל־רָאָה לָנָצַח:

וער אַברוגוים מאַרצו:

תַּקשִיב אָוֹנֵך:

אַנְוַיִם שָּׁמַעָה יְרֹוֹרֶה תָּבִין לֹבָּם

ַּנְרָרָ בַּל־יוֹסְיף עור לַיְעַרֹץ אָנוֹשׁ כִּן־

לכב למותת וא"ת הג"ון מן השרש יוכיח עליו למען הכחות בַּמַשְׁכְוֹ בַרְשָׁתְוֹ: וַרְבֵּה יַשְׁחַוּנָפַל לב לדיק למדנו הנ"ון של נכבה ככ"ון של כמכזה וכ"ון של כקלה וכן פתרוכו ונפל בעלומיו של רשע זה ברמיזותיו ובקרילותיו לשון הגישו עלומותיכם עולם עיכיו חיל של עכיי' ד"א בעלומיו על ידי גבוריו אמר רבי סימון אין הרשע הזה מטול בקילירום שלו פירוש חיל אלא גבורים כמותו שכה' ולגוכרין גברי חיל די בחיליה אחר לכפתא לשדרך מישך ועכד נגו ומנחם פחר מלכאים כמו דל וחלך והכ"ף יסוד בתיבה: על מה נחן רשע להב"ה לפי שאומר בלבו לא תדרום: ראיתה מה שהוא עושה ואתה מתרים: כי אתה : כן דרכך שתביעו עתל וכעם: לחת בידך בכחך חתה נותן יד לרשעים להלליח ברשעם: עליך יעוב חלכה ישראל עחך שהם חילך הם עוזבים עליך את המשא שתעשה דין ברשעים ומנחם פתר יעזוב לשון עזרה כמו עזכ תעזוב עמו ומנחם פתר חלכ׳ לשין דל וחלך וך׳ יסוד בתיבה : יתום אתה היית עוזר ' בימים הראשונים: שבור זרוע של עשו הרשע: ורע תדרוש רשעו כל חחלאב ישראל כשרואין את הרשעים מצליחין לבס נושאם להרשים

אבל משתשבור את זרוע הרשעים אם באת לדרוש רשעם של רשעי ישראל לא תמלחנו: יי' מלך עולם ועד לחחר שיחבדו גוים מחרלו: לשפוטיתום לעשות משפטם של ישראל היתומים ודכים: בל יוסיף עוד . עשו: לערוץ אנים . לכתת ולשבור את האכושים וחולים:

אבן יחייא

ידכה וגו' ריל ומן הערמות אשר ינהוג ללכוד שלשת המינים הכוכרים הוא שידכה שיראה עלמו דכא ושת ושפל רות למען יאמיכו בו זילכו בחברתו . עד הגיעו למקום תחכותו ואו יפול בעצומים שלו החיל מהככאים והחלושים וכ"ל עצומיו מקום חוקתו לחוקת או לרוב עם מסיעתו המוכן שם להרע לוולתו או לחזקת אבריו או להיותו חוץ מן הישוב אשר אין מושיע לעשוק מידו אחר בלבו וגו' ר"ל וכל אלה הוא מושה להיותו אומר במחשבתו כי אף שהאל הוא משגיח בעולם החלאכיי והגלגליי הכה שכח העולם סשפל ואיכו משגיח בו לחולשתו והיא הכת הראשונה מהכופרים . הסתיר פניו או לאומרו כי הסתיר פכיו בם מעולם הגלגליי לגשמיותו . אכן השגחתו יהיה לבד במלאכיי לפשיטותו והיא הכת השני בל ראה לכנח ר"ל או לאומרו כי אפילו במלאכיי לא ישגים כי לא ראה ולא השגיח על דבר כברא מעולם וכלח יוהיא הכת השלישית מהכופרים קומה ה' וגו' ל"ל או ה' היכול על כל קומה ובמדת דיכך המכוכה בשם אל נמכתך על הרשע הכופר הלו י כי יהיה כמו יד ה' הוייה במקנך י וכנגד אומרו שכח אל על מה וגו' ר"ל וגם קומה ה' תשא ידך עליו בשם ההוא ואל תשכח העכוים והעניים ותשא ידך עליו . על אשר כאן רשע את אלחים כאומרו לעיל הסתיר פניו והיא הכת השנייה י וגם קומה ה' עליו על אשר אמר בלבו שלא תדרוש לחלוטין ולא תשנים בשום דבר ואפילו בעולם התלאכים ' ראית וגו' ר"ל או ה' תראה לרשע כי דבריו הם שקר וכוב באוחרו הסתיר פניו בל ראה לכלחי ותראה לכל כי ראית" וזה בהענישו על כולעו חנם לעשיר ולעכי והביכוני - וכנגד העשיר אמר תראה לכל . כי תביט בעמל וכעם אשר יפעל הרשע עם העשיר באורבו לו בחלרו . לתת בידך . בתתך לו בידך ומכתך מכה טריה נמנעת הריפוי וככבד העני אמר עליך יעזוב חלכה : ובפסוק הנמשך שבור שר"ל טליך וטל שחך יבקש תחיד הטור חלכה והעני שלך כאשר יראה כי תשבור הזרוט והחוזק מהרשעי ויהיה יעזוב כגור מן עווב תעווב עמו וכנגד הביכוני בהנקי והלדיק והתם והנוכר אמר יתום אתה היית עווד - ובפסוק הנמשך ורע תדרוש בשטו בל תמצא שר"ל היתום והתם שהוא הביכוני אתה תמור מיד הרעי כאשר תדרוש דשעו ממחשבתו הרעה אשר חושב כי לא תמלא ולא תשיג שום השנה ולא תשנים והוא כופר בך בהחלט . ה' חלך וגו' ר"ל מה שימשך מהצלתך העשיר כי יהיה ה' חלך עולם ועד . כשאבדו גוים מארצו . והם הרודפים אותו . ומהצלתך העני ימשך כי יהיה ה' מלך עולם ועד כשתאות ענוים ועניים שחעת ה׳ . ומהצלתך הביכוני והתם יחשך כי ה׳ מלך טולם וטד כשתקשיב אזניך לתחימים וביכוניים אשר תכין לבם . כי לבם ככון עיקך לשפוט ונו' ד"ל מה שימשך מהצלתך ולקיחתך המשפט מעושקי היתום והוא הביכוני. והדך והוא הצני ' והאכום והוא העשיר ' וקראו אכוש להיות טושרו שמור אליו לרעתו ' שבל יוסיף

פוד לערון אכוש העורץ מן הארץ לוולתו לפחדו ויכאתו ממך:

ה׳ תלך על ארלו ומשגיח עליה ושכינה לא זוה מכוחל מערבי מעולם - או יכוין באומר מארלו על כללות העולם כלו וכו׳ : ומלאתי כתוב הנה באומר אבדו גוים מארלו יר׳ אבדו הו׳ עממי׳ מא"י ש"כ: תאות וגומר יר' ע"ד עוד הסמדברים כו' ומה הוא חאות' לשפוע יתום ודך . ובמדרש תנחומא נאמר נקום נקמת בני ישראל ז"שה לא יצרע מלדיק עינו ונו' אין הב"ה מונע מן הלדיק בש שרולם לראות בעיכו ללמדך שמשה היה מתחוה לראות בנקמת הפדינים קודם שימות וכו'והות אומר פה תאות ענוים שמעת ה' ויר' לומר הנה אתה ה' שמעת תחיד חאות ענוים וכמו ששמעת ה' חחות חשה ע"ב פהיה ענו מחד יהיה מחחוה לרחות בנקחת החדיני וכמו כן חכין לכם של הענוים ותקשיב חונך לשפוע וכו' :

יא למנצח

ב המומו' נסכן למר נכרהו חסני חנשלים כשחעו קללת בחעו וחחר:

בוו׳ חשיתי יחוכשמי קולת שממי כן ברת נחתרתי חולי ירחה ם" נתניי: חין תשמרו לנתשי כודי חתם שרחל שנלחתתי פם החפות נשבילכם חיך פרדם ני בחוםן שחנסיך לכרות חל חרץ החרת כתו שיפץ חוזי החרכי בחפרו חל תלן סלילה ונס פכור תעכור: הרנס נפורי חיך פרכם ות ככש ותנן כתרנם יסיה כנפור לנוד: כי סנם הרששיי יחחיתוםל וחכיריו: ידרכון הזת לירות כפו כחתרו וחדרםה מחרי דוד הלילה: כי סשתות יהרסון יכחתרו וכ' הער חת סנת חחיתוםל ופוד: כי בדיק פה פעל . שיהים רחוי לשיות נרוף תישראל בנה ם בסיכל קרשו בקרב ישר ו כשתים כשונ כי כל יוכל: שיניו יחווי בעניי: פפעפיו ינחנו כני חום שכיוכתם להרע: כ' נדיק יכחן י והוח יכחן חת דוד פנדית הפתעלל בעת ברה: חתרתותל שיתן ור בע י לחכ שלום שינלם בנף חביו: נחוהכ חוום . שיקום פכן כנד כחב: וככן יפטר פחים כזתרו וירב סיפר לחכול בעם יחוו פניפו של בשחרים מישרחל: ני בדירם' נדקות חסב ישר . שם' הנדיק חהכ נדקות דוד שלם ספית שפשי כן ברח ולח פמשח ולח חיש מישרחל ניחכב חת דוד שחום ישר לגשול חסר לכרולי:

למנלת איך תאמרו . טעם איך תאמרו לככח שונאיו הרשעים ולהם ידבר : הרכסיהר שלכם ולפור חסר כ'ף כמו ויקרה חריה על מלפה יי׳ כי הוח כחריה כי השם הוח הקורח והעד היות על חלפה בשלש נקודות כי חיננו סמוך כי הטעם תחמרו לנפשי כודי מעלמך אל הר שלכו כי את כליפור והנה הקשת דרוכה במו אפל: כי השתותי

מכודות כמו והיו שתותיה תושְבַחְהָא לְרָוִר בְמֵימְרָא הַיָּיָ י׳ מימי׳ לַמְנַצֵּׁהַ לְרָוִר בַּיִהֹיָה יִ תָּפֹיתִי אֵמיך א מדוכחים ויש חומרים יסודות כמו וחשופי שת והעד יהרשון סַבָּרִית הַבְרֵין אַתוּן אָמְרִין לְנַפְשִׁי יִיִי י תאמרוּ לְנַפְשֵׁי נוֹדוֹ הַרְבֶם צְפִּוֹר: וזה רמז לעלו' שהם כמו יסודות אטלטלילט רָא היך ציפורָא: אַרום "י וטעם נדיק מה פעל כי זה פעל הָא רָשִׁיעֵי נַנְרִין בִישְׁתָא טְתַקְנִין כִיכּיַכִּיסִיחִאָם עַלֹּיָרֶעוֹר בְּטֹּוֹ־אֹפֵּל אלהים אל תחרעמו על הלדיק גיריהון על ניסא למירמי בקבלא פי פי לישרי לב: על כן אחריו יי׳ בהיכל קדשו הוח השמים: עיניו יחזו : כנגד עילוי תַּקִינֵילְבָּא:מְטוּל דְּאֵיזְאֲשִייָתָא י לירות במו אפל: יי׳ טעם יכחן אם כא רע על הלדיק יָתְרְעוּן זַבַאָּה מִטוּל עָבַר טוּבָא: יַתְרְעוּן לעכותו הוא ולנסוחו ולהוכיחו בְהֵיכָלָא רְקוֹרְשֵיהּ אֱלֶהָא בִּשְׁמֵי כדרך כי חת השר יחהב יי'יוכית מרומא כורסיה עינוי חַסִיין טִימורוי פּ׳ יִבְּחָן וַרְשָׁעוֹאהַבַחַמִס שַנּאָה נַפְשׁוֹ: רק הרשע לעולם ישנאנו ימטר: דמה הרעה הבאה על אָלָהָא צַדִּיקִיָּא י׳ יַ יַמְמֶר עַלֹּיְרשָׁעִים פַּּחִים אֲשׁ וְנָפָּרִית מכחנן בני נשא: הרשעים פתאים כמו הפחים בְּחִין וַרְשִׁיעֵיְאוֹרְחֲמֵי חֲטופִין סָנְאַר וחברו רקיעי פחים והם כדמות נפשיה: יְחִית מִשְרִין דּפּוּרְעֲנוּת עַל ־ י י יְהוָה צָדְקֹוֹת אַבֹּרְיַשֵׁוּ פָּנִימוֹ אבנים שורפים שהם יורדי עם המטר: זלעפותי כמו זלעפה רשיעי מַפַּחִין רָאֵשָׁרָא וּבַבוּרָיתָא אחוחני כמו רעדה: כופס י ווַעַפָּא עַלְעוֹלָאיַהָבַת בַּלִירַהוֹן: כְּטוּל דְצַדִּיקָאיְיָצִדְקוּתָארְחִים תַּקְנַיָּאיַחְטִינוּ חלקש וככה יי' מנת חלקי וכישי סבראפוי: והם מפעלי הכפל והעד חכוםו

על השה: כיי אמר רבי משה פנימו תחת פניו וככה כי יסכון עלימו משכיל ויפת אמר כי הוא על דרך כאשר התעו אותי אלהים ולא דבר נכונה כי לא ימלא לשון רבים עם השם הנכבד רק על שם אלהים לסוד עמוק ולא מלאנו הפנים רואים רק העינים שהם בם ואין טענה מן פני יי' חלקם כי הוח כמו פני יי' בעושי דע והנכון כי יחזו שב למלת יבחנו בני אדם ואם הוא רחוק או יחזו החוזים כמו אשר ילדה אותם ללוי ומלת ישר חאר והמעם משפט ישר כמו וישר משפטיך:

ישר יחזו פנימו : מוסב על לדיק יי' לדקו'אהב ואוחם אשר ישר יחזו פנימו ורבותינו פתרו הרשעים ידרכון קשת על שבנא וסיעתו ופתרו לישרי לב על חזקיהו וסיעתו כי השתות יהרסון אם השתות נהרסו על ידם לדיקו של עולם מה פעל ואין סדר המקראות נופל על המדרש:

אבן יחייא

יא למנצח לדוד כה' ונו' המזמור הלו עשאו דוד כשאנשי קעילה שלחו בעדו להושיע מיד פלשתים וכאומרו שם ויגידו לדוד לאחר הנה פלשתים כלחמים בקעילה וסמה

לשבחא

יחזו אחכם בארץ, יי'נדיק יבחן ואם מפני שאני לוקה ונרדף על ידיכם אח'מחהללי

לחמר חלהים שום לח כן הוח חך כך מדתו של הב"ה לישר ולנסות הכריקים ולח חת

הרשעים הפשחני הזה כל זמן שיודע שפשחנו יפה הוא מקיש עליה זכשאינה יפה הוא

ממעט בכחישה לפי שמתכתקת: שנאה נפשו" ומלגיע לו חת גמול מומחא לעול"

ארוך ואו ימטר עליהם בגיהנם: פחים ' לשון פחמי': זלעפוח ' לשון שדיפה

ומנחם פחר איתו לשון שער קעב וכן מפני זלעפו' רעב זלעפה אחיחני כלומר שמרן

שער: כי לדיק יי' לדקות אהב י וירחם על הלדיה ואוהב אותם שפנימו יחזו ישר:

איך תאמרו לנפשי נודי יגו' זהו דוגמת כי גרשוני היום מהסחפת בנחלת יי

שברשוני מהרץ לחולה לחרץ וכחן הוח חות' ביי' חסיתי שיחזירני להסתפח בנחלתו

איך תחמרו אתם טורדו לנפשי נודי הרכם עוברי הר שלכם אתה לפור הנודדת

שכל חדם המיטלטל נמשל ללפור הנודדת חן קינה כדכחיב כלפור נודדת מן קינה

בִי הְנֵהַ הַרְשַׁעִים יִדְרַכוּן בַּוְשֵׁח כּוֹנְנִוּ

ַצַּרִיק מַה־פָּעָל: יְהוָהַי בְּהֵיכַל קַרְשׁוּ

ירוור בשמים בסאו עיניו יחור

עָפְעַפָּיויִבְחַנוּ בְנֵיָאָרֶם: יְהֹוָהֹצְדֵּיק

וְרוֹחַ זְלְעַפוֹת מְנָת כּוֹסָם: כִּי־צַוּרָיכן

בְּיֹרָשְׁתוֹת יֵיהָרַפְּוּן

כן אים כודד ממקומו שכדד קכך

שטרדנוך מכל ההר כלפור

כדרש אף בישראל שהמומות

הרשעים : דואג ודילטורי הדור

המטילין איבה ביכי ובין פאיל :

ידרכון לשין דריכ' נופל בקש

שכשהוה חוק לריך ליתן רגלו

עליו כשרולה לנטותו' קשת

לשוכם ידרכו קשתם שקר: כונכו

דא"רק בלע"ו: לירוחי אהגישיר

בלע"ז:במו אופליבמסתר: לישרי

לב : דוד וכהכי כוב : בי השחות

יהרסון - על ידיכם כהרגו כהני

יי' לדיקים שהם שתות של עול' :

לדיק מה פעל : דוד שלא חטא

מה פעל בכל זאת אתם תשאו

עין ולח אכי: יי' כהיכל קדשו ־

הרוחה ובוחן מעשיכם וחף על

פי שכשמים כסאו גבוה עיניו

ה חנם על יתר : הקשת קור"דת

אומרים להסכן:

הכודדת־

כודו כתיב סהוא

שוסים את הגדכות וגו' וילך דוד ואכשיו קעילה ויך כהם מכה גדולה ויושע את יושבי קעילה ואח"כ בבוא שאול עליו שם ידע ע"י האפוד מאביתר הכהן את המחשבה הרעה מיושבי קעילה וכי יסגירוהו ביד שאול י וכאומרו שם ויאמר דוד היסגירו בעלי קעילה אותי ואת אכשי ביד שאול ויאמר יסניכו יואו הלך לו י בה' חסיתי וגו' ר"ל הלא ידעתם מאז ומני קדם כי בה' חסיתי והוא יצילכי מכל דע " ואיך אם כן תאמרו לכפשי כשקראתם אותי להושיעכם כודי " שתכוד כלפור מהרה ללכת להרכם להצילכם מיד פלשתים. כי הנה וגו' ד"ל והנה הרשעים שבכם היה לכם וכוכנו החלים על יתר והוא חבב לכגוד כי ולגמול לי רעה תחת טוכה והיו דורכים הקשת י הקשת לירות ולורוק החץ ההוא במו אופל ר"ל בשמון וכחשאי ובבנידה לישרי לב כמוני אשר באתי להושיעם י וזה הוא משל ללשון הרע שלהם כי חץ שחיט לשוכם ומרמה דברו : כי השתות וגו' ר"ל הרשתות אשר הכינו לפעמי הלדיק יהרשון . כאשר יוכנו ללכוד לדיק אשר מה פעל מהאון ומרמה : כי וך הוא בלי פשע : ה' בהיכל וגו' ר"ל ווהו יען כי ה' אף שהשבחתו ואף כי גם כן העגחתו תהיה בעולם הגלגלים כי היא בעולם המלאכים שהוא היכל קדשו י בשמים כסאו . עם כל זה עיכיו יחזו עפעפיו ובחכו בכי אדם . וכאימרו מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח וגומר : כי עיניו יחזו הפעולות הנראות והגלויות מבני האדם : ועפעפיד והוא רחז לשכל אשר מושבו למעלה מן העינים יבחנו הפעולות הנסתרות מבני האדם ומחשבתם וכאומרו הנסתרות לה' אלהיכו ' ולכן לא יוטילו אוצרות מחשבות רשע להרע את הצרים כי כ' לא יעוכנו בידו ' ה' לדיק ובו' ר"ל ואין להקשות על זה מאשר כראה פעמים רבות בע"הו לדיק ורע לו רשע וטוב לו ' כי הרעה מהלדיק בעולם הוה ' הוא להמת כי ה' גדיק יבחן בצרות ההם י והטוב הגופני מהרשע הוא להיות כי מרשע ואוהב ממם שכאה כפשו של הי ולכן מתן אליו שכר פעולה מה נאותה שפעל בעולם הנפסד כדי להכריתו מהמלם שכלו טוב . ימשד של וגו' מה שיעשה ההפך בעולם הכא כי יהיה ידע לו . ולדיק וטוב לו . וכנגד הרשע אחר יחשר על דשעים פחים ' ואולי כי הפחים האלוי היה פחם מן פיח הכנשן שורק משה השחימה" אש וגפרית" ורוח זלעפות ורעדות יהיה מכת כוסם ל"ל חלקם ונחלתם וגורלם . כמו ה' מכת חלקי וכוסי וגו' וכלם הם מיכים מצרות ועוכשי גהיכם - וכנגד הצדיק אחר כי צדיק ה' וגו' ר"ל ויען כי לדיק הוא ה' והעושה הלדקות אהב' וכן אהב הישר' לכן שניהם יחד הלדיק והישר בעולם הבא יוכו לחזות בכועם פכיו וכאוחרו כעים זמירות תודיעני אורח חיים שובע שמחות את פניך וגו':

יב למכלם

לו רוח ולעפות והוא הרוח המרעים בהיתו נסגר בכטן האדמה אשר לא יצא משסעד שתבקע האדמה ותגעש וחרעש הארץ ואז יפול הבית עליו וסקך ידו אל הקיר ונשכו הנחש באופן שלא
יכוח ולא ישקוט לעולם והוא מכת כוסם כי במדה שתדר אל הדלים והאביונים שהיו באים אל החצרים להסתר שם מפועלי און מודדין לו: כי לדיק ה' וגותר יר' ולפי שהוא לדיק יבחן את הצדיק וימטר על הרשע פחים ולכן דבר ישר יחוו פנימו אם הצדיקים ואם הרשעים ולא יחוו בדינו ית' ואכי כיון שידעתי כל זה בה' חסיתי וידעתי שאוכה לראות בטוב' הר הבית ובבנין מקדשו . ושמעתי שיר' כי מלד היות האל ית' אוהב לדקות ר"ל שהוא ית' כב יכול דומה לאדם שמדרכו הוא לבקש לששות הלדקות כי בהזדתן העניים לפניו כמעט שהוא חייב ליתן להם בדקה במה שלא הטריחוהו ללכת לבקשם ולכן ביושר יוכלו לראות פניתו ולא יתביישו מעט אחרי שבצד מה עשו לו שובה שלא הטריחוהו ללכת לבקשם ע"ב י והוא אצליכונת רות באומרה שם האים אשר עשיתי עמו כי במה שהיא הלכה אליו והוא היה אוהב לדקות כמלא שהיא עשתה עמו הטובה ההיא אויר' באומר בי לדיק ה' לדקות אהב כי האל ית' אוהב הלדקות שהאדם עושה כאשר אדם ישר יחזו פנימו של הנותנים ואליו יתנו את לדקותיהם וכדבותיהם ולא שיהיו בני אדם שאינם מהוגנים . או יר' כאשר ישר יחזו פנימו של המקבלים ר"ל שיביטו ביושר לנוכח ויוכלו צרחות הת החנשים וכמו שחבהר בם"ל בספוק יראו ישרים וישמחו וכו'והענין הוח שיחנו הצדק' בחופן שהעניים בעצמם לח ידעו מי הוח הנותן אותה להם וכמו שחו"ל במקומות רבים ומתהרי"ט זיל תצחתי כתוב וז"ל ורשע וחוהב חמם וכו' הנה הרשע החלוק חליו בשיניו לשצוישונו לשכוח יר' למען יהיה להם להיותם רשעים וחוהבי חמם שכחה נפשו שנפשו עלתה שכח'לו בעבור וחודטי הקטטה אשר יש לעולם ביניהם - אחר עוד יחשר על רששים פחים אוחרו פחים החל מלשון פחם לגמלים וד" כי השית אינו עושה לו שום דבר רע כי הוא בעלחו שושה הרעה לעלחו כי הנה הוא

תהילת ה׳ תורת חכד

יא למנצח לדוד בה' חסיתי איך תאמרו לנפשי וגו' עם מה שפי' הרי"ח ז"ל באו' לנפשי שר"ל לכלל הנפשות נר' לי שכיון בכשו' זה אל מה שאז"ל שישראל היו ביד המצריים כלפור שהיא נתונה ביד הצייד אם מברש מתה היה ואם מבקש חיה והב"ה הצילנו מידם ולכן אמר הנה אחרי שאגי חסיתי בה'ובידו להחית ולהחיות איך תאמרו לנסשי והוא לכלל הנפשות כודו ולכו לכם כיהחיזוק שלכם הוא כלפור ביד הצייד והכונה בו היא לומר אין לכם חוזק כלל כי

מי שירלה יוכל להרע לכס והוא בעלמו מה שאמ׳ למעלה כי הרשע חושב כי אין אלי"ם שופטים בחרץ וכו׳ בי הכה ובו׳ הוא אומרם כי יחילו דרכיו של הרשע בכל עת וכמו כן כונצו חלם על יתר והוא אומרם שמרום משפטיך מנגדם וכל זה הוא סבה לירות במו אופללישרי לב שיחפשו במומה זו חשבו כאמור במומור הקודם: בי השתות וגו' אין ספק כי הפי' היותר נכון בפסוק הוא שר"ל כי היסודות האלה שהם שייםדים לירות במו אופל לישרי לב יהרסין כי לפי האמת לדיק מה פעל יר' הרבה פעל מן העוב ויקוה שכר פעולחו ולח כמו שחושבים הרשעי' דלית דין ולית דיין וכו'י ופלאחי כחוב כי יר' הנה האל ית' כותן השכר בע"הב או כאשר הד' יסודות יהרסין והוא העולם הזה החומרי וידע לדיק מה פעל ע"כ: או יר'כי השחות והרשחות והמארבים שינושים הרשעים לחטוף עני ולמשכו ברשתו יהרסון וגם כי יתאחר הדבר אל תירא מזה יען כי לדיקי של עולם פעל את עולמו והוא ישנית עליו ויפרע מהם יה או יר' הם חושבים לירות במו הופל לישרי לב ולות' הבדה תהותם למה שרורים כי השתות והם יסודות בית המקדם יהרסון והוא אומרים כודי הרכם והוא הר ליון שאומרים לכפשי שתנוד מהר שלה כלפור וכו' ופי' זה הוח ככון על פי' מה שדרשורו"ל בזה י ה' בהיכל קדשווגו' יר' ה' בהיות בהיכל קדשו והוא בבית המקדש הרי הוא לו כאילו אז בשתים כסאו כי אין הפרש בזה לפניו ית' כביכול ואם תודו לי היות אמת כי כסאו היא בשמים אתם מוכרחים להודות ג"כ היותו בהיכל קדשו כי הכל הוא דבר א' לפניו ית' וכמו שאר"ול וז"ל ה' בהיכל קדשו אמ' רבי בין שחרב בית המקדש בין שלא חרב הין שכינה זוה מתוכה שנאמי ה' בהיכל קדשו הע"פשבשמים כסאו שבינתו בבית המקדש שנאמר והיו עיני ולבי שם כל הימים וכן הוא אומר ויענני מהר קדשו סלה אע"פשהוא הר בקדושתו הוא עומד ע"כ וכל זה הוא הפך אומרם נודי הרכם לפור . עיניו יחזו עפעפיו יבחגו בכי אדם יר' וכן אם אתם תודו לי שעיכיו ית' רואות הנה כמו כן תודו לי שעפעפיו ית' כב יכול יבחכו לני אדם כי הכל הוא אחד לפניו ית' : ה' לדיק יבחן יר' ובהיות הדבר כן הנה ילא לכו מזה חולדה זו והיא כיה' לדיק יבחן ולמי שהוא אוהב חמם שאיכו כ"כ רשע להכעים כי אם שהוא אוהב חמם כדי להיות עשיר סכאה נפשוית' כב יכול: ומצאתי כתוב ורשע ואוהב חמם שכחה נפשו יר'ה' יבחן חת הלדיק לפי שחוהב חותו חבל הרשע הוח שוכח ללדיק: ימשר ונותר יר' ולא מפני שיחהחר הדבר יהיה סבה שלא יתנקס ה' חאלה כי פוף פיף לעתיד ימער על אלה הרשעי 'פחים חמורת הפחים יהתלודי' שעמנו לירוב במסתר וכו' והפחים הם חש וגפרית ורום זלעפו 'וכלם כאחד יבואו עליו כרגע והאחד יהיה פח ש האחר ויהיה זה אם כפי מה שפי'המפרשים שות ידלת עם זה ואם שיר' לוער כי בראותם את האש יורד מן השמים יכנם אל הבית כמו שעשו כל הירא את דבר ה' מעבדי פרעה שהכנים את עבדיו ואת מהנהו אל הבתים ומלד יראתו הגדול מן האם יכנם במערות לורים ושם ירית רית הגפרית ויברת משם ויכנם אל הבתים העשויי' מפפר והבן כדי להתבשם שם מרים הגפרים ולשחוף בנחיריו מעט הויר עוב וחמורת החויד ההוא יבא

הקסטה מתשיר עליהם רק הפחם לבד הבל הש וגפרית ורות שמנשבת ההש הוא מנת כוסם ביצ חלקם שהם נותנים אומן יהאל יתי בול פשור שכן בות הבין אחד הבית החור והאחר הלהב וכו׳

שניהם פטורים ותכל שכן הוא ית' שלא הכיא להם לא אש ולא רוח אבל הפסמים עב"ד:

כנחת ערב

לדוד בה'חסיתי למנצח ונותר נג" נסנהדרין חחר דוד לפני שקנ"ה רב ."ע מחללי על חוחו עון . לח יחתרו הרשעי׳ הר פוכם נפור נדרתי שע"י סניתה הינר הרע לנסור חעת כנת שנעי דרש רכת מאי זכחיי לך לכדך חפחתי מבו׳ חמר דוד לפני הקנ"ה בלים נידים קחך נחי כשים לחכסיה לינרי הוה כייםיכח חלח חתיכח דלח ליחרו עכרת וכי למריה ע"כ הרי סהר סעים שמנו את דוד שלח כזין שנדו כי שנר לכנוד שחים י ונחמת זה הדנר חינו יודע שום חום כי חם לפני הזקום כ"ה היודע נסתרות י וכיה כוונת דול לוזום על כנוד שחים דלח ליתרו עכדת וכיח לייריה וו"ם כהי חסיתי שחסחי על כנודו וח"כ חיך חחירו לנפשי נודי הרכם לפור סות' סשענה בכר וכנה צכחחת הזיתי יכול לכלות חותו חלה נה' חסיתי הו פי' נה' חסיתי וגוי כפשיטו כי הוח יודע כוונחי שלכנודו עשיחי ות כ חיך חחורו לנפשי וגוי כי לזכריכם היה לי לכנום ככוד שמים וכוה אתם פונמיל הככוד שמים י ואחר כודי הרכם למור פלפי שחו"ל סינ"הר כדחה לנדיקים כהר יחררו מי בחוח חולכם כהר הוח נדיק שנימה לו הינ"הר כהר חינו כי חם רשע שנדמת לו כד ר קען שהוח לשור וגשים כהי חסיחי ושיה הי לי נח חיכח משל למה הדכר דומה לאלך שהיה לו עיד ו יחברו והיו ערדיו מחקנחין בו חמר מרי רחים ליחחן הוכים דיכיל ליי הרכם לשיר איר אחת השעה שנלו ימראל ביני לה"ע שמת עליהם להגלוחן מחקומם אין כחיב אלא נידו חיר חזח כנחי מעלה חתרו וכלסי חסה כלסי חעלת וכים" חשה כופי היה כלחור כודרת חון קנה כן חים כידד חחקותו וחין חים חלת הקנ"ה שלי ה' חים חלתתה וחין חקותו חלת בית התודש סנ' ו זח מנוחחי עדי עד ט' בהיכל קדשו ונף כותן ש שרחל עושין רוונו של יוקוס ה' בהיכל ובוחן שאין עושין רלוכן של חקום חי בשחים כסחוי חר"ח בין שורב כיח החקדם כין פנח חרב חין השכינה וזה מחוכו שני הי כהיכל הזשו אפיפו

יב למנצח

שנשתי בפית בכיכחו בכית החרש שני ולכי שם כל הימי ובה"ף ויענני חהר קדשו הלה חע"פ שתוא הר בקדושתו הוא עופד יכי לדיק מ׳ צדקות אהב ר׳יהודה בר פיתן אמר כל איפש מכי בר אומנותיי אכל הקב"ה אינו כן כי לדיק ה׳ ואוא אוהב את בצדיקים ב

מנחת ערב

שבעתים

על השמינית למנצח ובו' י כוהבין לומר מומור זה ים שים ברית מילה ויטעם חפשר בשביל בכתוב בה אחרות הי דודות עסורות והית המילה כד"ח בש אנכי על אחרתן חו חפשר ע"פ מה שכתב החסיד צעל ר"ח נכער הקרושה פרק י"ח ששני בריתות ים מכוון זו ככנד זה ברית הלשון וברית המעור כמו שכברית מעור החולים רע לבעלה וקרת רע כן בדרת הלשת החולים מלה לבטלה במוציח לבשלה ולכך אחר כנוד לפונך מרע * וביחר בם שוה חלוי נזה פע"י בעובר ופוער פינ בדברים החסורים ומועל בנרים הלנון יכם לענזר על נריח המעור ע"ם בחריכות וע"כ במוחור כרחוז על החילה כלל ענין לשון הרע: הושיעה ה' וגו' כיון שחין חסד ולרת מלוים כיו כני החדם ולח מיבעית שחין עושין חסר שהוח לפניי משורת הדין אפי' יה שהדין נותן לעשים שנקרה הית גם היח כסו חבני חדם ובש"ט סביב רשעים יחהלכון ר׳ יכודה אומר בכיכ לרכעים צדיקים הולכים שיולחין מגיע ורוחין חת הרשעים נידוכיו נגיהנס נפשם שמחה עליהם של ניצחו ולחו בפגרי הרנשים באותה שעה לדיקים נותנים הודיה להק"בה פל הייסורין. שהבית עליהן נעה"ו שנ" יאמרת ביום ההוא הודך כי אנפת כיישוב אפך באומת העולם ותנחמני חהן: כרום זלות לכני חדם כרם כחיב לכשירום הקב"ה כרדו בהוח בזוי בעולם הזה אלו ישראל שנ' כי כרם ה' ל חות בית ישרחל ח"ל ר' נחתיה יהודה

למנלחי השמיניתי נועם או פיוט או יתד: כי גמר חסידי גמר פועל טומד או אם היה יולא גמר חסיד לעשות חסד גם פסו נכרתו כמו פס ידה וחמוכים חחר ואין ככה שומר אמונים כי הוא שם: שוחי חלקות י חואר והמחואר חסר והם אמרות כמו וידבר אתם קשות: בלב ולבי כמו שיש לי שחי לבבית והלבון חליץ

בעד האחד: יכרת: גבואה **כדרך ר**פוֹכי יי וארפא או מפל': מדברת גדולותי כמו ומהכלו בריאה: אשר ללשוכיכו בעבו לשוכינו כמו פןיאמרו לי מ"ם משר כמ"ם מחמם אחיך יעקב . עתה אקום יאמר יי׳ דרך נכוחה: אשית בישע כמו לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי והטעם אשית ישע אשר יפיח לו ידבר כמו יפיח כזבים והוא דבק עם הפסוק הבא חחריו המרות והטעם כי השם יושיע מיד הלה המגבירי בלשוכ' ההוגה בחורתו על כן אתה חשמר ומלח בעליל כפול הלמ"ד כדרך סגר ר והוא מגז' בעל החרץ שהוה חדוניה ויהיה כסף לרוף כסף אדוני הארץ

לְשַׁבְּחָא עַל בִינוֹרָא דְּחַמְנַיַא נִימֵי תוֹשְׁבַּחָתָא לְדָוִר: בְּרוֹקְיֵי מְטוּל דְּנְמִירוּמַבְיָא אֲרוּם סָפוּ מְהֵמְנַיָּיא מָן בְּנֵינְשָׁא: שְקַרָא מְסֵלְלִין אֵנֵש עם י׳׳ מַבְרֵיה סִיפְּוַותָא שִׁעִיעַן בּּלְבָבֵהוֹן מִייִּ יניםן עַלְפָאבָל פִיפּוון שְעִיעָן לִישָׁנָא רַמַלְלָא רַבְרַבָנוּחָא: רַכַפְרון בְעִיקָרָא רָאָמָרון בְּלִישָׁנָנָא דילָנָא: מֵאוֹנָסָאַדְעַנְיִימִןצַװַחַת פּוּרָקַן לְעַפִּי וּלְרַשִּׁיעִי אַסְהִיד

של השמינית - כנור של שמונה נימין: גמר : כלה: פסו : פייליריכ"ט בלע"ז כמו אפסו וכן פחד מנחם . כי פסו אמונים מבני אדם הכל משקרים בי ומרגלים את התהומו אשר אני מחחבא שם ומנידי לשחול הלא דוד מסתחר עמנו: כלב ולב · בשני לבבות לי מראים שלום ויש שנאה טמונה בלבם : ללשונינו גגביר · בלשונינו נחגבר: משוד עניים מחמת שוד עניים

לַמָנְצֶחָ עַל־הַשַׁמִינִית מוֹמִור לְדָוֹר: הושיעהיְהוְחבִי נָמַר חָמֶיד כִי־פַּפוּ אָמוּנִים מִבְּנֵי אָרָם: שָׁנָאייִדַבְּרוֹ אַישׁ אַת־רַּעֲהוּ שְּׁפַּתַ חֲלָּלֶקוֹת בְּלֵב וְנֻלֵביְדֵבּרוּ: יַבְרֵת יְהוָה בָּל־שִּפְּתֵי חֲלָלְוֹת לָשׁוֹן כייייי בְּנַבְלוֹו וּבְרָבָא שִקְרָא מְבַלְלוּן: יְשֵׁיצֵי הּ מָדַבֶּרֶת גְּדֹלְוֹת: אשראכרוי לַלְשׁׁנְנֵוּ נַנְבִיר שְׁפָּרְתֵינוּ אַתָּנוּ מִי אַרוֹן לְנָוּ: ָם שׁרְעֵנִיִים מֵאנָקָת**ָ** אָבְיוֹנִים עַתָּה אָקוֹם יאַבֵּר יְהוֹדֶה בְּיִבְּיה בִינְנָבר סִיפְוֹחָנָא עִיבָּנָא כָאוֹ רבוֹן אָשִיָת בְּיֶשַעיָפִיחַלְוֹ: אָכְרַוֹת יְהוָה אָפַריִי אַשְוִי אַפָּרִי אָפַריִי אַפְרִי בִּעְּלִיל יי יי חֲשִיבִי הַשְּׁתָּא אָקוֹם אָפַריִי אַשְוִי בִישׁוּחָגּא לְהוּן: מִילִין דַיִיִּמִילַיִיא דַרְיין סִיכָּא סְנִינָא בְּכוּרָא עַל

הנשדדים על ידכם כנון אני א ואנשי וכהני נוב ומחמת חנקת אביוגים יאמר יו' עתה אקום לעזרתם אשית בישע יפיח לוי ששיחם בישע ידבר עליהם יפיח לשון דבור הרב' יש כספר משלי ובחבקוק ויפיח לקץ ולא יכוב ומנחם פתר אותו לשון מוקש כמו הפח נשבר: חמרות יי' אתרות שהורות · הן שיש יכילת צידו לקיימס אבל אמרות בני אדם אינם אומרות שהם מתים ואין בידם לקיים שחורו בדורו ומתקיימות כל מה שמבטיח פושה והרי הבטיחני ישועה ומלכות: כסף לרוף' הרי הן ככסף לרוף הגלוי לכל הארץ: בעליל לשון גילוי הוא בלשון משנה בין שנרא'בעליל בין שלא בראה בעליל כו' וים מפרשים בעליל לשון מעלה וכן פירושו כסף נרוף בעליל לחרץ כלומר

חלקות ג' וסי' דברו לגו חלקות - שפת חלקות בלב ולב ידברו יברת יי'כל שפתי חלקות:עתה אקום ב'וסי'אשית בישע יפיח לויעתה ארומס:

בכסף הלרוף במשובח שבעפר ובעליון שבו כי כורי המלרף יעשה אדם מן העפר המשובח ל"א בעליל כמו עלי בחיך הריפות בעלי והוא שם כלי שכיחשין בחוכו וכן בעליל הכור שמתיכין לתוכו הוהב והכסף ווה אינו כראה לפי שחינו קורא עלי המכחש שכיתשין לתוכו אלא יד המכחש שכוחשין בו שקורין פי"לאון בלע"ו ל"ח בעליל לשון לשון בעל יד כלומר חדון החרן ושבח המלה כנגד השם וגם חרגום יונחן הוא לשון חדנות וחמר כי אמרותינו כסף לרוף מחדון החרץ שהוא השם שהוא לרף וזקק אותם: תשתרם . לאותם עניים ואביונים הכרדפים מן הדור זו שהם דילטורין:

תורת חסד תהילת הי

יב למנצדו על השמינית כבר פירשתיכי כוכת דע"ה בעשותו חיזה מזמור על כנור של ח' חבלים היתה בסבת איזו כונה וכמוכן אפשר לומר פה שכיון בזה אל הח"

פסוקים אשר במזמור מלבד הפסוק ברתשון בהוא פתח אל המזמור והתחיל וחמר הוסיעה ה' כי גמר חסיד ויר' הנה ה' עושה לדקות רבות כמ"ש למעלה הד בבני החדם הין ל"ל שחין בהם עושה לדה וחיו בהם חותב חיתו אלה שחפילו דובר לדק חינו כמלח בהם והוח הומר כי פסו המונים מבני אדם כלומר אין ל"ל שפעל הלדק איככו נמלא אלא שאפילו דבור הלדק איכנו כמלא במליהות וכ"ש וק"ו שהחסיד אינכו בעולם החרי היותו יותר מעולם מן הלדיק . הו יר' כי פסו המונים בסבת בני אדם לפי שהם מאבדים אותם בידיה'ובמזמור כ"ג כחבתי עוד ביאור מה בפסוק זה: שוא ידברו וגומר יר' אין צ"ל כי דברי השקרהם ממתיקים מותם כדי שיהיה להם בזה שום מציאות תועלת אלא שאפילו הדברי שוא בלא הועיל הם ג"כ ממתיקם אותם בשפ'חלקו'

ובלא הועיל לשום דבר ואין כיכחם כי אם כדי להרגיל את לשונם בשוה : ואומר בלב ולב ידברו יר' גם בדברי השוח השר זה ממתיק לזה את דבריו בשפ' חלקות ימתיק לו חברו את דבריו באותו השוח בעלמו כי זה מבין היות דברי חברו שוח ודבר בטל וכמו כן חברו הוח מבין לו ועם כל זה לם עושים כן ז או יר׳ הם חברים בנכסיהם ורעים זה לזה ועם כל זה הם מדברים זה לזה שוח ודבר כוב ומכ"ם אל האיש שהיכו חברו . או יר' לומר שוה מראה לחברו שאין בלבי סוד שאינו מגלה אותו לווכדי להסביר לו עניןזה עד שיאמין לו לכן הוא מרמה לו צזה שהוא עישה כדי שיחשוב שאפילו השוא והדברים הבטלים הוא מודיעם אליו עם המת שאין בזה תועלת כללומכ"ם שיעשה כן במה שיהיה בו תועלת והוא אומר שוא ירברו אים הת רעהו שפת הלקו'בלב ולב ידברו שיר׳ כי אפילו בדברי השוח מרמה לו כדי שיחשוב כי בלב ולב ידברו כלומר כי כל מה שיש בלב האחד יודיענו לחברו׳ או יר׳ הם חוטאים בלשון וידברו שוא ודבר כוב וכמו כן הם חוטאים בשפתים שהם מחליקים וכמו כן הם חוטאים בלב כי בלב ולב ידברו יותצאתי כחוב בלב ולב ידברו יר' לבם יתחלק לשנים ובכן ידברו חחת אשר דברו שוא ודבר כזב ע"כ: יברת ה'וגומר התפלל דע"ה בזה ואפר שיכרת ה' כל שפהי חלקות והלשון ולא הזכיר את הלב לפי שאין שנין הכריתה נראה בו בפרסום " וכפי מה שפי' הרא"בעז"ל שהוא דרך נבואה אולי יר' לומר כי היל ית' היודע העתידות יודע ג"כ שות האים הוא עתיד להיות בעל שפתי חלקות ולכן מתחל' יצירתו יכרת ה' את שפתיו בחופן שיהיה עלב וכמו כן יכרת ה' כל לשון מדברת בדולות ואפילי הכי הם בעלי לשון הרע" והוח הדבר בעלמו שחני חושב לומר במ"ש הכחוב חזידלג כחיל פסח והרון לשון אלם כי להיות שהיתה ההכנה גדולה לאלה אם אל הפסח להליך הרבה מאד ומם הל האלם לדבר גדולות כמו שאנו רואים חמיד בטבע היצירה שהפסח הולך חמיד ואינו יכול לשבת על מקומווכן העלגים הם בעלי לשון הרע בכל'לכן אמר כי אז ידלג כאיל פסח והרון לשוו אם כאשר היה הענין שמור בכחם אילולי שהיחה אתם איזו סבה המונע להם את טבע 'ובהבטל הסב' הבטל המסובב ויחזרו הל כחם ולסבה זו אין צ"ל שהפסח ילך על רגליו בחופן טוב ישידבר האלם באופן טוב אלא שג"כ ידלג הפסח כאיל והאלם תרון לשונו ג"כ מלד גודל הכח שהיה שמור בתוכם המרו וגומר שמעתי בזה שיר' חשר המרו ללשינכו נגביר ונדמה שהוח

המלך ולא הלב יען היותה מדברת כל מה שרוצה מבלי רשותו של לב עוד שמעתי שיר' אשר אמרו ללשונינו נגביר ולא שנדבר עם שום אדם דבר, רע כלל כי אם שפחינו אחנו לבד כלומר אנחנו ושפחינו לבד כדי להרגיל את לשוננו אשר או בעשותנו את זה מי אדון לכו וממי כירא מאחר שאין מי שיוכל לומר כי משום אדם דברכו דבר רע כלל כי מי שומע מה שאני ושפתיכו מדברים ביניכו לבין עלמכו : ובשם מהר"י בי רב שמעתי שיר'לומר אשר אמרו אין לכו גבורה אלא בלשוכנו כי כשיהיה לכו לשון מדברת גדולות אז כגביר וכו' אבל כשיהיה הדבר בהפך שיהיי שפתיכו אתכו מי אדון לכו כי אפי'לעבדים לא ירְחוּ אותכו ותי ירצה להיות חדון לכו ח"ב עוב הוא לכו כי ללשוככו כגביר וכו' ע"כד - ומצאתי כתוב שיר׳ כל עוד ששפתיכו אתנו מי אדון לכו זולתם ע"כ -- מו יר' משר ממרג ללשוננו נוציר ונדבר לשון הרע ועכ"ושפתיכו אחכו ואין האל כורתם בהיות מדתו למדוד לאדם במדה שהאדם מודד א"כ מי אדין לכו ע"כ · ואולי באומ׳ ללשוככו כגביר כיון אל אומ׳ שפח חלקית ובאומ׳ מי אדין לכו כיון אל אומ׳ בלב ולב ידברושאותרים כי מי הוא הבוחן לבות וכליות . או יר׳ הנה אין אנחנו עושי שום דבר רע במעשה כלל רק בלשון ובשפתים ומי יאמר לו מה תעשה . או יר׳ אין אנחנו עושים בדבר זה שום דבר רע כי אם שכונתנו היא ללמד ללשוננו לדבר והיא אומר ללשונינו נגביר וכו': משוד עניים ונו' כפי מה שביירתי באומ' אשר אמרו ללשונכו נגביר שר"ל שהינם עושים רע כלל כי הם בדבור וכו' יהיה הות' משוד עניים דברי הרשעים שהומרים

אבן יחייא

על השמינית המזמור הלו אמרו דוד על יושבי קעילה הכו'והדומה להם מחופי' ודואג ואחיתופל סיטת שאול . אשר היו מבטיחים אותו ומבקשים בסתר לסגרו

ביד שאול . הושיעה ה' וגו' ר"ל או ה' הושיעה לעבדך כי אינכו יודע עוד על מי אבטח רק כך כי במר ואכד החסיד מן בני חאדם ' והוא העושה הישר לפנים מן השורה י ואפסו: אמונים שר"ל דברי אמונה : מבני אדם י כי אפי' עשיית הטוב והלדק שהוא מחוייב לאיכושי אשר יכוכה בשם קיום ואמוכה ותוכן וכאומרו בלדקה תכוכני בפסד ואבד מהם ואין פושה טוב אין גם אחד . שוא ידברו וגוחר ד"ל ובחקום עשותם החסד והיושר . שוא ידברו אים את רעהו י כי יאמרו לחלאת תאותם ושאלת נפשם מריעיהם כאשר היה מן הראוי לעשות כפי דת החסד ' ואת"כ יכזכו להם ' ולא יוציאו לעולם הדבר אל היש וכנגד עשיית הלדתה הם עושים ההפך כי ידבדו אים את דעהו בשפת חלקות ובלב ולב : - כי אשר יחשוב לבם לעשות הוא זולת מה שמורה שפת חלקותם היות בלבם. כי בתוכם ישימו אורכם: יכרת ה' וגו' : הוא תפלת המזמור לאלוהו . לאמר יהי דלון שיכרת ה' כל שפתי חלקות והוא המין האחרון אשר זכר מהשפת **חלקות העושים הפכו מהנדק . ויכרת ה' ג"כ הלשון מדברת גדולות והוא המין הראשון מהבלתי** פושים החסד אשר זכר כאומרו שוא ידכרו . כי היא לשון מדברת וכודרת לעשות גדולות עם בעהו * ואח"כ יכוב לו * אשר אמרגוגו' ר"ל כי הכת מהלשון מדברת גדולות אשר שוא ידברו * זאמרו ללשוכו הגדולה הזאת ובעבודה כגביר כי כורה ברבים היותכו כדיבי עם ' באומרכו לעשות הרעה : ואח"כ נעשה מעט כדי שלא נפור הונכו וככוב להם: והפך מדת החסיד שאומר מעט והכת משפתי חלקות אחרו שפתיכו אתכו לראחות זולתכו בהם להראותם היות לבכו ככון ממהם למען לא ישמרו מממו " וכהרגם וכגזול את אשר להם . באוכן שמי יהיה אדון למ להענישנו ' כי לא יוכלו לדעת חחשבות לכנו להענישנו עליהם י ודברי שפתינו אשר אתנו הם תמיד ככוחים וישרים י והמעשה אשר נעשם יהיה בטמון אחרי ילכדו ברשת זו טמכו לחם י משוד עניים וגו' היא תשובת האלוה לתבילתו' ור"ל יאחר ה' עתה אקום לתקן המעוות מאשר אראה משוד עניים הנעשה ע"י הכת משפתי חלקות ' ומאשר אשמע מאנקת אביונים ' נהם התאבים שימלא משאלותם להם מאשר כדרו למשות להם הכת מהלשון מדפרת גדולות אשר אח"כ כובו להם יוכנגד שוד כל אחד מהעריים אשית ר"ל אלחום מן שות שתו השערה עם אשר יפיח לו ד"ל אשר לבדו בפח יקום אשר טמן לו י וכן יפיחו קריה יוה אחרי הופיטו מידו מהו אומרו בישע באופן כי יעשה ה' לדקה ומשפט יחד ' לדקה בהושיטו העני משוד כת השפתי וכנגד אכקת האניונים ומשפט בלוחמו עמהם להכריתם מעל פני האדמה מהחמש אשר טושה להם הלשון מדברת גדולות בכוב ושוא אשר ידבר ונותר שר"ל לח כן דברי אל כחשר הם דבריהם משוח וכזב כי חתרות ה' הם חתרות טהורות מהשקר והכזב והוא יתן לאביון הכזכר כסף לרוף מזוקק שבעתים: אליו די סיפוקו ויאכל ויותר כי כחו גדול לעשות כל אלה להיות בעליל לארץ שר"ל אתה ה' וגוחר היא תפלת שנית מהמזמור ארון ובעל הארץ ומי יאמר לו מה מעשהי וגם תלור אותכו אכי וסיעת באחר אתה ה' תשחרם לעניים ולאביונים הנוכרים לעולם : וכנגד כת השפתי אנשימן הדור הרע זה . סביב לשעים וגומר הוא פירוש לרשעתם : מלקת השודדים וכוווים אשר וכר אמר עוד סביב מהעניים תמיד הרשעים יתהלכון ללכדם ברשתם וככבד כת חלשון מדברת גדולות אשר שוא ידברו לאביונים הכוכרים שר"ל הזולת והולוולים והבושות אשר יקרו לאביונים אחר עוד כרום זולת לבכי האדם: מבני האדם בבואם לשאול על פתח כת הלשון המכר ואין עונה הם רבים עד אין מספר באופן כי מהבושה יהפכו פניהם לכמה גוונים כשוף הכקרא כרום - וכדרבי יוחנן ור'אלעור בפרק קמא דברכות דאמרי כיון שנצרך אדם לבריות פניו משתנות ככרום אתא רב דיתי אמר עוף אחד בכרכי הים וכרום שמו וכיון שממה זורחת מתהכך לכמה גוונים:

מי אדון לכו שיעשה לכו רעה בתה שאין אכו עושים בידים רע כלל כי אם בדבור ואם יאמר ה' עתה אקום אינו כי אם משוד עניים ומאכקת אביונים כי האל ית' יפיח ויאמר לו לכל א' מהעניים נהתביונים אשית בישע לחים כמוך וכו' אבל חנתנו מה עשימו ובמה אשמנו : או יר' יחמר ה' עתה אקום אשית בישע לעני ולאביון ממי שיפיח לו ר"ל שישים לו פחים ותלודים כפירום המפרשים ומלאתי כתוב אשית בישע לקיים בקשת דע"ה שאמר הישועה שאשים הוא שהפיח יהיה לעלמו ובבור אשר כרה יפול שהפח שהליב יפיח לו ר"ל לעלמו והם לדמם ישיבו ויעמידו רשחם ע"כ ובפי אלה הדברים הבנתי ב"כ פי׳ א' שוב ויפה במה שאמר שלמה ע"ה והם לדמם יארובו ילפנו וגומר והוא מובן בעלמו י ממהר"ר ששון בר חיים מלאתי כתוב שוא ידברו וגומר יר׳ שוא ודבר בעל הוא מה שדברו אים את רעהו שפת חלקות אתר שהלבבות ידברו ויעידו על זה אם הוא אתתי אם לאו וכל א' מהם מכוין לרמות לחברו וכמלאו שניהם בלחי מרומים איך שיהיה - וכ"ל לומר כי ב' מיני אנשים יש בעכיון זה הח'התדברים שלום עם רעיהם ורעה בלבבם וזה בקרא שפת חלקות כי בטבע כמחמר השבעיים כשהחדם כועם שפחותיו מתכועעות תכועה חוקה מההחפעלות חמנס כשהוא מרבר בלשון רכה ובאהבה וימלא זה בפרע בחושה כמעע שאינו מניע את שפתיו ולוה נקרא שפת חלקות והב' הוא המוציא שם רע והוא לשון מדברת גדולות והנה הם אומרים בתמיהה משוד עניים מתנקת אביונים עתה אקום יאמר ה'או אפ' אשית בישע יפיח לו כלימר היתפעל ה' בשביל העני או האביון הצועקים לפניו ולפחות אמירה בעלמא יאמר על זה ולפי האמת הם מדברים שקר בזה כי

יג למכלח

תַשְׁמָרָם תַּצְרָנוּ י מִן־הַדְּוֹר וַוּ לְעוֹלָם:

לָבָוְרָ: עַר־אָנָה יְהוֶה תִּשְׁבָּחֵנִי נֶצְחַ

עַר־אָנָה אָשִית עָצוֹרת בָּנַפִּשִי יַנִוֹן

ַהַבִּיטָה <u>עַנ</u>גייִהוָרָה אֵלכַיִי הָאִירָה

עַר־אַנַה תַּכִּתִיר אָת־פָּנֵיך טְמֵּנִי:

אָשְׁירָה לֵיהנָה כִּי נָפַל עָלְי:

לשבחא

אַרְעָא זְקִיק שִׁיבְעָתִי זִכְנִין: אַנְהְ יָיָ יֹיֹזּ לָאָרֶץ בְּׁזֻּלָּקְשְׁבְעָתִיִם: אַתָּה־יְיִחּוָת

דָרָא בּישָאהָבִין לְעַלְמִין: חֲזורחֲזור בּ׳״ף כּילְפָּיב רְשָעִים יִחְהַלָּבְּיוּן כְּרֶּם זְּלוּרֹית

בלבבי יַפֶם עַר אָןיַתַרַם בָּעִילְ דָּבָבִי יִי בִּי לְבָבָי יוֹטָם עַר־אָנָה יָרָום אִיבִּיעַלַי:

אנהיר עיני באוריָהָדְדִילְםָא אֵיחוֹב י׳ י׳ עִינִיפּוֹ־אִישַׁן הַפָּוָת: פּוְ־יאֹמַראִיכִי

ייפריצרא בישא אשלטתיה פעיקייים ייפרי בחסרך בפחחייוגל לבי בישוערת די

לְכְנֵי אָרֶם:

להיות ארון כל הארץ כאפרו

וערנת יעה וקרפה ולפינה

משמור ותקיי חת חתרותיך

פנו": תנרנו ותנור ותשתור

אותו כשף נרוף: תן פדול זו לשולם : שליז ישכח שום

שדור נתוכם : סניב רשעים

יתסלכון וותן לכת הרשעי

סנם והנם בהיותם בעילם

כזה יסיה ברום ולות לכני

וחתכשה תלבות שהיה זולת

ובדיון לכני חדם שהיח מלכות

התפלל על הגלוי הלו וחתר:

עד אנה ה'תשכחני

תקות גחולה עד שנתיחשו רב

פרור פמנה . תפיניר פניך

ששבור תשלה לרנון לשניך י

ענות להזיג ליכי חי

סתם: יגון וחשית יגון כלכי

פתשקונול כחומו' פע"ח:

ירום חויבי עלי' בנורות

פונעות חתשוק נתורם

ומנוות הכיטה ' רחה שניי ו

שנני חל תסתר סניך

סחירה שיני ' נתורה וכפלוו'

ולם יפנעוני תום גרות חיי

סמה זינון פנול כנו": פן

שאינה היגנת :

לורם "

כל עוד שתרום

כלתי חות

ונובה התחם תשפרם

בשליל לארן י

מזוקק שבטחים • מדרש אגדה יש ומיושב על הסדר רבי יהושע דסיכנין בשם רבי לוי חיכוקות שהיי בימי דוד עד שלא טעמו טעם חסא היו יודעי לדרום את התורכ בארבעים ותשע פנים לכל לד וזהו שבעתים והיה דוד מתפלל עליהם רבונו של טולם ראה כמה תורחך ואמרחך ברורה ומזוקקות שבטחים בלבם אתה יי' תשמרם

שמור אותה בלבם תלרנו מן הדור הזה שלא ילמדו דרכיהם להיוח דלטורין מן הדור שהן דילטורין: סביב רשעי'יתהלכון־ לטמון מוקשים להכשילני כרום זולות לבני הדם־ מקנאת} שעינם רעה בגדולתי שכלקחתי לַמְנַצְתַ מִוְמוֹר א מהחרי הנחן למלך וזהו פתרון כרום זולו לבני הדם כשמתרומ" אים הזולל בעיני בני אדם וזהו דוגמת האמיר במקום אחר אבן מחפו הבונים ומדרש חגדה פותרו על ישרחל לעתיד לבח כשיתרוממו ומנחם פתר כרום זולות לבני חדם כרחם הזולל לאכול בכי אדם ויהי רום כמו יַבְלַתְיו צָרֵי יָנִילוּ בִּיְאֶמִוֹם: וַאֲנִיֻי ה רים ורחם וזולו כמו זולל וסובת וכן פתרונו סביב רשעי'יתהלכון סביבות העני הולכים הרשעים לבלעו חנם כרו'זולו'לבני אדם: עד אכה - ארבעה פעמי כנגד ארבעה מלכיו' ובשביל כל ישרא כחמר : פן אישן המותי שהמיתה נקרחת שינה וישכו שכח עולם: המר

שבעתים : פעמים רבות : אחה : יחכן להיות מ"ם תשמרם על אוורות השם ותלרנו המפיח בהם וזו כמו אלה ופירושו כי בני דורו רעי על כן אחריו סביב והסע' שהם משוטטים ככל מקום להרע ופי' זולות קלון כמו יקר מזולל כי הייתי זולל' כל מכבדיה הזילוה והוא חסר הראוי כרום אנשי זולות כדרך וגבורחך במלחמה אל תהי מרי ואני חפלה ויש אומרים מן

תינטרינון לצריבןיא תנצרינון מן

רשיעיא מה לכין כעליקא דפעעני

תושבַחַתַא לְדַוֹר: עַראָןיַיַתַשְלִינַנִי

לַעַלְטִין עַר אָן תִּטְטוֹר וִיו אַפָּךְ טִינִי :

ער און אַשְשְׁנֵי כִּילְּכָּא בְנַפְשִׁי דְּנִינָיא

עלוי: אָסְתַבּּלוּקַבָּל צְלוֹתִי יִיַאַלַהַי

ואירמור עם חַיָּיבִימוֹתָא: דילִמָא

יַרנון כִטוּל אַסְמֵי מֵאוֹרְחָתָך: וַאֵּנָע

בסובה אתנחציות ינון לבבי

רַמֵיהון רַבְנֵי נִשָּׁא:

זולל וסוכח והרחשון ככון למכנח י עד אנה י הטעם אם לא יהיה נושע מאויכיו ידמה לעיני בני אדם כי אלהיו שכחו או לא ידע אשר קרהו: עד אנה: אחשוב וחשית עלות בנפשי כל עת בעבור היגון שהוח כלכבי יותם בעבור שירום אויבי עלי כנגד הסתיר חת הכיסה : פניך: פן אישן ישינת המית כי השמות בכח הפעלים: פן יחמרי יכלחיו: יכול פועל עומד על כן כתו יכלתי לו כמו ויזעקו איך או לך: ואני: ואין לי חסד שאבטח בו כי מם בחסדר ולמעו זה הכטחין יגל לכי:

מסרה

אתה יי' ג' ר"ף וסימ' אתה יי' תשמרם אתה יי לא תכל' רחמיך ממני אתהיי לעולם תשכ סכיב ג' ר"ף יסימ'בסיף יחוקאל י"ג בלכבי ג' וסימ' והקימתי לי

כהן נאמן - ככל אשר בלכבי עשית דיהוא - עד אנה אשית עצות : אויבי ז' וסימ' ותשלטי את אויבי - המצאתני אויבי - עד אנה ירום אויבי פן יאמר איבי יכלתיו - כי לא יריע איבי יהי כרשע איבי - אשר טפחתי ורביתי:

בָפוּרְקָנְרְ אֲשַׁבַּחְקָרָם יְיָ מְטוֹל דִפְּרִיעַ עָלֵי שַּבְּתָא:

חישן התות ' הכנחי שהוח מכדון הנתם : כן יחשר חיבי יבלתיו להעבירו של דם:

וחכי כחשדך בשחתי ' וחכי אזר כפחתי בחשרך כנלית יבל לכי בישופתך יוחו חשיר

אבן יחייא

מושור לדוד . המומור הלו עשאו דוד בהיותו כרדף מכל אויביו המבקשים רעתו בעולם הזה וככא עד אכה ובו' הכה לוד ככורחו בהרים ובמדברות מפני אויביו . היה מאבד פעולת ואהבת ארבע נפשותיו . כי להיותו חולה לארץ ובלתי

מתעסק במצות אלהיו היה מאבד נסשו האלהית וכאומרו כי גרשוני היום מהשתפח בנחלת ה' 🦫 ולהיותו כע זכד ובלתי הוגה יומם ולילה בחכמות היה מאבד נפטו המשכלת ובודח ולחמו לחם טוכר . ומימיו חדים כלטכה . וגם בלילה לא שכב לבו על משכבו מעפר ואפר בהרים ובבקעות * היה מאבד נפשו הצומחת * ולהיותו עני ודל כי רודפו לקח את כל אשר לו עד שהוצרך לשאול די חחשרו מכבל אשר נכלה השיב לו היה מאבד כפשו המרגשת המבקשת הכבודות והעושר ולכן בתפלתו לאלהיו על לרתו וכר אבדתו ארבעתם ' והוא אומרו ככנד הכפש אלהית עד אכה שר"ל עד מתי . כי להיותם שניהם מהי' וואמרות . יורו לפעמים האחד על פעולת חבירו "עד מתי ה' תשכחני באופן שאביא לאבד העולם הבא שהוא כצח - וככנד כפש המשכלת עד אכה תשתיר את פכיך ממכי - כי באור פכי מלך משנו החיים ההשכליים יוכנגד נפש הלומחת עד אנה בלילה שהיא עת המחשבה אשית עלית כדי להחיות בעכיי נפשי כי תאוה לאכול בשר ' וביום יהיה תמיד היגון בלבבי וכאשר ראימו כי כאשר כבל מיאן לתת לו לחם ובשר כתלכש חכעם ויגון . וכנגד נפש המרגשת עד אנה ירום אויבי עלי -כי הוא פגע גדול בנפש ההיא החבקשת הגדולות והשדרה להשתעבד תחת אויביו שהוא כפלים לרעה . השעבוד שהוא מר . ולאויב שהוא בלתי אפשר הסבל . הבישה וגו' ר"ל ככנד הכפש אלהית עככי ה' והכיטה בהשגחתך עלי באופן שתהיה אלהי ואדבת בך ולא אימר עוד כי ברשוכי וככנד נפש המשכלת האירה עילי באור פני השפעת חכמתך עלי פן מהסתפח בנחלתך . אישן המות י ר"ל פן אחיה בסכלות מהחכמות והעדום אשר יכוכה בשם מות אשר הוא העדר החיים ' וכנגד נפש המרגשת ענכי ה' פן יאחר אויבי יכלתיו ' ובנגד נפש הצוחחת פן צרי יגילו כי אמוט לחולשת אברי מפני הרעב והצמא בלכתי בחוץ על משענתי אמיט ואפול ארצה י והכה בראסוכה הקדים פעולת כפש המרגשת לפעולת הלומחת . ובאתרוכה הקדים הצומחת לחרגשת . להיות כי קדימתם היא לפי מזג ורצון האכשים . כי יש מהם שישכלו כל צעל בכפשם הצומחת מרעב ולמה וחוסר כלי מפני תפחרת כפשם המרגשת ולמען לה ירגישו אויכיהם בחשרונם וישישו . ויש מהם בהפך כי יסבלו כל בוז לבלתי יסבלו פעם אחת לער במאכלם ואפי' כמלא נימא ' ואני בחסדך וגומר ר"ל כי אהיה שלם בארבע נפשותי כי באלהים ' בחסדך בטחתי' ואעחוד בדד בטח לעולם ' ובחשכלת יגל לכי בישועתך ור'ל לבי שכלי שישמח בישונות השפעת חכמתף . ובמרגמת . אסירה לה' כי הכילני מיד אויבי ושחם תחתיי ובלוחחת . גם אשיר לה' כי גחל עלי טובות נשחיות שאתערג בהט: יד למכלח

תהילת ה' תורת חסד

אמרות ה' הם אמרות טהורות שהרי כתיב בתורה פעמים רבות שהוא ית'שומע אנקת אביונים עכ"ד - והפשר עוד לומר שיר' מסני שוד עניים ומפני נחקת חביונים יחמר ה' תמיד עתה אקום ואשית בישע ולמי הוא אומר כן למי שיפיח לו ית' וצועק אליו על זה והוא כאומר והיה כי יצעק אלי ושמעתי וכו' ולו"ח המרות ה' המרות טהורות כאשר פירש הרי"ח ז"ל א"ב אתה ה' תשמרם אל העמים הנז' ותלרנו מן הדור זו שוכרתי למעלה ששוח ידברו וכו' . או יר' הל העניים נעשה השוד והאביונים שומעים מה שנעשה להם והם נואקים בסב' אותו השוד כי יודעי' שרמו כן יעשה להם ולכן יחמר ה' עתה חקום חכף ומיד כדי שלח יתפשע בעולם דבריה שידעו חותו הכל והוא ע"ד משז"ל במש"ה יתום לא ישפוטו וריב אלמנה לא יבא אליהם כי במה שלא היו בופעים משפט היתום הנה החלמנה חשר היתה ב"כ רולה להדיין בפניהם והיתה שומעת שלח שפטו את היתום היתה חוזרת לאחוריה והולכת לה באופן שאפילו לבא אליהם לא היתה רוצה . או יר׳ אלה הרשעים מלמדים את לשונם לדבר חלקות והכל הוא בדבר שוא ואמרותיו ית׳ הם המרות טהורות כחוז"ל עקם הכהוב ח' הותיות וכו' וזה דומה אל הכסף הצרוף וכו' ועם כל זה אינה מלמדים דבר זה ואדרבה עושים להפך מן הקלה אל הקלה: סביב וגומר יר'כשם שלבני החדם המעלה הוח רם ורחוק הולות ודבור הרעוהשפת חלקות כמו כן חלה הרשעים החימרים ללשונינו נגביר הם רחוקים אל אמרות ה' מן הקלה אל הקלה י או יר' הלדיקים הם עתידים שיעשה להם מחול לעתיד לבא זכל א'מהם יאמר הנה אלהיכו זה אך לרשעים לא יהיה כן רק יתהלכון סביב סביב באופן רע והוא כרום זלות לבני אדם כפי' המפרשים . או יר' כשרואים הרשעים שהזלות והעוני והבזיון יתרומם ויהגדל ויתרבה לבני החדם המעלה חז סביב להם הרשעים יההלכון ומבקשים להמיתם ע"ד אומר נפל תורה חדידו סבינה וכו' ועם מה שארו"ל בפסיק ויהיו מלעיבים במלאכי אלי"ם וכו' שחייכו את התורה ות"ח וכו' יובן אומר אמרות ה' וכו' ויר' אמרות ה' חמרות שהירות והיא החורה שהיא כדרשת מ"ע פנים וו"א מזוקק שבעתים כמו שדרשו רז"ל חויר' לומר שהתורה היא מאוקקה שבעתים מפי הת"ח ולאה אמר א"כ אחה ה" חשמרם אל הח"ח והלרנו מן הדור הלוה המלעיג על התורה ועל לומדיה כי הנה רשעים יתהלכון ומולולים ומחרפין לבני האדם המעולה והם הת"מ" או יר' הרשעים הם כזבובים שאינם הולכים כי אם אל המקום היותר מט נף ולכן כשהם רואים זלות הם הולכי'שם י או יר' כשרואים שהעני והדל יתרומם ויהגדל חז הם הולכים סביב לוואינם רולים לגעת בוכיהם יראים מהחל ית' שעשה לו כן: - ומלחתי בחוב תלרנו מן הדור חשר לעולם סביב לרשעים יתהלכון ונמשכים הקלון להם עד שהוה להם כדבר רם ונשא הבזיון לבני אדם והכונה כי הוא להם נקל החרפה והקלון שיחרפו לשאר בכי אדם ע"כ יוכתב אבא מארי ע"ה למכלח על השמינית וג מר ראוי לראות אם החקירה בדרושים האלהיים היא הכרחית לשלמות האדם או אם די לו באמונה מלד הקבלה מן התורה וירחת שיש פנים לכחן ולכחן והדרך הנכון הוח שבתחלה יחמין הענין בדרך קבלה וזה יהיה עקר בידו ואח"כ יחקור עליהם כל מה שיוכל לקרבם אל השכל ואם יסכים שכלו עם הקבלה הרי מה עוב ואם לאו ידחה שכלו מפני הקבלה וכו' וזהו אצלי אומרם:"ל כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מחקיימת והוא מובן מעלמו כפי הקדמתי זאת וזה המזמור מיוםד על זה והנה החכמית הן שבעה והשמינית היא התורה שהיא הקבלה והאמונה וו"ש משה קבל חורה מסיבי ולא המר לקח וחמר שהחורה תכלח על כל החכמות והתחיל והמר הושיעה ה' כי גמר חסיד ור"ל הנה

הוא חושב כי פסו האמונות והעקר הוא החקירה ולוה שוא ידברו וכו' כלומר ולזה הם מחתילים בענין חכמת ההגיון אשר היא לפי האמת שוא אצל אמונת המורה ולכן אני אומר הושיעה ה' כי אין ספק שלריך עוד חלהי כדי לשים בלב חנשי העולם שהחמונה בתחלה הוח העיר וכו' וחני תפלה שיכרת ה' כל שפתי חלקות וכו' וה' המר משוד עניים וכו' חשר הם מכריזים במונחו ית בעולם חקום וחשית בישע אל החסיד הכו' שיהיה לו יכולת לפיח ולדבר לו למתחיל בענין הנז' עם ההגיון כחמור הישע הלוה כי אמרות ה' בתורה הן אמרות ומשם ילמוד לוחר להם ענין האמונה מלד התורה והיא ככסף צרוף בעליל לארץ והוח ענין מזוהק מן השבע חכמות ואתה ה'תשמרם לצדיקים ולחסידים מהאי דעתא וכו'י או יר' משוד עניים והם אותם שאין להם חכמה כלל מאנקת אביונים והם אותם שיש להם חכמה והם חובים לידע והבלתי מאמין באמח ישודדם עם שברותיו הנפסדות אשר הם עמהן הולכים סביב והינם מגיעים אל הנקודה וכפי מה שהם מהרוממים כך חהיה הנפילה והיה ע"ד חומר כי נשאחני וחשליכני - הויר' אחה ה' חשמרם לאחרות הנז' מהם לסבת רשעתם והעונש שישיבו שסביב וכו' כלומר שאפילושילחדו לעולם לה יכיבו כלל מאחר שהין להש הור החורה וכו' אבל למאוינים בחורה הם גלויים והראיה לזה עובדא דנחש לכמה נולד וכו' ומה שארז"ל אמרו עליו על רשב"ג שהיה שמח בשמחת בית השואבה וכו' ונחה עליו רוח ה' וכו' עכ"ד עד חנה ה' תשכחני נלח יר' עד חנה ה' תשכחני כלח וחינך מושיע לי מן הרשעים הנז' במה שחמרתי שביב רשעים יתהלכון וכן עד חנה תשתיר חם חיר חמני כחדם שפגע בחברו והוח משהדל מחד לבחתיר פניו ממנו: עד חנה חשית ר"ל כי היהינון בלבבו יומם יצוה ה' חשדו ווכול כל ברוחיו כלחת השמש ולו חין דבר מוה הטוב והוח חומר יומש

ויר׳ זחת היד ראיה כי חתה ה׳ שכחתני שאפילו ביום שכל העולם מושנחי׳ מטובך הגדול כי אז יצא אדם לפעלווכו׳ ולי אין דבר ועוד אכי רואה כי ירום אויבי עלי ר"ל אכי רואה דבר שלא כדרך הטבע והוא שהכי יושב תמיד בשפל הבלבל והייבי ברום הבלבל ובלבל הוא שחוזר ואיך אפשר להיות כן כי ראוי היה מלד המבהג הטבעי שהוא ג"כ ירד ואכי העלה ולא שהכי אהיה תמיד בשפל הבלבל והוא ברום הגלגל חמיד עד ששב אצלי כאילו יש לו לבלבל עומק ובובה בדול אשר על כן יש לו במה לעלות חמיד למעלה מככחיות בקודת ראשי ולכן הוא מתרומם עלי חמיד למעלה למעלה והוא אומר עד בי ביום הויבי עליי וזהו אללי אומר הגר אשר בקרבך יעלה וגומר ואתה חרד מטה משה שיר' הנה כשתחשא נגדו ימ' אז הגר יהיה לו זאת המעלה כאילו הוא שולה תמיד ברום הגלגל וכאילו הבלבל הוא עמוק או בכוה מאד מאד שים לו במה לעלות ברומו תמיל לנגד נקודת ראשך כאמור ולך יהיה הדבור על זה הדרך בעצמו בשפל הבלבל כאמור . ומהר"י בי רב פי' בו ולמר שיר' והיית בר למעלה שלא ההיה בנקודת רום הגלבל בעצמו כדי שלא תוכרת לרדת רק חהיה במרום מעט מצער פחות מנקודת רום הגלבל והוא אומר רק למעלה - ואם לא תטיב הגר אשר בקרבך יעלה עליך מתלה מעלה יר׳ בנקודת הרום כדישירד תכף ואתה חרד מטה מטה כדי שתכף תעלה כי בלבל היא שמוזר תמיד . וכפי זה הדרך אוכל ג"כ אכי לפרש אומר עד אנה ירום אויבי עלי וכו׳:

הביטה ענניה' וגומריר' הביטה ה' אל מה ששכחתניושנני אלהי אל מה שהסתרת סניך ממני והאירה שיני שכליולא אחטא ואמותה הפעם בחשבי דלית דין ולית דיין ח"ו: ואולי באומר פן הישן המות יר׳ לומר הנה על כל העולם יאמר כי בהיותם מתים הם ישנים ועתידים להקין בתהיית המתים אך אני אם אחטא אולי אישן ממש שינת המוח והוא הדבר אשר הוא לפושעי ישראל ח"ו - או יר׳ לותר הביטה ענכי ה' והושיעני מצרותיוהחירה עיכי בדרושי שאני בו והוא שאיך הפשר לותר שהוא עולה תמיד לנגד נקודת ככחיות ראשי כאמור: פן יאמר ובותר יר׳ פן ישרחכם ו יאתר אויבי יכולחיו במה שהוא עומד תמיד ברום הגלגל ואני כשפל הגלגל וכן יאמרו שיכלולי אותם הלרים שיגילו חמיד כאשר אמוט ממדרגה אל מדרגה ועתה בראותם כי אני קבוע בשפל הגלגל יאתר הויבייביניו אויר׳ צרי יגילו כי אמוט ואינם יודעים כי אין לו לאדם לגיל בראותו כפילת אויביו פןיראה ה' ורע בעיניו והשיב מעליו אפו וזה בא להם לפי שאינם מרמינים יחתרו שייחר ויויי ביינילן כי חתוע תיהדותי שחתשוב חשר לח כן כמה שכוגש חל השנחתך בעולם: חויר׳ לרי יגילו כי חתוע בחוסבם שהסתרת פניך מתני לעד לעולם: ואני בחסדך יר׳ ביבבחקר יר׳ לרייר׳ לריי

מנחת ערב

: E70 316

עד מתי חתה עוקם עלינו חת המקרח חלה סביב רשעים ית לכין סניב לנדיקים רשצי הילכין כשעה שיולוין מניהנס ורוחין חת הלדיקים בנ"ע ונסמס חתחעטת עליהם הה"ר רבע ירחה וכעם חימחי כרום ולו ז לכני חום נשעה שיפרסט הקנ"ה מנות כוויות נתורה מה לך יונה ליסקל על בשמרתי חת השלת מת לך יונח לישרף על שחכותי חת המנה מה לך יוכח ליהרג על בחלחי לכני וכף מה המכיח החלה בין יניך וחומר הוכיתי כית מחשבי החבות החלה גרמו לי להחהב נחלהי שנשתים הני כרום ולות לבני חדם כשירונים ביניה חצות חזולולות ועיהו י עיב: אנא כי תשנחני נגוו

על בלוח ככל כי תחלה הים גבור לכלח בחלוכת החקוכן לחין לככח חשכחיו וכחחתרסו לשחתר הקביה שלח יביב עליהם עד פת קן לילח בכיית רחל שחו נדרו לה רן הבחים וים נו חחרק חויב י ועל מדי נחמר עד חנה חסתיר שלו מקנים וחנכי הבתיר חבתיר שהיו חו נהסתר פנים כשוגורה בורה כמו שנה הרמז הבחר מן החורם מניין ואנכי הסחיר ובו' ועל יון שהיה מנקש לחנד הנפשוח יוחר חן הגופות שהיו חומריי לישרחל כחיו על קרן השור שחין לכם חוק כחוהי ישרחו זהיו הורגוס בהם להענירם על דח וכעוכדה דחנה וו' בניה שהיה ניון חמר עד חכח חשית עשות ננססי החסור גופי עלים חך הייתי מתיירת מן היסור ן שלח יענו חותי יתר מדחי נחוכי מלילה לה הוכל לעיווד נהם וכמו שחו ל חלמלח נגדוהו לחב יה מישה' ועורים הום מית'חה לצלמה וגם היה ינון כלוכי יומס נעם הגסיון כהיה רעת שהעבירה והחון דינחים לפני היה ינין כלביו הם שני הינרים הוח חוו לי חיטרו חוו לי מיצרי חו על ני היוזם ניום פורגים פרנות בנה"ח כחתר ינון ולוכי יוחח ועל עשי מרון ישקר עייוזוו ח יחק יריזתו כ זויל עול ם ויורליי שרחה כל שרו החומי עילים ניירדים חן חעשו ברוה שולה ולח יור. והתחיל אתיינא והיו של כי זים נקם כינו יחי ועליו יחרר עד חגח הי ירוש חויבי עלי שירתה עולה ולה יו ד ונשלע פד חנה הי חמר להן הקניה וכי חני סנחתי חתכם חתם שנחתם חותו פנ' שכח אל מ שיעם וכי המחרחי שכו מכם חתם הזקרתם פניכם חיני שכ' ויסכו פניהס חו שכן השם וחיחר ויפנו חני שורף ולח פנים ח'ל הרב"ם

14:23

במסקך

אכר ועלי כל זון

ובלתי סבין חיך החל יתנרך

בדרך פלח פקיים חת כניו

בין החומות: הכסיתו שלמות במיון שנתן לכם

בתורתו: התפיבו עלילה .

במעשה: מין עושה טוב

אין פשה שים פשל לתכלית

טוב לכבוד בודמו: הכל

סר : פן העיון : יחקו : עם

סהתון גם תופשי כתורה :

נחלחוי במששה: חין עושה

טוב בהמון העם: חין גם

חחד בת פשי בתורב כי

אמנם: הלא ידמו כל פועלי

מון" יודשי דת ודין מבר

בשחד ישפיטו ובמחיר יורנ

וכוה כם: אוכלי עמי יעניי

סכמון ובוה מכלו למם

והשינו מזונותם: כ' למ קרחוי להתפלל עליהם ועל

לורם כמו שהים רחוי להם :

שם פחדו פחד נם שהיו

כל היום נפחד בזרות החמות

מע"ח ידשו: כי חלכים

בדור לדיק ' כי ים במיתנ

כדור מלכים נדיקויפרט מן

כחמם שכם מושים: עות

עני תבישו כי ה' מתספו

כנה חתם בפטלותינם

מבישים ומחרפים רח הענה

חשר חרם יכלת לעני שיהיה

ה' מחספן כי הפך זה יורם

מניון ישופת ישרחל יינה

שתהיה הישועה בדור זכחי

באיפן שיהיו מככי ביון : נשוכ כ' חת שכות עמו י

בחמרו ושב ה' מלהיך חת

בחערו כי חמשה כלה בכל הנוים וחותך לה הפשה כלה:

ישמח ישרחל. שישורו חו עם חלקים ועם חנשי שחם

חולי תהיה התשועם נדור

מייב לח תסיה כשפחה רכם

פרב כליוןרשעי ישרא כהותר

ומי מכלכל את יום ביחוכי

כוח כמו חם מנרף כסף :

מנחת ערב

בעה"ז הכתרתי פנים אכם

אבל לע"ל כי עין בעין יראו

בשונ ה' ליון: ואכי בהכדך נשרתי בככלי יגל כני

נישועתך בחדי אשירה לה׳

נושב וכוונח חומרו יגל לכי

בישועתיך אע"פ באני כובע

מנלות מ"מ עיקר שמתי הוא

בישועתך היה עליית הבכינה מסגלות ועל זה יגל לכי ראותי גאונת השכינה :

מציכו שריב"ו בירך לתלמידיו

שיהה עליהם מורח במים

כמורת בור ודם וחמר תרעה

כבחדם עונר ענירה חימר

שלח ירחני ח סי ועל וה

מחרעם החקום שלח יבח

כבוד עבר וכנוד קייו ופע"כ

החמיר בנכב מבנילן כמו שאו"ל ווה כא מדת

הרשעים שח מרו בין חלהף

וע'כעשו מה שעשו הרי

דעחם וו"ם חמר ככל כלבי

אין אלקי' יכא ראי' השחיתו

החעיבו עלילה וגו' וחיד

אינס מחירהין מפני המקום

יכתירי מעשיהם מפני

ביותה כ"ם שרתוי לירת מכני הרהום אנא ידאי הם

חושבים בלכב חין חלקיי

ועיד חבדיל ומחב כשהי

משתים השקיף על בני חדם

השקפה לרעה והביח לו

הרחות מעיד שיש חלקף

שופטיי ופעם החוכחה הוא כדו שונין וישוול החדם שיד

ה' עשתה וחת וכגם חתרים

ובש"ם אמר נצי בלנו אמר הקניה לרשעים

מחשבום בלבבנם אף אני

איני פורע לכם חלח ילבררם שני חרבכ חבא בלנם כיון

למה שהחרנו שע"כ חשלם

ואע"פכ לא ידעו אח בי שם כחדו פחד ולהלן כחיב לה היה פחד מהלן בחיב לה

ויטייבו מעשיפו

עונם בחדה

כהרי מפני בשר

וווכיחים

כנבו ונו' הנה

למנצח

ביון י כי גמל טלי בחדום

שכותך: ינל יפקב כשרידים הנשחרים בשקב וכסוף כל החמות ממ'ח

רוש מעלליכם:

ודור פישרחל חש' בנלות הלושהוא נפור מונה

כמו גם בשחוק יכאב לב גם

לרעהו ישנח רש וחלה הרשעים

שהם אומות העולי השוכאים רת

ישרחל והעד הכלי עמי: הלח

ידעו יחמה כלומר הלא ידעו

חלה פעלי חון בעוד שחכלו עמי

כחילו חכלו לחם ולא אמרו כי

השם נחן להם כח על דרך ידינו

רמה וזה הוח יי' לא קראו: שם י

במקום שאכלו שם עמי פחדו

בלרה שכחה עליהם עד שידעו

כי השם בעזרת דור לדיק כמו

לעורת יי' בגבורים : כלת עכי

הוא ישראל וכל עלתו היא כי יי'

מחסהו: מיי טעם מליון כמו

מטה עוד ישלח יי' מליון ומליון

יסעדך בעבור היוח הכבוד עם

החרון בימי דוד ויתכן שנשבו

אנשים מישראל או הוא לעתיד

זיהיה הטעם מציון ישוב הכבוד

ומי יחן כדרך מי יחן כל עם יי'

מומור

נביהים:

למנלח י אמר נבל י הפך חכם בעבור שידמה שאין אלהים בעבור זה השחיתו הרכם והתעיבו מעלליהם כמו ובעלילוחיך חשיחה חין עושה טיבה: יי׳ השקיף י בעבור היות כבודו במקום עליון והוא השמים וזה דרך משל כי הוא יודע הכל ודרך כל הכל סרי מהדרך הישר: יחדו נחלחו׳ כמו נשחתו: חין גם אחדי הפי׳אחד

אכן עורא

ַםַּבְרָא וָאַשְּבְחוּ עילָא בִיר*ו*ר דַּיַעַבַּר אַפִּילוּ לֵית חָר: הֲלָאיִירְעוּ כָּל עָבְרֵי שָׁקָר סְעוֹרִי עַפִּי סְעַרוּ לַחְמָא שְׁמָא ַדַיַּיַלָּא בָרִיכוּ: תַּמָן דַּחֲלוּ דַחֲלָא בָיםוּל רָבִיםְרָא רַיִי בַרַרָא רַצִרּוַקוּ מַלְבַת עִנִיָארִמְבַוונין לְכוֹן תְבַהָותוּן בְיםוּל רַשֵׁוּי בַּיִיםִבְּרֵיה: בָּוְיִרְחִישׁ

לְשַׁבָּחָאבְרוֹחַנְבוּאָה עַל דַוָּד אָמר שַׁפְיָאבּלְבָבֵיה לֵית שוּלְטָנָא דֵאֵלֶהַא חַבִּילוּ עוֹבַרִירוּן רַחֲקוּ הַחַקוּ טְב: יָיָםשְׁמַיָּא אוריק עַלבְּנִינִשָּא לִמֶחֲמֵי אִין אִית מַשִּׁכִיל תַבַע אוּלְפַן אַין גַם־אָחָר: הַלְוֹאִיִרְעוֹ כָּל פָּעַלִי ייִנִסייחיו מוְכָןרםיִי: כוּלְהוֹן זָרוּ לַאֲחוֹרָא בַּחֲדָא אִירְרַשְׁלוּ לֵירוּ דַעֲבַר טָב אָוָן אֹבְלֵי עַפִּיאָכְלוּ לֶחֶםיְהֹוָה לָאֹ

> מומור כָּצִיוֹן פּוּרְקָנָא דִישְׁרָאֵל כַּדיַתִּיביְיָנַלְוַת עַמֵּיה ְיַרַנֵּן יַעַקבֹיֶחְדֵי יִשְּׁרָאֵל

לַמְנַצְּׁחַ לְבַּוָר

ישועת ה' פתחין בקריאה וסימ' נמסר בישעיה סימן מ' ובירמיה סיף סימן ח': ישועת ה' פתחין בקריאה וסימ' החיצבי וראו את ישועת יו׳ : חשף יי׳ את זרוע קדשולעיני מי יתן מציון ישועת ישראל קדמאה זכר חסדוואמונתו לא לכם להלחם בואת:

מר כבל בלבו וגו' שני מזמורים אמר דוד בספר זה בענין אמד הראשון על נבוכל נצר והשני על טיטום הרשע זה נחנבא על נבוכד פצר שעתיד ליכנם להיכל ולהחריבו ואין אחד מכל חיילותיו מוחה בידו: אין אלהים ואעלה על במותי עב : השחיתי החעיבו עלילה ' מעללים : הכל סר וגו'י אין איש בחיילוחיו מוחה בידו : כאלחור נהפכו לקלקול: הלא

ידעוי אוכלי עמיי אשר כדמה להם כחוכלי לחם שמעמו מיום א אין מאכל ערב: שם פחדו פחד ייו פפו חייו אָמַרנָבֶל בָּלִבּוֹאֵין אֱלוֹהֵים השָׁחִיתוֹ שנשחלם גמולו לכלשלר בכו הַתְעִיבוּ עַלִילָה אֵין עשׁה־טְוֹב: יְהֹוָה לפחוד פחד כמו שנאמ' באדין ָםשָׁמַיִם הִשְׁקָיף עַל־בְּנֵי־אָּדָם לְרְאוֹת זמוהי שנוהי ורעיונוהי יבהלוניה ָ**הַיִשׁ**מַשִּׁבָּיל רֹרָשׁ אֶת־אֱלֹהְים: חרליה משתריין וקטריה ותרכובתיה דח לדח נקשן הַבָּל סָר יַחְדָּן נָאֱלָחוּ אַיָן עשׁר־ז־טָוֹב בפירושים אחרים מלאתי הלא ידעו הלא סופיידעו מה שעלתה בהם. אוכלי עמי זרעו של נכוכרנלר חכלו לחס עשו ה קראו: שָׁםוּ פָּחֲרוּ פָּחַר כִי אֱלהים משתה כלשלר מלכא עבד לחם בַּרוֹרצַקִּיכן: רבי יי'לא קראו לא חשבוהו יָהוָהַמַחָמָהו: מִי תַּוְמִצִיוֹן שׁוֹעָת ולא זכרו נפלחותיו ונוראותיו יִשְׂרָאֵל בִּשִׁוּביִהוָהשְבַוּרת עַפְּוֹ יְגַלְ במשתיהם ונשתמשו בכליו ורכותיכו פרשו כל שאיכו גוול יַעֲקב ישְׁכֵּח יִשְׂרָאֵל: את ישראל אינו טועם טעם ערב אוכלי עמי כדמה במחכלו

להם כחוכלי לחם שטעמו טעם מאכל ערב: שם פחדו פחד שנשתלם גמולו לבלשלר וכו' : כי אלהים בדור לדיקי בדורו

של יכוניה שהיו לדיקים: עלת עכי תבישו . אחם אומרי'שעלת'

של ישראל בושה על שהם בוטחים ביי': כי יי' מחסהו ' או יקרב היום שיתן מליון ישועת ישראל לעתיד ואו יגל יעקב ישמח ישראל:

ָעַצַת־עָנִיתָבִישוּבִּי

תהילת ה׳ תורת חכד

בחסדך בעחתי שיגללכי בישועתך והוא להפך ממה שיש לי כעת כי יגון כלבבי יומס וזה יהיה לישיגללבי כאשר אשירה לה'כי גמל עלי והסיר אויבי מעלי או יר' במה שאני גומל הסדים מובים לכל חים וחים בלמדי משפטי לדיןך וחסדיך כאומר וחלכת בדרכיו וכו' בטחמי בישוניתך וחשירה לה' כי כמו כן תגמול עלי חסדים טובים - ומלחתי כתוב פן יחתר חויבי יכלחיו לרי יגילו כי אמוט יואני בחסדך בטחחי יגל לבי בישועתך יר'הנה הרשעים אינם שמחים מלד בטוב אשר יגיע להם כי אם למה שאני אמוט וימשך אלי היוק מטובתם והוא אומר יגילו כי אמוט לח לדבר החר וחבי בחסדך בטחחי וחם יבל לבי הנה הוח בישועתך שתושיעני ולח מפרע הנמסך להם וכן אשירה לה' כי במל עליי ע"כ:

יד למנצח לדוד חמר נבל בלבו וגו' יר' כשם שחין בלבם ובשכלם יכולת לידע שני הפכים

במשא א' כן הם חושבים היות ג"כ הדבר בוית' והוח כתאמר החכם כי מן הנפש יודע החלוה ית' וז"ח בלבו כלומר ממה שהוח לבו ושכלו . הו יר' חמר נבל בלבו חין שי"ם שופעים בפרץ והסבה לזה יען כי כל העם מקלה השחיתו והתעיבו עלילה ויום ולילה הם עושים רעות רבות כל ח'וח' לחברו וחין בעולם עושה טוב לחברורק חיש חת רעהו חיים בלעווהוח אותר עלילה והוא כאומר נעשה אדם וכו': ה' משמים ונו' יר' עתה לנו רואים מה שלא היה כן מקודם והוא כי הוא ית' כאשר ברא את העולם ופעל ועשה אתר העלילה הנז' היה מביע ומשקיף משמים על בכי אדם לראות היש משכיל דורש את אלי"ם כאברהם א"נה והדומים לו כדי לעשות טובה עמהם מה שאין כן עחה כי הכל סר בזמכנוזה ויחדו כאלחו החכשים הטובים והרעים ואין עושה סוב ואין גם אחד מביט ומשקיף בעולמו ח"ו והוא האל ית' היחיד בעולמו יה' או יר' האל ית' השקיף משמים על בני אדם לרחות היש משכיל למי שהוא דורש את אל"ים כדי להטיב עמוואין כל וכו' וחלה הם דברי הנבל בלבו ועחה בא ד"עה להכות על קדקד' ואמר הלא ידעו כל פועלי און והם הנצלים הנז' ודומיהם כי לכל דבר ודבר יש לו עעם וסבה ולכן הלא ידעוכי אותם האנשים אשר היו הם אוכלי עמי עם היות שאכלו לחם עמהם ושכחו מה שהעולם אומרים בפיהם שהאוכל לחם וחלח עם איזה חהאנשים שחרז והלאה הוא לו כאח ואלה אכלו עמי עם היות שאכלו לחם עמהם וכו' שהדבר הזה קרה לעמי יען כי אל"ים לא קראו באוחה הסעודה ולא ברכו לה ברכת נטילת ידים ולה ברכת המוציה ולכן עשה להסהאל ית' כן כי בחותה החכילה בעלמה שהיו חלה הרשעים אוכלים לחם עם עמי אכלו לעמי ולכןשם פחדו פחד בתוך החכילה ההיא והסבה יען כי אלי"ם בדור לדיק מה שאין כן בדור רשע שלא ברכו אל"ים בבואם לאכול והיה חוחה האכילה אללם כאילו מעלו וכאילו אכלו מזבחי מחים ולכן חוחם האוכלים עמי חשבו בלתי היותם עם ה' רק מעמי ההרצות אשר אינם נוטלין את ידם ואינם סומכין ברכת נטילת ידים לברכת המוציה וחינם בוטלין ידיהם כדי לברך ברכת המזון בידים נקיות ולכן הכלים ולוה היה השי"ח משקיף עליו לטובה מה שאין כן בעם הבלחי אל ה'י ובילקוט מלחתי נוסחא א' מדברי רז"ל בפ׳ חלק על פסוק חוכלי עמי וגו' וז"ל ח"ר יוחנן כל החוכל מלחמן של ישראל טועם טעם לחס ומי שאיכו אוכל מלחתן של ישר׳ איכו טועם טעם לחם ע"כ י וי"ל דמנ"ל לר׳ יוחכן דבר זה מפסו' זה אלה זהחי כי הוא ביאר הכסוק כפי מה שביארתיו אכי פה ויר' לומר הנה אלה הרשעים כשהם הוכלים עם עמי טועמים טעם לחם לפישעמי אינם אוכלים כי אם אחר שיברכו ברכת המוליא ואינם מברכים ברכה אכי אכי אם על אותו הפה שיש בו טעם מלח ומה גם כי הכחוב רמר על כל קרבכך חקריב מלח ושולחכו של אדם הוא כעין מזבח יכמו שאר"זל . או שהוא לפוי כראוי וכמו שלמר מכשה ובולע ברך כחן ה' וחז יהיה לו טעם טוב באותו הלחם : ועכ"ז הם פועלי און עמהם : או יר׳ הלא ידעו וכו׳ כי ה׳ לא הראו עמי בביאם לאכול רוחו הלחם עם הייחו רחוי לברכה וכו' ולסבה זו בא על עמי מה שבא והוא שאכלים וכו' אור"ל כי הפועל און לף הראו לה׳ ולא ברבוהו או בבואם לאכול תאוחו הלחם שישראל ברכוהו וא"כ אין ספק שה׳ יעורם לישרא וישלם רעה לעושים שלח כרצונוית׳ הו יר׳ הלח ידעו כל פועלי חון שאוכלים לעמי הוא כאלו

אכלו מאותו הלחם חשר האוכלים אותו אל"ים לא קראו או באוכלם אותו יהוא לפי בהיה חפל

שבני מנח וכחו קוסיו שתי יחו בל מכשי בי מבועלי חון עם עם ה' נגזר עליהם שילכו בגלות במקום שהדבר הוא להם כאילו ח"ו אין להם אלוה וכמו שארז"ל כל הדר בח"ל דומה כמושאין לו אלוה וכו יורו"ל המרו במומור ו'אמר הב"ה לשבטים התם מכרתם את החיכם מחוך מאכל ומשתה דכתיב וישבו לאכול לחם וגו' הרי בניכם נמכרים בשושן הבירה מתוך מאכל ומשתה - וכפי זר המאמר הבכפיג"כ פי׳ אחר באותר אוכלי עמי אכלו לחם שכיון לרמוז אל מה שיאכלו ישראל בשושן הבירה שיהיה זה סבה אל שיאכלום כמעט לוליה׳ וכו׳: עצת עני וגו׳ לר די שבאכלכם אין אחם מברכים את ה' לא בתחלה ולא בסוף אלא שאתם עושים דבר אחר אשר אילו לא הייתם נאכלים מן הגוים אם לא בעבורו היה מוהראוי להיוח כן גם אם לא הייתם עושים מה שאינכם בורים את ה' מברנים חות הינו במונים וכן במונים וכן במונים וכן במונים וכן במונים מוחה מעני ולהחשיב אותה ומהו עלתו שהוא אומר המיד תכו לדק'שמללת ממוח וחכו לכו מד שהוחיר לכם מחאבלכם ואדרבה החם מביישים אותו להחשיב אותה ומהו עלתו שהוא לומר המיד תכו לדק'שמללת ממוח וחכו לכו מד שהוחיר לכם מחאבלכם ואדרבה החם מביישים אותו ולהחשיב אותה ומהו עלתו שהוא לומר המיד תכו לדק'שמללת ממוח וחכו לכו מד שהוחיר לכם מחאבלכם ואדרבה החם מביישים אותו ומהו עלתו שהוא לומר המיד תכו לדק'שמללת ממוח וחכו לכו מד שהוחיר לכם מחאבלכם ואדרבה החם מביישים אותו ומהו עלתו שהוא לומר המיד תכו לדק'שמללת ממוח וחכו לכו מד שהוחיר לכם לקבל עלת העני ולהחשיב אותה ומהו עלתו שהוא לומר המיד תכו לדק'שמללת ממוח וחכו לכו מד שהוחיר לכם מחאבלכם ואדרבה החם מביישים אותה ומהו במיד במוחיר לכם להבל עלת העני ולהחשיב אותה ומהו עלתו שהוא המוח לומר במיד במוחיר לכם מחאבלכם ואדרבה החם מביישים אותו המוחל במיד במוחיר לכם מחאבלכם ולדרבה החם מביישים הוחיר לכם להבל עלת העני ולהחשיב אותה ומהו במוחיר לכם להבל עלת המוח במיד במוחיר לכם להבל עלת המוחיר למוח במיד במוחיר לכם להבל עלת המוחיר למוח במיד במוחיר לכו מה במוחיר לכם להבל עלת הדרבה החם במיד במוחיר להבל במוחיר המוחיר במוחיר בשני בשמות של היה מיען אות בכונה מכווכת להנאתו ולטובתו כי כשלא תהיה לו לא יעץ שום טובת הנאה מעלתו אז הקובל עלתו מה שאין כן הדבר בעלח העני שהיא להנאתו ולטובתו כי כשלא תהיה לו לא יעץ שום טובת הנאה מעלתו אז הקובל עלתו מה שאין כן הדבר בעלח העני שהיא להנאתו ביותו כם לשפונם בינים בלנים בדבר הזה כי ה' מחסהו של העניוחל זה יביע חל עני ונכה רוח וחם כן איננו כובע בדבר כלל שחם חחם לח תחנו לו הנה החל יח' יחן לו ממקום חחר וכו' . והגה בפתך מומור זה אל הקודם אליו יען כי במועור הקודם סיים באומר ואכי בחסדך בעחתי וגו' והנבל מכחים כל זה והפועלי און אכלו עם ה' למה שעם ה' לא קראו את ה' בעת האוכל ולא זכרו חסדיו:

בעשרת השבטים שנלו לא תי יחן תציון ישועת ישראל את מוצא פעמים כתוב בספר הלים מי יתן מציון אחד בספר ראשון ואחד בספר שני ולמה איר לני הרב אחר אחד הרב אחר אחד מרב הרב אחד מי יחן והיה לבכם זה להם והתלמיד אחר אירי בי ולמי הרב אחר אחד הרב ולא בספר שני ולמה איר לני הרב אחר אחד הרב אחד הרב אחד הרב אחד הרב אחד הרב ולא היה פחד שבט יהוד' ובניתן אבין ישועת ישראל את מולא פעמים כתוב בסבר הדים מי יתן מציון אחד בספר רחשון ואחד בספר במי ולחה ח"ר לני הרב חמר אחד החלמיד חמר חחד הרב המר אחד הרב המר מניין של ונתחי לכם לב אדש דברי הרב מניין של ונתחי לכם לב אדש דברי החלמוד מניין של ונתחי לכם לב אדש דברי החלמוד מניין של ונתחי לכם לב אדש דברי החלמוד מניין של ונתחי לכי שהחינוקה אחדרי במר במר במר הרב מניין של מולח מר יתן מציון יותן מציון מציון שלהי ושענו לפידן שני פעמים מי יתן מציון יותן מציון מציון יותן מציון מציון יותן מציון יותן מציון מציון יותן מציון מציון מציון מציון מציון יותן מציון מציון מציון יותן מציון ע"כ יגל ישקב ישתח ישראל יגל אברהם ישתח יצחק אין כתיב כאן אלח ישקב לתה לפי שישקב ישתח מכל האבות:

אבן יחייא

יד למנצח לדוד אמר כבל ונו' המומור הלו עשאו דוד על העלילה אשר העליל עליו דואג האדומי אשר למעכה מתו כהני כוב בחרב שאול . כי אחימלך כתן לדוד לחם קדשי וחרב בוליתי ולא לכוכה רעה ודואב הלשיכו באשר עשה כי למרוד במלך נתכון והושיף מן דיליה כישאל לו בה' וכאומרו ראימי את בן ישי בא אל אחימלך וגו' וישאלו לו בה' וצידה כתן לו יו את חרב גלית הפלפתי כתן לו י אחר כבל וגו' קרא לדואג ככל להיות כי כפלה דבר י ור"ל להיות כי אחר ככל בלבו וחשב בלתי היות אלהים עחדי לכן העליל עלילה על כהכי כוב בקיימו דברי שאול אשר היה אומר קשרתם עלי כלכם וגו ואין חולה מכם עלי י וגולה את אוכי

זגו׳ : והוא השיב אליו ראיתי את כן ישי כא ככה אל אחימלך וישאל לו כה׳ וגו׳ באופן כי הדין

פחך החלך כי כלם קשרו עליך ואין עושה טוב . מה שנחשך מהלשנתו כי שאול וסיעתו השחיתו בהכי ה והתעיבו כי היה מעשה כתעב וכמאם מאד י ה' משמים וגו' ר"ל מה שאמר דואג לשאול כי אין עושה עוב כנגדו ושכלם קשרו בו׳ הסבה מזה היא לרשעתו ורשעת פיעתו מה שלכן בסופו נפל הוא ועמו ביד פלשתים בי ה' משמים השקיף על בני אדם כי אינו דר עוד ביניהם כבתחלה וסר צלם מעליהם וכאשר אמר שמואל אל שאול עם י למה תשאלני וה' סר מעליך ויהי עריך · לראות היא משכיל דורש את אלהים · ידוע כי עבודת האל תהיה בהשכיל ממכו מה שאפשר להשכיל ולהשיג כפי ההכנה אינושית כדי לירא משכו יראת המטלה - ובדעת דרכי ה' כדי לעשותם ' אשר הם עושה חסד חשפט ולדקה בארץ וכאומרו הכביא כי אם בואת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי כי אני ה' עושה חסד משפט ולדקה בארץ כי באלה חפלתי נגו' שר"ל השכל אותי וידוע כי אכי ה' וגו' וזהו אומרו פה כי משמים השקיף ה' לראות היש משכיל יוהוא השכל אותי ודורש את אלהים יוהוא ירוע כי אני ה' עושה מסד משפט ולדקה וגומרי הכל סר וגומרי ד"ל כי בהשקפתו ואת מלא ככגד השכל אותי אשר יעשה בדיבוק עם האלוה ותורתו וככגד עשיית הַמשפט כי הכל סד ממנו ומתורתו ברשעים י מצא כי יחדיו אלה באלה כאלחו שר"ל כתעבו וכשחתו י כי יש ביניהם השנאת תכם והקטטה אשר ימשך ממנה עשיית המשפט והנקמה וההשחתה הם בהם בלי דין וכלי יושר -• וכנגד החסד אמר אין עושה טוב י וכנגד הצדקה אמר אין גם אחד שיציל העושק מיד שוסהו הלא ידעו וגומר הוא לשון תמיהא ור"ל וכי הלא ידעו כל פועלי און מכת שאול אותם אשר אכלו וכלו עמי מכוב עיר הכהכים ' של אשר אכלו לחם עמדי ' במתם אלי מלחחם קדוש

פכאומרו שם ויאמר שאול שמע כא כן אחיטוב וגומר למה קפרתם עלי אתה וכן ישי בתתך לו לחם וחרב וגו' מות תמות אחימלך אתה וכל בית אביך כי סבת מות הכהכים ההם היתה הגזרה שנגזרה זה כמאז על כלית עלר וזרעו לחטאות חפני ופנחם י והטעם להיות כי ה' לא קראו הכהנים ההם במעשיהם . לכן שם ביד שאול פחדו פחד מהמיתה משוכה אשר מתו בה . בכן הלא ידעו כי אלהים הוא משגיח בצדיק מהדור כמוני . ולכן מה להם לבייש עלת העכי במוני היום אשר יעץ ה' עלי לטובה להמליכני על עמו . בהיות כי ה' מחסהו מהעני בזה ולכן בא תוכלו לו .' מי יתן וגו' היא תפלת המזמור לאלוהו . מי יתן שיבוא במהרה מציון משכן ה'

בשוטת ישרא שאהיה חלך עליהם . באופן שאז בשוב לשון שובה ונחת . בשוב ה' ובהכיח שבות פנחת עמו : יגל יעקב אה הנשים ישמח ישרא או האנשים י ויחם לשון השמחה לאנשים להיותו בופל של הרוב בערינים אלהיים וכאומרם ז"ל שהשמחה במעונו:

אין מנעוח

o (*,*) 1

פהדו פחד

לא רגל על לשוכו . כמו וירגל בעבדך אנקוי שא בלעו . מומור זה להודיע מדת חסידו': ודובר אמת בלבבו · הטוב שהוח אומ'בלבבי הוח אמת ואינו אחד בפה ואחד בלב: וחרפה לא נשא - רפור"טא בלע"ו: על קרובו י אס עבר קרובו עבירה שיש בה עוכש ענשו במשפ' ולח נשח עליו חרפתו שיהח פחחון פה למחרף לות'כך עבר פלוני

קרובך וחפים פליו: בעיניו נמחם מישהות נבוה ברשעו נמחם בעיניו של לדיה כנון חוקיהושנירר עלמוח חביו בבזיון: נשבע להדע לעלמן: ולא ימיר: שבועתו קל ותומר שאיכו ממירה בדבר שאיכו לרעתו: ושוחד לח לקח על עני נכור זיה להרשיעו בדין להטוח משפטו ועוד פירטוהו רביתינו לא לקת שיחד על נקי לנקוחו בדינו קל וחומר שהיכו לוקח שוחד להכות

מומור לדור א תוּשְׁבַּחְהָאלְרָור יְיַ מֵן חָמֵי לְמִיבֵר יֹי יֹיף 10 יַהוָה מִי־יַגוּר בָּאָהַלֶּךְ מִיריִשְׁבֹּן בְּהַר רְםַשְּׁבְנָךְ מָן חָמֵי לְמִישְׁרִי בְּטור בֵּירוּ דבהליך בשלימתא כיתלינסי קרשה: הולה המיםופעל צדק וְעָבֵר צְרַקְתָּא וּמְמֵלֵיל קושִטְא ד׳ר׳ מְּנְשְׁטָא וֹרֹבֵר אֲמֶת בּּלְבָבוֹ: לא רָגֵּל עַל־ רשנו לא־עשה לרעהו בעהו לא־עהובה בַלְבָבֵיה: לָא אָכַל קוּרְצִיןבְּלִישָׁנִיה לָא עָבר לְחַבְרֵיה בּישׁוּהָא וְבִיפופָא נ׳חֹ׳ לא־נָשְאַ עַל־לְרבוֹ: לָא סוֹבָר עַל קַרִיבִיה: רְשַׁט בְאַנפוֹי כִּיכִּף מּיֹס בְּעָנפוֹי לִיכִּף מֹיֹס בְּעָנפוֹי לִיכְבָּר בַּסִיר וְיֵת דְרָחַלִיָּא דִייִ מוּקִיר דְיוֹמֵי יִפֹּיִסִי לֹי נִשְׁבַּעֹלְהָרֵעוֹלָאיִמֶר: בַּסְפְּוֹי לָא־ נַרַוֹן בָּנְשֶׁרְוֹשְׁחַר עַל־נָקוֹ לָא נָלָח לאַבאַ שַאלנרמיה ולאסשלחף: סמה לאיהב בחיבוליא ושוחרא עַל זַכָאָה לָא כַּוְבִּיל

ט"ו ודובר ה' יחס' בקריאה וסימ' פועל צרקות ודבר מישרים : ודבר תמים יתעבו : ודבר אמת בלבבו : ודבר ישרים יארב : ודבר שלום לכל זרעו: נמאם ב' קמץ וסי 'כסף נמאם קראו' נבזה בעיניו נמאם: ימיר ד'נ' מ"ל וא' חם' וסים' לא יחליפנו ב' בו . חלק עמי ימיר נשכע להרע" בתרא חס":

תהילת ה׳

ואת יראי ה' יכבד וכו וראיתי להביהו פה וו"ל לכבוד ולתפהרת א' מי"ה

שו מושור לדוד ה' תייצור באהליך הרב החסיד זקני ז"ל כתב דרום נכון לפסוק אותר

עמודי התורה אשר אתרו שעליהם ישיג החדם שלמותו הוא לכבוד יראי ה' שכהמר ואת יראי ה'

יכבד וים לך חדם שחוריי בשבע ומבזה לעלמו ואת חבריוכי הכל כאין בעיניו וזה אינו נבזה

בעיניו רק כאשר יכבד יראי ה' ח"כ ירחה כי היותו נבוה בעיניו לא מפני מזגו אלא מפני יראת

בורחו וכן חס יכבד ירחיה' ויככד גם חת עלמו נרחה כמנוים בדברים כי גם דברי עלמו

מכובדים בע כיו אך כאשר ימעט בכבוד עלמו וירבה כבוד שמים אז הוא שלם ידע"ה היה נאה

דורש ויפה מקיים כי היה מפזז ומכרכר וכו' ורחה השובחו לחשתו לפני ה' חשר כל המלכים כחין

לפניו המגביהי לשבת וכו' והב' חשר בחר בי מאביך והרועה חשר נשאו המלך אין רחוי להתנשא

ולהתנאות בעבודת המלך אשר הרימו מן העפר ואמר מאביך כי הוא היה מרבה בכבוד עלמו

וממעט כבוד שמים כמו שאמר כבדכי כא ולזה השליכוהו מכסא המלוכה ובחר בי שאכי ממעט

כבוד עלמי ומרבה כבוד שמים וכהלותי עוד וכו'יש אדם שעושה דבר מה לכבוד שמים וחושב

שיהיה טוב בעיני הבריות וכאשר יהיה בהפך אז הוא מתנחם וזה אינו שלם לזה אמר אם יבא דבר

משכודתי שאהיה בה יותר כקלה בה אעשה ובה אוסיף ואחשוב כימי אכי שאעבוד לפגי ממ"ה

הק"בה וה"ח והייתי שפל בעיכי ועם החמהות כשחהיה עמהן לבד שלח יהיה חו כבוד שמים חז

אבדה בעלמי לכלמי הגלות לעיכיהן י ד"א א"ל מדוע כלבבך חשבת כן על האמהות כי חשבת

לבבי כלבבך כי בעיכיהן אכבדה מכאן והלאה אשר עשיתי את הדבר הזה " ולמיכל בת שאול וכו"

הנשים אשר לא התעברנה יפוח בעיני האנשים לא בעיני הש"י ואשר להפך להפך ולכן היה עונש'

שלח יהיה לה ולד מדה כנגד מדה - והיותו מפוז ומכרכר מורה על חדוש העולם ע"ד המגביהי

לשבת כתו שידעת - והעוסק בפריה ורביה מסייע לבוראו בחדוש העולם וכו' ואמר הכתוב כי

למיכל לה היה לה ולד עד יום מותה לפי כי החר מותה היה לה והם מעשיה העובים ועוד שגדלה

יתותי 'ונחשבו לה לכנים לה חסרה אלה שעשועיה עם בניה ? ונתבאר מכל זה חיוב הכבוד ליראי

ה' ומה גם לח"ח: ועתה חבא לבאר למה יחעסקו במלות הזווג מי שתורתו הומכוחו ואומר כי

הנה יש לוה ב' תשובות הא' כי כל היצורים כלם לה נבראו אלא לכבודו ית' וכבודו נראה מלד

בריותיו ברב עם הדרת מלך ולכן אז"ל דבור לא הרצח כנגד אכני כי כל א' מישראל עד לכבודו

ית' כעכין שכחמר חתם עדי וכו' והכ' כי חין החדם שלם חלה בהיות נשוי כי לריך שיהיה כדמות

של מעלה והוא שארו"ל תכיא רבי אליעזר אומר כל מי שאינו עוסה בפריה ורביה כאושופך דמים

בן עזחי הומר כחלו ממעם חת הדמות ב"ל ים כחה דורם וכחה תקיים וכו' ח"ל מה העשה וכפשי

חשקה בחורה : כי ר"א כיון לסבה הראשונה ובן עואי אל השניה ואמנס טעם מאמרוכי נפשו

יש לה מהלכים בין העומדים וחזרה מטבעם ולא יוליד וז"ט ומה אעשה וכו׳ - ד"א הכני דבק

בתורה שהיא שמותיו של הב"ה ולזה המרתי לכבוד ולתפארת כי לב' טעמים אלה אנו כושאים

השה לכבודו ית' ולשלמותנו עכ"ד: ועתה הבח בם"ד לבחר חלקי במזמור זהה' מי יגור

באהליך יר' ה' יתעלה שמך שאחה תקום תרחם ליון בשונך שבות עמך כמו שסיימתי במומור

הקודם מי הוח אשר יקרה לו הטובה הואת שיאמרו עליו שהוח כגר ועני ודל בע"הו הנקרא בשם

אהל כדי שיהיה זה סבה שישכון בהר קדשך והוא הע"הב כי מי שיחשיב את עלמו כגר בע"הו הוא

הזוכה להיות חושב בע"הב: הולך תמים וגומר הוא העושה על מעשיו אלה הפך ממה שעוש׳

הכבל הכז' במזמור הקודם כי איכו הולך חמים אך הוא הולך תמיד אחרי החקירות וכן איכו פועל

לדקה רק הוח נבל וחינו דובר חמת בלכבורה חמר נכל בלבו חין חלי"ם וכו': לא רגל וגו'ענין

זה חמרו כנבד מחי דסליק מיכיה ויר' לח חשב כלכו הדברי שקר כדי שיוכל החרי כן לומר חוחם,

בלשונו כדיך המרגלים שמרגלים חת החרץ בתחלה כדי שילכו שמה אנשי המלחמה זירשוה וישבו

מומור: יי' מי ינור באכליך ביחך וכמוהו איש לאהליך ישראל: בהר קדשך הר המוריה או הר ליון קוד' שידוע כי הוח הר המוריה בשכין החרון בליון בפי שהכין לו דוד ככתוב בדברי הימים : הולך זו תשובת מי ינור בחהליך : תמים תחר והמתוחר חסר הולך בדרך תמים בעניינו ודכריו: ופועל לדק י עם חביריו: ודובר חמת

כל האדם: לא כמו וירגל רגל על לשוכוי בעבדך והטע' לגלות המסתרי' כדרך המרגלים: לח נשח י על דרך לא תשא שמע שוא וי"א לא עשה דכר שיחרפו בו קרוביו כבזה י קשור בעיניו גם נמאם והטעם כי עובד השם כל מלוה ששמר וכל טוכ שעשה נכזה ונקל הוא בעיניו כנגד מה שהוא חייב לעשו לכבוד בוראו וככה משפע הלדיקים שיכקשו לעלוח אל מעלח קרוש ממכו ונכבד ואמר יכבד כנגד נכזה : נשבע להרע נפשו כמו לצים כי יכחים הבער: כספוי אמר לא לקח כנגד לא כתן וזה הוא לשפוט דין עול

תורת חסר

פיינור נאהליך ככם תזיח נרחנו מהכהנים יניר בחהלין נפקרם הפציר לסכנות ומיישכון כזר קרשך כירושל סינתיקה: חילן ונתים לח כל כדיק יוכהלוה מכל תי סנהג בערתו לפנים פשירת פדין שהים פולך חתים בשנין שכל תכלית כוונתו בעשקו בתורה לכבוד כורחו: וסועל כדק י חיסיב לוולתו: ודוכרחתיו כשחוכ להיטיב חף של שי שלח הוניח נדר משיו בוה: לח רגל של לשוכו שכשתר חשילו מחכק לשון הרש: לא ששה לרעסו כזתר מהיות נורם רעה לחכרו: וחרפה לח כזח פל קר.בו" שהוכיח חשילו חת קרוכו כשלח כים נוסג כשורם: לנות' כווה דרכו ושום פשולות נתחשות חף של פי ששוח בדול כשתון חו בשררם: בעיניו נפחם י כשכע להרש" לעלתו לחשור חשר על נתאו: ולחיתיר י בהתרת נדרו ושכועתו : כששו לח נתן כנשך" חשילו לנוים: ושחר של נקי לח לקזי חזילו לוכות חת סוכחי ולהליץ נעדי בשנהג פורכי הדיינין:

כנחת ערב

יבור כחסליך ובוי כש"ם חיר יהושת כן לוי מה חם כדב א שבכנשי לנית באביהוא. החקדם ינחו שרושים חכחן ואינן מי ינור ב חהליך. חיר סמוחל כחב בעוזה וישלה עיול מת ידו לחתוו חת החרון ומה היה לוויחר חף ה בעווח מכחן וחילך מי יצור נחהלך ע"כ הרי מפים אוהל על החשכן ועיכ חמר לשון בירום לשי שלא היתה חנה לשעה משחיים כנית החקרת נקרת כית עולחים חמר מי ישכין כהר הדשד והכונה חם בחשכן נעשה דין חיר חי שלח עבר נה ברחוי כמו שחליכו בנדב ואכיהו ונס בעווא על ששלח יד כחרון ושע'כ הים ירח דיד להכיח החרון לכיחו שן ואולי לא ינהג בו ככוד כרחוי כ"ם מיישכון נהר קרשך שירחה ישכה: חולי לא יעשה המיםל לעשות ככית הקדוש שנקרת הר הכיח ודתי דדיכת יתעביד בחי שלו ינהוג כי כשורה כחו שחלינו בשויה שנושרע שהיה זר וענד ענודה י הולך חחים וגיהלו דם בליים הם רחונים לצמוד עהודחם כי הם פועלי נדק ' וכם"ם הולך חמים וה חברהם שנ' התהלך לפני והיה חמים ושותל לדק וה ינחק שהיחה פעולתו כנדק ומסר נסשו לחיתה י ודוכר חית וז יעונ סל חתן חתת לימקב לח רול על לשווו וה בניתן פהיי יודע נחכירתו של יוסף וכח בילה לחביני לח עשח לרעה רעה וה יוסף שהיה יכול לע זון רעה לחזין ולץ עשה וחרפה לח נשח על קרונו זה פנחם שהיה חשבפו של לוי וזחרי חשבע סמצון וכיון סרחה חותו מעשה שחד עליו והרגו כנוה כעיניו נחאם זה חשה סחחם בריוח חנרים לפי סכל ישרחל עסוקין וביוה והוח היה עסק ועומות יוסף וחת ירחו ה' יכנד וה דור סכי פישות דוד חל ציקלב הנה לכם נרכה י נשבע להרע וח בועו שנשבע ליצרו חי הל סכני עד הנקר וכו' כספו לח נחן בנשך זה עידיה שהחויה חם הנכיחים נמשרה והים

לווח וחחבילו :

כנו מזמור לדוד וגומר להיות כי במזמור אשר קדם גנה הפועל און ואחר כי אלהים משביח בלדיק הדור . בא במזמור הלו לבאר תנאי הלדיק המוכר . ה' מי יבור ובו' ר"ל או ה' מי יבור באהלך בעולם הזה ' שלמעשיו הנאותים יהיה מושבת מחך בו ולהיות העולם הזה כפסד הזכיר בו שם יגור באומרו יעקב לגור בארץ באכו דירת עראי ואומרו אהלך הוא אהל מועד ומשכן ה' אשר באמצעותו היו מושבחים מאתו אישי ישראל ומי ישכון בהר קדשך הוא עולם הכא . ולכן הזכיר בו מלת ישכון שהוא הדירה הנלחית וקראו הר קיים ולא אהל כע וכד . ואמר קדשך . כי שמה יתראה כל קדושתו מה שלא יהים ככה בעולם הלו לגשמיותו . הולך תמים וגומר ד"ל אותו אשר מקיים מצות עשה . במחשבה ובדבוד ובמעשה . וכנגד המחשבה אחר הולך תמים . כ"ל כי מאמין בה' בהחלט ובוטח בו אשר יחשב לו לצדקה י כי שם תמים יפול על ככה וכאומרו מד"עה תמים תהיה עם ה' אלהיך כי הגוים האלה וגומר אל מעוכנים ואל קוסמים ישמעו ואתה לא כן נתן לך ה' אלסיך ... וכרנד וככנד הדבור אמר ודוכר אמת בפיו ונשפתיו " אשר תסכים כאשר יחשוב בלבבו - ולא יחיר שפתו שפת חלקות ובלב ולב ידבר - לא רגל וגו' ר"ל זוולת קיימו החצות משה בחחשבה דבור ומעשה . עוד יקיים חצות לא תעשה בשלשתו . וככנד הדבור אמר לא רגל על לשוכו . לשון רגל הוא כגזר מן מרגלים אמם . ור"ל שהרחים עלמה מהלשון הרע שהוא עון פלילי להיותו שופך דמים ורוצח י כי שלשה כאחד הורג הלשון הרע האומרו והמקבלו והכאמר עליו 🐪 וככגד המעשה אמר לא עשה לרעהו הבוטח בו רעה 🔭 וככנד המחשבה חחר וחרפה לא נשא על קרובו . שרוצה לוחר כי לא נשא בחחשבתו חעולם . מחשבת פיגול ותוטה על ה' אלדיו שהוא קרובו" וכאומרו משה רבים ע"ה כי מי גדי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כה' אלהיכו בכל קראיכו אליו . כבוה בעיכיו וגו' . ד"ל יאלת קיימו מצות עשה ומצות לא תעשה במחשבה ודיבור ומעשה י עוד יכהוג גדרים וסיגים בשלשתם וככבד המחשבה אמר שישים בדר לכפשו שלא תתנאה מפכי לדקתו כחוקיהו - אשר אמר וכור צא את אמר התהלכתי לפכיך וכעכה וגכותי על העיר הואת למעכי ולמען דוד עבדי ולא למעכך אשר ולהיות כי הקצוות בכל מדה הם פחותות לכן ביחר כי במדת כתגאית בפעולותיך הטובים . העכוה אין צריך לעמוד באמצעותה כי אם לנטות אל הקצה האחרון וכאומרו ד' לויטם מאד מאד הוי שפל רוח : וזהו אומרו שיהיה כבזה בעיכיו והוא הקלה אמלעי מהעמה : ונמאם והוא הקצה האחרון והכבוד יתנהו ליראי ה' כי יחשוב תחיד היותם גדולים חחכו במעלת יראת וכנגד הדיבור את' שיטשה גדר לטשות שבוטות להרט את גופו זלהמית תאותיו בצום ובכי ומספד ולא ימירם . וכנגד המעשה אמר שיעשה גדר . וכספו לא ימן בנסך אף כי חבירו הכותכו יתנהו ברצון טוב ובמתנה גמודה ' וכן כי לא יקח שומר אמפי על דבר לקי להלדיק את הלדיק ולהרשיע את הרשע" ואף כי כותכו יתנהו אורצוא שמוב ובשבף כנים יפות י ועושה אלה השלשה חלוקות מאופן הפעולות · לא ימים בעולם הזה ייחיה קרים וכלחי לעולם י וראוי לדעת כי לא שמר הסדר מהמחשבה זרבור ומשפה בשלשת סחלוקות החלה כי ברחשונה הקדים המחשבה למעשה. ובשנית הקדים הדבור למעשה . ובשלישים הקדים המחשבה לדבור . להורות לכו כי קדימת זה על זה במעלה תהיה כפי המצוה אשר בה ישוערו שלשתם ולפעמים יהפך קדימתם זה על זה וכפי מהות ואיכות החלוה ההיא:

אבן יחייא

בה וכמו כן החנשים כלם הם מחשבים בלכם מה שידברו בחופן שהמרגיל חל הלשון הוח הלב ווה לא רגל על לשוכו דבר רע כלל כי אם דבר אמת וכן לא עשה לרעהו רעה והוא בחתו לו את הצדהה באוחי דאזיל סוחקא ואתי חיורא והוא כנגד אומר ופועל צדק וכנגד אומר הולך תמים הילך חמיסוכנגד מחי דסליק מיניה עחה חמר כבוה בעיניו נמחם יר' גם חת קרובו הנו'הוח נבוה עתה ובעיניו של הנבזה היה הוח נמחם מקודם עלי שום חרפה ומכ"ם וק"ו בן בנושל ק"ו ממלך הכבוד ית' וית' שמושלה יהמר בשום חופן כי חינכו משביה ח"ו וכנגדלה עשה לרעהו רעה חמר וחת ירחי ה' יכבד כי מישכותן לדקה לעני רחוי הוח לושיתנה בסחר ובזה יכבד את יראי ה' המיעלים ואומרים חנו לדקה כי היכי דלקדמו לבניכו וכו' כי בראותם שלא נתביים העני המקבל הלדקה יהיו גם המה מכובדים וכנגד לא רגלעל לשונו אמר כשבע להרע ולא ימיר וירי לא יתיר אותו באותר לא כך הוצאתי תפיכי אם ככה או באותרו לא לכך כיוןלשונו כי אם לכך והכל הוא כדי לבקש פתח להתיר את כדרו ושבועתו וזה היה אפילו כשהיה להרע את עלמווכן פי'המפרשים או ר"לכי מי שלא רגל על לשונו נמשך לו טובה החרתוהיא שלא עשה לרעהורעה בדברו עליו שום לשון הרע והוא שהלשון הרע כאחר כאן יהורג באספמיא ומוה ימשך לו שלא נשא חרפה על הרובו והוא ע"ד מש"ה חשב באחיך תדבר בבן אמך תחן דופי שירצה לומר כי כשלא יהיה לו ממי לדבר לשון הרע ידבר באחיו ובקרובו או ידבר בו בעצמיוהוא אומר בכן אחד וכו' : ומצאחי כתוב וזה המומור וו"ל ודוכר אתת בלפנו פירשו בו שיהיו פיו ולבו שיים ולא אחד בפה ואחד בלב וכ"ל כי בלבבו שב לכלם ואומר הולך תתים ופועל בדק ודובר המת וזה לה יהיה להכרח מכריח יכריחהו לזה מחוץ שה"כ היו זה ממי שראוי לדור בהבל החל יתי . וכנגד מי שהיכו עומד בדבורו שהומרים לו מי שפרע וכוי יוטעם מש"ה כי פרוע הוח וכו' והענין הוא שלא עמדו בדבורם שאמרו כל אשר דבר ה' נעשה וכשמע וכו' . או יר' כי לא להתגבר ולהתפאר ולהחכבד עשה זה כי אם בכל לבו ובכל נפשו ע"ד ואהבת את ה' אלהוך בכל לא רגל על לשונו ירי לא רגל על לשונו עם היות כי בזה הרגילות לא עשה רעה לרעהווזה לא להרחיק את עלמו מן הכיעור אבל גם מן הדומה לכיעור: בכזה בעיניו ובומר יר' לבל הם הוא נבור במדוחיו יהיה בעיניו נמאם . או אפשר שבא לספריעוד ולומר שאין בלבו גאוה על טוב מדוחיו אף שיכבדוהו בני אדם וישימוהו להם לראש לטוב מדוחיו והוא ובותו בעיניו ויר' הף שיהיה בעיני זולתו מכובד נשח ומכם עכ"ו בעיניו היה נבזה : ואמר כבוה וכמאם ע"ד מאד הוי שפל רוח והוא טעם הכפל כי במדת השפלות לא די ההעמדה באמלע החלה הלה הלה: בספו לא כתו בנסך יר' אפילו לנכרי כו' ע"כ: ובסנהדרין פרק נגמר הדין אר"ל נבזה בעיניו כמאם זה חוקיהו מלך יהודה וכו' וכתב רש"י כבוה בעיניו כמאם הריץ של החלה מלך יהודה וכו' וכתב רש"י כבוה בעיניו כמאם בה להטות אל הקלה: בספו בתהילים כתיב מי יעלה בהר ה' כקי כפים ובר לבב וגומר וקח חסיב נמי הח עכ"ד והנה חין ספק כי בחומר וקמשיב נמי הח ר"ל דקחשיב ליה בתר דקחמר נקי כפים וכו' וח"ו שר"ל דכייל ליה בהדי בהים חלא הענין האתחי לי בות הוא כי באומר אשר לא כשא לשוא נפשו קחשיב נמיהא ור"ל אשר לא העלה במעלה לנפשו וכבדה לשוא כלומר אז כאשר לא המשך תאותו הכבוד אשר כבד בקי כש טור מוגע ליראי ה' ומהאי כמי שמעיכן כי כמו כן בוזה לנפשו אז כשרהה שהיה יוצא מזה עכין יראת ה' והוא העכין הנרמז פה באומר כבזה בעיכיו כמאם שר"ל שהוא עלמו נתבזה ונמאם לנפשו שום עכין כוגע ליראי ה' ומהאי כמי שמעיכן כי כמו כן בוזה לנפשו אז כשרהה שהיה יוצא מזה עכין יראת ה' והוא העכין הנרמז פה באומר כבזה בעיכיו נמאם שר"ל שהוא עלמו נתבזה ונמאם לנסשו של הוש לכבודו בחקום קרום ה' וכו' והיתה הכונה לרש"י בחור כי בחומור ההוח קחשיב כמי הח לחשוקי ממחי דפי' הוח ז"ל בפי' השותם לפי דרכם של רז"ל בעלמו וז"ל כבוה בעיניו נמלם מי שהוח נכוה ברשעו נתחם בעיניו של לדיק כגון חוקיה שגירר עלחות חביו בבזיון עכ"ד:

כנתם ונוכנ מסור: כי חסיתי כך: ולח בככלי החוטבים לפפול מלחות בשמות שלחכים חו זולתם: חפרת לכ" חת נפשי כמשכלת: כ' אתם • חתה חדון לממן בלתי חתכעים טובתים חת נפטי פמשכלת נפש שובה שלי אמרת גם כן לה': כל עליךי אין שום דנד למעלה מסך : לקדושי' חשר בורץ בפה וחמרת נסכן לחותם חשר בחרץ בחוקת קרושים ו ומדירי כל חפני בם שהם גם כן חדירים ונחפבים בישרחל חשר כל חתבי כם : ירכו עלכותם חמרת י שירכו שלבותם ולרותם כי ממום בתכלית 'חחר מהרוי מהרו לפנות חל חחר מכלפדי חלכים חבל חל שלחבים חו חלתם: בל חסיך נסכיהם מדם לח חקרב למשות הנסנים בהם שושים להוריד סכחות יותר ממה שהייתי מנסך חת כדם שכוח מתועב לנסכים: וכל אשח חת שמותם על שפתי חותם שמות שהם חושני לפמול בם פלחו' לח חשח פל שפתי ולח חוכירם כי חמנם כ'חתם מנת חלקי לנדן י כנחירתי: וכוסי בירוסת חבות: חתה תומיך בורלי חתה תתשכני בנורל שעלם לי להיות במספר פנדיך ותספכני שלח חשה פפנו בי אמנם: מכלי' נפלו לי בנשימים הגישו לחלקי חלקים במושכלות שהם חתם נעימים שהשנתי: אף

עושה אלה · כולל מצות עשה ומצוח לא תעשה כמו לעשוח אח יום השבח כי הפע" כדרך תיקון כמו וימהר לעשות אותו: מכחסי מזמור נכבד כמו כחם פז או מכתם חשיב ונפרן נועם פיוט שתחלתו מכתם: שמרני אל וטעם שמרני כי חסיחי בך שמרני כי אתה יי׳ והטעם גבור שתוכל להושיעני: אחרתי אוחר לנפשו כבר הודית כי השם הוח אדונייך ואת חייבת לעובדו והם

לא ייטב לך על דרך אל חהיו

כעבדים ויחמר רבי שלמה

הספרדי בתפילותיו הנה לך לא

לי עמדי לפניך ולפס כבודך לא

לשכר פעולתי חמר רבי משה

טובתי איככו חיוב עליך כי איככי

ראוי לכך כמו הקדושים אשר

בחרן המה ולפי דעתי שהוח

מכקם רחמים מהשם שייטיב

לקדושי אשר בארץ המה והוצרך

לומר אשר בארן כי הקדושים הם

המלחכים כמו וכל קדושי עמך

והרבה עלכון לאשר לא יעכדוך

רק יעכדו חחרים עלכן ירבו

עלבותם לקדושים והנה טובתי

בל עליך רק חן הטיב לקדושים

ופירושו כל רצוני להיות כמוחם

והמפרש לקדושים על האבות

אברך

ואדירי ארץ אשר כל חפלי בס

ב׳פּפּיֻלָּה נֹה דַּעַבַר אִירֵן לָאיִוּנְחַלְעַלְטָא: נְלִיפָא ָעשַׁר־אָרֵּה י לָאֹיפַוֹט לְעוֹלָם: תָרִיצָא לַרַוָּד נָטַריַתִי אֱלָתַא מִטוּל מַכַתָּם לְדֵוָר שֵׁמְרֵנִי מַלִילַת אַנִת אַל כִּי־חָמִיתִי בָּךְ: דַסַבָּרִית בַּמֵימִרָך: אָמֵרָתְּלֵיתוֹנָת קיירי ני נַפְשִׁי<u>ק</u>רָםיַיַ אֱרֹהֵיאַנְתְּבְּרַם טִיבָתִי יַאַרֹנָי אָתָה פוֹבָתִי בַּל־עָלֵיך: ייני לָאמִיתְיָהִיבָאבַרמִינָך: לְקַדִּישֵיָא ָלַקְרוֹשִׁים אֲשֶׁר־בָּאָרֶץ הַנְפָּהוַאַדִּירֵי יִרְבַאַרְעָא הִינוּן הוֹדַעוּ כַחַ גְבוּרְתִּי יֹ הַיִּבוּרְתִּי יֹ כַּל־חָפָצִי־בָס: יִרְבְּוֹעַצְבוֹחָם אַחֵר מו שירוייאוגוותנין בעובריהון שביא בָּקרוֹ בַּל־אַפִירָ נִסְבֵּיהָם מִנָּכֶם וְבַל־ בָּל רָעוֹתִי טָבָא בְרהוֹן: אָשָאאָת־שָׁמוֹתָם עַל־שְּׁפָּהָי: פנה מערונה בכני הנו של יה יהוֹנָה מְנֶת־חֶלְקִי וְבוֹמֵי אֲׁמָּה תּוֹמֵיך לְיפֹּלְיוֹנְ בְּנְעִימִים אַף בְּתִר בִּן מוֹחַן לְקָרְבָא פֿוֹמ׳וֹכן מניכו דוגמתו וחכל דוד בְּיִּרְקִי: חֲבַלִים נְפָלוּ בִּנְעִימִים אַף בֹּיִרְבָּ בְּיִהוֹן לָא אַקַבְּל בִּרְעַיִא נִסוֹבְהוֹן מוֹמִן מִלְנִי מִבְל מִפְ דִוֹדְ מִף בֹּוֹן בִּילִים נָפְלוּ בִּנְעִימִים אַף בֹּיִהְיּ בְּנִיהוֹן לָא אַקַבְּל בִּרְעִיא נִסוֹבְהוֹן בּיִי מִרְל מִפְ דִוֹדְ מִף בֹּוֹן וְדַם קוּרְבָּנִיהוֹן וְלַאאַדְבָּר שומרהוֹן נחלת יַיָ מוֹהָבִית בָּלִידִי וְחוֹלָקִי אַנְתְ תְּסוֹבַר עַרָבִי: עַרְבִין נָפְלוּ לִי ַ עַל סִיפָּוַתָי בְּבַסִימִתָא אוף אחסנתא

י"ו אמרת ז'וסימ' ואת אלית וגם אמרת באזני: אין רואני: ברב דרכך ינעת: דברתי אליך כשלותך: צור את אמרת אני כלילת יופי - ועם האמהות אשר דשמואל - אמרת ליי׳ אדני אתה:

אינכו מטעם המזמור: ירבו עלבותם אחר מהרוי אשר אחר מהרו והוא מגזר' מהר ימהרנה אשר יתקשרו אל עם אחר רק אני לא אסיך נסכיה שהם מעורבים בדם זבחיהם ואפילו שמותם לא אזכירם בפי: יי' וכוסי כמו

חלקי מגזרת תכוסו על השה וכמוהו לעיל מנת כיסם ולהיותו משקה כמו כישי רויה איכני נכין ומלת תומיך כמו וחוחך שבט כי מולח רוח כמו מוליא ולהיוחו כמשקל מושיב רחוק מחד: חבלים לשון חלקים כמו יוסף חבלים ובנעימים חהר כמו הנאהבים והנעימים ותחסר מקומות והוח דרך משל אמר רבי משה כי אף נחלת כמו כחלתי ועוד אפרש דעתי בחלת עזי וזחרת יה והנכון בעיני שהוח סחוך חל השם

בדרך במזרקי היין:

לא ימוע י והוא ראוי לגור באהליך י לא ימום לעולם אם ימוע אין מטתו מועת לעולם אלא מתמוטם ועולה: מכתם לדודי אמרו רבוחינו לדוד שהיה מך ותם שהיתה מכחו חמה שנולד מהול ואין שיטח המקרא כופלת על המדרש כאן יש מזמור שנאמר בו לדוד מכתם יש שם לפרש שיר זה לדוד שהיה מך ותם אבל כאן שנאמר

מכתם לדוד אין לפרשו כן ואומ' אני שהוא אחד מן שמות מיני כעימות הזמר וחלוק בנעימות השיר ד'ת מכתם לדוד לשון א עטרה כמו כתם שמשמע דבר זה היה רגיל לומר דוד שמרכי אל כי חסיתי בך והיה לו כעסר' שנאמר יי' כלנה רלון חעטרנו אמרת ליי' אדני אתה וגו' לכנסת ישראל אמר דוד יש עליד לומר ליי׳ אדון אתה וידך על העליונה לכל הבא עלי ד"ח ופתרונו ותכל נפש דוד אף כאן אמרת נפשי ליי' את נפשי יש עליך לומר כן להקב"ה: טובתי בל עליך י טובות שאתה עושה לי לא עליך הם לגמלני כי לא בלדקתי אתה מטיב לי: לקדושי בשביל חשר בארן המהי הקדושי׳ חשר המה קבורי׳ בחרץ

אשר התהלכו לפניך באחת: וחדירי כל חפליבם - הסהחדירים אשר כל חלפיו וכל צרכי נעשים בשבילם: ירבו עלבותם וגו' כל זה אמרו ליי' ירבו עלבותם של כופרים בך התהירים וחרדים לעבודת אל אחר ל"א מהרו לשון מיהר דואיר"ינע בלע"ו: בל אסיך נסכיהם מדם י אני לא אהיה כמותם לזרוק דם לעבודה זרה ולא אשא שם עבודה זרה על שפתי: יי׳ מנת חלקי וכוסי כל סובחי הימנו לשון אחר וכוסי וחשבוכי כמו תכוסו על השה וכן חבמי מנחם : חתה תומיך גורלי חחה הוח אשר הניחות ידי על החלק הטוב שנאמר החיים יהמוח נחתי לפניך ובחרח בחיים כחדם החוהב חחד מבכיו ומכיחידו על חלק העובוחומר חח זה בחר לך תומיך השפלת ידי על הגורל לשון ימך המקרה ישפל כך הואנדרש בסיפרי וגם יש לפוחרו

מנחת ערב

נחלת ' קבלת מכות:

שפרס

לדוד וגו' י שהיו מכתם מך והם דלים ליה מגרמי כלום שהיה רחני להיות נפל חלח שהיה דוד מסופק אם שנותיו הם מאדם הראשון או מהאבות עייב חמר בין כך ובין כך חמרתי לה' ובו' שמ"מ חדוני רחם שמ"ת חדוני רחה סנחתי לי החיות ונידן חפקיד רוחי מכל עונתי משני דחיינה חינו עליך חלח לקדובים חבר בח כן המה חו מחדם חו מחבות י וכם חזירי כל חפלי נס שהם רגלי המרכבה וחפני כם נהיות רגל רביעי הרי שהחיות היתה לי מזולתי ונם יש לי דוגמתו חלק לעה'ב מזולתו מדוחג וחתיתופל על חשר הרכה לעשות עמי ועה והעבירה היח עונות לעושים חותה וז"ש ירבו עלבותם חחר שמיהרו לעשות עמי רעה וע"כ הם נוטלים חלקי בנהינם וחני נוטל חלקם כנ"ע כתו שחו"ל הלח იაი שהפרש יש מה שנה לר מהחבית שחני מייחם עצמי ומתפתר בקורחי חותם קדושים חשר בחרך במה משח"ב חלו נל חביך נסכיהם מדם שחין שנח וייתם להיות עמהם נחה ששפכו דם נחה שביישו איתם בהוא בשפיכות דתים כרש"ול וגם חיכו רונה לישח שרוחם על שפחי לפרעם כרב"ול שם רשעים ירקב דלח מסקי בשמייהו ובש"ם מכתם לדוד ונו' מבחו ממרו הנהנה וון העולם הוה ביח ברכה מעל עד שיתירו לו המנות פין שהכרכה שהית החונה שעושה על הפרי נוה יש לו החיר לחכלו י חולים כפלו לי בנעימים שנים חודה שנכתב וחורה שנת פת ח"ר פנחם הפלחי אורלית על אהיע ושלי נחלא בועיתים בהכחל עליון גוים כי חלק ה׳ עמו כחינים דחמר פלנית נפלה לפלוני אף נחלת שפרה עלי על ששמחתי בחלקי נעשת לי שכיר ר' יוחנן אמר שכרן של מנות שפרו עלי

תהילת ה׳ תורת חסד

ין מכתם לדוד וגו' מלחתי כחוב שלומר מכתם יר' ע"ד מה שלומרים שהחכמים רגילים סמיד לומר בפיה'מאמר אחד לשלמות המאמר ההוא על זולתו הוא ע"ד אוז"ל מרגלא בפומיה דר' פלו' בן דע"ה ולשלמות המומור הזה אשר בו הורה דבקותו עמי ית' אמר כי זה הוא מרגלא בפומיה והוא היה מתעטר בווהוא אומר מכתם לדוד ויר' כי זה המזמור מכתםוכתר לדוד ע"כי וכ"ל לומר כי למעלה אמר עלת עני חבישו וכבר פירשתיו שהכונה לומר שהם מביישים אותו באומרם שהוא כוגע בדבר מה שאין כן לפי האמת כי ה'מחסהו של העני ולכן נסמך אליו מזמור זה ג"כ האומר כתרו של דוד שעם היות שהיה אז מך היה תם מעוטר בכהרו ית' השומר אותו וכותן לו די מחסורו . ולשכי העניכים כאחד כיון באומר מכתם שהוא מלשון כתרומלשון מדותם שמרגי אל כי חסיתי בדיר' בדולא באחר ולכן אינני ירא שתחביישו עצותי שאכי נותן רק אדרבה שיחשיבו אותן הרבה מאדי או יר' אחרי היותי מך כמעט שאתה ה' צריך לשמרני יען כי כל אחירש שנאוהו ומצאחי כחוב אולי יר'ע"ד אומר ישמרני בדרך הזה וגו' ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש די"ל דמה שייך ענין השמירה אכל נתינת הלחם והלבוש אלה שרצה באומר וכחן ע"ד ולא נחן סיחון וכו' ר"ל שיניח לי זה הלחם אשר הוא בידי כעת וגם הבגדים ועל זה הדרך היה רולה ג"כ ד"עה והיה מחפלל עליו באומר שמרני אל וכו":

אמרת לה' ונו'רז"ל אמרושאמר הב"ה אם אכלת ואמרת ברוך אתה ה' טובתי בל עליך אל תחזיק לי טובה שאכלת משלי אלא משלך אכלת וכאילו קיימת כל התורה כולה דכהיב ואכלת ושבעת וברכת וסמיך ליה כל התלוה וכן עשו אפות העולם שנאמר להדושים אשר בארץ המה ע"כ י והוא מכוון הרבה מאד עם מה שפירשתי במה שאמר דע"ה הלא ידעו כל פיעלי און אוכלי עמי אכלולתם ה' לא קראו שהכוכה על ברכת המזין ועל מה שהאדם חייב לפרסם אלהוחו ית' אל האוכלים אתו פת לחם. כאשר היה עושה אברהם אע"ה : וכפי הכונה. הזאת יר' את נפשי אמרת תמיד ה' אתה וברכח ברכת המוציא והנה מעהה טובתי בל עליך לשומרה כי הוא ית'ישמיר אותה י עוד ארז"ל בזה אני מבלה כל הטובות בגופך וגופך אינכו בלה ע"כ י באותרו טובתי בל עליך ע"ד תשו"ל עד שיבלו שפתותיכם תלומר די וכו' לקדושים לשר יר' לקדושים אשר בארץ המה שכל חפלי בהם ולאדירים שכל חפלי בהם ירבו עלבותם יר' עלבותם של אותם האנשים שאחר מהרו וידפקו לבקרים על דלתותיו שיתן להם מלדקתו ומתנחו ואינם נשענים על ה' הו יר' ירבו עלבותם של הכוחני לדקה לעניים והוא אומר מהרוזיר' מלשין מוהר ומתן כי הנה רעות רבות וגדולות יש להם אם לא יוהרו לתת הלדקה כראויובאופן טוב ושלא יקרה להם דהזיל סומקא ואתי חיורא או דהזיל חיורא ואתי סומקא אך אכי בל הסיך נסכיה' מדם יר' מה שהעניים מנסכים את יינם בל אסיך אותו עם הדברים הנתנים להם והוא במאי דאזיל סומקא והתי חיור׳ כי חכי נותן להם בסתר ובעין יפה ובל השא הת שמוחם עלשפהי לומר לזה כתתי ולזה וכו': ה' מכת וגותר יר' אתה תומיך גורלי ולא אצטרך למתנות ב"ו ולרמוז אל זה אחר חחשה מינים והם חלקי וכוסיוגורלי וחבלים ונחלה לוחר ששים א' מהנה לא חהיה לו כי אם מאתו ית'י או יר'וכוסי כן אתה ה'תומיך החבלים שנפלו לי בכעימים והוא מה שהוא בדרך טבע שהמלכים הם יפים בתוארם וגעימים וכמו שנר' צשאול וכמ"ש הכחוב כתאר בני המלך ויר' אותם החבלים שנפלו לי באותם הנעימים והם המלכי אחה ה'תומיך אותם ג'כ וכמו כן הסמוך כחלת הבחים אחרי ששפרה עלי ואמרת לי ביתך יהיה נכון וכו'י או יר'אף נחלת המלכות שפרה עלי או'יר'אף נחלת חברו בג"ע אני כועל אם אני עוב והוא רשע: אברך את ה'וגומר יר'אשר יעלכי לומ שמרכי אל כי חסיתי בך: או יר אשר יעלכי להמליך את שלמה בכי והיא נחלת המלכות

אכן יחייא

ין מכתם לדוד וגו המומור הלו נמשך לכונת הקודם . להודיענו תכלית שלימות השלם . שמרכי אל זנו' דאוי לדעת כי האים ישראלי הוא שלם בשכי מיכי שלמיות

בשליחות בכח * ושליחות בפעל * והנה השליחות בכח יבוא אליו בטבע להיותו כולד חזרע באבות הקדושים . אשר הורע ההוא לבדו מבין המין אימושי . הוא מוכן לבדקות האלהי . מה שלכן לא תחול הכבואה בין הגרים ואף אחרי התיהדם והשלימות בפעל יבוא אליו מפעל ידיו המרוצה ומעשותו מצות ה' אלהיו לשמם -והתרחקו מאשר לא יחפין בו ' ולכן אחר כי ראוי לאלוהו לשוחרו חכל רע בעולם הזה להיותו חוסה בו כעים זמירות באמרו זה " חהו אומרו שמרכי אל לשין אדירות ואילות כאשר ראוי שיהיה אשר לשליחות אשר לו בכח מוטל עליו לשמור זולתו . וזה יען כי חסיתי בך ויש לי השלימות בכח מלד הולדי חזרע קדש . כי דאוי לך לדעת נפשי כי מה שה' הוא אלהיכו . איכו לסבתכו : דק מפני אבותיכו אומרו אמרת בלשון כקבה כאלו מדבר עם כפשו והוא עבר במקום עתיד ער"ל תאמרי נפשי כי טובתי מהיות אדון שלי אתה ה' הוא בל עליך כי איכו בסבתך אבל הטוב והפליחות הלו מהיות אלהיך בטבע ה' אלהים היה לסבת אבותיך הקדושים והאדירים י אשר והם פעולות האלוה בקדושתם וגבורתם בארץ המה היו עושים כל הפעולות שחפלי בם" והכה בקדושה היו נשמרים וככדלים העושה חסד משפט ולדקה בארץ כי באלה חפן" מלפעול רעה . כי קדום יאחר לו לאוחר לרע אל תגע בי כי קדשתיך: פועלים טוב כי ראוי להיות נכור כארי לעשות רצון אביכו שבשמים הראשון העיד עליו אלהיו המשכו לרצוכו באוחרו כי ידעתיו למען אשר יצוה את בכיו ואת ביתו אחריו ושחרו דרך ה' לעשות לדקה ומשפטי ובדרך ה' יוכן פעולת החסד כי זה דרכו תמיד ירבו עלבותם וגו' ר"ל הן אחת כי השליחות בכח הלו הבא אלי מפני ועולם חסד יכנה. שתמיד אשמרהו מלדי שלא יאבד להיות כי כל ישעי וכל חפץ הוא אכותי הקדומים וירבו עצכותם ומכאובם מאותם אשר מהרו וכתכו מוהר ומתן לאלוה אחר לעבוד אלהי כי אני בל אסיך נסכיהם מאלהים אחרים מדם ילא די זה שהוא חטא במעשה בלעלו י כי אפי' בדבור לא אחטא כי בל אשא את שמותם על שפתי התמור" אחרים לא תוכירו לא ישמע על פיך יוכן במחשבה לא אחשוב כי אם בה' שהוא הכאהב מכל וכנגד המשכלת הוא חלקי וכנגד הצומחת ארבע נפשותי כי כנגד האלהית הוא מנתי הוא כופי: וכנגד המרגשת אתה תומיך גורלי והוא חיריק במקום צירי במו הנכי יוסיף חבלים כפלו וגו' ר"ל ואגזור במחשבתי כי החבלים והוא היות האל ה' חלקי ואכי חלקו והנחלה חארץ ישראל שנפלו בגורלי בהכחל עליון גוים בהפרידו בני האדם שהציב בבולות עמים למספר שבטי ישראל . להיות כי כבר לקח ה' לחלקו עמו ישרא י ויעקב חבל נחלתו " הם יותר מעולים שבחבלים הנעיחים . והרחלה שפרה עלי כי היא היותר יפה שתוכל להיות

ששפרה עלי כמו שאמרתי - או יר׳ אשר יעלני להדבק ביצר הטוב וכאומר ובחרת בחיים ובכן אף כחלת חברי בג"ע שפרה עלי · וכפי מה שביארתי באומר אף נחלח שפר׳ עלי שיר׳ לכוין אל נחלח שבשו ה שני כנון שממו עד מו יון מו יום לבלתי אבנה את ביתו רק להמליך את שלמה בכי ולצוות אליו לבכות הבית אף לילות יסרוני כליותי יר' אברך ג"כ את ה' על אשר לילות יסרוני כליותי הבאים אחריו אמר אברך את ה' אשר יעצני לבלתי אבנה את ביתו רק להמליך את שלמה בכי ולצוות אליו לבכות הבית אף לילות יסרוני כליותי שבעים מחריו חמר מברך מנני משר שבע בל מת ישר בל מת ישרוני כליותי שעם כליותי יר' חולחים פנימיים בדולי הכאב והצער במשל חליי הכליות והזכיר הלילות כי היא העת ביחחוקי בו בחלחים ע"כ: שויתי ב'לנגדי תמיד יר'שויתי ה'לנגדי תמיד וידעתי כי הוא ית' עומד כב יכול לנגדי והוא ממה שאכי רואה כי מימיני בל אמוט וחמיד אכי כוחן לדקה בימיני וכל זה הוא ראיה של בי כ'הוא מחסהו של העני שהוא יתיכותן לי כח כדי לתת לו תמיד די מחסורו . או יר'שויתי ה'כאילו היא לגדי תמיד והכוכה כדי שלא אמוט מימיני ולא יקרה לי שארלה לתת ולא אוכל והענין הוא כי באדם יתן יתכו לו כדי שיתן וכו' . או יר' כדישלא תהיה יתיני סבה שאתוע והוא בתתי הלדק'ביתיני באופן דאזיל פומקא וכו'י או יר' שויתי ה' שיעזרני בנתינת הלדקה שלא אמוע ואתן הלדקה לבני אדם שאינו מו כלי שינו וכן מו בודאי כי ה'עמדי תמיד ממה שמימיני בל אמוש כי תמיד אכי רואה שלדקתי היא נתנת לבני אדם מהוגנים והוא ע"ד מה שכחבחי ממה"א שלמה בלאסה בפסוק אכי בצדק אחום פניך וגומר והייכו דסמיך ליה לכן שמח לבי ויגל כבודי וכו': ומצאתי כחוב שויתיה' וגומר כי מימיני וגומר הרב המורה כחב כי מימיני כאילו הוא יד ימים שלא ישכחה החדם כהרף שין בקלות תכועתה ולכן לח חפול יולי כרי שר"ל גם כיה' ישלני עכ"ו מימיני בל חמוע כיהכל נמסר חל בחירתי וחל מעשה ידי ולח ניעלה הבחירה תן החדם יחוד כי מיתיני ד"ל מסני שלא אתוע מימיני ד"ל מזה הדרך הישר ההולך ללד יתין והוא ע"ד לב חכם ליתינו ולכן פתר קודם זה בל אסיך נשניהם חדם זיר' ירבו עלבותם תאותם שתהרו אל דבר אחר ואל תכלית אחר זולתי אהבתי ית' נקבלתי לאדין בל אסיך יר' בל אתענג בתענוגיהם שהם תענוגים לצורך הדם והבשר · או יר' נסכיהם אינו יין אלא מדם ע"ר והבאחם גזול וגומר · או יר' שיותי ה' למדי חתיד כי ה' צל שלי על יד יתיני בכותני הצדקה ואם אפתח את ידי כב יכול יפחק ה' את ידו ג"כ: לכן שמח יר' לכן שמח לבי בנותני הצדקה כי בוה נעשה קנין הנדיבוח דבה בנכשי

הברך את יי׳ עד כאן ליבא דוד על כנסת ישראל שחאמר כן ועכשו אומר ואני גם

הני אברך את יי' אשר יעלכי לכחור בחיים וללכת בדרכיו : אם לילות יסרוני כליותי"

לירחה אותו ולאהבה ורבותינו פירשוהו של אברהם אבינו שלמד תורה מאיליו עד

שלא כחכה תורה אף אכו לריכין לישב המקראות על סדרן: שויתי יו' לנגדי חמיד

יפרוני אין בילורת יפרוני

בַלְיוֹתָי: שְׁוַּיִּתִייָהוָה לָגָגְבֵי תַּפִיר

בִי מִימִינִי בַּל־אָמִוֹט: לַבַן ישָׁנַוֹח

צַרַקהַקשִיבָהרָנָתִי הַאַזִינָה תִפְּרָתִי

יָצֵאַ עֵיֹנֶיךּ הֶּחֶיֶנֶינָת בֵּישָׁרַים:

בכל מעשי שמתי מוראו לנגד

עיכי ולמה כי מימיכי הוא תמיד

לעזרכי לבל אמום ד"א שויתי יי'.

לנגדי תמיד ספר חורה היה

עמו לקרות בו כל ימי חייו וזהו

שאמר מימיני בל אחום על פס

התורה שניתנה בימינו שח~~ני~~

עוסק בה ולפיכך בל המום : לכן

כי לה תעווב נפשי לשהול שהרי

בעון עבירה גדול' שהיחה בידי

בשרתני גם יו' העביר מטחתך

קל וחומר שמעתה לא תעובמ

לשון עתיד וחיכו לשון תפילה:

שובע שמחות . שמחה שחין לה

קן ותכלה היא השמח'של עחיד:

חת פניך י שמחות חשר לפניך

בכת הקרובה לך: מלפניך

משפטי יכח : עבירות שבידי

שאני ראוי להשפט עליהם

בייסורין ילחו מלפניך ולחיבחו

מישרים . אם יש בידי זכיות בהן

תחויכה מישרים עיכיך

לפניך כדין :

עיניך חחזינה

, שמח לבי וגו'י לפי שחכי בטוח

סערם פליי שעניותים ששכשת לאדת היוי זכל וכ כן מנדן חת ס' חשר יענני ללכת כדרכיו: ישרוני בחשתה שענור על המוק: לנכדי תנידי בשחד לסניו: כיתי ניכי כל חתים בי בחומן זו בל חתום חדרך היתין שהוז לוכות כזר נשונה שחח לכי בדתיוני: ככודי הכני בשכלי: לשאול לניהנש לרחות שחני חשילי לרחות פני גיהנט: תודישני חורח מיים זי דרך למשיג מיי פולם: שוכיו שתחות חת פניך : כאר פני תון חיים כשיתות בתיל נוחי על סעיון ועל פחשוה שהם

בוה החומות החודה והחולל עי חשלו כנח שכע יואחר: ששעה יי' נוק 'סויוני מחות שבוח

בתיים ולשורם:

כודן כול לכ: רנתי סת זה שוני ניתן לשבן של מזרנתל נכי בוה: החויכם מסלתי שנים כלם שפתי פרחהי על יגן ויפתיהו בשיהם מלתניך מושטי ונחי שותה תרחש ולהכח ינח פלפני פדת היין : משרי בכל דרכי שחני מכוין בחנת לפוכ:

מנחת ערב

מ׳ נדק ונו׳ שמעה חני רחוק על ידי העין עיכ שמפה ה' כזק שהיח שחיעה מ חוק ועי"ל החחרב כנד חה כי חקתל הי להיתי וחו הן תיינ מקריב וכחן ועי"ב תזורב ותובק כי יותר וחד ה עינה חפוחי שהים החונה נגחמרת על הדנק ותי כי חפלתי כים, לחשפחי מרמה לת כמי שור ב התה בפיהם נרח כן ייכניותס י מוסגין משפט ינה ויה לפני הב"ד של חעלה ב הם חינם יכוני. לע זית לפנים משוות ה: 1 משחיים חתה יכחש משק רביכו ע"ה חשר חי חל בשמי׳ וכת דוכר שחין פוחה ביידן לחחיני ונש"ם שחעו ה' לדה כמעה שחחר דוד לגליות חתה כא אלי כחרב וכחגית סמעה ה' צרק הקשינה רנחי בשינה שהרת הוד מש י שחול צמערה החויכה תפלאי בוועכל בהיה חתירת מסני חכנרי נלח שפתי חרמה בויםים - שני ויעלו הויםים חלש זולי דייח תפלה לדוך בשזרם הם השנחו חתיני וחומר נרוך מתיה ימזים סחיצה הי ליה זו ויים החוינה חשיתי זו חשלה הקשיכה רנתי זו רינונה של תויה בלח שנתי חיחה זו חסלת החובתים לחה כלח שפחי מרחה שלה שחוכו נתולה לה חחוך הכרים בפלים פלו מחיך שנחי חרמה חלח חחוך ד"ח וווע ע לשינד דיתנין רשפעי ינח שחוח ייול ווווכה אותנו:

זאת העלה היתה ממכו תחלה כי הוא המלמד אדם דעת וטעם בלילות בהחבידדו מעסקי העול וכליותי רמז לכוחי החולדת שהם בסחר כמו הכליות וטע' יסריני שחשב בלבו כל הקירוח להולכים מן העולם הזה על כן נוסר: שויתי העלה יהמוסר הביאוהו לשים השם לנגדו יומם ולילה והנה נשמתו דבוקה בבורחה טרם

הפרדה מעל גויחה ובעבור ששויתי הדעת : וכבודייהנשמה: קף בשרי י הגוף והטעם כי אחר שהוח דבק בכח עליון חעלוו נפשי וכן הדבקו בו ישמרנו מתחליאים בהשחנות העתים על כן ישכין גופו בעיל הזה לבעח: כי - הוכיר סכת גילת הנשמה כי לא תמות וחאבד: חודיעני כי במות הגוף או תודיעני דרך החיים והטעם הדרך שהעלה בה חל השמים להיותי עם מלאכי עליון וטעס שיבע שמחות את סניך שיהנה מזיו שכינה ישעם חודיעני כי אז חחמן הנשמה מעסקי העולם וחראה עין בעין החתת ועים נעימות בימינך שתחענג על השם וטעם בימינך כנותן מתכות נעימות לחוהבו בית כי וטע לכלח שלא תפסקנה מתכוחיו והנ שכר הלדיק מפורש במזמור זה: תפלה ישמעה יי צדק . שמעה כילדק אדבר כי השוא לא ישמע אל : רלתיי בקול גדול כתו ותטבר הרנה וחפלתי בלחש: מלפכיך. ילא דיני מלפניך שחענישני אם עיניך

לה תחזינה מישרי': בחנת

אַחֲסֵנְהָא שַפִּירָא עָלִי: אֲבָרִיךְיָיָיַת יְיֹיִ יֹיִ בַּרַיךְאָעָלִי: אֲבָרִיךְאָתִייִת יְיִי יֹיִ בַּרְירְאָתְיִית שְׁפְּּרָה עָלְי: אֲבָרִיךְאָתִייִת דַבַּלְבִינָנִי אוף בְּלִילְיָא דְּרָאָן לִי שָׁנִיתי יִיַ לְקוּבְלִי תְדִירָא כולייתי: מטור דשביגתיה שַרָיא עַלִי לָאַ בְּנִין חֲדָא לְבִיוְרַנִין אַיְקְרִי נ׳נהני נֹם לָבִי וַיָנְגֶל בְּבוּדְיִ צַּיִּף־בְּשִׁרִי יִשְׁבּּן אוף בְּסַריִישְׁרֵילְרוּחֲצָן: מְטוּל דְּלָא י׳׳ נפני לָבֶטַח: בְּיִילֹא־הַעַוֹב נַפְשֵׁי לִשְׁאוֹל תִשְׁבוֹק גַפְישִׁי לְשִׁיוֹל לָא תִסְסוֹר יייי יי׳ לא תְתַּוֹחֲסִירְיוֹדְלְרָאוֹת שָׁחַת: זַכָאָךְ לְטֵחֵטִי בִשְחַיוּתָא: תְּהוֹדְעלִי יֹי יֹי תּוֹדְיענִי אַבַח חַיִיִם שְׁבַע שְׁטַחוֹרת אורָחָא דְחַיִי סוֹבְעָא דְחֶדְוָהָא כֶּלֶדְם לייים ייִי אֶת־פָּנֶיָךְ נְעַׂכֵּוֹת בִּיכִינְךְ נֵצָח: אַפַר בּסִסְרָא בִיסִינָר לְעַלְמִין: אַלוּתָא לְּדָוִר קַבֵּל יֵיִפְּגִיעָתִי בִּצְּדָקָרה ייי בלא שפתי מרמה: מַרְפַנִיה מִשְּפָּמֵי אָצִית שַבּוּהִי צִילְהֵיאוּרְנָךְ לִצְלוֹתִי בַּרָלָא סְפָּנִותֵיה נִיכְלָא: כִּוֹ לְּדָּמִךְ דינייפוק עינָך חְבוֹיִיוְחַמִין תְרִיצוּהָא:

בחנת

הָפָּיָה לְדָּוְר שִׁמָעָה יָהוָה י א לסור ממך : חודיעני חורח חיי׳ י

שמח ג' וסימ' לכן שמח לבי ויגל כברי וגם דויד המלך שמח שמחה י שמח מצרים כצאתם י ויגל ב' כתרי לישני וסימן ויגש יעקב ויגל את האכן . לכן שמח לבי ויגל בכדי: י"ו תפלה לדוד ב' וסימ' שמעה יי׳ צדק הטה יי׳ אזנך ענני: משפטי י״ו כקריאה וסימ׳ למה תאמר יעקב ותדבר ישראל י קרוב מצדיקי מי יריב אתי נעמדה יחד ? ואני אמרתי לריק ינעתי ? הקשיכו אלי עמי ולאמי ? ונתתיאת כבודי בגוים? זעף יי׳ אשא כי חטאתי׳ לכן חכו לי נאם יי׳ כי׳ העירה והקיצה למשפשי׳ מלפניך משפטי יצא׳ כי עשית משפשי וריני - ראיתה יו׳ עותתי - חי אל הסיר משפטי - צדק לבשתי וילבישני - כי אמר אויב צרקתי : האף תפר משפטי על משפטי אכזב:

אכן יחייא

התחיל לדבר בשלימות בפעל והוא אברך את ה' וגו' אחרי השלימו לדבר בשלימות בכח " הנקנה באמצעות הפטולות הנאותות וזהו אומרו אברך את ה אשר יעצני באחצעות מצות תורתו : ואף אברך הלילות אשר בם יסרוכי כליותי ' לשים ה' לנגדי תחיד : והכה חוםר הכליות יוטלות הוא על פכים שניים כי בוי אובד עלות המה ואין בהם תבונה . אכן הם סבתה בנקותם הדם שהוא משכן הרוח השכליי מחהיותו אשר יעבירנו וישאר זך יועשה השכל פעולותיו על ככון . מה שיהיה ההפך בהיות פגע בכושאיו הנשמיים . שויתי ה' וגו' ד"ל שאשים לננד פיני ממיד ה' אלהים . על דרך אומרם ז"ל וכל מעשיך יהיו לשם שמים במעשה הנשחיי מהמצוה . דק במחשבה הטוכה אשר חולד בעד המעשה ההוא בנפש הפועל אותה ' ולכן לא חשא אליהו בחזבח הר הכרמל ' ויחשא ואשם האוכל פסחולמלאת נפשו כי תאוה לאכול בשר " כי מימיכי כל אמוט" מה שימשך מהשלימות בפעל הלו כי כל אמוט מימיני . שהיא הנסילה הגדולה כי הנופל מדד שמאל יש לו תקיה כי ישור בדד ימינו . אבל כי יפול הכופל מימיכו אין לו תקומה כי אין לו עוד ולד שמאלו הוא אליו משענת קכה דלוץ והכה הימין הוא משל לעולם הבא והשמאל משל לע"הו . לכן שמח ובו' ר"ל לכן להיותי שלם בשלימות בכח ובשלימות בפעל - שמח לבי והוא נפש המשכלת ויגל כבודי והוא נפש החרגשת אוהבת הכבודי אף בשרי ישכון לבטח והוא כפש הצוחחת י כי לא תעווב ובו' ר"ל שחחתם יהיה לדעתם כי לא תעווב כפשי האלהית לרדת לשאול גהינם מפני שלימותה אשר בכח י בכי אברהם לא ירדו שאולה כאופן שיהיו בעובים שמה כלח: לראות שחת י שרוצה לוחר לשלימותי בפטל ולהיותי חסידך לא תתכני ולא תעובני אפי לראות הגהוכם - תודיעני וגו' ולא תחשוב שאם אעמוד חיץ מענשי גהינם - בם אעמוד חוץ מתענובי גן עדן . כי לא יהיה ככה כי לשלמותי אשר בכח אוכה לשלש . והוא כי תודיעני אורח חיים . וחיים משובע שמחות והחיים משמחה אלה יהיו את פריך ובאור פרי חלך חיים תערוביים יהיו לי - ולשלחותי אשר בפעל אזכה גם לג'י כי השמחות האלה מהחיים י יהיו כעימות ובהיותי עומד בצד ימיכך כדרך אהובי המלך הרמים והנשאים י ויהיו כצח ולא נפסדים אכל לעולם ועד:

יו חפלה לדוד ביאר היות תכלית המומור הלו הספור מהתפלה לדוד כשהיה כרדף מכל אויביו ומשאול שמעה ה' וגו' כשהאדם בלרם להיות המכות תכופות יקדא

אל אלהיו בקול גדול לאחור עוני ה' עוני י ואם יתמהחה תכיפתם יתפלל אליו בקול רכה ויאריך יותר בתפלתו ' ואם יקלו מעליו יתפלל ויאריך יותר ויותר מבראשוכה ובקול דממה ובכוכת הלב ולכן המשורר בתפלתו ואת חילה פני ה' אלהיו שישמע מממ ויקבל ג' מיני התפלות הכז י וכנגד הראשונה אחד שמעה ה' לדק י שר"ל אכא למען יתמיד קלותם מעליו ולא ישובו עודי ה' שמע קולי אקרא ותצילכי מאויבי העושקים אלי ווה במידתי הלדק אשר אתה מתואד בה שתציל העשוק חיד שוסהו . וכנגד השנית אחר הקשיבה רינתי . שר"ל אנא ה' הקשיבה רינתי ותצילכי מהם כמדמך הגדק כאשר הקדמתי . וכנגד השלישית אחד האזיכה תפילתי בלא שפתי מרמה . שר"ל אכא ה' האזינה תפלתי המסודרת בקול דממה כי שפתי נעות וקולי לא ישמע . בהיות כי גלוי לפניך שהיא תפלה ברה י ובלא שפתי מרמה" כי פי ולכי שוים י ותצילני משוכאי כי אמנו ממני במדתך. מהצדק כאשר אמרכו בי אומרו צדק יחזור לשלשתן . והכה יחש לראשוכה שהיא שמיעת קול לכד שם שמעה י ולשכית אשר היא י שמיעת תפילה מה יחם שם הקשבה - ולשלישית שהיא שמיטת תפילה מסוררת יחם שם האזכה שלריך נטיית האזן להביכה -מלפניך משפטי וגו' ד"ל ואם איני דאוי להשמט שום מין ממיני תפילותי הנו' מפני חטאתי אשר רבו כמו רבו . מה שלמרקס הוא מהמחוייב שאשתה כום תרעלה משפט הצרות . אנא ה' תעשה שיהיה המשפט ההוא יוצא מלפניך מדבר או רטב וכדומה . ולא יצא מלפני בני אדם אויב -וכאומרו בשמואל כשכתן לו הבחירה במשסטים . כפלה נא ביד ה' כי רבים רחמיו וביד אדם אל אפולה י חהו אומרו עיניך תחזיכה מישרים י כי הוא יותר טוב לקוות משפטיך להיותך אב הרחמים והחסד כי מהראוי שעיכיך תחזינה מישרים והוא החסד לפנים מן השורה וזהו אומרו שם בעד נתינת שעם לבחירתו הדבר כי רבים רחמיו באוכן כי תעשה יחד חסד ומשפט ולדחה עמי אשר באלה חפצת "

מרחה י והשיב תנאי התפלה הם ג' הא' צדק לפניו יהלך הב' השירות והתושבחות קודם התפלה מד מים להשבית המונעים והמטרידים והג' התפלה בעלמה כנגד הח' אמר שמעה ה' לדק והיא הלדקה ולפון שמיעה נופל בלדקה כאומר כי שומע אל אביונים ה' ובאומר ושמעתי כי חנון אני שמע אשמע כהשנית: אתר הקשיבה רנתי ולשין הקשבה שייך במי שמקשיב ושומע כנגד הג' אמר האזינה תפלתי שלשון האוכה שייך בלחש כאומר האזינו השמים שהיה קרוב להם ידבר כא עבדך וכו' · ולא פעקתו בכבי שה צדקה שכותן האדם אינה שלו אלא של השיית ע"ד תן לו משלו וכו' ואומר בלא שפתי מרתה ר"ל שפיו ולבו היו שוים ר"ל שיש לו כונה לאפוקי המתפלל בלם כונה שהפה חדבר ולא הלב המר כדקנו בשליו שבשרי הוח בכוי לפה וכן על זחת יתפלל כל חשיד ופו'י מלפגיך יצח וגימר יר'ע"ד יצח דבר מלכות מלפניו שר"ל שידינו חותה בהדיוט ולה כמלכה וכתו בן המר פה שמשפטו והוח

תהילת ה' תורת חכר

ואותר ויגל כבודי הוא הדבר שאמר בפין באומר לדקתו עומדת לעד קרנו הרים בכבודי או יכוין אל הנפש העהורה ואמר אף בשרי וגומר יובן עם מה שהבאתי בם' חסדי אבות במ"ש הנבי' ומבשרך לח תחעלם . כי לח תעווב יר'לא חעווב חת נפשי בחופן שחהיה מוכנת לכדת חל השחול וכמו כן לא תתן חסידך שיבא לראות השחת ולכן יעלמני על העובות ולסבה זו אמרתי חברך חת ה' השר יעלני: תוריעני וגומר יר' תודיעש כלח חורת חיים וחפילו שיהיה חורת כר יגם תידיעני כלם שיבע שמחות הת פניך כשם ששמח לבי בנותני לדקה וכמו כן חודיעני כלח נעימית בימינך כבם שמימיני בל אמוט י או יר' כשם שתכלים נפלו לי בנעימים ר"ל שאני כיתן המיד הכדקה באופן דלה חזיל סומקא ממי שמקבלה ונעימותו הוא על פכיו חמיד כמו כן תודיעני נעימית בימינך נלחי הויר' הודיעני לעשות דבר זה של הנעימות נלחי או יר'באומר חבלים נפלו לי ונומר ע"ד מה המצחתי כחוב בחומר בלעדי רק חשר חכלו הנערים עכר חשכול ומתרה הם יקחו חלקם שר"ל הם שהם טוכי הנערים יקחו חלקם של הנערים ע"כ ? וכמו כן רלה פה לומר שחלקו הנעימים נפלו בידו והרי הוא כאילו אמר חבלים בנעיפים נפלו לי וכו' : ומלאתי כתוב התי מהין אחה וכו' הנה לה אחר להם בחיוה זרך גלך לעיר לפי שהיו רמאים ולכן עשה הדבר בחכמה ואתר להם מאין אתם ומזה ידע הדרך וכשאמר להם השלום לו הורו לו חכמתם כי לה די בהשיבו לו ההמת הלח שגם כן כתכו עעם לדבריהם והום הותרוויהמרו שלום והכה רחל בתו באה עם הלאן והוא לומר והראיה על דבר השלום כי הנה רחל בתו באה עם הנאן ואיננה מפחדת וכי' באופן כי בטוב עשה שנשמר מהם ומחכמתם וערמתם י והנה דע"ה אמר אל ה' בפה מלה שיודיענו דרך והורח החיים יען כי כלח סלה שובע שמחות חת פכיו וכפימות בימינו ית' מה שאין כן הענין באנשי העולם וכו': וכפי מה שדרשו חז"ל באומר שובע שמחות את פניך מענין הז' כחות הרואות פני שכינה וכו' אפשר ג"כ לפ' אומר חבלים נפלו לי וכו' שיר' לומר הדב' בעלמו שירו"ל הימתי מראה להם הב"ה ללדיקי'מה שמחוקן להם לעתיד לבא סמוך למיחתן והוא אומר חבלים כפלי לי בכעימים שיר'הנה כאשר חבלים נפלו לי בנעימים והם אותם ה צדיקי' שיש להם נעימות בימינו ית' אשר חלקם בעולם הנשמות הנה אז אף נחלת אותם הצדיקים נפלה עלי בהיותי עדין עלי ר"ל בהי תי חי בע"הו: וככון לוה מלחתי כתוב בשם מהר"י בי רב וז"ל הכה רבי אבהו היקשה לו ההיה לו לכתוב ולומר ותשחק ביום אחרון ולכן אמר שהראו לו בחייו מה שמחורן לו לע"ל ושמח וכו' והוא אומר מהרב טובך אשר לפנת וכו' לומר דאינו כר'אבהו שמראין לו הכל כי מה שרואין הצדיקים היא דבר מועט בערך הטוב הצפון להם ויר' מהרב טובך אשר צפנת ליריאיך ייתר ממה שפעלת לחוסי'בד והוא הפך הבני אדם שאומר הרבה ועושים מעט והוא אומר ולכינך תמלא בטנם כי גם בע"הו הם רואים אותו שמוך למיתתן: - ומה שאין מראין לו לחר 'מה שמתוקן לו לע"ל רק סמוך למיתתן יש בו י"ג טעמים הח' הוח לפי שהן בקדושיו לח יחמין וכו' ויום המות הוא החתום וזהו אומר באשר הוא סוף כל האדם והחי יתן אל לבו ור"ל וחי העולמי' יתן אל לבוכב יכול מעשה זה האדם ויאמין אז בוכו' ב'שלא יחדלו מלהשיב יותר בראוחם מה שהשיגו ג' שבכל יום ויום מתרבות המצות וכל מצוה הכיספת מרבה שכר הקודמת כאומרו כי נר מצות ותורה אור וא"כ יהיה ההראות פעמים רבות וזה פעל בעל ד' כי אין בכח החדם להראות דבר כמוהו עד יום המוח ה' שלא יתיאשו הבלחי רואים ו' שאם היו רואין שכרן אולי משם והלא' לח היו עושין רק מההבת השכר ההוח וגם כדי שלח להבדו או כדי להרבות יותר ויותר טוב הוח לישות בתיימות ז'שלח יצטערו כ"כ מוחמות כי הקב"ה כותן להם שוחד הרחייה ההיח שישמחו עמה וכמעט יתאוו למית כדי להשיגו יותר מהרה והוא ע"ד אוז"ל מיד נתאוה לאותה מיתה ח' שהם אז כשכורים מחמת שיוחת ההשגה ההיא ואינם מרגישים המיתה והוא אומר ורויתי נפש תכהנים דשן כמו שחרגם מנקלום ע' להשרות שכינה על נפשם לפי שחין השכינה שורה מתוך עלבית ולכן הם שמחים ברחייה ההיה שלה רחוהו מקודם יהוח ע"ד והיה כנגן המנגן ותהי עליו דוח אלי"ם כ"ש להביט פני מלך מה"מ הב"ה י' שאו הם עלבים שהולכים אל עולם שאין בן מעשה לפיכך מראים להם שכרן כדי שידעו כי השינו הרבה יא כדי שלא יגידו אותו לחבריהם ויהיו חבריהם מחביישים והיא קנאת איש מרעהו ומה שארז"ל כל א' נכוה מעשן חופתו של חברו אין הביב׳הנאה ח"ו שכחית האדם כן חתות קנאתורק הכונה שאין לו רשות ליכנם בתחיצ'שאינה שלו חבל כל ח' מחפיים בשלו ושמח בחלקו יב כי כמו שהוזהרו להוםיף מחול חל הקדש כן מחחילים הצדיקים קודם צחת חזה העול' וטועמים מעין הע"הב יג לקיים סברת החומר ששכר הע"הב בות לביף ולנפש יחד והדין נותן כן כמו שעשו יחד נענשים יחד ים להם שכר יחד ע"כד ווהוג"כ

חומר חשבעה בהקיץ תמיכתך שיר' קודם שלמות חשבעה וכו' בי ין תפלה לדוד שמעה ה' כדק ובומר כחב חבח מחרי ע"ה י"ל למה נקט בלדה שפיעה וברנה הקשבה ובתפלה החונה ב'מה קשר יש לחלה הג'וה עם וה ג' כמו שחמר

הבתי תפלחי למה לא אמר צדקי או צדקתי ד' אומר בלא שפתי מרמה היחכן שיחפלל אדם בשפחי

מ'ע ספורנו ז'ל בחנת לכי כל תתנחומותי בל יענור עי לפטלות מדם . לח תפנח שפה שומותד וחשבתי בלבבי לה יעבור פי ושחשלם חותן בשנין הפעולות החמשיות כילח הייתיחחד נפה וחחד בלב: בדבר שפתיך חכי שחרתי חרתות פרין ' חפום בדבר שפתיך שחתר לח תחמוד חשת רען ווה נוית לנדר מן הנחוף שערתי חרחות עריץ שפרנתי זה הגזר וחמדתי וככן נכשלתי כי חמנם 'תמוך חשורי במענלותיך מם סייתי מופך אשורי ונעדי בדרכין ולח הייתי שובר על לח תחתור: כל נתוכונ פשמי לח כייתי נכשל בנחוף: חני קרחתיך בחתרי כרב רחמין תחם פשעי: חוכן ' שתה: הפלחי יק זיך י חתה המושים חופים בן: מפתקוממים • מן כמתקוממים עליהם ו בישינך ווה תעשה בישין עוך: שערני כחישון בת עין כתו ששמרת הישון כת פין בינירתו בריב כתמת אשר שתת סכיביו: מפני השפים זו שדוני "מכשלום ומחיתושל והנקשכי' חתריכם שדדוני ושללו נכסי כחשר נכנסו נביתי ואנקו חת פלנשי : אויני

בחנת לבי - אתה חדע כל מחשבותי וטעם בלילה בהחבודדו מצני אדם: בל תמצאי פסול או מוס: בל יעבור פיי כמו ומים לא יעברו פיו והנה מחשבחי כדברי פיו ואינכה להפך : לפעולות ימרוב אהבתי שיעברוך הכל וזה טעם לפעולו׳ אדם שיפעלו בני אדם מה שליויתם: שמרתי ארחות פרין: והטעם שמתי שומרי'

על אירחותיו עד שלא יעברו על דבר שפתיך בעבור היותו פריץ: תמוך אשורי בק אני לעולם תמכו אשורי במעגלותיך: אניי טעם אל כי יש לו כח: הפלה חסדיך: באר והפרש כמו אשר יפלח יי'ובימינך דכק עם חוסי' כי לא מלאכו זאח הגזרה בלא בי"ת וים אומרים כי הוא סמוך אל מלת מושיע: מפני זו כמו אלה ' שדוכי ' כמו סבבוכי:

כאישון ג' ומ"ל וסימ' יצרנהו כאישון עינו : שמרני כאישון כת עין: ותורתי כאישון עיניך:

בחכת לבי וגומר ידעתי כי יש עבירה בידי ואם משפט עונשי יבא לפניך לא אלדק בדין חשר כבר בחנת לבי ופקדתי לילה לעת הערב בעון בת שבע שנחמר ויהי לעת הערב ויקס דוד וגומר: לרפתני נסיחני: כל חמלא . לא מלאת בי חפלך: זמותי בל יעבר פי ' אם תעלה עוד במחשבתי ליבחן לפניך בל יעבר פי לומר עוד

> בחכני וכסני כמו שאמרתי כבר כמו שנ' בחנני יי' ונסני שאמר דוד לפני הב"ה מפני מה אומרי' ביחד מלפיל חלהי אברהם ואין אומ'אלהי דוד בל כי זכרתי את' לו אני בחנתיו בעש'נסיונו' ונמצא שלם אמר בחגני ונסני כדחיתה במסכת שבת:לפעולת אדם בדבר שפתיך וגומר תמוך אשורי וגומר י מאז והלאה לכל פעולת אדם שכאתי לפעול אני שמרתי בשכיל דבר שפתיך אורחות פריץ לנטות מהם שלא אלך בהם חך לתמוך השורי תמיד במעגלותיך ולח כמוטו מהם פעמי פי' אחר לפעולת אדם בדבר שפתיך וגומר לפי שלריך אדם להשתמ'כפעולוחיו לפי ישרת דבר שפתיך חשר אמרת לא תנאף אני שמרתי

זמתי

בָּחַנְתָא לְבָבִי אַסְעַרְהָא עָלֵי בִּלֵילִיָא בַּתַנַתַ לָבִּיי בַּבַּקַדִת לַיְלָה צְרַפְתַּנִי בַל־ הִקצָא וַפֿריבּר־פִּי: לְפָעֻנְוֹתריחו פענח קוֹנְהָא לִי לָא אַשְׁבְּחְהָא שְׁחִיתָא יַן שָׁבָית בָּישוּחַא לַא עַבְרַרוּ פּוּמִי אָדָם בַּרַבַר שְּׂפָתֵיךּ אֲנִי שְׁמַרָתִּי ה אָרְחוֹת פָּרְץ:תָּפֶרְאַשֻׁרִיבְּפַעְנְלוֹתְיִךְ כֹּיְמֵלְיּתְיִן בַּיַם אַכְסַנְתָּא עַל עוֹבְדִיהוֹן לְבְנֵי נְשָׁא בְּמֵימֵר פּוֹכֶּךְ סִיפְּוָחָךְ אֻנָא בַּל־נַמִוֹטוּ פָעָמָי: אֲנִי־קְרָאתְיִךּ כִּי־ ּ נְטַרִית אָרְחוֹת חָצִיפָא רַעַנניאַל הַט־אָוֹנְהָ לִי שְׁכַעאִכְּרְתְי: הַפְּלֵרָה הָסָבֶיה מוֹשִׁיַע חוֹסֶים ביחַ מִיים אִיסְתַּוורַי בַּבַּלִיכְתָּהְ דּלָא יוּוּעוּן רגליי שָׁבְרֵנִי נֹיוֹנֹי אֲנָא קָרִירתיָתְרְ כְּטוּל דְקַבִּיל צְלוֹתִי מפַהַקוממים בּימינֵד: בְּאִישֵׁוֹן בַרת־־עֻיִן בְּצַלְּר בְּנֶכֶּיִךְ בִּיִּהְיֹ שְּלָהָא צַּלִי אוֹדְנָךְ לַבְּיל צַלוֹתִי: פְּרִישׁ שְבְנֵותָךְ פְּרִיקְהוֹן דְּסוֹבְרִי מִן מַאן מִפְנֵי רְשָׁעִים וַוּ שַׁדְּוֹנִי ָדַקַיִימִין עַבֵּיהוֹן בְּאִירָא דִימִינָךְ: נְטַר איבי יַתַי בָּגִילָנוּל דִי בִמְצִיעוּת עֵינָא בִּטְלָאשְׁבִינְתָּךְ תִּטְמוֹריָתִי: כון בָּדְם רַשִּיעַנָא

אָילֵין דִּמְחַבְּלִין יָתִי בַּעָּלֵי דְבָבִי

ארחו' פרין אע"פ שעשיחי שלא כראוי בטובחך תמוך אשורי וגומר מאז והלאה לכל פעולת אדם שבאתי וכו' את המישרים תחזינה עיניך והמשפט מלפניך ילא: כי תענני אל : כי בטוח אני שחענני הפלא חסדיך . דשיבר"א בלע"ו כמו ונפלינו אני ועמך מושיע בימינך את החוסים בך ממחקוממים עליהם הפלא חסדיך מושיע חוסים הרי זה מקרא מסירם הפלא חסדיך להושיע בימיכך את החוסים וגומר : כאישון . הוא השחור שבעין שהמאור תלוי בו ועל שם שחרוריתו הוא קרוי אישון לשון חשך והב"ה הכין לו שומר את ריבי העין המכסין הותו תמיד: זו שדוכי בשביל זחת ששודדים חותי הויבי:

תהילת ה' תורת חסר

ברעות

ביותו מלך יצא מלפניו וידינוהו כהדיוט וכו' . או יר' ממה שהוא לפניך ע"ד כי שמע אלי"ם אל קול הנער . עיניך תחזנה מישרים אפשר שיאמר שידינכו כפי עבעו אם היה אדמוני עם יפה עינים זו יר' ע"ד והיה טרם יקראו וכו': בחנת לבי וגו' אפשר לפרשו ע"ד בידך הפקיד רותי פדית אותי ה' אל אמת פי' מאחר שאני מפקיד רוחי בידך כל היום וכל הלילה הנה אם היה בי עון הייתי ירא להפקידו ולא זה יום החד במקרה אלא תמיד באופן שלרפתני הרבה פעמי' וראית זמותי פי' מחשבותי שלא עברו פי ה' וחסר המתואר . או שיאמר לא תמלא שחשבתי מחשבה שאתביים להוליא מפי בודויי כי הוא חולפי גדולה ורע ומר והוא כנגד מ"ש הכחוב הלא על כי אין אלהי בקרבי וכו': לפעולות אדם וגומר פי' בענין פעולות האדם שגלוי טעמם עם כל זה להיותם דבר שפתיך אכישמרתי וגומר פי' כזכרתי באורחות היצר הפרין אמנם בענין החקים שנסתר טעמס אני ממתין ממך העזר וכו' ועד עתה דבר בענין החשובה ועתה בא לדבר בענין התפלה והתחיל ואתר: אני קראתיך וגומר הפלא חסדיך וגומר עתה מתחנן לאל כנגדילרו ואברי גופו המתרוממים כנגדו בכל עת וכמו שאו"ל יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום והלמלא התורה עזרו וכו' והוא אומר הפלא מלשון נם ופלא והנה להיות שהיה די בשיאמר אני הראתיד כי תעכני ומלת אל מיותר אסשר לומר שיר' ע"ד שובה ישראל עד ה' אלהיך כי השב לריך לו לחשוב שהוא עומד לפני האל וכאומר אם תשוב ישרא אלי השוב וכאומר אם תשוב ואשיבר לפני תעמוד י או יר׳ אכי קראתיך כי תעכני אל והוא כמו שני מר ביעקב ויקרא לו אל אלהי ישראל והיה פירופו שאלהי ישראל קרא ליעקב אל והוא אומר כי תענני אל ודעהו ׳ או יר׳ אני קראהיך כי תענני חכף ע"ד אומר אל נא רפא כא לה שהיתה צרה דחוקה: ממחקוממים בימינך שהואהיל"הט סטרא דימיכא שמרכי כאישון וכו' מפני רשעים מסייעי היל"הר כאמור שהם אויבי הנפש המקיפים מכל לדוחינם חויבים בענין הממין: חלבמו סגרו וגומר פי' חלב ושומן העוכות סגרו בעד השלמות או יר׳ שאינו מן הנכון שיש עשירים סוגרים בעדם כל טובם ואינם נותנין ולא היה להם להתגאות ואלה סוגרים חלבם שהוא ככוי אל העושר ועם כל זה יש להם גאוה ז ולכונחנו יאחר חלבחו של אברי הגיף שהיה ראוי להם להשתמש מהם לעבודת ה' כאילו חאמר השכל לעיין הפה והלשון ללמוד וללמד הידים לעשות לדקה הרגלים ללכת בה ובמלות אחרות וכן כל השאר סגרו כל זה בערם ופימו שהוא שליח כלם הוליאוהו לדבר בגאוה: אשורגו וגומר פי' בהתחלת החטת כראה א' ובפתע פתאום סבבונוולא די שמחטיאים לי אלא אהרים ג"כ עמי ובפרט אים בדול כמוכי שודאי שנבחו עולה זדון וממני יראווכן יעשה ח"ו והוא אומר גם ה' העביר חטאחך לא תמות אפס כי כאץ כאלת את אויביה' בדבר הזה כאילו יאמר לו כי נמשך מזה חלול כבוד דוד שיאמרו אויבי ה' מישראל דוד חטא מה יעשוהשאר י והכף א"ל גם הבן הילוד לך פוח ימות שאם היה חי לעולם היו מרכנים אחריו באומרם אליו זהו בן הכולר לדוד מאשת זכונים וכוסה קלון ערום ע"ד ואת הבהמה חברוגו: דמיונו וגומר יר' דמיונו של הילר למי דומה לאריה וכו' כי הוא עומד על מלפה וכו' ע"ד הותו לדיק שהוא הומר גירה לשטנא בעיני וכו' : קומה ה' קדמה וגימר או"ל ה'פעמים מקים דוד להק"בה בספר מהלים וכו' והפשר כי ליה כיו באות ה׳ של קדמה שכפי הנרחה היח מיותרת והכונה שהחמשה חושים הם סבת העונות ודוד וכיולח בו אדרבה הם מקימים בהם את הש"י - פלטה נפשי מרשע חרבך שהוא מפחה את האדם ועולה ומשטין ויורד וכוטל כשמה . ממתים ידך וגותר ג' מיתות מקרית עונשיית טבעית ההפלל לאל שיצילהו מוהב׳ - ממתים ידך עונשיית תמחים מחלד מקרית דברים שמחרגהים להיות בעולם דרך מקרה אין אנירוצה אלא מאותם שחלקם בחיים ולפונך המלא בטנם פי' שזוכים לחיו' בעולם הזה חיים ארוכים וזוכים ליהנות מן הלפון להם לע"ה: אני בלדק וגומר ההחלת המזמור בלדק וסופו בלדק כי כשאדם בא להדיין מביא דירון ואחר שכדון אם לטוב יעשה הגומל וכו' ולם למיטב ולדקה תליל ממות עכ"ד: הו יכוין בזה אל מש"ה ויהי דוד עושה משפט ולדקה לכל עמו

בחכת לבי וגו' רוצה לומר השלש מיני תפילות הכוכ' הכעשות בדבור תמיד היו שוות עם מחשבת לכי כילא היו שפתי הפתוחות להגיד תהלתך בשפתי חלקות אבל תחיד פי ולבי שוים יוכנגד המין הראשון אמר בחכת לכי יוכנגד המין השני אמר פקדת לילה שהוא פת עבור המחשבות בלבות האדם י וכנגד המין השלישי אמר לרפתני וכאשר פי הוא מחלל רברבן בתפילתיך ותהילותיך בכח זמותי ומחשבתי בל יעבור פי מחשבתי מתפללת ולא יתצא בה ערות דברי לפעולות אדם וגו' רוצה לומר וזולת היותך מחוייב לשמוע תפילתי מפני הדיבור והמחשבה הטובים. גם ראוי לך לשמעה מפני המעשה הטוב י כי המצות עשה שהם פעולות הארם שהוא מחוייב לעשות י כדכר שפתיך אשר צוית על ככה אני שחרתי אותם: והמצות לא תעשה שהם פעולות שראוי להתרחק מהם להיותם אורתות פריץ גם שמרתי ומנטתי את עלמי מלכת באורחות עקלקלות ההם תמוך אשורי וגו' רוצה לומר וזולת שמרי העשה ולא תעשה גם שמרתי הסיינים והכדמים שלהם י וזהו אומרו בחרתי לתמוך באשורי ממעגלותיך י שרוצה לומר הסייבים המאשרים ווהו למען לא ימוטו פעמי ואחטא או בעשה או בלא ללכת בלי כטיה במעגלותיך כי הסייגים והגדרים ההם מעמידים האדם על קו היושר מהדרך לכל יעה ימין ושמאל . אני קראתיך ונו' רוצה לוחר וכוסף על כל אלה אתה חייב להושיעני לבוטחי בך שהוא מן הבזיין לנדול כשלא יושיע החוסה תחת צל כנפיו וזהו אומרו . אני כשקראתיך בתפילתי באומרי הקשיבה דינתי היה לבוטחי בך כי תעוניי וכן בקראי אליך או לאמר האוינה היה לבטחון הכז יוכן בהתפללי לחתר שחעה ה' לדק ושחע תפילתי והט אוכך לי ' אמרתי היה לכטחון הכו' ולהיות אצלי בודאי שאין בו ספק כי תושיעני . הפלה חסדיך וגו' בולה לוחר ולכן מפני הנטחון שבטחתי כך אף כי כל המטפים טובים שטשיתי לא יוכלו למרק המשא מבלי יסורין רעים לגדלוי אתה בכחך הגדול הבלתי בעל תכלית הפלא לששות בחסדיך הגדולים . ותעזרכי ותושיעכי ולא יהיה כחי גדול מלחעוא מכחך למחול אתה שמדרכך להושיע החוסים . עמדי אשר אני מכת המתקוממים בימיכך . לומר קוממיות ובקומה וקופה להיותי כאחו בימינך בי העור הממשמש בצהרים ילך שחוח לפחדו כן יפגעו ממושם אשר יכאיבהו אכן בהאחוו ביד ימין הרואה גיבור חיל ילך בקומה זקופה כי לא ירא מפני כלי שמדני וגו' ולכן מפני המעשים טובים אשר הוכרתי שמדני כאישון בת עין. והוא השחור שבעין הכותן הראות אשר כראה בו צורת איש קטן אשר הטבע לחשיבותו עשה משמרת על משמרתו משבעה כתכות ולחיות הרבה סביבו והעפעפים ולבוטחי בך כבוטח בזולתו וחוסה תחת צל כנפיו אנא בצל כנפיך תסתירני רשעים וגו' רוצה לומר וגם אתה חייב להושיעני מפני היות זו ואלו אשר שודדים אותי כשעים וכופרים בך ולחשבם כי לית דין ולית דיין . לא די כי שדדו אותי ולקחו את אשר לי כי גם אויבי והם סיטתו דואג וזולתם אלה יקיפו עלי על עסקי נפשי ללקחה מאתי ולהרגני חנם ואם אני מטאתי הושיעני מידם לכל יתהלל רשע על תאות כפשו בחושבו כי אין גבוה שומד: אשר אני בעריכם כלדיק לתשובתי ולבעחוני בך .

ובתחלה דבר על הצדק באומר שמעה ה' צדק ועתה באומר מלפניך משפטי יצא דבר על המשפט ואמר שיצא מלפניוית' ענין המשפט הטוב שהו'עושה לכל עמו זיחול על ראשו של דוד - או יר'מלפניך צבתחנה דבר על הכדק בחומר שמשא אי לי ען ושמא ביוועו מלפכין מטפט לי יהי הלון שהמשפט שאלי שופט לכל עמי יצא כן מלפניך באופן שלא אכשל בדבר הלכה כלל : יצא אותו המלאך הסגיבור אשר נעשה לי עם משפטי שאלי עושה לכל העם ויהיה בעזרי תמיד - אויר' יהי רצון שהמשפט שאלי שופט לכל עמי יצא כן מלפניך באופן שלא אכשל בדבר הלכה כלל : הני הותו השכיון הטריבור יוטו כשבו בי של הריום בחנת לבי ולרפתכי וידעתי בל תחלא בי שום דופי לעולם יהכונה בזה לומר כי מקטנותו ידעו ה'היותו תמיד בדרכיו ית'י זמותי בל יעביר בחנת לבי פקדת לילה יר'מאותה הלילה שפקדת על הריום בחנת לבי ולרפתכי וידעתי בל תחלא בי שום דופי לעולם יהכונה בזה לומר כי מקטנותו ידעו ה'היותו תמיד בדרכיו ית'י זמותי בל יעביר כב שקרע כים ל מחושב בלבי אותר אני בפי . או יר' ועל כן אני חושב שכשם שלבי היה טוב מימי קדם ולרפתני וידעת כי לא חמצא אחרי כן שום דופי בי כמו כן אני חושב ייודע כי פי פי יר' לא כל מה שאני חושב בלבי אותר אני בפי . או יר' ועל כן אני חושב שכשם שלבי היה טוב מימי קדם ולרפתני וידעת כי לא ממצא אחרי כן שום דופי בי כמו כן אני חושב ייודע כי פי פי יר כח כל פה שחלי חוטב בכל החתו הול בעי הורי, ושל כן הל החלב מיודע לי פי בי לו על היה שליח טוב בי בחו כן חלי חושב ייודע לי פי בל יעבור מזה רק תחיד יאחר אחת ויהיה שליח טוב לפניך בעבורי ולא אכשל בלשוני בהתפללי לפניך : אויר' אני חישב בל יעבור פי ממה שיהיה דבר שפתיך: לפעולות אדם היה שונע את עמיורואה פעולותיהם אני שמרתי לעולם ארחות פרין כדי שלא יהיה פרין במליאות: והה"ר ששון מר חיים כתב לפעולות אדם יר' העיקר היא הפעולה שכן כתיב אשר יעשה אותם האדם שושע יות שתי זו חיוי פשובות יום מתחים מתחים שלא ללכת בארחות פרין האויר' טעם לומותי שאמרתי לפעולות אדם כלומר לפי שרוב האדם חוטא ביכות ולכן אלו ידעתי אז כשבחכתני זה בשם ושועו בדבו שעון ויבן מבר דבר זה בפי וכבר הוא דבר שפתיך כי יצר לב האד'רע וכו'עכ"די ומצאתי כתוב משם מהרי"ט ז"ל לפעולו'אדם יר'דבר שהיא פעולה אכושי'כי מטבע שבומותיר"ל בענין זמה היית מכסני לא היה עובר דבר זה בפי וכבר הוא דבר שפתיך כי יצר לב האד'רע וכו'עכ"די ומצאתי כתוב משם מהרי"ט ז"ל לפעולו'אדם יר'דבר שהיא פעולה אכושי'כי מטבע שבונות . בכבר ויתים היאר ימלוך וכן בדבר שפתיך כי גם כן בה הלווי האהי הבה להורגך השכם להורגו ומחוך כך היה לי דין להרוג את שהול במערה ולא די שלא הרגתיו הבל אני שמרתי לרחות שיום של הבקם כל מו כל מין היו הרו הרות הרות בל הרות היות אמת כי מעולם לא נמוטו פעמי אכי קראתיך כי תענני אל ואני אומר לך בפה מלא הט אוגך לי ושמע אמרתי . או יר'הט פרין כי לא הנחתי לגעת בוע"כ : אני קראתיך וגומר יר' ואחרי היות אמת כי מעולם לא נמוטו פעמי אכי קראתיך כי תענני אל ואני אומר לך בפה מלא הט אוגך לי ושמע אמרתי . או יר'הט מו וב שו שמעות בשני בי בכת כוכתי מו יר׳ ע"ד יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפכיך וכמו שביארתי בספר חסדי אבוח: הפלא חסדיך וגומר זו היא חחלת תפלחו ויר׳ הפלא חסדיך מן המתקוממים בימיכך ואומר בימיכך יובן עם מה שביארתי במזמור על כהרות במשו"ל נשבע הק"בה ואמר ימיני ימיכי וכו': שמרגי כאישון ובומר יר'כשם שהאישון הקען ההוא שהוא בחיך השנין הוא נשמר עם שמירת גוף האדם הגדול כמו כן אחה ה' בצל כנפיך המגיכים עלכל העולם תסתירני גם לי אני הפרטי שבהם: מפני רשעים וגומר אויבי בנפש יקיפו עלי יר' כשבאים לעשות רע לי אינם באים כי אם בנפשם ר"ל שהם אותרים בפיהם הנה ממה אנחנו יראים להרוג את האיש הזה שיהרגו גם אותנו נהרגנו ויהיה מה שיהיה והוא אומר בנפש יקיפו עלי: או יר' שהם רוצים לגרש את נפשי מעולם הנשמות ואינם אויבים את בופי או יר' אויבי שהם אויבי מלב ומנפש: או יר' האויבים האלה הם האויבים שהיו לי מקורם אוהבים לי כנפשם ר"ל שהיו מראים לי פנים כאילו הייתי אני בתוך קירות לבם: או יר' לומר שהם הייתם אויבי מדין אני אוהב אותם כנפשי ולא שנאתים כי ידעתי כי ה' אמ' להם להיותם אויבים לי: או יר' אובי בנפש כי לקחת בפשי וממוי או יר' שכאתם היא בתוך נפשם ואיננה בפרסום שהם מראים לכל שכל מה שעושים לי אינו רק כדי להטיב עמדי והכל הוא שקר וכזב ובקרבם ישימו אורבם" או יר' מלב'ומלפשי הם באים עלי - או יר׳ שהם אותרים כי תרויחים את נפשם ותעיבים לה במה שעושים לי רעה י או יר׳ שהם רבים ונעשו כלם כאילו הם נפש א' כדי לבא עלי:

7 (***) 1

איבי בנפש יקיפו עלי:

בַאָרֵץ: דַּמְינוֹ בֵּאַרְיֵה יִכְסוֹף לְטֵרְף

קרמה פניו הכריעהו פּלמָרה נפּשׁי

מַרְשָּעחַרְבֵּך: מָבְיתִים־יַיְרְדִּי יְהוָה

מָמָתִים מֵחֶלֵר חֶלְקָם בַּחַיִּים וְצַפּינְךְּ

חַמַלֵּאַ בִּטְנָם יִשְׂבָּעוּ בָנְיָם וְרַהְנִיחוּ

לַדָּוֶר אֲשֵׁר דָבָּרי לֵיהוַה אַרע־דַּבְרֵי

הַשִּׁירֶה הַזֹּאָת בְּיוֹם הָצִיל־יִהוַהׁ אוֹתְוֹ

ַלַ**בְּנְצֶחַ לִעְבֵריהוַ**ה

בָּבָיִך אֶשְׂבִּעָה בְּהָקִיץ הְמִּנְנֶתֶך:

ל בירפי וְבָבְבָּפִיר ישֵבבְבְבִבְּבְבָּבְיִם: קוֹמְקָהיְהוָה

אויכי כופז ' המכקשים נסש לקחונה: יקיםי עלי חלכתו נעשרם ותקסם בס פקיפים עלי ככל נד : סנרו פיפו זכרו בנחות משורנו וכוולת שיפתחו פיקם דנרו בנחות של קרינותיהם חת סספר עתה סנכ ני בעכים חת הירדוחל חרץ פגלפה סכנו חותי וחת מנשי : פיניכס ישיתו לנטות בחרץ" וכל כינת פכטם פיח לנסות חותי בחרץכתו שחקר חחיתושל והכיני חת הפלך לכדו: דפיונו ישל חחיתופלי כחרים יכשוף לפרוף ' חותי בענתו: הכריעהו בפלת מושי החרכי: פלטה כששי שרשע חרכן י ערשע שהוח חרבן שחתה פפנים על ידו וכן פופופה נפשי פתים ' רשעים פנם מתים נחייקם י ידן כ' שבחינושותם תשלח פיני פורטנות בעולפך וכן פיט זנפ זי: פפתים פחלד חלום נחיים ' שחותם חשר ששכיני החלד והומן נתת חלקם בחלה החיים וכם כך במתון הנפין חנלך שלח יושב נהשת דלי חכושי בשו הזניחות וכחונרות וכמטשיני פספרי: מחלח בטנט ישכשו כנים. כחופו שינליחי כחיים בכני וכתקין לפען לחיהיה להסשום חלק לחיי עולם : חני כנדק בפתכוכן חל כבון: חחום סניך ומייר נלבירב גדלו וככן . חשכשה תשונתו" כי שויתיך נגדי תפיד במחשכתי לפפן לח יוטמיו לל:

מנחז ערב

קומה ה'קדמה פניו הכריעהו ר"פ כשם ה' חושעהו חוור חמש במירות העמיד ההב"ה לדוד נפפר חלים חרכעה כניד חרניבה חלניות שרחה חותן נרוח הקדש החיך הן מתידין לי עכד כישרהל והוח מעמיה נהק"בה עלכ חחת וחתו וחמשים שרחה מלכות של בוג הבוא גחומל ישרחל

בחוקה וחומר להן"בה קומה הי חל כשח יריך: למגצת לענדה' לדוד

הכה מציכו שכת' פעחים כפל שאול כיד יוד נהיה יכול להמיתו חלח סנשנים שלח יגע כו מאסר הדבר ביד הקב"ה חו ה' ינתנו ונו'י יפי שפס ה' מנטחו ושהוח יצילו מיד סחול וש"כ חמר עבד ה' בהיה ענד נחיין לה' נסיחכו עלה להנילו וחמר מכף כל חויניו וחיר שחול לפי שכל שיכחי דוד לח הרעו בשיתל חלם שהיו מסיחים אם שחול עליו ועיינ היה שאול רודפו וחיב כשינת חושי חיד שחול הות כינל ג"כ חיד כל חויביו יחה בם כשתח שחול יצח לחלוד וות היה עיד פחד חשוחיו וע"כ חמר מכף כל חויבין וחיד שחול כלוחר שחז כיכל

מכף כל חויכיו בשניל חיד

באול:

בנפש - בתאות נפש יהיפו עלי: חלכמו : חסר בי"ת בחלבמו סגרו פימו אשר דברו בגאות או חלבמו סגור בקרבם ופימו מדבר גאוה והראשון נכון בעיני כי הוא כדרך כי כסה פניו בחלבו: חשורנוי חחסר מלת עם או לפאת וככה הטעם סבבוני לפאת אשורנו ועיניהם ישיתו אולי ינטו אשורנו בארץ כמו אם חטה אשורי

בְּרְעוֹתנַפְשְׁהוֹן כְּתַוֹיֶרן עָלָי: עָתִבּחוֹן

בַנָא עֵינִיהוֹן כִּשַׁווּן לְכִּפְשַׁט בְּאָרָעָא:

דמותיה היך אַרְיָּא דְמִרְגַגלִמִתּבָר

וָבִישָׁחָלֶא דִיתִיבֹבְּשוּבְרַיָּא: קוֹםיִיַ

אַקרם אַפוי חַסְטֵיה פּנָאנִפּשִׁיכִּן

וְצַרִיכֵןיָא רְמִקְירון נַפְישִיהוֹן סְטוּלְתִּךְ

יי למיתותא בּאַרעַאחולַקְהוֹן בִחַיָּי

עלַפַא וִפַשְיוֹתָר שֵבְיָא יִתְפַלְיָין

שיוריהון לַטַ לַיָּהון: אַנָא בַּקושְטָא

אָחֶמֵי סָבָר אַפָּך אֵשְׂבַע בִּעִיַרן

עַל נִסַיָּא דָאָתִרְחִישׁוּ לְעַברַא דַיִיַ

פריםרון יסבעון בנין וישבקון ב'נחס ספע

רַשִּׁיעָא דָאָתְחַיִּיב קְטוֹל בַּסַיִיפָּךְ:

סנא שומנחון בַּסָאו פּוּמְהוֹן מַלִילוֹ לִינֹחִים ל סָנְרֵוֹ פִּימוֹ דְבַּרוֹבְנָאוֹת:

בַּרַבַּרְבוּתָא:אִסְתְּוָוּרָנָא הַשְּׁתָּא חָזָרוּ בֹּיבִינֹ עַתְּהַ סְבָבֵונוֹ עֵינֵיהֶם יָשִׁיתוּ לְנְּטִוֹת

דָאָחַעַר מָן אַיַּקַר פַּרָצופַך: לִשַבְּחָא ״וֹ פּיוּוּי מָבַרְ בָּלֹ־אֹיָבֶיוֹ ומִיַּרְ שָׁאָוֹל: וַיֹּאֹמֵר

לְרָוֹר דְשַבַּח בִּנְבוּאָרה כָּוֹרֶם יַיַ יַח פִּחְנָמֵי שָׁרָתָ אַ חָלְבָּל יוֹמַיָּא דְּשׁוְבֵיה יָיִ מִן

במסתרים ג' רפין וסימ' נמסר בירמיה סי'י"ג: והגיחו ב' וסימ' והניחו אותם בלשכת והניחו יתרם

לעולליהם: י"ח למנצח לעבד יי' לדוד ב' וסימ' את דברי השירה : נאם פשע:

יָרָא דְּכָל בַּעֲלֵי דְבָבוֹי וּמֵחַרְבָּא דְשָׁאוּל: וָאָמַר

מני הדרך: דמיוט־דמיון כל הֿתד מהסיבבים . קומה־להראו' הכח: קדמה פניוי בכוחו לטריף חותי מרשע שהוח מרכך: ממתים דבק עם הפסיק של מעלה והטע' פלסני ממתים ידך שהם מכחך בעכור היותה ביד כמו הנה יד יי'הויה: מחתים מחלד : שכל חפלם להיותם מבני זה העולם כי חלד איכו דבר עומד והעד וחלדי כאין כגדך כל יושכי חלד וכל שחלתם שיחיו שנים רכות וכל טוב לפון שישלך שתמלא בטנם בעולם הזה ויחענגו בו הם וישמחו וישכעו בכיהם ויכיחו המותר לעוללי הבנים: אני אין לי חפן רק לחזות פניך כי לדק ששמרתי היה סכה להתענגי בראותי פניך והטעם להכיר מעשה השם כי הם כילם כללים שבחכמה עשוים ולנלח עומדים ואני שבע מתענוג תמונתך לא כאשר תמלא בטנם וזה חיכנו בחלום רק בהקיץ וואת המחוה אינה במראת העין רק במראה שקול הדעת שהם מרחות חלהים בחמת וחלה הדברים לא יביכם רק מי שלמד

חכמת הנפש: למנלחי טעם לעבד יי' כי הוא משמר דרכיו כמו שמרתי דרכי יי' יגמלני יי' כלדקי וואת השירה חברה בהשבע אנשיו שלא יבוא עמהם עוד למלחמה והזכיר עם אויביו שאול: ויאמרי מלח רחמים בכל המקרא מהבניין הכבד וארחמך מבניין הקל ואיננו פועל יולא על דרך בני יצחוני יצחו ממני חזקתכי חזקת ממני וזה חבקש רחמים ממך ויש חומרים כמותרגום אהנך:

תהילת ה תורת חסד

חלבמו סגרו וגו'יר' הם אומרים כי הם רולים שיהיו נהרגים ובלבד שיהיו הורגים את מי שרוצים להרוג והכל הוא דברי הבל כי החר כך חלבמו סגרו והם מגינים עליהם ופימו דברו בגאות לבד ועיניהם ישיתו וכו׳ - מחתים ידך ה' וגו'מלאתי כתוב ואם תרלה להמיתני חהיה מיחתי בידך כמו שהוא כדרך כל העולם והוא אות' ממתים מחלד ולא תחן את נפשי בידיהם של חלו יען כי המחים מידך חלקם בחיים ומן העוב הלפון לכדיקים אחה כוחן להם ולכן ישתחו הבנים כשימותו אביהם כדיך כל העולם והניחו יחרם מנכסיהם לעולליהם אבל אם יהיו

בהרגין מן האויבים הנה האויבי ההם יקחו ממונם ולא יניחו מאומה לעולליהם ע"כ: אני בלדק ונות' בכתבי ה"ר שלתה בהלח"ם מלחתי כהו' הנה במעשה הלדהה רוחה חני חם פניך טוכות עמי אם לא ווה אם במה שיודמנו לפני עניים הגונים לקבל הלדקה או לאו והוא אוז"ל במה שאמ 'הכחוב בעת אפך עשה להם הזמן להם בני אדם שאינם מהוגנים ולכן אמ' אשבעה בהקיץ תמוכתך כלות' אינני צריך אל מראה הנבואה כדי לדעת זה הדבר כי בהקיץ אני רוחה הספניך שוחקות עמי חס לחו כחמו" עוד מלחתי כתו' והפשר לפ' זה המומור חפלה שיצילהו מיד שאול והוא מסכים בכל פרטי מלותיו עם מה שנאמ' בשמואל בענין המערה ובענין לפחת המים והחנית שלקח ממרחשותיו של שחול בלילה ועל אלה הב' אמר בחנת לבי ור"ל במערה שכרת כנף מעילו ולא רצה לשלוח יד בו פקדת לילה יר' בלילה אשר לקח הלפחת והחני' בידו להמיחו ולא רצה וחומ' לפעולו' אדם בדבר שפתיך מסכי' עם מה שנאמר שם כי אנשיו אמרו לו היום הזה אשר אחר ה' לתת את אויביך בידך שהיו סוחכים על מאמ'ה' להחית את שאול והוא אומר לפעולות אדם יר' לפעולו' אשר בני האדם היורולים לעשות בשביל דבר שפחיך שאמרת לתת את אויבי בידי אכי שתרתי ומנעחי מהם דרך זה שהוא ארחות פרין כאו'כי מי שלח ידו במשיח ה' ונקה ואומ' פלטה נפשי מרשע חרבך יר' כמ"ש שם מרשעים יצא רשע וידי לא תהיה בך וה"א פלטה נפשי מהיו' אני הרשע שהו' חרבך באופן שילא ממני הרשע לא כן אבל פלטה נפשי מזה הבל יהיה מן ההנשים שחתה בידך תענישם הו ממתים מחלד יר' מהנשי חלד שימות על ידם הכוכ'כי מיתתו ההיה מידו ית'או מיד אנשי חלד וידו לא תחי' בי והמ"ם כמו גכחיד' מגוי עכ"ד: לעבד ה' לדוד וכו' הנה במזמור הקודם סיים באומ' אני בלדק אחוה פניך יח לטנצח

ונסמך חליו מזמור זה לומ' כי לא לחנם אפר כן אלא להיותו עבדה' בפרטיות - ומצחתי כחוב ולפי שדוד רוב ימיו היו בצרה וצוק' כרדף מחויביו לח הרח עצמו עבד ה'בעוד היותו נרדף כי לח ידע מה יהיה בחחריתו חם יתפחה מילרו הרע ויהיה בועט בקונו הם לא עד שהניח ה' אותו מכל אויביו משביב והצילו מהם ויצא בשלום שלם באמונתו נאתן בכריתו אז אמר לעבד ה' לדוד כי הוא באמח עבד נאמןיאמר לו : ביום הלילה' אותו טעם בים ההוח לומי כי לח כתחחר וכתרשל ולה השליך החרי בוו לחת הודחות לחל ית' על כל העובה אשר גמלחהו כדרך הכפיי טובה שאח׳ שיקבלו הטוב כשכח מלבם הכוחן וכו׳ ע"כ: והכ"ל בוה כי מי שהמליכוהו של חיוה עם ומדיכה רחויהוא לו להיותו או עבד להם ובוה התבדל מלכותו

כמו שהמרו הזקנים חשר היו שמדו' את פני שלמה לרחבעם אם היום תהיה עבדלעם הזה וכו' והחר שיעברו עליו ימים מה שהוא עליהם למלך אז הוה ראוי לושיכיר את מעלתווידיע אותו אליהם ומה גם כחשר כבר רחה פעמים רבות הכנעת חויביו לפניו וכמו שחמר דע"ה כי הלח ידעתיכי היום חני מלך על ישרחל חשר על כן כחשר עשה דע"ה מומור זה לעת זקנחו להלל ילשבח לה׳ על כל מה שעזרו חמיד עד שכל אוביו נכנעו לפניו והושפלו והכיר את עלמו היותן אז מלך על ישראל ועל יהודה כלם כאחד אז כנה עלמו בשם עבד ה׳ להורות את כל העולם כי אז שהיה יודע היותו מלך על ישראל באמונה שלמה אשר מלד זה היה לו להתפאר ולהתגדל בעצמו כדרך כל המלכים הנה הז הכיר היותו עבד ה' ולסבה זו בעצמה לה חמ' אשר שר לה' רק השפיל את עצמו נוחד ואמר שהוא דבר השירה הואת כאדם א' מישראל המדבר דברי תורה ולא כאים מלין ומשורר כי אפי' מזה לא רצה להתגאות וה"א לדוד כאילו אינו אפי' משורר וכמו כן לא אמי אשר דבר לה׳ את השירה הואת רק את דברי השירה ור"ל כי אחרי היותו מדבר לה׳ שהוא אדוניו אין לולהחזיק את עצמו רק כאדם המדבר דברי שירה א׳ שאינו מחזיק בעלמו לומ׳ בפיו שאומר שירה שליתה רק דברי שירה . או אולי אמר דברי השירה לפי שיש בשירה פרטיי׳ רבים . או כאמר כי לפי שהיה אז מלך על ישראל על כן ידע היותו עובדה׳ באתתות ועל כן דבר לה׳ דברי השירה בכת שליתה רק דברי השירה בל האוביו ומיד שאול הוא היום שאמר כי הלא ידעתי כיהים אני מלך על ישראל והענין הוא לפי ששמעי היה ממשפחת שאול אז הית׳ הכנעתו של שמעי לפנית ילכן אחר ומיד שאול שעד היום ההוא עדין לא היה יכול לוחר שהיה מכולל מיד שאיל לגמרי כי עדין היה שמעו כנגדומה שאין כן בו ביום שנשבע שעעי לפניו שאו כודע היותו מלך וזהו ג"כ אומר על ישראל שר"ל עד עחה הייתי מלך על יהודה לכד אך על ישראל שהם משחו למלך עליהם את חים בושת בןשאול לא הייתי יודע היותו מלך לנמרי כי אם היום הוה שראיתי הכנעתי של שמעי בהומי ומיד שחול כ"ל שרצה לרמוז שכשרחה דודשה' ענהו חחרי מוח שבעה חכשים מבניו של שחול וישחר חלי"ם לחרץ חז הודה לחל יתי גם על זה כי שקול היה בעיניו הדבר הזה ככל הצלוחיו כי טובי׳ היו חללי חרב מחללי רעב שבח על חותו עון של הגבעונים ולכן כדי לגלות סוד זה חמר ביום הציל ה' חותו מכף כל חייביו ומיד שהול ולח חתר ומכף שחול כמו שחמר בספר שמוחל למה שרצה טובי היו מכל מה הוא כי הנה באו'מכף כל אויביו היה די ועל"ן אחר שם וחכף שאולוסה אחר וחיד שאול לוח'כי ה' הצילוג"כ ממה שהיה נמשך לדע"ה ולעמו חמה שעשה שאול עם ידו ר"ל שנשם׳ ברשותו וברשיונו שהמית חת הגבעוני׳ והנה כמה"ר משה שש"רן ז"ל כתב עניני׳ נחים בענין ההבדל חשר יש לנשיו ית לשהם נעשים בעניני הדברי׳ חשר הם במליחות העולם ובין הנסי׳ חשר שמעם בר טוווי יביר באדיר"ל שיעשה הש ית'כי האד'לא יוכל להרע לזולתו בהיורלון ה'לבצילו מידיו והוא יעוביית האדיבעל בחיר יורצון ולכן אין הש ית'כי האד'לא יוכל להרע לזולתו בהיורצון ה'לבצילו מידיו והוא יעוביית האדיבעל בחיר יורצון ולכן אין הש ית'כי האד'לא יוכל להרע לזולתו בהיורצון ה'לבצילו מידיו והוא יעוביית האדיבעל בחיר יורצון ולכן אין הש ית'כי האד'לא יוכל להרע לזולתו בהיורצון ה'לבצילו מידיו והוא יעוביית האדיבעל בחיר יורצון ולכן אין הש ית'כי האד'לא יוכל להרע לזולתו בהיורצון ה'לבצילו מידיו והוא יעוביית האדיבעל בחיר יורצון ולכן אין הש ית'כי האד'לא יוכל להרע לזולתו בהיורצון ה'לבצילו מידיו והוא יעוביית האדיבעל בחיר יורצון ולכן אין הש ית'כי האד'לא יוכל להרע לזולתו בהיורצון ה'לבצילו מידיו והוא יעוביית באדיבעל בחיר יורצון ולכן אין הש ית'כי האד'לא יוכל להרע לזולתו בהיורצון ה'לבצילו מידיו והוא יעוביית באדיבעל בחיר יורצון ולכן אין הש ית'כי האד'לא יוכל להרע לזולתו בהיורצון ה'לבצילו מידיו והוא יעוביית האדיבעל בחיר יורצון ולכן אין הש ישובינכון מז ידי והשיבו לו ומן ידך מלכח ישויב להיוחך מלך ופלבי מי' לב מלך ביד ה'וכו' י וזהו אצלי חומ' פה ביו'הציל ה' חוחו מכף כל חויבין כי דבר זה היה בעיכיו דבר גרול להיות בעלי בחיר ותצון ודות׳ בדות׳ הוא ענין יד שאיל כי כבר היה נקרא נשם שפול ולא החלך שאול כי כבר הום׳ חלכותו מחקו על פי ה'באופן שבחירתו היחה ולא היה במלכי׳ אשר לבם ביד ביועכ׳ו הצילו מידוולוה היה

אשר בנפש יקיפו עליי ליטול נפשי: חלבחו סגרוי בחלבם ובשחנם סגרו לגם וטיניהם מהביט אל פעלך לירחה מפניך: אשורנו עתה סבבונו את עקבט עתה סכבונו האויבים ועיניהם ישיחז לנטות בארץ לפשוט בארץ ונרתה לי שנתפלל דוד תפלה זו לחחר שבא לידו מעשה של חוריה ויואב וישראל היו בארץ בני עמון לרים

חַלְבָּמוּ

אשרנו

על רבה ויירא דוד שלא יכשלו שם בפכיל עביר' שבירו וישמעו פלשתי' ומוחב וארום וכלשכיני ה"י הרעים המלפי' ליום חידם ויבאו עליהם: יכסוף יחמוד כמו כי ככסיף נכספת: קדמה פכיו : של אויב: הכריעהו קפח את רגליו ויכרע ויפול פלטה נפשי מכל רשע שהות חרבך שאחה משליטו ליפרע מן המחוייבים לך: ממתים ידך מן המתים בידך על מטחם אני בוחר להיות ממתים מחלד יְתְרָם לְעוּלְלֵיתָם: אַנִי בַּצְרַק אַחוֹנֵת מו מחותם שמתים בוקנה משהעלו חלודה רדויי"לא בלע"ז ומן הלדיקים חשר חלקם בחיים ולפונך תמלח בטנםי ומחותם חשר תמלה מעיהם מטובך חשר לפנת ליריאיך : יתרם נכסיהם חשר ישחירו במוחסי וחכי בגדקתך אחוה פכיך לעתיר חו בכדק אחוה פכיך משפטי הוכח מכפפיד והכדקות שבידי אחוז וכהם אחזה פניך: אשבעה בהקין תמונחך י משבע'מרחיי' תמוכחך בהקין המתים משכמם ל"ח חשבעה מרחו' פכיך בהקיץ המתים משנתם שהם בדמות' תמוכתך שכן כאמר כי בכלם חלהים עשה את האדם: ביום

הציל יי' אותו וגו' . כשהוקין וכבר עברו שליו כל לרותיו ונצול מהם : ומיד שחול . והלח שחול בכלל היה חלח לפי שהיה חשה עליו ורודפו יותר מכלם כיולח בדבר חתה לרחמך אומר וראו אם הארץ ואת יריחו:

אחככינך

אכן יחייא

חלבמו וגו' רוצה לומר הרשעים האלה מרוב מכוחתם סגרו עם חלבם כל בשר גופם ולכן להיות כי אינם סובלים שום כי לא יותם שמכיכותם בעיכוים ובדרכים כאשר הוא אלי לער ולרה . בפיהם תמיד ידכרו בגאות . וכאימרו המשורר ילא מחלב עינימו וגו' ממרום ידברו שתו בשמים פיהם וגומר 🌏 אשורנו וגומר רוצה לומר נאותו עתה ותכף שידעו אשורינו ופסיעתכו ממכי ומאכשי יסובבמ ועיכיהם ישיתו לנטות רשת בארץ ללכדכו כו קרה לשאול עמו שהיה רודפו בכל ערי ישראל . והיה נד לקול גפור ממלשין כזיפים ודומיהם אשר היו אומרים לו הלא דוד מסתתר עמכו . דמיוכו זגומר הוא על שאול וכא מרו עליו בו מתואר בכוש בן יחיכי פן יטרוף כאריה נפשי וגו׳ קומה ה' וגו' קצה לוחר או ה' אתה חייב על כל הכוכר לעיל לקום ולקדם פניו מהרשע בבואו כנגדי ולהכותו מכה טריה למען יכרע ויפול י באופן שתפלט נפשי מידו וחרבך אשר בה תכריעהו יהיה החר' מהחתים אשר ירך ה' עמם להצליחם והוא רמו לשבטיהודה המבירך מאביו ידך בעירף אויביך שלהם חגיע חלכות העולם ויושבי חלד והם שבטו כאוחרו שם לא וכן מחתים מחלד יסור שבט מיחודה וגו' אשר יש להם חלקם מהטוב בחיים מעולם הזה : תמלא בטנם או בעורת ה' לפנת ליריאיך בטולם הבא . וזולת היות להם הטוב בזה גם יהיה להם בנים בשופע ושובעי ומהעוב ההוא אשר יותר להם יכיחו לעולליהם מבניהם . כי יראו בנים וכני בנים . אני בלדק וגומר רוצה לגמר חולת תפלתי נם אחלי כי אכי מכדך כלדק היוכרת שתפלט נפשי בטולם הזה מהרשע שבא להורגני הב"ית בחקום בעבור ורולה לוחר בעבור הלדק שפעלתי . אוכה לחום פכיך שע"הו . ואשבעה מראות תמוכתך בע"הב . בהקיץ . ר"ל בעבור זכות מסילותי אשר לילם ויום לא אחשה חלהללך בהם י ובעוד שולתי מהשרים ישנים באומרו מצות לילה אקום לבודות לך וגו':

יח למנצח לעבדה' זנו' השירת הואת חברה דוד בסוף ימיו. מכללות הדברים חשר תמיד היה מדבר לה' זמומר בתודה . שיו בכל יום אשר היו מלילו מכף כל אויביו ומיד שאול השקול ככלם . ומה שהוכיר כשאול שם יד ולא כף . הוא להעירנו כי דעתו היה לעקרו מן העולם במכתו ובידו החזקה ' והיה שנאתו אליו גדולה משנאת שאר האויבי אשר כנה שיהם כף היד ולא כל הידי ווהו אומרו אשר דברלה' את דברי השירה הואת ביום הציל ה' אותו ונו' . שר"ל שהיה רגיל בכך לוחר ביום הצלתו דכרי השירה הואת . והנה קראו בחיבור השירה הזאת עבד ה' להיותו בזקכותו ובעת תשובתו וחסירותו ' והתבודדותו עם אלהיו ודיבוק עמו ויאמר

מפורר

אחהבך כדמתרגם ואהבת לרעך ותרתם:

מנחת ערב

השפי': וערשל תפת רגליו

כשמיתו שופתים שתננדים

לטבע החרץ שהיה שיפל:

ויחמר הרחמך ובוי עיכ לח רציתו לשלוח יד בחשיח ה' חש"ם שהיה רונף חוחי כי הייתי שורך על חהנת המקום ושהות חזקי ויצילכי מידון כיה שלעי וגו' מסולל אקרה כי קודם בוח הלרה וכח"ם צ"ל לפול יהדים חדם חפלה לצרה והיח שמדה לי מק איבי אושע חוידנה מהולל חברת כ' בין לדין ביו מסד ה"ת מכולל אקרא ה' ובח"ש כים לבוטף לבח וכשם ה' חקרה לרה ניגון המלח וככם הל הקרח יוש"כ מן היצי וע"כ מן איני חושע יוכ"כ שהייתי ביטח בה' שאע"פ אפפוני חבלי מות ובו' היה לני נעות נבי שיעורני :

יי' סלעי - דרך משל כאדם שחוא במקום גבוה ולא יפחד מהשפל ממנו: מהלל אקרא יי׳ בקראי אליו בתהלות מיד אושע: אפפוני חבלי מוח כמי צירים וחבלים ועל כן הוא בשלש נקידות להפריש ביכי ובין חבלי מנשה : ונחלי דמה החויב למים כמלך אשור את מי הנהר אזי המים שטפוני אמר רבי יהודה הלוי מ כ

כי בליעל דרך תפלה אל יעלה והוא האויב וחבלי דרך משל בלר לי לחבלות המות: מהיכלוו השמים שכל גזירותיו כתובות וחתומות שם : ותגעש : הזכיר הארץ וההרים בעבור היותם עומדים ואין להם חכועה וזה משל שיחגעשו כל שונהי דוד מפכי חרון השם וחילו היו חזקים כהרים: עלה: תשלח חרוגך וככה והית לשרפה מאכלת אש והטעם המות: ויט . הטעם פתרד הגזירה על האויבים מן השמים מאת השם הנכבד:

מסרה

מהלל ג'וחם' וסי'מהלל אקרא יי' דשמואל יוחכרו דתהלות י מהלל שם יי רהלל: אפפוני ד'וסימ' נמסר בשמואל ב' סימן כ"ב: סבכוני כלהון מ"ל במ"א סבביני בכחש אפרים: ויתגשעוג' וסי' זיתגעשו כי חרה לו דשמיאל וחברו דתהלות: ויתגעשו ולא יוכלו והמי: וירד ג' פתחין בקרי 'וםי' ויט שמים וירד : וחברו דשמואל מי עלה שמים וירד: סלעי שעזרתני בסלע התחלוקת כשהייתי מלומלם בין שאול ואנשיו להתפש כמו שנ' ושאול ואנשיו עופרי' אל דוד וגו': ומלודתי לשון מבלר: לורי לשון סלע: אחסה אברי"אייר בלע"ז אחסה בו אתכסה בללו כענין שנאמר מכלי מחסה חבקו לור שהסלעים כסוי

אַחַבּבִינַהְיַיַתּוּקפִי: יַיַתּוּקפִי וְרוּחַצֵנִי אַרַחָבָּך יָהוָה חוָקִי: יְהוֹנָה יִקּלְעִי וּסְשׁיווֵיב יָתִי אֱלָהָא דְּאִתְרְעֵי בֵּיה וֹמְצוּרָתִי וּמְפַּרִמִי אֵלֵי צוּרִיאָחֵמֶת־ בָוֹ בָּגְנִי וְנֶקֶרֶן וִשְׁעִיכִשְנַבִּי: בַּהֹיֶּל קרבני לרחלתיה תריסיו מן קרסוי אָקרָא יְהוָּחוֹמוֹ־אֹיָבִיאִנְשֵׁעַ: מְתְיָהַב לִי תְּקוֹף ופוּרְקוֹן עַל בַּעַבִיי רשעים אפפוני כמו סבבוניוכן ה אָפָפּוני חָבְלִי־בְּמְנֶת וְנַחַבֵּי בְּלִיעַל ַדְבָבִירוֹחֲצָנִי:אָמַרדָוִרבְּתוּשְׁבַּחְתָּא הֶבְלֵישִׁאַבּוֹרֹ סְבָּבְרוֹנִי מֹיִמִּימִימִּיִּמִּ בְּעָבִי דְבָבִי הְבְּבִי יְיָ וּמִן בְּעֵבִי דְבָבִי יבַעַרוני: קָרְמוּנִימָוֹקְשֵׁ מִנֶת: בַּצַּר־לַיּ אֶקְרָא מניי ניסם פַּריקיתי: אַקְפַתַנִי עָקָא כְּאִיחִא יִרוּנְרוֹ וִאֵל־אֱלֹנָי אֲשַׁוַע יִשְׁכַע דִיַחָבָּא עַל בַּתְבָּרָא וָחֵיל לֵירוּ לָה מַהִיבָלוֹ קוֹלִי וְשַּוְעָתִי לְפָנִיוַי תָבֹּא לָמִילֵר וְהִיא מְסַכְנָא לִימָמַת וְסִיעֵרת וַהְגִעשׁוַהִרְעשׁי הָאָרִץ טְלוּמַיָּא בְּעֲתַת יָתִי: מַשְרְיֵית חַיְיבִין ומוסהי הרים ירנוו ויתנעשו כי־־ ל י אַקפּונִי אַקּרִימוּ יַתִי דְמַזַיִינִין בְּטָנֵי חַרַהלוֹ: עָּלָהָעשׁן יבְּאַפוֹ וְאֵשׁ־מִפְּיוֹ קטול: בּרְעִייָקאלִי אֲנָא טְצַלִי קָרָם וַיָּפּ ייִייייּ זִּפִי׳יָי וּקְדָם אֱלֹהַי אֲנָא מִרְחַגוּן וּמְקַבְּר י תאבֻל גַּחָלִים בַּעַרוּ מִפֶּנוּי: **ָשָׁ**בַּיִםוַיֵּרֻרוַעַרָפָּרתַחַתרַגְּלָיו: צְלוֹתִי מִן הֵיכֶלֵיה וּבָעוֹתִי לַןרָמוֹי בָּתְקַבְּלָא בְּאוּדְנוֹיוּמְתִעְבְדָא:

יָאַתְרגִיפַתוּנְאָתְרְגִישַׁת אַרעָאוַאֲשִׁיַית טוּרֵיָאזָעוּ וְאִיתְרְטִישׁוּ מְטוּל דְתַקּיף כֵּיה סָלִיקוְרוֹגִיה רָפַרִעה הֵיךְ קוֹטִרָא הַבָּבֵן שְׁרַחרוּגְוֵיה כְּאֶישָׁא בָּעַרָא רְּכִּן קָרָכוֹי מִישְׁתִיצַיָיאמָזוֹפִיתֵיה כְגוֹמְרִין דִינוֹר דַּרְקָא סִפִּימְרֵיה: וְאַרְבִין שְׁבַיָּאוְאִיחְגְּלֵי יָּלֶרֵיה וַעַבּן אֲמִישְׁתָא כִּיבֵּישׁ לַרָּמוֹי :

חבלי מות ' פעמי' רבות סבבולי אפפו עלי רעות: חבלי מות מחכות חויבים כמו חכל נביחים וי"ת בספר שמוא כחיחת דיתכח של מחברא לשון חבלי יולדה ונחלי בליעל אף הוא לשון גייסות שוטפים כנחל: חבלי שאול . כמו חבלי מות משריין רשיען וחני מה הייתי עושה בלר לי אקרא אני הייתי קורא ליי׳

> איכו מחובר למקרא עליון אלא מחובר ראשו לסופו כי חרה לו ותגעש ותרעש החרן כי משמש בלשון כאשר כשחרה לו וכא לנקו' נקמת עמו ועבדיו מפרע' ומעמו בעשה ורעשה הארן עלה עשן באפו:אלשישנאר"ילאש

תמיד: ותגעש ותרעש הארץ

ומגן להולכי דרכים מן הרוחות

ומזרם גשמים: מהולל אקרא

לפכיו חמיד כלומר Ap לפכי

התשועה אני מהללו לפי שבטוח

אכי שאושע מאויבי: אפפוני

בהלילים אקרא ואתפלל

בלע"ז כן דרך כל חרון אף להעלות עשן מכחיריו: וים שתי' וירד לעבור בארן מלרי׳ וירד כמשמעו לשון אחר איאנסב"יש בלע"ו:

תורת חסד

תהילת הי משורר לה' וכאומר: ויאמר ארחמך ה' וגומר והתחיל לספר נפלאוחיו ואמר ה' סלעי ומלודתי וגומר והכונה לומר כי האל ית' יושיע לבני אביון עם הדברים היותר פשועים שהפשר זהוא עושה כרופא החכםשים לו לרפחת בחחלה בתרופות היוחר פשוטות ואם בזה לא יוכל ילך אל המורכבות יותר וכן האל ית' כי בהאלה ימהר יחיש גאולתו של החוסה בצלו עם הדברי' היותר פשוטים שאפשר כדי שלא לשנות את הטבע הרבה מאד והמשל בזה הוא כהנצל האדם בסלע שברא החל ית' בתחלת הבריחה ואם לא יספיק להנצל בזה יעשה לו אז האל ית' פלאים בענינים אחרים והם ידמו אל עשיית המצודו שלריכין תקון ועשייה וכמו כו יהיו נפלחותיו ית'מעט רחוקי' מן העבע ממה שהם הענינים הראשונים ואם בכל אלה לא יספיק להושיע האיש ההוא הנה אז **עוד זאת יעשה לו כי אפילו בהיותו כבר כלכד בשתיתות האויבים עד שכל האנשים העומדים עמו** שם כבר מתו והוא לבדו נשאר עכ"ז יפלטהו החל ית' והוא אומר ומפלטי: אמר עוד הנה ג' דגרים אלה הם לי מחת ה' להיותו צורי אתםה בו כי להיותו אלי ומשגיח עלי הוא מפלעי ולהיותו צורי הוח מלודתי שעושה חתי ג"כ דברים הדומים לעשיית המלודו ולהיות שהני חחםה בו חסייה לבד מבלי שום תכלית רק בפשיטו' לבבי הטוב הוא כמו כן סלעי כאחור ' ולהיות אמת כי העומד בסלע הוא מוכן חמיד לכמה וכמה מיכי מקרים רעים לחורב ביום ולקרח בלילה ודומיהם על כן כנגד זה אמר מגיני כי הוא ית' היה מגן לו מכל אלה : ולהיוח כי העומד במלודה כדי להנלל שם בפחיתות גדול בהיותו גסגר שמה כדי להנצל וכמו שהיה הדבר לנחמיה כשאמרו לו להסגר בתוך ההיכל שאמר האים כמוני יברח לכן אמר וקרן ישעי ויר' לומר שעכ": יש לו מעלה וכבוד ולהיות שחין מי שיצטרך חל משגב כמו מי שעומד בחוך המוחתים חשר עליו המר ומפלטי לכן כנגדו אתר משגבי: מהולל חקרא ה'יר' בזה לבד שה' עושה עתי שמצילני שלא יגע בי דבר רע די ליוחני הורח חליו ית' מהולל - או יר' ומן חויבי חושע שלא הרחה חותם כלל וה"ח סורו ממכי כל פועלי און שלא אראה אחכם כי בוה יש לי שמחה רבה דומה כמעע להצלח נפשי • או יד' בתשועות אלה מו אויבי בעלמם אושע ד"ל הם בעלמם יהרגו אלה את אלה ולכן מהולל אקרא ה'כי ידעתי שהכל בא אלי ממכוית': אפפוני חבליוגומר עתה בא להגיד ולהודיע את כל הרעה אשר היה מגיע לו בראותו את ארביו ולכן אמר הנה לפי האמח אפפוני חבלי מות כי הייתי חושב שאמות ונחלי אנשי בליעל היו מבהילים אותי יותר ויותר ממה שהיו מבהילי אותי חבלי המות: חבלי שאול וגומר יר' אין ל"ל שחבלי המות בעצמה היו אחי רק שאפי' היותי חושב ג"כ החבלים אשר היו עתידות לבא עלי בהיותי בשאול בחבוט הקבר ודימה לו סבוני יעם כל זה קדמוני מוקשי מות יר' קדמוני קדימה מעלה להרע לי המוקשי מות והם האויבים הנקראי בפס מוקשי מות יען כי הם מביחים את המות * ואולי לזה אתר סבבוכי עם ב' יתירה כדי לרמוז ב"כ אל החבוע הקבר האמור יחד עם חבלי השאול כלומר חבלי המות או יר' חבלי השאול היו סובבים אלי סביב סביב והייכוכתי אומר סבבוני בב'יתרה לרבות רבוי הסובבות ולא היו מגיעי׳ אלי אך מוקשי המות קדמוני והאל ית' הצילני מאלה ומאלה: בצר לי וגומר יר' עם כבל גם בני בלי שם חושבים כי בבוא איזו לרה היא באה מפאת הדין הגמיר ובבא הטיב וההללה הוי. בא מהרחמנות הפשוט והם טועים בשניה' כי בלר לי אקרא ה'ר"ל אני אומר שה'מלד רחמנותו הביאו עלי כדי להפרע ממכי ואל מדת הדין אשוע שיצילכי מן הצרה ז או יר' כשהצרה היא לי בלבד או אכי ירא ואל ה׳ אקרא ואל אלהי אשוע בהחעצמות גדול מה שאין כן ח"ו ואם הוא בדרך כלל כי אז אינני צריך לכל זה יען כי תכף ימיד האל ית' הוא עונה לצרתם י או יר' לפי שאני מלך על כל ישרא לכן אם ח"ו יבא לי איזולרה גם כי לא תהיה רק א' אני ירא הרבה מאד ואקרא ואשוע לפי שהוא דבר כוגע אל כללות ישראל ועל צרחם אכי מיצר: ואומר ישמע מהיכלו קולי הוא ככבד אות׳ אקרא ה' ואומר ושועתי הוא כנגד אומר ואל אלהי אשועי או יר' בזה לבד שאפחח פי להרי' קולי הנה הכף ומיד ישמע ה' ועוד ב"כ ושועתי לפניו תבא באזניו והוא ע"ד מה שאמר הכחוב עיד הם מדברים ואכי אשמע -חויר 'היח מעכמה תבא באזניו ואין צריך אל מליצים שכב יכול ישימוה באוניו: ותגעש ותרעש הארץ וגומר מלאתי כתוב יר' לומר לנו ששאר סבות הרעש שהם היות העשן והכנסו בתוך הארן שאחר כך יעלה ויחבקעו מוסדות תבל הם מאתו ית' יהוא אומר

אכן יחייא

ביאמר ארחמך וגו' כשהייתי כרדף מאויבי ואין דרך לכסות ימין ושמאל להכלל מפניו כושא עיכי אל ההרים מאין יבוא עורי . וה' בעל הרחמים היה עוכה אותי בלרתי באומרו חוק מאמץ כי ארחם איתך ואצילך מכרתך . ויהיה י"וד חוקי נוספת . ויובן ככה ויאמר ה' אלי חוק כי ארחמך י ה' סלעי וגו' ר"ל בחופן כי ה' מצד היותו בעל הרחמים היה לי בעת צרתי כסלע במשגבומפלט ' והם ג' מיני חוקות אשר יעשו בני האדם להשגב בם אם החוקה הגדולה והרחבה והרמה המוקפת חומה ובורו' מים סביבותיה והיא הנקראת סלע בלשון הקדש ובלשון לעז רוקה: ואם המגדלים הגבוהים וגדולים הנבנים בפיאות הסלע ההוא וכאומרו בישעיה מלודות סלעים משגפו . שיחם המצודה לפלע שהוא משאה ועליו תבנה . והם הנקראים מצודות ובלעז נקראים טורוכי . ואם המגדל הגדול והחזק העשוי בתוך הסלע להיות מפלש ועיר פליטה ליושבים בו - כשילכדו האויבים הסלט ומצודותיה י והיא הנקראת מפלט י ובלטו רוקי"עה מאי "סטרה - וזהו אוחרו שלטי וחצודתי ומפלטי באופן שבו נטחרתי מכל אויבי שלא כלוני פוד אמר אלי צורי וגו' ר"ל ולהיות כי אחסה בו באלי לשון אילות וחוזק שהוא משגבי בעת שלחום פס אויבי . היה לי בעת צרתי כצור ומגן וקרן . והם ג' מיני כלי זיין אשר מהנהוג להיותו עם הלותם בזולתו יהם החרב אשר יקרא לור כאומרו עשה לך חרבות לורים יהמגן כדי להשמר מחרב מנגדו . והחנית ללחום עמו מרחוק . הנקרא קרן כי יעשה כמעשהו . ויהיה בקרכי ראם קרכי חניתו אשר בהם עמים יכגח - וזהו אומרו לורי מגיני וקרן ישעי - כי מכת החנית לשוכא יושיע על הרוב אל הלוחם . ויובן ככה אלי משגבי אחסה בו . היה לי לורי מגיני וקרן ישעי - מהולל אקרא ונו' ביאר כי דבר ה' אלי אשר אמר ארחמך חוק . היה לתשובה לאשר אקראהו בעת לרתי בשם מהולל לרוב חסדיו . למטן שמן אויבי אושע בעזרתו . אפפורי מגו" ביתר מיני לרותיו " ויען כי ד' מיני לוררים לררוהו הפלשתים בטרם מולכו והתחילה לרתם אחרי מות גלית על ידו " ושאול אחרי שבעתתו רוח רעה י ושאר האומות וכלשתים עמהם אחרי מולכו - ואבשלום בכו בפוף יחיו - בחזפה לארבעתם - וכנגד מלחחת גולית ופלשתים אשר שם נפשו בכפו להושיע כל ישראל היראים מפניו אמר אפפוני מבלי מות י שר"ל סבבוני כאבי המות שכמעש הייתי מת ע"י גולית וסר מר המות אלי לולי כי בדרך כם ה' הצילכי מידו ' וכנגד צרת שחול אשר רדפו באף ובחימה אמר ונחלי בליעל יבעתוני שר"ל הכחבים מן הבליעל תמיד היו מבעתי' אותי כשהיה רודפני בהרים ובבקעות . זיהיה כחל כגור מן כחלה מכתך בכנגד התמדת החלחמה עם זולתו מן האומות הגבורים . אמר חבלי שאול סנבוני . שר"ל כפי שבע היה מהמחויב שהחבלים שלי והחלקים יהיו בשאול ' להיותי לוחם ביום ובלילה ' מה שימשך מהמלחמה המות לכוהג בה : כי אף שפעמים חדלו מספור יכלח : המקדה יכהו פעם אחת ולא ישכה לו וכאומרם אכשי דוד כשניצל מישבי לא תצא עוד אתכו ולא תכבה כר ישראל ציהיה מבל שאול כגזר מן מבלים כפלו לי בכטימים ° וככגד מלחמת אבשלום אמר קדמוני מוקשי מות בי דעתו לא היה להרע לישרש כי אם להמית את דוד לבדו בל המוקשים שהיו מושמי פ"י אחיתופל וזולתו 💎 היו להתככל אותו להחיתו : בצר לי וגו' סיפר תפילתו לאל על כל אחד מחיכי לרותיו 👚 וככגד מלחמת גולית אמר בלר לי אקרא ה' 🕆 בכנגד מלחמת שאול אמר ואל אלהי אשוע והכה קרא אותו אלהיו לאפוקי בלתי היות עוד אלהי שאול רודפו כי ה' סר חעמו נככבד מלחם" שאר האומות · אמר ישמע מהיכלו אשר הכיכותי לו בליון קולי בכל עת שאקראהו" פכנד מלחמת אבשלום אחד ושועתי לפניו אף כי הייתי גולה חוץ מירושלם היכלו בא באזניו כי מלא כל הארץ כבודו י ותגעש ותרעש וגו' הוא ביאור איך כעכה בארבעתם י וכנגד מלחמת גולית וכלחוכו אשר היה דבר נסיי ומהשגחת האל על עמו י אחר ותבעש ותרעש הארץ וגו' עד יצילני מאויבי עו והוא משל כאלו האל הוצרך או כדי להגביר ישראל ודוד על פלשתים לשנות מששה בראשית ולהרגיז כל הד' יסודות ' וכננגד יסוד הארץ אחר ותגעש ותרעש הארץ עד כי חרה לו כי ראוי לדעת כי ההיולי הוא מורכב מחומרו ולורתו הגשמית וכאומרו עלי הכתוב

והארץ שהוא ההיולי היתה תהו שהוא חומרו . ובהו שהוא צורתו אשר בה הוא מה שהוא . והנה העולם השפל הנברא ממנו יש לכל אחד ממיניוי . עליו חולתו מההיולי ההוא . הצורה המיניית אשר ישלימהן ויבדילהן מזולתו וזהן אוחרו כנגד החומר והצורה מההיולי המכוכה כשם ארץ ותנעש יותרעש - ותנעש כנגד החומר ותרעש כנגד הצורה גשמיית וכנגד העולם השפל הכברא מחלו אחר ומוסדי הרים ירגזו שהוא כמו רעשו והוא דמו לצורתם המיכיית אשר כותנת להם היסוד והמציאות ואמר · ויתגעשו שהוא כמו געשו שהוא רמו לחמרם · וכל זה היה להיות כי חרפלו לאלוה יתברך על פלסתים . עלה עשן וגו' וכנגד יסוד האש שהוא הפכי ליסוד הארן אחר עלה עשן וגו' שר"ל מפני שחרה אף ה' ועלה עשן וכאוחרו כי אש קדחה באפי כאיש שחתכעם . לכן אש ספין מאכל נחלים בערו מממן מאותו אש - באופן כי להרעשת הארץ ורוגו מוסדות ההרים ל ותבעלת האש עם גחליו אשר הם שתי הנסודות הראשון והאחרון מהארץ שהיא מרכז ומוסדות החתיף היה העמוד אשר נשענו עליו השתים ואם עמודיו ירופפו התחייב להם ההעיה

ם ע ספורנו זל מרכב על ברוב נישיף

במכת בכורות שכלם ברנש חחד וידח" להניל ישראל חו מתכת נכורות : נישת חון שנרוי פל פים בחתרו ניסי התנן והחשך : שב ז ענרוי בעצוד חם ותנן: וירתם כשתים 'ויהם חת מחנה תנרים : ויסינס ' בחתרו ניחתר פנרי חנוסה : נירחו חזיחי פים ' כקריעת סים ישלת תתרום יהחני נבן יר שיתשה כתדי זיתשני מתים רנים בעלחתית סחשות: ינילני תחויבי מון תתלך קשה ב ותשוכתי כי חתנו תמותה קשה : יקרתוני כיום אידי ' כי חתנם כיו רגילים לקים אותי בתלחתתם כים חדי שהייתי נולה כתו שמשם פתלח כנקלג ייסיה לפשעוליי ששכלתי פידם וסכיתים: יחלכני להכח: כי חשן ני ' מחחר שתנחתי מן כפיניו: ינתלני ס׳ כנדקי שלח שלחתי ידי כתשים ה'ו ככור ידי כת זפש וכדקה: לחרששתי

פנחת ערב

αηέστ

והשים מה רחה דוד לומר לעכד הי ללחדך שכל העושה תשובה מעבירה שבי דו הקב"ה מושים ל כוד ורורחלו שם חביב מת השירה הוחת חמר ייורן וש"ה כמושת הייתי לברים חמר דוד מה חני לח חחרתי שירה עד שנת זרפתי וער שכשלו בידי ארבעה ועד סנפי כידי בעל חלוטות כך ישרחל חינן חנתרים שירה עד שיתחרתו ועד בידם חיכעה וכעל חובעות בור כדרך ובנקיון כפי: כי וזהו כמוכת הייתי ליכים וחכי סימן פוב לישראל כינד נחחרף מגליות הפלשתי נחירף לישרחל וקילל זח דוד לו. של הוח בידו ובעל חוב וחת ויהי חיש מדון וחצועות ידיו וחצבעות רגליו שם ושם ונפלו לפניו חרנעה מרגעת חלה יולדו לחרפה כנת וסמיך ליה וידנר דוד לה' חת זכרי השירה הוחת כך כשיכת משיח נמהרה נימינו חין מומרים שירה עד שיתחרף המשיח שני חשר שקות משיחך עד שיסלו לשכיו בעל הככעית זו מלכות הרשעה שני וחובעות רגלית מנהון פרול יעד שיפנו לפניו חרכינ הלכיות שני וחספתי חת כל הגיים ח! ירושלים מיד וינה ה׳ וכלחם כחותה כעז אומר שירה שני מומור שירה להם שיר חדש עשה כפלחות

המעשים בידים הזכיר עמהם

ישת בלי החתמה ועיכוב : ישת הגזירה במהירות בלי החתמה ועיכוב : ישת בשחון גלי הים יתנעשו מימיו וירכה החיד העולה על כן יולד שם חשך וזה הוא חשכת מים עבי הזד כחשר יהיה עב והוא הענן והטעם רדת הגזרות ואין אדם רואה אות': מכונה טעם עביו עברו עברו החוק הידוע ברוב: ברד וגחלי אשי הוא כדמות

ברול השורף גם ממית ברוח וְאָהְגְבֵי בָּנְכוּרְתִיה על בְרוֹבִיוֹ קַלְילִיוֹ והטעם היראה והפחד כלב החויכים כשמוע קול הרעם ורְבַר בִּחְקוּף עַל גַּרְפֵיזַעֲפָא: וְאַשְׁרִי וירעם י המם שרש והזכיר פעם שְׁכִינְתֵיה בַעַרָפֵילָא וְאִהְחֲוַר בַּעַנְנֵי שנית ברד ונחלי אש להחחברם יָקָרֵיה הֵיךְ מְטַלַלְתָא וְאָחִית מִימְרִין רגע חחד: וישלח חליו׳ וחלת רב פעל עבר מפעלי הכפל על דַרַעָוָא עַל עַמֵּיה וֹמַיִין תּוּקְפִין כִּן משקל כי אם תם הנסף והוא מגזרת ורובו והנה רב כנגד וישלח: ויראו אפיקי מים שָׁמַיָא יָבְרוּ בּמִוֹפִיתָא כְנוּמְרִין דְנוּר י׳ י׳ י׳ המקומות החוקים והטיצ' לגלית סתר הקמים על דוד וכלל אומר ובַרְרָא דַלְכָּןא מּן מֵימֵריה: וְאָכֵלֵי מִן יסכן להיות הטעם דרך אחרת שְׁמַיָא יָיַ וְעִילָאָה אָרִים מֵימְרֵיה רְּפָא כי השם ירעיש את הארץ כחשר בַרָרָאוֹנוּבְירִין דִינוּר: ושְׁרַר מֵימְרֵיה ירלה והטע' שיסירנה ממחכונח' ויוריד המים מן השמים ומי שיש היך גירין וברדין וברקון סגיאין לו כח לעשו' ככה יצילני: ישלח וְשַׁנִישִׁינון: וְאִרְחֲמִיאוּ עַפִּיקִי מַיָּא דברו : או מלאכו ויקחלי מאלה ואתנגליאו שיתא פינא דתבר שהקיפוני: ימשני ממים רבים. כנגד ונחלי בליעל: יצילני מָמָזוֹפִיתָא מִן קָרָםיִיָ מִמֵּימַר הְקוֹף כּ׳הּ כּ׳הּ יִנְמַלֵנִייְהוָרה בְּצִרְקִי בְּכִריָיַדִי יָשְּׂיב נראה המשל במים שהוא איבי שָׁלַח נְבִייוֹהִי מֶלֶהְתַּקִיף וחחסר מלה שהוא עז: יקדמוניי כנגד קדמוכי מוקשי מות דִיתִיב בַּתְקוֹף רוּמָא דַבַּרְנִי שֵׁוְבַנִי ויוליאני למרחב . הפך בלר לי בַּוַעַבָּקין סַגִּיאִין: אקרא יו': יגמלני דבק עם אשר לפניו וכל זה עשה שיגמלני כלדקי: כבר ידי על דרך בתום לבבי ובעבור היות רוב

וַיִּרְבַּכ עַל־בְּרוֹב וַיָּעֻהְ וַוֹּבֵיא עַל־בַּנְפִי־ רְוּחַ: יָשֶׁת הַשֶּׁרְי סְהַרוֹ סְבִיבוֹתִיוּ פַבָּהוֹ חֲשְׁבַת־בַּיִים עָבִי שְׁחָקִים: פננַהנַנְרָן עָבָין עָבַרִוּבָּיָר וְנַחַלֵי אָש: וַיַרְעֵם בַּשָּׁבִים' וְהַוָּה וְעֵלִיוֹן ניישלח טו לכא עלי ביום אידי ויהי יי'וגו'ב ריבְפַּת עַנָנין דְקִיבְלָא עַררַשִּיְעַיִא מִן יֹ יִמְן קֹלְוֹ בְּנָין דְקִיבְלָא עַררַשִּיְעַיָא מִן יֹ יִמְן קֹלְוֹ בְּנָיִרוְגַחֲלֵי־אֵשׁ: רומיה דעל פא: מן זהור יקריה ענגי יי היאיו ויפיצם ובר לים דבייה מם: וַיָּרָאֹוּ אֲפִיקִימִים וְיַנְּלוֹ מוֹסְרֵוֹת נַנְבַל מָנַעָרָתְה יִהוֹּצִי מִנְשְׁמַרוּ ַרָוּחַ אַפֶּך: יִשְׁלַח מֻפָּרוֹם יַקְּחֻנִי יַבְּשׁנִי יַצִילֵנִי מֵאיבִי עָז נ'חזחם' לכשנאי בידאמצו ממני: בַּיוֹם־אָירָי וַיִּהִי־יִהוָּה לִמִשְּׁעָן כְי: יַיוֹצִיאָנִי לַמֶּרְחָב יְחַלְצֵנִי בַּיֹּחָפִץ בִּי : י

וידה יועף כמוכחשר ידהה הכשר: חשכת מים י שבעבי שחקים הם חשך חשר

סביבוחיי ושמא תאמר לפני' מן המשך אין אור תלמוד לומר מטגה אשר נגדו ומחוך

מחילחו את עביו אשר סביבותיו בוקעיסועוברים ברד וגחלי אש :

טרישפאש"נט כלע"ז הברד בוקט ועובר על המלריים על ים סוף י

ויראו ד' וסימ' ויראו אפיקי ים יגלו מוסדו׳ דשמואל ויראו אפיקי ויראו ראשי מים דתהלות הברים מן הקרשי וחכרו דד"ה: ידי כ"א בקריאה וסי' ואפן וארד מן ההרוההר בער כאשי ואתפש בשני הלחות ואשליכם מעל שתי־ יגמלני יי' כצרקתי דשמואל מלמד ידי למלחמה דשמואל אשר ברכו יי' צבאות לאמר פי בראותו ילריו מעשה י ועל פעל ידי תצוני אנכי עשיתי ארץ : ועמך כלם צדיקים לעולם

ויראו אפיק**י**

שכל מימות

מים כשנבקע הים: ויגלו

מנשיבת : ישלח ממרום ימלחכיו

להציל את ישר' מן הים וממלרי":

ימשכי - לשון הולאה כמו כי מן

אויבי היו מתהרין ומקדימין

במדבר: כבור לשון נקיות

כמו ובר לבב ד"ח ישלח ממרום

יקחני כנגד עלמו אמר על שם

המלחך שבח בסלע המחלוקות

לפכות את שאול מעליו שנאמר

ומלאך באאל שהול וגו׳ י כלדקי

שלח הרגתיו בכרתי את כנף

מסרה

: מעילו

כלדק לכתי חחריו

המים משיתהו: יקדמוני

שבעולם נבקעו: מנשמת

מוסדות חבל

כלדקי י

אָוֹבַנִי מִן סַנִאַי אַקרמו לִי ביוֹם אָרום עַשִׁינִין הִינוּן וּמָן בַּעַלֵי דְבָבִי אָרוּם אִיתְנַבְּרוּ עָלָי: וְאַפִּיק יָתִי לִרְנָוחָא שֵׁוְבַנִי מְטוּל רְאִיתִרעי פִילְטוּרִי וַהָנָה מִימְנָה בִייְנְסְמִיךְ לִי בִי: יִנְסְלִינַנִייְיָבִּוְכוּתִי בִּכְרִירוּת יְרֵייְתִיב לִי :

ירשו ארץ . פרשתי ידי כל היום . הוי למתפרות יגמלני ה' כצדקי דתהלות . וישב יי' לי כצדקי כבר ידי . מלמד ידי למלחמה דתהלות . כיסבכוני כלבים עדת מרעים הקיפוני . ין שו ייי , משר שו ובעמל : והנה ידי אליך נפשי בארץ עיפה : לדוד ברוך יי׳ צורי : ופניתי אני בכל מעשי שעשו ידי ובעמל : והנה יד נגעה בי : כלם מיראים אותי -

אבן יחייא

זירכב על כרוב וגו' ב"ל ואפי בלבל ערבות שרוכב עליו האל ומניעו וכאומרו לרוכב בערבות קבל הטיה והוא אומרו ויעף . שהיה כאלו עף מתחת רוכבו . וכנגד יסוד האויר אמר וידא כי בהיותו רוכב על הכרוב אשר עף והלך לו כשאר הרוכב בין השמים והארץ והוצרך לעוף על כנפי רוח . כייהיה וידא כגזר מן כאשר ידאה הכשר . והוא רחז כי יבוא לדור בין ישראל עמו י ווהו אומרו ישת חשך סתרו י שרולה לומר שהקדוש ברוך הוא ישת מקום סתרו בחשך והוא העולם השפלי סכיבותיו סוכתו' רוצה לוחר שהבית המקדש שלו המכונה בסוכה וכאומרו ויהי בשלם סוכו ומעוכתו בליון הוא נבנה בירושלם שהוא אמצע באופן שסורו הוא סביבותיו מהחשך . העולם השפל המכונה בחשך מכל צד . ושכיכתו יחול שם באמצעות העכנים המקריים והם העכנים מהתקשרות אידי הארץ המשקים אותה ומחשכים האור עד שיריקו מימיהם והרו אומדו חשרת מים ובאמצעות הענכים העצמיים והם הענכי כבוד הנקראים עבי שחקים ובוה דמו ליסיד המים מכנה כבדו ובו' באופן כי מכנה האור השכניי שהיה נבדו מישראל . עביו מהאור ההוא אשל הוכרכו לעיל עברו חיל האויבים ברד וגחלי אם שהוא האם החתלקחת שבתיך הברד להומם וכל זה הוא משל כי אף שלפי טבע המלחמה . הבבור ינצח החלש באופן כי לחלשתם בערכו ולכן היו יראים מחכו ישראל ודוד היו חייבים הכליה ח"ו ע"י גולית ועמו לולי דחמי ה' ששיכה הטבע כלו והגביר החלש על הגבור וכככם האכן במצחו ויראו פלשתים כי מת גבורם ויכוסו . וירעם משמים וגו' אחרי השלימו מלהמשיל משל בעולם השפל בא לעשות והעליון כתן קולו קול גדול ככה בעולם הגלגלים י והוא אומרו כאלו הרעים ה' בפמים מה שנמסך מזה כי כאשר שלח חיליו מברד ונחלי אם לאויבים הפיצם ה' וכאשר שליון נתן קילו מקולות וברקים רב . ויהומם כי הממם ה' משחיעת הקולות ולאות הברקים - וחבשרתך רוח ה' ומכשחת רוח אפך י כי האיש הכועם מפכר החמימות הוח מתכשם בתכיפות ודפקיו יהיו תכפיים לחום נכדי חשר התלהב בו קרה כי לא די שיראו בכי האדם מהגערה והוא אומרו לעיל וירעם בשמים ה' כל גם כרעדו ורגוו החים והיבשה ' וכנקעו' והחים נבקעו עד שכראה אחלעיות והוא אומרו ויראו אפיקי מים . והיבשה נבקעה והוא אומרו ויבלו מיסדות תבל משל וכאומרו בד"מ גם כן הים ראה וימים הירדן יסוב לאחור ההרים רקדו כאלים יגו ישלח ממרום וגו' אחרי השלימו בעולם הגלגלים אמר כי ממרום והוא עולם המלאכים שלח ידו לקחת אותי ולהצילכי מיד גולית וימשכי ממים לכים והוא חיל בדוד פלשתים יצילכי מאויבי וגו' אחרישביאר איך ענהו ה' בצרת מלחמת גולית באלבאר איך ענהו גם בן בצרת מלחמת שאול 💎 והוא אומרו יצילני מאויבי עו והוא שאול העו שבישראל להיותו מלך

םבות העשן שהם החש והנחלים הם ממכו ית' והוח חומר וחש מפיו תחכל בחלים וגומר ע"כ : ולי כר' לומר כי חחר שהקדים הקדמותיו וחמר שה' הוח סלעו וכו' אם להצלתו וחם שלח ירחה לכבד עיכיו האויבים אשר הם אצלו כעיקר צרותיו ושה' יענהו תמיד ושתפלתו נכנסת באזניו ית' בח עתה והקדים הקדמה אחרת ואמר הנה הוא ית' כשיחרה אפו אז תגעש ותרעש הארץ ולכן אני מחלה פניו ית' שיצילני מחויביעו וכו': חו חולי יר' כי תפלתי עושה דברים חלה ההולכים במדרגה אל מדרגה והוא על הדרך בעצמו שהקדים בתחלה לומר כי הוא ית' סלעו ומלודתוכמו שפי' ולכן אמד שבתחל' יהיה הדבר שתגעש הארץ והח"כ תרעש והוא מציאות הארץ השוה במישור ואם בזה לא יספיק או מוסדי הרים שהם יותר חזקים מהארץ ירגזו בתחלה ואם לא יהיה די בזה ויתגעשו ג"כ וסבת כל זה הוח כי חרה לו ית' החרון הכז' בפסוק הקודם וממה פרה לו חם לח מחה שאני בצרה כו' וכשחרה לו ית' עשה כמו כן הדברים מחדרגה אל מדרגה עלה עשן באפו מתחלה ואח"כואם מפיו חחכל כי הוא דבר יותר גדול מעליות העשן ואח"כ גחלים בערו ממנו שהוח יותר גדול מהלהב ועל זה הדרך בתחלה ויט שמים וירד וערפל תחת רגליו והוח ביסוד החשוחם לח יהיה די בזה וירכב על כרוב וגומר והוח ביסוד החויר וחם לח יהיה די בזה ישת חשך ובומר והוא ביסוד המים ויעשה בו מה שירלה והר"ים ז"ל פי' כי באומר ישת חשך הוופר יסוד המים וכן פירשתיו אני - ואחר כל זה ויגלו מוסדות חבל ועל זה הדרך בתחלה ישלח ממרום מי שיקחני והוא א'ממלאכיו שיקחני מתוך הלרה וימשני ממים רבי'ואם לא יהיה די בזה להלילני מיד בחיב יצילכי מחויבי עז יר' המלחך הזה יצילני מחויבי וכו'וחם החויבים החלו יקדמוני ביום אידי באומרם כפל חורא סדידו סכיכא שאו לריך שמירה יותר ויותר הנה אז ויהי ה' למשען לי לא ע"י מלחך: ויוציאני לתרחב יר' ולה די שהוה לי לתשען רק שיוליהני לתרחב ועכ"ז יחלכני ויחמצכי והוח מלשון נחלן חושים כמושפי הר"יה ז"ל וכל זה יען כי חפן בי ורוצה שחהיה בעל כח לעסוק בחורה ובסצותכי מחוך פחדי מהצרות כחלשתי ולכן אזרני חיל וכו' או יר' אחר שהוציחכי כבר למרחב אז יחלצכי וילבישבי כלי מלחמחו יען כי חפץ בי להיותי חמיד מוכן לנגד אויבי שיקומו עלי: ינשלני ה' כצדקי עתה בא לומר עוד דבר זה כנגד אומרוחיד שאול כמו שפירשהי אני כי אומר מאויבי עז הוא אומ׳ מכף כל אויביו ובזה נכנסו השונאי'ג"כ ובאומרו כבור ידי כיון אל אושר וחיד שאול והנה באוחר כבור ידי כוכל לוחר ג"ב מה שביארתי בספר חסרי אבות במש"ה וחעש בחפץ כפיה ובפרט כי פה אמר ידי שר"ל ב' ידים ושם אמר כפיה שד"ל ב' כפיה - או יר' מלבד מה שגמלני ה' מן הטובה כלדקי עוד זאת יעשה לי כי כבור ידי ישיב לי ניתן לי והכונה לותר כי הוח יח' משלם שכר שוב על המחשבה השובה ועל המעשה הנעשה בחיום

וכאשר החשילו במזמורים הקודמים לחריה . וחשוכחי כי אמנו ממכי והם סיעת שאול הנמשכים לכוכתו . יקדמוכי ובו' כ'ל שאול וסיעתו קדמו אותי . כ"ל שהיו קודמים לבא לפכי המקומות אשר ידינו בואי שמה למען יפגעו בי ביום אידי ר"ל ביום האיד והשברון שלי והוא יום היותי במדבר מעון . אשר שאול ואנשיו היו עוטרים אותי ואת אנשי לתפשם . כי או קדמוני ויהי ה' למשטן לייפים לכו כא הביכו עוד ודעו וראו את מקומו אשר תהיה רגלו ורשו מכל המחבואים אשר יתחבא שם ושבתם אלי אל ככון והלכתי אתכם וגו'י ויהי ה' למשטן לי כי בדרך טבע היה נמנע ההכצל . לולי ה' ששלח מלאך אל שאול לאמר מהרה ולכה כי פשעו פלשתים על הארץ . וישב שאול מרדוף אחרי דוד וילך לקראת פלשתים . באופן שהוציאני למרחב וזהו אומרו ויוכיאכי למרחבי ניחלצכי כי ספן בי יבחלכי ה' וגימר ביאר למה חפץ בו האל ועל מה י וסיפר שהיו לו שמוכה מדות משובחות אשר בעדם חפץ בו ומאם בשאול ומדר לו מדה ככנד מדהי האחד יגמלני ה' כנדקי . כי פעמים דבות עשיתי הצדק עם זולתי והצלתי העשוק מיד שוסהו . כאשר הצילני ה' במדבר מעון מיד שאול . והב' כבור ידי ישיב לי . כי הייתי נקי בפים ובל. ונערתי כפי מתחוך בשוחד. וכספי לא כתתי בנסך. והג שמרתי דרכי ה' . ובחרתי בהם ומהו רחום אף אכי רחום. ומהו חנון אף אכי חנון וכן כלם . והד' לא רשעתי מואלהי בי לא כככם בלבי שחץ פסול ממחשבה דעה ומיכות מעליכי האלוה ית' דק אמונתי בו החלטיית בלי שום פגעי והה' כי כל משפטיו לנגדי ואף שמצד יכולתי הייתי יכול לדון כרצוני מעולם לא סרתי ימין ושמאל ממשפטיו אשר תמיד היו לכנדי והו' וחקתיו לא אסיר מכי . אף כי הם זרים והו' ואהי תמים עמו . כי אף שהחקים ההם שעמם נסתר לא בקשתי לדרום ולחקור במוכלח מחבי בק מחים הייתי עם ה' חלהי והח' ומשממרה מעוני בי הייתי לוהר שלח לעבור על מצותיך:

אבר מן הגוף:

תורת חסר עלה עשן באפו ניר' אם עלה העשן אשר בחוך הארץ למעלה הנה הוא באפו יח' והראיה לזה שגם

תהילת ה

לא סרתי מפכולהיות פודר כו: ומהיה תמים מפו י שום מנוותיו לכפו :וחשתפר חחר שנכשלתר נשפרתי שלח חחטח עוד : כנדקי ' שלח חטחתי במשיח ה'יבכן פנילני בחחון חותי פלשתים כנת: כבור ידי -וכמו כן נמלני שנשה חת שלכותי ווה: כי כס חסיד תתחסד - תכנס לפנים משורת כדין: נכר תפים -מושה הכל לשמך: תחמם מעשה פעולו לתושלתו תתברר : לא תדקדק עליו: תתפל תדקדק פליו כתים השערה 'והמרתי תתחסד: כי אתם עם עני תנשיע • תושיע עם שכוח עני בוכות וכלתי רחנים להושע: ועיני' רמות שיני חויביהם תשפיל: ווס כי מתה תמיר נרי ' פלכותי שהיתה על יהודה כלכד החרת חותה של כל ישרחל: כ' חלפי," בחשר כוח חלפי שומעתפלה: יגיה חשכי במלחמה כי כך נחסדך לח בכתי: חרוץ נדוד : משכור לכח החויכים : וכחלהי וכפי מלות חלהי כחמרו כי תקרב חל עיר להלחם חדלנ שורי חכנם בערי החעות: החל תמים דרכנו כי חמנם דרכו הוח לששות ברחוי בלתי פחות ויתר: נרופה מכלכוכ והנה חמר ונתנה ה חלהיך בידין: פנן כוסי שופר מנום לח ידע דנררע: כי מי חלום : שיוכל למזור : מכלעדי ה' בלתי סנותו ובכן לם ישוור לפולם לפוברי רלונו: החל השחורני חיל • וידעתי כי פוח המחורני

משוה

כי שמרתיי מלות עשה ומלת דרכי תשמש אחרת עמה: ולא רשעתיי מדרכי אלהי מלות לא תעשה: כיי לא אשכח משפטיו וזה שעם לנגדי: ואהי תמים -כמו חמים חהיה: ואשתמר מעוני : כמו מענהלב: וישב יהוכיר כבור ידי לננד עיניו כנגד כי כל משפטיו לנגדי: עם חסיד ירחה חסדיו: גבר י חוחר וחיננו סמוך: תחמס מובלע חי"ו

שלישי כמו תתחוק והטעם יראה מְטוּל דִנְטָרִית אוֹרְחֲנָן דְּתַקְנַן קַדֶּם פעלך שהוא תמים או התה תמי יָיָוָלָא הַלִיכִית בִּרְשַׁע קָרָם יָיַ: מְטוּל דעים: עם נבר י מפעלי הכפל במו נקל ונמס: תתפלי כמו דְּבָל דִינוֹי נָלוּ לְקַבְּלִי לְמֶעבַּדְהוֹן נפתולי אלהים על דרך תלחם וּקְנָּמוֹילָא אַעִרִי מֵנִי: וַוְהַנִיתִישְׁלִים עד שתנלחנו: כיי עניי הפך עקש ותושיע הפך תח פל והזכי׳ אָיִרי: עָס־חָמִיר תִּתְתַּמֶּלֶ עִם־נָבַנָר כֹּיִי וְפְרַע יְיֵלִי הֵיךְ זְכוֹתִי בְּבְרִירוּת אַיִּדִי עם כי פלח הושע עם גדול מתשוע'היש אחד והזכיר ועיכים עם אַכְרָהָכו רמות ואינם רואות בלילה: כי -דָאִשְׁתְּכָח חָסִיר כֶּןרָמָך אַסְגִיתָא הזכיר כי אתה תאיר נרי והוא תוֹשֻיע וְעִינַיָם רָכַּוֹת תַּשְׁפִּיל: כִּי־ יִּייִייּיּ לְכֶּעְבַּר חִסְרָא עִם וַרְעֵיהּ דְיִצְּחָק משל למזלו הטוב: כיי ארוץ כמו ארלך וכמוהו מרולתם וי"א רַהַנָה שְלִים בִּרְחַלְתָּך אַשְׁלִימְתָּ ארון אחרי הגדוד כדרך ארדוף חָשְׁבְּי: בִּירָבְהָ אָרָץ בְּרָוֹד וֹבֵאלֹהַי יֹנֹינֹינֹי מִימֵר רְעוֹתָךְ עִימִיה: עִם יְעַקברְהְוָה שימלא עם אחרים ופעם לבדו בָּרִיר בֶּדָמָךְ בְּחַרְתָּא בְּנוֹי מִן כָּל והטעם כי כך לכדך חולח רכים וטעם כך עמך או בשמך שאקר': עָטָפַיָּא וְאַפְרַשְׁתָא זַרְעִיה מִן כָּר החל . הטעם שהוה חקיף ולח פָּסִילָא וְעָם פַּרָעהוְזַרְעֵיה וּמְצְרָאֵי יעשה עול רק חמים דרכו וכבר בַּוֹחַשִּׁיכוּ מַּחְשְּבוּ בִּישָּׁן עַרַ עַפָּרְ אמר ואמרת אין דופיבה ישמץ בי היח לרופה שהוא יהיה לעולי בִילְבַּלְתִינוּן בְּבֵיחְשַׁבְתִהוֹן: מְטוּל מגן לחיםי בו: כי וחין עומד דְאַנִתְיַת עַפָּא בִּירת יִשְׂרָאֵל רַחֲשִׁיבִין בִּינִי עַכְּבֶיָא בְנָלוּתָא אַנְתְּעֲתִיר רְפִיפְּרָק כנגדו שלא ימלא אמרתו כי אין וּבְמֵימְכָרָךְ אוּמַיָּא תַּקִיפַיָּא דְּמִיהְגַבְּרִיןְעַלֵיהוֹן תַּמְאִיךְ: מְטוּל דְאַנְחְ תִּנְתַר שְׁרַנָּא אלוה בלתו: האלי וכאשר הוא אלחקיף אורני חיל מחוקפו וכאשר דרכו תמים כן נתן דרכי תמים וטעם ויחן כי מאחו יסוב

בי כל משפטיו לנגדי - תמיד שמתים אותם לנגד עיני: עם חסיד חחחםד -כלומר לפי שכן דרכיו לגמול מדה כנגד מדה . חסיד חמים נבר כנגד שלש חבות : עם נברי נאמן: עם עקשי כנגד פרעה: כי אתה תאיר נריי כשכלחם בלילה בגדוד עמלק הבא על לקלג שנ' ויכם דוד מהנשף עד הערב למחרתם: כי בך

ָרָשֵּׁעְתִּימֵאֱלְהָי:

ַרָגָגָדֶי וְחֶקּתָיו לאאָמִיר מֵנִי **:**

יָאֶתְי תָמִים עָמִּוּוָאֵשְׁתַמֶּר מַעוֹנִי:

עַב־עָנֵי ַ כִּי־אַתָּה עַם־עָנֵי ַ עַבּ־עָנֵי

אַלְהַי יַנְיָהַ אַלְהַי יַנְיָהַ

אָבַלֶּג־שְור:הָאַלֹּתָּמֶים דַּרְבָּוֹ אִמְרַת*ּ*ר

יָהַוָּה צְרוּפָּה מָגוֹ הוֹא לְכַל י הַחוֹּסִים

בְּוֹ: כָּיִ מִיאֱלוהַ מִבּּלְעַרֵי יְהוָהָוּמְי

צור זולָתִי אֱלהֵׁינוּ: הָאֵלהַפְאַזְרֵנִי

בי־שַׁמַרִתִּי דַרְבֵי יְהוְיָה וִלְא־־

בִי כָל־מִשׁפָּטָיוּ

יָּתְמִים תִּתַּמָּם: עִם־נָבָר תִּתְבַּרָר וְעִם־ יֹּי לְ קָרָם מֵימְרֵיה:

במבטחך: ובאלהי אדלג שור כשבח להלחם על יכום ואמר כל מכה יבוסי יהיה לראש ולשר הכיא יואכ ברוש רענן וכפפו ונתלה בו ועלה על החומה אמר דוד יהלמכי לדיק וגו' קלר לו הקב"ה את החומה ודילג ַּ בּהַנַיָּשֶׁב־יְהוָה לַי בְצִרְקָי בְּבָר יָבִי בְּלֶנְבֶר יֹּה בִּרחַלְתֵיהוַהַוַיִח נִפִיר נַפְשִׁי מֵחובִין: במדר תילים: לרופה ועוסה ברורה מכעית

> ביום הציל ה' מותו וכי ביום חחד הציל אותו מחויביו ומשחול חלח שהיה שקול שליו כנגד כל חויניו * דכל מחן דחבע לים בר ישרחל תבריה קשה עליו מכל שונחי חומות העולם וכן שמשון חומר להם השבעו ליפן תפגעון ביחתם ושבקו יתיה וכן שלחה חתר חת נפשע מקרית עוו : חפפוני חבלי חות נכבל - נח"י ב'יעל ובעחוכי במני מכלי שחול סבוכי ביון קדמוכי מוקשי מות בחדום רבכן חמרי לחה כתב ברחשונה וברביעי חתית שוו החריב ביח רחשון זוו החריב בית שני רי תנת בר כהנת חתרנו גורה שתד וזו גורה שחד בצר לי חקרת ה' בככל ותל חלהי אשוע כמדי וישמע מהיכלו קולי ביון • ושועתי לפניו תכת בחוניו בחדום • ר׳ פנחם כשם ר' חמה חמר למה היה מוכיר בשלישית היכל שכל ימים של יון היה ההיכל חחר כלר ולח חחר בצרות לפי שכל הנכיחים מיחדין צרותיהן של ישרחל נחמעסין חותן שני כצר לך ומצחוך . רחה ה'כי צרלי ר' יהודה מומר משעם חחר ביון שלח היה הוכל חרב ביתיה:

טנחת ערב

ַמֶּחֶשְּׁכָּא לְגִיהוֹר יַחֲמִינִנִי בְּנִיחָמות ה דְעַלְכָא רַעַתִיר לְמִיתִי לְצַדִּיקַיָּיא: ָּרְבֶּמִימְרָךְ אַסְגִיסַשְרְיָין וּבְמֵימַר אֶּלָהַיאֶכְבּוֹשׁבְּרַבִּין תַּקּיפִין **:** אוֹרְחָתִיה אוֹרַיִּתָא דַיַיַבְחִירָא תְּרִים הוּא לְכָל דְמָרְרַחֲצִין עַלוֹי: אַרום עַל נִיםָא וּפוּרְלָגָךְ דְתַעְבִּיד לִמְשִׁיחָךְ וּלְשִׁיוֹרִי עַפֶּךְ דְיִשְׁתַּאֲרוּן יוֹרוּן כָּלְעַכְּכָיָא אוּמֵיָא וַלִישַנְיָאוָיִיִיםְרוּן בִירו אֶלָהָא אֶלָאיָיָ אֲרוּם בַית בַּר מִינְךְ וְעַבְּך יִיִּמְרוּן בִירו דְתַּקִיף

ַדִישִׂרָאֵל דְכִישַפְּיָא בְּגָלוֹתָא דְּאַנְתְּ הוּא טָב ֹה דִינְהוֹרָא רְיִשְׂרָאֵל וְיָ אֱלֹהַייִפְקִינָנִי

אָלָא אֱלָהָנָא: אֱלָהָא דִּמְזָרִיז לִי

תהילת הי תורת חסד

כי שמרתי אמ' שאין צ"ל שעל המחשבות הטובות במלות עשה ועל המעשה בקום עשה עשה

לו האל ית' כן אלא שגם במצוח שאין בהם אלא שב ואל העשה עשה לו ה' כן שנתן לו שכר על המחשבוי ועל שלח חעה בשום ה' מהבריו והוה הומר כי שמרתי דרכי ה' ולה רשעתי משהי והם מלות ל"ת וכן פי' הרחב"ע: חו יר'ב' דברים עשה לי הוא ית' לפי שכמו כן רני עשיתי ב' דברים והם מלות עשה ומלות ל"ת: מו יר' עם היות שהייתי ירה מן העונשי' הבהים מאהי ולכן לא רשעתי במעשי עכ"ז העיקר היה לי לשמור דרכי ה' מלד היותם דרכי ה' ולא מלד פניים אחרת כלל ולכן בא פסוק כי כל משפטיו לנגדי לבפר הקודם הליו ויר' מלד היותו שומר דרכי ה' לכן כל משפטיו מצד שהם משפטיו שמתי לנבדי וחקותיו גם כי הם בלי טעם לא הסיר מני 📉 אנ יר' לותר כי כמעט היה עושה יותר חשבון מהחקי'ממה שהי' עושה מהמשפטי' ולכן שם המשפטי' לנגדו והחקים היו עמו ממש י ומצחתי כתוב שר"ל שבסבת היסורי לה יתבטל מחקותיו ומתורתו ית'והרשעים בראותם שלין יסורין באים עליהם חושבים שתה שעושים הוא יפה ואינם כותנים לב לעסוק במלות ע"כ: ואני חושב לומ' שיר' כי גם שהיו עליו יסורין לה היה מתבעל מעסוק בתורה - חו יר'שהיו יסורין של אהבה כאות'השריהגנר השר תיסרמיה ומחורתך וכו' כרו"ל י וכנגד הומ' ולא רשעתי מאלהי אמר ואהי תמים עמו ואשחמר מעוני ואמי הדבר בעלמו שחמר מקודם והוה חומ' וישב ה' לי כלדקי כבור ידיוכו': ומלחתי כתוב ולה רשעתי ולא לסבת שכר ושבח רק מלד שהוא אלהי לא זולת ולכן אמר אלהי דרך כנוי ולא אמר מאל"ים ע"ל: ואהי תמים וגו'הוא בעלמו מה שלחר הח"כ הקילותי ואני עמך ואמ'םעכ"ז היה ירא מעיכיו המולי יר' כי גם שהיה כבר תמים עמו יח' ובעל תשובה כי מלד זה הזדוכות והשגבות נעשו לו כזכים עכ"ז מלד ענותנותו היה משחמר מעוכו ר"ל מהמשחית והקטיבור הנעש' מעונו: או יר' הענין בעלמו, שנאמ' בפסוק וחטאים אליך ישובו שהחטאים בעלמם ישובו אל אל ויחמרו אלה' לא מלאכו אל מי שעשה אוחכו ואמר שאחר ששב בחשובה היה עכ"ו ירא והיה משתמר מעונו שלא ימלאנו: וישב ה'לי יר' והאל ית' השיב לי אז כלדקי כאילו אותו העון היה לדק וכאילו היה לנגד עיכיו בור ידי ולא פעל רשע י או יר' הוא השיב כלדקי לי לעצמי וכמו כן השיב לי כבור ידי אשר הוא תמיד לכגד פיכיו להטיב בעבורו אל הבאים אחרי הסיד עד עתה דבר בכל הדברים הנוגעים אליו ולהללתו ואל השפלת אויביו ושהכל הוא ממדרגה אל מדרגה כי הוא ית' אינכו משנה את הטבע ואת מנהג העולם אלא על כד ההכרח ועהה בא לומי עוד כי כשם שבכל טבע היצורים ישמור את טבעם כמו כן ישמור את טבע המדות באנשים ועסחסיד יתחסד ועם גבר תמים שהוא פחות מההסיד יתמס ועם הנבר שהוא פחות המעלה מהגבר חמים לפי שאיש כזה אינו יכול לעשות רע כלל יתברר עמו ועם עקם ילחם עמו עד שינלחנו: או יר' באותו העת אשר החברר עם הנבר באותו העת בעלמו חחפהל עם העקש ואינך לריך הל ב' זמנים או הלב' מעשים והוא ע"ד מהשנהיה לישראל ולמלריו׳ על הים והוא הומ׳ כי אתה עם עני חושיע והם ישראל ובאוחו הרגע בעלמו ועינים רמות חשפיל: ונוכל ב"כ לומר כי לכן אמר פה ועינים רמות תשפיל כי רצה לגב דבריו הטובי׳ לומ׳ הדבר בעלמו הנאמר בכתו׳ זה ישפיל וזה ירים שר"ל כי איננו צריך להשפלת אחר כדי להרים לזה אלא שזה בעצמו ישפילוזה בעצמו מצד עצמו יריסולא מצד אחר שהושפל וכו' ולכן אמ' פה כי בתחלה את עם עני יושיע ואח"כ עינים רמות ישפיליען כי לא נצטרך להשפלתם כדי להושיע את העם העני "ובספר שמוש אמ'ואת העם עני תושיע ועיניך על רמים תשפיל ויר' לומ'הדבר הזה בעלמו כי אז כשיושיע את העם העני באותוהרגע בעלמו עיניו ית' כביכול הם על אותם הרמים שישפיל: כי אתה תאיר נרי יר' כי אתה תאיר נרי בהאירך את העולם ע"י שמש ירח וככבי' אשר כוכנת ומלד היותך ה' אלהי פטרון ומשגיח עלי אתה ה' תגיה חשכי ר"ל גם בהיותי בתוך החשך: או יר' לומר שלישראל היה אור במושבותם ולמצריים

אבן יחייא

נישב ה' וגומר ספר מ' הטבות אשר הטיב לו אלהיו כגד השמונה מדות הכוכרים י יגמלכי ה' כלדקי אמר וישב ה' לי כלדקי - וככבד כבור ידי ישיב לי - אמר כבור ידי - שר"ל נישב ה' לי כבור ידי " וכנגד כי שמרתי דרכי ה' " אמר לנגד עיניו " שר"ל וישב ה' לי גמול באשר הייתי שומר דרכיו בלכתי לכגד עיניו ללמדם ' וככגד כי כל משפטיו לכגדי ' שהייתי חסיד בטשותי לפנים מן השורה להשפיל יכולתי שלא לטשות אפי' כמלא נימא דק כפי אשר יםבול הדין . אשר עם חסיד תתחסד . שר"ל לתגמול היותי חסיד . תמיד גם אתה עשית מסדים עמדי וכנגד אומרו ולא רשעתי מאלהי ואומרו ואהי תמים עמו . שהם שתי מדות מסוג אחד - והוא מהאחנתו באל בשליחות ובלי דופי - אחר עם גבר תחים תתחם - שר"ל עם האיש הגבור כארי לכלתי הרשיע אלהיו 💎 ותמים לכלתי חקור במופלא ממכו שתהיה תמים עמו בתת ה' לו השלימות והתמימות ' וככבד וחקתיו לא אסיר מכי ' אחר עם כבר בר לבב כחוכי אשר אדבק במעשים אשר אין טעמם נגלה . תחברר . כי יתברר אלהיו פחו להצילו ולהטיבו - וכנגד ואשתחר מעוכי - אחר ועם עקש אשר לא ישחר מעוכו תתפתל להרע לו - מה שתעשה ההכך עמדי אשר אשתמר ממכו י ואשר לא ספר ההטבות על סדר ספרו המדות הוא ממנהג הדיבור השיריי בי אתה וגומר אחרי ספרו איך ענהו ה'בצרת חלחמת שאול כא לפפר ישועות ממלחמת האומות אחרי מולכו י ווהו אומדו כי אתה עם עני והם ישראל אשר הם נכבשה בין שבעים ואבים תושיע . ועירים במות משאר העמים תשפיל כי המרום וקדום שוכן הוא את דכא ושפל רוח להחיותו מה שירדוף באף ותשמיד העינים במות אשר לרוממותם נשאו למרום לדבר על שילאה דברים אשר לא כן יכי אתה וגומר ר"ל ומלך עמך ישראל אשר בחרת כי אני עבדך השלחת בכפש וגוף יוכנגד הנפש אחר כי אתה תאיר כרי כי כר ה' נשחת אדם י ותאירה ברוח קדשך וכאומרו בשמואל ותצלח רוח ה' אל דוד מהיום ההוא ומעלה : וכנגד הגוף החשוך : אמר ה' אלהי יגיה חשכי : כי מצד היותו אלהי מדבק בי האיר גם כן גופי והכדילו מכל השאר . כאשר עשה לגיף משה עבדו . וכן כקרא דוד כי בך וגומר ד"ל ולכן מלד השלימות הנפשי אשר יחסו לאתה פבד ה' כאשר נקרא משה תאיר - ארוץ גדיד החילות חאויבי עמך ישראל כאשר הם במערכות מחניהם - ומלד השלימות הגופיי אשר יחסו לאלהי יגיה . אדלג שור וחיל וחומה יחדיו . כשכלור על עיר גדולה סוגרת בקסיבות בדלתים וכרית . האל תמים וגומר בא לספר תארי אלהיו אשר אחר כי בו ירוץ גדוד ואמר כי יש לו ג' תארים האחד כי ישלם לאיש כמעשהו ויעזור לטובים וישפיל הרעים : חהו אומרו האל תמים דרכו כי מה שעושה עושה ביושר ותמימות כיאל אמונה הוא והשכי כי יעזור אל הטובים בחלחחתם עם הרעים עד שישפילם ' והבטחון בו על עודו איכו כבטחון בחצרים משענת קנה דצון׳ כי לא יחיר דברו י כי אחרת ה' צרופה נמווחקת . והג' כי יגין הצדיתים מהכוקים אשר יויקו להם הרשעים ויהיהלהם למגן ומחסה . מוהו אומרו מגן הוא לכל החוסים בו כי מי אלוה וגומר ביאר כי כח אלהיו בשתי אלה להגין החוסה בו - ולעוזרו להזיק שוסהו - לא יכנש תחת שוג אחד עם כחות זולתו - בפחות ויתר -כי אין כמוהו ואין דומה לו ווהו אומרו לי מי אלוה מבלעדי ה' לעזור עבדיו כשילחמו עם אויביהם יומי צור זולתי אלהיכו להשגב בו בשמטה ידם במלחמה וכרדפו מהאויבים האל המאורכר וגו' כ"ל והאל הלו אשר זכרתי תאריו הוא אשר אורכי חיל וכח ללחום מלחמות עמו עם אויביו יותן תחים דרכי שר"ל שלפעל ידי הטוב השיב לי באופן שבחיל הלו אשר אורכר עשה אלי י"ב הטבותי

מהדברים הבלחי נגדיים אל הטבע בתחלה ולנדיקים עושה מהשנאמר למעלה לפי שחמרת ה' צרופה והיא התורה והוא מה שאמר רב לא נתן הב"ה את המלות לישראל אלא לצרף אותם כו' ומלד התורה שכשחלמו עמה ישראל הב"ה עושה להם מה שכוכר למעלה יהוא היוסו מגולכל החוםים בו וכפי מה שבראתי למעלה בביאור אומר לעבד ה'יכשר מאד מה שאו"ל אמרת ה' צרופה שלרפתוהב"ה בי'נסיונו': בי מי אלוה וגו' יר' ולכן אמרתי לך כי האל תמים דרכו יען כי להיותו הוא הבורא בוא היוצר את העבע לכן הוא יח' שותר אוחן כראוי ולכן עושה בו כל מה שאמרתי על הסדר שאמרתי האל המאזרני חיל ית' עושה תמיד טובות רבות עמי וע"כז לח נחסר מוכיותי כלל רקויחן חמים דרכי:

היה חשך י והכה פה דקדק יותר ממה שאמר גם שמואל כי שם אמר וה' יגיה חשכי ופה אמ' ה'

אלהי והוא לרמוז כיגם טובותיו הן באות מלד המדת הדין ואליה היה מתפלל שיצילהו האל תמים וגו' עתה חתם כל המאמרים הכז' ואמ' כי האל תמים דרכו ולכן הוא ית' מתחיל אַמַחַצֶּם וְלֹא־יַכְלוֹ קוֹם

יִשְׁוִּעוֹנָאֵין־בּוֹשִׁיַעַ עַל־יִהנָה וְלָא

פת סקונינונ

ויתן פמים דרכי . הסיר מדרכי כל תקלה ואכשול שד שנעשה שלם וכבוש: משום רבלי כחילוח . רבלי הנקיבות עומדוח ביושר יוחר גושל זכרים : ונחחה קשת נקושה זרועותי - ונחחה לשון דריכת קשת כמו חליך נחתו בי ופעל שלו נחת וכשמתפעל בא דגש ומחשר את הנ"ון ונפתה מגורת ולחתה במו נחר גרוני מנורת

כנקר במו מחר מפוח כדף מנור' כנדף שישי בנמה במו נננרה נחנה בפור בנקבה ננף מגורת שהיה לו לומר נחשתה במו מן משה בעשחה מן עלה פענקה ד"חוגחתה קשם נחושה זרועותי מים ביח מיום לשון צרים קשם במו חליך נחתו והכ"ון חיכה יסוד בתיבה אלא כמו נחלו ונדרכה קשת נחושה על ידי זרועותי קשתות של נחשת היו ניתאורבי הויל מ חלויות לו לדוד בביתו ורוחיו חותם מלכי כחומות וחומרי זה לוה חתה סבור שיש בח ביד דוף לדורבן חין זה שה ליירהכו והוא ביה שומע ודורבן בפגיהם וענותך תרבני : הרבתה מדת עגוותך להתנהג בה עמי תרחיב לעדי תמתיו המרחיב לעדיו חיבו כח ליפול וכן הות לומר בלכחך לה יצר בעדך: מעדו: סיקלורגיר"ינט בלע ו: קרשולי הם הרגלים מן החסתוידין מקורין קבילי"ית בלעיו ולחסה: נחחה לי עורף פוגים לי עורפס ובורתים ישועוי לעכודה זרה שלהם וחין משיע: שחין בה יבולת וחוזרים וקוראים אל יי׳ ולא ישנם: ואשחקם. לשון כתישה: אריקם: כשיח הנרוק שאינו עב כמו הסמריקים שקיהם לא הורק מכלי אל כלי: חפלעני מריבי עם

משוה - בעבור שהזכיר דרכי הזכיר רגלי ומשוה כמו שוה או כמו שויםי וי לננדי תמיד: וישמידני : שלא אכשל : מלמד - מרציל למודי הרע למוד מדבר ונחחה: כל אחת מזרועותי כדרך בנות לעדה עלי שור והכיון שרש כמו ותנתם עלי ידך מיחכן להיות ונחתה כמו נחת הוא ואות הנ"ון לבנין נפעל ויחסר בית תורועותי כמו הנמצ'

דויל ניתו המים דירביו בישור בגלי קפור בַחֵילַא וִמְתַבַּן שְילִים אוֹרְחִי: דִםשוֹי רינְלִי בַלִילִין היך אַיְלָחָאוְעַל ניתיתי בָּאָילְוֹחוְעַלְ בַּמוֹחֵייְעַמִּיךְ בִּלְילִין היך אַיְלָחָאוְעַל ניתיתי בָּאָילְוֹחוְעַלְ בַּמוֹחֵיִייִעַטִּיְרְנִי: בְּלַפֶּר לה נגנף וחון לפּוּחת מנונה חמה בירו חוקפי יַקְיִיסִינָנִי: סַלִיף אַיָּדִי כ׳וּ כּ׳ יָדַי לַפּלְחָטָה וְנְחַהְּיָה כֵּןשְּׁתּצְׁחוּשׁרוּ ורועלוי ועשורני פון ושאודייפינה לְמֶעְבַּר קָרָבָא וּמַחְקִיף דֵיןר קּשֶׁתּ הַפַּעָרֵנִי וַעַנָּיַהְהָ הַרְבֵּנִי: הַרְחַיב כָרְכּוּמִיָא דַרְעִי: וִיהָבַחלִי חִקוֹף צַעֲרֵי תַּחָתָּי וַלָּא בָּעֲרוּ כַּוְרֶכַּלְיוּ ופורָקן וִימִינָךְ הְּסַיִיעַנִי וּכְמִיפְּרָךְ אַסְגָעָתַנִי: אַפַּתִּיתָ פָּסִיעָתִי בְּאַתְרִינּינְיֶיְיִּיֹּ אֶרְדְּוֹךְ אִוֹיְבֵיןְאַשׁינֵסָוְלְא־אָשׁוֹבעַר־ וַלָאאִיזַרַעוַערכוּבְתִּי: אָררוֹף פַנְאֵי בַרוֹתָם: וְשִיצִיתִינוּןוְלָאתָבִית עַר רְנְמַרְתִינוּן: יְ׳שִׁיתִינוּןוּלָאתָבִית עַר רְנְמַרְתִינוּן: יְ׳שִׁיתִּינוּןוּלָ אַנְמָרִינוּן וְלָא יְכִילוּ לְמִיָקִם וְנָפְלוּ יִמוֹנִי חִיל לַמִּלְחָמָה תַּבְרָיִעַקְמֵי תַּחְתָּי: וְאִיבֵי קְפִילִין תְּחוֹת פַּרְכַת רִינְלָי: וְזָרִיוֹתָא נַחַתָּה כִּי עַרָףוֹּמְשֵׁנְאַיאַצְמִיתֵם: לִי הַילָא הֵיךְ כִּןְמוֹר לְמֶעְבֵּר נְּןרָבָא תברתא עַטְמִין דְקַיִימִין לְאַבְאָשָאלִי כּיפּפּר חֹרוּ עָנָם: וְאֶשׁיְתַבְּם בְּעָבְּר עַל־בְּנִי־רְיוֹחַ הַחותוי: ובַעַל דְבָבִיהְבַרְהָא בֶּרְבִי׳ ניחי אייפיבְּטִיטחוצות אַריקם: יְהָבִיתִינוּן מְחַזְּרֵי קְדַר וְסַנְאֵי בַרֶיבִי עָם הַיִּשִּׁיבֵני לְרַאשׁ גִּינֶם עָבו אָשֵצִיתִינון: כעו סְעִיר וְלֵית לְהוֹן פָרִיק מְצַלַן קָרָם יָיַ וְלָא מְקַבֶּל צְלוֹתְהוּן: יְרוֹשְשָׁתִינוּן הֵיךְ גַּרְגִּישְׁחָא עַל אַנְפִי אַרעָא זַיָעָפָא וְהֵיךְ קִייֵן אַשְּקָקֵי בַּעֲטֵיַת אִינון: הְשֵׁוְבִינַנִי מִפָּלוּנַת עֲכָבַיִּא הְנַטִּרינַנִי בְּמֵוְלֵי מַוְיֵין בְּרֵישׁ עַמְמֵיָא עַפָּא

שלח אענש בדין ישרחל להטות משפט ולח לשעבד בישרחל יותר מן הרשות: תשימני לרחש גוים . שחין עונש בהם:

כית יו': ותחן י הוכיר וימיכך כנגד התלחד ידי למלחמה וואת הענוה ששמת בי היא תגדלני ותעלימני והנה תרבני כמו על כל רכ ביתו: חרחיבי קרסוליי כתרגום אשר לו כרעים וטעם תרחיב בעבור: ארדוף: ולא השוב - מחחריהם: חמחנם י קום . שם הפועל כאשר יפלו: ותאורני חיל · נתח כח לאברי גופי לסכול סורח המלחמה ואויבי נחתה - כאילו אמ' נחתה לי עורף אויבי בנוסם כמו ידך בעורף אויביך: ישועוי על ייי כמו אל וי' כמו ותתפלל חנה על יו׳ - ואשחקם י אריקם י כתו ורקות בשר אע"פ שהיה רחוי להיות הקו"ף דגושה . חפלטני מריבי עם יהם ישראל רמז לשאול על כן אחריו עם לא ידעתי יעכדוני: לשמע

מסרה

ולא אשוב ד' וסי' נמסר בשמואל ב' סי' ב"ב גבי שירה: יוכלו י"א וסי' נמסר ביהושע סי' ז' וירמיה סיף סי'א':יאשחקם ב'וסי'כעפר ארץ כעפר על פני רוח רתהלות:

פפים דרכי דרן נכון למה: כמילותי פֹתחום של תחבם סחויבים י ושל בפותי שלח יכנפו סחויכים כנכולי: פלפד ידי בתלחפת נלית י אנחתה חום ' נשנרה סקשת ביד פחובים כי רחוכי פת בכוַלים ויכוסו: זרושותי שנלחפתי בחבן וכקלם : פנן ישמן שלח סויקני פלל: ויפינן מסעדני שמכש החכן כתוחו : ועניתן סתנכיסי לשכת תרנני' סתשפילי לרחות תרנני פנדלני בפיני ספט וכפיני פכדי שמול: תרחיב נעדי לסכלים בכל חשר שלחני שחול: ולח מערו קרסלי שלם כח שכשול של ידי מרקיף חחרי פלשתים: ולח קום י שפרנתי בבוריפס: עם חורני חיל מימן לככ לפלות פליסם ו"ר שתכרוע קפי תחתי וכן חויכי נתת לי שורף שנבו תפני וסם שתה ששני י"ר שאנתיתם ואכריתם: ישופו ילח תקוכל תפלתם: פפלטני פריבי עם של DEE? ישראל :

מנחת ערב

ראת מים או המים העליונים האנך מים יחילו חלף החחתונים: יצילני מחויבי פו ר' סיחן פתר לה כיום משלישי מחויכו עו זה פרעה שכ לאור חויב י משכחי חלנו המצרים יקדמיני ביום אידי זה פמלק שני חשר הרך בררך ויסי תי למשען לי פידי משה כלדים י ויולחני למרחב שנתן ליחת החורה מכי חרוכה מחרץ מדה ורחבה מכי ים יחלוכי בי כי ינחלני ה' כנדקי מדנר נשנפו של צני שלח היו כחוחו מעשה מחהו כנור ידי ישיב לי ח"ר מנחם ככרירות שעשו ידי כי מחרתי דרכי ה' כענל י ולח רשעתי חחלהי ויעמד חשה בשפר המחנה יכי כל משפפיו יורו משפעין ליעקב וחהיה חמים פחו חמיך נחים חסידן כי חתה תחיר נרי בחרדכי ה' חלהי יניה חשבי בחמר " מפלפי מח יכי מככל - חף מקחי מתזי חרנחחני כיון חחים חמם חצילגי בחדום טשמים

אבן יחייא

וּוְבַּלְטֵבִיּ

סרוצה לוחד כי עשאני קל ברגלי כאחד מהאילות לרוץ אחרי גדוד הא' משוה רגלי כאילות י האויבים יוהב' ועל במותי יעמידני מאם היו האויבים רודפים אותי לא הייתי הוכך עורף אליהם . אבל הייתי שוחד חזק על במותי להשיב להם דבר . והג' מלחד ידי למלחמה כאלו האלוה למדכי ללחום נידי עם כל מיכי כלי זיין כי במלחמה צריך הלימוד המלחכתיי הכת הטבעי - והד' ונחתה קשת נחושה זרושותי -כי הכח הטבעי שלי היה בכל כך מדרכה מהחזק בדרך נסיי כי בכח זרועותי הייתי כופף קשת נחושה אשר היה ברול למעם כמנע הכפיפה אצלם לקשיו אשר היו מקשים אותו ככה במלאכה לי מגן ישעך - כי היה כראה אלי חיות אתי מגן וצכה להגין עלי ממכות המלחמה בוכרי ישעך אשר הייתם מוכנת לכוא תמיד בכל עת אדרשה יהו' וימיכך תשעדני שהיה כראה אלי היות ימיכך לסעדכי כי ממיכי כל אמום י והז' ועמותך תרבמי כי לא הייתי מתנאה על עמי לנצחוני . בהפירי כי חאת ה' היתה זאת ולא כחי וטונם ידי עשה לי את החיל הזה . למה שהייתי כאהב מהם אהבת טעלם י והח' תרחיק לעדי תחתי ולא מעדו קרסולי בי פעמים רבות לברות המקום ימעדו רגלי הלוחם ויכהו רעהו בכפלו י מה שהאל תמיד הרחיב לעדי מחתי באופן שלא מעדו מעולם קדסולי הט' ארדוף אויבי תמיד ולא אהיה כרדף . והי' ואשיגם . כי פעמים רבות הרודף לא ישיג הנרדף . אבל אכי לא כן כי תמיד בעוור קוכי אשינם : והי"א ולא אשוב עד כלותם : כי פעמים רבות כשהרודף ישיג נרדפו : יהפוך הכרדף שכיו אליו כי כפשו מדה לו וילמום כאריה ויקום עליו ויהרגהו 🌎 אבל אכי לא כן כי אף שילחמי עמי פעם ופעמים הלרדפים לא אשוב אחור עד כלותם י והי"ב אמחלם ולא יוכלו קום תחת דגלי . כי אחרי רמסי העם הלוחם שמחוץ העיירות . אלך אל עריהם ואם יהיו משבעה עממים החייבים כליה אחתום באוכן שלא יוכלו קום עוד אחרי מותם . ואם יהיו מתפון ומואב ווולתם יפלו תחת דגלי כי אתכם עבדים לישראל ואליב בהם כליבים ויתכו אלי מם מכדה בלו והלך ותהודכי חיל וגו' אחרי השליחו לספר איך עזרהו ה' ממלחמת האוחות . בא לספר איך עזרהו נם כן במלחחת אבשלום וסיעתו ' ורוצה למור זולת החיל שאורתני במלחחת האוחות וכאוחרו האל המאורני חיל . עוד ותחורני חיל לשלחמה הירועה מבני אשר קם עלי עם סיעתו תכרוע קמר מחתי" רולה לומר שבחיל המוא הכרוע בכו הקם עליו תחתיו . והנה עם קמי יחול של מלחמת בכיו וכאומרי במוחור אשר עשה בפרחו מפני אנשלום בכו ה' מה רבו לרי רבים קמים עלי - ואויבי מבני ישראל אשר היו עם אבשלום נתת לי במלחמה ההיא · והפכו טורף לכום מפני חיילי הרודפים אותם וכאוחרו שם ויתקע יואב בשופר וישב העם מרדוף אחרי ישראל' ומשכאי מאחיתופל ושמעי בן גרא ושבע בן בכרי אנמיתם ישועו וגו' ר"ל החמים ואויבי מישראל אף כי יהיה בטחינם על ה' לא עכם להיותם עלי מבכי ישועו ואין מושיע מגדיים אלוי יוחשכאי אשר אלמית היה כליונם לנחיתות כי אשחקם דקים כעפר הדח אשר לחלותו לא יכוח על האדמה אבל ילך על פני רוח . ואריקם מכלי אל כלי . ר"ל מצרה אל צרה כשיש חומת אשר לשטף חים הכוול בחולות ילך השיש הדק ההוא ויורק עמהם . והכה המשילם לעפר הארץ לחולשתם ופחיתיתם י ועל העפר היבש אחר ואשחקם י ועל הלח החיחיי אחר והוא רמז כי משנאיו אלו מתו מיתה משונה כי אריקם כי ללחותו יהיה כוזל זיורק כמים . אחיתוםל כחבק ושמעי ושבע כהרבו וכקלון מתחיד וחרפה רלופה . תפלטכי מריבי עם ובו' אחרי השליחו לספר אופן הצלתו מצרת גלית י וצרת שאול וצרת שאר כל אויביו מהאיחות בא למת הסבה להצלמו בכל אחד מהם באומרו הנה מלטת אותי מריבות וצרת אבשלום כמי מס שחול מה שנמשך מכלחון הריב שהוח כי שמחכר לרחש בוים והם י"ב שבשי ישרחל - ובכה עם גלית הפלשפי אשר לא ידעתי מתחול שלפום בהיותי רועה מעט צאן הכטושות בחדבר אחרי כנחוכי אותו יעבדוכי . זהכה בכי הככר אשר לא כלוו אל ה' משאר אומות העולם לשחם אוזן חכחי הגדול ישמעו ויתקבצו אלי בי יהיה ישמעו כגור מן וישמע שאול את העם וכאוחרו ויעם דוד שם בשובו מהכום את ארם ונו' ויכחשו לי כמו יכחשו אויביך לך ואתה על בחוקימו

תהילת ה' תורת חכד

או יר' ע"ד אל יתהלל חוגר כמפחח ויר' הנה באותו העת שאני חוגר אני חוגר עם חיל כאילו אני מפתח וע"כו ויתן תמים דרכי כלומר ואיננו מפכה בשביל זה כלום מזכיותי ע"ד מ"ם יעקב אע"ה קטנתי מכל החסדים וכו' והוא אומר פה המאדני מה שלא אמר כן בם' שמואל י יחזר למר ניתן תמים דרכי חל מה שחמר חחריו משוה רגלי כחילו' ויר' משוה ומכין רגלי להיוחם בחילות ובכן חרוצה כלבחים וכו'ועל במוחי בעלמם יעמידני כי חינכו רולה להפך חת העבע הם לח ע"ל ההכרח וכמו כן מלמד רגלי למלחמה והחרי כל זה וחתן לי מגן ישעך וגו' ועל זה הדרך בעצמו תרחיב צעדי תחתי וזה יהיה סכה שלח ימעדו הרסולי ולכן הרדוף חויבי ואשיגם ועוד למד לי שלא אשיב את פני מהם לאחור עד כלותם שמא בהשיבי פני לאחורי הם יכלוני אז וזה יובן שם מה ששמעתי שקרה פעם א' כי אותן א' בקי גדול במלאכת האישגרימה היה מלחד לנער מ' מלאכתו וכאשר ראה הכער ההוא היותו בקי באופה החכמ' והיה המנהג ביניהם כי כאשר ביוה מן החומני׳ ההם יקרה לחיום חיש להלחם עמו במלחכת החיםגרימה ולה יצה הנה מחו והלחה לא יחשיבוהו בשם הומן באוחה החכמה לכן המר זה הבחור אל מלמדו כי היה רוצה להראנ' בבורתו לעיכי הכל ושעל כן חיכנורולה ללחו׳ כי חם עמו שידע בעלמו היוחו בקי בחוחה המלחכ׳ יוחר מתלמדו עד שהוכרח על כרחו ללחת עמו וכחשר היו חז שניהם בתוך הרחוב והיו כל ח' עם כלי זיינו והיו רולים להלחם זה עם זה כמנהג והיה מן ההכרח שימות א' מהם אז עשה באומן בתלחדו התצאה טובה לו והיא כי קודם שהרימן יד זה על זה ולא זה על זה ענה המלחד ואמר וכי עם שניכם באתי אגילעשות האיםגרימו' ויהי כשמוע הבקור את דברי מלמדו השיב פפיו לחחוריו לרחות מי היה השני שהיה חומר מלמדו שלח היה רולה להפקוטט גם עמו וכרחות המלמד כי זה חשיב פניו לחחוריו חחך חת רחשו במרולה ויחמר חל העומדים שם דעו לכם חחי ורעיכי דבר זה הנחתיו לעלמי לעת כוחת ולה למדתי אותו לו וזהו שהמר פה ולה השוב עד בלוחם כלותי ולה השוב להחורי עד כלוחם . המחצם ולה יוכלו קום ר"ל כי הין צרי/ לומר שלה יקומון בפעל הלה שהפי' היכולת לקימה הין להסוכו' ותמיד בהוה יפלו תחת דבל בה הומד יפלו ולה חמר ויפלו בוח"ו כמו שחמר בם׳ שמוחל ובכן וחזרני חיל למלחמה ויר'חחה ה' נוחן לי כח שחני בעלמי אחים הגוחם כדי שאהיה אכי מהולל בין אנשי העולם עם היות אחת שאחה ה' יכול ללחום את מלחמותי וחתה נוחן לי הור שלם ולכן חמר ותחורני ולח חמר ותורני כמו שחמר בספר שמוחל והוח כל שה חקן השנין יוחר וכתו כן חכריע קתי חחתי עם היות שהיית יכול לששות באופן שבשום אופן לת יהים להם כת לבח עלי ועוד עשית לי כי חויבי שהם יותר רעי' משוכחי כתח לי עורף יבולתי להלמית את פוצאי מכל וכלוכי נמם לבם בראותם בעיניהם כלימה המגדילים עלי והוא הומר וחויבי לחח לי שורף יו וחנה פה הפר וחויבי נחת לי עורף ומשנחי ללמיחם ושם המר והויצי תחה לי עודף ומשנאי הצמיחם והענין הוה כו פה רצה לומר כי הל החויבים עשה ה' שיהיו לו הפוכי עורף ודי לו כוה שיהיה להם חמרי היומם חמכים שהחיבה הוח עכין רע מחד חד חל השונחי שחינם כינ ברעה עמו הייתי חומר שכמפט ביה מניחם לכן חמר כי להם עשה יותר רעה והוא שהצמיחם והוא הומר ומשנאי הצמיחם כלומר להויבים יהיה דבר זה ולמשנאים דבר זה בחופו שכיחור הדבר וענין זה לה היה מובן מחומר משנחי הצמימם - ישועו ונו' זה חמר כנבד חומר כצר לי חקרח ה' וחמר שהם בתחלה ישועו חל החנשים שיושיעים כילח ירצו לפרוח בתחלה אל ה'ואח"כ כשיראושאין מושיע להם אן ישועו על ה' ולא ענם : או יר! ע"ד כל במזמור נירי כי החל ית' יתן בלבם שבתחלה ישועו חל חנשי ביתם שיושיעום וחח"כ ישועו חלהי ולח ישנם . או יר' לפי שמעולם לח שנם ה' לכן לא ישנם גם עחה והכונה הוא לומ'כי מעולם לא ידעו את ה' ולה קרחוהו לפיענס נשום פעם י והנה פה המר על ה' ושם המר אל ה' והכונה פה לוחר שעם היותם מפלירים כביכול על ה' לא ענם: ואשחקם וגו' יר' כפסשהאל ית' כחשר חרה לו חיד וחגעש וחרעש הארזוכו' כמו כןישחקם כעפר על פני רוחי והנהפה אמר בנל פני רוח כי כמו כן משליכים הדבר הנשחק אל הרוח: תפלטבי מריבי עם הוא הריב ם כיה לו עם אנשיו אחרי נצחינו באויביו על אבר לא היו דולים לחת חלק א היושבים על הכלים וב אומ' חשימני לראם נוים יר' שיחמרו הדבר הזה משמו והוא מה שחמר הכתוב וישימה למה ולמשפם לישראל עד היום הוה . ואולי כי לכן אמר פה מרובי עם ולא אמר מריביעקי כמו שחתר מם שרצה לומר כי מריבי כל חיזה עם שיהיה ימלטהו ה":

לתרוך וכאומרו ויך דוד את פלפתים ונו' ויך אם מואב וימדום ונו' ויך את הדרעור ונו' והבה בני נכר המתנכרים לאביהם כאבשלום בני יבולו מלפון כעלה כובל . וימרגו ממטגרותיהם - כ"ל שדרון וכחות מחלבים מחלבים מיחה וחפוונים חלגם מוחם," וריעו למשר מחד בכפעב במלפסם מבשלום זפסי שם המלפסה נפולם על פני כל הארץ וירב היער לאכול בעם מאשר אכלה החרב

מסגרות כלה שחלי מסגיר' שם

ומייםרןבהןויחרגו ממסגרותיה'

חגורה וכן פירושו ויתרפו

ממסגרותיה ודו"כש פתר ויחרגו

ממסגרותיהם ויפסחו מכבליה"

הגתונים על רגליהם ופתרון

ויחרגו ויפסחו כדמתרגמיכן

חבירת: חייי׳ העושה לי כל

זחת: הכותן כקמות לי י כותן בי

כחלהנקם מחויבי: וידבר

ויהרוג לשין דבר ל"א כמו וינהג

דמתרג'ודבר וכן חברו מנחם

וגם כן חבר ידבר עמי' חחתיכו

תחתי במקומי וחלופי כעניין

שכאת' ואתן אדם תחתיך נחתי

כפרך מלרים: השמים מספרים

ככוד אל . המשורר עלמו פירש

את הדבר: אין אומר ואין

דברים אינן מדברים עם

הבריות אלא מתוך שבכל הארץ

יצא קוום ומאירי' לבריות מתוך

כך מספרים הבריות כבוד אל

ומודים ומברכין על המאורות:

הכוכבים ואת המזלות שהם

מעשה ידיו של הק"בה אשר הס

שם כמו שנאמ' ויתן אותם אלהים

ברקיע השתים ומשם מגידים

כבודו: יום ליום יכיע אומר

מעשה ברחשית מתחדש מיום

ומעשה ידיו מגיד הרקיע

לשמע אזן י אפילו שלא כפני אלא שישמעו שליחותי: ישמעו לי ייסורו אל משמעתי

זיהיו נשמעים לדברי: יכחשו לי : מחמת ירחה: יבולו ילחו כמו לבול תבול

דמתרגם מילאה תילאה ומנחם פירש כמו אחרי בלותי וכן פירש נכול תכול: זיחרגו־

לשון חימה מחדרים אימה מתרגמיכן חרגת מותא: ממסגרותיהם - מחמת יסורי

לשמע מון " לשמע לצחיבי: מעטנריתינס ' מכפקופות שכנרו מירהקי : חיק' מכד שלמו בלתי ששוכב ובכפן וה חיי כל זולמו -וברון מיטיב לשבדיו וירוסי בעיני כל: מפלסי במחוז יהיה רם חלהי ישעי על כן לא "אותי פלפתים בנת: מן קפי 'תרוחמני ' לחתרו זיך דור את פלשתים ויכניעם מחים חחסים " עיד פחול: מאיביי יש אומרים שאול ואנשיו: חודך של חסר במלחני : חומרה שמח בנולן מנדיל ישושות נכחונות שלח כדרך העילם: לדוד ולורפו לחפרו כי לחפן דוד כתן ה' כיר לו ולככיו כזה החזרור בפר מעלת הבתים ולבהם ועל כלם מעני השמש והודיע כי תורת ה" היא יוחר נכנזת ברחיות ברורות: המרהכה: השמים הפליוני ברב מעלתם פספרי' ועודיעים ככוד חל כי הוא צוה ונכרחון ומעשם

ידיו במטר בלתי חוור הלילה על אופן אחד כשחר תנועות כשמים - כניד הרקים" הנעשה ביום שני למששה ברחשית וגד הטבש: יום ליוםי לפתכונן בהם :

מנחת ערב

מכפרים כבוד השמים אל זגר' חז"ל פינובע שחמר לפחש דום כי נחנופתם הם הוחרים שירה וחמר יהיפע שידות מנומר שירה וכן הירח וושם השחים ביינו חתה ולדוה שישחים ו מפרוי בניד חל שחומרין שירה : חנוטהם ומעשה יזיו הם הגדיקים יניד הרקיע שריה חביד לרקיע שירוחו או ירצה כים"ול שהיה יהושע אוחר າກາຕົ 1351 317 במקוחך נושם מגיד הרקיע שמעשה ידיו רוח יהושע היה מגיד הפירה צמקים בירה אותר בפוא בחמה כאימרת בירם ביים ולילי ונון דמים הירח שחוירת מירי כלילה מכשי: ע"ר יהישע דותו וזה אין מומר ואין דברים בלי כשמע הולם: חורת

לשמעי ישמעוי כדרך וישמע שאול יתחברו: יכחשו לי והמעם שיכחשו לישהיו מתהללים בגבורתם כנגד גבורתי כמו כרוב עוד יכחשו לך אויביך: בכי יבולוי כמו נכול תכול : ויחרגו - התרגוס תרגם מותח וחין ריע לו במקרח : ממסגרוחיהם מארמוניהם הנשגבים שיסגרו בהם מפחד: חיי הטעם כי חי לורי לעולם ולעולם

אפחד: החל וידבר כמו

כעדר בחוך הדברו: מפלטי

חף מן קמי : הם גוי הארצות :

מהים חמם : מלך הגוים כי

רחוק הוח שיאת' על שאול מאיש

חמם גם יתכן להיו' רמו לשחול

כאשר אמר מרשעים יכא רשע:

על כן אודך . בפי כי הגבורה

סלך היה: מגדיל יולפתך

הזמרה שהוא מגדיל: למכלח

השמים מספרים: זה המזמור

נכבד מאד והוא קשור עם

מלאכח השמים ועתה אפרשנו

בדרך קלרה רק לא יבינהו מי

שלח למד חכמת המזלות: השמי

תכועת הגלגלים שהן שיות

בדרך אחוז ופיכית בדרך אחרת

והוגכות על דרך ישרה בעלמם

וחיננה ישרה כנגד יושבי החרץ

ומדת התכועה להתוסיף ולא

חגרע ברהיות גמורות והית

חוסיף וחגרע במרהית העין

והכה היודע דרכי העגולות

יודע דעת עליון והנה השמים

כמו מלמדי' מורי לדק על דרך

או שים לארץ ותורך ופנה השתי'

הם מעונות הכוכבים ומלת

מספרים בעבור היוחם עומדי

אכן עורא

מנחס פתר חתו לפון רפיון מה לא־יִדְעַתִּי יַעַבְרוּנִי: לְשַׁמֵע אֹזָן נ׳שׁמיז דְלָאחַבִּימִיתיְפַלְחוּנָנִי: לְשֵׁמֵע אוֹרַן ישָׁבְּעוּ לֵי בִּנִי־נֵבֶר יַבַחֲשוּ־לִי: ושְתַּסְעוּן לִי בָּגֵי אַנְסָמֵיָּא יְכַרְבוּן בְּגִי־נַבֶר יִבְּלוּוְיַתִּרְגוֹ מִמְּסְנְּרוֹתֵיהָם : מי מּ בְּרָבְי: בְּגִי עַמְמֵיָא יְסופון וישַלְטְלוּן תַי־יְהוָהוּבְרָוּרְצוּרָי וְיִרוּם אֱלוֹתֵי יֹיכֹיֵלֶי כֹּ סִבְּיַרְנְתְהוּן: קיים הואייוכריך ישִׁעִי: הָאֵל הַנּוֹתָן נָקְמָות לִיוַיִּרבֵר ד׳ בֹּי תַקּוֹפָא רִמוֹקְדָמוֹהִימְתְיהַבּלִיתְקוֹף עַמָּים תַּחָתִי: מְפַּלְטִׁי מֵאֹיִבִי אַף מְן־ ופורקוומרומם אַלָהַא תְקוּףפוּרַקְנִי: ָּקְפַיתְּרְוֹמְמֵנִי מֵאִישׁ חָבָּם תַּצִילֵנִי: אֶלְהָא דַּעֲבַר פּוּרְעַנותָא לִיוֹמְתַבַּר על־בַּן יאוֹרָהָ בַגוֹים יְהוֹנְתוּלְשָׁמַךְ י׳ עָסָמַיָּא דָקְיִימִין לְאַבאָשָׁא לִיתְחוּתָי: אַוּמֵרָה: מַנְרְּלֹיִשׁוּעוֹת בַּלְבוּוְעַשֶּׁה לְיְחִינִי מְשִּיוֹבִי מִבְּעַלֵי דַבְבִי לְחוֹר עַר קַפֶּר י לִמְשִׁיחוּ לְרָוֶר וֹלְזַרְעוֹ עַר־ דַקַיִיִּסִין לִאַבְאָשָׁאלִי חָגבּרְינניסְן גּוֹג לַמְנַצֵּחֵ מִיּמִי וְישִׁ מִימִי וְבַשִּׁיוְרַיִירת עֲמָמִין חֲמופִין וְיעמִיה לְדַוֹרָ: הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כַּבְּוֹד־אֵל תשובינני: כְשוּל הִיכִנָא אורָה וְּמַעֲשֵׁת יָדִיו מַגִּיד הָרָקִיעַ: וֹוֹם בַיִּי שִּ בְּרָכִּרְבִּינֵיעַמְכִיִיא יֵיוַלִשׁבּרְאַזְמֵיר לְיוֹם יַבְיַע אֶמֶר וְלַיְּלָה לְלַיִּלְהֹיְחַנֶּה־ישני ייינתושְבַּחְתָא: מְכְגֵי לְמִעבר פּוּרַקוֹ עם פַלְבֵּיה וָעָבִיד פִיבוּ למְשׁיחִיה דעת לָרָוִרוּלְזַרַעֵיה עַר עַלְמָא:לְשַבְּחָא תּוּשְבַּחְתָא לְרָוֹר דְּמִסְתַּכְּלִין בִּשְׁמֵיָא מִשׁחַעִין יָקָרָא דַיִינְעוֹכְדֵי יְרוֹי מַחַנִין דּמְרִיקָן בַּאֲנֵירָא: יוֹפָא לְיוֹכָא מוֹכִיף וּמְרַעִי מֵימִרָּא וַלֵילָיָא לְלֵילָיָא פָּתִיתוּמְחַוֵּי מנדעא

הניתן ד׳ מיל בקריאה וסי׳ הנותן ביוני׳ לאין . בים דרך י האל הנותן נקמות לי בתהלות . הנותן תשועה למלכי 'אי"ת דמס"רי הנות"ן נקמ"ות לי דמלכי מ"ל ואיניו כי נמ"צא ככ"ל הספ"רים מדוי קים חס"ר ולא נמס"ר על"יו ד' מ"ל ג"ם אש"כחנא דאי"ת דמסר"י הה"וא דאורי"תא הנ"ותן אמ"רי שפ"ר מ"ל ומני"ן לי"ה עם הר'מ"ל ומסרי ח'מ"ל אמ"נם קה"נא בי"ה טוב"א ולא אשכ"חנא בשו"ם ספ"ר מונ"ה שיהיה מ"ל אמ"נם בק"צת ת"קון ס"ת אשכ "חנא דהו'מ"ל וא"נן לא בקיא"ינוןיומ"א דין ב"מלא וחס לאכ"רועי כמאן:

של מתכונת חמת וזה הוה כביד השם ואמר אל להודיע כחו: ומגיד הרקיע: שהוא האויר כמו שפירשתי בפרשת בראשית דברים מתחדשים בכל יום על כן כתוב ומעשה ידיו כי עם השמים כתב כבוד אל וזה אמת כי יקבל האויר כח המשרתיםוהלבא הגדול; יום יש בחיים גמורות מחכמת החשבון כי מערכת השבעה משחנה בכל חלקיה ולעולם לא חמנא

מתכונת מערכת דותה לאחרת אילו היה העולם עותד אלפי אלפים רבבות שנים גם זה מפורש בספר יצירה ובעבור זה מה יתחדש ביום הזה יודיענו ליום הבח זה לזה ודור אל דור כי בכל יום יש דבר חדש ואין טענה מדברי שלמה אין כל חדוש כי על הכלל ידבר: יביעי שלא יפסוק כמו מבוע או כמו יגיד הנה יביעין בפיהם כמו אחוך שמע לי וטעם יום ולילה הזמן עומד:

לשמע וגו' ובני נכר יכחשולי ויחמרו כי לח הרעו לי מעולם יחי ה' יר'חי ה' המהוה ההויו' כלם וברוך צורי ומשגיח עלי והוא חותרי בקרית שמע ה' חלבינו וירם חלהי ישעי והוא אומרו ה' אחד והוא ית' הכותן נקמו' לי והוא מפלטי מאויבי ואף מן קמי תרוממכי לעתיד על כן אודך ה' או ולשתך אותרה . מבדיל ישועות מלכו יר' הוא ית' מבדול ישועות מלכו כמוכי היום באופן שימשך זה לדוד ולורעו עד עולם יוכפי מה שביארתי עד הנה יבואר ג"כ ענין החלופים שיש ממה שכחוב פה למה שכחוב בספר שמואל כאשר יראה המדקדק בענין · ובשם מהר"יט מצחתי כתו במזמור זה וז"ל שמי לפי שהו 'עבד חע"פ שהוא עבד מלך בוף בוף בוף עבד ואינו שמח לכן אמר דוד כי הע"פ שהוא עבד והוא דרך פחיתות עכ"ו בהיותו עבד ה' הוא מכלת והוא כאומר אני עבדך בן אמתך שיר' חשוב אני וזהו פתחת למוסרי . או יר' אני עבדך אתר שפתחת למוסרי ולכן אמר ביום הליל ה' וכו' שר"ל כי אחר שהיה מלך ובן חורין אז במכר לעבד ה' . מהולל אקרא ה' ובזה לבד אני כולח לאויבי ואיכי לריך לרוב השתדלות אך כאשר המלחמה היא בכי לבין עלמי שוהו מות או אפפוכי משברי מות וגם נחלי בליעל והוא הילר הרע יבעתוכי כי כשחבלים אול סבבוכי או קדמוני מוקשי מות ר"ל כוקשתי במעשי הרעים וה"א בצר לי אקרא

ה' ור"ל לצרה שהיא בשבילי אז אקרא ה' בקול גדול ואל אלהי אשוע י ותגעש ותרעש הארץירי סכת הרעש הוא כי חרה לו גם אם עלה עשן שהוא בזמן הרעש השר יעלר עשן ורוח בנקני הלרץ ג"כ הוא בסבת אפור יגמלניה' כלדקי ככור ידי ישיב ליכי שמרתי דרכיה' ר"ל כמו ששמרתי דרכי ה' נותן לי השכר אבל העונש נותן לי כאילו לא רשעתי לה' רק לאיש כמוני והוא הומר ולא רשפתי מחלהי וכל זה הוח לי עם היות כי וחהי תמים עמו ר"ל בסבהו וכמיו כן עמו וחבתמרה מעוני כי הוא סבת התמימו'ר"ל עשותו המצות וכמו כן הוא סבת היותי מבחתר מעוני ולכן מלת עמו היה בהמלע עכ"ד : ובספ' ה' מלחתי כתוב וו"ל וירעם בסמים ה' הנה זה הוח ע"ד מה שנאמר ופקדתי על לבא המרום במרום וכו' י כי אתה עם עני חושיע ובזה ועינים רמות שיראו את זה תשפיל ע"כ:

ים למנצח וגו' השמים מספרים וגו' הר"ש האיקרטי ז"ל כתב וז"ל ויהיה מלת הרקיע שם לגלבל הט' החלק המקיף וסוגר הת הכל לתוכו אשר סובב גלגלו' בלילה ניום יום ליום וגו' בהיות היום והלילה המתהוים מן גלגול הגלגל בכ"ד שעות מהם מתפרם׳ ומחודע כבוד האל ית'להיות גוף א' כ"כ גדול מאד מסבב במהירו'גדול כזה עד שהמהלך אשר יעופף נשר ה'על דרך משל בעשר שנים ילך הותו הגלגל בעשירית שעה י וחמר הותר ביום ודעת בלילה כי היום הוא סבת אימר בכבוד ה' לאנשים כי הם הקובלי' ביום ומספרים זה לוה את כבודו ית' אבל בלילה נתן להם דעת ולא אומר כי אינם מקובלים לספר כבודוי בם אפשר להיות פעל יביע נשוח על היום והטעם שכל יום יביע ליום שעבר חומר הרקיע בו ולח יכזיב חת אומר היום העובר או יר' ההכדל בין יום ליום באורכם ובקשורם יודיע מעשה ה' הגדול

אכן יחייא

אל יום לערב חמה שוקעת וזורחת לבקר ומתוך כך יביעו הבריות אמרי שבח על ידי

הימים והלילות שמורים את הבריות לקלם ולהודות מנחם פתר יביע לשון מעין

כובע: ימוה: לשון הגדה:

שרוצה לוחר כי עם אבשלום נפוצו אחרי שנגפו לפני עבדי דוד באופן שמפחד כי מחוץ תשכל חרב ברחו ליער " והחיות רעות אכלום " באופן כי מחדרים אשר היו מסגרותיהם להשגב מפני אויב שמה חלאו אימת החיות רעות ויחרגו ויפחדו ממסגרותיהם ההם שביערים הנה נמלטתי מארבעתם לסבה שאומר חי וגו' רולה לומר כי הנה נמלטתי מיד שאול ומלכתי תחתיו להיות ה' חי וכלחי והעשר והכבוד מלפכיו והוא ידע את הנאה לו לעלור בעמו ? והכה כמלטתי מיד גלית ועם לא ידעתי יעבדכי ? להיות כי צורי אשר הצילכי מידו הוא ברוך וחקור ההשפטות והוא השפיע עלי כח וגבורה כדי להשפילו י האומות ובני ככר יכחשו לי להיות כי צורי ואלהי ירום הוא רם ' ובהיותו בחירו צריך שירוממני על כל הזולות כי טבע האדון ראוי שימצא בעבדו הנאמן י והנה הצילני מיד אבשלום להיותו אלהי ישועתי ובו בטחתי תחיד ולכן לא בושתי . האל המותן וגו' בא לבאר טוד הצלתו מהארכעתם בכנגד שאול אמר האל הכותן נקמות לי וכאשר אחר אליו פה אל פה בצאתו מן המערה ישפוע ה' ביני וביניך ונקמני ממד. וכנגד גולית אחר וידכר עחים תחתי והם סרכי פלשתים עם עמיהם . וכנגד שאר האויבים מהאומות אחר מפלטי מאויבי בכנגד אבשלום וסיעתו אמר אף מן קמי תרוממני והם היעתו מאיש חמם והוא בכו תצילני על כן וגו' רוצה לוחד על כן אודה אותך בגוים ה' בספרי כל נפלאותיך . בשירים וקול רנה . להיותך מגדיל ישוטות מלכו הטצמיי כמוני והשפלת שאול המלך המקריי ובלתי קיים ' ולהיותך עושה חסד למשיחו בכלחון גולית כי אחרי שנמשך דוב במסתרים על ידי שמואל ותצלח רוח ה' אליו מהיום ההוא והלאה ובכח המשיחה ההיא נצח לגלית י מגדיל ישוטות לדוד בששעבד אויביו תחתיו ולשמט אזן משם דוד ישמעו לו כי ויהי דוד בכל ברכיו משכיל וה' עמו י וכן להיותך עושה חסד עם לזרעו עד עולם י אשר היה זרטו הכלתי ראוי לחלוך נעשה חסד עם זרעו המיוחם והוא שלחה ידידיה וכל

יח למנצח מומור לדוד וגומר המומור הלו טשאו דוד לתפילה לאל על מחילת משאיו ובפרט הפשע רב מבת שבעי והקדים אליה השבת אליו כמנהג במתפלל

באשר תקמו חכמכון"ל השלש ראשונות מהתפלה שהם לשבח האל י שיוקדמו לאחלעיות שהם השמים משפרים וגו' להיות כי עובדי הע"ז כחשו בח' והיו חושבים כי אין אלוה למעלה מן השמים באלהיהם אתם השמש להיות השפעתו גדולה על העולם השפל זהיו קוראים אותו בל לשון כליה ווקנה לחשכם היות הוא הוקן ועתיק יותין . לכן המשולר במזמור הלו ביאר כי השמש והשמים שהם אהלו אינם האלוה - אבל הם מספרים לבודו ואלוה העולם הוא ה' אלהי ישראל אשר כתן להם תורה ועדות ופיקודים ומלות ויראתו ומשפטיו

להטיב להם י ויען כי לפי הכראה מהעולם האלהי ועולם המלאכיי לא כוכל להשיג דבר להיותם פשוטים והפכיים לגשמיותנו לפן באר כי מהשגתכו בעולם הגלגליי בוכל להשיג דבר קט בעולם האלהי ומהשבתכו בעולם השפל כוכל להשיג דבר מה בעולם המלאכיי וזהו אומרו השמים והוא ידיעתכו והשגתכו כהם יספר לכו כבוד אל בעולמו וידיעתכו ברחיע והוא יסוד האויר והתצרנים אליו מעולם השפל יגיד אליכו דבר מה במעשה ידיו והם המלאכים אשר לחשיבותם ולהתדמותם אליו בפשיטות יתיחסו אליו יום ליום וגו' ביאור כי האוחר אשר יגיד איביע הרקיע הוא מיום ליום בהתמדת החקירה על העריכים הטבעיים אשר יוכל לו בחכמת מטשה בראשית · מהדעת אשר יחוו ויספרו השמים הוא מלילה ללילה בהתמדת העיון בחכמת הגלגלים` וסדוריהם יוחם הדעת לשמים לחשיבותם ויהם גם להם הלילה להיותה עת העיון בענינים קשי ההשגה :

וְלֵירת מִילֵי דְשַׁגוּשָׁ אַ דְלָא מִשְׁתְּמַע דִייָ יכּחִי נִשְׁמֶע קוֹלָם: בְּכָל־הָאָרֶץ וֹיָצָאָ בְוָנִם ה מפניו מפני חמיחוסו שחמיולבני

נַסְעָר מִנוּמָרוּ:

נֵאֵמֶנָה מַּחָכֵימַרת פֶּחִי:

בכל הארץ יצא קום . קו השתים שהם נמחמים על פני כל הארץ ומחמת כן בקצה

חבל חליהם שהכל מדברים בנפלחות שהם רואים: לשמש שם י הב'ה: אהל בהם־

בשמים מכהן שהשמש נחון בחוך חיקו תנחומה: והוה כחתן יולה מחופתו . בכל

בקר וזהו שאמר השמים מספרים כבוד אל: ותקופתו על קלוחם הקפת סבובו

תוברת יהורה

פיקודיא

יי' נאמנה • נאמנת היא להעיד בלוחדיה : משיבת נפש : משיבתו מדרכי מיתה

אַין־אָמֶר וְאֵין דְבַרִים כָּלִי

וּבְקֹצֵה תֲבֵל מִבֵּיתֵםלְשֵׁמֵשׁשַׁם אָהֵל

בּנְבּוֹרְנֻרוֹץ אַרַח: סִקְצָח הַשָּׁמֵיםי

הַמִימָרה מְשִׁיבַרה נַפָּשׁעַרוּת יְהוָה

לדרכי חיים:

מקלה אל קלה: ואין נסתר

מחחחוי חלמלח ניתן ברקיע

התחתון לה היה אדם נסתר

ברקיע השני כדאמריכן שבעה

רקיעים הם וילון רקיע שחקים

זבול מכון מעון ערבות ומינה

אור ד"א ואין כסת' מחמתו ליום

הדין וליהפ חותם היום הבת

מבל חורת יי׳ תמימ היה משיכת

נפש לדרכי חיים ומגינה הית

על לומדיה מאותו להט כמו

שנחמר וזרחה לכם ירחי שתי

שמש לדקה ומרפא ונו': עדות

אין מופר' נס שאתרתי שכם מסזרים פנה ספורם פוח כלי ספור נפח חכל בפתים כי חמנם : ככל פטרלינו לים ניטון טונ בכניהם: פליסם שידנדו ספתכוננים כם: מסל בהם . בחתנעם מחשתו מחותו פחנית כנוגל שפוך נו בלינס לרון מורם בשחנית גלגל הדרועי כי פופן שהלך כו השבש בפלק הדרותי כוח פחת פן הופן חשר ילך כחני הגלגל הנפיני פפני שפוח כנלגל נישחו יוכח פרכו: וחין נסתר פחתתו. כחופןשיוים כנד פה לרכים: תורת ה' קתיתה חתום תורת ס' פיחשלפה כתועלת בלי שום סוק: משיכת נפש" משיכח את, הנפש השכלית חל פח הי' חשר נתנה: עדות ם׳ שמעיד נתחלת התורם של פרום העולם: נאמנה י קיימת וחפתית ועסוס: מחכימת פתי ושתי חלה בתופתו' שכליים אפר כם :

כנחת ערב

פקודי

תורת ה' תמימה ונו'ח"מ ירחתה' ע ורהכי חישים לו חורה וחין כו ירחת פמים דומה כשי שמפרו לו מפתחות פנימים ולם חגונייוע"כ חחרי שםיפר כל מעלות התירה חמי ירחת ה' מהורה כי חם חין ירחה חין כולם י משפעי ה' חמת ובו' ציי שיחדוד השם לחדם כחדחו עייכ הכל מודים שמשפע חמת עשה נו"ם משפעי ה' חמת ע"י בדקו יחדיו סהשונש מתיחם עם החטח ויחדיו יהיו יהיו לרנון חמרי פי פגו' או"ל שהחטח חשכב קבלת התפלה ועיב חמר ביחות מייכין עד ונקיתי מסשע רב חו יהיו לרנון מחרי פי פלח יהי׳ הפרוג בחתותי ונפ"ם השמים מספרים ככוד חל חמר דוד כל החרץ וכל חשר יש כק חין יכילין לוחר שוחו של הקב"ה יחי יוכל לחור השתים מספרי' כבוד חל י וחימתי הכל מקלסין חור כשירום קרנם של ישיחל שנ' הללו חחה' מן החרץ וחימתי וירם קרן לעחו י יהיו לרנון חחריםי יכחכו, לדורות ויוחקו לדורות צורי כים וגוחלי בשמלק לירי כמיה וגוחלי כהר פיני לורי בעה"ו

אנוחלי למה"ב :

אין . הוכיר כי אין לשמים פה כבון בן אדם וטעם אומר הם הדבורים שיש להם טעם שלם כאומר ראובן חי וזה לא יהיה רק מחבור דברים והדבור הוא ראובן והקול ישמים חות די"ם רחובן והנה הזכיר כי במרחה העין של גוף ומרחה עין הנשמה הסנימים החכמה ירחה חמתם ספור שמים ומה שיניד הרקיע: בכלי קוום כמו

מנדעא:

קולקו והוח החכתב וח"ם קוום שב אל השמי והטעם כי מכתב' יקרא בכל מקו' ויפיכו מה עעמו כל המשכילי בכל מקומו ההרץ: ובקלה תכלי היא הארץ המיושב' מליהם ישמיעו והכה ספור והקוו הוא הספר והם שהוכיר בעל ספר ילירה בספר וספר וסיפור כי אלה שלשתם עיקרי כל החכמות וטעם להזכיר השמש כי הוא גדול מכל גוף והתניעו' העליונות כולם קשורות בו והוא מוליד הזמן השוה והשונה והיום והלילה והמחכות והנמחים וכל החיים תלויים כשמש וככה אמר שלמ' תחת השמש ואהל נוה כמו אים לאהליו כי השמש קבוע בגלגל ברחיום גמורות מחכמת מלחכת השמים וי"ח כדמות חור וכמוהו לא יאהיל ולפי דעתי

תורת חסר

שהל"ף יאהיל כוסף כא"לף והאוניתו נהרות והוא מגורת לא יהלו אורם וטעם בהם בשמים והוא נסתר מעיני יושבי הארן כנגד מרחק המדינו מקלה מזרח והמשילו

לחתן בעבור שכל רוחיו שמחים בו וטעם כגיבור בעבור שירוץ גלגלו בו ולח ייעף ולח ייגע: מקלה : הזכיר תכועותיו כפי תולדתו בחתו שהיח הפך התכועה הגדולה ומלת תקופה כמו כי הקיפו ימי המשתה הקיפוני וטעם וחין נסתר כי חתח השתש בעולם כדמות חום הלב בגוף האדם מראיות חכמת התולדת והנה הוא חיי כל הגופות: חורת י אמר רב סעדיה הגאון כי תחסר מלת יאמר כי השמש יאמר תורת השם תחימה ולפי דעתי שהזכיר עד כה איך יוכל המשכיל למצוא עדות על האלהות ולהכיר מעשיו ואמר דוד גם יש עד אחר נכבד ממכו ויותר נאמן והיא תורת השם ועדותיו ופיקודיו ומלות יו ויראתו ומשפטיו ופירוש תורה שתירה הדרך הישרה בסימנים נזכרים כמו תורת הלרעת והנזיר והזכיר משיב' נפש כי התורה תסיר הספק מן הנפש וטעם לאמר תמימה כנגד השמש בעבור היות השמש תמימה באורה ואיננה כמו הלבנה וטעם משיב נפש כשמש כי מעח היות השמש בחלי הגלגל העולה תשיב נפש רבי מהחולי הפך מה שיקרה בהיותו בחלי גלגל היורד והרופאים ידעו זה ועדות הדברים העחיקום מפי התעידים שראו בעיניהם ובעבור שלא יוכל אדם לדעתם מדרך הראיות אמר מחבימת פתי ואמר שנאמנים הם ואינם כזב אף על פי שאינם יודעים אותם חכמי לב ואמר על התורה תמימה כי אין לריך לעדות עד אחר עמה:

יָת מֵימָר דְתוּרְעַמְתָּא י׳ יי^{נפי} דָּעַת:

עינינראו ובסייפי תבר מיליהון מיליהון ברים: והוא בחתן יצא מחפתוישיש

וְהוּא בְצַפָּרָא בְּטִיפְקִיה יפוֹק היך י י בְּוּצָאוֹ וּתְקוֹפָּתוֹ עַל־בְּקצוֹתָם וְאִין

אוֹרַיְתָאדַיִי שְּלִיפְתָא מְתִיבָא נְפָש סַהַרוּתָא דִיְיָ מְהֵימְנָא מְחַבְּכָּא שִׁיכְרָאֹ

ישיש ה' בקריאה וסימ' נמסר בסרר כי תבא ובישעיה סימן ס"ב:

בכולָאאַרְעָאנְפַּקמתַח

לשםשא שַנִי סְשַרְנִי זִיהָרָא בָּהוֹן : '

הַיְרָגָבָרָא לִסְרְהַשׁ בְּאוֹרְחָא: מִסְיָפֵי

חַחַנָא דָנָפִיק סְגְּנונֵיה וּבִשִּיהַרָא יֶחְבִי

שפייא בַפְּקנִיה וְתוּקפִיה עַר

ם מריהון ובית דמשמר מן דיתחיה:

תהילת ה'

אכן יחייא

אין אומר וגו' בא לפרש שאין לטעות באשר אמר שהם מספרים ומגידים כבוד אל שיובן כר ידברו בפה כמוכו אנחנו הגשמיים שאינו ככה כי אין להם אומר והוא חול ההברה דברים והוא חיתוך האותיות ואף שהיה אפשר שישוער ככה בהם יהיה כמכע איכו שמיעתם לרוחק הכמרן אשר בין עולחכו ועולמס י וזהו אומרו בלי כשמע קולם . בכל הארץ וגו' בא לפרש כי כאשר יובן באומר ודברים אשר אמד הוא הניור בהבנת מעשיהם ואך בכל הארץ יצא קום ר"ל קו השפעתם ובקצה תכל מיליהם " רוצה לוחר מעשיהם וצריניהם אשר מהם וכל ההשפעה הואת היא נמשכת לשמש " יתרבו המילין בפיות בכי האדם בעבור השמש אשר שם אחלו כחם כי הוא המשפיע הגדול בעולם השפל בזהרו אשר חהיר כל יושבי תכל יושים להשפיע על הכל כאשר ישים הגבור המוכן לרוץ אורת כגד אויביו שישפיע על כל עבדיו ויתן להם מאשר לו " והשפעתו יגיע על כל אישי הכבראים - כי אהלו הוא במקיף ומקלהו מוצאו ויקיף על קצותיו מזה ומוה . באופן שאין כסתר מחמתו . וחומו מכל יושבי תכל המרכז מהמקיף אשר סבתו כלו . כי באמצעות החום ההוא יתילדו כל הכבראים כי האדם יולידוהו האדם והשמש י וכן זולתו משיכני ארץ מורת ה' ונו' רוצה לוחר אבל עם כל זה אינמ הוא האלהים אשראליו ראוי לעבוד לחטן ישיב וימק הנפש בעולם הנלחיי כי אם היו באחלעות תורתו הוא חורה דרך ען החיים והיא משיבת הכפש בעולם הבא . ואומרו תמימה כ"ל שלימה כי הפוך והפוך בה דכולה בה . עדות ה' וגומר בא לבאר תמימותה בכל חלקיה . ואמר כי עדות ה' והם החלות מטעמם כגלה כשבת על חידום העולם וחלות ופסח על יציאת חלרים . שהם עדות לישראל לסודות למם ה' ולהחמין בו כי כאשר הוציאנו מחצרים בשנותו השבע מהעולם כן בראו יש מאין והוא המעמידו ומשגים עליו תמיד הוא עדות כאמן ואמיתי ומחכימת הפתי מחאמין לכל דבר ואולי יפותה ויוכלו לו המדברים על ה' תועה מה לולי עשותו העדות האו מיום ליום המחקקים בנפשו האמונה ההיא י

והכורה: אין הומר וחין דברים בלי נשמע קולם כי מפני שאמר שהרקיע יביע הומר יום ליום בא להודיע ולומר האומר שאמרתי אינו אומר ואינו דברים אשר אין הולם נשמעת למרחוק ועד הפסי הרן העעם לא כמאמר ודברים היוצאים מפי מדבר כי האומר ההוה לא ישמע בכל הארץ אחר שהפה אשר האומר יצא ממנו מוגפול במקום אחדי אמנם בכל הארץ יצא קום וכו' ומאמר לשמש שם אהל בהם הוא לראיה למה שאמר בכל הארץ יצא קום ולכן היו בפסוק א' והעעם כי השמש הוא המודיע לכל העולם תכועת הגוף הגדול הזה בכ"ד שעות ובו מחודע גודל כח המניעו י ועעם יצח הום הדרכתם את הדעת האנושית לכבוד האל ואת' לשמש שם אהל בהם כי הוא חקוע בגלגל והגלגל הוא הסובב עכ"ד: תורת ה' תמימה וגומר מלאחי כחוב ר"ל משיבה לכפש המימה ע"כ והחסיד זקני ע"ה כהב חורת ה' וגמר הכונה שישינו ההכלי' כי להשיג כל מעלה לריך ד' דברים א' שהמעלה תהיה שלמה ב' שיהיה בעל נפש יקרה ג' שיהיה איש נאחן ד' שיהיה חכם לעשות דבר יום ביותו לפי הענין העלמי לכל דבר לחלה הד' רתו הפסוק והכוגה שישיג עם אלה הד' החכלית וכן כאמר בספר קהלת גם כל האדם אשר נתן לו האלי"ם עושר **וגו'** עד ולא ישליטנו לאכול ממנו וא"כ איך אמר שלא חסר לנפשו מכל אשר יחאוה ועוד כי אמ'למעל' כי הש"י נתן לחדם עושר והיח מתת חלי"ם ולוה חמר שהיח חולי רע ודקדוקים חחרים יש חבל הכונה לפי מה שפירם הרב ז"ל שמדבר בשני בני אדם א'מסיד וא'רשע ואמר כי כאשר נתן האי"ם לחסיד כדי להשיג שלמותו שושר וככסים והשליטוה לאכול ממכו ולשאת את חלקו בע"הב כי הוא חלקו האמחי הנה זה באמח מחת אלי"ם היא כי אין כל אדם זוכה לזה כי אם החסידים וכר עיין במשנת בן זותה כפי' מסכת הכית כנבד הכ' התר שתי שהכד תמוכו שמוה נמשך העלבון התר פקודי ה' ישרים משמחי לב כי להזייתם אין לריך גדולות וכו' מאירת עינים הפך המאבד ממצנו כי עינו לר' על חברו וחמד יעקב אע"ה למה תחרחו למה תרחו עלמיכ' שבעים כי יתשך היוק מעין א' לעין של אדם אחר אבל זו מאירת עינים ואמר על הג' ר"ל הנשאר לקללה ולחרפה יראת ה' טהורה וכו' עכ"ר - ומהה"ר ששון מר חיים מלאתי כחוב וז"ל י"ל אם התורה נותנת שלמות בכללה או בפרטה זהר"י אלבו ז"ל בספר העקרים כתב בענין זה הרב רב על ענין מחלוקת רבי יוחנן ור"ל בפסוק ופערה פיה לבלי חק וכו' ובמחילה מכבודו ים קושיות רבות על דבריו חלה והנ"ל בזה כי היה ראוי שיאחר ופערה פיה לבלי חלוה ולחה נקט חק אלא שזה יובן עם חה שכתוב שסשם לו חק ומשפט ושם נסהו שר"ל ושם נסהו להק כי כאשר יומתקו מי המרה בעץ העדיפלא מה שאין השכל האגושי מחייב כן קיום החקים אע"פ שאין השכל מחייב אותם וכאומר כיעל פי הדברים האלה

משפטיד טובים יר' כי האפיקורום אומר ליכי משפטיך טובים ולא חקיך באופן כי גדלה מאד מעלת החקים ולזה סבר רים לקים כי המולול בהם הוא לפיםים טינא בלבו עליהם ומה שקיים מהסהים של ששכלותייב אותם מה שלין כן באותו החוק אשר שיירו ולכן לא ששאו ורבי יותנן אתר ח"ו כי אחר שקיים מה שאין שכל האנוש החיל למו באות החוק אשר שיירו ולכן לא ששאו ורבי יותנן אתר ח"ו כי אחר שקיים מה שאין שכל האנושי מתייב איך לכו לומר דבר זה וכו' וכולהו מודו כי החור שליים באחר מהנושר האותם מה שאין שכל האנושר האות באחר האותר ה לקיים כל המצות עד שיאמר קיים זה מה שכתוב בוה יו כמשים מזו וח כ במכוה חישיב החדם חל הבריחות היים זה הבריחות כדי לשומרו והם ההחרה אל הבריחות אחרים כל המצות עד שיאמר קיים זה מה שכתוב בוה יו עוד יש בוה סוד אחר והוא כי קיום המצות הוא ע"ד מה שיש ברפואה ב' מיכים אם הבריחות במוחד אחרים בוה סוד אחר והוא כי קיום המצות הוא ע"ד מה שיש ברפואה באור בחות במוחד אחרים בוה מוו אחרים בוה מוו לי מים במצות הוא ע"ד מה שיש ברפואה באור בחות במוחד אחרים בוה מוד אחר והוא כי קיום המצות הוא ע"ד מה שיש ברפואה באור בחות במוחד אחרים בוה מוו לי היום המצות הוא ביום בה מוו ליום במצות הוא ביום בה מווים בה מווים בה מווים בה מווים בה מצות הוא ביום בה מווים במצות הוא מצות הוא מוויד מווים במצות הוא מצות במצות הוא מצות המצות הוא מצות הו כדי לחקן את אפר עותו באופן כי במלוה א' יופג השלמות והוא אומר לבבתני באחת מעיניך וכו' והוא מובן מעלמו והוא אללי ענין מש"ה כל המלוה וגומר ולא אמר כל המלוח הבא אומר כב בא לומר כי בא' מן המצות יושג השלמות ובפרט כי יש מצוה חת כוללת כל המחת וכמו שחרו לבח חבקוק והעמידן על ה'שכחתר וצדיק בחמוכתו יחיה והנה בידיעת חיזו מצוה תהיה כוללת כל מצות החורה כחלקו רו"ל כי בן זומה חתר שהיא ההבת החבר שכאתר ואהבת לרעך כמוך כי זה כולל לחלק גדול מהמצות ואחרים סוברים שמע ישראל וגומר הוא חלק גדול מהמצות ואחרים סוברים הת הכבש חחד תעשה בבקר ונותר ור"ל מלות החקים שהם כולנים נדולים וחתרים סוברים התשובה כי התשובה והקרבן דרך ח' להם וחחרי הודיע חלי"ם חותי הת כל זהת נתלינו לתדין כי הפילו במלוה א' מלא תעשה שיעבור האדם ודחי שהוא צריך עוכש וכו' אבל אם קיים מלוה א' השיג כל השלמות האפשרי ובלבד שיעשוק בתורה והוא אומר ות"ת כנגד כולן כיאם יעשוק האדם בכל דינא כל ה'וא' מהסויפים בלבו שאם תבאכה לידי שיקיימם דילו והין לו שום ברעון חלילה וחם על מה שלה מוחן בפעל ומרע"ההיה מסופק בזה הדרוש עד שאמר לו הק"בה רב לך ויר' הרבה שכר יש לך וה"ת הרי לה קייתחי המצות הנהיגות בחרץ עלה רחם הפסבה וכו' ורחה בעיניך וכו' ור' בעין שכלך ובדעת הכבוחה כי לח תשבור יר' חין חתה צריך לקיימם החר שעשית הוחם בשכלך כי הוה הפעל השלם וכו׳ עכ"ד : ואילי זהו אומרו חורח ה' תמימה משיבת נפש והוא מובן מעצמו : וממה"ר שלמה אלקבין הלוי ע"ה מצאחי כתוב הנה יש צ'מיני שכר או פכר ניתן שאינו נמשך מהדבר ממילא הלא כצרי שיכחן כאילו חאמר אדם המזהיר ומצוה לעבדו לך למקום פלו' ואתן לך מכה כי המנה אימ דבק בהליכה כי אפשר שילך ולא ישיג המנה אם לא יחנו לו ויש לפעמים שהוא הודעה כאילו חאמר תאכל הרכה וחשבע כי הפבע נמשך מהאכילה ואין לריך נוחן לפיכך הודיעך כי שכר התורה איכו רק מהדבר שלריך שינתן כי הוא בעלמו נמשך ובא ואין לריך נוחן לפיכך הודיעך כי שכר התורה איכו רק מהדבר שלריך שינתן כי הוא בעלמו נמשך ובא ואין לריך נוחן בלל כמו ובאו עליך כל הברכות האלם וררפוך והשיגוך הם בעלמם כי התורה הוא החיים ובו עלמו מבלי שישוער כותן השכר הוא דבק ממילא בו בעלמו והוא החיים ובו תאריכו ימים ואפשר שלו"א הוא בלשון וכר שאינו מושפע והוא בעלמו ממשפיע ומשו"ל אם רק הוא מכם מהחיים כי הוא בעלמו ואם לפעמי יקרה שלא יושג החבלית יודע לכם כי אינותלד התורה כי לא דבר רק הוא מהשכר ואם רק הוא דעו לכם שמכם הוא ואחה הסבה מו שום דופי יש בעבודה או שום תכלית בלתי רלוי או עומת קדמי שלריך תרוק ווה יותר שוב לכן והכל גלוי לפניו ית' ואפשר עוד לומר כי הוא סייכם האמתיים ותאריכו ימים הוא אורך ימים בע"הו על בחדמה אינ איפכה כמ"שול א"כ כי הוא חייכם כמשמעו ותאריכו ימים הייכו שיתמידו זמורב על האדמה ולא יגלו ממכה י ואי לאו דמכתפיכא מחבריא ה"א דהא דקאמר ובדבר הוה תאריכו ימים ב"ק לא דבר רק הוא מכם ואין צריך לומר בעניני התורה והמצוה שהוא חייכם אלא אפילו בדבר הוה שתשבחו את התורה ותאמרו כי לא דבר רק הוא הנה בזה לבד תאריכו ימים ובודאי שהמשבח הת בתורה והחלהיב אוחה בעיני השומעים מלבד מה שמכבד התורה מזכה את הרבים ואם הוא פלפול בלשון הכחוב הענין הוא אמת . ומה שפתחבלשון רבים וסיים בלשון יחיד ה"ק שימו לבבכם לכל החיים יותר מכלו חותו שכרחה רק לא דבר דק הוח מכם זהו לפי'המפרשים ולפי פירושוה"ק שימו לבבכם כי חפילו שום חחד מהם לח דבר דק הוח כפי מה שפירשתי ומה שחמר לכל הדברים הפשר הדבר של השירה ולשון אשר תלוום בדברים ששייך בהם לווי א"כ שידעו אותם הדברום שבשירה על פה כמו שאמר כתבו לכם את השירה ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם עכ"ד: והנה יכולני ירמוז כינו של החור בי לא דבר רק הוא מכם ר"ל כי אפילואם יקייתו כל התורה כולה חון מדבר אי שיאמרו כי לא הוא מן התורה הנה הם יורדים לגיהנם רק שלריך שישיתו לבבם לכל הדברים כלם ובאומר פומר כי ביות מו בדבר א' לבד שיקיימו כהלכתו ינחלו ג"ע והוא הענין שהזכרתי במחלקותם של רבי יופגן ור"ל בפסוק ופערה היה לכלי חק · ורו"ל אחרו מקומי ועד שכבי קומי כי מאחר שאנו

להם כסדרן וילון חיכו משמש כלום רקיע יש כו חמה ולכנה כוכבים ומולות כו': תורת יו' ב' תד חם תמימה . גם היה מחיר' כשמש נכנן מנצה

1372 כמו שלחמר בסיף הענין מחיר׳ עיכים ואומר כי נר מלוה ותורה

פקודי י

פקודי ה' תשתחי לכ

חמום בשתירתם יושג תכלי

רבשום חיי פולם: שניחות

מי יכין " כנה התונעים חת

בחום המתכונן בתורה מן

כטעות ישנית קולר יריעתכו לשוכה הדרים שלישית

כרשע ב הפניקים ופונעים

מלהתבוכן: חל ימשלו אלה הג דברים: או

ליתם 'נפין: ונקתי

השלמות כם רחשינה

מגורת פקדון והמה הנמלאות בכח הנשמה בכל אדם בהיותו בר מצוה בשיתכוכן כחדם חל הפכם והשם הפקידם בלב והזכיר ישרים עמהם כי כל המשכילים מחכימים עליה' בדרך ברס: מנות פ' הישר שהיי שם מכשול והמר משמחי לב כי בעבורם יגיע החכם למעלח שמחת עולם הלמוד כחתרו ודברת נכ כשנתן בניקן ונו . ברם י וכנגד השמש הזכיר ישרים בעבור כי מהלך השמש על סרני גלבל המזלות והוח זכה פכל טפו שינים שיני השכל המתכיון הדרך הישר ועוד יחרו לפקודי כחמרם ז'ל חם שמע בישן כי השמש פעמים נוסה מגלגל תשתע נחדש ירהת כ' המישור ושמחת לב כנכד השמש בשכוונת בתורתו היח שהורה מכל כוונת שניות ככה הוא רק ביום חשמח ולא עבד החכוין להשינ נחול חו בלילה והפקודים משמחי' תמיד לברוח מעונש חבל היח ומלות יי' מלות עשה והרהם ירחת נדלי נהתבינן החדם מלות בעביר שתי' כתוב ברובם בה: שומדת לעד שקנה חיי עולם: חשפטי ה' חמתי הף על פי פריחה הסלברי לבב על כן מאירת קנתם היות על הפן קותם כמו לח תנערו אם וניים השבת שני נבשים אסור השמש אמר ברה כי אין בה חשת חם ותלות יכתה מכל כדמו' פחרות בתוכה כמו ללבנה מהום לדקו: יחדו י שכלם סכוונים לפבידתו: מוכב י שהוח דבר נלתי ננחי: נם מבדן נוהר " מהכשל בחטח: בהם בחמנטותם: בשמים שקב רב וחין פסק כי

למה לוו ואמר עליהם ברה כי כן

עינים כאדם שהיה בחשך וכנגד

ויתרון המלוה כי העבים יסתיר

אור השמש ביום ולא כן המלוה

ומאירת עינים כי היא אור

העולם ביום גם בלילה כי חור

הלבנה מורה בראיות גמורות:

בדה - מלהרת : תורת עדות פקודי מלות יראת משפטי ששה כנגד ששה סדרי תשנה ובין כל שם ושם חמשה תיבות עם השם עלמו כנגד ה' חומשי תורה וחותם בסיפן איות לדקו יחדו כלס יחד מתוקנים בחסד ואמת: מחכימת פתיי נותנת חכמה לפתחים: ונפת לופים ומחק לופים ברויי"קחש בלע"ו ומנחם פחר ונפת לשון טפה וכו נפת תטפני נפתי

משכבי: בשחרם עקב רב מהרחי בשמירתם כשכיל רב טונך אשר לפנת וללשון הזה ינקב כמו עקב אשר שמע אברה' כקולי ד"א עקב רכ סופן של חלמידי חכמי לכח לידי גדולה עקב לשון סוף ויש לו חבר בלשון משנה עקבות משיח: שגיחות מי יבין : אכי נזהרתי בחם אבל אי אפשר להוהר שלא אשנה שנסתרו מחני ולא ידעתי בחטאי בשגנה: גם מודים י מן הודונות: חו חיתם הודונות: תמים אמרו חכמים למה דוד דומה לכותי המחזר על הפתחים והם מערימים בדבר יותר מכל אדם תנו לימים לשתות דבר

י פַּלֹוּבֵי יְהַנָּרָה יִשְׁרִים כִוּשַׁמְחֵירַלֵּב פּיִלונבוּא בַוֹי תַּרִיצִין מַחַבִּין לַבָּא : מַמי׳פ׳י׳ פִּיקוּדָא דַיִיבְריָרא מְנַהַרָאַעִיינין בּצְוַת יְהֹוָהבָּרָה מִאִירָת עֵינָיִם: יִרָאַת יְהֹוָרֹה ִי מְהֹוֹנָה ֹת עִיכֶּיָרָת לָעַר בּ׳ יִינֹי דְחַלְחָא דַיָּי בַּכְיָיא כַּיִיבָּא לִעַלְמִין דינַיָיאדַיְיָהֵיפִנוּחָאוַכִּיאוֹכַּחֲדָא: מְשְׁפַּטִי־יְהַוָּה אֱכֶּגָה צָרְקוּיַחְדֵּו: הַנְחֶמְרִים מָזָהָב וּמִפָּז רֶב וּמְחוּקִים דַרָגִיגִין מִדַּהָבָא ומן אוּבְרִיוִין סַנִּי מָרְבַשׁ וְנָפֶּׁת צופִים: גִַּם־עַבְדְּךְּ נָוְׁהָּר ל׳כֹּל יִחִיםּובַפְימִין יַתִּיר מָן דִיבְשָׁא וְכַבְרִיתָא בָּתֶם בְּשָׁבְיָרָם עַקְב בָב: שְׁנִּיאות בּיֹיים חַלִיאָתָא: בְּרַם עַבְרָךְ אִיזְרָהַרבְּחוּן בהם ואתה נקני מנסתרות שו מיריבין מנסתרות נקני: גַס מודים י ברנטירין חלופי היכנא אתעביר חַשׁרְ עַבְיָּרֹךְ אַל־יִסְשְׁלוּ־בִי אָן אֵיחָסְ יַיִּיכּל מֹיַ יַּיִכְּמִי שְׁלִייָתָא מָן יֶחְכֵּם ונקיתי יייי ופטְמוֹרוֹתוֹבֵייָתִי: בְּרַםמְן זְרוֹנֵיָיִא

מצות יי' ג'וסימ' לא שבקתון שמואל בזוהרא ופירו' ביהושע סימן כ"ב: מהורה ה'ג' מ'ל וכ' חס' וסימן אשר לא מהורה היא שנים : אשר איננה מהורה : כל צפור מהורה : לשמי ומנחה מהורה : יראת יי' נמסר בסדר בהעלותך בהורה ביא ונקתה: עבדך ז' חס' בסגול וסימ' נמסר בסדר בהעלותך בהורה י

פָּצָא עַבְרָךְ רָלָאישְׁלְטוּןבִּי הֵידֵין אֵהִי בִּלָא מוֹם

שאין בו חסרון כים מששתה אחר יש כאן בצל קסן משכתכו לו אימר יש בצל בלא מלח משנחכו לו אמר תכו לי מעם לחם שלא יזיקני הכלל כך אמר דוד בתחלה על השגנות ואחר כך על הודונות ואחר כך על המרדים פשעים אלו המרדים שמתכוין להכעים וכן הוא אומר מלך מואב

יראת: מלוח לא חעשה ואמר שהורה כי הטחיר הוא שלא ירגא במלית לא חעשה: מומדת לעדי שלא יתכן שהשם יתיר האסיר וכנגד השמש אמר טהורה בעבור שיש פעמי

שיקדר השמש אף על פי שגופה טהיר הוא רק הדבר כנגד אחרים והשמש טימדת לעד כי איננה מורכבת כמו הנברחים הארבעה יסודות אף על פי שחשחנה עמידת משפשי בי ידוע כי משפשי חכמת המזלות כפי מערכת המשרתים בערכם אל השמש ויש משפסים בעריכם מכחישים אלה לאלה יבעבור זה

אבן עורא

יטעו בעלי הדין על כן אמר על משפטי השם לדקו יחדו ואחר שהשלים לדבר על יתרון התורה המועלת למשכיל בעולם הבא הזכירה כנגד תענוגים זה העול' : הנחמדי' אנשי העולם מתאוי לסיות להם זהב ופז רב הם אפנים יקרות בעבור שהם עומדים וימלאם בשעת הלורך בעבור היותם עומדים ולח יחסרו ולחכמה יחרון עליהם כי האדם ימנאנה בחייו ובמותו וטעם ומחוקים כי המאכל נריך אליו כל חי טוב ורע אמר כי תענוג החכמה יוחר מחענוג המאכל המחוק ואין למעלה מהדבש בעבור היות התאכל תענוג רגע והחכתה לעולם גם טעם מתוקים הם מדבש ונופת למשכילים לבדם לא לכל אדם על כן גם עבדך כזהר בהם כמו הנחמדים וטעם בשמרם טקב רב ידעתי כי בשמירתם שכר רב יקבל השומר והנה יועילו בעולם הזה וכבא: שגיאות יתנן היות הא"לף תחת אות הכפל או תחת י"וד כמו שכיות החידה והטעם אני כוהר בכל מאדי רק אפחד אולי משנה יקרה לי על כן אמר מכסתרות ממני נקני : גם יתפלל אל השם שישבב סבות כי לא נחכנו עלילות שיחשבהו מחברת הזדים ומרעתם ואל ימשלו בו וטעם אז איתם אז אהיה תם והיא מלה זרה והעעם כי לא יוכל לשמור המלוח אם ימשלו בו זדים כי יכריחוהו 🕆

תהילת ה׳ תורת הסד

אכן יחייא

מזכירין עניני הפורענו' באומ'האיכה שכתו' בה קומי רוני בלילה לריכי' אכו להום ולהגות בתור' כדי שינחמנוה׳ עם חפדיו ית' ונהיה ג"כ שמחים אם עם חפדיו ית' ואם עם התירה כאומר פקודי ה' ישרים משמחי לב והוא אומ' להלי ורוכי וגו' ועם זה הבכתי יותר ויותר משו'ל ויל יפטר אדם מחברו אלא מתוך ד"ת שמתוך כך זוכרהו ששמעתי בזה שיר'שימשך לוכי כשיוכירנו יזכירט מתוך ד"ת ולה מתוך דבר אחר וכר' לי לומ' כי הענין הואיען כי כשיפטר אדם מחברו ישהר האדם עלב בלד מה ממה שנפטר חברו ממנו ולכן לריך אל דבר שישמחהו בעת שיזכירהווהם הדברי חורה כאמור . או יר׳ כאומ׳כקודיה׳ ישרים וגו׳ לומר הנה הש"י נוה בילח חתן מחדרו למלחמת חובה והדברי' האלה הסיברים ולא יאמר בהם שהם הפך אומ' נקי יהיה לביתו שנה אחת והם משמחים את הלב תמורת מה שהחתן כתוב בו ושמח את לשתו וגו' י מצות ה' ברה מחירת עינים יר' השמש ילח על החרן להחיר וכמו כן יש הארת העינים בהעשות מלות ה' שחתר לשתם שיעשה מחמר יהושע וכמו שחמ' הכתוב נגד כל עמך העשה נפלחות וכמו שדרשו רז"ל שבשרו בזה על שיאמ' יהושע לשמש שידום וכו' והארת עינים שיש בו הוא שידעו הכל מהוחו ית' ושתורתו אמת יראת ה' טהורה יר, ועכ"ו יראת ה' אשר היא אל השמים היא טהורה ועומדת לעד כי לא מפני זה יסחנו סדרי ברמשי׳ משם והלבה והוא כאו"ול תנהי התנה הב"ה וכו' וקרהה טהורה יען כי עם יראה זו אשר ללבא השמים אין שום מחשבה כי אם לעשות רלון קונם רו לפי שר"ל שלה יוהם ההדם התמוחו ולת מחשבתו ויהיה בלתי מהמין כי תנהי התנה הב"ה עם מעשה בראשיה כאמו׳׳ משפטי ה' אתת יר'ועם היות שבתלחתה ההיא או בדומות אליה ותה גם בקריעת יס סוף היו נטבעים התלריים שהם יציר כפיו ית' ומצד החר היו נצולים ישרהל והיו ה"כ ב' פעולות שוכות ה' רחמים וה' דין עכ"ז רחוי הוח לכו לידע שמשפעי ה' הם חמת ושלדקו יחדו בעת ה' כי רחמי רשעי'הכזרי וכמו שלמר הכתוב רבי'מכאובים לרשע והבוטח בה' חשד ישובבנו שיר' חסר יסובבכו במה שיש לרשע רבים מכאובים כי בזה ינצו ממנוי או יר' באוחו העת בעצמו שיש לו לרשע רבים מכאובים אז חסד יסובבנו לבטוח בה'כי ימין ה' עושה חיל להגיל בישראל ולהטביע בים למלרים: הנחמרים וגו' יר' תורת ה' ועדות ה' ופקודי ה' ומלות ה' ויראת ה' ומשפטי ה'כלם הם נחתדים מוהב ומפו רב והוא מה שפי' שלמה ע"ה ואת' אם תבקשנה ככסף וכמטמוני' פחפשנה אז תבין יראת ה' וכמו שפי' ההסיד זקני ע"ה שיר' כי החדם לא יתביים מלבקם את הוהוב ואת המרגליו׳ בתוך החשכה וכמו כן הוא ראוי לו לבלתי התביים מבקש׳ התורה ויהיה מתי שיהיה ואז יבין יראתה' ואמר שעם היות שהמבקש אותם יבקש ככסף עכ"ז הם נחמדים יותר מהסוהם ג"ב מתיקים מדבש וכיכת לופים הנעשים ע"י השמש אם בפירות ואם במה שיעשו וכו': גם עבדך וגו' מלחתי כתוב שיר' לות' גם עבדך יוהיר חת עלמו כזוהר הרקיע במצוח ובשומרם יהיה עקבם רב וגדול וכאו"זל תפוח עקבו של אדם הי' מכהה גלגל חמה והוא כי יותר חפץ הש"י בפסיעה אחת שאדם טושה בעקבו כדי לעשות המלוה יוחר מכל תנועות השמים כי זה בבחירה גמורה וזה בבלתי בחירה ע"כ - או יר' באומ'יראת ה' וגו'לומ' יראת ה' כשהיא טהורה והיא היראה מלד רוממותו או מלד אהבה כו' ולא מלד מהשהוא ירא שלא יענישנו או שלא יטיבנו וכו' הנה או עומדת לעד וכאמ'ז"ל כל אהבה שהיא תלויה בדבר וכו' שאינה חלויה בדבר וכו': או יר' לומר כיגם כי אנחנו רואים בעכין ההיא עובדה דההוא דשלה לבירה וכבד את אביו ישלח את האם ואת הבכים לקח וכפל ומת וכו׳ עם כל זה דע כי משפטי ה' הכז' אמת ולדקו יחדיו כלו' אם לא יהיו בעולם הזה יהיו בעולם הבא וכאו"זל לעולם שכולו טוב לעול׳ שכולו ארוך וכו׳ . או יר׳ לומ׳ העכין בעצמו שאו"ל מענין החר הכחל והחשת אח וכו' והוא ע"ד ויפק רצון מה': גם עבדך וגו' אולי יר' באומ' גם לומ' כי גם הוא נוהר בהם בענין אחר והוא הדבר הנאמ' בויהי דוד עושה משפט ולדק' שר"ל שהיה פורע מכיםי וכי' והוא ג"ב אומ׳ הנחסדים מוהב ומפז רב כי הזהב והפזרב יפזר האדם כדי לקיים משפטי ה׳וכו׳ והנה חמורתו יהיה לו בעקב רב זהב וכסף וכפי פירושיזה אומ' נוהר יהיה מלשון זהירות ורם הוא כפשוטו הנה כי כן תובן הבונה הזאת בעלמה . או יר' גם כי אני מלך ואני יכול לעשות לעבדי שיקיימו את מאמרי הנה אני כוהר בהסואינני אומר להם שיהיו יראים ממני אם לא על פי תורתך והוא ע"ד שאר"זל בפסוה ירא את ה' בני ומלך וכו' ואומ' בשמרם עקב רב ר"ל כי ראוי לו לחדילהיותו עובד שלח ע"מ לקבל פרם כי הפרם יבח מעלמו וזה יובן עם מה שהכחיב במקומו במ"שה כי לא דבר ריק הוא מכסובו׳ או יר'שכר גדול ניתן לו לאדם במה שיהיה לויכולת לשומר' כי גם אם לא היו כותני לו עוד שכר אחר היה די לו ומה גם כי יתנו לו שכר גדול מו ירי לות' כי השכר שיתנו לאדם על קיימו ושומרו מלוה אחת הוא שישמור מצוה אחרת כי שכר מלוה

פקודי ה' וגומר רצה לומר הדברים שהם ראוים להיות בפקדון אבל החכם המבין מדעתו בהוא המופלא מכני האדם מה שאין דורשין בו אפי' ביחיד רק אם יהים שלם י . הם ישרים וא זיתיים כפי הקבלה : וישוחים הלב שה א השכל : מצות ה' וגו' רוצה לוחד והחוקים אשר אין שעמש כגלה ואין לכו בהם ידיעה רק היותם מצות ה' . ראוי לדעת כי אף שאין טעמם כגלה והם זרים לשומעיהם . הם ברים וזכים . והם מאירים עיני חכמת ישראל כי האומות בראותם שמעשיית החוקים ההם יכוא תועלת נמרץ לישראלי יאחרו רק עם חכם נכבון הגוי הגדול הוה יויהיו אללם כסגולות אשר יולידו מעשים טובי הערך בלי סבה יראת ה' וגו' רוצה לומר ההוהר במצות לא תעשה מפני יראת האלהים י טהרה בנפש באופן שבויכוך ממעשים רבים ובמירות במעשים טובים תהיה עומדת לעד ומשפעי ה' אשר בזר ועשיתם לו כאשר זחם ולא כאשר עשה ' אם משפעי אחת ומשפעים לדיקים שלדקו יחדיו הצלת העד זומם שהרג את הנפש בעדותו" והריגתו על אשר זמם להרגו כי אלהים כצב בעדת הדיכים ובקרבם ישפוט והוא המסבב סבות לתת לאיש הכתמדים ובו' רוצה לומר כל חלקי התורה הכוכר הם נתמדים מוהב ומפו והוא במעלליו ב הוהב הנקי" ואף שיהיה הרבה מאד שהוא אהבת הנפש המרגשת " והם מתוקים מדכש וכופת לופים והוא הולת הדבש מהלוקרו שהוא אהבת הנפש הלומחת . גם עבדך וגו' ידוע כי בכל מלות האלוה הן במחשבה הן בדיבור הן במעשה יובחן העשה ולא תעשה . ולהשתלם בלא תעשה לזכך הנפש לריך הזהירות ולהשתלם בעשה כדי למרקה לריך הזריזות יוזהו אותרו המצות הכוכר אשר הם כחמדים מזהב ומתוקים מדבש ליראי ה' וחושבי שמו אשר העבירו כפשותיהם הצומחת והחדגשת . לכפש המשכלת . גם עבדך כוהר בהם כאשר הם בוהרים בלא תעשה המאוש ונמכע אליכו מלד אלהיכו יוגם עבדך בשמור אותם המלות עשה הוא זריז וקל ברגליו לעשותם בעקב רב . שרוצה לוחר כפסיעה גסה . ויהיה עקב כגור מן צאי לך בעקבי הצאן . שניאות מי יבין ונו' אחר שהמשורר הקדים השבח לאלהי עולם ה' ווריו להתקרב אל אשר ישנאהו ווריו להתקרב אל אשר ישנאהו ווריו להתקרב אל אשר יאהבהו התפלל אליו שימחול לו טוכותיו הקדומים והיתה שאלתו בהדרגה אברהם אבינו במהפכת סדום ווהו אומרו שגיאות וגו' כי הנה העונות יהיו על חמשה • פנים האחד הכסתרות כי יחטא באוכלו בשר כבלה והוא לא ידע · אף כי אין לו בכזה אשם פיסי מה האכילה ההיא נותנת פגע בנפטו . והב' השגגות כי בשכרותו יבוא על הערוה ואף כי אין לו בוה חטא להיותו חוץ משכלו . הכה אשמו גדול מנשוא כי היה כאף שיודע להיות זהיר במטשיו ושלא ישתכר יוהג' הזדוכות בדברים קלים י כי אף שיודע מהוא עון ואשמה ולבו עמו י לתקיפת יצרו עלמי יסיר עול המצוה ההיא מעליו י ואף כי יה משאו גדול להיותו בדעתו ולא כשכור הכ"ל החטא והעבירה יהיה במצות קלות נהד' שהזדוכות יהיו במצות החמורות אשר יהיה טוכשו כפול מצד גודל החטא ומצד טשותו והה' שיהיה חומר החשא בדבר גדול הערך וזולת היותו במזיד יעשהו להכעים ולכתחילה ויקרא פושע אשר עומו גדול מושוא י והנה המשורר התפלל על מחילת כל החמש - וכנגד השגגות והכסתרות אמר ראוי לך לרוב רחמיך למחול השגיאות - כי מי יבין בהם וישגיח לענוש לחוטא של ככהי והנה מהנסתרות שהם יותר חלות לא אתפלל עליהם כי ידעתי שמהם תנקני . כי אין בי חטא על ככה להיות הנסתרות לה'אהינו ולא לנו בני אדם' וגם מודים ועונשם חשוך עבדך וכפשי מכי שחת י ואו בע"הב אכא לחמן רחמיך אל ימשלו בי עונשי הודוכות במלות החמורו והחוקות הכרמוות בשם איתם כי יובן באיתם אשר יובן באיתן מושבך כי בא המם בו תחורת הכון כמשפט הדקדוקי וכמוף תקברם יוכיח שטטמו כוף בכ"ון ' וכיקתי מפשע רביר"ל נאכא ה' גם תנקני מהפשע לב וגדול מכת שבע אשר היה ככלל בו גילוי עריות ושפיכו 'דמי אוריה בחרב האורב וע"ז והוא מחשבת פבול להאחין כי אין רוא ואין יודעישאם לא כן לא יפטול אים טון

פלילי כזה מוכתר מכל דע ולעיני השמש ' ועודנו בשכלו '

ישניאות מי יבין יר׳ מי מהרואים ידע ויבין אם מה שלפעמים יחטא האדם בדבר מה הוא בשגגה או אם הוא במזיד וברוב הפעמים לא ידיננו הרואה לכף זכות י ואומ׳ מנסהרוח נקני הוא לרמוז ש מה שאר"ול כל דבר שאסרן חכמי 'מפני מראית העין אפי בחדרי חדרים אסור ולכן אמ'בי מענין היותוחושא בענין הנסתרו 'והוא הענין האמו ודומה לו יכקנו ה'שלא יבא לחטוא בהם בחישבו ور (*,*) و שלא יראנו אדם משם יכי :

שצות ייי ג׳ ופי לא שנקחון שמואל

ונקתי פששם רבי כפפשם: מפריפי' כתפלם: וסניון לכיי במתוכם גם שלם חדם לפוניחם כשם:

בזה המומיר החפלל דוד על שר הצנה הנלחם על החחות ביום נרת המלחמה

יענך יי' כתפלתן ישנכן אלהי ישקב" בשביר כנוד שפו: פקדש' בפדת רחפי': כוכות מקרושים ופניין משר כם: ענקותיך כוכות חוכרונן: ידשנה סלה יששה חותן דשן בחופן פעול SEDE IDS O'TES ID EDS ביום חנכת פתוכן וכית ספקרם ביתן לך כלככך כנחון על החויבים: ענתר לסמס ולחברם: נרננס כרגול ומו נרננס ותסים סרנה ו ימלח כי משחלותיך : להכח :

מנחת ערכ

מתה

כיום ליה כלומר חחריך כנרה כי חם ביום נרה יעוד ישנכך שם חלהי יעתכ בתו שצכה ליעקב ביום נרתו כדכתיי לחל העונה חותי וחתר שם ביום ברתי אלהי יעקב לומר שבהוכרת בתו לבד חתה נעור וכשנב כמו שכתב ביהושתם ונעת החלו ברנה וחהלז כתן הי מחרכים על ככי עמון ובו׳ ניננכו הרי שנהוכרת שמו ית' כגפו החויבים כלי בלי זיין ונמו שחמר להלן מלה ברכב וח'ה בסוסים וא:חנו נשם ה' וגו' ישלח מורך מקום חנ"ם שחין חחה כרחי לינחל יעשה בשניל ירושלי׳ עיר הקדש ובשביל ציון כמ"ם למיון ליין לח חשה ולמען ירושלים לח משקוע וגו' יוכור כל יוכור כל מנחת ך שהיית מכיח לו ע"ד וערנה לה' מנחת יהודה מבו" י ועולחך ידשנה סלה שה חשרו של ינחק יהי כחלו מוכח לכור ע"ב מוכח והכי חי" כש"ם יח: לך כלכיך כלפי שחו"ל שחתר חוקיהו רכש"ע חין כי כחלת להריג ולח לרדוף ולח לותר שירה חלח כריני ישק בחסתי וחתה שושה ח'ל הקכיה חני עובה כן שכ' וינח מלחך ה' ניך במחנה חשר ונו' וו"שיחן לך כלככך יגו׳ חשים שחתה ישן על משחך כמ"ש חמרו בלבככם על חשכככיוכל עלתך נרננה נשיעתך יבו׳ מה הוח כנד יהישפש שחחר חין כי כח לח להרוג ולח לרדוף את הרינית מר שירה ואחה עושה איל הקכיה אני עושה כן שלי וכעת החלו ברב' ונו'כחו שכתכתי לעיל :

שלא ימשלו בו זדים וטעם צורי שלא ישחד שימשלו בו זדים יהיו לרצון אמרי פי ואילו היו מושלי בו אין לו בואל מידם זולתו על כן יי׳ צורי ובואלי: למכלח יעכד יתכן שזה המזמור חברו מחד מהמשוררים על דוד ויהיה פי' לדוד יי ביום לרה ' כמו על דוד כמו לשלמה חלהים משפטיך למלך תן וחל תתמה על למ"ד לדוד והנה

דרך אחרת מומור שיר ליום

השבת חו דור חברו וחומ לנסיכו

יענך יי' ביום לרה או לעלחו

ידכר ויש חומרים שהוח על

המשיח יענך יו' ביום לרה

במלחמה וטעם אלהי יעקב כי

לרות רכות עכרו לו בדרכים

והשם שגבהו: ישלח: מקדש

ממקום החרון: יוכור פי למה

יעזרך כי יוכור כל מנחותיך וזהו

הכחו' בתורה והרעות בחלולרו'

ונוכרתם ונושעתם ויש אומרים

שעולות היו עושי בעת המלחמו׳

כמו ואחאפק ואעלה העולה

ותשוב דשן ומלת ידשנ' על דרך

ואקראה לך שלא באה הא"לף

ידשנה י

ישרפנה אש המובח

וַאָהִיזַכִיימָחוֹבָא רַבָּא: יְהוֹן לְרַעָנָא בַיִּמְרָי פוּמִי וָרִינְנַת רַעִיוֹנַי קַדָּכָּך יָי תוקפיופריקי: לשַבְּחָא תוּשְבַּחִתַא לָרָור: יַבַּוֹבֵּ ל צַלוּחָרְיָיְבִיוֹמָא דְעַקא יַשַּגְּבִינֶךְ שָבָא אֱלָהָארָיַעַקְב: יִשַּׁרַר סַעַרָך מָן בִירוּ מַקְרְשֵׁיה וֹמִצִּיוֹן יִם יִיעינה: יִרְכַר כוּלְהוֹן דּוֹבְרוֹנִיתָה יִי יִּוֹבֵר בָּל־בִּנְתְּתֶּן וְעוֹלְּחְהָ יִדְשְׁנֶּוְדוֹ ּ וַעַלְוַתַרְיִרָהַנָאָן לְעַלִּמִין בַּרַעיוּגַךְ ובָל מֵלִיבְנָךְ יַשְׁלִים: יֵיבְּרוּוְ אַפֶּר נְשַׁבְּחָה בְּפוּרְקָנָךְ וּבְשוֹם אַלַהַנָּא נִישְׁקִם יַשְׁלִים יִיַ בּוֹלְרוּוֹן שילתך

3 ייי ישלַח־עורָהָּ מִקּוֹדֶשׁ וֹמִצִּיוֹן יִבְּעָרֶהָ יִי ישׁלַח־עורָהָ מִקּוֹדֶשׁ וֹמִצִּיוֹן יִבְעָרֶהָ יין אַ אַלוֹהָינוּ נִרְנָּליִפַבָּא יְרוּוָרוֹ כָּל־

כתהסף נעשה תיל:

כ' ימלא ז' וסימ' כי שבעת יפים ימלא: ואשרימלא אתירו אשר לא ימלא את ימיו החפץ ימלא את ידו - וכל עצתדימלא: יי' כל משאלותיך עד ימלה שחוק פיך : בתרא כתיבה':

יעקב: מקדש · מהיכל קדשו

שהוח שוכן שם: ידשנה סלה

לשון שומן כמו ואכל ושבע ודש

כלומר יקבלם ברצין בעולות

הם התפלות שאתם מתפללים

במלחמה: כרנכה בישועהך

כשיושיע אוחך הב"ה נרכנה

כולכו להכ"ה ובשמו כדגול

כסרה

עתה

מחים: מנחוחיך ועולחך

קמולה במשפט עם חוספת ה"ח על כן אמרו רבים כי הם דומים לפעלים הרבעיים: יחן הטעם שיכלח האויב: נרנכה כל אחד מאנשי דוד יאמרו לו כך כי כ"ף בישעחך לנכחו׳ ובשם אלהיכו נדגול . ירום דגלינו בעת שימלא השם כל משאלותיך:

אבן יחייא

יהיו לרצון . לפיום לרצוחך : יענך יו' ביום צרה . המומור הזה על שם שהיה שולת

את יואב ואת כל ישראל למלחמה והוא היה עומד בירושלם ומתפלל עליהם כענין

שכהמר טוב כי תהיה לנו מעיר לעזור והמרו רבותינו אילמלה דודלה עשה יוחב

מלחמה: שם אלהי יעקב . שהבטיחו בלכתו לחרן ושמר הבטחחו לכך נחמר אלהי

ירויר לרצון י

יענה יהוה א

ונקיתי מפשערב:

לַמְנַצְּחַכִּוּמור לְדָוָד:

צורי ונאלי:

אָסְבֵייפִי וְהָּוֹנְוֹן לְבֵּי לְפָּנֶיֶךְ יְרֹּנֶרוֹ

ביום צָרָה ישַגָּבָּר שָם אַלהייַעקב :

מַלַה: יַתָּוֹדְלָהְ כִּלְכָבֶהְ וְבָלֹיְעַצָּחְהָ ה

נְרַנְנְהַי בִּישִׁוּעָהֶךְ וֹבְשֵׁם

משאלותיך

יהיו לרצון וגו' התפלל אכא יהיו לרצון אמרי פי שהם שלמים בדבור י אקרא ביום צרתי . ויהיה לרצון לפניך הגיון לבי שהוא שלימות במחשבה . להיותך גואלי הגואל משחת חיי והנה לא אחר שיהיו לרצון לפניו מעשיו להיותם רעים. אבל אחר יהיו לרצון לפניך לעשות עמדי מה שחדרך ה' לעשות עם החטחים ' והוא היותו מעביר ראשון ראשון להיותו אל רחום וחכון זוהו אומדו ה' צורי:

כ למנצח מומור לדוד וגו המומור הלו היה תכלה לדוד על עמו ישראל כשהיו הולכר׳ למלחמה עם שר לבאם בראשם יואב או זולתו מהשרים

להיותו אב הרחמן יעכך ביום צרה כאשר יגברו עליך עמי חיל האויבים הצרים מחון . באופן וחולת זה גם ישנב אותך על אויביך בשם אלהי יעקב והוא אומרו לא יעקב יאמר עוד שמך כי אס ישראל כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל לחטן תשוב על אויביך ותוכל להם. ישלח עורך ונו' ר"ל ואשר יעכך ביום יהיה בזכות הקדש שהוא משכן העדות הנעשה במדבר סיני כי תיום ואשר ישנכך על אויביך ויתן לך עשותו לא יכלו האויבים על עם ישראל להיות ה' בתוכם. סטד וחוזק להתרימם יהיה בזכות המקדש שבליון אשר היה משכן קבוע לשכיכתו יזכור וגו' ר'ל זאכא שיזכור עשותו והלאה היו ככבשים כל האומות בנקלה לולי העוכות וטולתך שהקרבת לכברת חשלתיך ה' ויהיו לפכיו כל המנחות שהקרבת בכדבה ' ידשנה סלה : רוצה לוחר יהיה עפרה ודשנה סלה ועולם ועד לזכרון לפניו: באופן שבוכות מכחתך יתן לך כלככך לתת אויביך בידך: של ינחק' עצתך להכצל מידם כשינברו ימלא תמיד כדככה וגו' באופן כי אכי ועמי יחד כדוכה בישועתך אשר עשית להם כשעניתם ביום לרה ובשם אלהיכו והגא אשר אחר לא יעקב יאמר עוד שמד כי אם ישראל ונו' יעשה דגלכו ונסכו . בהיות כי בשם ההוא ימלא ה' כל עתק משאלותיך להשגב על האויבים ולשעכדם י

תהילת ה' תורת חסד

יוסף ז' גיה חעילים ע"ה בספרו הנכבד ספר שערי הורה המר וכמדת הרצון מרחם

הב"ה על הדבקים במדם היראה כלומ' מראש החפץ והמחשבה אשרי הזוכה לכך ועל זה כאמר רוצה ה'את ירחיו ואומר רצון יראיו יעשה יועתה לריכים אנו להודיעך סוד שני מקראות שקבעו חכמים א' בראש התפלה זהוא ה' שפתי תפתח והב' בסוף יהיו לרלון וגו' ולריך אחה לדעת כי הראשון הקבוע בראש התפלה הוח השער שבו נכנסים בכי עולם לבקש רחתי לפני הש"י וזהו ה' שפתי תפתח ועל זה נאמר פתחו לי שערי לדק אבא בם הודה יה וסוף התפלה ההגונ' שהיא מתגברת ועולה מספירה לספירה עד שמגעת עד הרצון שהוא דכק בכ"חר לפיכך אמר בסוף יהיו לרצון אמרי פי וכשהתפלה מגעת למקום הרצון אז כל הפערים למעלה ולמעה נפתחים לפניו וחין שם מעכב ומוכע על בקשחו שהרי בעולם הרחמי 'הוא דבק ואז יכיק כל לרכיו ושאלותיו וחין דבר עומד לפכיו שהרי ממקו'הרצון הוח שוחב ויכול לחדש חוחות ומופתים חדשים כחילו באותה שעה כברא העולם ואין דבר עומד לפכיו וזהו שאמרו בני חיי ומזוני לאו בזכוחא חליא מילתה הלה במזלה חליה מילתה לפי שהכל חלוי בעולם הרחמים שהוה המקור וכ"ש במהום הנקרא מול ואם תתבונן בענין זה תבין סוד חנה עד איזה מקום עלחה הפלה כשאמרה ה'לבאות אם ראה חראה בעני אמתך וכן חבין מכאן סוד תפלוח כל הלדי קים שהתפללו והפיקו כל לרכיהם בדרך נם ופלא הוא שנכנסו בתפלתם עד עולם הרחמים שהוא המהום אשר משם נתחדש העולם וכמו שנתחדש העולם וכל ברוחיו תחוחו המקום כך הַלדיקים המחכווני׳ בחפלחם לאוחו המקום יכולי' לחדש בעולם אותות ומופתים ולשכות מכהגו של עולם וזהו מקים הבטחון הגמור וזהו סוד הרלון כי המגיע למקום הרלון הרי הכל בידו לעשות כפי רלוכי וחפלו כמו שאמר רלון יראינ יעשה ואת שועתם וגו' והתבין זה יוכל להתבוכן כל מקום שנאמר בתורה אותות ומופתים גאולות וחשועות ושנוי מנהגו של עולם ולפיכך קבעו בסוף בתפלה יהיו לרלון אמרי פי וגו' והום סוד שחנו מתפללים יהי רצון כלומר שיתחדש הדבר שהכו מתפללים עליו ממקיר הרצון והמחשבה כמו שנתחדש העולם מאוחו המקור ע"כד: וברבה פי תשא ארו"ל רבי יונהן אמר ג' דברים ניחנו בתתנה הגשמים והמחורות והתורה גשמים מכין דכתיב ונתתי גשמיכם בעתם מחורות מכין דכתיב ויתן אותם אלי"ם ברקיע השמים תורה מכין שנאמר ניתן אל משה ורבי עזריא בשם רבי שמעון אומר אף שלום שנא' ונחתי שלום בארץ ע"כ יהכ"ל בזה הוא כי אלה הג' דברים הם נצרכי' אל עניני העולם הרבה מאד עד כי אי אפשר להיות העולם נמצא במציאות בלחם וסבם כלם הוא האדם הנכרא בללם אלי"ם ולכן אמר שכתכו מתנה כי לגודל מעלתם אין ערוך עליה' וכתגו בעין יפה כאדם הנותן מתנ'שנותן אותה בעין יפה וכמו שארו"ל הנותן בעין יפה הוא נותן אם הבפמי

הי הפשר לעולם לעמוד בלתם והם סבת כל הדברים יחד עם השמש המבשל אותם והירת המגדלם והוא אומר המאורות וב׳ אלה הם צשבת התורה וכמו שאמר הכתוב אלה תולדות הכמים. והארץ בהברחם ביום עשות ה' אלי"ם ארן ושמים וכל שית השדה וגומר כי לא המטיר ה' אלי"ם על הארן ואדם אין לעבוד את האדמה כי לפי שעדין לא היה האדם בחליאות לא המטיר ה' אלי"ם על הארן ולהיות המת כי אם הין שלים במציחות יבטלו ויכטלן כל הדברים וכמו שהיה הדבר בתרבן בית שני שלה נחרב כי הם מפני השנחת חנם שהיה ביניהם לכן המר רבי שמעון שהף השלים נתן מתכה והלה בה בני מות ביו ביו ביו ביו ביו לבו"ל בתנחומה פ' ויקהל וו"ל רחו קרה ה' בשם בללהל זהו שהמר הכחוב והל מי תדמיוני והשוה המר הקב"ה הל מי תדמיוני ב"ו הס היה מהלך בחשיכה ובה הדם ומחיר לו חיכו לריקוים לו טובה וחתם ישנים בלילות וחכי מעלה לכם הת החורה חין התם לריכין להחזיק לי טובה והל מי תדמיוני וחשוה שחו מרום עיניכם ורחי בזכות מה עימדין הלה הולדות השתים בזכות והלה שמות בזכות מה כל הלה עומדין בזכוח הלה העדות והחקים והמשפטים מי ברא הלה המוציה במספר לבהם ע"כ ובמעט עיון יובנו במהמר זה הב' דברים הכו' והכה בהימר פה השתים מספרים כבוד אל הרי הגשמים אמור וברומרו למטר השמים וגומר ובאומר ומעשה ידיו הרי האלה שמות בני יפראל אמור ובאומר כמו שאמרתי למעלה ובאומר הרקיע הרי השתורות כאומר זיתן אותם אלי"ם ברקיע השמים ובאומר יום ליום יביע אומר הרי התורה וכמו שארו"ל ברבה פ' תשא וו"ל מכין היה יודע כמה ימים עשה שם בשעה שהיה מדבר עמו היה יודע שהוה יום ובשעה שהיה הומר לו למוד חורתך היה יודע שהוה לילה וכן דוד הוה הומר יום ליום יביע הומר ולילה ללילה יחוה דעת ע"כ ובחומר גם עבדך כוהר פהם הרי השלום פי הין שלים כשלום וה ובתנחותה כ' ויקרה הרז"ל ולה מטובתו של הדם שומע הרופין וגדופין הלה מתוך עונות שיש בידו שנהתר ונפש כי החטה ושמעה קול הלה ע"כ והות הומר בכשותה לחת ממצות ה' השר לה העשבה נישם וידלהלותר כי בסיבת עשותה מקדם החת מחלות ה' חשר לה תעשנה והשמה הנפש ההיה וחשה בשנגה והוא בעלמו הענין שהרדיל כי לה מעובתו של הרש שומע חרופין וגדופין שה מהוך עונות פיש בידו והוח הצלי ג"כ המובן במה שחמרו ג"כ הם ז'ל הוי מן הגעלבים וחינם עולבין שומעין מרפתן וחינם משיבים דרי היה באומר הוי מן הגעלבים יחינם עולבים וחינם עולבים עולבים וחינם עולבים עול שהם נעלבים הם שומעים חרפתם והוא כי לא מטובתו של אדם שומע חרופין ובקופין אלא מתוך עוכות שים בידו וכן אמר דוד שביאות מי יבין ובומר בם מזדים חשוך עבדך יבומר ויר' הנה אין ספק כי מי שהוא חוטא בשגבה הוא לפי שחטא מקודם בעון יותר גדול מזה יכמו כן מי שהוא כעלב ושומע חרופין וגדופין הוא מחטא גדול אשר עשה מקודם אי לואת גם עבדך כוהר בהם ר"ל בכל הדברים שוכרתי והוא יען כי בשומרס יש עקב רב ואנלל ב"כ מן השגיאות כי שביאות מי יבין א"כ מנסתרות נקניג"כ אחרי שאני כוהר בהם הרבה מאד בכל דברי התורה ולזה ג"כ נם מודים והם הרנבים העולבים את הישרים חשוך עבדך שאל ימשלו בי ויחרפיני אז כשאיתם ונקתי מפשע רב כי אז לא יוכלו האנשים הזדים האלה למשול בי ולחרפני ולגדפני אחרי היותו בבלי עונוח וחטאות רך שלני הם יישר וכקי מפשע אשר הוא רב ובדול מהשוגג והוא סכה היות האדם חושא בשגנה י ועם מה שביירתי ישעם לחכי הרבה מאד אומר מכל פשעי הצילני חרפת נכל אל השימני והוא מובן בעלמו: ב למנצח וגומר יעכך ה' וגומר יר' כי עם יום הצרה לבדה יענה ה' לישר אל של א יקרו להם מקרים רעים ח"נוזה לא יחפשע כי אם יום א' לבד: 'ישלח וגו' יר' ישלח עזרך מקדע כשם

ששלח החל ליעקב שבה עזרו מקדש והם המלחכים שלווהו ומציון יסעדך כשם שסעדוהו ליעקב בזכוח המקום שהיה עומד עליו: יובור כל מנחוהיך ככם שיכר ליעקב הרנהה שנתן לששו ושולתך ידשכה שלה כשם שבהיה ליצחק שהיה שולה חתימה: ויכילכי לותר כי החתיל מיעקב באומר אלהי יעקב לפי שהוא היותר קרוב אלינו תיצחק ומאברהם ואח"כ הזכיר ליצחק ברומ׳ ועולתך ידשנה סלה וכאוויל על ועולתך ידשנה סלה שוו היא עולתו של ילחק נאח"כ הזכיר את הברהם וכמו שאבאר והוא בעלמו טעם מהמר החורה וזכרתי הת בריחי יעקב וכף הה בריחי ינחק או אולי חהיה כוכח הפסוק לומר כי דע"ה היה מחפלל על שיענהו ה' ביום הצרה בעצמו ולא יצטרך אל היותו ממתין עד למחרת היום ההוא עד יקום גדי אויביו כי אם שתעשה הנקמה באויביה' ביום ההוח בעלמו כשם שנעשה ביתי יהושע: או יר' כפי זה הדרך בעלמו לותר שלח יצטרף הדבר חל הארכת היום כחשר נהרך ליהושע רק שיעשה הדבר תכף ומיד כחשר הדרך בעלמו לותר שלח יצטרף הדבר חל הארכת היום כחשר נהרך ליהושע רק שיעשה הדבר תכף ומיד כחשר ביתי במקום ההוא וכמו כן חבף חעשה הנקמה באויביו . או נאמר ג"כ כפי זה הדרך בעצמושיר׳יענד ה׳ ביום צרה שיהיה אזתו היום כדרך כל הימים העצעיים מבלישילטרך אל שיארך היים ההוא כלל ועם זה פהתרתי הבנתי ענין סמיכות המזמור הל הקודם והוא מובן בעלמו: ישלח עדך מקדם יר' המלהכים המקודשים יבאו מן השמים לעזור לך והוא בעלמו מה שעשה ה' במחנה השור כהומר ויצה מלהך ה' ויך במחנה חשור . וחומר ומציון יסעדך יר' מציון שהשכינה לה מאו מכותל מערבי יסעדך וכן נהיה ג"כ ליעקב שסייעוהו המשוכים מקדש וסעדו ההל יה' בקדושת המקום ההוא הגורה שעמד צו ולכן כסמך פסוק זה אלל הקודם אליו והוא ג"כ מה שכאמר במזמור ו"ת באומר ישלח ממרום יקשני וכמו שפי' שם י ומלאחי כתוב ראה ראינו כי היה ה' עמד וגו'יר' ככם בראיני כי היה ה' עם אביד כמו כנראינו שהיה עתך והוא אותר ב' ראיות וכאשר ראיכנשהית ה' עתו אלים עתד וכו'ועתה וכו'לכן תהי כא אותה האלה ב"כ ביכיכו וביכך וכו'ואל יחר הדבר בעיכיד אם גרשנוך מהתנו כי זה היה לך להנחחד ולעובחד כי בבחר שבע היתה לך הנצוחה והוא אומרו אתה עחם ברוך ה'ע"כ והוא הומר פה יענד ה' ביום צרה וגומר ישלח וגומר והוא למה שהדל יחי יביא לצדיק הצרה לטובה על הדרך האתור וכו' ואבא תארי ע"ה כתב הנה רו"ל למרו שלה מכוחוכו' הכונה לומר כי הצרות הן טובות לישראל שעל ידם הם נגאלים ושבים לחקומם לארץ ישראל • וזהו שחמרו הילו מלחה מנוח לא היחה חוזרת ולכן כשה הע"י שלא תמל'מנות ותחות למקומה והביא ראיה היא ישבה צבויסוכו יוהו שדקדק חיבת היא ור"ל שהיא כמעט רולה לשבת בין האומו חפשי מן המלות דך הש"י לה יתליה לה מנוח כדי שיחורו וכו' והמר שדבר זה כתוב בתורה. בפי ובמים ההם לה תרניע וכו' ובכן יובן פסוק בכל צרחם לה צר שהוה קרי וכחיב ויר' ודהי שבכל לרחם לו צר מן המחורים לה לר לו לפיכי נמשך מזה באולה וישועה והוא שאמר ומלחך פניו יר' פניסשל זפס היא בעלמו סבת באולהסוכל זה עושה הש"י באהבתו ובחמלתו והנה היה לו לומריברלסואים׳ באל' לומר ודאי בחלם ע"כ: יוכור כל מבחותיך ובומר תצחתי כחוב הנה בחמת ג' מינים הן מתכה מנה ממח המחנה לעניים המנה לעשירים ב"כ והיא על מנת לקבל מנה להרת תמורחה המתר דריים היח לרבו בלכד ולום חותר עפו לישקב חם כוגחך במתנה ים לי רב וחם במצה יהי לך חפר לך וחו הפיב לו ישקב וחמד קח בח חת מנחתי ע"כ והוח חומרו פה יוכור כל מיכחיתיך

7

קמנו - מגזרת וקם הבית

כי מעודד הפך מחפיל: יי׳

ונתעודד: ונחגחה ונתרומם

יש הומרים כי המלך דבק עם

הושיעה ווה אינכו נכון בעבור

החתכת : וחתרי' המרו פהוח

הפיך ביום קראינו יי' הושיעה

כמנהג חופשי המלחמה בבוח':

יעננו המלך שהוח דוד המן

כן יהיה ווה על דרך ברוך הבח

כחשר חפר' והנכון שהוח הושיע'

אותנו כי הטם יודע מחשבתו

וככה אכא יי׳ הושיעה כא

והפועל איננו כתוב והמלך הוא

השם שהוא המלך באמת כי דוד

משיחו הוא: למנלח " יי'בעוך

ישמח מלך יי׳ בעוז שכתת לו

ישמח וככה בישועהך: תאות

מה שיש בלבו: וחרשת: מה

שידב׳ בפיו והה׳לף כוסף כה׳לף

והזרוטך וכמוה כרשיון מוך

לכוכח השם ויהיה הפועל יוצא

לשכים פעולים כלומר המלך

שהיא מוקדם מן הברכות:

יקרו'סביבה כי כן מלהג המלכי'

ויתכן היות תי"ו חקדמכו לשון

כקבה בעבור ברכוח כדרך בגות

לעדה עלישור: חיים ישם

לעולם על לשין רבים לא יפרדו כמו כעורים בחילים זקינים

מליחים: חרך ימים עיל' ועדי

עולם הפחות שני דורי': גדול -

פרס:

עטרת י

תהילת ה

כיי הי"ו חקדמנו

והב עם פו אבנים

וה המומור הכלה על יריח היוש ח בעהיד להגנו בחהרה ביחינו החן:

יו' בעוך ובתלכותן שיגלה על כל עולפך ישפח המלך סמשים: ובישועתך שנבר כנחת והכנעת רשעי ח"ה קודם בוחו: יכל בי חמנם תמית לכו שהים אכדן כפישמים: כתת לו וחרשת שפתיו שינה חרץ בגנם פיו: כל מנטת כלה' שיוכל נזה לכברית המורדים: כי מקדמנו קוים הנליתו : ברכות טובי לברן חת שמו בשלים בחבדן הרשמים: תשית לרחשו בטרת פו לסיות נורה למלכי הרץ : חיים שמל ממך בותן פבר שהיה המשיח בשולם הום שחל ממן חיי שולם וככן : נתת לו ' שתה שהוח חבני ספ"ה: בישופתך בכבר ככנמת את כפושעים: הוד של מלכות : והדר ' יותר תן הטכעי: כיתשיתהו נרכות שייםיב לזולתו : כי המלך כי חמנם זה כמלך בהיותו בופח כה' וכחסד מליון רחוי שלח: ימום: וככן חכי פתפלל י"ר:

כנחת ערב

ונט"ם ח"ר יהוכע חשעה פסוקין יש במומור הוה כנגד חשעה חדשים שהחשה החענות בהס ומה הן אומר דעני חייתם הוא ישנה אה.ם ח'ר במעון בר הבח חת מולה בחנה עברה מומורים יש מרחש הספר ועד הפסיק הוה שמשרי החים ולמה רגשוחד הוח כנבד שמנה עבוה ברכות בחום חתפול בכל יום רומר תחעני צלמהך חחר יים מורורות מתרו לו לדוד יעוך ה' :ישלח עורך מקודש מקדוש השם שכנם ומקדוש מעשים עובים שבכם י תליון יפעדך תליוכך של חלות שבכם י יענו ביום קרחנו רחשו בעניה וסופו בעניה

ישמח מלך ובו' י בעזך הכה ידוע שבהולת השכינה יהיה עם גהונת ינרחל וחו ודוד עבוי כשיח להם לעולם י ולחר דוד הן מתח ה' כעוך ישמח מלך כשחרתה עיוך לחה"ע עיוך לחה"ע שתג חל ישרחל מינט ישמת מכך שחשי' מלכם לעולם הכל חים מועחך מה יגיל מחד שיותר חני במח על גחולת השכינה וזה מה יביל מחד וכוו"ם ז"ל על פסוק ותושע ם מחלי ויווח כתיב בהוא ענמו כ"י יושע ננחולה יבראל האות לכנ ניתתה לו הנה שבחים הנה עונותיו החד שתהות לבו נתח לו טים יהפלו בפין מה שבלכו שנית שוחרשת שכהיף בל מנעת שלה שכום הובלח חבה יתירה כי בהסכיאו לחת לו תחות לנו פרס יהפלל היה אסשר יארר אליו אל חדבר דבריך כי עניחיך כבר ולח עשית כן כי חם הקשות כל דבריו כי שמחת נפריעת דברי פיווזהו וארפת שכתיו בל מנעת כלה באופן בהיתה טונה כפולה קולת החפלה עודנו בלב ערס יקרח וגם יושו בבחום שפחיו אחרי כן והנה ידוע שמחפלת ישרא כעסה שכרה ליחם הקנ"ה נו"ש בי חברמנו ברכות פוב מעים קודם התפלה מימ חחה מחבב חפלחנו תשית לרחשו עפרת פו בחופן שכחי ח בות נעבה לנו בקיים האום לב וקבלת חשלחנו וח"ח מה פעולה כפסה רתפלחנו ביון שטרם נקרא נעוה לזה אחר שהתפלי גורמת עוכה נוספת כי נשטה בוכות כסולות וז"ם חיים שחל מויך נתח לו וניכף על זה חורך ימים לעולם ועד

דברי כל אחד כן ידברו או הם דברי המשורר ברוח הקודש והוא הנכין עתה: בעיני ומשיחו הוא דוד או המשיח בכו ובמה יענהו בגבורת הישועה שתעשה ימין השם לא ימין דוד בעבור הבא אחריו: אלה ברכב · יבטחו וב"ח השם לשין לחות כמו לחמו בלחמי: המה כרעו : כנגד אנשי הרכב: ונפלו : כנגד רנשי הסוסים כמו ויפול רוכבו אחור: והנחנו

עַהָּקְ וְיָבַעָּתִי כַּיָ כִּיִּ יִיּף שֵׁילָתֵך: תַשְּׁהָא יְרָעִית אֲרום פְּרִיק ם שָאַלוֹרֶנִיך: הושיעייה בשיחו יענהו משבי בשים יי משיחיה בביל צלותיה מפותבי רשְמִיא קרישיה בגבורן פורקן אַלֵּת בָרְשֶׁובִּגְבוּרוֹת יַשַע יִמִינוֹ: בָרֶבֶּבֶוְאֵלֶה בַסוּסַיםוַאֲנַחנוי בְשִׁם־בַּ יִמִינִיה: אילין ברתיכין ואילין הַפַּׂה בָּרָעוֹ יִּשִייִּף בְּסוּסְוֹן וַאֲנַחנָא בְשוֹם יָיָ אֱלָהָנָא יְהַנָּה אֱלֹהֵינוֹנִזּכְיר: אינון גַּחֲנוּ וְנָפָלוּ וַאֲנַחְנָּא ַּוֹנְפָּלֻוּ וַאֲנַחֲנוּ ַקְבְּנוּוַנִּתְעוֹדָר יְהֹנָהַ הוֹשָׁיִעָה הַפֶּלֶךְ יַעֲנַנוּ בִיוֹם־־ אָזְרַקַפְּנָאוְאַתְחִילִינָן;יַיִּפְּרוֹקָלָן מְלִיךְ ייייייי הַקִיף קַבִּיל צְלוֹהָן בְיוֹם מַּקְרִינָן: ַרָרְאֵנוּ: א לַמְנָצִיחַ מִזְמוֹר לְדָוֹר: יְהְוָה בְעַזְןּ לַשַבְּחָא תּוּשְבֵּחָתָא לְדָוֹר: יִיָּ ישְׁמָח־מֶלֶךְ וֹבִישְּוֹעְרְחָךָ מַרֹּדְיָגָּ'וָל יפיר ייֹי בַּעַשְׁנָךְ יִיחָבִי מְלִיךְ מְיִשִיחָא בָּאָר: תַּאֲנַתְּלָבּוֹנָתַתְּהֹלָוֹנָאֲרֵשֶׁת וּבְפוּרְקָנֶרְ כְּטָאיִרָנֵן לַחֲרֵא: רְגנֵת שְׂפָתָיו בַּל־בְנַעָתְ מֻּלָה: כִי־חֲקַדְּכֵנוּ נַפְשֵיה יַהַבַרת בֵיה ופֵירוש סִיפּוְתֵיה בָּרַבַוֹת שָוֹב תָּשִׁית לְראשׁוֹ עַשָּׁרֶת פְּזִּ: יֹיִּיִייּי׳ לָא בַלִּיָתָא לְעָלְמִין: חַניֶּם שָׁאַל בִפְּףְנְחַתָּח לֵו אָרֶךְ בִּייּ חָלַרְבִינִיה בִּרְבַן טָבָן תִּשֵׁנִי עַרֹּ יַמִים עולַם וְעִר: רִישֵׁיהֹ כִּלִיל רָהֵב סִנִינָא: חַיֵּי עַלְמָא וְנְדוֹל כָבוֹדוֹ י שַׁאַל מִינָרְיַחֲבַת לֵיה נִינְרָא רְיוֹמֵיָא <u>בִּישְׁנָעָהֶךְ הַוֹּרוְהַרָר תִּישַׁוֵּה עָלְיו:</u> לַעַלִמִיעָלְמִין: סַגייְקָרֵיה בְּפוּרָקָנָךְ בִּי־תְשִׁיתֵּחוּ בְּרָבַוֹרת לָעֻר תְחַבֵּרהוּ בָשִׁמְחָה אֶת־פָּנֵיָך: בּוְ־הַפֶּלֶךְבּבַּנַתַיּ מוֹים יווּיוֹ תוּשְבַחְתָאוֹשְׁבְהוֹרָה תִשׁוַיַעַלוּי: בַּיהוָרָה וּבְהָקֶסֶר עֻׁלְיוֹן בַלֹּדִימְוֹם: בְשוּל דִי תְּשַׁוִיגִיה בִירְכַן לְעַלְמִין יַּעַתַריִנִיהַבְּתָּעַתִיתִאַדִי מִן קַדְּפָּרְ: ַ מָטוּל רִמְלִיךְ מְשִׁיחָא סַבִּיר בַּיְיָ וּבְחָסְרָא דְעִילָאָה לָאיָווּעַ: קראינו ב' בקריא'וסי' כיי' אלהינו בכל קראינו : המלך יעננו ביום קראינו: כ"א בעזף ג' וחם' בקריא'

וסי׳ נהלת בעזר אל ניה קדשר י יי׳ בעזר ישמח מלך : אתה פוררת בעזר ים שברת ראשי תנינים : ברכות וה' ה'חס׳ וחד מ"ל וסימ׳ נמסר בסרר ויחי : עולם ועד ו'וסימ׳ ייי׳ מלך עולם ועד : כסאך אלהים עולם ועדי ואני כזית רענן היים שאל ממך: כי זה אלהים אלהיגו יסד ארץ על מכוניה:

כל נושע לעולם יוסיף כבוד: הוד והדר תשוה : כמו תשית: כי : אמר השם לאברהם והיה ברכה והמשורר אמר ברכות לעד לנלח הוא וזרעו: תחדהו : מגזרת חדוה :

פתה ידעתי וגו' ר"ל עתה בחלחמה הואת אדע כי הושיע ה' לי אכי משיחו מבאר שחת וכי עוכי אם יענהו לישראל עתי ביום לרתו הלז משתי קדשו " ואס ישגבהו על אויביו בגבורות ישע ימיכו ימין ה' רוממה ועישה חיל - אלה ברכב וגו' אשר האויבים האלה תזכירים גבורתם ברכב ובסוסים הבועחים בס' מה שלא נעשה כן אנחמו כי בשם ה'שהיכו מכיד לקראו ביום צרה שיענכו מה שימשך מהזכרתם הכוכר כי המה כרעו ואח'כך נפלו לגמרי ואכחכו אשר לחולשתכו הייכו כמפס כופלי קחכו וכיללכו מידם וזולת זה כתחוקנו עליה ונתעודד " כי יהיה מן מעודד עכוים ה' . ה' הושיעה וגו'וכל זה היה לכו לזכרכו בשם ה' . לאמר ה' הושיעה והצילכו מידם למען רחמיך - והחלך היכול על כל יענכו ביום קראינו להשגב עליהם ולהשפילם תחתכו : המוחוד הלו היה אוחרו דוד לתודה לה' בשוב ישראל עם בא למנצח מומורלדודי

כלחון מחלהמתם אשר התפלל עליה במזמור הקודם . ה' בעווך : ר"ל באשר הייתי מגדל עוז לעמך ישראל להצילם ביום לרתם . שמח המלך אני עבדך וכישועתך מגבורות ישע יחיכך אשר הכרעת קחיהם תחתם. כחה וחאד גילה דילה היה לו . תאות לכו וגו' כובה לומר תאוות לבו אשר התפלל על עמו יתן לך כלכבך והוא ההשנב על האויבים נהכריעם בתחה לו לחלך הכוכ' וארשת ומכשא שפתיו " אשר התפלל גם כן על עמו באומרו וכל עלתך יחלא שהוא הללתם מיד אויביהם . בל מנעת שלה . כי ההללה מיד מה שלא היה ככה ההתגברות עלישם להשפילם כי זה היה לפי האויב היתה תמידיית זכיות ישראל וכאשר ירים ידו לעשות המעשים טובים וגבר ' וההפך כי תקדמכו וגו' ר"ל נגם החלך המכר ישמת מאד להיות כי תקדם כניו בברכות טוב והטולם הלוה והוא שלל האויבים משית לראשו עטרת כז של המלך הנכבד וכאומרו במיחמת רבת בני עחון ניקח את עערת מלכם מעל ראשוי וחשקלה ככר זהב ותהי על ראש דודי חיים שאל ונו' הוא מה שאמר במזמור הקודם עתה ידעתי כי הושיעה הוציא הרבה מאד ה' משיחו בעולם שכלו ארוך בשיענהו לישראל ויגבירהו בגבורות ישע ימיכו בחלחמה הואת יווהו אומרו החיים ששחל המלך ממך שתחן לעמו ישראל במלחמה הואת יו ואתה פשית שאלתו וכתתה לו . היה אליו לאות שתשוה טליו הנצחיות מאורך יחים בטולם ועד ושיהיה האורך ימים ככבוד גדול בישועת הודך והדרך אשר תשוה עליו מהופתו מהאור הגנוו לצדיקים שהוא חומר המן" ולחם אבירים יוחון משה רבינו אשר הקרין פניוי כי תשיתהו וגו' ועוד יקוה החלך לטוב גדול מוהי והוא כלחיות שמו בעולם הוה לאלף דול . כי תשיתהו ברכות לעד ולנלח ויתברכו בו כל גווי הארץ ויהיה ברכה . ובעולם הבא תחדהו בשחחה הידועה והיותר מעולה והוא להיות את פניך כי מי יוכה לראות באור פני החלך ה' לבאות רק משיחו ועבדו כי החלך וגו' הם דברי דוד המשורר נגד עמו ישראלי להיות כי אכי החלך בוטח בה' שיטור לכו להשפיל אויביכו תחתכו וחכי בוטח בחשד עליון אשר לו הכח והגבורה שתחיד יצילנו חידם לכל ישפילונו 👚 ובל יחוט חלככם י לכן ככגד בוטחי בחסד עליון

ועולחך והיא עולתו של יצחק ידשנה סלה אף בזמן הגלות וכשם שהיה הדבר ליצחק כי נחשב לעולה ממש עם המחשבה לבד כי החיל היה העולה שנקרבה וכו' וכמו כן יחן לך כלבבך וגם אם לח חוכל לששות הדבר וכל עלחך יתלח כי כמו כן נהמלחה עלתושל אברהם אנ"ה שהוח היה נוטל עלה בלבו וחותר אפשר חתמול אמר שיכי בילחק יקרא לך זרע ועחה אומר אלי העלהו שם לעולה זכו' ונעשתה עצתי כי העלייה לבדה היתה הטולה ועב"ז עשה אברהם את האיל לעול' תחת בנויהו הולי יפורש הפסוק ע"ד מה שהבהר בע"ה בכסוק רפון יריהיו יעש וכו": ברננה בישועתך

תורת חטד

ובשם אלהינו כדגיל הנה יכוין בזה אל תה שהיו עישים החשמונאים שהיו משימים בראש דגליהם מיכמוך באלים ה' והוא הומרו ובשם אלהיכו כדגיל: עתה - ידעתי וגו' הכוכה באות' משיחו הוא על דוד בעלמו והמר כי עתה ידע כי יענהו משמי

קדשו בגבורות ישע ימינו של דוד בעלמו ומה הם גבורותיו הלה ברכב וחלה בסוסים ואכחנו בשם ה' אלהינו נדגול הו יר' באומ' בגבורות ישע ימינו כלומר שאם ימינו היא טובה לעשות עמה טובות הרבה יהיה לוכן ואם לא לא וכו': אלה ברכב וגו'יר' אלה ברכב רכב ממש וסוסים ממשואנתנו בשם ה' אלהינו נזכיר ונושע ברכב ובסוסים אחרים והוא מאמר אלישע הנביא ה'פקח את עיני אלה וירלו באו יר' בשם ה' אלהינו כזכיר באומרנו שמע ישראל ה'אלהיכוה' אחד והוא אומ' יענך ה' ישבבך שם אלהי יעקב: המה כרעו ונפלו יו' ולכן המה כרעו ונפלו לפי שהם נשענו חלה ברכב וחלה בסוסים וה' לח בגבורת הסום יחכץ יכו' ואכחכו המכוונתעודד מבלי שים דבר מאלו העושים המלחמ' כפי מנהג האנשי' : או יר' המה

כרעו על ברכיהם לשתוח ונפלוואנחנו קמנוכי היינו מן המלקקים בידם אל פיהם: ה' הושיעה וגו' יר' הוא המלך אשר יעננו ביום קראנו ולא כאותו המלך שעתיד לומר א יושיעך וכו' מאין אושיעך המן הגורן או מן היקב או ירצ' הושיעה אל המלך אשר יעננו ביום

קראנו ולא יאמר אל יושיעך וכו' וכפי מה שביארתי באו' ביום לרה שיר' לומר ביום הלרה בעלמה יר׳ המלך ה׳ לבאות יענכו ביום קראכו בעלמוולא כלערך להמתין למחרת כאשר יהיה בזמן המלך שילמר אל יושיעך ה' וכו' כי ביום המזרת היתה סאה סילת בשקל בשער שומרון ולא ביום ההוא בעלמו והוא מה שלמר הכחוב ביום קראתי יעכני הרהיבני וגו'י אויר' ה' הושיעה ובכן המלך יעננו ביום קרמנו אליו ואימרנו הוביעה המלך וכו' ולא יאמר מאין אושיפך וכו'י אויר' במלך יענמ יאמר אליכוה' הישועה ולא יאמר אל יושיעך ה' וכו':

בא למנצח ה' בעוך וגו' מהר"יע ז"ל כתב בזה ידוע שיותר שמחה יקח מלך ה'כשיכלח

הוא המלחמה ממה שיקח כשישייע אותו מלך ההר ומשני אותו השיוע הוא כולם המלחמה ההיא וכ"ש אם הוא לא עשה שום מלחמה אלא שישב בביתו והמלך האחר עשה הכל בשבילו ולוה המר שכשהמלך ה' לבחות עושה המלחמה לח יהיה זה הלח ישמח מלך ולח יסתיר הדאגה בלבו ויראה כמי שהוא שמח אלא יגל מאד תוכו כברו . תאית לבו וגו' יר' תאום לבו נתת לוועכ"ז ארשת שפתיו בל מנעת שלה והוא ע"ד מה שאמר הכתוב עוד הם מדברי' ואכי אשמע: כי תקדמכו ברכות טוב יר' יהללו אותו יברכוהו שהוא טוב וצדיק שאם לא היה לדיק לא היה ה' לוחם מלהמותיו ובזה תשית לראשו עטרת פו ועוד שנחת לו אורך ימים לעולם ועד מה שלא יעשה כן בשר ודם כי אע"פ שהיא ילחם מלחמתו לא יוכל לתת לו היים שאחה מקדים לנו הברכיח תחלחו בשמחי את פניך יר' כשהאדם יקבל שים טוב' מחברו יבוש להביט בפניו אבל אהה ה' אינו כןכי הע"פ שנתת לו הטוב כמו שהמרכו הפילו הכי תחדהו בשמחה הת פניךר"ל תחדהו וחעשה עמו טובות הרבה ולא יבוש מראות את פניך י תמצא ידך וגו' יר' המלך האחר לא היה הורג אלא הבאים להלחם עם מלך הנעזר ממנו אך האל ית' ידו ממצא ואפי' לאותם

סהם בסיף העולם: משיחמו כתכור יר׳ אתה ה' משים את הרשעים כמו תכור אש לשרוף אויביהם של ישראל בעת אפך עם ישראל כי ידוע שהרשעי׳ הם חרבו של הק"בה וה' באפו יבלעם וישחיתם ותאכלם אש להם בעצמן לא שיהיו הם כתנור אש לשרוף לאחרי' העובדים את ה': כי תשיתמו שכם יר'אם יהיו עובדים את ה' כאומר ולעובדו שכם אחד הוא לפי שבמיהריך חכונן על פניהם אבל ישראל הם תמיד עובדים את ה' ואפי' בעת צרה כי כונתם לעבוד את ה' מאהבה ולא מיראה כאשר הם עושים · עכ"ד · ואני חושב שוה המומור רומז למעלהן של ישראל והתלך המולך עליהם: והשפלת קרם החולק על תלכות מרע"ה והשפלת בלעם שרצ'לקלל את ישראל והנה באומר ה' בעוזך וגו'ובישועחך וגו' אפשר לפ'ע"ד אומר בכל צרחם לו צר

תאות לבו וגו' יר' הדבר חשר היה עדין בלבו ולה הוציחה בפיו נתת לו: או יר' ע"ד מה שביהרתי בפסוק יהיו לרצון המריפי עם פסו' רצון ירחיו יעשה כי לצדיקי' הש"י יתן להם מה ששולים בשיהם ויעש׳ ה' שיהיה נכון לכונת לכם ואם באולי יהיה באששרו' שיקר' להם עם אותו הדבר שום דבר רע הש"י וצילם מתכווה"א פה כי תקדתנו ברכות עוב די"ל וכי ים ברכית רע אלא

שתה ידעתי - זו היא הרננה שנרנן עתה בתשועה זו שבאה ליואב ולישראל ידעתי שחפץ המקום בי ועכני משמי קדשו כי תשועתם היא תשועתי: אלה ברכב י ים מן האימות שבוסחים ברכב ברול שלהם ויש שבוטחים בסוסיהם אבל אנחנו בשם יי׳ נוכיר כי לו הישועה נוכיר לשון הקטרה ותפלה כמו מוכיר לבונה את אוכרתה ולפי'המה יכרעו ויפולו : ואכחכו

קמכו ונתעודד : נתגבר עליה' במו מעודד ענוים לשון עוז : בעוך ישמח מלך: רכותיכו פתרוהו על מלך המשיח ונכון הדבר לפותרו עוד על דוד עלמו שחחר שלקח חת בת שבע אמר מזמור זה: וארשת ' לשין דבור וחין לו דמיון ומכח' הבית לו חבר ברשיון כורש מלך פרס ושניהם לשון מבעה שפתים כי תקדמנו ברכות טוב ' קודם ששאתי ממך הקדמת ליברכתך על ידי נתן הנביא והקימותי את זרעך ונו' והכינותי את כסא ממלכחך על יש' לעול': חשית לראשו עטרת פוי ויקח עטרת מלכם ותהי על ראש דוד : חיים שאל ממך . כשהייתי מרח ה לחוצה לחרץ מפני שחול הייתי מתפלל אתהלך לפני יי' בארלו' החיים: כתת לו : שהשיבותני לארץ ישראל: אורך ימים . למלכותי שאמרת והכינותי את כפא ממלכתך עד עול': תשוה י מנחם פתר תשוה תשים חשית לשון אחד להם: תחדהוי לשון חדוה: את פניךי בגן עדן ורבותינו שדרשוהו במלך המשיח הכיאו ראיה לדבר ועד עתק

יותין מטא ולקדמוהי הקרבוהן ואומר והקרבתיו ונגש אלי. בל

ימוט - ובחסד עליון הוא בוטח

שלא ימוע :

תמלא

כי • הפעם אין לו בטחון בגבורתו רק כשם ובחסדו והזכיר עליון כנגד בל ימוט: אבן יחייא

חמצא ידך לכל אויביך י כל מכח ידך שיש לך להביא הבא על אויביך: לעת פניך "

לעת זעמך: באפו יבלעם מפילה היא זו: פרימו מארץ תאבד להב"ה הוא

מחפלל שיאבד זרעו של עשו הרשע: כי נטו עליך רעה . כנגד טימום הרשע שאמי

הרג את עלמו: פל יוכלוי לעשותה: כי חשיחמו שכםי אשר תשית חותם לחלק

שתחנה יכך ויסצין כחל לסכנים כל חוינין: ימינן מתנחי שתשינם: תשיתתו כזכר חז לעת פנין י כי תכינים שליהם כי כ כחמוינ!מס ותחכלם חם קללתן: פריפו תחרן תחבר שלח יוםיםו בניסם לק סולפרוד כן :כיתשיתמו שכם תכדילם בקללתך ששחר כני חדם: במיתריך בקללה שתקללם: רותהם בשוך תנלה כז תלכותר פל כל פילחך יחו כזירה שיר קושי

על אילת כנייחת מכטלם. ששחר ' אף על פישהוח שוחר ודורש פותה ונחפר וה פשותוד לתפלה של בלותנו סלו בחתרו וחין הרח בשקך פתשורר לסחוים כן: חלי ם' שחתה חלי סנם זנרי : שמנתי כנלות סכו׳ לתה שוכתני ולפסיחתם רחיק פישושתי כופן כל כך ארוך: וחתם קדש' וסנה מתכ חותו בקדום וחותו פיושב של: תכלות ישר בזירה שותרו על הים בחערם כזדר כקדש וכחערם פכון לשנתך פשלת: כך בסחו מכותינובפנרים שלח שכו חת לשונש וחת שתם וחנתם: נסחו ותפלסבו בוכות הנטחון נלנד נןכתם: חלין ומקר וחחרי לכתך חחרי כגדכר וכן: לח בושו שנונת נרכים נתובר:

מנחת ערב

בהיא ימים כל שלוה והשקע עברכה כמ"ם ו"ל גני חשר החריבו ימים חחרי יהושת שהוא ימים של שובה וכלוה ברי שנשתים נתנרכו וכן בדול כוודו בישועתך היה פחלתו וחחה הוכפח הוד ו זרר חשוה עליו וכן כל החומור שכל פסוק כולל שחי טונית חזר מה שהיה חחות לכו שניחן לו ועוד ע יהחפלי

טוכה כשלה: למנצח על חילח השחר הסכיתו שעל חסתר החלכה אדבר וחמר מומנר לדוד לפי פדוד גים שכולדו בחסתר על זלח קשיל לשחעי כשו"נ שע"כ נקרה חרוני חים יבוני ועיב רחני ליחבו לדוד חומור לדוד י חגי חלי חויל שנסחלקה מחנה סנינה כשנכנסה ל.יח הלליים שלש זה ח.ו חלר וגוי יהיה המנין חם חלי הייח חנשת לערל גם חלי היית אח"כ עם היותי אתו נחדרי משנתו חשר לה יחפרו שם צלמים כי שם הוח עיקרם צט"ב חיפה למה עוכחני ולה מובר חולי השלב מדינה בהסרדך חתני לח יושים לי החלך חר שיבים הוהב נימיזני כי כדל זה כעיכי ישועת בערן פחת:על בהסחלקותך ממכי נוהו רחוק חישועתי לברי אני יחמר לא א ע חם חה שנם זלקת הוח נענור טומחת המקום חו להיותך רסוק מחכוקשי וחס הוח לחיון היוחך יחוק מישועחי דברי פחבתי הכה מלינו בחזרים שהלכה השנינה לשם בחקום קיחחה כשביל כנורן זגחולחן של ישרחל בחחי בחדרם וח"כ לחה עובתני סהרי נחולתן של ישרחל חלויה בוה חין זה כי חם שחיני כדחי ליעשות נס'על ידי ווהו רחוק מישועתי חוח דברי שחנתי שחלידי יכלר שלח כחקכלה חפלתי : חלהי אקרת יומס נגו׳ תו"ל חס החשלל אום ולא נענה יחוור זיתפלל וז"ם אקרא יומס ילא חינמיכ חיני מיחם ענחי חרחמים חיח ולילה ולח דוחוה ליחו בחוה כוה נחה שנורה נום שלשה ימים פלילות ווים הם חקרת יותם יות חשנה כי חין כח נתעכים סלפה ימני לבעל הגורה

חומים מחדם חמנית הלילה פינילה למה חמניו כח"ם ולח בימיל קלם קרום לבחבתי

זהו חסד עליון שהשם אומר לדוד חמלא ידך והיא השמאלים וככה ידה ליחד תשלחנה ושעם חמלא כדרך והלרותי להם למען ימלאו אוחם הקולעי'והעע' לח יוכלו לנים ולהפרד ולהחלם: חשיחמו - פניך - כעסך פני יי' חלק' ופניה לח

הַשַּיִינוּן הַיְרָאַתוּן נוּרָאַלְעִידַּינִי

הַרְבַק מְחַת אִידָהְ לְבָל בַּעַלֵי דְבָבָהְ או למשיח כי אחריו כתו' כי נפו י חלח כטו יולחה והפעול הוא פּוּרָענות יְמִינֶךְ תִּשְׁבַּח לְבָל סַנָּאָרְ רעה: מומה - בכח ולח יוכלו להוליחה למעשה: כיי בעבור היותי באתנחתא שב שכם הוא כמו שכם אחד והטעם להיותם בעור גָהָנָם: בְנִיהוֹן מֵאַרְעַאֹּתְהוֹבֵּר נחברים על דרך והלרותי להם ווַרְעַיַתְהוֹן מִבְנִי נִשָּא: למען ימלאו ומלת תכוכן דרך קצרה כי הסינם תכונן הקשת בחיציה: רומה שב להודות בִישׁוְוּלָאיְבִירוֹנָה: מְטוּל דַ שַּוּיתִינוּן השם בסיף המומור כיכל זה לעַמַּרְכַתָּף חָד בָאִיטוֹנֵי מַשְׁבִּנִיךְ יקרה לחויב בסוף בעוז השם תַּקַןאוֹרְחֵהוֹן ֶלְרָפֵיהוֹן: אִיוְרַקַף כחשר החל יי' בעוד ישמח מלך: למכלח על חילת השחר . כחשר יי בעושינה נשכחא ונרוציצא ירחה כח עלו' השחר ויש חומרי' בגבורתה: לישַבְּחָא עַל תִקוֹף קורבּו כי הוא שם כלי כגון וידענו כי ַרָרִירָאַרְלְרִיצָּתָא תּוּשְׁבַּחְתָּא לְּרָור: יו"ד איילות כגבר חין אייל בלא דגם על כן הוח רחוק להיו 'חילת כבזר'מואח הכורה והלכון בעיני כי הוח תחלת פיוט נעשה על קַרִיבִּימָטָאוְרָא חָקַבֵּל וּבְבִירְיָא לָ ע דרך דברי חשק כמו אילת אהבים וזה המזמור על נועם שָׁתִיקותָאלִי: וְאַנְתְּקַרִישׁ רְכִיתַּב בחנם: כך נשחו כזפרו כיבוכו: חליחליי פעתים כי עַלְמָא עַל תּוּשְבָּחֵן יִשֹׁרָאֵל: עַלְרָּ בלרה היה וטעם אלי בעכור ַםַבָּרֵי אַבְּהָחָנָא סַבָּרִי בְּמִימְרָךְ וְשׁוֶיבְתִּינון: כָּלְרָפָךְ צַלוּוָאִשְׁתִּיוִבוּנַוַעַלָּךְ אִתְרְחִיצוּ עזבתכי ותחסר מלת אלי כאילו הוא או׳ אלי רחוק מישועתי הם דכרי שאגתי כמו שאגתי מנהמ' לכי והוסיף דכרי בעבור היותו

בן אדם: אלהי׳ התימהכי

פרימו : תי"ו תחבד לכנח דוד

היו לה עוד ויש חומרי כנכ"ף כתכור אש כמובי"ת כדרך בחלי לילה כחלות הלילה:

הָמָצָא יָרָהְ לְכָל אִיְכֶיךְ יְמִינְהְ תשיתמוי בתנור תמצא שנאיך: במיתרי קשותיך תכונן חליד אשלעת פֿניך יְהוָה בְאַפוֹ יבַרֹעם רוגור ייברגויה יִסַלַעִמִינון וְתִיכְלִינון י י וְתִאבְרַלֵּסאֵש: פִּרְיָמוֹ סַאָּרֶץ חָאַבַּרְ כִּי־נָטַוּ עַלֵיךָ וְזַרְעָׁם מִבְנֵי אָרָם: רַעָה חַשְבוּ מוֹמָה בַּל־יוּכָלוּ: דָקָשִילוּעַלָרְבִישִּׁחָאַחָשִיבוּמֶחְשְׁבוּ י י חְשִּׁיתַמוּ שָׁבֶּם בְּמֵיּחָלִיךְ חִבוּגֵן על־ פַניהם: רופה יחוה בְּעֵוּך נְשׁיַרָה וּנַזַּפְּרָה גָבוּרָתֵּוְךּי לַמְנַצְיַתְ עַל־אַיְּלֶת הַשַּׁתַרְמִוֹמוֹר א פתר לפון בקור כמו פוחר סוב לַרַוָר: אַלִי אֵלִי לַמָּה עוַבַתְּנִירַחוֹכן מישועתי דברי שאנתי: אָקרָא יוֹטָם וּלָא תַעַנָה וֹלַילַה וַלֹא־־ אָלִי אֵלִי בְּטִוּל מַה שְבַּקְתָנִירָחִיקִ מִן דְּנֵינֶתָי דוֹמִיָּהְלָי: וְאַתָּה קְרְוֹשׁיוֹשֵׁב ּתְּהְלֶוֹת בר בטחו אבתתינו ה עונה: וחחה קדום ויושב פורקני פילי אַכַליוֹתִי: אַלהַי אַנָא מיסי פיי ישראל: בַּטְחוּ וַתְּפַּרְטִטוּ: בַּטְחוּ וַתְּפַּרְטִטוּ: וָנִמְלָמֵוּ בְּךָּ בָּטְחַוּוְלְאֹ־בְוֹשׁוּ:

מסרה

קדמונים:

שיחלקו ישראל אח ממונם כמו

במיתריך תכונן על פניהם

רומה יי' בעוך י

וחומינם לירות על פניהם

וכשירה וכזמרה: הילת השחר "

שם כלי שיר ד"ח על כנם' ישרא

שהוא אילת אהבים הנשקפה

כמו שחר ורבוהיכו דרשוהו

באסתר ומנחכ פתר אילת לשון

מעוז כמו אילותי לעזרתי חישה :

יבקש רצון וכמו לשחר פניך

למה עזבתני עחידה הית

ללכת בגולה ואמר דוד תפילה

זו על העתיך: רחוק מיכועתיי

ומדכרי שחגתי: חקרת יומם -

אני קורא' לך מיום אל יום ואינך

לשמוע תהלות ישרחל מימים.

לשון שתרית ומנחס

על הקמים

שנאמר והיה סמרה ואתננה וגו':

תמצא ידך ג'וסי' תנה נא את אשר תמצא ידך : כל אשר תמצ"י חמצא ידך לכל איביך: כ"ב אילת ג' וסי' גם אילת בשרה

למנצח על אילת השחר: אילת אהבי' ויעלת חן: יושב ב' מ"ל בסיפרא וסימ' יושב בשמים ישחק: ואתה קרוש יושב:

חחה אלהי וחיך לח תעכ׳והטע׳ כי אין לי אלוה אחר מכלעדיך ולא אקרא רגע אח' ואדום רק ולא דומיה לי: ואחה : מהלוח ישר' : הבית ששם הארון כדרך בית קדשכו ותפארתכו אשר הלליך אבותינו וכל זה בעבור היוח יושב דבקעם תהלות כי י"ח כי טעם יושב שחת' עומד ויושב קדם סלה כמו שוכן עד כמו אתה יי" לעולם תשב ואתה תהלות ישרחל כדרך הוח ההלהך והוא אלהיך וי"ח כי אתה הכתצח בתוך תהלום וחתה הוח הקדוש המהולל כדרך בקרבך קדוש: בך י כבר בטחו בך בהיותי בלח לרה היו לבטח ובעת לרת׳ שבטחו בך תפלטמו והככי אליך . לבדך זעקו ולח נשענו על חחרים על כן לח בושו:

וַלֵא בְהִיתוּ:

אבן יחייא

ממצא ידך לכל אויביך ר"ל יספיק לך בלי עור אחד ידך להנצל מהאויב . והנה במלחמה יהיו שכי מיכי כגדיים . אם האנשים הנשכרים בחיל השולאים אשר יבואו למלחמה לא מפני שנאתם עם הכלחם : דק מפני שכדם אשר אתם : ולפעמים יפגעו במלחמת כת כגדיי זה לוה : אשר יהיו קרובים יויקראו אויבים להיותם מוברחים לפעול עם הכלחם פעולת אויב אף כי תהיה מנד הפכרח ' ואם האנשים השונאים בעלם והם הלוחמים בכל לב ויקראו שונאים וחלחמתם באכוריות : ודהו אומרו כנגד הכת האחד תמלא ידך לכל אויביך י וכנגד הכת השנייה אחד ימיכך תמצא שונאיך להיות כי הכאת הימין הנאדרי בכח חדען האויב השונא וכנגד בוטחי בה' אל אבוש . כי תשיתמו אל האויבים . רוצה לומר כי תשית ותלחום טמהם לעת פריך כאשר ילחום תכור אש עם החש וחולים יוכאש תבער יער כשיהיו פניך וכעסך אליך ויסים תשיתמו כנור מן וסה ישית בנאון גליך באויב שהוא מכין וכלהבה תלהט הרים : מלחמה י להיות כי ה' יהיה בעולך ובאפו יבלעם י ותאכלם אש החמימות מכעש אפו פרימו וגו' ר"ל ואף כי יש אתם פריי איזה מעשה כאות . הכה ה' פרימו ההוא מארץ החיים יאבד כי לא יוכו בה למעכו - ובעולם הוה זרעם יאבד מבני אדם - כי ימותו וכן אין להם כי כטו וגו' ר"ל אבוד זרעם בעולם הזה הוא להם במול כשייתם וימחה שמש בכל המציאות י עליך רעה ואיבוד פרי מעשה טוב מה שעשו שלא יאכלוהו בעולם הבא י הוא להם גמול שחשכו מזימה ותועה על ה' לאמר בל יוכלו ישראל להעור בו כימי קדם י ולכן זכיותיהם יהפכו להם כי תשיתמו וגו' ר"ל המלחמה הואת אשר תעשם אתה ה' עם האויבים לפשעים וזרוכות . האלה יהיה בתחך להם שכם וחלק מעשיהם העובים בעולם הוה יהיה בהיותך מכוכן על פניהם ד"ל בחייהם כמו על פני תרח אביו וכותן להם גמול מעשיהם הטובי'מדה כנגד מדה . כאלו אתה מודד בחבל ויתר . להשמידם עדי עד ולאבד מארץ וכרס וורעם מבכי אדם רומה ה'ובו' ואו תרום ה' בעוך אשר הצלת עמך מאויביהם וכאומרו לעיל ה' בעווך ישמח מלך . נשירה וכומרה גבורתך אשר השפלתם תחת עמך ישראל . וכאומרו לעיל ובישועתך מגבורות ישע ימיכך מה יגל מאד : כב למנצח של אילת וגומר המזמור הלו אמרו דור בהיותו כרדף מאויביו ' אליוגימר רוצה לומר אתה שהיית רביל להיות אלי לשון אילת וכח אשר בו הייתי כלול

מאויבי ואתה שהיית אלי וראשים אוכי להשפיל אויבי תחתי ולהכדיעם ' לווה עובתני בלרה הואת י ותהיה דחוק מישוטתי ולא תושיטני מידם כבתחלה. ותהיה רחוק מדכרי שאגתי כאשר בתחילה . כי בהשפילי תחתי אויבי הייתי טורף ושואג וצועק ולוחק לשנוחת גילי על הכלחון . ועתה אשב בדד וחדום כי רחקת ממכי אתה שהוא האוהב וריע . אלהי אקרא ובו' ר"ל והכה כחקך מחכי איכה לסבת כחקי מחך. כי אני בשם אלהי אקרא יומם ולא תענה . וכן בלילה אחרא ולא תענה י ווה תמיד ולא פעמים בשבוע כי אין דומיה ושתיקה לי מעולם ותמיד אקראך ולכי לא רחק מחדיואתה קדוש וגו וכן לא יהיה סבת הרוחק הלו להיותך קדוש ומרום תשכון ומה לך בין שוכני בתי חומר . כי הכה מדרכך להיותך יושב בין ישרא לאהבתך לתהילות של עם קדוש כמוהו בך בעתו ר"ל וסבת אהבת ה' לתהילות ישראל הוא לוכות האבות אהוביו ומקדשי שמויכי בך בטחו אבותיכו מישרא וממכי מלכ' שתתן אויביה' בידיה כאמרפל וחביריו שנפלו ביד אברה'. ובטחו ג'כ בך שתמלט' מיד לריהם ' וכן עשית ותפלטמו י והנה מה שתפלטמו ומה שנמלטו היה להיות כי איך זטקו ' ומה שהכריעו קמיהם תחתם היה להיות כי כך בטחו בטחון החלטיי ולא ברכב וסופים ולכן לא בושו . כי ה' מגן צריהם בידיהם כאות נפשם .

תהיכת ה' תורת חסר

הכונה היא שיש ברכות טוב והם עניית ית' לאדם ע"ד האמור ויש ענייתו ית' לארשת שפתיו לבד לה נכון לכוכת לבו והרי היה ברכת רע כי ברוב הפעמים יקרה לו הפך ממה שירלה וזה הטוב הוה לו עטרת פו כי מי ומי יעלה לגדולה כוחת שיענהו ה' ברכות טוב על הדרך שביחרתי . או יר' כי תקדמנו שיברך לך ברכות ההודחה על הטובה ולח שיהיה הדבר שתבח לו רעה ויוכרח לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה ומלד היותו מברך לך תשית לראשו עטרת פז והוא שתחשיב לו ברכתו זחת לחצוה כחומר וברכת חת ה'חלהיך והמלות הן עטרות לחדם כשחו"ל לדיקים יושבים ועטרותיהם ברחשיהם וכו': חיים שחל ממך וגומר יר' הוח שחל חיים וחתה כתת לו ג"כ אורך ימים והוא ע"ד כי בי ירבו ימיך ויוסיפו לך שנות חיים וכמו שביארתי בס'חסדי אבות שיר' לותר הנה עם היות אכת שהעותד בלרה יהיו הימים רבים וארוכים בעיניו מה שחין כן לעותד בטובה עכ"ז חדע כי בו ירבו יתיך ויהיו שכוח חיים חיים ממש והם חיים עובים ולא רעים והוא חומר פה חיים שחל ממך ד"ל חיים טובים שחל ממך וחתה נחח לו ג"כ אורך ימים עם החיים העובים כי ימים ושנים רבים יחיה על העוב: גרול כבודי וגומר יר' גדול כבודי בישועתך פי העולם אומרים שהוא היה הגולת והוא אומר הוד והדר תשוה עליו: בי חשיתמו זגומ' הוא מה שביחרתי אני בפסיק לה' הישועה על עמך ברכתך סלה כיכל מה שנאמר שם יתפרש פה 🕆 הו יר׳ אם תחחיל לעשות עמו טובה על לד החסד בישועתך שאחה ה׳ רולה להושיעו הנה הברכות מהם יהיו לו לעד והוא ע"ד ה' ברלוכך העמדת להררי עו הסתרת פניך וכו' כפי מה שפי' בו מהר"י בי רב זאני כתפחיו במקומו והוא ג"כ אומר שבענו בבקר חסדך וכרנכה ונשמח'בכל ימינו" או יר'כי חשיההו ברכות לעד שאתה ה' חשמור לו כל הברכות וכמו שכתבת בתירתך יברכך ה' וישמרך ולא די זה רק שתחדהו בשמחה את פניך ג"כ אחר זאת הברכה והוא שתהיה לי ג"כ ברכת יאר ב' וכו' וברכת ישא ה' יכו' והוא אומר תחדהו בשמחה את פניד י בי המלך בוטח בה'יר' והסבה לכל זה הוא כי המלך בוטח בה' יותר משאר האנשים ולסבה או לא ימוט מאסד עליון רק תמיד יושפע עליו: תמצא ידך לכל חויביך יר'ידך השתחלית תמצח וחהיה די בה לכל חויביך וכו': תשיתמו כתכור אשונו' יר' לעת פניך וזעתך שהתה ה' זועם בכל יום לה כמו שחשבו בלק ובלעם להפיך את הקללה באותו רגע ועוד יהיה לאלה הרשעים שיהיו כדונים כהרף עין בב' מיחות משונות כמו שקרה לקרח שחיה מהשרופים והבלועים והוא אומר ה' באפו יבלעם ותאכלם הם ונם כייהיה אותר יבלעם מלשון השחחה יובן ענין זה כי אין השחחה בדולה מזו" או יר'באפו יכלעם הפך חחה שחשב בלעם הנרמז בחלח יכלעם ויר׳ עשה בהם כוכח בלעם על ישרש שנהפיך הוא עליהם: פרימו מארץ תאבד יר׳ אל העשה בהם כמו שנהיה לקרת שבניו לא מתו וכו' : כי נטו וגו'יר' שכוכתם חמיד לדבר חועה נגדך וחשבו מזמה בל יוכלו לדבר בפיה'וחמחיהים הם הדברים בפיהם כאילו אינם מדברים עליך ה' כי אם על גדולי ישראל כאשר היו עושים

שדת קרח ועדת המרגלים: כי תשיחמו שכם וגומר יר' עם המלאותיהם בעלמם אתה ה' תכונן במיתריך להשתיחם: רומה ה' וגומר ולה כהשר יומרוך למזמה בהומרם שהינך משנים בעווך למטה בהרץ:

כב למנצח על אילת השחר ונומר הנה כוכח דע"ה בזה המזמור הוא על ישראל שנהראו הילת השחר ועליו ירמוז כל מה שיאמר כמו שפי' רש"י ז"ל ובאומר אלי אלי למה עובתני יר' אלי למה עובחני וכמו כן אלי למה אחה רחוק מישועתי הכוכרת במומור המודם בחומרי וכישועתך מה יגל מחדוחלה הם דברי שחגתי: ומצחתי כתוב כי רלה בחומר למה מובתני רחוק מישועהי דברי שאגתי לומר הדבר בעלמו שארו"ל שאם חפלחו של אדם שנורה בפיו מובטח לושנחקבלה תפלחו ואם לאו לאו וכו' ע"כ: אלהי אקרא יותם יר' אתה ה' עופה לישרחל טרם שיקרחו ויצי קורח כל היום וכל הלילה וחיכך עונה לי . חו יר׳ עם היות שקריחתו אליף ה' היא גם בלילה שאז הקול נשמע עד למרחוק עכ"ז אין מי שיאמר לי מה חעשה:

הדום יר' וחחה קדום יושב ומלפה מהלוחיהם של ישראל ומפלוחיהם חליך חתרי שכבר נענו והגלתם מצרחם והוח ע"ד מה ששמעתי במה שחמר הכתוב עוד הם פדברים וחני אםמינ וכו': בך בעחו חבותינו יר' בך בעחו חבותינו קודם בוה הצרה עליהם וכך בעחו

בהיותם בזרה ותפלטמו משנה: אליך ועקו ונמלטויר' חליך זעקו בהיותם כבר עם הצרה ונמלטו ממנה ובך בטמו קודם בוא אליהם הצרה ולא בושו כאים חקבל דבר טוב שוולחוי ואולי כיון הפפוק אל מה שנהיה לישראל שהיו מבטיחים למלכי הארצות אשך הם היו דרים בהם ליחן להם כימי בצורח וכתו שאו"ל במפיבושת וכו":

יַתֵיה מָטוּל דָאִיתָרעֵי בִּיה:

מנחת ערב

שלח יתקבנו להנין: נמם

ספני אימה: יכש נחרש .

סלב חתרי כן ערוב המשירים

לחותו: כחיולשוני מודבק

פלקוחי שלח חדבר .

ולעפר

ואתה קדוש וגו' אויל בהחמהות היו עקרות לפי בהק"בה מחזוה לחפנקן של לדיקי! וע"כ הש"י שולח לפעמיי זרה על ישרחל כדי שישתיעו קולן בתפלחן וויש לחה לא תעום הלא אחה הדוש יושב וחצפה על חהלות יברחל וע"כ חבותינו הגים להם לרות רכות ובנחו בך והתפללו ותפנטמו חלק זעקו ולחלטו ובו' כמ"ם השמיעני רח קולך בחפלה כי קולך ערב וגו' וח"כ למה מחרש ליי נך נפחו ובו׳ חו"ל שוימנה חבתר חת המץ כדי שלח ילמרו החות לכן בכית החלך ויבימו בעתוכם נה' נוה שחמרה יכתר נן בטחו חביתינו ועם מה כבטחו לבדות כלשמו ולסיות זרות ככי תולעת ולח חים מלא משה והייתי לסיכה ולכזוי לישראל שחמרו הנה חבתו חתונו כף ביה ידה עם המן אויבט הקם ענינו ואין לך חרפה וכויי גדול מוה י ח"ם כל רוחי ילעינו לי נמתשבתה וכדבור יפטירו בשפה ובמעשה יניעו רהש מומרין הביטו ורמו נחי מכו בופחין פתדבר כלינו חל המלך והית מתנכת ומומנת לחני כו ולכך נתילי לו וחורו אלה' וגול אל ה' ויבלפהד אלה' וגול הל שב שממו בו רצטהחם י או יינה והכני הולעת וגו' בגם "ער כולל בחדם להיותו חלק וכני כדכחיב זכר ונקבה ברחם ניקרת חת במס מדס כינת בגם החשה ככללת בכלל בם מום חום כחים לווח חרפת מדם כי חיני נצוחה לכן וב נפשי לקרה חום הני וכות כי אם לעול נוצאתי הפרק שלמות פחיכני דבקה במר שעמו לקוח חים וקחרפת ח ש נחוברת ליחבורום כי הלת התדות שתי הכומות היוצאות כאחת זיגות וכך ונקנה פופט ונרכע הנקרא אדם ורכי שנדבקתי אל ערותו שנקרחת חרכה כנ"ח כי חרפה הים לנו חני חופה של החים הישרחל חשר חני נת זובו בחני עמו נקראים אוסי כי בוחי מבטן ובו' הנה חמרה חסתר הנ עוד לי טעם חחר לק לת תפנחי והיה כי חלי חחה מערם נחתי לעולם ולמה תגעל בי כעת רחש"ול לקחה מרדכי כו כנת כי כשהולידה חביה מת חבות וכשילות אחה מתה למה ולא חים לה מניקת עד שרוצרך יתי לחת חלב בדדי מרדכי

חמרים

ואנכי : רחוק הוא שיאמר איש דעת על עלמו שאינכו איש רק ידבר כנגד האויבים שהם יבזוהו ואינכו נחשב בעיניהם למאומה: כלי גורת לעג קשורה לעולם עם למ"ד: יפטירו בשפה יפתחו כמו פטר רחם והבי"ח דרך לחוח כמו לחמו בלהמי ויתכן שחחסר מלה: גולי תחר השם כדמות פועל על משקל לחם חום כי הגילל דבריו על השם כדרך גול על יי׳

דרכך: יפלטהו כי חפן בו וְאָנֹכֵיַתוֹלַעַת וְלֹא אֵישׁ חֶרְפַּת אָדָם "רֹּיְיִינִינִינַאָנָא זְחִיל חַלַשׁ וְלָא גָבּוֹר סְכֵּל וּבֹוּי עם: בּל־רֹאי ילעינוּ לי יפטירו ייר חסורי בני נשאו ומתרמרמותא ובזוי עם: בּל־רֹאי ילעינוּ לי יפטירו השם כי שעה ההומר כי הגולל חַסוֹבֵי בַנֵי נְשָׁא וֹמִתְרַמֵּרְמוֹתָא חפץ בשם והכחוב אמר אם חפץ בכו יי ורבים ככה : גוחי . פועל דַאֲמָמָי: כָּל דִמְחַמְיִין לִי יִרְהַבוּן עָרַי חו שם התאר כמו גוזי מגזרת מָתְנָרִין בִּפִיפִוֹתְרהוֹן יְשַׁלְמְרחוֹן ותנח בנהרותיך כמו מוליהי ני ני בַּרִישִיהוֹן: יִשַּבַּחַקַרְםיָיִיוִשְוַבֵּיה והזכיר זה כי הגילל על השם יצילהו כי הכה הוא גומי מבטן שחין דעת לנו ולה כח: עליך דָאַתְאַפָּקְתַנִי מִכָּרֵיסָא אַסְבַרְתַנִי עַל הטעם עליך הושלכתי לח על תַּרָיֵי אָפִי: כִּסַעָרָךְ אִיתִלָּקִית מִּפְּעַיְנָא שדי אמי כי אחה מאכיל ומאכיל אותי ואחה הנוחן לי כח לקבל מָבָרֵיסַת רַאִּפּי אֵלִי אָתִּ: לָאתִּלְרָחִיק עד שהגדל על כן המר אי חתה: **סִנִי** מְטוּל דְּעקְהָאקְרִיבָאאֲרוּם לֵית אל תרחק ממני . דרך לחות פַּרִיק: אַחֲוֹּרוּ עָלֵי עֲטָמַיָּא ִדְּמְתַלִּין בשירים תרחק עם קרוכה סבבוני י טעם רבים מכל פאה: יַלְתוֹרִין סַגִּיאִין רוּבָנִימַרְנַן אֲקַפּוֹנִי חבירי בשן . כמו עגלי על דרך בַהֶּרָשׁ וּ בֹּחִי וְלְשׁוֹנִי בְּדְבָּלָ מַלְּקוֹחָוֹיִ מִי פּי פַּתְחוּ עַלֵי פּוּמְחוֹן הֵיךְ כְאַרְיָאֹ אָכְלֵי פרות הכשן: כתרוני: מן כתר הַיִּךְ כִּמֵיָא אִיתִשְׁרַת מלכות שהוא עביל: פלו ' פתחו כמו ופלתה ההדמה ותחסר כ"ף מן כֿריה על דרך הש מוכלה הוא וחמר על חלה הפרים שהם נורפים כמו אריה ושוהגים: כמים : דרך משל מרוב הפחד היה כמים השר לא יכשפו כן

ואנכי חולעת - כל ישראל מכנה כאיש אחד: יפטירו יפחחו כמו פטר רחם ופטר חמור פיטר מים: גול אל יי׳ כמו לגול ים לאדם לגולל יהבו ומשאו אל יוצרו למטן יפלטהו: גוחי מוכיחי ומושכי כמו יגיח ירדן אל פיהו: מבטיחי על שדי אמי זמכת לחדם שדים לישען שליהם למחיה: עליך השלכתי מרחם : כשלכתי

בשפהיניעו ראש:

וֹבְזְוּי עָם: בֶּל־רָאֵי יַלְעִינוּ לְיָ יַפְּטִירוּ

י יָפַלטֵחויַצִּילֶחוּבִּי חָפֵץבְּוֹ : כִּי־אַתְּח

אַלֶיך הִשְּלַכְהִי מַרְחֶם מבַמֵן אִמִי

אָלִיאַתַה: אַל־תִּרְחַקְמְמֶּנִיבְּי־צָּרָה

קרוּבָדָה בִּי־אָין עוֹזֵרְ: חֲבָבוּנִי פָּרַים

רַבַיָם אַבִּירֵי בָּשָׁן בִּתְּרוֹנִי: פָּצֵוּ עָלַיַ

נִשְפַּכְתִיְוֹתְקִבְּיְרוֹ כָּל־עַצְמֹוּתְי הָיָהַ

לבי ברונגנים בתור מעי:

גחימכָטֵןמֹבְטַ חִי עַל־שַׁרִיאִמִי:

נְלאָל־יִהוַה

מרחם מחז הולחתני מרחם כמה דחת חמר העמוסים מכי בטן מאז כולדו השבטים כשאם ונהלם: פרים רבים: מלכים חוקים: אבירי בשן נס הוא לשון פרים · בבשן שהם שמנים: כתרוני : סבבוני ככחד המקפ' את הראש: חריה טורף: נכוכד כלר: כדוכג׳ שעוה הנימוחה מחום החש: מלקוחי הם החנכיים שקורין פאלי"ים בלע"ז כשחדם מלר חין רוק מלוי בפיו ומנחם פתר מלקוחי חנטי"ילחם בלע"ו כמו במלקחים לקח טו פיהם אריה שרף ושאנ: והמלקוח הן השיניים אשר דמו למלקוחי חרשים: ולעפר

מסרה

ואנכי ט' ר"פ בקריאה וסי 'ואנכי עמרתי בהר כימים הראשונים ואנכי הסתר אסתיר פני . ואנכי לא חטאתי לך ואנכי היום רך ומשוח מלך רוגע הים ויהמו

וְאָתְפַּרְפַּרָן כּוּלְהוֹן גַּרְמַיי חֲנָה לִבִּי מִתְטְמֵי הֵיֹךְ שַׁצַנָא בְּגוֹ מְעַיי: יִיבִשׁ הֵיֹךְ בְּחַר חַילִיוַלִישָׁנִי אַרְבִּיק טוֹרִינִיי

באה לקבץ ואנכי תולעת ולא אישי ואנכי נטעתיך שורק : ואנכי אמרתי איך אשיתך ככני' ז וכל ר"פ דתריסר דכוו': עוזר ה' מ"ל וסי' נמסר בישעיה סי' ל"א: ולשוני ג' בקריאה וסי' ולשוני מדבק מלקותי ז ולשוני תהגה צדקך : לשוני אם יהגה רמיה:

בפזרו איבריי והתפרדו העלמו'שהם מוסדי הגוף ונמס לבו בקרבו כאילו סרה דעתו: יבש : ולא יוכל לדבר על כן אמר אחד מהגאונים כי כחי הפך חכי ולפי דעתי בעבור היות ליחת התולד'הקישר'הכל המעמד' הגוף כינה הליחת בשם כח והנה יבש כחשר יקרה לזקן הבח בימי' ומלקוחי מגזר' ומלקחיה וחם חינכו על משקלו:

תהילת ה' תורת חסר

תולעת ולא איש יר' ואנכי בפי כל אדם המחרפים אותי לתולעת ולא איש וכמו כן אנכי

בפי הבזוי עם המגדף אותי מה שלא קרה כזה להבותי כי הם לא בושי מעולם : וכמה"ר שלמה אלקבן הלוי ז"ל כתב וז"ל הנה במכילהה הרז"ל הל תרהי תולעת יעקב מה תוכעת זו חינה מכה את החרזים אלא בפה כך ישראל אין להם אלא תפלה וכן הוא אומר וירחו מאד ויניקו בני ישראל אל ה' תפסו אומכות וכו' ועם זה יבא על נכון אומר כאן בך בטחו אבוהיכו וכו' אליך וכו' ואבכי תולעת וכו' ויר' ועכין היותי דומה לתולעת איכנו לטוביות התפלה כאפר נהיה לאבותי חלא לעכין בלתי היותי היש כי אם חרפת אדסוכו׳ עכ"ד י ושמעתי אומרים כי החסיד זקנכו ז"ל אמר ענין כאה במה שארו"ל שאברהם אע"ה אמר ואנכי עפר ואפר ומשה ואהרן אמרו ונחכו מה ודוד אמר ואנכי תולעת ולא איש כי אאע"ה אמר שאיליהיה דומה אל הרפר או אל העפר הנה זה היה טוב אם מעט ואם הרצה להיות כי העפר היח לבדו מועיל לבכות ממכו בתים כו' וכן האכר לבדו יועיל לדברים הרבה אך אמר שהוא היה דומה לשניהם יחד מעורבים זה בזה שלא ישוו לשום דבר ומשה המר כי גם העפר ואפר בהיותם מעורבים אם לא יועילו למה שהן מעורבים הנה עכ"ו יועילו לדבר זר מעבעם כמו לכסות דם שחישה ודומה לו אך הם לא היו פוים לכלום ודוד המר כי הלואי היה העדר אלא שהגה חולעת כי מציאותו רע זהוא פחוה מההעדר ע"כ: כל רואי ילעיבו לייר' כל רוחי ילעיבו לי ברחותם שחיכני חים כי הם חרפת חדם וכו': בול חל ה' יר׳ המה יביעון בפיהם ויפטירו בשפה בחמור זה לזה בדרך לעג גול חחה חלה׳ בעדו וההפלל לו ויפלטהו כאשר עשה איוב בעד חבריו וכו': בי אתה גוחי יר' ל תרחק ממני כמו שהתחננהי לפניך יען כי אתה ה' גיחי מבטן ועליך השלכתי מרחסוהוא הענין שארו"ל במקומות הרבה כי מפחת של חיה היא בידו ית' ואומר מבטיחי על שדי אמי הוא הדבר בעלמו שארו"ל שעשה אל האשה דדים בתקום בינה ולכן אתר פה שראה שהבטיחו לטובה במה שראה היות דדי אמו במקו' בינה: אל תרחק ממכו יר' אם תרחק ממני חכף ומיד הצרה קרובה לבוה עליי או יר' חל תרחק ממכי כי לרה קרובה לוא'הלרה והיא כי אין עוזר כי אז יאמרו הכל הנה אלי"ם עובו ולהויבי ה' איך נאהב וכו': סבבוני ונותר יר'ותה גם כי כבר סבבוני פרים רבים: פצו עלי יר' פצו עלי פיה 'ותכף ומיד הארי טורף ושואג כיון דריע מזלי במה שפלו עלי פיהם: כמים נשפכתי הנה בפסוק זה כיון אל ד' מיני חלאים רעים המתרגשים לבא על האדם פעמים רבות זה החר זה ורצה להגזים הענין וחמר כי מצד ההתפעלות הגדול ממה שסבבוהו פרים רבים וכו' נחלהב כל כך הרבה עד שאחותו קדחת גדולה בגופו ומלדה נמשכו לו חלאים אחרים רביםוגדולים והנה בחומר כמים נשפכתי רמז אל החולי הנקרא בלשון לע"ו דיאבי"טיקו והוא ההשהנה כלי שיעור ויותר מן הראוי כי החולי הזה הוא בא מפאת הפלגת החמימו' ובהמשכו התילד הדקה והוף אומ' והתפרדו כל עלמותי כי מלד הדקה יהיבשו הלחיות כלם ויתפרדו העלמות מהחברים וחחר זה יבוח אל האדם החולי הנק' דפיקת הלב והוא אומר היה לבי כדונג וזה יבא לו מלד רבוי שתיית המים הרבים בחושבו לכבות את החום הנדול ואחר זה יבח הפקייוהוא אומר נמם בחוך מעי ואחר זה ימשך אפיסת הלחות השרשי מכל וכל והוא אומר יבש כחרש כחי ולשוני מודבק מלקוחי כי מלד יבשות הלחוח השרשי ידבק לשין האדם אל חכו גם אם יהיו בו לחיות ככריות וכו' ורומר ולעכר מות תשפתני יר' והריכי אז חשוב כמת והוא הענין ההווה אל הקרוב אל המות מענין האפריות אשר יהיה או על אבריו וכמו שכתפוה מפרשים:

בי סבבוני כלבים וגו' הנה שמעתי בזה כי אם ישוך הכלב שוטה הת חיש אפי' בכנף מעילו לריך להשליך את מעילו ההוא מעליו הכף ומיד כדי שלא יתפשע הארסיו' ההוא בגופו ע"כ י ולוה רמו דע"ה באומר כי סבביני כלבים ויר' כי סבבוני כלבים וכראות העדת מרעים ענין וה הנה תכף ומיד הם מקיפים אותי בחושבים כי אחרי היות אמת שסבבוני הכלבי אי אפשר שלא יחזיקו בכנף מעילי ואני מוכרח להשליכו מעליוויקחוהו לעלמם: אספר וגו'יר' ואני מספר חת כל עצמותי בראותי כי ממנהגם של הכלבים הוא לאכול את העצמות ולכן אכי ירא שמא יאכלו על כסיק נימות אביה ואמה את השל של של של הכלבים הוא לאכול את העצמות ולכן אכי ירא שמא יאכלו על כסיק נימות אביה ואמה אז את עצמותיוהמה המרעים יביטו יראו בי אם השליך את מעילי מעליולא די זה להם אל שהם כמעט מובטחי' שאשליכנו מעלי ולזה הם מחלקים אותו ביכיהם: או יר'אל יהמה שום אדם בדברי דברי אלה שנראה מהם היותם דרך גוזמא לבד כי הנה סוד יקרה לי כי סבבוני כלבים ואז עדת מרעים ר"ל אנשים שהם מרעים לזולחם הקיפוני והם רומזים אל הכלבים שינשכוני וידי ורגלים 'הם כפוחים מלד הקדחת הקורה לי כארי ואיני יכול להשליך אבן מה אל הכלבים ההם שסנבוני כדי שילכו מעלי וכרחותי שהכלבים הם רבים אני מספר כל עלמותי לרחות אם יהיה כופל עלם א' מעצמי בחלק אחד מהם או אסיחולק בין כלבים רבים והמה המרעים יביטו יראו בי ואינם מבינים את מעשי בהיותי מספר כל פלמותי ועוד עושי לי המרעים האלה כי יחלקו בגדי להשליך אל הכלבים שישבו עליהם . או יר׳ לא די לאלה המרעים שיחלקו בגדי לעצמם אלא שלהכעים יכי יותר ניותר הם מפילי׳ הגורל על לבושי ומליעים אותו על הארץ ועליי משליכי׳ xo (*,*) \$

אבן יחייא

ואנכי תולעת - הנה האינושי אם שיהיה בתכלית השליחות ויחול עליו שם איש השלם - או יהיה הפכו ויהים שמו אדם נגזר מאדמת ככר אשר ממנה לוקח . ושלם או הפכו שיהיה . יוכל להיות מעם חשוב אשר יכסה חרפת האישיית ' או יהיה מהפכו אשר יוסיף בושת על חרפתו ' ולכן המשורר פה אומר אף כי אין לי הדמות עם אבותימו להיותם הם שלמים בתכלית . ואנכי תולטת ולא יחול עלי שם אים יושם אדם אשר יחול עלי הוא במדרגה היותר פחותה להיותי מרפת אדם והפשולת מכל הנקרא בשם החוא י מולת זה אנכי מבוני עם כי לא מרוכם חשק ה' בהם רק מפני אבותם ולשומרו את שבועתו אתם באופן כי להיותי תולעת כל רואי ילעיגו לי במחשבה י ולהיותי חרפת אדם כל רואי יפטירו בשפה לדבר עלי תיטה י בדבור ולהיותי מן בזוי עם יניעוראם כמשפט הלועגים במעשה ' עם כל זה להיות אצלי כמושכל ראשון ורוצה לוחר כי חי שהוא מסובב אל ה' כי גול אל ה' בול הוא שם על משקל מעיז לתום . ובלטו ריב"ולטו יהיה מי שיהיה יפלטהו מיד לריו יוכן יתן לו יד להכריעם תחתם ויצילהו כי חפץ בו י ולא בהם י לכן הסכחתי להתפלל אליך ה' שתושיעני י כי אתה וגוחר ואת היא תפלתו לאמר י כי בהיות כי אכי מכיר היותך אלי והכל בא מהשגחתך בוחי ומוציאי מבטן אחי בעת הלידה שהוא כם גדול לצאת חי בעוברי במעבר השתן הצר ההוא י ואתה היית מבעיחי על שדי אמי . שתכף שיצאתי לאויר העולם הכיכות שדי אמי להחיותני . ווה אחדי המצאך בשתי פעולות קודמות לכזכרות י בי כאשר השלכת מרחם" אפי' הפעולה ההיא היתה בעבורך מקפאון התאחדות זרעי אבי ואמי המושלכים מרחם מעליך : ואחרי שכוצרתי בשלימותי : כל זמן היותי בבטן אתי אלי אתה : אטמור חי במקום נר שאין כו לחם ואין שמלה - אל תרחק וגו' ר"ל ולכן ראוי לך לבלתי התרחק מחכי כי הצרה היא קרובה ואין טוור בלקך . סבבוני פרים וגו בא לבאר איך הצרה וביאר איך אין לו עזרה ומנום י להיותם היא קרובה ' להיותו כבר מסובב מאויביו ' וזהו אוחדו פרים רבים שהוא משל לרשעים ובאיכות חוקים י הסובבים בכמות רבים * השמנים ודשנים אשר הם רבים בכמות . אבירי בשן כתרוני כמו סבבוני מן כתרו את בנימן ובשן היה מרעה בא"ר אשר הבהמו היו נעשות שם אבירות וחזקות ודשנות לטוב מרעתן. פלו עלי פנו' רשל ופתחו הפרים ההם פיהם לבלעני כאלו כל אחד מהם היה חזק כאריה שטורף בראשונה באחר כך שואג לגאותו להראות לכל כי הוא טרף ומי יקת מידו וכן הרשעים האלה אף כי עדיין לא הגיעו בי הם שואגים משמחה כאלו בן יברחו מחכו מה שלכן כמים נשפכתי וגו'י ראוי כבר טרפוני וזה להיות אצלם דבר נקל טריפתי לדעת כי הכחות הם שלשה חיכים * כעבדות והם השכל השר בענינים הנפשיים * והדחיון זהוא השר בעכינים הגופניים : ואמצעיות והוא הכח התתעודר הנחלק לכח כועם ולכח תאוכי והוא עבד לאשר יגבר מהשני כחות הקודמות - ועובדות והם הכחות האחרונות שבכל האיברים הן ביד הן ברגל ובזולתם · והם המתפשטות בהם לעשות כל אחד וא' מלאכתו נעניכו המיוחד אליו ' וראוי לדעת כי ההפסד והיראה תתיחם לכל אחד מהג' כחות הכוכרות ' מהו אומרו הכביא בי כמש כל לב זהוא דמו ליראה הכחות הכעבדות יראת רוח המושל מהכח המתעורד . ורפו כל ידים הראויות לקחת כלי המלחמה : ברכים תלכנה מים 🌣 הראויות להיות חזקות ביום קרב לרדוף האויבים או להכצל מכניהו רחו לשלשתם באחרו וירא בלק כשכל ייגר חואב בכח בסחד חואב מפני בני ישראל. ויקן חואב בכחות ידיו ורגליו אשר היה כראה אליו היות שם סירים וקוצים המכאיבים אותם י ווהו רוחזו פה לשלשתם י וכננד יראת הכחות העובדות שבאיברים והידים והרגלים אמר כמים נשפכתי שהוא רמו לבשריות האיברים י והתפרדו כל עלמותי מהאיברים י וכנגד יראת הכחות הנענדות אחר היה לבי כדונג נמס בתוך מעי וכנגד הכח האמצעי והוא כת המתפורד החצוה לידים שיתקרבו להחזיק ברמחים והחרבות . וחצוה לדגלים למם בעת זרה י הוא עתה מפני המגור נרתע אחור כאלו היה יבש כחוש אשר אין בו מחש ולא יצר וכל זה הוא להיות כי האיברים אבדו לחותם וכח המושך והמחזיק והדומה ואין לחשוב כי אף שאכי כפבר מובס מוכן ללכידה שאוכל להכלל בפי ובשפתי לצוות עבדי שישאוני על כתף: כי הדבר אין כי להיות לשוכי חודבת בחלקוחי והם החניכים

תהלים

ולשפר פות תששתני שלח

חבח פפקופי מפני סכנת

ודנים : כי סנבוני כלנים

פרנלים סעושים נחעישת פכלכ כביר ווולקו וכוס:

מרת פרפים סקיפוני כחרי

כתו כן ידי שלח חתכוכן כם

לבזול: ידי ורנלי סקיפו

סקיםו כתו כן דגלי שלם מנום: חספר כל פנפותי

חתר שמכלו חת כשרי: המס

יביםו . לרחות חם נותר דכר

פימכלו עוד: יחלקו בנדי

שסקשימו בעלי : ועל לכושי

פעלי: יפילו גורלי לפי

יהים כמשר יסשישום!: מל

טושם. כמים יכנו מוספ

נפר כשר: מקרב י הגוול

שרשה עלך ענדים: ופקרני

לרורות סכמים: בתוך קסל

מתמום ופומר: ירסיס

פללוסו יכרב גדלו: כל ודפ

ישקב כברוסו ככן יכבד חב:

פס חלכים וחנשים: כי לח

בושי חף של פישחשה: ולח

שפתיר פניו לנפרי כי

ממנם ידו נפוים פלינו

לשפור: וכשושו חליוי בתפלת מתת: מחתך תפלתי בקפל

רבי חתנם עם שחסלל בקהל

בחפות כוח פחקרופנר גדלן

כי: נדרי לשלם תודות של משר בפלתני: משלם נבד

ירחיו כלכר: יפכלו

מפידי מומות ספולם

כלב י ספרנל : סושיפגי

מת סשכבר תפי: מרים

רפים פנחר שלישיו פניתני" והושפתני :לחחי

מרחז. בנלכנ מפֿנמי

ולעפר מות · לדכאות מיתה : תשפחני · אתה מושיבני לשון שפיתת קדירה שפות הסיר ומנחם פחר כל לשון שפיתה לשון שימה : כחרי ידי ורבלי: כהילו הם מדוכחר בפי חרי וכן אמר חזקיה כארי כן ישבר כל עלמותי : הספר כל עלמותי : כאב עלמים: המה יביטו - שמחים לחידי: ועל לבושי יפילו גורל - בווזים את ככסיכו: אילותיי כחי כחו הייתי כנבר חין חיל

וכמו יש לחל ידי : הושיעני מפי חריה: כחשר מקרני רחים עכיחני זה החמורי חשר כפ מרזים גובהו ל'ואחד מלכים ב אספרה שחך לאחי : בהתאסף כל כנסיתי וכן חותר להם ירתי ואחה כ יי' הללוהו חלו הגרים וכל זרע יעקב: וגורוי לפין ירחה : עכות עני - לעקת דל כל עניים שבמקרת לשין לעקה ועוד ים לפתור עכוח לשון הכנעה כמו לעכו' מפכי שהוח ככנע ומתחלל ימכלו ילפניך:

הצילה כל ליש'מ"ל במ"ז חב מחרב פרעה אשר מצאתם בדרך ויצילם יי'י אשר חצילני מיד הארין ויצילני מכל צרה: כי אתך אני להצלך דירפיה: משזיב ומצל : שמע ד' בקריאה וסי' זה צני פרא חי שמע י צדקו ויי׳ שמע אמכל יכי לא כזה ולא שקץ ענות שני" וינה להם מיכיהו וכי" בלשון אימי מביה צוח מסבינא ואיתבוי:

וַלַעָפַר־מָוֶת תֹשִׁפְּתֵנִי: דַאָּחַוְרוּ עָלֵי רַשִּׁיעִי דִּמְחִילִין לְבַלְבָיָא יַ בַּיִייָּיִן כְּלָבִיִם עָבַת בְּבִיעִים הִקּיפִּׁינֹ כָאַביי פויחי עד יָדַיָּוְרַגְּלָי: אֲסַפֶּר כָּל־עַצְמוּרָתִי הַשָּׁה יַבִּיטוּ יַרְאוּ־בִי: יְחַלְּקוּ בְּנָדֵי לָהֶם יַעַל־לְבוּשִׁייַפִּילוּ גורֵל: יָהנָה אַל־תִּרְחָלְ אָׁיָלוּרְהִי לְעָוּרֶרִיי חַרשָׁה: הַצִּילָה מְחֵרֵב נַפִּשְׁימִיר־ בַּלֵביְחִירָתִי: הְוֹשִׁיעֵנִי בִּפְּיאַרְיֵה מַקְמַלִין רְחַרְבָּא נַמְשִׁי כִּן אֵיְרָא ניניפּ וּמִקּרְנֵיוֹבַמִים אַנִּיחַנִי: אָסַפְּרֶה שִׁמְךָּ לִאֶחָיֻ בְּחִוֹךְ בְּחָלֵלְ אֲחַלְּלֶבְ: יראַן יהוָדהי הַלְלוּהוּ בָּלֹיוּהַנְע יַעְקַב

בַרַיםָנָא קַבִּילְתָּא צְלוֹתִייָאֲחַוִּי גְבוּרַת יִי יַ בַבְּרוּהוּ וְנְוֹרוּסִפְּנוּ בָּלֹחַרָעיִשְׂרַאֵל: בי לא בורן ולא שפןץ ענורת כה וסי׳ וישמע ראוכן ויצלהו ויצילני שָׁסֶךְ לְאֶדָוֹי בִּסְצַע בְנִישְׁתַא חיי אַשַבְּחִינָךְ: דַּחַלַיִיאַרָיִ שַבְּחוּקָרָמוֹי ייֹז כּפים׳ עַנִי וְלֹאַ־הִסְתִיר פַּנַיִוֹ מְמֵנוּ וּבְשַׁוּעַוֹ :אַלִיו שַׁמֵעַ מאחה חהלתי ָבָקָהָלרָבִנְרַרִיְאַשְׁלֵּםנְנֶנֶדְיִבאָיו:

ַדְעַנִי וְלָאסְלִיק שְׁכִינְהֵּיה מִבֵּינִיהוֹןוּבְצְלוֹאֵיהוֹן בָּןרְמוֹהִי מְלַבְּיל: **סִינָרְ תּוּשְבַּחְתִּי** בְּכִנְשַׁת סַנִּיאַת עַכָּאנִיְדַרִי אֲשֵׁלֵם כָּוְבֵיל דַחֲלוֹי:

חסר אליף כמו ברחוץ הליכי בחמה וטעם טניתני כי כבר עשית לי חסד מלרה כוחת וטעם ומקרני כאילו הייתי על קרניו וי"א כי קרניו גבוהים מכל הקרנות והעד וחרם

ולפפר מות . לעפר בני מות כמו וגבורתך במהחמה ותשפחני כמו שפות הסיר : כי - יאמר כי סכבוהו צרים ואויבים החרים שהם פחותים מהפרים ויותר מכעיםי והם עדת מרעים ומעם כחרי דכק עם הקיפוני שהקיפו כחריה ידי ורגלי והזכיר ידי כי בהם הוא כלחם ורגלי כי בהם יוכל לברוח: אספר יש אומרים כמו אספרם

סְגִיאֵיכִינִשַּת סַבְאִישִין אַקִפּוּנִינְּכְתִין

הַיהְבְּאַרַיָא אַיִרַי וְרִנְּלָי: אַחַוֹּי בַּל

חַלְבַישוּשׁי גַרְמַיי אִינוֹן מִסְתַּבְּלִין סְבַוּן

פַראַגאַי יִרְמוּן עַרְבִין: ואַנְתְּיוֶלָא

תָתְרַחִיק תּוּלְפִילְפִילְטַיוּעִי אוֹחִי: פְּצִי

דכלבא רוחָא דגושָמי:פְרוֹקְנִי טְפוֹם

אַרַיַא וּסִמַּלְכִין דְתַקּוֹפִין וָרָפִין

בַּל זַרְעָא דִיְעַקב הָבוּ לֵיה יְקַר י׳

יָאוֹרַעוֹעו פִינִיה כָּל וַרְעַא דִישְׁרַאֵל :

קט: דָלָא בַסִירוּלָא שָאיט צַלוּתְהוּן

מפַלְגִין לְבוּשֵׁי לְחוֹן וְעַלוּי

ולבית קבורת אַ אַטְטֶרְני: פְטוּל בחכמה והפעם שהוא רוה ואין לו כשר והנכון בעיני בעבור שהוכיר והתפרדו כל עלמותי אמר כאשר אספר כמה עלמות יחפרדו ממנו ישחקו חויבי כמי לראוה בך ויתכן שהעלמות דרך משל לחכשיו שכבדלו ממכו בעת צרתו במלחמה: יחלקו כפי מחשבת החויבי' ודבריה בעכור היותם בגדי מלוכ' ולולח היותו מלך לא היה טעם בדבריו ווה רמו: וחתה איילותי השם ואל יעלה על לבך איך יקרא דוד כי השם הוח חיילותו וחורו וישעו ועזרתו וכל אלה מקרי' כי חפצו להגיד כח עליון שקכלו הצילה מחרביכנגד עדת מרעי': מיד כלב י כנגד כי סבכוני הושיעני - כנגד אריה טורף ושואג וטעם יחידתי בעבו'היות כל נשמת אדם יחידה מחבודדת עם גופה מנשת' הכל ובהפרדה מגויית 'או תאסף אל הכל וטעם ומקרני ראמי' שהם חוקים מכל הקרכו' ושמעתי בכי איש אומרי'

מחול ירבוןוכמוהו מי יספ'שחקי' כי הראם יפיל עלמו מהר גבוה על קרניו ולח חשברכה ורמים

מנחת ערב

חתם היים חמרה' נחסר one בוחי מכטן מנסיחי נסרנסחי ולהחייני פל שדי חמי נחמי כלוחר צח כן היה כי הלח חחה מיד במצחת נטחוכי עליך ולח זו בלכד כי חס גם חמת הצידני חבי לח היה בסחין חיותי כו שינקש לי מחיה בי הלא עליך השלכתי מרחם מהיותי ברחם בעת הגולדה צי חחו מת חבי ווהו עליך השלכתי חרתם כחלה שמנפן חתי חלי חתה ולמה חלשני פחה: חל חרחק מחני חמרה זה על שסילקה ממנה השכיכה כשהגיע: חל ביח בנלמים כמש"ול וע"כ ההפלל" חלי" חרחק מחני כי לרה קרונה כי חחת דתה להמית חשר יכח חל החנר הפניונים חשר לז יהרח ולה על עצמי חבי חנפער כי חם על כי חין עוזר ישרחל שעל ידט יהר׳ הנחולה : סכבוני פרים רכים ונו' הלח לפניך גלוי מק שכשחתי לערל לח היה חסני פרינותי סהייתי חתנים לנסשי נפני שרי החוד במנהשי נערות אררנה הייתי מטחין עלחי פתה שנתצחתי הוח היה מיי משכנוני פרים רכים השוננים בעיר לנקם נשרות כתולות כמים דיל על וחלקת חסתר שנלקחה נש"כ הוח מכף על המון הפוכני היו בדולף רבים שהסהיד החלד שקידים הם אכירי גשו אשר כחרוני כחר מלכות נחומרם א רחוים למלוך וחע"פכ הויתי נסתר מהם עד ספצו עלי פיהם וחומרו למרדכי אם לה ימסור חותי נידם פרף ושוחב וח כי כשמשרתי בידם בע"כ הייחי תנשער כמים נשפכחי ונוי כי הם דתו בחלך לחריה צחמרם חריה ערף ומחג יבעיני היה ככלנ כי ספכוני כלכים וגו'י וכידחי מחתך היחה כל זחת כדי שע"י יוםעו ישרחל ונעשה להס נם וחיב אל תרפנו : ינש כהרש כתר ונו' חחרו ז"נ חיד נכעלה חסחר לערל : חים פקרקע עו'ם היא ואינה נאסרת וזה חמרה חחר בחופרנו כל עצמוחי והים לפני סיונד כי כוח היים לפני מתקחוקותי תלנעיה חחרוי אין זה ש חם תן החוים הוא זה זאף הוא ודחי בלעסר חות האחרי ודחי בלעסר חות האחרי הייקב עולם התפחני ודערוכני לחת בי הפרסו להחינב עם מחתרות כל

כראם קרני וטעם עניחני כנגד אקרא יומם ולא חענה · אספרה · כנגד אספר כל עצמותי וטעם לאחי לאנשי סודי : ובחוך ההל אהללך · וזאת היא החהלה שאומר להם: ירחי - וי"ו הללוהו שב אל שמך הכוכר למעלה ואלה יראי ה' מהגוים על כן אין שם מלח כל כמו כל זרע יעקב ואמר לישרא גורו שיהו כולם יראים ואם תעוו ידם על אויביהם יתכו העוז לשם: כי ולח שקץ הרחיק ושנא: עכות י מגזרת עני ויש אומרים כמו מעכה לשון על משקל שבות: מחחך י אתה הוא הסבה והיסוד לתהלתי כנגד ואהכלך:

אבן יחייא

ואני עומד כמת המוכן להקבר בטפר ותחת הארץ הנקבר בס אחר המות י ווהו אומר ולעפר מות תשפתכי כי סבבוכי וגומר כ"ל וסבת כל הפחד הגדול הלו הוא להיות כי סבבוכי כלבים והם הפלפתים או שאר האומות אשר לא מכני ישראל המה עדת שרעים הקיפוני וסם וכן אותו שהוא כארי לחוקתו ויהיה העדה הרעה מסיעת שאול או שבשלום ושבע בן בכרי משל לשאול או אבשלום הקיף ידי ורגלי באופן שבטלו תרועתם . אספר כל וגומר רולה לומר כשאכי מספר מגדולתי וחוקי והעולם שלי . כי יהיה עלמותי כגזר מן ויעלמו במאד המה יביטו יראו בי - ראוי לדעת כי באים יובחנו שלשה דברים - כפשו והיא עלמותו כי אשר יובן מיוסף אינו גופו ולבושו כי אם שכלוי וגופו שהוא כן הנפש ולבושוי וכבדיו ולכושיו שהם לבושי הגוף . ולכן ככנד כפשו אחר החם הכלכים והחרעים והארי תשיד יביטו בעין שכלם ויראו בי בעצמותי לקחת ממכי כפשי בי שאול לדה את נפש לקחתה -וכן פלשתים בתחלת חלכותו יוכאומרו ורוזכים כוסדו יחד על ה' ועל מסיחו יוכן אבשלום בסופו . כי לא היה דעתם ללחום עם ישראל דק עם דוד לבדו לקנאתם כי עלום הוא מחם ועל הבגדים שהם לבושי הגוף אחר כל כך נקל הוא בעיניהם לכידתו כי יחלתו כנדי ועל הגוף שהוא לכוש הנפשי אמר ועל לבושי שהוא גופי להם בטרם היותם בידם לראות באיזה אופן ממיתה משוכה ימיתוכי ואתה ה' וגומר רונה לומר אתה שהוא בעל הרחמים אל תרחק מלהצילני מידם יו ואתה שהוא אילותי והחוזק שלי הצילה וגומר רוצה לומר ובכל אופן הצילה מחרב לעזרתי חושה למטן אכניעם תחתי כפשי מכל השלש מינים משוכאי אשר זכרתי וכנגד סבבוני כלבים: י מיד כלב יחידתי ' וככבד כארי ידי ורגלי ' אחר הושיעני מפי ארים אבנבד עדת מדעים י אחר מקרני ראמים עניתני שהוא עבר במקום עתיד " אםפרה וגו' כ"ל אספרה פחך הסוב לאחר כי עוזר וסומך אתה ותציל עני מחוק ממכו . ובתוך קסל מהללך כי למדת ידי לקרב אלבעותי למלחמה והכרעת קמי תחתי יראי ה - מה אשר חוצר לחם י מס יהיו מכת הגרים חשר לירחת ה' חסו תחת צל כנפיו " חושר להם ביחללו חותו " להיות כי בכומם לשהר סייעם ' וחם יהיו מורע יעקב מוף שיהיו מהפסלות מודריקים שבו "חומ' שיכבדוהו ' כי הוא דבר כקל לכבד התורה ולומדיה וצדקה יחשב למכבר אף כי לא ידע לעשות טוב מהמעשים התוריים והמלות ואם יהיו מזרש ישדאל והם שלי העם ומאשריו וכהניו וכביאיו . אומר להם שיגורו והוא היראה אלהית החשובה הבאה מפרי מעלת כבודו . כי לא כזה וגומר ולמה ראוי להללו ולכבדו וליראם מפכיו יען כי מעולם לא בזה ולא שקן עכות והדלות מהערי לבלתי ישביח בו לשפלותו . כי דם ה' ושפל יראה ' ואם מרום וקדוש שוכן ' את דכא ושפל רות יהיה בעת צרה ' ולא הסתיר פניו ממנו מלהצילו מרשתו ' ובשועו איו שמע לתת לו כח לרדוף אויביו ולהשיגם ולמחלם שלא יוכל קום . מאתך ונו' ד"ל וזולת שבתוך קהל אהללך בדיבור ליראי ה' ולורעיעקב ולודע ישראל כאשר אמרתי עוד מאתך תהילתי בקהל רב . שר"ל אהלל אותך בקהל רב במעשה . מחקרבת קרבנות כדרי חשר כדרתי בעת לרמי - לעיני ילאי ה'

תהילת ה׳ תורת חסר

הגורל . או יר' אחר שלקחו ממכי כל מה שהיה לי וכשארתי ערום מבלי לכוש הנה אז משליכים גורל ביניהם כדי לחת לי איזה לבוש ולכסות את גופי וכוכתם היא שעל מי שיפול הגורל הוא יהיה הנוחן לי שום לבוש: או יר' כל בגדי יחלקו להם מבלי בורל ועל לבושי שהוא לבוש מלכותי יפילו טורלי או יר' המנהג הוא בעולם שהאנשים שהרויחו בשותפות איזה דבר ממטלעלין מביאין א' מן השוק שישליך הגורל ביניהם ואלה המרעים הסהם בעלמם המחלקים והם הם בעלמם המשליכים הגורל והכל בא להם מלד התלהבוחם לקחת מהר' את כל אשר לי או ליראתם פן יודע הדבר בעיר מלד בקשם לחדם מה שישליך הגורל ביניהם י או יר׳ עדין הסבגדי כי עדין הם עליוהם לבושי פעדין אכי לבוש בו זעל"ז הם מחלקים אותו ביניהם . או יר' כבר מלקו להם כל בגדי מבלי גורל וכדי שלא ישכם מהם מנהג השלכת הגורל מפילי' הגורל עליו חו יר' הנה נסבת שכל אחד מהם רוצה לקחת לעצמו את לבושי יוכרחו להשליך הגורל גם על שחר הבגדים חשר היו כבר נחלקים ביניהם בלי גורל והוח חומ' ועל לבושי יפילו גורל ויר' בסבח לכושי יפילו גודל על השאר: ואתה ה' אל תרחק אילותי לעזרתי חושה יר' תן לי אולויתי וכחיי שאפם ממני כדי שאעזר ואוכללהם כי בהיותו עם כחי אוכל להם ולא כאשר יבא כחרש כחיי הו הנני קרוב להיותו גוסם כי לעפר מופתת השבתני ועכ"ז כל עוד שהנשתיני בקרבי קרוב חליך הדבר מחד להחיותי ולהשיב לי כחיוחילותי: הצילה מחרב נפשי יר' וחחרי שתחן לי את כחי הצילה את נפשי מחרב המרעים הכוכרי' ומיד כלב שסבב את יחידתי :

הושיעני מפי אריה יר'ואחרי זה הושיעני, תפי אריה שהיה מקודם טורף ושלג : אספרה שמך לאתי הכונה לדבר על צרותיהם של ישראל שהם מגיעי' עד הנקוד' האחרונה ילוה התפלל כל ה'שיביאים בהדרגה להט לחט אל מציאותם ההודם ולא שיהי'וה להם

בפחע פתאום כי הנה מצאבור איכו כי מי שלא אכל ג' ימים וג' ולילות יחלה או ימוח אם יאכל בכמות רב חיוה מחכל שיהיה ' ולכן המציח ורמז דע"ה דבריו חלה בחופן שחמרתי וקודם כל **דבר אומ'אילותי לעורתי חושה שהכונה בו על החורת הכח וכמו שביארתי ואחריו אמ'הלילה מחרב** נפסי ואח"ב את' מיד כלב יחידתי ואח"כ אמר מפי אריה ואח"כ את' מקרני רמים והם הפרים הכוכרי׳ למעלה ואחר כל אלו אמ' אספרה שמך לאמי ואח"כ אמ' בתוך ההל אהללך: או יר' בחומר מספרה שמך לחתי לכוין למה שהחדם החייב להודות לה' חומר בכל דבר ודבר חודה ה' בכל לבב וכו' ובאומ' בתוך קהל אהללך כיון אל ברכת הגומל לחייבים טובות הנאמרת בעשרה אנשים וכו' ובכן חור בכל חלוקה וחלוקה אל מאי דסליק מיניה עד שבא אל מה שאמר בחחלה באומר ואתה קדום יושב תהלות ישראל והוא אומ'יראי ה'הללוהו וכו'י או באמר שבא עתה לכחם לעבותי נפש מלד הגליו' ניר' כבדוהו במהלל ולח תחמרו כי חם החל הגדול הגבור והנורח דלח לימרו לכו דסיימתם לכולהו שבחי דמרייכו וכו' ושא וגורו ממכי וכו' . או יר' ואם חעשו כן תבורו ממנו יח'ולה מירחה בשר ודם: כי לה בזה יר' כילה בזה ולה שקן ענות עני והדרבה העוני ההוא הוא יתי מחשיבו אל העני לכפרת עונותיו ולא הסתיר פניו ממנו כי כל אחי רם שנחוהו ולח החל ית' ובשועו חליו שומע יר' חפי'שכבר עשה הת שחלתו מקנו ית' הור עדין שומע את סועו: מאתך מהלתי יר' מה שאמרתי בתוך קהל אהללך אחה היית עוא לי במה שנתת לי פה ולשון אהללך גם בו לפוני היה מתחלה מודבק מלקוחי ונדרי שאנפה בכואי לפניך לברך ברכת הגומל כחמור השלם נגד ירחיו והוח הענין שחר"ול בהבין רמחה פכים נחד בנגד כל הקהל וכו' חו יר' מחתך היתה לי מהלחי בקהל רב שחני מלך על כל ישרחלום! יאבלו ענוים וגו' הנה רו"ל חתרו בירופלתי בפי'וי יוחסין ח"ר חוקיה עחיד חדם ליתן דין וחשבון על כל מה שרחתה עינוולה חכל ר' הלעור חשם לה להביה שמעחתה וחלמים

ליה פריטין ואכיל בהון מכל מלה חדח בסחה יאכלו ענוי' וישבעו זה מרדכי ואספר מנא לני חלקים נחלק מחונו של המן שלים למרדכי ואסחר ושלים לעומלי מורה ושלים לבכין בים במקדם ושלשתן בפסוק ה' יחכלו עמוים וישבעו זה מרדכי ואסחר יהללו ה' דורשיו אלו עומלי תורה יםי לבבכם לעד זה בנין בית המקדש עיכי עו"ל לומ׳ כי ענין היותו שתיד ליתן דין וחשבען וכוי הוה לפישלה בידך עליהם בעת בוחו לחוכלם והיינו חומרו יחכלו עבוים וישבעו יהללו ה׳ דודשיו ובו׳ - וכפי מה שה בדמחי יר' וחחרי היותי מהלל ומברך ברכח הנושל חשםה משתה ושמחה ויחבלו שנוים שפבעו ויהללו ה' דודשיו בברכם ברכת המזון . וחמר דודשיו לפו שע"י החכילה והברכה הנחמרת החריה היה אברהם אעיה מגייר את החנשים ושרה מגיירת את המפים . ואומר יתי לבככם לעד זר׳ לא יקרה לכם מה שנה׳ אוכלי עתי אכלולתם אלי"ם לא קראו שיר׳ לומר שלכך הם מתים למי שלא ברכו לה ההיא וכמו מפרשתי שם לליכם פועלי און לאכול מתכם לב באכילה ההיא וכמו מפרשתי שם "ל אתם המתללים את ה׳ על האופן האמור ישו לבבכם לעד י יוכדו דשובו אל ה׳ כל אפסי אדן יר׳ יחי לבבכם לעד ולא יהיו אלליכם פועלי און לאכול מתכם לה׳ באכילה ההיא וכמו מפרשתי שם "ל אתם המתללים את ה׳ על האופן האמור ישו לבבכם לעד י יוכדו דשובו אל ה׳ כל אפסי אדן יר׳ יחי לבבכם לעד ולא בה בהב אל עמי החוכלי לחם כי חלי"ם לח קרחו בסכילה בטים בי החנשים שישבו החכם שברו חת כל זה שהם רוחים בעיביהם ושמעם בחוניםם שחתם מהללים חת כי ושובו חל בי כל חפםי חרץ וכו' וכמו שקרה בימי אברבם חע"ם שבוח ביה מגייר את בחנמים ושרה חם הכפים י ושתחו שפניך כל משפחות גוים בומן המקווה:

פרחינב עם שהחשרה כל מספר וא שיקר מחור מול מבי התולך הצילה מחור במוש שמחר בון ארי : יחלקו בנדי להסונוי : יחלקו בנדי להסונוי : יחלקו בנדי מלכות לכוח לכוח לכוח לפרי החלך . הצילה מחרר כמטי שלח והריבי מחיד בבוח מלכות לכוח לכוח לפרי החלך במוש שמחר בין ארי : יחלקו בנדי להסונוי מי שילבים אחר בבדי מלכות לכוח לפרי התולה כל מרש שמחר בין ארי : יחלקו בנדי להסונוי שלח המניל שמחר בין החלך המנילה מי ביות המולה מי ביות המולה מי ביות המולכי עד שחה בחונה כל זרש ישקב במוח הוגילה שקום ההלל עם בחיד מלכות לכוח בנדי השוחה שי ביות המולכי עד שחה בחולם ושחה בראון . המים שמחת בבדי מלכות לכו מי ביות המולכי עד שחה בחומה בראון . המולכי עד שחה בחומה מראון . המולכי עד שחה בחומה המולכי שלחי שמחר בין ארי ביות המולכי מולכי ביות שמה ביות המולכי שלח המולכי מולכי ביות שמה ביות המולכי שלח המולכי ביות המולכים ביות ביות המולכים ביות ביות המולכ

מ'ע ספורנו ז'ל יחכלו עניים יכי רכון שהענוים הנדכחים בננום אף של פישחינם בני תורם יחכלו וישכפולפתיד לבח די פפקם אפנם: יהללו את ה' דורשיו בי ינביר פליהם חסדו: יחילנכנטלסד: לככ הדרשים והכלמי דורשיו יהי רלון שיוכולמיי עד: יוכרו פשלין בחופן: שישיבו חל ה' כל חפסי חרץ בני הנולה שנלו בקלות החרץ: וישתחונ כגוים פע"ח חע"פ שלח שנו בתשונה: כי לה המלונה ומושל בנוים במו כן המלך אשר יפשול אז נבוים והוא המשים הוא ליי' כי מפנם כנאו הנה אותם הגוים שנכר אכלו את ישראל כבר נכנפו : וישתחוו' כאמרו וכלכו חליך שחוח בני מעניך: לפניו יכרעו כל יורדי עפר י אמום לפני בפשיח ינרטו חוקם שנבר נננמו וכן יכרם הי שנפשו לח חיה שלח עשם תשובה : חמכם זרע יעבדנו" בנלות: יספר לם' לדור בחיך כל ככתוב לחיים בירושלם בעתידה שחין ככל עולים לה: לדור לחותו

בסלח ביו בחוים לכך: בוה המומור רתכלל על עלמו בענין שלא יחסר לו י אחר : וו' רועי נרחפיו לם

הדור שיגלה בו המשיח

ינידו נדקתו של החל ית'

לפם כולדי שפשה לפם שכולד

וננאל מן הנלות: כי משהי כי

משנם לדקה עשה עתהם שנם

בוכותי: יהי רגון שלם חתפרי להבח: בנחות דשה יתן שווכותי כחופן שלם הנסרך לכלות ימי לפשינם:

מנחת ערב

בכדוהו בחשולת מכות ומתכול לחביונים וגורו ממכו זוע ישרחל לקיים הפורים ינא יעבור כי לא בזה נגו' ענות עני זה הלום שלב' ימים ונשועו זה -כלת מרדכי מחתך ההנהי שכנר רמות בתורה קריחת התבלה כמש"ול על פכוק נחג וחת זנרין נכפר הרי שמרתך תהלתי ולולה תורחך לר היו החכמי רולים לכחוב המבילה לדורות יחכלו ענוים ובף מבות יחו משחה ובחחה ולא כאלו שמדברי דברי שחוק בסעודהם מחוך כום מלחה חלח יחכלו עכוים וישבעו יהללו ה' דורשיו וגם הם שחחים בשחחת חלוה זלי תלים של נרכוח וחי לנככם לעד בעין חמרה וחיי לפום רכנן: יזכרו וישובו על כ שבו נחשובה כמו שחז"ל בדולה הסרת שבות וכני שהחזיר ישרול למוסב • ומה גם ויבחהור לפניך משפחית נוים כי דכים מעמי החרץ חח הדים וגו׳ לעם נולד בהיו כנריה הדשת פנגחלו חמיתה להיים :

יאכלו · הטעם שהענוים יאכלו וישמחו וישבעו מרוב השמחה בראות' כי השם הישיע העני אשר אין עוזר לו וטעם יחי לבבכם זה יאמר איש לרעה! כדרך וחחי רוח יעקב אביהם כי לבו היה כמת: יוכרו" טעם אפסי ארן כי השומעים וף על פי שהם בקלה הארץ יזכרו זה הפלא שעשה השם וישובו לעבדו ואלה אינם ענוים על כן חמר כל משפחות גוים: כיי אז

יודו כי לשם לבדו המלוכה וגם

הכחוב הוה כמו והנבוחה עודד

הנביח שהטעם והנבוחה נבוחת

עודד ורבים כמוהו כאילו חמר

כי ליי'המלוכה ויי' מושל בגוים :

חכלו זה הפסוק כנגד יחכלו

עלוים וישבעו כי דשני הרץ הם

המחענגים בעולם הזה לחכול

כל דשן ודשני ארץ הפך עכוים

והטעם אם יתעדנו בעול' הזה

בסוף ובאחרית ימיהם ישתחוו

למלך האוסף רוחם ואין כח בהם

למרות וככה לפכיו יכרעו כל

יורדי עפר וטעם ונפשו לא חיה

על דרך כמוח לעדה עלי שור

כי אחד מהם לא יוכל לחיו נפשו

ווהירמו כי חאבד נפשם בעולם

הוה הפך הענוים שכתוב בהם

יחי לכבכם לעד: זרעי וי"ו

לפניו גם וי"ו יעבדנו שכ חל כי

ליי' המליכה והטעם כמו ומסד

יי' מעולם ועד עולם על יראיו

יֵיכְלוּן ענורתניוישְׁבְעוּן ישַבְּחוּ קָרָםיַיַ ַרַתַבְעִיןלִיה יִשָּׁרִי רוּחַנְבוּאַה בּרְעִיוני לַבְּכוֹן לְעַלִּמִין: יִדְבִּרוּן נִיכְסוּי וִיתובוּן קָרָם יָיָ כָּל סִיפִי אַרְעָיא וִיסִגְרוּן ַקְרָטָרְ כָּל נְנִסַת עַמְמַיָא: מְטוּל רְמִן ַבָּרֶם יָיָ מַרְבוּתָארִשַּׁלִיט בַּעַמָּמַיָּא : וּכִּגִידוּ כָּל דְּהִינֵי אַרָעָאַקָּרְכּוֹי גְּחְנִין לָא־חִינֶה: וָרֶעיַעַבְרֶנִי יְּסְפַּרְ לַאֵּרְנָי יִיּייּיְיִי, כָּל נַחָתִין בֵּיה קְבוּרְהָאוּנְפַשׁ רַשִּיעָא לַדְּוֹר: ֹֻיָבְאוֹ וְיַנֵּיִדְוּ צִּדְּקָתְוֹ לְעַם נוֹלְדֹּ יִיִי יִי בְּאוֹ וְיַנִּיִה דְאַבְּרָהָם יִפְּלְחוּן קַרָמוּיוִיחַוון כֹחַ גְכוּרַתַאַ דְיַיֵּ לְרָרָא א מִוֹמָור לְנָרוֶדְ יְהוָהָ רֹעִי נְאַמֶּרוֹיִ יִּיִּיִם יִּיִיּיִ יְהוָהָ רֹעִי נְאֹמֶרוּיִ יִּיִּיִּיִם יִּי יתוכון בניהון ויתנון בְּנָאַוֹת בְּשָׁא יַרְבִּיצְנֵי עַל־מֵי מְנוּחַוֹת לֹי יִינִ צְרַקְתֵּירה לְעַפֵּירה רְעָתִּיר לְמְלַךְ פַּרִישַׁן דַעֲבָר: תוּשְבַּחָתָאלְרַוִריִיַ רְזַוֹיֵת עַמִּיה בְּטָרְבְּרָא לָא חָסְרוּ כּוֹלָא: בְּאָתֵר צִיחֲתָא בַּהֲנַיִית רְאִיתָאִין יִשְרינַנִי דברני

מומור לרור ח' ר"ף וסימ' נמסר לעיל בריש סיפרא סימ' ג':

וככה כני עבדיך ישכנו ותחסר מלת אשר כמו עם לבבכם שלם כאילו הוא זרע אשר יעבדנו והם בני הענוי הנזכרי למעלה וטעם לדור לדור הבא על כן אחריו יכואו על דרך דור הולך ודור בא : לעם כולדי הוח דור שלישי וטעם לדקחו על דרך לדקחו עומדת לעדגם בעולם הזה מזמור לדוד יי' רועי לח אחסר י זה המזמור נכבד ודמה עלמו כשה שחשענתו על הרועה והנה השם הוא הרועה אותי על כן לא אחסר כל והטעם לא יחסר לי מה שאני

יאכלו ענוים · לעת הגאולה לימות המשיח : יחי לבבכם לעד · כל זה אומ'לפניה'. יזכרו וישובו אל יי׳ י יזכרו האומות הרעה שמלאתנו כשיראו את העובה וישובו אל יי': כי ליי' המלוכה : כי יראו שחוזרת לך המלוכה והממשלה : חכלו וישתחוו כל דשני ארץ: הרי זה מקרא מסורם אכלו ענוים כל דשני הארץ וישתחוו ליי' בהלל

יאכְלוּ עֲנָנִים וְיִשְׂבָּעוּ יְהַלְלָוּ יְהוּיָר

וַיִשֶׁתַּחַוּ לְפָנֵיך כָּל־מִשְׁבְּחָוֹת גוּיִם:

בְיַלֵיהנָה הַפְּלוּכָה וֹמוֹשֵׁל בַּגוּיִם: 🌣

אָכִלוּ וַיִּשְׁתַּחַוּוּ בָּל־דִּשְׁנֵי־אֵבְרִץ

רְפָנָיוַ יִכְרְעוּ כָּל־יוְרְדֵי עָפָּרְ וְנַפְּשׁוֹ ייּ

עַל מֵי נִיחַיָּא

ַרָּרֶשָׁיָו יְחָילְבַבְּבֶבֶםלָעַר:

והודאה על הטובה דשני ארן טוב חלב החרץ כל זה ירחו אפסי החרץ וישובו אל יי' : לפכיו יכרעו ' חו כל מתי החומות מחוך גיהנס ולח ירחס עליהס ל וְיַשֶּׁבוּ אֶל־יִהוָרוֹ בָל־צַאַפְסִי־צָּאָרֶץ לחיות את נפש מגיהנם: ונפשו · של כל אחד ואחד י לא מיה י לא יחיה ורכותיכו דרשו מן המקרת הזה שהמתים לפני מיתת' בשע' כטילת נשמה רואין פני שכיכה: זרם יעכדכו וגו'י זרע ישרא אשר תמיד עוברים אותו: יסופר ליי׳ לדורי סרם המקרא ודורשהו יסום לדור אחרוןלשם יי'ולשכחו את אשר עשה לאותו זרע: יכאוי הראשונים ויגידו לדקתו לעם הכולד כי עשה להם לדקה מזמור לדוד : אמרו רביתיכו כל מקום שנאמר מזמור לדוד מנגן ואחר כך שורה עליו שכינה מומור להביח רוח הקדם לדוד וכל שכחתר בו לדוד מזמור שרתה עליו שכינ'ואחר כך אומר שירה: יו' רועי' במדבר הזה

ל'רחוכן וכל

יתי המלך

שאני הולך בו בשוח אני שלא אחשר כלום: בנאות דשא : בנוה דשאי'לפי שהחחיל לדמות מזונותיו למרעה בהמה שאמר יי'רועי כופל על הלשון של יי'רועי כאות דשא ומזמור זה אמר דוד ביער חרת למה נקרא שמו יער חרת שהיה מנוגב כחר והרטיבו הב"ה מטוב של העולם הבא מדרש חלים :

צריך כדרך מלא: בנאות · הסעם שימלא הדשא ויהיה שם כוה קרוב שלא ייגע בלהרים בעת שחרבן השה · ועל מי הזכיר המים וטעם מנוחות הפך נחל פופף

תהילת ה׳ תורת חסד

בי לה' המלוכה וגו' יר'עם היות שיהיה להם מושל הנה הם ימליכו עליהם לך התה ה' :

אכלו וישתחוו וגו'גם זה הפסוק מדב'על מה שידיה כשיאכלו מבשרו של לויתן ולפניו ית'יכרעו כל יורדי עפר כלומר הרשעים ומישנפשו לא חיה רק שאדרבה המיחה והוח הרשע והפועל און זרע יעבדנו יסופר להסלדור יר׳ ורע שעדין הוה במדרגת זרע ר"ל שעדין הין לו בנים כי אם שהוא נקרא בשם בנו של פלוני ולא אביו של פלו' הנה גם זרע יסופר להם לדור מהחר שיעבדנו לוית'י הו יר' זרע החד שיעבדנו לו ית' סופר לה' כדור החר והוח ע"ד אומר ולדיק יסוד עולם ודומה לזה שמעתי שיר׳ אומר הנכיה׳ אלהיך אשר הולחתיך ובו׳ כלומר חשוב בדעתך כחילו לך לבדך הולחתי והוח ע"ד מה שחו"ל שחמר מרע"ה כלום חמרת לח יהיה לכסוכו' והכונה בוכי זכות לדיק א' די להליל את כל העולם כלו ע"כ: ובילקיע פ' ויצא ארז"ל ויחמר אליו מלאך האל"ים יעקב יעקב לו ולדורות אין דור שאין בו כאברהם ואין דור שאין בו כיעקב ואין דור שאין בו כמשה ע"כ" והוא אומר זרע יעבדנו יסופר לה' לדור ויר' כיתי שיעכדכו לחל ית' יסופר לה' לגדול ורס כפי מהשהות הדור ההות שהות עומדבן בשחית יין ועל כל כים וכום ואו יקרא בשם אברהם או יעקב או משהר"ל דומה להם בלד מה כאמור: יבאו ויגידו לדקתו יר' יבואו ויגידו לדקתו לעם כולד כי עשה הזרע ההמור ויהיה זה ע"ד אומר ואת הנפם אשר עשו בחרן באופן כי יסיפר הזרע הלזה לפניו ית' כאילו הוליד בנים רבים וכמו שאמר הכתוב כה אמר ה'לסריסים וגו' ונסמך כל זה אלל מה שאמר מקודם יאכלו ענוים וישבעו וכו' לומר כי מלד הכלול ההוא אחרי הרכילה והשתיה ההיא יתגיירו הנשיםרבים וכמו שהיה אברהם עושה וכו'י ואפשר עוד לפר שבעה פסוקים אלה באופן אחרוהענין הוא פר"ל כי נדריו ישלם כגד היראים מאת ה' אשר כתב בתורתו כי תדור נדר לה' אלהיך לא תאחר לשנמו כי דרוש ידרשנו ה' וגו' וכשיראו אלו היראים את מעשהו אשר ישלם את מה שנדר ימשך להם טובה רבה להיותם עושי' ג"כ כמעשהו ובכן יאכלו ענוים והם העניים הלנועים אשר פרע להם מה שכדר לחת להם וכו' וכמו כן יהללו ה' דורשיו על שיחונם לחת להם ערף ומזון כי הנה כבר הזמין להם די מחסורם ע"י היש נדיב ושר כמוהי ולכן חמר יחי לבבכם לעד ור"ל חחם העושים במעשה אלה יחי לבבכם לעד ולא שיהיה לכם כי דרוש ידרשנוה' אלהיכם מכם ויהיה בכם מטח חיחור הפרעון . והולי בהומר ענוים כיון אל כללות המון העניים הלנועים וכרומרן דורשיו כיון אל התלמידי חכמים הנזונים מנדבוחיהם של העשירים ובכן יחי לבבם לעדכי זכות התורה שעוסקי' בה הדורשים הנזכרים יחיה אוהם ויגן עליהם ועל מי שיחזיק בידיהם וגדולה תורה שכוחנת חיים לעושיה בעולם הזה ולעולם הבא ובאומר יוכרווישובו חל ה' וגנ' ר"ל כי כל אפסי ארץ בראותסהמעשים הטובים האלה הנה אז תכף ומיד יזכרו כל מה בעשו ויפשפטו במעשיהם וישובו אל ה' וכשיפשפשו ולה ימלאו במה לחלות עכין היסורין הברים עליהם יחלו בבטול תורה ויהיו משם והלחת דורשיה' ועוד יהיה להם כי ישתחוו לפני ה' כל משכהות גוים ולא שיהיה זה להם שימותו נשיהם ובניהם הקטנים אם מלד איחור השילום או מלד הניונות

אבן יחייא

ויהללו גם הם את ה' מפכי יאכלו וגו' ר"ל ומשלמי כדרי יאכלו עכוים והם כהכי ה' וישבעו : היותם דודשיו . וידרשו לדעת הנסים אשר עליהם נקרבו השלמי נדבות ונדרים . באופן שיתלכשו מרוח הקדש כי יחוו את האלהים מצר מה שאכלו ושתו ויראו איך בעתיד יחי לבככם מכם עם ישראל והוא נפשכם שתוכה לנצחיות י יוכרו וגומר ועוד יראו איך בעתיד יהיה כאלו כל אפסי ארץ אשר שבחו את ה׳ יוכרוהו וישובו אליו׳ וישתחוו לסכיו כל משפחות גוים ' להכירם כי ליי' המלוכה בכל הנמצא ' והוא מושל ומשגים בפרטות בגוים ' וכן יראו כי לעתיד לכוא מלאה הארץ דעה את ה'וגר זאב עם כבש וגומר וזהו אומרו כל הבהמות פהם דשמת הארץ כשיאכלו יכירו משגיחם וישתחוו לוי וכן כל שאר החיות ועופות ורגים שסופם לעפר ונפשם לא תחיה כנפש הארם אחר החות . גם הם לפניו יכרעוי ורע יעבדנו וגומר ואין לאומר שיאמר כי בהיות שאז יהפוך לעמים שפה ברורה לקרוא כלם בשם ה' כי שאר האומות יושוו במעלה עם ישראל " אכל זרע ישראל שיעכדכו כי לא יהיה ככה . לה' תמיד : לדור שיכוא לעתיד לכוא : הוא לכדו יסופר ויקרא לאדכי ר"ל היותו עם ה וחלקו לעם משאר והם יבואו תמיד ויגידו לדקת ה' כי עשה מאז שנכרא העולם י האומות אשר מלד נתה מחדש בהאמנת שם ה' ותורתו האמיתית' באופן כי יהיו ישראל במדרגת החכמים והמשפיעים ויקראו עם ה' יוהיו שאר האומות במדרגת התלמידים יויקראו עם כולד וחדש באמוכה:

מומור לדוד ונו' סמומור הלו כוכתו סיפור בכטחון השלם בה' : ה' רועי וגו' ר"ל בהיות בטחוכי בה' - ומחשבתי שהוא רועי תחיד ' לכן גזרתי אוחר כי לא אחסר ' כי יודע ה' דרך לדיקים י ולכן יתקיימו - ודרך רשעים תאבר ותחסר להיות כי אין ה' בקרבם באמרו רועי . על דרך האלהים הרועה אותי מעודי עד היום הזה שאמר יעקב אבימי כי הא ידעה הצדיקים וישנית עליהם " כרעות הרועה את צאמי בכאות דשא ונו' ב"ל ולכן להיותו **ר**ועי · ירביצני בנאות דשא' כאשר יעשה הרועה הטוב שירעה וירבין בצהרים צאנו במקוחו דשני' במלאים דשאים ובמקומות שיהיו שם כאות רועי לחסות תחת צלם מעש הצאן בעתות הצריכו לכך-והוא משל שיעמידהו בעה"ז במיטב הארץ ובעושר וכבוד ' ועל מי מכוחות ינהלכי כאשר יעשה סרוטה הנאמן לנאנו כי לא ישקם מי נפל שוטף לבל חיקם י והוא משל שהטובות בופניות יהיו אליו ויכואו כלי עמל ויגיעה `

ותשאות ואומר כי לה' המלוכה וגומר הוא ענין נתינת שעם אל ענין ההשתחיה וכו' ואומר אכלו וישתחוו וגומר ויר' אכלו וישתחוו כל דשני ארץ לשר היו מקודם עושים כל ימיהם כהגים ועכשו שבו בתשובה ולפניו יכרעו כל יורדי עפר כי כמעט היו יורדים אל העפר אילו לא היו שבים בתשובה וכמו כן מי שנפשו לא מיה ועכשו החייה אותה בחשיבתו הרמתה וכו' באופן כי זרע יעבדנו יסופר לה' כדור יען היותו סבה שממני יראו וכן יעשו ויבואו ויגידו לדקתו ע"ד מה שאמרה התורה על מרע"ה לדקת ה' עשה וכו' והוא בעלמו אומר לעם כולד כי עשה והוא ע"ד אומר ואת הנפש אשר עשו בחרן: בג מופור לדודה׳ רועי וגומר הנה נסמך מזמור זה אל הקודם חליו יען כי למעלה אמר יאכלו ענוים וישבעו וגומר והוא אומר פה ה'רועי וכו' או לפי שלמעלה אמר ישבבד שם אלהי יעתב והוח היה החומר החלי"ם הרועה חותי וכמו שחרו"ל שחמר דוד כשם שקרחו יעקב רועה כך חני ולהיות כי משה ודוד היו רועים חת לאנם חחר המדבר כדי להרחיקם מן הגול לכן

אמר כי בהיות ה' הרועה שלו אין צורך מהרעייה שלו במדברות כי אם בנאות דשא ועל מי מכוחות וכו' · או יר' באומר על מי מכוחות לומר כי גם כי המים השקטים ואשר הם במכוחה ובלהי נגרים ממהום לתהום אינם כל כך טובים כמים הנגרים וכו' עכ"ו על מי תכוחום ינהלכו ויהיו לו המים הללו טובים מאד וכו'י ואולי כיון בזה על דרך מה שדרשו הדרשנים במה שאמר הכחוב והיח' מכוחהו כבוד ואולי כזרקה בפיו גם בענין זה רוח נכוחה ודבר ברוח קדשו על הענין הלוה בעלמו אשר יהיה למלך הלוה אשר עליו נאמר והיתה מכוחתו כבוד כי ממכו ומזרעו עתיד להיות והיינו אומר על מי מכוחות והייכו אומר והיתה מכוחתו וכו' . או יר' בנאות דשה והם המצות ירביצני ועל מי מכוחות והיה התורה ינהלני ונפשי ישובב בדרושים האלהיים וינחני ויורני שאלך במעגלי לדק והיא אומר ובחרת בחיים וגם כי אלך בגיא ללמות כאשר קרה לאברהם אע"ה בהיותו בתוך דורו לא אירא רע כי אתה עמדי זלהיות כי הרועה לפטמים ימכור שה או עלה כדי לאכול אוחו או לאכול את כספו וכו' לכן אמר לא כן אחה ה' עמדי אך אדרבה תערוך לפני שלחן נגד צוררי דשנת בשמן ראשי שנמשחתי למלך וכוסי רויה לברך ברכת זימון באכילת הלויתן והוא משו"ל שאמר דע"ה אני אברך ולי נאה לברך זהוא אומר אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי וכו" או יפורש המזמור הזה באופן אחר והוא מכוון ברוח הקדש אל תה שקרה אחרי כן ולכן אמר בנאות דשא יהביצני אך לא כנכוכדנצר דעשבא כתורין יטעם יכוי ולי על מי מכוסות יבהלכי וכמו כן כפשיישובב ולה יהיהלי ככ"ב דלבב חיותה אתיהיב ליה וכמו כן ינחני במעגלי לדק ולא ככ"ב שאמר לו מטאיך בלדהה פרוק ועוייתך במיחן עניין ולא רלה לעשוחו ממיד ולכן קל מן שמיא וכו' וגם כי אך בגיא ללמות כאשר היה הולך כ"כ הנה אכי לא אירא רע כי אתה עמדי שבטך ומשענתך התה ינחמוני והוא מה שארו ל שכיון שהיה דוד רואה עמו הכרחי והפלמי ושרי העם וגדוליו היחה אתי דבר התוחלת ומכ"ש בהיות האל ית' עמו · ואולי כיון על יהויכין שהלך לבבל שהיה גיא צלמות וגם שם הונח לוונחגדל על כל המלכים שהיו אתי בבבל והוא אומר שבטך ומשענחך המה יכחמוני ולהיות שעל שלחנו של אויל מרודך היה אוכל לחם בפני שאר המלכים לכן אמר חערוך לפני שלחן נגד צוררי ולהיות שארוחתו ארוחת חמיד נתנה לו וכו' לכן אמר דשנת בשמורהשי כיסי רויב ולהיות כי שם חשר הכתוב כל ימי חייו לכן סתר פה חך עוב וחשד ירדפוני כל ימי חייו בי פירום הכתוב ההוח כל ימי חייו של יהויכין וכו': וחני שמעתי בוהשיר'ע"ד

אַרַקֹלְמַעַן שְׁמִוֹ: נַם כִּי־אֵלֵךְ כְּנֵיָא

צַלְפַות לְאֹ אִירָא רָע כִי־אַתַה עְפַּדִי

לֵיהוָה הָאָרֶץוּטְלוּאָה תַבֵּל וְיָשְׁבִי

נָהַרוֹת יְבוֹנְנֶגָה: פִירַוְעַלֻהַבְּהַר־יְהנָּהָ

בֵי־הָוּאעַל־יַּמֵּיםיִסָּדָה וְעַל־

שַׁבְטָּךָ וְבֵּשְׁעַנְהֶּךְ הַכָּה יְנַחֲכֵנִי

בְּבֵית יְהַוֹּה לְאַרָךְ יָמִים: •

ומי יילום במקום קרשו:

כפשי ישובב י רוחי שהופנ בלרות ובמנוסה ישובב לקדמותו: במעגלי לדק בדרכי מישור שלה הפול ביד אויבי בגיה ללמות י בהרץ חשך ועל מדבר זיף המכר כל צלמות לשון חשך פירשו דונש כן לברט: שבטך ומשענחך יסורין שבחו עלי ומשען שחני בטיח על חסדך שניהם ינחמוני שיהו לי לסלוח עון ובטוח חני שחערין

לַדַוֹר כִּיוֹמור א

לפני שלחן היא המלכות : דשניב בשמן ראשי כבר נמשחתי על פיך למלך: כוסי רויה לפין שובע: ליי׳ הארץ הרץ ישרחל וחבל שחר חרנית: על ימים יסדה : שבעת ימים מקיפין ארץ ישראל והרבע נהרות ירדן חבל שלו חין הכל כדי ליקרב אליו אלא אלה נקי כפים וגות' ב

מסרה

ינחני ב' וסי' מן ארם ינחני בלק: נפשי ישובב ינחני במעגלי צרק: הכרית וחסר דעזרא" ותשאחן וחסד לפניו: כל סיפרא לדוד במ"ז לדוד מזמור וסי לרוד מומו"

וחסר ה' קמצין וסימ' טבא רדף חייא ונטר אכתר : ופי' אך טוב וחסד ירדפוני ירדף צדקה וחסדי חיים וחסר עשית עמריי שומר

ליי׳ הארץ ומלואה י לרוד מומור

נפשיי הזכיר כי הרועה לא ידפקכו להוליכו ממרעה אל מרעה בכיחוץ רק נפשי ישובב בשובה ונחת וטעם בתעגלי לדק שלח יוליכנו על גבעות ועל עמקים וכל זה לח למעני הוח עושה רק למען שמו למען ספר שמו בכל החרץ כי הוח רועה עוב ורחמן ואין כמוהו: גם המעם אם תקראנה גזירות השמים שהשם גזר מימי קדם

דַבַרני:

בְהִילְכוּת צַּרְקָא כְּטוּל שְׁמֵיה: בָּרַם

בר אָזַל בנָלוּתָא בְבִישַׁר טוּלָא

דְבוֹתָא לָאאִרְחַל מִבִּישָׁתָא מְטוּל

וְאוֹרַיְתְךְ הִינוּן יְנִחֲמונָנִי:סְדָרַחְ בָּןרָמִי

רהינתא בעוביא פטימיא גושמיה

כַל יוֹמֵי חַיֵּי כַּר אָתֵיב בְּבֵית מַקְרְשָׁא

דַיִי נַנְרָא רִיוֹכֶנָא: לְדָוֹרתוּשְׁכַחְתָּא

וּרְיַתְבִין בָּה: מְטוּל דִי הוּא עַליַמְמַיָּא

וּבְמְשַׁח רְבוּחָא רֵיש כַּרְנַיִי כְלִידֵי וּ יְיְהְנִים

רָוָתָא: כְּרַם מְּבָתָא וְחִסְרָא יִרְדְפּוּנְנִי יֹיִתְּ

דיי הא אַרְעָא וברייתהא תבל מילפני

בַאַתַר קוּרְשִׁיָא:

לבוח רעה בעולם וידמה הרעה לביח כלמו'לא אירא רע לא אירא שרע יהיה לי כי שבטך יראה לי הדרך עד שחלח ווה השבע והמשענת בה יחנח'לכו והטעם כאשר תכואנה שנת רעה לעולם השם יסבב סבות לחוסים בו לחיותם ברעב ולהליל ממות נפשם והטע' מות שאיננו כדרך התולדת כמו מתי מלחמ' ומגפ': חערךי כנדלררי ככנד כניח כליוות על דרך מעוף לוקה והנה השלחן כנגד הדשת וכוסי רויה כנגד על מי מנוחות ורויה תאר השם כמו אשה חכמ'ומרוב דשן המשעמים שהם על השלחו רחשו מדושן כחילו הוח בלול בשמן רעכן וטעש זה המזמור על עבדי השם העוזכים תאות העולם והם שמחים בחלקם ויחשבו כי לחם ומים כנגד כל תעכוג המטעמים כי מחשבתם ולבם על תענוגי העולם הבא על כן יכיחו תעכוגי רגע בעבור חענוג עול על כן אמר אך ואת כל מחשבתי וטעם ירדפוני כל

דקוה קויתי י למנצח לרוד מזמור יקום אלהים ויפוצו אויביי לרוד מזמור חסר ומשפט אשירה י למנצח לרוד מזמור אלהי תשועתי י למנצת לדור מזמור נאם יי׳ לאדני : למנצח לדור מזמור יי׳ חקרתני ותדע:

וחסד סוב לנפשי וחסד עם אחרים ללמדם ולהורותם לעבוד את יי' עד שיהיה לי חוק כי אילו רציתי להניח הטוב רגע אחד הוא היה רודף אחרי וטעם ושבתי פעם אחר פעם כדרך כלה שב במרולחה ו"א כמו ושקטתי מגורת בשובה ונחת תושעון והנה הטעם כי לעולם אעשה טוב וחסד כל ימי אשב בכית השם להכיר מעשיו ווחת היא התפלה בחתת כי אז יתבודד תבני חדם: לדוד : ליי' הארץ ותלוחה . כי הוא על יתים . בעבור שיש תקומות בארץ יקבלו כח עליון כדרך וזה שער השתים על כן החל לאמר ליי׳ הארץ בעבור בהר ה' והטעם לה' הארץ כי בדרך התולדת כבראה להיותה תחת המים ובחפץ השם יבש קלתה והיא המחלה אשר היא מגולה על כן כי הוא על ניחמר רבי משה כי פי' על כמו עם כמו ויבוחו החנשים על הנשים והטעם שלח היה על מתכונת ישרה שיחיו בני חדם עליה כי חם שיהו סביבה ימים ונהרות ובן בלעם חמר כי הטעם שאינה רחוקה מנהר או ים: מי הר יי זה הר המוריה וזה המזמור חברו דוד אחר דבר גורן ארונה היבוסי: ומי יקום הטעם לדור בו:

שַׁנֵי שִׁיתְּ בָּאָרוֹעָל נַהְרוּתָא אַתְקִינָאָה: בָאן יִפַק לְטוּרבֵּית טַקְרְשָׁא דַיְיִינִטְאוּיִקוּם

נָפִשִי ייתֵיב בְּמָנָא דַבּרְנִי יִי בִּי זוֹ יְנַהַּבְנִי: נַפְשִי יִיתִיב בְּמָנָא דַבּרְנִי יִי בִּי זוֹ יְנַהַּבְנִי: נַפְשִי יִיתִיב בְּמָנָא דַבּרְנִי יִי בִּי זוֹ יְנַהַּבְנִי

פָתוּר פָנָא זְקִיף לָבֵיל פְעִיקִיי בּי נִ זְחֶפֶר יְרַדְּפוּנִי כָּל־יִמֵי חַיָּיְ וְשֵבְּהֵי

אבן יחייא

ווה להיות כי למען שמו שהות לפשי ישובב וגומר - רוצה לומר ובעולם הבא יכוח נפשי רב חסד ינחכי תחיד במעבלי צדק בעולם הזה ויעזרכי לפעול פעולות הצדק והיושר כי בא לטהר מסייטין אותו וגם כי יצרי הרט מריעני לפעול הפעולות הרעות למען אלך בגיא צלמות והוא גיא בן היכום . אכי לא אירע רע . רוצה לומד לא אירא להתפתות אליו לפעול ווה יען כי אתה תמיד עמדי ואת האלהים התהלך כנח מיסוריך עלי . ומשענתך והוא תורתך אשר כה אשען להיותה משיבת נפש . יכחמוכי כי לא אלך בניא צלמות' כי ביסוריך יושפל ' יצרי הרע' ובהגיית תורתך יכשא יצרי הטוב . תערוך לפני וגו' רוצה לוחר ואף כי כפי טבע אין אדם ווכה לשתי שלח ת אכי בוטח בך שתוכני בהם י ותערוך לפני שלחן בעולם הזה י כנד לודרי ועל כרחם י באופן הלו כי דשנת בשמן דאשי והוא השמן אשר כמשח בו על ידי שמואל למלך וכוסי שרוצה לוחר חלקי בעולם הזה יהיה דויה וחלא כל טוב והיא רחז כי תכון חלכותו מאד ויהיה דוד בכל דרכיז משכיל . וגם כסף ווהב רב אתו . ויעשה שם בכל הארלות . אך טוב וגומר רולה לוחר וגם כך אבטח שתערוך לפכי שלחן בעולם הכאי כנד צוררי בשאך שהוא ממעט כל שאר המעשים . זולח עשייתי הטוב והחסד שהוא הישר ולפנים מן השורה החה ירדפוני כל ימי חיי והם חיי העולם הבא וכאומרם ז"ל ימי חייך העולם הזה כל ימי חייך לימות המשיח וזכותם יסייעוני ויהיו כנדי תחיד באופן כי אמח ושבתי בבית ה' לאורך יחים ולעילם ועד ויהים שכתי מן נפשי ישובב:

בד לדוד מזמור להיות כי אמר במזמור הקודם קוותו לזכות בשתי שלחכות: בבית ה' לחורך ימים . בא לבאר במזמור הלו כי לא כל אדם זוכה לכך דק הנקי כפים וגו' . לה' הארץ וגו' ר'ל הן לה' כל הארץ מהמדברות והרים ובקעות מהבלתי מיושב ומלואסי והן לה' תכל והוא החלק המיושב מן הארץ. והיושבים בה . כי הוא ונו' ר"ל כי החלק הבלתי חיושב על ימים יסדה . כי ים אוקיכום מקיף את כל העולם . והחלק החיושב על כהרות יכוכנה ' כי בלי מים הוא כמכע הישוב בפום מקום ' מי יעלה ובו' ר"ל ואף כי כל היושבים בחלק המיושב הם לה' ומפעלותיו . לא תחשוב היותם כלם שוים במדרגה אחת ' כי מי הוא אשר תחשוב מכל היושבים בעולם . שיוכה לעלות בהר ה'והוא עולם החלאכים . ומי יוכה לקום במקום קדשו והוא עולם האלהי זולת השלם במעשה ובמחשבה ודבור . כי במעשה יהיה כקף כפים י ובמחשבה יהיה בר לכב י ובדבור חשר לח כשא לשוח כפשו מה' והוח שמו המודה פל מהותוי ורוצה לומר לשוא למגן והוא הוכרת שם שמים לבעלה י וכן לא נשבע למרמה

תהילת ה' תורת חסד

מה שפירשו באוז"לולח עוד אלא שאינויודע באיזה דרך מוליכין אוחי שיר׳ כי אפילושילך לגן עדן חיכו יודע בהיוה דרך מוליכין הוחו שם חם בדרך טובה חו רעה והוח חומר יכחכי במעגלי בדק כלומר שינחהו במעגלים העוכים וגם חם בחולי ילך בגיח ללמות לח יירח רע כי ה'עמו חפי' באותו הדרך הרע ע"כ: וככרכות כ' הרואה א"ר אלעזר א"ל הקב"ה למלאך טול לי רב שבהם ם ש בו ליפרע מהם כמה חובות באותה שעה מת אבישי בן לרויה שהיה שקול כרובה של סנהדרין ופרש"י שים כו ליפרע במה שים במיחתו כדי לכפר על כמה עוכות על"ד והכונה בו כי ברחותם מיתת הלדיק הנה חכף ומיד יעשו תשונה כי יביכו כי מפני הרעה לאסף הלדיק י ועל זה הדרך שמעתי שהיא כונת הפסוק באומר הושיעה ה'כי גמר חסיד וכו' שיר' לומר כי אחרי שמת הלדיק לכפרת עון הדור היה ראוי להם שיחזרו בתשובה והם אפילו בדבור אינם טובים מכל שכן במעשי' • מינה לכו ממקום אחר כי אין לכו לדיק אחר שימות לכפרת עון הדור ע"כ י וכפי זה הדרך אולי יר׳ לומר הנה אתה ה'לוהח את החסיד כדי שעם זה יתכפרו עוכות אבשי דורוזישובו מלד זה בתשובה שלמה ואחרי היות אמת שאינם עושים תשובה הנה נמצא להם בהוה ב' רעות א'מהנה היא רעת עונותיהם והאחרת היא הרעה שעשו והיא שהם היו סבה שנפער החסיד מביניהם ללא הועיל יען כי לא שבו בחשובה לפניך ואדרבה הרעו מעלליהם א"כ הושיעה ה' על הרעה הואת השנית כי היא רעה גדולה לנו מזה הענין והוא ע"ד נפלה עטרת ראשנו אוי גא לנו כי חטאנו מהה"ר משה אלמושנינו ע"ה י וזהו אללי אימר הלדיק אבד וגומר ואנשי חסד נאספים באין מבין בי מפני הרעה נאסף הלדיק כי למה שלא הבינו כי מפני מטאתם נאסף. הלדיק נמצא א"כ כי על חנם נפטר הלדיק ההוא והוכרם הדבר שימותו עוד שני הנשי חסר א'לכפרת עון הדור שלא נתכפר במיתת הלדיק ההוא אחרי שלא שבו בתשובה ואחד לכפרת אוחו עון שבא להם והוא שנאסף הלדיק ולא הבינו על מה כאסף והם היו גרמה פאבדתו ונהיה הענין על חנם כאמור * וכדי לכוין לענין אה אמר דע"ה כי פסו המוכים ובומר ור"ל כי פסו ב' אמוכים אחר שגמר הפסיד ואולי באומ'מבכי אדם יר׳ לומר בסבת הבני אדסשלא הבינו על מה נאסף הלדיק זכו׳ ולכן אמר רש"י במי שיש במיחהו לכפר על כמה עוכות ויר' על כמה פיכות מאכשי דורו . או יכוין אל ד' חלוקי כפרה ואולי רצה לומר כי לפי שהמיחה מכפרת על כל העונות והלדיק הוא שקול בדורו והרי א"כ במותו באילו מתו דורו לכן אמר כי בתוחו יש לכפר על כמה עונות ואם חמצא לומר כי המיחה המכפרת וכו' היא אחר התשובה וכו' הנה אין ספק כי בראוחם מיחת הלדיק יראו ויבינו כי בעונם מח וזה יהיה סבה שישובו בחשובה על פונס כאמור י ועל זה הדרך יר' באומר ושבתי בבית ה' לאורך ימים כלות'יהי רצון מלפניך שלעולם אעשה טוב וחסד אך בתכאי שכל ימי הקצובים לי אשב צבית ב' וז"א לאורך ימי כלומר לאורך ימים הקצובים לי ולא שיהיה הדבר שאעשה חסד לאנשי דורי בחר שאמות אני לכפרת עונם וזה יהיה לפי שאחה ה' תעזור שיהיו כל אכשי דורי צדיקים

ולוה נסמך אצל זה התומור אומרו ב כד לדוד שוחור וגוחר מייעלה בהר ה' וגוחר זה דור וגוחר והענין הוא חובן מעלמו ואוליבאומר נקי כפים ר"ל שלא חטא במכות לא תעשה ואם עשה איזו מהן

היחה על דרך יעל ודומה לזה והייכו אומר ובר לכב כי לבו לשמים י ובאומר אשר לא נשא לשוא נפשו שמעת בשם מהר"יבי רב ז"ל שר"ל שלח יגע לריק אלא לעבודת ה' עכ"ד י והיינו איב מצות עשה ולוה המר ישא ברכה מהת ה' ולדקה מאלהי ישעו והוא כאומר רודף לדקה וחסד דהיינו לדקת התורה ותצותיה כרו"ל יתצה חיים לדק'וכבוד וכתו שביהרתיו בתקותו והייכו אותר רודף לדקה הייכו אות'זה דור דורשיו שהם דורשים ורודפים באיזה אופן יוכלו לעשו'מהתרו ית'י או יר'ע"ד מה שכתבתי משם ה"ר שלמה באלפה נ"ע בפסוק אני בלדק אחזה פניך וגו'והיינו אומר פה דורשיו מבקשי פניו סלה כי בענין נחינת הלדקה הם מבקשים לראוח את פניוית' הטובי'עמהם סלה והוא בנותנם הלדקה לבני הדם המהוגנים בחופן שלח יחמר בהם כי בעת אפוית' הוא עושה כוה עמהם ושעל כן הוא ית'מומין להם בני אדם הבלתי מהוגנים וכו'; ומהרי"ע ז"ל כתב יר' בחומרו ומלוא'ותרומת' מלבון מלאתך ודמעך והיא א"י הנקראת תבל ברול שאמר למה נקר'שמה תכל שהיא מתוכלת בכל ובשאר הרצות מה שיש בזו לם יש בזו ועל נהרות יכוננה שישתו מהם יען היותם מהוקים מה שאין כן הימים:

מנחת ערב

ב׳ בועי כי הוח בעצווו רועה ישרחל לח כמו שחר החומות שהם כזוכים ע"י השר בם ע"י שה' הוח רעי ושחוני יושב חחת שים שר ע"כ חף אם אחשה חוכל לשוב כי יש תשובה לישרחל משח"כ הח"ע שהם מונהגים ע"י שליח וחינו הי רועי כי הוא בעצוור רועה ישראל לא כמו שאר האומות שהם כזוכים ע"י השר" בם ע"יי שה' הוא רעי ושאיני יושב חתת שים ע"י כי הוא בעודור רועה ישראל לא כמו שארי האומות שהם כזוכים ע"י השר" השניה וש"י החשובה בתחלים עוכותי ואיני מחירה מעוד בהים בי אחר מעוד בי בי אות בי היה בי אות בי אות בי אות

נם זי ישבני מהכלי הפילם: השענלי נדק בשנום שלח חשה חל הקנון: למשן שמי שלח יתחלל על ידי: שנטן שחכיתני כו לשעכר ומשתנתך שחחרי כן היית לתומולי ועורתני: התה ינחיוני בעת ברה שוני פקום ומנסה שתיוה כן להכח משרוך לשני שלחן פתשתדלים להשיר תחיתי ולגרשני חל כתינר.ת כי זזנם כנר דשנת כזרן רוזי בישת חותי שזואל בתכותן לתלך נראון שתהיה: כיסי רניה " שאונ תווכותי ברוחב יחך מזכם זכי תכןז וז כלכר טובי להז שיב והתכיכן בתורה וכחכתה: וחשד של מקרום כרוך הוא שיתן די פחשורי ירדפיני נלתי סשת לותי: ושכתי כבית ה' חתר שנישוני מושתפח כנחלתו חשוב לשבת כו לחורך

בוה החותיר התפלל כל ישרא שיוכי כים לית ח החשים נלחיי העולם הכח : מתר הנה :

לורי בארדותנאם לם׳ כל החרץ ו תכל שהוח פחלק פתיושב וחשך סוח בקיום הכל : כי הוח של ישים יםלה ' והצד שהוח חזן נקיים כלם כי חמנם יםר אותה על יתים שהקום פתים לכרי החדן ותרחם סיכזה: ועל נהרות י וסדר כה נהרות לנורך ינוריו חשר כה חתנם ו מי ישלה כהר ב׳ בהר הקדש בירושלם ששתיהה שאין הכל זוכים לפלות לה: בשקום קדשו

בתקדם פשתיד:

ם ע ספורנו זיל

המקים ששם הארון **נ**כון מכל ה**ר**

שם וטעם שערים וכתחי עולם

שהם רבים ופתחי עולם שהם

עומדים לכלח בעבור כבוד

הכבוד וטעם מלך הכביד

שבעבורו היה כבוד הבי הגדול:

מי . חם ישאל השואל מי זה מלך

הכבוד התשובה יי' עזוז וגבור

שירחה גבורתו במעשיו וילחם

בעבור קדושיו והנה העתם כי

בטכין הכבוד בין ישראל ישבו

שהו : פעם שנית רמז לשוב

הכבוד בבוח הגואל כי לא היה

הכבוד בבית שני ורחשיכם

הראשון בעבור החר כאילו אמר

ושאו פחחי עולם ראשיכם:

שיעמוד בית שלישי ולא הזכיר

גבור מלחמה בעבור וכתתו

חרבותם להיתים והחרץ חשקט

מכל מלחמה וטעם יי' לבחות

שיהיו הנשי הדור כמו מלחכי

השם וטעם יי' נבאות כי נקרא

השם ככה בעבור לבא השמים

כחשר פירשהי לח בעבור לבח

לדוד הליך יי' נפשי אשא - אמר

רבי משה טע' נפשי השח כדרך

מכחה כמו נישה משהות והנכון

בעיני שהוה כמו ואניו הוה כושה

יחכן להיות בי"ת בך כטחהי

תחת הבי"ת כמו וי"ו ולמדני

אלהי בפשו לא להחר: אלהי

ישרהל כחשר חמר הגחון

חוספת והוח בעבור

לבטח כי לה יפחד מן ההויב

נקי נפים - במשמה : ובר לנכי נדימות: חשר לח כשח לשוח נפשיי חותו כלם חלהים שקבלקי גב חני לח הבל מותה לשוח שכשלים אותה בתירה ובמלות: ולא נשבע לתרמה ' גם שיהים בדבר חפת לח ישבע בחפן נבות ונשה בעבור הכבוד ששיכן שיחשנו השומעים שישבע על הסכו. ישה ברכה מהת ה' יהי רצון כחף עלפי שלח יהיו כל חלה נדור שיבלה בו המשיח ישת ברכם שהיא תובפת טונה : ונדקה ' שהוח לפני משורת סדין: וה דור דורשיו יהדורם את הר ה' ומעון קדשו : מכקשי פנין. בתפלה : יטקב שהוח דוד יטקב שיהיה בעקב ובחתרית הימים: שחו שערים שערי ירושלם נחמרו ופתח שערין תמיד להניח חליך חיל נוים: ושחו פתחי טולם - פתחיבתי עורשות שעםקם בחיי עולם: שחו רחשינם ' שילנשו נהם רכי": ואו יכא פלן הכבוד י חשר לולבדו בלבד וההכבוד שסוח מסבב וממנים כל כפנח וחיכו מסיכב כלל : שוווי מולך בשליינים וכתחתונים: וגכור יפקיד על נכח הפרום ועל פלכי סחדפה: נבור פלחפה -בהכניטו כל ח"ה עמ"ח: מי

כזה החומור החשלל על עון יח שנע ונקש שלח ישינו המורדים כו מישרחל חח חפנס נגדוי חמר:

הוא זה " שימל ך הוא לכדו : ה' לכאות' שימליך על

לבחותיו שהם לבחות ישרחל ונכחות השמים:

אליך יו' נפשי חשחי אליך כיון את תפלתי ככל לכ: אל שלח מתעלם פתחנתי: חל ישלצוחויכי לי כפני חנילה' גם כל חויך: התלוים ביו ריקם -כלמ ישינו דנר מחפנם : ירנין' נדקה ועשפט : אירחותיך בהנהנת פניני המלכית: בחממן במוחכלו' וחתתה של תורה: ישעי להנילני מן הכוק: זכור רחמין שלח תענישני : וחסדיך' להיטיכ:

מנחת ערב

לה' הארן ומלואה החרו ז"ל זוד היקן מחה ברכוח וברי וידוע זה פחז"ל קודם ברכה לה' המין ומלוחה ולחתר ברכה והחרץ נתן לכני חדםי וע"כ ידוד חזמור שהוא גננר שהוקם ע"ל החה ברכות לפי בלהי החרץ ומנוחה וע"כ הרד הוח כהקדם פד שינרך פליה וננט ומ מודה שנה׳ ההרץ ומלוחה וע"כ הוח חייב להודות לה׳ כי הוח על ימים יכדה ומזה חדע שכשט שיחרץ הוח ריבשה נה' בש וכוננם לכן ולנסים לפחידת העולם ובש"ם חשה עלה למרום היה יודע העליונים והתחתוכי וקילם להק"בה בהם שני הן לכי חנהיך השמים ושמי השמים חבל וור פלר עלה לחרום קילם להק"וב נחה שהוא יודע שני לה' הארן וחלוחה חי ישלה בתר הי זה משה של ומשה עלה אל האלהיו׳ ומי יקום בחקים קדבו זה משה שני וחתה פה שמוד מחדי נקי כפים זה משה שנ' לא חמונ אחד מהם נפחתי וכר לבב יה משה שהיה מברר כסקנ בשעה שחחר לו הרביה שילך בשליחותו של ויאמר משם נפניתותו של היותר חשם אל הרלהי/ המה אנכי בא חל בני ישראלי אשר לא נשא לשא נפשודה חשה שנקל נפשו של הצרי של ויפן כה וכה וירח כי חין לים ויך מת המצרי ברחה לת המלחכים וכחלך בהם וזרבי בדין ולח נשבע לחרמה ליתרו שני מימל לבכת תת המים ומין מוחל חלח שבועה כד"ח ויואל שאול את העם י לריכן ישא נרכה האת ה' דיא מי יעלה בהר ה' זה חברהם אבינו פנחוב בו לך וך אל ארץ המוריה: ומי יקום זה אברהם של וישכם אברה! בבקר נקי כפים זה חברהם שנ" מהוט ועד שרוד ניצל וכר

בעבור היות כל המעשים בידים הזכיר נקי כפים שלה עשה רע והוח בר לבב שהוח העיקר ונפשו עלם כבוד השם כמו נכבע יי' בנפשו וכחוב נפשי דרך כינוי בעבו כבוד השם על דרך והייתי אני ובני שלמה חטחים כאשר פירשתיו והנה הוכיר המעשה והלב והלשון: ישא : אמר ישא ברכה כנגד לא נשה לשוח נפשי . זה רמז לדור שנבנה הבית בימיהם במות דוד ואחר כך שב לנכח השם כי זה הדור הם מבקשי פניך: שלה באמת יעקב שלה פי הם זרע יעקב וחין לורך לבי החר שאמר תחשר מלת אלהי יעקב: שאו - אמרו קדמוכינו ז"ל בי זה רמז להכנס ארון אל בית קדשי הקדשים על כן כתוב למעלה במקום קדשו וזה שחומר לשערים דרך משל והטע' היות

> ַרָבִי אֵידַיָּאוּבִרִיר רַעִיוֹנָא דְּלָא אוֹפֵיה בַישָּוָא גַפְשַׁוֹ וְלָא נִשְבַע לִמְרָמָרה: עַל שָקָרָאלָחַיָּיבָאגַפִּשִׁיה וְלָאקָאִים י בְּרְבְּהָאמָן קָדָם יִיָּ יַקַבֵּל בַּרְבְהָאמִן קָדָם יִיָּ מתנה בתפורת בשמי ובנפשי לשום מלינו לשון ה ישא ברבה מאתיהוה וצרקה מצוהני ישְעוֹ: זָהַדְּוֹרַדְּרָשָׁוִ מְבַקְשֵׁיפָנָיָךְ יייֶפִיי וֹצְבַרַקְהָא מֵיּאֶלָהָא פוּרְקָנֵיה: יַעַקַב סֶלֶה: שֹאַוּ שָעַרִים רָאשִׁיבֵם דָּרָאדִי תְבָעִין לֵיה דְּבַעַיֵין סְבַראַפּוּי וָהַנְשְׂאוּ פַּתְחֵיַ עוֹלָכֶם וְיָבוֹא מֶלֶךְ לִיייֹאֹ יפי׳ יַעַקבּלְעַלְמִין: זַקפוּ תַּרְעֵי בֵּית בַּקְרָשָׁא רִישִׁיכוֹן וְאָזְרְקוֹפוּ בַּעֲלְנֵי תַּבָּבוֹר: מִי־זֶהֹמֶלֶרְהַבַּבְוֹר יֻהוָּה. עזוז וְגַבָּור יָהוָה גָבּורמְלחַמָה: עַלְפָאוֹנֵיעוּל פֶּלֶרְיַקִירָא: פָן הוּא שַׂאָר שַעָרִיםי רָאשֵיכִם וְשַּאוּ פַּתְחֵי ַבַבִי מֶלֶהְיַקִירָא יָיִ עָשִׁין וְגִיבָּריְיָי מָבֵי יוְקוּפּו תַּרְעִי ' נְבוּיְרָתָאוַעֲבִיד קְרָבָא: זְקוּפּו תַּרְעִי "" ' עוֹלָםְוֹיָבֹא מֵלֵהְ הַכָּבוֹר: מִי הַוּאֹזֵה מֵלֵרְ הַכָּבוֹר יִהוֹוָה צְבָאֻוֹת הַוּא מֶּלֶךְ ָּגִינָתָא דָעַרָן רֵישִיכוֹן וָאָוְדְּקַפוּ <u>פַּ</u>עַלָנִי הַכָּבוֹד מֻלָה: עַלְכָּאוְיֵעוֹל בַּלְכָּאיַקִירָא: כָּן חוא א לָדָוֹדֵ אַלֶּיִךְ יְהֹנָהנַפְשִׁי אֶשָׁאוּ אֱלֹהֵי בֹּיִכִים ְלְבָאוֹקִירָאיִי צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ יַקירָא רַעַלְמִין: לְרָוֹרְנָקְרָמֶךְיְיַנַפְּישִׁי בַּהָ בָּטַחְתִּי אַל־אָבֶוֹשְׁרֹוּ אַל־יַיְעַלְצִוּ נָם כָּל־קְוֹיָהְ לַאֹוַבְשׁוּ ישׁ ישׁ שָּׁ אָטוּלֹבְצְלוֹ: אֱלֹהֵיבָהְ אִיתְרוֹחָצִית יבשוּ הַבּוֹנְרִים רֵיקָם: דְּרָבֶיןהְיָהוֹה מימינים לָא אַבְהִירוּ לָא יֵיחְרוּן בַעַלִי רְבָבִי ה הוריעני אַרְחַוֹעִיך בַּמְבֵנִי: הַדְרִיבנִי י מִייכוּ עָלִי: בְּבִם בָּלדְּסַבְיִין לָךְ לָא יִבַּהְחון בַאֲמָתֶּדְ וֹלַבְּמֶרֵנִי בִּיאַתָּרה אֱלֹבֵנִי יִּמִּח ממו וִבְּהַתוּוֹבְוֹוֹיוֹ וֹסְרִיקּוָא: אוֹרְחָתָךְ יַי יִשְעִיאוֹהְדָּ בְּוֹיתִי בָל־הַיְוֹם: וֹיְבְר־לֹימֹינים אוֹבעיָהִי הִיְלְבָּחָדְ אַלִּיף יָתִי: דַבַּרְנִי בּזָכותָך וָאַרִיפִּינָנִי אֲרוֹם אַתְּ הוֹא ַבַּחֲמֶיךְּוָהוָהוַחֲסָבֶיךְ בֵּי מֵעוֹלָם הַמָּה:

ראשיכם ו'בקרי וסימ' ראשיכם אל תפרעו ובגדיכם : אתם נצבים היום : את הגביאים ואת ראשיכם החוזים : ופאריכם על ראשיכם שאו שערים : וחברו: מי הוא זה ג' דסמיכי וסימ' מי הוא זה ערכ את לבו : מי הוא זה מלך הכבוד תניינא : מִי הוא זה ואי זה הוא אשר שה שעו במים לדור ב'בטעם פזר בסיפרא וסימ' לרוד אליך יי' נפשי אשא י לדור אליך יי' אקרא : הבוגדים ה' מ"ל בליש' בקריאה וסי' ובגד בוגדים בגדו : למה תביט בוגדים : יכושו הבוגדים ריקם : ורשעים מארץ יכרתו : אף היא כחתף תארב :

חטאות

י אִירְבַר רַחֲמַיִּיךְיָיְוְמַבְּנְוָתָךְ אֲרוּם מִן עַלְמָא הִינוּן

תחח הו"יו או ככה נמלא והנה בטחתי בך אינני ראוי שאבוש: גם . האמת והראוי שיבושו הבוגדים: ריקם כמו חנם והת"ם נוסף: דרכיך: הם דרכי השם והחולדת שברה בדרך חכמה: והורחים יך על יד הנבית והם הארחות שלויתי: הדריכני זה הפסוק נכבד והטעם שיבקש שיעזרהו השם בדרך האחת עד היותו רגינ וזה טעם ולמדני כמו נמיד מדבר בעול לא בים אלהי ישעי שיושיעהו מכל דבר שימכעהו ללכת בדרך האמת כי אין לי מי אקוה זולהך: זכור במבקש רחמיו וחסדיו שלא יגמלגו על מעשיו הקדמונים שימנעוהו עד עתה להבין דרכי השם באמת על כן אחריו חטאות ופשעי הפשע שילא הפושע מתחת הרשות והעד על כל דבר פשע ומטעם כחם זך בעביר כי התה מקיר החםד ומבוע הטוב על כן אחריו טוב ופתחות הבי"ת בדרך שהוא דרך השם כחשר החל דרכיך יי הודיעני והנה יודה החטאים אי זה הדרך הישר והענוים ידריכם בדרכו ו רגילם עד שהיה להם חוק ומשפט :

> ישא ברכה וגומר ר'ל ואם יוכיר וישא שם שמים בפיו יהיה להודות לו על הטובה ווהו אומרו ישא ברכה מאת ה' . כי יברכהו על העובה הבאה אליו מאתו . וישא לרקה מאלהי ישעו נהוא שיברך דיין האחת על הרעה הבא אליו מאלהיו חדת הדין אשר הלרה ההיא תהיה אליו לישע להוציא כפשו מכי שחת גיא צלמות במרק: עוכותיו בזה י ויצדיק דיכו לאמר ה' הלדיק ואכי הרשע וזהו אומרו ולדקה מאלהי ישעו - זה דור וגומר רוצה לומר ומי הוא זה המתואר בכל אלה שיוכה לכך זה דור יעקב וזרעו י שהם דורשיו מה' למען יטיבם בעולם הזה י והם מבקשים לחזות בכועם פניך בעול' הסלה והנלחיות ' שאו שערים וגו'הוא תפלה מהמשורר לפערי שמים שיכתחו למען יבוא מלך הכבוד לענות לתפלת ישראל וישיב להם בע"הו ובע"הב יוכוגד בואו להטיבם בע"הו אחר שאו שערים ראשיכם י ותכלית הנשאותכם הוא לשתהיו פתחי העולם השפל ויבוא בו מלך הכבוד ' ומיהו זה התכלית שבעכורו יבוא בו מלך הכבוד ' להיות ה' עווז מגבור להציל ישראל חיד אויכיהם " ולהיות ה' גבור מלחמה להכריע כל חמיהם תחתם " וכנגד בואו להטיבס בע"הב אחד שאו שערים ראשיכם " ותכלית שאתכם הוא לשתהיו פתחי העול השפל ויבוא בו מלך הכבוד ' ומי הוא זה מכלית ביאתו שנית ' הוא להיות ה' לבאות מלך הכבוד סלה יונה לומר שכאשר ישכון ויראה כבודו בעולם הלבאות ככה ישכון ויראה כבודו סלה

> וטולם ועד עם נפשות חסידיו מישראל בע"הב: בה לדוד אליך וגו' המומור הלו אמרו דוד בעת תשובתו על חטאיו י והוא כאמר על דרך

הלו אין בו בראש פסוק על דרך האלפא ביתא כמכהג האחרים . הבית והואו והקוף . כי נעדרו מהמומור להורות כי האומרו בכונה ניצול מדינה של גהינם המתואר בבוקה כגור מן בוקה נמבולקה " ונכפלו בו ג' פסוקים היינו פא שף ריש " והוא אומרו שיך ה' נפשי אשא " ראה עניי ועמלי ושא לכל חטאתי . כדה אלהים את ישרא מכל לרותיו . להורות כי האומרו בכונה יזכה לחות במעם פכי ה' ויהיה כפתן יכהן הפאר אשר אין למעלה הימנו " ולכן הוא כאות מנהג גלות ירושלם אשר בספרד האומרים אנתו בכל יום בנפילת אפים י איך וגו' ר"ל להיוחך ה'בעל הרחמי' שיך כפשי אשא ואתכה במכחה ובמתכה גמורה . כי יהיה אשא כגור מן וישא משאות מאת פניו .

אלהי בדובו ב"ל ולהיותך האוה המיוחד שלי" בך בטחתי תמיד ולכן כשאלא לריב עם שוכאי אל חבושה - כי תמיד יכלו תחת רגלי וכשילאו אויבי לקום עלי ולבלעני - לא יוכו להזיקני ולא יעלפו לרפתי . גם כל וגו ד"ל גם כל האומה ישראית הקוים איך בלכתם לצור את עיר אל יבושו בי לא ישובו ריקם אחור מפני אויב . אבל הבוגדים והם צוררי ישרא הבאים לצור אותה החום יבושו נישובו ריקס . דרכיך וגו' ר"ל ובהיות כי אתה ה' אשר שיך נפשי אשאי ואתה שהי אשר בך בשתתי לכן אנא דרכיך ה' הודישני והוא משלת החכמה להשיג כללות המצאות והמשכם משבה אל מסובב ואיך ה' כצב עליו לעבדו ולשחרו ובשלת משה רביכו ע"ה בהודיעני כא את דרכיך ואדעך יוכן אכא אורחותיך לחדני יוהוא מעלת המדות להשיג מדות הא אשר בהש ינהיג עולמו שהם עושה חשר משפש וצדקה בארץ וכאומרו כל אורחות ה' חסד ואמת וגו' כי עולם חסד יבכה י הדריכני וגו' זכן אכא הדריכני לדעת אמתת מציאותך י ואף כי הוא דבר קשה לחומרי להשיג השגה כואת י עם הדרכתך חותי לכך לחדכי ההשגה ההיא וכשלת חר"עה בהראכי כא את כבודך אשר נענה עליה היותו כמנע ההשגה כי לא יראכי האדם וחי ויען כי אתה אלהי ישעי אשר כך בטחתי שתתן לכפשי תשועת טולחים מה"ה - ואותך קויתי כל היום - והוא בימי חלדי מהע"הו - שתצליחני בו לכן העותי מצח לשאול את שאלתי מהשגת מעל" החכמה ומעלות המדות שבך - ואת בקשתי מהשגת אחתת מציאותך . זכור רחמיך וגו' זכור אותי אתך להשפיע עלי השגת הכדרש חמכי לחען רחמיך כי מעולם המה . וכאשר בכוראך העולם לא הכיעך סבה אחרת לכוראו . דק רחמיך

אלף בית . כאשר למוהו רבים בספר הלו : וזה לחשיבות החזמור י והנה במזמור

וחסדיך כי עולם חשר יבנה ' כן ברחמיך וחשדיך תודיעני אח דרכיך והראני את פניך ' לכב זה חברהם ותנחת את לכבו כאתן לפניך וחומר והאחין בהי ואשר לא כשא בפשו בפניו של נמרוד ולא נשבע למרמה הרמותי ידי אלהי ישא ברכה מאח ה' וה' ברך את אברהם בכל . דיא את ישלה והישקרות האינושל קום עלה בות אל ושב

נקי בַבַּים וַבַר־לֶבב אַשֵרילא־נַשֵּא את מח דלח לח כשה לשוח נפשי לח נשבע

בדולה מחינון דנתינין ני"ו שבועה כופל על נפש שנחמר בסיף חיניחה כשבע יי׳ לבחות בנפשו זה שכך מעשיו הוא דור דורטיו: שאו שערים ראשיכם : בימי שלמה בנו כשיבא להכנים ארון לכית קדשי הקדשים ודבקו שערים זו

בזו אמר עשרים וארבע רננות ולא נטנה עד שאמר אל חשב פני משיחך זכרה לחסדי דוד עבדך: פתחי עולם ' פתחים שקרושתן עולמית: נפשי אשאי אכוין לבי: הביגדים ריקם הגולנים והחמסנים המושיבים את העניים ריקם מנכסיהם כמו ואחלנה צוררי ריקם הדרוכני אדרולמ"ייבלע"ו

אוחך קויתי כל היוםי הוא העולם הוה שהוא יום לאומות ולילה לישראל: כי מעולם

המה * מימות אדם הראשון שחמרת לו ביום אכלך ממכו מות תמות ונתת לו יום משלך שהוח

אלף שנים:

אבן יחייא

תהילת ה תורת חסד

: אֵלֶהָאפּוּרָקְנִייָתְרְּסַבְּרִיתכָּליוֹמָא

זה – דור וגו' יר' אל תחשוב שלא יוכל להשיג זה בן אדם כי כל הדור יוכלו להשיג זה כי החורה היא דרך ישר שידע האדם וכו' והעבירות הוא דרך מעוות ובמה ישיגו זה בשידרושו את ה' ויהיה הוח מבוקשם ומגמחם כמו שהיה מגמה יעקב לעבוד התה' כמו שחז"ל נקי כפים זה

יעקב שכחתר הככי החטכה וכו' ע"כד: כה לדוד חליך ה' נפשי השח יר' הני הומר כי נפשי היה חלק הלוה ממעל והמפרשים

אמ׳ עי בזה המזמור לא יש בו אוחיות בו"קוהר"ים ז"ל כתב בזה שהוה לרמוז כי האומרי'לא יהיה בוק ר'ל לא יהיה לו חסרון וריקות ע"כ ואני חושב לומר כי זהו טעם סמיכות זה המזמור אלהקודם כי שם אמ'ה' רועי לא אחשר ופה אמ'שההר שנפשו היא הצולה ממעל לה יצא ריקס מאתוית׳ אלהי בך בטחתי ובו'יר׳ בטחהי שלא אבוש או יר׳ע"ד ועהה מה קוותי ה'תוחלתי לך הי' ע"ד בכל לרת'לו לר ויר'בך בטחתי שידעתי שהוחלתי לך היה בס כן: גם בל קויך לא יבושו הוא בעלמו אומ' ועתה מה קויתי ה' וכמו כן כל ישראל הם מקום זהת התקוה ולא יבושו ומי יבושו הבוגדים ריקם כי אחרי היות אמת שישועתי וישועת כל ישראל

היא ישועתך ית׳ כביכול הרי הוא א״כ המת שעל ריקם בגדובי ועמך בית ישראל יריבו ולא יצליחושהתה ה' תושיעניו אם בעת ההיא יצליחו מרה תהיה להם בההרונה: ומצאתי כחוב את׳ כל קויך רמז אל הבלהי שלמים כל כך ומי יבושו הבוגדים מבלי היות להם תועלת עם אותה בגיזה כמי שרלה לבעול הת אמו ואמרה לי מה הנאה יש לווכו׳ עיב: דרכיך ה׳ הודיעני יר׳ דרכיך שהחת ה' מהוה ההויוה הודיעני כדי שחלמדני חירחותיך והם הדרכים הלרים והכונה על שמי הטבע לכשילטרך כדי להליל את הלדיק מן הלדה - הדריבני באמהך וגו' להיות שהחרטומים במלרים עשו מה שעשו ובלע מטה אהרן בהיותו מטה את מטוחם בהיותם תכיני? לכן אמ'הדריכני באמתך והו'הדבר האמתי כי מעשה המרטמים ודומיהם הכל הוא שקר וכזב וכו': זכור החמיך ה' וגו' שמעתי כי באומר כי מעולם המה ר"ל כי הם דברים הכצרכים אל העולם כי אם אין רחמיו יחסדיו ית׳ אין עולם ע"כ וכפי הכונה הואת יר׳ בעשותך טובה עמי

תנה טובה ההיא היא גם כן לכל העולם כי גם את העולם נתת בלבם של הצדיקים: או יר' בבריאתך את העולם בראת את החסד והרחמים וכמו שאמר הכתוב עולם חסד יבנה

תמחת נפורי פי יצר לנ. כחר רעתנעוריו וכו חסחתי

נובר כת שכע: ופשעי .

בדכר חוריה: וכורלי כי

מתה: חורה חטזים כדרן לשוב בתשיבה וזכור: שכל חרחות כ' חשר וחפת לתפן

שור, כי חוז חשר פוח :

וסלחת לעוני י כדבר חורים

וחתרתי לתדכי כי חענם תי

זם החישירה ה'שלה יתנכר

שליו יברו פישהחל: יורנו

בדרך יכחר וינילהו

פהתננרות ינר הרם וכוה: נתשי כטוכ תלין לחיי

שולם: וזרעו זירש חרץ כי

יצוה חת כניו ' ולכן היה

סוד ה' לירחיו' נתעשה

ברחשית: ובריתו לחברהם

בחתרו להיות לך לחלהים

ולור גן מחריך: להודיעם

שרשת י של ינר הרש: יחיד

צלם חלהים חשר כו חכי

חדם הוח יחיד להישיב כי

לפיכך: סנה חלי וחנני

לעורני ונרות לכני הרחיבו

ברחיבו את לבי לתת לכלם פקום כתוכו: רחם שניי

בתפשלות הנסשי: ופשלי י

כחתות עת"ח בעלחעותם"

פתרה נפזי מהנקב

מחריהם והנילני ישנוקיהם:

חל חנום. חל תתפלם

תשניחות: סדה חנהים חת

ישרחל . חף של פישלא שתו

לכ לכל מלה:

צוה המומור החנול פל זבר

צת שכע וימר שקרה זה נגד

בחר הנהגיחיו כל ימי חייו

בשלח יוסיף להכשיל ואחר :

שפטני וראה אסקרה

כי פני כתתי הלכתי

כשהלכתי על הגג לא הלכתי

לכקש ולרחות משם חשם

רוחות חבל הלכתי כתתי

כנחת ערב

לעשקי:

זה פרום לב:

פתפלתי: ינרוני

סנשתי: רשה חויני

כי הוח יוניח

כחתת: לכן שיני תמיד

אבן עזרא

תהלים

כל ארחות יי׳ - בתחלה חסד ואחרי כן אמת: למצרי בריתוי על דרך מצר חסד לאלפיס: למען: כי רב הואי אף על פי שהוא רב כדרך כי עם קשה עורף כי הטאתי לך . ויש אומרים למען אודיע שמך והנכין שיודע ששמך סלח: מי האיש . הוח הנכבד כמו וחזקת והיית לאיש והטעם כי יראת השם תביאנו אל הדרך שיבחר בה : נפשו . טעם נפשו כדרך כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא והיא המתה בהפרד הנשמה וטעם חלין כמו חשכב והטעם כי עד יום מותו יהיה בעולם הזה בטוב ויש אומרים כי זה רמז לחיי נשמחו וחהיה בטוב: סודי סודות האלהים לא יתנלו כי אם ליריחיו ואף כי אחרי שתלין נפשו ואתר ליריאיו כאשר החל ירא יי': עיני הנכון בעיני כי טעם

מרשת רגלי תאות הילר הרע והכשמה נחפשת ברשת התאוה וזה דרך משל ואם השם לא יעורהו אין לאל ידיו ללאת מהרשת על כן הוא יוליא: פנה ' כי הכשמה יחידה וככה הלב וטעם עני בעבור חסרון כחו לעמוד כנגד התאוה: לרות לבבי - הוא השכל הנטוע בלב על כן נקר' כשתו והרחיבו פועל עומד והטעם שהם רבות ויש אימרים כי לבבי פעול והוא רחוק כי החריו ממלוקותי: עניי ז מן עניי ורב עמלי למנוע עלתי מן התאוה: ושא לכל חטאתי שעברו: ראה ועוד שאפחד מאויבי חנם שישאוכי חמם שימנעוני ויהיו סבה שלא אלמד דרכיך: שמרה־ אל אכושי מאשר אקוה להיות עבד השם: תוםי תום לבבו ויושר מעשיו יצרוהו שלח ילך בדרך עקש גם נכון הי' שילרוהו מן החויבים על כן חחריו פדה וכמו שהתפלל שהשם יצרהו ואל ימשלו בושונאיו כן יפדה כל ישראל: לדוד שפטכי חמר רבי משה כי טעם שפטני קח משפטי ועש' לי דין מאויבי הנכון בעיני שטעמו קח הדין ממני אם כטה לבי מאחריך על כן כי אני בתומי כמו תמים חהיה

חַטַאות נעורָי ופּשַעִי אַל־תוָכִר חוֹבי טָלֵיוּתִי ומִרָּדִי לָא תִּרְבֵּר בשבנוך אַדברליאנת משול שיבוחף ביייי בחשדה וברלי־אַתְּרוֹ לְפַעוּן טוּבְרָּ יי: טַבוּתְריץייָבּגִין בַּןמַלִיף חַיִּבַיָּא הֹמֹמֹים יְהוֹח: טוב־וְיִשָּׁריְהוֹנָתִעל־בַּןיוֹרָה באורָחָא: בַּרְרִיךְ עִינְווֹתָנִיבְּרִינָא הְיֹנִים בַּתְּרֶרְ: יַדְרֵךְ עֻנָּיִים בַּמְּשְּׁבְּטִ וִילַמֶּרְ עַנָוֹיָם דַּרְבוּ: וטליף עינוותני אורחיה: יַהוֹרה הֶסַרוַנְאָסַרָת לנצבי ברירתו הַלְכָתֵיה דֵינִי טִיבוּ וּקְשׁוֹט לְנַטְּרֵי קַיְימֵיה וּסְהִידוֹתֵיה: מְן בִּנְלַל שִּמְרָּ וַעָרתָיו: לִפַען־שִּׁפְרָּ יְהוֹנֶה וְהַלֵּחִיתִּ יַיוָתִשָּבוּקְלְחוֹבִיאַרום סֵנִי הוא: מָן לַעוֹנִיכִירַב־הָוֹא: בִי־וֹהָהָאִישׁיַרָא הוא בין גַּכְּרָא דְּדָחוֹל מִן קָנָם וְיִּ יְדַנָּיָה יוֹנִיבּובִּבְרֵרְיִבְנְחֵר: יַלְפִינִיה בָאוֹרְחָא דְּאִיחְרָעִי נִפְשֵׁיה יִיפּיוּי בְּפְׁוֹר מָלֶין וְזַרְעוֹנִירִשׁ אָרֶץ: בּוֹר יָהוָה לִירֵיאָיוֹוֹבְרִיהוֹ לְהוֹרִיעָם: בַּטיבוּהָא תְּבֵיתוֹבְנוֹי יַחְסְנוֹן אַרְעָא עינו הַמִיר אָל־יְהוָרָה כֵּי הְוֹא־יוֹצִי כּי רָנָא בַיְנָי בַּלְנָא לְבַחָוֹלוֹי וּקְוְיִמֵיהוֹ בַּרֶשֶׁרת רַגְּלָי: פַּגַּחַאֵּלַיְוֹחָגַנִי כּיִ־ עוני מִסְתַּבְּלִין לאודעותהון: יַחִיר וַעַנִי אָנִי: צַרות לַבֶּבִי הַרחַיבוּ חָדִירָא קַדָּם וְיָ אֲרום הוא יַפִּיק ָבִבְּצַרְתָאֹרִיגְלִי: אָסְתְּבִי לְנִוֹתִיוְחוּם מּמּנִי יִ בְּמְצוֹקוֹתַיִּחוּצִיאֵנִי: ייי^{ני, נ}וַעַבֶּלָיוְשָׁא לְכָל־חַטֹאוֹתָי: רָאֵה־ עַלַיפִטוּל דִיחִירָאֵיוִעַנִיא אֲנָא: עַקְתִין לְבָבי פַּתְיִין כּישׁינוּבֵי אַפִּיק י׳ מֹשׁ אָיבַי בִּי־רָבוּ וְשִׁנְאַת חָמָס שִׁנָאוֹנִי : שַׁמְרֶה נַפְשִׁיוְהַצִּילֵנִי אַל־אַבוֹשׁ בִּי־ כּ חָמֵים גופִי וְטוֹרְחִי וּשְׁבוֹק יָחָפִיתִי בָּרְ: ֶ הֹפֹדְיִשֶּׁר יִצְּרָוּנִי בִּי חֲמֵי בַּעַלִי דְבָבֵי יִינֹיוּ לכולהון חובי: קוּיתִיך: פַּרַהאָלהִים אַת־יִשְׂרָאַל אַרום סַגִּיאוּ וְסִנָאָתָא דַּחֲטוּפִין סְנוּ

רשי

כחסדך זכור לי אתה. הראוי

לחסדך זכור לי הלו מעשים

טובים שכידי: טוב וישר יי׳ ־

וחפץ להלדיק בריותיו: על כן

יורה הטאים בדרך. תשובה

ד"א יורה מטאים לריצחי' שנהמר

תכין לך הדרך וגי' מקלט מקלט

היה כתוב על פרשת דרכים כו'

כדתיהה במכות: למטן שמך '

הרב סלח לעוני: כי רב סוח

כי כאה לרב לסלוח עין רב: מי

זה הגיש ירה יו' : הקב"ה יורגו

בדרך שהו'יבחר הוא דרך הטוב:

נפשו בטיב חלין י כשילין בקבר

חלין בסובה נפשו: כי ימיד

ועני הני - ועין רבי' תלויה בי

ולכנדך אני יחיד לפיכך פכה אלי

וחנכי כי תפילתי לריכה לתשוע'

כל ישראל: ראה עניי ועמלי:

ועל ידיהם שא לכל חספחי :

שלא כדין

בַל־אַרחות

אתה מ"ב פתחין באתנחתא

וסימ' נמסר בסרר ואתחנן: יבחר ה' קמצין וסימ' נמסר ביהושע סוף סימ' ט': בטוב ד' חטפי'בקריאה וסימ' לא יחליפנו ולא ימיר אתו טוב: ביום טובה היה בטיב: לכה נא אנסכה בשמחה : נפשו בטיב תלין וזרעויירש ארץ: ושא נא ג' בקריאה וסימ' על הראש הפסנה ושא נא עיניך ימה : ושא את מספר שמותם רפקוד כל זכר : ושא לכל חטאתי: השבר בשני לרוד מי בשני מי לרוד שפשני יי׳ יי׳ אורי וישעי ריבה יי׳ את יריבי לחם אל תתחר במרעים לרוד ברכי נפשי לרור אידף בכל לבי לרוד ברוך יי׳ צורי:

בְּמִימְרָהְ: פְּרוּקיְיָיַת ישִּרְאֵל מִכּל עַקְתוּי: יְלְדָוֹד דּוּוֹיָתִייְיָאֲבוּוםבּשְּׁלְטוּתִיאֲנָא

יָתִי: טוּרנַפְּשִׁיוְישֵׁיוִיביִיתִילָא אַכְּהַת

ותְרִיצותָא יִטְרונַנִי אָצֵרום סַבְּרִירת

כשול רסברית לך:

מכל צרותיו:

לְדָיוֹר ישָׁפְמֻנִי יְהוָה בֵּי אֲנִי א

לפיני כי רב היא מי זה האיש וגו' יד ל להיות כי מי זה האיש שה' יורכו בדרך יבחר והוא הדרך

השאול המ'יהלא הוא הידא את ה'יחה שלכן כפשו בטוב הע"הב ודבוק שהי תלין. חרעו ידש איץ

בע"הו י ווה יען כי סודה משלותיו הוא ליריאחי ובריתו ר"ל וסוד בריתו שהוא סיד האמוכות

הכטלמות הוא עתיד לחוריעם באחריתם " לכן פיני תחיד אל ה' ושויתי אותו כגדי תמיד לבקש"

היות ירא את ה'יכיהוא מציא מדשת העוכות והמשאים רגלי ' פנה אלי וגז' בא לחלות פכי אל כיל

הטוב הרוחני והטוב הגופני וכנגד הרוחני אחר פני שי ר"ל האר פני שי וש תשתר פניך חמבדך"

כי אשר ידעתו ה' יתקיים מה שדיך רשעים תאבד להיותה נסתדת מממ' זוה להחתך חכון ורחום

אף כי איני ראוי לכך ווהו אומרו וחנכי . כי יחיד ועני אני ב"ל שאף כי אני מלך אני הולך לבדי

תהיכת ה תורת חסד

תשאת - כעורי וגומר להיות כי אין הקב"ה דן את האדם עד עשרים שנה וימי הכעורים אינם בכלל העוכות לכן אמר חטאת כעורי וגומר ניר' אכייודע בעלמי שחטא כעורי ופשעי **מנעורי לא יהיו בחשבון עונותי אך אם כא פלאתי חן בעיניך הנה זה יהיה כי אפילו בזכירה לבד**

לה יוכרו לפניך גם אם לה תענישני עליהם . או יר' זכור רחמיך ה' והם כי חטאת נעורי ופשעי אל תזכור וכמו כן זכור הסדיך וכו'והם כי כחסדך זכור לי אתה למען טובך ה' ולה שהזכור לו עוכות וחטלות: טוב וישר ה' וגימר יר' על כן יורה חטלים בדרך והיא דרך החשיבה ועל כן ידרך עכוים במשפט וילמד עכוים דרכו ופירושן של דברים אלההוא כי האל ית'כתב בתורתו ראק אככי נותן לפכיכם היום ברכה וגומר והקללה היא בדרך המטאים והברכה היא בדרך הענוים והא ית' הורה אל הרשעים את דרכם ואמר להם ע"י כביאיו כי רגליהם לרע ירוצו וכו' והדריך. את העכוים להחנז במשפט והוא דרך הטיה כאומרובחרת בחיים והכל הוא מלד היוחו טוב וישר על כן הורה לאלה ולהלה את משפט דרכיהם: כל ארסית ה'תסדואתה יר'אם האלית' ילמד ענוים דרכו הוא יען כי כל ארחות ה' הם הם־ ואמת לכולרי בריתו זעדותיו ועל כן ידריכם בדרך ישרה וילמדם את דרכו בעכור ישמרו חקייותורותיו יכצורו: למען שמך ה' וסלחת וגומר יר כי רב הוח להיוחי עוני כלומר מחדם בדול כמונים מי זה החים וגומר יר' מי זה החים ירא כ' אשר דבר זה של היראה יורנו בדרך יבחר וכמו שביארתי אני במה שאמר הכתיב מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה ובו' ללכת בכל דרכיו וכו' יו בפשו בטוב יבו' ער' בסבת זה כפשו בעוב תלין ז - או יר' מיזה האיש ירא ה' אשר יורנו בדרך יבחר אם שיבחר ביראה מחמת יעיכש או בירא' מהמת אהבה אשר מלד זה יהיה לו שנפשו בטוב חלין וזרעו להיותו זרע לדיק יירש לרץ: עיני חמיד אל ה'כי הוא יוציא מרשת רגלייר'שלא אכשל להיותו מן העובדי׳ מיראת ירחה כי אם מיראת אהב׳: פנה אלי וחנני יר׳ פנה אלי וחנני כי יהיד ועני אכי וכל אחי ראש שכאוהו 💎 או יר' כי יחיד אכי בזה כי כל העולם עובדים מיראת עובש ואכי עובד מחהב׳ והירחה כי הירחים מירחה הם ירחים שמח יעבדו חת כבסיהם וחכי חין לי מה לאבד כי עני אני ועכ"ז אני ירא את ה' והראיה כי צרוח לבבי הרחיבו להיותן רבות ועם כל זה את ה' הכי ירה הי לוחת ממציקותי הוציאכי שאכי רוצה לעבוד אותד מאהבה ולא מיראה והשטן והוח יצרי הרע מקטרגני בראותו אותי בתיך לרות רבות ודעות א"כ ראה עניי וראה עמלי עם היצ"הר ושא לכל חעאתי וכחו כן ראה אויבי כי רבודהם לחותי הנסתיי׳ ושתרה נפשי והצילני תהם ותום ויושר יצרוני כי קויחיך: פרה חלים וגו' יר' מכל לרותיו שהם רבים לרת האובי מחיק ולרת האויבים מבפנים:

כן לדוך שפטני ה'ונו'רו"ל הקשו דריך המי שפטני והוא המי אל תבה במשפט הת עבדך והנ"ל בתירון הקושים כי דוד ע"ה רלה גות׳ שהחל ית׳ ישפטכו אך לח שיהיאנו בתקום האשפט בפני מלחכי מרום? או חהיה הכונה שלא יותן משפטי להשפט בידי משא"כ כרי מוט ישט ושל היו ב"ז וכמו של בחר ז ולומ' כי אני בחימי הלכתי כפי זה הצרך יר' כי גם אם מעאתי איזה תטא איזו שיש זהי ולוה אני ביצו כמו של בחרי היודי הלבתי תייד ולא מעדו קרסולי מהייהו מאמיו בעקרי הדת ובה' בעסתי שלא מחולל שיא חייסרני מכ"ז אכי בחותי הלכתי תייד ולא מעדו קרסולי מהייהו מאמיו בעקרי הדת ובה' בעסתי שלא

ממעד מכחן ולהבה וח"כ בחנני ה'ונסני ולרכה כלייםי ולבי לרחות חם תטה חשורי מני דרך

ובטובי לבברת השאתיולא ברוב עם הדרת חלך ובגאה וגאון צרות לבבי וגו'ידוע כי מסני דאגת דבר יאספו הרוחות ביתה אל הלב" ולפשחים יגדל כל כך שיוליד קדחת דאגיי ' ומסימניו אשחת השתן וחירודו ושקיעת העין" וחולשת הדפק וקשכותו יוהו אוחרו הצרות מהדאנות אשר יש לי לנודל כוספי להשיב ג' ששותי המכרות " בדלו כל כך כי כתפש הרפיבו החדרים הצרים חלבי מה שיחשך חזה הצוקות לבוף מקדחית ומקריהם לכן אנא ממצוקותי אה הוציאתי והודיעני כא את דרכיך ואורחתיך למדכי וא ימנעו זה החשאים כי ראה עמי ועקלי בתשובתי זאת עליהם ושא לכל חשאתי ראה אויבי ונו וככבד הנוכני אחר אכא ראה אויבי כי דבו ומה ששוכאים אותי איכו להנקם חרעה נשלתי כי שלם אככי פמהם רק שנאתם היא שנאת חחם כדי לשלול שלו ולבוז בו כמשפט החשאי בדרך השופכי דם כקי לקחת את ממוכם שחרה וגו' כ"ל ולכן תשמור לפשי והכילכי מידם כשיבואו להויק שיוכשלך להלחם פמהם אמא אל אכושה בשובי ליקם מלהכניעם פחתי בהיות כי חשיתי בדישים ויושר וגו'ר"ל ים בין בין היות כן חום ויושר יצרוכייר ל שאכי כוצר אותם כי תייד אנשה התום והיא עשיית השוב ואעשה היושר שהוא עשיית הישר " אשר לכן ראוי של אבושה ולסבה הואת חוסף על כי קריתיך מיום שלום המיות בכבד השלו אבושה להיות כי תום ויושר יצרוכייר"ל שאכי כוצר אותם כי תמיד אעשה התום והיא עשיית המוביותעשה המשב שהאט עשייע הישי יושו בכן כמוי שב יושר יצרוכייר"ל שאכי כוצר אותם כי תמיד אותם כי תמיד האויבים . ולהכניעם תחתי מידי לרוב עומתי : זיהי מה פדה אתה האלהים מכל צרותיו את ישראל למענם ביושר בך . פרה אלהים וגומר דוצה לומר ויאף כי לא אחיה ראוי להכלל מיד האויבים : ולהכניעם תחתי : מידי לרוב עומתי : זיהי מה פדה אתה האלהים מכל צרותיו את ישראל למענם ביושר בך . פרה אלהים וגומר דוצה לומר ויאף כי לא אחיה ראוי להכלל מיד האויבים יום אל כביר לא ימאם :

בו לרוך שבשני ה' י החומור הלו נמשך לכונת הקידם "שפשני ה' וגו' הנה ברברי המשורר מילוף בחמב ושלילה ' כי פה אמר שפשני ה' ובמומור אחר אחר אח מבוא במשפט את שבדך בל החיא כי שסשרי הוא בידה "יום מבוא במחכט הוא בע הד ובהיולר ידע דוד שכפרום רשעים במו משב ויניצו כל פועלי און בעה"דיהוא להשמידם עדי עד בעילם שכולו ארוך י ובסריד

בשניה שנוה שלמה נה"מ בקם שלמה להכנים חת החרון נהיה השער כשו חיים חמות ארכי ושתים וחני רחבו בהחרון היה חותים וחלי חרכו וחמה וחני רזכו יוכי לה היה חמה וחלו נכוסת בחוך שחים ותצי חיח בחיחה ה עה דנקו שערים וה נוה וחתר שלחה כ"ד רכנות ולח כענה חזר וחמר שחו שערים רחשיכם ולח נענה כיון שחחי ה' אוהי או חשב פני משיחך זכרה לחסדי דוד עבדך חיד געוה ונשאו שערים רחשן ננכנס החרון וירדה ח: מן השחים ולחה כוטינה שלחה כיכחשני שותבחה וחחף ככה בניחי בית זכול לך ר' ישקב ברי יהודה חמר בכין ככוי

נניחי לך עיכ לדוד חלין ה' וגו'לפניך חיני מעריך עלמי לחלך כי חם לדוד חשולל מתוחר מלכות כי חם כחחד החדם לפי שנסשי חשה חליך שלידך כסשי וחיו וחיך חלכיש עזיני כחלכות כבדך חייחתר כיחי שחתר חל בד החווה כשלה כח ביד ה' וגו' בשת"כ נחר נדגר ויח ברעב חן להיות ביד שונה וו"ש מליך ה' נפשי השה לחבור אותי בידך כי רחמיך רבים ולה ביד בני אדם י הלהיינך בפחהי חויל שחיר דוד רכ"סע גלני וידוע לסביך שהייתו זכול ליהוש חח ינויי א מ כי היכי זכח ליחים עבדה זכין לחריה ווה הדבר לח בירע כי אם חליך משח"ב בני אדם כש חושרין חותו שחשותי ולום חכי בישירין שלא יונלצו חייבי יוים היהי בך נטחחי כי חזק היודע מה זכות וע"כ ללחמשה כדו שחל יעלמי אויני ליכי כך מדיתיך טיה היכי היכי כך מדיינין ב ה' להוייכל היד לח יהשו דרכיך ה הדישני וגו' מרץ בכחן ג' לשומת הודישני ולחדני והדרכני שהש ולחדכו והדרכני שהם חכוונים כנגד הון הב' הרעולם עוחד נהם שלום

וחרחם ך לעדני שהמשפש רכרה לרה על הפ. חרת רכרה לרה על הפ. חרת

ושנאת חמס י ילרוכי ישמרוני: שפטנייי׳ ובמקום אחר הוא אומר אל חבא במשפט וגו' אמר דוד כשאתה

חת הלדיקי'אל תביהני במשפטו מסרה

דן את הרשעים שפטני כילפי

הרשעים אני לדיק וכשהתה דן

בסיפ' וסימ' נמס' במס' רבתא בערך פתח: ועדותיו ה'בליש' מבן יחייא מטאת ונו' ואל ימלעו למלאת שא אתי - העוכות והפשעים ב וחטאת כעודי שהם שניאות מי יבין ב והפשעים שהם הודים וודוכות אל תוכור אתך למען יבטלוכי מקבלת השפעת ההשגה ההיא אכל

אף כי איני מוכן לכך משני העוכות י על ז כחסדך אשר תעשה חגם עם האחיים י תפשה עמדי ווכרתכי אתך להשפיע עלי ההשפעה החיא " וכן מפני השלימות בכח אשר יש לי " שהוא לי אתם למען טובך ה׳ י ר"ל שלהיות האוה ית׳ אהי אברהם ויצחק וינקב שהם האבות בטבע הוא אהי כל זרטו ותכף שיולד האים ישרשי יחול עליו היותו שהי " וזהו אונורו ליאתה ואתה שהי וזה למטן טובך ה׳ · 👚 שהוא כגור מן אעכיר כל טובי על פריך ור׳ ללהיות טובך. זדיבוקך דבוק עם זיע האבות וכאשר כירשמו במזמור ששה עשר באומרו אדני אתה טובתי בל עליך לקדושי אשר בארץ המה וגו' - טוב וישר ה' וגו' בא לבאד איך יתנהג האל ית' בהשפעות הג' שא ת המכרות עם הבעלי תשובה - ואיך יתוחג עם הצדיקים גמורים י וכנגד הבעלי תשובה המד להיותו ה'טוב ומסיב לכל הזולת . וישר והוא לעשית לפנים מן השורה לכן ישפיע על המשאים הבעלי תשובה שאתם חדרכיך ה' הודיעני י וזהו אוחרו על כן יורה חטאים בדרך הידועה הנו' לעיל י וישפים שאתם מהדרוכני באחתך מה שיהיה אפשר להשפיע מתכו כפי טבע הכנת האיכושי וזהו אומדי ידרך בדרכים מדעת אמתתו י אותם הבעלי תשובה שהם ערוים וככנעים ברוב המשפש שיעבו בו כפשם וגיפם מצומות ושאר כל העיכויים : וישפיע שאתם מאורחותיך למדכי : וזהו אומדו וילמד לעכוים בעלי תשובה הכו' דרכו והם אירחותיו אשר בקש למידתם כל אורחות יגו 'וככבד הלדיקים גמורים אחר כל אורחות ה' הן מידיעת דרכיו וחסדו יהן מידיעת אמיתתו כלם הם תחיד ירושי זמסורים לאותם שהם כולרי בריתו זעדותיו ולמז באומרו בינרי בריתו שיש להם האחוב השליחה בו . כי שם בדית יחול על זה וכאומרו הכה אככי כורת ברית מבד כל עחך אעשה בפלאות יקרא ברית האמוכה שלימה שימקק בלב המאמיכים מרוב הכפלאות אשר ראו עיניהם . ואמרו ברותיו

רמז לעשיית הפטולות הכחותות מחצות ה'שהם עדות על החחונה השליחה ' כשבת היוורה על בריאת העולסיוהפסח ומצות על יציאת חצרים ווולתם דומיהם: למען שמך ונו' אחרי שתאר השוה מדרכיו עם עבדיו חילה פריו כי כאשר יודה חצאים בדרך לחטן שמו ח' שהוא שוב וישר' כן יורה שיו הדרך ההוא וישלם עוכו הגדול והרב מבת שבע וזהו אומרו למען שחך ה' העוב וישר ושלחת

לשמיע י כמו להשמיע וכמוהו

לשתיד מעוזכיה ונפלחוחיך

פעיל לחלת לפחיע ולספר: יי׳

ההבתי מעון ביתיך - כנגד לא

ישבתי עם מתי שוחוטע' ביתיך

ששם הלדיקים העובדים שמך

באמת כי שמה תמיד יושבים

המר רבי משה כי טעם הל

תאסוף שיתפלל שלא יהיה

מחריחו כחחריחם והנכון בעיני

שלא יתכנו עלילית שיתחבר עם

החטאים כל ימיו ואף כי עם

אנשי דמים שהם רעי מהחטאי':

מחשבות ולסבב סבית לקחת

שוחד ומחון ויש הומרים כל

מזמתם לקחת ביד' וככה זימיב'

והטעם כפול 🗀 ואני בתומי 🕆

בלא זמה והטעם שיזכיר במחלה

בתומי הלכתי עד עתה וככה

תלך ואתה חפדני מזימותם :

רגליי שעם בחומיהום לבבי

וטעם רגלי ללכת בדרך ישרה

והנכון בעיני כי אחה תפדני

ואכי אידך במקהלים ורגלי

תעמוד לפניהם: לדוד יי׳חורי

וישעי ממי אירא יש אומרים

שים להסכח לחשוב

ונק נטחתי שלא אמפד

בוה המומור התכלל בברחו מפני שהול שלה יכול בידו ולא ביר האמת עע"א ווא ילמד חמעשיכם בהיותו בתוכם י ולמר:

נו׳ אורי בקשחו חותי של ידי שמוחל: ויטעי מן החרי והדום ומגלית:

וביי׳ בטחתי׳ שיעזרני להיות לבי שלם על כן לא מעדתי: במנני׳ ידוע כי השם יודע הנסתרות והנה. העעם כי אתה חדע לבצי כבותן הכסף: כי כאילו אני רואה מסדיך לעולם לנגד עיני: והתהלכתי להרגיל כדרך ויתהלך חנוך: בחמתך מדרך החמת: לחי מתישוחי הפך דרך החמת: בעלמים מגזרת ונעלם דבר שיעשו דברים לא כן בסתר ויש אומרים מגזרת עלם שהוא אוהב השחוק והלעג: שנאתי הזכיר הליכה והחהלכתי ואחר כן שבת לא ישבתי ואחר כן הביאה לא הבוא והנכון בעיני כי הטעם לא אבוא בסדם והזביר פעם אחרת ועם רשעים לא אשב כי מתי שוא הם בדבור והרשעים במעשה: ארחן . טעם בנקיון שלח עשה אחת ממלות לא תעש'והו אסיבב מוכחך בעולו':

רשי

ועם נעלמים : הנכנסין בסתר לעשות במחשך מעשיהם: לא אבח : איני רגיל לבה וליכנס במקהלם: בגקיון שחין גול במלוח שחני מקיים לולב הגזול זמה - כל זמה שבמקרא לשון מחשבה יש לטובה ויש לרעה כל גפלחותיך זה הלל שיש בו לשעבר ויש בו לגוג ויש בו לימו' המשיח ויש בו לעתיד לבח : כדרך רגלי עמדה במישור ישר:

מסרה

ומקום ג'וסי' ומקום רגלי אכבר י ומקום ומקום משכן כבורך: הצרק שמה הרשע: רגליז׳ וסי׳ כי אמרתי פן ישמחו לי׳ אם אמרתי מטהרגלי רנלי עמדה במישור: כיחלצת נפשי ממות: כאשורו אחזה רגלי זאם הלכתי עם שוא זוב׳ לרגלי וסימ׳ ויברך יו׳ אותך לרגליי נר לרגלי : דבריך

בְּהָפֵי הָלַכְתִי וּבִיהוְּוֹח בְּשַׁחְתִּי לַ אַ לְיִמֹהְ יִי הַרִּיבִית וּבִייַ בַבָּרִית בְלִיתִי לָא אָסְעָר: בְּחָנְנִי יְחֹוְהַ וְנַפָּנִי צְרוֹבָּה בֹּיִפֶּי אָזְרַעָזע: בְּחוֹן יִתִּייְוְנַסִייָתִי סְנִין בְּלִיוֹתֵיוְרָעַיוֹנִי: מְטוּל דְטוּבָדְקַבִּיל כַלְיוֹתַי וַלָבָי: כִי־חַסְרַךְּ לְנָנֶרְ עִינְיָ וְהַהְיֹבִילְכְתִי בַּאֲמָתֶּךְ: לְאֹדִישָׁבְהִי ניחו מלוע מִינִיי וְהַבִּיבִית בִקוּשְּטְרְ: עם־מְרֵעִי־שֶׁוֶא וְעָםנַעַלָּמִים לָא יֹּ אִסְתַחַרִירת עם גַבְרִי שְׁקְרָא וִעם ָּ מִיטַמְרִין לְאַרָאָישָׁא לָא אָעוּל: פסול: לשמיע כמו להשמיע . ה אָבוֹא: שְנֵאתִי קְתַּלְמְרֵעִיםוְעִם־ רְשָׁעִים לָא אֵשֶׁב: אֶרְחַץ בְּנִבּוֹן וּיוּיוּיוֹי סָנִיתִי בְנִישַׁת בַּבְאָשִׁין וְעִם רַשְּוַעִיָּא אקריש בוכותי בימנ מלי לָא אָסְתָּחַר: בַּפָּיַנַאֲסכִבָּה אֵת־מִוֹבַחֲךְ יְהוֹה: ֻלַשְּׂסִעַ בְּרָּוֹל תוֹרָרָה וֹלְטַבּּר בָל־ מּיייּי יִ הַאְיְרֵי וִאַחֲוֹרִית יַת מֵּרְבְּחָךְיְיָ: ַרָאַשְׁמִיעָא בְּקַל שְׁבָּחָאוּלְאִישְׁתָּעָ**י** יָהוָרוֹאָהַבְּתִיבְעוֹן נָפָלָאוֹרֵוֶיף: בִיתֶקּוֹמְקוֹם מִשְׁבֵּן כְבוֹתֶּקּ: בָל פַּרִישוּתָך: יָיַרְחִימִיתמִרוֹרבֵית תַבֶּים נְפִשׁי וִעִם־־ בַּקְרָשֶׁרְ וְאָתַר כִשְׁבַּן יָקּרָךְ: תַבְנוֹשׁ עִם הַיִּיבִיָּא נַבְּשִׁיוֹעָם אֵינָשֵׁי אַשר־בִּירֵיהַם י אַנשֵי דַּמִים חַיֵּי: וָמָה וִימִינֶם מְלָאָרה 'שְׁחַר: שַרָייןרְבָּאחַיִי: דיבִירוּוֹוְעַצַּרת בְּחֶמִּי אֵלֵךְ פְּבֵנִי וְחָנְגִי: רְגְלִי חִינִיםְיוֹלִיתְ חִיבִּים בְּלִיוֹ חִיבִּים בְּלִייִן שּוֹחֲרָא: עַמְּבֶרָה בְמִישְׁוֹר בְּמַקְהַלִּים אֲבֶּרָך יֹנִיבְּיִי וַאֲנָא בְּשְׁלִימוֹתִי אִיזִּיל פְּרוֹק יָתִי וְחוּם עַלָי: ריגלי קם בחריצא 1 2 יהוָה: אַ לְבָיוֹר יְיְהְוָּהְיִ אוֹרֵי וְוִשְׁעִי מִפֵּי אִירָאַ יִי יִפְע׳ בְּבִינְשַׁה צַּדִּיקִין אַבָּרִיךְיָיִי ְלְבָּוֹר יִיְ

בקרב

אורי בלילה שאין שם אור כי הנפש תפחד וישעי ביום ויש אומרים אורי תלוי בדבר הנשמה וישעי בדברי הגוף ומעוז חיי קשור הנשמה בגוף על כן לא יפחד מאדם שישרידם :

אבן יחייא

יָהוָה מָעוֹז־חַיִּי מִמְיאֶפְחָר:

צרות רכות ורעות על הגדיק בע"הז'הוא למטן יפרחו כתמר בע"הב וכארו בלבנין ישבו' לכן בחר בנרות הומניית כע"הו כדי למרק עוכותיו בו'ויכוח אח"כ בכלחיי ווהו אומרו שפטכי ה' כי חביבין עלי יסורין בע"הו'כי אכי בתוחי הלכתי - כ"ל שאף כי חשאתי במעשה - מעולם לא כחלא בי עון אשר חטץ במחשבה כי אכי בתומי הלכתי כנור מן תמים תהיה עם ה' להיך וגו' שר"ל בתמימות "האמוכה השלימה בבורא ית' בלי שום שמץ כשול ובה' בטחתי תמיד ' ולכן אין ראוי שאמעד ויפלו בשחת רגלי־ואם חטאתי מרוק עוכי בע"הו ' בחכני ה' וגו' הנה הלרות יחולו על הלדיק בע"הו על ב' מינים כי אז יהיו יסורין של אהבהי כי מאהבת ה' אותו להיותו לדיק גמור יענישהו ביסירין בדי להרבות שכרו בעולם המכוחה אשר יכה קורת רוח משעה א' שם מכל קורת רוח של הע"הו " והמין הזה יקרא בחינה : וזהו אומרו המשורר " ה' לדיק יבחן וזה לאהבתי אותו " מה שלא יבחן לרשע ואוהב חמס ששנאה נפשו אבל יעשה עמס ההפך' או יהיו יסורין מנשיון כדי לנסו' הלדיק הסוא אם באמוכתו יחיה כדברי השטן אל ה' החנם ירא איוב אלהים הלא אתה מכשה ידיו ברכ' וגו' ואולם שלח ידך וגע בכל אשר לו אם לא על פניך יברכך ומזה המין והשהים נסה את אברה' או יהיו יסורין על עוכש חטא קדם כדי למרקו בע"הו וישאר זך וכקי לרשת משככות אליודה יקרא ברוף י מן ואצרוף כבור סיגיך . כי כשהכסף כטהר מסיגיו יקרא כסף צרוף . וכן החטא שיקבל עוכשו בזה יקרא לרוף · וזהו אומרו פה המשורר מחלה פני אלהיו שישפטהי בשפטיו הרעים ובכל הג' מינים . בחכני ה' . ככבד המין הראשון . וכסני . ככבד המין השכי . לרפה כליותי ולבי כנגד המין הג' בי חסדך וגו' כי אקבל כל הג' מיכין מיסורין המ' ולא אחעד לברך אלהים ומותי כי חסדך אשר תעשה עם כל זולתך תמיד יהיה לנגד עיני 'והתהלכתי באחתך כמו את האלהים התהלך כח . כי תחיד אצמוד קיים באחוכת אמיתת מציאותך והשבחתך . לא ישבתי וגו' . להיות כתות המוטאים ג' . אם בדבור אם במעשה אם במחשבה . אחר כי לא ימוט מצד כובד הישורין להטות עם א' מהם י וכנגד הדבור אמר עבר במקום עתיד לא ישבתי עם מתו שואי והם האנשים אשר שוא ידברו על ה' תועהי וכנגד המעשה הנחלק לשנים אם החוטאים בנסתר ואם החוטאים בנגלה אחר ועם נעלמים לא אבוא "והם אות אשר במסתרים יהרגו כקי ויאכלו דמו ומחתו פיהם ויאמרו לא פעלכו און י שאכתי קבל מרעים והם רגשת בושלי אין לטיני השחש כי לא יראו אלהים וחלך י וכנגד החחשבה אחר ועם רשעים והם החיכי במחשבתם לא אשב . ארחן בנקיון וגו' ולא אאשים יושב בשחים על יסורי לאמר כי רחמנא עביד דיכא בלא דיכא . אבל אדרכא אכקהו מכל טון ואשמה על ככה . להכירי כי הוא לעונש חטאו כי רבו .. ויהיה כפי כגור מן כשא לבבכו אל כפים אל אל בשמים .. כחנו פשענו ומרינו בנו ב חהו אומרו ארמן בנקיון כפי והם השמים שלי והיושבי בהם . לאמר כי לא מאתו באו פלי כל אלה . דק כי גדם החטא . ואסובבה את מובחך ה' תמיד לילה ויום . לשמיע לוולתי היסורין שלי בקול תודה " כי אודה לה' עליהם ואברכהו כשם שחברכין על השובה י ולספר כל כבלאותיך אשר תעשה תחיד עם כל יריאיך . ה' אהבתי וגו'ר"ל אכא ה' יען כי אהבתי חעון ביתך בע"הו והוא אומרו ואסובבה את מובחך ה' וכן יען כי אהבתי מקום משכן כבודך והוא להדבק נפשי אחדי החות תחת כסא משכן כבודך . אל תאסיף עם חשאים נפשי והם האוחרים מארבה לדם . ואל תאסוף עם אנשי דמים חיי ' והם האוחבי בצע ' אשר החעאים בידיהם זמה שנון כלולי מהרלח כי ידיהם דמים מלאו" והאנשי דמים " ימיכם מלאה שוחד" ויהיה דמים מלשון רבותי ז"ל כמו דמר שיוויוו " שר"ל אישי מעות האוהבים הבצע" ואבי בתומי ונו' ב"ל אבל אכי שבתומי אלך פדכי מדדת שחת - וזה להיותך רחום וחכון אף כי לפי מעשי לא היה ראוי הפדיון ההוא " ווהו אומרו וחכני - רגלי טמדה ונו' ד"ל להיות כי סבלתי כל אושני הישורין ולא משו דגלי לברך אלהים ומות . אבל רגלי עמדה קיימת במישור ובאמוכה הישרה והתמימה

לכן אוכה לברך את ה' בפרסום ובמקהלים מהלדיקים בומן תחיית המתים: ה' אורי וישעי וגו' גם החוחור הלו נמשך לכונת הקודמים - והיא תפלה כללית להעור מהאויבים . כ' אורי וגו' הנה היראה תהיה על שתי פנים . לירא מפני

תהיכת ה׳ תורת הסד

נָהוֹרָיופּוּרְקָנִי מִמָּן אֶדְחַל יִי עוּשֵׁנָא

בחוו מרן אַרָּחָל:

כי מסדך לוגד עיני שבראתני ובראת את העולם במסד ועל כן התהלכתי באמרך גם אם חטאתי איזה חטא קל שבקלים: וחולי יר' באומ' צרפה כליותי ולבי לומ' בקיל במחזכי שנים כליותי אשר עמהם הטאתי ולבי והוא שהכליוו' יהיו בהחת והלב בהחת ורהה עולם האות יצרי הרע ללוכדני ועוצם תאות לבי לב טהור לעשו' רצונך י ואולי כבחר ג'כסוקים רלה בי ופן אחר והוא ע"ד מה שפירשו המפ' שיר' שפטכי עם אויבי ויר' שפטכי אמה ה' משמעי כי אכי באמי הלכתי כשיצאתי מירושלי'וה' בטחתי לה אמשד מצדקותי ומיהדותי ולוה בהגני ה־י או יר' שפטכי אתה ה'וחן אתה לי משפטי מם אצה בלתי זכהי בדיכי ואל תתוכי בנפש אויבי גם אם הם חרבך כי אני בתומי הלכתי ובדרך חום הני חומר היות נפשי וחלקי ה' כמו שאמרתי במזמו' הקודם ובכן בה' בעחתי לא המעד כי הוא ית' יהוש ויהום זיחמול על הנפש אשר עבה וחלבה מתקום שחלבה ולם תרצה לבחון אותי ולנסותי היה התה ה' הביחן לבות ולא החרים והוא בעלמו מה שאמ' נפלה כא ביד ה' כי רבים רחמיו וביד חדם אל הפולה שיר' גם כי נהיה רבים הנופלים בידה' כולנו כושע וביד הדם הפי' אבי בעצמי לבדי לל הפולה ומכ"ש רבים והוה הומ' פה בי חסדך לנבד שיני והו'אומ' שם כי רבים רחמיו כי היינורחמים היינו חסדים ואומ' והההלכתי באמחך יר׳ אם תעשה מה שחרצ'בי להענשני על עוני החהלך באמחך יהיה החורה כי יסיריך אין בהס בטול תורה: או יד' אני יודע שמכאוביך הם מסדים רבים ולכן אני לח אבעע ביסוריך. או יר'כשאני הולך באמתך ד'מ ליחד את שמך בבית התפלה אני בלדק אחוה פכיך ור"ל אכי נותן הצדקה ועושה החסד וכו': או יר' אחה ה' עשית עמדי חסד גדול והוא כי החרת עיני שכלי והתהלכהי צלמתך . או יר' כי הסדך ר"ל היותו לך כניכול החסד שאחה תשלם לאיש כמעשתו הוא לנגד עיני - וכפיפ" זה כל מה שכהמ" בכבו" ולך ה' חסד כיכל לימ" ב"כ בכסוק זה על ככון: לא ישבתי עם מתישות ירן מעילם לה ישבתי עם מהישוח השר הם חרבך וכאות' פלטה נפשי מרשע חרבך ממתים ידך מ' וכו' וה"כ אחר שמעולם לא נתחברתי עתהם למה זה ועל מה זה אהיה כדון עמהם ובהם ועל כו ועם כעלמו׳ לא אבוא שאלה הנעלמים ברשעים לא יתעללו בי - או יר'ועם כעלמים שוה בשוה לא אבוא במשפט 1 - ואולי - אמ' כי חסדך לנגד עיני והתהלכתי באמהך לפי שהמ' מקודם כי אכי בתומי הלכתי ואמ' ועם נעלמי לא אבא לפי שאת׳ למעלה בחכני ה׳ ונו׳ כי הוא תוכו כברו והם להכך . או יר׳ יהי רלון מלפניך שלא אבא עם נעלמים והם המראים לי היותם עיזרים לי והם להפך וכו' 👚 או יר'הני יודע בודאי שלא אכא והוא בעלמו אומ'ה' לי בעוזרי וכו'י שנאתי 'וגו' יר' פכאתי קהל מרעים וא"כ בודאי כי עם רשעים לא יגזור ה שאשבו או יר' שנאתי קהל מרעים גםכי החברה לעולם היא טובה ואפי חבור עלבים ועכ"ו לני שנאחים - או יר' גם כי בין לאדם להצטינר כ"כ בראות המרעים באגודה אחת יען כי כל א' יפנה לקלהו ואין הקלוות שווה עכ"ז אני שנאתי הקהלתם והוח בעצמו חומ' כי קנלתי בחוללים שלוסרשנים כו': לו יד' אלה מרעים לאלה להיותם אלה ואלה חרבושל הק"בה ובכן כלם ילכו לאבדון ואני שנאחי דבר זה אך נפלה כא ביד ה' כי רבים רחמיו: ארחץ בנקיון כפי יר' אתה ה' אמרת לי רק אחה לא תבנה וגו' כי דמים רבי' בפכח וכן' ווהו לבד לעכין הבכין אך לענין סובבי מזוחך ארחן בנקיון כפי ששפכו דם ואסובבה וכו'י - לשמיע - בקול תודה ולספר כל כפלאוחיך הוח הדבר שכתוב בסכר ד"ה ביום ההוא אז נהן דוד בראש להודות לה' ביד אכף ואחיו הודו לה' קראו בכמו הודיעו בעמים עלילותיו שירו לו יגו' להיות שהיה דוד יודע בחרבן הבית ושספור כל תהלוחיו יה' יהיו בבתי כנסיות לכן את' ה' אהבתי מעון ביתך והוא בית המקדש עד שעל כן הייתי רולה לבנותיו אני וכמו כן אהבתי מקום משכן כבודך והם הבתי כנסיות ובתי מדרשות . או אולי כיין אל המקום אשר היה בו מקום כבודו ית' כשהיה במי כי אהב באותו אפי'כשיהיה הרב' ואולי אמ' פסוק זה למה שהוא המי חם הפץ בי ה' והפיבני והראני אותו ואת נוהו: אל תאסוף נים מוכו למדו בני אדם לאחת תעאים נפשי וגו' הוא הדבר אשר רמז באומ' שפווכי ה' ויר' לא יהיו החטאים הלוקחי' את כפשי : אשר בידיהם וגו' יר' למה שימינם מלחה שוחד שלהחו על כן הם עושי את הימה בידם השתחלית כדי ששתי הידוח יהיו מלאות דבר רעי והר"ית ז"ל כתב בידיהם ר"ל הפתרלית נעשו בנגית והנה דוד לא והעד וימינס ועל זה הדרך פירשתי מה שפירשתי : ואולי יר'הם הם העדים האממים והם הם הדיינים המקבלים את השיחד - או יר' הם הם העדים הזיממים ובידיהם השתאלית לקחו הממון וימינם מלא שוחד שהכיכו לחת לדיין אם ילערך זו יר' הם עדים זוממים מקודם ולכן הדבר הוח להם כאילו דבר מלאה ימינם שוחד כי הם ירצים מלדון הדין ההוא כן יאמרו להם טולו קורה מבין עיניכם . או יר'הנה מדרך העולסהוא לשים התפלין עם היד הימנית ולהראו' טמה טעמי התורה ולעשות המצות בימין והיא המכינה גבאל השמאלית והנה אלה הרשעים בידיהם עשו זמה וימינם אשר היתה לה לעשות המעשים הפובים אשר עמהם אולי היה מהכפר ועון הזמה מלאה שוחד וכו': לו יר' הזמה כבר היא בידיהם שכבר ראו והבינו כי זמה עשו והלחת לעוני שהוא העא עון

י שפעי וגו' והוח הרתתך כי ות. חלהי המשפט וכת ? כי ומשפט לאלהיי היה וכנגד החכת המר הדריכני באחהך

מנחת ערב

כי נתה אותי מבקש מחך כל חלה שחתה מסייע להולכים נהמים שהכח לפהר מסייעין לו זכור רחמין של שם הי עם חסריך כי שתי אלה מהויית עולם המהשלא נברא עד נבתתף שם ה' בשם הלהים וגם בחד חסד כי עולם חסד יבנה וזה וחבדיך כי יעילם המה ומה גם בברירת חדם שהו' עיתר הבריאה חבר אחר יביא מ"ש והסניך כי נעולם החה חטרת נעורי וכבעי אל תוכור חו"ל בגני ה"ח בגגות נחשרות כדונות נו"ם העלת נעורי ופשעי שתשיחי ביחי נע רו זהייתו אז כשונג בנקשי חחד אל הנידני כמזיד יורה חטאיט בדרך שהבה לטהר מס יעין ריתו מולם בירך כשהות ככר בדרך תבובה או מכייען אומני כצ ארחות ה תכך ולמים אניל רובן זכיות ומיעט טינות משלמין לו מינים עונות בעה"ו כדי שיהם נקי ועה"ב משה"כ לרשעים במשלחין לנ מיטום זכיותיו כדי שלא יהיא לו הלק לעה"ב ח"ש כל חבהות של הוח חסד העכלי כהוא עיבה אווח שרבלס לאיש כחעשהו חיית הוא רשד כדי שיבה נקי לעה"ב חרת החידה לונו כי אם לכצרי בייתר ועדתיו וצדקים ווא לרבעים יושב ג"כ ענוים במשפט כדי לזכוחם לעה"בי ופתר וילחד שכנים דוכו כמש' זל לעולם ילמוד חדט מדע' קוני בהרי הק"בה הגיח הרים ונכעות והכרה שכינתו על הר סיני נויין שנהרים וגם השרה ככינתו מל משה מכל החדם וכהיה הכי הת דבת ונף ועשה כל וה ליען צעמה וילה יילהד עכוים דרכו: למען שויך כי ובני אויל פדב מיכחה רצה להחזיה כלמו במעלה שהשונהו ואהנה בודונת משו זכיות אלא כשב חיי אם בזדונית נפטי בנגית ח"ם הן אית שהדין יניתן לישלה לי מחטא עין רחזיד שונג אוה ברשתי שתעשה עמי לפנים משורת הדין בחית הרחרים וז"ב לרעו שוון ה׳ רבלי עמדה במישור יר' רגלי שוגו כי אעפ"ר שהוא שונב רב היא בעיני להיוח כדוק-אשי בעונש קל הרגיע על:

השוגנ

הפושים אותה ועכ"ז ויתינם מלאה בוחד להצדיק את תי שבכר יצא חייב בדינו : 👚 נאגי – בתומי הוא הדבר שאמ' במזמור הקודם הוסויושר יצרוני וכו' : – עמד' במישור בתותי זה ובמקהלים אברך ה' אשר יעלני על כל זה: בי לדוד בי אורי נישטי וניתר ו הוה בהיות החדם בתקום חבד עכן וערפל בוח ירא וחרד פן יכשל בבום מקום רע אך המנס יש לו מלד החר טובה רבה והיא כי הוא יראה משר לפי בבום מקום רע אך המנס יש לו מלד החר טובה רבה והיא כי הוא יראה משר בי יכשל בבום מקום רע אך המנס יש לו מלד החר טובה רבה והיא כי הוא יראה משר לפי

צרי וחויבי מלשתים ווולתם: לפיכך אם תחנה פלי חחנה לא יירא לני

בוחת : שהיה החת ששהלתי וחותה חבהז" לא הכלי

המולם: שנתי בבית ה' בהתכוק בו: חני ביטח כי

ינפנני נסיכה" ויחלטני

ביום נרה ביום שיפלו

ישרא ביד חויכים :יסתעדני

eca arty at egle

ירופתני שזנכר עליהם

ושתה ירם רחזי של

בשורי והעתלקי והנריזי

ונחי חלהים תרומה 'לשתחת

בנחין:בי חתנם לך חתר לכי :

חתר וכום חת פני שינקשו

נידרשו חותך ובכן: חת פכיך ס' חבקש - תפיד: חל תשתר פלקבל תפלחי:

חל תם כזף עכדן ' כהיות

וזולתו - חל תפוכני ביד

אויב: וחל תסשני ולחקדי":

קנף על ישרחל כי חמנם פנורתי הייתי נגד גלית

לרנון לפניך: בקאו פני

בקרוב - יש אומרים בקרוב מגזרת המלמד ידי לקרב ואחרים אמרו באשר יקרבו אלי - אמר רבי משה כי טעם לרי ואויבי אנשים ידועים שהיו שונאים : - אם - גם אם החנה עלי מחנה שהם מהגוים ואם הס רבים ואם הלרכחי לבא למלחמה עמהם בזהת והטעם שהשם אירי וישעי ויש אומרים כי בואת היא השאלה הנוכרת אחר כן: אחת כל כי זה המומור חברו דוד באחרים ימיו כאשר נשבעו אנשיו לא תבא עמכו למלחמה כאשר אפרש במזמור נאם יי' לאדוני: לחזות בכועם יי' שיהגלו לו סודות ממעשה הבורח שלח ידעם ע"כ : - ולבקר בהיכלו י במו לא יבקר בין טוב לרע והטעם שהכהנים יושבים תמיד בביח ילמדוהו וירוהו ויש אומרים לבקר ללכת בכל בקר ובקר בהיכל

בזאת אכי בוטח - בניה שאמור למעלה יי' מעוז חיי: ולבקר בהיכנו לירחות שם בכל בקר ובקר כך פירשי דונ"ש ומנחם חברו עם לחיבקר בין טוב לרע חבל דונש פחרו לשין בקר בטוח אני כי ילפנני בסכה : שילפנכי בבית מקדשו ושכיכו בסדר עולם פהמקרא הזה גהמ" על יואש בן החזיהו שהסתירתו יהוסבעה החוחו בעליית בית קדשי הקדשים כעניין שנחמר ויהי אתה בבית יי' מתחבא שש שנים: בלור ירומחניי העמיד על סלע רגלי: זבחי תרועה ־ זבחים שאומר עליהם שיר לך אמר לכי בקשי פני [.] בשביל**ך** בשליחותך חומר לי לבי בקשו כלכ' יסרחל חת פני והני שומע לו חח פניך יי׳ חבקש לך כמו הן אני כפיך לחל במקומו אם לחל תריבון במקימו אף כאן לד אמר לבי במקומך בח חלי לבי לימר כן: אל מט אל מכריע כמו וים שמים: כי אבי ואמי עובוני -בשעת חשמיש להנהותן נתכוונו כיון שגמרו הכחתן זה הופך פכיו חילך וזה הופך פניו חילך: ויי׳ יאספני : הב"ה שומר את הטיפה ולר את העובר:

בַר יִתְקַרְבוּן עָלֵי מַבְאָשִׁין לְגַרְמָאיָת יֹּיִימִּי בְקְרָבֹעָלֵי מְרֵעִים לְאֱבֶּל אֶת־בְשַׁתִּי בִּסְרִי מְעִיקִיי ובַעֲלֵי דְבָבֵי הִינוּן צֵרֵיוְאֶיִבֹּוָלִיְהָמָּה בִשְׁלַוּ וְנָפְּלוּ: אִיתְקְלוּ וְגָפָּלוּ: אִיזֹ תִשְׁרֵי עַלֵיי יֵיְיֶרֶא אָבִי מְלְחַבְּיוֹ מְלְחָבְּיוֹ לְאָדִייְרֶא לְבְּי מִשִּׂירְיַת רִשִּיעִי לָא אֶרְחַל לְבָבִי אִיז בופח: אַחָתִישָׁאַלְתִימָאַת־יְחוֹרה תַּקוּם עַלַי קָרָבָא בְּרָא אֲנָא סַבִּיר: חַרָא בְעִיתִי מִן קָדָםיָיָיָתָה אֶחְבֵּע יֹּי ייִישּׁׁי אוֹתְהַאֲבַׂקִשׁ שָׁבְתִּי בְּבֵיתֹ יָּיהוָה בָּל־ דאיתיב בבירת פַקְדִּשָּאבִייָבָל יוֹפֵי מַיּפִיפִי וֹפֵי בְּנִיעִם־יְהוֹח וֹלְבַקּר כייצפנני בסכה ביום ה ירוממני: ועתרזירום ראשיעל ביום בישָׁהָא יִטְמְרִינֵנִי בְּטִימור מלהק תלי איבי סביבותיואובחה באהלו ובתי משכניה ככבר תַקיף ירוּרם יתי: תַרוּעָה אָשִׁירָה וַאֲוַפִּרָה לַיהֹנְה: והשתא יִהְרָנָם רֵישִׁי עַל כַּעֲלֵי דְכָבִי ישַׁבַע־יַהוָּהָ קוֹלִי אָקרָא וְחָנֵנִי וַעֵגַנִי : חוזר חוזר ואכום בּסשׁכניה ניכְםי ַלְהָּיאָמָרַגִבִּי בַּקּשָׁוּ פָנַי, אֱרוּ־פָּנֵיְה ַרַעַנָא אַשַׁבַחוְאַבִיעַקָּרָםיְיָ: ייצלותי במקראיוחום עלי ורחים ל פפור יהור אבקש: אל תסתר פּגיף מפּגיי יַתִי: ַ לָּךְ שֶׁמֵר לְבִי בָּעֵי אַפִּייַת סְבַר מּנֹנִי מִנוּ אֵל תַּט־בְּאַף עַבְּדֶּךְ עָזְרָתִי הָיֶיתָ אַל־ אַפָּרְיָי אֶהְבָּע: לָא הְסַרֵק שְׁבִינְתָּך תִּשְּׁעֵנִי וָאַל־תַּעַזְבֵנִי אֱלֹבֵיִי שְּׁעִי: בִּי־אָבִיוִאִפִּי עַזָּבָונִי וַיהוָה יַאַסְבּּנִי : מִינִי לָאַ תַּצְלֵי בְרוֹגְוָאַ לְעַבְּדָהְ הורני יהוה דרבה ונחני באבח סייועי הַוִיתָש לָא חִמַלְמֵל יָתִי וֹלָשׁ אַל־־תַתְנָנִי בְּטוּל מוני בנישי בִישׁור לְבַעוֹ שִׁרְרָי: רִשְׁבָּקִינָנִי אֱלֶהָא פּוּרָקַנִי : דאַבָּא וְאִמָּא יִשְבָּקוּ יָתִי יְיִ יְכְנוֹשׁ אַלְפָנִייְיָ אוֹרְחָתֶךְ וּרְבַּרְנִי בְּחִילְכָתָא תְּרִיצָא מְטוּל תּוֹשְׁבָּחָיוּ לָאתִמְסִרִינֵנִי ברעות

אם תחנה הד'מן י"ב פסיקים רישא ומצעות אם אם וסימ' אם בגפו יכא: אם זרחה השמש: אם לא ימצא הגנב י אם בעליו עמו י אם ענה תענה י אם אהם תכאו אלי י אם גנבים באו לך י אם יתקע שופר

בעיר: אם תחנה עלי מחנה: אם אכא באהל ביתי: אם תדברנה שפתי: אם כח אכנים כחי: אלתסתר חד מן ד' פסוקים אית כהון ד' מלין דמיין קרמא והניינא ותליתא קרהי ורביעא נסיב ו"יו וסימ' ואתה תחזה מכל העם שרי שרי ושרי . ויבחר משה שרי שרי שרי ושרי ומשנה תורה שרי ושרי ושרי ושרי אל תסתר פניך ממני אל אל ואל ידרך הנשר בשמים דרך דרך דרך ודרך:

השם כמו השכם והערב: כי הוא יצפכני ולא יוכל לגעת אלי כל אויב: בסכה י הוא ירושלם כתו ויהי בשלם סכה: רעה י מערכת רעה מכוכבים כנגד מולו וטעם בצור כי חהיה בסתר חהלו כאילו אני בלור מרומס: ועתהי אע"פ שלא יעשה מהיום מלחמה ראשי ירום כי הוא בסתר עליון: זכחי תרועה : כדרך וכיו' שמחתכם כיתי שמחת חוקיהו: שמע תחסר חלת אשר או טעמו זה השם הנכבד שאני קיר' ומזכיר : וזה לחות כי וחכני וענני יתפלל בעד ישראל הכלחתי' עם הנרים כי הסאנשיו: לך אמר רבי משה כילך בעבורך כתי אתרי לי חחי הוא והטעם אכי חומר מה שלוים לכו ביד שליחיך ואוורת לכו בקשו פכי על כן הח פניך יי הבקש: חל חטי פועל יונח והפעול עבדך כתו קיר כטוי על כן אחריו עזרתי והטעם עזרני עתה כחשר עזרתני מנעורי ועד עתה: כי אבי ואמי שהיו סבות בואי בעילם הזה עזבוני במות' ואתה אספתני תמיד ואם הוא לשון עמיד כדרך נחתיכסף השד'חק ממכי יעשו עגל בחרב: הורני אמר אחד מחכמי לב הרולה להחגבר על שונחיו יוםיף בצבודת השם: בנפע

סנחת ערב השונה: מיום החיש יות

כי חע"פי שהות עונד מירחה פכן מיק יקרז כי ירחת ה׳ היא אונרו יורנו בדרד יתחר כח"ש ו"לעל פסוק כי חתה תוחיקנורלי שהנחז יוד על מורל מעוב ובחרת בחיים ח"ם יוויפו נורך יכחו בשם נטוב חלין חימי העים שהקינה חשלם שור מנות כעה כולו נע"הו היח מענס כדי שורעי ירש חרן כמו שזו"ו זם כיו הזכוח חובלים שכים בעה"ו וח היה יכול משה לומר זכור לחברהם לינחק וליעקנ ווים נסשו כטוב תלין בקכול שכרו בצה"ב הוח כדי וורעו יירש חרן שיחכלו הכניי נוכוח אכיחם כוד ה' לירחיו חו"ל כל מי שיש כו תורה וחין כו ירחת שיוים דוחה לבונר שמשרו לו מפתחות השניחיות וכו' וחע"ם שהוח יודע שתח פורים ירחת כי הים חוצרו חי חיכם ירחת פתים חין וחילה להי כדחי כיחכת שכח הוד שחין תעלה כלימוד החורה כלי דרחת שחים וו"ש סוד ה" ציר זיו ובו׳ כי זולת זה מה לו לחירה וע"ב חיכו חבלה סודות התורה כי מסלירמיו מיד יהכ חכמה לתכימין עוני תחיד אל ה' ונו' אי ל ינרו של חדם חתנכר עליו בכל יום וחנקש להיותו וחלוילה הקב"ה עיזרו לה יכול לושני ה' לח יעובנו כידו וושם עינו חמיר חל ה' אמר עיני כי הם מסירסורי דענירה ו מה תחיד מופס אלה שינלני מרשת הינ"הר כי זילתי חין קיום מנדו מוק בי הות יונית מישת וה רשתני של ינהיי התרושה מן לכזים:

שפשני ה מושל נדיך באים רונה לילך מוליכין חוחו והנה דוד בקז לקים ענייו להיות ח׳ חרגני החרנכה וע"כ והם דו כ לחיות שכם דגלי המרכנה נהנה ידענו שדוד היה חסיד ונדיק יחים קדום יחתר לו כתו שחזר שיירה בתשי כי חסיד חני וחסידות ידולות חכילם כחש"ול "וע"כ פחך דוג כיון שעד נה היה שלט בייעות החדות שנם כה יהו׳ לנות וו"ם שכטני ה' במות וחמיך כיון שחני בתיי הלכחי עד כה וכדרך בח י רונה לילך חוליכין חותי עוצ בהי בט דיני שהוח ינחכי פלח המעד וע"כ חמותי

בחכני ה' ונו': חורי וישעי ממי אירה הו"ל על פסוק כי כר חצים והורה הור משל לחדם שהיותהלך כלילה נורך והי מתיוח מן הפחתים ויון הום זה וחיות רעות כודיונו לו חפיקה של חור כינל מן מון התירח מון סירחבה , בשונה עלפ היסעים וחן מחוי השתר כינל מן הלסעים ותן החיות וניש כי חורי דישוני שעיי חניכול תהכל דישוני שליי הליכול תהכל כי חוזה חחיר לי כחים כחושך הי חור לי וגם החה ישעי מטוירי אמי חסתד וע"כ בקוב עלי חרעיי לחכול חת בשרי כדחיון לספים וחיות דינות החוכלי בשר חדם שהחה כרי וחויבי לי החה כשלי וכשלו י לח כחי שחבקש

אבן יחייא

איש זקן ונשוא פכים חכם ועשיר וככבד ולהרתע מלעשית לפני מעלתו פעולות פחותות . וואת תקרא יראת המעלה - ואם לירא מפני איש פריץ עריץ ואכם ורולח : ולנום מפניו פן יפגע בו ויבלענו * וואת תקרא יראת הפחד * ולכן פה רמו המשורר לשתיהן יוכנגד י את המעלה אמר בהיות כי ה'אורי . כי הוא המאיר פכיו אלי . וכותן הישע . בלוחמי עם אויבי . וזה למעלתו להיותו אלהי האלהים אדון הכלי אם כן מטי אירא יראת המעלהי כי אם ממכו " ובהיות כי ה' מעוז חיי - כי אליו אמום בבורחי מסני רודפני - אם כן ממי אפחד והיא יראת הפחד רק ממכו . בקרוב עלי וגו' הכה בכל עלם וחקרה ופעולה יובחכו שלש קלות . מה שמונו ומה שבין ומה שאליו . ואחד מהם פעולת המלחמה . ואמר המשורר פה כי בכל אחד מהקצוות מהמלחמה היה בוטת בה' . וככנד הקלה ראשון והוא המה שממכו אמ' בקרוב עלי מרעים לאכזל את בשרי 🏲 שרוצה לומר כי כשהמועים יסכימו במחשבת עצתם לקרוב וללחים עלי כדי להמיתני שהוא הקצה ראשון אבשת בה' ואומר לרי ואויבי לי המה כשלו בעלתם הכבערה מדבר כפתל ועקש אשר יעלו עלי וכללו תחתי כי אמחלם ולא יוכלו קום י וגו' וכנגד הקלה האמצעי והוא המה שבין . אחר וכאשר האויב יחנה עלי מחנה ללחום עיוי ונשפוך סיללה על עירי . או לבטחוני הגדול בה' לא ירא לבי מחכו . וכנגד הקלה האחרון אחר אם תקום עלי חלחמה והוא בשפכם השוללת . אפי' בואת אכי בוטת בטחון החלציי כי אפי 'חרב מונחת על צוחרו של הבוטח . לא ירא לבי . אחת שאלתי וגו' ד"ל ואף כי ידי על העליונה תמיד במלחמה להיותך אורי וישעי ומעוז חיי - לא אבחר כה - אבל שאלה אחת שלתי מאת ה'י ואותה אבקש בכל צידי ההשתדלותי והוא שבתי בבית ה' שהוא בבית המקדש בשובה ונחת ובלי מלחמה כל ימי חיי הבלי - וזה לתכלית שאזכה בעולם הכא לחזית בכועם ה והוא להדבק בעולם המלאכים - ואזכה לבקד בהיכלו עולם האלהי ' כי ילפכני וגו' וזה בעשותו כן . כי כנגד שבתי בבית ה' . ילפנני בסכה ביום רעה ' ד"ל בזמן החסד והרע מהעולם הזה מכני שאהיה לפון בסכה שהוא בית מקדשו " וכאומרו ויהי בשלם סכה ומעונתו בליון " וכנגד לחזות בכועם ה' - אמר יסתירני בסתר אהלו והוא עולם המלאכים ' וכנגד ולבקר בהיכלו -אמר בצור ירומחכין כי ירומם אותי למעלה מעולם החלאכים למען אדבק בצור תמים ' ועתה ירום וגוי ר"ל וזה יהיה בשעתה בזיין ההוה ירום ראשי על אויבי סביבותי באוכן שלא יעיחוני מלעכוד עיודת ה' . ושאוכל לזכוח באהלו זכחי תרועה ישר"ל זכחי שמחה . והוא פעל מעשיי -ואשירה לה' שהוא פעל דבריי ' ואומרה לה' במחשבת לבי שהוא פעל מחשביי ' שמע ה' זגו' ר"ל אכא ה' שמע קולי אקרא . משאלתי האחת אשר שאלתי מלפניך . ועכני אף כי איני ראוי לכך : למטן שחך הרחום וחכון : ווה אוחרו וחכני וענכי : לך אחר וגו' הטעם להיות כי לבי ומחשבתי אמר לפני . שיבקשו לך . מה שנמשך מהאמירה ההיא כי את פניך ה' אבקש בכל

נית ובכל שעה . לכן אכא אל תסתר פניך מחני הנדרשים בבקשתי הכוכר וגומר . והנה כוסף המשור' היה לחזות בכועם ה' בעולם החלאכים בנפשו המשכלת ולבקר בהיכלו עולם האלהי . בנפשו האלהית יווה אחרי המות בטולם הבא וכוספו עתה בעולם הזה היה כי ירום בראש נפשו החרבשת על אויכיו סביבותיו ושבנסשו הלומחת מכה באהלו זבחי תרועה משלמים ודומיהם . חבו רונוזו לארבעתם בתפלחו זאת . כי כנגד כוסף נפשו האלהית אחד אל תסתר פניך ממני כי באור פני החלך ה' זכאות יש חיים וחסד . וכנגד כוסף נפש המשכלת אחר אל תש באף עבדך . שאם לא אוכה שתרונומני כצור . לפחות תוכני להסתירני בסתר אהלך בעולם החלאכים ואל תשה דרכי משם באפך ובחמקד. כי אשר יחרה אף ה' עליו יסתר ממכו ומאהלו זיטה מעליו דרכו וכבנד כוסף כפש המרגשת אחר עורתי היית אל תששני שרולה לוחר כאשר בשכבר היית עורתי להצילכי מיד אויב כן עתה אל תעשבי וכנגד כפש הצוחחת אחר אל תעשבי ובו כי אבי וגו' שר"ל אכא אל יחשר לי די סיפוק מזוכי בעודי חי על האדמה ' ואל תעובכי אלהי ישעי ' כאשר לא עובתכי בשכבר באשר שבוני אחרי בדולה אותי בחלב שדיה וזיעת אפס ' וה' יאספרי בלחדו ואתי דרך החיים ביולאכה והשתדלות . הורכי ה' וגומר אחרי התפללו אל ה' על כוסף ארבע נפשותיו . על לד השלילה בא להתפלל שנית על לד החיים ביולאכה והשתדלות . וכנגד נפש האלהית אמד הורכי ה' דרכך . וקער אין במוד למער ונחכי באורח מישור למען אוכה למוות במעם ה' שהם המלאכים שהם שוררי' והמביעים אלי תמיד להשפיע השפעתם להיותם שרים על הגשמיים

תהילת ה' תורת חכד

משם ליני שהוא עומד באור ומי שעומד באור איכנו רואה לו וכמו שאמר הכתו' ונהורא עמיה שריה לכן אמ׳ דוד כי בהיוחו דבק עם עבודתי ימ׳ יש לו אור ויש לו ישועה יש לו אור מה שאין כן לעימד בחשך ויש לו ישועה מה שחין כן אל העומד בחור שירא מהעומד בחשך שמא יראוהו ויבא בפתע עליוויעם לורעה ולכן אמר דע"ה אין לי לירא לא מדבר רע ולא מאדם רע כלל ולהיות שלפעמים החדם יגוע ויחלש ויחות בפתע פתאום גם אם ישמר מכל המקרים. והוא בנפול עליו פחד בפחע פתחום חשר יכנסו אז הרוחות כלפי פנים לכן חמר ה' מעוז חיי אשר הם כלבי ח"כ מתי הכחד: בקרוב עלי וגו' יר' הז הז"י מישיע לי מן המרעים לי באופן כל כך טוב עד שלרי ואויבי לי המה כשלו וכפל מבלי שיעשה להם דבר מה והוא בראותם הרעות המתרגשות ובאות על ראשם של החרעים : אם תחנה עלי וגו' יר' אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי כלל ממה שהתהמץ והתרור בהסדו יה' והם תרים עלי מלחמה שבשבילי הם כלחמים הלה עם הלה שהלה רונים לה זחם הם הנולחים לי ואלה רולים להיותם הם הנולחים לי הנה בזאת אכי בוטח שהאל ית' יצילני: אחת שהלחי מאת ה' יר' אני שוחל דבר אשר אס ירצה לחמוך רח ידי עליו והרי טוב ואם להו הני מבקש רוהה מכר השתדלותי הבדול והוה שבתי בבית ה' כל ימי חיי וכו' י - או יד' מהתר שאתת שאלתי מאת ה'ולא שתים בבת אחת על כן אותה אבקש בפה מלא וכו': בי יצפנני וגו' יר' כי מקידם ינפנני בסוכו תמיד ביום רעה יסתירני וכו' רשר בזה ירוממני על כל אויבי ולריועתה ג' כ במה שאחזה בכועם ה' ירום ראשי על אויבי גם כי הם סביבותי והיכני עליה' ממש וחזבחה בההלו זבחי תרועת יצרי הרע והביחכו הל הטוב: שמע ה' קוליוגו' בזה כיון ע"ד מה שהמר הכתוב ה'שמעה ה' סלחה וגו' וכמו שהבאתי בספר מסדי אבות " - או יר' שמע ה' קולי הקרא וחככי ועככי בזה כי לא דבר רק הוא כי הוה חייו לך המר לבי וגו' יר' לבי אמר בשבילך לפני אתם פני בקשו את פני ה' ולכן את פניך ה' אבקשואם תשיבני על שאלהי הרי מה טוב ואם להו אבקש לה על כל פנים והיא בעלמו. מה שאמר למעלה אחת שאלתי מאח ה' אותה הבקש : ומהרי"ע ז"לכתב שיר' בשבילך חמר לבי חלי שהחת הומר בקשו פני ורכי רעשה כן אח פניך ה' אבקש עב"ד: אל תסתרוגו' יר' אל תסחר פניך ממני על זה ששאלתי והל תע באף את עבדך כי חמיד עזרתי היית ואל תטשניונו': בי אביו המי עזבוני וה'י סבני יר' ולכן החת שהלהי מהת ה'וכו": הורני ה' דרכך יר'הרכיה' בהיוה דרך הלך הל בית ה' כי הדרך ההוא יקרא דרך ה' ונחני באורח מישיר גם כי יהיה אורח צר: אל התכני בנפש צרי הולי כיון אל ענין העבור הידוע לחכמי האחת: או יר' אפי׳ במחשבתם לה ההיה י או ירי ע"ד אויבי בנפש יקיפו עלי כי הם רולים להוליה את נפש תי שהסרולים להרוב ואפי׳ שאחר כן יוציאו מהם את נפשותם ואמר כי עם היותם אומרי 'שהם יודעים שיהרגו' אם יהרגוביושעכ"ז רוצי להרגני הנה לה מפני זה לה יעשו המצרותיה׳ כדי שלח יהרגו הוח יהוה כי קמו בי בעדישקר ויפח חמם והו'תובע או שיפיח חמם ושקר כדי להרגני בדין והו'כענין מה שקר'לרבו'עם בני הבליעל :

עור מריו לכנל מסיליו שרם יקרה חליי וקודם כואו כבר הוא נחרג ע"י שונאיו משא"כ כשהי אורי וישעי אפילו בקרב עלי מרעי לא אפחד כי קרוב הי לכל קוראיו וברגע יחזן מריביו ומה גם אם יהי כעור ע"י ב"ן לרין מחכה מול מחנה וערם הוא מאפף צי חבי וחבי שוכוני " חקר

בנעורים: וה יחקפנו י חליו לחסות תחת כופיו

כחב חת בן ירנה: ה רני

בלכתי לבין שפתוח חם ה

שלח חלפד ממפשינב: לחמן. שוררי בי נדשוני מסכתפח

בנחלת ב': חלתחוני בנפש

לרי : המסיתים חת שחול

פלי: כי קפו ביפדי שקרי

שחתרו הנה דוד מבקש

רעתן: ויפח חמם" ושחול

בחמם הים נותן פח לרגלי

ולוכד חותי בי בחיורו שב

בני בי לח פרש לך שיד: לולח

ואל מפסה ידיו - כנגד המעם'

ידיהם והסעם אילו היו מבינים

פעולות הפס לא היו פועלי און

כי ידעו כי השם יהרסם וים

חימרים שואת תפלה או דרך

טעם למה לעוזרי כי השם הוא

עוז לעוזרים ומעוז לנעזר והוא

משיחו דוד ורבי משה אמר כי

הושיעה

לולא של בפים לריי בתאות שונאי להיות

יקיי תחותם מתקיימת עלי: ויפח שלי: ויפח מה ח נקוד מתם דוברי רעה לשון חחר לשון מוקש: לולא האמכתי ובו" אם לא שהאמנתי בה"כה כבר קמו בי אותם עדי שקר וכלוגי לולח נקוד עליו למדרש שדרשו רבותינו יודע אני שאתה נותן שכר ללדיקים לעולם הבח אבל איני יודע חם יש לי חלק עמהם אם לאו: וקוה אל יי' ואם לא חתקבל תפילחך חזר וקוה אל תמשכני אל תרגילני עם רשעים אער"ייר אש מוי"י בלע"ז: ומשירי אהודנו' ומה התלויין בי והם כל בית ישראל בעת שתפוז ישועו' משיחו הוח:

לולא חד מן ט"ו נקודות בקריאה

מסרה

וסי' כפדר מדבר סיני: ידי כ"א וסי'נמסר לעיל בסיפ'סי'י"ח ורעה ט' בקריאה ו'בישי'וג'טבין ופי׳ ורעה עינך באחיך האכיון ורעה לך זאת דשמואל יורעה לא יוטע בן מישון יאביבי ובשבע ברי ובר זה הכל זרעה רבה : וג'שבין ופי' ועמד ורעה בעזיי'י ורעה אתהן את עבדי רור : ורעה הכרמל והבשן: לחם ונהיה שובים : אל תמשכני עם רשעים : גם זה הכל זרעה רבה : וג'שבין ופי' ועמד ורעה בעזיי'י ורעה אתהן את עבדי רור תמצ'כך מימיך ראביגיל ונשבע

בְנָפָשׁ צָרֶי בִּי ,קטֵוּ בִי עִירִי־שֶׁקֹר

אָקרָא צורָי אַל־תַחֲרָשׁ כִּשְּנִי בָּּוֹך הַחֲשֶׁה מְפֵּנִיוֹנְמְשַׁלְתִי עם־יוֹרְדִי בּוֹר:

בַרעות פִעיקיאַרום קטו עָלַיסַהַדִי

גובָא: קַבְּלבְּקַל בָעוּתִיבִּמְצַרֵי לְוָתָךְ קורשָן: לָאתִנְגִירנֵנִי עִםרְשִׁיעָא להון בעובריהון וכבישות עובריהון פורענותהון להון:כְטוּל דַלָא מְתַיבִין

עוז למו כמו לו וכמוהו נגע למו ואיננו נכין כי למו שב אל עבד יי' ולעמו:

לבוחה וטעם ולח יבנם שיפלו החשנתי לשונ נחרץ כחיים ולא יקומו עוד: ברוך בדרך בַּח"י בלפדיו ולח רביתי נבואה כי נשמעה חפלחו והוא לשוכ בדבריו וחמרתי לפנפי קים אל כ': שמע קול חחכוכי על דרך וחבוא בזה המומור התכלל פי כי אליך חפלתי: יי׳ לפי דעתי רבים מישראל היו מבזי בו בטחתי לבדו ועזרוני רבים איתו על עון בת בו ע יו'מר כי הוא לוה להם: ומשירי כמו בשירי הפך והנותר בבשר ובלחם ואמר רבי משה הכהן יותר מזה הפיר ההודנו: יי'עוז'

אליך לח להלתך חל תקרם בשותע מלכוני ושותקי פן תחשה ונמשלתי עם יורדי כור ' פן חם תשתוק ולח תתבע שלבוני ימשך מוש שחביב כמשל ונחשב בעוני ישרחל כחתד שיורדי בור ורשטי מרץ ולח ישמטו שוד לקולי ניתקלקל סדר התדינות: בשועי חליך . מפוך נער מתה תרחם: בנשחר ידי בתפלה: חל דכיר קושן י בוכות הפקום: אל תפשכני עם רשעים' המתפללי' בשתתי תרתה: ועם פועלי און נס כי ירני חפנה ב דוברישלום החדופה ול בלב: כילחיבירי מלפעול" ם" כי אמנם מיום המנים שתקובל תפלתם כי בהייתם שבזים חותי חינם מתעונגי אל פטולות פ'וסדרו בנריחס

שקים בפעילה הניתחי תלנ בלתר המנעי: וחל מפשה ידיני מל סדרו בינירת כתומיי שמשה של ידי אמנטיים של סדר נכון וכם מקלקלים בבוונס אותי הסור הפדיני על הפופעלו׳ כ' לכן רחוי: שיכרםם -מדק כנגד מדה: ולח יבנם י חחרי כן: נרוך כ' : הנה כנר ברכתי חת כ': כי שמם קול תחנוני בשהתפללתי לפניו: כ'עוי הוא נוב פלכותי במשיחת שמומל י ופניכי יפנלית שלח הזיקני: כי כו כטח לכי יכעורתי להפיתו: וישלוז לבי בחכנון בשהמליכוכי : ופשירי מהודנו לפתיד ה' פוז למוי הוח חולך של עוד ישועות תשיקו: בנכחוני

מנחת ערב

הוא כדי שתה'לי מנוח לעבוק הוח כרו שחם לכל יני חיר לישב יצית ה' כל יני חיר ומישכ אתיה בנוי כיה בניעם החמתי שהיח לכקר בהיכלב בעלמה דחתי: אליך ה' מקוח ונוי

שידונו ה' בשנה שכוח דן רת הרשעים שחז הוח נחשה יותר ללדיק נגד הרשעים משח"כ הם ידונו כפהוח דן את הלדיקו אינו נחשב כ"כ וזה שחמר חלוך ה' חדה"ר אַקראַ והוא צורי כשרתה בוכק במוח הדין המכונה דצור חתו כשלתה דן את הרשעים חז אל חחרש החני להזכיר מעשי נס מעשה הרשעים וננדם צייק חני פן תחסה ממכי ולו לא חדוני כי אש כבאמה דן אח הנדיקי א: ינמשלתי עם יורדי בור כי כנד מעשיהם כל נד קי' איני אדור ומשלתו עם יורדי צדיק ימיכלתי עם והנה חבי מבקם ימך כשיחה דן חח הרשעים מפים מרון חף מ"מ חשמע מחכוני ולא הטנש ע"י שאהה בכעם בדונך מעשה הרשעים חה אל חמשכני עם רשעים ונו' : והנה הרבה להפליג במעשה הרבעים הדוברים סלוי עם רעיתם זרעה בלכנם שהם אינם רבויים כבוד שחים לכבוד הדרית שרכני הכריות המה מתירחין ומסתירן ענמן שלח ירנישו בו בני חדם והם יודיניו שלפניך גלוי מכחרות בש וחינם שמים זחח אל לב חק מנערפה

שִיקָרָא וּמִמַרְלֵיחָטוּפָא: אִילוּלֵידִי וְיפָחַ חָמֶם: לוֹלֵאֹ הֻאֱמַנְתִי לְרְאוֹת הַיפִנִית לְמֵהֵמֵי בִּטוּבָא דַיְיָבְאַרְעָא בְּטוֹב־יְהֹנָה בְּאָרֵץ חַיִים: קַנֵּה אֵל־ יְהוָהְחַזַקוּיַאֲמֵץ לַבֶּהְ וֹקְנֵה אֶל־יְהוָה: יוֹנְהוֹשׁיִ דְּחַנִי עַלְמָא: סְבוֹר עַלְיִיְתְקוֹף יַעַלִים רְנִינִם אַלֶּיךָ יְהנָינִם וּנ׳נפע׳נסיפּילְבָּךְ וּסְבוֹר עַלֹיָי: לְנָוֹר לְנָתָרְיִי אַנָא "כְּרָוֹר אֵלֶיךָ יְהנֹינםע׳נסיפּילִבְּרְ וּסְבוֹר עַלֹיָי: לְנָוֹר לְנָתָרְיִי אַנָא קַרֵי תַּקִיפִי לָאתִשְׁתוֹק מִינִי דִּילְמָא תשתוק סיגיואת כתילירת עם נחתי שַׁמַעַ קוֹל הַחְנוֹנִי בְּשִׁוּעִי אֵלֶן־ לי מיו בַּר אֶבְּרוֹשׁ יְרֵי בִּצְלוֹ ֻקָּרָם הֵיכַל בָּנָשְׁאָי יָדִי אֶל־רְבִיר כָּרְשְׁהְּ: אַל־ הַמְשַׁבֵנִי עִם־רִשַעִיםֹוִעִם־בּּעַבֵּי אָוֵן דּבָּרוּ שֶׁלוֹםעם רַעִּיהָסְוֹרָעָה בּלְבָבְם: יְיִבְיהֵ וְעִם עָבְרִי עַוּלָא דִי בְּמַרְלִין שְּׁלְכָא בָּרְ לָהֶם בְּפָּעֵלָבוֹ וֹבְיִשׁ מַעַלְלֵיהֶם שִּׁיִּלְיִהֶם עִּפְלַיִהָם עִם חַבְּרִיהוֹן ובִישְׁתָא בְּלְבְּהוֹן: חַבּ בַמַעַשֵּׁה יָדֵיהַם תַּוְ־לָהֶטַ הָשֵּׁבְגִּמוּלָם סיא ההודיה יי׳ שוו למו לחותן ה לַהָם: בִּי לָא יָבינוּ אֶל־פְּעָלָת יְהוֹה ליוֹים׳ בְעוֹבְדֵי יְדְהוֹן בְּרַע לְהוֹן אָתִיב וָאָל־ׁמֵעַשֵּׁהיָדָיִו יֶהֶרְםִם וְלַאיִבְנֵם: לְאוֹרֵיְתָא דַּיְיָוּלְעוֹכָרֵי אֵיִרוֹי יְפַּגְרִינוּן בָרוריְהוֹתֶה בִּי־שָׁמֵע קול תַחַנונְי: וַלָאוָבנִינון: בַּרוּדְיָי אֲרוםקַבַּלקַל יְהֹוְּהָי עָנְיִוּםְגִנִּיֹ כַּוֹ בְּטַח לַבִּי וְגָעַוֹּרְתִּי וַיַּעַלְוֹ לְבֵּי וּמִשְׂיִרְיַאֲהוֹדֶבוּ: יְהוֹה לֹי לֹ צְלוֹתִי: יְיָעוֹשְׁנְיוֹהְרֵיסִיבִיה סַבְּר לְבִּי עורלָבו ופָעָווישועות מְשִיחו הוא: כיתי ייתי ופְעַרַתַני וָרָאיץ לְבִי ופתושבחתי אודהקדמוי: יְיָהְקוֹף לְהוֹןוְעוֹשָׁנָא הושיעה פוְרַקְנות מְשִׁיחֵיה הוא:

תהילת ה׳ תורת הסד

לולא הממנתי יר' כל זה היה בא עלי לולי שהאמנתי לראות בטוב ה' בארץ חיים והוא הע"הב א"כ ראני והגון הוא אל האדם שיקוה אל ה' וכו' - ובמסכת ברכות הרו"ל תנו רבכן ד' צריכין חזוק אלו הם חורה ימעשים עובים תפלה ודרך הרץ תורה ימעשים עובים מכין שנאמר רק הזק ואמץ מאד לשמור לעשוח ככל ההורה וגומר חזק בתורה ואמץ במעשים עובים הפלה מנין חזק ויאמן לכך וקוה אל ה' דויך ררן שכאמר הזק ונחחזק בעד עמיכו וכו' ע"כ ' והנה אמרו ד' צרוכין וכו׳ בת נינא כדי שלא נטעה וכאמר כי התורה והמעשים שיבים הם ענין א'מאחר שנכתבו בפסוק א' אלח שכדע נהמנה שהם ב' דברים ואם נכתבו בפסוק ה' הוא להכרח וכמו שאבחר ועוד אמרו והלו הן לומר שהן כלרכין להיות על הסדר הזה תורה בתחלה ורחריה תעשים טובים כי לא עם הארץ חסיד י ולהיות ב' הענינים הללו החזים זה בזה על כן ניירשו בפסוק ה' מה שלא כדרש מה שהמר הכחוב חזק ויחמץ לכך י והפשר לומר כי בחומר ומעשים טובים ר"ל בענין התורה ינלמה והוא היות האדם עושה לו רב וקונה לו חבר עם מטוחיו ר"ל היותו מקיים את התור מעושרו במה שמפרנם ת"ח בביתו וכו' וכדומה והוא אוז"ל כל המקיים את התורה וכו' ואחרי היות האדם שלם בחורה ובמעשים טובים מובטח לו פחתקבל חפלתו כי עץ חיים חרוה בההועץ ומלכותי ופללכי: ומשיז חיים היא התירה למחזיקים בה וז"ש דע"ה קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה' ויר' חזק פתורה ניאמן לבך במעשים טובים כמו שהמר האל ית' ליהושע רק חוק והמן בומר שיר' חוק בתור'והמן שלחשותיו: כושיעה במעשים טובים והח"כ וקוה אל ה' שיקבל תכלחך ויחנך בדרך ארץ והיא אם הוא אומן באומנותו ואם סוחר בסחורתו ואם חיש תלחמה במלחמתו וכו'י או יר' גם כי תוחלת ממושכת מחלה לב עכ"ז חזק ויאמץ לבך אם תעסוק בחירה וכמלות כי זה יאמץ את לבבך · ואפשר ג"כ כי לכך לקת תנא דברייחא הד' הדברים על הסדר שלקמם לפי שכך הוא סדר הכחובים : והנה סמיכו'המומו' אל הקודם הוא כי במזמור הקודם אמר כי אני בתומי הלכתי וכו' ופה אמר הורני ה' דרכך וכו' כח לדוד אליך ה' אקרא וגומר יר' אני רולה ממך לורי שהחנני על שבתי בבית ה' כל

ימי חיי כנזכר לעיל וח"כ ל תחרש ממפי כחשר עשו חבי וחמי פן החשה ממכי וכמשלתי עם יורדי בור שקולם לא ישמע בתוץ גם אם ירימו קולם: שמע קול החנוני יר׳ צריך לותר כונת תחכוני רק אפילו הברת תחכוני שמענה בנשאי ידי אל דביר קדשך יר' בשביל לביר קדשך כמו שפי' החסיד זקננו ע"ה והוח חומר שבתי בבית ה': אל תמשכני וגימ' יר' אל תמשכני עם רשעים ועם פועלי און הבאים לביהך להתפלל ואומר דוברי שלום וגוחר יר' וכן אל תמשכני עם דוברי שלום עם רעיהם והם רשעים שכמותם ורעה בלבבם עליהם כי גם אם יחזרו בחשוכה לפניך ויתפללו בביהך על מה שחטאו כנגדך עדין הם רשעים בינם לבין הבריותי או יר׳ להפך כי עם רעיהם נתפשרו ורעה בלבבם כנגדך . או יר׳ הם דוברי שלום עם רעיהם ואינם עושים כאחי יוםף שלא יכלו דברו לשלים והראו לו היות תוכם כברם ואלה יש להם רעה בלבבם והם דוברי שלום עמהם זו ור' הנה אלה רשעים אם היו מדברים בכעם עם רעיהם היה יוצא הרוגז מהם אך הם משתמרים מזה ולכן הם דוברי שלים עמהם ובכן הרעה עדין היא בלבבם ואיננה יוצאת לחוץ וזהו לכי דעתי אומר ולא יכלו דברו לשלום כי כיון הכח ב לספר בשבחי שהיו שונאים אותו ולא יכלו לשמור השנאה בקרבם ולדברו לשלום לפנים כמו שעישים השוכהים או יר׳ אל תמשכני אל הבור הנז׳ עם הרשעים וכו׳: לו יר׳ לומר מה שאמר למעלה אל הרנני בכפש לרי וכמו שפי׳ המפרשים: תן להם וגומר יר׳ חכף כשהם עישים פשל הרעה חן להם במולם וגם תן להם כפי הרוע היוצא ממעלליהם והיא מה שילמדו אחרים לעשית כן ולא יהיה זה להם כמי שכותן קנם לגורם הנזקרק כמעשה ידיהם כאילו מעשה האחרי' הוא מעשה ידיהם ממש והשב נמולם להסולא לזולתם והם האנשים החועאים בסבת כי אלו היו הסבה - או יר׳ חן להם כפעלם ולא פעלם ממשוכן כרוע מעלליהם ולא רוע מעלליהם וכמעשה ידיהם תן להם ולא שמע הול החכוני כי אעש"ד המעשה ממש וזה יהיא סבה שתשיב גמולם להם פעם אחרת - אויר' תן להם כפעלם בע"הו והשב במולם להם בע"הב והוא ע"ד מ"ש שמשון ואנקמה נקם אחת משתי עיני מפלשתים כרו"ל. או יר' הם עשי פעל הרע בבת אחת כמו כן הנקם מהם בבת אחת ולא מעט מעט: בי לא יביכו וגומר ואל מעשה ידיו וגימר יר' וא"כיהרסם ואותם ההרישה לא תהיה לחאר לבנות רק יהרסם ולא יבנס והנה בפסוק חן להם יש ג' פעמים מלח להם ואולי כי רמז אל הג' נפשוה שיש לאדם נפשיית טבעיות חיוכיית: ברוך ה' כי שמע יר'כי שמע קול תחכיכי גם אם היו על דברים כוגעים אלו ומכ"ש בדברים הנוגעים אל עבודת ה' כמו שבתי בבית ה' ודומה לזה ה׳ עוזי ומגיני יר'וחיפתי היה זה אם לחכשהיה ה'עוזי להלחם כנגד חויבי ומגיני לבלתי חנוק בשום דבר ובו בטח לבי ונעזרתי עם מלאכיו העוזרי׳ לי תמיד והוא באו׳ די שייב לעבדוהי

די איתרחיצו גומר ויעלוז לבי במה שנוכע אליויה' ומשירי אהודני במה שהיה עז למלאכיו כדי יב (***) יב לעזרכי והוא אומר ה' עז למו וגומר:

בכנגד נפש הצומחת אמר אל תתכני בנפש לרי . ויהיה בנפש נגזר מן כי מאוה נפשך הבהמית לאכול בשר י ויהיה תתכני מן ולא כתכו אלהים להרע י לשון עויבה י ורוצה לומר אל תעובכי בכפש הצומחת שלי ביד צרי שאבוא לידם על ככר לחם יוכובד נפש החדבשת אחד אל תתוכני בתעובני ביד צרי : אשר בקשו להשמירני מן השני עולמות כאשר קמו בי עדי שקנ ויפח חמש כגזר מן יפיח כובים עד שקר ' והם הויפים ודואג ודומיהם ' והיו יכולים לי לולא בטחורי בך שתצילני מידם : לאחוכתי ובטחוני לראות בטוב ה' והוא העולם הבא : ולראות בטוב ארץ המיום ולמלוך עליה ' וארץ הפיים היא ארץ ישראל אשר עיני ה"בה מראשית השכה ואחרית' קום אל ה' וגו' דברי החשורר אל נפשו לאחר . בעוז בה' בכל אלה הארבעה השגות מהארבע' אהבות מהארבעה הנפשות ותשיגם 🌏 וכנגד הנפש אלהית. אמד קוה אל ה' י וכנגד נפש בלומחת משר חוק . כי הגבורה והחווק היא תכליתה . וכנגד כפש המרגשת אחר ויאמן לבךי לב הומה לאסיפת הממוכות והשררה על הוולת י וכנגד נפש המשכלת אמר וקוה אל ה' : בח לדוד אליך ונו' גם זה המזמור כמשך בכונת הקוד' לתפלה לה'על ההשקט בעולם הזה י

כדי שיוכל לעשות בו ההכנה לוכות בעולם הבא האליך ה' וגו' ר"ל אליך ה בעל

אכן יהייא

הרחמים אחרא שתוכני בשתי שולחכ ת' בהשקט הצולם הוה' ובטוב הטולם הבא' נוה שלכן צריך שאתה תעככי לשקי שאלותי ולא תשתוק מלעכותני בשתיהם ווהו אומרו ככגד ההשקש מהאייבים בעולם הוה . אכא צורי במלחמותי . אל תחרש ואל תשתוק מלעכותכי בשאה הואת יוכנגד זכותו לטוב העולם הבא אמר פן תחשה ממני ונמשלתי עם יורדי בור י שר"ל וכן אנא אל תחשה משאלתי זאת פן אתדמה ליורדי בור ... שמע קול וגו' אחרי התפללו על ככה בדרך שלילה חור להתפלל שכית כדרך החיוב . וזהו אומרו אנא שמע קיל תחנוני בשועי אליך פל השקט העולם הזה ושמע קול תחכוכי בכפאי ידי א דביר קדשך לזכות בטוב ההר הטוב ההואי אל תמשכני וגו' כי תשייעני לוכות בשובע שמחות את פכיך ואל תיושככי עם רשעים והם החוטאים בתחשבה ' ועם פועלי אין והם החוטאים במעשה ' ועם דוברי שלים עם רעיהם ורעה בלככם והם החוטאים בדבור חן להם וגו כי להם תחן חדה כנגד חדה הגחול כפי מעשיהם ' והנה המעשים יהיו על ג' אופנים ' אם הנעשים לכתחלה ובמחשבת החושב לתכלי' מיחד ויקרא פעל י וכאומרו כל פעל ה' למעכהו שר"ל למען תכליתו י וגם רשע ליום רעה י ווה יקרא בחטאים כשע כי מכיר את רבענו ומכוין למרוד בו יואם החטאים הנעשים בחזיד כדי למלחת תחותו אף כי יודע שחשא י אבללפי החתת לבו בלי עתו כי אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנם דוח שטות בקרבו . וזה יקרא מטללי דע ישר"ל מטשה נחשך מעילה חסרה . והוא שטות טושהו' ואם החשאים הנעשים בשוגג ' ואין לחחשבת הטושה חבוא בהם ' כק ידיו שפכו את הפעל המגוכה הלו והוא לא ידע ' ויקרא מעשה ידיו' כי יתיחם להם לכדם וזהו רומזו ככנד הפושעים אומרו תן להם כפעלם י וככנד הזדונות וכרוע מעלליהם וככנד השגיאות כמטשה ידיהם תן להם י והשב גמולם להם מדה כנגד מדה וכפי גודל החטא י כי לא יביכו וגו' ר"ל מפרי רוע מעשיהם בג'אופרים הכוכרים מהמעשה תתן להם גמולם מדה ככגד מדה " ומפני סכלותם בחכמות אשר יסבבו יראת ה' " מחכמת מעשה בראשית ומעשה מרכבה " יהי רצון שיהרסם ה' ולא יבנם עוד אף כי ישובו אליו " ורמו לחכמת מעשה מרכבה באומרו כי לא יביכו אל פעולות ה' ולחכתת מעשה בראשית באומרו כי לא יביכו אל פעולות ה' ידיו

והכה התבמה ההיא יחסה אל ידיו ולא לעלמותו כראשונה לפחיתות כושאה מהטול' השפל י ברוך ה' וגו' הוא הודאת המשור' לאל בראותו ברוח קדשו כי נשמעת תפלתו . ה' עוזי עמך וגו' ביאר מה שימשך משמיעת תפלחו כי יהיה ה' עודי להנצל בו מפכי אויבי . זיהיה מגיני ללכת בו ללחים עחהם ולהשפילם תחזי והנה יהיה עוזי להיות כי בו בעח לבי ונעורתי ויהיה מגיני . להיות כי כאשר בשאר הנצחוכות עלו לבי לשמחתי בכצחון אויבי ' לא הייתי כפוי טובה' אבל תמיד משירי אהודכו בהכידי היותו הוא סבת הכלחון ולא כתי ועולם ידי עשה לי את החיל הוה: ה' מוז וגות' ד'ל בהיות כי ה' מתה מוז למו לישראל מחו הוא . וגם מוז משיחו אני

מלכם הוא . לכן אתכלל אליו שיהיה כן עד העילם :

וכרך ג'וסי'השקיפה ממעין ועתה הואל וברך דשמואל י הושיעה את עמד וברך י אנ"ך: אלים ו'בתובים

כן בנכיאים וכתובים וסי הנחמים באלים הבו ליי כני אלים ידמה ליי בבני אלים - משתו ינורו אלים

ועל אל אלים ידבר ווזכחו ליי זבחידם ד"היותר האלים ושחטו האלים ויזרקן הרם דר"ה:בכח ד'דגשי'וסי'

ישינך יו׳ נאדרי בכח : הרישי בכח קולך מבשרת ירושלם : קול יו׳ בכח קול יו׳ בהדר : איש חיל בכח

סוביבה יח פתרי ולאי

ישכו שיו, אונענים **איתי** ב מחלוך ביחתם חלקך וכולת חבל בחביחו בחתרו כי חלק ה עתו:

בום אומור חור לישראל שיסליי יח כיל יחורך על בינה בינותם ברישית וייני יים שעשה הינרים ועל הים במונים: מוכ:

מוש בני חלים בני

מנרקס ינחן ניצחה זהיו סקר כוונת החל יתנרך כדורותם שנו לה׳ שהוח לכרו סכה כל ני חוברונ ומוז ושה זה חולן על כל כיוכח: בבוד זנוי התירש כח הברית ושר ננייםש לו לכדו : ב ארת קדו " שאום הנעלה מגל הננחיר " קול ה' על טיים בפרלה חת עוו וחלה דו על החים שכיןילו יב ננותו קרב מת תי ים שיף ות זו, מדער ניסס את מתונה תנדי של מים רנים כ זוכינודו בחתרו ישייני וחיושיי בכת בגול tone program die the remain and ם הפרוים תולי הזתית כ בר ביני בנים ייבון : וים. יורי כן פרוי הני קי שלכי זרן ככשו : זיר זיום כחי שנל י ונרגשר חינוש שולבי להם כלתי ת, ונדו מוכל לוכנו אם י בתנן תורם וכורבן מם שו בי נתלוחים ובעפערה : יוול פיברי ביונן קודם בותה זרן הצום: מוכר קרו יהתרבר הגרול והמרח: ים כל זיליתו מליד קבים ישרחל הכל זי תיכנים לוה כ ותרו היות! חרץ כיום ח": זימו ף יערות י וקולם זה יכרית פלכי חזות פע"ח שהם מרוי היער: ובהיכלו כלוי כל מחד שהנתנחים כו:

כנחת ערב

מכעיםה למעשה מרשעים חשלם בוכ כשעלם מה שהם חובכיי רעה כלכככי וברב חשלילהם חנשיף ר ושכו עם המעשה כי משכל סנפות פירותים להזירות ב זו שויל ווה במעשה ידיהם תן להם הואיל שנא הוגר ליו במר חים ף היחשוה ליוצשה ותשה בחולש להם רה שושבו לנחול לחזרים זום ע לרוד חליך הי חקרת וכוי כו לח וכינו חל פשולות ה'י חוקיה חמר חלו הזקופות ר' יהושע חומר מות משבחת היכנו מאחו זי ק"ם שהן קורין יוצר חור יון מעשה יויו כחה שני ויע ז חלקי חם שני המשורות הגד לים יהיכם בעהיו ולח י נס נעה"כ ע"כ:

מומיר לדין הכו להי ובו' פיש כני אלים בני אלמים בני חרצים כנים פים להפיב ליקום וחינם חשינין וכן ישברי חזר מי עור כי חם עביי וחרם כמלחבי חשלח ובוי וכה"ה ויקרה חברהם בם החקים ההות ה' ירחה מולרחני היה לי להשייך ולח השכוחיך והחרשתי ח"ל הקניה מה חיה לך להשיב א"ל חום חחרת כי בילוק וכו' רישמ שהיה לי להשיכך ולח השיכוחיך כך כשינוחו בני לידי ענירוח וכור להסונ השנים ותשת למס פנים וכול לכך לחחר הבו להי יליטי ד"ח כנים של חותם שנשתשו חורים חור חנו בותע יועדק חתיחני נסחפ:

הושיעה . בעבור שהזכיר כי השם היה עוזוויעלוז לבו החפלל שירעה את ישראל על כן הושיעה וברך להושיף השם עליהם וישחרה כמו הרועה על כן ורעם ונשה' כלו' שיושיבם במקום גבוה שלה חוכלנה החיות להזיקם ורבי משה המר כי וכשהם שיחן להם נרכם כדרך ינשאיהו אנשי מקומו: מזמורי הבו ליי' בני אלים י הבו אולי חשתנה תנועת הה'א בעבור

אוח הגרון כמו את אשר תאפו

אפו וכני אלים הם הככבי'והעד

ברון יחד ככבי בקר ואחריו

ויריעו כל בכי חלהי' והטע'כפול

וטעם להזכיר הככבים כי כפי

מערכתם ירדו הנשמים בעזרת

הלהי הלהים והזכיר פעם אחר׳

הבו ליי' כי כן חמיד על דרך

נשאו נהרות יי׳ וטעם הבו ליי׳

בדביר על דרך חכו עוז שחודו

שהעוז והכבוד לשם לבדו וטעם

והשתחיו כהשתחוות העבד

להדוכיו ברלותו לעשות חת השר

ילוכו והעת' כי אין יכול בכוכבי

לשכיח חת חכועתם ודרכי

מערכתם: קול: הזכיר יי

בעבור הרחים כחו ועוזו בעם

רדה הגשם כאשר כתיב באיוב

עושה נדווות עד חין חקר

וחחריו הנוחן מטר ובענור כי

הזכיר כבוד שמו קראו א הגבוד

הרעים וזה פי קול יי' על המים

וטעם יי' על מים רבים שיביא

רעם אחרי רעם והגה מלת

הרעם מושכת עלמה ואחרת

עתה: קול יש אימרים בכח

ששם השם בתולד' וככה בהדר

ויש אומרים בגופות שיש להם

פְרוֹק יַת עַפִּוּך וּבָרִירְיֵית אַחַםנִּתָּדְ ווּוֹן ניניק גַּחַלָּתֶדְ וּרְעָםוֹנִישְׁאֵם עַר־מַעוֹלִם: להון וסובר יתהון עד עלפא: תושכחתא לרוד הכוקרסיי תושבחת אבתי בלאביא בניאלים ביימי ליהוה בנני אלים הבוליהורה בבור הבון קרם יי אַיִקר וְעִישׁונָא: הַבּוּן קָרָם יָיָ אַיְכַּןר שְׁמֵיהוּ סְנִידוּ כָּוֹדִם וְיָ בישיבהורה קורשא: קלאדיי שמיע על פֵיִּים בַבְּיִם אָקָרֵיה אַכְלִייְיְעַל יי דייים עַל־פַּיִם בַבִּים: קוֹל־יְהוֹּח בּבּּחַ קוֹל מַיִין שַנִּיאין: קַרְאַדַיִישׁמִיעַבּּחֵילְא ָקָלָא דַ יְּיִשְׁמִיעַבְשִׁיבְהוֹרָא : קָלָאדַיִי מַקְבָר אַרְזִיָּא וְתַבִּר מֵימָרָא דַּיִיִיִית לְיִחִנְּיִי וַנַּרְקִיתִם כְּמוֹ בַעָנֶל לְבָנוֹוֹוְשְׁרְיוֹן כְמַוֹּ אַרָזֵי לְבְנָן: יְשַׁוְוֹרִינוּן הֵיךְ עֻנְּלָאלְכִנּן וטיר מַשרי פָרוּי הַיך בַּררָמַיָּיא: קַרָא מרטש מַרבּרָא מָרַטִּשׁ מִימַרָא דַּיִיָּ ָקַלָּאַדַיִיָּ כְּבַטִּין מרכרא דרקם: אַיִילָתָא וּמַוְלִיחַ חַיַוּות חוּרְ שָׁא וּבְמוּקְדָּשִיח די עֵיל כּוּלְהוֹן שַׁפְּשוּי

> כח ובהדר הם ההרים כתו והדורים איישר ועל זה הדרך יהיה השם תאר כאילו אמר בבעלי הכח על דרך ואכי תפלה או פי' בכח הכתוב אחר זה קול יי' שובר ארזים והזכיר הארזים בעבור היותם חזקים וטעם ארזי הלבנין הם הידועים בארזים : וירקידם יזה הדבר ידוע ממעשה הרעם: כמו בן ראמים - בן חורים בן אחוכות : קול יי׳ חולב להבות אם אמררבי

משה זהרמז לאבן שהוא כדתות ברזל השורפת ועינם חולה שחלבם מהלור והטעם

בדמיון כחילו חלבם ולפי דעתי שהטעם על הברקים כדרך ועליין יתן קילו ואחריו ישלח חליו : קיל יי׳ יחיל מדבר : דרך משל כמו תכחיבו בהבנים או רמז לחיות המדבר כחשר יפרש: קול יי׳ יחולל איילית הזכיר מדבר כנגד בהדר : והזכיר מדבר הדש בעבור היותו גדול וכירא והזכיר איילות כי לידתן קשה והכה הרעם מחוללם והטעם יביא להם החיל מהרה ותלדכה בהפתח הרחם האיילה גם בעבור הפחד יטעם ויחפף יערות יגלה בנפול החילנים יש אומרים כי טעם ובהיכלו השמים כמו יו' בהיכל קדשו וטעם שהשוכנים בו יחבו כבוד לשם וחומרים כמה גדול כבודך ואחרים המרו כי הטע' על הכהנים והלוים העומדים להתפלל ורבי משה המר כי הטעם שהשוכנים בהיכלו הוא בית המקדש ולה יפחדו בי השם יכבדם שלה יבה להם שום כוק בעבור הרעם על כן מחריו יי׳ למבול ישב והטעם כי המים השחיתו הרשעים הז כתגלתה מלכות השם כי עשה בהם משפט והנה השם ימלט מסידיו ככח ובניו וימיח שונהיו והמרים המרו כי טעם להזכיר המבול בעבור שהזכיר הלק מכפלאוחיון זהוא רדת הגשם הזכיר הפלא העלום והוא הגשם הרב בימי נח וזהו אום כי השם יושב קדם ולעולם חסדו על עמו על כן מחריו יי׳ עוז לעתו יתן ויש אומרים כי הזכיר המבול בעבור השבועה שהמים לה ישחחו כל ההרץ ולח חשחח ממלכח השם שהוה מלך החיים על כן חחריו וישב יי׳ מלך לעולם

אכן יחייא

ורעם - לשין מרעה: הבו לייוי הכיכו ליי' והכיכו לו אתם בכי אילי הארץ מכאב

מכחן שהימרים גבורות : כביד שמו זו קדושת השם ויש בתזמור זה שמול'עשרה

הזכרות וכנגדן תקנו שמונה עשרה ברכות: קול יי׳ על המים על ים סוף ירעם

יְהנָה בֶהָרָר: קוֹל יְהנָה שבר אָרוֹיִם ה כמו עגלי מת הירוים וחת

אמר

אטרין

שנאמר משוה רגלי כאילות א"ר פנחס כאילים אין כחיב כאן אלא כאילות כנק בות

שרגלי הנקיבות עימדות יותר מן הזכרים ל"א ימולל קריאה בלע"ז כמו לפני גבעות

חוללתי - ויחשוף יערות . כמו מחשיף הלבן יקלף עלי היער כלומר יפשיט מכבוד׳

הרשעים משולים כעלי היער חשר כגובה חרזים גובהו: ובהיכלו שיבנה :

משמים יו' וגומר: הרעים

פור'מניטאוש בלפ"ו: קול יי׳

בכחי בשעת מתן תורה למלם

את קולולפי כחן של ישרא שכה׳

מלבי האומות בענין שנאמר

וירעם יי'בקיל גדול על פלסתי'

ונובי מקול יי' יחת השו' וכשעת

מחן חור'כי מיכל בפר וגו' ויחי

חתה שמעת והיית והומות

תעולם שומעי'ומתים: וירקידם

ההרו' שבאו לשמוע מחן תורה :

תוכב לתבות חשי מיילכם

בלעז רבותינו פירשו שהיה

הדבור של עשרת הדברות יולא

בלהבות אם מפיו ונחקק על

הלוחו'כתבכיתם : יחיל מדבר -

לפון חיל כיולדה: יחיל יי מדבה

קדשי הוח מדבר סיני כמנ

שחמרו רבותינו במסכת שבת

חמשה שמות נקרחו לו מדבר

סיני מדבר לין מדבר קדם

מדבר קדמות מדפר פחרן

מדכ קדם שנחקדשו ישרא עביו:

הול יו' יחולל חילו' - יפחיד ויחיל

לעתיד חת הרשעי' שהם עכשיר

עומדות בחוזק כחילות בעכין

לבכון ושריון · שמות הרים ·

משה: קול יי' שובר הרזים

טוְמוֹר לְדַיוֹר הַבוֹ א והחלהים יעננו בקול בקולו של

שאומרים אבות ומנחם חבר הבו לשון נתינה אילים שרים: - הבו ליי' כבוד זעוז

הושיערה את עפר ונכבר ארת

ועוֹ: הַכֵּוּ לַיהוַה כְבוֹר שִׁמִּוּ הַשַּׁחַחוּוּ

לֵיהוֹח בְחַדְרַת־קַדש: קוֹלוָהוַה

עַל־יַנַ פָּיָם אָל־הַכָּבוֹד הַרְעִים יְהוָת

וַישַבֶּר יִהוָּה אָת־אַרְוַיִּ הַלְּבַנָּוֹן:

בַּן־רָאַמִים: קוֹל־יִהוָהְחֹצֵבֹלַהַכְּוֹת

אַש: קוֹל וְהוַרהוָחוֹל מִרבַּרוָחִיל

אַיַלוּתוֹיַחַשָּׁף יִעָּרוֹרת ובָהַיבָלוּ בְּלּוֹ

ווהו אומרו הושיע' את עמך מיד אויביהם י וברך את נחלתך והיא א"י נחלת ה' שתתן הארץ יבול' ועץ השדה יתן פריו ' ורעם לישרא וכשאם עד העולם בדיבוק אלהי אשר בו יתפרדו מעמי האיץ ויכשאו עליהם ' ודמו לג' מתכות מישראל ' הייכו מתכת הודע ומתכת הארץ ומתכת הדיבות שהי : כם מזמור לדודוגו להיות כי בחזמור הקודם חילה את פני ה' אלהיו שיתחיד לעיזו ישרא הג' מתכות שכתן להם " בא במזמור הלו ללמד לבכי יהור שלא יהיו כפויי טוב"

ייודו לה' על שלשתם ' ויען כי חלקי עטרת וכתר האלוה הם ג'אלה י בדול ובבור וכורא י לבן. צוה להודות בשלשתם " וככגד גדול" אחר או עם ישרא שאתם בכי האבות ואיה ואציליה - הבן תודה לה׳ . ממה שמורה שם ה׳ והוא היותו מהוה הנמצאות אשר לכן יקרא גדול על כל - וזהו הבדלו המיחד : כי אין זולתו בוראו אפי בכף יתוש קטן - וכנגד גבור - אחר הבו לה כבוד וצוו שהוא תפאדת הגבורה והעווי וכנגד כורא אמר הבדלה׳ כבוד שמוי והוא היותו כורא מיראת המעלה מפני כבוד שמו הגדול הכראה במעשיו - והנה בשלשתם יש מבוא בנתינת הג' מתכות " כי בגדולתו " וכשאם עד העולם י ובגבורת כבוד עוא יושועם מיד לריהם " ובבבוד שיוו יברך את נחלתם : חולת הודאתכם אליו בדבור . עוד הודו לו במעשה כי תשתחיו לו בהדרת קדש והוא בית החקדש . ולא בחקום אחר כי כאשר ה' אחד כן יחד בית להשתחוות לו להסיר מחשבת פינול מישראל פן ידמוהו לע"ז אשר ישתחוו לה בכל מקום ותחת כל עץ רעכן . קול ה' ונו' בא להודות לה'כחשר ברח העולם יוחמר ז'קולות כנגד ששת ימים חשר עשה ה' חת השמים. ואת הארץ וכיום השביעי שבת . והכל עשה בקולו וכאומרו ויאמר אלהים יהיה אור ודויייהם י וכנגד היום הראשון י בעד אשר בקולו ברא את הארץ מעובי המים אשר דוח להים היה מרחם' על פריהם . אמר קול ה' על המים ' ובעד אשר בקולו ביום ההוא ברא את האור הגרוו לצדיקי' שהוא כבוד ה' . אמר אל הכבוד הרעים ' שר"ל הש הרעים בקולו לאמר יהי אור שהוא הכבודי ניהי אור׳ ובעד אשר בקולו ביום ההוא ברא את השמים מהדק והמעולה שבמים . אמר ה' על מים רבים . שר"ל ה' הרעים בקולו על המים רבים המעלה לדקותם וברא את השמים . וככגד היום השכין - אשר בקולו עשה את הרקיע והכדיל בין הקים של מעלה ממכו למים אשר תחתין -אשר להבדל כוה היה צריך כח ועוז וגבורה . אמר קול ה' בכח . וכנגד היום הג' אשר בקולו, כקוו המים וכראה היבשה " ותולא הארץ דשא עשב י אשר היה דבר מאד יפה וכהדר למראה -מה שלא היה כן בהתפשט המים המלוחים על פני כל הארץ . אמר קול ה' בהדר 'וכנגד היים הד'י אשר בקולו כבראו המאור הגדול לממשלת ביוםי והמאור הקטן לממשלת בלילה והכוכבי׳י אשר הם שרים ומלכים על הארץ" ונמשלים לחוקתם לארזים הגדולים וההרים הגבכונים · אבל

כם כל חזקתם ישפילם ה' כרנונו - וישדר מערכותם - אמר קול ה' שובר ארוים והם מעוכי השמים וכסיליהם - ווה להיותו משבר ברנונו ארזי הלבכון והם כוכבי מעלה ' ועושה שירקדו לפניו במרוצתם למשות רצוכו כמגל הקשן שהוא קל ורוקד ורן . וכן השתש והירם הכמשלים בהרים בכוכים שהם לבכון ושריון ירקדו לפכיו . כמו כן ראמים שעם כל בדלו . לקשכותו וקלותו או ירקד בכתלה וככנד היום החמישי אבר בקולו שרצו המים שרץ נפש חוה ועיף יעופף. על הפרץ אפר מחלב נפשותם הוא מהדק שביםודות שהוא האש אחר קול ה' חולב נפשותם מלהבות אש יוכנד בכקלה ובכני אשר מקולו מחול הארץ המכוכה או במדבר להעדרה מכשם חיה: באומר מוצא הארץ כפש חיה ויהי כן . אמר קול מדבר . ובעד אשר מקולו מחול הארץ הקדושה . היום הששי בעל ישל יות מות היות בעל מות וגו יולר ה' אלחנם את האדם עפר מן האדמה וגו' אמר יחיל ה' מדבר קדשי וכנגד היום השביעי אשר כלה שהים כו מלאכתו אשר ממכה כחלבה בוף אדה"ר . כאומרו כעשה אדם חבל מוארם בא מות האדם עפר מן האדמה וגו' אמר יחיל ה' מדבר קדשי וכנגד היום השביעי אשר כלה שהים בו מלאכתו אשר ששה בחשר כתן מכוחה לכל מעשה יריו ביום ההוא י והוא שבת מכל מלאכתו אשר עשה י בעד מכוחת הבהמות וחיתו יער: אמר קולה יחולל האילות שלידתן קשה ללרות דחמן י למען ילדו

ויש אומרים כי מיום שישב לשפוט בימי המבול נרחתה מלכותו ויפחדו בני אדם הבאים החרי המבול כי לפני נח לה היה מבול : תהילת ה׳

או יר' גם כי מלאך פניו הושיעם הנה באהבחו ובחמלתו הוא גאלם וינטלם וגו' והוא אומר פה הושיעה הת עמך וגוי ורעם ונשאם ויר׳ ורעם ונשאט שלא יבא הארי והדוב ליקח מהם גם אחדי או יר׳ תן להם כל לדכם בכל מקום שיהיו אם ביישוב ואם במדברות כמו שהיו משה ודוד רועים את לאנם אחרי המדבר י וכפי מה שביארו המפרשים בפס ק הושיעה הת עמד וגו' סיים המזמור

במה שנכנם שכל כונתו שבתו בבית ה': כט מומור לדוד הבולה׳ רז'ל חמרו זה שימר הכתוב על ידי יחזקאל והושעתי לצאני ולא חהיינה עוד לבז ומה אכי עושה להן דוד ירעה אוחם שכאמר והקימותי עליה'

רועה אחד ורעה אתהם את דוד עבדי א"ל דוד אתה מושיע ואתה רועה וכן הוא אומר הושיעה הת עמך וגו' ה"ל הקב"ה איני מעכב אותם החפללי לפני הבו לה׳ בני אלים הבו ע"כ וכפי דברי רז"ל אלו הרי הוא מובן סמיכות המומור אל הקודם י ובאומר הבולה' בכי אלים הבו וגו' הרי הוא כאילואמר ב' פעמים הבולה' אלל אומר כבוד ועוז ויר'אמסהכני אלים וגבורים והם אברהם ינזק ויעקב הבו לה' כבוד והכו לה' עוז והוא ע"ד תשארו"ל שהגדיקים מוסיפי' כב יכול כם של מעלה י וחמר עוד הבו לה'כביד שמו והוא לרמוז אל כבוד החורה שכולה שמותיושל הקב"ה ולוה המר השתחוו לה' בהדרת קדש כלימר תכף להפלתכם בבית הכנסת ובהשתחוייתכם שמה חלכו אל הבתי מדרשות והדרו את הקדש והיה התורה והוא הענין שארו"ל. בכסוק ילכו מחיל חל חיל דהיינו מבחי כנסיות לבתי מדרשות כי הנה האלית' עשה כל מה שעשה בתחלת הבריאה כדי להביח אל המציחות ענין ירידתו על הר ם כי כדי לתת לעמו ישראל הורתו והיינו אומר הול ה' חולב להבוח אש וכמו שאכחוב בע"ה: קול ה' על המים בלומר הנה האל יח' כדי לשמור טבע הבעליחיים אחר אל החים שיקוו בחקום אחד וכשראה היותם בלחי עושים רלונו יח' הרעים בומן המבול והוא אומרו אל הכבוד הרעים . ה' על מישרבים כלומר ה' שברחם גזר עליהם אז ביתן שת שעשו והכל היה בוכות התורה והוא אומר קול ה' חולב להבות אשי וזה יובן עם מה כישות מי . שמלאתי כתוב משם מהר"י בי רב ע"ה וז"ל וכל העם רוחים את הרולות פרש"י רוחיי את הנשתע נכו' ויר' ע"ד אזושומינת ועין רואה ה' עשה גם שכיהם כלומר השמיעה והראייה באזן ובעין והוא וכר מו על ההנשמע . הויכוין למה שחרו"ל על ספוק קול ה' חולב להבוה הששהיה ברחה כל קול וקול ברש שהיה מתחלק מלת אככי באש כי באומרו א אוב אוכ אוו היה נראה באם והוא קוב והוכ כי ט ט ט מייננים או מוכן אמר רואים את הקולות ולזה כיון רש"ג ע"ה באומר רואים את אומר קול ה' חולב להבות אש ולכן אמר רואים את הקולות ולזה כיון רש"ג ע"ה באומר רואים את הומר קוב הי חוכב כולבות שם ולכן חומר כי אז היה מעשה נם עכ"ד יולי כרלה למחר כי כל זה הכלמע שלי אפשר לראות במקום לחר כי אז היה מעשה נם עכ"ד יולי כרלה למחר כי כל זה בינכתו יובן ג"כ בתה שחתר הכתוב ותמונה חינכם רוחים זולתי קול ויר' זולתי התמונה שראיתם בקול והוא העכין האמור: קול ה'יחיל מדבר ובו' הוא הענין שעשה האל ית' לישראל בלכתם במדבר ומזה בחו חח"כ לבכות היכלו ית' והוא בית קדשנו ותפחרתנו שכולו חומר כבוד :

בצברון را, دوانغ 475

שלא יביא מבול אלא קול ההמון

ששמעתם הכ"ה נתן תור'לעמו:

שיר מכוכח הכית: שיאמרוהו

הלוו' בתשכת הבית ביתי שלת':

בארוממך יי' כי דליתכי

הגבהתני : ולא שמחת אייבי לי־

כמו עלי שהיו אומרים אין לדוד

כפתחו הדלחות לארון אז ידעו

שמחל לו הב"ה על אותו עון

וכהפכו פני שוכאי דוד כשולי

קדירה: ותרפאני: היא סליחת

עון כמו ושב ורפא לו: מירדי

ארד לגיהנם : זמרו ליי'חסידיוי

על מה שעש'לי כי יכולין אתם

לחסות בו שיישיב לכם ואפילו

אתם שרויי' בלער אל תיראו כי

רגע קטן באפו וחיים ברלונו

וחיים חרוכים יש בהרלותו

ובהפייסו: ואני אמרתי בשלוי -

בשלוותי הייתי חישב לא אמוט

לעולם אבל אין הדבר ברשותי

כי אם ברשותו של הב"ה ברלונו

העמיד את הררי את גדולתי

להיות עוז וכיון שהסתיר פניו

ממכי מיד הייתי כבהל ואקרא

שיך ואתחכן תמיד לאמר לפניך

חלק לעול הבח וכשרחו שבשבילו א

כולו אומר כבוד - הכל יקלסוהו שם ויאמרו יי למבול ישב בגדולתו יחידי וגם עתה

וישראל יי׳ לבדו מלך לעולם והאלילים כליל יחלוף אבל לעמו יתן פוז וברכת שלום

זרבותיכו דרשוהו במתן תורה שנתפחדו ונתבהלו החומות ובחו להם חצל בלע'והמרו

לו מה קול ההמון ששמענו שמא מבול הוא בח להכיא לעולם אמר להם כבר נשבע

ילמדו טוד פלחחה: לביר חנכת רבית הפתיד לנכנות במכרם כיתיני: הרותמך ה' ני דליחני נשחת חתי על כל ח"ה מצ"ח : ולח שמחת י שחשבו לכלות נו: ותרפהני. רפוחות הנפש כהמרוומל ה׳ מנהין את לבכך: ספלית מן שאול פן כגלו : מיורדי בור שלח חנקש התריכם : זמרו להודיע לנני החד בנורותיו: וכודו כל כל הטונה: כי רגע בחתו כי חרנם ום מהנלות היה חרוך כוח כרגע בערך חל כנחולם השתידה בתהיה לכנח: וחכר חשרתי בשלויי קודם הכל ת ב בל אמוטי והנה הידעת שברצונן העמות: נהרהי מו מלכות וביסתר פנים כלכד: הייתי ונהני בלתי יודע דרך להפלט פיד פחויניי לכן חליך פי חקרת שתושים: התחון שלח תוביף לכנלות: ביודך מפר החמות מני"ח שהם כפתי' בוה שלח ידפוך : **א**מתך

מנחת ערב

מזמור . שיר ונוי הויל שחחר רומור על בית רחשון שבנה שלחה ושיר של ניח שני שכנה עורה חבל לא הוכיר נכין שליפיכי מי וודע עד כמה תבדל מעלת בנין שיכני ע'יו הקב"ה בענמי וז"ם חוחור שיר על חלו צ׳ בניניי שהם לזוד משח"ב לנוזיד יושר בירחדם וחים לשכל החכושי לצייר מעלת חפלחני הרוממך ה' וכי דליחני חלשין דלח שנפתחו בזררו שחי ועי"כ לז שנוחת הויבי לי וחועתי הייד ותרפיני כי גדולה תשובה שחבים רפוחה לעולם יועלה מן שחול נסשי שנח חרחת נהינס והוח כפירש החר"נע ז"ל פנה היומור יסדו כשחלה ועמד מחליו ואושל חין החולה עומד מחליו הח"כ באשו חיים ברצונו דכי הקנ"ה למכה הוי מקדים בפוחה שקודם החף הוח בורח החייו׳ וע"י היסורין נהמרק החדש ומוסיף לו חיים במ"ם ז"ל הקב"ה לדוד חמ חיים ליכירין אח מנקש לפה שנ'ודרך חיים תונחת יוופר בערב ילן נכי הנה ידוע בהע"דו מושל לערב ועה נ לכוקר והתוכחה בעה"ו היא מנחר ו פה"ב וז"ם בערב ילין בכי כי חיי) עה"ו אינו כי אם לינה בעלמ'ולנקר בעה"ב רנה בחקבל שכרו חשלם: ברצונך העמות להררי עוז בריים שנגנה ביצונך וכפי הצורה אשר הראות לי בנבואה כמ"ש הכל בכתב מיד הי עלי השכיל הכתרת פניך נטדבקו שערים זה כום היית נבהל הייתי שוה הוא בחטאי ושחרתה נהינה כילה נרחל עוני עד בופתחו בוכות או הפנח מספדי למחול : 1131 15

73

יי׳ - תפלה או ברוח הקודש שהשם יתן טוו לעמו בעתות הרעם ושלום יהיה להם: מזמור . תכוכת הבית : יש אומרים שלוה דוד שינגני המשיררים זה המזרור בחשכת הבית הראשון זיש אומרים בחנוכת הבית השני הי השלישי כי דניה ייי הגלות לימי החולי כחשר אפרש והקרוב אלי כי זה המזמור הברו בחנוכה ביתו בית ארזים כי

הנתוב גא הזכיר בית השם

וכמיהו ועור ופסח לה יבוה חל יָרוּרוּלַמֵּבָּוּליָשָּׁבִ פּינּשׁ כּ׳ אָמְרוּן אַיְּקַרְ קַדְמוּי: יְיָבְּרָרָא טופָּנָא י אמר כנור: הבית כחבר פירשתי במקומו וַיִּשֶׁב יְהוָה מֶלֶהְ לְעוֹלָם: ָּיָתִיב עַל דִּינָא לְמִיתְכְּרָע מִנְהוֹן וְיתִיב ואוחו הזמן חלה דוד וימי מחליו יָיָ עַל כּוּרְפֵי רַחֲמוֹתָא וְישֵׁוִיבַיַת נֹחַ זיאמר רבי משה כי דוד התאבל עוֹ לֶעַפָּוֹ וָתָּן יְהנָהייְבָרֶךְ אֶרדּדעַפְּוֹ כחשר המרלו נחן כי הוח לח י ינפי׳ וְמְלַךְ עַל בְּנוֹיּלְעַלְמֵי עַלְמִין: בשלום: יבנה הבית לשם וכחשר חמר לו מומור שיר־תַנְבָּת הַבַּיִת לְרָוָד: י' יים אוֹרַיְתָא לְעַמִיה ייהַב יִי יְבָרְדְ יַח כי שלמה בנו יבנה הבית אז עַבֵּיהֹ בִשְּׁלָם: תּוּשָׁבַּחַת שִׁירָהָא עַל אַרוֹמִמְךָ יָהנָהוּ בִּי דִלִּיהֻנִי וְלְאֹד י׳׳ יֹ החאור שחחה חחת הבלוכי בנו כמוהו ולח יחרפוהו החויב וחמר חַנוכַת בֵּית מַקרשָא לַרַור: שַׁמַּחָתָ אִיבַיַ לִי: יְהוָנָה אֱלֹהַיִי שַׁנַעַתִּי כי יגון הנפש נמשל לחולי הגיף אַלֶּיִדְוַתְרַפְאֵנִי: יְהוֹּה הָאֲלַיִתְ מִן־ נּי נּי נּ אַשַבַּחינָרְ יִי אַרום אַזַקפַּתְנִיוַלָא ויות' קשה כדרך רוח חיש יכלכל ל' יייניי אַחַריָתאַבְּעַלִי דְּבָבַי עָלַי: יִי אֱלֹהִי ל' שָׁאוֹל נַפְשָׁי חִייֹתַנִי מִיְוְרְדִי־כְּוֹר: מחלהו: הרוממך כנגד דליתני בור כמו מירידתי לבור שלח ה זמרו לירשורה חַסִירָיו ורהודירְלוַבֶּר כפי מחשבתו שהוא מת וטעם צַלִיתִיבַקדָּסָרְוָאַסָיִיתָני: יַיַאַפִּיִּקְתָּא ולא שמחת ככחוב במומו' אשרי קַרשו: כַי רֶגַעי בָאַפֿוֹ חַייֶם כִּרְצוֹנְוֹ מושיול גפשי קיימתני מן למחת משכיל אל דל כי דרך החד לשניהם: יי׳ שעם שועתי ַבָּעֵרָב יַלִין בֶּבִי וְלַבַּנֶּקר רִנָּה: וַאֲנִי דְּיִהֶפְעּי לְנוּבָּא: שַׁבְּחוּ ְקָרָם יִיְחֲסִידוּיוְאוֹדוּ יָםְבַרָתִי בְשַׁלְוֵי בַּלֵ־אֶמְוֹט לְעוֹלָם: חביך לבדך ולח לרופ וחרפהכי: אַרְכְרות קַרוֹשִׁיה: מִטוּל רַשַּעַרָא יי' הטעם כחעט וירד אל יָהוָה בּרְצוֹיַךְ הָעֲמַרְהִה לְהַרְרִי עִוֹ יֹיי רוֹנְזֵיה חַיִּי עַלְמָא רְעוֹהֵיה טַבָּא הקבר ומלחנו מירדי בור שלם הַסְתַּרָתָ פָנֶיה הָיִיהִי נִכְהַלֹּ: אֵלֵיָה בְּרַמְשָׁא מְבִית בַּבְּכוּתָא וּלְצַפָּרַא כמו חחת רדפי טוב: זמרו מַקִּים בָּתוֹישְׁבַּחְתָּא: וַאַנָא אֲמְרִית בעבור היות דוד חסיד ככתוב יָהוָהַ אֶקְרָאָוּאֶל־יִיהוָדה אֶהְתַגָּן: ולא תתן חסידך חסדי דוד בַּמִירְבֵי בְּרוֹחֲצְנָהָא דְּלָא אָװעַ יבשר החסידים שהם קרה להם יַיִ בַרְעוּתָךְ אִיחְעַתַּדְתָּא לְטוֹרַיָּא עוֹשֵׁינָא סְלִיקְתָּא שְׁכִינְתָּךְ הַוֵּיתִי ּלְעָלְכָּא: באשר קרהו השם ינינם: כי טעם חיים הרוכים כמו הנשי מַתְבָּהָל: ֻקָרָטָּהְיָיָאֶקְריוּלְנָחָךְ אֱלָתַי אַצַּבִּי: מדות גדולו' דרך משל אמר כי הבכי ילין או יחסר הפועל כמו ישב ה' קמצין וסימ' ישב נא עבדך ואמת בעירי . לבני עמון כה אמר . ובמושב לצים . יי' למכול ישב . יי' בכל צרקתיך: בשלום ב' רגשי' בקריאה וסימ' בשלום שודר יבואנו יי' יברך את עמו בשלום : אשר ילדה אותה והטעם בערב

ילין המלין בככי ולבקר ברינה מזמור ב' בטעם פזר וסימ' שיר חנוכת הבית ' שירו ליי' שיר חדש: העלית נ' בקריאה יסי' לך עלה מזה אתה והעם י ושמעו מצרים כי העלית ייי העלית מן שאול גפשי חייתני ולבקר ב'וחסר ומיי בערב ילין בכיולבקר רנה והם על המפתח: כי מסרון הבי"ח ככל הניקרא **הרבה** כמו הנמלא בית יי' ווחניי אמר רבי משה זה טעם ויהי כי ישב המלך בביתו כאשר ענהו נתן כל אשר בלבבך עשה וזה רחיק והנכון כאשר יקרה לבריא בגופו ובחזקתו שיחשוב שככה יהיה חמיד וכא

יבות לו חולי שיחלש כחו : יו׳ . עתה חדע כי כחי מחתם היה בבריחותי כי עת שהסתרת פניך הייתי נבהל י חתר רבי משה כי העמדה הטעם העמדהכי להררי עז כמו למען יומרך כבוד שהוא כבודי ואחרים אמרו כי יו"ד להררי סימן המדבר והטעם לשום אותו כמו הר ורבי יהודה הלוי אמר כי להררי כמו הררי בשד'כי משקלי השמי'משתכי": אליך יספר כי לא מלא מה לעשות כי אם לקרוא ולהתחנן ולומר מה תועלת במותי כי הדם הוא הנפש וכתוב ושרע לנפש :

. תהיכ^ות הי תורת חסר

ה׳ למבול ישב ובו׳ בא לומ׳ עחה כי לא יחסר ולא יעדיף כבודו ית׳ במה שיהיו אנשים בעולם אושלא יהיו כי הנה הילמבול ישב בהיכלו וישב ישיבה ממש כב יכול והיה ג"ב מכך על בעולם עם היות התבול בעולם: ה' עוו לעמו יחן והוא ענין התורה דכולה כבוד ל מומור שיר חנוכת וגו'ה' נתן בלבילדרום ולתור בפרט' מכתב לחוקיהויגו' חשר ביתרתיה בספר חסדי חבות ומצחתי כיכל מה שנחמי שם נחמר במזמור זה וכמו שאבאר בס"ד ולזה אמרתי כי אולי כיון דע"ה פה ברוח קדשו לזמר לה' על בית ה' בחלותו ניתי מחליוולכן פתח ואת' מזמור זה על חכוכת הבית והכונה כי כל זמן שהיו מלכי בית דוד יושבים בשלום על בית ה' היתה עובה גדולה על ישרחל מה שהין כן אחרי מותם וכמושרמר מזקיה וכניכותי ככבן כל יתי חייכו על בית ה' כתו שפירשתי בס' הס"י רבות עיין שה ולכן כטמך מזמור זה אל הקודם אליו המסיים בענין מה שאמ' שיברך ה' הת עמי בשלו': ארוממך ב' כי דליתני הוא הענין שאמ׳ שם מכתב לחוקיהו מלך יהודה בהלותו והומ׳ ולא שמחת חויבי ליהוא אומר שסכי ירפא ה' לי ועליתי ביום השלישי בית ה' כי במה שיולה ביים השלישי בית ה' לא הרגישו הניביו בחוליו ולה שמחו: ה' חלהי שועתי חליך וחרפהני הוח הענין שגנו ספר רפואות ולא רצה כי אם להתפלל אל ה' שירפא אותו והוא אומ' שועתי אליך שיר' אליך שועתי ולא כשענתי על ספרי רפואות והוא הענין בעלמו שאתר שם ותחלימני ותחייני - ה' העלית וגו' הוא אומר שם אלכה בשערי שאולי מייתני מירדי בור הוא אומ' שם לא ישברו יורדי בור אל אתחך - ואולי יר' לומ' ה' העלית נפשי ורוממתה בסבת ירידתי אל שערי שאול כי מלד חוליי והגיעי קרוב למות התפללתי אליך ונתרפאתי מחולי הנפש ולקחתי אשה ובנים והוא הענין בעלמו שאמר המפרשים באומ' בחלותו ויחי מחוליו שהחולי ההוא היה הסבה שחיה מחוליו האחר והוא חולי הנפש: ומרו לה' חסידיו הוא הענין בעלמו פאמ' חזקיה ונגינותי נכגן שיר' אנגן אני וחברי או אני ועדת ישראל הסידי עליון ' והודו לזכר קדשי הוא אות' שם ה'להושיעני: בי רגע באפו חיים ברצוכוהוא אומ' שם חיחי הוא יודך כמוני ואומ' יודך הוא בעצמו אומר פה והודו וגו' בערב ילין בכי ולבקר רנה הוא אומ' שם שויהי עד בקר כמרי שר"ל כי כל הלילה היה ביסורין עד אור הבקר: ואני אמרתי בשלוי וגו' הוא אומ' שם הנה לשלום מר לי מרשיר 'אני הייתי בשלום ובשלוה וחשבתי להיותי כן המיד ועתה מר לי מר׳ ואולי יר'על דרך מה שכתבתי במ"ש המקונן קוה לשלום וחין טוב והוא ערב עד מאד : ה' ברליקד וגו' הוא אומר שם ואתה חשקת נפשי משחת בליי הסתרת פניך הייתי נבהלהיא אומ'כם כסים עגור כן אלפלף אהגה כיוכה דלו עיכי למרום שיר׳ איני יודע מה לעשות ויצל כן אני עושה את כל אלה אלפלף כסום עגור ואהגה כיונה ודלו שיני למרום מלד מה שנבהלחי בחליי זה: ובשם מהר"י בי רב ז"ל מלחתי כתו'ה' ברלינך הפשוט מבלי היותי כדחי על כן הטמדת להרריעו ולרן בשבסתרת פניך ממני הייתי נכהל כי לא ידעתי מה היתה הסבה כי אם היה לפי שלא היית: כראי לכך א"כ שכוי הצון היה בך ח"ו שבתחלה נחת לי את הטוב מצד רצוכך וחטדך לבד ועחה אינך רולה לעשות ליכן הנה זהאי אפשר וכו' עכ"ד: אליך ה' הקרא ונו' הוא הות' שם דלו עיני למרום:

אכן יחייא

זיכוחו · והיערות יחלאו מעדריהן . כי יהיה ויחשוף פעל כגזר מן שם בשני חשופי עזים שתרגוחו בתרין גזורי טוים שטעחו שני עדרים קטנים מן העוים ' ובעד מכוחת בני האדם . אחר ובהיכלו שהוא א"י - אומר ה' שכלו רוצה לומר כל יום השבת יהיה יום כבוד בכל הדברים וכאומרו זכור את יום השבת לקדשו" וקראת לשבת עיבג ולקדוש ה' מכובד" ה' למבול וגו' אחר ששבח לה' על בריאת העולם שכחו עוד על הרסו אותו בחבול י וזהו אומרו אותו ה' אשר ברא את העולם ישב והיה לו העמדה וקיום ביום המכול . . כי קיום העולם או העדרו לא יעשה בעלמותו דבר מתוספת או גרעון . וכן ישב ה' ויהיה לו העמדה וקיום ' בעולם החדש מימות המשיח כשיהיה מלך על כל הארץ ולא יחדש בעצמותו דבר יה' עוז וגו' הוא תפלת המשורר לה' על עמו י שיתן לו עוז בטולם הזה להנצל מהאויבים ולהכריעם תחתם - ושיברך אותו בתת לו שלום הנצחיות בעולם שכולו ארוך:

ל מזמור שיר חנוכת וגו' הכה נתן הכביא נזר בשם ה' על דוד לעוכש חשא מות אוריה בחרב בני עמון ' כי חרב לא יסור מביתו יולעוכש חטא לקיחתו את אשתו בת שבע ' אמר ולקחתי את כשיך וכתתי לרעיך וגו'י מה שנמסך כי דוד הודה ולא בוש באומרו קטאתי לה׳ ואו כתן השיבו׳ גם ה' העביר חטאתך לא תמות׳ אפס כי כאך כאצת את אויבי ה' בדבר הוה גם הכן הילוד לך חות יחות" שר"ל הכה לתשובתך בוידוייך ה' העביר חשאתך במקלת שלא תמות . אבל ואכם להיות המעא גדול מנשוא יען כי כאץ כאלת כאלה על כאלה . בריך שתסבול יסורין מחולאים וזולתם י ותהיה חכוי את אויבי ה' וככלל תחת גדרם בדבר הוה מסבול העוכש על המשא . וגם זולת סבלך חולאים בגופך . תשבול הצרה הזאת כי הבן הילוד לך מות ימות * זכן קרה כי תכף זיגוף ה' את הילד אשר ילדה אשת אוריה לדוד * זיאכש דוד הכו שר"ל חלה את חוליו הכגו' עליו - וכן הוא התפלל על שתי הצרות - וכאוחרו ויבקש דוד את האהי' בער הנער ' ויצום דוד צום וכא ולן ושכב ארצה בעד צרת חוליו י וכן השיב לעבדיו באוחרו צחתי זאבכה כי אמרתי מי יודע וחכני ה' ויקל חוליי וחי הילד וביום השביעי מת הילד ' מה שבמיתתו * ובחוליו ז' יטים * ובתשובתו בכל לבו אל האלהים י קלו מטונשי החטא י ונתרפא ניקם דוד מהארץ וירחץ ויסך ויחלף שמלותיו ויבא בית ה' והיא היתה הפעם הראשונה אשר בא אל בית ה' אחרי היותו בעלי תשובה " מה שיקרא כל התחלת דבר חינוך " על דרך אשר בנה בית ולא חככי לבוא לשבת בו - ואן אחר החומוד הלו וכאוחרו שם ויבוא בית ה' וישתחו - וזהו אומדו מזמור שיר חכוכת הבית לדוד · ארוממך ה' וגו' ר"ל אדומם אותך ה' בעל הרחמים כי אף שדילתכי כגזר מן מדוע אתה ככה דל בן המלך וכן אשרי משכיל אל דל שמשמעו מולה . לא שמם אויבי בעבורי ולי ב"ל בעבור מיתחי כי תכף הנביא אמר לא תמות ה' אלהי וגו' כ"ל ואז בהיותך ה' שהי ר'ל דן אותי במדת הדין משהים ' שועתי אליך וקראתיך שתרפאניימחולי הנפש בחולי הגוף . ה' הטלית וגו' . ואת' עליתני בשתיהם כי בחולי הנפשי הטלית משאול הגהיכם כשי ובחולי הגוף החייתני מידדי בור . ד"ל נתת לי החיים . למען לא אהיה מיורדי כור

המתים בכרת בערם זמר לה עבו לה' וגו' ולכן הוא מהמחויוב שתומרו לה' ולעלמותו אתם חסידיו היודעים אותו י ואתם שאד השם אשר לא תדעיו ולק הוא מהמחוייב שתומרו לה' ולעלמותו קדשו . אותו המעט מוכר קדושתו אשר ביכיהם . כי דגע וגומר רוצה לומר כי ה' הוא כח לרצות וקשה לכעים . שאם יכעם אחרי קושי גדול . לא יאריך אפו רק כיוו רגע יוה להיותו כוח והנה הוא כל כך כוח לרצות שאם בערב ילין בכי מצרה בבית אחד לכטום עליה . תכף בבקד ירצה לרצות וברציכו יהיו חיים ארוכים לרצוי להיותו קשה לכעום זלא יבשל רצוייו בנקלה היה אומט בל אמוש לעולם . והוא כמכע חול חולי עלי לעוב מזגי ויופי תוכן הרכבתי ה' ברמות. נילין בבית ההיא דכה ושמחה - ואני אמרתי וגומר סיפר כי בהיותו שלו ובריא אולם כי ברצוכך העמדת עוז הבריאות להדרי רוצה לומר ההר שלי והוא הגוף שהוא הר ומשכן הנפש וגומר אבל עתה הכרתי כי לא היה סבת בריאותי במשך מהטבט רק מצד השגחתך עלי חה הכרתי אחרי כאותו כי תכף שהסתרת פכיך מחבי לעובי הייתי נכהל מפני מקרי החולי המבהילים הגוף . אליך ה' וגומר ותכף כשחל עלי החולי והבהלה לא הלכתי עייך בקרי . אבל אליך ה' שם ההויה בעל הרחתים קראתי ' ואליך אדני בעל מדת הדין אתחנן שתשיב אחור ימיכך מלכלותני '

מַה־בַּצַע בַרָמי בַרִרתֵי אַל־שַׁחַרת

בַּבוֹרוֹלְאוֹרֶם יהוֹהאֵלהֵי לעוֹלַם

חָסִיהִי אַל־אָבוֹשֵׁה לְעוֹלָם בָּצִרְקַחְהְּ

הַצִּילֵנִי הַיָּיָה לִיילִצְוּרַ־טָּעוֹז ילְבֵיִרת

כִי אַתָּהכָעוּזִי: בִּיִרךְ אַפַּקִיר רוּתִי

אָל־יִהוַהבַּטַחָתִי: אָגִילָהוְאֵשְׁכְּחָה

ייייאיו וּכְצוּדָתִי אָתָּרה וּלָבַעון שִׁכְּהַ תַּנְתַנִי

פיתשורים שַנאתי השמרים הבלי־שואנאני

אוֹיֵבַ הַיְּזְעָפַרְתַּ בַּפֶּרְתוֹכֹרַנְלָי:

הַפֵּיָה אֵלֵי י אָזְנְךְּ מְהַרֶּר

יָהוָרָהוּתָנָגִייִהוָרה הֵיֵבר־עוֹרָ לִי:

ניני כי נ**הפַב**הָ מִסְפִּׁהָ" לְבַּחוֹל לֵי **פִּתַּח**ָת שַּׁקִי

פַרשני:

ּוְאֶחְוִּי כְּטִיבוּהָךְ דִּי חֲמִית יַת סִינּופַי מּ מּיּ מּמּ בְּצְרוֹת נַפְּשִׁי: וְלַא הָסְנַרְתַּנִּי ~~כְּיַר~~

מְצוּרוֹת לְהוֹשִׁיעֵני:

שמתך. חתתה של תולה פתורם בתופתים שכליום חת זעלתך שדם. קכל משלתר וחונר להשים: בים מור לי שלא ינברו שוד החמות תב"ז שלי כי אתנם כבר התכת יוסודי לתחל ליי עתה אכל אני אחר כבוד ולא כל כבוד שנקש. למתן יותרך כנור acin cla alei ercli שיפיה וה לצולם כלי כפסין בחופן שלעולם חודך:

> זה המומור עשה דוד נברחו הנה והנה מפני שאול י הנה צהיותי בכית שאול כשנקש להרגני:

חשיתי כן לכדן: אל יוכל לי: בכדקתך ל**א** כוכותי־ פפה חלי חוכך גם שחין תפלתי רחוים לפלית חליך: סים לנור מעוז בתקום חשר חשכון שם לכית נזרן נכרתי פשניו כי שלעי ותנודתי חתם ילשנר: ולחשי שמן פנחני להכח: פרטת זו טתמ ליי טופים: בידך חשקיררותי שליך נסתכתי בשתירת רוחי" כי חתנם לשבר: פרית חותי יפגלית וולפו: חתה חל חפת לחפת חת דבריך חלי על ידי שצוחל: שכחתי השוערי סכלי שות "מתות הפערכת: בעזתי בסשיורו רע"יהי רכון. שחבילה וחשתחה בחשדך לעבחי חתם חשר רחית לשענה והחתת עלי: פנני גם לתם:

מנחת ערכ

ה' חסיתו הנה מצינו כך שדוד קרח לענחו חם ד כחשם בחרה נספיכי חביד חני וחו"ל בדול כוחן של בוחלי חסר בחינו חסיו לה כנל וולחכי השרת וכויחלה בולו של הקב"ה שני מה יקר תשרד חלהי ונכי חדם כלל כנפיד יחפינו נולש דוד כחשר סעשיתי חשר כך ה'חסיתי השם חלי הוכך ובוי שכשחני בח אל היכל קדשך בהיותי בחיי או חכי כח חליך להתפלל לפייך במקום הרצין מקום התפלה שהמקום בורם חד כניתני כת ל נקנתי העה מלי חזוך שחנת חולי לשמוע תפלהו לף שהוה חוץ ממקום חשר הבינות להרחת חשר הבינות סכינחך: דיח בך ה'חשיחי פתהיי הנחולה על ידך חל לעולם חבח"כ הנחולות הרחשונות היו ע"י צ"ו היו חחריה שעכור כד"ח ישרחל משע בהי חשומת שולמים י וקרוכ לוה בשים:

היודך מפרי ככתוב וישוב העפר אל הארץ: הפכח י שהח כי יחיה עד חלאת נשמתו לעבוד בורחו ולהכיר מעשיו כי בעבור זה נברא ומעם פתחת שקי דרך משל כמתחבל על נפשו וטעם ותחורני לחיזוק: למען: והטעם אני אודך כל ימי למען

> לחכלח - בך יי' חסיתי אל אבוש' לעולם י נתכו לאחד מהחשוררי' לנגן: כך טעס כי חויכי אנשי חמש הם לי חנם: השה " דברה תורה כלשון בני אדם כי הכוטע אזן ישמע מבלי אזן לבית מלודות: מקום גבוה שלה יפחד בו מהחויב: כי סלע־ ככגד לור תעוז ותלודתי ככגד כית מלודו' וטעם תנחני בעבור כי ההליכה בהר בעבור גבהו קשה וטעם תנהלני לאיטי תוליאני מרשת - אלה טמכו לי ויש אומרים כי כמו זאת:בידך [.] השינם שלא יוכל האויב לקחת' ובעבור שנתנה לפקדון הזכיר יי׳ אמת בעבור הפקדון ועעם יי' שלא יוכל בעל כח לאנסו שנאתי השומרים הכיחוש והקם' אי זה יום ילה למלחמה כי בסחיכו על השם לבדו : אגילה ־ והכה אם גברה ידי לא אשמטרק בחסדך: ולא הסגרתניי מגזר' סגיר' כאד'נסגר נחין למוסיר': במרחב רגליי שילך למקום שיאהכ הפך הסגרחני

יודך ויזוורך כל אדם שיש לו כבוד והפעם נשמת חכמה ובעבור כי המשכילי מעטים

מַה מַמון אַית בַּרְמִי בִּמַחַתִי לבִי קבורָתָא אָפַשַר דְשַבְּחוּנֶךְ נחותי י י הַיוֹדְּהָ עָפַרְ הַיַּנִיר אַסְהֶּרְ: עַפּרָא הַתַּוִיתִּינוּן הַמְנוּתָךְ: ַ לַבְּל יָיָ צָלוֹתִיוְדוּם עַל יִי הַוּי סָעִידלִי: אָפַכְתָּא אָיֵייַלִי לְחִנְגִין לִי שַׁרִיתָא סַקִי בּיִינִי וַתְּאַזְרֵנִי שְּׁכִּחָה: ווְרַוּתַנִי חָרָנָא: כִּוְבֹגַלֵל דִישְׁבְּחוּוּ יַקירִי עַלְכָּא וִלָא וִשְׁתְּקוּו וָיָ אֶלְהַיּ לִשַבְּחָא יִייִף זְּפִתִּי לַסְנָצְׁתַוֹּכִוְמְוֹר לִדְרֵוָר: לעלמא אַשְבַּחוֹנָךְ: תושבַּחתַא לְדָוִד: בְּמֵימָרְדְיָיָםַכָּרִית לא אַבַהַת לעלסא בּצַרקַתָּך שׁוֵיב יתי: הַצלִי לְנָתִי אוֹרנָךְ כִּסַרְהוֹבַיָּא פצייתי הוילילכרה עשין לחוסנים כָרִיכָאלְמִפְּרִיקיָתִי: מְטוּל דְּתוּקפִי וָרוֹחָצֵנִי אַתְּוּבִנְלַל שְׁמֶּךְ דְּבַר יָתִי וְזוּן יָתִי: אַפֵּיקיָתִימִפְּצַיְרַתַּאוֹבַוֹוְדַפַּרְסִין לִי אֲרוּם אַנְתְעוֹשֶׁנִי:בְאַיֶּרְהְאֲמַנֵירוּחִי מּמַיַּפְיִיכִּ פָּרִיתָֿהאוֹתִי יְׁתוֹּה אֵל אֶמֶרַה : ַּבָּרִיקְתָּא יָתִייָי אֱלָהָא קשִׁיטָא: שָׁנֵאתִי דְנַמְרִין עוֹבָרִין דְּדָסִין לְלַפָּא וּלְשִיקְרָאוַאַנָאַעַל יָיָכְלִיתִי: אַבִּיעַ דּיִפּיניים בְּחַלְּהָדְּ אֲשֶׁרַ ֻרְּאִיתַ אֶת־עָנְיִי יַבִּיעָת

מה בלע בדמי וגומר: ואתה שמעח קולי והפכת מספדי למחול לי: פתחת־ אלאק"ם בלע"ז כמו ויפחח את הגמלים ורביחינו דרשו כל המזמור על מרדכי ואסתר והמן בפסיקתא זוסא: ואני המרתי בשלויי אמר המן אליך יי' אקרא אמרה הסחר וכו' עד היה עוזר לי: הפכח מספדילמחול לי המר מרדכי וכל ישרחל: מצודו פליישי"ן

בורידונות א

בִי־בַּלְעִ**י**

בלע"ז: תכחכי ימוכאר"אשמויי בלע"ו כמולך נחה את העם הוה: הסגרתני ליבר 'חשמויי בלע"ו ומנחם חבר חותו לשון סגירה וכל כל לשון סגר: בידך קומנדר"יה אפקיד רוחי בלע"ו אפקיד רוחי חמיד לפי שאתה פדית אותי מלרה השומרים הכלי שוא ' המלפים לחשועת ע"ח:

מה בציב כ'וסימ' כי נהרוג את אחינו וכסינו את דמו : מה בצע ברמי ברדתי אל שחת: פתחת ב'וסי' למוסרי פתחת שקי: ותאזרני ב'וסי'חיל י שמחה ידם ב' וסי' לכן המשכיל י למען יומרך ככוד וחד ישב בדד וירם: וֹתְנַהְלַנֵי: תּוֹצִיאֵנִי בֶּוֶרְשָת זְוֹ שַמְנוֹלִי הֹ למנצח מומור י׳ר״פ וסי ער אנה יי׳ תשכחני השמים מספרים י יענך יי'ביום צרה'יי' בעזך ישמת מלך: כך יי' חסיתי: אשרי משכיל אל דל - בבוא אלי נתן הנביא שמע אלהים הולי לך דמיה תהלה: חלצני יי' מארם רע: ראית ה' חסר ככתוכים וסי" אשה ראית את עניין אכן ראית גנב ותרץ: ראית איש חכם בעיניו ' האיל אשר ראית' ראחה כי אתה עמל בתרא ראתה כתים וכל שאר קריאה דכוו 'חסר במ"ב מ"ל בלישנא וסים' וראיתה אתה ונאספת : לך הגד למלך אשר ראיתה:

אבן יחייא

מה בצע ונו' והיו דברי עם אדרי בעל מדת הדין ' מה בצע בדמי במות מהע הו י ומה בצע ברדתי אל שחת במות מהע"הב . היורך עפר מהמת מהעולם הוה י היגיד אחתך המת מהעולם הבח - שמע ה' ובו' ד"ל והיו דברי עם ה' בעל הרחמים - שמע ה' וחנני בעולם הוה ' ה' היה טוור לי בע"הב · הפכת מספדי וגו' סיפר כי ענהו ה' · באומרו הפבת משפדי מהמות מהע'הו למחול לי - כי החייתכי ולא מתי בעוכי ושמחת כיגון המחול היא שמחת גופנית - - ופתחת שקי מהאבלות על החות מהע"הבין ותאורני שמחהי שהיח שחחת הנפשי לחען יוחדך וגו' ר"ל הנה הפכת מספדי למחול . למען יומרך בע"הו כבוד שהיא נפשי ולא ידום . ופתחת שקי ותחורכי שמחה ' למען שה' חלחי לעולם שכלו חרוך חודך :

לא למנצח חזמור לדוד ונו' המזמור הלו חמרו בהייתו כרדף מהלכות בך ה' חסיתי ונו'

ר'ל להיותי חשה כך הוא מן המחוייב שאל אבושה לעולם בלכתי ללחים את מושלי הגווים ולא אשוב ריקם אבל אכניעם תחתי . בלדקתך פלעני בו' הנה במלחמה יובחנו ב' קלות כאשר אחרכו בחוחוד ה' אורי וישעי - הקלה הראשון בקרוב על הכרוף חרעים לאכול את בפרי . הקצה האמצעי בחכות' עליו מחכה : והקצה האחרון בקומם עליו במלחמה י והכה הכרדף יכצל מהם באחת מג' חוקות . אם בצור והיא החווקה הכקראת בלשון לעו ר"וקא . ואם במעוז הכעשה בצור ההוא ובלעו טור"ונו י ואם בבית מצודות הכבכה בתוך הצור הכקרא רו"קא מא"ישטרא . וזהו אומרו בלדקתך פלטני ל"ל בעבור היותך עושה חסד משפט ולדקה בחרץ שר ל בשם בדקה הצלת העני סיד עושקו אתה מחוירב לפלעני כשתהיה מלחמת האויבים עלי בקצה הראשון " ואתה מחוייב להטות אלי אוכך מהרה בקראי אליך ולהצילני כשתהיה המלחש טלי בקצה האחצעי - ואתה מחוייב להיות לי לטור להושיעני כשתהיה המלחמה בקצה האחרון • מה שבקלה הראשון מהמלחמה תהים לי לצור לפלעני . ובקצה אמצעי תהיה לי למעח הצילני . ובקנה החתרון תהיה לי לבית מצודות להושיעני שהם ג' מיכי החווקות שהם בית חכום לכרדף כי סלעי ונו' ל"ל מה שימשך מהיותך סלעי והוא אשר אומר היה לי לצור בי צור וסלע הכל דבר אחד' ומהיותך מצודתי והוא אשר אומר לכית מצודות ' ומהיותך אתה מעוזי והום אשר יאחר צור מעווי . כי בשלפתם תהיה בית מכום לכרדף למטן שמך החתואר בעושה לדקה בארן להדיל עכר מחוק ממכו . הוא שתפעל עמי ג' פעולות . פעולה אחת בכל א' ממיכי הג' חוקיתי כי בקצה ראשון ואחרון מהחלחים תכחכי בצור ותכהלכי בבית מצודות . ובקצה אחצעי בחכות החחרה עלי ובטחום רשת לרגלי בעלת ללכדני החה שהוא חעוז שלי תושיעני חידם ותוציאני מהרשת ואת אשר שתכו לי בידך אפקיד ונו' שיפר שבת בטחוכו כה' באוחרו לראותר בשכבר כי להיות שבידך הייתי מפקיד רוחי ביום לרתי לבטחוכי כך . מכף היית פודה אותי ווה במדת הרחמים שלך והוא אומרו ה' י ובמדת הדין והוא אומרו אל ובמדת הקיום שלך הפדיון היה תמידיי - וכהשבחה מאתך ולא מקריי - ווהו אומרו אמת . לכן שכאתי השומרים הבלי שוא י והם המעוככים והקוסמים ועובדי ע"ז אשר יאמרו לא טוב היום לצאת חוצה ועוב הוא לשמור עד יום מחר כי יכוא ' והנה השמירה ההיא היא הבל משוא שאין בו ממש ' כי לא ידעו ולא יבינו בחשיכה יתהלכו ' מה שלא כן אני עם אל י כי אל ה' בטחתי בכל מעשי · ולא אלך כפעם בפעם לקראת נחושים ודברי הבל ושקר כוב . אגילה וגו' ד"ל מה שנחשך לבטחוני בך כי בחסדך אשר היית גוחל עמדי חנם בעניני העולם הזה ובענייני הע"הב . הייתי תמיד בגיל ושמחה י וזהו אומרו אגילה בחסדך אשר דאית את עולוי בעניני העולם הזה י ואשמחה בחסדך אשר ידעת בצרות נפשי להטיב לה בעולם הבא י ויהיה ידעת נגזר מן כי ידעתי את מכאוביו ולא הסגרתני וגו' ר"ל מה שנמשך מראותך את עוכיי בעניני העולם הזה ביד אויב י ומה שנחשך חדעתך בלרות נפשי להטיב לי בעולם שכלו ארוך כי העחדת בחרחב רבלי ולא בחקום צר בבאר שחת"

תהילת ה׳ תורת חסר

יָרַעְתָא בְּעַקְתִין דְּנַפְּשִׁיוּוְלָא מְםַרְתַנִי

בְּאַיְרָא רְבָעִיל רְבָבַא אֲקִפְּהָא

לַרְנָחָא רִיגְלָי:

מה בלע בדתי הוא אות׳ שם אני אתרתי בדתי ימי וגו׳ ברדתי אל שחת הוא אות׳ שם משחת בליהיודך עפר הוא חומר שם מות יהללוך שיר׳ ולא פות יהללך ואת׳ ה׳ למה לעפר מות תשפתני היביד המחך הוה הומ'שם חל המחך: שמע ה' וחנני וגו'מוח חומר שם ה' עליהם יחיו ולכל בהן חיי רוחי שר"לשב' דברים הלה יהיו לו הח' שיחננו על שיחיה והב' שיהיה עוזר לו ג'כ בשיהי׳ לכל בהן חיי רוחי: - הפכת - מספדי ובו׳ הוח אומר שם אמרחי לא אראה יה וכו' שיר' המרתי זה וה' הפכו לטובה פתחת שקי וגו' הוה חות שם ויהמר ישעיהו ישהו דבלת תאנים וימרחז על השחין ויחי שנתלבש כל גופועם דבלת תאנים וכשהסירוה מלא את עלמו בריח מחוליו - למען יותרך הוח אומ'שם כמוני היום אב לבנים יודיע חל אמחך כי מן הבן הח׳ יבם זה חל הכ׳ וכן תמיד על זה הדרך וכמו כן כיון בוה חל חומ׳ כל ימי חיינו . חו יר׳ ארוחמך ה' כי דליחני ושמתי בשפל המדרגה וזה היה בסבה שלא שמחת חויבי לי על הרע הגדול שהיה עתיד לחול עלי מלד עוכותי ועם מה שהשפלת את מלבי כוללתי מהרע ההו'אשר היה אויבי שתח הו ברחותו הותי בתוך הותה הצר' והוח ע"ד חות' בחלותו ויתי מחליו . או יר' כי שמתני בדלות אך לא שתחת אויבי לי שיתיה הוא תפרנסני או י או יר' ולא שתחת אויבי לי כשאהיה בדלותי - או בחוליי זמן רב רק תכף ומיד הללחני וכו'י - או יר' לומ' כי החלית' עשה עמו כדרך מה שעושה האהוב אל אהובו בראותו כי השונא של אהובורוצה לעשות עמו רעה גדול על מה שלה טוב עשה וכו'כי הז יבא אהובו ויגער בו וישפילהו בפני אויבו ובכןיסתלקו אפו והו' אות' כי דליתני ולא שמחת מויבי לי " ה' אלהי וגו' יר' הנה כמה פלא אמרתי רק ה' אלהי בזה לבד רפחחני . בערב ילין בכי הוח מה שחחל ית' יורוק אז בבקר בפיו פסוק המורה על טוב והוח כמו שחז"ל שחז כזרקה בו כבוחה קטנה: אליד ה' חברת יר' חליך ה' חקרת וחל ה' חתחנן על ב' דברי' אלה והוא כי מה בלע בדמי ומה בלע ברדתי אל שחת ז שמע ה' וחכני על הא'ה' היה עוזר לי על הב' ור"ל הנה ראובן אמ' אל חשפכו דם השליכו אותו אל הבור וכו' ועל כן התפללתי ואמרתי מה בלע בדמי ומה בלע ברדתי אל שחת כמו שהורידוהו ליוסף כדי להצילו משפיכו' דמו והפכת לטובה משפדי שהיה למחול לי כלות' שהייתי מתענג עמו וכמושהו"ל זה עונג שלי וכו' ' או יר' לומ'הפכת לטובה מספדי שהייתי עושה עם המחיל והוא ע"ר מה שאמר איוב ויהי לאבל ככורי נעוגבי לקול בוכים : פתחת שקי אשר היה דבוק על מתכי על בשרי בחש וגם כי היה די לי בזה הנה עוד זחת הוספת לי עובה והוח כי חזרתני בחזור של שמחה וכו'

למעןיומרך כפוד והין כבוד אלה הנפש כהומר וכבודי לעפר ישכן וכו': לא כך ה׳ חסיתי וגו' הנה סמיכות המומור אל הקודם אליו הוא פשוט י ובאומר אל אבישה לעולם יר' גם אם הטאתי לך וזה יהיה לי תלד לדקתך וכו' והטה אלי חזכך כביכול והיה אחה ה' בכבודך לצור מעוז לי ולבית מצודות ולא שתעשה דבר זה ע"י שלוחי השנחתך או יר' היה אתה עמדי לבית מצודו' לצוד בהם את עושי הרע עמדי לו יר' הכה המנבד לי יעמוד לפעמיי בלור מעוז ומשם ילחם עמי וחבי ירח מתכו כי חולי ישליך משם עלי חבן כבף חו חלי' והנה חו היה עמי והושיעני וכמו כן הם ישימו לעומתי מצודות וחרמים היה לי להושיעני: כי סלעיוגו' יר'כי סלעי ומלודתי חתה ולמען שתך שיודע בעולם שינשית חםר עם החום' בצל קורתך תכחני ותנהלני ותוליאני מרשת זו טמבו לי כי אתה מעוזי בידך הפקיד רוחי זהו לענין הנסש ולענין הגוף פדית חותי וגו' . אגילה והשמחה יד'

הנה הינשים מחעלכים ביניהם לבין נפשם כחשר יקבלו איזה חחד מזולתם גם כי לפנים ישתחו בו אך אמנה אני אגילה וגם אשתחה שובע שתחות את חסדך איזה שיהיה: או יר׳ עם היותי עדק בינניי ובלרו' נפשי אגילה ואשמחה בחסדך אחרי רחותי שידעת הדבר: או יריהנה הינושה חסר עם זולחו חיננו יודע מלפוני לבבו ולכן חיננו עושה לו החסד חשר הוח צריך מה שהין כן הוא ית' כי הוא יודע עכייו של אדם ועל כן הוא נותן לו כל מה שלריך כדי להושיעו מצרת עכיותו ולוה חת' הגילה וחשמחה במסדך כי חין ספק שחחרי שרחית חת עכיי וידעת בצרות בפשי שחתן אלי משלם כל מה שאני צריך אליו: או ירי הנה מי שעושה איזה חסד עם אלתו ברוב הפינתי" מחשב ביכו לבין עלמו וחותר שתח זה החים חינכו מן הרחויים לשיעשה עמהם צרקה והסד ולזה לא יתן לו כל צרכו מש"כ הענין אצלו ית' והוא הומ׳ כי אתה דאית את עניי יר׳ ראים וידעת הייתו מקום שרחי לחון ולחמול עליו: או יר׳ אשר רחית את עניי וידעת בצרות נפשי על זה והענין הוא כי כל החי רש שכאוהוי וככון לזה שמעתי בפסו' כל אחירש שלאוהו אף כי מרעהו וגו' וויל אף לרעהושל הרש לח ידברו החנשים אשר הם עשירים וחף חם לח יהיו עשירים

בערכו עכ"ו לט הם עשירי בערך רעהו של זה החים הנה לפי שהם ישנחו חל החים הרש ישנחו גם לרעהו ולף אם הוא עשיר וזהו שחתר יעקב עם לכן נרתיוגו׳ לכן לח בחתי עד הנה אך עתה ויהי לי שוב והמיר לכן וחשלחה להגיד וגו' ונחרחת פנים בפנים ע"כ: ולא הסגרתני וגו' יר' אין צ"ל שבימין האויב לא הסגרתני אלא שאפי' בידו השתאלית שהיא בסגרה פקות' לא הסגרתני מו יר' ולא הסגרתניביד פי שקוא אויב גם לי גם לדוהוא אות' סתם ביד אויב ולא אתר ביד אויבי :

כחדם שיברח מרחו' חלי קש'

ודבר מגונה ונמחם למרחה:

נשכחתי שחד' לח יזכרני

ככלי חין חפץ בו כחשר יחבד

לה יבוקש כי יחכן היות

נשכחתי מפחת השם בעבור

שלח יושיענו כאילי שכחני בעבו'

שחמר חחר כן כי שמעתי דבה

רעה שיוליהו עלי שיפחד ממכה

כל השומע טעמו להיות לי

מגורת סוד: ואני : אף על פי

שיחשבו האויבי' ששכחתכי אכי

בך אבטח ואודה כי אתה אלהי :

בידך : כנגד השומרים הבלי

שוח כי עת ישועתי בידך לבדך

הוא: האירהי מלת על כמו

אל כמו ותחפלל על יי' כמו יאר

יי' פניו כי ההוה במלוק כיוטב

בחשך על כן החירה: החלמנה י

בעבור שהזכיר למעלה כי

שמעתי דבת רביסוהנה עתק

כדרך וידבר חתם קשות והנה

יחסר דבר וטעם לדיק כמוני:

מה : וחלה הדוברים עתק לח

ידעו הטוב שלפנת ליריחך

וכבר עשית כמה טובות בגלוי

לחוסים בך וזה עעם כנד בכי

אדם: חסתירםי וככה כל

יריחיך תסתירם וסתרם הוח

שתסתיר פנים מחנשים

מעותים: מרכסי מגורת

והרכסים לבקעה ויש אומרים

תסתירם בסתר שירחו פניך

מריב לשונות ויש חומרי בסחר

חפך וכעסך מהסריב לשוכות

ברוך

כי דבת רבים:

מגור מכל סביבי: בהוסדם

הגני יתכן שמעם העמדת כי אני אשמח בחסד שעשית עמי בימים שעברו ולא הסגרתני רק עתה נר לי מאד ולא מרחב : רבי פי' שזה המומו' על חולי שקרהו מעם עששה בכעם בעבו׳ היות כעם האויב עלי עששתי כולו כאילו עש אכלני ודימה היגון שהוא בלב לחום הגוף וטעם עיני שהמאכל הרואה החולה יתעבהו כל הכל תחעב לפשו וטעם נפשי הנפש המתאוה שכחה נטוע בכבד וככה הכתו' או' הנפש האוכלת ובטני רמז לקרב העליון ששם המאכל והנה הטעם כי כח הגוף חבש בבגד אכלו אש: ביכלוי בחסרון המאכל דרך משל והוכיר העלמות שהם מוסדות הגוף: מכל הזכיר כי מפאת לורריו תבא לו חרפה: ולשכיני מאדי היה חרפה להם בעבור שהם קרובים חליו: כדדו מרכי

> י חָנֵגייְרוּוָה בִּיצַר לִי עִשְשָׁשָרה בַּבַעַם י׳ ייים חום עַלַי וְיַ אֲרוֹם עַיִּק לִי בַּלָאַרה ציני בַפְשִׁי וּבִשְנִי: כַיָּ בַלָּוּ בִיַגוֹן חַנַּי י׳ סיסי ברוגויה עיני אישעק בַפְשִיוּכְרֵיסִי: ושנותי בָּאַנָחָר בְשַׁל בַּעַוֹנִי כחֹי ייייי אַרום שֵׁיצִיאוּ בַּרְוונָא חַיַּיוּשְנַיי וַעַצָּמִי עשִשׁוּ: מָבָּל־צוֹרְרֵי הַיִּיתִי י בַּחִינָתָא תְּכַל בִּחוֹבֵי חֵילִי וְאֵיכָרֵי: יָרְבָּרוֹן לִשְׁבַנֵיי מָאר ופַחֲור לְמִירָעָי יֹי יֹי מְןבָּל מְעִיקִיי הַוַות בִיכוּבְא וּלְשֵּבָבִי רֹאַי בַּחוּץנְרְרוּ מִמְנִי: נִשְׁבַּחְתִּיבְׁמֵתׁ יֹיֹה בִיֹחְ לַחַרָּא וּרְחוּלָא לְיִרְעִין לִי רַחֲמֵין ַם בַּרָ הַוִּיתִי בִּכְלִי אֹבֵר: בִּי שַׁמַּעָתִי י בשוקא ערקין כן קדבי: אחנשיית דַבָּת רַבִּים מָנֶוֹר מִפָּבִיב בַּהַנַּסְרֵם י היר שביבא בן בעיונא הויתי בפן מתפחדים על קורותיו: ככלי מו יַחַר עָלְי לַקְחַת נפשי זְמְמוּ: וְאַנִי דַפָּחַר תְּבִיר: מְטוּל דִי שְׁמָעִית טִיב בִישׁ דָאָמְרִין עָלֵי עַמְמִין סַגִּיאִין עַלֵיך בַטַחָתִי יְהוֹנָה אָמַרתִי אֵלהַי בְּיָרֶךָ עִתֹתָי הַצִּילַנָי מִיַרַ ' יִּייֹּ׳ רְתִיתָא מַחֲווֹר חֲווֹר בְּאִיתִבַנְשִׁיהוֹן אתה: ָּאָרִיְבֵּיוּמֵררְדְפָּי: ´ הָאָיִרָּהֻפָּנִיךִּ עַל־בּייִהֶ עַל־בּייִהָּא עָלַי לְמִיסַב נָפְשִׁי חָשִּיבוּ: אוֹיְבֵּיוּמֵררְדָפָי: ֹ הָאָיִרָּה, פָּנָירָה עַל־בּייִהְ עִּלּ־בּייִהְ עִּלִּיבּי בּּחָדָא עָלַי לְמִיסַב נָפְשִׁי חָשִּיבוּ: עַבְּתֶּךְ הְוֹשִׁיעָנִי בְחַסְתֶּךְ: וְהֹוֹה אַל־ ייים וַאָנָא עַלְדְּ רְחִיצִית יֵי אֲמֵרִירת אֱלֹהַי אַבוֹשָׁה כֵּי קָרָאתְיָךְ יִבְשׁוּ רְשָׁעִים אַנְתִּ: בְּאַיְדָךְ זַּבְנֵּיפוּרְכַןנִי פְּצִייָתִי יַרְכִיוּ לְשַאוֹל: תאלמנה שפהי מויַרבָּעַלִי דְבָבִי וּמֵרוֹרְפָי: אַנְהַר י לְּבֶרֶ הַבּּבְּרָוֹת עַל צַּבְּיַקְ עָהָק בְּגַאֲוֹהָ לְיִילִי סְבַראַפִּרְ עַל עַבְדָרְ פְּרוּקְנִיבְטוּבָךְ יִּ וְיֶלָא אָבַּהִית אַרוּם קַרִיתָדְיַבַּהַחוּן מָהרַבמוּבְךָּ אֲשֶׁר־צְפַנֶּתְּ ַרַשִּׁיעֵי יִשְּׁתְּקרוּן וַיַחַתוּן לְשִׁיוֹל: לִירַאֶירָפָעַלָתָ לַחוֹפֵים בָּרְנָגַר בְּנֵי אָדָם: תַּסְתִּירָם בַּמֵתֶר בָּנֶידָ בְּרְבְּמֵי ליפּי תִּחְבַּקְקוֹ סִיבּיִות שִׁיקְרָא דְּמַרְלַן עַל ליבופון בניוֹלתעלת גניקי**י** אָיש תּצְפָּגָם בַּסָבָּה מֵרִיב לְשְנוֹת: כַבָּירו כַנִּי טוּכָרְ וּבַּמָרַנוּתָא: דַאָמַשְיתָ זּאַ לְרַחַלִין מִינָךְ עָבַרְתָ לְסַבִּרִין עַלָךְ לְמִבְּרַעלְרוּוֹן אָנַר מַב קָבֵיל בְּנִי ָנְשָא: תִּשְּׁמְרִינוּן בְּמַשָּׁרָא בְּעִירַן רוּנְּוָךְ מִנִּירוּרֵי נִיכְרַיָא תִּטְשִׁינוּן כַּד בִּמְטְּלַלְתָא

וחד מלרע ופחד למיודעי ראי בחוץ וחד מלרע ופחד ב׳ בטעמא לעיל וסי׳ לולי אלהי אכי אכרהם ופחד יצחק י ופחד למיודעי ראי בחוץ וחד מלרע ופחד ורחב לבבך: אויבי י"א מלאי' וסי'נמס' בשמואל א' ריש סי'ב'ובתלים סי'ט': בגאוה ב'וסי' בגאוה ובגודל לבכ לאמר : בגאוה וכוו: צפנת ג'בקריא' וסי'מה רב שובך אשר צפנת ליריאיך : ואלה צפנת כלבכך : כי לבם צפנת משכל:

בַתִּיגָרַת לִישַׁנִיא:

רשי

עששה. כהתה לשון עששית שחדם כוחן זכוכית לכגד עיכיו לראות לעבר הזכוכית דבר אין אותה מרחה ברורה: ועלמי עששוי לשון רקב כאילו אכלם עש: מכל לררי מאת כל בררי הייתי חרפה לגדוף: ולשכני אני חרפה מאד ופחד למיודעי אמישקעי"שנן בלת"ו אוכדי ההולך לאכוד כל לשון אבידה אין הלשון כופל על בעל אבידה לומר הוא אבד אותה שא האבידה אוכדת ממנו כד"א אשרתאבד ממנו האובדת לא בקשת' : דבת רבים יעלת רבי' דבת פרלד"ין בלע"ו לשון דוכב שפתי ישנים וכן כל דכה שבמקרא: מגור מסכיב שמייראין ומפחדין אותי בהוסדם בהתיעלם: זממו -לשון מחשבה: בידך עתותיי עתים העוברים עלי על פיך הם ובגזירותיך: אל אכושה כי קראתיך - אחרי שקראתיך אין כאה שאכוש: ידמו לשאול ישתחקן ויאלמו למוח :הדוברות על צדיק עתקי שחמרו לשחול עלי דוד מכקש רעתך: עתק פרה דבר שחינו כמו ויעתה משם ודוכש פחר אותו לשיו דבר גדול וקשה כמו עחקו גם גברו חיל הון עתק ולמכסה עחיק: מה רב טובך ידעתי לעולם הבא ים שכר טוב ליראיך ומכל מקום בעולם הזה

שהרשעים מקיפין חותם אני מתפלל עליהם שתסתירם בסתר פניך: מרוכסי איש מחבורי רשעים המתקשרים יחד להרע להם: אכן יחייא

תהילת הי תורת חסד

ה' וגומר עד עתה הקדים הקדמותיו כדי להתפלל על עיקר שאלתו והתחיל ואמר חגני מ' שברחתני כי לר ליובכל לרתם של ישראל לר לך כביכיל ובפרט בלר 'חיש כמוני שנמשחתי למלך על פי מאמרך והוא אומר כי לר לי י ואומר עששה בכעם עיני יר' עששה בכעם ואיכני יכוב לראות בתורתך וכן עששה נפשי ואיננה יכולה לעיין בה וכתו כן הוא הענין בבעני והכונה היא ע"ד אומר ותורתך בחוך מעי כי עשיית המלות תלוי בלד מה במאכלים הבלתי מטמטחים שכלו של אדם י כי כלו ביגון וגומר יר' כשל בעוכי כחי ולא עששו בקנאחי בטובת חברי והמפרשי ע"ה אמרושיר' כאדם שאומר בעוכותי קרה לי כן " מכל לוררי וגומר יר' מכל לוררי הייתי חרפה ועם שהייתי חרפה בעיניהם היו לוררים אזתי ולא היו מתבזים בעלמם בהלרות למי שהוא בזוי בעיניה׳ והחרפה הואת שהייתי בה בעיניהם לא היתה כ"כ אך לשכני מאד הייתי חרפה ועכ"ז היו שכנים עמדי להיותם מוכנים להזיקני תמיד כי הלר השכן הוא יותר קרוג להזיק אל האדם מהלר . הבלתי שכן והוח הו'ולשכני מחד יופחד למיודעי יר' ירח חני שמח מיודעי ורוחי בחוץ כמו כן יעשו עמדי השר יתכודדו ממכי בענין העיבם לי" וכפי פירוש זה ילדק היות טעם החתנה במלת בחוץ ב בשכחתי במת וגומר יר'וכמו כן נשכחתי בעיניהם כמו שכבר מת מלצו ר"ל שהוא רואה את

לבו נשבר בקרבו ולכן הוח כמת בעיני כלרוחיו: בי שמעתי ובומר יר' וכל זה הוא לי יען כי שמעתי דבת רבים שמוליאים דבה ואומר מגור מסביב שהם אומרים בפני יראים אכו מהמון לסטים ודומה לוה כדי שתלא נפשי מן הפחד והוא או' לקחה נפשי זממו - או יר' הם אומר לי כן כדי שמתוך שאהיה נבהל יוכלו להמיחני והוא ע"ד מה שהיו אומר לנחמיא כי באים להורגד וכו' והכל היה כדי להפחידו - ולולי באו' לקחת כפשי זממו יר' לומר הדבר בעלמו שאמר בחמים החים כמוכי יברם והום חומר לקחת כפשי זממו יר' כפש חשר ככפשי זממו בשכלם הבחמי לקחת ואכי עליך בטחתי ה'שידעתי שנפשי אחה בראתה אחה יצרתה אחה נכחתה בי ואתה משמרה בקרבי: או יר' וכשראיתי הלער הגדול הזה אשר שלי אז המרתי אלהי אתה ואתה ימ' רוצה להיותך נשפט אתי במדת הדין ואם אתה ה' לא היית אימר להם קללולא היו הם עושים לי כן ועכ"ז עליך בטחחי שתצילני מידם י חויר' לקחת נפשי זממו והני עליך ה' בטחחי שתפרע מהם כשם שנפרעים מן האיממים . או כאמר כי הדבת רבים שאמר הוא ענין היותם אוממי להחת כפשו" בידך עתותי יר' אתה ה' אמרת שתחנני כשההיה עת לחנכה אם מלד זה או מלד זה והכל הוא בידך א"כ הושיעני וכו' י ואכי שמעתי שיר' לומר כי עם היות אמת כי הבחירה היא נתונה אל האדם ובפן כמעט שהוא דבר רחוק להנללהאדם מיד אים אחיו בעל בחירה ורלון וא"כ היה כמעטרחות להכלל דוד מיד אויביו ורודפיו לכן אמר כיים לוה תואנה והוא במה שבידו ית'עהותיו ויוכל לעכב השער שלא יצא או לדרך ולא יפגוש עם אויביו ועם רודפיו וכדומה ע"כ: ה' חל אבושה ונומר יר' במה שאל אבושה כי קראתיך בזה יבושו רשעים ידמו לשאולוהוא הדבר בעלמו אשר קרה לעובדי הבעל בזמן אליהו כי האל ענה לאליהו בקראו אליהווכשאחרו נביאי הבעל הבעל עכנו וחין קול וחין עונה מיד הומתוהם והלכו לשהול: תאלמנה שפתי שקר הדוברות על לדיק עתק בזה דבר על עלמו או על לדיקו של עולם כפי' המפרשים שאמר שאלו השפתי שקר אומרים מה רב עובך כו': תסתירם בסתר פניך יר' תסתירם מן הרשעים אז

כשתסתיר פניך תן העולם מלד ראותך בהם גאוה ורוכסי איש וכו' :

חלני ה" וגו' חזר לתפלתו באומרו חנכי ה' בארבע נפשותי . כפש האלהית ונפש המשכלת ונפש המרגשת וכש הצומחת " וכנגד האלהית אחד כי צר לי" שרוצה לומד לעצחותי" כי האים ישראלי הוא מה שהוא מפני ההבדל העלמותיי שיש לו על כל החיים בכפש האלהית " המשכלת אמר עששה בכעם עיני והוא עין השכל ודמה כאלו אכלו עש וכנגד הלומחת אחר כאלו עששה בכעש נפשי שהיא החתאוה לאכול בשר יוכנגד החרגשת אחר כאלו עששה מכעם בשני . כי דימה אותה לבטן המלפה אשר לשולם לא תשבע . להיות ככה כי האוהב כסף לא ישבע כסף יוהיה מאכלו שוכט אכחות וקצף יכי כלו וגו' בא לבאר צרתו בארבעתם וכנגד החלהית" אחר כי כלו ביבון חייי שרוצה לוחר חיי הנצחיים כלו וספו תחוי לרוב פוכותי מה שלכן תמיד ירון כלכבי יומם וכנגד המשכלתי אחד ושכותי באכחה י שרולה לומר כי שכותי אשר היה לי בהם לרדוף המושכלות כלו ותמו בהבלי העולם החולף . מה שלכן אטמוד תמיד באנחה י וכנגד הלומחת אמד כשל בעוני כחי : שרוצה לומד כחי וגבורתי שהוא תכלית הנפש הלוחחת כשל בעבור עוני כי רב הוא" וכנגד המרגשת אחר ועלמי עששו שר"ל עניני העושר שהוא הישוד לאדם כאשר הם עלמותיו י שהוא הנאהב מהמרגשת י כאלו כי מכל צוררי מכל צוררי וגו' ר"ל מה שנמשך מצרת נפש האלהית" עם אכלם וכרקבו בייתי חרפה - וחלרת נפש המשכלת - כי לשכני חאד הייתי חרפה - וחלרת נפש הלוחחת מחולשת כחי ועולם ידי - כי היה פחד למיודעי לראותם היותי מעותד לכוק האויבים לחולשת בבולתי . ומלכת נפש המרגשת . כי רואי בחוץ כדדו ממכי להיותי לבוש בלויי סחבות ומזוהם לדלותי . על דרך כעו עורים בחולות כגואלו בדם וגו' סירו טמא קראו למו וגו' . כשכחתי וגו' מה שללרת נפש החלהית והמשכלת . כשכחתי כמת מלב אוהבי ומיודעי . ולצרת נפש הצומחת הייתי ככלי אובד בעיכי כל רואי לחולשת כחי . ודלותי ועכיי . כי שמעתי בנומר רוצה לומר כאשר שמעתי דבת הרבים מצרי האומרים כיכלו חיי הנצחיים מהנפש האלהית . וכאשר אשמע מגור משביב לצרת נפש המשכלת . וכאשר אשמע בהוסדם יחד עלי כל שונאי י לראותם כי כשל בעוני כחי הכמשך מכפש הצוחחת י וכאשר אשמע כי לקחת כפשי זממו . והוא רמו לממון כי הדם הוא הכפש חמדנשת . או אכי שליך בטחתי ה' נאמרתי אלהי אתה יועליך להטיב לי בארבעתם יבידך עיתותי ובו' רולה לומר מה שבכפש החרגשת אשר לקחת נכשי זחחו . להיות כי בידך טתותי לפיכך אחלה פכיך שתצילני מיד אויבי והם השונאים הנסתרים י ומרודפי והם השונאים הנגלים י ומה שבנפש הצומחת לחולשתי כוסדו יחד עלו. אחלה פניך שתאירם על עכדך והושיעני בחסדך. וחה שבנפש המשכלת מגור מפכיב היה לי - אחלה פניך ה' שאל אבושה כי קראתיך - אבל יבושו הרשעים נידמו ויכרתו נפשם לשחול בהינם - ומה שבנפש החלהי שמעתי דבת רבים היותה נכרתה אחלי שתאלמנה שכתי שקר מהרבים המוציאים הדבה מהחיים ושובע שמחות את כניך סהים הדובדות על זדיק שהוא חוכן לחיי העולם הבא . עתק ובקול חוק ובנאוה בוו מה רב וגו' ר"ל מה שלא יהיה פניו לאחר אלהים טובו ואין חציל אותו חדיכה של בהיכם .

ככה בדבורם עתק אכל תזכני ברב טובך מהדיבוק אלהי אשר לפנת ליריאיך לזכותם - וכעלת לחוסים בך נגד בני אדם - כי אף שלא היו יראי שמך בשכבר . לקדשם את שמך ברבים לנגד בני אדם בחשותם כך תשעל בכחך הגדול לוכותם בטוב ההוא אף כי לא היו ראוים לכך - תשתירם בסתר וגוי . ד"ל מה שלהיותם יראיך או חוסים בך . אתה תשתירם בסתר העותם לכך שליהם ותנילם חרוכשי חיש׳ כ"ל מחברת אנשים הקחים עליהם בעולם הזה׳ ויהיה חרוכשי נגזר מן וירכשו את החושן׳ ובעולם הבא תנפנם בסכה׳ והוא בית החקדש שלחעלה ותצילם חדיב הלשוכוה חדבת כנים ושפתי שקר הדוברות עליהם בעתק וגאוהן ביו וקלון

ברוך והוהכי הפליא חסדו לי בעיר

מַצור: וַאַנִי אַפֶּרָתִי בַּחָפִיינָגַרְיוּתִיּ

בָבָגַר גַעִינֶךְ אָבֵוֹ שָׁבַעִתְקוֹל הַתַּנוּנַי

חַסִירָיו אָמונים נצר יְהוָה וּמִשַּׁרֶם

אַשָּׁרֵי אַרָם לָא יַחְשׁב יְרוַוְרה לוֹ עוֹן

וָאָין בְּרוּחַוֹ רָפִיְּחַ : בִּירַחֲחַרַשִּׁתִּי בַּבְּוּ

רָעַוֹנִי לָא־בָפִיתִי אַפַּרְתִי אוֹדֵּה עַלֵי

קשָׁעִי לַיְהוֹנֶתְ וְאַתָּהֹ נְשָׁאַתְ עִין

חַשָּאתַיכֶּלָה: עַל־וֹאחיַתְפַּלֵּל בַּל־

י ייסיריאליה לערי פוצא ברקלשטף

מִים רַבִּים אַלָּיוֹ לַא יִגִּיעוֹ:

לְבַבַבַם בַּלֹּהַמַיַחלים לֵיהוַה:

תהלים לב

בטיר מצור : בקטילה כשארה שאול עלי נסגר לפא בעיר דלחים ובריח: ואכי

המרתי בחפזי בשילהחי מקטילה ובחחי אל מדבר מעין והייתי כחפז ללכת מפכי

שאול כי השיגני ושאול ואנשיו עיפרים אלי ואל אנשי להפשם : אמרתי בלבי

- נגרותי נכרתי לשון גרון הכורת את העץ על שם גזירתו נקרת ברון כך פיר' דונש

על־ייתר עשה גאוה: חוקרויאבין בה עשה פי ומשלם על יתר ומשלם

אתה

ומנחם הצרו כמו נגרשתי וחין

לו דמיון בתורה: המונים כולר

וי׳ - כמו שומר וי׳ חח המחמינים

בישועחו וסומכין עליו :על יתר י

מדה במדה מביינ כהן על יתר

הקפת הויש לפחיר עליתר

חבל כנבד חבל קו כנבדיקולים

יחד הוח לפון נחוה כמו יתרה

בגמוה לעישי גמוה. חוקו

ויאמן לבבכם במו שהחיתם

לדוד משכיל - חמרו חכמים

כל מזמור שכאמר בו משכיל על

ידי תורבתן אמרו: אשרי נפוי

פשע שהכ"ה כוסה פשעו ומככה

חטחיו כשוי חבפורד"ונין בלע"ו

ולח יחשב לו עון ופלבד שלח

תהת ברוחו למיה להיוח בדעתו

כחפר החרשהי מלהחודות על

פשעי לפניך: בלו עלמי ימרוב

אנחות דחבותי כל היום שהייתי

דוחג מפני הפורענות :כי יונים

ולילה ' היה כבד עלי מורת

ידך וגוירותיך: כהפף לשדי

לחלות שלי וכן לשד השמן לחלות

שמן. כך פירשו דוכש ומנחם

חברו לפון פדידה פתו מפול

עניים רפעי'זו פדוני : בחרבונו

קין י עד שייבש כחורב הקין

מפכי דחבת כובד ידך שהייתי

דוהב על חטחי ולפיכך רטהתי

חודיעך חמיד ולפון הווה הואי

כי אמרתי טוב שחוד' עלי פשעי

לייועת כן הודתי והמרתי לנתן

הנבי הטוחי נשחת שין הטח**תי**

ה לשוב אל קיאו: כי החרשתי

לדור משוביל א שעשלי להושועני שהוחלתי לו:

כפיר מנור בקפילה שחשב שחול למסוני כח: כחפד כשסייתי כחשו ללכת משני שמול כסלת התחלוקית: שכנו חת ני על מדת ם:כו: מתיכי כוכר ישמור מה שדנר ע"י שתרחל ה. ביח: נמשלם "ישלם לשחול: על יתר פושה נחוה" הנוהג בנחום יותר פן הרחוי לתלך בחמרו לכלתי רים לככו מטטיו. לכו. טולו, טף של פי שיקרנם חיום פקרם בש כי קוח יושים:

בזה המומור סיפר דרכי התשונה וחיך החנהג הוח נעצמו י חתר:

אישרו נשני פשם י בת אובה: כשני חשמשי נס שיכשל בחלולה וחלת כשוי פשע מבעלי החליף סכן' חסום הנה כנסים בא על דרך בעלי הה"א חו בשתר ושכ בתשוב ישינ סליחה לה יחשוב פ' לו פון כשניון כו לכנוד קומו כליתחם ובסוי פעול כי וכוסה כתנין ישל ווולתה וחין קלון פועל יולח והטעם כי המנות לנכוד סחלית לו המוכה חו הכנוע בעכור פשע ליוסרו: כי החרשתי חש"ם שכיתה חשותי בסתר עלי פסעי מים שחלה קשה הכה ושכתי בתשוב' במוד מכחבו דוד הומר כי חפיד חצי בהתרשתי ולח הת דיתי: בלו עושי משחנתי שהייתי ולח מחן חשידך חם כן חיך מנשער: כי יומם ולילה בחזכי על העוכז הרחוילי מיד: תכבד שליי כא שן: מיהתך לשדי ולחתי השרשיי: נחרכוני הין י סיב יוכש י וככן: חשותי חידיםן וחתודה לשניך נרות של שני שותרתי: אדה שליפשטיו בעד אחרים שהם בגלות אם קודם שהתודיתי: חתה נשחת שון חשותי" כי שיד שחשרתי לנתן הנכי' חטותי מתר נתן נסה העביר כלופר פשעה שהשכחת להתודות: לוחת שרחוי להתודו': יתפלל כל חסחתו שלח היה עליה עונש חשיד חליך לעת מכוח מים יחשוב ממחשבה חו חשבון מיד כושר יקרה לו חיום לש רחיי שיתפלל ויתודה על ורמיה כמו מרמה וים אומרים חמוזנו: רק לשפף עים רכים חליו לח ינישוי ולח וחין ברוחו להיות כקשת רמיה יפתין שיכוחהו שטף רעות ועוד חפרשכו : כי י חם שחקתי רכית ונרות:

כנחת ערב לשני עבם יובי 3716 שודונות ניששה כשננות גם אמרו שנני ת"ח סננות נחשב . ודימת וגבי עם פחרץ ודו.ו נחשב לשננוי וז כ חם העם החרן בב נקכפר לו חכל וכל לפי שלח הי. על ו חלו שינג וכן חם הצסהחר'עבר על פשע נעשי מ עוניו ד ש שינס גני ע ה כחשו מעלה חשה לקולח ואס שב חח"כ נשוה שינג י ויכי חית מח להשוך חם עור על עון נעשה חחנו סשע וחם שנ משטע נשחר עון ינרין חשונה על עונו מנשחר פונג חוח שים עוד ח יון על שונג שאם של מאהנה נחכתה לו גל וכל . פאם שבם יובו יחבה בוש מ"ה עבר על סשע ונחשב לו לעון מניד וחס שב כשלר בונג חשרי לחי שנפוי גם חטיה שלח נשחר לו חפיי סוננ ע"ר חמינתו וזח"כ המר הוג ת"ח השרי הים שוח נחשב לו ה' עין י שגבי ה"ח נשיר לו ען חס שב סני מנון כז ער נוסם מוני נמשה נו בייניתן נוטמים עם ממשת נוסם מכר בשור ע", חשרי הדם הוח ח"ח הנקרת חדם כי הוא החדם במייז שלא יחשב לו ה עון נוביו כיחק מכל וכל וום מינה לגמה עלי וחין ברוחו הייה ששר משהרה מוגעשו לו וכית בחשיול

ברוך יי׳ יש אומרים כאילו הייתי בעיר מלור או או אומר בעיר מליר ברוך יי׳ : וחכי נגרותי : מגורת גרון שהוח כלי לכרות בו ויש הומרים שהוח הפוך וכחשר חבר עניך חמר שמעת: חהבו : לשון לווי כמו אמזו לנו שועלים : המונים : חחר במנו פסו חמונים: על יתר: הנותרים מאנשי הגאום ומלת לעשות לתקן הסבות כמו

וימהר נעשות אותו ויחכן היות גאוה חשר בי"ח גם יחשר מלת בַרִיךְ יָי אֲרוּם פָּרִישׁ טִיבוּתֵיּה וּלִי מעשה כאילו אמר ומשלם על ואנא אַכּויות. בַקַרָתָאכָרִיכָתָא: יתר עושה מעשה בנחוה: חוקו ממר לחסידים אהבו באיתבעותי למוערוק אישתציירדי פקביל יקרך בְּקוּשְׁטָא שְׁטַעַת קַל נ׳שׁמונים בְשַׁוְעִי אֵבֶיך: אֶהֶבוּ אָחֹיִהוָח בָּר־ בעבור גודל מעלחם ולמיחלים חזקו: לדוד משכיל חשרי נשוי צַלותי בָּאָתְחַנונְתִי לְוָתָך: יִרחוּמוּ 😘 פשעי יתכן היות זה המזמור על טעם פיום חפלחו משכיל יַתיַיַבַלאָחַפִירוֹי מְהִימְנַיָּא נְמִיר מִן הו בעבור שכתוב כו חשבילך ביש וו ופריע על דורבני בעבדין ניותנותא: תקופוויתעלים רַעַיוֹנְכוֹז לַרַוָר לייים אַשְׁרֵי נַשׁוּי־פַּשַעכַּסוי חַטַאַח: בַּל דַבַיִּילִין לְמֵימְנָא דַיַיֵּ: שניהם נמנחים והעדונשו חת שבלא פָבָא אָכֵר דָוִד טובוֹי דְמָוֹ שַבַקון לֵיה מְרוֹדוֹי תַפִּיַין עַל חַמְאוֹי - ` טב למשה ברעמרם דלאחשיב יו מימימי עצמיבשאנתיבל־חיום: בי יוומם שעשה בגלוי על כן ממר אודה ליה עניין בריל דְבֶא הַנַרת בּרוּהַיוּה יֹיִיפִיף וְלֵילֶרה הַבְּבֹּר עַלִי יָבֵּרְ גַּהְפַּּךְ לִשְׁהַיֹּ נבלא: משול רשחקית טופתנמי ליים בחרבני קוץ מלח: חשאתי אוריעה אוֹרַיתָא בַּלְיֵין גַּרְמֵיי בִנָּהַמותִי כּוּלֵא מנחנו בכתה מזמירים שיש לו יוֹמָא: אֲרוֹם וֵיטָםוֹלֵילֵי חַקִּיפָּח עַלַי סשעים ועוכות כי פשעי אני הדע התשיבה כי לבו היה שלם בֿעוער אַיעעפֿיף עומכי ביון שַּׁלַכָּא עם העם ולז פשע ולא חטא דַקַיִיטָא לְעַלְטָא: דוּבָרִי אוֹדְעִינָדְּ רק כנגד בני חד' יש לו פשיעות ועונתי לַא חָפִית אַמֶּרִירת אוֹרֵי עַל ומיד בשננה וחחרי חמרו שהוח מדבר فدائد كالتصائالة له هفظائه ما الأشاب כן מה יעשה במלחכי פשעי מָטוֹר דָאוֹצְלֵי בָּל חֲסִירָא בֶּןרָטָהְ רְעִירַן רְעוֹתִיה לְחוֹר לְעִירַן חובילעלטיו: אני אדע שהוא בדבר בח שבע רַיַיתון עַמְּמִין בַּגִּיאִין הַיְּךְ מַיָּא לְוָהֵיה לָאיִמְטוּן לְטַבְאָשָׁא: ועוד הפרשנו: השרי יהנה כסוי חטאה הוא העושה תשובה וסר אתבו ב' בקריא יםי שנאו רע : אתבו את יי'כל תטיריו : ומשלם ג' בקריא' וםי' ומשלם לשנאיו אל פניו חרון השם ממכו ולא כראחה להאבידו : ומשלם עון אבית אל חיק כגידם אקרידם : ומשלם על יתר עשה גאוה : אנ"ך: ל"ב אשרי

> שלא אדבר כדבור בבי אדם בלו עלמי בשאגתי כמו האריה שירים קול: כי ידך י מבחך כי המכה ביד היא : לשדי : מבזרת לשד השמן והטעם הליחה החמה שבה חיי החד' גם בחרבוני קין דרך משל שיבשה הליח' וימיו קרבו למות: חשפתי י כניד כסוי חש אה ועיכי כנגד לא יחשב יי לו עון ופשע כנגד נשוי פשע וטעם חודה להחודות וטונם כשחת ברוח הקודם חו פכשת עד היום עונו: על זחת שחחה

כמים שוטפים וכן מליכו שהתפלל דוד על זהח וחמ' נפלה כא ביד יי כי רבים 200 רחמיו וביד אדם אל אפולה:

ד׳ בטע׳וסי׳ נמס׳בריש סיפ׳ : כלו ד׳ וסי׳ לא כלו שלמותיכ׳ מעליכ׳ י בלומרוב הדרך מאד : שלמיתיכ׳

לא כלו דעזרא : כי החדשתי בלו עצמי : ירך ה' חס' בסיפ וסימ' קומהיי אל נשא ירך : ותנחת עלי

ידך י תכבד עלי ידך י אם אלך בקרכצרה : פותח את ידך :

כישה עיון: לעת חלות . כדרך דרשו יי׳ בהחלאו ובקשתם משם את יי׳ אלהיך וחלאת או כאשר יחלא לבבו מפוכה ממחשבו׳ ופכוי מעסקיו ולרכיו או יתפלל על דרך על כן מצה עפדך את לבו . שעם לשטף מים רבים רמו להמית אויביו במי' כמו ימשני ממים רבים או המות והחתלואים והמשילם למים שההגברו ועעם רק כי המים יליקו חתה החרים וכחילו הוא קשור עם חליו לא יגיעו וכמוהו בלשוניכו הרבה:

אבו יחייא

כענין שנאמר שם גם יי' הטביר חטאחך וגו' : לעת מלוא : בהמנאך לקבל תפילתו

ומה היא ואח רק לשטף מים רבים אשר לא יגיעו אליו שלא יפול ביד האומות שהם

ברוך ה' וגומר מה שלהיותך מסתיר גם אותי בעולם הזה בסתר פניך להלילני מרוכסי איש אהללך באומרי ברוך ה' כי הפליא חסדו לי בעיר מצור והוא העולם הלו החולף ' ונהיותר צופן אותי בסוכה להצילני חדיב לשונות . . אשר גם אני עיוהם אחרתי בחפזי ד"ל בהיותי בבוף ייני אשר אכי כחפו ללכת מן העולם הלו כגרותי מכגד עיניך ולא אוכה לדאות בחיי הכלחיים אהללך באוחרי ברוך ה' אשר אכן שמעת קול תחכוני בשועי אליך . אהבו את ה וגו' להיות כי לעים אמר שש זי כתות יוכו למוב הצפון " יראי ה'ואוהבי שמו " והמושים בו " לכן אחד לכת הראשול" דאוי הוא ומחויב לכם כל חשידי ה' שתאהכוהו . להיות כי אמונים כוצב ה' זהם משידיו ויכאי שמו ' והוא משלם רעה לעושה רעה על יתר שאת וגאוה שיהיה לו ' ולכת השנייה אמר חוקו ויחמן לכבכם מכל הבוטחים בה ומיחלים לו?

לב לדוד משכיל אשרי כשני פשע ונו החומה הלו אחרו דוד בעת תשובתו ללחד פושעים דרכי ה' אשרי כשוי ובו' להיות כי המשורר אמר במזמור השנוים מספרים וגו' כד

שניאות מי יבין ' מכסתרות נקני בס מודים חסיך עברך ' אל ימשלו בי או איתם ' ויקתי מפשע דבי שהם ה' חלוקות . לכן בא לכאר פה שאשרי הנחחל חאל על כלם והשחים חלוקת השגיאית כי לקלותה מי יבינה · זכנגד אומרו שם ונקתר מפשע רב אמר פה אשרי נשור פשע אחר אשרי כסוי חשאה כי השם הלו לפעמים יחול עלי וככבד אומרן אל ימסלו בי אז איתם העוכות החתורות וכאומרו בכי אם יפתוך חטאר' אל תאבה וגו' אם יאמרו לכה אתנו מארבה לדם ונו' והוא שפיכות דמים ' וכנגד אומרו גם מודים חשיך עבדך ' אמר אשרי אדם לא יחשיב ה' לו שון . כי להיותו אדם כגזר מן אדמה בסמיותו יגבר עליו להשותו מדרך החיים " וככבד אויורו מכשתכות נקני - אתר ואין ברוחו רמים בצאת מפעלותיו החשא ההוא כי הוא לא ידע ואשם . כי החרשתי וגו' בא לבאר שהפושע והחושא והחשוה והשינג בנסתרות ' לא ישא ויכסה על עונש האל הדיין אחת . דק אחרי שוכם אל ה' וקבלם טונשם בע הו הן רב חו מעש" כי כל החומר הקב"ב ותרן יותרון מיעוהי רק מאריך אפיה וגבי דיליה . וזהו אומרו אשר ישא האל יפשמו

ויכשה על חשאו . ולא יחשוב לו צוכו - וכל שכן שבנו כאשר אין ברוחו במים יהיה בהקדימו שתי פעולות כאשר עשיתי אכי והוא תבלת הישורין והתשובה . וככבד קבלת הישורין אחד כי החדשתי . שר"ל כאשר החרשתי וסבלתי היסורין באחבה על מטא אמאן דסליק והוא מוהנסתרות אסר לא היה ברוחי רמיה בעשייתו. אשר היסורין היו על דרך משל כבלית הענחות שהוא חולשת השב יישיש ההילך על משעבתו לבלים עלחותיו שהם משעכת הגוף . והוא רמו כי היסורין יהיו קשני האיכות לקוטן המשא . וכאשר החדשתי ושבלתי היסורין באהבה על העון אשר הוא יותר חמור מהראשון . אזר הישורין היו יותר גדולים מכאדים כמרטים בנופי אשר למענם הייתי מומד בשאנתי כל חים וכאשר החרשתי וסכלתי היסורין באהבה על החטאה אשר היא יותר חחורה מהעון אשר היסורין הין יותר כבדים כי יותם ולילה תכבד עלי ידך ומכחך כאופן כי לא שלותי ולא שקשתי לילה ויום בי וכאשר החרשתי וסבלתי היכורין באהבה על הפשע אשר הוא יותר חחור מכלם " אשר גם היכורין סיו יותר בבדים מכלם . כי לכיפד החולי מהדקה שדלקני נהפך הלשד השימן שלי בעד דנר יבש וכשרף דומה לעלי החילן היבשים בקין ויהיה בית בחרבוני במקום בעבור . וכנגד התזובה חחל מתוות בלתי כוהר . כי הכוהר לא יחטא אפי בכסתרות . והכה בזה לא זכר הוידוי להיות העון מהחטא ההוא נעלם ונסתר ממכו . ולכן על ה' אב הרחמים להעבירם ראשון ראשון . מה שאחרי משובתי על עוכותי ומירוקס בע"הז ביסורין אזכה לראות בטוב ה' בארן החיים בע"הב וזהו באומרו סלה. והכה דבק יחד בוידוי הקצה ראשון בחשאים שהוא הפשע . והקצה האחרון שהוא יוסובתי על ביניינ בהקדיחו החטא והעון שהוא הקנה אמלעי וכאומת חטאתי אודיעך ועוכי וגו' להודיעכי כי הבעל תשובה יהיה מחטא חמור או קל אחרי קבלו עוכשי על מטאו - הוא אהוב לאל בשות פי לא איש אל אתר לא ישכח לכלח חרד העבד כשיהיה גדול מכשות והוא נעתר לכל שב בכל לבבו ובכל נפשו ויהיה רצוי אליו כלדיק גמור זייותר כי במקום שבעלי תשובה עומדים אין צריקים במורים יפולים לממוד - על זאת ונו' אחרי ספי' דכבי הבעל תשובה בא לבאר מה שמריך שיפשה החסיד והוא הלדיק גמור אשולה גהיכם י והישורין של אהבה בע"הו חביבין עליו :

תהילת ה' תורת חכד

ברוך ה' כי הפליא וגומר יר' אניוהרשעים כלנו היינו בתוך עיר מצור והיא ארץ מצרים וה! הכליה הסדו לי והצילני מן הרעות המתרגשות ובחות על ראש אויבי ושוגחי והנה חמר אשר הפליא חסדו לי ולח אמר לכו לימר הרבר בעלמו שאו"ל כי בכל דור. ודור חייב אדם להראות את ענמו כהילו הוא יצא ממצריסוכו' : - ואני - אמרתי במסי יר'כשראיתי הויעות המתרגשו' ובהיות עליהם הייתי אן שישה את מעשי בחפוון גדול כדי להנצל כו ידעתי כי כיון שנתן רשות למשחית לחבל היכנו מבחין בין לדיק לרסע: אבן וגומר יר' אכן סמעת קול החכוני בסועי אליך שם בעיר מצור והצלתני ה"כ הנכי ה' גם עתה כי צר לי כמו שהמרחי : אחבו הח ה'כל וגומר יר' ההבו את ה' גם דם לא יביץ עליכם מה שאתם רונים מכל וכל כי כוצר תאבה והוא הגל ית' יהיה כוצר האמוכים מבני אדם ומשלם להם על יתר שאת מעה שהיה להם לעובי גאוה ולוה אל יתיאשו אם לפעמים יראו הפך מזה כי אם למכעיםים כך לעישי רצוגו על החת כמה וכמה וא"כ מת וויאמן לבבכם כל המיחלים לה׳ - ועם מה שביארתי בפסוק הנה כי כן יבורך גבר ירא ה׳ שהכונה בו כי למי שיבורך כשיהיו לו בכים יבורך ג"כ בשיהיה ירא את ה' יר' מה רב טובך אשר נשכת ליריהיך והם החוסים בך כגד בגי חדם כלוחר שיש להם בנים ובנות והם מקוים לישועהך בכל יום תחיד כי תי שרוחה חת עלמן בעפול בכים ובנות חין ספק שיירה מפת ה' לבחות וכו' ולו"ה ההברחת ה' כל חסידיו העוכים נוצר ה' והם האומנים על חיק אמותם אשר האל ית' בנצר אותם תמיד והוח כאומר שימר פחאים ה'וכמו שארו"ל שהם הקטנים אשר האל ית'משביע מטובן הגדול ועל כל זה אמר חזקו ויאמן לבבבם כל וננמר:

משכיל וגימר הנה בספר מסדי ה' ביארמי היטב מזמור זה אך באומר ואמה נשחת עון חטחתי סלה יכולני בעת לומר שיר' וחתה נשחת חותו העולם מז החשלת והוח כי עם זה יחהקך עלי מדת רחמים למדת הדין ובלד מה הוח עון ישוכי החל יתי ירצה להיותו מתנהב חמיד במדת רחמים פשוטים ובאומר: על זהת יתפלל ובומר יהי על

שהינו רולה שבשום הופן יהתפך עליו מדח רחמים למדת הדין: רק לששף מים רבים ותם במשמי או העוכות ההחרים אליו לא יביענ:

בְּמֶהֶנִר־וֹנֶתֶםׁן עָרְּיוֹ לִבְּלְוֶם בַּל קָרֶב י׳לְוֹמֶלִי עָלָךְ לְטְבָא עִיינִי: לָא הְהַוְיָן כְּכּוּםיָיָא

לעלמא:

רבים מַבְאוֹבִים לַרָּשָׁעִ בֹּיתִ חִסֹי וְהֵיךְ כּוּרָנָא דְּבֵיח לְהוֹן בִיונָא בּוְמְמָא

אחה סתר ליי להסתר בצלך מפני פחד אויב: תצרניי במו תשמרני: רני פלט: רנה של הצלה: תסובבני לשון הווה הוא סבבתני תמיד רני פלט וכך אמרת לי אשכילך ואורך דרך ללכת: איעלה · ארמוז לך בעיכי רמז מה תעשה איעלה לשון קריצת עין כמו עולם עיניו לחוב תהפוכות בספר משלי: אל תהיו כסום כפרד

אַתַּהיִםְתַר לִיכָּאַרָּ הַּאַרָנִי רָגַיִּ פַּרֵּטְ נִי נִינִ

תַּסְוֹבְבֵנִי מֵלָה: אֵשֹׁבִילְהִי וָאוֹרְהָ

אַל־תִּהְיַנִי כְּסָוּם כִּפַרֵּדֹ אַטֵּין דְּוֹבְיַין

וַהַבוֹשֵׁחַ בִּיהוָה חַפֵּר יִסוֹבְבֵנו: שִׁמְחוּ

בַיהוָה וָגִילוּ צַרִּיקִים וְהַרְנִינוּ בָּלֹ־

תָהַכָּה: הוֹרֵוּ לֵיהוָה בְּבְּנֻוֹר בְּגֵבֵל

עשור זַפָּרוּ־לְוֹ: שִירוּ־לְוֹ שִיר חָדָשׁ

הַיִּמְיבוּנַנֹּוֹ בִּתְרוּצְה: בִּי־יָשָׁר דְּבַּר־

צַרָקָהוּמִשְׁפָּטִ חַכֵּר יְהנָרה מֶלְאָה

ברבר יהוה שמים נעשו

בַּרֵרֶדְוּתַלֶּךְאִיַעצָה עָלֵיךָ עִינִי:

לעושה לו דעה כשאתה ממתגם בו במתג הוא בולם פיו ומכסכם ברכנו וכשאתה מקרדו ומקרלפו אתה לריך לבלום ולסגור פיו ולייסרו במתג ורסן וכשאתה מעדהו עדי ומיפהו כל קרוב כלכיה בחניו אליך שלה יקרב הליך להזיקך כשאת' מיפהו במתג ורסן עדיו לבלום כשע' עדיו שאת'מקרדו ומקרלפו אתה לריך לסוגרו במתג ורסן שלא יקרב איך בלימ' בלשון משנה לשון מסגר פיו בולס רגליו מכולמות במסכת א רַנְנוּצֵהִיקִים בִּיהוֹנָה לַיְשָׁרִים נָאוֹנְדוֹ בֹּי יַחֲוֹרִינִיה: חָדוּ בְּמֵיבְיֵרְא דַיְיַוֹבְעוֹ בכורות ומנחם חבר לבלום וכן על בלימה לשון תוכן: בנבל נשור י של עשר מיני נעימה : לשון גובה וכן תרגם אונקלום נלבו כמו נד קמו כשור ה יָהוָלָהוְכָל־בַּשְׁעַשַׁהוֹבָּצֵאֲמוּנְה: אָתָב יּיי בְּנִבְלָאַרַעַסַרְהֵינִימִין שַבְחוּלֵיה: וכן פי' מנח' ואין כד וכאד שוין : כוחן בחולרות תהומות . תחת המרן:

שכמתת

والادعاء

שחיכו מכין בין העושה לו טובה

הכין ה' בקרי וסי ויען יי' אליו יען אשר שאלת חכמה ומרע והכלבים עזי נפשי מדי עברו אל תהיו כסום יקח אתבם כפרדי חכמת ערום הבין דרכוי וסימ' בלשון ארמי היון כלביא

וֹבַרְוּחַפִּיוֹ כָּל־צִבָּאָם: בנסבבור בֵידִי יוֹינּיִנְפְחָנָמָא דַיְיִוֹכְל עוֹבָרוֹי בְּהֵימְנוּתָא מסרה תַיַם נחון בּאוצרות החופות: וברוחַא דפומִיה כָּל חֵילֵיהוֹן:

ים מו בי שון יות בי יצפין לישרים תושיה י וא'ולישרי שאלין תכמתא לסיסיא: ל"ג לישרים תושיה וא'ולישרי ביי' לישרים גאוה י זרת בחשך אור י יצפין לישרים תושיה י וא'ולישרי בלבותם: צדקה ומשפט ג' וסימ' ושמרו דרך יי' אהב צדקה ומשפט י עשה צדקה ומשפט: תהימות ד' מ"ל דמ"ל וסימ' כנס כנד מי הים. יעלו הרים ירדו תהומות בדעתו תהומות נבקעו . באין תהומות חוללתי . וע"יין בס"רר בש"לה בפס"וק תה"מת יכסי"ומו :

תַּתוֹמַיָּא:

בלשון תלמוד ב הודוי בנבל עשור "א"ר משה נבל שיש בו עשרה נקבים ולא דבר נכינה כי כבל כלי בפני עלמו גם כן עשור כאילו אמר בנבל בעשור על דרך כרע כאח לי וכמוהו ככבש הלוף ככבש בחלוף בית ביים בעבור שנים כדרך בי"ת באל שדי יעשה חפלו והעד שהם שגים עלי עשור ועלי נכל : שירו לו . בעביר שנים כחילו כחוב הטיבו נגן לו בחרועה כדרך הל בחפך תוכיחני: כי דבר יי׳ הם גזרותיו שגזר ונקרחו דברים שהכל על ידי המלחכים שהם עושי רצונו וככה הודו כל הנביחים גם חכמי הלב וטע שמחו עם זה הכחוב בי הלדיקים בשמחה וברננה לעולם ואינם מתעלבים על מה שגזר עליהם השם כי הכל יושר ואמונה : אהב · הזכיר יושר עם דבר כי הוא הנכין ואמונה עם המעשי' שיוליא לאור כל תעלומה ולדקה כמו לדק כדי להשות הכל ומשפט זה מזה וחסדו כולל הכל על כן חסד יי' מלחה הארץ: בדבר שב להוכיר הדבר כי לה החלקים לעדם דבקים בדבר השם רק השרשים והזכיר השמים וברות פיו כמו בדבר יי" בעבור כי כל הנברחים בחרץ וכל ההווה בם תלויה במערכת השמים וברות פיו כמו בדבר יי" בעבור כי כל הנברחים בחרץ וכל ההווה בם תלויה במערכת השמים וברות פיו כמו בדבר יי" בעבור כי כל הנברחים בחרץ וכל ההווה בם תלויה במערכת השמים וברות פיו כמו בדבר יי" בעבור כי כל הנברחים בחרץ וכל החווה בם תלויה במערכת השמים וברות פיו כמו בדבר יי" בעבור כי כל הנברחים בחרץ וכל החווה בם תלויה במערכת השמים וברות פיו כמו בדבר יי" בעבור כי כל הנברחים בחרץ וכל החווה בם תלויה במערכת השמים וברות פיו כמו בדבר יי" בעבור כי כל הנברחים בחרץ וכל החווה בם תלויה במערכת השמים וברות פיו כמו בדבר יי" בעבור כי כל הנברחים בחרץ וכל החווה בם תלויה במערכת השמים וברות פיו כמו בחרץ בתחלה בי היא המולק ואנחנו הנולדים ממנה ואח"ב השמי' ואח"ב הים ולה הוכיר גלגל הרוח והאש כי לא דבר רק על הנראה לעין אמר רבי משה לה יגלה בעת החרן שהיח היבשה רק בעמוד המים כמו כד שנקוו המים והנה כונם מגורת לך כנום את כל היהודים ונותן באולרות הטעם כפול :

כדי להגדיל שכרו בבא י וזהו אומרו על זאת ועל הדבר הזה לבד יתפלל כל חסיד איך פעם בשרה וחוא לעת מצוא ו' ימי התשובה ' כאמר עליהם דרשו ה' בהמצאו י ותפלתו היא כי רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו . שר"ל כי כאשר יצא גזרה כללית בע"הו ולא ימצאון שם י' צדיקים אשר בעבורם ימנע ההשחתה . אשר מהכרח העבעי הוא להיות הלריק ההוא כרשע נכלל בה . שינדל כא כת ה' להצילו מרעתו ואליו לא יגיעו מי השטף ההוא אשר מדרכם לשטוף הכל רעים וטובי" אתה שתר לי וגו' הוא הודאת דוד המשורר ובעל משובה לאלהיו על אשר הצילו מעונשי הע"הו והבת יוהן מומרו מודך ה' כי מתה שתר לי י הן בע"הו כי מצר תצרכי י והן בע"הב י כי בו המכונה בשלה תסובבני רני פלט יר"ל כי תמיד בע"הב תרנכה שפתי רננות מהפליטה על אשר הצלת נפשי ממות הנלחי " אשכילך זגו' הם דברי המשורר הבעל התשובה אשר נסה כל הנביונו' ומיטץ לוולתו באומרו אשכילך בנפש המשכלת - ואורך בדרך זו תלך בנפש האלהית - ואיעלה עליך בעין השכל המעשה מאשר השיג מהכשיוכות בשאר הנפשות " אל תהיו כסום וגו' זאת היא העצה לאמר אל תהיו אתם המקבלים המוסר כסום כפרד אין הבין כי אין להם שכלי ולכן העדי מכל אחד מהם ככלל בג' דברים . בשיהיה לסום ההוא מתג יפה . והוא כלי הברזל אשר ברגלי הרוכב להעיר הנרכב ללכת בהרגישו חידוד הברזל בבשרו . הנקרא בלשון חכמים ז"ל מנפים . נאיכו כאשר חשבו רבים ממין הרשן והראיה אומרו שוט לסוש ומתנ לחמור אשר יובן בחמור היותו דרכן הברול התחוב בשבט ען שכוגחין בו אותו למען יודרו ללכ' ויובן כשום ופרד אין הבין במגפים הדומים לדרבן וכאשר פירשכו ובשיהיה אליו רסן יפה לשתי תכליות האחד להחזיק כנ הרוכב להישירו בו ללכת בדרך ירנה וש אשר יחפוץ יטכו אם להימין ואם להשמאיל י והשכי לבלום פיו שלא ינשכנו בדרך דוב השוסים הכושכים לבעליהם וממיתים אותם . וזהו אומרו עדיו מהסים ו בפרד הוא בחתב ורסן ולבלום ולסגור פיו בל קרוב איך שר"ל שלא ילחום איך בכלי קרוב מהשכי" שבפיו ... ולכן אתם המקבלים מוסר לא תהיו כמותם לכשיאמר שהעדי שלכם הוא כי לא תדעו ולא תבימו בחשיכה תלכועד יעדה רוח ממרום וישים הרסן והמתג והבלימה מהיסורין כבדי השבל עליכם . רבים מכחובים וגו' ר'ל כי הרשע והשוכא תוכחת הדומה לפום ולפרד יבואו עליו רבים זגדולים מכאובים " אבל הבוטח בה' ושומע עלתי מהכסיונות אשר עליהם אמרתי איעלה שליך עיני ' חשד ישובבנו ' והשומעים עלתי מהלדיקים אשר אמרתי אל כל אחד מהם אשכילך זנו' אומר שמחו בה' וגילו והוא שמחת החכמה - והשומעים עלתי מהישרי לב ושכל אלהי אשר

אחרתי אל כל א' מהם אורך בדרך זו תלך ' ולכן נקראו ישרים כי הלכו בדרך הישר אשר הורתי אותם ' אומר הרכיכו כל ישרי לב כי גם בעולם הבא ירככו דכי פלש כחוכי : לג רנגו לדיקים וגו' בא במזמור הלז להרחיב הדבור כאשר אמר בקיד' נילו לדיקי והרנינו כל ישרי לב : ואומרו רנכו לדיקים בה' משמעו שמחו וגילו לדיקים בה' כי גילת ודכן הכל אחד ואף בילת ודכן יובית . לישרים נאוה תהלה ולהם יאות להלל ולדכן ולפאד ליוצרם לסיותם מכירים פיסיו ונפלאותיו ואזר יהיה אפשר לשוכן בתי חומר להשיג ממכו ית' י הודו לה' וגו כא לבאר איך יעשה דונת הצדיקים ואחר כי פתחלה יודו לה' ויסברו כפלאותיו אסר עשה שמהם יוה בכיכו' והוא אחד מכלי הכינון . ואח"כ וומרו לפכיו ויהללוהו על הכפלאות ההם בשני מיני כיגוי בכבל ועשור - והיות' שני מינים יוכיח עלי עשור ופלי ככל . שירו לו וגו' בא לבאד

יתכן להיות מלר כמו אויב או הלרת החול כמו לר ומלוק והעד רבים מכאובים: רכי פלם - אמר רבי משה הסובבני פועל יוצא לשנים פעולים קולות מלאכים שאמלם והנה רני כדרך ותעבור הרנה והם יוכיחוני ויאמרו אשכילך בדרך זו תלך כמו זחת ותחסר בי"ת מן רני ויש הומרים כטעם רמז: הל תהיו זהת היא העלה: כסים כפרד

סניאין

כִטול דַתַקין

אַתְהוּא יָיָ טְמוֹר דִי כִּמִעִיקָא

אַשְׁבַּלִינָרְ וַאַלִיפִינָרְ

חנטרנני ביעת שובותא תחורינני

באורָחָא דָּנַן חָהַךְ אִימַלְכִיגָּךְ וְאִישַׁוִי

וּבַרוּטַבַּיָּט תִיקונֵיה לָאִיתְחַקְּטָּט

בַּיבִין לְרַשִׁ עָא וּדְבַלֵי בַּיֵי טִיבוּתָּא

שַבָּחוּ צַרִּיקִיָּא הָנָרָם יַיַ לִּתְרִיצִי יָאֵי

שַׁבַּחַתָּא: אוֹרִיאוּ ַקַרָם יֵיבִּכְנוֹרָא

שַׁבָּחוּבָקְדִם יָי שִׁירָתָא חֲדַתָּאאוֹטִיבּוּ

ארעא: בַּמִילָאדַיִי שְמֵיַא אִיתעַכִידוּ

דיים ליום אַדַקּקהָא וְדִינָאטובָא דַיִיַּטַלְיָא

דָמַכָנִים הֵיךְ וַיָּקָא מוֹי דְּיַפָּא וְהָבִינוֹן בְּאַפּוּתִיקִי

ַלְשַבְּחַא בִּיַבְּבָא:

עַרִיקַיָאוִשַבְּחָן כָּל תִּרִיצִילְכָּא:

בַּתַרָא לָא יִתְקַרֵב לְנָתָך:

אבן עורא

בין השכינן וחורך חיפנה. נחתולך שנהחיך תתנהג : דרך לחות בלה וי"ו כרע כהח שלוך שיני ושין השנחתי לי ופעמים יחברו הכ"ף א"ר משה הטעם אל תהיו כדמות הסוס שהוא לריך למתג ולרסן והמר עדיו כמו לחיו וכמוהן המשכיע בטוב עדייך: לבלום • מלה ידועה בלשין הז"ל - וטעם בל קרוב הליך להזיקד וי"ח כי בל קרוב הליך חליל' לך מהיותך כסום כדוך וענה רשעי רחק' מני וי"ח כי חססר מלת הותו **כאילו ב**מב במחג ורסן תפארתו לבלום אותו ועוד עדיו על דרך למלוא עינו לשמות: רבים חמר רבי משה מי שלה ש**ם לבו** לשיוור הורחותיו חולי מעדו אשוריו ובעבור זה נקרא רשע ויתכן שהוא הכשוי פשע וטעס והבוטח ביי׳ שלח ישטן על הרופאים כאסא ודע כי הכתוב לא התיר להחרפאות רק מתבת בן הדם כי הפם לבדו הוא רופא ישראל ורפוחתו לחוק נפשו ולהוסיף על ירהתו: שמחו הלדיקים שלה חטהו הם שמחים שלה יבוה עליה' חולי כי רופהם שהוח השם שהוח שימרם והוח יסיר כל מחלה הנמנאי במאכל': השמיעו קיל רכנו לדיקים: ונאום מגזרת תאום והנ"ין לבנין כפעל על משקל וכנ נעשה במרחשת זיש אומרים כמו נחה

'קלקול רב' ניונד מרם המנס בחר ביטרחל ונוה שילכו בדרכיו ויתכים כל פרטי מהם בפורו הוה : 100° (031 רנבר ושמת: חתש נדיקי הדור רנכו כה להללו.

ם ע כפורנו ז'ל

אתה סתר לים אתה שביית בתר לי תפיד פכל גרה:

שנד תנרני" הוחל נא

לשתרני תנר גם להכת • ולח ינרום ההטח הפן זה :

רני פלט תסובנני ותטובנני

ברננו של הנלהווה בשת חפד

מהיה עלין: כל מהיו

כפום לכן חונם נדיקים

וישרי לב שהוביר מל תכין

כמו חותו הסום חו הפרד :

חין הכין " שחינו מוגים

בהכחם הרחמונה וגריך

להוסיף להכותו: במתג

ורסן עדיו לכלום ישנריך

לשתום חת פיו במתג ורכן

להדריכו: בל קרוב חליך -

חשר עם זה נריך להשמר

ממכו שלח יקרב הליך שלח

ינעם כך הפני שחינו יודע

שכל כוונתך להישיר חותו

בירן נחות כי חמכם בכיונח

לרשע" שחינו חושם לפשפם

במעשיו כפיתחילו לנח עליו

יסורין" וככן הם הולכים

ונדלים: והכוטח בם' שיקבל

תש בתו: חסד יסובבנהו

החל יתכרך הגביר עלין חסדו מכל נד לכן חתם

נדיקים וישרי לב: שתחו בה' כי טוב כי לעולם

מסדו בכל קרמכם חליו :

בזה התומור חמר נישרחל

שחף על פי שכחל יתכרך

ברח החום בללמו בדמותו

באופן שכל החין החכושי

מוכן לעבודהו הנה החמות

עע"ח ברו מזה ולח יעניכם

בעולם הזה חבל מער קלח מחשבותם להסיר חזה

כי טוב כי לעולם

רבים מכחובים

בי חתכם לישרול לישרי לבשהבינו חמתת תורתו: נחום תהלה שיהנלוהו בכל לב. פורו 'פל מה שטים כ: בכנור, שיקבן שם המם : ביר חדש" נכם כמשים : בתרועה על שיננת חו ויכרית החתוק פפ"ח. כי ישר דנר ה' וחמת דנרו שחמר לששות וחון ולחישול פכל זבריו חרבה: וכל מששהו שהוח בלתי חשנשי: בחמונה . בקיום כנחי וכן תהיה תשועתו לעוזיד לכם: חוהנ כוקה ומשפטי מוהב רחמים כם מדת הדין והעד על זה' ני חמנם: משד ב' פלחה בחרץ שעשם זברים כנד הטבע למורך יצורי תטה ויורה על מם שחתרתי שכל מעשהו בלתי מתנעי הוח קיים וכנחים כי חמנם: כוכר כ' שמי' בששור כי השמים ולכנים שנששו שחתו בלי חמועי הם ננחיים ' ועל מכ שחתרתי שחשד ה' מלחה החרץ יורם כי חתנם: כונם כנד מי פים י שפים נבוה ען הגרץ ולח ישוב לכשונג החרץ כמו שהיה רחור לפיטנעו י חה לנורן יצורי פטטוכפוכן: נותן בחילרות תהומית • מַתַחת לחרן נגד טנעם

מנחת ערב

צדיקי בה י חז"ל רננו מחת ינכם מחת ינכם במחה בלבי מחת ויזירוםס רבו הס רנונו כך לעופה רנונו עהכ"ו ח"ם על העחיד רגנו לויקיי בה' שיחן לכם בחול עוב שכר לפחיד: וכחדרם ינר, ט רננו נדיהים נה' ונכו נדיהו הי הין כתיב כחן הכח בהו בומן שהם רובין מותו וכן היד הגדולה מה כחו' שם אז ישיר משה וכה"ח והלץ כש מלפנו ה' ווות כל העם רואים ברדה האשוכבוד הי ובו׳ י לישרים נאיה תהלם א"ר חכיכה כר פסה הצ תקרי כאוה מהלה אלא כאה תהלה זה משה וחהרן שלח דוד כתי'טכעו בחרץ שערי׳ -

תחילת ה תורת חסד סתר ליוגומר פסוק זה כרשתיו בפסוק לה' הישועה תרחנו משם כי הוא ענין נחמד מאד י ובהומר אשכילך ואורך וגומר יר' אשכילך ואורך בדרך זו מלך והיא שמעשה באופן

שלעולם לא יהפוך השי"ת עליך את מדת רחמנותו למדת הדין וכוה השי"ת יהיה לך סתר מנר כחמור י והחסיד זקני ז"ל כתב אשכילך יר' אשימך במדרגת השפלים הנבדלים וחורך בדרך זו חלך מעצמך לא שיוליכיך אחרים ע"כ - ובאומר אל ההיו וגומר יר' הל חהיו כם ס כברד אין הבין לענין זה כי הוא ענין גדול הערך ובאומר רבים מכאובים וגומר יר׳ הין לריך לומר המכאוב אשר יהיה לו בסבת רשעיותיו אלה שיש לו ג"כ מכאוב אחר והוה לפי שהיה סבת הפיכת מדת הרחמים למדת הדין והביטח בה' חסד יסובבנו תמידוהוא מדת הרחמים אי לזהת שמתו בה' וגילו לדיקים שמחה על ההצלה מהמכאוב הא' וגילה על ההצלה מהמכאוב הב' והרנינו כל ישרי לב שאתם הולכים תמיד אחרי היצ"הט ולא תבאו להיותכם נכאובים במכאובי הרשעים ובמזמור י"ע כתבתי ביאורים כאים לפסוק רבים מכאובים וכו' י או יר' באומר רבים מכאובים לרשע לומר כי הם לו בסבת הדמותו במעשיו חל הםים והפרד וכשם שיש לו לםים המחג מהחור והרסן בפיו כמו כן יש לו רבים מכאובים . וכסמך מזמור זה אל הקודם אליו לפי שהוא מסיים בהומר והבוטח בה' חסד יסובבנו והמומור הקודם לוה הוא מסיים באו' חוקי ויאמן לבבכם כל **המיהלים לה' ודברי כסוק זה הם קרובים אל דברי כסוק זה וכמוכן כאבר. תעיין היטב תמלה** היות דברי כל המזמור הזה קרובי' אל דברי המזמור שקדם אליו:

לדיקים בה' וגומר יר' רנכו תמיד והללו לה' כי הוא סתר לכם חלר ועל כן רני פלט תסובב לכם סלה והודו לווכו' ושירו לו שיר חדש כאילו בכל יום ויום בומל לכורך יכוריו: לכם עובות גם כי הינכם רואים אותו : - ומכה"רר משה אלקביץ ז"ל מלאתי כתוב הנה אמר בה' ולא המר לה' לומר שיכוונו שמה שירננו וישבחוהו יהיה באופן שישכימו בשכלם שאין התאר ההוא. מוסף על העלמות רק בה'שהוה ותוחרו הכל א'והיכו רבוי בו ית' ח"ו עם זה לישרים כאוה תהלה וכו׳ ואומר כי ישר דבר ה' יוטעם עם מה שפי' אדוני אבי ז"ל בפסוק ויחמר אך עמי המה וגו׳אמי הנביה ע"ה חסדי ה' הזכיר ההלות ה' השר גמלכו כרחמיו וכרוב הסדיו ועשה לכי טובות הרבה זאת ועוד אחרת שהאמין לכו שנכיה עובים ולזה עשה לכו את כל הכבוד הזה זהו ויממר אך עמי המה בנים לא ישקרו ויהיו טובים ושקועים באמונתם ולכן בכל לרהם לו לר וגו' באהבתוובהמלתו הוא גאלם וכו' לתר הנביא והם לא עשו כן רקוהתה תרו ועלבו את רוח קדשו באופן שלא כאתנו הטוב הוא מאמין לו ואומר אנ"פ של עבו ש כי כל דבריו הם ביושר ובמשקל וכל מעשהו באמונה כשלותן מק"מ משנים ועוד מעלה הטוב הוא מאמין לו ואומר אנ"פ שפלו' עכשו הוא רשע נחן לו טוב כי הוא יהיה לדיק או בכו יהי' והרגיע כל שרי לכ שרחשנה לדיק או בן בנו והוא אומר וכל מעשהו באמונה : ייידה אדרה בי הוא יהיה לדיק או בכו יהי' מודה ההפ"ה מצופה למעחה הכי׳ כיעם היות שהוא אוהב לדקה ומשפט ואם על פי המשפט יעשה לא יתן טוב כי אם להולכי׳ בתמים עכ"ז חסד ה' מלאה הארץ על לד החסד ע"כד: כי ישר דבר ה' יר' כיישר דבר ה' והוא יודע למה עושה כן אל הסידיו וכל מעשהו באמונה יר' בשכר האמונה שמאמינים בו ית' אוהב בדקה ומשפט יר' האל ית' אוהב אותה הצדקה ואותו המשפט שהאיש הטוב טושה ולכו אחה מולח וירא יבואל הת חסד ה' מלאה הארץ תמיד והכל הוא רחמים פשוטים ואין מדת הדין כלל: ברבר ה'

וגומר כיכם וגומר יר' הנה מתחלת הבריאה כשעשה ה'אלי"ם ארץושמים היו המים על הארץ יכדי לשמור טבע הבעלי חיים גזר האל ית' ואחר יקון המים מתחת השמים אל מקום אחד וחראה וירונו וכה"א וכל ישראל היבשה לפי שהוא ית'רולה חמיד להיותו מתנהג עם ברואיו במדת הרחמים:

אין תעשה תהלת הישרים ואמר כי הוא מההכרח להם לשיר לפכיו ית' שיר חדש וכבדל מאשר עשו הלדיקים להיותש גדולי המעלה מהם . והשיר הלו יהיה בפה . והישיבו כגן בתרושה יוהוא הריגון שלשו שונאיהם ימש יחירם בידים במינים ועוגב . יחד עם הניגון בפה בכלי תרועה הנקראים בלשון לעו ליפי לושי י אשר יצאו מפתיחש קולות ערבות מביאות השמחה לשומעיהם יכי ישר וגו' ר"ל תהילת הישרי היא מוכרח"

זירפו עה' כל החרו ' ובום

רחוי שיירחו מש' בהתבונלם

אל כשלחותיו חלה: יבורו ברחותם השנחתו . כי הוח

למולם וכן: נוה שיהיו בחונרו תהותו

כנד טנעם ועם וה: העיר

שנת בור י בתנדל ככל :

וכנית י פחשכותם נהפלגת לשונם: שות ה' לעילם

תעתור " משם המינס והם

כן שור פיום וחף של פי שהוח

פשניח כנד תה על כל המין

סחכושי מכל מקים: חשרי

סגור חשר ס' חלסיו י

חתתפלל חליו כי חו תנכר

סשנח נו בערמות: התם

בחר שיהיו כלם לעבורתו

ונום ללכת בדרכיו יוה כי

חתנם נס כי: משתים

סשתיף ורום חת כל כני

פחרם ותזניח של כלם

פוח: היונר יחד לנס" כלם

מלפי סכח מרכבות קדם ו

ופכין חת כל מעשיהם י

דענים כל חומי גם שלח

יענישסו בעולם הוק ועם וה

מזרים דם למונם כום

בדברים הכוללים להם

בחופן. שחין הפלן נושם

מלהית מכל מזום הנם שין ה' חל ירוזיו ' שהם שמו

משר בחר שסם יריחיו :

סתיחלים לחשרו . כפת

כ צות והחברון הננחי :

ולמותס ברפבי בתתודי

מחיתם: נמזכוי כדור

שלי: חכתה לה' וכוה:

מורנו ועניננו הוא: יה'

משדך על דורותינו להכוו:

בחשר יחלמלך בדור כום :

להכיל נפשם שן

לרתם שיושיעם

שליהם: להכיל

חכל כגורם

ועינו

アリアグ

מתחת

לעו:ם

ואמר אלכל יושבי שלא יפקד

מהם איש: היולר: היולר אחד

ואם היצורים שונים עלכן הוא

לכדו יבין חל כל מעשיהם: הין

החלך: הין הנזרות כמחשבת

היועץ הגדול ככני אדם והוא

החלך והנה מה חועל יש בעלחו

והכה חיככו כושע בעבור רוב כח

שקר : בעבור שחמר השם התתן

לסים גבורה והטעם על סים

המוד והחיל: לח ימלט הפעול

חסר והוא נפשו: הנה עין יי׳ י

על דרך ואשית' עיני עליו ועינר

שים עליו: אל יריחיו מתכו

לכדו לא ממלך שהוא כשר ודם

בעבור שראינו יראי

ולה ייחלו רק לחסדו לבדו

כפשכו .

להציל תמות י חרב או דבר

השם והמייחלים לו נמלטו עלכן

כפשכו חכתה לו וסעם עזריכו

כננד ברוב חיל שהזכיר עם

המלך ומגינכו ככגד המלך כמו

מגינכי ראה אלהים : כיבו

יהי : הזכיר חסדך ויחלכו לך

כנגד למיחלים למסדו: לדוד

בשנותו את טעמו - טעמו לבו

ושכלו ודעתו כמו משיבי טעם

ואכיש היו לו שני שמות וכמוהו

רבים:

ישמח לבכו : ככגד יריאיו

שיש לו והטעם על מחכותיו

🤃 יקוו התי י

לפרן וישמור'

אכן עזרא

יראו . והנה הכל נברא בדברו והנה ראוי הוא שיראו אנשי הארץ מהשם ויחרדו אל דברו והזכיר כל הארץ כדרך וכל הארץ באו מלרימה: כי הוא אמר · בחפץ וברלוו לא בכלי : הוא צוה ויעמוד הטעם כפול כאילו אתר כי הוא אמר ויהי אמר והוא צוה לווי י וישמוד כחשר פירשתי כדוך וברך ולא אשיבנה כי כח השם בכח כל פועל עבר או עתיד : יי׳ וחחר כן שעלתו עומדת אין כח לכל הגוים להפר אותה רק הוא יפר עלתם : עלת יי׳ כנגד עלת גוים : מחשבות לבו דרך משל כנגד מחשבות שמים : משמים בעבור שהזכיר גבורת השם אמר כי הוח יודע סתרי לב והנה הוח חכם וחמין כח וטעם השקיף כחילו רואה הכל בעיניו והזכיר השמים כי הם סביבות כל הארץ

רשי

השניח : הבים: היולר יחד לבס ' לב כלם יחד ויודע כל המחשבות ורבותינו הסיבוהו אל ממכון שבתו השגים יחד לבם היולר ודרשו מכחן שכולן כסקרין כסקירה אחת: בשכותו חם טעמו : כענין שנהמר ויתו על דלתות הסער וגו' ויסכו חת טעמו בעיניהם ששנה דברו וטעמו ועשה עלמושוטה והוריד רירו על זקנו:

מסרה

לנחלה ש"רוסימ' נמס בסדר ויכת קרת: בני האדם ו' וסימ' אשר בנו בני האדם: אם יי׳ הסיתף את לכב כל בני האדם . ,, דמלכים דתפלת שלמה זחכרו דר"ה : משמים רבים יי' להוריע לבני האדם: וכל ההלת דכוו' ב עזרנוב' וסימ' עזרנו ומנננו הואי עזרנו כשם יי' ל"ד טעמו די בקריא' וסימ' והיה טעמו כטעק לשר השמן וישנו את טעמו בעיניהם לדור בשנותו את טעמו לפני על כן עמר טעמו וריחו לָרָוֹדְבְשֵׁנוֹתוֹ אֶת־טְעְמוֹ לְפְנֵי א לא נמר יוחד שעמו כצפיחת ברבש:

וְיִרַחְלוּן מִן כָּרָםיָיָ בָּלנִחְבֵי אַרְעָא "חֹנִים יִייְרָאַוּ מֵיְהוָֹה בְּל־הָאָרֶץ כִּבְּנוּ יָׁגוֹרוּ ב׳ לפנים בַל־ישְׁבֵי תַבֵּל: פיניה יָרָתָּתוּן בֶּל דַּיִיבֵי תַבָּל: כי הואאכרויהי הוא־צורוויעמר: יהוח הפיר עצת מְטוּל דְהוּא אָפֵרוִיהַוִי הוּא פַּקִיד נוים הַנִיא כַּחָשְׁבְוֹת עַמִּים: יַיָּ חְבַר מַנְכַר עַמְמַמִיא וְאִיתְקַיִים: יָהוָה לְעוֹלָם הַעֲעָכִיר בַּחְשָׁבִוּרת לְבּוֹ בָּטִיר מַחַשָּבַת אוּמַיָיא: מַלַבְתָּאבּיִייָ לְרַרוֹדְרֹי, אַשְׁרֵי הַגּוֹי אֲשֶׁר־יִהוּוֹה לָעַלְטֵא ַקְיִיטָא מֵחְשְׁבַת לִיבִּיה לְּדָרֵי **ָאֵלֹהְיִיהָעִםיבֶּחַר** לְגַחַלָּהְלְוֹ: **טוֹבוּירְגַּכְרָא**ַדַיָּיְאֶּלָהֵיה טשטים הביט יהוה ראה ארת־כל־ ַעמַאדִי בָּחַר לַאָחֲסָנָא לֵיה: שְׁמַיָּא אִסְתַבַל יְיַ חַמָא יַרת כָּל בְנֵי ׳ְיִכֹּלְיִפְיֹּח בְנִי יְיִתְםָא יַרת כָּל בְנֵי ׳ִיכֹּלְיִפְיֹּח בְנִי יְיִתְם: בְּמְבֹּרוֹ שְׁבְתוֹ הְשְׁנֵיִת בּ׳ היונד אֶל בָּל־יִשְׁבֵי הָאָרץ: יווניי יני נשא: ספרור בית מותביה אוריק לַוַת בַּל יַתְבִי אַרָעָא: דִי בְּרָא יַתְהוֹן ַלְבָּם הַמָּבִין אַל־כָּל־מָעֲשֵׂיהֵם: אֵין־ מבוין בחרא לבחון ופתבניין לכל יַבְיּשִׁ דַבַּמְלָךְ נוֹשָׁע בָּרָב־חָיַלֹּגְבּוֹר רָאַר יָנָצֵל בָּרָב־בָּח: שֱקַר הַפּוּם לִחְשׁוּעֲה בית בַּלְבָא מַתְפָּרִיק וּבְרָב חֵילוֹ לָאיִבַּקִט: הַנָּה עֵין יְהֹנָה בְּסִיגְאֵי חִילְנָתֵיה גִּיבָּרָאלָא מִיתִפְּצִי אָל־יָרַאָיַו לַטְיַחֲלֵים לְחַסְרּוֹ: לְהַצֵּיל בַּסָגאֵי חֵילֵיה: שקרא סופא ָם בַּוֶת נַפִשָּׁם וּלְחַיוֹתָם בַּרָעָב: לְפוּרְקָנָא וּבִסְגִיאֵי תוּקְפֵּיה לָא ליבוֹבים נפשנו הבתרה ליהוֹלָה עוֹבֵנוּ ובְּנְנִנּוּ רָא עינא דַיִי מִסְתַּבְּלִין בֵּי־בָּוֹ יִשְׂבֵח לְבֵּנֵוּ בִּי בִשְׁם לָבַרְחֲלִין מִיגִיה לָסַבָּרִין לְמִיבוּבִיה: יָהֶי־חַסְרַךָּ יְהוָה בַרשו בַטַּחנו: לְמִפְצִי מְפוֹתָא נָפְשֶׁהוֹן וּלְקַיִימוּחְהוֹן ָעָלֵינוּ בַּאֲשֶׁריִחַלְנוּלָה: עַלֵינוּ בַּאֲשֶׁריִחַלְנוּלָה: ונפשנא מסעכיא לְפוּרְקֹנֶא דַיְיִי סְעוּרְנָא וּחְרִיסָנָא הוֹא: " י י

אַרוֹם בְּמִימְרֵיה ֻיֶחֲרֵי לִיבָּנָא מְטוּל דָבְשום קוּרְשֵיה אִירְרָחִיצְנָא: יְהֵי שוּכָךְ יְיָעֻלָנָא הַיּרְטָא דְּסַבָּרִינוּן עַלְךְ: לְדָוֹד אבימלך בַרשַני יַת מַדָּעֵיה ַכָּרֶם

תהילת ה׳ תורת חסר

ייראו מה' כל החרץ יר' יירחו כל החרץ מה' המהוה ההייות וממנו יגורו כל יושבי תבלכי חם מיוחרה אפו באיזה עיר או מדינה יחזרו המים אל מקומם הטבעי: בי הוא חמר ויהי יר' כי הוא ית' אמר הז יקנו המים ויהי הוא צוה ויעמוד העולם כמו שהוא עומד: ה' הפיר עלת גוים וגומר יר׳ אל חאמר שכבר נשבע הב"ה לכלמי הביח עוד מכול כאשר טעו בזה המלריי׳ במנרים כאשר אמרו כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו שאמרו וכי מה יעשה לכו כבר נשבע שלא להכיח עוד מבול על הארץ והם לח ידעו כי על כל העולם כולו נשבע ולח על פלך ומריכה ח' והוח אומרה' הפיר עלת גוים הניה מחשבות עמים והוה במה שתהומו'יכסיומו וכו' ועל כן יגורו ממנו כל יושבי תכל הרולים בקיותו של עולם ולכן עלת ה' לעולם העמוד מחשבות לבו הן נכונות חמיד כפי כל דור ודור וזהו מלת לעולם . הו יר׳ לומר שחין שכוי רצון בו ית׳ וחין ידיעתו כידיעתנו ויר׳ עלת ה'לעולם תעמוד מחשבות לבו לשר הן לדור ודור ולעול 'יעמודו וחין מחשבותיו כמחשבותיכו: אשרי הגויונו'יר' לשר הם חותרים ה'להיכו ה'לחד וחשרי העם בחר לנחלה לו: משמים הביע ה'יר' משמים הביע ה' וראה בדרך כלל את כל בני האדם אך ממכון שבתו השגיח בפרטות אל כל יושבי הארץ הקדושה ארץ ישראל וכן פי׳ בזה החסיד זקני ע"ה: היוצר יחד

לבס יר׳ האל יח׳ יצר את לבס של ישראל יחד עם העולם והוא מה שפירש לכי שלמה בכו באומ׳וגם את העולם נתן בלבם שיר' כי אם לבם של ישראל הוא עוב אל אביהם שבשמים העולם יתקיים ואם לחלא יהיה כן והיא אומר היוצר יחד לבם והוא ית' המבין את כל מעשיהם בפרטות ומביע להם ר"ל בכל א' וא' מהם יען כי את העולם נחן בלבם: אין המלך וגומר הנה סמך לוה ענין לב מלך יען כי לב מלך ביד ה' יותר ממה שהוח לב חדם חתר ר"ל כי הבחירה חיננה כ"כ ביד המלך כאשר היא ביד כל הדם כאומר ומן ידך מלכא ישויב ואימר גבור וגו' יחוור אל המלך הכוכר ור"ל כי גם כי יהיה המלך הזה גבור והים מלחמה לה משני זה ינגל ברוב כחו : שקר הסום לחשועה יר' לחשועה אל המלך וכרוב חילו לא ימלט הגבור את עלמו: הנה עין ה' וגומר ברוח הקדש אשר היה בו כיון בזה אל מה שהיה לחנכיא מישאל ועוריא שהיו מיחלים לחסדו ואל מה שהחיים הש"י לדכיחל בגובה דחריוחה שהיו שם החריות רעבים כ"כ יתיםוכתו שחרו"ל והוח חותי ברעב : וחולי בחומר ולחיותם יהיה כאילו המר ולרפאתם ורמו אל מה שהיה לאותו הזהו מרוב הרעב עד שהוכרח ללחלח גרונו במי תאנים וכו': ומלאהי כחוב כי הוא ע"ר מש"ה בחלותו ויחי מחוליו ע"כ והוח חומר ולחיותם ברעב כי בסבת הלער שהם מלטערים ברעב יחיו:

חכחה לה' מצאחי כחוב בפסיק ולכן יחבה ה' לחננכם שר"ל בי הוא ית' להיות אלהי משפט ממחין מלהביה הטובה על החדם עד שהולי יחננה לו מכד היותורחוי חליה במשפט מלד שכר מעשיו הטובים א"כ אשרי כל חוכי לו שיהית להם טובה על זה האופן ע"כ והוא אוחר פה נפשכו חכתה לה' עורכו ומגנכו הוא כלומר עזרכו לעשוחכו פעולת המעלה: בי בו ישתח לבכו כי בשם קדשו בטחכו יר' בטחכו שיעשה לכו כן . או יר' כי בשם קדשו בטחכו והוח מנין מה שהתירה כולה שמותיו של הק"בה ולוה לדקתי בחומרי כי בו ישמח לבכו כי פקודי ה'ישרי' משמחי לב: יהי חסדך ה' עליכו כחשר יחלכו לך יר' יהי רלון מלפכיך להיות חסדך עליכו חמיד ר"ל שתהיה חמיד סתר לעמך ישראל והוא חומר על כו והיא ע"ד אומר וחסך עלימו - או יר'יהי חסדך ה' עלינו חכף כאשר יחלכו לך ואל תאחר י אויר' באומר כאשר יחלכו לך ע"ד מה שביארתי בפסוק רלוו יראיו יעשה והכוכה לומר כי באוחו האופן בעלמו אשר ייחל הלדיק שיהיה לו מילה פניה שיה ה לו ולא שיהיה הענין ההוא שלא לטובתו כלומר שהאמצעי ההוא אשר ישא בפיו לא יהיה נכון לחיחלתו׳ או ר"ל כי לבד במה שייחל הענין העוב ההוא ויתלונו בלבו יהיה לו כו הודם שישאל עליו ' ובספר הסדי אבות ביארתי עכיכים יפים באלה הפסוקים:

לר לדוך בשנותו ונותר הנה פתותור הקודם אתר הנה עין ה'אל יראיווהרחיה לוה ענין דע"ה עם אבימלך

אבן יחייא

להיות כי דבר ה' בכריאת העולם בי' מאמרות אשר יצא אל היש ומעשהו באמורה שר"ל כי אחרה צאתו אל היש היותו קיים כאשר הטביעו קוכו כל זה קרה והיה להיו'כי ישר ה' ועושה חשד לחכי'. מן השורה וכאומרו עולם חסד יבכה י אוהב לדקה וגו' ד"ל ורכת הלדיקי' היה מוכרחת להיו'כי אף שחסד ה' מלאה הארץ אשר לכן הישרי' והחשידים הם מחוייבים להלל לפכיו ' גם הוא אוהב לדקה ומשפט אשר לכן הלדיקים גם הם מחייבים לרכן לפכיו . בדבר ה' זגו' בא לבאר אשר קדם באומרו כי ישר דבר ה' וכל מעשהו ' ושמים נעשו הם הגלגלים י וברוח פיו כל נבאם הם לבא השמים מהכובבים ושמש וירחי כוכם ככד מי הים היה באומרו יקוו המים י כותן באולרו תהומו היה כאומרו ותראה היבשה ' והנה לא זכר דבר מעולם המלאכים להיות עניכו נעלם בין אשר בעפר יסודם י יראו מה' וגו להיות כי לעיל זכר היות האל בורא העולם באומרו כי ישר דבר ה' וזכר היותו מקיימו באוחרו וכל מעשהו באמוכה . לכן אחר יראו מה' כל הארץ שר ל יושבים להיות כי הַוּא מאין בראה ולשבת ילרה י . וממכו יגורו כל יושבי תבל בהיות כי אף שמטבעו להינ" תבל מקור הכליה וההפסד עכ"ו מעמידו ומקיימו באמונה י זוהו אומרו כנגד הבריאה כי הוא אשר ויהי - וכנגד הקיום הוא לוה ויעמוד - ה' הפיר וגו' ר"ל הנה ה' מפר עלת הגוים והם הפילוסופים שמכחישים השגחת האל בפרטים " מלד עלת חכמתם " ומניא מחשבות עתים משאב" האומות העובדות שרי מעלה המכחישי באלהי שהיהם ה' ועלתו לעולם תעמוד ומחשבתו לדוד דור אשר הוא הפכי' לעלתם ומחשבתם י באשר יתן האושרים לגוי אשר לקח ה' לאהיו י והעם אשר ה' בחר לנחלה לו והוא ישראל י וכאומרו את ה' האמרת היום להיות לך לשהים וה'האמירך היום להיות לו לעם ' ואת כל שאר בני האדם ' הנבוים במעשיה' ודומים לתומרם האדמיי והארציי אף כי יביט ה' עליהם וישגיח לא יהיה בדיבוק שכניי בהבטת ישרא ע"י השכינה השוכנת אתם בתוך טומאתם וכאומרו וטשו לי מקדש ושכנתי בתוכם . רק תהיה ההבטה מרחוק מן השמים והבטת מראיה ובזיון ... כי יהיה ראה את כל בכי האדם כנוד מן אל תראוכי שאכי שחדחורת .. ממכון שכתו וגו' כ"ל ומה שלכיך החל ממכון שבתו מן השמים להשנים אל כל יושכי החרץ הוח להיותנ הוא היוצר יחד לנם ' מה שלכן אם הוא יוצרם הוא מההכרח שיהיה המנין אל כל מעשיהם כי אין אומן שוכא מעשה ידיו אף כי יהיה ככוה וכמאם י אין המלך ונו' כא לבאר עוד עכין השנח' האל באישיית ואחר כשיהיה עין ה' והשנחתו אל יריאיו אשר ליראת' לה' ובעחונם בו אינם יראי מחרב האויב - להציל ממות כפשם - וכשיהיה עין ה' לחיות ברעב היראים הכוכרים המיחל ם לחשדו שר חיל החויבים ישבבום להחית כפשם ברעב . או החלך האויב לא יהיה כושע ברוב חיל והוא בודלו בכמות . ואף שיהיה נבור לא יכלל ברוב כח והוא נדלו באיכות . ויהיה שקר הסום לתשועה - וברוב חילו והוא הקיבוץ מכלי המלחמ' לא ימלט המלך את עמו מיר יראי ה'המיחלי' אלמ והנה ספר ד' דברים ההכרחיים במלחמה ' רוב עם ' והיותם גבורים ' וסום מוכן ליום מלחמה . וקבון רב מכלי קרב להגין וללחים ' ואת כלם ישא רוח כי לה' הישוטה ' נפשכו חכתה ונו היא מצו המשורר וסיטתו לנפשם . לאחר או נפשכו חכתה לה עבר ביוקום ציווי כמשפש הלשון הכבואיי . כי הוא יהיה עורכו להכות באויבנו . ויהיה מגיכנו להצילבו ממכחם - ואמר' יהיה עזרכו כי בו ישמח לבכו ל"ל כאשר בו ויהיה כי במקו כאשר ויהיה מגיככו כאשר בשם קדפו בטחכו עבל במחום עתיד יהי חסדך וגו' היא תפלת המשורר וסיעתו לאמר יהי חסדך ה' עליכן

להיות עורכו ומגיככו כאמור . כאשל יחלכו לך וכך שמח לבכו ובשם קדשך בשחכו : לר לרוד בשכותו וגו החזמור הלו עשאו דוד כאשר כרם מכני שאול א אבישי חלך גת ועבדיו בקשו להמיתו באומרם למלכם הלא זה דוד מלך ישראל אשר ישמו לו במחולות הכם

שאול באלפיו ודוד ברבבותיו יואו כתירא דוד ושינה טעמו לפניהם כאומרו הכתוב ויאנו את טעמו בעיניה' ויתהולל בידם ויתו על דלתות השער ויורד דירו אל וקנו מה שלכן הבריחוהו מעליהם וינלל ועל הנם הלו עשה המומור הלו לתהלה ולהודאה - ולהפלגת השבח חברו דרך האלפא ביתא - ומה שקורא פה לאכיש מלך גת אבימלך - הוא להיות כי כל מלכי פלשתים היו להם שתי שמות שם כללי והוא שם אבימלך הנקראים כלם ככה על שם הראשון הקדום . ושם פרטי למולך או כאפים וזולתם מן השמות . וכן למלכי מצרים היו שתי שמות . פרעה לשם כללי ושם פרטי לכל אחד מהם . וכן היו כוהגים חלכי רומי לקרוח שם כללי לכלם קיםר . על שם יוליאו קיםר הראשון אשר יצא מבטן אמו אחרי מותה על ידי חיתוך דופניה . והיו ג"כ קוראים לכל אחד שם פרטי כמו קיםר אנוסטו מולתם מן השמות י והנה מסר באלפה ביתה הואת אות הוה"ו וכפל אות הפ"ה בחומרו פודה ה' נפש עבדיו וגו' להודיענו כי דוד מטה באשר כוב לאחימלך הכהן כשחדד לקראתו לאחד חדוני אתם מוכנט מן השיבו שהחלך מוהו דבר לו לבדו שחיש אל ידע מחומה . מה שלכן נתן לו אבימלך לחם הקודש אשר גם כן חטא באכילתו ונתן לו חרב בליתי ונחשך מהכוב הלו הריבת כוב עיר הכהני" ומל כן הבינו שלשת בכיו ושנשרד דומב החלשין . ושל כן היה חייב גם הוא מיתה ולכן כשכרת תכף אל אכיש מלך בת ואמרו שבדין הדברים ההם בתירא דוד מכני אכיש כן יברום החשא לו

טנחת ערב

משה דחתר תר משנננו כה"מ for room table at the fire פני כול גלינו החוכבל ביתי הגוירה עלי עשור עלינו לקכנ עשרת הדברות עלי הגיון בכינור רשכיל חור בשת זה ורככן חתרי שלח בחכירות חותה נדקה ותשפע וברי חר"ח כל חדש שחוהה צ-קה ו ושפט מע"ה כחלו מלח כל העולם חסד שני אוהב ניקה ומשפש חסדה׳ מלחה ה רן נדנר ה' שמים וגו' נצגו כל דנור ודנור מינא משי הקנ"ה נכרח נו מלחך של' ונדוח שיו כל צכחם כי הוא אחר ויהי זו חם; הוח נוה ויעמוד חלו צנים הנה עין ה חל ירחיי זה חברהם שנ מזה ידעתי ובוי לחיחלים לוזשהי שני חחן חחת ליעקנ חסד לה:רהם להגיל חחום כשבם ממיחתו של כחרוד ולחיותם נרענ שנ' ויהי כל לני דכתי׳ וחתנם לו מורה פל לני דכתי׳ וחתנם לו מורה נירחכי לחיחלי לחסדו שהם חיחלים להק"כה ככל פח להניל חחות לפשם כשהם ככנסים להקריב ולחיותם ברעב ניחן לה' אחד מעשר' :

משפט

אברבה חת ס' ככל עק נס נמת נרה ווה כי: תפיד תהלתו בפי" שידטתי כי כל זרכיו פשפט: כה' תתהלל בפשי שוכתה להיות מוכנת לענודתו: ישמעו ענוים י חוטבי חשר במ"י: וישמחו " שנמלטתי מן כנרה הוחתי נדנו לה' חתי חתם חו כני השומעי': ונרועמה שתו יחדו בשובילה"י ומפרתי בדלוחתי עתהכי חמנם: דרשתי" בנרה הוחת: הת ה' ושנני : נמה בזרשתיו: ותכל סבורותיי בכ מחותם שלח בתפללתי שליה׳ הנילני וספרתי ונרופפה שמו יחדו כי חמנם נס הרחשונים: הביטו חליו בנרותם: ונהרו - וקבלו מור תשומה מהם: ופניהם חל יחפרו . לפתיד ויחדו פמכם חרומסוחומר: זה שני קרח וה' שמשי ולפטעים כלשדי שום תפלה: חונה מלחך זיחלנס ' לכן : טממו הרגישו בחום 'ורחו. בשיון השכלי: כי טוב נ' שמחבל תפלה ולפעמים מושיע גם בלתי תפלם: ירחוחת ה'קדושיו העשיינים שהתביננו חל גדלו המפוחר בתורתו במוסתי שכליים כי גם במוסתי' שכליים כי גם שתתכטלו כום מעסקי התמין: חין מחסור ליריחיו: ולפטתים: נפירים המושלים ברב ממון: רשו ורתבו י והפילו בחותו בזמן : דורשי ה' לח יחברו כל שיב המתן חיים ' להשיג חיי פולם: חוהב ימים ' בעולם הוה: לרחו טובי לרחות שלמות בנפשו מוכן לחיי שולם: נגור לשונך מרמ ומרפה . לתפן תחיה נפולם הזה בלי טרות ריב ומדון : סור מרע" מן התחות החמריות: ומשה טוב ב'תורה ובמצות: בקש שלום • בין ככח השכלי והמתחוה שתתן לפתחוה די נרכו שלם יטרידן מן ההשתדלות בשלמות הכנחי ומו תשיבהו כי חתנם: עיני ה' אל נדיקים לעורב בוה כחתרם ו"ל בחלטהר מסייעין לו: וחוניו חל שועתם וכן

> לת עניים נרוועיו: ברום

מנחת ערב

תקיבל תפלחך הם תחפלל

על חיוה פקרה שיטרידך

מהשיג כונתן ני חפץ חפל

כוח בחופן כי לפפפים

פניה נעושי רעי ועם כל

וה לעקו ו.תפללו: וה'

שמש ומכל גרותם הנילם -

גם מתה שלח התפללו עליו:

קרוכה' לקכל תפלתם:

וחת דנחי רוח בם בלתי

תפלה: יושיםי כי ירחה

לדוך בכניתו את טעמו ונו אולל שבים דוד אמר לפני הנקוט השפות שברתת מה הואה יש לפניד כשהחדם הולך גבוק ומקרע רת בגניו וההמוקוה רצין אחריו והעם מבחקין ממכו זה כאה לפכיך א"ל דוד על השמוח לתה הירח חגר חייך שתנטוד ל. שלמה חמר בז נדבר יחבל בו הרו ששלח השם זבר זה לבון במוה וז"ם לדוד בשנוחי ונוי על ידי היותו דוד שקרי הג על השוטה ע"כ בח לחדה זו שהוערך להציל כלחו פייר במות והיה זה נם נפלא להיותו לפני חביחלך נינן נהיות בכל יהנים נדול וחנס שלה יהנים שוה חינו שועה בעצם ונפרם שהיו עצדיו מכירים הַנקונ

אברכה בכל עת ? בהיותו במרחב או בלר או בטעמו או בשניתו אוחי: ביי׳ ? בו אתהלל עד שישמעו ענוים תהלתי וישמח! גדלו ? כאילו ידבר עמהם ויבקש מהם שיעזרוהו לגדל את השם: דרשתי ? שפר להם שדרש השם בלר לו ועכה! הביטו ? טעם אליו זה שהזכיר אחרי כן עני קרא וכמוהו אראכו ולא עתה והוא דרך כוכב מיעקב: וכהרו? יאורו פניה'

הפך הל יחפרו כגזר המנהרות ובתרגום ונהורח עתיה כריה וי"ח מגזרת וכהרו חליו מגזירת להרוזה ושמעי עבר כמו כאשר אהב בעבור היותו באתנחתא: חונה : בעבור שסבבוהו עבדי חכיש והשם שלח מלחך להצילו על דרך ישלח מלחכו לפניך וטעם סביב פטע' מלרך שם המין כמו ויהי לי שור וחמור והנה הטעם מלחכים רבים ככתוב בדברי חלישע ואע"פ שאינה נראית במראה העין הם לודעים בלב באמת: טעמו מגזרו טעמו זה הוא מראה הלב וראו מראה העין: יראו א"ר משה היה רבוי להיות יראו כמו קראו רק בא משונה בעבור שלא תתערב עם יראו לדיקי' זטעם קדושיו הם העוזכים תאות העולם ועסקיו וטעם יראו שלא חיראו שיבו' לכם נזק או מחסור הפילומלחם: כפירים יש חומרים הכופרי' בעיקר והנכון בעיני שהם בני החדם הדומים לכפירים לטרוף ברוב הכלם הנה רשו ורעבו: ודורשי יי' שלא יבקשו לחם רק מהש' לבדו ויש אומרים כי כאשר הפשוהו חנשי חכיש הרעיבוהו ובעמדו לפני אכים היה רעב והשם בחסדו עזרו כדרך חליהו : לכו הזכיר בנים שהם לריכי לימוד: מי. האות הכל לחיות שנים רבות על כן חוהב ימים הרוכים כמו הנשי מדות הנשי לבב והנה

אָבָרְכָּהַ יִּי אָבִימֶּלֶּדְוּפַּטְרֵיהוְאָזָל : אֲבָרְרָּדְּיַתְיְיָ אַבִימֶלֶךְ וַיְגַרְשֵׁחוּווַיַּלֶךְ: בָּכָל עִידַןתְּרַיַרא תוּשְבַּחְתֵּיה כַפוּמִי: אֶת־יְהוָּהַבְּכָל־עֻרוּ תָמִיד הְהַרֶּרְוּוֹ בַּפִי: בַּיהוָה הִתְהַלֵּר נַפִּשִייִשִּׁמְעוּ בְּמִימְרָא דָּיָיָ תּוּשְׁכַחַתנַפְּשִׁי יִשְׁמְעון עינְוֹתְנַיָּאוְיֵחְדוּן: דָבוּוְרבוּתָאָכָּןדָם ַגַּרַלוּ לֵיהוֹה אתִי עַנְוִים וִישִׁמָחו: ַיָּי עִיכִיונְרוֹכֵם שָׁמֵיה כַחֲדָא: תִּבְעִית ה ונְרוֹמְמָהָ שִׁמְוֹ יַחָרֵו: דַרָשְׁתִי אֵת־ יְהַנָּהַ וְעַנָנֵיִ וּסְבָּל־סְנוּרוֹתֵי הַצִּילָנִי : מֹימֹיוֹי אוֹלְפִן מִן קָדָםיַיוַגַעַנָי וּמִבָּל דְּהַלְתִי הַבָּיטוּ אַלָיו וְנָהַרָוּ וֹפְגַירַהַם אַל־ י׳ י׳ פּצִיירָי: אָסְתַכְלוּ לַוֶתֵיהוּ וְאָתְנָהָרוּ ּ זֶהָ עָנֵי ֶקָרָא וֵיהוָה שָּׁמֵעַ וָאַפֵּיהוֹן לֵא עִצְבוּ: הֵין עַנְיָא צַלֵּיְכְּןָּדֶם וּמִכֶּל־צַרוֹתֵיו הוֹשִׁיעוֹ: חֹנֶרָה לַיַבֵּים יְיָשְׁמִיעַוֹמְכָּל עַקְרוֹי פּרָקִיה: שְׁרִי בַּלְאַדְּ־יְתֹּוֹחֹקָבִיב לִירִאִיוניְחַלְּצֵם: מַלְאָבָא דַיִי חֲזוֹר חֲזוֹר לָרַחֲלִין מִינִיה שַעֲמָוּ וָרָאוּכִי־טַוביְיהַוֹּהָ אַשְׁרָי וְשֵׁיזֵיב הִינון: אִשְׁתְּמוֹרְעוֹן וַחֲמוֹן יראו ארת ּ הַגֶּבֶריַחֱמֶבֶרוּבְּוֹ: אָרוּם טַב יַי טוּבוּי לְגַבַר דְאִיתְרָחִיץ יָהוָהַ קָרשָּׁיֶו בִּיראַין בַּחְסַוֹר לִירָאָיוֹ יִ בֹּיִהְסִתּי בְּבֵיכְיֵרִיה: ְדְּחִילוּמְן בַּןְדָם יְיַקְדִישוֹי בְּפִירִים רָשַׁוְיָרָעָבוּ וְדְרְשֵׁי יִנְיָהֵ אַרוֹם לֵית חוֹסְרָנָא לְדַחֲלוֹיִי: בְנֵי יָהוָדה לא־יַחִסְרוּ כַל־טִוב: אַרְיָנֶיא אַרְמַסְכָּנוּ וְכַפְנוּ וּתְבָעִי לְכוּ־בָנִים שִׁמְעוּ־ַלֹּי, וְרָאַתְּ יְהֹוָרה אוּלְפִנָּית דַּיִיָּלָא חַסְרִין כָּל טּיבָּא : אַלַפָּרַבָם: מִי־הָאִישׁ הַחָפָץ חַיִּיָם אַ נּי אִזִילוּבְנִיָּא קַבִּילוּ מִינִי דְּחַלְּחָא דַּיִיָּ אַלִיף יַּחְכוֹן: פָן גַּכְּרָא דְּבְנֵעִי חַיֵּיִי רְחִים אֹהַבְיָפִים לִרְאוֹת טְוֹב: נְצַר לְשוֹנְךְּ יוֹמָנָא לִמֶּחֱמִישְנָהְ: טור לִיישָנָךְ מי מֶרֶע וּשְׂפָתֵיך מִדַבֹּר מִרְטָה: כַּוּר י מְבִישׁ וְסִיפְּוָותָךְ מִלְמַרְלָא נִיכְלָא : בָּרַעוֹעֲשָה־שָוֹבבָּקָשׁ שְׁלַוֹםוְרָדְבּּהוּ: זור סִבִּישׁ וַעֲבִיד טִב בְּעֵישְׁלָמָאוֹרְדֵך עיני יָהוָה אַל־צַרִּיכִים וְאָוֹנִיו אֶל־ د"

לפני אבימלך - כך כל מלכי פלשתים נקראים וכל מלכי מלרים פרעה ואף על פי ששמו אכיש קורין לו אבימלך ומדרש אגדה שהיה לדיק כאבימלך שלא רלה להרגו האבשיו אומרים לו הלא זה דוד מלך הארץ כדאימא במדרש חילים : ביי' מתהלל בשיי מתפאר אני ומתהלל שיש לי פטרון כזה להושיע ולהגן : תחהלל נפשי :

שפורוונס"רת בלע"ז: ישמעו ענוים נפלחות שעשה לי מתוך תהללי יבינו אותם וישמחו מגורותי לשון פחד כמו ויגר מוחב: הביטו אליו: כל אותם בהכיטו אליו מתוך לרתם : האירו פניהם יחפרו : יתביישו כמו וחפרה הלבנה ובושה החמה: טעמו וראוכי טוב יי׳ טעמו דכרו יראור היו יראים לשון ליווי רשוי לשון דלות: כל פוב כים"וובי"ן בלע"ז כמו כל מלאכ': בקששלום · במקומך : ורדפהו · בתקום אחר: פני פנים של זעם לישחר יחש בלע"ו כמו ושמתי פני באיש ההוא כך חברו מנחם: לעקויהלדיקים ויי שמע:

מסרה

הביטו ב'וסי'הכיטו ארחו'תימא'
אליו ונהרו: יראו ג'כקריאה וסימ'
אך יראו את יי' ועתה יראו את
יי' יראו את יי' קרושיו: החפץ
ג' וסי' החפץ ימלא ידו החפץ
את שלום עבדו מי האיש החפץ
היים: מדבר ח' בקריאה וסימן
מימן א' ובסימן מ"ג: בעשי ג'
כתיב יו"ד בקריאה וסימ' ויעשו
כל חכם לב בעשי המלאכה אל
תקנא בעשי עולה ' פני יי'בעשי
רע להברית מארץ:

הטעם ימים ידיעים כימי פלוני שחיה ככה: נצור: אמר לקדושי' הירא ה בלב כי מעלתה גבוהה להשמר בלשון ובמעשה: סור מרע: מצית לא תעשה ועשה ט'ב מצות עשה: בקש שלים: כי אין משפע הבנים לבקש שררה ולהחגברזה על זה: עיני הזכיר העינים והאזנים הסתר והגלוי: פני: חרון רף שיראה בפנים כמו ופניה לא היולה: צעקו: בשובם מרשעתם ויש אומרים כי זה הפסוק שב אל שועת הגדיקים והנכון כאשר דברתי והעד קרוב: לנשברי לב: הם ששבו מדרכם הרעה: רבות

קָרִיב יְיָ לַהְבִירֵי לִיבָּא וְיֵת מבִיבֵי רוֹחָא יִפְרוֹק

צָעַלְוֹיִהוֹן: פַּרִצוּפַא יַ יוּ וְאוֹרְנוֹילְלַקְבָּלָאצְלוֹתְהוֹן: פַּרְצוּפַא יַ אַעַלְווִיהוָן: פַּרְצוּפַא

שַׁוְעָתָם: פְּנֵייָהוָה בְּעָשׁי רָע לְהַכִּרָית מֹיכּחיֹיוּי בַּתְרוֹהִי:

תורת הסד תחילת ה

עינון דַייָלְנַת צַדִּיקַיָא

דַיָּנַרְגִיוִין בְּעַבְּרִי בִּישָׁא לְשִׁיצָאָרוֹמְן

אַרעָא דָּכִרָנְהוֹן: צַלְיָין צַדִּיקַיָאוּנָקְרַם

יָיַ שַׁמִיעַ וּמָבָּל עַקְתְּהוֹן בַּצִינון :

אכן יחייא

מאַרץ זכרם:

ומבַל־צַּרוֹתָם הִצִילָם: קרוביְהוָה

ַלָנשַבַּרֵי־לָבַ וְאֶת ֹדַכְּאֵי־רָוּחַיוֹשְיעַ :

ואומר אברכה את ה' בכל עת הוא בעלמו אומר למעלה רככו לדיקים בה' וגומר כישר כירשתיו וכן על זה הדרך הוא חומר בט' תההלל נפשי וגומר ושמעהי שיר' כאשר הני מברך לו ית' בכל עת בין על טוב בין על רע מז תמיד תהלתי בפי ר"ל אני מתהלל ממכו ית' והוח יכן כי יביא עלי טובות רבות ואפילו הרעות הן טובות ע"כ: גדלו לה' אתי וכרומתה שמו יחדו יר' כחמ שהוא עלינו המיד להגן בעדינווהוא לומר וכרוממה וגומר: דרשתי את ה' יר' להיוהי מלומד חמיד לדרוש את ה' לכן מכל מגורותי הצילני שלעולם לא אבוא לגור משום דבר רע כיהוא ית' מצר יצרני ורכי פלט יסובבני סלה ולזה הביטו אליו כל הגוים ונהרו: אה עני קרה וגומר יר' זה עני קרא זה עדין הוא שעמל לתפלתועם היות כי מכל לרוחיו הושיעו כבר: חינה מלאך ה' וגומר הוא משז"ל שהשטן שומד המיד ומבקש לקטרג את השלמים זהק"בה יהללם ממנו זהוא אומר מלאך ה' בובזה מלאתי כתוב כי להיות אמת מה שארו"ל כי בהיות האדם יחידי או המזיקין בראין אליו ומזיקין לו ובהיותו עם אדם אחר המזיקין כראין אליהם ואינם מזיקין להט לכן למר חוכה מלאך ה׳ שביב ליריאין יהוא מלאך טוב זיחלצ'שלא יראו כלל מן המזיקין ולא יראם לפי שהם היו יראיו ר"ל שניסועם המלאך הסג' אך כאשר יהיה האדם יחידי אז האל ית' יציה ב' מלאכים אצלו לזה הטעם בעצמו כדי שיהיוג' הוא והב' מלאכים וה"א כי מלאכיו יציה לך וכו' ע"כ: ובשם מה"ר שלמה אלקבין ע"ה שמעתי כי רצה דע"ה לומר זה עני בהיותו יחידי קרא אל ה' קריה אתם לבד גם אם לא התחנווה'הוא ובית דינו שמע ומכל לרותיו הושיעי אך ליריליו שהם רבי'המתפללי סונה להם מלהך ה' לבד ולה הוה ית'ובית דינו כהשר הוה אצל היחיד ואל תחמהו על זה רק טעמו וראו כי טוב ה' וכל אשר הוא עושה הוא בלדק ובמשפט כי אשרי הגבר יחסה בו גם רם. הוא יחיד ואין לו מי שיעזרהו והש"י יהיה בעזרו ע"כד: יראו את ה' הדוביו יר'ע"ד מש"ה יראת ה' חוסיף ימים ושכות רשעים תקלורנה והוא אומר פה כי אין מחסור ליראיו והבינהו: בפירים רפו וגומר יר' ודורפיה' לא יחסרי כל טוב גם כי בתחלה רעבוי או יר' גם כי אנשי העולם הם ברעבון שאז היה די ללדיקים בשיהיה להם מה לאכול כדי להשיב נפש לבד ולא שיהיו להם מעדני עכ"ז לא יהסרו כל טוב ומעדני עולם א"כ לכו בנים במעו לי יראת ה' אלמדכם יר' אלמדכ' היוו היא היותר טובה שבהם והיא יראה מאהבה ולא יראה מיראה: מי האישיגומר ומצאתי כתוב שיר' מי הוא איש מישיבקש החיים ע"כ: עיני ה' אל לדיקים מלד החתנותו ועכ"ז רולה ה' מהם שישועו אליו והוא אומר ואוניו אל שועתם ׳ או יר׳ ואוניו אל שועתם יען היות שובתם שועת טובה וזה יובן עם מה שמצאתי כחוב וז"ל לעקני בפינו חטאנו וגומר יר' הלעקה בעלמה היא החטא לפי שפתלחול ועקש לבנו וה"כ אין לנו ללעוק ע"כ: או יר' באומר עיניה' אל לדיקים ע"ד מה שמצאתי כתוב בפסוק לרור עון אפרים לפונה חטאתו כי פירוש הוא לומר שהוא להפך ומודה ועוזב וגומר כי על זאת יתפלל כל חסיד אליך וכו': פני ה'וגומר צעקו וגומר יר' גם כי פניה' המה בעושי רע הנה עם כל זה אם יצעקו אליו ית' הוא שמע: קרוב ה' לנשברי לב יר' קרוב ה' לנשברי לב גם כי אינם יכולין לצעוק אליוובזה יושיע את כל דכאי רוח שהם יותר מדוכאים מהנשברי לב יעוכי בראותם כי נישעו הנשברי לב מבלי צעקה כלל הנה הם או מתאורים ברוחם ומתחזקים ומתאמצי'וכו':

משפט מר המותי לולי ה' אשר עורו לבוטחי בו בכל לבבו ובכל נפשוי והנה המדת הרחמים מהאל יתברך יוכמו באות הה"א י ולכן השמים והארץ בה"א כבראו וכאומרו אלה מולדות השמי" וחלת הדין נרחו בהבראם ודרשנ חכמינו ז"ל בה"א בראם כי עולם חשד יבנה יוחדת הדין נרחו באות הוי ושמתכונתה בקו הדין ולכן במזמור הלו מסר המשורר מדת הדין הנרמות באות הוי ו וכפל אות הפ"א • לוחר פודה ה' כפש עבדיו מגורת חדת הדין ולא יאשחו ר"ל שאשחם יכופר להיותם חוסי בדי אברכה את ה' וגו' ר"ל בכל עת אברך את ה' במחשבה י ותמיד יהיה תהילתו בה' תתהלל וגו' ר"ל ומה שבה' תתהלל נפשי תמיד בדיבור יהיה למען ישמעו עמוים וישמחו ויהללו גם הם אותי - וחה שאודיעכם כי אברכה את ה' תמיד במחשבתי - הוא למען שגם העמים ההם במחשבתם יברכו את ה' ויגדלוהו אתי ונרוממה שמו יחדיו י דרשתי את ה'וגו' ר'ל וכל זה למה יען כי בהיותי ביד שאול וכיד אכים מלך גת אשר בנושי מפחד הראשון כפלתי בפחת השני ' דרשתי את ה' בתפלתי ועכני ומכל מגורותי הכוכ' הצילני ' הביטו אליו ונו' כ"ל כי זה דרכו תמיד עם כל החוסים בו שכשהביטו אליו כדרך המתפלל לשאת עיכיו לשמיםי ובהרו ורכו אל ישועת החוסים הכוכרי . פניהם אל יחפרו ולא בושו כי ענה האל תכף לתפלתם . • שב עני וגו' היה אומר על עלפו זה מורה באלבע ור'ל וכן זה עני כמוני היום קרא וה' שמע במכל צרותיו מצרת שאול וצרת אכים חולתם הושיעו . מוכה מלאך ונו' ר"ל והכה הישועה היא באה כל כך במהירות מה שלכן ישוער היות תמיד חוכם מלאך ה' סביב ליריאיו וימלנם ' טעמו בראו וגו' כ"ל מדרך השכל ובטעמים וראיות חותכות יודע היות טוב ה' י וכן מדרך הנסיון יראה **בכל יום** היותו כן וזהו אומרו וראו ומי שהוא טוב. הוא מההכרח שיהיה. מטיב לזולת ולכן אשרי הגבר יחסה בו כי עליו יחולו כל הטובות הנמשכות משמו הטוב 🦈 יראו את ה' וגו' ר"ל וכן יראו את ה' קדושיו הפרושים מהנאות העולם הזה ' כי אין מחסור ליריאיו ' כי כפירים והם בני אדם המושלים והטשירים הטורפים טרף ככפיר ופיהם לא ימלא " בהשגחת ה' רשו ורעבו ויבקשו פת לחם איה : ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב : כילא די שלא יהיה להם מחסור מאותו המעט קט המספיק להם . כי גם לא יחסרו כל אופני הטוב מהון ועושר ותענוגות האדם . לכו בנים ושמעו בנו' כ"ל הודרוו חלושי הדעת ולכן קראם בנים להיותם כקטנים חסרי הידיעה לקטנותם . ושמעו לי ויראת ה'אלמדכם : מי האיש ובו' ר"ל ואכי מדבר עם הכת מהבנים ומי מהם אשר יכשוף להיות איש החפץ חיים בעולם הזה - ואוהב ימי' כצחיים לראות טוב העולם הבא כמו אכי אעביר כל טובי וגו' י כצור לשוכך וגו' כצור לשוכך מרעי כל העבירות התלוחת בדיבורי ושפתיך מדבר מרמה י כל העבירות התלויות במחשבה יכי מה ששפתיך ידברו לא יסכים עם הפה והלב כי הם מרחה דברו והלב לא כן יחשובי מור מרע ועשה טובי כל מצות עשה ולא תעשה בחש שלום ורודפהו : הוא רמו למעלת המדות המשלימות האינושי . שיני ה' וגו' ר"ל אשר אמרתי כי האותב להשיג ימי העולם הכא יעשה הפעולות המכרות הוא האמת ככה י להיות כי עיני

הי והשגחתו אל גדיקים ולכן יתמידו תחיד בהתחדתו ואשר אחרתי כי החפץ חיים זחניים יפעלם גם הוא יהיה להיות כי אזני ה' תחיד מוכנת לשחוע אל שועתם כי ה' וגוח' מחשיהיה ההפך בטושי דע כי פני ה' וחתתו בהם בע"הו ולהכרית מארץ זכרם בארץ החיים: צעקו וגו' בא לבאר אוחרו לעיל בגדיקים ואוניו אל שועתם ואחר כי תכף כאשר יצעקו ה' שחע מחדר בי לא יקרה להם בהצלה כעוד בשר ודם אשר לא יוכלו לעזור לזולתם לגדת בצרתם כי אם קבלו מכות מהאויבים לא יוכלו לרותם יצילם באופן שישארו חוקים כראי מוצק כבראשונה כאלו לא חל עליהם מעולם צרה קרוב ה' וגו' ר'ל ווה יהיה יען כי מוכר היה משלה מהים לא יבור בל למשברי לב ולכן להם שהם דכאי רוח יושיע תכף וחיד כי לב כשבר וכדכא אהים לא יבור הלמשר היה לעוד ה' לגשברי לב ולכן להם שהם דכאי רוח יושיע תכף וחיד כי לב כשבר וכדכא אהים לא יבור

רבות רפות נריק 'כתוכחות

פל מון מכל מקום ו שוער

כל שנתותיו לח ישכר בו

פנסות שחינם מקנלי

רפוחה חו כדותה להם לפען

ישוב לחיתנו: תמותת

רשת רתה ' חחת שתכח

פליו מספיק להפיתי :ישוכחי

פדיקי השתחים בנרותיו

רבוח רעות לדיקי הרבה רעות ופחדים באות עליו ומכלם גצול: שומרי הב"ה כל עלמותיו: תמותם רשע רעה י תמותת את הרשע הרעה שהוא עושה תמותת תמית: לה יאשמו לה יתחרטו להמר השמנו שחסינו כך רפונטירו"נט בלע"ו ריבה יו' את יריבי : עשה מריבה עם אותם שעושים מריבה עמי: לחם : לשון מלחמה וכן לוחמי הלחם עם

הכלחמים עמי: והרק חנית י הזדיין כמו אריק חרבי וירק את מניכיו: וסנור לקראת רודפי הגן ביני וביניהם כמחילה: וחלקלקות - שניהם יחד כדי לְרָוֹד וְרִיבָה יהוָה א שיחליקו רגליהם בחלקלקות והחשך איכו מכיחם להשמר מן החלקלקו' כד'ה לכן ימיה דרכי להם כחלקלקות באפילה ידחו וכפלו בה : הפרו לנפשף . שוחה ליפול בה : שואה משך ברואי"נה בלע"ו: ורשתו אשר טתן : כן דרך לטמון הרש'ולכסוחו בקש ה תובר עליה עד שנלכד בה ונפשי תגל : כשאראה במפלח': כל עלמותי - יקלסור על כך: כי עתה יקומון עלי חמיד עדי ותפילתי חתם וגו':

מסרה

מהנה ז'וסי' נמסר בסדר זיקרא ובירמיה סי' ה' ויחוקאל כי 'מ'ב פורה ל'יי'נפש עבריו יתר פורה ראש: יריבי ב'חד פתח וחד קמין וםים' ושמע לקול יריבי דירמיה דיבהיי' את יריבי וכתדא פתח: ישועחך ו'תסר בליש' וסי'ויגבל צור ישועתי ותהי התשעה ביום

ההוא: מי יתן מציון ישעת

ַסַנִיאִין בִישָן מְעַרְעָן לְצַדּינָןא ומן יי י בורווּדעורו צַדְילן וֹמְבְּיָּלֹםיַצִּילֶנִוּ יָהוָה: שֹׁמֵר בָל־עַצְמוֹתָיוֹ אַחַת מַהְנָה קטומת רשע רעה לאנשברה: מתותא דרשיעא ביישא ושנאי ליחד פיה ושנאי צדיק יאישטו: פור היהוה (בש כה לנפטיי הימויי מהימחם בלעיו יַעַבָּרֶיוֹוְלָא יָאְשְׁכּוֹנְלִדֹיַחוֹםִים בּוֹ: ַלְרִוּד אִירְגַר וְיָבָבְמָרִי מִיְחָחָמֵי׳ אֶת־יִריבֹרְ לְחָם אֶת־לְחַמָי: ﴿ תנרתי סבר קרב קבל בעלי קרבתי : יוֹשׁשׁ יפי בָּגוֹן וּצְגָּהְוֹקוּבָּה בַּצִוֹרָתִי: וָהַבָּק חֲנֵית

וְסְגֵר לִקְרָארת רוְדְפָּיָ בְּיֶסְר לְנַפְשִׁי רשלוף מורניתא וטרוקיתקאוופן ליפיים ישעת הגוני: יבשוניבלמו בבקשיי נַפָּשִי יִסְנוּ אָחוֹר וַיַחַפַּרְוּחשָבִי רֶעָתִי: יְהֵיוּ כָּמִץ לְפָנֵי־רָוּחַוּמֵלְאָךְ יְהֹנֶתְ הֹ מוֹ בעפר כדי שלא ירגים כה יַרַתְעוּן לַאֲחוֹרָא וִיתְכַנְעוּן חַשְׁלֵי לֹּ לֹ יֹּ יִים דּוֹחֶה: יְהִי־בַרְבָּם חְשֶׁרְנַחַלַקּלַקּוֹת וּמַלְאָך יְהֹוָהֹרְיָבָפָם: בִּירִהנָם מַשְּנוּד לֵי שַׁחַת רשָתַם חָנָם חָבָּרוּ לְנַבְּשִׁי: ָחֲשוֹכָא וַחֲבֵיֵרָיָא ובֵּלְאָכָא דַּיִיֶּרָדִיף · · · יְּבוֹאָחוּ שַׁוֹאָהַלְא_ַיַּבְּעוֹרִשְׁתַוֹּאַשִׁר־

לְהוֹן: אֲרוֹם מֵגוֹ פַּרָטֶן לְוָתִישְׁיֵיִם י׳ י׳ טְמָן הִלְבְּּלְוֹבְשׁוֹאָהוִפְּלֹ־בָּה: וְנַבְּשׁׁיִּ מְצָרֵהוֹן מַגַּוֹ כָמֵנוּ לְנָפַשִׁי: מַתְיֵיה מִּאָיֵיה בְּיִמָּוּן כֵי תָגִיל בֵּיהוָוָה תְּשִׁישׁ בִּישׁוּעָהוּ: בָּל ונפשי י׳ י׳ פַּ בַּצִיל עָנִי בַּוֹחָוַק מִפֶּנֵּוּ וְעָנִיּוֹשְׁבִיוֹן בַּחָבֵיבִבִימַראַבַייַבַּרוּץבִּפוּרַקַנֵיה

כולהון אַכָּרָאִי תַּתַוֹיוָן אָפְרִין יָיָ טָן קיימין בָוָתָךְ פְּצִי עֲנָיאִמְן תַּקִיף מִינִיה וַעֲנָיאוֹחֲשוֹבָא מִן אַנְסְוֵה:

ישראל יולכה לישעתה לנוי אמר לנפשי ישועהך אני יוכעב עברה ישעתי: ונפשי ה' וסי' ונפשי אשר פדית יונפשי ידעת מאד י ינפשי תניל ביי׳׳ ונפשי נבהלה מאד יונפשי אשים בכפי: כל ב׳ קמצין בטעמא וסי׳ כל עצמותי תאמרנה יַי׳ מי כמוך יכל אחי רש שנאוהוי וכל מהף דכוו׳ במ"א כי הגדלת על כל שמך י וחד וכל בשליש עפר הארץ י בספ"ר מסר"ה ראי"תי שמו"נה כל מעי"ני ב"ך ונמ"סר ג' קמצין יטע"ות כ"י זה ה"וא במ"קף:

רבות . העעם אם תראו לדיק שבאו עליו רעות אל יואש כי השם ולילנו מכולם : שומר - והטעם שאפילו על אבריו שום כזק גדול לא יהיה והזכיר העצמות בעבור שהם מוסדות הגוף . חמותת . רעה אחת מיד תמותת הרשע כנגד רבות רעות בדיק: פודה י ולח יחשמו י כמו ושוכחי לדיק יחשמו וכמוהם חחשם שמרון: לדוד

כולהון פצא ליהיי: נטיר לכולהון

דעברוי ולא מְרְחַיִּיבִין כָל דִּסַבָּרִין

אַתִקיף תַּרִים וַעֲגִילוִקום בְּסַעִּרִי

לאורעות רודפיאטר לנפשיפריקן

אַנא: יבּנוֹעוּן וֹוֹכַסְפוֹן שַּׁכְּאֵי נַפְּאִי

בישותי: יהויין היה מוואקרם זעפא

וכַלְאַכָּאוַ"יַיָּדָּיווי: יְהִיאוֹרַחַתְּהוֹן

תצַיִיר הבשַלַיָאיפָל בָּה:

פרוקיינפיטא

אִיבָרוֹיחֲדַאָּמִנָהוּן לָא מַתְּכָּרָא:

צריקא יתחייבון:

במיטריה:

אימרי' שהוא הפוך כמו אם שוב תשובו הם שוב ישיבני יי' והנכון בעיני שהם שנים שרשים: החוק: הטתם כי המגן והלנה שאקת למלחמה אין משטני עליהם רק עליך שתחוקני ותחוק מגיני והרק: כחילו אתה הוא שתריק החנית : וסגור י לסגור עליהם שלא ישיגוהו ברדפם אחריו אמר כי התשועה תהיה מהשם: יבושו יסוגו אחורי כתו יכיכו מבנין נפעל כי אילו היה מבעלי הכ"ון היה כמו יפלו בלב אויבי המלך: יהיו יתכן שידחה הרוח המוץ אל מקום ויכוח כו רק אם היה המלאך דוחה לא יכוח לעולם רק יחפור כילו עד שלא ימנה : יהי : הטע'נברחם עד שלא ידעו אי זה דרך יבראו. ומלאך השם רודפם עד שלא יכללו: וחלקלקוח י כפיל כמו סחרחר שחרחירת והטעם חשך עב וחלק שיוכל כח הרגשת המשוש להכירו כלרך וימש חשך שהו'כמו כאשר ימשש העור ולהיותו כמו ויאמש איננו נכין כלל: כיישחת מבזרת ישוח על משקל אשר זורה ברח' מגור' רוח: תבואהו לכל אחד רעה שישתאה כל שומעה: תלכדו כדרך וזה שמו אשר יקראו: וכפשי רמז לנשמה העליונה ונקרא נפש בעבור היות קשורה עמה: כל עלמותי : רמז לבוף

ריכה יי' את יריבי ' יריביים

בעת יסוריו: יחשתו יקבלו עוכש של זה: מודם ם' חת נפש ענדיו מחפוחלו: ולא ישמדו כל פחוסים כו . כי יסיר מהם פכשול ועון חשתה שביח משילה בקדש השכי לכוונת': וה המוחור עשה בכרחו משכי אנשלום י חחר: ידיבו מנשלו ומחיתוםל: dca" לוחתי מילו: מגן וכנה ישלח יויקו לכו: וסנור י חת הדרך שלם ישיגונו: מנקשי נפשי אמיתושל וכוקנים: יסוגו משלי: פנקסי ההתון חשר עם אכשלום: ועלחדה' דומה " שידיתם פתכי: רודפס ויכולו בניסם כחמרו וירב הישר לחכול כמם: שזכו לי כענת פחיתוםל שחת' וחרדעה חחרי דוד כלילהי רשתם שחשרו וסחנכו חותו חבלים עד הנחל :תכוחהו ילחחיתועל : שוחה לח ידם . שנת חושי להער ענתו: ורשתו חשר סתן תלכרו י שמת בשבת ענתו: כשוחם נתנין כשלח: ישיל כבי שחנק חת פנתו: תשים ביסופתו" לח במיתת מחיתום: מנתותי נסור מעליהם

מנחת ערב

ם-דת הפלחשה: תאפרנה "

פבנולו. שנולו חבשר

אנשלו כשנכנסו בכית הפלך:

מורבושנה על התשועה

אותו שהות דוד שהרג כי העלמות מוסדותימו וכחילו לנויות - וה' סכל וחבימלך ת דברנה ותעידנה כי אין אלהים רק השם שיכול להליל זה העני : וסכור בדעתו שהוז חים משונע . ומה גם היה וה נם כחוך נם כי היה לאכיחלך לסמור לדור דוים בסמוריו על חיוה ימים חו חדם עד יחקר דכר מי הום וחיך הום מדכר חם יש ערחה ביבר מלח שנם כוה השיבה' חכם אחור וביכל דעתו ש יגרשהו וילך שחיד פטרו לשלוי עוד ביון ויברשהו וילך שהיי הולך משם כחים חכם הולך לחפו כלי שם הורחת ענין שעת פוה פלח וע"כ חין די לקדם בשנת לחלקי קדם חם חברכה ה בכל עת לקבוע עחים לשנחו חלח תאיד חהלחו בפי והלוחי שיהר זה שחן אנהו חמה שחני חחויב נהי החהלל נפשי כשחני מנרכו מחסשר תהלתו בפיחו פי ולכי סוה סכל עכיכי בתעלתי בכוונת הלכיוה כה' תחהלל בפש ינול - בדלו להי חתי כשחני מכרך ברכח הגומל בס חתם תענו שנח לחקום פנרוממה שמו יחדו כי כדתי הגש הגדול הוה לדוממו בקה עט דרשתי חת ה' וגו' לוחר לה חשחני חכם הכלחי כתשי ש"ד והחכמה נעליה שהייתי הינ זה זו לעשות אותי שועה מלח עורת ה' ננחות עשה זה סכחן זה בלני וסיכל לכ חכייולך לשטרכי אי יאמר ברשתי חת הילשאל חוייו טעט בריחה השטוח ועולם מענני שהיחש לי כחו כחו יכה לשעתו כי יקר סכלת חעם בנה בין עדוה לי להנילני ב זה עני קרת משכח חת פעו שבתים מנק יקרונוזיו אחר בקרא וכי מות וחיבי היולו על ידי מלחך בי אם מכל נכוחיו כ שיעובות ולת תיתך שנית שהי שחת החההתמת לשחית חת'תו עם היות בנחבר הוח קורת כבר מכל ניוחיי הושיעו ניונין מרם יקראו יואני רענה אך כיוזר אינו עני ום ני רנים יריו חינו מנטל כן פניב ליניליו ויחקלם מניקס מני הניקיו בי טם עכם החלחך היו ד ולח הנים ית שעותי נו ה חין לדבים תלונה כלחי חיולה כי חדרוה שצמו ורחו וכול לומר עטמו שעם הדכר וחראו כי חדרבת שעם הדכר וחראו כי חדרבת תגירו כי עוב ה' כי השעם

6:0

תהילת ה תורת חסד

רבית רעות וגומר יר' ובסבת כלס יצילכו ה' מדינה של גיהנס י או יכוין באומרו רבית רעות צדיק לומר כי להיוחו צדיק השטן מקטרגו וכמו שאמר רז"ל שביום הכפורים השטן אות" בניך היום כתלחכי השרת . ושמעתי בות בשם החסיד והנכו ז"ל שהכונה לותר שחפילו כשהשען ידבר עוב כונתו היא להשטין והוא אומר בניך היום כלומר היום לבד הם כמלאכי השר' והש"י מלד רחמנותו מקבל העדות מפיו ואינורוצה לראות כוכתו והוא אומר מפי המקטרג כי גם בדברו הדברים ההסהוה מקטרג וכמו שהמרכו י או יר' מפי המקטרג ולה מכונתו ע"כד: שומר כל עלתוחיו וגימר יר' אפילו במותו שומר כל עלמותיו שלא ישברו וירקנו אפילו החת מהנה * או יר' במלת שומר לומר הדבר בעלמו שאז"ל במה שאמר הכתוב אמר ה' מבשן אשיב וגומר כי הוא הא ית' שימר כל עלמותיהם כו' וזה הוא לו עם היות כי לענין התחייה באחת מהנה והוא הלוז אשר לא נשברה היה די לי: תמותת רשע וגומר יר' הנה הרעה הואת היא הקטיגור בעצמו שפעל ועשה לו כאשר הרשיע את מעשיו עם היות כי כוח היה לו שלא נברא ועכשו שנברא היה לו לפשפש במעשיו כלומר לעסוק במעשים טובים כדי לחיות חיים טיבים והוא לא כן עשה • או יר׳ ושיכהי לריק אפילו שאינם עושים לורעה יאשמו כאלו גם הם היורשעים בפועל: פורה ה'נפש וגומר זה יוכן עם מה ששמעתי במה שלז"ל כל הצכוע בבית הכסה כצול מן כחשים ומן עקרבים ומן המזיקין וחלומיתיו מתיישבין עליו כי הכוכה לומר שהלכוע בדברי העולם הוה הוה כלול מן המות וזה כרמז בנחשים כי כן המות היה בלה בעטיו של נחש וכמו כן ינלל מיסורים וחלהי 'רחים מה נרתן בעקרבי׳ הנושכי צכן משוטרי העיר אשר אין מזיקין דומים להם ו"ף חלותותיו מתיישבין עליו לפי שאיכו זולל וסובא ע"כ:

ריבה ה' את יריבי יר' היה אתה ה' בעלמך כביכול הלוחם את לוחמי ולא ע"י לה לרור שלית והרק חנית וסגור לקראת רודפי כי לפי האמת יריבי הם לפנים אך הם יריבך בעלם וראשונה ולז"א אמור לנפשי בפניהם ישיעתך אני י או יר' החזק אללך המגן ולנה וקוחה בינורחי מבלי שום הכנה: והרק חנית וגומר יר' הרק ברול החנית ממקומו וכמו כן הרק הסגור ממקומו: יבושו ויכלמו מבקשי נפשי לספותה יר' ובזה יסיגו אחור ויחפרו החושבים היוחה רעתי בפרטות וחינם יודעים כי חתה ה' בלחי חפקברעתי זפת כי הוח כמעט חלול שמך כביכול שאדם כמוכי יכזק מהרעה מבקשים להרע עמדי: יהיו כמון וגומר יר׳ וחותו הרוח לא יהיה מתהיה בעולסרק אותו הרוח אשר הוא מלאך ה' בפעל ויהיה המלאך הוה דיחה אותם והיא כאומר עושה מלאכיו רוחות כי בהיות אותו הרוח מלאך ה' אז יאמר היות הרוח ההוה דוחה ולה יהמר עליו היותו מפזר כהשר הוח הענין ברוח המחהוה בדרך - או יר' הסיהיו כמ ז לפני רוח ועם הרוח ההוה יסתבך ג"כ מלאך ה' שהוא ג"כ משתנה לפעמים אלרים במאמרו ית׳ ויהיה דוזה להם׳ ואולי יוטעם גם זה בכחוב בעלמו שיר׳ לומר כי האל ית׳עושה מלאכיו ב׳ מיני רוחוה בפעם החת המלהך הח' הוח הרוח המתהוה בעולם והב' הוח הרוח השר הוח מלהך המז והוה בעצמו אומר פה יהיו כמון לפני רוח ומלאך ה' רוחה : וכפי הקדמחיםהקדמחיםהיה מחפלל על שיהיה נושע בזולת המלעי יר 'יהיו כמן לפכי רוח וכמלהך ה' דוחה הת המון ולהשיהיה מחש רוח ומלחך ה' דוחה רק כמוץ לפני רוח וכמלחך ה' דוחה וכל זה יבח לחם על ידך כביכול יהו דרכם ונומר יר'ג"כ הדרך בעלמו אשר כבר הם מלומדים ללכת עליה יהי להם חשך

וח בלה ח באופן שיהיו להם ב' דברים הפכיים כי מלד פגישחם את עביות החשך באשר רות לייצריים ביוצרים לא יוכלו להתכועע ולקום ממקומם ומצד חלקלקות הדרך ימעדר חנליהם ועם כל זה יהיה מלאך ה' רודף את החשך והחלקלקות באופן של עולם ועד ילכו באופן ההום או מי אינכני אומר שיהיה בדרכם חשך וחלקלקות רק שהדרך בעצמו יהיה מציאו 'החשך והחלקלהו': בי הנס יר 'חנם עמני לי אותו השחת שהיה חמיד רפתם לצוד בה אח העוברים והשבים וכמו בן בחבם חכרו תמיד חפירות רבוה להפיל בה לנפשי אחרי היות המת כי יוצר הכל הוא ישמרנו יפילבי מכלם: תבואהו שואה ונומר יר' דבר זה יהיה לכל א' וא' מהם מדה בננד מדה ונפשי הגיל בה' השר הוא ית' בעלמו ובכבודו הצילני מהסוכמו כן תשיש נפשי בישועתו ית'

ינפשר הביל בל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך מציל עני יר' בעצמך ובכפודך כביכול: וברבה פ' אמור ר' מני פתח כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך לא נאמר פסוק זה אלא בשביל לולב השדרה של לולב דומה לשדרה של הדם וההדם דומה לעין והערבה דומה לשל והחתרוג דומה ללב המר דוד הין בכל החיברים גדול מחלו שהם שקולים כנגד כל הגוף הוי כל עלמותי תחתרנה ע"כ

אכן יחייא

רבות רעות ובו' ר"ל וזולת כי האל יציל הצדיק מכל הצרה וכבדותה ורבויה בהיכותה באופן שלא יוכר בו שמץ פסול ממכה י עוד ילילהו מסריבוי בכמות כי אף שדבות רעות יחולו על הלדים מכלם יציל אותו ה' י וישמור כל עלמותיו שאפי' אחד מהן לא תשבר והוא כמו שלא יוכר בו מקר דע מכל הרבוי מהצרות בכמות ואיכות י תמותת רשע ובו' ר"ל מה שלא יהיה ככה ברשע כי לא די שלשיבואו עליו רכות רעות יחות ואבד שמו " אבל אפי' ברצה אחת לכדה שתקשיהו יחתקהן. ואותם אשר אינם רשעים אבל הם שונאים הלדיק לקנאתם אליו יאשמו - כ"ל יקול על הם שרי אשמם ואם לא ימותו ברשע " יכאבו בכאבים שונים " פידה ה' וגו'יל"ל מה שיהיה בהכך בעבדר ה' כי לא ימית' הרעה ולא מפניה יאסף הלדיק כי ה' יפדאו . ולא יאשמו כל החושים כו כאשר יאשמו שוכאי הלדיק:

לה לדוד כיבה וגו' המזמור הלו עשאו דוד בבורחו מפני שאול אחרי צאתו מיד אכיש מלך בת בשומעי הריבת כוב עיר הכהכים בערות דואג האדומי חולתו מהאלפיכים

דיבה ה' את ירובי המריבים אתי ומבקשים להטרידני מן העולם הבא בגרשם א תי מהסתכת בנחלת ה' - ולחם את לוחמי המבקשים להרגני ולעקרני מן העולם הזה והם שאול וסיעתו החוק מגן וגו' בא לבאר איך ילחום את לוחסיו יוהוא בשתחותן ותאחוו בזרחות מגן וככם להגין אותי בה מחכתם בקומך לעזרתי - ובשתריק חכית וסגיר ללכת עחהם לקרחת רודפי לכלותם מעל פני האדמה - ושבור הוא כלי מכלי המלחמה המזיקים בזולת - ואולי כי הוא בחרב שתי פיות מאהוד הנאמר עליה כי מקעה בבטן עגלת המואבי דיבוא גם הכלב אחר הלהב ויסגלי החלב בעד הלהב ונו' ושם סנור יהיה כבור מן מסגור ב ולכן חל עליו שם פעלת והרק" על דרך זחרב אריק אחריכם י אמור לכפש ובו' בא לכאר מוד איך יריב את נודיביו . באומרו אמור לכפשי ישועתך אני בהפך בינתם המבק~~שים ל~~הדיחני מעל ה' יכושו ויכלחו ונו' ר"ל יכושו ויכלמו מריבי המכקשים נכשי ולאבדה מן העולם שכלו טוב י יסוגו אחור ויחפרו לוחמי חושבי דעתי בעולם הזה . יהיו כמוץ זנו׳ ד"ל מריבי המבקשים נפשי . יהיו בעולם הבא כמוץ לפני דוח וכאומרו לא כן הרשעים כי אם כמון אשר תרפת רוח . חולת זה יהיה להם רעה על רעה כי מלאך ה' יהי תמיד דוחם מדחי אל דחי והוא הנהינם הרשעים על דרך אומרו והיתה נפש אדוכי צרורה בצרור החיי' ואת נפש אויביו יקלענה בחוך בף הקלע חה להיות כי הרשעים בגהיכ' הם כים כגרם כי השחט לא יוכל י יהיו דרכם וגו' ר"ל ולוחמי חושבי רעתי בעולם הוה יהי דרכם בזה חשך כאיש החולך בחשך אשר יפול בכשלו במבשול הדרכים - יחלקלקות כי כל שבן שיפול כפילה אחר כפילם כשהדרך יהיה חלק בהמפדת רגליו ! ומלאך ה' רודפס בי אז לא יהיה להם תקומה כי יפלו פעמים חדלו משפוד . כי חדם וגו' ד"ל יאין לי עון על קללי אותם בשתי אלה להחת כי הם חכם טמכו לי דשתם ללכדני בו ולהוציאני מן העולם הזה - וחכם חפרו שחת לבפשי בי בברשם אותי מהשתפח בנחלת ה' בדי שלא אוכה בנועם החיים בעולם הכא הוא כאלו אפרו שחת הבהיכם לכפשי מבואהו שואה וגו' היה מקלל לדואג המלשין באומרו תבואהו וזה בשתי עולמות בע"הז שואה שר"ל מהומה בפתע שלא יהיה לו הקדמת הידיעה ממנה -שרשתו אשר טמן בעדי תלכוד איתו . ובעולם הבא שהשחת אשר חפר בעדי בשואה יפול הוא ונפשי תגיל וגו' מה שאל יקדה ההכך כי בטולם הבא נפשי תגיל בה' ותשים בישועתו תשועת עולמים. ובע"הו כל עלמותי שהם מוסדות הבוף ומשענתו תחמרכה ה' מי כמוך מציל עכרי כמוכי היום מחוק ממכו שהוא שאול י ועכי ואביון מבוולו זה דואב אשר בול בפיו ובשכתיו דם

תחת טונה:

לענת חחיתופל: לוכשי שכוה מת הנשלם

עדי חמם ' הנשלום וסכדיו בשהמרו לבחים לדין ושומש

מין לך מחת כפלך : ישלחוני כוקני: רשה

נהפנימם

וָקוֹמוּן עֵרֵי חָמָס אַשֶׁר לְא־

יקומון: יבאר למה יביא השם עליכם הרעה ותבואם שואה לא ידעוה כנגד אשר לא ידעתי וטעם ישאלוני ישאלו ממני שאחן להם מה שלא ידעתי רק בעדות חמם: ישלמוני - והרעה הוא שכול לנפשי והיא שם : ואני ישפר טיבתו והוא בחלותם לבושי שק והנה ידענו כיכל עינוי דבק עם נפש לעולם הוה צום ועיניתם את נפשוחיכם ינפש נענה חפביע

יום ענות חדם נפשו וחם כן מה טעם להוסיף מלת בלום והב"ית פחות והפעם כי ביום שכבד עליו חליו קרחו חוהביו ותבריו לום והיה יום ידוע גם אני עניתי בו נפשי: ותפינתי עלחיקי חשובי המר רבילוי הטעם שהייתי מתפלל והני משתחוה ונדכה והנכון כדרך והשב לשכינינו שבעתים הל חיקם שיתן לי השם כמו תפלחי ובקשתי מהשם בעבורו : כרע : התהלכתי : דבק עם כאבל אם והנכון שהוא עם קודר כנגד קודר הלכתי וטעם קודר כי מנהג החבל להלביש עלמו **קד**רות: וכללעי: הרמז בחליי מגזרת והות כולע על יריכו בעבור שילחה לעמוד על רגליו וללכת ככל בריח: נכים י חחר על משקל מתים והוא מבזרת ונכה רות כמו גהים ויש הומרים כמו ככה רגלים כנגד ובללעי וטעם ולח ידעתי שהם עידי חמם שהכרתים ובקרתים בחליים כאספו נכים פחותים מהם לבקר חותי וחע"פ שלח ידעתי מי הם קרעו בשרי דרך משל שידברו רעות בו י ולה דמי מגזרת דממה מפעלי הכפל כמו

חמו דברי חיוב : בחנפי ' ים

חַבִּימִית שַייִלִיוֹלִי: פַּרָעַוְלִיבּישַׁתַא יָשַׂלְמִנִי, רָעָה תַּחַרת מוּבֶרה שְבַוֹּל יַחַלַף שַּבְּתָא בָּעַן לְמִתְכֵּל לְנַפְשִׁי לְנַפָּשִי: וַאָּגַיִ בַּדְּלוֹרָבִׁם לְבֿוּשִׁישָׂק יֹי דֶ׳ וַאָנָא בְּעִירוְמַרְעוּרְהוֹן לָבִישִׁיח סַכָּןא עניתי בצום נפשי ותפנחי על־חיקי יַבּי פַגִיפִית בְּצוֹמָא נַבְּשִיוּצְלוֹתִי עַל עוֹבִי ' בּי פַּגִיפִית בְּצוֹמָא בַּבְּשִׁיוּצְלוֹתִי בָרֵעַרַבְּאָחַלֵי הַתְּהַלָּבָתִּי כֹּשִימִּנוּ תִתוּב: הַיִּרְ חַבְּרָאוְהֵיךְ אָחָאדִילִי וֹבְצַלְעוֹ לֵי נִינִימִי הַלִּיכִית הִיךְ אֲבֵילָא דְמִהְאַבַּל עַל שָׁמְּחָוּוְנָגָאֶמְפוּ נָאֶסְפּׁוּ עָלָנְגָבִים וְלָא יֹי יִּי אִימֵיה חַבִּיר שַחֲיִית: וּבְחָבִּרִי חָרוּ יַדָעָתִי ַקְרְעָווִלֹא דָפוּוּ בְּחַנְפֵּילְעַנְיִ יֹי וְאִחְכַנְשׁוּ כִּתְכַנְשִׁין עָלַי רַשִּׁיעֲיָא פַעָּוֹג חָרָק עַלַיַ שִׁנִיפוֹ: אַדנִיבַפָּמָה יֹי יִ דְמַבְבִין לִי בְּמִילֵהוֹן וְלָא חַבִּימִירת בּתְאָרה הַשִּיבָּרה נָפִישִי כִישִאוֹהָכִם י׳ יִי אַלוֹמְבַוּעִיוְמַשְׁבִי וְלָא מַפָּקין דְּמָא : מִבַּפִירים יְחִידָרְגִי: אַוֹּדְדְּבְּקָהָל רָב בְּסִילֵישׁעִיעוּתָאוּמַרַהַבִּיָאוּסְמָּקנַיָא בַעַם עָצַוֹם אֲהַלְּלֶךָ: אַל־יִשְׁמְחוּ־לָיַ יַּיַ קַעַקּן עָלַי כַּבֵּיהוֹן: ייָ כַּטָּה אַת חֲמֵי אָתיבנַפשׁי מִשַׁלַיִיתְהוֹן מְבָנִי אַרוַיֵא מוסב על השיבה נפשי השיבה כ בילא שְלוֹם יְרַבֶּרוֹ וְעַל רְגְעֵי־אֶבֶץ יִ׳ פחחיו גוּשְׁמִי: אוֹבִיְקָדְמָךְ בּכְנִישֶׁחָארַבָּא דַבְרִימִרְמוֹתיַחֲשׁבְוּן: וַיַּרְחִיבוּעֲלֵי בְּעַפָּא תַּקִיפָּא אֲשַׁכְּחִינְךְ: לַא יַחרון פּיהֶם אָטְרוּ הָאָחיהָאָחרָרְאַתָּה עִינֵנוּ: יֹיִייּ עַלֵי בַּעַבִי דְּבָבַי שִׁנְּוְרָא שַּׁנְאַי מַנֵּן אַרום לָא שׁלָכָא רַמָּוִין בָּעִינֵיהוֹן: מְבַיּךְלִין וְעַל צַוּדִיבִן אַרְעָא דְּנַיְיחִין בְּעַלְפָא הַהוּא פִילֵי נִיכְלָאִין מְחַשְׁלִין: וְאַפָּתִיאוּ עַלֵיפּוּמְהוֹן אַמָרוּ חֵרָוֹא חֵרַוַאחַמַת עֵינָנַא:

לַוְיִמִין סַהַרֵי חַטופִין מָאן דּלָא

ולא ידעתי ה' וסימ' נמסר בירמיה סימן י"א: מעוג ב' וסימ'אם יש לי מעוג : בחנפי לעני מעוג: השיבה ג' בקריא' וסימ' ועתה השיבה אתהן בשלום השיבה נפשי משואיהם : השיבה לי ששע ישער ארץ ד' פתחין באתנחתא וסימ'כי לא שלום ירברו : גוראו' בצרק תעננו יתחת שלש רגזה ארץ : דד חרבו שניו:

עלי שינמו : אדניכמה תראה י ולא אראה נקמתך מהם : משואיהם י עם כאילו הוא משואתם כי יש שמות במתכונת זכרי ונקבות ועעם מכפירים ששיניהם כשיכי אריה :

אומרים שהחנפים יאמרו דבר שילענו להם בעלי מעיג וזה הפי' ארוך הין לו טעם וה קרוב אלי שאלה החנפים שהם חנפי לעג הלעג בעיניהם כמעוג לאכלו על דרד

ותפילתי על חיקי תשוב - כלוחר ואם יאמרו לא עניתי נפשי אלא לרעתם שיכבד עליהם חליים חפילתי שהתפללתי עליה' תשוב אלי: כרע כאח לי החהלכתי כאילו היו לי אחי ורעי התהלכתי מילר עליהם על לרתם : כאבל אם · כבן המתאבל על אמו או כאס המתאכלת על בנה: קודר: לשון שחרות: שחותי: לשון שפלות: ובללעי שמחו ונאספור וכשאני

לולע ששבר בא עלי שחחו וכאספו: כאספו עלי נכים י יַבעתי ישאַלוני: הנשים פסחים כמו שאנו מתרגמין נכה חגירה ומנחם חברו כמו נכאים אימנוי"ישיין בלע"ז :קרעו ולא דמו 'אילו היו קורעין את בשרי לא היה דמי שוחת לארץ כשמלבינין פני 🗧 בחנפי לעבי מעוב ובו' י בשביל טו בַאַבֶל־אַם קרר שַחוֹתי: חניפת של ללנות אכילה ושפיה שמחניפין לשחול בשביל שיאכלם וישקם חורקים עלי שיניהם מעוג לשון אכילה כמו אם יש לי מעוג דאליהו ומנחם פחר אותו לשון עוגת לחס וכן אם ישלי מעוג: כמה תראה כמה ארך אפים יש לפניך לראות כל אלה: משואיהם איבי שֶקר שׁנְאִי חַנָּם יִקְרְצוּ־עָיִן: מחשך שלהם : מכפירו'יחידתי מכפירים יתידתי: אויבי שקר ששונאין אותי על דבר שקר שמעידין עלי מה שלח עלה במחשכתי מעולם אל ישמחו במפלתי שוכאי ששוכאים אותי א יקרלו עלי עין וללעוג בעיניהם על מפלתי יקרנו לינ"חם בלע"ו: על רגעי ארן : על דכאי ארן וכן רוגע הים עורי רגע וכן פירשו דוכש: החח החחי לשון

שמחה מחהלל בחאו' לכו מרוב שמחתם מתהלל בתאות לבו מרוב שמחתם שרואים תאותם מתקיימת

אודך בדר כי בהכללו יודה השם בנלוין חל ישקר ן קשור עם אויבי כמו שולאי מנס יקרלון עין לסגור קלה העין רמז במשפט ללעוג : כי המר רבי משה כי רגעי מרץ בקיעי ארץ והסעם רמז למסתור וכמוהו עורי רגע וימאם: וירחיבו : מלח האח רמז לנקמ' :

תהולת ה׳ תורת חטר

אוכלי עמי אכלו לחם על כן למעלה הרעו בשרי והעד שכן הוא הבח החריו חרוק

דהורה טפישיה עלויה על מאי דגול וכו' וכמו שאמרו רו"ל והנה ד' דברים אלו הם עיקר הגוף כי העין רוחה והלב חומד והפה דובר והשדר 'היא המשרתת על ידי החוט היודד מן המיח בכל התנועו' המתנועינות בגוף האכושי ע"י העלבים יכו' בהופן כי אם ירלה החדם ישתמש בהם לעובחו וחם יעשה להפך יהיה לו הרבר להפך ועם זה שביהרתי יובן ג"כ מה שחרו"ל שם ה"ר הבין משל לשניי שנכנסו אלל הדיין ולית הכן ידעין מאן הוא כלוה וכו' עד אומר אלא במה שישראל יוצחין מלפני הב"ה ולולביהן והתרוביהן בידיהן חכו יידעין דחיכון כליחיים כו': יקומון עדי המם יר׳ יקומון בעיר ויסובבי ברחובותיה עדים מזומנים להעיד עדות שקר ולזה לשד לה ידעתי ישחלוני יר' הדבר שהפילו מציאותו מהו היכי יודע ישהלוכי הנשי הרשע והכי מוכרת לפייסם בממון לכי שהם כאשר ישאלוני אשר לא ידעתי ישענו על אשר אם באולי יצערכו לעדי חמם יתלאו הוח 'חכף ומיד י או יר' אשר לא ידעתייש אלוכי העדי חמם ואני מוכרס או לפייסם בממון כדי שלה יעידו עלי היום או למחר היוה עמת שקר ו או יר׳ הנה אל העדי חתם היה מן הדין שרעה הבה עליהם ואני רואה אותם היותם ברוממות גדול ובקומה גבוהה והוא אומר יקומון: ישלמוני רעה יר' וכן להיוהם יודעי' היות בארץ עדים מזומנים להעיד עדות שקר עושים עמי גם את זו כי כשאשאל להם איזה דבר הם משלמים לי בעבור׳ רעה תחת טובה כי אני נותן להם דבר טוב והם משלמין לי דבר רע ואיני יכיל לומר להם שאינכו הדבר. בעצמו שנחתי להם לפי ביש להם העדי חמם ויעידו כי זה הוא הדבר בעלמו שנתהי להסולכן הוא שכול לנפשי כי פעם אחרת לא רשאל לפום אדם שום דבר ולא אנשה חםד וח"ו יקרה לי מה שיקרה למי שחיכו רוצה להשא ל כליו וכוכר ואומר אין לי וכו' שהלרעת באה בביתווכלתו ואת עליוואת אבכיו ומתגלה הכל נגד השתש ומצאתי כתוב וו"ל יר' לפי שהם משלמים לירעה תחת טובה לכן ימשך שכול לכפשי כי לח אעשה עוד פעם החרת שום טובה ותשכל נפשי כי המעשים הטובים הן הן בני הנפש : - ועל ז בחלותם לבושי שק ולא שהתפלה היתה לפניו ית' על שימיתה ע"ד אומר נפל תורא חדידו סכינא אלא שהיה מהפלל עליהם והוא אומר ותפילתי על חיקי תשיב כאדם המקלל ואומר יהי רצון כמה שרני אימר יחול על ראשי כי אס הוא טוב יבא עליו וכן להכך ע"כ: ואני בחלוהם וגומר יר' הין מי שיעשה אפילו על אחיו ועל רעו מה שאכי עושה במהם מן הטוב ולא ימלא מי שיוכל לומ'ששום פעל החד ממה שהכי עושה עליהם הוה במרמה הלה שהכל מכירין היות כל מעשי עליהם בההבה רבה יהדבר הוא כי בהלותם לבושי שך עניתי באום נפשי ותפלתי על חיקי השוב ר"ל הנה מי שיהפלל אפילו על רעהו איכו מחפלל עליו המיד רק פעם או פעמי'וגם זה כאשר יראה את היותר קרובים אליו ואת בני משפחתו שקראו לום והם מתענים עליו הנה אז הוא ג"כ לם עמהם ומחפלל בתוכם ולה שיהיה הוא בפרטוח לם ומתכלל עליו וכן יש הרבה מיני ענייים שיוכל האדם לענות כפשו בהם כדי שהחל ית' ירחה בעכויו של זה על החים החולה ויצילהו מחוליו ולה שיוכרם הדבר זיהיה עכוי מאכל ומשמה וכמו כן אין מי שילבש שק על זה החילה ואם ילבש אוהו לא יהיה השק לבושו חמיד ואם יהיה השק לבושו חמיד לא יהיה השק ההוא לבושו העקרו וכן לא יחהלך מפה ומפה כאשר יתהלך האדם מרוב לערו על רעהו הכאמן עליו ועל אחיו ובפרט אם הוא אחיו ורעו ומה גם אם זה האיש המצטער על אחיו ורעו היה מקודם אבל אם שלא נשאר לו לנחמו ולפייםו כי אם אחיו ורעוזה כי אז האהבה היא יותר והוא אומר ואני בחלותם וגומר ויר 'בכל איזה חולי שיהי' ואפילו שלא יהיה מן המסוכנים וכן אין לריך לומר שאעשה כן אם יכבד חוליים עליהם רק חכף בחלותם לבושי שק בפרטות והחרי לובשי את השק עניתי נפשי אני לבדי והענוי היה בלים ממאכל משחה וחפלתי על חיקי חשוב כי מרוב לעקותי בתפלתי קצר 'נשימתי ויבאו עלי כאבי הלד וכאבי

אכן יחייא

כוב עיר הכהכים ובקש לגוול דמי דוד: יקומון עידי וגו' בא לבאר גולת הגוזל הלו באומרו כי יקומון טידי חמם כדואג . אשר לא ידעתי ישאלוני . כ"ל והעיד לשאול לאמר ראיתי את בן ישי בא אל אחימלך בן אחיטוב וישאל לו בה' - וצידה נתן לו - ואת חרב גלית הפלשתי נתן לו -והכה עדות הצדה והחרב שנתן לו היה דבר אחת . אבל שאל לו באלהים היה שקר וכוב כי לא שחל לו לפי אשר מעיד הכתוב י וזהו אומרו יקומון עידי חמם להעי' שקר על אשר לא ידעתי ולא שלה על לבי לבקש מכהכי מוב שישאלוכי בה' כאשד העיד דואג ישלמוכי וגו' ד"ל וכאשר יבקשו שכול והחות לכפשי ישלחוכי רעה תחת העובה אשר אכי הייתי פועל עחהם בעת לרתם י כי אני בחלותם לכושי שק וגו' ד"ל שכשיחלה כל אחד מהם י הייתי טומד בתשובה בלכישת שק מתענית ותפלה תמידיית וזהו אומרו ותפילתי על חיקי תשוב שר"ל כלב תמיד היה מתפלל ושב במתפלל והתלבתי עם החולה הלו והתנהגתי עמו כאלו היה ריע ואח לי . ואם היה מת אחד מהם ולא הועילה לו תפילתי - כאבל אם קודר שחותי ר"ל הייתי מתאבל עליו כאבל אם שהוא האבלות בהיותר גדול כי אין אוהב יותר גדול לאדם מאמו שהעמידו ט'חדשים בבטכם ואח"כ גדלו וטכחו והייתי הולך שחוח וקודר בלבישת שחורי' ובנדי קדרות . וכן בשרי היה קודר כי מפני דאבת הלב האושפת פנימה ליחות ורוחות הגוף היה נאבד הזוהר בחיצוני הגוף להעדר הרוח ת וליתות ההם - וכצלעי וגו' ר"ל מה שהם עושים עמדי בהפך כי בצלעי ר"ל בהיותי צולע והוא משל לבוא עליו לרות שחתו וכאספו לדבר עלי תועה ולשתוח זה עם זה לחליי ולדותי באספו עלי ככים ולא ידעתי כי אפי' הנכים הנכוים ומדוכאים אשר לפחיתותם לא ידעתים מתמול שלשום גם כם יאספו - קרעו ולא דמו - וכאלו יקרעו פיהם מרוב הצחוק ולא ידמו מלדבר כי לילה ויום לא יחשוי בחנפי וגו' ר"ל ואם היו באים לבקרני בחליי היו מדברים טוב בפיהם ובלשונם יכובו לי . כי היו חורקים עלי שיכימו . בחנפיות ולעג לחמר שאוכל המעוג והיא העוגה מהלחם התלקול הכתן לחולים - כמו אם יש מעוב דאליהו - כדי שאוכל לסבלל החולי ובלאת' מאתי שמחו וכאספו ללטוג עלי . אדרי כחה וגו' ר"ל או אדרי כמה חמשיות תראה שעושי אתי ותשבלם מה שהוא תימה אצלי להיותך אל אמונה ואין עול י ולכן ארא הצילה נפשי משואיהם שר"ל ממהומתם אשר מבקשי להכרית נפשי מהטולם הבא ' והצילה מכפירים יחידתי והיא הנפש אשר מבקשים לערפה ולהכרותה מן הע"הו - אודך וגו' ר"ל מה שלכן אודך בקהל רב בע"הו י בעם עלום אהללך כבא . אל ישמתו זנו' ר"ל ותעשה שאל ישמתו לי אויבי שקר : ר"ל שהם אויכי בתנם י כמו אך אם לשקר שחרתי והם המבקשים להכריתני מן העולם הלוי ושוכאי חנם אל יקרצו עין כמשפע בהלפיגם עלי ואלה הם הכת המבקשים להטרידני מן העולם שכלו טוב . כי לא שלום וגו' כ"ל שאין להביט לשטחיות דבריהם דברי שלום ואמת . כי בקרבם ישימו אורבם ולא שלום ידברו באחת י כי פל רגעי א"י הכרעשים והנשברים מהאדץ והם הישרים כמוני המסובב מלרות להשתטלא אוכל לדמותי לים - זיהיה רגעי מן רוגע הים ' דברי מרמות יחשובון: זירחיבו וגו' כ"ל ואחרי באתם חאתי חדחיבים עלי פיהם לאחר האח האח ראתה עיכיכו ל"ל ב'שחחות ראה

קבוב החוה וכמו כן כרע כחם לי בלותר כרע חשר הוח כחם לי מו כרע שהוח חם לי ממש התהלכתי מפה ומפה מרוב צערי עליהם: ובצלעי במחו וגותר יר' והם בחלותם עושים להפך מכל זה כי אינם מרגישים בצעריבי אם אחרי היותי כבר צולע על ירכי מרוב חוליי וצרותי ואכי הייתי מיצר על חלותם והם שמחו מצערי ואכי עליהם בצום נפשי אכי לבדי והם כאספו ולא די שהם כאספו רק שכאסשו עמש ככים והסהאנשים הפחותים ולא ידעתי על מה היו כאספים עלי ואחרי כן ראיתי כי כוכחם היהה ללעוג עלי על מה שאני הייתי צולע על ירכי ופיסח ולכו ביו אז כאספים יניושים שלמס ככים ותשורת מה שהיחה תפלחי בפי עליהם הנה הם קרעו את פיהם מרוב הפחוק שאז היה להם בלעגם עלי על מה שהייתי צולע על ירכי ולא שחקו מריב לעגם עלי ולא דמי: בהגפי לעגי ובימר יר׳ וכן בשתתשו ונאספו עלי גם עם תבפי לעני מעוג כדישיוכלו להתלולם עלי יותר ויותר ונוסף לכל זה כי הסהיו חודקים שיניהם עלי . ה'כמה הראה יר׳ אהה ה'רואה את כל מה שאני עלי יותר זלת כל מה שהם עושים להפך ממעשי: אודך בקהל רב יר׳ אודך בקהל רב בפמוח ובעם עלום בחיכות אהללך: אל ישחחולי אודי שקר הם התובעים דברי שקר אויבי חום הם העדי חתם הניכרים: בי לא שלום ונשר יר' כל כך הם שונחים לי עד שלח יכלו דבר אלי שלום נחינם להלוך מהלך רב בארץ כדי לחשוב דברי מרחות רק ועל רגעי ארץ ר"ל על בקיעי ארץ דברי

プフ יחו חל תחמינו

בני: יחני בחלותם . כשביו חלים החיתופל או א" מהוקנים ותפלתי פליהם: פל חקי תשוב • שלח היתה תפלת מרמה : קודר וענכ: וכולפי בהיותי צולע ניטה ליפול: כנים ' נכזים: ולחיידנתי לחיז מתים מטולם ובכן לח קבלו ממני שום כוק : קרפו ' חת פירם לטחוק פני ולח דמו לח שחקו מלובר ננדו: נחופו לטני ממנ. ונדנרם פנ שהחנתתי לאוריה וכלשני מעוג של משחת המלך שינחה אחרינ: חרוק מלי פנימו כמו כן לח דמו מחרוק פנימו במתחוים לכרע: משוחיכם לחותם נכים הנקבנים שמנהילים חותי:מנפירים . רמשי שם המנקשים להזיק: אויני שקר' שספרו עלי אחיתופל וסיסתו מה שחיכו כדי שישנחוכי הכמון: שונמי חנם" הזקני' הפסכיפים לענת אחיתופל הנק יקרנו טין . ני לא שלום ידנרו שחף שלפי שחמר מחיתופל כל כטם יהים שלום היתה כוונתו להתית כל אוהבי דוד: רגעי ארץ י המבוקחים וחלשים שהיו אוכבידוד אם כים אבשלום פננת: מרמות יתשובון: לפתשולל שליכם:

הוא על כי אברי הנצר יחסה בו יתי לי עלי שום כלי בום חסות בשיחוף לבים דבר ותנה זה ימנח בענם געני כי לת יחסה נהון ועובר רק בו ות' חבה כ הכלתי עני אך בס אתם ירחי ה' הכנתי עניים אל יקנח לנכם בדבר כי ירתו חת ה׳ קדושיו כי גם חין מחסור לירחיו: בומר כל עלמוחיו ביעחדו כולם להחיה חה יהיו ע"ו החת מהם לא נכברה שהוא הענם לון בנבחר שם בעליו יבנה כל הגוף וחתר לח כשברה כמו שאו"ל שנסו הדבר והכו

על הענס בסרן ולח נבנר

ווהלחות כי הוח נשחר לורן

החתיה ח"ש אחה מהכהלה

נטנרה:

ה' את יוני וגוי

מנחת ערב

אמר זה כנגד בח ל שהיה רודפו ודוד לו) ונה לשלות נויד וע"כ היה זה קשה לו מכל שונאיו שבא ל ולה להרוג ודוד גא רנד להרגו ולום בקשוה בהוא ירובריבו כי"ם חיה' יבפנו ובוי ווה לחם לת להמי כיון שאיני רולה להנוס נמנו ונש'ע יכול ניבד נבר וום נוור לנעליו ריבה לדוני אויבי ולא והלחם עלי ובק"בה אומר לזוד עסיק נתונה ואני לוחני את מלחמהך וכן משה אומר על כן יאמר בספר וולהמת ה' אם פכקרם נהורה שנכחונה נככר גלחם על ידיכם לכך אמר דוד רובה כ' את יריבי בחוק מבן וכינה ה"ל הקב"ה וכי אבי לריך לרגן יהיו כהוץ לפני רוח אני נופח בהסוהן

כי רות כשות בו ה"ל היב"ה דוד מה אחה עישר ה"ל אני משנחך וכה"ח כל טנחותי תחמרנה הי מי כמוך:

פורחין וכן ישעי לגוור קול חומר קרא ואמר מה הקרח אמר מרדא לחייבא

בָּמָצִיעוּרת לְכָבִי לֵית דְּיחַלְתָא דַּיְיָי

לַקָּבֵיל עִינוֹי: אֲרוּם שְׁעִיעַ לֵיהּ בְּעִינוֹי

לְפַשְׁכַּח חוֹבִין לְמִיסְנֵי אולְפָּנָא: מִילֵי

פומיח רִישְעָא וּנְכִילוּ פְּסֵקְלָּמַשְׂכַּל

לְאוֹטָבָא: רָשִׁיעָא הַוַשִּׁיל עַל שִׁיוְיֵיה

יִתְעַתֵּר עַל אוֹרַח דְּלָא טַב בִּישׁלָא

יְרָחָק: יְיַבִּשְׁמֵי שְׁמַיָּאט בַרְ הֵימְנוּתְּךְ

עַר שְׁחָקִי צִרְקוֹתְרְרְטָא הֵיךְ טוֹרַיָּיא

תַּקִיפַיָּא דִינָךְ עֲסִיקִין הֵיךְ תְּהוֹטָא

בַּגִּאבְנִינְשָא וּבְעִירָא תִּפְרוֹקְיָיָ:

תהילת ה'

אחד מיוחד מחשוביך וכו׳ - העירה והקילה למשפטי וגומר יר'התה ה' בעלמך ובכבודך

שלום עבדו שהוח ית' חפץ בשלום עבדו כו' כביכול יגדל שם ה' בהיותו חפץ בשלום עבדו

ולשובי - תהגה לדקר כל היום תהלחך על כל מה שעשית עמדי - או יר' הני מחשב לנדקה

והוא מה שהחחיל במומור הבא באומר למכלח לעבד ה':

בדולה מה שאני יכול להללך כל היוסונסמך תומור זה אל הקודם אליו לפי שבקודם

לעבד ה'לדור נאם פשעיר' מה שאומר הפשע אל הרשע בקרב לבי כלומר

לפי דעתי הוא שאין פחד אלי"ם לכבד עיניו של אלי"ם כלומר איכו משגים

אל תחרשי תלתכוע את שלבוני פידם: חל תרחח־ פלקכל תפלתו: פפירח י חדת רחביך לקכל תסלתי: מת ריני חידם: שפטני כגדהך לח כחסחי: חל ישמחו חל יחמרו כלמכיהו מל נח יתפחרו שהם שפטני קח לי משפט לדק כשחיתוני ' יכושו כשוכי למלכותי: התגדילים עלי: שתשי כן ניה וסיעתו ישתחו חסני נוקי ' ישתחו של שחנדק בדינך: יגדל ה׳ קנכר פדת רחתים של פרת כדין נדקך מות הרין ששותם' עם מדת רחתים תהלתך שנידך לששות זה

ברחור לחלך: זה החוחור על חחיתופל שיעץ יח הכשלום לשכב עם בלגשי הביו י החר:

נאם פשע לרשע כקרכ לכי חותר לי חותו בפשם שישן חחיתושל לרשע לחכשלום פתורד לננד עיניו שחף על עי שחחיתושל נדול בתירהחין לו ירחת חלהים כלל: כי בחליין חליו החיתיםל התשל התבינה כחתרו וחוחו ידי כל חשר חתן: לפכוח סוכול זכוח" וכוונתו סיתה לחבח שון שיששה חשר כו יליד שנחה כין חב לכן: דברי פין חון - כנד התורה: וזרתה. שלח היתם שנתו זחת זלח תירחתו פן ישלים חב זלום תם חביו ויהים קולר תלוי בנוחרו: חדל להשכיל להים כ שלא כים השכילו במורה להימיב אכל היה בהנדילשפו י חון יתשוב של משכבו יהוא כלי ספק חושכ כפן דכרי תורה: יתינכ על דרך לח סוב' נוסס לחפיקורופות ' וכוה : רפ לה ימחםי בתתו שנם לנלות ערום: כ' כהשתים חשון . נפתן תורה כחפרו מן השפי השפיםן חת חולו וזמ נתך י חסתה של תורה: ער שחקים שחוך כחש שהיתה עד לב השפים ברקתך להורות משתק של מורם בתופתים שכליים סיח: כהרדי חל . כהירים תלוים כרומו של עלם וכלתי מקכלים בשתנות: קשפטין הדיני וכתנוות: תהיסרכה לנית לתאותם בצולם כוה שהוח תהום בתביחות י ובוה: חדם שהם חכתי הדור בעלי חכתם ונעל משזים׳ ונהמה שהם פהפון שחון כידם חלח קנת פמשים תושימה" שיהיה לכלם חלה לע"ם יונם מתם

כנחת ערב

כאם פשע לרשע וגו׳ או"ל עינת ולינת תדי פרסורי ברט'ה נינהו והפרכור הרחשין היא העינים כי ע"י דחיית העין הלנ חומד כמ"ם היוכ נריח כרתי לעיני וע"כ חה חתרוכן כלכי על נחולה כי ע"י שזיני חבחבל בעין ח ני ויחווכן כלכ ווים כחם פשע לרשע כקרכ לבי חה נח לרשע שחין פחד חלקיי לננד עיניו: כי החליק חליו וגו' וה עים חחר שהרשע עונר על ישינ מסני שחיכו נעשה ויתה כיתה מדה שכשר -לו הוח של חתת ב

והקילה אדני לריבי ולפי דעתי בעבור שאתה אלהי וחתה חדני והטעם האדון שלי

מהם: אלי תשמח נפשם ויתהללו בלשונם: יבושו ' טעם יחדו כנגד נאספו עלי ננים ופעול מגדילים חסר והוא לשון או מלה: ירונו יכאשר יבושו שמחי רעתי אז ישמחו החפילים לראות לדקי ויגדל יי' ככנד המגדילים עלי: ולשוני · כנגד אמרו האח ותהגה לדקך כננד שפטני כלדקך וטעם כל היום שככה יהגה תמיד: למכלח לעבד יי' לדוד י טעם לעבד יי' בעבור שהזכיר דברי הפושעים באכיו: אין פחד אלפים והמורדים בשם הנכבד: נאם י הטינם זה החשוב בקרב לבי כי הפשע כחילו ידבר אדם הרשע אל תפחד על כן חין אלהים לאנשלום לחת סנם לוה לכנד עיכיו: כי החליק: מכורת אמריה החליקה כמו ואנכי איש חלק כי החליק דבר הרע בעיניו לחלוח השם עונו וישנאהו על דרך האלהים מלא את עון עבדיך: דברי ונקשר חדל עם לח"ר כמו ויחדלו לבנות העיר: און - על משכבו כלילה : יתילב - הפך המשכב ביום: על דרך לא טובי מלות לח תעשה: רע לא ימאס . הטעם כפול: יי' נרחתה הה"א החסירה ממלת יי' בשמים הכין כסאו על כן נפחח הכי"ת וטעם זה הפסוק כי אני עבד

כיעם אל"ף ודלח הוא כחוב:

מהשמים בחראה העין ויש

תורת חכד

חַמיתָאיָי לָאתִשְׁתוֹק יִי לָאתְתָרָחִיק ‹ יִמְיֹ מִי בְאֵיִתָה יְהוָה אֲל־תְּחֶרֵשׁ אֲׁדֹנָי אֵל־ מִינִי: אִיתְעַר וְתָקִיץ לְרַינִי אֶלהַיוּסָרֵי ניצחני יָיָלְתְנֶרָתִי: דוֹן יָתִי בְצִרְקָתָן דְיִינִימִים לְמִשְׁכְּמֹיִ אֱלֹהַיִּ נַאֵּרֹנָי לְרִיבִי: יַיָּ אֵלהַיוּלָאיָחַרוּן עָלָי: לָאיִיִּמְרוּן סָינּלּיִייִּ שָׁפְּטַנִי בְצִרְקְךְ יְהַנִּרְה אֱלֹהִי וְצַבּל־י בֹּלְבַחוֹן חֲדִיאַרוֹ נִפְּישָׁנָא דִּילְמָא יִיִּמְרוּן גְּמִרְנָאִיְהֵיהוּיִבַּהַתוּן וְיִתְבַנְעוּן יִיּגְבָּשוּן יִיתְבַנְעוּן יִיתְבִּעוּן יִיתְבַנְעוּן יִיתְבַּנְעוּן יִּיתְבָּיִּתְוּן יִּיתְבְּנְעוּן יִיתְבְּנְעוּן יִיתְבְּיתְנִין יִעְלְּבְּיוּן יִעְלְּבְּיוּן יִיתְּבְּנְעוּן יִיתְבְּרְוּן יִּיתְבְּיִּתְּיוֹן עִלְלְבִיתְיוּ יִעְלְבְּיוּן יִּיתְבְּיִּבְּוּתוּן יִּעְלְבִּיוּן יִעְלְבִּיוּן יִעְלְבִּיוּן יִּעְלְבִּיוּן יִּבְּרְעוּן יִּבְּבְּעוּן יִּיתְבְּרְעוּיִּן יִיתְּבְּבְּעוּן יִּיתְּבְּיוּן יִּיתְּבְּיוּן יִּעְלִּבְיִין יִּיתְּבְּיוּתְּיִּיוּ יִיתְּבְּיוּן יִיתְּבְּבְּיוּוּן יִּיתְּבְּיִּיּוּ בַהַתָאוֹבִיםוּפָּא דְּמִתְרַבְּרְבָן עָלָי : יִיִּיי בְּשֶׁתוֹבְלְפָּתָ הַפַּיְבְּילִים עָלָי: יַרָנוּ יבועון ויחרון תיבעי צרקי וויטרון שיפיו וישמחו חפצי צרקי ויאמרו תסיר הַרִירָאַ יִּסְנֵי יָקָרָא דַיִיִי דְצָבִי שְׁלָמָא יִי יִ יִנְדְּלֵיְחֹלֶהְ הֶּחָבֶׁץ שְׁלַוֹם עַבְּרוּ: העבריה: וְלִישָׁנִי חְּרֵגוֹ צִרְלָתְהְּכּוֹלֵי יוֹפָא תוֹשְבַהְתָר: לְשַבְּהָאלְעַבְּדָא השם כי אדע כי חסדו כולל הכל והטעם כי אין למעלה

מרמות יחשובון ז או יר' עם היותם כמעט בבקישי הרץ כהשר היו בכי קרת דברי מרמו' יחשובון מה שלה עשו כן בכי קרח רק ששבו אל ה' י או יר' ועל אותו המעשה של בקיעי ארן של עדת קרח דברי מרמיח יחשובון בהיותם רונים לומר שלה היה נם והינם מהמינים בו: וירחיבו עלי פיתם וגו' יר' כבר ראתה עיכיכו האת האת פעמים רבית וגם עתה בדוד נראה כמו כן האת האת ראית 🥏 ה' אל תחרש יר' דבר זה כוגע בכבודך וח"כ התה ה'אל תרחק ממנירק הראה להם היותי ולא ע"י מלאך ולא ע"י ברף ואסיש בי עון המיחכי אתה והליהם אל חביאני והוא אומר. שפטכי

כלדקך ה' אל יאמרו כלכם וגו'יר'אל יהמרו ההח כפשכו פעמים אחרות וגם עחה יהיה זה לכו וכן הל יהמרו בלכם הדבריהוה הוה למו כהילו כבר עשימו בו כרלומו ובלעמוהו: יבושו ויחפרו יחדו הושת שלח ימשכו ההתון חחר ופת חחיתוםל: וגומר יר׳ יבושו ויחפרו יחדו שמחי רעתי בכל פעם ופעם שהיתה לי היזו רעה וילבשו בושת וכלית׳ המגדילים כעת עלי: ירונו ובותר יר' ירונוויםתחו חפצי לדקי ויחתרו תמיד ינדל ה' החפן

הציו אמר פודה ה' נפש עבדיו ובתומור זה היתה תפלתו של דוד על שיבושו ויכלמו מבקשי נפשי שהוא ג"כ מעבדיה' הגדולים והוא מה שסיים באומר ויאמרו תמיד יגדל ה'החפץ שלום עבדו לראות אם אנשי העולם פוחדים מתכו אם לאו ופירושן של דברים אלו הם כי כל האד' כאשר יחטא ו אשם יברא בריה חדשה והוא שטן להשטין אליו והוא קטיגירו המבקש המיתו וכפי כח שיהיה החט' והעון יהיה כחושל משטין זה להשטין עליו והוא רוצילהכשילו חמיד עד שתהרלה וחתעלם חבילת פשעיו וזרוכיו . ולהיות זה כן לכן אמר דע"ה כי זה הפשע שעשה הרשע כאשר ירלה לקטרגו ולפחוחו אומר הליו כי אין ה'משגיח ומביע בתחתונים: כי החליק יר'זה הקטיגור הנברח מן הפשע הוה ידע אמהתו ית' ועכ"ז מחכוין לפחותו כדי למצוא עונו לשכוח יר' כדי שהיום חו מהגם הדעה מהרה עיכחלה מים לעשות רע והם חינם למחר ימוא הקטיגור הוה הנעשה מן הפשע את הקטיגור הנעשה מן העון ויהיו הם שני עדים יו עים כי החליק חליו לרעחושל הרשע אשר עשאם ובכן ישנא זה הרשע מאת ה' לבאות: דברי פיו און וגו' חדל בוכיו בדר לטרדם מן העובי ב גיביו בדר פטרדם חן ישנה. במכוח שמנים לשלח לפרוע וגו'יר'הכם הל יח'מודד לו במדה שחדד כי הוא חדל להשכיל את פתויו אשר אם היה משכיל אות' במכוח שמנים לשלח לפרוע נחנים עונס כשנו יום להם היה מעיב לעלמו הרבה מחדולה היה מחפתה ממנו: און יחשוב ובו'יר' חון יחשוב הפשע על משכבו של הרשע יחילב על דרך לא טיב יר' על דרך שאינו טוב וג"כ איננו רעושם יחילב תיו חון ווירווס ועושים וס בפתויו שהמפתה הוחו או בהיותו בדרך לה טוב ומוה יבה להתפחות עד כירע ממש לה ימהם : כיי להשעות היריות נלשון ה׳ בהשמים וגו׳ יר׳ הפשע אומ׳ לו שאינך משנים בעולם ואתה כ׳ בהשמים חסוך ואמונחך עד בית ושקר ע"כ גם ה' מכניר בית ושהר ע"ב בעה"ו ותחשה להם שחקי' והם שחר הגלגלים וכתושפי' התפרשים: צדקתך כהררי אל וגו'יר 'וכתו כן לדקתך היא

ראיתה י כנגד ראחה עיניון אל תחרש : כנגד אמרו : העירה ן שניהם פעלים אינם יוצאי' או יהיה העירה יוצא והטעם פנמך כדרך קודר הלכתי שהוא יוצא מסקינה חת פרת הרין לריכ ובעבור שחבר העירה והקילה לחשפטי חבר אלהי הטעם העירה חלהי לחשפטי

הַרְחַק מִמֵּנִי:

יתָהַלֵּהָך:

העירה והקיצה · פחליא של מפלה לשפוט משפטי מאויבי: כאם פשע לרשע בקרב לבי וגו' י הרי זה מקרא מסורם יש בקרב לבי שהפשט הוא ילר הרע אומר נרשכב שלח יהא פחד אלהים לנגד עיכיו בקרב לבי כאדם שאות כמדומה אני . כי החליק הפשע אל הרשע חלקלקות בעיניו כדי שימלא הק"בה את עיכו לשכוא אותו: חדל

הָעָיָרה וְהָקִיצָה

וַלְשׁוֹנִי תֶּרְנֶּנֶרָה צִּרְכֶּלֶךְ בָּלְ־דַיִיוֹם

לְעֶבֶרְיִי**וּה**ְלָרָוִר:נְאָם־פֵּשַׁעְלָרָשָׁע

בַּקַרֶב לִבַּי אֵין־פַּחַר אֱלֹהִים לַנַנֶּר

אַינָיו : כִי־הֶחֶלִיַק אַלָיַו בְּעִינָיָו לִסְצָאׁ

עונו לשנא: דברי־פיו אָנֶןוּסְרְטָּה

אַרָןייַחְשׁב עַלִּטְשְּׂבְּבוֹ יְתִיצֵב עַלֹּה

הָרֶךְ לֹא־מָוֹב רָע לַאוִמְאָם: יְהנָה

בְּהַשָּׁמַיִםחַקָּדֶּךְאָמוּנָרְדְבּער־שְּׂחָקִים:

קהַוֹםרַבָּגָה אָדָםוּבְהַמָּה תּוֹשֵׁיעַיִהוָה:

ַצִרָקָתָּהְי**בְּהַרְבֵי־אֵל** אֲשְׁפְּטֵיךָ

חַבַל לְהַשְּׁבֵּיל לְהֵימִיב:

להשכיל להיטיבי מנע עלמו מהשכיל להיטיב מעשיו : יתילב על דרך לאטובי הב"ה נחן לפניו דרך הטוב ודרך המות והוא בוחר לו דרך לא טוב: יי׳ בהשמים מסדך י בשביל הרשעי" הללו התה מסלק חסד מן ישמחורלי: אל יאמרו בלפם האח כה החחתונים ומגביה המונחך עד שחקים לסלקה מבני אדם : לדקחך: יקרה מן הבריות: כהררי אל בשביל מעשי הרשעי' ומשפטיך באים לעולם עד תהום רבה: ד"ח לדקחך כהררי אל מי שהתה רונה לעשות לדקה עמו אתה מגביהו ומחקפו כהררי אל לשון חוקף לַמְנַצְרַן א כמווחת חילי החרן לקח: משפטיך חהים רבה ימי שאתה רוצה לדון אותו וליקח כקמחך ממנו התה מורידו עד תהום רבה משפטיך יושט"ילה כלע"ו : אדם ובהמ' תושיע יי' - בני אדם שהם ערומי' בדעת כחדם הרחשון ומשימין עלמם כבהמ'

137 12

אלהי ח' קמצין זקפין וסימ 'נמסר כסרר כלקוכל אס"ף דכוו' בלבם ט'וםימ' נמסר כיחוקאל סימ'י"ד: החפץ ג'וםי לעיל סימן ל"ר: ולשוני ג' וסימ נמסר לעיל

מסרה

בעכוה תושיע יי' :

בסיפרא סימן כ"ב: לו' למנצח לעכד יו' לרוד כ' וסי' את דברי השירה הזאת: נאם פשע לרשע : ומרמה ה' וסימ' ופקרן על כל הרולג בטפו אט כון ב. .. ואתה אלהים תורידם : דכריפיו אין ומרמה : הוות בקרבם ולא ימיש: משפטיך תהים רכה חד מן ד'מלין בקריאה עטור סופרים וסימו אחר תעברון אחר האסף אל עמך קדמו שרים אחר נונגים משפטיך תהום רבה:

משמים כית מה ומבוע האמונה : לדקחך · אמר ר'משה כי לדקחך לא יוכלו בני אדם שאחה כי היא כהררי א והנכון כי היא נשגב לדעתה כהררי אל החקיפי מותו טב השמר כתון או משפטין כת הום רבה שהיא עמוקה שלא יראנה אדם וטעם אדם ובהמה שהוא ישפוט כל מרגיש על דוך ומיד כל חיה אדרשנו

אבו יחייא

שיכיכו בו הא' כליוכו בע"הו וַהב' כליוכו בבא : כאיתה ה' וגו' כאיתה ה' ההאת שלהש על כליוכי בוה י ואל תחרש מלהראות להם ההפך ' וגם ראיתה אדני ההאח ' על כליוני בבא ולכן אל תרחק ממכי כי האובד לא ידבק האלוה בו " העירה וגו' כ"ל העירה והקילה למשפטי בהאם על כליוכי בוה אלהי ואדכי העירה והקיצה לריבי על ההאת מהבא . שפטבי וגו' ר ל ואם תרצה לשפוט אותי על טוכותי אכא שפטכי בלדקת' ובמדת הרחמים ה' אלהי - ואל באפך פן תמפיטכי אל יאמרו וגו' ווה למען שלא יאמרו בלכם האח ושמחה לנסשכו על כליוכי מהע"הו : ושלא יאמרו בלענוהו מהע"הב יבושו ויחפרו וגו" לל אבל יבושו ויחפרו יחדיו שמחי רעתי בע"הו . וילבשו בושת וכלימה המגדילי פיהם עלי לחמר כי אין לי תקוה בעולם שכלו טוב י ירוכו וגו' וירוכו וישמחו חפלי לדקי בע"הו שר"ל כי חפלים שה' ישפוט אותו בלדק וברחמים ולא במדת הדין י ויאמרו תמיד ובו' ר'ל הקבוץ מכל אחד מהחפלים שלום עברו מה כמוכי בע"הב : יאמרו תמיד יבדל ה' וגו' ולשוכי וגו' ר"ל ולשוכי תהבה לדקך בע"הז וכל היום תהילתך בעולם הבא:

לו למנצח לעבד ה'וגו' המזמור הלו עשאו דוד על דואג ווולתו מהכבלים המתחשדים ומראים טלפיה להראות עצמם כבעלי אמונה ובקרבם אורבם לכפוד בפיכותיה־

ולכן קרא עלמו בהקדמת המומור בשם עבד ה' להיותו הפכיי וכגדיי להם ולא מחשבותיו מחשבותיהם ' כאום פשע ונו' הנה יפולו החשא והפשע בג' . היינו במחשב ובדבור ובמעשה . ולכן אח' החשורר כי כלכו ובקרב מחשבתו הוא חושב הפשע מהרשע בשלשתם י ווהו אומרו פשע לרשע בקרב לבי ' וכנגד הדבור חחר כחום פשע לרשע וגו' שר"ל הפשע בדבור ובנחום הוח בקרב לבי - וכנגד המחשב אחר אין פחד אלהים לנגד עיניו י שר"ל הפשע יוהרשע במחשבתו להיותו כיפר מה שלכן אין פחד אלהים לנגד עיניו ' הוא בקרב לכי ' וכנגד המעשה אמ' כי החלים אליו בעיניו לחצוא עוכו לשכוא . שר"ל הפשע מהרשע במעשה הוא בקרב לבי ומחשבתי . ווה כי הוא החלים לעצמו והכעים לעצמו בעיני שכלו הכופר ובטעמותיו הכוזבות היות טוב למצוא העון ולחפש אותו ולשכוא ולעשות שבע תועבות ה' אשר שכא ' זוכ לח שבו כי לית דין ולית דיין ולית עלם אחרן . דברי פיו וגו' עוד חזר להוכיר שנית שלשתם . וכנגד הדיבור אחר דברי פיו און ומרמה . ואין ראוי להאמין לדבריו הנראים טובים . להיות כי בלבו חושב רפה ומרמה ." וכנגד המחשבה אמר חדל להשכיל . וכאומרו הכביא השכל וידוע אותי . וכנגד המעשה אמר חדל להטיב י און יחשוב וגו' עוד חזר שלישית להזכיר שלשתם ' וככגד המחשבה אמר אין יחשוב על משכבו י וכנגד המעשה אמר יתילב על דרך לא טוב י וכנגד הדבור אמר רע לא ימאם שר"ל הלשין הרע לא ימאם - ה' בהשמי ונו' בא המשורר לבאר ולפרט אמונתו ממכו עבד ה' באלוהו הכך אחוכת הרשע המכחים . ופי' פעולותיו השלשה בארץ והם עושה חשד משפט ולדקה בארץ אשר באלה חפץ . וכנגד החשד אמר ה' בהשמים חשדך ואמונתך עד שחקים . שר"ל פעילת

מתר הפדן המתוחך - נו"ם מחוד בכריאת העולם כי עולם חשר יבנה י ומה שלא הזכיר מהג' עולמות רק השמי' - הוא להעלם עולם המלאכים מכני חשיד שלך תוכר בבריאת העולם כי עולם חשר יבנה י ומה שלא הזכיר מהג' עולמות רק השמי' - הוא להעלם עולם המלאכים מכני חשיד הוא העולם כי עולם חשר יבנה י מום שלא הזכיר מהג' עולמות רק השמי' - הוא להעלם עולם המלאכים מכני חשיד הוא העולם כי עולם חשר יבנה י מום שלא הזכיר מהג' עולמות רק השמי' - הוא להעלם עולם המלאכים מכני חשיד שלך תוכר בבריאת העולם כי עולם חשר יבנה י מום שלא הזכיר מהג' עולמות רק השמי' - הוא להעלם עולם המלאכים מכני חשיד של הוא המלאכים מכני חשיד הוא המלאכים מכני חשיד של הוא המלאכים מכני חשיד שלא הוא המלאכים מכני חשיד של הוא המלאכים מכני חשיד שלא הוא המלאכים מכני חשיד שלא המלאכים מכני חשיד שלא הוא המלאכים מכני חשיד שלא הוא המלאכים מכני חשיד שלא הוא המלאכים מכני חשיד שלא המלאכים מכני חשיד שלא הוא המלאכים מכני חשיד שלא הוא המלאכים מכני חשיד הוא המלאכים מכני חשיד הוא המלאכים מכני חשיד הוא המלאכים מכני מולם המלאכים מכני משרים הוא המלאכים מכני משרים המלאכים מכני חשיד הוא המלאכים מכני חשיד שלא המלאכים מכני חשיד הוא המלאכים מכני מות המלאכים מכני חשר המלאכים מכנים מות המלאכים מכני מולם בכי מולם מכנים מות המלאכים מכנים המלאכים מכנים מות המלאכים מכנים מכנים מות המלאכים מכנים מכנים מתובים מכנים מכנים מכנים מביר המלאכים מכנים מכנ ואמר כי אף שהשמים למעלתם הם בהירים וזכים הנה להיותם הווים וכל הווה נפסד היה ראוי להם ההפסד והיותם שמקים שמוקים " כעפר לולי אמוכת ה' שנותן להם האמונה אומן הקיום מתעמידם כצחיים וזהו אומרו אמוכתך עד שחקים . שר"ל אמוכתך מעמיד לפד ולעולם אף שמטבעם היה ראוי להיותם שחקים ושחוקים . צדקתך כהררי וגו' וככבד הגדקה והיא הצלת העשוק מיד שוםהו אחר לדקחך כהדרי אל שר"ל הלדקה שה' עשה בארן היתה אחרי בוראו העולם שבדרך טבע החים היו לפים על הארץ . ויכוסו כל ההרים הגבכונים וההרים החוקים הררי אל בגור מן אילות וה' ברחמים הציל הארן מיד שוסהו מהמים ויאמר אלהים יקוו המים ותראה היבשה . משפטיך תהום ונו' וכנגד המשפט והוא להענים העושק לוולתו אמר שהמשפט בעשה ה'בארן היה אחרי בלותו היבשה שהשפיל המים וצוה להם שיקוו וילכו תחת החרץ בתהום רבה במקום היותם בוברי מעל החרץ והיו למעלה ראם . אדם ובהמה תושיע ה' כל מה שלכן בעשיית באדקה וחשבש בארן אדם ובהחה תושיעה . שאם היו התים מכסים פני ארן היה מהכמנע להתילד האדם והבהחה: ולעמוד חינים קיימים אחרי התילדם:

אה יהר חבדך . אינו כדי להמשך על הרשעים הללו אבל בני אדם אשר בלל כנפיך יחסיון הם ירויון מדשן ביתיך ונו': אל תביאני רגל גאוה . אל תבא עמי רגל הרשעי הללו בעת קבול שכר להיות חלקם עם הגדיקים לשון חלק אהלחפר"עיחה בלע"ז ... ויד רשעים הל תכידני ... ממקומי בבוחי לירש משנה חלקי וחלקי בטוב כענין שנא' לכן בארלם משנה

בצל בנפיד יחסיון:

ַויַרָ רִ*שָּׁעִ*ים אַל־רַּגְנְרֵנִי

פַעלי אַון דֹחוולא־יָכַלוּ קום:

בַּמַרַעִיםאַל־תְּקַנָּא בָּעשִׁי עוְלָה:

בַיָבַחָצִיר מְהַרָּהִיפָּׁלוּ וּכְיֵרֵק הַּשָּׁא

בְּקוֹר חַיִּיֶם כְאוֹרְדְנִרְאֵה־אוֹר:

מַה־יָּקֶר תַּסְרָּךְ אֱלֹתִיםוּבְנִי אָרָם

לְישְׁרֵי־לָכ: אַלֶּ־הָתבוֹאַנִי רָנֶל נַאַוֹהַ כינהָ פוּל

יירשו וחושם נפלופועלי חון שם יבינו במפלת' ושם דוחו ולח יכלו קום: אל תתחר במרעי' י מוכיח את ישראל הו' שלא יתחרו י בֵיתֶרְוְנַחָלְעָרָנֶיְרְתַשְׁקַם: כִּיּאָפְּרָ בהכלחת המרעים לעשות כמעשיהם כמו ואיך תתחרה את הסוסים לרוץ במרולת' אאטי"ר בלע"ו: אל תקנא בעושי עולה לעשות עולה כמותם: ימלו שרוכ"ט טרכק"יין בלע"ן לשון כריתה: בטח ביי' וחל תאמר אם לא אגזול ואגנוב או אתן א לעני לדקה במה אתפרנס ועשה טובי ואו תשכין ארץ לאורך ימי' ותרעה אמונה תאכל ותתפרנם משכר האמונ'שהאמנ' בהב"ה לסמוך עליו ולעשו' טוב: הְיִהֶּוֶלְלְּהְ מִשְׁאֲלָלֹת לְבֶּּך: גוֹל עַלֹ^י בְּיִהְנֵי בְּטַרְהוֹבֵיִא יִתְסוֹלְלוּוֹ וְחֵיךְ יְרוֹקְ יְחֹוֶתְבִּרְכֶּלְהוֹבְיִעִם עָלִיוֹוְתָּוּאִיָעֶשֶׁה : דיתִאָהיִנְתְרוּן: רְחִיץְבְּמִימְרָאַדִּיְיִ והתענג על יי׳ התענג בחפנוקים על משענתו של הקב"ה : גול על יי' דרכך גלגל עליו כל לרכיך: דום

קישִייְלִי לִבָּךְ: גַלִיעַליְיָ אוֹרְחָתָךְ וּסְבוֹר עַל מֵימְנֵיה וְהוֹאיַעְבֵּר: וְיִפּוֹלְ חֵיךְ נראה ה' וסימ' נמס' בישעיה סי' ה' וירמיה סימן מ"ב : ל"ו לדור ז' בטעם וסימ' נמסר לעיל

בסיפרא סימן כ"ו ימלו ב' וסימ' כי כחציר מהרה ימלו ובראש שבילת ימלו : משפטיך ה' חס' יו"ר בלישנא בקריאה וסימ' כן משפטיך אתה חרצת · והוציא כאור צדקך ומשפטיך כצהרים · ואל תצל מפי דבר אמת · קולי שמעה כחסרך ומשפטיך · החי נפשי ותהללך :

מגזרת חרון וטעם במרעי' בעבור המרעי' ויהי על משקל אל תחגר בם וי"א כמו תתחרה את הסוסים אע"פ שהוא מהבנין הקל: כי . החליר הוא הירק וככה המלמית מביו מביוי ון יש החליר ואת הכללי: ימלו מפעלי הכפל אע"פ שהלמ"ד חסר דגש כמו העיזה פניה : בעת : אמר רבי משה הנכון להיותו עשה סוב ובטח ביי' רעה אמונה הרים חליר את החליר ואת הכללי: ימלו : מפעלי הכפל אע"פ שהלמ"ד חסר דגש כמו העיזה פניה : בעת : אמר רבי משה הנכון להיותו עשה סוב ובטח ביי' רעה אמונה יש של אות האחרון סבת הראשון אם תעשה סוב חהיה לבטח ואם תרעה אמונה תשכן ארץ ולפי דעתי בעבור כי הקנאה בעושי עולה בעבור עושר שהם בוטחי בו זשכון חדן דינוכן איזוני שוחי שבני אי ישון שם שכן חדן כל ימי חייך חשכן על החדן . רעה חמונה כמו שומר חמוני'כי הרועה כמו שומר ויש אומרים עעם ורעה שלא על כן אמר במח ביי' ואל תמנע מעשות טוב ושעם שכן ארן כל ימי חייך חשכן על הארן . נעל משקל טוב כדרך השלך על יי' יהדך ודרכך כמו לרכך וכמוהו לב אדם יחשב יאכל בזול ועשוק ככני עולה : והתענג על יי' . שחבקש לרכיך כשכיר יקוה פעלו: גול . על משקל שוב כדרך השלך על יי' יהדך ודרכך כמו לרכך וכמוהו לב אדם יחשב דרכו: והוצית השעם שיעשה לרכך ויתנקם בגלוי כמו האור אז יראה לדקך:

כצהרים

נָהוֹרָאצִרְכָּןרְ וְדִינָרְ הֵירְ

מכן יחיימ

מה יקר וגו' אחרי הוכירו * חשד ה' בעולם הוה בא לבאר כי יש לו חסד גדול חזה בעולם הבא מהו אומרו מה יקר חסדך וכמה הוא יותר יקר החסד ההוא בעולם הנשמות בהיותך אלהים ודן לכל אים כדרכיו וכפרי מעלליו . ובכי אדם וגו' ר"ל שהחסד יהיה בשבני אדם אשר בלל כנפיך יחסיון בהיותם בע"הו או בעולם הכא אשר הוא ביתך ירויון מהדשן ההוא יור"ל ירויון מדשן פולם המלאכים הנקדא בית ה' והדשן ההוא כי ישיגום וישיגו השגתם י ונחל עדניך תשקם ר"ל כי ישיגו יותר מהם כטולם האלהי . כי גדולים לדיקים גמורים ממלאכי השרת . כי עמך מקור וגו' ר"ל ולא די שישיגו השגה נפלאה בעולם האלהי כי עוד ישיגו מעלמות האלוה אשר יהיה אפשר כפי טבע השגת להשיג - ווהו אחרו באורך כי עחך כ"ל אשר עחך אתה שהוא חקור חיים כראה אור מה וכשיג השנה מה . משוך חסדך וגו' היא תפלת המשורר לאל לאחר משיך חסדך ליודעיך כחוכי בעולם הזה להחציא די טרפי בנקלה ושלא יאכלו זרים חילי . וחשוך לדקחך לישרי לב כמוכי להצילני ממבקשי רפתי - אל תבואני וגו' · בא לבאר אומרו משוך חסדך וגו' לבל יכוחכי שר"ל יכוח חלי רגל גחוה מהרשע לחכול חת בשרי - וכנגד חומרו לדקתך לישרי לב אחר ויד רשעים אל תנידני - כי הרשעים הם מכחישי ה' אשר מבקשים תמיד להכיד לב ישרי הלבב התחימים עם ה' אלהיהם " שם נפלו וגו' ר"ל או . כי יהיה טעמו כמו שם יצעקו ולא יעכה י ור"ל או בכוא רגלי הגאוה עלי יפלו הפועלי און ההם ולא יהיה להם כח ברגליהם דוחו ולא יכלו קום . כ"ל ואו בכוא הרשעים להכידכי ולהדיחכי . הם ידתו ולא יוכלו קום והוא

עבר במקום עתיד : לו לרוד אל ונו' המומור הלו עשאו דוד להראות לוולתו ההכדל שיש בין עבד ה' לרשע אשר הזכיר עלינם במזמור הקודם . כי תכלית הרשע הוא ההפסד וכליון חרוץ ' ותכלית

הבוטח בה' מעבדיו הוא להתעונג בו בשובע שמחות את פניו אל תתחר וגו'ר"ל אל תתערב נהוא כגזר מן ואיך תתחרה את הסוסים אף כי הוא כבדל ממכו בבכין. כי שרשו תחר ' ור"ל אף כי אתה רואה אותה חוקים כראי מולק ועומדים על תלם ואין שטן ואין פגע רע להם ' ל חתערב עמהם לעשות כמעשיהם . ואפי' במחשבתך לא יעבור מחשבת פגול מקראה . כי בשום אופן א תקנא בטושי עולה ' והנה במעשה קראם מרעים להיותם בטבעם תמיד פועלי הרע ' ובמחשב' קראם עושי עולה כי אף שתחיד מחשבת פנומה . לא יעשו החעשה הפנום כי אם לפעמים ובמסתרים ולכן לא יחול עליהם שם מרעים בהחלט י כי כחציר וגו' ר"ל והנה אלמדך להועיל שא תתחד במרעים " להיות כי פתאום יבוא אידם וכחציר מהרה יחלו שר"ל יכרתו " והנה חצד הוא העשב הנקצר למאכל הבהמות הנקרא פיי"כו בלע"ז י וגם איעצך שא תקנא בעושי עולה י להיות כי אחריתם יהיה כבל וכירק דשא יבולון כי אף שהירק הוא מאכל אדם ולא יכרת כלו בפעם אחת כחציר הכה בטבטו אחרי היותו דשא חזריע זרע על הארץ יחי מה יתיבש ויבול והכה יחש העוכש לעוכש כיחם החשא לחשא י והחדעים חשאם גדול ולכן עוכשם הכליה והאבדון מהרה : כי כחציר מהרה ימלו : והעושי עולה יהיו כירק דשא אשר יבול בהדרגה : בטח בה שנו ב"ל ואתה לא תהיה מכתחם אבל תפעל ההפך וכנגד היותם עושי עולה במחשבתם הרעה

כי עוב ה' את הארץ ... לכך לא כן יחשוב אבל בעת כה' בתחשבתך הזכה ועשה טוב כנגד עשותם עולה י וכנגד היותם חרעים ובטבתם תחיד מוכנים אל הפעולה הרעה בגאותם גאה וגאין. ודרך רע אתה שכן ארץ ד"ל תשפיל עצמך כעפר ארץ ורעה אמוכה . כגד היותם מרעים לרעותם החמם וריב בעיר ' והתעכנ על ה' וגו' ר"ל ושכר היותך שוכן ארץ ורועה אמוכה יהיה כי תתפנג על ה' בעולם הארוך - ושכל היותך בוטח בו ועושה טוב - יהיה כי יתן לך משאלות לכך כעולם הזה י גול על ה' ונו' בא לבאר אומרו לעיל בטח בה' - באומרו גול שר"ל שוב וגלגל דרכך וצורכיך על ה' והשלך עליו יהכך בבטחך בו והוא יעשה כל מעשים בשלימות י והוציא כאור וגומר ר'ל וה' במדת הרחמים אשר לו הכמשלת לאור י תחיד יוציא בדקך אל היש בי יצילך מכל אויב ומעיק בעת צרתך וזה בודאי כאור בקר יזרח שמשי כי כאשר השומרי לבקר לא יבושו . ככה לא תבוש כשמרך לישועת צדקת ה' . ומשפטיך כצהרים ר'ל כי במדת הדין אשר לו הנחשלת לבהרים . חחיד ישפוע לכל החעיקים אליך וזהו בודאי ובאחת . כאשר הוא ודאי שקיעת האור בעת צהרים . ויהיה חשפטיך בצהרים כתרבו ודיק היך טיהרא והוא עת 15 (",") 10

מה - בעבור שהוכיר אדם ובהמה הוכיר הנכבדי' מהאדם ומה יקר ישרת בעבור שני במשפט כאילו כחוב ומה יקרי בני אדם אשר בלל כנפיך יחסיון או מה יקר לכל אחד מהם: ירויון : כמו ירביון וטעם ביתך הם המחבודדים לעבוד השם בכית' והעבודה תדשן נפש ודעת השם תעדנם וטעם נחל שלא יכסק: כי מקור חיים - חיי הנשמה העליול שלא

ל בַּפָּה יָקָר טוּבָרְ יְיַוּבְנֵי נְישָׁא בִּטְּלֵל

י בְּסִימוֹתָרְתַשְׁקִינוּן: אַרוֹם עִבְּרְטִיפִּי יּ

בַרהו בִּרְבָּחָא דְבֵיחָךְ וּמַבּוּעַ

נגור טובָך עַליִרָעָך וִצְרָקָתָר עַל

רגיותנא ויביהון דרשיעיא לא

בְּהֵיכְנוּחָא: וְתִּחְבְּנִיקעַליְיַוְיִתֶּוֹלָךְ

תורת חסר

מת יקר תסדך הלים וגו' יר' לפי האמת חסד גדול עוש' אתה ה' במדת דיכך הלדק כי מלד

ירויון מדשן ובו' יר'ירויון מדשן ביתך בביח' המשיח ונחל שדניך השקם לע"הב כי שמך

משוך חסדך ליודעיך שאחה ה'ואחה שי"ם ולדקחך לישרי לב שאינם הולכים אחר ההתפלספות:

מה שהזכי' ברחש המזמור שהרשע יפול ברשתית הפשעי - וממהר"יט ז"ל מלחתי כהוב טעם

אות׳ בקרב לבי יר׳ לפי דעתי וכוכתי וטעם כי החליק אליו בעיניו יר׳ כי הרשע אם הוא חוטא

הנה הוה מחליק את עצמו בעיניו כי הוא אומ׳ שהוא משתדל למכוא עוכו לשכוא אוהו ודברי פיו

הן און ומרמה כי הוא חושב לרמות את ה' בטענה שקרית באומ' כי השתדל למצוא עונו לשנוא

והו' שקר מפורסם שה"כ למה לה השתדל במלות כדי להטיב הת עלמו עכ"ד:

לן לדור אל תחחר במרעים הם הפועלי האון האמורי' במזמו' הקודם הדומים אל

יתחבר עם החנשים המרעים לזולתם וגם אם הוא לא יעשה דבר והוא ע"ר מה שביארתי במזמור

א' עם מה שאמ' שלמה בני אל תלך בדרך אתם וכו' ובאומי אל הקנא בעושי עולה יר' וכמי כך

אל תקנא בעושי עולה בחברתם של אלו האנשים. גם כי הם אומרים לך נארבה לדם נלפנה לנקי

חנם שירי לות' כי כונתם היא להרוב למי שהוא מוציא דם אחרים ופעלי און וחמם כמו שפי' הראי בעל העקידה: בי כחליר מהרה וגו' הוא הענין שפירשתי בפסו' בפרוח רשעים כמו עשב

ונו'תראנו במקומו: במח בה' ונו'יר' אם תרלה להיותך עשיר אל הלך בדרך זו והיא

בהתחברך עם הרשע רק בטח בה' ועשה טוב והוח יכלכלך: ומלחחי כחיב אם הרצה לעבות

טוב עלה טובה אני נוחן לך שתבטח בה' ע"כ : או יר' בטח בה' ועכ"ז עשה טוב ר"ל השחדל

צכל מעשיך אשר העשה וגם אם הראה את עלמך עני שכון על פני הארץ ורעה לעלמך באמוני

ולא תגנוב ילא חגיול וכו': והתענג על ה' יר' והחענג על ה' עם אותו המעט שהוא נותן

לך כי לם ף יתן לך משאלות לבך: גול עלה' דרכך זה יפרוש ע"ד מה שאותר בכסוי

חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך והוא מובן בעלמו והכונה בו מה שאתר שלמה ע"ה בני דל

חלך בדרך אתם וכו' - או אולי כיון למה שהאדם יחשו' בלכו חמיד כי כל מעשיו ומהלכיו

ודרכיו אם באכילה ושתיה ואם בשינ' ודומה לזה הכל הם אליו כדי להיותו מוכן מבלי עכוב כלל

לעבוד את ה' בלב נכון וחזק והייכו אומר בולעל ה' דרכך כלו' תהיה לך בדרכך כונה זו

שהכל אתה עושה כדי לעבוד את ה' וכו' ובכן והוציא כאור המתחיל בבקר להאיר לאנו לאנו

עד שיגדל האור הרב רב את לדקך והוא הדבר הקלוב לך מראש השנה לר"ה כי יוסיפו לך בזה י

ותשפטיך ר"ל מה ששפטוך בר"ה יהי 'כלהרים' או יר 'והוציא כאור צדקך וגו'ויחן לך כלבבך כ"כ

נכסי עד שתוכל לתח לדקו הרבה וכן יתן לך כח כדי שתוכל לעשו משפטיך בשוכאיך נגד השמש :

הפשע המפתה אל הרשע ומריע אותו " או יכוין לומ'כי בשום אופן לא

תבוחני וגו' יר' אל תבוחני רגל גחוה לרמות חותיוד רשעים והוח הפשע והעון שהוח

יד ואון וכלי לרשעתם ומפלתם אל תכידני מלדקיתי שעשיתי כי שם נפלו פועלי און והוא

זה יהסיון בני אדם בלל כלפיך לפי שמחוך שלא לשמה יבאו לקיים דבורך לשמה

מקור חיים יר'כי עמך במה שאתה אלי"ם מקור חיים ובאורך זה כראה אור כאמור א"כ

יָרְיָּיוֹ מִדֶּיֶשֶׁן לי יים שְׁבִינִתְּדְיִשׁוּרוּו לְרוֹחַצְן: יִחְרוּוּיוֹ

שַׁםנַפּלוּ לּיִחִס׳ תָּרִיצֵילִיבָּא: לָאתָאִירְעִינַנִירִינְלָא

יִדְחַיֶּין וַלָּאיוֹסִיפּוּן לְמִיקָם:

יַלָא תָנָרֵג כִּסַבְאָשִין לְמֵהֶנִי דְּכָמֵיהוֹן 🤊

לַדָּוָד י אַל־תִּתְתַר י׳ נפס׳ תְטֵלְטִלְנָנִי: תַּבֶּן נַפְלוּעַבְרִי שְׁקַר

מַשַּׁרְ חַסַרְּךְּ לִידְעֶיְהְוֹצִרְקְתְּךְ לִי יִמִי׳ יוֹ בַיִין חַיִּין בַּזִּיוֹ יָקְרְרְנְחֶבֵי נְהוֹרָא:

יבולון: בטחביהוהועשה־טוב שבן־ ליתי ולא תטנין בעברי טלוטא למודוג

אָרִץוּרָעָה אָמוּנָה וּוְהַתְעַנַנְ עַל־יִהוָהַ יּ עְמְּהוֹן: מְפוּל רְסוֹפִיהוֹן הֵיךְעִשְׂבָּא

וָהוצִיא כָאַור צִרְקֶקְרּוֹמִשְׁבָּטֶּׁךְ יִּיֹּיִי יִשְׁבִיר שַב שְׁרֵי אַרְעָיא וְחָסִין

תמות: באורך נראה הור-כיכוי לשכר העולם הבה כי הין דבר בעולם הזה נכבד מהאור והוא אמר שלח יתחברו עמו בבית השם: וידי הזכיר הרגלוהיד וטעם אל תנידני מדשן ביתך למקום אחר: שם י הטעם יפלו במקו'שחשבו להכידכי שם לפכי בואם אלי ויש אומרי' ברוץ הרגל לבוא אלי תכשל ובהתחוק היד להנידני יהיו דחוי' כמו דחה דחיתני לנפול ופי' שם כמו הז וכמוהו שם ילעקו ולא יענה ויחכן היות שם רמז למקום שנפלו שם פועלי חון בימים קדמונים והטעם שחדע כי יד רשעי' לאתכידני כי יפלו הם כאשר נפלו הדומים להם בזמן

תהילת ה׳

מלכותו עד חוקיהו שחזרה חז כל החליכה לחלכי כית דוד וככן י אל תתחר במרעים י אתב רחבעם פלקח ירנעם חת רב מלכותן מל תתחד בו לכלחם שליו ושל סימתו המחויקים בידו : כי כחציר מהרה ימלוי חם תתשיד חתה ללכת בדרכי ם': לכן עשה טוב ורעה ממוכה בקיום שלח תשור מדרכי ה' כמו שמשית חחר ב' בנים למלכותך: ותתעוב מל ה' התעונ בעבוותו: שעבר: לדודי אל החחריים ויתן לך משרלות לכך י בהום אומרים כי חתחר מבנין החפעל חבדן הפורדים בן: נדקן שלח יסור בכט ישרא מורעד:

ם'ע כפורנו ז'ל

שה יקר חסדן במתן תורה: מכי חדם | ישרלל שקבלר

חותה: כנל כנמין יחסיין י

מושן ניחן" ונחל שינין משקכ בע"ה: כי שפך מקתי

בחורן" ירנה שבחירך נדחם

חור ולחיפפה החית פל חת

ישרא ולח ישור שיני חכשי

משין חסרן . גלי הפכק

ליודעיך לעורם להתבוכן

בתורתן: ונזקתן מוכחי

שכליים שם רית נחורתך

משוך: לושרו לכי כל

תכוחני רגל גחוה לחית פל

שחפר חקומה והרדפה רחרי

דוד: הל תכידני שמכם

מפכיה בהשינם חיתי וחונה

לשתך נחתרי: שם נפלו

ום עתו נפלו מתוטנותיה

לפני חבשלום בענת חושי

המרכי : דומיולמ יוכלו קום

שלח תקובל עוד ענתם :

זה המומ ר אמר דוד על

מלכי בית דוד הכשרים

מרהבעם בו שלמה שנחלהה

חיים נשני עולפים

בעולם הוה ונו:

חל תחחר וגו' או"ל לדיק וטוב נו טוב לשמים ופוב לדיק ורע לו סוב לשרים ורע לבריות ושע וטוב לו רע לבמים ועוב לבריות רבע ווע לו רע לבמים ורע לבריות נולש אל התתר בחרעים שהם רע לשחיף ישוב לבריות שיש להם טוכה נעה"ו מכ"ם בחל הקנת בעושי עולה שתם גם רע לנריות פים להם תיתי בהינטי ועל כהם טוב לברוות אמר כי במלור מהרה ימלו המשילם להגיר שיש בו אים ת ענת בשימול למוזכל בהחות ו הסקה כמו כן ים תיענת נחלנו הרשעים. שהם רע לבחי לנד בחין רעחם כ"כ גדולה ויש להם עובה בעה"ו אמנם אלנ מופה עולה פהס גיכ רע לבריות בירק דבת יבלון שחין בו תועלת כללי בעת בה' להיות טוב לשמים ועשם מיב לבריות או שכן ארץ בעה"ו יהי' פוב לך ורעה אחונה לפה"ב כחו שורשו ז"ל על פביק אל אמונה לבלם שנר טוב לנדקים לעה"ב והתעונ על ה' וגו' או"ל שכל מזונותיו של אזם קצוביי כו מו"ה חוץ מתוצבת שנת וו"ט שחם חוביף מוכיפין לו יוה נאמר דם הוא מרבה בהוצאה לכבוד המקום ביה כצוה לענ**ג**

השבת וושח"כ לם הוא אוכל להכחת עלמו בלבד לח לכבוד השנת אין זה נכלל הוכפה כמו שדרשו זיל נדיקי' ילכו בת זה באוכל כפחו פסח ופובעים יכבלו בה זה שאוכל להנאח עלמור וז"ש והחענב עלה' ויחן לך וגוי כפחהיו הענוגך על הי ולכבידו או יוסיף לך נס הוא על ניה שקוב לך:

עלם ואינכוגיף: משיך : טעם ליודעיך שהם במעלה העליונה והזכיר משוך בעבור שחסדו בשמים ומשוך משמש בעבור אח' והוא ומשוך לדקחך לישרי לב שיש להם מעשי'טובי'ואם לא היו כמו יודעי השם : אלי הטעם אל חבואני רגל הכשי גחוה והטע' על דרך ישכבנה כהילו

מנחת ערכ

דום ליי' - המתן לישועתו כמו אם כה יאמרו אלינו דומו דיהונתן ומנחם חברו לשדב

לשון תוחלת: אל תתחרי לאמר ארשיע כמותו ואצלית כמותו: ברף מאף י הרף

מהרשיע שלא יבא עליך אף: ועזוב׳ דבר המביא עליך חמחו של הקביה כי

אַל־תִּתְחַר בְּמַצְלֵיחַ דַּרְבָּוֹ בְּאִישׁ

אַל־תִּחְחַר אַדְ־לְחָרֵעַ: בִּי־מֵּרֶעִים

וְעַנָוֹיִם יִירְשוּ־אָרֶץ וְהִרְעַנְנוֹ עַל־רָב

שָׁלְוֹם: זמָם בָשָׁע לַצַּדֶּיקוְחַבָּקעָלֵיוּ

ודרבו לשתם להפיל עני ואביון

בָעַט לַצַּרָיָק מִּהֲמוֹן רְשָׁעִים רַבִּים:

חרבי פתחו רשעים

חַרבַּםתַבְוא

יוֹבֶעַיָהוָה יִבֵּי

המרעים שאתה רואה עתה

מלליחים הם יכרתון: ועוד

מעם : כשחמחין עוד מעט

תראה כי אין הרשע : והחבולנת

על מקומוי והסחכל על מקום

שהיה שם ואינכו כי מת ואבד 🔹

וחרק : כמו חרקו שן ארקיינ"כם

בלע"ו: חרב פחחו: הרשעים

פתחו אנקומנל"ירנט בלע"ז

תגר וחרום מתחילים הרשעים

מהליהם: טוב מעט לנדיק

טובים מעט אנשים שהולכים

לעזרת הלדיקים : מהמון רשעי'

רבים : אמרפל וחביריו התחילו

מלחמה בעולם בשביל לשבו'חת

לוט ולהתגרות באברהם ומעט

חנשים שהיו עם הברהם הכלימו

והרגו כל אותן האוכלוסין: יודע

יי׳ ימי תמימים מכיר חח מעש׳

מאתו לעול' תהיה: כיקר

מסרה

על מקומו ב' וסימ' איש על

מקומו יבא כשלום י ועוד מעם

ואינרשע: לפביח די ומ"ל ופיי

ואני ככבש אלוף יובל לטבוח -

כי מלאו ימיכם לטבוח - אורידם

ככרים לטכוח . לטביה ישרי דרך.

יודע י' מ"ל וסימ' נמסר בספר

שובר מו ימיהם: ונחלתם י וקבול שכרם

דממה כמו וידם ההרן וגם כן פתר שיב ויחיל ודומם ודונש מודה לו: והחחולל

דום לכי והחתר על חסת שום עליו ביום מלךישיחל: חלתתחר להליום: כזים קושה יוותו" שבנה חת הרתה להזיק לך מל תתחר חך לפרע ולפחית חל תתחר להנחם כשנן רת בשוחד שנתת לחלך חדש תשל כחרש כדי שיכה חת ישרחל: בי תרתים יכרתון "כי חותם מרשים שקרחת לעודן יכרתו משניך כתו שחתר חליו חנני הרוחה כחשרו בהשלך של מלן חדם של כן נתלט חיל מלך חרם מידן וומכ דשמ לכלין יחף על חו שנשוח מלך ישרחל חתר למשות הבגין נבדך: ס' ישתה לו י כי זו הרנו זמרי וחבדו ת זקומתיו: חרב פתחו רשמים פכושים שכחו שלין: חדכם תכח כלכם : בנם חלקי וחתה תשלול חותם: טוב מתש לנדיק ם כ שמם פלכות ליהושם : שהתון תרב תלכית חחוב: כי זרועות רשעים של שתון ושוחב שכחו שליך : ת וכרכה לפנין: וסומן בדי ויסה' בתתונס ווה: כו יודע ה יתי תשיעים י ני קרת ה' לרתכן שנים בזי: ונחלתם של יכושפם ועזו התעיתים עם ה' מלהיהם לעילם תהיה כפחו בלתי החשור על הפך עם סקיה לוחחב מס כל דב שנכיתו כי חתנם יכושפם

ρJ

והתחולל יש אומרי' שהוא מגזרת תוחלת ואחרי' אחרו שהוא מגזרת חיל

חתערב: הרף אם יכעיםך בעבור היותו עשיר ואינך כמוהו חל יחרה חפך להרע לו וחם על פי' אל תתחרה לא חחערב עמו להרחות לו חהבה וטובה וחין בלבך רק להרע לו: כי הטע' יכרת זרעם: וקויי הי"וד תחת הוי"ו וזאת המלה מהבנין הקל ועוד : דום מעטותרה' כעיניך יום הכרת הרשע הנזכר: וענוי׳ הפך רשעי' וטעם רוב שלום כי באבוד רשעי' יהיה שלום בארץ: זומם - אומר ללדיק חייב אתה לשנוא את הרשע ולא חתערב עמו כי הוא חושב עליך מזימות רעות ואם בא עליך דבר תסרון אז יחרוק עליו שינחו להחזיק ממך: חדני והרשע לחידע כי השם שהוא יודע העתידות ישחק עליו דרך משל: חרב בהיותה בכדן היא סגירה על כן פחחו וים חומרים כי פתיחת חרב היא הלעישה וכמוהו והמה פתיחו' והכה החרב בגלוי והקש' בסתר: חרבס מ"ס בלכס שב אל הרשעים כי השם יגמול להם כפעלם: טובי הון מעט ללדיק ישמח בו מהמון הות ממון כמו ומי אוהב בהמון אך הבל יהמיון: כי הזכיר הזרועות שהם דורכות הקשתות והוכיר כי הקשתות תשברנ' ולח

כיולדה והוח הנכין והמלה כפולה כדרך והחבינן וטע' לו בעבורוכמו אמרילי אחי היח וסבול החיל בגללו על כן יהיה חל חתחר מן חרון ובי"ת במכליח בעבור מצליח ועל פי' תתחרה הת הסוסים סבול ודוסלהשם ובין כך ובין כך עם שונים אל

טִיהָרָא: שְׁתוֹלְ לָדֶם יָיִוְאוֹרִיךְ לֵיה יְּיְמִיּלְיוֹ בַּצְהָרָיִם: דְּוֹם יַלִיהוָהְתְּחֶוֹבֵּלְוֹ לָאתִנֶרֵג בָּרָשִיעא דְּכַּצְלַח אוֹרְחֵיה בנברא דַעבר עיצַת חֶסְאין: אוֹרִיךְ בָּיִייִי עשָׁהְכְּזִפְוֹת: הָרֶךְבָּאַרְנַעוֹב חָמָּח מַרְנִיוּוּשְׁבוֹק רִיתִחָא לָאחָגַרֵגּבְּרַם לָאָבָאָשָׁא: סְטוּל דְּטַבְאָשִׁין יִשְׁתֵּיצוּן ליחד יפּני יַבָּבַרְגִּוּן יֶהֹנָה הַפָּה יִיְרְשׁוּ־אָבֵץ: במים בקובו וצמינוו: וְתוֹב בָוְעֵירוְלֵית רַ׳שִּׁיעָא וָתָתָבִין עַל אַתְרֵיהוְוּלֵיתוֹי :וְעִינְוְוֹתָבִין ירתון אַרְעָית וְיִתְפַנְקוֹן עַל סְנִיאוּת חשיב רשיעא בישעל ַרִּיר שָנֵיו: אֲדֹנָי ושְׁחַק־לָוֹ כִּי־רָאָחבִי<u>י</u> צדיקא ופעםי עלויככוי: ייונחד עלוי אַרום חָטָא אַרום על יוֹטָא דתביריה: חַרָבָא שְלִיפוּרָשִיעָנָא י׳י׳ לְמִבּוֹחַיִשְׁרִידְרֵרָן: וֹבֵתְחוּ כַשְשֵׁוֹתְדהוֹן לְמִקְטוֹל עֲנִיֵּי י׳׳׳ בְּלְבָּסְוֹבַשְׁתּוֹתָסֹתִשָּבְרֹנָה: וחשיבי לסכום הריצי אורחא: סַיִיפִיהוֹן הַיִשְׁנִילְהָהוֹן וּקְשָׁנַוּהְהוֹן מיי׳ בִּי וְרוֹעַוֹּת רְשָׁעִים הִשְּׁבַרְנָה וְסוֹמֵךְ יִתְבָרון: טַבְקָרָם יָיִוְעִירוּה צַדִּיקִיָּא י״ מּ צַדִּיקִים יְתּוָה: אַרוֹם ל׳ כתיכ כן תְמִימֶם וְנַחֲלָתָם לְעוֹלָם תִּהְיָה: בֶריְבְפַּת רַשִּׁיעִין בַנִּיאִין: דרועי דָרָשִׁיְעִיּא יִתְבְּרוּן וּתְמִיךְ צַרִּיבַלָּגָא מֵימָרָא דֵּיָיִי: יְדִיעִיוֹ בָּלָבם יְיִיוֹמֵיחוֹן רְּשָׁלַמִין וְאַחְפַנְּמֵהוֹן לַעַּלָם תְּהֵי

שמואל חלק א' סימ' ב"ו : תמימים כל תמימים בתמימות מ"ל במ"א חסר י"ודבתרא וסימ' יודע יי ימיתמימים : וכל דבעירא דכוו' כתיב בן במ"א מ"ל וסימ' שבעת ימים תעשה שעיר חטאת ליום דיחזקאל:

יבא יוטו:

הזרועות כן והפך חשברכה וסומך: יודעי יש אומרים שיאריכ' והנכיון בעיני כי זה על דרך את מספר ימיך אמלא והשם יודע כל מלא ובעבור כי שנות הרשעי' תקצורנה כפיתעשיהם כדרך למה תמות בלא עתך על כן הדבר תלוי במעשיהם: ונחלתם ישינחילו בגיהם או הנחלה והחלק שנתן להם השם:

אכן יחייא

תהילת ה׳ תורת חסד

דום לה' ובו' בא לבאר אומרו שקיעת האור י ע"ר אומרם ז"ל שרגא בטיהרא מאי מהכיא : לעיל שכן ארץ ורעה אמונה . באומרו התחולל לו שר"ל כשימול עליך חיל הלרות והמהוחות תהכלום בעבור אהבת ה' ודום ' ודום לה' ותשתוק ותשים יר לפה לכלתי ברך אלהים וחות ואל תתחר ותתערכ בשום אופן במצליח דרכו ועדת מרעים הנו' לעיל י ואל תחחר באיש עושה העולה בחזימות ומחשבת פנול ובאוחרו לעיל אל חקנא בעושי עולה הרף מאף וגו דל מה שאכי אומר אליך שתרפא האף ודום לה' וכאפך אל תוכיחהו על מכותיך. ומה שאמרתי שתעווכ החימה על החיל מכאביך והתחולל לו ולאהבתי ומה שאמרתי שאל תתחר בתללים דרכו אך להרעי ותיעש באך הלו כי אף שבהתחביר לרשע יפרוץ מעשיו . בעת הלורך הוא מותר אך באחת כי לא ילמוד ממעשיו להרע: הוא להיות כי מדעים יכרתון וכאומרו לעיל כי כחליר מהרה ימלו י אבל קווי ה' הבוטחים בו לא יכרתו כי ירשו ארץ התיים הנלחיים ובאוחרו לעיל בטח בה' ונו׳ ושכרו איתו כי החעוב על ה' ונו׳ - ועוד חעש ונו׳ ר'ל ואשר אחרתי אליך שחל תתחר באים עושה עולה בחזימות זו חשב באומרו כאיש טושה חזימות י הוא להיות כי עוד מעט ואין דשעי והוא החושא בחחשבת פגול יור"ל באוחרו ועוד חעם י כאלו יאחר בוחן קצר וכאוחרו לעיל בו וכירק דשא יבולון . כי תתבוכן על מקומו ואיכיכו כי לקח אותו אלהים בהשגחתו הפרטית וענוים ירשו ארץ וגו' ר"ל מה שיהיה ההפך לענוים כי ירשו ארץ החיים הכלחים - ואפי' בעולם הוה בשופם יתעונגו על רוב שלום . הן בשלום גופותם ובריאותם הן בשלום העולם כי שם שלום יוכן כלל ופרט ' זומם רשע ונו' בא לבאר מזימות הרשע אשר הזסיר לעיל עליו אל תתחר באים עושה מזימותי באומרו זומם רשע ללדיתי והוא כי כל היום התאוה תחוה הרשע להתוכל על הלדיק ולחשוב מחשבות און עלע להפילו ארצה י חהיבכעם נמרץ כי חורק עלח שניו כדרך הכועם טל חבירו ומבקש הנקמה ממנק על פטל רעשנמשך שיו מנהו ' אדני ישחק וגו' ר"ל אדני במדת הדין ישברהו וישחקהו כעפר ארץ מפני מחשבתם הרעה . ויהיה ישחק מבורת שחיק טמיח אף כי יבדלו בשבולם . כי ראה ונו' ל"ל כי אף שמחשבה דע אין הקדוש ברוך הוא חלרפה למעשה . והכם ברשע הלו מצרפה למעשה ומענישו עליה י להחת כי ה' ראה שלא ישוב ממחשבתו הרעה ותחיד יעמוד בעורפו הקשה להכתיד את הלדים ' וראה כי ובוא יוחו מהרשע אם יניחהו לעשות כאשר יחשוב שחרב יפתח עם חברת שאר הרשעים ור"ל פתחו הוצאת החרב מתיקה על דרך אל ימהלל חוגר במפתח שר"ל כי פעמים רבות איש מה יחגור החרב לנחת למלחחה וכל לפחיתותו לח יפתחה מתערה י כי אין הגבורה בחגורתה כי אם בפתיחתה " ודרכו קשתם ר"ל כי זולם פתוחת" החרב שהוא כלי זיין החזיק לזולתו בפנישה. עוד הרעו לעשות כי דרכו קשתם להזיק מרחוק והנה פתיחת החרב היא להפיל עני ואביון ' ודריכת הקשת היא לטבוח ישרי דרך ' ב"ל ההולכד' ברדך לעשות מעשיהם ביושר לכם כי לא ידעו ולא יביכו שמרחוק כשור לסבח יובלו . חרכם וגו' ר"ל מה שלהיות יודע האל תכלית ממשבתם אך יתיה . מצרף המשבתם למעשה . ומיסרם מדה כנגד מדה כי חרבם תבוא בלנם . וקשתות' תשברכה שלא יניח לנאת מחשבתם הרעה אל הים - שוב מעש ונו' בא לבאר מעלת הצדיק על הרשע בשלשת אושרי העול שהם בני חיי וחזוני -וכנגד מזוכי אמר טוב מעט ללדיק . מהמן וריבוי העושר וההון אשר לרשעים הרבים והגדולי המעלה כי יהיה דבים מבודת דבי המלך . כי זרועות וגו' בא לתת טעם לאשר אחר . באוחרו כי זרוטות רשעים וגבודתם מעושרם וגדולת' תשברכה בשופם ' מה שלח יהיה כן בלדיק כי אותנ המשט אשר לצדיקים פוחך ה' וחתמידו יודע ה' ונג' כ"ל וכנגד חיי אחר יודע ה' ימי חמיחים י ולכן יבלו בטוב יחיהם כי אשר ידע האלוה יתקיים י ונחלתם בעולם הוה לעולם תהיה י כ"ל

דום לה'יר' החפלל אל ה' והתחולל לו בקידה ובבריכה גם אחר שנתן לך משאלות לבך יען כי מי יודע חם בתמעעו זכיותיך וחל תחחר במללים דרכו עם מי שעושה מזמות ורשעיות והוא מי שמעיל הת הגורל בין החעהים והרשעים שעם היות המת שוה החיש איננו הוא העושה את המזמות שהאחרים הם העושים אותם עכ"ז לא היה לו להחחבר עמהם י הרף מאף וגו' הל תהחר אך להרעיר' חל תתחר עמהם בשום חופן חויר' וכשלח תתחבר עמהם לחיהיה זה לפי שחתה ירח שתח יבה עליהם דף וחמת חלך כי חם בסבת העוב במהשהוח עוב והוח כדי שלא להרע וכוא אומ' הרף מאף ועזוב חמה אל תתחר אך להרע ויוי' אל תתחר לא לעניו אחר רה לפי שבהתחברך עמהם הוא התחברך להרע: בי מרעים וגו' יר' המה מעלמם יכרחון והני ה' המה ירשו ארץ ולכן טוב הוא לך להיותך מקוה אלה' - ועוד מעטונו' ירולפעמי' הרשע יחזור בתשובה והתבוננת על מקומוואיננו זה החיש שהיה אתמול שלשום . או יר' בהיותו רשע תראה בו דבר אחד והוא שבהיוחו עדין בחיים חייתו יאת׳ עליו שאיכנו במציאות והחבונכת על מקומו ואיננו והסבה היא לפישיהא שרוי בעניות והוא כ"ד אות'כי מתו כל החנשים החבקשים את נפשך י או יר'ואינכו התקום וכל דבר שאינכו בתקום חיכנו דבר והנה לרשע אפי' מקום אין לוי וענוים ירשו הארן וגו' וכאשר היה הענין אצל מרע"ה הענו הגדול שהמרו לו כי מתו כל ההנשים וכו׳ הו יר'ע"ד והיחה מנוחתי כבוד ויר' לומ' כי עם שיהיה להם שלום עם המלכי׳ ר"ל שלח יצחו להלחם עם שונחיהם עכ"ז יחעובו כחלו נצחו מלחמות רבות זומם רשע וגו' הוא ע"ד מה שהיה חושב בלעם הרשע לכוין את השעה לות' בלם ח"ו: ה' ישחק לו וגו' יר' ה' ישחק לו כמו ששחק מבלעם ולה כתן את ישראל בידיו כי רחה כי יבה יותו של הזומם וכתו שהיה הדבר בבלעם כחות' וחת בלעם בו בעור הרגו בחרב ' חרב פתחו וגו' חרבם תבא בלבם הוא הדבר שהיה לבלעם שיעץ עלות רעות כדי להפיל את

שונאי ישראל בחרב והוא הוכה ומה ע"י חרב ישראל * או יר' חרב פחחו רשעים להפיל שבי ואביון עם היות אתת שלא ראו בהם מה ליקה אחרי היותם עבי ואביון וכן לעבוח ישרי דרך שלא היו באים להלחם עמהם כלל וכל זה הוא להם מרוב רוע לבכם כי גם שמזה אין להם תועלת כלל עכ"ז הם רולים לעשו' כן מלד הרוע בעלמו יר' עם היות שלהפיל עני ואביון ולטבות ישרי דרך לח היו לריכים ללעום חת חרבם ולדרוך חת קשתם עכ"ו כ"כ היח רעתם שחפי' לוה עשו הכנות רבות כדי להיותם מוכנים בתכלית ההכנה על רוב הרוע מו יר' חרבם עדין לא היתה מלומדת להרוג כלל זלח היחה עדין חרבם רק חרבשל שאר אנשים בו חרב שיצא מיד האומן ובמה שיפילו הת העני וחת החביון ויעבחו לישרי דרך הנה הם מלעשים חת החרב כדי להיתחה משם והלאה קרויה בשם חרבם וכמו כן דרכו את קשתם להיות קשתם משם והלאה: או יר׳ הנה הסרשעי' רבים ועם חרב א' וקשת א' באים להפיל עני ואביון ולעבוח ישרי דרך וזה להם מרוב תחותם לעשות רע ולוה חינם ממחינם עד שיהיה ביד כל ח' וח' מהם חרב או חנית והשת והאל ית'יומדוד להם מדה כנגד מדה כי חרבם ואפי שהיא א' חבא בלבם . או יר' חרבם שהיח כבר תלומדת להרוג בה היח חשר תבח כלכם: וקשחותם תשברנה יר'וגם חם ילכועם השחוחם כלם חשברנה ולח יועילו להם כלל: טוב מעט ללדיק עחה בה למו' עוד טענה החרת על שהין ללדיק ללכח עם המרעי׳ והוח כי טוב הוח חותו המעט חשר לו ללדיק מיגיעו בצדה ובמשפט מהמון רשעים רבים כי הממון אשר הוא עושה בצדק ובמשפט לה יכלה כ"כ מהרה יען כיה' ישמרכו ביד בעליווהמון רשעים הוח בגול ובעושק והכל ילך לחבדון וחפי הזרועות אשר עמהם הרויחוהו והוא אומ׳ כי זרועות רשעים תשברנ׳ וסומך לדיקים ה׳ ושותר גם את בופם ברי שיוכלו להרויח יותר ויוחר · או יר' סומך את גופס שלא יכלה לחותם ויתך ויצמרכו כ"כ בחמור' מה שנחך והוא לפי שאותו הממון השר מתנו אכלו ושתו הוא מרווח בלדק ובמשפט : בחחות ה'ימי תמימים יר' לומ' שלא יהיה בהם הכליון הנוכר בכל שאר האנשי ונחלקם לעולם מביה לבניהם החריהם:

לטולם פת' בי יחיו מה שיהיה כפי טבע האפשר לחות י ווה יען כי לא יחותו בכרת י בי ה' יצילם חכל סבותיו ?

לאדובשו בעת רעה ובימי רעבון

לוֶהַרְשָׁעוּלָאיִשַׁבֶּבוּוְצִּיִּיק חוֹנֵן

וַעָשֵה־־מֶוֹבוּשָׁכִּן לְעוֹלָם: כִּיַ יְהוָה

ָּלְעוֹלָםֵ גִשְׁמֶרוּ וְזֵוְרֵערְשָׁעֵים גִכְּרֵת:

עָלֶיהָ: פִּי־צַרִיקיֶהְנֶתְ חָבְמָּתְ וֹלְשׁוֹנוֹ

תַּבַברמִשָּׁפָט: תוֹרַתאֱלֹהָיו בְּלְבְּוֹ

וֹמְבַבְּקשׁ לַהַמִּיתוֹ: יְהוֹהַלֹא־יַיעַוֹבָנוּ

קַנָה אֶל־יְהוֹחיוִשְׁמֹר דַּרְבֹוֹוִירוֹמִּמְדְּ

ָלֶרֶשֶׁת אָבֶץ בִּהַבָּבֶרת רְשָׁעֵים תּרְאֶה:

בירו ולא ירשיענו בהשפטו:

בָיאָברָכִיו יַיִרשוּ אָרֶץ

כי־יַפַללא

סור בירע

פלחמתך ווח כי:

לא עת רעה • כתו דבר והחת במלחמה או ברעב לא בא יומו כדברי דוד : כי והרשעים יאבדו בימי הרעב והרעבון: כיקר כרים ? כחלב חכבשים כמו יום חלב ברים המושמים בעשן שיכלו רגע אחרי רגע ויש אומרים כיקר כרים כעשב העמקי במו כר נרחב וכמוהו ככר הירדן והוא כפיל כמו בכב' עיני וטע' במשן כאשר יבעיר

בהם המבעיר את הבערה וכלי הרחשון על היקר וכלו השני על הרשעים ובהה המלה מלעיל בעבור סוף פסוק : לוה ' בשעת לרכו: ולדיק חוכן וכותן כי יחון עליו על דרך אם רעב שונהך כי . פעם מבורכיו ברכ' יי' היא תעשיר: מיי טעם מלעדי מכועיתיו: גבר בלשונכו הוח מלח דעת כמו לכו כח הגברים ומי שהוא מלא דעח לדיק יהיה: ודרכויתפן י השם חפץ בכל דרכיו ואם הוא יחסר בי"ת על כן לח יצליח : כי זיוטל י וישלך כמו והטילוני אל הים ויש אומרי' כי יפול במחשבתו: נער כיסיתי זה בנעורי ווקנתי כעוב . לגמרי כמו כי לא אעובך והוא בקש לחם ושמלה: וזרעו: הקטן שהניח בעבור זכות החב כל היום בימיו יחיה בטוכ וזרעו אחריו לברכה כמו כל רואי יברכוהו: סור מרעי מלות לא תעשה : ועשה טוב מלות עשה : ושכין כמו חשכון וכמוהו פרו ורבו עלה ומיח בהר: כי י טעם ולא יעזוב הוכיר כי הלדיק איכו כעוב כי השם לא יעובהו לעול' • כשמרו הוח וזרעו והפך זה וזרע רשעים נכרת: לדיקי' בעבור שהוכיר ושכון לעולם אתר זה משפ השסוחוק אמת ששסבארץ: פי : כבר הזכיר כי הלדיק עשה חסד לחוכן מהוכו וכן עושה חשד ללמד חכמתו ולהורות החובדי': חורת : ספר כי חוכו כברו בראוחו הרשע כי

לָא יַבַהַתוּן בִעיַרוּן בִישָׁתָא ובְיוֹמִי אוּלְצָנָא שַׂבִעִין: אָרום רַיִּטְיַעיָא וַיבְרוּן וּבַעַלִי דְּבָבַיָּא דַיִּיְ הֵיךְ יְכַּןר פַּלְגִיסִין דָמָן אֵוּלָיא מִתְפַּטְּמִין ייני וסופיהון בתנכסין הַיִּכְנָא רָשִיעִי יִסופון ובְהָנָן גַהַנַּם יַנְמָרוּן: מוֹזִיף בָשִיעָאוְלָא פַּרַעוִצַיְדִיק מְחַיִיסוִיהָב: מְטוּל דְּמָתְבָּרְכִין בְּמֵימָרָא יִרְחוּן אַרָעָאוּדִמָּתְלָּטְטִין בַּמוֹתָאיִשׁתִּיצוּן: מו קרם ייפסיעתוי דְּגַּבָרָאמִיתַקּנִין וָאוֹרְחֲתֵיה יִהְרָעִי: אַרוםיִפּוֹל מְרַע בָאיִמוּת מִטוּל דַּיַיַּ סַעִיד בִּידֵיּה: שַּאֲלֵי הֲנֵית בְּרָם סִיבִית לָא חֲמִית צַּרִיקָא שְבִיָּקאוֹבְנוֹי תִבְעין לַחְמָּא

מַחוֹסְרָנָא: מן בִּנְלַלְרְבָל יָמָא חַיִים צַריקיםיירשר־אָרֶץוִישְׁכֹנוּ לַעַר יְיִחַיּ וּמוֹזִיף וְדַרַעִיה לְבַרֶּכְתָא: בָּישׁוַעַבִּיד טִיבוּ ושְׁרֵי לְחַיֵי עַלְטֵא : לְא תִמְעַר אֲשׁרָיו: צופָה רָשָעלצַדְיק בי מימים אַרום ייִרְחִים דִינָאוּלָאישְבוּק יִרוּ חַסִירוֹי לַעַלָּם כְיַיִּטְרִין וּבְנֵירוּוֹן ביתואף דרשועיאושמצון: צַרִיקּוֹאיַחוֹסְנוּן אַרעאַוישרון לָעַלְסין עַלָה: פוּמָא דַצַרִּילָן דְנִין חוּבְמְטָא וְלִישָׁנִיה מְמַלָּלָא דִינָא: נִימוּסָא דֵאֵלָהֵיה

ראיתי בַלִּיבֵיה לָא מִוְבַעִיעִן אָסְתַוְורוֹי: מִסְתָּבִי רָשִׁיעָא לְצַבִּיקאוֹבְעִי לְמִיקְטִלִיה: יְיַ לָא יִשְּבְקִינִיה בִּיִדִיהְוּלָא יְחַיִּיבִינִיה בַּמְדִּיִינִיה: סָבַר בִמִימְרִיה ַבְּיִיוְטֵר אוֹרְחֵיה יִירוֹםְמִינָךְ לְמֶחֶםַן אַרְעָא בְּאִשְׁתַצְיוּת רַשִּׁיְעִיא הָחֶפֵי:

כיקר כרי׳ - כאור עכן בקר הנראה שחרית מלבין על מרחבי בקעה שאיכו מחקיים כרים מישור כמוכר נרחב כיקר לשין אור יקרות ויש פותרין כיקר כרים ככבול כבשים שמפעמים אותן לעבח: לוה רשע ולא ישלם ולדיק חוכן וכותן י הב"ה שהוא לדיקו של עולם חוכן משלן וכותן לזה שהלוה מה שהוא גוזל ממכו: כי מברכיו . של

בדיקו של עולם ירשו חרץ: מלעדי נכר י מי שהוא גבור בירחת הב"ה לישפ"חשדופור"ש יִשְבֵּעוּ: בִירְשָׁעִים י יֹאברוּ וְאִיבֵי פורי נט כוכנו י בלע"ו: יָהוָה בִּיַקָּר בָּרִים בָּלְוּ בַעשָׁן בָּלוּ: ' אפייט'יין בלע"ו: יפל לכורג'רא בלע"ז לשון ותפל מעל הגמל: כי כמו אם: לא יוסל י לא יושלח להיות נעזב: נער הייתי ּוְסַקַרֶּלָיו יָבָרֵתוּ: מֵיהוָה מִצְעַדִי־גֶבֶר פסוק זה שר העולם אמרו דאילו דוד לא קש בוננו ודרכויחפץ: כולי האי: כל היום · הלדיק יוּשָׁלֵ בִּיִיְהוָה סוֹמֵּךְיָרוֹ: גַּעַרי הָיִיתִי חוכן עניים ומלוה להם : וזרעו ַנַקוּהִי וְלָא ֻרָאִיתִי צַּדִּיק נַעֶּזְבִּ זה שהוא זורע לנדקה סופו לברכה פי׳ לדיק יהגה כהווַרָעוֹ מְבַבֵּקִשׁ־לָחֵם: בָּלֹ־הָיוֹםחוֹגוַן תחילה בלבו חכמה לראות דין וַמַלְוָהוְוַרְעוֹ לְבַרֶּכֶּה: שפסקה תורה לכל דבר ואחר כך לשונו תדבר משפט: לא אֹהָב משְפָּט וְלֹארַיַעוֹב אֶת־־חָסִידִיוּ לא יחליקו תמעד אשוריו: ומתערה בעדיו:

מסרה

צדיקים רייףוחל 🌂 ולגיקים

יוטל ג'ב'מ"ל וא' חס'וסימ' כי יפל לא יוטל - בחיק יוטל את הגורל הגם אל מראיו ישל בתראה חס': וזרעו ג'בקריא'וסי' גמסר כסדר כלקי ולשונוז' מ"ל וסימ' נמסר בשפטי' סימן ז' ובזכריה סימן י"ר . צופה ג'ב' מ"ל וא' חם' וסימ' צופה רשע לצדיק : צופה פני דמשק : צפה נתתיך לבית י בתרא חס':

באחריתו כפל ממעלת העושר כדרך ובאחריתו יהיה כבל או יקנא בלדיק ומרוב קנאתו יבקש המיתו: יי' עעם ולא ירשיענו שהשם ירא' לדקת הלדיק והזכיר זה כי הרשע אם לא יוכל בקנאתו להתיתו יבקש תואנה על הלדיק שנתן לו ממון או שהלדיק עשה לו חמם: קוהי העעם בדבר זה התעסק כל ימיךי וירומהך השם או דרכו כי ימצא בלשוכנו בדרך זכר ותראה בהכרת הרשעים כאשר ראו כן לדיקים קדמוך:

תהיכת ה תורת חסר

יבושו יר' לא יבושו לא הסולא הבאים אחריהם בעת רעה והוא כאשר יחאר הגלבל ויסבב ולא יצטרכו לשאול על הפתחי׳ באופן שיבושו ובימי רעבון שאי לרת הרעבון בעצמה היא רעה גדולה והיא מרעבת יותר ויותר הנה א: ישבעו: או יר' אסח"ו יגורה ה' בעולם שיהכלו ולא ישבעו הנה הם ישבעון בי רשעים יהבדו יר' כי רשעים ימבדו ונכסיהם ישהרו אל הלדיקים ובזה כיון ברוח הקדם אל מה שקרה לישראל בשומרון בבשורת הד' אנשים שהי מלורעים פתח השער - לוה רשע ולא ישלם זהת היא טענ׳ החרת לבלתי השתחף עם הרשע והיא כי הרשע לוה מן הלדיק ולא ישלם ועכ"ז מטבע הלדיק הוא לחזו׳ ולתח לו א"כ שוב הוא ללדיק לבלתי הטפל עמו: או יר'ולדיק חוכן ונותן בהליחה אדעתא שלא יפרעו לו כלל והוא אות' ומתן כי הוא יודע שלא יפרעו לו כלל עב"ז הוא נותן להם: בי מבורכיו ירשו ארן הוא טעם חל הות' כירשעים יחבדו כפי מה שפירשחיו מה" מלעדי גבר וגו' יר' מלעדי הגבר והוח המתגבר על יצרו כוננו מחתו ית' ודרכו יחפן החל יה'ולכן יתברך מתכו ית'וירם חרן" לו יר' עם היות כי מה'תצעדי גבר כוננו עכ"ז בדרכו יחפץ האדם כלומ' בדרכו של האדם יחפץ האדם בעלמו כי הבחיר' היא ביד כל אדם יו או יר' מלעדי מי שהוא גבר מחגבר על יצרו הרע כוכנו מעניני ה'כלומ' מענין תלוחיו ובכן לא יאמר כי הוא על עלמו עון עקבי יסובניכי עקביו כוננו על מצותיו ית' ודרכו ית' יחפץ בלבו באוחן כי לבו ועקביו כוכנו על עבודתו ית' והוא בעצמו אות" חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך והוא מובן מעלמוי או אפשר כי לפי שקודם זה אומר יודע ה' יתי תתיתים לכן את' אחריו תה' תלעדיגבר כונכו והוא כלדיק התים ביתיו הנז' ודרכן יחפץ הגבר הלוה וללכת אל המקום אשר ימות שמה משום דרגלוהי דאיניש אינון שרבין ליה או כאשר ימיו יהיותמימים או כאשר הם תמימים וכו'י או יר' ודרכו והוא ללכת אל ביה עולמו יחפקוהות בעצמו חות׳ מככי הילך בדרך כל החרץ וכו׳ בי יפול לה יוטל יר׳ וחם ח"ו יחמות ואשם ישוב תכף אל ה' זירהמהו : בער הייתי וגו' כל היום וגו' זהו טעם לאומ' לא יבושו בעת רעה וגו': סור מרע וגו' זהו פרי כל המזמור ויר'סור מרע מעדת הרשעי' ובזה תעשה טובר"ל זו היא עלה טובה שאני נותן לך כי בוה תשכון לעולם הפך הרשעים כנוכר -בי ה' אוהב משפט יר'כיה' אוהב משפט וא"כ בדין הוא שלא יעיוב את חסידיו שלעולם

בשמרו מחטוא מה שאין כן ברשעים כי אפי' זרעם יכרת מעלמו ולכן לדיקים ירשו ארץ לדיק וגו' יר' פין יהנה ניחשיב חכמה תמיד כדי להיליא את הדין לאמהו והוא אות' ולשונו תדבר משפט - או יר' הנה כאשר לא יהיה לי פנאי לחשיב הענין בלבו וירצה לחחוך את התשפט במהרה הנה אז הפה בעלמו יהגה ויהשוב החכמה וכו' וכפי' זה יהיה אומר יהגה ע"ד והגות לבי חבוכות זה או יר' ע"ד מה שאכחוב במ"שה ותירת מסד על לשונה זה או יר' פי לדיק יהגה חכת׳ והתצאה מה כדי שיאמרו הכל כי הוא חכם מכל האדם וייראו ממנו בענין המשפט והוא הדבר שעשה שלמה ע"ה בתחלת מלכותו כאשר היתה. האשה האחת אומרת זה בכי החי וכו' - או כאת' כי לכן כנה את המשפט בלשון לפי שהלשון הוא כמו כן השופט בממוששים כמו שכתבו חכמי הרפוחה . תירת הלהיו בלבויר' חורת הלהיי בלבו ולכן הוה מחשב הח דרכיו ולח תמעד אשוריו מלכת אל בתי כנסיות ובתי מדרשו' והנה הורנו רז"ל שמי שהוא פיסע יותר מג' פסיעו' בעוקרו אח רגליו אחרי שהתפלל הי"ח ברכות הוא יהיר וכו'והוא אומ'פה הירת מלהיו בלבולה תמעד חשוריו לפסוע יותר ממה שלותה ההורה ומה גם כי התורה היה המביחה עכוה גדולה אל האדם והראיה ממר"עה שכאמר בו והאיש משה עכו מאדוא"כ החוד 'תעשה שלא יהיה האדם עושה דבריו ביוהרא כאמור : צופה רשע הוא מה שאר"ול שהשטומחברה עם לומד התורה וה' לא יעובנו בידוולא ירשיענו בהשכטו גם אם יהיה השטן מקטרג עליו קוה אל ה' יר'קוה אל ה' ושמור דרכו וירוממך לרשת ארץ באותה העת בעצמה שחראה בעיניד

אכן יחייא

וכיתי רעכון אף שיהיה כללי אלא יכושו בעת רעה מדבר וחרב ומלחמה וחיה רעה " ישבעו כי רשעים וגו' כ"ל מה שלא יהיה כן לרשעים כי להיות שיודע ה' דרך לדיקים ולא ברכם . לכן יאכדו ויקצרו ימיהם בעולם הזה . ואם יהיה רשעתם רבה באופן שיכנסו בגדר אויבי ה' כיקר שבכרים עהוא חלב הכבשים והטוב והיקר שבהם הקרב על המזבת וכלה בשריפה " כן אויבי ה' כלו בעשן כלו י רחז לכליון וכרת בעולם הזה ' ובכא באש גהיכ' ולכן אחד כלו שתי פעמים - לוה רשע וגו' וכרגד בכי אחר להיות כי הרשע לוקח בהלואה מזולתו - ולא ישלם חה שלכן יקולל הוא וכל זרטו מהעניים המלוים אליו דמיהם ' והלדיק הוא בהככו כי לא די שחוכן השניים ולכן אינו שואל דמיהם כם בהלואה בלשון רמיה ברשע . אבל הוא נותן אליהם משלו בהלוא' ובנתיכה כפי הצורך מה שלכן יבורך הוא וזרעו תמיד בפיהם . כי מבורכיו וגו' ר"ל לכן הבכים המבורכים מהלדית ירשו ארץ וממון אביהם ויהיה להם העמדה וקיום - אבל הבכים המקוללים מהרשע יכרתו מעולם הזה זיהיו כמון לפני רוח . מה' מצעדי וגו' בא להתיר ספק בדיק ורע לו באוחרו כי הרע הבא לו הוא מהשנחת האל עליו . כי מה' כוכנו מצעדי הלדיק הגבור כארי לעשות רצון אביו שבשחים כי דרכו מה' יחפץ על דרך והלכת בדרכיו . כי יפול וגו' ב"ל ואף כי ברצון קוכו לשוב לו באחריתוי יפול מבדולתו לא יושל ולא יושלך לבחרי כי ה' סומך ידו מה שלא יהיה כן בנפילת הרשע כי אם יפול יוטל להיות כי אין לו משען ומשענה לסמוך בו בעד הייתי ונו בא המשורה לחוק דבריו באשר ראה בנסיון בכל זמני ימיו באומרו כי כער הייתי וגם וקכתי ולא ראיתי צדיק כעוב לגמרי ואף אחרי מותו לא ראיתי זרעו מבקש לחם כי ה' מחך ידו בזכות אביו הלדיק המת אשר כל היום היה חוכן ומלוה . מה שלכן היה זרעו לכרכה כי הכל היה מברכים אותו וכל זרעו חדע זרעו מור מרע וגו' הוא עלת המשורר לזולתו כאותרו אם תרצה לזכות לשכון במכוחה לעולם . סור מרע והוא להתרחק מכל מצות לא תעשה . ועשה שיב והוא להתקרב לכל מצות עשה - כי ה' וגו' בא לתת טעם לאשר אחר באוחרו כי ה' אוהב משפע ולכן כשיטה קו משפטיו הרעים על העולם לא יעזוכ את חסידיי ולעולם ישחרו מהמשפעים ההם י מה שלא ישמור את זרע הרשעים לרשעתם ורשעת אביהם המרלח ולכן יכרת במשפטים הרעים ההם . צדיקים ירשו וגו' בא לבאר איך זולת אשר ישמרו הצדיקים מהחשפשים הרשים עוד ימוחו וישכמו לעד באוחרו צדיקים ירשו ארץ החיים וישכמו לעד עליה להיותם שלמים במחשבה ובדבור ובמששה . פי לדיק וגו' וככגד הדבור אמר פי לדיק יהגה מכמה ללמוד לזולתו . ולשוכו תדבר משפט לדון בין איש לרעהו . תורת אהיו וגו' וככגד המחשבה תורת אלהיו בלבו כי תחיד יחשוב בה לילה ויום י וכנגד חמעשה אחד לא תחעד אשוריו כי לא ימעד כל אחד מרגליו מלכת בדרכי יושר ובדרכי ה' . צופה רשע וגו' בא לכפול שלתו שיסור מדע וגו' שני' באומרו בהיות כי כשלופה הרשע ללדיק להרע לו ומבקש להמיתו ה' לא יעוברו בידו אבל יצילהו ובהיות כי ה' אוהב משפע להכרית זרע הרשעים אז ישמור את חשידיו מהמשפט הרע ההוא כאשר אמרכו . חהו אומרו ולא ירשענו מגורת אשר ירשיעין אלהים שר"ל לא ישפוט וירשיע הלדיק בהשפט הרשע י לכן איעלך שתקוה תחיד אל ה' ושחור דרכו ללכת בדרכיו ' למען ירוחמך לרשת ארץ בעולם הבא ' ובהכרת רשעים בעולם הוה תראה '

הברת רשעים כי דבר זה הוא טוכה כפול ומכופלת: או יר' הרשעים יכרהו אלו עם אלו ואחה תראה הדבר בעיניך ובידך לא תעשה כלל זוה יהיה לך לרוממות בדול והוא ע"ר אומ' בפרוח רשעים כו' כאשר ביארתיו בתקומו: או יבוין בזה ע"ד ח"ש הכביא ובכבודם תחימרו וכפי מה שפירשתי בם' מסדי אבות: או יר' בראייה לבד שתראה ברשעים יכרתו תכף ומיד - הניהו רשעים תרחה לבד וה' ילחום מלחמותך בהם:

כן שנהג כחרנו:

וַלָאנפָצָא: שְטַר־ַחָם וּרָאַה יָשָׁרָ כִּי־

ָּנִשָּׁמְרַוּיַחָבָּו אַחֲרָית רְשָׁעִיםוּכְרָתַה:

יַפַּרָטֵם בֶרָשָׁעִים וְיוֹשִׁיַעָם כִּי־חָסוּ

לַהַוֹבֵּיר: יָהנַה אַל־בְּקְצְׁפְּךְ תּוֹבִיחֲנִי

בַבְשָׁרִי מִפְּנֵי וַעְמֵךָ אֵין־־שָׁלִוֹם

ראַשִׁיכְּכֵשְׁאַבָּבֶר יִכְכְּרָוּ סִמֶּנִי:

לח

וּבַחֲמָתְךָּ תְּיַכְּרָנִי:

וּתְשׁנַעַת צַּדִּיקִים מִיְתְוֶה בָּעוּוָם

אַחֲרֵיתלָאִישׁ שָׁלְוֹם:

ישראל לחביהם שבשתים שהשיכם לעבודתו ויפלעם פיד סנחריב יסלטס מרשעים ייהי רנון שיתלמם גם חחרי כן מכל רשמי חתן: כבר אזרנ חנמיים זה חדשים בפטרע דוד ונסתלקה מחכו שכינה ותרשו מיינו סנהדרין ועל זה חמר זה המותר והכח מחריו ונחמרו להוכיר הורה פתשלתו כוה המומור לחל ית'

שלח ישנחהו נחת ושישי

קן לורותיו .

ממר: יו' אל נקנפן תוכיחניי 1770 נמות בתורה: ונחתתך כפון סלור: כי חנין נחתוני פל ידי נתן שנורת פלי לח יסור חרב מכיתן הנכי מקים רתה: ותנחת סלוידיך שככר תת הילד טכולד: חין סתים ככשרי יחין שם חלק שלם מפכיועתך. מרחנתי פל ועשך נגדי: בענתי סתני חטותי מנטר שהנשערתי על חשחתי : כי פונותי פנרו יוהיה נער כל כך גדול כי יושתי גודל ובובד עונותי ' הנחישו נתקו מבורותי בוה החילי מפני חלתי שלח קדפתי להתודות ולשוב פר שבח נתן

מנחת ערב

בנכים:

חל בחפך וגו' חו"ל שהיי דור בשעה שהוא דן את הרשעים וכבר כתוכו שום כוה בית מיחום שיפוש חרון חף בדונו רשעים כמים ז"ל וו"ם לַדוד להוכיר בקש שה'יזכירנו לטונה כדונו לרשעים ועיכ חות חל נקנף שיש לך מו מוכיתני:

ראיתי - אמר דוד אני ראיחי עריץ שאחרים יפחדו ממנו וטעם מהערה מהגלה העושה בגלוי כל רעי באזרם פתח והוא סמוך ותחסר שלת עץ ורעגן לח ומלת חזרח כאזרח הארץ יטעם אזרח כאילו בעל ענפים רבים וכמוהו מי שיש לו מפפחה

> וחתערה שהוא כאזרח רעכן ויעבור - הטעם מהרה יאבד הואוהונו: שמור' ועתה שים לבך ושמור חיש חם ורחה חיש ישר לעולם תראה אחרית' שלום והנה תם ישרת אחר כאילו כתוב כי אחרית לאיש תם שלום : ופושעים . כנגדתם ורשעים כנגד ישר: ותשועת לדיקים : כדרך מגדל עו שם יי בכל מקום: ויעורם י ראינושפלט לדיקים רבים וככה יפלטם לעולם: חזמור: כועם פיוע תחלחו להזכיר: חל בקלפד אל ישרת בעבור אחר ואל בחמחך וכמוהו ודעת קדושים אדע וסני שרי גדודים היו שרי בן שאול: כיי נחתוי בנין כפעל כמו כנחתו מגזרת וחנחת עלי ידך והטעם תחלוחים ומכאובים כחלים: אין מתום -מגז' תם והטעם בריאות והנה הזכיר הסבה הקרוב' למה זה מפכי זעמך והרחוקה מפכי חטאתי כי בעבורה זעמתכי כי - כד על כד וגבהו עד שעברו ראשי כי רבים הם: הבאישו פועל עומד כמו ולא הבאיש או יהיה הוא הפעול והוא יספר חבורות שילחו בגופו וסכת זה אולתי: כעויתי אין ביכח לעמוד בקומה זקופה ישרה על כן כעויתי ושחותי והשתכו פכי כחילו כל היום השמש הכיתכי

> > וזה סעם קודר הלכתי: כי

שלים בחוץ הושום שלים כיו - רכה והפך זה הגר כי הוא כמו גרגיר נכרת מהעץ וזה פי' הפסוק ראיתי רשע עריץ

חַמִיתִירַשִּׁיצִי תַּקִיפָּא וְחָסִין הֵיךּ אִילָן יי יי יַצִיבוְעַבוּף: ופִּסֵק מן עַלְטָאוְהָא י׳ יּ רַעָנְן: וְיַעַברוְהַנָּה אֵינְנְנוּוָאַבַּקְשׁהוּ ַלִיתוּיובַעִיתיַתִּיהוִלָּא אִישְׁתְּכָּח: נטר שָלִימַתָא וַחֲמֵי תְרִיצָתָא אֲרוּם ופרוריו רַסוף בַרנִשַאשְׁלָמָא: יִשְׁתֵיצוּן בַּחֲרָא סוֹפֵיהוֹן דְּרָשִׁיִעִיא שיציא: ופורָקנְא וְצַרִיקיָא סִוְקָרָם יַיַעוֹשַבֵּיהוֹן בְּעִירַן עַקְתָא: וְסַיְיִעִינוֹן יירישזיביתהון שוויביתהון פותייביא מורק דָאָרָרָרִיצוּ וְיִפְרָקִינוּן בַּמִימַרִיה: תוּשְׁבַּחָתָאלְרָוָר צְּרִיךְ לַאבְרוּנְזָךְ תְּבַסִין יָתִיוְלָא בִּרִיתְחָךְ הַרָדִייָתִי: סְטוּלדְגִירַהְאִיתְחַהֵּן עָלַי וּשְׁרַת עָלֵי כְּיחַת יְרָךְ: בָּגושְׁמִימִן בֶּדֶרם רוּנְזָךְ לֵית שְלַם יי י הְבְאַיִשׁינָסַקּוֹ חַבְּירֹתְ, כִּפְנִיֹאִוּלְתִּי: בְאֵיכָרַימִן קָרָם חוֹבִי: אֲרוּם חוֹבַיי ב׳י ב׳י׳ ב׳י׳ בַּעֵינִיתִי שַׁרָּוֹתִי עַר־מְאָר בָּל־הַיּוֹם עברו רישי היך סטול יקר יקרו סיני: סְרִיאוּ מָאִיםוּ חַלְבִּישוּשִׁי בִּןְבֶּןדָם מִפְּשׁוּתִי: עַקִימִית שַׁבְּיַשוּשִׁי בַּןְבֶּןדָם מִפְּשׁוּתִי:

והנה איננוג' בקריא' וסי'וירא יעקב את פני לכן 'ויחילו עד בוש י ויעבר והנה איננו' אנ"ך: צדיקים כל נביאים וכתובים מ"ל במ"ד חס' ג'כתיב צדקי' חס' י"וד קדמא וא'צדיקם חס'י' בתרא וסימ' פגע בשני אנשים צדקים - ויאמר אל כל העם צדקים וצדקים ילכו כם וואנשים צדיקם המה ישפטו - בתרא כתיב צדיקם וכל אוריתא צדיקם כתיב במ"א מלא ויסלף דברי צדיקים דאלה שמות: לח ידך ה'חס' בסיפ' וסימ' נמסר לעיל בסיפרא סימן ל"ב: מתום ר' וחס' וסימ' מעיר מתם ער בהמה. מכף רגל ועד ראש אין בו מתם י אין מתם בבשרי י כי כסלי מלאו נקלה:

ומתערה : משריש כמו ערות של יאור ובלשון משכה יש הרבה אילן שנפשח ומעירה בקליפה: - כאזרת רטכן:- כאחד מאזרתי הארץ הנשרשין וממולאי' בככסים וכן פי' מנחם כחזרת רענן מחלחלת ומחלמת כחשל הנשרש וחורת מחזרתי בני חדם חנשי שרשים המה : שמר תם : הפתכלו בדרכי החמימים ללמוד ממעשיהם : כי אחרית לחיש שלום : אם ראשית אין לו

ופשעים

בּי־חָצִירְנִחָתוּ

אין־מַתם

אכן יחייא

ראיתי רשע וגו' בא להביא ראיה מהנסיון לאומרו כי יראה כרת הרשעים אף כי כראה היותו

מהכמכע כריתתם להיות החרץ שרשם "בחומרו רחיתי רשע שהוח שלם בחושר בכי חיי ומזוכי

כי ככגד חיי . הוא עריץ וחוק ואחיץ כח ובריא אולם : וככגד בכי הוא מתערה כאורח ר"ל הוא. מדובק בבכים וככי בכים ואחים וקרובים עד אין סוף כאורח הארץ אשר להיותו אורחי ימלאו לו

כתות שונות מקרובי ואחים מה שלא יהיה כן לגר : ויהיה מתערה מגזרת וקיר ערה מגן בישעי

שהוא טנין דבוק פר"ל כי דבק החגן אל חוחת העיר להלחם י וכנגד חווכי . הוא רעכן כברוש

והון וטושר בביתו ' ויהיה דעכן מורה על אסיפת הממון כאומרו דשנים ורעוני' יהיו כי הדשכו'

יאמר על הטובות הגשחיות - ויעכור וגו' ר"ל ועם כל זה ויעבור נפתע פתאום והנה איכנו

ואבקשהו שר"ל שאם תבקשהו מתך בכיו וקרוביו ואחוז' מרעיו לא תמלאהו כי לא יותר לו משתין.

בקיר " שמר תם וגו' ר"ל מה שלא יהיה ככה לצדיק כי אף שיעברו עליו לרות רבות ורעו אחריתו

אחרית לאיש כוה הוא שלום . ופושעים וגו' אבל הפושעים נשמדו יחדיו . כ"ל שפתע פתאום

וכל בכי ביתם ישופו ויתמו מן בלהות באופן שאחרית רשעים אלה לא יהיה שלם כתם וישר וזה יטן כי נכרתה אחריתם ' ותשוטת לדיקים וגו' ר"ל ולהיות כי הצדיקים מקוי' ישועת ה' בע"הב"

והוא מעוום בעת צרה בע"הו לכן ויעזרם ה' בע"הב ייפלטם בע"הו היינו כי יפלטם

מהרשעים המעיקים אותם בזה . ויושיעם מרדת פחת בע"הב אף כי הם חייבים עוכשם מה

וזה לוכות כי מסו בו * והבוטח בה' חסד יסובבכו :

לח מזמור לדוד להזכיר ונו' הכה במומור הלו שהיא מומור שיר חנוכת הנית ונו' פירשתי

וכוכתו היא התפלה אל המיוחד שימחול טוכו וחטאו אשר דואג עליו ומתחרט י ושירפאהו מח ליו י

ה' אל בקצפך וגומר דבר ידוע שבעת הכעם תתנועע החרה אדומה שהיא סבתו ובתגבורת שלה

יגבר הכעם וההפך ' ולכן האדומיים הם נוחים לכעום והלבניים הם קשים לכעום וכוחים לרצות '

וכאומרו ה' אלהי שועתי אליך ותרפאני - מה שהמומור הלו היה שועתי או בעת צרת חיליו

שדוד חלה חולי ככד על עון בת שבע וכשובו אל ה' בתפלתו וכשועתו כישע

יהיה שלום וזהו אומרו שמר ותקוה לראות עלין התם והישר המסובבים בצרות

. אחרית יש לו אבל פושעי' וחטאי' ראיתי רְשָׁע עַרֶיץ וֹּמָחְעָרָה בַאָזְבַח לה ורשעים מחרית׳ ככרתה ונשמדו יחדיו: מזמור לדוד להזכיר להומרו בשעת לרה להזכי לרחם של ישראל לפני הקב"ה וכנגד כל ישראל אמרו: כחתו כזרקו לשין נחת כופל בנטיית קשת ולפי שעל ידי דריכת הקשת בעת צרה: ויעורם יהוה ויפרמם מ נורקים החלי כחב נחתו ביוכן מַריק חרבי היהלו לכתוב אריק תערי אלא לפי שכשמוליחין חרב בַּוְבְוֹר לָדְוַך א מתערה התער ריק ממנה לכך תולה הריקות בחרב וכן וכחתה קשת כחושה וחין הכו'ן שורש בתיכה שאם היתה שורש היה לו לות' כנחתו בי הבל נו"ן של נחתו וכן של ותנחת אינה שורש ונופל לפרקים כמו כו"ן של כגף כשך בַעַצָּמַי מִפְנִי חַשָּאתִי: בַּיָעַוֹנֹתִי עָבְרָוּ הֹ נְדָר נִקְס וְכְשְׁמִתְפַעל יחֹת נִינף כישך כידר כיקם כמו ככבף ננשך ננדר ננקם שהדגש בא בתיבה במקו' כ"ון וכן עלה כדף עיני נגרה כמו נכדף נכגרה כן יאמר נחתו כמו ננחתו וכן ונחתה קשת נחושה כמו וכנחתה שדרך החי"ת להתנהג כמנהג דגשות ברוב מקומות כגון כחש לו ממשקל לגש כמו דבר מגורת וידבר כך כחם מגורת ותכחם שרה ולח יחת' כיחש כחשר יחמר מן ויברך בירך ולם יפמר בירך כחשר יחמר דיבר לפי שחין דנשות ניכר ברי"ם אבל בחי"ת כיכר דגשות וכן שיחת כמו כיפר

דיבר חף כהן יחמר נחתו כמו כגשו נחכו מגורת נחת נתן נגש והכ"ון יסוד טפל ליכנס דגש במקומה כשהוא מתפעל וכן קשת גבורים חתים מגורת נחת וחתת כאשר יאמר מן נסב סבב מן נשם שמם ונשמו דרכיהם ושממו עליה וכן בלל נכל כי שם בלל יי' ונבלה שם שפתם כן יאמר נחת וחתת בלשון פעל . וחכחת עלי ידך פירוש לחילך נחתו בי וכן פתרונו מה דרך בקשת לירות החצים יד שלך היא נטחה כקשת להפיל עלי חצים ותכחת לשין ותרד ובזה הכ"ון שורש בתיבה וכן ונחתה קשה נחושה ואין הל"ון שורש בתיבה : מחם תמימות היכטר"ין בלע"ז: יכבדו : כבדים: כעויתי : לשון אחותו שית השדורי"שון בלע"ז: כסלי

תהיכת ה תורת חסר

רשע ערין יר' הנה הוא רשע ערין החד לבד והוא מהערה כאורח רעכן מגודל רשעו: ראיתי והנה איננו יר' אם יתות לא ישאיר אחריו בנים ואבקשהו בקבר ולא נמצא כי אין מי שישגיח עליו לשים הבן על קברו כדי שלה ישכח זכרו מבני הדם ה"כ קוה חל ה"

חסיר'שמור את התם שלא ילך מלצלך ואו בעת ההיא בעלמה ראהג"כ את הישר שלה יתרחק מראות עיכיך והוא הפך ממה שהרשעים עושים שהם הינם מתערבים כי אם עם המרעי' ואלו ישמדו באלו ולוה אמרתי אל חתתר וכו' י או יר' שמור תם גם אם לא יהי' אלא תם מחד וראה ישר גם אם לא יהיה אלא ישר א' כי ראוי לאדם להדבק עם העובי' בכל אופן שיהיה : הז יר' ורחה חת הישר שעושה כן ששומר הת החם: ופושעים בשמדו יחדו יר' חלו הורגים את חלו: ותשועת לדיקים מה' יר' המהוה אותם וזהו מעוזם בעת לרה : ויעורם ה' יר' יעזרם ה' להיותם הם בעלמם הלוחמים עם אויביהם אם יצטרך הדבר לזה ויפלטם מהיות בתוכם אפי'א' שיהיה נזוק בשום א' מאבריווכמו שאמרו הבאים ממלהמת מדין ולא נפקד ממנו איש יפלעם מרשעים שלא יפתוסויושיעסומכנ לרותיהם של הרשעים יען כי הסובו ית'

הו יר׳ ע"ד אומר הפח כשבר וחכחנו במלטכו והוח חומרו ויושיעם: לח למנצח לדוד להזכיר הנה בפסו'ה' שמעה ה' סלחה ה' הקשיב'וגו' שמעתי שלמדנו

ממכושהאדם לריך לשאול בתחלה מאתו ית'שישמע תפלחו ואח"כ שישלח את עונותיו ואח"כ שיכוין לתת לו מה שישאל ממכו ואח"כ שימבר לעשוח אותו וכנגד ד' דברי'אלו אמר דע"ה ד' מזמזרים סמוכים זה לזה ובמזמזר זה כיון להתפלל אל ה' להזכיר אותו לפניו ית' תמיד ובמומור הבה אחריו כיון להתפלל אלה' על שישלח לו את כל עונותיו ובמומור הג' כיון בו להתפלל על שישמע ויצין את מה שיכוין בתפלחו ובסוף כיון על שלא יאהר מלעשו' אח בקשחו והוא אות׳ אלהי אל תאחר ועל דבר זה עשה מזמור אשרי משכיל אל דל וכמו שאבאר בם"ד

אל בקלפך חוכיחני ר'ל שלא יעשה עמו כאבר עשה עם ישראל כאו' ויקלוף וישבע לאמר כי הקלף היה בתחלה והתוכחה היתה אח"כ אך שיוכיחנו בתחלה ואח"כ יתקלף אם ירלה ואולי בין כך ובין כך יחנחם על הרעה ולה יתקלף כי הין קלף כלה חמה ובלה יסורין והוה הות'הל בקלפך חיכיחני ובחמחך וגו': כי חליך וגו' יר' כי חם תעשה לי כן הנה ירדו עלי חציך ולח איכל להושע כלל חם יהיה הקלפון קודם התוכחת: או יר' באומ' ותנחת עלי ידך כלומר ותנחת עלי שבועחך ור"ל כי חליך נחתו בי עם הצפך ותנחת עלי ידך ר"ל שבועחך והוח בעצמו הומר ניקטף וישבע להמרי הו אולי יחזור אומר כי חציך נחתובי אל אות׳ אל בקצפך תוכיחני ואומר ותכחת עלי ידך יחזור אל אומר ובחמהך חיסרני: אין מתום בבשרי וגו' חכמי הרפואה אמרו שהר ברים הראשיים ישפכו את מותריהם אל האברים השפלים ולהיות הבשר - דבר רפה לכן פינמים רבות יכנסו בה הלחיות ולכן חמר חין מחום בבשרי מפניזעמך ור"ל הנה כל החברים הראשיים לקו ונעשה בהם מורסות רבות ולכן יריק את מותריהם אל האבר הרפה וכוח הנשר ואפי" בעצמות שהם קשים לקבל אין לי שלום בהם מפני חטאתי וחכ"ם מפני עיני ולכן אני ירא הם בהלפך חוכיחני או יד' ע"ד מה שפי' המפרשי' במה שאמר הכחוב על מה חוכועוד חוסיפו סרה שיר' על מה תוכו כשתוסיפו עוד לחעוח כי מכף רגל ועד רחש חין בו מתום ממה שלהו בסב' העונות שנעשו בכל ה'תהחברים והוה הומר פה חין מתום בבשרי וכו' וכמו כן יר' בחומ' כי מוכותי עברו רחשי שיר׳ לומר כי כבר חטח בכל ח׳ מחבריו ועברו עוכותיו חת רחשו וכל זה הוח בדי להגזים הענין . או יר׳ כי עונותי עברו ראשי ולא חלו על ראשי ממש יען כי אין ליעוו כלל וכמשא כבד יכבדו מתני שאינני יכול לישא אותם עלי לפי שלא עשיתי' ואם יש בו איזה דבר הוא מולח כי אין אדם חוטא אם א"כ נכנם בו רוח שטו׳ והו'אות׳ הבאישו נמקו חבורותי מפני אולחי

וכשהאדומה תהיה חמה בתבלית החום ודקה וקלה מה שלכן תהיה קנפיית וקלף על פני המים ותעלה מעלה מעלה אז בעלה יפעל פעולת התוכחת באשר כועם עליו שהיא פעולה זרה וכמכשת הסבל לכושאה וכאומרו והוכח במכאוב על משכבוי וא חוכח לד כן ישנאך וגו' י וכשתהיה חמה על השיווי כפי מזגה או כושאה יפעל פעולה החותר שהי'פעולת קלת הסבל לכושאה בפעולת היסורין הכתנין מהאב הרחמן לבן וכאומרו כי כאש'ייםר איש את בכו ה שהיך מיסרך ובכן המשורר שהיה על ערש דוי חילה פכי ה' אלהיו שאל בקלפו יוכיתהו להיותו כמכע אליו השבל . אבל אם לחשאו היה רוצה להענישו יהיה בחמתו וביסורין הנחשכים מחמת החימה" ולהם בתוכחת הנחשכת מסמת הקלף. כי חליך וגומר נחתו בי כמו כנחתו . ומה שתסר הדגש מהחית הוא להיותה מחותיות אהע"ח אשר כן משפטם י ורולה לומר שהחיצים אשר הושלכו בי ובחיברי נחתו וילשון ונחתה קשת נחושת זרוטותי שר"ל כשבר בורוטותי - ותנחת טלי ידיך - כתרגום ישרת טלי חחת ידך . אין מתום וגומר בא לפרש ירידת החצים . ומכת היד . באומרו כי משל החיצים הוא

על חולי בשרו אשר מכף דגל ועד ראש אין בו מתום פצע וחבורה ומכה שריה . וחשל מכת היד

הוא על החולי החגיע עד העלם אשר גם בו כעדר שלום הבריאות והנה חולי הבשר הוא להיותי זעום ה' להיות חוטא בחחשבה " וחולי העלחות הוא להיותי חוטא בחעשה " כי טוכותי ובוחר רולה לוחד להיות כי בעת שנשקלו יחד עוכותי עם זכיותי הכחשכים חהכפש שחשכמי בכאשי העוכות עברו במשקל לראשי וזכיותיו . זלא תחשוב שאם עבר השיווי ביכיהם היה כמעם קט כחוט השערה . כי אדרבה כבדו העוכות במשקל . מחני כאלו היה משא כבד בכף שבקל . פהעוכות כבדו ניבד הכף הכושאם מטה מטה , נהכף השניה מהוכחת עלה מעלה לקלותה; הנאישו נחקו וגון דוצה לוחר לכן החבורות שלי נחקו ונחשו . ונשככו הליחות הכסרחות

חַבִּיר חַלִּיבִית: אֲרוֹם בְּסְלֵי אִתְּמַלְיָין

לִבְּבִי צָמַרְמַר שָׁבַקְנִי חֵילִיוָנִיהוֹר אֵינֵי

בָּרֵם הִינוּן לֵיתִיהוֹן עָמִי: רְחִימַיוְחַבְרֵי

מֹלַבֹּינת מַבְּעַיִּאִי בַּמוּ וּלַרִיבִּי מֵּרָחִים

ַקַייִפִין: וְעָבָרוּ פַּחִין חַבַעֵי נַפְשִׁיוּבָעֵי

בִּישׁוּתִי מַלִּילִוּ שְׁקְרָא וְנִיכְלָא כְל

יוֹפֶא מָרַנִּין: וַאֲנָא הֵיךְ חָרְשְׁאלָא

אָשְׁסַע וְהֵיךָ אִילְמָנָא דְּלָא פְּתַח

פומיה: וַהַוִיתִי כִּגְבַר דְּלָא שְׁסַע

מַעַלְטָא וְלֵית אִירת בְפוּטֵיה

מַבְמַנְיֶיתָא: אַרוּם קָדָמָדְ יַיַצַקּיתִי

ַרִילָםָאוָחָרוּן עָלַי בְּאָזְרֵעִזעוּרוּן רִיגַלִי

עַלַיאִיתְרַבְּרָבוּ: אֲרוּם אֲנָא לְתִבְיַרָא

דבבי חוי עליכו וסגאין שנאי על

שִׁיקַרָא: ופַרְעִין בִּישָׁתָא חֲלַף טַבְּתָא

תשבְקינַנִייָי,אֶלהַילָאתַרחיקמיני

לייותן מַתְנַן לִיחִילוֹפֵי הַרְדָפִיח טָב: לָא

לְשַׁבָּחָא עַל מַטָּרַת בֵית טוּקְרַשָּא עַל פּומִיה דִידותון

מְנַהֲמוּתָא דְּלְבִי:

כי · כסלי · הטעם קרביו מלאו דבר נמעב **ונקלה אינני דאוי להוכיר בפה וה**זכיר

אין מתום פעם אחרת באיברי גופי הנראים: נפיגותי : מגזרת ויפג לבו׳ שאנתי

ברוב מכתובי על דרך שויתי עד בקר כחרי: מדני נגדך לבדך כל מאיחי אולי

אחיה ולא נגד הרופאים: לבי סחרחר: כתרגומו סביב לא ימלא מטח: כחי כח

ַיָּי לְקִיבְלָ<u>הְ כְּ</u>ל

התולדת וחור עיני ככה מנהג

החולים: ההבי ההוחבים

שהיו לי׳ מנגד נגעי יפתודו

בעבור שהבהישו חבורותי

וינקשו מלת נפשי תשרת

בעבור המרת וככה הוא וינקשו

מבקשי נפשי כי היא הפמול

והטעם שדבריהם מוקש המה

ליו והכי שהות חסרון בגוף:

ואהים ברליני כהיש חשר לא

ישמע לשון המדבר והטעם כי

לא ענה להסי כי אין לי

תוחלת כי חס בך וטעם חתה

חשנה כי אני לא אשים לבי וּ**ל**

דבריהם כי עליך נסמכתי

ותפלתי בלבי ולשוני לך: כי ·

הגדילו : לדבר הו הפועל עומד

וטע'פן ישמחו לי כמו פן יאמרו

ליכי הנה במוט רגלי וחליתי

הגדילו עלי: כי : כדרך ובצלעי

שתחווכאספו והגכון כי ככין אני

להיותי לולע שלח חוכל לקום

ימים רבים ולהיות מכחובים

נגדי תמיד: כי ואכי מודה

לאנשים וזה טעם אגיד ואדהג

לבי ואויבי יש אומרים כי

עוכי אגיד בלבי אדאג מחטאתי

פן אמות ואויבי חיים: ומשלמיי

לברן יוכית כי הוא בקר' בחליים

והמיב להם כאשר שפר במזמור

שתר: חלתרחק מחכיי כנגד

מרחוק עמדו: חושה: לפי

דעתי חושה לעזרתי חתה יי׳

שחת' תשועתי כמו אמור לנפשי

ישעחך חני ורבי משה חמר כי

חושה ישרת אחר וככה הוא חוש'

לעזרתי יי' מושה לתשועתי

למכלח לידותון ' כבר הזכרתי

ברחש הספר ולפי דעתי שפיום

ידוע היה בדורם ומברו ידותון

וְאִין מְרֹתֹם בִּבְשָּׂרְי, בְּפוּגֵּתִי וְנִיְדֹבֵיתֵי שׁייֹיי לְקְדִיחָתְאוְלֵית אָסוּ בְנוּשְמִי: פַּגְיֵית

ער־מְאֶר שָׁאַנְתִּי כְעַנְּחָמָת לְבְי: אֲדֹנָי יֹ יִי יִּי וְאִחְמֵבְיִית עַד לַחֲרָא רְגִישִׁית

י לַבִּי סְחַרְחַר עֲזָבנִי כחָי בּ י בּ רַגִּינְחִיוֹחִינִחְחִיתִי מִינְךְ לָאמִמַּמְרָת ·

חושה לעורתיי כי נרם

קרונס: כ תשועתי חתם

כ שהושעתני פעתים רבות:

בסלי מלאו כקלה: במחשבתי אני קל בעיכי עצמי: כפוגותי: כחלפתי לשון ויפג לבו מאין הפוגות: כל חחותי חתה יודע לרכי: סחרחר מוקף יגין וזה מתיבות הכפולות כמו ירקרק אדמדם סגלגל חמרמרו : מכגד נגעי יעמדו · אותם שנראים לי כאוהבים בשעת הנאתם כשרואין שהנגע בא עלי אין עומדין לי בשעת דחקי חלח מכנד ישמודו ואינם

נסתרה:

עַלַיִ הְגְּדִילוּ:

קבר הַלָּבְתִּי: בִּיבָסָלֵי טָלְאוּגַקּלֵּה

בָּנְדֶּךָ כָּל־תַאֲנָתִיוֹאַנְחָתִי מִפְּדָּ לְאִ־־

וָאוֹר־עֵינֵי גַּם־הַםאֵין אָתִּי: אָהַבַיי

וָרַעַיִּמָנֶרָ נְגְעָי יַעֲמֶדוּ וֹקְרוֹבֵי מֵרָחְק

עָמָרוּ: וַיְנַקְשָׁוּ יִמְבַקְשִׁינַפְשִׁי וְדֹּרְשַׁי

ָבֶעָתִי דִּבְּרַוּ הַוָּוֹת וּמְרַמות בָּלַ־־הַיּוֹם

יָהְגִּוּ: וַאֲנִיְכָחֵרִשׁ לָאֹאֶשְׁבָּעִוּבְאָלֵם

הוֹחֶלֶתִּי אַתָּה הַּעֲנֶה אֲדֹנָי אֱלֹהָי:

בִי־אָמַרִתּי פָּן־יִשְׁמְחוּ־לָי בְּמִוֹטַרַגְלִי

בֶּירֻאַנִי לָצְלַענָכְוֹן

ומשלמירעה

אמרתי

שוזרים לי: וקרוני שתרחים לי עלמם קרובים: וינקשו מבקשי מוקשים לי: יהגו יחשבו: אני כחרש' ישראל שומעים חרפתם מן האומות ואינ' משיבי' ולמה כי לך הוחלתי שתגאלני ותושיעני מהם: כי אחרתי פן ישמחו לי · לכך אכו שותקים כי אומרים אנו בלבנו אם נשיבם עזות שתה יראו במפלתיכו וישמתו לנו בחיט ל יחד וינקשו רגליכו ויגדילו עליכו לומר הלח הייתם מתפארי'בתשועחב': כי אכי לכלע נכון לכך אנו דואנים פן ישמחו לכו לפי שמלומדים אכו במכות ומוכנים ומזומנים לשבר תמיד: ומכחובי לנגדי מזומן הוא לכא עלי תמיד: כי עוכי אביד לבי מגיד לי את עוני ולפיכך אני דואג וירא מחטאתי שלא יגרוס לי ללע ומכאוב: חיים עלמו מעלימי חיים בשלום ובטובה: ורבו והגדילו שכאי על דבר שקר תחת רודפי טובי בטביל שאנחנו דבקים בהק"בה ובמלותיו לידוחון . פס אדם אחד מן התשוררו' וגם כלי שיר היה שם ששמו ידוחון ומדרש חגדה על א השועהי: הדתות ועל הדינין והגזירות

מו לַאוִפְתַּח־פִּיו: וָאֱהִיכֵאִישׁ אֲשֶׁרַלֹאֹ־ שׁמֵעַוָאִין בַּפִּיו תּוֹכָחוֹת: כִּי־לְדָּיְהוֹנָה וּמַבָּאוֹבִי נֵגְדֵי תָמִיר: בִּי־עַוֹנִי אַנִּיִר נִי יַשַּ אַנְתְּתְקַבֶּלֹיֵי אֱלֹהָי: אַרוּם אַמַרית י אָרָאַג מָחַטָּאתִי: וָאיבִיחַיִּיִם עָצַׁמָר בּ וַרַבָּוּשׁנְאַיַ שֶּׁקֵר: תַחַת שֵׁרבָרְ־יִשְׁמְנֹוֹנִי תַחַרַת בְּרְיוֹפִי בּי יִיבֶּי מְעַתָּרוְבִיבִי לְקִיבְּלִי תְּרִירָא: אַרום טוב: אַל־תַעוְבָנִי יְהוֹתָה אֶלהִי אַל־ כי כי הוֹה חובי אַתַנִי אָרְנִיצְף מִן חַטְאָי: וּבַעַלִי תַּרְחַק מִפֶּנִי: חוּשָה לְעִוֹרָתִי אַרֹנִי ליריתון מוֹמָור לְדָוֹר: של צרה הנגזרות על ישראל: אמרתי

מסרה

נקלה ג' בקריאה וסימ' כי כסלי מלאונקלה י שוב נקלה ועבר לו

וא'ונקלה וסי' ואנכי איש רש ונקלה: נסתרה נ'וסי' ואנחתי ממך לא נסתרה: לגבר אשר דרכו: ומעוף השמים: כאיש כ' בקריאה וסי' נמסר בסרר בהעלותך: רגלי ז' וסימ' נמסר לכיל בסיפ' סימ' כ"ו: אל תעובני חד מן כ"נ פסיק רישיהון ומצעותהון אל אל וסימ' נמסר בשמואל חלק ב' סימ' א':

תושבַחתאלְרָור:

אן אחר מברו שישבחנו זהיה ראש הפיום לידוחון גם זה המזמור כמו העליות כי על מחלתו ידבר וטעם אמרתי בלבי וטעם אשמרה דרכי תולדתי ומנהגי כמו וכל דרכי הסכנת זהטעם שלא אדבר כמן ידבר החולה מרו' לערו וכאילו בפי מחסום אשמרנו להיותו בפי ולא אסירנו:

תהילת ה׳ תורת הסד

ומצאתי - כתוב ה'נגדך כל תאותי וגו' יד' מה שאני נגדך תאותי היא והאנחה אשר לי על זה ממך לא נסחרה ומה אעשה כי לבא ועיכא תריסוסורי דעבירה כיכהו וז"ש לבי סחרתר וגו'ואור וגו' לבי סחרתר ובו' יר' להיות אמת שהלב הוא מקור כל הכחות כלם

אמרית

ומש יתפשעו כח המוח וכח הכבד הנה כאשר לבי יהיה שהרחר אז עובני כהי בכל האפרי הראשיי כלם ואור עיני גם הם מלד עלמם יר' ואותו הכח המלטרך אל העין כדי לראות אין אתי ומה שיש אתי הוא הכילון העומד מכגד לכדו אוהבי ורעי מכבד ובו' כלומרואין כח בעיני לרחותם -וינקשו מבקשי וגו' לפי שיחתרו חלי"ם עובו חו מתכי שיחתר עוב ה' חת ההרץ חו יר' עם היו' שכבד הם כוקשים לפני אם מבקשי נפשי ואם דורשי רעתי אשר דברו הוות עכ"ז אינני

יכול לרחות חותם ומכל שכן לכלותם מלד כליון גופי ואגי כחרש וגו'יר' וחכי כחרש לח אשמע מה ידברו וכאלם לא יפתח פיו וכן ואהי כאיש אשר לא שומע ואין בפיו תוכחו' ללמר איה'ר או יר׳ ע"ר הוכם תוכים את עמיתך ולא תשא עליו מעא כי שמעתי שיר׳ לומר שהמוכים לריך שיהיה לדיק - ובמזמור י"ב ביארתי ענין יפה בפסוק ואני כחרש תראנו משם - בי לך וגו' כי אמרתי פן ישמחו לי וגו' יר' לך ה' הוחלתי כחשר אמרתי פן ישמחו וגו' בי אני לצלע וגו' ירי אכי כאלם לא יפתח פיו ולכן איככו אומר להם כי אכי לצלע ככון וראויה לי היתה בת שבע אלא שאכלתים פגה והם פותחים את פיהסומלבינים פני תבריהם ברבי' ואני בינילבין עצמי עוני אגיד אדהג מחטאתי שלא המתכתי זמן מה עם היות שכבר כתכפרתי על זה מאתו ית' 🐪 או 📉 יר' כי אכי לצלע נכון ומכאובי בצלשותי כגדי תמיד כי כאב הצד האמתי בא אלי מכל זה י בי עונד לגידוגו' יר' אני אדמג מחטאתי הנמשך מן העון והוא ענין הפיכת מדת הרחמים למדת הדין ב ואויבי - חיים עלמו יר' הם חיים תמיד כי לא יהמר עליהם שהם כמתים למה שירדו מוכסיהם -

ואם רליכו לומר עלמו את החיים כמו שפי' המפרשים יר'כי הם עלמו את החים ואכי דוהג כל היום והדהגה היא סבת רפיוןהחיים: ומשלמי רעה תחת טובה ישטניני תחת רודפי טוב כי לך ה'הופלתי כי הוא הטוב האמתי יצא לנו מכל זה למידתנו היותו מתחכן אלה' ביהים קרוב אליו לאשר יאתר והיותו כשען על קונו לשאול את כל זה לפי שהיה יודע כי תשועת לדיקים מה' ויעזרם ויפלטם כמו שםיים המזמור שקדם: וממהרי"ט ז"ל מצאתי כהוב כמשא כבד יכבדו ממכי יר' מפכי שהוח בסבתיוהוח הו' ממכי" הבחישו מלשין בישי ומה שהמר ה' כבדך כל תאותי יר' הנה כל תאותי היא להיותי לדיק מושל ויכול לשדד המערכה. באופן כי בזה אהיה

עישה נגד כונת"ד ית' שמו עכ"ד: לם למנצח לידוחון וגו' זה המומור הוא על שהש"י מחלוםלח לרולא באו עליו הדחום יהדינין והגזירות כל לרה תכגורות על שונאיתם של ישראל כמו שאז"ל 🤭

אבן יחייא

יָריז לְסִיוּעִייִיפּוּרָקְני:

והבאישו ויעל באשם ולחכתם י מפכי אולתי נעותי וגו' ר"ל זלהיות כי הייתי אויל ורשע כי אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס רוח שטות בו י לכן החולי הגיע מהבשר עד העלבים בעלי התמשה וההרגש · וככולו וכטיתי בהתטוותם ושחותי כי הלכתי שת ושפל · וזה בתכלית האחרון פד מאד וכל היום קודר הלכתי כי חשך משחור תארי מפני כובד החולי כי כסלי וגו' הכסלים הם סמוכי לכליות ולכן יתיחם להם היותם יועצות ככליות . ואחר להיות כי כסלי תמיד תלאו נקלה שר"ל עלות מבזיון וכלימה שהם בטולו חמריות הכבוות וכקלותי ובבשרי ובחמריותי אין מתום כי איןהכנה במוצי לשום דבר טוב רק אל הרוע מה שלכן רשעי יבוא מלד מזג הגוף ומלד התפשבה לכן כפוצותי וכדכיתי וגו' שר"ל כפוצותי ערין רפיון וחולשה ושאבתי מנהמת לבי על כובד החולי הכמכע הסבל בשום פני ובפרטלחולשה הגדולה שהיא גדולה עד מחדי חדני נגדך וגוחר דולה לוחד כל תחותי היא לידבק כך׳ ואכחתי אשר היא על ככה מחך לא נסתרה יוהנה אדני הוא באלף דלת כון יוד כי להיותו חוטא מכיר את ערכו היותו בלתי דאוי לידבק ביוד הא ואו הא שהוא המדרגה היותר חשובה ' לבי בחרחר' וגו'ר'ל והנה אתה הרואה כי לבי החרחר ואיכו חיושב רק סובב אנה ואכה על רוב הצרות וכן אתה רואה כי פוכני כתי ואיני יכול לפעול עוד שום פעולה ' ואתה דואה כי אור עיני גם הם אין אתי ' והנה זכר שלש אלה להיותם שרסורי עבירה כי העין רואה והלב חוחד וכלי המעשה גומרי ' אוהבי • ובנ'סה שלכן להיותי נמאם בעד חוליי כל אוהבי מאסו בי והנה יש לאדם ג' מיני אוהנים האוהב המבקש לקרב אליו הנאות ולהרחיק ממנו המויק . והוא הנקרא אוהב בהחלע . באוהב המנקש לעמיתו השחחה וכל ישעו וכל חפץ הוא על ככה והוא הנקרא דיע נגור מן בנת לריעי מרחוק שר"ל המחשבה וכאומרו באבות ד' מאיר אומד שהעוסק בתורה נקרא אהוב וריע ופי אהוב אוהב את המקום והבריות . ופי ריע משמת המקום והבריות . והג' הקרוב אליו ממשפחתו : ואחר פה המשורר כי לרוב החאיסו מנגעי גופי ולרוב הליאות אשר הלאתי אוהבי מריעי וקרובי שלשתם שכאו אותי וחאסו בי זיניתוני למקרה ופגע " וינקשו מבקשי וגומר ר"ל ובראות שוכאי כפשי כי אוהבי עזבורי ואינם אתי . בקשו לכלותני במחשבה ובדבור ובמעשה . בכנגד המעשה אחד וינקשו חבקשי נפשי . שר"ל התתלו בחוקשיהם ללכדרי ולבלשני . וכנגד הדבור אחר ודורשי רעתי דברו הוות עלי . וכנגד המחשבה אחר וחרמות כל היום יהגו . ואני כקדש ונומר ד"ל ואכי אף כי אשמע דבריהם הוות נעשתי כחדש לא ישמע י ואף כי ארתה היות מאורה הרשת לרגלי . משתי כאלם לא יפתח פי אף כי ייסרוהו בשוטים . להיותו הדבור נמנע מליו - ואף כי אשמע ואבין בשכלי מרחו'מחשבותיהם כעשתי כאיש אשר לא שומע ואין לו הבכ'

להבין דבר מתוך דבר ולכן לא היה בפי תוכחו' לעכות לשום אחד מהכתות האלה : כי נעשתי לגמרי כאיש אשר אין בפיו תוכחות : כי לך ה'ונו'ר"ל וכל זה טשיתי ' לא להיותי רק ובלתי שומע ' רק להיותי בוחם בך . ולך ה' הוחלתי ואתה תעכה לשלשים . להיותך אדני אלהי . כי אמרתי וגומר ר"ל והנה לך ה' הוחלתי . להיות בשלים ואתה מלים לי בלרתי . כי ראיתי הנסיין שאפי במעט צרה שבא אלי ובחוט רגלי עלי הגדילו בלשוכם . וכ"ש שישחקו עלי וישמחו בכליוני . אשר אכי מוכן אליו ' כי אני לצלע נכון : הוא מלשון ובצלעי שחחו . שר"ל שפלות ונפילה ומכאובי כנדי תמיד כי לא ירפה אותי החולי אפי רגע אחד י כי עוני וצומר ר"ל והנני שב אל ה' בדבור ובמחשבה' כי בדבר עוני אניד והוא הוידוי . ובמחשבה אדאג מחשאתי והוא החרשה · להיות כי דאיתי שאויבי חיים עלמו " שר"ל כתעלמו בחיי הבריאות וחלה עליהם מעלת הגבורה " ורכו שוכאי שקר ר"ל בחכם הם שוכאים אותי" ורבו יהיה מגזרת רבי החלך כי כתגדלו במעלת העושר והברים זהם משלמים רעה תחת טובה אשר כעלתי עמה בשכבר - וישטנוני תחת רדפי טוב . כי עוד היום אני רורף להטיב להם כאשר אוכל - ולכן אני צריך לעזר אלהי ואליו תשוקתי אל משוברי יונו' היא מפלת המשורר לאמר אל מעוברי ה' להיותך אב הרחמן י ולהיותך אלהי בפרטות אל תרחק ממכי מלהצילרי מידם ולהיות' אדרי תשוטתי ר"ל אדרי בפדת הדין שלך אתה חייב להמצא לתשועתי בלכתי ללחום כגד חשכאי - ולכן חושה לעורתי למען אשפילם ואוכל להם - והכה זכר שלשה מיני השגחות שישניח האדון על העבד' האחד שלא יעובהו ויצילהו מיד אויב ע"ר משרתיו ועבדיג -

אבל הוא רחוק מחכו - והב שבעלמו ובכבודו יצילהו מיד שוכאו כי יהיה קרוב אליו ולא רחוק - והג שוולת שיצילהו מידו עוד יעורהו להכקם מאויביו המבקשים רעתי לם לכנצח לידוחון חומור וגומר כונת החומור הלו היא שועת המשורר לאל והתפלה איו על סוליו עם תשוכתו הרמתה. וענינו ענין הקודם.

IQ (*,*) %

זינקשו דנש נקוף

נס ום התוחור משק כיאי לישחו שהזכרנו כמו הפוד' " חמר חף על פי ששמעתי הכשורין מחחימופל יהיה בחני כמי דרכי להקפיד כמו חלך שרחוי לנ

בלה להחול על 1 17133

אמרתי זרכי בוז: מחשות בלשוני כנד מחיתום! שהיה חלוםי בתיודשי י בשוד רשע לכנדי משתוק שלהשיב בשורו לשכי: כולמתי דותים כעשיתי כחלם בשתיקס: בחשיתי מפוב : שתקתיג כ קלישה וליתן בתורה" שפרשו מתני סנהדרין ותופשי התורה ובחלה: כאני נעבר ' סיה פם פנכון נוסף פפני קנטירין ולח מכת כשיכותי ותפכי השתמשעתי כד"ת :חסלכי ברב כעם: בסגיני בדברי ביני לכין סנפי מנטר חש של כתם: וחתנשום דברתי כלשוני לחל יתכרך

בתעלה וחמרתים בודיעני ה קני : הקן זתמים לנדותי חלה ותדת יתר בעולם בוה: חדעה תה חדל חני י סה חחדל וחתוע פעול כדי שחונה לעזות הדברים ההכרחיים בלכדי כי הנה טוחות נקת ימי" כתת להם פדם פוגבלות ולח בכב יתכל יתקום כל חדם כוכ ותתשפה בהכלי הותן: חן כנלם יתכלך חיש יחשנם פים רפני שמי שפות מים יתהלך ויתנהג בגלם חלקי׳ לנדו שהוח הכח השכלי ועם בל זה: אך הכל יהפיון -כל התיות כני פחדם ועסקיהם חינם חלח בהבל בחוסן שכל חחר מהם : ינבור י הנינים: ולא ידע תי חוסום שיהנה מהם : ועתה תחת' שירעתי שעסקי הזדט בקבים חזוני הם הכל ב תה קויתי בהתפללי שתסיר תצלי חת החוכעים חותי פלהשתדל הנה: תוחלתי לך היחי שיוכל לעבדן לכן : תכל פשעי הכילני שלח מהיה נענש שוד עליהם חיפת ככל י של חחית ישל של שהות כתוי טובה: חל ת זיתני בלח יחרפני עוד בי אמנם ונאלמתי 'תהשיב : כי חתה עזיתי שחפנת זיחרשוני לנכזיבני בוה ש"ב סתיכש: השרחתלי כנתך" הירגת שולחת עלי כי ממנש : מתנרת ידן ובת ה מהת המסת מנדיו חני בליתי ומידבוחת וכתוכחו פל מון ישרת אים י חשץ בתורם ובחלות: ותחם כצם חתירון וכוס כקשך קלק ל אותשים וקלקלת טינ ב זכלית שהוח חותד לעשות לתבורן: חך פכל כל חום י הול כשיקרה בזה לכל חדם ח ההתון לחיתכת ממכוכי יול כינתי לככודך :ושותתי מת ן נער בסולי : בסוינה : חל דתעתי בחני ביני על שבחלי וינטל חותי טמשוין בתורם ובמכות נחל קמרם בלהושים: כי נר - בישיך כי חיני חומדל ביו ור בלכד שלח ידר וביינים חלח לנוד זמן אַר דְּבָרָ תִוֹשׁב ככל מביתי ביים של י תובן בבנינים מש רחו תוזכום הוח לפא נשר שרום הבח מחומ

מנחת ערב

בשרו ביתר וה בחומרו השרי בשרו ביתר וה בחומרו השרי ג'אש חשי לא

בעוד רשע לנגדי שבא לבהש אותי: כאלמתיי החשיתיי אפילו באדבר טוב: חם - כל כך חם לבי שבהגיגי תבער אש : דברתי בלשוני - המעם כפול או זה הוא שדברתי: ` הודיעני : מה חדל אני : תואר השם והטעם כמה אעמוד עם יושבי חלד: הנה : מעט מזער כדבר שימודד בטפחות וחלדי כמו חדל ככבש וכשב

ושמלה ושלמה: אך כל הכל חשמרם הוח כל חדם והטעם כמו הבל הבלים וטעם כלב כן הוא לעולי לח ישתכה שיסור ממעל ההכל י אך כי ישתכה בללמו מיום הל יום ומעת אל עם כדמות הנהר המתהלך וצלמו עומד וי"ח כי בללם כמו כלמות והנכון בעיני כי החדם דומה לכלם וכאשר ישתנה הצלם כן ישתנה הוא וטעם הללם מערבית המשרתי זכוכבי עליון שלא יעיידו רגע אחד על מחכונת חחת וחכמי המזלות יודעי׳ זה ויהמיון קבין ממון כמו ומי חוהב בהמון יצבור ה מעם מעט ולה ידע מי חוספ׳ כולם רגע אחד במותו: ועתה - הנה בא קלי מה תקוה יש לי רק תוחלתי לך היה והיא: מכל : כי בעבור פשעי חליתי : כחלמתי בעבור שהוכיר חרפת כבל אמר הבט כי נאלמתי לענות לו : הסר : מתגרת ידך: תצבור: וחלרי ווה הופן מפחד ידך שטעמו מכחך כמו הקמוכי כחין מנדן מדי ויגר מוחב ובמשקלו לכל תכלה השמוה שיחוי לפשו ויגר מוחב ובמשקלו לכל תכלה לנכורן: מן הכל כל מדם שהוא מגזרת וכל בשליש כאשר אפרט: בתוכחותי על דרך והוכח במכאוב ידענו כי תיסר אדם בעבור עונו במכאובים: חמודו - חמדת גופו והנה חחדתו היתה הבל: שמעה תפילתי - הנה תפילתו ודמעתו במשקה הרופאים: כי גר אנכי ככתוב בתורה:

אמרירו אנטור אורחי מלמחשי נ׳משנייו אָמַרתִּי אֵשְּׁמְרֶרוֹ דְּרָבֵי מַחֲשָוֹא בַלִישָניאַנְטור לְפוּכִי וְכָּסָא בִּדְאִירת למנ׳ בּיִיכֹּבְלְשׁוֹנֵן אֶשְׁבְּרָרה לְפִּיכַחְסָוֹם בּעְּר רָשִיעָא לְקִיבְלִי: אָהְאַלְמִּית שַׁתְקִית בטלית מן פתנמי אוריתא מטול ייליי מטובוראבי געבר: חַם־לבִי בַּקרבי היכנא ביבי מפרשים: רתח לבי ליחד ביני הבעריאש הברתי בלשוני: בגושמי ברינני תְדַלַק אֶשׁתָא ליפֹיבל הוֹדְיעַנִי יְהָוֹה קציומוּרָתיִמַימָה־ב הס ימי האדם כדבר הנמדד מלילית בליישָני:אוֹרַעלִייְיָאוֹרַח סוֹפִי ומישחתא דיוםי מנא אינון אידע אַיסָתַי אֶפְסוֹק מִן עַלְטָא: קַלִּילִין םדרתאיוֹמֵיוָגושְמִיכְלַמָ**ּאַלְקִיבְּלָ**ךְ בוּלְהוֹן צַרִּיבּןיָא בַוֹיִמִין לְחַיֵּי עַלְכָּא בָרַם כִּדְיוֹקְנָא דַיְיִייִתְהַלֵּךְנַּבְּרָאבְּרַם לָכֵא כִישְׁתַּגְשִין כִנִישׁ וַלָּא חַכִּים מַטוּל מָנָא מָן בַּנְשִׁינוּן: וכָדוּן מָנָא ָבָא הַשַׁוִיעֲבִיוּאִיתִאַלְמִיתוּנֻלָא אֶפְּתַח פוסי פטול די אַנָת עַבַרתַא:עַרי מַעָּלַי

ברם בוליה לַלְטָא חַשִּיבִין בַּרָם יִינִי ע וַהַמָּיוּן יִצְבֹּרוּלָאֹיֵירָע מִי־אֹסְבָּם: בַבְּרִית יֵיָאוֹרִיכוּתִילְיִהְךְ הִיא : מְן לְיֵלִיקְרָהְיִּא בִּיֹלִיתִי בְּלִיתִי בְּלִיתִי בְּקֹיתִי בְּק בוּלְהוֹן מְרָדִי פְצִייָתִי חִפוּדִי סַכְלָא מְּיִבְּי עַלְדּעָוֹן יִיכַרְתָּ אִישׁ וַתְּמֶס בְּעָשׁ כוּלְהוֹן מְרָדִי פְצִייָתִי חִפוּדִי סַכְלָא מִיבּי עַלִּדעוֹן יִיכַרְתָּ אִישׁ וַתְּמֶס בָּעָשׁ מַכְתָּשָׁרְ מִפְּחַת גָבוּרַת יְדָךְ אֲנָא שִׁיצִירִוי: בְּבַּסְכָנוּתָא עַל חוֹבָא יִתְרַתִּי בַר נִשָּׁא וּמַפְיֵירת הֵיךְ זַּעַמַר

שָׁמֶעָהרְפַּלָּתִיייִהוָרה וִשַּׁוּעָתִּיי הַאַוְינֵרה אָל־־רָמְעָרִיאַל־תַּחַבִּע בִּי ייני. גר אַנכיעמָן תושב בּכֶל־אַבוֹתִי: רָאִיתְגַרְדִּים גוּשְׁמֵיה בְּרַם לְמָאבָל בַר נְשָׁאלְעַלְמָא: כַּוְבִּיל צְלוֹתִי יְיָוּבְעוּתִי אָצִית וּלְרִמְעָתִי לָאתִשְׁתּוֹקְאֲרוּם הֵיךְגִיוֹרָא אֲנָא גַּבָּךְ תּוֹתָבָּא הֵיךְבּוּלְהוֹן אַבְּדָתִי

י מחשוא ג'ומשני' בכתיבתהון וסימ' ואחשך גם אנכי אותך מחשי ליי חלילה לי מחשא יי' מחדל י אשמרה דרכי מחשוא : אנ"ך : אורי שו נביאים שא כתוכים שוא : חם ב'א' פתח וא' קמץ וסי זה לחמנו חם הצשיידנו : חם לבי בקרבי בתראפתח וכל שום כר גש רכוו' וקפין: בצלם ג'וסי' בצלם אלהים י שופך דם האדם באדם י אך בצלם יתהלך אישי יהמיו' ג' וסימ' בישעיה סימ' י"ו: כליתים ב' חד כתיב א' וסימ' מתגרת ידך אני כליתי ' מכל ארח רע כלאתי רגלי : בתרא בתיב א':

לומר תגורה כחשר יחמר מן וישב תשובה ויקם וירם וילן חקומה תרומה תלונה כן יאמר ויגר תגורה או מגורה כמו מגיר מסביב ומגורתם אביא להם הא למדת שאין תגרת אלא כמו למה תתגרה ברעה אל תתגרו בם שפעל שלו גרה כמו קוה אוה לוה שפעולתם תקוה תאוה מצוה כן יאמר מן גרה תגרת וכן פירושו ממכוח ידיך אשר אתה מגרה עלי אני כליתי: בתוכחות הכתובית בתורה על עוכינו שהעוינו לפכיך ייסרתכו בהם: ותמס כעש חמודו " הרקבת בשרנו כבגד שחכלו עש חמודו בברו שהוח חמדתו:

תהילת ה' תורת חבר

השתרה וגו' יר' התרתי השתרה דרכי מחשוה בלשוני לשהול מלפניו ית' שלה בהוגן ולזה הקדמתי בתחלה להתפלל להזכיר וגו' ועתה אני תפלה. על שיסלח את כל עוכותי ואשתרה דרל מחטוא בעוד רשע לנגדי הוא שטן היא יצ'הר שאני ירא ממכו שמא יקטרגני מה שאין הדבר כן ביום שאין בו השטן והוא ביום הכפורים : - גאלמתי - דומיה וגו' יר' אם כאלמתי והחשתי מן הטוב חשר אני רולה לשאול כחבי בעכר מלד זה ובפרט כי לבי מטבעו הוא חם וירא אבי כי הם ההיה מחשב. העיד בזה שאבי רובה ולה אוציה חותו מן השפה ולחוץ. יתלהב בלבי החים הנכרי המחהוה בלב והוא חומר חם לבי בקרבי בהגיגי חבער אם ולכן דברתי בלשוני ושהלתי מאת ה' חת שאלתי זאת זהיא הידיעני ה' קני זמדת יתי מההיא : אדעה מה חדל אני יר' אדעה מה ההם מעכיכי העה"ז אם מעט וחם הרבה דהנה - טפחות נתת ימי הכינה לומר שהוא חי ע' שכה תן השף שנים של אדם ברחשון והוא או'וחלדי כאין נגדך כי לא היה לו לדוד אפי'כדי חיי שעה א' אלולי הע' שנה אלה ז הו יר' הנה הב' שנה הקודמים לו לאדם אינם נכנסין בחשבון לדינים של מעלה וחמשים והסה' עשרות שהם כטפח שהוא מה' אלבעות של אדסהם מחולקים לימים ול!ילות והרי הם ב' טפחות ' אך בללם וגו' יר' א"כ ראוי הוא לו לאדם שיביע ויסתכל אל אם תבה של הכל" לכן .. היותו כברה בכלם חלי"ם ולוה כל תי שהומה עליו הבל יהתה כי חלי"ם יהיה בעזרו יו וילבור חתצה תשלתי ה'י שידעת דברים טובים הרבה בפחע פחהום וכ"כ במהרה יבחו לו שלח ידע מי אוספס י ועתה מה ינו׳ יר׳ ומה שקויתי לה׳ והוחלתי הו׳כי מכל פשעי ימחול לי כדי שהבל יהמה ההומה עליי או יר׳ מכל פשעי הצילני שלח ההיה מסור בידם וחרפת כבל והוא היצ"הר אל תשימני . באלמתי לא הכתח פי יר' לא אפתח פי לאמר למה בראת התי את היל"הר יען כי אתה עשית. אוהו ומי יאמר לך מה תעשה אך אמנה החה ה' ידעת כי שאור שבעיסה מעכבני א"כ הסר מעלי נגעך כי מתברת ידך שברמת מת יצרי הרע כליתי ודילי לער זה: בתובחות על עון ובו'יר לבד במה שהאדם ישמע חת חוכחיתיך די לו ליסרו ועכ"ז ותמם כעם לחט לחט חמודו והוא כחו הנעשה לו ממה שכוין מויכו : ומצאתי בתוב בהוכחות וגו' יר' הנה לתה ה' מביל יסורין על הלדם כדי שתחוכם יבה להודות לפניך והח"כ חהן לו כפעלו ומה הם מעשיך אלה כי הכה בתוכחו׳שהתה מוכיה כהן לו על שיכיר העון די בהם ליסר היש ולה להביה עוד יסורין עליו לחרק עונותיו ע"כ: שמיצה - תפלתיה' זהו מה ששחל במזמיר הקודם וחומר ושועתי החזינה הוח מה ששחל במזמור זה בחות 'חבל פשעי הצילני ובו' וחות' הל דמעחי הוא מה שהוא בכיכתו לשהול במומו' זה כי הוא עיקר באלתו וחומר אל החדש הוא מה שיאמר במזמור שאחר התומור שאחרי

זה ולותר כי בר הנכי ינתך יר' ע"ר מה שסתעתי באות' וצתך לה חפלתי בארץ שר"ל כי הפיי בהיות ה' התופה בהרן לה היחה הנשמה רולה להיותה פה ו"ה כי גר הנכי עמד ויר' כי גר הנכי פה בחרן אמי מתך וחומר הושב ככל הביתי יר' ככל מבותי שכתת להם את ארן ישראל. או ירי אמרתי ושחרה דרכי הושב ככל הבותי שעם היות שהיו תישבים היו מחזיקים עלתם לגרים וכחומר וישב יעקב בחרץ מגורי לביו ה"כ חיזרני אליך להתר השע ממני מעונותי והבליגה והתחזק עם זה בערם שך והינני יר בטרם שלך ולח ההיה החים חשר הייתי תמול קודם שחשחתי לך וחם תקבלני בתשובה ההיה

ביש מש לא היד וויי בראשונה: ובשם מהרי"ט ז"ל מלאשי כתוב אדנה מה חדל אני יר׳ אני ול מלאשי בתוב אדנה מה חדל אני יר׳ אני ול מלאשי בתוב אדנה מה חדל אני יר׳ אני ול מלאשי בתוב אדנה מה חדל אני יר׳ אני ול מלאשי בתוב אדנה וויי בל מתוב בל בל מתוב ב הסר מעלי ונו' ולכן בהיותי מוד' ועוזב ארוחם והשר מעלי כנעך מחיליך שנחתו בי בי מתברת ומלחמת מכתך וידך אשר נחה עלי כמעט שאבי כליתי בתוכחות ונו ד"ל לי אבי האיש ישרת וע כ הספחי מעוב של הסר מעליונו ולכן בהיותי חוד ועווב חדופה והשר מעני כנשך מחיכון שנחת בת בתובת ומנטשת שנים והין שנו שני ביות חודו מחודו מהחים המוכל בתובת ומוס כעם מתובו ולכן בהיותי חוד ועווב חדופה בתכלוב על משכבו - על עון האשה בת שבער ותמם כעם מתובו השל העם בת מעליונו ולכן בהיותי חוד ועווב חדופה בתכלוב על משכבו - על עון האשה בת שבער ותמם כעם מתובו השל השל המוב על החוד מחודו מהחים ביותים משלה ביותים הוא משלה ביותים משלה ביותים ביותים ביותים משלה ביותים סיושיון בשרו ירוה החולי וקיסורין אך הכל כל אדם סלם . ב"ל וואת נחחתי בעניי כי הכל כל אדם שהיא הנסש כאשר אחדנו תהיה נכחיית ועוחדת סלה . בי בחירוק הגוף ביסורין תשאר

אמרתי אשמרה דרכי וגוייר י אנחנו היה בלבנו לשמור את עצמינו על כל הצרופ הבחות עליכו שלא כהרהר וכדבר קשה אחר מדת הדין אע"פ שהרשעים לכנדכה המלירים לנו: מחסום - כמו לא תחסום שור אמוש למנש בלע"ז ונאלמנו דומיה ימים רבים וגם החשיכו מסוב אפילו מדברי תורה מפני יראתם ומתוך כך כאבנר

רַשָּעלנגריינאַלַמִּתִּי רִוֹמָיָה הָחֱשֵׁיתִי

ַ טִפָּחוֹת ינֶתַתָּה יָמֵיוֹחֵלְהַי כְאַין נַגְהֵה

אַר־בָּצַלָםי יִתִהַלָּרְ־אִישׁ אַרְּ־־<u>הַבָּ</u>ל

וְעַתָּה מַרוּ־קּוּיָהִי אֲדֹנֵי, חוֹחַלְתִּי לְּךֵּ

הִיא: מָבֶל־פְשָׁעִי הַצִּילֵנִי חַרְפַּת נַבַּל

אַל־תִּשִּׁימֵנִי: נָאֵלַמְתִּילָא אֶפְתַחֹד

פַּי כִיאַתָּה עָשִׂיתַ: הָחֵר בַּעָלִיגִּעַה

חַמוּרָוֹ אָרָ הַבָּל כָּל־אָרָם מֵלָה:

אַרְ כַּל־הַכֵּל כָּל־אָדָם נִצְנִבּסְלָה:

הַיא אַדעָה מַה־חָדֵל אַנֵי:

כעכר וכבהל וכששחקנו חם לבכו בקרבכו ובהגיון לככר בוער בנו כמו אש והוא גור' לכו שאנו מדברים בלשוננו לפניך וזו היא באכו מדברים הודיעכו יי' קיצכו עד מתי נהיה בלדה וכדע תתי כסיה אכהכו חדלים ממנה: הנה טפחות י מדודים בטכחים כן ימי האדם קלובים: וחלדי ווקנתיכו כחין לנדך חלד לשון חלוד' רדוי "יל בלע"ו: כל אדם כלבי כל אדם חי הבל הם חייו ומלבו: חד בללם בחשך פירשו דוכש לשין לליוות ומנחם פירשו צלם מחש כמו כי בצלם אלהים עשה הת האדם ולא יתכנו דבריו: אך הבל י הוא כל המייה וחאוה שלחם: ילברי תבוחה בשדה כל ימות הקציר: ולח ידע מי הוספס י איכו יודע מי אוספס לבית שמא לפני האסיף ימות: ונחה מה קויתי מה היא השאלה אשר חני שוחל ומייחל ממך חינה אח שמפשעי הלילני : וחרפת י עשו הובל אל תשימני הבא גם עליו כגעי ומכחובות שלח יוכל לומר לי אתם לוקי'ואכו אין אנו לוקים והתפלה הואת גרמה להביא ייסורי חלאים על הרשעים : כי אתה עשית ישהבא' עלינו לרה יותר מכל האומו': מחגרת ידך -ממורא מכוחיך תגרת לשון ויגר מואב והתי"ו יסוד נופל בתיבה כמו תנובה תלונ'תקומה חחינה כן פירש מנח ואני הומר

אבן יחייא

שאין תגרת לשין מגור שהיה לף

מחשוא בלשוכי בדבור לבלתי תת תפלה לאלהים " ואמרתי לשמור לפי מחסים" והיא משל למחשבה שבפתע משוטעת אכה ואכה לחשוב עשתיכו' משתכו'אם לא יושם מחסים לפיה כביב לבל תלא מתנ השיוורי ואפי' בעוד שהרשע מבכי חדם והשטן מבכי אהים הוא לכגדי להכאיבני במכותיוי כי הסכמתי לסבול היסורי'באהבה ושלא לברך שהים ומות' כאלמתי וגו' ר'ל ולכן כאלמתי ולא חטאתי במטשם: ולי היה דומיה ולא משאמי בדבור'והמשתי ולא משאמי בממשבה 'ושלשת השתיחות השה מלדבר תופה היו לי בשלימות . כאשר הם בהיותם נמשכים מטוב החל פל איש שותק אשר אין לו סבה שיניעהו לדכר דברים אשר לא כן בהיותו שלו על שמריו ושאכן ואין מחריד . ווהו אוחרו מטוב י וכאבי נעכר וגו'ר"ל מה שנעדר ממני כל טוב י והיה לי לחשוא במעשה להיות כאבי בבשרי נעכר כי הבשר היא מלאה מעכירות שחין מלרים י והיה לי לחטוא במחשבה להיות כי חם לבי בקרבי מהקדחת אשר, הוא חום נכרי מתלהב בלב תחלה - והיה לי לחטוא בדבור להיות כי בהגיני תבער אם . כי כל כך הוא חום הקדחת שכמעט בפתחי פי לדכר בהבל פי אנעיד את הבערה תבערת אשי אבל עכ"ו כאלמתי דומיה והחשתי חלדבר תועהי ומה שדברתי בלשוכי היה לחלות פני אל שיודיעני קצי וגו'י וזהו אומרו דברתי בלשוני הודיעני ה' ונו' הנה באדם ימצאו שלשה גבולר׳ האחד כל ימי הבלו אשר הוא חי על פני האדמה י והב בסיף ימיו ובעת מותו י והנ' אחרי מותו עוד כל ימי עולם הכלחי והכה המשורד מתוך לרתו שאל לאל על שלשתם י וכנבד סוף ימיו וכעת המות אמר הודיעני ה' קצי כי היא סוף כל האדם ולא פכליתו וכנגד ימיו אשר הוא חי על האדמה . אמר ומדת ימי מה היא . וכנגד תכליתו שהוא אחרי המות אמר אדעה מה חדל אני . חדל הוא תואר ושמו עם יושבי חדל שר"ל עולם . והטעם אחלר שאדעה המהות מהיותי אכי חדל בעולם הנלחי - ולאיוה מדרגה ממדרגות עולם הבא אזכה הכה שפחות וגו' ר"ל ואשר אחשוב אני בשלש חדרגות הכוכרות הוא כי הכה טפחות כתת ימי שר"ל מדת ימי חיי בעולם הזה היא מדה קענה כטכח שהיא הקענה שבמדות ' וחלדי שהוא סיף ימי ובעת המות כאין נגדך כי לפי האמת המות הוא מום עובר . אך כל הבל וגו' ובתכלית ימי בעולם הכלחי אחרי המו' אחשוב שהכפש שהוא כל ודבר כללי אשר היא הבל בעינינו להיותו בלתי מוחש . אשר הוא בכל אדם כי אין אדם נעדר מכפש כי הוא מה שהוא בעדר אותו הכל מהנפש ההיא . הוא נצב וקיים שלה ועד בעולש הנצחי . כי יהיה נצב מגורת והנה ה' גצב עליו שר"ל קיים כי אינו גשם להיותו כלב ... אך כללם וגו' כ"ל כי התהלכות האים השלם וקיימו אחר המות הוא בנפשו אשר היא ללמו ללם אלהים. ובעת חיי האיש הוה בעולם הזה הבל יהמיון כחותיו ההומי תחיד עושר וכבוד בית והון ונחלה • כי בסופו בעת מותו לא ירד אחריו כבודו

אחרתי אשחרה וגו' ר"ל הסכחתי ווגדתי אוח'לשחר דרכי ושלא לחטוא בחעשה : ואחרתי לשחור

יָּתִי: לְשַׁבְּחָאלְרָוַרתּוּשְׁבַּחְתָא :

בָּעוֹתִי: וָאַסְקַנִּי מָגוֹב אַהְּרְגוּשְׁתָא

תַקִיפוֹטָן לְטַוֹאָדְנִי בּיִנִּאַ בָּא יַרורונָא לָא

גביניא אורנין באצבניא פורנובר

בָּרִיתָאלִי עֲלָתָיִּאֹ וְקוּרְבֵּן חֲשָּׁתָאלָא

שַׁיִירָתָא: הַיֹבֵין אַכֵּרִינִ הָא עַלִית

כָ פַּרָאאורַיְתָא דְּאַכְתִיב אַבְטוּלְתִי

לטעבר רעורהן אלהי בעיתי

בַשַּׁרִית צְרָקָא בִּנְנִייטְתָא רַבָּא הָא

סִיפּנְוֹתִי לָא אַכְנַע נַי אַלֹהַי אַת

תורת חבר

ואורייוד כלילא במצע מַעַיני:

מכן עורמ

השע הרף ממכי - כמו ושעו מכי והשתכתה החכועה בעבור אית הגרון : ואבליגה -

ואתחוק והוא פועל יוצא והכה טעמו וחחזיק עלמו כמו מבליגים: בלמכלח - קיה

קויתי ז קוה מלה זרה על דרך השלם כתו יסר יסרני יה ביום הלי בעבור שהוח

שוכני מרום יושבי בשמים: ויעלני - דרך משל כי הייתי בשכלות ברעות שסובוני

סגיאי ניכיא

מהחויבים יש הומרים שהון

מגזרת שואה והנכון שחון

מים רכים חו פיט וה'ת היון

ישרת מחרכית כדרך חת יום

השביעיוחין לו חבר רק ביון

מלולה תים עכורים וטיט עב

והזכיר שלע ככנד ביר וכוכן

אשורי לעלות אל בסלת : ויאך

טעם לאלהינו בלפון רבים

בעבור יראו רבים י ממון הסרי

הז יאמרו אל רהבים בעלי הכח

לעזרו כמי המתלבה רהב : ושטי

תרגום נובה : רבות : זה הוא

האיר החדש ורבות תאר למלת

כבלמיחיך על דרך רבים כל

גורותיך: אלינוי בתבורנו או

הוא כמשמעו ואמר אלינו כנגד

חלהיני: חין עריך הין יכולת

בחדם שיערכם חליך והסיף

יוכית ויש הומרים עהוח כמו

יטרוך ליי ואט היה כן עלמו

מספר ישוב הל נפלאוחיף:זכחי

טלמים ומנחה במרחשת ומחבת

והטעט כי מחשבותיך להטיב

אליכו לא בעבור תשלומי' והכה

הזכיר החר זבח ומנחה העילה

והחטאת . אמר רבי משהכי

מלח לה חפלת ישרת בעבור

אחר והטעם לא השמעת כואת

באונו בדברך עמי בהר סיני

והככון בעיני כה בקשת יבח דק

כרית לי אזנים שהשמע בקילך

כמו הנה שמוע מזבח טיב: הז

חמר רבי מריכים כי דוד ידבר

כנגד כנסח ישרחל וזה רמז

לדבר אבוחינו בסיני נשסה

ונשמע והנכון בעיני אימר זה

תהית ה

רבים עתים : תמשבומיך

ששע ממכים הרף ידיך מלהלקותים ואבליגה יואתחוקה ב קוה קויתי וי' במלרי' מותור זה גם הוא כנבד כל ישראל: ויט אליי אזכו: מבור שחון מאסירים של מלרים והשאון המייתם: מטיט היון - מן הים היון לשון רפש פיי"נש בלע"ז: כונן: הבין אשורי ולעדי: שירי חדשי שירת הים: רהבים י לשון גסות כמו ירהבו הנער שהם הרהיבוני: ושטי

כזב . השפים מדרך הישר אחרי הכוב של ע"א ושטי איטור"נאכן בלע"ו: כפלחותיך ומחשבותיך אלינו" בשבילנו בראת עולמך א לנו קרעת את הים וחשב'מרחוק להטיב לכו היחרתכו במדבר ארבעים שנה מפני האמוריים שקללו את האילנות והחריבו ארנם כששתעו שישראל יולאין ללכת לרשת את ארלם: אין ערוך חליך . חין לדמות לך כל בערכך ההפר"ישייר בלע"ו אגידה ואדברה אם באתי להגיד ולדבר עלמו מספר: זכח ומנחה לא חפלת . ביום מחן חורה כענין שנאמר ועתה אם חשמע בקול יי' וגו' וכן בירמיה הוא אומר כי לא דברתי את אכותיכ'ולא לויתי' וגו'על דברי עולה או זכח כי יקריב מכם אמרתי ולא הזקקתים חובה להכביד עליה' תמידין ומוספין אינם אלא נחת רוח שאמרתי ונעש רלוני ודבר מומט : אזנים כרית לי לחמר שמעו בקולי כרית עשיתם חלולות לשמוע: חו . בשעת מתן תורה אמרתי לפניך הנה באחי אליך במסור' בריתך נעשה ונשמע ודברי זה כתוב עדות עלי במגלת ספר בתורת משה: ותורחך בתוך מעי - אף מאכלי על פי חורתך הוא לא אכלתי בהחה טחאה וטבליי : בשרתי לדקי שירה על הים שיר'על הבחר שיר'דבורה: צא אכלא - לא אמכע לשון ויכלא הגש׳ לא תכל'רחמיך לא תמנע:

ותורתך

משפטיך

לימקב וכל

ה"ב רכתי יבו'

הָשַּׁעַ מָפֶנִי וְאַבְּלִיגָרָה בְּטֶבֶר אַלֶּךְ יִי יֹ אַשְׁלֵי מִינִי וְאִזִּיל עַר לָא אַהַךְ וְלָא ֹם צַׁמְנַצִּחַ לֶּדָוִדְּ מָזְמְוֹר: בַּוָּהֹ יִּנְפֵּפֵּ יֵ׳ מְסַבְּרָא סַבְּרִירוּ יְיָוְצְלָא לַוְתִּי וְקַבֵּיל ַקוּיתִייָהוֹּתְוַטְ אֵלִי וַיִּשְׁכֵּע שַּוְעָהְי

וַוְעַלַנָי י מָבָור שָׁאוֹן מָטֵיט הַיָּיוּן דַוְיָקֹם לְּיוּיִלִישׁ מַסְבַּן טִישְׁטוּטָא וְאָקִים עַל בִיבָּא רִיגְלַי תַּקִּין אֲתוּרִי: וּסְרֵר בְפוּמִי שֶבַח על־מַלַערַגלַי כוֹגַן אַשְרֵי: תַנַתָּא תָהַי תוּשׁבַחתָא לֵנָם ייָ בָּפִיישִיר הַּוָרשׁ תְרִהַלֶּרָה לֵצִאֹלוֹהֵינוּ י׳ כ׳ אַלָהָנָא יַחֵמוּן פַנִיאִין וַהַּ חַלוּוְוַיִּפְבַרוּן יִראוּרַבּיִםוִיירָאוּוְיִבְּטְחוּ בֵּיהוָח: מלך ומושיע לשון ערך כמו ה אַשְׁרִי הַנָּבֶר אַשֶּׁר־שָׁם יְהַנָּדוֹ מִבְּטַחְוֹ לֹ יִעִּיִי לֹשׁוֹ ערָך כמו ה אַשְׁרִי הַנָּבֶר אַשֶּׁר־שָׁם יְהַנָּדוֹ מִבְּטַחְוֹ לֹ יִעִּיִי לֹשׁוֹ ערָך כמו ה אַשְׁרִי הַנָּבֶר אַשֶּׁר־שָׁם יְהַנִּדוֹ מִבְּעַחְיִינִי י״נ כלים־יל רוחַ צְנֵיה וְלָא אִכַּתִּבִי לְוַת טוּרְכְנֵיָא ולא־פַנָה אַל־רָהָבִים וִשְּׂטִיכָּזָב: ומִפַּרְלֵי כַּרִיבוּתָא: רבורת עשירת יאַתָּרַה' וְהוְנָה אֱלֹהַי נַפַלְאַתֵּיוָךָ וּמַיְחְשְׁבוֹדֶעוּךָ אַלִעוּ אַיָּוֹן צִיְמַבְיִי בַּוְעַבַרְתָּא אַתְּ וְנָ אֵלְהַוּ פַּרִישותְּךְ וּרְעוּתָרְ לְנָתָנָא לֵית אֵיפִשֵּׁר לְסַדְּרָא ערר אַלֵיר אַגִּירָרה וַאַרַבֶּרָרה עַצְמוּ לַנְתָּךְ תּוּשׁבַחִתָּה אַתַנֵּי ואַמַּצֵּיוּד

מַכַּפַר: זַכַחוּמְנָחָהַ 'לְא־חָפֿצְתָּ אָזְנַיִם בַרֵיתַ רֵי עוֹלָה וַחֲטְאָה לָא שָאָלִתָּ: אָזאַמַרָהִי הָגֵּה־בָּאָהִי בִּמָגַלַּת־־מַפַּר ַלַעֲשֶוֹת־רצוֹנְךָּ אֱלֹתַיַי כתוב עלי: י חָבָּצַתיוֹתוֹרָתְדְּ בּקוֹדְ בִּעִי: בִּישֵּׁרְתִי

צַרֵקיבָּקהַלָּרָב הנָרוֹשֶׁפְתִי לָאאֶבְלָאִמּ מוֹ יִלְחַיֵּי עַלְבָא כַּר אָינֶסוֹק בּבְּנִילֵרת יְהוָה אַתָּהיָדֶעָתָ: צַּרְקּוְיְדְּ לְאִר בפותיו בתוך לבי אמיניות ותשועתו אָפֶּוֶרְתִּי לְא־כִּחַרְתִּי חַפְּרֹךָ

וַאַמַרְרְ לְקַתְּלְ לָב: חַבִּיטֵת: צְרָקָתְרָלָאטַמְּרִית בְּגוֹ לִבִּי קוֹשְטְרְ ופּוּרָקְנְרְ אֲטֵרִית לָא כַסִיתִיטִיכוּתְרְ וְהֵימְנוּתָךְ בִּקְרָלָא רַבָּא:

השע כ' פתחין וסי' השמן לב העם: השע ממנו ואבליגה: ויקם כ' בקריאה וסי' ויקם משה את המשכן ב'בפסיק : ויקם את החצר סביב למשכן : ייקס יי' שפטים : ויועהו בני ישראר ז עתניאל : יחבירו ב בפטוק ייום את עמודים לאולם דשלמה ג' בפסוק ייויקם יי את דברו דמלנים ייחברו דריה י

בעד נפפו בי בעין לרהו כדר כדר וליה לכוחבו שישיר שיר ויקם יו׳ שטן לשלמה ז ויקם לו אלהים שטן ז ויקם מובח לבעלי וישב ויבן את הבמית: ורברו דר׳ היייקם את העמורים על דד"ה : ויקם את דברי אשר דדניא : ויעלני מבור שאון מטים היון : ויקם עדות ביערב :

חדש ועתה בחתי נשלם הנדר והנטין שהכדר היא לעשות ווה כל מפצי: ותורתך בתוך מעיי בסתר על דרך אכול אם המגלה הזאת: בשרתי לדק יומלת בשרתי להבר כל בשר להגיד דבר חדש טיב או רע כמו ויען המכשר כדקחך. ככגד בשרתי לדק והנה בגלוי וכסתר:

כנחת ערב

בשנתו פל הנירו שמחוך

שנתו בח לידי בנותו : הנה

פנהות נהת ימי ונו' כמ'ש

זיל שבני דוד היו מבני

החכות שכל החד נתן לו טפח

חיש הנה מפחוח וגוי בנל

אחד נחן לו שפח וכח"ש נהלן נחז ירושת ירהי שמיך ר"ל

כחה לי יחים חירושת החי

בחיך דם נחבות י וחודי שהם ע' פנה כחין נגדך

שיורו שנ הקב"ה חלף 😅

כ דך ממיבור ימים ולחור.

מות ע"כ אך כל כבל ני

מר**ס** לכל פלק חד היק לכדי

יתדות שים בח יתו תנייכל

מוס בבחום מחשב

א"ב על שנה כנח כלום היא

ann

כוע ספורנו ז'ר בשע חתני והכליגה. הסד טמני חת הפונעים חותי

וחבלינה ורתחוק לפסוק

בתורה ונרלות: נטים

חלך ומיכני י ולח חיכל חב

לעטיק עוד כום ולהשינ

בתכלית העכוון מחקך :

שמב להיתנו ואחר:

קוה קויתי שנים פ

חליי לקבל תפלחיי ויטפע

שוטתיי ורחם כל נערי:

ויטובי פנור שחון" פכמב

י החולי: מטיט דיון

מו המתו: על פלם

בכריחות שלם: כוכן חשורי

שלח השהיר החולי בי שום

מום כמו שהוח מנהג

החלאים הנבדים: זיתן בפי

שיר חדם " להורות ולהודיע

לרבים כדין שיראו רבים

ניכטחו בה "

זידעו גודל הרע שקרה לי של שוני: וייראו מחטוא:

שהושיעני וקבל תפלתי ניאפרועלי: כשרי הגבר

אשר מכ כ' מנטחו" שנם פניו להתפלל הל ה' : ולח

פנה חל רהבים 'נמו מרט.פי

מנרים וד פיהם: ושטי כזב "

רופחי חליל שביובים על

הרוב בחולי בזה: נפלקותיך

וַמחשבותיך מלינון להטו

לבננו חלין להיכיב לנו : אין

פרוך מליך יבהשנחה להיפיב

לו פלי עם ביותך גו יה משל

מפנתי משני לנשר על בנוה: זכח ושנחה לח

שוני: חונים כרית לי

לשמוע דברי כת: הנביח

למשן השוב וחתודה זיהיה זה חולך נכחר שובח : שולה

וחטחת וז שרלת דבי המנס

למשהות ונת תפצת מפולם

עולה יחדו עם המטא כי

חפנת שים ה נתטח ביידני

ותשיבה קודם שחקיב העולה: לו ממרתי שנה

בחתי נפגלת בפרי משנה

התורה: כתוב שלי ובמכות

בתלך. נהפרו יכתב לוחת

שרבי בחורה בזות ורחתנו למשן ילחד ליימה וכזה פחתיתורתן בתוך שישי

בלכבי: וכם זה בכרתי

נדק" מענית ענדון שנתי לחסכלה "לם - חנת לעמום

בן לעם די אין ותבירוענד

בדקתך לח כם תי" שלשפנה ההחולתה לפרבם

נדקתך לרני.

לעכורתן

הו מפרתי הנה

עלי. ויט

ם למנצח לדוד וגו׳ קוה קויתיה׳ ונו׳יר׳ חני קויתי כה פעט ה׳ פישמעני וכן קויתי לו ש סלה לכל עוכותי ויע אלי וישחע שועתי בפעט החים ויעלגי מבור וגו משיע היון העונות בפעם הב'ויקס על סלע רגלי כוכן אשורישלה המוע מיהדותים ויתן עתה בפי שיר חדש תהלה לאלהיכושהוא מקשיב את דברי תהלתי ולזה יראו רבים ויירהו ויבטחו בה' תמיד - או יר׳ ויעלני מבור שאון מטיט היון בלי הבלים ובלויי הסחבות כמו שקרה לירמ היו ויקם על סלע רגלי כוכן חשורי והלכתי בסלע עם היותו חד וגבוה שתי הפשר לחדם להלך ברבחופן מה

שיכונו כשיעותיו ולי הכי הוא ית' כוכן אשורי - או יר' הוא ית' כוכן השירי באעוכתים ויתן בפי שיר הדם ההלה לאלהיכו עם היות אמת כי עי הוא היכול להלל הליו יה' וית י חו יר' מהלה היא לאהיכו היותי שרוי בטובה מלד היותו חלהינו ומשגיח בכוכי הכה מדרך הרגיון המשגים על עבדו הוא שישמם בטיבה עבדו : אישרי בגבר אשר שם ה' מצטחוולה פכה רל רתבים וגו׳ אלה הם האנשים כי אם הם יאמרו חי ה׳ אכן לשקר ישבעון והר"י ו׳ שועיבן ל נתב ויתן בפישיר חדש יר' אכיחדש וכחילו היום הזה מלדתי עכ"ד ונפי כוכתי ינדק פר שו זם יכה עד מחדכי במזמור הקיד' דבר על פהש"י יסלה לו על כל טינותיו וה"כ הרי היה הענין כחילו הוה בריה חדשה כו' וו"א ויתן בפי שיר חדב ר"ל שיר של חדש שבת בגולם: 👚 רכית 🥏 ינשית ה- וגו' **כפלסותיך וגו' יר' ועל כן כפלמותיך ו**משפבותיך הם להטיב אלייו ודיין ערוך רליך ועפ'ן רררתפנו עמי ולאומי אגידה ואדברה עלמו ניספר יר' עלמו מסבר נפלחותיה. מהשבותיך חליכו: " ובח ומנחה לה תפצה יר' לא תכלת בעת ממני ואזנים ברוח לי להרגינ ת גורי באומי הקיל קול יפקב וכו' וכמו כן עולה וחטחה לח שהלח כשת ממכים או המפחר הנה באתי במבלח ספר יר' הנה באתי אל התורה בנכתבה בינבירו ... או יר' אז המרתי הנה באתי כבן החומר לחבי ומשיב לו **הנני הנני: אגי** שמעתי שיר' באומ' לעשות רלוכך לומר אני רציהי לפשוח רפכך בפפל והיא המטות שליית לי לעשוח ותורתך בוזיך מעישהיה סבה שאפי' המחשבה טובה אתה ב'ניגרפה למעשה וזהו מ"ש התכת עשה רצוכו ברצובך כדי פיעש" רצובך ברציבוזיר" כדי שתחשב רציבך וכביו ית' בעביית המטת כאלו כבר כעשה מהשהיה ברלינו ית' והוא שהש"י רולה שההיה עובט בפעל מה שגזר עליך לעשות ע"כ : רו יר' לעשוה רלוכך אלהי הפנחי ובא ליטהר מסייעין ליה ותורתך היא העוזרות לי על זה ועל דעת רו"ל שהמרו בתרשת שמיני בתנחומה ואת החיה השר תמכלו השריכם ישרהל שבכל הבר שבכם "כחן מצוה א' וכו' יר' לומר. כי המהכלות הסורות. מטמטמים לביושרלו של אדם מה שאין כן הכשרות כפי מה שגורה התירה והוא או ותירתך בתיד מעי: ומצאתי כתוב וז"ל הכונה בלוו"ל לפיכך הרבה להם תורה ומצות היא לומ' כי התורה ר"ל תורת המציה תשלום מה שלא עשה האדם מן המציה וזהו אצלי אומר לעשות רצינך שהי חכצהי ותורתך בתוך מעי ור"ל ומאחר שתורחך בתוך מעי הנה לוה גם אם לה העשה רצוכך. במצוהיך בפעל והנה לפחות תורת המצוח טיה בתוך מעי ע"כ: בשרתי לדק יר' חני מבשר לכל העול' שמשפטיך לדקו יחדיו והכה שפתי לא אכלא תמיד מזה כי הם מלד עלמם אומרי'זה חמיד צדקתך לה כסיתי יר' לה כסיתי אותה בחיך לבי כדי שאהיה אני לבדי השלם ואקש ממך את

כל הטוב וכן אמונתך והשועתך אמרתי לכל יען כי אין מעצו' לה׳ להושיע לכל ולכן לא כחדתי חסדך ואמחך לקהל רב שאכי רוצה שכל העילם יהיו טובים י או יר׳ לא כחדתי מלומר תמיד כי אחה ה' לא מנעת הסדך ואמתך מקהל רב המתכללים לפניך:

שאם ארכה להגיר לוולת הכפלאות : וארצה לדבר ביכי לבין עצמי המחשבות : אי איפשר להיות כי טצמו מספר : ורמו בנפלאות . לנשים נגלים ומפורסמים : ורמו במחשבות לנפים נשיח החשבות ביכי לבין עצמי המחשבות : אשר יחשוב האדם ביותם מחשבות אל והשבחתו לשחור החיש ההוא מפגעי שוכים : זכח וחכחה וגו'עד או אחרתי הנה באתי וגו'ל לאו בקוחי חחוליי אחרתי שאתה ה' זכח וחכחה הבאי בנדבה

אבן יחייא

היא ברה ווכה לחמת במעם ה' שחעה תפילתי וגו' ר'ל שחעה תפילתי ה' והיא התפלה הקלה . ושעותי האזיכה והיא התפלה הארוכה בויטתר ילחק לה'שהרבה והפציר בתפלה . אל במעתי אל תחרש כי שערי דמעה לא ככעלו מאתך . בהיות כי קבלתי ישוריך באהבה . ושאכי מכיר כי גד אנכי עמך - שר"ל שאתה מנהיגי ומשגיח עלי ודירתי בעולם היא כגר וכאירח נשה צון - ואם יעבור חק הגר ואכנם בגדר התושב אהיה תושב בהם ולא יותר וא"כ למה לי החיים הומכיו בחלה דק לפעול בהם הפעולו הראותו לטוב לי באחריתי: ישורי חולייך ואבלינה ואתחוק מפט כדי שאוכל לנשות דלוכך ומצותיך בטרם אלך מהעולם הזה ריק ממעשים טובים . ואיכני בעולם הכא . אם לא אעשה ההכנה מעשיית הטוב בזה . כי מי שהתקין בערב שבת יאכל בשבת י

מ למנצח לדור מזמור ונו'נס המומור הלו ששאו דוד בעת חוליו וכוכתו ההודאה לאל על רפואתו . קוה קויתי וגו' הנה הבוטח אם שיבטח בוולתו בטחון חלום ביודרגה הראשונה מהבטחון ' ואם שיבטח בשחון חוק והחלשיי והיא המדרג האחרונה' וזהו אומרו קיה לרמוז שבטח במדרגה הראשונה י וקויתי ה' לרמוז שנטח במדרג'השנית . מה שנמשך ממבטחין הראשון . כי האלוה ית אשר היה נחוק מחכי . ויט אלי - ונחשך מהבטחון האחרון - כי שחע שועתי - ויעלכי מבור וגו' מה שמהטייתו אלי נמשך כי העלכי מבור שאון והוא גהיכה אשר שם תחיד קול שאון מהרשעים הנענשי' כי חוליי היה על העון החמור מבת שבע ' וכמשך כי העלכי מטים היון והוא הקבר מקום מטים הנדבק כי נרפאתי מחוליי ולא תחשוב כי נשארתי חלוש מהחולי באופן שלא אוכל לעמוד על רגלי כי אדרבה ויקם על סלע רגלי כי אפי במקומו הקשים בסלע אוכל לפחוד על רגלי ולא יכאיבו לי האנכים הקשים - וזולת עוחדי כל רגלי - ג"כ אוכל ללכת אנה ואנה כבריא אולם כאלו יש אתי מי שכוכן אשורי: ויתן בפי וגו' ר"ל ומשומעו שעותי נמשך כי אמרתי שיד חדש להודאה ולתהלה לאלהיכו אשר הישיעני כי חייב אדם להודות מלהלל לאל על כל ישועה וכם אשר יעשה לו י ולהיות כי אלו המזמורים היה עושה דוד באמצעות הרוח הקדש לכן יחשם אליו ה' באומרו ויתן בפי שיר כאלו ה' הוא הנותן . ונמשך חוה כי יראו רבים מבני אדם התהלה מאלהינו על הנם המקובל ויראו מה'ויבטחו בו בעת לרתם כאשר טשיתי אני - אשרי הגבר וגי' זהו השיר חדש שאמר י ור"ל האושרים מהעולם הבא לעלות מבור שאון י ומהעולם הזה לעלות מטים היון - הם מהגבר הגבור כארי לעשות רצון אכיו שכשמי אשר שם ה' מבטחו בהחלט ולא בשיתוף עם אלתו ולכן לא פנה אל עור הרהבים והם האנשים הגבורים ובעלי הממשלה והיכולת . זכן לא פנה אל טור השטי כוב . ד"ל הנוטי אל הכוב והם הרופאים אשר על הרוב יכובו בידיעת סבת החולי וידפאוהו על אופנים יוצאים מהראוי בחשבם היות השבה אחרת מאשר הוא במציאות - והם הם העיורים יעוריהו לכלותו מן העולם בחפוון גדול וכאבים נדולים מסשאין כן ה' אלהיכו הרופא כל בשר ומשליא כי הוא סבת הסבות ולכן מאומה לא יעלם מעיכיו: דבות עשית וגו'ר"ל אתה ה' אלהי רבות מופלאותיך ומחשבותיך עשית אליכו אכי ושיפת - ולכן אין טרוך אליך פושה נפלאות גדולות לבדו והנפלאות והמחשבות הם כל כך

ו קבים לו גלו נפים ריכי חן כב יפ זרנו לחות משרת הולם וו"מ הכל יהמיון ינבור ולה יוע מי הובכם כ זמו יהי לעולם ועתה כיון ששופי לרות מה קויתי כי חם תוחלתי לך כים לקרות רגל א מרגלי הנירכבים ולהיות כבחתי לרורה כנפור החיים ח"ם מה קייתי רד'ני הוחלתו לך היא ואם אוג דו אכי מכל חשמי הגילני יו' מיל לוכל פשטיואי חודת ככל שאמר לי רלהיי שוני ועלי חל תשיהני הלא שחרתה להא בסלחתולי נרנייתי נא רכתא בן דנה נפים - יבו בניטו בי טת,ם בטוק פיטו. בניטו לם מביתי ליו בר ני המינה. בן הי מנהי חוור לו כלל יום בי מר

ני אתה עשית זיני, הייתי מקבל עלי עוכה בסים ממהבה וקולל כל העיבר עבינה ומהביים זה מוכלין לוכל שינותיו ואיך לך ביים בדיל מים שמביע עלי ע כ ראור ש צילני מכל פשעי ותמרול לי ותפר דעלי כבעק ובו כח"ם דל שנה הרבות

מוכך וְקוּשְׁטְרְ הְּדִירָא יִנְטְרוֹנָנִי : מִי יִנְטְרוֹנָנִי : מִיכְּלָאַרַחֲמֵיְךְ מִשְּׁטְרְ הְּדִירָא

וירוצון בְּמִימְרָךְ כָל בַּעַיֶּיךְ וְיֵימְרוֹן נִסֹּ מִינִּה לְבַרְןְשֶׁיךְ יֹאמְרוֹּן בְּמִימְרוֹן נִסֹּ מִנֹה בְּבְרְןְשֶׁיךְ יֹאמְרוֹּן בְּמִימְרוֹן

יי: יי ינטריניה ויחייניה ויוטביניה לי ייפי ויחניהויאשר בארץ ואל־תתנרהו

וְלְבִי עַזַבַני:

בגלַל כָן אַתִּ יָיָ לָא תִּמְנֵע רַחְמַקְ מִינִי מֹיֹיִי

אַרום תַקּיפִין עַלִיבִישִין עַד דְּלִירת

מְנְיֵין אַדְבִּיקוּ יָתִי חוֹבֵייוְלָאיְכֵלִירת

לְמֵחֵמֵי תָּקְפוּ מִן בֵּינָתֵי רֵישִׁיוְרַעַיוֹנֵי

לְסיוּעִיזְרִיז: יבַּהַהוּןוְיַחְסְרוּן בַּחַדָּא

תַבעי נפשי לְמִינְמֶרְה יְזוֹרוּן לַאֲחוֹרָא

וִיכְספון רַצַבְיִיןבִישָׁתִי: יִרְבַּיְרִיןכְטוּל

בַרַתִיהוֹן דְאָמָרִין כִי חַרִינָּאַ עַל

תַבָרֵיה חֶדְנָא עַל סִיגופֵיה: יֶחְדּוּן

תרירא וְסְגֵי חֵילָא דְּיֵי דִּי רְחִימִין

פורקנה: וַאַנָא עַניִיאוַחַשׁוֹכַאיִי

יחשיב טַב לִי עַלַיםיוּעִיוְשֵׁוְבוּתִי אַתְּ

לְרַוָד: פוּבוירְמַשְׂבִיל לַעַנְיִימִסְבֵּינָא

לְרַחַמוּתִיהביוֹם בִישוּתָאיְשׁוְבִינֵיה

בְאַרְעָאוְלָא תִמְּסִרִינֵיה בִּרְעוּת בַּעֲלֵי

דְּכָבוֹי: מֵימְרָא דַּיְיָיְמַיְעוֹנֵיה בְחַיּוֹהִי

וִיתְנְלֵי לֵיה עַר שִיווי מָרָעִיה

אֶל הַי לָאתוֹחָר: לְשַׁבְּחָאתוּשְׁבַּחְרָא ^{כֹינפע׳פְיּה}

אָתְרְעֵי יָי לְשׁוָבוּתְנִייְיָ

מפה ה'לם תכלה רחתיך

שתני שלח תשנישני שוד

סעשות ואת: תתיד ינרוני

מן התויקים התוכתי' : כי

רמותי לשתנה: וכוה לח

יכולתי לרחות. דרך נכון

עוכני ולחיכולתי להתכינן 🕶 כתורה: לכן רנה ש

להנילני מן התונמים :

לעורתי ' שתעורני להנין:

מישה : כי הותן קנה: החם

כיותי תלת שתחת על כרת

כשוי: ינדל ה' תנדל

סרת רחתים על תדת הדין י

ם יחזוכליי ינרף מחזכה

טוכה לתתוה. מורתי

ותפומי זוה י חתה לכדן

תחחר: כי היום קנר לרגל

סתלחכה חשר לסני:

בזה המומור הידיע כי לבר

ת כל לעשות וה לכו חלסי

שוני מתעול חליך:

לקיים חת המכות:

התקננו: עלי

ביסורין פונתי

1000

יצרוני - ישמרוני : אפפור סבבו : לספותה - לכלותה כדמתרגמינן עד תם כל הדור עד דסף כל דרא: נשמוי יתמהו: על עקב בשתם י כשיקבלו בשתם על עקב הכל במדה שמדדו ובדרך שהלכו למולי על עקב ועקבותיך לא כודעו לאי לך בעקבי הצאן כול לשון מדרך כף רגל הם טר"אינש בלע"ו על עקב אנלי"ש טר"אינש

אַתַרה יָהוָרה לָאֹד

רצה יהוה להציבני

תַּמִיר יִצְרוֹנִי: בַּיִאָפָפּוּ־עַלַיי רַעוֹת

עד־אין מספר השינוני עונתיולא־

יַבַלְתִי לִרְאָוֹת עָצְכִוּ כִשְעַרוֹת רֹאשׁי

יחר מבַקשי נפשי לספותה יפנו

אָחוֹר וְיִבֶּלְמֵוּ חֲפִצִי רָעָתִי: יָשׁׁמֵׁוּ

עַל־עָקָב בָּשְׁתָּם הָאֹכְבִים לִּי הֵאָּחִי

אַהַבֶּיתִשוּעָהָדְּוּ וַאַנְיִיעָנִי וְאֶבְיוֹן

אַרנויַחַשַּׁב קיעוּרַתִיוּמְפַּרִטֵי אַתָּרה

אַשְׁרֵי מַשְּׂבֵּיל אֶל־דָּגֶל בְּיִוֹם רַעָּרוֹ

ָעָרֶשׁ דְּוָיֻ בָּל־בִּשְׁבָּבוֹ הָפַּ*בְ*הָ בְחָלְיוֹ:

KKK

אַלהַי אַל־תַאַחַר:

יַבַרְטָהוּ יְהוַה:

בנפש איביו:

ַנָּשִישוּרי וָיִשְּׁמָחוּי בָּדְּ בָּלְ־־

לַמְנַצְּתַ מָזִמְוֹר לְדָרוֹר: א

יהוָהַיישִׁמְרֵהוּ

יהוה יסערנו על־

אני

בלע"ו: החומרים לי החח האומרים עלי בשבילי האת כשהלרה באה מתהללי'באידינו־ כל עני ואביון שבחילים אינו אלא כנגד ישראל: יחשוב לי יחן לי לב לחשוב עניותי ואביונותי להושיעני יחשוב לי פנישו'יוט בלע"ו: אל דל -חולה לבקרו כשנין שנאת מדוש יְהוָהַ לְעָזְרָתִי חְוּשָׁה: יַבְּשוּוְוַחְפִרוֹ וֹ מוּ הֹתֹה ככה דל דחממן: ביוס רעה זו גהינם ובעולם הוה מה שכרו יי' ישמרהו ויחייהו למי סמבקרו ומטיב לו: על ערש דויי ערש לי"ט בלע"ז כמו והכה ערשו ערש ברול כשיחל'גם הוא יסעדנו מהו על ערם דוי זה יום שביעי של חולה שהוא דוה מאד כך כדרש בחנדת תילים: כל משכבו הפכת בחליוי אף בשעה שחליו כבד עליו שנהפך כל מרגועוומכוחתו: חני

מסרה

יכולתי ג' בקריאה וחסר וסימ' נפתולי אלהים נפתלתי עם אחתי ומה יכלתי עשות ככם ז השיגוני עונתי אנ"ך: תאחר ג'בקריא' וסי' אתה אלהי אל תאחר אלהים תושה לי עזרי ומפלטי הקשיבה ועשהואל דל כל ליש׳ קמציי במי"ב פתחין וסים' נמסר בספר שופטים סי'ו': יסעדנול' על ערש רוי ישערנו ל' כמו חי כמו חרון:

אחה - חסדך ואחחך - שספרתי לקהל רב הם יצרוני מכל לר: כי העונש והרע הבא על האדם יקרא עון כי הוא היה הסבה לביאת הרעה כמו גדול עוני ויגדל עון בת עתי אם יקרך עון וככה השיגוני עוכותי ולח יכולתי לראות על דרך וכסה את טין החרץ בעבור שאין לעונותי מספר חו ולא יכולתי לראות מראה הלב כמו וירא

שבקוני:

שכל שישים לבו שישכיל במעש" השם עם החילי ודל בממון גם בבשר והוא החולי במו ככה דל בן המלך דלות ורעות חהרוים אומרי שחשכיל פועל יולא והוא המבקר וידבר על לבי וישכילנו דורו ולא יראו שונאיו תאותם כמו אשר ילדה אותה והטעם אמרת השם או גזירתו או תהי' התי"ו לנכח השם וכאלה במקר' הרבה: יי'י דויי שם כמו מדוה: יסעדנו - מעט מעט בהתהפך החולה או

יעקב: ולבי עזכני כאילו כשארתי בלא לב : רצהי לעורתי 'חושה להיות עורתי או שם התאר כמו לעזרני: יבושו לספותה : כמו האף חספה ישומו - ישומו הם בסוף הבושת שיעשו לי וים חומרי' כנגד שכר כמו לעולם עקב והנה בשת' על שני פירושים דקדוקם החד ישישו זה טעם בשרתי לדק ואכי אחשב עלמיכי אכי עני ואביון ולא אוכל לעמוד לפני חויבי: יחשב ליי זה והטעם שפלות לבי או לי במקו' בעבורי כמו הוא הכלחם לכם אל האחרי פועל עומד כמו מדוע אחרו: למכלח - אשרי משכיל - זה המזמור על חליו: אשרי יש אומרים משכיל כמו מבים כמו מסתכל הוית והנכון מגזרת וטעם ביום רעה מערכ' עליונה כנגד מולדו - ימלטהו יי׳ לבדו ולא על יד אדם ועצם ישמרהו שלא יוסיף החולי ויחייהו כי יפחד מהמות: יאושר בארן שיחיה שכים רבות יותר מחכשי

טון ומחושר הוח ללמו להמון חשר הוח דל ועני כד גת הת הדרך חשר יוך נה י חתר: אישרו משכיל פל דל רעם ניום יתלטה ה'י כי כוה : ישתרהו" ישמור וה המלמד:

ניחייםו יבע לם הוה : יחושר בחרן. ויקנה בחרן במירו בזלה החיים זת החושר לחיי שולם: וחל תתנהו" היעה פנו : כנפש חויכיו ילכן חני חותר להשון העם כי ם יסעדנו שותה לכדן הוז חזר יסערכו: על ערז דוי ועל כל מזככו חזר העכת בחליו ימענוחה לגרה חכי כי פֿענס :

כנחת ערב

קוה קויחי ה' וגו' חו"ל חם התפלל חדם ולח כענה יחור ויתפלל שליקום חלה' חוק ניחמן לכך וקוה מל ה׳ ווש קוה קויתי ה׳ שהייתי מתפול שני שעתיי נג"כ להיות מקנה קווי חחר קווי ויע חלי וישמע שועתי וכם 'ם ויעלני חבור שחון וכי דוד ירה לכור חלה חמר דוד כנר הייתי נדרך שארד לבור •וֹח הניחני וכה"ח חודיעני אורם חיים ולכך כאמר ויעלני חכור שחון ולח עוד חלח שהעלני לחרום וכהיח ויקש על כלע רגלי ולחה עשה כן בשכר הקוני ולח רנה לח זכחים ולא עולות חלח הקוני חתרו לו תנוין חנו יודעים שעשה עיוך כך חיל חן השירה אומר ויזן כפי ביר חדש וכי כל השירות ישנית הן חלו חמר להם כבר הייתי הולך לנחר שחת והניחני אחרתי לו היאיל והכיחותני חן לי רוחך וכה"ח השיבה לי סשון ישעך שנטלה מחנירות ה זום חיל חחלה אחד נוין לי רוחך לכך נחתר שיר מדם: ירחו רכים ויירחו כל הרולה לעשית תשווה יסתגל נדוד וכה"ח עד לחומים יחתיו ולכך ירחו רבים ניירתו וכה"ח ניית ישראל את היד הגדולה אשר ענפה ה' בחלרים חיד חו ישיר משה:

התהפך דבריו וענייניו על משכבו והנכין כי הפכת נכח השם והטעם דרך משל שתהפכהו על משכבו מלד אל לד ותשעדנו והטעם כי אין לורך לבני אדם שישעדוהו אבן יחייא תהילת ה׳ תורת חסר

לַאֲחַאוֹתִיה בָּל מִישְׁבָבִיה אָפַּרְתְ בְּעִיֵדן מְרְעֵיה וְאַרְסַנְתֵיח:

לא חפצת כי שונא מתכות ה' - ועולה וחשאת הבאות למדק העוכות והחשאים לא שאלת - אבל אשר תחפוץ בו הוא לשחוע בקול ה' וכאוחרו שחוא הנה שחוע חזכה טוב להקשיב חחלב אים " זוהו אומרו אזכים כרית לי כנזר מן כי יכר איש בור שר"ל חפלך הוא שאפתח אזכי לשמוע בלמודי" -זלכן הכה באתי במצלת ספר כתו' עלר: ר"ל באתי לפני אל בשער מאושר ומקויי עם עדי אשר כתוב בו את אשר קבלתי עלי לשחוע דברי ה' וכי לעשות רצונך אלהי חפלתי וכי תורקד תהיה ממיד בתוך מיעי והוא רמז לבתיך מחשבתי בשרתי צדק יגו' הנה כל הקרבנות מוחם ה' רק קרבן תודה עם ההודאה הכאמרת עליו בפה ' וזהו אומרו בשרתי לדק שר"ל איך הצלתה חצרתי שהוא הלדק בקהל רב בעורה בעת העשות הקרבן תודה י ולא אשכת כפלאות ה' אחרי הקריבי הקרבן לתודה עליהם י כי הנה שפתי לא אכלא מלספר כם ולהגידם ברחובות קריה תחיד כל ומי לבאי ה'אתה ידטת לדקתך לא כסיתי ונומ' כ"ל להיות כי ה'אתה ידעת שלא כים תי פטולותיה שהם עושר חשר חשפש ונדקה בארץ לכן אחלה פניך שאתה הלא תכלא דחתיך מחני והכם רמז לצדק ביד והו' הצלת העשוק מיד שוסהו באומרו לדקתך לא כסיתי בתוך לבי ורמז למשפש בחומרו חמונתך ותשועתך חמרתי בי היח ישוע' לעשוק כשהו' נעור לעשו' משפט בעושקו " וכנגד החסד אחר לא כחדתי חסדך ואחתך לקהל דב . והנה בחשפט וחסד וכר אחונת אותן לפון קיום להיות' בעולות רבי הערך מהלדק' . כי הללת זולתו היא יותר חל מלעוזרו לענום אחרי כמשפט ולחת לו הון וטושר כחסד : אתה ה'וגומר והסדך ואמתך תמיד יצרוכי . כי צריך אכי לחסד חום להיותי דיק מוכיו': כי אפפו וגומר כי אפפו וסבבו עלי רעות ממקדי הזמן עד אין משפר . כי מי שאין לו זכיות שיגיכו עליו הנה הוא מוכן למקרי הומן ומהלימותיו . חולתם עוד כתוספו לרות רבות ורעות הבאות מההשבחה העליונה על העומת וזהו אומרו השיבוני עוכותי וגו בנגד היות בעשיית העון עיני הרואה לכן בעונשו לא יכולתי לראות י וכנגד היות כליי המעש'נומרים אותו . לכן בעוכשו שלמו הלרות משערת ראשי . וכנגד היות לני החומר את העון ההוא לכן לבי עובני כי נשארתי כאים אפר אין לו לכ . רלה ה' וגו ר"ל ובהיות כי אני הודה ועווב לכן כצה ה' להצילני מהצרות הדעות האלה ומיד כל אויביי וה' לעורתי חושה כדי שאוכל לסשפילם ולהכניעם : יבושו ונו' ר"ל ויבושו זיחפרו מבקשי נפשי לספותה בבואם ובקומם עלר " ובקומי עליהם לכלותם מהר יסוגו אחור ויכלמו חפלי רעתי . כי לחולשתם לא יהיו עוד מבקפי כפשי ורודפי בפרהשיא אומום במסתרים יהיו מפלי רעתי . ישומו וגו'ר'ל על עקב ובשכר הבושת שהיו מביישין אותי בעת כפילתי באומרם לי האח האח ראתה עינינו עתה ישומו ויהיו שמחה וישישו וישמחו בך כל מבקשיך והם מבקשי . ויאמרו תמיד יגדל ה' אוהבי תשועתך והם אוהבי תשועתי . כי בכל צרתם מאוהבי ה' כביכול לו צרוכן בתשועתם אליו תשוה . ואני עני וגו' היא חבלת המשורר שאף כי הוא עכי ובתכלית העוכי שהוא האביון התאב לכל דבר . אשר ע"כ אינו כחשב לכלום: ה' יחשוב לי וגו' כ"ל אחל' כי אהיה חשוב בעיכי ה' שיהיה עורתי להנקם מאויבי ומפלטי להצילני מידם - ושיהיה הצלפי בבלי שום איחור להיותו אלהי ווהו אומרו אלהי אל תאחר: מא לפנצח מזמור ונו' גם המזמור הלו אחרו דוד בעת חוליו וכונתו כונת הקודמים" השרי

משכיל וגו'ר"ל האושרים יתנם ה׳ למבקר החולה הנקרא דל וכאומרו מדוע אתה ככה דל בן המלך . כי מהחולי ימשך דלות הבשר וכחשותו אשר בבקרו אותו משכיל אל דל ומודיע אליו שיבטח בה' כי ביום דעה ימלטהו ה'ולכן אליו תהיה תשוקתו כי לה' הישועה: ה' ישחרהו ובו'ואומר ר"ל אליו כי ה' ישמרהו מן המות ולא תחשוב כי ישאר עודיבחיים חייתו חולני ורפא המזג כי ה' יחייהו ויבריאהו ברי'אולם על דרך ותחלימני והחייני ' וכוסף על אלה כי יוליד בכים ובכי בכים ואושר בארץ שיתקרים בארץ אחרי חותו בהכיחו בכיו אחריו כי יהיה נגזר חן אשרכים וכן משכיל אל הדל שבעולם הכא אל תתנהו אתה ה' במקום שעומד נפש אויבי ה' בגהיכם אשר כיקר כרים כלו כעשן כלו אבל תכוח כפשו בג"ע כי אויביה' הם אויביו וההפך: ה'יסעדכו וגו' וכן החדקר את החולה מתפלל לאל לפניו שה' יסעדנו ויתן לו סעד וכם

אתה ה'לא תכלא וגו' יר' גם אם תתן להם מה שתתן לא תכלא רחמיך ממכי כי אין מעלור לה' להושיע ולה די לי זה רק שחסדך והמחך תמיד יצרוניר"ל שנם שבתחלה הוח חסד אח"כ יהיה אמת והוא ע"ד מה שדרשו הדרשכי' בפסוק חתן אמת ליעקב חסד לאברהם והוה ע"ד מה שכתבתי בפסוקה' ברלונך וגו' בשם מהר"י בי רב ע"ה וכמו שכח' לו ונאמן ביתך ומתלכתך עד עולם: בי הפפיובו יר׳ הפפו עלי ולה נגעובי הך עומתי השיגוני ולה יכולתי לרחות הותם מלה רבויים עלמו משערות רחשי ולבי והוח היצ"הט עובני י רצה ה' להצילני יר' תן לי כה כדי שאוכל להושע מהם: יבושו ניחפרו יר' אלו יבושו עם אלו ישומו על עקב בשחם יר' תהנתי היא כי בסבת בשתם ישומו תמורת מהשהיה ראוי להם להיות' מכופרים בסבת הבשת אשר להם על מה שחעאווה"א על עקב בשתם ׳ או יר' יבושו ויתפרו יחד כלם כאחד ולא ישאר חפי א' שלא יבוש ויוחפר וישומו על עקב בשתם במה שהייתי אני שלם עם ה' : ישישו וגו' יר' כל מבקשיך בחיוה חופן שתהיה הבקשה אם בפעל ואם בלב ואם בלשון אם מעט ואם הרבה ויהמרו חמיד הוהבי תשועתך יבדל ה' לעשות טובה עמנו ועם כל ישרהל ' או יר' כביכול ישועתם היא ישועהך כי בכל לרתם לך לר: ואגי עני וגו' יר' יחשוב לי בחשיבות גדול הוח מ"ש הח"כ הנביה ע"ה בשם ה' ועבדי דוד מלך עליהם וגו' וחומר חלהי חל מחחר הוח ע"ד ועשה אל תאחר כמושהקדמתי והוא הקדמ' אל המומור הבא:

מא למנצח וגו' אשרי משכיל וגו 'מכחתי כתוב וו"ל דל הוא החול 'והוא כאוו"ל שהמבקר

הת החולה כוטל ח' מס' מחליו וז"שה ויתחוק ישראל וכו' ומה גם אם יהיה בן גילו וכמו שהיה יוםף בן גילו של יעקב וה"א ביום רעה ימלטהו ה" - וממהר"יט ז"ל מלאתי כתוב וחשר יחתרו הרופחים מחליו שהוח של סכנה יהיה כזב וזהו לויבי יחתרו רע לייר' שהם הומרים שים לי חולירע שהוח ביום פלו' ימות וזהו מתי המות והבד שמו והיה מקובן בלבם ולח דברולי ויצה לחוץ ידבר למשרתי אשר הם שונאים בחושבם היות רפואתי ע"ד הרפואה - 🗓 גם איש **של**ותי ואדם יודע דעתי הגדיל עלי עקב והיה הולד אל הרופא לשאול אליו משפטי. ואתה ה' חכני והקימכי ואשלמה להם ובזה חדע כי חפלת בי כי לא יריע אויבי עלי יר' כי החולה כאשר ימו' הלה הרופא יריע וישמח באומר כבר אני נביא שאמרתי שימות כי אני בתימי יודע כן להיות אמת זאת נהראיה מחזקיהו שאחר צו הכביא צו לביתך וגו' ועכ"ז שיהיה חאחר הש"י יתפלל אל ה' ויועיל לו תפלחו כ"ש כשיהמר אותו הרופה שיועיל התפל'ניחזור דברי הנביה הרופ' בהמלעו' התפל'ע"כד! חנני ה' לפרש בו הוא שיר' אשרי משכיל אל דל כלומר שהוא מעיין ורואה אל הדל אשר

הזא כיצול מה' בו ביום הראשון מהרעה והוא כאשר יתחיל למכור את ארצו ובצויחזור הו' בתשובה והיכנו ממתין לראותו ביום שימכר לגוים ואם יעשה זה לו כי ה' ישמרהו בעושר ויחייהו ולח יהיה נחשב כמח בהיותו עני ודלוחושר בארן ולח ימכור את ארצו ואת ביהו ואל התנהו אמרת ה' בנפש אויביו שימכר הוא לזולתו או לגוים . או יר' יהירלון מלפניך ה' שאל תתנהו אתה ה' בנפש אויביו שיהיה הוא מת לכפרת הרשעים אשר הם אויביו בהיותם אויבי ה' כי הנה הוא החיים את העכיים וראוי הוא לושיהיה חי והוא בעלמו מה שאז"ל בבכימן הלדיק שהחייה אלמנה אחת עם ז' בניה בזמן הבצורת וכו' והוא אומר ביום רעה ימלטהו ה' והוא שלא יחפש בעון הדור הו יר׳ חשרי מי שהוא משכיל וריאה איוהו הדלות שיש לו לדל ויחוכן עליו תכף ומיד כי אם הוא צריך ללחם ומזון יחנהן לו והם בנד יכסנו וכדומה לוה ולפעמים יצטרך סום לרכוב עליו כדברי רו "לופי" זה הוא נכון לדברי רו"ל בפסוק זה עיין בהם ברבה וזהו נכון למה שפירשתי בספ" חסדי אבו׳ בפסוק הלא פרום לרעב לחמך י ואומר ביום רעה ימלטהו ה׳ יר' ועל כן ימלטהו ה׳למשכיל אל הדל ביום הרעה בעלמו ולא ימתין למחרתו וזה הוא לו מדה כנגד מדה ועוד לוכי ה' ישתרהו כענין שנה׳ וישמרך שהוה שמירת הכנסים ויחייהו שלה יצטרך לקחת מתנה משום אדם ושוכה מתכות יחיה ועוד לו כי יחושר בהרץ שכל החרץ יחתרו היותו ממחושרי החרץ להיות נותן לדהה מתוכי ואל תתנהו ונו' יר' אחרת ה' כמו שפי' הרחב"ע ז"ל יור' ואל תתנהו בנפש אוביו שאויביו המין ידשו את ממוכו ואפי' אנשי ביתו כאומ' אויבי אים אנשי ביתו רקשיהיו בניו טובים מאד והם ידשו יונג או יר׳ אל חתן אותו בשביל אויביו גם כי הם רבים כי הוא טוב מכלם ורז"ל אמרו ואל יירטוי.) יודמכו לורעים כרחבעם שיהלקו את מלכותו: ה' יםעדמו וגו' יר' יםעדמו ככון אל מה יזדמנו כוו ש שלריך לו ולא יחנו לו תרופה נגדיית לצרכו ואומר כל משכבו הפכת בחוליו יר' הפכ' בחוליו מהרע שמרוך כד וכין אל השוב - והצאתי כתוב שהו אומר כל משכבו אלא שהבריא ישן בלילה ובלהדים ולחולה אין לו דבר כוה ע"כ:

אני אפרתי בחשר קרם לי חולי של שון: כ' חוני תו לי דין חן היפוחה מחיו: רפיה נפטי מול יות לרבי שלח החבח עוד: כי חטחתי לך ויחדה חני שחתה כזית של כל הבנו שלי : ובביות כי חויביי ומרו ופלי והם כאי א' מהם לרחות ולפקדני י פוא ידבר בהתפללו עלי נפני ביחתנם: יחד פלי יתלחשו חותרי כנדו כלחש מיי חתם חיתי וכמו כן : עלי יחונו רעה בחתום זבר בליעל י הרשע שעשה כבר כוח : יצוק כו נונ בו עתה וקיים גם לע"ה : וחשר שכב " והגוף חפר שכב : לח יוםיך לקום 'נס קים שלופי י בוגד בי פתה: אוכל לחעי : סוח כפוי סובה: וככן הגדיל שלי פקב לחיף חותי ולבעום בי בערבו. לכן מתה ה'חנני תן לי רפוחה ען החולו: והקישני משענתי ובריחותי וחשלמה להם ברחני למלך לתהון העדינה כחחרם ז"ל שנענש שחול של שלח הקפיד של כבודו שנחמר ויבווהו ולח פניחו לו מנחם ויהי כמחרים: בוחת ידטתי כי מפנת כי: וזה שהוחלתי לשחול נות ול הלם פחתך סום כי ידפתי כי קפנת בי כזחת שרחיתי: כילח ירוע חויבי עליי שמעולם לח כנחני אויב באופן שיריט טלי קרושת כנחון: ותכיכני ידי נתן כי הננתכי לפניך למולם וככן הוחלתי לכקש מלפניך מת כל חלה: ברוך כטוב והמטיב יהים זט דבר כזמן נקיים

בשני ע למות: וה היומור שוא על גלותיכו זה ולדקי דורותיו המתפללים על התשועה מוכו ו ואמר איל שהוא שם החין על הנקנה רמנו : 1811

באיל תשרוגי על מיז נטקתה שנקרחת ערינ 'כלשון ההדם -פמר כמו שתועק החילה: מל חפיקי פים בהתחותה להביג הפיקי ינים לחתות **"כשרה ונטד בניה : כן נסטי** סיתק

אני - הטעם כאשר אומר בתפילתי בחליי יי' חכני ורפאני אע'פ שחטאתי לך על דרך כי עם קשה עורף הוא: אויבי : אז יאמרו לי בעבורי כמו ואמר פרעה לבני ישר' הפך מעשה המשכיל וזה הדבר יאמרו לחמרי": ואם פח : החד לבקר: שוח ידברי לי כמה חרה לי שאתה חולה: ידברי לאחרים דבר בליעל שלי בנחהו

למוץ ידגר לאויבי האחרי) שלח ראו אותי דבר רג חלי קש'קבוע בוכמו לבו יציק כיא חבן . גם שלא היה לי חויב שהו' חוכל לחמי והטעם כי הני סבת חייד: ואם־בַּא לייף יסי׳ וַיִּמְרוּן בִישׁ עַלָי אִיכָתִייִמוּרת וְיוֹבֵר הגדיל עלי עקב יהטעם הגדיל ואין אַתַאלִמְקַבֵּל אַפֵּי עקיבו שלח הה לבקרני ושם שָׁקָרָא יְבַּבִּיל בָּרָעֵיוֹנֵיה יִכְסוֹף עַוְלָא לנפשו משלה גדולה : וחתה חנני בכנד דבריהם: דבר ַ בּ׳וֹלֹם יפּתִי לֵיהוָפוֹק לְשוּקאיַמֵלִיל: בליעל יליק בור והקימני כנגד ַעַלֵי מִמַלְלִין בַּחַשָּאֵי כַּל סַנְאַי עָלַי לא יוסיף קום : בוחת · הטעם ביתני חשלין בישָתאלי: במלל טלומא כילה יריע כמו שמחת המכלח ביום המלחמה כדרך עלי פלכת אתרועע : והני בתומי בעבור לְמִיקָם: אוף גבר דְתַבַע שָׁלוֹמִי תותי וי"ה כי תותי רמז לבריהת רָאִיתְרַחֲצִירת עָלוֹי כַּיבָרֵי סִעוּרָתִי הגיף והוח הנכון: בריך של רום איתרברבעלי לְחַבְּכָא: וְאַנְּחְיְיֵ חום 'יִיחֹבּבּרבּעלי לְחַבְּכָא: כן הני חייב לברך את השם בכל זמן וזהו מהעולם ועד העולם ואומר פעם אחרי פעם אמן בַּהַרָא יָרָעִית אַרוּם אִיתַרַעַיִירת בִּי ואמן: כש למו פיר"ושי הספ"ר אַרוּם לָא אִיתִגַּבַר עַלַי בַעַלִי דְבַבִי הר"חשון הוד"חות לש"ם : למכלח **לבני** קרח: לבני כרח **ל**אחד לַאַבָּאָ שָא: וַאָנָא בִּשַׁלְמוּתִי סַעַדְתַא מב**נ**י הימן ככד שמואכ הכביא י אמר רבי משה כי זה המזמור שָׁמֵיה דַיַיַאֵלָהַיָּא דִישְׂרָאֵל מִן עַלְמָא כחמר בבכל זים חומ' כי ידבר על לשון הנשי הגלות הזהת • לפניךלעולם: וידעתי על הַבִּיוֹנַעַר עַלְּטָא ְדְאָתֵייִימְרוּן צַדִּיַקְיָא ומשכיל חסר פעול ויש חומרים אָמֵן וָאָמֵן: לְשַׁבְּחָאבְשָׁבַלָאטְבַא שהוחשם כמו והודי נהפך עלי למשחית ולפי דעתי כי פייט תחלתו משכיל: כחיל: ידוע ההיבשונס ימי השולש יבשוני הוא דבר האיל האוכל הנחשים שיתחת'קרבו או בקש אפיקי מי' חזקים וחיל על לשון נקבה כמו עו בת שנתה: למחה י המים ירוו החדם רגע ויחיה ותשוב

נפשו אליו ולא כן הלחם על כן

מש המרתי יו' חנטין אני אין לי מבקרים לטובה וכשאני צועק מתוך חוליי ואומר יי קנני וגו' אויבי שמחים עלי ואומ' דבר הרע לי מתי ימות 'וגו' : שוא ידבר י מראה עלמו כאילו הוא מילר וכשהיא יושב לפני יקבוץ לבו מחשבות. און לעלמו מה רעה ידבר בלאחו וכשייל ז לחון מדבר חותה: עלי יחשבו י דבר שהוח רעה לי ומה היא המחשבה דבר בליעל ילוק

בו כל רשעיות שעשה ילוקו

שכב לא יוסיף לקום כך מקללי

אותי: הגדיל עלי עקב י מארב

כמו ואת עקבו מים לעיר :כזאת

ידעתי וגו' ו כשתחנכי ותקיימני

אדע כי חפלת בי כאשרלא יריע

הויבי תרועת שמחה עלי ואראה

כי כתומי תמכתי בי: ברוך יי'

בשאקום מחוליי אברכך כן

לבני קרח. אסיר ואלקנה

ואביאסף הם היו תחילה בעלת

אביהם ובשעת המחלוקת פרשו

וכשנבלעו כל סביבותם ופתחה

הארץ פיה נשאר מקומם בתוך

פי הארץ כענין שנחת ובני קרח

לא מתו ושם אמרו שירה ושם

יסדו המזמורים הללו ועלו משם

ושרת' עליה 'רוח הקדש וכתכבחו

על אפיקיי לשון ערג ניפל על

קול האיל כאשר יפול לשון כהש

לארי ושקק לדוב וגעה לשוורי׳

וצפצוף לעופות אמרו רבותיכו

האילה הואת חסידה שבחיות

וכשהחיות למאות למים הם

מתכנסות אליה שתחלה עיניה

למרום ומה היא עושה חופרת

גומא ומכנס' קרניה לתוכה

וגועה והב"ה מרחם עליה

והתהום מעלה לה מים · כאיל

תערוג כאילות תערוג לא כאת'

וכאיל יערוג לא נאמר אלא כאיל

תערוג דבר הכתו בזכר ובנקב׳

וישתפכו בגופו זהוחיל וחשר ה אַנִיאָמֶרְתִּייְהוֹנָה חְנֵנֵי רְפָּאָרִה נַפְשִׁי מֹימֹינ וֹחִסְעָלִי אָמֵי נִפּשִׁי ָּבִירַחָּצָאתִילָךְ: אוֹיִבֵּי יאֹמְרָוּרַיַעלִי יֹיֹי מִי מְשׁרְּלֹּדְּחָבִית <u>קֹר</u>ָמָף: מַתְייָמות וְאָבֵר שׁמו: לָרָאוֹתי שָׁנָאיִרַבֶּרלִבּוֹ יִקַבָּץ־אָוָן לָוֹ יַצָא לַחָוּץיַרָבֶּר: יַחַר עַלַיִיִתְלַחֲשׁוּ בַל־שֹנָאָי עַלֵיי יַחשבור בעהלי: דַבַר־בַּלִיעַל יִצוּק בוֹ וַאֲשֶׁר שַבַּב לְא יוֹפִיף לָקום: נָם־אָישׁ שְׁלוֹבִּיי אֲשׁבִּר בַּטַחָתִיבוֹ אוֹבֶל לַחַמֵּי הַוּנְהָיל עָלֵי מּמּי יַתִּירְבֵיהוְיַימַר דִין דְּמָרַעלָּא יוֹסִיף וֹאַתַּה יִהוָה חָגַנִיוַהַקִּימֵנִי וַאֲשַׁרַמָּה לָהָם: בְּוֹאתְיָדַעְתִּי בְּי־ חפצת בּיכֵי לאדַירִיע איבִי עַלָי: ַנַאָנִי בָּתִפִּי תָּמַבָתָ בִי וַתַּאִיבֵנִי לְבְנֵיךָ ^{זְי נפני . י} עַלַיוַנְאַקִימִנִי מִמָּרעוָאָפָרֵע לְהוֹן לְעוֹלָם: בָּרַוֹך יְהנָהי אֱלֹהַיִישִׂרָאֵל בָּתְעוֹלָםוָעֵר הָעוֹלָםאָמָן וֹאָמֵן: על הגלות ועל חורבן הבית ועל מלכות בית דוד: כאיל תערוג א ספר שני ַלַמִנְצֵח<u>ַ</u>מֵשִׁבִּיל מכ בריך ביל חַעַרגעל־־ בים מי הי בין אוקים הניקד בְּעַלמא: בריך לָבְנֵי־קְרַ**ח**: אַפּיקי־מָיִם בַן נַפִּשׁי תַעַרג אַלִיךּ אַלהַים: צַמְאַרהנַפְשִׁיוֹ לֵאלהִים על יְדֵיהוֹן רְבְנֵי קרַח: הִיךְ אַיִילָא דִּי מְרַגֵּג על פַּרְצִידֵי רְמַיָּא הִיכְנָאנְפְשִׁי מְרַגְנָא לָנַתָּדְיַנֵי: צְחַתֹּלָדְנַפְּישִׁילֵאלָהָא

אויבי ו"א מל' וסימ' נמסר בשמואל א' ריש סימן ב' ובסיפ' רא סימ'ט': יחשבו ב'וסימ' יחד עלי יתלחשו ולא יעמוד כי יחשבו עליו מחשבות: אוכל ד'מל'בקרי' וסי' כי אם הלחם אשר הוא אוכל והקיץ וריקה נפשו . אם ינועו ונפלו על פי אוכל . גם איש שלומי אשר בטחתי אוכל לחמי : איבי ו' וחם' יסימ׳ נמסר לעיל בסיפרא סימן י"ג: מהעולם חר מן כ"ב מלין נסבין מה בריש תיבות׳ ולית להון זונאי וסימ׳ נמס׳ במס׳ רבתא בערך מ׳: מ״ב תערוג ג׳ ב׳ חס׳ וא׳ מל׳ וסימ׳ גם בהמות שדי תערוג אליך כאיל תערוג ב' בפסוק וחס':

דמה הכספו לבית העם כהכסף והלמא על המים ובעבו' כי חיי בני אדם תלויים במים על כן לאל חיי

הזכר עורג על עסק המים כמו שפירשנו והנקיב׳ כשהיא כירעת לילד ורחת׳ לרוהיא לועק׳ והב"ה מרחם ומזמן לה נחש ומכישה בבית הרחם שלה ורחמה נפחח ומנחם חבר תערוג עם לחייו כערוגת הבשם אכן לא יתכנו דבריו גם דונש פחר אותו לשון קול של איל:

אגי החרתי ה' חנכי זהו כאומר ה' שמעה וזהו ענין המומור הא' מאלה הד' דפאה נפשי כי בוה הגלות: תערוג תזעק מטאתי לך הוא כאומר ה' סלחה והוא ענין המזמור הד' מאלה הד' - אייבי יאמרו זהו מה - בתמותם - לבוא : - אליך שכתוב במזמור שקדם לזה ויר' אויביהם כ"כ רעים שלח די שהם הפצים שחמית רק שהם חפצים - אלהים - לענדן בארגן ואומרים ואבד שמו שלא יהיו לו בכים - או יר' ימות במה שיאבד שמו והוא ע"ד כי מהו כל האנשים המבקשים וכו' · . . ואם בה לראות יר' ואם בא לראות בשפלותי שוא ידבר בהמצאותיו להפילני בהם כי בבואו לראוח אותי כבר אני נושע ויהי רנון שלבו יקבוץ לו כל האון שחשב בעדי ואו' יצא לחוץ ידבר יר' יצא לחוץ ידבר ויאמר איככה געשתה כ"כ במהרה תפועה גדולה כוא' לדוד ואז יחד עלי יחלחשו להיוחם תמהים על הדבר ואז מחדש יחשבו לי רעה: דבר בליעל וגו׳ יר' כל מה שדבר כנגדי יתהפך בו תמור'מה שהיה רולה לי י או יר' כונת היל"הר יתקיים בו וכו' : גם - איש שלומי וגו' אוכל לחמי הוא האיש האוכל מן המזון קודם שיאכל אדוכיו ממכו כמו שהוא מדרך התלכים והשרים שיש להם אנשים מיוחדים לעכין זה י או יר' כ"כ היתה חבתי עמו כי לחמי שהיה לי לאכול הייתי כותן לו לאכול : - ואתה - ה' חגני והקימני וגו' כי בזאת ידעתי כי חפצת בי כילא יריע אויבי עלי יר' כי לא יריע אויבי עלי אפי' שעה אחת די ואכי בתומי תוכת בי יר' תמכת בי כי לא הרסרסי כלל בבא היסורין עלי ועל כן תמכת בי והציבני לפניך לעולם כי לא היו יסורין שיש בהם בעול תורה ותמיד הלכתי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות: ברוך אלהי ישראל מן העולם ועד העולם אמן ואמן שעשה לי את כל אלה :

ספר שני

מב למגצח משכיל לבני קרת וגו' עם היות כי ממוטור זה עד מוטור לאכף וגו' הוא ספר בפני עלמו עכ"ז ראיתי לחת טעם נכון לסמיכות מזמור זה רל <mark>הקודם אליו והענין הוא כי הספר הראשון סיים בד' מזמורים אשר בהם היתה כינת ד'עה לחלות:</mark> פני ה' שיחנכו ואחרי כן יסלח את עוכיו ואחרי כן יבין כונה לבו בהתפללו אכיו יה' והכרי כן הילה פניו יה' שלא יאמר הדבר ששאל ויתן לו משאלות לבו תכף ומיד ונהיות אמת. כי בני הרה שבו אל ה' וה' ברחמיו ריחם עליהם וכפר בעד מהטבתם והצילם ולהרי כן היו הסגדולי המשוררים והמהללים ומתפללים אל ה' על כן נסמכו עניני שיריהם ומומוריה' אל הד' מומורים הנו'והתחיל ואמר למנלח משכיל לבכי קרח ויר' לומר כי העניני הנאמרים במזמור זה ובבאים אחריו הרהיבו' והשבילום לבני קרת להיותם יראי ה' ולהתרחקם מסברת אביהם קרחולכן. כל א' וא' מהם אמר כל עלמו כאיל תערוג על אפיקי מים וגו' והיתה כונתם לומר כי גם שראו את אביהם וסיעהו שהיו חולקי׳ עם מר"עה עכ"ו פירשו אח עלמם מהם אז בשע׳ המעשה יען כי ירחו משי"ם ומדיניו ואחר שאמרוזה שזרו ואמרו כל ש' מהם כנגד כל ישרא כאלו כל א' מהם הם כנפת ישראל שכנם' ישראל אומרת למאה נפשי לאלי"ס וגו' והכונה בזה ע"ד מה ששמעתי במ"שה כמו הרה תקריב ללדת טחיל תזעק בחבליה כן הייכו מפניך שיר' לומר כי כמו שיקרה לה להרה אשר היי ללדת שאו היא תחיל ותועק לה' כדי שיביא עליה חבלי יולדה וחלד כמו כן הייכו אכהכו מפצי' שיתנהג ה' עמכו במדת דיניו ויסוריוכדי שעמהם יכופר עוכוחיכו כי אמרי שיכופרו העוכות והמטאת יתקרב האדם אל אלהיו:

אבן יחייא

שיוכל לסבול הכאבים על עדש דוי אשר שם כל משבכו הפכת בחוליו . כי כאשר החולה כח שנה אבל כאשר בחוליו יתהפך תמיד כל היום על משכבו אז הוא אחת ביום הוא סימן נאות אליו . סימן דע לו ויקדא עדעו ערש דוי הנעדר התכוחה לגמרי 🌱 והנה פה לפעמים מדבר עם האל בכשתר ופעמים לכוכח י להיות כי כן דרכו וכאשר אחרכו להודיענו כי חלא כל הארץ כבודו ואף כי הוא נסתר ממכו השבחתו הוא ככחיית אליכו תמיד: אכי אמרתי וגו' הם דברי החולה למבקרו אשר אחר אליו שיבטח בה זיקום מחוליו והתפלל עליו בפניו באוחרו אני עשיתי כדברך לבטוח בה ולהתפלל אליו על חוליי ואחדתי ה' חכני רפאה נפשי כי חטאתי לך ' וחולי גופי לא בא אלי במקרה כי אם בהשגחה לחולי הופש: אויבי יאחרו וגו' טוד ספר החולה למבקר מה שיעשו שאר המבקרים אליו מאכשי רעי כי לא ידברו עלי טוב כמוך אבל יאמרו במסתרים רע בעבורי מתי ימות ואבד שמו . ואם בא לראותני אחד מהם . ויורה בדבריו בפרסום התאבלו על חוליי . אני מכיר כי שוא ידבר ולא כן לכבו אתוי ובפין ידבר טובותי ולכו יקבון און לא אז בעת הדיבור ובצאתו חוצה ידבר עלידעה כאשר עם לבבו: יחד עלי ובו' ותכף יתקבצו עליו חברת פועלי און ועלי יתלחשו כל שונאי וידברו אתו בלאטי עלייחשבו רעה ליי כי אשר יתאוויחשבו: דבר בליעל וגוחר ואשר יחשבו עלי הרעה בהסכמתם השקוטה לאומרם דבר בליעל יצוק בו ר"ל העון מבת שבע הגדול וחמור יצוק וישתפך עתה בו ובאבריו כי הוא מקבל עתה עוכשו 🐪 ולהיותו גדול מכשוא אשר שכב לא יוסיף לקום כי לא יספיקו היסורין מבלתי המית'למרקו: גם איש וגו'ואפילו איש שלומי אשר בשכבר החוקחיו היותו מאחוות מריעי - אשר בטחתי בו - והוא אוכל לחמי -אשר יש תלתא לטיבותא הגדיל עלי עקבי שר"ל מרמה י מן ויעקבני זה פעמים: ואתה ה'וגו' ב"ל אתה ה' בעל הרחמים חנני והקימני מהחולי הלו הפך כונתםי ויתן לי כח לשלם להם כפעלם שלכלותם מעל פני האדמה: בואת ידעתי וגו כ"ל ובפעם הואת אדע נאמנה כי חפלת בי בהצילך אותי מנפילה אשר לא ישמח ויריע אויכי עלי: ואני וגו' ואשר הצלתני אף כי רבו מעשי הרעים היה בעבור תומי 🌱 שאכי מאמין בהם בתמימולב 🤭 וזהו אומרו ואכי בתומי תמכת בי לבלתי אמסר ואמות המות הגופנו" . ויהיה בי"ת בתוחי בי"ת בעבור . ותציבני לפניך לעולם כי לא אמות המות הנפשיית אבל אטמוד לפניך נצחי בנצחיותך . ברוך ה' וגו' הם דברי המשורר בסיף ספרו זה הראשון להידות לאל אשר עזרהו וזה דרכו בד' האחרים - ור"ל ברוך ה' להיותו ה' האל הגדול הגבור והכורא . וברוך ה' להיותו אלהי ישראל ומשגיח טליהם בפרטות אשר טורני להשלי' בפרי הראשון הלו . והברכה הואת תהיה תחידוי' מהעולם הזה ועד העולם הבא כל יתי היותו עד ועד בכלל - אמן בעילם הזה י ואמן בבא ' מם הספר הראשון

ספר שני מב למנצח - משכיל וגו'הנה לפטמים מחנד הספר לא יהיה כותבו כי יובן בכתיבה דבד זולתיי' מאשר יובן כשם חיבור . כי המחבר הוא העושה ספר אחד או פי' אחד בשכלו

והכותב הוא הכביא או הכלבש ברוח הקדש אשר מצא חבור או פי' וברוח קדשו מברר בו הפסולת והשקר מן האמת ומשדרו. כי על הרוב המחבר יחשר מהראור או יותיד עליו וכאשר פי' כל זה בארוכה בהקדמתיכו לפירושנו על הה מגלות. והנה המשורר דוד בחברו תהלותיו מלא בכתובים מהלות חוברו מזולתו מהקדמוכי על ידי בני קרח וזולתם וכתבם עם תהלותיו וכדברי חו"ל באומרם דוד כתב ספרו ע"יי זקנים ונו' והכן כי לא יאמד חבר רק כתב . והיא כי אחרי חברו תהלותיו פשפש בכתובים . ולקח כל תהילת זולתו וכתבם יחד עם תהילותיו וטהרם מן השקר וסדרן - והנה בני קרח אסיר ואלקנה ואביאסף היו מחחברי תהילות כשניצולו מדינה של גהינם מקום אביה החדצה בל המשורר דוד לא מנא בהקדמות התהילות ההם מוי משלשתם עשה כל א מהם בידעו ברוח קדשו כי הם בני קרח חברוהו והאומר דבר בשם אחרו מביא גאולה לעולם גבן יחשם אליהם בכללות וזהו אומרו למנצח משכיל לבני קרחי כאיל תערוג וגו' המזמור הלו כאמר על העתיד . כי כנסת ישראל בגלותם יתפללו אל אלהיהם כדברים האלה לאמר כאשר נכש האיל מערוג ותצעק על אפיקי מים כאשר יאכל הנחשים השרפים אשר ארסיות' חם והוא במדבר שממה אשר אין שם מים ולכן תערוג נפשו עליהם להשקיע למאוכו כן נפשי תערוג אליך אלהים כי בהיות בנפש כנסת ישראל חמה ויבשה מרוב הלרות תערוג אל אלהיה למען בעזרתו יקררה בתרופותיו - כאשר תערוג לפש האיל על המים שהם תרופת חום מאכלה מן הנחשים - ורצה לותר כאפיקים בשנים קטנים וצמושים המתילדים מהמים הנגרים מן גבמנית ההר . ולהיות ההבדל גדול בין הנמשל למשל : לכן במשל אמר לשון על אפיקי מים להורות על גשמיותוי ובנמשל אמר לשון אל מתי אבא ואראה פני אלומם - לעלות לויגל ונתובא כאן על חורבן הבים ונאמר כאנ

מה חשחוחחיג' פעמים כנגד שלש מלכיות העתידות לגטל עבודת המקדש וישראל

צועקים וכנחלים מלכות בכל ויון וחדום: למחה נפשי כנסת ישר חומרת כן

בגלת בכל: היתה לי דמעתי לחם י מכאן שהצדה משבעת את האדם ואינו מבקש

לחכול וכן הוא חומר בחכה

ותבכה ולא מאכל :אלה אוכרה -

כי העכור בסך . פשוייהה

בלפ"ו את ואת אני זוכרת ונפסי

משתפכת בזכרי עליית הרגלים

שהייתי עוברת בנדודי בני אד'

סך לשון חשבון סךבני הדס ד"ה

סך לשין סלך וסוכה כלו'ועגלו'

לב שהיו מחופות כמין סוכה

ושמן כלשון אגדה סקפסטאות

ואסקופיטי: אדרסי אדדה

עמהם כמו מדדים עגלוי

וסייחי והאשה מדדה את בנה

ותיבה זו משמשת כשתי תיבו"

אדדה עמהם אטוי׳ה המו"ן

שכב"לה בלע"ז ומנחם חברו

לשון ידידו' כמו נחתי חת

ידידות נפשי בכף חויביה ודיכש

פתר אדדם לשין דממה וכן דום

ליר והתחולללו ופתרון הדדם

אלהים ברנה כמו אבמרה לפי

מחסום בעוד רשע לנגדי וכמו

ואני כחרש לא אשמע וכדלם לא

יפתח פיו ודם הוא שורש בחיב'

אדדם אדדה עמהם כמוולת

יכלו דברו לשלום דבר עמו

בשלום: המון חובני שהיו

הולכי לחוג ועל ככה יסד הפיים

עולם המון חובב ושוטף כנהר

ומדרש אבדה לשין יוכי שקירין

• אאלם והחרים עד אבה בית

לי ללחם שהסירה מתני תחות שפחכל: בחפור חלי שחשות: חים חלסיך י סחינו מושים: חלם חוכרה ' וסיתם מכת הדפפה כי בוכרי אלה שחום': חשפכה שלי נפשיי משטון כתים לכני סנתם כדונג חשר סוח משכן נפשי סקיונית פתוך לער: כי משכור כסך ' ומה שוכרתי סום כי בתחלת בית שני שנרתי מככל לח"י כסך מועם שהים כל הקהל ד דכוח: חדדם וכהלתי אותם לאם: עד כית וסים י ער פקום ספקדם: ספון חונג י והסתין שלם רחו חת בנין בית רחשון פים חונג ושפח חבל כוקני כיו בוכים כפכוח נספר פורה פכל פקום חתרתי: פב תשתוחתי נפשי פל ום: פוחילי ישועות פניו' שיחר פניו אלינו: עלי נפשי תשתיחהי וכנה חו השתוחחה כפשי בשלכות חלכסנירום שקרג רבים תישרא בחליכפגדריחם של מצרי : על כן חוכרך י מתפלל חליך: מחרץ יר פח"י וגכוליה שהתפללו של ום בריקי פרור: וחו תכום אל תהום קורה ינרם על נרם שבחו חז כותיים וכני ישפעל וקטורה כנדנו לפני מנכשכורום: יומס ינוס כ' חשרו" ומו לוסס חסקו י בוה חסרו על ידי שעעון לכן פתם כוס כנדים ' כנלות: תפלם לחל חיי שנשחרו לי כו החיים כלכל : חומרה לחל שלעי מתה שהית סלעי ומגיני לשעבר: לפה ונחתני כוה כנלות: למה קודל את כלך יכל פיום דום :

מתי אבוא י יתאוה ביאת הגואל : ואראה פני אלהים · זהו יראה כל זכורך : היתה · ים אומרים הוא צמא ודמעיו שהם מים כמו לחם לו זמעם הדמעה בעבור אורך הגלות ואיכנו עולה לרגל לשמוח זיש אומרים שהוא בוכה וחזיל דמשות כמו מאכלו יותם ולילה חתיד בסחר ובגלוי וטעם איה אלהיך שהיית עולה שלש פעתים בשנה

לראות פניו : אלה ייזכור היתים הקדמוכים בעלותו לרגל וטעם כסך כמו מוסך השבת שהיה בהר הבית וי"ח עם כלל החובנים כמו סך חשבין . אמר בן לברט כי אדדם כפול והוא כמו ארום ומי יתן וידום כי פ"א הפועל לעולם לא יכפל ומה טעם לחתר ידום וחחריו בקול רנה ותודה והקרוב אלי שהוא לשון משכ' אתכועע כאילו אמ' אדרה עמהם עד ביח אלהי וכמוהו אדדה כל שנותי ובא' החלה חבנין נפעל כדרך וילחמוני מנס: מה ינחס כפשו וטעם ישועות פניו על דרך הושיע' לו ימיכו דרך משל או ישועות פעול עם פניו כדרך פני יי' חלקם ותחסר מלח את או עם: חלהי חשוב' מה תשתוחחי וטעם מחרן ירדן שהיו בחים למועדי מעבר הירדן מזרחה וטעם חרמוני׳ הרים גם מלער שם הר : תהום י כטע' הפרש' יזכור הלינורי' שירדו המים מההרים הגבוהי וטעם תהום אל תהום קורא שהיו מתחברים מימי הלכורי׳ למסה כדרך ושעיר אל רעהו יקרת והפע' שהיה מתענג בעברו אל ההרי' המי' יורדי' כמו משברי הי' וגליו ויכסו אותו בימי הקין והמפרש זה הפסוק

על דב'הגלו' איכנו קשור באשר לפכיו ואחריו : יומם · יספ' הליכתו ביום עם החיגגי' לבטח בחסד השם ובלילה היו שרי' כמו חבל הנביחים והזכי' כי השיר תפלה לח שיר כדברי חשק: לחל חי שיחייהו עד ראותו בית יי': אומר' . טעם לחל סלעי שחי' סלעי ברחשונ': למה שכחתני . הטעם בעכור אורך הגלו': למה קודר אלך כמו אבל הלובש קדרות:

הַקּיפָא חַיִּיןְקְיָיטָא אִיסֶתִּי אֵיעוּר י י לְאָרְיֹּחְי מָרְיִי אָבִּוֹא וֹאַבְּאַח הות לי ניסוף פני אלהים: הַיַּתָהֹ לִי דְּמַעַתֵּי וָאַחֲמֵיזִיו שַׁכִינתַאַ רַייַ: לַתַם יוֹמָם וַלָיַלָּה בַּאְמָר אַלֵי בַּל־ דָםעַתוּ לָמַבַרוּ וֵיכָּיםוֹלִילֵי בִּּרְוַיִּמַר לִי אלה אוברה ה ומדדה עמהם עד בית האהים: היום איה אלהיה: סַנאַהכַליוֹטָא אָן הוּא אֱלָּהָה: אִיבּ"וֹ ואשפכרה עליינפיטי כי אעברי ניםיא אנא דכיר ואישור עלי רעיוני נָפִשִׁי כַר אַעָבַר טְלָלָא בָּלְחוֹבֵי יִיִּיִּ בַּפְּרְ אָבַרם עַרבִירוֹ אַ הִים בּקוֹל־ רַבָּה וְחוֹדַרהו הַכִּוֹן חוֹגֵג: אַתְחַיֵּיל בְּבֵישִירָיין דְצַרִּיקִי עַד בֵּירֹד. מוֹקַרְשָּא דֵיָי בְּקַר בְּעוֹתָא ביל מישת חוֹמִי עַבְשְׁיוֹתָהְהָמֵי עַלִי הוחֵלִי ותושבחתים אחרנושרת עַסְמִין י׳מי לְאַלֹהִים בִּיעוֹר אוֹרָנוּ יִשׁוֹעוֹרת פָנֵיו: אֱלֹהַיעַלִינַפְּשִי תִּשְׂתוֹחָחעַל־ דאַתְיֵין לְמֶחֵג לִירוּ טְלְם: בן אֶוְכָּרָךְ מֵאֶרֶץ יַרְהֵן וֹחֶרְטוֹנִים תָּתָבַּבְּכִין גַפְשִיוְתִירְגוּשִי עָלֵי אוֹרִיכִי תהום־אל־תַּרַהוֹם לאלַהָא אַרום תוב אַשְׁבָּחִינֵיה אֶלָהַיעָלַי י׳ ייֹי קֿוֹרָאַ לְקוֹל צִנּוֹתֶיךָ בָּל־בִישְׁבָּתֶיךָ בפורקנא רמן קרמוי: יוֹבֵיםייִצְוּוִדה וְגַבֶּיךְ עָלִי עָבָרוּ: נפשי תתפַבּכין בִּגִין כֵן אִדְבָּרִינָךְ יַרְבֵי לַחֲלָא בָּאַרְעָא יוֹרְרְנָא וְיַרְבִייּ יִיִּיְהְיִּיִּה יִיִּהְלָּה יְתַבְּיּוֹ יְבַלְיְלָה שִׁיְרָה עְמֵיּ טוּרִי חֶרְמוֹנֵי וְעַמָּאדְרַקְבִּילוּ אוֹרִיְרָא יִיִרְבִּיּיִי יִיִּהְיִּיִּי יִיִּהְעָּיִי אוֹמְיָרָה יִלְאֵל אוֹטָרֶרוֹיוֹלְאֵל בְּמוּרָא רְסִינִי רְמַבִּיךְ וּוֹעִיר: תְּהוֹמָא ב׳ יפי בַלְעֹי לְמָּה שְבַּחְתָנִי לְמָּה קּהַרְאֵלְה עִירָאָה לִתְהוֹפָא אַרָעָא כָּוֹבִי לְכַּוֹל זַלְחֵי מַרְזַבְיֵיךְ הְיִכְנָא בּוּלְהוֹן דִי מִרְבְּרִייךְ וְגַלִּילִיךְעָלֵי עָבְרוּ בִּוְמֵן דְנַפְּקָאִםִפִּצְרֵיִם: ייָבֶם יִפְּקוֹר יַיָ שוֹבֵיהוּבְלֵילְיָא תּוֹשְׁבַּחְתֵּיה עִפִּיצְלוֹתָא לְאַל דִּינְטִיר חַיָּי: אִיבֵּר ָלָאֶלָּהָארוּחֲצַנִי לָמָהאַשְּלִיתַּנִי לָמָּה בְּקַבְּלָא אֵזִיל

> באמור ג' בקריא' וסימ' באמר יי' אלי הקהל לי את העם ואשמיעם י באמר להם עם יי' אלה ומארצו באמר אלי כל היום איה י אנ"ך: ישועו' ז'מל'בקריא' וסי'לקמן בהלילא סי' הי"ו

לבריכת מים חוגנין:תשחוחתי: לשון כי שחה לעפר נפשיכו ושח כשהוא מדבר בלשו מתפעל החי"ו חולקח את חומיות שלשי החיכה כדרך כל תיבה שיסודה שי"ן בתחילתה: הוחילי המחיני זלפי לבאולה: אזכרך מהרן ירדן ממה שעשית לכו בירדן והרי חרמון אחר כל הכעם שהכעסנוך בשיטים הובשת לכו חת הירדן: מהר מלער ' מהר סיני שהות צעיר לשאר ההרים אחר שהכעסנוך בו במעשה העגל סלחת לעונינו והלכח עמנו כל חלה חכי זוכדת בגלותי שמכעת מלהטיב ליוגזירותיך מחחלשו' עלי זו החר זו:

תהום אל תהום קורא - צרה קוראה לחבירחה: לקול לנוריך : טישק"נאלש בלע"ז המקלחים עלי פירענות כמים שוטפים עדכי כל משבריך וגליך עלי עברו משבריך לשין גלי ים על שהים גליו עולים למעלה ומשתברים וכופלים: יומס יליה יי מסדו: יבח האור של גחולה וילוה יי מסדו לכו: ובלילה בחשך הגלו' והלרה שירה עמי י מהח תנייתו בתוכנו שירה לשו' חנייה בדמתרגמינן ויתן ושרא וזו למדתי מתוך משורת הגדולה שחב' את זה עם ויהי שירו חתם' וחלף באלפא ביחח של שתי חיבות החליקי' בפתרונן לימד שאין זה לשון שיר ומדרש האגדה פותרו לשון שיר זכך הוא פותרו שכך ישראל אומרי' להב"ה זכרנו מה שעשית לנו במצרים מלוה אחת שליויתנן ביום בערב הפסח ושחרכוה ובלילה באלחבו ושרכו לפכיך את ההלל ועכשיו הרבה חלוח אני שוחרת ואין אתה גואלני ועל זאת אומרה לאל סלעי למה שכתחנריוגי': קודר' לשין שחרות כמו וקדר עליהם:

אכן יחייא

תהילת ה תורת חסד

לי דמעתי וגומר יר' גם כי תרוב לערי לח הייתי יכול להוריד מעיכי כי חם דמעה ח' עכ"ו אותה הדמעה לבדה היתה לי ללחם אל היום ואל הלילה באמור אלי כל היום איה אלהיך ולוה אני רוצה להראות לפניו תמיד: אלה אוכרה וגו'אלה הדברי' אוכרה ואשפכה נפשי על בופי ואברי ואומ'להם שיעשו רצון נפשי אשר היא חלק אלוה ממעל כביכול וכחשר אעבו' בסך אדום עד בית אלי"ם והוא מדת דיניו ית'ווהו להם בקול רנה וחודה כי כלם הם רוצים לבא על זה בשמחה וגיל כאילו הם המון חוגג והסבה היא לפי שמן היסורין יבא לו לאדם טוב גדול עד שיכיר הסבה הראשונה בעלם וראשונה - או יר' כי אעבור בסך המושגחי מאתו ית'ורו"ל המרו שיר' אלה אלהיך ישראל אוכרה וכו' וכפי זה יר' אלה אלהיך ישראל אוכרה ואשפכה עלי נפשי בראותי כי אעבור נסך העושים את העגלוהוא הענין שארז"לשאין לך דור שאין הב"ה נפרע מתכו על עון העבל י ואותר אדרם עד בית אלי"ם יר' אדרם עד שיבנה בית המקדש ובו יכופרו כל העוכות והחטאות אשר להם ולא יצערכו לישורין עוד ארו"ל אלה מועדי ה' אזכרה וכו' וכפי זה יר' אוכרה מה שעושים שראל במועדיהם והוא שאבואה אל מובה אלי"ם וכו' י מה השתוהחי וגומר הוחילי וגומר יר! הוחילי לחלי"ם וליסוריוכי עוד חודבו עליסוריו והוח ע"ד חודך ה' כי אנפת בי זכו׳ זכוא אומר ישועות פניוניר׳ כי לסבת ישוריו עוד אודנו על ישועות פניו המאירים על החדם ומטיפים לו כחומר יחד ה' פניו חליך ויחוכך ישח ה' פניו חליך וישם לך שלום שהם ישועות רבות: אלהי עלי נפשי וגותר יר' על נפשי חשתוחם על כל הנו' ולסכה זו אוכרך ממה שהייתי תחיד עולה לרגל מחרן ירדן ותרמוכים מהר מלער: תהום חל מהום ונומ' יר מהום אל מהום קורא לקול לכוריך ולכל משבריך וגליך שעברו עלי והכל היה לטובתיי או יר׳ ע"ד מה שביארתי במזמור לולי ה' שהיה לכו וגומר כי כל זרה ולרה קוראה לחברתה והוא חומר תהום אל תהום קורא וגומד אך יומם ילוה כ'חסדו ובלילה שירה עמי ולא אישן ואני מפלה לה' שיחיינו בהיות אמת כי שינה בעיכי איננו רואה ז או יר' מי יחן והיה שילוה ה' חסדו עמי ובכן משורר לפניו עליו כל הלילה זהתפלל אליו ית' על חיי או יר'ובלילה הקודמת אל היום אשר בו יצור ת' חסדו חנה השירה שהומרים הז המלהכים חל הש"י היא עמי שגם אז אני מחפלל אלינ ית׳ . אויר׳ אני סבת השירה ההיא והוא ע'ד ברן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלי"ם כמו שפי׳ רו"ל י או יר' הנת ביום ה' יצוה חסדו וצלילה הקודמת אל היום אני משורר אל ה' ונותן לו הודא' על מה שאני מובעה בו שיעשה לי מן החסד ביום הכא אחריה: או יר' הנה הוא אמת ויציב כי אין נכון לחים להחפלל על כ' דברים בחחת כי אם על ה' מהנה והנה ה"כ מן הרחוי מוא כי אם יצטרכו חנשי העולם להחפלל אל ה'על שיאנם בשנת הרעבון ח"וויצטרכו אוב"כ להתפלל על החיים כאשר יהיה בעת הדבר ח"ו הנה אז יתפללו על המזון ומזוכי לחיי יהיב וכו' ואני בשאני רואה כי יומס יצוה ה' חסדו וישפיע מעופותיו אל העולם הנה אז עכ"ז אני מחפלל אל ה' על חיי וה"ח חפלה לחל חיי ז חו יר׳ בין ביום כחשר יצוה ה' חסדו ובין בלילה והוח רמז חל זמן הצרות שירה עמי ואני תפלה לאל שכותן לי את החיים כי עם החיים יושגו כל הדברי׳ י וכבוד אבא מארי בייה המר לי כי מה שהרו"ל בפסוק זה שכל העוסק בחורה בלילה חוטשל חסד משוך עליו ביום

בלא אמרו חסד משוך עליו ביום כווכו לומר כי ענין למידת התודה הוא לסיתן חר לטוביו/ודעבין הוא כי אם יגדלו זכיותיו מצד אחר יגדלו עוביותיו יותר חיותר בשביל החסד של הלמידה בתורה ואם אביותיו לא יבדלו כ"כ לא יהיה לו כ"כ מן החסד והוא אותר חוט של חסד וכו' עכ"ד - ואמרתי לו שאולי יובן זה עם משז"ל בפסוק והחוש המשולש ובומר ובפסוק לא ימושו מפיך יבומר שכשימצ' אים שהוה מ"חובנו ת"חובן צנו ת"ח שלו התורה חוורת על אכסניה שלה ולכן חתר פה כי כל מעוסק בתורה בלילהר"ל ליוה איש עוסקשיהיה בין אם היה חביו ת"ח או לה הנה חוט של חסד משוד עליו ואם במשל ת"ח הוא הנה ב' חושים של חסר הם משוכים עליו ואם הוא ב"כ בן בנו של ח"ח יהיה לו החוש במשולש וכו' עוד החר לי שיר' יופס והיא בזמן היות ישראל בשלוה יצוה ה' חסדוובלילה שהוא או הבלוה הכה ים עם ישראל ב' דברים אלה והם שירת התורה וכתו כן התפל וה"ח שדה עתי תפלה לאל חיי ע"כ: עוד אמר ליכי להיות אתת כי מדת בחסד הוא לפכי 'תשור 'בדין והתבם בבדול הן לי יבי בדבריו שחיבו לריך ללמוד יותר הנה אם הות לומד עוד בלילה שהית העת הרתויה בזה עושה פדת חסידות ות"כ מלד זהחום של חסד משוך עליו עכ"ד:

באומרו אליך אלהים להורות על פשיטותו׳ במאם נפשי וגו'הנה שם משלו בלחא מהמים להיותה פוחה במכעת הסבל זיותר גוברת מהרעב שהוא תאות הלחש" והמשיל באיל שהוא הגדיל שבנחאי". וכן התשוקה והנמאין מהנפש השלימה לשוב אל ככודה היא היותר גדולה מכל שאר הל יואונות : לאלהים לאל חי וגו'רמו כי כנסת ישראל למאה להתדבק עם אלהיה . ולהיות כי הדבקות עמה בימי קדם היה על שלם מדרצות וכחשר פירשנו בחר היטב בפירושנו לשיר השירים לכן זכרה שלשתם י וככנד המדרגה הראשונה שהיתה ביציאת מצרים והוא הדיבוק ע"י מצאך וכאומרו ויסע מלאך האלהים וגאמר. אחד פה למאה נפשי לאלהים כי השם ההוא יפול בשיתוף כל מלאבי אלהים היורדי בשליחותו * וכנגד המדרגה השנית שהיתה במתן תורה והוא הדיכוק מהשום עם עמו בעלמו ובכבודו ולא ע"י שלים כי חן השחי השמיעם את קולו ואככי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמעום . . אמר לחאה כפשי לאל חי שהוא האלוה יתכרך אשר הוא חי ומחוייב החליאות לאפותי המלאכים אשר לא יקראו חיים בהחלט להיות כי חיותם איכו בעצמם אבל הוא תלוי בה' שבתם וכננד החדרנה השלישים שהיתה בעשותם המשכן שאו לא דבר ה'עמהם מן השמים אבל הרכין שכינתו בחרץ ולמלם מקום כבודו בין שני הכרובים והנים העולם השממיי ומלחכרי וחלהיי בדי לדור עם שוכני בתי חומר ולהראות להם פנים אל פנים . אמר צמאה נפשי מתי אכוא לשלם רגלי כמכהגי ואראה פני אלהים . כמצות אל שלש פעמים נשנה יראה כל וכורך וגומר: מיחה לי ובומר רוצה לומר כי באכילת סיו ובאכילת הלילה תמיד היא בוכה . כאלו הדמפה היא הלחם אשר היא אוכלת . באמור אלי האויבים כל היום איה אלהיך זו חפלת בו יחום ויושיעך מידכו : אלה אוכרה וגו' דימה שכנסת ישראל מדברת עם נפשה לפתר או נפשי כשהדברים האלה אזכרה או אשפיך עלי דמטות עיני כמום: כי אעבור ונו' ר"ל והדבר אשר אני ווכרת הוא כי אעבור ר"ל כאשד הייתי עוברת לראש בסך והמני מעולי רגלים . והוא של דרך אעבור ככל לאכך היום כי הראש היא העובר על כלם לכלכלם ולסדרם י והייתי מדדה אותם ומניעם לאט לאט עד בית אלהים . אוה בקול רנה ותודה שההמון ההוא היה חוגג וחומר ומכרכר כדרך . איהיה חוגג כמו אוכלים ושותים וחוגגים: מה תשתוחתי וגו' דימה כאלו כנסת ישראל מנחחת לנפשה אשר שחה לעפר על העדר הסעלה מהריבום אלה באוחרה אליה מה תשתוחחי נפשי ותהחי עלי על צרותיך : הוחילי לחלהים ותקו' לישועתו · כי עוד חודכו על הישועות שיעש עחדי : וההודחה ההיא יביה פבי' אל פכי' בבנין בים הטקדם העתיד אשר או אבוא ואראה פני אלהי' ווהו אומרו כי עוד אודם ישועו'פנת: אלהי עלי ונו' הם דברי כנסת ישראל לאלהים בחתרעחת על גלותה לאמר או אלהי על כן עלי נפשי פשתוחת וחביה נכנעת להיות כי אוכרך בימי קדם בעלות כל

בַרָצַחוּ בַּעַצְמוֹתַוֹ כּלפּחוֹח פּה בַּרְחוֹק בָּעִיל דְּבָבָא: בִדְקִטְלִיןגַרְמֵי

הוא אַלַהֵי:

וַאַמַחָה הַמָּה יַנַיַּחונִי יִבִיאונִי אֶל־הַר־ בּיּנַיְיוּנִי שְבַקְתַנִי לָמָה חַבִּיר אוִיל בְּרַחוּק

בּילִי וְאוֹרְךָ בְּכִנוֹר אֱלֹתִים אֱלֹתִי: ליחה ופות מוקר שְאוּפֶרְרָשׁיבית שְבִינְתָך:

ַמַר־תִּשָּׁתוֹרֲוֹחִינַפְשִׁי וְמַה־תֶּרְמֶיעָלֶי י׳ ייייוּ וְאֵעוֹל לְקָרָבָא קוּרְבָּגִיה לְמַרְבַּחַרַיְיָ

הוֹחֵילִי לֵאלֹהִים כִי־עוֹר אוֹדֵנוּ יִּיפּעיוּ אֱלֹהַי דִּי סִינֵיה חֶדְנַת בָעוֹתִי וְאוֹדֵי

אַתָּרָה יִיְרְהְיֹנוֹיָם הָוֹרָשָׁתָּוָתִּפָּעָם ״י פּי הוא אַלֹּהְי: לְשַבְּחָאלְּרָוֹר עַלִּיְרֵיהוּוּן

בַחַרְבָּםיְרֵשׁוּ צָּאֹרֶץ וְיִרוֹנֶעַם לֹאַ־יֹּיִנְמִי עִשְׁמַעָנָאַ אַבְּהָתָנָא אִשְׁתָעִיוּ כָנָאַ

גְבוּרְהֶקְרוֹנְהוֹר זִיוּ יְקָרֶךְ אֲרוֹם כָל זְפֵּן דַעֲסִיקוֹ בְאוֹרַיִּתְא אִיתְרָעיתָא בְּהוֹן: אַנְתְ

ּ נִנַגְחַ בִשְּמָך נִכְבוּשׁבָל דְּקַיִימִין עַלְנָא

כַילָא

ה פַּנִיה בִּירַצִיתִם: אַתָּה־הַוּא סַלְבִי ״י״י יִים יִּיִּטְלָקְדִמִין:

ַםייפֵיהוֹן יָרִיתוּ אַרָעָאוּתְקוֹף אֶדְרָעֵיהוֹן לָאפַרְקַת לְהוֹן:

רוּא מַלְכִי אֶּלָ הָא בְּעִידֶּנָא הָרָא פַּקִיר פּוּרְקְנוּת דְּבֵיה יַעֲלְב:

בּוָמֵן דִּמְחָרְפִין יָתִימְעיַקִי בַּר אָמְרִין

לִיכָּל יוֹפָא אַן הוא אֱלָהָר: פַה

תַּתְבַּבְּכִין נַפִּשִׁי וֹמָה תַּרְגִישִׁי עַלַי

אוֹרִיכִי לֵאלָהָא אֲרוֹם תוב

אַשַּבְחִינֵיה בְּפוּרְקָנֵיה דְמִן קָדְמוֹידִי

וַעַלֶּךְ לִפָּנְצִי פַצוֹתִיפִן עַפָּא דְּלָּא

אַרום אַנַתְ הוא אֶלָהָא עוֹשַנִי לָמְּרֹ

בָּעִיל רַבָּבָא: שוַ־ר נְהוֹרָדְוְהֵבְּנוֹתְךְ

הינון יַרְבָּרוּנָנִייִעַלוּן יָתִילְטוּרבִּירת

אוריכי לאלָהָא אַרום תוב

אשבחיניה בפורקניה רטן קדמוי די

דַבניקרח שִּבְלָא טְבָא: ייָ בְּאוּדְנְנָא

עוֹכָדָא דָעַבַרְתָּא בִּימִיהוֹן בְּיוֹמַיָּאדִי

לְבֵית יִשְּׂרָאֵל בָּאַרְעַהוֹן תַּבְּרֵת עַמַּיָא

בָּךְ בִּיִייִּה עַמַיָּא כְנַעָנָאִי תָּרְכְתָא וּנְצְבְתִינוֹן

ופסרתינון:

אנת בידא דובורתך

אַרוּם לָא בִנְבוּרַת

אַרום יִמִינָרָ וְאַרְרֵע

בְּמֵימְרָא מְעִיקָנָא

ב׳ ופי׳ זַבַּאימוֹ גָבַר נָבִיל וֹטִלוּטֵא תְשֵׁוֹבִינָנִי :

בַרָבָבֶר בִּבִינוֹרָא יָיַ אֱלֹהָי:

דוןיתייי בריוקשוט

בלחץ חויבי ברנה בחלי מתית חש' בשלשותי בקנחפי לככודן: בחפרם חלי כל שיום חים כלביך. שחינו פושים" סכל סקום חסרתי ביני לבין פופי: מח תשתוחחי נפשי כי עוד אודנו ישועות פני" שמשוב בעשובה ומתפלל: וחלכיי

ם ע כפורני ז ל

טיקנל תפלתי: זה במורור חפלה על הגאולה

מזה הגלות יותר ב בגוי לח חסיד שפרחי **מסידות נדגרים** וקנת תנופותיה' ולנם נהפך זה: מחיש פרפה י הפשפים קולו ברבים: כי מתה חלהי פעזי ביון שהישעתני פעמי' רבות : למה ונחתניי עתה : שלח חורך י המשיח : וחפתך חליהו מורה נדק אמתה של תורה: התם ינחוני יביחוני חל כר חדכן : לירושלם: וחל משכנותיך בית המקדם וחנרותיו חלהי שופם כל החרץ חלהי שתשפום לוכותי פוד חודנו" כי לח לפולם יריב' ווה מכד: ישומות פני : שאראה לפניו בתעלה: ומלפיי פנד פיותו הלוה שנחר בנו מכל כעמים :

גם זה הרומור תפלה על

הבחלה חום הבלוח י וחחר :

אלהים בחונינו שמשנו י מאכותיכו מה שמשי 'בפכנם' לח"י: כי מו מתסידן 'ביד מדת הדין שענשת אותם על דב רשעם: גוים כורשת כחמרו כי ברשמת הנוים החלפה' חלהין עורים חותם מפנין: ותסעם' ונטעת בה חת מבותיכו למ בנבורתם בי ימיכן שסכית חת החפות שפ"ח: וורושך" שנפל עליהם אימתה ופחד נגדול זרוטך: זחור פניך מדת רחמיך: כי רניתם . כח בוכותם: חתה הוח לח םנית: לוה ישוטות יטקב ישועות עמך החטרת שישחר נפוף כל החמות פפ"ח בחסרו כי חעשה כלה בכל הנוים וחותך לח חמשם כלפי וום:

ברלח . כאשר יאמרו לי איה אהיך היה לי כמו רלח בעלמותי ככה היתה זאת החרפה כתבבת בעיני : מה י טעם ישועו' פניו כי הוא ישועות פניוהוא אהי מיתי קדם כנגד איה אלהיך ישרא: שפטני י קח משפטי מאלה המחרפים אותי והם רבים על כן חמר מגוי וטעם לא חסיד בעבור היותו טוב ממכו וטע' מאיש מכלל ומפרט או רמז למולך

על הגוי: כיטעם אלהימעוזי כי חין עוז לי לקחת משפטי ממני רק בך: שלח הירך כנגד קודר התהלך והמחך כנגד מחיש מרמה ומלח ינחוני כנגד חתהלך: הר קדפך יהר המוריה ומשכנותיך העזרות העתידות להבנות בבית שלישי : ואבואה: אל אל י שהוא שמחת גילי וטע' אלהי'אלהי שירחה גוי לא מסיד שאתה אלהי: מה : ברוח הקדש למכלח שיוחיל יש' אל השם : אלהים באזנינו לכני קרת : שמענו : והמספרי' היו אבותיפו שהיו לדיקים והם נאמנים ועוד טעם אבוחינו שכל אב אוהב חת בכו ולעולם לא יודכו רק החמת לבדו: חתהי כבר הזכרתי כי משפט העברי לחסר הבי"ת כמו מלאתי בית יי'וככה אתה בידך בכוחך או במכחך ומ"ם וחטעם שבאל אבותינו ולת"ד לאומיי משרח כמו שכחותו כל האומים ומ"ם ותשלחם שב אליהם כמו וחגרשם: כי · מ"ם בחרבם שב אל אבותינו: כי ימינך וזרועך ואור פניך כי רליתם יזה לבדו הושיעם אתה : ידבר המשורר על לשון ישראל וטעם להזכיר יעקב בדבריו המלחך הגוא אותי מכל רע: בך בעורחך נוכל לננח לריכו שלח ירעו לכוגם בשחך

תורת, חסר תהילת ה׳

נכוסם:

ברצח בתלמותי וגומר יר' הם אומרים לי תמיד אם הוא אחת כי הוא שהיכם עמכם להצילכם חמיד מכל לרה ולוקה למה ואת לא כראה בעינינו גם עחה מה שנהיה למשהרבכ'שבקש פרעה מקום להורגו ולא מלא לפי שנעשה לוארו כשים וכעל' החוק והוא אין ברל' בעלמותי סרפוני לוררי באומרם אלי כל היום איה אלהיך:

חשתוחחי וגומר כי עוד אודנו יר' עוד אודנו על

היוחו בא עמי ביסורין ודבריו אלה הם ישועות פני כי יטיבו גאתיוכו' וישועות אלהי כביכול: מג שפשני אלי"ם יר' שפטני אחה ה' בעלמך ואל לוררי הכו' אל תביאניוריבה ריבי מהם אשר הם גוי לא תסיד שאינם אפי' מחסידי אומות העול'ועם מה שחעש'

תפלטני מאיש מרמה ועולה שבראותם שאתה ה' עושה כן עמי יברחו הם ממני חכף ומיד: בי אתה וגומר בסוף פ"ק דקדושין א"ר אלעאי אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו ילך למקום שאין מכיריו אותו וילבש שחורים ויתכסה שחורים ויעשה כמו שלבו חפץ ואל יחחלל ש"ש בפרהםי'ולו"א פה דע"ה למה קודר אתהלך בלחן אויב כלומר הנה אני יודע שהין יצרי מחגבר עליועל מה אלבש שחורים ואדרבה שלח אורך ואת תך התה יכחוני יביאוני אל הר קדשך וגיתר כי שם תכירים ליוהכני תמיד מתוכח עם נפשי האומרת לי כי למה זה אתעלב ואלטער בעולם הזה ואהיה שרוי ביסורין אחרי היותי עבדו ית' וה"א מה תשתוחחי כפשי וגות'ואכי אומר לה הוחילי לאלי"סכי עוד אודנו עם ישועותיו אל פני גם כי מקודם שבעתי יסוריו : ובב' מומורים אלה המצא שם אלי"ם יי פעמים ושם אל ד' פעמים ואלהי ד' פעמים ואלהיך ב' פעמים ואלהי פעם א' וה'פעם א'וטעמו

של דבר הוא מסור ליודעי חן: מד למנצח לבני קרח משכיל אלי"ם ונומר ואור פניך כי רליתם יר 'כי רליתם או לימינד וחרועך ולחור פניך מה שאין כן כשיבלו ישראל מארצ' כי אז יחמר השיב אחור

ימינו וכו': אתה הוא מלכי יר' ואינכי לריך לשום מלך זולהך כאשר אמרו ישראל תכה לנו מלך וכו' ח"כ לוה ישועות יעקב י או יר' לוה אתה מה שלוית ישועותיך בחלרים לישראל שבא והוא הענין שביארתי אני באו'כי פדה ה' את יעקב ובומר . או אולי כיון ברוח הקדש על מה שיחמר אח"כ בחומר כי הנכי מושיעך וגומר: בך לריכוכנגם יר' בך לריכו ננגח ובשמך שעשית כן בהם כבום המינו והוח ע"ד חומר כי שמענו חת משר הוביש ה' וגומד וגם כמוגו כל יושביהאדם מפנינו:

ברלח בעלחותי חרפוני לוררי . נדמה לי כחילו הורגים אותי כך עלור בעלמותי מה שלוררי מכעיסין ומחרפין אותי: פני וחלהי הקב"ה שהוא אור פני ואלהי עדיין ים לי בו תקוה ולמה תהמי: שפטני : נקמני: מגוי לא חסיד : הוא אדום שגר עשו בין שני לדיקים ולא למד מנועשיהם: שלח אורך ואמיחך . מלך המשיח

בַּלַחַץאוֹיֵב:

חַרְפָוֹנִי צוֹרְרָרִי בָאָמִרְם אַלֵי כֵּל־הַיוֹם

אַיָהאֱלהֵיך: פַה־תִשְׁתוֹחֲחִיינַפְשְׁי

וְּמַּה־תַּהַמֵּי עַׁלֵי הוֹחֵילִי לֵאלהִים כִּי־

וְרִיבֶּדְ־זְרִיבִי מְגוֹי לְאֹ־חָסִיד מֵאִישׁ

מָרְמָה וַעַוּלָה הָפַּרְמֵנִי: בִּי־אַתָּרִי

אַלהַי פַעזיֹלְמָה וֹנַחְתְנִי לָמָה קבר

אָתְהַבֶּרְבָּלֶחַץ אוֹנֵב: שְׁלַח־אְוֹּרְהַּ

קָרִשׁך וָאֵל־מִשְׁבְנוֹתֵיף: וָאָבְוֹאָהי

אַל־מִזְבַּח אֱלֹהִים אָל־אֵלֹ שִׁמְחַרת

בָאָוֹנֵינוּ שָׁבִיענוּ אֲבוֹתֵינוּ סִפְּרוּ־לֶנוּ

הוֹשֵיעַר לֶםוֹ בִּי־יְמִינְךָ וְזְרוֹעַךְ וְאַוֹר

פעל פעלת בימיהם בימי קדם:

רַרַע לְאָמִים וַתְּשַׁלְחֵב:

אַלהַים צַוָּה יְשׁוּעוֹת יְעַקְב:

צַרֵינוּ נְנָנָתְ בִשִׁמְדְנָכִוּם קָמֵינוּ:

ישועת פניוואלהי:

שַפִּטַנֵי אֱלֹהִיםי

עור אוֹדָנוּ ישועת פּנֵיוָאלהַי:

שנדמה לאור שנ' ערכתי נר למשיחי ואליהו הנביא שהוא אמיתי כביא כאמן: יכחיכי מי"נטר"ונסת"ויי בלע"ו: אל אל הקב"ה שהות שמחת בילי: וחורך בכנורי על שהולאתכי מבלותי: באזכיכו שמענו - מכאן אתה למד שהיו מדברים בני קרח בשביל דורות א מללו הבאים אחריהם שאילו בשביל עלמם לא היה להם לומר אכותינו ספרו לנו שהרי הם עלמם ראו ניסי המדבר והים והירדן ומלחמת יהושע כך מפורש באגדת תילים: חרע לאומיםי הרעות לשבעה אומו' גדולות ושילחתם מפנינו ואתה בידך וכוחך הורשתם מתיך ארלם וחטע לאבותינו בתוכם: רציתם · לשון רצון : צוה ישועו' יעקבי גם עתה: קמינו כרתום ונרפום אויבינו לשון מתבוססת בדמיך תבוס נופת והיו כגבורי בוסים בטיט אַ לַמְנַצְּחַלְבְנִיֹּקְרַחְמַשְּבְיל: אֱלֹהַיִםי פּשׁי׳ף תְּתְמַבְּבִין נַפְשִׁי וּמַח תַּרְנִישִׁי עָדֵי חולות:

מסרה

ברצח ב'וסי'לפתוח פה ברצח ברצה בעצמותי הרפוני: מ"ג למה ג' רפין וסי' למה זנחתני קדר קדמ׳ דפסו׳ י למה שכחתניי למה שמתני למפגע' וכל למה רפי טעמו מלרע במ"א למה שמתני למפגע לך יוכל למה דגש טעמו לעיל ואם הו' סמו' לאותיו' א"עח רפי טעמו מלרע וה' מהם יצאו מן הכלל שאע"פ שהם סמוכי' לאה"ע נרגשי'וסי' למה הציתו עבריך למה היה כאבי בצחי למה אירא כימירעי למה הרגותני למה אככה ארצ' וכל דסמיך לשאר אותיו' רגש כמ"נ מי׳ לעיל: מ"ד ארץ י"ד 'קמצין וסימ' נמס' בישעיה סיי צוה ג' בקרי' וסימ' את ∵ 7″າ הכהנים נשאי ארון: ועתה צוה

ניברתו לי ארזים דשלמה ז אתההוא מלכי אלהים:

אבן יחייא

ישראל לראות את פני ה' אלהים . הן בכי ישראל אשר בארץ הקדושה ותתיחם אל הירדן להיות החשוב שבנהרותיה . וזהו אוחרו מארן ירדן . זהן בני ישראל אשר בעבר הירדן ויקראו חרמונים להתיחם החדץ ההיא להר מצער שבה שד'שמות נקדאו לו לחשיבותו והם חרמון שריון ושכיר ושיאון י וזה להיות שד'מלכיות היו מתפארות בי ולכן היו משימים לו כל אחד מהם שם בכתבם וכלשונם: תהום וגו' ועתה מרעה אל רעה אלך: כאלו הוא עת המבול אשר תהום אל מהום קורא שיפתח ויצא מים רבים . לקול צכוריך ממימי המטר אשר תמטיר על הארץ והוא משל כי הצרות יכואו מלמעלה ומלמטה כנים ואחור - באופן כי ממימי המטר וממימי התהומו" יעשה ים גדול רחב ידי' רב מצולה וכל משבריך וגליך מהים הלו עלי עברו: - יומם יצוה וגומר היא תפלת כנסת ישראל לאחר אנא בגלותי בחקום שדמעתי לחם חמם ולילה יומם יצוה ה' מפדך עמדי להטיב עמדי ובלילה תצוה שירך עמדי ותפלה לך שאתה הוא אל מיי כי בהציל" אופי מלרות הגלות תחלימני ותחייני ולכן לך כאה לקרוא אל חיי - אומרה וגו' עד ברלח וגומר בר"ל הם דברי כנסת ישראל האומרת כאשר אכי ברלח. בעלמותי שהאויבים הורגים אותו ורולתי" בדולי ישראל שהם מוסדותי כאשר הם העלמות באדם י אז אומרה לאל שהיה סלעי בימי קדם צמה שכסתני: וכאשר חרפוכי צורדי אחרי הורגם וקני וגדולי באחרם אלי כל היום איה אלהיך יקום ויושיעך מידנו ויהי עליכם סתרה יל או אומרה לאל סלעי למה תבחר ותקרב שקודר אלך בלחן אויב . וריל חודר שוב אל וככלם כי מי אשר חותו הבושת יוסר מפניו העין האדום ויחשך משחור תארו להתאסף הרוח והדם הביתה אל הלב: - מה תשתוחתי וגו' היא נחתת כנסת ישרא לכפשה כאשר אחרכו - והנה בנחחה הראשונה אחר ישוטו'פניו - ופה אחר ישוטות פני ולהי -והכל אחד רק שבואת פירש הראשונה כי עוד אודנו על ישועותיו וזה בהיות פני ואלהי יחד

בדבקות ככית מקדשו: אלהים וגו' כוכת המומו הלו ככונת הקודם: ור"ל או אלהים במדת הדין שלך תעשה משפט וכקמה בנוי לא חסיד אשר עשה הרלח בטלמותי - וריבה דיבי מהגוי ההוא אשר מריבים אתי בכל יום ומחרפים באומרם אלי איה אלהיך . ולהיות כי חסידי אומות העולם זהם ממחזיקים בתורת בני כב יש להם חלק לעולם הבא . לכן אמרה כי הגוי ההוא אינו מהחסידים שלכן אין לאוי לחום עליו - מאים מדמה וגו' הם האישים המשומדים מישראל אשר שמעו לקול מבשם ועברו על דת י והם הצוררים לישר וחפיקי אותם יותר שהגוי' - אם לשנאתם לקנאתם העם אשר מוחדים של האחת ואם כדי להראות לעמים כי כנאשו בישראל אחיהם ויאמינו בם - ולכן קראם בלשון איש וחשיבו׳ לולי החדחה ועולה אשר יבום: כי אחה וגו' ר"ל אשר אשאל מחד שתמפטני מגוי לא מסיד הוא להיותך חייב בכך כי אתה אלהי מעתי מקדם - ולמה זנחתני עתה בגלותי - ואשר אמרתי שתריב את ריבי הוא להיותך חייב בכך כי אתה אלהי מעתי מקדם - ולמה זנחתני עתה בגלותי - ואשר אמרתי שתריב את ריבי הוא להיות כי הדין מחייב בך שבהיותך אלהי מעווי למה קודר מהבושה ומהלחן מהחריבה שחריבי עחדי חלך וזהו אנחרו לחה קודר אלך בלחן אויב: שלח אורך ונו׳ אורך רנוז לאליהו שהוא חלאך בהיריי ופשוט כאור ה׳ ואחתך הוא חשיח צדקנו באמיתי אשר יכוח עליו כוח ה' - החה שכיהם יכחוכי לי ככסת ישכאל בדרך בהוציאם אותי מחצרי העחים ומארצותם לגוייהם י ויביאולי אל הר קדשך הוא הר החוריה מקום בית החקדש אשר שם משככותיך העורה והדביר ובית קדש הקדשים ' ואבוא'וגו' ר'ל ואו אקריב קרבכותי כבתחלה י אל אל שמחת גילי כי באמצעות הקרבכות יחול רוח תדשו בככסת ישר וידבת בהם והיא השמחה היותר גדולה שיוכל להשיג האדם בעוד בחיי'חייתו לשמוח וליהנות מזיו השכיכה כי זה טולם הבא וג"ע ואין אחריה שמחה וגילה י ואודך וגו' כי בהיותם בני הגביאים מלובשים ברוח הקדש היו מודים לה' ומשוררים בתוף וכימר וזהו אומרו אלהים אלהי כי אז הם מדובקים בו והוא אלהיהם" וכאומרו בשמואל ופגעת חבל כביאים יודדים מהבמה ולפניהם כבל ומוף וחליל וכינור והמה מתובאים: מה תשתוחחי וגו'כוכתו כונת הקודמים. והנה ככתב נחמת כנסת ישראל לנפשה בלשון מה תשתוחחי שלשה פנומים . להיות כי היא נכאבת על שלשה מדרגות מהדיבוק אלהי אשר

אבדה - ולכן מנחם אותה כי עוד יודנו פנים בפנים בשלשתם: פד למנצח לכני קרח ונו'כונת התוחור הלו כונת הקודחים וספר בעת הצרה והגלו' המעלה הקדומה שהיה לישראל בימים הראשונים ואיך אבדוה והתפלה לאלהים שישיב עטרה ליושנה אלהים באוניכי וכו' דוצה לוחד או אלהים באוניכו שחעכו חפי אוחות העולם ; ואבותיכו סיפרו לכו הפעל שפעלת ביחיהם י ולחען לא תחשוב כי הפעל הלו פיעל עם האבד

לַא תִפרוקיַתי:

ולא רבית

יחיד יהודי בגוי' יחרסוהו

מקול · הטעם בזדון בפרהסיא :

במקום תכים . המ"ם תחת כ"ון

כמו בחיין לקן הימין והטעם

בתחתית הים מקום התכינים

וחשכת מים זה ללמות דרך משל

והעד דכיתנו כטע' דכים ויש

אומרי' במקום אין שם יישוב רק

כנכד לא שכחנוך: ונפרוש

כפיט . כנגד ולא תט אשוריכו

מכי ארחך: הלא: אם היה

צריך יוכל לחקור זאת ואף כי

והעד הכחמן לדברינו כי ברלוננו

אנו נהרגים על דבר כבוד שחך

וברצוכנו נחשבכו כלאן טבחה

אע"פ שאנחנו בני איש טובים

מהטובחים אותכו וואת המלה

כמו רב הסנחים: עורה י תישן

איכו עושה מאומה ובעבור שלא

הושעתכו תדמה לישן או ידבר על האויב שהוא אומר עליך אולי

ישן הוא וייקן:

הוא יודע חעלומות: כי

תכים ובנות יענה : אם שכחנו

כי לח בקשתי חכטחי כי ידמתי שזין לחל ידי להשיב בס תשועה ננכורתי ונכן דחוי שתושים: כי הושעתכו פברכו וכתו כן ידעתי שהתשומות שהשיננו חיו מחקן: חף ונחת" וכן ידעתי שסכת נפילתנו היתה ישמחכו עבדים נמכרים בלא מפכי שונחתכו וככן רחוי שתושיענו: כל היום כלתתי הון רב או חנס: מנדו - והנה עתה הנכרים במחיריהם הטעם כפול : מחרסים זרחוי שתקנם תשימכו י הנשחרים ממכו הם לככודן ולחשכחנין ונכן לחרפה למכירים אוחנו בהיותנו רחני שתרחם עלינו: ולח שקרנו ככריתן ' להמיר בארליכו: חשימכוי הרחיקים דתך יושם זה: כי דביתנו מארץ יש': מכוד : ככגד ויכיעו כחשר דכיתנו בנזרות השעו' רחשם ולמ"ד בלחומים שרש כמו סע"ח סליכו לכטל ממכו ולאום מלאום יאמן: כל : אפי תורה ופנו : ותכם פלינו בכלתותי כשנין כמן זגרושים רבים . שם שכחנו שם חלהינו יבכל חלה להפיר כל בחתנו בחה חלינו כי דתכו: ונפרוש כפינו לחל זרי שסים כעורתנו : הלח החלה חהפעלים העוחדי': לא אלהי' יחקור זחת ' זידע כי כסוג בכין נפעל וחלח לח תשרת לח שלחה של לכנו: כי החרת ולה תט השורינו: כי פלין לורננו להדם חת פתך לכן קומס

כי דברי דורך קשת מהמונינו וחרבי הגבור שיש בנו על כן בלשון יחיד: כי בס ראינו בשינינו שהושעהנו מלרינו והחברר מה שספרו אבותינו לנו: באלהים הללכר כל היום - נחבר תהלות והטעם שהללנו נפשנו שחתה מלכנו: אף החר הירושלמי כי יחסר בי"ת והטעם בחף זנחת ואיננו נכון כי לא היה דבק כתו אף יי' ואילו היה כדברו היה הח"לף קמון רק הוא כמו גם בשחוק והנה כי הושעתנו בימים הראשונים והבישות משנאינו ועתה לא די שלא הושעתנו אלא עד שזנחתנו . ותכלימנו ככב ד הכישות: תשיכנו . לח די שלא תעזרנו אלא שתשיבנו עד שתביא מורך בלבבו לברוח: ומשנאינו שסו למו . כמו להם ממוננו: חתננו יש ממנו הרוגים ויש ממכנ כחלסים זרויי בארגות : תמכר

אָרוֹםפְּרִיקְתָּנָא

שויתנא

עילַוִיהוֹן בַהַרָא: בְּמִימְרָאַדִייָאַנְן

פשַבַּחִין בַל יוֹפָאוּשְׁטְרְ נוֹבֵי לְעַלְמֵי

עַלְבֵין: לְחוֹר אַ'שִׁלִיתָאוָאַכְסִפְּתֶּנָא

וִמְשַׂנָאָנָא כִּנְשׁוּלָנָא: מְפַרְתָּנָא הֵיךְ

אַנָא לְמִיכְלָאוֹבֵינֵי עֲמָמֵיָא בַּרַרְתָּא

שַוִיחָנָא קַלָנָא לְשִׁיבָבָנָא מְמִקְנְיְהָא

לְמָתַלָּא בַּיַנַמָמֵיָא טִילְטוּל הֵישָׁא

וַכָא אַסְגִיהָא קִינְיָינָא בְּםֵירוֹגִיהוֹן:

ַ וָתוּרִפִּיָיתָאלַחֲזַרְנִיתָנָא:

ולַא תִישָׁרֵי שִּׁבִנְתְּדְבִּתוּלְוִונְא:

רשי

אף זנחת ותכלימנו . אף אם אתה תכלימנו אנו שמך לעולם נידה: תשיבנו אחור ' לשון הווה הוח: שסולמוי בוזו נכסינו בלע"ו: כי דכיתכו במקו'הגי' ־ כיזה משמש בלשון כאשרותף כחשר השפלתנו בחרן ערבה ושוחה מדבר במקום תנים וכסית עליכו בללמוח חשך הף בכל זאת אם שכחנו שם אלהינד הוא יהקור זהת כי הות יודע תעלומות וגו': כלחן טבחה בלדהיום טו כנחן של טבח:

מכרה

ולא תצאו' דכמיביוכי' ולא תצא משם אנה ואנה רשמעי" הנה נתנו עליך עבותי׳ י תאנים חלאת ותרין חברוהי ולאתצא אלהי": אויב ומתנקם ב' וסי' מקול מחרף ומנדף מפני אויב ' להשבית אויב ומתנקם: חעלומות ב' וסימ' הלא אלהי' יחקר זאת יויבר לך תעלמות חכמה: הקיצה ג'וסי הוי אומר לעץ הקיצה ' הקיצה אל תונח לנצח ' הקיצה לפקר כל הנוים והקיצה למשפטי:

אַרום לָאבְקִשְׁתִי אֲנָארָחִיץ וּסְיִיפִּי לַיַּיִהְ כֵּי לָיֹא בְּלַשְׁתִּי אֶבְטָח וְחַרְבִּי לָיֹא כי הושעהנו מצרונו תושיעני: בְּשִּׁעִיקְנָא וְבִישַׂנָאָנָא אַיְיחֵיתָא מִיְּיחִים וּמְשַּנְאֵינוּ הֱבִּישְׁוֹתָ: בֵאלֹחִים הַרַּלְנוּ בָּל־הַיַּוֹם וְשִׁמִּךְ לְעוֹלָם נוֹרָה מֵּלָח: אַרְיוַנַחָתְ וַתַּכְרִימֵנוֹוָלֹא־תָצָא ' איש לו: זרית כו אפרי שכוש בַצבאוֹתֵינוּ: תִשִּיבֵנוּ אֲחוֹר מני־ צר וֹמִישַנְאֵינוּ שַמוּ לַמוּ: אַחַוֹרָתָּנִים קְדָל קָדָם פְעִיקִא יִייִּי בְצֵאֹן מַאֲבֶכֶל וֹבַּנִים זֹרִיחָנוּ: תִּמְבַר־ ַ עַפֶּהָ בָּלָא־חָוֹוְוַלָּא רַבִּיתָ בִּטְחַירִיהֵם: תִּשִּׂימֵנוּ חֵרָפָּה לִשְּׁבַגְינוּלַעַגוְבֻּלֶּכְ יָתָנָא: זַבְנָחָא עַפָּךְ מַבַּן דְּלָא מְסוֹנָא כּ מֹי לְסַבִיבוֹתִינוּ: הִשִּימֵנוּ כִּישִׁר בַנּוֹיָם ַכְּלְפֶּתְינֻגְּדְי וּבְשֵׁת פַּנִיבְּקָּחְנִי: בַּלְפֶּתְינֵגְדְי וּבְשֵׁת פָּנִיבְּקָּחְנִי:

ניותי בנודרהאש בַּלְאָמֵים: מַקוֹל מְחָרֵף וֹמַנֵרֵף מִפְנֵי אוֹיַב בָּל־וָאת בָּאַהְנוּ וְלַיִּא ופתנקם: נָכוּג אָחור לָבֵנוּ וַחֵט אֲשְׁרֵנוּ כִּנִּי בֵי דַבִיחָנוּ בִּמְקוֹם תַּנִיִם וַתְּכֵם עָלִינוּ בְצַלְמָוְת: אִם־שָבַחְנוּ כ זלא תצא ולא תצא בצבאותינו ד הַלוֹא אֵלהים יַחֲקר וְאח כּי־הוּאיבִע הַעַלֶּמֶוֹת לֵב: בִּי־עָעֶיִהְ חֹרַנְנוּ בָּל־

בְאוּםיָא: בָּל יוֹבָא בִּיסופִי לְקוֹבְלִי ׳יֻפֶּי׳ שֻבַּחֲגִוּהְ וְלְּא־שִׁקֹּרְנוּ בִּבְרִיחָה: לְא־ כן לַלָא י׳ ובַהַתת אַפֵּי חָפַתְנִי: ָדִמְחַסָר וּמְגַדָּף מִן בֻקְרָם בָּעִיל דְּבָבָא וּנָקִים נַקְפָתָא: כָּל דָא עַרְעַתיָּטָנָא ּוְלָא אַשְׁלִינָךְוְלָא שִׁיקַרְנָא בִּקְיָימָךְ : י י שֵׁם אֱלֹהְינוּוַנַבְּפַרְשׁבַּבְּנוּלְאַל יָוֹר לָאנְזוֹר פְּלִיג ווְחוֹחִית לִיבָּנְישׁ וְאֵתְּ אַכְמֵיתָאַ אִיסְתּוּרָנָא מָן תְּנִיצַרוּ יּ אַרום אִפַּרְהָנָא בְּאָתַר י׳יי׳ י׳ הַיִּוֹם נִׁחְשַׁבְנוּבְצַאוֹן טבּחָה: עוּרָהי יְרוּרִין וַחֲפִיתָא עַלְנָא בְּטוּלָא דְּמוֹתָא: פּייִי ב׳ לֶפֶּתתִישֵן י אֲדְנְיִ הָּלִיצֶּרה אַל־תִּזְנָח

אָין אַישָׁלִינָא שום אֵלָהָנָא ופָרִישְׂנָי בצלו יְרָנָאלְטָעותָאַדְעַמְמִין נוּכְרָאִין: הָלֹא אֱלְהָאיְבַשְׁקַרְרָא אֲרוּם הוּא חַבִּים מְסִירֵילִיבָא: אַרום מְטוּלְתָךְ אִיתְקַמִילָנָא כָּל יוֹמָא אִתְחַשְּׁבִנָא בְּעָנָא דְמְסִירָא יָלְנִיכְסָא: אִירְגַבֵּר לָטָה תְּהֵי בִּנְבַר דָכִיךְ יָיְאִיתְער אֱלָהָנָא לָא תִּחְנְשֵּׁי לְעַלְטָא אבן יחייא

תהילת ה׳ תורת חכר

אורחתו:

כי לא בקשתי אבטח יר'הקשת והתרב אשר לי היא תפלתי ולא קשת ולא חרב וכת"ש יעקב אשר לקחתי מיד החמורי בחרבי ובקשתי: בי הושעתנו מלרינו ומשכאינו הבישות הוא ע"ד מה שביארתי בפסוק כי הכית ואת כל אויבי לחי שני רשעים שברת · . באלי"ם הללכו כל היום יר' זלכן בהלי"ם הללכו כל היום ושחך לעולם כודה סלה יען כי ידעכו כי רכי פלע תסובבכו סלה ואין בעל הנס מכיר בנסיו ז - אף - זנחת ותכלימנו יר' וכל זה אנחנו עושי'גם אם זנחת והכלימנו ולא תצא בלבאותינו והשיבנו אחור מכי לר וכו' כי ידענו כאמנה כי גם זו לטוב זה : או יר' ושמך הגדול הגבור והכורא כודה שלה אף אם זכחת ותכלימכו ולא תצא בצבאותינו כי ידענו כי הן הן כיראותיך הן הן בבורותיך . ובאו' ומשנאינו שסו למו יר'הם בעצמם שסו למו בעיניהם שהיו יודעים ביניהם לבין עלמם היותם נבזים ושפלי' וחלושים ועכ"ז לא יכולנו להם ועל הכל באלי"ם הללמו כל היום: תתנגו כלאן מאכל יר' תתננו כלאן שאין בו כי אם לעשות ממכו מאכל אהד ועכ"ז בגוים הרבי' זיריתנו שכל גרמינו ידיקו: תמכור עמך וגו'ולא רבית במחיריה' כאשר עושים התגרים כשמוכרים בחליפין * או יר' תמכור עמך כשהם עניים בלא הון ולכן לא השבום אויביהם לאין וכן היו תמיד בעיניהם והוא ע"ד גלתה יהודה מעוני ומרוב עבודה וגומר כפי מה שביאר בו המסיד זקני ע"ה: - תשימגו - חרפה וגומר יר' וזה שהיינו חרפה לשכנכו היה ללעג וקלם לסגיבותינו באומרסוכי אינכס מתביישי' בהיותכם מחרפים לכחותים כאלה וכמו כן תשימנו משל בגוים ודבר זה היה מנוד ראש בלאומים באומרם כי אפילו למשל אין אנחנו שוים: כל היום וגומר יר' כל היום כלימתי נגדי על הדבר הא' ובושת פני כסתני על הדבר הב': מקול מחרף ונומר יר' מקול מחרף ופגדף לה' ומפני אויב ומהנקם אלינו: בל ואת באתכו ולא שכחכוך ולא שמרכו בבריחך לבלתי הגות בתורה ה"וולא נסוג אחור לבכו וכו": כי דכיתכו במקום תכים זה כדבר ברוח בהדש על מה שהלכו לבבל שהיה האלוה שלהם תנין אי ככתוב בם בן גוריון: אם שכחנישם הלהינו הוא מה שנאמר למעלה למאה כפשי לחלי"ם - או יכוין אל מה שהמרו חכניה מישאל ועזריה הן איתי חלהכא די הנחנה פלחון וכו׳: הלא אלי"ם יחקור זחת ובומר שמעתי ענין נחה בפסוק לח יהיה לך חלי"ם חהרים על פני שיר' לומר כי בעון הע"ו הנה האל ית' חופש את בית ישראל בלבם ואפילושאין הדבר בעשה בפעל שיראוהו האבשים והוא אומר על פני ויר' אפילו כי הדבר ההוא איגנו עדין על פני

שום נברא כי אם על פני בלבד לא יהיה לך עכ"ד וזהו אומר פה הלא אלי"ם יחקר וגומר:

המקום בהנמצא בית ה'שר"ל הנמצא בבית ה' ותטעם לי"ב שבטי ישראל במושבותיהם במקות' כאומרו הכתוב תביאמו ותטעמו בהר כחלתך . תרע לאומים ותשלחם ר"ל כי הרע אשר הרעוד אל האומים החוקים סיחון וטוג היה סבה כי נמעו כל יושבי כנען י והגרגשי פנה חבני ישראל והגבעונים עשו גם המה בערחה: כי לא בחרכם זגו' כי ישראל לא בחרכם ירשו ארץ כרמן וורועם לא הושיעה למו כי הזרוע שלהם לא היה כדאי להושיעם ממכו' שונאיהם וכל שכן כי לא היה יכול להורישם ולרטת את ארלם" כי אשר בו ירשו ארץ היה בימינך ובורועך ודאור פניך אשר היית מאיר עליהם ולוחם מלחמתם כאשר רליתים . ורמו באומרו בימיכך לאשר חומד בשירה ימיכך ה' כאדרי בכמי ובאומרו וורועך רמז לאומרו שם ימיכך ה' תרעץ אויב ובאימרו ואור פניך רמז לאומרו שם וברוב גאוכך תהרוש קמיך כי הגאון מה' מלך גאית לבש הוא איר פכיו כאשר יסתירה מהצרו וישפיעהו על הרצוי אליו: מתה הוא זגו' הם דברי ככשה ישראל המתפללת לאלוה לאמר אתה שהוא מלכי אלהים עתה בגלותי צוה ישועות יעקב. וציה פבך לריכו כוגח " ובשחך כבום קמיכו והם הקמים להישיע לריכו מידיכו " והכה לכגח הצרים חיתר בך להיות הדבר כגד הטבע שהעבד יקום על האדון ויכגחהו ולכן צריך עור גדול מהאלוה עצמו -אבל לבות הקמים עליהם אחרי כולחם הזכיר בשחך להיותו דבר כקל להיותה בחזחת הכלחון : כי לא בקשתי וגומר כי לא בקשתי אבטח : לכנח הצרים : הקמים עלו: כי הושעתמו ונו' רוצה לוחר תחיד עחדכו על אמוכתמו וברכנו אל ה' על הרעה כשם שברכנו על הטובה * וכאשר כשהושעתנו מצרינו * ומשנאינו הבישות כי לא יצא מחשבהם אל היש באלהים הללמו כל היום בעולם הוה ' ושמך לעולם מדה בעולם הסלה והנלחיות ככה אף כשונחת ותכליתכו וגו'עד כל זאת באתנו בס כל הרעה הואת לא שכחנוך וגו': אף ונחת ובו' ספר עשרה מיני לרות אשר יש להם בגלות החחד שונחת אתפו ולכן אמו בביתפו בושים וככלמים כי שר צלך מעליכו - והב' שלא תצא חיצה למלחמה עוד בלבאותכו י שלשה חשיבנו אחור מכי זר כי אין לכו כח להטיק להם כאו אתה תשיבנו אחור לבל כרע להםי ארבעה וחשנאיכו שסו למו כי אין לכו כת להשמר מהם והם שובים אותכו ולוקמים את מחמד עיכיכו למו . . . ה'

הקרובים לכן פידש כי כוכתו על האבות הרחוקים באוחרו בימי קדם : אתה ידך וגו' ר"ל אתה

אלהים במכתך גוים והם שבטה עממים הורשת "ויחסר בי"ת הכלי מידך " כאשר יחסר בי"ת

תחנכו כצאן מאכל כי כאשר הצאן הם מאכל האנשים והם קלים ליהרג כן כל אחד ואחד מהנבזר' שבצריכו משעבד בנו בעבודת פרך כאלו בטבע כולדנו למאכל להם כבהחות אשר בטבע כבראו לטבודת האדם יו ובנוים זריתנו כי אין שטבודנו מגוי וממלכה אחד דק מכל גויי הארצות אשר אכו מפוזרים ביניהם יו ממכור טמך בלא הון וגומר כי הנה הכושים שחורי העיר השכיחו קלת האוחות שיהיו עידים בשבע לאחיהם הלבנים לחסרונם . אבל עם כל פחיתותם ריבו בחחיריהם כי עבד אחד מהם שוה כ'זהובים פחות או יותר כפי שניו וכפי שליחות גופו אבל אתה אלהים מכרת עמך ביד האומות בלא הון ולא הרבית סך שיווים במחידיהם . כי הם כמכרים ואין קונה להיות מעטי המחיד שלהם להיותם כבזי בעיני העמים. כקלותך והתמכרת ואין קינה י ח תשיחנו חרפה לשכנינו התושבים אשר היו דרים בינינו . ולעג וקלם לסביבותנו מהאומות . כי כאשר רוצים לזכור בפיהם דבר מחרפה ולעג וקלם בם מזכירים סם יהודי כי אחריו אין כפיהם דבר יותר מכוער כבזה ונמם . ט' תשימנו משל בגוים וגומר כי אפילו הגוי' הרחוקים אשר לא היו שכנינו ונסביבות כשהם רוצים לעשות משל לנמשל רע מכוער וכנוה חזכירים היהודים . וחכוד ראש בלאומים כי יכידו דאשם בהלעיגם עליכו ועל תורתמי ב' כל היום כלימתי וגו' רוצה לומר כל היום כלימתי נגו' בואה מוחר בשחתי ובו' רוצה לומר כל היום כלימתי נגור מקול מחרף תורתי ומגדף אלהי אשר בשחתי בו באוחרם אלי איה הוא שגוים מרקדין בהיכלו ומשעבדין בבניו וכל היום בושת פני כסתני מראות פני האויב המחרף ומתנקם . כי הוא מבקש הנקמה מחני על אשר לא אשמע בקולו להמיר דתי באלו הרפתילו: כל ואת וגוחד רולה לומר כל הקבוץ מהי לרות המכרו'באתכו ולא שכחכיך והחוקכו בתוחתכו במחשבה ובדבור ובמעשה . וכנגד הדביר אמר לא שקרכו בבריתך י כי לא זכה האויב לשמוע מפיכו דק היות האחת עמכו ועם דתכו - וכנגד המחשבה לא נסוג אחור לבכו - וכנגד המעשה אחר ותט אשורכו מני ארחיך - שרולה לומד ולא הטיכו אשורכו ודרכיכו מדרכיך . כי לא שוכר עומד במקום שנים . כי דכיתכו וגומר רוצה לומר כאשר דכית אותכו בכל הצרות המכרת במקום אויביכו שהם אכזרים כתכין . באלן שם ביתיכו וכיסיתכו בצלחות שהוא צל החות חהחבוכות חהגלות . לא שכחכו שם אלהיכו וגומד שאם שכחכו שם אלהיכו וכיסיתכו בצלחות שהוא צל החות חהחבוכות חהגלות . לא שכחכו שם אלהיכו וגומד שאם שכחכו שם אלהיכו וכיסיתכו בצלחות שהוא צל החות חהבוכות חהגלות . ואם כשהיו אונסין אותכו לעבוד עכודתם הככריה אם פירשכו כפיכו לאל זר אף כי במחשבתכו היה ה' לכנדכו" הלא אלהים במדת הדין שלו יחקור זאת כדי להענישכי שליו כי הוא יודע תעלוחות לב ושלא שכחבו שם שהינוי והוא יודע שלא פרשט כפינו לש זר אבל עליך ה' הודגנו כל היום כדי שלא לכפור בד וכחשבכו כצאן טבחה: עורה וגוחר רוצה לוחל ולכן עליך להוביאכו מהצרה הואת ועורה למה תישן ה' : והתפלל אליו על הג' מדרגות מהדיבות אלהי וכנגד המדרגה הראשונה שהיא על ידי מלאך אמר עורה למה תישן אדני ולכן זכר שף

התחיל המשורר בשירו השריץ

לכי בקרכי דבר טוב בשבחך

אתה תלמיד חכם רחש לשון

יריחום : אומר אני מעשי למלך:

השיר הזה שיסדתי ועשיתי אני

חומרו למי שהו' הגון למלך שכ'

נח בשירים כעט סופר מהיר

רחיתי ביסודו של ר' משה דרשן

מהיר כלשון ערבי בקי : יפיפית

מבני אדם י העסוקין בתלאכת

חיי שעה למה לפי שהולק חן

בשפתותיך להורות בהלכה

הולק כמו נשפך כמו ללק' וילק

שחן: על כן ברכך. כמו

יו' יברך את עמו בשלום

חבור חרבך על ירך . להלחם

מלחמתה של תורה והוא הודך

להורות כדת ולהתנהג בענות

לדק: ותורך: התורה ודבר

החמת שתעסוק בו היא תורה

אוחך טכסיםי המלחמה לעשות

ימינך נוראות לפי שהוכיר

חלמוד התורה בלסון מלחמה

כופל בו לשון ימין המיומכת

להלחם: חליך שנונים בלב

אויבי החלך - שכונים אניישי"ין

בלע"ז והרי זה מקרא מסורם

מצינו שהתלמידים קרויין חלים

והוא הדרך: על דבר אמת

פדנו במען חסדך - אין אנו באים בכח מעשינו אלא למען חסדך עשה : על שושני" לכבוד תלמידי חכמים יסדו השיר הזה שהם רכים כשושני ונחים כשושני ומרסיבי

מעשים פובים כשושנים: משכיל על ידי תורגמן: שיר ידידות ישיר אהבים

שיר של שכח להם להחהיבם על הבריות ולהחהיב תורתם עליהם: רחש לבי כך

לו בונותם חבל בחסדך כפו למרץ חולת זה:

בוה המוחור העיד חומי דורות זה הגנית נהכין ולפורות לויתה בל תווה בחיכתים בקלוים לוען יוכו ד רוחם לחיי עולם והקרב הנהלט וחמר בוה המוחור הוא שיר ידירות בהוח לעורר

ההכת ישרהל לאניהם סנפתי ונפורר חהבתו ש עווו : າກຄ້າ

קרנה רחש לפיי להוליד: דכר טיב במוסלות ודפת חומר חני מעשי למלך יוכל זברי חלה הם עם המלך מסכן וחכם שהוח הכח השכלי וכמו כן יהיו דכרי פל המלך החשיח: לשוני עט סופר מהיר' הכותב ברחשי תיכנ' וכן יהיו דברי בקונר מלין: יפיפית מגני אדם י בנה מתה הנח הנובד מכל כחית בחדם: בונק חן בשפתותיך. שנתן החל יתי לך נטנע המושכלו ברחשונות בן ברכך שהים לשולם . שתהיה ננחי בשלומיתך: חגור הרכך: לכתונה ולהורת החמת: הודך והדרך" והחרב בתחבור הים חרב הודך בידישה והזרך להורות למחרים: על דבר המת ' לה בדרכי הטעחה : ושנוה נדקי לחשל דרך קנטורין ונלוח וכום : ותורך נורחות ימינך שתוםיף דעת נלמדן למחרי כחמר ז"ל ומתלמידי יותר מכלם וכום : מניך יהכיופתי" השכליים שתורה יהיו : שנינים להכנש בלב כל מומט בחופן שיהיו: מסים תחתיך יורו שהחמק חתך :יפלו בלב חניבי המלך י ווה כי חניך כנו יכנס: בלבם של ברחם:

כנחת ערב

קרת ונו' מו"ב בהיו נני כרת מהרתרי בתשובה ונת בר להם חקום בנהיכם ועותד ם עליו ורותרי' שירה וחה שידענושגני ישרחל מצערף הקרוה מחשנה למעשה וויש יחש לבי דבר דבר מה שהרהרתי בחשובה נגעיף בחה שאכי הומר מעשי לוילך עוד וועלה שניה הוא מה שמוסיף אחר הנומשבה בהוציאי הדבר בפה חו גכתב כד"א הז נדברו יוחי ה' יגו' מיד ויכתב וזה יאמר לבוני עט פופר מהיר כי הזגור כל שיר היה ננחב זכוהי בסכר זנרון לפניו יפיכית מבכי הדם שנלם אוהי' על כניך ויה כא לך פ"י שהונק חן בשבתוחין שקבלת בתירם מה שלח רנתה אה"ע לעשות ע"כ ברכך מלקי'לטולם להיות לו עם בגולה מכל הנחים חו יהמו יכיפית ניבני הדם כברתה בה לפני ביופי הנה הגלם אוקי' וזה כשחתה בלי העה או הוצה חן בפפהותיך כשמתה והכלל הכלתך מקבלת משא"כ כשאתה מלוכלך בחשה הו לר הללש חנקי וחין תפלחך נברטת מיש הבמישני הת קולך בהפלה כי קולן עוד לפני מותחי כשתרך נאוה בגלם אלקיי און יאמר יביפית ונוי באומות הות הכודש לאדם בהיחל להראות חביבוחו אליו איר הנה טרם אלמדך הת אשר להיות יחריוך ניכר של כל בוום הקדים לך כי ד' ועלות הם ח' עושר ב' חנויה ב' כנורה דו יראח שמים והנכו בם לפניך כי בשלם רחדונות אל יתהלל הרחהלל כי אם עשיר אחה פניר דעביר הות מושיול על הויקוש הח החשה על מנת בחני עשיר פהואיכל שבני עירו מכבדין אותו מפני עיברו ועל זה מתר אם יפיפות מבני שיכבדוך ומיים ט איר פכוך שהוא מחות כוברך אז כוצק חן בשפחותיך שיפונו ועינוי תורהך חונה אל החכלל כד

כן תשכת ע**ניינו ולחלינו וטעם תשכח כנגד** לא שבחניך : כי · נוה תקוה חהיה לנו ונפשינו שהיא מן השמים העליוני שחה לעפר והדבק להרן הוח הקבר וטעם בטלנו שעשית ליבותים בהנוסם הוא הגוף: קומה: לעזור אותנו או קומה אתה שהיית עורמה לני : למנגח על

שיש**נים** פייט ככה תחלתו :

ידידותן כמו התכותן רחש

ידבר לבי דברי המשורר ויש

חומרים דברים שהוח מוליח

מלבו וזה המזמור נאמר על דוד

או על המשיח בכו שכן שמו ודוד

עבדי נשיא להם לעולם: מעשיי

זה השיד שתשה . יפיפית יש

אומרים כי הוא כפול כמו

שהרחרת יסחרחר לחסרון לכנה

אדמדמת כי אינה אדומה אם

כן איך יהיה יפיפית לחסרון

והתשובה כי כפל העי"ן והלמ"ד

הוא לחסרן רק הפיא והעי"ן

כשהם כפולים הם בחין ליתרון

והעד תשנמני שהוח יוחד מן

תשגי - יפיפית בתהרו ולורתו:

הולק חן י מגורת וילקי על

העולה בחילו החן הילק בפיו

והנה בגלוי יספר לורת גופו

ודבורו שהוא כאה ועל דרך משל

יגיד נשמתו שהיא נכונ'וחכמתו

שהיא רחבה כי הדבור הפנימי

ימלא בנשמת האדם : חגור

גם יספר גבורותיו כי ככה ראוי

להיות הגבור התמים וטעם

גבור אתה הגבור או יחסר כ"ף

כדרך ויקרא אריה שהוא כאריה

או יהיה חכר כ"ף בראוה גמורה

וזה הוא הודך: והדרך: חסר

בי"ת כמוכי ששת ימים עשה

כאילו אמר ובהדרך נלח נטיום

לָפָּה שְׁכִינַרת יָקרָךְ הְפַלֵק תַשְׁלִי לָבֶּה־פָּנֵיך תַּסְתָּיר תִּשְׁבַּח כַי שֶׁחָרה לֵעפָרָ אָרום שִיחָא ַ סִיגוּפָנָאוְדוּחֲקָנָא כעכוע וכן כל לשון שירון כה ענינו ולַחַצְנוּ: ַלְעַבְּרָאנַפְשָׁנָא דַּבְקַח לְאַרְעִית נוֹבַה נַפַּישַנוּ דָבָקָה לָאָרֶץ בִּטְנֵנוּ: קוֹבָח עוֹרָתָהלָנוּ וֹפַּרֵנוּ לְפַנְעוֹ חַסְרֶּה: מְעִינָנָא: קום סֵיִיעֵ לְנָאוֹפְרוֹק יָחָנָא לִשַבְּחָא עַל יַחְבֵי מטול טוכך: מה שְשַׁנִים לְבָנֵי־קָרַח מַשִּׁבִּיר שֵיר בֹּיִיכֹּ בַנַהַדְרוֹן דְמשׁה דְאִיתְאַמֵר בִנְבוֹאָרה יְרִירָת: רָחַשַׁלְבִּי הַבָּרָטוֹבאַמֵר כֹּמְיְמָיוֹשׁ עַל יְבִיחוֹן דבני קרַח שִׁיכְלָאטָבָא וָתוּשְבַּחָתָא וָאוֹרֵאָתָא: בָעָאלִבִי מָהָיר: יָפָיָפִיתָ מִבְּנִי אָדָם הַוּצַק הָן י׳ יִייּ מַמָלַל טַב אִימֵר אַנִי עוֹבָרִי לְמַלְּכָא מַמְלַל לִישֵׁנִימוֹהִי הֵיהְקוֹלְמוֹסַפַּרָא רָגִיל: שׁופָרָךְ מֵלְכָּא מְשִׁיחָא עָרִיף שנאת יוי עוו לעמו יתן ומה שכרן ה הוֹרְהְּנַתְּבֶרְהְנִינְהַבְּרְהִי צְּלַחֹ רְבַבַעַל יֹי כֹּ מִבְנֵי נְשָׁיא אָתְיְהִיב רוּחַ נְבוּאָרה דְבַרֹאָמֶרת וְעַנֶּנְרוֹ־יַצֶּדֶקַ וְרֹוֹוְרְךָ יֹ בְסְבְּוֹתְרְ מְטוֹל בֵן בֵּרְכִינָךְ יֵיְלְעַלְמָאוֹ וָרִיז פַיִּיפָּךְ עַל יַרְכָּךְ נִיבֶּרָ אַלְמִּקְטֵל ייני מַלְבִין עִם שִׁילְטוֹנִיןהוֹרָךְ וְשִׁיבָהוֹרָךְ: וַשָּׁבָהוֹרָךְסַגִּי בְּגִין בֵּן חִצְלַח לְמָרַכַּב עַל סוּסֵי מַלְכוּתָא עַל עִיסַק הֵיִיְמְנוּתָאוּקְשׁוֹטוֹעְנְוְתָנוֹתָאוֹ וּצְרַקְתָּא וְנִילְפִינָךְיְיָ לְמֶעְבֵּר דְּחִילָן בְיַר יְמִינָךְ: גִיְרְרָךְ שְלִיפִין לְמִקְטֵל אוֹבְלוֹפִין עַמָּמִין תְחוֹתְּךְיִפְּלוּן וּבְנֵי קַשְׁתְיֶיךְ יִשְׁתַלַח בְּלֵב סַנְאִי סַּלְכָא:

בכקה ב' לארץ כטננו י דכקה לעפר: שושנים ב' חסר וסי' על ששנים לבני קרח י על ששנים לרוד: חנור ד'וסי'ויאמר לגחזי חגור מתניך וקח משענת : תם עם האבן הגדולה אשר בגבעין : ואלישע דנכיא קרא לאחד : חגור חרכך על ירך גכור : וחד וחגור נתנה לכנעני : שנונים ג' וסי' אשר הציו שנוגים : חציך שנוגים עמים תחתיך: חצי גבור שנונים:

גבר לא יצלח בימיו והטע'שיצלח בעת שירכב ויש אומרי' כי צלח הוה מגזר' כן יצלח כאשוהנה יספר גבורתו אמונתו ועלוותו ולדקתו ומלח ועלוה לדק בין עימדת ובין נסמכ'והטע'ענוה עם לדק:ותורך ימינך הפועל והפעול הסר כחילו הוה כהוב ימילך חורה חותך לעשות גבורות וכוראות מלחמות על דרך נכבדות מדוכר בך

ורבי יוסי אמר כי ותורך מגזרת ויורם אלהים והאות שאחריו כתוב חליך שכוכים ונכון היה לולי שמלת ויורם ירה להם לגנאי וזה לשבח : חליך : בהחלה הזכיר הרבך והמר גם חליך שהם שנוני בעת שהעמיתחתיך : יפלו - יפלו חליך בלב חויביך על כן בחה מלת יפלו במקו' אחנח כחילו היא סמוכ כי היא חער' בטבו שתי מלו

בי מלכים ימלוכו: לשוני א אָנִי מַעַשַּׁי לְמֶלֶךְ לְשׁוֹנִי עַטִּי סוֹפֵּר בְשִׂפָתוֹרַתֻיִּךְ עַלֹּרַכֵּן בַּרַכְּךָ אֱלֹּהַיִם לְעוֹלֶם: חֲגִור חַרְבְּרָ עַלֹיָיָרֶךְ גִּבְּוֹר

נוֹרָאַוֹת יְמִינֶרָ: חָצֵּירְ שְׁנוֹנִים עֲמִים 🌣 תַּחָתֵיך יִפְּלָוּ בְּלֵב אוֹיַבִי הַמֵּּלֶך:

אבן יחייא

שנאמר כחלים ביד גבור כן בני הנעורים וחלמידי חכמים המזויינים בהלכה קרויי

אויבים זה לזה לפי שעה שנאמר לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער: עמים

תחתיך יפלו : בשכר התורה יפלו האומות תחתיהם של ישראל :

דלת מן יוד : כי אין עלמותי במדרגה ההיא : וכנגד המדרגה השכית שהיא על ידו הקדוש ברוך הוא בהיותו בעולם האלהי אחר הקיצה אל תונח לנצח י וכנגד החדרגה השלישית אשר פניו ילכו להניח את עתו בהיותו דר ביניהם ופנים בפנים ידבר עתו ... אחר למה פניך תשתי תשכח עכיכו ולחצכו: כי שחה וגו'הדין כותן שחל'או שר הרואה לאיש אחד בצרה גדולה שיעורהו בתסדיו הרבים אף כי איכו מכירו מתמול שלשום - ולכן אומר להיות כי בצרה גדולה ארחנו עד שכמעט אכו על פרק המיתה ונחשבים כמת אשר שחה לעפר נפשו ודבקה לארץ בטנו בקברו לכן קומה עורמה לכו - ל"ל לעורה לכו . ואם אין בכו מעשים פדכו מחות הלרות למען חשדך

כאשר עושים הגדולים אכשי שם המטיבים לוולתם: מה למנצח על שושנים וגו' כונת החזמור הלז הנכוחה על ימות המשיח חשר יקים עורתה

לכו ויפדכו למען מסד ה' ולא למען המעשים טובים שבישראל: רחש לכי ונו' הם דברי המשורר המדבר ברוח הקדש לכנסת ישראל המתפללת לשהיה על צרת גלותהי לאמר התנחמי כי הניע שכלי דבד טוב עליך . אומר אכי מעשי וגומר בא לבאר הטוב ההוא שהרגים זרחש בשכלו באמצעות ההשפעה לבואיית: ואמר כי הוא דולה לספר ולומר המעשים והמדות שלפי שכלו יהיו לחלך החשיח כלשומו שר"ל בדבור יובעט סופר חהיר שר"ל בכתב לחטן ידעו דור אחרון גם הם תאריו וחדותיו וחעשיו' והנה יחסר בית הכלי מבלשוני וחבעם כמכהג הלשון -יפיפית מבכי אדם וגו' ר"ל דואה אני היותך היותר יפה בשלימות שבמין האדם י וכחו'ל בהנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד ירום מאברהם וגבה מאד ממשה י הולק חן בשפתותיך באומרו הכביא ישעיה ויצא חטר מנוע ישיונו' והכה ארץ בשבט פיו וברוח שפתיו ימית רשע מה בחן אשר יצק ה' על שפתיו ההם: על כן ברכך וגו' חגור חרבך יגוחר ר"ל או גבור על כן ברכך אלהים לשתהיה מלך לעולם בעבור שבמלחמת ביב ומבוג תחבור חרכך על ירך . אשר לחרב ההיא תהיה הודך והדרך בכלחך אותם יויהיה חבור מקור : והדרך ובו ד"ל וההדר שיהיה לך או בכלחוכך הוא שאף שתללח בכל דרכיך ותרכב במחשלתך על כל העולם לא תתגאה להעות משפע בבר מל של שניניך יהיו מיוסדים על דבר אמת וכאומרו ישעיה והיה לדק אוור מתניו והאמוכה אזור חלביו ויהיו מיוסדים על עכוה לדק וכאומרו שם ושפט בלדק דלים והוכים במישור לענוי ארץי מה שיחשך ממעלת המדות האמורות מעלת החכמה. כי תורה אוקך דברי כוראים וסודות בחכמה ימיכך שהוא השכל . כי הדמיון שהוא שטן הוא יצר הרע הוא שמאל האדם ומבקש להשמאילו ולשטכו: וכאומרו שם וכחה עליו רוח חכמה וגו' חיציך שכוכים וגו'ר"ל כמים תחתיך יפלו . להיות כי חיציך שכונים ומחודדים תחיד יפלו בלב אויבי החלך כי לא יושלך

לכטלה אפי חץ אחד כי בהשגחה כלם כאחד יעשו פעולתם להרוג העמים אויבי ה' :

תהילת ה תורת חכר

מה למנצח על שושנים וגומר בקונטריםי הה"ר שלמה באלם ז"להה מצאמי נתיב וז"ל

למכצח על שושכים לבכי קרח יר' שהיו הומרים בכי קרח אע"פ שאבינו קרח מטח הנה אנחנו נהיה עובים ונהיה משולים לשושנה בין החוחים וז ח על שישני' לבני הרח ורומ' רחש לבי דבר טוב וגומר יר׳ לומר שהע"פ שלא יכלו לשיב החשובה שלימה ולהחודות על העיכו' והתעאות מחמת מה שראו לאביהם כי נבהלו נחפוז עכ"ז הוה יה: קבל כוכהם ואשבה כאילו דצרו והתודו את כל עונותם והצילם ולא מתיוכבלעו באין כאביה"קרת וו"ע רחש לבי דבר טוב והחשיב אותו האל ית' כאילו הייתי אומר אכי מעשי המקולקלים לחלך מנבו של עולם ולשוני עם סופר מהיר להזכירם י או יד' אומר אני מעשי למלך והוא מרע"ה כאומד ויהי בישורון מלך שמכאן והלאה יהיו פי ולשוני שוים במהירות לכחוב מהיר ועיקר מהלוקהו עה ערת קרם היה בענין התורה ומתחילים לשבח למרע"ה ואומר יפיפית מבני או סר"ל שרתה מבחר המין הלמשי הולק תן בשפתותיך ולא אמר בשפתיך לרמוז גם על תורה שבעל פה כי הודו הם שגם היא אמה ומכי הקב"ה קבל חותה ג"כוכמשו"ל ששמעו לקרח ועדתו שאומרים משה אמת ותורתו אמת ואכו בדמין על כן ברכך הלו"ס יר' על כן נתן לך ברכה נלמית שתרה התורה נקרחת על שמך המיד כחימר תורת משה עבדי - אואולי תהיה הכונה באומר על שושנים על ישראל ולכן אומר ג' לכיכות של שבח כנגד ג' גאולות ואו' לשוני עט סופר מהיד יר' לשוני היח כסופר מהיר הממהר לטפר מה שאירע מקדם והוא שהקדמהי נעשה לנבמע ובשכר זה יהיה לי כן י או יר' באומר דבר טיב מה שעתיד לבשר מבשר טוב ' או אולי באומר הוצק חן בשפתותיך יכוין אל מה שהקדימו נעש לנסמע על כן בזכות התורה ברכך אלי"ם לעולם כאומר ואוחך לא אעשה כלה י או יר׳ ברומר מבני אדם הא' כחמ' ז"ל מעין שופרים דאדם הראשון וכו' יבאומר הולק הן בטכחוהיך על כן ברכד אלו"ם לעולם יר' על מה שאתה גומל המיד חסדים טובים וא מה לכל השורלים בן ואינך אומה לאו ברכך אלי"ם לעולם ע"כד: - וזהו ע"ד מה ששמעתי באומרים מפיהה"ר יעקב בי רב ע"ה במש"ה על כן יעזוב אים וגומר ודבק באשתו כי ר"ל על הכן שהומר'לו השתו אני העש'כדבריך: וקודם כל דברי בוה המומור אומר אני כי אולי מלבד ניה שנרא'מתיך המזייור על הייתו סמוך

אל הקודם אליו ומלבד היותו לבני הרת יכולני עוד לימר כי במזמור הקודם אליו רמר אם שכחנו שם אלהינו וכו' הלא אלי"ם יחקר זאת כי הוא יודע וכו' ופה אמר רחש לבי דבר עיב אומר אנימעשי למלך ואולי ביון למלכו של עילם י ורז"ל אמרו וכי לא היו שלשה ולמה המר רחש לבי אלא ללמדך כי למה שכיון זה בלבו כיון זה בלבו ישלשחם היו שוים בלב ה' ע"כ - - ועל זה הדרך יפורש אומר אומר אכי מעשי למלך לשוני עט סופר מהיר כי אמר כל אחד מהם רחש לבי דבר טוב אז במחלוקתושל קרח אבינו עם מרע"ה והדבר הטיב הנה זה היא א מר אני מעשי לחלך ולשוני עט שופר מהיר ור"ל הנה לפי האמת במה יש לי להנאת נגד מרע"ה כי עם היות אחת שהוא יהיה חלך על כל ישראל וסוכר התורה מפי ה' עכ"ז בלר מה כפי ערכי אני ג"כ מלך ואני סופר כי אני מלך על גופי אשר הוא עיר קטנה ואנשים בה מעט יאם ארלה אשתלם במעשי ואהיה אני המולך עליוואין לך כצחון גדול כזה כי הוא עכין כצחון המלחמה הגדולה ודי לי ביה כפי ערכי ומה לי ללכח בגדולות ובנכלאות ממכי ובאומר לשוני עט סופר מהיר הענין הוא כי בבוא המלין לכתוב איזה דבר הנה אז בהיותו כוחב מה שהוא רולה לכתוב עוד יבאו על עטו

דברים טובים אשר לה חשב בהם מעולם - וזהו ע"ד מה שפירשתי אני בם׳ למודי ה׳ במש"ה וחורת חםד על לשונה - ואמר כי אין ל"ל שיעשה כן בלשונורק שאפילו בלבו יהיה לו כן והוא מותר רחש לבי וגומר ואם אימר לשוני עע סופר מהיר כיון אל מרע"ה שהיה סופר התורה יבא על נכון אומר יפיפית מבני אדם ויר' לומר אחה הסופר מהיר יפיפית מבני אדם והיא כנים שליה לך והולק חן בשפתותיך גם כי אחרת כי כבד פה וכבד לשון אנכי על כן ברכך אלי"ם לעולם ונכתב בתורה ולא גם נביא עוד בישראל כמשה שתחיד אנו קיראים כן: חגור חרבך וגומר יר׳ ובמה שאמרתי ותארתי לעצמי בצד מה איוה תאר מתאריך לא מכעתי כלל מתאריך ח"ו רק אדרבה הוא כבוד אליך יען כי הגיר חרבך על ירך גבור ר"ל תארי את תאריך על איוה שלם הוא הודך והדרך כי תמיד יכובד השלם כאשר יתוארו השלמים באחד משלמיותיו והוא ע"ד מה שאחר הכתוב ישימך אלי"ם כאפרים וכמנשה: והדרך צלח רכב יר'וכן הדרך הפרטי הוא צלח ירכב של דבר ממת וכאומר בכל ביתי כאמן הוא וכמו כן כלח ורכב על ענוה לדק והוא מה שכתוב עליך בתורה והאיש משה ענו מאד ואין ספק כי הענין הלודק בעניה הוא הקלה האחרון בה והיינו אות' שנוה לדק ותורך כוראות ימינך שכתבת עמה את התורה: או יר' ותורך על היותך ענו עד קלה האחרון נוראות ימינך שכתבת עמה והאיש משה ענו מהדעם הבדול על בן בוכך אלהיי לע לפ ובמו שארו"ל מהיכן זכה משה לקרני ההיד ממה שנשתייר בקולמוסו וכו': חציך שנונים יר' הנה החכם הוא מחודד עם חכמתו והלדיק בלדקותיו וכמו כן הוא הענין בך שלתה חכם

ואתה לדיה ואתה שכן על כן שמים תחתיך יפלו יחד עם לב אויבי המלך בי לבם ג"כ יפול בארן:

רוּטָרָא תַּרִיצָתַא חוּשָׁרָא דְּטַלְכוּתָךְ:

ספול די רַחִיפִהָא צְרַקְהָא וְסָגֵיהָא

דַכיָא וָאַקְסִיל אַלוּאוֹן וֹקְצִיְעַתָּא

מתנמריו כל לבושור מו היקליא

ומכת בת בתובריונן דמן אופיר : בישל חשה עם:

אורנך לפתנמי אוריתא ותתנשי ליוחס'וחי מובאותלה:

פּוּםִיה וַחֲסִיפִּרִישׁוּרוֹ עוֹבָדוֹיוְתִעְלֵי יַ

עוֹבְרוֹן בִּישִׁין דְרַשִׁעִי עִמֵּיךְ וּבֵית

שַׁצַנַת דִפְּלַחְתָּבֵית אָבוּיִיךְ:וּבְּכַן יְרַגַּנ

מַלְכָּא שופְרַיִךְ אֲרום הוּצּאַרִיכּונַיִיךְ

בורְםֵי יְקָרֶךְ יָיַ בַּוַיִּם לְעַלְמֵי עַלְמִין י׳ מְיֵמֵי בִּקְאַרָּאֵלְהִים עוֹלָםַ וַעָר שֵבֵט מוֹשׁר

רישעא משול היכני בייך ייאלהך מופי שמן ששון בחברף: בריואהלות

פִישִׁחָא רַחַיְרָנָאיַתִּיר פון חַבְּרָהְ: פֵירָא יִיִּינִר בְּלְבְּנְיִינְיִרְ פִוּ חַבְּרָהְ: מֵירָא יִיִּינִר בְּן אַיִּעוֹרת בְּלְבְּנְרְתְיִךְ פִוּ חֵבְּרָהְ: מֵירָא יִיִּינִרְא בְּלְבְּנִינִירְא בְּלְבְּנְיִינִיךְ בִּוּן בּתִירְהְ בִּוּ

דָבֶבָרָשִין בְּשֵׁין דְפִיל פֵאָרַע פִנִי לוחד ויפיו שַבְעִי־בַרָדו וְרָאִי וְהַבְּשִין בְשִּין בִיל

פַּילְבֵי מַלְכוֹתָא אָתִין יֹי יֹ עַמֵּק ובִית אָבִיְר:

לְםַלְבֵּיִר אַפָּר וְלַיִּלְרוּרִוּ בִּוֹמֵן נִינִ אַתרוּרִי בִּוֹמֵן נִינִי אַתרוּרִי יִנְיִבְּוֹי יִינְיִי

דָמֶעֶתַּר כְפָּר אוֹרִייתָא בִּסְמֵר יִמִינְךְ מִי נִי 6 וֹבַח צֹר יַבְּמְנְיִה יְחַלּוּ עֲשְיֵרִי

'2

וָתִסְגְרִין לֵיה: וָיַחָבֵי כַּרַכָּא דְצור בְּתִקְרוּבְתָּא יִיתוּן וְאַפִּירְיְשַׁחַרוּן לְבֵית מַקְרְשַׁייך

עַתְירִיעַסְמֵיָא: בַּל שְפַר אָרַג נִכְםִי פִּילְבֵי אוֹצָרִי מַלְכַיָא דְּמִטַמְיָן מִלְנֵיו יִקְרְבוּוְ

לְכָהַנָיָא דִּמְרַמְצִין בְּרַהָבָא סְנִינָאלְכוּשִיהוֹן: בּלְבוּשִיהוֹן צִיוּרִין יִקְרְבוּן קּוְרְבָּנֵיהוֹן

קָרָם מַלְכָּא דְעַלְמָא וּשְאַר חַבְרֵיִיה דִּי מִיהְבַּרְרִין בִּינִי עַסְמַיָּא יִתִיתִין בּחַרְנָאּ

ָלָנָתִיךְ לִירוּשְׁלֵם: יֵתַתְיָין בְּחֶדְנָן וְתוּשְׁבַּחְםָאוְיַעְלוּן בְּחֵיבָלָא רְפֶּלֶךְ עָלְפִין:בְּאָתַר

רשע י"ו פתחין וסי' נמסר במיכה סי'ו': עמך ה'וסימ' והשביע הכהן את האשה - בפרסות סוסיו ירמוס

את כל חוצותיך הנה עמך נשים בקרבך: שמעי בת יראי והטי אזנך עמר עמי וחד ועמך כולם: ממשכצו'

ג'מ"ל וסימ' בסדר תצוה: תשיתמו ג' ובסיפר' וסימ' תשיתמו כתנור אש : כי תשיתמו שכם במיתרי' .

אַכַרָּיָרָוּ יַדְיָיוּן צַּיִבּיכִוּיָא בְּנָן שַּׁסָנִינוּן לְדַכְּיְרַבִּיָּא

כסאך אלהי' עולם ועד

כסאך אלהים . כסאך שר ושופט לעולם ועד כענין שנחמר נחתיך אלהים לפרעת ולמה בשביל ששבט מישור שבט מלכוחך שמשפטיך המח ורהוי החה למלוך:משחך -שמן ששון . כל לשון גדולה כופל עליה לשון משיחת שמן כדת המלכים:מר וההלות קליעות : קדה מתרגמינן קליעיתא : כל בגדותיך : כל בגדיך מריחים כרים

ווָהָאָו הַפֵּלֵךְ:

שַבַט מַלכוּתָך: אַהַבַתְּצֵרַקוֹתְשְנָא

ַרָשַׁע עַל־בָּן י פְשָּחַרְּ אֵלהֹיָם אֱלֹהֹיָרָ

פָנֵישִׁפְּחְוּה: בִּנִוֹת מֵלְבִים בִּיקֹרוֹתִיה

ַבַּל־כִּבוֹּהַהבַּת־מֵלֵךְ פִּנֻיְטָה

תובלנה ביייטחת

תובַ*לֶּ לַפֶּ*לֶּהְבְּתוּלָוֹח אֲחֲבֶיתָ בעוֹהֶיָתָ

וַגִּיַל תַּבֹאֵינָה בְּהֵיכַל מֶלֵך: תַּחַרת

אָבֹתֶיך יְהְיֵי בָנֶיֶךְ הְשִׁיתֵׁמוּ לְשָׁרִים

נצבה שנל לימינה בכתם אופיר:

בשמים ומדרשו כל בגידותיך וסרחוניך מתכפרי' ועריחי' רית ערב . מן היכלי שן מני שמחוף יוחר מהיכלי שן משובח' ההיכלו המחוקנים לך מגן עדן לשמחך מהם שן אי"בוי "רא בלע"ו מני שמחוך היכלות חשר מני הם שמחוך הכותני שפרך: בכות , מלכים יהו מבקרות הותך כענין שנה' ושרותיה'מניקותיך: ביקרותיך: קו"ף דגש לפי שהות לשון בקור ואע"פי שכתוב יו"ד לפניה רחיתי בנקוד רב פעדוה תיבה זו סדורה עם מי כתן למשיסה יעקב שבתוב בו יו"ר והם"מך מודגקת ומנחם חברו לשון יוקר כמו יקר מכלי פז שַׁמְעִי בְנִישְׁתָּא דִישְרָאֵל אוֹרַיִית מימי מִ פְמִישְׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁה: לְרְנֶקְמוֹת מוּ שֹנְל. מֹלְכָה כמו והשנל יושבת ורברבנוהי שגלתיה ולחינתיה אשתך חתילב לימינך: בכתם אופיר : כקבולת עדי זהב הבת מאופיר: שמעי בת וראיי שמעי בנסת ישראל וראי דרך הטוב והטי אוכך: לתורה: ושכחי עמך: האומות שאת גדילה ביניהם: וכית אביך : עבודה זרה שעכדו אבוחיך בעב'הנהר: ויתחו המלך יפיך י ואם חעשי כן יחחוה המלך הב"ה לכויי ובת לר במנחה פניך יחלויכמו ויחל משה ובשכר זה חוכי שיביה ליך עשו הרשם אשכרים ודורון חותם שהם עכשו עשירי עם: כל כבודה בת מלך פכימה וגו'י זהו שכאמר והביאו את כל אחיכ'מכל הגוים

לשרים בכל הארץ: מכחה בומר אותם שכל כבוד חלוי בהם והם כניסייא של מלך אשר נהגו עלמם בלניעית עתה בגדיהם חשובים ממשבלות זהב של כהנים גדולים משכלו'קחט'ונש כלע"ז לרקמות חובל למלך: בבגדי רקמה יביחום מנחה למלך על כל החרץ לרקמוח הבר"ורין בלפ"ו : בתולות אחריה ריעותיה י מן האומות ילכו אחריהם כענין שנאמר והחזיקו בכנף חים יהודי ובומר לחמר נלכה עמכם כי שמעני חלהים עמכם : מיבחות לך כלפי הק"בה אמרנ המשור' מחח אכותיך וגו' לכל אחד מישרא אמר : חוכירה

שבט מלכותך לעשות הדין הוא שבט מישור . אהבת צדק וגומר ד"ל ולהיות כי אהבת צדק ותשכא

כשעי על כן משחך אלהים אלהיך בשחן ששון סישמחו כל העולם בחלכותך וכחר בך מחביריך :

כסאך - יש אותרים כתו אלהים לא חקלל והגאון אמר כסאך יכין אלהים ולפי דעתי שמלח כסאך חשמש בעבור אחרת כדרך והנכוחה עודד הנביא שהוא כמו והנבוא' כבותת עודד הנביא וככה זה כסאך כסא אלהים כמו זישב שלמה על כסא יי'והאומ' כי כסאך לנוכח השם הפסוק הבא מחריו יכחישנו: אהבת י אם המזמור על דוד

יהיה מחביריך שחול וחם על המשיח חסידים אחרים בדורו: מור מחלוק' במלת מר והאומרי' כי אהלות הוא הנמצא עם דגי הים איככו ככון כי כחו' כאהלי' נטע יו' וים אומרים כי גם קליעות מין חחרשים לו ריח טוב ודרך לשין הקדש לומר חדם פטדה וברקת להיות הוי"ו עם האחרון או כלא וייו כחו אדם שת אנוש אם כן היה ראוי להיות מר אהלות קליעו'או מר אהלות וקליעות חולי באה זאת המלה על דרך זרה והנכון שקניעות מגורת המקלועות והמלה סמוכ' חל בגדוחיך וטעם לדבק טעם בגדוחיך עם היכלי שן ששם הם שמורות בתיבות והטע' כשהם מינאות מהיכלי שן ותחסר מלת אשר כחילו היא מן היכלי שן מן השר שמחוך או ישוב מן היכלי שן כי משם היו מובחים והחומר כי מכישם בוי הו מדינה חיכנו ככון בעבור היות שן כקיד בקמן קטן על דרך כל מוכרת בטעם שחיננו סמוך אל אחר: בנות ביקרותיך : מגזרת יקר בשפחו היקרות שלך עמהם הן בנות מלכים והחומר שהוא מגורת בקורת תהיה לא דיבר נכונ' כי אין מחלוקת שהוא ביו"ד כתוב רק המחליקת בין בעלי המסור' והקריח'כי החחד יקר'כיקרותיך על דרך בימינו והשני כדרך מישיכי עפר והשגל היא המוכל העחידה למשכב והעד מלת ישגלנה ועל דעת החומר כי זה המומור כאמר על דוד הוא

כמשמעו ועל המשיח בכות מלכים היקרות והשגל מדיכתו: שמעי מם על דוד אמר התשורר לשגל וטעם ושכחי עמך כדרך עמך עמי שתחגייר וחשוב לתורת דוד ואם של המשיח ידבר יהיה פירוש בת קהלה כמו בת יהודה על דרך לעבוד השם שכם אחת: ויחאו אם על דוד כמשמעו ואם על המשיח המלך הוא השם או המשיח : ובת י אם על דוד יחסר הבי"ת וככה הוא ובבח לר עם בת לור

והפעיל כל כבודה ואם על המשיח דרך משל: כל כבודה ועעם פנימה שהיחה שוכנת לפנים בחרמונה ולא היתה נראית לכל: כל · מלאכו דוד שלהח בת תלמי מלך נשיר : לרקמות . הלמ"ד תחת בי"ת: חובל . כת מלך : תובלנה . אם על המשיח הנה השעם שהם בעלמם יבואו לא באוגם ובת מלך עם ריעותיה שהם בארמון המלך חבואינה בהיכל מלך הוא דוד חו המשיח: תחת י הדור שעבר יבוא דבר אחר כי דורך הוא אמגעי ווה נכון על דוד גם על המשיח:

תורת חסד

אלי"סוגו' יר' כסאך שהיית אלי"ם לפרעה היא עולם ועד ושבע מישור הוא שבע מלכותך והוא המטה האלי"ם אשר בידך: אהבת לדק שהכיח את המלרי והצלת הת העברי שהיה לדיק בדינו ותשנח רשע שהמרח לרשע למה תכה רעך שרמות לו ששניהם היו רשעים על כן על כל הלה משחך אלי"ם אלהיך כלותי אתה נקראת בשם אלי"ם לפרעה והאל"ים תיים אשר הוא הלהיך משחך שמן ששון מחבריך כי עליך אמ'האל ית' פהאל פה אדבר בו מה שלא היה כן לשום כברא וה"א מחבריך . מר ואחלות קליעות כל בגדותיך יר' כל בגדיך הם מריקים כרים בשמים . או יר' כל בגדותיך הם מתכפרי ומריחי'רים טוב וערב עם הקטור' חשר בח לך תן הכלי שן מנישמחוך חשר משם שמחו בנתינת התורה וכחו' ישמח משה במחג' חלקו והוח מ"ם ז"ל ורף מלחך התות מסר לו סוד הקטורת" הו יר' מני שמחוך בלמידחך מהם ענין הקטורת: בגות מלכים ביקרותיך יר' נפשות הנביאי'הם ג"כ מסולאות בנבואה אשר הוא הדבר שנתיקרת ונכבדת בו: או יכוין בזה אל בת פרשה שהיתה לו כחם ובסבתה ביקרוהו שרות רבות - או יהיה זה הפסו' גזרת האמור ויר'עם היות כי כל זה נאמ' עליך עכ"ז בנות מלכים והם השבות השלמים ג"כ הם מיוקרות ונכבדות ונלבה שבל נפש כל ה'מהם במדרג' השבל לימיכן ואתה תהיה למלך עליהן וא"כ אחרי ראותי את כל זה מה לי ללכת אחרי שרירות לב חבי חי לוחת שמעי בת והיח מדרגתי ורחי והטי חונך חת כל מה שחמרתי לך ושכחי עמך ובית אביך וית הו המלך מלכו של עולם את יופיך כי הוא אדוניך והשתחוי לו וא מלכי בגדולות ובנפלאו׳ ממך כחשר הלך קרח ועדתו ובת צור יר' עם החורה לה יחסר כל חל החדם ויחלו פניו בנכסים רבי' וכחשר קרה לחלישע הנביח ע"ה עם נעמן שהיו מחלו' פכיו לקחת המכח' ולח רצה והוא אומ' במנחה פניך יחלו עשירי עסוגומר הענין ואמ' כל כבודה בת מלך ויר' לדבר על נפש העושה רצון האל כי עם שהיא עומד׳ פנימה בתוך הבית אשרוה הוא לכאורה שבת עניותה ודלוחה עם כל זה ממשבלות זהב לבושה כי החל ית' יותין לה שם כל לרכה בי כל החקיים חת החורה מעוכי סופו לקיימה מעושר וכמו שחו"ל כל העוסק בחורה נכסיו מלליחין לו וכו׳ . או יר' אותו הלבוש שיש לה הוא יקר ממשבצות הזהב ולסכה זו לרקמות ר"ל מרוקמת במעשים עובים חובל למלך ה' לבחות וכמו שדרפו רו"ל בפסו' והרוח תשוב חל החל"ים חשר נתנה ובו' י בתולות החריה רעותיה הם הנפשות הטחורו׳ אשר עדין לא באו בעולם מובאות לך את בת לור לראות אותך והן כוספו לבא פה בארץ להשחלם כמותך כאשר נשתלמת ואחרי היותן באות בכלכך חשק בדול לראוחך עוד יהיה להן כי חובלנה בשמחות וגיל כי עם היות שכל העולם יאת' עליהם שעל ברוכ בו שיים ועל כרחם הם מתים וכו' הנה חלה הן בחות בשמחות וגיל לפי שרחו מה שרחו בך וו"א תבואינה בהיכל מלך דר' הן מעלמן תהיינה לח"ב רולות למות כדי להכנם בהיכל המלך מלכו של עולם והוא אומר תבואינה. תחת אבוחיך יהיו בניך כל א'מבני קרח אמ'על עצמו מכני טל מיר בניך ויר' כל מה שהיה ראוי לו לקרח אביכו לירש משלמות הארץ ירשוהו בנינו: תחת אבו היך יהיו בניך ויר' כל מה שהיה ראוי לו לקרח אביכו לירש משלמות הארץ ירשוהו בנינו:

מור וגו' וידוע כי לבוש הכפש הוא הגוף ולכוש הגוף הם הבגדים ולכן המבקש בדולות מהדיבוק אלהי בריך להסיר הבגדים הכואים מעליו . ולהסיר המדות הרעות מגופו ולהתלכם במעלת ואחר כך להלביש נפשו במעלת החכמה כי או הנפש עם לכושיה מהיה מוכנת אל הדבקותי ולכן אסור לת"ח ללכת בשתכוכית של בגדיו ובשלאי של גבי שלאי כמכעליר וכן אחו"ל דית בגדיהם של זדיקים מעין העולם הבא ואחרי שבחו פה מלך המשית במעלת החכמה ובמעלת המדות י בא לשבחו עוד בכגדיו באופרו שבגדיך יש להם כל כך ריח טוב כי כראה כשו הם מור שהוא המסוק' שריחו כודף ביותר ואהלות שהם השנדאוש וקליעות שהוא הקידה הנקרא' בערכי עכברה מן הכלי שן מקי שמחוך בא לבאר גדולת המקום המקיף אליו כי הכפש השלימה לריך שיהיה שלם לבושה שהוא הנוף ובנדיה שהם לבושי הנוף והבית המקיף אותם מחומר ולבכים שהיא לבוש הלבושים' ווהו אומרו שהבגדים ההם יולאים ממקומם הכעלם שהוא מן הכלי שן הלבן הנעשה משן הפיל . אשר מן ההכלות ההם בא אליך גילה ושמחה. כי דינה כאה מרחבת לבו של אדם ומארכת יחיו: בכות מלכים וגומר ר"ל שאר האומות שיחםו תחת צל כנפיך יהיו במדרגה שיהיו הבנות והפלגשים מהשלך אצל אחוניהן . כי יהיו בנשים היהרות אשר לני חבל כנסת ישראל תהיה במדרגה שתתיצב החלכה בבתר והב לימין החלך להיותה אהובתו יחידתו . והנה החלכה תקרא שגל להיות כי בחלך ישגלנה תחיד ולא לפרחים כאשר יעשה לפחר הכשים - וכחומרו הכתוב והשגל יושבת חצלו: שמעי בת וגו' הם דברי המשורר היוטן ברוח קדשו לכנסת ישראל מה שתעשה להשיג הדיבוק אלהי י באומרו שמעי בת למצות ה' - וראי נפלאות חכמה מתורתו . והטי אוכך לשמוע מפי סופרים כי הוא העיקד . ושכחי עמך והוא הקבון מהכלים הגשמיים מהגוף המטים מדרך ה' ובית אביך והוא העולם השפל -ואם תמשי כה יתאו החלך ה' לכאות יפיך ולהדבק ביך כי הוא יהיה אדוכיך וישניח עליך תחיד ואת תמיד תשתחוי לו ולא לאל אחר: וכת צור ובוחר ואז ליחות החשיח בת צור אשר נתחלאת מסורבנה של ירושלם ולכן הם משירי עם שאין בעולם עשירים כמותם . במכחה פניך יחלו ותמלא ירושלם ממלואם: כל כבודה וגומר בא לפרש הפרש המדרגה שיהיה בין כנסת ישראל לאומות . באוחרו הכבודה בת מלך ה' צבאות שהיא כנשת ישראל תהיה מושבה פכימה ובכל

הסגימיות אשר אין אחדיו מקום . ווהו אומרו כל כבודה כי ישוב הכל אל פנימה ולבושה יהיה ממשכצות זהב והוא דמו לדבוק שיהיה נפלא: לרקמות וגומר אבל שאר הבתולות מהאומות לא יהיה תלובטים מחשבצות זהב כי אם מלבושים חרוקחים זהב" כי חדרנתם בהשנה לא תהיה שוה עם השנת ישראל . וכן לא יהיה מושבם פנימה אכל הבתולות ריעותיה מהכבודה בת חלך זהיה מנוכסים שמשבנית תוכל אליו ברקמות לכוסים מרוקמים ' ויהיה מושבם אחריה מהכבודה כת מלך המכר בי לא יהיו שוות במדרבת המקום כי מקומה יהיה מתר נעלה ' חיבו אני ברקחות בנוטים מיין בי ויהו לוחרו חובלות לך: תובלכה וגומר רובה לומד כי הנתולות באשר וובלו אל החלך וכאשר יבואו בהיבל לכני החלבה יהיה בסמחה

נחמרתי שחתה נלם חלהים נמנם נכדל שחותר נקרח פלך כי חתנם כסחך לעולם נעד שחתה ענם ננחי ועם פה: שנט מישור שנט פלכותך כל סעלך ישר על כל שחר הכחות פסעלותם לסעתי' כלתי ישרות כי חתום: חוכת ברקי החתת : ותשנה רשם . פשקר: שמן ששון י עלכות כנחי: מחכריך: יותר של שחר הכח ת' כל כגדותיך המעילות הנמשו' במלותיך כתכו רית פכושם: תן הכלי שן י שנששו במלות חבריך שפם .כז פרמיוני וזולתו פכי שפחון . ופכל חשר מאו לשתח חותך כהם כשולם הוה: כנות מלכים' זמות חכתי החתות ורחיותם: ביקרותיך הס חנלך חפרו יקרות ישנחתרו בסיב השכל מכל מקום ונוכה שול הכת סדעיוני שלך הענדיית הכלת חבות: נוכה ליתינן בכתם חופיר - עם דנרי תורה הנחודים מוהב אשר בת כם תובתים שכליים פורים פל הפן רב דפות חנתי המשוק עם"ח: שפשי בת ורחי לכן חת סומיונות המוכילה חל הכח השכלי חת התוחשות שמעי לו: ושכתי פתן רב פעלות שאר שבחות : ויתחו בפלך יפיך כמו שתמרתי לוה סשכל שהוח התלך של כלכם: וכת בור בתנחה ולח תחושי להשיג קביני ממון של כור ועשירי עם כי כם יחלו שניך. כל ככודה" י"רשכל חונש נכנדת ברב תכתים . ממשכנות והכ לבוש ז שתכתים עשו משכבות זילת זבן יקרה ווהבי הם סשינו חיו חכתה חכל לח סתכלית המכוון: לרקתות תכל לפלך תוכל לפלך התשיח שיתן כמשכנות חכני יקרות נפופתים ודפות חצתיות: בתולות שובחות לך וכן יכיחו לך לתקן דתות וניעושים ותנהגים משר שנלם. תכוחינה בפיכל פלך. שלח תנטרן חתה ללכת אליסם ולתקנם :תחת חנותין יהיו כנין ' כנין ות בתידיך יהיו כדוד חבין וולתו בחשרם והיה הנכשל

כנחת ערב

כתמרם זיל ארנעים יום

כהם ביום בהוא כדוד

קודם ינירת הולד גוורים על העפה עשיר חו חנם וגם הגבורה שתחתאר נה כי היא בחיכותך משח"כ עושר בחכמה גם היח חינה יחרון בך למר כי כה יכוע נר מחניב חשכיך מהבוים מיה כי הלח חבור חרנך על ירך גנור כלכד הוח הודן והדרך כי חתפחר שתחבור חרכן עליו פנח תירח חד חתרי כן מי יודע חם חונח כי נעל בחירה הוח סכנגדך וכחה פעמים יפול הגכור לפני החלם אך והגרך לפי האתח פתחכדר כו חינו חלה ללח רבב שהות ירחת ה' וחסידות כי זה תלוי בנחירתך כי הכל מירחת בידי פחים הון שמים וסוח מה שכו חתהלל מוהו והדרך ללח רכב לבף מהנת נדק ותשנה רשע וגוי עוד מעלה נוססת ים לך בחף חם חמחת ושב לפני חני מקבל חוחך נחנחי סיר חרע ועשה פוב וזה חהכת לדק וחשכח רשע ע"כ משחך יבוי כי בחקוי שבעלי חשונה עומדים חין נדיקים גמורים יכולין לעיוד זוה שחן ששון מתכרדי חו יחמר חהנת נדק ינו׳ כשאתה צריק או יתר על חלקן חקח נסחלק חנירן כתים זיל שהנדיק נוטל חלקו יחוק חכירו כג"ע וו"ם שחן משון מחנריך י וזה השמן הוא פחן אפרסמון מכוסם מהיח מחן חפרסמון חבים מהיח מחן כמו שחו"ל י"ג כהרי חפרסחון לחכוה וו"ם מר וחהליח ונף כנות מלצים ינוי חויל לי ישרחל בני חלכים הם ועיב החירן ר"ש לפון כשנת כפחן ורך כדוך שנות חלכים עישין הכה נעת הגלות בנוים חין מלוכה חלח שוה הבנוד ובינו להם לעחיד כהכשחי חוביתה מתי הגבורה וע"כ כל הרחור לכילה חין כילה מעכבת בה ולבינך גם בוחן

אבן יחייא תהילת ה' כסאך וגו'ר"ל או אתה המלך שאתה שהי' ודיין אמת כסאך מלכותך יתקיים לעולם ועד להיות כי

חוניה שמן בטוב פעלתן: על כן שמים יהודוך בשתגלה מלכותך:

זה דרותור נאחר על הלחות בוג מנכוב ו- למר הכה:

אלהים למי פוזלמ למחשם ועורה בנרות נמנה מחד" גם בנרו בחנחנו ברום בחירתנו נמנח התם מחד יותר כן הרגיל בפקרה חו בטנע : של כן לח כירח ברחותנו ממלת ה עלינו כל כן המורם כי חמן כני ולח ימנס חרץי בומן שהחל ישנה חת חת כל יושבי החרץ להחיות' בחוםן חתר: ובפוט פרים: ונומן שינחו מלכי חרץ ממקומם: כלכימים להיות בתון חיל בוב ותבובי כי חמנם: יהמו יחתרו" מפיו שיעי חותו לכ שכוכרתי שכוח חיל גונ ומנונ יהמו: ברעש יחחרו ימלחו חומר וטים שילחו כלם . וכן . ירעשו ברים ננחיתו" נכרחות משלת אלהינו הנו בחשרו ובח ה' פלגיו ישמחו שיר הלהים • וחויהיה כהר חשר פלניו ישמחו עיר חלהים שהים ליון" מוש הנסר הותג קדום משכני עליון" שהיח בית המקדם חשר משם חבח תורם לנתי מדרשת שהם פלביו: על המוט" כחמרו נינח חבי שעיר בנילט ניתר העם לח ישורם שן סעיר: יעורם אלטים לפכות בקר כשיתחיללם. חשךבוג ופבוג ווה כחשר: השו נוים מטו ממלכות " כמערו השתוללו אבירי לב וכו' וכחשר ככר נתן: כקל בחל יתכרן מרן . כחמרו המק בסרו והוח עועד על רגליו או יסיה: כ' נכחות עתכו • שפוח : חלפי יעקב׳ אשר זרשו בלבד ישחר כסוף כל הרמות עע"ח - לבי חו אתם ישרחל הנשחרים רחנ אושכבר: שם שמית בחרץ . שעתות וחרכנות כזכדן מלכיהם וחתותם בתלחעת גוב והביב ומפלמור וכוה משנית פלחתו": חרפו ויחתר יעזיב רשע דרכי וחים חון מחשבותיו: ודעו"ביכנ וחת בהתכונן אל ככין "וציה:

ס' לבחות יהי שמכ' ויכיה

משבכ לכו * למולם כי ישים

מלסי ישקב לבדי:

מנחת ערב נקראי בני מלכים אף באין חשיבותן כיכרת הלח למינו ח"ם בנוג דלכי וברי בחו יהיה ציק וחין וגול דושים בשלשה דכר כ כאדר המומור הוה בנינות במשנונ בשיר בכנד שלשה בכרונה מופכר שהם כנבה נחתר בשלשה יתידות שמר הקציה בנ אחני ואתר מכש ינידות בני יני מכין התה יודע פהיה משה ג פרו אל בדוכל בדיק נשרוע בירהן של גני ק שני נחכנת לנני תרח משח ע ית דות כל הקב"ה לכך יהוי שיב הידות הימונים לויינ שירה להק"בה בוא וכל כנין בחידי הא: רחש לבי זיי שוב לחודישך פלח להחומת בל ה אלא מי שרתם כני בתשובה ל ני הקבור מי רום הקבור בתוחה יילם יותם יינים ביות בינ יכוכין לסי ו ית לכך רחש לכי וכי לה שלשה שלמה המר כה מלח ולחדר מה בבי קיו שוין כלב חחדי היו בוין כני וווי ביר אבוחיך יהיו בניך בל ביר יופי עחיר כל א ור' וייטיהל להיוה לו בנים כוולחי היד ש שני חחת חבוחיך יכיו ד וכמה היו למתייו כשייי מחצרים כשים רנוח - או-אנכו ואל תחים בכבי תונגולחת נות בי יות רנה ולדה חרי ביעי וביומה זומח חות הה"ד כי כימי העד ימי עמי:

עלמות ביר אינן שהיו בני הרח אומרי שירה על עגעי נארד פעריה שחחרו חי שיעלה אזכירה יש אוחרים לכוכח דוד כי בעבור בניו שהיו שרים יעחוד זכר שמו ודור אל דור יספר הוד דוד ויש אומרים כי שמך לכוכח העם הנכבד כי המשורר יודה השם **על גדולת דוד וזרעו: למנלח לבני קרח על עלמות : סם פיוט יש הומרים כי מזר ג** בני קרת היה זה המשורר בימי חזקיהו בשוב סנחריב אחור והנכון בעיני כי ידבר

כתרגשין

על ירושלם על המלחמו' שהים: הטעם הם חבות עלינו לרה מאויב הוא עזרכון על י בעבור היות מקו'נבהו השמש מתכועע ממעלה אל מעלה וממזל אל מול על כן אמרו בעלי החולדת כי יבת זמן שתשוב היבשה ים הזחיתנולה נירה: ברפיר והים יבשה וחחרי כן חמרו כי הטעם חילו היה כן הע"פי שלח יהיה כי השט שם גבול למי' בל ישובון לכשות ההרץ : יהמו טעם בהתו' הים יתעכרו תיתיו כמו חומר גם ההרים ירעשו בעבור רוחות שהם תחת ההרץ והשם יוכיהם: בנחותו סלה באמת כאשר פירשתיו : נהר הטעם חם יחמרו מימיהם נהר שלכי הממות שצים ירושלם שהיה גיחון: תלגיו ישנוחו - כל יושבי עיר חנהים אנהיםכל קדושים עפך ונהר שהות קדוש משכני עליון אלהים - נחם ההריכ יפועו הר **ליון ל**ח ימוטו טו ס לפניה בק**ר** בעת המיום הים מו כל יום המון יחכן כל פהזכיר מהוח דרך משל על האויבים כדוך חזי המים שטפונו אוטעמו או הים יהמה וההרים ימוטו בגאו השם אף כן הגוים על כן המו גם ממו: חמוג העים הפך תולדתה שהיר בשם מחד:יי׳ אז יראו העמים כי הפם עמנו כי לח כמוט כמוהם : לכו יחמרו להושם ולחברם ובום : תשוב אלה לחלה ושמות כמו שממות והטעם ארצות הממלכות בעת תמוטינה : משבית - מירושל' הולי ברוח הקדש על דבר גוג: ישרף באשיהטעם באפו והעגלו'

בָּבֶל אַרַעַא: בַעידָנָא הַהִיא חִיבְּרוּוּ בַּבָל־הָאָרֶץ: אַזְבָּירָה שִׁמְּהְבְּכָל־־ַ נרְבֵר שְׁמֶּךְ בִּכֶל דֵר וְדָר טְטוּל הֵיכַנָא דַרוָדֶר עַל־בֶּן עַפִּים יְהוֹדוּהְ לְעַלָּם עַפַּיָא רְמִיתְנִיירין וִירוֹדוּן שִׁמָּר למנצח מו לְבְנִי־ַקְרַח עַל-יְעַלְמִית שִיר: אֱלהַים מינ׳שרים לַעַלְם וּלְעַלְמִי עַלְמִין: לְשַבְּחָא עַל לָנוּמְהַקָּתוֹעֻוֹעֶוֹתֶה בְצְרוֹת נִמְצָא שׁיפּי יְדֵיהוֹן דִּבְנֵיקֹרַח בְּרוּחַנְכוּאָה בִּיְמַן דאתבפי אבורהון פנרהון והינון מָאָר: עַל־בָּן לָאֹ־גִירָאכְּהָמֵיר אָּרֶץ אשתובו ואסרו שירתא: וּבְמָוֹט הָרִים כְּלֵב יַמִּים: יָהֶבְטוּ יֶחְמְרֵוּ לַנֵא רוֹחַצָּנָא וְעוֹשָנָא סִייֵעְתָּא ָםִיסֵיו וָרָעשוּרהַרָים בְּנַאַנָ**תוֹ** סֵלָה: נָהָר פְּלְנָיו יְיַבֶּמְחָוּ עִיר אֶלהַיִם לְרשׁ בּיַלָבְי בַעַקְתָא נְשַבַחלַחַדָא: מְטוּל הַיְּבְנָא משְבָנֵי עֶלְיִוֹן: אֱלֹתַיִם בָּקְרָבָה בַּלֹ־ משׁבֹּים לָאנְרְתַל בְּעִיֵרוֹ דְּאִשְׁתַלְתִיפוֹ אַבְהָוֹ פון אַרְעָא כַר מַתְמוֹטִמין טוּרַיָּיָא תַּפַוֹט יַעַזְרֵהַ אַלֹהִים לְפַנוֹת בַּקֶר: הָמָר גָּוִים מָמֵר מִמְלָבֶוֹרת נָתַן בְּקוֹלוֹ נ'מֵנְמֵי בְּפִילְגוּם דְיִפָּא רַבָּא: מָטַשְּטִשִׁין מוֹהִי מִן עַפַּרהון מִחָרַנְפִּיוֹ שַׁכָּוּנ אָרֶץ: יְהוְּהַצְּבָאוֹת עָפָּנוּ כִשְׂנָב טורַיָּא בְּגִיוְותָנוּתָךְ לְעַלִמִין: עַמִּין לָנוֹ אֱלֹהֵי יַעַקְבּמֶלָה: הַיך נַהַרון וּכַבּוּעִיהוֹן אַרְיָן וּכַּחִרְיָין מפעלורת יהורה אשרישם שמורת ַקַרָתָא דַיְיָ וּסְצַלִין בְבֵית בַּקְדִּשָׁא דַיָי בַאַרֵץ: מַשְבִּית מִלְחָמוֹת עַרְ־קְצֵה הָאָרֶץ קָשֶׁת יְשַבֶּר וְקַצֵץ תַנְית עַנְלוֹת י׳פּמיים בשְׁכְנֵיה עִילָאָה: שְׁכִינַתְאֹרִי בּנְוָה לא תווע יְסַיְיעינָה ייַ בּוְבוּתֵיה הַרְפִּוּוְדְעוּכִי־אָנֹכֵי ישרף בַּאֵש: י ב׳ פס׳ דַאַבְרָהָם דְצִיּהֹי עַלָה לְעִידּונִי צַפּרָא : אַלהָים אָרום בּנוֹים אָרום בָּאָרֶץ:

יָהוָהַ צְבָאוֹת עִמֶּנוּ מִשְׁנָּכ לְנוּ אֱלְהַי יעקב

בָּמִיתַן אורַיְחָא לָעַמִּיה אִיתְרַגִּשׁוּ עַפּיָא אָוְרַעַוְעוּ בַּלְכָּוָתָאבֶר אָרים מַיִּטְרָא דַיִייַ צְבָאוֹרת קָלֵיה וְכַר יְהַב אורַיְחָא לְעַפֵּיה אִיתְסוֹנְנוּ יַחְבֵי אַרְעַא: בְּסַעַרָנָאחָקוֹף לָנָא אֱלָתָא דְיַעַקֹבֹלְעָרָמִין: אוילוּ חֲמוּן עוֹבַרַיָא דְיַיָּדְשַׁוּי צַּדְיִין בּרִישָׁעֵיאַרְעָא: מַבַּטֵּל קְרָבָא עַרסִייפּי אַרְעָא קשְׁהָאיִחַבַּרוְיִחְרַעַרע מוּרְנִיחָא תַּרִיםַיָּאַעַרִים אַנָא יִיְרָפָא בְּעַמֵּיָא פָּסְקוּ מִן קְרָכָא וְיֵרְעוּן אֲרוּם אֲנָא יִיְרְפָא בְּעַמֵּיָא רָבָא עַל יַרְבִי אַרְעָא: בִייְבִירָא דַּיִי צְבָאוֹת בְּפַעַדָּנָא חְקוֹף לָנָא אֱלָרָא

אזכירה שמך כלפי הקב'ה אחר המשורר . על עלמות ישם שלכלי שיר בדברי הימים: בהמיר ארן: לעתיד לבא ביום שנאמר הארץ כבגד תכלה ראו בני קרח נם שנעשה להם שנבלעו כל סביבותם והם עמדו באוירואמרו לישראל ברוח הקדם שדוגמת הנם הזה יהא עשוי להם לעתיד: יחמרו מימיו ירגשו רפש וחומר וטיט

> כמשפפס ומנחס חברו כמו מעיחמרמרו רגרוניר ונט בלעו: ירעשו הרים בנאותו הב"ה הכזכר בראש המזמור נהר פלגיו: שושרוי"יששיילש א רעד: בלע"ז נהר גן עדן: לפכות בקר" לקץ הגאולה: המו גוים לשון הומה: תמוגי תמסכן פתר מנחם וכן כמוגו כל יושבי כנען וכן למוג לכי אבל דוכם פתר אותם לשון הגעה וכן ההמון כמוג וילך והלום וכן כלם: אשר שם שמותי אשר ה שם חרצות הגוים שממה משבית מלחמות י מעלינו: עד קנה הארץ . שכל ארצית הגוים יהין עמכו בשלו' . קשת י הגוים ישבר: עגלות ישרף באש י רכבי מלחמות החומות: הרפו עלמכם כל הגוים מלבא עוד על ירושלם:ודעו כי אנכי אהי' י שאעשה בכם דין: ארום בנוים אתרומם בנקמתי אשר אעשה בגוים:

1:00 66

ריטי' ומפני

מסרה

מ"ו אלהים כ"ט ר"ף וסי 'נמם' במס' רכתא בערך אלה: נהר פלניו חר מן י"א פסוקים רישיה וסיפיהון נו"ן וסי'נגע צרעת כי חהיה כאדם - נחנונעכור : נכיא מקרבך מאחיך ינודו מתוך בכל בהר פלניוי נחית כצאן עמך נגד אכותם עשה פלא י נפת תשפנה: נפתי משכבי : נר אלהים : נשקי קשת מימינים בר"ה: שמות ג' וסי' ביחוקאל סי' ל"ו:

ביביאו בהם כלי הנשק או מזון הכלחמים : הרפו · דברי השם שאמר לאומות העול' פרם שבור קשתם : יי' לבאות · ואין פחד ממלחמות אחרי כן כי נשבתו : שיביאו בהם כלי הנשק או מזון הכלחמים : הרפו · דברי השם שאמר לאומות העול' פרם שבור קשתם : יי' לבאות · ואין פחד ממלחמות אחרי כן כי נשבתו :

תורת חכר תהיכת ה

אוכירה שתך וגו' יר' אוסיר'שתך מרע"ה בכל דור ודור באומרי חורה לוה לנו משה מורשה קהלת יעקב ועל כן עמים יהודוך לעולם ועד כי יאמרו משה אמה וחורתו אמת י מו יר' בחומרו כל כבודה וגו' לומ' היקרה והנכבדת אשר היא בת מלך כלו' ממשפח' מיוחם' היא שנה יותר ממי שהיה עשירה והביאה עמה דברים רבים מרוקמים והבתולות החריה רעותיה ביהם מובאות לך על זה הדרך ויקוה מזה כי חחת אבותיך יהיו בניך כי מן האב ומן האם יהיו הם מיוחסים ועל כן חשיתמו לשרים בכל החרץ: מו יר' בחו לבומיך ולא המ' חביך לומר כבט שחבותיך היו רבים והם חביך וחבי חבי חביך עד חברהם חע"ה כן יהיו בכך רבים ועל כן הוכל לשים אותם שרים בכל הארץ או יר׳ בכל החרץ במקומות גדולי הערוך ובמקומים אש לא יהיו כ"כ גדולי הערך כי כמו כן היו אבותיך מהם גדול הערך ומהם למטה ממכו וכו׳ ב או יר׳ ומה שאני אומר תחת אבוחיך יהיו בניך לח יהיה זה לך נפחיתותך חם שלח הניה בחשב חתה למאומה בעיניהם אולפי שתמוח ח"ו בקולר שנים ויקומו בניך החתיך או ח"ו שיקראו לבניך בשמך ח"ו כשם שכוהגין לקרה לבן הנשה' בבטן חמו בשם אביו הנפטר רק כי בהיוחך שר וגדול השיתמו אתה בעלמך לשרים בכל הארץ : או יר' לשרים לבד חשימם ואתה תהיה למלך עליהם : או יר' בחומ' כל כבודה בת מלך פניתה כלו' הנה אם תשתדל לקחת לך השה ממשפחתך תמשך לך עובה אחת בדולת הערך והיא כי מדרך העולם הוא כי אם האדם לוקח לו חשה ממשכחה חחרת הנה אז יהיו רוב בניו דומים אליה או אל החיה ולא דיזה אלא שגם בשמות יקחו שלקם וכמו שנהיה הדנד בבני משה ע"ה מה שחין כן אם תקח הת בת החוחך כי או הבן אשר יילר לך הוא דות' אליך אהרי שחתה חתי חתו ויתלה ה"ככי תחת הבותיך יהיו צניך החרי שהתה בעלמך החת חביך ובכך הוא כמוך הרי שבכך הוא ממש בן אביך וכל הבכים יהיו כן על זה הדרך מה שחין כן במי שכושא אשה ממשפחה מחרת כי הבן הל' הוא דומה למשפח' אביו והבן המחר למשפחת אמי וכור אות 'אוכיר כ שמך בכל דור ודור וכפי פירושי זה יוטעם ג"כ אומ'תשיתמו לשרי' בכל הארץ שיר' דוה אחריה וה כלם מתשפחתך תוכל לשים אותילשרי בכל החרץ ולא יקרה לך מה שקר לבוי ירובעל עם לביתלך: מו למנצח לכני קרח על עלמות שיר המחרג' ע"ה ורבים מהמפרשי חמרו שמזמור זה

אמרו אותו בעת וומן שקרה לאבינולהם מה שקרה וה' הצילם וזהו הללי אומר הלי"ם לנו מחסה ועזור"ל כיגם כי מדת הדין היתה או בעולם כדי לדיו אף אציהם בכ": הם כלולו אז בעת ובעוכה ההיא יען כי מן הדין היה כי המה בלדקתם יכללו זהמדה ההיה בעלמ הלילה אותם והיחה להם למחסה ועוזוהם ב' דברים הא' שלא נגעה אליהם הרעה ולא נפרפו והב שעתדו כנם כתורןוהיה להם עוז מאתו ית' לעמוד שם ולא נטבעו ואות' עזרה בצרות נמצא מאד יר' פעמים רבות כמצה היותו עזרה בלרות לכל הביטחים בוית' . או יר' הל"ים ית'במדת דינר הוא לכו מחסה ועז ועזרה מחד יש לכו עם לרותיו יען כי חי כשוב אל ה' וחל טובו יותר ויותר יר' הוא ית' לכו למחסה ולמעוז כדי שהלרות לא יחולו עליכו עם היותו הוא ית' לעולם ועד עזרה בצרות ההוות בעולם אחרי בואנה ' או יר' עם היות אחת כי הוא יח' משנים המיד על

הפרטים אשר על כן הוא לנו עוז ומחסה הנה אם ח"ו יתרגשו בעול' צרות מה הנה או כוא ית 'נמלא לכו יותר ויותר בפרטות מן הפרטיים כדי להשגיח עליכו לטובה ולהצילכו מן הרעות: הו יר' באומ' בלרות ע"ך מהשאמר הכחוב משנב לעתוח בלרה והכונה על מה שה' ית' מביא אח הלרו' אבן יהייא

ביל כי אף שלא יגיעו למעלת ישראל ויהיו משועבדיהם יגילו וישתחו במעש ההשגה ההיא תחת אבותיך וגומר הם דברי המשורר למשיח אשר הגיע איו הממלכ מירושה מאבותיו להכשיחו תחת אבותיך השלכים יהיו בניך גם המה מלכים כי תשיתמו לשרים בכל הארץ ולא תפסק המלוכה מהם: אוכירה וגו' רולה לומר בשיר ידידות שלו אכי מוכיר שמך שם טוב בכל דור נדור אשר יראוהו . ועל כן על השם טוב הלו טמים יהודוך לעולם ועד . כי מטבע האנשים להודות שלימות השלמים:

מו למנצח לבני קרח על עלחות ונו'כונת החומו'הלו ספר ישועת ישרש לעתי' לבוח בחלחחת בוג ומגוב: שהים לכו זגו' כ"ל השהים שהוא לכו בעת מתפה להצילכו מאויביכו "

נעון לעודכו לכלותם מעל פכי האדמה ' הוא יהיה עזרה לישראל בצרות וחבלי משיח ובחלחמת גוב ומגוב להלילם מידם" ויהיה כמצא מאד עמהם ותמיד לעוזרם להרוב בה' ולכלחם" כי יהיה צריך ממכו עוד גדול ותחודיי ותמידיי לדבר הלו בהיות כגדיי לטבע שהמעם קע יכלח המרובה על כן וגו' ר"ל להיות כי בצרות הגדולות ההם אלהים לכו עורה וכחלא חאד על כן לא נירא או בהמיר ארץ אדוניה . כי עד שם היתה משועבדת לאומות העולם . ואו תשתעבד לאומה ישראלית ולהיות כי לבוא מן ההפך ש ההפך מכלתי אמצעי הוא דבר קשה על כן בתחורה ההיא ית חדשו חלחמות בדולות ולרות רבות ורעות י ווחו אומרו ובמום הרים בלב ימים אשר מההתמוטטות ההוא יהמו מימיו ויחחרו כי ברוב המייתם יגרשו רפש וטיט וחומר ' והוא משל להתמושטות והשברן לחלכי הארצות הנחשלים להרים בלב ימים: כהר פלביו וגו' כאשר דימה הפסד האוחות להעיית החים כן דימה ישועת ישראל למכוחתם . באוחרו נהר היולא מעדן פלגיו השאכנים ושקשים ישמחו עיר אלהים שהיא ירושלם אשר היא קדוש ומשכני עליון י שאין קדוש ממכה בכל משככותו: אלהים בקרבה וגו' אחרי פרשו הפסד הנוים ותשועת ישראל בדרך משל בא לפרש הנמשל באומרו כנגד ישוטת ישראל אלהים בקרבה מעיר הקדש ולכן בל תמוט ויעזרה אלהים מגוג ומגוג לפכות בקר . הנה עת הלרה תקרא פרב ועת הישועה מקרא בקר ' ור"ל כי אלהים יעודה כשיתחיל להיות תונה ולבוא עת ישועתה: וכנגד הפסד האומות אמר המו גוים ועשו המיה גדולה בהתקבצם לבוא על ירושלם ומעו הממלכות ההם כי מתו כלם וכפסדו ווה בעזרת הא אשר כתן עליהם בקולו להומם ולאבד ותמוג ארץ כי כמבו וכמסו כחים ולא כותר מהם עד אחד: ה' לבאות וגו' מה שהקול ההוא לא עמה פגע בעם ה' להיות כי ה'צבאות עממי ואך כי כפי חולום היה לאוי להם הכלחון ים שהוא מלך הלבאות מהגלגלים משדד מערכותם ומשברם . חה לא לזכותכו כי אם לזכות האבות כי הוא משבב לכו להיותו אלהי יעקב בעולם האהי והסלה והנלתי כי דחות דיוקנו תחיד בכסא כבודו: לכו חזו וגומד יהיו דכרי הא חי לחומות הכשארות לכו חזו מפעלות ה אשר שם שמות בארץ . כי כל אלה הבהלות והמיות

בפעמים רבות ואינו מביאן בבת אחת - על כן לא נירא בהמיר הרץ יר׳ לו יצוייר שהארץ תעקר ממקומ׳ וחלך אל מקו׳ אחר לא נירא כלל וכן לא נירא במוט הרים בלב ימי׳ אחרי ראותנו בהצילנו ה׳ בפשים ובות ומיבות ביון כבו מות יושל הק"בה ויהיו שם חמרים החרים והחמרים החלו יכללו חותכו בהמיר ארן את מקומה ובמוט הרים בלב ימים ירעפו אותם ההרי' בגאותו פלה כדי לעשות המצאות להצילנו ואל תחמה על זה כיהנה נהר פלביו ישמחו עיר אליים והוא ענין המים אשר יצאו מבית המקדש בי בתחלה יהיו מי אפסים ואחרי כן יאמר עליהן כי באו המים מי שהו נחל אשר לא יעבר וגו' והיה כל נפש חיה אשר ישרון אל כל אשר יבא שם נחלים יחיה והיה הדגה רכה מאד וגו' ואו' קדוש משכני עליון יר' גם כי הוא ית' אל"ים חיים קדוש משכני עליון עכ"ו אנו יכולין לומר עיר הל"ים כחילו היא מיוחדת אליו ית'לפי שאל"ים בקרבה כדי שלא תמוט ויעזרה אל"ים לפכות בקר ברן יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אל"ים כי האל ית'אפן בתפלותיהם של לדיקים ובתפלותיהם של המלחכים ובכן יעזור תמיד את ירושלם עירו כי הוא החקום היותר ראוי אל קבול התפלות: המו בנים ובו' יר' ולו יצוייר שהמו בנים ובו' עכ"ו ה' לבאות שברא את העולם מאין וברא בו לת החדם בצלמו וכו'הוא עמכו ומי שהציל את יעקב בהיותו מאבק עם שרו של עשו יהיה הוא ב"כ משנב לנו וכו': לכו חזו וגו' פשו'זה כאמר ג"כ ברוח הקדש ולי אם הרצו לראות מפעלות ה' ורחמנותו לכו וראו מפעלותיו אשר שם שמות בארץ ישראל והשליך את כעסו בעלים ובאבנים ותי שקיים שועלים הלכו בו יקיים אתה ה' לעולם חשב כסאך לדור ודור וישבית מלחמות כי יבאו על ירושלם וקשת ישבר וקלן חנית ועגלוישרוף באש והוא מה שאת' הכחוב ובערוביהם אש וגו' הנה את כל זה דברו בני קרח ורצו לומר כי אחרי היות כל זה אתת א"כ טוב הוא להם להיות מבטחם בה' לבאות שיהיה עמהם ופיזכו לכל הדברים הנאמריםוה 'ענה להם הרפו ודעו כי אנכי אל"ים ארום בגוים ארום בארץ ויר' הרפו מעלת אבותיכם ודעו כי אלני הלוסבגרים ההם וארום בארץ ארי הרפו מעלת אבותיכם ודעו כי אלני הל להם הרפו ודעו כי אלני אליים וארום בגוים ארום בגוים ארום בארץ ארי הרפו מעלת אבותיכם ודעו כי אלני הל להם הרפו ודעו כי אלני הליים ארום בגוים ארום בגוים ארום בארץ ארי הרפו מעלת אבותיכם ודעו כי אלני הליים וארום בגוים ארום בגוים ארום בגוים ארום בגוים ארום בגוים ארום בגוים ארום בארץ ארום בגוים ארום בארץ ארו להעיב הליה ונהר פלגיו של אל"ים ישתחו עיר אל"ם השר על כן עוב גדול עשיתם לעלמיכם במה שלא הבעתם אל אביכם ולא הלכתם החרי עלתו והם השיבו ה' לבאות עמכו וכר ב למנצה חקטו כף : החערבו יחד זה עם זה להריע לאלהים בקול רנה: ידבר עות יכם

תחתיכו יחן דבר באומות תחת נפשיכו להיות המחו מתקררת בהם והנו כלולים

כענין שנה' ונחתי כפרך מלרים וגו' ומנחם חבר ידבר לשון הנהגה: יבחר לכב

ונו' · ויחזירכו לתוכה וחז יתעלה בתרועה וקול שופר שנתקע לפניו בשיר על עול נכב'

למנצח א

וּלְאִמִים תַּחַת רַנְּקִינוּ: יבחר־לנו ה לכ הרחשון מחלה לנרים עת כב

זַמַרוּ אֱלֹהֵים

וזבחי שלמים ונאמר זמרו אכים

וגו': מלך חלהים על גוים כד

יאמרו הכל: ישב על כסא קדשור

עכשיו הכסח שלם והנדולכה

ככרת וינידו כי נאספו לעירד

נדיבי עמים שהתנדבו עלמם

עם אלהי אברהם : שהיה נדיב

כודה כי לאלהים מגיני ארץ

היכולת בידו להיות להגן על ככ

הבוטחים בו: בעיר אלהיני -

לעתיד לבא כשיבנה את עירו

יהי בשבילה גדול ומהולל. יפה

כוף - עיר שהוח כיף יכה לשיב

כוף של חילן ד"ח כלת של יופבי

שכן קורין בכרכי הים לכלה

הנפת קוטר"ימה בלע"ו מבל

דונם פתר חותו לפון ניף של

אילן ונקרא הר ליון יפה נוף כי

הארן זומה הוא משושה ירכתי

לפון אנגל"אש בלע"ו ירך המזב"

כפיכה ששם שוחטין חטהות

ואשמו'ומי שהיה עלב על עביר"

שבידו מביח חטחחו והשמו

ומתכפר לו והוא יולא משם שמת

ועל ידי הקרבכות טוב 'בחה לכל

העולם:

א הוח הר הזיתים: משוש כל

נדיבי עמים וי נפי ותנחם חברו כתו שלשת

לטבח ולהרג על קדוכת כמו

מלם ינחופן רם שחד נעלם: בוה החומור חומר לחומת הנשחרות חחר מלחמת גוב נחגוג שרחוי להם לשפוח ככל **אלהי** אמר:

בל המתים תקעו כף המשיח כמשמעו והוא הנכין כי ס׳ לשפחה: פליון כורה כי גם כלח ום סוח שליון בנדולה של כל כמו ותעבור הרנה: ידבר כשבח והוח כורחבהיותו יכול יכהג כעדר בתיך הדברו והטע' לנמול ולפנוש: פלך נדול פלכל החרץ ורחוי לשפוח הוא מלך על כל הארץ והנה הכל שמחה פוח פלך נדול של כל בידו: יבחר: אם בכבל או על כחרץ כודם למלד חסילו ימי המשיח ישוב ישראל אל בין הגוים. ידנר פתים י כחלחם: עלהי על ארון שנגנו ומסום ינפיגנם חתח ה: בחתנעות annct . שיעלה ויראה ואחרים אמרו מפשלתכו כי כודיפם ונורח חותם דון החתת כחתרו הטעם כי העם ישים העתים תחתינו ועת שנריע עליהם וחתם כהני ה' תקרחו: תחת דגלינו שנשתום חותם בחלילרות וקול שופר השם יעלה במישור ומין להסשום הזק ממכו על כן קראו עליון: זמרוי בזה כי לח נגרשם מחרנותם הטעם זמרו השם שהוא נודע חבל : יבחר לכו חת כחלתכו" שפים ח"י שחינה שוכנת במעשיו בשקול דעת הלב לישוב שמר חופות מפ"ח ולמלככו שכודע לכו לבדכו כחתרו ושתשו עליי חווביכם׳ בשכון כבודו עמכו: כיי בעבור חונ נחון יעקכי כית ספקדם שהוכיר למלכנו אמרו כי מלך שכה כחתרו מקדשי גחון עונם: עלה חלהים בחשר על כל הארץ: זמרוי זה כל שמש רשפי חיל נוג ומנוב : משכיל: מלך פעמים רבות בתרופהי בתרופת כנחון התנחמה: כ' בפות רחפים בדורות שעברו הרחה השם כתשלית: בקול שופר מלכותו כאשר עשה משפט שתקם להכון גליות כחתרו יתקע בשופר - נדול וכחו וכקת' ברשעי" וזה טעם ישב בחובדים וככלחים לכן חתם על כסא קדשו או ככה יאמר שרחיתם דרכי טיכו וישרו בדין וברחתים: זמרו לזלהי׳ להללי: זמרו לשמחם של: כי חלך שלכל אלהי אברהם להיות עם לאלהי כחרץ חלפים ישתם וכפו כן: חברהם והזכירו בעבור הנפש וזרו על שכוח משכיל שעשה בחרן וקר' בכל מקום ום:דיע חתתת גדלו על בשם יי': מגיני ארץ. הם יריכו לח"ה שע"ח: מלך המלכים כמו ליי' מגיננו אז יהי' אלהים פל נוים. שהכנים כל פלכות תחתיו פכל פקים: חופים ישב של כפח השם לעיני הכל מחד נעלה קדשו בשרה שכינתו בכסף שיר מזמור לח יכולני להפרים כבור פקים פקדשנו: נדיבי גומלי פתים היותר חשדיו שיהיו בכל החשינג נחספוי חל חרום׳ יוחותם בדול יי׳ ומהולל מחדי בדו' זה הנדיבים הם: עם אלהי חברהם " שהיה חים חסד בשבוחר בסשור דרכיו ' כי לחלפים עניני חרזי ונחר בחלה סנדיבים כי כם פגיני חרז להנין על וולתם בגמילות חשדים וכלכתם בדרכי חלהיהם: וכוה תחד נעלה : שהתניח עם דועים לו כעיון וכתעשה יותר פשח

הנה המומור הקודם חמר שני מהחל יתברך יהיה לחלך על כל החרן כוחן הגחולה חכל מקום לח ישרה שכינת חלח בנית החקדם נקרב ישרחל ויבחר להם חרץ ישרואל לוחיתם י עתה הורה במי המוחור פרחוי שכל

וה יהיה כן: ותמר :

בדול ה׳ כנה נדול ה' ככל פת על חופן ח' שכל פקום כוח מהלל: ינחד' יותר ממה שהוח במקום חחר: בעיר אלפינו בירוזלם: ובהר קדשו בהוח כר כנית . ועם וחח יהיח: יפה נוף . יפה מכל כוף ובליל בישוב עדשחוירה מחכי וכוה סיח: משוש כל החדן. כי משם יבחו חורי כרק ודשות חתתיות לכל המין החכושי בחשריבקשום ועם וה: הר ביון ירכתי נפון י הוח כין שני חנחי חלק פישוב פנם ני ולוס היתה ירושלם : הרית פלך רב ישהוח החל ית׳ ושם זה חלהי' בחרעונותים .

מנחת ערב

בודע

דלחות המקדש הוא יעלנו מן החרץ י וז"ש לכני קרח על שלחות שנעלמו השערים מן קעין ונעונעו שיר כי והלנו לנחחה בזולה שחי שיפתח החרן להוציה השערים יפחח ניוניה גם למי וזה חלהיי לנו מחשקיעוז וגוי - ע"כ לח ניוח נחחיר חרן לעחיד ניוח נהחור חרן נעונ כשעשה דין נרשעים ויכנה הניה ניעוד חלקיי הדש חשבני עליון שיעה השערים גם לנו יעלה: ישורה חלקיי גם לנו יעלה:

זה המזמור לימות המשיח ורבי משה אמר כי בבבל נאמר ויש למנצח לבני קרח אומרים כי בימי דוד בהעלותם הארון והעד עלה אלהי' בתרועה ואינכו נכון בעבור יבחר לכו את נחלתכו והמפרש זה השיב זה רמז להר המוריה כי לא נדע כאשר נחמר זה המזמור: כל י אם על ימי דוד יהיו כל העמים שהיו תחת יד דוד ואם על ימי

זה הוא קול הרנה הכרוז

בדור המשיח על כן יאספו

כדיבי הנכבדים מעת 'וטעס

דַיַעַקבלְעַלְמִין: לְשַבּחָאַעַלוִבִיהוֹן דְבְנֵי קרַח תושְבַּחְתָא: כָל עַפַּיָא הַקְעוּיְרָא בְּחֶרְיָאיַבְּבוּנְקָרָםיְיֵ בְּקַל תוּשָבַחָתַאּ:אַרום יְיָ עִילָאָה דְּחִילָּי מְלִיךְ רַבעל בָּל אַרְעָא: יִקְטַל עַפַּיִא מות נייי בָל־־הָאָרֶץ: יַרְבַּר עַפִּים תַּחְתַיְנוּ בְמוֹחֵנָא חִילוּבָנָא וְאוֹמֵיַיִּא יִכְבּוֹשׁ תחות ריגלנא: ירעילנאלמירחית ביפחיי אחדנחלתנו ארדו גאון ישקבאשר־־ אַחֲסֵנָתָא יַת בִית מַקְרְשָׁא דְיַעַקֹּכ דַרָּחִים לְעַלְמִין: יִחְעַלִייָי בִּיבָבָאיָיָ ליִנּפּיּים וְדֹּנְחִבְּקוֹל שוֹבָּר. בַּלַלְ שוֹפָרָא: שַׁבָּחוּ לַוֹרֶםיָיָ שַּבָּחוּ שַבחוּ לְמַלְבָנָא שַבָּחוּ: אַרוּם מִלִידְ בָּל יַתְבִי אַרְעָא יְיִ שַבְחוּ קָדְמוֹי ניחוֹם. בָּשִּיבְלָא מָבָא: מְלִיךְיָיָ עַל עַמֵּיָא יַיַיָּתִיב עַל כוּרְסֵיה דְּקוּרְשֵיה: רַבָּנֵי נּי בּ נָאְסָפוּעַם אֱלֹהָי אַבְּלָהָם כַּיַּלֵאלֹהִים עַמְמַיָּא אָחְבַּנְשׁוּ עַמְמַיָּאדִי מְהַיּמְנין לֵאלֶהָא דְּאַבְּרָהָם אֲרוּם קָּדָם יְיָ ָּתָריםֵי אַרָעא לַחֲדָא אִיחִעֲלָא: רָּעָרים אַרָעא לַחֲדָא אִיחִעָּלָא: קרח: רַבְיְיֵוּסְשָׁבַּחַלֻּחָרָאבִּירוּשְׁלֵם פַקּרְשִׁיה: שַפִּיר הֵיךְ חֲתָנָא חֶדְנַת

כוליתליכווי בּקרול ירונדה וסְרוּלֶל מְיֹאָר בְעִיר שִירָתָאוְתוּשְבַּחְתָּאַעַל יְרֵהוֹן דְּבְנֵי יֹיִי אֱלֹהֵינוּ הַרּ־קָּרְשְׁוֹ: יְפָּהנוֹף בְּטְשׁוֹשׁ בָּל־הָאָהֶץ הַר־צִיּוֹן יַרְבְּתַי צָבִּוֹן קּרְיַת בַרָתָא דָאֶלָהָנָא וּבְטוּר בֵּירת יִשׁייֹף טָלֶךְ רָב: בָּרְיַתְבִי אַרְעָא טוּרָא דְּצִיוֹן שִׁירָא דְּצִפּוּנָא קֹרְיִיתָא דְּמַלְכָּא רַבָּא: יְיָבְּבִירְנְיָתָה

מ"ז את ג'פתחין וטעם וסימן את גאון יעקב אשר אהבי בהצותו את ארם נהריםי ביאת אשר יאהביי יוביחי וכל את הכא במקף דכוו' פתחין במ"א קמץ וסימן את כל גבוה יראה. על גוים ב' וסימ' איך נפלת משמים הללי מלך אלהים על גוים. כי לאלהים ג'וסימ' ויעזרג

בין שיר מזמור למזמור שיר כמו נדול ובאתות ובמפתים : כי גדול מעל שמים: מצור החלמיש מחלמיש לור המומור להזכיר שבח ירושלם: יפה כיף: מחוז שלשח הנפת על משקל אשר זורה ברחת ולהיותו סעיף או מתנופה אין לו טעם: הר ליון : בלפון ירושלם: מלך רב

יעקב סלה:

ַלָבנִי־־קרַח מִזְמוֹר:בָּל־הָעַפִּיםתְּקְעוּ

בַּר־יִהוָה עֵליַוֹן נוּרָא מֶלֶךְ נָרוֹל עַל־

אָהַבפֶלָה: עָלָה אֱלֹהִיםכְּתְרנִּעָה

זַפֶּרָוּ זַפְּרָוּ לְסַלְבָּנוּ זַפֵּרוּ: בִּישֶׁלֶּה

ַמַלֶרְ אֵלהִים עַל־בנוֹיָם אַלהִים יָשְׁבְּי

ישיר מומור לבני קבח:

אָלהִים בָּאַרְמְנוֹתֶירָ

בָל־הָאָרֵץ אֱלהִים וַפְּרוּ מַשִּׁכִּיל :

על־כַּפָא כַּרִשוּ:

מַנְנֵי־אָרִץ מְאַרנְעַלָּה:

בַף הַרִּיעוּ בַאלהִים בְּקַוֹּל רָנָהְ:

עליהם וינתנו׳ ויאמר הקשיבו כל יהודה : נדיבי עמים נאספו י מ"ח גדול כלהון מ"ל במ"ג הס' בליש' וסימ' לא תכירו פנים י ובמרא

גדול כמו על כל רב ביתו והוא דוד קרית חנה דוד: אלהים - הטעם אף על פי שיש לו ארמוכות רבות השם הוא משגבה וכבר כודע זה בגבורות שהראה:

ומלחמות לא באו בשקרה ומפאת המערכת רק ממני ומאתי היתה ואת" ... ואכבי הוא המשבית מלחמות עד קנה החרץ כי לא יהיו עוד בעולם וכאומרו הכתוב ולא ישא גוי אל בוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה. וקשת ישבר וקלץ חכית ועגלות הכלי זיין ישרוף באש. ולכן הרפו ממנשיכם הקדומים וממחשבתכם הקדומה ודעו כי אככי אלהים ומחלתי ואני ארפא ואין מידי מליל ודעו גם כן כי ארום בגוים ארום בארץ לעולם ועד כי או יהפוך ל עמים שפה ברורה לקרוא כלם בשם ה' ולעובדו שכם אחד: ה' לבאות ובומר להיות כי אחר שאו גם האומות יהיו עבדי ה' לכן בא לבאר כי לא יהיה השגתם שוה עם השגת ישראל ' להיות כי ה' לבאות יהיה עמכו תחיד בדבקות ולא לפרקים כאשר יהיה עם האומות יוה להיותו משגב לנו מימי קדם להיותי אנהי יטקב בעולם הסלה כאשר פירשנו :

מז למנצח לבני קרח ונו' כונת החזמור הלו היא להודיענו דברי ישראל או בימות החשים עם האומות הנשארות אחרי ההשקט והמנוחה ממלחמות גוג ומגוג: כל העמים

וגו' רולה לוחר או כל העמים תקעו כף אל כף כמשפט השמחים המכגנים בכלי ובפה ובכף והוא מענק ימחאו כף ביד י והריעו לאלהים בפה בקול רנה מענין רנכו לדיקים בה : כי ה ובוחר ר'ל והריכה אשר תרככו אליו היא להכתירו בכתרו המשולש מקדוש שהוא הגדול והגבור והכורא . וכנגד כורא אחר כי ה' עליון כורא כי לעליוכתו ולפשיטותו הוא חאד כורא . וכנגד גדול אסר מלך גדול על כל הארץ כי אין מי שיעשה כפעולותיו וכפלאותיו בוכנד גביר אמרי ידבר טחים וגו'שהוא מלשון ותדבר את כל זרע המלוכ'וכתרגוחו יקשל שחחיא במותנא חילופראי כי הנה האל יתבר' הרשע לנכראיו שהשלם מחבירו יכבוש בו ולכן הצוחח יכבוש בדוחם ויניקהו והחי יכבוש בצומח ויאכלהו - זהמדבר יכבוש בחי וירכיבהו ויאכלהו - ולכן הוא מותר להצלת

האלהי מהמדן ישראלי שיהורגו המרכרים . ווהו אומרו הכתוב משגיא לגיים ויאבדם ואבדת גוים כשמו פכותם אמרתי אך תראי חקחי מוסר ווהו סומר הכתוב משגיא לגיים ויאבדם ואבדת גוים כשמו פכותם אמרתי אך תראי חקחי מוסר ווהו סוד מכות פרעה ולמה היה מחוק ה' את לבו כי למען יקחו ישראל מוסר ויראו מפני ה' אלהים הוא מותר להכות האומות ולאבדם וזהו אותרו ידבר עמים ויהרגם תחתכו ובמקומכו . ובגבורתו ישים לאומים והם השרים שבהם תחת רבליכו שיהיו משועבדינו: יבחר לכי ונוחר הנה חתנות האוה יתברך לאברהם אהובו היו שלשהי מתנת האלהות שיהיה הוא ה'אלוהו וזרט ישראל טמוי וחתנת הארו וחלטת הורוע ושלשתה אבדו בחורבן הבית כי כטשם ה' וכתשם יוטל אדמתם ' וזרעם היו לוטוה בכל קצות הארץ וביתי משיחנו ישיב ה' את שכותנו משלשתם: וככבד מתכת האלהות אמר יבחר לכו לו לעם י וככבד מתכת הארץ אינור יבחר את נחלתכו שהיא ארץ הלבי . וכנגד מתנת הורע אחר יבחר את גאון אשר אהב פלה . שרולה לוחר כי לאהבת ה' את יעקב חקק דיוקנו בכסאו . והוא הגאון יעקב : כי גאות ושררה היא לעבד כשרבוכו יתנדל בשחו ובתארו ווהו אוחרו אשר אהב בעולם השלה: עלה אלהים ונו' להיות כי לעיל אחר שבעתיד ירכנו לאל בתקיעת כף אל כף וכאוחרו כל העמים תקצו כף זירכנו לו בפה וכאומרו בקול דנה י אומר עתה שגם כן ידנכו אליו בכלי והוא אומרו שאן יתעלה אלהים בתרועה והוא מדת הדין י וה' והוא מדת דחמי' בקול שופר ' ועלה והוא עבר במקום טתיד: זחרו וגוחר הזכיר חחש זחירות להיות כי ראוי לוחר להם על חחש כבראים חיים שברא בעולחוי והם הבעלי חיים י והחין האירושי והחין ישראלי והגלבלים והחללבים ולהיות ולהיות כי המין איכושי והגלגלים הם כמעש שוים כי הנעלי חיים והמין חיכושי הם כמעש שוים כי סופם לעפר לכן שמם יחד באומרו זמרו אלהים ככנד הבעלי חיים . זמרו ככנד האיכושיים . כי שכיהם גיף וסופס לעולם הלהי . לכן שום יחד באומרו זמרו למלככו זמרו . ולא קראו עליהם אלוה להיותו שם כולל רק מלך להיותו שם פרטי כי הוא מלכם וחנהיגם . וכנגד המלאכים הכוששים החשבילים אחר וחרו לחשכיל החשכילים כי חלך כל הארץ שהים כי הנה אחריה אין חדרגה יותר שליונה ואם הוא חלך עליה יפול באחת עליו שם היותו חלך כל הארץ להיותו אדוני האדונים ואלהי האלהים: מלך אלהים וגו' ר"ל והוחדה תהיה לאחר חלך אלהים על גוים שהם שאר האוחות ואלהים ישב על כסא קדשו הקדוחה לחלוך על ישראל כבנים: חוהו אוחדו ככנד אלהים ישב על כסא קדשו בני ישראל נאספו לעבוד עבודת בוראם: מוהו אוחדו ככנד אלהים ישב על כסא קדשו: כדיבי עמים והם בני ישראל נאספו לעבוד עבודת בוראם: אשר הם עם אלהי אברהם אשר היה הראשון בעולמו לקרוא שמו וסבל מן העמשים הגיפניי' לבלי חק על עבודתו - וכרבד אומרו מלך אלהים על גוים אמר כי יהיה מאד נעלה כאשר לאלהים יהיה מגיני ארץ שהם מלכי שאר האומות שיחשו תחת צל ככפיו וכמו הבו קלון מגיניה כי הם מגיני האר' להיות מגיגים של יבלעו חיים איש את רעהו:

מת שיר מדיוור לבני קרח ובו' כונת המומור הלו להודיע שבימו' המשיח אף כי יהיה ה'אחד ושמו אחד בכל העולם כי הכל יודוהו י הנה עקר שכינתו יהי בירושלם עיר הקדש כשנים קדמוניות : בדול ה'וגו'ר"ל כי כאשר אמרכו יהיה ה' כיום ההוא גדול בכל העולם ומהלל . ובעיר אלהיכו מימי קדם שהוא הר קדשו הר המוריה . שם יהיה או גדול ומהולל מאדי ובמדרג'

יותר גדולה מבשאר הארצות . ווה יען כי שם יראה מגדולתו ושכינתו יותר כפלים מאשר יראה בשארית העולם . ועמו יש להיותם יותר משכילי ומעולים מזולתם יהללוהו במדרגה יתר גדולה מאשר יהללו הם יכה נוף וגו'ר"ל להיות כי ההר ההוא משובח ובכל התושבחות שהוא יפה כוף ר"ל אקלים . כי העולם נחלק לו' מפ' הנקראים בערבי אקלמי שר"ל מחוות . והוא היכם שבכלם ויפי פריו רוכים : והוא משוש כל הארץ כי זולת יופיו אוירו זך ומחכם ליושביו ומעמידם על קו הבריאות והמולים הבאים אליו מחוץ ישישו וישמחו באור ההוא היודפאם : והוא הר

תהיכת ה תורת חסד מז למנצח לכני קרח מזמיר כל העמים וגו' אין ספק כי כל המפרשי' הודו היות המזמור

הלזה בנוי על זמן טובותם של ישרא ולהיות המח כי בני הרח ראו בעין שכנם כי מצד היות האד'שלם יבא לראו' בטובת בחיריו כמו שביארתי במזמור הקודם על כן ביארו ענין זה במתרו כל העמים חקעו כף והריעו לחל"ים בקול רנה כי מצד רחותכם היות החל ית' דן חת הרשעים ראוי שתומרו ותרנכו לו בהול רנה ודעו לכם כי גם שה׳ עליון כורא עכ"ז הוא מלך גדול על כל החרץ ומשביח בפרטי פרטיה: יבחר לכו את נחלתינו וגו' יר' ועוד פרטי פרטים יעשה עמכו כי יבחר לכו את נחלתיכו ויתן לכל ה' וה' חלקו בהרן. עלה חלי"ם מצאתי כתוב בשם מהרי"ט ז"ל כי זהו מה שלח היה עמוד העכן כוסע עד שיחמר משה קומה ה' וכו' ע"כד או יר' ועם אותה התרועה שאכי אות' לכם שתריעו לחל"ים באותרי הריעו לאל"ים בקול זמרה עלה הל"ים וגו': זמרו הל"ים וגו' יר' זמרו כל העמים להל"ים בבחינת היותן חל"ים על כל ההרקועיד כי הוה מלכנו והמלך אשר יהי׳ למו לה יעשה דבר כי אם ברלונו: כי מלך וגו׳יר׳ אם הוא מלך כל הארן הוא בבחינת היותו אל"ים לא בבחינת היותו מלך לבד ועל זה זמרו מזמור א'והוא הומר זמרו משכיל: מלך אל"ים וגו' יר' הנה אל"ים ישב כביכול על כסא קדשו בהר ציון ובירושלם במקום שנדיבי עמים נאספו וגו' כי לחל"ים מגיני ארץ והוא משגיח בפרטות בה ובזה מהד כעלה ולא שיהיה הדבר כסברת הכופרים שאומרים כי מלד רוממותו ית' איכנו משגיח בשפלים:

כה שיר מזמור לבני קרם גדול ה' וגו' יר' בהיות שכינתו ית' בעירו בפרטות הז יהמר בפי כל כי גדול ה' ומהולל מהדיהל"ים בהרמנותיה נודע למשגב יר' כשהא ית' הוא בארתנותיה אז כודע למשגב בכל העמים כי מתמציתה של א"י יהיו כזוכים יושבי החוצות:

מ'ע ספורנו ז'ל נודע למשנה לח בנתי מזרשות כלכד חכל גש בארטנות ראשי העם נידמ נדלו: כי הנה המלכים . מלכי ח"ה בענדם זרך ירושלם: המה רחוי רב החכמה אשר בהו כן תפהני אין התפועה בכל ספיר : רעלה חקותם שם" בחערם שנני זה העיד נחנחתם מוכנים לכבוש את כל העולם כחתרו וענד חניל לתכם לב. חיל וחחות' חיל וכחב : כיולדה ברות קדי'י כתו שיקרה ליולדה במותה רום קדים שתשבר הכיות תרשים: כחשר שתענו נתורה בחמרה ונתוך ה חלהיך עליון על כל גצי החרץ: כן רחינו ביתינו בחלכות דור: אלהינו : שהיא ירושלם שהים יכוננה עד עולם יי רשתהים נכונה בוה האכן לפ לם : דעיני חלהים חשדך ' ביירנו במחוכתינו חסדך שתעום שיטיה יותר עוה ביפות במשיח: כשמך הלכים שחתה חלבי החלקים וחדני סחדונים: כן תהלחך על קבני מרץ : כי מו יודע וה נכל החרץ: כי נדק מלום יפינך - לשם ט כל החת ת עש ח: ישמח בר ניון ד'ר שישמת כר ניון מן: משפטין. שלם יכלו ריב ישראל במשפשיך בחתרו פי שנים בה יכרתו והבחתי חת השלישית כחשו שבו ליון אתם הרוחים בכבוד ירושלם וליון היום בדורו פל דוד סובו והקיםו הוסטרו מנדלי" מנדלי השרו' שבה הנכובים: ספנו ארפכותיה התכוכנו חל בובה ומעלת חרמונותיה: למטן תספרוי בפה נח במכתב: לדוד החדון לדורות ובקים מחריגם: כי זה אהים שנתן כל זה הכבור : הום חלהינו עילם ועד . לם ישתנה וכשנעשה רצוכו : מאא

ולטולטי טד: בזה המומור באר הבדל אסד בין החועלת הנחשך חן הסבתרלות בחודה ובח"ש וההשתרלות בקבון הנומון המורגל חבל רוב ינגי החדם י : າກຄາ

ינהגכו על מות " ינהגנו בוה

הכבוד בחותן

שמער ואת כל העמי׳ י כי הפכוק כוח

המומור הוא זבר כללי לישרחל ולה"ב וחתר המש למשל חוני . להכין דברי תורה שדברה במשל כלשון כני מד'לשבר מת החזן ונכן ז

מנחת ערב

ואת הקדוש והקריב הליד יעזרה ללקי לפנוח נוןר וע"י שלח עשו השובה במעל משום הרבור תשובה נדעחש מה הינו יודע ני הט הי ע"כ אמר משה נמדע ה' את אבר שיו כי מוח לכד בותן לכנות -וכן חברו גם הם יעזרה מלקים כי הוא יווע ובותן לפננו שהרהרנו בחגובה והוא יושיענו לכנות בוקר הוא **עח** הגאולה:

את גלון יעקב המקדם נקוא נאון מולא הם יחודתו לת גלוו עונם וה בה"מ ולהיות בבית המקדש השלישי הוח בזכות יעקב שקרחו ביה שהוח קיים לעד כנועע מרז"ל כי הברהם ברמו הר ויצחה קרמו שדה יעקב קרחו בים וויח מת באון יעקב אבר אהב בלה בתהא קיוחו פנה בלי הפכק: מלך אלהי' שאז יהי' הלכותו בכל ושלה שתהא מלעותו ישב על כפא קדשו שיהא כפיו שלם יווה יהיא נדיני ממים נחבפו שיהיו בחבודה אחת בלי שנחה וקנחת כידוע שלח נחרב בית שני אלא על שנחת הנס וע"כ ורוכות שנון לתקון זה שיהיו נהספו באסיפה ואגידה להת והן הם רחוין להקים עם מלהר אברהם כי או אין מדת הדין שולט בעילם והחסד בובר זע"כ הם כקוחים עם רכהי ל רבס מדת מחשב בילפים ל מגנו ארן שהוא מדת הדין מהוד נעלה מן הע לם כח״ר אברהם היה מנן ארץ ומעלה מלת הדין ורוג מן כבי לים ב

כי הנה המלכים ⁻ שנועדו ובאו עליה : - המה ⁻ כאשר ראו גבורת השם גבהלו רעדה י על כן ברחו וזה טעם כחפוו: ברוח: דמה החיל פחחו כמי רוח קדים צהיותו בים שישבר האניות : כאשר : אז יאמרו ישרהל בדרך נבואה לשובה אל ירושלם: דמינו י אז יאמרו ישראל היינו מחשבים בלבנו ומג מיה הפדך שהוא מלח

היכלך או בהייהך בקרב היכנף: כשמך בפעלף וחכלהך הוח אָרְייַדַעלָתְקוֹף: אֲרום הָאמֵלְכֵיָא לדק מלאה ימינך: ישמח הר ישרפ אָתְחַבְּרוּ עָבַּרוּ כַחֲרָא: הִינוּן חַמוּן ליון י הפוכני בערי מביב ליון כי ירוש' הוא כמש וטעם למען הַיכָנָא הַמָחוּ על נִיסַיָא ופַרִישָׁהָא משפטי' בעבור שחתה עושה אַתְבָּהִילוּ אוֹף עַרְקוּ: משפט כחשר עשית במלכים אַחַרְתִינוּן תַּפָּן רְתִיתָא הֵיךְ אִיתָא שנועדו: סבוי דברי ירושלם לעמי' אור משה זה היה בימי יַלָרָה: בָּקִירוֹםתַקִיף כְאֶשְׁארְּמִן דוד ורבי' אמרו כיזה לימות בַרָם יַיָּתְּהָבַר אִילִפַיַא דִּטָרָסִים: המשיח: שיתוי לחילה - כמו חימות וחיל: פסגוי הביטו ארמנותיה שהם פסגה: כי הַיבָּנָא חֲמִינָא בְּכַּוֹרְתָּא דַיַיִּ צְבָּאוֹרִת עלמות כמו עולמי' כי הוא עומד בַקַרָתָא דָאֶלָהָנָא יֵי יִשַׁבְּלָלִינָה עַד עול' ועד הוא יהיה מנהגה לעול' אַשְּׁוּינוֹ וְיָ טוּבָרְ ַעַלְמֵי עַלְמִין: ובעל המסורת אומר כי הם שתי מלות והטעם עד מיתנו ור' משה היה כיים ביים היה היה ביים ביים ביים היה בַּמָצִיעוּת הֵיכַלָּךְ: אמר שהוא מגזר' עלם ינהגנו תמיד כמנהג הגערות והטעם אַבַקְתָּתְבַמָּלָיִא יְמִינָךֵ: יֵיחְוֵבִי טוּר צִּיוֹן כאשר נהגנו בימי כעורינו ויש אומרים מגזרת ונעלם דבר יַבועון בְּתוֹשְׁבָּחַן כְנִישְׁתָא דְבֵירת במנהג טוב נעלם מהנברהים: יחודה כשול דינה: אַקיפו ציון יבועון למכלח : שמעוזהת כל העמי ּ וַחַוָּרוּעַלֶּה כְּנוּ סִנְּדְּלֶהָא: זה התזמור הוא נכבד מאד כי יש לִיבָּכוֹן לְאוֹבְלוֹתָנֶי בּי רְמָן לְעֵיל בו מפורש הור העולם הבח ונשמת החכמה שלה תמות בירְנְיָיָתָהָא מְשוֹל דְּתִשְׁתָעין לְדֵר שמעו זה הדבר שהוא יודיע אַרוּם בּין יָיָהוּא אֵלָהָנָא אוחרו הוא כולללכל חישנפח השם שבִינָהֵיה בְנֵוָה וִמְרוֹרֵיה בִּשְּׁמֵנִיא באפיו נשמת חיים על כן האויני כל יוסבי חלד : גם יככה חקרת בני אדם שאין להם חעלה הו שיש להם שהם כודעי' וזה טעם פומיימלל חובמתא ובני איש העשירי' האביונים: פי בחללמד על כל חכמה

בידע למשנב - כשישכון בה לעתיד יאמרו כן : המלכים נועדו - להלחם עליה במלחותה בוב ומבוג: עברו יחדו - למלחמה: המה ראו - את הב"ה יולא וכלחם בנוים ההם כן תיהו : נחפווי פיר"נט אנטור"דין בלע"ו כמו ובחפוותם : ברוח קדים י הוא לשין פורענות שהכ"ה נפרע בו מן הרשעים כמו שנחמר ויולך את הים ברוח קדים וגו' וכן כלו' רוח

ה נורַעלְמִשְּנְבוּכִיכִי־הִנֵּה הֵמְּלָכִיםנְוְעַרְוּ הַבָּתְרָאוּכֵןתָּמָתוּ עברו יחדו: רערה אַחוָתם שָם נבהלונחפוו: ברות קדים תשבר חיל כַיוֹלֵדָה: אַנְיוֹת תַרְשִׁיש: כַאַשֶׁרְ שָׁסַענוּ ' כַּוֹ רָאִינוּ בַּעִיר־יִירוּוָה צָבָאוֹרת בְּעִיר אַלהֵינו אַלהַים יִכוּנְגַהְ עַד־־עוֹלָם סֶלָת: דְּפֵּינוּ אֱלֹהִים חַסְהֶךְ בַּקַרָב ל׳ים׳ יַיִּמְרוּן בְנִייִשְׂרָאֵל הִיךְ מַה דִּישְׁבַענָא הַיּבָלֵה: בִּשִּׁמְהַאֵלֹהִיםבֵּן הֻהִּיְּהָה. על־קצוי־אָרַץ צֶּרֶק טְלְאָה יְמִינֶה: יִשְׁמַחִי הַר־צִּיוֹן הָגִּלְנָה בְּנֵוֹת יְהוֹרֶה למען משפטיה: כבו ציון והקיפוה סָפָּרוּ מָנְיֶּבֶיהָיוּ שֵיְהוּלְבָּבֶּׂם ּלְחֵילָה יֹיִהְיִבְיוּ הוֹשְבַחְתָּךְ עַל סְיִפֵּי אַרְעָאּ פַּפְנָע אַרְמְנוֹתָגִיהָ לְמַעוֹ־תִּׁמַפְרוֹוּ לְרַוֹרַ מגדלים ראויים לה: לחילה יפו אַחַרון: כַיְזֶהי אֱלֹהִים אֱלֹהִינוּ עוֹלֶם וַעֶר הָוֹא יֵנְהַגְנוֹ עַל־מְוֹת: אַ לַפְנַצֵּחַ לִבְנִי־־קֹרַח ֻכִּוְמִוֹר: שְׁמְעוּ־ זָאת כָּל־הָעַמֶּים הַאֲוֹינוֹ כָּל־יִשְבֵי חָלֶר: גַּם־בְּנֵי אֲרָם נַם־בְּנֵי־אִישׁ יַחַר עָשִירוְאֶבְיוֹן: בִּייִדַבֵּר חָכְּמְוֹת לְעַלְמֵי עַלְמִין הוּא יַרְבְרִינָנָא בְּיוֹמֵא טֵלְיוּתְנָא: לְשַבְּחָא עַל יִבִיהוֹן דְּבְנֵי קֹרַח

תושְבַּחְתָא: שְׁטָעוּ אַחֲוִיתָא דָּאבָל עַמְמַיָּא אָצִיתוּבָל דַּיָירֵי אַרְעָא: אוף בְנִי אָרֶם קַרְטָאָה אוּף בְּנוֹי דְיַעִקב בַּחַדָּא זַכָּאָה וְחַיִּינָא: וריננת ברוה קדים ב'וסי' ברוח קדים עזה כל הלילה : תשכר אניות : ארץ ד' בסגול וסימ' נמס' לעיל בסיפרא

סימ׳ל״ה לככם ג׳ בקריאה וסימ׳ ואקחה פת להם וסערו לבכם אחר תעברו וראיתם ושש לבכם ועצמתיכם ברשא תפרחנה : שיתו לככם לחילה פסגו ארמנותיה : אנ"ך : לחילה ל'פסגול' : עילם ועד ו' דסמיכי בקריאה וסימ' נמסר בריש סיפרא סימן כ"א : מ"ט האזינו ח' וסימ' נמסר בישעיה סימן כ"ח - חכמות ד'וסי'פי ידבר חכמות - חכמות כהוץ תרונה - חכמות בגתה ביתה - ראמות לאויל הכמות -

קדי׳ שברך כלב ימי׳ ברוח קדים חפילם לפני חויב: חניות הם שכיני לור היא תרשים ' אפריקיא ותאדום היא: כאשר שמענו · הנחמות מפי הנביחים כן רחינו : דמינו חלהים חסדך הנביא חוזר ומתפלל להב"ה ואו' דמיכו וקויכו אל חסדך לראות תשועת' זו בקרב היכלך ומנחם פתר חותו לשון מחשבה כמו אל חדמי כנפשך: כשחך כן מהלחך כחשר שמך גדול כן תהלחך גדול בפיכל: תגלנה כלשחר ערי בכות יהודה: יהודה הם לליון לבנו' כמו ויקח פת קכו ואת בנותיה: למען משפטיך ישתעשה דין ברשעי': סבו ליון : אתם הבונים אותה : לשון מכין דעו כמה לחומותיה כמו חיל וחומה : פסגו ארמכותיה - הגביהו בירכיותיה כמו אשרות הפסגה דמתרגמינו רמתא: למען תספרו . את גובהה ואת יוסיה לדור שאחרי כן: עלמותי כחדם המכהיג חת בנו קטן לאט ומנחם פתר אותו לשון עולם וכן פתרונו ינהגנו לעולמים: שמעו ואת לפי שמזמור זה כל העמים מיוסד על בני אדם הכוטחים בעשרם אמר כל העמים שכולם

ספרו

צל רפיו את

ינורוו:

צריכין ייסור: חלדי היא הארץ על שם שהיא נושבת וחלודה רדוי"לייא בלע"ז ורבותי' פירשו עלשם החולדה שהיא ביבשה ואינה בים דתכו רבכן כלשים ביבשה יש בים חוץ מן החולדה:

גם בני אדם י בני אברהם שנקרא האד׳ הגדול בענקי׳ בני ישמעאל ובני קטורה׳ גם בני איש בני נח שנקרא איש לדיק: והגות לבי ׳ מחשבות לבי תבונו׳ הם : אכן יחייא

תהילת ה׳ תורת חסד

נעלמה מהם וחכמי הלב יזכירוה

בדרך חידה וטעם והגו'והתבוכו'

הנה המלכים וגו' יר' כי הנה המלכים נועדו לבא עליה ולהיות כי אין מדרך היילכי' לעבור המעבר׳ כאחת ואלה התלכים מעדו ועברו המעבר׳ יחדי לכן המה התלכים בעלמם יאו הענין ותמהו ורעדה החותם שם בראותם עוברי 'המעברה כי כל א'מהם כחד מחברו להיוהו נמצ' שם מבלי מנשיו: ברוח קדים ונו' יר' והרה להם זה בהיותם עוברים המעברה ברוח קדים וכו׳ . או יר׳ חיל כיולדה בא להם בראותם את רוח הידים המשבר אכיות תרשיש שהם ג"ב היו יראי׳ שמא תשבר המעברה ההיח שעברו בהי או יר׳ כי הנה המלכים כועדו לבא עליה ולא המחיכו עד שילכו שמה מרגלי' לראותה ולכן המה ראו כן חמהו יו באשר וו שמענו יר' כאשר םמעכו ממעלת ה"ו כן ראיכו היותה עיר ה' לבאות וכו' זיהי רצון שיכוכנה עליין עד עולם סלה מו יר׳ להיותה עור אלהינו יכוננה כי כן הוא מדרך המלכים שיכונן כל ה׳ את עירו עיר המלוכה: דמינו אלי"ם חסדך וגו' כשמך אלי"ם כן ההלתך וגו' יר' היות הסדך שי"ם בקרב היכלך דמינו הותו באילי שתן אלי"ם על קצוי הרץכי שקולה היא א"י ככל העולם כלו ובזה צרק מלאה

ימיכך יר' ובדבר זה הוא לדק ומשפט ולא יאמ' בזה שהחל ית' יחכיף לאר זישראל הלל רק בכלדק יהיה זה: מו יר' כל זה יהיה אז בשלדת מלהה ימינך ר"ל שיושביה יהיו טובים ולדק ילין בה ובכן תוכל למלחת ימיכך כביכול מלדקתם או יר' גם כי שמך הלי"ם כלות' שהחה ית' במך מתנהב לפעמי' במדת דינך הצדק יהללוך אז הכל יען כי הדין והצדק הוא עמך והוא או' צדק מלחב ימיכך י הו'יר' וחזיסובו הכל בתסובה ולדק מלחה ימיכך וישתח הרציון וגו' למען משפטיך י סובו ליון וגו' הלה הם דברי ישרהל הל זולתם וירצו סיבו ציון פינם החת והקיפים פעם שנית וספרו מגדליה שיתו לבכם לחילה והביעו אל ארמונותיה וראו ודעו אם כפל שים דבר בכל הקפותיכם מה שלא היה כן הענין בהקיף ישראל את הומו' יריחי כי בכל הקפה והקבה היתה בופלת חומה אחת וכל זה אכו אומרי לכם למען תספרו לדיר אחרין כי זה אל ים אלהיכו הוא ינהבכו על מות: ואולי באות' ישתח הר ליון יר' יהי רצון שישמח הר ציון ושתבלכה בנות יהודה למען משפטיך שיהיו הם יוצאים זכאין ממקום המשפט ולא שיהיו מהכת היוצאה חייבת וכו'י או יר' לומ' הדבר בעלמו שאז"ל דמאן דשקלי לי' גלימיה בריגא זמרא זמר ולז"ה כי ישמח ישראל ותגלנה בנות יהודה למען משתטיך ית׳ הו יד׳ ע"ד מה שאפשר לומ׳ בכסו׳ ואותי יום יום ידרושון שיר' ואותי בכל יום ויום שיהיה"דרושון ולא יהיה להם ביהיו הם ממתינים אל היותי קרוב אליהם והוא בין ר"ה לי"ה - או יר' יום יום ידרובון אותי שאנאל אותם כגוי אשר לדקה עשה ומשפט אלהיו לא עוב שהם ב' דברים הכלרכים אל הגאולה ולו"א פה שישמח הרציון ושתגלנה בכות יהודה למען המשפעי' כישר כבר קדם הצדק כיות' צדק מלפה ימינך הוא הענין שאז"ל שאמי האל ית'ואם עשיתם את הלדקה ואת הדין לכי גואל התכם גאולה שלמה ולו"א ישמח הר ציון תכלנה בכות יהודה . או אילי באות בכות יהודה יר' ע"ד בכית יברא ואל שאול בכינה כי ברצות ה' את עמו לא תהיינה בכות ישראל שכילות או אלמכו' או עגונו' כי כל ה' מהן השב עם בעלה חמיד:

מם למנצח לבני קרח מתמור שמעו ונו׳ כתב הר"ם המיקרטי יר׳ במו׳ למה מירה בימי רע למה אביא את עצמי לירא אפי׳ מפעלים אשר אני עושה ברגלי ולמה

לא אכשירם ואהיה אדון על עלמי ובוטח ואת' עקבי ברלותו לות' דרכי והליכיכי הדרכים

היא כוף הישוב הוא מההכרח שתהיה העידית ממכו: והוא קרית מלך רב שהיא קרית חנה דוד ונקרא'על שמו עיר דוד - ושלימות הדברים יהיה כפי שלימות עושיהם - ולכן בהכרח הוא היותה שלימה להיות עושה ובנאה שלם: לכן אלהים בארמונתיה וגו ד"ל כי להיות מההר ההוא והלבמן שלם בה' שלמיות אשר ספרתי לכן אלהים נודע למשגב תמיד בארמכות הקריה ההיא כי בחרה למשכן לשכיכתו ' והוא ע"ד אוחרו כודע ביהודה אלהים וגו ויהי בשלם סוכו וגו' שמה שבר רשפי קשת מגן וגו' והתלכים וגו': ר"ל אלהים נודע למשגב מהקריה ההיא כאשר המלכים מהאדלות כועדו עם גוג ומגוג ולהלחם עמה - ואחרי הועד התחילו במעשם כי עברו צלחום . ואז המה דאו מעשה ה' כי כורא הוא בהתקיים דברי הכביא וכשפטתי אתו בדבר ובדם מגשם שוטף ואכני אלגביש ואש ובפרית טליו ועל אגפיו ועל טמים רבים אשר אתו: כן תמהו שר"ל וכאחת יבוא עליהם הה' חיני רעדות על הה' חיכי החיתות וגו' עניכו כמו כן דברת -משוכות שהם מיתה בידי שמים - והיא אומכו בדבר - והרג ' והוא אומכו בדם ומכק ' והוא אומרו וגשם שושף וסקילה והוא אומרו ואכני אלגבים ושריפה והוא אומרו אם גפרית ולכן הזכיר ה' מיני דעדות ' שהם תמהו שענינו מתמהון לכב י ונבהלו מענין בהלה ' ונחפון מעכין ניהי דוד נחפו ללכ' מפכי שאול ולא היה יודע אנא להיותו מעוט' משאול ומאכשיו המבקשר' לתפשו . ורעד אחזתם שם בחקומם באופן כי לא היו יכולים לברות . ואחזתם שם חיל כיולדה : ברוח קדים ונו' ר"ל המכות המכ' יחולו על ראש העם הבא ללחום לירושלם דרך הארץ: ואותם אשר יבואו ללחום דרך הים . ברוח קדים תשבר אניותיהם אף שיהיו כאניות תרשיש שהיא עיד בחלה אשר אניותיה היותר יפות וחזקות שבעולם י וכאומרו אניו'תרשיש שרותיך יוערכך והנה הזכיר רוח הקדים להיותו הוא המושיע לישראל על הים בצאתם ממצרים וכאומרו ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה וישם את הים לחרבה וגו': כאשר שמעלו יגו' הש דברי ישרא אוי שיאמרו זה לוה כאשר שמענו מכהכיכו וכביאנו אשר כבאו מכלת גוג ומבוג . כן ראיכו בעיר ה' לכחות י ר"ל שהוח חדון לכחות מטלה ומטה י ולכן בידו לשדד מערכות מעלה שלהשפיל ולהרים לבאות מטה כאשר הרים אותכו מאשפות גלותכו והשפיל גוג ומגוג אויביכו בעיר אלהיכו כי אף שהוא מלך כל הארץ בחר בירושלם לבדה - ואף כי הוא מלך כל העמים בחר בנו מכלם: אלהים יכוכנה וגו' הוא תפלה שאלהים יכוכנה בעולם הזה עד עולם שהוא הזמן המוגבל לחורבן העולם - ויכוכה אחרי חורבן העולם בימי עולם הבא והסלה י כי אז לא ישאר מיושב דק אדמ' הקדש . כי לא יחול עליה הכליון והפשד לקדושתה . לכן מי המבול לא כנעו בה . כי לא בושמה ביום זעם: דמימו אלהים וגו' הוא מענין דומו עד הגיענו אליכם . ור ל שנהיותנו בקרב היכלך שהוא ארץ ישראל להמתין מלחמת גוג ומגוג לא בטחנו על הסום וחרב נחבית . אבל שבדכו וקויכו לחסדך שיושיעכו: כשמך אלהים ונו' הם דברי המשורר כאשר שמך ששוב אלהים הוא בקרב ישראל היום הוה י כן או בימי המשיח אמרי תום מלחמת גוב ומבוב

יהים תהילת' על קצוי ארץ' והכל יודוך יהללוך לאמר שנדק חלאה יעיכך והכה הלדק ישמק הר ציון ונו' ד"ל כי יושבי הר ציון והם האנשים ישמחו ותנלנה בכות יהודה והם הנשים למען משפטיך החמש הכו' אשר בהם שפשת אויביהם גוג ומגוג : סובו ציון וגו' בא לפאר בנין העי' אשר בחר ה'לאחר אתם בני הדור ההוא אשר ראיתם עולם חרוב ובנוי י סובו ציון וגו' בא לפאר בנין העי' אשר בחר ה'לאחר אתם בני הדור ההוא אשר ראיתם עולם חרוב ובנוי י סובו ציון וגו' בא לפאר בנין העי אשר בחר ה'לאחר אתם בני הדור ההוא אשר ראיתם עולם חרוב ובנוי י לבכם לתילה׳ והיא החומה הקענה אשר סביב החומה הגדולה מבפנים הנעשית מענים ותבן ועפר להחית בתוכה אש העולות הנקרא בלשון לעז שיראלי"יו מבאשט"און ואחר בה שיתו לבכם להיותה נעשי בשמחה רבה כדי להגין על החומה אשר אחדיה מחומר ולבנים ישיתו לבכם לראות איך פסגו ארמנותיה שר"ל גבהו למעלה ראש והוא פעל כגוד מן שם ראש הפסגה מה למה למען תשפרו לדור האחרון את גדולת הבנין ואת יופיו כי דור לדור יגיד את מעשה ה' כי כודא הוא: כי זה אלהים וגו' ר"ל וכל הטובה הואת באה אליכו להיות כי זה אלהים הוא אלהים והוא יכהגמו עלמות שר"ל בכלחיות בעולם הכא ויהיה עלמות שם כגזר מן עולם ויהיה כאומרו דוראבי"למינטי : בעולם הוה לעולם ועד

מש למנצת לבניקה מוחור וגו' כונת החוחור הלו להשיר לב בני ישראל וזולקם חן האוחת אל כוות שניני העולם הזה יוסבול הכרות כדי להשיג עולם הבא והניע א החשורה

אפתח נכניר חידתי . כוש ביותור חשר קנתו חורוכו

דרך חידה: לתה חירו כיפי

שהוח דבר כלוני נחוב : מון

פקבי יסיבני הנה העין

חשר יפיה עלי בסוף יתי ווה

כחשר לח כפרתיו כתשוכה

הוא כלכד ישוכבני לחיי עד:

חתנם הכופחים על עזים י

להנכל מכף דש: חחלח שדה

מכם שיוכל לפדות חת חחיו

שמונשעון שקביו: לחיתן

לחלהים בפרו גם כופר

שנתו בעשרו לא יתן לאלהים

פלוה כי לחלרכון יהיה :

ניקר פריון כשום - ניקר

לאלהים וייטב בעיניו פדיון

נפשם שיפדו נפשם השכליות

מיד הנפז התת חום התנגדת

ווה בתשובה : וחדל לעולם"

כו זהמושן ייקר כעיכיו זה סשדיון כשיחדל לעולם שלח

ישוב לכסלה בחיםן שינטרך

לשוב ולפדות :

ים לה חים

י אין שום אחד

הקורה במולם הוה

אטה למשל אזכי - לדברי חורה שנקראת משל הקדמוני: אפחח ילכם חידתי ואת בכנור וזה היא החידה למה אני צריך לירא בימי רע ביום פקודת עון לפי שעון עקבי יסובני עוכות שאני דש בעקבי שאני מולול בהם שהם בעיני עבירות קלות הם מרשיעות אותי בדין וכל שכן העשירים הבוטחים על חילם ומה בלע בממונם הלה

אחלא יוכל לפדות את אחיי בממוכו לפי שאם באי'לפדות מכל הון לפיכך על כרחו חדל הוח לעול' מלפדותו ויקר שיחיה לכלח ולא יראה השחר ומנחם מפרו לשון מכיעה כמו אוקיר חכוש מפז וחלך עמס בחחת קרי כלומר וימנע פדיון נפשם

מסרה

נמס לעל סימן מ"ג ועיין שם י וחדל ב'וסימ'וחרל לעשות הפסח ויקר פדיון נפשם - לדר ודר ד'

וָריננַת לִיבָּא בִינַא: אַצְלֵי לִמְתָלָא יִּיִּ דִּי וְהָגָּות לִבֵּי תְבוֹנְוֹת: אַמֶּיֶה לְמַשְׁלֵ ה הִשׁ הֹח המיו יחיקר פּדיון נפש: אורני אַשְׁרִי לְמַפַתַּח בְּבִינוֹרָא בֹּיִי זְנִי אָפַתַּח בְּבָנוֹר חִידָהְיִי לָשָׁה אָיָראבּימִירָעעוֹןעַקַבְי יִסְבֵּנִי: אוחַרְתִּי: מְטוּל אָרְחַל בְּיוֹם אַסְעָרִית הַבַּטְחִים עַל־חֵילָכָם וַבְּרָב עָשְׁרָם בישא אַלְהֵין דְחוֹבַת סוּרְחַנִּי בְּסוֹפִי

יַחָזַרִינָנִי: זֵוי לְחַיָּיבָא דִּיִּטְחַרָחַצִּין עַל יֹי יִתְהַלְלוּ: אָחלֹא פְּיֵּח וְפּדֵּח אִיש נְּבְּםֶרהוֹן וּבְּםְגִיאוּת עַרְבִיהוֹן יְּחֶרְיִּלְּאִיתְּן לְאִיתְּן בּבְּלְּיוֹן וּבְּםְגִיאוּת עַרְבִיהוֹן יִחְרִיתְּלְאִיתְּן בְּאִישְׁחְבָּאִלָּא בִּיִּיּיְ נַבְּשָׁםוְחָבְּלְלְעוֹלְם: וִיחִייְעוֹר וידוי־עוד י מִיפָּרָק יִפְרוֹק גָבֵר מִנִיבְסוֹיוְלָא יְהַב לנצח לאלהאפורְקֹנֵיה: וְיִהִייְקַרפּוּרְקָנֵיה וְיִפְּסוֹק בִישׁוֹתֵיהופּוּרְעַנוֹתָא לַעַלִם : למה ה' הנשי דסמיכילא"הוסי

וַיִיתֵיתוּב

דסמיכי כתיב כן דוד קדמ' מ"ל ותניין חם' וסימן לכן ישבו ציים ד

אסה · אדבר זאת החכמה כדרך משל כמו לא יראו אור כלאן לשאול שתו ובעבור כי החידה סתומה גם סבורה על כן אפת' ושעם בכנור כי זה המזמור יומר בו ויחכן להיות טעם אטה גם אני אטה אזני למשל והטע' גם אוכיח נפשי : למה : הטעם למה איגע לקנות הון בעבור ירחתי ימי הזקנה כחשר כתוב עד חשר לח יבוחו ימי

הרעה והם ימי הזהנה כי בתחל הקל בבחרוחיך: עון עקבי דבק עם למה אירא והטעם כי בקנותו ההון אולי אלטרך לבקשו מהדר' שיקרני עין והטע' שחלך בדרך לא ישרה ואותו העון לעיל סביבי יהיה כחילו חמר למה חירא בימי רע ולמען עון רגלי יסובני: הבושחים · אחר ר' משה כיהוא פעול למלת הירא וחין לו טעם והנכון כי הבוטחים תחלת דבר והטע' הנה הביטחי' על חילם עשרם כמו עשה לי את החיל הוה: אחי אמר רבי יונה כי סעמו אחד ואחרי' המרו כי טעמו כמו ואמור אח והנכון בעיכי כי אח פעול והאיש הוא הפועל כחילו חמ' הנה העשירים

תורת חסר

מנחת ערב

או יחמר כי לחלתו תגני חרן פהוח מדה"ד לעהיד חהד נעלה שיתהכד לרחמי ע"י הומג והחחגי עס פס ה' פנדוע ליודעי חן: קרם מומור הנה לשי העכין קונה מיבעי ליה ולח מוחור - הך היות הליינות לכני קרח ניוחור יחתר לו כי הלח נכי קרת הן הם חשר רהקו בחילש הכעוח כו זכרוכ עשר׳ כחניהם כי זכרו יום המות ושיב יבני תרת לח מתו במות מניהם חשר כו בעת לבו ניתלל כבודו וזהו למכלח לככי קית מומור : חפתה בכנור חידתי להיוח כי הנושה שחני בח לדכר יחן עלכות ופי ידבר בדחגה וכשממון והרות הקידם לריכה שתחה ע"כ חפתת לפתוח פתח דברי בכוור ושמחה חיותי ובעל יד יותף ויל כתב אל תירא כי יפשיר חיש ונוי . להיוח שחתשר שיתיירת חדם ויחמי מיני מקביד על עושר זה מעולם כי כלו שוא ודבר כוב אכל ווה שאבי מחיירה הוח ביהעשיר כשם שים לו כחן בוה העולטן חוהבים רבים צכתים וחוכני עשיר רבים ונלם עמרום רותו כך בע"הב יהו לו הרבה חוהבים ועוזרים שקנה חוד עושרו וניקה וב"ח והדל כשם שכל אזי רחש שנחהו בוה מעולם ואין לי אוהכים כך כצ"הב כי אינו קונה כ ונגרים שאין לו חשית לשמות שובה עונו לקכיתי לום המדחל תיכם ני יינשיר חיש כי ירבה ככוד ציתו הקבר נקרח בית דכתיה בר י בזימו לעוליוכדהמרינן לחרב ריחך ולימיב חושפיד חור מל הירי בזכיל כי יעביר חיש בוה העולי שירבי בנכיל זה כיוד ביתו דהיינו העילט הכח רק יעביר ב ורים ולכך לח חחר ביונים שהרי לח נחתו יין כין נהל מכל לע ילע שייו חול קיח חחונו יוליך תמו דהיינו חה שנחן לנדהי יקח עמו חבל לז הכל שו זילו המקנח שנתן לצדקה מט עשה כדקה בשכיל ככות לו ירד חיזריו הנדקה שנעשה ה ביל כירדו כדחתריכן א בתוכות וכקדיתון בן גיריון לת עכד נדקף והתניי חתי מיות על כקלוחין בן גוריון ו זבים יונה מכיתו לכית המדוי כני מלח היו חציעין ונה ס עניים •מתשלים חיתם מחוריו חי נעים אימה לככודו שענד ווהו לא ירד אחריו הנדקט שעשה בשכיל כבודו יחור עוד כי רחתנה לכה יעיחים גם העני יוכל לוכוח

יותר מהעשיר וזה בשחסק

לרצה נפשך וחח"ול הנוחן

לדקה מחירך כשם ברכוח

יהיינרכו כיית ברכות דכתם

וחפק

שפושל ביו מותה מבים בפשם מהמו' ווה הממון מה יועילנו והנה היא אין איש פודה אחיו מהמוח ולא עוד רק גם נפשו על כן ויקר פדיין והטעם וחדל שלא יהיה זה לעילם: לה יוכלו לפדות אחיהם גם נפשם מהמו' ווה הממון מה יועילנו והנה היא אין איש פודה אחיו מהמוח ולא עוד רק גם נפשו על כן ויקר פדיין והטעם וחדל שלא יהיה זה לעילם: ויתי - ואיך יחשוב הקונה ההין: תהילת ה׳

אבן יהייא

לוחר המומור הלו ראותו כי בימי חבלי המשיח רבי מעמי הארן ומהיהודים ישובו אחור מאמוכע האמת לראותם הצלחת המתכבדים ושפלות עלמם בלרותיהם: שמשו אחת ובו בל שמשו המוסר הזה כל העמים י והאזינו כל יוסבי חלד כנזר מן וחלדי כאין כנדך י שר ל זמכי - ורמו לישראל שהם היושבים דאשוכה בתלכות אשר יש להם ישוב והעמדה וקיום חלד ועדן ועדכין לבלתי תכלית בעולם הכח וחמר בהם החזכה שהיא יותר משמיעה להיותם ממוייבים בכך יותר משחר הבמי ב גם בכי אדם וגו ר"ל ודברי אלה הם לפחותי הב" כתות הכו" המכונים בשם אדם להיותם בישים אל היסוד הפחות שבהם לאדמתם ולעפרם יולחשובי הב' כתית המוכרות גם כן המכונים בשם איש לכטיותם אל היסוד החשוב שבהם מהאש וכן דברי הם יחד לעשיר שבהם ו.חביון שבהם פי ידבר חכמות וגו' כ"ל במחשבה וכדבור ובמטשה יהיו דברי אלה שלמים חתכם י וכוגד הדבור אמר פי ידבר חכמות ' וכנגד המחשבה אמר והגות לבי תבוכות ' וכנגד המששה אמר אשה למשל אזכי וגו' י שר"ל אני רוצה להטות את עצמי אל המשל המפורסם אשר תמיד שמטי אוכי ואפתח לכם חידתי ואת בכיכור במשפט המשוררים אשר ישוררו בגבל וכיכור: למה אירא ובנ" המשל והחידה המפורסחת בפי כל הוא שבהתאסף על האדם עדת מרעים ומהיצר הרע להזהירו שיחסף ממון דב בית וסון וכחלות בבחרותו בטרם יבואו ימי הרעה והימים אשר לא יכיה לו חפץ בהם לבלתי היות לו כח ללכת אכה ואכה לעשות מעשיו " ראוי להשיב אל האפיקירוש ההוא למה אירא בעבור ימירע כי יהיה בית בימי במקום בעדור . והמע'ולמה אדאג וחפחד בעבור ימי הדעה שהם ימי הזקנה וימי העוכי עד שתביאני היראה ההיא למתעמל באשיכת המ חכית לא בנדק ולא במשפט י ותביאכי להשלך אחרי בוי תלמוד תורתו הקדושה בלכתי לילה ויום כחוץ וחרוץ לאסיף ולככום ולאצור ו'שפים ככרי כסף מה שבשיף לרו'עון עקבי ורגלי שלרע ירולו ולח להש וכח בכחלת ה' יסוב אותי ויהיה טושרי אשר טחלתי בו בנחרותי טושר שמוד לבעליו לרעתו י כי יהיה בעוכרי: הבוטחים וגו' הוא נמשל מהמשל האמור והא' הבוטחים היא הא' הקדיאה כמו המהל חוקה אחת לכם י ורוצה לוחר או אתם הבוטחים על חילם שהוא הממון מככף ווהב י וברב טשרם מצאן בקר ועבדים ושפחות ובתים וכחלות יתהללו י מה יועילו לכם כל אלה ביים הנוות אשר אין שלטון או ואיש לרעהו לא יוכל לעוורו ואח לא פדה יכדה אחיהו ה א 🐪 ואפילו את עצמו לא יוכל לעזור להציל נפשו מכי מות בתתו כל אשר לו בכושר נפשו - וזהו אומרו ליו יתן לאלהים כפרו" ויקר פדיון וגו' הנה פעמים דבות השכיב מרע אשר פעל רעה ביחיו ביום ותחו יתן צרק' מממוכו לפדיון כפש אחיו וכפשו שלא יעכשו בעולם האריך יולכן אחד כי הצדקה הואת ממתכת שכיב מדע איכה חשובה בעיכי ה' ופעמים דבות לא יועיל לפדות כפשם מכי שחת וזהו אומרו ויקר פדיון נפשם כי יהיה דבר יקר וכמטט נמנע הפדיון ההוא יוענינו מן ודבר ה'היה יקר בימים ההם וגו' ואשר לא יוכה להיות נפדה להיות טומתיו מרובים וזכיותיו מכוטים יהיה חדל מכל טוב לעולם ועד כי תדד נפשו שאולה " כי מי שלא טרח בערב שבת לא יאכל בשבת . ויתי עוד וגו עד

והמהלכי׳ בעתבים הם נפעלים ע"ד המשל ומלח עקבי פרסוַתי כמו לאילך בעקבי הלאן. גם יתכן להיות פי׳ עקבי חהר למעשי׳ המעוקבי׳ כמו עקוב הלב מכל ויר׳ לחיוה תכלית השחדל לקמת קניני העה"ז הכקנים בעון עקבי חשר מלד זה יש לי ליירא בימירע י וטעם חכמים ימוחו והלמלח היה להם פדיון היו פודין חת עצמם ולח היו מתים ומניחי׳ חת חילם להחרים . ופן יאמר חות' כי חין ממיתת החכמים רהיה כי אפשר שהחכמים נות להם למות ולהם חלק מן העולם הוה מלעמוד בו לכן לוהם רחיה מן כסיל ובער החובדים במיתחם ובוחרים לחת לכל העולם לפדות את עצמם אם היה שלהם ואנו רוחים לותם בכל יום שהם מתים ומניחים את עצמם ואינם נפדיי מן המות ומתים ואובדים ומניתים חילם להחרים - וטעם ועזבו להחרים הילם להגדיל הראיה על המגע הפדיון כי היה אפש' להרהר שאפשר להיות שהם יכולים להפדות בממונ' המנם הוא חביב עליהם מגופם ולא ירלה לתתו להפדו' לכן אמי ועזבו להחרי' חילם עם היותם מתים וזו ראיה גמורה שאם היה אפשר להם לפדות שהיו בוחרים להפסיד מחונם ולחיות ממה שישסידו ממוכם וגם ימותו ועובו לאחרים בקרב בתיהם עויבה עולמית ובקרב משככותם לדור ודור עם היות בתיהם ומשכנותם אשר קראו בשמותם עלי אדמות ויר' ועובו לאהרים ממונם ובחיהם אשר ממונם בקרב ביתם והעזיבה הזאת היא עולמית י וטעם בפיהם בעלתם כמו להלחם עם יהושע ועם ישראל פה אחד בעצה אחת ובהסכמ' אחת י ועעם ירצו ילכו כמו והחיו' רצוח ושוב וכו' ברצותו עם חלי"ם אם ראית גכב והרץ עמו: בצאן לשאול שהו מות וגו' יר' לומ' שהמות הוא הרוע" אותם ומפעמסולרעתם הם מתפטמים כן הרשעים מיחתם היא המענגם כי הענוגיהם הם אשר ימיתום והצעת הפסו' ככה כצאן לשאול שתוהמות רועה אותם כן הפסילים מות ירעם - וצורת הכסיליי היא נפשם נתנה לבלות שאול ר"ל שלא יהיה זבול לו ר"ל שלא ייצלה לרקיע כמו שנפש הלדיק עולה עד כסא הכבוד : וטעם אך אלי"ס וגו' רק הש"י לברו יכול לפדות כפשי מיד שאול לכן פשטתי מעלי כל קניני העה"ז והשלכחים אחרי גוי כי הבל המה ואין בם מועיל רק השחדלותי בו הוא אשר יועיל ליכי הוא היכול לפדות אותי מיד שאול וטעם כי יקחני היא בעצמו ע"י השכל אשר נעשת נפשי למולע לו והוא נשפע מאתו כי יקחני יר׳ כי ידביקני חליו : אל תירח וגו' יר' חל הפחד לנפסך כשיעשיר חים שירבה כבוד ביחו חשר בו יעמוד כל הימים בי לא במותו יקת שום דבר מכל קנינו להיות אחו בבית כי לא ירד בקבר החריו כבודו כאשר אתה רואה בעיניך כי לבד נפשו בחייו יפחה ויטעה בקניניו ובעושרו וידמה שקנה לעלמו קנין והוא לא קנה דבר ולם הכין עיף לביחו כלל וסיף הענין כשחלך אחה והם יםתלקו מן העילם אשר אתם גרים בווחסעו כל א' אל ביתו אשר יעמוד בו כל הימים אז יודוך הבוטחים על הילם כי תעיב לך הטעם כי התה הוא אשר השתדלת להטיב ולהתקין לעצמך במה שלרי׳ לך ולא הם המשחדלי׳ בעניני העה"ז כי אחה חוליך אחך כיד׳גדולה ותחלא כבוד ביתך אשר תעמוד בו כל הימי' והם - ילכו בידים ריקניות אל בתיפס וימותו ברעב ובלמא ובחוסר כל וחבא כפשו עד דור אבוחיו ר"ל עד משכן ודירת הקודמים לו אשר הלכו בעה"ז בדרכיו עד נכה לה ירחו הור לה הוח ולה הם - וטעם כי לה במוחו יקח הכל כמו ועתה נכשנו יבשה חין כל -וטעם כי כפשו בחייו יברך שעם פחיי וההטעה כמו והחברך בלבבו . ואולי שעם דור מלשון מדורה כמו מדורתה אש ועלים ועעמו חכנם נפשו עם מדורת אבותיו והוא גיהנם וטעם עד כלח לא יראו אור כי הככנסים בה אם הם רשעים כרשעים אשר המזמור מדבר בהם נדונים בה לעולמי עולמים רחמבה כיללן ע"כד : ומטרי"ע ז"ל כחב המרכי הע"פשים דורשים שהינם מדברים דברים עלמותיים ועכ"ז במתיקות לשונם עושים שיחשבו השומעים שהם דברים עלמותיים אמר שהוא אינו עושה כן רק אדרבה שפיו ידבר חכמות אבל הגות לבו תבונות שהיא המחשבה שאיכה יולאה

מן השפה ולחון שהוא יותר מחכמה: אשה למשל אוני לפי שיש אנשים שחינם רוצים לפתוע הלא לעולם לדבר אחר שהוא אינו כן שאפילו למשל ישה אזכו לשתוע ויפתח בככור חידתו לפתוע הלב: למה אירה וגומר יר' כי סברת השלוסוכת היה שהעולם במנהגו נוהג ולה ההשגחה החלהים והומר למה הירה בימי רע והסימי הוקנה שעון יסובבני עקביולה יהיה להם לחכל ולוה הני משתדל בשביל העושר כי כשיבהו לי ימי הזקנה יהיה לי עושר : והכי שמעתי יסובני מלשון סבה ודעהו: הבושחים על חילם ובומר הח לה פדה יפדה היש יר'עם העושר והק"כ הכרים שהימ עושר כיון שהיכו קיים תמיד ויקר פדיון נפשם: או יהמר למי שחוזר החר השגת העושר והיכו חושם להשיג לפדוח נפשו לפי שחושב שימיה לנצח ולה ימות ולוה היכו הולה למי שחוזר החר השגת העושר והיכו חושם להשיג לפדוח נפשו לפי שחושב שימיה לנצח ולה ימות ולוה היכו הולה לחיים השחת לההרי כדי שלא יחפעל כשיראה שקוברים את אחרים: או הוא מאמר המשורר שהם עירים כיון שהם חושבים שלא ימותו וכי אינו רואה שכמו שבורתים השחח לאחרים כן יכרתו לו: קרבם בחינו וגימר זה דרכם וגומר שאחר הסברא הנו"ים סברא אחר שהיא נפסדת והיא שאומרת שהעישר הוא לאכול ולשתות וזהו בפיהם ירלו סלה . או יאמר שיש אנשים שאומרים בפיהם ה' זוכני לחיי הע"ה ב וחינם עושים מעשה כלל עכ"ר: וממה"ר שלמה ן'פורתז"ל שמעתי ואדם ביקר בל ילין יר' אין הכבוד חלויה באדם הנכבד אלא במכבד אותוי ואחריהם בפיהם ירצו סלה יר' בפיהם ירצו התכלית ולה בלפותם . וירדו גם ישרים לבקר יר' הישרים ירדו בם לעולם הבא וצורם של הישרים החלה ומעוז'הוא לבלות החומר מהיות לו לזבול ולכן הם רודים בעם הארץ . או יר' וצורם וגומר כלומר גבורתם אינה לשם במים כי אם לבלות את השאול שלא יהיה זכול לו כלומר להציל נפשו מן המאורעות הקשות: בי לא במותו יקם הכל וגומר יר' הכל לא יקח אבל מקלחו יקח והוא מה שכיור נתן לאביונים ודומה לוה: בי כפשו בחייו יברך יר׳ כאשר היה חי לא היה מברך כי אם לנפשור"ל שה'יאריך לוימיו: אדם ביקר וגימ׳יר׳ כמשל הוא כבהמות אשר הן כדמו אליו וזהו יותר הסרון ש מהשר היה כהשר היינו מדמים לו אליהן עכ"ד : עוד מלאתי כתוב למה אירא בימי רע וגומר יר׳ אינני מתפעל מן הרע כי אם מסבתו והוא כי עון עקבי יסובני והוא ע"ד אומר כלה עטרה דהסנו אוי נה לכו כי חשאכו: אך אלי"ם יפדה כפשי ובומר במה שתוא לוקח ממני חמיד כי אחר שאלו יסורין של אהבה בזה יפדה כפשי ממות י או יר' לומר כי המוח היא טובה מאד עד שבסבחה אוכל להיוה תמיד דבק עמו כי הו הין החומר מעיק ליכלל והוא הומר יפדה נפשי מיד שאול ר"ל בסבת השאול למה שאו יקחני סלה מה שאין כן בהיותי שקוע בתוך החומר ע"כ: והנ"ל במומיר זה הוא כי להייה אמת כי במותור הקידם לוה סיים באומר הוא יכהגכו עלתות לכן דובר הכה על עניני התותה לחסידיו והתעים עקלקלותם ומה שאחר התות וכו' והתחיל ואמר: שמעו ואת וגות'ויר' העתים שיב לחסידיה'חלק לע"הב שתעו ואת ואותר שתעו ולא האזיכו הוא לפי שהם לא כלטוו כי אם על ז' תצות אך לבעלי התרי"ג מצות אמר האזיכו כי האוכה היא יותר משתיעה ולהיות כי עם בכי ישראל הוא בחלק לכתוח רבוח לכן בדברו עמה׳ אמר חלד ובני חלד הם העמי החרץ השר הם נקרחים עמי ארץ לפי שהם עושים השיבות גדול מישיבתם בארץובני אדם הם בני השלמים ובני איש הם בני השלמים יותר ואמר שבין אם הם בני אדם עשיר או אביון אואם הם בני איש עשירואביון יאזינו שאת ולהיות שהכינה היא להישירם אל השלמות לא דבר כי אם באותם אשר הם עדין נקראים בשם בנים ר"ל שעדין הם בחורים כי האדם והאיש הכוכרי כבר הם שלמים ואינם צריכי לדבר מזה שיזכיר כלל י והיושבי חלד והם העתי ארץ הם על הרוב באופן זה כי הם במדרגת הביצרים שעדין לא השיגו שום השנה כלל ולהיות שבצד מה העושר הוא סבת השלמות וצד מה העוני הוא סבת השלמות וכמו שארז"ל יפה עניותא לישראל וכו' לכן אמר שישמעו אלה הבנים הוכחהו בין הם אבותיהם היחה אחם מעלתם מצד העושר ובין אם היחה מצד העוכי ואמר להם שלסבה זו הוא אומר להם שמעו והאזינו לפי שהדבר אשר יאמר להם הול דבר יקר הערך מאד ובאומ׳ לוהו שיהם בפין הנה יהמר להם חכמות רבות וכעלמות והחכמות הזכ"כ גדולות ורמות שבחומרם חותם להם יש לו בהם בתוך לבו תבונות רבות ולהיות גםזה חמת כי כל חלה הכתות השר יזכיר לח היו לפניו באומרו להם אלה התוכחות לכן אמר שיטה למשל אונו כאילו אונו היא און כל א' מן העמים ואון כל א' מבני אדם גם בני איש ויפתח בכנור חידתו ואונו ישמע וכשתהיה אונו קשבת גם היא במשל יישיב בכנורו הת חידהו כי הין ספק שיש הבדל גדול בין האומות דבריו על הזן שומעת למי שמדבר הדברים בכתב וכו׳ והחכמה הראשונה שאמר הנה היא למה הירע בימירע ויר׳ הנה אם אירא בימי הע ב"ל אם הירה אם יבה איזה יום רע על העולם הנה הוה לפי שאני יודע שפעמים רבות חשבתי דרכי ללכת לדבר מנוה ורגלי ועקבי יהלכון לבקש דבר אחר וכשם שנשמטו לדבר חחר כמו כן אני ירה פן ישמט הרע ולא יבחין בין לדיק לרשע כי רגלוהי דאינים אינון ערבין ליה וזהו בודאי משל כי דע"ה היה מתהלל בעצמו והיה אומר לספך מזה באומר חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך:

זבמררש תנחומה ש' הוקת הרו"ל והצריקי כענשו מיחה על עבירות קלות שלה יהה הדם הראשון כתפש על ידיהם שנהמר לה ירעיב ה' נפש צדיק ע"ב ויכולני לומר כי הולי לזה כיון דע"ה בהו' למה אירא בימי רעונו׳ יהוא מובן מעלמוועם מה שארו"ל יודע ה' ימי תמימים זה אברהם שנאמר התהלך לפני והיה תמים הבנתי יותר ויותר אומר כה למה אירא בימי רע עון עקבי ים הכיבי בחל ית' למר לחברהם כי הסיחהלך לפניו יהיה תמים ובכן יהיו ימיו מית תמימים ולכן היה הומר דע"ה כי מה שהיה ירא שמא יהיו לו ימי רע ולא ימי תום הנה הוא לפי פהיה ירא שמא שון אירביו יסיביהי שלה יהשנה לפני ה' כאברהש כי הו לה יהמר עליו יודע ה' ימי תמימים ב הבושחים על חילסובו' זוהיה חכמת ב' ורצה לומר כי מי שיבטה בכחו ביה הביש הבר נכון לו להתהלל

בָגַלַל דָאוֹשִׁיטוּיְדֵיהוֹן וַחַבִּילוּ בֵית מְדוֹר שָׁכִינְתֵיה דִּילֵיה:

ב'וסימן בם ישרים לבקר' וירדו בהם וישובו י וא' רפי וירדו בדגת הים

ויחי עוד לננח חף עלפי

שחשח: לח ירחה השחת י

ולח ירחה פני ניהום: כי

ירחה חכפים ימוננו יחד

ולפשמים גם כסיל ובער

שיקרה להם שיקבכו שמון

וכלם יהבדו חבדון הנפש כי

חמכם לח קנו שום שלמות

כנתי : ועובו לחחרים חילם :

ומס שהשתדלו להשיג וכום

השתון יעזכוהו למתרים:

קיבס בתיתו לעולם י והטע"

שלח השינו חדתות חיים נם

שהיו מוכנים לוה ומתחוים

לו בטבע הוח כי קרנם

ונלנבס היתם לעולם מחשב" בתיהם ועשרם וכמו כן

שיתקיימו: לדור ודור .

קרחי בשמותם עלי אדמות

קרחו הבנינים והמשכנו'

כשמותם להיות להם נשם

בעולם הזה: וחדם ביקר כל

ילין יהנה החום חשר

כילם ודתות בורחו שהוח

כחשר גט כלילה שישכות בן

פפסקי פולם לחילין בוה

היקר והנבוד חם' בו להתכוכן

בו ולפשליתו: ניישצ

כבהמות כדמו בוא כיים ל

ודומה לנהמות שנדמו

והדנר חין כהם: זה דרכם

כסל למוי והטעם שלח

ישיתו לכם גם לואת הוא כי

זרנסום שכוח קבון המשון

כוח כפלם ותקותם :

ואתריכם בפיהם ירגו ' זירגו

שכשתיד לבת חחר שותם

יסים בפיכם בפת כווחתם :

כנחן לשחול שתומות ירשם •

ובכן ככיכו שנמם לשחול וחבדן נכחי בפסקי מקוום

כמו הנחן חשר שתו להם

רומה שישחטם כן מכקם

בפמון כלכד שקכלו פליהם יחבד נספס מבדון נכחי :

וילוו נם ישרים לבקר ומם כל השתדלות' כזה לח לשולם יצלח בידסכי חשום

פניםי הגלגלי' שהם המשתם

כל ננחי נבדל ישרים ירדו כם לנקר בכל בקר בנחתם לפעלם וחותם בישרים

לפעשים יחבדו חת כל

פעולתם ולורם לבלות

שחול תובול לוי וכן ירדו בם

אותם הישרים לבלות בשחול

בשותם חת כל נורם וחזקם

וכל ממשה תקשם ונבורתם

ולהפילו פן הוכול והחרמון

כדמו י

עלמם במחשבתם שהם כלחן

נכרחו

ממזכת: משכנותם

כי - והלא יראה חכמים ממנו ימותו בכל דור והזכיר מות עם ההכמים ויאבדו עם הכסיל והבער כי ילכו לאבדון והכסיל הולך דרך עקשות והבער שלה יבין כמו הבהמה ושניהם יאבדו: מילםי כנגד הבוטחי' על חילם: קרבם יש אומרים כי כפיל ונערו כחשר יתכונן בוה שהחכמי בקבוץ הממון הוא הפוך קברם והוא הבית הנקרא בית עולמו וטע' קראו בשמוחם שבנו בנינים על קברם ויש אומרים כי טעם **קרבם** כמו וקרב חיש במחשבח^י

אכן עורא

לְחַנֵּי עַלְטָא לָא יָחֲמֵי דִּין גַּהַנָּם: אַרוּם שיעמידו בחימו ולפי דטחי שהו' יחמון חַבּיפַיָּא רָשִׁיַעיָא בִּגְּהִינָם חשר בי"ת כחילו הוא בקרבם והטעם בקרב האחרים שעובו יָתְרָנוֹן כַּחֲדָא כִּסִירַיָאוֹשַׁטְיָא יִיבִרוּן להם חילם והפת' לא נשאר להם לְעוֹלֶם מִשְׁבְנִתָם לְרַוֹר וָדֶר קָרְאוֹ יִמְיֹי יְדְיֹר קָרָאוֹ יִבְיר קָרָאוֹ יִבְיר בְּבִית זכר רק שיאת' זה בית פלוני וזה קָבוּרַתְהוֹן יִשְׁרוּן לֵעֲלָםוְנָא יְקוֹמוּן המגדל בנה פלוכי וזה טע'קרהו וכל זה לא יועיל: ואדם יש מַמַשְׁכְגִירהוֹן לָרָרֵי דַרַיָּא מטול אומרים כי ביקר זה היקר שלו דאיתרבר וָקנוּ שום בּישׁ עילַוּי שהוא הממון לה ילין עמו במותו רק יעזבנו ויהיה בל ילין כמו לפשו בטוב תלין והנה האדם יָבִית עִם צַּדִּיקַיָּא אַבְירִיל הֵיךְ בְּעִירָא יַבִּית עִם צַדִּיקַיָּא אַבְירִיל הֵיךְ בְּעִירָא נמשל כבהמות שימותו גם הם דין אורחתהון גרם בונוחם: שְטוּתָא לָהוֹן ובְסוֹפָהוֹן בַבּוּמִר־וֹן והירושלמי אמר נמשל האחד יִתְנוּן סוּרְרָנוּתֵהוֹן לְעַלְמָא דְּאָתִי: הֵיךְ עָנָא צַרִּיקַיָּא שַוּוּ לְמוֹרָאוַקַטלוּן וְתַבְרוּ שהוא הפרט נדמו הכלל: זה צַרִיקִיאופַלְחִיאוֹרַיִּהָא וֹחְרִיצַיָּיאֹלְקוֹ מְטוּל הָכִי נּוּפִיהוֹן יְהוֹן בַּלְיָן בְּנְהֹיֶם מְן ואחריהם הם בניהם ירצו ללכת בדרך זה וטעם בפיהם כי הם ילוום ככה ויש אומרים הם ירלו חת עונס: כלהן י שחו י כתו קרבם בתימו לעולם ' ואנחנו עמך וצאן' מלכותך מלכות כל ' וא' חלוף ובניתי לרד ודור כסאך י וירדו שהו בשמים פיהם והטע' שמו

מות ירעם: כיסופם לפבת זה אחר מותם והם ארבעה יסודים שהינם מורכבי׳ שהאש וירדו בהם ישרים מורכבת בו חשוב אל האש והרוח אל הרוח והמים אל המי' והעלמות שהם ממתכונת העפר אל העפר וטעם לבקר ככנד ילין והטעם אחר חלייום אזיחלו וכורם כמו ולורתם וכמוהו כתבונם עלבים כתבונתם והטעם כי השאול שהוא למטה ששם הגוף הוא יכלה הצורה וטעם מזבול מהזבול שהוא דר בו כל אחד משם יבואו לו הכילוי ורבי משה אמר כי תחסר מלת הרודים וישרים שלא יוכלו בני אדם להמלט ור' יוכה אמר מזבול לו משפט שמים על כל אחד:

כי יראה חבמים ימותו - ואין כלולין מן המות לפיכך על כרחו הוא חדל ליגע ולסרוח על פדיון אחיו. חילם י ממוכם בחכמי'נאמר מיתה שאינם מתי'בע"הו שא הגוף בלב' ונג ירצ' כאמר אבדה שהגוף וכשמה אבודים: קרבם בתימו לעולם י מחשבותם לבטח כטם בים דיתקייתו לעולם: קרחו בשתות׳ הת בתיה' שהם בוכי לתען יהיה להם לזכרון כגון ויקר' שם

לַגַצַח לְאִירָאָה הַשַּׁחַת: בַּיִירָאָהי

חַבָּבְים ָיםוּתוּיַחַר בִּמִיל וַבַעַר יאברוּ

וְעָזְבָוּ לַאֲחֵרֵים חֵילֶם: קַרַבָּם בָּתִּימוֹי

בשְמוֹתָם עַלֵי אֲדָמוֹת: וִאָּדָם בִּיקָר

בַּל־יָלִין נִמְשָׁל כַבָּהַמְוֹת נִדְמְוּ: זָה

דַרָבָם בָּמֵל לָמוֹ וָאַחֲרִיהָם י בְּפִיהָּשׁ

וְצִירִם לְבַלְוֹרת שְאוֹל מִיבֶּל לְוֹ:

העיר כשם בכו חנוך חנטיוכום בנה אנטוכיא סליקום בנה סליקיה: ביקר לשון יקר ותפארה: כסיל שטות נמשל לשון משל : כדמו לשון דממה : ואחריהם בפיהם ירצו סלה והבאים אחריהם ידברו בהם ויספרו בפיהם מה אירע לרחשוכי׳: ירצו : לשון הרצחת דברים דט"ריירונט בלע"ז ורבותי פירשו זה דרכ׳של רשעי פוייַרְצַוּ קָלָה: בַצַאןי לִשְאוֹל שַתוּ מְנֶת י׳ י׳ אַרְעָא: וְגַבַּרְאחַיִיבָא בִיקּרָאלָא וֹרַעָם וַיִּרדוֹ בָם יְשָׁרִים לַבֹּקֶר שסופם אבודים אבל כסל למו חלביש להסעל כסליה' ומכסה את כליותיהם ואיכן יועלות אות' לשוב מרעה ושמא תאמר שכחה היא להם ששכחו שסופם למות ת"ל ואחריה' בפיהם ירצו כלומר יום אחריתם תמיד בפיהם ואין ' חרדי' מחכו : כלאן לשאול שתו כלאן המתאסף לדיר כן הס לשחול שתו דגשות התי"ו במקו' תי"ו שנייה לשחול שוחתו לתוך

שתותיה של שחול למדריגה התחחונה וכן שתו בשמי' פיהם גם הוא לשון שתות קבעו בשמי' פיהם לשונ' הרע: מות ירעם י מלאך המות יאכלם ואל תתמה על לשון אכילה זו שכן מלינו במקו' אחר יאכל בדיו בכור מות לשון אחר לשון רלילה כמו הירוע ברול: וירדו בם ישרי'לבקר . ליום הגאולה כשיזרת בקרם של ישראל יהיו רודים בהם כמו שנאמר ועסות' רשעים וגו': ולורם לכלות שחול - לורתם של רשעים תבלה את השחול גיהנם כלה והם אינם כלים: מזבול לו י מהיותו להם מדור והב"ה מוליא חמה מכרתיקה ומלהטת אותם שנאמר וליהט אותם היום הבא ורבותינו פירשו מזבול לו על שפשטו ידיהם בזכול שהחריבו את כית המקדש:

אבן יחייא

בי ידאה חכמים ונו' בא להשיר ספק מלב האנשים שיאמרו אם כן הוא כי כלדיק כרשע ישפוט האהים במות וכי את לא פדה יפדה איש - ולא יתן לאלהים כפרו מה לי לדק לדק לרדוף כי כלדיק כרשע - ולכן אחר כאשר יראה הרשע שהחכמים הלדיקים ימותו ראוי לו לדעת כי כל אחד מהם ניחי עוד לכלח בזמן תחית המתים ואחרי מותו לא יראה השחת שהוא בהיכם מה שלא יהיה כן בכסיל ובעד שהם יאבדו מהטולם הבא ומתחיית המתים. ולא יזכו בניהם לדשת עשרם וחילם לחטאת אביהם אבל יעובום לאחרים באופן כי לא יהיה להם עם ושארית לא בעולם הוה ולא בכת: קרבם בתימו וגו' ר"ל הסכל ובער שיחבדו . בקרב' חושבים שבתימו יהיו קיימים לעולם במשכנותם לדור ודור י ולכן אינם מבקשים כי אם לקנות בתים ונחלות ועיירות למען יקראו בשמם גיאמר מזולתם היותם שלהם וזה בחשבם כי הבתי'ההם הם קיימים והעם ההוא לא יכרת מעליה' זוהו אומרו קראו בשמותם עלי אדמות' והמה הסכלים לא יראו ולא יביכו כי האדם ביקר והכבוד מהעולם הזה בל ילין כלח - אבל יכרת השם החוא ויהיה כחשל כבהחות שכדחו וככרתו בעת המות כי לא יוכרו עוד ולא יפקדו: זה דרכם וגו'ר"ל זה דרכ' עוד בחיים חייתם להיות הכסיל למו ולרודפם אותו: ואחריהם וגו'ר"ל וכאחריתם בעת חותם ירצו ויחפצו עולם השלה והנצחיות ואינו מוכן להם להעדר הכנתם לעולם החואי להיות כי כצאן המוכמות בטבעם לררת א השאול ולאבדן כי אין להם השארות כן שתו את עלמם והכימוהו" ולכן הגהיכם ששמו מות ירעה אותם . וכאשר הם בעולם הוה משלו ודדו בלדיקים . כן לבקר והוא עולם הכא אשר הוא כערך הכוקר ללילם בערך העולם הזה יכדו בם ישרים ינורם שהיא נפשם שהיא צור שלהם סופו לבלות שאול י שהנהינם יכלהו׳ להיותו זכול לו לצור ההוא׳ ויהיה מי"ם מזכול מי"ם השבה פועלת:

תהילת ה׳ תורת חסד

בעושרו להיות כי יאמר בלבו כי אם העושר ההוא יאבד בענין רע ידיו רב לו לעסוק במלאכות רבות מה שאין כן הענין במי שאין לאל ידו לעשות קטנה או גדולה והוא הענין שביחרתי אני במה שהמר הכמוב ולה כחמר עוד הלהיכו למעשה ידיכווגו' עיין בו במקומו: אח לה פדה וגו' זו היא חכמה ג' ויר' הנה אם האח יפדה לאחיו פעם אחת לא יחזור לפדותו פעם אחרת והוא או' פדה יפדה ונתן הסבה לזה ואתר כי טעמושל דבר הוא לפי שלא יתן לאלי"ם כפרו ר"ל כי אפי' לאלי"ם לא יתן האדם את כל עושרו אשר הוא כופרו בבת אחת כי המבובו לא יבובו יותר מחומש <mark>מנכסיוו</mark>מכ"ש שיפדה את אחיו פעמים רבות ויפור ביה את ממונו ומלינו היות עושר האדם נקר' בשם כופר כהומר כופר נפש היש עושרו ונמצינו למדין מזחת החכמה שראוי לולהדם להשתדל תמיד לבלתי ביותו כלרך אל זולתו כי אם יתנו לו פעם א' לא יחירו לתת לו פעם אחר' - ובחזמור ם"ע תמצא ביאור מה לפסוק זה י ויקר פדיון נפשס זו היא חכמה אחרת והיא לומר כי לפעמים אפי' בפעם הא' לא יפדה האד' את החיו והוא כאשר יהיה שויונו ביוקר יותר מכדי דמיו כי אז אינו סייב לפדותו אפי' בפעם הא' ולזה יחדל לעולם מלפדות הפדם את אחיו א"כ ראויהוא לאדם להזהר שלא יבא בדרכים אשר באולי ישבו אותי שם וילטרך לפדייתו יותר מכדי דמיו ואמר נפשם לפי שירצה ג"כ לומר כי אפי' לעלמו לא יפדה אם יהיה שויונו יותר מכדי דמיו כדי שלא לעבור על מה שכאמר בסיני אין פודין את השבויים יותר מכדי דמיהן וכו' וכדי שלא ילמדו השבאין יוהר בענין אפי' בו בעצמו ד או יאמר נפשם לפישברוב הפעמים אין אדם נמצא יחידיכי אם בחבר' אחרים ולא יניחו לשום אחד מהם אם לא יפדו את כולם: ויחי עוד לנלח וגו' זו היא חכמה חמישית זיר' לומר כי מדרך האנשים הוא ואפי' מן האחים שאם ימות א' מהם האחר ימיה עודשני' והוא ע"ד מה שביאר רבות הנה האת הלזה לא ירא' השפת והוא הקבר אשר אחיו קבור שם 🖰 מהר"י אבירב ז"ל במה שאמר איוב אך לא בעי ישלח יד שיר' לומר כי לא יש מי שישים את ידו על קבורתו וכוי ואפי׳ אם ידע כי עם זה יהיה לו השועה לפידו ולחידו ולכן אמר פה ויחי עוד לכלח החת הכוכר חחרי שימות החים הכו' בבית החסורין עכ"ולה ירחה השחת חשר חחיו קבור שם בדור ההוא אשר מת מבלי פדיון א"כ ראוי הוא לו לאדם להזהר מבלי בא בכל אלה . או יר' וגם

העניבוה החופן כי נפשו בחייו יברך לעני ויהמר לו ה׳ לה ינריך לך עוד לידי חתנו׳ ב"ו וסחר מילי דברכו וכזה ויידוך כי תיעיב לך ההפהם הוח לך דהמתפלל על חברה הוא לענה החילה יואם חלמר חיני מתיירה כי יחעשר חיש על העושר בעומו כי הוח הכל רק על שהעושר חות שהק"בה מר.גד עמו ויש לו זכיות והעוני הוח חות שהק"נה צכעם עהו והוח עמום טומת והטאות ליה אמר כי גם מואת השיבה אלתירת רק חבוא עם דור אבותיו לראות אם הם לדיקים כי חולי בזכות חבומיו הוה הוכל חו בשביל פינה מחום שהה"כה נותן לו שובה כזה העולם כדי שנעולם הוצחו עד כלח לח ירהה הור וכיון בהרס זה ביהר בל יליו כבהמוח נדמו ונכרחו ויתו בהכרת' בחוכן שהחתון לח יורד עם החדם ולח ירד חתריו כבודו בלכחו ליהן ד"ן וחשנון לפני ממ"ה בק"בה :

אם ידע האה כי בלכתו לשים ידו על קברו של אחיו היה חי עוד אחיי לנצח הנה עכ"ז לא ירצה לשום ידו שם ואפי׳ לראות השחת אשר הוא קבור שם י ואולי באו' ויתי עוד לנצח הנה עכ"ז לא ירצה לשום ידו שם ואפי׳ לראות השחת אשר הוא קבור שם י ואולי באו' ויתי עוד לנצח ה"ל שלא יהיה לו מום משביות ל בבנות כם היו הבין בחים אשר היו רוצים לקבור והשליכוהו בקבר אלישע הכביא ע"ה שקם על רגליו ולביתו לא הלך אלא שאילו היה לו לוה דבר זה שיחי עוד וחיוחו זה יהי׳ לו לכלח במה שישים ידו על קברו עכ"ז לא יראה השחת כאמור: כי יראה וגו' זו היא חכמה ששית ויר' וסבת הדבר הנז' והיא כי לא יראה השחת אשר בו קבור אחיו הנה הוא לפי שהוא רואה וחושב בדעתו במה טישים יושב קבי זשל היני ומש של היים של היים מל היים מו העולם שהם כלם במדרבה אחת יהדושאין לחר המות כלום ולכן אך לא בעי ישלח יד כאמור וה' יששה זאת כי אדם כות והדומים שהחכמים אשר הם מתיסולא יאבדווהכסיל והבער שהם כאבדים מן העולם שהם כלם במדרבה אחת יהדושאין לחר המות כלום ולכן אך לא בעי ישלח יד כאמור וה' יששה זאת כי אדם כות והדומים שהמובחים מכו הפינות הוכני הפכם למפים מוכם ביו ביות מחריהם יען אשר לא האמינו כי המתים הם יודעים את כל העובר בע"הו ואת כל מעשה קרוביהם והם נ"כ רואים אם הם מחשיבי". אליו יעובו לאתרים חילם ולא יהיו להם בכים שיירשום ושימשך זרעם אחריהם יען אשר לא האמינו כי המתים הם יודעים את כל העובר בע"הו ואת כל מעשה קרוביהם והם נ"כ רואים אם הם מחשיבי" אות סומשימים ידיהם על קברותיהם וכו' ולכן לא יהיה לו מי שישים ידו על קברו או יר' ועובו לאחרים חילם ולא יירשום בפיהם וקרוביהם כדי לשים אבן מלבה אחת על קברותיהם שיהיה לסימן החוט מושיתים אינט של קבו מו הטובי מכן כל מי מו של של של מחורת מה שהוא מתשיב את הכל בשוה ותושב שאין זכרון אחר המות: קרבם בחימו זגי זו היא חכמה ז'וגם ממנה ילמד האדם זכות יחותו ערכל זו שיטיוובקשה בקבו המו במני והוא מינות במוכן שימצא להם י והוא בעלמו הענין ששמעתי במסרת ארוחה ד' והם ארוחת משאת ארוחה אחת ארוחה ירק ארוחת תמיד שיר׳ לרמוז כי אם הארוחה היא ארוחת משאת אז היא ארוחה אחת לבד כי לא תמיד נמצא ארוחת משאת אך אם היא ארוחת ירק אז היא נמצאת תמיד בכל יום ויום והוא אומר פה הרבם בתימו משכנותם יהיו לדור ודור והוא מה שלוה יונדב לבניו ואמר להם ובית לא תבנו זורע לא תזרעו וכרם לא תטעו ולא יהיה לכם כי באהלים תשבוכל ימיכם למען החיו ימים רבים על פני האדמה אפר משכנותם אי זרוו היו היה להם כי בזה שעשו קראו בשמוחם עלי אדמות יר' מצד מה שנסתפקו בהכרחי יוכלו להשתלם בתורה ובמצות באופן שיוכירם בשמוחם עלי אדמות שכל א' מהם יכול להיותו שר ומושל מקשיב על אדמה אחת מה שאין כן הבלתי מסתפה בהכרחי כי הלואי תהיה חצי תאותו בידו: ואדם ביקר וגו' זו היא חכמה ח' והוא בעלמו מה שאמר שלמה בספר קהלח באו' ושבחהי אכי את השמחה אשר אין טוב לאדם תחת השמש כי אם לאכול ולשחות ולשמוח והוא וגומר כאשר נתתי את לבי לדעת חכמה ולראות את הענין אשר נעשה על הארץ כי גם ביום ובלילה שינה בעיניו מכני הות השתמות מות בשנים ביקר בל ילין יר' הנה מי שהוא ביקר וחוסן רב והוא יכול לאכול ולשתוח וליתן שינה לעיכיו כפי הנכון לכל אדם והוא עכ"ז לא יתן שינה לעיניו ולא ילין אל היתו שינה לעיניו ולא ילין במשל כבהמות אשר יכרתו מן העול'כי גם הוא ימות ויגוע אחר היותו בלתי נותן שינה לעיכיו וחכומה לעפעפיו ואחרי היות זה כן אין לאדם ללכת במעשיו אל ההצוות ואם אחרתי הרבם בחימו לעולם במשל בבהמות הש. כל ינו מן שבול בל הקצות עד שגם בלילה שיכה בעיכיו איכו רואה: מלאתי בחוב ו"ל ואדם ביקר בל ילין הכונה לומר כי אדם ממש והוא אדם הראבון לא רצה ללון ביקר לילה ח' כמו שחרו"ל שמו"ב שעות שהיו היום ששעה רחשונה הוצבר עפרו ע' נצטוה י' סרח י"ח כדון י"ב נגרש ולח רלה ללון לילה חת בכבוד ע"כ: זה דרכם זו היח חכמה ע' ע"ד שלובה עיסה שהנחחום מעיד עליה ויר' זו רעה חולה היא כי כנה זה דרכם הנזכר למעלה היא להם בעלמם כסל והוללות שהם בעלמם יודעים היותו כן ע"כ הבאים אחריהם ששמעו מפיהם היות האמת כן הם ירצו בפיהם הסכלות וההוללות הלזה ללכת בדרכים כאלה בין בתיי אבותיהם ובין אחרי מותם והוא אומר סלה וע"כו אינם נותנים להם עצה לבלתי לכת בדרכים כאלה בין בתיי אבותיהם ובין אחרי מותם והוא להשתר בכל כחו מכל הכוללות הכו' ומה גם מההליכה אחרי הקצוות כי אם שילן תמיד אחרי האמצעי וההסתפקות ולהשיא תמיד עלה טובה לבניו ולבאים אחריו: כצאן לשאול שתו זו היא חכמה י' והיא לוחר כי אלה ההולכים אחרי הקצוות ומנדדים שינה מעיניהם לכנום ולאסוף הון רב הנה הם שמו להם את המות שירעם כאשר שמוהו להם הצאן ההולכות מעצמן אל בית המטבחיים לחרי היותן רועית אחר המדבר והוא כי לאלה האנשים המוח ירעם ולא הלחם והמזון כי בכל יום ויום הם חלכי וכל יום ויום הוא להם יים המות ואינם יודעים כי למחרת יום המות ההוא הנקרת בשם לילה כי בין לילה הוא זבין לילה אבד ירדו בם ובנכסיהם הישרים והצדיקים בעלי העושר ההוא כי יכין דשע וצדיק ילבש והוא אומר וירדו בם ישרים לבקר וצורסוגומר יר' וצורסשל כל א' מהליד אפר ירעה להם המות היא כ"כ מבוערת אשר היא מבלה את השאול ברדתם שתה והשאול לא יבלה אותם א"כ ראוי הוא לו לאדם להתרחק ממדוחיהם של אלו ומן הדומים אליהם:

משר לו על דרך כשליך פן שעים ארן:

כנחת ערב

ותפק לרעב נפשך לוה חמר גם העני יכל לוכות עם

אך אלהים יפדה נתשי מיד שחול חתנסנשוי בשכליות

שהיה סשתדלותה נתירה

וכשכות חף של שי אנכשלה

בחיום חשו חלמים יפדם כשי כן כחום הכנחי בתשוכה שת זיתי לח בכסף

ונקנון מחון לפיכך סל

שתחשוב כוה שיהים לרכין

לשכי החל יתכרך יותר

פתך: כילם כתותו יהח בכל : לח בשביל זה תחשוב

שיוכה לחיי עד שהוא עקר

הכל כי והכל החדם. לח

ירד חתריו בכודו - וחפשה

אותו הנכוד שהשיג בעולם

בודלת ידד מקריו שיפים

מכובד חתרי כן וכשוא סנים

בחתרם ול שלם הפוך

רקיתי עליונים למטה: כי

חתנם כששו בחייו יכידן לח

יכרן ניוסיף ט כה ושלתות

לכשאו בתתחום כי חם לחיי

בתחבולות קכון פחון

נהשים תאויתיו ושל סרוב

יקנה לחלתו: ניודיך כי

מיטיבלך ויודוך חייך ניהיו

לכבוד בשיני כל משכיל: כי

תיטיב לך. כשתשיב בהס

ם ב שלעות לנשאן שייטיב

כלו לך לכדך ולח לוולתך

כתו שיקרה בהשנת פתון

כחתרו יכבור ולח ידע מי

חוםכם : תכוח : תתכונן עד

דור חנותיו חור: פד ננח

לח ירחו חוד לת בשיכולו

ברחות חור כנחי וחקור

פשולתם ומחשבתם שכלם

עלו כתהו וחבדו וחדם

ביקרולו יכין יוכן התכונן

חל חדם שהוח ביקר גלם

אלהים ולא ישתדל להכין :

ות מנו שכל מ' מקם כמשל

לכהמות חשר כהם דומים , שתיק ז שהם כלתי מדברי 'ד

זה יי מר נשפה על מס הנון חבר בו ישפום החל יזי חת בולויית החמות עם וחר הכרת גוב רובוב

זכוו כן ישמיע שרודי ישרחל חחר הכרת בחם כאורו פי פנים זה ישרת השלישית יותר כה והנחת את הפלישי

באת ונתן פעם ליום

בתחל כנקתות כדתו

תירה כי יעשיר חים

הזכיר כי ההון לא ימלטנו ממות

ועתה יוכיר כי לח יועיל אחרי

מותו והטע' כי אם יקנה חבמה

חועילכו חחר מותו כי חין חועל׳

בהין רק בחייו שיאכל וישתה וזה

טעם כי נפשו בחייו יברך:ויודוך"

המע העלי והעשיר: כי חטיב

לך יחמר למשכיל שתבקש מה

שיהיה לך טוב בהחרונה על כן

חחריו: תכוחי שב חל נפשו

חבמה: עד כלח לא ירחו אור

וככה בספ' בן גוריון יקרא אור

העולם הכא אור הגדול וכבר

הוכרתי טעמו: אדם אמר

רבי יחודה הלוי מ"כ ואד' ביקר

כל ילין פי' יש עם חדם יקר שלח

ילין והטע' שלה ישכב וימוח והו'

כביד הנשמה ובן אדם שלא למד

לחיבין על כן ככהמות: מזמור

לאסף אלי הטעם חקיף

לעשות משפט על כן אלהי וטע'

יי שהות שוכן עד בלי שיכוי

ויקרה הרץ - קרה יושבי החרץ

הדרים מתורח שמש ועד מבוחו

כך הוא היישוב אעפ"י שאין

מיושב מכל ההרץ רק פחות

אבן עירא

יך כבר הזכרתי בספר כי הנפש והנשמה והרוח שם אחד לנשמת אדם העליונה פעומדת לעד ולא תמוח ונקראה נפשגם רוח בעבור שלא תראה לעין כי אם עם אלרם בעבור הייתו המשורר חלה רוח חכמה ומכתב השם חרות על נשמחו על כן המר הך אלהים יפדה נפשי מיד שחול שלח יחכן שהוח שוחר שלח ימות כשחר בני הדם כי מי בבר יתיה ולח ירחה מות וזה טעם יקחני שתדבק נשמתו בנשמה העליונה שהיה נשמת השמים וכמוהו כי לקח אוחו אלהים ואחר כבוד תקחני: אלי ושב עוד להוכיח על מני בחשר החל חשה למשל חוני או יוכים המשכיל אם כן אל תירא אם היית בלא הון ותקנא לעשיר: כי יקח הכל · אפי' חלק ממנו כדרך ונסשנו יבשה אין כל והנה בחחלה

> אַר־אֱרֹהִים וָפַּרַהֹיֻנַפָּשִׁי מֵיַד־שׁיבּוֹל אָמָר דְּוִד בְּרוּחַ נִבוּאָה בְּרַם אֵלָהָא יפרוק נַפְשׁי כוֹ דִין גַּהָנָם אֲרום י יי בּיִקְתַנִי סֵלָה: אַל־תִּירָא בִּירִעַשְׁר אַישׁ כִּי־יָרבֶהכְבוֹרבֵיתוֹ: בִילֹא ילפ גני אורית הלעלמין: על קרח בַּמוֹחוֹ יַכַּןחוֹהַבֶּל לְאַ־יֵנִירָר אַהַּרָיִוּ

> וְסִיעָתֵיה אִיהְנַבֵּי וְאָמֵר לָא תִּוְרַחַל משה אַרום אִיהְעַתַּר קרַח גַּבֶּרָא ליפוּים כְּבוֹרְוֹ: כִי־נָפְשׁוֹבְּחַיָיוֹ יָבָרָהְוִיוֹרְדְּ דַּמַצוּתַא אַרוּם יִפְנִי אַיְקַר בִּיתִיהּ: אָרִם בָּא בְמוֹתֵיהוִפַב כּוֹלָא לָא מַ מּוֹיפּיר עַר־נַגַצַח לַאיִרְאוּ־אְוֹר: אָדָם בִּיקֵר

יַיחוֹת בַּרְרוֹי אַיִקרֵיה: אֲרוּם נַפְּשֵיה של העשיר ככתוב למעלה: עד דור חבותיו י שהיו כמוהו בלח דמישה בהיוהייברה לה ייורונה: שולם קוה שישלים חותה זה השכר ותעכוג הנשמה לחור בּבוּכּוֹנָא אָבוּם מִּיִּמִיב כְּפַּלְתִיןֹכָּוֹבְטְּן: תיעול דוכָרָנֵיהון דְצַרִּיכִןיָא עַר דֵּר י ייי עַר־מְבֹאָו: מִצְיוֹן מִכְּלֵל־יִפִּי אֱלֹהִים בחור חדונים שנתנה והוח לקחה אַבָּהַתְהוֹן וְרַשִּׁיָשִי לְעַלְמִי עַלְמַיָּא יִייִי הוֹפְיעַ: יָבָא אֶלהִינוּ וְאַל־יַּחָהַשׁאֵשׁ־ בַבְרָא חַיִּיבָא יִיּיַבֶּאְ יִּיִּבְּיִנִי תִּאבֻּגְל וּסְבִיבִיונִשְעַרָה מְאֹר בּ לא יַחֲמון נַהוֹרָא:

בובון דאיתיה ביקרא לא יחביו וּבָאָסַתַּלָקוּתוְקָרֵיה מִינֵיה אַמָתִיל לְבְעִירָא וְאִשְׁתַוְיָין לְלְמָא: תּוּשְׁבַּחְתָּא עַל יְרוֹי דָאָטָף תַקִיפָּא אֶלָהָאיָיָמַלִיל מִן בְּרָאשִׁירוּ שִירְחָאוֹנְזֵר לְמֶעבַר אַרְעָא מִפַּרְנַח שְׁמְשָׁא עַר מַעַלְנֵיה: וְשֵּׁירוּי בִּרְיַת עַלְכָא מִצְיוֹן וֹמְן תַּפְּן גְמִיר שוֹפְּרֵיה אֱלָתָא יִרְגְלֵי: יִיִּמְרוֹן צַהִּיַקִיָּא בְּיוֹם דִּינָא רֵבָּא יִיתִי אֱלָהָנָא וְלָא יִשְׁתּוֹק לְמֵעְבַּד פּוּרְעַנוֹת עַמֵּיה אֶשֶׁתָא קָדָכוּי תִצְלְהַב וְחָזוּר חָווּר לֵיהֹתִזְעוּף עַלְעוֹלָא לַחֲרָא:

אבותיוג' מ"ל וסימ' כל הרור ההוא נאספון כל לכבו הכין לדרושי תבא עד דור אבותיו נ' אל אלהים יי' ג'וםימן אל אלהים יי' הוא ידע וישראל ב' בפסוק ' מזמור לאסף אל אלהים יי' י הופיע ג'וםי'מהר

אך הלהים יפדה נפשי חבל אני שהטיתי למשל אוני אלהים יפדה נפשי שלה חלך חל שחול כי יקחני בחיי ללכת בדרכיו ב כי נפטו בחייו יברך . הרשע ביתישיבלך: תבוא ערידור אבותיו כ מברך חת נפשו בחייו וחומר שלום עליך נפשי לה יהונך שום רעה הבל החרים הין חומרים עליו כן: ויודוך כי תטיב לך מומור לאסף אל ו אלהים א וחתה חם משמע לדברי הכל יודוף כי תיטיב לנפסך לישר הת דרכך: תבא עד דור אבותיו כשתשלים ימיך ותמות תבא וחראה את דוד הרשעי' אבוחיך של רשע נדוני' בגיהנ' חשר עד כלח לח ירחו חור: חדם ביקר ולת יבין ז - דרך, התיים נתולה לפניו שחם ילך בה הרי הו'נכבד ואינו מבין את הטוב: אל אלהי׳ יי׳ - אקרה אניה האלה שיי׳ שמו: דבר ויקרה הרן : כולה והוא הופים מניין שהוה חכלל יופי מכלל שם דבר פר"מנט בלע"ז יעל גחולת העחיד נתכב"ב

יבח הלחכו והל יחרש עוד - על דם עבדיו השפיך: יקרא פארן : מציון מכלל יופי : אל נקמות יי' : וא' והופיע אור ענני :

וַלְאֹ יַבִין נָמְשֵׁל כַּבְּהֵמוֹת נִרְמוּ:

יָהוַהוּבֶּרוַיִּקְרָא־אָרֶץְםְפְּוֹיַרַח־שֶׁבֶּשׁ

שהוא באמלע היישוב באורך וברוחב : הופיע : כבוד השם: יבא : אלה דברי הלדיקים שיקוו שישמיד הפושעי בו וזה טעם אם לפניו : נשערה : אע"פ שהוא מהרביעית בראיות גמורות: יקהח כתוב בשי"ן הוא כרוח סערה:

תהילת ה׳

אלי"ם יפדה וגומר זו היא חכתה י"א ויר' לומר כי הוא איכו דומה בזה כלל אל האנשים הכוכר שהם מבלים חת השהול כאמור כי אדרבה האל ית' יפדה נפשו מיד שאול יען כי בכל יום ויום החלק החומרי השר בו ישופ בכל יום ויוט לחלק נפשיי ומדי יום ביום יעלה למעלה ניעשה חלק חלהיו וחפילו חחר המוח יחמר עליו שהיככו בשחול כלל כי חם הכלו ית' כביכול או יכוין הל מה שהחדם השלם יחיה עד תכלית ימיו הקלובים וחחרית שלדו ויכלה לחותו וחומו

כבוד ביתו בבקשו הת הכל לנפשו ולא ינים את אנשי דורו שגם הם ירויחו עם נכסיהם כי אדרבה הוח יהיה סבה שכלם ירויחו עמו ויהיו כזוכים ממכוסים תחת ללו זיהיו מכובדים ממכו כי חיזהו מכובד המכבד התהבריות: כי לה במותו זו היה חכמה י"ג זיר' כי לה במותו של החיש הבזכר יקח הכל ויוליכנו עמו ר"ל כי החיש השלם הוח ממיד מלמד חת חכמתו לחלמידיו ועמו לא תמות חכמתו כי אם ימית חכמהו לא תמות כי היא בין התלמידים הלומדים את דבריו " וכתו כן לא ירד החריו כבודו כי היא תשאר אצל התלמיד וגם אם ימות הנה כבודו והיא תורתו במקומו מונחת וזהו בהומר כבוד הכמים ינחלו ומדייום ביום שפתותיו יהיו דובבות בקבר בחומרם מה שםמעו מפיו וכאשר יעשה עם חכממו ותורתו כן יעש 'עם נכסיו ויעשה באופן שהכל יהכו ממכו ח"כ טוב לחסות בה' ולחלות פכיו שיקרבכו לעבודתו ויזככו להגות בחורתו: בי כפשו בחייו זו היא חכמה י"ד ויר'כי האיש השלם הלזה כשהוא בחייו קודם שימות יברך את כפשו ואוילה ברוכ וחת נפשי שהיית הכת היותו כ"כ שלם ושובי נפשי לתנוחייכי והוא הענין שחז"ל שאת'מרע"ה לכפשו קודם שמת שובי נפשי למכוחייכי - ואומר ויודוך כי תשיב לך הוא בעלמו העכין שאמר רבי אבין כי כיון שנסתלק היו התחתיכים מקלסין אותו ואומרים תורה צוה לכו משה וגו'והעליוכי מהלסים הותו והומר לדקת ה' עשה והב"ה מקלם הותו ולה קם נביה עוד בישרהל כמשה והוח אותר פה ויודוך כי תטיב לך ויר׳ ויודוך כי תטיב לעצמך ע"ד מה שכחתר למשה צדקת ה' עשה שעל זה קלסהו האל ית' יחד עם החל אכים עד שאחר האל ית' עליו ולא קם כביא עוד בישראל

תבא עד דור אבותיו וגומר זו היא חכמה י"ו ויר' לומר כי מי שחננו ה' יקר וכבוד והיא התורה כאומר כבוד הכמים יכחלו ולא יבין דבר מחוך דבר כי אם שהוא עומד תמיד על אופן א' הכה הוא נמשל בצד מה אל הבהמות שכדמו כי כשם שהן עומדות תמיד באופן א' כן הוא יושב חמיד ובטל מה שהין כן מן הרחוי שתששו אתם הכבי אדם גם בכי איש כי אם שתשתדלו לההחוה בתורה ולהחחמן בתינשים טובים ושתשתלמו ושתבינו כל החכמות שהזכרתי עד הנה י וחפשר עוד לומר כי בשבעה הפסוקים הרחשונים והם מפסוק למה אירה בימי רע וגומר עד אומר אדם

ביקר וגומר דבר שבע חכמות כאשר פירשתי ופשוק והדם ביקר וגומר הוא אומר גזירה א' כוללת הל כל זה ויר׳ לומר כי מי שיש לישכל ובינה ואיכו לן ושוקד בחכמות הכז׳ הוח נמשל כבהמות כדמו וכמו כן עשה בשבעה הפסוקים האחרים וכללן ג"ל בכסוק האחרון׳ ואפשר עוד לומר כי כנגד

השבעה חכמות הראשונות חזר ואמר שבעה גזירות אחרות בשבעה פסוקים אחרים והוא כי כנגד אומר למה אירא בימי רע וגימר אמר זה דרכם למו וגומר ור"ל כי כשוה דרכם בערבות הם הוא בענין כסילות והוללוח ולה בתים הנה הז הם או בניהם הם מבקשים מאחרים די ספוקם וז"א ואחריהם בפיהם ירצו סלה וכנגד או' הבועחים וגומר אמר כצאן לשאול שתו מות ירעם וכאומר עושר שמור לבעליו לרעתו וכנגד חו'הם לם פדה יפדה הים אמר אך חלי"ם יפדה נפשי וגומר וכנגד אומר ויקר פדיון נפשם וגומר אמר אל תירא כי יעשיר איש ולא יהן מה שראוי להת כי ירבה כבוד ביתו כי סוף סוף מעותיו כלים באופן רע וכנגד אומר ויחי עוד לכלח וגומר אמר כי לא במותו יקח הכל וגומר והוא טעם למה שלא ירצה לראות השחת וכנגד אומר ויחי עוד לכלח וגומר אמר כי לא במותו יקח הכל וגומר והוא טעם למה שלא ירצה לראות השחת וכנגד אומר בי יראה חכמים ימותו וגומר אמד כי נפשו בחייו יברך שהוא חושב שלא ימות לעולם וככנד אומר הרבם בתימו לעולם שר"ל שהם עושים עיקר מענין מעדכיהם בעולם הזה וכו׳ אמר תבא עד דור אבותיו עד כלם לא יראו אור:

נ שושור לאסף וגו' להיות אחת כי למעלה כדברו חסדי ה' ומה שעתיד להעיב את ישראל ולהלילם מכל לרותיהם על כן נסחך אליוג"כ מזמור זה אשר יסדו אסף המשורר כדי להישיר את החדם הישראלי ולזכוחו לראות בטובת חסדי ה' והתחיל וחתר אל אליים ה' דבר ויקרא חרץ בלשין עבר לרמוז כאילו כבר נעשה דבר ה' ור"ל דעו לכם כיהאל ית' אשר במסתרו ברא ארץ ושמים הופיע מליון והשביח על העולם כלו בעובו הגדול . ומלחתי כתוב וזיל מכהג המלכים לעמוד בחמלע מלכותם להיותם קרובים אל הקלוות בשוה כאשר לב האדם הוא באוף הגוף להיוחו מלך הגיף ורוח האדם ג"כ בחמלע הגוף כדכתיב וייצר רוח אדם בקרבו ולפיכך כתוב כי אני ה' בקרב הארץ כביכול . והייכו אותר מליין מכלל יופי אל"ים הופיע כי הוא באמלע היישוב ע"כ נהוא ית' המשבים על הכלל ועל הפרט יבא לליון ואל יחרש כי בקולי קולות יהיה דברו ואש לפניו תלך וגו' ויקרא אל השמים מעל ואל הארץ לדין עמו ולהנקס מהעושים להם רעה ויאמר לכל אנשי בעולם אשר הם תחת השמים:

הנין הכולי פיהיה או ואמר אל מנסים ק'י כי לחט לחט והוא חומר כי יקחני סלה ח"כ מה טוב הוא להדם להיותו מכת השלמים : ממנם כ' שהוח תירא וגומר זו היא חכמה י"ב ויר' חל תירא כי אם יעשיר איש שלם כי אז עם עשרו ירבה אלכי בזלכים התנהיגים חת בחמות ככר: דבר ויקרם חרץ' קרם לעכודתו כל העין החנושי: מתורח שמש מד מכוחו 'ווה כשניה לחדם וחשתו שביו חובל בתין תכיה קו ויצוית ולכח ולככיו שהיו אוצנ בתין ונום לכם שנע סכות והיה רכונו שיהיה כל סינין בחכושי למכודתו נהמה מרו וככן בחר בישרחל: ובוה מניון חלהים הוסים י נודע על ידם בכל

בני החדם: יבח חלהיכי וחל יפי רגון שיבח לשכיטולה יסכול עוד חת גרת עעו על ידי החמות מפ"ח: חם לפניו תחכל להכרית כחפות מע"ח וסביביו: גם בקנת עמו כמשה י או יר׳ בחומר כי תטיב לך ע"ר מה שאמר הכתוב אם לדקת מה תתן לי וכו׳: מהיה החם: נועדם פחד בחתרו פו' שנים כם יכרתו

כנחה ערכ

יקרז.

דבר ניקרא חרץ הנס נעשרה 3'10 מהוורות נברם המולי וקחשיב ם ניחיור וברחשי כמי מחמכ בוי והפים שלת כאחר ב"כ ניחמור חלח ברחשית כו על המחשבה ידבר שמתולה עלה בנוחשבה לברות העולם במדת הדין נרחה שחין מתקיים נירף מזה"ד כחות הרחמים - וויים חל סהות מדת החפר כרשת חסר חל כל היום היה רחשית הכל כי לה לנרכו ברח העולם חלה נחירת מכך עם ברוחיו כי עילם חסד יכנה וע"ב חלהי! שהנו תוה"ו נשתהף עם שם היחיוים כנים בזבר ה' כמים .עשו עם היות מהחחשבה

אבן יחייא

אך אלהים וגו' היא תפלת המשורר לאמר אחלי שאלהים יפדה נכשי מיד שאול הגהינם כאשר יקחכי בעת המות י ואכה שיכחילכי עולם הסלה והכלחיות: אל תירא וגו' דברי המשורר אל כל אחד מהכקראים לשמוע מוסריו: אל תירא ואל תדאג כאשר תראה שיעשיר איש וירבה ככוד ביתו בקנאתך ממכו שאין לך כן בעולם הוה . כי לא במותו יקת הכל הוא כמו ולרש אין כל שר"ל מאומה יולא יכד אחריו ככודו בי סבת רשע וטוב לא הוא כי האלוה ית' יברך נפשו בחייו על זכות קדם להענישו נלח ועד מה שלא יקבן ככה מולת שכרך אשר יהיה הרבה מאד עוד תשיג בעולם הזה שבח ומהלל כי יודוך בני האדם בראותם כי במעשיך הטובים תשיב לך בעולם הבא: תכוא עד דור וגו ר"ל מה שהושע יכלה ויפסד נפשו ונפשו תבוא עד דור אבותיו בגהינם אשר עד כלח לא יראו אור: אדם ביקר וגו'ר"ל האדם אשר הוא בנפש היקרה אם לא יבין בעוצ' הוה להכין צידה לעולם הכא הוא כמשל אח"כ ביום מותו לבהמות שכדמו וככרתו להיותם כעדרות הנפש השכלית:

ג מומור לאסף וגומר כונת המזמור הלו להעיד ולהודיע את בני ישראל קצת מאשר יקרה להם באחרית הימים ביום הדין כאשר יקנן את כל הגוים בעמק יהושכט לשפטם שם י וכדברי יואל בימים ההמה ובעת ההיא אשיב את שכות יהודה וירושלם וקבצתי את כל הגוים והורדתים אל עמק יהושכט ונשפטתי עמו שם : 'אל אלהים ה' וגו'ר"ל ה' שיהיה אז מוכר מכל העולם היותו אלהי האלהים כי ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד שהכל יכסופוהו זיפעל אז שלשה פעולות שימשכו מג' השמות הכו' כי בשם האל יורה חוקתו בעולם • ובשם אלהי' יורה מידת דיכו בטוברי רצוכו - ובשם ה' יורה מידת דחמיו באוהכיו ושומרי בריתו" - דבר זיקרא ארץ עבר במקום עתיד כמשפט הלשון הנבואיי ממזרח שמש ועד מבואו . כי קרא כל שוכני ממורח ועד. מערב לבוח למשפט לפניו: מציון ונו' ל"ל והמקום 'חשר בו יקרח' לדין יהיה מציון שהוא מכלל ועטרת היופי שבעולם - ששם אלהים הופיע שכיכתו: ובדברי יואל ה' מציון ישאב ומירושלי׳ יתן קולו יבוא אלהיכו וגו׳ כ"ל יבוא אלהיכו אז בהשכמה שקיטה לפקוד את כל הגוים · ואל יחרש עוד כאשר עשה עד כה אשר האריך להם חטואום · כי כל האומר הק"בה ותכן יותרון מיעוהי דק מחריך חפיה וגבי דיליה " ובבוחו חם לפניו פחכל ובכיביו נפערה מחד

הארץ. לרוב כעסו בעוברי רלוכו אשר הכעיסוה:

היחם כברה בדין וייח אקי" בי היה הדבור ובכלל פונחו הוה לוחר כי לה לדבר בדול היה לפניו יח' בריחה העולם כ"ה דבר בעלחה וכחהתרם ז"ל לה בעתל ולה ביניעה ברה הקב"ה הת העולם כ"ה דדבר הי וכבר שתים כעשו י חציון מכלל יוםר

אספורלי חַסידְיכרהי

בַּרִיתִי עַלֵּי־זָבָּח: וַיַּגִּירוּ שָׁמַיִם צִּרְקְוֹ

בִּי־אֶלְהִים ישׁפֵט הוֹא סֵלָה: שִׁמְעָה

עַפִּינַאַבֶּבֶרָה זָשִּׂרָאֵל וְאָעֵידָרה בָּךְ

אָלהָים אֱלהַיִּה אָנְבִי: לָא עַל־זְבָחֵיְה

אוֹבִיתֶקָה וְעוֹלֹתֶיֶןהַ לְנֶנְנְדִי תְמֵיר: לְאֹ־

ָאֶכַּןח טִבֵּיתְדָפָּרָ טִמִּכְלָאֹתֶידְעַתוּרֵים: אָכַּןח טִבֵּיתְדָפָּרָ טִמִּכְלָאֹתֶידְעַתוּרֵים:

בִּי־לִיכָּל־חַיְתוֹדָיֻעָר בְּהַמוֹת בְּהַרְהֵי־

בַשַראַבִּירִיםוְרַםעַתוּרֵיםאִשְׁתָּה בַּשְּׁרַאַבִּירִיםוּ

זְבַחַ לֵאלֹהַיִם תּוֹדֶה וְשֵׁלֵם לְעֵלְיוֹן יי

קַרְלְסַבֶּר חֻבָּן וַתִּשָּׁיִ בְּרִיתִי עַבַּי־ יי

עַמֶּוֹוְעָם מְנָאַפִּים חֶלֵּקְרָה: פִּיֹּה שְׁלַחֲתָּ

בַרָעָתוּ וּלְשוֹנְהְ תַּנְצְמִיר מִרְמָה:

יָדַעָתִּי כָּל־עוֹף הָרֶיםוְוּיִוּ

אָם־אֶרעַב לא־אַמַר

יקרם חל השמים לדין שמני שהשתדלו בנלות בתורם ובמנות ויחמר לטתים ולחרן: חספו לי חסידי . תופשי התורה והתנוות בנלות שהם ממו בחמת כורתי נריחי בוזרים על פנמם לקיימו: עלי זכח • ד.חי מלהי' רוח נשברה : ויבידו כשמים נדקו של עמנ הנו שיעידו שנעשר לו נסים של ידם נרנה פעמים להכילם מגזרות שתות שמשו האתות מפ"א לנפל מקם תורם ומלוות: כי חלהים שופט הוח" תם שהחל יתברך ידע כל וחת בלתי שדות השמים יחפון בעדותם כי חלהים שופט כוח חז ניחפון לנדק מת דיכו כמו שופטי שמשה פשי וחוברה: והחרשיחתו את דין עמו זה לוכות י ממר לכם שישמעו חת התרחתו מתה לשחרית ישרחל ישרחל ואעינה כך: ואתה ישראל שמע מה שאני מתרה בך להכם: חלהי הלהיך לככי הנה חני עתה שופט חת ככל ממכם מלהיך מוכי שלח סרת מחחרי לנכרי וככן לח המשני מותך כלם ווודייך על כי שתעשה להביי כדי שנח תיכד: לח על זבקין חוכיחן לח חוניחן מנחן להנה על שלחתששה לי וכחים ושולות תפיד כחמרם ז"ל כל הקרכנות בטלי לפתיד לבח חוץ מקרבן תודה לחחקם שביתן ער להבח כי חמול הת נכב ספרידים ולח יחטחו וכזכ לת ינטרבו לחטמת ולפולה לכפר פליהם בי ליכל מיתו ישר בהמות : כי קודם מתן תורם היו כל בהמה חים ישוף טהורים כשרי ליקרב כתו שהקריב נח ומחר כן נויתי שלח תקריבו זולתי שור כשב וכו ותורי' ובני יונה יבוה התבחר שלח בניתי לגרכי כי חני לח שניתי חלם לנרנגם לנפר עליכם: מם חרשב לח חישר לך יונלעדי ומת התבחר שחין זה לנרכי ולהנאתי כי חם היה זה לא הייתי נריך לקנל הקרבנות של ידך: כי לי תכל ומלוחה י ועם וה דבר תבוחר בוח שחיו סקרנכות להנחתי כי חמנם ס אוכל כשר מבירים הנה החחכל והפשתה הוח לתת תמירת כנקן ווה לם יקרה לננחי וחנ"ל לשים ננדל מחומר חכל זקרנן לנרגנם שתננעו לפני לנפר עליכם: לבן מכאן ולהבא: זגם למלפים תידה - קרכן תודה לאדות על הטובה משר עשם כ' לישרהל: ושלם לעליון כיריך" שחתרת נעשה זנשתע וכחו כן נדרת טל ידי יהושע לעבוד בחפת ובתמי שהם העיון והמעש': וקרחני ניום נדה" פתק שחנהוף חתכם בחתרו והבהתי חת השלישית בחש ונרפתים כנריף רסף מחלכן י מן הנרה בהכנעת תפלתך 'ותכבדני בשבח של בודחה: ולרשע ימתופשר התורה הפופעים כמו חלישע חתר וביעתו המחללים חת שתו: חתר חלהים: ניום הדין: מה לך לכפר חקי י ליטול את השם להתגאות: ותשח בריתי פלי פיך ולכן רחק שמני: שנחת מוסר במיוות ותשלך דברי מחריך ולם פנית להחבינן בכס: הם ראית נכב יבין האמו' פפ"ח בגלות : ותרץ שמו י הסכמ'

עמו לנוול: פין שלחת

ברעה יללמד דמות כוזכות :

ולשונן תכפיד מרפה ' לפפר

מותם הדמות במרמה כלם

יקוממו עליך במשכילים

an ecay: asc

יקרא אל השמים - אל המלאכים : ואל הארץ : אל יושביה : אטפר : הטע'להוכיח את חסידי ישראל שכרתו עם השם ברית וטעם עלי זבח בעבור הזבח כחילו המר על דבר זבח : ויגידו · המלאכים לעולם הם עדים כי אלהים לעולם שופט נדק הוא הטעם לח כרחי חחך ברית וק שתהיה לך וואת היא התוכחת: שמעה: לאלהים וזהו הוא חלהי אלהיך

אנכי: לח : ועתה לא הוכיחך

על זבתוך הם לח תקריבם לפכי

כאשר המר ירמיהו עולותיפס

ספו על זבחיכם זבחיך הכ זבחי

חסחת וחשם ועולותיך להיוחם

כנדי תמיד: לח חין לי לידך

לקחת מביתך פר הוכיר הגדול

הקרב לגבי המזכח ממכלהיחידי

כמו נור ממכלה לחן והח"לף

והה"ח מתחלפין : כיי וי"ו חייתו

כוסף כוי"ו בנו בעור: בהררי

אלף הלף הרים או הלף

פרסאות או שם אלף פרים ורבי

משה חמר שהוה כמו שגר אפיך

הרים מלחי בקר צעבור הזכיר

פר: ידעתי ' טעס ידעתי כי

חין כח בחדם לדעת כולם כי

רבים הם: וזיו שדי שהם

בשדה וכן אדם לא רדה בהם

בי הם דמוקים מהיישוב : מסד

אמר רבי משה אילו **הייתי כאד**'

שיש לי לורך לה היית מכחש

לחת לי מחשר יש לו וחין לו רק

מעט ובידי הכל קל וחומר שחין

לי לורך: הרוכל: הבירים

הם הפרים כחשר הזכיר מביחך

פר: זבח ' טעם להוכיר כל זה

כי הקרבנות שליויתי שתקרבו

לפכי לא יועילו לי רק לכם וטע'

חודה כי העולה כולה קריב' גם

החטחת והחשם לכהן והטע' כי

להקריב חודה עם שח ר'החורה

שאין קרבים ממנה לגבוה רק

ההמורים טוב מהטולה בלא

תורה: וקראניי הטעם אם

הקרב' נדר ונדבה לשמור מולא

שפתיך אם תקרתני ביום לרה

פעם אחרת החללך גם אתה

תכבדני למלה נדרך: ולרשע י

בעבור שהזכיר בתחלה לדון

עמו הנה התיכח עם החסידים

ועתה ידבר עם חכם שהו רשע

יַקְרָא אֶל־הַשָּׁמַיָם מֵעָלָוְאֵל־הָּאָרֶץ י*ֹי יֹי יֹ* יִקְרָא לְאַנְגְלֵי מְרוֹטָא מִלְעִיל וּלְצַוְּיֹבֵי אַרְעָא מִלְרַע לִמִימְתַח דִין עַל עַמִּיה: כנושו לוָתִי חֲסִידֵי דִי גְוָרוּ קַיָּימִי וָקַיִיםוּ אוֹרַיְתִי וְאִיתְעַפְּקוּ בִּצְלוֹתָא י׳ִי הּ דְאִימְיִנִילָּאלְקוּרְבָנָא: וְיִּחְנוּן אַנְגְנֵי מְרוֹפָא זְכוֹתֵיה אָרוֹם אֵלָהָא דַיַּינָא הוא לְעַלְכָּא: שִׁמְעָא עַמִּי וַאֲסַלִיל יִשְׂרָאֵל וָאַסְּהִיר בָּךְ אֱלָהָא אֱלָהְךּ אָנָא: לָא מְטוּל רִיבְּחָךְ רַלָּא קְרִיבְתָּא קָרָםִיבְּנָלוּתָא אֲנָא מוֹכַח לָרְאָרוֹם עַלְנִותָךְ דָקָרִיבוּ אַבְתָּתָךְ לְּקַבְּגֵי הַאוֹבַל בַ יִייני תְדיָרא: מן יוֹמָא דִי חְרוֹב בֵּית פַקְרַשִׁי לָא כַבִּילִית מִן אַיִּרָךְ תּוֹרָא מַן עַרְרָךְ בָּרָחֵי : אַרוּם דִילִיכָּל חֵיוַות חוּרְשָּׁא וְעַתָּדִית לְצַרִיכַןיָא בְּגַן עֵדֶּן וּתְכַבָּתֵנִי וְלֶלֶרָשָׁעוֹאָשַׁרַ אָּלֹתִים מַה־ יוּ בְּעִירָיָא דַבְיָין וְתוֹר בַּר דְרָעֵי בְּבֶּל יוֹטָא טוּרִין אַלְפָּא: גַּלְיָין קַדְבַיּ כָּל פִיך: וְאַהָּהשָׁנֵאתָמוּסֶרְ וַתִּשְּׁלֵךְ ניונשי פִינֵי עוֹפָא דְפַרְחין בַּאַוִיר שְׁמִיא דְּבָרֵיאַחְרֵיך: אִם־רָאִית גַנָבוּהַ רֶץ ה׳ חס׳ ה׳ וְתַרְנְגוֹל בָרָא דְקַרְצוֹלִי שַׁרְין בִּאַרְעָא וָרֵישֵׁיה מְטֵי בִשְׁמַיָא מְרַנִין ַקַרַמֵי: אֵין יִםְפִייוֹפֵן קּרְבָּנָא תְּרִירָא דְקְרִיצִתָּא לַא אִיכֵּר לָךְ אֲרוּם דִילִי אַרְעָּא

ומַלְיָיהָא: מְןיוֹמָא דְחָרוֹב בֵּית מַקְרְשִׁי לָאַקְבִּילִית בְּשֵׂרנִיכְּחַת פַּטִימִיְא וּרְטָּא דַבַרָחַי לָאוְרִיקוּבַהַנִיָּא קָדָמִי: בְּבוֹשׁ יִצְרָאֹ בִּישָׁא וְיִתְחַשֵּׁיב קָדָם יִיכְנִיכְּסַרת תורתא ושלים לשילאה נדריה: וצלי בדים ביוסא דעקתא אישיובינה ארום תַּלֶרִינָנִי: וּלְרַשִּׁיעָא דְלָא עָבַר תְּתוּכָא וּמְצֵלֵי בַּמְרוֹדָא אָטַר יְיָ מַה לָךְ לְמִישְׁתְּעִי וְאַנְתַּ סַנֵּיתָא מַכְסְנוֹתָא דְּחַכִּימַיָּא וֹטְלַקְתָּא פִּתְנָמֵי בַתְּרָךְ: אִין חֲמִיתָא גַנָבָאוֹרָהִיטִתָּא בַּתְרוֹיוְעִם גִּיוֹבִּי שַׁוִיתָא חוּלַקָּך: פּוּפֶּּך שַלַחְתָּא לְמִישְׁתָּצִי לִישָנָא בִּישָא וְלִישָׁנָך מַרְבְּקָא לְמַלֶּלָא נִיכְלָא:

יולרשע: אמר אלהים ו'וסימ' בסרר בראשית: ותשלך ג'וסימ' את הילר: פלח ראבימלך: דברי אחריך: אג"ך:

קָיָיִמִי וְתֵימִי בִּשְׁמִי וְתִּדְכַר קְיָימִי עֲלֵי פּוּמָך :

יקרא אל השמים . לפקוד על שרי האומות שבמרום : ואל הארץ לפקוד על מלכי האדמה: לדין עמור לנקום נקמת עמו כמו כי ידין יי' עמו ודם עבדיו יקום אספילי חסידי ועוד יקרה לשמים ולחרץ שיחספו לו הגליות כענין שנחמר עורי לפון ובואי תימן: כרתי בריתי עלי ובחי שקבלו את התורה בברית וובח כענין שנהמל הנה דם הברית חשר

שַׁרֵי עמַרֵי:

לָרֶבִּי־לִי תַבֵּל וּסְלֹאָה:

כרת יי' וגומר: לא על זבחיך אוכיחך . אם אינך מביא לי זבחים ולח נגדי עולותיך תמיד ה לבין עפו: היני שם עיניולפי על כך: לח אקח מביתך פר לא שלך הם אלא שלי: 'ממכלאותיך י' הוא דיר הצאן כמו גזר ממכלה כאן פחר"ק בלע"ז: בהמות בהררי אלף: הוא המתוקן לסעודה העתיד שהוא רועה אלף הרים ליום וכל יום ויום הם לומחים: וזיו שדי עמדי י רמש השדה זיו על שם שהם זוים ממקו' למקום אשכת"ותנט בלע"ו: עתדי י אני יודע את כלס: האוכל בשר אבירים - לא אמרתי לך להביא זכח שאני צריך לאכילה אלא כחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני: זבח לאלהים חודה . התודה על מעשיד ושוב חלי זהו שו בדריה: וְקַרָאֵנִי בַּיוֹם צָרַרָ־ אֲחַלֶצְרָ זבח שאני חפץ בו ואחר כך שלם לעליון נדריך כי אז יתקבלו לרצון: ותכבדכי שזה הוא כבודי שאושיע את הבוטחים בי ותשא בריתי תורתי ותרץ עמוי ליוחד וחרץ כתרלית ללכת עמו: תלמיד אה שנחוחיה מרמה : תרגיל אללך רמיה לדבר רעה תנמיד אגוט'אש בלע"ו כמו צמיד פתיל:

מסרה

לרין ג' וסימ' ועמר לרין עמים יקרא אל השמים מעל יולא יוכל לרין עם שתקיף: ממכלאותיך ל' עתודים ממקרשך ל' נורא אלהים יפגשך ל' עשו אחי ומענלך ל' ירעפון רשן למנוחתך ל' אתה וארון - ללחמך ל' ללחם ביתיך: ולרשע ב' וסימ' ולרשע אמר אלהים: מקרה אחר לצדיק

כי השם ישנאהו וזה מעם מה לך לפשר חוקי ואתה איכך שומרם: ואתה המושר שישרתיך להישיבך: אם י וחרץ . כמו רצוא ושוב ויהיו שנים שרשים הו מלשון רצון ותרנה להתחבר עמו: פיך: לדבר מה שהוא רע לאחר: תלמיד: חבור דברירמיה:

תהילת ה׳ תורת הסד

אספו לי חסידי כורתי בריתי ונו׳ ר"ל שהם לומדים בתורה בארן גלותם והוא כאומ׳ אם לא בריתי יומס ולילה וגו' ודבר זה די להם תמורת מה שמקודם היו זובתים זבתי'כי התורה היא במקום העולה ובמקום המנחה ובמקום ההטאת וכו' והנה חסידי אלה. גם שם בהיותם בארץ אויביתם היו הוגים בתורה ועושי'את מצותי לכן הומר ללכון תכי ולתימן אל תכלאי הביאי בכי גו' והנה השמים הגידו לדקו כי תל"ים שופע הוא סלה במה שהם ממעירים על הארץ בשביל החסידים הנז' כשהם מתפללים על זה ובפעולת המער הנה השמים הגידו לדקו זה שהוא ית' שופע סלה את כל בני האדם ומשלם לחיש כדרכיו ולוה שומע בקול עבדו ומזיל ומניף בשם נדבות להלמיח מולא שמעו עמיוגו׳ יר׳ עוד וחת דשא ועל זה הדרך או בזמן המקווה אספו לי חסידי וגו': יעשה האל ית׳ והוא שיאמר לעמו שמעה לי גם כי אדרבה דברי עמך בקושי כדי להטיב לך מלד חוכחותי ישראל ואעידה בך על היותי אל"ים בכל העולם ואלהיך בפרטות ואתה ידעת כג לא על זבחיך אוכיתך שתובחם לי כי עולותיך לנגדי המידוהיא החורה שאהה עמל בה ומה לי לחפוץ מתך זבח ועולה - ושתעתי שיר' לה על שתביה זבחיך הוכיחך והרחיה לזה כי לה עולותיך לנגדי תמיד ועוד ראיה כי לא אקח תמיד מביתך פר כי אם לפעמי' שה או בני יונה או סול'ני"כ: זבח לחל"ים חודה יר' הובחים ומכחה שאני רולה ממך הוא שחתן הודייה על כל מה שגמלהיך

ושמשלם לעליון נדריך שנדרת על הר סיני לקיים את מצותי ולרגות בתורתי המלמדת להדם דעת לעשותם ואם את הדבר הזה תעשה תקראני ביום צרה ובוא ביום בא גוג על הדמת ישראל ואו אחלצך ותכבדני עם התורה שתעסוק בה אז יותר ויותרי או יר' ואם אתה חקיים מוצא שפתיך גם אני אעשה זאת לך שאשתע את קולך ותכף אחללך וכו' והוא מדה כנגד מדה : ולרשע אשר הוא עושה הפך ממעשה החסידים הכו' אמר אל"ים מה לך לספר חקי ולראות כמה הם המצות שהם בלי טעם לעין הקורא וז"א והשא בריתי עלי פיך כלומר בבו־ך לספר חוקי אתה

מוכרח במעשיך לקרוא בתורה כדי לראותם כמה הסואינך קורא אז בה לשם שמים: ואתה שנאת מוסרוגו' יר'ועוד טעס לדבר כי מה לך לספר חוקי והוה כי אתה ג"כ שנאת החלק מהתורה הנקרא בשם משפטים אשר הוא מתואר בשם מוסר, יען היותם דברים שהחדם מלד היותו אדם מדיני הוא מוכרם לעשותם כגון לא תרצם לא תניף וגו' כבד את אביך וכו' וו"ה ואתה שכאת מוסר וכמו כן השלכת אחריך את דברי והם שאר המצות אשר הן גזרותי ודברי העובים שלויתי לעשותם ומחחר שאתה ג"כ שכאת הב' חלקים האחרים וטעמם לא יכנם

באזכיך א"כ מה לך לספר חוקי כמה הם כאלו היית חפץ לידע את טעמם כדי לעשותם: אם ראית גנב וגו' יר' אם ראית גנב שהיה במחתרת וחרץ עמו מלד היותך חפץ ללכת בדרד חטאו׳ ואז יקרה לך שעם מכאפי׳ יהיה חלקך כי כל העולם יאמרו עליך כי לא לחנם מהלכך היא באישון ולילה ואפלה אם לא להיוחך מכאף כשי בני אדם כי עין כואף שמרה כשף וכו' והאתת הוא כי מעולם לא עלתה עליך מחשבה זו או יר' וממה שהלכת עם הגכב לגכוב במחתרת נמשך לך שראית שמה את אשת חברך והתעללת בה מה שלא עלה על לבבך בחחלה או יר׳ ובסוף נמשך לך כי הם לבדם יהיו מנאפים ואחה בהיות סרסור לדבר עבירה ויחנו לך הת שכרך וז"א ועם מנאפים חלקך ועוד חהיה לך כי אם פיך שלחת פעם אחת ברעה מזה נעשה בך קנין הרע וז"ח ולשונך חלמיד מרמה ובכן חשב בהחיך חדבר וכו' ושמעתי בוה שיר'וכשהין לך ממי לדבר חתן דופי בך כי הנך בן אמך ובבן אמך תהן דופי

אבן יחייא

יקרא אל השמים ונו' כ"ל ואו יקרא אל בני האדם לדין עמו ויען כי הוא מורכב מהנכש אשר היא מעל לשמים ומהגוף שהוא חלק הארץ - והחוטא יחשא בהיותם יחד לכן כשיקרא לדין עמו יקבנם יחד הגיף עם הנפש: חספו לי חשידי ונו' הנה כל בר ישראל אשר יש לו ברית המילה יעלה השמים ליהכות מזיו השכיכה ' וכחו"ל מי יעלה לכו השמימה בראשי תיבות ' מי"לה ומי שלא יהיה לו אות ברית קדש יורש בהיכם . וביום הדין יבחין הדיין אחת בין החולים לבלתי מולים י וזהו אומרו כי יאמר האלוה או אספו לי חסידי מבכי ישראל אשר כרתו ברית מילתם עלי זבח כי עשו יום משתה ושמחה יום המילה ' ויגידו שמים צדקו מכל אחד מהחשידים האלה ' למען ירש עולם השלה . כי אלהים הדיין אחת הוא שופט שלה וכצח לבלתי חולים: שחצה עחי וגומר עשה ב' מיכי דיבורים הא'עם הלדיק והב'עם הרשע כי יוכים לישרא! בבערו מהם הרשעי' ובשומרו הטובים וכדברי לפניה כי או אסיר מקרב' עליוי גאומך וגו' והשארתי בקיבך עם עני נדל וחסו בשם ה'ונו' וככנד הלדיק אחר שחעה עמי ואדברה ישראל ואעידה בך ' אלהים אככי על כל העולם ואפילו הכי הנחתי כל האוחות ובחרתי להיות אלהיך בפרטות: ולכן ראוי לך להיות ליעבד כאמן . ולא תחשוב כי העבודה אשר בחרתי היא עבודת הקרבכות . כי אינו כן שהנה שמוע מזבח טוב להקשיב מחלב אלים' וזהו אומרו לא על זבחיך אוכיחך ולא כוסף עולתיך לכבדי תמיד : ולא אתאוה לקחת מביתך פר וממכלאותיך טתודים : כי לי כל חיתו יער : ולי הבהמות ם בהררישף ד"ל שבהמות אלף הרים אקבלם יחד כדיבור אחד לעבודתי י זידעתי כל עוף הרים והם העופות המעופפות בגובה האויר כנשר" ודיו שדי עמדי והם העופות המעופפות אלל הארץ זמנתרות עליה כארבה והסלע' למינהו ' ועל שם שמנתר וזו ממקום למקום קראו זיו י ויחשו לשדות להיות שם ביתו לאכול את תבואת הארץ אם ארעב לא אומר לך וגו' האוכל בשר אבירי' פרים אבירי בשן ' ודם עתודי אשתה ' הא' האוכל היא הא' התמיה ' כי הוא מהכמכע לאלוה האכילה והשתייה להיותו פשוט - ולכן לא אבחר בדברים הגופניי' האלה - וכל חפצי הוא סלה שלא מחשא לכשתנטר' להביא קרבמת על חשאתיך: זכח לאלהים זגו' ר'ל כי האלאיכו בוחר בשום קרבן דק בקרבן תודה ולכן לעתיד לבוא יתנטלו כל הקרבכות חוץ מקרבן תודה . כי בלע המות מהיצר הרע ולא יחטאו עוד בכי ישראל ולא יצערכו לקרבכות י ושלם לעליין כדריך אשר תדוד ביום צרה: וקראכי ביום צרה : ובודאי אחללך ואתה תכבדכי בהודות לי על החשד שקבל י זבספר כפלאותי לבכי האדם . ולרשע וגו'ר'ל אחרי שדבר האלוה עם הצדיק אשר קראו עמו . בא לדבר עם הרשע באומרו אליו מה לך לספר קחי ולגמותם על העדר טעמם . ומה לך לישא מצות ברית מילה על פיך לגכותיה: ואתה שנאת וגו' ד"ל כי סבת היותם זרים בעיניך המצות הוא להיותך כי שכאת המוסר ותשלך דברי אחריך ולכן הם נקלים בעיניך: אם ראית גנב וגו' ר"ל ואשר בחרת בו ה א שאם ראית גכב ותרצית עם חברתו . ועם מכאפים חלקך . ואתה עובר פל לא תגכוב ועל לא תכאף שהם דברי - וכן על לא תעלה ברעך עד שקר: כי פיך שלחת ברעה י נלשוכך תלמיד ומחבר דברי מרמה מעדות שקר עם זולמך לשע אחר המעיד כמיך:

20 (*;*) **3**

בכן אחך: שאין לך דין וריב עמו שאינו יורש עמך: . דופי דבר בנאי לבנותו

לשון יהדפנו: דמי׳ סבור חתה שחהיה כמוך להתרלות במעשיך הרעים: זובת

תודה · המביא לי זבח של חשובה והודאה על עונותיו הוא יכבדכני: וכם דרך:

השב אלי אכי מלמד ושם דרך לחוטאים לשוב אלי אכי אראנו בישופתי: וחטאתי

יַם שֶב בְּצָתִיךְ תְדַבַּר בְּבֵן־אִפוֹךְ תְתַּוֹךְ כ

רָפִי: אֶלֶה עָשִיתִי וְהָהֱרַשְּׁתִי רְפִּיתָ

כגדי תמיד מתוך שאכי מתחרט

ודוחג עליו דומה לי כחילו הוח

לפני תמיד כל שעה: לך לבדך

חטחתי לפיכך בידך לסלות

ואף מה שהרעתי לחוריה לת

הרעתי אלא לך שהזהרת על

כמו במנהגך כח היה לי

להתגב'על ילרי אלא שלא יאמרו

העבד נלח חת רבו שחמרתי

לפכיך בחנני ונסני ובחנתני ולת

נמלחחי שלם כדי שתלדה חתה

ולה חכי ד"ה למען הכדק

בדובריך הם תמחול לי תנדק

בדינך לנכח כל הרשעים שהינם

שבים שלח יוכלו לוח'חילו עשיכו

חוללתי: ואיך לא אחטא ועיקר

ילירתי על ידי תשמיש הית

שכתה עונות באים על ידו ד"א

עיקר ילירתי מוכר ונקב' שכלם מליחי עון יש מדרשים למקרת

זה ואינם מתיישבים לפי ענין

המדבר במומור : יחמתכי : לשון

חמימות כמו זיחמכ' הלאן בבואן

לשתות:

הרכר: למען חלדק בדברך

משכ כאחיך תדבר : לכזות בקרמונים: מתן דוםי לתמוש עליי ולקנטר: חלם ששית י נקרב עמן יתעורת פהשהיה לן להכין . להירות כחמת: והחרשתי לח פנטתיך חו: דמית היות אהיה כמוך. ולכן חזכת שאהיה כמין שיחיה והכעלם פמכי כמו שיקרה לך: מוכיתך פתה: וזעיכה כל תתשיך לשיניך : שתכיר שידעתים: זוכח' זכחי מנכים רות נשברה : תודם בודוי ותשוכה ותכנדני כובת תודה שתודה על הטובה שתקבל: ושם במקום ובח בתודה כפקדשי ים דרך י שלתדו מורי בדק חשר שם ובחותו הדרך : חרחכו בישע חלהים : ולח יחבד עם

בזה המומור אשר חבר כאשר שמע חת דברי כהן הככים על עורות נה שנע החודה עליו ונתן טעם לכליחתו"

בתורדים '

דונני חלפים מו לי דרך מן חת ססליחה שחני מכקש של חטון חף פל פישלח חהיה רחני לכן: ששה כחשדן כרכ רחתין - על נרת נשטי שחני מנטער על פה שעשיתי : פזה פזעי בנלוי ערוה ושפיכת דמים: הרב כוחל כח להרבות ולהושיף חת רחמין עלי כזה: כנסני פשוכי שלח התודתי ולח בכתי נתשינה קודם כוח חלי נתן הנכיח כתו שהיה רוני ליו: וממטחתי מנרמתי שנהרגו רכים עם חיריה יוה חפנם הים בשבנה שלח היתה וחתכוונתי כלל: טהרני" בתשובה נמשפט השנגית: כי פשעי אני חדע ורח ישתשלח כי חני שניר פשעי ומתחרט שליהם: והטאתי בגדי מ זיד בלח חכשל עוד הפילו בוה שעשיתי שונג: לך לברן מטחתי כי מחת מוריה ושמר הנהרגים לא חוכל לניהש מחילה ולח לפייסם: לפען תלוק בַדכרך .יכתו כן ראוי שתשלח לזען תנדק בעה שחתרת כלח חם תישיב שחת וכחתר ושכת עד כ' חלכין כי חל כשפטן י וכיבו כן רחוי שתסלח כדי שתוכה ותכנח כחשר תשפים יתחייב חת ברשעים שחטחו ותנישם על שלח שכו כתאוכה שתסלח לשכים חליך: כן בשון חוללתי וכתו כן בעין חללתי שלח ביוני חב וחם בתולדתי חלח להנחת

לחסוח: כנחת ערב

ענמם וככן נטה סנשי

אליו נתן הנכיח היה כוה כ' חסדים החי ששלחו חליו בלחס כדי שלא יתכיש בפכי כל י וחשני ששנח ע"י נחן הנכים הוהכו שהיה רביל עמו וחנלו וז"ם מומור לדוד סהים מומר מושכח והות בנות חליו ביחידה שלח יתכיים והם.י הוחשהיה ע"י נתן הנכיח ונח ע"ר זולתו כדי שלח ינשער ביותר על פשוות אליו קשות י ועוד היה חסד שלישי נתה שחחר לו הנכיח מיקוים כו וחת הכנשה ישלם מרנעתה והיה נגלל בוה הכן הילוד חכת שבע שהיה הדין מתן שוח יהח כחשוון חרכעה כיון שניי החעם יו כחמר לו גם הכן הילוד כלו' גם זה יהי'נמספר חרנעה גם היה חסר רכיעי שמור לו הנביח בס הי העביר משחתך לה תמוח ובו" כחש"ול שהיכים יחקו בעון מביתם והוח מובח כפרה לחכות וחזכ די להשקיע חת עכמו ושלח יהי בחשבון החרבעה נושלומין ח"ת ככנם גם זה הכן הילוד בתשכון לחשלותי חרכעה ועיכ כחמר גם הכן הילוד מוח ימות שני מיחוח הח' שיכפר עליך שלח חחות והשני שנחספר ארכעה

חשב - במושב ללים והנה שלחת ברעה במי שאינם קרובים לך: אלה י טעם והחרשתי בעבור שאני ארך אפים וכחילו החרשתי: דמית יכי חינני יודע הנסתרו כפיך על כן אחריו אוכיחך ואערכה לעיניך כמו ערכה לפני והטעם כי בן אמך לא ידינ מה שדברת בסתר ויחתר רבי משה לח יתכן לומר שמר שמרתי או שמור אשמר'

בשוח תחת שי"ן שמור כי חס בקמן גדול וככה עשות חעשה והכה מה יעשה במל' היות אהיה כמוך ואין אחרת זולתה: בינו" שכחי אלוה הם הגנבי והמנאפי ומוליאי דבה ודימה הרע'שתבא עליהם לטרף החריה שחין מציל מידו כי הרועה יוכל להליל מהדוב או מהואב או אטריף טרפה שאין מליל מידו כי הרוע' יכול להליל מהדוב ולא כמו שיכלל מפי האריה: זבח זה הוא יכבדנני: ושם דרך התברר לו כדרך הישר כמו על חמאחו ופקם סליחה וישימווישכילו והכה טעס וישימו כמו ישכילו ובי"ת בישע אלהים כמו אראנובישועתי: למננח: בבא אליו נמן הנביא־בהתנכאו' בחן על דוד וחמר לו גסיי׳ העביר חטאחך לא תמוח כי מלת גם תורה כי כבר עשה תשובה על כן אמר לו העביר חטאחך וכבר פירשתי דבר בת שבע כי לא היתה אשת אים באמת: חנני כאילו התאוה עשתה לו חמש שהתגברה על דעתו וטעם פשעי בעכור דבר בת שבע ודבר אוריה: הרב י לשון ליווי כמו הרף ואגידה לך ויהיה כבסני שם הפועל כמו לכבסני או יהיה הרב שם כמו

תתיכבאָחָך תפליל בַיְבוּתָאבְבַר אַיכָרְ תִּשְׁוֵי דָפִיָא: אִילֵין עוֹבַדִּין 🔄 יים בישין עברתא ואוריכיות דתיתיב אַ שְׁבְּיָתָא לְמֶתְהֵוִי עַד עַלְמִין שְׁלִים אַפַרָת בִּלְבַּבָּך אָהָוי חַקִּיף דִיכְּמְדְ גהנם בעלפא דאתיקדפה:איתבוננו דילכא אית בַרתוּקפָכוֹן וַלֵית סְשׁוִיבּ: י׳ דרבח וצרא בישא היה קורבו תורתא יתחשב ליה ומוקיר ליודי יעדי אוֹרַחָא בִּישָׁא אָחֵטֵי לֵיה בפורקנא רַיָי: לְשַבְּחָאתוּשְבַּחִתָּא לַדָּוִר: כַּר אָרֶאלְוָתֵיהֹנֶתַוֹנְבִיּיִאכַּר מְרוֹבָי: סוּגְעָאתְחַוּוְרִינַנִי מָן עַוּיַיתִי

הָיוֹת־אֶהָיֵה כַּכִּוֹךְ אוֹכִיחַדָּוּאָעַרְּכַר־י לְעִינֵיך: בִּינוּ נָא וְאַת שֹׁכַחֵי אֵלְוֹהַ פון אָטְרף וְאֵיוְטָצִיל: • וֹבְחַתּוֹרָה אוֹכִיחָנֶךְ בְּעַלְטָּא הָרֵין וַאֲבַדַר דִין ֹיִים בֹּי יִבְבְּרָנְנִי וְשָּׂם דָּרֶךְ צִּיֹרְאֵנוּ בּוְשַעי אלהים: KI לַמנצח א ברין דא רשיעיא ראשלין אֶלָהָא ייִייֹיִי מִוֹמְוֹר לְרָוְר: בְּבוֹא־אָלִיו נְתָן הַנָּכָיָא בַאַשֶר־בָּא אֱל־בַּת־שָבַע: יי יייי אֱלֹהַים כְּחַקְּרֶךְ כְּרַבֹרַחֲטֶיְרְמָחָה הַרֶבה בַּבְּסֵנִי מֵעֲוֹנִי וֹמָחַשְּׁאתְי שַהַרָני: בֶּרְפַשְּׁעִי אַנִי אָדָע ה חשובה לח הועלנו: הן בעון ַוָחַ**שָּׁא**ַתִי נֶנְגְּדֵי תַּמִּיד: קטָאתִיֹנְהָהָע בְּעִינִיךְ עָשִׁיתִי לֻפַען שָׁבִישׁ עִם בַת שֶׁבַע: חוּס עָלַייִיָ הֵיךּ ייַיַּיַהַיּ בּתְצַּבַּקבַרָבָרָבְרָבְרָבָרָבָּתְּבָּבָר פִיבוֹתָךְ הֵיךְ כְּנִיאוֹח רַחֲמֵייךְ שְׁבוֹק יַיֶּיי יָיֶי בְעָנוֹן חוֹלְלֶלְתִי וֹבְחֵטְא יָחֶבְּיתִי אִמִי מן חוֹבִי חְּבַבִייָתִי: אֲבוּם מְרוֹבִי אֲנָאְ לֶדָם יִנְלְיָין וְחוֹבִי לְקִיבְלִיתְריִרִא: בֶּןבְסָרְ בִּלְחוֹדָךְ חָבִית וַּרְבִּישׁ בֶּלֶבְטָךְ עֲבָדִירת כִּן בִּגְלַלְדַוֹבֵּיָיתִי בְּסַלָּלוּתָךְ תִבְרוֹר יָתִיכַּר

אראנו ב' פתח וסימ' בישע אלהים - נפלאות' חנני אלהים ג'וסימ' חנני אלהים בחסרך כרב רחמיך - כי שאפני אנוש - כי בד הסיה נפשי חצרק ד'ג' קמץ וא' פתח וסימ' נמסר בישעיה סיף סימ' מ"ג : בעוון ד' מ"ל בליש' וסי' העבר נא את עוון עכדיך דר"ה : והכינו עד אור הבקר ומצאנו עיון ' הן בעיון חוללתי ובחטא י עוונותיו ילכדונו את הרשע:

הרבה ניהיה כבסני ליווי והנה דימה הנשמה שנחגאלה לעשות מה שאינכו נכין כדבר מטונף שהוא לריך לכיבום וטהרה: כיי וטעם חטאתי בעבור מחשבתו בעבור שלא שמר מלות השם והנה פשעי כנגד האדם: לך י זאת היא החטאת שהוא נגדי תמיד הית שחטאתי לך לבדך וטעם למען תלדק קשור עם פשעי אני אדע הטעם אני מודה ואין לריך להוכיחני או יהיה קשור עם חגני כי אני מודה ואחה אמרת כי תסלח לשבים מחודים מעונם : - הן י בעבור התאוה הנטועה כלב אדם כאילו בעין חוללתי והטעם כי בשנת הלידה היגר הרע נטוע בלב ומלח יחמ**ח**ני זרה כאילו יחמה ממני על דרך ליחמנה ויש אומרים כי זה רמז לחות שלא ילדה רק אחר שחטאה :

הָבין: הָאבְעוֹוִיָא אִירְיְלִיִדִיתוּבְחוֹבָא עֲבָרִיתִכִּנִיאִפִּי:

אבן יחייא

תשב באחיך ונו'ואתה הולך רכיל בעמך ותשב באחיך תדבר לשין הרע וככן אחד תתן דופי לומר היותו ממזר ולא תחוש על כבוד אחד הטהורה והכבודה : שה פשית וגו' ר'ל להיות כי כל אלה לכן דמית וחשבת היות אהיה כמיך בלתי עשית והחרשתי להמתין אם באולי תעשה תשובה י יודע הנסתרות . ולכן אני רוצה להוכיחך וליסכך על חששתיך . בהקדימי לצורכם לפכיך אחד לאחד . למען אודיטך כי הכל גלוי ולפוי לפני: ביכו כא וגז' הם דברי האל ביכו כא זאת שוכהר אלוה ושובו אלי ואשובה אליכם פן אטרוף ואין מציל אם לא תעשו חשובה י כי זובח תודה על חסד קבל אשר יכבדכני בהללו אותי ברוב עם י ושם דרך אשר ישים ויאמר וישע דוכיו ומדותיו שיהיו בקצה האמצעי ושוה ולא בקצוות הקודמות והמאומרו' אשר הם המאוסות כל חחד משניהם אראכו בישע אלהים בעולם הנלחי והקיים:

נא למנצח מומור לדוד ונו' כוכת המומור הלו התפלה לדוד על סליחת העין הגדול מבת שבע" והנה חברו כאשר בא אליו נתן הנביא והכיחו במצות האלי והוא

הודה ולא בוש באומרו משאתי לה ' מה שנעתר תכילתו והשיבו הכניא גם ה' הטביר משאתך לא תמות" - חנכי אלהים וגו כ"ל חכני אלהים שאל אעכש בכאבים גדולים בעולם הוה" ווד כמדת חסדך" ולא כמדת בית דיכך שכפי הדין ראוי אכי לעוכש גדול . וברוב רחמיך מחה כשעי מבת שבע יואוריה - לבלתי אענש עליהם בעולם הכא י הרב ככסרי וגו' הרב הוא על משקל הרף ושניהם מבנין הפעילי ור"ל תרבה לכבסני מעוני בעוצ הזהי כי העון עושה כתם בנפשי כחשר עושה השחן כתם בבגד : ומחטחתי שהרכי בעולם הבח . ועון וחט וכשע סה הם שחות כר פשער וגו' בא לתת טעם להעיחו פניו להתפלל אל ה" ברדפי' שכלם יורו על עון אחד על מחילת פשעים כבדים כאלה באומרו אם האמת הוא כי מודה ועווב ירוחם ' חכי ראור להי מדוחם יען כי פשעי אכי חדע ואכיר כי חשאתי ואתודה עליה ולא אכפור אותם כקין שאחר לא ידעתי - וחסאתי כגדי תמיד כי אלת הוידוי שהוא תחיד בפי " טוד תחיד החרטה בחחשבתי -וחשאתי מבדי לחען אוהר לפווב אותו בבואו לידי ולעשות הפכו שהם שלשת תראי התשובה וידוי מרטה ועדב' החטח . לך לבדך ונו' ד'ל וחין חטחתי בחה שבין חדה לחבירו לכשחצטרך לפייםו ולהשיב החמם אליו . כי לך לבדך חטאתי במות אוריה כי אינו חי לכשאהיה חוטא לו . והרע בעיפיך משיתי בדבר בת שבע ואם כן הוא כנד עשיתי מה שמוטל עלי מהתשובה בוידוי ותרטה שעויבת החטא ולכן עליך לעשות בדברך בספרך לחחר ושבת עד ה' אלהיך ושחנת בקולו זבו ועב ה'אלהיך את שבותך וריחמך י וזהו אומרו למטן תצדק בדברך שיהיו דבריך ההם לדיקים וקיימי ויצאו אל היש כאשר הבעחת להיות חוכה אל החוטא השב בשופטך העולם וכאומרו ושב ה' וריחמך ' הן בעון וגו' בא בדבריו להקל חטאו י להיותו חטא מפטולה שבעית אשר בה יברחו כל בכי האדם . ואף כי יהיה בה מותר ואסור הכה כשיחטא איש בדרך האטור שבה אין טונו גדול מכשוא להיותו דכר כלתי מרוחק מן הטבעי וזהו אומרו הן בטון חוללתי מלד אבי כי

העביר חשחהן מדור החם בחשבל המותר הום בחשתו ולכונת ההולד ולם לדבר מחרי והנה מבי אף כי היה ששה הפעולה ההים להולידי הנה היה עושה גם כן להשביע יצרו בחופן כי מלדו בעון חוללתי ומצ' חמי גם התשב בהתשברה מחורי בחשל המחשב ההיא" כי הוא מהכתב לבשמיי להמיון מהדברים השבשיי לבחרי : הן אחת וגו' בא להקל עוד חשאו לאחד כי לא חשל להכעי את דבונו ח"ו והאח שר"ל העיקרו מתוכחך שחפלת שאאמיכם באחת תחיד היו בשוחות רק כי היצר גבר עליו וכככם דוח ששות כו בעת ההיא וכאלו הושם משוה על עיכיו לבל יראה בחשרון הפעולה ההי" פלי שהם הכליות אשר להם תתיחם העלה להיותם משהדי הדם ממימיותו מה שלכן הדות כשואו יהיה דק ובהיד ועלתו יהיה עלה אמיתית . והסודות מהפכמה העליונה אשר הודעתני תחיד היה בסתום כי לא טברתי מחצותך אשר הוהרווני לבלתי אגלם לוולתי כי סוד ה' ליכיאיו ולא מטאתי בככבד בעיקרי התודה ובסוגותיה כי אם בדב' טבעי וגופני ווה לא במדר ולא במעל דק להכד יצרי אשר התאוה תאום 'תכבשני וגדי ד'ל ולכן בהיו' העון קל וכי עליו עשיתי התשובה הראויה ראוי על שתחשאני באווב ואשהד העולם הזה ואחר באווב למשל להיותו הוא החשהד האחרון בהואה ' תכבסני מהשון ההוא בעולם הבא ומשלג אלבין ואוכה לראות במעם ה' כי עין הלבן הוא מתיחם אל הדברים העליונים וכאמורו לבושיה כתלג חיור ושער רישיה כעמר כקי משחיעני וגו ד'ל משחישני שבשולם הכא אוכה לששון ושמחה ליהכות מורו השכיכה ובעולם הוה תגלכה שלחות דיכית כי אחדי קבלם קלת עוכש על העון יגילו דשחחו גם הם מה כוסדון מפי מתום בתכוחם מה בעולם הזה הסתר פנין ונו ל"ל תגלנה העלמות בשתסתיר פנין מחשאי. ותשמיעני שמון ושחם בשכל עוצותי תמחה לכ שהור ונו הנה החושם פעמים לבות אף בממתם חה בעוכם לא ישוב לא יתו הראשון ולרצון אלהיו ואם היה ככיא יאכד ככואתו וישוב לחדרג' חכם מחבשר ישראל ולכן דוד החלך הי' מחלה כני אלהיו שישיבהו לחעלתו הראשונה ולרצינו

תהילת ה׳ תורת חסד

לו יר' יהרה לך שחקרה לחחיך ממזרולה תחוש הם בחולי בזה חקרה ממזר לעצמך והוה ג"כ חומר ולנת לבדך השי ע"כ: אלה עשית והחרשתי דמית היות אהיה כמוך ולכן ראוי הוא רחום ה' מלהין: תובה לי אל בלחי היותי מחרים לך רק להוכיחך ולערוך ננדך כל עניניך אשר הם לא טובים בעלמו אומר בינו כא זאת שוכתי אלוה והסהמושכים את עצמם מן התורה שהם כמעע שוכחי החלוה והוא ע"ד אומר ועוזביה' יכלו כי הכה התורה כולה שמותיו של הקב"ה והם שוכחים את התורה והרי הוא להם כאילו שכחו לאל ית': פן אטרוף וגו' מאחר שאין בכם התורה שהיא מללח מכל דבר רעי או יר׳ באו׳דמית היות אהיה כמוך אוכיחך וגו׳ כלו׳ דמית היו׳ אהיה כמוך שאתה חבמר אל הנוכח עלמו במה חטא ובמה פשע אבל אני אוכיחך והערכה לעיניך כלומר אני מוכיח לך יהערוך ענין התוכחת לעיניך שהעשה את עלמי כהילו אני מדבר עם העומד הצלך ניםן שתשלם לי כי חתנם וכוכתי היא להוכיח אליך ולא אל האים הנוח: זובה תודה עתה חזר לעכין מה שאמר זבת לחל"ים תודה ואמר כי עם היות כי זובה חודה הוא מכבד את האל עכ"ז מי ששם דרך לעבור בו

באולי ה' הוא יקר ממכו ויראכו ביבע אל"ים: נא למנצח מזמור לדוד בבא הליו לחן ונו' שמעתי בשם מהר" בי רב ז"ל שר"ל כי לכך אמר מזמיר ולא קינה לפי שבא אליונחן הנביא להוכיתו בסחר ובהחבא

כאשר היה הענין כשבא אל בת שבע שהיה בהחבא וכפי׳ זה יבא על ככון אומר מלח אליו כי שיי בפרטות דבר הדבר ההוא ולא בפני שום אדם וכמו כן. שמעתי משמו שהולי יר' שבא הליו מכף ומיד אז כשבא אל בת שבע והוכיחו אליושישוב בתשובה תכף באופן שה' היה. או מי שכם לפניו דרך כדי שישוב בתשובה וזהו אצלי סמיכותו של מזמור זה אלהקודם אליו המסיים באומר ושם דרף אראכו וגו'י עוד אפשר לומר כי כיון ברוח הקדש באומר מזמור למה שנתן הנביא שהוכיחו כעת על שבח אל בת שבע הוא בעלמו יהיה המבשרו על המלכת שלמה שהיה עחיד לבא מבת שבע חתרי שיתכפר העון שעשה עמה והוא היה ג"כ המשחדל על הענין ככחו' בתחלת ספ'מלכים או׳ אולי היה המומור לפי שלמד ממר"עה רבו שלמד מהאלית׳ באו'ועתה הניחה לי וכו' שהיה רוצה שיחפלל על הדבר וכמו כן הבין ד"עה מדברי כתן כי אילו היה הל יה'רוצה ליסרו בתוכחות חימה לא היה מודיע אליו הדבר אך כונתו היחה שיחפלל אל ה' ויכופר עוכו והוא ע"ד אומ' ועתה הניחה לי וכו': חנני חל"ים כחסדך יר' כחסדך זה שעשית עמדי לשלוח חלי הל נתן הנביח להוכיחני כרוב רחמיך אח ישראל בזמן העבל מחה פשעיולא העשה עמדי כמו שנשית אן עמה' שאמרת וציום פקדי ופקדתי רק מחה פשעי מכל וכל וז"א הרב כבסני מעוכי וגו': כי פשעי וגו' יר' עם מה שבא אלי נתן הכביא להוכיחני אדע את פשעי וחט אתי אינכו כי אם חטאת אחד ולהיות שעשיתיו אני על כן הוא נחשב לפשע ולפשעים רבים ׳ או יד׳ והקטיגוד הנעשה על החשחת הוא נבדי תמידולה קשיבור הנעשה מפשע כלל וז"ה לך לבדך חשחתי וכו'וד' חשה לבד הוא מה שעשיתי אורע א' ווה אני אומר למען חלדק בדברך ותוכה בשפטיך ולא תגאור עלי הוח מה ששטית להענישני עלי פשעי כללי הן בעון חוללתי הוא ענין הארוח שאחר לו נחן הנביא וכוץ

תורה ודנריה בחלהיות חפנת שישתול החדם להבין החמת והנם: בסתום חכמה תודיעני שחשתיל בהם בחשר תכלח לי ילח ימנטני מזה עונש עוני: לכן ת חטאני באזוב ' בהכבטתי ואת שחני נכנע לפניך פל פוני: וחספר: מן בשונם: כי חתנם: תכנסני מתנו בסליחתך: ומשלג חלבין . חשמר מכל חטח יותר ממש שהייתי נשתר לשענר: תשפיעני ששון. תקות חיי מולם: ושמחה. תקות החשור בם: תנלכה שנשות. דכית ' עלמותי שדכית בשפלקת פליחתך ממני תנלנה בזה שתשמיטני : הסתר פניך שחטמיי שלח יתנעוני מהכום במחינתן : מחה . בתשוכה : לכ טהור . מטעחות יצר הדע י ורום נכין" מוכן להבין ולהורות: אל תשליכני שלפניך -מהכנם ממחילתך: ורוח קדשר רוח כ' המזבר בי בותירותי: ששון ישמך שלח חכשל בדבר הלכה וישפחובי חברי ורוח נדיבה תסמכני י כשמת שדי תבינני הלמדה פופעי' זרנין: שחתה ם לח בידוי ותשובה: וכוה חטמים ישובו הצילני מדעים' מעוכם ברחוי לי על דעי אורים ואשר כהרגו פתו: שפתי תפתח : תנקני מן כעון באופן שאהיה רחני ללמד: וכזה פי יגיד תהלתך כי לחתחפון ונח" שחין קרבן כח של שפיכות דמים ולח של גלוי שריות במזיד: רוח כשברה בתשובה: לח תכוהי פל פי שיהיה רחוי לחיום שונם: הטיבה ברגיכן את ציון לגלות לכו בה מת פקום הפקדם: תננה חומות ירושנם להכנים הר כבית כתוכם: אז תחפוץ זבחי לדק : כלב נשכר ונדכה: וכליל קטורת הסמים כליל על מונחן תרי'.שלם קרבן עשירי עם: אל בית מסיפלך : חל לשכתו במקדש :

מנחת ערב

אלהי שהוא הדין חרמה לי עוד היה כזה חקד המישי שלא נפרע מינו בגת אחת שלא מתו ארבעתם יחד כדי שלא חגדל הצער אלא כענין אוהבו שנפרע ממנו מעט מעט כמ"ם ורוחתשימו בין עזרו עזרוו"ם הוב כנסני מעוכי יר׳ בהרבה פעמים כדו שחוכל חלם חשה ולה והנה היה נדבר כשונג ונס פשע כי נענין בת יתי ברחבית חלח שפ"י שהות נתכה לאורי) כשלה היה יכול דוד לכתוח כוכם של גליות נחמר הורי חס החה החן לי בת ישרהל חני חפתת הותו ונדר לו דוד ליהן כת ישראל חמר הקב"ה חייך משלן חתה מתן לו כדחי במרום ובום היה דוד כשוגב אמנט בדבר אורוה היה כפשע נו"ם בי פשע אני אדע שהייתי יודע שאני פושע בזה והעאחי הוא ענין בח שבע בקייתי בוה כשוגג הוא כנדי חמיד כי חמיד בראותי בה שבע אני מזכיר הדגר: כדברך כיון שדבנת חלי שלח חוכל לעמוד בנסיון ודבורו בל הקב"ה הין להשיב כי יש הפרש בין ידיעה לדבור כי מה שחיכו יוצח מפיו ית' וק ידיעה נלכד חינה מכרחת הד הדבור לה ישוב ריקס וזם מחתר הכתב כן יהיה דברי מחתר יכח תפילה יסיב ריקם חשר יכח תפילה ישיב ריקם והוח מחמרם ז"ל וחלו לדים ורשע לה קחמר וז"ש מוכרה ורפש מו קומות במעשי כיון אני הייתי במעשי כיון שדברת אלי בלא לעמוד בנסיון ודברך לח ישוב ריקם ווה למען חלדק לדברך ונו׳ -הן בעון חוללתי ובוי בחי מון כת לוט ששנב לת רבוה ושם כחמר בתי בנית הנחלאות וכחיב בצאחי דיד ענדי היכן מצאתי בסדום וכן ונחפת יחמתני ממי ה'ת כות הנקרלת אם כחב"ול וובס ככח לחם היולך לחים של מלכות ואו אשר נתחממה לשנב

הן אמתי העעם אניפ שחטאתי אמונת לבי באלהותך לא השתבשה וזה הוא אשר תחפוץ ותרצה מן החדם : בטוחות . המקומות הנעלמים שהם מכוני הלב וקדמונינו ז'ל אמרו אלו כליות שהם מכוסות בחלב כמו מי שת בשוחות חכנוה: ובשתום תוריני ותודיעני הדבר הנעלם ממני ולפי דעתי כי העעם כפיל ותי"ו חודיעני שבה

אל אמת כי עקרו אמונת והתי"ו לשון נקבה חמת מחרץ חלמת הַן־אֱמֶת חָפַצָתְ בַמִּׁתִותוּבְכָּנִין ביי ליפס׳ הָא קוּשְׁטָא רַעִיתָא בְּכוּלְיָין וּבְטְמור כדרך בת והנה בתו הוח בנתו לָבָּאחוּכְמָתֵאתְהוֹרָענָנִי: תַּרִיעָלַי וככה חמחו ולשון רבות חמכות לא אמתים כחשר לא יאמר מן היהבַהָנָא רָכֵורִיבָּאַזוֹבָא עַל מְסַאָבָא בת בתים כי הם בכות תחעחכי הַשְׁמִיעֵנִי שְּשׁוֹן ני נ מויאַדְיוֹתָא מִן קִמָם חוֹרָהָאוֹאַרְבִי דמה זה המקרה שקרה לנשמה ָרְשִּבְּ<mark>דְהָהְבָּלְנָה עֲצָבְמִוּת ִדּבְּ</mark>ִיתָ:הַסְתֵּר כֹּיֻתַּ כַּיְיָאֵי תִּסְחִינַנִיוֹמָוְתַלְנָא אִתְחַוּר:תְּכַשְׂרינַנִי כנגע לרע'בגוף על כן תחטחני ליים חֶרְנָאוְאוּרִיצוֹתָא תְבוּעָןתּוּשְׁבַּחְתָא חָרָנְאוֹיִאוּ הַאוֹיִי בהווב ומלח הנבין מהפעלים העומדים הלבינו שריגיה: מָהוֹרבּרָאֹ־לִיאַלּהֹיָםוְרָוּחַנָּבוֹוְחַבֶּשׁ יֹיֹיּהּ אוֹבְרַיָארְשִׁיפַּיִיתָא: סְלִיק אַפִּיךְ מִן תשמיעני . טעם ששון בעבור אַלִּדִּבַּמְשְׁלִיבֵנִי מִיְּלֶפָנֵוֶךְ מְּיִבְיִי מְּלִבְּנֵוֶךְ מְּיִבְיִי מְלִיבִייִוְכָל עִוְיָתִימְחִי: לִבבְּבִּרִירְבַּרִילִי היות נפשו מתאבלת: חגלנה י כן לתוקף כח הגיף: הסתר אַלַהַא וָרוֹחַ מִכְנֵון בִּדְחַלְתַּךְ חַבִּית דרך משל והטע' שלח ירחה חרון בַּנַוּוּי:בָא עֹמִלוּלוּלוֹיי מִן ֹלַבַּמֹבוּוֹרוּם אף השם: לב בעבור שהזכיר נָבוּאַת קָּרְשֶׁרְ לָא תִּסְלַקְמִינִי:אִיתּוֹב כי חולל בעין והטעם התחוה הנטועה הביחתהו לחטא יחפלל לִי אוֹרֵיתָה לְמִירוּץ בְּפוּרְקַנַהְ וָרוּתַ חל השם שיעזרהו על ילרו שלח ל תופה נְבוּאָה תִּסְמְבִינָנִי: אֲאַלִיף לִמְרוֹדֵיָא לפורהי יחטא פעם אמרת חטא כזה וזה אוֹרְחָתָן וְחַיָּיבָא קָרָכֶן יְתוּבוּן: פְּצִי לבטהור: ורוח נכון י הטעם כפול : חל יפחד שיפול ממעלת תַּהַלַּתַד: כַיַּילא־תַחַפִּץ וֻבַחוּאָתַנָה ייֹאַ בּפַע פּיָחִימְדִין קְטוֹליִי אֱלֹהַי פּוְרַקְנִי הִיבּוּעַ עוֹלָה לָא תִרְצֶה: זִבְתֵי אֱלֹהִים ֶרוֹחַ כֹּיִם לִישְׁנִי צְרְלָתָהְ: עוֹלָה לָא תִרְצֶה: זִבְתֵי אֱלֹהִים ֶרוֹחַ חנשי רוח הקדש ומלחנו בחחרי ווֹ סִיפּוֹתוּ פִּתַח ימיו שאמר רוח יי' דבר בי באורַיִּתָא ופּוֹמִייַחְנֵי תוּשְבַּחְתַּךְ: השיבה : בעבור היותו קודם אליכ"ג פסוקים רישיה ומצעות כ לאתבוה: הַיפּיבָה בַרְצוֹנְךְ אֶת־צְיוֹן כ׳ מּנ׳ אַרוּם לָא תִּצְבֵי בִיכְסַת קוּדְשָׁאוֹאָתֵן שיחט' במח כי לה חטה מימיו על כן טעם השיבה וחי"ו תסמכני אָזָתַּדְוּפִץ י׳ מני זמני עַלָּהָא לָא תִּוֹרְעִי : גִיבְסַת קוּרשַא קשורה עם רוח נדיבה והטעם וְבְחֵרֹעֶצֶרֶק עוּלְרָה וְבְּלְיֶל אָן יַעֲלָוֹ עַלֹּ־נ׳על מוּמוּ דֶאֶלָהָא נַפִּשְא מִיתַבְרָא בֹב הְבִיר שחסחכני רוח נדיבה להתנדב וַשַפַּי אֵלָהָא לָא תִכְּכוֹר: אוֹטִיב עד חלמדה: פושעים בכנגד לַמְנֵצֵתַ מַשְּׁבְּיל ְלָרָוְד: בְּכָוֹאי דוֹאָנְי׳יני ליינֹבְרַעֲוָתְךְ יַרַע צִיוֹן תְשַּׁבְלֵל שוֹרֵי כי פשעי אני אדע וחסאי כנגד ומטאתי: הלילניי בעבור ירוּשְׁלֵם:בְּכוֹתִּצְבׁי דִיבְּחִין דִצְּדַקּוֹתָא הריגת חוריה וטעם תרכן לשוכי עַלַהַאוּגִפִיר הַבְּבון יִסְקוּן כַהַנֵּיָי עַל לדקתך כי איכנו רולח וחייב עַל מַרְבְּחָךְ תּוֹרִין: לְשַבְּחָא עַל שִּבְלָאשְבָא עַל יְרוֹי דְדָוֹר: מיתה כי הוא לא צוה להרוב כַר אַתִידואֵנ אותו רק מחשבתו רעה היתה אָרוֹפַאָה וָתַנִילְשְאוּל וְאָבֵר לֵיה אָחָא

הן אמת חפלת בטוחות · והריכי מודה על האמת כי חסאתי : בסוחות אלו כליות שהן חלקות ומנחם חברו עם כמטחוי קשת וכן מי שת בטוחות חכמה ופתרונם לשון משך כי כחשר יש לקשת משך כן יש משך לדעת: ובסתום חבמה תודיעני ובלב שהוא סתום הודעתני חכמה להתודות: תחשאני באזובי כמי שמשהר המלורע

חַבְמָהתוֹרִיעֵנֵי:

וּמִשֶּׁלֵג אַלבִּין:

אַליִרְיַשׁוֹבוּ:

הַתַּשְּׁצָּאָנִי בָּאָנוֹב וְנָאִטְרָתֻר הְּכַּבְּטֵנִי

ַ פַּנִירְ מֵחֲטָאָיוִכָל־עוֹנְתַיִּמְחַה: לַבַּ

וַרָוּחַ כָּרָשָׁהָ אַל־תַּקַּח כִּפֵּנִי: הָשִׁיבָה

ַלִי שַּׁשְּׂוֹןיִשְּׁעָרְוֹרוֹחַנְרִיבְ**ָה** תַּסְמְּכֵנִי:

אֱלהִים אֱלֹתֵי חְשוּעָתֻי חַרַנֵּן לְשוֹנִי

אַרְלָחֶהָ: אַצְרָנִישְׂפְתַנִיתִׁפְתָּאָחוֹפִּייַנִּיִר

נִשְבָּרָה לֵב־נִשְבָּרְ וְנִרְבֶּה אֱלֹהִים

הְאָרוֹם"נֵינֵרֶ לְשַׂאוֹלניִאֹמֶר לְוֹבָּאָ

הָבְנֵהחוֹמְוֹה יְרוּשָׁלָם: הַבְנֵהחוֹמְוֹה יְרוּשָׁלָם:

אַלְמַּרָה פשׁעִים דְּרָכֵיְדְּוְחַפָּאִים

הצילנימדמיםי

וטמח מת: תשמיעני ששון ושמחה : סליחת החטא: עלמות דכיתי כפכעסת עלי: לב טהור ברא לי אלהים . שלא אכשל עוד: ורוח קדשך אל תקח ממכי" שלא יהא רוח הקודש מרוחק ממכי: השיבה לי ששון ישעך: רוח הקדש שנסתלקה מעלי: כדיבה - לשון נדיבות הליכות: אלמדה פושעים דרכיך ממכי ילמדו וישובו אם ירחו שתסלח לי: הצילני מדמים . שלא אמות בחרב על עונשו של אוריה שהרגתי: יי' שפתי תפתח מחול לי ויהיה לי פתחון פה להגיד מהלחך: כילא תחפון שו זכחי שחין זכח חטחת בא על המזיד: ואתנה: שאם תחפון אתככו לך:העיבה ' לבכות בית מקדשך בתוכ'בימי שלמה כני :

מסרה

אל אל וסי' נמסר כשמואל ב'סי'

א': וחטאים ד'וסי'ואנשי סדם רעים׳ ושברפשעים וחטאים וחטאים בעדת צדיקים: וחטאים א מוֹבָּחַלְ פַּרִים: אליד ישובו: חומות ג'מ"ל דמ"ל וסי'ישועת ישית ' יערי מצור חומות דלתים. הטיבה ברצוגך וח'כתיב חמות חסר וי"ו קרמא וכל ירמיה רכוו' במ"ג וסי' נמסר ביחוקאל סי' כ"ו: בכוא ח'מ"ל וסי'כי אם ככוא אחיכם : בכוא כל ישראל לראות את פני יי' כבוא אדוני בית רמון: בבוא איש בכוא רואג הארומי : בכוא הויפים בכוא רשע כא גם בוו : ותרין ובכא וסימ' וככוא הנציא : עם הארץ: בית יי׳ בבוא אליו נתן הנביא׳

זבתי - תשובה היא התשובה כזבתי אלהים והתשובה היא לב נשבר ונדכה : הטיבה : אמר אחד מחכמי ספרד כי אלה השנים פסוקים הוסיפם החד מהחסידים שהיה בבבל שהיה מתנפל לפני השם ומתפלל המזמור הזה והלריכו לדבר זה בעבור שלא נודע כי ליון הוא המקום הנבחר רק בעת זקנות דוד גם נכון הוא שנאמר ברוח הקדש: בי זבחי לדקי הם השלמים ועולה היא עולת תמיד ומוספים וכליל מכחת כהן: למכלח משכיל - כועם פיוט תחלתו משכיל והטעם להגיד כי חחרית רשע רעה :

בבא י קיצר הכחוב לספר המעשה כי ידוע הוא:

אבן יחייא

עם אלהיו זוהו אוחרו או אלהים לב שהוד ברא לי עבדך ' ורוח נכון חדש בקרבי לחען אהיה דאוי לידבק כך . ואל תשליכני מלפניך מהדבקות הקודם . וכוח קדשך אל תקח ממני " אבל השיבה לי הששון והשמחה שהיה לי בראותי ישע אלהים ושכינתך הוכה . ורוח הקדש הניתן בנדבה לעובדיך תסמכני תמיד שלא אפול בפחת מכשול החטא . אלמדה וגו ר"ל אלמד פושעים מדרכיך להיות כושא עון ופשע לשבים כאשר קרה ליי וימשך מוה שחטאים איך ישובו ביודעם כן " הצילני וגו' ד"ל כי בהצילך אותי מדמי אוריה אתה אלהים שופט צדיק שמטבע זה ה'היה ראוי לטונשני עונשים כבדים בשם היותך אלהי תשועתו מזד מסדך ורחמיך . יהיה סבה שתרכן לשוני לדקת׳ אשר עשית עמדי׳ ואדני שפקי תפתח כי מי שיקבל הטבה מזולתו הוא פותח שפתיו שיודה ויהללהו בפערים ' וזהו אומרו ופי יגיד מהלקך ' כי לא ממפוץ וגו' י כ"ל המהלה היא כי לא תחפון זבח שיכתן לך . עולה לא תרצה . אבל זבחי אלהים אשר יבחר בהם . הוא הרוח בשבר' והחרטה על החשאים ווה להיות כי לב כשבר וכדכה אלהים לא תבוה כי חכף תעתר לו ותענהו הטיבה וגו' התפלל לה' שטוכותיו אל יעכבו שהוא או א' מכניו יבנה הבית המקדש מהו אוחרו היטיבה ברצונך את ציון ' שר"ל שישים שכינתו שם המכונה בטוב כאוחרו אני אעביר כל טובי וגו' - ותבנה חומות ירושלים ' ואו בבית המקדש ההוא תחפון ובתי לדק שהם קרבן תודה הצדיקים בעיני ה' ועולה מישראל - וכליל ממנחת הכהן י ואו יעלו על מובחך פרים מהחטאות והשלמים:

נב למנצח משכיל לדוד ונו' בכוא דואג האדומי ר"ל כשהסכים להביא דבה ולהוציאה רעה על דוד י כי יש מן האנשי' שמכיאים דבה שהוא כיפר האמת אשר ראו ואשר שמטו" וכמו ויבא יוסף את דבתם לעה וגו" ויש שמוציאי דבה בספרם שקר וכזב על דבר מה אשר לא ראו ולא שמעו ולא עלה על לב מהמסופר ממנו . וכמו במרגלים ויוציאו דבת הארץ וגו' והנה דואג חטם בשניהם כי הבים דכה לאמור בא דוד אל בית אחימלך ולידה כתן לו וחרב גלית הפלישתי שכן היה האחת ואל זה כמו באוחרו פה ויאחר לו בא דוד והוליא דבה באוחרו כי אחימלך היה יודע כי בורח הוא דוד מפני מלכו וששאל לו באלהים ' ואל זה רמז אומרו פה ויגד לשאול - שאמר לו דברים קשים כגידין דברי שקר פכוב: מה תפהלל וגו' הנה דואג היה מורע ישראל ולהתנוררו בשכבר בארן אדום התיחם אליו וכמו אוריה החתי יתרא הישמעלי - והיה מעבדי שאול ומגבוריו והיה בעל תורה ואביר וראש לרועי ישראל ופעמים רבות היה נעצר לפני ה' אם לובות ואם לעסוק בתונתו וכל אלה לא שוה לו להכחילו עולם הבא להיותו בעל לשון הרע וותו אומרו הכחוב ושם איש לשון חשיבות מעבדי שאול כי מלך כמוהו לא יבחר כי אם בשלחים נעצר לפני ה' לשובדו כי זה דרכו" ושחו דוחג האדומי כי בשמו היה נכר בכל הארץ אביר הרועים אשר לשאול ובמדרש שהי' אב בים דק החשורר כמבדו אתה דואב הגבור ברעה רוצה לומר לדבר רעה י מה תתהלל שדרכך לעשות חשד אל כל היום שבהיותו תמיד נשצר לפני ה' לוכוח וללחוד היה חתהלל עם הזולת כי דרכיו הם דרכי ה' וכי היה אוהב לעשות חסד כל היום כאשר הוא מדרכי האל המושה מסוד משפע ולדקה בחרץ . הוות תחשוב וגו מה שחימ כן כי דרכך נטמות חסד :

תורת חסד

לשומו במקום הסכנה: יו'

תעזרני להגיד תהלחך: כי

לא שאל' בתירחך ובקש להקריב עולה או חטאח בעבור עון כזה:

הן אמת הפצת בטוחות יר' ולכן עניתי לנתן מה שעניתי מי ה' ונו' : תחטאני וגו' יר' להיות המת שחטאתי איכנו כ"כ גדול לכן הם תחטהני באזוב הטהר והם תכבסני משלב אלבין - תשמיעני ששוןיר' תשמיעני ששון ושמחה הפך ממה שהתאבלתי כאשר חלה הילד ומה שנדכו אז עלמותי או יר' לומר ענין אחר והוא כי כחשר יהיה האדם בעלבון מה על איזה דבר רע שקרה לו הנה אז בשומעי רננת שמחי לב יתעלב יותר ויותר וכמו שאמר הכתוב ושר בשירים על לב רע ולכן אתר ד"עה יהי רלין תלפניך ה' שתשמיעני ששון ושתחה שאשתע שתחת אחרים ושתגלנה אז עלמות דכית באופן שיהיה הדבר לי לראיה שםר העלבון ממכיי עוד אפבר לומר כי עם היות אמת כי כאשר יהיה האדם בששון ושמחה ואוכל לשובע נפשו אפשר שיחטא באי זה דבר כמש"ה כי אמר איוב אולי חטאו בני וגו' לכן אמר חשמיעני ששון ושמחה ר"ל עשה זהת איפה עמדי שאהיה שרוי בשמחה ובששון וחדוה ושתגלנה עלמות דכית ואז תסתר פניך מחטאי אם בחולי אחטא וכו' וחולי כיון ברוח הקדם אל מהשקרה בימי בנו והוא הענין שהרו"ל בפ"ק דמועד קטן וו"ל ויעש שלמה בעת ההיא את החג וכל ישראל עמו קהל בדול מלכוא חמת עד בחל מצרים שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום יצחה בת קול והמרה להם כלכם מזומנין לחיי הע"ה וכו' הרי א"כ כי ביתי שלמה עשו ישראל יתי ששון ושמחה ונתכפרו עוגותיה' עם הות' השמחה והחדוה והוא או' פה וכל עוכותי מחה: חסתר פניך מחטאי הם הקטיגורים: לב טהור וגו' ורוח נכון וגו' יר' ורוח נכון בעבודתך חדש בקרבי : השיבה לי ששון וגו' יר' וזה יהיה כשתשיב לי ששון ישעך ורוח נדיבה הסמכני על זה ג"כ: אלמדה פושעים יגו' פירשתיו בספר חסדי אבות י ותלאתי כהוב זה הפסוק כוכתו היא כמו המשל לאדם שמרד למלך ועתה רולה לפייםו ואינו יודע בתה יפייםנו מפני המרד הגדול ואז חשב בלבו ואמר נודינה פלוני מרדה למלך אלך ואעשה להם שתחזור למלך ובזה ארצה לו כך אמר דוד מפני שמרד בבת שבע אלמדה פושעים דרכיך ע"כ: או יר' ע"ד מהשאני סושב ששמעתי מפי כמה"רר משה אלשיך ז"ל במה שאמר הכתוב ותמוגגנו ביד עוננו שר"ל שהעון בעלמו יעשה קטיגור והוא בעלמו יהיה העושה הרעה הנכונה לבח על מי שעשאו ע"כד: ה' שפתי חפתח יר' גם כי מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלחו מה אוכל אני לעשו' כי הנה לבד בענין זה שתעשה עמדי והוא ששפתי חכתח הנה אז תכף ומיד פי מעצמה יגיד חהלחך: כי לא תחפון וגו' יר' להיות כי לא החפון בזבח ולח בשום דבר כי חם בהכנעת הלב לכן ראוי הוא לך ה' לרחם עלי כי הנה בא לי לב נשבר ונדכה

נב למנצח משכיל לדוד בכוח דוחג החדומי ויבד לשחול יר' לומר שבבוחו להגיד לשחול הדבר הזה אמר לו דברי'מה אשר מהם ומהמהם נעשה כל המעש'הרע ההוא והוא שאמר לו בא דוד אל בית אחימלך ובדברים ההסהיו מובנים דברים רבים הא' שבא בכונה ככונה לעשות מעשהו ולא שחהיה בדרך תקרה והב' שהוא היה נכנם כאחד מבני ביתו של אחימלך והוא אומר אל בית אחימלך ולא אמר אל אחימלך לומר שכל בית אחימלך הם בעצחו שהם מוכני להשיא לו עצותיהם על כל מעשיו או להיותם אכשי מלחמתו . הולומר כי למה שהיו כהני הי לכן בטפל עמהם יען כי מטבע החים הרולה לעלו׳ במעלה רמה הוא שיעפל עם הגדולי׳ והחחיל וחמ׳ מה תחהלל ברעה הגבור יר' למה עשית כ"כרעה כי מה תועלת ומעלה ימשך לך מזה והלא היה לך לדעת כי חסד אל כל היום ואם תעיב את מעשיך יחול החסד עליך מה שליוכן עתה בהרשעת לת עלתך:

ופי ולבי שוים בעבודתך:

מה תתהלל ברעה הגבור למה תתהלל ותתפאר ברעה שאתה עושה אתה הגבור

בחורה: חסד אל כל היום: להליל את הנרדף על ידך ד"א חסד אל כל היום אילו

לא נחן לי אחימלך לחם מדומ'אתה שאמות ברעב יש חסד בהב"ה על ישרא כל היום

ואם לא נחן לי יחנו אחרים: מלוששי מחודד: עושה רמיהי חוחך הבשר עם

נִם־אֵל יַתַצְרָּ

וֹנְרָאָנִצַּרִיקִים יַנְיַרָאָנִצִּרִיקִים

דָוִדאֶל־בֵּית ְאַחִימֶלֶך: מַה־תִּתְהַיֵּלַל

הַוּוֹרת הַחְשָׁב לְשׁוֹנֵךְ בָּתַעַר מֵּלְטַּשׁ

טָדַבֶּר צֶדֶק סֶלָה: אָהַבְתָּ כָּל־וְּבְּרֵי־

ַנְאַנְיַ בְּוַנָרת ֻרַעַנָן בְּבֵירת אֱלֹהַיִכם

בָּטַחָתִי בַחֲמֶר־אָלהִים עוֹלַם וַעֵר:

ַלַמְנַצְחַ עַל־מַחֲוֹלַת מַשְּׁבִּיל לְדָוְר:

אָפַר נָבָל בְּלִבּוֹ אֵיָן אֱלֹהָים הִשְׁחִית*וּ*

ָלַרָאוֹת הָוֵיָשׁ בַּשְּׂכָּיֻל דּרֵשׁ אֶת־יְאֱ'הַים:

בי־טוֹכנֵנֵר חַסִירֵיך:

עשָהרָמִיָה: אָהַבְתָּרֵעמִשְּוֹב שֵּקרי ה

בָּרֶעָה הַנִּבְּוֹר חֲסֵראֵל כָּל־הַיִּוֹם:

- השע':יתלךילשון כתילה:יחחך

לשון שבירה : ויסחך ' ויעקרך :

ושרשך ישרש חחריך לעקור

כל השרשים דישהשר"יהצוניר

בלע"ו: ועליו ישחקויוזהו השחיק

שיאמרו עליו הנה זם הגבר אשר

לא שם מבטחו בהק"בה ראו מה

עלתה בו : יעז בהוותו : מתגבר

היה ברשעו: ואני הנרדף

עתה בידך אהיה כזית רעכן

בבני ובני בני בביח הב"ה: כי

עשית : כשתעשה לי זחת וכלפי

הקב"ה אמר מקרא זה:על מחל":

שם כלי שיר ד"ה על מחלחן של

ישראל כשיחרב הבית וכבר

אמר מזמור אחר דוגמת זה

אמר נבל בלבו אין אלהים וגומ'ר

החחד על חורבן בית רחשון וזה

על טיפוס בביח שני אמר נבל

בלכו כשגירר את הפרוכ' וחרכו

משפטף דם אמ' הרג את עלמו:

מסרה

ועליו ז' וסי' מטה מנשה י ועליו

חגיר חרב מצימדת ועליו כמבנ"

עיר : תשתחוו ועליו הקטירו

ערינא כן שיוא הראיבני ראש

לראובני דר"ה : ויראי צדיקים

נג מחלת ד' יסימ וילד עשו אל

ישמעאל י ויהח לו רהבעם אשה

את מחלת י למנצח על מחלת

משכיל ראמרנכל על מחלת

לענות משכיל: י"ו פסיקים אית

ועליו ישחקו - ועליו יציץ נזרו

שם תתהלל ברעה הגבור אתה רוחב הנכור כחמרן אביר הרנינים חשר לשחול בהיותך ככשל ברעת לשון פרע זהת נהלל: חשד של בתורת חסר החל ית שבידך מהנה היא הפן לשון הרע הנה הות תחשוב תפנים עלילית דברים להזיק לשונך כתמר חליטו ברכיליתך לשחול: ועושם רמיה: ככן חטות נמחונה וכמשום שהרגת הכהכים במושה ברחוי לקיים מגות סמלך והנה לח היה לך לקיימה כזה שהיתה לעבור של דרכי תורה: חכל אהכת רע מטוב יותר אהבת רעלקיי׳ מצות היולך בום מלקיים דברי לקח טוב ודכרי תורה: שקר עדכר בדק" וכתו כן יותר חהכת בדכרשקר בחמרך שחחימלך שחל לי בחלהים שלח היה חתת יותר מדבר מוב והתנדלות על הכהנים שלח ידשו דבר כבריחת דוד כתו שהתככל מחימלך: חה כי אהנת כל דנרי כלם כל דנרי השחתה להורל נתורה מלח כפלכה: לשון מרמה י שחין תורתך חלח מן כשפה ולחוץ ולכן חתה פשחית לווכינה בדרשות של דופי בם: חליתור לנוח: בחו שחתה משחית כוונת תורתו כן הוח ישחית וחבל חת מעשי ידין: יחתן בתו שהתנברת לשבור על רגונו לפרוג חת הכחנים ישים חתת ותורן כלככך לקני שונחיד: ויסחד מחסל שלח תהים מתופשי התורם לגור כהליו בכתי מדרשות : ושרשך מחרץ חיים. מחיי העולם הכח: וירחו נדיקים ניירמנ יהי רגון שירמנ בדיקים בסורעניתך ניירחו פהכשל בו: ועליו ישחקו . יכירו בכלותו ורשעו בזה ניחמרו בשחקם עליו הנה בנבר לח ישים חלהים מעור לח יוכם שבחל יתבין ישים זיתן לו תפוז ובדולה ויבטם ברב עשרו שקנה משחול : ימוז כהותו רחוי הוח שהשחיחו דרכו : והנכון בעיני שיעון בפוותו בשכר רכילותו בלבד חשר כו חחריתו יהיה כנל מהרה: וחני שהימה גדולתי מחת החל יתכרך הנני: כוית רענן' פוכן לעבות פרי מקיר עינים כפרי הוית שהים השמן : כבית חלהי בעקדשו ובפקום העוסקים בתורתו: זככן כטחתי נחסד חלפים מולטועד בטחתי שחוכה צמיי עולם: חודך לעולם כי פזיתי שלייתי כוית רעכן

> שיוכו לוה: מחלת משכיל זה על לשומור נחתר על שחלת נפש משכילי התורה המונכהנים שלם כשורה: אתר ככל . החכם בתורה כינו דוחג שפוח נכל ולח מכם כלי ספק שחין תורתו מלח רק מן השפה ולחודולה התבינו חל החלק העיוני והמופתים השכליים חשר בה : חמר כלכו חין חלהים . לנתול ולמנוש כי חמנם לחומות עע"ח השחיתו חת בישרחל פשתים רבות התמיכו עיל ועשו עיל ניותם גם חול הרשעים מין עושה עוני להושיע חת ישרחל שידם ובוה חתר חין חלהים: והנה ה' בזקיף של בכי מדם י בכלל: לרחות הים משכיל דורש חת מלהים . לשתית בישרא :

בעורן וחק השתן בי מוכ:

שתיטיב מחילחיי עולם:

לנד חסידין לעיני חסידיך

9391 מנחת ערב

לפכב מרבלות בותו היה חתף חילול השם מריב לבונות כי פ"כ חמרו ז"ל סהחסול וועו וחחר חל יווע ני נחה החשה הגורן בן חתם חפנה בפוחות וחחה יודע מחון החרו בחנני ה' הנקני שהיה שי ולצי שוין שהייתי סכור שחיכל לעחור בנסיון חלא שהיה זה' דכרי בנחוה שהייתי רונה לדחות שימו לחבות והיה לו קנחה לותר חלהי דוד בחו שחיתרוי חלהי חברהם וכו' וחתרו יון של הגחוה עולש נרשין

מה - אומר לכוכח דואג מה תתהלל ברעה אתה הגבור לעשות רע וטעם חםד אל כל היום רק יש להלל חסד אל שהוא כולל אותנו או טעמו הלא ידעת כי חסד יי'עמי כל היום והעד שאמר באחרונה בטחתי בחסד אלהים עולם ועד וים אומרים שהוא חסר כ"ף כחסד יי': הוות 'אמר על הלשון תחשוב בעבור כי הלשון כמו מליץ ועל

ידו תראה המחשבה וטעם הוות דכרים ההווים כפי מחשבותיך י"ח כי רמיה מן רמה בים וי"ח מגזרת מרמה כי השורש אחד חהבת יותר וי"ח תחת רק בלשון הזה לא מלאנו: שקר שדבר שידע אחימלך כי בורח היה דוד על כן נהרג: אהבת הטעם אתה אהבת רע: אהבתי דברי בלע . שיכלעוך וישחיחוך . אתה לשון מרמה על כן חחריו גם אלי בעבור היותו נעלר לפני השט על כן אמר יחחך השם ויסחך מחהלו: ושרשך מהרץ חיים סלה י כחשר שרשת משפחת חחימלך : סלה באמת דרך תפלה או ברוח הקודם : וירה׳ לדיקים׳ ויוסיפו לירחה השם: הנה ויהיה דואג למשל ויאמרו הנה הגבר שבטח על עשרו ועעס יעוז בהוותו כחשר אמר הוות תחשוב לשוכך : ואכיי שתול בבית השם בעבור היות דוחג נעלר על כן חמר ויסחך בַבָּרִית בְּחָסַרָא הַאֲלֶהָה לָעַלְמֵי יַנִיפֹבּי אַיְוֹהְתְעִיבוּ עָוֹל אֵיוִ עְשֵׁה־מִוֹב: ושרשך מהבנין הכבד והטעם להכרית השורש ומכניין הפעיל להפך:אודך: כי עשית: משפטי מדוחג: וחקוה שמך שתעשה לו כמעשהו שתכקמפי ממכו למכלח על מחלת יש אומרי כי מחלת מגזרת חלול כמו במכסת כפשות מפעלי הכפל וזה איננו ככון כי במכסת סמוך . והככון על נועם פייט חחלתו מחלת משכיל כבר פירשתיו - ויאמר רבי משה אמר נכל כלכו בעבור

דָוִרֹ לְבֵיתָא אָחַימִלֶּךְ: מַהתִּשְׁתַבַּח בַּלִישָנָא בִּישָא גִיבַּרלִמִישָׁרִיאַרַם וַבָּאָה הַסַרָּא רֵאֱלְהָא כָּל יוֹמָא : אָתֻרָגוּשָׁתָא הְחַשִּב בְּלִיבְּבָךְ לִישָּׁנָךְ היר אומר חריף עביר פיבי מַלְשִׁינותָא: רָחִימְהָא בִּישׁ מִן מַב נִיינֹ יִפֹּיף: בַלַע לְשְוֹן מִרְמָה: שׁהַרָא מִלְמַלֶּלָא צַרַקָּתָּא לְעָלְמִין :יִייִייּ לְנֶצַח יַחְׁתְּדְ וִיפָּהַתָּ מֵאֶהַל וְשֵׁרָשְׁרְּ רחים הא כל מלי סל עפירא לישני מיחשבי ופי מארץ חיים סלה: בּנכילוולְחוֹר אֶלָהָאוּתְרְעִינָּהְלְעַלְמִין יִי יֹי וְוִינָרָאוּ וְעָלָיוַ וִשְּׂחָקוּ: הַנְּהָ הַנְּבֶּר יִרְבַרִינָךְ וִישַּלְטְלִינָךְ מִלְמִיתַב ׳ זְיָבֶי יִשְיֹם בְּּבְּיתִב יִ זְיִבְּטַח במשבנאויתלשינדמן אַרְעָא חַיִיא מיים ברבעשרויעובהוּתו: לָעַלְמִין: וְיֶחֲמוּ צַּהִיקוּא בְּפּוּרְעַנוּתָא דרשיעיא ויידיולוו כו קרם יי וֹאַמְשׁרּלֵיהּיִנּחֲברוּן: וְיִימְרוּן הָאֹנַבְרָא לּיִינְהָישׁמְרָּ לְעוֹלָם כִּי עְשָׁיִתְ וְאַכְוֹנָה שִׁמְרָ

דַלָא שַוִּי מִימִרָא דַיִיַ עוֹישַנִיה סְבַר בַּעֶתְרֵיה עָישִין בַּמְטוֹנֵיה: וַאֲנָא הֵיךְ אִילַן זֵיתָא עַבּוּף בִבֵּית מַקֹבֵּש אֱלָהָא

עַלְמִין: אוֹרֶה בָּרָמֶךְ לַעֲלָם אֲרוֹם יפּוּ יַצְיֵשׁ אָלְהִים מִשְׁמִים הִשְׁקּיף עַל־בְּגִי־אָֹרָם אָבָרַרת פּוֹרְאֲנוּרת דינִיוּאַמְתִין שְׁבֶּרְ

אַרום טַב קָבָל חֲפִירִייך: לְשֵבֶּחָא עַל בּוּרְעַנוּת דְרַשִּיְעַיָּא דִי מְפַּסִין שְׁטָא דְכִּןירים שִּׂכְלָא טָבָא עַל יֵר דָוָר:

תהילת ה'

אַמַר נַכָּל בָּלִיבֵיה לֵית אֶצֶלָהָא פְּרַע מִינֵיה מְטוּל הַיכְנָא חַבִּילוּרַשִׁיְעַיָא אוֹרְחַתִהוֹן רְחִיקוּ מִן טַבאַדאִישַׁתַּכַחבָּהוֹןעִילָאלֵית דַעַבִּידטָב: בַּרַם אֶלְרָא מִשְׁמֵיַא אוֹדִיק עַלבְּנִי אָנֶשָא לִמֶחֲמִי הַאִיר. רי יֵשְׁבִּיל בְּאוֹרֵירָא תְּבַע אוּלְפַן מִן קָדָם וְיָ:

בכל חר אין אין במצעות פסיק וסימ' נמסר בישעיה סימ' מ' ובירמיה סוף סימ' ח'

> שהדבר הפיד וכתחל אמר לשון ימיד והחר כן לשון רבים חוטה ומחטיה : השחיתו - דרכם - והתעיבו בעול שיעשו והבילת הסר כמו הלמלה בית יי׳ - והפסוקים פירשתים במזמור הראשין :

אבן יחייא

באדרבא במחשבה ודבור ומעשה דרכך לפטול דע כל היום י וכנגד המחשב אחר הוות תחשוב . וכנגד הדבור אחר לשוכך היא כתער מלוטם לדכר הזות אשר חשבת : וכנגד המטשה אחר טושה דמיה כי תכלית מחשבתך ודבריך הרטי' הם לששות דמיה כחשר נמשך מדבריך שבהרגו שמוני' וחמשה כהנים נושאי אפוד בד לבד הטף ועל ידך היה המעשה . אהבת רע וגו' להיות כי כאשר אמרכו דואג משא בהוציאו דבה י ובהביאו דבה לכן דמו לשני זם וכנגד הוציאו דבה שאמר דברי אשל לא היו אמר אהבת רע יותל מהטוב ואהבת שקר מדבר צדק כי אמר שקר וכזב באומרו ושאל לו באלבים אשר היה כראה שאחימלך היה יודע כי דוד מורד במלכות היה " ואומרו שלה חוזר לטוב דלעיל שרולה לוח' אהכת דע הגהיכ' מטוב השלה והעול הבא ווה באהבתך לשקר מדבר לדק י וכנגד הביאו דבה שדבר דברים נכוחים כחשר היו אבל מטא כי לא היה לו לאומרם להיותם דברי לשין הרע ההורג את הנפש אמר אהבת כל דברי בלע ר"ל דברים המבלעים והורגים בני החדם - הראמרים בלשון מרמה כי כעמי יאמר האדם הלשון הרע מדברי אמת אבל יתקן הדברים באופן שלא מיקו לזולתו בדבריו יזיק עד מות בהכיכו הלשון הרע וכתקנו אותו בלשון רחיה - גם אל וגו' ר'ל גם אל יפרע לך מדה ככנד מדה . כי יענישך בב' עונשים בעולם הזה ובכ' עונשים בעולם הבא - וכנגד שוכש העולם הזה הכקד' אהל להיותו דבר קל ההעתק אחר יחתך מאהל שר"ל שתחות בכרת ויחתך יהיה מלשון לקיחה כמו היחתה איש אש בחיקו . וישחך מאהל שלא ישאר לך כין ונכד ולה משתין בקיר כי בית באים יסח ה' וככבד עונש העולם הבה אחד יתוך לכלח כי בעולם הכא והכלח תכתן כפשך ולא יהיה עוד לך תקוחה כרשעים שמשפטם בנהיל י"ב חדש אשר אחרי כן יצאו לאור - או יקומו בתחיית המתים כי לא יהיה לך עוד שרש בארן החים בתחיית המתים וכא בעול השלה ווהו אומרו ושרשך מארן חיים שלהי ויראו לדיקים ונו ד'ל שהלדיקים בראות טונש דואג יראו מה' יותר מאשר היו יראי קודם . ועליו יסחקו באומרם הנה זה טוכש הגבר לשון גבורה חשר לח שם חלהים חעוזוי חבל בטח ברוב עושרוי יעוו בהיותו ר"ל נתבבר להרט לזולתו בהוות שחשב ובלשוכו יואני כזית וגו' ר"ל דואג שהיה כעלר לפני ה' ויבטה ברוב מושרו בעקר חלפני ה' - אבל אככי אהיה כזית רעכן בבית אלהים עולם ועד י ד'ל בבית אלהי בטולם הוה - וטולם ועד בטולם הבא להיות כי בטחתי בחשד אלהים ולא בטושרי -אודך לעולם וגו' ר"ל אודך לעולם כנד חסידיך כי עשית עחדי חסד ואחת . ואקוה תחיד שנוך כי טוב ולכן הוא מעיב אל הוולת:

נג למנצח על מחלת ונו' כבר ביארלו המומור הלו בספר ראשון אשר שם דוגמתו בחומור הי"ר ואין ביניהם רק שיכוי מילות מעט י וביארכו שם שאחרו על עלילת דואג האדומי אשר סבב מות כהלי ה'וההבדלי'שיש בין המזמורים הללו הם כי בראשון אמ'למנצח לדוד. ופה אומר למנצח על מחל'משכיל לדוד ובהקדמתכו פירשכו הכרצה בשמות הללו ונסביק בו י ושב אמר התעיבו עלילה י יפה אומר עול והכל אחד כי הוא עול ודבר חמם להעליל על זולתו להורגו ושם אמר ה'השקיף ופה אמר אהי'משמים השקיף להורות כי השנחתו והשקפתו יהיה בעולם הוה במדת לחמים משם היו במדת הדין משם אלהים י ושם אמד הכל סר יחדיו כאלחו "ופה אחר כלו בב יחדיו כאלחו " שהוא פעל עומד מכסונו אחור זר"ל כלו הולך לאחור תחיד ולא לפכים ושב אמר ה' לא קראו ופה אחד אלהים לא קראו לסבה האחורה יושם אחר שם פחדו פחד כי אלהים בדור לדיק עלת עני תנישו כי ה'מקסיהו ׳ ופה אומר שם פחדו פחד לא היה פחד כי אלהים

תורת חסד מו יר' מה אתה מהלל לעצמך להיותך גבור בעשותך המצאות רעות להראו׳ את עצמך גבור בדבורך כי אמרת לשאול דברי שתורכים לרוע שיובנו מהם כמה דברים רעים והיה לך לדעת כי חסד הל כל היום שחפי' בהורג לאדם שכמוחך הוא חסד אל והוא ית' יוכל להתציח התצאות על אופן הבדך מהר: הוות מחשוב ובו יר' כהער שהיא מלוטש בכונה מכוונה לעשוח רמיה ולחתוך הלואר בבוא הספר להסיר השערות אשר תתת הזקןוהוא מה שהוהירונו רז"ל במס' ע"ז לבלחי הכנם להסתפר בחכות עובדי ע"ז - אהבת רע מטוב יר' אהבת חת הרוע אשר לפעמים ימלח בטוביות ולא את הטוביות. אשר ימלא ברוע וכמו כן אהבת סלה את השקר. ממי שהמיד מדבר לדק והכונה על כי הדברים הטובים אפר עברו בין דוד ובין אפימלך לה אמרם והדברים השר מהם היה יוצה איזה רוע אמרם י או יר׳ הנה מהיותך תמיד איש טוב אהבת רע והיה לך להיותך המיד הוהב את הטוב יותר ויותר ואזהיה דבק בך קנין הטוביות וכמוכן אהבתלדבר שקר מהיותך מרודם מדבר לדק סלה והוא לדק התורה שהיית מלמד תמיד: אהבת כל דברי בלע יגו' יר' החת המתואר בשם לשון מרמה אהבת כל דברי בלע והם הדברים אשר מהם יובנו דברים רבים . או יריכ"כ נעשה קנין הלשון הרע בך עד שאהבת כל אותם הדברים אשר הם בולעים את לשון מרמה ואהבת אות 'מלד הרוע שיש בהם ולא מלד הטוב אשר נמשך מזה שיבלעו וישחיתו הלשון מרמה: גם אל יתלך וגו' ושרשך וגו' יר' סלה יעשה הפעל הזה וכאלו אתה בארן והוא ית' משרה אותד וחוזר ומביאך וחוזר ומשרש וכו': ויראו לדיקי' נייראו מראותם דבר מפליא כזה ובאותו הרגע יהיה להם שמחה וששון בראוהם בעיניהם במה נדון דואג והדומים אליו: הנה הגבר וגו'יר' הנה הגבר אשר לא ישים אלי"ם מעוזו גם כי הוא מדת הדין ואינו אומר כי הכל לטובה וכו' ויבטח ברוב עשרו יעוז בהותו יר' יתחזק בשברו ותמיד ישנר ויתיה בו במה להשבר והים ההמצחה הנוכרת בפסוק הקודם והכונה בוה שלח די שלח חש דוחג לומר כי מתת אלי"ם היחה לו לדוד להיוחו כרדף משאול והולי היחה לטוצתו אלא שגם הוא לא שם יראת אלי"ם לכגד עיניו ולכן עשה מה שעשה בהלשנתו - או יר' הנה הגבר לא ישים אלי"ם מעווו ויבטח ברוב עושרו כי עוייתו חפתלק במיחן עניין יעוז ויתחזק בהוחוולה יזכה לזה כיהחוער החטה וחשוב החטה וחשוב הין מפסיקין בידו לעשות תשובה ויתחוק בהוחו ולח יוכה לשתחקבל תשובתו: ואני בטחתי בחסד חלי"ם ומדת דיכו כי גם את הטוב כקבל מאת החלי"ם וכו' ועל זה אודך לעולם כי עשית ואף אם לא תעשה כלל ואקוה שמך כי טוב כגד חסידך:

ולפי שהמומור ההידם חברו דוד או בכוא כתן הכביא להיישירו לחזור בתשובה לכןחובר אליו מזמור זה המדבר בענין הפכי לות והוא שדואג הפשילו לשאול על המעשה הרע ההוא כאם בא לדברו שיו כי מן הטוב לא ימשך כי אם טוב ומן הרע והמפת'לא ימשך כי אם להפדמוה : על מחלת ובו' המר כפל ובו' המזמור הוה כמעט סכולו הוח מפורם במזמור י"ד: וראיתי כי במזמור הלזה רז"ל וכל המפרשים פירשוהו על אביביל וכבל והר"י ן' שועיב פירשו על דואב וכו' ואכא בס"ד אבאר אותו כפי שתים הנה הכונות ואומ' כי בהו' על מחלת יר' של נועם פיוט תחלתו מחלת וכמו שביאר הרחב"ע . אמר ככל בלבו הוא דוחה שחמור חיו חלי"ם שופטים בחרץוחמר שהרחיה לוה הוא שרבים השחיתו והתעיבועול ר"ל סעשו עול וחין עופה טוב אל הצועקים כי הס צועקים ובלחי כענים: אלי"ם משמים וגו' שעם מולים שהם הכלים אשר בהם יתן האל ית' נקמה לעוברי רצונו באומר ועצר את הסמים ובו' משם השקיף על בני אדם לראות היש מישישכיל ויללית למישהוא דורש את אלי"ם כמו שהיה החימלך לדוד ודוד ג"כהיה או דורש את אלי"ם באורים ותומים ווה הכבל היה סבה שכלו סג שפינים החרת לה הלך דוד שמה ויחדו נחלחו החימלך ובכיו שהיו דורשי הלי"ם בחורים ותומים ואין עושה טוב כי אם רע זהוא הריגת אחימלך וכל משפחתו ולכן אין גם אחד והוא האלים' בי הוא ית׳ בכעם על זה ומרוב כעסו אינו משגים להמיחו תכף ומיד לדוחג או לדומים אליו והכל הוא לרעתו של דואג כמו שהיה אח"כ והנה השמים הם כליו ית' לעשות טובה אורעה בעול ודואג חלא תיה חבלי לעשות הרעה לכהכי ה'"

בלו סג - לשון סיגים: אין גם אחד - מכל חייליו שימחה בידו: הלא - יש לידע לחוכלי עתי כתחכל לחם ויי' לח קרחו שסופם שיפחדו שם פחד בחחרית היתים לח היה פחד זה כפחד הרחשון שחירע לכלשנר כי בגחולה זו פור הקב"ה עלמות חונך החוני' עלייך ירושלם כענין שנאמר המק כשרו וגו' וכן פתרו מנחם ודונש פתר אותו

כמו חכוך לכער על פי דרכו וך' של חוכך הוא יסוד במלה ככ"ף של חכוך: הכישותי אתה יו' את כל אויבי כי מאסתם וכגבורתך תדיגני תנקום נקמתי כמו כיידין כ' עמו לשוררי לעוייני לשון חשורנו ולא קרוב: באמתך מתוך שאתה אמיתי ואמרת ליפרע מהולכי רכיל ורודפי הרג לכך הלמיתם:

מסרה

ישעות ל'כתיב כן חם' וי"ו קרמא וחביריו קרמא הוא חס' רחס' ונמנה עם הוי"ו חם' בליש' ב"ר בבוא ה' מ"ל וסימ' נמסר לעיל פימן נ"ב : מסתתר ד' וסימ' ויכאו הויפים וינידו הזיפים י אתה אל מסתתר י כבוא הגיפים ויאמרו לשאול הלא' ישוב חד מן ג' דכתיב ישוב וקריגן ישיב וסי' ישוב הרע לשוררי התאמין בו כי ישוב זרעך - וגמול ידי אדם ישוב לו׳ הצלני ג' ב' קמצי'וא' פתח וסימ' הצלני מיד האריומיר הרוב : כימכל צרה הצלני מכל מנירותי הצילני קרמא פתח ופימ' דוב ואריה פתחו פומיהו נ"ה האזינה י"ו און תתעלם כ' חד פתח וחד קמץ וסימ' ומבשרך אל תתעלם האזינה אלהים תפלתי בתרא פתח:

בַלְּוֹ קָב יַחְרָן גָּאֵלָחוּ אֵין עשׁה־שִוֹב כולחון ורוכחדא אישופולית דעבר ה אין נַם־אָחָר: הַלֹא־יָרֵעוֹ פָּעַלִי אָוֶן יִיִ פּסי׳ אִין טַב לֵית אַפִּילוּ חָר: הַלָּאיָרְעוֹן כָל אַכְלֵי עָמִי אָבְלוּ לֵחֶם אֵלהִים לָא פּיי עָבְרִי שִקְרָא דְּכִן לֶדְנְיוֹי מִיחִיהִיב מְוֹנָא וּמַה דֵין אָבְלֵי עַפִּי סַעַרוּן ָקָרֶאַוּ: שָׁם פָּחַדוּ־פַּחַדׁ לֹא־הָיָה בְּחַד בָי־אֶלהִים בְּזַר עָצְמָורת חָנֶךְ ני מים לַחְמָא שְמָא דְיִי לָא בָרִיכוּ: הָבישׁתָה בִּי־אֶלְתִּים בְאָקִם: בִיִיתֵן לֹיהֹי בְּיִתֹן לְיהֹי בְּהוֹן מָצִיון יְשָׁעוֹת יִשְּׂרָאֵל בַשִּוב אֶלֹהִים ניִמִיֹם יִצְרוֹךְ לְמִרְחַל אַרום אֶלָהָא מְבַדֵּר שַׁקוֹף פַּשִּׁירִית חַיָּיבִינָא בָּהִיתִּישׁ ישְׁרָאֵל יִשְׁלְבִישְׁמָח יִשְּׁרָאֵל : אַרום מֵימְרָא דַּיִייְרְתִיקִינוּן: מַן הוא לַמנְצֵחַבנִנִינות בשְבִיל לְדָוְד: בְבַוֹא הַוִיפִּים וַיאמְרָוּ חיתיינים בין ציון פּוּרְקְנֵיָא הִישְׁרָאַל אַילַהֵין יֵי בַּר יַחַווֹר מִימַראַדַייָ נָּלוֹר. לְשָׁאֵוּל הַלְוֹא בְּוֹר מִסְתַתְר עִמְנוּ: דעמיה ירנן הבית יעקב יחדי הבית אַלהִים בָּשָּׁמְרָ הוֹשִׁיעֵנִי וּבִנְבִירָתְּהָ תָרָינֵנִי : אֱלֹהִים שָׁמֵע הַפּלָתִי הַאַזֹּנָה לי כֹ׳ ניף ישראל : לְשַבֶּחָא עַל תוּשְבַּקּחָא שָׂבְלַא טָבָא עַליַד דָּוִד: בַיזָרִיםקַמוּ־עָלֵי ה לאמרייפי: וְעָרִיצִים בַקְישׁוּ נַפְיאֵי לָא שָׁמוּ אַנְשֵׁי זִיף וָאָטָרוּ לִשָּאוֹל הַלָּא דָוֹר מַשַּׁמַר גָבָּן: אֱלָרָא בִּשְׁמַךְ פְּרוֹק יָתִי אַלהַים לְנֵגְרֵם מֵלָה: הַנַּה אֱלהִים ישובקליים ובכח גבורת דון יתי: עורקיאַדניבסמבינפשיו צלותי אצית למימר פומי: אַרוֹם יָּרָעלְשׁרְרָי בַּאַמְחִרְ הַצְּמִיחִם: זָרוּנִין קָסוּ עָלֵי וַאֲלִימִין תָבָעוּ נַפּשִׁי בַּנָרָבָהאֶוְכְּחָה־לֵּךְאֹוֹנֶרָה שִׁמְּךְ יְהַוֹּרָה בַּיִםְכָּלֹ צָרָה הָצִיּלָנִי י׳ י׳ י׳ לָאשׁוּי אֲלָהָאלְקַבְּלֵיהוֹוְלְעָלְמִין: בי־טוב: הַאיֵיַ סַעִיר לִייָיבְּסַמְבִינַפְשִׁי: יְתוּב ובאיביראַתה עיני: בישַא לִמִעיָקי בְּהַמְנוּתָךְ אַמְאִיךְ וסימ׳נמסר במסרה רבתא בערך א למנצח בנגינות משביל לדור: ַרָּאָןינָה אֱלֹהִים תְּפָּרֶּ'תִי וְאֵל־תִּחְעַיֵּ'ם ייינימימימייַתהון: בַּנִיכִסָּתָא אָרְבֵּח כֵּלְרָפֶּךְ אוֹרֵי שָׁמֶרְיָיִאַרום טָב: אַרום כִּבָּל לְשֵבְּחָא עַל מִילֵי תּוֹשְׁבַחָא, עָקָא פַּצִי יָתִי וֹבַעַלֵי דְבָבַי חֲמַת עִינִי נִקְמָתָא:

שִּיבְלָא שָבָא עַליַר דָּוִד: אָצִית אֶלָהָא לְצְלוֹתִיוְלָא תִּהְבַּהֵי

הנה י המר ר' משה חין טעם אדני בסמכי נפשישהוא אחד מהסומבי רקטעמו הואלבדו כנגד כל הסומכים ולפי דעתי שהתפלל שהשסידינהו ממבקשי רעחן ויעזור לחשר יסמכוהו ולא ילשינוהו: ישיב הרע שחשבו לעשוח לי השם ישיבנו להם וטעם באמחך כי הם טומדי' על דמים והולכי רכיל ומבקשי' להרגני חנם : בנדבה י כאשר חלמיח' כי זה אודה ואומ' ומלת הלילני שבה לשמך הכחוב בפסוק הראטון: למכלח

שאני קורה והטע' בעבור שרך:

ובנבורחך : ולך הנבורה שתקח

דיכי מהזיפי' : חלהי' : חפלחי

בלב: לחמרי פי בלשון כי

עקר תפלה בפה כמו ויפלל לא

פיללתי: כיזרים שאינם

מעמו וטריצי הם הזיפים

כנחת ערב

החזינה חלהים חפילחי הטע'

שזה האזיכה כדרך בן אדם באזן

ואל חתעלם בעין לראות איד

יתחכן לפני השם: הקשיבה

וצריך אזוב לטהרחו כדי במקוי שנבה לכו מחפחר הם קטגורים כעשיתי בעונותי בל חרחה להם פנים נכוחם לקטרג

כחרו ישם ל עלמו כחווב וזה מחטחני בחווב ובו' ולזה חמר חבלוה עלמות דכית כי היה קנאה בלבי ואו"ל כל מי שיש כו קנחה עצמוחיו מרקיבין שנ' ורקב עלייות הנחה וע"ב חבלנה על ות דכית." חשמיעני ששון ושמחה. תשמיעני לי בחיי במחלת לי על חותו עון: הכחר ככיך ועי"כ וכל שונותיו מחה בחשובתי בהעזר מוכירי עון להתפש:

תורת חסד

לא היה פחד · כמוהו כמו זה העם לא היה עם כמוהו ומלת הוגך מגזרת הנה והכ^יף

לנוכח השם או המשיח ובעבור היות המלה מהפעלים העומדים על כן פירושה החוני'

עליך ומלת חונך בא על דרך כשתעחו עלך ותי"ו הבישוח לנוכח דוד הבישוח חוחם

כי אלהים מאסם: מיי פירפתיו: למנלח בנגינותי תחלח פיוט: אלהי' בשחך

הלא ידעו פועלי און אוכלי עמי די אכלו הרציהון והם המלשינים לי ולעמי על שאכלו מלחמו של אמימלך כי אלי"ם לא קראו יר' אלי"ם לא קרהו במה שהיו נעצרים שם להתפלל והוא הענין שאמר הכחוב ושם איש מעבדי שאול ביום ההוא נעלר לפני ה'ושמו דואב האדומי ובודאי שאחרי היותי עושה מעשה כזה נמצא למפרע שה' לא קרא באותה תפלה והאל ית' לא יענהו ומה גם שאו לא היתה כוכתו בתפלה רק בשמיעת הדברים הנאמרי׳ או בין דוד והמימלך ועמו הכו׳ פחדו פחד מדואג שלא כעשה להס רעה כזאת ולא היה פחד אילו היה דולה דואג כי הנה לבסיף אלי"ם פור עלמותיו של דואג וכו'והיה לו ליירא מוה והוא לה כן עשה: מי יתן מליון וגו'שאו יגל יעקב וגו'ולה יקנהו על היות המלכו'מליון ומדוד וכו'כהשר קינה דוהג מדוד וכו'ורו"ל המ'טובה היתה אביגיל לדוד מכל הרבנו'ובו'הוי למנצח על מהלח שמחלה לו כשם שההרצנו'מוחלין . באופן כירז"ל דרשוהו על ענין דוד עם כבל הכרמלי י ואולי יר 'אמר כבל בלבו אין שי"ם שופטים בארזכי זה דוד הוא עבד המתפרן מעל אדוניו והשהית והתעיב ועשה עול ואין מי שיעשה טוב ויחנהו ביד הדוכיוולה די זה רק שהתן לו לחם ומזון ולפי החמת הלי"ם השקיף משמי' שהם מורידים העל והגשמים להלמיח מולא דשא לראות מי שישכיל ויצליח ויהנה למי שהוא דורש את אלי"ם כדוד כשם שהוא ית' עושה תמיד שנותן מער על פני ארץ לזון את כל העולם * או יר' לראות הים מי שישכיל ייבין מעשה האלי"ם הלוה לעשות גם הוא כמוהו וכאו' והלכת בדרכיו וגו' וזה הנבל עשה להפך מזה כי כלו סג וכו' או יר' ועל כן נהיה שכלו סג והלך לחרפות ומת בלה יומו: הלא ידעו

וגנ' יר' הלא ידעו באוכלם הלחם ובבלתי היותם ניתנים ממכו לעמי ושאלי"ם לא קראו: שם פחדו וגו' הוא או' וימת לב ככל וכו' ולפי האמת לא היה פחד אם הוא היה רוצה י ואפשר כי בחו' חוכלי עמי חכלו לחסיר' נעשה להם כהחר שהוח לחכול הלחם כי הבשר בלד מה היא אסורה להם כאוז"ל עם הארץ אסור לאכול בשר ועוד מצינושהכתוב הוצרך להתירה אך הלחם פשוט הוא היות מוחר לכל להוכלו:

נד למנצדו בנגימת וגומ' כבוא הופים ויאמרו לשאול הנה דוד עשה המומור הוה להודו'

לאל ית' עלשהצילו מרעת אנשי ביתו והם אנשי זיף אשר היו משבטו אבר קמו עליו להלשינו עד שלוה היו יותר רעים מדואג כי דואג לא עשה לו רק שרלשינו 👚 או אפשר שיר׳ לומר שדוחג היה אז נעלר בבית אחימלך לדרוש פלי"ם וכמו כן דוד הלך בם לדרוש הלי"ם בחופן ששניהם הלכו שם לכונה אחת ושניהם היו בהים מאת שאול על כן היה מן הראוי לו לדואג לבלתי עשות כמו שעשה כי הנה תמיד יחהב החדם את אנשי מהומו בראותו אותם חוץ למהומן העבעי ובפרע אם הלכו כלם שם על כונה א' שאו האהבה ההיא תהיה יותר ויותר ועכ"ז עשה דואג מה שעשה וזהו בלד מה דומה למה שעשו אנשי זיף עם דוד שעם היות שהין משבטו והיה להם להיותם אתו באיזו אהבה עכ"ז הם הלשינוהו . ועוד רעה אחרה עשו כי מדרך העולם היא שתי שיכנם חחת כנפי איזה היש אפילו שיהיה גואל הדם ומבקב להמיחו יחמול עליו ויכסנו אם ככנם בצל קורתו ואלה לא כן עשו והוא דומה בצד מה למה שדוד ואנשיו נכנס! בשל קורת כבל ושאלו ממנו לחם וכו' והוא אמר היום רבו עבדים וכו' ועוד להם כי לא בישו ואמרו בפיה' פחוחות' שעם שהיה הוא מסתתר עמהם הנה הם הלשינותוכי היה להם לומר כי דוד היה הולך אצלם יולא שיאמרו לו הלא דוד מסתהר עמנו שנר' מזה כי גם שכונתו היחה להסתחר עמהם ושעל כן היה להם להסתירו עכ"ן כונתם היה להסגירו בידי שאול נוסף על כל זה מפחיתותם שעם זה יעשו

להם בעצמם רעה גדולה שלעולם לא יאמין בהם שאול באומר אם לדוד אשר הוא ממשפחתם עושי' כן לי מה יעשו והתחיל ואמר אלים כלו' דיין האמת בשמך הושיעני מכלם ובגבורתך שלחה בשם בשנוטי של ביות בי ביות בשל מת המו או ביות ביות מת המו של מת המני יודע לסדרה לפניף הפך מהאנשים האלה כי אינם יודעים לסדר דבורם לפנישאול המלך וכו' וכדתהים משנה עבע המציאות להציל לידידיך חדינני מאנשי זיף א"ב אלי"ם שמע תפלחי שאני יודע לסדרה לפניף הפך מהאנשים האלה כי אינם יודעים לסדר דבורם לפנישאול המלך וכו' וכדתהים מפלתי שבורה בשי אכי יודע שתתקבל לפניך אתה ה' וכו': בי זרים וגומר יר' כי זרים חוץ משבטי קמו עלי פעמים רבות וערילים כדואג בקשו נפשי וכו' והנה אלי"ם עוזר לי וה' בסומני בפשי יר'ה' לי באותם שהיה ראוי להם להיותם סומכי כפשי להיותם משבעי שעכ"ז הרעו לי ווהו דבר בליעל בלי ספק ומישתמיד הרע לורים כאלה ישיב הרע לשוררי אלה הרואים מקום חהנותי להלשינני ולהסבירני ואומר באמתך אלמים יר'דין אמת לאפתו הוא שתלמית': בנרכה אובחה לך וגומר היא הנדבה הנששית כאשר יברך האדם ברכת הגומל ואומר ובאויבי ראחה שיני יר' הכי הייתי חושב היותם אוהבי ועתה אכי רואה שהם אויבי :

בה למנצה בנגינות משכיל לדוד האזינה וגומר הנה בפסוק השלך על ה' יהבך ארו"ל בשר ודסיש לו אוהב והולך אליו פעם אחד מקבלו ושנית ושלישית נראה לו רביעית אינו נכנה לו והב"ה אינו כן כל זמן שאתה משריח עליו הוא מקבלך ויהבך לכך השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך ע"כ ובילקוע הוא בנסחא אחרת וו"ל השלך על ה' יהבך בשר ודם עושה וושב ש מינו כן בכ חזן שמושב שם. מ בכל בי מינו כך מב ל פערון והולך אצלו פעם אי והוא מקבלו ב' והוא מקבלו ב' אינו כראם לו ד' אינו כפנה לו וכו' ועל זה הדרך נוכל לפ' בס"ד מה שהתחיל זה המזמור באומר האזינה אלי"ם תפלחי ואל תחעלם בתחנתי הקשיבה לו וענכני אריד בשיחי ואפיתה כי הם ה' מיני תפלות והנה מקוד'החפלל על ענין בת שבע והילד ואק"כ על ענין דואג ובשלישית על ענין כבל וברביעי'על ענין הופיסועהה רלה 21 (*,*) XD

אבן יחייא

פור פלחות תורך הבישותה כי אלהים מאסם: שר"ל הלא יודעו פועלי און אשר אכלו וכלו עמי מכוב עיר הכהכים על אשר אכלו לחם קדש עמי בתת אלי אתימלך מלחם הקדשי כי סבת מיתה' היתה להיות כי ה' לא קראו אכותיהם הראשונים חפני ופנחם בני עלי ולכן שם בהיותם ביד שאול ולואג פחדו פחד אשר לא היה הפחד ההוא בעדם . אבל להיות כי אלהים בחדת הדין םלו פשר עלמות הכהנים ההם אשר היו חונים סביב שאול על ידי הגזיר' אשר גור על בית עלי ולכן אתה דואג הבישותה אותם והרגתם להיות כי אלהים מאפם זה לפנים: ועוד שם אמל ישועת ישראל לשון יחיד ופה אותר ישועות ישראל לשון רבים: בשוב אלהים וגו' כי שם בהזכירו השם המיוחד הזכיד ישועת לשון יחידי ופה בהזכירו שם אלהים לשון רכים הזכיר ישועות לשון רבים י והכל כוכה אחת כי הישועה אז תהיה סוג אחר אשר תתחלק למינים מתחלפים בחין ושם

רמו לפוג' ופה למינים: בנגינות וגומר כונת המזמור הלו הוא מהמפורסם: אלהים וגו' ר'ל אלהים נד למנצח

בשמך הגדול עושה חסד הושיעני. ובשחך הגבור תדיכני ותשפוט באויבי הקמי עלי: אלהים שמע וגו' ר"ל אלהים שמע תפילתי שבמחשבה והאזיכה לאמרי פי שהיא תפלה בדבול: כי זרים וגו' ר"ל כי ורים קמו עלי שהם דואג וסיעתו . וערינים שהם הזיפים שאינם זרים כי הם משבטי שבט יהודה הגבור ועריץ באחיו בקשו נפשי בהלשיכם אותי לשאול - לא שמו לנגד עיניהם אלהים המכהיג מולם הזה יועולם הסלה בבקשם להרוג אותו ולגרשני מהעולם הוה י ולקחת את נפטי זחתו בגרשם אותי מהסתפת בנחלת ה': הנה אלהים וגו' כ'ל כי לא יוכו להזיקני בשום אופן י וכנגד מוק הגוף בעולם הזה אמר הנה אלהים עוור לי י וכנגד מוק ישיב הרע ונו' ר"ל ישיב הרע הנופרי לשוררים הגוף בעולם הבא אחר אדני בסחכי נפשי : בתביטים את מקומי לבלעני חנם . ובאחתך שהוא בעולם האחת והכלחיות הלמיתם ותכריתם כי לא יוכו לראות בכועם ה': בכדבה וגו' ר"ל בקרבן תודה מכדבה אובחה לך אודה בתוך קהל ועדה שמך ה' כי טוב י וחדרכך להטיב אל הזולת י וזה להיות כי מכל גדה הצילני י ולא די שהצילכי ופעל עחדי חלות הלדק כי פעל טוד ועש' חדת החשפט לחדוד חדה כננד חדה לעושים

רעה טמדי וזהו אוחרו ובאויבי ראתה עיני מה שהיו רוצים לראות בי: בה למנצח בכניכות משכיל לדוד . המזמור הלו אמרו דוד בבורחו מפכי אבשלום בכו ובשנתאמת אצלו כי אחיתיפל בקושרים וליראתו התפלל סכל כא שלת אחיתופל ה':

האויכה אלהים וגומר ד"ל האויכה אלהים תפילתי שבמחשבה 🐪 ואל תתעלם מתחיכתי שבדבור י והקשיבה לי ועכני בכל פנים כשיסכים עם המחשבה והדבור המעשה כשאריד בשיחי ואהימה " כי אריד הוא מערין תכודה וטלטול כמו ועכיים מרודים תביא בית שתרגום וחשיכין משלטלין וזה כי מי שיכבד כאבו עליו ילך בבית ובשד בשלטול בככי ונהם ככפיר כי לא ימצא מקום מנוחה

והנס כלו סבי כל הפין החמושי היה לסיגים כלו יחדו נחלחו בנתחסו ישרהל עם ח"ה עם ח בחופן בחין פושה טובי גם בישרחל: אין בסחחד" דורש הלהים: הלחידמני יודעי דת ודין: פועלי מרן חוכלי שמי י חשר בשוחד ישפוטו ובתחיר יורו: ובזה מכלו למם והשיגו שזונותם: אלפים לאקרארי להתפלל פל הנכור גם לא לקרוח בשפו להבין ולהירות מפנם: שב פחדופחד של בזרות החתות טע"ח: לח היה פחד מתפללים וקורחים כשפו כי חלהים פור ענתות חונך כי כרנה פעמים החלהים פור עלפות החוינים שחנו ונכחו פל ישרחל כמו שמשם לחסח מפני בניטים וליהושפט במלחתת שמון ומוחב ולחוקיהו בדבר סנחריב בכתפללם חלח חמנם חתה הנכל שלח התפללת כך: הכישות יחת ממך מסנרם ומחקוחם שקנתם היו מנפים למשועם של ידי מפלחך ולח בחה : ווה כי של כים מחסם מפני שנטה לכם לדברין: מייתן סניון ישופות בשובה חת שנות פמו "יהי רנון שכחשר ישיכ ה' את שכות עמו תהיח

טיע ספורנו זיר

להתחבל על הנהחים בחמרו והכחתי חת השלישית כחש ולרפתים וכו': בבוא הופים ניחמרו לשחול כלח דוד מסתתר עמכו וכזה כתרו לשון הרע עליו למסרו ביד שחול וספרו שקר כי לוז היה שמהם אכל היה כמדבר זיף חלפים כשמך כישימני . במדת רחתים: וכנבורתך

בתשועה לכל ישראל: יגל

יעקב' באופן שינל כל פרור

חשר בעקב ובסיף חחר כליון

החמות עע"ח בחחרית

סיתים: ישמת ישראל ' לדיקי

סדור חשר ישורו עם אלסים

ומם חכשים ולח ילטרכו

תדינני לח יהיה שנשי של ידיב"ו: שפע תפלתי לרחם עלי ולהושיעני חך על כי שחתחייב בדין: החוינה לחשרי פי כוה החומר: כי ודים קמו עלי להלשין למלך: בקשו נפשי בחמרם ולנו הסגירו ביד המלך: לח שמו חלהי' לנגדם " לחהים חכלית פשלם לכבוד החל יתברך חבל לטבים חן בעיבי המלך להנחת עומם: הנה אלפי שוורלי בדין בוחת שלא מטאתי לפלן ה' בפומכי נפשי ישוב הרע לשוררי ייהי רצון שכחמנעו קומכי נסשי וחוהני שינידו לפלך רשעם ושקרם ישונ הרע תליכם: בחמתך במדת סדין: כנמיתם בנדכם מוכמה לך יבום מוכמה לך זכתי כדבה לח זכתי תודם שחין פקכ"ה שמח כמפלתן של רשעים חבל חודה שמך על מה שתיטיב: כי מכל כרה הנילני ועל שחתייתני עד: פרחתה עיני

במכדן מניכי : וה המומור כחמר על הנת מעבדי שחול שהיו מרחים ענמס חוהבים לדוד כמו באמרו לו וכל עבדיו אסבוך

ובגדו בו והיו מסיתים את כאול עליוי ואמר:

האזינה לסי'תפלתי" םחת לם

מרדיפת רודפי קתעלם מתחנתיי שלם ירדפוני עוד:

בשיחיואהיפה:

בַּמִּרבֵּרמֵלַה:

דמותאנפלו עלי: דַחַלְתַא וּרְתִיתָא יֹיי׳ יִרְאָהְוָרַעִר וָבָא בִי וַתְּבַפְּנִיפַּלצות:

אָתְיִין לִי וְחָפִייָתִי חְבַרָּא: וַאֲמֵרִית כֹּ׳ כֹּכֹּכִי׳ וֹאַמֵר מִי־יִתְּן לִי ְאַבֶּר כַיּוֹנָה אָעוֹפָּר־

אַבית בַמַּרְבִּרָא לְעַלְמִין: אַרְחִישׁ נִייִס׳ יּי מֵרוּחַסֹעָת מָסַער: בַּלֵע אַדני פּלֵג

בקרתָא: יַיָּבָם וְבִיבִייַחַזְרוֹנָה עַלוֹבִי יִי סְּוֹלְאֹ"יָמִישׁ מַרְחֹבָה תְּךְ וּמַרְמַה:

אָיָרָרְנוּשִׁיָּא בִּטוֹצָיָזָה וְלָא עֲרֵי טוְ יֹּיִי בְּטִינָּאִיעָלַיִיהְנְהֵיל וֵאַפָּהֵוֹר סְפֵּנוּי

ראליפת ליוּמְחוֹרַע חוּכִמְתָא לִי:

מאוהבו בהגידו לו את כל לכו כן מוכיח הענין:

בִּותְּחָנָּתִי: חַלָּקְשֵׁיבָה ְלִינְעַנְנִי אָרֵיד

מקול אווב מפגי עקתרשע ביים מי

עַלֵי אָון וּבַאָף יִשְטִמונִי: לַבּיַיחִיל

וָאֵשְׁכִנָּה: הַנָּה אַרְתַיִּק נְרָד אַלֵין

ָּלְשׁוֹנָם בַּיֹרַאָּיִתִי חַמָּסוֹרֵיב בַּעִיר:

יוֹמֶםוָלֵילָה יִסוֹבְבָהָ עַל־־חוֹמֹתֵידָ

וָאָוַוֹעָטָל בִּקְרבָה: הַוַּוֹת בִּקְרבָה

וָאַנְתִּ אֲחִיתוֹפֵל גַּכְרָא דְּדֵבְמֵי לִירַב

ב׳ כפי חֹל בַין לא־אויב יחרפני ואישוא לא־

אַרום לָא יִייִי וַאַחָּה אַנוֹשׁ בְּעַרְבָּי אַרוֹפִיוּמִידָעֵיי:

אחישה מפלט לי

בַּקַרבִי וָאִימִות כַּוּח נָפָּלוּ עַלֵי:

אריד בשיחי " אתאונן בצערי כתו זכור שוכיי ומרודי וירדתי על ההרים ומנחשפתר אריד לשון ממשלה כמו ורדובדגת הים ושיחי לשון שיח למי שיח: עקת י לשון מלוק: דוהג והחיתופל מכריעים עלי עונות להורות שהני בן מות ומתירים את דמי: יחיל: דואג: הנה אדחיק נדוד וגו' אחישה מפלם לי

אם היו לי כנפים הייתי מרחיק לכוד ותמהר להליל נפשי מידם שהם כרות סועה רוח סעדה עוקדת אילנות כמו ויסכ כעד ותנחסמבר סועה כמו ויסעדבני ישראל: פלג לשונם הבדילהו שלא ישמע אדם להם ומנח פתר פלג לשון חילוק: בלע י דפחייי בלפ"ז כמו השיב ידו מבלע כן פתר מנחם: כי רחיתי חמם וריב בעיריעל ידם . יסיבבוה : החמם והריב: הוות : שברים : תוך ומרמה : לשון מכה : כי למ בלע ליוני כלים אויב יחרפני מימי שחשת מרפתו שם קמחי עלה והרגתיו: ומייםבתר לא משפחי בוי עלי הגדיל ואני ברחתי וכסתרתי ממני הכל חחה על כרחי אני כושא חת חרפתך שאתה מחרפני לפי שחתה חדם גדול בתורה : אנום בערכי איש חשוב כמני: מיודעי כמו חלופי לשין וחדעך בשם למתרגמי ורביתך ומכחם פי כי לח חויב יחרפני וחשה יש עליו מן הענימי יחן לי אבר יוכ' אעופה ואשכנה חילו יכולתי להעלות חבר הייתי טם ופודד מפכי שקח רשש כי בנחתי מקרב מעדה פריני ללון במדבר סלה חולח חויב יחהפניולה הייתי כוש כלימתו ובשתו ולח נסחרתי מפנית כאשר הייתי נסת' מפניה"

כשהייתי בתוכם ופתרון זה לה יתכן מפני הפסוקים הכחובים אחריו והם ואתה אנוש בערכי אלופי ומיודעי חשר

יחדיו נמתיק סוד בבים חלהים כהלך ברגש לכן פתר אותו דינש בענין אחר וזה פתרונו כי לח אויב יתרפני וחשא חרפתו ולח משנחי עלי הגדיל וחסת' ממנו כי חם אלופי ומיודעי אשר יחדיו נמתיק סוד בבית אלהים נהלך ברגש והדבר הזה ידוע כי האדם קשה עליו חרפת האוהב מחרפת האויב וגם יוכל להסתר מאויבו ולא יוכל להסתר

ובאף ב' וסימ' ונלחמתי אני אתכם . בי ימישו עלי אין : בקרבי י"א וסימ' נמסר ביהושע פי'ט': פלצות ד' וסי׳ תעה לבכי פלצות בעתתני וכסתה אתכם פלצות יראה ורעד יבא בייאם זכרתי ונבהלתי: וריב ד'ג'מ"ל וא' חם' וסי' שריך סוררים . וריב ליי' עם יהודה : כי ראיתי חמס וריב בעיר : ורב לא ידעתי אחקרהו בתרא חם': ימיש ז' וסי' בסדר בשלח ובירמיה סי' י"ו מרמה ה'וסי' לעיל בסיפר' סי'ל"ו:

הקשיבה - אריד - אלעק וכמוהו והיה כאשר תריד נהה על המון מלרים והורידוהו צעק אליו וירדתי על ההרי' אף על פי שהוא שרש אחד ורבי' ככה ויורה על פי'הריד שהוא כמו אזעק מלת הקשיבה: מקולי הטעם שירים קולו עלי: עקת 'כתרגומו נרה הבחם אלי מהרשע וים אומרים שהוא מגזרת כאשר תעיק: ימיטו מגזרת

טן צלותי: אַצִית לְמֵימִריוַקַבְּיל מִינִי

אַתְרַעִם בְּמִילֵיוִאָרְגוּשׁ: מַקַּלבַּעִיל

יינדון עלי שקרא וברונוא ינטרן

לָרַבָּבוּ: לְבִּייִרְתִּיתִבְּגַוִייוּדְחַלְּתָּא

פון יהון לִי בַנְפָא הֵיךְ יוֹנָהָא אָטוֹם

וַאַשרֵי: הָאאַרְחִיקּאָרֶר לְּסִינְּדָר

מעלעוֹלָא: סַלְעִםייַעַצַרְהוֹן בַּלֵּג

לישנהון אַרום חַמִית חַמוֹף ומַצוּ

בָּעִיל דְּבָבָא יִמֻל יָתִי וְאָפוֹבַר לָ״ה

בְּסַנְאִי ְעֵלוֹי אָחְרֵבְרָב וְאֵשְׁמַר מִן קַּדְמוֹי:

שורַאַהולאוהושָקרבּמְצְעָה:

פָּלָשָיותה שְקַרוּגְכִילו:

שובותא לי מן זַזַפָּא נַטְלָּא יי

דַבָּבָאמָן בַּןדָם עַכַּות רַשִּׁיעָא אַרוּם יּ

ומטה ידו עמך והוא מהבנין הכבד והפעול הוא און: לבי רמז לפחד הנפש מקול האויב כאשר יפחד כל השומע קול שאגת אריה: יראה ורעד היראה כלכ והרעד בגוף:ואומר: יש אומרים אבר תרגום כנף והזכיר יונה שהיא עם בני אדם ועמה ישגרו המלכים ספריה' היה מרחיק עלמו מן היישוב וילין במדבר או טוב לו באמת: אחים׳י אז ימלט מהאויב ומלת אחישה מהפעלים היולאי' וכמוהו יחישה מעשהו מרוח סועה י כמו נוסעה על דרך אם יעלה לשמים שיאו ור' משה אמר אחישה מפלט לי מהרוח ומן הסער שימנעוני לעוף: בלעי נפתחהלמ"ד פעבור אות הגרון : פלג לשונסי דרך לחות וטע' פלג שיקרם מה שקרה לדור הפלגה שכולם התחברו בעיר לעשות לי חמס: יומם י דיתה המדיכה לעגול ואמר כי חמס ועיר סביבותיו הוא הקו הסובב ואון ועמל כנקודה וזה טעם בקרב': הוות בקרב' הטע' כפול: מרחובה־ הוח הקו הרחב הוח הסובב והוסיף סעם לא ימים: כי עתה יזכיר אנשים היו אוהביו ואייבוהו: ואשאי חרפתו כי

אויבי הוא: הגדיל פועל או הגדיל לדבר והטעם כי יוכל אדם להפת' מהאויב ולא כן מהאוהב היוד' סודו

ואחה : ידבר עם אחד מהם: כערכי : נחשב בעיני כמוני:

אבן יחייא

וזהו אומרו אריד ואטלטל בעיחי ואהימה: מקול אויב וגו' כ"ל מפני קול עלת האויב" אחיתוםל י ומפני עקת ולרת הרש' בכי אבשלום . אשר שניהם יחיטו עלי און כתרגומו יינדין עלי שקרת שר"ל יתעסחו להגיע עלי עומת דחשונים כי יבקשום ויחפשום לכתוב על ספר כדי להענישני בדין לפי סברת' ולקחת את המלוכה מידי באשר טושים עוד היום אפרושי"שוש לגד המלכים או האפיפי"ורים החוטאים להעניעם בהסירם מן המלוכה : ובחרי אף ישעמוני בי לא די שמבקשים לקחת את החלוכה חידוי כי גם לקחת נפשי זממו בחרי אפם כי עז ועברת' כי קשתה וכן היתה עלת אחיתופל וכאומרו והכתי את המלך לבדו: לבי וגו' ר"ל מה שמפחד בקשם לקחת החלוכה ' לכייחיל בקרבי' וחפחד בקשם לקחת את כפשי' איחת חות כפלו עלי יראם ונו' כ"ל ומפני הפחד בא בי היראה כי מכל דבר שאראה אני ירא י זכאלו בטבעי נעשיתי פחות ועוד בא בי מדרגה אחרת יותר גדולה מהפחד והיא הרעדה הכפשוירא מקול עלה כדף ועוד בא בי המדרגה האחרוכה שמתכועעים האיברים בתכועת הפירלי"טיקו מפכי הפחד שכסכי הפלצות שהיא רעדה כוללת כל האברי 'ושישא' מפני הפחד כאים עובר ובשל בעל השיחוק הנקרא אפופלי תיקו: ואומר וגו' ר"ל כ"כ גבר בי הפחד כי אין לי כח עוד ללחום כנגדם ואומר מי יתן לי אבר וכולה כככף היונה . אטופה ואסכון מפכי אויבי . הכה ארחיק וגו' הייתי מרחיק נדוד בחדבר במקום בלתי מיושב כל ימי חלדי עד לכתי אל עולם הכלחיות והשלה . וזהו אומרו סלה . והייתי מחים וממהר המפלם לי מרוח המסעת מסער ורעם כי יהיה סדעה כקו כוסעה להיותו מנחי הפ"ח - ודוח הכוסע מסער הוא חשל לצרות אבשלום וסיעתו: בלע ה'ונו" היא תפילתו באומרו שכל כא עצת אחיתופל ה' חהו אומרו פה בלע ה' פלג לשונם שר"ל חשים מחלוקת בעלת לשוכם כי כאיתי חמם וריב בעיד ירושלם . כי הוא חמם הריב אשר יריבין אתי : יומם ולילה ובומר רוצה לומר כי יומם ולילה היו מסכבים ירושלם וחומותיה אבשלום וסימחו לעשות און ועחל בקדבה וזה היה כאסר אבשלום היה נוכב לב בני ישראל כאוחרו וינבוב הוות בקובה כאשר בא אבשלום אל פילגשי אביו וכאומרו אבשלום את לב אנשי ישראל ויבא אבשלום אל פילגשי אביו לעיכי כל ישראל " ולא ימים מרחובה תוך ומרמה הוא כשיען אחיתופל להכות את דוד וכאוחרו ואכוא עליו והוא יגע ורפה ידים יבו' והכתי את המלך לכדו: כי לא וצו כ"ל בהיות כי אינו אויב אותו שחחרפני אשר אשא ואוכל לסביל העלבון להיותו דבר סבעי שהאויב מבקש להגיע הרע לאויבו וכן בהיות כי אינו משכאי אותו שהגדיל לדבר עלי בעלות דעות . אשר אסתד ממח ואעלים עיני . לדעתי כי זה דרכו כסל לו להגיע לשוכחו הרעה . אבל הוא אתה אחיתופל שהייתי מעריך אותך כעוכי ומכביך בכבודי והיית ראש לאלופי שהם שרי העם ושוטריו והיית ראש למיודעי שהם ריעי המלך והיית ראש ליוטצי כי יחדיו במתיק סוד • כי כל סודותי נתוני בתוכים היו לך וטצקך כהם היה מתוק לחיכי

תהילת ה׳ תורת חסד

לכתפלל על לרחו עם הבשלום ואחיחופל שהיחה גדולה כנגד כלן ומה גם שלרה זו כאה עליו על מה שחטא עם בת שבע וכמו שארו"ל ועל הח׳ אמר האזינה אלי"ם תפלחי כי כבי"כול היא היתה צריכה להאזנה רבה לראות אס חעא אם לא ועל הב' המר ואל תחשלם מחתנתי כלשון שלילה יען כי הוא לא היה כ"כ לריך להשפלתו של דואג ועל הג' אמר שקשיבה ליוענכי ורלה בו שיענהו תכף ומיד יען כי נכל קראו עכד המחפרץ מעל אדוכיו וה' ענהו מיד כי תוך י' ימים מת ככל ועל הד אמר הריד בשיחי ובזה כיון אל מה שאמרנו שהופים לא דברו כהוגן וכנגד הלרה כה' אמ' ואהימ' וסמיך ליה מהול אויב לומר אהימה מקול אויב והוא אבשלום שהיה מבנב לבן של ישראל בקולו וכן אהימה מפני עקח רשע והוא אחיתופל: לבי יחיל בקרבי יר'לבי יחיל בקרבי על מה שהמי שאול את כוב עיר הכהנים בסבת דואג ואימות מות נפלו עלי על מה שאנכי הסיבותי את פל זה ואולי גזרהם בזה רוח הקדש בסיו זכיון על מה שנהיה אח"כ שהומחו מזרעושל שאול כזי לכפר על ענין מה שאטא שאול עם נוב עיר הכהנים ככחוב בסוף ספר שמואל וו"א ואימות מוח נפלו עלי כי הוח היה בלד מה סבת אותה המוח וכו' ואומר יראה ורעד יבא בי יר' בראותי עכינו של נבל שקראני עבד המתפרץ כו' ותכסני פלצות משיחת הופים - או יד' לבי יש לוחיל עם קרבי והוא בכי אשר יצא ממעי ואימות מות מאבשלום נפלו עלי כי אינכורולה במיתתו אך אמנה מלד החר יראה ורעד יבא בי שמא יקם את המלכות ועל זה אחוחני פללות כי אינני יודע באיזה מהן אבחרי או יהיה אומר יחיל מלשון חוחלת וכמו שפי' המפרשים ויר' אני משתומם על המראה כי כמדומה אכי בלבי שאנלל מצרתי זאת ומלד אחר אימות מות נפלו עלי ואיני יודע אם הם עלי או על אבשלום י אן יר׳ אם היו כופלים במחשבתי אימות מות סחם לא הייתי אני מצעער כ"כ באומרי כי שמח הם על שונחיוסוף סוף חימות מות נפלו עלי יען כי מישרא ומיהודה הם ולח הייתי רולה במיתתם אם היה אפשר אך כמדומה לי שהאימות מות שנפלו הם עלי ולואת כבהלתי ואשתומם על התראה והוא לא ידע כי בנופלם על בנו הענין הוא כאילו נפלו עליו ואולי יותר וכמו שאמר מי יתן מותי חכי תחתך וכו'! וחומד מי יתן לי חבר כיונה רו"ל חמר שכשהיונה היח יגעה הופלת באחת תחבפיה ובורחת בשניה וכפי מה שפירשתי יבואו דבריהם אלה טובים ונכוחי' כי מלד אחד היה רוצה לעוף מיראה ורעד שהיה בו ומלד החר היהרוצה לשכון ולבלתי החזיק במחלוקת כי לבו היה חומר לו טוב: הנה לרחיק נדוד יר' חני חותם הגזרה שארחיק נדוד וחלין במדבר שלה והמישה מפלט לי יהיה מה שיהיה . או יר' גם כי יהיה המפלט מפלט מרוח פועה מסער ר"ל מפלט קל ופחות כחשר הוא במדבר כי אין שם מקום משגב עכ"ו טוב הוא לי . או יר' על כז אינני רוצה רק מפלט פחות כי לבי אומר לי שיש לי תוחלת: חויר׳ מרוב לערי על אבשלום אינני רולה כי אם בוחת: בלע ה' וגומר יר' בלע כמו שבלעה הארן את קרם או כדור המבול שלב לשונם כדור הפלגה: כי עחה רחיתי חמסוריב בעיר יר' כי עחה רחיתי חמס וריב בעיר ובדור המבול היה החמם לבד ובדור הפלגה ובדורו של קרח לא היה להם כי אם הדיב עם כ" יותם ולילה יר'יותם ולילה יסובצוה על חותותיה ואינם יודעים האון והעתל אשר בקרבה: או אר 'יומס ולילה ישובבוה על חומותיה ללשון הנו'למעלה בחומ'פלג לשונס כי היח סוגרת וחשוברת זעכ"ו בקרבה עחל וחון: הוות בקרבה יר' בסתר הלשון יש הוות הרבה ולח יחום מרחובה כלומר מהפלוי שבה חוד ומרמה . או יר'באומר בלע ה'פלב לשונם כי אבשלום ואחיתופל מראים את עלמס לדיקים ואומרים בפיהם שילדיקו דין כל א' מישראל וכאומר והלדקתיו וכו'והענין הוא

להפך ומעחה ראיתי חמם וריב בעיר הפך ממה שהבעים אבשלום א"כ בלע ה' פלג לשונ' שדברו שקרוכוב להטעות את ישראלוכו': כי לא אויב וגומר ואשא יר' אין דבר זה ממה שאויב א' בתרפני ואשה את חרפתו ויעבור וכמו שצריך האד' להיות תן הנעלבין ולא מן העולבין לא משכאי עלי הגדיל יר' לא משנאי הגדיל עלי האויב הנז'ואמר מתנו דברים טובים בפני שיסחר מתנו המעפת את שלתי באלו לא שחשתיו ובוא השנין סהיה אותר בחתיה ע"ה גם עובותיו ביו אותרים לפני: ואחה הנוש וגותר יר' אם ביית אלופי לגד לא הייתי מרכם דברי וסודותי הליך אך חתק היים ב"כ מיודעי:

כי חתנם פקשיכה לי ומגני ארידבזיחי וחהיתה פקול אויכ' כשיחי שאכי שופך לפניך חריד וחופק פקשינם לי ומכני ווה מקול חייב התסית את שאל עלי : שפני פקת רשם" מסני ברת שחול הכירר חותי: כי ימיטור יכועו ווכימו: עלי פון מחים ותנודות של ממם וכחף ישטעוני לח בשום סנה רחויה לוה: לני יחיל בקרבי נס כותן שחינם רודעי': וחימת פות בשת רדיפתם יירחם כשהשיגוני כשלע פרעד במחלוקת: ותכסני פלצות. כחשר סככו חותי וחת חנשי לתפשני: וחומר חמופה מי יתן שחוכל למוף שלם יתפשוני: ואשכונה" כנה וסנה דירת ערמי בחותושלה יוכלו להשיגני עוד. חרחיק גדוד במדבר י שלח יסיו שם פרגלים: אחישה מפלט לי י כחתרו ניהי דוד נחתו ללכת: מרוח פועה י פרדיפת שחול עתה משמר למתיד: כלע ה' פלב לשונם" השחת לשונם שלח ילשינו עלי עוד ופלג וחלק חותו שלחיסיו לחחדים בוה מכל יהים מחלוקת ביניהם: כי דחיתי חתם וריב כעיר בי חתנם חין חחרותם להיטיב כי בעיר כם עושי חתם כחקדותם ויש ריב ביניהם לחלק שלל: יסובכוסעל חומותים כי הם לחחדים כום לשעור חת סעיר מן החויכים: וחון וממל בקרבה ובקרכה הם פושים חון וחמם ושררת מתל לקכניד עול על הצבור ועם כל וה סנה פוות בקרבם . דברי דינו בין חדם לחבירוי ולת ישים שרחובה עוך וזרמה וחינם מושי' כחומן סבול והעול שום תקון שלום בין ההתון נחותן שלח יתור תיך וערפה חפילו ברחובה : בי לח חויב יחרפני וחשח ובהיו כי חין זרונם עלי כמנ חויבים כחיםן שחוכל למכלו : לח פשנחי פלי הגדול. לח פיה פשנאי בנלוי שהגדיל פלי שקב לבעום כי : וחפתר מענו 'בחותן שחסתר וחשתר מענו: וחתה חנוש בשרכי קנת שחלם הים שר חלף במוני וקנתם שר שחות וחלף שלי כשבייתי שר חלף בתכות שחול: ותיודעי וקנתו היה קרוכי בסכת

מנחת ערב

מיכל משתו-

האזינה הלקי' חפלתי וגו' הז"ל שה החוחור ידבר על חבשלוי עיכ חחר החזינה חלקיי חפלתי שלח חהרוב עייי חבשלוי בכי ואל חתעלם מתחנתי שלא יהרוג אבשלום בני מקול אוזכוה שמעי שקללני וחני מתקתי ולח לקחתי נקחה מחני כדי סיהי דבריו ובזיוניו לי לפליחת עון רפני עקח רשע חשר יען לשכל עם שאר פלגשי כי ימיעו עלי עון באחרם לאכשלו' חצוח ה' אחה עושה הוח עשה נסתר וכו' וכמו שחתר לו הנביח הנני מקים רעה מניחך ושכב עם נשיך אתה עשי ת נכתר וכר ומי יהן ויחורו כי עלי החם יהנרה ינוכה עוני חלח גם עם החף חשר עלי ישמחוני שחנש גם חניי מי חון לי עבר כיונה ענר כיונה הידועה

אשר יחדו · היינו מדברים סודנו והיה מתוק לנו: ברגש · בחבורה אחת : ישי ·

אחר רבי נושה הטעם ישי מות וטעם ישי שיהיה המות נושה להם שיקח את נפשם

ואחרים אחרו מגזרת נשני אלהי' שישכחו החוח ולא יעלוה על לבם עד שירדו חיים

שאול אם כן תהיה דרך ישי כדרך אל חמחי צור ילדך חשי שהמלה מלרע ויש אומרי'

שהות חפר ת"לף מן השיאני והות

קרוב והטעם ישיאם עד שלא

ירנישו וירדו היים שהול . הער

רבי משה במגורם בחבורת' כמו

העוד הזרע במנור 'והנכון בעילי

חני : חקרא חל מל עד רדתם

שאול חיים - ערב יתחלת הליל'

ובקר תחלת היום ולברים חלי

היום וכל אדם יוכל לדעת אלה

העיתים במראה עיניו רק בחלי

היום לא יוכל להתבונן בלל רק

פדה י מקרב לי שלח כגעו בי

ובי"ת ברבי' היו עמדי כמו לחמו

בלחמי והטעם על המלחכים כי

רבים אשר אתכו: ישמע אל

שוב לדבר על אויביו שרעות

במגורם: זיענם י מגורת עני

ידלדלם והנכון בעיני יענה בס

כמו לה נגענוך שהוה נגענו כך:

יושב קדם : כמו שוכן הוא יענס

שיתחלף מזלם מטוב לרע: ולח

יראו אלהי' שיש בידו להחליפני:

שלח : כל אחד ידיו בשלומיו פי׳

באנשי שלומיו כדרך ואני תפל":

חלקי . חחר שחלקו: מחמחות:

כפתח הת'ם בעבור אות הגרון

ופעם פיו כמו דנרי פיו : וקרב־

כמו המלמד ידי לקרב: והמה

פתיחות - תרכות לטושים או

שלופות כמו חרב פחחו רשעי':

השלך: אומר לנפשו או לנדיק

באמת: אשר אין חליפות

כשיעבור קרוב מחלי שעה

בארן מגוריהם כנגד בעיר

אשר יחדיו - הייבו רגילי׳ להמתיק סוד בתורה ובבית אלהים היינו מהלכים ברגש ברוב עם בבית אלהים בבתי מדרשות: ישי מות עלימו ישיא הב"ה עליה' את מלחך המות ישי יסכסך ויסית לשון הנחש השיחני וחוכל ומנחם פתר ישי לשון יש כמו אם ישכם עושי' אשר ישנו פה: במגורם : במלונם : ערב ובקר ולהרים .

> תפלות: מקרב לי ' מן המלחמ' הבאה עלי : כי ברבי' היו עמדי וגו' כי ואת עשה לי בשביל הרבים שהיו בעזרתי להתפלל פלי שנאמר וכל ישראל ויהודה אוהבים את דוד: ישמע אל י חפילת' של אותם רבי': ויענםי המלך שהוא יושב קדם: אשר חין חליפות למוי לחות' הרשעים הרודפים חותי אין נתונים לכם אל יום חליפתם אין חרידי' מיום המיתה: שלח ידיוי זה אחיתופל לוחד וישנים הרשע שלח טכדי"ט בלע"ו בשלומיו - במי שהיה שקט ושלם עמו: חלקוי לשון חלקלקום: מחתחות פיו לשון חתחה והתים הראשונה יסוד נופל היא בתיבה כח'ם של מעשה וח'ם של מאחר: וקרב לבוילבו לחלחת': זהמה פתיחות . מכחם פתר לשון הרבות כמו ואת ארץ נמרוד בפתחיה כפיות חרב ואותר אני לשון קללה הוא בלשון ארמי כדחמר כתב אמימר פתיחא עילוה והוא שטר שמתא: יהכך י משאך רוח הקדש משיבה לו כן : יכלכלך יסכול משאך כמו השתים ושתי השתי' לא יכלכלוך לשון כלכול מתורג' מסובר כתרגום יונתן בר עוזיא : מום־

יוכת

: מעידת רגל

ערבית ושחרית ומנחה שלש

י בופֿעובאועונולנוא בַּבוּעמֹכּוֹבְּאָאשׁ מ אַשֶּׁרִיַחְדָּוֹנִסְתִּיק סְוֹד בְבֵית אֱלֹהִים נְהַלֶּךְ בָּרָגָשׁ: יַשִׁיּשָׁוֶת י עָלִיםו יִרְרוּ ישׁי מְיִחֹים הֹ דְאלְהָאנְהַלַךְ בְּםַרְהוֹבַיִיִּי יְחַיִיבינון דין קטול וינוור עליהון בישן שְאוֹל חַיִּים כִי־רָעוֹרת בִּמְנוֹרָם לָרוֹאֵג וַאָּחִיתּוֹפֶל יַחֲחוֹן לְשֵׁיוֹל בַּ**ר** אני אַל־אַלהִים אֶקרָא בַּקַרָבָם: וֹירוּירוּשִׁיעְנִי: עֶרֶבוּבֶּקֶרְוְצְהָרִים ל׳ וחד ונקר היצון הַיִּין אַרוּם בִּישָׁן בִּקְרוֹרִירוּוֹן אַנאַקָרָםאֱלָהָא אַצַּלֵי בגופיהון: אָשִיחָה וָאֵהֶמֶהוַישְׁמַעקוֹלְי: וֹמֵימֶרָא דַיָיִייִפְרוֹק יָתִי: פָּרָרה בְשָׁלִוֹם נַפְשִׁי מִקְרָבֹּלִי בִי־ וּבְצַפַּרָא וּבְטִיהָרָא אַצַלִי וָאַרְגִישׁ ישמעי אלי כ בָרַבִּים דָיוּי עַפַּרִי: וְשַנַבֹּם וְשָשַׁת בָּרָבם מֶלָה אָשֶר אָין ניתיני וּשְׁמַע בְלִי: פַּרַק בּשְׁלַם נַפְשִׁי דְּלָא לְמִקְרַב בִּישׁ לִי אֲרוּם בִּסְנִיאָן אָקוֹן חַלִיפוֹרת לָמוֹוְלָא יָרְיַתוֹּאֵלֹתִים: הָנָה מֵימְרֵיה בְּסַעְרִי: שָׁלַחָיָדִיוּ בּשְׁלֹמֵי חַבֵּל בִּרִיחוּ: חַלְּקְוֹי מַחֲמָאָרה פּיוֹוּלְלָבְלְבִּוֹ רַבִּוֹ יִנְיִמְנִייִים וֹנַקְבָּל מִנְהוֹן וִיתִיב שְׁמִיָּא מִלְקְרָמִין לְעַלְסִין וַרְשִׁיעִי דְּלָא מִהַשְׁנִין בַּבָרֵו מִשְּׁמֵן וְתַּמָה פַתְחְוּרו: הַשְּלֵךְ עַל־יְהֹנָרוּי יִיבְיבְהְּ וְרָוּא אוֹרְחַתְהוֹן בִּישַׁיַא וְלַא דַּחָלוֹמִן אושיט ירוי יָבַלְבְּלֶךְ רָאִדִיתָן לְעוֹלָם כוֹט לַצַּרִיק: קרם אַלָּהָא: וְאָתָה מֶּלְהִים וּ תּוֹרֶבִים לְבָצִאר מֹיל מֹיֹי בָּאָנְשֵיה שְׁלְפִיה אִפָּס קְיִימִיה: שַׁחַת אַנְשֵי רָמִים וְמִּרְמָרוֹ לֹאֹ־יָחֲצְוֹּ שָׁעִיעַן יַתִּיר בִּון שְׁבֵּון דְּגּוּבְנִין בִּילֵי פּוּמֵיה וָהֵיךּ זְיָיגִי קַרָבָא לִבֵּיה רְבִיבָן יְמֵיהֶמָ וַיּּבְאַיּאָכִמַח־בָּךְ: מילוי יַתִּיר מָן מְשָׁחַ וְאִינוּן מוּרְנָיִין למנצח יִּקְטוֹל: טְלוֹק עַל יָיָ סִיבְרָהְ וְהוּא יָזַן יָתְרְ לָא יִתֵן לְעַלְטָא הוּסְרָנָא לְצַדִּיקּיָא וְאַנְהְאֶלֶהָא בְּמִימְרָךְ תּוֹרִוית יַתְהוֹן לְנְהִנָם עַמִיקָא נַבְרֵיטָרֵי קְטוֹל וּנְכִילוּ לָצִּ

יררו ה'וסי' עתה ירדו פלשתים - חרבו כל פריה ירדו לטבח - ישי מות עלימו - יעלו הרים ירדו בקעות -יעלו שמים ירדו תהמות: ויושב ב'חר חם'וחר מלא וםי'וירש העם כלו ישמע אל ויענם קדמא מלא:

חלקו ב' בתרי לישני וסימ' חלקו את נחלתם דיהושע · חלקו מחשאות פיו וקרב לבו : ואתה אלהים ח' וסימ' היום יודע כי אתה דאליהו אתה אלהים תורידם לבאר : הלא אתה אלהים זנחתנו קרמא רפסוק : שמעת לגדרי : גדול אתה וגדול שמך : השלך על השם משאך: והוא יכלכלך - יסבלך כמו השמי׳ לח

יָחֶמוןפַּרְנוּה וּיִםְיחוֹןיָאָנָא אָתְרַחִיץ בְּמִימִרְן:

יבלכלוך ומי מכלכל את יום בואו ויש אומרים שמלת יהבך כמו נתנך והטעם המשא שנתן השם עליך ורבי משה אמר נחנך טעמו שנתן לך לחם עד עחה והוא יכלכלך לעחיד בכנבנון מני מכבכל מת יום בימו השמור: ואתה · מ"ם תורידם שבה לאשר רבו דבריהם: לא יחלו ימיהם · שלא תמלא מספר ימיהם: ואני אבעת בך · שחמלה מספר ימי כי אני עברך כאשר הבטחתני בתורחך או ואני אבטח בך שתורידם בחלי ימיהם לשחת:

אכן יחייא

יכל אלה בדברים הגוסניים י ואפילו בדברים הרוחניים לא הייתי מנקש לחברה כהן או כביא י כי אם לך וכבית אלהים נהלך ברגש ר"ל בחברה כחו שרגשת פועלי און. ועם כל הכבוד הלו אשר בחתי לך היית בקושרים על לא חמם בכפי - הוא נמנע הסבל לדבר הזה - ולכן לא אשא ואסבול החחם הוה ולא אסתר ואעלם חשמו: אבל אחלי אל בית האלהים כי ישיא חות עלימו אחיתופל ואבשלו כאשר מבקשים להסיתה עלי ויהיה ישיא כמו הנחש השיאני ואוכל לשון הסתה" נירדו שאול חיים כקדח וכעדתו . כי רעות במגורם בקרבם . כי כאשר הרעה היא בקרב לכם כן היא בקרב ניתם ומבור' ולכן הוא הדין שפי הארץ יבלע אומם ואת בתיהם ואת כל אשר להם והנה לא נטנשו בכך להיות כי בזירה היתה זאת מאת ה' על עון דוד - ומגלבלין זכות על ידי זכאי נחובה על ידי חייב ' ולכן נענשו אכל לא בעונש כוה: אני אל אלהים ונו' כ"ל כשהיו דולים צלחום אתו אכי אל אלהים אקרא שישפוט באויבי בחדת דיכו הצדק י ואל ה' אקרא שיושיטכי י מרב ונו'ר"ל ערב בתפלת ערבית סשיחה י ובכקר בתפלת שחרית אהתה י וצהרים בתפלת המנחה אתפלל למטן ישמש קולי אחרי עבור מנחת השלש תפילות על פניו: פדה וגו'ר'ל והא ענכי ופדה כשי שלא גרשוני מהסתפח בנחלת ה' אבל נשארתי של כני בשלום ' ופדה מקרב לי שלא הויקנ בגופי ' כי ברבים היו עמדי' דולה לוחר בערינים רבים היו רולים ללחום עמדי בכפש והגוף ישמע אל זגו' כ"ל היושב קדם בעולם השלה והכלחיות ישמע תפילתי ויענה לשון עיכוי אותם באחיתופל וסיעתו אשר הם עניים וחרודים ואין חליפות שחלות לחו ועם כל ענויים לא יראו אהי: בשלח אחיתופל ידיו באנשי שלומיו כחוני . וחלל בריתו ברית אהבה אשר היה לו עמי : חלקו פגו' כ'ל כי דברי פיו היו חלקים מחחלת בקר להראות היותו בשלום אתי ולא היה כן כי בלבו היה המחשבה לעשות קרב ומלחמה ורכו דבריו דברי שלום משמן - והמה בחחשבתו פתיחות שהם החרבות אשר היה חושב להכנים בגופו השלך על ה' וגו' ר"ל כל צדיק וצדיק ישלך משאו על ה'והוא יכלכלהו ויסכלהו ויוציא לאור משפטו בי לא יתן לעולם מום לנדיק. והוא יהכך הוא לשון תשא מדברי סו"ל שקיל יהבך ופדי אגמלא: ואתה אלהים תוריד לאחיתופל וסיטתו לבאר שחת שהוא גהינם להיותם אנשי דמים ומדמה " וכעולם הזה לא יתצו ימיהם כי יכרתו יחיהם ולא יוכו להגיע לחלרי מיהם הקבועים י ואכי אבשח בך כל ימי לבאר ויקרכי בעד הכשחון ההוא

הקיום בעולם הומניי ובעולם הכלחי: בו למנצח על יונת אלם וגו' באחזו אותו פלשתים בגת הנה בבורחו מפני שאול אל אכיש מלך גתי ונרחה כי חתי בולית אחווהו באומרם לאכיש הלא זה דוד חלך הארץ ובוחר וכלל בשעשה עלמו משוגע . ואכים אף כי היה מכירו חפץ להצילו בהיות כי כרח אליו וראוי

למלכים לעוור לחוםים תחת צלם - ולכן הצילו בחומרו למה מביחו חותו חלי חסר משובעים אנכי כדי להאמינם כי אינו דוד מלך ישראל . והנה מה שירא דוד ממנו היה אחרי שומעו דברי עבדי אכים כי חשם פן יצטרך להורגו לממא מן בעיני עבדיו י ובפעם השנית כשהלך אליו היה בהקדמת הידיעה כי כבאש עם שאול ולכן היה מבקש מממ ועבדיו אם רוצים לקבלו - וקבלוהו

ותחקנים אוחו בפתיחות וסכינים כדי לישרו וכתו כן יהיה להם שלא יחלו יתיהם וכו" . אך יר'אחתה אלי"ם תורידם לבאר שחת של אנשי דתים ומרתה אשר לא יחלו ימיהם כי גם בהיותם תחים בני תאותם הגשתיות לא הוליכו בידם והוא ע"ד אוו"ל אין אדם מת וחלי תאותו בידו . או יר' ע"ד משרו לשאמר ילחק א"עה שחלי יתי האדם הן הלילות ויר'יבי רלין שעובה זו שהתה ה' עושה עם הלדיקים שאינך מחשיב להם כי אם הימים לא תהיה להם ואכי אבטח בך שמוכה זו שהתחונן עליה יצחק איעה תעשנה לי:

תהילת ה׳ תורת חסר

יחדו נחתיה סוד כי מלד היותך מיודעי הייתי מדבר איך את סודוה יואו כשהיינו הולכי׳ בבית אלי"ם בחברה היינו מחוכחים תמיד ולכן חני ירח ממך וכו' וחמר חלה הדברים כאילו היה מדבר עם אחיחופל גם כי חפלתו היתה אל אלהיו וכאותר אחריו ישי מות וגומר וכמו שמלחתי כחוב בזה שירלה לומר שלח ימוחו לפי שמיתהם היא טובה במה שעמה יתכפרו העוכות רה שישי מות עלימו וירדו שאול חיים . או יר׳ המות אשר נפלה עלי יהי רלון שתהיה עלימו וירדו שחול חיים והוח הענין שנהיה לחבשלום שנרחה לו כחילו היה הגיהנם תחתיו וכו' וחמר עוד חני אל אלי"ם אקרא יר' גם בפעם הוחת הקרא אל אלי"ם וה' יושיעני תמנה וכן בכל יום תמיד

ערב ובקר וגומר וישמע קולי וגם עתה יענני ויפדה בשלום נפשי וכו' מו יר' באומר פדה בשלום נפשי כלומר הנה אבשלום יצא ממכי בשלום ובאוחו אופן השלום שיצא ממכי לא קרה תזה לנפשי נזה כלל כי אם לאבשלום כי אם ברבים היו עמדי והם המלאכים שה' שולח אלי תמיד לעזור לי כי הם מלחכי השרת . וחולי כיון בפסוק זה למה שהש"י הכילו מהשתחויחו עד הראש וכו' כי בשלום נפדה נפשו מקרוב לו דבר מהענין ההוא וחלה הענין לזכוח הרבים שהיו עתוולו"א ישמע אל ויענם ור"ל ישמע אל לאלה אשר היו מתפללים עמי כי אלה היוצדיקי במורי" אשר אין חליפות למו יר' אינם מדברים ומחליפים את דבורם ומעולם לא יראו ממדת הדין ווה בא להם מצר מה שהיו לדיקים בתכלית הלדקות - הויר' וחלה הרשעים הקמים עליולא יראו אלי"ם ורצו לפגוע בהס . או יר' אשר אין בעולם חלופיהם ואומר שלח ידיו בשלומיו יר' אחיתוכל שלח ידיו בשלומיו של הב"ה כמוכי היום שאכי שלום עם המלכים אשר עמדי וחלל בריחו והיא חורתו ית׳ או יר׳ באומר שלח ידיו בשלומיו חלל בריתו לומר הנה מיששלח ידיו בשלומיו ית׳ והם בני ישראל חלל בריחו ית' כי מי שלח ידיו בשלומיו ית' ונקה ולזה היה אומר יראה ורעד יבא בי וכו' וכמו כן אמר ישמע אל ויענס ולא אמר שיתן לו כח להמיתם ולכן אמר הנה לפי האמת לא הייתי רוצה שיבא להם רעה כלל אך מה אעשם כי המה לא יראו אלי"ם ינשתהפו עם אבשלום ונחפחו לעצת אחיתופל שחלקו מחמאות פיו שהיה אומר לי חמיד השלך על ה' יהבך . או יר' השלך על ה' מה שנתנך במציאות והוא יכלכלך אם הלדק במעשיך. כי אחרי היוהו הוא ית' המהוה את ההויות כלם הנה הוח ית'יהיה ג"כ הזן אותם והמכלכלם אדבר זה תמיד היה החיתופל אותר אותו לדוד והיה נראה מזה היותו לדיק תמים וחכם גדול ולכן אמר עליו שחלקו מחמאות פיו וקרב לבו ובאומר מחמאות פיו הכונה על החכמה הואת שאמר בא מר השלך על ה'יהבך ובאומר וקרב לבו יכוין על כונתו בנפשו שהיה נרחה ממכו היותו לדיק תמים ולהיות שהיה חומר חת כל זה בלשון צח לכן אחר רכו דבריו משחן ואוחר והחה פתיהות יר' עהה אחרי הפרדי מחכו ביעלו עלות כנגדי המה פתיחות : או יר' לפי שחלקו וגימר המה פתיחות שכל אדם יתפתה מהם : או יר' והדברים האלה שהיה אומר המה פתיחות לחכמות רבות כי מלד זה יאמין האדם כי השגחחו ית' היא תמיד בפרטיים כלם ויאמין כל עקרי הדת: או יר׳ באומר השלך על ה'יהבך כלומר השלך על ה'הביירך אל הע"הו כאמור וכמו כן היותו הוא יח' מכלכל אותך ומזה חדע כי לא יתן לעולם מוט ללדיק וחם מט פעם אחת לא ימוט לעולם והכונה לרמוז אל הענין בעלמו הנאמר בחה שאחר הכחוב שמע ישראל ה' אלהיכוה' אחד כפי מה שפי' בו החסיד זקניז"ל כי מלד היות האדם מאמין כי הוא ית' מהוה ההויות ומשגים בפרטים יאמין ג"כ שיהיה אחד בפי כל העולם כאומר והיה ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד וכו' והתפלל עוד ואחר ואהה אלי"ם תורידם וגו' נירן יהי רצון מלפניך שיהיה להם מדה כנבד מדה שהפתיחות החלה יהיו להם בבחר שחת יר' בבחרו של השחת והוא המקום אשר בו עושים לורת האדם הנקבר בשחת כי הוא פתיחה בחוך פתיחה ולפעתי'עושי' או יר' אנשי דמים ומרמה לא יפלו ימיהם כי כל מהשיחיו אינו נחשב בעיניהם לפלי ימיהם יען שחלי

אלהים אקראי הייתי פתפלל : וכ'יושיפנו 'הים מושים אותי כן האמו באותן ששרב ובקר ונהרים בנל עת שהייתי גלחם עם האויכים כייתי מתפלל ויקכל תפלתי פד כי. פדם בשלום נפשי מקרב לי שלם יכלו החמות לקרוב חלי להזיק וככן נפלטו גם הם: כי ברנים היו מפדי כי נדנים פחלו הוענים חלה ברודעים חותי עתה היו שתדי בחלחתה ונחלטו בתפלתי לכן חני חומר מתה: ישמע אלי תפלחו: ויענם. ויכניעם עם היותם עתה שרי שמול וגדוליו: ויושב קדם סלהי ווה יששה בחל בחופן מעולה כחשר כום יושב קדם קדמון בלתי משתנה וישמע תפלתי עתם כמוששמע לשענר: כי חין חליפות למוד אינם עוכנים להשתנות ולעשות תשוכה לפתיד: ולח ירחו חלהים במה שעשו לשעכר נגדי : שלם ידיו בשלומיו " כי חמנם קנת מהם שלח ידיו כי להדפני כהיותי בשלום שפו: יקנהו חלל בריתוי שביה נעל כרית ושכומה עפי וקנתו: חלקו מחתחות פינ וקרב לכון היה מדבר עעי בשפת תלקות בקרכו ישים ארכו: רכו זכריו משמן וכתה פתיחות חרכות וסכינים להרגני באמרו אלי השלך של הייהכך חל תפער מבית שמול כי כ׳ ימורך ווה היה מימן כדי שיוכל שאול להתיתני: ואתם חלהים • שידעת כל זה: תורידם לכחר שחת י במדת הדין: חנשי דמים ומרמה כי וה

ם ע ספורנו ז ל

אשר יחדו כפתים פוד באוםן שהיינו יחדו בסוד

מתוק בלי ריב וקנטורין

בפית חלהים נכלך ברגש -

יסיינו פולכים בקצון חל בית

אלפים ועכשיו כל חלה

נהפכו חל הרודף נגד הרחוי:

ישי מות עליתו מלהים הוא

ימשה בהמות ישית וישמים

ויבהיל את הכל עלימו

בתיתה ששונה: ירדו שחול

חיים ' כסיותם בתקפם :

כי רטות בתנורם בקרבם כל

בודונם עלי שתה נודע ני

במנורם ובהחסקם פפי

בסוד וכלכתכו חל בית שבים

היו רעות בקרבם והיו א

בפה וח' בלב והנם או אני אל

מנחת ערב

רחוי שכם חנשי דתים

שמנקשים לסעיתני יאנשי

מרפה כדכרם ח' בפהוח'

כלכ: ואני אכטח ברי שלא

חפול בידם:. בחחוז

הירופה בתורם היא היונה בשלחה לדעת הקלו המים ובמה בעלה זות ערף בפיה ואר"ול מנ"ע הביחה ויח הויתי עובה כיונה שהלכה מש בג"ע לעולם כי שם שם בג"ע לעולם כי שם הנה פה לריך - 15 D121 אני להרחיק בדוד כמו ששלח לו הושי חרכי שלח ילין פה בלולה כיון שיען 'חיוזוכל שירדפו לחד ודך בלילה לוודבר א ישה מפלט לי אזן כי דרפוון הלכתי להחלט נסשי:

באדון אתו פושתים כנת י שנית שם מעני שחול: חמר חנני מלפים . לפושיתני חף של סי שינחתי תתרי ישרחל לשרי שלשתים: כי שושני חמש בי הוכרחתי לששות זם מסני ששחף לכלמני חנוש שהוח שחול ווה כי כל היום : לוחם יחלנני בי בכל יום סוחלוחן חותי בחלחתוו: **נעם זה שחתו שוררי 'התביתי**' חת שחול ננדי: כי רנים לוחמים לי פרום" ונהיות. ב כי אתה ערום ידעת כי רני משורדי חלם כיו לוחפים לי בשבילי וכתנותי כתיך סחיל שלי: ומן יום חירם בחשר בייתי ירה פעלחות כחעו: חבי חליך חכסה: כייתי תפיד כוסח כך: בחלהים אהלל דברו ' והייתי מהלל לכָרו שחתר כַתורס כי ה' אלהיכם כוח ילמם לכם עם חויכיכם ווס כי יפשק דין כנד החויבים ומסללי כום קים: כאלהים בפחתי שיעשה כדברו: מס ימשה כשר ליי בהיותי נלחם בזמו וכם מו: כל פיום דברי ופנבו" היו *פתנגדי* לדברי חלה באתרם שחין לנטוח כוה: שלי כל מחשבותם לרעי והנה עתם כל תחשבותם עלי הם לרע בי מתכם ינורו: יתקכלו ינפונו: לחרוב לי: ספה שהיו מכדי: מקכי ישמורני כדי לרגל לשחול: כחשר קוו נפשי של חון פלם לפו בחף שתים כורד חנקים יםי רנון שכחשר קוו שבהסית נסשי של חון שוענותם והפחדתם יכים מפלם למו פפלחתת החפו שביו ירחי פשנה וכלתי בוטחים כה' שתורידם ותפילם עתה בחף פפים וביד האפות: כודי בפרת חתה: כנה חתה ידעת פסער כפעפים שהונרכתי להיות כע ונד : שימה דמשתי בנחדך קבן כמו כ,כל דמשתי: הלח בכתרתך . כלח שערי דמעם לח נכפלו וחין ספק שתפפור חותם ותרחם עלי: חו ישוכו חויכי חחור כיום מקרם - שת הכל תפלתי: ום ידעתי כי חלפים ליי כי חזנם יופתישנם פרת הדין מהיה לוכותי יוה כי בחלהים חהלל דבר י שחפר להיות כלחם לכי עם שיביכו במרת הדין נגדם: כה' מהלל זכר' והללתי זה סדבר שנשו בשדת רחשים שירחם עלינו: וכום בחלהי בסחתי לח חירח: בהיותי כ' נבחות: על חלפים בזרין ישנדרתי בשת נרה: חסלם תודות לך בשחשינ פתשומה מכם: כי כולת כששי שמותי מיד החמית ומיד שחול: כלם רגלי

מדחוי כלח כזה מכלת גם

רגלי פדחי פסיות נוחה

לפתהלך לפני אכים ' לקנות

שלמות כנחי חשר כי חתהלך

לפני אלהים : כאור החיים '

נברתי

מהסתתח בנחלת כי

למנצח על יונת אלם - על נועם פיוט תחלתו יונח אלם דחוקים ומכחם דבר נכבד מכתם פז: תנני שאפני כדרך משל הוא אבימלך או עבדיו: שאפוי הטעם כמו מלעיג למה שאפו לוררי כל היום ויש לי מלאכים רבים במרו' נלחמי בעבורי כי מלת לחמים ואחריה למ"ד היא לעור ' כי הטעם בעבורו הוא כמו הגלח' לכם רק עם מלת עם לגנאי: יום איך

כמו עליך כמו אל הנער הוה התפללתי : באלהי׳ י שעם דברו שהתכבא עליו שמואל שימלוך על ישראל על כן כאלהי צטחתי שימלת דברו: כל: יעלכו מגזרת עלכון והטע' יעליביני בעכור דכר שאני בוטח בשם : רגלישלא אברח: עלי בעבור קו האון שיש כלכם או בעבור האון שהם מלאים ממכו שימני פליט להם והורידם באף אם הם רבי' עלכן הוכיר עמים: נודי כמו נדודו וישב בארן נד ספרת'הטעם אחהחדע כמה פעמים אני כודד ממקומי והיה דרך לחו'נודי פס בנאדך והטע' כי טפותיו שהם דמעותיו ספורות הסלהשם וזה הטעם הלח בספרתך וכחילו הס מחוברות בנאד דרך משל שלח אבדה טפה מהם: אוי הטע' כאשר יראו אויבי שהני קורא בשמך יפחדו וטעס זה ידעתי בוה ידעתי: בחלהי'י או אמר כעזרת השסלהלל הדבר שדבר לי שמואל פעם אחרי פעם : באלהים - או אהיה בוטח בשם לעולם: עליי יש אומרים כי הכדר באלהים בטחתי ויתכן שכדר עולות והוא הנכין כי ככה אכי חייב לשלם כדרי על הטובה

למכלח

שגמלתכי:

לשבחא על כָנִישְׁתָּארְיִשְׂרָאֵל דִּמְתִילַא לִיוֹנַה שָׁתוּקָא בְּעִידֵן דִּי מנֹחס מי׳וַרְחֹקִים לְרָוַר כִּכְתָּם בָּאָחׁו אוֹרְתוֹ מְתַרָחֲקִין מִן קִירְנִירוּוֹן וְחַזִּרִין וֹטְשַׁבַּחִין לָטָרִי עַלְטָא הֵיךְ דָּוִר מַכִּ דְ ושלים כַר אַחַרוּ יָחֵיה פּלִשׁתָּאֵי יגודו במורח גדור שיהיו רבי עימה בגרת: חום עביין אל הא ארום שבייני ולא אוכל להחלט על כן ישתרו ביים החותוי ישבי גבר חייב בל יוטא מייף אבטח:

מניחא יַרָחָקִינָנִי: שַפְיָין גַּרְמֵי מְעִיקַי מייו כל יוֹמַא אַרוֹם סְגִיאִין מְעִיקִין כְּגִיחִין לי אַלַהָא עִילָאָה דִי כּוֹרְםֵירהֹיָ וֹ מִינֹ במרומא: יוֹפָארְאַרְחַל אַנָּא עַלְרָּ בַּמִידַת דִינָא דְאֵלָהָא אַתרְחִיץ: אָשַבַּח בְּמֵיפְרֵיה רֶאֶלָהָא אִרְרְחִיץ יֹיוּנֻ, יֹי הוֹרַר אֵלוֹהֵים: יִי שִׁימָה דִּמְעַתִי בְנאֹנֶדֶךְהְהַלֹאְבְּמִפְרָּתֶןדְ: ַלַאאָרַחַל סַהיַעָבָּירבִּשְׂרָאלִי: בַר יוֹמֶא מְטוּלְתִּי שַׁרְחָן עָלֵי בַּרֹשׁ י״חׁמּלֹי בַּחשַבְתַּהוֹן לְבִיש: יִכְנִשׁוּן וִיִּשְׁשׁוּן י'י"י בָּבַנָּא הִינוּן אִסְתְּוָרִי יִשְׁמְרוּן הֵיכְּטָא על שקרא סימו רַמְּתִינוּ עַבָרוּ לְנַפְשִׁי: דיביביהון רוֹקן יַתְהוֹן בּרְגִיז עַבּּיָא

חָמַסְבּן אֶלְהָא: יוֹמֵי שִׁלְשׁוּלִישָנִיתָה תורות לה: ביהצלה נפשי מפונת יָהַלִוֹא רַנְּלֵי, כִּׁתְּחִי לֻיִּהֹחְוֹבוּלֵּךְ לִפְּגַיַּ אַנָת שַׁוִּי דִּמְעָתִי בְּזִיקְיֵיךְ יָיָ הַלָּא יי בּ אַלהַים בַּאוֹר הַחַיִים: בחושבנה: הַבְּכוֹיתובון בַעַלִי דְבָּכִי למנצח מָחַוָרֵי קַבַר יוֹפָא דְּאַצְלֵיבִיוֹ יְרָאִית אָרום אֶלֶהָא בָּסַעַרִי: בָּטִירַת דִּינָא דָאֶלָּהָא אֲשַׁבַח בְּטִימְרִיה בָּטְיֵרַת רַחֲסִין דַּיִי אָשֵׁבַּחבְּמִימְרִיה: בְּמֵימְרָא דֶּאֶלְיָא סַבָּרִית לָא אֶדְחַל מַה וַעָבֵּיד בַּר נְשָא לִי אַרום פַּצִיתָאנַפִּשִׁי עַלַי קַבִּילָת אָלָהָרְגָּרָרִיִירְ אֲשַׁלֵּם קוּרְבָנִי תּוֹרָן קַרָּטָרְ:

מָקטוֹל הֲלָארַגְלֵי מִן נְקוּפָא לְמַהֲלָבָא קָדֶם יְיַ בְּגִיהוֹר חַיִּיָא:

מסרה

שהוא בא עמי במדת הדין אהלל

דברו ואבטח בו : כל היום דברי

יעלבו : מעליבין אותי רודפי

עד שכל דברי פי עלב ולעקה:

יגורו ילפונו . המה אורבי'ולנים

במקו' שהם מקוים שאני אך שם

ושומרי את עקיבי ט"רלש בלע"נ

לרגלני ולהוליך רודפי שם כל

זה היה קובל על רשעי ישראל

הכיש:יגורו ילינו ילפונו יארובו :

כחשר קוו לנפשי בשהם יודעי

ומקווים לי דרך זו ילך: על און

פלט למו . למכוה הכלה ועושר

על דבר און ורשע פלט כמו

לפלט מנפים שכר מאת שאול

מחכמתם ומתחשבותם שאומרי׳

להרגני: לודי ספרת : אתה

ידעת מנין המקומות שנדרתי

שלך ותהא שמורה לפניך: הלא

למנותה עם שאר צרותי ומנחם

חברו לשון ספר ממש: בחלהים

אהללי ביי׳ אהללי על מדת

הדין ועל מדת הרחמים ההלל.

באור החיים : לשוב לחרץ ישר׳ .

לכרוח -

נספרחך.

שים דמעתי בנאד

במניינך חחכנה

למננת

על כך: באף עמים הורד באפך הורד אומה זו שהכי בתוכ'

באלהים אה ל דברו ה החורבים לו וחחימת' ברח חנל

נ"ו אלם ב' וסימ' למנצח על יונת אלם רחוקים ' אלם צדק תדברון: רחוקים כולהון חסי במ"ז מ"ל וסי' נמסר ביהוטע סיי ט': חנני אלהים ג'וסימ' נמסר לעיל בסיפרא סי"נ"א: באלהים

נ' ר'ף וסימ' כאלהים אהלל דבר: כאלהים אהלל דבר: כאלהים כטחתי לא אירא: באלהים הללנו כל היום: כאלהים נעשה חיל והוא יבוס צרינו: וחבירו: הורד ג"סימ' הירד וי ריף וסימי באלהים אהא זובו. בחירו באף עמים הורד אלהים: לפני אלהים ד'וםי' ישב עולם לפני אלהים: כי הצלת נפשי ממות דתהלות: וצדיקים ישמהו יעלצו -עדיך מעליך: הורר אותם אל המים רנדעין: באף עמים הורד אלהים: לפני אלהים ד'וםי' ישב עולם לפני אלהים: כי הצלת נפשי ממות דתהלות: וצדיקים ישמהו יעלצו ויחר אף יי׳ בעזא דר׳ה:

אבן יחייא

לשכחא

יונת אלם רחוקים - 🥏 על עלפו אמר שהיה רחוק מארץ ישר' אלל אכיש והיו אחיו של

גלית מבקשין רשות מאכיש להורגו שנאמר הלא זה דוד מלך הארץ והוא היה ביניהם

כיונה אלמח: שאפני מצפים לבלעני גולושי"ר בלע"ו כמו שאפני רוח: לוחם -

לשון מלחמה: מרוסי הב"ה שהוא יושב מרוס: באלהים אהלל דברו אף בשעם

לַמָנְצֵתַוּ עָל־יוֹנַת אָלִם א

י שָאָפַני אַנוֹשׁ כַּל־הַיוֹם לֹחֵם יִלְחַצַנִי

לחַסָים לֵי טָרוֹם: יום אירָא אַנִי אֵלֵיךְ

בָּאלהַים בַּטַחַתִּי לֹאאִירַאמָה־יַעשַׁה

בַּשֶׂר לִי: בַּלֹיְהַיוֹם דְבַרְיִיַעַצֵבוּ עַלַי

בָּל־מַחְשְבֹתָם לָרֵע: יַנְוֹרוּיִיצְפּינוּ

הָפָּחְעַקַבַיְ יִשְׁמֶרוּ בֹּאֲשֶׁרְ קווּנַפְשִיי

אָזייָשובו אוִיבֵי אַחור בּיום אַקרָא

בָאלהֵיםבָּטַחָתִי לְאאִירָאטָהוַיְעַשֶּׁה

אָדָםלִי: עָלֵי אֱלֹהַיםנְרָנֶיךְ אֲשַׁבֵּם

ַ וָהַנַרָּעַתִּי בִּיראַלהַיִם לֵי:

ָאֲהַבֵּל דָּבָר בִּיהוָה אֲהַבֵּל דָּבָר:

על־אָוֵן פַּרֵט־לָמוֹ בָאַף עַמַיםי

נדיספרתהאתה

שָׁאַפִּו שִׁוררַי כָּל־־הַיִּוֹם כִּי־רָבִּים

פַּלִשְׁתֵּים בַּגַת:

חנני אלהים כי־

בסבר פנים יפות . תנני אלהים וגו' ר"ל או אלהים חנלי כי מבקש לבלעני אנוש והוא אחין של גלית וכתרגוחו ארום שפיוני תחותוי ישבי גבר חייב י ויהי שאפני מן פי פערתי ואשאפה -כל היום לומם ללחוץ חותי בחומרו לחכים הלח זה דוד חשר היו משורנים לפניו הכה שחוצ באלפיוודוד ברבכיתיו . שאפו ובו' רולה לומר או אלהי מרום כל היום יש לימי שיבים בר לבלעני חנם י כי רבים לוחמים ליי ואם אנום מפחד שאול וישראל אפול אל פחת פלשתים • יום אירא וגו' רוצה לומ' היום שיראתי מאכיש ועבדיו אני אליך כמו עליך בטחזי באלהים וגומר הוא לשון שבועה - וכאלו יאמר אני נשבע באלהים אשר תמיד אהלל דנרו ותורתו הקדושה י כי יש לי הבטחון לגמרי בכל מעשי - ותמיד בטחתי באלהים ולא אירא ממה שיעש' בשר ליכי החה יאבדו ואתה תעמודי כלהיום וגו' ר'לכל היום מתעצבים מדברי ומעניני בראותם כי ה' עמי - ולכן יגורו חלשון ויגר מואכ כי יראו ממכי פן אמלוך על ישראל ואכביד עולי על שוכאי - ולכן ילפוכו רוצ' לוח' יארכו לי בשקו' לפון כאשר קוו כפשי ללקחה • על און וגו' ר"ל כשיהיו בצרה ויקראוך תפלש להם ותציל על און ועחל והכל ורוח כי לא תשחנים להיות בלתי בושחים בך . ואדרבה אתה אלהים בחידת הרין שלך באף וחרון תוריד העחים השונאים אותי בודי ובו' לוחר כי אתה ספרת ההתנודדות שלי בסבתם וספרת הדחטות שלי על כובד הלרו' אשר צררוני והלא כלם גלויים לפניך כאלו הם כתובים נספרך או ישובו וגו' ד"ל אכי יודע בודאי כי או ביום אקרא תכף ישובו אויבי אחור . והדבר הוה ידעתי יען כי אלהים לי ואין כוכתי וכל חפצי כי אם לעבדו . באלהים וגו' הוא לשון שבועה ור'ל אני נשבע באלהים אשר אהלל דברו מחדת הדין ואני נשבע כה' אשר אהלל דברו מחדת רחמי' כי תחיד באלהים בטחתי בטחון במור ולא בדבר וולתוי ולכן לא אירא ממה שיעשה אדם ליי עלר אלהים וגו' ר"ל טלי לשלם הנדרי' אשר נדרתי בטת צרתי על כי הצלת נפשי מהמות הגופני -וכלי לשלם חודות לך על כי הלא הצלת רגלי מהיותם כדחים מלהתהלך לפני אלהים שהוא ארך ישראל . אשר ההתהלך בו בעולם הוה יתן הכנה לזכות באור החיים הנצחיים . וכאותרו כי גרשוני היום מהשתפח בנחלת ה' וגו':

תהילת ה׳ תורת חכד

נו למנצח על יונת חלם רחוקים לדוד מכתם הנה סמיכות המומור אל הקודם הוא כי

במזמור הקודם המר מי יתן לי שבר כיונה ופה המר שפעם ה' הרה לו לדוד צרה זו ועשה עלמו כיונה אלמת או כיונה פיתה ואין ספק שדברי ד"עה היה כנגדו וכנגד כל ישרא וכשם שנקראו ישרחל בשם יונה כאו"יונתי תתתי כמו נקרא ד"עה להיותו הוא המלך החמתי שלהם כלחם על החפות: פס יעשה וחחכו כחשכו כל החלכים או יר' לוחר שעשה חזמור ה'על חה שקרה לו באחוו אוחו פלשתים מדם לי . בהיותי נלחם נשם בגת חשר הוח ענין דומה למה שיקרה חחרי כן לישר' הנקרחים בשם יונת חלם רחוקים ר"ל שהם כאלמים בין המלכים ויאמר עליהם כי הנכי מושיעך מרחוק: חבני אלי"ם וגו' קטונתי מזכיותי על כל החסרים שעשית עמדי על חה ששהפני הנוש וכל היום לוסם ילחלני ועכ"ז רני פלע תסובבני סלה ועל כן חנני כעת על לד החן והחסד ויהי רלון מלפניך שיום חירא בו ביום אני אליך אבטח שתענכי ולא תמתין להטיב אלי למחרתו של אוחו היום ועכין זה יובן יותר ויותר עם מה שכתבתי בפסוקה' הושיעה המלך יעונו ביום קראנו: באלי"ם אכלל דבר יד' זיהי רצון מלפניך כי באי"ם אהלל דברו ר"ל היותו דבר בא מאתו ית'מכלי שום אמלעי ואו'אודך ה'כי אנפת בי כי הנה באלי"ם בטחתי לא אירא מה יעשה בשר לי ר"ל מי שהוא נקרא בשם בשר על מה שהוא מקבל תמיד ואין לו יכולת לתת דבר כלל כאשר היא הענין בבשרוהוא ע"ד מה שביאר כמה"רר מרדכי מטאלין ע"ה במש"ה ושם בשר זרועו וכו': כל היום דברי יעלבו יר' הנה אה רשעים והם שוררי הנזכר וכל היום דברי יעלבו ולכן כל מחשבותם בלילה הם עלי לרע ויגורו וליפוני וכו׳ כלומר הם עושים כל המלחותיהם כדי להפילני בידיהם ולכן הם מתקבלים ומחרבים ליוהמה בעלמם ולא ע"י זולמם עקבי ישמורו לעיין בהם באיזה דרך הלכתי או יר׳ הם אומרים זה לזה לומו מעע ושתקו אולי כשמע עקבות דוד וכפול עליו ונהרגהו וכל אלה הם עושים או כאשר הוו לפשי לקחתה י חו יר׳ באומר המה עקבי ישמורו לומר המה עקבי ישמורו והוח אומר למה אירא ביתי רע עון עקבי יסובני ואולי באותר כאשר קוו נפשי ר"ל כאשר מקודם היו מקוים לי לשחלחום מלחמותיהם המה עתה משמרים עקבי ' או יר' הם עישים מה שעושים כ"כ בלחישה כפי מה שהיו עושים כחשר קון נפשי ר"ל כחשר היו עושים חילו היו ממחינים שחלה נפשי ממני באחר עושים האנשים העומדי חלל מי שהוא גוסם להמהין עד שתלא לפשו כי הנה הם אז בשתיה' על חון ובו' הוח בעלמו מחמר יונה הכביח כחו' משמרים הבלי שוח חסדם יעוובו וכמושביארתיו בשפר יפק רצון . כודי שפרת אתהיר' אהה ה' כבר שפרת כדודי לטלטולי וכמו כן גם עתה בלרתי זו שימה דמעתי בנהדך והלילני מידי הפלשהים הערלים החלה

שענטוני וכחו כן גם שחים בש מי היה הסופר את דמעותי ולא ע"י אחר . או יר' הלא כל כדודי ועלעולי הם כתובים בספרתך . או יר' הנה אם אחרת דמעותי ולא ע"י אחר . או יר' הלא כל כדודי ועלעולי הם כתובים בספרתך יר' אתה ה' אתה המעות הם כ"כ בספר א' כתוב החם: או ישוב אויבי יר' הנה שערי דמעה לא נכעלו ומאחר שאחה ה' משים דמעתי בכאדך אני יודע בודאי כי בו ביום למציאות הדמעות הם כ"כ בספר א' כתוב החם: כמכיחות בין משוני כבי מחות מו של מחרת היום הכוא לשתעכני וכמו שאחרתי למעל׳ כי יום אידא אני אליך אבטח וזה ידעתי כי אלי"ם לי לענות ליי . או יר׳ זה הענין ידעתיו כי אלים ליום והוא שנין שעריה דמעות שלה כנעלו בס כי מ"ו יכעלו שערי תפלה: באלי"ם וגו' יר׳ ובחלי"ם אהלל דבר והוא ענין שעריה דמעות שלה כל לרותיובה׳ אהלל הדבר הב' והוא הענין מה שיענני במהרה בוביום שחלי קורא: או יר׳ ודבר זה שידעתי כי אלי"ם לי תמיד על ענין שערי הדמעות שלא ננעלו בחלי"ם חהלל דבר זה ובה׳ חהלל דבר כי ממנו באה חלי תשועתי זחת והוא ענין שערי הדמעות שלא ננעלו בחלי"ם בשחתי לה אירה מה יעשה חדם לי ב חו יר' שהוח מהכהג עמי במדת הדין בשחתי לה אירה כי ידעתי כי ישוב אפו וחנחמני ה"כ שה ני אדם מחומר קרון: עלי הלי"ם כדריך יר' ווה הדבר שחמרתי לך ה'שיום אירה חבי חליך חבטח ורצוני לומר שבו ביום שחקרה תעכני הוא יעןשעלי חלי"ם כדריך וחשלם תודות לך ובענין התודה כתבת בתורתך לרצונכם תובחו ביום ההוח יאכל לא חוחירו ממכו עד בקר וכשם שאחה כ' חפץ שיהיה כן בתודה כמו כן ראוי הוא לך שתעשה עמדי בהללת חלרותי אשר עליהם אשלם תודות לך: כי הללת כפשי ממות הלא רבלי מדחי הוא רמו אל הגיף שלא ידחה אחר התאוו' או שלא ידחה ביד השומרים עקביו ואומר להתהלך לפני אלי"ם באור החיים יר' להחהלך כאדם המטייל בנחת ולא בצער לפני אלי"ם ביום הדיוהגדול באור הלדיקים אשר הם חיים . ואולי כיון אל מה שאין הלדיקים נפשרים מן העולם עד שהם רואים מה שמחוקן שם כאומר מה רב טובך וגו׳ וה"א להחהלך לפני אלי"ם באור החיים עם האור שראו ב מהר"י בירבז"ל שמעתי הנה רזיל במס' שצת אתרו כל המוריד דמעות על אדם כשר וכו' עד או' כאדי וכו' וי"ל דאיך הוליא מפסוק כודי וכו' ענין היותו חוריד דמעות על אדם כשר כי בירבז"ל שמעתי הנה רזיל במס' שצת אתרו כל המוריד דמעות על אדם כשר חולי היה בוכ' על עוכותיו אמכם כאמר כי הדבר ידוע שאין כוד אלא באבילות כאומר לכוד לוולכחמוואל תכודו לו ע"כד עוד שמעתי באו' נודי ספרת אתה שיר' אתה ה' סופר

בל הרעות שהחדם עושה וסופר כל הדמעות שהחדם בוכה וכו' ומנקה מהרעות והגדודים שהיו רחוים לחול על החדם ה"כ בבעו מינך שימה דמעתי תמורת כודך ר"ל המורת מה שהיו רחוים להול עלי הנדודים וזהו שלרו"ל שכל הבוכה ומתחבל על חדם כשר שהנ"ה סופרן ומניחן בבית גנויו ויר' בבית גנויו של החדם בעלמו ע"כ: ולי נר' לוחר פתמה שאחר הכתוב ספרת וכן הלא בשפרתך הוציאו דו"ל ענין החדם כפר כי לא עם הארץ חביד רק הלומד בספר התורה:

בברחו מפני שחול

בפערה י חצר זה העועור וחער: חכני תן לי תשועה עיד שמול מתפה חנני כמו כן לפתיד: כי בַן חסיה נפטי ממדיי וכלל כנפיך החסס: לעתיד: עד יעכור הנות : האומרים רע אל שאול בעבורו: כח פן שימנור ויסור ופן חראה שחת' רם על רדיםת שאול : עליון שנטלה על המלך הרודף: גומר עלי שהתחיל להושיע השמים להושיעני ויראה כל החרץ כבודך שישיחו השומעים ויבעור: יושיעני כות משועחך: רשת י כפף פועל שנכר חרף: שוחפיי נרוח אלהים דעה מנעתתו: ישלח טוחד על לשון זכר כמו כל נפש חלהים חסדו י במדת רחמי שבעה או יהיה יולא ובטעם כל פלי: וחמתו' שטיח מדת סדין נגד דודפים נפחף בתיך לכחי בתדכר : משכבה לוהמים בני מדם ובשכבי בני חדם כלשון הרפ מויקים יותר מן הלכחים רומה על השמים . להלקל כל מערכה טוכה עליהם שלח ינליחו: כי חמכם רשע פנינו לפעמי בסופ המחלוקות כפף נפשי סרשת הנו' כחשר: כרו לפני שוחק" שקיו מוסרים חותנו וסוכנים לתפשנו: נפלו כי פשמו חו בתוכה : פלשתים על החרץ והוכרכו לסור משם ולהלחם מם החמות: וחז נכון לכי -לשכדך: נכון לכיי וכשוכן נכון כזה: שחשיר וחומרה לתת שבח של הסגלה: עורם ככודי החתרתי חז עורם ככידי שהוח כלם חלסים חבר ביב וכתו כן חתרתי עורם סנבל וכנוד בחופן שחשירם שחר שחששה פעלות מורגלות כשחר קודם בוחו: חודך בשתים ' יהי רגון יהי רנון שמודן לעתיד: כינדול עד סשמים חשקדי להושיפני מן כחמות נס שלח תחת ד לסתיר פערכה עליהם: רותה על השמים לפתיר לכח שתפקוד של נכח מרום בתרום: ופל כל החרץ

מלכי בחדמה בחדמה וה החומור ממר דולב וחחיתופל ודומיהם שהיו בדולים נתורה ומורים לרכים זת ודין ועם זה היו השעים גמורים ממר:

כבודך כי תפקוד חו כל

האמנם איך אפזר אלומות של צדק ותורו תורם הרכה: מישרים תשפטו בכי חדם בחשר חינכם כובעים : 7373

למכלח אל תשחת . בברחו מפני שאול . על נועם פיוט תחלתו אל חשחת וחברו במערה אף על פי שאני במערה אין לי מחסה זילתך! הוות יש אימרים כמו מקרה יען הוה להם למלך: אקראי פעם עליון בעבור היוחו בתחתית: ישלח בעבור עליון: נפשי בתוך לבחים אשכבה י בעבור עדת שאול וטעם לוהמים כאילו כתוב בתוך ליהטים וטעם שיניהם

רומה ⁻

חחד כפף נפשי: שיחה : כמו

שוחה קריחי כמו קרוחי וככה

שישיחו שנפלו בחוכה באמת:

ככין . כפול בכל עת הוא נכין

לשורר ולומ' לשם שהצילנו וככה

גם אומר לנבל עור'כאשר אעיר

לשחר והפיעל עימד כמו העירה

והקילה: אודך בעמים י ברבי

מישרהל כמו החריך בניתן

בעממיך: בלאומים שאיכן

מישראל: כי יחכן היות פי'

חרף שוחפי בעבו' שחרפני ישלח

השם חסדו וזה הוא כי גדול עד

שמים ובעבור כי יש לגבהות

השמים חקר ואין חקר לחסדך

על כן אחריו רומה על השמים:

למנלח: האמנם אלם - ו"א כי

אלם קהל כמו מאלמים אלומים

ורבי משה אמר בעבורשנשמת'

מדבר הלדק הזה הוא הדבור

באמת:

אומר לנפשי: עורה כבידי

אכן עורא

רָשַׁבְּחָא עַל עַקְּחָא בּוְמֵן דִּיאָמֵר דָוִר לָא תַחְבִּיל אָתְאָמֵר עַל יַד דּרָוִד מַכִּיר וּשְׁלִים בַּמֵעַרְקִיה מִן קַרָּם ליב׳ שָאוּל בְּאוֹסִפְּלֵירָא: חוֹס עָלַי אֱלְהָא יֹי שׁאוּל בְּאוֹסִפְּלֵירָא: למשף חום עלי ארום בּמֶימָרָךְ אִיתְרָחַצַת די עיבר אָתְרְנוּשָׁא: אֶלָהָא עִילָאָרה תַּקִיפָּא דִי פַּקִיר חַיִּיבִיא הַלָּארַגְלַי מִדְּתַקלָא בְחוֹבָא מְטוּל הַּאֲטַיֵּיל בָרָבויִי בְּגִינְתָא רְעֵבֶן לְמֶחֶמֵי בּנְרוֹר צַרִּיקִיָּא עִיוּלָרו ישַרר מַלָּאַכֵיה מִשְׁמֵי אַמְטוּלְתִּי: מְרוֹמָאוְיִפְּרָקִינָנִי חֵבֵּר שִׁיִיפִי לְעַלְמִין יָשַׁדַר אֶלָהָא טוביה וְקוּשְטֵיה: נַפְשִׁי חיירא בָיר בִּמְצַע שַׁלְהוֹבִין אֵרמוּך דַבַּבֵיהוֹן הֵיךָ מוּרְנִיתָא וְגָרְרִין ָּוָלִישַׁנָהוֹן הֵיךְּםַיְיפָא חָרִיפַא**:** אָיתָרוּרָם עַל בַּלְאַבִי שְׁמָיִא אֵלָהָא

עַלכָּל יַתִבִּי אַרעָא אַיְקָרֶה: מְצַרִתָּא

תורת חסד

מסרה

נ"ז כברחו ג'וסי מפני אחיו מפני אבשלום : מפני שאול במערה: לאל י"א קמצין וסימ' קום עלה בית אל : ונקימה ונעלה בית אל אליאסף כן לאל : לאל גמר עליי המפניו תשאון ' ויאמרי לאל סור ממנו האומרים לאל סיר בתרא : גם הוא עון פלילי לכן אנשי לכב : זירב אמריו לאל . הן אני כפיך לאל: שחר ח'וקמצין וסי' נמסר בישעיה סוף סימן ח':

תהיכת ה׳

למנצח אל תשחת . כך כינה דוד המזמור הזה בשביל שביה קרוב למות ויסד מזמור זה לאמר אל תשחת אותי יו': חנני : חנני שלא אהרוג ושלא אהרג : עד יעבור הוות: עד תעבור הרעה: חרף שאפי: ויושיעני מחרפת שואפי האומר לבלעני גלושנט"מויי בלע"ו: נפשי בחוך לבחים - חבנר ועמשח שהיו לבחים בחור' וחינם מוחים בשחול: אשכב'לוהטי'-

אשכב' בלוהטי אנפ"אנבלוייאנץ א בלע"ו בין הזיפים שלוהטי׳ אחר לשון הרע: רומה על השמים י הסתלק מן התחתוכים שאינם כדי שתשרה שכינתך ביניה'ועל הארץ תתכבד בזו: לפשיי האויב: נפלו בתוכה סיפן ליפול בתוכה כפף קלי"נא בלע"ו לשין וזוקף לכל הכפופי': גכון לבי אלהים ככון לבי " כאמן עמך במדת הדין וכאמן עמך במדת הרחמים: עורה כבודי . ה ולא אישן עד שלש שעו' בכבודי כשאר חלכים: עורה הגבל וכנור · העירה אותי אתה הנבל וכנו'התלוי על מטתי פתוח ללד הלפון וכיון שמגיע חלות לילה ב׳ בליש׳ את רוח לפוכית מכשבת בו ודוד וכל ז"ה זכוי עומד ועוסק בחורה: העירה שחרי אני מעורר את השחר י השחר מעוררני : מכחם שם נעימות שיר: האמנם לשון אמוכה הוא האמכם אלם צדק תדברון וגו' מומור זה אמר על שבח חל המענל חשר שחול שוכב שם ולקח את החנית ואת הלפחח והלך לו וקרא הלא תענה אבנר כלומר הלאיש לד עתה להוכיח לשאול ולהראותו שעל חנם הוא רודפני שאילו רציתי הרגתיו וכך אמר בשירו החמכ' נחלם מפיכ' הלדק שהיה לכם לדבר והמישרים שיש לכם

לשפוט הנדק אשר תדברון

הכינו

לַמנַצֵּחָ אָל־תַשְׁחָת לְרוַר מִכְתָם בִּבָרחוֹ מִפְנֵי־שַׁאוֹל חַנֵּנִי אֱלֹהִים יחַנֵּנִי בַּמְעָרֶה: כִי בְרְּחָטֶיִרה נַפִּשִי ובְצֵּל־בְנָפִיְרָ אַחֶסֶׁרָה עַר יַעַכְר הַוּוֹרת: ָאָקְרָא לֵאלוֹתַים עֶלְיִוֹן לָאֵלֹ בֹּמֶר עָלָי: י״וֹ ייוֹ נַפְשִׁי וֹבִטְלַל שְבִינְתָּךְ אֲהֵי רָחִיץ עַר יִשְׁלַחָ כִּשְּׁמַיִם וְיִוֹשִׁיעֵנִי חֵרֶף שאַפִּיסַלָרה יִשְלַח אֵלהִים תַּקְרוֹ וַאֲמִתְּוֹ: נַפְשִׁי בְּתִוֹךְ לְבָאם אֶשְׁבְבָה ייִים׳ לְעַבְּבִיתָאדִי נָפַר אוֹסָפְּלֵידָא אֲרוּם לֹוְהַמִּים בְּנֵי־אָרָם שֻבִּיהֶם חֲנִית וְחִצִיֶם יֹ יֵבְיִת בְּמִייתִו בַּפְשִׁי מִמּוּתָא דְּמַיִיתִון בֵּיה ולשונם חַרֵב חַדָּה: הַשָּׁמֵים אֱלֹהָים עַל כָּל־הָאָרֵץ ַרָשֶׁת יֹהֵבינוּלְפְעָמֵיבָפָף נַפְשִי כָּרָוּ לְפָנַיִ שִׁיחָהנָפְּלֻוּבְּתוּבָה ַםֶּלֶה:נָכָוֹן לִבָּיַ אֱהִים נָבַוֹן לִבָּי אָשִׁירָה וַאֲזַמֵּרָה: עַוּרָה כָבוֹרִי עִוּרָה הַגַּכֶּל וְכַנֵּוֹר אָעִירָה שָׁחַר: אוֹרְךָ בַּעַמִּיםי אַדֹנָגִאָוַמֶּרְהַ בַּלְאָמִים: כִּי־גְרָל עַר־־מִיֹדִיחי בֵּינֵי גוּמְרִין דִּי מְלַתַּמִין בֵּינֵי נִשָּׁא ישָׁמַיֵם חַכְּתֶּדְ וְעַד־שְׁחָקִים אֲמִתֶּדּ:

רַוּמָהעַל־שָׁמַיִם אֱלֹהַים עַלֹבָּלֹ־ לַמְנַצֵּחַ א הָאָרֶץ כְּכוֹנֶדְה: נח אַל־תַּשְׁחַת לִדְוָר מְכָתַם: הַאְּמְנָם אַלֶּם צֶדֶק תְּדַבּבֶרָוּן מֵישָׁרִים תִשְׁפְטוּ יי יּ אַתְקִינוּ לְאִיסְתַוּוַרִי בַּיִף נַפְשִׁי כָּרוּ

ַבָּרֶמַי שַיִיחָאנָפְלוּבְּמִיצְעָה לְעַלְמִין: מָבַנַּון לְבִּי לְאוֹרַיְתָדְיָיֶבְנַיְון לִבִּי לַרְחַלְתָּדְ אֲשַׁבַּח וַאֲזַמֵּר: אִיתְעַריְיָקָרי אִיתִער לשבחא עַלפּוּם נִבְלָא וְכִינוֹרָא אִיחְעַר לִצְלוֹתָא דְּקָרִיץ: אוֹבִי בֶּלְבָּטְרְ בְּעַכְּמֵיְאייֵי אַשֶּבּחִינַךְ בָּאוּמֵיָא;אָרום רַב עַר צִית שְׁמַיָּא טוּכְךְ וְעַר שְׁחָקִים קוּשְׁטָךְ:אִיתִרוֹרָם יָיַעַל מַרְאַבֵּי שְׁמַיָּא אֱלָהָא עַל כָּל יַרְבֵי אַרְעָא אִיְקְרָךְ: לְשַבָּחָא עַל עַקְּהָא בוְמַן ריאַמַר דַּוָר לַאתַחַבִּיל עַליַר דָּוָד מַבִּיך וּשְׁלִים: הַבְּרַם בַקוּשְטָא שִׁתִיקִין צַדִּיקִי בְעִירַן מַצוּ חֲמֵי לְכוֹן דִּצְרַקְתָּא מִתְמֵיְלִין תְּרִיצוּתָא תְּרְנוּן

ברולב׳ וחסר בליש׳ וסימ׳ לא . תכירו פנים . ובמרא גדל ובאותות ובמופתים . כי גדל עד שמים חסרך: ג"ח האמנם ד' וחסר וסימ׳ לא אוכל ככרך . ישב אלהים את דמלכים רתפלת שלמה: וחברו דר"ה: האמנם אלם צדק: וא' האף אמנם:

אכן יחייא

מאמיתות קוכו ומקיומו . כי לשון אמתך הוא לשון קיום . וכנגד הודאת הנפש אמר אומרך

בלחומי כי אף שעל הארץ ככודך הנה נתרוממת אלהים על השמיםי כי השגתך הפרטית

אל תשחת וגו' הכה שלש' מזמורי' הנמשכים מתחילים אל תשחת לדוד י להיות' על ענין דדים׳ שאול לדוד להשחיתו ולהחיתו והוא היה חתפלל לאל שיצילהו מידו לבל ישתיתהו יוהכה המומור הלו נאמר בברחו מפני שאול במער' אשר היה שאול בידו כשיר' להשך את רגליו 💎 ולא רצה להזיקו כאומדו מי שלח ידו במשיח ה' זכקה: 🔻 חנכי אלהים וגו' ד"ל חנכי אלהים בעולם הבא כי בך חשיה כפשי . וחנכי בעולם הזה כי בגל כנפיך אחסה . עד יעבור הוות ר"ל עד אשר ימו' ויעבור מהעולם הזה שאול בעל ההוות כי אף שהוא פותה בודי איני רולה לשלוח ידי בו כי חי ה' או יומו יבוא וימות המו' הטבעי או ה' יגפכו וימות המות מהכרת או במלחמ ירד ונספה וימות המות המקריית: ולא וכר המות הבחיריית לחשבו כי לא יפול בה להיותו מלך" ובאחריתו כפל בה והוא הרג את עצמו בבחדו מות בכבוד מן החיים הגזויים . אקרא זגו' ר"ל אכי אקרא אל אלהים עליון המשגיח בחלק הגופני שלי שחקרא לאל שבוחר עלי וחשפיע על שכלי שופע חכחה ודעתי ויהיה בוחר לשון בחרא בחור שהוא לשון למידה כי האל ית' מלמד לכביאיו בהשפעתו אשר ישפיע עליהם י ישלח משמים בג' כ"ל ואשר אשאל מאלפים טליון הוא כי ישלח ישועתו משמים ויושיעני בעולם הזה מיד צרי שיחדף שואפי הרוצ' לבלעני חנם י ואשר אשאל מאל גומר עלי הוא כי בעולם הסלה והנלחיות בשלח אלהים לי חסדו ואמתו . שאוכה לראות בכועם ה' ובאמתתו . אשר הזוכה לראותו יקרא כאמן בכל ביתו וכמו מרע"ה . כפשי וגו' בתוך לבאים אלו שאול ועבדי אכיש מלך גת אם בקשו להרגו י ווהו אומרו בכי אדם שיכיהם חכית להרוג מקרוב וחיצים להרוג מרחוק אשכבה לוהטים אלו אחיתופל ודואג אשר היו שורפים האויר בהבל הלשון הרע שבפיהם . ווהו אומרו ולשוכש חרב חדה . רומה וגו' ל"ל ואתה אלהים אשר כתרוממת על השמים . ועל כל הארץ כבודך מסבב כי הרש' שהכיכו לפעמי להכריתני מהעולם הזהי . והשוחה שכרו לפכי לכפוף נפשי להכריתני מהעולם הבא הם יפלו בתוכה מהרשת ויכרתו בעולם הזה. ויפלו בתוכה מהשוחה - ויכרתו מעולם הסלה והכלחיות י ככין לבי וגו' ר"ל וכל אלה תפעל עמדי להיות כי נכון לבי בעניכי העולם הוה - ונכון לבי בעכיני העולם הבא : ואשירה לאל על טוב סצולם הוה " ואומרה על טוב העולם הכא" עורה כבודי ונג' ואת היא השירה והומרה יר'ל כאשר אטיר' בשחר תכף אני מעורר לנפשי וגופי שיהללו לאל · וכוגד הנפש אומר עורי פבודי וככנד הגיף עורי הככל וכיכור מודך וגו' והכה ככנד הודאת הגיף אמר אודך בטמים ה' כי גדול עד שמים חשדך ועד שחקי ' אמתך יורמו באומרו עד שמים חשדך ' לפולם השפל המגיע עד גלגל הירח שהוא הווה ונפסד ויראו בו חסדי ה' תחיד' ורמו באומרו ועד שחקים אחתך לעולם הגלגלים החביע עד גלגל ערבות שהוא כלחי ובלתי משתכה ' ושם יראה

אל תשחת ובו' חנכי אל"ים חנכי הנה להיות שהיה דוד במערה היה לכון הדבר נו למנצח שהם ידע שאול בדבר יהרג או יהרוג וזה מה שחז"ל שפחד שתא יהרג הו שמא יהרוג ועל זה אמר תנני אל"ים חנכי שיר' תנני מלרתי זו שאני בה ותנני ג"כ על אופן הרע הלזה שבקשתי לעלמי בהכניםי עלמי במערה אשר אני פה בבכנה אוכי או אהרוג או אהרג מה שלא היה כן מם הייתי חוצה לה כי מזהיה הדבר יותר בכקל להמלט מידושל שאול או ששאול ימלט מידי וכדי שלא לומר בפיו שהיה ירא שמא יהרוג לשאול הסתיר הענין ואמר אהם' כאילו אין הדבר כוגע לשאול ופמו כן אמר עד יעבור הוות ולא אמר יעברו הוות כאילו לא היה ירא רק שמא יהרג וכו׳ אך לפי האמח היה ירא משני היות והם שמא יהרוג או יהרג וכו׳: אקרא לאל"ים עליון יר׳ אקרא לאל"ים עליון היכול לשנות הטבע כשירלה ואקרא לאלגו' עלי כל דרכי ההללת כי אני מתחיל והוא בומר וכמו כן אני התחלתי בתשועתי בהכנסי במערה והוא ית' ברחמיו יצילני מצרתי שאני ירא שאי אפשר לי בדרך טבע להנצל מחחח מאלה וישלח משמים ויושיעני כנגד מה שניגע הלי וישלח הל"ים חסדו חל שחול שלח יהרג וחתחו חל דוד שלח יהרוג . נכשי בחוך לבחים הם המלשינים וכו': רומה על וגו' יר' רומה אתה המלך ה' לבאו'שעל השמים אתה ובכן על כל הארץ כבודך להושיע המיד הבוטחים בך: רשת הכיכוונו' יר' השת הכיכו לפעמי שאול וסיעתו עד שכפף נפשי מרוב התלאו'וכמו כן כרו לפני שוחה וכפלו בתוכה סלה כי הנה נחת את שאול בתוך הרשת ועכ"ז נכון לבי בעבודתך כי גם כי היא בתוך הרשת לא אשחיההו כי משים ה'הוא או יר' נכון היה לבי עם שאול וכמו כן הוא גם עתה וכאשר יקרה נפשו וכבודו בעיני כן חגדל נפשי וכבודי בעיני ה' והוא אומר עורה כבודי ויר' אהיה גם אני מלך וייראו משלוח ידם בי כי משיח ה' אני ועורה הנבל וכניר התה ה'עם רוח לפונית ואטירה שחר לותר לשתך על כל אלה החסדים שאתה עושה עמדי ולכן אודך ה' בעמים והם האנשים שהיו עמדי שאתה ה' עשית עמדי חסד גדול במה שהצלת אות' משלוח ידם בשאול וכמו כן עשית נומדי חסד גדול בענין היותי לאום בלאומים ומלך במלכים ועם שאכי משוח מלך אני עושה חסד עם מלכי שאול: בי גדול עד וגו' יר' וממקום אחר. תשלח אחו משלי גם כי לא אהרגהו · ומרוב שמחתו על כל זהת הזד ואולי : ואולי נא כל הארן כבודך הומר רומה וגו' רשת וגו' כיון למה שאמר ואתה מרום לעולםה 'כי הנה אויביך וגו' וכמו שפירשתי במקומו והכונה כי כשיהיה הענין שבמדה שאדם מודר בה מודדין לו אז יתרומם שמו ית' ולוה אמר נכון לבי אל"ים כלומד

נכון לבי בדרום זה: נח למנצח אל תשחת לדוד מכחם האמנם אלסוגו' הנה פעמים רבות גם אם השופע

ישפוט את הלדק עכ"ז אנשים מעט מהמון העם יפקפקו ביניהם בדבר ההוא זיאמרו זה לזה הראית משפט השופט וכו' ולכן ראוי לדיין לשפוט את הלדק באופן שיוכר לכל הייתו צדק המתי עד שיהאלמו כל העומדים שם ולח יוכל לדבר עליו דבר רע כלל ולכן המ' ד"עה בלשון תמיהה האמנם אתם תדברון את הלדק באופן שיהיו אלמים כל השומעים וכמו כן מישרים ע"ד ועשית הטוב והישר הוא מה שחשפטו אתם בני אדם השופטים את מעשי בפני שאול כי הלא היה לכם לדעת כי כלכו בכי איש א' נחכו בכי אדם הא' ולמה תעשו כן כי עם היות שאכי נקר' בשם בנו בפרטות יותר מכם שנתן לי ע' שנה מפניו הנה ג"כ אתם באים ממנו"

תהיה בעולם התלאכים אשל תחת כסא כבודך: גח למנצח אל תשחת וגו' כונת החותו הלו על דואג ואחיתופל החלשינים: האחנם וגו' סיפר ההפרש שבין הזדיק לרשע באוחדו כי האחנם אתם הזדיקי אלם זרק 24 (*_{*}*) 33

אף בלב עולות תפעלון - ולא טוד אלא שבלבבכם אתם חורשים רעה לפעול עול טולות כמו טוולות כאשר יאמר משור שוורים ומעיר עיירים ושלשים עיירים להם שהם לשון עיר וקריה: בארץ חמם ידיכם תפלסון ' בחיך הארץ ' אחם מכריעי' חמם ידיכם עד שהוא שוקל משקל רב תפלסון קונטר פיישן בלע"ו: זורו רשעים

מרחם . ממעי אמם הם נעשים ורים להב"ה כדרך שעשה עשו ויתרוללו הבנים בקרבה זורו כזורו כמו שומו שמים וימררוהו ורבו רומו מעט כולן לשון יש לחם ארם להרוג הת הבריות כדמות ארם הנחש כמו פחן חרש יחטם חזכו ' חשר מלעיל חוטם חזכו הכחש כשהוח מזקין כעשת חרם בחזכו אחת ואועס חון השנית בעפ' שלא ישמע את הלחש שהחבר מסביעו שלח יזיק: חשר לח ישמע וגומר מחובר למקרא שלפניו אוטס אוכו בשביל שלא ישמע לקול מלחשים: חובר חברי " שיודע ללחים את הנחשים י מלתעות " שינים הפנימיות שקו**רין** מיים"לילם בלע"ז: ימחסו לעלמס שיהו כמחשים בעיכיה' מדאגה וכמו במים יתהלכו דוגמת כל ברכים חלכנה מים מדמעחו: ידרוך חליו הק"בה לנגדם כדי שיתמוללו יחמולל שיחנטפר"וייאי"ון בלע"ז שבלולי יש פותרין לימ"לה בלמ"ז וים פותרין כמו שבול' מים וכפל הלמ"ד במו מןימל קצירו ימונלב חמם. נמס והולך חמם פס דבר הוא המים יסוד עיקר כוא והתי"ו בו יסוד כופל כתו תי"ו תכשמח דמתרגמיכן השוחחכך פירשותו רבותינו וים פותרין

חרי

ה' ב' מכ

של תכל עשוו כפל אשת עלפ"א בלע"ו שאין להם עינים והיא כפל של אשה כמו אשת הזמה ויש תי"ו בלא דבקות כמו עטרת תפארת תמגנך כמו נפל של אשה שלא חזי הנפלים שמש וללשון ראשון הוי נפל ואשת כמו ואני ככבם אלוף שהוא כמו כבש ואלף ופי׳ מנחם ככבש ואלוף הוא שיר אף כאן נפל ואשת ל"וה להגי"ה : בטרם יבינו שירותיכ' אטד : אשר בטרם ידעו קונים רכים שלכם להיות הטדים קשים כלו פד שלת ינדלו בני הרשעים: כמו חי כמו חרון : כלומר בגבורה ובחוזק ובחרון יסער הקב"ה

בני נְשָׁא: בָּרַם רָשִׁיעִי מַה רֵין בָּלִיבָּא י׳פּיייני בְּנַיָ אָדָם: אַף־בְּלֵב עוֹלֶת הִּפְּעַלְוַן עילָאָרה הַעַברון בּאַרעָר חַטוף יי בּאָרֶץ חַמַסיִבִיבִם הִפַּבְּקוּן: רשָׁצִים מֶרֶחֵם תָּעוּ מִבֶּטֵן דּבְּרִי בָּוָב : י אַיִרִיכוֹן יִתַקְנוּן: אִיתְעַכִירוּ נוּכְרָאִין חַמַת ּלָמוֹ בַרְמָוֹת חַמַת נָחָשׁ בְמוֹ־ הֹ נִפְעלו: חמת למוֹ הרס רָשִׁיעַיָּא מִן מָעַן תַּעַן מִן כָּרֵיכָּיא אשרלא־ פַהַן חַרש יִאטֵם אָונוֹ: כישַלְלֵיבַּדְבוּתָא: אֵיַרְסָאלְהוֹןבּנֵיוְן אַיַריסָא רְּחוֹנָיָא הַיךְ חוֹרְסָנָא הֶירְשָׁא יִי בּיֹשׁ יִשְׁמֵע לְקוֹל מְלַחֲשִׁים חוֹבֵּךְ חֲבָרֵים אלהים הרסשנימו דִּמְשַמְשֵם אָרְגִיה: דִּילָא יְקַבֵּל מִילֵי י יֹ, מִיֹּמְ מְחֶבֶּל חַרָשַיָּא אֲסִירִינַחֲשַיָּא ומְןרטוּנִירֶשֶּן לֹּ בְּבְּצְיִמוֹ מַלְחְעְוֹרת בְּפִירִים נְרְחוֹץיּ אֶלָהָא הַרַע*בַּבּ*יהוֹן יַפַּאַכְוּ כִמוֹ־מֵיִם יִתְהַלְּכוּ־ לָמֵוֹ יִדְרָדְחָצֵוֹ בִּמְוֹ יִתְמּלְלְוֹ: בפומהון וניבי בני ארייון תתרעיי : יייי יָתְמָסוֹן בְּחוֹבִיהוֹן הֵירְמַיָּאיוְלוּן לְהוֹן לֹי לֹ בְּמָוֹ שֲבְּלוֹל תַּמָסֹיַהַלְךְ נְבָּל אֲשֶׁרֹז בַל־חַוּוּ שָׁמֵש: ונניר גיררוי אַפְטוּלְרהוֹן וִירהוֹן

> סִירְהֵיכֶּם אָטָר בִּמוֹ־חֵי בִּמוֹ־חָרוֹן מָתְגוֹרָרִין: הֵירְוֹזָחִיל תִּיבְלָלֶאִרִּי ישְׁעָרֶנוּ: ישְׁמַח צַּוִדִיק בִּי־חָזָרַנָּקְם מַאִים אוֹרְחֵיה הֵיךְ נְפוּלָא וְאָשׁוֹתָא רִי מַסְיָין וְלָא חֲמוּן שִׁמִשָּא: עַר לָא יֹ׳ יִי יִפִּין פְּעָמָיוֹ יִרְחַאְ בְּדֵם הָרָשָע: וְיֹאמַר אָרָם אַךְּ פְּרֵי לַצְּרֵיק אָךְ יֶשׁ־אָּלְהֹים יָתִעַבְרָן בִישִׁיְעַיָּא רַכִּיכֵי אַקּוּשָׁן הֵיךְ שׁפַּמִים בָּאָרֶץ: אָטָרָא עַר דְּהִינוּן רַטִּיבִין עַר דְּהִינוּן אָטָּרָ למנצח כָבוֹסָרָא בְּעַלְעוֹלָא יִשִׁיצִינוּן: יֶחְרֵי צִרִיקָא אֲרוּם חֲסָאפּוּרְעֲנוּתָא סִנְהוֹן אַסְתַּוְוֹרִין יִשְׁזוֹג בָּאָדֶם רַשִׁיעָא: וְיִיכְּרוּן בְּנֵי נְשָא בְּרָם אִירו אַגַּר טַב לְצַוֹּיַקּיָּא בְּרַם אִית אֱלָהָא דְּרִינוֹי מְתִיחַן בְּאַרְעָא

ותשלום שכר במעשה הלדיקים שנקם הק"בה נקמתם: יש אלהים ידיין שופט רשטים בארץ:

תהלים נח

שמיעה לקול י"ח וסי'ולאדם אמר כי שמעת לקיל אשתך יוישמע אברם לקול שרי יושמעו לקולך ובאת אתה ווקני ישראל : ישמעו לקול האות הראשון והאמינו : ולא ישמעו לקולך ולקחת ממימי : ויאמר אם שמע תשמע לקול יי׳ אלהיך והישר י וישמע משה לקול חתנו ולא שמע ולקולי דויהר אף יי׳ דריש שפטים - שמעתי ותרגו כמני - ולא ישמעו לקול אביהם רבני עלי - היושבת כגנים - ועתה שמע לקול דברי יי׳ דשמואל : וישמע לקולם דיפרצו בו עבדיו דשאול : וישמע לקולם ויעש כן דבן הדר : ולקולי אתם שמעים דיהוא : ושמע לקיל יריבי דירמיה : אשר לא ישמע לקול מלחשים : ולא שמע עמי לקולי ועי"ין במס"רה רבתא בער"ך קו"ל:

אף טולות . כמו ועולתה קפלה פיה בלבבכם העול שתפשו וזה המזמור נאמר על השופטים: חמם ידיכם . דם השוחד וטעם תפלסון תשקלו אותו עד שלא ירגיש חדם בחחם שתעשו והטעם תעשו חמם כחילו הוא מפולם: זורו . פועל עבר על משקל כי אורו עיני והטעם כי מעת הולדם הם זרים כתולדת' משאר הילודים ותעו

הוא חכים:

כפול בטעם: חחת יסמוך ולח ככתב למי נסמך כדרך ושכור' ולא מיין וטעם חמת סם ממית וטעם אוטם אונו הוא שיספר אחרי כן לא ישמע ולא להול חובר חברים: חלהים בעבור שהם טורפים בפיהם ידמה אותם לכפירים כי הלשון ביכות השיכים: ימאסו: הא"לף תחת אות הכפל כדרך אשר כואו כהרים ארלו: יתהלכו למויעד אשר לא ימלאו וטעם ידרוך חליו תחסר מלת הדורך כמו ויאמר ליוסף כאילו הוא כתוב ידרוך הדורך חליו אליהם והזכיר חליו מקום קשתו כי דריכת הקשת היא בעבור לירות החלים: יתמוללו ז כמו ימולל ויכש : כמו שבלול - בדברי הקדמוני ז"ל ברא שבלול והוא כדמות דג במים שימם בהליכ'ויש אומרים כי למ"ד שכלול כפול והוא כמו שבולת מים גם הוא נכון ועתה חומר דקדוק חשת דע כי הה"ח סימן לשון נקבה עטר' תפחרת וכחשר יחליפו הה"ח בתי"ו תשו' החלה חלעיל בין שתהיה החל סמוכה כמו תפארת ישראל או אינו סמוכה וככה עטר' תפארת וככה אשת בתחלה אשה ואחר כן אשת בין שתהיה סמוכה כמו אשת איש או לא תהיה סמוכה כאשת יפת תואר: בטרם יבינוי אחר רב היי ז"ל כי גמילת פרח העץ כמו קשור וכדכרי חכמי ישראל אביונות והנה הטעם בטרם שיגמלו הסירות וישוב

אטד ישערם השם ממקומם וטעם חי כאשר הם בכח החי שהם לחים . כמו חרון : כאדם שיסער העץ ממקומו בחרון ויש אומרים בטר' יבינו המביני שיגדלו סירותיכ׳ שהם קולים קטנים וישובו כמו חטר שהם גדולים כמו שיעשה החי בחרות חפו כן ים ערם השם: ישמח לדיק: כנגד אלם לדק: ויאמר: שפטים י המלאכים כי ממכון שבתם תבואנה הגזרות על כל הארץ בדבר השם הנכבד :

אף כלכ שולות תשעליו " מס כל זה חכפתכם וחת תפשלו חתשים כלכככם בחזיב חל ה' תועה כלי שמקי נחרן חדש ידינס מפלפון יכשותם. פישים חמם להנחתכם תפלפון ותרחו פנים שלח כהלכם לקיים שהחתם שתשיתם בוח בפלם וכמשקל ישר : שורו רשעים ערחם י סנס זם חין רחוי שיקרס לורע סקדם חבל יש משול בורמכם כלי סמק בלתות חתת נחם • שהמיל זוהתח כורעה של חוה כתו שסשרו חו"ל יחותו חתת נחז: יחמם חונו שלחכל תושר התורה שרחו פידעו : הרם שניתו" חשל בהם חתת נחז להמית: פלתשות כפירים . בדולתם חשר בה מוכלים וגיולים ב בתוץם' בשמינם בחוםן: מישחסו כעועים: אשר מהלכו לתו על פפר יזרוך חכיו כעו יתעוללו: החל ית' ידרוך חבינ של חותו חתת בחש סיורה זיקי נהכל פין בתו שתרתשנה העלילו׳ שיתתוללו ויתפרכו: כפו מכלול תעם יהלוך ויהלוך סלוך וחסור בתו שכלול שהים כתסית כלכתה ויהיה כ*מו* ז כשל וכתוחשת . שפוח עכבר חונה בכטן החרן חשר: כל חוושתם שלחרחו מחורות פיתיהם שתשתכת תורתם: כטרם יכינו סירותינם אטד' קורם שירנשו פירותיכם חת חז המטד הכוער תחתם ' בטרם שיכח יום המות כטכעי: יסערנו החל יתנרן כתו שישוער חי עיעד כתקפו כמו שרין כלתי פדרנה " כן יסמונו גם חחר כתות ישפת בדיק' הנרדף פתנו: פתתיו ירחן" לשתיד לכח כחמרו ומסותם רשמים כי יסיו חפר תחת כפות רגליהם: ויחער חדם חך פרי לנדים י מף של פי שחין שכר מנוות בעולם הוה עכל פקום חוכל פירותיהם: חך ים חלמים שותמים נחרץ מה שלח ישפטו כ"ר כי בדין חרכע שיתות לח כטלו

תהילת ה' תורת חסר

אכן יחייא

חי לשון גבור: ויאמר אדם אך פרי ללדיק ואז יאמרו הבריות ודאייש פירות

תדברון ד'ל אפי' בעת קטמתכם שאתם שחים ואינכם יודנים לדבר מפני היותכם בימי הטפות כמעט שאו לטוב מזגיכם לדק תדברון והוא הללת העשוק מיד שוסהו . ותדברו גם כן מישרים והוא עשיית החסד ותשפטו בכי אדם י שהם שלשת דרכי אל לדק ומשפט ומישרי אף בלב וגו' ר"ל וכאשר יגבר עליכם מעט השכל י וזהו אומרו אף בלב כי הלב הוא השכל י אז כוספיכם הוא לפטול קרבנות טולה . והחמם שיעשה בארץ לפלם אותו . ולעשות שהעושק ישיב את העושק אשר עשק ולהכריחו על ככה בכח גדול וביד חוקה וזהו אומרו ביריכם ויהיה תפלחון מן פלם מעגל רגליך וגו' זורו רשעים וגו' רוצ' לוחר ואמנם הרשעי הם ורים בטבעם מרחם שהוא מעת לידתם והרשעים הדוברי כזב הם תועים מעת היותם כבטן אמם - מחת למו וגו' ד"ל יש לרשטי' הכו' חימה להזיק בחלתם כדמות הפיחה מהנחם י וכדמות חחת הפתן חוש שיאטם אוכו לבלתי שמוע לקול מלחשים ולקול החובר מכרים אף שיהיה היותר מחוכם שבעולם יכן אלו הרספים הם תמיד מזיקים לוולתם ולח ישמעו לקול מלחשים מהחכמי המוכיחי אלהים ונו' הוא תפלה לאלהים שיהרום לדשעים המלשינים האלו ששיניהם חנית וחלים שיניהם בפיהם : ומלת שותיהם יתוץה' שר"ל כי דבריהם לא יויקוני : ימאסו ובו' ר"ל ואחרי שיבטל האל מחשבתם ולא יזיקוני בלשונ' עוד יענישם על מחשבתם הרעה ויהיו למחשים כמו שהם במאסים המים שהולכים ונגרים מאליהם ברחובות קריה שהם מלאים רפשושיש . כי ידרוך האל חיליו לכגדם כמו יתמוללו רולה לוחד כן יתמוללו הרשעי וימסו ויכרתו כמו שיתמולל השבלול שתחם יהלוך . כי בהילוכו הוא נחם . והוא שרץ הלוחאנה אשר ישלה הקרנים ובמהלכה היא מכחת ריר אשר הוא חלק מעלמותה . וכמו נפל האשה אשר לא ראה השמש כי הוא דם נקפא אשר כשחם השתם ונחם יובל חזו לשון רבים חוזר לשבלול ולכשל י בי בם השבלול אינו רואה אור בהכסותו בתוך קליפתו . בטרם יבינו וגומר הוא מדבר בעד בני הרשעי לאחר בטרם שיבינו הבנים הסוררים שלכם לעשות דע החכונה באטד כי לקטנותם לא ידעו ולא יביכו לעשות דע כגדולי המכונים בשם חי כי האיש השלם בשנים ובדעת הן להרע הן להשיב יקרא חי ומוס ואמרת' כה לחי כמו החרון שיסערכו לחי אכיו הרשע . כן יסער לכל אחד מסקטנים אשר בטבעם להיות רשעים כאשר צוה ה' להרוג הזולל והסובא אף כי חטאו מועט לראותו כי תכליתו לפשוע ולחטום בככבד י ולהיות סורר ומורה: ישמח לדיק ונו' ר"ל וישמח לדיק כי חוה כקם ברחות כלית בכי הרשע . וכרחון פעמיו ורגליו בדם הרשע יואמר אדם וצומר ר"ל אפילו אומות העולם הבלתי מאמינים ביחוד ה' יתברך יאמרו ויאנינו כי יש פרי לנדיון ממעשיו המוכים וכי יש אלהים שוכטים כארץ . והנה אמר שוכטים לשון רבים לחיות כי השומות אף שישמינו בה' יהים בשיתוף אלהיהם וכשתרוכים אשר את ה' היו ירצים ולת אלסיקם חיו עוכדים

או יר׳ אחם בני ארם הא'שהטעחו אשתו אף בלב ובכונ' רעה עולות תפעלון ואתם עם זה רוסיפי' הללה על קללה בחרץ שנתקללה בעבורו וחמם ידיכ' תפלסון עם מה שנתקללה לה בעבו' בס שהוח שוה בשוה בפלם ובמשקל והכונה על החמם והעוות הדין שהיה נעשה לו בסבתם זורו – רשעים וגו' יר' הרשעים הם זרים ונכרים מרחם אמם. כי אין להם קורבה וזכרון עם אמם

כי הנה לאחיהם בעלמן שנולדו ברחם אמם רולים לעשות רעה תמיד כאשר אתם עושי' לי אחרי היותנו כלכו בני חוה וכן חעו מבטן דוברי כזב כי אפילו לאמם אינם מחשיבי' לאם ולכן בבן אמם יתכו דופי זיקראוהו ממזר ואפי שימשך מזה חרפ'לאמם וכו'וכן עשיתם אתם עמדי שחרפתם מותי בפכי שאול: חמת למו וגו' יר' כדמות חמת נחש הקדמוני שהטעה את האד' ואת אשתו: אל"ם הרום וגו' יר' הרום שנימו יחד עם פימו ועם זה תעשה עוד ענין אחר כי מלתעות

כפירים תהרום ותשבר ה'כי הרשעים בראותם נקמתך באלה לא יורשו הם להרע עוד לאחרים והוא ע"ד מ"שה כי הכית את כל אויבי לחי: ימאסו כמו מים יר' ימאסו כמו אותם המיסשלא יהיה מי שישביח עליהם וו"א יתהלכו למווידרוך חליוית' אל אלה הרשעים באותו האופן בעלמו שיחמוללו הם עמו כי אם יראה אותם מוכני' להעבע יעביעם והם להשרף ישרפם ואם כלל איוה דבר שיהיה מובן להם להפילם הנה בו באותו הדרך בעצמו יפילם וכו' :

כמו שבלול וגו' הוא שרץ שימם והולך וכלה וכנפל אשת והוא התנשמת יקרה לאה כי ילכו הלוד ואבוד באוחה ההמלאה ובאותו האופן ובאותו הדרך בעלמו שהם הולכים עליה ומחדלדלי בה ואם יהיה אומר כמו שבלול מלשון שבולת מים כפי המפרשי' הנה הוא הדבר בעלמו אשר ממר באומר ימאסוכתו מים יחהלכו למו על הדרך שפירשתיו: בטרם יבינו הכונה שיתהלכו למו באופן ההוח בעלמו חשר הם מתמוטטים ויהיה זה תכף ומהר' עד שלח ידעו החולי השר הם בו והמשיל זה אל הסיר שהאעד תחתיה כמו שפי' הרד"ק אשר היא מכלה את המים אשר בה ולפעתי' ישרפנה קודם שחדע שהאטד תחתיה י ורש"י ז"ל פי' ואמר בערם ידעו קולים רבים שלכם להיות אטדים קשים כלו' עד שלא יגדלו בני הרשעים ע"כד · וכפי זה יר' בערם יבינו הקולים הקטנים לרת האטד שהוא הקון הגדול כיהרשע הגדול הוא מוכן בטבעו להרוג את הרשעים האחרי כבלתי בעלי כח כמוהווכמו חי כמו חרון ר"ל כמו לח כמו יבש כפי׳ המפרשים יסערנו החטד את הפיר וכמו כן אלה הרשעים קודם שידעו אמיתת חוליים יכרתו וכו' וכפי פי' החסיד זקני ע"ה שהכונה על הנבל יר' הנה חלה הרשעים זרו מרחם וטעו מבען כמו שפי׳ ולכן חמם יהלוך כל א' מהם כנסל חשה שלח חזה חת השמש ובטרם שתכיר החשה שהיה הרה מהחטד והוח הרשע וקודם שיהיה לה הדבר חשר יקרה חל החשה המעוברת יהיה להם כן והוא כי כחשר היא מרגשת היות דבר חי בבטנה והוא בתחלת ההריון הנה אז יהיה לה כמו חרון אף והיא מואסת כל דבר ואז אולי חפלט ישמה בדיקוגו'פעמיו ונו'יר' בחותו הדם שעליו יצח הרשע מבטן חמו כשיפילנו והכל משל והכונה על חבידתם בעבלה ובזמן קריב : ויאמר חדם ונו' יר' ויאמר חדם חד פרי לצדיה לבדוולה לרסעי או ירי לצדיק לבדו הוח הדבר הוה שיחיה וירחה זרע ויחריך ימים

ולח לרשע רק שיורנו בחבו יקטף כחמור ויחמר ג"כ חד ים חל"ים שופטים בחרזכי החנשים היו

מטים חת המשפע אלולא היה עליתם האל"ים בשופט החתתי ית' :

אל תשחת - כך קרא שם המזמור על שם שהיה קרוב למות ולהיות נשחת ומבקש

רחמים על הדבר: וישמרו את הבית בשאמרה להם מיכל חולה הוא והבריחתו

בלילה: יגורו עלי : לנוס בביתי לשמרני: בלי עון •לא חטאתי להם: ויכולנו :

לַמְנַצְיָת אַל־תַּשְׁחֵוֹל לְדָוֹדָ מִבְּתָּם

ַהַצִּילֵנִי מֶאיִבֵיי אֵלֹהָי

בִשְלְחַ שָּאָוּל וַיִּשְבְּרוּ אֶרת־הַבַּיִרת

בְּפַעֲלֵי אָוָן וּכֵאַנִשֵי דִבִים הוֹשִׁיעֵנִי :

עַוֹיֶם לא־פִשְעַי וְלא־חַפָּאתֵייִהוָה:

לַקְרָאתְיוּרְאֵה: וְאַתָּהִיהוָה אֶלהָים

צְבָאוֹת אֱלֹהַיִ יִשְׂרָאֵל הָקִיצְׁהֹלְפָּקוֹר

כָל־־חַנוּיָכֵם אַל־חָחוֹ בָל־בְּנֵרי אָנוֹן

וִיסְוֹבְבוּ־עִיר: הָנֵּהַייַבִּיעַוּן בְּפִיהֵם

וְאַתָּהְיְהוָה הִשְּׂחַק־לָמֵוֹ הִלְעֵג לְכָל־

נוים: עוואליה אַשְׁמַרָהבִּי־אֵלהִים

מִשְׁנַבְי: אֱלֹהֵי חַסְרֵו יְקַרְמֻנִי אֱלֹהֹים

יִשְׁבָּחוּ עַמִּי רְדֻנִיעֵמוּ בְּחִילְךְּ

ּוָהוּרָّיַרֶמוּ סָגַנַנוּ אַרֹנֵי: הַשַּאת־פִּימוֹי

ַדְבַר־שְׂפָּׁבִיִיםוֹ וְיֻׁלֶּבְרָוּבִגְאוֹנָסִוֹםאָּלָ**וּ**

וּמבּטַשוּיםפּרוּ: בַּבֵּעהבִחַמָּהַבַּבַּע

וְאֵינְמֵוֹ וְיִרְעוֹ כִּי־אָאֶלוֹהִים משֵׁל

רָעֶרֶב יֶהֶפֶוּ בַּכָּלֶב וִיסְוֹבבוּ עִיר: הַפָּה

יָנוֹעוּן לָאָבֶל אִם־לָאישְׁבְעוּ וַיָּלְינוּ:

יראניבשרריי

אַל־תַּדַיְרגַּטִיפֶּן־

הָרָבוֹת בְּשִּׁפְּחְוֹתֵיהָס בִּי־מִי שׁמֵעַ:

מַמַּתְקוֹמִמֵי תִשַּׁוּבֵנִי:

מוומנים להרוג: הקילה לפקוד כל הגוים · ואת אלה הרשעים שפוט כמשפטי הגוים ועליהם אל תחן: ישובו לערב וגו' הנה יביעון בפיהם פתרון שני מקראות הללו נופל א

זה על זה ישובו לערב לא דים מה שעשו ביום אלא אף לערב ישובו על רעת לשמו' שלא אברח וחצח מן העיר ומה עשו ביום הנה כל היום יביעו בפיהם לרגל עלי א שאול: חרבו' בשפתותיהם ואומר בלבם מי שומע: ואתה יי׳ אשר תלעג לכל גוים תשחק גם לרשעים הללו: עזו אליך אשמורה י עזו ותקפו של אויבי החזק עלי אליך אשמורה ואלפה לעזרני הימנו : יקדמני יקדים לי עזרתו קודם שתשלום בי יד שונאי: יראני בשוררי מה שאני תאב לראות: אל תהרגם . שאין זו נקמה הנכרת: פן ישכחו עמי - כי כל המתים משתכחים אא הניעמו מנכסיה' אשמרה שיהו עניים והיא נקמה שחוכר לארך ימים: חטאת של פיהם: מחחכפין בחד פניינא קדמה הו'דכר שפחימו וכלכדי בנאונש שי"ן יחנייגה העניים הנרדפי' על ידיה'מפני האלה והכחש שהם מספרים: כלה. חותם בחמחך מלך השופט וידעו כי אתה מושל ביעקב: וישובו לערבי מחובר לחקרא העליון חטאת פימו הם מדברים ביום ולערב הם שבים כמו ב מונוט שיולש כו ביעקב לְאַפְםֵי הָאָרֶץ פֶּלָה: וְיָשֶׁבֹר יֹרִפִינוסי בְּתִיקוֹן בְּתוּקְפָּךְ וּחְמַסְבֵּן יַתְהוֹן מִן הכלבים כל הלילה אם אינם ' שבעי' שיליכו מתוך שבע' וישנו

מתחלפין בחד

מסרה

וישמרו ב' דגשי' וסימ' בשלח שאול ויאשרו הביתי משמרת אלהיהם: הקיצה ג' וסימ' הוי אומר לעץ הקיצה: הקיצה אל

תונה לנצח הין בו לפקו בי המשמורה חד מן ג'זוגין קדמא שי"ן ותניינא זי"ן וסי' נמסר במלכים חלק ב'סי'י"א וחלופי' ג'זוגין קדמא זי"ן יוס' נמסר בסדר וישמע הגוים : וא' הקיצה למשפטי: אשמורה חד מן ג'זוגין קדמא שי"ן ותניינא זי"ן וסי' נמסר במלכים חלק ב'סי'י"א וחלופי' ג'זוגין קדמא זי"ן יוס' נמסר בסדר וישמע יתרו: חטאת ז'פתחין וסי' נמסר בסוף תצוה ובשמואל א'סי'ב': וידעוי"א רפין בקריאה יסימ' היום הזה יסגרך. כל הקהל הזה: ענני יי' ענני ' ועתה יי' אלהינו הושיענו וטאת ז פונות וטי נשטו בטור המוד במוד למען יראו וידעו דישעיה : כי יהיו לו לעברים דד"ה : וידעו כי אתה שמך כלה בחימה : וידעו כי ידך זאת : דמלכים : וחברו דישעיה : אים איפוא חכמיך : למען יראו וידעו דישעיה : כי יהיו לו לעברים דד"ה : וידעו כי אתה שמך כלה בחימה : וידעו כי ידך זאת :

אבן יחייא

בט למנצח אל תשחת זבו' הנה כוכת המזמור מבואר: הצילני מאויבי זבו' הנה האד' יבקש להמית את חבירו לד' סיבות י אם מפני שהוא אויבו אשר הזיקו בשכבר ולכן הוא מתפכל למדוד לו מדה כנגד מדה . ואם מפני קנאתו על מעשיו הרעים וכי הוא מזיק לוולתו ולכן מבקש לבער קולים מן הכרם במצות ובערת הרע מקרבך ואם מפני עושרו עושר שחור לבעליו לרעתו אשר התאוה תאוה איו ולכן כדי להשיגו מכקש להוציאו מן העולם וכעובדא דאחאב עם כרם כבות ואם לא לסבה גלויה רק למלאת תאותו לשפיך דם כקי להיותו אדמוכי עם ריבוי מאדומה גוברת עליו וככבו מאדי וכחלש שכלו ואין לו יכולת עם יצרו והנה המשורר דוד ספר כי באנשים הבאים להורגו במצות שאול היו אליו הד' דעות הכו' מהם שהיו באים המיתו לחשכם כי דוד היה אויבם בבקשו המלוכה מאדוניהם העלך שאול אשר אחרי עקור את מלכם יעקרם גם הם וכנגדם התפלל הצילני מאויבי אלהי . ומהם שהיו באיש להחיתו לחשבם היות דוד בן מות ומורד במלכו בהיותו בורת ממכו והיה דעתם לטובה לבער הרשעים מן העולם למטן יכוחו לדיקים וכנגדם התפלל ממתקוממי תשגבני - ומהם שהיו באיש כדי לשלול שלל שלבות בז בביתו וכדי שימכו שרים וגדולים תחתיו אחרי מותו וכוגדם התפלל הצילכי מפועלי אין ומהם שהיו באים כדי לשפוך דם ולפעול דע כתאות נפשם הכלביית - וכנגדם אחר ומאנשי דמים הושיעני: ' כי הנה וגו' בא לרמוז לד' כתות הנו' והתחיל ממאן דשלים מינה . כנבד התפללו מאנשי דמים הושיעני אמר ראוי לך להושיעני מהר כי הנה ארבו לקחת נפשי יבכנגד הצילני מפועלי און אמר ראוי לך להצילני מהר כי הנה העזים ההם התקבצו עלי לבלעכי וככנד ממתקוממי תשגבני אמר ראוי לך להושיטני מידם כי אינו כמו שמושבים שאני חוטא וכושע וחייב מיתה כי אתה ה' יודע מחשבות לב כי אין בי פשע וחטאת י וככבד הצילכי מאויבי שמר ראוי לך להצילני מידם בהיותם אויבי המכקשים רעתי על לא חמם בכפי כי בלי עון בי ירולו ויכוכו טלמ' להויקני ולכן טורה לקראתי להצילני וראה מה שטושים אתי מאון וחמם ושחך ה' חלהים וגו' ר"ל ואתה המשגית בפרטים ששחך ה' להשגחתך בעולם האלהים . ושחך אלהים להשגחתך בעולם החלאכים ושחך לבאות להשגחתך בעולם הגלגלים . ושחך אלהי ישראל להשבחקך בעולם השפל הקיצה לפקור כל סגוים שהם הד' כתות הכו' התבקשות את בפשי וזה בעול' הזה כי תפקדם להכריתם ממני ואל תחון לנפש כל בוגדי און אלו בעולם השלה והכלחיות: ישובו לערב ונו' ר'ל כי השומרים הבית להמיתו בערב ובלילה ההיא היו הולכים ששבים וישמו ככלכ חולת סבבת הבית היו מסכבים גם כן העיר . הנה יביעון וגו' ר"ל שאז היו מדכרים גדולות כנגדי וחרבות בשפתותיהה כי היו מגזימים להרגני בחרבותיהם י והיו מדברים בקול גדול באומרם כי מישומע שיוכל לבעל מחשבותינו כאשר יעשה הליש טורף ששואג בגאותו לאמר שטרף ואין מי שיציל מידו 🌎 ואתה ה' וגו' תשחק למו מכוכתם והסכמתם להרגני ותלעג לכל גוים שהם האדבע' כתות הכוכרות כי לא יוכלו הם לבטל מחשבתך ואשר כשבעת להקימני מלך זרועה כאמן על עמך; עוזו וגו' הוא מדבר בכגד שאול לאמר עווו ומלכותו

למכלח · בשלוח שאול : הלילני · חשגבני · אתה משגבי כי היותי במקום שפל הצילניי טעם ומאנשי דמים כנגד להמיתו: כיי יגורוי כמו יחקבלו וכמוהו העוד הזרע במגורה ויש אומרים ישכנו סביב הבית: בלי : הטעם כי לא פשעתי ולא חטא לי ולא עון שבעבור זה ירולו להנקם ממני וטעם עורה כנגד וישמרו את

שלוה להמיתו: חטחת השיר עם והורידמו בעבו'חטא'פימו וילכדו בגאונס . כנגד כי מי שומע: ומאלה י ומקלת האלו' והכחש שעשו ישפר זה לזה:כלה: פעמים מעם מעט ובסיף וחינתו וטע' מושל ביעקב כחשר הוכיר אלהי ישראל והטעם כי אלהי העמים אלילים והלהי ישרהל שופט לדק: וישובו הנשארים אז יהיו ככלבים לבקד לחם על כן: המה : לח ישרת בעבור שכים אם לא ישבעו לא יליכו

לְשַבְּחָא עַל עַקֹרָא בִוְמַן דִּיאָמֵר דָּוֹד נ׳ינט׳׳ לָא תְחַבִּיל עַל יַדדְּוָד מַבִּיךְוּשְׁלִים בַר שַרַר שָאוּל ונְטָרוֹ יַת בִּיתָּא לְמִקְמְלֵיה: פָּצִי יָתִי מִבַּעָּלֵי דְּבָבִי אָלָהִי מָן קַיִימִין עָלַי תִּשְוֹבִינָנִי: פּצְי בְיַהְנֵהָ אָרְבוּ לְנַפְּאִייָנָוּרוּ עָלִיַ י׳ ייִנִי מַעַבְרִי שְּקָר וּמִן גוּבְרין קְטוּליו פָרוֹק יָתִי: אֲרוֹם הַא כַטָנוּ לְנַפְשִׁי בְּלִי־עָוֹןיָרָצִוּן וְיִכּוֹנָגָוּ עִוּרָרוּ יֹי בִּיתְבַנְשִין עַלַיְעַשִינִין לָא עַל פוּרְחַנִי וְלָא עַל חוֹבִייָי: עַדלָא עְיָיוְרַהֲטִין וּמִסַרָרִין קָרָבָא אִרְוּבַּר לַקַרְמוּתִי וַחֲמֵי : וְאַנִתִּייָ אֱלֹהִים צְּכָאוֹת אֱלָהָא יַשַּוּבוּ לָעֶרָב יֶהֶמָּוּ בַבָּלֶב בְּ יִיִּיִיוּ דְּיִשְּׂרָאֵל אִירְעַר לִמִסְעַר עַל כָּרִד עַמְמַיָּא לָא תָחוֹם כַּל שַׁרִימֵי שְׁקָר לְעַלְמִין: יְתוּבוּן לְרַמִשׁא אִיתְרַגִּשִׁין הַיְרֶכְכָלַבַוִיחַוְרוּוַקַרְתָּא: הָאיְבּוֹעוּן בפומהון מִילַיָּא דִשְׁנִינָן הֵיךְ סַיִּפָּא בַּסְפַּוָותֵיהוֹן אָמְרין נִתְנַבֵּר אַרוּם מֵן הוא דִישְׁטַע וְיִתְפְּרֵעיִוּאַנִתְיֵיתְנְתוּיִר לָהוֹן תִּתְלָעֵב לְכָל עַמְמַיָּא: עוֹשַׁנִי לַךְ קנ״די יַ אַנְטוֹר אַרום אֶלָהָא שׁוְבוֹתִי: אֵלָהָא לי ל טובי יַקַרְמִינָנִי אֱלְהָנָא יַחַמֵּינַנִי נַקַמַתַאבָּמִעִיקִי: לָא תִקְמְלִינוּן מִן יֵר י״וּ דִּילִטָא יִתְנִשׁוּן עַפִּי שִׁלְטֵל יַתְהוֹן מִן סָמוֹנֵיהוֹן הְּרִיםְנָא יָי: מְטוֹל חוֹבַת ייַיִיוּ פּוּמָהוֹן וּמַמְלַל סִיפְּוָותָהוֹן יִתְאַחֲדַן בְגַיִיתָנוֹתְהוֹן אַרום מִן מוֹמָתָא וֹמִן שָׁקָרָא יִשְׁתַּעְיָין: שֵׁיצִי יַתְהוֹן בְּכַלוּ שֵׁיצִי יַתְהוֹן עַר דִי לֵיתִינוּן וְיִנְדְּעוּן אֲרוֹם אֶלָרָא שַלִּים בְּיָעַקֹב לְסָיִפִּיאַרְעָא לְעַלְמִין: ויתובוּן לְרִמְשָׁא אִירְגַרְגִישִין הֵיךְ כִּכְלַב ּ וִיחַזְרוּן כַּןְרָתָּא:הִינון יְטַלְמְלוּן לְמֵיבָו בִּיזָתָא לְמֵיכָל וְלָאיִנִיחוּןעַד דִּי יִשְׂבְעוּןוְיבְתוּן:

הבית: ואתה י טעם אלהים לבחות כי התה חלהי לבחות מעלה בשמים ואלהי לבחות מטה שהם ישראל: אל תחין כל בוגדי און : באי זה גוי יהיו : ישובוי דמה אותם לכלבי'שהם כובחים בלילה לשמור המדינה ככה אלה שומרי הבית: הנה יביעון י כמו הכלבים כובחים: כי מי יחשבו כי אין אלהים שומע סודם: וחתה . דרך משל כי חוכל לחבדם בכל עת על כן אל תהרגם בהביעם . עוזו אחה האל שהעוז לו בעלמו שיך אשמורה · כטעם ליל שמורי׳ הם כנגד וישמרו את הבית על כן אמר הקילה: אלהיי הוא סכת חסדי שידע שלח פשעתי להם הוא יקדמני לשלם להם כפעלם: יראני בשוררי תאותי: אל: יתפלל לשם שלח יהרגם רגע אחד פן ישכחו עמי מעשי השם ברשעים: הניעמו׳ לבקש לחם כחשר הזכיר בכלבי' הסיניעון לחכל וטעם בחילך הם ישראל: והורידמו ממעלת עשרם: מגכנוי הוא מלכנו באמח רמז בעבור שאול המלך

בחילד '

ויהפוככלב . עם ג'ג ומנוג :

ויסוכנו עיר : הקדש יקרה להם כמו לחלה ! ביכלה

חותם בחיפה עד כי כמה

יניעון את בניהם . לחכול -

חסלח ישבשו נס שלח

ישבעור ויליכו כעו כן כלתי

שנעים:

וחני

תהילת ה תורת חסר

ואנא

נם למנצח אל חשחת לדוד מכחם בשלוח שאול וגו' הצילני מאויבי יר' יהירצון מלפניד שממתקוממי בעלמם תשגבני שהם בעלמם יהיו המשגב לי כאשר היתה בעת אשתי לי שהצלתכי תן המות עם היות אמת כי האשה והיא חוה הביאה את המות לבעלה ומה גם אחרי היותה רואה רצון אביהם ועם כל זה הצלתני - הצילני - מפועלי און הם השלוחים ששלח שאול כי גם שהם היו עושים אז את מאמר אדוניהם הנח לא היו עושי' מאמר האל ית' כאשר עשו אותם השלמים שלא רצו לשלוח ידם בכהכי ה': בי הכה ארבו יר' הכה אלה רשעים הם אנשי און לפי האמת כי שאול לא אמר רק שיביאוני לפניו כדי להמיתני ומי היה יודע אםיכמרו רחמיו עלי ולח ימיתכו וחלה החנשים לקחת נפשי זממו ולוה כיון בחומר וישמרו הת הבי' להמיתו כי הם בעצמם היו רוצים להמיתו בידיהם "או אולי ר"ל כי הם עשו יותר ממה שנלטוו משאול אדוניהם כי הוא שלח להם לשומרו שלא יברח ולהמיתו בבקר והם היו שומרים אותו ג"כ שלא יקרבו אל הבית מאנשי דוד להלילו מידם והוא אומר ממתקוממי חשגבני כי הם היו בעלם וררשונה מתקוממים לוולכן עשו יותר ממה שנלטוו ובחומר יגורו עלי עזים יר' כוכת שחול היתה לעשות הדבר בסתר ולא בקבוץ אנשים והם יגורו ויאספו עלי באופן שהיו עזים כנגדי וכנגד שאול וזה בא אלי על לה פשעי ולה הטחתי ה': בלי שין וגו' יר' עם היות שלה היה לי עון השר חטה על שאהיה ראוי לזה הנה המה ירוצון ויכיכנו כמו שהוא מדרך השימרים ללכת מסה ופה וחוזרי להיות' על משמרתם במקום תחכותם א"כ עורה לקראתי וראה את כל זאת: ואתה ה'שי"ם לבאות יר' ואחה ה' שאחה מושל בכל ואחה אלחי ישר' בפרטות הקיצה לפקוד כל הגוים אשר הם תחת שריך של מעלה ולראות בהם אם יש גוי וממלכה שיעשה בהם מה שאלה עושים בי ואל תחון כל

בוגדי און כי אדוניהם לא צוה להם על כל כך רעה כאשר הם מבקשים להרע עמדי: ישובו לערב יר' אלה הבוגדי און יהמו כל הלילה כאשר יהמה הכלב בהרגישו פרסות אדם ויסובבו עיר לראות אם איזה אים יבא לעזרני וכדי שיוכלו על זה אינה מחבייםים בינם לבין עלמס ממה שהם עושים את עלמם ככלבים ועוד הם עושים כי יביעון בפיה' בנחת וחרבות בשפחותיהם ר"ל שהם משרקים שריקותיהם כדילראות אם ישמע להם איזה אדם והוא או' כי מי שומע . או יר' כי מי מאנשי שומע מה שהם עושים י וכפי מה שפי' רו"ל בהו' חרב תאוכלו שיר' לומר חרובין תאכלו אומר אני פה שיר' לו' פי חרבות היו בשפתותיהם ר"ל שנתביישו שפתותיהם מלומר שריקותיהם על הכונה האמורה: ואתה ה' תשחק למו וגו' יר' חלעג לכל גוים יהיי מי שיהיו אחרי היותם בוגדי און ' או יר' אחה ה' שתלעג לכל גוים אשר לא יעשור לוכך עשה בם אחה לאלה כמו כן: ענו אליך אשמורה ירי עזו שלשאול שאחה עתיד ליתכו לי אשמורה יאלפה כי אלי'ם משגבי ואוכה לוה: אלהי חסדי וגו' יר' אלהי חסדי יקדמכו להיוחו בעוורי ויראכי בשוררי בדין בלדק ובמשפט . או יר' גם כי בעת קדמני שאול קדימת זמן הנה אהי חסדי יקדמני חליו קדימת מעלה: אל חהרגם ובו'יר' לאה ששמרו את הבית להמיתני הל חהרג' הריגה ממש כאשר היה מן הדין רק הליעמו בחילך והורידמו מנכסיהם וכן פירשו המפ' ז"ל המאת פימו וגו' יר' חעחת פימו דבר שפתימו כי הנה יביעון בפיהם חרבות בשפתותיהם ולכן ילכדו בגחונם ויושפלו ויחורו על הפתחים וישלו בפיה'די אוכלם עד שיתבלו שפהוחיה'

מלות' תכו לכו לדקה וכו' ומאלה ומכחש ר"ל מקללה שיהיה להם ומכחש בשרם יספרו לכל העמים כדי שיתנו להם די מתסורם: כלה בחמה וגו' יר' ואחר שתעשה את כל זה כדי שיוכרו עמי

מ'ע ספורנוז'ר בשלוח שחולוישמרו

להמיתו יהתפלל לחל יתברך שינילסו: סנינני מחויבי שחול ודוחב: מפתקופעיי סוכני כנית: פופלי חון וחנשי דמים כעולים להעלותו אל שחול בשמה להמיתו: עזים ז' כני שחול שהוקיעום בגבעונים מחריכן: ירוכון יוזרוו יותר פעצו' המלן : בקינסי לחישן שופר יברחל: לפקוד כל הנוים עש"ח הכחי להזיק לישרמל" ליפרש מהם: חמנם חל תחון כל בונדי חון חל תתן זה כחן לחלה שהם בובדי חון שתשמור ישרחל ותשנים חת הנוים עש"ח של ידם חבל תעשה זה זולתם כי אתנם הם יהתו ככלב השותר סכית במקרה ומין כוונתו לשתור כלל: ויסונבו עיר־ כפו שופרים וחין זחת כחנתם כלל: סנה יכיעון בפיהם מתפחרים הרבה שהם שומרים: מרכות וחומרים נשפתותיהם " שיהרגו בחרבותם גוים רכים פע"ם : כי פי שומע . כי אין כנוים עע"א שומעים את דבריהם אלה כאופן שחתר חיום תהם כרו לכם חיש כתו שחתר גלית: וחתה ם תשחק למור המתפחרים וחומרים שהם שומרים חת בוולת השיר: תלטג' שמירתן של חלו: לכל הגוים עש"ח כנחים להזית לישרמל: שוו של ישרמל שסוכרתי שהוא העלך יאליך י בשבילך כמו אל שאול ואל בית כדמים: חשמורק י וחבין כעדו כחתרו וישפע דוד חת חנשיו בדברים ולח נתנם לקום אל שאול: כי מלפים משגבי היה ישנכני וימלטני: מלפי מסדו : עם הפלר שעושה מטד להושים, בעלחעותיו כמו שחמר ניסי ה' מתן כחשר הים: יקרחני' יפשה פתר יחסד נט קודם שחשלוך : והוא יראני כש ררי ' כנקתה מהם יחל חברנם פן ישנחו עמי חטמת פימי נרכילות: דנר שפתישור בבתשירם שהם שוערי ישרחל הניעמו בין חיל ישרחל שכוח חילד יכיו נעים ונדים: והודידמו מגדולתם • וילכדו בנחוכם יכיד חויכים: ופחלה ומכחש יספרו"יספרו מעשיהם הנו' בנח חלה מישביעום חחר שכחשו : וידעו כי חלהים מושל בישקב לחפסי כחרן יבשתניעם בחילן שהוח עם ישרחל ידעו כי כשיהים חלהים מושל ביעקב שנדח לחפסי חרץ וישוכו לערב" בחחרית באחרית בימים חותם חבםי חרץ

ואני כשאמלט מהם לבקר אשיר עוך: עוזי אליך אליך שאתה עווי ומעוזי אד

חזמרה: על שושן עדות מכתם לדוד ללמדי תו'מכתם לשון כתם פו דבר חמור

ורבוחי׳ דרשו על דוד שהיה מנהיג עלמו כמך וחם אפילו במלכוחו ואגד' אחר שהית׳

מכתו תמה שכולד מהול ע"כ : מכתם לדוד על עדותן של סנהדרין שנמשלו לשושכ"

שנחמר שררך חגן הסהר וגומר

סוג' בשושני' כשנלרך שילמדוהו

מה יעשה כשנלחם עם ארם

נהרים ושלח את יואב עליהם

אמרו לו לא מבניו של יעקב

אתם והיכן הוא השבוע' שנשבע

ללבן עד הגל הזה ולא היה יודע

לו כך אמרו לי בני ארם באו

ושאלו את סנהדרין אמרו להס

ולא הם עברו תחל את השבועי

שנחמר מן חרם ינחני בלק מלך

מואב ועוד כושן רשעתים ארתי

היה: וישב יומב ויך את אדום

וגו' ישמונה עשר אלף הכתוביר

במלכים ובדברי הימים הרג

אבישי פעם ראשונה ויואב י"כ

חלף כששב מהכות את א**רם** :

בהלותוי כמו בהלותם על ידי

שנלחם בהם על שעזרו לבכי

עמון : זכחתכו פרלתכו כשכפלה

פז התלוכה : וחרכן לבקר

בכל כיך חשרך: כי היית משנב לי לחלטני מנרת

חלו הרור זים: ותכום ביום

בר לוי בתלחתת החתות

חותר עוי וממשלתם שחיחם

אליך לח לנכורתי וכי שסים י

סקיה ששנני תן הנרות

פש"ח: עזי חליך חוירס

ואני עודי כנגד עוזו אליך אשמורה וחסדך כנגד אלהי מסדי ולבקר הפך הכלבים כי ביום יכותו: כי היית משגב לי - ששמעת תפלתי מחתקומי חשגבכי: עזי - הזכיר בחחלה עזו שהעיז בעלמו וחסד השם סבת חסדי ובעבור זה למר חחר השיר עוד כי אתה עוזי כמו עזי וזמרת יה וכנגד חסדך אמר אלהי חסדי : למנלח על שושן עדות על כועם פיוט

תחלתו שושן עדות ויש אומר כי שושן שם כלי ניגון ויפרש עדות כמו עדי וכמוהו את הכזר ואת העדות וטעס ללמד שלווה שילחדוהו המשוררים להזכיר תמיד חסד השם שגברה ידו במלחמה אחר שנחלש : בהלותו : כמו בהלותם על יי: חת חרם כהרים : י"ח בהחריבו מגזרת ערים נלים וטעם וישב יואב לאות כי נחלש דוד ואחרי כו החליש יואב את ארם: אלהים זנחחנו - טעם זנחחנו שלח כולח עד עתה במלחמה וככה פרלחנו וכבר הזכרתי כי כח השם הפעל בעבר ועתיד כי תקרנה קורות במלחמה וככה אנפת אנף חשובב לנו

עלפרתועם אָרָם די עם צוברומן בַּתַר בֵן תַב יואָב וִמְחָא יַת אֱדוֹמָאֵי ליחֹיחסוני תִשְּׁוֹבֵבלָנוּ:

ואנא אשבח עושנה ואבוע לעירן צַפָּרָא טוּבֶךְ אֲרוֹם הַוִיתָא מִשְׁזִיב לִי וְרוֹחַצְנִי בִּיוֹמָא דְּעִיק לִייעוֹשָׁנִי לְווֹתָן בּיוֹמָא דְּעִיק לִייעוֹשָׁנִי לְווֹתָ אַשֶבֶח אַרום אַלְהָא שׁוְבוּהִי אַלָּהָי טובי: לשבחא על עתיק סהַרותא די ביני יַעַקֹב וְלָבָן פּרשְגָן עַל יִד דְּוִדְ לְבִּינִי יַעַקב וְלָבָן פּרשְגָן עַל יִד דְּוִדְ לְבִּינִי יִעַקב לָאַלפָא: כַרכִנָשׁדְּוִרכִישִיְרָייןוֹעָבַר וַיָּךְ אָת־אָרַוֹם כָּנֵיא־מֵלֶח שׁנֵים עשׁר עַלאַגָר סַהַדותְא וִאַנִּיחַ עִס אַרֶּסִדִּי אַלֹהִים וְנַחְתָנוּ כְּרַצְּתָנוּאַנִפַּתְ 🦖 😘

במישור מִילִחָּה נָפָלוּ מִן חֵילֵיהוֹן אָמַר דָּוִד אֱלָהָא שְׁבַקְּתָּנָאתַּקִיפְּתָּא עֻלָנָא תְּקוֹף דרוד ויואַכ תריפר אַלְפין: רוגוא תוכביקרה לנא: ארגישתא

ם׳ שושן ב׳ פתחיווסימ׳ מעשה שושן באולם י למנצח על שושן עדות י וכל שושן הבירה דכוות׳: את ג׳ פתחין וטעם וסימ' נמסר כסיפרא ריש סימ' מ"ו:

בידו לפהברוח הקדש שעתידין למשול בישראל ולגזור בישראל גזרות עמד וביקש רחמים על שעבוד הגלות הרבה לרות סבלכו בימי השופעים מאויבינו סביב: אנפת . קלפת עליכו מעתה תשוכב רלוכך עליכו: הרעשתה

וַאַניַי אָשִיר עוַהְּוַאַרנּוְרַבֹּקֹר חַׁסְהַךְּ בִּי־הָייָרֹדָ מִשִּׁנְבְ לֵי וֹמָנוֹם בִּיוֹם צַרֹּ עויאַלֵיך אַוּמֶּרָה כִּי־אֵלהִים משנבי אַלהֵיחַסְרִי: לַמַנַצְחַ עַל־שׁרשַן עַרְוֹת מָבַתָּם א מה להסיב בחלו חולל דוד חמר בהצותויאת ארם נַהַרִים וֹאָרת־אַרֶם צוֹבָה נַיָּשֶׁב יוֹאָב

הרעשתה

אבן יחייא

ומלכותו של עם ה' אשר נתכו אליך . אכי שומר וממתין אותו . כי ה' סר מעליך ויהי ערך והוא אלהים משגבי ויצילני מידך . והוא אלהי מסדי ולכן למען חסדיו יקדם אותי על כל עמו קדימ' מעלה . ווולת זה אלהי' יראכי משפט ודין בשורדי אשר הביטו בי לרעה . והכם בהיותו אלהים משגבו יששה צדק' שהוא להציל העשוק מיד עושקו ' ובהיות אלהי חשדו ינשה חשד - ובהיותו אלהים אשר יראהו בשורריו יעשה משפט שהם שלפת דרכי אל : 66 תהרגם וגו' היא תפלת המשורר לאל ה' שהוא מגינו שבעשותו משפט בשידריו לא יהרגם בפתע סן ישכחו עמי ' הוא כמו יכחשו ור"ל פן יכחשו עמי היות דבר השבחיי ולעונש חשאמם . כי יאמרו מקרה בלתי טהור הוא - ולכן הניעמו בחיל והורידמו - חילך ר ל החמון - וכחמרו הבוטחי'על חילם וברוב עושרם . ור"ל תניע אותם בעום שנתת להם ותעשה שבמדוגה יאבדוהו טד שבסוף ירדו מככסיה' לבמרי - וזה לשתי סבות למען יחיו בחיי לער וכלרו' רבות ולמטן יאמיכו הרואים כי מה' היתה זאת: חטאת פימו וגו' ר"ל וילכדו בעונשים האלה לחטאת פימו מהלשון הרעי ולדבר שפתימו שפתי חלקות ומאלה יספרו והוא השבועת שקר - ומכחש יספרו והו' העדות שקר אשר יעידו ' כלה וגו' ר"ל ואח"כ תכלה אותם בחימה מהעולם הזה : ותכלה אותם ואינימו בעולם הבא : וידעו כל בכי העולם : כי אלהים מושל ומשנים ביעקב י ומושל ומשנים לאפסי הארץ בשא' האומית י והוא מושל גם כן בעולם הסלה והכלח: וישובו לערב וגו' וסבת ידעם כל בכי העולם השגחת ה' על עולחו יהיה לראותם כי עשירי עם כאלה י ישובו לערב הם הולבי' ושבים בעת העד' בנתי' לשאול לחם איה ויהמו ככלב לרוב הרעב אשר יהיה להם ויסובבו עיד והמה יניעון כי ילכו כעי' וכדים לבקש מחיתם ולא יזכו לקבץ מן הלחם שיעור שישבע' ויליכו כשלא יהיו שבעים: ואכי אשיר . ד"ל ואני אשיר עיוך י שאתה אלהי המשפט שעשית משפטי ודיני י וארכן לבקר חסרך שאתה אלהי החסד שגמלתני חסד להמליכני על עמך - וכן אומרה כי אתה אלהי הלדקה כי היית משגב לי ומכום ביום צרלי . והצלתני מאויבי: עוד וגו' רוצה לומר סוף דבר אשר אומר תמיד אליך הוא היותך עוזי ואלהי המשפש - והיותך משגני ואלהי הצדקה והיותך חסדי ואלהי החסד:

ם למנצח על שושן ונו' לוכת המומור הלו התפלה לאל בשלחם דוד עם הדרעור מלך צובה

שלכד ממכו אלף ושבע מחות פרשים ועשרים אלף איש רגלי וכשלחם עם חרם דמשק ויך בהם עשרים ושנים אלף איש י וכששם באדו לליבים שעשאם עבדים אליו אחרי שלחם עמהם י ובספר מלכים לא ספר כמה הרג מהם במלחמה ההיא י ופה פירש כי כהרגו י"ב אלף ע"י יואב שר לבאו בשובו משאר המלחמות י ומה ששם מספר ויעש דוד שם בשובו מהכותו את ארם בניא מלח י"ח אלף . היה כי נקבצו הי"ח אלף ההם מפליטת חיל הדרעור בגיא מלח ללחם את דוד וי"ב אלף ממיל אדום נקבצו שם ללמום את יואב ומהי להם המלחת פני ואחור י וה' עזרום וכל אחד מהם הרג בשוכאיהם כרצוכם ולא למלט אישי לחה שמספר בדברי הימי'כי אבישי הרב שם בגיא מלח י"ח אלף מאדום היה כי אחרי נפלם ביד יואב אחיו נתקבצו שנית הי"ח אלף ההם מאדום וחלך ככנדם אבישי והרגם באופן שכל הפסוקים יבואו על מתכוכתם . אלהים זנחתכו וגו' הכה הדרעזר בתחלה לעוכות ישראל הכה בהם ולחח מארצם . ובלכתו להעמיד גבולו בכהר פרת כי כבש כל המחוז עד שם אז קם עליו דוד והכהו וכאומרו הכתוב ויך דוד את הדרעור בלכתו להציב ידו בכהר פרת " וזהו אומרו המשורר פה אלהי' במדת דיכך זכחתכו והרחקת ממכו אלחכו ' ופרלתכו כי האזיב פרץ בארצכו פרץ על פני פרץ וכל זה הוא להיות כי אנפת וכניםת בכו

תהילת ה' תורת חסד

מה שעשו לי ומה שגמלת להם מדה כנגד מדה כלה אותם בחמה כלה ואיכימו וידעוכי אלי"ם המושל ביעקב הוא מושל לאפסי הארן שלה להושיעם וכאשר היה הענין בי הצלתני כעת מידם: ואולי לזה אמר כלה בחמה לפי שלמד חת זה ממה שבלעם כעת זעמו של ה' רצה לומר כלם וכו': וישובו לערב וגו' יר'וישובו ויסובבו עיר לשאול על הלחם והניעמו בחילך והורידמו כדי למצוח מה לאכול וו"ח המה יכיעון לאכול יר' יכיעון וישאלון בפתחים ולא יהיה די להם

כי אם לאכול ואם לא ישבעו יליכו על הרעב ולא על השובע ופי׳ זה למדתיי ממה שאו"ל בפסוק למי אוי וגו' למי פלעים חנם למי תכלילות עינים במי שהיה למוד לשתות שיעור מה מיין ופעם אחת לא מצאו זלא היה יכול לישן עד שהלך בלילה ההוא אצל מוכר היין וכו' והנה אלה רם לא ישבעו וילינו על כרהם גם כי לח ישבעו נכון להבחת השינה י או יר' התה יניעון לח כולל חם לה יש בעו וחינם מולהים כדי לחכול ומה הם עושים הולכים ללון וחינם יודעים כי השינה מביחה את הרעב יותר ויוהר ומה גם כי כאשר יחלום הרעב והנה אוכל והקין וריק' נפשו כי אותה התאוה שהיתה עמו ביום כשהיה רוצה לאכול מעלה בדמיונו ויחלום אוחו בלילה ויהיה לו הענין כאילו הוא אוכל ושותה והקין וריקה נפשו: או יר' מדרך העולם הוא כי האנשים אשר הם בשריים הנה הם מטיילים מפה ומפה כדי שיהיה להם תאוה מה להכול ואלה יניעון להכולר"ל יטיילו מפה ומפה כדי להכול הה'כ ויעשו כן הפי' שלה יהיה להם במה שישבעו ולה מה שיהכלו כו' רק שילינו ללין ולשכב בלי הכיל' כלל וכל זה הם עושים מפני הרואים שיראו הותם מטיילי ' כאלו אכלו השיר וגו' בלילה שהיה לי מה לחכול וחרגן לבקר הסדך שהרבת לי מטובך כדי לחכול

ולשתות והוא או' כי היות משבב לי ומכום ביום לר לי ויר' כיהיית משבב לי בלילה ומכים ביום וכו': ואולי כיון ברוח קרשו לרמוז על מה שנהיה אז לישראל בשומרון מצד חסדו ית' לאשר חשבו מלכי ארם כי שבר עליה'מלך ישרש את מלכי החתים ואת מלכי מלרים לבוא עליה' והוא או' כי היית משגב לי ואומר ומנוס ביו⁷ לר לי היא אי' וינוסו בנשף כי הוא ית'היה סבת המונס בנשף שנסו ארם כדי שיהיה לישראל אז באוחו היום בעלמו סאתים שעורים בשקל וכו' והוא אומר ביום צר לי ויר' לימר בו ביום שהיה צר לי וכו' לבקר הגדלת חסדך וכו' ולכן עוזי אליך אזמרה המיד כי אלי"ם משגבי אלהי מסדי תמיר ואלה יכיעון לאכול כאמור זו וממהר"יט של ראיתי כתוב יגורו עלי עזים יר' אם יגורו ויאספו עלי כל הרשעים שבעולם לעשות לי רעה איני ירא משו' אחד מהם כילה פשעי וחטאתי אפי׳ אחד הוה כייותר ירא אני מובחטא והפשע ממה שאני ירא מכל האויבי׳ בלי עון ירוצון יר'כסאני בלי עון ירוצין הסויכוננו כנגדי כי איני ירא מהם כלל ואחה ה'וגותר יר' בעבור שחהי' אני אויב מאויבי ואלחם מלחמות ה'וע"כ אל תחון וגו' עוזו אליך השמורה יר' בעבור היות עוזו של שאול מאתך כי שאין ראוי לרחם עליהם * משים ה' הוא אשמורה אותו ולא הרגהיו פעמים רבות שהייתי יכול להורגו: אלהי חסדי יקדמני יר' החסד אשר עשיתי עם שאול יקדמני להצילני ז אלי"ם יראני בשוררי יר' האל"ים יראה אותי אם אני ראוי להורגם לשוררי . מטאת פימו דבר שפחימו יר' החטאת שיש לפימו יש לשפתיעו כי אין דבר טוב בהם ז וידעו אלו הרשעים כי כשהאל"ים מושל ביעקב השכינה היא דבקה עמהם לאפסי הארץ סלה ר"ל אפסי הארץ יש להם כלתיות והוא או' ה' בחכמה יסד ארץר"ל השי"ח בחכמה שהוא החורה עשה יסוד מן הארץ והשמים אינם מקיימים את הארץ אבל הארץ

מקיימים את השמים כמ"שה אם לא בריתי יומס ולילה חקוח שמים וארץ לא שמתי : - אשיר וגו' ר"ל הכי עשיר העוז והממשלה שהתהה' כתת לי לה שהול זה שהמר עוזי אליך הומרה ר"ל מלד העוז שנתח לי הזמרה לא שאול : ע"כד: ואולי יר' באו' חטהת פיתו דבר שפתימו לומר כי גם כי יניעון בפיהם הנה הדבור ההוא לא היה כ"כרע ואם לא היה דבר שפתיתו שחרבות בשפחותיהם וילכדו בגאונם שאומרים תמיד שפתינו אתנומי אדון לכו ויהי רצון שיכשלו בלשינם ובשפחותיהם ויקללו את מלכ׳באופן שילכו לאבדון:מאלה ומכחש יספרו יר׳ ואח"כ ישמעו שלה דברו כן ויתכחשו וכו׳ וחולי יר׳ יותר רע הוה דבר שפתימו מכל מה שהם עושיסוהיה שאסילכדו בגהונסישבעו לשקר שלה דברו כן ושלה עשו כן ויתכחשו בדבר י וחולי זהי ביצלמו חומר שפחינו אחנו שיר' לומר שהם חוורים שפתינו התנו ונוכל להשבע שלח עשינו ושלה דברכו כלל והכל הוה המצחה להגזים רשעתם וכו" הו יר' בחומר חטחת פימו דבר שפתימו כלימר שפתותיהם בעלמם המרו שחטהת פיהם הוא שדברו מה שלא היה להם לדבר:

ם למנצח על שישן יגומר הנה מזמור זה נחלק לג' חלקים החלק הא' נקרא בשם שושן והכונה לומר שהש"י מישר אותנו עם ישוריו עד שירים את ריחנו בריח השושנה ואז אנו נחשבין בעיניו ית' הרברב וענין היסורין נחלק לג' מינים המין הח' היא אז בהיותן עמנו עם גודל החמת ח"ו עד שיזניחנו מכל וכל - והמין הב' הוא כאשר יסתלק הוא ית' כביכול מענינו זה ויבא להצר לכו בקושי עם יסוריו . והמין הג' הוא כאשר עכיכו זה הוא בשובה ונחת ואחרי כל אלה הוא ית' מתנהג עמכו במדת החסדו במדת הרחמים וז"א אלי"ם זכחתכו פרצתכו אככת תשובב לכו כי באומר זנחתנו הזכיר הענין הראשון ובאון פרלתנו הוא ענין קושי היסורין ובאומר אנפת הוא ענין יסורי תוכחותיו לאט לאט וכמו שפי׳ המפרשים ובאומר תשובב לנו הוא ענין היחתנו או בשובה ונחת באהבה ואחוה עמו ית' וכמו שביאר הרד"ק שיר' חשוב אליכו ברחמיך וכפי זה יר' ומעתה שבאת עמכו למדרגה זו שאנפת והיא המדרגה הג' הנה מעתה חשובב לכו וזהו אללי מה שאמר הכתוב אוד, ב׳ כי אנפת בי ישוב אפך ותנחמני . והחלק הב׳ הוא הנקרא בשם עדות והוא מלשון העדותי בכם היום את השמים וגומר ועל זה אמר הרעשת ארץ פצמת רפה שבריה כי מטה ויר׳ הנה כשאתה ה׳ רוצה להעיד בכו ולא בכל כך רוגו אינך מעיד בכו את השמים ואת הארןכי אם את הארץ לבד והוא באלו הענינים כי ראשונה הרעשת הארץכדי להתרות אל העומדים בה שיחזרו בתשובה שלמה ואו אלו לא יהיה די בענין הרעשים הנה אז פלמת והוא ענין הבקיעים הנעשים בארץ וכתו שפרש"י ז"ל ואחר זה הנה התקומות הגבורים יתמועטו וישפלווז"א כי מטה. והחלק הג' הוא הנקרא מכחם יען היותו עטרה ליראיה' והוא אוחר הראית עתך קשה השקיתנן יין תרעלה. נתת ליריאיך נם להתנוסם והעניןהוא כי למי שיעבוד את ה' מצד היראה והוא כללות העם הנה לפעמים מראה להם ענין קשה ברוע על מי שהאל ית' יחפון שיחול עליו ואו בראותם אותו עליו הם שבים אלה' מיראתם פן יחול גם הוא עליהם יוש מין אחר מהעובדים אתה' מירא'והם העובדים אתה מירא'והם העובדים אתה מירא'רוממותו שבין קביי ואומרים בלבם שהוא מן הדין והצדק לעבדו ולשמור משפטיו ומצותיו ולקותיו ולקותיו ולקותיו ולקותיו שקם לפעמים יין התרעלה בשביל עונותיהם של ישראל. ויש מין אחר מהעובדים את ה' מיראה והיא וחומו בחומה לה"ח שהיה עובד אותו מירחת ההבה ולחלה מנסה חותם בשביל שיתקשעו יותר וו"ח כתת ליריחיך כם להתכוסם מפני קושע סלה כלומר וסלה הוח מפני קשע ולח מפני שום דבר הכת האותים היותר ויותר וו"א למען יחללון ידידיך והוא מלפון החללו מאחכם וכו׳ · או יר׳ באומר סלה שתמיד האל ית׳ מנסה אותם ולכן התפלל ואמר הושיעה ימיכך וענני והוא הענין שהיה שנו לוכר מברהם חביבו חחר שנתופה יי פעמים שתח יתנפה יותר עדשה בעיתו הפל ית׳ פלח ינפה חותו שוד ולוה פתר חל החתור דברי תפנתו חלה וחוח חותר הושיעה יתינד וענני כלוחר ש תנפני ייתר

אלהי חשדי " הוא אלהי חשד שתדי להתליכני: Obtes בהצותו tolaa בארסוישב יוחב אחר שהרג חבישי מהסי"ח חלף כתכוחר כדברי היתים ושל יוחב בחדום לקכור חת חללי ישרחל שפתו במלחמה התפלל פליו בזה הפופור וסכהי ב חלף מהסשמרוו: מנהים ונחתנו בחרבן כרעשת שילה:

מנחת ערב

קמנצח על שושן עדות גזירה קשה על ישראל והיה זה בנלות מדי גם דחה שאחשורוש יעכב בנין הכית שני נשחחר בנינו יחרב הכית ע"י חוום ולכסוף בשיננה שלישית יעקר עמלן מכל וכל הנכלל נחדום כח"ם כי ששהחושים ישב שם יותכ עד הכרית כל זכר בחדום משוט נחקרין ליה זכר בקיון. ודוד חור לו שטעה דובר קרינן הרי שנגפילת חדום נכלו עחלת פנח מחדום וע"כ נהכותו עחלק בהות חדום רחה מעשה ונובר העתיד יו"ם לווכנת על שושן היח שושן הנירה ששם גכר עמלק בתחילה הית המן לורד היהודים וחח"כ בפל כן יהיי לעתיד כי חין בן דוד כח חלח עד שחחפשם חלכות חדום ככל העולם ע" חרשים וא ז"כ יפלו כמו שהיה בשושן לפנישבר בחון חשש שושן היז עדות לישרחל ללחוד כשם שכשושן היה לפני שור ברון שבדל התן מעל כל השרף כך לעתיד חתפשם תוכות הדום קודם נפילתו שי חוש" וחמר חלקי זנחתנו פרנתנו שנחרג הנית והחחילו לכנוחו שכי' ונחבשל ע"י החשורוש ניתי הונן ועוד חנית שנגור נוירה להשחיד לפרוג את כל היהודי הרעשת. חרן כי הם חין ישיחל חין שולם ריה שבריה ע"י שחבעל הנעורה : הרחית עיוך קשה כי היחה גזיוה כוללת קשה מיוד וזה ע"י שהלבו על סינודהו של מתשורוש ושם שחו יין נסכו ווהו השקיחנו וגו'שהשקיחנו נוש חיוה של יין תרעלה ם שמינו גם נודה לחשורום י כתח : לירחיך גם וגוי בזכו לנה פ"י יריאיך וגם חשה נחרדכי כדחיי נחדרם שהיה חשה עותי וחתולל לחעלה וחרדכר למטה וחשה כקרת יות כלחיי במלרם הכחומה רים פרשת ברחשי ע"ם כי ינת מה יש חל החלהיי וגוי להשתחוות להחן לפי שהי'ע"ו על לכו משכי קשט שלה שהיא החורה שניחנה ע"י וושה ונס הכר קולוה שלייהו כימי חתשורות ש"י מרדכי כמ"ת לחתן יחלמן ידידיך הושיעה יחינך כי כל חקום שילו ישרחל שכינה עחהם ועים כשחומו ידידין פנלח מכי הושיעה ימיכך ובלי דבר נקרשו שיננה ניח שני חח"כ פל זה חשלוה והו החלקה פרשונוי פחוזימי בית שנ היה ליבראל מקנה מ'ונה לח נייו שלים זם על קנת נייר שלים זם על קנת מייון היינר ומדום וכול מהח"ב כיתן הייישלה לחדום מדוכר ווה יכוי ביחד חבים מדוכר ווה יכוי ביחד חבים יון זוך נח"ם ועודי דוד כשיח להם לתילם ועל וה אחר ני יוניקנו מור הציר וכוי ביא מנו ונו׳ עיד באחרו ל אין כן נוד כא עד ביהיאשות הנאלה ווה מיינ וניתים הנות וכילו הם וניתים לנחרי חיולה ווה סחדי הלח חדה מלקייזיים חלו וה וחן יה עיים החשלל עכשיו סהם חתיחשים חן הנחולה

יושים מולמים וושם להים להים להים

הרימותנו בעביר אמינתינו

למען . תחסר אות בי"ת ורבי

משה המר כי הימין הוא הפועל דרך משל הפך ותושיע לי זרועי.

אלהים : כמה פעמים הזכרתי

כיכח שם הפועל בעבר גם

בעתיד וככה זה אלהים דבר

בקדשו בדבר קדשי בדרך נכוח'

לשמוחל שממלכתי תעמוד על

ישראל לח בממלכת שהול וטעם

שכם הית העיר וכבה סוכות

וטעם אחלקה שלעולם תהיה

בחלקו ואפקיד עליה פקידי

ליי מעם שכם וסוכות שהם

ליוסף על כן גלעד ומכש'ואפרי'

בעבור היות בית יוסף בלפין

חרץ ישרחל ויהודה בנגב וכן

כתוב יהודה יעמד על גבולו

מנגב ומעוז סמיך ולא תפתנה

בעבור היותו מפעלי הכפל

מוחב" חרחן הרלם כמו סיר

הנה מצחכו פה עלי פלשת

התרועעי הפוך ור' משה הכהן

פירש בו הנה על אדו' שהוח חזק

אשליך כעלי חשבי אתה פלשת

שהחרועעי עלי כדרך שמח בחו'

הייתי מחשב מי יובילני לעיר

אדו' שהיה במלור הף אני הייתי

משיב לנפשי יעשה זה השם

שנחני עד חדום והנה מחשבתי

נהפכה בעבור הלה אתה אהים

זנחתנו והטע' מה יעשו

לבאותיכו אם לא חלא עמהם :

הבה: תן: תי"ו עורת חחת

ה' א כמו ושבת לנשי או הוא חסר

בילדותיך בואו בית אל: מי

הרעשת חרץ במיחת שאול: פנמתה שברחו קנת יושני ערי ישרחל ובחנ פלשתים לשנת בהן בפכוחר בשתיהל ולשון פנחתה לשון פדיקה וקריפה חלשון חכפי כדי ליתן כין פנים לחבירו כי בהפסיק ישוב החמות כין ישוב ישרחל היה כמו סדות בקום: כיפסס ' התכודדה נלתי קיים: הרחית שפך קוס בחלחתת חדום שנגרנו רבים מישרמל: יין תרפלהי כום תנחיפים של חבל הנהרגים: נתת ליריחיך גם לכתנסם שכלחו חת החויכים ונשחו נס ודגל של תשופה: פפני קושם י מפני שמסקתי בחמתה של תורה כחמרם ו"ל אלפלח שבק דודבתורה לח משם יושנ שלחמש: בישיעם יפינך ' שהשבת חחור מפני אויב: וענני יע נך פ' תרעץ חויב מכחן ולהבחכי חמנם מלהים דבר בקדשו על ידי שפורל: מעלוום כשמן ששון שמשחתני לנגיד: מחנקה שכם ושתק סכות חמדד למשו חשפט ונדקה בין עיר לטיר: לי גלעד חף על פי שהם גבורים וחכשי שלחשה הם נשמבים אלי : יהודה פחוקקי שהוח ככפי ונשרי ויודת סודיתי: שוחב סיד רתני" מומב שחרנו כריבה ולח יוכל למרוד אשתמש בהם בכויון: על מדום בתם רמוקים ותנמי

מע כפורנו ול

לה כגנורתכו: זה המוחור חבר בהלחמו עם חרם שהיו בבבול לחרץ ישרחל חתר:

דמים: משליד נשלי לנשול

ולסגור מבנרים שלח יוכלו

לפרוד :כחרופטי י השתנרי

יהתשונגי: שי מכילני שיר

בחדום: כלח חלקים

זנחתנו: שנהרגו שם רבים

מישרחל: כבה לנו עורת

אמנם : בחלהים נפשם חיל -

עתה נשוב יוחב שם

מנור :

לשוב ולהלחם

שמעה מלהים רנתיי טנתתי לך שנח של מה שששית שמנו לשמבר: הקשיבה תפלתיי של העתיד: מקנה החרץ • מגבול ח"י: בשטוף לבי • מירחת מלחמת החמות: בצור ירום ממנים חף על מי שכם חוקים פפני : תנחני ו

לבטח להלחם כם:

מנחת ערב

ושוא תשועי אדם רק בשלהיי כעשה חל שחהיה בחולה שליחה זהות ימום נרינו שיפולו נפילה עולמי! : שמעה וגון הנה חו"ל שעל הגלוי החיל מום מדבר ולהיות בנויום שחרב בה"ח ננעלו בערי חפלה וגריך רחמים רגים לפתחם ע"ב בא בכפל לשון במעה חלקי' רנחי הקשיבה תפלתי יר' כשחכי יודנג לפדר דברי שמעה חלקים וכשחיני יודע לסדר דברי הקשיב' אתה תפלתי כי לפניך כלוי הניון לכי והענם שאיני מכוין ותפותי הונו הגרם מלידי בחיני מכוין כוונתי כרחני חלח העום הוא מקנה החרץ חליך חורה בחני משוקע בנרות וגלות וכס עטף לני בנרותי והף ביודע חני ש עוונתי חיוע לי כל זהמ"מ הקביתי לבחול ממד חקבל חפלתי כי וחיהי בעוד ידך נפויה עלינו וחביב חיך עדוין בכן חה ראינו כי הייתו מחכה לי בילוחי ובקשחי היה שאגורה בחילך הוא בנין שלישי שיבכה ע"י בעצמך כמב"ול וראוי לקרותו אהיך וע"כ יהיה אוהל עולם לה יחום ושם החסה נכתר כנפין פלה בלי הפסק :

הרעשת ארץ - ישראל בשומעם כי נחלש דוד כמו הרעש: פלמחה : הין רע לו וטעמו כענין מקומו וה"א רפה חחת א"לף כי אותיות אה"וי מתחלפים: כי מעה במוט הרים: הראית : גם זה בכח הפועל הראית עמך מראה קשה והיינו כשיחים יין התרעלה ודרך השקיחנו יין תרעלה כמו ספר המקנה וככה זה יין חרעלה סמוך: נתח בימים שעברו

אַרְגִישְׁתָּא אַרְעָא דִּישְׂרָאֵל זַעֲוַעְתָּא הָרַעִשְׁתָה אֱרֵץ פַּצַּמְתָּה המוטס את הלכ ועוטפו רעל ה רְפָּה שְבֶרֶיָהְבִּי־מְטָה: הַרְאַיתְ עַפְּרְ בֹּיִאֹי וֹסְרִיקְתָאיָתָה אַסִיתְבַרְיִיהָא אַרוּם קָשָׁה הִשְּׁקִיהָנוּ יַיִן תַּרְעֵלֶה: נָהַ הַּיֹּבְיּיִים אִרְםוֹשְׁפָא: אַחֲמִיתָא עַפָּרְקּשְׁיָא אַשְקיתָא לָנָא חֲמַר רִילוֹם: יְהַבְּתָא לַיֵראָיהָגַם לָהָרָזנוֹמַסָ מִפְּנֵי קשׁמ לְרַחֲלִיךְ נִיסָא לְאִיתְנַסַאָּרוֹ בֵּיה מְן ′3 ָקְבָּתוּ הָלְפַעוּ יְרִיבִיהְ הוֹשִׁיְעָה יָמִינְדָ וַעֲנַנָו: אֱלֹהַים דָבֶּר בָּקָרְשׁוֹ יַיִּייי ַיֻיֹּ בִּנְלַל קוֹשְׁטֵיה דְאַבִּרָהָם לְעַלְמִין: אָאֶלוֹר אַחַרֶּקה שֶׁבֶּם וְעָפֶּק סְבָּוֹרת ^{בּרְי}ף מוֹ בּגַלֵר וְבוֹתֵיה הִיצְּחָק יִתְפַּצְיִיוּ אַמַבר: לַיגַלעַר יוַלִּי מַנַשָּׁה וַאָפַרַיִם יוּי רַ רחוּמַיִר פרוֹק מְטוֹל חָסִירוּתָרה רַיַעַקבוַקַבָּל צְלוֹתִי: אֵלָהָא מְּפַּבִּיל בַעווֹ רַאשִׁי יהוּרָה מְחַקְקִי: מוּאָב בְּבֵית מַקָּרְשֵׁיה אָבוּעַ אַרום יִתְנַבְּרוּן סִיררַחָצִי עַל־אֵרוֹם אֲשְׁלֵיךְ נַעַלְיַ פָייוֹבִילֵנִי י יּ דְבִית יִשְּׂרָאֵל אִיפַלִיג בִּיַזַתָא עִם בְּנֵי עַלִיפָּלֵשֶת הָתְרוֹנְעָעִי: יוסף דיתבין בשבם ובמישר סוכות עֵיר בָּצְוֹר בִיִינָחַנִי עַר־אֵרוֹם: הַלֹא־ יָאָרָה אַלהִים זְנַחָתָנוּ וַלֹּאַ־הַעֵּאָא פּ׳ יִיי אִיםְשַׁחִסִישְּחַתָאוּאַפָּלִיגַעַרָאָה: אָלהִים בְּצִבְאוֹתִינוּ: הָבָה־רֶנוּ עָזְרָת יֹימֶיּהׁ עַפִּי הַנוון בִּבִית גִּלְעָדוִעַמִּי הַנוון דְבִית מָצֶר וְשִׁיְא תְשוֹעַת אָרֶם: בַּאלֹהִים יִייּ מְנַשֶּׁהוְגִיבָּרִיוֹ דְּבֵית אֶפְרַיִם עוּשָנָיא דָרֵישׁי וּמִרְבֵּית ְיהוּדָה מַפּריַיא דְבֵית נַעֲשֶׂה־חָוֶל וְהוֹא יָכְוֹם צְרֵינוּ: אולפלו: בַּאַסְיֵת סוֹאַבַאֵי אִיסִׁמְשׁוּ ַלַמָנַצֵּחַיעַל־נִגִינַת בוּגְבֵל בָּאֶבוֹם נִּיבָביהוֹן הַיּךְ הור לַרוַר: שמעה אַלהים רָנָתִי הַקְשִׁיבָּה שיווגי עלפורקת קדלגיברי ארום תַּפַּלָתִי: מָקצָה הָאָרִץ אַלֶּיךּ אֶקָירָא בַּעַשְׁף לְבֶּי בְּצור־יָרוּם מִפֶּנִי תַנְחֵנִי : יְיִייִי שְׁלְקִית מְסַאֲנֵי עִילַנֵי בְּלִישְׁחָאֵי יַבִּיבִי בנישתאדישראל: בו הואדאוביל יָחִי לְקַרְתָא חֲרוֹכָא דְצוֹר מָן הוּא דְדַבַּרְנִי עַר אֱדוֹם: חַלָּא אַתְּ הוּא יָי שְׁבַּקְתָּנָא וַלָאתִיפּוֹק אֱלֶהָא עִם חֲיָלוֹתָנָא: הַבֹלְן סֵעַדָּאֹמִפְּעִיָּקאוּמַגן הוּאפּוּרְלָנְאיִ בַּר נִשַא: בְּמֵימְרָאבִינְיָנַעְבֵּיר חֵילָאוְהוּאיִבְבֵּישׁ מְעִיקן: לְשַׁבְּחָאעל תּוּשְׁבְּחָן לְדָוֹר: מְןְסְיָיפֵי אַרְעָא ְקָדָסָהְ אַצְלִי בְּאִישְׁתַּלְהַיות לִבִּי קַבִּיל יַיָּבָעוֹתִיאָצִית צְלוֹתִי: בָּכָרֶךְ תַּקִיף דְּמִיתְבְּנִי עַל מִינַר רָם מִינִי דַּבַּר יָתִי :

אלהים זנחתנו ג' ובסיפרא וסימ' אלהים זנחתנו ופרצתנו : הלא אתה אלהים זנחתנו ולא תצא : וחברו הלא אלהים: נתתה ב' ר"ף וסימ' שמחה בלבי' ליראיך גם להתנוסס: אעלוזה ג'ב' חס' וא'מ"ל וסימ' ואני ביי' אעלוזה דחבקוק ' אלהים דבר בקדשו ' וחברו ' קדמא מ"ל : ולא תצא ו' ופי' נמסר ביהוקאל םימן כ"ר ובסיפרא סימן מ"ר: באלהים ו'ר"ף וסי 'נמסר בסיפרא סימן נ"ו: ס"א נגינת ל' דכוו' פתה:

באחרונה: למנלחי שמעה אלהים רכתי בניכת פיוט והעד שהוא סמוך שהוא כקוד בפתח: שמעה

רנתי - בגלוי וחפלתי בלב ככנד חנה : מקלה הארץ . שהוא רחוק מאהל יי׳ או הוא הטעם אע"פ שאני בקצה הארץ שהוא מקום שפל בצור ירום ממני והטעם שיהיה רם ממני שם תנחני :

תורת חכד

ממה שנסיתני בענין בת שבעי אויר'הושיעה ימינך שאהיה גם אני מזאת הכת : - ואולי באומ'

למען יחלמון ידידיך כיון חל כל הג' חליקות מהירחים שאמרתי כי כל זה האל ית'עושה עמה 'למען

יחלצו יותר ויותר והנה כג' חלוקות האלו הם ללמד דעת את העם לבלתי היותם בועטים במדת

דינו ית׳ לא בראותם שהוא ית׳ עמהם בכעם גדול עד שהזכיחם או שפרץח"ו את גדריהם או

שאנף בהם ולא בראותם שהרעיש את הארץ מו עשה בה בקיעים או השפיל מקומותיה וגבעותיה

הגבוהים ולא כאשר הראם קשה או השקה הותסיין הרעלה או העמידן בנסיון כי ידעושהכל הוא

לטובתם ולמען יחללון ויודרוון בעבודתו יח'ויתרבקו ביראתוובאהבתווהוא אומר למנלח על שושן

עדות מכתם לדוד ללמד ואחרי אומרו את כל אלה פתח ואמר אלי"ם דבר בקדשו וגומר ויר' הנה

זכוחו של יעקב הבינו היש חם יושב ההלים לההבה הת השי"ת הוא שעמד לו ודבר לי ההל ית'

שאעלוזה ואחלהה שכם ועמק סכות אמדדוהם ב' ערים שהשתדל עליהם יעקב סבא וכמו כן

ידעתי כאמנה כי לי גלעד ולי מכשה ומואב סיר רחלי ואמשול בכל לטובהם של ישראל ומה גם

בזכות הלדיקים אשר בקרבם שאני הוא המולך עליהם ומחללי ילאו מלכי יהודה: מי יובילני

וגומר יר' מי הוא העושה לי את כל אלה אם לא אתה אלי"ם שונחתנו כעת ומקודם נתח את כלם

תחת כפות רגלי בזכותם של ישראל ה"כ הנה לנו עזרת מצר ורני פלע תסובבנו שלה ובאלי"ם

בעשה חיל והוא יבום צריכו כלו' הכה אנחכו סובלים יסורין והכל הוא לטובה עליכו ולא מפכי זה

יהיו פטורין העושים אליכו רעה וכמו שנהיה דבר זה פעמי' רבות ועוד הוסיף ידו להכות את אשר

הכונו על לה רעה עשינו - וסמיכות המזמור הוח כי למעלה המר לדוד מכתם ופה המר

מכחם לדוד וכו':

הקשיבה תפלתי וזה יובן עם מה שאבאר בס"ד בפסוק יהיו לרצון למרי פי: מקצה הארץ

אליך הקרא בעטוף לבי יר' הנה בעטוף לבי ובעת היותי בלתי יודע להוליא בשפתי הדבר בעלמו

שאכי לריך אינני הורא אליך בהיותי שלו ושקט על שמרי בארן ישראל כי אם בהיותי בקלה הארץ מטולטל מפה ומפה ולבי בל עמי א"כ חנחני והנהלני בצור ירים ממני והוא ענין תפלחי ושאלתי

שחני בעצמי אינני יודע לשאל מה שאני צריך כי אתה תבין כונתי ועליה חטוף מלהך הטוב'לחח' לי כי כמו כן היית מחסה לי ובכן אגורה באהלך המסבבת על שני עולמים הע"הו והע"הב

על כגינת לדוד כונחו להגדיל מעלת יראי אלי"ם האמורים למעלה אשר

בסבתם ימשך אל העולם מעובו ית' והתחיל ואמר שמעה אלי"ם רנתי

הרעשתה - ארלימ בכמה גייסות: פלמתה ישברת אוחה וראיתי בדברי דונש שהוא לשין ערבי אבל לא פירש אותו וביסודו של רבי משה הדרשן פירשו לשון קריעה וראיה הביא לדבר וקרע לו חלוני מתורגם ופלים אך אני אומר ופלים שתרגם יונתן לשון תקון חלון הוא בכל הפתחים שיש להם פלימין: רפה שבריה כי מטה . לשון

> רפוחה וחף על פי שכתוב בה"ח הרבה תיבות משמשות כן ד מפה לשון שפלות : יין תרעלהי לשון עטיפ' הוא כמו והברושים הורעלו וכלשון משנה מדיות רעולות: נחת ליריחיך גם נסיונות של לרות הרבה להיות מנוסים להחנוסם י בהם חם יעמדו בירחתך: מפני קושט לקשט מדותיך בעולם שכשתתן להם הטוב' לא יהרהרו האומו' אחריך אלא וקשטי דיכיך ויחמרו יפה הטיב להם כי הם עמדו לו בכמה נסיונות: יחלצון: ינצלו מרעה: הושיעה ימינך אשר השיבות אחור בהתחוק אויביהם עליהם · וענני · כי אם תעכני יחלנו הם שאני גלחם בשבילם: אלהים דבר בקדשוי שיקבן הגליות וזרעו ימשלו בהס ד"ח חלהים דבר בקדשו שחהיה מלך עליהם - אעלוזה בישועחו בפי אחר מלאתי אלהים דבר בקדשו . לעזרני כדכתיב כי ביד בול עבדי אושיע את עמי ישר': אחלקה שכם · אחלק להם שכם בנכסי אויכיהם: ועמק סוכות אמרד : סוכות זה איני יודע מאיזו אומה היא לו ידעתי סוכו׳ שבאו לו ישראל כשנסעו ישראל מרעמסם היכן הוא 'בפי"רושים אחר"ים מצאת"י אחלקה שכם אחזיר להם נחלת יעקב אביה' ועמק סוכות אמדד כשאחלקהו ליש' שכש וסוכות בקלה חרץ כנען היו כמו שמלינו חחילת ביאתו של יעקב לארץ דרך סוכות ושכם ד"ח ועמק סוכות אמדר סכות לשון לורו'ודמיונות כמו שנ' ואת סכות מלכ' אמדד

אני מודד את לורת' כמו שנאמר שני חבלים להמית ושני חבלים להחיות : לי גלעד : למלוך עליהם: מחוקקי ' שרים שלי מחוקק לשון שרות שמחוקק ושולח ספרי' ומלוה כמו לח יסור שבם מיהודה ומחוקק מבין רגליו: מוחב סיר רחלי חשחמש בהס כסיר של נחשת המוכן לרחוץ בו: כעליי מסגר שלי: עלי פלשת התרועעי

התחבריעל ממשלתי להיות משועבדים לי כי גת מארן פלשתים וכן עזה שכבשן דוד: מי יובילני עיר מצור ז אז לעיר מבצר לכבוש את רומי אם לא אתה תעזור אותי על מבצרי אדום מי יובילני ומי ינחני עליהם בפיר"ושים אחרי"ם מל"אתי כן על מבלרי אדום אשר נחיתי עתה עליהם: ולא תלא: ואינך יולא: יבום יירמום: מקלה הארץ: אט"פ שאני רחוק מאנשי שאני משלא על אויבי למלחמה אליך הקרא בעשף לבי עליהם ועל מה אני קורא לך שחנחני בלור שהוא רם וחזק ממני:

אבן יחייא

על רוב חטאתנו" ולכן אכא תשוכב לכו עתה י שרולה לוחר תן לכו שובה וכחת : הרעשתה ובוחר בימה לקיחת האויב מארץ ישראל כאלו האל הרעים הארץ ובקעה י כי תרגו'ובקע לו חלוכי ופלים ליה חרכין י ולכן אנא רפא שבריה מארץ ישרש כי מטה לכפול אם לא ימוקנו בדקיה : הראית וגו' רוצה לוחר הראית לעמך קשה ר"ל קושי וחרירות כשנתנו ביד אויב " והשקיתנו יין תרעלה " שהו" משל לצרות הכתמות לישראל מהאויב' כתת ליריאך וגו' רוצה לומר אתה שכתת לעמך ישראל יריאך כם מגדולה להתכוסם ולהתגדל על כל האומות והגדולה היא מפני האמת והשקע והקיום הכצחיי אשר לישראל בעולם הפלה והכלחיות . למען יחלצון ויכללו בעולם הזה גם כן ידידיך הנוכר הושיע בימיכך ועכני ' ויחסר בית הכלי בימיכך ' והנה בהצלה הנצמיית קראם יריאך להיות האל מחוייב על ככה להיותם יריאו י ואמנם בהצלת העולם הזה קראם ידידיךלהיות כי אין אדם זוכה לשתי שלחכות ואם יוכה להם יהים לאהבה עוה וידידו 'כפלא מהאל יתברך שמו עמו . אלהים דבר וגימר רוצה לומר אלהים דבר אלי ברוח קדשו שאעלוז במלכות אשר יתן לי י כי יהיה כללי על כל ישראל שלי גלעד רוצה לוחר בכי ישראל אשר החליכו איש בושת על ארץהגלעד וכאוחרו הכתוב נאכנר בן כר שר לכא אשר לשאול וגומר לקח את איש כשת וגומר וימליכהו אל הגלעד וגומר ועל כל ישראל כלה 🕆 וזה יהיה להיות כי לי מכשה ואפרים שיהיו מעוז ראשי ולי יהודה מחוקקי הוא פעל ולא שם י ורוצה לוחר שהוא היה המחוקק והמחליך אותי בתחלה בחברון שבע שנים וחצי לפני מולכי בישרא - ואם השנים בכורות משבטי ישראל שהם יוסף ויהודה הם בעזרתי בודאי כל ישרא יהיו לי ואמלוך עליהם בהשקט ושלוה' והכה מחוקק ד"ל מלך וכאומרו לא יסור שבט מיהוד' ממחוקק עד וגו' ואחרו אחלקה שכם וגו' רמו שימלידעל כל ארץ ישראל ולהיות כי העיר הראשונ' אשר בא בה יעקב אביכו ע"ה היתה שכםי ובה קנה חלקת השדה אשר קראו סוכו' וכאומרו ויבוא יעקב שלם עיר שכם ' וכאחר ויבן לו בית ולמקכהו עשה סוכות על כן קרא שם המקום סוכות לכן יחם כל ארץ ישראל לשכם באומרו אחלקה שכם ' וקראו עמק סוכות באומרו ועתק סוכות אמדד ומואב שהוא מזרע לוט אחי אברה צא אכריתנו אבל יהיה משועבד לעבודתי הככריה כסיד בהקדירה המוכנת לאשוף המים המטוכפים מרחילת הרגלים יוכן אדום להיותו בן ילחק לא אגרשכו מן הארץ אבל יהיה מוכן לעבודה בזויה כי עליו אשליך כעלי . אבל עלי פלשת אומר

התרועעי ר"ל תשברי כל כך צרות יבואוך על ידי וכאומרו ויך דוד את פלשתים ויכניעם ויהיה התרועעי מענין רוע התרועעה ארץ . מי יובילני וגו' הוא לשון תמיה ור"ל מי הוא אשר הוביל אותי ללחום את עיר מצור וערי חומה הבצורות . ומי כחכי לכבוש עד אדום . הלא אתה אלהי היית שעודתכו בחלוך על כלם . מה שלפנים טשית ההכך כי זנחתנו ולא היית יצא אלהים בלבאותנו . מה שלכן היינו נגפים לפני אויבינו . כי בדרך טבע הוא נמנע הנלחון לכו להיחתנו בשלים במיעוטנו . הבה לכי ובו'ר"ל ולכן אכא הבה לנו עורת מצר תמיד מכאן והלאה . כי שוא תשועת אדם • באלהים ובו'ר"ל ואף כי אנו מעטי הכמות בעורת ה'נעשה חיל למלחמה . והוא יבום צרינו כשים חוצות וירמשם פא למנצח על כנינת לדוד וגו' כונת התוחור הלו כונת התודם ודוד אחרו בעת שאחר התודם: שמעה אלהים וגוח' ר"ל שמע אלהים דכתי שבחקשבה והקשינה 23 (***) 10

סא למנצח

ה"א והטע' עזרתה: ושוא תשוע' ארם : כנגד לבאוחינו : באהי' מתנבח ברוח הקדש שהוח ינלח

הגורה

תהילת ה׳

אגורה באהליך עולמים ' זכני בעולם הזה ולעולם הבא: נחת ירושה יראי שחך י

החזרת ערי ירושתם על ידי: ימים על ימי מלך תוסיף אם נגזר עלי למות בחור

הוסיף ימים על ימי עד ששמחי יהיו שבעי שנה כמו שני דור זדור : יפב המלך

אוֹיב:אָנוּרָהבָאָהָלְךְ עוֹלְמִים אָחֱמֶה הֹ נדרי יוס יוס: על ידוחון : שם

ושב עולם לפני

הזמנה כמו וימן יי' קיקיון: כן

חומרה . כמו שתמיב לי כן

הומרה שתך להיותי משלם

כלי שיר ומדרש הגד'על הדתות

ועל הדינין הכנזרים על ישרחל

מאויביהם: דומיה נפשי : מלפה

כפשי כמו דום ליי' והתחולל לוג

לא אמוט רבה : מטות גדולות

ומדרש חנדה רבה גיהנס

תהותתו " מנחם פירש מגולת

התיו לאכלה ויתא ראשי עם על

שים לפותרולשין הוות ויהחה"ם

ותי ושורש כחשר יחמר מן מת

מות כדיחמר מן יסד הת הות

ולשון רבים הוות זהית לשון

מחשבת ותרמית ויש מפרשים

תהוחתו כמו תחריכו כלומר

תחריכו לשוככ' על בני חדש

כשמרבה בדברים : כקיר גמוי ־

משחתו לפי שחתם יגורים מן

בני חדם שמח ימלוך וישלם לכם

נמולכם יעלחם להדיח עליו

הרעהי בפיו של כל אחד ואחד

מהם יברכו 'ובקרב'ובמחשבת'

מסרה

מגדל עז ג'וסימ' ומנדל עז היה

בתוך העיר מגרל עז מפני אויבי

מגדל עו שם יי' כו ירוץ: אתה

יקללו סלה:

ה ברע ודימוהו ללשון הערב

המוכן ליפול על בני חדם

לַבְנַצַחַעַל־ א מנה חמספו על מישולי נרמה

לעולם לפני אלהים: חסד ואמת י שהוא עוסק בהם יהו מזומנים לנלרוי מן

בִי־הַנִיתַ מַחִּפֶה לֵימִגדַל-עוֹמַפּנֵי

בַבֶּחַר כָּנָפֵיך פֶּלָה: כִּי־אַתֵּה אַלֹהִים

אַלהַים חַסַרוַאָמַת מַן ינצרהו: כּוּ

אַזַפִּרָה שִפְרָּלָעָר לְשַׁלְפֵי נְדֵבִי יוֹם וֹ

יָרוֹתוּן מָזְמָוֹר לְדֵוֶד: אַרְאל־אלהים

הוא צורי וישועהיקשובבי לא־אמוט

יי ברבה: עריאנהיתהותחו על־איש

ַבְפָיו יָבָרֵ**בָוּ וֹבְקַרְבָּם**יִקַלְּלוּ־מֶּלָ*ה* :

וכבורי צור־עוי בַּחְסִיבָּאלהִים:

משאתו יעצו להריח:

אַרְ לֵאלֹהִים רַוֹּמִי נַפְשִׁי כֵּי־מְמֵנוּ

עַל אֶלָהָא פּוּרַקוני ויקרי הַקיף

אַר־הַוּאצְוּרִינִישׁוּעָתִיּ

בטחו

אַרום אַנְתִייַ כּעוּהַס ב׳שָׁבֵועה לְנָדְרָינָתַתְּיִרְשַׁתִייִראֵישְׁכּיְדָ:

בְמוֹ־דְרוָדְוֹר:

תקותי:

כי היית פחסה ' פעתי' רבית כן היה לי גם פתם לככוד שחך שלח יחתרו תכלתייכולת: ובכן חבורה בחחלך עלמי: שחכתוב בתלחותיך לוכרון לדורות: מחסה נסתר כנתיך. שאוכל למשיק כתורה וכחמות ולח חבי פרוד תפיד בפלחמות: שחשת לנדרי משתים רכות: ירושת ירחי שקך חותנות חכיתינו להתפלל לך כחתרו ונקשתם מששחת ה חלפין ותנחת: יתים על יםי פלך חוסיף של התורגל לתלכים שיתיהם קורים: ישב עולם לעני חלפים לעשוק כתורה יתן יכנרוהו י הכן ותכשיכורוהו מהחויבי": כן חותרהשתך לעד י בוכרון להורות: לשלמי נדרי פולחים: יוסיוס 'שחומיף פיום ליום חיוה שכח וגדולה ב זה היוחור מחר על נכי עיוו שיקרעו כנדי עבדי דוד חבר שלח לנחם חת חנין מלכם על

מיתה חביו שחממ לו שהם היו מרבליי

נפשי ' נפשי דופים ומקיה חל חלהים כלבד שיושיעני לא בערתת מדגלי כוזר חזנתם: כי משני מו זתו כי כל תאומה וכב זון שהשבתי לח בחה חלי בי מט מחתו: חן הוח נורי נישועתר י וכן לעתיד הוח לנדו יהיה נירי להגין שנם ומכל עוזריכם: משנני . שירותיתני עליכם: לח חתום רבה זעי לן רבת בני עתון שלה חתום ולח חודשום באכיל פלחיותך: עד חכה תהותתו על חים מתנם חתם ענדי חנון שלככם עד חנה תזימו בוות ומחשבה רעה כדמיונו . תרנתו כלכם י בחיתן שחברונ חת כלכם בקירנטוי מחר שתפלו בידינו עם הורעור ותהיו כקיר נפוי: עדר כדמוים בישנתכם כרמשונה: חד משחתו יענו להדית : חמנם כי חלה שיענו חת עלכם לכנות חת התלחכי' שלחתי ישמהו בוה להדיחו ני הבירו תשחתנו פתשלתו ולכן ייכוכוכי רגוליפרלו ששלחתי חתם לתרגלים שתוח כוכ: בסיו: של כוב כנו נשו דובר כוב יכרכון חת תלכם הכו" ובקרכם יקללו ישהם שונחים ענין שירש מברכתו של הברהם אבינו ומיצחק בנו ד או אולי רצה לרמוז אל מה שהצדיקים ויראי חותו וכזכחתם יעלו חותו וחת הענה פרעה: חך ה' יורשים חלק חבריהם בג"ע: ימים על ימי מלך וגו' יר'וכמו בן ימים על ימי מלך תיסיף לחלכים דומי נפשי עם ביוהו הוה מחוחם ההנשים שהם לריכים לירה הת ה' יותר ויותר מלד היותו מתפלל חמיד על בתתיני עד נחת התלחכים כל עמו שהם הללו במדרגת הככים הלל החב והנה כי כן יבורך גבר ירח ה' בהיות אתו בכי'ובכות להלחם בעורת חלהינו' כי והנה עם היותו מלך אשר מכד זה הוא שרוי ביראה תמיד שהיה מן הראוי שמלד הירתי יתקצרו ימיו שחני מקותיי כי כל תקות עכ"ז ימים על ימיו תוסיף וישב לעולם לפני אלי"ם והחסד והאמת שמן והכין יכלרוהו שלא ימות ננחוני הים פחותו לנדו מן הום כורוי הום לכדו בהולר ימים מלד ירחתו כי ירחת ה' חוסיף ימים ועם זה הבנחי מ"ש הכתוב ירח חת ה'בני ומלך

> שחתי בחלהים י כי לעולם מתשי בחלהים:

פנולי תוהחתות וישומתי

נמלחתה: סשנני לרומס

מתי על כחויני בתלחמה

וכרן: לח חמום" כסיותי

מתונין הותן הכחות להלחם

מתהם: על חלהי ישעי

וככודי וכן הננחון והככוד

נני פתון וחסיר מפרת

מלכם מעל רחשו לם חיחם

והוח :כור עור ימגן חלכותי:

לנבורתי פכל לחלפים

כי - ותמיד היית למגדל עז על כן אתאוה אגורה זלהיותי חיסה בלל כנפיך באמת : כי׳ לח"ד לנדרי נוסף כמו השלישי לאבשלום והטעם שנדרתי נדר אם חמלא שאלתי לשכון באלהיך וטעם נתח ירושת שאדור בארץ ישראל שנתת ירושה ליראי שמך: ימים : הטעם שחבקש שתחיה שנים רבות שישב בביח השם לעבדו כנגד

אַרום הַוִיתָא רַחִיץ לִיבָּקוּשְטַא

יוֹמִין עַל עַלְמָא דְאָרֵגִייוֹמֵי

בורם הוא תוקפי

עושני סיברי באלהא:

בַרַם בַּדיוֹמָאן רָאוֹטִבָּא מִרְעַלְּבִין

עולמים וטעם תוסיף כמו ירחת יי' תוסיף ימים רק התי"ו לנכת השם: ישב ימן יעל משקל לו את בני ישר' ותחסר מלת חשר כתו עם לבבכם פלם ורבי׳ כמוהו וככה הוא חסר ואמת מכה שילרוהו כמו וימן יי' : כן וכמו זה המומור אומרה שמך לעד ואשלם נדריכל היום : תחלתו לידותן שחברו ידותין ניכם שאתרתי שנורה כמפלין החשורר או החר חברו עליו כן עלמא הדין וְרָבִיעַלְמָא דָּאָתִי: יתוב ולהיתו כלי רחוק הוא: אך טעם חך למה הוא נפשי דומיה כטעם דום ליי דומו עד הגיענו אליכם על משקל עלאלה אני בוכיה לבא ישועה לה רק לשם לבדו: חד׳ ולח היה לי מושיע מצאנו תהום על לשון נקבה תהום רוממתהו: עד: טעם לח חמוט על מחשבת כן חדם שימוט על כן יוכיחם לאמר עד אנה : תהותתו מגזרת הוות תחשבו עליו ונמלא רי"ש תרלחו קמולה על כן הוא פיעל שלא נקרא שם פועלו כמו ובמים לא רוחלת כי הקמץ והשורק והחול' ימלאו בבנין הזה וזה דרך חפלה וטעם כקיר נטוי שתהיו ככה

למכלח לידוחון" נועם פיוט^{נרהה} אלתים ה'וסימ' נמסר בסיפרא סוף סימ'נ"ה: ימים ג'ר"ף וסימ' ימים רבים עשה יהושע את כל המלכים : ימים על שנה תרגונה: ימים על ימי מלך תוסיף: יום יום ז'וסים נמסר בסדר וישב: ס"ב דומיה ד' א' חס וסים' ולילה לא דמיה לי נאלמתי דומיה ' אך אל אלהים דומיה נפשי לך רומיה תהלה - קרמא חם': ירצי ר' וסימ' או אזיכנע לככם הערל - והארץ תעוב מהם - ואחריהם בפיהם ירצו סלה -

כי ממכו ישועתי הוכיר כאן הוא ישיעתי וטעם לא אמוט אל חהום רבה הפך משגבי כי ונטוי על משקל עלום או הוא מהפעלים היולאים והעד הדחויה שהטעם כפול: חד משאתו י העעם כמו הלא שאתו תבעת אתכם כי נשא

עישונא מן קָדָם בָּעִיל ִדְבָבָא: אָרוּר בְבַשְּׁבְנָךְ לְעַלְבַיָּא אִירִבַחִיץ בִּטלַל שָׁכִינָתָךְ לְעַלְמִין: שְׁמַעְתַּאנָדֶרָי יְהַבְּתָּא יִרוּתָאַלְדַחַלֵּי בֹּבּ לֹי יָמִים עַל־יְמִי־מֶלֶךְ תּוֹמִיף שְׁנוֹתֵיו יישָׁמֶר: ביי בַּלָבָא בְּישִׁיחָא תּוֹפִיף שְׁנוֹי הֵיךְ דָּבֵי 🚉 לעלפין קרםיי טיבו וקשוטפן פַרִי עַלְמַא יִנְטִרוּן לֵיה: בָּבֵן אֲשַבַּחשׁמָך לעַלְמָיָא כַר אַיִּשְלִים נְדָרֵי בְּיוֹמֶיּא־יֹיֹם וֹמִירָהְנָפְשִׁי מְמְּנֹוּ יְשׁוּעָתְיִי: פורקנא דִישְׂרָאֵל וּבְיוֹם דִיתְרַבֵּי מַלְכַּא מִשִׁיחָא לְמֵהֵנֵי מָלִיךְ: לְשַׂבְּחָא עַל יְרוֹי דִירוֹחוּן תוּשְׁבַּחְתָּא מִנְיִייְי, הְרָצְׁחָוּבְּלְכֶסְבְּקִירְנָפִוּיְנָבְר הַּוְּיְחוּיִח: לְרוֹר: בַּרַםלֵאלָהָא שָּׁחָקָא נַפְּשִׁי בְּיִי אַרְבִּיִּאְאַתְוֹי יְיַעֲצוּ לְחַוּדִיחֵ יִרְצִּוּ בְּזָבְּ בִינִיה פוּרְקָנִי: ופורַקני מְשֵוְבִי לָאאָזוּעַ בִּיוֹםעָקָאַ רַבָּא: עַראָןאַתוןמִתְרַגְּשִין עַל גְּבַר קסיר תַתְעַבְּרון קטולין כוּלָהוֹן הֵיךְ בּייני בְשַׂנָבִי לֹאאָפְוֹט: עַל־אֵלהִים ישׁעִי שור דמטי היך נודא רעיעתא: לְמִינְרַע יַחַוּוּן בִּרְבוּבָא בְּפוּמְּרוּוֹן יַבַרָבון וּבַלְבָּהון יַלַשִּטון לְעַלְמִין: בַּרַם לֵאלָהָא שָחוּקינַפְשִיאָרוּם מינֵיה סְבָרִי בָרַם הוא תּוּקְפִּיוּפּוּרְקָנִי מְשֵׁיוְבִי לָא אֶוְרַעְזַע:

של שלפים דופיה זולחו ובעבור שהזכיר למעלה

אשא להם והזכיר להדית אותו

בכוב החר גדר הדחויה: חדי וחני חומר לנפשי אך לשם לכדו דומי נפשי: חד פעמים רבות היה לורי וישועתי: על יחס כן חין עלי לבקש שאושע ויהיה הכבוד לי רק על השם שהוח יושיעני ויכבדני:

תהילת ה' תורת חסר אחה אלי"ם שמעת לנדרי גם אם לא הוצאחים מפי וכמו שהיה הענין ליעקב כאשר אמר

הם יהיה אל "סעמדי וכו" והוא אומר כחת ירושת יראי שמך וקראו בשם ירושה יען היותו

כלומר חחה בכי ירת חת ה' וכמו כן ירח חת ה' חתה המלך וכו' : - ואולי כאמר כי בתומר כתת

ירושת ירחי שמך כיון אל המלכים הבחים מחלציו ובחומר ימים על ימי מלך תוסיף רמז ברות

קדשו אל חזקיה מלך יהודה שכהוספו לו ע"ו שנה עם היות ששנותיו היו קלובים כמו שהם קלובים

לכל דור ודור והכל היק כדי שישב לעולם לפני אלי"ם וחסד וחחת שהכין על בית ה' יכצרוהו וכו'י

כן אומרה שמך יר' כמו כן אשר ימים על ימי מלך תיסיף כן אומרה שמך לעד לשלמי כדרי יום

יום - או יר' בכל יום ויום שאחיה בהם אשלם נדרי שנדרתי על הר סיני ללמד תורה צוה לנו משה

שהמר החנה ושוב יום אחד לפני מיחתך כי בכל יום ויום לריך ההדם לחשוב שמה ימות בו ולוה

בכל יום ויים ישחלם בעלמו:

סב למנצח של ידוחון וגומר אך אל אלי"ם דומיה נפשי יר' אל אלי"ם לבדו מיחלת כפשי

אתי צורי ומשגבי שלא אמוט דכר רב והוא ע"ד לא מרסחים ולא בעלתי לכליחם וכו': עד אכה

על חים ושמים בטחונכם בכן חדם ועל זה תרלחו כלכם כי שוא תשועת אדם זה והוא כקיר כטוי

בדר הדחוי וחין בו רק הגובה ומלד שחתו וגבהו יעלו עלותיהם להדיח החרים ובפיושל החים הכני

יברכו ותכף יקללו בקרבם שלה ' חו יר' תרצחו כלכם אתם והאיש המכרים כי אתם דומים עמו

להיר הנטוי ולבדר הדחויה ואתם בוטחים בפן אדם שהין לו תשועה: אך להלי"ם דומי נפשי

ומר נשם החור וחכרעה וגם חתם בעחו בו בכל עת ושפכו לפניו לבבכם בתפלה ובתחמנים כר

לני"ם מחםה לנו סלה: אך הבל בני חדם יר' וגם אם לח היו הבל מצד עצמם והיו יכולים לעשות איוה טובה הנה עוד ים להם דבר אחר והוא שהם מבעיחים ואינם עושים ואם חשים בכף

ה' מהחחונים את בכי אדם שהמה הבל ובאחרת את בני האיש המעלה והגדולי שמבטיחי 'ואיכם

מושים הנה יהיו המה מחליאות ההבל שהוא הבל גם בהיותו יחד והענין הוא שאם מסים הבל אלל

מבל והבל חלל הכל עד לחין תכלית הנה הכל הוח הבל כי ממחה בקודו לח יעשה קוחחד ומתחה

הום לה יעשה שעם אחד - או יר׳ העם הבני אים שוים בשקל אחד עם ההבל הני׳ יהוא מה

משחתו וגבהותו שחיון בו רק הגובה יעמ להדית חחרים וירצו כוב וכפיו יכרכו ובקרב"יקללו

והוא כמו שהמר הכתוב והיה כי ירעב והתקלף וכו' : או יר' עד אנה המם ההמון תאסכו

תהותהו יר' עד חנה תחחםפו וכו' וחרחלו כולכם וכו' עם המתו כקיר בטוי וכגדר הדחויה

כי הוא ית' משניח בשם זה על כל פרטי הדברים זממכו היא ישועתי זהוא

שיהיה לי כחשר חלכוד רבת ולקיים חלותיה כפי כל יום ויום הלכות החג בחג והלכות עלרת בעלרת . או אולי כיון ע"ד מה

אבן יחייא

מפילתי שבדכור . כאשר אליך אקרא מקצה הארץ בה"א הידועה שהיא בקצה ארץ ישראל בעעוף לבי ביום לרתי כאשר תכחכי ביד האויב שהוא הצור והחוק שירום ממני ויתכשני : כי היית תני ר ל והנה אליך אקרא יען כי בשכבר תמיד היית מחסה לי ומבדל עוז מכני אויב. אגורה תוקב כ"ל ותצילכי מיד החויבי למען חבור וחשכון בחחלך בחוהל מועד והמשכן עולמים כל עוד נשמתר בטולם הוה : ולמטן אחשה בסתר כנפיך בעולם הסלה והכלחיות : כי אתה וגומר ד"ל כחשר אתה אלהים שמעת לכדרי . וכתת אלי הירושה והתכלית מיראי שמך שהוא האושר האחרון מעולם הבא . כן תאריך ימי בעולם הזה . וימים תוסיף על היחים הקצובים למלך שלך אכי עבדך משיחך: ושכותיו שיהיו כמו דור ודור הדור הקצוב כפי מזגי ' והדור המוסף בהשנחה" ישב עולם וגו' ר"ל באופן כי החלך ישב בעולם הזה לפני אלהים ובאהליו ' ובעולם הבא י חן והכין החסד וחמת שינלרונהו . ניהיה מן כמו וימן ה'דג . כן אומרה תומר ר"ל וכן אומרה שמן

לעד בעולם הכא יו ואומרה יום יום בעולם הזה בשלמי כדרי אשר כדרתי: סב למנצח על ידותון וגומר כינת המומר הלו כונת הקודמים להתפלל לאל שיצילהו

מאויבו אך אל אלהים וגו מדבר עם נפשרשלא מקוה לישועת אל אחר לק לישועת ה' חהו אוחרו אך שענינו כמו לבד ' ור"ל לבד לאלחים תיחלי כפשי כי ממכו יכוא בוראי ישועתי ויהיה דומיה מענין דמו עד הניענו אליכם והו על משקל גפן פוריה אף הוא וגוחר רולה לוח' לכד הוא בעלוח ובכבודו ולאעל ידי שליח צורי להצילני חיד אויבי וישועתי לעזוד אותי לדכאו תחת רבלי . וחשבכי להעתידני מתחיד בולחון כשיחזור האויב שנית ללחוש עד אכה ובומר רוצה לומר עד אכה תחשבו הוות על האיש השלם אשר בחר בו ה' וההוות שתחשבו כלכם הוא שתרלחו אותו . כאלו הוא דבר כקל להוותו בעינים כקיר נטוי וגדר הדחויה אשר הם ויטשו בחדמה כדי להדיחו" כי ירלו ויחכלו בכוב שבפיו ובפביו מהאיש החולך יברכו חלכותו וה' הממליך אותו" ובקרבם יקלל לו ולממליכו שהוא בעולם הסלה . אך לאלהים וגומל כ"ל הם מכקשים להדיחני ולא יכלו לי . כי ד'כפשותי הם בוטחים באלהים והכוטח בה חשר ישובכנו . ולכן פשה ד'חלוקות וככל ח'מהם הזכיר חלהים כי הוא שוכר כאומרו אך הוא צורי יהיה במקום אלהים י והנה ככבד כפש הלומחת אתר או נפשי לבד לאלהים דותי ותיחלרי כי מתכו תקותי שלא יחסר די סיפוקייכל עוד נשמתי בי והנה תקרא נפש המוחחת . נפש בהחלם כאותרו

לנאת מתחת שעבודי ולכן לא אמים חושה רבה ברתכף בחות רגלי עלריגדיל ישועתו קלי ההריסה . אך משאתו וגו' ר'ל שיועלים להדים האים הנו' משאתו וממעלת מלכותו הכתוב כי תאוה כפלף לחכול בשר . וכנגד נפש המרגשת אחר אך הוא צורי וישועתי וגוחל וכאשר פירשטו . וכתבד נפש האלהית אחר על אלהי׳ ישעי וכבודי . כי ככזד גדול הוא לראות בישע אלהים ולעחוד אללו . כי יהיה על אלהים כחז ועליו משה מכשם . וכתד נכש המשכלת אמר צור עוזי מחסי באלכים ' והכן כי בכ' נפשות האחרוכות המעולות " אמר על אלהים ובאלהים להיותן

שחתר הבל בני חדם י וחני שמעתי שיר' לומר שחם יעלו במחונים החנשים יעלו למעלה וההבל שחייו של הבשחו בעושק יר' מלד אחר ראוי לכם לבלתי בוטח באדם והוא יעובי מה שהוא מרויח הוא משושק ומגול ואין ראוי לכם לבטוח בממון שבא באופן ההוא ואם תאמרו שאת'רוהים באסח התקומות איזה חיל כי ינוב וכנראה שהוא ממון בלתי מרווח רק בלדק ומשפט אל תשיתו לב כי גם הוא כמוהם: אחת דבר אלי"ם והיא שהוהירנו לבלתי ירוא סי אם ממנו יח' ושתים זו בחסוד לתיים שלברה לשוט במזמור זה ובקודמים כי חמרתי בהם כי עוז לחלי"ם על כל הדברים ולח כסברת הכת המכחשת את זה י וחפשר שיר' אחת דבר חלי"ם להביא על חדם מה היזה דבר הע שתעת נוחים ושות דבר שרישהוא יח'עושה לעובחושל זה האדם והוא בחזרתו בחשובה והפל הוא יעוכרי עוו לו לש"ם לעשות כן ולשמח את השבע לעובתו של הלדיק כמו שעשה לאצרהם אע"ה: ולד ה' חסד חלחתי כחוב יר' כי אתה בעלמך חשלם לאים פמעשהו ולא מ"י אחר: וממהרי"ע ז"ל מלאתי פחוב אך אל אל"ם וגומר יר' כשהאדם מתאוה איזה דבר ברחה שהוא למי שים לו איזה אפשרות להשיגה והנה אני רואה שנפשי מתחנת לאלים שראה מזה שבודאי תמנו שועתי שהילו לא היה מקוה לו ית': אך הכל בני אדסוגותר במאורים לעלות וגומר יר'

נטחו בו נכל מת עם יוחתם בתון עם ישרחל בטרורים

ביקבוץ חמון: שסכולננכם

הבנימו לבכם בחפלה לפניו

שינלים כי חמנם: חלהי

שחסה לנו חיולנו לנטות של הותות השמים כי חין לכו

תקום ופגן פכל כד זולמו :

חן בכל בני חדם כוב בני

אים מבל הבלשל בני מדם

המת פטקים בקבון תמנן וכן

כוכ של בני חיש המשחדלים

לנשיג נדולה וככוד והוח

לפעתים כיוב וחדל פהם

נשיהיו: במחונים לפלות

כמה מסכל יחד הם מוכנים

לטלית יחדו במחונים מרוב

קלוחם ומשום חששותם

יותר מן הדבר שהוח הבל

ובלתי נחשב מכל בני חדם

משר בהכל במיהולח יטות

כחדם להשינו ולחיפסיד בו במישח ובגולי חל תכטחו

לכשינ ממון בתחבולות מושק וגול שהם כלח ברכון

חלפינו חשר ממנו תק תנו:

וכן חיל כי יכיב י כחשר יקרה

כממון במקרה חו פנד

סמערכת: חל משיתו לבי

להישמן עליו שיתקיים ביזכם כי חמנט: חחת

דנר חלפים כל פפרת

בוברות בובור א' נחמרו

שמתנו מהם שמתנו חו שתי ללם החשונה: כי שו

לחלפים כי עו העלכות

פליכו כוח לחלכים לבדו לח

לשום שר ועול כחתרו חנכי ה׳

חלפיך וחליו נתפלל כשנכקש

להשיב חיום מבוקש בכית

פסמנו: כי לך כ' חסד :

כחמרו ומושם חסד לח פי

בדי שיעזרנו להשינ חסד :

כי חתם לכדן: תשלם

כחים כמפשהו בפי מה לשיישיב לפעול חו לשוב

נתשונה ולהתפול תפלם

בחוםן שחין לכו לשבוד זילתו

מכל מקים:

ואל תראו מהם מאח' שהב"ה מחסה לנו בעת צרה סלה אר הכל בני אדם . אם באו לעלות במאונים הם והבליהם שוין כן סשוטו ותדלשו במחוכים לעלות חיל כי ינוב ' חם תרחו רשעים שממונם מצליח וגדל חל תשיתו לענין הווגות: לב חיל תמון ינוב ילחח לשון תנובה: החת דבר חלהים שפתעתי מתוכה שתים

ומה הן השתים כי עולך לשלם לחים כמעשהו והשנית כי לך יי׳ החסד ומאיזה דבור שמענום מדבור שני של עשרת הדברות שמעלו ממלו שהב"ה פוק'עיוולול' חסד שנחמר בו פוקד עון אבות וגו' ולכך בטוח אני שישלם שכר טיב ללדיקים ופורעכות לרשעי' זו למדתי מיסודו של רבי משה הדרשן ורבותיכו דרשוהו בזכור ישמור בדבור אחד נאמרו: ולך יי' חסד - ומהו החסד כי אתה חשל' לחיש כמעשהו ולח מעשהו ממש אלא מקלתו כענין שנהמר א כי אתה חשכת למטה מעונינו כך נדרש בחגד' תילים ויש לפותרו עודולךיי חסד כיים בידך לשלם לאיש כמעשהו במדבר יהודה · בורח מפני שחול: השחרך הכקש וחדרוש לך כמו ושחרתני וחינני חם נפשי במאותאב אני לבא איך בבית תפילת' : כמה לך בשרי לשון תאוה ואין לו דמיון . בארץ ציהי במדבר: כן בקדם חזיתיך וגו' . כמו כאשר למאתי לראות עווך וככודך כדרך שחזיתיך במקדש משכן שילה חשבע נפשי במרחית עוזך וכבודך: כן אברכך בחיי כמו או כי או מתרגמינן ובכן כלומר או כשאבא לפניך אברכך כל ימי חיי : בשמך אשא כפיי להתפלל ולהלל: ושפתי רננות יהלל פיי לשוכות של רככות כמו ויהי כל הארן שפה אחת דמתרגמי' על לישן חל:

בְּטָחוֹ בָוֹ בָכָל־עָתוֹ עָם שָפַבְוּדִלְפָנָיוֹ "יִייִּיוֹ סְבְרוּבְּמֵימְרֵיה בָּכָל עיַרן עַפָּאדְבַית ע׳פי׳ניש׳ יִשְׂרָאֵל שְׁרוֹ בְקְרָמוֹי דְחוֹחֵי לְבְּכוֹן לבַּבְבֶּם אֵלהִים מַחֲסָה־לַנוּ סֵלָה: אָמֶרוּ אֱלָהָא סָבַר לָנָא לְעַלְמִין: בַּרַם אַן יהָבַל בּנֵי־אָדָבוֹ כָּוָבֶ בְּנֵּי־אִישׁ יי לְבָא בְּנֵי נְשָׁא כַּרִיבָא בְּנֵי נְבָר כַּר יֹי יִי **ַבְּסֹא**וְנֵיִם לַעָּלֻוֹת הַפָּה מֵהָבֵל יְחַר: אַל־תִבְטְחוּ בעשֶק ובנול צַל־ בְּיִיף מֹּי יִסְבוּן נְשִין בְמְסַחַתָּאיִתַקְלון מַזְלֵיהון ָּהָרָּלָרוּ חַיִּלִי כִּירִינָוֹב אַל־תָּשְׁיתוּ לֵב: יֹ יֹ יִ הִינוּוּ גַּרְמֵיהוֹן מְן לְמָא הַנְוֹן כּחֲרָא יַרָרָיִרבֶּר אֱלֹהִים שְׁתַּיִם־זוּ שָׁבֶּעְתִיּי ~~בַּרַ~~ לָא תֵיכְלוֹן בְּטְלִימָא וֹבֹאוֹנָסָא לָי בִיעוֹ לֵאלהַים: וּלְדְּ־אֲבוֹנִי חָמָר בִּי־י׳יֹל יִלּי תַקבּלוּן מָמוֹנָא אַרום יִשַבַּח לָא אַתַהתשַלם לאיש כַּמַעשָהו: קשוון לבא: אוריתא חדא מבויל בִּאָבְוֹרַ לְדָנֶרַ בִּקְיוֹרֹתוֹ יֹי יֹשׁ אֶלֶהָאוֹתַרְתֵּין זִיבְנִין דְּנַן שְּבָּעִית בִּן בְּמִרבָריְהוּדָה: אֱלְהַיִם אַלְיַאַהָּה כֹשׁים פום משֶה סְבְרָא רַבָּא אַרום עושָנָא אַשַּׂרְּעֶרָךְ צָמִיֹּאָח לְדִּ 'נַפְשִׁי כָּמַה לְדָּ ' י' בָּרָם אֱלְהָא: וְלָךְ אֱלְהָא לְמֵעבִּר בשַּׁרִי בַּאָרֵץ־צִיָּהַוֹנְעֵנֶף בְּלִי־פִיְם: בָּן בּיחֹינים׳ מִיבוּ לְצַדִּיכַוְיֹאאַרוּם אַתְּ מְשׁלֶםלאַנְשׁ בַּקַבֶּשׁ חֲוֹיֹתְדְּלִרְאִוֹת עְׁזְדְּ וְכְבוֹנֶדְבִּי לִיכֹּינִים הֵיךְ עוֹבְדוֹי יתוֹשְׁבַּחְתָאֹלְרָוִר בְּעִירַן מַהַוּי בִּמַרְבָּרָא דִי בֹּיְחוֹם שֵׁבֵט בֿיַבהור עוֹלבור מֹטוֹגֹבַם אַפּּרַדִּי אתה תשתר אל אל: למחה לך ה ישבחונה: בן אברכך בחיי בשקוד ני יְהוּרָה: אֶלֶהָאֹתוֹקְבִּיצִּנְתְּאָקום בַצְפַּרָאבֶןרָטָרְ צְּחֲיֵיתֹ לָךְנַפְּשִׁי רֵנִיג אַשָּאַבָפֵי: בְּכָּוֹ הַוֶּלֶבְוָהֵשֶׁן תִּשְׁבַּוֹנ נָפְשֶׁי וְשִׂפְּחֵי רְנָנוֹרֹח יְהַכֶּלֹרפִי: לָךְ בִּשְׁרִי בְּאַרְעָא צַרְיָיא וּכִישׁלחי מְדְּלֵית מויו הַיִּבְנָא בְּאָתֶר קוּדְשׁא אַרוֹם טָב הואחַסְדָר דְּתַעְבֵר לְצִוּייַקְיָא ַחֲמִיתָך זַבֵּי יָתִי לְמֶחֵמֵי עוֹשְׂנָךְ וֹיַבְּוֹלֶ יָשַׁבְּחוּנָךְ : לָעַלְטָא רָאָתִי מִן חַיֵּי דִּיהַבָּסָאלְרַשִּׁיְעָיָא בְּעַלְטָא הָרֵיוֹן בְּגִין בֵּן סִיבְּיָתַי וְשַבְּחוּנָךְ

מחסה ט'רפי' בליש' בקריא' ופימ' בטחו בכל עת י אלהים לנו מחסה ועוו ' ויי' מציון ישאג י כמופת הייתי לרבים י אל תהיה לי למחתה : טוב לחסות ביי' מבטוח : וחברו טוב לחסות ביי' ישלם יי'פעלך ותהי משכרתך שלמה : חנני יי׳ כיכך חסיה נפשי : וכל אחסה דכוו׳ רפי׳ כמ"א ובצל כנפיך אחסה מסורתא אחרותי: מחסה ג'ב' רגשי'וא' רפי'וסי'ויי' מחסה לעמו אלהים לנו מחסה ואלהים מחסה לנו סלה: ס"ג מזמור לדור ח' ר"ף וסימ' נמסר בריש סיפרא סימן ג'י ועיף ב' וסימ' כי אמרו העם י ועיף כארץ ציה י ושש עיף וסימן ויבא עשו מן השרה והוא י הלעיטני גא מן האדום יוזנב בך בל הנחשלים: אין עיף ואין כושל: והקיץ ורקה נפשו: לא מים עיף תשקה:

הַיכנא אַבַרָּבִינֶּן בְּחַיֵּיבְעַלְפָא חָבֵּיוֹ בְּשׁוֹם מֵיפִירָך אָפְרוֹם יְדִי בִצְלוֹ לְעַלְמָא רְאַהֵיּ

הַיּךְ תָרַב וּרָהַן תִשָּׁבַּענפְּשִׁי וְלִיפְׁנִיוֹ דְּהֹוּשְּׁבָּחָן יְשַבַּח פּוּמִי:

בטחו ׳ אחר שהוכיח המהוחתים שב לדבר אל עם השם בטחו בו על כן בלפון רבים : אלהים מחסה לנו סלה - כי עם מעם השם והזכיר מחסה כנגד מחסי בחלהים : אך באדם אל תבטחו כי הם הכל וכוב ואלו עלו במאונים בני הדם ובני אדם היותם פחותים מההבל דרך משל כי הם הבל הבלים כדברי שלמה בכי: הל הסע' הזכיר בת'חלה אל תבשחו

אבן עירא

בבני אדם להימיתכם וחל תבטחי בחתונכם שיטחוד לכם בלרחכם וזה טעם חיל כי ינוב כמו עשה לי את החיל הזה ומלת יניב ירבה מגורח תכוכה והזכיר בעשק ובנול כירוב ממון בני אדם יעשוהו על אחת מהלה הדרכים והעושק על ידי פיחוי ואוכאה והגזל בחזקה ועעם חהבלו חוסיפו הבל על הבל אחת : כבר הוהירנו השם פעם ושנים כי העוז לשם הוא לבדו והוה לבדו יתן עוז לנלח חו להעשי בננד ליר עזי: ולך אחר כן יודה השכ שעשה חסד עם בני אדם והזהיר' והוליעם כי הוח ישלם להיש כמעשהו ויש אוטריס כי אתה אע"פ.**כדרך כי** עם קשה עורף הוא באחרונה לך מזמור לדוד בהיותו במדבר - טעם זה החזמור שהי' נכסף ללכת אל קריח יערים מקום הארון בעבור הסתחלו מפני שאול: אלהי׳ אשחרך כמו שוחר טוב או מגזרת שחד במו ולבקר בהיכלו מגזר' בקר : למאה לך יוהנה נפשי כלמא חל מים וכשרי יכש כי חין למלת כמה חבר במקרח : - בחרץ כחילו הייתי בחרץ צייה שחין שם מים וארן עיף כי נמלח חרן לשון זכר נעתם חרץ ורבים למוהו: כן הנה אחש׳ בלבי ואראך והטע' כאילו הייתי בקד' ואני רואה עווך שהו׳ הארון כמו

ויתן לשבי עזו: וככודך השכינה: כי טוב: הוח בעיני לרחות חסדך שחתה שיכן בקרב ישראל מחיים על כן שפתי

ישבחונך: כן - ככה אברכך בעודי ובברכח שמך אשא כפי וכמוהו רבים: כמו חלבי כמו את חלב הארץ ובא חסר בי"ת כמו שבעתי אילים וטעם ושפתי רננות בארנן לך בכל שפה שאדענה או פי שיהללך יהיה סבה שתרנן לך כל שפה וזה קשור עם הבא אחריו:

אבן יחייא

להיותן קרובות למלכות * ובשתי הראשוכות הפחותות אמר לאלהים והוא צורי : - בטחו בו וגו' ב"ל או אתם ישראל עם כ' בטחו בו בכל עת למטן יהיה אלהים מחשה לנו בעולם הזה ושפכו לפני לבככם למען יהיה מחסה לכו בעול הפלה והכנחיות . אך הכל וגוחר ר"ל כי אין לכטות בוולת כי אך וכודאי הכל בני אד שהם הכלתי שלמים שבמין האיכושי י וכוב ורב' מחום כי יהיה עריכו מן אשר לא יכובו מימיו . הוא בכי אים השלמים . וכשיהיו יחד הבכי אדם עם בכי איש בכף מאונים וההבל בכף שניה י ההבל יכריע את כלם כי יהיה בו יותר חחשות כי בתאונים יעלו חמה למעלה יותר מההכל כי ההכל יכריעם והוא משל לחסרון המין האיכושי . אל תכעחו וגו' בא לחוק עלתו שיבטחו בה' לאמר אל תכטחו בטושק שהוא הממון שכא לו מאת רטהו שכתכו אליו וכחם כו' וכגול שהוא הממון הכגול בחוקה אל תהבלו שר"ל אל תעשו בו ישוד מהכל ואפילו בחיל שהוא הממון שלך כהיות כי יכוב מלשון תכובות שדי שר"ל כי יפרה מעלמו . ולא בא אליך בגול ובעומק אל תשיתו לב לכטוח בו . אחת ובו' ר"ל כי פעם ופעמים שמעתיו כי דבר אלהים היות העוז והגבורה אליו ולא לזולתו ולכן אין לבטוח כי אם בו שלו הכח להצילו הששוק מיד שוסהו והוא אלהי הצדקה : ולך ה'ונו' ד"ל ולך ה' מסד לתת מתכות חנם כי אתה אלהי החסד - כי אתה תשלם לאים כחעשהו להיותך אלהי החשפש - והם שלשה דרכי אל שהוא

עושה חסד משפט ולדקה בארן: סג מומור - לדוד בהיותו וגומר הכוכה במזמור הלו התפל לאל שיושיעהו בהיותו במדבר יהודה שהוא מדבר זיף אשר היה בגבולו " אלהים אלי וגו'ר"ל או אלהים אלי וחוקי

אתה" ולכן אף כי אני בארץ ציה בלי מים שהוא המדבר י ואני עיף ויגע מהדרכי על ז בנפש המשכלת שלי אקום בשחר להתפלל לפניך ' ולמאה לך נפשי נפש החרגשת ' כי כאשר היא מדרכה להיות למאה לכבודות המדחות ככה היא למאה לבוא בחלרות קדשך לעבדך . וכמה לך בשרי - כ"ל ואפילו הכפש צומחת שלי ככספה וגם כלתה לחצרות בית ה" - כן בקודש וגומר כ"ל וכן בנפש האלהית שהיא ממקום הקודש חויתיך במחשבתי ולא שכחתיך וכספתי לראות עוזך ממדת הדין וככודך מחדת רחמים כי אין בכל הנפשות מי שיזכה לראות כל אל דק היא נפש האלהית להיותה ממחלב קונה · כי טוב ובומר רולה לומר שפתי ישבחו אותך היות טוב חסדך מהרב טוב אשר לפנת ליראך מחיים מהטולם הזה" כן אברכך תומר רוצה לומר כאשר בגלותי ובארצתי ובארץ ציה אכי מברכך . כן אוכה לברכך בחיי חיי המכוחה והשלוה והוא כמגד הכפש אלהית בשמך אשא כפי הוא כככר הנפש המשכלת ורוכה לומד בשמך אשא ואמן מעלה לשמים שהם המשפיעים עלי החכמה . ויהיה כפי מן נשא לכבימ אל כפים . ותשלע כפשי כפש הצוחחת מלהתעכג בכבודך . כמו כאו היתה אוכלת וכהכים מחלב ודשך שהיא תעלוגיה בשבשר ובשפתי רככות יהלל סי ככבד כפש התרגשת " ויחשר בית הכלי משפתי לככות :

תהילת ה

במאונים יוכל האדם לעלות במעלה שאם יכריעו זכיותיו כשיעלה לפני הש"י הוא יעלה במעלה רמה ואל תחתה שאחר שבריאת האדם היא הכל איך אפשר שישיג כ"כ מעלה כי הנה המלאכים והגלגלים כלם נבראו מאפם מוחלט וכלם נבראו ביחד והנה הם למעלה במעלה א"כ האדם ב"כ

הע"פ שנבר 'מהבל יוכל להשיג זהת המעלה ע"כד: כג מומור לדוד בהיותו במדבר יהודה הנה היה מומר לה' על שעשה עמוחסד שגם

שהיה בורת עכ"ו לא יצא מתחום ארן יהודה: אלי"ם אלי אחה וגו' בנה במזמורי'הקודמי'הגדיל לדבר בשבחו יח'בשמו הכורה שטאי"כ ושגם חת העוב כקבל מחת האי"ם ושכל ההנהגות הם בחים מלדו ית' בשם זהועל כן חמר חלי"ם שופט חבל בלדק ובמשפט כלי אתה ובמדת הסד אתה ה' ית' מתנהג עמי אחרי היותי כבר במדבר יהודה ולזה אסחרך בשם זה כי חסדך הוא לי דבר זה וכו' ולמאה לך נפשי וכמה לך בשרי להשתחוות ולהודות לשתך על הטוב הזה שעשית עמדי להיותי במדבר יהודה גם כי הוא בארן לים ועיפה בלי מים וכו' וזהו כמ"ש המפרשים שאומר ועיף חזר אל הארץ. ואמר עוד והסבה לזה שאני אומר שחםד בדול עשית עמדי במה שאכי במדבר יהודה הנה היא לפי שכן חזיתיך כעם בחזיון הנכואה בהיותי במדבר יהוד'שהו' מקום קדום אחרי היותו ב'פעמים מקודם הא' להעתו ארץ ישראל והב' להיותו חלק יהודה וכל זה הוא כדי לראות אחר זה בראייה ממש עווך וכבודך בירושל כי מי שהביאני פה יבירני עד ירושלם כי טוב חסדך זה שאני במדבר יהודה יותר מהחיים שים לי בהיותי פה מובדל משאול שלא יהרגני ולכן שפתי ישבחונך כי השבח הוא מעולה יותר מן ההלול כי על החיים אהללך ואברכך לבד ולא אשבחך כאשר אשבחך על זה והוא אומר כן אברכך בחיי ויר'כן בהיותי במקלט המדצ'הוה אברכך בשביל חייובשמך זה חשח כפי וחהלל חליו כחילו חשבע נפשי מחלב ודשן ושפתי רנכות יהלל פי בשמחה רבה על שכתת בי יכולת לזכורך על יציעי ולומר ק"ש בעת השכיבה וכמו כן באשמורות אהגה ואחשוב בך על זה ושפתי רנכות יהלל פי כי היית עודתה לי על זה ובצל ככפיך בא לי הכח שארכן אליך במדבר יהודה: דבקה נפשיוגומר יר' ואלולי שתמכה בי ימינך היתה נפשי יוצאת מגופי והולכת אליך אחרי שדבקה בך והנה המלשינים עלי לפכי שאול לשואה יבקשו כפשי ויבאו בתחתיו'הארץ יר'אם יאמרו לי מה לך פה ולמה אינד ברת למקו' אחר ואתה מסכן בעצמך וכו' הנה אז אומר להם כי המה המלשינים יבאו בסוף העולם לבקשני ומה לי היותי פה או במקו' אחר ומי שיצילני מהם פה במדבר יהודה יצילנו במקום אחר ואם יבאו עלי לא יוכלו לי כאשר לא יהיו יכולים על זה בקלוות הארץ ולפי האמת כ"כ ילכו לבקשני עד שיגירוהו לשאול ע"י חרב ר"ל נפי להמפלל בהיותך רכ יביאוהו בסכנות גדולות כדי לתופשבי ומנת שועלים בעלי החבולות יהיו הם כדי ללוכדני :

והמלך ישחח באלי"ם והכוכה על עלמו שישחח באלי"ם שיעשה טובה עמו שיחהלל כל הנשבע בחיי המלך כי יוכל לתת לו די מחסורו׳ כי יסכר פי דוברי שקר יר' שהפה בעלמו ישאר

סגור בכח שמו זה י ומלחתי כתוב כי יר׳ כל מי שישבע ישכר פי דוברי שקר יההלל כי כן יהיה לעתיד ע"כ י ואולי באומר אלי"ס אלי אחה יר׳ אתה הוא אלי"ס לי ואחה הוא אלי ועל זה אשחרך ומלד מה שאחה אלי"ם למאה לך כפשי על היסורין ומלד מה שאחה אלי כמה לך בשרייםן רננות שפח על רב מעלחן: היות הכשר הדבר הלוקח תמיד וכלתי נותן כי אפילו שתהיה בארץ ליה ועיפה בלי מים אתה ית' מלד רחתנותך חשקנה מים רבים . או יר' כמה לך בשרי לפי שהגוף מורכב מרמ"ח אברים ושם"ה גידים כמנין המצות שכחורה ווהו אולי מה שאו"ל רבנין אמרין כשם שנפשי צמאה לך כך רמ"ח

אברים שבי למאים לך ע"כ: כי עוב וגומר יר' היותך נותן לי רשות ששפתי ישבחונך הוא יותר חסד מהחיים שנתת לי או יר'עוב חסדך בחיים ולא אחר מיתה כי אז הנפש חשבח ולא הביף והוא ע"ד מה שתנאתי כתוב באומר נכספה גם כלתה נפשי לחצרות ה'לבי ובשרי ובומר כלומר כשלבי ובשרי ירנכו והוא בחיים וכו' ע"כ . כן אברכך בחיי יר'כן אברכך בכל ימיחיי בשם אלים אלי חתה לכל פעם שחשא כפי במתך: במו חלב וגוחר יר׳ תשבע נפשי מאלים ושפתי רננות יהלל פי מאלהי ואם זכרחיך על ילועי בשם אלהי באשמורות אהגה בך בשם אלי אתה:

שלמה ולח יפשלו בום כלל מערכות הככבים או זולתם: בהיותו במדכר יהודה בורת מפני באול והיה מתחות להסחפה בנחלת ה'לעסוק בתורה וכמלות - חמר : אלהים אלי אתם: שחני פתעלל אליך בכל פת גרם: משחרך י וככל שחר חני מקום פניך בתהלה וכודחה י הנה שתם בתחה לך נפשי בפחם ופתחום לכתכינן כך במס לן כשרי בחרץ ניה ועוף כלי מים כמו עם שנשרי הים תחב לך שתנלם להושים כהיותו כחרן ניהוהוח עיף ולפח שם כלי פים: כן כקדם קוותיך: כמו שהייתי חו במח נכמח חתרית כן כנמח של קדש חזימיך ודרשתיך בתפלתי לרחית: מוך ומלכותך של הכל שהוח חסן בקיוםו כרחוי למלך ולרחית ולכתכונן חל כבידך בנת הבריחה שלח ייוחם לוולתן: כי טיב חסדך פחיים יפה שהתחויתי להתבונו אל עו מלכותך בחפץ נקיום עולמן כוחכי כוה התכוננתי כי סוב חסדך שעשיתי בחדב נולם חלבי שנת' למין החנושי כי כו היה בשלפותו נמנח וננחי יותר

בן החיי שנתת לו נעולם

פום יכפו כן התחויתי

להתכינן חל כבודך שהוח כח

הבריחה וכוה: שפתי

ישבחונך. על כל וילתך .

בן חברכן כתיי ' ובהתבונני

חל שתי חלם חני מנרן וחות לכלשחתה ברוך בטוב ניכף

פל התניחו' חשר שלמותו

חסד: כמו חלכ ודשן ' כמן

תמנג פושג כחלב ודשן :

כן תשכם כפשיי נחיינוב

פי חת עוך וככודך נספתי

ΦĎ

התבוכני חל פון וכבודן ושפתי רננו׳ יהלל פי יויהלן

עליין וכירה: כספך הספ

על ילועי : כשאני שוכב על משכבי אני זוכר אהבהך: באשמורות : הלילה : אהנה

בך : אחשב בך : בי חמכה ימיכך : שלא אפול : והמה : אויבי : לשואה יבקשו

נפשי ' באים עלי במארב ביום אפילה שלה ארגיש בהם : יבאו בחחחיות ארץ י

במקום שפל שאול ושוח' יבאו ויפל: ינירוהו על ידי חרבי יבאו על רודפי אויבים

ויגירוהו כל החדמהם ע"י חרב

שימיחו אותו ומקרא קלר הוא

זה שלח פי' מי יגירוהו יגירהו

לשון גריר' כמו המוגרי' במורד

פרן נחל מעם גר מל' מנת

שועלים ישיבם חרב שועלי' ילכן

בו: והמלך ישמח על עלמו

היה אומ**ר** שהרי כבר היה נמש**ח**:

יתהלל כל הנשבע בו : כשיראו

שתושיעני יחהללו ויחפהרו כל

הדבקי' בך ונשבעי' בשחך: כי

יסכר: יסתום כמו זיסכרו כל

דרשוהו בעלי הגדת תילי' על

דכיאל שהושלך לגוב אריו' ויפה

כיפל כל לשון המזמור על האגד'

לפה דוד ברוח הקד'כל המוחרע

שנה׳ אדין סרכיא ואחשדרפנית

במסתרי'תם י יורהו בחליהם:

יספרו לטמון מוקשים י ידברו אל

המלך בערמה דברי'טמוני'שחפי'

המנך לח הבין למה היו עושין כך

והם היו מתכיוני׳ לפיזון לדנים

מעינות תהום רבה:

אם וכרתין על יכושי בינת **כשינס בנה אשתורו'** סלילה: חהנה כך ' כי חיהן ששכתי וחרכן כי: סיית מורתם ליי וכוה: ינקה ולבלתיסור מוה יוכוה: כי תמכה יתינך - שלח יתנעיני שום תונטים וזו תנכורת יצר פרע כחתרם ול כח לפהר מסייעין מיתו: והעה וחתם לשוחה יכקשו כסשי שתנקשים נתשי להרע לה בחופן שישתחו וישומו עלים רכים כתו כופי' ווולתם : ינירוהו על ידיחרכי הנה כשיהלל פי כשפתי רננות כתם ינידו ויסחבי את עיסם בתסתיו' חרן על ידי חרב שתכרו' את לשונם ופיהם: שתהים פנת שיפלים יהיו נכלתם שחכל לחיות וכתלך. חף על עי שכוח רודני לח חכללכו חבל חופר שישמח בחלהים " בחויבי ישרחל ולח ישפח כום פיוכל להרע שמדי : יתהלל : לפתיר: כל הנשנע כו שהוח כל עם ישרחל הכשבתי כזם ה' ווה כי: יסכר פי כל הכרי שקר" התלשינים חותי שיכרתו חו יעשי : 9316.0

בוה החומור החפול על דבר המן שנקש להכרית חת ישרא אחשורום כמו שנקשו מלשיני

דוד עליו וחמר: שמע מלפים קולי בשיתו ' כנום ותפלת מדרכי וחסתר שפחד חויבי המן לורר סיהודי שהכחיד בנורתו: תכור חיי. שהיו לקשפיד ולהרונ: מסוד מרפי" חתן נחתשורוש כשב ורו להכרי' חת ישרחל: פרנשת פיעלי חון י שנדי הפלך שהגידו להפן שחין פרדכי כורע ופשתחום לו' וככן: דרכו חנס י פסיתו חת המן" וכפו כן קרבו: דבר ער ב ער שקביד מחופש שאיננו באתנח הו' פתוח להם חשר הות יהידי שונת ואלו היה כמו כי עחה שבנו היה לשתלה: לירות בתסתרים תם: להשמיר חת כל זרם יפקנ חים תס וום כנורם שנינזית במסקרים בין חתשורוש והתן: בתחום שורנקני וכנורה כיתס ששונחיהם יורו עליהם חגם פתחום ביים חחד בכל במדיכות: ולח יירחו פחרב ביבודים שיעתרו על נששם בפיות או החן נדיל: י אוקילתו דבר רע" נורחם נטעתו חלשניתם לטחין מוקשים ' כלשון כרע . חתרו פי ירחה למו

בי חלכים מחסם: יחפשו

שולות בתן וחכתיו בשנת

גורתם חתשי כל פעלות

רעית ועול שהיו בישרחל

למציח סבה להכריתם וכתו

בןיתפשו דכרי היפים לפנוח

איך: פתכוי וגילכו

שחרונו כחשר שפיור ומפורד

כין העתים יוה בסכת : חתם

מחיפם שחפש החל יתנרך

עוכיכו ועיכות חבותיכו

במפרו ישלפתי אל חיקם

שיניתיכם ועיכות חבותיכם

יחינ וחבש גם כן: קרכ

שנים נעת בחרנן

בחפרו כפיו שלום חת רפהן

ולב עתוק" בחפרו שתוק

בלב מכל וחבוש היח: ויורם

ידבר ובקרבוישים מרכנ

מלהים' רחם הפשורר נרוח הקרש שבלשוף ירח חלהים מניו עליהם: מן פתחום ביו מכיחם

ויכשילוסו

אם : כאשר אוכרך תחענג או נפשי: באשמורות : הם שלש כי אני חייב להודות לך כי חתה עזרתני ובהיותי בלל כנפיך ארכן כעיף המנגן: דבק' הין אהבה לנפשי רק אחריך גם עתה עזרתני להדבק בך וזה טעם בי תמכה ימינך: והמה נפשי מחריד וללכת בדרכין והכה לח הוכיר שם החלשיכי' והחגלים סודו לשאול רק רמו בחלת והמה לסוחה כמו

תבואהו שואה: יבואוי המה בתחתיות ארץ כמו שואה ושפלה ממנה: יגירוהו - יגירו המגירים כמו החמר ליוסף כל חחד מהס: והמלך יש אומרי' כי הוא שהול והנכון בעיני כי הוא דוד וטעם כל הנשבע בו באמ' כמו חשבע כל לשין והעד פי דוברי שקר יש אומרים כיטעם הנשב' בו בעבור שבוע' שחול: למכלח שחע אלהים קילי בשיחי ' טעם קולי שחלור חיי חסתירני מסודי הסוד הוא בסתר על כן חסתירני: מרגשתי כמו למה רגשו גוים: חשר שנכו כחן שנון: דרכוחלם כבר פירשתיו בפסוק ידרוך חליו כי הטעם דרכו קשתם בחלים יש 'חומרי' כי דבר מר שב אל לשוכ' הו פעלם זה : לירוח במסחרי' על כן תסתירני: ולא ייראו - מחת השם שהוא רואם : יחוקו זה יחוק את זה לעשות הרע: יחפשו · מבכין הקל ולפחח סימן העתיד בעבור חוח הגרון כמו יעלזו חסידים בכבור: עולות י מגורת עול כמו ועולחה קפלה פיה : ודעת מדקדקי ספרד כי חסדי יי' כי לא תמכו כמו תממו וה"כון במקום אות הכפל והעד על זה כי לא כלו רחמיו ועד שני כי לא מצאכו מזא' הגזר' בפעלי' עלומי העי"ן שיקראו חכמי לרפ' שניים ועד שלישי כי תמנו מפש

תנטור חיי: יִשְׁתְעוּן לְמִבְמַן תַּקָלִין אָמְריוּ מָן חֲמֵי יִשְּׁי לֹ אֵלהִים חֵץ פּֿרְאָם הָיוּ מַכּוּהָם: יָבַלְשוּן לְמִשְׁבַח עִירִין לְשֵיצָאָה זַכָּאִין בְלוּשָׁא דְּסַהְבְּלִישׁ בְּנוּך בַּר נְשָׁא וְהִרְהוּרֵילִיבָּא עֲמִיקָןא: וְיִנְרֵי עִירַנִּיהוֹן אֱלָרָא גִירָרָא בִּחְבֵּיף וְיִתְּנוּן עַל מְחָתֵיהוֹן:

אָם־וְבַרָתְּיִהְ עַל־יִצוּעָי בָּאַשְׁבְּרוֹרת אין אירברתיה על דרגישי בטשרתא אַרַבּוֹבְבֶימָרָך: אַרוּם הַוֵיתָאסָעִיר ָאֶרְגֶּה־בָּךְ: בְּי־הָיֵיָה עֻזְרָתָה לֵּיובִצֵּל לַיוּבְטְלַל ישָּבִינְחָך אַכּוּעַ: אִדְבַּקַת בְּנְפֵי הַ אַרַנְוֹ: דְבַקָּה נַפְשֵׁי אַחַרֵיהְ בִּי נַפִּשׁי בָּתַר אוֹרַיְחָדְבִי סְעָדַת יִמִינָדְ: יַםְכָּחַיִּמִינֶּך: וְהַפָּחֹלֻשׁוֹאָהיִבַּקִשְׁוּ יָהינון לִקְבוּרְתָאיִהְבְעוּן נַפְּישִׁיוִיעַלוּן בְּיִשְׁיוֹיַעַלוּן בִּקְּשָׁיִ יָבֹאוּ בְּחַחְתִּיְוֹרֹת הָאָרֶץ: בְאַרְעִית אַרְעָא: יְדַּחֲלוֹנֵיה מְטוּל יַגִּירָהוּ עַל־יִרֶי־חָרֶב מְנַתְ שׁעלים יִהְיִוּ: וְהַמֶּלֶךְ יִשְׁכֵּיֶּח בָּאלֹהְים יִהְחַיל בְּחַת בְּיִיבָּא מִיַהֲבִית תַּעַלַיָּיא יְהַוְיָיָן : וּמַלְכָאיֶחְדֵּי בַּמִימַר אֱלָהָאיְשַׁבַּחִבְּל יִּיּ יִיּיּי בָּלִ־־הַנְשְׁבָּע בָּוֹ בִּי יָּסְבֵּר מֵּי דְּוֹבְּרֵיּ־ די מְקַנִים בְּמֵימְנֵיה אַרום יְסַרְנֵיק לַמְנַצְחַ מִוֹמְוֹר לְדָרוֶר: שְמֵע אֵלהַים א הֹלהים קולי בשיחי מומור זה פוּמָהוֹן כָלוְדַּמַלְנֵישִיקְרָא: לְשַׁבָּחָא תוּשָבַּחָתָאלְדָוִר: שְׁמֵע אֱלְהָאקָלִי כולי בשיתי מפחר אויב תצר חיי: בעירן צלותי פרחולארבעיל דבבי הַקּתִירָנִימִסוֹר מָרָעִים מֵּרְנִשֵּׁרת הִפּמְרִינֵנִי מֶרָוֵרהוּן אשר שננו כחרב פעלי יחון: יָרַבְּרִי שְׁקָר : דְּבַּרִי שְׁקָר לשונת דרבו חצם דבר מר: דישנינא היד סייפא לישנהון גנדי מת משל לינות במסיתנים הם פתאם ירה ה אשר תוליד יקחוויהיו סריסים במסי קשְתַרהוֹן סָשְחוּ גִיְרְרֵיהוֹן סַפָּא יְחַזְּקוּ־לָמוֹי דְּבֶרְ רָע ולאייראו: דַקְטוֹל וּמְרוֹר: לָגָרָאָה בְּטוֹמְרַיָּא לֹמּיֹ וְסַפְּרוּלִטְמְוֹן מּוֹקְשַׁיֻם אָמְרוּ מֵי דָלָא מום בַתְבֵיך יָנָרוּן בֵיה וְלָא בּמינּכּוּ יִרָאֶה־לָמוֹ: יַחְפְּשָׁוּ עוֹלֹת תַּמְנוּ חֲבֶּשֶׁ בַּחַבָּשׁוַקַרב אִישׁוְלֵב עָמֹק: יתקפון להון פתנסכיש

> והמה י'ר"ף בקריא' וסימ' נמס' בסוף ישעיה סימן ס"ג: הנשבע ב' קמץ וסימ' יתהלל כל הנשבע בו כטוב כחטא הנשבע כאשר: ס"ר למנצח מזמור י'ר"ף וסימן נמסר בסיפרא סימן ל"א: במסתרים ג' דנשים וסימ' אם יסתר איש במסתרים במסתרים יהרג נקי לירת במסתרים וסימ' בלשון ארמי גברא קטל שלימא׳ עולת ג' כתיב בן חס'ו' בתראוסימ' אבנים שלמות תבגה׳ אף בלב עולת תפעלון

מוקשים להלכד בהם שהמרו לדריום חתייעטו כל סרכי יחפשו עולת טמנו חפש: וע"יין בר"יש סד"ר מ"קץ: קמון והנה טעמו שיחמו לחפש מלליתא וגו' לקיימא קיים מלכא המחפש וכל זה בכת' וזה טעם וגו' שלה יתפלל שום הדם תפלחו לפני שום הלוה חץ ממך עד שלשים יום : יתפשו וקרב איש ולב עמוק: ויורס י כנגד לירות: חן פתאום י כנגד פתאום יורוהו

שולות : מבקשים עלילות כמו שכאמר הוו בעין עילה להשכח לדכיאל . טמנו בלבי ולה גילו דעת' אתחפש העלילה המחופ'על ידם וקרב מחשביחם ועומק לבם

ויודם אלהים - ירה אות 'לגוב אריות כדכתיב ואמר מלכא והיתיו לגבריא הלה די אכלו קרכוהי די דכיחל ולגוב וקרב אישי איש מהם כל אחד ואחד טמן מחשבתו : 'אריות' כמו וגו' ויכשילוהן

אבן יחייא

כי היית עזרתה לי בשם אליים ובצל כנפיך אתה אלי ארגן: דבקה נפשי וגומר יר'דבק כפשי חחריך חלהי בי תמכה ימיכך חליי ושמעתי אלה הדברים במזמור זה במדבר יהודה יר' שעם היותו במדבר שמם וחרב היה מומר חליו ית' חו יהיה ע"ד עומדות היו רגלינו וגומר ויר'שעם שכבר היה שם במדבר יהודה היה לו תחות בדולה מא"י - או יר' עם היותך אלהי כל כשמה הומר הכי שחלי אתה בפרטות יזה לפי שאשחרך וכו' למאה וכו' כאים העומד במקום שאין בו מים שהו יתחוק בו הלמח יותר ויותר ברחותו כי חין שם מים - כי טוב חסדך מחיים שכתת לי צוריך כלם במה ששפתי ישבחוכך ר"ל שזכיתני להוליא החיים בעבודתר ולא הלכתי אחר הבלי העולם - ושפתי רננות יהלל פי יר' כשאני רואה לאחרים מרננים בשפתותיהם לדאלי מלכי אני מהלל להם ואומר מי יתן לי השפתים הנאים האלה להודות את שמו ית 'הגדול והנורא ע"כ:

תהילת ה׳

סר למנצח וגומר שמע אלי"ם קולי וגומר יר'חכף ומיד בשיחישמע קולי אחה האלי"ם אשר החחננתי אליך נשם זה עד עתה עם כל המזמורים אשר קדמו לזכ

תורת חכר

וכמו כן תצור חיי מפחד אויב שלא אשמענו בשום אופן ולא אראנו אפילו בראייה כדי שלא אתפעל מתלוויפול פחדו עלי ויתיתני והוא ע"דתה שביארתי באור 'לא תתן חסידך לראות שחת - או יובן עם משו"ל כי חין לו לחדם להפסיק בתפלתו ולז"ה דע"ה שמע ' הלי"ם קולי בשיחי מהי רלון מלפניך שאגמור את כל שיחתי ואל יפחידני שום אויב עד שעל כן אלטרך להפסיק חפלתי או חולי הבחר חומר מפחד חויב חצור חיי ע"ד מה שחז"ל בברחשית רבה פ' חצוה רבי חומר ויגרש מפניך אויב זה המן שכאמר איש צר ואויב המןולמה צר ואויב אלא צר למעלן ואויב למטן צר לאבות ואויב לבנים כר לי ואויב לך ויאמר השמד הלו בכיו ע"כ הרי א"כ כי רו"ל המרו שמרע"ה דבר בנבואה על עניני המן הרשע האויב האמתי אשר בקש להשמיד את הכל וכמ"ש רז"ל במדרש אסתר משל לחלך שירד לכרסונודמנו לוג'שונחים הח'מקטף בשללות וכו' וכתו כןיכולני לומר בי דע"ה כיון אליו ברוח קדשו באומרו מפחד אויב חצור חיי כי כמו כן הרשע הלוה בקש לעקור את הכל: תסתירני מסוד מרעים יר' הם מתיעצי'חמיד להרע לזולחם ואם באוני אעביר הני דרך שם ירחוני הם ויתעללו בי כמושהם מתעללים המיד בחתרי': אשר שננו וגומר יר' אשר שננו כחרב לשונם לאמר כל א' מהם המצאה אחת בלשונו להפיל עני ואביון באופן היותר ככון חצלם ודרכו חלם דבר מר והיא הגזרה שהוציאו מביניהם והוא לירות במסתרים יד׳ לירות אותו באופן נסהר באופן שיורוהו פתאם ולא יהיה להם פנאי לירא מאת ה' כי לכן הם מכווני שלא יהיה להם פנאי כירא מאת ה' ולחזור בתשובה ולבלתי עשו'הדבר ההוא ואם הוא כפשועו יר' ולא ייר או מאת ה' וכל זה נהיה בעמלק ובהתן וכמ"ש שכחוב ולא ירא אלי"ם וכו' והתן התליא התלאו' רבות כדי לירות חת מרדכי וחת עמו וה' הלילם: יחזקו למו דבר ונומר יר' בחור' למו לומר כי אינם רולים שילא הסיד מביניהם ובאור יספרו לטמון מוקשים יר' כל א' מהם הוא מספר מה שקרה לו או מה ששמע מעניני ההמצאות אשר עושים הנבלים לירות את העם באופן נסתר והכל הוא כדי ללמוד מחוכם לעמון מוקשים לירוח את התם כאמור: יותפשו עולות ונותר יר׳ יבמו כן יתפשו בדרך חפום אופני בעול עד שיחתו לחפם חפט מחופם על 27 החקירה וכל זה מקרב אינודבן מביניהם ומלב עמוק נבון וחכם שהוא יהיה המוליא תולדת הבורה מסברותיהם וכמו שעשה התן הרשע כל דבריו על פי חכמיו ואעליו: ויורם אליים חדיר' אותו התן שהכינו

אם וכרתיך וגו' אם כנור מאמת ור"ל בידאי וכרתיך על יצועי כי אפי' בטת שהייתי ישן הייתר חולם בך : וכאשמורת כאשר הייתי ער אהגה בך הייתי חושב בך : כי היית וגומר רז"ל וכל זה יען כי היית עזרתה לי . כאשר הייתי מרכן ולופק שתושיעני להיותי חוסה בלל ככפך דבתה וגומר רוצה לומר ולכן דבקה כפשי אחריך . להיות כי בעת צרתי בי תמכה ימיוך לעוורני - והמה וגומר דולה לומד אכה כי אותם שמבקשים נפשי להשימה בשואה ושממה שהוא הקבר : יבואו הם בתחתיות ארץ מדה כנגד מדה - יגירוהו וגומר רוצה לומר ושאול ראשם יצירו דמו על ידי חרב - ומנת וחלק משועלים יהיו הוא וכל סיעתו - כי יכלוהו בהמות השדה וחיתו יעד : והמלך : רוצה לומר והמלך דוד ישמח באלהים ויתהלל כל הנשבע בו במלך ההוא * כי יסכר ויסגר פי דוברי שקר' באופן כי כל העם יחדיו יתהללו במלכם וישבעו בו מפכי אהבתם .

סר למנצח מומור לדוד וגו' - המומור הלו כוכתו כוכת הקודם - שמע וגו' ר"ל אלהים שמע

קולי בשחי כשאשית ואספר תלאותי ומפחד האויב שאול תצור חייי תסתירני וגו' ר"ל תסתירני מהמרעי שלא יכלו לפעול בי ההסכמה שעשו בניהם בסוד י ותסתירני מרגשת וקבון פועלי און המבקשים להוציא אל הים הסכמת סודם . אשר שכנו וגומר ספר עלמות סוום היות כי שכנו כחרב לשוכם לדבר רעה עלי ' וכאלו דרכו חילם בדבר חר י כי משחו החץ בדבר חר שהוא שם המות . לירות ולורוק החן במשתרי לתש . וכתאום יורוהו ויורקוהו מת על הארץ כי הסם המות ימיתהו כפתע ' וכל זאת עשו כי לא יראו מה' - יחוקו ובומר רוצה לוחר הם מחזקים בדבריהם הדבר הרע שחושבים לעשות עמי בהביאם טעכות זה לה להראות כי אינו רע מה שמבקשים לטשות להינתי חייב מיתה - והם מספרים לטמון מוקשים באומרם מי יראה להם בחשבם שה' מאסני ואין דואה ואין שומט כדי להצילני מידם י יחפשו וגומר רוצה לומר כשיחוקו פונתם הרעה להרגני באומרם כי מאסני ה' ושכחני לעוכותי . יחפשו חפש מחופש ר"ל חיפוש אחר חיפוש לחצוא עון וחטא בי להאשימני בו יואחרו עולות תחכו י רוצה לוחר זכות הטולות שהיה מקריב דוד בהיותו בארץ ישראל ככר תם ונשלם . כי זה ימים רבים בלכתו בארץ אויב אשר לא הקריב עולה וזכח והקרב והלב והמחשבה מהאים דוד הוא בודאי עמוק ר'ל חשוך וכהה בטנינים החלהיים כי בודחי ברוב הצרות אשר סבבוהו לא טמד על אמונתו למען יחיה. ניסיה עוחק מענין מראהו עמוק מן העור וגומר וטמא אותו הכהן : ויורם וגומר ר"ל האל מודד להם מדה כנגד מדה וכנגד אשר דרכו חינם לירות במסתרים תםי לכן ויורם אלהי׳ וכנגד תשר משחוהו בדבר מר למען פתאום יורו י לכן המכות שלהם היו בחן אשר פתאום הכום: ויכשילוהו

שמשם התו של החץ כמו שנאמר למעלה שדרכו חלם דבר מר הנה החל יח' ירה לותה להם בחופן שהם בעלמם היו מכותם וכו' וכוח על הדרך בעלמו שחו"ל במדרש חסתר חמר הקין לפניהב"ה רבומ של עולם חני שחין לי על מה לחלות חתן חת עלמי ויתלה עסח זה וכו' ע"ב:

לו וכתפלל עליו שדכיאל מזרעו היה כמו שנא' לחזקיה ומבכיך د' 17ء בהיכל חלך בבל חלו דניש חנכיה בי דבי מישאל ועזריה: מפחד אויב - שלימז אלו האחשדרפני' שנתיעלו עליו

הורבעין עילה להשכחה לדכיש: מרגש פועלי חון שהם מתרגשי ליחשי לבקשלו עלילוח מות כדכתיב ייורם ארגישו על מלכא וגו': דרכו חלם י הוא לשונם הרע: לירות

וְיִתְקְלוּוְלְהוֹוְלִישַנְהוֹוְ יְטִלטְלוּוְ כָל

ויחוון עוֹכָדָא דַיְיָ אֱלֹהִים וְעוֹכָדֵיה.

וָיִתְרָחִיץ בְּבֵּימְרִיה וַיִשְׁתַבּחוּן כָּל

תָרִיצֵי לִיכָּא: לִיטַבּחא תושְבַחַתַא

שְׁלָהָא תִּישְׁבַחְתָּא אַלָהָא דִיי אַלְהָא דִיי

שָׁבִינְּתֵּיה בִּצִיוֹן וְלֶדְיִיםְתַּלְמוּן נִדְרַיִּא:

מַקבֵיל צְלותָא לְוָתָךְ בָּלבְנֵיביקּרָא

וּחָקרִיב יִשְׁרִי דָרָתָךְ יִיפְרוּן צַּדִּיקִי

רְחִילָן בִּצְרַקְהָּיִ הְקַבְּל צְלוֹהְהוֹן

אֱלָהָא פּוּרָקנָא סַבְרָא דְכָל סְיָפֵי

אַרעָא וְגִונִירו יַפָּא הַרְחִיקין מָן

מַמָאיך רגוש יַמַיָּא וְרגוש גַּלֵיהוֹן

יַבְיִישְׁתָאוּרָאַתְּקוֹבְיוֹנִיָא לְיַעַלֵי פוּרַיַא יּ

י ליחס בכח גבורתיה שוריוקטור בגבורתא:

יַהַוּיָן מִתְבַּיִינִין:

ז׳ נ׳ מס׳ אַנְהָּ תִּכָפְרִינוּן:

למנצחמומור

בַצוון ולְדִישְׁלַם־נָנֶרו: שׁבֵעַתִּתְּפַרָּוֶה

עַריך כָּל־בָשֶׁר יָבְאוּ: דַבְרִי עַוֹנרת

ַנַוֹרָאוֹת יבְּצֶרֶק הַעֲנֵנוּ אֱלֹהֵנִישְׁעְנֶּוּ

פַּקרת הָאָרץ נַהְישַׁקְקּרָי

שְׁבָחָא: אִיְרַכַּרְתָּא אַרְעָאוְאַשְּׁכִּירָה

לְבָוֹר שִׁיר: לְדָּרָב~~ׁיַּיַ~~תתִּחִלְּה אֵלֹוֹתִים בּיֹיֻמֵּיׁמוֹ לְבָוֹר שִירָהָא: בַּוְדָכָךְ מִתְחִיטִּבְא הֵיך

זה המומור הפלה על הגאלה בעתידה יוחחר:

לך דושים מהלם חלפי כניון י פים פתילם צופיה ופסתנת לך שתנלה בניון: ולךישולם נדרי של נשטה ונשמע: עדין כל בשר יבחן " יהי רכון שיכחו כל בשר לשכדך נחשקו כי חז חהפין כל העמי שפה ברורה להרח כלם בשם ה' : זברי שומת ננרו פני וחיני רחוי להתפלל על הלבור ושתשה פכי ופשעינו שלי ושל נבור :מתה תכפר) • מתה כרב רחמין לח נוכותי: אשרי תבחר ותקרב' הערודי אטר כ' קוריי . ישכון חוריך שלח כל חום יוכה לוה: כשכעם שהנחנו הבנתי דחוים לשכון בחנו ין 'נשבע בטינ ביתן שתנם חורה משסגם למ: קיום היכליך' .כמו כן כיבמה בטוב קדום היכלך שתהיה המבידש שם לדכון נט בפרנו: נור יי בנדק יניינן יהי הנין ע מנכנ ותקבל תפלתנו בו כמס לכ כירשות נפכנים החומות סע" נכוק שטה כלתי חשד בעדני שלח כלקה שמהם : מהפח כל קנור חרץ מתה התו שאתה תכפח כל ישוחל פנומי בקנוי מרן: מכין פרים נעפו מקן מקבינות הרים לנרבי שמן נחתרו יכקע לורים בפובר. כחור בנבירה להוריך הפילו לעונרי רנונן: חשבים • משקים: שמון מים שחון ונחו' פחופו' פפ"ח: שחון נליהם בחות מנכיהם : והמון לחתים: ובחות ההתון: סולמי בקר וערכ תרנין יבי רנון שתשיב בקר ופרב לחופן שהיה קידם המכול שהיו קשב הזיש מסכימים מם קשני המולם ובכן הים לפולם זמן חביב: פקדת הקרן ותשוקקה . הנה קוום חטחי של חדם ברחשון פק ת בהרץ ותשקם כחפר: וחרו יפלה תן בחרן

ניבשילוהו י כנגד שננו לשונם : וייראו יכל אדם שראה מעשה השם בגמל המרעי כפי מהשבתם לעשות ללדיקים ולתמימים: ישמח לדיק שהוא חם כנבד לירות במפתרים תם ויוםיף חומן: למנלח לך דומיה תהלה זה המומיר חברו דוד בהיות החרון או חברו אחד המשיררי בהבנות בית המקדש והוא הנכון בעיני ודיתיה

וַחַבֵּי צַרִיכָאבַייַ

טובוי דתבחר

מגורת דמות או הוא כמו רך לאלהים דומיה נפשי כטע' דום ליי' והתחולל לו דומו עד הגיענו אליכם והטעם התהנה ממחכח לך בליון מן הבאים שמה להלל במקו החרון ושמה לך ישולם נדר: שימע כי בית המקדש בית תפל נקרא לכל העמים כחשר הזכיר שלמה בחפלחו על כן יבוחו כל בשר עדיך עד מקומך: דברי קשור וכתוב למעלה שכל בשר יבהו עדיך כי אחה שומע הפיל' ששמעת תפילתי בהחודותי עונוחי וכפרה כל פטעינו וזה המזמור חברו המשורר בשנת בצורת והחפללו הל הכם ישמע תפלתם וטעם גברו מני דברי המשור' המתפלל כי אני הודיחי כי הייתי רב עונות וחני ועמי פשענו על כו באה לרת הכלור': תבחרו ברסרין מלת חשר כמו לכל יבוח גבורהך וככה הוה חשרי אשר חבחר בו ותקרב נטוב ניתך יהי רנון שישכן חלריך וטעם נשבעה תענוג הנשמה בעבידה השם בבית המקדש וישרת בטיב גם אחר עמו בטוב קדום היכלן" והסעם בטיב הכבוד שהוח הקדום ויש הומרים בטיב דירך אתה הקדוש בהיכלך: כורהויי הטעם כחשר יעבוד הנוי רת הפסישב בטח בלי פחד הויב ולח רעב והשעם כחשר חנו ירחי' אז תעכני להושיענו וטפס בלדק כאילו כתוב בלדקך או

בלדק שעשינו חשובה וכפרת פשעינוי אמר רבי משה מבטח כל קלוי ארץ כל אנשי כמו וכל הארץ באו מלרימה ואנשים רחוקים והטעם

דעתי בעבור היות קלית כל גיף אינם גיפוח כמו בורא קל ת החרץ וטעם וים

כי תושיע שהם בקלות החרץ ובים וחין יכולת בהדם להושיעם ולפי

ד׳וסימ׳ נמסר בסיפ׳ ריש סי׳ ס״ב: ישלם ב׳ קמץ וא׳ פתח וסי׳ לך דומיה תהלה : הן צדיק בארין וירא מצוה הוא ישולם י קדמא פתח : קרוש ג'חסר וסי'מלכים יראו וקמו י נהר פלגיו ישמחי עיר י אשריתבחר ותקרב ישכן חצריך וכל קידש חס' במ"א וזעם על ברית קודש: קצוי ארץ ג' וסי' נמסר בישעיה סי' כ"ו :

מבשילוהי עלימו לשונם ? הפשלו שדימוהו להכשילו עלימו נהפך לשונם : יחכודדו־ ברחזם להכיע ראש ולפחק עליהם כל רוחה כם: ישמח נדיק י דכיחל: ויתהללו כל ישרי לב י יתפארו על יושר לבם וישתבחו בעלמם כי בטוחי' הם שהב"ה בעזרח': לך דומיה מהלה - השתיקה תהלה לך לפי שאין קץ לשבחך והמרבה בשבח אינו אלא

בבורע: אלהים בליון 'אלהים השוכן בליון מלחתי שימו כבוד ויַבשׁילַרהו עַלֵימוֹ לְשוֹנָם יִתְנוֹדְרוּ תהלתו לא יותר מדאי אך דומי' י בַּלֹרְרֹאֵהְ בָם: וַיִּיִרְאוּ בָּל־אָרָם וַיַּנְיִרוּ כֹּייוֹ בַיִּיבַיוֹ בַּיוֹבִי בְהוֹן: וְיִדְּחָלוֹן כֶל בְנֵינשׁא י תהלה וכמדומה הללוהו באימה בלשון הללו יה עם בן שתי פַעל אֱלֹהִים וּמֵעַ שַׁהוּ הִשְּׁבִּילוּ: אותיות מתורגם דחינא עזי יִשְׂפַׁחצַרֵּיקבָּיהנָהוְחְחָפָה בְּוֹוְיִהְׂהַלְּלוּ וומרת יה ויד על כס יה ולשון בָּל־יִשְׁרֵי־לֵב: וגילו ברעדה דומה לזה : ד"א לך דומיה תהלה אלהים בליון א את אשר דוממת והחרש' על מה שעשו אויביך כליון תהלה היא לך שהיכולת בידך להנקם ואתה מחריך אף: דברי עונות גברו מכי - ואין אכו יכולים להפפיק נָבָרו כַּגַי פּשָעינוּ אַתָּה הַכַפָּרִם: לסדר כולם לפניך לפי שהם רב ף אַשְרֵי שַׁבְּחַרִוּתְוּלֶבֶבְ יִשְׁבָּן חֲצְּבֶׁיִף בֵּי בְּיוֹ מִי מִיתוּוֹיפּּעוֹנְאִי עַיְיוֹשְׁלְפוּ כִנִיםוּרְעַנִּגְא אלא בכלל אחד אנו מתפללים ַגָשָׂבְעָה בְּטַּוֹב בֵּיֶתֶך קרש הֵיכָלֶך: לפניך שפשענו אתה תכפרם: אשרי מי אשר תבחר ותקרב חשר ישכין בחלרך: נשבעה בִּבְפָּתְח בָּל־בַּנְצֵוִי־בֶּאֶרָץוָנָם רְדֹּוֹקִים: בּיינַיִיס גִּשְׁבַע בְטוּב בֶּיתָךְ קוֹרְשָא רְהֵיכָלָךְ: מל'תמ' במוב שבביחך ומקדושת מל'תמ' במוב מַבְין הָרַים בְּכֹחֻוֹ נֵאְזָר בִּגְבוּרָה: היכלך ששכינתך שורה שם כוראות בלדק תעככו . בלדקחך בַשְבַיִחַי שִאָּוֹן יָפִים שִׁיאָוֹן גָּלֵיהַם תעוכו לעשות כוראות בגוים : וַנְיַבְאוֹ לְאָמִים: וַנִּיַרְאוּ ישְׁבִי ַקְצְוֹת מבטח. אתה ומנום לכל יושבי מַאוֹחרתֻיך פוֹצָאַבּירבּקר וַעָרֶבּ קלוות ארן מקלה הארן ועד קנותה. וים רחוקים אפילו לרחוקים שבים אתה מבטח שבכל מקום ממשלחך: מכין וָרִיכְפַת אוּפַיָּא: וּרְחִילוּ יַתִבֵּי םַיִיפִּין מֵאַתְנותָךְ מַפְּקָנֵי צְפַרוֹנֶכֶשׁ חְּסַדֵּר בְפוּמְהוֹן הרים בכחו שמלמיח ההרישהם קשים בכחו ומומן ומכין בהן מזוכות ומכין מער כדכתיב ומעשהו ג'וסימ'וואמר מנוח עתה יכא דברך ואיש במעון ומעשהו : וייראו כל אדם ויגידו : סה דומיה המכין לחרץ מטר המלמים הרי': נאור בגבורה לפי שבא להזכיר גבורת נשמי' אמר כאזר בגבור':

משביחימשפיל וכן וחכם באחור ישבחנה בשוא גליו אתה תשבח': מונאי בקר וערב תרנין לך את הבריות יושבי הקלוות בבקר אומרים ברוך יולר המחירו ובערב ברוך מעריב ערבי' : פקדת הארץ י כשאתה חפץ להטיב אתה פוקד את הארץ ומשקה אותה:

רחוקים בעבור היות חצי כדור הארץ ימים ואמר רחוקים בעבור היותם רבים: מכין בעבור שהזכיר הארץ הזכיר ההרים בעבור שהם כמו עמודים ועעם נאזר בגבור שבראתה גבורת השם בהרים הגבוהים שברא על כן נקראו הררי אל ולפי דעתי שהזכיר שהוא מבטח הדבר שאיננו נראה וגבורתו נרחית בגיפות הגדולות: משביח כמו תשבחם משקיט כדרך אתה מושל בגאות הים בעבור שהזכיר וים רחוקים וטעם והמון לאומים הנמשלים למים כמו את מי הנהר העלומים והנה השם יושיע'מהבלורת ומהלר: וייראו יושבי קלוות : כנגד בית המקדש: מאותותיך : והם גבורות המטר כמו טושה גדולות עד אין חקר וטעם מולאי בקר האוחות היולאות הכראות בבקר ובערב בעבורם ירננו בני חדם והנה יהיה מלת תרנין יוצאה לשנים פעולים ורבי משה אמר כי חחלת היום והלילה שפוף זה תחלח זה הם סבת הרננה : פקדת י זה הפסוק למות על שנת בצורת היתה בציון וחשב האויב לבא על ציון להביחה במצור והשם פקד ארצו שהיה חרץ ישראל יויש אומרים חשוקקיה כמו ותשקיה ואין זה נכון והעד ונפש שוקקה רק הואכמו וירם תולעים ויבאש וכבר באש וככה רבים וכן הוא פקדת הארץ וכבר שוקקתה ובעבור זה הזכיר פקדת :

> תהילת ה׳ תורת חסד

וגומר יר' וייראו כל אדם ויגידו פעל אלי"ם שהיה העץ מתוקן להמן מששת ימי בראשי' והשקה חת כל פני החדמה : ומעשהנוזה שנהיה אז השכילו זו או יר' הגידו פעל חלי"ם שהציל לישראל מכי צרוחיהם ומעשהו באותו הפעל השכילו והוא הענין כי ברשתי אשר טמן הרשע תלכדו ובאותו הכוכן פחשב להרע בה הרעו לו וישמח לדיק והוא מרדכי וכו' וחסה בו ומדבר זה יההללו כל ישרי לב י חו הולי יחזור זה לתחלת המזפור במה שאמר מפחד אויב תצור חיי כי ר"ל כי אפילו הפחד לא היה רוצה לראות וכמו כן אמר פה ישמח לדיק בה' וחסה בו ולח יתעלב ויפחד כלל ובדבר זה יתהללו כל ישרי לב והוא הענין בעלמו שהיו אומרים חכמי התלמוד נרחתה הקשת בימיך וכו' הרי א"כ כהיו

מתהללים ביניהם על זה : סה למנצח מומור לדוד שיר לך דומיה ובומר מלהתי כתוב כי יר' בפכי דברים הין הפה יכולה לדבר הא׳ אומרכו שאלי"ם בציון בפרטות. עם ניית כי מכה כל

הארץ כבודו והב' ענין הנדרים והגדבות עם היותו הוא ית' הנות! את הכל ע"כ ' חו יר' נוי יוכל לספר נפלאוחיך ועל כן מן הראוי היה לידום ולבלתי פצות פה להלל לך ית' רק לעשות. חמיד פעולות טובות וה"ח לך ישולם כדר ויכוון בזה ע"ד כדרו של יעקב ה"עה שכדר ולתר והיה ה' לי לאלי"ס וכו': שומע חפלה יר' ועכ"ז נקראת בשם שומע הפלה ומצד זה ימשך שאליך כל בשר יבוחו והפילו הככרים והיה מ"ש שלמה וגם אל הככרי וכו' . או יר' לומר שהכל הם אללו ית' כמו הבשר שהוא המקבל תמיד ובלתי כותן . הו יר' עדיך עד ההיכל יבאו כל בשר וכמו שאבאר בע"ה: דברי עומת יר' אין צריך לותר שהעומת גברו מאברי וגידי אלא שאפילו דברי העוכות והוא מה שהאדם עושה שמהפך מדת רחמים למדת הדין וכי' גברו מכי ואהה תכפר את הכל מלד התפלה והנה בבואו לדבר דבר רע לא רלה לשתף את אחרים עמו והוא הומר בברו מני ובבואו לדבר בענין הכפרה אמר פשעיכו אתה תכפרם כדי לשתף אחרים עמו י או יר' דברי עוכות נהם הרהורי העוכות גברו מכי ואיכי מבקש כפרה כי אם על מה שעשיכו בפעל וז"א פשעיכו לתה תכפרם: אשרי וגומר יר'אשר הוא קדוש היכלך כאהרןוהדומים אליו כרו' והיה החיש אשר יבחר ה' הוא הקדום ומלד זכותו וזכות הדומים אליו נשבעה בטוב ביתך וכוכה אל כל הטובות מבית המקדש וכו': נוראות וגומ'יר' וחז נורחות בלדק ובמשפט תעכנו חלהי ישענו מבטח כל קצוי ארץ וים רקוקים שמשם יבאו כל ישראל לירושלם ואין להפלא מזה כי מאי דלא הוה הוה וכו': מכין הרים ונומר יר' מכין הרים בכחו בתחלת היצירה שנאזר בגבורה עם ישראל כאומר כי כאשר ידבק האזור אל מתכי איש כן הדבקתי וכו' ועל זה אנו אומרים בא"י אוזר ישראל בגבורה . ושמעתי בזה שיר' ע"ר משו"ל שבזמן שישראל עושים רצונושל מקום כביכול מוסיפין כח בגבורה של מעלה באופן שכביכול הוא ית' נאזר עם ישראל כאשר ידבק האזור אל מתני איש בגבורה : וחכי חומר שפי' זה יכולני ג"כ לומר בחומרכו עוטר ישרחל בהפחרה יהוח כחומ' ישרש אשר בך אתפאר: משביח שאוןיתים יר' וכתו כן הוא ית' משבים שאון יתים שאון בליהם בקריעת ים פוף והמון לאומים והוא עכין מה שנפלה אימת ישראל עליהם: וייראו יושבי קלוות מאוחותיך מוצאי בוקר וערב תרנין ע"י ישראל האומר יולר התי ורוח בברר ומעריב ערביי

אבן יחייא

ויכשילוהו וגו'ר"ל וכנגד אשר שנכו בחרב לשונם עלי - לכן יכשילו אותו החדב מלשונם עליה' כר יפלו ויכשלו בחרב לשונם ההוא אשר בקשו להכשילני בו - ויהיה כל כך מפלתם כי יתנודרו כל רואה כם ויניעו ראשם עליהם לתחהם על רוב כובד הלרהי ויראו וגו' ואו בעת נקמתם יראו כל אדם את מעשה ה'כי נורא הוא יובידו פעל אלהים ומעשהו אשר השכילו כי ראו היותו מודר מדה ככנד מדה ומקימי מעפר דל י ואת עריצים ישפיל ישמח וגו' ר"ל והצדות כתוני אשר הייתי נרדף על לא חמם בכפי ישמח בה' ויחסה בו ' ויתהללו בה' כל ישרי לב מסיעת דוד :

ם למנצח מומור לדוד ונו' המומור הלו אמרו דוד כשהיה נולה חון מארן הקדושה : לך דומיה וגו' ור"ל לך אלהי' שמעוכתו בליון . ראוי לעבוד במחשבה ודכור

ומעשה וכנגד המחשבה אח דומיה לשון שתיקה בי החושב ישתוק בעודכו מתבודד י וככנד הדבור אמר לך דאוי התהלה בפה ' וככנד המעשה אמר ולך דאוי שישולם כדר הכעשה ביום צרה : שומע וגומר ר"ל לך ראוי העבידה המוכרת בשתשמע התפלה מכל בשר שעריך יבואו לחסו' תחת צלך ויתפללו לך: דברי עוכות וגו' ר"ל וכשחכפר העוכות שבדבור שבברו מך זכיותי כי דוד לרוב לרותיו זגלותו פעתי' רבית היה חוטא בדבור להיותו כרדף על לא חחם בכפיו ואין שומע ואין רואה . ופשעיכו ממכי ומסיעתי כשתכפרם להיותך רחים וחכון: אשרי זגו כ"ל וכשהאושרים יהיה תאותו שתכתר ותקרב שישכון בחלריך חלרי החלוכה כחוכי אשר בחרת בי מכל ישראל - וכשנשבעה אניוסיעתי בדיביק אלהי בהיותנו על אדמת ה' המכוכ' בשוב י ווהו אומרו כשבעה בטוב ביתך שהוא העזרה ובטוב קדוש היכלך שהוא הדביר ' ובטוב היכל שהוא לפנים ולפני שהוא היכל ה' ומקום קדשו 🌎 כוראות וגו' ד"ל בחדת הצדק אשר לך להציל העשוק חיד עושקו . תעככו לי ולסיעתי ההולכי בגלות . ותעככו בכוראות שתעשה כפלאות פתבו ותשפיל קמים תחתיכו - אתה שהוא אלהי ישענו - ומבטח כל קצוי ארץ וים רחוקי' כי לא די שאתה קרוב לקרוכי' אליך מעמך ישראל כי אפי' הרחוקי' ממך שבוטחים בך אתה תענם ותעורם: מכין הרו' וגו' ר"ל ואתה הוא מכין החרים ומעמידם בכחך . ותמיד כאור בגבורה כי לא יצטכך למור זולתו . משביח וגו' ר"ל ואתה הוא משקים שאון ימים . ושאון גליהם ולא יעברו המול גבול לים לכסות ארץ י וכן אתה משקיט המיית הלאומי' הגבורים הקמים על מולחם להשפילם ייראו וגו' ר"ל ואתה הוא שיראים מחך יושבי קצוות המולם מפני אותותיך העליונו . שתרכין ותשחת בכי האדם האור השתש היולא בבקר . ובאור הלבכה וכוכבי שחת היולחי בערב : פקדת וגו' ל"ל פקדת הארץ בעת לורכה למי המער י ותשוקקה והלפת'ריבוי

בערב והם סבת שליתות העולם על ידי התורה כאומר אם לא בריתי יומס ולילה הקות שמים וארן וכו': פקרת החרץ וגומר יר' הנה אתה ה' פקדת ההרץ יחשוקקיה שלא נחבו מפתחות

רבח תעשרנה: הרבה אתה מעשרה מפלג שלך שהוא מלא מים ותכין בו דגלם

של יושבי קלוות כי בכן אחה מכין אותם: חלמיה : הן שורות המתרישה: לוה :

כמו לרוה: נחת גדודיה במו לנחת גדודיה להניח לגדודיה לעסות נחת לבריות

לַמְנַצֵּחַ שִיר מִזְמָוֹר הָרִיעוּ לֵאלֹהִים א הבריות תרועת שמחה וישירי

על ידי הגשמי' אחה מעטר בכל

טוב את השנה שהתה חפץ

להטיב: ומעבליך י הם השמים

שהם חבק רגליך: ירעפון י

יטפון: דשן שומן: ירעפו

לכשו כרים הצחן יחלכשון

השרון והערבה מן הלאן הכאים

לרעות הדשה השר הצמית

המפר: ועמקים יעטפו בר

על ידי המטר יהיו מעוטפים

העמקים בתבוחה וחז יתרועעו

מרוב הברכה: זמרו כפול

שתו · זמרו בכבוד שמו אי כמי

ספרו כבוד שמו בזמר וישר

מה נורא : כל אחד ממעשיך :

ברוב עווך . כשאחה מראה

לעול׳ עווך על ידי דבר הו חרב

אורעב או ברקי' לויביך הרשעי

מרוב פחד מודים על לחש

כורא עלילה ייראוי על בכי אדם

פן ימצא להם פשע כי כל

מעשיהם גלויים לו: הפךים

OD

ליבשה יים שוף :

ועבירות שבידם ע"כ התו'

השמים בנאות המדבר

אתה ממוגגה ברביבים של מטר תמוגגנה לשון המסה: עטרת שנת טובחך

וֹמַעְגָלֶיִךּ יִרְעַפָּוּן דָּשֶׁן: יִרְעַפּוּ נְאָוֹת

מְרָבֶּרְ וְגִיל גְּבָעוֹת תַּחְגִּרְנָה: לָבְשׁוֹ

כָרִיִם ו הַצֹּאוֹ וַעֲמָקִים יַעַּטְפוּ־בָּרֶ

בָּל־הָאָרֶץ: זַפְּרוּ כְבוֹד־שְׁבִוֹ שִׁיטוּ

בָבוֹד תַּהַלֶּתְוֹ: אָמְרַוֹ לֵאלֹהִים מַה־

נוֹרָא מַעשִוּה בְּרֹב עָוֶה יְבַחַשׁוּ לְהַ

וְרָאוּ מָפַעַלָּוֹת אֱלוֹקִים נוֹרָא עַׁלִילָרה

עַל־בָּגִי אָדָם: דָּנָפַרְ יָם ֹלְיַבְּשָׁה בַּנָּהָר

בָּל־הָאָרִץ יִשְׁתַּחַוּוֹ לֻךְּ

דנת תמשרנה וכתשרת אותה כלםי שום שכודת חדם כחותרו וחדם חין לעכיד חת סארתה וינתח ה'חלקים מן כחדתהכל ען נחתד לתרחה שוב לחזכל: פלג חלסים מלחתים תכין דננם ' חתה בשלג חלהים שקעלית חו וכוח חותו הפיד סהוח לעול" מלח תים שחין הטל נפנר ממשה שימציין להכין דנן ספים והחרן כלתי מפר זכלתי מכורת החרמה: כי בן תכינם : כי כוז תכין כחרן ויושנים לשכודתך בסוב מוון הפירות לפין כזנושי כלתי כורן שכודת בחדתה ולח יהיה החדם סרוד כה וכן בתקון הזריחה וסשקיעה חשר כו יחרכוחיי החדם כתחו: תלמים דוה ! בחיתו הטל רום תלתים פתם ביסינו: נחת נדודים ונוה שיעתיק בחפירו' נרנינים בתמריסק : תחובננה ' ושיססיקו רביני בטל לתינג חת בחרן ולהגן תה ועם וה: נעחה מנדן שיעשה פרי יותר פן סת רגלי כי חתנם: עסרת שנת טונתן" גם כיפינו כשמיתה שנת רנון פטרת חותם נפירות יותר תן ביתורנל כתו כיתי שמתין כן שטח שנעשו חטים ככליום ושעורי כנרעיני זיתים ומדשים כדיכרי זהכ כתי שקשרו ז"ל: ירשפו נחות שובר יפירון שגם עתה ירעשי יתכו מזון כרכוינס כחות תדבר ששם תרשה סכתן: יכוד גיל גכשות מחנורנה שיסים סכיב להם הנחן ברבוי כי חמנם ברכוי הפרפה: לנשו כרים הנחן יהיו לעולם חנקעות מכוסות כנחן: ומתקים . שהם מיכנים לתכוחת דגן: ישטשו כרי יהי רנין שיתשטתו ויתכשו בפיני דבן וכוה: יתרועעו י יושני החרן יעלחו תרועת

דה החומור מוכיר לכני תיולה דרך להשיע הנחלה וחתעול עליה י וחמר

דוריעו לה' כל החיץ'

אתם יברל עשו באותן שכחשר יושישנם פ' ית תריעו כל החרץ שכל הזינות יתר.עמי חץ ישירו נישתחו על תשיפתכם: ומרו ככוד שבוי הודיעו כנוים כשתחה חת ככיר שתו התורה בדולת ושיתו כבוד תהלתו" עשו נחוםן שתהלתו כשיחדיו הנדיל ה' למשות עם חלה תהיה לו לכבוד שלח יחשרו בחר בשם נכל ולח חבם: חינדו לחלפי והתשללו לחל יתכרן וחפרו לו: כרב פון יכחשו לן מניכיך יחי רנון שכנולל מלכוינן כחתרו והים כ' למלך של כל הזרץ יכחשו לך מיכיך שיהלליך כשיהם גם שלכם כלתי ככון ממך : יותרו שתך יוכירו בותרם חת פעולותיך שפיולך לשם ניחמרו והלו: לכי חוו בחקדשו: מפשלות חלפי"י פיוה נורח עלילה שנם לשענר הים נורם שלילה שעזה נורחו' כי חתנם : השנים נכקיפת יםשיף נגזר כירון: שם

רבת י החי"ו כיוו ושבח לנשיא והתואר חשר כטעם דברה רבה : חעשרנה : היה ראיי להיות תחת השי"ן חירק תם המלה מהבניין הכבד ואם מהקל יהיה הפועל אלא כדרך יעשר שהוא שיין שימכה ככה על השלשה בנינים בלני המחובר מהמטר

בתלם עביתו וים חומרים נחת גדודים הורד גדודותיה כמו על כל ידים גדודות והם קוים לחרים דחם הכתוב לגדורות והטעם שירוט וים הומרי מבזרת גדוד יגודנו והטינס על הגשמי' יהטעם על הורמים: עסרת י עד שתהיה זחת השנה בקרב שנים כמו המלכה בעל'העשרת בתיך הבכות וטעם ומעגליך דרך משל והמעגל הם המקומו׳ העשויות להתחבר מי נשמי הגלות : ירעפו - הנה מעגליך ביישוב וכאות מדבר כמו כות רועים והגבעות תחגרנה גיל בהראות הדשא והעשב : לבשו " כמו עם חלב כרים שיהיו רבים וקדמונינו ז"ל פירשוהו לשון נקייה והנכון בעיני כי כרו' כמו כר כרחב והעד והעמקי':יעטפוי מגורת המתעטה כמו ילבשו ויתרועעו מגורח תרועה כדרך ההרים והגבעות יפלחו לפניכם רנה: למכלח: הריעו לחלהים לא הזכיר שם המחבר ובעבור היותו לשון רבים ולא ימלא ככה ברוב המזמורים שהם לדוד על כן יתכן שגם זה המומור לאחד המשוררים; זמרו : טעם שימו כי תהלתו כבוד הוא לכם והטע' בתהלתו תכובדו: אמרוי מה

ממחד: חף ישירו מישבחו זיתכו תורה לחל יתברך:

תהילת ה׳ תורת חסר

כו למנצח

הגשתים בידי שליח ואז רבת תעשרנה כלותר הרבה אתה תעשירה יפלג אלי"ם מלא מים חבין דגנס יר' חכין דגנם של ישרחל כרומר ורספת דגנך כלומר שהוא דגן שלהם וכו' ובמה שחכין דגנם הנה כן חכינה . או יר' מי שפקד להרץ והשקה חותה בתחלת הבריחה בעבור ההדם כחומר וחדם אין לעבוד התההדמה וכו' הוח יעשרנה וכו': תלמיה רוה וגומר יר' הנה עליהם הזתן שיהיו גשמיהם יורדים בעת'ובכן תכזה לגדודיה והם האנשים ההולכים עליה ולמחה חברך ולה כחשר הוא עתה שאין לך יום שאין טעם הפירות מתבטל ומתמעטי ואם עטרת אז שנת טיבהך ומעגליך והם השתים ירעפון דשן יהי רלון שכמו כן ירעפו כאות מדבר והגבעות תחבורנה ביל ר"ל שכשם שהשמים הם מוכנים להעיב כמו כן תהיה הארץ מוכנת להעיב ואז יאמר לבשו כרים הצרן וכו': - וחולד יבואר מזמור זה באופן אחר והנה באומר לך דומיה מהלה יר' התהלה שהיא רומיה עתה היא מה שיאמר בעולם שאלי"ם בליון כי דבר זה נוגע אליך כביכול כי בכל לרתם לך לר ולך נוגע מה שישילם אותו הנדר שנדרת ואמרת ימיני ימיני זרועי זרועי וכו' שומע תפלה יר' מצד בתפלה והתחנה עדיך כביכול כל בשר יבאו שם בציון י או יר' בוה פ"ד משו"ל בססוק שוכה ישראל עד ה' אלהיך: דברי עומות יר'ע"ר על מה תכו עוד תוסיפו סרה וכו' שיר' על חיזה אבר תכו כשהוסיפו סרה כי כל ראש הוא לחולי וכו'ומכף רגל וכו'אין בו מחום וכו' והנה האדם הוא מש"סה גידים ורמ"ח אברים ואחר שחטא בכלם וגברו ונתרבו עונותיו יותר ממכין אבריו ובידיו על מה יוכה עוד וכו' כי לא מעתה לא נשארו אברים כדי שילקה בהם אם ימטא עוד ולא נשאר מקום אל הכפרה אם לא שאתה ברחמיך תכפר על פשעיכו וז"א פשעיכו אחה תכפרם והוא ע"ד נפלה עטרת ראשינו אוי כא לכו כי חטאכו י או אולי אמר פשעיכו ככגדו וכלגד אבריו שהם רבים - או יכוין באותר דברי עומות גברו תני אל התקטרגים שמתרבו במעשיושהם גשרים ממכו כיהכה בתחלה היה עון לבד ואח"כ שב לפשע למה שכעשה מאותו העון מקטרג א'־ ובחזיר נשבעה בטוב ביתך כיון לשתף את עצמו בטובה ותפש את עצמו כביכוני ולכן אמר כי הוא מהיושבים בביח ולא מהיושבים בחצר וגם לא מהיושבי בהיכל וזהו אצלי אומר אשרי יושבי ביתך עודיהללוך שלה וירלה לומר כי אתרי שהשיגו להיות מהיושבים בביתו ית' יזכו ג"כ להללו עוד

ותים דגנם שב חל פקדת החרך: כי כן תכינה - שב אל החרך: תלמיה - כמו

רַבַּת תַעשְׂרָנָה פַלֵּג אֵלוֹהִים מַלֵא מָיָם סוגי עַלַלְתָּה הַעְרְינָה מִן קוּבְרָא רָאֶלָהָא דִּי בִשְׁמֵיָא מַלְיָא מִימְרָא יֹי בֹּי תָּבֶין דְּנָנְם כִּירַבֵּן תְּבִינֶּתְ: תְּתְקִין עִיבורֵיוֹ אַרוֹם הֵיבְנָא יֹ יְנְהַיֹּם הָוֹבְנָא בְּתָבִיבִים חְמֹנְנְנָנְיֹה ַהְישָׁבֶלְלִינָה: מֶרְבִינֵי צִימְחָהָא רַנֵּוי בְּישְׁבְּילֵי צְמְּחָהְהְּאַבְנֵוּי בְּישְׁנֵת טוֹבְּחָקְהְ הְישָבַלְלִינָה: מֶרְבִינֵי צִימְחָהָא רַנֵּוּי בִּישְׁבְּילִיהְ צִּמְחָהְאַרְנִּוּי בְּישְׁנָת טוֹבְּחָקְהְ אַשְרָךְ נַיִיסָרָא בְצִיִיתָא תְּבָרִיךְ: אַבְרִילְתָא ישנת טוב בּרְכָתְרְוְכִיבְשׁי יבקמון אורחריבסמון דיהנא: יתרועעואף ישירו: תושְבַחַת מַרְבְרָא וְדִיצָא נַלְמְחָא חַבַקמָרו לְהוֹן: יַיְעַלוּן דִּיבְרַיָּא עַלַוּי עָנָאוּמִישְׁרַיָּאוֹחְחַפְּיָןעִיבּנָראיִרְעַבְּבוּן לשבחא שירא ברַםישַבחון: תושבחתא נביבו קדם ני כל יחבי אַרָעָא: שַבְּחוּ אִיְקַר שְׁמֵיה שַוּוֹאַיְקָר י׳ יסייי אִיבִיף: תוישבחתיה: אִמְרוּבֶקָרָם אֱלָהָא מַה״ יְּיִינְיִמְבִּרוּ בֻּ'רְיִזְמִּרְוּ שְׁמְדָּ מֶלָהוּ דְחַילִין הִינון עוֹבָדָרְ בִּסְנִיאֵי עוֹשֶׁנָךְ בָל יַרְגבִי יַכַרְבוּן לָרְבַּעַלֵי דְּבָכָרְ: אַרְעָא יִפְגָרון בְּןרָבֶר וִישַבְּחוּן לָךְ יְשַבְּחון שְּׁמָךְ לְעַלְמִין:אִיוִילוּוַחֲמון עוֹבָרֵי אֱלָהָא דְּחִיל מָרֵי תַּסְקוֹפִין עַל בְּגֵי נְשָׁא הָפַּרְ יַפָּא דְּסוּף לְיַבֶּשְׁתָא בִּנְתַר יוֹרְדְּנָא

תלמיה ב'וסימ' תלמיה רוה נחת גדורה : ויחד תלמיה יבכיון: תמוגננהנ' חס' בליש' בקריא' וסימ' והגבעית התמגני ברכיבים תמגננה ותמגנני תושיה: סו ישתחוו לך ויומרו לך חד מן י"ד פסוקים לך לך וסי' חלילה לך מעשות : עם אשר תמצא את אלהיך: ויאטר עשו יש לי רבי והיה כי יביאך ישמעת ישראל ושמרת: לא תטע לך אשרה יוכתכת עליהן את כל דברי י למען הקים אתף בחר לך אחת מהנה י וחברו דד"ה: מה אעשה לך אפרים י אם גנבים באו לך י כל הארץ ישתחוו לך י מה יתן לך ומה יוסיף:

בכות לעדה עלי שור וטעם יכחשו שיעידו כי שקר וכחש הוא בידם: כל הזכיר אויביך הקרובים ואמר כל הארץ ואין הפרש בין יזמרו לך או ויזמרו לך והשעם כפול לכו יחתר זה לזה לכו בוחו כמו לכו כח וכוכחה הטעם לכו איכו: כורח דבק עם עלילה כורח המעשה והחומר כי הה"ח כוסף והוח כמו עליון חדעה הוח כי הה"ח מימן לשון נקבה כי לא ימנא בשמות הה'א נוסף רק אם היחה המלה מלעיל ושורק ושורקה כמו לדק ולדקה: הפךי יספר מעשה השם הקדמונים ועעם בנהר הוא הירדן שעברו ישראל בשמחה והארון עומד:

אבן יחייא

מים עליה בכי יהיה ענים מן והשיקו היקבי תירוש ויצהר שר"ל והציפו : בכת תעשרנם ב כ"ל בריבוי תעשרנה לארץ י במי' אשר תמטיר מן פלג אלהים שהוא מלא מים והוא האויר האמצעי - באופן שתכין דגנם מהאנשים - כאשר כן תכין הארץ הכוכר י ויהיה כי בחקום כאשר . תלמיה וגו' כא לפרש הכנת הארץ איך ראוי להיות באומרו תלמיה והם גבשושית החרץ החרושה רוה ממו' כי לריך לרדת מים רבים עליהם להיות כי אינם מחויחים אותם להיותם משופעים . כחת גדודיה כ"ל החפירות העמוקות שבין תלם לתלם . ולהם מספיק מנט מטר שירד עליה להיות להם בית קבול ובמעט דבר ירוטבו וזהו הומרו נחת בדוריה - ובמקומו הקשים אשר לא נחרשו מפני קושים ' הארץ ההיא תמוגג בוביבים שהוא המטר הגדול לממן גם הארץ ההיא תתלחלתי וכעשתך כן הנמח מהארץ תברך . כי יהיה כעץ שתול על פוגר מים אשר פריו יתן בעתו וכל אשר יעש' יצליח " עטרת וגו' ר'ל כי השנה העובה שתסכים לשלום בטולמך : אתה מטטר ומקיף כל הטול' מהטוב ההוא . בדרכי' ובעדברו ובגבעות ובמישור ובטמקים . כי מעבליך שהם הדרכי מן פלש מעבל רגליך ירעפון דשן כי אף שם ימצא תבוא בשופע מן הגרעיני חטה שכופלים מהעוברים ושבים . וכן ירעפו כאות מדבר אף כי הארץ יבשה " ובלפי מבורכת" והגבער תחגורנה גיל מרוב התבואות - זיתלבשו הכרים והמישורים " שענינו מן כר נרחב . מן הצאן שיבואו לאכול מן התבואות כי יפדו וירבו הבהמות בשופע החזון אשר יחלא" וכאלו העחקר 'תעטפו ויתכסו מהבר וחזון ' באופן שכל החיים יתרועעו ואף בכי אדם ישירו:

סו למנצח שיר מזמור ונו' המזמור הלו אמרו דוד אחרי שהנים ה' אותו והת צמו ישראל

מכל אויביו מסביב - הריעו וגו' ל"ל ראוי להודו' לה' כל הארץ שהם עמי הארצו' וישראל עם ה' בד' מיני הודאה - היינו בכליי ובמחשבה ודבור ומעשה - וכנגד ההודאה בכלי אמר הריעו לה' כל הארץ הן עם ה' והן עמי הארצו' י זמרו וגו' וכנגד ההידאה במחשבה מעם ה' ' אמ' זמרו ככוד שחו ' וכנגד הה דאה מחנו במעם' י אח שיחו כנוד תהילתו " שתעשו מעם' מהשתחויה וזולתו מהמעשים לשים כבוד לה' לתהלה אליו " וכוגד הודאה ממכו בדבור אמר אסרו לאלהי מה כורא כל אחד ממעשיך . שברוב עוד וגבורת? יכחשו לך הויביך . כל שינתכו אליך לעבדי . כמו ויתכחשו אויביך לך ואתה על במותימו תדרוך : כל ארץ וגו' וככבד ההודאה במטשה מטמי הארצות אמר כל הארץ ישתחוו לך - וככבד ההודאה במחשבה מהם אמר וחמרו לך - וככגד ההודאה בדבור מהם אמ' ממרו שמך שאתה עומד בעולם הסלה והכלחיות " לכו וראו וגו' כא לפרש מה כורא מעשה ה' אשר שבחו בכן ואחר לכו וראו מפעלות אלהים על בכי אדם אשר בעדם כקרא כורא עלילה - ר"ל כי מעשיו ועלילותיו הם טראי׳ . ספך ים ליבש' בקריעת ים סוף . בנהר יעברו בובל בבקיעת הירדן ושם בים סוף שמחכו בו ד"ל בראו' כבודו כי ראת' שפחה על הים מה שלא רא' יחוקש בן בוז' : מושל וגו' בא לפרש גכורת ה' אשר שכחו בכך ואת' הוא מושל כל העולם בגבורתו . ועיכיו בגוי' תנפיכ' לראו' מעשיהם כדי לגמלם מדה כנגד מדה י והשוררי אל ירומו למו ראשם בעולם הסלה והכלחיו' כי יכרתון: ברכו וגו' הוא מדבר עם שני' עשר שבטי ישראל לאמר ברכו עמי אלהיכו על כל הטובה שהטיב עמכו - והשמיעו בקול תהילתו - ויחשר בי ת עם מן הקול השם וגו' ר"ל ככרך לאלחיכו אשר סדר שכפשותיכו ישחדו בחיים הנצחיים בעולם הבא י ולא כתן למוט רגליכו בטולם הוח יויהיה בשם נפשכו מסכין ואלה המשפטים אסל תשים לפכיהם . כי בחנתכו וגומד רוצה לוחר בגלותכו ובצרות הנתכים אליכו מאשכיכו בחנתלי אלהי לראו אם אכו עבדיך בלב שלם וצרפתכו כצרוף כסף - והבאתכו במצודה ורשת האויב

המודה בדבר ולא מהלל בעבור הטובה שקבל זהוא ע"ד מה שביארתי באומר והודו לזכר קדשו והם הוא כדברי המפרשים שהמזמור הזה כלו בכוי על זמן סוכתם של ישראל יר' לומר זמרו כבוד שמו שיהיה או שמו ית' שלם וכן שימו כבוד תהלתו שיהיה ג"כ הכסא שלם: או יר' חמרו לחלי"ם מה כורא מעשיך בשם זה של אלי"ם עד שברוב עוך בשם זה אם להענים לרשעים ואם להיוחך מעוז לטובים וכו' יבחשו לך חויביך: כל הפרץ וגומר יר' כל החרץ שתחוו לך תפחדם ממך וב"כ יותרו לך כי עוב הוח להם הדין ויותרו שתך סלה בין על העוב ובין על הרע: לכו ורחו ובומר יר' לכו ורחו מפעלות ובומר כי הוה ית' נורה עלילה על בכי חדם כי פעולות החדם הינם דומות כלל לפעולותיו ית׳ - או יר׳ נורח עלילה ומעשה על בני אדם שאמר נעשה אדם בצלמנו ובומר י חו יר׳ לומר שהוא יח׳ פועל ועוזר על בני אדם ר"ל שאם האד׳יחחיל לפעול איזו פעולות לשם שמים החל יח' יעזרהן לבומרו חו יר' בני חדם מודים היותו נורא עלילה: הפך ים ובותר יר' הפך ים ליבשה ובנהר יעברו ברגל ילח נערכו למנעלים כחשר הוח מנהג העולם לשום באדם מנעלים ברגליו בעוברי במים להיות כי בקרקעות המים או הנהר יש שם דברים מזיקין

סלה והוא במה שיזכו לעמוד בהיכלו ית' :

תהלחו לא כמי שמהלל לדבר מה בעבור הסבה שנראה מזה א"כ שבהכטל הסבה תבטל המסובב

רק שימו כבוד חהלחו מלד ההלול לבדו ולזה: אמרו לאלי"ם מה נורא מעשיך שהוא כאדם

שיר וגימר גם זה המזמור הוא מעין הקודמים וקל להבין ויר'הריעו לאלי"ם

כל החרן וכתו כן זתרו כבוד שתוזה כחשר חתרתי עד עתה ישיתו כבוד

את הרגלי 'ולדבר מוה לח כצרכו חז בעובר' דרך שם חד שם נשמח 'בוונעים בחוכו חרוכו' וקצרו' :

שאין דרך לכשות יחין ושחאל כי אם בדרך כם . שחת חומקה שהוא כלי בדול אשר חשימים לאסורים בחשמר כדי שלא יברחו . ולהעיקם כדי שיתנו עליהם חוהר וחתן דב כיד החלך . הרכבת אנוש ונו פוץ הכלי ברז! קטן מרובע שמשימים אותו במצח כאן הנפסש ומהדקים אותו עד שכמעש יכנם בראש . להעיקו כדי שידור ממון רב כופר נפשו . ולכן נקרא אכוף להיות כי אכושה מושל . אין עולם בכל זמן בכל המקרא רק זמן וכלח והטעם שהשם מושל לעולם כמו

ココ

או יאמר לכל כולנו חייבין לברך

השם זיש אומרים כי טעם עמי

ישרא כמו אחריך בכימן בעממיך

והוא הככון: כי דרך משל

בעבור לרה שבאה אליהם והשם

נסט לדעת אשר כלבנס גס זה

דרך משל כי הכל לפכיו גלוי

טרם בראותו לב המחשב

הבאתכו : כמו במצודה רעה

וככה תרגו' ומועקה שם או הוה

פעול וחחסר מלת התוא' והטע'

הרכבת . הטע' שהוא רוכב על

במוחימו היה כמו הבאים באש

או במי' כמו מכה הביו והמו

וטעם לרויה לחויר כי באש יבש

ובמים ישטף: אבוא דכרי

המשורר חו ידב׳ על לשון הפקיד

על המלחמה: חשר פלוי הוח

עולות מיחים - על משקל מחים

והשם חסר וככה עולות כבשים

שמכים בעלי מיח: חלים הם

אשר עשה אלהים לנפשי: אליו

פי יחסר בי"ת כמו כי ששת

ויותר מרומם היה תחת לשוני

רמז ללב ויש הומרים כי הטעם

כפול ורומם כמו ומורק ושוטף:

חילו היה און בלבי לא היה השם

שומע מה שחכי קורת והאות שלח

היה אין בלבי: אכן כמו אכן

כודע הדבר: ברוך שעורני

להתפלל ולא הסיר וחסדו היה

שאתפלל אליו: למנלח : אהי'

יחלכו י גם זה המזמיר לא ידעכו

תי חברו: אלהים יחנכו: כמו

לדעת

און י

כאשר הייתי קורה בפי

הגדולים וסלה בחמה: לכו

ימים בפי קראתי: ורומם

הנדר כמו והנכי פליתי פי

שהות דבר מליר מתליהם

מועקה .

כמו עקח רשע לרה

מיע ספורנו זיך שם ' במקדשו: נשמחה בו כחפרו ושפחתי' נכית

תפלתי: מושל בגבורתו מולם: כי חתכם פתה הוח

לבדו שושל לח שרי משלם :

עיניו כנוים תופינה 'ומכחן

וחינך ישנים ויפרש תהנוים

פע' פנם בעולם חוה חף על

עי שלא ששה כן לשענר

ולפינך: הסוררים' מפילו

מח"ם מע"ח: חל יריתו

למו. נחשנם שלח יפרע

ס' יתנרן מנס בעולם הום :

נרכו 'עמים חלהי' על

סדת טובו: והשטיטו קול

תהלתוי כוה: הגם נפשמו

בחיים" מהחיינו וקיים מת

כניו בין החמות מפ"ח נגד

המבש ולח נתן למוש רגלינו שיוכלו להדיחנו

משל חלהיכולהשיר דתו:

כי בתנתנו אלהים" ואתה

חלהים מחחר שבחנתנו

בגלום ומכחתכו נחתנים

רבי מפוסעי ישרחל בנלום:

בחנו בחם ובמים: בבורני

בחומות שמ"ח: ותוניחנו

לרוים כענין חתן החנגי

ווולתו: מכח ביתן בפולות -

יסי רנין שתנחל חת ישרחל

בחופן שמיכל לכם למקדשף

וחו חששם: בקר' לשונה : עם עתודים למטחת :

שהוח קרנן כסרת שננת ע"ח

חשר בו לבדו עילה קודעת

לחטאת וכמו כן הקריב

לכו שמעו מתם ישרחל

הביכו: ומספרה ' מה שהות'

פתס: כל ירמי מלהים יוכן

חתם כל ירחי חלכים שמעו

אשר עשה לנפשין החל

יתכרך כד מסכם חליו: מי קרחתי בפיבלכד קדחתיו

כשהתפללתי: ירותם תחת

לשוני וכלחי בתחתין חבר

תחת לשוני הוא כלכד רומם

אותו כשספרתי תהלותיו:

חון חם רחיתי כלכי לח ישמע כ' וכחשררחיתי חין

כתפלתי שהייתי חושב מן

בהבלי מסקי היה רחוי שלח

ישמש חת תפלתי כלל:

חכן שמע חלהים עסכל זה:

סקשיב נקול תפלתי" רחם

פל קול תפלתי שהוא משונר רעה וינון: נרוך חלפים

חשר לח הסיר תפלתי

חוקיםו בעביחר

בעולות וקרינות תודה

שנקרגו

לפתן: נרפתנו

שם נשמחה בו • מצ' שם היה דבר שהים נשמח בו: אל ירומו • אל תהי ידם רמה : בדכו עמים אלהים - על נפלאותיו שהוא שם בחיים נפשנו בחיים בגלות ואינכם יכולין להשמיד אותנו: כי בחנתנו בלר' בגולה: לרפתנו ' להסיר הסיגים ממנו שנשוב בתשובה לפניך כמו שלורפים הכסף להסיר הסיגים ממנו: הבאחנו

> מועקה. לשון מסגר וכל המעיק המליק כמוהו: הרכבת אנום לרחשכו : מלכי כל אומה ואומ': אכא ביתיך. בכנוחך בית המקדש נשלם נדרינו שנדרנו בגולה: מימים י שמכים לשון מוח: כל ירחי אלקים הם אליו פי הגרים שיתגיירו: קראתי יכשהיינו בגולה קראנוהו וספרנו רוממותיו בלשוננו ירומס · כמו וכתרומס · מל' · בפי קראתי אליו ורומם שם מלה רוממות שלו מוכן תחת לשונו להוליאו בפה כמו יכחידנה תחת לשוכו : .און אם ראיתי וגו' ילא פעל עמכו כחטאחכו עשה עמכו לחלינחכיוחד שבלבבכו: חכן . בחמת יש ישרו דקדם לדעת: אשר לא הסיר תפלתי . ויהרנו מחים מלפניו וחסדו לא הסיר מאתי : להרחות פנים ויאר פניו שוחקות לתת טל ומטר

בתכוד' - במקו'לר כמו במחסר:

בּגְבוּרָתוּי עוּלָם אֵינִיוּ בַּנּוּים תְצְפֶּינָה הַפּוֹרְרִים אַל־יָרִיפׁוּ לָמִוּ אַלהְיִם עַרַפָּהָנוּ כָּעַרָף־כָּמֵף: בְּפֶרְגֵינוּ: הָרְבַּכְרְ אֲנֹוֹשׁ לְרֹאׁשֵׁנוּ אַשֶר־פָּצְוּ שְׁפָּתָיוְדְּבֶּר־פִּיבָצִר־לֵי: מיחים כלא רואה ולא שומע און מו עלות מיתים אַעַלֶּהֹדֶלְ עם־קְטַרָרת אַילִים אַעשה בַקר עם־עחוּרָים ייי אַלהַים אַשֵּר עַשָּה לְנַפִּיטִי: פַּי־קָרָאָתִי וְרוֹטָּםתַחַת לְשוֹנֵי: אָנָן לדעת אָם־רָאֵיתִי בִּלְבָּי לָא יִשְׁכַּוְעֹאֲדֹנְי:

מסרה

רגלנו ג'חד חם׳ וסימ׳ ולאמים כ תְפַלָּתִי: בַּרוּךְ אֱלֹהַיִם אֲשֶׁר לְצִּיּ תחת רגלינו ולא נתן למוט רגלינו עומדת היו רגלינו מציעתא חס': ובמים ג'פתחין באתנחתא ובסיף פסוק וסי' כאנו באש ובמים ותוציאנו ' ישם נהרו' ארץ לא שבעהמים למרכר: וסימ' כלשון ארמי מרברא ונזרא נהנם : ַ וב' זקפי' קמצין וסימ' ארץ נחלי מים יכשו אפיקי מים

וסימ׳ בלשון ארמי נחליא יכשין׳ ובר אט וי ישו בת אלהים ג'כי שמע אלהים את קול הגער י שמע אלהים ויתעבר י אכן שמע אלהים הקשיב : ס"ו יאר ב' וסימ' פניו דמסרינן ברישא: שמע אלהים ג'כי שמע אלהים את קול הגער י

מושל כלח ברוב גבורתו וממשלתו בגוי שהוח רוהם כי חין לכיות בי"ת בגבורתו כמו משל בכו כי אין לו טעם . הנה הזכיר כי ממשלחו בים וביבשה על כן לח ירומו הסוררים המורדים בו: ברכו העעם העמים כמו היבוסים שהיו תחת יד ישרחל עַבְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בַרִיגְלֵיהוֹן אוֹבִיל יַשַבְרוּבְרֶנֶל שָׁםֹנִשְּמְחָהֹבו: משֵל יתרהון לשור קורשיה תפן נחרי במימריה: דשליט בכח גבורתיה

עַל עַלְמָא עִינוי בַעַמָּמֵיָא מִסְתַּבְּלִין ַםְלָה: בַּרְבוּ עַמֵּים וּ אֱלֹהֵינוּ וְהַשְׁסִיעוּ בְּסֵרָהוֹבִין לָאיִתְרְמוּן לְהוֹן לְעַלְמִין: קוֹל תְּהַלֶּתְוֹ: הַשָּׁם נַפִּישׁנוּ בַּחַייֶם וְלֹא נָתָן לַפָּוֹט רַגְבֶּנֵוּ: בִּי־בְחַנְתָּנוּר׳׳׳׳ דיו חס׳בְריבוּ עַמְטַיָּא אֶלֹהִים וְאַשְּמִיעוּקַל לוחד כלרוף תולשבחתייה:

במנינפשנא בחיי דָעַלְמָא דָאָתִיוְלָאמְסַר לִאִיוְרַעוּעִיּעָא הַבָאתָנו בַּמְצוּרָרָה שַׂמְהָ מוּעָקָה אַרום כַּחַנַתַנָּא אֵלָהָא ריגלנא: באנו־בָאֵשׁ ובַפָּיִם וֹתוֹצִיאֵנוֹלָרָנִיָהְ: יֹ יִייִּי אַתּבְתָנָא הֵיךְ קִינָאָה דְםַתִּיךְ סִימָא : אָבָוא בִיתְדְּבְעוֹלֻוֹת אֲשַׁלֵם לְדְנִרָנִי: י׳יי׳ אַעלְתָנָא בַּמְצוּדְתָא שַׁוִיתָא שוֹשְׁמְתָּא בְּחַרְצֶנָא: אַפִאָּכַתָּנָאאַרְכִּבְתָּאבְייּ

יים בְּזוֹפִירָא עַל רֵישָׁנָא דַנְתָּא יְחָנָא בְּרֵי בּיִי בנורא ובמוין אפיקתנא לַרְנַוְחַתָּא: ֶּםֶלְה: לְכוּ־שִׁמְעַוֹאֲשֵׁמַפְּרָה כָּל־יִרְאֵיָ יִי אַ אִיעוּל לְבֵיתָא בְּעַלְוִוֹאֲשַׁלִּם כָּלְרְנִרְריי דִיפָּתִחוּ סִיפְּנָותִיוּמַרִיל פּוּמִיכִּרְעַק עַלְנִון שְׁמֵנִין אַסִיקְקַדְבָּרְעִם קטורת בוסמין קרבו דיכרין אעביר אָבֵן שָׁמַע אֱלְהָיִם הִקְשִׁיב בְּקוֹל י׳יּי בּ תוֹרין עם בִּרְחַיָּא לְעַלְמִין: באָן רַיִּפּ שָׁמְעוּוָאָשֶׁתְעִיבָּל דַּחֲלִיָא דַאָלָהָא

מַה דָעַבַר לְנַפִּישִי: הַבּיר תִּפְּרֶתִי וְחַסְרוֹ מֵאִתְּי: קָבֵיתִיוֹתוּשְׁבַּחְתֵּיה תְּחוֹת לִישָׁנִי: לַמְנָצֵחַ בּנִנִינֹת מִוֹמִוֹר אָלֹהִים יְחָנֵנוּ וִיבָרְכֵנוּיִאָּר י׳מֶרְיִפִיי שֶׁקֶר אין חֲמִיתִּי בְלִבִּי הַאֶּפְשֵׁר דִּי לָא שיר: בָקוּשְׁטָא שָׁמַע אֵלָהָא ישמעיי: לַשַבְּחָא

בְּרִיךְ אֱלָהָא דְּלָא אַעִרִי צְלוֹתִי וְטוּבֵיה מִינִי: אָצית בַקל צְלוֹתי: בּנְגִינָתָא הושַבַּחְתָּאוְשִירָתָא: אֱלָהָאיָחוּם עַלְנָאויבַרְבִינָנָאיַנהיר

אליך. יאר פניו אתנו סלה : ואינון מן א"ב מן ב"ב י' ברישיה וסימ' נמס' במסרה רכת' בערך י"ור: מכוכו אתם כמו אשר חנן ופעם יברכנו שיוסיף על אשר יחונכו ופעם יאר פניו שנמצא חן בעיניו כאשר נשאל מאתו :

וכמו כן לח כסיר חסדו באתי והושיעני בעת גרה :

פלפניו גם שלח היתה כרחוי

אלהים יחננו ינחל אותנו בלתי ראוים לוה דרן תן: ויגרכנו ברב עם כי כשחרנו מעם פקרכה בגלות: יאד

תהילת ה׳ תורת חסד

לְנָתֵיה בְפוּמִי

בגבורתו וגומר הוא אוז"ל הן הן כוראותיו הן הן גבורותיו וכו' וה"א עיניו בגוי'תלפנה לרחות את מעשיהם אם רם שובים אם לאו והסוררים שירומו למו סלה כי הגלגל יחזור או יר' הסוררים אל ירומו למו כלומר לעיניו ית' סלה שיאמרו שמגלגל הירח ולמטה מינם משביתין אד יודו איך הוא ית' משביח גם בשפלים וכו' גפי' זה כפי מה שכהוב ירימו ובכתיבת הר"ר שלמה בחלסה ע"ה מצאתי כהוב יר'הל ית'מושל וכובש גבורתו לעולם שאילו הים מכיחה ברשותה היתה מחרבת העולם במה שעיכיו בגוים חלפינה בהביטו בהם לבד וזהו הסיררי אל ירומו למו סלה שאם לדיק א' היה נותן עיניו באדם א'היה נעשה גל של עלמות כ"ש הוה ית' כו' וה"כ שייך בטוב לשבחו ע"כד: כי בחנתנו חלי"ם יר'כי חם בחנחנו חלי"ם לרפתנו וְכוֹ׳ והבחתנו במצודה ושמת מועק׳ במתכינו והרכב׳ אנוש לראשנו ובאנו בחש ובמי׳כבר הוצאחנו לרויה י או יר׳ הבאתנו במצודה כמו שקרה ליהויכין ושמת מועקה במתנינו דגמירי דאין אשה מתעברה מעומד - או יר׳ בחכתכו כלרוף את הכסף שמשימים כולה בתוך הכור והכור כולו בתוך האם ומלמעלה לכור פחמים ועל הפחמים זורקים מים כדי להחזיק חגבורת האם ואח"כ מוליאי! את הכסף נקי מכל סיג והוא אוער כי בחנתנו אלי"ם הבאתנו במלודה והוא שימה הרגלים בסד שמת מועקה במתכיכו והוא שימת המועקה בחמצע הגוף והרכבת אכוש לראשנו באופן בכמלינו כוקשים בכל הגוף ובזה אכו דומים אל הכסף השר הוא כלו במיך הכור והכור כלו בחוך האש וג"כ באנו בחש ובמים וכחשר הוא הענין בכור כאמור ואחר זה ותוליאנו לרויה: אליו פי הראתי וגומר הנה במזמור ס"ת ברבה ארז"ל כל זמן שהרשעים מושלים אין ללדיקים קומה זקוכה ולא פה וכן דוד אומר אשמרה לפי מחסום בעוד רשע לנגדי ע"כ ועם זה הבנתי הומר פה אליו פי קראתי ורומם תחת לשוני שיר' אליו ית' צעקתי ואטרתי פי פי ר"ל הושיעה כא לפי כי השתרה לפי מחסום בעוד רשע לכגדי ורומם תחת לשוני כי לשוני כל היום אומרת רומם רומם והכוג'שהיא מחלה פניך ה' על שאהיה רומם ובעל כח וגבורה בקומה זקופה ואם אני ראיתי און בלבי ברשעים האלה שבם סבת היותי בלי פה וקומה זקופה לא ישמע ה'את דברי אלה אכן שמע אלי"ם והקשיב בקול תפלתי כי יאבדו רשעים מפני אלי"ס זיהיה לי פה וקומה זקיפה ועל זה שאל דע"ה את החן מאתו ית'ואמר אלי"סיחכנו וכו'ומכף לזה התחיל ואמר יקום אלי"ס יפוצו אויביו וכמו שהבאר בע"ה : ומצאתי כתוב און וגומר יר' אתם אומרים שאני רשע ולכן עתה תדעו שאינו כן שהנ' אם אעראיתי בלבי לא היה ה' שומע תפלחי אכן שמע ה' : או יר' אם און ראיתי וכו' יהי רלון

שלא ישמע כ' את תפלתיע"כ: סו למנצדן בנגינות וגומר אלי"סיחננו ויברכנו מהרי"ט ז"ל אמר שיר' כי מלך ב"ו כשיברך לחים ח' הוח חחר שתצח חן בעיכיו והכה החל ית' חיכו כן פי הוח יתן לנו החן והוא יברכנו ולזה יאר פניו אחני סלה כי מי שברכתו תלויה במליאות החן בעיני המלך הנה כאשר יוסר החן יפסק ממכו הברכה אבל אחר שהשי"ח יתן לנו החן יאר פניו אחנו סלה בלי

אבן יחייא

מכתו לנתפש ובלע"ו הד"חטוי באכו באש ובחים היא לרת האש ששורפים רגליו י ושחתיכים שטוה ושומן הנשרף באש על בטנו כדי שידור וישלם יוכן צרת המים היא כי כותנים אליו לשתות מים עם סיד כדי לשרפס י וכן כי מאכילים אותם דברים מלוחים ' ומונעים השתיה מהם - שכלם הם לרות רכות ורעות המעיקות כל איברי האדם - ועם כל אלה בגכורתך הוצאתכו לרויה . שרולה לוחר לשובט שחחות . אבוא ובו' רולה לוחר ולכן אכי רולה לבוא ביתך בעולותי לשלם לך כדרי . אשר כדרתי אותם ופצו שפתי ודבר פי בצר לי ונותר ורוצה אני שיהיו מהמיטב כי העולות שאעלה לך אבחרם שיהיו בעלי מוח ושמנים עם קעורת חלבי האלים . ואעשה קרבנות מבקר עם עתודי לאלהי הפלה והכלחיות לכו וגו' דברי המשורר עם השומעי יראי ה' לכו שמעו ואספרה לכם כל יראי אלהים אשר טשה לנפשי כשהייתי בלרה . אליו פי וגו' ר"ל כשאליו בפי קראתי בתפלתי . ואפי' בקראר אליו בעת הצרה הקרובה כי אין עווד לאמר או רגומם עודכי ווה בשפה רפה מפני הצרה ובאלו הקול יונא מתחת לשוכי . אף כי און הייתי חושב בלבי ולא כפי כן לבי . הכה ה' לממן מסדיו המחשבה רעה לא ישמע אכן הדבור הטוב שהייתי קוראו רוחם שיבוא לעזרתי שמע אלהים י וכן הקשיב בקול תפלתי בהיות לי זמן להתפלל ברוך וגו' ר"ל ברוך אלהים אשר עזרני הן מצד חסדו העושה חסד חנם עם זולתו הן חצד תפלתי אשר אליו התפללתי בחסותי תחת צל כנפיו 🌱 ווהו אומרו אשר לא הסיר תפילתי וחסדו מאתי:

בו למנצה בכגיכות וגומר גם המומור הלו אמרו דוד אחרי הכיח ה' אותו ואת עמו מכל אויניו . אלהים וגומר בירך אותו ואת עמו ישראל בברכת כהנים הנחלקת לארבעה חלקי' כי האיש ישראלי הוא מעוטר בד' כפשות או כחות אשר לכל אחד מהן אהבה וכוסף אחד זולתיי מתבירוי אשר יקראו מעלותי כי לו הנכש אלהיתי אשר מעלתה היותה כוספת לדיבוק אלהי אשר הוא הככוד האחרון . והכפס החשכלת אשר מעלתה מעלת החכמה יהוכש החרגשת אשר מעלתה מעלת העושר יהוכש הלוחחת אשר מעלתה מעלת הגבורה . ולכן צוה ה' את עבדיו הכהנים שכה יברכו לבני ישראל לאמ' להם יברכך ה' שהוא לשון תוספת טוכה והוא מעלת העושר . אלהיותה בלתי דכתה עם האדם ולכן היא קלת הספסד ע"י גנכים או שודרי לילה - לכן התפלל שאחרי שיבורכהו פישמור לו הברכ' ההיא פן תלקח מאתו וזהו אומרו וישמרך. ויארה' פניו אליך. שהיא מעלת הדיבוק אלהי כי באור פני המלך ה' יש החיים הנצחיים י כי העולם הבא אין כו תעמונ נשמיי רק צדיקים נמורים עומדים ועטרותיהם בראשיהם וכהכים חציו שכיכה שהוא אור אלהי וחקפול הכהן כי יתלהב ה' בפניו מהאור ההוא למען ישפיע ממכו אליך וידנק כך באחצעותו . ויחנך שהיא מעלת החכמה הנחגת בחנינה וכאומרו החתכלל אחה

חנכן לאדם דעת ובו' וחוכנו מאחך דעה וכינה והשכל ישא ה' פניו וגו' וישם לך שלום יהיא מעלת הגבורה שהתפלל לאל שישיר כעשו מישראל למען יהיה להם שלום הבריאות שהוא שלום קד׳ ליחות בכבוף ושלום התלחתה שיכוח תכל חויביו - וואת היא תפלת התמורר פה - אלהים יתנון כנגד מעלת החכתה י ויברכנו כנגד מעלת המושר : יאר פניו בדבקו אתם בעולם קסלה והננקיות . נהיא מעלת הדיבוק אלהים

זה המומור תפלה על הגחלה העתודה אמר:

לחומים: כי תשפים שמים במישור: לזכות: תכחם: תכהגם: בדרך המיפור

ועל זחת יודוך עמים כולם: ארץ נתנה יבולה יוגם על ההרץ שנחנה יבולה על

אשר יברכנו השם : ויראו אותו כל אפסי ארץ : שיהמרו ראו הלושהיו יראי השם

להודיע שמדחך להטיב לעמך ועל זה יודוך וישמחו וירגכו

כהנדוף :

תהלים מח

לדעת בארן דרכך י

פָּנִיו אַתְנוּ כֶּלָה: לָרַעַת בָּאָרֵץ דַּרְכֵּךְ

בְּבָל־גוּוָם וִשׁוּעָתַה: יוֹדְוּךְעַמִּים י

אַלהַים יורוך עַמִּים כַּכָּם: יִשְּׁמִחוֹ

וֹיַרַנָנוֹלְאָפָיִם י בִּירֹתִישָׁפַט עַמָּים

יוֹדוּף עַפִּים אֱלֹהָים יוֹדוּך עַפִּים ה

אַלהִים אַלהִינו: יִבְרְבֵנוּ אֵלהִים

ישְׂמְחַוּ, יַעַלְצוּ לִפְנֵי אֵלֹהִים וְיָשִׁישׁוּ

רְשָׁעִים מִפְנֵי אֱלֹהֵים:

17

רַשִּיְעָיָא מְן בֶּרָם אֶּלָהָא: וְצִּרִּיקִיְא יֶחְרוּוֹוִירוּצוּוְ בָּרָם יְיִ וְיֶחְרוּוֹ

יַקוֹם אַרהִים יַפוּצוּ אוּיְבֵיוּ

יאר פנין אתנון לפאיר פינינו להכיש נתלחות מתורתו: לדמת כחרץ דרכך לתע כוכל להבין ולהירו דרי טובך ככל פחרץ: בבל גוים ישומתך וכוה ידעו טיב ישועתך שהית לתכחר הינין החכושי ונכן: יודן עתיט חל הים י על הת זועה: יודוך עתים כלם כל חחד שחיטי כל מס ומס יודין על זעוכ סכתשך לכל איתהם כי תחלם בחרן ועהחתה: ישתחו" כי תששיט עינים תשור כחתיו ושפט בין עפים רכים ולח ישח גוי חל גוי חרנן תנחם ועל ידי העלך המשיח יעתו: יודוך עתים" יהי רכון שכתשועה: יודון סתים כלם: חדו נתנה יכילם ייוחן גם כן כלח מחיזיהם מלשנתנק החרץ יכולה המורגל גם שלפשמים לז סדיק לכל עניי מסועם ום - וברכנו חלטים חלהינו -בחום; שניכל לפרכם חחרים כחתרו יישן מסני חדש תוניאו: יכרכנו אלהים הישרחלית בכל החרו בחתרו והיה זרען כתתר החרץ ושרכת יתי וקדמה ולפונה ונגנה וירחו חותי כל חספי חרו בחושן שככל קכות כהרום י בחרן יפי ישוב יריחינועתו: בנה ביוומור בתנגא בישורה על הו ות הגאולה העחידה בשתוכנ עליה די וחחר ב

יקום אל"ים למשיע והסיפרחליםמחו: את שמו כאיםן שיסוני אויבי בלתי תלחת': משניו : מחרץ ה : כהנדוף פשן תנדוף: תדחיף חותם בוכים כתו שינחה העשן כשולה תן הרוח שהוא דכר שחיכו כרחה: בהתם דוכג יחברו רשעים ולדיקי ישתחו בחתרם ול תונים הקנ"ה חתה פנרתקה לדיקי' נהנין בה ורשעים נדונין בה :

מנחת ערב

אלהום. יחוני זה נאחר על עחור שאו מצבל בני של אונים למנטי למנטי עו ניהי נה לה שליחה שייו לה הפסק ועין נעין ירחי ניקיירו הנה חברי זה וגו' ובריש"ולי ווים ח'קין יחנני ניורכנו חו יחר פייו חתנו סלה ועד גלי הפסק " לדעת בחרך דרוך סכל העולם יכירו וידעו כי חלך ה' על כל י מין כי מסוף עילם ועון סייו חהלות ה' ינשרו נכל בנים ידעו ישועתיך וחו יכי הי למיך על כל החרך ושכולי יקולו הוקיחו עליהם חק יודוך עמי מלהיי וגוי ישחתו וירכנו לאמים ובוי אלו קס החיחון המביחיו ישרחל לירנס כמש ונס מהם חקח לכהנים ולגים בחביהי והחובחי שהיו פטויעים בין העחים ולפכי ה׳ בלוי חי הם והוח יגלה מי כם ויקרנם לעיודתו ווה יהי׳ כי חששע עמים וגו'וחד ישוחו וירננו הא מו' אשר כעלו וכאו לחסות בכנעי

הפנינה:

לדעת • אז יהי כודע דרך השם לכרך המעטים ולהושיעם : יודוך י גח יודוך אז עמים: ישיותו הטעם הנה בעבור הטובות שתעשה עמנו : יודוך עמים בס בעבור משפטיך כי תלדיק לדיק ותרשיע רשע ותשקיט החרץ בהשפט הרשע גם על זה יידיך: ארץ ושב לבחר מה טעם יברכנו שהחרץ תחן יבולה: יברכנו אלהי"

בכל מעשיכו אז יראו איתו כל הפסי חרץ שלא שיזעו את כבודו וחת בידלו: ליוכלח לדוד יקים חלהי יפיל חויביו זה המזמור כככד מחד ורובי מפרשים פירשוהו על מתן תורה ועדוחם יי׳ בם סיכי בקדש רק לח יוכלו לדבק העוצמים כי החר שנכנסו להרץ ישיב לבקיעה הים בלחת <u>אכותיכו ממלרי וואת חיככה דרך</u> ככיכ אהנכין בעיני כי זה המזמור חברו דוד על התלחתה שהיחה לו עם ערלים ורוב מחנהו היה יהודה ובכימין וזבולין ונפתלי אז נראתה גבירת' במלחמה על כן הזכירם והעד שהחליקו ווה דומה לדברי משה קומה יי' חקרי כן שתיתשט החיתה והטיעם כי בקימו יכוסו מיד המשנאים ועעם הקימה הראות גבורתו: כהנדוף: בא מנדוף שלם כמו וכל עלביכם תנגושו : שם הפועל מפעלי הכפלן דוכגן שעוהן יחבדו הם הגלחמים עם רשעים י דוד : ולדיקים י שהם עם דוד

זייואַנפּוי עבינא לעלמין: להורעא באַרְעָא אורַחָךְ בְּכָּל עַמְמֵיָי פורַקנָה: יוֹרון קַרָטָה עַפְמַיָא אֱלָהָא יורון קַרַבֶּר עִמְטֵיא כוּלָהוֹן: יוַחְרוּן יִידוצון אומָיָא אַרום תָּבִין עַמַּיָּאַ פּליֵינית מִישֶׁרוֹלְאָפִים יבָאָרֵץ חַנְחָם סַלה: בַתִירוצָא וְאוּמַיָּאבְאַרְעָא תַּדְבְרִינוּוּן לְעַלְפִין: יוֹרוּוֹנְקָרָפָּרְעַפַּיָא אֱלָהָא מֶהְהָא בֶּרֶבְנוּ בּרְבַנוּ יורון בַּרָבָבְרַ עַפִּיָאכּוּלְתוֹן: אַרְעָא יַהַבֶּרֹת אִיבָה יְבָרִיךְ יָתָן אֱלְהָיֹשׁ מְּרְמִינְיֶהְ וְיִירְאָׁוּ אוֹתוֹ כָּל־אֲפְּסֵי־אָרֶץ: אֶלֶהָנָא: יְבָרִידְּיָחָן אֱלֶהָאוְיִדַּחֲלוּן לְשַבְּחָא מיפותני שִיר: יַתֵיה כָל סְיָיבֵּי אַרְעָא: לרור תושבחתאושירא: יְקום מימים וְיָנָוֹסוֹמְשָׁנָאָיומְפַנַיִו: בַהַנַרף עשׁי אַלַהָאיָהָבַרְרוּן בַּעַלִי דְבָבוּייִעַרְקוּן 🕟 בּ הַּנְנְּדֹף בְהָמֵסְדּוּנג מִפְּמֵי־אָשׁ יאבְרִיּ םַנָאוֹי מִן בָּןרָפוֹי: הַיִּכְמָא דִּישְׁקִיף תָנָנָי יִשְׁקְפוֹן הִיבְמָא דִי יִהְמְסֵי

שַעוּא מָן בָּרָם אֶשָא יְהוֹבְרוּן

מסרה

איך ברכם וגדלם: יקום אהים

ויפונו אויביו - עשו וכיולה בו :

יתנדף העשן כן חנדפם: מפני

אלהים מפכי החרון בימי

משה וכנוחה יהמר שובה יי' וגו':

כהחנדף כמשר

מישור׳ י'מ"ל יסי' נמס'במלכי' סימ'ב': ארץ י"ג ר"ף בקריאה וסימ' לקמן בסי'ם"ח: יכולה ד' חס' את כליש' כנתינה לְמָנַצָחַ לְדָור מִזְמָוֹר א יִסִימ׳ ונחתי נשמיכם בערם ונתנההארץ י ונתן עץ השרה את פריון גם יי׳ יתן הטוב ואוץ נתנה יכולה: ס"ח אויביוה' מ"ל וסימ' הנה בזנולר לדי יקים אלהים יפוצו: הרימות ימין צריון אויביו ילכשו בשת ברצות יי' דרכי איש גם אויכיו

תהילת ה׳ תורת חבד

הפסק: יודוך עמים אלי"ם יר׳ עמים שהם אלהים כמ"ש אני אמרתי אלהים אחם וכן ג"כ יודוך עמים כלם עכ"ד ולינר'כי באו' יאר פניו אתנו שלה יר' ע"ד משו"ל במה שאמר הכחיב וישמרך וז"א סלה : אויר ע"ד מה שכתבתי בפסוק להגיד בבקר חסדך וכו'ובפסוק שבענו בבקר חסרך וכו' שהכונה לותר כי אם האל ית' יתחיל לעשות טובה עם האדם הנה ברוב הפעמי' ימשך כן חמיד: לדעת בארן דרכך יר' ומזה יודע בכל גויסישועתך כי מתמליתה נזונים החונות ולכן יודוך עמים כלם כחחד כקען כגדול כי לכלם תמשך השגחתו ית' ומלת יודוך היא ע"ד מה שפ רשתי בפסוק זמרו לה' חסידיו והודו לזכר קדשו עיין במקימו : ישמחו וירנכו ובומר יר' גם רם ימשך להם חיזו רעה ח"ו ישמחו זכו' כי ידעו כי במשפע באה עליה הלר' ההיא ולא יאמרו עובה' את הארץ וגם על זה יודוך כשם שיודוך על הטובה: ארין נתנה יבולה וגומר יר' ע"ד חומר גם כ' יתן העוב והרכנו תתן יבונה מו יר' הרץ נתנ' יבולה ולא כהער יהיה בזתן שאין יום שהין הללחו מרובה מחברו וחומר יברכנו הלי"ם וירהו חותו כל הפסי ררץ יר' ע"ד הללו את ה'כל גוים יגומר כי גבר עלינו וגומר וכמו שביארתיו במקומו ?

סח לפנצח להור וגימר יקום הלי"סוגומר במזמור זה חסר בספר הנדפם מהחסיד זקני ע"ה וז"ל יהום אלי"ם יפוצו אויביו וגומר החויב הוא יותר רע מן השונא כי האויב עושה רעה והשוכה יש לו שכלה לבר ולוה המר שיקום הלי"ם וישולו מויביו הבל השונחים ינוסו מפניו לפי שהינם כ"כ רשעים והלו ושו כילם רשעים: בהגרוף עשן וגו'כנגד החויב כהמס מוכג שהיכו כ"כ תהרה יהבדו השוכחים י ולדיקים וגומר ככגד החויב העושה בפעל ישמחו ב' כ הלדיקים בפעל וכנגד השוכאים יעלכו בלי פעל ואחרי כן ישישו ג"ב בפעל בשתחה הנה ביאר שהשלי טיב מב' לדדין מלד השכחה לרשעים וחם מלד שחוהב ללדיקים וכנגד העכין הב'שהוח היכולת הת'שירו לשי"ם זמרו שמו שהוה בעל היכולת שהם בחצי השם יכול כ"ש בכל השם ע"ד עזי וזמרת יה " הבי יתומים וגומר כל זה להירות על היכולות " אלי"ם מושיב וגומר לפי שיש ג' מיני אדם בענין היוחלוקת יש שרולים להחתיך הדין במהרה ואינסרולים להאריך במהלוקת ויש שרולי שיתיה על פי הדין הגיוור ויש שאינם רולים כי אם להחזיק במחלוקת כנגד שלשתם אמר אלי"ם מישיב יחידים פי׳ שרולים אהבה ואחיה׳ בכושרות רמז לרולים על פי היושר׳ אך סוררים רמז אל הב׳ ז ועל אשר במלכי כל מוב אמר אליים בלאתך יר׳כי יש ה׳מדרגות מהטובות א'מי שיציל עשוק מיד עישקנווי ליא הולאות אבל ירלה להפרע . ב' מי שעשה בחנם ג' להספיק לרכיו ד' לעשותו בעל סידו ה' שאם ירצה ללכת לאיזה מקום יצוה עליו אנשים לשומרו לז"א אלי"ם וגומר ארן רעשה וגומר והיה הכל שלא בדרך עבע וכו'ועל כן בכן השמים שעשו הפך עבעם ווהו גם שמים כיופו וגומר זה סיכי כלומר זה אחת כמושאכו לפכי האלי"ם וכו' . או יאחר זה סיכי כלו' מתן תורה היה ג"כ בזה החופן" ועל שחינו מקבל פרעון אמר גשם נדבות ועל הג' להספיק הצרכים חיתך ישבו בה וגותר ולכך ה' יתן אומר כלומר כן יהיה שישבו ישראל בנחלחם וזהו

מכן יחייא

בשמחה

בחרוא

לדעת בארץ דרכך באמצטו'הבריאות כי החולה לא די שלא ידע דבר מחדש כי ישכח את הידועי וככל גוים ישיטתך באמצטית השלום שיהיה בעולם י יודיך וגומר ר"ל מה שלכן על כל הטובות הכוכרות יודיך עמים אלהים שהם י"ב שבטי ישראל יודיך עמים כלם שהם שאר האימות ישמחו ובוחד כ"ל ישחחו וירכנו לחוחים שהם בני ישרחל על כי תשפוט בחשפטיך הרעים עמר שהם שאר האומות השוכאות ישראל . במשור ובדין ולאומים שהם בכי ישראל תכחם בארץ החיים והסלה והכלחיות - יודוך וגותר חור שנית לספר הד' מעלות הכוכרות ולהודור עליהם כאלו כבר נתכו באומרו יודוך עמים אלהים ונומר כאשר פירשמי על כי ארץ נתכן יבולה שהוא מעלת העושר - ועל כי ברככו אלהים להיות אלהיכו בדבוק שהיא מעלת הדיבוק אלה -ועל כי ברככו אלהים בהחלט שהיא מעלת החבחה יועל כי יראו אותו כל אפסי ארץ ילכן יה ים שלום בעולם שהיא מעלת הגבורה:

לדוד וגומד החזמור הלו אמרו דוד כשנאספו עליו למלחמת בני עמון - וישכרו את אדם בית דחוב ואת אדם צובא ואת מלך מעכה " ואת איש טוב" והיה לו המלחמה פנים ואחור ' ואז התפלל לאל שיקום עליהם למלחמה למען ינושו ממכו כי כפי טבע היה נחנע אליו הנצחון י וכן היה כי כם אדם מפני בני ישראל והרג דוד שבע מאות דכב וארבעים אלף פרשים ואת שובך שר לבאוי והנשארים מהטלכים השלימו את דוד ועבדותו ולכן קלת המזמור הלו הוא תפלה לאל שיקום על האויבים למען יכיםו וקלתו הוא הודאה ושיר לה' על כל הטובה שעשה עמו ועם עמו בהישיעם מאויביהם והשפילם מחתיהם ' יקום אלהים זגומר ר"ל יקום אלהים למלחמה על אויבי ישראל שהם אויביו כי בכל זרתם לו צר - למטן יפוצו ויכוסו מפניו: כהכדוף וגומר עכיכו כאלו יאמר כהלדף העשן מפני רוח כן תנדוף את האויבי׳ וכהמם מקור . הדוכג והוא השעוה מפני אש כן ימסו ויאבדו רשעים מהאויבים הקמי עלים מפני אלהים וצדיקים וגומר ר'ל והאומה ישראל שהם עם ה' הלדיקים יקבלו שמחה בארבע כפשותיהם . כי ישמחו ויעלצו בכפש אלהית וכפש המשכלת ולכן אמר לפני אלהים להיות שחתתם במחלכם כי טבע המקור ימלא במה שיחלב ממלו יוכלבד המרגשת והלומתת אמר וישישו בשמחה: והנה בתפלתו זאת פעמים מדבד עם האלוה למכח ופעמים לכשתר כמשפט התפלו' והברכות להראות לעמים כי אין אלהיכו דבר רמוו אליו אבל הוא לככח וכסתר יחד ומלה כל

המבשרות מה שאמרו הנביאים שיהיה לזמן רב . או יאמר שיש זמן רב שבשרו זה : על הד' אמר מלכי לבאות ידודון ע"ר הללו את ה'כל גוים כי גבר עליכו חסדו . על הה' אמר אם תשכבון וגומר בלומר אף אם נשכבה במדיגות וכו' כשם שהיונה נחפה וכו' - או יר' אל המלוח כאלישע בעל חכנפים והכונה שאלו האנשים. הטובים יהיו לנו ל**כבוד והדר כשם ש**הכנפים לעוף וכו' בכיש שדי וגומר כי אפילו כשיהיה חמה ח"ו יהיה בעין החמלה הח" שיהיה ביד מלכים עבדים משלו בנו כו' וגם שיהיה בעין החמלה וזהו תשלג י ועל הד' אשר למדנו חורה המר הר אלי"ם הר בשן וגומר הוה החכם במרבין חורה אפשר שיהיה לח' מג' חכליתיות ח' שיצח שמעו בכל בארן וסיחמרו שהוא חכם בעיר גדולה של חכמים ושל סופרים ב' כדי שהתלמידים יכבדוהו ויאמרו מורני הרב וכו'ג' בשביל להנהת ממון וכו׳ המר שהש"י לח רצה לתת התורה בהרים הגבוהים חלח בהר סיני וכו׳ ועל הב׳ שלהשי"ת היו תלמידים הרבה רכב אלי"ם וכו׳ כנגד הג׳ לקחת מחנות וכו׳ לף סוררים רמו אל משי"ל אף מלאך המות מסר לו דבר וזהו אף סוררי הנתונים ביד מ"ה המ" ב בתן לו זה הסוד שעל ידו ישובו בתשובה ויוכו להיות עם יה וכו'ועל הענין הד'להיות עינינו תלויות כשכיר יום וכו' ברוך ה'יום יום יגו' לפי שכל מי שים ביהו שכיר אם יוכל לחח לו א' לא יחן לו ב'ורודף אחריו ואינו מניח לו לישן נהב"ה אינו כן אלא יעמום לנו וגם הוה לנו לישועה ואם ח"ו יכעום הוא אחר הכעם הגדול אשר עשינו לו אהו לתות חולחות ולרויבים לה יעשה כן כי ימחלם וכו' ואפילושיהיה במקום רחוק כמו בבשן וכו' למען תמחץ וגומר וח"כ רחוי לשורר בתופים ובמחולות וכו' זו פעלת לכו וגומר כלומר התורה רריים לכו ע"ד מה ליליד אשה בינינו וכו' מהיכלך על ירושלם כלו' יבאו רבים כיתרו כו' לחסות החת כנפי השכינה מה שלח עשו אדום וישמעאל וזהו בער חית קנה לאדום שהיא חיה ד' עדת אבירים ישמעאל וילם לחפלים קרבות ומלחתות לא קבלו התורה יאתיו חשמנים כלותר לקרוא כלם בשם ה' ברוך אלי"ם עכ"ד: והנה בחבורי הנקרא סולת התנחה ביארתי ענין נאה בפסוק ירום ללי"ם זבותר עם מה שלתר מרע"ה קומה ה' ויפולו אויביך ויכוסו משכליך מפניך ושתחתי מלד כי כווכתי לענין זה יען כי מלאתי למה"ר יוסף גיקאטיליא ז"ל שכתב בספר שערי לורה ז"ל וכהש"י כיעם על בני העולם חלד מינשיהם הרעים אוי מוליא כלי זעמו וחקיק על דגל כלי הזעם ארחשם אלי"ם ואז משלם הדין ומקכל נקמה מבני העולם ומענישן על רוע מעשיהם כשחקוק בדגלו של ה' צורה שם אלי"ם והסיד יקום אלי"ם יפולו אויביו וזהו סוד שאתר קומה ה' ויפולו אויביך וינוסו משנאיך מפניך ואם תקשה ותאתר איך אתר בפסוק א'שם ה'ובפסוק אחר שם אלי"ם הלא ידעה כי כל השמו'הלויים בשם ה' והוח מחלבש בהם וכשאתר קומה ה'ויפוצו אויביך הוח כאילו אמר קומה ב'והוצא כלי מלחמה והדגול שחקוק בו שם אלי"ם וזהו סוד יקום אי"ם יפוצו אויביו וכו': עכ"ד הרי לך א"כ כי רומר יקום אלי"ם הוא בינלמו אומר קימה ה' ויהיה פי' הדבר מה שיהיה אם דברי החכם הנז' או מה שביארתי אני - ולדיקים וגומר כתב כמה"ר שלמה אלקבין הלוי ז"ל אני נמשך החרי דברי הרי"בש ז"ל שתיבת ישישו יולאת כרו"ל בישים ה' עליכם וגומר הוא אינו שם אבל משים אחרים אף אנו נאמר כי הצדיקים ממדת קונם יש בס בי אינו שם במפלתן של רשעים ולכן הם ישמחן יעלצו לפני אלי"ם על הגלות השנחהו והודעת יכולתו בעמים ויפישו אחרים בשמחה רצוכי בשתחת מפלת הרשעים ודברי ריב"ם ההחרונים נכונים וכנים וכה דבר ויר' שישישו בעבור השמחה כי לא די שישמחו בבחינת יכו׳ באותן שתפיל חצלנו דאנה מן השמחה ובעבורה אבל נשמח בעבורה והש"י ייסיף בשמחתכו על זה ע"כ ואני אומר כבר קדם כי מדרכיו ית'שלא לשמוח במפלח האויבים והצדיקים הולכים בדרכיו בישת זי ניעלני לפני אלי"ם לא מפני המפלם רק ממה שיהנו מזיו השכינה בקומו לשפוט הארץ וביען כבר קרה להצילו בני ישראל שנתחייבו בנפשם על אשר נהנו כזה באופן שנאמר עליהם ואחרית׳ תוגה שמחה בשר שנוי ארן שלא יקרם ככה אבל שישתחו בשתחה על הדרך שכתב הרי"בש ז"ל ובאופן אחר יותר נאות ע"כד:

ひか

למו האש וכנגדו ההר והשנים

יורד'כמו החרץ וזה ככגד השפל'

והערבה אמצעית כתכוע'הגלגל

הזה סולו אותו ורוגמיהו לא

כחשר חשבו רבי' כי הבי"ת עיקר

עד שיעשו כן עם כל כאות יות

וככה כי ביה יי' חוקף הכלוח:

חבי הע"פ שמוח עליון שהוח

רוכב בערבות כמוכי רס יי׳

ושפל יראה והוא היתו' אשר אין

לו עוזר ואפילו דעת אין לו וככה

בתורהבי וי' אלהיכם היא אלהי

ההלהים ואחריו עושה משפס

יתים ואלמנה יטע' במעון קדשו

אף על פי שכבירו מקום גבוה

ויתומי בתחתית התחתית שהיא

הארץ: הלהים ביתה על

דרך כי בית יעשה לך יי' ויעש

להם בתים היש וביתון שה לבית

והטעם כי היתידים ישימם רבי'

ויושיבם ומלח ככושרות קשורה

עם אסירים כאילו אמר אסורים

בזיקים וטעם כושרות הכבל

שטעמו כמו ידה שלחה בכישור

וטעם סוררים העושים חמם

ליתומי' ומלת לחיהה כמו לחה

למא כמו והשביע בלחלחו' נפשך

יבושת וזה הפך מושיב יחידי

ביתה לפני ביישוב ולחיחה מקי'

למאין: אלהים· כל המפרשי'

פירשו כי בעת מחן תורה רעשו

שתי' והרץ וככה חלוה מתימן

נישישו בשפחה : בחור פני מלך חיים שהיח שמחה בחמת :קולו בערבו" גבלעל : היופי שחין בי שום ככב ביה שתו בים כור עולעי טקוח מחנית נטס המורה מלכיתו ברחמים כלחי שלמ ם חבל עם מדת הדין בשולם הזה ונעילם הכח ועלוי ופניה" בשניכם . מבי יתומים ודיין מלמכית י כי ובי"ת ביה משרת והטעם כפס השנם נים ביל בילית בבי יתומים וויין אלחמת : חלהים כמשין קדשו בהיותו כשסתיר פנים ' מכל מקים לח סשיב החור יפינו מלשמרם כחמרם ז"ל ידו נטויה שנינו חבל מתה כזמן כבמלה: מלכים מושיב יקידים ביתהי מעם כ הפיוחנים הליו: ביתה בק"ישקיחביתם ינחלתם: מונים ' מן כגלית ' הסירים בכישרות ' שהיו הסורי' כיד בחמות עם"ח: הן סוררי" שננו נקיקה 'סוררים יפושעי ישרחל נכפים ככל ת נחמרו פישנים בה יכרונו יגישו ז בנחתך לפני עתך . כחתרו וה' הולך לפניהם יומם כלמדן בישיפון בחורב בשת מתן תורה: בחחרו כל הים רעבה שמשו שחים ירנזין ובמתן תורם נחמר ויחרד כל בעם: מף שמים נשפו . בחש עד לב השתים שהעלה חדים זה סיני נם כן רעשכאתרו ויהרדכל ההר מחד: נזם נדבות תניף חלפים . גשמי בויכה לבלתי רחוים תניף בחיד יכלה מו בחרן בטל ולח ירד במטר חבל יהיע נמו שביה קידם הנאו של חדם עי חשון רחתרו ופיד יפלה כן הפרץ והשקה חת פני החדמה: נחלתך שהית ח"י: ונלחהי שק פיר פקדש שפיח נלחם וינעה בתחשלת חימות שונות: חתם כיננתה • כחינרו כוננו ידיך: חיתך קסלת יעקב: ישבו בה ליפים רחשונים: תכין נטונתך: יהי רנין שתכין אותה מתה בחדת טובן: לפני לפם פני בפפרו פשח חותי לכשר פכוים :

שירו - יאמרו אלה לאלה שירו לאלהי' : - סלו - כמו סלסלה כענין הללו : בערבות -שם לשמים ורבי משה אמר נקרא כן שמים בעבור שהוא רחב גם אמר כי מלה סלו כמו סולו סולו המסילה ועעם לרוכב בערבות. הוא החוגג אל בית הפם שהוא רוכב **פרבה והנכון שהוא לרוכב. בשמי שמי קדם ובעבור כי הת**ניעות. שלש האחת עולה

> בָּחַרָנָא: שַׁבְחוּנֻקָּרֶם אֵלֶּהָא שַׁבְחוּ שירוילאלהיםופרו שום יַקַרֵיה קַלִּסוּן לִיָהִיב עַל כוּרְסֵיה שָׁמוּ סֹלוּלֶרבֵבבּצַרבורת בְּיָה שְמוֹ יָקְרֵיה בַּעַרָבוֹרת יָה שִׁמִיה ובִיעוּ וְעַלְזוּ לָפָנֶיו: אַבִי יתוֹמִים וְדַיַּין אַבוהון דְּיַתְמֵי וַדְיֵינֵיהון אַלְבָּנִוֹת אֵלֹהִים בַּמְעוֹן כָרִישׁוֹ: אַלהַים ימושיב יָחִידִים יבַּיָתָה מוציא פּפּריפּ דְאַרְמְלוֹ אֱלָתָא בִּמְרוֹרבֵית שְׁכִינַרת אַלַהָא דִי מַיַוֹנג זוגים קורשיה: אָסִירִים בַּכִּוֹשָּׂרוֹרת אָךְ סוֹרְרִים יָחִירָאִין לְבַר זונָאַבַּחַרָאַראַבּּיִקְבֵּית שַׁכנוּצְחִיחַה: אֵלחִים בַצְאתְּךְ לְפְנֵיְ עַכֶּלָךְ בְצַעַיְרָךָ בִישִימָון מֶלֶה: אֶבֶץ כ׳מֹזכּ יִשִּׂרָאֵל בַּדְהַיָּון אַסִירִין בִּטִצְרַיִם עַל עוֹבָדֵיהוֹן רָאַבְהַתִּהוֹן בַשׁרִין כְּפּוּכְיִבְּי רָעשָה יאַף־שָמַיִם נָטִפֿוּ מִפְנֵי אֱלֹהִים בְרַם פַּרְעה וּמַישִירְיָיתֵיה דְסָרִיכוּ זָהַסִינָיָמַפּנֵי אֱלֹהִים אֱלֹהִי ושְׁרָאֵל: לְשַׁרָחוֹתָהוֹן שָׁרוּן צחִיחון: אֱלָהָא נשם נדבות תניף אלהים נחלהה וֹנֵלְאַהאַתָּה כוֹנַנִּתָּה: חַיָּחָךְ יָשׁבוּר ני ני בַּדְ נְפַּקְתָּא בְעַפוּרָא דַעַנְנָא בָה תָּבִין בְּטוֹבְחָהָ לֶעְנֵי אֱלֹהִ ם: וּבְעַמּוּרָא רָאֵישָׁרָא בָּדֶבם עַמָּרְ כַּר טַיִילָתֵא בְּמַרָברָא רישימון לעַלְמִין: ַבַר יָהַבָּתָאאוֹרֵיִתָא לָעַפָּרְאַרְעָא אִיחָרְגִישַׁת לְחוֹר שְׁמֵיָא אַטִּ פּוּ טִלָּא מן, קַרָּםוְיָ בין פִינֵיםַלִיק תַנָנֵיה בַתַנָנָא דָאַתוּנָא מִן בָּןרִם דְאָרַנְלֵי עֲלוֹייְיֵ אֱלְהָא דְּיִשְׂרָאֵל : בַר שָׁמַעוּ בֵּירת יִשְׂרָאֵל יַת קַל גְּבוּרְתָּךְ פָּרְחוּגַפְיֹשִיהוֹן מְזִירְאֲחִיתְתָּא עִילַנֵירוּוֹן טַלְייָן דִי תְּחַיּוּתָא וֹכִטְרָא דְרַעִיָּא אַרִיסְיּנָא אֶלָהָא עַל אַחַסַנִּתְּךְ וְכִנְשׁׁתָא דָאָשְׁתַּלְהַיַּת אַתְּ אַתְּקִינִתְּא: הַיִּיתְךְאַתִיבִּתְאֹבָּה אַתְקִינְתָּא טִשְּיְרִיַּח טֵּלְאָבַיָּא

ביה ב' וסימ' כי ביה יי' צור עולמים ' סלו לרוכב בערבות ביה שמו: בצעדך ב' וסימ' משדה אדום בישמן סלה: ארץ י"ג ר"ף בקריא' וסימ' ארץ מצרים לפניך במיטב הארץ : ארץ רפאים תחשב : ארץ חטה ושערה י ארץ אשר לא במסכנת תאכל י ארץ אשר יי׳ אלהיך דרש י ארץ ארץ ארץ שמעי י ארץ נתנה יבולה י ארץ רעשה אף שמים נטפו י ארץ פרי למלחה י ארץ נתנה ביד רשע י ארץ עיפתה כמו אפל יאל תכסי דמי" ארץ ממנה יצא לחם: בם ג'מפיה רפיןוסימ'קו תהו ואבני בהו' וקול המון שלו בה:

לאוטָבָא לַעַנִייָא אֵלָהָא :

יבוא וכן יי' מסיני בא וכן יי' בצאחד משעיר וככה אלהים בצאחך לפני עמך וזה הכתוב יכחיש' כי לא יחכן לומר על מחן חורה בלעדך בישימון סלה כי ישימון מגזרת והבמות חשמנה ובהיות ישרא בסיני היה ביישוב לא בתוהו יליל ישימון שהוא המדבר הגדול והנורא בארץ לא עבר בה איש וזה היה אחר נפעם מהר סיכי ועוד כי אין כחוב בתורה שהארץ רעשה גם

שמים ביום מתן תורה רק הר סיני חרד לבדו . אחה פי' הפסוקים כתוב בתורה יי' מסיני בא כי מסיני החל לבוא במחנה ישראל ולה נראתה גבורתי רק אחר שסבבו את שני בי בי בי היים מוד אליהם כי כן כתוב ואת החורי בהררם שעיר עד איל פארן ווה הוא בלעדך משדה אדום וככה אלוה מתימן יבוא שהיא כמו תימן אומר וטעם הר שעיר ככתוב ופארן סמוך אליהם כי כן כתוב ואת החורי בהררם שעיר עד איל פארן ווה הוא בלעדך ט. שב לפני עמך לכת הארון תחלה כאשר נסעו מהר סיני וטעם ארץ רעשה כמו וירגזו ההרי' שפחדו כל הגוים הלא תראה בשירת דוד אמר ותגעש ותרעש הארץ ומוסדי נהטעם כמעט היה הופך כל העולם ובעבור היות הארץ עומדת אמ' רעשה הארץ כאשר רעשה הר סיני ביום מתן תורה מפני השם ור' משה אמר כי זה סיני טעמו הנה זה עד הטפעם בירים שלהי שראל כי בעבור ישראל ירד האלהים על הר סיני: בשם הנה טעם אלהים בלאחך לפני עמך לספר תחלת כלוח ישראל ומלח תניף בעיוון הוכני . תרוה כמו נפתי משכבי : נחלחך היה ארץ ישראל והטעם כי השם ירוה אותה לעול' כדרך תמיד עיני יי' אלהיך בה ישע' וכלהה אילו היתה כלאה אתה כוכנתה אותה מיתך . קהלחך כמו חית פלשתים והנה יספר שככנסו ישרחל לארלם ועעם תכין לכלח השם שהיחה לישראל בעת על ים תכין להם שתשיב להם :

שירו לאלפי' וגו' היא הודאה לאל על הושיעו ישראל חיד אויביו - וכאלו הוא חצוה להם אשר קראם בשם לדיקים לעיל - שבשמחתם בד' נפשית הכוכר שיודו לה' וישירו אליו י וכנגד נפש הנומחת אחד שירו לאלהים המכהיג העולם השפלי וככנד נפש המרגשת אחר זמרו שמו המנהיג עולם הגלגלים - וכוגד כפש המשכלת אמר סולו שר"ל רוחמו ועריכו מן סלסליה ותרוחמך . לרוכב בערבות רולה לומר למכיע הגלגל חלק העליון החקיף כל גלגלי השמים בתמעתוי ויקרא המכיע רוכב להיות כי הרוכב מכיע הכרכב גם הוא ביה שמו ב"ל כאש' אמרתי שתומרו שמו מהרוכב ערבות כן אני אומר שתסלסלו שמו אשר הוא רוכב ושר ואדון בעולם המלאכים - כי בם עליהם יחול שם אלהים ויה : אבל לא שם ה' כי בו יתיחד אדון הכל וכנגד הנפש אלהית אחר ועלוו לפניו באלו הצדיקים ידובקו בו ויעמדו לפניו עלוים בהתעכב' בזיו השכינה אבי וגו' ספר ד' שנחות לאל אלהי הד' עולמות י וככבד טולם השפל אחר אף כי אלהים הוא טוחד בחטון קדשו בכבוד ותפארת עכ"ז הוא אבי יתוחים ודיין אלמנות מהעול' השפל - וזה להיות כי רם ה' ושפל יראה ' ולא כמלכי הארלות אשר לגאותם לא ישביחו בשפלים וכנזים י אלהים מושיב וגו' וכנגד עולם הגלגלי' אשר תליא בהם מילתא דבכי חיי ומזוכי - אלהים אשר הוא מושל עליהם י הוא משדדם ומשבר מערכיתיה' -ואיש ואשתו אשר יעמדו יחידי' בידכתי בית כלי בניש מפאת גזרת המערכה אשר כן נזרה עליהם אלהים מושיבם ביתה שר"ל בקיבוץ בנים . כי יהיה מן ויעש להם בתים . והוא כנגד בני . ואשר הם אסירי בכושרות שהם שלשלאות ברול והם קרובים למות מיתה משוכה כי כן גזר מולם . אלהים ככחו הגדול מוליאם משם כאשר ששה בהוליאו ישראל ממלרי והוא כנגד קיי ואותם שהם שוררי ה' ובלתי מאמינים בו אך הם לבדם שוכנים בלחיתה. חסרי כל טוב ולחאים ותאבים אפי' לדברים הקלים - מה שלא יהיה כן לאוהבי ה' המתפללים אליו כי אף שחזלם יגוור עליהם העניות והדלות ה'יספית להם חזונם בכבוד - והוא כנגד מזוני . וכנגד עולם החלאכים אחר אלהים בצאחך לפני עמך וגו' וספר החדרגה הראשונה מהדיבוק אלהי עם ישראל שהיה ע"י מלאך בצאתם ממצרים י ווהו אומרו כוגד מלאך האלהים ההולך לפני מחנה ישראל או אלהים כ"ל אתה המלאך כי הוא יקרא כשם רבו . בלאתך לפני עחך בצאת' ממצרים וכאומרו לפני מחנה ישראלי - ובצעדך שהיית הולך לפניהם באר'

ישימון ושממה בעדב הגדול והכורא בעמוד אם ועמוד עכן ווה להדריך האומה ישראלית למען יוכו עולם הסלה והנלחיות : או כמעט שעולם השפל ועולם הגלגלים כהפכו מפני המלאך ההוא לי נשתנה מעשה בראשית בנפלאות שנעשו ביציאת מלרים: וזהו אומרו כיגד עולם השפל ארן רעשה : וכנגד עולם הגלגלים אף שמים נטפו מים כי זהו לחוק מהטבע שהשמר' עצמם ישיפו מים ויפתחו ארובו' השמי' כי מקום ירידת המטר הוא מן האויר האמצעי ואם יקרא שמים יהיה בשם חשותף . וככבד עולם האלהי אמרזה סיכי וגו' וספר המדרבה השנית מהדיבות אלהי שלא ע"י מלאך במתן תורה . באומרוזה סיכי רעש מפני אלהים שהוא אלהי ישראל מס שאיכו כן החלאך - ואו גשם כדבו' הנפת אלהים על עחך ישראל - והוא משל להשפעת כבואתו על כלם י וכי זכו לשמוע מפיו כלם כאחד אנכי ולא יהיה לך . נחלתך וכלאה וגו' ספר החדרגה השלישית מהדיבוק אלהי שהיה בעשותם המשכן וירד כבוד ה' נשכון באהל מועד בין שוכני בתי חומר ' באומרו נחלת' שהם בני ישראל אשר היתה כלאה מלרות המלריים אתה כוכנת אותה במשכן . ובאוחרו מכון לשבתך פעלת ה' מקדש ה' כוכנו ידיך . חייתך יצו' הם עדת ישראל ונקראים חיית ה' לחיותם חיים ונצחיים בהתדבק' עמו . ישבו בה בכיתך וביושכניך י ואו תכין אתה אלהים לעם עכי ודל החוסים בך בעוב שלך שהוא השכיכה וכאוחרו אכי אעביר כל טובי על פניך:

וישישו בשמחה - תהו המשיש וכן יאמרו שירו לאלהים וגו': סולו : לשון שבח וכן לא תסלה בכתם אופיר המסולאים בפו: ביה שמוי בשם י"ה שהוא לשון יראה כדתרגמיכן דחילא עזי וומרת יה וכן כי יד על כס יה בתרגום וכן כי ביה יי ארי בכן תתפרקון בתית' דחילה יי' ותקוף עלמה הומר המשורר שבחו לפניו וגורו מפניו יעלמן חהו דוגמת האמור במקו'

> החר וגילו ברעדה: אבי יתומי' זהו השבח שחשבחו לפניו כל ה בשמחרה: הענין עדסוף כל המומור אבי יתומים שנעשה אב לישרא שהם יתומים כמו שנאמר יתומי' היינו וחין אב : ודיין אלמנות י שעשה משפטה של ירושלם שנאמר בה היתה אלמכה: מושיב יחידים ביתה · ישראל שהיו מפוזרין לפירייב מננוי כנסס יחד איש איש מנדחו והושיבם בית שלם וכניסיא שלימה: מוציא אסירי'בכושרו' הוליא את ישראל ממלרי' בחדש שהוא כשר להולכי דרכים לא חמה ולא כנה: אך סוררים מלרים: שכנו לחיחה: נשחרה ארנם ניה ולמאה מלאתי בנעדך . כשלעדתה בלעדך בלעד שלך י סלה שם הרחיחנו זה דרכך לעול לכל נרה גאולה : זה סיכי - גם הוא רעש מפכי יי' אלהי ישראל: גשם נדבו' תניף: עוד זאת עשית לנו אם הולרכנו לגשמים הניפותה והסלת עליכו תמיד גשמי נדבה וברכה: נחלחך וכלאה אחה כוכנת כשהיחה נחלחך ארלך נלאה ולמאה למטר אתה כוננת אות' י מלאתי נחלחך וכלאה הקרניה כחלחך והיא כלחה כלומר פעמי שהיא כך: חיחך ישכו בה

עדתך ישבו בה כמו ויאספו פלשתים את מחניהם לחיה ד'ת חיתך כנסת ישראל קרויה בהמתו וחיתו של הב"ה: תכין בסיבחך : כשילאו

ממצרים הסיבותם במדבר ארבעים שנה לפי שעמדו כנעניי' וגידעו את האילנות ובתוך כך שעכבו במדבר עמדו ותקנו הכל :

תהילת ה׳ תורת חסר

שירו לאלי"סוגומר יר' שירו לאלי"ס זמרו שמו סולו לרוכב בערבות והוא הגלגל היומי עם

שמושם יה והכונה בכסוק היא ע"ד אומר המשפילי לראות בשמים ובארץ כי אחרי היותו ית' משגית בשמים עם גודל רוממותו הנה יש לנו לומר שהוא ית' משגית בארץוכו' וה"א שירו וגומר ויר' החם היושבים בהרןשירו לחלי"ם בהמורכם כי הוח דיין ומשגיח ושופט עליכם וזמרו שמו זה וכמו כן סלו לרוכב וגומר כי כשם שעושה זה כן עושה גם את זה : אבי יתומים ונומר יר' האלי"ם ממעון קדשו הוא האב ליתומים שהוא ית' רואה ג"כ בענינים אשר להם עם באלמנות שבן רוצות לקחת את כל נכסי בעליהן ובכן יחזרו היהומים על הפחקים וה' הוא הדיין בזה אם לעזור את היתומים ואם לעזור אל האלמנות והסבה הוא יען כי הוא ית' זווג לאביהם של היחומים עם אמם : הוא המוציא את העובר האסור במעי אמו לאויר העולם בבכי ושירות בכי מצד מה שאמר הכתוב בעצב תלדי בנים ובשירות למה שכולד כן וכו' ועל כן מוטל הדבר הזה עליו ית להיותו עוזר אל היתום הך סוררים שכנו לחיחה יר' ולמי שהוא סורר ומורה הנה האל ית' הוא אבי לו להוליאו אל השערה כאשר היה עושה האב עם בנו הסורר :מורה: ובילקוע פ' בא אז"ל רבי כתן או בכושרות במעשה הכשרות שלהם וכה"א במרלות הלובאות וגומר ר' אלעור בן עזריא אומר בזכות אברהם אביהם הוליא המקום את ישראל ממלרים שנאמר כי זכר חת דבר קדשו את אברהם עבדו ויוליא עמו בששון רשב"י אומר בזכות המילה הוליא המקום את יכראל מתלרים שנאמר ואעבור עליך ואראך וגומר רבי אומר בוריזית ילאו ישראל ממלרים שנאמר כי במוזק יד הוליא ה' ונומר ' וכ"ל כי כל דרשותיהם אלה הן בנויות על אומר מוליא אסירי'בפושרו' כי רבי נתן אמר במעשה הכשרות יצאו ישראל ממצרים ויהיה א"כ אומר בכושרות כאילו אמר בכשרות ור"ל בכשרות הכשרות חובכשרות ור"ה המר בזכות אברהם ויהיה א"כ הומר בכושרות באילו אמר בכשרות ויר' לומר בכשרותו ובקדושתו של א"א ורשב"י יר' בזכות המילה שהיה שבה רבה אל הכשרות יר' אומר בזריזות והוא ג"כ ענין כשרות והוא אומר כי בחווק יד ויר' בזכית יד עלמם: אלי"ם בלאתך יר׳ בלאתך לפני עמך אז בלאתם ממלרים שהיו כעובר הנתון במעי אמו וכו' בלעדך בישימון סלה יר'בכל עת שתראה אותם בישימון ובלרה אתה ה'מצעד בלעדך להשגיח עליהם ולהוציאם מתוך הצרה והכה אז ארץ רעשה אף שמים נטפו מפני אלי"ם לבא לעזור לישרש וגשם נדבות הנפת להם כדי לחינן את נחלתך ישראל שנלאה באופן שחיתך והם ישראל ישבו בה

בארץ הנז'שרעש' מפני אלי"ם כי כן הוא מנהגך חמיד להכין בטובתך אל העני בכל אופני

ההככות ומי שעשה זה יתן אומרן של

יתן חותר התכשרות יתן תחתר נשים תכשרות כשיר בתנהגן זינאתרנה בכשורה: מלכי יכאות י חלכי נכאות הממות עב"ז: ידודין ילכו נעים ונדים: ונות בית עדת ישראל הנרס ביניכם תחלק שלל יחלקו ביניה' תתון החלכי כי חתכם חם חף על פי שרגלו תשכבון נין שפתים: כין כירים ושפיתת קדרו' שהוח מקים חזוך חתם : בנתי יונה נחשה בנסף שהם לריקי הדור התגינים פליה חף פלפי כן: כפרם שדי תלכים כחשר ישבר כחל יתנרך רשעי חומות עע"ח בחותה היונהבחתרו ונתתי נקתתי ונו ביר פתי ישרחל: תשלב כגלתון לח בלבד תסור מחשך בין שמתים חבל עם זה תשלג ותתן חור ככל תון ותקום חשך וגלפות כחערו חרח כחזך חורן: הרחלסים הר בשן סנה הר בשן הר גבוה ותלול משר לרכ בכהו ייחש לחל יתכרן על דרך רשעי יה הדרי חל חדוי חל ווולתם ו :וז כתו כן הר גבנינים ליום תרכונון למה תרכו תדון וריב כוב' בפתרכם שחתם כנכהכם יותר דחוי מהר הבית לתקדש וגלוי שכיכה הנה: ההר חמד חלהים לשכתו" זה ההר שהוז כר סתוריה חתד להגלוי בו כחתרו לחברה׳ ילו לב על מכן במונים מנ א' ההר ם חשר חומר חליך: אף פ' ישכון לכנח ' בו וכן יששה להשרות שנינתו בישרחל : פף על פי שיש סומות בדולות ועכומות מהם: רכב חלהו' חתה רכב אלהים שהיית בתתן תורה : רכותים אלפישכאן שתי רכוח של חלפי עלכים סמשתני לנכיחים חל כמה תתונות: ה' בס סיני בקדם חשר כם בדל החל יתכרן את סיניבקדם לקדם בוחת ישרחל כחמרו וחתם תהיולי תתלכת כהנים וגור קרוש: שלית לפרום, הנה עתה בגלותכו עלית לפרום כמסתתר לחנו: שכית שני לחנד תיתנו נדיקי הדורות: לקחת חתנות בחרם ולקחת ממכו מתכות שנתן בחל יתכרך לישרחל שים חדם ככלתו כחמרו חדם חתם והם ה' דנרים שחשרו בכית שני וחף סוררים לשנון יהחלהים: ברון חלסים כ" בנה בוח סוב ותשיבן יום יום ישתום לנו החל ישיתנו רבון שיעתום ויוכור למוככל יום חז יש עזכו בוכות בדיקי כל דורודיר כנלות : החל כי חתנם מחל יתברך

למו : חל למושמות י פוח למו

חוץ להחכים חושעות ודרכי תשעה: ולחלהי ב לעות

תינחות וכןים לו כחשר

הוא להים ודיין דרכי תכלית

לצות על כחעות עת"ם :

אדני - אמר - דבק עם המבשרות והטע' השם יקים דברי הנפי'המכברות בשיריהן : לבח רב משרחל כי תחותם וכל שחלתם שתגביר ישרחל וזה הוח החותר מלכי לבאות ידודון ידודון מפניכם והטעם כי מלכי לבאות הגוים יברחו מפניכם וידודון פעמי׳: ונות בית : הקהלה שכשארת בירושלם שלא ילאה למלחמה תחלק שלל אף

כי היולחת: אם בין שפתים -יִייָהַב פַּרְנָמֵיאוֹרַיְרָא לְעַבֵּיה בְרַם אַרְנִי, אַדֿנִייָהוּ בְּבָב שְׁרוֹח צָבָא רָב: כמו שפות הסיר שהוא כעין שחרות והטע'לה תפחדו מהחייב משחואהרן מבישרן מיפר אלהיא כי אילו הייתם שוכני צין שפתי לָחֵילות רַבַא דִיישֹרָאַל: מַלְכַוְוּתָא אתם לבנייכמו יונה שהוא נחפת עם חיליהון אטלטלו מן פּלָטירהון יי יְשְׂפַּתְנִים כַנְפִי יִונְרה נַחְפָּרה בַכַסְיְּ בכסף ואברותיה כמו מי יתן לי אכר כיונה: בירקרק וְחַבִימִיָּא אִיטַלְטְלוּ בָּן בֶּדָעֵירהון בי בֹּ וְאֶבְרוֹהַיִּיִה בִירַקְרֵקְ חַרָּוּץ: בְּבְּבְּפֹבְ וּחִתְּרִח בֹּל מִּרְ וֹחֹלּוֹת עין הזהב וכמו ונהפכו כל פנים וֹבְנִישְׁתָא דִיִישְרָאֵל מַפְּלְגָא עַרִיאָר־ז יֹי שַׁבְּיוֹ מַלְּכֵיִם בְּחֹתִּישְׁלֵג בַּצַּלְכֵיוֹן: לירקין והטע' מהרה תחנער נין מן שַבֵּיָא: אִין אַתון בַּלְבַיָּא רַשִּיְעָיָא יִ בְּלָבְיָא בַישִּיְעָיָא יִ בְּלָבְיָא בַישְּיָעָיָא בּיבְיָא בַישְיָעָיָא השחרות ויראה הלובן: בפרש שָׁבְבִין ביני קַלְקַלְתָּא בִנִייִיםְתָּא יִיִּילּ בִּשְׁן: לָשָׁה ׁ תְּרַצְּרוֹן הָדֶים גַּבְנְנִים טעם שדי כמו מנלח כהשר פירש הכניד ומלכים הם מלכי מדן דישראַל דַרַמיָא לִיוֹנָהָא מִיפְלָלָּ וכה שב חל חיחך ישבו בה ותשלג יראה הלובן כמו השלג בענגי יַקרָא מפַלְגָא בִיזַת מִצְרָאֵי הכמלה תמיד בללמין והוה הר סִיפַא דָזָקִיק וְטִים בַּרָיֶיהָא פַלְיֶין כֹּ כֹּ דָבָב אֵלֹהִים רַבּרַיָּה אַלְפֵּי שִׁנְאָן ידוע הכמלא בעבר הירדן אוֹבריוּין כַנָיִין: ברבּרַבַּרְמַתאַיְרָהָא בּחפי׳ יפי׳ אַדנִיבָם סִינַיבַּקּוֹדְשׁוּ עָלַיתָ לַבָּּרוֹםוּ מזרחה: למה יספר שבח ארן ישרחל: הר גבנונים: מגזרת עַל יָסָא בִצְלוֹ שַׁרַי אַסְאִין בַּלְבַוּון הו גבן או דק אולי ככה הוא וְאַכְּטִילְתָא עֲנָןגָהָנָם הֵיןן תַּלְנָא פָּצָא נ׳פֹ׳כּנֹס בֹוֹרְרָיָם לִשְׁבָן יֹיָהְ אֱלֹהִים: בַרַוֹךְ תשפלו אתם למה חרלדין יָהָה מטוּלָא דְמוֹתָא: טור מוֹרָיָיה 🤲 יַבְּדֹנָי יַוֹם יְוֹם יַעַטָס־־לָנוּ דָּהַ: בּּל הרים גבנונים וזה העינם דבק עד חם חשכבון בין שפחים אָתַרדִיפַלְחוּ אַבְתַּרוּ עַלְכְּאֹלְןָדֶם יְיָ והטעם לא חשפל הר בשן כי אִרְהְבְּחַר לְבִנְיַיִן בֵּית מַקְּךְישָׁא וְטוּר יֹמֹּמִינוּלְמוֹישׁעוֹרת וְלֵיהוֹנְרה ְאֲדֹנָיֻ לַפְּיֶרה אתה הר שחמדו המלאכי' לשבת קינִי לְמוֹהֲבִית אוֹרַיִיתָא טור מַתְנַן בו אף השכינה חשכן שם : רכב: טור חָבוֹר וְבַרְמֶל אָתְפְּסִילוּ אִיתְעַבִּיר לְהוֹן גִיבְבָא הֵיךְ טור בַּתְנוֹ: אָמֵר אֶלְהָא זה דבק עם חמד חלהי' לשבחו וטעם רכותים כמו סביבות הלישע רבבות רבות: הלפי שנים במספר כמו אלף אלף וא'לף שכאן תחת י"וד בניין קגיין וייח כיזה רמז למספר הלוים במדבר וחין זה מטעם המוחור וטעם יי בם השכינה בם בסיני בקדש ויחסר כ"ף כמו ועיר פרא הדם יולד והנה הטע' כי קדושת הרץ ישראל בהר סיני: עליח דברי בן אדם לדוד וזה אמרו ברוח הקדש או תמלה וטעם למרום המבלרים הגבוהים לקחח מחנות בחדם י התבדי' ארגי כם סיני כקרש .

הנמכרים ואף סיררים ויכרהו ברית עמך הסוררים שיווגיירו ישכנו עם מקים השכינה: ברוך חדני ' יודה השם שהגביר ידו: יעמום לנו ' ברכותיו ו"ח כי הפעיל הוא ישועחכו ויהיה האל בעבור אל למושעות לכו האל לכו הוא לבדיכו למושעות ויש לו חוגאות וסבות להמית אויביכו:

לָפֶּה אַתון שְבָּוֹין טוּרַיָּא לֵית רַעַוֹּרִי לְמִיתון אוֹרַיְתָא עַל טוּרַיָּא גִיוְתָגין מְבַּרְּנָיָא הָא טור סִינַי דָמַכִיךְ רָגֵג מֵיפְּרָ ז דַּיְיָ לְאַשְׁרָאָה וַעַלוֹי שְׁכִינְתִיה לְחוֹר בִּשְׁמֵי שְׁמַיָּא וְיָ יַשַרִילָעַלָמָא: אַרָתִּיכִין דִּי אֱלֶנָהא הְרֵין רִיבָּבָן דִינוּר דֶלִיק הְרֵין אַלְפִין דְאַנְגַלַיְא מרברין לחון שבינתאדי שבת עליחון על טורא רסיני בקדושה: לֶרָקִעַמשָׁהְנְבִיָּיִא שְׁבִיתָא שִּבְיְיחָאאַלֹּפְּתָּא פִּיחְנָמֵי אוֹרַיְחָאיְחַבְּתָא לְהוֹן מַחְנַן לְבְנֵינְשָׁא וּבַרַם סַרְבָנַיָּא דִּיסִתְגְיִירִיןוֹתַיְיבִין בּתְתוּבָא שְׁרַתְעֵלֵיהוֹן שְׁבִינַתְיְקְרָת בריך יָיבֶל יוֹמָא רִיוֹטָא טָעין לָנָא מוֹסִיף פִּיקוֹרַיָּא עַלוי פִיקוֹרַיָּ אַלָהָא לָנָא תְּקוֹף ופּוּרְקַוֹוּוּמְן ַתַקִיפָּא דַּיָי הואפּוּרְקָנָגָא וֹסְעִידְנָנָא לְעַלְמִין: בסרנוקא אֶלָרָא יְיִ פַרְגִרִין בְּרַשִּׁיְעִיּא מוֹתָאוֹפַבְּקְנות נִשְּׁמְתָא

ם סיני כקרש: פי'תר"ין קדמא"י דהיי"גי זולת אדני כם ה"ם יוצא"ין מכ"לל די"ן מפי"ק וי"ו והרי"ן ראדניכ"ם יוצ"א מכ"לל די"ן מפי"ק י"וד ועיי"ן בשער המפי"קון כמ"סרה רבת':

רלד הו' מהרב בלשון ערבי הבל מנחם פי׳ תרלדון כמו תרקדון הף אותו לשון נופל על השישה הזחת: רכב אלהים טוד זה מוסב על יי׳ יחן חומר להזכיר חבת עמו אף כשנגלה דכב הלהים רבותים של אלפים שנאנים שנונים מלאכים חדים ויי' היה ביניה' בפיצי בקדש הף שם עלית חתה נגיד עמי משה בן עמרם למרו' שבית שבי חת התורה ולקחח מחכות

יי יתן אומר המבשרות וגו'י הומר מאמר עוד היא ישאג בקול להשמיע לבאות

הגוים הרבי' ומהו החומר מלכי לבחות הגוי' ידודין ידודון יתכלדו ויושלכו מחוף לרד

ישרהל וכנסת ישראל שהיא כוח בית תחלק את שללם כמו שנחמר והי'סחרה והתכנה

קדש וגו': אם תפכבון בין שפתייוגו' כל זה האוער יאמר להם אם אתם שכבת"

אם־תשוכבה ביו

האלי לנו אל

בַרְבֵי צְבָאוֹת יִדּרָוּן יִדֹּרָוּן וניַת־בַּיִת

ָהָרָר חָמָבר אֱלֹהַים לִשְּבְתַּוֹ אַף־־יְרֹעָה

שָׁבִּיִתְ שָׁבִי לָלַקְתִּתְּמָתַנוֹת בָּאָדֶּעַםוֹאַף

הַּתַבֶּלְ הַּבְּלֵב:

יִשָּׁכָן לָנְצֵח:

ישועהנו סַלָּה:

בין תמומיכם והתעלגתם

בתעכובים זהת יונתי כנסייתי

כנפי נחפה בכשף ומהו הכשף

והחרון בפרש שלי וגו' כשפ לש

הב"ה לפניה'תורהו השר המלכי'

כשלגים ומחלבנים בה בחרץ

ללמות וחשך או נחפו כנפיה

ואברוחיה בנפי׳ שטופפת בהן:

בירקרק מרוץ . פתר לונש בן

לברט החרון הוא זהב ולכך נחכו

המשירר אכל הכשף וילקלק

החרוץ הוא הואב אשר יוגא

מחרץ החוילה ומהרץ כום זהב

טוב מחד מחד לח הוח ירוק ילח

סוח אדום ולכך קראו ידקרק

כמו לבן הדמדם שהיכי לה לבן

ולא חדום ולכך נכחל ירקרק

חכמים למו שנאמר בי מלכים

ימלוכו : בפרש : לשון ופרש הת

השמלה בוררין אח הדבר כשמל"

מדשה : אר הכהים חר בשן "

והיכן פירשה בהר סיני שהו' הר

אלהי וסמיך לבשן בעבר הירדן:

בהרים: גבטנים י לשון הרים

על שם גובהם במוותבני לך

גב כל דבר גבוה קרוי גע: למה

מרלדון הרים גבנונים י פל זה

מוסב על יי' יתן אומר עוד

יחמר להם למה תרנדון הרים

גבנונים למה חארובון אמש

ההרי' גבכונים הגבוהי להשחות

את ההר אשר אמד אלהי' לשכתו

לשרות עליו שביכ'הוח הר הבית

אף הוח לכלח ישכון שם קדושתו

קדושת עולם משנבחד לשבתו

לא שרתה שבינה במקים אחד -

רחיתי ביסודו של רמשה הדרשן

סר המנוחד

הר גבנונים

הדמדם: מלכיי אלו מלמידי

כנסי יונה פלומ"ח בלפ"ז

מן העליינים לתתם לבני אדם: אף סוררים לשכון יה אלהים אף עוד גרמת ששכן הקב"ה במשכן בחוך עם שהיו סוררים וממרים ומקניפי הותו: ברוך יי וגוי זה מן השיר החתור לתעלה שירו לחלהים : יעמים לכו יחן לכו ישועה רבה מכל עומם ככל חשר כוכל שחת מלחתי יום יום יעמים לכו כל הימים כן ניהג בכו לכל כרה ישיעתה : החל לכו אל למושעות - אל מושיע הוא לכו ולפניו יש הרבה תולאות מיכי מות תולאות דרכים אל המות אך לא עלינו הוא נותנם אבל ימחץ בהם ראש אויבין :

אבן יהייא

ה' תן וגומר היא תשלה מהמשורר כי כאשר האל ענה לישראל בהיותם באיץ שלרים והוציאם מעבדות לחירות ונתן למו את חמונם והכנים לארץ ישראל ובנה להם בית הבחיר כן בגלות אדום העתיד ה' יתן אותר מהכבואום המבשרו' שצכא ישראל אשר יהיה מעש קש וכפון בכל פכות הארץי שבסוף יגאלכו ויהיו צבא רב הן בכמות הן באיכוז אשר שם רבי רה על שניהם . כי יולה על הריבוי ועל הגדולה . מלכי לבאות יבימר ר"ל מלכי גיב ומבוב אשר יכואו עליהם למלחמה מכו ויתמעעו ויתמודדו ממקומ' במוכם מפני כנסת ישרחל ' והיא שהיתה תמיד מת בית וכלת הקב"ה שעמדה באחוכתה בגלותה ולא זכתה תחתיו לכנישותה בהיותה כות ביתר מחלק שלל החלבי לבאות שירורון . אם תשכבון ינו' אם היא כנור חארת . אר"ל או כשהמות בית תחלק שלל כי חלכי לבאות יכודו " חם ובחשת תשכבו אתם כל בכי ישראל בין שפתים הוא כמו דובן בין המשפתים ויחסר ממכומי ם הכוספת ופירישו כתרגומו בין תחומים יור"ל כי אז יהיו בכי ישראל מולכים על כל - העולם וישכבו בין התחומים. זיהיו כלם עשירים יוכסף וזהבי כי כנפי היינה : והם אישי כנסת ישראל יהיו מחופי בכסף ואברותיה בחרון ינקרק שהוא הוהב הטוב המווקק שבעתים ונקי מכל סיב ולכן הוא מאר ירוק כי זה שינו הטכעי כאשר לא יעיקהו תערובת שישנהו נומראיתו בפרש שדי וגומר - רצ ואז ביום בוא גוג על אדמת ישראל שתפרש לשון ובפרישכם כפיכם שהמלכים ההם יהיו כהרגים ושטוחים על פני האדמה בה באדמת ישראל הר אלהים וגו' כ"ל שתשלח שלג ועניני צלחות מאבני אלגביש ואשוגפרים על הר אלהים והר בשן מארץ ישראל וכאומרו יחוקאל ביום בוא גוג על אדמת ישראל תעלה חמתו באבי וגו' ויהיה רעש בדול וגו' ודעשו מפני כל מיני החיים וגו' ונהרסו ההרים ונפלו המדרגות וגו' וקראתי עליו לכל הדי חרב וגו' וכשפשתי אתו בדבר ובדם ובשם שוטף ואבני אלבלים למה ונו' תרצדון הוא כמו תרקדון מענין ההרים כקדו אש ונפרית אמטיר עליו וגו' ור"ל למה תרקדו משמקה או בעת גאולת ישראל אתם הרים גבכולים בחשבכם כי לגבגוגיתכם יבחר ה' בכם לשכן שמו שם - כי לא יהיה כן י אבל ההר שחמד אלהים לשבתו אף ה' יבחר בו בגאולה הואת לשכון כלח בעת לאת ישראל מחצרים . ואלפי שנאן ממלאכים שהם שנאכים ב ואדני בם ועמהם שהם רבותים מחיותיהקדם " פלים וניחר הם דנרי המשורר לכנסת ישראל ברוח הקלם ישכון נסיני מקום הקדש:

תהילת ה' תורת חסד

המבשרות לבא רב והוא מה שבשרו המבשרות ואמרו לי ודוד ברבבותיו ומלכי לבאות ידודון ונות ביתו ית׳ תחלק שלל וגם אם תשכבון בין שפתים אתם הנקראים כנפי יונה ענ"ז ההיו ככנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה בירקרק חרוץ וזה יהיה באותו הזמן שהע"י יפרש ויפרסס בה מלכים רבים ולא כחשר הם מסותרים ואו תשלג היונה הואת בללמון ר"ל תתלבן כשלג גם כי היתה כללמו ולא סדרום וחין להפלא אם אויביכם יהיו ברום המעלות ואתם בשפל כי גם ה' בחר בהר סיני לשבחו גם כי היה היותר כתיך שבהרים וה"כ אף ה' ישכון לכלה בתוככם והוא תשו"ל כי שכילה לא זוה מכוחל מערבי: רכב אלי"ס יר' וגם מלד החורה שירדה להר סיכי עם רכב אלי"ם וכו'ועלית אתה משה כגיד עמי למרום וכו' כהיה כל זה - ואומר אף סוררים וגומר יר' א"ב מזה כוליא תולד' כי אף הסוררים והם החטאים אם יחזרו בחשובה ויתעסקו בתורה יוכלו לנלח אל העושה אתם רעה י או יר׳ ועוד לך טעלה אחרת בי התורה אמר לכו שהסוררים והם החטהים ישככו עם יה אלי"ם אם ישובו בחשובה והוה הדבר אשר אח"כ אמר הנביא שובה ישראל עדה' וגומר - או יר' רכב הלי"ם העומד על רבותים הלפי שנהן שה' בם ושסיני היה בקדש עמהם היך עלית למרום ואינך עוזר לישראל והרי הוא א"כ כאילו התה שבית שביים של ישראל ולקחת היוה מהכות מן האדם עד שהסוררים נכנסו בהיכל וכו׳ ואולי פסוק זה מוזר אל אומר ה'יתן אומר המבשרות לבה רב ויר׳ ומהו הלבח רב רכב חלי"ם שבחו לסיני . הו יר׳ חתה ה׳ עליה למרום בהביחך חת ישרחל בחוך חרלך כי הכל ירוממוך סלה במה ששבית ולקחת לעלמך את השבי והכונה על ישראל שהיו שבויים בתוך התלריים והוא ע"ד וישב מתמו שבי ע"ד רו"ל וכתו כן לקחת מהמות באדם והם הכדרים והכדבות שהביחו ישראל אל התשכן ואתרת הקחו את חרומתי גם ביהכל שלך הוא וב"א לקחת כלומר מהשהוא להם מחמת תאתך ב' לקחת אותו כאילו הם היו נותנים איוה דבר משלהם י ולף סיררים והם הבעלי תשובה לשכון עם יה אלי"ם כאמור: ומלאתי כתוב כי בחותר תתכוח בחדם יר' לקחת המתכות שהחדם המעלה נותן מתנות כהן ע"כ: ברוך ה' יום יום יעמם לכו הנה בחומר לשון מעמם כוכל לומר הדבר בעלמו שחז"ל בחו' עד בלידי עד שיבלו שפחותיכם מלומד די . ברוך ה'שיום יום יעמום לכו והוא ית'יהיה ישועתכו סלה והטעם לזה כי הל לכו חמיד בפרטות בעלם וראשונה אל למושעות ולאלים ה'מטור ב"כ ענין זה ואם ת"רהות ים 'תתכהג לפעמי 'במדת הדין הכל הוא לעוב לכו כי אפילו למום תוצאו' כי הפופה בה היא לעוב ולהסיג ע"הב וכמו שמצחו בספריה דר 'מחיר והנ' עוב מחד טוב מות וכו 'ומנ"ם היסוריו שים להס תולחות ולכונה טובה הסיבחים מחתוית' והיה למרקעמהם עונות וחשחות: או יד'והם ח"ו מוכוות הכה יש לה מולאות כי יכול האל ית' להביאה על אחר אם יחעא חשם ווהו ע"ד מפו"ל שכל ח' וח' יש לו תלק בגיהנם ובג"ע וכה וכו' לח וכה וכו':

אך מלפי" ימחץ ראש חניכיו לא יכרית כל

החמות חבל רחש חויביו

בלבד שהם עמק ומווב

שהוהיר עליהם לח תדרוש

שלומס וכמי כן ימחץ :

קדהד שער חים בעיר

כחשרו לשפוט את הר פשו י מתהלך בחשמיו מחמיד

נרשטו גם שהוח סורש טלפיו

ומרחם ענתו חביד. מנשן

שהוח מקים מיות טייפות

משיב" מת ישר ול למרנס:

אשיב ממנולות ים ' יפי

תכיני הים שהם מלכי

תטנק: רגלך נדם בים החומו פעים שנישו לך

כחתרו ישתם נדיקני הוה

כקם פעפיו ירחן כדם

הרשע: לחין כוביך׳ וכן

תמחץ לשון כלכיך :מחויכים

תנהו יותר מעה טמחמו החייבים חת רגליהם תן

הים שלך' ראו הליכותיך אלהי הליכות אלי מלכי

בקדם" מתה פלכי בקדם

משיח לדקנו הנה מלהי' שהיו נכיחי שליון דמו הליכותיך

בתרחות הנבוחהשהם הליכו"

אלי ובום: קדמו שרים : לתת תהלה למל בשיריהם :

אחר "וחחר זה בעת הגחלה :

כינכים בתיך עלמית:

תופש ת "יחתרו: בתקהלות

ברכו של הים ממה 'רישר של

יותר מייק ר תהלות וכרכית

ישרחל שנששי של ידי דוד

ספלך: שם בניחין נשיר

רודם" כי חמנם חז היתה

איזי ממשלה גם להנימין ולשרי השבשים יהם הפליכו

מת דוד חשנם עתה: מה

מלקיך שוך . החל יתכרך

הוח לוה חת תלכיתך כי אמנם: מום חנקים זו

פשלת לנו חה כליך בכים

ירושלי' שהוח מט- עלין של

חרץ ישרחל כי כניין יגלה

במשים תחלה נחמרו ובח

לניון בוחל: לך יובילו

פלכיי שי יהנה פלכי נח מות

פע"ח יובילו שי ופנח: לך

המשיח הן התה: נער חית

קנס' חל תקבל מנחת חזיר

ישתם:כטגלי עמים:

שבתוכ' תלכים ושרים רבים

חף על פי בעתהוה המם

הוא: מתרפסי משטיל

מנמו ונכנע: ברנוי כפף י

בשנרי נכף כי חמנם הוח

הרבה לברע לישראל: בור

שמים: פזר וחבד חת ישרהל

מחרנט ועם זה: קרפית יתפנו' בנורותם נגד

ישרחל:

ימעינ

מיער וכן '

מנחת עדת

בגיון וכוית שיתליך

המיים: למעץ תו חץ

קדקד אמר: קדקדו של עשו שהוא איש שעיר המתהלך תמיד באשמיו ואיכו חוזר מרעת. אמר יי מבשן אשיבי כי כן הבטיח להשיב אותכו מתוך אבירי בשן ומאיי הים למען תמחן : רגליכו: בדם: כשימחן את ראש האויב תהא רגליכו בוקעת בדתש זמתן לשון בוקע בתוך הדם כמו מחלה וחלפה רקתו כמו בקעה ולשון משכה

הוא יהיו עולי רגלים בוקעי' עד ארכובותיהם בדם ד"א תמחץ שם כלי ששואבין בו יין מן הבור מחץ שמו במסכת עבודה זרה: ולשון כלביך מדם האויבים : מכהור תהי פרנסתו כדאמריכן מחי משמע דמן לישכח דמזוכי הוח דכתיב חשר מנה חת חלהים - כלומר לחלו נאה לך להושיע שכשראו הליכותיך בקדושתך בים קדמו שרי'לשורר לפניך שירת הים ואחריהם באו הכוננים אלו המלאכים: בחיך עלמות תופפות . בחוך מרים וכערותיה אפר לקח'החיף בידה ואמרו בשבחם במקהלית ברכו אלהים: ממקור ישראל: אף בוברי' ממעי אמן אמרו שירה: שם בכימן : הלעיר כעשה רודה עליהם רודם כמו רודם בקמץ משם זכה להיות מלך לפי שירד תחילה לים וכן אמר לו שמואל לשאול הלא אם קטן אחה בעיניך ראם שבטיישראל אתה ותרגמו יוכתן שבט'דבנימן עבר ביתא בריש כל שחר שכטיח שרי יהודה רגמתם . מתקנאים בהם וזורקין בהם חבני' וכן שרי זבולן וכפחלי וכן אמר לו לוה ד"א רגמתס אלהים עווך: רקמתם לבושי בגדי רקמתם לשון ארגמן כך חברו מנחס : עווה אלהים וגו' עכשיו חוזר המשורר לתחילתו שהתפלל יקו' אלהים ויפולו אויביו עוזה אהי והחגבר אשר כל אלה פעלת לכו ומהיכלך על ירושלם וגו' וממה שיראו המלכי' כבוד היכלך אשר על ירושלי׳ יובילו לך דורון ושי: גער חית קנה הוא עשו שנמשל

גער חית קנה הוח עשו שנחשכ כחזיר יער הדר בין הקנים: עדת אבירים בעגלי עמים: עם ששמנו ועשתו כפרים אבירים בתוך שחר האומות שאינם אלא כעגלים לנגדם: מתרפם ברצי כסף אינם מתרצים לכל אדם אלא אם כן מרצה להם מעית: בזר עמים: פזרו את השבטים כד"א אף חובב עמים ותמיד קרבות יתפלון חפלים להלחם בנו: יאתיו

תוֹצְאוֹת: אַרְ־אֱלְהִים יִמְחַץ רָאשׁ בַּטַרנוּקא: בַּרַם אֱלָהָאיִרְבַר בֵישׁ בַּעַבֵּשׁי רָבָבוֹי יִנְתַר שִּער נְבַר דִּי איביו קרקר שֶער פחהלר באשמיו: אָמֶרְצָּׁדְנִי מָבָּשָׁן אָשָׁ ב אָשִׁיב בּייִף מְתַהַלְךְבְּחוֹבוּי: צַּרִיכְוָא דְטִיתוּ וָאִיתְאַכְלוּ מִן חֵיוַת בְּרָא אָטֵר יְיַ מְפִּצְּלִוֹת יָם: לְמַעוֹי תִּמְחַץ רַגְּלְּלְּ ל גינלים. מבועדו אנויב אנויב צביבליא בי בָּרֶם לְשִׁוֹן כַּלָבֵיָה מֵאיִבִים מִנֵּהוֹ: מאכלכס ונו : ראו הליכותיך בה באו הַלִּיבוֹתָיִך אֶלהִים הַבֹּיבְיוֹת אַלִי וֹשׁתְנִיקוֹבִּמְצוֹלְתִיה דִיכָּא: טִן בְּגַּלֵל קְרָבֶוּ שֶּׁרִים אַתַר כֹּיִם כוֹים בּוֹרְעַנוֹת רַשִּיעָא יִטְקְשׁוּן בַּלְכִי בַקרש: יי י וּוּגְלִיהוֹן בְּדַם קְטִילִין לִישֵׁן חֵיוַר־ז נגנים בתור עלמורת תופפות: בְּפַהְּלוֹתְבָּרְבֵוּ אֱלֹהִים אֲבִּינִים מְּלוֹר מְּיִדְיִם מְּלוֹר מְיִדְיִם מְּלוֹר מְיִדְיִם מְּלוֹר מְיִדְיִם מְּלוֹר מְיִדְיִם מְּלוֹר מְיִדְיִם מְּלוֹר מְיִדְיִם מְּלֵוֹי בְּבָר מְנְהוֹן יִםְבְּעוֹן: חֲמוֹן בֵּית יְהְוֹרֶדְה רְנְכְּרָתְׁם שְׁרֵי זְבְלוּן שֶׁרֵייִייִשְׁרְאֵל הַלִּיכוֹת שְׁבִינְתָּהְ עַל יָפָא נַפָּתָלְי: צַוּהָאֶלהִיךְ עוָדְ עוֹנָה בְּיִיּהְ אָבְרִין הַלִּיבַת אֶלָהָא מְלִיךְ ל אַלהַיִם זֹוֹ פָּעַלְתָּ לְנוֹ: מֵהַיִּכָּלֶךְ עַר־בֹּי׳ יִישׁ בָּלֹעַלְמָא בַּקְדִישׁאוּ אַקְדִימוּוְאִשְׁרוּ שִׁירָתָא בָּתַר משֵׁחוִאַהָרן דְּמְנַנְנְיִן יָרוּשָׁלָם לְּךָּ יוֹבַילוּ מְלֶבֵּים שֵׁי: גַער תַּיַרָ בְּנְבֶּרְעַרָת אַבּירִים וּ בְּעָגְלֵי יֹ יֹ בְּקָרְמֵיהוֹן בִּמְצַענִישִׁיִא צַרִיקְתָּאדִי עם

עַׁמֶּים מִהְנְצֶׁיבְּבֶּיִיבְּכֵּקף בִזֶּךְ עַׁמִּים לֹּ לֹ מִרְיָם מְתוּפְּפְּוֹ: בֵינֵי כְנִישֵׁיָא בְּרִיכוּ
לְבְרְבִוֹת יְחְבָּצוּי:
לְבְרְבִוֹת יְחְבָּצוּי:
אַכְהוֹן יַבְעָבִייְבְּיִבְּיִבְּיִבְּיִבְּוֹ שִׁרְנָיִיִּא בְּנִיןְוַבְּעָא הְּיִשְׂרָאֵל: תַמְּן בְנְיִמְוּ בְּעִיבְיּא בְּנִיןְוַבְּעָא הְּיִשְׂרָאֵל: תַמְּן בְנְיִמְוּ בְּנִימְוּ בְּעִבְּיִבְיִּא בְּנִיוּן שִּבְּטֵיִא בְּנִיןְוַבְּבְּיוֹתְא בִּוֹ שֵׁירוּיִיִּא בְּתְבִּחוֹן שִבְּטֵיִא אַבְּנִיןְוַבְּבְּיוֹת בְּנִיבְּוּת בְּנִינִּפְּתְּלִי הִיוֹן שִּבְּטֵיִא אַבְּיִיוֹן בְּבְּנִיתְא בִּוֹיִבְּא הִוּנִי בִּינִים בְּנִינִּפְּתְּלִי הִיוֹן בִּבְיִיהוּן: פּקִיר אַלְהָא עושִּנְּךְּ אִיתִּעשׁוּן בְּנִינִּפְתְּלִי הִיוֹן בִּבְּיִוֹם בְּוֹבְיִבְּיִי הְּנִיבְּוֹ הְבִּיִיבְּוֹ הְבִּיִּיִם בְּנִינִים בְּיִבְּיִים בְּעִבְּיִים בְּיִבְּיִים בְּעִבְּיִבְּיִּיְּבְיִיהוּן בְּבְּיִבְּיִים בְּעִבְּיִּבְּיִים בְּעִבְּיִים בְּעִּבְּיִּבְיִים בְּעִּבְּיִים בְּבְּיִבְּיִים בְּעִבְּיִבְּיִים בְּעִבְּיִים בְּעִבְּיִּים בְּעִבְּיִים בְּעִבְּיִים בְּעִבְּיִים בְּעִבְּיִים בְּיִבְּיִים בְּעִבְּיִים בְּעִבְּיִים בְּעִיבְּיִּעְּיִּבְּיִים בְּעִבְּיִּוֹ בְּיִבְּנִים בְּעִבְּיִים בְּעִבְּיִים בְּעִבְּיִים בְּעִבְּיִים הְּנִיבְּיוּ הְנִיבְּיוּ הְּנִיבְּיוּ הְנִיבְּעִי הְּנִּיִיבְּיִים הְּנִבְּיִים בְּעִבְּיִים בְּעִּבְּיִים בְּעִיבְּיִים הְּנִיבְּיִים בְּנִיבְּיִים בְּעִיבְּיִים בְּבְּיִיבְּיִים בְּבְּיִבְּיִים בְּנִיבְּיִים בְּיִּבְּיִים בְּיִבְּיִים בְּבִּייִם בְּיִּבְּיִים בְּבִּיִים בְּבִּיִּבְיִים בְּנִיבְּיִים בְּבִּיִּבְּיִים בְּנִיבְּיִים בְּבִּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִיבְּיִּם בְּיִּבְּיִים בְּיִיבְּיִים בְּעִיבְּיִים בְּיִים בְּיִּים בְּיִבְּיִים בְּיִיבְּיִים בְּיִּעִים בְּיוּבְיוּבְיוּבְיוּים בְּיִיבְּייִים בְּיִּיבְּיִים בְּיִיבְייִים בְּיִיבְייבְּיוּיבְייִים בְּיִים בְּיִיבְּיים בְּיִּבְייִבְּיִּייִים בְּיִיבְייִים בְּיוּבְייִים בְּיִיבְייִים בְּיִּבְייִּבְייִּבְייִים בְּיִּבְייבְּייִּבְייִּים בְּיִּיבְייִים בְּיִּבְּיִיבְיּיִּבְייִבְּיִים בְּיִּבְייִּבְייִים בְּיבְייבּיבְייִיםּיים בְּיִיבְּיים בְּיִיבְיים בְּיִיבְייִיבְיִים בְּיִבְייבְיּים בְּיִיבְּיּים בְּיִיבְּיוּי

אמר יו' ג' ר"ף וסימ' אם לא שריתיך לטוב' הגני פקד אל אמון: מבשן אשיב: בתרא כתיב ארני י הליכות ד'וסימ' הליבות עולם לו: הליבות אלי מלכי בקדש: הליכות שבא קוו: צופיה הילכית ביתה כן כתיב: חבקוק הלכות כתיב: איוב הליכת כתיב: ושאריהון הליכות כתיב: ג' פסוקים שרי שרי שרי וסימ' נמסר בסדר וישמע יתרו:

ר וישמע יתרו:

גער: כמו המכוחה המבואות לכי שאין

גער: כמו הכניגוער לכי שאין

בו בי"ת: חיתי קהלת חיתך ישבו בה: קנה: החיה שהרמחים ארוכים כמו

הקנה וכן שם רמחיהם בלשון קדר: בעבלי עמים: כמו עדת אבירים כמו אבירי

בשן פרות הבשן והטעם כפול גער בהם עד שיהיה כל אחד מהם נותרפם לפניך:
ברני כסף: לתת מם החר שפזרו כל ההנשים החפלים להלחם עמך בזר כמו ורכוש

להם יבזור וקרבות כמו המלמד ידי לקרב :

אכן עורא

אמר : פירושי רבים ראיתי ואין אחד מהם קשור באשר לפניו ואחריו ולפי דעתי

כי פירושו כי האויב הבא אל בשן אל ארץ ישראל ככה ישוב אל ביתו כאבר יכוב

הטובע במלולת ים וטעם אמר כך גזר השם כאשר פירשתי בכמה מקימית: למטן

תמחן רגלך : כף רגלך לנוכח דוד כי עלית למרו' ומי"ו חמחן רגלך לשון נקונה כמו

רגלי עמדה במישור ותהי'המלה

מהפעלי' העומדים או ת"יו

חמחן לככח דוד וזה דוך משל

ור' יהודה אמר כי תמחן הפיך

כמו חמיץ בגדים : לשון כלביך .

רמו לאויבים שהיו מדברים על

דודי מאויבי' מדם אויבים :

מכהו . כמו מן הוא והלחה ובא

משונה בעבור היוחו סיף פסוק

וי"א מאויבים מהכלל ומנכו כמו

שמץ מנהו רמז למלכי וחחרי'

אמרו כי מנהו כמו לוה והשלש

נקודות הין מנהג שימלחו תחת

וההליכות שהלך השם עם ישרא

פעם חחרי פעם וטעם בקדש

השמים כמו הככבי 'ממסלותם :

קדמוי חופפותי שם החחר

חו פועלות מפעלי הכפל ונקחץ

הפ"א בעבור היותו סיף פסוק

רק מחופפו על לבביהן מעלומי

העין: במקהלותי ממקור

ישראל היולחי ממקיר ישראל

כמו וממי יהודה ילהו: שם

בנימן לעיר : במספר כי היה

הזמן קרוב לדבר פילגש בגבע"

או בעבור היות קטן מכל הבכים

ופעם רודם הרודה שיש להם

והמ"ם סימן במקהלו' ובח בקמך

קטן תחת גדול כמו המעל' מים

ורגמתם כמו שרים וככה רגם

מלך וכבר הוכרתי זה הפסוק

לכלח דוד וזה עזה כמו הגבורה

חתה האלהים פעלת לנו והנה

משקל עזה כמו חקה . מהיכלך י

הטתם כימהיכלך הכ"ף לנכח

דוד עד המקומות הרחוקים

בחחלת המזמור: לוהי עיך

ישרחל חלו הדרכים

קמן גדול כי הוא פתח קטן

תורת חסד תהילת ה׳

אלי"ם יתחן וגותר קדקד שער יר' במקום השער כדי שהשער יעכב לרכאת המהן והאויב הלוה מתהלך בהשמיו ואיכו כיצול מהם עם המחץ והוח דרך בוומ' ויכולני לומר כי לכך המר שימהן רחש חויביו קדקד שער להדמות הרשעים אל השער וכמו שביחרתי חכי בחומר רבו משערות רחשי וגומר: או יר' למי שמתהלך בחשמיו אמר ה' מבשן חשיב יר' וחו יעשו ישרחל נקמה והוא להולך בדרכי אניו הרשע: באויביו יתברך והוא אומר למען המחץ רגלך ויר'רגלך חאדם מן הדם אשר בלשון כלב ך מתה שמלקקים את פיחם מאויביהם מנהו יתברך כי כבר רמו הליכומיך אלי"ם הליכות אלי מלכי בקדם ומה שקדמו שרים המר כוגנים בחיך העלמות התופפות והיא מרים וחברותיה ותם עב"ז מצרים להם וגעשים חויבים אליהם ולפי החמת הם הזיבים מנהו ית' וית' שמו ' לו יר' אמר ה׳ ענין התחיה כדי שתאמינו בוית 'ותעשו בהופן שתהיו עובים עד שתראו נקת'באויביכ' אשר הם אויביז ית' כי הוא ית' לדון על כל א' מישראל מן המקור כמו שאמר למעלה: ובשמות רבה הרז"ל ג' כזדוונו להם זווגיהם מן הבאר וכו' שהוא נכון לפסוק זה באומר ה' ממקור ישרתל וביארתיו בספר סולה המנחה ומצאתי כתוב היה רבי מאיר אומר מנין שאפילו עוברין שבמעי אמן אמרו שירה שנאמר במקהלות ברכו אלי"ם ה' ממקור ישראל : מן הידוע שהמעוברות מפילות ברבות עליהן הפחדים והמקרים המבהילים וכהפר עמדו על ים פוף והיה מצרים נוסע התריהם להורגם וייראו מאד ונקרע להם הים והולרכו להם לעבור בין גזריו היה ראוי מן הטבע להיות המעיברות שבהן מפילות לולי ה' שעשה להם נם לחזק לב המעיברות וניצלו כל העוברין שלא הפילם אפילו אחת מהן וזה מן הנפלאים הגדולים שלא תפיל אשה מהו עם היות העם עם כבד שם מחות חלף רגלי הגברים וזו היה שחמר העוברין אמרו שירה ור"ל שהיו רחויים לומר שירה ולקלם לפניו ית' על הצלחם - והתר תתקור ישראל אולי הפילו שם תנשי ערב רב שהיו בתוכם או שהיה עיקר הנס על מקור ישראל וישי ערב רב בסבת נשי ישראל ולכן תלה השירה בנשי שראל . שם בניתן וגומר יר׳ שם בניתן לעיר רודם ומושל בישראל והוא שאול המלך אשר היו שם שרי יהודה רגמתם ר"ל מחקנאים בהם וזורקי'בהם אבנים וכן שרי זבולון וכו': צוה אהיך וגומר יר' עוזך לך התה עם ישראל והוא ענין מלכות בית דוד א"ב עוזה אלי"ם זו פעלת לנו אנחגו מלכי בית דוד והכוכה בזה כי מי שהושיע אז את ישראל ביד הלעיר שבשבטים יושיעם ביד הגדול והגבור שבהם בזמן קבון גליות: מהיכליך יר' ואז מהיכליך על ירושל'לך יובילו מלכים שיי הויר' מלד היות היכלך בירושלם ונתינתך הת הברכה שם יוכלו המלכים להביה שי כי תן העוב ההוא הבא שם יחפשע בחולות ויוכלו אז המלכים להביא לפניך שי דאוי והגון גער מית יר' בער חית קנה עדת אבירים וכו' ויאתיו משמני וכו' וכוש תרוץ ידיו לאלי"ם יר' ועדת כוש תרץ ידיו לאלי"ם כלומר כ"כ במהירות תרצה לבא עד שאילו היתה יכולה ללכ"

ועדת כוש תרץ ידיו להכי"ם בכזמר כ"כ במהירות תרכה כבח עד שחיכו היחה יכונט ידיה שי ידיו והם ב"גוזמות -עם ידיה היתה הולכת ואין צ"ל הליכה רק אפילו מרוצה היתה חצה לרוץ עם ידיו והם ב"גוזמות -אז יר' אתה ה' תרץ ידיו של כוש שיהיו ידיו בנוקום ב' רגלים אחרים זהוא דרך הגוזמא הגוכרה: ממלכות

אבן יחייא

באשר שבית שבי של עם כמה עלית למרום המעלה והגדולה לאחר או בעת הגאולה . בוג ומגוג להיותם לך לעבדים לעולם י ולקחת מתכות באדם ששללת כל רכושם י והסוררים מהאותות ספו תמו מן בלהות האף והחימה ' וזהו אומרו ואף סוררים ' ואתה זכית לשכון עם יה אלהים " ברוך ה' וגומר ל"ל ברוך ה' שאו בימי הגאולה יום יום יעמום לכו מטוב העולם הוה " והוא האל יתן ישופתכו בעולם הסלה והכנחיות . האל ובו' כ"ל האל לכו יהיה כותן מושעות בעולם הזה ובעולם הבא . אבל אויבי אדכי אלהים יתן במקום מושעות מוצאות המות הן בעולם הזה והן בבא . ור"ל תוצאות מוצאות ושערים . אך אלחים וגו' כי אלהים יחחן ראש אויביו בקדקדם במקום חילוק השער שהיא מכה טריה באמצע הראש ווה להיותו תמיד מתהלך באשמיו וחוטא ורשעי אחר ה'ונו' ר"ל כי בעת הגאולה יאחר ה' להשיב שבות פמו ממקום היותם מבשן שהם ההרים הגבנונים * וממצולות ים שהם בקצוי הארץ ואיי הים -למטן תמחץ וגו' כ"ל מה שלכן תמחץ עניינו כמו תחמץ מלשון חמוץ בגדים ור'ל שתחאדם רגלך ועדתך כי יהיה רגלך מן כא אתה וכל העם אשר ברגלך . בדם לשון כלביך וקרא אישי ישראל החלשינים והחשוחדים החדברים תועה כלביך ובדם חהאויבים חשאר האומות המתונים עליהם יוהיה מנהו כמו ממוכהו לאו הליכותיך וגו' ד"ל ואז ישראל יראו כאשר ראו הליכות אלי מלכי בקדש בגאולת מצרים כי ראתה שפחה על הליכותיך אלהים " הים מה שלא ראה יחוקאל כן בוורי וכאשר או בגאולת מצרים שר משה וכני ישראל את ותלא מרים בתוכם בתוכים ובמחולות כן בגלות העתיד יקדמו השרים והשרות אחר כוגנים לשיר ולהלל לאל בתוך עלמות ובתולות שתופפות גם הן לומר ולהודות לה' במקהלות וגו' ר"ל וסוף שירם יהיה לאמר במקהלות כרכו אלהים בעד מדת הדין שלו ששפש באויביכו ' וכרכו ה' בעד מדת הרחמים שלו שהוציאמו מאפילה לאור גדול ' כל איש ואיש שיהיה ממקור ישראל שם בכימן ונו' ר"ל כי או בכימן שהוא הצעיר שבשבטים יהיה רודה אותם האויבים ושרי יהודה שהוא הגדול והחשוב שבשבטים ירגום אותם האויבים וכן צוה אלהיך ונו' ר"ל ומה שכני ישראל החלושים שרי זכולון שרי נפתלי שכם האמצעיים יוכלו לרדות באויביהם ולרגום אותם יהיה יען כי צוה אלהיך ממך עם ישראל שיהיה העוז אליך וראור שנודהו על ככה לאמר עוזה ואת אלהים אתה פעלת לכו כי העוז והממשלה כיאם בהשנחה" מהכליך ונו' כ"ל מסכת הכלך שהוא על זאת לא בא אליכו במקרה ירושלם לך יובילו מלכים הכשארים מהאומות שי ותשורה כי יכירו היות ה' מלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד בעל וגו' ל"ל ואז תנעור בחית קנה ר"ל בעדה וגער בעדת האבירים והחלכים והבאים למלחמה בחכית ורומח הנחשבים אללך כקנה

במקהלות ב' חרי ליש' ניחני ליש' ניחני במקהלות

> עוזה ל מלי וכל שום גבר זכו'

במלכות

יאהיו חשמכי׳ - ואז כשתחריב את עשו ויקום מלך המשיח יביאו לך דורוניה ממפרי׳ ומכוש ומנחם פחר חשמנים שם מדינה יושבי חשמונה והפותרים פותרין הותו לשון דורון: שירו לחלהים : שהרחה גדלו וגחל חת עמו: הן יחן: הן כוחן: מרח אלהים ממקדשיך . ממה שהתרבתו אתה יראוי אם למקדשו לה נשה פנים קל וחומר

יאַתיוּ הַשְּׁבְנִים כִנְיַ בִּצְרָיִם כְּוֹשׁ

קַלָה: לָרבֶבבִישְׁמֵי שָׁמִי בֶקְדֶם הַוּ

ַעַל־יִשְרָאָל גַאַוֹרָווְ עַזוֹ בַשְּׁחָקִים:

ב׳מי׳ נְוֹרָא אֱלֹהִים מֶפֶּקְּרָשֶיִה אֵל יִשִּׂרָאַלָּ

לַבנצח על־שושַנִּים לְדַוֹר:

רהושיעני אַלהים כַּי בָאוּ מַיִּםער

בַּעְמָד בָּאחי בְמַעַמַקּי־מִים וְשְּבַּלָת

משַׁצַרורת ראשי שניביי הַבָּם עַצְכֵּוּ

לְאוַלְתֻיְוֹאַשְׁמוֹתַי כִּפְּןְ לְא־נִכְחָרוּ:

י ל שָׁטָפָּתָנִי: יָגעָתִי בַּקָרְאָׂי נִחַרְגְרוֹנְיַ יֹ

אָבָן שֶׁקָר אַיָּבָן שֶׁקָר אַיָּשֶׁר לְאֹ־נָּוֹלְתִּי 🔻 💃

בַלוֹנעיַנִימִיחֵל לֵאלֹהַי:

מ"ל בליש וסימ מרוב עונין בעולו בליון בנו מאולם בליון במולד ביום מעמד בי והמלך היה מעמד במרכבה : טבעתי ביון מצולה ואין מעמד ב אשר לא הסיר תפלתי : ותעצמות לעם ברוך אלהים : ס"ט מעמד ב' והמלך היה מעמד במרכבה : טבעתי ביון מצולה ואין מעמר

מבעתייבוון בצולה ואין

אַלהִיםאַתהיַבְעָתַ

י׳ פּלֹי הָאָרֶץ שִׁירוּ לֵאלֹהָים וַפְּרִוּ יַבְּדֹנְיַ

תַּבִּיץ יַבִּיו לֵאַל הֵים:

אלהים:

כים כיף אַואַשִיב:

מ"ל כליש' וסימ' מרוב עוניך בעול רכלתך . נורא אלהים ממקדשיך: בריך אלהים ב' א' ר"ף וא' ם"ף

לרשעי ההומית ומדרש הגד' אל חקרי ממקדשיך אח ממקדשיך כשהקב"ה עושה דין בלדיקים מתירת ומתעלה ומהקלם וכן הוא אומר בקרובי הקדש ונקדש בכבודי במיחת שני בני חהרן ורבותינו דרפו כל המזמור עד יתן בקולו קולעו: חנועו לאלהים לה ברוך יי יוס יוס על מהן מורם וגשם נדבות במתן תורה וחיחך ישבו בה והני חין לבי מחיישב להמן לשון ישבו בה כלשון כתיישבו בחורה וההר חנוד אהי לשבתו הין לבי מחיישב כדרשו א על הרסיני שהרי לה לשבתו חמדו ולה לשכו' בו לכלח וכהן כתיב ישכון לכלח וכל מלכי לבהות פירשו כמו מלכים לבחוח ואין זה לשין מקרה: על על ישרחל שהח שושנים י כשושנה בין החוחים שהחוחים בַבַּנוֹ ה מנקבין חות' והתפלל עליהם : כיבאו מים : האומות: ביון מלולה י בבוץטיט של מלולה ב שכולת . הוא שטף חוזק הנהר פי"ל כלע"ו: נחרי יבש כמו חרה מכי חורב: כלו עיני יכל חוחלת ממושכ' קרויה כליון עינים כמו וכלות הליהם כל היום מכלות עינים ועיני רשעים חכלינה אויבי שקרי שונאים אותי על שקר שחין חני רודף אחר שקר שלהם לתפום טעותם: חו אשיב י כשהם נאספי' עלי אני משחד אותם בממון מה מלא בולתי מהם :

יאתיו חשתנים : סגכים כחשמוכאי : וכוש חריץ ידיו בזהב : ממלכות : המביאות היום לדוד: לרוכב בקשור בי"ח כדרך הכהמה חשר חני רוכב בה והטעם שמי השמים יטעם קדם יש לו סוד כנגד בני הדור ופעול יתן קול עוז: חנו פירש מה הוא הקול שהשם אמר תנו עו להודות בדיבור: על ישראל: שהם סגולתו מכל

ייתון בנוי דחם אוסמנא ממצרים לָאִיתְגַיִירָא בָּנוֹי דְּכוֹשׁ יִרְהַטּוּן ָלְמִיפַרָישׁ יִדֵיהוֹן בּצְלוּלָןרָם אֱלְרָא: מַלכוָת אַרָעָא שִׁבְּחוֹ קַרָּם יָיָ שַׁבְּחוֹיְיָ לְעַלְמִין: לְיָתִיב עַל כוּרְמִיה בִּשְׁמֵי שמיא מז לַקְרָמִין הואבְמֵיְמַרִיה יְהַב בְּקְבִיה בַּןל רוחַ נְבוּאָתָא לַנְּבִיָּא: הָבוּ יַקר עוישָּגָא בַאלָהָא דִי עַל יִשְׂרָאַל (בְּיֵלְהָא נַתַּוֹ יְעוֹ וְהַעַעַצְׁפְּוֹרִת לְעָׁם בָּרִוֹךְ גיורנותיהועושניה בשביא: דחיל אַלָהָא פו בֵּית פַקרשָר חַקיפָא ריישראל הואיהב עושנא וחוקפי לָעַפֵּיה בְּרִיךְ אֱלָהָא: לְשַבְּחְאעַל גלַוות פַנְהֶרְרִין עַליַר דָוִד: פְּרוֹקיָתִי אַלָהָא אַרום סָטוּ מַשִּירְיֵית חַיָיבִין ער די אַעיקין לִיהֵיך מַיָּאַדְּכְטוּ ער נַפִּשָא: פְעָמִיתבּגְלותָאהֵיךְכְּמֵיָא דְמְצוּלְתְאוּלֵית אָתַר לִמְקוֹם מָטִית בַעַבְּקִי הְקוֹף סִיעַתרַ שִּיַעיָא וּמַלְכָא כמו הנהר וטעם אשתלהיית רַשִּׁיעָא אַנְלֵי יָתִי: בְּמִיקְרִי אִתְחַרְחַר עִינִקִי בָּלוּ עִינֵימִן לְאוֹרְכָא לֵאלָהָי: כָּגִיאָן מִן פַעַרָן דְּרֵישִׁיכִנְאַי מַגָּן הָקְפּרּמַקְטִינֵיבַעַלִי דְּכָבַי סַהְרֵי שָׁלְרָא דְּלָא אַנְסִית עַל סַהָבותְהוֹן הַבְּבוֹ אֲשַׁלֵם: אֶלָהָא אַתְּ יַרְעִיתָא לְטַבְּשוֹתִי וֹסוּרַשָּׁנוּתִי מִן בֶּלֶבֶשְׁרָלָאאִתְּכַּּסִיאוּ שירו לאלהים ב'וכענינא וסי' שירו לאלהים זמרו שמו י ממלכות הארץ שירו לאלהים: ועזו ד'וסימ' דרשו יי׳ ועזו דתהלות : וחברו רד"ה : ועזו ואפו על כל עזביו דעזרא : ועזו בשתקים : ממקדשיך ב׳

הארץ עליהם תראה גאותו ועווו בשחקים . כי תשם יבוא העוז לישראל: כוראי יהיה מירא אלהים בחרן ממקום המקדש כדרך ברוך יי' מכיין והכבין כי בים המקדם בחרץ מכוון כננד ביח המקדש בשמי כתו וזה שער השתי' והוא סיד מכוסה ובעבור שהוכיר תכועו לחלהים בדיבור שיודו שהוח בעל העוז אחר שהעוז במעשה באמח גם התעלומות השם יחן אותם לישראל והודו׳ לשם על כן ברוך אלהים: למנכח על שישנים · פיוט החלתו כן הושיעני - כי באו מים · המשיל האויבי' למים כמו ימשכי ממים רכים : טבעתי ביון : רפש כמו מטים היון : וחין מעמדי העי"ן בקמן חטף כמו היה מעמד במרכבה והיה ראוי להיוחו בפתח כי הוא שם ר' משה אמר שהוח שם על משקל מוקטר מוגש תוכית לתצים: ותעניתו׳ והשתנה בעבור חות הגרון שטפתני כמעט קט והי'שטפחני כדרך ונשמ׳ לא נותרה בי והעד כי הוא מתפלל אחר כן אל תשטפני: יגעתי נחר מגורת וחרה נחשתה ובאה הנ"ון שבור כדרך אל מקדשי כי נחל והוא בניין נפעל מפעלי הכפל: כלו עיכי - בעבור היותו מיחל : רבו מלמיתי כדרך מחשבת וככה וירא בלקבן לפור מלך מואב וילחם בישרחל והחנשים רדפו

בח, זה זרים: מני מברים י חף על פי סותכדו חת ישיאלי וכן חכי כושחף של מי שהוארחיקן כי אחכם: חריק ידיו לצלהים " לשתם מיןכי זומין מומן למסים בתו שרה לולחה בשנין מלכה וכו ב חתלכית הזרן טירו על תלכית התזית שהקים: ותרו ה" על רכ בדלו: לרוכב כשתי שתי קרם: שהרזה כוה שהות ריכנ וחולך על כל מצרכות הכבני" תשהייתם ננחיים ני חזנש הנחילה תהיה סנודת לכל סעילותם והורחותם: הן יתן בקולו -משחנ על ניהוד קל עוד שיטים לחלך על כל החרץ ויסיר עתזלת שרי תעלה : לכן תניעו תלכות החזיף: לחלטים - משומו לחל יתכרך: על ישראל גאותו שהוו תרחה כוה שתעלתו ותבור נו פים על ישרחל כחתרו ישרחל חשר כך אתעוד: ומוו כנחקי יהרוד גם כן עוו בשחקים כזתרו יפקוד ה' על גנא פיירים בתרום: כורו מלכים תיוקרשך - תכתי תדרשות וחשכנותין ישרחל סוף כורת. בלחדך חת גדלו לכל סבילט: חל ישרחל ונודת כך שהיא חל ישרחל בצרט: ה'ם נותן עוו למם : כאתרו והיה שארית ושכולת יעקב כנוים באריה ככהתות יפר: בריך חלהים י וכוה יניה שהוא מיטיב גם

בתות סוין: זה היומור חשלה על קנון גלות נפרש על גלותנו : חמר

הושיעני מלסים כי כחו מים שהיו רב מד נפוז' בורותם לכשל מישר תורק נונה כי חתנם : טכעתי ביין סכולה י שהים מלכות ככל שהיח בתכילה כחתרו החוער התת ב אתה ידעת י אם הייתי אויל: ואשמתי - לחלה הלוררים בשנגה או בזדון כאשר יזכיר אויבי שקר ולמ"ד לאולתי נוסף כלמד הרגו לאבנר: לכולה חרבי : וחין שעתד · שנהרג גדליה כן התיקס שכוזר פקיד בזרץ: כחתי בחתתקי תים " ביתי יובי שהיו עתקי לכן ישבולת שטעתני החד שנחלטתר מזלו המלכים הנדלים שטתתני שבילת חים וה העם לחבים שביח תלכות פרם שור זום ול מלכו שחינה בוננת כי חתב היח שספתני וסגלתכי מחרכי: יגעתי בהרמי ביתיבול זהתפללו נה דניחל וחנריו: נחר גריני נדברי הנותו חת דתם ביתי התן: כלו עיכי עיחל לחלהי להך ע' שנה מכנור על ידי ירתיהו הזוכחי מנש ישותי על ישרחל לריב לפני מלכסנירום מיקדון: ענתו תנתיתיי בותיים סויבי זיקר כני ישפע זל יבני קטירה: חשר לח בולתי חו חשיב" בריב בכי מכרים שהיו תיבעים תחון שהשחילו לישרול: מלפים חתה ידמת לאולתי שלא רכו פיריחשים שכככל לשוב לח"י וחשתותי בחלסנדרי

אל סנרים:

אכן יחייא

הבאים למלחמה בעגלי עמים ר"ל בעיורם העשירים והשמדים בעגלים באופן שכל אחד מהאבירים ההם יהיה מתרפס זמשתשת לפני ישרחל בדורוכות מדלי כסף של ל מתיכות וביזר ותפור העמים שיחפלו קרבות ומלחמות ולא יובילו שי למירא ולבני ישראל שר"ל שרים גדולי המעלה מני מלרים לשחר עכדיו • יאתיו וגו' כ"ל שאז יכואו תשיונים י וכוש יריץ ידיו להביא קרבנות נדבה לפניו . וממלכות החיץ ישירו לאלהים אדון העולם הזה ויומרו אדני אדון עולם השלה והכלחיות ' לרוכב וגו רובה לומר זישירו לרוכב בשמי שמי קדם " שהם שמי גלגל ערבות כאשר אחרכו -קדם להיותם קדומים מיום הבראם מה שאינם כן איש העולם השפל . אשר יתן או בקולו קול עוז על האויבים להומם ולאבדם . תכו עוז וגו' ויתכו תהלת עוז לאלהים להיותו מתגאה בעומדו עם ישראל בעולם השפל עם היות עוזו בשחקים . כי דבר גדול הוא כשהמלך מכיח חצרו בית הקיץ ובית החורף והולך לדור עם אהובו במצע אשר קצר מהשתרע ווה לרוב חיבתו עיזוי בורם וגו' רוצה לומר ודירתו עם ישראל בארץ 🐪 יהיה בנית אלהים המולא שבמקדשך כי בית אלהים סים מחולק לעורה ודביר וקדש הקדשים ' וכלם היו קדש ' ובקדש הקדשים היה המקום הכורא המיוחד לשכיכה " ומשם חבין שני הכרובים אל ישראל יהיה כותן העוז והתעלומות לעמו

ישראל שהוא ברוך חאלהים . כאשר היה בימי קדם משכי מקדשות הקודמות: סט למגצח על שושנים וגומר המומור הלו אמרו דוד כשאמר המומור הקודם כשאספו עליו עמון וארם כאשר סיפרנו הושיערי ונוחר רוצה לוחר או אלהים

הושיעני כי באו מים עד כפש . שהגיעו המי' אלי באופן שאגוע בהם ויקחו את כפשי . והוא חשל לצרת חלחטת בכי עמון אז והושיעני כי טבעתי ביון מצולה שר"ל בטיע של כו ג מים רבים אשר אין בו דבר קשה שאוכל לעמוד בו אבל כל הטיט הוא מימיי וכך שאין כו מעמד ולכן טבעתר בוי והוא משל ללרת מלחחת חלך מעכה באתי במעותי מים יה א משל למלחחת איש שוב ושבולת שהוא מרולת מי הנהר שטפתני והוא משל ללרת מלחמת ארם בית רחיב וארם לובא ינטתי וגוחר כשאדם טוכע בחים קורא בקול גדול לחטן ישורוהו בני אדם י וישא שינו השמימה מאין יכוא עורו ' ווהו אומרו יגעתי בקראי כל כך קראתי לפורה כי יגעתי ב ונחר גרוכי בקראי . וכן כלו עיכי ונתעורו מלהכים אל האלהים ביחלי אל ישועתו . רבו וגו' רוצה לומר רבו בכמו' משערות ראשי השוכאי' אותו בחכם - כי הכה חכון שלך עיוון הוח שוכא אותי בחכם ' ושלחתי לו עבדי כדי לעשו' חסד עמו והוא הכליחם ' והכה אכי לריך לעזרתך להיות כי הם עלמים וגבורי אלו השוכאי המבקשים להיות מלמיתי של"ל כירתי בשקר ובחנם כי לא קבלו מחני רעה אשר יבקשו הנקמה עליה . אבל יעלילו עלי כי אכי ר כה לגוול את אשר להם ולכן הם.מבקשים להשיב לי תנחול על ככה י ווהו אומרו אשר לא גולמי או אשיבי והכה העלילו עליו עבדי חכון חלך עחון באוחרם אל אדוכיהם החכבד דוד את אביך בעיניך כי שלח לך מכחמי הלא בעבורך חקור את העיר ולרגלה שלח דוד את טבדיו אליך. מה שלא עלה על לב דוד ולא חשב דבר כזה י לבזול את ארלו וחכון בחשבו היות דעתו כן גלח את חלי זקכם מחלאכי דוד וכרת את מדויהם בחצי עד שתותיהם . אלהים וגו' רוכה לומר ואל יהיו עיכתי סבה שיכצחוכי " כי הנה אתה ידעת לאולתי והם הזדומות מהעבירות שנעשות על ידי דוח שטות הנכנם בחוטא ו אשמותי ממך לא ככחדו שהם השגיאות : כי הנה בשכבר התידתי עליהם ומודה ועווב ירוחם

תהילת ה' תורת חסר

ממלבות - הארץ שירו לאלי"ם וגיותר יר' וסולו לרוכב בשמי שמי קדם להכהיג את בריותיו כי הוא יהן בקולו קול עוזהוא קול מבשר מבשר והומ וכו והמבשר יהיה אומיעו לשי"ם: סט למנצח על שושנים לרוד הושיעני אלי"ם וגומר יר'ע ד מה שביארתי במזמו'מלי ה'שהיה לכו כי החל ית'מצילכו מצרה אחת יען אשר לא תמשך אחריה רעה

יותר גדולה ומאותה הגדולה יותר גדולה ממכה וכן ימשך הענין תמיד על זה הדרך ולכך אמר הושיעני הלי"ם כי באו מים וכו' ויר' כי באו המים מעלמם ומוה ימשך שיבאו המים האלה על נפשי מתש ולכך הושיעני אז תכף ומיד כשנמשכו המים האלה מעצמם כדי שלא יחולו על נפשי יר'ותם ח"ו באומים עד נפיז הנה תכף ומיד עבעתי ביון מלולה וגם שם אין מעמד ומשם נמשך עוד כי באתי במעמקי מים ומשם נמשך עוד דבר אתר

והוא כי משם שבולת שעפתני מה שכפי העבע הוא מהנמנעות כי השבולת השוטף איננו שוטף הדברים ההולכים בעומק כי אם ההולכים למעלה ואני באתי במעמקי מים ועכ"ז גם משם שבולת שטפתני: יגעתי וגומר יר'על כן יגעתי בקרחי וכו':

רבו משערות וגימר הענין הואכי השערות הם מתילדים ונעשים מקטורי האד העשני ומדי רגע ברגע יעלה אד עשני ויתדבקעם האר הראשון ויתקרש עמו ובכן יעשה השער ולכן המשיל שונאיוחנם אל ענין השערות יען כי עם היות אמת כי מטבע הרשעים הוא לבלתי הדבק האחד עם חברו אך כל א' יפנה לקלה ההפכי אל הקלה חשר יבתר בו חברו עכ"ז כבואם להרע לישראל כל מעשיהם הם באדיות עשן וגובה לב וכעם ענינם והם אז נשענים זה על זה והחחד יקים את חברו עם היות כי מלד אחד הוא דוחה אותו כאמור ולכן אמר דע"ה כי הנה אלה רשעים השגו חיל והם מעלמם כאספו זה על זה ובאו עליו וז"א כי באו מים עד נפש ואו" עלמו מלמיתי הוא כענין אומר טבעתי ביון מלולה וכו' והענין הוא כי ר"ל שבשום לדואופן לא היה יכול להם יעוכי הנה הם עלמו ר"ל נעשו כטבע העלמות שהם יסודות אל הגוף וכמו כן הם כל ח' מהם יסוד חל חברו וכתקרבו זה לזה כחשר יתקרבו העלמות עלם אל עלמו ע"י השחוםים והקשורים וכול י או יפורש פשוק זה עם מה שמצחתי כחוב וז"ל הנה רז"ל המרו כי בשחמר יהודה ומה בלע כי נהרוג את אחינו וגומר כונחו היתה לומר כי הנה לאחת מג' דברים הורגים האובים את האדם אם לגזול את ממובי או לפי ששוכא לו בטבע או לפי שרוצה להתהלל באומרו ראו איך הרגתי לפלו' הגבור אך שה לא יש שום א' מאלוכי אם המצא לומר שנהרגהו כדי לגזול את ממוכו תה בצע כי אפילו פרוטה אין לו ואם מפני שהוא שונא לנו זה אינו כי אחיכו הוא ח"א את אחיכו וכן אם נהרגהו אין להתהלל על זה כי אחינו הוא ואין ספק כי נסתיר הענין וו"א וכסינו את דמו" או יר' תה בציע כבלע בלחם וכאמר ברכת המוציא אחרי שנהרוג את אחיכו וכו 'ומיד הודו לו כל אחינ זמכרוהו ע"כ וכפי זה נחמר כי רלה דעיה בחומר רבו משערות רחשי שוכחי חנם כלומר הם שוכחי חנם שאין אחי אפילו פרוטה ועלמו חלמיתי אויבי שקר כי אני מעולם לא הייתי אויב להם וכמו כן הם אחי ומוזר הייתי להם ואין ספק שלא יתהללו במה שהרעו לאחיהם רק יכסו הדבר ועכ"ז כונחם היה לרעה עליי אויר׳ באומר עלמו מלמיתי כלומר אויבישקר אלה כשנחעלמו בגדולה זבכבור רצו להצמיתני ולא עשו כאשר עשה ייסף עם אחיו כשם" עזרו ומלך כל מלרים שעם שהיה יכולת בידו להמיתם לא עשה להם רעה כלל והנה אמי יוסף השיבו אשר לא גולו מענין צרורות כסף התבוחה וכן עשיתי גם אני פה כי אשר לא בולתי או אשיב וכונתי היא לעשות בעלתי המלאה ואת להראות להם כאילו נשכח אללי איוה דבר מממונכם וכאילו אני משיבו להם וכובתי הים לורוק הליהם את השוחד באופן כאות כדי שלא יתביישו מלקחתוואחרי שיקחובו אולי לא פזיכוני כחשר הוא ממנהגם ממיד לחשוב עלי מחשבותיהם לרע: ואתה ה' ידעת לחולתי זהת שקני עושה וחשמותי אם בולחי מהם חולה מחד לה נכחדו חו יר' ומה שהם עב"ו מאשימים ליוכו'

מרפכ

אלי יי׳ לבחות · שהוא אלהי השמים כי הלבאות שמה הם · אלהי ישראל · שהם לבאותיו בארן: כי עליך: בעבורך בעבור שאני עבדך יחרפוני לוררי: מיזר והסעם השתניתי עד שלח יכירני אחי כחילו הייתי זר: כי : טעם קנאת ביחך שהיו הלוררים מחרפים הבית שהיה שם הארון והקרוב כי זה המומור נאמר ברוח הקדש

על זמן הגלוח והעד ויכנה ערי יהודה: וחבכה: הפעול נפש כמו ולבכותה: וחהיי כאשר הזכרתי כי כח החם בפועל שעבר או עתיד וככה הו'ואבכה בכיה היתה לחרפות לו : ישיחו יספר שילמגו לו בכי הדם יושבי שער בעביר עיכוחיו: ואכי מתפלל הולי המצא עת רצון באמת ישעך בישעך באמת וים אומרים כמו בבעל פעור בעבור ואינט נכין בעיני : וואת היא תפלתי הלילני מסיס זה הוח ביון : וממשמקי מים כנגד מצולה י אל י וא תאטר עלי פיהי כי יש שם מים חיים ותחטר כמו תפתם ותסגר כמו איש אטר יד ימינו: ענני: כי טוב חסדך י הטעם מטיב אוכמה הוא טוב לי: ואל בעבור היותו במקו' נסתר במעמקי מים: קרבה אמר רבי משה כי קרבה כמו וקרב אוחם ומלח גחלה כמו גאולתה וכ"כה יפר"ש רבי מש"ה קר"בה דרך ליווי פועל יולה זיתפלל לשם קרבה גחולת נפשי כמו וקרב אוחם שהוח ליווי כמו בלע יו׳ פלג לשונם על כן וקרב כולו פתוח וגהלה שם פתח כמו זהבה שללה על כן הוא גאולתה כ"ך פי' לי מח"כם שיחי"ה והנכון שהוא כמו זכרה לי וגאלה ליווי על דרך ולמדה את בני ישראל או חחסר מלת אשר וכן הוא קרבה אל נפשי אשר גאל' והטע' אל יבושו בי קויך : אל תניחני בידם פן יבושו קוויך במה שמאורע בי ויאמרו הלא כך חירע למי שהיה מקוה להקב"ה: לאחי לעשו: קנאת ביחך: ראו החבה שהנהגת בכו בעוד ביתך קיים ונחקנאו בי: ואבכה בלום נפשי בתעניתי ותהי לחרפות לי . מה שחני בוכה ותתענה לפניך הם מתלולנים עלי מל' ונגינותי

> בילשותי שכר: ואכי תפלתי לך יי׳ יהי עת תפלתי עת רצון : ואל תחטר י ואל תסגור עלי : בחר : לרה נכריה זו את פיה לבלעני תאטר כמו אטר יד ימינו שאינו משתמש בה : קרבה אל נפשי קרב אלי: גאלה גאול אותה:

> > מסרה

ארני יו' ח'כתיב כן באורייתא ובכתובין וסימ' ויאמר אברם אדני יי'מה תתן לי יויאמר אדני יי׳ במה אדע כי אורישנה י ארני יי'אתה החלות : ואתפלל אל יי' ואמר אדני יי׳ אל תשחת י ואני קרבת אלהים לי טוב : אל יבשו בי קויך י אכא כגכורות אדני יי׳ נכיאים רכוו' ארני יי' כתי'במ"ה יי' אלהים וסימ' נמסר במלכים ב' סימן י"ם: ואבכהג' וסימ' כעיר הילר חי צמתי 'ויהי כשמעי את הרכרי'האלה ישכתי דנחמי' ואככה בצום נפשי: וממעמקי אילין מילין לית דכוו' וממעמקי ל' הצילני מטיט ואל אטבעה ומשקדשי ל' זקן בחור ובתולה ליוחד לקרבה וממועצותיהם ל' ויאכלו מפרי דרכם : וממצוקותיהם ל'ויצעקו אל יי' כצר להם יוממנה ל' הוי כי גדול היום ההיא׳ וממעון ל׳ קרשו יתן קלו שאג ישאג

אל המלאכה

צ' מעוביי

יסניי לפני

יחנהי לבני היתו

וממזרח ל' ויראו ממערב את שם וממערכהל' למען ירעו ממזרח שמש י וממצרים ל' כי נער ישראל ואהבהו וממשפט ל מעצר וממשפט:

אַל־נַבְשׁוּ בִּיי קוּיֶךְ אֲדֹנָי ֶּיֶהוֹרוֹ בְּיִמְנוֹנֶי לָא יִבְּהַתוּוֹ בִי דְסַבְּרִין ְעַלָּהְ וְלָּיִא צַבָּאַוֹרו צול־יַבְּלְמוּ בִי מַבַּקְשֶׁיִך יייי יִבְּסְפוּוֹבִי דְתַבְעין אוּלְפַוֹ מִינָךְ אֶלָהָא אַלהַי ישִּׂרָאֵל וּ בִּי־עָלֵיהְ נָשָּׂאִתִי רָישְׂרָאֵל: אַרום אַכְּטוּלְתָּךְ טוֹבָרִית חיםובא חַפַּת כִיכופָא אַפִּי: נוּכְרִי ָחֶרְפָּהֶכִּפְּתָּהבְּלָפֶּהבְּנִי: מְוּזָר הָייֵּהִי לְאֶחָיִ וְנָכְרִילְבְנֵיִאִפְי: בִּי־קִנְאַת אַיתְחֲשׁיבִית לָאֶחָי וָהֵיךְ בַּר עַפִּין אָרום טָנָנָא דְבִירוּ בַיתְדָ אַכָּלָתְנִיוָחָרַפוּת חוֹרַפוּד נַפַּרוּ נייני ילְבַנִי אִפִּי: בַּקְרָשָׁא גְּבֵרַתיָתי וְחָבוּרֵי רַשִּׁיְעַיָּ וָאֶבְבֶּרָה בַצַּוֹם נַפְּשֵׁי וַהְהָי לַחַרְפַוֹּת לֵי: וָאָתְנָה לְבוּשִׁישָׂקוָאָהִי בּ'יוּשׁוּ דְמָחַסְרִיוֹלֶךְ בְּמִשְׁתַּפָּהוֹן טַאַנוּוְהְהוֹן לַהָם לִמַשָּל: יָשִיחוּ בִי וַשְבִי שָעַר לַאַיָּקֶרֶרְ נְפָּלוּ עָלֵי: וּבְּבָיִת בְּצוֹטָא וֹנְגִינוֹת שׁוֹתֵי שֵבֶר: וַאַגַיִּ תְפַלְתִי־ לְיִמְיִּים דְּנָבְפְשִׁיוַתְּנִת חִיסוּרְתִּילְקְלָנָאלִי:
לְךִּייְהֹוָתְאַרת רָצוֹן אֱלֹתִים בְּרָב־ יְיִבְּנִית תְחוֹת בְּסוּתִי סַקּא וַהֲנִיוּ וִיהָבִית תָחוֹת בִּסוּתִי כַּקַא וַהַוֵּית לַהוֹןלִמִתְלָא: יִמַרְלוּן עַלַייַחָבִי חַסַּבֶּךְ עַנֵנִי בָּאֲמֶר וּיִשְׁעֵּךְ: בי קויד אבא בגבורות אדני יי וכל מו הַצִּילֵנִי בְמִשִׁים וְאַל־אָטְבֶּעָה אָנָצְּלָה נֹי נִ הַרְעָאבֵית קְרָנָתְא וְזִּמְרֵיהוֹן רְאָזְלִיןּ משנאי וממעמקי־מים: לָבִישְׁתֵּי בַּרְנות בְּבֵית הַרְקַסְנָון: נַאַנָא צְלוֹתִי בָּדֶבֶּהְ יֵיְ בַּעִידֵּן רַעֲנָא תַשְׁטְפֵנֵיי שְׁבְלָת מֵיִם וַאַל־־תִבְּלָעֵנִי אָלָהָא בִּקְנִיאִיטוּבָּךְ עֵנִייָתִיבִּקשוט ַ מְצוּלֶת וָאַל־תַּאְטַר־עָלַיִּבְּאַרפִּיִהָ: עַננַיַיַיְהוָהבִישְוֹב חַקַבֶּרְהבְּרָב רַחֲכֶּיִךְ יִיחֹי פוֹרְכָנָרָ: פְצָאיָתִי מִן גָּלוּתָארְמָתִיל לְטִינָא וְלָא אֶטְטוֹנַע אִתְפַצִי מֵן סנאי פנה אַלִי: וָאַל בּׁתְּסְתֵּר פָנִיף מֵעַכְּרֵּךְ דָרָמִין לְעוֹמְקַן מוֹי: לָא יְגַלִייַתִּימליה קַרָבֶה אַל־ בִּי־צַר־לִיֹכַהַתָּר עֲנִנֵי: ב נַפְשֵינְאָלֶרֶה לְמַעַן אִיבַי פְּרֵנִי: אָתָּדָה לּיְיִיפֵיהַ. תַּקִיף וְלָאה יְסַלְעם לְמֶחְפֵּי עַלַיּי יָבַעָתָ חֶרְ פָּתִי וִבְשְׁתִי וּכְלִפֶּרְתִי בֶּנְרְּדְּ מְצוּלְתַא חָסִין וְלֶא תִיתְפְּתַח עָלֵי ענייתיייארום טכ גָהָנָם פּוּמָה : חַסְרָךְ הֵיךְ בִּסְגִיאוּת רַחֲסָךְ תִּסְתַבֵּל לְנָתִי: וְאַל תִּסְתַבֶּל שְבִינְתָּךְ מֵעַכְּדָךְ אֲרוּם קרב לות נפשי פרוקיתה מטור דלא איתרברבו עלי עיק ליסַרְהִיבְעַנִייָתִי: בַּעַלֵי רְּבָבֵי פְּרוֹקיָתִי: אַהְּוְרַעְהָא קְלָנִי וּבַרְיַתִי וְכְּסוּפִי לְקִיבְּלֶךְ כַּיָיְסִין

מי שנאלה וטעם למען אויביי שיעשו ליחמם: אתה ידעת: מה שיש בלכם לתרפני כי נגדך כל גררי:

תהילת ה׳ תורת חסר

אשר על כן בבעו מינך מלכי ואלהי אל יבושו בי קויך ה' אלי"ם לבאום שפלית פיך על המלכתי בלבחות קדם ישרחל כי עליך נשחתי חרפה זו אם התחרף מהם החרי שחתה לוית על המלכתי ומזה כסתה כלימה פני מה שלא היה לי כן אילו לבדי היה נוגע הדבר ועם עניני זה נשתנית צירת פני ומוזר הייתי לחתי ולח הכירוני י חויר' בהומר עלעו מלעיתי כלומר חוקים הם כאותם העלמות של מי שלא ככנם בו קנא' ואני עלמו עששו מלד הקנאה כי מי שיש בלבו קנאה עלמותיו כרקבין " ואבכה בצום יר' באותו הלום והועד של חורפיך אני בוכה על נפשי כי הנה בהיו'ישרחל על אדמתם אכי וזרעי נהיה מלכים עליהם וכשאין כן הענין חהי לחרפוה לי ג"ב ואולי לזה כיון ב"כ בהומר וחרפות חורפיך נפלו עליד וחתנה וגימר יר' וחז וחתנה לבושי העלמי והעקרי שק כדי להחסלל על זה וחהי להם לחורפיך למשל שחומריםשכונתי היה למשול משל כחשר יעשו הנביאים ישעיה ירמיה יחוקא במשליהם ואומ'שככה ילכו גלי ישראלוכמולאי גולה וכו'ומהפכיי את מעשי לרעה ואז ישיחו בייושבי שער ואומרים לא למנס דוד עושה כן או הנביאים עושים כן רק משום דמזליהוהוא דחזי ואז הם מתעכים ושותים שכר כאילו הדבר הוא כבד כמו שהם חישבי' ואני בהיותי ששה כן כוכתי היא תפלתי לך ה' על עת רצון ולא למשול משל על עת כעסך ח"ו אי לוחת חלי"ם ברוב חסקך ברבוי גדול עכני בחתת ישעך כדי שידעו ויבינווישכילו היושבי שער הכוכר כי לא שעשיחי למשול משל רק להחפלל וה' ענני בכ"כ רבוי מן הטובה הפך ממה שהם היו חושבים שהיה ה' רוצה להביא עלי להפך מן הטובה הזאמ והוא שאהיה אני או זרעי בידם ומצחתי כתו ענכי בחמת ישעך יר׳ ענני ע"ד יברכך ה׳וישמרך וכן שמור לי מה שתחן לי ע"כ - חו יר' וחני תפלתי לך ה' עת רצון כלוער כשיהיה הדבר בלבבי ברצון כלומר כשישלי רצון מדבר מה הנני מתפלל לפניך וחני בעלמי חינני יודע בחיזה חופן חשחל מחתך שתעשה רצוני כי אפשר שאם יהיה הדבר כפי מה שאני שואל אולי לא תמשך וחהיה רצוני או אולי יהיה הענין פחות ממה שהוה ברצוני והתה ה' ענני במה שהוה המתח ישעך וענין זה יובן יותר ויותר עם מה שביארתי בפסוק רצון יראיו יעשה ובותר י והנה בפסוק אתרי האזינה ה' בינם הגיגי ארז"ל במדרשרבה אמר דוד לפני הק"בה רבש"ע בשעה שיש לי כח לעמוד לפניך בתפלה ולהוציא אמרי האזינה ובשעה שאין בי כח התבוכן מה בלבי בינה הגיגי ע"כ וכפי זה יבא על נכון אומ' פה ואני תפלחי לך ה' עת רצון וגומר ור"ל כי אז בעת ההיא שחהיה תפלחו לה' ברצון בלבו לבד שאין בו כם להתפלל עם המריווכו' יעשה חליו דבר זה מלד רוב מסדו ית' והוח שיענהו בחמת ישעו כאילו התפלל בפעל והוליא אמריו בסיו והוא בעלמו אומר אמרי האזינה ה' בינה הג'ג' כפי דברי רו"ל הכ"ל: הצילני וגומר יר׳ הצילני מחיזה טיט שיהיה שלח ימשך מזה כי חומו הטיט יתרבה ואטבעה וכמו כן אנללה משנאישלא ידברועליו רעהומחעמקימים יר'ואנללה ביכ מרבויועולם החויבים הדומים למעמקי מים וזה ג"כ יהיה סבה שחל חשעפני שבולת מים שחז

אכן יחייא

אל יבושו וגומר כ"ל ואם לא תעשה בעדי להיותי חושא י אכא אל יבושו במלחמה עמך ישראל המקוים ישועתך בעדי וכעד חטאתי ויהיה בית כי במקום בעבור יוקראו אדוני להיותו אדון בעולם האלהי וקראו אלהים להיותו אדון בעולם החלאכים וקראו לבאות להיותו אדון בעולם הגלגלים - וקראו אלהי ישראל להיותו אדון מעולם השפל - ווהו אומרו אל יכלמו כי ובעבורי מכקשיך אלהי ישראל כי עליך וגומר ר'ל וזכור כי בימי שאול עליך ובעבורך נשאתי חרפה שהיה מחרפני תמיד על לא חמם בכפי רק מפני אשר שלחת למשחני למלך אשר לא דרשתי לא בקשחי זכסת כלימה פני כמשפט הנרדפים והנדחי שיבושו מבני האדם : ומוזר הייתי לאחי בני יהודה אשר היו מחשבים אותי לזר ומלשיני' אותי לשאול י וככרי הייתי לבכי אמי שהם שאר שבטר ישראל לי על הממלכות אשר נתת לי הם חורפיך. מה שלכן הייתי בוכה . ונפשי נכש הצומחת היתה תחיד בצום. ותהי הככי והצום ההוא לחרפות לי כי היו מתלוצנים עלי. וכן כשאתכה לבושי שק בעת תעניתי . אהי להם משל כי היו קוראים אותי האיש לכום השקים : וישיחו בי תמיד יושבי שער העיר אשר הם כיושבי קרמות ' וישיחו בי שותי השכר בכבימות ' ואכי תפילתי ובוחר ה"ל אכא שיהיה תפילתי לך ה' אתה ועת רצון למען שאתה אלהים ברוב משדך ולא למען זכיותי תעכני בישעך האמיתות כי אין זולתה כי הלועות האחרונות לכטוח בחרב או בחנית הם מסוכקות ' אבל לה' הישועה האחיתית ותצילני מעיע ואל אטבעה ' ואיכצלה משונאי וממעמקי מים יואל תשטפני שבולת מים יואל תבלעני מצולה ואל תאטר שר"ל אל יסגור עלי מבאר מפיה מהמצולה באופן כי לא אוכל לצאת חולה ' והם הד' לרות מהד' אומות הכלחמות אתו כאשר זכרכו ' טכני ה' וגו' ר'ל עכני בחסדך הטוב וכרוב רחחיך פנה אלי ואל חנט אל חעשי הרעים ואל תסתר פניך מעבדך בשום אופן . כי לר לי עתה שהחלחת' חהאויב היא פנים ואחור . ולכן מהר ענני - קרבה וגו' ר"ל תקרב אל נפשר שהיא בצרה ותגאול אותה - ואם אין בי זכופ לחען אויבי פדני פן יאחרו ידיכו רחה ולא ה' פעל כל זאת י אתה ידעתה וגו' ר'ל אתה ידעתה חרפתי מהכפש הצומחת ובשתי מהכפש המרגשת וכלימתי מהכפש המשכלת . וכנגד הנפש אלהי

היה נמשך מזה שתבלעני מצולה ושתאטרעלי באר פיה והוא מהשיעשה בים בעת התגעשותו כאלו הוא בחר עמוק מאדבחוך המים והוא בעת עליים הגל למעלה כו': ענגי ה'יר' עכניה' היה נמשך מזה שונכשל משונים וברוב רחמיך פנה אלי כי דבר זה נוגע לי ולבאים אחרי כאמור . או יר' באומר כרוב רחמיך כלומר כשיחרבו רחמיך בעולם או פנה אלי כי דבר זה נוגע לי ולבאים אחרי כאמור . או יר' באומר כרוב רחמיך כלומר כשיחרבו רחמיך בעולם או פנה אלי בדרך פרטי ג"כ באופן בלל מה שחור שמו לי היכו לי היכו בל היכו בל היכו לי מסתר יר׳ אם ח"ו אהיה בלרה לח ממחין להושיעני עד עת הרלון וכרוב חסדיך רק תכף ומיד קרבה אל נפשי גמלה ומל חסתר יר׳ אם ח"ו חהיה בלרה לח ממחין להושיעני עד עת הרלון וכרוב חסדיך רק תכף ומיד קרבה אל נפשי גמלה ומל חסתר פניך מעבדך שווהיה מושגיו עייון בכרוביון ברוביון בי בי ולא לקחתה ממני להיותה חלק מהכל רק באלה והוא ע"ד ונתתי משכני בתוככם ולא חבעל וכו' ממהרי"ט ז"ל : ובאומרו למען אויבי פדני יר' הרבה אל ובשר הרבה אל נפשי ולא לקחתה ממני להיותה חלק מהכל רק באלה והוא ע"ד ונתתי משכני בתוככם ולא חבע וכו' ממהרי"ט ז"ל : ובאומרו למען אויבי פדני יר' מחל בעל ומד כי הוא בעלמו פי' פסוק אח לא פדה יפדה איש כי ר"ל כי לפי שהוא אחיולא יכנם מרבי יהיו משכשלים לפניך ובעת אפך עשה בהים מה שהיית רולה לעשות בי והוא אומרו פדני - ואולי כוכל לומד כי הוא בעלמו פי' פסוק אח לא פדה יפדה איש כי ר"ל כי לפי שהוא אחיולא יכנם טו בי היו מוכטר בכבר אותו כלו' יכנם במקומו כי ה' יראם ללבב אשר לו על אוהבי ה' וימיחני חחתיו וכו' : או יר' באושר למען אויבי בליניע"ד אותר בכפול אויבך וגומר פן יראה ה'ובומר והשיב ובומר: אתה ידעת חרפתי וגומר יר' כל לוררי הם לורריך בפרעות

תחמר היאך הח"לף זו משמשת שורש ומשמשת שימוש המישב הדבור אל המדבר כן

דרך תיבה שתחילתה א"לף כגון וחהב את יעקב אני חהבי אהב הרי הוא כמו ואחהב

וכן חסף חסף כמו חומף: לכוד: שיבוחולי חוהבים לכוד לי ולכחמני: בברותי -

ואאנש ואחלה בפורכי אכושה מכותיה וכמו ויאנש הילד דבת שבע ואש

חרשה שנרם לניי בחרכן ביתר: ויתנו נכרותי רחם שהיו מוכלים שדות נדתם של ישראל: יהי שלחנם לתניהם לתח רב שנתם יסים להסלורה: ולשלופי" נס כן בשלחן לשים שלום ביניפס לנוחם: שכחותם בשלופי׳ יכנדו זה כוה ב תתוכנה עיניהם תרחית -סכבירה: ותתנים לנום: תכשיל: תהי סירתם נשתק' כחתרו ושפתי נחליה לוסת: כי חתה חשר הכית " חתה סוח שהכיתנו: והם רדפו" ועם ים: חל מכחוב ישורוי לתת תודם לחלפיכם פל פכתנו: אל יבאו בנרקתן. אל תהי להם ארך חשים כעו לשחר סחותו ועם נדיקים ' שרידי פחועות לפתיד לכח : תשבכי בגחולה ספתירה ' ניחי לכככם שהיה בתת כגלות ככסיל תירה ותחים כידיעתה כחתרו כי ביחחייכם: לח כוחי גם שהיו חו כלתי שום שלמות תורם ותכות : יהללוהו שתים נזרן - כי פניחות כלם הוח לום התכלית: כי חלהים פישים: ליון: וורע עבריו ינחלוהו בחתרו סן לס' מלהיך כשתים ושתי כשתים בחרץ יכל חשר כה רק בחכותיך חשקי וכן חתרו ז'ל כל הפילם כלי לח נכרח שלט כזביל זם נולכן יהלליםו על שהשיג תכלית שיב

פכוון פחתו יתכרן:

מרפה - חרפת' אשר יחרפוני השפילו לבי: ואנושה י הה"לף סייון המדבר ומחסר א"לף ויאנש ובא שורק חחת חולם כמו ישפוסי הם: לכוד : כמו לניד לו: ויתנו בברותי . בעבור ששם כאשר הזכיר ואבכה בלום נפשי והעם רעב ולמא בברוחי מנזר' הכרייה: יהי כנגד ויחנו בברותי ראש: ולשלומים חחת שלומי כלמ"ד

ומהי להם הלבנ' לאבן:תחשכנ' : כאשר לא יראו וימעדו אז יפלו ַקַלָנָא תַּבְרַת לְבּיוָתָא בַל מִעיַקי: שפךי קשור כאשר לפניו כאשר יפלו שפוך עליה' למעלה זעמך וְלֵיתֵירוּן וּלְטָרֵי תַנְחוּסִ'ן וִלָּיִא' שחם ברחו ישיגם חרון חפך כאשר לא ימלטו הם תחרב אַשְּכָחִית: וְיַהֲבוּבּּכְעוֹרָהִימְרִירַת טירתם: כיי אחר רבי משה רַישֵּי חורָכָינִי וּלֹצָחוֹהִי אַשׁקְיָין יָהְיִּי ולהכאיב חלליך יספרו זה לזה שאנחנו מוכים וחללים: חנה ־ תַּלָא: יְהִיפָּחוֹרֵיהוֹן דְסַדְרוּ לָדָסוֹי תן זה העון שיספרו ויתהוללו בּאַבְלֵי בָּוֹרָבִיהוֹן לְקוּלָא וְנִבְּסַרְהוֹן עם עונם: ואל יבואוי חמר אירותשבן עיניהון כון רבי משה כי טעמו בדרך לדקה לְטַחֲמֵין חַרְצֵיהוֹן חִרירָא רְנִּיַעַנֹע: שתעשה עמהם ולפי דעתי שפי' הכחוב הכא אחריו ועם לדיקים שרי עילווירון רוגן ותקוף רוגן אל יכתכו: ימחו" כבר יַרַבִּיקִינוּן: תְהֵי מַשְׁבַנַּתְהוּן צַּרְיָא פירשתי בספרי כיספר החיים בַּמַשִּׁבָנַהוֹן נָאיְהֵייְתִיב: אֲרוֹם דִּי הם השמי' ושם כל הגזירות אַנָת טָרִיתָא רָרָפוּ וֹמְן דְבְאִיבּ עַלּ העתידות להיותם כחובות ביום הבראם: ואכין חשגבנין הַב עִווַיֹּת עַל כיסולר השתועיוו: כנגד עני: אהללה יוטעם עווית הון וְלָאיִרכוּן לְמֵיעֵל בּּכִינשׁת בתידה שאודה החסד שנמלני צַדִּיקְיִירָ: יִתְפְחוּן מִפֶּפָר דָּכְרִין חַיָּיָא יַ לְיֵייִי וַאַגַּדְּלֵנוּ בְּתוֹדֶה: וחיטבי משורי מיס משור ישרת אח' כחילו הוא כתו' משור מפר כדרך ככבש אליף ככבש וּכָאֵיבָא פּוּרְקָנֶרְאֵלַהָּא תִּשִּׁוֹבִינָנִי: כאליף כי השיר גדול מהפ'וֹחִיךָ יסמיך שור אל פר כמו קח את אַשַבַּח שום אַלהַי בשירָא וַאַרַבּינִיה פר השור: מקרין מפרים שב בתורָתָא: וַתוּשְׁפַר צְלוֹתִילֶּדָם יְיָ יֹי יַ אֲסִירֵיוֹ לְאַבָּוֹתָּוֹ אל הפר לבד שנראה קרנו מן תור פַטים ובַחור דַקריב אָנָים ופרסתו הטע' שאינו קטן מאד. קַדַמָאֵי דְקָדִימוּ קַרְנוּילְטִּילְפּוֹהִי: וי"ו ויחי לבככם כפ"ה רפה בלשון ישמעאל כמו כיום חבון עינותנותיאווחרון תּבְעי השלישי וישא אברהם את עיכיו אוּלְפַן מִן בָּןדֶם אֱלָנָאוִיחִי לְבְּכוֹן: מעוב את עבדיו ואתם דורשי אַרום מְקַבֶּל אַלוֹמָהוֹן דְיָחַיִּשׁיבֵּי יָנָ אלהים ראו זה וימי לבבכם : כי ּוְלַאֲסִירוּי לָאבְטָר: יְשַׁבְחוּנֵיה מַלְאָבִי שְׁמַיָּא וְיַתְבֵי אַרְעָא יַפִּיָא וְכָל דְּרַחֲשִׁיוּ בְּחוֹן: חביונים: כנגד שהזכיר וחני עני וכוחב: הסיריו : כמחשכת אָרום אֶלָהָאיִפְרוֹק צִיוֹן וִישַּׁבְבֵּל קִירְוּין דִיֹדארָהוִיתוּבוּן תַּפָּן וְיִיְרְתוּנָה: וּבְּנֵי עַבְרוֹי אויביו שיאסרוהו ואס על בני יַחְסַנוּןיָתָהוָוִרחָמֵי שְׁמֵיהוִשְׁרוּן בְּנָּוָה: הגלות יותר נכון: יהללוהו

חַרְפָּהוּשְבָּרָה לְבִּי בַל־צוֹרְוַיִייּי היא מוצא ואַמְתִנִית לְמָרִי הַסְבֵּירָיָא בּי בּיַתְּ נָאָנִוּשְׁהֹ וָאֲכַוְנָה לָנָוּדנָאַין וְלְכנְהַבְּים וַלְאַכָּצְאַתִי: וַיִּתְנוֹ בֶּבַבְּרוֹחָי רָאשׁ ולצטאי ישקוני חמץ: יהי שלהגם לַבְּנֵיהַם לְפָח וְלִשְׁלוֹמִים לְפוֹלֵישׁ: הַרָּאָים בָּרָה אֵינֵיהַם בַּרֹאָוֹת וֹפָּהְנִיהָם המיד המער: שפּברעליהם זעבר כה הוא שור שהקריב אדם הרחבון וחרון אפר ישינם: תהיישירתם יי פַיפַי יים נשַפַּח בַאָּחַלְיחָם אַל־יחַי ישַבּי פַבאובחַלָּליָה יְסַפֵּרוּ: הַנָּחֹדְעוֹ עַלּדִ י י עוֹנָם וַאַלֹּיָכֹאוּ בּערְדָּקְתָּהְיּ ממפר חַיִּים וְעָם צַּרִיקִים אַל־יִבְּהַבוֹי וֹאַני עני וְכוֹאָב יִשׁוּעֹרוֹה אַלְהִי י ל תשונבני: אַתַּלְלֵיח שָּׁם־אַלהיִם בשיר ל קרניו קדמו לרגליו: לרוד וִעָם צַדִּיקַיָּא לָאיִתְכָּתַבוּן : וַאֲנָא עַנִיא בּיִייּם טְשׁוֹר פָּר בַּלְּלָן בַּפְּרְים: רָאוֹ עַנְּיִים יִשְׁכָּחֵר דֹּרְשִׁי אֱלֹהִיםֹיִיתִׁ לְבַבְּבֵבֵם בִּי־שׁמֵעַ אַל־אָבִיוֹנִים יְחֹוָהַ וְאַרֹּוֹ־

וַאַרִץ יַפִּים וָבָל־דֹּמֶשׁ בָּם:

וישכו שםוירשור:

שוכני שלי יומות וכלום יהלום לפניכם רנה: בי ויש אומרים כאשר אהללמי יהללוהו שמים וארץ ואם על הגלות יהללוהו בהושיעו ליון והזכיר ערי יהודה שיש

להכ חלק בירושלם וזרע הטעם וירשוה הסובניהם בימי דוד או בימי המשיח:

ני ז׳ ינחלוה ואחבי שם וישבנר בח:

אלהים יושיע ציון ויבנה עבייהודה

ועל ספרך פולם יכתבו: ויהי ג' וסי' ויחי עור לנצח לא יראה לי לה השחת י ראי עניים וישמחו

ויתי ויתן לומזרב שבא: וירשוה ב' וסימ' נמסר בישעיה סי' ס"ה: ואהבי ד' וסימ' נמסר בהושע רוש סימ' ג':

למככת

מסרה

בסעודתי כמו מבה כה המר

המוחי ואברה מידה: ראש "

מרה: ולשלומים' כשיקוו

בי את העם הזה אשר אתה

הכית רדפו התה קופת מעט

והם עזרו לרעה: והל מכחוב

בעלה נשחיתם בהיות' כאבים :

שנברת בקומחו וביום שנקרת

שר ביום הכיחו שהשור בן יומו

קרני שור שנחמר שיר חו כשב

או עו כי יולד בי ביו' כדמה לפר

שהוה בן שלש: מקלין מכלים י

קרנותיו קלמו לפרסותיו שהלי

בקומתו ובקרניו נברח ורחשו

ילא מן הארץ תחלה כדרך כל

הנולדים הוליחתן החרץ נחלחנ

חלליך יספרו

דבריה' לפת

לפלום ישפך שלימים למוקש

יכתבו ד' וסימ' יסורי בארץ יכתבו: ועם צריקים אל יכתכו: יובכתכ בית ישראל אל יכתבו

שוכגי שתי' והארץ זעוברי ימים

תהילת ה׳ תורת חסר

והיא חרפה שברה לביוכו' ואקוה לכוד ואין ר"ל ואין לילב ולמכחמים ולא מלאתי את לבי

ויתנו - בברותי יר'בברותי ללבי ובאומדי אליו כי בה'בטחתי אז יתכו ראש ותלאה עם צבריה'

מבן יחייא

יְהַלְלוּהוֹ שַׁמֵים

למנצח

לשבחא

אמר וכגדך כל צודרי י כי בהייתם צוררים נפשי האהית י הם צודרים לגדך : חרפה שברה וגו'ב"ץ החרפה שחחרפים אותי האויבים שברה לבי באופן לי לחלתי ולהייתי ואנושה הוא פעל כגזר מן שם חכוש מכתו - ומשפשו וחלושה ויהיה מכשר הפ חר וחקוה שיבו חים מהם לכוד לי וחין וחקום למנחמים ולא מלאתיי כי כל העמי לועדן יחד ללחום עם ה'ועם משיחו ' ויתנו בברותי ובו ד'ל ולא די שלא בא אחד מהם לכחחכי ולהיות בעורתיי כי אדרפה היו לי לאויבי 'ויתכו בברוחי פר"ל מאכלי לאם ולענה ולצחאי ישקוני חומץ י והוא משל לצרות צרדוהו ייהי שלחנם וגו' כ"ל כן יהי דצון שיהי שלחנם לפניהם . כי בהפך לסם החות בבטנם חה שיאכלו וישתו י וחה שחבקשים לטלוחים להם" יהיה למוקם ' ותחשכנה עיניהם מראות י ומתליהם תמיד החעד ' ויחם ההמעדה למתניסם להיות כי חלשתם היא שבת' י ושפך פליה 'שמך בעולם אום שיםפו ויתמו י וחרון אפך ישיגם בטולם הבא ולא ישאר להם שים זכר ושארית בעולם . לא אבית נאה אשר משאיר שם הבעל בית כשאין לו בכים . ווהו אומרו תהי טירתם נשמה . ולא מבכים אשר משאילים שם אביהם על פני אדמה אף כי ישארו כלי בית וחצר וזהו אומרו באהליחם הנעשר מיליעו אל יהי יושב . כר אתה וגומר ד"ל כי אשר הכית אתה מכה חלשה למדק המעא . הם דרכו לילה ויום ותמיד יספרו בלעג וקלם המכחוב והצרה מחלליך עם ישרחלי מנה וגו'ד"ל הנה כחשר היעו לישרחל כמדה שקלף ה' שליו שהוא מעש לא אטאו פי אדרבא עשו לצון קונם . אבל באשר עורו לרשה זחוםיפו להרע יותר חרצון הבורח חטחו ופסטו" ולבן חוחר של העון אשר עםו באשר טורו לרטה מיסיף ותחן שון אחר כי יחטב להם לשון אפי׳ אותו המפנו שהלעו בלנון קונם בריות כי לחפרע כראה כי נתכוכו להרע לוולתם ולא לדבר אחר ווהו אומרו ול ובואו בפרקקך שר לה לוחד ואל יבואו בכלל פעולה מצודקת אותו המעע שהרמו לישראל בקיות בי בולו לרעה. יחחו וגו' יחחו מספר חיים בעולם הוה " ועם כריקים אל יכתבו בעולם הבץ · ואני עלי ד"ל ואני עלי וכואב על לרות החלחם אשר סבוכי גם סבבוכי ישוטתך אלהים תשבכני אהללה וגו' רולה לוחר ואחרי כולחי אותם במלחמה אהללה שם אלהים בשיר - ואגדלמו בתודה בפה - אשר הוא טיב בעיני ה' ההלל וההודחה הוחת בפה מקרבן שור או פר נדול בעל קרנים ופרסות חוקות . ראו ונו' עתיד במקום עבר ור'ל או יראו עלוים הככנעים הישועה וישמחו יוראוה דורשי אלהים ויחי לבבכם שהיה בחת מפני כובד הצרות . וירב' כפעם לכפתר ופע' לנכח כמשפט הלשון הככואיי . כי שומע ובו' עד יתללוהו שמים ובו' ור"ל יהללוהו שמי' וארן שחום היכשה ימים וכל רומש כם . כי שומע אל אביונים ה' והם בני ישראל הנתפשים ביר אויב והם אשירים נכבלי בדול כי לא בוה אותם " ושתה בשופשו אדם עבלים לדור חזרו אים לביתו " ויחללותו כי שקר" יושינו ציון שלה וככם מהאויבים ' ויללה פרי יהולה ההנוסות במלחמה ' וישבו שם בכי יהוד' וידשוה י וורע עבדיו ואוהניו שהם האבות י ינחלוה ויפנכו בה:

הרעים . או יר' ויתנו בברותי ראש והוא אומרם עוב אלי"ם את החרץ וללמאי ר"ל למה סלמחה נפשי לחלי"ם ישקוני חומץ שענותיהם המזויפות וכו': יהי שלחנם לפניהם לפח יר' תמורת זה יהיה להם כי ישתו יין חמר מלא מסך הקנאה והתאוה ושם ישכרו וישובו וימיתו אלו את אלו ולשלותים לתוקש יר' וכשיהיו לשלום יהיה להם תוקש כאמור י- או. יר' באומר ויחכן בברותי רחש לומר הנה לבי היה נשבר בקרבי מלד החרפה והם נותנים לי סם המות בסיות אז לבי כבר כשבר לפישאז יוכל הסס להמיתני יותר מהרה : - וללמאי מחום הסם ההוא ישקוני חותץ כדי שינקוב ויוליך את הסם לכל הגוף או לקרר את לבי ולהמיתו יותר מהרה ותמורות זה יהי שלחנם לפניהם לפח וגומר וחחשכנה עיניהם מראוח כי עינם ולבא תרי סרסורי דעבירה וזהו שרז"ל מחשכנה עיניהם מראות אלו הרשעים שהם רואים וחוטאים שנ'וחרא ההשה וכו' : שפיך עליה' וגומר יר' שפוך עליהם זעמך בכו וחרון חפך פנו ישיגם: תהי עירתם נשמה באהליהם אל יהי יושב הענין הוא כי בהיות אנשים בבית חין הבית נחרבת מעלמת כמו שארו"ל והנה הם לא רצו שיהיו ישרא שרויים בבחיהם ובאהליהם וכמו כן אל יהי להם יושב בטירת 'ובהצריה'ובאהליה': בי חתה אשר הכית רדפו יר' רדפו להפותו עוד ואל מכאוב אלליך יספרו יר' אם אהה תכאיבם איוה מכאוב הנה מן המבחוב ההוח ימצאו עילה ורבים חללים יפילו ותכף יספרו אותם לחללים: חנח ענו ונותר ירי חל מעשה עמהם הלדקה שחמה ה' עושה המיד שעד העון הד׳ חינך מביא במספר העומות: ובמזמור ל"ב תרחה ביאור מה לפטוק זה תרחמו משם ובסם מהר"ר שמריה האיקרעי ע"ה מלאחי כמוב וז"ל תנה עון על עולם הטעם עונם על עולם' בעולם הכח חחרי היוחם רשעים במודים ובני ביהנם וחל יבחו בלדקת דוחת והיח שחשקטם ותחיים בעבו 'לדקתך כדי שלא לקפח שכר כל בריה ותאריך לחם בע"הו לשלם להם קלת פעל עוב שפעלו וחפני שאי אפשר לשלם לפס העוב המוא בעולם הבא בלכחם בגיהנם י ופסוק יחאו מספר חיים מפרש פסוק תנה עון על עונם וטעמו ימחו מן הספר חשר בו לכחבים כחיים כמחמי רו"ל ב' ספרים נפתחים בר"ה וכו' והכוצה להם על חיי העולם הזה חו על המיחה בו מים יחחו מספר חיים ויד' מספר חיים בעולם הוה ועם צליקים אל יכחבו בספר ההוא לקיים וכו'ע"כד עכי וכוחב יר׳ העובי זהיטורין הם ב׳דברים התכפרי'עוכותיו של חדם וחיוב בחר ביטוריו יותד מן העוכי ועלי בחושכיהם בחחת ועל כן ישועתך חלי"ם תשגבכי כי חלד הדבר החי יפופרו עוכותי ומלד הדבר החחר תשגבני במעלה רמה וחו חהללה כפיר שם חלי"ם שנחן ליהעוכי יען היותי סבה שנחכפרו שוכותי וחגדלכו בתודה יען היותו סבת היותי בחשגב השועה חלד היסורין: ותיטב לה' התולה הוחת יותר מתה שייטב לי שיר חחדשהייתי מקריב כדי להתכפר זכו׳ וממה שהיה ג"כ העכין חלו הקרצחי פר על השמחה הוחת חשר יש לי כעת בישועתי וחת ראו ענוים יר' רחו ענוים דברים חלה מיסועתו יח' בכל יום ויום חמיד וישמחו על זה וכן רחו דורשי חלי"ם וישתחו ויחי לבבכם של כלכם ברחותכם חת כל חלה: כי שותע וגומר יר' כי שומע אל אביונים ה' בכל יום ממיד כדי לחח לכל א' מזומחיו והם קשים לפניו ית׳ כקריעת ים סוף ומי שעשה את זה גם אסיריו בגלו'לא בזה ולא כמו שהיה עושה כ"נ שאסיריו לה פתח ביתה: חו אולי כיון בזה למה שקרה ליכניה בהיותו אסיר כי אסירו יח'היה ועל בזרתו

יתי בחס במים ללוהו . שמים ובומר יר' ויהללוהו שמים וארץ או כחשר החלי"ם יושיע ציון וכו' וכחשר. רע עבדיו יכחלוה וכו':

למכלח

מן העכין כאמר כי אלהים יושיע

בה הרי הדיר בנויה והלאן כנום

והרועה לא כוכר לכך כאמר

לדוד להזכיר אלהים להצילפי :

ישובו' על עקב בשתם י מדה

במדה כמו שעשו לי: על עקבי

בחותו מעג'עלמו אכלישטר הלש

בלע"ז: האומרים עלי האח

לשון חדוה בראותו באויבו

כרלוכו: מושה ליי לעזור: לבח

תמידי בחוחו מעוז להכלל

בתוכו מוהרודף:לוי'להושיעני

פעתים רבות הושעתני ע"י

אתה מוציאי ומעבירי כמו ויבו

שלוים כי גז חיש וגעופה:כמופת

הייתי לרבים י רבים רחו לרותי

ודאנו פן יקראם דונתח לרותי

פן אהיה להם לאו' כאשר הוקרה

לוה כן יקרה לנו כענין שנאמר

והיה יחוקאל לכם למופת: לעת

זקנה - אם זקנתי בחטאים

כלומר שחטחתי הרבה: כי

אמרו אויבי לי : אמרו אויבי

פלי וכועלו יחדיו לאתר אלהים

עזכו אין אכו כענשים עליו

שכבר נכשל בעבירה

מסרה

ע למנצח ב' בטעם וסי' למנצח

דקוה קויתי - למנצח להוכיר

בשתם ד' וסי' הגני עשה את כל

מעניך רסוף צפניה: ישמו על

עקב בשתם ויעטו כמעיל

בשתם: ישובו על עקב בשתם:

ויאמרו ט' רפי' וסימ' בישעיה

חשרו חמוץ נגול: חתה בוזי

שלותיך: וחומן . כמו חומם וכן א

ליון ובוחר וחוהכי שתו ישכנו א

לדוד להזכיר · לשון תפילה הוא כמו ואנחנו בשם יי'אלהינו נזכיר וכן בדברי הימים

להזכיר ולהודות ליי' ובמדרש תילים רחיתי משל למלך שכע' על לחנו וסחר חת

הדיר והוכים חת הלחן וחת הרועה החר זמן החזיר את הלחן ובלה את הדיר ולח

הזכיר את הרוע'אמר הרועה הרי הלאן מוחור והדיר בנוי ואני איני נזכר כך למעל"

סיג יראה סינס: ישוכו על עקבי כמו בעקבי הלהן ויש אוחרים בעבור עונש ושכר שמכיישים אותי כמו בשמרם טקב רב כמו חבמול

ישישו מבקשיך וירימו קול דבק: בךי החה כשם עומד לנלח על כן לח חבוש לעולם : בלדקחך . הטעם שתדי בלדק כי אויבי יעשו לי עול: היה ליי כמו מעון להסחר בו על כן החריו לכח תמיד כיכל מעון שמוחל חו על דרך הוח לוה ויעמד כמו דבור השם שהטעם על הגורות על ידי המלחכים: אלהי החבר טעם בלדקחך: וחומן ' כמו חשרו חומן: כי י חין לי תקיה זולחך וככה אוחך קויתי מיום היותי על החדמה וזה הוא מכטחי מכעורי: עליך גוזיי כמו וינו שלוים על כן תהלחך בך תמיד: כמופת הטעם בעבור שנסמכחי עליך ואתה סמכתני הייתי כמופת לרבים שלא היו מאמינים בך כדרך והיה יחוקהל לכם למופ': ימלח: כנגד בך חהלתי ככה עד שימלא פי והסעם כל ימי אלי הטעם כאשר עזרתני מנעורי עזרני עת זקנתי: כי לי בעבורי כמו פן יהמרו חויבי לי : ישימרי נפשי ישהיית מחשב שהם עוזרי נועלו יחדיו עם

ואומרים הלה לאלה

תהילת ה׳

לדוד להזכיר אלי"ם להלילני וגותר יר' אני לריך לאלי"ם שהוא מדת הדין

להרע לשוררי השר בהופן זה הפלל מהם וה' במדת רחמים הוא לי לעורה השר

מלד זה יבושו ויספרו מבקשי נפשי ברחותם כי ה' לי לישועה והם חינם יכולים לי ולרחותם ב"כ

כי אלי"ם להצילני ויהרוג לאויבי כאמור ויסוגו אחור ויכלמו שאר האנשים החפצים ברעתי כי

בזה שחני מתפלל חליך שיבושו וכו' ושישובו וכו' י חויר' בחותו כעקב בעצמו חשר הם עתידים

להתביים עליו כלו' בפסיעה עלמה שהיו הם בחים להרע עמדי ישובו לחחר: ישישו וישמחו

וגומר יר' ישישו וישמחו בך כל מבקשיך כחברהם אע"ה כי מלד חקירתו בקש לה' ומלח אמתת

מציחותו ית' כמו ויהמרו חמיד יגדל הלי"ם בעל הדין כי ידעו שידך תהיה בחויביהם : ואבי וגו'

יר' ואכי עכי ואביון חושה לי בשם אלי"ם כמו שאמרתי באומריאלי"ם להצילני וכן אתה ה' עצרי

ומסלטי אל חאחר ורו"ל אמרו בין היום בין למחר עליך לגאלני א"כ אלהי אל תאהר ולהיות כי המומור הלוה הם דברים נחמדים ראוים להוכירם המיד לכן אמר לדוד להוכיר:

לעולם: בצדקתך תלילני וגומר העה אלי אזכך וגומר יר' ואחר שהלילני בלדקתך הנה כי

כןהטה אזנך לתפלתי והוא ע"ד והיה טרם יקראו ואכי אענה עוד הם מדברים וכו' י או יר'הטה

אלי אזכך גם כי אכי מתפלל לבדי בלי לבור וקהל והושיעני וכו' והיה לי לצור מעון באופן שהתיד יבא המלאך שלוית לו להושיעני זענין זה הוא מש"ה כי מלאכיו יצוה לך לשתרך בכל דרכיך

אלהי פלטני מיד רשע וגומר יר' לומר אלהי פלטני מצ'מיני רשעים הא' הוא ברשע סהם והחא

שמלד העול בעלמו הוא חומן ולא לתאבון והוא הפך אל העובד מאהבה: עליך נסמכתי

מבטן ממעי חמי וגומר הנה בזה ר"ל הענין בעלמו שלרו"ל שדר בה' עולמות ואמר שירה והוא

חומר בך תהלתי חמיד: ימלא פי חהלתך יד' ע"ד משו"ל אם שגורה תפלתי בפי בידוע

וכו' ויר' ימלא פי ההלתך ובכן אדע שכל היום חהיה תפארתך מלד הנסים שתעשה עמדי או

יר׳ האדם המהלל לחברו לפי שעשה עמו איזו טובה בין כדובין כד יוכיר בו איזה דבר דופי מצד

איוה רוע שעשה עמו ועל כן אמר פה חמיד תפארתך: אל תשליכני וגומר יד׳ אל תשליבני

לעשות טובה עמי בעת זהנתי אך ככלות כחי אל תע. בכיזיהיה באיזה זמן שיהיה: בי אחרו אויבי לי ושומרי נפשי ובומר יר' אותם השומרים לנפשי שהיה ראוי להם לשמרני מכל דבר רע הנה

הם נועצו עם אויבי ושניהם כחתת חתרו אלי"ם עובו וכו׳

העושה שלא כרצונו ית' לאיזו מן הסבות שחהיה והג' הוא המעול והחומץ ויר' כאים

ה' חסיתי ת' אחרי שחסיתי בדונפשי היא אלולה ממעל אין ספק שחדריכני

להועיל ולא אבוש לעולם הבא גם אם באולי אבוש בעולם הזה והיא אותר מלח

תורת חטר

לַמָנַצֹּחַלְרַוִר לְהַוְבִּיר: י׳ נייי לְשַבָּדָא עַל יֵר דְּוֹר לְמִרְבַּר עַל צְרוֹךְ אָלָהָאלִפְּצְאָה יַרְנָגַאייֵי אָלהֹיִם לְרַהַצִּילֵגָי יְהוָה לְעָוְרָרִיי כשׁריף לְבוֹנָתָא: לַסְעִידָנָא זַריז: יַבַּהַחוּן וַיַּחִסְרוּן תַּכַעֵי קושָה: יַבָשוּ וַיִחִפְּרוּ מְבַקּלְשֵׁי נַפְּשִׁי נַפְשִׁייוּוֹרוּז לַאֲחוֹרָא וִיכְסְפּוּן דְּצַבְיֵין יִפַּגוּאָחור וִיכָּלְמָוּ חֲוַבַּאֵי רָעָרוִי: בִישָׁהִי: יְתוּבוּן לַאֲחורָאכְטוּלְדִי ישובו על־עַקָבבְּשְתָם הָאֹמָרים, כְמַנוּ עָלֵי יִתְפְּרָעוּן הֵיךְ בָּהִיתְהוֹן ישישו חשמחויבה ה הַאָּח יהַאַח: מ׳ נשו דַּאַכִּירוֹ עָלֵי וָוֹרִינָא דַוֹרִינֵא: יִיוֹרוּן בָּלַ־־מָבַקשׁיָרְ וְיאמָרוּ וְדָמִירוּנְרֵּלַ וִידוּצוּן בְּמֵימָרָךְ כָּל חָבְצֵי אוּלְפַן אֱלֹהֶים אֹהַבִּייִשׁוּעְהֶדְ: וַאֲנְייעְנִיַּ פינה וייפרון תריבאיסגייקריה היי וַאֶבְיוֹן אַמַלהַיִם הַוּשְׁרוּ לֵי עָוּרָי וּמְפַּלְמֵי אָתַּור יְהנָה אַל־תְאַחַר: רַחָפִיפוּרָקנָך: וַאַנָא אַנִיא וַחָשוֹכָא ַבָּךְ־יְהוָתְהַתְּקְיִתִיאַל־ אֶלָהָא זְרִיז לִי סַעֲרִי וְשֵׁוְבוּתִי אַתִּ הוּא וְיָלָאתְּחַר: בַּמִימְרָרְדְיִי רְחִיצִיח לָא אַבושָה לְעוּלָם: בְצַרְלָתְרְ תַּצִּילֵנְי וּתְפַּלְשֵנִי הַשֵּׁה־אֵלַי אָזְנָךְ וְהוֹשִׁיצֵנִי: אַבְתַת לַעַלָם: בָּצְרָקָתָרְפְּצֵיייָתִי הַנְיהַ לִיי לְצוּר בְּעוֹן לָבוֹא תָּבִיר נִים וְשִׁוֹבִינְנִי אֵצְלִי לְוָתִי אוּרְנָךְ וְפְרוֹק צַנִיתָ לְהוֹשִׁיעֵנִי בִּי־סַלְּצִי וִפְצוּרָתִי יִנִיבּ יָתִי: הְנֵי לִילְפִינַר תַּקִיף עָשִין לְפֵיעַל תַּרִירָא פְּקַרְתָּא לְמִפְּרֵק יָתִי אָרֵי אָהָה: אֱלהַׁיפָּלְטֵנִי מִיֶר רָשָׁעִסְכַּף ה פְעַנֵּלְוְחוֹמֵץ: בּראַתָּה הִקְנָתְיִאֲדנוֹ לְ נְנְיֵנֶע תוּקְבִּיוּכְרַךְחוֹסְנָא אַתְּ: אֵלָהָא שֵוֹיב יַתִימִן יַדרָשִיעָא מִן יְדָא דְּטָרֵי עַוְלַא יָהוֹה מִבְּמַחִי מִנְעוּרֵי: וּקְטִיף: אַתום אַתְּ הוא סוֹבָרִייַיָּ אֵלהַי נִסְמַבְתִּי מִבֶּטֶן מִסְיוֵי אָמִי אָתְּרִה גווֹיְ בָּהָ תִּהְלָתִי חָמֵּיד: בְּמוֹפַתְ הָיֵיתִי בְּיִחִנִי רוֹחֲצִנִּימִן מַלְיוּתִי: עַלֵּיִךְ פַּמְבְיֹתִמְן יפַלא פי פירים לבריםא מן מעינים דאמי אַנַתְ מַפְקִי לַרַבְּיִם וְאַתָּהֹמַחֲמָי־עוֹ: הָתְלֶּתֶבְ בָּלֹ־תַּיוֹם תִּפְאַרְתָּבְ: אַלֹּ־יִי מְיַ פְּמִימְרָבְ חוּשְבַּחְתִּיתִרירָא: הֵילְ הַשְּׁלִיבֵנִי לְעַת זִּקְנָהְ בִּבֶּלְוֹת בֹּחִיאַל־ נְיֹחֶת הִמְהָא הַוֵיתִי לְסַנִּיאִין וְאַנְתְ רוֹחֲצֵנִי י תעובני: בִי־אָמְרָנאוְיַבַי לִיְנְשׁמְרֵי ייֹּ וֹעוּשָׁנָאדִילִייִחְמְלֵיפּוּמִיחוּשְׁבַחְתַּוְ נַפשׁי נוַעַצוּיַחְדֵּנ: לֵאמֹר אֶלהַים י׳ י׳י בָּל יוֹטָא שִיבְהוֹרָך: לָאתִטְלוֹקיַתִי אַוַבְוּ רְרָפִּוּ וְתִפְשׁוּהוּכִּראֵין מַצִּיל: לְעִידַן סִיבוּ כַד יִפְסוֹק חֵילִי לַאַ תשְבְּקינֵני: אֲרום אָמִרוּ בַּעַלִי דְבַבי עָלֵיבִישׁ וְנָמְרֵי נַפְשִׁי יִתְמְלִיכוּ בַּחָבָּא: לְמִימַר אֶלָהָא שַּבְמֵיה רְדוּפּווַאֲחִירוּ יָתִיה

אַרוםלֵיתדְפָצֵי: סי' י"ר: תאחר ג' וסימ' נמסר כסיפ'סימ'מ': עא מעוןר' נסום של הבפת צר מעון. למה תבעטו היה לי לצור מעון יי׳ מעון אתה: וכל שום קרתא דכוו׳: אדני יי׳ ח׳ בתים כן באוריתא וכתובים וסים׳ נמסר לעיל בסיפרא סי׳ ס"ם: בכלות ג' דרגין חד כ' וחד ב' וסים' בכלית אל תשליכני לעת זקנה דתהלות . בכלות ונהם' באחריתך דמשלי כברים אורידם ככרים לטבוח . בכרים ערבוכל נשיא קדר . כככבים והמשכילים יזהירו כיוהר הרקיע . בככבים נלאית ברב עצתיך : ואינון מן א"ב חד כ' וחד כ' וסימ' נמסר במס' רבתא בערך ב'

למנלח לדוד להזכירי נועם פיוט חחלחו כן י אלהים י חושה י בעבור אחר בתחלה כאולו כתוב אלהים חושה להלילני כדרך כר אלהי'נשמת אדם ורבים ככה : יבושו : כחשר תעזרני מיד יכושו : יסוגו החור: בנין נפעל כמו יכונו יחדיו מגזרת

אכן עורא

וחלף ישישו בחשר יבושו הם חז ואני . כמשמעו עני ואביון או כעני והביון או כמחשב'החויבים זלי כמו אמרו לי החיהוא: הל מחחר עורי פועל יוצא או פועל עומד א תהחר כמו מדוע אחרו להיוה דעורי כך יי חסיתיי הנכון בעיני כי זה המומור דוד חברו כמו המזמור ברכי נפטי אם יי אלהי בדלת מאד כי הוא ופלך לח שלים לפרמה הוא למעל'וטעם לוית שהבטיחו נעורים כחמרו וענתה שמה

שוכיתי שתפיה הלהי כחמרו ום אלי ואכובו אלהי אבי וחרות מנהו: במופת הייתי לרבים בשנמלמו חונים מישחל ועורים מכנשן כחש: אויבי: לאחר: זה אותרים ימלחפי תכלתך יהי רכון שימלח פי תהלמך נתשומה

ולשוננו רנה: תפחרהך שיחתרו בנוים הנדיל לפשית עם חלה: לעת זקנה' נעת שתשש כחי בשעבוד עלכיות: ככלו" כחי בנלות מחרון שנזרו לנטל פשנותורה ושנו' : כי אמרו אויבי ושומרי נפשי " כחומות שח"ח: חלכים מזבו . כפושחתר החפיקורם כי חלו" סלה פילני ויהרוב נחויבי בימוד דישובי שלו הבניו שית שיוש של יבופרו שוכוחים לרבי יחוש לפני הקיסר יחתרו כי המדח דיכו גם להם: ישובו על ובר יר'ישובו אל על ויכופרו עוכוחים לרבי יחוש לפני הקיסר

בחתרוחו יתלח שחוק פינו

אבן יחייא

למנצח לדוד להזכיר וגו'המזמור הלו אמרו דוד בכורתו מפכי אבשלום בכו ור"ל או אלהים חוסה ומהר להצילני מיד אויב - וה' חושה לעורתי כשאלך נגדו להשפילו תחתי והנה אחר שם אלהים מחדת הדין בהצלה חיד אויב להיותו האוה השופט צדק חייב להציל העשוק תיד שוסהו יו אמ' ושם ה' מחדת רחמי בעוד להעיק האויב להיותו בלתי חחוייב לעור ההוא אם לא לרוב חסדיו יבושי וגו' ל"ל יכושו בנפשם האלהית ויכלחו בנפשם החשכלת חבקשי נפשי להכריתה מהע"הב יסגו אחור כמשפ' תבושי שהרוחות והליחו שלהם יסוגו אחור ויכנסו בפנימיו הגוף: חה כנג'כפשם הלוחחת' ויכלמו בנפשם המרגשת חפצי רעתי בע"הו ישובו וגו ר"ל האוחרי בשחקה - האת האתה עיכיכו מהכרתם דוד מהעולם הזה " והאת ראת מהכרתתם מהמולם הכא -ישובו מהשמחה ההיא אל התכלי' האחרון מהבושת והכלימה י וזהו אמורו על עקב בושתם י שרולה לומד סוף בושתה וכינהו בשם עקב להיות כי עקבי האדם הם קלוותיו וסוף קומתו והנבוה שבגופו . ישישו וגומר רוצה לומר ישישו בכפשם האלהית וישמחו בך בנפשם המשכלת כל מבקשי כחמים פלך חושה להיות לי עודי למען אנלח אויבי . ומפלטי למען לא אכולח מהם . ואל

עא בך ה' משיתי ובומר גם המומור הלו אמרו דוד או בכורחו מפני אבש!ום בכו' ר"ל להיות כי בך ה' חשיתי" הוא מהמחוייב שאל אבושה לעולם כי זה דרך הגדולים לטזור תחיד החוסים כצל ככפיהם . בלדקתך וגו'ר"ל בעבור לדקתך ולא בלדקתי כי יודע היה היות חטא אוריה סבת הצרה הסיא י אתה מחוייב להטות אלי אוניך לשחוע תפילתי . ולהציל ולפלע ולהושיע שלש נפשותי . היה לי זגו' ל'ל ולכן היה לי למעון זור וחוק לבו תחיד כפתנוה למלחכיך להוטיעני . בהיות שאתה סלעי ומצורתי והם שלש חלקי המגדל עוז ומבצר הנעשה בעיר הנקרא בלע"ז דוקה י או קשטילו אלהי ובו' היא תפלה לאל שיפלטהו אך הפעם חיד רשע שהוא אחיתופל מכף מעול וחומץ שהוא אבשנום שהיה מבקש בעול להרוג את דוד ולעשות חחוץ בגדו מדמו . כי יהיה ערים ערין אדמימות כמו חמון בגדים מבלרה . כי אתה וגומר ר"ל אתה ה' אלהים תקותי ומבטחי מכשורי - עלק וגומר רוצה לומר וכאלו אפילו בכשן אמי בטחתי וכסמכתי עלך . וחמעי אתי שהייתי דכוק כהם אתה גווי . רוצה לומר אתה חוחך ומפריד אותי ממשיה זהוא מלשון לבוז נאכו - וכך תחילתי תשיד . כמופת זבומר דולה לומד כי רבים

לוקחים מופת ראיה מעניני . כי בדאותם שמפני חטאתי נענשתי . ובשוב אל ה' אתה תשוב להיות לי מחסה עוז הם נמנעים מלחטוא . ואם מטאו ישובו בתשובה . ימלא ובו' רוצה לוחד מפני היותך מחסי עוז לכן יחלא פי כל היום מתהלת תפארתך . אל תשליכני וגו' ר"ל ולכן אכא אל תשליכני מעליך עתה לעת זקכתי . ואל תעובני עתה ככלות כחי . כי אחרו וגו'כי אחרו אויבי שהם אחיתופל וסיעתו לי ובעבורי ושוערו ומתתיכי כשני לקחתה שהם אבשלום וסיעתו אחני שנועלו יחדיו לאמר אלהים עובו לרוב חטאתיו . ולכן דדפו ותבשוהו כי אין פדיל . בלהים

בעת צרת' למען לא יבודשו מהסתפח בכחלת ה' ואוהבי ישועתך בעולם הוה יאמרו תמיד יבדל אלהים אשר הראה כפלאותיו וגדולותיו שמכוי ואכי וגומר כ"ל ואכי עבדך העני ואביון כי הגעתי לתכלית העוכי כי בכי לקח את כל אשר לי: אלהים במדת הדין שלך ואתה ה' במדת

תאמר בשום פכים כי השעה היא מאד דחוקה ולריכה לכך :

וה החומור תכלה על בחלת נית שני י חמר:

אלהום לפנילני פ לפורתי חוש' חלהים חושם לכנילני מבורו׳ מלכות בכל יוחל תפתין לם ני שנה וחושה לעורתי שחוכל לככות הפקדש נפשי שכלשינו חנכים עישחל ושורים לנכוכד נגר והת דנימל לדריום ' הפצי רפתי לרי" יהודה וכניםן נכנין בית שני: המומרים הוח החת" יושני נור כמערויםן המרט צור על ירושלם החת כל מנקשין שני הנולה : חוהכי תשועתן נדיקי הדור: וחני עני וחניין : בתחלת בנין בית מני חלפים חושה להשיעני ען

זה המומור חפלה על שעכוד מלניות : אמר: בך יי׳ מפיתי בגזרות

72122

נהקימו כנלם: חל חבושה .

יהי רגון שתקבל חפלו צריקי

םנורותיו: הטה חלי חוכך •

חסחין תפלתי רחניה לפלות אליך וכוה: היה לי לכור מעון בעת נרה כי אתנם:

נוית לסושישני בכל קרחני

חליך כחמרו ובקשתם מכם

חת כ' חלהיך ומנחת כי

תזרשנו: כי סלעי ומכורתי

מתכי לפולם: מידרשם י

פמן : מעול וחומץ : מחשורום

שהים כותן שיכו במפון

כחפרו ויטם ספלך מחשורום

סם על החרץ: מנעורי .

בהיותי בעלרי שנקרחו יעי

ביתי נפוריה וכיום פלותם

מחרץ מנרים: נסמנתי

מכמן נדיקי כדורות במכרי נסמכו מליד

פעגרים שהייתי כלוח כחשך

כפו הולד בפע הבי גוזי ה פוניחי בחסוון: כך בחרלותי פל

והתפללו: ממעיחתי

נסמכו מליך

סדור: בנדקתן תכילני

המסים מחרנוניות של מלכן

מדי ופרם כחטרו מכדה כלו

שליטון:

אֱלהַיָּם אַל־תִּרְחַק מִפַּגִּי אֱלהַי

נַפָּשִׁי יַעֲטְוּ חֶרְפָּרוּ וּכְלָפָּרוּ בְּבַּקְשֵׁי

בָּל־־הַיָּוֹם הְשוּעָהֶךְ כִּיְ לָא יָהַעְתִּי

בַּנְעוּרֶי וְעַר־הֵנָּה אַנִּיר נִפְּלְאוֹתְּיְךָ:

אַל־תַּאַוְבָנִי עַר־אַגּיַר וְרוֹעַהְ לְרַוֹר

לָכָל־יָבוֹא נְבוּרָתֵך: וְצִרְקָתְּךְּ אֱלֹהִים

ַעַר־פָּׂרָוםאָשִר־עָשִית גַּרֹלְוֹת אֱלֹהִים

רבורת ולַיעורת תַשְׁוּב הִתַוּיַנִי

אָנָי אוֹרְךָּ בִּכְלִי־נֶנְבֶּרֹ אֲכִיתְּךָּ אֱלֹהָי

אָשֵר פָּרִיתָ: נַם־לְשׁוֹנִי כָּל־הָיוֹם

הֶּהְנֶּרֵה צִרְקְתֶּןךְ כִּירְשׁוּ כִי־חַפְּרוֹ

מְבַקְשׁוְרָעִתִי:

אָזַמַּרָה לְּדָּ בְּכִגָּוֹר קְרוֹשׁיִשְׂרָאֵל:

ואכי חמיד אייחל - לישועחך וכשתושיעני אוסיף על ההלחך : לא ידעתי ספורות־ של לדקות והחשועות שעשיתי עמי: חבם : להודות ולהלל בגבורותיך : ועד הכת־ טד היום במה שעבר עלי : לכל יבא גבורהך : לכל אשר יבא אללי אגיד גבירחך: ולדקחך מלהים י משר היא עד מרום שני המקראות מחוברי 'מל מגיד זרוטך לדור ב

יבשו יכלו שמני

תרננה מפתי עם זמר קול הכניר כשאומרה לך בכנור לשלמה י על שלמה בנו החפלל תפלה זו שלפה ברוח הקודש שהוא עתיד לשאיל מהת הב"ה לב להבין לשמו'משפטימשפטיך-חכמת דיכיך שלוית בתורה על־כַל־תַּהַרָחָה: פִייִיםפַר צִרְנְחָהָה מווצדקחך לכדק הת הדין מלך ובן מלך שכיהם בשלמ'המורי ד"ח משפטיך למלך תן הייסורין יהו כלים בי והלדקה עשה **לבני שיהיה** שלום בימיו

ערן לי חד

מסרה

והוספתי ד' ב' מלרע חד חסר וסימ' והוספתי על ימיך . על כל תהלחף: וב'מלעיל וסי' וגרלתי והוספתיי הגדלתי והוספתי הכמה. ימיך חסר : הראיתנו תחיינו תעלנו תלתיהון קרי גי גי בי מן מלין דכתיב ו' בסות תיבות' וקריין י' וםי' נמסר במכרה רבת' במערכת אות ו': פריה ג'בטעם וסימ' אשר פרית בגדלך אשר הוצאת י ונפשי אשר פדיתי בידך אפקיד רותי פד יתה ל' כתיב כן:

אלהים אל חרחק: אם רחוק יום ישועתי יחשבו כי רחק מיוני: יבושוי שוטני כפשי הם שהיו אהביו שטני לפשי : ומבקשי רעתי י הם חויבי : וחני הטעם אם רחק יום ישועתי אני חתיד אייחל ואוסיף להללך: פי לדקתך שעשית לאחרים ועמי בימים הראשונים והתשועות שעשית: כי לא ידעתי - כדרך כי עם

אַלְהָא לַא תַּרְחִיק פיניאַלהַי לְסַעֲדי יייים ּ זְרִיז: יִבַּרְתוּן יִשְׁהֵיצוּן פוּשְנֵי נַפִּשִׁי יַיַּפְּי לְעָוְרָתִיקִישְׁישָׁה: יַתְעָטִפון הָלְנָיִא וְבִיסוּפָּיִא תִּבְעֵי בישוֹתי: וַאַנָא תִדִירָאאוֹרִיךְ וָאוֹסִיף לֹי כֹּ מּנִישׁ בָעָתִי: וַאַנִי חָמֵיר אַיַחַלּ וְהוֹכַפְּמִיי פוטיישתעי עַל כַל תושְבַּחְהָד: צירקוהָרְ כָליוֹמָאפּורְקָנְרְ אֲרוֹם לָא יָדָעית פִינְייֵנְהוֹן: אֵיעוֹל בִגְבוּרְתָא בֹּיִיִּים סְפֹּרְוֹת: אָבוֹא בְּנְבְרוֹתאַדְנָיִּיְהוֹוְת דַייָ אֵלהִים אַרַכַר צִרְקותָךְ בִּלְחוּרָךְ: יֹשׁ יֹיֹּף אַוְבֵיר צַרְקְהְךְּ לְבַדֶּךְ: אֶהִים לְפֵּרְתַנִי אלַהֵי אַרִיפְּתַנִי בָּנִיסַיָא מִן טַלְיוּתִי וְעַר הַעיִרנָצ אַשְנֵי פַרישָחָך: וּלְחוּר כי״ף ככתוֹ וְגַּבֶּם עַרֹּיזְלְנָה וְשִׁיכָה בֶּּלֹהַים ער זקנֶתָא וְסִיבוּתָא אֵלָהָא לָא תשבוקיתי עַר דַאַרָגִי תְקוֹרְ אֶדְרַעָרְ לבר בני לכלביייתיפתונכורתן יַנְצַרַקְתְרְ אֱלָהָא עַר שְמֵי מְרוֹמָא דִי מּשַׁמִי מִי כָמְוֹךְ: אַ אֱשֶׁר הַרְאִיתַנִוּ וּצְרָוֹת כּ יָעַבַרְיתָאַרַבְּרָבָן אֱלָהָא מֵן כִּוָיתָה: דִּי אָחִיםְחָנִי עָקן סַנִיאָן ובִישָּוְתְתוֹב תֶחִי יִי^{נְי}ִ וֹסַמְּרֹמְוֹת בָּאָרֶץ תִּשִּׁוֹב תַּעֲלֵנֵני: יָתָנָא וּמִתְּחוֹמֵיָא אַרְעִיתָא תְּתוּב בּבּיִּנְיְבִייְנָא וּמִתְּחוֹמֵיָא אַרְעִיתָא תְתוּב בּבּיִּנְיִי תִּיסַקיָתָנָא: תַּסְגִי רַבִיותִי וְתַּהְוֹוֹר חָנַחֲמִינָני: לִחוֹר אַנָּאאוֹבִינָּוֹבְמְּך בוייניוְפַר וניכָלָאאַתנִיקושְטְרְאֶלָהִי יֹי יֹ חְרַנְנָיָה אֲפָּתִי כִּי אַוַפְּרָד. לֶךְ וְנַפִּשִּׁי אָשֶבַחַ קָּרָפָּרְבּּכִינָרָא קַרִישָׁאִישִׁראַ: יְּ תִּיבוּעֵן סִיפָּוָותִי אַרום אֵישַבַּחְקָּדֶפָּךְ וְנַפַשִּי דִּיפְרַקְהָא: לְחוֹר לִישָׁנִיכָּל יומָא הְרַנוֹ צָרַקְתָּךְ אַרוֹם בַהיתוֹ ישׁ ישׁ לֹשׁרֹם היאֶרהֹים מִשְׁפָּטֶיךְ לְמֶלֶךְ תַּוֹ א יַצְרָקְתְּהָּלְכָּן־מָלֶהְיָ יָבֵיוֹ עַּפְּהַ בְּצָבֶקּן 🌣 🖖 אַרום אִיתְתַּקְרוּ תִּכְעֵיבִּישוֹתִי: עַל ירוי דשלמה אָהָאַפֶּר בְּנְבוּאָרה אֶלֶהָא הִילְכוּת דִינָהְ לְפַלְּכָא מְשִׁ־חָא הַב וְצִרְכָתְהָדְ לְבָרִיה ְדִּינִרבּ ְלְכָא: יָרִין

עַפֶּרְבַּצְרָכָוֹה

קשה עורף הוא אף על פי שלא חדע מספריהם וחילם ספירות חחת שורק על משקל גבירות אכוא : לספר גבורותיך ובעביד כי משפטי רבים מהגבירים להשחרר על כן חוכיר כדקחך לבדך: אלהים: כמה היה משפטי להללך כי אחה למדתכי כמו רגילות כמו פרה למוד מדבר וגם עורני להלדבמנהגי: יורוער : תוקף ורוער : לדור הבא: לכל יבא לכל אשר יבוא הטע' שיולד כמו דור הולך ודור כח: ולדקחך: גבוהה מלדקת כל לדיק כדרך ומרומם על כל ברכה זיפתח החר שלח אוכל לספר' כי גבוהה עד מרו' והגדולות שעשית לאוח כי אין אלהים כמוך: אשרי לספר הנדולות שעשה ודימה הלרות כחילו היה בתהומות החרץ: חרבי מבנין הכבד על דרך ויפן זכב אל זכב ואמר גדולתי כנגד אשר עשיתי גדולות וטעם דוד ישלחה ועל כיחת תכחמני בעבור הלרות שעברו המשיח: חמר: נולוו ומן אמחד: עליו: גם: אמחך: זה הוא אמחך שהוא חייב להודוח חרננה הדגשלחסרון ניוןשלישי כי המלה מפעלי הכפל והטעם כאשר אומר לך בכנור גם שפתי תרננה גם נפשי תרגן והזכיר פדית עם הנפש כי הוא מושל

בנוף: נסי עתה אומר בכיכור רק חמיד לשוני חהגה לדקחך בלא כיכור על כן מלת גם והזכי' כי בושו או חפרו ארלה כי אין ליפחד: לשלמה י למלך חן

ככואח דוד או אחד מהמשוררים על שלמה או על משיח והוא אות

על שבמות חו על משים ושות של הים ומוריך לככח השם והחל חלהים בעבור משפעיך והטעם שהשם נחן לו רשות לעשות משפטי אלהים וככה ולדקחך ושיהיה שיפם למ"ד כמו בעבור כמו וללוי אחר כי תומיך ואוריך לככח השם והחל חלהים בעבור משפעיך והטעם שהשם נחן לו רשות לעשות בדק וככה פירוש ידין וטעם וענייך שהשרים גם העשירים יתגברו עליהם: ישחו

אבן יחייא

אלהים יגו' ר'ל אכא אלהים אל תרחק מחבי כאשר הם חושבים ואל תעונם להרע עחדי כמכחג בית דיכך הצדק : להיותך אלהי בפרטות ואכי עבדך חושה ופהר לבוא לעזרפי למען אשפילת וחכניעם יכושו וגו' ויבושו כשיכלמו שוכחי כפשי שהם חחיתופל וסיעתו ויעטו ויתעטפן מחדפה וכלימה מנקשי דעתי מאבשלום וסיעתו י ואכי וגו' ואני אשר אראה כי תעוכי בעכיי תמיד איחל ואקוה לישועתך ה׳ והוספתי נכל יום על כל תהילתך פי וגו כי פי ידבר כל היום לדקת תשועתך עם כי לא ידעתי ספורות . והוא שם על משקל גבורות . ורולה לוחר כי לא ידעתי מספר התשועו' כי רבו כמו רבו שאין בעל הנס מכיר בנסו י כשאבוא להלחם עם אבשלום לא אבטח בחרב ובחנית כי אם בגבורות ה' אלהים י ובהזכירי שמו לכדו אשר הוא עושה בדקה ומשפט ומציל עני מחוק ממנו 🌱 וכאומרו דוד במלחמת גלית אזה בא אלי בחרב ובחנית וכידון . ואכבי בא אליך בשם ה לבאות וגו' . אלהים וגו ל"ל אלהים אתה למדתכי תורה מכעורי שהם ימי העליה יועד הנה הגדתי נפלאותיך כי אגיד עתיד בחקום עבר זוגם אנידם עד זקנה שהם ימי העמידה זועד שינה שהם ימי הירידה ב ולכן אלהים אל תפובני עתה כלרה הואת "עתה ולמטן אגיד ורוט גבורתך לכל דור שיבוא "ושלא תפסק מפי הסגדה הואת • ולדקתך וגו' ר'ל ועד שאגיד לדקתך אלהים שגדלה עד מרום שהוא משל שהיא גדולה עד התכלית האחרון " ואניד אשר עשית גדולות שהם הכפלאות אשר למענם יאמרו לך אלהים מי כמוך כי אין זולחך יכול לכרום אפילו ככף יתוש קטן מעלמו . אשר וגומר רוצה לומר ואגיד אשר הראיתנו לי ולסיעתי לרות רבות ורעות - ואחר כך בשובנו אליך תשיב תחייכי - ומפהומות הארץ אשר השפלתכו בעוכותיכו עד שם - תשוב תעלכי - תרב וגו' היא תשלה לאל שירבה גדולתו וישיבהו לחלכותו ושיסוב פכיו אליו וינחחהו - ולא יהפוך עוד פנייו ממכו ' גם אכי וגו ר"ל אם תעשה כה גם אכי אעשה המיטל עלי י ואודה בכלי כבל אמיתך אלהי" ד"ל היותך אמיתך וקיים ולא כאלוחות אשר פה להם ולא ידכרו : - ואומדה בכיכור היותך קדוש ישראל כי הבדלתם מעמי הארצות והם הבדילוך משאר האלוהות י תרככה וגו' ר'ל ויחד כאשר אומר בכלי ארכן ואומר בשפתי ונפשי אשר פדית ד"ל כי יהיה בכונה רצויה הומר והרינון וכחילו גם הנפש אשר פדית תרון גם היא במחשבתה . נס לשוני וגו' ר"ל וזולת הותר והלנין בעתו התפילה בקבועה. גם כל היום לא תחכע לשוכי חלהבות לדקת וזה יען כי בושו וחפה מבקשי

לעתי" ואיכו ראוי להיות כפוי. טובה : עב לשלמה אלהי' וגו' המזמור הלו משאו דוד בסוף ימיו כשכלו תפלות דוד כן ישי והוח

תשלה לאל שיכון כסא בכו שלמה שהמליכו אז וזהו אומרו לשלמה שרוצה לומל המומור הלו הוא בעבור שלמה . כי הלמ"ד היא במקום בעבור . אלהים ובו'ר"ל אנא אלהים שחכמת משפטיך ודיכך תתן לחלך שלמ' • . וחכמת לדקתך לבן מלך אכוכי עבוך כי אני והוא כחשתכו על פיך י ווה למען שבחכמת הצדק יוכל לדעת לדון ניחך בצדק ובחכמת המשפט ידע לרין ענייך במשפט והנה בלדק אחד עחך להיותכי עמך כלם לדיקי ויחול השם ההוא עליהם באמיתו' - ובחשפט אחר וענייך להיות כי הנדונים בחשפט הם נכאים וחטונים וקראם טנייך להיות כי מיתתם כפרתם ולכן גם הם ירשו ארן החיים . אחרי קבלם טונפם . ווהו קוראו אותם עניי ה' י ותפלה כזאת התפלל שלמה עצמו עליו וכאומרו ונתת לעבדך לב שומע לשפוש את עיוך להבין בין טוב לדע כי מי יוכל לשפוט את עמך הכבד תה י והנה בשם לדק י בן לדין דין Pph

תהילת ה׳ תורת חסר

א"כ הלי"ם אל תרחק ממני: 📑 יבושו 👚 יכלו שיטני נפשי יר' האנשי' שרולים לנשות המצאותיה' למינן ארשע במעשי ואעשה רעה לנפשיוליה דוחי יהיה להם כליון וחרץ כפי מה שיומו לעשות לי הך מבקשי רעתי אשר הם תפצים שיהיו לי רעות ולח שארשע לתניו ית' הנה אלה יעטו חרפה וכלימה לבד: ואני תחיד איחל יר׳ אין כוכתי במה שחכי מקוה שיהיה לי מן העוב כי חם כדי שחוסיף על כל תהלתך . או יר' גם כי תוחלת ממושכה מחלת לב עכ"זוהוספח על כל מהלחך כחילו כבר נחח לי הדבר בשלמות י ומלחתי כתוב יר' ובוה אכי מוםיף על כל תהלתך ייהו ע"ד הוחילי לרלי"ם כי עוד אודנו : או יר' בין בטיב ובין ברע וכו'ע"כ : פי יספר וגו' יר' פי אין לה עסק החר רק לספר לדקחך משועהך כל היום כי לא ידעתי ספורות מדברי הימים

במו שעושים שהר האנשים ומה גם המלכים. שהם נהנים מקרוא בספרי דברי הימים: אבא בגבורות יר' מבח בגבורות ה' חלי"ם וחוכיר שלדקתך היח לבדך וחיכנה לזולתך ור"ל שחין מי שיעשה כמעשה לדקותיו ית' : ושמעתי בענין זה כי לכך אמר כן לפי שומן הגבורות היא בהיות האדם בן שמונים שנה כמו שאמר הכתוב והם בגבורות שמוני' שנה ולכן היה אומר דע"ה אם אבא להיותי בן שמונים שנה אזכיר לדקתך לבדך מה שאין כן בשבעים שנה שכהכו לי בלדקה ע"כ: - אלי"ם למדתני מנעורי וגו' יר' מכעורי ועד הנה שאני מגיד נפלאותיך למדחני שאין מי שיעשה במעשיך וכגבורוחיך . הו יר' למדתני מנעורי הלה הדברים והדברים שהנער משים בשבלוהם נפלחים ועד הנה שחני זקן חני מגיד כפלחותיך: וגם עד זקנה ושיבה יר׳ גם כי אתרתי אל חפליכני לעת זקנה עכ"ז וגם עד זקנה ושיבה אלי"ם אל העזבני עד אביד וכו׳ י וחולי רמז בפסוק זה אל זמן הנלות והמר עד אביד זרועך לדור לרמוז לעכין הנכבד סחרו"ל בפסוק חשף ה' חת זרוע קדשו ובות 'וחומר לדוד ר"ל הענין בעלמו שחרו"ל במש"ה מלחמה בתמלק מדור דור שיר׳ לומר מדורושל משה לדורו של שהול ומדורו של שחול לדורו של משיח: אלי"ם יר' ולדקתך זחת היח עד מרום שחד יהיה הכסה שלם והשם שלם והוח ב"כ

אומר אלי"ם מי כמוך ויר' לומר שהו נ"כ יהיה השם שלם כחמור: אשר הרחיתני וגומר יר' חשר הראיתני צרות רצות ורעום בפרעה ובכל מצרים וכאמור אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים זכו׳ ותשוב פעם החרת תחייני כמו שהחייתני הז ומתהומות הארץ חשוב העלני לה"י ואז חרב בדולתי מלד עלמה והסוב תנחמני על מה שעברתי בגליות י לו ירי בדולתי חהיה כ"כ עד שהיח תהיה נחמה על העובר וגם חני הודך בכלי נבל וכו' והוח מחמר הכחוב ועבדי דוד מלך עליהם כו':

חלי"ם משפעיד וגומר רו"ל חמרו שהמר דוד לכני הקב"ה רב"שע מן משפטיך למלך כשם שחתה דן בלח עדים ולח התרחה כך שלמה בני יהח

דו בלח עדים ובלה התרחה וכו' והנה ח"כ נרחה מוה שתפלחו של דוד סייעו לשלחה לשחול מחתו ית' מה ששחל בחומר וכחת לעבדך לב ונומר וכן כחוב בדברי הימים שחתר דעיה לשלמה אך יתן לך ה' שכל ובינה ויצוך על ישראל ולשמור את חורת ה' אלהיך יהנה החומור הרודם סיים באו׳ גם לשוני כל היום חהג 'לדקחך כי בושו כי מפרו מבקשי רעתי והוא בעלמו מ"ש הכתו׳ נישלח שלמה אל חירם לאמר אתה ידעת אח דוד אבי כי לא יכול לבנות בית לשםה׳ אלהיו מפני המלחמה חשר סבבוהו עד תת ה' חוחם תחת כפות רגלי ועתה הניחה' חלהי חלי מסביב אין שטן ואין פגע רע והנכי אומר לבנות בית לשם ה' אלהי וכו' ולכן כשאמר דעיה כי כבר בושו וחפרו מבקשי נפשי והניח ה' אותו מכל אויביו מסביב אז אמר שהחפלל אל ה'על עניני שלמ' צכו: ירין עמד בלדק יר' יהי רלון שיהיו נקראים בשם עמד תמיד וכן שיהיו נקראים ענייך ילה עניי הומות העולם כלו׳ שלה ילטרכו להסוכחשר היה הענין בימי נ"כ שחמר לו דנים חטייך בלדיות פרוק ועוייחד בתיחן עניין שהכונה היתה שם כדי לפרגם עניי ישרא בכלל שחר העניים

אל תרחץ תחני מלהכל תמלתי: לתורתי חישה' כי צרה קרונה : שושני נפשי היולשינים שנתבו שסנה של בוני בית הווקדם: תתיד מיתל שתעורני לנכותו בדנריך ש"י חני ומלחכיי והוסתתי על כל תהלתך ישל תהלית ייתיהו שלח חשר הכורח ועל חכלות דביחל שלא חדר היכור ונחיד חניונו הזל הגדיל סנבור והנירה: כי לח יושתי בשירות : לאיושתי תספר התזומית שפשית בנית שני פגורות בחופת: כיתי מכל בנכירית" שותינים שנכרו על יון חוביר נדקתך לנדך חיחש וה לגכורותינו חבל לנזהתן כלכדו ועד וקנה ושינה וכן חניד נדקתן נס כמיכים כחי תם ויהן ישכ כגורותם ושתכונם: עד מניד ורמך לדור לעור חחרון שכן די דיבח כו: לכל יכח נס זחרי כן : שרום " נולד מערכו 'השעים : תאוב תזיינון בחתרו והעלתי חנכם מקבריתים': כיתות תרכ גדולתי" ברשים י בסחכים דך כמו מתשו תשטוישראל על הים : חזתן חלסי וחופר גם כן חזנך וחזרת ושנ כ' חלפיך חת שכוחך תהנה לחומות:

ז. המוחור תפלה על יריי

אלהים מששיולפלן תן מלהים תן חשפטיך לי שחני פלך בעכותך שחשפום חת פפך אני וחל תכח חתה במשפט פס וקני פפך ושריו ונדקתך לסניל הפשוקי פיד הנדולי: תולכן פלך סמוכן לרחם עליהם שוּרָיָא שְּלָטָא לְבֵיח יִשְׂרָאֵל וְגָלַמְתָּא

גובאיהיר רסיםיםלקושא רְנַטְפִין

על עשבא דארעא: יסגון ביומוהי

צַרִיכִן אוסְגִּיאִי שְׁלָפָא עַר רִי יִשְׁתִּיצוּן

ַםְיָיבִּי אַרְעָא: קַדָּמוֹיִיגִחְנוּן אִיפַּרְבַיָּא

וּבַעַלֵי דָּבָבוּי עִפָּראיִלַיְחֵכוּן: מֵלְכֵיָא

דטורסום וניםי יפא דאוקינום

ישאו הרים שלום לכם : בד חתנם בהשתדלות העלך ישחוראשי נעם כלוכלכתון בקיטיב להם ולה ימשהו חותם וכן קעשינה בגבירות כשי כנדולים והשרות : בנרקה' כנדקת מפלך שידום בזה: ימפום עניי כם" בריבט זה עסוה : יושיע לנכי רביון" לוכי ש יר בנירש לפורם משלו : ירניתטר של נוד יהי רמן מן השתים שירד וינלה כפנ שיירו הרטי על המשב הגווו להשיבולייתני: ביניבי׳ י ני יה רותי וכנלית. כיפיבו הטל שהכל שפחי בו: ורויף מרץ" חותו המשיח שיזור מיים כל זייף כהוום בשולם התרונים וכדים י יונים ברת לשנה ערי דתורם ונמנות ביתיו של הביי, יכול לשמות זה נעודי בגלו : ורב שלום 'ונחו כן יפרחרב שלום בול בשלם - פר כלי ירת " ניביזה לכנת: נירד י תתשבם מלכותו ושתנתו כלי ומנעין מטיד ים ותנהר תד חפסי הרץ" שכם גנולות ח"י כמו שכתוב ושתי חת נכולך מים כוך עד ים פלשתי ומחדבר שהום הפסי פרץ התיושב שם עד הנהר אף על פי כן: לפניויניעו ניים נס שוכני המדברות ינרעו לפניו כיישליט גם בהם וחייביו גם פלכי כחמות מע"ח: מפר של דנליו: ילחכין בכשיקותם כחשרו חפים מרץ יוחחוו לדושפר רגלין ילחכו. כל נוים יענדום: פחרנה : כי יניל הביון משום ' מחמם יחום על דל כשיפטים: וחביון . כלחץ סשירי המס במשימים יוור בתבוחות ב ונפטות חביונים יושיין י מיד מלכי חרץ יתושנדים בהם וממיתים קנתם מרג פבודם אישלא ביין והוא יושיעט כי אחנשומנון ופחחש ינאצ .פנים ממכוע בת ילכיהם ולה ישמנדו בהם יותר בסרהור ויהד דמם בעיכיו -וינ לם תיד יורם כשירנו לכת הסשל ביי ויתו**י** שלם יפול נמני ביון לו שאוני שנחים ייש מם על פנידן ניין דינקור שתכשת תלכיתי ייייי כי זה המלך שלת כר בחרץ' כת תפט : גן שיהים כורם נחים יתן פרי רנ כן ירבו תלעיריו נישפט כיהנ ישילו חים על כל מלכי חרו:

מנחת ערב

יהי פפח בר ונולי לז"ל פחידה הרץ ישרחל שחילית גלוכתחות של יהי פכח בר שהוח רשולל כש ומיך והוגין ולח בלכך בנישם הישנה ורעננה כי חס גם ברחש ברים וירעשו לררות כריו כרעש עלי לבנין המבריעים קונס הרוחים ושמח תחמר ח"כ חיפה למה טד כה לת פשת ה' ככה הלה הוח ללמד דעת את העם למע ילמ וכי כנה ינין הוא ית' את המתא עעשם החרץ שתנפה התוחנות בהחטים יונחים לרובי עשב כם שכורעו ערומים כן יצין ה' חת המהים לכיבים זיק"ו בהוא להחזיק ייקר בדול מעיקרי הדח המוכת חומן מחשר ירחו נחוש כמדוברכי מנחטה הכורשת ומתעפבת ויונחת בלכום ק"ו לאים שיו.א בלבום ויציצי בייר כטשב החרץ בות קש מוון בהם נכשב הנדל עם הכרי ואז יהיה שחו לעולם זה בחו פל חבית מכברת קודם לעולם לכני שמש וזה שמו ינין נמש"ול על שם שמחיד לימן ישיני עשר הרי שלפני שמש ככר רחז תיוח בשחו של חבית חשר מוה השפס לה יצה החשה כי אם עם חלבוש למוד הק"ו כחמור

הטעם כי בהיות המלך שופט לדק ירבה שלו' בארץ וטע' הרים שאין שם יישוב וטעם בלדקה בעבור הלדקה ישאו הרים וגבעות שלום כדרך בבעל פע ר וים חומרים כי בלדקה כמו שלום: ישפוט כדרך שפסני הלהים יעשה להם משפט ועושק הוח הלוקח הון חבירו בתרמה ופיתוי וכסתר ישלמה ברוב חכמהו יכיר

העושק : יראוף יוכאשר ידכא העושק ירחיך כל העושקי' וטע' עם שמש כל הימי' שתעמוד השמש וככה ולככי ירח כדרך ידכחים לפני עמן ירד **מארמונו אל בית המשפט אי ירד** מספט שהזכי' ישפוט עניי כיירך יערוף כמטר ומלח גז מפעלי הכפל מגורם לגזוו גזי המלך: זרזיף - מלה מארבע אותיית חין ריע לה וטעמ' רווי הו שובע: המטר יפריח על כן יפרח י הזכיר יפרח והטעם שירבו הלדיקי' ויפרח רוב שלום או רוב שלום יהיה בימיו עד שלא יהיה ירח והטעם תמיד: וירד: חם על שלמה מים סיף עד ים פלשתים ומנהר זה פרת והפסי ארץ זה מדבר והנה הזכיר אורך ארץ ישרא ורחב' ואם עלהמשיח מים הדרומי הנקרא הים החדו' אל ים לפין שהוא ים אוקיינום ומנהר נהר יולא מעדן שהוא בחחלת מורח ועד הפסי חרץ שהוח בסוף מערב: לפכיו ליים י השוכנים בהרץ ליה והנכון בעיני בעלי הספינית כאשר כתוב אחר"ו תרשיש ואיי" שהוא כמו איי הים וובי משה אמר כי איים הפוכני' עם הים במדבר ואיכנו נכון ומלח ישיבו שיתכו זה תחיד כמו והשיב למלך ישראל ויש אומרי' בחשוב' כל שנה יתני מש: אשכרי כמו מנחה: ויבתחוו 'פרט להזכיר מלכי הרשיש ושבח והחר כן כלל וישתחוו לי כל תלכים כל גיים שהם חחת ידירם: כי הטעם

כי הוא ידין המלכים גם העמים והמלך העני כנגד אחר ילילנו : יחום י על הדל ואכיון מהעמים: מתוך - הוא העושק בסתר וחמס בגלוי מגורת לחמסו בקיביך ואע"פ שהם אביונים: ויקר דמם : כדרך דמים לווהטעם יקרים הם בעיניו לא ירצה שיהרגו על כן אחריו: " ויחי" כל החדמהם ולא די שיחייהי עד יעשירהו וזה טעם ויתן לו מוהב שבח ויה פלל בעדו כל עני: יהיי העני כפיסח בר כמו פס ידא כף זורעת בר בארץ או בראש הרים וירעש זה הפרי שהוא הבר והטעם שיהים גדול שירעש כעלי לכנון:

תהיכת ה׳ תורת חסד

ישאו - הרים וגומר הוא ע"ד אומר העם גבולך שלום חלב חטים ישביעך וכו' : - ישפוט טניי עם יר' גם כי התובע והנתבע הם עניים עכ"ז ישפטם כדי שילה הדין לאמהו ולמי שיהיה אביון ואין לו במה לפרוע הנה הוא יושיעהו ויפרע בעדו ובזה ידכה את העושק שיעשה ק"ו בעלמו ויחמר הנה שלמה פורע מה שחיכו חייב והני ההיה עושק לת חברי " הו יר' בחומר יושיע לבכי אביון לכוין לעכין דומה למה שעשה אלישע הכביח עם בכי עובדיה שהיה הכושה פא לקחת את שני ילדיולי לעבדים או יכוין על מה שהעושקים בעם כשרואים שלין להביון במה לפרוע מה שחייב להם עושים דין לעצמסולוקחים לעצמם מה שמשכנו בידם: ייראיך עם שמש וגומר יר' הוא יעשה באופן כי ייראוך כל העולם ואפילו העושקים והגולנים כשיהיה השמש של הארץ שאז לפי האמת רוב העולם הם יראים מב"ו יותר ממה שהם יראים מהאל ית' אך בימי שלמה חשר ישפוט את אנשיו ייראוך לך לבדך ולא לב"ו וכמו כן ייראיך לך לבדך לפני ירח בלילה כשהירת יאיר שאו לה ימלאו במליאות הגכב והכואף שעיכם שמרה נשף להמר לה תשירני עין כי בראותם כי נוגה הירח יחיר בעולם הם ירחים לנפשותיהם פן יהפשו מן החנשים הרואים. אוהם וכו׳ וביתי שלמה לה יירהו כי הם ממך: ירד כמטר וגומר יר׳כל העולם יגורו מאת ה׳והפי׳ במסחרים שהיו הרשעים והעושקים יכולים לעשות רעה לח יהרגו נקיכי ירד שלמה מהררוכו אל ביח המשפט כמו שיורד המטר על הגז ר"ל על הירק הגזוז בהש"י ישגיח ברהמיו עליו כדי שיחזור 'ניפרח וכמו כן ירד שלמה מארמונו אל בית המשפט לראות בטושק הנעשקים וכמו כן ירד מארמונו אל בית המשפט לרוות את העולם ולהנהיג להם באופן שיהיו להם נכםים ומזונוה רבים כמו שהרביבים הם מרוים את הארץ ועל כן לח ילטרכו החמסנין והגולנין לעשות חים אולגוול בי השם גבולנו שלום חלב חטים ישביענו ובכן יפרח בימיו של שלמה איזה לדיק שיהיה ויהיה ה: בעול' רוב שלום עד בלי ירה כלומר שאפילו בלילות שאין בהן כוגה הירח שאז היו יכולי׳ הרצחנים לעבות הרע מבלי יראה מבכי אדם יהיה שלום בעולם י או יר' הלדיק יפרח עם ימיו ולא ימיתוהו בחלי ימין רק הדרבה יחיה שנים רבות וירד מים עד ים יו או יחיור אל שלמה שירד וימשולי הלו יר' יפרח הלדיק בימיו ולא ימוח בעון העם כמו שמת אבישי על עונותיהם של יכראל ועכ"ז יהיה רוב שלום בעולם . או יחזור אל שלמה ויהמר ששלמה יפרח עם ימיון היה לדיק חמים ועל כן יהיה רוב שלום בימיו יולפי דעתי שבפסוק זה נרמז משו"ל שה מלכים מדוד ער בדק הו הם ל' והוא אומר עד בלי ירח ויר 'יהי רצון שיהיה לדיק ולכן יהיה שלום בעולם עד שלא יאמר עליה שהמלכי החלה הם כירת שנחוםפת באורה ואח"כ נחסרת: לפגיו יכרעו וגומר יר'לפניו יכרעו גוים ואויביו עפר ילחכו כנחש . מלכי תרשיש ואיים מנחה ישיבו ידוע בזה מדרש רו"ל וגם מה שפי" הר"י ן' שועיב ע"ה שמה שהיו מקודם המלכים האלה מקבלים עחה ישיבו אותו אל שלמה ולפי זה אפשר לוחר שהיה מחפלל על כי המנחה שהעולם נותנים להם עתה להיוחם מלכי הרשיש ומלכי האיים לה יקחות כלל אלח תכף ומיד ישיבות הל שלחה וכן מלכי שבח וסבא האשכר שהנילו

ישאו הרים · ביתיו שלום לעם ותחו השלום שההרים כושאין כשה' עושין פירו' אין עין הבריות לרה וקירת חיש לרעהו אל תחת גפן ואל תחת תאינה: בלדקה - וגבעות ישאו להם שלום על ידי הלדקה שיעשו: ייראוך עם שחש : ממנו ילמדו ישראל ליראה איתך כל ימי השמש והירת לדור דורים: ולפני ירת בעוד

הירת קיים והם לפניו והרבה יש בלשון משנה בפני הבית ושלח בפני הכית: ירד כמטר על גזי ירל לברו בתוך עמך וכלכ' כמטר היורד על ירק הגזוז שהו' לריך לגשמי' לאחר שגוזוהו כענין שנא' והנה לקש אח' גזי המלך: זרזיף ארץ: לשון טיפי' הוא בלשון ארמי במסכת יומא הוי מטו זרזיפי דמיא: בימיו כדיקי ישרא: ורב שלוסי יפרח בימיו ויהי שלום זה ארוך כחקיימה חוץ מדבר זה לפי ששלמה חטא לפיכך לא נמשכה מלכותו שהמלכות נמסר' לדוד על תנתי אם ישמרו בניך את מסוי כל דרכי וישראפרחו בימיו שנחמר יהודה וישראל רבים כמול וגו' ורוב שלום היה שנאמר וישב יהודה וישראל לבטח חיש תחת גפנו כל ימי שלמה: וירד מים עד ים · כל הארץ ישראל מים סוף ועד ים פלשתי': ומנהר עד הפסי הרן בי הורודה בכל עבר הנהר וגו': ליים׳ כתות של שרי' כדמתרגם ולים מיד כתים וסיען יסחחרן: מלכי תרשים ואיים מנחה ישיבו ' כי אני תרשיש למלך ביסעם אני חירם אחת לשלש שנים תבח חני תרשים וגו': מלכי שבא ימלכות ע"ב. וענייך ג'בליש'וסימ'כי לא יחדל אביון: ידין עמך כצרק וענייך: חיית ענייך אל תשכח: ייראיך ד'נ' שבה: אפכרי דורון: כל מל 'וא 'חס' וסי 'נמסר ב שעיה סי'כ"ה : יפרח ד'ב 'פתחין וב קמצין וסי'מטהו יפרח והשכתי יפרח כשושנה ויך שרשיו : יפרח בימיו צדיק : צדיק כתמר יפרח : וירד ב'וסימן וירד מיעקב והאביד שריד : וירד גוי' יעבדוהו - וכל הארץ מביאי' מנחה לשלמה והת' מביחין חיש מים ועדים יויתן י"ג רפין וסימ'נמסר במלכים א'סימן י"ר: ויתפלל ג'רפין וסימ'ועתה השב אשת מכחתו: מתיך ומחמם ממכות מצ' מתו'לשון תוך תוכו בעלי מזמו' הורשי און כמו

אים תככים: יגאל נפשם - על ידי משפט ולדקה שיעשה בהם : ויחי - שלמה : ויחן לוי הב"ה מזהב שבא וכן היתה גם עושר גם כבוד אשר לא היה כמיך וגו': ויחפלל בעדו תמיד וגו' . היא התפילה היא הברכה כשהב"ה אומר לאדם ברוך תהיה לשין תפילה הוח: פיסח בר לשון פיסיון תוספת ורבוי ורבוחינו פירשוהו לשון גלוסקיאות לימות המשיח וכל המזמור במלך המשיח ד"א פיסת בר לשון רלון כמו פיום שהבריות מחפייסין ומתרלין מאת המקום כשנותן שובע בעולם: ירעש

אבן יחייא

אחת בדיכי ממוכות י ובסם משפט יובן לרון דין אחת בדיכי נפשות : ישאו וגוחר רולה לומר שבימיו יהי שלום בעול' כי נפחדו כל העם מחנו מפני חכחתו ובהרי' והמקומו שמדרכם לעחוד שם ליסטים רוצחים ושודדי לילה יהיה שלום יאחת ולא חפני השתדלו' מעם שיעחיד לשתו' שלום ברכנים אבל באלו ההרים בעצמם וכשבעם הם ישאו את השלום ' וכן הגבעו' בלרקה כי לא יהיה כיב בין איש לריעהו על עסקי מחון ואפי' בחקוחות הנעדרי חשופט זדק להיותם חקוחות בלתי מיושבותי וזה יען כי יהיה כאלו הגבעו' טצמם יעשו הצרקה' וכן אומר בשלמה וישמעו כל ישראל את החשפט אשר שפט החלך ויראו מפני החלך כי ראו כי חכמת אלהים בקרבו לעטות משפט - ישפוט וגו' ר"ל להיות כי שלמה ישפוט עניי עם שהם הרוצחים האנשי' ואח"כ עוסקי בניהם . וחייבים לקבל עיניו המיתה דיושיע לכני האביון הכרצח בשידכה העושק ההוא . לכן יראוך לך ה'עם של עם השמש שהוא ביום . שמאיר השמש . ולפני ירח שהוא בלילה שמאיר הירח ווה דור דורים שר"ל שנים רבות . כי לילה ויום ואפילו במסחרים יראו ממשפט שלמה מפני חכמפו " ירד וגו' ר"ל ירד ההצלחה בימיו לכל אישי ישראל " כהצלחת המטר כשירד על הטשב הכחתך וכנוו מן הארבה י וכדניבים זרויף ארץ רוצה לומר מטר גדול שמטף על הארץ היבשה כדי ללחלתה וזרויף הוא לשון נטיפה כדברי חכמים ז"ל מטה זרזיפה דמיה ארישא" וכן היה כי בימיו נתעשרו ישדאל עושר גדול ועמדו איש תחת גפנו ואיש תחת תאכתו יפרח וגומר רוצה לומר שיהיו לדיקים בכי דורו כי ממכו יראו וכן יעשו ' וכן החכמה מהתלמידים יפרח בימיו זיביטו כלם לדעת חכמת מעשה בראשית שהיא חכמת הטבע מהדברים המקבלים ההייה וההפסד והבליה שהם תחת גלגל הירח וזהו אוחרו עד בלי מלשון בליה שתחת הירח " והנה החכמה תקרא שלום וכאנמרו ורב שלום בניך אל תקרא בניך אלא בוניך שהם תלמודי חכמים . זירד מים ובומר רוצה לוחר שימשול בחלק החיחיי שבעולם . ווהו אוחרו וירדים עד ים ובחלק הארציי ווהו אוחרו וחנהר עד אפשי ארץ . ובחלק החדבריי . ווהו אוחרו למוש יכרעו ציים שהם היושבים בחרץ צייה בחדברות וחויביו עפר ילחכו דוצה לוחר החלכים חהם שלח ירצו להשתעבד אליו וילחיוו אתו לא יוכלו לו וישעבדם תחתיו ויעמידם שפלים וכבזר' ולוחכי עפר רגליו - חלכי וגו' ד"ל מלכי תרשים ואיים שהם בחלק המימיי מנחה ישיבו בכל שכה - מלכי שבא וסבא שהם בחלק הארליי אשכר שהוא לשון. מנחה גם כן יקריבו׳ וישתחוו לו כל מלכים וכל גוים יעבדוהו ואפי' אותם שכחלק המדכריי

לפניהם לא יקמוהו לעצמם כלל שא יקרבוהו אל שלמה ז או יר׳ אנשי העולם יביאו הדורונות והם המלכי'יקומו מכשאותם ויביאום הם בעצמם אל שלמה ז או יר׳ כל שה המלכי'בראותם שהם אינם ראויים להקרת בשם מלך אחרי ראותם את שלמה הנה אז ישיבו כל המנחות לשולחיהם ניאמרו להם שאינם ראויים להקראת בשם מלכים . או יר׳ להם ישלחו והם יאמרו להם לכו אל שלמה כי הוא המלך ולה הכתכו: וישתחוו לו כל מלכים יר' וישתחוו לו כל מלכים מכל הגוים שיעבדורו ויהיו המלכים האלה תחתיור או יר' המלכים ישתחוו לו כל מלכים יר' וישתחוו לו כל מלכים יעבדורו: ויחי לו ע"ד ושוכא מחכות יחיה ויר' ויחי הדל או האביון הנו' עם מה שיתן לו שלמה ועם היות אמת שאו יהוה מן הדין שהעני ההוא המקבל די ספוקו ומחייתו מידי שלמה יתפלל בחיישלמה שנחן לו מוהב שבא הנה עכ"ז שלמה יהיה המתפלל תמיד בעד העם ההוא וכל היום יברכנהו שלא ילטרך עוד לבריות . או יר' ע"ד משו"ל בפסוק יברכך ה' וישמרך מלך צ"ו כו' ויהיה שיעור הכחוב צור האופן ניתפיל בעדו חמיד הל -יום שיברכנהו כלומר כי גם כי הוא יברכנהו בנכסים רבים הנה לא יועילו לו דבר אם ה' לא ישמרהו מן הלסטים וכו'ומצינו שהמחנה קרויה ברכה במקומות רבים ' לו יר' ניתשלל בעדו תחיד שכל היום יברכנהוה ' עד שיוליך לביתו מה שנתן הוא לו ועוד יברכנהו כי יהיפסת בר בארץ בראש הרים כדי שיהיה לו לפני מה לאכול וירעש כלבנון פריו ר"ל כל הפירות שיש לו לעני באילנימיו ירעשו כלבטן ויציצו לו הכר והפרי כעשב החרן; או יר' יהי לו לעני פסת בר בארן בראש הרים ולא יזרה אותו הרוח וכו' רק ירעש כלבנון פריו וכו':

וַעֲנֵיֶּן־ בְמִשְׁפָּט: יִשְׁאָוּ תָרִים שֶּׁלְוֹם בּינים׳ ב׳ וַעַנְיִיךְ בְּהִילְכַת דִינָא: יִטְלוּן יַתְבֵי לָעְסָוֹנְבָעוֹת בִּצְרָקָה: יִשְׁפָּט יְעַנְיִי־ עָם וֹשִׁיעַ לְבָנֵי אֶבִיוֹן וִידַבֶּא עוֹשִׁק: יְיִי יֹשׁי בַּוְבוּתָא: וְדִינְעַנִיי עַפָּאיַפְרוֹק לְבְנִי ה יירָצְאוּף עם־שָׁמֵש וִלְבַּנִי יָרָחַ דור ייי חֲשׁוֹבְאוֹף גַבַרָאטְלוּטָא: יִדַּחַלוּן דּוֹרְיִם: יֶבֵר בְּשָּׁמְרַעֵּלּ גֵּוְ בִּרְבִיבִים מְיִמִיוּ מִינָרְ עִם מִיסַק שַׁמְשָּׁאוִיצֵלּוּן קָרְבְּי זָרְוִיְף אָרֵץ: יִפְרַח־בִּיָמֶין צַדְּיק וְרִב יֹּיִי בְּרָם מִנָּהַר סִיְהַרָא דָּרֵי דְּרַיְא: יֵיחוֹת שָׁלוֹם ַער־בְּלִייָרֶם: וַיִּרְרָ מִיָּם ַער־ כ׳ יישיג הַיּךְ מִשְׁרָא דְרַעָוָא עַל עִישָּׁבְא דְּגַּוִי מִן יָסָוֹמָנָהָר עַד־אַפָּסִי־אָרֶץ: רָבָנִיו עד לעולם וכל תפילה זו י יברעוציים ואיביו עפר יבחבו: סַלְבֵי תַרְשָׁיִשׁ וְאִיִּים סִנְחָה יָשִׁיֶבוּ סַלְבֵי שָׁבָאוֹםַבָּא אֶשְבָּרֶיַמְרִיבוּ: וְיִשְׁתַּוֹחֵוּר יִי׳ פַּלְחֵיסְהַרָּא: וְיִשְׁלוֹט מִן סְטֵר יַפָּא ער ייי בַבָּא לִסְטַר יַפָּא רַבָּאוֹמָן פְּרָרת עַר לובל־מָלֶכִים בָּל־גוֹיםיַעַרְוּהוּ: בַירַיצִיל אַבְיון בְּשַׁוּגָעַ וְעָנִי וְאֵין־עוֹרָ יָחם על־דַל וְאֶבְיוֹן וְנַפְשׁוֹת, מַתְּוֹךְ וַמַּטְמָם אָבוונים וושיע: יָגאַל נַפְשָׁם וְיֵיַקָר דָּמָם בְּעִינְיוּ: בי חַנַּחָס תַּקְרוֹבְתָּא יְתִיבוּוְ בֵּלְבַיָּא דְשְבָא

מו וְיֹחִינְיָתַן דְלוֹ מָזִבֶּיוֹב שָׁבָא וְיִחְפַּבֵּל בּיִיבַּיִּי וֹסְבָא דּוֹרוֹן יִקְרְבוּן: וְיִסְנְדוּן בִיהּבָּל מַלְכַיָּא בָּל עַמַבִּיאישְׁתַעַבְּדוּן לֵיה: בַּעָרָוֹ תָּמֶיר בָּל־הַיוֹם יְבַרְכֵנְהוּ: יְהַיִּ פָֿסַת־בַּריבָאָרֶץ בְּלָאש הָרָים יִרְעָשׁ לִי לִייּ אֲרום יִפְצִי חֲשׁוֹכָא דְּבָעִי מְטוּוַעֲנָיִיא וַלֵית סָעיד לֵיהֹ: יָחוֹם עַל מִסְבֵינֵא מאונסאומחטופין יפרוקנפשהון ויהייקיר <u>ַנַּחֲשוֹבָא וְנַפְשַׁת חֲשִׁיבִיָּא יִפְרוֹק:</u>

אַרְמֵיהוֹן כָּלָרָפוֹי: וִיחִיוְיִהֶּן לֵיהּ פִזְהַבּרְאַיְהִיאוּ לֵיהּ פִשְּׁכָאוִיצַלִי כְּטוּלְתִיהּ חְּוִדְּיֹרָא בַלּיוֹמָאיָבָרְכִינִיה : יְהִיסָעיר לַחֲמָא בְּאַרְעָא בְּרֵישׁ מוֹרַיָּאיַרְגִישׁ הֵיךְ בליבנוף

האיש כי נביא הוא יסגור לו ויתפלל אליו ויחי ויתן לו מזרב שבא אנ"ך:

55

הָאָרֶץ: יְהַיִּ שְׁמֹוֹ ֹלְעוֹלָם לְפַנִי־שֶׁמֶשׁ

יָאַשְּרָהוּ: בָּרָוּרְיִיְתְּוָהְאֵלֹהִים אֵלֹהַיִּ

יִשַּׁרָאֵל עשִׁה נִפַּלָאוֹת לְבַרְוֹ: וּבַּלְּוֹךְ

לישראל אַלהיםלבהי לבב:

בָּי אֶיוְחַרְצְבּוֹת לְמוֹתְם

בָלִיבָנָן אִיבֵּירה וִינַצְצון כִן קַרְּחָא נִימִינִים בַּלְבָנַוֹן פִּרְיִוֹ וְיָצִיצוּ בִּאָשִׁר בְּעַשֶּׂב

שְּׁמֵיה מַרְבַּר לָעָלֶם וְקָרָם מֶהְנֵוּ יֵיִוּ י יִנָּין שְׁמוֹוְייֹּהְבָּרְכוּ כֵּוּ בַּלְּדִינוּיִם

בַרִירְיִיָי אֶלהִים אֱלָהָא דִּיִשְׂרָאֵל יִּיִייִי שֵׁם בְבוּדוֹ לְעוֹלְםוְיִּפְּלֵא בַבוּדוֹ אֶתֹּ

תוּשְׂבַרְחָתָּא עַל יְבִיה רָאָסָף בָּרָם טַב יפִי פּפּיבְּכְעַט נָּטָּי רַגְּלִי כְּאִין שְׁפְּבָּה אֲשְׁרָי לִישַׂרָאֵל אֶלָהָא לִבְרִירֵילִיבָּא: וַאֲנָא יֹ יִבְיִיבְילִיבָּא: וַאֲנָא יִ יִּבְּיִבְילִים שְׁלִוֹם רְשֶׁעֵים

ובריך ז' יסימ' נמס' בסדר לך לך: ע"ג שפכה חד מן י"ד מלין כתיב ה' בסוף תיבותא וקרינן ו' וסימ'

אַרום לֵיתֵיהוֹן תִּוְהִין וּהָצְטַעֲרִין כְּטוּל יוֹם בִיתָתִיהוֹן אִירְבַּעְייָן

בֿוֹבבּוֹהְאָי:

וינינו חשיר: הקדש שהיא פיר תלכותו: נפובסין ברביי להוכים לבוים מנותים עת"ח עד נחוק יהי שמי לעילם׳ כתין סיונושי לוני שוש יכון שמו במופן שינון יוליד שתנדבר קודם לשתו בתשלה כי חתום כשתם יוליד חור לחיישפה נהוח יוליד לחיי שילם : ברוך ה' חלהים י הטוב והת שיכ כשות רחשי כתות סרין: שושה נפלאות לכדו" וחין פתו חל נכר: וכרוך שם ככורו" שתהיה הידיעה בו מסשת בין התין הזמשי ב רימלח ככודו חת כל החרץ שיהיו הכל תכוונים לששות רנוני : חתן יהי כן כקיום בשולם כוז: וחתן ' לתתיד לכח: כלו תחלות י שחכר ום מתותיר בשוף יתיו מתר שהתליך חת שלשה:

בוה המומור ספר המשורר ספק מעון את לכל קלח המחכומנים לאפיקרוסות ותכחד המעות חשר כם והודיע חיך דעו החפיקורוסו׳ בתוקות מן החדת - וחמר :

אך כלי סוק: שוכ לישרחל חלהים נס פהוח מתנה חותם לפעתים בשעניד הזמות לח יעשה זה כי חם לטונתם: לכרי לככי חק זין סשקכו אנל ברי לכב אוכירים החתת חל ככון: וחני" טרם התכונני וה היטיכ: כתפט נסיו רגלי לרעת החתיקורוסים בתיון: בפין שעכו חשורי בתעוד: כי קניותי מלחני חיתה: בהוללים שייניםים חיי עולם ועוסףי בחיי שמה ' יכתו כן קנחתי בחשר: שלום רשעי חרחם כי חין חרנוכו' לפותם 'חין למותם הטכעית והנלחית קרכוכות והשרים שיתנעו חותם תירחתיו תעשו כל חות נפשם: וכרים חולם. והנה מולם וחוקה הום ברים ושלם בחוםן שיש לחל ידם למלחת תחתם: בעשל

מנחת ערב

חו יחתר יהי שתו לעולם הוח שיוו הידוע כחו שחו"ל בלפה בקרוו על שיו של הקניה ות מכם משים שי זה שיו חשר יקרחומ ה' מדקט וה יהיה חו לעונם כי ש.רו לפני שמש הוא לפני ת ר מקר הנתיד ימון שתו שהש די חותיות שנהי חלח שביוקום הב' הח"ין יש ב' נונין שהה"ון נסחות נו בחבור קטן על בעתה לת נבלה עיק הני ההין כי חיון הבם שלם עד חומו זמן בנות גם הי רחשונה היח שכינה עליוכה וה שניה שכינה תוחונה חין במדה כבלת ינד חותו וחון וע"כ כחה מרמז בתות כי שענין כ"י כח הוקחה מכשלה ולח חושיף נוה ענין שחי נונין הפוכין סכש"ח כדחי נמדרש הנעלם אלו שתי נונין הם כנודו פל בקניה חים והם עיקרו של מולם ולכך כרחות ישקכ כן נירך חת כניו וירגו לרוב ותרגומו וכנוני ימת יסגון וכוי וכחלו הכונין עחיל הקר"ה לפרוק להו לימרחל שיי חשית דכתיי לפני שחש ינון שזו ע"כ ע"ש דף ח"ח בזריכות ובחבלה שמוקות כון של ויהי בנסוע הוח סוד השנינה ש"כ חין כון נחשרי ולוה סחון ניה ברוך ה' וכו' יברוך שם כבודו כי חו יהיה כי חחד ושמו חחד בלוי לכל השמים וכולם ישנו ויחתרו והיי ה' לחלך על כל החרץ כני"ח:

נחסף ובו' הנה חורו ויל לדים זעום לו לדיק בחור לדיק ורע א נדיק שחינו בחור רשע

וילילו מעיר - כמו בעיר הפך והכוחר בבשר ובלחם ויש אומרים כי בר כמו כבור ידיותין טעם לו: יהי שמו שם שלמה חו המשיח: יכון בניין נפעל כמו יכון מנזרת כין יכוב וירבה: ברוך הו יאמרו כל הגוים ברוך השם אלהי ישר' וטעם עושה נפלחות לכדי שעשה תמיד בעבור ישרחל: וברוך . טעם שם ככודו הוח

יהֵי יהֵיק עִסְבָא דְאַרְעָא:

שִׁמִים וְיִתְבָּרְבוּוֹ

בזכותיה כַל זַנְמְמָיָאוֹנְוִמְרוּן טָב לוַה:

דַעַבִיר פָּרִישָּוֹ רַבְּרָבָן בִּלְחוֹרוֹהִי:

בַּוְיוּיַקְרֵיוֹ זֹכָּל אַרְעָא אָמֵןוֹאָמֵן:

בַּמַרִין צַלוֹתַיָיא דְּרָוֹד בַּר יִישָׁי:

ובריך שום יְקריה לְעַלְמָא וְיִהְמְלֵי

בְּמַתַלְעַבִיָּא בְּעירַוְדִי שׁלַם רַשִּיַעיִי

בועיר איתמוטטא ריגלי כלמא מיחחיל אראה:

דַאָּזְרַעִזְעָא אִיסְתַּווֹרָי: אֲרוּם מְנָנִית לֹ יִמְּיִי וֹבָרַיא אוֹלָם:

מַחשַבתהוֹןופַטיםואַלִים לבְהוֹן:

השם הנכבד שהוא שם העל' כי אין לשם שם בכל הלשונות שהו' שם העלם רק תואר כמו יי' גם אלהים ושדי ועל כן כתו' זה שמי לעלם כי הו'שם אחד לבדו וככה ושמו אחד ופעם וימלא כבוד תהלתו: אמן מגורת המוכ': כלוי יש אומרים אז ימלאו תפלות בן ישי וי"מ כי כלו כתו כללו יפייך ואיככו ככון ור יהודה הלוי אמר בעבור שהו' סוף ספר כתבכן הסופר הרחשין כחשר נכתוב אנחכו ברוך נוחן ליעף כח: מומור לאסף י אך טוב כל כני איש שאינ' משכילי'מעש' השם באמח הם מתאוננים ובעבור זה החל אך טוב לישראל כי טעם אך שחיננו טוב לגויי הארנוי שלח ידעוהו רק לישרא : לברי לכבי לא לכול זה המזמור דומה בטעחו למזמור שמעו זאת כל העמים ושכר הלדיקים לעתיד לבה מפורש במזמור הזה: ואכי - יחכן היות זה הטעם דברי חםף חו ידבר על לפון כל משביל ונטית הרגל

לסיר מהדרכים הישרים שהם דרכי השם כדרך באשירו אחזה רגלי כי בעבור שהרגל הולכת על כן דימה אמוכת הלב שירגיל בה בהליכה ומלת נטיו שלימה כמו לור חסיו בו והנה כאין היה ראוי להיותו כחו כחעט ושפכוכתו נטיו כאשר אשורי כחו רגלי כי הטעם כפול כחשפט לשון נחות רק כאין לא מלאנוה רק על אפס ומה שאיננו ודרך משל הזכיר לאשורים שנשפכו כמים כדרך כמים נשפכתי בעביר שלא נשאר בכלי מאומ׳ כמו שפכו אשוריו ואין לו במה ילך: כיי הנה ספת זה הדבר שקינא בהוללים לשון פועל על משקל הסובבים בעיר מגזרת ויתהולל: כי מלת חרלובות רביעית ובספר ישעיהו פתח חרלובית רשע הנה פתח כתו התר ואם כן תהיה חרלובות כתו אבודית והטעם

מלת אולם שהיא מלת טעם באתרונה כי היא כמו לכן אכן רק אך לבלתי זולתי למען בעבור כי כן לא ימלא בכל המקרא ואחרים אומרים כי אולם חסר כ"ף והטעם כל החד ברית כחולם ויש אומרים כי הוח חסר בי"ת והטעם בחולם כל אחד ברית באולמו וטעם להזכיר תולסכי הוח דר בבית נכבד שיש לו חולם כמו החולם של ביח השם הנזכר בדברי הימים או בעבור שהדירה בחולם בריאות לגיף בעבור האויר שהוא מגולה ויש סתר מלמעלה והנכון בעיני אחר שהזכיר שלום רשעי' אראה בחייהם גם במותם ימותן בלח פגעים ותחלוחים וגגעים ותכחובים כחילו חין לנפשם קשורים עם גיפם וחולם על משקל טובם והטעם כוחם שהוח כח התולדת השומרת הגיף והוח מגורת יש לחל ידי והנה הט עם ימותו במותם בלח יגיעה ובחייהם כח חולדתם חוק ובריח:

תהילת ה׳ תורת חסר

שמו לעולם עחה חזר אל שלמה ואמר שיהי במו לעולם ולפני שמש ינון שמו וכו׳ י ואולי נבחר פסוקים חלו בחופן חחר ויר׳ וישתחוו לו כל מלכים כדי שכל הגוים חשר תחתיהם יעברוהו לשלמה ויקבל מכחתם זחת והיח שהגוים חשר תחתיהם יעבדוהו: כי יציל חביון וגו'יר'כל זה יבא לו יען כי או כאשר יציל הביין המשוע מלרת רעביכו ולרת העושקו הנה בזה יעשה ג' דברים טובים הח' היא היותו מציל האביון מכרתו והב' הוא הכיל אותי שלא יתרעם ככבדו ית' על שנתן לוהענין ההוא והג' שלא תבא רעה על מי שעשקו וכתו כן בהצילו את העני אשר אין עוזר לרימלאון ג' טובות חלו הח' היא הכלתו והב' ההכלה מעונטיה' אל הבלתי עוזר לו עם שהיה יכול להצילו והג' שלה יתרעם ח"ו כנגדוית'וכו'! יחים על דל והביון הנה הלה הם ב' מינים אחרים שאינם נועקי' רק חושבים בלבם תועה ח"ו באזמרם עוב ה' את הארץ ובהיותו

סומל עליהם ימלא שיושיע לכפשותיהם שלא יחבדו והוא ע"ד אומר יתפשו במזמות זו חשבו . או יר' יחום על מי שהוא חולה ועם היותו חולה הוא אביון ויהיה דל מלשון מדוע אחה ככה דל בן המלך ובאומר ונפשות אביולים יושיע אפשר שירמוז אל נפשות אלשי ביתו העניים שהם במוכים עליי וחין לחל ידו לפרנסס: מתוך ומחמם וגואר העניוה הביון לשחין ידם משבת ילסמסו את הבריות ויחתוסו אותם ואח"ב ימלאום במחתרת ויהרגום ועתה מחוך ומחמם יגאל נפשם ובלך ניקר למס בעיניו שהוח חם עליהם שלח יהרגום ובכן ניחי כל ח' מהעניים ניתן לו שלמה מוהב שכח ויתפלל אז העני בעדו תמיד וכל היו'יברכנהו ומה הן ברכותיו יהי פסת בר בארץ וכו'ובדרך כלל וידעש כלבנון פריו ובדרך פרט ויציצו מעיר דברים רבים וכו' ויהי שמו לעולם ולפני שמש יתרושם שמו ויחברכו בו כל גוים יאשרוהו מחפלל בעדו חמיד וכו' א"כ יהי שמו של שלחה לעול' וכו׳ . או אמר כל גוים יאשרוהו יען כי הוא יאתר וגם אל הלכרי אשר יבא מארץ רחוקה וגומד

ולביות חמת שהחפלל דע"ה במומור זה בעד שלמה בנו שיהיה מלך דם ונשח על כן נחן ההודחה לשתוית' שהוא אלהי האלי"ם תלך תלכי התלכים הקב"ה כי תתכו הכל והוא אותר ברוך ה' אלי"ם אלהי ישראל שהוא לבדו העושה נפלאות ויוכל לעשות עמו כאשר אמר כתן הנביא ע"ה וברוך שם בבורו לעולם יר' ויהי רצון שיהיה שמו שלם וכסחו שלם וימלח כבודו חת כל החרן מתוחמן:

ספר שלישי עב מומור לאסף אך טוב לישרא אלי"ם לברי לבב ירילומה כי גם שהם שלמים במחשבת

לבכם לבדולה במעשה בפעל עכ"ז החל ית' הוח עמהם והוח בעלמו מה שאתר הכתוב הטיבה ה' לטובים ולישרים בלבותם וכמושביארתיו במקומושהאל ית' שלרף מחשבתם הטובה למעשה . או יר' באומר אלי"ם לברי לבב לרמוז אל ענין סנפיון שהאל ימ' א זריק שחינו גמור רשע ישוב לו רשע שחינו גמור מנסה הת השלמים לפי מה שהוא ית' בוחן לבותם והוא ענין הג' משלים שהבית חז"ל בפסוק ה' ישוג כו רשם שוות: בלדק יבחן וחס רצ כי לדקדק מלת אך כפי מה שאז"ל אכין ורקין מיעוטין הן אות כי כיון בזה למה השע ורם לו רשע במור : לדיק יבחן וחס רצ כי לדקדק מלת אך כפי מה שאז"ל אכין ורקין מיעוטין הן אות כי כיון בזה למה שה' ית' כשהול מתנהג במדת דיכו ית' הנה מז ישות לת הלדיק לכפר בו על שון הדור וכמו שהיה הענין בחבישי כמו שחז"ל והוח בעצמו מש"ה וגם כל החדם שיחכל ושתה ורחה עוב בכל עמלו מתת הלי"ם היא פיר' בכל עחלו של לדיק כי גם עניוזה הוא טוב בלד מה להיות שיכופרו בו עוכית הדור ההוא וסוף סוף הוא כמעט שלא כרלון ישראל יעוכי הלדיק ההוא היה עוב להם הרבה מחד וגם הוח לח היה רולה למוח בעד עון הדור ההוח וכמ"ם דע"ה ושבתי בנית ה' לחורך יתים וכמו שביחתתיו בתקומו והוח הומר חך טוב לישראל אלי"ם לברי לכב ולוה היה הומר ואכי במעט כשיו רגלי ויר׳ וחכי ברחותי זה כמעט שנשיו רגלי ישופפו השורי מלכת בדרך טובה יען כי הנחתי בהולנים שחני רוחה להם שלום והלדיק הוח מת בעונם ולוה כמעם שלח הייתי רוצה להיות לדיק: כי חין חרצובות יר׳ היכם מתחםפים על מומם של הרשעים לפי שהם בריחים

ירשט כלבכון פריו . מטין גטין כפירות האילן ככליות של שור הגדול שהיה בילד שמעון בן פטח: וילילו : יפראל: מעיר : מחוך ירושלם כעשב החרץ: יהי שמור של שלמה נוכר לעולם בעושרו ובחכמחו: לפני שמש ינון שמו . כל ימי השמש יגדל שמו יכון לשון מלכות ושררה כמו ואחריתו יהיה מכון ולכיכי השלים על ככסי אחרי

אמרו בלבם נינם יחד חלכיהם יחד: ויחברכובוי אדם אומ~~ר~~ לבנו תהי חכם ועשיר כשלמה ברוך יי העושה נפלחות גדולות ברדת החשמן השמים על ידי שלמה בני: כלו מפילות דוד . רבותיכו דרשו כלו כל אלו חפילות דוד לכלול כל הספר על שם דוד ורף מה שאמרו בכי לוחד כַיּ כְלֹ הָאָרץ אָמֵן וֹאָמֵן: בָּלוּתְפַלְוֹת ב קרח ועשרה זקנים על שם שהות נקרה נעים זמירות ישרהל יוש לפתור כלו כמו נסתיימו כמו מומור לאָמָף אַך שוב א רומו מעם שומו שמים וחם כן הוא לא ככתב המומור במקומו ואין מוקד'ומאוחר הספר וכרחין הדברים שלעת זקנהו כשהמליך טוברים שכעת זקנחו כשהמליך זי מלין. את שלמה אמרו : אך טוב לישרא ד' ד' א לפי שעניין המומור אלהים י מדבר בלרות הכחות על עובדי המקים לכך פתח בוכך זוהנ פירושו אע"פ שאני לועק ומחמה על צרותיה' של ישרי ל ידעתי כי הב"ה טוב להם ולטובתם הות מביא עליהם את הרעה כדי לזכותם לחיי העולם הבא. ואכיי מטרם שומי זחת חללבי כמעם נסוי רגלי ושופכו אשורי לכטות

, יפפרי

נמס' במלכים ב'סי' כ"ר: חרצבות כ'ומב' ליש' וסי' פתח חרצבות רשע כי אין חרצובות למותם ובריא: מחחרי המקום: כי קנחתי בהוללים במערבבי דרכיהם חשר הייתי רוחה הת שלומם בהוללים מערבבים כמו סבאך מהול במים: כי אין חרלובות למותם ילשון אםיר' במו פתח חרצובות רשע מסגרי ככלי רשע שאוסרין בהם העניים אף כחן חין יסורין למיחתם המתים בהם מהם מתים בריאים כאולם בלא יסירין ורבותי פירשר חרלובות כוטריקין שאין חרידין ועלבין מיום המיתה ד"א שאין הקב"ה מהחר בביוכם

בעמל

לוארם גסות הרוח:

לכן שנקתמו גאוה בעבור זה שאין יסורין באין עליהם העניקחם הגאוה לעלות על שהיה ראוי שיהיו קשורים בעולם שימיתם מהרה ור' משה הכהן אמר כי אין חרלובות עד מותם ואולם הם בריאי כאילו כתוב ואולם כל אחד מהם בריא זוה אינני נכון שחהים

אבן יחייא וכן לאינו כי שלחה חלך ככל הארצות. ויגדל חכל חלכי הארץ לעושר ולחבמה. וכל האין

היו מבקשים את פכיו לשמוע חכמתו וחלכת שבא אשכר הקריבה היא בעצמה ולא ע"י שלית י כי יציל וגו' ב"ל וכל אלה יהיו לו להיות כי יציל אביון ועני משוע וצועק כי הוא נעשק י ואין טוזר לו יחום וגו' ר"ל ואחרי הצילו הדל ואביון הלו חידש סהו יחום עליו יתן לו מתיתו" ונפשות ובו' ולא תתשוב כי יהיה המעשה הלו מקדיו - ולא מתמיד - כי תריר נפשות לבות מאביונים יושיע׳ ומתוך ומחמם יגאל נפשם ויקר דחם בעיכיו ולכן יצילם כן ישכנו דמם י תוך הוא חמם הכעשה במחשב כי ארב לו וקם עליו זהכהו לקחת את אשר לו י וחמם היא כי בפתע בראותו איש הדמים ההכנה לבוז בז יקים על דפהו בלי מחשבה קודמת על כבה ורלמו כפשי ויחי כל אחד מהאביוני׳ ויעשרהו ויתן לו מוהב שבא י ואם יהיה חולה יתפיל אל ה׳ בעדו תמיד וכל היום יבדכנהו 👚 יהי פיסת וגו' פיסת הוא מלשון כי פשה הנגע י וד ל שיפשה סבר ולחם וחזון בארץ . ואפי בראש הרים וחקים שאין מדרכי להצחים בק קץ ודרדר יפשה ויתרבה הנד י והחילנו' והעצי פרי ירעשו בראש הרים מהרות היושב בהם כאשר ירעש הלבנון מהעצי סרק אשר נו יוניצו מברכת עיר ה' שהיא ירושלם כעשב הארץ: יהי שאו ובומ ר"ל השם טוב שלו יתפשע בכל העול' לפני שמש ינון שמוי כ"ל שיתמיד מלכותו בעולם מחב לבן בהתמדת השמש " ויכון הוא על משקל יכון - ועכיכו ענין ממשלה במו ואחריתו יהיה מכין שר"ל מושל ואולי כי מפני כן נקרא הכן כון להיותו מושל תחת אביו בחלק הכיתן לו בעולמו שתברכו בו כל צוים חשר יחשרוהו בי יחמרו יהי רצון שתחכם ותחושר כשלחה השלם ברוך וצו' הם דברי המשורר דוד שמפיים דבורו בנרכת ה' כאשר עשה בסוף השפר הראשון . לאמר ברוך ה' התנהיו עולם התלאכים ' אלהים התנהיו עולם הגלגלים ' אלהי ישראל התנהיו עולם השפלי עושה כפלאות לבדו להיותי לכדו בעולם האלהי ואין זולתו בוראי וברוך שם כבודו לעול' שהוא שם ההויה ה' הברוך המודה על הכבוד המיוחד אליו כי אין זולחו מהוה ויהי רצון שימלא כבודו שב כל החרץ ויושג מכל כברא בשוה ביחות המשיח אמן ואמן י כ"ל קיום אחר קיום שכן יהיה בית וחין ספק בדבר ואם יתמהמה חבה לו . כלו תפילות דוד בן ישר הכה המומו הלו הים החמרון שחתר דוד בימיו כי חמרו בהיותיו על המעה כשהמלך? שלחה י ולכן הטיב באשר דבר שבוה כלו תפילותיו ואין להקשו מהילולים דבים מחמ שנכתבו אחרי זה . כי כאשר הה' חומשי התורה ממר עה לא נכתבו על הסדר כן הה' חומשי מהלה מדוד לא נכתבו על הסדר ולאשר נעלם ממנו הסבה מהאחד כן נעל הסבה מהאחר וה' יבלה שדותיו לעבדיו ויצילכו מחטוא בלשוכנו ברוך ה' אמן ואמן:

כפר שלישי עג מומור לאסף ונו' המזמו הלו כוכתו לעירב קושיית לדיק ורש לו רשע וטוב לו כאשר עוררוה הרבה מן הכניאי - וכירמיה שאמר צדיק אתה ה כי אריב אליך אך משפטים אדבר אותך חדוע דרך רשעים צלחה - וכחבקוק שאחר על משחרתי אנחדה ואתיצבה על חלפה ובו' כי רשע מכתיר את הלדית . וכן איוב וזולתו אך טוב ובו' ר"ל בודאי כמו אך

עלמי ובסרי אתה ' ור"ל אל תחשוב כי הספק אשר אעור' הוא להיות מחשבתי פנומה י כי אללי הוא ודאי היות אלהים טוב לברי לבב שבישראל . ואכי כתעש וגו' ר"ל ואכי בשרם התביכל היטב בדרכי קוני מה שבגללם נתאמת אלי טובתו . כמעט שנטיו רגלי מלכת בדרכי ה' לח שכי

וכאין שופכו אשורי . כל נלא משל כי אם כקום ששערה החשוב כאין ששופכן הבטותי שהייתי חבים תחיד אל המעלה לחושבי כי ים בַּאָמילאָ הדמת כי לית דיין משגים בפרטי העולם הוד" בעמל י בעבור היותם עשירים: ועם אדם י הטעם כפיל או בבא נגע באייר

שהוח כולל הם ימלטו מהנגע ולח הלדיקים: " לכן : ענקתמו: מגזרה וענקים

לנרגרוחיך כדמות זר זהב ויעטיף מגזרת המעטפות: שית י כמו שיח זיכה במי דרך

וים חומרים כי יעטוף כמו תפנה לעני כי יעטוף וטעם שיה פהה והט"בם כי החים

בְּלִיעוּת גַּבְרִין דְּמְתְעַכְּקִין בְּאוֹרַיִיתָא

ביתיהון לַעיין וִעם בְּנִינְשָא צַרִיבִּןי

בָרִישֵׁיהוֹן מִן חֲטוֹף דִילְהוֹן: שְׁנָאמִן

שוֹסֶנָא פַּרְצופִיהוֹן עָברּרְּחוֹטְבִירהוֹן

לְבָּחוֹן יְמַלְּלוֹן: זַשׁוִיאוּ בָּקַדִּישִׁי שְׁמִיָא

לָמַלְכוּתִרהוֹן וַיִּמְחוֹנון בְמַרְזוּפִין

וּרְבָּעין סַגִּיאִין מַחָתִין לְהוֹן: וָיִימְרוּן

הָאאִירֵין רַשִּׁיִעָיָא דְיָיחָבִין בּשַׁלְנָתָא

ברם לְסִרִיקוּתָא זַבִּית לְבַבִי וִשְּוֹבִית

בָּבֵן תָאִיב עַל עַמַיָּא רַיְיָ

יים וימַלְלוּן לְאַבְאָשָא וְלִטְלוּסָא מִן רוֹם

יעטיף נהם לכל פחה כחילי הוח

ברגותו: יצח חחרר משה

עינימו כמו כעין הבדולים ו רוב

סרלב ילמ וכרה'עין יפה למרחה

ויש הומרים מרוב חלבם כחימו

ילא עינימו כדרך עינים להם

ולא יראור ומלה מסכיו'על דעת

ל' משה כמו מתשבות כי השכוי

כינוי ללב לחחד שנים טעמים

כחחד כחרגו' ילף יי׳ כחילו

משכיות מרהית כמו ולבי רהה

הרבה חכמה ודעת ויהי פי'שכיו'

החמדה או יהיה כטעט ואבן

משכים מלויירת והליורים הם

המחשבות וטעס ענרו שעכרו

חין בני הדם לחשב: ימיקו

מבזרת המק בשרו הפועל יולא

והפועל חסר כחילו ימיקו

בדיבורם שלימים וידברו בדבור

רע העישק והחמס פעמו ולא

ייראו מהשם וזה טעם ממרום

ידברו כי אין מרום עליה' : שתו'

דגשות התי"ו כי היא מפיולי

חכפל **פ**יחטבו כי אמרית פיהס

כחילו הם בשתים שהם גזירות

אין להשיב׳ החבר המדבר כוחת

יעשף שית חדש למוי החמם שעושין עושה אותם שמנים ועיטף את שתותיהם זענטותיהם בצובי שיתן ובשר! יצא מחלב עינימו - עיניהם בולטות מרוב שומן כל ארש כאוש עיניו משוק צות ? עברו משכיות לבב : יותר ממה שלבם מייחל ומלפה באה להם תאותם עברו בהשנת ידם את תאות לבם: ימיקו י חת רעיהם

וידכרו ברע עושקי לעשוק אכיוכים: ממרום ידברו : כגון ה פרעה וסנחריב ונכוכד כנר מי יי׳ השר חשמע בקולומי בכל אלהי הארצות אעלה על במותי עב וזהו שתו בשמים פיהם : לכן ישוב עמו הלום : לפי שעמו רוחים דרך רשעים ללחה ישובו אל דרך הרשעי' לאחוז בדרכיה' הלום כמו מי הכיחך הלום פה ומים של ומי מלא ימכו למו פלג המלא הם דברי תורה הם נחשבים למו תלמית ומזלולים בעיניה': ואמרו איכה ידע אלי איכה כוכל לומר שים דיעה בהב"ה ותורתו חמת . הנה אלה רש גים הם ועוברי'על חורתו והרי הם שלוי' בעולם ומגדילים כח ועושר ושלוי עול' לשון שלוה: השגו . כגדילו ומנחם פירש ישוב עמו הלוס ישוב הרשע להלום את עמו של הקב"ה והראשון למדתי מדבריו של ר' מחיר בר' יצחק שליח לבור זל'ל: אך ריק זכיתי לכבי כלוה מוסב על ואמרו איכה ידע אל וגם אומ' אך לריק ועל חנם אנו שימרים מצוחיו של הקב"ה והרי וחוכחתי כרחית כל היום תמיד מבקר לכקר מתחדשות

אכו כגועי' כל היום י

בַעַבַּל אֵנוֹשׁ אֵינִיםוֹ וְעם־אָרָם לָאיִנגְעוּ: ֹֻלְבֵּן עַנְכַּרְתִמוּ יצא ב׳ נפי׳ דַסַבְּלִיןיִיסוּרֵילָאִמְתְבַתְּשִׁין: לְבַן בּן גַאַנהָיַעַטָּף־שׁית חָמָכ לָמוֹ: מי : ייל עַטַרתַהוֹן גִיוְותָנוּרָא כְלִילָא דְּמְשַׁוִין בַּחַלֶבעיגיָמוֹ עָברוּ מַשַּׁבִּיִוֹת לַכָּב: יַמֶיקוּי וִיַרְבְּרוּ בָרֵע עִישֵׁק מִפְּרוֹם יִדַבֶּרו: שַׁתוּבַשִּׁמֵים פִּיתֵםוּלְשוֹנָם תַּהַלֶּךְ בָאֵרץ: לָבֶן יִישִּׁיב עפוֹ הַלָּם י ייַי הַפוּרַת לִיבָּא: יִהְשַקְבְּקוּן בוְפִיטִבְא וֹמֵי מָלֵא יִמָּצוּ לָמוֹ: וְאָמַרוּאֵ כָּה יָרַעראָל וְיָשׁ רַעָה כְּעֵלִיוֹן: אָלֶה רְשָׁעִים וְשַּׁלְנִי עוֹלָם הִשְּׁגוּ־חָיָל: י י פוּמְהוֹן וְלִישַנְהוֹן מְצַלְהָבָא בְּקַהִּישִי אַרְיקֹוּבָּיתַי לְבְּבֶי נָאֶרְתַאָ בְנִקּינַן כֹּ 🕯 מייו אַרְעא: בַּפָּי: וָאֶהִינְנוֹעַכָּל־הַוְוֹםוֹתוֹכַחְתִּי יני הַבָּבֵין יִדַע אֱלָהָא וְאִית מַנְרָעָא בְּעִילָאָה: בַעַלְמָא הָרֵין אַרְבִּיקוּ נִכְסִין קנוּ חֵילָא:

בּבְרִירוּיְדָי: וַהָּנֵיתִיבְתִישׁבָּליוֹפָאוּמַבְּקְנוּתִי

בעמל ב' וסימ' ותקצר נפשו בעמל ישראל : בעמל אנוש אינימו : וחד בעמל בסגול וסימ' ויכנע בעמל לכם: מחלב ח'וסימ הנה שמוע מזבח טוב י חרב ליי' מלאה דם ב' בפסוק ימדם חללים מחלב גבורים י לבם: מחלב ח וסימ הנון שמוע מובון סוב או בלי בל הייו טב בכסוק למו סולל מחלב חטה: בנקיון ג' כי רותה בשמים חרבי: ועפרם מחלב ידושן: יצא מחלב עינימו: ויאכילהו מחלב חטה: בנקיון ג' בליש׳ חד חם׳ וסימ׳ זגח עגלך שמרון׳ ארחץ כנקיון כפי ואסוכבה׳ וארחץ בנקיון כפי קרמא חם׳ :

הוח מהחרץ וזה שעם ולשינם חהלך בארן והנכין בעיני כי שתו בשמים פיהם שהם מדברי' בשם ובמלחכיו ולשונם במרגלי שתם הולכי' בחרץ לדבר ולספר שמץ או דופי ודבר שנמט בלדיקים וטעם חהון בחילו הולכה לשמיע דופי: לכן: אמר רבי משה הלום חואר מבורח יהלתה סיכרת במילו כחוב הלים

קמוץ הה"א ושורק בוי"ו כדרך מוכה ונגוע: ומי מלא: חסר כום: ימלו: מגזרת ומלית ובאה המלה מלעיל בעבור היות הטעם בתחלת הלח במי כי זה משפט הלשון כמו קתון הה ח ושירון בור ו בוזן עובי וכבי בתחלת התומור והם ברי לבב והנכון שהוא שב למלת עמו כי ימלא בלשון יחיד ורכים ונפי דעתי שהלים כמי הנה בתו הבא עשה לי את החיל הזה ומ"ם למו שב אל הנוכרי' בתחלת התומור והם ברי לבב והנכון שהוא שב למלת עמו כי ימלא בלשון יחיד ורכים ונפי דעתי שהלים כמי הנה בתו הבא עשה כי חת המיכ שותחת של יו של היו חוד מבזרת שובב או ישיב אל לבו ולא ידע מה טעם זה : ואמרו : יש אימרים הרשעים ולפי דעתי שהאומריי הם עם השם עוד הלום איש כי עמו ישיב בעבור זה שרואה או ישוב מבזרת שובב או ישיב אל לבו ולא ידע מה טעם זה : ואמרו : יש אימרים הרשעים ולפי דעתי שהאומריי הם עם השם עוד הכום חיש כי עמו ישוב בעבור וחשו והיה דעת אמת שיש אלוה נשגב מדעת אדם והוא חכם לב שידע הכללי שהם עמודי והחלקים שהם הפרעי הם מס השה יל הכה אלה רשעים: הנה י הטע' שהלדיקים יודעי׳ דעת אמת שיש אלוה נשגב מדעת אדם והוא חכם לב שידע הכללי שהם עמודי והחלקים שהם הפרעי הם משהני' זהעד הנה חנה רעעיט . טנט טען שטלי ווהנה הספק בידם בעבור ראותם הרעעים שהם שלוי עולם בגופש ורבי עושר כמו עשה לי את החיל הזה : אך י דברי בכל עת על כן לא ידעם העם כי אינם עומדים והנה הספק בידם בעבור ראותם הרעעים שהם שלוי עולם בגופש ורבי עושר כמו עשה לי את החיל הזה : אך י דברי בכל עיו על כן כחיו עט טעט ב יויכם שונה מחת ואמונתי זכה עם הבורא ובעבור זה נברא האדם עד היות נשמחו בחייו זכה ומזהירה ככוכנים ועתם בנקיון כפי שלא החשכיל ועעם זכיתי לבבי שמחשבתי מחשבת החירו ברוב בייישום ברחום טתשביר וש גם וביתי ככב שהושביר החול לעשות והזכיר כפי כי רוב המעשים בכפים: וחהי נגועי מהרשעים יי"וד ותוכחתי סימן הפעול כי הרשעים יוכיחוהו הפך עשה מעשה גיאול וטיניף מה שאיננו ראוי לעשות והזכיר כפי כי רוב המעשים בכפים: ששי מששים מורוש בין מיים ביל מו לפי דעתי כי כגוע מפחת רחשו לסבלון עמל לכבוש יכרו ותוכחתי לנפשי וטעם לבקרים בכל בקר כמו חדשי לבקרים : זתוכחתי לח חביתם שהוח סימן הפעול ולפי דעתי כי כגוע מפחת רחשו לסבלון עמל לכבוש יכרו ותוכחתי לנפשי וטעם לבקרים בכל בקר כמו חדשי לבקרים :

אכן יחייא

ברות חדשות:

שם חצור מחציא הכחצא - אל המעה לחשוב כי אין למעלה עין רואה ואיון שומעת אבל פולם כמכהגו כוהג משלמו - ויהיה אשורי שם נגור מן פעל אשירכו ולא קרוב - ' כי קכאתי וגו ד"ל וסבן כל אלה היה קראתי בהיללים שהם החועאים במעשה ומתעשקים בעביני הנפש הלומחת מאכילה שתיה ולודה עם הנשים - ולא יחושו אם יהרגו ויבולו למלאת תאותם הבהמית וקנאתי כש אראה שלום הרשעים החוטאים במחשבתם הרעה כי עוב ה' את הארץ . כי אין ונו' כ"ל הכה משורות העול' הזה הוא היות האדם בריא כל ימי היותו על הארץ . ובשוף ימיו שימות בלא חלאים ומהרה דליישורי המיתה ואמר כי הרשעים יזכו בשתיהם כי במותם ימותו במהרה כאלו הנחם דבק הגוף בחום השער אשר מהרה יכסק . ולא כאותם אשר מתים בלער כמוץ בפירוק חיבור מהנפש עם הגוף . כי יהיה כאלו נפשם קשורה בגופ' בחבלים עבים ובחרלובות וקשרים קשי ההפרד ומרלובות הוא כמו קישורים קשים ואולם לשון חווק כלשון חז"ל כל דאלים גבר בעחל וגו' ר"ל ווולת שיהיה להם מעלת הגבורה והבריאות מהנפש הלוחחת . עוד יהיה להם מעלת העושר מהכשש המרגשת . כי בעמל אכוש להשיג מחיית בבית ועש וכבוד חינימו . כי הם ישיבו העישר בנקלה . מה שלחתרים קשה השבת מזונותיה' בקריעת ים סוף ועם ארם לא יכובעו בי אם האחרי ישיבו עושר מה אחר העחל והטורח יאבדוהו בענין רע אם מפני מלחמה או רעש או מגפה שהם כגעי האלוה בעולמו והם יכללו ולא ימונעו טחה ויבדלו חהם לטובה לכן ובו׳ ד ל חה שלכן בחטלת הטושר שלהם - שנקחחו באוה י הכה המתגאר' על הרוב ילכו כסורי ברון וכאומרו יען בבהו בכות ליון ותלככה כעורות גרון יור"ל הגאוה כעשתה שכק לצוארותיה' ולגרגרותיה' וחמיד יעטוף להם השית והחלחמם מהחחם כי מפני גבה ת' תחיד ילחחו עם זולתם בדבר חחם וירצו לנצחם י ויהיה שית מן שות שתו השערה " יצא וגו' ד"ל ובמעלת הגבורה והבריאות שלהסי הנה בעל הדקה אחד משימניו עיכי שקוטות לרוב היובש הבובר כו י וההפך לשמן כי יהיו בולשית י ווהו אומרו יצא כל אחד מעיניתו חולה - משבת החלב והשוחן הגיבר בהש ' עברו משכיות לבב - ר"ל ושבת בריקוחם הוא שמחתם כי ישיבו בנקלה כל אשר תאוה נפש' ויותר . וזהו אומרו משכיות וציורי לכבם עברו בהשנתם יותר מחשר ליירו וחשבו לשינ. ימיקו ונועור עניכו מן המק בשרו ור"ל כי ימסו בני האדם בצושקם אותם ולוקחם את אשר להם י ולא יבושו מלבלות ברחובות קריה בת עושק אשר עשקו . כי ירברו בפוחבי ברע עוש' אשר עשו . ווה להיותם חושבים כי מין ולית דיין ומאלהי המרום שהוא עולם המלאכים ידברו כי אין לו ממשלה עליהם נשתו בשמים פיהם לאחר כי אין לו יכולת בשמים . ושתו עניכו כתו שמו וכתרגו' שויאו יגו' ולשונם תהלך בארץ כי גם יאמרו שלא ישנית על הארץ . לכן ישוב וגו' ר"ל לכן על כל חכוכר לעיל ישיב הקב"ה ויעמיד עמו כדבה והלוס י והלום ענינו מן וילך הלום שהוא ענין שבירה זמי מלא ימצו למו י ד"ל וכאלו ממימי כים התרעלה מלא תמיד ימצו וישתו י מעכין שתית ומצי" ואחרו וגו' ר"ל שיאחרו אייה ידע אל וישנית בעולם הגלגלים והמלאכים ואיכה יש דעה בעליון

תהילת ה׳ תורת חסר

תמיד וכו'י - או יחזור אותר ובריא אולם אל הצדיק הבר לבב ויר' לומר כי אינם מתאספים על מוחם של הלדיקים הברי לבב הנז' וגם אולם כשכל אחד מהם הוא בביא כי כל העם מקלה רואים בעיניהם כי הכדיק ההוא כפי טבע התליאות לא היה קרוב אל המות כללועכ"ז הוא עוד ילא מת כי אם בעון הרשעים ובסבתם . או יר' לומר כי אינם מתאחדים למיתם של הלדיקים ולררות על מה ועל מה הוא מת ועכ"ז כל אחד מהם הוא בריא כ זולם והוח מש"ה הכדיק הבד והין איש שם על לב ואנשי חסד נרספים לראות על מה ועל מה מת הגדיק החוף ברחותם כי באנשי העולם אין מביןכי מפני הרעה נחסף הלדיק ולזה הם מוכרחי נעשו'בה פן שיודע הרבר : בעאל רניש וגומר יר' בעול הגוש איניתו והלדיק הוא מת בעמלם ובעונם ועוד להם ג"כ כי עם הדם לא יכוגעו ור"ל הכה שכיון שכתנה רשות למשחית לחבל איכו מבחין בין לדיק, לרשע כי גם שהאל ית' הוא רוצה לפגוע בלדיק לבדו כדי לכפר בו על עון הדור ההוא הנה לפעמים המקטרג פוגע במקר' עם הרשעים ואלה עם אדם לא ינוגעו באופן שמבחנת בין לדיקים לרשעים י או ירי לומר ש ייני מקיימים מה שאמר הכתוב עזוב העזוב עמו באופן שבעמל אנוש אינימו או יר' הכה אדם לעמל יולד וחלה בעמל חכום חיניתו: לכן ענקתתו גהוה יעטוף שית וגותר הנה הרחב"ע פי׳ שית מלשון עדי וכפי פירושו יר׳ לומר לכן הגחוה היא להם לענקים לגרגרותם והחמם יעטוף עדי להס ויצה מחלב ומשוחן עיכימו עד כי עברו משכיות לבב יר' עד כי הין לב ובכל החר' יכול להבין איך בכל כך זמן מועט שמנו עשתו באופן זה: ימיהו וידברו ובומר יר'והס בעל ס ימיקו מחשבותיהם וידברו ברוע השר לולעושק רשר הם עושים וכשרואים הת עצמ'בכ"כ טוביות אז ממרום ידברו ר"ל מהחל ית' ידברו ויאמרו כי לרוממותו הינכו משונים בשפלי ולה די יה להם רק שמזה כמשך להם עוד רעה והוא כי ש זו בשמי' פיהם ולשונם מהלך בארץ שאומרים מה לנ על" ומה למטה מה לפנים ומה לאחור זו יר' ולשונם ההלך בארץ בחימר בלשון המיהה לכו יש ב עמו הלום ומי מלא ימלו למו כלומר שאנורואים שאין המרום ממרומים משגיח בעילם נרחה היך ישוב עמו הלום אל המלוכה ואל המכוחה ואל הנחלה ומי מלא איך ימצו למו והכ המים משר הם עתירים להיות בתוך בית המקדש וכמו שאמר יחוקאל הנביא ע"ה והנה מים יוצאים מחחת מפתן הבית וגומר עד אומר וימד אלף נחל משר לא אוכל לעבור כי באו המים וגומר ואל תהמה על פירושי זה כי רוב מה שדבר דוד בספרו זה כנגד ישראל אמרני או יכורש זה הכסיק עם מה שביארתי בפסוק בגאות רשע ידלק עני יתפשו וגומר ויר' לכן עמו ית' הטובים והישרים אינם עומדים בנסיון בראותם עניני הרשעים האלה והם שבים הלום ר"ל אליהם ולמעשיהם והמים הרעים אשר אלו הרשעים מלאו את פיהם מהם ימצו למו ויאמרו איכה ידע אל ויש דעה בעליין זירצו לומר איכה ידע אל במעשיהם של רשעים אחרי שלנחנו רואים שאיננו זועם בהם בכל יום ואיכה יש דעה בעליון לראות את מעשיהסשל לדיקים: הגה אלה רשעים יר'כיהנה אלה הם רשעים גדולים והם שלוי עולם ועכ"ז השגו חיל וכל אחד מהאומרים האלה אומר אך ריה זכיהי לבבי ונכייתי בר לבב ולריק ארחן חמיד כפי בנקיון כדי להתפלל: ואהי נגוע כל היוסולה שוה לי וחוכחתי היא לבקרים תמורת מה שארחן או בנקיון כפי כדי להעיר לכל בני אלי"ם שיריעו והיא הענין שאמר הכתוב ברן יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלי"ם

בפתל לכנש איניתי בקורות פנד המברנת: ועם חדם לח יכינתו בתכת מדינה לכן שנין שינו נחיב בחשבו היות זה ביונייתם: יפטיף שית חרב לת . וכנה הפחנן שקנו נחים יי כוף וינסה השת בלהב קלינם: יצח מחלב י השת בהוביר הור כלט ערכ שר ון כ שיניתו סבר, השכיים לרב - חובים לרחית בי יכום יותר הנוחה עמה יי ינ. בלכם: ימיקי תינגו לוב רניט בנריקט בייונדו ברע שנו דו ידנה שנ עבקי עשק נרוור דב ומר : מתרום ורנית בניכה הפש בקומה וקופה שת בזמים ם הם ישיתו פניהם לובר בחלביות: ולשינה תנוך במרץ לדבר כתו כן בטבעיות: לכן ישוב טפו י עמושל פייו הכי ותלמידיו ישוב: כלים לי וע ועותם הנפסיות נחשבם שיהיו סכמים והלגין וכטכעיות י וכנה: פי חלמ ימנולחו והנה לא יטיבו מהם כי אם תחלית כוס חלח כפפה מן הים: וחערו חיכה ידע חל איך ידע אים הכמבחות שיושנו במוש יהוח חיכו בעל חושים: ניש דעה בעליון חיך ישלה הנמצח בעליון בידישת נפנחות חשרל טה ממכי: סנק חלה הבנוחיל הרבה תלפידים יבים' נמשכים לחר דב מם: חך ריק וכיתי לככי "ומב "טתם אמת הנה וכיתי בת לבכי בפיון בלתי השנת שים תכלית: וחרחץ בנקיון וכן לרוק רחנתי בנקיון כפי בטיב החעשה : וחהי נגוע בנגמי לככי וכרת כפשי פל המחתי :

מנחת ערב

'תוכמתי בזברי לומות

לבקרים

וועקתם:

אינה שרפע בחינה נמור יש כו מענה יתירה רלדיק ש ינוג ור חם רכל טעניים הח׳ הוח בהק"נם משנם לצד ה עונותיו עה"ו כדי שיהא נהי מוורן לער "ב ולרשע חשים שנרו בנה"ו כדי שינה נקי וריק מתי"ב וטעס שני שנויק שריני גחור הוא סוב לכתי רע לכריות י ורשע שחיכו גמור הוח רע לשמים וטוב לבריות ומנינו ביוחר הם הקצ'ה על יצוד הבריות מכבודו וכמשיול בדול כבוד הבריות שדוחה לית שנתנוה וע"כ נייקדש ה׳ היו נהנים פניהם כלפי העם והחוריה סכלפי הוכל :

> להשנים בעולם השפל . בהיות כי הנה אלה הרשעים הנמצאים בכל דור ודור הם היושבי בשלוה בשפרים בעוכם השפר בשיוע כי שני של של מו של של הכש הלומחת . והשגו חול והון לב ועושר וכבוד שהיא מעלת הכפש המרגשת אך ריק וגו' מה שלא כן לי כי לריק זכיתי לבני . בעולם כי הם בריאי ושלום להם באדבע ליחותיה שהיא מעלת הכפש הלומחת . והשגו חול והון לב ועושר וכבוד שהיא מעלת הכפש המרגשת . אך ריק וגו' מה שלא כן לי כי לריק זכיתי לבני . נאסר הכל לבב במחשב . וארחן בכקיון כפי כי אהיה נקי כפים במעשה . זעם כל אלה אהיה נגוע כל היום מצרות יכלו מחוכי והוכי שהוא מעלת נפש המרגשת . ותוכחתי לבקרי שאהיה חולה ולא אשקוט ולא אכוח תחיד ואפילו בנקרי אשר חדרך החולה לשקוט מעש או יתראה ג'כ תוכחת כבשאר חלקי היום שהוא הפגע והרעה בנפש הצוחחת:

אם אמרתי אספרה כמו י אמר אסף אם אמרתי בלבי לפפר את הכל כמו באוא כב

ואחשבה - בלבי : לדעח זאת י מה היא מדתושל הק"בה כן הוא עמל בעיני נראית

היתה מדה זחת לי עמל ולח משפט: עדי חשר בחתי אל מקדשי אל חשר בירושלם

לבקרים: אם־אַמַרְהִי אַסַפּרָה כְכֵי מו למנדון וממרחי אך כל המיבה

הַנֵּהָ דִּוֹר בָנֵוֶךְ בַנְרֵתִּי: וַאֲחַשְּׁבָּח

אַכוֹא אַל־בְּינְרַשִּירַאַל אָבִינָרו

לָאַחֲרִיהָׂם: אַדְּבַבְּחַלְקוֹת חָּשִׁית לָמוֹ

הַפַּלְתָּם לְמַשׁוּאוֹת: אֵיְרְ הָיוּ לְשַׁמָּח

אָשָׁתוֹנָן:וַאָני־בַערוֹרָא אַדְעׁבְּהַמוֹת

מי־לִי בַשְּׁמָוֶם וְעִפְּךְ לְצִּרֹחָפַּצְתִּיכּה

בָאָרֵץ: בָּלָה שְׁאֵרִי וּלְבָבִי צוּר־לְבָבִי

חַנְחֵנִי וִצַּאַחַר כָּבְוֹר תַּקְּחֵנִי:

וְחֶלֶכִּי אֱלֹהַים לְעוֹלֵם:

בְּיִיתִחֲמֵץְלְבָבִי וְכִלִיוֹתֵי

וַאַנִי תָּבִיר עַפֶּרָ

<u> ت</u>لايُال

משכיל

בחרתי אלא אוחך: כלה שארי - נתאוה בשרי ולבבי לך כלה שארי לשין תהוה כמו

לַרַעת וָאת עַמָל היא בְעִינֵי:

ברגע בפו המו מוקדבר הות:

• הַיִּיָתִי עַפֶּּרְ:

אַחות ביד ימיני:

וראיתי מה שאירע בסנחריב ושנ

הבינותי לחחרית הרשעים שהות

הבחה להם חלקות הם שהקב"ם

מחליק להם הדרך שלהם שחהת

כוחה וחלקת למשן לחיתכו לב

לשוב חליו ויחבדו: הך בחלקית

חשים למו : כל המוכה הכחם

להם שהרי סופ'הפלת'למשוחו' :

מו בלהות י מן שדים: כחלום

ויצח מלחך יי' ויך במחנה חשורב

יי׳ בעיר ללמם תכוה: בירושלם

שהרעו עליה שם נחבוה כלסו

דמות' ונשרפו כלם: כי יהחמן

לכבי - מטרם שרהיתי מפלה צו

ברוח הקדם היה לכבי מתחמן

ובכליותי הייתי משתיכן לשון

חרב שנון וכשהוא מתפעל הת"י**ו**

כיתנת באמלע שורש התיבה

כדרך כל תיבה שיסוד תחילתת

שין: ואכי הייתי בערולם

הייתי יודע מה הית המדם

וככהמה הייתי עמך יואני אע"פ

שהייתי רוא' כל זה תמיד הייתי

פמד ולח זותי מירחק: חחום

ביד ימיני להחזיקני בירהתך

כשקרבו רגלי לנטות מדרכך

כמו שחמור למעלה כמעט נטוי

דגלי: תנחני נחיחני: וחחר

כבוד תקחני - חילו היה טעם

על ככוד היה פחרונו לחחר

שהשלמת לשנחריב כל הכבוד

שפסקת לו תקחנו חליך הפלחת

נסיך לישרהל יהחרבת את

סנחריב עכשיו שהטע' על וחתר

זה פתרונו ותחר לכבוד חקתני

על דוך הרשעים שללחה

כשינה שאין לה קד

מה שעמו הומר על זהת הנה דור בניך בגדתי כלומר חשים חוהם בוגדי' ורשעי'

חבינק

לבקרים בכל בקר: וחם חשרתי חספרה לפתיר ום הספק: כתו הנה דוד בנין בתו שמשר וכחר כום מיוה דור בניך סדברו דרך פשל כוד: בגדתי " הייתי בובד טסייתי מספר ותביד לדעת זה הסוד לה יכולתי לו זה סם שהו ונגד דעתי וחחשבה הוא עמל בעיני: עדי עחיד לדשת ואת לדשת כיונת תחת עבר כאילו ידבר על זמן בותכי חותם התשלים וחידו" מתל היח כעיני: מד חנם חל תקדשי חל מדשכחתי שומד כחשר פירשתי וטע מקדשי חל ששם כבני השם להתכונן נכתני פחדם : וחכמי ישראל והם גלו זה הסוד לחתריתם" וחו והוא אבינה לאחריתם כי לא התכוננתי פנ חחרית רשעי חרן חך ב ילקו' תשית לפוי הובח האדם בעול'הוה להתענג שנתת להם כחירה מלחה חין בו חו להיותו מלך חו עשיר דק חונם: הפלתם למשוחות שתהיה אחריתו שובה וזה הוא בחופן שהכל השתחו יתפהו של חופן מפלתם בפושקרה שכר נפשות הלדיקים: אך לדור התכול והמלנה וסלום הרשעים בעולם הזה במופחים ווולתם: חיך כיו לשמם בדברי חלקות ולבסוף יהיו ברנעי ויחפרו חין הים וה םהשתני הנדיל במעשרגע: למשוחות כמו שוחה ומשוחה פן כלפות יותר פן כלפות לתוהו ואשר איננו כדרך רשעים בלפות הקורו בפסירו להשתגם בסופיי"ח כי למשיחות בחלים מהקין בתושיקרם סחלים תכף חחר סיקינה מגזרת הנחש השיחני והטעם בלתי הדרנת תנומת שינה כפול: איך שעם ספו תמו ותרופה כ נפיר גלמם על נפשותם: בלהוחי כמו תכוה. תכוה ולפס ושכלם שיטעו נעסקי העיר בלהית החכך כי יש שישיב לחין וסתריבות כה כחתרו ודפתם ולהבל והעד ואינך: כחלים יסכל וכוה כי יתחתן לכבי וכליותי שיתססו שאין בו אמת בהקין החיל ככה פתון כמש כחתן: השתוכן צלמם יהיה בזוי בעיר והטעם נחחדד שכלי לפבין ום נישקום שהיו נשכחים כי נשכח זכרם : כעשי ונערי: וחני נער כי יים יתחמן מגזרת חומן ולם חום: חופן משפטין חלה לה חשכיל וה סכל דרך משל כי ישוב לבי חומן עם כליותי עת שאשתוכן מגזרת חן שנון ור' משה פירש בו בלשון חכמינו ז"ל חמץ אח הדין: ואניי הייתי בחחל' לנגדך שלא ידעחי סוד הרשעי'כבהמ' עד שעזרתני ונגלה הסוד לי וזה הוא ואגי

מחים לח חיחשלך חשרון ידיעה כתו הנו חבל חופר. בי בהמות קייתי פתך יושלח חבין זה תחשרון כח שכלי ומשום התבוכני ווהכי חכי ככבמות סנלך: וחני תמיד פתך ' וכהיות כי אני תפיד בתך כי שויתין נגדי תפיד: מחות כיד יפיני" בח פן טעם אחזת ביד ימיני ולא נמוטו שלח נסיו רגלי ומימיני כל פעמי כאשר הזכיר נטיו רגלי אתום כאפרם ו"ל כא למהר בעלחך י חקחני מלח לקיחה פסייפין חותו: כפנתך בלא דבר הוא התחברות נסמת יסי רנון שתנחני מנחני' בשנחך להשינ התגלית הנדיק עם העליונים שאינ' נוף שתכנון ומחר ככול מקחני וחחר שישינ כלם חלהים חשר כי פכור פלופתו תקחני תחספני חליך: פי לי מתחסתני חליך: פי לו בשתים' וום סבקשתי סתנחני בשנתך חוח בי חין בשחים דבר וילתך שובטח בו כלל. ועיוך לם ספותי בחרץ" וכן בחרו לח חתותי זכר מתך לעודני: כלה שחרי ולגני בשרי ובינת לנבי כלה כגלות: מוד לכני וחלין חלחים לפילם חף של מי כן הלקים כוח כור וח זקלבי ותכלית התחתנו להשיב לוכידו : וחלקי להים

מנחת ערב

לטולם שלח חתנה לטורת צולותו לפילם חפילו ביפי

כנלות : כי הנה רחזין

פתתרחקי' להיות דותים לך כשיון ובשששה : יחבדו

לחיי שילם: הנפתה י הכרת

ברת ננחי: כל זוכם שמך

אלהים בהדתותי

: ספנע

סתורנים כדתך : וחני קרנת

בעיון וכמעשה: מלכותיך

פלחכת פלחכות בעיני

זוה היה תמיסת אסף נאמר אן עוב חלהיו ניברחל לברי לכב חנו הם נדיקים נמורים שהם ברו לב: ולהם עוב גם כעה"ו - מוח מה שחמיה בעיני הוח שלוי רשעים אראה נהוא רשע שרע לשחיי ועונ לנריות שהוה רשע פחיכו בחור שיהיה לו חעלה ניתרון מצריק שחיכו גמור פהום עוב לשחים וזה היה בעיני דכר מתיני שיהה רשע PAGE דע לשמים כיתר הודיק שהוח עוב לשמים נים יים נות נתחרן השני חרוצי שחתרנו שת' הנת עד הבת לל מקוםי חל ושם רחיתי בהנים עניהם כלפי העם וכי שחום רחיתי שיותר הקיין הש שיקעיו השיו על כבוד הבריו' מככורו ומינם שכי חבינה לחחייתם שהנה בחחרים ביחים בהש"ר מחלום להם בשנים שיחקות בעה"ו כרי לה לכידם חון העהיב ולנדיקיי מעבים נעהיו כני שירשו

אם - דברי המשורר אם אמרתי בלבי או אומר לאחרי': אספרה כמו : אלה ומלת אלה חסרה כדרך יי׳ הסוב יכפר בעד אוחם שאכלו הפסח כי לא כחוב כי כל לבבו שב אל חזקיהו אהיה בונד בדור בניך השם שלא חהא אמונת לב בחמונחם והנה יחסר בי"ת הנה בדור בכיך הם שקבלתי התורה מפיהם : ואחשבה : כחשר חשבתי

אין אַמֶּרִית אִישְׁתַּעִית לצפרירי: דָמָכְמְתָהוּן הָא על דַּר בְּנַיִיךְּ אַרשַעית: וַחַישִיכִיתלְמיַרעיַתדָּא לִיעוּת הוא בעינִי: עַרוְבַּוְ פּוּרְקָנִיָּא באוותי לַנורו פֿלְרָשׁי אֶלָנִי אַ אַתְּבִּין לְסוֹפֵיהוֹן: בְּרָם בִּקְבַּלִיָּא שַׁוִּיהָא להון רמיתינון לשַחַוּוָתָא: הַוו לצרו בשַעְחָא כָלוֹאִישְהֵיצוֹן מִן בּיִנִּי בַּחֲלוֹם מַהָּקְוֹץ אַרְנִי בַּעִירן צַלְבָים כ שהיה שינת עולם כן היחה לכם איתרגשון: היך חילטאסן נְכַּר רְמִיתְעַר יִי לְיוֹם דִינָארַבָּא בְּאִיתְעַר יתרהון כון בית קכורתרהון ברנו דמותחון תְכַפַר: אַרוםיַחוּשׁ לְבִּי וכולייתי בַעַרָן בְּאֶשְׁאוּוַאָנָא שֵׁמְיָאוֹלָא אידַע הַוּךְבְּעִירֵי אִיתְחַישׁבִית גְּבָר: וַאָגָא תַּרִירָא עִימָרְ אוֹחַרְתַּא בַיַרוִסִינְיי בַּמַלַכְתָּךְ תַּדְבָּרִינָנִי וּכַתַר שְׁלִים אַיְקְרֵיה דַּאֲמֶרָה עָלִי לְאִייִתָאָה יּיִיּיִינִי רְחֵבְיִּהִיאַבֶּרִיהְצְטַהְּיָהְבְּל־זוּנֶהְמִמְּהְּ: מְן כָּוְוֹהָךְ דִילִי בִּשְׁמֵיָא "נְּיִינִי בְוֹאָנֵי קְרְבָה אֱלֹהִים לִי מִוֹב שֶׁתְּיֹי אָלָא אַחְוְעִיטֶרְ חַבְרָא לָא צָבִיתִי כֹיִפְּי יִ שְׁ בַּאַרְנִי יְהְוְרֹה מַחְמֶׁי לְסַבּּר בָּרֹל־ בְּאַרְעָא: אָשְׁחֵיצָא גוּשְׁמִיוּלְבָבִי יֹ בַּאַרְצָיֹא: עד עוֹלהָא בְּבְיוּן לְבָבִיוֹחוּבְּעֹן אֶבְנָה לְעַלְכָא: אֲרום הָא רַשִּיְעַיָּא דִי בִּתְרַחַקִין מִינָךְ יאבְרוּן שֵׁיצִיתָאכָּל דְטָצֵי כִּן בָּתַר רְחַלְהָר: וַאֲנָאַלְמִיקְרֵב בַּיְיָלִישַׁב שַׁיִיתִיבַּיִיְאֶלהִים רוּחַצָּנִי לְמִישְׁתַעַיָּא לְצַרִּיכַןְיָא

ה'כתיכן היא ולקריין הוא וסימ' ואחשבה לדעת זאת יויתרון ארץ בכל היא ותלך ותעשה כרבר אליהו תנילא דפסוק: כי הוא זמה ותיא עין פלילי תגינא דפסוק: יי׳ אלהינו כל ההמין הזה: וחילופי׳ג'כתיכי׳ הוא וַקְרִי׳ היא וסימ׳ ותלך ותעשה כרבר אליהו קדמא דפסוק . כי ערוך מאתמול . כי הוא זמה והיא עון פלילי י קרמא דפסוק י ולא אדע ג' וסימ' בישעים סמ' מ"ז: זונה ב'חד חס' וחד מלא וסימ' אם זנה אתה ישראל : הצמתהכל זונה ממך : קדמא חם': משכתכי אליך לכבוד ולתפארת: מי לי בשמים - שום מלאך שבחרחי לי לאל ה לת

ולא ימוחו לעולם על כן בדברי חניך ויתהלך חנוך את האלהים שהרגיל נפשו להתהלך עם המלאכים עד שלקחו השם והנה יבקש זה המשורר עזרני

וכחכי והרגילני בעלתך וחחר שתעשה לי זה הכביד חז תקחכי וכמוהו כי יקחקי סלה אופי' והחר ואחר כן תקחני ואני כביד כאחד המלהכים : מי אחר ר'משה הטעם כל חפלו הוא בשמים להיותו עם המלאכים כחילו אמר כל אשר לי הוא בשתי' ועמך אין לי חסץ בארץ חמר לבי יהודה הלוי מ"כ מי הוח שחכי מבקש הוח בשמים כדרך

כלתה נפשי לישועתך: זונה ממך : נפרדממך: מלאכותיך שביחותיך רוח הקדש הבא בלבי לאומרו: יעשן מי לך כל המחנה הזה אשר פגשתי ולפי דעת הנחון כי חחשר מלת זולחך אחר בשמים ולפי דעתי כי אין לי חפץ בשמים ובארץ אחר אביד גופי על כן אחריו: כלה שארי זה הגיף ולבכי זה הנפש המתחוה שהיה כח התולדת רק צור לבבי כשעם תוקף ולבבי כדרך החרי לכבכם וחתרי עיניכם ושעם צור לבבי הוה הדבק העימד לעילם ולה יהבד של כן החר זה: כי כדרך יחד כסיל ובער יחבדו: כל זינה ממך הוח היולא במחשבתו ובמעשיו מרשות השם: וחני קרבת חלהים. כנגד רחקיך ועעם לי טוב כי זה הוא הטוב באתת: שתיי חסך תי ו השורש כדרך וכרתו להם ברית שלום להתחברות שני תוו"ין: מלאכות יך: לשון רבים והיחיד מלאכה ומואח הבורה מלאך והמלה בעיה הנקרה כן בעבור שעושה חמיד מלחכת השם וכחשר יחכם המשכיל ויכיר מלחכו' השם ויוכל לספר' בלבו חו חל חחר חו ידע דעת עליון ובעבור זה נברח כל החדם :

בולהון פִיקוֹדֵי שְׁלִיחוֹתָך:

אבן יחייא

אם אמרתי וגו' הם דברי המשורר לאמר אם אמרתי שהוא עבר במקום עתיד וענינו כשו אם אומר ור"ל אם אומר הכה אספרה בעניני האה דברי מיכות כמו שמספרים בניך היושנים בגלות שעם היותם בכיך ושובדיך הם משועבדים למיכים ולאשר אין להם תקוה הכה אכי יודע בודאי שאחטא ואבגוד בקוכי - ואחשבה וגומר ולהיו כי איני יכול לספר כדברים כאלו " ויהי מם אמרתי אחשבה במחשבתי לנעת הסבה הואתי והנה בעיני לא אמלא סבה לכוחה " זיהיה בעיני הדבר הלו עמל ואון וחמם מפורסם " השגתי הדבר הלו עד שבאתי להשגת מקדשי אל וסודותיו באמצעית רוח הקדש אחריתם כי מדה תחיה באחרונה לרשעים יוהכל הולך אחר התכלית: לוחר ורפיתי כי אך ובודאי אתה תשית ותלחים להם בחלקות שהוא נלשון חלקות ובהטיב להם וד"ל למשוחות לשחמה ולשחייה" וכן חתה בתחילתם - כדי להפילם למשואות באחריתם -מכין להם השוב ההוא המעש קש הומני לשכר מזמות מה קדם להם להכילם למשואות וחרפות עולם ' איך היו וגו'הם דברי רואיה בעולם הוה בשלו' והשקט שיתיוהו באתריתם ויאידו איך היו לשמה כרגע וספו תמו מן בלהות כי לא כשאר להם פין ונכד ושריד ופליט. כחלום זבומר ויהיה הנלחת' בעולם הוה כחלו נהחלום מחחרי שיקיץ וריקה רפשו יובעולם הבח שהוח עיר ה' צלמם ונפטם תכוה כי תקלענה בתוך כף הקלע בי תוחמץ וגו'ר"ל בטרם הכיני שנת הדגר הלו היה מתאד לכבי וכליותי שהם בעלי המחשבה כאלו אשתוק ואעביד חילי כם . ויהיה יקבי שחמון בנדים " ויהיה אשתים מחן שכון - ואכי בער וגו' ווה להיותי בער ולא אדע וכן השדה היותי עמך י ואכי וגו' ל"ל ובהיותי תמיד עמך בדבקות אחת ביד ימיכי : ובעלתך תלחני אשר אמר לי כי אחר עבור עלי כום הלדות י תקחפי בפבוד מי לי ובו' ד"ל והייתי קורא לכל לחמר מי הוח לי ומחלקי יכסוף לעלות השמד' ניכסוף לעמוד עמך החל הגדול . וזה יען כי לח חפלתי בארץ ובדברים הארציים : ולכן כלח תאות שארי שהוא כשש המוחשת . ולכבי שהוא נפש המורגשת י כי צור לכבי וחלקי הוא אלהים למולם · כי הכה וגו' ר'ל כי הכה המתרחקים ממך יחבדו : ותנחית ותכרית כל זונה מחך . כי אדם ה' דרך פדיקו' ודרך רשעים תאבד ואני וגו' ר"ל ואני בעבור הקורבה שים לי עם שהים אוכה לטוב הכפון ליריאיו ושתי ושתתי בה' אלהים מחסי שתלחדכי לספר כל חלאכתיך כ"ל סכת כל השליחיו שתשלח לעשו בשלם הלו הן מטוב הן מועי ויהיה ענין מלחכותיך מענין חלחמת ה' פענין חלחך שר"ל שליח עד משכיל

תהילת ה' תורת חסר

ואם שמרתי אספרה כמו אלכ העביכים שאני רואה הנה דור בכיך בגדתי שהייתי ח"ו אומר שאינם בניך וחחה אמרת בנים אתם לה' אלהיכם י ואחשבה בעין רב לדעח זה והוא עמל בעיני כי אינני מולא לכחורה תשובה על זה . עד אבוח אל מקדשי אל שאוירה מחכים אך בחלקות תשית וגוער יד׳ אך היחתת הוא כי בחלקות תשית למו ותעדי עדי להם לרשעים ובכן הפלתם למשוחות במדור התחחון של ביהכם כי הרשע הוכל זכותו בע"הו כדי להטרידו לע"הב: איך היו לשחה וגו' הנה דע"ה ראה בשכלו מפלחם עד שנהיה הדבר בעיניו כאילו כבר נעשה עכינם הרע והיה חמיה של מהירות מפלחם ואומר איך היו לשמה כרגע וגומר עד כי כחלום מהקיזה' בעיר ללמם תבוה יר'כמו מה שהחלום חחרי שיקון האד'והיא החלום הקרוב לאשחורת הבק' שאו החלומו'הם לודקים ידעתי גם אני כי אחק הי צלחם תכום זוה יהיה להם כעיר ההיא בעצמה ששמנו עשהן גם גברו חיל - או יר'ע"ד מ"ם הכתוב והיה כאשר יחלום הרעב והכת אוכל והקין וריקה לפשו וגומר ויר' דומה בדומה יהיה עמינם של הצו הרשעים כאשר הוא ענין החלום מהקין כלומר כאשר יהיה הענין אל החולם שהוא שרוי בשובה או שהוא אוכל והקין וריקה נפשו כי הנהה' בעיר ללמ' חבוה: בי יתחמן לבכי ור'כ"כ רעה תבא עליהם עד שיתחמן לבבי וכליותי השחוכן: ואני בער וגומר יר' ולח הדע חיכה כעשתה להם הרעה הגדולה הוחם בפתע פתחום: ומהרי"ט ו"ל כחב ששחש שיר' בימר וכשחני בער וחיכני יודע שחני בער הריני כשנו בהחו'ע"כד: ואני חמיד וגומר יר' לפי החמת משלם לח נפין רגלי מהחמת בם שכמשם נשיו כי הנה חחות ביד יפיכי ולה עובתני שחתוט מעמודתך מחמופתך וכתו כן מכחן והלחה בעלחך שהמרת ובחרת בחיים תבחני . או יר׳ בם אם לפעמים חטאתי איזה שמה או שון כבר בתכפד לי יען כי אחות בידי ימיני ועסיתי עמה מוכות הרבה חל עניי עס וחמים בעלתך תנחניים חמרת לי כפן מפן לו וכו' ולח ירע לבבך בחחך לו שיר'כי בהחשך הזחן לח מחשך חליך רעה מזח כללכי חם מונת הרבה וכן עשיתי גם אני ואחר זה כבוד תקחני לפלתי בזה והוא כי רודף לדקה וחסד ישלא חיים לדקה וכבוד: כזי לי בשמים וגו'עחה בא לומר כי הוא לא שת לבו בשמים באשר עשו אלב מרשעי ששתו בשמים פיהם לחמר מה למעלה וכו' ובמנפלח ממנו לח ידרושו ועמך לח ספלתי בחרץ יר' וכמו כן לח המרחי מה למטה כי חין לו חפץ בחרץולה בעניניה כי הפילו עמך כביכול לה חפצתי בארץ: כלה שארי וגומר יר' ולעולם נכספה וגם כלחה נפשי לאלי"ם ולא לפכיני הארץ כי ידעתי שנפשי חולכה מחחת כסח כבודך ומנה רחקיף יחבדו והם הבלתי מושים חת משמיהם בכוכים לשיהיו חמיד כפימול דפקים בכסח כפודך חשר נפשותיהם משם חילפו: אוני הרבת הני"ס וגומר ושתי כה' אני"ס מחסי שחפוב וחדבק שם במיור החיים לפפר שם כל עלחבותיף ושליחותך ששלחתני אל הארץ ונשתלמתי במעשי והנה גם כי במזמור זה התחיל ספר בפני עלמו בחני הוא לכו להסמיכו אל המזמור הקודם אליו ואומר כי למעלה אמר יפרח בימיו לדיה ורוב שלום של בלי ירת ופה רלה לומר כי גם כי לכחורה היה מקנח משלום של רשעים עפ"ו רחה וידע

. 1 595 CT

למה חלנים ונחת לנגמן כא רן יתן ובלתי תונבין ולח כן פזית ונורת נלת כנל: יתשן רחור של ידי בורות החתות בכ"א וכיר שותך רכית קום בהלתר חבנת כלולותם ולכוום מחדיך נחובר : שנם כחלתך" וכנו כן זכור פנס ותלכי נחלחך שהוח חלכו" בית דוד כהמיך יכקמו בשתם בנדי כירחיכון שילם: הר ליין והשכנת בו" ונתו כן זכור כד ניון מחתרת זחת פנוחתי פני פרו בריתס כפת דלדהיך פירס להיד : לתשימו נדחי לששת למותות פע"א שימתות כות כחמריביתול בתבלח תמות וחששלח תכבה: כל הרמ חויכ נקדשי כי הפנם כל מה שהרם החויב הים לחלל את הקדש כפנין שיטום בסיכל שענה ענידה נספר תורם כמו שספרוז'ל ורנ גורות מלכית יביעית היו לגטל מפנית רה ופכות ב שתו חות תם חותו בהותות שתשית להור ת יכתני חתם בנרם כמיני דם מן הפרכת כמו שכפרו ז"ל כמו א תיתם מותות להם ומתר טיטום שהרג חת ענמו: יודע כמביח למשנה בכבך טן קרדומות' וזה חמר כדי שיהיה פוא כורע בחילו לחיש שהכים קרדומית נכנן פץ להלחם ושפוח ננח חת השכינה: ומתה פתוחיה יחד ככשיל וכלפו ימן חת" לחילו שבהיות הדבר כן שהיחנכת שכל חילו יחד כלי שים שחד: יכלומון י פת חי השנינה שנסקדש בכשיל וכלפות: וככן שלחי נחש מקדשך בני חילו לחרץ חלל משכן שחך שחדם טירנ סריפוס הרשע ההיכל וכל סביבותיו . התרובלנס נינס יחה" הנה גינט בניקש שבם דור הבי הפרי פלה יסיה יחד פרנו והיינולפס חחד" ובוה: מרפו כל ט פדי אל כמדן "בתי ננסיו" ותמו תדרטות ב אינותיתד שהחרו הנביקי' כל כנונת בכם תכונש בכבש שינו חותת משמית לכו נגד לם החיכו מתה בכל תה שמכתים טיטיש וה ליו הוכע עד מה : עד מתי ימשן וה בנלות, עד מתי כלכים יחרף נר בח נור חלי כל פיום מים חלפיך: יכין אויב . טיטוס יזילתו כהפרו מין כחו חלח בים ווולת זה": למה תשיב ידן י אחר החיכן בנרת הרובי מלכית : וימינך מקרב חיקיך ולמה תשיב יעינך שכבר נסתרה שהושיע בקרב חיקן: כלה - לתה תשיב חותה עתה מקרב חיקן לכלה ולהשחית נחדב וחלטים

משכיל לאסף למה אלהים זנחת י - מלח משכיל החלת פיוט והנה זה הכוזמיר על אותו הטעם: למה י פעיל : זנחת י הצאן בעבור שירמה הכעם להש על כן נקר מפך: זכור י טעם קנית שהיו כמו נמכרים במגרים יחכן להיוח שצט נחלהך פבט שנית נחלחך כמו והם עמך ונחלחך או נחלחך כמו בהר נחלחך ויהיה שבט סמיך והעד כר לין: הרימה וכטט כדוך

רומה ני" ממר רבי משה הכרן **כ**י למשואו' שם **ח**רת שט התיעל כאולו בחוב להשחות על הרע חויב בקדש כל חויב שהרע בקדש כי כז' מס ך כמו כל משח טון יקת טיב שישעם כל עון תשח ולפי דתתי כי לת"ד במשואות כמו בייביר כלמ"ד פן יחתרולי והנ' הוח הרימ'פעמיך בעבור נחנחך רכוכרת למעלה שהית משיחום נלח כל השר הרע חויב בקדש וכן כל חשח עין כל שתשה עונינותקת הטב שיש בידיכו והוא הודות לשוכיכו ששפתינו טובות מפרים לוביא וזה הו"יו שהיה וקח טיב לה יוכל הדם להבינ' חיך השמש רק כלשון ישמעל שכמוהו פ"ה רפה וככה טיב ויהיל ודומס ביום השלישי וישה אברהם את עיכיו ויעזב את עבדיו: שהגוו כקרהו המקדשים מועדים בעבור התחברות שם ישראל במיעדים וכמוהו שרפו כל מועדי הל בהרץוחותום כפי מחשבתם כדרך והאנשים רדפו אחריה' יודעי חמר רבי משה כי זה קשור עם הפסוק שהוא אחריו והוא מספר כי עת בנות שלמה את בית יי' וחלוב החולבים את האבנים היה חושב המביח בתי הידים בגרון לחליב הת החבן כי הגיע מעלה למעלה וככה

הוא יודע למעלם כהביא המביא בסבך עץ קרדומות ולפי דעתי כי בעת שיובאו הקרדומית בסבך עץ לכרות העץ שהיה לבניין הבית היה לו שאון למעלה: ועחה בכשיל וכילפות כלי ברול בקשו נפשי אוור כן בלעם כי זה הפוך שהנכין שלחו אש במקדשך ויחכן שהטע בהיה

להשחית ויש אומרים כיכשיל ייגורת כשלון וכלפות בהתחלף הביף בק"ף שהיו מקלפים כמו כובע וקובע: שלחו : הלמ"ד קל ואף על פי שמוא מהבנין הכבד כמו האש סביב וכחילו המקדש משולת: המתרי כיכם יו מסר וי'ו ולא הזכיר מי אמרו

שיכלאטבא על ירוי דאָרְלְבָּח מַשְבִיל לָאָמָף לָמָה אֱלֹהִים זְנַחֲתָּ בישני פי אָלָהָארְחִילְהָאלְעלְבִין ירוּבְוֹן רוּבְוֹן רוּבִוֹן לָגָצַחיֶעשַן אַפְּהָבְצַאן מַרְעיתֶך: בעאן רַעיִיתָן: וְבַרְעַדָרְתְדּ ְקָנִיתְ קַרֶּם גָּאַלְתָּ שֵׁבָּם בלנים מללבמון פרלם מפגרים הַרֵימָה פָּעָמֶיךְ לְמִישׁאֵוֹרה נָצַחְבָל־יֹא׳ אֵי שׁבְמִי אַחֲסַנְתָךְ מוֹר דֹצִיוֹן דְנָן דִּי הָרָעאויַבֶּבֶקְדֶשׁ: ֶ שָׁאַנִוֹצִוֹרְרֶיף 🥳 שׁריתָא שְׁבִינְתָּךְ בִּהֹ: בַקרב מוערד שמואות הם אתות: יותו ביש בים אחתוורה למשנוגן אוביא לעלמין יַּוָרַע כְּמֵבָיאַ לְמָעְלָרה בּסְּבְּךְ־עִץ יֹמֹיֹ אַבֹּירָבְבָּל חֵילֵיה אָבְאיים בעיל דְבְּבָּי אַכרין טוניין בסצע

קַררטות: וַעַתָּפִיתוּחֵיהָנְחַרבְּכשׁ ל ישָּי בְּקוּרְשָׁא: הַלְּטוּנְׁבָּאָהְ נְיִּכִּיֹּיִ לְּזְּכִּיֹּנִי לְּזְּבְּנִיוֹ הְּעִּיֹנִינִי וְאַעֹּיִא: זִּבְּנִי, הְּ בּאוֹז בְּנִייִ נִּיּרִוּ וְאַתֹּאוּ וְאַנְּיִּנִי בְּנִייִ בְּיִינִי נִיּּרְ וּהְּיִּלְּוּ בּאַרְ בּאַרְ וּהְבּאַר וְכֵילֵפוֹת יַהַלְמוֹן: מקדשה לְאָרֶץ חַלֵּלוֹ מִשְבַּוֹ־שְמֵה : בְקוֹרְנִיסָא הֵיךְ גְבַר דַּמֵּרִים יְדֵיה אָמְרוּ בַלְבָּם נִינָנָם יְחָד שֶׁרְפִוּבֶּל־ בְּיִבְּיֵלְ וְבַּסְבִירְ בִּיְאַ לְמִלְטַעִבְּכוּלְבַיָּא:

אתוֹתינוּלְאֹד מִימִיכּ וְבְדֵין גְלִיפַיִיהָאגַרְרִין בַחֲדָאבְיןוֹפּץ טועַרִי־אַל כָאָרֶץ: וּסִיפְּסָלַת לְיוּסְטִר מַחָיון בִּכְּטַרְזוֹבִּין רָאָינוּ אֵין־עוֹר נָכֵיָא וַלֹא־אָתָּנוּ יוֹבֶע בָּ י עַר־מָת: עַר־כָּתַּיִאֶּלהִיםיְחָרָּבְּיּ אַרְלִיקוּ בְנוּרָא בִּיח מַקְרְשָא רְאַרְעָא ַנָּאֵץ אויַב שִׁכְּךָּ לָנֶצִח: ַלָפָּחתְשָׁיב ״ – אַפִּיכוּ מִישְׁבָּן רָאִחְקְרֵי בֵּיה שְׁכָּךְ: מיקו י אָפְרוּבְּלְבְּהוֹן בְנֵיהוֹן כַחֲדָא אוֹקִירוּ יָרָהְוִימִיֻגָּהְמָקֵנֶיב חוֹקְךָּ כַּבֵּה:

אַלָהַא אָלָהַא פָל בְּעַרְעָיָא אֵלָהַא ואלהים בְאַרְעָא: אַרְנוֹנָא דִיהָבוּ לָנָא נָבִיִּיא לָא חַמיְנָנָא בִיה תּוֹב נְבִיָּיאוְלֵית עִ פְּנָא דִיבַע י ער אַיִּטְתַי: ער אַיִּטָתַי אֱלָהָא יַחְפַר מְעִיקּןאיַרְחִיק בָּעִיל דְּבָבָא שְׁכָּוְ לְעַלְּכָא לָפֶּת חָתִיב יְדָךְ וִיםִינָךְ לְסִפְּרוֹק סִן גוֹ עִטְפָּךְ אַפִּיק וְשֵׁיצִי עַקְּחָא:

ע"ר יעשן ב'וסימ' לא יאבה יי' סלוח לוד למה אלהים זנהת בצאן ב'וסימ' וכל חום בצאן לבן דיעשן

אפך בצאן מרעיתך: קרדומות ג' בליש' וסימ' ויעל אבימלד הרצלמין כולה כנחש ילך כי בחיל

בסבך עץ קרדמות: כלה י'בליש'וסימ' אקים אל עלי: והכית את ארם באפק: אז הכית את ארם

נישליכו לארון יוככלות כל זאת מקרב חיקר כלה י כלה בחמה ב'בו הלא תאנף בנו ער כלה

לכלא הפשע כתרא כתיב א':

יעשן אפך כל הכועם נחיריו מוליאין עשן: קנית קדם · לפני בריית עולם שנחמר מעון אתה היית לכו בטרם הרים יולדו: זה שכנת בו י תקון לשון הוח כמו זו חטאכו לו והוא כמו אשר שכנת בו: הרימה פעמיך למשואות נלח הגבה פעימו" ובהלוח שלך שיהו לאויביך למשואות נלח על כל אשר הרע האויב בבית התקדש כן

> חברו מנחם עם ותפעם רוחו לחשוחות לשין חורבן כמו שחיה תשמה שממה: מועדיך הוא א בית המקדש אשר ניומר כו וכועדתי לך שם: שמו אותות'' כשנכר' ידם להחריבו אז שמו להם חת חותות קסמיה' שהם חותות חמת ומה הם הקסמים קלקל בחלים שחל בתרפים : יודע כמביח למעלה בסבך עץ קרדומות יודע החויב כשהיה מכה בשערי פחחי המקדש שהו' כמכיא מכותיו למעלה ברקיע ומניין היה יודע שהרי היה רואס שהיה העץ מסבך ואוחו את הקרדומות ובולען כמו שאמרו רבותי' כולהו בלעתינהו חד תרעא דירושלם . בסבך עץ קרדומות לשון נאחו בסבך העץ סובך אותם והם נסבכין בו ועתה אע'פ שהיה רוח'שלפני הב"ה קשה לה כמנע מלהלו' כל פתחיה וכל שעריה יחד : בכשיל וכילפות · כלי משחית של נגרי׳ הם ובקרדומות באו לה תרגם יוכתן בכשיליא כילפות לשון ערבי הוא כך פירש דונש והוא מכלי הנגרי': יהלומון האויבי': אמרו בלכם כינם יחד . כינם מושליהם וכן יכון שמו ואחריתו יהיה מנון כל מושליהם מחשבה אחת להם הראשוני' כאחרונים להודווג לפטרוכם של ישראל תחילה ואחר כך יזרווגו להם

ותדע שהרי שרפו כל מועדי כל שהיו בארץ כל,בתי וועד שלו פלסתים החריבו שילה נבוכד נכר החריב בית ראשון אותותיכו י שהבטחתכו ביד כביחך אין חכו רואי רומיים החריבו בית שני: אוחס ביתי רבים שאנו בגולה נתכבא אסף על ימי הגלות. עד מה עד מתי נהיה בלרה זו: מקרב חיקך כלה : השליכה והולא אותה מתוך חיקך והלחם כאויביך כלה לשון גרש כמו כלה גרש יגרש:

ורבי מרינום אמר כי נינם מגזרת לא תונו אף על פי שמלת לא תונו מהבנין הכבד ונינם מהבנין הקל כדרך ונירם ולפי דעתי שזה נכון והנה העד חרב היונה . חותיחינו ת כי נו יכוט וזמו הפך שמו אותותם אותות וטעם אותותינו כפי פירושינו דברי הנביאים: עד מתיי פעול: יחרף יהוח את שמך כדרך למה אלהים ונחח לנלח: למה חשיב י כדרך חשיב ושלשתיסבשבו את השרון: אחור ימינו ידך השמאלית כאילו הזכיר שתי ידיך דרך משל והאמת שתכלה מקרב השוכן שם שהוא אויביך:

תהילת ה׳ תורת חסד

עד משכיל לאסף למה אלי"ם וגומר יר' הנה אני דברתי עד הנה בענין צדיקורע לו בסבת עון הדור אך לה ראיתי טעם אל שיהיה הענין הזה בדרך כלל אל כל

עמך: זכור עדתך קנית קדם הוא מ"ש הכתוב עד יעבור עם זו קנית שהם קנין אחד שקנית בעולמך והנה או גהלת להר ליון זהשכנת בושהוא ג"כ קנין חחד: דרימה פעמיך וגומר יר׳ ברימה כלח פעמיך הל המקום שהוא משואות כי חת הכל הוע ושבר. אויב בקדש ושחבו לורריך בקרב מועדיך כאילו מעולם לא היית שמה ובכן שמו אותותם אותות והם אומות השמים עסיביות שאתה עתיד לשים בפי נביא שיאתר ומהותות השמים אל תחתו וגומר והנה הם לה חתו ואדרבה שאבו בקרב מועדיך כאילו הם כלחמים עמך כביכול " או יר' אותותם שעשו לראות לם ינלחו אם לאו וכמו שעשה בדעין בן יואש שמום לאוחות טובות כי הכה נלחוכו : יורע כמביא וגומר יר׳ עשה להם כמו שעשים לדור הפלגה ויודע שנינם של אלו בשנינו של המביא לייצלה קרדומות אז בהיותו חושב שהוא סובך וחיחו עץ מה כלומר הוא היה שואל עץ אחד והיה חורב שנוץ בתכו לו והיה אוחו אותו למעלה והשומע את דבריו חשב שקרדומית שאל ממנו יהיה משים את הקרדומות נאסזות בתבל שהיה מעלה בו כל דבר ודנרולא היה רואה אוחו בי אם החרי היות הדבר קרוב אליו והכה אז בלל ה' את שפת'וכל ח' היה מבין מחברו הכך מדבריו . ועהה פחיקי וגומר ר"ל פתחי פיה של אותה זו הבאה עליכו הם יחד וכל א'מבין דברי חברו ובכן בכשיל וכלפו? יהלומוך: שלחו באש וגו' יר' ולא די שלא בלבלח אח לשוכם של אלו אלא שבלבלה שחות החלאכי המושלים עלהאש ועל המיש עד במי שהיה יודע אח שמיתיהם לא ידע דבר ובכן שלחו באש מקדשך וגומר ואמרו בלבסוגומר ואותותינו לראות. אימתי שרי של אש מושל ואימתי שר המיש מושל לא ראיכו כי אתה ה' בלבלת והפכת אותם ואין עוד גביא ולא מי שידע על מההיה זה כן י ואפשר לומר כי אומר אותותיכו הוא כנגד מה שהדבר לפעמים יודע מאוהות השמים והארץ ואומי אין עוד כביא הוא לפי שלפעמים יודע הדבר מדברי הכביא ואומר לא אחכו יודע וגומר הוא לומר שיפילו על לד החקירה שהוא דבר שלפעמים יודע בה הדבר לא היה אתם: ער מתי אלי"ס יחרף לר ויאמר דלית דין ולית דיין ממה שהוא רואה כי יכאץ אויב שמך לכלח ואין מי שימיחכו למה תשיב ידך וימיכך אחור מקרב חיקך כלה אותם כי הם בחוך חיקך כביכול :

אכן יחייא

לאסף למה אלהים וגומר המומור הלו כאמר על מרבן המקדשות ואורך הגלות בהעדר הדיבוק אלהי . למה אלהים וגו' הם דברי כנסת ישראל הצוטקת אל

אלהיהם לאמר למה אלהים הרחקת צאן מרעיתך לכצח מפכי התמדת כעסך עליהם כי אין מדרך השלמים להיות כומים לכעום וקשים לרצות . ואמר לשון עישון אף . יען כי הכועם יצאו כיחותיו ורוחותיו וליחותיו חולה לעוורו ולכן יתחמם ויתלהב ויתאדמו פכיו ויכפחו ומפני החום יהיה כאלו יצא ששן מכחיריו . זכור וגומר ד'ל הנה הקב"ה נתן שלש מתכות לאברהם אביכו ע"ה זרש ישראל הארץ ישראל והדיבות אלהי בישראל וזהו אומרו ככנד מתכות הורע זכור טדתך קנית קדם כי היו טבדים בחצרי' ואתה קנית אותם י וככנד מתכת ארץ ישראל אחר זכור שבט נחלתך שר ל החלק מנחלתך אשר גאלת מיד הכנעני - וכנגד מתנת הדיבוק אלהי אמר זכור הר ציון אשר שכנת כו - בזה מורה באצגע כי הכהנים הקרושים היו דואים ומורים באצגע האור אלהי השכניי ? הרימה וגו' משמע הרימה פעמיך בקדש י שכל אויב הרע בהם ? והטע' הדרבים שנהם ששלש פעמים בשנה היה מחראה כל זכורך את פניך בקדש, שכל אויב ואויב הרע בקדש ההוא ובדרכי ההם באוסן שהם למשואות נצח ולשממת עולם הרימה והגבה אותם -שאנו ונו' ר ל והאויבים והלודרים ההם כשהיו עושים רעה בקדש שהם מוטדי ה' הנית שכועדים שם כל ישראל לראות את פני ה' אלהים היו שואגים וצועקים לשמחתם הרבה על הנלחון יהיו משימים אותותם איתות - כי היה השם בכל העולם כי ה' כלחם לישראל בחשות ובאותות -ובצולחם לאל העושה האותות ובעמדם בביתו בכזיון וקלם היו אומרים היותם גבורים ממכו וכי אותותם הם למעלה מהאותות האלהיות המפורסמו' בעולם י דודע וגו' ר"ל ואז בעת חרבן הבי היה יודע ונחשב אצלם המכיף הקרדוחות בעצי הבית המסובכים בבנין כדי לחתכם כאלו היה מביא קרכן למעלה לאל העליון לפי כונתם יועתה וגו' ועת כתוב ור"ל ובעת ההיא הפיתוחים והליורים מהבית יהלומו האויבי' בכשיל וכלפות שהם שני חיכי כלי משחית מהכנרים - שלחו וגו' ר"ל ובחוף פלחו בארץ מקדשיך באשי באוכן שחללו משכן שחך אחרו בלבס וגו' ר"ל ובבנין בית שני יאחרו בלבס יחד נינס כחו כיניהם שר'ל ביניהם מישראל אשר יהיו בבנין הבית ההוא יאמרו בלכם האויבים הקדומים שרפו כל הבתים שהיו מועדי אל

אותותיכו וגו' ועתה בכנין סבית הלו אותותיכו הקדומים מאורים ותומים ואם מן השמים לא דאיכו ואין עוד כגיא כי במלאכי פסק הכבואה - ואין עוד אתכו יודע עד מה ימשך העדר הככוחה ואותותיכו הכו" עד מתי וגו' ר"ל ובגלות אחרי חרבן הבית שני יאמרו בלבם יחד ניכם . עד מתי אלהים יחרף בר את האומה ישראלית בי כאשר יוכר שם היהודי בימהם הוא כהוכיר אשבת העולם וחותרו וינאן אויב שמך לנצח כי המחרף ישראל יחרף אלהיו וינאצהו למה תשיב וגו' ר"ל למה תשיב ידך השמאלית ויחיבך אל חיקך ולח תפעל שמה' כנד אויביך - ארא תוציאה מקרב חיקך וכלה באויביך: ואלהים וגו' כ"ל בהיותך אלהים חלך כל העולם י אבל לאהבתך אותי בין האומות נעשת מלכי בפרטות מקדם - ולכן ראוי לך להיות פועל ישועו' בקרב החרץ . אתה וגו' בא לספר איך הוא אלהים על כל העולם להיות כי בעת בריא' העולם המי' היו מכסים את הארץ ואתה בעווך פוררת ושברת את המים הנקראים ים בצווא זך יקון המים אל מקום אחד ותראה היבש' שברת ראשי תנינים על המים ' כי בהקוות המים ראשי התנינים העומדים במים היו כשברים ונמטכים במהירותם לעשות רצון קונם אתה ונו' ד'ל אתה דננת אז בעת הקוות התי' ראשי לויתן התרון הגדול העתיד להנתן לתאכל לעם היושרים לניים שר"ל באוחה ישראלי אשר יושלכו מכל הארצות אל החדברות ויקדשו השם 28 (***) ND

ואלהים מלכי מהדם זו והרי אחה תשועתיכו מקדם : וראשי חניני'י הם מלריי

שנקרחו חכינים שנ' החכין הגדול וגו': ראשי לויחן ברעה נקרח כן שנח' יפחוד

יי' בהרבו הקשה על לויחן וגו': תחכנו מחכל לעם לליים י נתת ממוכו לעם ישרא

לחוכלו לניים לכתות ולבחות שהולחת ליים סיעות. כמו ולים מיד בתי' בחרגומו

אלהים מלכי מקים " וחנם

אתם חלפים סלכי ישרמל ונוחלו יימוי לחלק סלם למולם שוב הדין חת כסר כשנין המושם חול שירנה חותי בדין שיהיה לקיום שזור וכוה סיים בנר שות! שיתות לתחך מנד כמנת " כי מזנה : פוררת בעון ים י שנורת ים פוף לנורים: דוש תנינים מכפר שלישי ערכס וחילו: לויתן מרצה: לניים י לישרמל הולני עדברות בנים הים : סעין ונחל במפרו יכקת נורים ניתדבר: פובשת .פר ת חיתן ' פירון נחשר הנחלים תחינין: לך יום חף לדלילם כתו שמשלת ישוטות ל נחך כנד השכע כן מעלת נבי המנת להת זוחם של שונרי דנונן ושדרת היום יהלילט כתי שכם עתה חתר כתכול כלתי שותדים של ענין חֹ: מס כי חתה סכינות תחול : שהום הידת ברכ השתכות תכועותיה : לומש שיתכומת מיתי בתכול ופילך על גלגל כופה שתשונו פיום" וכושו הוכת כלגנולות סדץ . פוריחה וכשקיתה ומרחקי רחש פרסן ורחש גדי וכוהו קין וחורף סתהיניתם - נכטיו הזעם **שתשוק היום: זכור ואת י** שאותר ותישה ישוע ק לתתך ותורענ ת לחיבין נגד הטבת כיחשנם. חיב חדף כ סימים בחתרו חין כחו חלח בישירר ליכשם ויעשה עתי מנחתה :ותם נכל נחלו שמך י פלכות פרט שחינם הוגנת : כשו תורך ישרחל שהם קוזים כתור מתוך נער ית ותללים: מיית ענייך הפתן חל תשכם לנום י בחרדו ולח לנכח חזכוף : סנט לכרית שכרת לחבועיכו בשתרו וובדתי למש בחית ראו נים, כי תלאו תמוכי מרון נחית תמם ' וכתו כן בכש כי תלחם החדן חים של חיצו בע קווה נותה פוקד כם על ז'ד מצ'ח בענין פשב ל ישדום וגינוה: חל ישוב דן נכלם ' דכא ושפל דות המתעללים בגלית עני ומכיון" ההמון: יהללו שיון" על פרות נעום רינה ריכך: על תחש השם : קול כורדיך בחפרו שחבו ומלת הבט חשמש בעבור אחרת בוררין נקרב תומנין: שחון והבע מלאו ועצם מחשכי ארץ קחין שולה תתיד" בחשור שלי כל היום חים חלפיךי,

> של כשיך שחבו כגלית שתר ככל קיחניחליך וככן . חזרונם חותיך נשלחותיך כם שניהו לבושחתה מותר:

חית השדה ותורך כמו שתי תורו' וי'ח לחיח כמוגער חית קנה חית פלשחי' : הבם לבריתי בפתחות הלמ"ר שהיה ידועה

> הדין על איוו' הגליח וארבו י זמר ד רורינו לן מלפים כנלו בי חתת

זה המומנה חזביה עלינו חת

ששית וחנחת ההשתח ב הוקיפו בתכני תוקה לותך נולנוכ שעל יוב כי ילנוכ

ואלהים : כדרך ינאן אויב שמך לכנח שהוא מלך ישראל: פועל ישועות : ידועות בעבורנו בקרב היורץ: אחה י פוררת י כפול מעלומי העי'ן כדרך פיר התפוררה חי כדרך ויפרפרני הפך שלו והפעם כי מחשלחך מושלת בחרץ כחשר הזכיר בקרב הארן בים ובתגינים אשר בו ויש אומרים כי זה רמו לבקיעת ים שוף וטעם שברת בשובו לחרכה זיש אומרים כי

-התנינים פרעה ושלישיו : אחה אמר רבי משה כי כל שוחה בים וגופי בדול יקרא לויתן והאות שהזכי רחשי ולח רחש חחד ולפי דעתי שלויחן דג גדול ותחסר מלח כל כמו רחשי כל לויחן והנה השם נחנו מאכל לעם לליים שהם שיכנים בלייה כנגד הים וידוע כי יש מקומות שיאכלוהו מפח לעת כזמן ידוע ורבי משה חמר כי לעם לכיים כמו לעבדך ליעקבוטע' לניים לאנשי הספינית: התה בקעת ביבשה כמו יבקע לורי במדבר : איתן . שם כמו וישב הים לפנות בקר לאיחנו: לך: הטעם שחתה עושה חלה הנפלחו' בכל זמן ביו וכלילה כי המושלי' בהם אתה הכינותם: מאורי הוא הירח והוכירו לפני הגמש בעבור שהשלים במלת לילה כי כן דרך המקרא ואחן לעשו אתה י הסעם שהזכיר הדבר והפכו בקע' והובשת וכול בהרץ והוכיר כי השבעה גבולות הם כלבים לעול' ולח יחחלף היישוב וסעם קין וחורף בעבור היות חשונא פרים על אַרְעָא וְאוֹנְאוֹחָאַ רוב היישיב בפחת שמחל וקלתו בפחת דרום ושע'להזכיר זה עם חַטופין: לָאיָתובמִסְבֵּן שַבְּסִיף עַנְיָא גבולו ארץ כי כהיות במקו' אחד וַחַישוּכָאיַשַּכָחוּן שִבְּר: קום אֱלָהָא קין ובמקום אחר חורף: זכור -וחכי הומר לחויב זכור זחת : ועם כבל . אשר נאלו שחך כחו עם לבבכם שלם: חלי לחיתי פחח כי הוח סמוך והנסמך איו חסר כמו שפעת אני רואה והטעם

תורת חסר

תהילת ה'

ואלי"ם מלכי מקדם יר' ומקודם היית פועל ישועות והם ב' ישועות הח' ישועתנו זהב' כבוד

והיח ארץ ישרחל : לך יום אף לך נילה יר' הלילה שעברה אתה הכיכות מחזרה ע"י הירם

וכו' וחתה הכיכות השמש ביום: אתה הלבת וגומר קין וחורף חתה ילרתם וחמרת עוד כל

ימי הארץ וכו' אשר עמהם התנקם מעוברי רלוגך ובחלה לא התנקם א"ב איפה זכור זאת וגומר

אל תתן להית ובימר יר'אל תתן לחית ההכשים שהם הכשים בלורה ובהמות בפעל וכו'וכעת ענייך

נעשו כמוהם וזיה חית ענייך וגומר: הבש לכרית יר' לכרית הקשת כי מלהו מחשכי הרן

באות חמם כחשר היה בזמן התבול - או יר' הבט למה שכתבת בתורתך וזכרתי את בריחי יעקב

וגומר וחל ישוב דך נכלם וכו' וקומה אלי"ם ריבה ריבך גם אם עמך אינסיכולים להחפלל כי קול

סאון קתיך עולה חמיד ומהם חשתע הדבר: ובשם מהרי"ט ו"ל מלאחיכתוב עד תחי אלי"ם יחרף לר יר' עד מתי יחרף שם אלים שאין דין ולא דיין בעולסוכו׳ . למה תשיב ידך נימיכך יר׳

לומר כי בחרבן הבית השיב חתור ישינו והנה התרעומות בכהן הוא כי דיהיה בשישיב ימינו ולח שישיב ידו וימינו שניהם כחתת . או יר' כי ג' מיני תנועות הם בידים חו הם קשירות לחתור חו

להלחם בהם או להשימם בחיקו ולו"א כי היה די בשלא תלחם בהם אבל לא שיהיי נסוגות לאחור

פחם תרלם להשתידם די במה שמקרב חיקך כלה מלשון כליה ר"ל תוכל לכלות אותם פקרב

מיקך עב"ל:

ערה למנצדו אל תשחת וגו'הנה בשחם תכל המלא בתותור זה רתו אל כל האתור בתותור

יעשן אפו בלאן מרעיהו וכו' ועל זה הדרך יפורש כל המזמור י או הומר כי כיון בזה להתפלל

לאלהיו על צרחם של ישראל בהיותם בחוך הגלות השלישי הלו ולו"א הודינו לך אלי"ם כנבד גלות

מינרים הודיכו וקרוב שמך ככבד בלוח בבל שפס היה להם האל ית' בואל קרוב וכמוכן עמדו

בגלותם שבעים שנה לבדי וחומר ספרו וגומר יר' ספרו נפלחותיך פהצלתם מצרות רבות הם

או בהיותם בגלות ואם כשגאלתם מהם:

טקדמו ומב גם אומר אל תשחת שבוא תפלה על שלא יונחסה' לנצח ולא

שמך הגדול המהולל בפי מיחדיך: או יר' באומר בקרב הארץ כלומר הארץ הידועה

ואלהים טלכי מקרם פעלישועורת 🤝 וַאלָהָא מַלַכָּא דִישַׁבִינַרו קורַשִּיה ָּטָלָקדָטִיז עָבִיר פּוּרָקָנָא בָנוֹ אָרָעָא : יֹי עָ יֹי בְּקָרֶב דָאָרֶץ: אַתְּחפּוֹבֵּרָתָ בְעָוֹךְיִם יַאָּרָתְ נָזִרְתָה בְעוֹשְנָךְ כוו דִיפָא אַנַתְ יֹי מִיי מִשְּבְּרָתָ רָאשֵׁי רַגַּינִים עַל־הַפַּיִם: ַתָבַרָ**תָא**ַבִיישֵׁי חַנִינַיָא וְישָׁנִיכְּךָ, מצרָאֵי אַפֿרט עַבּגַע בֿאַמּאָי בַּוֹינטוֹשְעוֹנוּנוּ פַאַבְל לעם לציים : אַתְּהֹבָקעת בַעיון פו הלבח : להס כל גבולות חרנם עַליַפָּא: אַנַתְּ תְרַעַתָּא הַיישֵי נִיכָּהֵי פַרְעה יְהַבְּתִּינוֹן לְגַפָּרָא לְעַם בֵּירת יֹמוֹ יָנָחָל אַתְּה הֹוֹבַשְׁתְנַהְּרָוֹת אֵיהָן: לְדֶּ יִשַׂרָאֶל וְגוּישְׁמֵיהוֹן לִירוּרֵי: ָבַוֹעָתָא סַעָיָינָאסִן בֵיפָּאוַבְוּי לְנַחֲלָא ֹיֹ הַיְּףִי וְשְׁמֶשׁ: אַנְתְּ יַבִּישְׁתָּ סָנִיזַת נַחֲלֵי אַרְנוֹנָא

וּפְגִיזַת יובְקָא וְיוֹרְדָנַא דְהוֹן תַקִּיפִין: אָתִקינָתָאסיהַרָאוְשָׁמִיטֵא: וְסִיתִיָּא אַנְתְּ בַּרָתְנוּן: אַרַבַר וָדא בְעִיל דַבְּבָא מְנַרֵף יָי וְעַבָּא מְפַּשָּׁא יָהַלָּלוּ שְׁמֵּך:

תחלים עה

הודינו להי אַלהים הורינו וְלְרוֹב שְּמֵה סְבְּרוּ

לאתתנשיקל

ילרתם : הרי זה דוגמת שבועו׳ יום אף־לְרָ לֶיֶלֶה אַתָּה הַבִּינוֹתְ בָּאוֹר חוקית קליר ישמור לכו לא שכית אַתָּה הַצְבַתָּ כֶּל־נְבוֹלְוֹת לנו סדר השנים: זכור זחת הויב וגו 'וחחרי שכל חשועתיכו אָרֶץקִיץוָחרֶףאַתְּחיִצִרְתִּם: וְכָר־ בך זכור וחת חשר החויב חרף זאת אָווֶב חַרְף יִהוֹר וְעַם נַבַל נָאַצִּר מוחך בהשמידו אותכו : אל תתן די לַדְּ יְטָבָא לְחוֹר דִי לַדְּלִילְיָא אַתְּיֹאֱיִשְּׁמֶבָּ: אָל־תְּתָן לְחַיַרֹת נֶפָשׁ תּוֹתֶדְ לחית : לגדודי החומות כמו אַתְּ נֹ׳ נִישֹּׁ חַיַּתְ עַׁנְנֶינְ אַל־תִּשְׁבָּח לָנְצָח: הַבֵּט ב ויחספו פלשתים לחיה: כפש אַקימָתא כָל תַּחוּמָא דָאַרְעָאקַןְיִםָּא י׳ י לַבְּרֻית בְּי־מָלְאַוּ מַחֲיַשֶּׁבִּי־אֶׁרֶץ נְאַוֹּת חורך . תור שלך יונחן חירנס לשון חורים ובני יונה החור הוה חָמָם: אַל־יָשַׁב דַּדְ נְכְלָם עָנְיְוְאֶבְיוֹן מכמח הוכר בן זובה חינה מזדווגם לחסר אף ישראל לא הי די חב החליפוך באל חחר אף על פי מלי ישי קוּמָהאֱלהיםריבֶה דַן חִיקוּ שְּטְדֵּוּ לָאתִמָכוֹר לָעַמֵּיָא ַרִיבֶּלֶהְ זְכָר חֶרְפָּחָךְ מִנִּי־נְבָל בָּל־הַיִּוֹם: שרחקת מהם והיו בחלמנה : בירושלי שרחקת מהם והיו בחלמנה : בירושלי דְּבְּהִילִיוֹ לְחֵינַת בָּרָא נַפְּשַׁרת מֵאַלְפֵי י מִייּם אַל־הָשְׁבָּח ַקוֹל צֹּרְכֶיְךְ שְּאָוֹן בְּקְׁמֵּיךְ קית ענייך . נפש ענייך: הבט יחתנתם אירותה חייהון הענייה לא תחנשי עוֹלֶת תָמֵיר: לבריח : אשר כרת לחבותינו : למנצח אל־תשחרת א כחום חמם . נוה חמם לפון לָעַלְמִין: אִסְתַבּל לָקַיְמָא דְּנְזִרְתָּא מדור : חלישוב דך ככלם י חל רְאַכַרָתון אַרום אורומליאוּ בְּגִירווֹן כ׳ וונפוי מוְמור לְאָכַף שִׁיר: ישוב דך מלפניך בחפילתו

נָצֵיכָצוֹתָךְ אִירְכַר קְלָנָא רְעַפָּרְכִן מַלְכָּא מִפְּשָאכָּל יוֹמָא:

סְעַקְייִך אָתְרָגוּשַׁת דְּבַּןְיִיםִין לְקִיבְּכָן דְּבַּסְלָקָא תְדִירָא: לְשַׁבְּחָא בּוְמֵן דִי אָמֵר דָוֹר לָא חָחַבַּל עַפֶּךְתּוּשְׁבַּחְתָּא עַל יְדוֹי רְאָסָף וְשִׁירָא: אוֹדִינָן לֶךְיֵיְאוֹדִינָוֹ וְקָרִיב

דורוחינו נפלחותיך חמיד

ככלם: חרפתך. נדיפיך כמו

זמת חויב חרף: מל משחת .

חת ישרחל : הודיני לך כחלהיי-

על הטיבה הודיכו אף על הרעה

וקרוב בפינו שמך תמיד: ספרני

וסיען: אחה בקעת : לישראל

מן הליר מעייכו' : הֿהה הובשת־

ירדן שהוא נהר איחן: לך יוס ־

גאולחם של ישראל: אף לך

לילה - ועמך היו בלרו'הלילה:

אחה הכינות מחור ושמש : אחה

הכינות להם מחור החורה: חתה

בכלטיב: קין וחורף התה

, --- >

נבולות ל' מ"ל דמ"ל אתה הצבת " וב' נבלות בתיב וםי' ואסיר גבלות עמים ' נכלות ישיגו ' וב'חס' רחס' וסי' יצב נבלת עמים ' ייתן להם משה רבני גו ומשות ישא א בשייום וסי הנה חדש מחרי ועתה קרא נא באזני העם י אל ישב דך נכלם ישב ויצפרי כי גדר גדר עברך אכל מסכינא צפרתא בירושלם ואתנחם וסי הנה חדש מחרי ועתה קרא נא באזני העם י אבי מטרינה בפרות ביו מו אפך ותנחמני: ע"ה וקריב ד'וסימ' יענה איים באלמנותיו בי קרוב יום וקרוב יום ליי' הודינו לך אלהים הודינו וקרוב לשמוע מתת הכסילי זכח:

כנבד הכם טעמו המקומות הנסחרי׳ שם י כאות י כמו נאית רועי': אל י שם לא ישוב הדך נכלם לעולם יהללוך כל עני ואביון: קומה י פת׳ ריבך שהאויב חרף שמך וי וד מני נוסף כמו מני הפרים אל בעם קול צירריך הוא שהזכיר שאנו צורריך בקרב מועדיך: שאון קמיך י יהי עולה חמיד עד הגיעו אליך אל השמים יזה דרך משל: למכנת חל חשחת על כועם פיום חחנתו חל תשחת: הודיכו - בדבק לת"ד וגם בחסרוכו נכין הוא כמלת ומרה אומרך ויומרו לך וטעם פעמים להוכיר כי כודה לך פעם מחרי פעם או בכל זמן: וקרוב שחך . לעכוח כי כן ספרו לכו חבוחינו ולא הזכיר הנוספרים במו אשר ילדה אותה והנכון שאלה המספרים הם נביחים שספרו לכו על שחך :

ַּשְׁבָּרָאִישְׁתַּעִיוּ פְּרִישׁוּחָ**ר**ָ:

אבן יחייא

הגדול והבודה וישחדו באמוכתם ולא יחישו לצרות הבוף " כי לויתן יהיה מאכל ביום הגדול יוסנורא לבדיקי לפי דעת חו"ל י וציים הוא מלשין חורב בציין שהוא היודבר החרב והיבש אתה בקעת יצו' ר'ל ואחה בצאת ישראל ממצרים בקבת ים בוף ושם היה מעין וכחל ממים מתוקים לכל שבם מישראלי אתה הובשת נהרו איתן מלפין חיוק ו והוא הירדן בלכת ישראל לכבוש את ארצו כנטן . לך מס ובו' לך יום ולך לילה בהכינותך בשמים בלילה מאור הירת וכוכבים . וביום מחור השמש - חתה וגו' כ"ל חתה הזכת כל גבולו' חרץ שהם הג' חלקים שהעולם נתלק להם ובלשון לעו אירו פה - ואפר יקה - ואשי אה י שהאיר ופה נחלקת לה מלכיות יהעם היושב בה אנשי מדות ואנשי שכל יוהאפר"יקה נחלקת לש"ו חלכיות והם עשירים ומלאים מכל נמב י והאש"יאה נחלק לכ'ה מלכיות והם עם גם ובסחיי ורבים כחול אשר על שפת הים י והקיץ והחורף שהם הפכים אחה יצרתם י זכוד וגו'ר ל אתה אלוה גדול כאשר אשרכו זכור זאת מהאויב חרף ה' ומהעם תכל אשר כאלו שמך - אל תתוובו' כמו ולאי כתנו אלהים י וכ"ל אל תכיח לחית ועדת ישראל שיש לה נכש התודה שלך י כי היא חכתתה ובינתה לעיכי הטמים - והחיה והצדה אשר היו עיניך בעת הגלות וקבלו יסורין על שחך אל תשכת לכלח : הכש וגו' ר"ל ואם לא תעשה למען ישראל הכש לברית שכרת עם אבותיו : והכש כי מלחו כאות הארץ מחשכים ומחמם הנעשה עם בניך בכל הארץ משכנותם . אל ישיב וגו ר"ל ואל ישוב העם ישראלי הדך נכלם מתפלתו ורא כי אף בהיותו בגלותו עני ואביון תחיד יהללו שפך ומכרכין על הדעה כשם שמברכין על הטובה . קומה ונו' ל"ל ואם לא מעשה בעד עדתך קנית קדם קומה אלהים וניבה דיבך שכור מרפתך מן הכבל כל היום אשר יאיור כי את בך יכולת וברע' הוצאת' להרוג אותם בהרים מבלתי יכולת אליך להמחידם בארצותם ובגיי הם אל תשכת וגו' ר'ל אל תשכם הקול ושאון מורריך וקמיך שעולה תחיד לשחי שחיך ותשפילם

ותרכיעם ואותכו תוליא משם למען כהללך בשערי ותהי לחלך על כל הארץ: עה למנצח אל משחת וגו' המזמור הלו אמרו אסף על חבלי משיח אשר יחשבו ישראל היות

הוציות ועוכש דא מות הלרים אותם * האדיכו וכו' הם דברי בכי ישראל והודאתם לאלהיהם אשר הצילם מחבלי משיח וקבלם ועכש לורריהם * וה"ל או מודה לך אוהים אשר היית אליכו קרוב ש"ך בכל קראכו אליך להצילנו תצרות רבות ורעות אשר סבנונו ואו מדה אליך גם כן שעשי נקם באויבינו במשות ובאותות כאפר ספרו אליכו כפלאותיך אלה כביליך הקודמים: כי אקח וגו' הם דברי החלו ית לחמר חל מחשבו כי חני ישן ושלום רששים חרחה ולא חענישם . כי חקם מועד ויום מיוחד לשפום את כל העולם ביושר ואם אתמהמה הוא להיותי ארך אפים ולהחתיני להם למען ישובו בתשובה - כחובים ר"ל ואם לא ישובו או אעשה כי יהיה כחובים ארץ וכל יושביה מהרשעים כאשר קרה לקרח אשר ירד שאולה הוא ובכיו וביתו וכל אשר לו אכל ארץ וכל יושביה מהצדיקים לעולם תעמוד כי אצכי תכנתי עמודיה . ואפי בימי העולם הכא והשלה שכל העולם יהיה תרוב היא לעולם תעמוד וכדעת קצת מחו"ל המאמינים כי בארץ ישראל לא ירד המבול יינאם מרכן במולם הים לעולם פעמוד ופיד ה'ליראיו ואם קבלה נקצל . אמרתי וגו' הם דברי האלוה שאוחד כי הוהיר את האוחות ואת כל הנולם שאל יחטאו כי בסוף יתנו דין וחשבין על כל

כִי אֶקַח מוֹעֵר אַנִי

אָמֵרֶתִּילָרְהוֹלְלִים אַלֹּתְּתִּילִוּ יִיֹּי

מִישָׁרִים אֲשׁפְּט: נִמְנִים אַרִץוֹכַל־

ַוְלָרֲשָׁעִים אַל־תָּרָימוּ הָרֶןוּאַל־תְּרִימוּ

לַפְּרָוֹם קַרְנִכָם תַּדַבְּרוֹ בִצְוָאר עָתָׁק :

מְמָּרַבָּר הָרִים: בִּי־אֵלוּזְים שפטורה

יַשָּׁפִיל וָזְהָ יָרְיִם: כַיְ כוֹם בְיַדַּ

אַנִּדֶעַ תַּרוֹפַפְנָח קַרְנִוֹת צַּרִּיק:

אַרְ־שָׁבְּרִירָ, יִפְצָּוּ שָׁתְוֹ כֹל רְשְׁעִי־ יֹי יֹ

לַאָפֶף שֵׁיר: נוֹרָעבִיהוֹרֶה אֱלֹהֹיֶם יַּ

ַנָאַנִיאַנִיד לְעלֶכָ אַזִּמְּרָה ייֹם יִיּסׁ

וָבָל־קַרְגוַיְרִשָּׁעִים וְבָל־קַרְגוַיִרשׁעִים

לַמנַצִּחַ בִּנְגִינָת מִוֹמְוֹר

פקת פיפד. שימרתיבי למותד עועד ה וחני פותד

תכליים כל מיני לח היה זם

מפני שאלמדן שום הכנית זתן

מוזה וה נמית מישר של

בכל דור נו רלהיית תידי

ארץ לכלתי הומים פכל יי

בחיי שעה. כל הכולו

בל דות תל תרית קרן

להקפחר בידיבת פתירות

תריתו חומם לתרוט כדבר

פלח כית בפום עתדי חתים

בפונרותי: תינדו בניפר

פתק" וכפו בן ויל מזכרו

וממשרב ולח שמדבר ברים "

שלהם ושהיפתם לח ייונג ע'

הגלגל הייהי שהיא נחדבר

שחין כו שם ככנ: כי

אלכים שופטי כי המנס

באחרית היתים כלי ספק: ובל קרני רפתים דעותיתם

שכב יית שחרים בים ז הגדע

לדיק" יהי רציו שתר יובנה

ביי פתים - שכליי סותים. תרותיינה קרגנ׳

לפייון שחלים לביי נחת:

כֹי לָא מַפּוּצָּא יִמְפִּעַרָב וְלֹא יִיינְיִינִי מִמְלֵיוְבְחוֹקְפָּאוֹבְנִירוֹפִין: אַרום

יָהוָתוַיַיִן הָשַׁרֹיםֶלָא מָשֶׁרְוַיַגַּרֶ פִּזְּרָה בּבּ אָתַר שוּוַיַיָּא: אַרום אַלָּהָא רַיִּיוְזַבַאי

בי אתח מועד - כשיש לנו יום עוב אין אנו עסיקים בנבול פה ובקלות ראש ככל הבוים: חני מישרים חשפום המנו נותנין חל לבכו להללך ולשבחך מעין המחורע ליום: נמוגים ארץ וכל יושביה וגומר: ביום מתן תורה כשהיו נמוגים הארץ וכל יושביה מתנאי שהתנית עם מעשה בראשית אם לא יקבלו ישראל את החור' תחזרו

> תכנתי עמודיה כשאמרתי בעשה וכשמע: להוללים כי לא תמולא השמש וממערבו אלה להרים קרן: כי אלהים שופט ועל כל הרעה שעשית" זה ישפיל ווה ירים : הגביהים ישפיל והנמוכים ירים : כי כוסי התרעלה בידו: זיין חמר : חוק וי כוש בלע"ו: מלח מסך הכום מלה מזג למזוג ולהשקית את כל הגוים: ויגר מזה ' מזה לשון מים המונרים: ואני אניד לעולם י מאז והלאה את נקמתו של הקב"ה:

לתוהו ובהו : אנכי עמך ישראל

מסרה

צמוריה ד' ג' מ"ל וא' הסר וסימ' את קלעי החצר דמשכנא קרמא"

לרשעים המערבבים את ישרא : ולא מן המדברות שאת מפרשים בשיירא להרבות ממין לא בכל הי הכום יפין ויקלח את משתיהם וגבורתו: וכל קרני רשעים של עשו אגדעם כענין שנאמר וכתתי את נקמתי באדום ביד א שמי ישרחל ישרחל יגדעו קרן עשו ואז תרוממנה קרנו' לדיקו של עולם ישראל שהם שבחו

מוברו דמשכנא תניינא דפקודו: אנכי תכנתי עמוריה: חצכה עמוריה שכעה: וא' ועמודיה יתפלצין: דמשכנא תניינא דפקידי הסר מחברה בתיב חסר ו': עתק ר'וסימ' יצא עתק מפיכם: הדברות על צריק שתק: תדברו בצואר עתק: יביעו ירברו עתק: וא' הון עתק עמדיה בתיב חסר ו': עתק ר'וסימ' יצא עתק מפיכם: צפוריו בתיב חשו . בייתן . ביית בערך ע"ו: עו נורעג' קמצין וס' נורע יי'משפט עשהי נורע ביהורה אלהים : נורע נצרקה בצירי: לעלם י"ח חסר וסי' במס' רבתא בערך ע"ו: עו נורעג' קמצין וס' נורע יי'משפט עשהי נורע ביהורה אלהים : נורע כשערים בעלה : וא' ונורע קמץ מה שהיה ככר נקרא :

יִתְרוֹמַמָןתְּקוֹף רוֹמֵיחוֹן דְצַדִּיקַיָּא:

אדם אולי יוכחו וזה הוא מדת השם הנכבד: וכל אגדעי בדיבור כמו וילחם בישראל על בלק גם תכו עו לאלהים: תרוממנה קרכות לדיקי הפך אגדע: למנלח ביגיכות י על כגיכות שוכות או כועם פיוט תחלתו כן : כודע י כדרך כי נודע דוד לכל וטעם ביהודה שהם יושבי ירושלם

אָשַבַח לֵאלָהָא דַיִעַקב: וְבָל תְּקוֹף רום רַשִּיעָיָא אַמְאירָ אֶתְלוֹשִינִין מְתוּקפֵיהוֹן

רָאָסָף שִׁירָא: אָתְיְבַעבּרְבֵית יְתוּרָה אֱלָהָא

אבן יחייא

לאלהי יעקב:

מעשיהם ז והנה כאשר אתרנו פעמים רבות מעלות האדם יהיו ד' הנמשכים מד' נפשותיו וכן משרומתיו יהיוד' ולכן פירש כי האל הוהירם על משרון כלא' מכשותיה' וכנגד חשרון הכפש הצומחת אחר אחרתי להוללים אל תהולו כי הוללות הוא לאוחרים שחוש בקר וצאן ואכול את בשרם ושתה כי מחר כמות וישימו כסלם באכילה שתיה ולויה פם הכשים הכמשך מהווללות " וכנגד משרון הנפש המשכלת אמר אמרתי לרשעים והם החוטאים במשבה אל תרימו קרן לדבר וכנגד חשרון הנפש אלהית אחר ואחרתי לרשעים אל תרימו מועה בתורת ה' ומלותיו למרום קרכיכם כי לא די שתרימו ראש ותעיזו מלח לדבר בתורתו . כי עוד תעיזו מלחכם כזוכה למלל מילין ללד טילאה ובעלמותו וסודותיו כאלישע אחר י וכנגד הנפש החרגשת אחר ואחרתי אליהם אל תדברו כלואר עתק . הכה בעלי העושר בטבע הם גאים וידברו עתק בגאוה ובוז שלהם . ווהו אומרו פה אל תרברו עתק בצואר הכטוי כי סימן הגאוה ללכת נטוי גרון . כי לא ובו' ר"ל שכל המטלות והעושר שיבואו לבכי האדם לא יבואו מווכהיג שמקומו במזרם שהוא מיצא השחש ולא ממכהיג שמקומו במערכ ולא ממכהיג שמקומו במדכרות ולא ממכהיג שמקומו בהרים בתכונים . כי אלהים וגו' אבל כל השובות והרפות יבואו מאלהים השוכן שתי שתי קדם ובשופטו בני האדם וה ישפיל ווה ירים לפי מעשיהם . ולכן ממנו ראוי לירא ולאהבה אותו בכל לב ובכל נפש . כי כוש ונו' ד'ל כי ביום הדין יהיה ביד ה' כום מתרעלה להעניש את הרשעים בעלי הד' חשרונות הנו' וכן ספר ד' תארים בכום הלו ' הא' כייהי איין שבעבעו להוציא את האדם משכלו כשישתכר ממנו זוהב כי היין ההוא יהיה יין חמר שר ל עכור בשמריו " ויהיה עליכו מן יתתרו מימיו שפתרוכו יעכרו מימיו " והג' כי יהיה מלא הכום " והד'כו יהיה בו מסך מענינים מזיקים אחרים אשר יהיה ממונג בהם ' זענינו כמו מסכה יינה שר"ל מונה - וינר מזה ר"ל באופן שכל רשע מהם אחרי שישתה הכום ההוא ישתכר ויאבד שכלו ויפול מפה ומפ' מזה ומזה ויגר עניכו כמו המים המוגרים במורד וזה להיות כי אך ובודאי שחריה יחצו זישתו כל רששי ארץ כאשר שתו עם ישראל אותו בגלות וכאומרו את קובעת כים התרעלה שתית מצית והכל משל לצרות" ואכי וגו הם דברי האלוה שאומר כי לעולם הוא מגיד ומוהיד לכל הכריות שיומרו לאלהי יעקב כי לו ראוי הומדה י וכל וגו' ווה יען כי כל קרני

רשעים הכופרים אגדע ותרוממכה קרכות לדיק בעת הגאולה העתידה לימות המשיח: עו למנצח בנגיכות וגומר החומור הלו כאחר על חלחחת בוב וחבוב ואיבודם והצלת ישראל מדעי ובו החלוה יחברך הוא שלש תארים אשר לו ביחוד ולא ישים אליו אחד חכל

כברא בהם והם גבול היותו גדול וגיבור וכורא ולוה אין לכו רשות להללו רק באלו להיותם כתרו ישן כי לו דומיה תהלה . להיות מהכמכע לכברא לשבתו יתברך וית' הכעלה מכל כי הוא קדוש וכבדל מכל כמצ' להיותו הוא הממצי הכל בגדולתו וכפלאותיו והוא קדוש וכבדל להיותו הגבור של כל הגבירים התושבחותי ווהו אומרכו בהכתירכו אליו קדוש ג' פעמים : שהוא קדוש וכבדל להיותו הכורא על כל הכוראים לחשיבותו ומעלתו ולכן כאשר כיחש פרעה בה באומרו לא ידעתי את ה' הסכים האל ית' להודיעו מי ה' חזד כתרו ושלח לו מכות ושלח לו ערוב דבר שחין שהם כלם מכות ממיתות כמכות מלחמה להודיעו כי הוא גבור ושלח לו ברד ארבה חושך דם לפרדע כינים שהם כלם דברים נבראים מחדש להודיעו היותו בדול־ שהם כלם דברי מפחירים להודיעו כי הוא כורא ובסוף שלח אליו מכת בכורות המורכבת משלשתם לאחת לו כתרו הכו' ולא יפקפק בו ולכן תכף גרם את ישראל מארצוי והכה אחרי והמשורר אסף כה במומור הלו ככל כי בימי המשיח אחרי תום מלחמת גוג ומביג יודע כתר ה' ווהו אומרו חרבן המקדשות כעלם מעיכי הבריות ידיעת ה' וכתרו המקודש ולא ידעוהו " בודע עבר במקום עתיד ביהודה ובים' שהיו נחלקים בתחילה לשני חלכיות : וביחות המשיח יהיו לעם אחד היות אלהים גדול שמו והוא כנגד גדול : וכשיהיה בשלם ודציון סוכו ומעיכתו כי שם הוא מלכי לדק קראו שלם להכירו היות השלימות שם ואברהם קראו יראה להכירו היות הדיביק אלהי שר"ל מקדשו שיבכה במהרה בימיכו בימי משיח לדקכו ' והכה שלם הוא ירושלם ' נהראות שכינתו שם וה' הסכים בשני השחות האלו והרכיבם וקראו ירושלם . שר"ל יראה שלם . מה וגו'ר"ל ויבנה החקדש ההוא אחרי ששמה בשלם ישבר האל רשפי קשת שהם החיצים שלוחצים כגחלי אם ושמה ישבר מגן וחרב וכל כלי מלחמת ביב וחבוב" וזה יען כי כלם כאחד יעו לעולם הנצחי והסלה . כאוד ובו' ר"ל ואז תהי כאור ומאיר מסני שם האדירות והבכור. שלך שיתששע בעולם והוא כנגד גבור - כי כן דרך הגבורים שיאירו פניהם בכבוד שיתכבדו בעולם מגבורתם - מהררי ערף - ר"ל שאפי בהרים הגבנונים אשר נמנע ההליכה אליהם יופני החיות הטורפית . שתה יודע שם ה' היותו גביר' אשתיללו ה"אלף בחקים ה' כמשפט האותיות החתחלפות . ופריכו לשון שטות כמו מוליך יוענים שולל . ור'ל כי אותם שהם אבירי שכל שהוא

כי : כדרך כי אביא הקץ אשפוט מישרים : : כמיגים : ;או תמוג הארץ וכל יושביה וטעם אנכי תכנתי אז ידעו שאנכי הוא שתכנתי עמודיה לפנים באמת ועמודיה הם הריה שלא תמוט ועחה בהתמוטטה ידעי כי לי הארץ אעתה חפלין. אמרחי · דברי - לפשיל פשולותי בילן ארי המשורר: אל תרימו קרן י על שהוא כנילכם והם בני אדם כמוכם :אל י הטעם משרי חופים ב מבל איני אָרום אַירוע זִסנָא אַנָאחַריצּוּאָרוֹן: מִיתְמַסְסִין דְּיַירֵי אַרעָא וְכֶל יַתְכַּהָא ישבוה אָנֹבִי הָבַנָתִי עַפוּרָיהָ פַלָּה: יִיֹי אֵנְא אַחְקִינִית עַפוּרָהָא לְעַלְטִין:

אָמֶרִית לִּמְתַלְעַבִּין לָא תִּתְלַעַבון

תריכון לפרופא איקרכון אתון דיי

לַיתבָּר מִינִי כִּמַּדִינְחָאועֵר מִ'וּרְכָּיִּא

וֹלָא מִן צִפּונְאַ מַּדְבְרַיָּא ומוֹ דָרומָא

דַלום בַּיַר יִיַוְחָמָר עִשִׁין מלָא מוֹ גרת

ַמְרִירָתָא לְּטַלְּמְלָה בַּדְעָה דִּי רֵיטִיצִיָא

מפח דשני פיניה וקשי פן דין

קַדָּמָאִין בָּרַם דור הוּרְהְיִיהָא

וּבְּכִּןטוְיהָא יְפַצִּצוּן יִישְׁתּוּן בָּל רַשִּׁיעֵי

לָשַבָּחָא בְּתוּשְבַּחְהָא תּוּשְׁבָּחָא עַר יַרַא

תורת חכר

וַאָנָא אַרַנִי רַעַלָם נִיסַיְא

ּוָרַשִּיְעַיָּא לָאתְרִימוּן אַיָּקָר:

רַנַן יַמְאִיךְ וּדְנַן יְרוֹפֶם:

אַרעָא:

אכן עורא

לא די לכם שחרימו קרוכם על לבחין תחונם ישרפל חביריכם עד סגחיה לדכם ולהויין מף לחיה מד להרימו על רמים עניכם ועחה שחתחלה סיתם כי לת מדברו בלוחר עחון כנוו ירין כי ניונים הרן כחופות אליו בלוהר ועתק תאר כמו יכא עשים ברשבם תמו רב עתק ריפיב'או יהי'חואר הכיא'ן בייפפד : יכל יושב פ כי חל מחשבו כי בשבת הפס וכתו בן יהריל בל בתונם לשתות בנום בתוכם לי משבת הפס לשפים כיים בחזרה או מערב הפנתי בחודיהי הנס ה' במדבר הרים שהוה כגד ארץ תינטיוסמלתי נדיקיהמית' ישרחל תי שיושיטכם ורבי משה המרכי כל כם שוש במורמ חוד המרתי להילנינו החנימים בנוערב הבל ברשת השם זיש חיים לסופובר בכל יתינם אימרים **כי זה** רמז לחבת המזלה החישביי כי השיב והרש והכב ד ולישנ בי בחו שים בנונות והקלון הבה להד'הכל במעוכח - מנד סופרנת ינם ב' משל הככבים והיתד הרחשון הוה המזרחי גם המערבי גם נוד: אל תריפו למרום הדרומי שהוא כנגד מדבר הרי' קרניכם קרניכם יחנתתום הם המושלים על כל החדם ולח בחשבשי המעיכת חל הוכיר היחד הרביעו כי חין כח שהוא מנלהמל לנדו נהתרו לו בעבור היותו תחת המרץ כין הנה העם הוא השופט על כן אין ראוי לכס להרי׳ קרן בנורד מחק להטיח ינדיי בחכמתכם או בגבורתכם או כלתיפעלה כי לאפפונה בעושרכ': כי חמרי פועל עבר מגורת חומר מים רבים ישר לא תהיה מכח מילם כמו עכור : ויבר מזה ומזה כל חרוחת הככני ולם מיופרב

בך הוח הכים מלח וחמר על הכום מלה גם שמריה כדרך דוחג דול' וחזק והכה היין העליון ישתו הרשעים שהינם גמורים

מלכים לבדו שוכם שכחשה ישפים הממות פפים והשמרים כפי מעלחם: והניי דברי המשורר: לעולם י כל ווסירים בלתי זום מערכת ימי חביד וחת הכבוחה לבני פכינה לום: וחני חביד -

שחרית שתנו : זה יחמיל זה: לעלם בנתי מדרכות:

אומרם לאלהי ישוב בקהל מט כי יופתי שיעיה זה

תהילת ה

בי - אקח מועד וגומר יר' כי ארח מועד והוא הג הכסח אכי מישרים אשבוט ממה שחנכהכי

הדרך אם רליכו לומר שכיון לכל מועד ומועד מהג' רגלים גם היה כרות יו או יר כי אהה הכי

המועד המועד לכווהוא כי במה שאשתלם במעשי אקה המיעד ויקי. אותוולא יומהן הדצר עד

עתו ממש או מישרים השפוט ר"ל העסוק בתורה שהיי שמותיך הקדושים. באיפי שיהיה הו הרוב

םלה עם התורה באופןכי לעולם ועד שמך קרוב אליולוה. אמרתי להוללים הבלתי משגיחים בזה

במעשיכם אלה אסרי היותו קרוב. אליטה ואל חרימו למרום מרגיכם עם היות פהרל ית מכריז

תמיד ואומר קרובה ישועתי לבא וכו' ואל הדברו בלואר עהקר"ל. שאיככם מסגפים וענמיכם

לתורה ולתעודה אך ממשמן בשרכם ובלואר עתקישיון חדברו וכו' וכפי פי' זה. ההיה נילח רל

מוסב גם אל אומר תדברו וכו": בי לא ממוצא וגומריר' אין דבר שיהיה בות הרים קרככם

מכם ובלתי היותו אתכם כי אם כי אלי"ם שופט וכו׳ • או יר׳ אינכו לריך להספיל לוה כדי להרים

לזה אך לזה בעלמו ישפיל ולזה בעלמו ירים מיניה וביה: כי כים בידה׳ ני מר ויגר מזה יר׳

ויגר מזה לכם אתם ההיללים אך שתריה ימלו כאדם המוצץ דבר שהוא נהנה ממנו וישהוכל רשעי

ארץ א"כ אתם ההוללים ואתם הרשעים לא תעשו כמנשיכם אלה - או יר' כי כום ביד ה'ויגר

מזה המקום שהוא ית'בו כבי"כול כי עיניו המה משוטטות בכל הארץ לחת לאים כדרכיו וכו' ילא

תאמרו שאיכו משביח בשפלים ואומר ויין חמר מלא מסך יר' מלא מסך ממדת הדין ויגר מיה

בהיותו ממוסך ובכן עולם כמנהגו ניהג אך לעחיד שמריה של מדח הדין ימצו ישתו כל הפעי

ארן: ואני הגיד ונותר יר' כל זה אני אגיד אותו תחיד ובכן אזמרה לאלהי ועקה כי היא יחי מפן שהלדיקי יודיעו נפלחותיו ודיכיו לכל העולם ועם זה שהדבר כל קרכי רשעים אגדע ויף גם

זאת כי תרוממנה קרנית לדיק:

עו למנצח בכגימת מומיר להסף פיר נודע וגימר גם זה המזמיר הוא מהבר במה שאמי

פמינדב לתוך גלי הים תחלה שלא היה מי שהיה רוצה לרדת וכו':

למעלה והתחיל וימר נודע ביהודה אלי"ם והיא מה שמרו ל בקפץ נחשון בן

תמיד וממה שחתה עתיד לחון ונחשול עלי כי הרבה ענינים נרמזו לי בחג הכסח וכפי זה קרנות משיח נדקנו להבין ולפורות לכל פתרן. בחכישי ולשלים בכלם ילהכריחם לפבורת החל יתביך: שמך אלי כבתחלה: נמוגים ארן וגומר יר׳ כל העילם היה מחמובג אילולי תכנתי עניודיה

זת המומור כלם ועומלתמת ig medicinations at a אל תהולוולרשעים העוזביה' והם הבלתי היגים בתורחו אל תרימו ותפרישו הרנם של ישרמל נודע ניהודה אלכים מפילו בנלית. לפיכך: בישרחל

שמה שבר רשפי קשת : של סנחרי וחוכלוסיו רשפי קשת חין רשפי קשה אח לשון רשפי

אם שאין לשון רשפי אם כופלים נקשת ווה רפי ורשפי אם דגם ורשפי קשת לשון

לחותי רשף דמחרגמיכן עיף ובני רשף יגביהו עיף וכן ומקניהם לרשפים לנפרים

וכן ובני רשף בני עפיפה הם שדים יגביהו לעיף אף וה לשון חלים המעופפי כענין

וַיִהִיבשָׁלֵם

שַׁמָּה שְבַּרָ

בישראל נדול שמו:

שנהמר ומחץ יעוף יומס שתה

שבר רחפי קשת חלים שהקשת

מעיפף וכל המזמור הזה מדבר

במפל' סנחריב שלא מליכו אויב

כיפל בירושלם אלא הוא . נאור

ה חתה אדיר . לשון נאר מקדשו

נארת בריח עבוך מנאר את

אויביך וקמיך ומטאטאן מן

העולם כחור על שם מעשיר

כקרת כמו חכין ירחום וקנים על

שם שהוא חוכן שהוא מרח' שהוא

מקנא: אדיר מהררי טרף ־

חזק מענקים טורפים הגבוהים

כהרים ולנגדך חין גבורתם

השתוללו כמו ואחרי כן אתחבר

אחזיהו עם יהושפט כמי התחב"

וכגזר הסחוללו מנזרת מוליך

יועלים שולל והוא לשון משבה

ושלו כשוטים שינים והתי"ו

נופלת בלשון המתפעל בחמ**בע**

התיב' ככל חיבה שתחילת'שי"ן:

נמו שנתם: נרדמו בשינה

לשון חכומה: ולא מלאו ' ידיהם

כרדם ורכב וסום י וי"ו של ורכב

טפילה היא כמו אלה בכי לבעין

ואיה וענה וי"ו שַל ואיה טפילה

היה: מחו חפך משעת

שאחה כועם : משמים השמעת

דין בשנחנבא ישעיה על

פורענותם של סנחריב ונתקיי׳

בו ארן ישראל שיראה מתכנ

ומאורליסיו ואו שקטה: בקום

למשפט אלהים . לעשות משפט

באייביי לסושי מוקיהו וסיעחו:

כי חמת אדם חודך : כינסן של

רשעים גורם שהבריות מודים

להקדום בריך הוה כשהם מרחין

וכחם כשבחת ליפרע מהם

נודעת:

אשתוללו י

נישרחל נדול שתוי לעתיד

שינדיל למשוי מחהם נדולוי משלחות: ויפי בשלם סכו תקום פחרב החריה יקרח סכו כחתרו יחרכ נתסתר כאריה נסכון מתר שתהיה פלחתת כחל יתכרן שישרט חו שכינתו כשלם שהיח ירושלם על נוג ופגוג כתלחתת החרים בסכו שלח ירנישו כו שמר החיות ומתונתי בניון : שיוסישול פחדו עלכל העתים חל ידי מלך התשיחשישלום ככלם: שתה שנר רותי קשת וכתכותו יסיר כל תוקף כלי שין כחשרו לח ישחגוי חל בוי חרב: כאור: חתה פר ניון סנחור כחור סני פלך בעשית: אתה אדיר עקררי פרף" חתה יותר כורח שהררי התיות הטורתות כי פתנם תן המיות הסורפים מהיה חיוו מחנילה להתלם פלהכנים חתום בשלחתם ביונחת שחתך בקולת המזיח וכאכט פיו משתוללו יהלכו שולל ופירום פכל ענה :שנתם ינחולתים : אלח תכחוידיהם י לח תכשו חוםן להלח' ולהתיכב תנגד: פנטיתן חלחי ישקני של גונ ומגונ: כרדם כחשרו תתך כשרו והוח מותד על רגליו חתם כורח חתה . לכדן שתסיר שולטן עליונים נתחתונים כחתרו והיה ה' לפלך על כל החרן: ופי ימתיד לפניך מחו חסך : שהוח בעם עילם: השתפת דין לשמוט חתכל הגוי פת"ח: חרץירחה מחימת פדין ושומה נקים למששם חלבים להושים כל סכוי חרץ: כי חתע חדם תווך. והטתם שנם חים ישתחו חו בתושת שנוי מרן שכם שחרית ישרחל הוח כי כה תהין משכית תלחתו וחדפות חדם וועל וה ועם זה: שמרית תיתות " שהם מלחזות החיות וסיפס: תחבור : ותשכור בחופן שלח ירפו ולח ישחיתו: כדרו ושלתוי חתם ישרחל יהיו קרננותינס ננדנת לכ תחסכה חכל: כל סכיכיו קה מכלנה: יוכילו שי לתורחי שירחת שונש לח בנדבת לכ ונדר י כי חתנם: יכנית רוח ננידים נירח למלכי חרץ: ומעם ירחתם מו תהיה כי התלך התשיח שיהיה כורח לתלכי חרץ יבבור ניכרו רוח נגידים נחותן לככם כאתרו וכחרוני

יבהלתו. וכן כאתרו והכה ארוכשכם שיווולת חלם :

ויהי בשלם - היא ירושלם אולי נקראה כן כי היא שלימה כנגד שער השמים או שהיה ראויה להיוח בשלום או קראוה כן על דרך חפלה כדרך שאלו שלום ירושלם: שמה . המר רבי משה כי זה המזמור נהמר על מלחמת חייב שנר על ירושלם ונחלש ודימה החלים לרשפים וכניצולות שהם עפים ושבר ישרת בעבור חחר ושבר מגן

וחרב וכלי מלחמה באמתונאירו בָרְבִיתִישָׂרָאֵל רַב שְׁמִיה: אין דבר נרח שהוח נכבד שחיכנו בוף והוח עלם דבר רק החור בירושלם בית מקדשיה ומדורבית מיפרף סובו ומעונתו בציון: לכדו ומלת נחיר כמו נכין והנה שַבִינַת קוּרְשֵיה בָצִיוֹן: כַר עָבַרוּבֵית ייש רְשָׁבִּיֹקְשֶׁת בְּגוֹוְהַהָבוּמִלְחָמָה סֵלָה: זה כנגד הכבוד ואדיר כמו אדיר במרום יי'וטעם מהררי טרף שלא יוכל אדם לעלות שםי א"ר משה הכהן אם הלר שנפחד ממנו ישגב בהרים שמשם ירדו החיו' לא יכלל ואין טעם בדבריו בם מפרשי אמרו כי נאור מגזר' כאר מקדשו כמו משחית והכיון שרש והנה שם התוחר כתו קרוב ורחוק אך הוא פועל יולא כמו ושבת אכי: אשתוללו הא"לף תחת ה"א התפעל כמו אתחבר ויחסר בי"ת מתלת שנחס : מגערחך. טעס אלהי יעקב כאשר הזכיר בתחלה בישראל גדול שמו תעעם כרדם כל אחד מהנשי חיל הכוכרים בפסיק ראשון והוא הוא נרדם כל איש חיל ורכב וסוס: חחה הטעם אתה לבדך כורא והיה האחד מספיק וכמוהו יי' מצין אתה היית לנו כי היה מטפיק יי'מעון היית לנו ומאז כמו מאז הפקיד אותו: משמים · כי כל הגורו׳ בהות משמים וטעם השמעת כחשר ישמעו כל יושבי החרן שישבת לכסא ודנת באמת אז יראו הכשארים מנוך וישקיט כל אחד במקומו ולח יבוחו לעיר קדשך להלחם עליה : וי"ח כי טעם ארן נראה הרשעים ושקט' הלדיקים: בקים זה הפסוק דבק עם הבא אחריו אמר ר' משה כן פי'הפסוק כאשר תעשה דין בבעלי החמות חודה לך כל

חמת אדם והטעם אל אדם בחמחו ירא ממך ולפי דעתי כאשר חודה לך חיים אדם והם הלרים על ירושל' אז שארית חמות תחגור ותקשור ותהיינה ברשותך להחיר מהם כפי תפלך: כדרו יתכן שאחרו כן אנשי ירושלם בעת לרתם או כאשר תחגור שארים חמות יאמרו אלה לאלה כדרו ושלמו: למורחי בעבור המורא ורבי משה אמר כי הוא חאר כמו היא מוראכם: יכלור: דרך משל כטעם יכרות מגזרת בליר וזה דבק כי כל סביבות ירושלם יובילו שי בראותם כי השם יבלור רוח לגידים שהוח נורא לחלכי ארץ כמו

תורת חסר

על כל מלכי ארץ:

יִשְרָאֵר רָעוֹהֵיה אַשְׁרֵי שבֵּינתַיה יּיּי נאור אתה אדיר מהרבייטרף: אָשׁתְּוֹלְלוּ י אַבּיֵרִי לֻבּ נְמָוּ שְׁנָתָב בֵינֵיהוֹן תַּמָּן תַּבר נִיַּרְרִין וָקַשְּתִין וַלא־מָצְאָוּ כָּל־אַנְשֵּׁי־חַ ַלְיָהֵיהָם: דְעַפַּיָּיָ מָנְיחֵי קְרָבָא חַרֵיסָאוּסְרַרִי קָרָבָאבִטֵּל לְעַלְמִין: נָהִיר דְּחִיל אַתְּ יֹ מְגַעֲרָתָהְ אֱלֹדֵוֹי יַעַקְבנְרְדָּם וַתְבֵב אֶלָהָא מְשַבַחמן בֵית מַקְרְשָׁךְ יָוועון ״וי׳וּיסייָסְוּס: אַהָּוָה יֹנְוֹרָא אַתָּהוּמִי־יַעַמְר מן קדמה מלביא דיתבין בברבי לייף לפניה מאו אופה: טוריא אָתַרבִּית כִנִישות בִיזַּתְהוֹן : ייביב הִשְּבַעַתְּדָין אֵרץ יָרְאָה וְשָׁקְטְה: אַשְלָחַן פִעִילַנֵיהוֹן זְיָנֵי קְרָבָאנִיבָּרֵי פּייזיפּי בְּקום לַבִּשְׁבָּט אֵלוֹתִים לְהוֹשִׁיעַבְּל־־־ לִיבָּא אִירְנַמְנָמוּ בְּשִׁינַתְּחוֹן וְלָא עַנֵוי־אָרֵץ סֵלָה: םַפִּיקוּ בָּל גַּבְרֵי חֵילָ זּה לְמֵיחַר זְיָנֵיהוֹן יֹמְיְמִי אָרָם הוֹנֶדְרָ, שְׁאֵרֶירת חַמְּחֹ הְתִּיְבְּרֹי ביביהון: פִפְּוופָתָרְאֶלָהָארְביִעֲקֹב נַרָרוּ וְשַׁלִּפוֹּ לֵיהוָהָ אֵלהַׁיכֵּם כָּל־־ ַבַּמְבוּוֹאַרְתָבִין וּפָּרָשִין אִיתְעַקְרוּ : מימיש סְבִיבֵיו יוֹבַיְלוּ שַׁי לַמּוֹרָא: ַרָוֹתַ נְנִידֶים נוֹרָא לְפַלְבֵי־אָרֶץ: אַתְּ דְּחִיל אַתְּ הוֹא אֱלָהָא וֹמָן יְקוֹם בָּרָפָרְ מֵעִיוַ"ן דִירָנקוף רונְוָדְ: פִוּ

שְׁמִיָּא אַשְׁמַעְתָּא דִין אַרְעָא דַעַמָּמִי דְחִילַת אַרְעָא דְיִשְׂרָצֻ יְשְׁרוֹכַת:אָמְרִין צַּרִּיכַוּיָא יָקום לְרִינָא עַם רַשִּיְעַיָּא אֱלָהָאלְסִפְּרַקֹמָן יְרֵהוֹן כָּל עִינְוותָגוַי אַרְעָא לְעַלְמִיז: בַּר אַנָתְ רְגֵו עַל עַפֶּךְ אַנָתְ מְרַחִים עֲלֵיהוֹן וְהִינוּן יוֹרוּן לִשְּׁמָךְ וֹשְׁאָרָא דְּרִיתְחַיָּא ראשְתַיִירוּלָךְ מִן רוּגָוָא דִי רְגִיוְתָּארְּנְוִיזְלְחַבּלָאעַמְמַיָּא: ת'א אֲרום כַּד יִתְקוֹף רוגוָךְעַל עַפָּדְיְתוּבוּוֹןיִירוּן לִשְּׁטָדְוְאַנְתְּ הָאִיבּטְן רוּגְוָא בְּרַם עַל שְאַר עַפַּיָא בַּנֵי רוגוָאַתְּיָרִיז: נִרְרוּנִרְרִיזְוְשַׁלִּימּוְקֶרְם ְיִי אֶלְהָבוֹן כָּל דְיַתְבוֹן חַזוֹר לְמַקְּדְּשֵׁיה יֵיתון קוּרְבָּנַיָאלְבֵית מוּקְרֵש דְתִיל: יַזְעִירגַפוּת רוחהוֹן דְרַבְּרְבָנַיָארְחִילָא עַל

בֶּלמַלְבֵי אַרְעָא:

שמה ה' ר"ף וסימ' נמסר בסדר ויחי: מהררי ג' וסי' מן ארם ינחני בלק מלך י ממעינות אריית י נאור אתה אריר: יראה ב'ופי'ולא יראה בוגדה יהודה ' ארץ יראה ושקטה: למשפט ט"ו דגשי'ופי נמסר כשמוא ב' סי' ט"ו: תודך ב' ופי' כי חמת אדם תודך יכי לא שאול תודך: חמת ב' חד מ"ל וחד חסר וסי שארית חמת תחגור - ואת איש חמות לא תבוא - בתרא מ"ל: יובילו ב' חד מ"ל וחד חסר וסימ'לך יובילו מלכים שי בדרו ושלמו ליי׳ קרמא מ"ל:

בעסם והקב"ה נפרע מהם הכצ מקלסין לפניו ואף הם עלמם מקלסין לפניו כשרואין שאין כעסם כלום כמו שמליכו בכבוכד נלר כשהשליך את תכניה מישל ועוריה לכבשן האש מה כחמר שם יהא שמיה דאלהא מברך וגומר ועל ידי כן שארית החמות תחגור חעכב ותחדיל שאר הרשעים מטוכבים ונמנעים מלהראות גאותם וחמחם תחגור לשון עכב׳ בלשון משנה פגיתי הסכין כדי שתחגור בו הלפורן ושמעתי משמו של רבי אלעור הגחון ב"ר ילחק שהיה מביח המקרח הזה עדות לחותה משנה וים עוד לפחור חגירה זו כמשמע לשין חגיר׳ ופירושו לך נאה לחגור חימה ולעטות קנאה כי הכח והיכול' שלך ולשין שארית זה הוא מאחר שחמת אדם חינה כלום נשארו כל חגורות חימה לך: נדרו ושלמו -

כדריכם : כל סביביו ' השומעים תשועה זו וכן עשו כמו שכחוב תהיינה חמש ערים בארץ מלרים מדברות שפת כנטן ונשבעות ליי' לבאות : יובילו שי · למוראו למה לפי שבעת חפלו יבלור רוח גסה של נדיבים ממעט גאותם יבלור ימעט כמו לא יבלר מהם:

תהילת ה׳

שיהי בשלם סוכו ומעונתו בליון ושמה שבר רששי קשת מגן וחרב ומלחמה סלה כל ימי שלמה שלח הולרכו לדבר תחלה כלל כי שלום ושקע היה ביתיו: נאור חהה וגומר יר'וכן היית אתה ה' כאור ואדיר יותר מהררי ערף ולא היו לריכים אפילו ליער שיאכל את שונאיהם כשהיית עמהם להצילם: אשתוללו וגו' יר'וחחרי כן אשתוללו אבירי לב וכו' ממה שהבחת עליהם צרת גלות בכל י או יר' אשתוללו וכבהלו אבירי לב והם כ"כ וסיעתו בעון אשר החריבו את שלם הנז'ונמו שנתם שראו בחלומות'מה שראו ולא מצאו כל אנשי חיל והם החכמי'והחרטומי' הח ידיהם וכחם בחלומות שחלם כ"נ: מגערתך ובומר יר'וכל זה שהשתוללו היה מבערתך הלהי יעקב וחז נרדם רכב וסום והם סוסיו לרכבו שלח רכב עליהם עד ששב חל מלכותו והוח אומר כרדם ור"ל כחדם שנרדם ותוור ונעור׳ חורמו בוה למה שנ"כ לה מצח חת ידיו היות׳ ידים הך שבו לו לרגלים שהיה הולך עליהם מגערתו יתי כחשר קל מן שמיח כפל ונרדם חז רכב וסום: אתה בורא וגומר יר' וכל זה היה לפישאתה כורא אתה לבדך ואלה רצו להיותם גאיסוכו' ומי יעמוד לפגיך מחו חפר ועל כן משמים השמעת דינושל כ"ככי קל מן שמיח נפל ובכן

ארן יראה ושקטה כי מיהיה יכול לעמוד לפני כ"כ שאסיריו לא פתח ביתה וכוכחו ית'היתה להושיע כל ענוי ארן סלה שהיו אסורים תחת ידו: או יר' משמים השמעת דין גאולתם של ישראל מבבל וחומרו חרן יר' חרן ישרחל ירחה ושקטה: בקום וגומר יר' בקים למשפט חל"ם להושיע כל ענוי חרן סלה ולהביחם לירושלם לעשות משפט: כי חמת חדם חודך שחרית חמות תחביר יר׳ כי אותה החמה שהשלכת על האדם וכעם יסוריך ששמת בו מודך שהאדם שב בתשובה עם זה ולכן חגרת שחרית החמות ולח השלכתם חליוהוא מה שתרגם המתרגם ארום כד יתקף רוגוך על עתך יחובון ויודון לשתך כו' וחולי ר"ל כי החתה שהחדם בעלמו עושה לעלמו והוח המקטרב אשר יברא לו בעשותו איזה עון שהיא בעלמה המקטרגת לו ברלותו ית' להיותו בחמה עמי וכו'

הנה זאת החתה בעלתה היא לסעמים כותנת הודאה אליו ית' והוא כאשר מלד תשובתו זדונות כעשות לו כזכיות באוסן שאז החתה ההיא תתהפך לזכות ולמלאך סניגורי לו וכו' ואז כאשר יהיה בי-יל שישיב החדם ההוא בתשובה שלימה לפניוית' יחגור שחרית החמות אשר היו נשלחות אליו מלבד החמות שהן מהחדם בעלמו כאמור: בדרו ושלמו לה' הלהיכם כל סביביו יר' נדרו ושלמו למ׳ חלהיכם כל שביבייוםם הלדיקים כי יובילו כל מלכי ארן בביאת הנואל שי למורת והוא האל ית׳ ויבלור ויכרות רוח נגידים וכו׳. או יכוין באותר למורא אל מלך המשיח:

מבן יחייא

הלבי - כדי לתת העצות הלכוכות במלחמה י בי בתחבולות יעשה המלחמה הקב"ה ישכל עלת' ויוליכם בשטות והוללות . ואותם שהם אנשי חיל במלחמה יעשה הא שתרדנוה יפול עליהם וינמו מלשון תכומה שנתם שנת עולם ולא ימצאו ידיהם מוככים ללחום כי העצלה והתרדמה יכיל עליהם : מגערתך וגו' כי יהיה כאלו מגערתך אלהי יעקב ירדם הלוחם והרכב והסום גוג ומבוג . אתה וגו' ר"ל וכנגד כורא . . אמר אתה תהיה אז כורא מכל עמי הארץ כי ידעו שהוא מהכמכע לעמוד לפניך מאושימרה אפך . משמים וגו' כי ראי בעץ שכמשמים השמעת דק שרצוכך לטשות דין בארץ . תכף ארץ יראה ושקטה והוא משל לבוב ומבוב יושבי ארץ כי יראו ושקטו מללחו' תכף בשמוט דבר ה' בקום ונו' וזה היה בקום לעשית משפט אלהים בגוב ומנוב להושיע כל עכור ארץ שהם ישראל שסבלו כל כך מהגלות והעיכור למען שמו ויוכו לכוח בעולם הזה " וכן בעולם הסלה והנלחיות " כי חחת וגו' ר"ל כי הגוים אשר היה להם בעם וחיחה על ישראל ואלהיו תודך עתה - כי לשארית מהגוים ההם אשר ישארו תחגור ותאסור חמתם * בראותם כי אתה כורא אתה ' כדרו וגו' ר"ל ואז ידרו כדרים מקרבמת וישלמו לה' שיהיה אלום כל העולם בשוה . כל שביביו מירושלם מאומות הכשארים - ויובילו שי ומכחה מכשף ווהב למוכא שהוא בית המקדש שהוא מקום המוכא . יכצור וגו' ר"ל ואו יכצור וימכע וישפיל רות ורצון הכדיבים וחלכי' מהאומות אשר רצינם להשפיל ישראלי ולכן יהיה כורא לחלכי ארן כי הכל ידאו מלפניו ויעבדוהו:

וה המימור מתאוכן ומתפלל של מות הגלות מס הקות חשועה מחנו גם נדור בנחי ראוי : אמר:

ם ע ספורנו זיל

קולי מל מלהים . שישפום על לחן חויכ ונורותיו יכוה : חופקה מעינר רעה וינין: קולי אל חלהים: בחפלה שירחה בפניי: והרזין חלרי ושם זה אני מתעלל שיקבל תפלותי המעורו כלחם יום יום גם כלתי גורות החוי**ב** " אבל מפיני ועדב פבידה : ביום לרתיו ביים קושי נורות החתף עש ח: ס דרשתים כענין החן וזילתני ם דרשתי כחחרו ונוחו פלי ב ידי לילה מרהי לככוק של ידן חחיך נער: מחנה הנחם נפוזי של שלח נודע קן זה הגלות: מוכרסד אלפי": שהיה רב את ריביב וחהמים: חין עוכני לחורך ימים וכוס: משיחה ותתעסף רוחי: מכלי חין זרך חולי להתלט שתורו׳ פיני העפספי שלח חישן: נפששתי' ירח לשתיד וולח אדבר שלח להחריד הת בני שתי: חזבתי ישים מקדם י מם קרם כזם לחומות: דורות עולחים דורות ישרחל הקודמים לכו: אוכרש נגינתר' שהיחה לה נפת רנון: ויחפם רוחי בחשבי כן היתה כוחת ביתי הדם ודורו' עולמים : כלעולפים יוכח: החמנם זה דרכו שכשהות סרחיק סובר יטיה זה לעילעים בחופן שלח יוסיף לרכות עוד: בחפם לננח חסדו חמנם עם מי שהוח מתנהג במדת בדין לח יתפהג החר כן נפדת רחמ כ: נתר אומר לדור ודיר ווס כי כשפשק כדין נחר פשק דינו שיהיה כן לדור ודור: השכח חנות אל החמנם שכח מתת חן למתחננים חליו: חם קפן כיף רחמיוי מנכרה מדת הדין על מדת רחמים: וחומר חלותי היא שנות ימין שליון וחשרתי ח"כ היח נריך שתהיה תפלתי להלות פניו שתותנה ימין פליון שננר נהפנה ממדת רוזמים ליודת הדין בחטאיכ ואתכלצ שתתהשן משדח הדין לשדת רחמים: חוכור מפללייה. לעזו' וה החסים כי: חוברה מקדם פלחך" במכול ורגיתי גכל פטלך . פטל פטלת לחביתינו ביניחת מנרים: ובעליליתיך במדבר: חלהים בקדש דרכך שלח ישתנה: מי אל נדול כחלהים יוכל לחרום חותך מוה והנה אתה החל עוטה פלח של פניל נפסק דינך עליהם בחתרך התחם חת בחדם כי נחפתיכי פשיתי' ועם כל זה: הודעת בעתים

פון" שחתה פוחן ירופח

וחמרת לנח ולנניו פרו

לרבו ומלחר חת החרץ

ונשכשת שלח יהיה עוד חבול

על ספך ולח יופיף לרנות

: 710

נחלת

למנלח על ידוחון - על נועם פיוט תחלתו ידותון: - קולי - פעמים כי זה פעם אחר פעם · יש אומרים והאוין היה ראוי להיות והאוין כמו לא האמין פועל עבר ורבי משה אמר שהוא לשון ליווי ולפי דעתי שהוא שם הפועל : ביום י חכם גדול חבר ספר נכבד רק יש בו טעיות שחמר כי ידי מקים עיני וזה לא יחכן לדבר איש דעת כדבר הזה אפילו בשיחת

מולין והף כי במפרי הקדם וים אומרי' כי ידי חזקתי וכוחי כהילו נמס עד שיגר דרך משל כמו וימסו הסוריו או יהיה חס' בי"ת כאילו הוא בידי בעבור מכתי ונגעי: לילה נגרה : לעקתי כי למעלה כתוב והצעקה והנה יש שם לעקה ואטלא היתה כתובה כדרך וברך ברכה ולח אשיבנה ורבים ככה והוא דרך משל כמו ויתכו כמים שהגיהי הו פירוש ידי מקומי כמו ויד חהיה לך והטעם שינר מקימו בעבור דמעותיו על כן החריו מחכה להנח' נפשי כדרך ודמעחה על לחייה אין לה מנחם: אוכרה ואהמיה י מלא והי"ו**ד** חחת ה"א: כמו העטיפים והתעטף י ברעב: אחוחי אמר ר' משה כי שמורות תאר השם כמו עלומות כי העפעפים שומרות העילים בהסגרם והטעם אחזת אותם עד שלא נסגרו טיני ולא ישנתי: נפעמתיי כמוותפע' רוחו כל כך הוכיתי עד שלח יכלתי לדבר: חשבתי : מגורת חשכון וחילוק דברים במחשבת הלב: עולמים שעברו כי הטעם כפול ועולמים כמו זמנים: אזכלה: רמו שהיה מנגן בלילה או בלילה הזכרה שהייתי מנגן בימים קדמונים לעבוד השם על דרך העירה השחר: ויחפש רוחיי הית המחפש והוא לבק באשר החריו והוא הלעולמי' והפעול הם' והוא אותי: האפסי כמוכי אפס כסף: אמר רבי מסה כי גמר אמר כמו אם דברו ועברו

כהמותיו ולפי דעתי כי גמר את'

של ידותון - על הדתות ועל הדינין העוברים על ישראל: ידי : מכתי: לילה נגרה : בגלות זה שהוא כלילה היא כגרה ליחה ומרה: ולא תפוג - ולא תדמה כגרתה אוכרה אלהים - החסד שהיה רגיל לעשות לי בימי חבתי : אשיחה - באותן חסדי ומובות: ותתעעף רופי פשמ"ר בלע"ו: אחזת שמורות עיני שמורום לשון אשמורות הלילה שאדם ניעור ַלַמָנְצֵיחַ עַל־

משכתו ודעתו מיושבת ולבו חוז' עליו ואני איני כן בלילה זו של גלות תמיד עיכי נדבקות כאד' כרדם מאוטם לב בלרות שאני רואה נפעמה רוחי ואין הדבור בי: חשבתי ימים מקדם לוכור החסדים שעשית עם אבותינו : אוכרה גנינתי בליל' בימי הגלות הזה שהוא דומה ללילה אני זוכר את נגינותי שהייתי מכגן בימי קדם בבית ה המקדש: עם לככי אשיחה אכי מחשב ורוחי מחפש מה היא כן מדתו של הקב"ה ואני תמיה הלעולמים יונח: האפסי שמא כלה חסדו: גמר אומר : גזירת עולם שלא ישוב מחרונו עוד השכח חכות . להיות חוכן חכות כמו עשו ראות ל"א חכו חכיכות: אם קפן באף רחמיו שלה . לשון לא חקפון ידך כלומר אם סגר הרחמים לפולם בשביל החמה : ואומר חלותי היא . מחשבותי אומרו' לי אין זאת אא להחלותי וליראכי לשוב אליו חלותי כמו ימין עליון - את אשר נשתכת ימין עליון שהיתה נחדרי בכח רועלת חויב ועכשיו השיב אחור ימינו: והגיתי בכל פעלך שעשית לכו כבר: בקדש דרכך. דרך מדתך לקדש את שמך בעולם לעשות דין ברשעים

לשַבַּחָא עַל יַר יְרוֹתוֹן לְאָסָף יַנַיִּינִ תוּשְׁבָּחָא: קַלִּיְקָרְםְיִי וַאֲקַבֶּלְקָּוֹיִי קוֹלֵי אֱל־־ יְרִיתוּן לְאָכֶף מִוְמוֹר: ַקָּרָם אֱלָרָא אַצֵית מֵימְרִי: אֱלהַים וְאֶצְעָקָה קוֹלִי אֶל־אֶלהִים ייי עַקָּתִיאוּלְפַן מִן קָדָםיְיָתְּבָעִית שְׁרֵדוּ ביום צָרָתִי אַרְנָי וַהַאַוון אַלֵּי: דָּרָשְׁתִי יָדָי לַיָלָה גִגָּיָה וְלָא רָוֹפֶּוֹג כּיניֹם מָעלֵי נְבוּאָרוֹ בְּלֵילְיָא זַלְגַרוֹ עֵינִי דַמְעָתָיּא וְלָא תָפוּג כְּרִיבַּרת מַאַנָרָ הַנָּחֶסְנַפִּשִי: אֵזְכַרָה אֱלֹהַיִם וָאֶהֶקֶיָה אָשִׁיחָהוְתִתְעַבַּׁהַ רוּחֵיםֶלָהָ: י י לְאִירְנַחֲטָאנַפְשִׁי: אִירְכַר אֱלָהָא אָחַזְּהַ שְּבֶּרֵוֹת עֵינְיָנְכְּפְּעַמְתִּי וְלָא בּיִבְּיִבְּוֹשׁ קְרָם יִי אַכַּלֵיל וְתִישְׁתַּלְהֵי רוחוילעלמין: אַחַרְתָּא תִּימוֹרַתַּיָיא אַרַבֵּר: חִשַּׁבָתִייִפִים מַקְרָם שנות דַעיִינִי אִיטָרְפִּית וְלָא אַמַלֵּיל: בַּנִיתִי עוֹלָמִים: אָוְכָּרָהוְנִגיְנִהִי בַּלְיֵלָה עם־ יוֹמִין טַבִין דִמָן לַקָּרָמִין שְנַיָא מְבָּא לַבַבָּי אָשִיחָרוּ וַיְחַפֵּשׁרוּחִי: הַלעוֹלַמִים וְזָנָחִי צָּבֶּדֹנָגָ וְלֹאֹבֹים, ף נֹיפֹנֹיני בּ' דְּמָן עַלְמִין: אירָכַר תוישָבַחְתִּי לָרְצִוֹת עוֹד: הַאָּפֵס לָנֵצַח חַסְרַוֹ נָטַר בְּלֵילָיָא עָם הָיִרְהוֹרֵי לְבַבִי אֲפַבֵּיל הַשְבֶּרְח חַנְוֹת אֶלְ וֹיִינְעִינִי לִּ וְיִבְלַשׁנִיםִיִא מַנְרַערוחִי: הַאָּפִישִׁר אַמֵר לְדַרוַדְר: אָם־קפַץ בַּאַף רַחֲמָיִו סֶלָה: נָאֹמֵר יים דִי לְעַלְמִין יִרְחַלֹּ יִי וְלָצֹּא יוֹסִיף חַלָּותִּי הַיָּא שְׁנוֹת יְמִין עֶלְיוֹן: אָוֹבְיר יִי מִיכִי לְמִירְנַבְאַיִא תּוֹב: הַאֵּיפְשֵׁר דִּי פְּסֵּק לָעַלְמִין טוּבֵיה שְלִים פָּתַנִּם דְבִיש בַּעַלְלֵי־יָהָבֶּי־אָוְבַּרָה מַקַּדִםפִּלְאָך: וְהָגִיְתִי בְּבָּל־ ְפְּצְעֻלֶךְ וּבַוְצַלִילוֹתֶיִךְ עַל כָּל דַר וְדָר: הַאֶּיפְשַׁר רָאִיתְנִשֵּי אָשֶיחָה: אֶלְהִים בַּקַרֶש דַּרְכֶּךְ מִיר יִשׁייִם אָאֶלְהָאאִין סְלִיק בְּרוּגוִיהֹמֹן לחלותי לפון חולי וחיל: פנות פו אל ברול באלהים: אַהָּה הָאַל בייייניף לְמַבְמַר רַחַמּרִילְעַלְמִין: אַהָּה הָאַל בייייניף לְמַבְמַר רַחַמּרִילְעַלְמִין: מַרעותי היא אִישְׁהְנִין נְבורַרת יִמִין ַ עשַׁה פָּלֶא הוֹדָעָתָ בָּעַמַים עוְדָּ עילַאַה: תא נַאֲמֶרִיתבָּעוּתִיהִיא גאלת שָׁנִין רְקֵץ מִימִין: אָרְכַר עוֹבָרִי אֶלָהָא אַרוּם אִרְכַר מוֹ לְקָרָמִין פְּרִשׁותָךְ וֹרְנָנִית בַּבַל עוֹבָרָךְ טַבְיָא וּבְתַסְקוֹפֵי נִיסְיֵיךְ אֲטַלִיל: אֱלָהָא דְּקַדִּישִׁין אוֹרְחָתָךְ טַן אֱלָהָא ָרָבָּא בָאַרָהָא רִישְׂרָאֵל: אַתְ הוא אֱלָהָא עָבִיר פְּרִישָׁן הוֹרַעְתָ בְעַמַיָּא עוֹשְׁנָךְ בַּאַבָּא בָאַ

ע"ז ידותון דכתיב ידיתון וקרינן ידותון ג' וסימ' למנצח לידיתון דאמרתי אשמרה דרכי מחטוא : קולי אל אלהים יאצעקה : ומתניה כן מיכה ז בתיב זו תחון וקייבן חיימון ביום מי מבני. וא' ידיתון קרי וכתיב ועבד אדום בן ידיתון: נגרה ב'וסי' לילה נגרה ולא תפיג : עיני נגרה ולא תדמה : ולא אדבר ב'וסימ' בן יו יוון בי מות און יו ברכת יי׳ היא תעשיר: ולא יוסיף ג'וסימ' לגעת בך : הלעולמים יונח אדני : ברכת יי׳ היא תעשיר: אומר נ' ואמרתי לא אזכרגו : אחזת שמרות עיני נפעמתי : ולא יוסיף ג'וסימ' לגעת בך : הלעולמים יונח אדני : ברכת יי׳ היא תעשיר : אומר נ' ואמרוני לא חוכו ני אימו שכו זו לפים יביע אין אומר ואין דברים יי'יתן אמר : גמר אמר לדור ודר : והגזר אמר : כאלהים ג' בקריא' מלעיל וחם' וסימ, עריה תעור - יום ליום יביע : אין אומר ואין דברים : יי'יתן אמר : גמר אמר לדור ודר : והגזר אמר : כאלהים ג' בקריא' : יוםים' והייתם כאלהים יודעי טוב ורע יובית דוד כאלהים יומי אל גדול כאלהים אנ"ך:

שבזר אומר של עולם יזנחני: השכח חנות ישם והשלם חנינות והטעם מגזרת חנון וחנון פעול למלת שכח וכן רחמיו לחלת קפץ : ואומר: המר רבי מפה חלותי מגזרת משר תלה יי׳ בה כמו ענותי ופי׳ שנות מגזרת שנת עולם ויה רחוק בעיני כי חיך תישן הימין שהיא הזרוע ואחרים חימרים כי שנית כמו השתנות מגזרה שונות מכל עם יטעם ימין עליון שהימין הוא העושה המלחמה והטעם כי חליתי בעבור ששנחה זרוע השם בעבור שלא יראה כחה בגלוחינו וחחרים חימרים כי חלותי מגזרת רבים יחלו פני כדיב ביון בין יו בין היו חשבתי מחשבה ומיא בכל המקרא כי אם במלח פני ולפי דעתי כי זחת רמז למלח חשבתי כי כן הוא חשבה ומיא חלחני והוא מחשבה שנות ימין עליון כאשר הוכיר שכות עולמים: אוכיר . פלאך . קשור עם מלת מקדם לא עם אוכרה: אלהים . כדרך נהדר בקדש בעבור דרכיך שאנחנו רואים בשמים לעד כי מי אל גדול ממך: אתה : הטעם תעשה פלאים נפלאים מעיני אדם גם נראים וזה הוא הודעת בעמים עוך:

תהילת ה' תורת חסד

על ידוחון וגומר קולי אל אלי"ם ואצעקה יר' ב'דברים טובים האל יח'עושה עמו הא'שמכיחכי להיות קולי הלא ר"ל ללעוק חליו והב'שגם חחרי שידע הוח

ית'כונתי הוא מאזון אלי והוא כאומר עוד הם מדברים ואכי אשמע והכונה כי בזמנים שעברו היה הוא ית' עושה אלה הדברים עם ישראל ועל כן אמר והאזין אלי שיר' לומר שהמיד הוא ית' עומד להאזין אליו: ביום לרתי וגומר יר' ועתה ביום לרתי ה' דרשתי כל היום וידי ומכתוב נגרה כל הלילה ולא תפוג ואין ה'עונה אותי על כן מאנה הנח'נפשי ולא די זה רק שאין בי כח להתכ!ל ולכן אזכרה אלי"ם ואהמיה וכביאי לדבר וחתעטף רוחי כי איכני יכול להוציא הדבור בפי ולא עוד אלא שאחזת למעלה שמורות עיכי והם העפעפים ואינם מתכועעים באופן שאני כאדם מבוהל שעיניו פתוחים ואינו יכול לדבר: חשבתי ימים וגומר יר׳ אך הימים הראשונים היו עובים מאלה שעם היותם ימים הייתי חושב אותם לשנות עולמים והכונה בזה שהיה לו כ"כ טובה עד שהיה נהנה מהומן הקלר ההוא כאילו היר זמן רב והוא להפך ממה שאמר יעקב אע"ה מעט ורעיי היו ימישני חיי וכמו שבירר בעל ס' הולדות ילחק: אוברה נגינתי וגומר יר' אזכו ה כלשר הייתי מכגן בלילה שלא די שהייתי מדבר בשפתוחורה שגם עם לדבי אשיחה ויחפש לבבי את רוחי לבלתי היותו מעוטף ומבוהל . לו יר' לבד שהייתי חושב הדבר אתה ה' היית מחפש רותי ומחשבתי הטובה והיית מלרפה למעשה: הלטולמים יונח ה'ולא יוסיף לרלות טוד אפילו שיעברו שנים רבות זה הוא שקר וכן האפם לנצח הסרו עמנו זהו ג"כ שקר כי כבר גמר חומר לדור ודור יר' כבר כתב בתורה מלחמה לה' בעמלק מדור דור שיר' מדורו של משה לדורו של משיח וכז'וכן השכת תנות אל אם קפץ באף רחמיו שלה כלומר היחכן ששלה יקפוץ רחמיו זהו שקר כי מדרך המרחם היא להטיב ולחמול ולרהם - וזה יובן יותר עם מה שביאר מהר"י בי רב בפסיק ה' ברלוכך וגומר ואימר - חלותי היא יר'ה"כ מה שאני מחלה פניך אינו אלא שכשם שאתה מטיב את שונאינו עם

ידך הימנית כביכול שחשנה את ידך הימנית מעליהם והשים אותה עלינו להטיבנו או יר' א"כ איני מחלה פניך כי אם שתשנה אותה מן האיחור אל הקירוב באופן ביהיה קריב שמך אלינו כמו שאמרתי במזמור הקידם הודינו וקרוב שמך: איבור מעללי יה יר׳ אזכור מעללי יה אשר בו בראת את העולם מצד זוברי את נפלאותיך ואני אומ' מי שעושה את הפלאים האה אין ספק שה שברה הת העולםי הניר 'הני זוכר מה שכתבת בתור'על כם יה מלחמה כו': והגיתי בכל פעליך יר' בכל הפרטים שברחת הגיתי ובעלילותיך ר"ל ובמה שהמרת נעשה אדם וכו' השיחה שהיו ב' מעשים העלילה הראשונה כי ב' פרצופין נברא והעלילה השניה באשר נעשה חיה ואחר שברחת את האדם למה אינך מרחם עלינו . אלי"ם בקדש דרכך יר' אם דרכך הוא בקדם ר"ל בבית המקדם בהיותו על תלו אז מי א גדול כאלי"ם כיכל העול יהיו מודים על אלהוחך ויכולחך מה שאין כן עתה י אויר' אלי"ם דרכך בקדש והם ישראל וכאומר ידש ישראל לה' לחה הלל עושה פלא יר' אתה ה' עושה פלא כשהודעת בעתים עווך או כאשר באלת בזרוע את עמך אשר הם סלה בני יעקב ניוסף כלומר שלא שינו את לשונם ולא את שמם אכן יחייא

על ידותון וגו' המזמור הלז כאמר לתפלה לבכי הגלות אל ה' על לרתם ואורך בלותם . קולי וגו' הנה ככי הגלות אין להם שום מעלה מחעלו' הנפש שהם מושר וגבורה וחכמה . כי עושר אין להם כי מה שקנה עבד קנה רבו . וגבורה ובריאות אין להם להיותם משועכדים בעבודת פרך-ובמאכל בהמה בשומי והכצלים והחציר . והחכמה בעדרה מהם להיותם בלתי פכויים לעסוק בה - ותאבד חכמת חכמיו היודעים אותה מפני מרירות לכם . ולכן אומר המשורר בשם כנסת ישראל בני הגלות . קולי אל אלהים להעדר מעלת העושר חמכי ואלעקה אל אלהים להעדר ממני מעלת הגבורה . קולי אל אלהים להעדר מחכי מעלת החכמה י ולכן אנא האוין אלי ולקול שעותי ביום צרתי ובי ד"ל כי ביום צרתי שהוא בהיותי בעניו' והעדר העושר ממני - דרשתי את אדני - וכן דרשתיהו כשידי ומכת חוליי בלילה נגרה ותרון . ולא חם ג ולא תרפה בי סימן דע לחולה כשלא יכוח בלילה -אהו אומרו כי חולייו ומכתו ירוץ וימשך אפי בלילה ולא ירפ אותו באופן שלא יכוח להעדר בריאותו וגבורתו - וכן דרשתיהו כשמאכה הנחם נפשי נפש המשכלת ההומה לדברי החכמות ואינה יכולה לעשוק בהם למקרי בלותה המונעים ומעיקים אותה מכל ע בי אוכרה ובו' ר"ל כשאוכור אלהים מעולם הסלה והנצחיות ואחשוב בסודות חכמתו י אהמיה ואהיה הומה לרודפו לרוב כוספי אליו : וכשאשיחה ואדבר בפי משורות חכמתו הכוכר מעולם הסלה : ת זעשף דוחי כי יהיה כאלו יתקבץ מפי ויתעטף לצאת חולה י אחות וגו' עד חשבתי ימים וגו' ר"ל הוא כאלו אחות העפעפים שהם שמורות עיני באופן שלא אוכל לישן בלילה ויהיה כאלו נשעמתי כגזר מן ותפע' רוחי באופן שלא אדבר מבלתי יכולת . כשאחשוב בטוב הזמניי מהימים מקדם . ובטוב הכצחיי מהחכמה מהשכו' מהטולמי הקודמים ' אוכרה וגו' ר"ל כשבלילה אוכרה הכניכה שלי והשמחה שלי בימי קדם במעלת העושר שהיה לי וכשאוכרה שעם לבבי אשיחה כי הייתי בריא אולם וגבור הדע ליען עצות במלחמה וכשאוכרה כי רוחי רוח הנפש המשכל היה מחשם החכיות ככסף וכמטמונים או אתפלל לאלהים לאחד הלעולמים חכת ה' ובו ר"ל הלעולמים יונח ה' את עמו וינעם בעוני ולא יוסיף לרצותם עוד במעלת העושר · האכש וחם מסדו לכלק וגומר כשק אומר שיהיו חולר' וחלושים מפכי גלומם לדור ודור . השכח אל חכות לוולתו החכמה והדעת המודיענו חכמת עולם הכלחיו' והסלה . כי החכמה תכתן בחניכה וכאומרו אתה חוכן לאדם דעת ונו' ואם קכן וסבר רחמיו שהם אביו בטבע מפני האף והחימה שהוא מקרה קרה לו במקרה . ויהיה קפץ מלשון ועולתה קפלה פיה - ואומר וגו' ר"ל ואו אומר גם כן שהחלות פכי אל שלי וההתפול אליו עיקנן היא לעכוד את ה' במחשבה ובדכור ובמעשה ' וכנגד המעשה אמר שראוי ללכת בדרכי האל העליון ולשמת ולשלוש מעשה ימינו יחין ה' עושה חיל כי הלכ' בדרכיו כתיב יוכנגד המחשבה אחר אוכור מעללי יה במחשבתי

אלהים וגו' כתר מד באשר אינור פלאך שעשית בעולם מקדם ' וכנגד הדבור אתר והניתי בכל פעלך בבריאת העילם: ובעילותיך ביציאת מצרים שהיא עדות הבריאה אשיחה ' פהוא 29 (',') DJ

בחלת כורוע כני יעקב

ויוסף חף של פי שחשרת לששין חמחן עליהם נתוך

מרץ ענרים ועל כני יוסף

חתר התשורר כני חתרים כושקי רותי קזת השכו וכו כסית כלסי חשו ינחלתם

בורום נטויה על הפך החפם

לננת חשרו: רחיך מים

חלהים בשוכלת תשלת

ישרחל על היש בחתרו

ויבשקו כני ישרחל חלם' י

חם פפך פשכת חפות חל

בחותן כי חו: זורמו מים

עכות ' בע נוד חז ועכן:

קול נתכושח זים" ויכם את

שחנה שנד ש חף חלניך ישפלכו. טליל, פטד ופמכל

יתהלכו בין חיל ענרים כחערו ויסר חת חושן

פרכבותיו וינהבהו בככדות:

קול רעמן בגלגל בחיתו

בננגל הנו כשומרתי קול

נתני שחןים נכה גלגל

ופרעם: הזירו נרקיו תכל

רבוה:

כמכוו

שנרים זכומה ועם כל זה:

בים זרכך לנחו חת עפך:

ועקבותיך לח נודעו בישרחל

כי לוו השכינו נפנוותיך

ניתרו וכנה היו ראוים

לע נזרב והנה עם כל וה:

נחית כנהן .מך שהנכרת

פרת החשים של פרת הדין

שלי הפך יוםן כחף רחמיו

ויחער

באלת עמך : בוא הפעול כאילו כתוב גאלת עמך בזרום נטויה וטעם להזכיר יוסףעם יעקב כי הוא החיה ישראל ככתוב משם רועה אבן ישראל ורטע' כי בזכות יעקב ויוסף פדיח בניהם וכמו גם זרע יעקב ודוד עבדי אמהם שהטעם מי שהוא מבני נדיבים והעד שאמר מקחת מזרעו מושלים והאומד כי יעקב חחת אהרן לא דבר נכונה רחוך . על דעת רבי משה כי זה רמז לעת שהוליך השם את הים ברות קדים עזה ולפי דעתי שהוא מדבר על עת וישב הים לפנות בקר כי בים דרכך ידבר על עת בעבר ישראל כאשר פירשתי סעם ובני ישראל הלכו ביבשה לאומרו פעמים וכן מן השירה הוא פסוק כי בא סום פרעה: זורמו: בעבור אש ועכן: חלליך. הם הברקים וזה הוא

רשי

ראוך מים י רבים כשנגלית על הים: זורמו מים עבות שחקו׳ כטפו זרם מים עבים: חלליך י כמו חליך: בגלגל כמו בגלגל קול רעחיך בגלגל על הים להום חת מחל מלרי' :ועקבותיד לא כודעו י אין הפסיעות ככרל על המים ועקבותיך טרנ"ם בלע"ז: במשלפי הם דברי חורה: לה נכחד מבניהם וגם משוביל לאסף א חלו לח נכחד מבנים של חבותינו י"ם פו משוביל לאסף א חלהודיעם מה שספרו לנו : רישיביי ופופיכו נו"ן

מסרה

כחי

ע"ח האזינה י"ו בקריא' וסימ' וישא משלו ויאמ'קום בלק ושמע האזינה עדי - אמרי האזינה יי בינה הגיגיו תפלה לרוד שמעה יי צדקן האזינה אלהים תפלתי ואל תחעלם "שמעה תפלתי יי" אלהים שמעה תפלתי האזינה לאמריפי האדנה עמי תורתי רעה ישראל האזינה י אלהים צבאות שמעה תפלתי האזינה יי'תפלתי והקשיכה כקיל אמרתי ליי׳ אלי אתה 'יי׳ קראתיך חושון ליי יי׳ שמע תפלתי האזינה אל תחנוני ואולם שמע נא איוב האזינה ואת איוב עמר האזינה לקול מלי:

למען

נאלת בזרוע עפה בניינעקבויופף פְּרַקְתָּא בִּנְכוּרֵת אֶרְרָעָךְ עַפֶּּךְבְּנֵיָא רָאַוּרְמַיִם אַלֹּהִים רָאַוּרְ ראולירייעקב ווון יוסף לעלמין: חמון פַיִם יָחָילוּ אַף יְרְגְווּ הַהְמוֹת: שְׁבִינְתָּךְ בְּנוֹ יַפָּא אֶלָהָא חֲכוּוֹן זַרְמוּ מֵיִם יעָבוֹת קוֹל נָתְנֵוּ שְׁחָקִים נְבוּרְתָּדְעַליָבֶּא רְבִיתוּן עַבִּיָּא לְחוֹד אַף־חַצָּצִיר יִחְהַלְּכוּ: קוֹל רַעַּמְרְי יִתְרָנָזון תְהוֹמֵיָא: אָחִיתוּ מֵיָאְעַנְנֵי שְׁמֵיָא קָלִין יַהָבוּ שְׁחָקִי לְחוֹד כִיפִּינִיזְיִיִיִּיִי בַּנְלְנֵל הַאֵּירוּ בְרָקִים הַבֶּל דְנְוָדִי ַקַל הַּהָּבֶעְשׁהָאָרֶץ: בַּיָּםַ בַּרְבֶּךְ וְשְׁבִילְיֹהְ ניְרָרֶךְ אָזְלִין וֹמִישְׁתַּלְהַבִּין: אַכְלְיוּחָךְ בְּגַלְגַלָא אַשְׁמֵע אַנְחִירוֹ יִיפִי בַּמֵים רַבִים וְעִקְבוֹהֶיךְ לָאנּדְעוּ: בְּרְקִין תַבְל רַנְזֵּת וְאָתְרְנִיפַת אַרְעֵא זְיִימִסוּדְ מִס נָיתִיתָ כַצָּאוֹ עַמֶּךְ בְּיַר כֹשְׁהוֹאָחָרְוֹי עח ביפיא דסוף אורחה וכבישה בפין מפעירים סְנִיאַנָּא וְרוּשְׁמַרת פְּסִיעָתָךְ לָא בּיִי הַאַנִינָה עַמִּי תּוֹרָתֻי הַמְּּוּ אָוְגָּבֶׁם אַפַתְּתָּרוֹ בְמָשֶׁל פֵּי אירַצַיָרעוּ: דְּבַרְתָּאהֵיךְּעָנָּא עַפָּרְ אַבַּיעה חירות מני־קרם: 13 שָׁכְלָא דְרוּתַ ביר משה ואחרו: ישָׁפֶּעְנוּוַבָּדָעָםוַאַבֹּתִינוּ סִפְּרוּ־לֵנוּ: קורָשָּא עַליִרוירְאָסָף אָצִירו עַפִּי לַאנבַחרי פִבּנִיהָם לְרוֹר אַחֲרוֹן אוֹרַיְתִי אַצְלוּן אוּרְנֵיכוֹן לְמֵימְרֵי אָפְתַחבִּמְתַל פּוּמִי אַבִּיעָא יְצִייְנֶא מְּמָתְנָן מְּיִּ מְׁנָבְיִים חְּהְבְּיוֹרת יְיֹדְוֹרֶהְ נָעָאוֹוּ וְלָבָבָּמִין: דִּי שְּׁמַעְנָן מִי וְנִפָּלָאתִיוּ אֲשֶׁרַ עָשָׁח: וָיָבֶּן מֹ עֵרוֹתֹי יוֹנפּלְאֹתִיוֹ אֲשֶׁרְ עָשָׁח: נָיָבֶּוֹם עַרוֹת׳ ה ושועתי האינה ואל דמעתי חַרון רָמוֹ לְלַנְבָּמין: בַיַעַקֹב וְתוֹרָדהֹ שָׁם בִּישִׂרָאֵל אֲשֵׁר וְיַרְעִינָן לְהוֹן וְאַכְהָתָן תַּנִּיאוּ לָנָא: לָא צָּנָה אֶת־אֲבוֹתֻינוּ לְתוֹרִיעָם לִבְנִיהֶם: וְנַכַחֵימִבְּנֵיֹהוֹן לְדָר בַּתְרָאֵי מִשְּׁתְּעִיִין למען תושָבַחְתָא דְיִיִיְעושָנִיהופָרִישְׁיְתִיה וֹאָקִים בַּהַבִּית יִשַּׁקֹב וְאוֹבַיִּתָא נְזֵר בִּרְבֵית יִשְּׂנְאֵל דִּי פַּקּיד

יְצֵאַבְהָהוֹן לְהוֹדָעוּתְהוֹןלְבְנֵיהוֹן:

על כן מלת שם שקבלו ככה מפי משה ושעם לוה כדרך הודעתם לבניך ולבני בניך:

בעמוד אש כי עבות כמו בענן ומלת זורמו על משקל כי גורשו ממלרים ויש אומרי' מגזרת זרם או לפי טעם העבין חלליךכדמו' חשה כופלת שימית ריחה: קול חל תתמה בעבור שהזכי' בגלגל כי בגלגל הם הרעמי ורק בעבור היותי באויר שהוא מחגלגל בים . הראה השם דרך בים לעבור גאולי׳: וטע׳ ועקבותיך בעכור שוב הים מיד לחיתנו נחיח - על דעת רבי משה על עת עבור הים כדרך כבהמה בבקעה תרד ויתכן על נחוחם במדב' כמו נחית בחסדך וחשה ואהרן הם שהוליאו את העם ממצרים ומשה לפני אהרן לגודל מעלת כבוחתו: משכיל לחסף: פיום תחלתו משכיל או משכיל השומע וטע' הסמך התורה אליו תורת השם שהיא חורת אמונתו והנכון כמו אמרי פי מי שירלה להורות כדרך תורת המך חפתחה קתצית התי"ו בחטף בעבור אוח הגרון כמו אשמעה מה ידבר ואילו היה בשוא לבדו היה שוארק ככה נמצא וטעם חידות שהיח מני קדם והמשל כמו נושקי רומי קשת לערוך שלחן וחש נשקה ביעק' בחוריו אכלה אש והחידות לחם אבירי' אכל חיש כדרך מהחכל ילח מחבב דיהו ב במשמנים ויחן לשבי עזו כי לולי שהוא מפורש בספר שמואל שבית הארון היתה החידה קשה: אשר שמענו זה מפי אנשים רבים ולדיקי' שאייב אדם לקבל מה שהעתיקו היתה הקבלה מאכל ויהרג במשמניהם ויתן

כי קפנת חת החף ברחמן : בזה המזווור זכה הושורר מס. י החב יחברך על עמו ע פרב פשעיהם ה שתולים לקנקלונהשת ח נינס והוח רחום השתרי לחקנו יוחמר: האזינה שמיתורתיי סגר נס

ארחה וחודים חת רב חסדי ה' ודרכי טובו עם יכלתו ובדלו: סטי אזניכם להתנונן בפרטו כל פה שחוכיה כיחתנם . חפתחק במשל פין חוכיד רחשונה נשבי שוו ב כול שאון משוו שבשעו שמווחל של מיל אוהבינו היו והם אבותינו שאין להם חפץ להכשילנו: לאי והנה חייבים אנחנו שלאינכחד מה ששמענו מאבותינו לאשר כמו דעה וזה הוא ולדעסיועע המספרי כי המספרי אוהבינו היו והם אבותינו שאין להם חפץ להכשילנו: לאי והנה חייבים אנחנו שלאינכחד מה התשל הכתוב בתורה בחתרו בכלמכו כדמותכו חשר כו בתו לעל היה שתחופו עם שתמפרי מהלות הפס : זיקס עדות · המלות ששקול הדעת יעיד עליהם על כן מלת ויקס וקס הבית ותורה המלות שנעלם סודם מרבים בודה שנתן החל יתברן לחדם לב לדעת ונחירם מוחלטת להיטיב ולהרש ברגונו חביעה מידות שהוכירה םתורה כדבר כנחש וששיו אשר שתענו ' בשפור התורה : ונדעם במופת . חבותינו ספרו לכו את פירוש המסופר בתורה: לזככחד מכניהם' ולזה רחוי לכן שלח בכחיד ונעלים חת כל זלה תכני לרור חחרון **מ**כותינו מסערי תהלו' ה' חנחנו בעספרים תהלו' ה' כמות רחתים: ועוז 'ועלכותו

בעליונים ובתחתונים וכשל זותיני משר בהם הורה לכל את מלכותו ועוו בעליונים ובתחת כים . ויקס מהת ביעקבי ומלכד משחו הכללי על כל המין בחכושי שהורה בתשל הכו שכראו בכלם אלהו ובדעיתו בתשן יתדמה ביונרו בשיון ובתעשה נחוםן שכחשריםור מום התכוון הוח רחוי לעוכם רב הכנו הנדיל חשדו של קהלת ישקב והקים בתוכם שרות שהעיד בהם ללכת בכל דרכיו ולדכקה כו לפתן ישיבו בנגחיו' כחתרו וכייתם קרושים כי קרום חני ותורה שם כישרחלי חשר כה שם מופתים שכליים על שחדש הע לם והיותו ששנים בתרטי וחישי המין החנושי

ושל נכחיות הנפש השכלית המכ ון מחתו יתברך: חשר בוה חת חבותינו להודיעם

לבניה' . בחתרו ושננתם וישימו לכניך:

תהילת ה׳ תורת חסר

אבן עורא

ואו ראוך מים וגומר וזורמו מים וגומר וקול רעמך בגלגל וגומר ובים דרכך וגומר ועקבותיך לרחם עליהם ולהגן בעדם לא מודעי כי אין בעל הנם מכיר בניםו ומלד חחלתך על עמך נחית כנאן עמך ביד משה וההרן כי היה יורד להם המן בזכות משה וטנני הכבוד בזכות אהרן והבאר בזכות תרים והיה הענין כי כפי מה שהיה משה ע"ה עם רוח אלי"ם זך ועהור היה יורד המן זך בלי שמרים וכזכות אהרן שהיה מכפר עם תפלותיו וקרבנותיו ומגין על ישראל היו הענגי כבוד להגין להם ובזכות מרים שהשגיחה על משה המביא תורה לישראל הנקרא באר מים חיים היה

הבתר לישרפל וכו': עדו משביל לחסף וגומר הוא אומר במזמור הקודם על ידוחון לחסף וגו' ובאומ' משכיל כתב הרחב"ע שיר' משכיל השומע והנה רצה אסף ע"ה במזמור זה להשכיל

להטיב אל השומע ולכן אמר האזינה עמי תורחי כלומר האזינה עמי שאני מאמין בתורת ה' או יר' מה שהיא כקרא בשם תורתי והוא ע"ד משז"ל בפסוק כי אם בתורת ה'חפצו ובתורתו וגומר וכמו כן אמר הטו אזניכם לאמרי פי ויר' גם אם יהיו אמרי פי לבד מבלי שלמרם האל ית' הטו אוניכם אליהם :" אפתחה - במשל פיהוא ענין התורה כמו שפרש"י ז"ל ויר' אני אמרתי האזינה עמי חורתי ולכן אפתחה פי עם התורה ועם חדותיה והם הדברים הכתובי'בה אשר שמעגו' מאכשי העולם וכדעם ג"כ מכד התורה המספרת כל אלה הדברי 'ואבותיכו ספרו לכו פרטי הדברים כלם ואנחנו ג"כ לא נכחד מבניהם לדור אחרון מספרים תהלות ה' כלומר לא נהיה סבה. אל שלא ישלאו לדור אחרון מספרים תהלות ה'וכו'י או יר'אשר צוה את אבותיכו להודיעם לבכיהם כאומר ושכנתם לכניך וגומר:

אםר אין גדול כמוך . היה נודע לבד במקום הקדש שהוא בעולם החלהי והמלאכיי והשמיחיי אכל לא בעולם השפל . את האל ונו' ר"ל ואבל אתה האל בעשוחך פלא בעולם השפל הודעת בעמים עווך אשר היה נעלם מחם: באלת וגו' ר"ל והפלא אשר עשית הוא ביליא' מצרים כר הוא המעיד על בריאת העולם . באשר גאלת בורוע וחווק עמך שהם בני יעקב אשר ירדו למצרים ובני יוסף אשר מלדו שם ושניהם נשתעבדו בפרך ואתה באלתם למען יכותו במכוחת העילם הזה - ויכוחו במכוחת עולם הסלה והכלחיות : כי ישרחל רובם היו עובדים ע"ן במלרים עד אשר גאלם החקום . ראוך וגו' ספר כי ביציאת מלרים ראוך אלהים המים מי ים סוף ויחילו ויראו ' וכאומרו ויולך ה' את הים ברוח קדי עוה כל הלילה וישם את הים לחרבה לתשועת ישראל י וראוך מים המ' פעם שנית ויחילו וכאומרו ויאמר ה' אל משה נשה את ידך על הים וישובו המים על מצרים על רכבו ופרשיו וכן עשה ' וישב הים לפכות כקר לאיתכר " אף ירגזו וירטשו התהומות כשנער ה' את פרעה וכל חילו בים ופאומרו וישובו המי' מי התהומו" ויכסו את הרכב ואת הפרטים ולכל חיל פרעה לא נשאד בהם עד אחד . וזה יען כי תהומות יכסיומו - זורמו וגו' ר"לכי בתוך הים נעשו י"ב כהרות מזרם מי העבים והעננים מים מתוקים להשקות שנים עשר שבטי ישראל - קול נתנו וגו' סיפר שנין מתן תירה - כי או קול כתנו השחקים וכאומרו זיהי ביום השלישי בהיות הבקר זיהי קילות ב אף חצציך יתהלכו הם העוכים החוצנים בין שוכני בתי חומר לקדושים י וכחומרו ועכן ככד על ההר כי היה צריך

אבן יחייא

שהוא הוגה בכל פעולותיו ומשיח בכל עלילותיו "ור"ל או אלהים דרכך הכפלאה והיותך בחדרגה

המסך המבדיל מהענן פן יהרסו לראות וכפל ממכו רב' וכאומרו הכה אכיר בא אליך בעב הענן פאבו' ישמע העם פרברי עמך " קול רעמך בגלגל כי זולת קולות השחקים היה קול רעם בגלגל השמים בקול שופר וכאומרו זקול שופר חוק מאד האירו ברקים שהיו אז במתן תורה התבל ויושליבה כאמרו ויסר תולום ודרחות: ברוב וחרות האותר המחקים היה קול רעם בגלגל השמים בקול שופר וכאומרו זקול שופר חוק מאד התבל ויושבי בה כאמרו ויהי קולות וברקים י רבזה ותרעש הארץ וכאומרו ויחרד כל העם אשר במחנה י ויחרד כל ההר מאד - בים דרכך וגו' עד נחית וגו' סיפר נם העבר' הירדן ביכשה בימי יהושעי וכ"ל כאשר שחת דרכך בים סוף כשנחית כצאן עמך ביד משה ואהרןי כן שחת שבילך במים רבים בירדן שהיה מלא על כל גדיתיו . ועקבותיך לא כודעו כי כל עת שעשדו הכהנים עם ארון ברית ה' בתוך הירדן נכנתו מימי הירדן והמים היורדי מלמעלה עמדו כד אחד ותכף כאשר כתקו כפות רגלי הכהכים אל התרבה שבו מיהירדן למקומש זילכו כתמול שלשם על כל גדותיו כאלו לא ככרתו מטולם ולא עמדו שם עקבות רגלי הכהנים:

עת משכיל לאסף וגו'כונת החוחור הלו סיפור וקלת החאורטות חיום לאת בני ישראל מארץ מצרים עד יום חלוך דוד מלכם עליהם ' להודיע מעלת מלכות בית דוד אשר הגיע אליו מאת הא ית' בברכה אשר ברכו אכיו הקודם באומרו לא יסור שבע מיהודה וגו' וכי מלכותו לא יססק מעת מלוך מלך המשיח שנית בימי הגאולה " האוינה וגו'הם דברי ה זשורר ור"ל יהיה סבה לשתאין אתה עמי תורתי חורת ה'ליראה ממכו ולבלתי המרות את פיו . אם תשו כלכם אוכיכם לשמוע דברי פי בספרי נפלאות ה' לאוהביו וליראי שמו והעוכש והרעה לחוטאה אליו . אבתחה ונו' ר"ל

אשר דברי פי הכוכר אומר אותם אחרי הקדימי הקדימה לפתוח פי ולדבר במשל ובחידות מכי קדם שהם סודות בריאת העולם והתחדשו מאין המוחלש אשר להיותם סתומים ובלתי נודעים כי אם מיראי ה אחד מעיר ושכי ממשפחה לכן קראם משל וחידה שהם עכיכי 'שתומים ולא הנגלה מהם כנשתר מהם י אשר שמעכו וגי'כי מפני שעניני הבריא'לא התבארו בחופת ' ואמולתכו בהם הוא כפי הקכלה י לכן חומ אשר כרעם אותם מצד אשר שמענו מאחרי ומאבותינו אשר ספרו לנו ילא נכחד ובו כ"ל וכן אנחנו באשר שמענו וקבלנו הדברי ההס'מהחכמים המשמיעים כן לא נכחידם מבניהם ולא נעלימם למען מדור לדוד יודעו השודות ההם עד שיגיע הדור אחרון ויהיו גם הם משפרים תהלות ה' ועזווו וכפלאותיו אשר עשה בי בכתרו מגדול וגיבור וכורא פשל ועשה הכולם ווהר אותרו כנגד כירא תהלו ה להיותו כורה תהלות י וכנבד גבור המר ועזווו י וכנבד גדול המר וכפלחותיו השר ששה י כי יעשה הכפלחות שיקראו גדולית מלד היותו גדול י ויקס ובומר הכה להיות כי ניקר דברי הסף בשיל הלו הוא לשפר עניני בני ישראל וכקיראו אליהם על ככה באוחרו הטו אזניכם לאחריפי לכן השתים סיפורו מבריאת הטולם כדי שלא להטריח על החזחרו אף כי בעת עשותו אותו ספר גם מחמ באשר הקדים באומרו אפתחה במשל פי וגו' כי לא רצה לכתוב דבר מהמקובלות רק מן המוסשות להיו' הם הראי' והמופת על המקובלות כי נשיב אל האפיקורום המכחים בכריאת העולם ביציאת מצרים הדוחה לבריאת העולם אשר היה מן המוחשותי ור"ל כאשר המקובלת מבריאת העולם אשר שמעכו מאכותיכו אכו מודיעים אותם לדור ודור למען לא ישכח מפי ודעיכו כן הקב"ה הקים עדות ביעקב וחם דת כי התורה חשר שם וסדר בים אשר צוה חת חבותימו בהר סיכי להודיעם לבכיה' כי כל אב חייב ללמוד את בכיו התורה חשר שם משה לפני בבי ישראל: וזה למען ידעו הדור האחרון והבני" שיולדו יקומו ויספרו לבניהם מדור לדור י וישימו וגו' למען כי בראותם הענינים הקודמים עונש הרשע ושכר הצדיק ישימו באלהים כפלם ובשחונם י ולא ישכחו מעלני אל רוצה לוחר המעלנים השכוחים מהחל שהם חצות לא תעשה " וחצותיו יכלורו שהם חצות עשה" ולא יהיו וגו' ר"ל ולא יהיו כאבותם דור המדבר אשר השבלתי שלחים בשלש הכפשות. וכנגד הכפש הציחחת אחל דור פורך ומורק לקיומו זולל וסיב ל באומרו זכרכו את הדבה ונו' ונפשמו קנה בלמם הקלוקל ונומר להקית אותי ואת מקרי בצמא ונו'; ניחל הצם לזמות את במת חואב ונו'; ויחל הצם לזמות את במת חואב ונו'; וככנד נכש התרבשת

חוכלה הוח ומלח נושקי דבקה

עם קשת כדרך נהרי נחלי דבש

וחתחה והטעם שהפכו עורף

ביו' קרב משל בעבור שלא שמרו

ברית חלהים שהשכין כבודו

בתוכ' ויש אומרים שמלהג

רומי קשת שלה יעמדו במקום

אחד על כן הפכו ככה בני

חפרי': לה שמרו בריח הלהי' י

זה ברית סינים ויכנחוי בעבור

היות הנפלחות נעלמות חמר

כנגדם הדחם: נגדי הרחם

כינגד חבותם עשה פלח והם

שמעו מפיה' וטעם במלרי' כל

המופתו שהיו במלרים: יש

אומרי כי שדה ליען כדרך שדה

חדום: בקעי ויבקעו המי':

וילב מים כמו כד : והתי' להם

חימה : וינחס : יספר חסדי

השם עמה' כי הענן ביום שלא

יכם השמש ואור אש בלילה שלא

היו לריכי' לאבוקות : יבקע 🕆

טעם לורי' פעמים רבי' במדבר

הגדול והנורא : וישק י חסר כמו

וישקה אות' ורבה תואר לתהום

ובאה דרך יחיד כמו בכו' לעדה

עלישור הטע' שכוי במלו' שוכות

דרך לחות: ויוסיפוי נפתח

למ"ד למרות בעכור היותו מבכין

הפעיל כמו ללבות בטן ולמרות

עיני כבודו: בלייה ' במקום

למא והטע' כי הם המרו עליון

וינסו י זה הוא דרך עקלתון

שיבקש העבד מאדוניו מה שאין

לורך לו ווה הוא דרך הבשר

במקו' שיש להם צורך חליו

וישימו באלפים כשלם יולא

ינטחו בשמים ויכחם בחשבם שיוכלו כרגונם להיטיב

ולהרע נעי שחשבו דיר הכיש

ואנטי הצא בה: ולא יטכתו

מסללי מלי המשותרים בתורה כאשרו בינ. שנות דור ודור: ופליתיו יכלרו ולח

יהיו כחביתם" כי חמכם

בידיעת בודל החל יתברך

וטוכו יקנה החדם מהכה

נירחת בדלו ולחיחוף לכבה

זור כורר ומורה יבמעשיות

ובוה כים דורי לח הכין

לבור מל העיון יובים: לח

כחמכה חל חל רוחו לח היה

דעתו קיים עם החל ית

מבל כיה מסופק וזה בי לש

הכין לכו להתכונן אל

סמופתים השכליים משר

בתורתו שלח ישחר עתהם

שיב ספקוזה קרה לנכהיותנ

פורר ופורה נמשך מחר

תחיותיו: ככי מפרים כיפקי

רומי קשת ' ביותר מזויינים

שיהיו חוב ומי קשת: הפכו מורף ביום קרב של

שמלק כחמרו של ריב בני

ישרחל ועל נסותם במושחתר

להם משה מה תריבון עמדי

מה תנשון חת ב': לחשמרו

ברית מלהים - מק ומשפם

ששם לו בתרהו ובתורתו

בתירת כני נח: וישכחו

פלילותיו ביניחת מנרים

וזולתווהמרו לתשה למה זם

ובפלחותיו נגד חביתם עשה

פלח' כי בשבעי' נפש ירדנ

ושתה סיו לרב ווה בפלח כי

כחשר ישכוחותו כן ירבה י

ועם וה: בקע ים: :עפה בפלחותיו בים וביכשה ב

ינקשינורים בתובר ' וכות

רחום עם פיעםלה נתנע מלבקע מריי בעדכר לכל

נרכיונם מתרו כן: ויוצית

נוול כמסלעיחז כדייבים י

החלהי': לשחול חוכל ...

לשחיל בשר פלח מו גרוכים

מתנוכלל: רן הכם נור

ונהיותויכת על זה : הגם

לחסיוכל קתי מסה שנם

שיוכל תת לחם ההדי הית

לכם ..ד

ממנרים:

העליתנו

ויוביפו י

כחפרו שמע ישרחל וחהכת

זהב כסלי: כאבותם: שהיו

במלרי' ובמדבר: בני אפרי'

שילאו ממלרי בזרוע לפני הקן

אכוחם עשה פלא . אחרי כן

כשהביע הקן הף הם ויוסיפו

כנד אכות'אברהם ילחק ויעקב

באו על הים והראם הקב"ה

נדי תל גבוה כדמתרגמי'נלבו

כמו כד קמו כשור : יבקע לורי"

והכית בלור וגו' וישק בתהומות

רבה אף כשהיו הולכי' בתוך הים

שמיתיו מלוחים המתיק להם

מעייכות בתוך התהו': ' ויורד

כנהרות מים - שהיו נוזלין מן

הבאר והנשיאי'היו עושין שרשום

במשענות' והמים נמשכים

אחריה' לכל חניית שבט ושבט

במשענותם כמו שמפורש

בארבעי' ותשע מדות: למרות

להקניט כמו ממרים הייתם

מסרה

נוזלים נ' בקריא' וסימ' נצבו

כמי גד גולים חס׳ י אם ינתשו

מים זרים יווציא נוולים מסלע

א"נך: ויזובו ב'מ"ל וסימ' הן

הכהצור ויזובו מים י פתח צור

כעניין שנאמר

שארי בשר:

במחוקק

לחטוח לו כמו שמסיים והולך

למען - דור אחר דור עד עמוד התורה כימי שמי': וישימו - כסלס י כמו מבטחס אשר יקוט כסלו וכאשר לא ישכחו מעשה השם אז ישמרו מליתיו - בני אפרי י דרך דרש כי כל ישראל יקראו כן כמי הבן יקיר לי אפרים גם רמז לבני אפרי' שילאו ממלרי' בטרם געת הקן והרמז בדברי הימי' והרגום אנשי גת ויתאבל אפרים אביהם ועל לרך הפשט כי עקר זה המזמור נאמר על מלכות דוד ובכין הר ציון ושם היה הארון במלוך דוד אחר שחרבה שילה שהיחה לבני אפרים על כן ובשבט אפרי' לא בחר בחחרונה אחר שבחר בם בראשונה לשכן שמו בשילה והעד הנאמן על זה הפי' שבט אפרי' רומי קשת הם אנשי שילה שאמר אחריה' לא שמרו ברית אלהים ועוד נגד אבית' עשה פלא וזה חסר כיף כמו אש כוסקי ־

לָבָעָן יִרְעׁוּירָוֹר אָחָרוֹן בָנִים יוָלַגְיּוֹ ַםן בַגַלַל דִייִדְעוּן דַּר בַּתְרָאִי בַנִין וְישִׁיםוּ וֹיְחִסֹי בִּי דְמִיתְיַלְדִין יְקוּמוֹן וְיִתְנוֹן לְבְנִיהוֹן: יַקְמוּ וִיסַפְּרוּ לְבֵנֵיהֶם: וַישַׁװן בָּאלֶ הָאסוֹבְרֵיהוֹן וְלָאיִהְנְשׁוֹן בַאלהִים כִּסָלָם וַלְאַיִשְׁכְּחוּ מַעַלְגֵי־ עוֹבֶדֵי אֱלֶבֶהאופִיקוּדוֹייִנְמְּדוֹי וְלָא אָל וּמְצְוֹתָיו יִנְצָרוּ: וְלָא יְהִיוּ כַּאֲבוֹתָם דור סונרו ביר לא בול לא ביילין לבו יישונו מיף אבהרדון בר ספיריו ממ ופרניזדר דלי פתקן ליביה לפריה וָלא־נֶאֵמְנֶהָאַת־אֵל רוֹחוֹ: אָפְרַיִםנוֹשְקִי רְוֹמִי גַקְשֶׁת הָפְבֹוֹ בְּיִוֹם בּחוּ פּוֹ דְּיִלְא תַוות כְּהֵיכְנָאבֵאלָהָארוֹחֵיה: בַר הַווּ יְתִיבִין בִּמִצְרַיִם אִיתְרַבּרְבוּ לא שַמרו בַּרֵית אֱלהֹיֶם וֹנְשְׁבְתוֹנְרתוֹ מֵאֲנָוּ לְלֶכֶבת: וַיִּשְּבְתוֹ בּ׳חִים בְּנִי אָפְרִים מִינִי קִיצָא וְטְעוּ וְנְפְּקוֹּ שַׁלָּטִין שָׁנִין בַּוֹבֶםלַוֹבֶם לַוֹּצִא בַּוֹוּנִי לַנְבָּא עלילותיו וֹנִפּלאֹתִיוֹ אֲשֶׁרַ הַרְאָם: וְגִיבָּרִין נְטְלֵי קַשְׁתָא אַפִּיכוּ קְרַר נַנֶּר אַבוֹתִם עֲשָׁה פֶּלֶא בָאָרִץ כִּצְרַיִם בָּקַעיָםוַיְעַבֶּיֹתָם מָּתְּהָהָ וְאִיתְקָמְלוּבְיוְם מִיְרְרִי קְרָבָא: כְּטוּלֹ שָׁרֶרוּ־צְעַן: דָּלָא נָמְרוּ קְיֵים אֱלָהָא וּבְאוֹרַיְהֵיה וונחם בענו ניצב־מים כמו־גר: ַםָרִיבוּ לְהַרֶּבָא: וָאָתִנִישִּיאוּ עוֹבָרוּי <u>יַ</u> יומָםוּכֶל־הַבַּיִלָה בְּאַוֹראִש: מויבקע צרים בַּפִּרְבֶּרְ וַיִּשְקְ בִּחְהֹפֵוֹת עַפָּא בִית יִשְׂרָאֵל ופרישַוָּתִיה דִי וַיּוֹצֵא נוֹוְלַנִים מִשָּׁלַע וַיִּוֹרֶר בּייּלי אָחֶמִייַתְהוֹן: בְּקְבִיל אַבְרָהָם יִצְּחָקּ ייי וַיַעַקֹב וְשִׁיבְטִיָּא דְאַבְהַתְהוֹן עַבַר ייי ייַעַקֹב וְשִׁיבְטִיָּא בַנָהָרות מִים: וַיּוֹמָ פוֹ עור לַחֲשׁא־ ל מלי פָּרִישָׁן בָּאַרְעָא דְּסִצְרַיִם חָקַל טָאֹנִים: לָוּ לַמְלְּוֹת עֻׁלְיוֹן בַּצִיְרה: אָל בּּלְבָבָם לִשְּׁאָל־אִבֶּל לְנַפִּשָּׁם: יייי בּוַע יַפֵּא בְּחוּטְרָא דְּמֹשֶׁה רַבְּרוּוֹן וָאַעַבִירִינוּן וָאוֹקִים בַּיָּא צְרִירִין הִיךְ וַיְרַבְּרָוּ בָּאלהִים אָמְרוּ הַיַּיַּכַל אֵל זִיכַןא: וְדַבָּרִינוּןבַּעַנָנָאבִיטֶטָאוְכַל כ לַעַרְךְ שַׁלְחָוֹבַפּוּרְבָּר: הַוְהְבָּה־צורי ַוַיָּוְרֹבוּ כִיִים וּנְחָלִיִם יִשְׁטִפוּ הַנֵּם־לָחֶם יּי ייּי יוּ׳ בֹּיְלַיָא בִּנְהוֹר אֶשָׁא: בחוטריה דמשה רבהון בְּמַרְבָּרָ׳׳ יובל תַּתְאִם־יָבִין שְאֵר לְעִפוֹ: וָאֵשֶׁקֵיכֵּר בִּתְהוֹמַיָּארַבְרַבֶּן: וְאַפִּיק נווליא דמיאמן בִיפָאואוחית היך נַהַרין דְנַגְרין מַיָּא: וְאוֹסִיפּוּתוֹב לְמֶיחֲטִי קָרָמוֹי

וָנַסִיאוּ אֵלֶהָא בְּלִיבְּהוֹן לִמִישָׁאַל אוֹבִלָּ לְמִרנֵז בַּןרָם עִירָאָה בְּמַרְבְּנָאצְחִי: בַּמַרְבָּרָא:

ואירִבַיעַפוּלֶדָם יִי אָמְרוּ הַאִית יוּכְלָא בָּדָם אֶלְהָא לְפַוּרָא פָּתוֹרָא הָא כָבַר מָחָא בְּטִינֵר וְדִיבוּ מַיָּא וְנַחֲלַיָּא הַלְחוֹד לַחֲמָא יְכִיל לְמִיתֵן אָםיִתְּבֵן מְזוֹנְא לְעַמֵּיה:

כותן המן: מב יכין סמר כאשר אפרש עתה: וידברו לפתי חם יוכל ליתו גם לערוך שלחן משל על הכשר נשר במוסן שייכל לעריך שנת בתדבר לבתרי בלחם וטע' במדבר מקום שחין שם ובשרותים" וזה כי במעום יישוב: הן י המר ר' משה הכהן ידיעתם ובחשבם היות כל חי משרי עעלה יכיל על דבר אחד בלכה חשבו גם כל החל יתברן שלח יוכל על סכל

תהילת ה׳

ויוובו מים: הכה בתורה כתוב כי רדת המן היה בתחלה במסעים רבים קודם הכות לור ברפידי' ועוד כי לא חרה אף השם על דבר המן שהוא אומר ואש נשקה ביעקב ואחריו כתוב וימער הכה בתוו ה בעוב בי זוני שנו של הכל לברו שאחר המוקדם והפך זה ולא חשש מזה כי מפורש הוא אללנו בחורת משה . וטע' הגם לחם יוכל תח על המן והטעם היוכל לחתו עליהם מן לאכול והנה הכתוב בלכל דברו שאחר המוקדם והפך זה ולא חשש מזה כי מפורש הוא אללנו בחורת משה . וטע' הגם לחם יוכל תח על המן והטעם היוכל לחתו התאוה וזה הוא לערוך השלחן ומלת הגם לחם הוא הבשר כמו את קרבני לחמי לחם אשה והעד אם יכין שהר לעמו שהעעם כפול כי שהר כמו בשר :

אכן יחייא

אמר דור לא הכין לבו - כי לבם היה בלתי ככון והיו מבקשים הכבודות המדומות ולא לשם שמים וכעובדה דקורת וכל עדתו אשר היו מבקשים ההתכשאות והמעלה מפני הקכאה והתאוה והכבוד המוציאים את האדם מן העולם י וכנגד נפש המשכלת אמר ולא נאמנה אל אל רוחו . כי לא היו מאחינים בו אחרי ראותם נסים ונפלאות שעשה עמם וכעובדא דמרגלים דכתיב ותשא כל העדה ניתכו את קולם ויבכו העם ובו' ויאמרו לו מתכו בארץ מצרים או במדבר הזה לו מתכו ולמה ה' מבים אותכו אל הארץ הואת לכפול בחרב כשיכו וטפיכו יהיו לבו הלא וגומר ויאמרו כתכה ראש וכשובה מצרימה וגו' וכל זה להיותם בלתי מאמינים י וכאומרם היש ה' בקרבנו אם אין ובעובדם הע"ז בהזכותם את בכות מואב ותקראן לעם לזבתי אלהיהם זיכלו העם וישתחו לאלהיהן בכי אפרים וגומר ר"ל ולא יהיו כבכי ישראל המכונים בשם אפרים אחרי שנחקלה מלכות בית דוד ומלך עליהם ירבים אפרתי אשר כל ימי עמדם במלכותם בארצם ובמושבותם היו רעים וחטאי ובלתי בוטחים בה'רק בחרב ובחבית ' והיו מחכיפים וכושקי' הרומי והזורקי קשת כי יהיה רומי מן למה בים ולכן לא היו כוצמים בחלחמתם אבל ביום הקרב והחלחמה היו הופכים פניהם להיות כי לא שחרו ברית אלהים לבלתי עשות כסל וחשכה - ובתורתו ובחלותיו המעשיות חאכו ללכת - ושכחו עליללותיו שהוא אשר התעולל במצרים - ונפלאותיו אשר הראם בים ובמדבר ובכניסת הארץ - כגד אבותם וגו' חוזר לאשר אמר ולא יהיו כאבותם וגו' וכא לפרש הניסי' אשר אשר היה עושה האל עמם ועם כל זה היו דור סורר ומורה ובלתי נכון לבו ואמונתו באל ה' ור"ל כגד אבותם עשה פלא שהוא שם הסוג מכל הפלאים שונים שעשה עמהם בארץ מלרים שהיא

ומורה והם בני אפרים שילאו קידם זמנסולא שמרו ברית אלי"ם ר"ללא המתינו ברית אלי"ם שכדר להוציאם ממצרים אחר ת'שכה וכמו כן לא היו כאותו הדור שהיו דור לא הכין לבו לדברי תורה ובתורחו מאכו ללכת: וישכחו עלילותיו וכפלאותיו וגו' עם היות הדבר כמעט נמנע שישכת האדם הפלאות שהוא רואה ועכ"ז הסשכתום: נגד אבותם וגומר יר' נגד אבותם עשה פלא בארץ מלרים עם היות שהיתה כולה מלאה גלולים שהאל יח' עשה בתוכה פלאי פלאות בשביל חבותם ובקע ים וגומר וינחם בענן יומם שלח יכם שרב ושמש וכל הלילה בחור חש כדי שתמיד יהיושרניים בהורה כי מי ששרני בלה חורה שרני בלה טובה וכחמור וירה חלי"ם הת החור כי טוב: יבקע לורים יר' מתנהג הלור הוא להגיר מים מעט מעט לאט לאט ולהם השקם כאילו היו בתהומות רבה ויוליא נוזלים מסלע לעת היציאה שלא היו כיאם כוזלים בטילה מה ויורד כנהרות מים לעת ירידת המים ההסוהוא דבר פלא וזה ג"כ היה להם לעזר אל החט'שחטאו והוא אותר ויוסיפו עוד לחטוא לו: וינסו אל בלבבס וגותר יר' כוכחם היחה לשהול הוכל מהכדי להשיב נפש וכשבאו לדבר באלי"ם לאמר את שאלתם אמרו היוכל אל לערוך שולתן במדבר כאילו לא היו רוצים האוכל להשיב נפש לבד אלא לערוך שלחן מכל מיני מאכל ווה היה סבת רעתם כי הבשר עודנו בין שניהם ואף אלי"ם עלה בהם ולו': הן הכה לור וגומר יר' חם לא הביעו אל האמורה כי אם אל פועל ההכאה אשר עליו הוכיח האל ית' למר"עה ועוד אמרו הגם לחם יוכל תה וכו':

למען ידעו דגר אחרון וגומר נישימו וגומר כי החורה היא סבת כל אלה ולא יהיו כאבות' דור סירר

תורת חסד

המעולה שבכל הארצות שהוא שדה צוען היקדה והככבדת כי היו בצוען שריו לחשיבותה ור"ל שדה מחוז כמו שדה ארם בקע ובו' ספר עוד נפלאות בקיעת הים כי בקע הים ויעבירם שהוא כם גדול ועוד נם שני שהציב החים כחו כד וכאומרו כצבו כחו כד כוזלים והיו להם חומה מחוז כמו שדה יותם לכחותם הדרך וכל הלילה באור אש להאי להם . וכקע צורים במדבר בהיותם ברפידים וכאומרו והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם ויעש כן משה זנו' . וישק בתהומות וימס בעכן יומס לכחותם הדרך וכל הלילה באור אש להאי להם . נינחם בענן יותם נכעותם האין וכני אל מרים . והיה הבאר ההוא שופע ומובע מי תהום רבה באופן שכל ישראל הם ומקניהם היו שותים בשופע ממי הבאר ההוא לבדו . ויוצא רבה ר"ל שהצור ההוא נעשה כבאר הוא בארה של מרים . והיה הבאר ההוא לבדו . ויוצא רבה ד כ שהמוד ההום נעשם כטון היים בשום מו החלים והשקית את העדה ואת בעירם ויורד כנהרו' מים וכאומרו ויך את הסלע במעהו פעמים ויצאו מים רצים מה שלא היה כן במי בולי' מסלע בהיותם בקדש וכאומרו זהוצאת להם מים מן הסלע והשקית את העדה ואת בעירם ויורד כנהרו' מים וכאומרו וין את הסלע במיחו פעמים ויצאו מים רצים מה שלא היה כן במי כוזני מסנע בהיותם בקדע וכיוומני ואות בכל בל המשם ישקו העדרים ורועיהם יווסיפו וגו ד"ל הנה בשאלם המים מעאו וכאשר יעיד הכתוב שם יועוד הוסיפו לחטוא לו י ולא חעא באור כי לא היו רבים כי אם נקבצים במקום אחד בבאר ומשם ישקו העדרים ורועיהם יווסיפו וגו ד"ל הנה בשאלם המים מעאו וכאשר יעיד הכתוב שם יועוד הוסיפו לחטוא לו י ולא חעא סמר כי נק היו דבים כי שם נקבנים בייקם בהיותם בליק במדב' כי בהיות בספק אצלם אם היה ה' בקרבם חשבו בלבבם לנסיתו בשאול ממכו אוכל לנפשם הבהמית . וירברו ובו' ר"ל קטן כי חמרי גדונ ששתו בענים ובעניון כי דברו באלהים תועה באומרם בלשון תמיה היוכל אל לערוך שלחן במדבר הן הכה וגו' הם דברי רוח הקדש המשיב לשאילת' מק"ו לאחר מי אשר היה לו יכולם להכות צור ברפידר' ויזובו חים . ונחלים ישטופו בהכאת הפלע בקדש אשר הם דברים הפכי הטבע . כל שכן וכ"ש שיהיה לו יכולת לגם לחם תת ולהכין שאר לעמו שהוא הבשר לכן וגו' ר'ל לכן בשמוע ה' מחשבתם הרעה ויתעבר ויכעם בחם . ואש נשקה ביעקב כמו בסמך לשון הסקה והבערה והוא רמו לאש תבערה מהמתאוכנים רע בעיני ה' - וגם אף עלה בישר והוא ריון לאותרו הבשר עודנו בין שיניהם ערם יכרת ואף ה חרה בעם ויך ה' כעם מכה רבה חאד. כי לא זגו' ד"ל ומה שהתעבר ה' בהם לא היה לשאלם נרכם . בק מפני רצוכם לכסותו

מנחת ערב בני חפרי וגו'לה כמרו לא התיחנו על ברים סלקי חשר כרח להוצירם להוף ח' בנה והקדומו ל"ו שוה : ובתורתו שכתיה כים מה חת יפקוד אל יי לוכם שה חת מסורת בידיהם בבהיות פקידה כפוכה בני בומל שוןיזט לכונה ביים ביים רק הוא החומי ולה ביים כן רק מאנו ללכת בתירה. דיום ולא המתינו עד הם יונה פחמר כר אמר ה' פקה פקיתר התכם שהוח פקיקה כמולה ז יולה וכתוחרי ווחכ בלות לפי שהיה מקום כי יש היית בעשר זה מפני שניא ד לי שים בשמחל בחיוד זכות יו סיד ישרתל והל הם ר יו בינות התודה יבחלו ברולילד העם המערים חני-נין המ האלקדי על הדר הום " וח"ב היה מקום לוחי שמפני חיות התורה מיהרו ללכת כדי לקבל התורה בצחחם ע"כ חמר אכף ברוח הקדם שלח כן הוח ולח כיווכו לוה חלח וכתורתו מאנו ללכת:

חף פלהי בתתחני כחתרו

לכן - סעם ואש על חרון אף השם ככתוב ואף יי עלה בהם : כי בעבור שהזכיר ויתסו אחר כנגדוכי לא האחינו : ולא בטחו - הטעם כפול : ויצו - וכבר צוה וככה יחף ה' תרה כשם: דינו וימטר: הפעם וכבר המטיד עליהם כמו ויילר יו' אלהים וכבר ילר ויאמר יו' למשה וכבר אמר ויסטו מרפידים וכבר נסטו ויאמר בח מי את וכבר אמר ויאמר אל שמקום מתוכבל יום: משה חני חותכך ואחר ויבא ורבים ככה והטעם למה בקשו בשר חאוה לנסות את השם ומה לורך היה להם לבשר והלא היה להם המון שהיה מחוק וערב ונקי ומלקשים לא והו פתאותם לא הגיענו אותו בלי טורת חנם והכה להם הלור ויש להם לספוקם אמר וימטר כי מן השמים ידד : ודגן שמים כי באויר יולד : למם אבירים : הם השהקים וטעם איש שהוא בן אדם

בְּבֵן שְׁמִיעַ קָרֶם אֱלָרָא וּרְנִיז וְאֶשָׁתָא יִשִּיי ּ לָבֵן ישָׁמַע וְהַוָּח וַיִהְעַבָּרְוָא שׁנִשְּׂבֵּח

תהלים עח

רעי

ואש נשקה ביעקב י כמו ובערו והשיקו שהוא לשון הישק וחבערה כדכתיב וחבער כם אשיי': לחם אבירים ' לחמם של מלאכים ד"א אבירים אבריי היו לריכים לנקביהם: יסע קדים : ורוח נפע מחת יי' ויגד שלוים: שאר בשר: לאזרו -מתחוותם לה נעשו זרים מתאווחם כי כל תאוות' השיגו : עוד אכלם בפיהם - ואף יי' חרה 11D) 3 בעם ד'ה לה זרו מתהוותם לה חדם מנ לתרחקו מתאיוהם עד שכחת במשריר לבחרים שבהם והחשפשוף הסי הוקנים שנאמר בהם אספה לי: אם הרגם ודרשוה: וגומר : אף היא לח באמת אלח בסחוי בפה וכזבו בלשונם: ולבסי לא כפיה' נכין ואע"פ כן והוא רחום להם ומכפר עונם תמיד ולת הפחיתם: והרבה

מסרה

יהעכר ב' וסימ' לכן שמע ייי ויתעבר שמע אלהים ויתעבר: נשקהל רכוו׳,והיא חר מן שמא חרא דמשמש קה כסוף תיכותא

וסי' נמסר במסר'רבתא במערכ' אות הקו"ף: ויפל ג' וסימ' אדם מית במישרייתיה ופי' במסעי יביא י"ג בקריאה ה'חסר וח'מ"ל וסי' אם כשב יביא קרבנו להמא' י ואת אשמו יביא ליי׳ איל תמים דבר א בני ישרא לאמר המקריב

र्भाग

ַבְיַעֲקָב וְגַם־אַף עָלָרָה בְּיִשְׂרָאֵל : כִּילָא וְדֵוּאֲמִינוּ בַּאלהיִםוּלָא בַּטְחוּ וַיְצַוָ שְׁחָקִים מִפָּעַל בישועתו: וְרַלְתָּישְׁמַיִּם פַּרָח: וַיַּמְטֵּרי עַלֵּיהֵם מו לאבל ורגון שַׁמִים נַתון למו: לחם כה שהיה נבלע בכל החברים ולת אָבִּירִים אָכַל אַיִש צִידָּה שָׁלַחְ לָהַכִּ יַסְעָקרים כַּשְׁמֵיםוַינָהַגְ ַנַיִּמְטֵר עֲלֵיהֵם כֵּעָפָּר בעוותיפו: ישאַרוְכָחוֹל יַשִּׁים עוֹף בָּנָף: וַיאַכְלָוּוַיִּשְׂבָעוּ מִאָד וְתַאַוָּחָם יָבְאַ לָהֶם: לא־זֶרוּ מִתְאַנָתָם עוֹר אַבְלָם ל להס הפירענות ובחורי ישראלי בְּפִירָקם: וָאַף אֱלֹהִיםי עַּלָהַ בָּהַם וַיַבַרג בְּסִשְׁמֵנֵיהָם וּבַחוּרֵי יִשְּׂרָאֵל הַבְרֵיעַ: בָּכָל־וְאַת חָשְאוּ־עַוֹר וְלְאַ הָאֱבִּינוּ בְּנִפְלְאֹרָויוִ: וַיְבַל־בַּהֶּבֶל יִמֵיהֵם וֹשׁנוֹתָם בַּבֶּהָלָח: וַיִּוְכַּרוּ בִּי־אֱלֹהַיִם צוּרָם וְאֵל עָלְיוֹן לה

> נאלם: וַיִּפַתְּוּהוּ בּפִיהָםוֹבְלְשׁוֹנָם יְבַוְבוּדְלוֹ : וְלבָם לְאַנְבְוֹן עָמָוֹוְלָא נֶאֶמְנוֹי

> > לנו כיד אלהינו דעזרא:

וָלָא הֵימִינוּ בַּקְיָמֵיה: את זבח שלמיו . וכיום השמיני יבא שתי תרים או שני בני חסר . וזאת תורת הנזיר ביום מלאת ימי נזרו . והיה כאשר בא עליכם כל הדבר המובי יבוא יי' עליך ועל עמך דישעיה : והגוי אשר יביא את צוארו בעול : ויהי בעת יביא את הארון דר"ה : ויאכלו וישבעו מאר הסר הפוכ יבוא יכי לי המון חסר בי את כל מעשה האלהים יבא במשפט חסר יוגם אלהיהם עם נסיכיהם עם כלי חמדמים חסר וחד (יביא

נכשמת במדך המכיז בי מכני זהנה ויזכירו בקה כמו ומשא יי' לא תזכרו עיד והעד ולכם לא נכון: ויפתוהו דברי הכתוב כפי מחשבתם כדרך והאנשים רדפו אחריהם ודבר שמואל אחרי-מותו

וּשְׁרָגִינון לֵיה בְּפוּמְחוֹןוּבְלִישַׁנְהוֹןמְבַרְּבִין לֵיה : מְטוּל רְּלְבָּחוֹן לָא מְהַיבּוֹן עימִיה

אָיתַסְקַתּבְּרְבֵית יַעֲקב וּלְחוֹד תְּקוֹף רוגוא סליכן ביישראל: אַרוּםלָא הַיִּמִינוּ בֵּאלָהָית וְלָית אִיתִרְחִיצוּ בְפוּרָקַנִיה: וּפָּקִיר שׁחָקִי מִרְעִיל וָרָשֵׁי שַּבְיָאפָּתָח: וַאָּחִית עֲבֵיהוֹן םנאלמיבל ועבור שמיא יהב להון: מוון דנחות כפרור פלאבייא אבלו ביחסי ניי ליאבור: בָּנִי נִשָּא זְנָיִרין שָׁלַח לְהוֹן לְשָׁבְעָא אַפִיר רוּחַ קירוּסָא בשְׁמַיָּא וְדַבַּר בעושניה רוחַדָּרוֹמָא: וְאָחִית עֲלֵיהוֹן י׳ ייייל בַּקַוֹרֵב מַחַנַהוּ סַבִּיב לְמִשְׁבְּנוֹתַיו: רַיִּרְ כַעַפּרָא בִּשְּׂרָא וְהֵירְ חָרֶאוּדִישָּא יֹי יֹיִי וָאַפִּיל בִּמְצֵע עופא דפרח: מַשִּירְיָרֶתִיה חֲזוֹר חֲזוֹר לְמַשְׁכְנוֹי : יִייּיּ וָאַכְלוּוִשְּׂבְעוּלַחֲרָא וְרִיגוּגִיהוֹןאַיְתֵי לָהוֹן: לָאוָרוּפוְרִיגוֹגִיהוֹןעַר כְּדִין מֵיכָלְהוֹן כְפוּמְהוֹן: וְרוֹגְוָא ֶדְאֶלָהָא סָלִיקַרת בְּחוֹן וָלֻטִיר בְּגִיבָּרֵירוּוֹן ּ וְעוּלֵימֵי יִשְׂרָאֵל אַחֲמִים: בְּכָל דָּא י מְהַיְנִי הְרָגָםוּרְרָשָׁוּהוּ וְשְׁבוּוְשְׁבוּוֹ שְׁחַבוּוּ וָבו תוב וְלָא הֵימִינוּ בּפָּרִישוּתוּיּ וְשֵׁיצֵי בִּלְמָא יוֹמֵיהוֹן וּשְׁנוֹתֵיהוֹן בוֹמֵן דְקְפְּלִינוֹן אָם ניייני תַּיִיבִין וּתְבָעוּ יָתֵיה וִיתוּבוּן וִיצֵּתוּן קַדָםאֵלָהָא: וָאִדְכְּרוֹאֲרוּם אֱלָהָא תַקיפֵירוֹן וֵאלָרָא עַירָאָה פַּרִיקינָן

יסע י שב לספר דברי הבשר שהחל לומר עליו לכן שמע יי' קדים והנה תואר כי ימלא רוח לשון זכר מפרק הרים וחימן מבורת ימין והוח הרוח מזרחי הביטו והיה עליהם י והנה התברר פירושי על דבר שתר בחוולת וכסביבות למשכניחיו יביח : היה מביח כדרך יעשו עגל בחורב: לחי עוד לח היה להם לורא עד שחרה אף השם בהם: ואף: הוכיר הף עלה כמו ובהעלות אהרן את הנרות: במשמניהם : גדולי המחנה והעשירים המתענגים כמו ומשמן כשרו ירזה והזכיר וכחורי בעבור כח תולדחם והנה לח הועילם בעלות בם אף השם : בכל · כדרך וינסו אותי זה עשר פעמים אף על פי שאינם נזכרי' בחורה והככון שמלת חטאו על דבר המרגלים על כן אחריו: ויכל יוסים בהבל שלא ראו הארץ שבעבור זה ילאו ממלרי'י ובבהלה לפני ארבעים שנה אם · ההרוגים היו סבת דורשי' אחרים או טעמו או אמר להרג' או כמעם והרגם: ושכוי עשו תשובה: ושחרו אלי שהחפלה

בבקר לפני יתעסק אדם בדברי לרכיו: ויזכרו לורם כמו

חזקם: ואל עליון גאלם והשם

שנאלם הוח אל עליון שיוכל

לעשות בארץ ויושכיה כל חפלו

עדין אל סנכול שחמר להם נכרח מהחדמה וטעם לידה ספל יתכרן והיה לכם לורח: בעבור היותם חמיד הולכים: יכתורו ישראל בכריע כאמרו מכם רכה מאד שמתו סיותר נכתרים מהם: ולח באתיכו ? באתרו כתכה ראש ינשיכה פלריפה: ניכל ויתעבר: קדים' הטעם רוח בהכל יתיהם זיניעם במדבר עד תום כל הדור :מם הרגם " חף על פי שחתם פל ידי סעמלהי והכנעני מדרשוהן בחתר ותשובו דרומי וימטר בעבור שהרוח ותככו לפני ה': ויוכרו כי מלהים נורם: ועם כל זה: ניפתוהו בפיהם" בתפלם כלתי שלמה: ולכם לח נכין שהוח הגם לחם הוח הבשר : שמון לא נפרוחו בלנס ויפל הזכיר כפילת העוף שלח לחטיח עוד: ולח נחענו בכריתו" וככן לח כחתכו בנריתושעש עם מהרן וכניו במו מחכהו והם המהלי וימכלו לכהן לווסיוקנם במחלוקתו טעם מחד כמו והיה לכם לורח: של קרת יקנתם חתרו חתם

תהילת ה׳ תורת חכד

השר ה' קורא כי לא האמינו באלי"ם ובהשגחתו והיה יותר עוב להם שלא ידברו דבר ויצו שחקים ובותר יר' ועם כל דבריהם אלה לוה שחקים וכו': וימטר עליהם ובות' ולחם

אבירים אכל אים ולידה שלח להם לשובע כאשר דברו באלי"ם שאמרו היוכל אל לערוך

לכן שמעה' וגומר ואם נשקה ביעקב והם כלל ההמון וגם אף עלה בישראל והם השרידים

סולחן כי הורה להם חיך היה יכול בדבר י הו יר' וימטר עליהם מן כפי מה שהיה יכול כל חים לחבול בכקר ולעשות לידה ללילה: בכל זחת יר' כל זחת הדברים היה להם סבה לחעחם

עוד והוא יען כי לא האמינו בנפלאותיו וכו':

ולבם י הנה החברר כי עקר התפלה כונת הלב:

אבן יהיא

להיות' בלתי מאמינים באלהים ובלתי בוטחים בישוטתו ' כי לפי האמ' לא היו חסרים דבר כר סיה להם המן אשר היו מוצאים בו כל שעם י והיו לוקטים אותו בלתי טורח יזהו אומרו ויצו

שחקי מחעל שדלתי שמים יפתחו וכאומרו ויאמר ה אל משה הגכי ממטיר לכם לחם מן השמים -זימטר עליהם לחכול חותו חשר קרחו הם מן שהו'דגן השמים חשר נתן למו . כי ידוע שכל כברם הוא כזון מוולפו" ולכן הדומם יוון מהיסודות והלומת מהארץ והמים" והחי מהלומת ' והמדב' מהחי" והישראלי המורכב מהמדבר והמלאך אם ישה למדבר יהיה מזוכו החי כמוהו אם ישה למלאך יהיה מזוכו מזון המלאך . והשמים שהם גשמי' ספיריים ובהיריים יזוכו מן המן שהוא אור אלהי שנתגשם " ולכן ויכה ה' את עמו ישראל שיהיה מווכם מזון השמים אשל הם

אף כי יבדלו להיות גשמינתם וך וכלחי מה שאין כן גשמיותכו כי הוא עכור וכפסדי והמלאכים האבירים יזוכו מן האור אלהי הפשועי אשר זכה ליזון מן הלחם ההוא באיש משה אדוכנו מ' מס וארבעים לילה 🌱 ולכן קרן עור פניו כי טבע המוון יחלא במון ממנו 🌣 ווהו אומרו לחם אבירים אכל איש י שר"ל המן הוא דגן השמים שהוא לחם האבירים כשיתפשם אשר גם ממכו אכל האיש משה ולידה שהיא הבשר שלחו להם לשובע . כי ישע רוח קדים בשמים וכאומרו ורוח נסע מאת ה' וינו שלוי' וגו' ויכהג בעוזו תימן שהוא רוח דרומי שהיה הרוח ההוא מורחי דרותי . וימשר שליהם שאר כעפר וכחול ימים אשר השאר ההוא היה עוף של ככף ולא היו מועילי אליו כנפיו ללכת אל מקום אשר היה כוחו ללכת כי רוח ה' היה דוחה רוחו ומשליכו נתפילו בקדב מחכהו של ישרחל וסביב למשככותיו למעש להם השורת . ויחכלו וגו' ר"ל כי חכלו המספיק למלחת תחותם . וחחר כך חכלו שוד וישבשו וזה בחחד מחד כווללים וכחותרו עד חשר יצח מחפכם - ותחותם יביח להם ב"ל כי היתה תחותם הכלביית נוספת זובלה עם החוכל כי אל עוד שהיו חוכלים היו יותר דעבו ע"ד חומרם ז"ל חבר קטן יש לו לחדם כל זהן שחשביעו רעב ומרעיבו שבע חהו אומרו ותאות' יכא להם תאוה על תאוה בא זרו ובו'דל עירון לא נעשו זרים לתאום ההיא אבל היו משימים כל מבמתם אל החמריות ההוא כי עוד ותמיד היה אכלה בפיהם אף וגו' כי בראות אלהים ששאלתם היה להשנים לכש תחריותם לתעבר ואכו עלה עליהם ויהרוג במשמניהם ד"ל החזירים השמנים החחריים אשר אכלו הבשר לילה ויום יוכאומרו ויך ה' בעם מכה רבה מחדי והעם הוא שם מובה על פתוחי הקיבוץ העדיני כל לפי האחת האספסיף אשר בקרבו הוא אשר התאוה תאוה בראשונה י ובקורי ישראל ונכבדהם הבריע ה' לכף זכות ולא כי לא הכה אף ה' כק האספסיף אשר התאוו תאוה לבד ולא בכי ישראל אף כי גם הם נחשכו אחריהם וישובו ויבכו ויאמרו מי יאכילכו בשר להיות חטאם מעטי כי לא שאלו בשל רק די שיפוקם וחיותם ולא כאשפסף אשר שאלו למלאת כפיסם . חוהו אומרו הכתוב ויקרא את שם סמקום ההוא קברות התאוה כי שם קברו את העם המתאוים שדם האספסוף ולא בתורי ישראל כי ה' הכריעם בחכרעת הזכות י בכל זאת וגוחר רוצה לוחר בכל הפרעכות שראוי שהיה מגיע להם לעוכש מריים י וההפך למעשיהם הטובי' חטאו עוד בדבר המרגלים וקרח ומי מריבה חולסם . ולם האחיכו בכפלאותיו אשר דאו ולכן היו יראים חלשלות לרשת ארץ ישראל ואמרו כתכה ראש וכשובה מצרימה . ויכל וגומ' ר"ל והאל כלה בהבל ימיהם ושכותם בחיתת הבהלה בכרת בשרם זמנם - ובאומרו חי אני אם לא כאשר דברתם באוני כן אעשה לכם במדבר הוה יפלו פגריכם וגו' ונאמר תשאו את שונותיכם ארבעים שנה וגו' אם הרגם וגו' רל סבת חושאם עוד אחרי קבלם עוכש על החטף הקודם הוא להיות זה דרכם כשל למו . כי כשיתשאו ויענישם ויהרגם האלי ידרשוהו וישובו בתשובה ושיחרו אל ויזכרו וגו' ד"ל ויזכרו בפיהם לאמר כי הם מכירים היות אלהים צורם לעוור להם להשפיל קמיהם מחקם " וכי הוא אל עליון גואלם ומצילם מידם י ויפתוה וגומר ד"ל ותשובתם ואת אינה שלמה כי הם מפתים האל לפי דעתם בפיהם ובלשונם יכובו לו כי לכם לא נכון עמו ואינם נאמנים בבריתו - והם חושבים לפתות האל בשפתי חלקות ולכהם ופיהם בלתי שוה :

והוא

מנחת ערב

נהיה רחום ונולי ויוכור כי בשר מה ונול חודל שהנוף וכשה כל חתר רוצה לשטור עלמו מן הדין שהנוף חותר כי בשר הוח ונוש עםר שבלי בפש לח יחעם והנסש חותרת בלעדי הגוף לח חתם ל כי הנה צלחי מתרה לח שנתי בהוא רחוס ובור יוצה כל את יו או היוצה בשני שמו מן הדין שהנוף אותר כי כשר הוח וגוש עשר שהני מותר כל שתי הגוף לא חשל אני תכיא אל הכש בנוף כאשר כהעותכם ואדין אתור כי כשר הוח וגוש עשר שהני מותר כל שתי הגוף לא חשל אני תכיא אל הכש בנוף כאשר כהעותכם ואדין אתוכם כתשל החובר והשתא והן אתו כי בש שאין שעת כל אחד משוקת להציל את הבוף והנשש מן הדין בללה שורה לא יוצר כל שתי אל שיר כל שתיו אל ויובר כי בשר המה והיא שענת הגוף כי בשר הוא ובלי שענת הנשש נה של והמש מש של יוצר לפוערו תתוני בשר המה והיא שענת הגוף כי בשר הוא ובלי שענת הנשש נה של יוצר לפוערו תתוני באר וחום בל המונים בשל אום בשר במונים בשל אותר בנף אל השל בור במונים בשל אותר בנף בשל המונים בשל אתור בתונים בשל אותר בנף בור במונים בשל אתור בתונים ביו המונים בשל התונים בשל אתונים בשל אתונים במונים במונים במונים במונים בשל התונים במונים במ לצלהי השתת לנחרי כי וש שהרבות כישיב שרוח ישה שהיו וכי ובי וכח יעיר כנ חתתו חלה ויוכר כי בשר המה והיה שענת הבוף כי בשר הוח ובל בשל הים הביר הת העובש בי הלה הוח רוח הולך מחת הבוף ולה ישוב לתשני זה וה לכלתי הכידי הת השובש בשל יוצילו לפושרו תתון: מדש יתרוהו בתדבר העש"י שהיו בתקום מדבר ציה ושתתה תקולין זרע וחים והיה פרכם של יוצילו לפושרו תתון: מש יתרוה בתדבר העש"י שהיו לכם לשתים כמש"ל שש"כ לה ירד להם כי אם דבר יום ביותו שהיו לכם דואב שאם יתנו זו ימשוק חלירד ועב"ז ימרוח י" ביותו לכם לשתים במות כי וקדוש ישראל החוות שהיו לכם דואב שאם יתנו יום ביותו הביותו למונה שהיו לבשל המות בי וקדוש ישראל החוות בחוות המות ביותו שהיותו ביותו הביותו הביותו להוות באצב של המשל המאר כי תאו שראות על הים עד מותר הוות של המשל המאר כי תאו שראות על הים עד לוה לוה להוות לאבע שאחרו בה אלי ואנות החוות להוות באצב ביותו הוות הוות הביותו הביותו הביותו הביותו הביותו הביותו בתוך ביותו הביותו הביותו בתוך בתוך ביותו הביותו הביותו הביותו בתוך ביותו הביותו בתוך ביותו הביותו הביותו בתוך ביותו הביותו הביותו הביותו הביותו הביותו הביותו הביות הביותו המותרים הביותו ביותו הביותו וחיק ראני יראיה בקרוב כשעם בחדם וכיונא לוה אחר אני לני כי כיום שלחו שראוהו שבמיהו וחשאו לי שהחרו של ים בים פוף כחצ"ול זוה אחרו לא זכרו את יכויום אשר פדם מני לר:

והוא יכפרי כנגד הזמן העומד כמו והבית ימלא עשן ! אפו : הוא הפעיל

ויזכור אמר ר' משה הכהן טעם ויזכור כי עשר המה כי אין להם כח לסבול חף השם

כי מיד ימותו: זה סעם רוח הולך ולפי דעתי כי הגוף הוא הבשר כדרך ויגל כבידי

אף בשרי וככה עם בשרא לא איתוהי והוכיר בשר כי הם יתאוו הבשר כי החולדת

תתאוה הדומה לה שיחוקנ'ועוד

כי מדת קשור הוח הרוח בבשר

חיננה חרוכ'ע"כ יבקשו להחענג

טרם הפרדם והנה מלת המה

חשרת בעבור החרת המה רוח

הולך כי המדם הות רוח ובוף

שהוח בשר שהוח מרגיש: כמה י

במדבר: שאין שם יישוב:

יעליבוהו׳ דרך משל מן עלכון

כטעם מר כמו אם דוך עונב

בי: וישיבו בעבור שהזכיר

בתחלה וינסו אל בלבבם והטע'

שבו לנסוחו וטעם אל אחר

שהתברר שהוא אל: התווי כמו

והתוית תיו סשמו בלבה תיו

וגבול שלא יוכלו לעברו: וקדוש

ישרחל - שהשם נקדש ונכבד

מזחת המחשבה: לחי הטעם

לא פחדו ממכחו שהכה החלריי'

במות הבכורים וזה טעם יום

אשר פדם מני לר: אשר ' רוב

האותות שיזכירם הנביא טרם

היותם וככה האותות כמו

הבאות והמופתים הם הפלאי' :

ויהפך: לא הזכיר דבר החכין

כי לא היתה מכה בהסוגווליה'

המעם כפול: ישלח: הזכיר

ערוב חחלה כי הית 'קשה ממכ'

הלפרדע או פירושו ולפרדע

כבד השחיתה חותה כמו וירם

תולעים ויבאש ולא הזכיר מכת

כנים גם מכת שחין גם מכת חשך גם מכת דבר בעבור שנמלטו בני אדם ובעבור היות

מכת דם ראשונה למכו' הזכירה

גם לורך גדול יש למים : ויחן -

הוכיר ואח בעבור לורך ההרץ

ליכול הארץ: יהרג י דרך משל

כמו תכחיבו באבנים:ושקמות' -

לשון נקבות גם שקמים זכרים

וכמו נפשות נפשיתם . המר

חסחון בי בחנמל מין ממיני

הארבה ופירש חנמל שתי מלות

ולסי דעתי כי בנחמל אבן כמו

אבנים גדולות מן השמים כי

הוא ככגד ברד ויש לשקמי' פרי

כמו לתאני ומלת חנמל רבעי":

הרכה - פעמים רבות: להשיב אפו - מהם ואף אם נפרע מהם לא העיר עליהם כל חמתו כי אם מעט מעם לפי שוכר כי בשר המה ויצר הרע טמון בלבם והוא רוח שולך כשימותו ולא ישוב אותו רוח בהם לעולם הבא כשיחיו אין יצר הרע שולט בהם ולא יתכן לפרש רוח הולך ולא ישוב רוחם של חיים בהם שאם אמרת כן כפר'בתחיי'

המתי'וכן מפורש באגד' תלים: כמה - פעמים ימרוהו חמיד במדבר: התווי לשון סימן כמו והתוית תיו וסימן הוא לשון מופת ונסיון בקשו ממנו אות וסימן היש יי' בקרבנו אם אין: ותשחית' : שומטין את ביליהם : בחנמלי שם הארכה ומדרשו בא חן ומל היה מולל את ירק העץ והעשב וחוכלו: ויסגר לברד בעיר' . כשהתחיל הברד לירד המלרי מברים לאכו לבית והברד נעשה למולו כתין כותל והמלרי שוחטו וכותכו על כתיפו בא וכוטלו הימכו וזהו ומקניהם לרשפים לעופות כמו ובני רשף יגביהו עוף זהו מדרשו ולפי פשוטו לרשפים רשפי אש כדכתיב ואש מתלקחת בתוך הברד: יפלם נתיב לאפו אע"פ שכאף נשתלחו המכות לא שמשו אלא שליחותם מה שנלטוו להמית המיתו ולא הכל בנתיבחם הלכו . בפיר'ושים אחר"ים מצ"חתי כ"ן יפלם נתיב לחפו כשהכה כל בכור במלרים הורה דרך למשחית באף לבא אל בתי מלרים ולא לבתי בני ישרא : וחייתם י גופם : ויגרש מפניהם שבעה אומות:כאהליה' זורקת חן למקום שהמורה חפץ:

מסרה

- ומופתיו ג'ב' חסר וא' מ"ל וסימ' זכרו גפלאותיו אשר עשה: וחכרו דר"ה יאשר שם במצרים אתותיו כתרא מ'ל: לארכה כ'וסימ'

ויתן לחסיל יבולם ויג עם מלך אין: ישלח י"ב וסימ'ויאמר יי אל משה בלכתך ישלחתי את ידי והכתיי עור נגע אחרי וגם

אבן יחייא

יהיא רחום וגו'ר"ל ואף כי הק"בה מכיר כונתם הרעה יעם כל זה להיותו לחום" יכפר

העון אשר חחמו עשי תשובה בחרחה . בשלא ישחיתם ויכלם כרגע . אכל

ָוֹלא־זַּשְׁתִּית ְוָהָרְבָּה לְהָשִׁיב אַפָּוֹ וְלְא**ֹ** ַנִיוָכר בִּי־בֵישֵׂר יַעִיר כֶל־חַמֶּתְוֹ: מ הַשָּה רִוּחַ הוֹלֵךְוְלָא יִשׁוּב: יַםְרוּהוֹ בַּמִּרְבָּרְ יִעַצִיבוּהוֹבִּישִׁימִון: וַיָשׁוַבוּ וַיְנַפָּוּ אָל וּקְדִוֹשׁ יִשְׂרָאַל הַתְוֹנֹ: לָא־זָכָרָנֹ אֲת־יָרֶדוֹיוֹם אֲשִׁבּר־ אַשֵּר־שָם בְּמִצְרִים פַּרֶם מִנִּי־צָרְ: אַתוּרְגִיוֹוֹמוֹפְתָּיוֹבְשְׁבִה־צְעַׁן: ַוַיְהַפַּרְ בּיבּיתוּשׁ דִּיֹבִיהְוְיוֹטָאדּפְרָקינוּן כִּן כְּעִיקאּ לָרָם יְאָרֵיהֶם וְנוֹזְלֵיהָם בַּלִייִשְׁתָּוון : י י דְשַׁנִיבְּמְצְרַיִם אָתוֹהִי וְתִימְהוֹי בַּחֲבַןל להוליכו לבית ולחוכלו והעוף מה ישיבוחבהם ערב ניאכלם וצפרדע יצר ל טאנים: וַיִּתֵּן לֶחָפִיל יְבוּלָם וַתְשָׁתִיתִם: וְיֹנִיעָם לָאַרְבֶּה: יַהַרַגֹ בַבַּרָד גַפְנָסְ כ׳ מוֹ מוּ עִיְרְבּוּבִי חִיוַרת בָּרָא וְגַפִּיר יַיְחְחוֹן ושקמותם בַּחַנְמַל: בְּעָיָרֶם וֹמָקְנֵיהֶם לָרִשָּבְּים: וְשַׁלַחֹ־ יִייּ לְזַחֲלָא עִיבּוֹרֵיהוֹוְוְלֵיעוֹתֵיהוֹוֹלְגוֹבָאי: בָּם חַרוֹן אַפּוֹ עֶבְרָרָה וָזַעַם וְצָרָרָה נ משלחת שלאבירעים: יפלס נתיב לְאַפוּ לְא־חָשַׁן־מְמָנֵית נַפְשָׁם וְחַיָּתִם " לַהֶּבֶרֶ הַסְגֵּיר: וַיִּיךְ כָּל־בָּבֵוֹר בְּסִצְּרָיִם ראשית אונים כאהלי חם: בַּצָּאָן עַמָּוּ וַיִּנְהַגֵּםבָּעָרֵר בַּמִּרְבָּר: וַיַנְחַמַ לָבֶפַחוֹלָאפָחָרִי וְאֶת־אוֹיְבֵיהֶם י׳ ייני בִישִין: יְשַיֵיל בּכְבִישׁ תּוּקְפֵּיה לָא וַיְבִיאֵם אֶל־נְּבַוּל בפָת הַיָּיִם: שכ גוים: וינסו וימרו בימי בימי ה קרשו הריוה בוניתה ימינו: ויגניש לי לי מיף לממותא מסר: וקשל בל בובנא הפופטים: כקשת רמיה שחינה נה קרשו הריוה בונית בימים בימ מִפְּנֵיהָם ונוֹיִם וְיַפִּילֵם בְּחֶבֶל נַחֲלְרֵה וַיִשְׁבֶּן בָּאָהָלִיהָם שִׁבְמֵיישִׁרָאֵל: רְנָפַוּ וַיִּמְרוּ אֶת־־אֱלֹתִים עַלְיִוֹן וערותיו לא שפרו: בַּאַבוּתְם נִּהְפְּבוּבְקַשֶּׁת ְרִמִיְה:

וְלָא רַהוּם יִכַפֵּר עון יִייּי וְהוּא רַחֲטָנָא טְכַפַּר עִייְהְהוֹן וְלָא ִםְחַבֵּל יַתְהוֹן וּמַסְנֵי לְמִיתַב מִן רונְוֵיה וַלָא יוֹחֵיבְהוֹן כָל חֵמְתִיה: וֹדְכִיר בַּמָה כ׳מל׳נפ׳׳ אָרוּם בְּנֵי בִשְׂרָא הִינוּן רוּחָא רְאָזִיל וָלָאתָאִיב:כַּפָּה ְיַםַרבוּוְלֵיהֹ בְּבַיְרַכְּרָא יֹרְגּוֹון בָּלְבָמוֹי בְּאָתַר צַּרִיָּא: וֹתְכוּ תַּסִיאוּ אֶלֶהָא וְקַרִישָּא הַישְּׁרָאַל אַיְתִינּ תִּיוֹהָא: לָא אִיְדְכְּרוֹ יַתַ נִיסָא

וְהַפַּרְ לִרְטָא אֲרִיתִחוּן וָנוֹזְלֵיחוֹן לָא שָׁתָן כִּנְהוֹן: יְנָרֵיכְהוֹן וַיַּסְגַר לַבָּרָר י יּ וְעוּרְדַּעֲנַיָּאוֹיַחְבִּיל יַתְהוֹן:וִיהַבוּמְסַר וָקַלִיף בִּבַּרָדָא גוּפְגִיהוֹןוִשְׁקַמֵּתִהוֹן בָּבַרְזוּבָא: וֹמְסַר לְבַרְדָּאבִעירֵהוֹן וָגִיתֵיהוֹן לְרִישְׁפִין דִינוּר: יָנָרֵי בָּהוֹן פָאתָן וְחַפְשִׁין כְּחַן בִּתְקוף רוגוֵיה וַנְּפַע כ״חּ ני נּ בְּרִיתְחָא וֹבְעָרִיכותָא וּבַעַקא רַמְשָׁתַלְחַן בְּעִידַן בִּיִרִיחוֹן דְאַוְגַּיִרין מַנֵע מִפּוֹתָא נָפִשְׁרהוֹן וּבְעִירָהוֹן נימקנס לכן דּחָם:וְאַפִּיל הֵיךְ עָנָא עַמֵּיה וְדַבָּרִינוּן הַיך עָנָאעָרָרָא בְּמַדְבְּרָא: וְאַ'שְּׁרִינוּן וַיִּפְנֵּוּנִיבְנָהְרוּ מִּי יָ יִּשִּׁ לְרוֹחֲצָן וְלָא רַחַלִיןְנִית בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן חָבָּאיָמָא: וְאַעְלִינון לְחָחום אָחֵר בַית מַקַרְשֵיה טוב דֵיוְדִיקָנַת 'מִינֵיה:

וְתָרִיךְ מִן בֶּלְרָמֵיהוֹן עַמַּיָּיִ וְאַשְׁרֵי יִתְרהוֹן בַּעַדֵּב אָחַסַנְמֵיה וְאַשְּׁרֵי בַּמִישְׁכָּנהוֹן ישבשיאדישראל: ואַנִסיאוואַרניזוּ קָרָם אֶלְהָא עִילָאָרה וְסָהירותיה לָא נְטָרוּ

וְזוֹרוּ וְאַרְשִׁיעוּ הֵיךְ אַבְחַתְּהוֹן אִתְהַפִּיכוּ הֵיךְ לְשְׁהָא בְּרָבְיָא גִּיְרִרין: המארה. לכן ישלת הארון יי לאמר הן ישלת איש והיה כעץ שתול על מים יהי למלא בטנו יאיש ההפיכות ישלת מרון ישלח בם

חרון אפו : ישלח בהם ערוב : ויבגרו כ'וסימ' בעלי שכם : ויסנו ויבגרו כאבותם: ויסגר: לרשפים: הם ותהלך אש ארלה: ישלח : רמז לרוב פחדם ממכת הברד כאשר הזכיר כל מגפותי אל לבך והלא חראה לא הודה פרעה לעולם לאמר אני ועמי הרשעים רק במכה הזאת והנה דיתה אלה המגפות לעברת השם - ומשלחת מלאכי רעים בעבור האש כמו עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט ומלח. מלאכי אינה שמוכה כאילי כחיב מלאכי השם כמו ביר נביאי כל חוזה: יפלם - דרך משל נכבד לרדת הגזירות מן השמים: וחייתם ' נפשם וזו היא מכת בכורות כאשר פירש אחרי כן: ויך . הזכיר חם אביהם דרך חסרון וקלון להם וראשית אונים חחלת בנים שנראה און האב: ויסע טעם כלאן שנהלם לאט: וינחם ישלא ילא עליהם אויב בדרך בלאתם עד ביאם אל הים על כן הזכיר ואת אויביהם כסה הים ויש אומרים וינחם לבטח ביבשה בעברם ולא פחדו: ויביאם אל גבול קדשו ירושלם: הר זה : הוא הר המוריה יאם אסף זה המשורר הוא שהיה בימי דוד אולי בתכבא או אמר זה המזמור אחר כבואת גד ולפי דעתי כי גבול קדשו הוא ארץ ישראל והר זה קנתה ימינו ההר הטוב הזה והלבכון והעד על זה הפירוש שאחר כן כתוב ויגרש מפניהם גויהם הם השבעה: וינסו : עתה יספר איך מרו בני אפרים על כן חרבה שילה: ויסוגו : בנין נפעל מגזרח סג כמו ויכונו וטעם כחבותם בימי השופטים: כהפכו כקשת רמיה : אמר רבי משה רמיה תחר לקשת והטעם כדרך זכר עלל וכלו כמו זרמיה חהיה למם ולפי דעתי כי דמיה שם כמו והשתיה כדת כמו השועם . רומי קשת והעד לשון רמים ואחריו חלי גבור שנונים והנה העעם תחהפך הקשת לא ירמה צה הדומה או טעמו כאשר שירשתי במלת הפכו ביום קרב על כן פי' עתה מה

תהילת ה

והוא רחום יכפר וגו' מלאחי כתוב יו"ל הרופא לריך ה' תנאים שיהיו לו כשהוא נותן התרופה הא'שיתכנה ברחמנות כדי שלא יזיק. את הכבד ב' שינקה הליחה. היעב ג' שלא ישחית אבר לחדד' שלא תהיה רבה בכמות ה'שלא תהיה תרופה מעוררת ליחה אחרת שאיננה ממינה וכולן רתוזות בפסן זה לראשונה אמר והוא רחום ר"ל במדת הרחמים מנהיג אותנו לב' אמר יכפר עון לג' אמר ולא ישחית לד' אמר והרבה להשיב אפוור"ל שמא תאמר כי הסבה שלא השחית הוא

ביום פקדו יפקוד עליהם משאתם י והראה להשיב אפו וגו' ר"ל כי הדבר הלו לא יהיה פעם או פעמים אכל פעמים רבות יחטאו ויעשו תשובה במרמה י והק"בה ברחמיו כרובם לחטוא הוא מרבה להשב ולהכיח אפו ולבלתי העיר כל חחתו . ויהיה להשיב כגור חן שובה וכחת מלד היות התרופה מעוטה בכמות דע לך כי הרבה וכו' כלומר שאע"פ שהיה רבה בכמו' ואיכות ניוכוד וגו' ר"ל וכל זה לזוכרו כי בשר המה אשר בטבעה משתנית ומתאוה תאוות" . והרוח החיוני עכ"ו לח ישחית וזהן מצד חסדו הגדול א לה׳ אמר ולח יעיר כל חמתו ע"כ: ויזכור כי בשר שלהם רות הולך ולא ישוב כי יאבד באבדת הגוף י והרוח אינו הנפש י כי הנפשים לה העמרה המה יר' ובמעוטה שבשבות חרוה משמן בשרשולוה לא רצה לחת להש החעצבות כלל כדי שלא וקיום להיות מחלבה מן העליונים . אבל הרוח החיוני החלבו מן התחתונים ולכן ספו כסופם תרוה משמנם · ושמעתי באומרים כיתה שנתנה רחל את שפחתה ליעקב הוא לפי שלפעמים האשה לא תהר מחמת תענוג ועדן ואין שם מחלישכי אם ההתעלבו' מראותה ירך חברת' ומלד במה וגומר כ'ל כמה פעמי ימרו את פיו במדבר י ויעליבוהו בדברי תועה בישימון שהוא המדבר ההתעלכות תרוה משמן בשרה ע"כ:

מקום שממה. ואחרו שנפחל להם שבו לנסות האלי וקדוש ישראל התווי מן והתוית תיו שד"ל היו עושים סימן לנסיון ולראות אם יוכל לעשות הדבר ההוא המסומן . לא זכרו וגו'ולא זכרו אשרשם ונוחר כ"ל אשרשם בחצרים ובשדה צוען אותותיו ומופתיו . למען יהי להם לאות ולמופת כי ה' הוא האלהים אשר שת ידו החוקה חשר הרחש ביום חשר כל של ידי הפוך וגו' כי הפך לדם יאוריהם וכוליהם מהאגמים' בל ישתיון המצרים וישלח בהם ערוב ויאכלם וצפרדע ותשחיתם. כי הערוב היה הכחישו פרטה באומרו מי ה' אשר אשמע בקולו' ויהפוך וגו' כי הפך לדם יאוריהם וכווליהם מהאגמים' בל ישתיון המצרים וישלח בהם ערוב ויאכלם וצפרדע ותשחיתם. כי הערוב היה הורג תכף . אבל הצפרדע היה ככנם באיברים ומשמיתם והיה מתליאם והורגם בחלאים רעים ורבים . ויתן לחסיל יבולם ויגיעם לארבה . ויהרוג בברד גפנם . ושקמותם הם מיני תאכה . בסות שעופיה עבות . בחנמל הוא הקרח פכורא המשבר האילמי ובלעו טיכפי שטה ווכר שני מיני הפירות האלו להיותם המשובחים שבו המינים . ויסבר לברד בעירם י ר"ל שחסרו לברד כמו לא תסגיר עבד אל אדכיו - ובעידם ר"ל הרועי המקנה ונקראו בעירים מלשון בער ולא ידע להיותם על הרוב סכלים וכבהמות השדה - ומקניהם לרשפים רשפי אש המתלקחת בתוך הברד' והכה הוכיר עד כה ה' חכות שסחנם דע"ץ א"ב' והה' הכותרות כללם באלו הה' תיבות שהם חרון אפו' עברה' וזעם' ולרהי וחשלחת מלאכי רעים ששלח נס יפלם וגומר ד"ל הישיר האל הכתיב לאכו שהוא בלתי בעל תכלית כשרלה להרוג בכורי מצרים בעלמו ובכבודו באופן שלא חשך לאחד מהם כפשם ממות ואפי חיתם לדבר הסביר כי חתו גם כן כל בכור בהמה - ויך כל בכור בחזרים אפילו בכור בהמה - וראשית אוכים באהלי אם שהם בכורי האנשים ממלרים בן אם שהם כחם וראשית אוכים אוכים באהלי אם שהם בכורי האנשים ממלרים בן אם שהם כחם וראשית אוכים מאביהם - ויםע וגו' ר'ל שהסיעם מתצרי פרף אחר מכם בכורו לאשם כלאן והנהיגם לכשת בלי פחד וכאותרו ובני ישראל יוצאי ביד רחה: וינחם בים סוף לבשת ולא פחדו ואת אויביהם כסק הים: מיביאם אל גבול

תורת חסר

שחת החל יתברך: בינה ישרוהו בעזכרי כמי ערינה ונדנר הנחשי וחלתם: וישונוזייםו הל " אחרי עות יהופע והוקנ ש ייעכדו את הבעלים: וקוש. ישר' התוו בננילו כת יכלתו וחשבו שנם שיכול לשזות כל הנפלחו' שעשם חולי לח יוכל גם של פעולות מי.חסות חולם לכעלים ולששתרו' ולוה נפו לרחו' אם יקנוף ויהנא בוה: למ זכרו חת ידו' שכרחה יכלתו במים כנ"ח ונגעתים ונחויר יבענעים הנכדלי' במשלחת שלחכי רעים י ועם בל זה: יפלם נתיב לחפו שם למפי כתיב בשקל בפלם ובכול שלח יעברהו ולח נתכו לכם חל בתיישרחל לננוף לחחשך מתות נפשם .

פנרים מפילו בתי ישרמל :

נתיתם' כל בכור בכנוה

באופן שלא היי נריכים לנסו'

שוד: וינשו וימרו" בימי

מליוימים חת משכן שילם

שהחריבוהו מלשתי':

מ'ע כפורנו זר הוא רחוםי עם כל זה ולת ישחית וגם ביינת

סקנף חו יהחל כננף מכל

מקום המנפה נעורה

וכרבה להשיב מפור בעש נו

חות פשה ואכרון בולח יפיר

כל חמתו בדי שלח ינטרן

להשיר כל חתתו לבבח

בחתרו ותכל תלונותם

מעלי ולח ימותו: ניוכוד

כי כשר המה" ושיכנים כנ

לחשוח ורחם טליכם: דיח

שולך ווכר כמוכן פלח

תתקיים מטחתם זמן מרוך

שיוכלו לקלקל כו הת המכוין

אף חלמכתו לח ניתלה לבפותו

שחף היח מתה ביום השמועה

כמו שנחמר ותכרע ותלד כי

בהפכו עליה ליריה: מחרולן

מחעורר ומחגבר בדבור להקין

ויך לריו אחור מכת אחורים

בעפולי' ובטחורים והיא חלפת

בדוף להם עולמית: וימחם

בחהל יוסף - הוא שילה שהוא

העשבי וחחר כך מוציח הוקנות

ואוכלות השרשים חמר הקב"ה

רחוי הוח זה להאת רועה חת

עמי: לעיים מלים ומהו

מותור ושלח קינה הוח חלח לפי

שלחתר כלה יי את חתתו ובתה

כלה וילת חם בליון מומוד ושיר

הוא ששפך חמחו על העלי ועל

האבנים ולא עשה כליה בבניו

בשר חסידיך והלה רשעים

היו אלא משקבלו פורענות' הרי

הם המידי' וכן הוא חומר ונקלה

אחיך כיון שלקה אחיך הוא כך

וקלם

מפורם בחצדה:

ויכן כמו

אהל שכן באדם י אף של פי שסים אסל ששכן את כבוד ה' בין כני חדם כחשרוומא לי פקדם ושכנתי בתוכם . ניתן לשני עונ של ישר הכו' והוח בית המקדם כחתרובנני תחלל חת פקדשי נחון מוכם: ותפחרתו ז מרון סברית . כחשרו גלם כבוד פישרחל כי נלקח חרון החלכים: כפניו נחרב נשלוי חשני ושנחם : נחלתנותיו לח תככנה בי בנתר מכלם מו שית פחיים נייקן ול תככו למת : נייקן לתכים חת שלכון חרין כרית מפלשתים כנכיר פרונן ' פשתנחשידם שיננח כלי ספק: פיין יותר מתה שישתנת היין לפוין ולתפנע: חחור רעים ' חנרכם וינחק שעשו שם זכח הפקדה: פחחר עלית בנהתות המיניקות שגרין לרחם עליהן בניהן: וירעם בתסלכבו לתיעלתם לח לתושלתו ולהכניד עלו עליהם ובתבונות כסיזי בסנין שכל את יניו וכדרך שהיה פרגים בחום התשוש וכלי ספה שיפי לתועלת הנכור: יהי רנון שינחם ינקם י למורך יעים

בוה המומיר התפלל המשורר על נרת מלכות יון כנית שני וחחר:

כאו נוים אלהים בנחלתך' בחנטוכיחה שהית העיל כנקרחת חמת רבה ושם שם לו חנטיוכם כסח פלכותו וחרמה על שפו: מפחו חת היכל קדשך , שקנו חת חבני סתונח בחותן שסולרכו לגנום ולששות פוכח חדש בימי כקשמונים:

l.bi

כנחת ערב

כאו גוים ככחלתך וגו' הכה חחרו ו"ל שנשנע הקב"ה שנח לכוח בנה"ח של משלה עד שינח בכה"מ של מטה ח"כ מה שעשו פה נכה"מ של מעה כח עייכ פנס בשל חעלה כביכול וכח"ם ו"ל על יודע כמנים למעלה וגל כי וה תלוי כוה וו"ח כחו גנים ביחלחך כמה שעמחו המקדש של חפה בתנוחת נכלת פנדיך ונו' הנה חמרו ז"ל שלמד חדם הרחשון הקכורה חן העורב שהמי׳ חד לחבריה מרחה חדם שהקבירוהו בעפר משם למד קמורה נקרקיג בחיכ שמעופו' נודע הקבורה סנתנו פכחן הפכו השעה בכוח עבדיך מחכל לעיף השמים . נשר חסיון לחיתו ארן דחיי נירושלמי כח׳ מהחכיל בכלות לישרחל ניפל ונים והיו הכלכים חוכלי

ויכעיסוהו לעשוח עולות בכחות לא לגבוה: שמע לאות שהכעיסוא בדברים שדברו בו על כן שמע אלהים ויתעבר מגזרת עברה שעבר חוק החרון: וימאם כי חרבן בית שילה קשה על כל ישראל: ויטוש הזכיר משכן כי כן כתוב שההרון היה בהיכל רק בלי חקרה על כן קראו אהל: ויחן ' עזו ' הוא הארון אחה וארון

בַהַנוי בְּקַטְלָא דְחַרְבָּא יִפְּלוּן

תא בְעידַן דִשְׁכוּפְּלִישְׁתָאִיאָרוֹנָא

ופְנְחָם וּבְעִידֵן דִבְשָׁרוּ נְשׁוֹהִי לָא

נַבְרָא דְמִחְפְּקַחמן חַמְרָא: וּמְחָא

בְיִעיקוי בִּפְחוֹרַיָא בַּאַחוֹרֵיהוֹן קָלָנָ**י**

בָּעַלְטָאיְהַב לְהוֹן: וָרָחִיק בְּטַשְׁבְּנָצּ

דַפַרִים עַל תַּחוּמֵיה דִיוֹסֵף וּבְשָׁבֵט

אָפַרִים לָא רַעַיָא: וָאִיתְרָעִייַת שֵׁבֶּט

וּבָנָא הֵיךְ קַרְנָא דְרִימְנָצּא מַקְּדְּשִׁיהׁ

מַעהַר הִיך אָרָעא דִיסָרָה לְעַלְמֵי

יְהוּרָה יַת טוּרָא דְּצִיּוֹן דִי רְחִים:

וָאַרִמְלָתוֹילָאקְפִּירָן דְתִּבְכְּנְוֹן:

עוך דרשו את יי' ועווו: ויסגר וגם מגפה גדולה היתה בעם: בחוריו דימה מהכלת החרב למאכולת אש כדרך כי אש ילאה מחשכון וטעם וי'ו בחוריו למות י חסידים במלחמה : ובחולותיו שהיו לנועות לא ראו חופות במות הכחורים: כהכיו · חפכי ופנחם: וחלמנותיו כחשת פנחם גם קרה ככה לאלמנותיו הרוגים אחרים: ויקץ דבר ייםתרו להם שתורים: נפו הכתוב כנגד מחשבות תלשתים שתפשו מקו' הככוד או על דרך משל בעבור שלא כרחתה גבור' הככוד בהלקח החרון ועתה מתרוכן המתרוכן מיינו שהוא בועח בכחו וים חוחרים כי המחרוכן הוא השכור בנפול התרלמה : ויך י רמז לטחורי' : מאז לא היה הארון וימאם י בחלק אפרים רק מאהל אל אהל וממקום למקו' עד כוא דוד והי' הארון בעיר ליון: ויכחר הוכיר השבט שהיה ממנו דוד כי ומאכלו בריאה שה או עגלה וכן זה ויכן בארמונים רמים וטעם כארן בעבור היות הארן בכלל׳ עומדת וחלקיה על כן הזכיר זה החלק מהארץ עומד כנגד הארץ בכללה: זיכחר: וכבר בחר כדרך וישאל אותה ורבים ככה כי כר ליון דוד תפשו ועל שמו נקראת ירושל קריית חנה דוד :: ויקחהר אחר שלקחו : ממכלאו׳י כמוגזר ממכלה לאן: מאחר עלות חואר דומה לפועל על דרך העולי' על הלאן או העלות לאן ישב לרעות ישראל כאשר

בנובנינשא: אַשָּׁרָאוּבָרוּלָרֵיה לָאאִישְׁתַּבְּחָן: בעבורו עיקר כל המזמור : זיבן-רמים תואר והמתואר חסר כמו

הם הנקבות: לרעותי עם בי"ת ניסף כמו רועה חת חחיו בלאן והנה בתחלה היה רועה החחיל בחחלת המזמור ויסע כלאן עמו י וטעס וכחבוכות כפיו ינחם בעבור שדימה עם השם ללחן ויש לורך למרעה טוב והכל במקל על כן ובתכונוולפי דעתיכי בי"ת בתבונות ישרת

ויחן לשבי עוזו׳ מסר הארון והלוחות ביד פלשתים: בחוריו אכלה אשי עברתו לא הוללו ... לא נכללו לאפריון וחופה שמתו הבחורים במלחמה הוללו לשון הלולא בארמית ורכותי דרשוהו על נדב ואביהוא ואין לבי מתיישב לפרשו כן שהרי כבר התחיל במשכן שילה: כהניו בחרב נפלוי חפני ופנחם: וחלמנותיו לח תבכלה י

ּוְאַרָגיזוּ ְקָדָמוֹי בְּנָסְבֵיהוֹן וּבִפָּסִילֵיהוֹן יַנְבָעיִסוּהוּ בָּבָמוּתָבוּ וּבְפְסִילֵיהָם י וּבְצִילְמוֹנֵיהוֹן אַקְנוּן יָחֵיה: שְׁמִיעַ יֵּיְהְנִּיהְיִבְּי יְקְנִיאְוֹהוּ: קָרָם אלָהָא וֹרְנֵּו וְרָחַקָּרוֹ נְפָשֵיה יֹּ נִיְמאָסֹמְאוֹ שַׁמֵע אַלהִים וַיְּתַעַבֵּר וַיִּסאַס מָאר בִישִׁרָאֵל: וַיִּטֹישׁ מִשְׁבַן ַבָּרָם אֱלָהָא ורְנָו וְרַחֲקַרוּ גַפְשֵיה לַחַרָא בְישְרָאֵל: ושְבַק מַשְבָנָא ח מינ כּו שִּּלְוֹאֹהֶל שִבֵן בָאָרָם: זַיְהַן לַשְּבֵי פ מיינו מתרונן לפון רנה הוח ָדִשִילוֹ מַשְבַּן דִישְׁרַת תַּפָּן שְׁכִינְתֵיה כּ׳ונמומיים עָוֹוֹ וְתַפְּאַרְתוֹ בִּיַר־צָר: וַיִּסְנֵּר לַחַרֶב וּמְטַר לְשִׁיבְיַיָתָא עַבּווּבְנַחֲלָתוֹ הִתְעַכָּר: בחוריו ליייל אָכְלָה־אָשׁוֹבְתוּלְתָיוּ לֵאַחּוֹלֶלוּ: אורייתיה ושביהוריה ביר סעיקא:

בחלקו של יוסף: וּמְבַר לְקַטְלִין בְּחַרְבָּא עַמִּיהֹ יֹחֹ שׁיִיי בְּהָנָיו בַּחֲרֶב נָפָלָוֹ וְאַלְטְנֹרֹדְיוֹ לִא רמים מקדשו וגו'י כמו שמים וֹבְאַחַםְנְתִּיה אַרְנִיז: עוּלִימוֹחִי אָכְלַת י׳ יי׳ תְבְבֶינָה: וַיַּבְץְיְבְיִשְׁןיְאַדְנָיְ בְּנְבּוֹר וארץ שנאמרו בהם שתיידים בָּתְרוֹנֵן מָיָון: וַיִּךְ־צָרֵיוֹ אָחוֹר תַרְפַּת סה שנחת׳ אף ידי יסדה חרן וימיני מפחה שמים חף בית החקדם עוֹלָםנָתַן לָמוֹ: ְוַיִּמְאַם בְּאַהֶּל יוּמֵף בשתי ידים שנחמר כונמ ידיך וַּבְשֵׁבֶשׁ אֶפְרֵים לֹא בַחָר: ד"ח כמו רמים מקדשו כחרן אָת־שֵׁכֶפיָהוּדָר־האֶת־הַר צִיוֹן אֲשֵׁר יסדה מה שמים וארץ אין להם דַייַ כְּחַרְבָּא נָפָלוּ כַּחָבֵי שִׁילוּ חָפְנִי יֹי יֹּ אָהֶבּיַוֹיְבֶּן כְּמוֹרָרְמִים מְּקְרָשְׁוּ כְּאֶרִץ חליפין חף מקדש שין לו חליפין להשרוח שם שכינה : ממכלחות יָטָדָה לְעוֹלָם: וַיִּבְתַר בְּדָוַד עַבְּדָו לחן דירי צחן כמו גזר ממכלה בַּבְיִין אַרום בִיתוּ אוּף אִינוּן בַּתַדִּית ל יום יהי וֹיִּקְהַוֹהוּ מָבִּבְרְאָת צאן: בַאַהַרְעַלוֹה ע נחן: החחר עלות הביתו שהיה רועה לחביו הלחן המכיקוף וְאִיתְעַר הֵיךְ דְסֵיךְ יָיָהֵיךְ מִיבִּילָ מִיבְּיַשְׁרַאָּלֹ שהיה רחמני ומולים הגדיים נְחַלֶּתְוֹ יָתַּרְעִם בְּתַם לְבָבֶׁעוֹ וֹבְתְבוּנְוֹת תחלה וחחכילן רחשי העשבים א העליולים שהם רכים ומולית בַפַּיו יַנְחֵם: התיישים חחריה' וחוכלין חמלע

מוִמור לְאָפֶף אֱלהׁים בַאוגוּיִם יבַנְחַלָּתֶּךְ טִׁמְאַוּ אֶת־הֵיבֵּל קרשה שמואת ירושלם לעיים: יייף נָהָנוּ אֶת־נִבְלַת עָבְרֵיך בַּאָבֶל לְעוֹף מִיּאַבֶל לְעוֹף בַשָּׁבֶיִם בַּשִּׁר וְחַסִינֶּיִיךְ לְתַוֹיִחוֹ־אָּנֶיץ :

עַלְפִין: וָאָתָרְעֵי בָּדָוָר עַבְרִיה וָרַבָּבִיה פון עַרְרֵי דַעַנָּא: וּפִן בָּתַר כְּיַיִּנְקוֹ אַיְיתֵיה לְמִשְלֵט בּיַעָקב עַמֵּיה ובִישְׂרָאֵל אַחֲסַנְתֵיה: וְמַלַּךְ עַלִיחוֹן בִשְׁלִימות לִיבְּבִיה ובְסוּכְלְחָנוּת אַיְרוֹי יַבַבָּרִינון: תּוֹשְׁבָּחָא עַל יְרוּי ְדְאָׁפָׁף עַל חוֹרְבַן בִּית מַקּוֹּשְׁאַ אָפַר בְּרוֹחַנְבוּאָה אֶלהִים עָלִין עִפַּיָא בְּאַחֲסַנְתָּךְ סְאִיבוּ יַת הֵיכַל קֶּדְשָׁךְ שֵׁיִיאוּ יַת יָרוּשְׁלֵם לְצָדוּ: יַהָבוּיַת נּוּשְׁמֵי עַבְּדָּךְלְמִיכְלָאלְ**עוּ**פָּארִשְׁמֵיָא בְּסַר חֲסִירָךְ לְחֵיוַת

שלו ח'כ"ב וסי בויחי - ואלמנותיו ב'חד חם' וחד מ"ל וסימן כהניו בחרב נפלו - שרידיו במות יקברו - בתראמ"ל - ייהץ ג'חס' וסימ' זיקץ שלוח ב כישי ביחי ואבשוויו ב זו וש זו וו של וחים לו יום שמואל סימן א' בארץ ח' וסימן בסדר לך לך יום שים זיקץ שלמה והנה יוקץ שמשון תגינא יויקץ כישן אדני י אהב ט'וסימן בריש שמואל סימן א' בארץ ח' וסימן בסדר לך לך יום הייום שלמה והנה יויקץ שלמה חומו היקן שנו פון היי יין והיי יין היי יין ארץ יסדה בארץ יסרה לעולם ע"ט טמאו ג'וסימ' ובני יעקב באו על יעוד אשור יסרה לציים בי הוא על ימים יסרה ואגדתו על ארץ יסדה בארץ יסרה לעולם י אשוריט הזכיים ביזוחת כל מנו אנ"ך ירושלם ח' קמצי' בקריאה וסימן זכור יו' לבני ארום את יום ירושלם הא אשכחך ירושלם עשו לי אלהים באו גוים בנחלתך אנ"ך ירושלם מצרות בית יו' בתוככי ירושלם בעת ההיא נאם יו' יוציאו את עצמות מלכי יהודה יאמרת תשכח ימיני שפכו רמם כמים סביבות ירושלם בחצרות בית יו' בתוככי ירושלם בחצרות בית יו' יוציאו את עצמות מלכי יהודה יאמרת אהים הגני ממלא את יושבי הארץ הזאת ווילינו הרוכלים ברוך יו'מציון וכל אתנחתא וסיף פסוק דכוו'במ"א תדבק לשוני לחכי אם לא אוכרכי:

שנים כמו וזרועו כשדים כאילו כתוב ובתבוכות בכפיו יכחם והנה טעם כתום לכבו לעשות טוב לעמו ובתבוכות כפיו הוא המעשה ככתוב ויהי דוד עושה משפט ולדקה לכל עמו: מזמור לאסף אלהים באו גוים הוכרתי מחלוקת התפרשים בתחלת הספר יש אומרים כי מזמור דבר שכוחר ונכרת מרבים אולי קינות היו או טעם מזמור שראה ברוח הקדש בעבור מה שכחב בחחרונה כי ישרחל היו עמו ונחלתו וטעם חלהים חיך הוא אלהים וגברה יד בני אדם על חם דיו ועל מקום קדשו: בנחלחך - ארץ ישראל לעיים - מקומות שפלים והפך זה נכון יהיה הר בית יי ויש אומרים מקום שאין שם ישוב או שחפרו ירושלם לבקש מטמונית: נתנו - קשור זה הפשוק כי החסידים לא נקברו בעיים הדומים לקברים

אכן יחייא

תהילת הי תורת חסד

שם מזמור לאסף אל"ים בהו גויסוגו' הנ"ל בזה שכיון לישראל הנקראי' עם נחלתו וכחומר ובישראל נחלתו ויר' אתה ה' הטוב לישראל כמו שאמרתי במזמור הקודם אך טוב לישראל וכו' וא"כ חיך אפשר כי באו גוים בנחלתך ישראל ולא די זה רק שטמתי את המקדש המעוו ונס שמו את ירושלם לעיים ואחה ה' כתכת בתורתך הנה נתתי לכם ונו' ולכל עיף השמים וגו' ועכשו נתנו חת נכלת עבדיך מחכל וגו' :

קדשו שהוא ארץ ישראל . ואל הר זה קכתה ימיכו . שהוא בית המקדש וכאמרו תביאמו ותטעמו הר נחלתך וגו' - ניברש מפניהם גוים שהוא כפוש עממים ' ויפילם בחבל נחלה שהוא כשחלקו על פי הגורל כחלת החרץ וישכן שכיכתו חחר כך בחהליהם משבטי ישרחל שהם חהלי משכן שילה ' ויכשו וגו' אחרי היותם שוקטים על אדמתם התחילו לכסות ולחרות את אלהי'עלית ועדותיו לא שמרו ביתי שפוט השופטים י ויסונו וגומ'ר"ל כי כסונו אמר מעבודת ה'י וכנדו בי כאבותם - והם הפכפכים כקשת רמיה : אשר הרובה קשת : מראה היות כוכתו לירות

אחרי חותו היו נהפכים לעבוד הע"ו: ויבעישוהו וגו' כ"ל ויבעישוהו לה' בנחותם ובפסילהם יקניאוהו . כי אפי' בימי שלי היתה הע"ו ביניהם בחסתרים . ואפי' חפני ופנחם לא היו מובדים עבודת הקדם לשם ה' כי אם לשם אולות . שקע וגו' ר'ל שמע אלהים דבריהם הרעים ומעשיהם ויתעבר . וימאם למאד בישראל ויעש משפן שילה . אשר היה האהל כי באחלשותו שכן שכינתו כאדם ובין שוכני בתי חומר ' ניתן לשבי עוצו שהם הלוחות ותפאדתו כיד צר שהוא הארון אשר שבו סלשתים ' ויסגר לחרב עמו כאותה החלחתה מכלשתים ' ובכתלתו התעבר כי לקחו פיירו' הרבה מחרץ ישראל בחלת ה' בחוריו אכלה אם להע החרב החתהפכת בחלחתה ובחולותיו לא הוללו בבחולותיהן כי כשבו וכעואו בעורלות פלשתים ' כהכיו בחרב כפלו אלו חסבי ופנחם כהנים לה' ואלמכותיו לא תבכינה מרוב היגון . כאסת שנחם שלא בכתה מרוב היגון אשר מתה ממכו בהקשותה בלדתה - ויקן כישן וגו' כ"ל כי אחרי הגלות הלו ריחם ה" של פמו למפן רחמיו וחסדיו ויקן כישן אדני ופגבור מתרופן מיין שר"ל כנבור שהדרים היין ויתעורר מהתרדמה ההיא אל גבורתו וכתרנו היך גברא דתתפקח מן חמרא והוא משל שהוא היה סובל לראות הגלות ההוא לעמו ולמשככו לרוב מטאחיו . ואחר כך ככמרו לממיו ויך צריו הפלשתים מכת אחור בשמורים חלפת מולם כתן למו הוא החלפות שמשה לדגון אלהיהם עד שהשיבו את ארון ה' ככבוד נדול לארץ ישראלי ויחאם ונו' ר"ל כי אף ששב ארון ה' לא חוד לשכון בשילה כבתחילה יען כי האל חאם באהל יוםף שהוא משכן שילה שהיה בחלקו ובשבע אפרים לא בחד ויבחר את סבט יהודה את הר ציון אשר אהב שהיה בחלקו י ויבן וגוי ב"ל שבנה בית מקדם קיים ולא כקודמים מגלבל ושילה ומב ובבטון . כאשר בנה בקחם הרמים שהם השמים הרמים וכאשר בנה החרץ אשר יסדה לעולם . ויבתר בדור עבדו לעצור בעמו " ויקתהו ממפלאו צאן ומאח הצאן והבקר עלות ויולדו הביאו" לרעות ביעקב עמו אלו הכשים ובישראל כשלתו אלו האנשים " בי חי שידע לרעו' הזאן והעלות ולסבול טורח כדי לגדלם היטב ולנהלם לאם' ידע לנהל עם אחד ולסבול טורחם וחשאם" הרועה במקל אשר בכף ידיו . נהוא רמו כי במחשבה ירשם בתחימו ובתבוכה . ובמעשה ינחם הוא בידיו ולא ע'י שליח כי ישנים הוא בעצמו על פרטיותיו . הכה המחמור הלו נעשה בלוח הקדם בראשונים וקצת דבריו בעבר וקלתם בעתיד ואין לפקפק אם שינה סדר המכות וענינים אחרים מאשר הוא בכתוב כי סמך על המבין:

עם מומור לחכף וגומר החחור הלו כחחר על חדבן הבית : חלהים וגו' הנה כחשר אחרכו פעמים רבות : שלם מתכות כחן הקב'ה לים שהם יותנת הורע ומתכת החרץ ומתכת החליחים ובחרבן הבית נחבדו שלמתם ובקיבת ירמיה איכה ישבה בדר העיר רבתי עם כנגד מתכת הורעי ואיכה היתה כאלמכה רבתי בגוים כנגד מתכת האלהותי כי מי בוי נדול אשר לו אלהים קרובים אליו כים׳ ואיכה שרקי במדינות היתה למם בכבד מתנת הארץ וכאשר בירשנו באר היטב בפירושנו למגילת איכה׳ ווהו אותרו פה המשורר אלהים באו גנים בנחלתך שבם עתך תוראל פנגד מתנק קולע שמאו את היכל קדשך כנגד מתנק האלקום . סמו את ירושלים לעיים שהם גלי מפר וסיד מתרקנית הבתים בנגד מתנת הארץ .

יקלםי לשון דבה לדבר בס כמו למשל: עד מהי עד מתי: מאוףי תקצוף י קנחתך חמתך שאתה מקנא להנקם לשון אל קנא אנפר"נמנט בלע"ו: הותר פחח אסירים ממסגר שלה' כמו מחיר אסורים שלח בלך ויתירהו: בני תמותה - בני הנהגת שליך תמותה אנמוריניד"א בלע"ז ויש דוגמחו בלשון חכמים מוטב שיאכלו

> ואל יאכלו בשר תמותות נבילות ופירושו בשר מסוכנת ששחטה במסכת קדושין: אל שושנים • חל ישרחל: עדות לחסף מזמורי מזמור של עדות שרמז להם בו שלש גליות והתפלל עליה' שהרי נאמר במזמור זה שלש פעמים השיבכו האר פניך ונושעה ורמז להם בו לרות העתידו' לבא להם בימי בית יהוא ממלכי ארם של ביתי יהות כי חבדם מלך חרם וישימם כעפר לדוש: רעה ישר' מנהיגם ופרכם' שלהם יוסף וכל ישרא נקרחים על שם יוסף לפי שהוא פירנסם וכלכלם ביתי הרעב: יושב הכרובים י כמו שנאמר ונועדתי לך שם וגו' : . הופיעה - הראה גבורתך

ישראל בשר תמותות שחוטות

מסרה

יהצילנו ב' וסי' מן הגוים ' וכפר על חטאתינו: וכפר ד'וסי' קרב אל המוכח ב'כו יוהולך מהרה אל הערה: עורנו אלהי ישענו: בגורל ב' חס' וסימ' סלח נא לעון העם הזה: תכוא לפניך אנקת אסיר: והשב ד' וסימ'לו ישטמנו יוסף : שוכ והשב את אחיך והשכ חרפתם אלי לשכנינו שבעתים: לדור ודר ד' כתיב כן קרמא מ"ל תניין חם" וסימ' נמס' כסיפ' סי' מ"ט פ רעהד' קמצין כתוב ה' ופים' ניהי הבל רעהצאן כי תועכת מצרים כל יואמרו אל פרעה רעה צאן עכריך י רעה ישראל האוינה:

שְׁרוֹן אַדִימָהוֹן הֵירְמֵיָא חֲוַרָנוּת שָׁפְבוֹ דָכָם יבַנַיִּים סְבִיבַוֹת יְרוּשָׁלָם הָיֵינוּ חֶרְפָּה לִשֶּׁבֵנְיְנוּ הֹחֹ מִכֹּיִ דִירוּשְׁבַם וְבֵית ְּדְקָבִיר: הַנִּינָאֹקְלָנָא וָאֵין קוֹבֶר: לְשִׁירְנָנָא תוּלְעָבָא וְגוֹחֲבָא ער־מֶרה ה לַענוּנְוּלֶכֶּם לִּסְבִיבוֹתֵינוּ: יָהוָרה הָאָנַף לָנָצַח הַבַער כְּמוֹ־אָשׁ לַחַוֹּרָנִיחָנָא: עַר אֵיטָתִייַיִּתְּקוֹף ָּקָנָאָתֵּך: שְׁפָּלְּ חֲבָתְרָ וֹ אֶל־הַנּוִים מֹיוֹתוֹעוֹ לְעַלְמִין תִּבְעַר הֵיךְ אֵשָׁא מַנָנִיחָך: אָשֶׁר לְאֹיִרָעוּהְוַעִל מַמְלָכָוֹת אֲשֵׁר שָׁרִי חֵימְתָךְ עַל עַמְמֵיָארְלָא חַכִּימוּ בשמר לא קראו: יָתָר וְעַל מַלְבְּוָתָא דִי בִשְׁמַך לָא ביאַכַל אַת־ יַעַקָּבוּנֶאֶת־נָנֶהוּ הֵשַׁפּוּ: אֱל־תִּוֹכַּר־ צַלִיאו: אֲרוֹם נְּמְרוֹבֵית יַעַקבוְיַת לְנֹוֹנְעוֹנֶת רָאשׁנִים בַהַר יְקַדְּמָונוֹ יֹּ י בִיתַמַקְרְישֵיה אַצְרִיאוּ: לָאתְרְבַּר ַרָחַמֶּיִהְ בָּיבַּרַוֹנוּ מְאֹר: עְוַרֵנוּיאֵּלֹהֹיָ עַלְנָון עִיוַיִין דִּמָן שִׁירוּיַיאבָּסַרְהוֹבַיָּא ישׁעׁנוֹ עַל־דָבַר בְּבוֹד־שְּבֶּוְךְ וְהַצִּילֵנוּ ביווּ יוּכוֹ יְמַלְיכוּן בּיוּ בְּבוֹד־שְבָּוֹך וְהַצִּילֵנוּ ביווּ יוּנוּים יְקַדְיםוּן בְּיךְ בְּבוֹד־שְבָּוֹר יְשִׁבְּוֹר ביווּ יוּנוּים יְקַדְיםוּן בּיוּים בּיוּרִים אַרוּם וַבַבַּר עַל־חַטאַתינוּלְבַעַן שבֶּך: אִיתְמַסְכָּנָנָא לַחֲדָא: סָעִיד יָהְנָא לַפָּהייאמְרַוּ הַגּוּיםֹ אַיֶּרה אֱלוֹהַיהֶם אָלָהָא פוּרָקנָנָא מְשוּל אַיְקרישְטָּך יוָדַע בַּנּיַנִם לְעיגִינוּ נִקְבַּארת דַּבּדי ייּוּנֵי ופְרוֹקיָחָנָאוֹכַפֵּר עַל חוֹבַנָּאוּבְנָל תָבָוא לַכָּנֵיהָ ַעַבָרֵיך תַשְּׁפִוּר: שְׁמָרֵ: לָפָּה יִיִּפְרוּן עַפִּיָא אָן אֵלַ הַהוֹן אָנֶקֶרוּ אָׂמִיר בָּנְדֶּלֹ זְרוֹעֲךָ הוֹתֵר בְנֵיַ בּיַבְיַה יִתְנְלֵי בְּעַמֵּיָאלְטֶחֶמְנִיינָא פּוּרְעַנוּרו רְמוּחָה: וָדָּהַשַּׁב לִשְׁבַנֵינוּ שֻבְעַתִים בֹּיֹי הֹי אַבַּם עַכְרָךְ דָּאִשְׁתְּפִיךְ: קַרָּטָרְ אָנָקָתָא רַאַסִירִי הֵיךְ סַנִּי אַל־חַיָּקִם חֶרְפָּׁתָם אַשֶּׁר חַרְפוּרְאַרֹנְיָי**:** ַתְּקוֹף אֶדְרְעָךְ שֵׁאַבִי בְּנַיָא דִפִּתְטָפִרין וַאֲנַחָנוּ עַפְּּוּי וְצִיאוֹ בַּרְעִיחָוּ נַזְרֶה לְּךְלְעוֹלֶם לְרוֹר נָקפּר נְיִפוֹנִם לְמָחִיתָא: וְאָתִיב לְשִׁיבְנָנָא עַל חַר שָׁבָעַה גּוּסָלָא עַל פּוּרְעָנוּת קְיָיִמִיהוּן יונגללב: יַבְבַנֵצְחַ אֵלַ־שׁוּשַּׁנְים עַרָּוּת רְאָפָף יים יְחִיםוּרָן דִי חָסְרוּ יָתְרְיִי: מומור: רַעָּיתוּ נוֹבִיקְרָמֶר הַאָּוֹינָהנֹהַג י׳מיניו עפָרְוְעאן רַעַיִיתְרְ נוֹבִיקְרָמֶרְ לְעַלָם בַצָּאן יוֹסֵף יוֹשֶׁכ הַבְּרָבִים הוֹפִיעָה: ָּבָרֵי לִרָרֵי דָרַיָּא נְתַנֵי חוּשְׁבַּחִתְּך:

שפכו . דעת השופכים כי אין דורש דמם כמים שהם מותרים: הייני הנשארים ממנו: עד מה יי' תאנף לנלח בנו: תבער כמו אש קנחתך קנחת בעבור שעבדו ישראל אלהים אחרים ולחה לא תקנא בזרים: שפוך: ועל חחלכות: כחו אל הממלכות כמו אל יסוד המוכח: כי לח די שלח תקנא בעבור שלח ידעוך עד

אכן עורא

שאכלו את יעקב שידע הוחך אלי מפרשים רבים אמרו כי ראשונים תאר לעוונות והנכון בעיני כי עיוכות סמיך להבית רחשונים ומלת יקדמונו כננד רחשונים י ומעם כי דלונו מחד אין לכו כח ואין לאל ידיכו על כן נכקש רחמי': עזרנו הטע' עזרנו עד שנכנד שחך חו עורנו בעבו' כבו'שחך שנקר'עלינו ע"כ חחריו למה י טעם לעינינו שנהיה חיים לפני מוחנו ודם עבדיך הו' הנוכר בתחלת המומור: חבא י בעבור היות ישראל בגלו כאסיר בבית כלא: הותרי מגזרת הותירם שהם מוכנים למות ומשקל חמותה תשועה חקומה תרועה ורבי משה אמר כי הותר הסר יתר ופחח קשורם בעבור שהוכיר אסיר: ואנחנו עחך חנחנו הנידעים שהם עמך אז נודה לך בפדותך אותנו: למנלח חל שושנים . או על שנה חמר ד' מרינום כי עדות כמו עדי דבר נכבד וכמוהו והת כזר לשנבינו העדות: רועה : בעבור שהזכיר יעקכ בברכותיו משם רועה אבן ישרחל על יוסף על כן כוהג כלאן יוסף: יושב הכרובים שהיה החרון בתחלה בחלק יוסף ואחר כן בחלק בנימן ושניה' בני רחל במחשב' בני יעקב הרחשונ' מנשיו וכן כחוב בני רחל אשת יעקב על כן רחל מבכ' על בניה וכל ישראל נקראו בשם אפרים ווה הוא ויקרא בהם שמי או

לְשַׁבְּחָא עַליַחְבִי סַנְהַרְרִין דִי מָתְעַסְקִין בְּסֵהֲרוֹת אוֹרַיְהָא עַל יְרוֹי דְאָסֶף תּוּשְׁבַּחְתָּא: בַּרְנָסָא דְּיִשְׂרָאֵל אָצִית יָרְמַרְבָּר הִיךְעָנָא אֲרוֹנָא דְיוֹםְף דִשְׁכִינְתַּיה שַׁרְיָא בּינִי כְרוּבַיָּא הוֹפָע:

לבני רחל עם גוים: לפני

המשורר הזכיר מלחמה שהיתה

תהילת ה׳ תורת חסד

שפבו - דמס וגו' הנה בומנים ההם היו נוהגי' ג"כ להשליך המים לפני בתיהס כשהיה שם איוה מת ובכן יבאו המקברי ולו"א כי גם שהיו הנשפכים סביבו ירושלם מים ולא כם שיה להם לשכניהם לבוח לקבור הותם ומכ"ש שהיו דמים רבים:עכ"ז וחין קובר י המר עוד וכל זה בה לכו לפי שהיינו חרפה לשכננו שהם היותר מחוייבים בזה כיהנה השכני׳ הם חייבים לקבור את שכניה׳ או לפחות לשפוך את מימיהם כדי שישמעו הדבר המקברים כאמור ומוה נמשן היותנו ללעב וקלם לסביבותינו שהם יותר רחוקים חלינו : חו יר׳ היינו חרפה לשכנינו ומזה שהיינו חרפה לשכנינו ביה לעג וקלם לסביבותינו שהיו מלעיגים עליהם על מה שהיו מחשיבים לנו כדי ללעוג עלינו עד מה ה' יר'יהי רלון מלפניך שתבער כמו אם קנאתך לשפוך חמתך אל הגוים אשר לח ידעוך

וגו' כי אכל את יעקב יר' כי אחד מהם אכל את יעקב וכלם עזרו לרעה ואת נוהו השמו או יד׳ הנה אלה רשעי׳ בשחך לא קראו ועכ"ז אכלו לאת יעקב עם היותם יודעים כי אם אכלו עתי אכלו לחם לה היה כי אם לפי שעמי זה הל"ים לה קראו והם ג"כ בשחך לה קראו ועכ"ז אכלום מו יר' לא די להם מה שאכלו את עמי כאלו לחם אלא שג"כ את כוהו השמו "עסודתו שהיה להם שובה רבה ממכו כי מי לא יחפון בכוה טוב כמוהו - או שהיה להם עזר עוב גדול מזה היוא שהחולוי היו גזוכות מחמליתה של חרץ ישרא בהיותה על חלה וכמו שחבחר בס"ד בפסו' הללו חת ה'כל גוים יגו' כי גבר וגו'י או יר' כי אכל את יעקב עם היות שמו יעקב כאנ' ויעקבני וגו' והיה לו לעשו' התלחותיו כדי להנצל מהם ועכ"ו לח יכול להם: חו יר'כי הנה בענין הלרעח היית שולח מגפותיך אל כית החועא ואח"כ כל גופו ופה היה הענין להפך כי אכל את יעקב בתחלה והח"כ את נוהו השתור חו יר' הנה היתה כונתם למלח נפשם כי ירעב והיה די להם במה שאכלו את ועקב והם לח כן עשו רק וחת כוהו השמו: או יר' וחת כוהו השמו עם היות גם חל הככרי היה עוב בהתפללו שמה: או יר׳ לכך המרתי באו גוים בנחלתך יען כי הכל הת יעקב והוח נחלתו ית' כאומר יעקב חבל נחלמו: אל תוכור לנו עונות ראשונים יר'עונות הראשונים ובאומר מהר יקדמונו רחמיך כי דלונו מחד יר' כי דלונו מחד מרחמיך ולהם חנו לריכין ח"כ מהר יקדמונו רחמיך: או יר׳בחומר כי דלומו מאד כלנ׳ אילו הייכו לחן לעיניך או היה טוב למוכי טוב לגבר שיהיה לתן בעיני מלכו וחדוכיו כי חז יתמלח חסרוכו אך הכחכו דלוכו מחד כלותר הין לריך לומר שאין לכו די חסרוככו חך אכחכו דלוכו מאד אפי׳ מהחן בעיניך ה"כ מהר יקדמוכו רחמיך קודם שחתו לכו משחלות לבכו וחחרי כן תתן לכו משחלות לבכו: חו יר' כי דלוכו מחד וחין חכו יכולין להמתין עד שנהיה מקודם לחן בעיניך ואחרי כן למלחה רלוכנו כי הנחנו יראי פן נמות קודם כל דבר ה"כ מהר יקדמונו וכו': עזרנו הלהי ישענו יר' עזרנו חלהי ישענו על דבר כבוד שמך שאנו אומרים חמיד עזרי מעם ה' וגו' הנה אל"ים עוזר לי וגו' והצילנו עם שם זה מהרודפים אוחנו וכפר על חטאתינו למען שמך שם אל"ים שאנחנו יראים ממנו אם לא חכפר על חטאתנו או יד' חילו היה בית המקדם בכוי הנה בו היו עונותיכו מתכפרין אך עתה כפר על חמחתינו למען שמך : או יר' אילו לא דלוכו מאד הייכו עם ממוכנו עושים לדקה וחםד ולדקה חליל ממות ההוה בשביל העוכות וחטאוך לך אתכה דלוכו מאדוכלתה פרוטה מן הכים ואין אכחכו יכולים לרדוף לדק 'וחסד כדי שיתכפרו עונותינו או כדי להככל מצרותנו ה"כ כפר על מטאתינו למען שמך: למה יחמרו ובו' יר' למה יחמרו הבוים חיה כח מחמר החל שחמר והייתי לכם לחל"ים - יודע בגדם לעינינו יר׳ יודע בגוים בינם לבין עצמם וחנחנו כבין את דכריהם ונשמעם ומה הוח הדב שיודע ביניה שיודו הם בעלמם כי כל רעותיה 'חלו עליה' בעון מה שפפכו דם עבדיך וכו'ב

תבא לפניך חנקת וגו' הוא יהויכין והדומים חליו בזה ודבר עליהם ברוח קדשו והוח בעלמו

אומר כנודל זרועך הותר בני תמותה והענין הוא כי נבוכדנצר אסיריולא פחח ביתה וחילה סני ה' שיתיר להם · או יר'כגודל זרועך להעיב לשובים ולחת נכסים רבים אל הנותן לעניים הוחר בני חמוחה והוא במה שמידך תחן להם מעוח להולאה והם יחנו אוחם אל העניים ובכן יכצלו מן המות כי לדקה חציל ממוח וכו' : ואנחנו עמך וגו' יר' הנה אלה הגוים משלו בנו והסרועים אותנו כרצונם ובכן נתבואת נבלת עבדיך מאכל לעיף השמים ושפכו דמם ובו' ואכלו את יעקב וגו' באופן כי נחשבנו בעיניהם כפרים וכבשים אשר מהסיקח הרועה למלא נפשו כי ירעב ואנחנו עמך ולאן מרעיחך לא לדבר אחר כי אם שנודה לך לעולם ולדור ודור נספר חהלתך בחיים הייתכו דור דור וחכמיו דור דור ופרנסיו דור דור ושופטיו או יר' מדורו של משה לדורו של שתואל ומדורו של שמואל לדורושל משיח:

פ לסגצה על שושנים וגו' ה'אל"ם לנחום עד חתי וגו'ר"להנה כל העם כחחד הם מהפללים וחפלת הלכור חיבה ועתה עשנת בה עם היותנו בני יעקב ויוסף ששמעת חפלתם האכלתם

אבן יחייא

כתכו וגו' בא לפרש אומרו כאו גוים כנחלתך לאמר כי נתכו את ככלת עבדיך מאכל לפוף השמים וכשר חסדיך מאכל לחית הארץ: והנה עבר ה' יקרא העושה העוב' וחסיד יקרא העושה הישר שהוא לפנים מן השורה כי אף שהיו ישראל רשעים ובחטאים מתו ונחרב הבית' הנה היו בימיה' נדיקים הרבה ובמהם הקשנים אשר נהרגו מהאויב לאלפים ולרבנות גם הם היו צדיקים כי לא יומתו אבות על בנים ' והאויב עשה יותר מאשר לווה: שפכו ובומר כא לפרש חומרו שמו את ירושלם לעיים . לאמר שככו דמם מהעבדים והצדיקים שכיבות ירושלם ואין קובר אותם מפני פחד האויב . היינו חרפת וגו' בא לפרש אוחרו טחאו את היכל קדשך . צאחר היינו חרפה ולעג וקלם משלש נפשותינו לשכנינו שבסביבותנו . אחרי שנחרבה הבית אשר היתה לכו לככוד ולתכחרת י פד מה וגומר עד מה ה' תחכף לכנת בעמך להניחם בגלות נתכער כמו אם קנאתך לתת לכו בגלותכו זה צרות רבות ורעות . שפוך וגומר ראוי לך לספוך חמתך אל הגוים אשר לא ידעוך כאשר ידעמך אכו . ועל המתלכות אשר בשמך לא קראו . כאשר מוראים אכו תחיד אף כי חטאכו לך . כי אכל וגומר חכור כי אכל כל א' מן הגוים האלה את יפקב תחימן " ואת כוהו שהוא בית המקדש השמו" ועשו יותר מאשר צויתם וכאימרו אכי קצפתי מעט והם עזרו לרעה . אל תוכור וגומר הנה האל פוקד עון אבות על בנים כשאוחזים מעשה אבותיהם בידיהם . תהו אומרו די לכו עוכותיכו . זלכן אכא אל תזכור לכו עוכות ראשוכים מאבותימי להענישנו עליהם . ומהר לעשות שיקדמונו רחמיך . כי דלונו מאד . אין לנו עוד כח לסכול הצרות . עורב: וגוחר ועורכו אלהי ישעכו על דבר ובשביל כבוד שחך החחולל בגוים למען כוכל להשפיל אויבינו . והצילנו חידם כשתכפר על חטאתינו שהם סבת היותכו תחתם ווה למטן פחך המיוחד מה' בעל הרחמים: למה וגומר פירש איך ככוד שמו מחולל בגוים כי יאמרו איה אלהיהם . כסיעיקו לכני ישראל . ואכא לעינינו נראה שיודע בגוים יהם יודו בלרחם היותה לכקמה מדם עבדיך השפוך: מביא וגומר ותבוא לפכיך האנקה והאנחה חישוש שהוא אסיר בגלות י וכגודל זרועך הותר והשאיר על הארץ ישראל המוכנים למות י שהם אסורים בככלי ברול וחוכנים לארבע מיתות בית דין להיותם ישראלים: והשב וגומר והשב לשכינינו סבעתים מריבוי נקמה אל חיקם על חרפתם אשר חרפוך ה' באומרם איה אלהיכם יקום ויושיעכ' יהי עליכם סתרה: ואכחכו עמך וצאן מרעיתך כודה לך לעולם הארוך שכולו עוב ולדור ודור

בעולם הזה נספר תהלתך: ם למנצח אל שושנים ונוחר התוחור הלו גם הוא נאחר על הנלות: רושה ונוחר הם דברי בני הגלות שאוחרים אתה שהיית רועה ישראל כשהיו לאחרים בטרם שנחלק מלכות בית דוד ואתה שהיית כוהג כלאן יוסף אחרי שנחלק מלכות בית דוד ונחלקו ישרש בשלכותה ובשחם כי עם דחבעם כקרא יהודה להיותו המלך מהשבע ההוא - ועם ירבעם סקרת יוסף או אפרים להיותו החלך אפרתי היית רועה וכותג אותם בהיותד יושב הכרובים ושוכן אתם בפוך שוחאתם . שכא האויכה תפילתמ והופיעה עליכו ותשפיע חהשבחתד

ואין קינר בי היה החיל בל יונים פובכ חוץ לער : לשבנינו שמון ומוחב : תחנף לננח : שביו נורותם לבטל ילשכת תורב וחנות לדורי דורות: מנטר כמו חש קנחחד שקנחתן על חלולה תנער כמו חש על החתות פע"ח: חזר לח ידעון. נס כי בזתדלו קית חכמי להתבונן לחידשו חת ח' כלל חכל דברו שליו סרם ' בשחך לח קרחו" על הפך מנרכם נינתק שנחתר בהם ניקרם בשם כ' שהשתדלו להודים חת גדולות כחל יתכרך לכל כחי העולם . כי מכל מת ישקבי בי חמנם שתן הוח שחכל חת יעקב כי עליך בורנכו כל היום : וחת כוכו של עפן כחתרו חשר יבחר ה' חלהין לשכן שמי שם : השמו ח'ם מכלי בקי פועד: יקדעונו רחתיך

קוים שנהיה ראוים לכך מני

שנוכל להשיג זכות רחור

לוה: כי דלומו פחדי מכל

זכות נפיון וכספשה: כלסן

שנוכל למסוק בתור' ובתנו

אים אלהיהם" והנא לכבוד

שמך: יודת כגוים לפיכיכו־

יונים: הותר בני תעותה

סותר יתר שחת על חויביהם

חת בני ההרוגים שימשו

עמין ומוחב

בַּקשה חביתיהם בכל לב

ומדום: נודה לךלעולם י

יבי רניו שנידם לך לעולם

ביתי משמוני : חסיר : השנוים בפלחתת

אויב על דבר כנוד שמן

ולח ימרב סבית: בזה המוחור נכח המשורר על עשרת השנמים ותשועת פניטיהם ביתי חוקיהו ועל בכין בית שני וחר גכו ובו התכלל עליהם ועל הגחלה העתידה חור:

רועה ישרחל שחתם: כוכב כנתן יוםף שהי' בידו פלכות י'השבטי : יושב סנרובים . ביפי חוקיהו שלח נגנו עדין החרון ווולתו הותיעה . בעשלת סנחרינ :

מנחת ערב

אוכלי בשרו ול קקים דמו אנירו הניתו להם חדידהו קח אכלי דכחי לכלבים תשעוכהו חיתו והוא היה בחל הכלכים ע"ב כענש מדה בנגד מזה וח"כ מצינו ראויי שיאכל בשרם לכלבים וכחן כתנו בשר חסידיך לחיתו ארץ: כי אכל את יעקב ונוי אושל שהק"בת י הנית חום כליון המקדם לשיכת ישרחל לשפיך מחחו על ענים וחבני" ועי"ב שפך חוותו חיברתו וזה שקוכן החשור שכלקינף בשחים כי חכל חת יעקב לחת כוהו השתו: בָרָם אֶפְרַיִם וּבְנִיְמִן וּמְנֵישָׁה עוֹרֵריַת כּיִּמְשִׁייִי לְפָנֵי אֶבְּרִים וּבְּנִימָן וּמְנִישָׁה עוֹרָרִה

בְּרְטִעוּתָא וְאַשְּקִיתָן חֲטֵר דִּמְעָא יִשְׁיבֵנוּ יְלְעַגוּ־לָמֵוּ: אֵלֹהַים צְבָאוֹת הַשִּׁיבֵנוּ

לפני אפרים י לפני פליפיה' שנוחרו כחרן: עוררה חת גכורתך על סנחרים גכורתך על סנחריב וחילו: ולכהלישושתחלנו: שיהיו השנטים סנו' עם מחיהם כתלכות כית דוד ניכחו לכית המקדש כדגלים מולתם: חלהים השיכני מל ידי משקיהו: וסחר פניך להכין ולהורות תורה ומנות פל ידי חוקיסו שישתדל בוה: וכושפה' תשועת שולמים: ששנת בתפלת שתך י כתפלת דניחל ופורח ושחר נדיקי סדור שהתפללו של כנין כית שני : החכלתם דממה ותשקעו בדתעות בתלכו' תרי בדבר כתן: תשיפנו תדון לשכננו י סכתכו שטנם לתלכי עדי בננד בנין הבית והמיל: ילעני למו כחתים חם ישלם שושל ופרץ חת חופת חבניסם: חלפים זכחית התילך על כנחות מעלם ופסה: השיכנו ככית פקדשן נגד טמערכת : וסחר פניך להכין חותנו חת תורתך על ידי שורח כחתרו ויעתוד עורה ססופר על פנול פן ויקרחו בספר וכלוים עבינים את העם: ונישפס, בוה תשימת סולתים: גפן פתנרים תשים תשלח קניריה עד ים סנה עם ת נתלחות וגדולות להוכיח חת ישרחל עבית שכדים ולפושיכם בחרכך לפיות לנפן חדרת עושה פירות בתירה יבתנות כפו סנתן שחינם רחויה כי חם לפירותיה שהם הנכחרים שבעירות וחינה רחויה לשים פלחכם כלל: וכוק תשלח קנירים : ופירותים לפרחוק על יד הנכריי הכחים לשעם סחל יתברך כעכין עלכת שכח ווולתה: לפה פרנת גדרים ' להנשתה משם : ינישתנה חוירי בעלכות פרם שחינה סוגנת כחויר שחיני פוכן לפרוף ולככוש יכרסתנה וישחיתנה בנורות בסול תורה ומנות: וזין שרי פלכות ישפעהל נוולתו : ירענה י מכלה שחר שמך ועירם כנוול חיתם יום יום : ככם משפי' י גפן

ואת להגילה עגורות האפו"

עע"ם:

לפטי - הזכיר אפרים בתחלה כדרך יעקב ושהוא היה בעל הדגל : ולכה · כמו ולך אמרו בעלי המסורת כי הוא מלא והעעם ולכה ועליך הדבר להושיענו וזה הפי' איננו ישר בעיני: חלהים השיבנו שיעזרנו לשוב חליו: והאר פניך ' חלינו וואת היח הישועה שנבקש: יי׳ בעבור שמלאו רבים אלהים גבאות אמרו כי הוא שם אותו

וְנָתְפָּרִיק:

כת גבורהר עלנא ועלה מן דיניא

פָנָלותָנָאוְאַנְהַר זִיו סְבַר אַפָּךְ עַלְנָא

: אֵיפֶתִי לָאַקְבִּילְהָא צְלוֹתָא רְעַפָּך

אוּכְלְתָּא לְרוּוֹן לֶחֶם טַּמִישׁ

תַּלְתֵּי: תַּיַשִּׁוִיתָנָאלְמְרָנָאלְשֵיבָבָנָא

אָלהָים צְבָאוֹת אָתִיב יָתָנָא טְנְלוֹתָנָא

בִירת ישְרָאֵר דְמְתִילִין לְנוּפִנָּא

בְּמַצְרֵים אַטִילְתָּא תָּרִיבְתָּא עַמַּיָּ

בָּאַרְעָא רְיִשְׂרָאֵל וֹנְצִבְתִּינוּן: פִּנִיתָא

טוריא דירושלםטול בית מַקְרְשָׁא

וָבַתֵּי מֵרְרָשַיָּא רַבַּנִין אָסְרִין אַלִּימִין

ישורשיהון וּמַלְאַת אַרְעָא:

וּבַעָלֵי דְּבָבָנָא יִתְלַעֲבוּן לְתוֹן:

לָּמִפְרוֹּק לָנָא: אֶלָהָאאָתִיביָתָנְא מֹיִם יֹ״נִי

יַיָ אֱלהִים צבָאות עַר

וָאָנָהַר זִיו סְבַר אַפָּךְ עַלְנָאוְנַהְפַּרִיק : בֹּי לֵפֵייִ אָרֵץ:

בלבא שלו ועל דרך הפשע שהוא דרך קלרה כעו והנבואה עודד הנכיא שכן הוא והנבואה כבואת עודד הנכיא וככה זה יי' אלהים אלהי לבאות שהם לבא השתים . . וטתם עשנת פועל עומד כמו והר סיכי עשן כולו כאילו עלה איך עשן בעת חפל' עחך והנה היתה החפלה כמו עשן כדרך עלה עשן באפו החכלתם י אמר רבי משה תחת לחם דמעה : וחשקמו דמעות שלים הפך ותשקמו דמעית בשליש והוא שם מדה כמו וכל בסלים ויחכן כי זה דרך משל כי מאכלם ומשקיהם דמעה ובי"ת בדמעות כמו לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי או בי"ת בדמעות ישרת חחרת ותשקמו דמעות או בדמעות הטעם שוה בשליש או תחסר או' בי"ת וכן הוא האכלתם לחם דמעה ועל איזה פי' שיהיה הטע' בני ישראל בגלו': תשימנו מדון : כמו ויהי ריב ומדון כי זה שכן אומר בחלקי יהיה וטעם ילעגו למו ככוי בעבור כבוד השם שהוא הגפן שהסעת מלפנים וכמוהו אשר לא נשא לשוא נפשי וטעם ילעגו שלא תיכל לעזרני - ועעם לאמר פעם שנית אלהי׳ השיבנו והאר רמז ליהודה שגלה פעמים: גפן. על לשון זמר עומד והטע' הסעת והם ישראל כי כרם יי׳

לבאות ועצ' תסיע בעבור לכתם במדבר: מגרש גוים ' השבעה ותטעה כמו תכיחמו ותטעמו: פנים לסקלה מהחבנים והם הרשעים: ותשרשי מבנין הכבד הנוסף להפרות השרש ומבנין הכבד להכרית השרש ' כמו ושרשך : כפו חם' בית בצלה או דרך וערום יכסה בגד והוא דרך נחות : תשלח · עד ים · באורך מים סוף ועד ים פלשתים: ואל - נהר : נהר פרת ברוחב: יונקותיה · הסעיפי הם קטנים הדומי ליונקים ויתכן להיות טעם ההרים והארזים שהיו ישראל ההרים הגבוהים והיערות ועעם ארזי אל כדרך כהררי אל: למה פרלת י כמו פרץ גדרו: וארוה : כמו אריתי מורי לקטחי וכן נשים באות מאירות אותה: יכרסמנה · מלה רבעיה כמו ירמסנה ויש אומרים מלה מורכבת יכרת ממנה כדרך מלא כרסו מעדני וזה רחוק בעיני: חזיר · חיה וזיז עוף והוא שם חין ושדי כמושדה והעד יעלוז שדי וכל אשר בו וטעם חזיר ועיף האומות הדומות לחיות ולעוף הדורם: אלהים : שוב בא י עתה כמו הנה נא זקנתי אוי נא לנו והכלל כן פי' כל נא שבמקרא והוא בלשון ערבי הפוך חין נופל על זמן עומד ובעבור שהוכיר לבאות המר משמים ופעם זחת

כי ואת היא בעלמה שהסעת ממלרים:

לפני אפרים ובניתן ומנשה : כשיהיו לריכים לתשועתך אף על פי שהם רשעי' ואינם כדי עורר׳ גבורחך להם ולמה כי לכה לישועתה לכו לך נחה ועליך להישיע בין חבי׳ בין זכים כמו שנאמר למשה במצרים ראה ראיתי את עני עמי שתי רהייות הלכו למה רוחה חני שהם עתידים להכעיםני וחע"פי כן רחיתי חת עניים מפני השבועה

אַת־גַבורָתָה וּלְבָה לִישְׁעָתָה לָנוּ:

עשׁנַת בָּתְפַבֵּת עַכֵּך: הַאֲבַלְתָם לֵחֵם

וָהָאֵר פַּנֵיף וִנִּיטְשֵעָה: נְבָּוֹ טִפִּצְרַיִם

תַפִּיע תָנָרֶשׁ גוֹיִם וַתְּטַעָהַ: פְּנִירָג

ָלָפָגֵיָ**הָו**ַתְּשְׂרֵשׁ שָׁרָשִׁירָה וַתְּטֵּרֵ

בפו הרים צלה וענפירה

תְשִׁימֵנוּ ְמִרוֹן לִשְׁבֵנֵינוּ וְאַיְבֵינוּ

ַדִּמָעָהוַתַּשְּׁלֵמוֹ בּוְדֹמָעוֹת שָׁלִישׁ:

יָהוָה אֱלֹהִים צְּבָאוֹת עַר־כְּתַי

שנשבעתי להברהם: הפרים בתלחמת הרם כשנר על שמרון ושלח מלאכים לאחאב וכספך ווהבך לי הוה וכשיך ובכיך אֶלתִים הַשִּׁיבֵנוּ וְהָאֵר פְּנֵיְהְוְנָוְשֵעה: ה הטובי לי הס מנסה בימי יהוחש בן יהואחו שכאמר שם כי ראה יי׳ בעני ישר' כי חבדם מלך חרם וישימם כעפר לדום והכהו שלש פעמים במלחמה שנחמר שלש בדבמי פעמים הכהו יותם והשיב חת בדמעת ערי ישרחל בפיר ושים חתר"ים מצ'חתי של שלש פעמי חכה אם ייבין יק הרס וחשר השיב חת ערי ישרא יחב תנע בכימן בימי החשורום שהיו ברישתי מרדכי ומשתר בסכני וכל הדור תלוי בהם : ולכה לישועתה לכוי אין זה לשון הליכה חלא כמו ולך וכן הוא במסור' ולכה איפוא השיבנו :

ָתִשַּׁלָּחְקְצִינֶרָהָעַר־יָ**בְ** ארויאל: ליעקב ולכה הין בשורה מולחת ַבֶּטָּהנָפַרַצְתָּ ּ וָאֶל־נָהָר יוֹנְקוֹהֱיהָ: שמלה לכה קצין חהי' לכי ובו' 🕆 יַּרָרֶיֶרֶיֶרְיָלְאָרוּהָבָּלֶרָעְבְּרִי דָּרֶרְיּ מגלות בכל שהיה מן קרמירון כנענאי ושרשתיא לי לי מייי יברסטנה חזיר מיער ושריירענה: י מרדכי שם: עד מתי עשכת בלרות מלכי יון שהרעו מאד אָלהַים צָבָאורה שוב נָא הַבַּט שׁוֹ לישרחֹל: ההכלחם לחם דתעהי בשַׁבַיִם וּרָאָה ופַקדנָנָפָןוֹארז: במלרים: ותפקמו בדמעות שלים : בכבל שהיו שבעי שנה שהוא שלים של מאתים ועשר של דְּמָתִילִין לְאַרְזִין תַּקִיפִין: שְבִישַׁת שִׁבְשִׁין שְׁדְרַת תַּלְמִידָהָא עַר יָכָא רַבָּאוֹלְנְהַר מלרים זו למדתי מיסורו של רבי פְּרָתיַנִיקְהָא: לְטָה הְקוֹפְּהָא גיִדְהָאוֹמְכַסְחִין יְתָה בָּל עָבְרֵי אוֹרְחָא: יְנוּבְרִינָה משה הדרשן ויש לפחור על שם חַוּר דְּטָן חוּרְשָׁא וְתַרְנְגוֹל בָּרָא יִחְפַּרְגַס מִינָה: אֱלֹהִים צְבָאוֹת תּוֹב כְּדוֹן אִסְתַּכְּל שמלכות יון הית' הנרה השלישי ואם תאמר רביעית היא שהרי י מן שָׁמֵיָאוַחָמֵיןאִרְכַּרבְּרַחַמִינוּפְנָא הָרָא: פרס וחדי קדמו כל שבעי שנה של בכל אינם אלא גלות אחת לכה ד' כתובי' כן וסי' בסדר תלרות: כסו ב'וסימ' פניו חרולי' י כסי הרי' צלה: תשלח ה' וסי' נמסר ומנחם פירש שליש שם של כלי בסדר כי תצא: יכרסמנ׳ חד מןד׳ מלין בקרי׳ דתלי׳ בהין אות וסי׳ נמס׳ בשופטי׳ סי׳ י״ח: ששותין בו וכן פי' וכל בשליש טפר הארץ ורבוחינו פירשו על שלם דמעות שהוריד עשו שנאמר בו וילעק לעקה הרי אחת בדולה הרי שתים ומרה הרי שלם ועליהם זכה להיות על חרבו והיה כאשר תריד וגו': חשימנו מדון : מחה שם חותנו מדון לכל שכינינו שנתגרו בנו יון : השיבנו ונושעה : מבני יון : גפן ממלרים תםיע וגו' : גפן שרחל השר הסעת מתצרים עקרת משם וכמו ויסע כען תקותי ואחר כך גרשת שבעה גוים ונטעתם בארלם י פנית לפניה י את היושבים שם : וחשרש שרשיה י השרישה שרשיה : וענפיה ארזי אל י כמו ארזים חוקים כלומר מלכים אדירים: חשלח קליריה שלחה פחורותיה כמו ועשה קליר: עד ים עד הים הגדול היה גכולה: וחל נהר יונקותיה - רחבה של חרן ישרחל ממדבר עד הנהר נהר פרח: למה . עתה .

ביה אכלה ומרקה ושארא ברגלה רפסה ויש לו מקלח סימני עהרה אף עשו ים לו. זכות אבות: וזש שדי כל רמש השדה ולשון זיו שהוא זו ממקומו והולך: ירענה : רועה עליה וענפיה והוכלן:

> תהילת ה׳ תורת חסר

האבלתם לחס וגו'יר' ומצר כעשן הרב שהזיק לעיניהם באו להם כ"כ דמעות עד שהאכלתם

סהכונה היה שתתערב דמעת הבכי בכמו' גדול עד שתתן בי טעם גדול כמעט יותר גרגש מטע'

הלחם אפשר לפרש שירצה החכלתם לחם דמעה שהו' מלוח ולכן היו לריכי 'לשתות על חכילה כוחת

מים מתוקים או לפתוח שיהנו מראותם רבוי מים גם אם יהיו המים ההם מה שיהיו אך השקיחמו

או יר' החכלתם חלק א' לתם וחלק א' דמעו' ותשקמו בדמעו' שליש מהחכילה באופן שהדמעו'

היו ב' שלישים ה' בחכילה וה' בשתיה והחכילה היתה חלק ה' לכד : או יר' החכלתם לחם דמעה כי הדמעות עם היותן דבר נוזל נעשו כולם דבר מקסיי עד שמהיותן דמעות רבות נעשו

דמעה אחת והיחה כ"כ עבה עד שאכלות כמו לחם ותשקמו בדמעות שליש יר' והשתיה היתה

דמעות והיו שליש מהחכילה בחמור . תשימנו מדון לשכננו וגו' יר' וחויכינו ילעבו למו על

פה שהם מחשיבים אותנו להיותנו מדון לנו: אל"ים לבאות השיבנו יר' השיבנו אליך והאר

פניך ונושעה גם מנחת . גפן ממצרים חסיע יר' תיחכן שחסיע גפן זחת ממצרים והסישרחל

במושלים לגפן יש ושתגרש גוים עם שהיו גוים רבים ושתטעה בהרץ ושחשלת קליריה עד ים וכו'

וחחר כן פרלת גדריה וחרוה כל עוברי דרך ויכרסמנה סזיר מיער וכו' וזיו שדי ירענה וכו' ח"כ : אל"ים בבחות שוב כח פעם חתרת הבש משמים ורחה בדרך כלל חת כל העולם ופקוד בפן

דמעות שהן מלוחות וזה היה ג"כ במדה כדי שלא יהנו אפי' מראיית מראה מים רבים

לחם דמעה ותשקמו בדמעות שליש: וכפי מה שאמר בזה הר"י ן' שועיב ז"ל

מבן יחייא

פרנחה גדריה של אותה הכרם: וארוה כל עוברי דרך 'לקטוה כל הבא כמו אריתי

מורי עם כשמי וכן בלשון משנה כמלא אורה ושלי: יברסמנה חויר מיער כמו

שדה שקרםמוה נמלים בלשין משנה והוא לשון נתיקה מיער העי"ן חלויה זכו ישרא

הרי עשו אויבס כחיות היחור שחין להם כח לעלות ביבשה ובומן שיפורעמות נגזר

עליהם מתגבר כחית היער שהיה משחתת והורגת . חויר מיער הוח עשו דכחיב

לפני וגוחר ולפני אפרים שהם עשרת השבטים שהם בגלות לבדם ולפני בניחין וחושה שהם עם יהודה אחיהם בגלות לבדם: תעורר את גבורתךי ולכה לישועתה לנוי והנה לא זכר יהודה פה לכבודו להיות כי החלך משבטו היה סבת חלוק ישראל לשנים - אשר נמשכו משם כל הרעות: אלהים וגומר דוצה לומר אלהים השיבני אליך והשב שופטנו בבראשונה י והאל פניך אליכו אשר הסתרת עד כה וכושעה " כי אשר יסתיר ה' פניו ממכו יאבד " וההפך אשר יאר פניו אליו כי יחכנהו: ה' אלהים וגוחר רולה לוחר ה' שהוא אדון עילם האלהי: אלהים שהוא אדון עולם המלאכים . צבאות שהוא אדון עולם הגלגלים עד מתי עשכת לשון קלף וכעם בתפלת עמך: לא תרלה לקבלהי למען תהיה אדון על טולם השפל כי בקה יודע איפה היותך אדון עליו כי אם בתהילות בתפילות ישראל עחד עם אחד בארץ: האכלתם וגומר והאכלתם לחם בדמעה . ותשקימו בשליש מדמעות שרוצה לומר מדה כמו וכל בשליש והוא משל לצרות התכופות וכאמרו היתה לי דמצתי לחם יומם ולילה: תשימכו וגומד ותשימכו מדון לשכניכו כי תמיד יריבו עמכו ואויביכו ילעגו ממכו למו ובכיהם: אלהים וגומר חזר להתפלל שנית אלהים השיבנו אליך וגומר למען נושעה והושיף על שם אלהים צבחות שהיא מדרבה אחרת מחדכות שיש לחלוה יתבדך על הגלגלים מצד היותו לבחות מוסף על היותו חלהים וחדון למלחכי כאשר אמרכו: גפן וגומר כיכה כנסת ישראל לגפן וכאומרו ישעיהו כרם ה' לבאות בית ישראלי ורל הגפן אשר הסעת מחלרים במסות וביד חוקה . וגרשת שבעה גוים מפניה ותטעיה בארטתם במושבותם . פנית לפניה כל אויב ומעיק כי לא טמד איש בפניהם . ותשרש שרשיה

המחלא ארץ כי בפי ישראל פרו וישרלו בארץ ישראל ותחלא הארץ אותם . וכאלו נתכסו ההרים מצלה : וכתכסו מענפיה ארזי אל : והוא משל כי בכי ישראל בכבישת הארץ נתפשטו בהרים הגבמנים ובבקעות וכאומרו ביהושע וידברו בני יוסף את יהושע מדוע נתת לי נחלה גודל אחד אלני עם רב עד אשר עד כה ברכני ה' : ויאמר להם יהושע אם עם רב אתה עלה לך היערה ובראת לך שם בארץ הפרזי והרפאים כי אץ לך הר אפרים . פשלח קצידיה ר"ל סעיפיה הקשים כמו עשה קציר כמו נשע עד ים כי יתפשטו עד הים ים פלשתים . ואל נהר יונקותיה שהם הענפים הרכים . והנהר הוא כהר פרתי והנה ספר אורך ארץ ישראל שהוא עד ים פלשתים י ורחבה שהוא עד נהר פרת י וכאוחרו ושתי את גבולך חים סוף ועד ים פלשתים י וחחדבר עד הנהר י ונאחר מן נהר פרת מר ים האחרון יהיה גבולכם: לחה עתה פרלת גדרי הכרם ההוא אשר היו שוחרים אותה • באופן שארוה ולקטוה כל עוברי דרך להיות כי פתח סתוח מצאו יכרסמנה לשון נתיקה בלשון משנה שדה שכרשמוהו כמלים. ורוצה לוחר וכרסם וכתק אותה חויר מיער הוא משל לגלות בכל על ידי כבוכדכלר החזיר והרשע - ועין יער היא תלוייה להורות כי הגלות ההוא לא יתמיד רק ע' שנה - וויו שדי ידעום יון רולה לוחר העוף הרוחש על הארץ ווז ממקום למקום י והוא משל למאר הגליות י ולכן קרא שמם חזיר וויו להיות כי לא יתמידו במעלתם כי יחורו לפתיתותם ויווזו ממלכותם ב שלקים וגומר מלחים לבחות שוב כח תליבו ובגם משמים ובחקה ופקוד גבן וחת הרחושה מהחיות:

זובין וק

על דרך רבה לבחך ורבי יהודה

הלוי מ"כ אמר כי הנ"ון חסר

דגם בהתחברות שנים נונ"ין

כמו הללוהו מבנין הכבד הדגוש

לשון ליווי וככה המר וכן בן כל

אכ"י י"חי החבי"ה ועל שחלת

על לפין ליווי כמו חל כח לו חח

בני ישרחל הפך יכרסמנה ומלת

בן סעיף כמו בן פורת יוסף

שרופה בלשון נקבה כמו פורת

וראה הכתוב למעלה ישרת גם

כה וכן הוח ורחה שוחת הכן

היה שרופה באש כסוחה והכנה

והבן שתיהם אובדות מגערת

פניך הפך והאר פניך: תהי

כל יד ואחריו בי"ת לגנאי והיח"

יד יי׳ בהם הנה יד יי׳ הויה

במקנך ואם איננה בבי"ת היא

לשפח תהיידך לעזרני ויד יי'

עלי חזקה היתה עלי יד יי'וכן

הוא תהי עזרתך על איש ימינך.

פירש כי הכנה אשר נטע ימינו

דרך משל והכמשל הוא על

ישראל או משיח בן אפרי' וככגד

ועל בן הזכיר על בן אדם: ולא־

כמו לח כשוב כי החולם והשורק

מתחלפים יקים אבי ויקוכ לקול

הלפור או יהיה מלח נסוג פועל

עבר כמו לשון יחיד מגזר' נכונו

ללצים שפטים והטעם ישוב אל

בן אדם הנזכר למעלה וכחשר

תהי ידך לעזרו אז תחיינו כולנו:

יי' וטעם להזכיר זה אז כוכור

מה שהייכו מחפללים והזכיר

וכנה אשר נסעה ימינך: המביסתת והמיושבת אשר נטעה ימינך לשון והשיבך על

כנך: ועל בן אמלת לך ועל עשו שהיה בן חביב לחביו שהיה קורא אותו בני

אמלת גפן יעקב לך שנאמר ואת אחיך תעבוד עכשו היא שרופה באש וכסוח לשון

לא תזמור לא תכסח יאבדו תמיד הם הולכין ואובדין מגערת פניך וזעפך: תהי

ּ לָאָסָף

אומרי'כי בכנ' היה ראוי להיותו

וָבַנָּה אֲשֶׁרְ־נָטְעָרִה יְסִיֶּנֶךְ וְעַלֹּבֹן לוֹכֹּיִהְיִי וְעוֹבָרָא דִי נְצִיבַת יְמִינֶךְ וְעַל מַלְכָּי מָנַעֲרָת פָּנֶיךְ יאַרְפָּׁה בָאֵשׁ כְּסוּחָת בּיִינִין זְּיִלְ וּמוֹפְּרְכָא מִמְוֹפִיתָא רְבִּוֹ מָתּוֹקְרָא מָנַעֲרָת פָּנֶיךְ יאַבְרֹּוּ: תְּהִיּ־יִדְךְ עַלֹּרִ יִּיִּים בְּטוּחָת בּיִנֹים בְּטוּרָא וֹמוֹפְּרְכָא מִמְוֹפִיתָא רְכִּוּ אָיש יָסָיֶגָה עַל־בָּן־אָרָם אִפִּיְצָהְ כָּךְ: יֹי בִּיי בָּרָכָּךְ יֵיבְרוּן: הְהֵיאַיְרָהְעַל גְּבָר וְלְא־נָסָוֹג מָפֶּרָ הְּחַיֵינוּ ובְּשִׁמְךָ פֹּי׳ מַנִיסִיתְיִימְתָּא בִיה בְּיַר יְמִינָךְ עַל בַּרֹנֵשׁ בַּוְחַיִּילְתָּא לָּךְּוּלָאנָזוֹר מִבָּתַר דְּחַלְּתָּךְ נַקָרָא: יְּהֹוָיָה אֱלֹהַים צְבָאַוֹח הַשִּׁיבֹנִוּ ייוניו מייו תַּקַיִיסִינָנָא וֹבִשְׁסְדְנִקְרֵי: וְיָ אֱלֹדִיִים הָאֵר פָּנֶיְרְוְנִוּשֵׁעָה: צָבָאוֹת אָתִיב יָתָנָא כִּנְלוֹתָא אַנְתַּר זִיוֹ לַמְנַצֵּחַ עַל־הַגְּתִּית הַרַנִינוּ לֵאלהַיִם עוֹוֻנִּוּ יִיַ לַ מִּי סְבֵּר אַפָּךְ עַלְנָאוְנִרְפִּרִיק: לְשֵבְּחָא עַל כָנוֹרָא דְאַתְיָא מִן גַּת עַל יִדָא <u>הַרִּיעוּ לֵאלהֹיִי יְעֲקְבּ</u> שאורומרה ַרָּאָסָף: שַּׂבְחוּנְקָרָם אֱלֹהִים עוֹשָׂנָגִא וּחָנוּ־תֻף בְּנְוֹרנָעִים עִם־נָבֵל: תִּקְעַוּ יַבבוּקָדָם אֱלָהָא דְּיַיְעַקב אַרִימוּ קָלָא בַחָרֵשׁ שוֹפַרַ בַּבֵּקֵח לְיוֹם חַגֵּנו: בַיַ חַקְלְיִשְׂרָאֵל הָוּא מִשְׁפָּט לֵי־אַלְהֵי בַתוּשְבַהְתָּא וּסָדרוּתופּיִאכּוֹנָא עַרָּוֹת י בִּיהוֹבֶף שָּׁכֹוֹ יֹ׳ יִ דְקָלֵיה בְּסִים עִם נִבְּלִין: תִּקְעוֹ בְּיַרְחָא בָצִאתוֹ עַל־באָרֶץ מִצְרָיִם שְׂפַּתִּ לְאֹ־־ דְּתִשְׁרִי שׁוֹפָּרָיא בְּיַרְחָא דְּמִהְכַּמֵי הַסָּיֹרוֹתִי מִסֵבֶּל יֹי יוֹטָא חַגִּיְאדִילָנָא: אַרום קּיַים גִזַר ָיַרַעָתִי אֱשׁמָע: ישְרָאֵל הוּ הַלְכְּתָא דִינָא לֵאלַהַא שַׁבְמֶוּכְפִּיו מִרוֹר תַּעֲבְרְנְתֵה: בַּצְּרָת קראת וְאַחַלְצֶךְ,אֶעֶנְךָ בְּסֵׁתֶר רֻעֲם לֹי יִיי רְיַעַקֹב: סַהַרוּתָא עַל יְהוֹסֵף שַׁוֵיה ָדְלָאַלֶּןרִיבֹּלְאָתַּת ִרִיבּוֹנֵיה בֵּיהבִּיוֹמֵא יִדְלָאלֶןרִיבֹּלְאָתַּת ִרִיבּוֹנֵיה בִּיהבִיוֹמֵא אכחנך נפיק מבּית אַסירָיא וְשַׁלִיט בְּכָל אַרְעָא דְּמִצְרִים סִפְּוֹתָא דְּלָא חַבִּימִית לְאַלִיפִירֹת י שְּבֶעית: אַעֲדִּיתִיםְשִּיעְבּוּדָאבַרְפַּיה אַיְרוֹיםן לְפִרְמֵי טִינָא לְקִידָרָאאִיסְתַּלְקָן בְעִידַן עַקְרָ, אַ דְּמִצְרִים קָרִית וֹפָצִיח יָתָךְ צַּמִּית יָתָךְ בְּאָתַר מִמּוֹר בִּית שְׁכִינְתִי דָאָבְלִין ְבָרָבוּי גַלְנַּלִין דִּי נוּר

על איש ה' וסי' ויען כל איש יהודה על י עד אנח תהותתו י חהי ידך על איש י הן יהרם ולא יבנה י כי לא על איש ישים: פא חרנינו ב'וסי' הרנינו גוים עמו : הרנינו לאלהים עוזינו הריעו: על ארץ ט' בקריאה וסי' ושבתי את שבות מצרים 'גבה לבך ביפיך ' ואמרת אעלה על ארין פרוות ' הבונה בשמים מעלותיו ואגרתו על ארץ ' להמטיר על ארץ לא איש מדכר י ידין בגוים מלא גייות י עדות ביהוסף שמו" יהללו את שם יי' כי נשגב ז והיה כמלאת שבעים שנה ז וכל ארץ מצרים דאוריתא דכו׳:

השם הנכבד בפסוק הזה השלישי בעבור ובשמך נקרא שהוא השם הנכבד והנורא שהיא

לנצח כאשר פירשתי בספר השם : למנצח על הגתיח : מלח הגחית פירשתיה : שאו : כמו ישהו מדבר זעריו ומלח והנו חשרה בעבור אחרת והנו כנור נעים עם

גבורות וכוראות בפרהסיא: כבל : חקעו בחדש י תחלת חדוש הלבנה כמו חדשיכם ומועדיכם חדש ושכת וכתובה בחורה חקיעת החלולרות ונכין הוא שהיו חוקעים גם בשופרוח ורבוחינו ז"ל פירשוהו של יום ד"ה וסעם בכסא שהלבנה מתכסה בו והנה כן משפט כל חדש ומלת חגינו זביחת הכשבים כמו חגים ינקופו הסרו חג בטבותים ולפי דעתי שמלה כסח כמו זמן קבוע מו מועד ידוע וככה ליום הכסא יבוא ביתו: כי חק ומפפט קרובים בטעם וטעם זה היה החוק לישראל להריע לאלהי יעקב בזמן הזה: עדות י"ה כי שמו שב אל עדות כמו ויקם עדות ביעקב אע"פ שבא על לשון זכר כמו ודעת לנפשך ינעם כי התי"ו סימן לשון נקבה וי"ה כי וי"ו שב אל הק לישרא הו אל משפט וי"ה כי עדות כמו עדי כמו אחם הכור ואת העדות רמו לדביר זהב: בלאתו על ארץ מלרים . כמו וילא יוסף רק לא מלהכו יוסף בסבלות וכפיו בדוד רק כבל רגלו בביה הסוהר ויש אומרים כי ברחש השנ" יצה מבית האסורים והנכון בעיני כי הוכיר יהוסף בתוספת ה"א תפארת בעבור השם הנכבד והוא כיגד כל ישראל כאשר הזכרתי במזמור העליון וטעם להיות חק בכל רחש חדש לתקוע בשופר להזכיר גבורת השם בתחלת כל מועד ויום החדש ככה או הזכיר יוסף כנגדכל ישראל כדרך בני יעקב ויוסף סלה כאשר פירשתי שם בלאתו על מצרים - בבואם מרעמסם ועברו על ארץ מצרים ומצרים מקברים וטעם שפת לא ידעתי חשמע הנה משורר כנגד כל ישרהל שהוכרכו ישראל במצרים ללמוד לשון מצרים שלאידעוה אבותיהם והיה ראוי להיות שפת שלא ידעתי או תחסר מלח עם שפת עם לא ידעתי כדרך השותי' במזרקי זהב או כסף יין ועתה הזכיר החק ששם האל בישראל שהוציאם ממלרי וזה הוא הסירותי מסבל הסירותי אני הוא שהסירותי מסבל שכמו שכם ישרא וכפיו העבורנ' חסורנה מעשות חומר מעשים החומר והלבינים ולנשאם בדוד ויתכן היות שפת לא ידעתי רמז לישרא ששמעו קול השם בסיני והכ'שפת סמוך כי ישרא לה ידעו השם כרחוי רק אחרי שומעם קולו וכן הוא כתו אתה הראית לדעת ומה הוא מן השמים השמיעך את קולו או יהיה שפת לא ידעתי משה שהיה ערל שפתים והיה אהרן לו לפה והיה משה מדבר על שם הכבוד לישראל: בלרה זה הוא שהלילם מתחת יד מלרים וטעם ואענך בסתר רעם כדרך ענני במרחב יה כאילו הוא כתוב עניחיך בהסתיר הרעם ממך בעת השקיף השם בעמו אש וענן וכחוב קיל רעמיך בגלגל

וניעם אבחוק על מי מריבה מימי הלור שנקרא שם המקום מסה ומריבה . וטעם להזכיר זה עם זה כי בהיוחך במים ואתה עובר בים הסתרתי הרעם והענן ממך ובהיוחך ביבשה כתתי לך מים:

תהילת ה׳ תורת חסר

אבן יחייא

או ירי שוב כא בבקשה ממך וכו' ופקוד גפן זאת אשר היא גפן ממצרים הסיע ' וכנה אשר נטעה ימינד וכאומר תביאמו ותטעמו בהר נחלחך ועל בן אדם אמלת לך יר' וניועה אותם סמוכה ונשענת על אותו בן אדם שאמלת לך והוא דוד בן ישי והיא עתה שרופ'באש וכסותה מלד חמיתו' העשן שעשנת בה ומגערת פניך יאבדו במקום שהיה לך להבר כניך פליהם כבומר יבר ה' פניו אליך ויחנך ישת ה' פניו אליך וכו' אי לזאת תהי ידך לטיבה על איש ימינך והוא המשיח וכו' ועל בן אדם אמצת לך והוא דוד בן ישי: ולא כסיג ממך ונו'יר'ויהי רצין שלה נשיב עוד להיותנו בצרה רק שתחיינו ובשמך נקרא וכאמר הכה אלהיכו זה קוינו לו וכו' וה' אלי"ם לבאות השיבכו גם עתה וכו' :

פא למנצח על הגתית לאסף הרכיכו לאלי"ס וגו'יר'אס היוש עוז תראו לכו במלחמותיכו עם שוכחינו דעו לכם היוחו לאלו"ם כי לה' הישועה וגומר והריעו לאלהי

יעקב שאמר וזכרתי את בריתי יעקב י והכונה בפטיק זה לומר אל התיאשו בהיותכם ביליות רק דעו לכם כי כשם שבתחלה היה לכם עזו ותעלומות מאת האל ית' אשר היה עמכם הנה כמו כן יקיים בכם מה שהבעיח לזכור אתכם ויגאלכם מכל לרותיכט וישיב הת שהוחכם וכו' והוא העניך שסיים בו המזמור ההודם לזה: שאו זמרה ותכנ היף וגומר יר' שהו המס זמרה והכו לריפכ' חוף וכמר נעים עם כבל כדי שינגנו בהם יש תחיאשו מון ברחמים: תקעו במדם שושר וגו' יר' תקעו בחדש הידוע וכו': בי חק לישראל הוא יר' כי חק לישראל הוח להיות בו משפט לאלהי יעקב עם כל העולם והרי הוא כאילו בי ביום נולדו כל העולם אחרי שהק"בה שוכט בו את כל העולם ומכיחם עד יום הכפורים וזו היא ראיה גדילה על ש ברא ה' מדשה ויגאל את שבות יעקב [ומצאתי כתוב וז"ל תקעו בחדש שופר וגומר כי חק לישראל הוא וגימר שאז הוא זמן היוח לאל ית" דין ומשפט בעולם ע"כ: ערות ביהיסף שתויר׳ ענין הכרכסה לשר היה ביבייוסף שים בה פלחים הנה שמו החל ית' לעדות שיעשה ב"ב הגרולה שיש בה פלחים והוח מה שביחרהי למעלה ואומרו שפת לא ידעתי אשת' כבר ביארוהו רו"ל שלמדו מיכא ליוסף שבעי'לשון - הסירותי מסבל שכמו וגומר יר' בשם של יוסף הסירותי שכמו מסבל הברזל וכפיו מדיר חעב רכ'ר"ל מהיותו מבשל בדוד לשרי פרעה כמו כן בצרה קרחת ואחללך והענך בסתר רעס ונומר ורומרו לבחנך על מי מריבה סלה יר' למה שראיתי מה שעשית במי מריבה וידעתי את מריך היה מן הראוי להמיחך ועם כל זה אבקכך סלהולא אמיחך יעוזכותו של יוסף שעשה מה שעשה על הכרנסה ב

31 (* .*) 1E

יככה זגומר רוצה לומר ופקיד גם כן הכן והבסים שלה שהיא שרשה אשר כשעה ימיכך והוא משל לבית המקדש שהוא כן ובסים ישראל והמעמידם עמידה זמכיית וכלחיית וכף וככה היא ת!וי לרמוז לחרבכו אחרי עבור עליו עשרים שנה מוסף על הארבע מאות שנה בבית מקדש השני והאחרון - ועל בן ונוחר ר"ל ופקיד על הכן שהוא משיח בן דוד אשר אחלת אותו לך להושיע טחך כי כחה עליו רוח ה' רוח עלה ונבורה ויהיה גבור ואחיץ לבו בגבורים שהיא מלטער על איחור ביאתו: שרופה וגומר חיור לכנה ורוצה לומר פקוד הכן שלה שהוא בית המקדש שהוא שרוף בעוכותי והיא כסוחה שר"ל כרותי ותעשה שאייביך השורפים והכורתים אותו מבערת פכיך יאבדו ... תהי וגומר רולה לומר תהי ידך וגבורתך על כמו אלל ודוגמתו ועליו משה מושה ' אצל איש ימיכך שהוא אליהו העומד לימין ה' ואצל בן אדם שאימצת לך שהוא המשיח להושיענו מהגלות המר הלו: ולא וגומר רוצה לומר ואחר שתגאליכו לא נחשא עוד כי לא כסוג ולא נשוב אחור ממך . כי אתה תחייכו ואכו בשמך כקרא: ה' אלהים וגומר חור שלישית להתפלל על הישועה והוסיף שם ה' שהוא מעלה על כל מעלותיו להיותו לכדו חלך על עולם האלהי ושוכן לבדד שם בטח ברוך הוא לעולם ישתבח ויתהלל וכראה שרמו לג' הגליות וכפי כפל הצרות כפל האוכרות להרבות בתחינה:

פא למנצח על הגיתית ונו' התוחור הלו נאמר על התבעל העבודת פרך מאבותיכו בחלרים בר"ה ועל יציאת מצרים בניסן ולכן היו מזמרי' אותו במקדש ביום ר"ה

הרניכו וגומר ד"ל אתם בני ישרא הרנינו לאלהים שהיה עוזכו ביום ר"ה להקל מעליכו פול עבודת המצרים . והריעו לאלהי יעקב אשר הורידו למצרי׳ והבטיחו ואעלך גם עלה . אשר קיים . הבטחתו לישראל ברוך המקום ברוך הוא י שאי וגומר בא לפרש איך תהיה הרכה . בשתשאו קול זמרה . ומכו בידכם בתוף ובכיכור נעים עם נבל . כי נראה שבימים ההם המושי"קה היותר נעלה היתה הנעשית מקול זמרה בכה - עם קולות הג' כלי כיגון המ' - מקעו וגו' ובא לפרש איך תהיה התרועה - בשתקעו בחדש שהוא יום הראשון להתחוש הלונה השופר י ווה לא בכל חדש . כי אם בחדש החוכן וחועד להיו' יום חגימו שהוא ד'ח תשרי שאו הוא יום חועד לחג ויסיה הכשא מוליום הנשא יכוא כיתו בי חון וגות' ד"ל כי חון לישראל הוא

הם ישראל והעד אמלת לך ועוד אשר נטעה ימינך כמו ותטעה ותהיה מלת ופקוד מושכת החרת אף על פי שהוא בפסוק אחר כמו כי אמר גר הייתי עם כי אלהי אבי בעזרי וכן הוא יפקוד כנה כנה תואר לגנה או לגפן שהיא מכוננת ויש חומרים כי הכ"ף תחת גי"מל ולח מלאנו שהתחלפו רק שין בסי"ן וחוחיות חהו"י ויש

הכית: ועל כן חתכת לך . שרופה נחש נשוחה . ופקיד על חדום בנו של חבייהם וינחק חשר חתנת לך כחתרו ילחום פלחום יחתן פקוד עון הכנה הנו' שהיח שרופה כחש ושהיח כסוחה ככשיל וכלפית: מנשית פניך יחכדו" כחזיר והזיו שדי והכן הנו': תהי ידך על חיש ימינך . כחתרו שב לימיני עד אשית אויביך הדים לרגליך: ועל בן מום המנת לךי המשיח כפתרו טם עכני שתיח ככר חנש חתי ליה יהיב שלפן: ולח נפונ ממן כחמרו וכרית שלומי לח תמוט - תחיינו בתלפוד תורתך כחערו כי סיח וכשמך נקרם ... קיינם: להודישו לכל בחו השולם כחתרו וחתם תהיו ני משלכת כהכים וכחמרו וחת׳ בהני ה' תקרמון ב' במדת רחתי על מחך מלהים לריב רינם כנדכל כנוים עם ה: לבחות שיפהוד על נכח במרום להעיר ממשלתם: השיבנו לחרנך: החר פניך ' להכיננו כחתרונתתי תורתי בקרנם ישל לכם הכתככה :וכושעה י

בזה המזמור הוכיר המשורר לבכי הגולה חיך יתנהגו בבולה לחהר הגמלה חחכה המר ב

תשיעת עולמים:

הרנינר לחלסי'שונוי משו בחופן שתרכינו הכל בהגלות מלכות החל יתכרך שלינו ולח יחשרו שבחר בעם ככל ולח חכם : הריעו חרומת פלך לשמחה בהגלו מלכותו שכבר כלחם באויכיו ואכדם : תקשו בחדש שופר י ולששו" והתקעו שופר נחותו רחש חדם שהוח : כפח יום כפח דין: ליום חנני שקום רחש השנה: כיחק לישרחל הוח ותהי תקיעת השופר לקיי' מכות התורה על ישרחל מכות הנשים תלומד': משכם נחלהייטקב לוכור בוס מסום יום דין ורוני שירבלו בתקיעה כל עתו לעבודתו וישתחו בתרימה על מלכותו שיוכ' חיתנו בדין וכו ישפיט משפטנו מיד לוררניווישישנו: ולכן שהו' ביהיכן שמו" שם חיתו היום 'נעדות שיעוה כך לעתיד לכח ביה כף כי חבי החסירים ינח לתלוך ברחם השנה כפו שספרוו"ל : כנרה קרחת וחחלנך וכן חתה ישרחל כצרה הרחת במורים וחחליך בוה ביום -שבר"ה בעלה תבידם תחבותינו בתו שספרו חול שנר"ה נעלה וכן לעתיד לבח: חפוך ביום זה בתלחת ביג ותבוב: בסתר רעסי כאתרו תהיה מסומת ה' רבק בהם אמנם :

שרפה

ולח כסיג מתך יוחל תגרום לכו להיות נסוגים ממך: תחיינו מן הגלו וכוכיר טובחך וגבורחך ואז כקרא בשמך: יי' אלהים לבאות כאן כאמרו שלש חוכרות ובאמלעי שתי חוכרות ובראשון אזכרה אחת הכל לפי חוזק הגליות והצרה והגאולה: על הגיתית כלי שיר הבא מגת: הריעו בראש השנה. כנור נעים עם נבל רבי חייא בר חבא אות' הוא כבל הוא ככור ורבי שמעון אמר כימין ויתידות שבין זה לזה למה נקר'שמו נכל שהו מנבל כל מיני זמר: בחדש בחדום הלבנה: בכסא יום מועד קבוע לכך וכן ליום הכם' יבח ביחו למועד הקבוע: כי חקי היאלישראל מחת הקב"ה לתקוע בחוחו היו' והוא יום המשפט להקב"ה: עדו' ביהוסף שמו : בראש השנה ילא יוסף מכית האסורים: שפת לא ידעתי אשמע מפורם

במסכת סוטה שלמדו גבריאל

שבעים לשון: מדוד : מעכודת

עבדות לבשל קדירות כדרך

שחר עבדים מדוד קדירה כמו

והכה בכיור או בדוד: בלרה

קראת . לי כלכם קראת'מצרת

עבודת סבלות מלרים ואחלץ

אתכם : אענך בסת'רעם אחה

קראתני בסתר ביני וביניך ואני

עניתיך בקול רעם הודעתי

ידך על חים ימינך. חשיב

מכותיך על עשו שהוא איש

ועל כן אדם . אשר אמלח לך

העומד להפרע ימינך ממנו

להיות מושכו משמני החרץ

ל וכתיב ה׳ יחד כתיב א' אבחכך על מי מריבה שלה - ואף על פי שגלוי ובחון לפכי שאחם עחידים להמרותי

במי מריבה כך שנויה במכילחה : שמע עמי : אחרי שכל זאח עשיחי לך כדי אחה

לשמוע לי: הרחב פיך . לשחול ממכי כל חחות לבך: וחמלחהו . ככל השר חשחל

המולה: בשרירות לבס במרחות לבס כמו למען שוררי: לו עמישיחע ליי עדיין

אַבחַנה על־מֵי מָריבה סַרָה: שְׁבַע

ַעֲמֵי וִאָּעַיִּרָה בֶּךְ יִשְׂרָאֵל אִם־חִּשְׁמַע^דַ

תְשַׁתַּחֲוֹה לָאֵל גַבֶּר: אָנבִי יְהֹנָדָה

ָאֶלהֶיה הָפַּעַלָּה מַאָרִץמִצְרָים<u>ה</u>רְחֶב

במועצותיהם:

יַעהַםלְעוֹלַם:

ישָׂרָאֵל בִּדְרָכַיִיהַרֵּכוּ:

רִפְעָרָ: חַפָּאַרוּרְרָבַשׁ אַישְׁבִּיעֶךָ:

וָאַשַּרְחָהוּ בִשַּרִירות לבָּם ֵלְכוּוּ

משנאי יהוה יבחשר לו ויהי

ויאכילהומחלב

מוְמור לִאָםף אֵלהׁים א

ער־מָחָי תִשִׁפִטוּ־עָוֵל

לאַדִירָיִיָר בַרְאֵל זָרָ וְלָא

ולא שבע עבי

הם היו רולין לשוב לי ולשמוע

אלי: כמעט אויביהם אכניע יי

בשעה מועטת הייתי מכניע

אויביהם: אשיב ידו אשיב

מכתי מעליכם לתת הותה

עליהם ואז משכאי יי' יכחשו לו י

ניהי עחם פורענותם לעולם:

נימכילהוי לישרהל: ומצור •

השביעם דבם כשהלכי בדרכיו

כענין שנחמר ויניקהו דבש

מסלע: הלהים נלב בעדת

הל . לרהות הם אנות ישפיטו

עול: הלדיקוי הם זכחי הוח

בדינו אל תהפכו דינו לחובה

בשביל לשאת פני רשעים

לא ידעו : הדיינין המעוותים

הת הדין: ולח יבינו י הח חשר

בשביל העון הזה יתהלכו

בחשכה וימוטו על כך כל

מסרה

אנכי יו' י"ב וסימ' בסדר וישמע

יתרו: שמע עמי לקילי י חבליש׳

שמיעה לקיל וסי'נמסר בסיפרא

טמחם ייי ואת אויביהם כסה

הים: פב וְפני יִ"ו בקריאת

וסימ' ופני יי' לא חליתי יופני

המלך לא ראה : וישב אבשלום

סי'נ"ח: אויביהם ו'מ"ל וסימ' כלהון קתו

ויחר אף יי'קרמא רשפטים ב' ^{במי"ב} גלי

מוסדי חרן:

"לֹּ עַמִּי שׁמֵעַ לָיִ שׁ וֹחָתם הדיינים עד מתי תַכפעו

כנחין הזהכ: של פי פריבה יותר על עם שבחנתני חתה כתי חרינה: שתם עתי י תופשי התורה: ישראל יהמון העם: לח יפים כך חל ור אותי כלם אלהים ששתתי כך לא יהיה כך זר מן התכלית התון המס ממה חון לשמום ולהכין: ולח תשתחיה לחל ככר ובוה לח תשתחום לשים חל ותקיף של תלכי ח"ם מע"ח ושריהם: כי אנכי ה' מלהיך חשר חלי תתשלל: הרחב עין י העתק שחלה מובנכה למעלה: ומתלחהו בלפרי שתושרך להשתחוו לוולתו לסשיב חשכן: ולח שמע עתי לקולי לשעבר כחתרו כופיו עורים לח ידעו כוכים חלמים לח יוכלו לנבוח שלחהיו מוכיחיםולה שלמדים להפון: וישרחל לא חבה ליי כשהוכחתים פל ידי ככיחים לשוב לח חבו שתות כחתרו בשוכה ונחת תושמון ולח חביתם וחשלחהו כשרירות לכם בנחתי חותם על בחירתם וכן עתה :ילכו במוענותיה כי לח חתנעם תכחירתם וכזה הם ביד חויכיהם אתנם: לועתי שותעלי לווכין ולהורות: ישרחל בדרכי יה לכו ' על פי התורה חשר יורו עתי הנו": כמשט " כתו רגע: חויכיהם חכניעי באוםן של זיוםיםו להשתמנד

בוה המשתור הוהיר. המשורר חז השופטים לשמוע לוק בשלח לייחים חה דין עניי

חת כל החלות החלה על אויכיך: משנאי ה' יכחשו

לו יתפלל חליו מירחת

שונש ולכם לא נכון עתו:

יברחל: לעולם בחתרו

בי תי כח וחת לי: ניחבילהו

מחלב חטם" והנה החכיל

חשה בזיעת הפס: ותכור

דנו חשכיטן ולפתידלכח משכיען שלח כנער בחפרם

ז"ל פתידה חרץ ישרחל

נסי וארר: אלהים ננב נעות בעדת שופטי כשום עדת חל מעדים לשכודתו לשפים בדק חלים נכב לעורם ולהחיר עיניהם לשפוט נדק משו בחותן מה רב היוה התדינית נהעדר התשתם הנה הם בחשיכה ית הלכו בעיכש ננחי

לחיפות ולדרחון שולם :

ימוטו

אבחנךי בדרךושם נסהו ושלה באמ": שמעי הוכיר בתחל'השירותי מסבל שנם ישרא ע"כ הוא חייב לשמוע לייכתו הנה לא יהיה בך אל זר לא יהיה בך אל זר נמל ובדיבור שני כתוב לח יהיה לך אלהים פי' באמונת הלב מפיחכם לח בך נמגא ולך באמינ'

לעולם יעמודו וזה פי׳ חרוך

הפך ולח שמע עמי להולי בדרכי יהלכו הפך ילכו במועלותיהם: כמעם במעש זמן וטעס אשיב בעבור שאכניע בימים קדמונים כל חויביהם: משכאיי יכחשו כמו יכחשו לך חויביך מרוב פחדם יכחשו שלח מרדו בך חו על דרדויכחשו אויביך לך מטעם וכשרי כחש משמן: ויהי עתם - כי כח יומו ולעולם לא יקומו - ורכי יהודה בן בלעם אחר כן ועל נריהם אשיב ידי שהם משנאי יי' כי הם מכחשים אלהותו ויחשבו כי עד ואינכו על משפט לשין הקדש הלה רחה וקרוב לבה עתה ורבים ככה: ויהכילחי כל המפרשי חמרו בי ויחבילהו על השם הנוכר למעלה משנהי יי בהם: ועל נריהם חשיב והה"חוהוי"ו שב חל ישרחל חם ידי בחמרו ונתן ה'חלהיך בדרכי יהלכו והסעם היה רחוי שישמעו לו ויזכרו החסד שנמל לחבותם והוא אכילת המן שהוא מתוק ונכבד יותר מחלב חטה ניהי עתם של עתי ושל והשביע' מים מלור מחוק מדכש ותהיה מ"ם מלור משרת אחר את ישראל לשתב בותן שבו כדרך נוחל אביך ויעזרך וטעם סיו לינון לפניה' תחלב החדישר כדרד מנורח דני נוליח השביעך כדרך מטרף בני עלית כל רוחו הומ'לו ככה פעם ידבר

כל רציכך ומשאל לבך ואמלאהו התכוון כו ווהשיהיה תופש ולא בימי השופטים או נבואת פתורה מורה נדק ויהיה הבית הראשון אם היה זה אסף הוא המשור' בימי דוד:והשלחהוי כמו מי שלח פרח: בשרירות בחוזק כמו שריר וקיים: כו

> שתוכים בליסקחות וכלי פילת:

וכתו כן: כקרכ חלהים ישמים ישפוט חת השופטים ניענ שם בחשר יטו מוה לכן אתם שופטי ארץ: מד מתי תשמטו - שול - החשנם תתפידו בוה פד שיבלה ספינש החלבי עליכם. ופני רשעים תשחו סלם: שלח לשתוע משפט הכדכחי נגדם: שפטו דל נגד בתשירים שקנו מדפתם ילח בשליעו לפרת' או וילתם וה: ניתים - כנד החתיטרותיםים חו וולת וה: עני ורש ַ **כ**נדיקו שיערוך משפטו בנדק ולח ישתתמו טעונותיו עלמו דל וחכיון נסשלח יכחו לסניכם לדין: מיד רשעי בעלי זרוע . הנילו י כשתראו זה: לח ידעו ולח יכינו בחזיכה יתהלכו" בי חתנם כחשר שיפטי חרן לח ידעו ישים דיין שישתום חותם וישנישם של זה ולח יבינו

הלב: אנכי כאשר תחמין כי אנכי השם העומד לנכח החענג עלי שחבקש בפיך

ומן פִינָרָא רּוּבְישָא אֶשְׂבְעִינָךְ:

בחַנִתְךְ עַל מי מַצוּתָא לְעָלְמִיןְ:שְּמָעוּ עַמַּיוּאַסְהִיר בכון שֹרָאַלאָס תְּקַבֵּיל לְמֵימָרִי: לַא יָהֵי בֵּינֵיכוֹן פָּלְחֵי שַעַיַּתָא נוּכְרָאָה וַלְאתִקְּנְּדוֹן לְפַּעַעות חִילוּנָי: אַנָּיִא יַיִּ אֵלְהָרְ דַּאַיִיקִירוּ יַחְבוֹן מַאַרְעָא רְבִיצְרִים אָפָתִי פּוּסְדְּיִיהְ פִּיִּכִיפִיף וַאָּמַלְאָהוּ: בפַחָנָמֵי אוֹרַיְרָא וַאָּמַלֵייָתָה מִבֶּל יישי לפול לְקוֹלְיַ וִישִּׁרָאֵל לֹא־אָבָר־ לִי: שַבְּחָא: וְלָא לַבִילוּ עַמִּי לְלָלִי וְיִשְׂרָצִ לא צבו לפיפריותריכתיה בּהירחורי לְבָהוֹן אָזְלוּ בְּטֵלְבַת רַשִׁיצִהוֹן: הַלְואי אוּבֶּיהָם אַבְנֵיעַ וְעַל צַּבִיהַם אָשְיב עַפִּי שָׁבֵע לִיִישְׂרָא בְּאוֹרְחָתִי יְהַלֵּכוּן: בּוְעֵיר בַּעֲלֵי דְּכָבֵיהוֹן אַמְאִיךְ וְעַל בַעֲלֵי רְבָבָהוֹן אָתִיבּמְחַת גְבוּרְתִּי : שַנְאַי יָיָ יְכַדְּבוּן לֵיה וִיהִי תוּקְפָּהוֹן לַעֲלָם:וַיָאַבִּילִיגִיה מן טוב לְחֵים וְזִימֵן תושְבַחְתָּיֹ עַל יִרָא דְאָסַף אֵלהִים שְבִינְתִיה שַרִיא בָּכָנְשַׁת צַּדִּיקִין דְּתַקִּיפִין בְּאוֹרֵיְתָא בִּמְצֵע דִינִין דַקְשוֹם יְדָן: עַר אֵיכָּתַי רָשִיעָיָא כּל זפתיד דַל וְאָבְיוֹן בִיַּדְ רְשִׁעִים הַצִּילוּ:

תהילת ה'

שמע עמי ואעידה בך ישראל אם תשמע לי יר׳ אם תשמע לי הקרא ישראל כמו שנקרא יעקב

אני ביחן אוחך חמיד ואומר אני לך שמע טמי ואעידה בך וגומר ולא יהיה לך אל זר וגומר כמו

חלב חטים וגומר:

כעשים שותפי׳ להב"ה וכו׳:

לביך ישרחל מלד מה שהיה שומע לי וכו' : וכפי כונתי במזמור זה יר' בוכותו של יוסף

דָלוִייָתָוֹם עָנִי וַרָשׁ הַצְּהֵיקו: פַּלְּטוֹ תְרוֹנוֹן שֶׁקֶר וְאַפֵּי רָשִׁיְעִיָּא תִּסְבוֹן בּ' לְּחִלְּ לְאַיְרְעוֹ וְלְאֹיָבִינוֹ בַּחֲשֵׁבְה יִהְהַלְבוֹ ה בפּפוּק במעט אייביהם אכניע:
ימוטוֹ שמחם ייי ואת אויביהם רחת
לְעָלְמִין: דּוֹנוֹ מִסְבֵינָאוְיַיִּהְעִאְעַנְיִיָּא כּחֹוּהּ וּכִּסְבֵינָא אַצְרִּיקוּ: שׁוִיבוּ מִסְבֵּן וַחֲשׁוֹכָאמִן יְדֵיהוֹן דְרָשִׁיְעַיָּא פְּצוּיַהְהוֹן: לָא חַבִּיפוּ לִאוֹטָבָא וְלָאאִיחְבַּוֵינָן בְּאוֹרַיְחָא בַּחֲשׁוֹבָא מְהַלְבִין

נצב בַּעַרַרת־־אֵל בַקרב אֱלֹהַיִם

וּפְנֵי רְשָׁעִים תִּשְׂאוּ־כֶּלֶה: שְׁפְּטוּ־

בירושלם רשמיאלי מלכם תדכאנ עמי ופני עניים: ודמות פניהם פני אדם ג'בפסוק: ופני הקרש המראה: ופני השני בני אדם: קבצו פארור: ופני אריה פנידם דר"ה -ופני תהום יתלכדו : ופני רשעים תשאו : ופני המן חפו : ופני אדם אל התימורה ב' בו :

תהלים פב

באילו אינו לככח יפעם ידבר לנכח וככה שחנת עבית כשית כי כן החנהג הלשון ויש אוחרים כי וחצור דבש אשביעך ידבר לנכח ישראל לעתיד : חזמור לאסף אהים - טעם כלב בעדת הל הכבוד שהוא עם עדת ישראל: בקרב אלהם הם החלאכים שהם האלהים ולבה השמים בני החלהים כי על ידי החלאכים הם כל משפט חלהים בארץ ויש אומרים כי בקרב אלהים כמו אלהים לה חקלל והטעם כי הוא בקרבם ויש להם לישמר שלא ישפטו עול: עדי עחה יוכיח השופטים שהם אלהים מתי חשפטו משפטי עול כי כח השם במלחכים בפעלים: ופני רשעים תשאו: הפך נפלו פניך על כן אחריו הלא אם תט ב שאת: שפטו : עשו משפט יתום שאין עוזר לו שלא יוכל לדבר ואלמנה שחין לה בעל הלדיקו כי הרשעים יעשו להם חמם ואתם נושאים פניהם : פלטו . שפטו דל בממין ופלטו דל בנפש : לח . דברי המשורר שהוביחם ולח ידעו ולח הביכו או טעמו שתקו כאילו לח ידעו ... וטעם בחשכה יתהלכו כי השוחד יעור עיני פקחים וטעם ימוטו ראוים הם מוסדי ארץ שימוטו בתבור עיוות הדין חו לא יחושו

השופטים שימוטו כל מוסדי ארץ:

אבן יהייא

לתקוע ביום זה שופר להיותו יום משפש לאלהי יעקב ' עדות יבו' ר"ל כי ציוור התקינה הואת שמו ביהוסף שהוא כלל כל ישראל ואמנם כיכהו בשם יוסף להיותו בכור דחל שהיתה עיקר הבית ולהיותו כביד במזרים על אחיו והוא הורידם שם וכלכלם כלחם בימי הרעב לעדות כצאתו אל אלהים ה' על מצרים שהייתי משועבד שם והייתי מוכרת לשחוע השפה שלא ידעתי כי הייתר חייב להיו זריו לעבוד עבודתם תכף כשהיו מצוים אותהכדי להכלל מהפובשים אלים . הסירותי וגו' בח לפרש אשר עשה האל בצאתו על ארץ מצרים . כי השירותי שכמי משבלות מצרים . והעברתי כפיו וידיו מהחמר ולבנים שמשם יעשו הדודים והקדרות . כי ברחש השנה כאשר אחרכו נתבטלה העבודת פרך ההיא ולכן לעדות על ככה ציוכו לתקוע בשופר שהוא אות לעשות העבדים תפשים כאשר יעשה בשופר היובלי בלרה וגו' ר"ל כלרת מלרים קראת וכאומרו. ויאנחו מן העבודה ויצטקוו ואחללך כי הולאתיך חשם ואחר כך הביאותיך תחת כנפי השכינה ואענך בסתר רעם ובאומרו והאלהים יעננו בקול: - והאל היה מדבר במתן תורה מתוך קולות וברקים ועכן כבד עמהם למען העלותם לעולם סלה והנלחיות * . וזה היה אחרי אשר בתכתיך על מי מריבה ברכידו' וראיתיך חלוש באמוכה וכאומרו שם משה עוד מעע ושקנוני ועב"ו לא מכעתי חמך מתן תורה . באומרי אליך שמע ישראל עמי ואפירה בך . אם תרלה לשמוע ליי לא יהיה בך אל זר׳ ואם תאמר לא יהיה כי בארץ ישראל אבל אלך לא ילות **הנכרים פעם בשנה להשתחיות לו להנאחי ולטובתי . . לכן אוזר זוא משתחוה לאל מוכר הארץ .** כי אנכי ה' אלהיך המעלך מארץ מצרים ולכן ראוי אליך לפבוד אתי ביחוד ולא בשיתיף אלהים אחרים י ואותם ההכאות שמהכים אלהים אחרים לא יחשרו לך כי הדחו פיך לשאול והפחק שאלה י כי אמלאהו ואמלא כל משאלות לכך לטיבה יולא שמע וגומי כיל ולה כן עשו כי לא שמע עמי לקולי " וישראל לא אבה לי כי אם לתוכית שור איכל נשב ושרו משר מן הדרך אשר לויתים עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו ויאמרו אלה אלהיך ישראל אשר העליך מארץ מצרים ואשלחהו בשרירות לכם שילכו במועלותיהם . שהם בקשו אמצעי ביני לבינם וכן השכמתי אכי או לעשות - וכאומרו אחרי המשילה מהעין ויאמר ה אל משה ובומר לך נחה את הצם אל אשר דברתי לך הכה מלאכי ילך לפניך וביו' פקדי ופקדתי . לו עמי וגו' מה שאם עמי ישראל היה שומע לי ללכת בדרכי . כמעט וכמו רגע בזמן קלר הייתי מכניע אויביהם והייתי משיב ידי ומכתי על צריה' באופן שמשנאי ה' יכחשו לו לאל זר מפחדם מה' ומעמו יש' וישובו אל דת האחת ווהר עתם מההכנע' והשוני תחת וד ים לעול'. כי לעולם מהם היית נעבד והיית אוכל תכף מחלב החטה . ומצור דבש היית שבע ווכר הראשון והאחרון משבע' המינים לחשיבותם יוהוא חשל שהיו שולנים שלל חלכי האומות שהם חוקים בצור י מה שלא זכו טובדי העגל לכך כי מבלבלק זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב י ונתבלבל הדבר כי חטאו פשע על עין ומוקשו וכלכדו בעין המרגלים וספו תמו מן בלהות ולא זכו לשום דבר מהדברים המכרים לעיל:

שעשה יוסף שלא רצה לנגוע בחשת אדוניו כדי שלא ליהנות מעובדי עבוד' זרה וכמו כן אכי הומר לך הנכי ה' אלהיך המעלך מהרץ מגרים הרחב פיך והמלחהו אל חללות פיך ממהכל ומשתה בזכותו של יוסף הלדיק: ולא שמע עמי לקולי זה וישרחל שנקרח שמם בשם ישרחל חביהם על ששרה את המלאך לה אבה לי רק השתחוה אל השרים של מעלה: ואשלחהו בשרירות לבם הזוכה ולא עזרתים: לו עמישומע לי וגומר יר' לו עמי שימע לי אחרי שקראתיו עמי י ישראל אחרי שקראתים ישראל: או יר׳ ישראל יהיו נקראים אם בדרכי יהלכו וכתו שאמרתי ישרא אם תשמע לי: כמעט אויביהם אכניע וגומר יר' בשעה חדא הייתי משפיל לשלשה מיני אויבים אשר להם ואותה ההשפלה היחה מחמדת להם כי הנה הייתי מכניע לאויביה שהם אויבים להם בלב אך אינם צוררים להם בפועל ולא הייתי משיב ידי אשר היחה על האויבים מאחר שכבר הכנעתים ומשכחי ה' שהיה מן הדין שאנקום מהם באף וחמה עם כל זה אעשה באופן שיכחשו לו לישראל ויאמרו שהם אוהביהם ויהי עהם זה ר"ל עתם של ישראל ושל אויביהם ושל צריהם ושל משנאי ה' באופן זה לעולם . או יר' ויהי עתם של ישראל לעולם כי בכל זמן יהיה העת שיגאלו מצרת גלותם וכו': או יר' ויהי עחם לעולם ולא שיהיה בזמן מה השעה משחקת להם לישרא ובזמן מה בלחי משחקת כי אז חמיד תהיה משחקת להם לטובתם ובכל זמן יהיה עהם לטובה : ויאבילהו מחלב חשה וגומר הכונה בזה לרמוז אל ענין השלום וכמו שאמר השם גבולך שלום בב מזמור נחסף אלי"ם נלב בעדת אל הכה יהושפט למר כי לא לאדם חשפוטו כי לה' והוח בעצמו ח מרו פה הלי"ם נכב בעדת חל יו וחומרו בקרב הלי"ם יחפוט יר׳ אם הדיינין הם דיינין דקשוע ידין עמהם את הדין וכמו שחרגם המתרגם והכונה שיבינם מה שיאמרו ויורס מה שידנרו: עד מתי תשפטו עול וגומר יר׳ אם אחם רואים איום דין מרומה עד מתי התם שופעים הוחו השליכו הוחו מעליכם וחל חשהו פני רשעים כחלה לעחור התם בדיניהם: שפטו דל ויחום וגומר יר' מם במולפניכם לדין שני מנשים מחד מהם דל ממה ששוחל ר"ל שנכסיו הם ביד אלתו והנתבע נפטר לבית עולמו ובה הדל ושוחל נכסיו מחת היתום שירש ככפי אביו ואין ביד הדל שום אחת מהדברים שעליהם יכול להפרע מככסייתומים באופן כי על ככון יצדק להקרח בשם דל שפעו דין כוה ועשו המצחות רבות כדי שלח יהיה דל וכו' וכן עבי ורש הלדיקור"ל אם האחד עני והאחד רש שאין לו במה לפרוע הלדיקו אות' באופן כאות ועם! כתו שאכי עושה והוא מה שכאמר בו ויהי דוד עושה משפט ולדקה לכל עמו וכן מיד רשעישעושקים ככסי האנשים הצילו: לא ידעו ובומר יר' ואם הדיינים לא ידעו ולא יבינו לשפוע או בחשכה יתהלכו ימוטו כל מוסדי ארן כי על שלשה דברים העולם עומד ואחד מהם הוא הדין וכו׳ ואולי יתה ככו באומר בחשבה יחהלכו כיון אל הענין ההוה אל המקבלי השוחד כדי להטות את הדין וכאומר כי השוחד יעור עיני סכמים וגומר ובכו ימוטו כל מוסדי חרן שחילו היו מוליחין חת הדין לחתתו היו

פב מומור לאסף וגו' החומור הלו הוא להוהי הדיינים שלא יעשו עול במשפטי אלהים נזב וגו' ד'ל אלהים ה' נזב בעדת אל שהם הדיינים ובחם שהם אלהים ודיינים ישפום י ולכן צוה האל ועשיתם לו כאשר מים ולה כאשר עשה . שאם כהרג הכשפע על פי עדי שקד . זאחרי מותו כודע הדבר היותם עדי שקד לא יותתו . כי האל הוא אשר היות עדי שקד למצן יותת האיש ההוא אשר חשא במסתרים משל משמע מות . אכן אם כתבלה היותם מחמים בערם מותו אז יהרבו ומחשבתם היעה על רעיהם שבות לכלתי יבלה הדבר מהיותם עדי שקד למצן יותת האיש ההוא אשר חשא במסתרים משל משמע מות . אכן אם כתבלה היותם מחים בערם מותו אז יהרבו ומחשבתם היעה על רעיהם ישוב על ראשם וכל ישראל ישחעו ויראו . עד חתי וגו' ולכן אתם הדיינים עד חתי תשפעו עול ופני רשעים תשאו . כבד הדת כי אין ראוי לישא פנים לוקן ולעשיר בדין . פלה שפעו דל וגו'

הצהים אתם - - מלאכי כשנתתי לכם את התורה נתתיה לכם על מנת שאין מלאך המות שולע עוד בכם: אכן כאדם תמותון אכן כאדם הראשון תמותון אחרי

שחבלתם מעשיכם כמוהו: וכחחד השרי' : הראשונים שמתו כן תפולו ומדרש אגדה

כאחד השרים שלמעלה שנאמר יפקוד יי׳ על לבא המרום במרום: קומה אלהים

אסף התחיל להתפלל שיקום

ויכרית אות' הדיינין המקולקלין

מישראל: כי אתה · הוא הנוחל

הגוים והכל בידך לשפוט: אל

דמילך: אל תתן שתיקה

לעוותתיכו שאויבכו מריעי' לכו :

שליך ברית יכרותו . ברית זו

אינה אלא עליך להשכיח את

אלא לכו אלהיישר' ומאחר שלא

יוכר שם ישראל אף שמך הגדול

איכו כוכר - כך מכאתי: גם

חשור : אף אשור שהיה נוזר עד

היום משחר עלה סכלה ולח

יתחבר עם מרעים כמה דאת

המר מן הארץ ההיא ילא אשור

שיצא מעלת דור הפלגה כאן

בפי"רושים אח"רים מלאת"י כ"ן

גם אשור כלוה עמם וגו' גם זה

שהיה מחבב מתחילתו מעשים

טובים שפירש מעלת נמרוד

שכאמר מן הארץ ההיא יצא אשור

אף הוא חור להיות רשע לכך

כשתחף להחריב ביחך בר"חשית

רב"ה: היו זרוע כל אלה נתנו

כח ועזרה למוחב ועמון שכנינו

לבא עלינו: עשה להם כמדין

על ידי גדעון: כסיסרא: על

ידי ברק: נשמדו באין דאר

איכי יודע איזו מן המלחמות

היחה בעין דאר של גדעון או

של ברק היו דומן יובל מפוזר

הגוים האלה האמורים למעלה

הדום וישמעאל וכל חביריהם:

נירשה לכו את נאות אלהים . את

כוה בית אלהים : שיתמו כגלגל־

וכהם הנדפים מפני רוח ומהו

בלבל הוא ראשי קולי השדה

וכשמגיעין ימי החורף ניתקים

ונשחחים מאליהם ופורחין מעם

מעט ודומה חותו הניתק מהם

כמין גלגלי אופן עגלה והרוח

מוליכת':

הקרויי'

קרדנ"ש בלע"ו

כסופתך

כלוה עמס ועזרו לרעה

שמך שחין אתה קרוי אלהי' להם א

זה ימקלקלו כל מסקי החדיכות חשר לח יחים

סמום זולתם" מני מתרתי

אלהים אתם שיפטים

בגלם אלהים יודם דת ודין

וכזה תוכולחיי עולם: ובכי

עליון כלכם . בעשותכם

מלאכתו כי המשפט לאלהים

הוא: חכן כאדם עפרתן

האדמה: תמותוןי עות

כלמי: וכחמד כשרים

הנופלים בחמת מלך י תבולוי משמים מרץ נה

בעולם הוה: קומה חלהים

שפטה המרן" והסר ממנס

כרשעים כשפטים בזרוע ב

כי אתה תכחל בכל הגוים:

בכל חחד מהגנים תשנח

יתידים לנחלה לך וכם מסיזר

אמות בעולם שיהיו רחוים

לשפים בנדק חת בני ממם :

זה המזמור הפיה על חשוכת

עמו רב מינחומות כחירו והספתי את כי נגוים רל

ירושלם נמנחמה ז אמר :

אלהים אל דומי לך:

יהי דמי והמתנה לן בתו

דותו עד הגיענו חליכם: חל

תחדשו כמו שעסית כנלית:

ואל תשקים ' מכלחם עד

שתכלה מותם במופן שלח

יובלו לשוב ולהלחם: כי

סנה אויביך' המתקוממים

על פמך וננד רבונך יהפיון .

בנזומים: כשמו רחשי חחר

שהכנטת כל החומות שש"ח

כם נשחו רחש להלחם: על

לבים בערמה לביות שמהם

להלחם: על נעונין 'חכמי

בדור לבטל מישראל תורה

שמך יערימו סוד

מְשוֹל הֵיכְנָא מִתְמוֹשְטִין רִינְלֵיהוֹן דִי יִמוֹטוּ כָּל־מִוֹקָדִי אָרֵץ: אַנִי־אָמַרְתִּי אַנָאאַמֶרִית הֵיךָ בְּסִיםֵי אַרְעָא: אֱלֹהַיִם אַתֻּסוּבְנַיְ עַלְיוֹן בִּלְבַם: אָבו בְאָרָם הְמֻוֹתְוווּ וַבְאַחַרָב הַשְּׁרִים מּמּייניבּ בְמַלְאָביָאאַתוּוּן חֲשִׁיבִין וְחֵיךְ אַנְגְלֵי תִּפְלוּ: קוּמָהְאֶצְלֹהִים שָׁפְּמָנה הָאָבֶץ בּייכּוֹמָים מְרוֹמָאכּוּלְכוֹן: בְּרַם בְּקוֹשְׁטָא הֵיךְ בי־אַתָּה תִנְחַל בַּכָּל־הַגוֹים: בְנֵי נְשָׁאַ תְּמוּרתון וְהֵיךְ חַד מִוּ שָׁיר מִוֹמוֹר לְאָמֶף: מִיפּפּ רַבְּרְבָנֵיָא תְפְּלוּן: קום יֵידוֹוְיִח בָּל אָלֹהָים אַל דָּמִי־לָלֶךְ אַל־הֶחֶרֵישְׁוְאַל־ יַתְבִי אַרָעָא אַרוֹם אַת תַחְסִין בַּכָּל 🔈 שיר ושבחא על ידא יימי עמשיא: כִי־הָנֶרוֹ אָוֹיְבֵיךְּ יתשקטאל: דאָסף: אֵלהִים לָאתִשׁתוֹקלֶרְנָא יַהֶבְיון וּמְשַנְאֵיךְנָישְאוּרָאש: עַל־עָמָך יַעַרָּימוּ סָוֹר וִיחָיָעַצוּ עַל־־ י י תַתְרַשׁלוּלָאַתִּישִׁרוּךְאָלֶהָא: אֲרום אָמָרוּ לֵכוּ ונַכְחִיבֶם יי״ף כּנִנסקא בַעַלִי דְבָבְךְ מִהְרַגְשִין וְסַנְאָךְ בּגַוֹי וְלֹא יִזָּבֶרְ שֵׁם־יִישְׂרָאֵל עוֹד : על עַפֶּר נְבִילוּרָ זְא וָקיפורישָא: בָּיָ נוֹיְעַצַוּ לֵב יַחְדָּן עָלֶיךּ בְּרֵיח וּמִרְמַלְבִין עַל רְמִמַּטְשִׁין בּאוֹצְרָיִךְ: יָבְרָתוּ: אָהָלֵי,אֱרַוֹםוְוִישְׁמְעאלִים אָבְרין אִיתוּ ונְבַבְּינון מִלְמֵהָוֵי עַםוּבָא מואָבוְהַגְּרִים: נְבָּל וְעַפּוֹן וַעַפֶּלֹק נִי נֹמָיוֹ אִרְבַר שְׁבָא דִישְׂרָאֵל תוב: אַרוֹם נַם־אֵישוֹר ינכּ אָתְמַלְכִין בְּבָל לָבָּא עָלָךְ כַּחְדָּא פָּלִשֵּת עִם־יִשְבֵי צור: וַאַמטוּלְתָּךְ קְיָיבָאגַוְרין: נַלְנָרָה עַפֶָּרֶם רַהַיוּ זְרָוֹעַ לִבְנֵי־לְוֹשׁ משבני : אָרוֹפָאִיוַעַרָּכָאִיםוֹאָבָאֵיוָהוּנְנְּרַאֵי ָעֲשֵׂה־לָהֶםכְּמָרָוֻנְבְּםִיסְׂרָאַ י בְיבִין בְּנַחַלָּ קִישְוֹן: ` נִשְׂמְלֶרוּ בְעִין־ ^{נְייִ}ף בּיִרִּיִּ בִּיִּיְעְמִּוֹנָאֵי וַעַמָּלָקְאֵי בְּלִישְׁתָאֵי שִׁיתֵמוֹ ז׳ יח׳ יו עִםיָּתְבִיצוֹר: לְחוֹד קַנְחֶרִיב מַלְבָא רָאַר הָיוּ רֹבֵּוֹ לָאַרַמָּרה: ַנְרִיבֵמוֹ בְעֹרֵב וְכִזְאֵתָב וּכְזְבָח יֹי יִדְאָחוּר אִתְחַבַּר עִמְּהוֹן הַוּוֹן לְסְעִיר אַשַּׁרַ יּ יּ לָבַנִילוּטלִעָלְמִין: עִיבִּיר לְהוֹן הֵיךְ: וֹבַצַּלִמנָעבָל־נְסִיבִמוּ: עַבַרָתָא לְמִרָין וּלְמִימְרָא וְהִיךְ אָמָרוניִרשָה־לָנוֹאֵח נְאוֹת אֵלהִים: תרגם יונתן: אשר אמרו שו רות: ָדָרָמֵים לָאַרְעָא: שַׁוִי יַתְהוֹן וְרַבָּגֵיהוֹן תַלַתֵט הָרֵים: הַיך עוֹבֶב וְהֵיךְ זְאֵב הֵיךְ זָבָח וְהֵיךְ

תמתון ד' בקריא' ג'הס' וא' מ"ל וסימ' בישעיה סימ' כ"ב: פ"ג שיר מומור ג' בטעם וסימ' שיר מומור לבני קרח גדול יי' ישיר מזמור לאסף אלהים אל דמי לך ישיר מזמור לדור דנכון לבי: אויביך ז'מ"ל וסי׳ כן יאבדו כל אויביך יי׳ ואהיה עמך בכל אשר הלכת דר״ה יהכנעתי את כל אויביך דר״ה יאם שלש שנים רעב בד"ה - כיהנה אייביך יהמיון : בזרוע עוך : אשר חרפו אויכיך יי': וב'חם' דחם' כי תצא למלחמה על איבך קרמא : אשר יציק : ושארא איביך כתיב : גבל ב'א' קמין וא'פתח ום' זקני גבל וחכמיה : גבל ועמון : כתרא קמץ ואינון מן א"ב א' פתח וא' קמץ וסימ' במסר' רכתא בערך פתח: דאר ד' כתיב א' במצעות המלה וסימ' ויהי למנשה ביששכר קרמא דפסוק מקלט : בן אבינרב : נשמדו בעין דאר:

צַלְמוּגַעוְכָל מַּלְבִיהוֹן: דִּי אֲמֶרוּנִיַרת לָנָא יַת כָל עִידִית אֱלֹהִים: אֱלֹהֵי שׁוִי

יַתַהוּן הֵיךְ גַּלְנָלָא דִמָּחָגַלְגַל וָאָזִילוּלָאנַיִיח בַּמִררוֹז וְהֵיךְ לַשְּאֹקֶדְם זַעֲבָּא: הֵיךְ

ָּאָשָארְבַנֻעַרָא בַּחוּרְשָאוֹנְתִיךְ שֵּלְהוֹבִיתָא דְּמְצַלְהָבָא זָרְזֵיִטוּרַיָּא :

אני מושב אלהים ישבחם: ובני עליון - כמלאכים: אכן י אין אתם רק כמדם תמותון והטעם כי נשמחכם כנשמת המלאכי והנה אינכם רק כגיפות תמוחין וכהחד השרים המתגברים ועושים חמם וככה דרך שרים וכל שופטי ארץ: קומה : הפלת המשורר או ידבר על לשון הלועקים חמס חו דרך נבוחה ובי"ח בכל הגוים ניסף כמו

אכן עורא

לכו לחמו בלחמי ויהיה הפועל יולא כדרך ונחלתנו ונחליי' את יהודה חלקו ורבי יהודה הלוי אמר אתה תהיה נחלה לצועקים בכל הגוים : שיר מזמור לאסף: אלהים כתו שופט: דמי שתיקה מגורת וידום אהרן אף על פי שהוא משרש אחר ישום חל שחת' תקיף שתוכל להושיע: כין יהמיון הגזרת המון כי ברובם הס הומים עליי יתרימוד ערמח סוד וטעם לפוניך לפיני' בסתרך כנגד סוד: המרו אלה לאלה: מגויי מהיותם בוי: כי כועלוי עלת לב יחדיו וטעס עליך כי שחך נקרא עליהם: החלי הטע' חדום באהליהם או שכני אהלי אדום שהתחברו אליהם והנה הם העיקר וככה יושבי לור: והגדי הם ההגריאי' שילדה הגר מכעל אח' ובעבור שהית'שפחת אברהם התייחסו הבנים אליה כדרך בכות ברזילי הגלעדי גבל - הם הגבלים וסע' זרוע כיתמיד היו עוזרים אותו עשה להם כמדין ' כחשר עשית למדין במלחמות גדעון: בכחל קישון . שפס מתו הנסי'ממחנה סיסרא נחל קישון גרפס שב אל מדין ושם לשמדו י המקום שנפלו שם עין דאר אולי נקראכן בעבור שהיה גדעון משם: שיחמו דרך לחות כמו ותראהו את הילד: אשר י כאית: כמו כוות כי אותיות אהו"י בראות ונעלמי מתחלפו': בלחסימן המדבר הזכיר אלהי שהוח סימן המדבר ליחדו על כן אחר אלהי: שיחמו כגלגל

אלהי בעבור שהוכיר הלהים כיסף הגי"מל כי הי׳ כהשר יבער הגלל וכגלגל לפני סיפה כי הוא מתגלגל : כאש י לפי דעתי אמרו כי תבער היער ואיננו נכון

אבן יחייא

כ"ל ואם תרצו לוכות בעולם הסלה והנצחיות שכטו דל זיתום וקחו בקמתם מהעושקים ממוכם להיותם חלושי כח . כי הדל הוא החולה אשר אין לו פה לדבר וכח לעחוד על רגליו מפני חוליו וכמוהו מדוע אזה ככה דל כן המלך יוהיתום הוא קטן השנים שאין לו פה לדבר ולפדר טעמותיו עני ודש הלדיקו ולא תשאו פני העשירים המריבים עמהם י ופלטו דל מהכת הראשונה והצילו האביון מהכת השנייה מיד הרשעים כי זה דרכם להרוג את זולתו כשלא יוכלו לכצחו בדין . לא ידעו וגי' אחרי דברו עם השופעים החכיוים המטים את הדין מפני הבצע דבר עם השופטים השכלים אשר כתחכו על ככה מפכי עושרים ותקפם ואמר שאותם השופטים שלא ידעו ידיעה מקובלת מזולתם ולא יבינו מעצמם דרכי המשפט אבל יתהלכו בהם כהולך בחשיכה י הם שבה שימוטו כל מוסדי ארן כי העול' קיים על הדין: אכי וגו' ד'ל אני אמרתי בשופטיכם צדק . באלהים אתם כי כל הדן דין אמת לאמיתו בעשה שוחף להקדו' ברוך הוא . וכבכי עליון כלכם שהם המלאכים כי תוכו למעלה רמה הן בחיים הן אחרי מות ממעלת בכי אדם יי אכן ונו' אכן כשתעשו עול במשפט כאדם הראשין שבמשאו מת כן תמותין גם אתם וכאחד השרים שהוא עוה שכפל מן השמים לחשאו כן גם אתם תפולו י ולא תהיו כבני עליון * קומה ונו' היא תפלה לאל קומה אלהים שפטה הארץ אחרי שאין בה מי שישפוט לדק . כי סיפך

באחרית שתנחל בכל הגוים וכאשר ישראל הם נחלתך ככה כל הגוים יהיו נחלתך: מומר לאסף וגו'גם המומר הלו נאמר על הגלות הוה שכל האומות מסכימו' להרע לישראל כאלו היא דת טבעית בניהם . אלפים וגו' הנה מדרך השומרים העיד

מלא לצעוק תמיד לעורר ולקרוא הכת מהשומרים האחרים שנקצה העיר למען לא ירעו בשנתם פן תגו' בעותן ימית שומר של חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים כל היום וכל הלילה תחיד לא יחשו המוכירים את ה'אל דומי לכם י ווהו אומרו של החומתיך ירושלים הפקדתי שומרים כל היום וכל הלילה תחיד לא יחשו המוכירים את ה'אל דומי לכם י ווהו אומרו של החום שומר ישראל תעשה שאל יהיה דמי ושתיקה לך. ודמי הוא שם במשקל שוכי עמי . ועוד מדרך השומר לענות לקוראים אותו משאר השומרים מהקלה האחת . ומהנשמרים מהם ווהו אומרו אל תחדש מלענות אותם כשיקראוך . ועוד מדרך השומרי לשכוב את העיר וסומותיה . וכאומרו מצאוני השומרים הסובבים בעיר . ווהו אף כי הוא שורם רב התנועה הסובביים המתמדת ההיא אל תשקוט מלטשותה אתה שהוא אל אמיץ וחוק . כי הנה וגו' ר"ל כי צריך לעשות שחירה מעליתא להיות כי שמעכו החיה גדולה מאויבכו ומשואינו שהם אויביך ומשנאיך כי הם דוצים לנשאות את ראש העם מהחלחת לפקודיהם ללחום עליכו . ויהיה עכיכו מן נשא את ראש בני ישראל לפתודיהם . וכאומרי על עמך וגומר שרולה לומר בסוד הם מערימים ויועלים רעה על עמך שהם לפוניך הנסתרים ולפונים תחת לל כנפיך . אחרו וגומר דולה לומר באומרם לכו ונכחידם מגוי כי בהרגו רובם - והנשארים ככריחם להמיר דתם באופן שלא יוכר שם ישראל עוד . כי כועלו וגו' רוצה לומר ואל תחשוב שהגוים האלא מכי ריבוים ושכאתם הקדומה כיניהם יבואי במחלוקת ולא יצא אל היש מחשבתם "כי הכה כועלו בלב טוב יחדיו וכרתו ברים שלום ואמת ללכת עליך למלחמ" כי בלכתם על ישרא ילכו עליך שאתה הוא מלכם מקדם אהלי וגו' סיפר האומות הכועדות יחד שהם אהלי אדום וישמעלים . שהם הרודים בעם ישראל כי העולם מחולק ביניהם שהם הגויים והמאקומי שאכי בלעז . מואב והגרים וגומר רוצה לומר כי לא מחשוב שארום וישמעל זה לבדם ישמעט בן אברהם ואדום בן יצחק כי יש אומות רבות שכלוו עמס וכקראו על שמם . כי מואב והגרים והם כל בכי הגר היא קטורם . וגבל היא אומה לא ידעתיה ואולי כי כל שמה כקראים אחד מן החלקים שבארצותכו אשר מורה אמיכתו באצבע גיבלי"כי אשר והפכם המודה אמוכתו בגודלי ועמון ועמלק פלשת עם יושביצורי וגם אשור כל אחד מאלו כלוה עמם וכתחבר עם אדום וישמעש המבר כי מה שהאומה נזרית תקרא אדוב הוא להיות כי עיקרם ואשר קיים דתם בתחילה היה מאומת אדום וכן האומה הישמעלית ולא מפני שכלם הם מהודע ההוא כי בא סנחדיב ובלבל כל השילם והלם הם מערבים וכלוים יחד: היו זרוע וגומר כרחה שלוש הוליד בנים זולת שחון ומוחב וחולי כי היו שוכנים אכל אשור: ודולה לומר כי בכי אשור חיו זרוע ועורה לבני לוש שביניהם

אמרתי אלי"ם אתם כי המוליא את הרין לאתחו כביכול הוא שותף להב"ה או יר' אם

הדיינים הם אלי"ם ה"ל דיינים לדיקים אז כל העולם יקראו בשם בני עליון אם התובע ואם הנחבע ולכן כאדם הראשון חמותין כי מת באריכות ימים שלא כמו שמתו אלימלך ובניו על

שהיו שופטים ושפטום כי אוי לדור ששפטו את שופטיהם - וכאחד השרים שאינם עמלים ולא כהתה

עיכו ולא נם ליחה תפולו על משכבכס ולא בעמל רב ובקולר שנים ח"ו: קומה אלי"ם

שפטה הארן וגומר יר' אתה הדיין האמתי המצוה על המשפט קומה ושפטה הארן והצילה את

ישראל מיד עושקיהם וכמו שאמרת כמעט אויביהם אכניע וכו':

פג שיר מזמור לאסף אלי"ם אל דמי לך וגומר יר'אתה הדיין האתתי אל דומי לך מלומר

והכל הוא בידך כי אתה תנחיל בכל הגוים: בי הנה אויביך יר' כי הנה אייביך יהמיון בינם לבין עלמס ואינס מדברים דבריהם עלי בקול רסי ומשנאיך והם המכעיסים רוהך נבד הסמש

הקימו להם רחש והם עושים את עלמם כחילוהם בחים על עמך ויתיעלו בעלם ורחשינה על

הדברים הלפונים במציאותך וחלהיתך ואחדותך והשנחתך וכו': אמרו לכו וככחידם מגני

יר׳ לכו וככחידם שלא יהיו בחוך שום אומה ולשין: כי כועלו לב וגימר ר"ל כלם נעשו כאילו

כלם הם לב החד והכל הוא עליך שמשלת בנו: אשר המרו נירשה לנו וגומר יר'הם אומריי

בפה מלא דברי חלקות ולבם לא נכון עמד ומההם אומרים כירשה לכו את כאות אלי"ם יר' הלא

טוב הוא לכו שנהיה אנחנו הדרים בליון להיוחנו עמו וכו' וכונחם היא לרעה כי אינם חפלים בליון

הדין ואל תשקוט מהיותך כשוטר עליהם כי התה הדיין ואתה השוטר ואתה המושל

תורת חסד

כי תבער פועל יולה והחרים ומלת תלהט לעד: תהילת ה'

ומנו: ולח יוכר שם ישרחל עוד' בחולקים על דעית כל החומות ודתיהם שונות פכל עם: כיניסמולב יחדו. זה טמם שחני מתפלל שלח תשתין הוח כי נועלו רבים בלב חחד ובוה הם פוכנים לפרע מכרה - עלין פרים יכרותי כי שנה עם עמנו אינה חלא בשנילך מפני שחני שחת דלים לעחו' רנינך ולקיים תורתך: ששם לכם כשדין כסיברח" שלא בחנהג העילם: היו דופן לחומה שלח נקרכו וכן יהיה בשלה הכלחשי

כחמרו וינחו ודחו כפנרי החנשים הם שעים כי: כחש תנער יער - נעלי החומו' עש"ח הגבורים כחלכי ישר : ולהבה חלהט ברים י מלכי

החומו עע"ח עד וחשם לח

תכנק:

وزرر

לתכלית זה רק לעקור את הכל: אלהי שיתמו כגלגל וגו' הכונה שאלו עם אלו יכרתו ויאבדו

ַ כַּלְיָא אַפִּיהוֹן קַלְנָא

יַבַּהַתוּן וְיַבַּהַכוּוּן

ט'ע ספירנו ז'ל

קלון כחמרו והיו דרחון

לכל בשר: ויפקשו שתך פנשחרים: עדי עד שלם

תשחר להם מוד שים מלכו'

פלח תשיב חליהם לפילם

כחפרו ישחר חיותה כעדיו

על חשועה העזידה

ידירו' משכנותיך" .

וחמר:

בתי כנסיות וכתי פדרשו

כנספה ונם כלתה נפשי

בסופחך: טר"בילוין בלע"ו: מה ידידות משכנותיך: כמה ההובות וחביבות משכנותיך: נכספה: נחמדה: כלתה: נתאותה כמו ותכל דוד המלך ללאת על הבשלום: לחלרות יי" כי חרבו ועל הגלות המרה: לבי ובשרי ירנני יתפללו על זאת : גם לפור מלא'בית י בחרבנו קננו בו הלפורים ומדרש אגדה בבנייכו

מדבר והלפור היה כנסת ישרא: אשר שתה : שמה : השרני מי שיגיע עוד ליפב בביחך ועוד יהללך בתוכו: עיז לו בך חשר שם אותך עוז מבטחו: מסלות בלבבס : החושב בלבו מ**סלות** דרכיו ליישר הת דרכו: עוברי בעמק הבכח - חתם העוברים על דחך והנם בעומקה של ישיתוהו . בדמעות עיניהם ואף ברכות יעטה מור 'מברכים ומודים לשמו והומרים יפה דן אותנו ואמת דינו וברכות יעטה לכו המורה אותכו ללכת בדרך הטוב ולא שמטכו לו : ילכו מחי**ל** חל חיל י חוחם הכוברי' למעלה יושבי ביתו חשו משני מחיל אל חיל מבית החדרש בי לפ יורהה לבחם ענה יושבי ביתו אשר מסלו' בלבכס וחילם אל הב"ה בליון :

מכרה

מלא ה' רגש וסי 'מלא שבוע זאת את אמתחד" מכחר עצמי מלא " מלא קרנד שמן מלא פניה קלון -וחר ומלא הפנך גחלי אש פ"ר ירירות ב'א'מ"לוא' חס'ני ים׳ משכיל שיר ידידות י ידידות משכנותיך: שתה ב'

מלעילום מ' לא ענתה ולא שתה אל לבה י אשר שתה אפרחיה: מובחותיך ג'חד מ"ל וסימ' ויאמר

בותרופם בפעקר וּבְסוּפָּחְדָּתְּכַהֲלֵם: מַרֵא פְנִיתָּם קַלַון ויבַקְשׁוֹ שׁבְּיךְ יְהֹוָה: ַוָיִבְּהֲלוּנְעֵבִירָער וְיַחְפְּרוּוְיאִבְרוּ : עליון על־כָל־הָאָרץ:

קְנָנָהְעוּן אָרוּם אַתּ שְּׁמָךְ וְיָ בַּלְחוֹר ייֹּי וּוְיָדָעוֹבִיאַהְוֹרוּ שְׁמְןּ יְהַנְרֹח לְבַהֶּדְ לַמְנַצְחַעַל־הַגָּתְית לְבְנֵי־ א ניהנס בכני ויללה: פַה הִינון כ'חַדַ חַפְי קַרַחמִזְבְוֹר: רַחִימִין מִשְׁכְּנִיךְ יָיִ צְבָאוֹת: רִינְנַת כֹּייֶכֹּמֵינו מִשְׁכְּנוֹתֵיךְ יְתַוְּרֹה צְבָאוֹת: ָגַבְסְבָּה וְגַם־בָּלְהָה יַנַפִּשִי לְחַצְרֵוֹרת יָהוָה לָבִּי וֹבשָׁרֵי יַרַנְנוֹ אֶל אֵל־חָי: שרבפא בירו די בשרין גוולית ביימי אשרישתהאפרחיה את מובחותיד

נַם־צָפוֹרי פַצָּאָה בֵירתוֹרְרוֹר יַקְן לָה לְאִירְקַרֶּבָא עַל מִדְבְּחָרָךְ יָיָצְבָאוֹרו כֹּכּמּת יְהוֶרְ צְבָאוֹת מַלְבִּיוֹ אַלֹּהָי: אֲשָׁבֵי הּ פוביהון דְצַרִּיקִין י״ י״ וֹשְבֵיבִיתְּךְ עַוֹר יְהַלְלְוּהְ סֵלְה: ַדְיַתְבִין בְבֵית מַקְרִשָּׁךְ תוּב יְשַבְּחוּנָךְ י׳ יי׳ אַשְרָי,אָדָםעוֹז־לָוֹבְּרְבְּסְלּוֹת בִּלְבָבָם: ּלְעַלְמִין: טוּבֵיה דְנָבַר דְעוֹשָׁנָא לֵיה יִּיִּייִייִי עֹבְרָיַיְ בְעַמֶּקְ הַבָּבָּא מַעַּיָן יְשִיתִוּהוּ י׳ י׳ גַּם־בַּרָכותיַעְשָּׁה מוֹנֶה: ֻיַלְכוּמַחַיִל בישיַעיָא דְעָבְרִין עַל עוּמְכֵןי נְהָנָם " אֶל־חָיֶל יֶּרָאֶה אֶל־אֶלהַים בְּצִיְיוֹן:

יְבֵית מֶרְרָשָׁאיִתְחֲמֵי לֵיעוּת אוֹרַיְּתָארִילְהוֹן ֻקְדָםוְיְּדִשְׁכִינְמֵיה שֵׁרְיָיא בְצִיוֹן קנא קנאתי : ושלאחריו רגבי אליהו : אשר שתה אפרוחיה: מעין ה' קמץ וסימ' נמסר בסדר ויהי ביום השמינו: יעטה ד' וסימ' נמסר בסדר

קנא קנאתי "טלאות זה גבי אלהה" אשר יאמר שתהאפרותית בעירי קבורים לבמים בל בפסוק" ג'פעמים בשנה יראה כל זכורר תחדיע: יראה י"ג כקריאה וסימ' אשר יאמר היום בהר יי' יראה: מצות יאכל את שבעת הימים כ'בפסוק" ג'פעמים בשנה יראה כל זכורך במשפטי'י וחברו דכיתשא" וחברו דמ"ת כ'בפסוק" ולא יראה לך שאר בכל גבולך" מגן אם יראה ורמה בארבעי'י ווי'עליהם יראה דמשפטי'י וראה אל עבדיך פעליך:

וטעם מסלות שחין בלבם חפץ ולח מחשבה רק המסלו' שהולכי'שם בית השם: עוברי בעמק הבכח' שם מקים או עמק שם אילנים הנקרחים בכחים וטעם מעיין ישיחותו וטעם מטמת שחין בנכט מפן המח המברי העוברים ימצאו לעולם שם המים כאילו שם מעין והנה חסר כ"ף המעיין ישיחוהו כמו חש אוכלה הוא: בם ברכוח יעטה מרוב החוגנים בעמק שירד שם גשם בעבור רגלי העוברים ימצאו לעולם שם המים כאילו שם מעין והנה חסר מקום כמו מגבעת המורה בעמק ססיק היא בשמואל יפירוש מחיל מורה: הדרך בעבור רוב המים ווה כדרך משבריך וגליך כאשר פישתיו אמר רבי יהודה כי מורה שם מקום כמו מגבעת המורה בעמק ססיק היא בשמואל יפירוש מחיל מורם שלין בשבור יוב של מתונגים מגורת חיל וחומה והנכון שחיל לבח אנשים רבים בדרך חבל נביחים עד הגיעם אל מקום הכבוד בליין והטעם ירחה כל אחד מהם כמו לראות את פני יי' אלהיך:

אבן יחייא

בהגלות בכי ישראל לחלח וחבור וכהר גוון בימי שלמראסר מלך אשור כשהגלה שומרון בימי הושע בן אלה שלה עשה להם וגומר דולה לומד אתה שהוא אלהיעולם הנלחיות והשלה עשה להם כאשר משית למדין על ידי גדעון בן יואש יוכאשר משית לסיסרא שר לבא יבין ולכל עמו בכחל קישון שנטבעו בו . ונשמדו בעין דאר שהוא מחוז תעוך ומנידו הוזכר בשירת דבורה . כאומרו ביתושע זיהי למכשה וגו' יושבי עין דאר ובנותיה ויוש יתמכך ובכותיה ' ויושבי מגידו ובכותיה י היו דומן לאדמה " כי הושיע ה'ביום ההוא את ישראל מעזרי סישרא כאשר הושיע את בכי ישראל . מארן מצרים כי הכחל פלטן על שפתו כדי שיראום בכי ישראל י וכשארו שם לדיחן לאדמה י שיתמו וגו' ר"ל ותשית הנדיבי' שלהם כעורב וכואב י ותשית הנסכי' ומלכים שלהם כזבת זצלמונע י שהרג ארבעתם גדעין שופט ישרחל . אשר אחרו וגוח רולה לוחר כי אלו השרים ארבעתם הכוכרי אמרו בלבבם זירשה לכו את כאות אלהים שהוא ארץ ישראל י אלהי וגומר רוצה לומר אכא אלהי תשית אותם כגלגל שהם העלים העבלים שמתגלגלים לפני הרוח החוק הנקרא סופה וכאוחרו וכבובל לפני סופה" כקש לפני רוח כי אפילו בריח מצויה דיבשה מתבלבל והולך לאבדון" וכאש תבער יער שבפתע ישרוף הכל משכי הזדמנות העצים השכנים אלו לאלו י וכלהבה תלהע הרים " כי מדוב הזדמנית הרוח שם תחפשט הלהבה על ידו בפחע על כל עשבי ההרים וישרפו: כן וגומד דולה לוחד כן תרדפם לשוראים האלו בסערך ותיהלם כסיפשך שהוא משל ללרות . מלא וגוחד דולה לוחר ותחלא פניהם חקלון שיהיו נכזים ושפלים בעולם . באופן שיבקשו שחך ה' לעובדו בכל לכבם י יכושו ובוחר ואותם חהעחים שלא יבקשו שחך י הבושת והכליחה שלהם . לא תוסר כאשר יושר מהמבקשים ה' 🌱 אבל יבישי ויבהלו פדי עד בהיותם בעולם הוה י 👚 ובעילם הבא וחפרו שחת לכלחם ויאבדו בידעו ונוחר רוצה ליחר ואו ידעו הכל הן ישראל הן העחים הכשארים . כי אתה ושחך ה' לבדך עליון על כל הארץ ואין זר אתך:

על הניתית יגום כיכת המזמור הלו הובואה על תאית בכי הגלות לירושלם ולמקדם החקדשים ומבדילים האומה ישראלי ביושבם שמה מכל משפחות האדמה בחכמה ובדעת יבקירון עור פנים לאור האלהי השוכן אתם . מה ידידות וגומר ר"ל אף כי אתה ה'שוכן בעילם המלאכים • ואתה לבאות שיכן בעולם הגלגלים • כתה הם ידידות וכאהבו מחך משכנותיך פבעולם השפל מחקדשך ומעוכתך נציון . ככספה יבימר ולכן הנפש אלהית שלי ככספה והכפש המשכלת גם כלתה ... ולבי שהוא כפש המרגשת .. ובשרי שהוא כפש הלומחת גם הם התאו תאוה לחלרות ה' למטן ירכנו ארדטים לאל תר שאף כי היא החיים הנצחיים ולא היה דאוי להיות דירתו בין החיים ההפסדיים עם כל זה לאהבת ישראל מורה יכולתו והיותו אל חוק ואמין בין שוכני בתי חומר אשר בעפר ישודם ואליו ישובו . בס צפור וגומר אמל דרך קינה אוי כא לכו כי הר ציון שחם שועלים הלכו בו . וגם צפיר אשר כשהיה בית המקדש על מתכונתו לא היתה מוצאה מקום לעשת בית לאפרוחיה בו י בי היה גג הבית חלק ובאופן שלא

כן כסערף 'ופיער מתַחולל : ובסופחך ' רוח חזקה : - מלח : בעבור שהתגברו לחמר נרשה חת כחות חלהים הנה כנגד זה קלון: וידעו : יש חות' כי יחסר וי"ו מן שחך יהנכון בעיני שיחשר שין שהוח חחת חשר וכן הוא וידעו כי אתה שחך יי' לבדך וככה אל חרבו שתדברו גבוהה ונדעה שנרדפה ועליון לנגד קלון: - למננח

הגתית : פירשתיו : מה ידידו' אהובות תאר למשכנות: נכשפ" הַבָּנָאתִררוֹפִינוּן בְּעַלְעוֹלֶךְ וּבְזַעַפְּךְ התאותה וכמעט כלתה מרוב תבהלינון: התחוה והטע' שעברה חק וַיִּבְעוּן שְׁמָרְ יָיָ: התאוה עלכן מלת גם: לחלרו׳ יי' - אם זה מבני קרח הוא בבבל לַעַלְמֵי עַלְמִין וִירְחַקְרוּןוִיהוֹבְרוּן: או אם מבני קרח בימי דוד לחלרות שהוא סביבו' אהל השם עילַאַהעל כָּל יַהְבִיאַרְעָא: לְשַׁבְּחָא או דרך נכוחה: לביי הוח על כִּינָרָא דְאַתְיָא מִנַת עַל יְבִירהוֹן השכל והדעת שהם בנשמה רבני קרח תושבחתא: וּלָחוֹד הָאֵיבָא נַפְּשִׁי לְדָרַת יְיַ לִבִּי ובסרי מַרַנָּנְן לֵאלָ הָא קַיִּים: יונתא אַשְׁכַחָת בֵּיחָא וְשֵׁפְנִינָא בשחוק יכאב לב שטעמו כמו עד ַ בַּלְכִּי וָאלַהָי: בָּמִימְרָך רוֹחֲצָנותָא בִּל**ָבַבִּיהוֹ**ן: בַּכִייָן בַּכְיָיתָא הֵיךְ מַעַיִינָא יְשַׁוִּינִיה לָחור בִּירָכָןיַעַטוֹף לִרְתַיִיכִין לְאוּלְפַּוֹאוֹרַיְתִיה: אָוֹלִין צַּרִּיכַיְיָאסִן בִּית פַּקְרְשָא שאחפון והנס הלפור מלאה בית

וכשרי . הגיף והשער הפה פי' שער בשר הגוף המרכן עם שכל מחשב' הכל הוא הפה שהו' פתח הבשר על כן ירננו וטינס חל כנגד כלתה או שהיה החיה הלב עם הכשר: גם' כמו גם ודרור . שם עיף מנגן אולי נקרא כן בעכור שאין מנהגו לננן כל הקטנים על הפוכח לכפר זמן שאינכו חפשו וזה העוף ידוע בעדנו חסכן חנחנו היקרים הוח בספרד חמר רבי משה כי העוף שתולדתו לברוח מיישיב בחתשי תשעכיד תלכיות: כ' בכי חדם יחוג למקום הכבוד נכחות : שתוכל למשות זה מקום הקרבכות הקרבים לפכיו בשיהיה ננד נכתות השתים דרך משל והם עושים כן חולי כי חתה תלכנו לח תלכי היו קרבים חל מזכחך שידעו פוומות ממ"ח וחתה הלהינו מקום המובח על כן שתה שם - אפרוחיה ורבי יהודה בן בלעם שתחשה זה כי חתנם יושני לענ לר' משה כי מה דעת ים ניתן ננית המדרש הם בעופות רק הפי' כי נכספה כפשי לחלרות יי' ואל מובחוחיך ואני מתכודד ולא אמלא מה וקן וחכי חיככי מולח:חשרי יושבי ביתך : הם הכהגים והלוים : נתירתן בחופן שישלו עוז אשרי אדם : החוגגים מישראל והם הלריכיי לעוז כי הם הולכי'

שלטנקון: וידעו כי חתה ה' לכדך שליון. שלח ישוחו עור בקרחם חים חל חלהיו: בוה המומור התשלל המשורר הנה עשכנותין שהם כם ידידות ומסיכות מללכו גם בגלות חף על פיכן: מרכ כוסף ותח ילחנרות כ' י להיות כחנרות בית חלהינו" בישם: לני וכשרי ירננו לחל חיי חבל בנלות לח יוכל כשרי לרכן לרב טררותיו: גם נפור פנחה בית ודרורקן להי ורחוי שנשיג והשלח נהיה פחותי" ען היונה חשר תנחה בית וקו דרור וחתשי עידי בשר ודם : חשר שתה חתרוחים חת פוכחיתין: אף על פי שהתרת לשפוך דם כניה לתכיך פתנה רחוי שתחכנו להשיג מקום לשבתנו זרור

ותעיכותם: עלכי וחלהי כי חליך נתמלל: חזרי יושבי ביתך ' ונ"כ רחוי היותר פושרים שככני חדם : יהללוך יהי רכין שיהלליך להשלים גם אתרים יתנעם מוה שעבוד מלכיות: חשרי חדם עוו לו כך יוכתו כן תחושר הוח אותי החדם זכבר השלי' נפשו ומנכו במהשידע בן כחמרו בי תלכים ישלוכו: תסלות בלככם - שוכרי בעמק

יושכי ביתך הכו' יש מסלות להדריך ההמין העוכדים כל יתיהם נעתה החלנית של יער שאין שם עירות כן הם שוסקי' כל ימיהם בחיי שעה בלתישם פרי לחיי שולם: יהירנון מעין ישיתוסו זיעשו פעין המתגנר ופקור כמכתה חת העתק הנו' וום בלמדה זמת שת המם: נם ברכות ישטה שורה" ושנם כמורה חת העם יעשה ברכו' ניוסיף סוכ טעם ודעת כוה

בככח יובלב חיש כום וכלבב

בחשרם ז"ל ומתלשידי יותר פכלם ילכו מחילי יהי רגון שהתורים ותלפידיהם ילכנ מחיל קבונם בגלות: חל חיל ירחה חלהים כליין: חל קכון משר בי ירחה חל חלהים : 11:53

תהילת ה׳ תורת חכר

שחכפי הדור הנו' ישיתו מלא פניהם קלון ויבקשושתך ה'יר' בעל הרחמים והכונה שיבקשו ממך שחרחם עליהם גם מם אינם ראויים לכך י או יר' החרי רמותם את עלמם ברעה גדולה ישובו אליך ויאמרו בפיה' אתה ה'שברא' את העולם ואכו מעש'ידיך חים ורחם עליכו כי לא תחפין בהשחחת עול'וכו': פד למנצח על הגמית וגומר מה ידינות וגומר הנה כפי מה שחרו"ל בפסוק אוהב ה' שערי ליון וגומר אוהב ה' שערים המלויינים בהלכה מכל בתי כנסיות וכו'

רצה דע"ה פה באומרו משכנותיך לרמוז הל הבתי כנסיותי - ובאומרו נבאות רצה לרמוז למה שהוא ית' מלך על כל הארץ כפי כל זמן וזמן ומהוה את העולם במאמרו והעומד ומשגים כפי כל זמן וזמן ועל כן אמר אליו ים' ובאותו הומן אשר לא יהיה בית המקדש קיים הנה אהובות הן משכניתיך והסהבתי כנסיות ובתי פדרשות : ונכספה וגם כלחה נפשי לחלרות ה' יהיו מה שיהיו החלרות אם חלרות בית המקדש ואם חלרות בתי כנסיות כי על כולן נכספה נפשי והסבה היא יען כי בהן יוכלו לבי ובשרי לרכן לאל חי ודי לי בזה: גם לפור יבומר הכונה על ישראל שנקראו לפור ודרור כרז"ל ויר' הנה ישראל מלאה בית ביתי שלמה וישראל הנקראים דרור גם כן מלאו להם קן ביתי כורש ודריוש יארתחששתח שהבנין ההוא היה כקן בערך אל הבית הראשון: אשר שתה אפרוחיה יר' אבר שתה או אפרוחיה של הדרור הכוכר והם מלכי בית חשמונאי אשר בומן ההוא היו כהנים במובחותיך ה' לבחות מלכיואלהי כיבנה הם היו כהנים שובדי עבודת אלהיהם והיו ג"כ מלכים ממה שחלקה להם הלק מה מכחר מלכוחך וא"כ אשרי יושבי ביתך ויהיו הבחים מה שיהיו ואפילו שיהיו בתי כנסיות אחרי שבה' יוכלו סלה להללך וה"א עוד יהללוך סלה שיר' כל עוד שבהיותם בבתי כנסיות יוכלו להללך סלה י ואשרי אדם עוו לו בך יהיה בכל זמן שיהיה . אויר׳ באומר ביתך לכוין אל מה שבהיות האדם מתפלל פה למטה בארץ בכונה טובה יהיה הענין חליו כחילו הוא מתפלל בבית המקדש של מעלה וכמו שחמר רשב"י חין בין בית המקדם של מטה לב"הת של מעלה אלאי"ח מילין בלבד והכ"ל בזה שר"ל אלא מה שיכוין האדם בהחפללו הי"ח ברכות בכונה טובה והייכו אומר מליןור"ל דברים וכו' ואמר הענין בלשון צח כהילור"ל מיל כפשטו וכו' - ואומר מסלות בלבבסיר' כעניוה מסלות שעוברים בהם תמיד אלף אנשים יהיה להם כמו כן כי גם אם יעברו עליהם ענינים רבים הנה כפי העת וכפי העונה עוז להם בך י הו יר׳ השרי מי שיעוז ויבטח בה׳ שיזכהו לראות ענין ביתו ויהיה תמיד חושב בלבו ערין המסלות שהיו חז בשלש רגלים . או יר' העסילות ללכת בהן חל בית המקדש הכל תלוי צלבם כי חם לבם הוח טוב ושלם קרוב הדבר לבח עת בית ה' להבכות: עוברי בעמק הבכח ר"ל שיששם אילנות הנקראים בכאים הנה מרוב עוברם דרך שם ישיתוהו מעיין וימלאו שם מים רביסויבה להם זמן מה שהמורה להם חנה המים יעטה ברכויוהות הומר גם ברמת יעטה מורה או יר׳ אשרי מי שיבעת בה' וכו' ויחשוב בלבו המסלות ומה שהיו עוברים בעמק הבכא העולים לשלש רבלים וישען באלהיו וידע כי גם יבה זמן שברכות רבות יעטה מורה זהוא האלית' שיורה להם את הדרך ילכו בו לעלות אל ארן ישראל - או יר' הנה העוברים בעתק הבכא יצערכו לשים אותו מעיינים ממים רבים ואם לא יהיו שם המעיינים הנה הש"י ימעיר עליהם משם יורה אם לבבם שלם עם ה' י או יר' לומר העוברים בעמק הבכח והוארמו אל אכשי הגלות ישיתוהו לעמק ההוא מיניין מדמעות יען כי מיום שנחרב הבית אע"ם ששערי תפלה ככעלו שערי דמע צא כנעלו הבות מו בין הל מה שבזמן הבית הב' הנרמות למעלה באומר ודרור אן לה יהיורבים מהכהכים

מריר כבו ן זהלויים וראשי האבות הוקנים אשר ראו את הבית הראשון בישדו זה הבית בעיניהם בוכים בקול גדול וכו' ככתוב בס'עזרא וז"א עוברי בעמק הבכא מעיין ישיחיהו ור"ל מעיין חדמעות וכו'וגם ברכות ישטה מורה והוא חבי הנביא וכו'י והחסיד זקני ע"ה כתב ז"ל עוברי בעמק הבכא ובו' אמר שעם התמדת התפלה היא קבלת האמונה איפי שהמלא ולזה אמר עיבריבעמק הבכא שכל העיברים נבונו יעטה מון היים מחרת ע"י מורה הדרך ההוא וישנו וישלשו בו פעמים רבית אין ספק אלא שישיתו אותו העמק דרך ללולה ומפורסמת כמו המשיין ואז יחנו ברכית למורה ההוא לא כטיעים שמקללים מסיעברו עם הדרך ההוא כן בהתפלל האדם לפני בוראו עובר בעמק הבכה היא האמונה אשר נבוכו בה רבים ובהתמדה ישים הדרך ההוא דרך מירגלת כמו המעיין: ילבו מחיל אל חיל וגומר

יר' עוד יבא זמן שילכו ישראל מחיל אלחיל להראות את פני האדון ה'לבאות י אויר' סובים הם הבתי כנסיות יען כי אם ילכו ישראל מחיל אל חיל להומה יראה עם יפראל לפני האדון הנקרא אלי"ם בליון כי משם ישימו בלבבם תפלחם לנכח ארץ ישראל מה שלא יהיבכן אינו לא יהיו ביניהם הבתי כנסיוה ח"ו:

כבר פירשתיו כי הוא דרך קלרה וכן הוא יי' אלהים אלהי לבאות יטעם לבאות המלאכים וכנגדם הזכיר יעקב שבניו הם לבאוחיו בארץ כמו כל לבחוח יו' וזה המשורר מחפלל להקריב הישועה והככין שהוא דבק עם הכחוב אחריו מגיכנו הוא החלך שיגן בעד העם כמו כיליי' מגיננו והטע' שיושיע השם חלכנו כי ביתיו ילכו

חונגים אל בית השם בלי פחד אויב: כי דבק עם תחלת בעת מרה׳ והגם פני המוחור נכספה: מהלף: יום אל מקום אחר והסתופף לשבת בסף השער: מדור־כמו לגור בלשין ארמית ומלת רשע מגזרת ובכל חשר יפנה ירשיע בעבור שהזכיר מגיננו ראה אלהי' אמר כי המגן באמת הוא השם לבדו וטעם שחש כי החוגנים לריכים לשמש בעבור הליכתם וטעם החר בעבור כי השמש חכה יומס חמר כנגדה ומבן וטעם חן וכבוד יתן יי׳ להולכים בדרך חמים הם החונגים והשם יחן להם חן וכבוד בכל מקום שיעברו בן כי

אָמַר דָור יָי אֱלֹהִים צְבָאוֹת ַקְבֵיל יַצְלוֹתִי אָצִית אֱלָהָא רַוְיַעַקב לְעָלְפִין : וַבְנות אַבהַתַנא חַמִיאֵלהִים וְאִיקְתַבַּלֹאַנְפֵי מִשִׁיחָךְ: אַרוּםשַׁב הָסְחוֹפֵּף בּבֵיַת אֱלֹדַ, מְּדֹּוֹר בְּאָהָלֵי־ יִשְּׁיִיּ לְמִיתַּביוֹמָא חָד בְּדָרַרת מַקּרְיִּשָׁרְ מִן רָשַע: כִישַּׂמִשׁוּנְמָגַוֹוָהְוָה אֵלֹהַים יוּ אֶלָף בְּגְלוּתָא בְּחָרִית לִאִירְבָּקָא בַבֵּירו מַקַרַש אֱלָהָא מִן לְמִידַר אַרום הֵיךְ שׁוּר במשבנירשיעא: פימס/בכזונ בָם ותְרֵים תַּקִיף וְיָ אֱלֹהִים חִינִים ויָקרָא יָתֵן יִיַּלָא יָכַפִּי טָבָא מִן דְאָזְלִין

השם לח ימנע מהמקבלים חותו: יי' זה הפסוק קשור בעליון הבוטח בשם לח יחסר טוב:

יהוה אלהים צבאות שמעהתפרתי ּ הַאָּזוֹינָה אֱלֹהֵייַעַקַב מֶלָה: ראָה אֵלֹהָיםוֹהַבָּט פּנֵיִמשׁיחֵה: כַּיִּ מוברנים בּחַצהיה מַאַלֶּף בָּחַיְתִּי חווכבור יחן יהווה לא יפנעיטוב

יָהוָהְצְבָאֵות לַהֹלָכִיםבָתָמִים: פה אַשְׁרֵיאָדָם בּמֵחַ בָּרָ: למנצח בַשָּׁלִימוּתָא: יָיָצְבָאוֹת טַב לְבַר נְיֹשָא דְּמִהְרָחִיין בְּמִימָּרָך:

תהילת ה תורת חטד

ה' אלי"ס לבאות יר' בכל איזה מקום שתהיה שם תפלתי שמענה והאינה אלהי יעקב סלה וחפי׳ מהבתי כנסיות כחמור י הו יר׳ חין לריך לומר שתשמע תפלחי ושהחזין חוחה בהיות׳ עם הרבים אלא שאפילו אם תהיה התפלה תפלתי ר"ל ביחיד יהי רלון מלפניך שתשמענה ושחאזין מותה והוא הומר החזינה אלהי יעקב סלה ור"ל אפילו ביחיד כי הכל הוא כפי הומן ואפשר שלוה אמר הלבי יעקב למה שיעקב כשהתפלל לפני ה' בתחלח תחנוכיו היה יחידי וחמר שכחו כן ישמע ויחזין לכל מי שיחפלל חליו וחפילו יחידי: חויר׳ להפך מזה שמעה חפלתי שהיח חמיד בעשרה והוא מ"ש כי ברבים היו עמדי וכמו שארו"ל: מגנבו ראה אלי"ם יר' ב' הדברים האלה אנו רוצים ממך הא' שתראה מגנכו להגן בעדכו בהיותכו הולכים מחיל אלחיל ומאימה לאותה ועם זה שחתה רוחה מגננו מלד היוחך אלי"ם משגים עלינורחוי הוא ג"כ להבט פני משיחך והוא ע"ד מה שפי׳ המפר׳ באומר ביום טובה היה בטוב וביום רעה ראה שיר׳ לומר שיםתכל ג"כ אל יום הרעה ולא ישכחנה על זה הדרך יר' פה באומר והבט פני משיחך גיר' זכמו כן אנו מחלים שתוכור ה' יום הטובה כי בותננוזה טובים הם הבתי כנסיות ועוב הוא היותך אתה ה' תגננו בהם אך יותר טוב הוא שתבט פני משיחך ז והחסיד זקני ע"ה כתב יר' ראה אלי"ם מגנכו כי אינז אלא הזכרת שמך לעתות בצרהוהבט פני משיחך הוח חוו"ל אנורת באהלך עולמי'וכי אפשר זכו'יהיהה התשובה הומירות שאומרים בני הגלות מזמור לדוד ונשאכו מזכירין כן כאילו שמנו לדוד שיהיה שלוחנו להתפלל בעדנו ש"כד: כי טוב יום בחלריך יר' כי טוב הוא לכו יום החד בחלריך עם משיחך מחלף ימים אלתווחם חמרתי ובחרתי הסתופף בבית חלהי ר"ל היותי בבתי כנסיות הנקרא הסתופף בבית אלהי בערך אל הבית המקדש הוא מדור וכו': 🖯 כי 🖰 שמש ומגן ה'יר' האל ית' עושה לגו כל מה שעליו היו הכהנים מגרכים לישראל בבית המקדש כי. מה היו. אומרים. ברכך ה' וישמרך שהוא ברכה ושמירה הנה ג"כ עתה החל ית' הוא לנו כשמש אשר סמנו באים כל פרו מגדים וגם הוא ית' מגן לשמור אותם וכן מה היו אומרים ילר ה'פניו אליך ויחנך הלא גם עתה חן וכבוד יתן ה' וכנמה היו אומרים ישא ה' פכיו אליך וישם לך פלום שיו' לומר שלום מכל הדברים הנה גם ה" לה ימנע עוב כל היוה עוב שיהיה להילפים בתמים והפילד בזמן ההלאת בי אשרי אדם בועח בו בכל עת שיהיה כי אין מינציר לה' להישיע וכוי : או יד' אבי אחדתי מנגבו

שמעה תפילתי . לכנות ביתך: מגננו : הוא בית המקדש המגין עליכו : והבט פני - דוד משיחך והסתכל בחסדיו ובטרחו אשר טרח ויגע על בניינו : אחד בחלריך ולמחר ימות מלחיות אלף שנים במקום אחר: הסתופף על הסף ועל המווזה לשקוד: מדור בחהלי רשע מלהיות דר בשלוה

> באהלי עשו הרשע להדבק בהם: כי שמש ומגןי יש לפתור שמש כמשמעו ומדרש תלים פותרו לשון שיני חומה 🙄

אבן יחייא

היה יכול הלפור והדרור לכוח לעשות קן בו מפני הטומאה - עתה חלאה מקום לעשות לה בית" ודרור שהיא הרוכדאכי כה בלעו מצאה מקו'לעשית קן לה . ושתה אפרוחיה אלל ואת מובחותיך הקדומים כשהיית מלכי ואלהי ומשגיח בי בעולם שפלותי אף כי היות ה' לבאות חלך שני עולמות רבים ונכבדים מהעולם השפל אשרי וגומר כי ראוי לכו להאמין כי ישוב ה' שבות עמו ושבו בכים לגבולם זיבנה בית המקדש עם כל חורבנו ואשרי והאושרים יהיו מהמאמינים

ומקוים להיות מיושבי ביקך בית החקדש העתיד ' והחאמינים וחקוים להיות עוד שר"ל לכלח מהללים אותך בעולם הכא והפלה והכלחיות . ואשרי ונו'וה אושרים גם כן יהיו מהאדם השרוד בנלות הלו ברוב הלרות ותמיד לו עוו ומכטח בך ולא ימיר דתו כדי להשוות עם כונשיו . אבל בקבלו היסורין מכוגשיו יוכח עמהם על עכיני הדת וישים מסילות ודרכי האמת בלככם במופתים מותכים וראיות ככוחות למבין: עוברי וגומר והנוגשים האלו שהם טוברים בעמק הבכה שהוא **כגזר מן** כבכי ים שרולה לומר עמקי ים והוא המקום שיש בו מרבת המים ויובשם · לסכלותם שהם עובדים ללא אלהים - בני ישראל אלו המוכים מהם ועם כל מכותם יוביחו עמהם עניני הדת וישימו מסילות החכמה בלבכם . ישיתוהו לכל אחד מהם כמעין המתגבר בכל חכמה: ... גם ברכות וגומ' ויהיה שכרם מהמוכים המורים התורה למגשיהם הכוכ' בעולם הזה ובעולם הבא י כי בעולם הזה יעשה ויתעשף החורה צדק הזה מברכות ושופע טובו' ובעולם הבא בימי הגאולה העתידה יזכו לטוב הצפון ליראי ה' כשיראה אל אלהים בציון באופן שילכו מחיל :טוב העולם הזה אל חיל זעוב העולם העתיד יוהנה אל אלהים הוא בסגול בחקום צירי כי הנקודות לפעמים יתחלפו גם הם כאשר יתחלפו האותיות: ה' וגומר ה' אלהים לבאות אדון השלש עולמות העליוכות שמעה תפילתי להוציאכי מן הגלות . ואלהי יעקב בעולם השפל האזיכה להדבק בי בבכין בית מקדשך השמם למען אזכה לעולם השלה . מגיננו וגומר ואכא אלהים ראה במגיננו שהוא אליהו הכביא שהוא בשמים למגן ולכה על עמו ישראל והכט פכי משיחך למען יבואו להוציאנו מן הגלות . בי עתה ה' הסתיר פניו מהם ומעמו ישראל ולכן אנו לזעוה לכל ממלכות הארץ . כי טוב וגוחד כי טוב יום אחד לעמוד בחלדיך חאלף יחים מהתעכוג בעולם הוה נחוץ משכינתך . ובחדתי הסתופף לשון סף השער . שרוצה לוחר הישיבה בשף השער אף כי

ראה אלי"ם והבע פני משיחך יען כי ה' הוא שמש ומגן וכנגד מה שהוא מגן אמרתי מגנכו ראה אלי"סוכנגד מה שהוא שמש לדקה ומרפא המרתי והצע פני משיחך יו ופנאתי כהוב וז"ל אשרי יושבי ביתך עוד יהללוך סלה כלומר כשיהללוך ולא כשיושבים בטלים או יר' ועוד אושר יש להם אם יהללוך סלה בכל מקוםשיהיה אויר' ע"ד הוחילי לרלי"ר כי עוד אודנו ויר' עוד אושר יש להם אם יהללוך של הטובה ולא בשיבר זה יראה אל ללי"ם יר' זוהו להם אם יהללוך של הטובה ולא שדבר זה יראה אל ללי"ם יר' זוהו להם להיותם עוסקים במה שחין לו תכלית וכו' ע"כ: ומהרי"ט ז"ל כתב כי שמש ומגן ה' אלי"סיר הנה השי"ת הוא כמו השמש והייגן כי כאשר יכה השמש של החרן ישימו מגן לשלא יכה כן אלים הוא דין ה' הוא רחמים שמגין וההפרש שבין אלו השמות אינם שאלי"ם דין גמור רק ה'יחן לאדם חן וכבוד מצד רחמים אע"פ שאין לוכ"כ זכית רמנם אלי"ם אע"פ שהוא דין לא ימנע טוב והוא אותר להולכים בתמים - אויר׳ שמש להכות לאולתו ומגן להצילו ולזה הפי׳ יהיה אלי"ם רמז אל המגן: אן וכבוד יר׳ הוא ית׳ יתן הקויחתר כד כותן הכבוד והמהנות הפקד מלך ב"ו ע"כד: והחסיד זקניע"ה דרש דרוש א׳ נכון למזמור זה וו"ל טוב לנו עבוד איר הוכא כל הקובע מקום לתפלחו וכו' הנה רז"ל האריכו בגודל שכר המהכלל בהמידות ר"ל שחרית מנחה ערבית וכוי ובעשרה עד שאמרו שכקרא חסיד ועכוי 👚 ורבי ייחכן אמר ולואי שיתפלל אדם כל היום וכו׳ ויש לעיין מה ראו על ככה ומה הגיע אליהם והנני מחלק הדרוש להקדמה וענין אמנם ההקדמה שמשלת התפלה חוצה לארץ ואליה אכו. צריכים כי בזמן שבית. המקדש. קיים לא היינו צריכים אליה כל. כך וכאומרו כי ממזרה. שמש וכו'על דעת יוכחובן עוזיאל -שחדשתי האא שדקדקתי זה שלא אמר מוקטר ומוגש לי אמנם אומרו מנחה טהורה אין הכונה טהורה ממש אלה טהורה ממה שחמר הנביא הגי ואשר יקריב שם שמא הזא כי קרבנוחיהם לפי שלח היו מן המבחר נקדחים שמחים וחמר הכתוב חתם חושבים כי העקר הכונה ולכן חין חתם מכווני׳ לפועל והלח הגוים מקריבים לשמי ואמר למעלה מגישים על מזבחי להם מגיש ולכן אתם שוים אליהם ועוד עדיפי מנייכוכי הם מקריבים מן המבחר מה שאין אחם פושים כן: ואלל זה הפסוק כתבכו כי כמו שקרא הכביא טמא לטהור כך קרא לטהור שמא בבחיכים מתחלפו׳ זהו הכ"ל בכון בפשט הכחוב - אמנם מה שנתבאר לפי פירוש יונתן כי אנו שאנו בגלות טוב עבוד' התפלה כי אין לכו זולהה זו היא ההקדמה - ואולם הענין הוא'כי לשון העבודה מלאניהו על ג'פנים הא' בחומר דע את אלהי אביך ועבדהו בין עובד אלי"ם לאשר לא עבדו הב' על עבודת בית המקדש על החורה ועל העבודה באומרושלה עמי ויעבדוני הוא מ"ש וובחנו לה' אלהינו ושניהם במקרא אחד כי ממכו כקח לעבוד את ה' ואנחמו לא כדע מה נעבוד - הג' זו היא עבודת החפלה ולעבדו בכל לבבכם ועבדתם את ה'וכו'וזו היא עבודת החפלה די אכח פלח ליה בחדירא וכו' והדעת המחן שכל ה' משרת הל השלמות ההמתי ר"ל כי העובד בכל ה' מחלה בקרה עובד חלי"ם : וחכי מדמה חלו העבודות למלך גדול היו לו עבדים רבים ארעים וקוצרים ושומרים אותו ועושים לו כל מה שלריך ואחרים רואים פניו בכל יום ומדברים עמו והוא עמהם כך בזמן שבית המקדש היה קים וישראל יושבים על הדמחם כל ישראל עובדים אח ה' בזריעה וקלירה סדר זרעים כלו לקע שכחה ובאה חלה שניין זיווג של מו מי של מנו בניתו ואנשי מעמד היו מתהללים יושבים תמיד לפני ה'ואנשי כנסת הגדולה ראו כי בחרבן ב"ה לא נשירר לנו בעונותינו כי אם העבודה השלישית זהחזיקו בה זיישדו והרומה הניגר טימלוי טימלוי טימלו לבל ישראל עד שנהיה נושעים בעד השארית הנמלאה עבודת החפלה כי בזמן שב"ה קים החמידים והקרבנות היו מלליח' בע"הז ובע"הב ועכשו כזכה לכניה חת יסודותיה דיבנו עבוד של היו זי מדי ברי שבודת החרץ דרך ישרה ורחבה לא יכשל בה האדם זולתי הפושע בעלמו ועבודת החפלה עמוקה מאד כי היא לריכה כולה שה שאין כן בריצו׳ בעבודת התפלה ולפישדרך עבודות הראשונות ובפרט דרך עבודת הארץ דרך ישרה ורחבה לא יכשל בה האדם זולתי הפושע בעלמו ועבודת החפלה עמוקה מאד כי היא לריכה כולה שה שאין כן בריצו׳ בעבודת התפנה ונפי שדרך ענות תריאו לטמוד ולהתפלל לפני הש"י כי בזמן הבית לא היו מתפללים רק כל א' בעת לרתו כי לרח לבו ולוק עתו מכונים ללב ולהתפלל בכונה ואלתה לא כן היו מחלים כי נפסקה הלכה כאחרונים ומיומי הראוי לעמוד ולהתפלל לפני הש"י כי בזמן הבית לא היו מתפללים רק כל א' בעת לרתו כי לרח לבו ולוק עתו מכונים ללב ולהתפלל בכונה ואלתה לא כן היו מחלים כי בפסקה הנכה כיוחו וכיסות יות של היות לבנו להתפלל לכן ראו אנשי כנסת הגדולה ברוח הקדע שעליהם לתקועבידה או ג' פעתים ביזם למען יורגל רוח כל ה' מהם אנ שכי בדוכי דה ט טהושנו בשי טווו של היולד בנפש החדם טהרה ויראה כי המים שירדו אל אבן קשה בהממדה גדולה יעשו רושס חוק כאילו בכשיל וכלפות יהלומין שכה אחד טהרה ויראה כי המים שירדו אל אבן קשה בהממדה גדולה יעשו רושס חוק כאילו בכשיל וכלפות יהלומין שכה אחד כי המילא ווכים כל ישראל. התפנה וברוב ההתמדה הי מפשר שניו יותרבו כנעש שיום של המידידות משכנותיך שהכונה בו על אנשי הגלות אשר לה נשחר להם אלהי החפלה וכמו שהקדמתי ואמר אשרי אדם עוז לו בך. מצד ההתמדה והקביעות הנמרץ: ואחשוב שלוה כיון המשורר באומרו מה ידידות משכנותיך שהכונה בוב לה יוצד בחברות החברה מחוד בל מכד ההיותי היותים שתו הכתו ן היותו ביוצרו יחיה ולאמונה הואת ב' דרכים הא' דרך החכמה הנטועה בלב מלד שהשכילה נפשו המשכלת מעשי ה' ומחוך כך יאהב למי שאמר והיה העולם אהבה כי צדיק באמונתו החוקה וההדבקות אשר לו ביוצרו יחיה ולאמונה הואת ב' דרכים הא' דרך החכמה הנטועה בלב מלד שהשכילה נפשו המשכלת מעשי ה' ומחוך כך יאהב למי שאמר והיה העולם אהבה כי לדיק בחמוכתו החזקה וההדבקיונ יושר כו כיוחר ישים ובחלכות יסודי התירה הב' מין העם אשר לא ידעו מהחכמה כלל רק שמאמינים ע"ד קבלה כל מה שניהבאר לחכמי העיזן ויזהד מהמה שוה כתו שאמר הרמ"בם בם' המדע כשדבר במעשה בראשית ובהלכות יסודי התירה הב' מין העם אשר לא ידעו מהחכמה כלל רק שמאמינים ע"ד קבלה כל מה שניהבאר לחכמי העיזן ויזהד מהמה עוה כמו שרמר הדת בם במוש בכוכו כמשטט כו מם מושאמנה של של המחור בבתי מדרשות ומהללים ומשבחים את הש"י בפיהם ובלבבם ושואלים ממכו לרכיהם חמיד ומלך רהחמדה לקבעיה כל י"ב עירו האמונה ומתוך האמונה הואת הם משכימים ומעריבים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות הלדהם לת הש"י בפיהם ובלבבם ושואלים ממכו לרכיהם חמיד ומלך רהחמדה לקבעיה כנ ייג עקרי החמונה ומתון הממושים והי שם של מי מחוש ל ברוחות הדרך הח' גם אשרי משלות בלבבם ותרגם אנקלים במסילה נעלה ארח כבישא שתרוב עבור בני רים הוא כבושה ולפי בלכם חמונת הש"י במו החכם או יותר ולוה אחר אשרי אדם עוו לו בך ווהוה דרך הח' גם אשרי משלות בלבים החלים במסילה נעלה ארח ביים ביים של בנושה הלפי בכבם המונת הם יכמו המכם הויחת והים המנו על היו של היו בן המסירון בל היום בנום היום בנות בל בני רום מלד הדרך ב'ולו"ח מסלות בלבבם: עוברי בעתק הבכל הרצה נדוכו המפרשים שהנושעים מלד הדרך הל'הם מעעים הזכירם בלפון יחיד עוז לו בך אבל רוב העם או כלם אינם נושעים כי אם מלד הדרך ב'ולו"ח מסלות בלבבם: עוברי בעתק הבכל הרצה נדוכו המפרשים שהמשעים מכד הדרך הם מט מעשים מובל המפי כמו בראשי הבכאים אינו ככון בעיני כלל כי לכי דבריהם היה ראוי להזכירם בלשון רבים לבל מה פירלה מטנם הענין ששם משל נכלל בזה הפסיק ולפי דרכי הוא מבואר ותחלה אומר כי המפ' כמו בראשי הבכאים אינו ככון בעיני כלל כי לכי דבריהם היה ראוי להזכירם בלשון רבים לבל מה פירלה מטנם הענין ששם משל נכלא בזה הפסיק ונפי דרכי היו תבייור ומינים יינוי. ב שמל במו בינו שבית המקדש קים היינו מחעסקין באותן המלוח כולן זהן היו מלליחות בלבנו יראת ב' והוא בדרך הידועה שילד האדם בה להראות מציאות האמינה הנקנית מצד הרגל התפלה להמון העם נזה כי בזמן שבית המקדש קים היינו מחעסקין באותן המלוח כולן זהן היו מצליחות בלבנו יראת ב' והוא בדרך הידועה שילד האדם בה פטער עד יביע כת זוט מפט במרכם במרכם במרכם במרכם במרכם במרכם בכל שנברים כבוכו אם יעברו שעם אחרת ע"י מורה הדרך ההוא ויפנו וישלשו בו פעמים רבות אין שפק אלא שישימו שעם התמדת התפלה היא קבלת האמונה איפה שתמלא ולז"א עוברי בעמק הבכא שכל העוברים נבוכו אם יעברו שעם התרע ע"י מורה הדרך ההוא וישלשו בו פעמים רבות אין שפק אלא שישימו שעטטותדוג התענה היו קבני היותרם. אותו העמק דרך צלולה ומפורסמת כמו המעיין ואז יתנו ברכות למורה ההוא לא כטועים שמקללים למי שהורה להם הדרך ההוא כן בהתפלל האדם לפני בוראו עובר. בעמק הבכא היא האמונה אשר מותו העתק דרך ככוכם ומעוו שתי בעוושה בין בין בין המול לתו שמשות בין משלות בלבבס גם ברכות יעשה דוד שהורה סוד השפלה לבאי עולם כאותר כיון שבא דוד באת תפלה לעולם שכאמר. כביכו בה רבים ובהתמידה ישים העתק ההוא דרך תורגלת כתו התעיין וזהו פי' מסלות בלבבס גם ברכות יעשה דוד שהורה סוד השפלה לבאי עולם כאותר כיון שבא דוד באת תפלה לעולם שכאמר מות מענים. ירבו עמר שובות וא של של המדרם שיראה שתפלתכו היות הכונת הלב אז יראה אל אלי"ם בציון כלשון ה' יראה כי ציון שער השתים לעלות משם התפלה ולזה המשיך ה' אלי"ם בציון כלשון ה' יראה כי בשאנחנו הולכין תב"ה לבית המדרש שיראה שתפלתנו היותה בכונת הלב אז יראה אל אלי"ם בציון כלשון ה' יראה כי ציון שער השתים לעלות משם התפלה ולזה המשיך ה' אלי"ם צבאות שמעה תפלתי: מגננו וגומר פי׳ בו אתה אלי"ם מגננו ראה והבע פני משיחך והכ"ל שהוא סניגוריא על התפלה ראה אלי"ם מגננו כי אינו אלא הזכרת שמך לעתות בלר 'והצע פני משיחך באנו"ל הגורה באהלך עולמים וכי אפשר וכו' והיתה התשובה הזמירות שאומרים בני הגלות מזמור לדוד וכשאנו מזכירים כן כאילו שמנו לדוד שיהיה שלוחנו להתפלל בעדנו והוא אומ'והבע פני מסיחד ופי׳ המגן ואמר כי טוב יום בחלריך הכתות בחרתי הסתופף האיכות: כי שמש וגומר סוגי הטובות שהנבראים משתדלים בעדם הם ג'הא' הם החיים והרחקת הכוקו וכוללה לכל חי הב' הכבוד וה זן ווו בכני אדם לבדם הנ' העוב האתתי ווה הוא בשרידים אשר ה' קורא אליהם לא בכלם כאותר אך סוב לישראל וכו' הג' ברכות הראשונות ייתא לאלה והאמצעיות שתכו הדינה לקדושה כי לכי הקרושה תהיה והחליה וישם דניאל על לבו וגימר וכל רז לא אכם ליה ואשר להפך וכבר ארז"ל כי בראותו ילדיו וגימר והקדישו אלו דניאל וכו' ומן הבינה התשובה והוא העוב האמיראה כא בענייני גאולת הצרות ברך תחלה על הצדירים חו וכבוד וסיים באור התחיל בטיבוסים בוולכן אמר כי כל העובות באות אלינו מצד התפלה כי שמש שהוא הנותן החי׳ ברצין בוראו ואין נפהר מחתתו ובו׳ ואומר חן וכבוד וגומר יר׳ הנה החן והכביד לפעמים ימנעוהו לסבות או שלא ירום לבו או לדבר אחר אמנם העוב האמתי לא ימנעהו להולכים בתמים הוא מ"ש מסלות בלבבם לו"א העוב לכו עבודה' עבודת התפלה עב"ד:

אלהי צ' פתחי" בחתכוחה הישע ענדך יְהַנָּה אַרְצֶּךְ שַבְּהָ שְבָוֹת יַעַקְב:

בָגַוּ תִּמְשָׁךְ אַפַּךְּלִדְרוָדְוֹר:

וָאַל־יָשׁובוּ לְכִסְלָה:

נָישָאתָ, עון עַמַּרְבְּקִיתָ בָּל־חַמַּאתָם

בַלָה: אָפַבְּתָּבָל־אַכַרָהַדְּהָשִׁיבוֹתַ

אַתְּהַתָּשִׁובוּתְחַיֵּיֻנוּוְנַעְפְּרִישְׁבְּחוּרַבָּך:

בַראַנוּ ִיהַוֹּה חַסַבֶּּהְוִישְׁעַהְ תִּמִן־כֵּנוּ :

יִדַבֶּר שָלוֹם אַל־עַפְוֹ וָאֵל־חֲבִידָיוֹ

אַשְׁמִעָּה מַה־יִרַבֵּרֹ הָאֵל יוֹהוָהבִיי

חַברוֹאֵמֶת נפנשו צֵבק ושׁלוֹם

כישַבֵּים נִשָּקף: נַם־יֵהוָהיתַן הַשָּוֹב

נָפִשׁי כֵּי־־חָפֵיר אָנִי רחושַע עַרְרָך

אָמֶת מַאָרֶץ תַּצְּמָחוֹצֶרֶק

תַּפָּלֶה לְרָוֹר יהַמֶּח־יִהוָּה אָוֹנְהְ

רצית יי ארלך וגו' - אם שבת שבות יעקב ונשאת את עינם וכסית חטאת' ואספת

עברתך מהם והשבות עלמך מחרון אפך אז רלית ארלך ועולמך מתרלה וכל זמן שלא

העשה זחת חין ארלך ועולמך מתרלה: שובכוי שוב אתה והשיבכו: הלאי אתם

סופך שתשוב תחיינו שהרי הבטחתם כן על ידי נביאך: אשמעה מה ידבר: אזכם

לַמַנַצֵּחַ לְבְנִי־קְרַח מִזְמַוֹר: רְצִיתָ א לחמות לפניו: חסק וחמת

בַּחַרוֹן אַבֶּה: שׁוֹבֵינוֹ אֱלֹהַי יִשְׁעַנוֹ הַ מֹחַ הב"ה יהו נושקין זה לוה

לשמוע מה ידבר הב"ה כשידבה

שלום אל עמו: לכסלה לשטות

חמת וחן השמים יפגוש בהם

החסד: לדקושלום נשקו

הנדקה שהיו ישר' עושי' והשלום

כלומר והיה מעשה הלדקם

שלום: אמת מארן תלמח וגו' •

כשהיו ישראל דוברים אמת

וישקפו מן השמים לדקה שהם

עושי׳ בהרונס הק"בה יחן הטוב

יפתח הולרו את השמים לתת

מטר כדי לעשות ארצו את יבול"

וישם לדרך פעמיו וישםיהקב"ה

שיתנהג בהס את בניו: כי

חסיד אני שאני שומע גדופי

וחרפתי ויכולת בידי להנק' ואני

שותק כך היא בהגדת מלי ד"א

פירשו רבותי' בברכו' ולח חסיד

אני שכל מלכי מזרח ומערב

יוסבין בכבודן ואני ידד

מלוכלכו' בדם ובשפיר ובשיליא

יום לחמות ולילה לישראל כך

מפרה

מדורל': פ"ה שבית ל'דכוי

דכתיב שכות וקרינן שכית רצית

יי׳ ארצך י וחלופי׳ו' כתי׳ שבית

וקרינן שבות וסימ' נמס' בירמית

ס ף סימן מ"ט: בעסך ב'א׳

כתיב ש' יסימ' שוביני אחי ישעננ

א כו': כל היים כל הגלות שהוא

מפורש באגד' חלי': נפשי

י חת הלדק בדרכי פעתיו

נפנשו .

שיהו ישראל דובפיי

מם וה החוחור חפלה על הגאלה העתירה - אמר

לשתנר הנה לשתנר הנה לשתנר הנית ארנך כחתרו חרץחשר ה מלהיך דורש מותה: שנת שכות יעקב ' ככית שני כשחת שין פתך ובדבר התן חף על עי שהשתחנו לכלם של נכוכד ננר: כסית כל סמיותם: שנהנו מסעולתו של חחשירוש כשושן: חשפת כל פכרתך ביתי יוני': וטשיכות פחרון חפן י כיתי טעם אנחנו נחשבנו בגלו כמתי' סחשתוני': שוכנו חלהי ישענו" עתה מיד: והפר ואין מי יוכל להחיותיכו זולתך בעשך מכחן ולהכח כחתרו אשמעה · דברי המשורר יבקש בן נשבשתי שקנוף שליך : הלפולם תחנף כנו להענישנותמיד של הפך דרך נכוחה כמו על משמרתי אעמודה עד שרחה בחזין שחף כי לחלפולם חריבי תתשוך השם ישוב מישראל וידבר שלום פפך לדור ודודי בנורות על עמו: לכסלה: מגזרת פטרידות חיתנו מן התשוכה בותרו כן חנים קובת כסיל כדרך ועמך כול לדיקי': ונחטה: הלח חתה תשוב אךי אל ידאג עמו בעבור אורך תחיינו" כחתרוכי חשח חל הגלות כי הישועה קרובה אם שמים ידי וחתרתי חי חנכי לפולם חשיב נקם לכרי ישראל ישובו ליראה את השם אז וכחתרו נישבע כחי העולם כי ישוב השם מחרון הפו לעכון לפועד פועדי וחני פועד כבודו בתוכם זה אך קרוב והנה תכלינה כל חלה: הרחכוה' חשקן" שיהיה זה ביתינו : זה התזמור לעד כי הכבוד לא וישבך תתן לכוי לפולם ו היה בבית שנין חסדי הטעם חשתעה חבין: מה ידבר בהיות הכבוד שוכן בארץ ישראל סחל" נתירתו: כי ידבר שלום ' כמשרו והקיתותי חת חזיהיו כולם חסידים ושלום בריתי חתנם: וחל ישובו אמת בעבור היות הגזירות לכסלה" כחמרו ולא תגעל תלויות לפי מעשה האדם בארץ כנשי מתכם: מך קרוכ לירימיו ישמו מתנם כי על כן חמר תפתח ארץ ויפרו ישתו קרוב ושוכן לירחיו ישע: גם׳ וה הוח הגשם שהם נדיקי דורות הגלות אולרו הטוב: לדק: השם יהלך לשכון ככוד בחרבנו ' וכן הלדק לפכיו דרך משל והנבון קריכ ומיכן שישכין ככוד בחליתכר' במרוכו בוכות כינדק שם דבר ותחסר מנת החרץ : חסר וחתת נפנטו די איש כחילו כחו' חיש לדק לפכיו: ופעולם בחקים אשר נתכח בנ יהלך . השם כדרך התהלכו חתתהשל תידה נפנח בו חשדי שליון וכן: נדק אביתי לפניו אברהם וילחק ושל נשןר נשקר וכ את וה והטע'שיעזור איש לדק להתהלך במיםן שכחשר יהיה הנדק לפניו ובא חסר איש כמו אל תהי יהיה השלום תכל רע כחתרו כרק נדק תרדוף למשן תחים מרי והכי תפלה לדק ישרת החר חשת שחרן וכן הוא וישם לדרך לדק פעמיו תכתח" יהי רבין שחותה חתתה של תורה חשר חכל והנה הטעם כפול: תפלה לדוד קדושים חשר בחרץ תנתח י בהעתיים תלמידו׳ פרכם : הטה יי׳ אונך ענכי כי עני וכרק" וכן יכמח חותו בדק חשר חכל חותם בנדיקים פתה נכחוהיו מוכיחי' חיתו לפומל חם היה לחל ידם ווה: משתים נשקף כודם חבל היושני בנסים: נסה' ינן הטוב' יהי רגון שהוח יתנדך יעורם על זה ונשפת שדי תכינם: וארננו חתן יכולה במיםן שלח יהיו מרודים בכרכי חיי שעה וכובו מק למכיו יפלך יהון הנדה לפני ישעי ונשיב לב חבת על בנים ולח מטרן להכות את הארן מרט וישם לדין פתעיו וישם הנדק חת כשחו של ישעי להרך לישועתה לכו 🗈

דרך לחיח ועני וחביון בעיניו

או כנגד מלכי הגוים חו החפלל

בוה החומר התפלל המשורר על צרות הגלות ומבקש הגאלה ממכו : าทก์

הנה ה חוכן ענני בתדת דחתים נס שחין תפלתי רחויה למלות חליך הטה חונך לקכלה : כי עכי וחביון חכי כי חמנם חני חביון ופתחום לעשית רכוכך וחין לחל ידי קעיניותריב שעכוד גלות : סיורה כתשין מגורת המכירי' על התורה ומכות מני . ניחסיד חתן להסיב לחלת: הושע ענדן חתה חלפי כיחין וולתך לנחיל הבוטח חליך והושע כעו חף מל פי שמיני פתפלל: תנניה׳ חיי שלום כי חנין מהרח כל היום " שככל יום עומדים שליכו לכל תכו: PPE

כנחת ערב

כנית ה חרנך ובר' חו"ל מנשרת הקנ"ה שלח לכוח ביוושלים של חעלה עד ביוושלים של חעלה עד ביוושלים של חעלה עד סינת בירושני של חשה כשי זוכ שכותם וחיב חשכון בדול יש לישיתל להשיב סכותם בחבול לבאה סבוחם בשביל לכוח כירושליי ארנד מרץ שלך הוא ירושליי

למנצח לכני קרח - זה המזמור על גלות בכל גם על גלותינו בדרך נבואה : דלית יי ארלך · בזמן בית שני כאשר נשחת כי בעבור עונם והטאתם גלו והעד שנשאת עוני כי חספת כדרך חספי נגהם ופעול השיבות הוא אפך והנה מחרון כמו מחרות שם הפועל: שובינו : הנה הטעם שנודבר המשורר על לפון ישרחל בגלותינו כהשר שכת שבות יעקב בבית שני תשיבנו גם עתה: הפר כעסך: לְשַבתָא עַל יָבִיהוֹן דְּבְנִי קְנַח כנגד אספת כל עברחך רַעייָתא יַ׳ אַרְעָרָ הלעולם ׳ בעכור היות גלות תושבחא: בכל שבעים שנה וגלית החל אָתִיבַתָּא שַׁבְיָיתָא דְּבֵית יַעַקר: הזה לדור ודור עד היום : הלח :

שבַקתָא חובִיהוֹן דְעַפָּוְיכִסִיתִא כָּל בנייטָתָא כַּל ַחַטָּאֵיחון לְעַלְמִין רוּטָך תַּבְּתָא מִן תָּקוֹף רוּטָדְ: ַ תּוֹב בְּיֵייְנִינְיָנְ נְתָבֵּר בַעַּמְדְּעִמְנוּ: הַּלְעוּלִם תָּאֲנַף־ לְנָתָנָא אֵלֶהָא פּוּרְקָנָא ובַטִיכּע רוּנְזְּהַ עיבָנָא: הַאִיפָשַׁרְדִּי לְעַלְבֵיָא תִּחְקִיף בָּנָא חַנְנִיד תּוֹקְכָּהְ לְדוֹרנָרוֹר: הְזַלָא אַת תתוב הַּחֵיי יָתָנָאוֹעַכְּּךְ יֶיחְרוּן אחמייר,נאיי טובר במימרו ופורַקָנָךְ תִּתִיהַבּלָנָא: אֵשְׁמֵעמַת יָפַלֵיל אֱלָהָא יָי אֲרוּםיְפַלִּיל שְׁלַם יֹי לִיבִאָיו יִשְׁעוֹ לִשְׁבֹּן בָּבְּוֹר בִּאַרְצֵנוּ יִי לעמידו וַלַחַמִידוֹי וַלָּא יְבַּוְּרוּוְ לָסִיאורָא: בָּרַם קָרִיבלְרַחַלִין מִינֵיה פורָקנָא לְאַישְׁרָאָח יִקרָ א בְּאַרְעָנָא בַבְּוֹוְוּקְשׁוֹםאוּרְעִין צַדִיכָּןאוּשְׁלָכָא יֹינֹיְשֵׁים וֹאַרְצֵנוּ חִנְּיָן יְבוּלָה אירבקו: קשוט מן אַרעא אַרביית ג׳יייפיי יְהַלְּרְוְיִשֶׁם לְּרֶרֶךְ בּּעְמֵיו: ַלָ**חוֹריֵי** וְצַרִינְןאַכוּן שָׁכֵייָאאוֹרִיכן: יַתַן טָבָאןְאַרָענָא חָתֵן אֹ בָּה: צִרְקָא בּנִפי׳פּי׳ עַנְגֵי כִי־עַנִי וְאָבְנִיוֹן אָנִי: קָרָמוֹי יְהַלֵּךְ וְשַׁוִּי לְאַוֹרַח שָׁב אִיסְתַּוְוֹרָיו: צְלוֹתָארְדַצֵלֵידָוִדאָצַלֵי יָיָאוּדְנָךְעַנִייָתִיאֲרוּם ְעַנִיִּיאוַחַיִּשִיכָּא אַנָא: נְפוֹרנַפְּשׁי אֲרוּם חַמִידָא אֲנָא

אַתָּר אֱלֹתַיִ תַבּוֹטֵחַאַלֶּיִך: יַאַרנָיָ כִּיראָלֶיִך אָקְרָא כָּל־תַיִּוֹם: חום עלייי אַרום בְּרָבָּר אַצֵּלִי פָרוּק עַבְּדָרְ אַתְּ אֶלָתִי דִּי אֲנָא מִתְרְחִיץ עַלָּךְ: בַל יוֹמָא:

יהפר כעסך ותרב כעשך עמדיי בתרא כתיב שי"ן: הלעולם ג' בקריא' וסימ' הלעולם יזנח יי' הלעולם תאנף בנו : והנביאים הלעולם יהיו: שלום כלהון מ"ל במ"ג חם בתרא כתיב שי"ן: הלעולם ג' בקריא יסים הלעולם חנחי יולשי בינאגף במ וסים נמסר בסדר וישב וביחוקאל סימן י"ג: לשכון ג' חם' וסים' או אמר שלמה דמלכים: וחברו דר"ה: אף סררים לשכן יה: מס"רת וסימ׳ נמסר בסדר וישב וביתוקאל סימן׳ ג. לשבון ג' זום יום מי הייטו שלמות במרצינו יבערוץ נחלים י אג"ד י וד'ככתובים : נפגשו ג'בקריאת אחרי'תי מוסי"ף עוד ג' או ימים או חדש או ימים בהאריך הענן י לשכן כבוד בארצינו יבערוץ נחלים י אג"ד י וד'ככתובים : נפגשו ג'בקריאת אחריתי מוסי ף עוד בי או ישים או זו ש שווש ב בנוות לי הבין וסים בסרר נשא: פ"ז תפלה לדוד ב' וסים תפלה לדוד שמעת וסים חסר ואמת נפנישו : עשיר ורש נפנישו : רש ואיש תכבים : וישם ו' רפין וסים' בסרר נשא: פ"ז תפלה לדוד ב' וסים' תפלה לדוד שמעת יי׳ צדק : הטה יי׳ אזנך ענני: אלהי ב׳ פתחין באתנחתא וסימ׳ הסתופף בכית אלהי : הושע עבדך אתה אלהי

אאת התפל' לפני מלכו : שמרה־ ים אומרים כי שמרה פועל עבר כמו זכרה ירושלם כי נפשי שמרה מה שראוי לשמור עד היותי מסיד ויאמר רבי יהודה בן בלעם כי הטעם שמור נפשי עד שאהיה תמיד חסיד והככון שמלח שמרה נפשי כמו שמרה נפשי והכילכי כי אכי חסיד ואינכו זר כי במזמור ודים קמו עלי גם הוא אמר לא תחן חסידך יגמלכי כלדקי: חכני אין לי מה אעשה רק שאקרא אליך כל היום שתחנני:

אכן יחייא תהילת ה' תורת חסר

לא אזכה לדור בתיכו י מלדור באהלי וחלרי ארלות הגוים ארלות הטומאה והרשע י כי שמש וגומר כאשר ה' אלהים בעולם הוה שאכו בגלות ולכן הוא אלהים כי מידת דיכו מתוחה עליכו אבל להיותו ה' בעל הרחמים הוא לכו כשמש מאיר למחשך הגלות ומגן מהלרות . כן לעתיד לכום שיהיה ה' בעל הרחמים ולא אלהים כי מדת הדין תפסק מעלים: חן וכבוד יתן לעמו ישראל ואחרי מותם לא ימכע הרב טוב הצפון ליריאיו בהיותם על אדמת הקדש בדבקות השבינה ההולכים בתמים . בל וגומר כי האושרים הם מהבוטח בך ה לבאות י ולכן ההולכים בתמים אשר בטחו בך יזכו לאושר חן וככוד בטולם הזה ולאושר טיב הלפון בטולם הבא:

לבכי קרח וגומר גם המומור הלו הוא על הגלות הארוך אשר אכו בו: רצית

וגומר כאשר בגלות בכל אשר אבדו ישראל שלש מתכותיהם . אחרי נמכרו

גאולה היתה להם בשלשתם י בי במתכת הארץ רצית ה' ארצך אחרי אשר הרצת את שבתותיה כל ימי השמה י ובמתכת הזרע אשר היו אוכדים בארץ אויביהם שבת שבות יעקב י האלהות אשר עונם וחטאתם גרשום מהסתפת בנחלת ה' בעובדם אלהים אחרים . אתה נשאת עין עמך וכשית כל הטאתם אשר היה מוכעם מלזכות בעולם השלנה ' ויהיה נשאת וכשית כאשר פירשנו באשרי נשוי פשע כשור חטאה - והעברה אשר היה ראוי לחול עליהם על העין - אתה אספת כל עברתך והחרון אף שהיה ראוי לחול עליהם על החטאת אזה השיבות מחרון אכךי שובנו וגומר כן בגלות הזה במתכת הזרע שובכו אלהי ישעכו כי לך ראוי להושיענו . כאשר או שבת שכות ובמתנת האלהות אשר אבדכו ההדבק בשכינתו מפני כעם האל י אנא הפר כעסך

במכור וכי הלעולם תאיף בכו ותמשוך אכך לדור ודור · ה"א הלעולם ה"א התמיה · הלא לפי אשר הבטיחונו לביאיך הקדום ם אתה תשוב תחיינו באור שכינתך ועיוך ישחחו כך כי יהנו בדיב קם כך כבראשונה . ולכן אנא ה' מהר להראנו שכינחך אשר תראה לנו בחשקף . וישפך מצרות הגלות תתן לכו 🌱 ושנזכה שיהיה בכנסת ישראל כביא אמת שומט דברי אל 🦠 חהו אומרו בשם כנסת ישראל אשמעה מה ידבר האל ה׳׳ כאשר ירלה לדבר דברי שלום ואמה אל עמו ישראל ואל חסידיו מאומות העילם אשר ישיבו אליו ידבר עמהם באמצעות הכביא ההוא ולא ישובו עוד לכסלה שר" ל לחטוא בכסלות כי אין אדם עובר עבירה אלה אם כן ככנם רוח שטות בו אך קרוב וגומר ובמתנת הארץ אנא כי אך ובודאי יהיה קרוב ישטו ליראיו ולשכון כבוד בארצנו כי בעיר החרבה והשומחה וחלאה חרפה ישכון אז הכבוד כי כל העולם יהללוה ויכבדוה . חשד וגו באופן כי אז לעתיד לבוא כשיפגשו וינשקו המדות האלו ככני ישראל וימנאו בם יחד נם ה' יתן הטובי ורוצה לוחר בחסד מעלת החכמה הנתנת בחנינה וחסד וכאימר אתה חוכן לאדם דעת זרולם לומר באמת מעלת האלהות שהיא ידיעת תורתו האמיתית המכוכה בשם אמת ששתיהם מעלית בשכל העיוני ורולה לוחר בלדק עשיית הטוב בחדה בחשקל ובחשורה שהיא מעלת ורוצה לוחר בשלום עשיית הישר לפנים מן השורה כדי לשים שלום בעולם ששתיהם מעלות בשכל המעשי - ולהיותם יותר גשמיות מהראשוכות לכן המשילם בפגישה יותר גשמיית שהיא הנשיקה שהיא פגישת פנימות אבר עם פנימות אבר חברו מה שאין כן פגישת היד

כסית רספת וכו' ווס כן עשה כמו כן גם עתה ושובני הלהיישענו וגומר: הויר' והפר כעסך וגומר עמכוולה עם הלדיקים כי חם העוזה כן שתפר כעסך במיחת הלדיקים ידעכו המוכת שתמשוך אפך להור והור יען השר עברתך שמורה כלח על כל פנים או יר'והפר בעםך שהיה עתה עמכו כי אם תאנף מכאן והלחה ידעכו שאתה ה' ברחמיך תמשוך אפך. לדור ודור ר"ל לאט לאט ולא בפעם א' ע"כ : או יר' יהיה הענין כ"כ נקל עד שהוכל להפר כעסך עמכו ולא תלטרך להשליך כעסך בעלים ובהבכים או יר'והפר מה בהכעסנוך הנחכו כי מה לכו עם מה שהכעסיך אבותינו וכו' כאומרו אבותינו חעהו ואינם ואנחנו עוכותיהם סבלנו . הלעולם תאכף יר' האם בסכת העולם שהעאו חאנף בכו ר"ל בלדיקים: ואפשר לומר כי באומר הלא אהה יר'הלת בתה תשוב תחיינו כי כך חמרה התורה כל המחלה וגומר כי חני ה'רופחך: הראכו ה'הסדך יר' לבד שתראכו ה' חסדך הרי הוא כאילו נתת לכו ישעך כי ידעני כאמנה שישעך תתן לכו חכף ומיד או יר' וישעך תתן לכו שנהיה גם הנחכו יכולין לעשות כורחות ולהושיע להחרים כמו שעתידים הליהו והלישע להחיות הת המחים ושיתברכו המזוכות על ידם - הסד ואמת כפגשו שמעתי בזה שיר ' גומלי חסדים נפגשו אלו באלו שכששתי הכתוח היו הולכים לגמול החסד הה' היתה באה משם והאחרת היתה הולכח שם וכן לדק ושלום נשקו והם כת בעלי הלדקה עם כת בעלי השלום והם המשימים שלים בין אדם לחברו ובין איש לאשתו ע"כ - רתח וגומ' יר' אחת הוא שההרץ מעבעה ללמוח ולדק הוא כי השמים יתנו טלם ועכ"ז ידענו כאמנה כי הכל הוא מהתו ית' כי אין עשב לימח למטה אלא א"כ אומר לו האל ית' גדל וכו' והרחיה לוה כי ארצנו ארץ כן הקת ן הכוטח חליך כגלות ישרא תחן יבולה עם היותה הרים סביב לה מקום השר לה יורע בטבע וכוי ועכ"ו היתה הרץ זבת חלב ידבש ע"כי ובשם מהרי"ע עיה מצרתי כתוב וז"ל רצית ה' לרצדיר' כשלתה רוצה בחרצך וחתחול חערתם מה לתה עושה שבת שבות יעקב יר' לתה לונח מהם שבי הוא הלדיק הנתכם בעון הדור והכה בזה חתר עושה ב' פעולות המ' שסלחת עון עתך והב' שהסליתה הוא בדרך מכוסה שלין מי שיכיר הותו וירע שאתה סלחת אותי בסבת פטירת הלדיק ויהיה זה הענין כמו

פה למנצח לבני קרח וגומר רלית ה' ארלך וגו' הוא הענין הכאמר במומורים הקידמים

יר' כשנשאת את העינות בכף מאזנים עם הזכיות והרימות למעלה את העונו'יוכף הזכיו' הכריע

אותם אז כשית החטמות ר"ל לה דקדקת בהם כי הילו היית מדקדק בהם לה היתה כף העוכות

עולה למיעלה והור בעלמו מ"שם אשרי נשוי פשע כסוי חטאה: או יר'הכה אתה ה' פעמיסרבות

בשאת להם עוכותיהם אם בעון העגל ואם במסה ואם במריבה וזהו אומר כל אלו הלשוכות נשאת

ובספר חסדי חבום ביארתיו היטב י ומלאתי כתוב נסאת עון עמך וגומר

על לד החסדוהחנינה ע"כד: שו תפלה לדוד הטה ה' וגומר הנה במזמור פ"ד דבר על שנין התפלה ולהיות חמת כי מי שרוחה חת עלמו היותו מלוכלך עם חטחות וחשמות חיו נכון לו לבח להחפלל אל ה' שיתן לו משאלות לבו לכן שמך אליו ענין כפרת העוכות ועתה הובא הנה מזמנר זה של דוד גם כי אין מזמור אחר לדוד בשפר הג' הזה והענין הוא להיותו תפלה נאותה ש האמור

הלדה שמי שהוא נותן אותה בצינעה יהיה שכרו כפול ובות אפפת כל עברתך. הלעולם האנף

בנו יר׳ אם תהצוף עליכו בסבת הטאחינו וכי הוא ראוי שתמשוך אפך לדור ודור שהם הצדיקים

כמ"ש זה דור דורשיו וכו' הלא אתה תשיב תחיינו יר' הנה אתה רולה להחיתנו ולסלום עונותיכו

והיה רחוי שיהיה באיפן שעמך ישמחו בך כי בוה האופן שחתה ה' עושה ה"א שיהיה למו שמחה כי

בהכרח הוא שינשה לכו פט רת הלדיק מביכינו איזה התפעלות הראכו ה'חסדך יר'שתסלת לכו

ציד ' אמת וגזמר והאמת והלדק הכוכר שתלמת ביושבי הארץ יהיה נשקף וכראה מוהשמים '

לפשי אשא - לבי אכיין: ואין כמעשיך . המקדים עליונים לתחתונים . ועושה נפלחות חתה לבדך עד שלח נברחו המלחכים נברחו השמים והחרץ לפיכך יכבדו כל הגוים לשמך: ' משאיל תחתיה ' דרך המנאפים ליכתן בעומקה של שאול ומשם הכלתכי שחתר לי נתן הכביח גם יו' העביר חטחתך: זדים קתו עלי ואחיתופל: ולא שמוך לכגדם •

> לחוכרו חשר רחו שמשחני שמוא על פיך: לכן אמחך כן שמחוגפי האמה משפיל את עלמו לפני ה גַבְּשִׁיאָשָא: אדוניו יותר ממקנת כסף שבן האמה יליד בית הוא וגדל בחיק

מסרה

האזינה י"ו וסימ' נמסר בסיפרא סימ' ע"ח: אקראך ב'וסימן קרבת ביום : ביום צרתי אקראך: יבואו ג' מ"ל וסימ' פן יבואו הערלים האלה ולמה יבואו מלכי אשור ' יכואו ויגירו צדקתו אתה אלהים ה' וסימ' היום יודע כי אתה דאליהוי אתה אלהים תורידם לבאר: הלא אתה להים זנחתנו קרמא רפסוק: שמעת לנדרי י גדול אתה ועשה נפלאות: זרים ד'וכל א"ב רבתי דכוו' וסימ' גז"ט יכ"ע וסימ' כפיף מלאכי ובישעיה סימן י"ג:

שָׁמֵּחַנָפָשׁ עַבְדֶּדֶה כִּי אֵלֶיה אָבִנִי י׳ מחסי אַחַבינַבְּשָׁא רַעַבְדָּךְ אֲבוּם לְוָהְבְיָי נַפְשׁי אָזְקוֹף בָּצְלוֹ: אָרום אַתְ הוא כִי־אַתָּה אֲרנִיטוֹב וְסַלֶּתוֹנֻב־חֶסֶׁר לְכָל־קְרְאֵיך: וְיַ טַב לְצַרִּיקוָית וּשְׁבִיק לְרְתַיִיבִין הַאָּזִינָה יְהוָהתְּפָּלָתְיוִהַקְשִׁיבָהבְּקוֹל יוֹ לְאוֹרַיִתִיהׁ וּמַסְגֵּי טִיבוּלְכֶל דְּמָצַלִין תַּחַנוּנוֹתִי: בְּיַוֹם צָּרָתִי אֶקְרָהֶשׁךְ בִּי לְּמֵּלְ הֵיִם בְּיִנִם צָּרָתִי אֶקְרָהֶשׁךְ בִּי לְמֵּלְ תַּעַנִנְי: אֵין־בָּטִוֹךְ בָּאֶלְתִים אַרְנִי בְּיוֹמָא דְעַקְתִי אֶקְרָהִי אֲרְנִי בִּיוֹמָא דְעַקְתִי אֶקְרֵי לְוָתְךְ ואין כמעשיר: אַרוםאַת יִנגייָתִי: ַ כָּל־גוּיַסַי אַשְר יָלָשִׂית יְנִשְּׁתַחֲנוֹ לְפָנֶיְךְ אֲדֹנָיִבּיישׁייִיכּייבּאַנְנְלֵי כְּרוֹטָאיִיוְלֵית כִּעוֹבָדְן: ויכַבְרוּלִשְמֵּך: כִי־נָרַוֹל אֲתָה כָל עַמְבַיָּא דִּי עָבַדְתָּ יֵיתוּן וִיְכְּגָּדוּן ּ וָעשָׁהוּנְפָּלְאֵוֹת אַתָּה אֱלהַים לְבַדֶּךְ קרָסְרֵייֵיוֹיִתְנוּוֹאַיַקר לִישְׁסְרֵּי: אַרום הוֹרָנִייָהוָרחיבּרבֶּרְאֲחַלְרְבַאֲמְתֶּדְ רַבָּא אַתְּ אֱלָהָא וְעַבִּיד פַרִישָּן אַתְ יַתַר לְבָבִילְיִרְאָת שֶׁמֶּךְ: הוא אֶלָהָא בַּלְחוֹרָך: אַלִיף יְחייִי المراسك ندد אַרֹנִי בְּכָל־־לְבָבִי וַאְיֵבַבְּרָהוֹ אורְחַתָּךְ אֶתְּתַלֵּךְ בְּקוּשְּטְרְיַחַר לְבְבִי שִׁמְךָּ לְעוֹלָם: בִי־חַסִּדְרְ גָּרַוֹל עָלֶי לַמִּירַחַל שְׁמֶּרֵ: יָּאֶלהַיבְּכָל לְבָבִיוְאַיְקַר שְּׁמְדְּלֵעֲלָם : וָהַצַּלְהָ נַפְיָשִׁי מִשְׁאוֹל תַּחָתְיַה: אַלהַים וַבֶּים קְמוּ עָלִי וַעַרָּת עָרִיצִים ד׳ וכּלֹאנֹי אַרוֹם טוּבָרְרַב עָלִיוּפַצִיתָא וַפּשׁי ניים יכים סשיול אַרְעיתָא: אֶלָהָא וַרוֹנִין קְמוּן בַּקְשַׁינַבְּשִׁיוְלָאשְׁמֵּוֹהְלְנֵנְרָם: עַלַיוֹתַקִיפִין תַּבְעוֹנַפְשִׁי וְלָּא שֵׁרִיאוּ ַוְאַתָּהֻאֲדנִיאֵל־רַחַוּםוֹחַנָּוּן אֵרֵךּ יַתָּךְ לְקִיבְּלֵיהוֹן:

פַנֶה אָלַי אַפַּיִםוֹרַב־חָסֵרוֹאֵמֵת: וָבָונִי הְנָה־עְוְךְּ לְעַבְּרֶבְ וְהוֹשִׁיעָרה כּשֵׁהְ מִינִר וְנְבָּנִי הְנָה־עְוְךְּ לְעַבְּרֶבְ וְהוֹשִׁיעָרה כּשֵׁה מִינִר בְּוֹבְנִי הְנָה בְּנָה בְּנָה בְּנָה בְּנִה בְּנְה בְּנִה בְּנְה בְּנִה בְּנְה בְּנִה בְּנִים בְּנִבְּי בְּנִבְּי בְּנִבְּיִבְּיִים בְּנִבְיה בְּנִבְיים בְּנִבְיה בְּנִיבְּים בְּנִבְיים בְּנִבְיה בְּנִבְיבְּיִבְּיִים בְּנִבְים בְּנִבְּים בְּנִבְיבְּים בְּנִבְיבְּים בְּנִבְיבְּים בְּנִבְיים בְּנִבְיבְּים בְּנִבְיבְּים בְּנִבְיבְים בְּנִבְיבְּים בְּנִבְיים בְּנִבְיבְּים בְּבּנִים בְּבְּבְיבִים בְּעוֹבְנִים בְּבְּבְּבִים בְּבּבּיבְים בְּבּבּבּים בְּבּבּיבְים בְּבּבּבְיבִים בְּבּבּבְיבִים בְּבּבּבּים בְּבּבּיבְים בְּבּבּיב בְּבְּבְיבִים בְּבּבּבְיבִים בְּבּבּבּים בְּבּבּבּים בְּבּבּיבְים בְּבְּבּיבְים בְּבְבְבְיבְיבְים בְּבּבּבּים בְּבּבּבּים בְּבּבּבּים בְּבּבּבּים בְּבּבּבְיבְיבְים בְּבּבּבּים בּבּבּבּים בּבּבּבּים בּבּבּבּים בּבּבּים בּבּבּבּים בְּבּבּבּים בְּבּבּבּים בּבּבּבּים בּבּבּבּים בְּבּבּבּים בְּבְבּבּים בְּבּבּבּים בְּבּבּבּים בְּבּבּבּבּים בְּבּבּבּים בְּבּבּבּים בְּבּבּבּים בּבּבּבּים בְּבּבּבּים בּבּבּבּים בְּבּבּבּים בּבּבּבּבּים בְּבּבּבּים בּבּבּים בְּבּבּים בְּבּבּבּים בְּבּבּבּים בְּבּבּבּים בְּבְבּבּבּבּים בְּבְבּבּבּים בְּבּבּבּבּים בּבְבּבּבּים בְּבּבּבּבּים בּבְבּ גַבָּלָר,אַמְטָתְר: בַבָּלֶר,אַמְטָתְר:

עשה

לָמֵעַבַּרטַבְנוּווּקְשׁוֹט: אִיתְפָּנִילְנָתִי וְחוּם עַלֵיתַב עוֹשָנָךְ לְעַבְרָה וּפְרוֹק לָבַר אַטְרָן:

תהילת ה׳ תורת חסד

אודהקדטריי

למעלה שהיה אומר אוחה דוד המלך ע"ה ולמדה את כל ישראל: הטה ה' וגומר הוא הענין שאמר בני קרח למעלה באומרם שמעה תפלתי ה' כחשר פירשתי שם: והמר שאין רהוי להאשימו על היותו מתפלל יחידי יען כי הוה עני והביון וכל החירש שכהוהו וחין עוזר לוכי אם האל ית' וית' שמו : ואמר עוד שמרה נכשי כי הסיד אני ויר' כי הסיד אני ובכן יש לי יכולה לבח רליך ולהתחנן לפניך ואין לך ב נזמור זה כי הם ג' כסוקים שלה נאמר בהם שם הלי"ם הוה' והוה מן הטעם האמור : עוד אמר דע"ה הושע עבדך החה חלהי הבוטח חליך והוא מ"ש למעלה חשרי אדם עז לו בך " עוד אמר חנכי ה' כי אליך הקרה כל היום יהוח מ"ש למעלה עוד יהליוך סלה " עוד המר שמח נפש עבדך כי הליך ה' נפשי השה והוה מ"ש למעלה נכספה וגם כלחה נכשי וגו' והנה באומר חנני ה' כי אליך אקרה כל היים ר"ל הדבר בעלמו שמו"ל בכסוק וישמע הלי"ם חל קול הנער שיפה הפלחו של חולה לו לעלמו יזהר מהכלת החרים יכו' והוא אימר כי אליך אקרא כל ביום שיר' מני בעל זי הוא הקורה. אני הוא ולא אחר :

נפש וגומר נפשי חשה יר' כי נפשי המרה הלקי ה' וכביכול לך ה' חשד זה אשר העשה עמדים כי אתה ה' עוב וסלח וגומר יר' לכל קורחיך ימצאון ב' טובות אלה הח' היותך טוב וסלח לחטאתם ולעונס והב' היותך רב חשר שרם באולי אינו כ"כ מן הראני נסלות על מה שחטארועוו ופשעו הנה המתה ה' רב הסד ומטה רת כף מאונים לכף זכות: - האזינה ה' הפלתי וגומר הוא בעלמו מ"ש למעלה שמעה תפלחי ההזיכה אלהי יעקב שלה זיר' גם כי הזרכת לכוכת תפלתי הקפיבה עוד לקול החנוני והוא ע"ד עוד הם מדברים ואני אשמע: ביום לרתי אקראדוגומר יר' כפח ויש לי איזו ליה אין אני חומר שום דבר רק רבש' ע ענני והוא לייע, כי ומגודל הלרה אינכו יכול לכוין תפלתי כי אם להשליך את יהבי עליך ולומר לך עכני ה'אלהי ואתה ה' מבין כונתי ונותן לי מה שאני לריך: אין כמוך וגומ'עתה התחיל לדבר ענין תפלחו על מה היא והתחיל ואמר הנה חין כמוך באלי"ם ואין כמעשין וכל גוים אשר עשית יבאו וישתחוו לפניך ה' ויכבדו לשמך כי גדול אתה ועישה נפלאות אתה אלי"ם לכדך ואז תעשהנסים ונפלאות בגאולתן של ישראל ותמלא הארן דעה לדעת את ה' א"כ הורניה' גם עתה דרכך וכו' אהלך באמתך יחד לבבי ליראה את שמך ואודך בכל לבבי כשאדע דרכך כי חסדך זה גדול עליוניסף על הכל ובזה הללח נפשי משחול תחתיה כי לה חכשל י הו חוכל לבחר עוד דבר מה במה שרמ הירני ה' דרכך ויר' הנה אתה ה' עושה נפלאות כי גדול אתה ועושה נפלאות אתה אלי"ם לבדך ה"כ איפה הורני ה' דרכך אהלך באמחך יחד לבבי ליראה שמך ולא תחמר הנה הכל ב די שמים הוץ מירהת שמים כי יכול החה ה' לעשות ממי פלה זה לזרק ולזכך שכלי ולבבי כדי שרחרי כן הבוח לירחה שמך י לו יר' הירני ה' דרכך הנכינה עד כי ההלך ברמחך ובמה אדע זה לם לא במה שתייחד לבבי לירמה שחך כלותר שאראה בעלתי שמשתך לבד אירא ולא משום דבר הציכי יהוא אומר יחד לבבי לירהה שמך וזהו ע"ד מה ששמעתי בהומרו ויירה יעקב מחד וייצר לו שרצר לתי שרחה עלמו שהיה ירח וכו' והוח בעלמו משז"ל שהיה חומר הלל מובטה אכי שחין זה בהוך ביתי וכו וכוכתו היתה לומר שלא היו מהפעלי הכשי ביתו משום יראה מפגעי הע"הזוכו ' או יר'יחד לכבי בין היצ"הר ובין היצ"הט וה"א לבבי בב' ביתי"ן כלו' עשה ביניהם אהבה ואחדות ליראה שמך זה של מדת רחמים שהומר חמיד שהכל הוה רהמים והוא הומר הודך ה' אלהי בכל לבבי ואכבדה שמך לעולם והוא שם הרחמיםית' וית': כי חסדך גדול וגומר פסוק זה יובן עם מה שביארתי באומר עד אנה ירום אויבי עלי ויר' הנה אתה ה' עישה עמי ב' דברים הפכיים אל המניאות כדי לעשות טובה עתי והוא כי חסדך גדול עלי המיד ר"ל למעלה מכקודת ככח ראשי וכאילו אין הגלגל סובב רק שיש בו רוחב וגובה גדול למעלה ואינו סובב כמנהגו וזה הוא לבד בענין העליה אבל בענין הירידה הנה אם לפעמים אני בשאול תחתיה מטה מעה הצלת אותי במה שיסיבב הגלגל ואתה ה' מעלה אותי נשם והוא כאימר ואהה תרד מטה מעה כי דבר זה הוא לטובה כנודע אלל הפשטנים י וגם בזה שמעתי שיר' לומר תנה גם בהיות לך ענין הרומניות והיית מעלה מעלה לריך התה להשפיל עלמך מעט מיער והוא הימר והיית רק למעלה יר' התה מעלמך התנהג במדת הענוה כי אבין ויקין מיעוטין הן יואחרי שהשלים ענינו זה התחיל לההפלל על מה שכוגע אליו מענין רודפיו ולכן אמר אלי"ם זדיםי קמו עלי כלומר על בוכי ועריצים בהשן כפשי הויר׳ זדים קמו כבר ועברו עלי לעשות בי כקמה וערילים בקשו כפשי באיזה מקום הית כדי להוציאה ממכי והיא הדבר בעלמו שנהיה למרע"ה כמ"ש הכחוב ויבקש להרוג את משה שבהש מאיזה מקום יהרגהו וכו' וכן היה לי כי ה'עזרכי ובשום לד ואופן לא יכלו להמיתכי ולא שמיך ליגד' לאמר כי משיח ה' אני אשר על כן לא היה להם לעשות ליכל אלה: או יר׳ ולכו לא יכלי למלוא מהיוה מקום יוציהו נפשי יען כי משיח ה' אכי והשמן אשר ירד על כל בשרילה היה מניח לרם לה לחחוך ולח לנקוב דבר בבשרי וכו'י או יר' ולח שמיך לנגדם ולח הבינו בדעחם כי מידך הכל כמו שהיה הענין למרע"ה ואתה ה' עשית כל אלה והצלחני מידם כשם שהצלת למרע"ה מידי

שלח שנחתניו כי הלידה נעשי חשח - לח חפני שמחי טעם אליך יי' נפשי אשא כדרך ואליו הוא נושא את נפשו: כי טוב לטובים: וסלח לחטחים: ורב חסד לכל קורחיך כנגד כי הליך הקרח כל היום: החזינה : פתעשה חסד עמי בי חתה רב חסד: ביום : לה הקרח לנס.הך ולא לשוא כי אני בצרה וטעם כי תענני שאדע דעת אמת כי תענני בעבור שהין כמוך בחלהים יי' כדברי משה בביב הליך: זרב מס~~ר~~

אכן עורא

ביי אלהיכו בכל קראיכו אליו כל . כאשר יראו הגוי׳ שסבבוני כי הני בלרה גדולה כהשר יספרו לאחרי' שהושעתכי כי אני עני וחביון חז יבחו חליך הגוים לכבוד שמך: כיי אז יספרו הגוים גדולחך ויכחשו הלהיהם ויודו כי חתה חלהים לבדך ואלהיהם אינם אלהים : הורני בראותי בדרך נבואה כי יענהו הכם והוא מהחכן לתקן לו סבות ועלילות לה סיף ליראה את שמך ומלת יחד מנזרת יחיד או חבר מגזרת יחד: אודך : על החסד שגמלחני הכתוב חחריו . הושיף דוד במלת עלמו לעולם יותר מן נפלחות חתה חלהים לבדך . הגוים שהמר עליהם ויכבדו והוסיף על הגוים המכבדים שמו מלח לעולם : כי ז תחתיה: תוהר לשחול כי לחשחול תודך : אלהים זדים - כנגד כי תסיד : חני וערילי כנגד כי עני וחביון

TD

כ"ע ספורנו ז'ל שמחנפש פנדן י נסידיכן

שמחשוב שיהיו דמיים לח"ם

עש"ח שיקונל תפלחם הכל:

כי חונה ה' ט ב וסלח ולנסש

תורבך ני.תר למתינים

ילבנים מדיך ומתפללים

שלין לבן: המוינה הי

מפלתי יום יום ענרת

בשת נודית באינות שת"מי כי המנס . ביום נחתי

מקרמן כי תשנני ו כמנה

הרחה שתשוני וין יהתה כי

פמנם: פין כמין, יכול לסישים: וחין במששיך

מעלים לעש ת בוה: כל

גוים ישתחוי לפכיך בהכירם

בזלך: ויכבדי לשקי של

מדת טובך לשמוע תפלת

קורחן ולהנילה במו שעשה

לבוכד נכר בחמרו בריך

חלההון די שדרך מיחך ועכד

כנו די שלם עלרכיה ושוים

לעבדוהי ויכירו: כי גדול

חתה כי תיכל ומישה

כפו שטורה חו נכוכד כור

בחמרו כל קבל די לח חיתי

חלם חחרן די יוכל להכלה

בתעשיות ולח תשתנת

המחלוקות י מכלך בחמתך י

בחתתת תורתן שלה ימנעני מוה שעבוד עלכיו'וגור.ת

יחד לכני שנח חנטרך להשיג נרכי חיי שמה: חודך

בכל לכני על סדת טונך:

וחכבום שתך בקרב בחמות ע"ל ישר חשר כן חתפחר

כיחסדה נדול טליי ולח יחמרו כל מושי טוב בעיני

הן: משחול תחתיה מדינה בל גסינ'בתורתן ובתניתין:

זדים קתו עלי בחיכן רחשון בקשו נפשי בחרבן שני

נחתה ה' חל רת ביחנון .

הפתנהג בתרות שה תמיר: תנה מון מלכות משיח

נדקנו כחמרו וליה יהיב

שלטן:וכושיםי יתגוג ותגוג :

כדנת. סורנ ה דרכך

תורה מישרחל

השעבוד: תחכונותי

אבן יחייא

גם ה" וגומר לוכות המעשים טובים ההם ה' יתן להם הטוב שהוא הדבוק האלהי המכורה בטוב כמו אכי אעביר כל טובי 🕆 שהוא הטוב הכפשיי וארצכו תתן יבולה ופריה שהוא הטוב הגופני 🦜 והכה ממעלות השכל העיוכי לקם אמת להיותה היותר מעולה י וממעלות השכל המעשי לקם לדק להיותה היותר כהוגה וכמצאת כי על המעט ינשה לפנים מן השורה ואשריו מי שיוכה לעשות כשורה בדק וגומר רולה לומר כי זכות מעשה הצדקה לפניו יהלך בעולם הזה : וישם פעמיו הזכות החוא ללכת לפניו לדרך העולם הבא:

לדוד וגומר המזמור הלו עשהו דוד בעת לרותיו לתפלה לאל עליהם ולמטן יהיה מוכן להיות שבור בפי כל אים מאישי ישראל בארצות בלותם ... פירושו על כוכת

דוד בתפילה ההיא על עלמו הוא מפורש מעלמו 🕆 ולכן אפרשהו על כוכת האיש ישראל בגלותו 🤭 הטה ה' וגו' התפלל ז' תפילות לאל ולכלם נתן טעם וראיה אשר למעכם האל חייב לפכות לתפילת ההיא: התפילה האחד הטה ה' אזנך עוניי והב' שמרה נפשי והב' הושע עבדך והד' חנכי ה' והה' שמח נפש עבדך והו' האוינה ה' תפילתי והו' והקשיבה בקול והנה שעם הז' תפילות אלו הוא כי בתחילה התפלל הגולה בגלותו דרך כלל לאחר כלשון קריאה או ה' השה אוכך לתפילתי ועכני " יען כי עני ומדוכה אני בלרות הגלות . ואביון אני כי שדדוני בווזי האומות ואין לי כל ... ואתה חייב להיות עם העניים והאביונים כדברי כביאך כה אמר ה' מרום וקדש אשכון ואת דכא ושפל רוח וגומר: ואחר כך פרט כי תפילתו זאת היא על טוכי הנפש ועל טוני הגוף יועל הנפש אחר שחדה נפשי הכאבדת בגלותי כי חסיד אני ועם כל כובד הצרות לא עברתי על חלותיך ולא שכחתי . ועל הגוף אחר הושע עבדך אתה שהוא אלהי חקדם בהיות שנבדך הוא בוטח אליך ואל זולתך בלתי כשען ולהיות כי כללות הנפש נחלק לארבעה לאלהית ולמשכלת ולמרגשת ולצומחת לכן פרט תפילתו בכל אחת מהם ועל המשכלת אשר כתבת החכמה בחנינה אמר חנני ה'בילה והשכל בגלותי כי אליך אקרא כל היום ואף שאכי מוכה מצרות הגלות אשר הם שבה לשכוח החכמה . ממיד אקרא אליך על ככה : ועל האלהית אשר שמחתה ביהכות חזיו השכיכה חתר שמח נפש עבדך באור שכינתך כי אליך ה' נפשי האלהית אשא ואתכה תשורה ומכחה למען תדבק בך ועל נפש הצומחת אמר אף כי חטאתי בגלותי במאכלות אסירות וזולתם מן התועבות קלתם באינם וקלתם ברלון י בהיות כי אתה ה' טוב ושלח לעיכות השב אליך ' לכן אנא ה' האזיכה תפולתי ' ועל הכפש החרגשת אחד להיות כי אתה רב חשד לכל קוראיך לעשות עמה' חשר ולהצילם מעניותם וברעב לפדותם ממותי לכן אכא הקשיבה בקול תחכונותי ביום צרתי וגומר כי ביום צרתי אכי קורא אליך למען תעוכר ואיני קובא לוולתך להיות מאומת אצלי כי אין כמוך באלהים ה' ואין כמעשיך יודעת כי אף שעתה כלתי כודע שמך בטולם · . לעתיד לכוח כל גוים חשר עשית יכוחו וישתחוו לפכיך ה' בכית מקדשך - ואשר לא יוכלו לבוא יכבדו לשחך ממושבות בארציהם - ווה להיות כי אתה אלהים לבדך הגדול ולכן לבדך תעשה הכפלאות שהם הגדולות שאין כברא בכתצאות שיוכל לברוא בריאה חדשה אפילו בככף היתוש . או לשנות מעשה בראשית זולת האלוה יתברך אשר ברצוכו ברא וברצוכו יוכל להפשידו יתברך על כל כברא ויתברך לבלתי תכלית עד אין שיף י הורכי וגומר ה' דרכך הוא מעלת המדות וכמו הודיעני כא את דרכיך ויעכור ה' על פניו ויקרא השלם עשרה מדות למטן אוכל ללכת ולהשיג באמיתך שהוא מעלת החכמה . אשר מהשני מעלות אנו אבוח להשגת יראת אלהים כי תיחד לבכי ליראה שמך י ואכוא להשגת אהבת ה' כי אודך ה' אלהי בכל לבבי במצות ואהבת את ה'אלהיך בכל לכבך ואכבדה שחך לעולם. כי חסדך וגומר שהלמדך אותי דרכיך ואחתך יהיה חסד גדול אלי בי יהיה סבה להצלת נפשי משאול תחתיה מגהינם כי אין בור ירא חשא ולא עם הארץ חשיר וביודעי האמת מן השקר אברח מן הרע ואבחר בשובי אלהים וגומר הוא לשון קריאה או אלהים ראה כי גוים זדים קמו עלי להפסיד גופי בעיכויי הגוף יועדת עריצי' בקשו כפשי כי הם רולים לאכסני להמיר דתי לאבד את כפשי ולא שחוך לנגד בחשבם כי זכחתנו אלהים . ואתה וגומר מה שאיכו כן כי אתה ה' אל אמין וחזק ורחים לגוף הנכחבי וחכין לכפש הנכחבת כי לשון חנינה יפול על הדעת . חדך חפים לחוקרים ער שישובו בתשובה י ורב חשר ואחת י כי מרבה ומשפיע האדם מעלת המדות מגמילות החשר ווולתם י ומעלת החכמה מהאמיתיות י פנה וגומ׳ ולכן פנה אלי וחנני בנגד הנפש

כנחת ערב

של ועלה זה יהי כחשר שבת שבות ועקב וכינה הדבר ליעקב לפי שקרונו בית כי הז יהי׳ ביה במי ענין ערים חה יהי בשיהיו או כולו זכחי כאשר כשהת עין עייך בלחיהי נהם כי הם עון מעש כעון ההדהו כולני חייב וזה כל חטחתם בשיהי<mark>נ</mark> בחעלים רביט וחתה החתול להט כחשר השנת כל עברהד במקו" שהיה רחוי לכעום עליהם עד מחוד וחתה מנחת להם והשיבות חחרון הפך: ביום צרתי הקרוך ובר חין כיוך ובר בנה נתפלח משה רבינו ע"ה המר אשר מי אל נשמים וגוי ופירשו ויל ש מר משק רבש'ע מלך בטר ודם ישלו יועלים שחם רולה לעשות למנים נישורת הדין חין ניניחין אותו הכל וחה כם סתה רוצה לחחול לי חין חי בימהה בידיך: ח"ם דוד ביום נדתר חקראך מעפ"ר שחכי יודע כשחתה שולח לי לרה הוא מפני נון, שבידי והדין מתן ללקוח בשוני בנקשה ומך כי תענוי וחעשה לפנים משורת הדין כי אין כיוך באוקי' ונוי שימחה בידיך חם מתה ריפה

למחול לי

לאחד מנכדי שמואל או מבני בניהש ועיקר זה המזמור יסודתו

עשה עמי אות לטובה · שיהא ניכר לאחרי׳ שמחלח לי: זיראו שונאי · האות ויבושר

ולא שמע לו הקב"ה ליתן האות בימיו אלא בימי שלמה בנו כשדבקו שערים זה בוה

ולה נפתחי עד שהמר אל חשב פני משיחך זכרה לחסדי דוד עבדך: יסודתו בהררי

קדש יסודת מזמור זה על הררי ליון וירושלם יסדו המשורר: נכבדות מדובר

אַזָּבֵיר יבֵדָהַ*ב*ּ

ַעיאַת־דעמִי אות לְטוֹבֶח וַיִּראַוּ שֹנְאַי א

וַנְבָשׁוּ בִּי־אַתָּה יְהוֹּה עֲזַרְתַּנִיּ

קַרָש: אֹתַבּיְהוָה שַּעַרִי צִיָּוֹן מִכּל

ובָבֶל לְיִּרָעִי הַנָּהַ פַּלֵשָׁת וְצוֹר עם־

וָאִישׁ יִבַּר־בָּהוָהָוּאיִכוֹנְגַיָּה עֵלְיוֹן:

בך . אח ירושלם דברי כבוד

כדברו בך מפי הקב"ה ומה הן

הככבדות שחת עיר החלהים

סלה : אזכיר רהב ובבל ליודעי :

עוד ואת דיבר עליך אוכיר את

מלרי'וחת ככל על יודעי להבית'

מכחה כענין שנ' והביאו את כל

אחיכם מנחה ליי' וגומר: הנה

פלשת ולור עם כושי גם הם

במלרים ובבל יתכו לב לבקש

ולזכור הת כל החד והחד: זה

יולד שם זה היה ממשפחות

תלוקטו לאחד אחד:

יאמר איש ואיש יולד בה

וכשיביאום מנחה ליי' בליון יאמ'

לה על כל החד והחד זה מחותם

שגלו ממך ומתולדותיהם עכ"ין

אח"ר המשורר אומ' אזכיר לעמי

וליודעי את גדולת מלרים ובכל

שהם רואים עתה את גדולתם

הנה פלשת ולור עם כוש מפני

שהם סמוכי' לרהב ובבל מנשאי'

אותם כל האומו' ואומרי' עליהם

זה יולד שם במצרים ובבל : ולליון יאמר וגו'והשבח הזה שהו"

עכשיו לרהב ובבל שוב לניון

ועליה יהו אומרים פלוני ופלוני

יולד בה: והוא יכוננה עליון

והקב'ה יכוננה למעלה מכל

שיר

עום עתי חות ' ויבח ה'

עשה י פעם אות שיפלא בעיני הרואים: ונחמחניי מהלרות שעברו עלי: לבני וגלחם פורתני בתלחתה: ונחתכני בכיחת הגוחל: על הר הקדש: אוהבי השערים נכבדים מכל המשכנית והטעם לשבת בם וחתר בות היוזמור מתרעם המשירר על ת זשי התורה שהחזיקי כש"ני תירות - אמר ב

יםודתו נהרני הושי

שיסול זה התותור הוא בענין הררי הדששהם גדולי הדורות: חיהב ה' שערי ניון מכל משככות יעקב הנה החל יתכרך כתורתו הורה שהוח פררשות של ישרחל" בחתרו כי יפלח מחך דכר למשפם וכלעדי ואת:, אוכיר רסב שכירע כני ן ככל דור ודור חשוחים בדול בדורו שיולד מספר כל העולם בכתבו הוח יכול לספור כל הנולדים שהם בה: והוח יביננה עליון י והיה רחוי שנהיות חותו חכתי׳ בציון כי רבי'הם ממספרי פחכם עליין ונשית בדורו חדם: זה יולד שם י שב חל יכונן את פעיר על דעת ליון וטע' בכתוב השם והספרים נכון ויסיר חת התחלוקות ה יספור נכת ב עתים יהי רנין שכחשר יכתוב של התמים כל הכתיב לחיים ביר:שלם יספיר את וה שיולד ההשתדלות הרחוי להשיר הפחלוקת: ושרים כחוללים בי מעיני כן יוכעו כן יספור חונם התשוררים כל מעיני החנתה בכתיהם על דרך פירות היולי חזיד כפו

לחיי בירושלם:

החיללים שתשפרים כל

מעיני הכו' במחול יכקיץ של רבים חת כלם יכתוב: כך

במשליקות נה עד שעושית כן יוכיר ירושלם: נכבדות: כל חתד מתהלות נכבדות מדובר בך את עיר האלהי באמת והיא ירושלם: אזכיר דברי התשורר אזכיר רהב הוא עכיד עמי אַת לְטַבָּא בּוֹמַן דעייל בּ רפי׳ מנרים המחלבת רהב אורהב שלמה ברי ירת אַרוֹנָא בבירת כל גוי והוא סמוך כדרך ושכורת ולא מיין כאילו אמר אוכיר רהב מַקְרָשָׁא יָתִפָּתִחָן תַּרְעַיָא אַמְטוּלְתִי לַתַּחֵ וָנְחַמּחָנִי: כל גוי שיהיה ובכל עמם חוכיר וַיַחָמוּן סַנאַי אַרוֹם שָׁבַקְתָּא לִי יֹּיֹ יְלַבְנֵיקַבַחמוָמוֹרשָׁיִרוֹסוּרָתוֹ בַּהַרְרֵי מוהב שערי ניון ובתי דיני׳ זה ליודעים כמוני וגם חזכיר וַיבַהַתוּן וַירוּן אֲרוֹם אַתִּייַ סְיָיעָתַנִי איתאמר שִירָתָא דִמָּתְיַיִּסְר עַל פּוֹם לי יֹנ כּנֹפּ׳ עִיר הָאֵלהַים מֵלָה: אַבְהָתוֹ דְּכִּוֹ לֵנְלֶרָכִיוֹ: רְחִים יְיָ טִּעַלְנֵי בתי בדרישיא דקביען בציון מבר בימאייצי בושוה ילדישם: ולציון ושבר איש ה הנולדים בליון כענין פני ואחם בתיבנישוא דבית ועקב: סלין דיקר י אַתְמַלִיר עָלָךְ לַרְתָּי דְאֵלָהָי נְישׁנְיִהְי יְהְנָהִיִים בּרְבֶּבְרָוּבְעַפִּים זְהִיבֵּר־שָׁם

קרח מזמור שיר

שבה תכל משכנית ונתי פלשת עם לודי וטעם זה יולד שם כי לפרקי' מועטים בשנים זכרי ריכות נשתיין וקתת רכוח יולד בהם איש חכם כודע יתלית חל התקום ועזית על בדורו שיש לו שם: ולליון פי הדכר חזר יגידולן מן ובעבור כיון כלמ"ד חמרי לי חתי המקום ההוחי ועם וה נננקות שדונר כן עיר הוא יאתר תמיד אים ואים כולד החלפים הנה הדבר חשר בה כיחכתים שים להם שם הם ינידניהיה נטוב משפודמת רכים ומעם חים וחים כח וה ונבלליודשי מוכירליודשי לבדו והוא יכוכנה על דרך לָעַלָּמִין: אַרְבְּרִיתוּשְבַחְתָּרְמִצְרָאֵינּוֹתְּיִים בֶּלָה: וְשָׁרָּים בְּחֹלְלֻים בָּלֹבְעִינִי דע ודין שלי חת רהכ שהים והוא צוה לי אחי והכה והוא עליון מכרים כחתרו על כן קרחתי יכוכנה בעבור היות השם בכת לוחת ההכוכנל שהם חלכיות שילדו שם חכתים תפורשחי הפעלים יהיה פירושו והשם ובכלאי לירעי יתר הא פלישתאי וצוראי עם כושָאי דין מְלִיךְ אִיתְרַבָּא נחשה הנה: פלשת ומר הכזכר למעלה חוהב יו' שערי מס בים וסיולר שם חלה ליון יכוכנה מכון עליון והמעם החתות יוכירו וה החנם מקום כזה שיולדו שם חכמים דייתיו: ולכיון יחתר חים רבים השם יעמידהו ויכוכנהו : ניים יולד כה' חין ספק יו׳ - הטעם השם לבדו שידעו

> הם הם השתים : ושרים : כך : לנכח איש האלהים ושם שרים וחוללים שלא יפסקו כמו מעייני מים ואלה מעיני כמו על כל אלילי ידי ומנהג שם הף על פי שלה פשה העולם להיות השרים מועטים מהחוללים ושרי ציון כמו החוללי ומשקל החוללי כמו המרתי להוללי':

> > תורת חסד

יַשַבַלְלִינָה לְעִילָא:

ויראו ג' רפין וסימ' במלכים ב' סימ'ו': פ"ז יסודתו ל' בהררי קרש ל' נכבדות ל' מדבר ל' עיר האלהים ל': רהב חד מן י"ב כלישני' וסימ' נמס' בישעיה ס"ל ולקמן סי'פ"ט: יאמר ג' בקריא'וסימ' גבור ציד בכתוב ח' מ"ל בליש' בקריא וסימ' נמסר ביחוקאל ריש סימן כ"ר:

תַבָּן: ולְצִיוֹן יִתְאַמַר דָוִר מַלְבָּא ושְׁלֹמֹה בְּרֵיה אִיתְרָבָּא בְּגַיָּה וַאלְהָא הוּא

אִיתְרַבָּא תַּפָּן לְעַלְמִין: וְאַמְרֵי שְׁרִין עַל חִינְגָנַיִּא כָּל מִיגִי חוּשְבַּחַן עַל קוּרְבָּגָא

מתאמרין בגוור:

תהלים פו

עַל יְבִיהוֹן רַבְנִי קרַח י י מִישְׁבְּנִוֹת יַעַקְב: גָּבְבָּרוֹת מְרָבֶּר בָּר

יַיַ עַל סִיפָּרָא דִּי כְּבַתְּבִין בֵיה חוּשְׁבַן כָּל עַלְמַיָּא בין מְלִידְ

לפני וי׳ י על כן יאמר בספר מלחמות יי׳ ולציון יאמר איש ואיש ילד בה י וחד ויאמר למלך יריחו

העיירות יי׳יספיר בכחוב עמים וגו' . מקרא מסורם זה וסלה האמור לסופו מוסב כלפי ראשו יי' יספור בכתוב עמים סלה כלומר לעחיד כשיכתוב הקב"ה את האומות לדראון ימנה את ישראל הנבלעים בתוכם ואת הנאנסי' ביניהם ויוליאם מתוכם ויאמר זה יולד מאותם של ציון ויברוד חותם לו וזהו שאמר ישעיה וגם מהם אקח לכהנים וללוים מן הגוים המביחים אותם

שיר

מנחה אקח הנבלעים בתוכם ויהיו בהם כהנים ולוים שאינם נכרים ולפכי גלוים הם אמר יי' והיכן אמר הנסתרות ליי' אלהינו: ושרים כחוללים · על ואת : כל מעייני · קריבי בך בישועתך . כחוללים לשון מחוללים:

אבן יחייא

תנה עווך לעבדך כנגד הגוף והושיעה לכן אחתך כנסת ישראל אשר אני בן יפרטי חהנה: עשם וגומר ועשה עמי אות לטובה בהוציאך אותי מהבלות המר והנמהר הוה ייראו שוכאי האותות מהגאולה ויבושו כאשר אתה ה' תעודני ותכחמני ועודתני וכחמתני הוא עבר במקים עתיד כמשפט הלשון הככוחיי . כי להיות שכבוחתם אמיתית יכתבו העתיד לבוח בשם עבר להיתו דבר אמת וטתיד לבוא בלי ספק כאש' הם אמיתיי' הדברים החולפים אשר כבר היו :

הנכבדת שבארלות להיות אוירה מחכים בטבעו וזהו אומרו לבני קירח מזמור שיר אשר יסודפו מהמומור הלו הוא לדבר בהררי קדש שהם הרי ישראל ומחוום - אוהב ה' וגומר הכה יקרא שער מקום המשפט והלדק והתכמה והישיבה ' וכמו ביעו עלה השער וישב שם -שהיה מקום הבית דין יוכן אומר השערה אל הוקני' וכן בימים ההם ומרדכי יושב בשער המלך וכתרגו' ומרדכי יתיב בסנהדרין דתקינת לה אסתר בתרע מלכא יוהו אומרו אוהב ה' שערי ציון שהם הישיבות שבציון מכל שאר המשכנות והישיבות מיעקב שבכל ארץ ישראל . כי כלם כאין לחכמת ליון . כי מליון תלא תורה ודבר ה' מירושלם . כי דברים נפלאים משודות ככבדות בחבמות הרמות מעולם השלה והנצחיות תמיד מדובר בך ירושלם שאתה עיר האלהים להיות כי בטבעה אוירה מחכמת לעם היושב בה יהיה מי שיהיה אף שלא כולד שם ואףשלא כתישב שם ימים רבים באופן שיקרא יודעו מהעיר מה שאיכו כן בשאר הארצות כי אוירם איכו טוב כי אם לכילדים עם או לאשר כתישבו עם ימים רבים וידעוהו יוהו אומרו כשאוכיר רהב שהיא מלרים ובכל שהם עיירות גדולות וראשי מלכיות ששמם בכל העולם י תאמר כל אחת מהם הנה אוירי מועיל ליודעי שהיא מעלה חמה כי לא די שמועיל לאשר כולדו שם י כי גב מועיל האויד ההוא לזדים הבאים מחיץ אף בואת שיתישבו ימים לבים עליה ויהיו מיודעה 🌱 והכה פלשת ולול עם כוש מועיל אוירם לזה האיש הפרטי אשר יולד שם כי הם פחותות מרהב ובבל כי לא יועילו לגד מישב כהמה - ולציון וגומר אבל ציון אינה כמותם כי בטבור ציון יאמר שכל אחד מהאנשים בין שיהיה תושב בין שיהיה זר שנתישב . ובין שיהיה זר נכרי - יועיל אליו האויר כאלייולד בה וסבת השלימות הלו על כל הארצות הוא להיות כי היא האל העליין יכוככה . וכאומרו עיני ה אלהיך בה מראשית השנה ועד אחרית השנה ' ה' יספור וגומר ה'יספור כשיכתוב בעולם הסלה והכלחיות המים הזרים שבאו לדור בירושלם כאשר ישפור בכתוב זה היהודי אשר יולד שם כי ירוע שבעולם הבא יספרו כל החיים ויכתבו אלה לחיי עולם . ואלה לחרפות ולדראון עולם . וכל בני ואפילו הזרים שבתוכה יזכו לכצחיות כאלו היו כולדים שם להיותם שלמים כמותם להיות האויר ההוא המחכים ומשלים בלתי מאמין בין התושב לגד ושרים וגו' רוצה לוחר שהעחים ישירו לחחר לכולדים בחרץ . אכו בחדרב' חעלת יושבי ירושלם כחוללים שרוצה לוחר ככולדים בה . ויהיה חוללים מן כי חלה גם ילדה ציון את בניה . וכאלו כל

קורח מומור וגומר כוכת המומור הלו לשבח ירושלם אשר הרי' סביב לה והיא

ירושלם לחכמתם יזכו לחיי עולם י מעיני בך ירושלם י ורחז במעיני לאבותיו הקדומים כי האבות הם כמו מעין שנובעים הבנים מאב ולבן . כי הזרים אבותיהם אינם קבורים בארץ מגוריהם . כי נשארו בארץ מושבותם אבל הנכרים שב רושלם יהיה כאלו אכותיהם יהיו בה :

אכי מחזיק את עלמי כמוהו עד שאומר שלכן אכי ראוי למעשה גדול כזה כי ידעתי כי אתה אל רחום וחנון וכו' ועל לד החסד והחמלה והחנינה מאהך ה' עשית לי כל אלהי או יר' ואתה ה' אל רחום גומר פני אלי מבהן והלאה וחנכי שלא יקומו ודים עלי וגם תנה עווך לעבדך כמו שנתת למרע"ה שנעשה לוארו של שיש וכמו כן לא יוכלו לפגוע בי אם מלד היותי עבדך ואם מלד היותי בן אמתך: עשה עמי הות יר׳ באופן שיודע בעולם כי חסדך גדול עלי ויראו שונאי שנחת עוזך לעבדך ויבושו כי אתה ה'עזרתני במה שהללת נפשי משחול החתיה ונחמחני במה שלא ידעו מהיכן לפגוע ביי וממהרי"ט ע"ה מצאחי כתוב וז"ל חנני ה' וכו' יר' אל תחשוב שאם תחנני שהמנע מלהתפלל לך כי הליך חקרה כל היום כי אחה ה' עוב וסלח המר סלח ולה סולח למה שתמיד הוא ית' סולח לכו והוא ע"ד מה שאנחכו קוראים למי שהוא גוכב תמיד בכב - ביום צרתי

פרעה: ואתה ה' וגומר יר' ולא מפני זה שאמרתי שנהיה לי הענין בעלמו שנהיה למרע"ה

תהילת ה׳

הקראך וכי ביום הלרה לבד היה קוראו ונהמר שיר' האזינה תפלחי באופן שלא אלטרך להתפלל לפניך הרבה בעת לרתי רק שנקריאה לבד תענני כאדם הקורא לחברוע"כ: בז לבני קרח מומור שיר וגומר המר כי מומור זה חברוהו בכי קרח להודות בפיהם היתרון במעלה שיש לררץ ישראל על כל שאר הארצות כשם שהיה לו למשה ולאכרן יתר

שאת על כל שאר בני לוי ולא נטו בני קרח אחר סברת אביהם שלא היה מאמין את זה : איהב ה' שערי ציון יגומר ידוע הוא מהשפי' המפרשים צוה הפסיקוכפי דרכם אומר כי הנה י"ל שהי"לל אוהב ה' שערי ליון ממשכנות יעקב או אוהב ה' כל שערי ליון מכל משכנות יעקב ולמה אמר מלת כל במשכנות יעקב ואומר כי רלה להורוח לכו כי גדלה מעלת שערי ליון

ואפילו בחרבן יוחר מכל משכנות יעקב הבנויים בחולה לארץ ואין צ"ל הבלתי בנויים: אזכיר בהבובבליר' לאלה אזכיר בשם יודעייען כי הייתי ביניהם בתצרים ובבבל וכן הנה אזכיר לפלשת יללור ולכוש שתמיד כלחתתי עמהם ויכולתי להם ודבר זה ר"ל היותי כודע להסיולדשם: ולציון יחתר ובותר יר' ולציון יחתר חים וחים יולד בה גם חם היו בחים פם מארץ רחוקה יען היותה אם התחלכות וכל העולם היו עולים שם יות' לוחר כי העוחדים בקצוות העולם יאמר עליהם היותם מציון והיותם מירושלם כי כשאומרי' לאיזה יהודי צרפתי אתה או ספרדי או אשכנזי או אנדלוזי הוא משיב ואומר ירושלמי אנכי וכו' . או יר'הנה ברהב שהיה מלכות א' גדול ועלים ובבבל שהיה ג"כ מלכות אחר גדול ועלום וכן בפלשת וכן בלור וכן בכוש הנה בכל אלה החמשה מלכיות הלואי שימצא איוב א' אך בציון ר"ל בעיר ציון לבדה ימצאון שם חכמים רבים וה"ה יולד בה וכל זה הוא יען היותו הוא ית' עליון נורא מכין אותה ואורה מחכים זכו'י וכפי מה שפי' בזה שיר' ולציון יאמר שכל היש ואיש אשר יולד בה הוא חכם כו' יכולני לומר כי אות' והוא יכוננה עליון יר'והוא יכוכן לה חכם אחד שיהיה עליון על כלם כי אותו האחד העליון יה בלם וינהלם וכל דבריהם יהיו על פי אותו האחד העליון על כלם כי על כל דבריהם לריך ראם א' ומנהיג א': או יר' והוא העליון ית' יכוננה על זה הדו יספור בכחוב עמים יר׳ ה׳ יספור בכתוב טמים ביניהם זה יולד שם בליון ר"ל כי מלד גודל מעלתם של ישראל בעיניו ית' והשגחתו בהסלטובה יספור מה שהגויסוהעמים כותבים ביניהם בספריהם כשים בישראל איוה אדם רשום שמודים הם היותו אדם רשום והוא הענין שהיה למרע"ה ולדוד ולשלתה ולחוקים ילדניאל ולדומים לאלה והיתה כוכחו ית' בזה לתח בלבותיהם דברים כאלה כדי שייטיבו לישרש: ושרים בחוללים יר׳ אם המשוררים ואם המחוללים ר"ל בין אל החולכים אחר העיון והדביר

הטוב ובין אל העושים בידיהם מעשה הטוב המשמחים אלי"ם ואנשים כל מעיני בך כי הפילו הקטנים שבהם יראת ה' היא איצרם ' ומצאתי כתוב והוא מיוחם למהר"י בי דב מ"ל שפטני ה' כלדקי וכתומי עלי יר' ע"ד כי שמע אלי"ם את קול הנער באשר הוא שם שהיה אז שלם. או

יר׳ כפי מה שהענין עלי מצדקו ולא כפי מה שעתיד לצאת ממניוהוא ע"ד מה שאמרתי לשלמה בני בענין שמעי וטשית כחכמתך והיתה כונתי בזה על מה שהיה עתיד לצאת ממני מרדכי כאומר בז יאיר בן קים וכמו כן לא הרג הב"ה את המן קודם שימסור את ישראל להריבה לפי שהיה עתיד לצאת ממנו רבי עקיבא ע"ה ע"כ והוא אומר פה כל מעיני בך כדי להטיבך מבלי היותי צריך להניט אל הבאים ממך כדי להטיבך בשבילם י אויר' באומר ושרים כחוללים לימר הענין בעלמו שהביאו רז"ל שישראל הסדומים אל המנגן באלבעו לפני המלך שעל כן היה אוהבו תמיד ולא היה עושה לי דבר דע לעולם וכן הם עם התורה וכו 'והוא אומר פה ושרים כחוללים כל מעיני בך. ומצאתי כתוב ושרים כחוללים כל מעיני בד יר' כי שם ימצאו שרים וחוללים שלא יפם דו כתו מעייני מים . או יאמר בי לא החסר כל בה כי בה שרים וחוללים ובה יתלאו כל מעייני החכמות מעיין הלדק מעיין המעלה והעושר והכבוד ומעיין התענוגים ע"כ:

TO

איתן והחרי חמרו כי הימן וחיתן

החים והיה עם הביהם אזרת :

עיבר היום : היו' הזה יום בשורה

הוח ביום הכותי כל בכור ויום

לעקתי קשור עם הבה אחריו

תבחי תפלתיי כוונת הלב

ורכתי בלשון: כיי ברעות י

הם התחלואים וחיי דרך משל:

כחסבתי : מרוב דלותי והשתכו'

דמותי . אמר בן בלעם כי איל

חאר כמו עם גבר חמים ולפי

דעתי שהוה שם במשקל ביום

קרב וחחסר מלח לו דרך קלרה

חין כח לו וכמוהו ולחין הונים לו

כי הטעם לאשר אין אוכי לו

במתים חפשי - מכל המצות

ומכל עבודות הגוף וממלכי

האדמה: אשר לא זכרת' עוד י

לאות כי יבוא עת ומועד שיזכרו

בו המתים : שתני ז כאילו שתני

כאדם שוכב במחשכי' במלולות

וכל זה יספר רובי נגעיו

ותחלואיו ומכאוביו: עלי

בעבור שהו'דימה עלמו לתחתי'

הים כי היא מגורש מהיבשה

בחמת השם על כן עלי כמכה

חמתך כדרך כי חלי שדי עמדי

אשר חמשם שותה רוחי ומלת

עלי תשרת בעבור אחרת וכל

משבריך ענית עלי שלה וענית

כמו ישאו נהרות דכי' : הרחקתי

מהחולי והטע'כי רחקו מיודעיו

ולא יבקרוהו וירהם והוח כלוא

ולא יוכל ללכת אליהם: עיכי ־

לעילם עיני החילים משתכות

וטעם בכל יום שארך חליו

הלמתים ' הטע' עשה פלא עמי

הטעם לא המחים יהללי יה

היודע : בארן נשיה : כמו אשר

לא זכרתם עוד: ואניי טעם

בבקר כי או יקל מעט מרובי

החילים וטעם שועתי לך לבדך

ולח לרופח זולחך: למה כן

בעודני חי וארפא: היסופר

תועבות : חסר כ"ף: כלוח

טעם יום זמן כמו אתה

בזה במודור התפיל הריבורה על גלות הרבן הרבון וגלות

חרבן בני ז והמר : יו' סלבי ישפותי ב' שחתה חלכי כל ישועה שהיתה לי משולם: יום נשקתי בלילה נגדך בכל יום שנעקתי בלילה שלפכיו בניו ככתוב בדברי הימים וי"א נגדך מעולר רעם ויגון כי אל"ף כוסף והוח בן זרת ואחיו כהערו קותי רוני כלילה שפני כפים לכך: תכח לפניך" נפת גרת ביום : תפלתי" כל לילה הקותם ותושיע: הטכ הזון לרנתי בסיותי מכפר תהלותיך קודם תפלחי: כי בכטם ברש ת נפשר . בחרבן רחשון: וחיי לשחול הניעו . נחרנן שני . נחשבתי " שן החפות : ביורדי בור ביורדים לנסנס ונרשמי הרץ: כננר חין חיל ביבל עלבונות בלתי כח להכקם: בפתים . בלתי רחוי לעשות חיום תקין" וכוה: חפשי מכתעסק בנרכי מדינה יכמו מללי חשר נח וכרתם לדרום דמיכם מיד הורניה': והשם שידן נגורו בסיתם כרינתם כנורה פחתך נבור תחתיות שחסי עבדי משלו בנו: בחחשכי במנולית יכתלמוזה של בכל הנקרחת מנולה כחמרו המופר לנולה מרכי: עלי סמכם חמתך. כל פ רענות הנח לשלם היה גם שלי וכל משבריך נס פורענות פרטי מיוחד לחמות עם"ם: שנית סלה ' בחוסן שעניתי בתכלית: הרחקת שיודשי **עמני 'המיודטים ו**: פורספי' אצלי בחכמה הרחקת ממני כפוור הנלות. וכוה שתני תושכות לתו ינמיעים ידעתי סבלי חין מורס: כלוח ולח חנח - ווה קרה לי כי ליונח ולכח חין שלום פן סנד ולח יכולתי ללכת שיהם ללמוד מהם: שיני דחנם פני פוני" וכום עיני דחכם מעוני ומיעיט ידיעה הלמתים תעשה עלה לה"ה נע"ח שהם פתים מכל חיות שכלי: אם רפהים ' הנרפי' מהתכוכן: היסיפר נקנר חשדו ביו במתי בנו : ממונתך מופן ננח יחך והדמותך: ביכדון 'היסיפר בין הרפחים הנו׳שהם ככלי חוכד נוה: ביודע נחשך פלחך החמנם יש זרן בחוך חשך הגלות שיוועבו פלחך בחרוש העולם וזולתו ונדקתך בהכהנת עולפך וקיומו: כחרן נשיה כחמנם תודע כחרץ חמות שוכחי הל: וחני חליך כ׳ שוטתיי של זה כלילה לרחם השמורות: וכנקר תפלתי תקופך קודם לכל פסקי חזכח נפשי פלכנו אשווע ולמה חסתיר פניך רהה תפלתי: תכתיר סניך מרחות בעניי' עני חני בדעות: וגועי בנרת מלוני שכל חקום: פניער נטחתי חיתיך ענותי מירחה: חפונה נוהר פן

תקלוך ועב וה:

שיר מזמור לבני קרח . בעבור היות מחלת פתח לעד נאמן שהוא סמוך על כן ממרתי כי זה השיר על נועם פיוט תחלתו מחלת ובפיום היה לבי או גיפי שנסתך מחלת הליו גם זה המזמור על חולי המשורר ומלח לעכוח כמו קול עכוח י אמר ר' ישועה שזה הימן הוא נכד שמואל וקראו הכתוב אזרחי כי הוא אזרח במשוררים כי רוב המשוררים הם בניו ובני

אכן עורא

שירמומור שִירָא וְתוּשְבַּחְתָא עַל יְבֵיהוֹן דְּבְנֵי לְבְנֵי קֹרַח לַמְנַצְחַ עַל־מַחֲלֵּלָת לְעַנְוֹת זְ: נּינּינִי, קֹרַח עַל צְלוֹתָאלְיַשַּבְּחָא שִּׂבְלָא טָבָא יייני לַ בּיִר אָרָה עַלְיַשָּׁבָּעָח בַּיִּבְּלָת לְעַנְּוֹת זְ: נּינּינִילָ בּיִר עָל בְּלוֹתָאלְיַשַּׁבְּחָא ייַ אַלְהָא ַעל יְרוֹי רְהֵימָן יַצִיבָא: ַבַשְׂבִּיל לְהֵימָןהָאֵוְרָחִי: יֱהֹנָה אֱלֹהֵיַ יָשׁוּעָתִי יוֹם־צַּעַקְתִּיבַּלַיְלָהגָנְבְּ פורָקני וַישָם קַבִּילִית בְּלֵילְיָא צְלוֹתִי ַלְקַבְּּלֶה: תִּיעוֹל <u>קַד</u>ָּטָה צַלוֹתִיאַצְלֵי תַבוֹא לַפָּנֶיך תַפַּלָתִי הַפֵּוּה אָזְנָהְ אוּרְנָּךְ לְבָעוּתִי: ת״א וֵיתִי קַּרָטָך בִּי־שָׂבָעָה בִרְעוֹרת צַלוֹתִי עַל עַפָּר בֵּית יִשֶּׁרָאֵל וָהַט ה נַפְשׁיְוְחַיַּי לִשְׁאוֹל הִגִּיעוּ: גַחִשְׁבִתִּי אוּדָנָה וְתוּשְׁבַּחְתִּי דְשַבָּחִית לִיכָּוֹרָה: עם־וַוֹרְדִי בַוֹר הָיִירִזי כִּגְבֵר צֵיין־ אָיָל: , בַּבּמֹתִים חָבְּשִׁי בָּמוֹ חֲלָלִים לִיפִי לְיִפִי לֵ אֵרוֹם שַׁבְעַת בְּבִישָׁן נַפִּישִי וְחַיִּילְשִיוֹל שַׁכְבֵי הֶבֶר אֲשֶׁרְ לָאר זְבַרְתָּבוּ עֲוֹר אָתְחַשְׁבִית עָםנַחוֹתֵיבֵית מטו: וְהֶבֶּיה מִיּרֶדְ, נְגְזְרוּ: שֻׁתַנִי בְּבַּוֹר אָסִירֵי הַוִיתָי הֵיךְ בַּרנֵשׁ דְלֵירת לֵיה הַּחְתִּיות בַּמָחֲשַבִּים בַפְצְלוֹת: יייייי בילא: הירבישיעיא רמיהוולא הבו אַלִי סָמְבָרה חֲסָהֶוּה וְבָלֹבְמִשְׁבָּהֶיהְ יִהְעָבְרוּ בְּנֵי חוֹרִין מִן מַצוּתָא הֵיךְ הַרְחָקַתְּ מְיָדָעֵי מִפֶּנְיֹ לּ־פֹּוּמּמּין קְטִילִין דְחַרְבָּא שׁכְבֵי בִּית קְכוּרְתָּא ישַתַּנִי הְוֹעַבָּוֹת לָכִוֹבָּלָאוְלָאאָצֵא: י דַלָא דְבַּרְתִּינוּן תּוֹב וָהִינוּן מֵאַפֵּי י י צֵינֵי רָאַכָּה מִנִּי עְנִי קְרָאתִיְךְ יְהוְרָה י°פ שְׁכִינְתָּךְ אִירְנַפַּלְנוּן: שויתאיתי בְּנָלוּתָא דִמְתִילָא לְנוּכָא אַרִעִיתַיּא בָּבָל־יַוֹם שְׁטַּחָתִּי אֵלֶיִהְ בַפָּיִי: בַּחֲשוֹכַיַא בִּמְצוֹלְתָא: עַלַי סַמְבַת הַלַפֶּתִים הַעַשָּה־פָּלֵא אִם־רְפָּאִים ייַבְיּמִי חֵימִתָּהְ וְבֶל אֲיַרוֹ בִּישֵׁן תַּבְרוּ יָתִי יַקומו יודוּרְפֵלָה: <u>הַיּסְפַּר בַּקְבֶּר</u> נקנרפון קיונפּתָאלְעַלְמִין: אַרְחִיקְתָּא מְיוּדָעֵי חַסְרֶךְ אֱמוּנָתְךְ בָּאֲבַרוֹן: היורע פיני שויה יחי ריחוקין להון כלוא בַּחַשֶּׁרְפַּלָאָהְ וְצִּדְּקַחְהְבְּאָנֶץוֹנְשִׁיָּהְ: בָּבֵית אֲסִירֵי וְלָא אֶפּוֹק: עִינִי זַלְנַת וַאַנְיַי אַלֶּיף יְהוְרֵה שִׁנַעָתִי וֹכַבּּכֶּוֹר רַסָעין מָן עַנִיתָא קָרִיתָּךְ יַיִּבְּכָל יוֹטָא נַפְשֵׁי תַסְתִיר פָּנֶיךְ מַמֶּנִי: עָנִיאָנִי פַרְסִית לָוַתַּךְבָּצְלוֹיִדָי: הַאֵיפְשַׁר דִּי לינ'וחס'ירי לְמִיתַיָּא תַּעְבֵּיר פְּרִישָׁן אִין גוּשְׁמַיָּא ונוע מנער נישאתיאַמֶיך אָפִינָה: רָאִיתְמְסִיאוּ בְּעַפְּרָא יְקוֹכוּון יורוּן ָבָרָמָךְ לְעַלְמִין: הַאָּפְשֵׁר דִּירְחַוִיבְּבֵית קְבוֹרְתָאטוּבָן קוֹשְטְּךְ בְּבֵית אוֹבְדָנָא : בְּיִרָשׁ בְּיַתְעֹוֹרַעבַתְשׁ בְּנְהַנָּם בְּרִישׁוֹתָאוֹצְרַקְתָּךְ בְּאַרְעָאצִחוֹתָא וַצִּרְיָ וַאַנָא קַרָטָרְיִי צַלִּיתִיוֹבְצַפְּרָא צְלוֹתִי תְּקַרְטִינְךְ: לָטָה יִי שַבַּקְתָא נַפְּשִׁי תַּעַלִים אַפָּרְ מִינִי רְכָא אֶחְזֵי בִּנְהוֹרִיךְ נְהוֹרָא: עַנְיָא אֲנָא וּנְגִיר מִן טַלְיָא סוֹבְרִיה ְרְחִיבְיה, : טָעינָא עַלַי

פ"ח מחלת ד' וסימ' נמס' כסוף תולדות ובסיפרא ריש סי' נ"ג: לענית ב' בתרי ליש' יסי' כל נדר וכל שבועת איסר: למנצח על מחלת לענות: דאוריתא חם': ברעות כל ליש' מלאי' במ"רחס'ו'בלישנא וסימ'ושבע הפרות הרקות. לא תהיה אחרי רכים לרעת: את רעתיכם ואת רעת נשיכם כ'כפסיק: תחתיות ז'ומ"ל וסימ'נמסר ביהושע סימן ט"ו ויהזקא סוף סימן כ"ו : במחשכים ג'וסי במחשכי במצולח: במחשכים הושיבני כמתי: כי רדף אויב נפשי: ולא אצא ב' וסימ' הרחקת מידעי ממני: גדר בעדי: בקבר ג' רגשים וסימ' ולקח אזוב יטבל במים בקבר אשר איש האלהים : היסופר בקבר חסרך : קרמא קמין : מנוער ג' וחס'וסימ' עני אני וגוע מגער ' מפנק מנער עבדו ' רטפש כשרו מנער :

על מחלת לענות י על חולת אהבה וענויה שהיא מעוכה ביסורי הגלות: להימן האורחי - אחד מן המשוררים בכלי השיר ויסדוהו בני קרח המומור הזה שיאמרוהו הימן על הדוכן . להימן האזרחי מבני זרח בן יהודה היה שהוא מיוחם בדברי הימי ובני קרח זמרי ואיתן והימן וכלכל ודרדע כלם חמשה היו חכמים גדולי כמו שנאמר

בשלמה ויחכם מכל החד' מהיתן האזרחי והימן וכלכל ודרדע בני מחול וייסדו מזמירים ונקבעו א בספר תילים לכך נקרחו בני מחול כ"ך מלח"תי בפי"רושים מדוי"יקים : משכיל כל מקום שכ' משכיל על ידי תורגמן כאמר שהיה הנביח מעמיד תורגמן לפניו וכשרוח הנבואה באה לו אומר את הכבואה לתורגמן והו' משמיעה: יום לעקתי וגם בלילה אני נכון נגדך: כי שבעה ברעות נפסי . על כנסת ישרא הוא אומר: אין איל י אין כח כמו אילותי לעזרתי חושה במתים חפשי : הנני בין המתי' חפשי מן העולם וכלה שהם המתי' חפשים מן העולם: מידך כנורו ממכותיך כנורו מן העולם: בבור תחתיותי הוא הגלות: סמכה · נשענה וחלה עלי: כל משבריך ענית שלה : משברים לשון גלי הים הם כל תמיד: שחני תועבות למו הלרשעים שאף הלמתים י בחייהם קרויין מתי'הלהם אתה עושה פלא וניסים : אם רפאים מו תפלתי תקדמה: למה יהונת תונח יקומו יודוך שמא אלו כאומות שרפו ידיה'מעבודחך ומתורחך יקומו ויודוך בתמיה: היסופר בקכר חסלך הס נמות ביל אויבינו כלום נוכל לספר שבחך בקבר: וגוע מכוער י מת מחוך תשכוק מיתה חטופה כמו וינער וו' ויכער פי' מנחם לשין חביטה כמו נוער כפיו מתמוך בשוחד התנערי מעפר קומי שבי והיה החסון לנערות וינערו רשעים ממנה וככה יהיה נעור וריק אפוכה · מיושבת ותבוססת

בבל יום סערו' חסך בכלם ענית חותי צספר מדויים החומות שהייתי חשובה בעיניה' בחוב כניניה' ולולי החסורת עכשיו חני נמחסת להם: כלוח הייחי מגיהו כחבש בכלא ואיני יכול לכאת:

אימתך בלבי אפונה לשון דבר דבור על אופניו על מכוניו מיודעי

בי עני הטעם מימי המער לא היתה תולדתו חזקה כמו גוע היה נחשב אף על פי שהייתי עני נשאתי אימיך והטעם החליים ומלת הפונה תגזרת פן כמו אעלה מגזרת על ותהנה מגורת הנה והטעם אגורה ואפחד :

תהילת ה׳ תורת חסד

מזמור לבכי קרח למכלח ובומר הנה במזמור פ"ו דבר על תפלחו של דוד לענין פח שיר כוגע ביכו לבין חלהיו ועל עכין כוגע ביכו לבין חויביו ובמזמור שלחריו דנר על ענין מעלת ארץ ישראל ששם הוא מקום התפלה ועתה במזמור זה דבר על מה שעדת ישראל היא חולת אתבה ומעוני ביסורי הגלוח ותפלחם על זה והתחיל ואמר ה' אלהי ישועתי יום לעקתי בלילה נגדך: תבא לפניך תפלחי היא עיקר התפלה ולהיות כי מלבד התפלה לריך החדם לרכן ולזמר לאל ית' אחרי שהתפלל לכן אמר הטה אזכך לרכתי: כי שבעה וגומר הוא ע'ד אומר לרות לבבי הרחיבו שיר' הלרות הרחיבו את לבבי לראות עוד לרות ורעות והוא ע"ד מה שאמר רז"ל דמלפא תכלא לא בהתה וכו': - או יר' המאכל שלה היו לרות ומהושבעה ולזה חיי לשאול הגיעו יען כי איכנה אוכלת ושותה כלל כי מהצרות לבדן היא שבעה: בחשבתי וגומר יר' ולזה נחשבתי עם יורדי בור שאומרים עלי אנשי העולם שאני מיירדי גיהנם אחרי ראותם אותי במלב כ"כרע" הייתי כגבר חין חיל יר' כגבר שהוא מתיאש מן הקיים ובכן יתילב עם המתים ומחעסק בקבורתם והוא חששי מן המלוח האחרות ואני ג"כ כמו הללים שוכבי הבר והם דור המדבר שהיו בעלמם נחשבים לחללים לפי שכבר היו גזורים למות במדבר והיו שוכבים בקבר בכל לילי ע' באבוהמתים היו נשארים שם והחיים היו באים בבקר אל בתיהם : שתני בבור יר' בבור אשר היא למטה מחחחיות רבות: עלי סמכה חתחך יר' עשית אותי בית קביל אל חתתך ומשם הפיצות אותה אל מי שרצית להשקותה: או יר' לומר שהוא היה כתפש בעון דורו הרחקת מיודעי זגומר יר' הרחקת מיודעי ממני לנודל לרותי כי אינם רולים לרחת אותי ולא לשמוע את דברי וכדי שלא אבוש בפניהם אני מוכרח להיות כלוא בבית ולבלתי לאתי החולה: או יר' הנה שתני בבור חחתיות במחשכים ובכן אני נמשל כמת ועוד לי כי עלי סתכה חמתך ויסוריך והם קשים תן המות וכן הרחקת מיודעי ממני ווהוג"כ עוכם מר ממות כי או חברותה או מהותאוכן שתני תועבות למושהם חושבים שמלד עונותי אני כחועבה בעיניך ה' והרשעי בחייהם קרויים מתים וכן מני כלוא ולא אלא ודומה אני בזה אל המצירע שגם הוא חשוב כמת וכן עיני דאבה מכי עוני והעני חשוב כמת ולזה קראהיך ה' בכל יום ושעחתי אליך כפי ואמרתי הלמתים חעשה פלא בהיותם מתים כי כבר אכי נחשב כמת מכמה אנפי אם רפאי יקומו וכו'י ואפשר לומר כי ככנד הו' מיני מתים שהזכיר אמר ו' שמות אלו הא' הם מתים הב'רפאים הג' אומרו בקבר הד' אומר באבדון הה' אומר בחשך הו'אומר בארן נשיה וכשתדקדק בהן תמנא כל שם תאלו נכון אל ענין א' מהו'מיני מות שהזכיר מקודם - או נאמר שהזכירם כנגד ו'מיני שנויים שהזכיר למעלה הח' הוא אומר שהכי בבור תחתיות הב' הוא אומר במחשכים במצולות הג' הוא אומר עלי סמכה חמחך הד' הוא אומר וכל משבריך ענית סלה הה' הוא אומר הרחק מיודעי ממכיהו' הוא אומר עיני דאבה מכי עוני: ואני אליך ה' שועתי יר' שועתי חמיד אך בבקר תפלחי תקדמך קידם שאופע והיא אבות וגבורות וקדושת ה': למה ה'תונת נפשי יר'הלא לג (*_{*}*) 33

אכן יחייא

פח שיר - חזמור לבני קורח וגימר גם המזמור הלו נאמר על אורך הגלות : ה' אלהי וגומר מדבר בלשון יחיד כאלו ככשת ישראל תדבר לאחר ביום שהוא בלתי פכוי ויש שרדת העסקים מה שלכן הוא נמנע להתכוין בתשלה - אנכי צעקת אליך לאמר או ה' בלשון קריאה היה גא אלהי ישועתי ובלילה שהוא עת הכוכה כי אין קול ואין עוכה ואין קשב כי כלם כרדמים או אעמור כבדך בכוכה בתפלה ובתחכונים . תבוא וגומר ולכן אנא תבוא לפניך והטה אוכך לרנתי וצעק זי מהיום כי שבעה וגומר כי כשי שבעה תפילתי מהלילה י ברעות ולרו' הגוף עד שכמעט חיי לשאול הגיעו שהגעתי עד פרק המיתה . כחשבתי וגומר ונחשבתי בעיכי כאלו אני עם יורדי בור שהוא גהינם י להיותו כגבר אין איל שאין לו כת ואילות לעשות מצות ה' בגלותי" במתים וגומר להיות כי אשר ישכב עם המתים הוא חפשי מצרות רבות ורעות כאלה : לכן אתאוה להיות כמו חללים שוכני קבר אשר לא וכרתם עוד כי בעולם הזה אין זכירה עוד עם החיים ' והמה מידך וממכת יסוריך נגזרו ונפרשו . כי לא יאונה עיד כל און הצרות הוחניות כי הם משפשים מהם . שתני וגומ' כי אבחר במות מתיים להיות כי אתה אלהים שתכי ושיתכי בבור תחתיות מהלרות ובמלולות החשיכות מהבור והוא משל לכבדות הלרות כמכעי הסבל להיותם בתכלית האחרון מהרועי עלי וגוחר סיפר הצרות באוחרו עלי סמכה סמתך שרוצה לוחר סבבה בי הצרות יחולו על כל האברים סביב סביב : וכל משבריך ענית כוצה לומר וענית אותי בכל משבריך כי זולת היות הצרות כוללות הם תכופות · באופן כי אפונה שכאשר אבדתי העולם הזה . ככה אבדתי עולם הסלה והנלחיות להיות כי אין לי פראי לעסוק בדברים האלהיים . הרחקת וגו' הרחקת מיודעי ממני כי בטת הצרה הכל יברחו מבטל הצרה . ולא די כי ירחקו מחכי כי עוד שתכי חועבות למו . כדבר נתעב ונאלח כי כל אחי רש שנאוהו . באופן שאצמוד כלוא בבית ולא אלא כי אכה אליך והכל שנאוני . והוא משל לשנאת האומות לישראל באופן כי בהוכירם שם יהודי יברחו ממכו כאשר יברחו מן הכבלה הכתעבת טיכי ובוחד דולה לוחר עיני דאבה חלשון דאבון נפש חני עוני חריבוי הבכי בכל יום כשקראתיך ה' בכפי פרושות ושטוחות סשמים . הלמתים וגומר הקריאה אל ה' היא זאת לאמר מהר ה' וחישה לחושיע לעמך כי בצרה גדולה הם בערם יכלו יוכי הלמתים תעשה פלא להוציאם מן הגלות אחרי מותם י ואם רפאים אשר נהרגו בלי מלית לכובד הגלות יקומו ויודוך בעולם הסלה והכלחיות - היסופר בחבר חסדך שהוא מעלת המדות י ואמוכתך שהוא מעלת החכמה באבדון שהוא גהינם . היודע בחשך כשהיא הקבר פלאך : ולדקתך בארץ נשיה שהוא

מיודיני מחשך : כחשכתי וכחדלתי מהם : לא תן הפורחי - גם הוא פחד מן המשפ

החים המשיררים ירבותינו פירשוהו באברהם אצינו על שם מי העיר ממזרת : אודיע

המונהך בפי הת שידעחיך שהתה שומר הבעחחך ועהמין דבריך: כי חמרתי

טולם חסד יבנה . כי אחרתי עד עולם יבנה בחסד ככא דוד כמו שנ' והכינותד

ָבַבְּוֹנִי בֻפַּוִם בָּל־תַיֻיוֹם הָקַוּפּוּ **עָלַיִ**

לְאֵיתָן הָאָוְרְחָיִ: חַסְּדֵּיוְיַהַלָּם עוֹלָם

אָישֻ'רָרה לְדַר וָדֹר וֹ אוֹהַיעַ אֵפונְחַדְּ

בַּרִית לְבַחִיתֵי נִינִּבַנְיתִי לְדָוָר עַבְּרִי :

פַּלְאַהַ יְהנֶוֶה אַף־יֹאֶמינֶהְוֹהְ בַּקְתַל

קרשים: כַּימִיבשׁחַקיִערה לַיתְוֹחָ

בְּכוֹר־קְרוֹשֵיִם רַבָּהַ וְנוֹרָא עַל־כָל

שָׁמִים אַף־לָךָּ אָרֶץ תַבֶּל וֹמְלֹאָח

יהוָהָ וֹאֵלהַיִי צְבָאוֹת מִי־

צָפַון וַיִמִין אַתָּה

וַדְוֹר בִּקְאֵךְ כֵּלְת:

: סָבִיבּיְוּו

ַ כִי־אַכֵּרָתִּי אַוֹלָם חֱכֶּר וִבְּנֵּתָ

כסא ממלכתו וגו' ד"א סבור

הייתי שיהה העולם בנוי בחסדך

ותכין אמונתך בשמים שתהת

ככוכה ומקויית' ומה היא האתוכה

הותה הבטח' שהבטחת הת דוד

ברית לבחירי להכין עד עולם

זרעו: ויודו שמים פלפד הס

אמונחך המונת דברך יודו

בקהל קדושים: יערוך ליי" יהת

כערך כמותו: בסיד קדושים

רבה . בסוד רב של מלחכים :

באחור ישבחנה וכן משביח שהוך

מסרה

מחשך כ'וםימ' ומיורעי מחשך

פ"ט האורחיב' וסימ'על מחלת

לענות : משכיל להימן האזרתי :

קסרייי עולם אשירה לרוד דר ב

לדר ודודל' דכו' כתיב כן וסיפו׳

עד עולם אכין זרעך ור' חלוף

דור קדמא מ"ל ותנינא חם' וסימי!

לכן ישכו ציים . קרבם בתימור

מלכות מלכות בל: אלים ו' כתיב

כן כנביאי' וכתובי'וסימ'הנחמים

ירמה ליי' בכני אלים ' משת•

יגירו אלים י ועל אל אלים ידברי

ויובמו ליי׳ זכמים דר"ה יתד

האלים וישתשו האלי' ויודקו הדם

דר"ה: רהבי"ב בליש וסימ שחדב

דכאת בחלל רהב י אוכיר רהב

לעולם ואכחנו עמר וצאן

באלים: הבוליי' בני אלים

אשים מחשך לפניהם לאור

ימים: רהב ∙ מלרים

היית שומר הבטחהך:

משביל א על ידי נתן הנכיח לחמר כרתי

עלי עכרו חרוכך - כל איני פורשניות ששלחת בעולם ורום: כמותיר כתתתוני הסרידוני תעסיק נתורה י ומס וה: הרחהת מתני אוהב׳ התלמידים: ורע י פחברים ' וכמו כן הרחקת מיודמי התסורסתים חנלי בחכתה: מחשך' חתה מחשך הנלות:

בוה המומור התפלל המשורר על מלכות כית דוד : אמר :

חשרי ה'עולם משיר'י מני חשדי ה' שולם חשירה חשילו בגלות יהי רכון שנם: לדור ודור מורים חתונתך וקיום זכריך: נפי כוולת מס שהכתוב וזה כי : התרתי בזירי פולם משד יכנה: סחשד שחתר החל יתכיך למשית לבית דוד יכנה ויתקיי לעילם :שתים תכין ' ושתכין השתים לעשית וה וכתו כן תכין: ַ חתוכתך להטית לכב דירות פלכי כית דוד לפנודתך לקיום דכרין כחמרן כרתי ברית לנחירי : נשבעתי נור דין שיש שמו שנוש' שחינו מתקרש: חכין ורעך " חטה לכנם לפכודתי" ניודו שתים פלחך וחמונתך כשתכינס לוה שיטו לככות מלכי כית דוד למבידתן בקול קרושים שיכירו וה ויתנו תודה לשחך: כי פי בשחן יערך לך ותוכל של זה כי חין שרוך חליך שיתנען: נשוד קדושים מניפי הנלגלים של כל סכיניו . הגלגלים שעשה ם בנים : חלפי בנאות יכול על נכחות השעי": תי כתיך וא אַינתך סכיכיתיך בי ככל סכיניתיך יגלגליך כמין וכמו המונתך וכלחיותך שהוח סכת כל ננחיותם וחלתו: חתם מושל בנחו סים ועם זה חתה מושל בונחיים לשנות סכעם כרכונך כחותן שנוית לים פובוה מן החרן שלח ישוב לכסותה: אתה תשכחם תשתיטם בתפלת המתפללי לך: רהנ נוכה הים כשבקתת ים פוף ומו : אמת ודברו יהיה אמת יטע' יודו כחתרו כורום מון פורת יסנרים נסים: לך שתים לשמת שנשם כרמוכך. וכן י לך חרן תכל ושלוחה "ושנית סכעם וזה כחשר: חתה ישרתםי בנלגל השתש סנימה ממשוה היום: לפין נימין וכוה שנית מוג החרדותוני: תכלי שהום בחות התיושר: ומלוחה מכעי הנפחי' והכ"ח: ווה כי חתה ברחתם: תכור וחרמון כשמן ירננו יפי רכון שתכור וחרתון שהם גכילים"י כשמך ירנניכי תשיב לשחך ולחרנן כי

עליי יספר כי רובי חחלותי רבים קרוהו: למתוחוני פועל מורכב כדרך מבליגיתי יושבת בלבנון מקוננת בארזים: סבוני ברוב ימים שעברו ולה היה בריא: הרחקת ככה היה מכהג כל ההכיו ורעיו שלא יבקרוהו בחליו כחילו מיודעיו במחשך ולא יראס: משכיל לאיחן החזרחי משדי וו' פולם אשירה י אם זה היחן

הוא הכוכר שהוא בן זרח שעליו

ַעַלֵי שָּבְרוּרוְנְזֵיךְ בַּעַתִייךְ שֵׁיצִיוּיְתִי : יִּי עָבְרוּ חַרוֹנְגֶיךְ בְּעוֹהֶיִרְ צִּפְּחָתְּרוּנִי הכתוב אומר מאיתן האזרחי התנבא על מלכות דוד שחפסק והיה בספרד חכם גדול וחסיד וזה המומור היה עליו קשה ולא היה קורא הותו ולא היה יכול לשמעו בעכור כיזה המשורר ידבר כנגד השם הנכבד קשית והגאון לא הזכיר בפירום תיקין זה המזמור ור' משה הכהן האריך בענין זה וחקרתי ספרו כמה פעמים ולא יכולתי להבין דברו והנה סוד זה המזמור כאשר החל חסדייי' יספר חסדי השם ומה שנשבע לדוד והוא מדבר על קַיִימִית לְרוִר עַכְרֵי: דברי האויבי' שהם מחרפים ומכובים על כן הזכיר חרפת בַּלְבוּתָן לְעַלְמִין: עבדיך משר חרפו חויביך יי ויורה סוף דכרו כי היא מאמין בביאת המשיח חשר חרפו עקבו' משיחך כחשר חפר': חסדי השם ואמונתו עד עולם אשיר: כי חמרתי בלבי שחסד השם לעולם עומד ובכוי והכה יכנה כמו וכנית לדור ודור כסאך סלה ושאמינהך נכונה היא בשמים והעת' כחשר השמים עומדי כן אמונהך חַוּוֹר לֵיה: עומדת וזה החסד וזחת החמונה הם שאמרתי : כרתי הנה הזכיר בתחלה כי לפני הברי' דבר השם ווורלן: היה חסד ואחר הברות אמונה והמפרשים עולם חסד יבנה כי בחסד נכנה העולם איננו מטע' זה המזמור ועוד כיכל עולם בכל המקרא הוא זמן: עד הנה זרעו עד היום ואם נפסקה מלכותו שנים רבות עוד חשוב וחתמיד מלכותו לכלח: ויודו עתה יספר המשירר לי השם אל

אַחוֹרוּ יָתִי הֵיךְ פוֹיכָל יוֹכָיה אַקִיפוּוּ עַלִי בַּחַבָּא: צִּרְחִיקֹתָא מִינִי רְחִיבִיא יֹ מִיתִּיין חָדְר: הַרְתָּגְוְתָּ בִּשְּׁנִי אֹתֵבְנְבָּעִ מֵינִי וַחַבֶּרָא וּלְיֵיִדְעִי חַ"טִין הְאָנָא כְפּוּמְהוֹן: שַּבְלָא טְבָּא דְאִיחְאַנֵּר עַל יְדָר באַכָּרָהַם בּאָרָאמן פַּוּינְּטָא: חַסְּרָּא דַייִי לַעַלֶּם אֲשַׁבַּח לְבַרוְבַר אָהוֹבַע קוֹשְטָךְ בְפוֹמִי: אֲרום אֲמָרית עַלְכָא יֹפּי שָׁבַּיִם יַתְּבֶן אֱכִינְהְדָּ בְּהֶם: בָרַתִּי בַּחַבֶּרָא יִתְבַנִישְׁמַיָּא תַּחַקִין קושְּטְדְּ בְּהוֹן: נְּזָרִית קְיֵים לְאַבְּרָדִים בְּחִירִי לִּמִיכִּק עַר־עִוֹלָם צַּבְיוֹ זְרְעֶּןְדְּ וֹבָנִיתִי לְדְרֹב ה בּפוֹח גליו : בּהנפח בליו: חׁחה אַתִקין בְנַיִיך וְאָבְנֵי לְנַר וְנַר כּוּרְכֵי וְיוֹדוּן שְׁמֵיָא פַרישותָךְיָי לְחוֹד קוֹשְׁטָךְ בְּכִינְשַׁר וֹמּיֹמּי יֹנִדְמֶח לַיהוָה בּבְנִי אַלַיִם: אַלְגַעַרְץ אַרום מן הוא בשחַקי רָמִשְׁתְוֹי לַיְיֵ דְּרָמֵי לַיִּיְ בְּאוֹכְלוֹמֵי פַלְאַבָּיִא: אֵלְהָא תַּקִיפָּא בָּרָזִיהוֹן לי ביְחֶדְים בְּכֵוֹרְ חַבְּיוֹוְהָה יֹנֶאֶמֶתְהַךְּ סְבּיֹבֶוֹתִיךְ: ַרְכַּוְרַשִּׁין יָחִיבַעַלכּוּרְםִי ְיָּכָּןרָאוְרַבָּ**֖א**ְיִי, יִיְׁהְבָּאִייִי אֲתָּׁת מִוֹשֻׂלְבְּנֵאָוּת הַיָּיֶם בְּשֶּוֹאֹא גַׁלְּיוּ וֹרְחִיל עַל כָּל מַלְאֲבִיָּא בְּקִיִּמִין חֲזוֹר בּבֹחֱבִּיֹּה אֲמָח הְשַׁבְּחֵם: אַתָּה דְבָּאֹרֶ בָחָלָר יַיָּאֵלֶהָא אָעִיל הַיָּיְלֵי בִייִּבּילִים בָוֹרְוַעְעִוֹדְ פִּוֹרָתָ אוּיְכֵּוֹלִי בִייָּבּילִים בְּוֹרָתַעְעִוֹדְ פִּוֹרָתָ אוּיְכֵּוֹלִי ַמְרוֹטָא מֵן דִּכְווִתָּךְ חֲסִינָא וְיַ וְקוּשְׁטִּךְ אַת שַׁלִישׁ בַּנֵיוְתָנוּהָא דְיָמָא בְּמִתְרַבֵּן מִרְנַטְּלִין גַּלוּי אַנְתְּ

בַרָארָסְ תָּבָוֹר וְּחֶרְמוֹן בְּשִׁמְךְ וְיַבְּנֵני תַּמְאִיכִינוּן: אַתְּ שָּׁפְיֵית הֵיךְקְטִיל רְחַרְבֶּא רַהָּא בַּרְעה רַשִּׁיעָא בִּחְקוֹף אֶרְרֵע עוֹשָׁנְרְבַּרַרְתָּא בַּעַלֵּי רְבָבָך: דִי מַדְבָּרֵיָא דִיבְצִיפּוּנָא ָלֶךְ שָׁסֵיָא לְחוֹד דִּילֶךְ אַרְעָא תֵבֵל וּמַלְיָה אַתְּ יְסַרְתִינוֹן : ּ וְיִתְרְבִין דִּיבְרָרוֹמָא וְחֶרְכוֹן דִּי בְמַדִּינְחָאבִּשְׁמְךְ מְשַׁבְּחִין:

ובכל י תרהיבני כנפשי עזי ולא פנה אל רהבים . ורהבם עמל ואון . לך התרפס ורהב רעך . ובתבונתו מחץ רהב . תחתיו שהחו עוזרי רהב . שהם הרהיבוני שערך בערר . ירהכו הנער בזקן והנקלה לכן קראתי לזאת רהב י עורי עורי לבשי עו: וא'נ"ל ופחד ורחב לכבך:

אַתְּהיִסַרְתָּם:

שמים בתנועת' תמיד על פלאך ועל אמונחך אף היא בקהל קדושים הם החלאכי׳ המניעים: כי יערוך׳ כמו יעריכנו הכהן: בבני אלים׳ הם הככבים והטע׳ כי חכמי החלות ירא בנסיונם פלאו׳ בדולות ומעשים כורחי׳ מתחדשים יום ויום כפי כח הככבים ומערכת אלה לחלה והיודעי׳ דעת עליון ידעו כי מעשה השם הככבד נפלחי׳ יוחר ויוחר: אל החה החקיף שיראוהו הקדושים שאינם בגוף ורבה תואר לסיד - וכורח על כל סביביו הם הלבא הגדול שהם גוף וחסין תהר במשקל גביר מגזרת וחסין הוא י וטעם ואמונחך סביבותיך שאיננה מתפרדת כי איננה מקרה: אתה - הזכיר דברי השמים והקדושים ולא יבינו רק החכמים לבדם ועתה שב להזכיר גבורתו בדברים הנראים והוא הים: בשוא - בתרומם תשבחם . חשקיטם כמו משביח: אתה יחכן היוח טעם תשבחם בעבור יש' הים וטעם דכים כחלל רהב הם מלרים והטע' אנשי רהב: לך' עתה הוכיר דבר הרקיע והיבשה כי הוא חפץ לברוא חדם והנה השמים הם הקרובים אל הארץ ותבל היא המשבת מהארץ על כן ומלואה : וטעם ים דתם רמו לשבעה גבולית כל היישוב וככה יהיד תמיד: לפון · בעבור שהזכיר שמים וארץ והנה שתי פיאות והן מעלה ומטה הזכיר לפון וימין ותבור בפאת מערב והנה חבור וחרמון במזרח והנה קדם כמו זה וזה כמו בספר ילירה חתם בשם טבעות:

800 La 12%

תורת חסד

ידעת כי היא אמרה חלקי ה' ואיך זנחתה עד שכמעט מהה בששה מיתות ההמורות ולמה חסתיר את פניך ממכי כי מן הראוי הוא לשים הלחם בפי כדי שלא המות מכל וכל אחרי היותי גוע ולא להסתיר את סניך ממני ואני נשאתי אימך אלה ועכ"ו אפונה סובב סובב הולך לבקש לי מחייתי: או יר'כאות'כי בגלל הדבר הזה שיר' גלגל הוח שחוור בעילם ואמר שלענין זה הוא כאלו הוא סובב סובב והולך אל בתי הבדיבים לשאול טרף לנפשו והוח ג"כ כמרכז אל הטגילה והוא כי עליו עברו מרוכיו וסובבו עליו כענולה הסובבת הל המרכז י והוא אומר סבוכי במים ויר׳ כמים הסיבבים בעבעם על החרץ והכונה בזה להגזים ולהגדיל בודל לרוחיו . ולהיות כי החים הם כבר חקובלי׳ כמחשך ודנר חשיך: אל מקום א' כאומר יקוו המים אל מקום רחד לכן אמר כי הקיפו עליו וחד מה שאין כן הדבר במים כי הם נקיים אל מקום א' כדי לשמור טבע הב"ח והחר שהקיפו עליו יחד הנה הז אוהביו

מלכות בית דוד - חסדי ה' ונוחר ר"ל אשיר מעלת המדות מה' וחיך הוח ורעיו לא מצחו מקים לרחותו ונחדל מהם כו' וכל זה הוא המצחות להגדיל ולהגזים הענין מן הצרות שעברו על ישרחל וה׳ יצילכו מהם זיושיענו: פט משכיל לאיתן וגומר חסדיה׳ עולם אשירה יר׳ אני אשיר חסדי ה׳ שממנו בהיה כל הות ולדור ודור אודיע בפי אמונתך בהם: בי אמרתי ובו' ור"ל מה

שכברת בששה יתי ברחשית ותה שה' תחדש טובו בעולם בכל יום תמיד. הכל הוא על צד החשר והוא אומר יבנה . שמים הכין אמונחך בהסיר׳ האמונה שאמרתי שאודיע הוא מה שאתה מכין שיחתיכוך מלד השתים והוח כענין אוו"ל מרגלית טובה היתה תלויה בצוהרושל ה"א וכו' :

כרתי - ברית עתה מוכיר איך ה' הוא בונה בכל יום את העולם ולכן אמר הנה אתה ה' אמרת כרתי ברית לבחירי וזהו אברה' נשבעת לדוד עבדי וזהו דיד וכן פי'המתרגם: עד עולם לבין וגומר זהו מים להברהם ולדוד המר ובכיתי לדור ודור כסהך סלה: ויודו שמים וגומ'

יר' השמים וכל אשר בהם יודו פלאך שעשית עם אברהם דהוה קאי במערב והושם במזרח לף אמונתך עם דוד היח בקהל קדושים חו יר' אף אמונתך בקהל קדושים והם ישראל כאומר הדם ישראל לה' כי הם יאמיכו בך . או יר' גם מה שאתה מאמין בישראל שלא ימרוך כו' זורו השמים שהום דבר כחה ניתי: או יר' אף היות תורתך בתוכם יודו היותו דבר ישר: כי מי בשחק וגומר יר' כי מי בשסק יערוך לה'איזה דבר שיהיה מה שיהיה וכמו שדרשו רז"ל בילקוש כו'שידפה במעשיו אלה לבני אלים והם בני אברהם ילחק ויעקב כי הנה אל נערן נסיד קדושים רבה והם התלחכים ועכ"ז הוא כורא על סביביו אשר קראוהו בשם כורא באומר האל הגדול הגבור והכורא וכתו שהמרו הנשי כנסת הגדולה והנה כל מלחכי שחק הם ממהינים חל הצני חלים הנו מיעריכו תפלוחיהם כדי שיחפללו הם וכאומר ברן יחד ככבי בקר וגו'ולכן השמים וכל לבאם הם מוכרחיי לחלאת רצון הלדיקים כאברהם . ה' אלהי לבאות תי כמוך חסין יה ובדבר הזה יאמינו כל סביבותיך חם המלחכים וחם השמים וחם כל עובדיך: הו יר' יחמינו שמך יה שבו ברחת העולםי או יר׳ מי כמוך חסין וגבור גם בעת היותך נקרח בשם יה וחמונהך כי ביום ההוח יהיה ב׳ החד ושמו אחד הנה היה סביבותיך והם הבני אלים הנוכר: אתה מושל ונומר עחה בא לומיחיך ינולם חםד יבכה חמיד: לד שמים יר׳ אין מישיכחים כי לדשמים וא"כ ראוי הוא להם לות׳ לינס לך חרץ וזהו ע"ד המשפילי לרחות בשמים ובחרץ וכחומרו תבל ומלוחה חתהיםדתם יד'

הגהינם הנשכח מאל ומוכר ממלאכי חבלה י ולכן אכי אליך ה' שועתי כל עוד נשחתי בי זבבקר תקדמך תפילמי שתמהר ותחיש לגאול אותכו בטים כליכו - כי למה ה' תוכח נתשי - ותסתיד פפיך מסכי ומביפי . עכי אבי זגומר רוצה לומד כי מכערותי עכי אכי וגווע שרוצה לומד כגוע ומת בצרית * - וכשאתי כל מיכי צרות * ומאימיך ומפחדותיך אפוכה שדולה לומר אגורה והוא פעל נגור מן שם פן: עלי עברו חרוניך וביעותיך כמת זוכי והכריתוני . ושבוני הלרות כמים כל היום י והקיפו עלי יחד י מה שבולל הרחקת מחכי האיהב והריע י והייתי למיודעי

פט משכיל לאיתן האזרתי כוכת המזמור הלו ככונת הקודמים על אורך סגלות והפסד

טושה חשל לפולם י ואודיע בפי לדיר ודור אחונתך שהיא מפלת החכמה בידיעת אמיתת הכשלאות וזה בקביץ התלמידים אשר אליודם והם ילמדו לזולתם יודור לדור " וכן בקוץ הספרים והחיבורים אשר אחבר . כי אמרתי ונוחר כי חסדי ה' אשיר כאשר אומר ואספר חיך העולם בכללו כבכה בחסד יש מאין י ואודיע איווכתו בפי כאשר אומר איך בשמים הככת אחוכתך כי מעלה רמה היא לידע סוד בריאת השמים הגשמיים הבהיריים יכלחיים עם כל גשמיותם – כרתי וצומר וכן חסדי ה' עולם אשירה כאשר אספר הבטחתך לדוד עבדך על ידי כתן וביא לאמר כרתי ברית לבחירי וכאומרו ואבחר בדוד להיות על עמי ישראל . כשבעתי לדוד עבדי כי עד טולם אכין זרעך בעולם הזה ' ובניתי לרור ודור כסאך בעולם הסלה והנלחיות ' וכאוחרו כתן הנביא וכוננתי כסאו עד עולם ובית יבנה לך ה'י ויודו וגו' וכאשר אני מעולם השכל חייב להודות ולוחר לך על השני מעלו' המוכד' ככה חייבים להודות השמים ועולם הגלגלים פלאך ה בבריאת העילם חסד י ואף חייבים לספר אמומקד ומעלת החכמה בבריאה יוודוך גם כן בשתיהם בקהל קדושים שהם עולם החלאכים - כי תי וגו' ואת היא ההודאה כי חי ים בעולם הגלגלים שידמה ויעריך לה ' ומי בבני אלים שבמולם המלאכים שידמה ויעריך אליוי אל כערץ וגומ' אל שהוא כערץ וכורא נסוד והחברה רבה מהקדושים בעולם החלאכים כי כלם כאחד יערצו ויראו מלפניו ויהיה ערין פוד כמו בפוד ישרים ועדה . וכן הוא כורא על כל סביביו שהם עולם הגלגלים השובבים תחיד כדי לעובדו ה' אלהי וגו' ר"ל אתה שהוא מלך טל השלם טולמות העליוכות חי כמוך חפין יה י רוצה לוחר גבור בהויותם כי גם שם.יה יורה על היותו מהוה ומי כחוך שאחרי בוראך אותם הג' עולמות שהם סביבותיך ששחת אמונתך בהם וקיימתם להיותם נצחיים - אתה וגומר אחרי דברו בעליונים דבר בחחתוני לאמור ומי כחוך חסין בעולם השפל שאחה חושל בגאות הים כי בטבעו לנאת על הארץ ואתה מעמידו על כרחו ככום במקום אחד . ובשוא ובהכשא גליו אתה תשבחם ותשקישם וכאומרו משבים שאין No.

לך · התברר כי יש לך זרוע והשעם ארוכה שתוכל לנטותה דרך משל אל מקום שתחפוץ והיא עם גבורה והנה אין ספק כי לעולם תעוז שמאלך תרום ימינך משל שתי ידיך: צדק - השעם אע"פ שלך לכדך היא הגבורה הכל בלדק ומשפט וטעם יקדמו פניך שאינם וזים לעולם וטעם מכון כסאך על דרך מלכי האדמה בשבחם על כסא המלוכה ככה כשא הבביד : אשרי : הטעם להזכיר כל זה כי בידך כח וגבורה והחסד והאמת סביבותיך אם כן למה תאחר להקים בריחך והחסד שהבטחהכו וטעם להזכיר אשרי העם אחר חסד ומשפט כי תושיע בגבורתך וכלדקך כל הקורא בשחך וטעם תרועה כמו ותרועת מלך בו: באור פניך יהלכון : כמו לחורו הלך חפך: בשניך

והזכירם שמך סלה היא גינם חמיד ובהוכירם כדקחך ירימו לשלן של גל הזרן: מסד ָדי לָךְ אָדְרַעָא עָם נְבוּרְתָּא תַּעְשַׁן על כל בני חדם . בי יתפחרו בעוזם כי חם בעזך כי מלכנו הוחדוד שלך הוח ומגננו שיגן בעד עמו זהטעם כפול כמספט: אז ולאסיריך: המשורנים כמו הימן והיתן שנקרתו חוזים וגביחים ובחור כמו כבחר חו בעבור היותו כן במלכו: מלחתי הטעם שלה כמלה בדורו כמוהו: חשר : מכון עמוי לעזרו: להי ח"ר משה הכהן כי לח ישיח כמו משחת מהומ' לה ישלים בו נישה ים חומרים כי הוח מגזרת זדון לבך השיאך: וכתותי הטעם כי בן עולה לא יענגו רק חני אכות לריו: ואמונתיי הטעם לה יתפרדו מעליו בעבו שנקרח בשתי תרום קרנו: ושמתי בעבור שהזכיר כי השם מושל בגאות הים הוכיר שיחן חלק מהכח לדוד להתגבר בהולכים על הספינות בים ובנהרות הוא . העעם כי העם בחרו בתחלה והוא מודה כי אין לו תוקף וישועה רק מחתו: חף מלך ראשון עובד השם היה דוד בישרחל חע"פ שהיה כן שחול נפסק'מוכוחו ובעבור כי מודה כי השם תקפו וישעו על כן הות עליון למלכי חרץ:לעולם השמור לו חסדי : הרהשון וכריתי נחמנ׳ תהיה לו: ושמתי לְחוֹר אַנָא בּוּכְרָא לְמַלְכַיָּא ְרבֵית יְהוּרָה אֶתְנִינִיה עִילְאָה עַל מַלְבֵי אַרֹעָא: רַעַלַם הברית שיעמוד זרעו ומלכותו אטור לַיה טוביןקַיִים מְהַיִּמְנָאלֵיה: וְאַשְׁיֵי לְעַלְמִין בְּנוֹיוְכוּרְםִיה בִּיוֹמַיָּא דִיקוֹמון ביתי שמים: אם בריתי הוא שְׁבַיָּא: אָין יִשְבְּקוֹן בְנוי אוֹבִיתִי ובְדִינֵי כָא יְהַלְכוּן: אִין קְיָימִי יְפּשׁוּ ופִיקוּדֵי ברית סיני והזכיר משפטים כי המלך ה אשופטו הם חקתי מלות לה תעשה ומלותי מלות ופקדתי COUR

לַךָּ זְרוֹעַ עִם־נִבוּרֶרָה תָעוֹיָרָך תְרוֹם יָדֶרְ לִמִיפַרַק עַפֶּרְ תָרום יִמִינָרְ צהקומשפט מבוו בסאר לִשַבַּלָלָאבִית מַקַרשְר: חַמַרוַאֵמֶת יָקַדּמְוּ פָנוְדּ: אַשְׁרֵי הָעָם וְדִינָא מְרוֹר כּוּרְמֵיוָקרְךְ מִיכוּ וּקְ׳שׁוֹט יוֹרַעֵי הַרוּעָהַ יִרוּוָרו בְּאוֹר־פְּנֵיךְּ מַקַרְמִין אַפְּרָּוּטוּבֵיהוֹן רַעַמָּא דְיָרִעין בִישִּׁמֶך וְגִילָוּן כָּל־תִּיוָם ובְצִרְקָתְרָנִינוּ: בִּי־תִפְּאֵרָת עָוֹבֵוּ לְרָצוֹי בַּרְיֵיחוֹן בְּיַכָּבָא יְיֵ בִּנְּהוֹר זִיר יונים אַפּּבוֹיְהַלֵּכוּוֹוְיִוֹבוּוֹ בַרִינָא: בִּישְׁטְּדְ אָתֶהוּבִּרְצוֹנְךְ תָּרַיִם קַרְנִנוּ: יַרַננון כָּל יוֹמָא וּכְצִרְקֹהָךְ יִתְרוֹמְמוּן : ָלֵיהוָה פָגנֵגָוּ וְלִקְרָשׁ יִשְׂרָאֵל פַּלְכֵּנוּ : אַרום שיבחור עושניותון אַת אָז דַּבַּרָתַרבָּחָזוֹן לַחַסִירֵדְנַתּאמֵר שָׁוּיִתִי אֵזִר עַל־וּגַבַּוֹר הָבִריבִוֹתִי בָּחַוּר בֹּ לֹפּייִנוּ וּבִּרְעוֹתָךְ תְּרוֹם קַרְנַהוֹן: אֲרום בַיְיַ בַּצָאתִי דִּוָר עַבְּדֶיבְּשְׁאַן י׳ ייו הינון הַרִיםִינָא וְדֵייָי בַרִישׁ יִשְּׂרָאֵל קַרְשֵׁימְשַׁחְתִּיו: אֲשִׁרְיָדִיתִּכְּוֹן עָפְּוֹ מַלְכָּנָא: בַהַבִּיןמַלִילִתְאבְהַוּוְנָא אַף זירועי תאַמְצְנוּ: לְארֵישִׁיא אוֹוֶב כֹּיוּיִים לַחֲסידַין־וַאָאַמַרַרת שִׁוּיִתִי סָעיוּ־לְעַמִּי בַּוֹ ובָן־עַוְלָה לָאיִעַנֶנָוּ: ער יְדִיה דְּמִתְנַבֵּר בָּאוֹרֵיתָא כַה מַפְנָיֵן צָרָיווּמְיַשַּׂנְאִיו אֶנְוֹף: וָאֱמונָתַיִּי ל מּיִי אַבָּרישִׁית עוּלֵים מָן בֵּינִי עַמָּא: אַשְׁכָּחִירת דָור עַכָּרי בִּמְשַׁח קוּרְשָׁא וְחַבְּרִי עַמֶּווּבִשְׁמִיתָּרָום ַקְרְגְוֹ : רַבִיתִייָתִיה : דַּיֹאַיְדִיבְיתַקְנָן בְּסַעְדִיה וְשַׂמְתִּיבַיָּםיָרוֹ וּבַנהָרוֹתיִמִינוֹ: הַוּא בָרַם אֶרְרָעִי תַּוְחַיֶּילִיגִיה: לַאִיִּשׁעי יַקרָאַנִי אָבי אָתָה אַלִּיוָצַוּר יְשׁוּעָתְי : אַף־אָנִיבְּכָוֹר אֶחְנֶהוֹ עֶלִיוֹן לְפַלְבֵי זַיִּמִים בָעִיל דְבָבָא בֵיה וֹבַר רַשִּׁיעָא לֵא לַעוֹלָם אֶשְׁבָּור־לַוֹ חַסְבָּי שׁינייי יָכַנְפִינִיה: וְאָשׁוּף כִּוְבָּוֹיִמְיקוּי ומסנאוי אַנוֹף: וְקוֹשְׁטִיוְטוֹבִי עִמֵּיה ושַּׂבְּתִילָעַר ל וֹבַרִיתִינָאֲמֵנֵתְלְוּ: וַרְעוֹ וְבִקאוֹ בִּימִי שָׁמָיִם: אִם־יַעַוְבָּוּ לְחֵיבִייִי וְבִשוֹם מִימְרוֹ תְרוֹמִם יְקְרֵיה: וְאַשׁוּי בָנָין תוּרָתְיוּבְםשְׁפָּטִי לָא יֵלְכְוּוֹ: אִם־ בּמַחוֹוָי יַמַא שוּלִטְנִיה וּבְיַחָבִי עַל הַקּלְתִי יְחַלֶּלֵוּ וֹּמִצְוֹתֵי לָאִישְׁמְרוּ: יי יפי נַהַרוּתָאנְבוּרַתוּיִמִינִיה: הוּאִיקְרֵי ליאַבָּא אַתּאָלָהָא וּחְקוֹףפּוּרְקַנִי ופקרתי

לַאיִנְשָׁרון:

רשי

יודעי תרועה : שיודעים לרצות שו ימינקה: את בוראם בראש השנ' בתרועה שמסדרין עליה מלכיות זכרונו' ושופרות: וברלונך שחתה מתרלה להם אפאיימכ"ט בלע"ו: לחסידיך : נתן הנכיא וגד החווה: שויתי עורי על דוד לעזור לו חמיד: לא יסיא אויב בו . לא יגבר עליו להיות לו כנושה: בכור אתנהו יגדול יב ופקדתי

יהלכון ג' וסימ' אשרי העם יודעי תרועה: שם אניות יהלכון המשלח מעיני בנחלים: הרימותי ג בקריאה ומשניין באתיהון וםי׳ הרפתי ידי א יי׳א עליון קונ׳ ויהי כשמעו כי הרימתי קולי ואקרא הרימותי בחור מעם ' וכן דינם ידי הרמתי כתיב : קולי הרימתי בחור הרימותי: ישיא ה' וסי' ישיא לכם חוקיהו דמלכים ועתה ישיא אתכם חוקיהו דר"ה . אל ישיא לכם דישעיה : לא ישיא אויב בו ובן עולה. ישי מות עלימו בתרא כתיב כן ילכין ג'וסי'ביואל סי'ב': חקתי ט' חסר כקריאה וסימ'נמסר כסרר תולדות וירמיה סי'מ"ר:

תהיקות ה׳ תורת חסד

אחרי שישדתם בודהי הוא כי אתה משגיה בהם וכן לשון וימין אתה בראתם ותבור וחרמון בשיור

ירננו שבראתם ובודחי הוה שלדק ומשפע ביושנים בהרץ הוה מכון כסקד ומסר ואמת הוה בם חז כאשר יקדמו פניך: לך זרוע וגומר והרחיה לזה מה שליית בתורה שיחקעו בשופר בר"ם והות חומר אשרי העסיודעי תרועה וכו' בי למה שבר"ה נברא העולם ובו יושבים במשפט כל באי עולם לכן הם תוקעים בו ובכן יאושרו ובאור פניך יהלכון תמיד כי חק לישראל הוא כי הז יש משפט לחלהי יעקב וישובו כלם בחשובה כו' ועם היות שבלד מה היה להם לבלתי היותם שמחי'בו ביום ההריהיותם בדיוובמשפט עכ"ז בשמך יג לון כל היום ההוא ובלרקתך שחלדק אותם ירומו • או יר והם מובטחים שגם הם משפטם בלדק ותהן להם הת הדבר הלודק להם כפימטשיהם עכ"ז ירומו יען כי תפארת עוזמו רתה כי לה' שבראנו מגננו וכן לקדוש ישראל מלכנו. הוא מגננו יר' לו כי הוא מגנכו אם להיותו ה' מהוה ההויות ואם להיותו אלהי יבראל ואם להיותו מלכנו · או יר' כי לה' מבנכו ולקדוש ישראל הוא מלככו כלומר שבידו הוא מלככו וכמו שפי' המפרשים ' או יהיה אומר ולקדום ישראל מלככו כלו׳ למי שיהיה מישראל יהמר לו מלכנו וכאומר מקרב החיך חשים עליך מלך והראיה כיהנה אז דברת בחזון לחסידיך הנביאים ואמרת שויתי עזר על גבור כלומר שויתי עזרן של ישראל על הגבור המישל בילרו והוא דוד י מלאתי דוד וגומר מלאתי כתוב ג' מציאות מצא הב"ב אבר הם ישראל דוד הכונה על ג'הנהגות אברהם היא הנהגת עצמו יערב הוא הנהגת הבית דוד הנהגת המדינה : — או תהיה הכונה כי אלו מטבעם היו מוכנים לבלתי היותם -טובים אם הברהם מלד אביו ואם ישראל מלו השכונה ואם דוד מלד מוגו וַעכ"ז היו טובים וה' ב אין מציהה גדולה מאיר ואולי הכוכה בהדמוהם אל המציאה היא כי המצירה ברוב הבעמי/תמכא באשפה וכמו כן א"א היה בתוך רשעים וישראל במלרים כאמור ודור בא. מרות המוחביה ע"ל - -או יר' מלחתי דוד שהיה עבדי ובשמן קדשי משחתיו ולזה יאמרו ישראל עליו לקדוש ישראל מלכנוג אשר ידיונו׳ זה יובן ע"ד מה שהבאחי בכסוקה׳ ללך על יד ימיכך ובאומר אף זרועי מהמלכו ירוע מהשלו"ל שנשבע הב"ה ואמר ימיני ימיני מהו מה שאמר פה אשר ידי חכון עמו ור"ל הנה להיותו לדיק תמים ידי הנכינה להטיב לטובים תכון עמו מלד לדקותיו ולזה אף זרועי האמלביו וכל זה הוא לרוב הפגחתי בעולם: לא יפיא אויב בו יר'לא ימלא לו חובת עון אשר חטה ולזה בן עולה לא יעכנו . או יכוין אל המקטרג הכעשה להדם מדד העול שעשה והוא הומר ובן עולה: - ובתותי - מפכיו וגומר זה יובן עם מה שפירשתי בם' הסדי אבות בפסוק ובשבעה דרכים ינוסו לפניך: ואמונתי והסדי עמוובשמי תרום קרנו הוא ע"ד מה שהיו עושים בני חשמונחי שהיו משימים על דגליהם מכב"י ור"ל מי כמוך באלים ה' : - וישמחי - בים ידי וגומר

הוא יקראני וגומר יר' הוא יקראני אבי אתה שבראת אותי מאין ליש וכן יקרבני אלי שמשגיח עלי

וצור ישועתי והוה ע"ד מה שפי׳ החסיד זקני ע"ה בפסוק שמע ישררל וגומר: אף הני בכור

וגומר יר' הף אני בכיר את כהן לעכין זה עליוו למלכי ארץ: לעולם הפמיר לותסדי יר'גם

כי בריתי תהיה כאמכת לו המיד אעשה לו ג"כ על לד החסד: ושמתי לעד זרעו מי שיהיה

וכסאו כימי שמים וכר' ואם יעובו בניו תורתי ובמפפטי לא ילכון כי אולי להיותם מלכים ירצו

אבן יהייא

במים שאון גליהם ' וכל זה היה בקריעת ים סוף ' אתה וגומר וכן השפלת הגאה שבאומות ב בי אתה דכאת דהב שהוא מזרים בתוך הים כאלו היו חללים מתים הבלתי יודעים לכום אכה ואכה כי תשש כחם לכום מהי' החרבה אל היכשה וטובעו בים שוף . ובורוע עווך פורת אויביך במי הים וכאומרו וינער ה' את מצרים בתיך הים י לך ונו' לך הכל כי אתה בראותו ים מאין כי לך שמים אף לך ארץ ממדברות והבלתי מיושבי תבל שהוא המיושב ומלואה מהבעלי חיים זהחדם אתה ישדתם " ולפון וימין אתה בראתם " ותבור וחרמון שהם הרו' ידועים והונו משל לכללות ההרים בשמך ירככו כי אתה בראתם י והוא על דרך אומרם ירככו עצי היער שהוא משל על היות חציאותם וקיומם מאתך: לך ורוע וגו לך זרוע עם גבורה להעמיד העולם קיים וכאוחרו וחתחת זרוש עולם כי תעוז ידך השחאלית ותרום יחיכך כי שניהם שוים בחוזק לקיים העולם ולהעמידוי לדק ונו' הם פשלו' ה' העושה חסד משפט ולדקה בארץ . כי לדק ומשפט מכון כסאך וחסד ואמת יקדמו פכיך" ורוצה לומר באמת קיום כי אחרי עשותו חסד עם העני להעשירו מקיים לו העושר ההוא קל האכדון לכלתי יפסד ויהיה עושר שמור לבעליו לרעתו ור"ל יקדמו פניך היותם מוומני תמיד אתך להנהיג את עולמך בהם . אשרי וגו' בא לספר אהבת ה' בשכבר לעמו בחירו ' באומרו האושרים היו מהעם שבחרת לסגולה ולכחלה לך זמלכת טליהם והיו יודעים התרועה הראויה לך בעת מלכותך כמשפט המלכים המריעים לפניהם בעת שחחה : ובעת חלחמה להפחיד האויבים וכאוחרו ותרועת חלך בו . אשר היו הולכים באור פניך ה' שכל מהלכם היה בהשנחתך וע"ם ה' יחנו וע"פ ה' יסעו את משמרת ה' שמרו . בשמך וגו' כי או בשמך יגילון כל היום בהיותם נהנים מזיו שביכה י וכלדקתך ירומו על האומות : כי תפארת העוז שלהם היית אתה ' וכן אכא כי ניתה לכו בגלותכו ברצונך תרים קרנכו שהוא קדן מלכות בית דודי כי לה' החיוב לשלוח מגינכו שהוא אליה הכביא ולקדוש ישראל החיוב לשלוח מלכנו מלך המשיח - אז וגו' בא להראות חובת האל לשלוח משיח בן דוד באומרו כי אז בימי שמואל מקוראי שמך וכתן כניאך דברת בחזון אלהים חסידך והאמר שויתי ושחתי עזר ישראל על גבור שהוא דוד שהיה גבור מכערותו וכאומרו גם את הארי גם את הדוב הכה עבדך . הרימותי בחור מעם . כי מעם ומקבון בכי ישי בחרחי והרימותי מכם תרומה לה' זה הבחור הככחר וכאומרו וימשח אותו בקרב אחיו - מלאתי דוד עבדי ובשיון קדשי משחתיו שהוא שחן משחת קדש - אשר ידי חכון עמו לעוזרו תחיד - אף זרועי תאחלמי - לא ישיא וגומ' כי לא יזכה האויב לראותו בעורי ודלות כדי שילוה אליו ויהיה כושה בו יוכאומרו והעבשת גוים רביסיאתה לא תעבוט י ומשלת בגוים רבים ובךלא ימשולו ווהו אומרו ובן עולה לא יענכו במושלו בו ' וכתותי וגו' כי אכתת מפניו לריו י ואגוף משנאיו ' והמשניאים הם יותר רעים מהאויבים להיותה מכירים רבונם ומכונים למדוד בו ולכן עונשם המות במגפה מה שללרים די בכתותי מכתת שיפורם הרב ואמונתי וגו' ד"ל כי יהיה עמו תושיה לדעת

אמונת ה' שהיא מעלת החכמה ' וחסדי ה' שהו' מעלת המדות ובשמי שתמיד יקראהו תרום קרן מלכותו ' ושמתי בים ידו ובכהרות ימיכו כי ירדה בימים ובכהרו' כאשר ראיכו כי מלך דוד בכל ויהי בכל דרכיו משכיל וה' עמו י והוא יקראני אבי אתה שכאשר האב יורה לבן דרך החכמה ככה אלמדהו בינה · אלי וחוקי להשפיל עמים תחתי · וציר ישועתי להכצל מהם כשיריהם רמה ולא ה' פעל לאיזה סבה שיהיה ' אף אכי באשר הוא קורא לי אבי - אתנהו כבני בכודי עליון לכל מלכי הארץ כי לו משפט הבכורה - ולעולם אשמור לו החסד הלו חהממלכה שכתמי לו י ובריתי שכרתי עמו יהיה כאיונת לו כי לא אשקר בבריתי ומיצא שפתי לא אשכה י ושמתי לעד זרעו כי לא יאבד משפחתו מן העולם עוד כל ימי הארן י וכסאו שיהיה אם יעובו ונו' בא לתת טעם וסבה להתמדת מלכות בית דודי להיות כי סבת כדיתת אדע מזרעו תמיד בן מולך . יתמיד כימי שמים וכאשר הם נצחיים כן מלכות בית דוד לא יפסק . משפחה מה יאו מעלה מה אשר להי הוא עוכים יחשאים האב החוטא וכחשאות בית עלי י אשר לעוכש החטאים ההם יחול הכרת על החוטא ועל זרעו י מה שלורע דוד נסבע ה' כי אף שיחשאו לא יענישם בכרת כי אם בישורין. ווהו אותרו אם יעובו בניו תורתי שהוא תצות התלחוד תירה: ובמשפשי לא ילכין שהם היוצות אשר חציאותם ושעתם כבלהי אם חקתי

יחסדי לח חסיר משמו

שחתן כיר לבניו כל ימי

עלכו' ישרחל: וכסחו כשתם

כנדיי לעתיד חכל: וחתה

זנחת - שלח פער זרעו

סכרית או שהים לדקיהו

צדיק בדורו כחשרו ו"ל

כסתכל כנדקיהו ונתקררה

דפתו: פרנת כל גדורותיו

פרי יסודם הכלורות: שמת

פכלריו מחתם" שנתחוקו

בכם החויכים נגדו :השפחת

כל חויכיו : כחתרו חתרם

לור על ירושלם החח מעלחה

סחרכה: לור חרכו" חלור

ושנון חרכו השיכות לכד חחר

שלם יזים לחויב: יפי

מנופיו ישכן כ"חשנם סים

כשמלן ולח מלך זולתי י"ח

שנה: בושה שיחדו נכיכד

גנר למשכב וכור כמו שששרו

תכער כפו מש חשתן ' חחרי

בן להרחיב הכית: זכור

מני עה חלדי עה הוא הוען

שתלכתי: וזכור על עה שיח

ברחת כל בכי חדם" בסור

פלכו' פישרחל שחין שום

שוסק נחיי שול': מי גכר

יחים" כחומו' עע"ח לחיי

פול : פיד שחול פפות

ול: תפתר מלרסם

ופקדתי בשבט פשעם : כך אמר לו נחן הנביא טלשלמה אשר בהעוהו והוכחשב בפבט אנשים זה רזון בן אלידט שעמד לכטן לו ובנגטי בני אדם זה אשמד צבי שהשדים בני הדם הראשון היו: הם לדוד הכוב · לשון לה יכובו מימיו פיילכצ"ם בלע זו ועד בשחק כאמן י הירח והשמש עדים לו שכל זמן שהם קו מים יה קיים

תפרו את בריתי היו ואת בריתבי הלילה גם בריתי חופר חת דוד עבדי: וחתה זנחת ' דקדקק זנחתם ומאסתם בימי לדקיהו ב כארתי בטלת: כל גדרותיו" שבנה בירושלם: מבלריוי הר הבית ומלודת ליון: הף תשיב' צור מרבוי השיכות החור והפכת את חידוד חרבו כמו חרבו לורים וכן כל כלי יולר עליך: ולת השבת משהרו: זריהתו כמנד צהרים דמחרגמינן טיהר' וכמר וכעלם השמים לטוהר: לחרב מגרתהיהשפלת והשחת כל לשוד שחייה בחרגום יונחן מגר: זכר אני מה חלד: מה וקנהים לי הלא מעט ימי ודי לך שהתפ על מה שוחי לחנם ולהבל ברחת שחתי כל בני אדם :

מסרה

בשבט ו' רפין בקריאה וסימ' מני אפרים שרשם בעמלקי והוכחתינ כשכט אנשים - ושפט כצדק דלים יהוכית במישור לענוי ארץ תרעם בשבט ברול ככלי יוצר ופקרתי בשבט פשעם יאני הגבר ראה עני: כשמש ל'וחד בשמש ואינון מןא"ב מוחד חד וחד כ'יחד ב'בריש תיבות'וסי'נמסר במסרי רבתא במערכת אות דבי"ת הרימות ג' וסימ' את מי חרבת וגדפת דמלכים יוחברו דישעיה אילין הרימותה כתיכן ז הריפות ימין צריו: בתרא חסרה': עד

איה

מלכותו כמו שהמר ירמיה הם

יָאַסְעַרעַל יְרֵהוֹן דְשִׁיבְטָאַרַשִּיעִין יייי וּפָּקַדְתַיִּ בְשֵׁבָּט פִּשְׁעָסְוּבְנְגַעִיִם עַוֹנְם: וָחַסְרִי לִא־אָפִיר מֵעְמֵּו וְלֹא אָבְשְׁמַר מָרְרֵיהוֹן ובְמוֹזִיקִיָא בְּמַכְתַּשִׁין לְהוֹן בָאֱמוּנָתְי: לְאֶ־אֲחַבֶּל בַרִיתְיִוּמוֹצָא לה החר בניו לַחִשוב עינס עד חשר עְוַיֵיתָהוֹן: וְטוֹבִילָאאַבַמֵּל מִינֵיה אַחַתנִשְבֵּעִתִי שָפָתִי לָא אֲשַנֵּה: וַלָא אֲשַקֵּר בְּהַסָנוּתִיּ לָא אַכִּים קַיָּיִםִי בַקָּרְשָׁיִאָם־לְרָוִר אֲכַוֹב: יִמְנָא קַיִיםִית בְשום קוּרְשִי אָם לְדָוִד נוחו נפוום לְעוֹלָם יְהְיֶהְוֹבְסְאוֹ בַשְּׁבֶּשׁ נַנְרֵיֹ: בַּיָרַחַיִּבְּוֹן עוֹלָכָם וְעַר בַּשַּׁחַק נָאֶבָּוֹן אַכַדִיב: בְּנוֹילָעֲלֶםיִהַוְיִיןְוַכוּרְפֵיה ַםַלָּה: וְאַתָּהָוֹנָחְתָּוֹתִיםְאָס הִהְעַעַבּּרְתָּ לותני עם־בְישִׁיהֶןה: גַאַרְהָּח בְּרֵיִת עַבְהֶּרָ מ הקתחוי ולא העמדחו מלפולב סִיהָרָא רְּמִיתַּקּן לְאַת לַיְעַלְם וְסָהִיד חַלַלָת לָּצַּקרִץנְזְרוֹ: שַבַקְתָּא וְרַחַקְתָּא אַרְנְוֹתָא עִם וּבַרַתָּיוִ שַּׂמֻתְּ מִבְצָּרָיוֹ מְחִתְּּוֹדוֹ : מִישִיחָך: אַ שְׁנִיתָא קְיֵים דְּעִם עַבְּדָּך ל ייים שַׁפָּרוּ כַּל־עִבְרֵי דָרֵדְ הַיָּיְדְה חַרְפַּרה בורימור ימין צָרָיוּ לִשְׁבֵנַיִו: אפסִיתַאלְאַרעָאכְּלִילֵיהֹ: תַּקִּיפְתָּא י ילי י השמחת כל־אויבוו: אַף־ֻתְשִׁיב צַור

בַּטְםוֹן יְתֵיה כָּל עַבָרֵי אוֹרְחָא הַנָה יֹי יֹ חַרְבָּוֹוְלֹא הַקְמֹתוֹבַמִּלְחָמָה: הִשְּבַּתְ מה נפרע ממני במומי קלרימים: י מַשְּׁהָרוֹוָבִסְאוֹ לָאָרֶץ בִּנְּרְתָּרוֹי: יַלְיָן הָעְמִיֹרָת יְמֵי עֲלוּמָיֵן הָעְמִירֹת עָלְיָן 🕠 יִרְ בּוּשָׁרה כֶּלָה: עַר־מָהַיְהוָה תּפָּתֵר לַנֵצַח תִּבָעַר כִּמוֹ־אֵשׁ חַמָּתֵדְ: זְכָרי אָגִי מֶת־ֹּחָלֶר עַל־מַה־שָׁוֹא בָּרָאתָ כַּל־ בני־אַרָם: פִיגָבַרְיחָיָהוֹלְאֹיֵראָה־ J . Da. בָּוָת יִבַּלֵּטנִפְּשׁוֹ בִיר־שְׁאַוֹל בֶּלָה: ָּרָעַלְכִין: עַר אֵיכָתַי יְיָהְסִכֵּק שְׁבִינְתָּךְ לְעַלְמִין תַּרְלִיק תֵּיך אֶשְׁ**טְּ**תַימָת יִיָּהְסַבְּק שְׁבִינְתָּךְ לְעַלְמִין תַּרְלִיק תֵּיך אֶשְׁחָב מִיםְתָּ אָדְכַר וִֹי אָנָאאִיתְבְּרִיתִי מִן עַפְּרָא מְשוּל מָה לְבַמְּלָא בְּרִיתִּיא כָּל בְּנֵי נְשָׁא:

מה ד' וסי' אשור תשבך ' תאנף לנצח ' עד מה יי' תסתר לנצח ' ולא אתנו יודע עד מה: ולא יראה ו'וסי' ולא יראה כך ערות ' ולא יראה כי יבא חום - ולא יראה כי יבא טוב - ואל שמעיה הנחלמי ' מי גבר יחיה ולא יראה מות י עבים סתר לו:

קבורתה לעלסין:

ארץ זמן ידוע וחלדי כחין נגדך ולמה ברחתנו ואנחנו שוא כדרך אך הבל בני אדם כוב בני איש והנה הטעם כל החד מישראל מתאונן בשביו כי ימות ולא יראה ישועת השם

מי . הנה הטעם הנה אמות ולמה סבלתי עול הגלות וכן הוא אומר שאתי בחקי כל רבים עמים:

הואגַבְרָאדְּחַיִי וְלָאיֶחֶמֵי מַלְאָבָאדְּמוֹתָא וְשֵׁזִיבנַפְשֵׁיהֹמְןיֵבִיהֹוְלָאיֵחוֹרת לְבֵית

ופקדתי - חחסר מלח עליהם או פשעם הוא הפעול ובשכני כמו הכן אחה בשבע חכנו: וחשדי בנגד ואמוכתי וחשדיעמו: לאי אם חלל זרעו ברי׳ שיני אני לא אחלל: החת . בקדשי: השמים שהם עומדים כדרך כי אשא אל שמים ידי או בקדשי שם כמו קדושתי וטעם החת שהיה מספקת הו שלה נשבעתי לעול'בקדושתי

וּכַפְּלָנות סִיפְּוָתִילָא אֲשַׁנֵי:

נְהֵיר הֵיךְ שִׁמְשָׁא לְקַבְּלִי:

בְשְׁחָכָןא מְהֵימֵן לְעַלְמִיּן:

קַלָנָא לִשִיבִבוֹי:

בַל בַּרֶבּוֹי שִׁוִיחָא פַּצִיחוי תְּבִירָא:

ָּדִּמְעִיקוֹי אֲחִירְתָּא כָּל בַּעַלֵידְּבָבוֹי

לְחוֹר מְתִיב לַאֲחוֹרָא סַיְיִפֵּיה וְלָא

אָקִיפְתָּא יָתֵיה בִּקַרָבָא: בְּטִילְתָּא

כַהְנֵיָא דְמַהִין עַל מַרְבְּחָא וּמְדַבִּין

עַבֵּיה וְכוּרְסֵיה כַּלְכוּתֵיה לְאַרְעָא

עַטִּיפְּתָּא עַלוּי בַּהַתָּא וְכִיםוּפָּא

אַרִימְתָא יִמִינָא

קצַרָתָא יוֹמֵי אֲלִימוֹי

רק זחת השכועה לכדה היא מידוד חרבו וחרבות לורי' כדרך מצור החלמיש מחלמיש ליר ולא הקמותו . בנפלו או כמו העמדתו כמו וקם הכית: השבת מטהרו . מקדשו שהוא טהור על משקל מקדש יי' כוננו ידיך ונחסף בקמן כעכור אות הנרון וחמר מטהרו כי חין בחרן מקום טהור כמוהו וטעם הו"ו כי הוא סבה ראשונה לבנות המקדש כי הוא הכין הכסף והזהב מגרת' כמו תרגוסימגר כל מלך הקלרתם ־ שלא ארכו ימי מלכו' דוד וטעם העטית שחין להם פתחון פה ותשובה: עד מה : מפח'חחת כחילו חת' נסתר ולח **חר**אה ברעות משיחך רק חבער כמו אם חמחך בו עד היום : זכור י זה המשורר ידבר על לשון ישראל בגלותם כי כל אחד

הכאמכה שלא יסוף זרעו לעול' על כן זרעו וכסאו כשמש נגדי על יתי המשיח: כירח: הזכיר השתש שהוח המאו'הגדול וכאשר הוא עומד לעולם נגד השם כן תעמוד מלכות דוד גם הזכיר מחור הקטן ומלת יכוין שבה חל זרעו ועולם כמו לעולם והירח עד נאמן : ואת'י פעול זכחת'נס ותמאס הוא משיחך: כארתה י השחתה כמו נאר מקדשו והנ"ון שרשוהנור יושם לרחש על כן לחרן: פרצת י החיתות שכנה ומכלריו שם למחתה: שסוהו: כי אין לו חומה ומכלר: הרימות־ הפך אשר ידי חכון עמו: השמח' מן כנין הכבד הנוסף ואין אחר' זולתה במקרא: אף לור חרבו רואה שדור הולך ודור בא חין מושיע וכמה יקוה המקוה ושכוחיו קלרות וזה הוא זכור מה אני ומה חלדי כי מה ישרת אחורנית כדרך אדספטדה וברקת חופש כל חדרי בטן וחלד כמו הלא לבא לאנוש עם

אבן יחייא

חללו שהם המצות שמציאותם וטעמב כסתר - ומצותי לא ישמורו שהם המצית שמציאותם כסתכי וטעמם נגלה כמצה וסוכה . או לא אכריתם לעונש חעאם: אבל פקדתי בשבט פשנם ובנגעים עונם וכאשר יישר איש את בכו ה' אלהים יישנם ' וכאשר אחר אליו כתן הכבים ובהעוותו והוכחתיו בשבט אנשים ובנגעי בני האדם . ותסדי שהוא המלכות שנתתי אליו סלה י דוצה לומר שכל אחד מהשמש והיכת יהיה עד בשחק משבועתי זאת על מלכות בית וטוב לו י אשר הוא לסכלותם כי לא ידעו ולא יביכו דרכי ה כי פעמים הלדיק בתנלה יהיה

בחשר לא אפיר מעמו ולא אשקר באמוכתו אשר נשבעתי באמת ובאמיכה * כי כשאו כימי שמי * לא אחלל בריתי וחוצא שפתי לא אשנה אף כי הוא יחללהו כי לא אישאל ויכוב ובן אדם ויתנחם " אחת וגומר עד כה דבר במלכות בית דוד בעולם הזה" ומכאן והלאה מדכר במלכותו לימות המשיח בכו זרולה לומר כי שבועה אחת נשבעתי בקדשי אם לדוד אכוב בשום פנים אבל זרעו לפולם יהיה שלא יכרת 🌏 והמעלה מהמלכות לא יכרת מזרעו כי כפאו יהיה מתמיד כנגדי כהתמדת השמש ' וכהתמדת הירח שכל אחד מהם יכון עולם ' ועד בשחק כאמן דוד לעתיד לבוא בעולם השלה והכלחיות . ואתה וגומר היא תלוכת בית ישראל על ה' על הפסק מלכות בית דוד בטולם הוה - והיא תלוכה כתלוכת הלדיקים והכניאים על לדיק ורע לו דשע לשע במסתנים י וההפך י וכן הרע הנגלה יהיה טוב בסופו י כי לא דרכיו דרכיכו יתברך

שיתכרף למעלה מכל הכרמת י והכה התשובה על הפסק מלכות בית דוד היז - כי ה' אלהים נשבע לדוד באמוכתו שאם יעובו בכיו תודתו ומלותיו ליסרם ביסורים כאשר יעובו בכיו תודתו ומלותיו בכיו היכורים ביסורים ב לאשתו החורדת ובלתי רוכה לששת חצוקיו אשר ייסרה בשושים" אבל אם חלך אשתו ותשול אותו בלבכה ותוכה תחדיו עם אנשים שונים ובשניו יותעול מעל להכעישו " אף כי הבעל כשבע בה לבלתי הניחה עוד כל ימי טולם . וליסרה כל עומת שתחטא ותאשם . הוא יכול להניחה כי כקי הוא משבועתו להיות כי חשאה בוכבד והשכיחה לבלתי הכפף תחתיו עוד ויצאה מרשותו . וכן חלכי בית דוד אשר כפרו במלכם ה' ויכעיסוהו בבמותם ופסילהם כאתו ומנשה ואמון ולדקיה . וה למען דוד עבדו האריך אפו להם ולא שבו אל ה' ותמיד היה ידם כעויה להוסיף בשע על משאתי הסירם מחלכותם וכקה משבועתו אבל לעתיד לכוא בשוב ה' את שבות ציון ושבו בכים לגבולם יצא בעולם משיח לדקנו מטר מגזע ישי וכצר משרשיו ונים כל זה אף בכל ארצות הגלות לא פסקו בני דוד מחיות ראשי גליות וגדולים על זולת מישראלי ווולת זה כי השבועה האלהית לא נתבעלה" וכאשר יש רשיון לבעל אשר כשבע לבלתי גדש את אשתו" לגרשה יום או יומס כדי ליסרה . ככה יש רשיון לאל יתברך לגרש חלכי בית דוד יום או יומים מימי האלום שהם אלף שנים בעיכיו כיום אחמול כי יעבור בעיכינו . ויחם היום אל היום כיחם הנשבע אל הנשבעי וכחזור לעניכו ואתה זכחת וגומר ואתה הרחקת ודע דוד ותמאם אותוי וידמה כאלו התעברת עם משיחך דוד בהפסיקך המלכות מבכיוי וכארת לשון אשחתה הברים שכרת וחללת כורו וכתר חלכותו בשכשל לחרץ . פרלת כל בדרותיו שהם חוחות ירושלם ושחר העיירות אשר עשו מלכי בית דוד ושמת מבלריו מחתה . רולה לומר שבר כי עם דול עכדך י כבקטו וכככסו בם האויבים לבטח מה שבהיות הכל פתיח שסוהו כל טוברי דרך והיה חרפה לשכניו בחקום היותו גדול לחלכי ארץ הריחות יחין צריו החכים וצודרים איתו מה שבזה השמחת כל אויביו אף תשיב ובוחר רולה לוחר באף ובחימה תשיב על בופו חרבו מהאיב שהיא חדוד כלור וכאוחרו חרבות צורים שרולה לוחר חדודי - ולא הקחותי במלחמה כשימעד ויפול כימי קדם כאשר מעדו קרסוליו . השבת וגומד כי בימי קדם היה המלך מולך על כסאו ואם היה חושא . היה האל משהר משאו ביסורין ונהביא מלך ככרי עליו לעכותו מבל שתה השבת ובטלת משהר אותו עוד כבראשונה · ועשית כליה בו כי כשאו לארץ מגרת שרוצה לומר הפלח כתרגום ויפול רוכבו אחור וימגר רוכביהון לאחורא · הקצרת ונומר הנה מלכות בית דוד כאשר אמרכו היה בעולם הוה - ויהיה לעתיד בעולם הסלה ' ווהו אומרו מלכותו בעולם הוה הקצרת וקורא אותו ימי עלומיו להיותם הקודמים והפחותים בערך לימים אשר אחריהם בית דוד כאשר אמרכו היה בעולם הוה הקצרת וקורא אותו ימי עלומיו להיותם הקודמים והפחותים בערך לימים אשר אחריהם ובקיצור הלו העטית עליו בושה מההבטחה ממלכותו בעילם הסלה כי רבים אומרים אין ישועתה לו באלהים סלה י והראיה ממלכותו אשר נקבר ונכרת בכלימה בעולם הזה עד מה וגומ' היא תפילת כנסת ישראל עד מה שרולה לומר עד מתי ה' תפתר לנלח ולא תביט בכלע הרשע הצורר . הלדיק ממכו שהאל ועד מתי תבער כמו אש חמתך ותרבה עלי מוהר ומתן מצרות רבות ודעות ' זכור וגומר רוצה לומר הוא על דרך אומרו ויזכור כי בשר המה דום הולך ולא ישוב וזהו אומרו זכור מה אכי חלד ובעולם הזה יועל מה שוא בראת כל בני האדם אשר הם מאדמה ואל עכיני חאדמה כוספם . וסופם אל האדמה אשר ממנו לוקחו כי מי גבר יהיה ולא יראה מות אף שיהיה האמין לכו בגבורים . ומי ומלט נפשו חיד שאול הגהינס בעולם הסלה והנצחיות כי. אין לדיק בארן אשר לא יחשא וצריך למרק בנהינם עוכותיו אם מעש האם הרבה:

תהילת ה׳ תורת חכר

לחדם איזה דין ומשפט כאומר ושפטנו מלכנו וגומר אם חקותי וגומר ופקדתי בשבט פשעם שעזבו מורתי וחללו חקותי וכו' וחפקוד בנגעים עוכם זה שבחשפטי לח ילכון חו שמלותי לח ישמורו וחסרי לה אפיר וגומר לה החלל בריתי וגומר ומה שנשבעתי בקדשי אם לדוד הכזב רק זרעו לעולם יהיה: כירח יכון עולם זה יובן עם משז"ל והובא בילקוט פרשת בא א"ר צרביה החדש הזה לכם ראש חדשים אם זכיתם אתם מונים למלאחו ואם לאו. אתם מונים. לפגמו למלחתו חברהם ילחק ויעקב וכו' לה זכיתם חתם מונים לפגמו רחבעם הביה וכו' וחתה זנחת במעש את כל זה וחמאם וכו' נארת וכו' פרלת וכו' שסהו וכו' הרימות וכו' אף חשיב את חרבו לאחור אתה הצור שיצרתו ולא הקמוחו במלחמה . השבת מטהרו זהו משז"ל מענין הדמותה אל הירת כאמור: הקצרת ימי עלומיו ידוע הוא שהמלכים האלה לא האריכו כ"כ ימים: עד וגו' יר' עד מה ה' חסתר לנלח ואנו רואים בזה ב' הפכיים הא' שאתה חסתר ממנו והב' שתבער כמו אם חמתך שנראה מזה שאינך נסחר ממכו: מי גבר וגומר מצאתי כתוב יר' לומר שאפילו שימות היני מות אבל יהיה כלחי בג"ע ווהו עי שיבקש לעשות בזה העולם באופן שימלט כפשו מיד גיהנם וכוח השחול ע"כ;

שאתי בחקי כל רבים עמים · בנולה אני נושא סבלם ומשאם : עקבות משיחך סופי מלך המשיח ולשין המשנה הוא בעקבות המשיח חולפא יסגא: בריך יי' לעול" על כל חשר עשה לכו: תפלה לחשה י החד עשר חזמורים מכהן עד לדוד מזמור

מעון אתה היית לנו י נ אַיּלָרוּ װְשָׁבֶּרֶוּךְ רָרָאשׁנִיִםוּ אַבְּנָנְ פּייֵנ מדור ומכום לכוח שם: היית לכו בדור ודור : מעול כי אתה מקדם הכל היית: בטרם הרי׳ יולדו - נבראו ובטרם חוללת ארץ ותכל ומעולם ראשון ועד עולם אחרון אתה אל: חשב אכום עד דכא - מביא אתה יסורין על החדם עד שחתה מחזירו להיות תשוש כח וקרוב א תפב"ה למשה איש"ה אל הים ארני ספר י"א נהראו למות: ותאמר לו בייסורין שובו בני אדם מדרכיכ'הרעים: כי אלף שנים בעיניך אלף שנים של בני אדם הם כיו' אחד של הקב'ה ועוד מן הלילה עמו פיי יום אחד של הקב"ה ומעט מן הלילה של הב"ה הם אלף שנים שהרי לא אמר הכתו'שיהא יומו של הקב"ה חחד כאף שנים אבל כשיצא מעט מן הלילה עמו אז יומו שלם והוי אלף שני' ולכך מת תוך חלף שחם היה חי חלף הוי יותר מיומו של הקב"ה ושמח שיעור אותה אשמורה הוא כמו שים ממיחת אדם הראשון עד אלף שני ואכן לא ידעכן כמה

הויא אותה אשמורה כי אם מסברא . מל' כי אלף שנים בעיניך וגו' וכשעלתה תשובה בדעתך מחחילה יפה

דנת ובראת אותה וראויין היו השנים לכך לפי שלא היו ימי בני האד' רבים שלא היו אלף שנים בעיניך אלא כיום הולך שעובר וחולף ומעט מן הלילה עמו שהרי אמרח לחדם הרחשון כי ביו' אכלך ממכו מות תמות וחיה תשע מאות ושלשים שנה נמלאו

אלף שנים עולים ליום שלם ומעט מן הלילה עמו :

פי' כי המחרפים הם אויבי השם וטעם עקבו' משיחך מגזרת בעקב עשו מתקוע . פרפת פבדין ועקבותיך לא כודעו והטעם שאחרו פעמיו לבוח כאומרי' נשברו עקביו על כן לה יתבע הלבונם: באחיבחרי בא עתה: ברוך הטעם שראה המשורר ברוח הקדש ביאת המשיח על כן נתן

בַּעַלֵי דְּבָבָךְ יָיָ דִּי חֲסִידוּ אִיחוּר

רוּשְׂמַת רִינְגַי סְשִׁיחָךְיָיָ: בְּרִיךְ שְׁמָא

דַיָּה בַעַלְמָא הָבֵין אָמֵן וָאָמֵן בְּרִיךְ

צלותארצלים שהובניאדיי כַר חָכוּ

: אַהְ הָנִיתָא לָנָא סָאִיר בְּכָל דֵּר וְּדֶר

בַּר אִיחְנְּלֵי קָרָטֶךְ דְעַפֶּּךְ עַתִירִיוֹ

שַמַא דַייָילַעַלְטָא דְּאָתֵי אָמֵן וֹאָמֵן:

חומר כי תסופר שכח זה הספר נגדן: משר חדפו עקנות החלה כחב בסוף הספר ברוך ששיחן . ונמו בנחרפו ענוב השם שעזרכו לכחבו כולו כדוך הסיפרי' בדורינו לכתו'באחרונ' ברוך כיתן ליטף כח: חפלה ויתחמת זה בעולם הוה למשה איש האלהים ' לפי דעחי שתש' הדוכינו חבר זהת התפלה על כל החום החפני החשונ כי היא על לשין רבים ואין דברי ועל ישרחל בפרע ואחר: דוד ככה ועוד שהחל יי מעין ייי התה ובתורה מעונה להי קדם ה"ר משה כימעון מגור' עין מקו' מבט עין והנכין בעיני שהוא מנועין קדשך והיח החקר' העליוכה כחו זיהי בשלם סוכו ולח הוק לתניחותד כי והכה מעוכהו כנגד סיכו והטע' כי השמים חינם מעינות לנו ומק מו: ומעולם ועד באמ' רק אתה המעון באמח פולם וכפו כן מקר כננרם ודור הולך ודור בא והמעון עומד לא ישתכה . טעם אתה היתה השנחתן עלינו חלם עם מלת היית אתה לבדך בטרם : הזכיר השמים שהם למעל'מן האד' ועת' יזכיר הארץ

אל תשב פני׳ וא'פתח ומלעיל אל תשב פני דבת שבע: וחלת בטרם ישרח בעבור שנים וכן הוא ובער' תחולל ארץ ותבל ועעם להזכיר ההרי' בעבור היותם עומדים כחילו הם קדמונים כמו ומראש הררי קדם וטעם יולדו כי הרוחות יולידום וחרץ שהיתה חחת המים בבריחתה ותבל הית היבשה ששם היישוב ורבי משה חמר כי חתם חל תקיף לכצח ולפי דעתי כי חל תאר הוא וככה פירושו בטרם היות הרי' וארץ ומעולם ועד עולם אתה אל בעבור שיאמר על בן אדם דכה - השב החה אל ולא אד' חקיף כי תשב אנוש בימי הזקנה עד היוחו דכא: ותאמר שובו בני אדם י אל העפר

אשר לקחתם ממנה: כיי בעיניךי עם בני אדם ידבר השם ואל תתמה בעבור שובו לשון רבים ואחר כן בעיניך כי כן משפט הלשון זכור ימות עולם בינו שפכ' נשיכם וגרך ועצם כיום אילו חיית אתה בן אדם אלף שנים ככה יהיו:

אבן יחייא

ואיה חסדיך הראשונים ה' אשר היית ע שה עם אבותינו - ואיה אשר כשבעת לדוד באמונתך . זכור וגומר ואם לא תעשה על כל האמור. זכור ה' חרפת עבדיך בגלות י ווביר שאתי בחקי המשא מכל העמים הרבים כי כלם יגלומו ויעמכו וירדו בכו בפרך . וזכור אשר חרפו אויביך לך ה' באומרס כי בניך בגלות ארוך כזה ולא תנאלם יוזכור אשר תרפו טקבות משיחך ופסיעותיו כי יאתרו שלא יבוא ויפשיע פסיעה באריומותינו ברוך ה'לטולם איון ואמן היא ברכת סמשורר בסוף הספר כמנהגו:

ספר רביעי

צ תפילה למשה וגימר הנה המומור ה!ו והי' מומורים הנמשכים עד לדוד מומור לפי דעת קלת מהחכמים ז"ל כלם אחרם משה רביכו כנגד הי"א שבטים שבירך י וחיבר מומור ככגד כל אחד מהם : היינו תפילה למשה ככגד לאובן : דכתיב תשב אכוש עד דכא : זשם יחי דאובן ואל ימות : יושב בסתר עליון ככגד שבט לוי שהיה יושב בסתרו ומתלוכן בבתי מקדשו ' מזמור שיר ליום השבת טוב להודות ' כמנד יהודה דכתיב בו הפעם אודה את ה' ה' חוץ נאות לכשי ככנד בכימין שבא בנילו של חלכו של טולם שכאחר חופף עליו כל היום י אל כקמות ה' ככנד גד שיצא ממכו אליהו שנקם נקמת ה' מעובדי הכעל לכו כרכנה כנגד שבע ישטכר שהיה טוסק ברינה של תורה ' ולפי דעתי כי אחר שירו לה' שיר חדש' כנגד זכולון אשר היה שמח בצאתו בפרקמטיא והיה מרויח בסחורה - ועל כן היה לו לשורר ולכרך לה'על כל הטוב' הברכה אשר ברכוי ואמר ה' חלך תגל הארץ כונד יוסף אשר יצא חמנו יהושע אשר שעבד כל מחלכות כנען וה' חלך ביום ההיא כי נמובו כל יושבי העולם מכפלאותיו אשר עשה כי שמעו שהוביש ה' את מי ים סיף מפני בני ישראל . ואמר מזמור שירו לה' שיר חדש . כנגד נפתלי שהוא שבע רצון ומלא ברכת ה' ולכן נס הוא חייב לשורר ולברך לאלי ואמר ה' מלך ירגזו עמים ובומר . כמבד דן בור אריה יזכק מן הבשן כי להיות מלכו ה' . ירבוו העמים ויכבשם דן . נאמר מומור לתודה הריעולה' כל הארץ . כנגד אשר הוא ברוך מבנים . ולכן הוא חייב לתת תודה לה' ולברך שמו . אדכי חשין וגומר המומו' הלו גם הוא כוכתו על הגלות . ורוכה לומר אדני אתה היית בימי קדם מעון ודירה לכו בדור ודור לאדם מזרם וממשר וחתורב השמש . ככה ה' היה מחשה לישראל מכל הצרות שסבבים בשרש הרים וגו' בטרם שהחלק ההריריי מהעולם נברא י ובשרם שת זחולל ארץ שהוא החלק המדבריי יתבל שהוא החלק המיושב • ומעולם הגלבלים ועד עולם המלאכה ובערם שנבראו אתה אל י כי כל הכבראים יחד לא ישלימוך בשום דבר כי בערם היותם היית שלם ויכול י ואם צרקו מה יתכו לך או נוה מידם תקח י תשב ובוחר ועם כי היותך קדמון ואל י בטרם שכברא העולם כי אתה בראתו יש מאין עם כל זה ענותך תרבה להשביח בעולם השפל - ותשב אכוש אשר אינושה מכתו לרוב חשאיו עד דכא עד שיהיה אומלל ודכא . כי תייםדכו ביסורין כמרצים על עוכותיו למען ישוב אל ה' וירחמהו ובדבר הזה תאמר שובו לבני אדם כי החושאים בראותם העונש שיחול על אחד מהם מפני החשל יראו וישובו מיכף אלה' . כי אלף וגו' רמז כי הקדוש ברוך הוא מאריך אפיה וגבי דילה . מה שאין כן בכשר ודם כי מבקש הנקמה מאשר חשא לו מכף ומיד אבל הקדוש ברוך הוא איכו כן כי הוא על הומן פן יקראהו אסון ולא יצא תאותו אל היש

תהילת ה' תורת הסד

זכור אכי מה חלד וגומר יר' וא"כ למה התאחר מהושיע: איה וגומר זה יובן עם מה שכתבתי ממהר"ו ע"ה בכסוק ה' ברלוכך העמדת להררי וגומר: ברוך ה' לעולם אמן והמן שהוא יכוכן את בית דוד וכו':

כפר רביעי

צ תפלה למשה וגומר רז"ל המרו שמר"עה חבר י"ה מזמורים הלה וכפי זה הדרך הומר אני כי להיותו איש האני"ם קדיש וידע כיה' חפץ בעמו ישרחל על כן התפלל עליהם בי"א מומורים אלה אם על מציאות חייהם והם על מציאות טובותיהם ואם על מציאות שלמותם ואם על מציאות השפלת אויביהם ורם על מציאות בנין בית המקדש וכמו בהבהר בם"ד ולהיות כי מזמור זה הוא הראבון שבהם על כן הזכיר בו מלת תפלה יהרי הוא כאלו בכל א' מהם אמר ג"כ תשלה למשה וכו' ואחר שאמר י"ה מומורים אלה הנה קידם שיאמר סיום הכל שהוא מזמור לתודה אמר משה ואהרן בכרכיו וג'והים לומר כי להיותו בכהניו היה מובטח מאת ה' שתשמע תפלחו בתפלה כהן גדול ביום הכפירים יו הודם שאתחיל בביאורם אקדים בדרך. כלל הדברים הנרמזים בי"א מזמורים אלה והומר כי במזמור היו" התפלל אל ה" שאחר שהיא המת-כי יתי האדם הם מעטים ורובם עמל ורון שיהי רלון מלפניו ית' שזה שיחיה יהיה בחיים טובר וישוב וירחמהו וכו' ובתומור הב' התפלל אל ה' שיצילהו מן הפגעים המתרגשים לבא בעולם וכחו כן שיהריך ימיו ובזה עשה את עלמו כאיש המחזר על הפתחים שבתחלה שואל לכון ואח"כ לחם וכו ובג' התפלל שוה שיחיה הלדיק יהיה בבית ה' מהלל את ה' ולומד בתורתו ינתן טוב טעם על מה שהרשעים המטרידים הלדיקים ומבטלים רותם מעבודתם עבודת ה' הם מחריכים ימים וחיים טובים . בד' התפלל שוה שיהיה בבית ה'יהיה ימים רבים והודיע בו ב"כ איך עבדיו ראויים הם לחיותם יתים רבים . בה' התפלל על פינקים ה' נקמת עמו ועבדיו וכמו שהיה אל בקמות ה' במיתחו של הבל כניהיה אל נקמות ה' במות אדם א' מישראל שלח כדון יותה גם שעם זה ימשך טובה החרת לישרחל והוח שלה יחמינו המוכות שקריות בח"ו עוב ה' לת החרן ובו"וכן מורה להם לישר כל כת דרכי התשיבה על כל מה שימט איועד היכן כחה מגעת ושהמחטים מת הרבים אין מספיקין בידו לעסויתשובה וימות ברשעו ורשעו בעלמו יקשרג לו וימיתהו וילמיתהו־ בו' התפלל על ישראל שיזכו כולם לשוב בתשובה וירכנו ויהללו לה'רלהיהם וידעי מעלחו ומעשיו הנוראים בעולם בכח שמותיו אלה ושמרוב השנחתו בהם הוא מתרה בהם תמיד ואומר להם היום אם בקולו תשמעו וכן אומר להם אל תקשו לבככם וגומר אשר נסוני אבותיכם וגימר ארבעי' שנה אקוע בדור וגותר אשר נשבעתי וגומר מה שליון כן אם בקילי תשמעוכי היום הזה בייצמו אראה לכל העולם היותי אלהיכם ושאתם לאן מרעיתי והבואו אל מכוחתי וכו' ופעל כן מן הראוי הוא להדם כניו ית' בחודה ובומירות ולהשחחות ולכרוע לפניו להודוח על היוחו ה' אלהיכו ית' וית' ב בו' התפלל על שיבנה המקדש והוא איתר עוז ותכארת במקדשו ושם בבית המקדש ידעו הכהנים את השם המפורש ויברכיתו ? בח' המפלל על שיהיה המשפע יולא מאת הסנהדרין ושיודע בעול' מעלת המשפט אשר נתן ה' לעמו ישראל - בט' התפלל על שתחרומם ימין ה' ואמר כי במשפט ודין הוא שיהיה זה ושידעו הכל שיעשה זה יען כי זכר חסדו ואמוכתו עם ישראל ואז ידעו את ישועת אלהינו ית׳ בי׳ התפלל על שידעו הכל רוממותו ית׳ בהיוהו מלך בציון ומה היא מעלת ארץ ישראל ומקום המקדש והודיע ג'כ מה מרך גדלה מעלת החסידים אשר הם תמיד בבית ה' ובמקדשו כי הנה משה ואהרן שהיו הקרבים אל ה'שניהם היו כהנים ושמואל שמהענותו היה בבי' ה' היה בקוראי שמו - בי"א התפלל על שיודע אז שה' אחד וכמו אחד וכל העילם יעבדוה' כמו שראני והוא הנרמז בסיף מזמור פיע הקודם למזמיר הפלה למשה וכו' בייומר בריך ה' לינולם אתן ואתן וכמו שביארתי: ועתה אבא לבאר את כלם על הדרך שההדמחי בם"ר והנה במימיר הקודם לזה כאמר זכור אני מה חלד וגומר מי גבר יחיה וגומר על כן נסמך אליו מזמור זה אבר היתה תפלחו אל ה' על ענין מה שהאדם מיצר בימי חלדו בכמה מיני צרוח צרורות המחרגשו לבא עליו בזה הזמן הקצר אשר יחיה ועל כן אחר כי לולי רחמיו ית' והיותו מעון לכלם לא היה יכול

להמלא בעולם כפי טבע המציאות אפילו דור אחד ואין לריך לומר דור אחר דור והוא אומר ה' מעון אתה היית לנו וגומר: בטרם הרים וגומר יר' בין קודם הבריאה ובין אחריה אתה אל של הרשע הנקרא אכום ואתה כ" אומר לושים במדרבת בן אדם המשובר ו כ שמומו בי אלף שנים וגומר יר'על כן אתה ה' מביא עליו היסורין כדי שימהר לשוב בתשובה תכף ולא ימתין כלל יען של הרשע הנקרא אכום ואתה ה' אומר לושים ב במדרבת בן אדם המעלה: בי אלף שנים וגומר יר'על כן אתה ה' מביא עליו היסורין כדי שימהר לשוב בתשובה תכף ולא ימתין כלל יען

כלם משה אמרם כנגדם ברך אחד עשר ברכות לאחד עשר שבטים בואת הברכה :

עַמִים:אַשֶּׁרָ חַרְפָּי אוֹיְבֶּיְךְ יִיְהַנְּהָ אַשֶּׁרְ יִייֹם יִייֹם בּיִיהוֹן דְסַגִּיאִין עַמְמִין: דִי חַסִירוּ

וְחַבֵּל וְמֵעוֹלָם עֵר־עוֹלָם אַתְּה אֵל: יֹ בֹּיכִייִי עִפָּא בֵּיח יִשְׁרָאֵל בְּמַרְבָּרָצוֹ עֵנִיובוֹ

תַּשֶׁב אֵנוֹשׁ עַר־יַּבְאַוֹתֹאַסֶר שָׁובוּ דִי בְּאַבְרְיָיְ דְּמְרוֹר בִּית שְׁבִינְתְּךְ בּשְׁמִיָא

לְמֵחוֹב אַתְקִינְהָא תְּתוּבָא עַר דְּלָא טוֹרַיָא אִירְנַטְלוּ וְאִתְּבְּרִיאֵת אַרָעא וַיִּתְבִי חַבַּל

וּמָן עַלְמָא הָרֵין עַר עַלְמָא דְּאָחֵי אַתְ הוּא יָיָאֶלָהָא: תְּעִיב בַּר נַשׁ עַל חוֹב העַר

צ' למשה איש האלהים י"א אתקריאו איש האלהים וסימן נמסר במלכים ב' סימן י"ב: תשב ד' קמין

ומלרע וסי' רק את כני לא תשב שמה : תשב אנוש ער דכא : יי' אלהי' אל תשב : בעבור דוד עבדך

מותאוַאַמֵרַת תוכוּ בְּנֵי נְשָׁא: אֲרוּם אֶלֶךְ שְׁנִין בְעִ'נָךְ מִתְחַשְׁבִין

הַרְפּוּ עַקְבוֹת מִשִׁיחֵך: בַּרְיוּךְ יְהֹנֶת

בְּשֶׁרֶם י הָּרָים יִלְרוּוַהְחָוֹלֵל אָרֶץ

בְנֵי־אָרֶם: בִּיאָלֶף שָׁנִים בְּצִינֵיךּ

בָּעוֹן אַתָּה הָייִהָ לָנוּבְּדַרוָדְר:

לעולם אַמוי ואמן:

איה י הקס שבועחך בביאת הגואל: זכור חרפת עבדיך י שהאחרים יחרפים תודות לשם ויש אומרי' כדרך חיוב כי המשכיל יברך השם אע"פ שהאויב יחרפהו יסבול מדותם נענין שאהו נחיקו: אָן הִינוּן טַבְּנִיהָךְ דְּמִן שֵׁירנִיִּא יְיָ נִשְבַּעָתִּ לְרָוֹר בָּאֱמוֹנָתֶך: זְכָר אֲרֹנֶי יִיֹי דְקַיִימְתָּא לְרָוֹר בְּהֵימְנוֹתָך: אִירְכֵר וחכם גדול ספרדי הָרְפָּת עַבְרֶיךְ שֹאַתִי בְחַיִקִי כָּל־רַבִּים נוֹכֹּלְיִיי יִי חִיסוּדָא דְעַבְרָךְ סוֹבָרִית בְּעִטְפִיכְל

שהם יבים ונבדלים זה פוה בהנהגה וחני הגולה בין כלם נדיק חני לכתנהג על פי חשר חרפו חויבין ' וכמוכן זכור מה שחרכו חויכיך נחחור המשיח ככל דור ודור: נדך ה'לעולם' טוב ומעיב: חמן וחמן יתקיים ולחיי עולם הכח:

מפון חתם ביית לנו מעון ותנום מלף שנים בשיניך :

ם ע כפורנוז ל

מיה חסרין יוכור כתוכן אים חשריך: נשכשת ישבור דין שיש שמו שבועה חינו כל רנים שתים שתים

סיית לכו שלכי עמך: ככל דור ודור׳ להנילנו מן המוכמי חותנו בעבודתך גם כי חין בעכירתכי ת עלת חמנם: בטרם הרים יולדו קודם שניחית הפין החכושי בע לם וחחר שישוב לחיתכו ב חתהחל על חום ח' ולח במדת טוכן להיטיב כי חסץ חסר חתה ולוה: תשב חכום עד דכח : הקלרת יעי החדם חחר כמכול והפלגה למשן לח ינטחו נחורך ישיהם לפרוד כמו שעשו דורו' קודם המביל והפלגה: מד דכם ' עד ששבו יעיהם למנין מוטט: ותחמר שונוי ולח יסיו כחבותם כחתרו זימנע ערשעים הורם וורוע רמה תשבר " וכהיות: כי

קָרָפֶךְ הֵיךְ יוֹפָא דְאֶיתְפְלֵי אֲרום יֹיֹּי בְּיָוֹם אֶתְכוֹל בִי יָעַבְר וִאִישְׁמוֹנָרה

דְּמָבִין יִרחוֹן וּלְעַלְמָא דְאָתֵי הֵיך יֹי לְעֶרֶביְמוֹצֵלוֹיְבֵּשׁ: בִי־בַלִינוֹ בְאַפָּרָד

עוֹבָרֵיהוֹן הֵיךָ עִסְבָּאדִי בַצַפְּרָאיָנִיץ יֹ בֹּי לְנְגַיְּ דְּעַלְמֵנוּלְמְאָוֹר פְּנֵיךְ: בִּיכָּל־

חורבא: אַרוםאִשְׁתֵיצָנָאמִן תוּקְפָּךְ לַ וֹחִי וֹכִּנֹבְ בַ בַּתְבַם '

וכן רנוך איהבהקנא: שויקא חובנאי פירים שבעים שנה ואם בנבורתי שכנים

לְקובְלֶךְ עוֹיֵית טְלִיוּהָנָא קָבִיל נְהוֹר יֹ יֹ שֶׁנְהְוֹרְהְנָבֶּם עָמֶל וָאָוֹן כִּיבָּוֹ חִישׁ

אַפַּייַר: אַרוםכָליוֹכָנָא אִיתְפְנִיאוּ ליייַטְיּ וַנָעֻפָּה: מִי־יִוֹרַעַעוֹ אַפָּּךּ וֹבְיִרָאַתְרֹּ

ַקָּרָטֶּךְ בְּרוֹנְזְךְ שֵׁיצִינָאיוֹמֵי חַיָּינָאֹהֵיךְ מִּיֵּמִי עַבְּרָחֶךְ: ` לְבְּנֵוֹת יָמֵינוּ בֵּן הוֹבֶע

הבלפומא דִסְתִנוֹא: יוֹמֵי שְׁנוֹתָנָא מּ מּלוֹע וָנָבִיא לְבַב חַבְמָה: שׁוּבָה יְהוְּרֹה

בַעַלפָא הְדִין שוּבְעין שִנִין כִּתְאַלְמִין כּישׁ מִשׁי עַר־בָּעָר וְהַנָּחַם עַל־עַבָּהֶין־: שַׂבְּעַנוּ

וָאִין בָגָבורִתָּאתַבְּנָן שִׁנִין וִסוּגָעֵיהוֹן יֹ בַבַּבֵּרְתַּסְבֶּדְ וְנַרַנָנָה וְנִשְׂכִּחָה בְּבָלֹ־

צַהִיקָן אַרְרַחַלִין מִילָהְ מְשַׁרְבִין רוּנְזְהְ: לְמִימְנֵי יוֹפָנָא בֵּן יִתְבַנָּון לְהוֹדֵע בְּרַם נְבִנִיא

דְלָבֵּ׳הֹ מַבָּעחוּכְטְתָא: תוּביְיָ עַר אֵיסָתִיתַּחְנִּיפָנָנָאוְתוּבִּטְוּבִישָׁתָאדִי מַלִּילְּתָּא

לְמֶעְבּר לְעַבְדָּן: שַּׁבַּעיָתָנָא לְעַלְמִין דִּמְחִיל לְצַפְּרָא פוּבָדְ וּנְרַגַןוְנֶּחְדִי בְּכוּלְהוֹן

ימולל ויבש ' ראש הכרמל: שמינים ו' מ"ל וסימ' כסדר בראשית ובספר שופטים סימ' ד': יודע י' מ"ל

וסימ' בשמואל א' סימן כ"ו: למנות ה' ומ"ל וסימ' אשר אם יוכל איש י ויעמוד שטן על ישראל ויסת

יוֹנָיגָא: שַׂמַחיָתָנָא הֵיךְ יוֹמִין דְסַנִּיפִתָּנְא הֵיךְ שְׁנַיָּא בַּיְשָׁתָא:

ויבש ה' וסימ' ונשתו מים מהים : ואכלה כל סביביה : פריה יקיסס ויבש : אזלו מים מני ים י

עַסְבָּא דְּמִיתְפַּרְבָא יִהְחַלְפוּן: דַּמְיִין כֹּיִי וּבַחַמָּתְדְנִבּהָלְנוּ:

בַּקַרְהוֹבַיָּאוַמַיִיִּסִין לְצַפָּרָא: מַן הוא ייּ רָאִינוּ רָאָה:

יְעִיבֵּרוְהֵיךְ מַשָּׁרָת לֵילָיָא: וְאִיוֹלָא יִ

קתַייבין הַיתִי עֲלֵיהוֹן פוֹתָא הִיךְ

ויַסגַי לְרַמִשָּׁא מִתְמוֹלֵל וּמְתִיבִשׁ מִן

ַדיבעלַאָהָנָאעוֹשַנָאדתוּלְפָּרְאֵלָהִין

כיום התמול כי יעבור - שכבר עבר : זרמחם שינה יהיו - עכשיו חטפחם להות"

השני' והבחתם לימי' מועטים שחינ' אלח כשנת הנומה ששני הדורות שבעים שנה-

הם כמו שמפורש בסוף העניין ימי שנוחינו בהם שבעים שנה והם חשובי שנה החת

כעניין שכאמר בשוב יי' את שבות ליון הייכו כחולמים ועל שבעי' שנה של גלות בבל

בַרֵי לָה: וַזְרַמְּתָם שֵנָה יְהְיֵוֹ בַבּבְּקְר ה בלילה מת בבקר לסיף השינה

בָּחָצִיריַוָחַלְף: בַּבּבֵּוֹר יָצִיץ וְחָלֶף

יָמֵינוּ פָנוּ בָעַבָרָתַדְ כַּלִינוּ שָׁנֵינוּ

ליאות ושקר לְחַיִביָא אֲרום עדו לי ל יָמִינו: שְׁמְּחֵנוּ בִּימָיוֹת ענֵיתְנוּ שְׁנוֹת מו פִיפְ לו לחדם בימִים החלה חינ׳

נחמר שהיה שבעי' שנה זרמתם

לשון שטיפה כמו זרם מים :

ואם בנקר ילין מיר חלף ועד

בה הערב ימולל ויבש למה כי

כליכו באפך וגו' ועל כל זאת

עלומיכו את חטא׳ כעוריכו שמת

למאור פניך : עלומיכו נעוריכו

כמו בן מי זה העלםי למחור

פכיך למולך להביט להם: פכו

בעברתיך . נפמ ונבערו והלכו

להם בעברתיך: כמו הגה

כדבור הממהר לכלות: ימי

ימי שכותיכו הלה בעוכותיכו אה

עמל ואון י וכל הגדולה והשררה

אלא עמל ואון ולמה שהרי כי גד

חיש וכעופה בתוך עברת מהר

אכו עפים ומתיי גז לשון העברה

כמו וכבוזו ועבר ויגז שלוים מן

הים: מי יודע או אפך . בימי׳

מועטים כאלה מי יקנה לו לב

לדעת את עז אפך ולירה'אוחך.

ואתה כיראתך עברתך כשם

שאתה יראוי כן עברהך קשה

ונפרע מן החיטחים: ' למכות

ימינו כן הודע - כחשר בתחילה

הודע בעולם את מכין ימיכו

הרוכין וכיון שכהריך ימים כוכל

לקנות לב ונביח בתוכם לבב

ובעלומינו חלה שבעי' שנה הס: , ובביא

ואם בגבורות י ואם הרבה גברו זהית לישו

ימיו שמונים שנה הם: ורהבם ביתה

שנותינו בהם שבעים שנה

בבקר כחליר יחלוף

שתה עונותינו לנגדך.

בלילם. שאף פל פי שהבדל חובר כומן רב ביניכם כם פליחם ח' כפרן חלין נהיות פניחותך כלתי כפל תכלית ושכותיך לחיתפו' לכן: זרעתם בהיותך חסץ שיקופו כדיקי כדורו' שפת חותם כורם פים דור חחר דור קנרי סיפים כי יחם שניתם ושכות דורות התכול כם עליחם חחדבערו חל שנותיך שהם כלתי בעלי תכלית בחוסן כי כתו שת : שינה יהיו חשר ככקר בחניר יחלוף ' וזס כי חמנם סספר יפי חייהם: בבקר יצין ביםי הכפרות: וחלף אל הנחרות: ולערב בעת הירידה שהיח תכופה ימוללי יתפרן וישכר כחג: זיכש" כפת כתות וגם כי בום החוםן יהיו לדיקי הדור מפשי לקונר הותן לח יחול כום תכלית המכוין מחתך בא רן כופן חשר הם על יחם חחד בערן חל שכותין שלח בחפך : וכחתתן 'כין החפות ענ"ח ווה: כי שתה כי כל ימינוסט נסרדת נורו' סא מו פת ח: כלינו שנינו י רצם וה הותן הקנר שהיח על הרוב מד שבעי' שנה נכנכירות עד שמני' שנה ז ורהבם בכהם וחוקם הוח: שמלי טרדת החותות : כסך מהשנים: נו חיש י פרת ועף נתהירו' ונעיפה י מחלה החיים: מי יודע עוו פוו חפן שהוח חמת פלך ורחוי לירח שתכו הרכה ב לדעת שברתן ונוול שנשה רחוי שנשער חותו כפי נודל כתלך חשר חשתני לי כפו שרחיי שתהיה ירחתן כרכ שנת חלקו נחורן החיים בודע וכביח לכב חכתה כתו שקנרת היתי והרבית כסרדות כן הודע והאר עיני שכלמו לועת ולהכין נחופן שמוכללהכיח לכו לכב חכתה במעם השתדלית וכותן קכר שוכה כ' חת שבות עתן: עד חתו' יהיה עון חסך לבב חכמה והנה נביא כמו ומה נביא להים : שובה הפעם מחרון אפך כי למעלה כחוב כי כלינו באפך והנחם דרך משל לבן אדם שינחם : שבענו י אם שבענו רסדך בגלו כחם תחכו לגוות בחופן שלח תשיב המכוון מחנו : והנחם של שנדיך" גדיקי סדורות: שכענו נכקר חשרן י שישוב הכקר לחיתנו שהיה קורם המבול: ונרננה ולח נהיה כדורות התכול מכל נרנני בישושתן ונהללן: ונשתחה בכל ישינו ינשתחה של תורה: שמחנו כימות כתו שעניתנו מנית ני בשענור שלכיות כן שמחנו ב זיתתיות תתכי בשתחה של תורה ומעשים טוכים כחתרו ומל ה' חלהיך חת לכבך םנית רחינו רעה

שרחיכו דשת שונשי' בנלות

כן תתן הטוב להשיג התכוון

של נקלה כחפרו והותירן ה'

למובה כי ישוב ה' לשוש

עליך לטוכ: ירחה

כיום אתמול כי יעבור שכבר עבר או כמו אשמורה בלילה ועל דרך הפשט מה טעם לאמר כיום אתמול היה מספיק כיום והכו כמו אילו חיה אלף שנים ואש יורה יושר פירושי שיחתר יתי שכוחינו בהם שבעי' שנה שלח יגיעו לחלף ולפרש חוחו על דור המבול רחוק הוא: זרמתם ישב לדבר עם השם כי השני תשימם כמו זרם מים

עבר אותם כמו השינה או הטע' שישנו שנת עולם: בבקר יליץ: דור אחר דור וחלף מנזרת חליפות שמלות כדרך אם הרג' ודרשוהו תשלח רוחך יבראין בכקר י והדור שיליץ וחלף דומה אל הכין הדל שאין לו כח בו שבערפ ימולל ויבש והנה דימה . חיי האדם כמומבקר עד ערב כי - כאילו אנפת בנו על כן יכלו ימיכו: ובחמחך נכהלכוי כמו ויכל בהבל ימיה' ושנות'בבהלה! שתה וכחמת ישלך להחעבר עליכו בעבור עוניכו חענישנו מעט מעט . אמר רבי משה כי עוכיכו עוכות עלומיכו והנכון יתפו: כי כלינו בחסך : עולינו שהוח מגזרת חעלות' על נזכתו פפן' כי כלינו בעיכי שהוח מגזרת חעלות' על כן למחור פניך: כי הנה פי׳ טינם אשר כלינו באפך שכלינו שוכתימלנגדן יגם נעולם הזהול חכן לו"ה כי כל שניכו כמו הגא והגא מפיו יכא יפינו פנו בפונתנותן נהיות שהדבור חין לו מעווד כי ברגע דבור המדבר ימלא ואחר כן כאילו לא היה: ימי אולי יטעון טוען והלא משה חיה ק"כ שנה וחיך הוח יהמר שבעי' שנה זה לחות כי משורר היה שמו משה וחון נרכי חיי שעה כי זה והחשובה ככה כוכל לומר כי כח דכיאל ואיוב אינם כודעי' והלח יראה בחחל׳ איש החלהי ובעבור אפר שי הוא וה שיהיה לו זה הזכיר שהינכו מתעסק בהבלי פנזי לתת לב ולדעת את העולם וככה פעם זה המזמור משה ידבר על לשון כל דור ודור ינירחתן שנרתך: יהנה בס דורו כן היה עד היום אולי זה עשה ואת התפלה לפני התכבחו שהיה בן שחונים שנה וידיו ככדים וטעם בהם דבר

בילן אתה מתה: לפנית בדול יהיה אם היה במספרם שבעי' שנה: ורהבם ' וימי רהבם ימי הכח והחוזק שהם ימי הבחרות כולם הם עמל ואון: כי גו׳ שיערתו מהרה כמו גזי כורך וזה טעם חים וכעופה והנה נהיה כעיף נודד ממקומו או ונשפה לשכון ארץ משך ארץ עיפתה עושה שחר עיפה או החלה חגורת עפטף כמו תעופה ככוקר מהיה התעיף עיניך בו ואיננו וכאילו תעופה היו ימינו: מי אחר רבי משהכי זה הפסוק קשור עם הבא אחריו ובטעם כל אים שהוא יודע עוז אפך וידע למנות ימינו האמת נודע אליו - וכביא הוא כי יש לו לבב חכמה ויפרש כן כמו כן בכות ללפחד - ומלח הודע

דרשו קדמונינו במלת וסביביו נסערה מאד: למנית . כדרך הודיעני יי קלי תן לנו לב לדעת למנות ימינו והטעם שנדע שמספרם מעט יהיה . ונביה בקרבינו הו בנו

הלא אני אמרתי למנות בעם ' יואב בן צרויה החל ' למנות ימינו בן הודע : יראה י"ג וסימ' נמסר בסדר בא וכסיפרא סימ' פ"ד: חכמה ונביא לשון הבאה :

וי"א למכות ימיכו כ"ן במכין כ"ן שבעים שנה ונמות לפי שיעור ימיכו שהן מעט כן חיסר חותכו וכן ויודע בהם חכשי סוכות: שובה יי י חסדר חסדר שבעינו בבקר חסדר מחסבה טובה על עבדיך: שבעינו בבקר חסדר ביום הגאולה והחשועה שהוא בקר לליל הלרה והאנחה והחשיכה: ונרנכה ונשמחה כמכין ימות שעכיתכו בגליות וכמכיין שכות אשר ראיכו רעה:

לעברך לערה

ירַאַרו אַל־

בכל ימיכו - כלוחר בכל הצרוח שעבר עלינו בימינו אלה: שמחנו - לימוח החשים כמו הושב כספי ועל זה הדרך או הודע אליו חטאחו אשר חטא ולפי דעתי מי יודע מי זה שיוכל לדעת עוז אפך וכפי היראה ממך ככה עברחך על דרך בקרובי אקדש כאשר

בבקר או כגיל כל היו' והטע' אם תעשה עמכו חסד בכחרותיכו שתלמדכו הדרך הישר' או נשמח כל ימיכו אפי בוקנה: שמחכו כימוי עניתכו . בתחלואי ובדאגות: יראה אבן יהייא

איכו כן כי הוא על הומן י ואלף שנים בעיניך ה'כיום אתמול כי יעבור ' וכאשמורה בלילה . ואתה יכול להאריך אפך להמתין עד שישובו יורמתם וגומר ואם הם לא ישובו אל ה' ויאחום השיכה והעללות או תכלם באפך בזרם מי הלרות ! וזהו אווורו שיכה יהיו זרמתם ! בבקר כחליר יחלוף . כי יכרת מטוב העולם הוה המכונה בבקר כאשר יכרת החליר . בבקר יצין ותלף . כי יכרת מטוב העולם הבא המכונה בבקר יצין . יען כי אז יצין ויראה האור השכניי כיזולת שלא יוכה בשתי הטובות המכרות עוד בנהינם המכונה בערב לערב ימולל ויבש י ימולל ויבש י וימולל הוא מענין מלילות כי לרוב יובשו יהיה נפרך ביד כי כלינו וגו' היא תפלת כנסת ישראל לאלהים לאחר להיות כי כליכו באפך לעוכש עיכותיכו אשר שתה ושחת לפניך ובחחקך כבהלכו לעכוש עלוחכו שהם העוכות הכעלמים והשגיחות אשר שתה ושחת - לחאור פכיך שרולה לוחד לכגד עיניך שהם החאורות בפנים כשחש וירח מאורות בשחים . כי כל וגוחר ולהיות כי כל יתיכו אשר נעמוד בגלותכו פכו בעברתך . וכליכו שכותיכו כמו הגא שהוא הדבור קל בעלמא י והראיה מזה שימי שנותינו בהם החיים על הרוב הוא שבעים שנה י ואם בגבורות יעבור חק יגיע לשמונים שנה . ורהבם עמל ואון . כי חוזק הימים יהיה בהבל היינו ימי העלומים וימי השיבה אשר ישוב האיש לימי עלומיו שהם חצי ימיו וידמה בהם לבהחת השדה ולחיתו יער בהגבד עליו הסכלות . כי גז וגו' ולהיות כי לעון החוטא יחים גז שר"ל החיתה בכרת כי יהיה גו מעכין וכן לגווו ועבר שרולה לוחר ככרתו . ולא יוכה לחיות השבעים שנה הקבועים כפי טבע מוג האיש . כי מי יודע להשמר מעון אפך ולהיות יראך להשמר מעברתך באופן שיהיה למכוח וביחר לכן על כל הכתוב לעיל מהשלם יראתך שלו כעברתך ויגן היראה על העברה פחיתיות שיש לכו אכא הודע אליכו למכות יחיכו יתי הגלות באחיתות וזהו חוחרו . כן הודע כי ענימו מן כנים אחם יולא כאשר עשו אביתינו אשר צללו במים אדירים לדעת הקץ והעלו חרם בידםי ובוה כביא חכמה רבה בלבנו . ושובה ה' את שביתנו י ועד מתי תשכחכו והנחם על מבדיך אשר סבלו עוכש פרי תשאתם . ושבענו בבקר שהוא בעולם העתיד מחסדך באוכן שרנכה ונשמחה בחוד שכינתך בכל יחיכו ימי המשיח . ושחחכו כיחות עניתנו שנות רחיכו רעה . כי המדה טובה מהאל יתברך היא יתרה על מדת הפרענות אחת על חמש מאות כי הרעה לארבעה דורות והטובה לאלפים י וכאומרו פוקד טון אבית על בנים על שלשים ועל רבעים לשונאי ועושה חסד לאלפים לאוהבי ולכן אומר שיעשה החסד עמהם כפי שונת הרעה לערך האחור יראה וגומר ויראה לכו עבדיך פעלך יוחישועה וההדר יויראה גם כן על בניהם כי אבות ובנים

תהילת ה' תורת חסר

כי אלף שנים בעיניך הם כיום אתמול כי יעבור או כאשמורה בלילה שהוא זמן מועט וא"כ אפילו אם היה האדם חי אלף ש. ים לח היו כל: מכ"ש שהוא חי מעט מוער י ומצאתי כתוב הנה בוה הכסוק ר"ל שלפכיו ית' החלף שנים הסכותן הבלתי תורגש חשר חינו לח יום ולח לילה וו"ש כיום אתמול כי יעבור שיר'בעת עבר יום אתמול וה א בין השמשו'שהוא זמן בלתי מורגש וכן כאשמור' בלילה שהוא בודם עלות השחר ע"כ: זרמתם שינה וגומר יר' והנה זרמתם אל בני האדם המי וכשיבה יהיו ובבקר כחליר יחלוף האדם הלוה בזמן בחרותו ויצוע אדם ואיו ח"ו ובבקר ילין וחלף ולערב ימולל ויבש שלה כשחר לו שום לחלוחית כדי שיוכל לחיו"עמו בימי הזקנה: בי כלינו וגומר יר׳ ואפי׳ בזה הזמן הקלר הלואי ולא כליכו באפך ולא כפהלכו בהתבוכנו את ממחך מה היא כי אותו ההתפעלות הכלה אותנו יותר מהרה: שתה עינותינו וגוער ברי"ע ז"ל פי' שר"ל אנחנו עושים זה בחשך בחדרי חדרים וחתה ה' רורה חותנו למחור פניך י ע"כ: בי כל ימינו יר׳ כי כל הומן שנחיה הכחשב בערך ימים לא בערך שנים פנה בעברתך: ימי שנותינו וגו' ם מעתי בפסוק זה שיר' לומר כי מלד עלמם אם יכיחום יהיו שבעים שנה והוח אומר בהם מי יודע וגומר יר׳ אך מלד עו אפך אפילו אלה הקלובים אם יחיה אותם האדם יתהלל הרבה

מחד ובחומר וכירחתך עברתך פי' הרי"ט ז"ל שיר' החים הירח ממך יותר חתה מתעבר כנגדו יוחר ע"כ: למנות ימינו וגומר יר׳כמה שחכו מונים ימינו כן הודע שהם שבעים שכה ובזה כביא לעצמנו לכב חכמה ונשוב בחשובה היום וחין אנו ממחינים למחר כי לא נדע מה ילד יום: שובה ה'עד מתי יר' שוכה ה' והנחם על עבדיך בחופן שבבקר השבענו חםדך וכחור בקר זה יזרח שמש בכל יום ויום שנחיה כי מי שיהיו לו טובות בבחרותו הנה ברוב הפעמיישמת בקן ים "ים וכפי דרכי חולי יר' ונרננה ונשמחה בכל ימיכו ורפילו בימי בחורותנו והו ע"ד משו"ל אשרי ולדותנו שלה ביישה את זקנותנו ואשרי זקנותנו שלח ביישה את ילדותנו: או ירי לוחר כילא נצערך לבקש על הפחחים לח בימי הבחרות ולא בימי הזקנה - אויר' שבענו ובומר ואכו יודעים שבכל היום יהיה כן ואפילו בין הערבים י אויר'ע"ד תהן אמת ליעקב הסד להברה' איר׳ שבענו בבקר חסדך ואחר שבתחלה תעשה אותו על כד החסד נרננה ונשמחה בכל ימינו כי ירעכו שהחסד הזה ישוב ויהיה חמת : לו יר' ע"ד מה שביאר מהר"י בי רב בפסוק ה' ברצונך העוד שלהרי וכומר עיין בו במקומו או יר׳ וכרנכה וכשמחה בכל מה שנחיה ואפילו שיהיה זמן מועט הנחשב לימים ' או יר' ונרננה ונשמחה בכל ימינו הקצובים לנו: שמחנו בימוח נוו' ד׳ עם היות שהיו ימים מועטים בעיניכו הנה היו כשנים רבות אם מלד הקלור ימים אשר להדם ואם למה שהאד מנטער הרבה מאד ביום הלרה ויהיה לו היום ההוא ארוך כשנה אחת: יראה ש מבריך וגותר יר' יהי רלון מלפניך שתעשה חסד עם החבות וימשך הדבר שהבנים יהללוך עם דבר זה ג"כ והוח חומר והדרך על בניהם

יחד יזכו אליה י ואז בימי הישועה יהי נועם ה' אלהינו עלינו שאור שכינתו ינעימנו ויבדילבו בווהר פניבו מעמי הארן: ומעשה ידיכו כוככה עליכו וגו' הוא כדברי ד' מאיד האומד אימהי דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושה ותפארת לו מן האדם . כי ד"מ הכילי הוא תפארת יתקנן:

יוֹבָרָה עוֹבָרִי נִיסָרְ וְשִׁבְּהוּרָךְ עוֹבָרִי נִיסָרְ

עַלבְּנֵיהוֹן: וִיהִיבְּסִימוֹרָא ְרַגַּן עֵבֵן

עילָאֶרה בִּשְׁלֵל עַנָנֵי יָהֶרָיה דְּשַׁרַי

דָבִית: אָמַרדָוֹדאִימַרלַיְיָי רוֹחֲצַנִי

וכַרַר תוּקפִי אֵלהַי אַכְלֵיה בְּמֵימְרַה:

אַרום הואיפָצינָך שָׁלֹמה בְּרִימִפְּחָא

בְּטַלֶל שָׁבִינְתֵּיה יִטְלַל עַלָּךְ וּרְחוֹת

שְלַלְיָקָבִיה תִּתְרָחִיץ חְבִיםְא וְיָצֵגִילָא

מוֹתָא דִי בְּקִיבְלָא מְהַלֶּךְ מִסִיעָרת

שִׁירִין דִּמְחַבְּלִין בְּטִיוְהַרָא: תִּרְכַּר

שְׁכָאלָךְ אַלְפָא וְרִיבְבוּתָאמְן יְמִינֶךְ

עילאַה שַוִיתָאבֶית שבינִתָּך: סְתִיב

מַרִי עַלְמָאוֹנָן אָמַר לָאתְאָרַע לֶּךְ

י בְּעִינָךְ הְהֵימִסְתַבֵּל וְהִיךְ מִיחָנַמְרין

רַבַּיויבִןי דְאָזְלִין בָּלֵילִיָא סִן גִירְרָא

יִפַּל נַ מִּנִישִׁי הַיִּמְנוּתִיה: לָאתְרְחַל מִן רְחוּרָא

לְנָתָרְ לָא יִקְרְבוּוֹן לְמִנְּזָק:

דאַשָּׁרֵי שׁכִנְתֵּיה בּרָוָא

יָבַינוּ כוּנְנָרָה עָלֵינוּ וּמַעַשַּׁרה יָבִינוּ יִייִינוּ יִייִייִי מִן קַדָּם יִיְעַלָּנָא וְעוֹבָבִייְדָנָא מִינִיה

בָאָבָרֹת ֶיִּטֶּהְלָךְ וְתַחַתְּבָּנָפֵּיותִחְטֶּׁתְּ מֵיּגְּמִּיוּתְחְטֶּׁתְּ מֵיּגְּמָּיִוּתְיִקְלָא מְפּוֹתָא וְאַתְרְגִישְׁתְּא:

לַאוּנָשׁ: רַקבְעִינָיַדְתַבְּיִטוּשְׁלֶבֶת מּימּס נּיּיְדְבַלְאַדְ מוֹתָא דִשְּׁדִי בִּיבָבָא: בּוֹ

תְאָנֶה אֵלֶיך רָעָרה וְנֶגַע לְאֹ־יִקְרָב יִנְיִה שְׁמָא דְקוֹרְשָׁא יִפְּלוּן מִן סְמַר

ָעַל־שַׁחַל וָפֶּיֶהֶן הַּרְרֶרְ הִּרְרֵפֹם כְפִיר לי מיחסי רַשִּׁיעִי הֶחֶמֵי: ענִי שְׁלֹמֹה וְבֹן אָמֵר

בְישַׁתָּא ומַכְהְישָׁאוּמַזִּילָא לָאִיקְרְבוּן בְמַשְׁכְנִייך: אַרום מַלְאָבוּייְפַקּר עַלֶּךְ

לְמַטְרִינֶךְ בְּכָל אוֹרְחָתָך: על תְּקוֹפֵיהוֹן יִטְלוֹנָךְ דִּילְטָא תִחְקַל בִּיצְרָא בִּישִׁא

י בַּלָּאָבני רִיגְלָך: על גור בַר אַרְיון ופִיהַנָא תִּיבְעוֹץ תַּרְטוֹם אַרְיָא וְחוּרְטָנָא דִּ

בַּי בִי חֲשֵׁק נַאָּפַלְמֵתוּ מינייינּ אַרוֹם אַנְתְּ הוּאַ יָי רוֹחֲצֵנִי בִּמְרוֹר

ירחה חל ענדיך פעלך להושים ולהם ירחה גם כן : הדרך של בניהם י שיתתיד נסעל הדירות הכחים כחיי המכות: ויהי נוסם ה' מלהינו שלינוי להבין ולכורות: ומששה ידינו בשפשים שינים: כיננם טלינו י שנוכל למשית של בהלה: ומששה ידי בוכנהו של כשנת בתכלית לרצוג לנו לפני ה':

ם"ע ספורנו ז"ל

כאשר המומור קודם זה התולל על בני הגליח וגרותיהסי חמר לצדיקי היורות שכל ח' מהם שיכיו הרשעים ו מקיי הומן וירההו בישעתוי

לנכו לעכוות הכל כג ות הוח ושמוהו מכל רכוע מן : າກກົາ יושב כסתר עליון י מתה היושב בסתר עליין מן נרות הגלות בהתפלל חליו: כגל שרי יתלוכן "בלילה כבתי כנסיו" ימדרשות להבין ולהורות : חשר לכי חום מני,ובנטית חומן לכביד החל ית פהוח: מחשר מפגעי כומן : ומנידתי מן ההויבי׳ חלהי: פקבל תפלתי מבטחבו בי הוח יכילך אני בוטחבו שיעשה חת כל חלם שהוח ינילך: מפח יקים י פתחבולות החויבים: מדבר הוות " ומתקרי הופן כי אתנם: באברתו יכן לך: שן החוינים: ותחת כנפיו תחסה ממקרי הומן גנה נסוחרה חפתו וזה כי חשתו בהים חשתה של תורה היח בנה להביל מן במכה: וסוחרה שלח יהרבו לך מקרי הומן כחיפן. שלח תירח מפחד לילהי שהם פקרי הומן שלח ירגים החדם בכם עד בוחם כי לח יוע פחדב חת מתו: מחן" של חויכים: יפוף יומם הקורם פתחים עד שיכילך: שדבר בחופל יהלוך : חף על פישיויקלוילתך: פקסכי מכריתת החוים: ישוד להרים שישוקה וינול זולמך כנהריי לעין כל : יפול פנדך רלף ביתו בחלחת בובותב ב וכלוחת רשעים תרחה ' כענין וינאו ורחו בפגרי החכשים הפישעים כי: כי אתה ה' לי החי הוח : עלי כחילו ישחיכך מחשי שליין שמת מע כך י על כפים יוווחגיף בתבור יתוכה לכל זה מפכי שחתה הרגל על דרך כי עם חבני שינת מעונו החל יתנרך שהוא מחסי שאני מתגיכן כו

וכוח עליון לח תחנה חליך

דעה " בפרטות בין החויבי": ונגע מחקרי הות, כי

מלחכיו יניה לך. פליך

לשתרך בחופן: כי פל נפיני ישמוכך על שחל ופתן

תַנרין : אפילו פהזיק הרגיל

להיית בפנע כי ביחשך -וכשינום לחל זכיו לשתרך

יוומר מנותי וחת היח חפני:

שבי חשק ואפלטהו" שן הרש

בנלות: משנכהו בקבוץ

גליות לתת לו מטלה:

יראה : שיראה עזר השם להם כי הוא חפץ בם : ויהי : טעם כוננה עלינו להק! סבות ועלילות שלא יהי'טורח להם ועמל בכל מעשיהם וטעם כוננהו שיהיה שלם על דרך אם יי׳ לא יבנה בית: יושב בסתר עליון: יתכן שגם זה המזמור למשה או לאחד מהמשוררי׳ והוא אומר לעבד השם שמעני אחה יושב בסחר עליון שהוא הפס

ומלת בסתר סמוכה כמו בגל שדי יתלונן כי הטעם כפיל כמשפט: אומר ליי׳ בעבור יי׳ כמו והמר פרעה לבני ישרהל וזה פירושו הומר לך בעבור יי' שהוא מחסי ומלודתי והוא אלהי שאבטח בו והטעם דבק כי הוא כחות הלני נסיתי זה וחני חהית לך שלב: יקוש: פעול יקושתי לך או תאר כמו עלום וסמך דבר אל הוות שהוא הוה פחחום : בהברתו הטעם כנשר יעיר קינו והטעם שימלט מהפח ומהדבר ויתכן היו' הפח החרב על כן מלח סיחרה ולנה כמו סחרו אל ארץ תרגו' סביב והנה הטעם כי המונת השם תסובבהו וחלרהוי לאי מפחד לילה י מקורות לילה ולא מקורות היום שיעיפו כחלים כחשר יפרש מדברי כי רוב הדבר בלילה הוא אם היתה הסבה קור ואם מחום יהיה ביום להרים : וקטב כמו דבר והטע' כריתה אהי קטבך שאול וטע'יסוד שיסוד הרוחות וכא בשורק כמו ירון ושמח ויש אומרי' כי ישוד מגזר' שדים: יפול הוכירכי לל השם יסתירהו והוא יראה שיפלו לימיכו ושמחלו רבי' בבח הדבר וזה טעם אליך לא יגם: רק טעם שלמות רשעי' כי השם הבית עליה' דבר לשלם להם כפעלם: כי דברי המשורר לעבד יי' כי אתה העבד יי'שהוא מחסי עליון שמת מעונך והוא לעולם למעלה על כן: לא תהונה : סבוב כדרך אנה לידו : רעה הם התחלואים 🗆 באהלך דרך משל כמו ופסח יי'על הפח': כיי לךי בעבורך כמו המרי

לועם יוי אלהינו - שכינתו ותנחומיו: ומעשה ידיכו כוכנה עליכו - לשון תחינה היא כוכנה כמו שמרה שפט': כוכנהו : כוכן אותו ושני פעמים ומעשה ידיכו כוכן אחד על מלאכת המשכן שבירכן לישראל והתפלל שחשרה שכינה במעשה ידיהם במשכן ואחד שתהא ברכה במעשה ידיה': יושב בסתר עליון - מי שהוא חוסה בסתר

בונגהו:

ַעַבָּהֵיה פָּעָלֶה וַהַבְּרָהְ עַל־בְּנֵיהֶם:

ּ וִיהָי יְנַעם יְהָוָה אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּסִעַשְׁה

שַׁרִי יהְּלוֹנְן: אַבֵּר לֵיחוְה מַחְזַיִּ

וּמְצוֹרָתְיֹאֵלֹהַי אֶבְמַחֹ־בְוֹ: בַיִּהוֹא

לַיַלָה מַחַץ יַעוף יוֹמָם: מַדֶּבֶּר בָּצִּבֶּּל

מְצַרָּהַ יִאֶלֶף וְרָבָבָה מֻיִמִינֶה אֵלֶיה

יַצּיַלָך מָפַּח יָלְוֹשׁ מַוֶּבֶר הַוְּוֹת:

יַהַלְרְ מִקְטְביִשִּוֹרְ צָהָרִים:

ַ מַחְסֵי עֶלְיוֹן שַׁמְתָּ מְעוֹנֶךְ:

אָשַׁנְבֶרוֹ כִי־יָרָע שְׁמִי:

יִשְּׂאָוּנְךְ פֶּוֹרַתָּנִוֹף בָּאֶבֶוֹ רַגַּלֶּךְ:

רשעים תראה:

בּאָרֶלֶך:

ישב בּסֵתר עַליוו בּצֵל

כִיאַתָהיהוַה

על כפים

יקראני

בְּטוּל דִּי בְּמֵימָרי אִיתְרָעֵי וַאֲשׁוְבִינִיה אֲשׁנָבִינִיה מְטוּל דִידַע שִׁבִי:

ַבָי,מַלָּאָבָיו יְצַעֶּרד<u>וּ־דָּ</u>לֶּךְ

כנפי השכיכה הוא יתלוכן בללו שהקב"ה מגין עליו הרי משה רבינו זה משיא את בני המדם לחסות בכנפי השכינה . שדי לשון חוזק . יושב בסתר עליון כמו בללו חמדתי וישבתי : אומר ליי' מחסי : הוא ומצודתי והכל ילמדו ממכיולמה אכי אומר כן כי הוא יצילך מפח יקום ובז' לכל אחד וחחד הוח אומ' יושב בסתר עליון: באברתו יכנף: יסך יסוכך: תחסהי תתכסה: סוחרה יהיא לנה המקפת החדם קרוב לחרבע רוחותיו ה צָנָהוִסחֶרָה אֲמִתְּוֹ: לְאֹרְהִיבָא מִפַּחַר ֹיִי יּי סוחרה לשון סחור סחור: לא תירח : חם תבטח בו: מחן יעיף יומס . שד המעופף כחן : מדבר ומקטב שמות שדים הם זה מזיק בלילה וזה מזיק בלהרים: ישודי ישודר: יפול מלדך חלף . לשון חניה כמו על פכי כל חחיו נפל: מלדך משמחלך יחכו חלף שדים וחליך לא יגשו להזיק: ושלוחת כליון ולמה כי אתה אמרת יי' מחסי והרי זה מקרא קלר שליון שמח מעוניך י את הקב"ה שמת מעון מבטחך : לא חאונה: לא תקרה וכן והאלהים אנה לידו: פן חניף : פן חכשל וכן כל לשון כגיפה חצופ"יר בלע"ז:

ממרה

ומעשה י' בקריא' וסימ' נמסר במלכים א' סימ'ז' : צ"א יושב כל סיפרא חס' במ"ב מ"ל וסימן יושב בשמים ישחקן ואתה קרוש יושב תהלות ישראל: תחסה חד

ביו. בי ביון בי בי אמוני ישראל : באו ימי השלם : ושלמת רשעים תראה : תדריך ה'וחס' וסימ' נמסר בסדר עקב יבריש ידישע : בקריא' וסימ' אנכי שלמי אמוני ישראל : באו ימי השלם : ושלמת רשעים תראה : בקריא יט מו אבע טינו אות מים מרעה וישלך אהרן את משהו ביום ההוא יפקד ואצאה בשער הגיא הים אני אם תנין כיחיללת מים בליש׳ וסים כי ירבר אליכם פרעה וישלך אהרן את משהו ביום ההוא יפקד ואצאה בשער הגיא הים אני אם תנין כיחיללת

תנין ' תדמם כפיר ותנין ' אכלני הממני: השדה בריתך: על . כדרך וחית השדה השלמה לך אפילו תדרוך עליהם ותרמסם לא ירעו לך: כי . אלה דברי השם למלאכים וואת היא המלוה שלום בעבורך שהמר להם כי זה עבדי בי חשק ואפלסהו אשגבהושלא יוכל האויב להרע לו בעבור שהוא יודע סיד שוני :

תהילת ה תורת הסר

או יר׳ יראה אל עבדיך לעשות פעלך והוא כאומר והלכת בדרכיו וכרו"ל מה הוא חמון אף אתה היה תכון מהו רחום לף מתה וכו' הויר' באומר יראה ע"ד מה שדרשו הדרשנים במ"שה לשר יאמר היום בהרה' יראה שר"ל יראה ויודע בעולם וכו' וכן אמר פה ירתה בעולם ענין מה שאל עבדיך פעלך והוא הדבר החמור ומה שהדרך על בניהם והוא ענין התורה שנתן האל ית' בשביל מה שנתנו ישראל את בכיהם לערבים וכו' י או יר' באומר פעלך מה שנחתכלת בחירה וברחת הת העולסוכן הס יעסקו בה המיד ובכן יהיה הדרך על בניהם רשר נכנסו ערבים במדה בענין התורה. אור"ל שיתוספו חיי בניהם ויהיה להם זקנה וכת"ש רז"ל שהדר הוא ענין זקנה וכו' ובין הכי וביןהכי במציכו למדין עם זה ביחור יפה למה שהרו"ל ויהי כועם ה' חלהיכו אמרו ישראל רבש"ע אלליכו נתת תורהך שנשתור אותה וכבודך נתת בעליונים היכן שנתת תירהך תן כבודך הוי ניהי כועם ה' אלהיכו עליכו ע"כ וי"ל דהיכא רמיוא עכין התורה חלל הותר ויהי כועם וכו' שא שיש לישבו כמו שביהרתי כי הוא רמוז בפסיק יראה אל עבדיך כעלך והדרך על בניהם כי הבנים מאן דכר שמיהו הם לא שכיון דע"ה למה שכתב האל ית' את תורתו בלוחות וכתנה ליפרש בשביל

צא יושב בסתר עליון וגומר יר) האים העומד בסתר עליון שתמיד חוסב בלבבו שאין עליו כי מם החל ית' בצל שדי יתלוכן ממיד ולא יירא מדבר רע כי ה'ישמרהו ב

אומר - לה' מחסי וגומר יר' אומר לה' היותו מהסי שלה יכני שרב ושמש וכן היוהו מצודתו לניד בו למבקשי כפשיוהוא אלהי ומשגיח עלי: כי הוא יצילך וגומר יר' יצילך מפח יהוש וכן יצילך מדבר הוות שהוא כפח יקוש להיותו דבר המהדבק: באברתו יר' והחת כנפיו ית' תחסה ולא בכנפי ההרץ ולא בכנפי הבחרולא בשהר הכנפים אפר הם בעולם ולא תירה מכחד וכו': דק בעיניך תביט וגומר ור'ע"ד ויך הת החלרי ויטמנהו בחול: בי מלאכיו יצוה לך זה יובן ע"ד משו"ל ברבה פ' ויגש אמר רשב"י אמר הב"ה לישראל היו מכבדים את המצו'שהן שלוחי ושלוחו של אדם כמותו אם תכבד אותם כאילו כבדחני ואם בזית אותם כאילו בזית לכבודי ע"כ: ובמומור ל"ר כתבתי ביאור מה בפסוק זהי ובתנחומא פרשת ויצא יעקב אמר רבי מאיר עבה מלוה אהת מוסרין לו מלאך א' שתי מלות מיסרין לו מלאכים הרבה שנאמר כי מלאכיו יצוה לך לשמרך מן המזיקין שנאמר יפול מלדך וכו"י וכ"ל שדרשו זה מאומרו יצוה לך והוא ענין המצות כי העושה מצוה א' קנה לו פרקליט א' י ועם זה בעצמו יוטעם ג"כ מש"ה הן האדם היה כלחד ממכו ור"ל כאחד מן המלאכים יען כי על מצוה אי לבד נצטוה יוהייכו אולי משרז"ל אמר הב"ה אדם הראשון לניתי אותו מצוה אחת כדי שיקיימנה והשויתיו למלאכי השרח שנאמר הן האדם היה כאחד ממכו כו'ע"כ ודייקא נמי שאמר למלאכי השרת ולא אמר למלרכים והעכין הוא כי כמי כן עם המציה ההיא היה אדם הראשון משרת אליו ית': כי בי חשק וגומר הנה יש לנו להטעים אומר ענין ידיעת שמו ית' אצל ענין ההשגבה י והכ"ל כי הוא בעצמו מהשאמר הכתוב וראו כל עמי הארן כי שם ה' כקרא עליך ויראו ממך שהכוכה לומר כי מאד ראותם כי שם ה' כקרא עליו

אבן יחייא

לשושי כי חובץ על יד ירבה . אבל אין תפארת לו מן האדם כי מונע בר יקבוהו לאום והמפור הוא מסאר' לו מן האדם . כי אוהבי עשיר רבים והכל ישבחוהו אבל אין תפארת לעושי כי בסוף יעני אבל הנדיה הכותן בעת הצורך ומקבן בעת הראוי יש לו תפארת ותועלת אליו ולבכי האדם י וזהו אומרו בנגד תפאר' לעושיה ומעשה ידיכו כוכנה עליכו י וכנגד תפארת לו מן האד' אמר ומעשה ידיכו כוככהו בערך הבריות:

בשתר וגו' גם המזמור הלו נאמר על הגלות והם דברי המשור' שמדבר לכנסת ישרא לאחרי איחר תמיד ואתפלל לה' שהוא מחסי בקצה הראשון מהמלחמה

שהוא בקרו'עלי מרעים לאכול את בשרי . והוא מצודתי בקצה האמצעי מהמלחמ' כשימכו עלי מחכה . והוא אלהי אבטח בו בקצה האתרון כשיקום עלי מלחמה וחרב מוכחת על צוארי . כי הוא וגו'כי הוא יציל אותך שאתה יושב בכתר עליון ובוטח בו בגלותך וכצל שדי אתה מתלוכן וחישה בוי והכה זכר שם עליון להיותו צריך להיות כן למען יוכל להשפיל האויבים המשעבדים בכיו זכר שדי להיותו לריך להיות גם כן כדי להם די סיפוקם אחרי לאתם לתת חן הגלות ערוחים מפח יקיש ובומר וההללה תהיה בעולם הזה מפח המוקש מהגלות. ותהיה בעולם הכא מדבר הוות - שהוא דבר השיברון מבהיכם - באברתו וגו' אופן ההללה בעולם הזה תהיה כי באברתו ובכנפיו יסך לך מפגעי הגלות כשתחת כנפיו - תחסה בלב טיב הקטן . וסוחרה שהו המגן הסובב כל הגיף כי תרגום סביב סחור כשיהיה האנוכת אמתו תקועה בלבך . לא תירא וגו' ואופן ההצלה בעולם הבא תהיה כי לא תירא מפחד הגהינ'הנקרא לילה מחן יפיף יומס הוא המלאך המשחית הממוכה בבקר מדבר באופל יהלוך הוא המלאך חבלה הממוכה בערב מקטב ישוד צהרים שהוא המלאך המות הממוכה בצהרים מה שלכן ערב ובוקר וצהרים ישיחו בכי ישראל תפילתם להכצל מהם יפול וגומר כי יפולו מצדך אלף שטנים רק אם תביט בהם בעיניך למען ורבבה משדים חימיכך ואליך לא יגש השטן שרש ומלכם י תראה השילום שמשל" הקדוש ברוך הוא לרשעי על עוכותיה וחודה לאל על הצלתך מיסורין בדולים כי אתה וגו'ולהיות כי אתה לה' עליון שהוח מחסי . שמת אותו מעוכך ומחסך כי ונגע לא יקרב באהליך שהוא אשחך בטחת בו שיגין עליך לכן לא תאוכה אליך כגופך רעה . ובכיך . כי מלאכיו יציה לך ובעבורך לשמרך בכל דרכיך . על כפים וגו והם יעשו שליחותם הטיב כי יהיה כאלו ישאונך על כפיהם ולא תשים רגליך על הארץ פן תגפכו באיזה אבן קשה . על שחל ונו עד בי חשק ונו הם דברי החלוה יען כי בי חשק לכן אפלטהו כאשר חדרוך על שחל ופתן

יראו מישראל יען ראותם כי אם יצטרכועל איזה דבר להזכיר איזה שם משמותיו של הב"ה ככון למה שילטרכו כדי להשגב בו ולהעזר יוכלי על זה ולכן מצד ראוהם זה הענין שיש בהם יראו מהם ולו"א פה דע"ה שאמר האלית' אשגבהו כיידע שמי כי לבד מצד זה והוא ענין היותו יודע שמי אשגבהו ולא שיצטרך הענין אל שבפעל יוכיר שמיכי אין ספק כי אסיקראני קריאה בפעל איניהו נהכל הוא ישי לי שמו אכבי בהיותו בצר'בפעל ואז הוא מוכרם במעפיו להזכיר איזה שם משמותי הקדושים כדי להנצל מאותה הצרה בעצמה אך כאשר איננו בצר' ואיננו מוכרם לכן איננו שי בשמי המיוחר והכדון לענין אותה ההצלה ולכן אחללהו ואכבדהו והוא הענין שנהיה לאליהו בהר הכרמל שחלצהו האלית' וכבדהו בעיני הכל . או יר' כי בי ובידיעת שמותי למה שיצערך חשק ולא חשק אכן עורא

יקראני - ובעת שיקראני בשמי ובבא הלדה על אנשי דורו לפי גזירותי אני אהיה עם עבדי - ואחללהו ואכבדהו שלא ילערך לזולתי: ארך - מספר ימיו אמלא והפרד כבודו מעל גופו אראהו בישועתי הטעם שיהנה מזין שכינה וזאת היא ישועת השם בהמת או רמז לימוח המשיח: מזמור שיר ליום השבת י לא הזכיר שם המשורר וטעם ליום השבת שיזמרו בו זה החזמור והעד הבא אחריו: עוב להודות : באמונת הלב ולזמר בפה וצגרון: לשמך עליין י שהוא עליין על כל השמות או להודות בלשון ולזמר בכיכור והעד עלי עשור: להגידי ללמד לאחרים חסדך להודיעם: ואמונחך בלילותי כדרך קדמו עיני השמורת חלות לילה אקום להודות לך: עליי אלה כלי ניגונים והגיון

יַקְרָאנִי וְאָעֵנִהוּ עִפְּוֹ־אָנְכֵי בְּצָּרָהוּ מוּ ָיצַלֵּי<u>ַ</u>קַרְמַיוַאֲנָא עְנֵייְתֵיה עִימֵּ'ה מומור שיר י שיר לוים: ליום אַבר אָבר ואַבברווּ: אַרד יָמִים השבת · שאומרי'אותו בשבתום אַשְׁבִוּעָהוּוְאַרְאָהוּבִישׁוּעָהַי: צב והוא מדבר בענין העילם הבת ביובור שיר ליום השבת: פוב א שכולו שבת להגיד בנקר חסדך -ואמוכחך בעת הגאולה: יַלְהוֹרוֹת לַיהוָנָה וּלְוַמֶּר לִשׁמְךָּ עַלְיִוּן ובעוד לרת הגלות בלילות לְהַנִיר בַבַּקַר חַסְהֶךְ וְאֵמנונְהְךְּ להחמין בך שתשמור הבטחחך לְתַנְאָה בְצַפְּרָא שוּכְךְ י׳יי׳ בַּבִּילְוֹת: עַבִּי־עָשׁוֹר וַעֲבֶי־נַבֵּל כל זה נאה וסוב : עלי עשור ועלי בי שמחתני ה נבל : כנור של עשרה נימין : על פום כנורא י ייי על הגיון בכנור: חים בער לח ידע : הת החמול מכין חים בער כנו יו ע יותר מחומת מבים למטה : בפרוח רסעי כמו עשבר ווייר: רַעשַרָתִי נִימִין וְעַל פּוֹםנִיבְלָא עָלֵיהֹי׳ מּמִייִידְיְהְוֹח בְּפְּעֲלֵךְ בְּמַעַשְׁיַיְרֵיךְ אַרְגַן: מינם יודעים שהפרחתם אינה ופיפי מַה־גַּרְלֵוּ מַעשִיה יְהוָרָה מֹאֹר עָמִקוּ אלא להשמידם עדיעד שמשלם איש־בַער לאיֵרע לשונאיו אל פניהם להאבידם ואתה מרום : בכל משפטיך בַּרנַיָּשְ שַּׁמְיָאלָאיִדָע יוּיִייִי רִשָּׁעִים ּ בְּמְוֹ עֵשֶׂב וַיָּצִיצוּ בָל־פְּעֵלֵי יוּ מִי רִשָּׁעִים בּמְוֹ עֵשֶׂב וַיָּצִיצוּ בָל־פְּעֵלֵי ידך על העליונה שהכל מלדיקי עליך חת דינך: כלותי בשחך אָוַן לִהשָׁמְדָם עַרֵי־עָר: וְאַתַּהֹטְרוֹם רעכן : לבלותי בשמן של שררה אִיהַלַבְלְבָן רַשִּׁיַעִיִא הֵיךְעִסְבָּאוּנְצָצִין יֹי יֹי יֹי לעֹלֶם יְהוֹוָה: בִי הַנַּהַ אִיבִּיךְיוָהוָה בלותי כמו בליל בשמן: בשורי -ּבֶּי־הַנַּרָה אֹיְבֶּיָךָ יאַבֵּרָוּ יִהְפָּרְדוּ כָּל־ בעוייני כמו בשוררי: בקמים אָלָרָא עַר עַלְכָּא: וְאַתְ רָבָא וְעִיבֶּאָה לּי לּ װּלי לּ <u>פַּ</u>עַלֵי אָוֶן: וַתָּנֶם בִּּרְאֵים ַקּרָגִי בַּבּלְתִי עלי מרעים . על הרשעי הקתיי עלי שמעו אזכי מאחורי הפרגוד שלח יועילו לכלות חותכו שכך יָאַרום הָא בַעֲלֵי י בַּקְמֶים עָלַיִמְרֵעִים תִּשְׁמַעְנָה אָזְנָיְ: םמסחי: מכרה צ"ב בלילות ד'ומ"ל וסי' להגידי

אָנָא בַעַקָתָא אַפּצִינֵיה וָאַיַקְרִינֵיה: אוריכות יומין אַחְבּעינִיה וַאַחַמינִיה שַבְּחָאוְשִׁירָא דִי אָמֵר בכורקני: אָרֶם הַרֶּבֶאָה עַל יוֹפָארְשַבְּתָא: טַב לאוראָה קרם יי ולשבחא שבה וַקוּשִטָּךְ בְּלֵילְנָן: ריננת כִּינַרְיָיא: אַרוּם אַחְדִיתַנִיייַ בעובדר בעובדי אידר אביע: בַשָּה מייַסי מַחִשְבֹחֵיך: רַבְרָבִין עוֹבָרָךְ זְיָ לַחֲרָא עָמִיקִין ֹ בְּבֹרְבִין עוֹבָרָךְ זְיָ לַחֲרָא עָמִיקִין בֹּי וֹכְסִיל לְאַדָיבִין אֶתּיּוֹאת: וֹבְסִילָא לָא יִהְבַּיֵין יַת דָא: ַכַל עָבְרֵי שְׁקַר וַעַתִיר דִּי שֵׁצִינוּן ְבַעַלְטָא הָבִין יֵיוָאַתְּ רְטָא וְעִילָאָר־וּיפיו כ״פּוֹבְּיָאָמַן רָעַגָן: ַלְעַלְטָא רַאָתֵי: דְבָבֶרְ יָי אַרוֹם הָא בַּעַלֵי דְּבָבָרְ יְהוֹבְרוּן לְעַלְטָא רְאָתֵי וּמָתְפָּרְשִׁין מִן סִיעַתְהוֹן רְצַרִּימַנָא בָּל עַבְרִי שְׁקָר: ווְזְקִיפּתָא

: נועם השיר או שם כלי הניגון כי - בעבור היוח נשמ המשכיל בששת ימי המעשי' מתכודדת בעסקי העולם על כן היא מתכודדת בשכת להכין מעשה השם וכפלאותיו על כן: כי שמחתני וי׳ בפעלך על דרך שנות השמטה שישמעי כב החורה למען ילמדו וירחו והטים כי שמחחני בדעתי כל מעשיך שהם ישרים: מה: ולא יכולתי לחקר כי גדלו ממכי מחשבותיך. מאד עמקו והנה גדלו כמו גבהו שהם למעלה מעלה והפך זה יעמקו והכל ככגד האדש: איש: רחיתי כי חים בער לח ידע מעשיך וכסיל הטעס כפול : בפרוח . הם המלליחים בארץ וטעם להשמד' זהת היה חחרית' כמו יחד כסיל וכער יאבדו כאש' פירשתיו חושהשם ישלם טוב לרשת בעולם הזה על טובה שעשה להאבידו באחריתו ככתו' בחורת השם: ואתהי השם י מרום תחת חואר או הוא חסר בי"ת והטעם כי אתה מרומם שיבין הבער סודך: כי הנה י אויביך פעמים כי שמע המשכיל מה שקרה לרשעים גם רחה כן בימיו פעמים רכות כי אויבי השם סופ' לאבדון: ותרם. אמר ותרם כנגד ואתה מרום וטע כראם שקרכיו גבוהו מאד: ויאמר : ויאמר דוד לאחימלך : כי בטרס ידע הנער: וחברו קרא אבי : לכן ידע עמי שמין ויאמרו השרים אל כרוד : ניוחנו כן קרח אמר בלותי בשמן רענן . שמן המור ויאמר צדקיה אל ירמיהו יכבדו בניו ולא ידעי תבואהו שואה לא ידעי אך בצלם יתהלך אישי איש בער לא ידע וכסיל לאי כי תאמר

רענן קרן רחשי בלול: ותבט י

בשורי - תחר כמו וסורי בחרץ

פתו חנכי בנרה . בתלחתת גוג וענוג: אחלנהו ומשנה יושים וחכבדהן כחתרו וכנד זקניו כבוד : חורך יפים כימות הפשיח: וחרחהו בישועתיי לעולם

כוה התוחור הניד החכוון מחת החל יתכרך כמלוחויום ה זכם יוחמר:

ליום סונת כי חפום -ום קיום פוח: סוב יונחות: להודות לה' י כל כל כם כה: ולותר לשתך פליון שתוכל להושים כשת לרה ווה: להגיד כנקר חשדן להניד חשדן נכקר ביחתנו מחשלת בכרות לחירם: וחתונתך שתוכל להושים כתו שחשר ובקשתם משם חת ב' חלפין ותנחת: בלילותי של גלות: כי שתחתני ה'כתעלך י שכרחת המדם בכלם להים ובדפותו: במעשה ידין חרכן י שהכנת חת כל הנריך להשליתו : מה גדול מעשיך: במכיחות סנתנחות: מחד מתקו התכליו התכוונים כוה חים כתר לח ידער סדר מעשיי הפור'תכלית פכוון" בי חתנם לח יתכוכן כוה : וכסיל לח יכין חת וחת י חף על פי שיפירהו חיזה פחכתי הדור כתו שמעירין הישן : נתרים השעים כמו עשכ בחיי שתה: ויכיכו "כין כלי שרי שלם שהיח התכלית התכוון והוח חיי עולם: להזעדם עדי עד בחיי עילם כנתול פעזיהם ולא יענכ מום תגתול חיום מעשה שוכ שחין הקכ"ה מקפח שכר שים בריק : וחתק מרום ! עליין על הכל ורחי לקוות שתתקומם על עוברי לגינן: כי הנה אייבין ב'י כי חתנם רשעי ותועלי עין הם חויביך מקלקלים בנחירתם טוב מעשין סדרם ותכליתם כי הנה חייביד יחכדו יתפרדו . כפושקרה בדור חנים ובתכול וכפלנה ובשדום וזולתם בנזרם אלהית כנד הטבע: ותרם כרחם קרני" ביתי משק ניהושע ודוד ושלמה וזילתם בחוםן כי: כלותיי בללתי קרני: כשמן רתכן כשתן זית רענן להתענג נסבחיי בתה: ותנט עיני נשורי בימי כל חלה רחיתי ברעת החויבים שחשבו לרחותה בי וכן רחוי לקוות שיעשה ביול יתנרו לעתיד עד כי:

נדיק

אבן יהייא

בבקר הסרך יעל משכבי בלילו'-

העמרים בבית יי"מפחר בלילו::

ידע י"ש בקריא' וסימ' אל אלהים

יי'הוא ירע יושבע עוד דוד

תהילת ה' תורת חסד בידיעתו שמו'המלאכי'הממוני'על כל דבר ודב'ולכן מלבד שאחללהו אכבדהו וכו' יושמעתי שיר'

ָהֵיךְ רִימָנָא תוּקפִי רָבֵיתָא יָתִי בִּמְשַׁח רְבוּתָא רַטִיבָא רְזַיִת עַבּוּף: וְאִיכִּתַּבְּלֵת עַיְינִי

יכתבו מגזרת שוררי וטעם ותבט שראה בעיניו נקמתו מאויביו הרשעים הנמלאים עמו וככה תשמע אזנו באויביו שאינם נמלאים ובעבור שהזכיר בקמים עלי פירש כי הש

הן לא ידענו : נכהלו להון איש: שמר מצוה לא ידע דבר רע ב' בפסוק : כי גם לא ידע האדם את ינתו כדגי' : והסכל ירבה דברים:

בָּהוֹבָרָנָא רִמְעִיקִי בְּקַיִימִין עָלִי לְאַבְאָשָׁא שְמַעַן אוּדְנַיקַל תְּבִירָהוֹן:

מרעים והבי"ת ישרת בעבור אחר כאילו כתוב במרעים:

וישן כי ידע שמי אשבנהו כאשר תרמו כפיר וחכין והוא משל שבבוא עליו מקרי לרות הגלו האל ימלטהו מהם להיותו בוטח בו: יקראכי וגו' וכאשר יקראכי לתת את שאלתו תכף אעכהו וכאשר יהיה בצרה ולא יוכל לקראני מפני האומות המוכעות מלוכיר שמי בעילם י עמו אככי בצרה ואת: להו מידם ואכבדהו בהצלה הואת כי יתמהו כל העול איך כיצול ויהיה מכובד ביכיהם להיותו מושבח : אורך ימים אשביעהו בעילם הזה : ואראהו בישועתי בעילם הבא:

שיר ליום השבת ' גם המומור הלו חברו משה ר"עה על הגלו 'כדי להחמין לסובלים אותו אמוכת חידום העולם הנמשכ ממוכה אמונת ההשנחה וגמול

ועוכש מה שנתינ' השבת היה לקבוע בלכככו אמיכות כאלה י שוב וגו'ביום השבת ראוי להודות לה' סמסוה כל הכמצאות י באמור אליושהוא טוב י אשר הוא שם מהמצעדף כי כל טוב ראור להעוב אל הזולת - וואת היתה סבת בוראו את העולם כדי להמציא בריות יטיבם וישתלם בשם העוב אשר היה לו בכח וראוי לוחר לשיך היותו עליון בערך הובראים אשר בראת חה שלפנים היה נעדר השם החוא לא לחסרון בחק הבורא חלילה כי אם לחסרון ולהעדר הנברא אשר הוא שפל בערך העליון בוראו ' להגיד וגו' חולת מה שאחרכו היות ראוי ביום השכת להודות בשם טוב ובשם עליון לה' עוד ראוי להגיד בבקר מיום השב' חסדך שהוא מעות המדות מהגמילות מסדים שלך - ואמוכתך שהוא מעלת החכמה מאמיתת סודותיך בלילות י כאשר מן הכהוג לדרוש בתורת אל ביום השב" בערב ובבקר וכלהרים במדרשות ובככשיות ימקהלות בכל קהל עדת ישראל" עלי וגו' ר'ל כי ראוי להיות הזוור הנוכר עלי עשור ועלי נבל ובכינו' שהם שלשה חיני כלי פיצון הנהוני' בבית המקדשי וראוי להיות החודאה הכוכר' בהניון שהוא המושי"קה בפה - כי שמחתכי וגו כאשר ביום השבת אפיין ואדרוש בפעליך בבריאת העולם העליון אשמח ואניל מאד וכאשר אטיין ואדרום במעשה ידיך שה א העולם השכל הנראה כאלו נעשה ביד לחמריותו אז ארכן . כי אין שמחה בעולם כהשגץ אמיתת החכמית אשר הוא כוסף הכפש המשללות הכברת בנפשות ויחם הכפש אל הנפש יחש הכוכף אל הכושף וחן המפורשם היותה הככבדת שבנפשות ולכן כוספה הככבד שבכוספים . מה גדלו וגו' מה גדלו מעשי' ה' בעולם חששל . מאד עמקו מחשבותיך בעולם העליון . ואין כל אדם רשאי ליככם בפרדם עומק מחשבותיך להיות כמונע אליו לפי טבעו לבקש גדולות כאלה - ודי לו אחדי היותו שלם ליכנש בפרדם ידיעת דבר מה בעוצ' השפל אשר לא כל אדם ידעהו י כי איש בער לא ידע שום דבר בו והכסיל שיש לו ידוע' בדב' מה וסכלות בדבר מה לא יבין את הסוד הואת שהיא תשובת קוש בדיק ודע לו דשע וטוב לו 💎 בפרוח וגו' ד'ל כי בפרוח דשעים שהם החושאים בתחשבה בעולם הוה כמו עשב - ויציצו כל פועלי און שהם החוטאים במעשה - איכו להעדר ההשבחה והיה כלדיק כרשעי בק למען יבלו בעובות הגשמיות זכיותיהם בעולם הזה להשמדם עדי עד בעולם הבא • ואתה וגו' כי אתה מדום לעולם ה' ומשגיח בתחתוכים לחת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו כי הנה וגו'כי הנה אויביך ה' במחשבה כי הנה אויביך בדבור יאבדו שניהם י ויתפרדו כל פועלי און החוטאים בחעשה י ותרם וגו' והצדיק אשר לעון מה אשר היה לו הילך גולה בעולם בפכסת ישראל הגולה בין האומות למכח חשאתיה תאמר ותודה לאל בעת הגאולה לאחר ותדם כקרכי דאם שהיא חיה גדולה ומוראה קוכי אשר היה שפל והוא רמו לצמיחת קרן דוד חלך ישראל בלותי בשמן רעכן יוד'ל אבלה בטוב ימי ושכותי בכעימים ואהיה רעכן כאלו הייתי בשמן " כי כל הדברים המושמים בשמן כגביכה והבשר מליח יבש וזולתם יתמידו רעככים בהיותם בשמן י והוא משל על דוב העוב והתעמוג י ותכט וגו ותבע עיכי בלרת שוררי שהיו חביעים

לומ'כי מי שאינו עבד ה'והי כי ירעב והתקלף וקלל במלכו וגאהיו אך העבד ה'הנה אז כשהו'בלר' קור ש ה'שיענהו כאו'מן המל'קראתי יה והו הומ 'עמו הנכי בצר'ויר' אינכו בועט בי בהיותו בצר' רק חדרבה יקרחכי וחענהו ועל כן אחללהו ואכבדהו והורך ימים אשביעהו ע"כ יוכפי דרכי יכולני לומר כי לוה סיים באומר והראהו בישועתי זיר׳ הודיענו עד היכן היא אהבתי עמו כי ישועתו היא ישועתי והוא ע"ד אומר בכל לרחם לו לר י והם אומר בישועתי כיון בו אל ענין הישועה המקווה שבומנה הנער בן מהה שנה ימות וכו' יר' אורך ימים אשביעהו קודם שיראה עכין ישועתי ולא שיצטרך אל ענין ההארכת יתים שיהיה בזמן הישועה ועם כל זה אראהו ג"ב בישועתי :

צב מומור שיר ליום השבת טוב להודות לה' יר' מומור זה הוא טוב ויפה להלל לאל ית' ביום השבת אשר הוא יום מכוחה ממלאכת עבודה? - להגיר בבקר והיא בקר יום השבת חסרו ית' אשר עשה בענין בריאת העולם כי הנה יום השבת הוא רמז לחדוש העולם ובמו כן להגיד אמונחך בלילוח יהיח ליל כניסת השב'וליל יציהתיוהוה בענין מה שמוסיפין מחול על הקדש י הויר׳ שוב לתודות לה׳ בלכון הודחה וגות כענין הומר והודו לוכר קדשוולה כמו שהוא מהלל ומשבת לבד עד שיאחרו לווכי סיימתינהו לכולהו שבחי דחרך וכו׳ ושמעתי שאוחרי׳ מפי כמהר"ר שלמה אלקביץ ז"ל כי לכך שם בעל הטעמי' זקף גדול במלח טוב כדי להורוח לכו כי מלת טוב מובדלה ממלת להודות ויר' המיש הטוב. הוה להודות לה' ע"כד: - עלי - עשור וגו' יר' וחם תמלה לומר כי יותר טוב הוא להודות לה'בימי החול ממה שהוא ביום השב'מלד מה שבימי החול יוכל המהלל לה' לקחת בידו עשור וכבל וכנור מה שלין כן ביום השבת והיה ככגן המכגן ונחה עליורות הקדש ויהלל לה' הלול כירא עד מאד מה שהין כן הענין בימי השבת לוה אומר לך כי מי שהוא מכנן ומשורר בככור ובכלי הכגין הוא כחשב לאין יען כי אז קולו הוא שפל אל פלי הנגון כאשר הוא הענין עלי הגיון בככור כי ההגיון מהאדם הוא טפל אל קול הברח נגון הככור ה"כ נמצח לפיזה שיותר טוב הוח קול האדם הנשמע ביום השבת בזמר ובהלול לה' ממה שהוח בימי החיל עלי עשור ועלי נבל: כי שמחתני ה'וגו' יר' והנה ביום השבת ארכן לך ואהללך בתה ששמחהני ה' בפעלך שעשית בימי החול ונחת ביום השביעי וחז במעשה ידיך חרכן ר"ל הני חומר כי הכל הוה מעשה ידיך באופן שחו הכי מהלל ומודה לך ה' על מה שחדשת וברהת המ העולם מהאפס המוחלט וכמו כן ארכן במה שגדלו מעשיך ומאד עמקו מחשבוחידר"ל במה שחתה ה' משגיח בעומדים בשפל המדרגה בעולם השפל יהוא הפך סברת האומרי שאינד משגיח בעולם להיותם רואים לדיק ורע לו רשע ועוב ליוכו׳ זו יר׳ לומר כי במה שאכו רואים השגחתו ית' הנה בזה אנו מבינים יותר ויותר ענין חדוש העולם על ידו ית' כי זה מורה על זה והוא אומרו מה גדלו מעשיך ה' וגימר: איש בער וגומר עתה כה לכטל סברת החומר שחיוה' משביח בשפלים בראותו לדיק ורע לו רשיג וטוב לו זיר' מי הוא הריש הבער אשר לא ידע והכשיל אשר לח יבין את זאת כי לא לטובתושל הרשעים ניתן להם טובה בעילם הוה זמן ולא לרעתם של בריקי' כתן להם היוה זמן רע הך הכל הוח בלדק ומשפט מחחו ית'המשבים בעולמו השפל והעכין הוא כי בפרוח רשעים כחו עשב יש לכו להביט ולידע כי יציצוכל פועלי און וכם הרשעים שכחותם להשמדם עדי עד אלו עם אלו כי הרשעים הן הם מרבוחיך ובוה אחה מרום לעולם ה' ואינך צריך להנקם מהם על ידך ממז: כי הנה אוביך ה'יד' כי הנה אויביך ה' כי הנה אויביך יאבדו להכקם מים בל אות מים מכל ה' מהם יפנה לקלהו ומלד זה ית קוטטו והוא אותר יתפרדו כל פועלי הנו שם בראם הרני בלותי בשתן רעכן ולא הנוק מהם כלל כי מלחמות דבותים להם בינם לבין עלוום בחופן שלא יהיה להם זמן מה כדי להתקוטט עמי: ותבם עינייר' ותבט חיבי בשירי ובקמים עלי במרעים ותשמענה אזני את דבריהם אך לא יגשו אל עלמי ואל בשרי ולא יזיקו לי אחרי היותם כאבדים אלו עם אלו ולהיות חרב אים באחיו ואים ברעהו וחצאתי כתוב שבי חני שומע מפיהם בעצם שהם אומרים עלי ביניהם לבין עלמם לדיק כחמר יפרח וכן הום. החמת כי לדיק אני ע"ב ב

צדיק כתמר יפרח וגומר · כתמר לעשות פירות וכארז בלבכון להחליף גזעו:שחולים־ יהיו הלדיקים בבית יי': ינובון ילמחון: דשנים י שמנים ורעננים יהיו ואו ינידו כי ישר יי': יי' מלך יאמרו לעתיד: אף חכון חבל : במלכו תשמח הארץ : כשאו נהרות יי׳ - לשין לעקה וקובלן הוא זה אהה יי׳ הנה האומות השוטפי כנהרות

כושא קולם ויהמיון ואת דוך עמקי לבכיהם ישאו ויגביהו תמיד להתגאות כגדך: מקולות מים רבים וגומר . כל לשון דכח בי יותר מקולות המים הרבים אשר יהמיון עלינו ומאדירות משברי הים הזה אתה אדיר במרום יי' וידך תקיפה עליהם: א עדותיך שהעידו והבטיחו **לביאיך לביחך** שהוא נאוה קדש! כאמנו לביחך מחד ולאורך ימי' היא מלפה להם ואף על פי שארכו הימים נאמנים הם לה מאדי כאוה כמו נאות אלהים לשוןכוה ותדע שכל כאו שבמקר' אין מפקין א"לף לפי שהם לשון כוי ווה מפיק ה"לף: הופיע הראה וגלה לנו את נקמתך יתחמרו ישתבחו כמו האמרת והאמירך:

מסרה

עולתה ג' וסימ' חרשת' רשע תמים אתה בדרכיך: צורי ולא עולת בו כן כתיב: צג לבש לבש חד מן מלין דאינון תאומים וסימ' נמסר כמס' רכתא במערכת אות 'וסי' ובערך תאם: נשאוי' וסי בסרר מטות ובשמואל ב'סי"ח: מקילות ו' כתובין כן חס' ו'קרמא וטי הקלות יחדלון ויחדלו הקלות הלא קציר חטים: מקלות

אַרִיקבַתָּמָר יִפְּׁרָח בַּאָרִובַּיְּכָנּוּן רַשָּׂנִים וְרָעַנִנִים יִהְיוּ: לְהַגִּיר בִּי־יָשְׁר יְהוָתָ צוריוְלא־עַיְלְתָהבו: צג עַוֹ הִתְאַוֹּךֶ אַף־תִּכְּוֹן הַבָּל בַּל־תִּמְוֹט: נָכַוֹן כִּקְאַךָּ מֵאָוֹמֵעוֹלָם אָתָּרה: נישאו נהַרוֹת י יַהוָרֹה נָישָאוּ נְהָרְוֹת מַיָם רַבִּים אַדִּירִים מִישְׁבְּרִי־יָם אַדִּיר ה בַּמַרוֹם יָהוָה: עַרֹמֶיהְנָאֶכְנַוֹּמְאֹר אַל־נָקָכְּוֹת יְהוֹנֶהָ אֵל יהשבגמול על גאים: רְשָׁעִים ְיהַוֹּרֶת עַרְ־מָתִי רְשָׁעִים יַעַלְוֹוּ :

י צַריָלָא הֵיךְ דִילְלָא יַלַבְּלֵב פִּירִיז הֵיךְ ישָׁנֵה: שָׁתוּלִים בָבֵיָת יְּהוָהָ בְּחַצְרוֹת בֹי שִׁי צַרְוָא בְּלִיבְנָן יִסְנֵא וְיַעְבִיד שְׁרְשׁן לשון טומק ושפלות ידעתי אני ום אֱלהַנוֹיַפְּרִיחו: עוד ינובון בְישִיבֶת נינוֹיִיהְוֹיִן שְׁתוּלִין בְבֵית בַּקְּרִישְׁנּוֹ בּוּ בַּרֶרַת בֵּית אֱלָהָנָאיַלַבְּלְבוּן: תוב מששי בָאַבְהַתְּהוֹןיַעַבְרוּוְבִּנִין בְישִיבוּ דְהִינִין יְהוָה מָלְהְצְאָוֹת לְבֵשׁ לָבֵשׁיִהוָה ב׳ וֹנִפּ׳ וְרַטִיבִין יְהוֹן: מְטוֹל דִיחַוֹן דִייִרי אַרעָא אַרום תַּריץ יַיָּ תַּקְפִּי וַכִּית עוולַרָא בֵיה: אַלְבַש אַלְבַשׁ יִיָּ עוֹיכָנְיא וְאִיוֹרָנוֹ 🐠 אַלְבַשׁ קֹוֹלָם יִשְאָׁוּנְהָרָוֹתִדָּבְיָם: בִּפְּקְנוֹתוּ בְּיִבְיִם: בִּפְּקְנוֹתוּ בְּיִבְיִי לְחוֹדתַקִיף תַבֵּל דְּלָא חוְדַעַזְע: שְׁתַקּן בוּרְסְיֵיךְ מִן לְּכֶּן דָמִין מִן עַלְמָ**׳׳** אַרָּ אֱלָהָא: זְקִיפִּין נַהְרָנִוּהָא יְיָזְּקִפִּין לְבֵיתְהָנַאַיָּתִר־קְדֶיש יְהֹנָה לְאַרֶהְיָבִים: ליופיים: ביונה בְשִירִתָא יָקְבְּלוֹן נַהַרָנותָא אֲנֵר שְׁבָחֵיהוֹן: מִּן אַלָּוֹ נָקְמָוֹתְ הוֹפִּיְעֵ: הַנִישֵׁא שׁבָּט הָאָרֶץ יוֹ וּאפִיעּ דְּמַיִין מַנִּיאִין כִּפְּוֹשַׁבְחַיִּיא תְּבָרִייִמָּא רַבָּא מִשַבַּח בּשְׁמִי מְרוֹמֶא רַיָי: סָהִירָנותָרְ קִשִּישִין לַוְחַרָּא לְבֵית יַבּיַעוּ יִדַבְּרָוּ עָהָקְיִרְאַפְּרוּ כָל־פִּעֲלֵי י׳ י מַקְרַשְׁרְיָאִין וַקְדִּישִיןיְיִ לְאוֹרִיכוּרת

יוֹפַין: אֵלָהָא סָב' פּוּרְעַנותָא יַיָּאֵלָהָא מרי פורענותא הופע: אתנשל דיין אַרָעָא אָתִיב גּוִמְלָא בִּישָא עַל גִיְוְתָנַיִיא: עַד אֵימָתִי רָשִיעָיָא,יָי עַד אֵיסָתִירָשִיעָיָא יַתְבוּן בְשַׁלְנָתָא: יְבוּעוֹן וִימַלְלוֹן נִידופִין אָמְרִין מִילִין דְּקְלָנָא בָּל עָבְדִי שְׁקּר

ביקטות בולא קציר בוטיט בוקאור. מים רבים: בעשותו למטר חוק : מי פלג לשטף תעלה : וד'כתיב חסר רחסר וסימ' בסיף סדר וארא : - לארך ימים ג' וסימ' ושבתי בכית יי' ש שור בעשונות למה לנצח שכחנו: צד הופיע ג'וסי' הופיע מהר פארן : מציון מכלל יופי אלהים יאל נקמות יי' יוא' ותופיע אור עננו: בערותיך נאמנו ילמה לנצח שכחנו: צד הופיע אור עננו:

הפעם שוהכי אחר היותם דכים ינשאן בחפץ הבורא בשלוח מלאכיו שהם הרוחות: מקולות מים רבים יותר מקילות מים רבים שהם אדירים שהם משברי ים יוהר אדיר השעט שוטבי מעור שיותם לב לבל בלים קולות וכן כתוב ביחזקאל כקול מים רבים ואלה הקולות לא ישמעו החרשים כאשר לא יביטו העורים מעשה השם ניראים: עדותיך ... השם במרום וזה לאות כי לגלגלים קולות וכן כתוב ביחזקאל כקול מים רבים ואלה הקולות לא ישמעו החרשים כאשר לא יביטו העורים מעשה השם ניראים: עדותיך ששט ביוו זט ווט בשויג ב מדרה כ מת המתנים הם עדיך שהם עדות מעדות השמים והארץ והים על כן היסיף מאד והעים כי עדות אלה הכורהים הכאמנים ועדוחיך בדרך השמים מספרים כבוד אל כי יותר נאמנים הם עדיך שהם עדות מעדות השמים והארץ והים על כן היסיף מאד והעים כי עדות אלה הכורהים הכאמנים ועדוחיך בדרך שעתים מושפי ב בכל לב המשורה של מרום מרחשין מקום מקדשנו: לחורך ימים : בעבור כי כסא הכבוד עומד לכלח או הפלת המשורר שיאריך בית השם ימים יותר וטעם לביחך שהוא כנגד כסא הכבוד מרום מראשין מקום מקדשנו: לחורך ימים : יונה וששט בל ית שניי כאשר רחיכו שאתה תקיף בנקמותיך עשה כן פעם אחרת: הנשאי כנגד גאים: עדי שנוי כאשר רחיכו זה במקימות שונות ה: בעקים רבים: אל נקמות יי' שנוי כאשר רחיכו שאתה תקיף בנקמותיך עשה כן פעם אחרת: הנשאי כנגד גאים: שונים: יביעו ידברו : דבר עתק: יתחמרו : יתרוממו כנגד את יי' החמרת ברחש אמיר שהוח הטעיף הגבוה:

אבן יהייא

אלי להרע לי במחשבתם י בקחים עלי להרע לי בדבור י ובחרעים העורעים בחעשה תשחעוה אוכי רעתם וצרתם: - צדיק ונו' אבל הצדיק ישראל אשר הלך בגלות ימים ושנים - יפרח כתמ' שהוא אילן גדול וישר ' וכארו בלבכון שהוא מקום גדולו ישגא ' שתולים וגו' וכל בני הלדיק ישראל - יהיו שתולי בבית ה'שהוא בית המקדש העתיד : בחצרות אלהיכו יפריחו : כי כולם כאחד ילכו שם מקום החכמה והדע' לראות את פני ה' אלהיהם " עוד וגו' ולא יהיו כאילנות אשר יש להש זמן קצוב לגירולם י אבל תמיד ועוד ולכלח ינובין ויגדלו ואף בימי השיבה כי יחיו בימות המשיח ימים רבים על פני האדמה כדכתיב הנער בן מאה שנה ימות ' ואכילו בעת המות דשני ורענני יהיו וכמו במר"עה אשר לא כהתה עיכו ולא כש ליחה . להגיד וגו' ואן יביד כנסת ישראל כי ישר ה' צורי ולא עולתה בו ' בראותו הטוב לצדיקי' והרע לרשעים - ויבחין כי אשר היה נראה ההפך בעולם הקודם הוא להיותו ההכל לעולם העתיד והכל הולך אחר התכלית: " ולהיות ה' ארך אפים היה חייב בפי טבטו להאריך להם לראות אם ישובו או לפרו' להם שכר טוב מה שפעלו להשמיד' עדי עד וההפך בלדיקים :

ונו נס המומור הלו כאמר על זמן ימות המשיח ה' וגומר כשה' מלך עבר במקום עתיד . כשיהיה ה' לעתיד לכוא חלך על כל העולם . או גאות לכש בעולם באלהי לבש ה' גאות בעולם המלאכים עוו התאור בעולם הגלגלים ואף עוו התאור השתכון תכל בל תמוש . כי אז יהפיך אל עמים שפה ברורה לקרוא כלם בשם ה' - ויהיה באות הלבוש לו לכדו כי לא יתנאו טוד בכי האדם ולא יתלכשו בלבוש ההוא להכיר' היות לבוש האדון וכייחשא ואשם המוגע בו ולא יכקה י ככון ונו' ולא תחשוב כי לפתיד לבוא ישתלם האלוה בדבר נעדר מחנו חלילה וחם כי הוא השלם שבשלמי ' והחסרון הוא מלד האנשים ולא מלדו . כי נכון כשאך וישר מאז ומני קדם שנברא העולם . ומעולם אתה אל שמיום שבראת אותו ועד סוף העולם אתה אחד בשיווי ולא נשתנית בבריאתו ולא תשתנה בהשתכותו הם לרע נאם לטוב . נשאו וגומ'הנה החווק והממלכה ידומה בנהרות ובמים להיות כח המים ובתאמיות רב עד מאד ובהמשילו הכפוב למלך אשור מפני חוקתו לנהרי באומרו הכני מעלה עליהם את מי הכהר העלומים והרבים ור"ל כי ביום ההוא שיהיה ה'מלך על כל הארץ ינשאו נהרות ה' והוא משל לכחות ולחווק העולם האלהי ' ויכשאו כהרות העולם המלאכיי בקולם שיקרא זה אל זה לאמר קדוש קדוש . וישאו כהרות העולם הגלגליי בדכים ובקולם כקול הדוכה במדוכה בתכועתם הסבוביות - מקולות יבו' ויהיה כת וחוות הקולות הכו בדול מקולות מים רבים ומאדירים משבריה' ווה להיות החרום ה'יותר אדיר מהם ולכן קולם יותר אדירים מהמים רגים ומהאדירו' משברי ים הם דברי כנסת ישראל אז בעת הגאולה . עדותיך וגו' פדותיך שהעדת בכביאך שלביחך ה' יהיה יפה וכאה הקדש לאורך ימים הנה כאחכו מאד' כי בא משיח לדקך וחלה הקדושה על ביתך כאשר כבאו:

כקחות ה' וגו' גם המוחור הלו כאחר על זמן הגאולה י והוא תפלה חבכי הגלות

לאחר דרך קריאה אתה שהוא ה' חלך העולם האלהי מקום דידתך . ואתה אל כקמות לאויביך על ידי מלאכיך מהעולם המלאכיי ואתה שהוא אל כקמות הופיע באמלעית כוכבי השמים וכסילי ה' התופיעים וחביטים ומשגימים בעולם השפל י ואת דשיש לך ההנשא והחעלה מהיותך שופט הארץ . אנא השב גמול המטשי רעים על אומות העולם הגאים . עד מתי ונו' עד מתי ה' אדום הרשעה י ועד מתי ישמעאל הרע יעלוזו י בשעבד' בי כי אדום אדומניי וישמעאל ישמם לאידי יביעו וגו' מלשון מבוע והוא הלב י ור"ל כי יחשבו להרע

כל החדם כי הכם ישר ויחן טוב שישחונרי לפת וקנם כי או למוביסיולא עולהה בו בההבידו וטב'נאמרם ת"ח כל זמן יָיָבֶּלִיהְ גֵּיוְהָנוֹהְא הרשעים: יי' מלך גאות לבש בעבור הות משפט המלכים בהם ובוה: דשנים ורפונים ללבוש בגדי מלכות אמר דרך משלכי הפס גאות לבש פועל עבר כמו אהב וכאשר לבש השם העוז החהזר כמתחזר להרחות כחוותהיה מלת עז משרת' עם לבש ועם חלת התאור · וטעם חף תכון חבל כי בנחית השם וכוחו עמד' בתוך הגלגל הגדול הנקודה בתוך עגול ולה תמוע: נכון: ובעבור שהזכיר החרץ כי היא העומדת בכח השם ועל מולקה שהיח בנקודה החמלעי והיה בעלמ' נקודת כסא הכבוד

לדיקיהגיד כי אויבי השם ואויביו יאבדו ואויבי השם הם אמביו כדרך הלא משגאיך

יי אשנא אמר הפך זה לדיק כתמר שהוא עומד שנים רבות ואמר רשעים שהם רב ס

ולדיק כי הם מטעים והמשילו בעץ נותן פרי הדר גם יפרח וישגה כעץ החוק בנבנין

והוא הארז והמשיל הרשעים לעשב ולליץ השדה שאינו עומד בי אם מעט : שחולים:

קדמון והין ראשית לך כחילי חמ' מעולם אתה יושב על הנסא : כשאו אחר שהזכירהארץ והשמי' הזכיר הימים והנהרות שהם הולכים תמיד וזה הוא נשאו **נהרו' קולם. דכים הם המשברי'**

שהיא הקו הסובב על כן נכון

כסאך מאו ובעבור שהזכיר כי

כסאו עימד אמר ומעולם אתה

ההוה מהלדיקים שתול בבית

השם והם הכהכים והמשוררים

יראה פרחם בחלרות השם חיץ

בית השם עד שיריחו כל הבהים

לעבודת השם ולתפלה: פריחוי

יוליהו פרח: עוד והוקנים

מהם פגבר עליהם היבושת

עבודת הכם חדשנים כדרך ולא

תהילת ה׳ תורת הסר

או יר' ואם הלדיק כתמר יכרה ר"ל בית אחר טובחו על הדרך בעלמי שיתהחר התמר להולי' כירוחיו הנה הוא לטובתו יען שיהיה לו בזה טובה בדולה כי כרהו בלבטין ישנה מה שחיו כ הענין ברשע שבין לילה היה ובין לילה הבד: להגיד כי ישר ה' יר' וכלוה שמתרתי לך הנה הוח להגיד כי ישר ה' בכל מעשיוובהשגחחו הגדולה אל בני המדם והוא לורי שיצרני. בתהלח הבריאה. משר על זה אני מרנן ומדלל ומודה לו ביום השבת כהמור ולה עילתה בו כסברת המכחישים: - ומלאתי כתוב שיר׳ להגיד כי ישר ה' הוא כשנאתר את זה בדרך שלילה באותרנו לורי ולא עולתה בו כי מי ותי יוכל לסכר שבחיו: - ומתהרי"ע ז"ל מכאתי כהוב מיל ני הכה הויביך ה' יר' בכרות רשעים להשמדם עדי עד אתה מרוט לעולם ה' זור' אחה נבדל מהיוחד פועל הרעות אמנם זם יאבדו בשביל שיתפרדו כל פועלי אוןכי הב"ה הוא לבןשל ישראל דכתיב צור לבבי וחלקי וכל הדבק בו הוא מי דכתיב ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום אמנם הכשרד ממנו ית'ימות כי הוא מתרחק תן החיות כי הלב הוא התחלת החיים וכאשר האדם כוטה לונות החלב ימיהו הרגלים ויתקררו לרחקם מן הלב ואת"כה אברים היותר קרובי אליו וכן הוא ענין הנפרד מהם"י כי בהכרח הוא שימות והנה בדת הוא יותר מעולה משאר ימי המעשה יען אשר בו נמצאו כל הדברי'שלמי' בפעולתם מה שלא היה כן בשום אחד משאר ימי המעשה ועם זה. יובן אצלי. מה שאז"ל. שאמר הב"ה ליום השבת כנסת ישרש תהיה בת זוגך והענין הוא כי כשם שכל יתי המעשה היו הכנה ליים השבת שבו ימלאו כל הפעולות שלמות כמו כן הוא הענין בכל העילם והגברחי בתוכו כי גברחו לשמש את עבדי ה' וכו' עב"ד:

צג ה׳ מלך גאות לבש וגומר מלאתי כתוב ז"ל ברומר עוז התאור יר׳ התאור עם העוז והיא התורה שישראל לומדים בה ע"כ וכפי זה הולי יר' ע"ד מ"ש הכתיב כי כאשר ודבק האזור הל מתגי איש כן הדבקתי אתכם אלי בית ישראל יהענין הזה להם היא מצר היותם לומדים בתורה והוא בעצמו אומ׳ לף חכן תבל בל המיט הלימ׳ בשביל התור׳ שעום קי׳ בה עדתך קנית קדם אף תכון תבל וכו' ונכון כם אך מאז ייר' נכון כסרך על הגלגלים מאז מעול' אחה והוא כאומר אם לה בריתי יומש ולילה חתות שמיש וארץ יכו' זו הו יד' נכון כפרך מהו השר מעולם אתה כלומר מרזשבררת את העולם ורתה ה' משגים עליהם שיגל כן יכירוך הכל למלך על כל הדרץ: נשאו נהרותה 'וגומר יר' ואם הרמים והנשאים חבר בארץ הנושלים אל הנהרו'נשרו קולם כלומר אמרו כי אתה מרום לעול' ה'וחינך מביט בשפלי 'וכו' הנה נשאו נהרות אלה דכים והשפלתם ותשובתם וידעו כי מקולות מים רבים וכי 'מזה כירינ כי אדיר במרום ה' כלומר גם זה שהוא במרום וכוייכול לעשות כרלונו ביושבי הארץ וערוחיך באמרת בחורת' ברלשיי ברא אלי"ס זגומר נאמנו מאד והעגין הזה הוא לביהך נאוה קדש בשם תם מודככים יהיא דבר שיעמוד לאורך ימים ותמיד יאמר ברחשית ברא אלי"ם וכוי י או יר׳ בבעי מיכך שיהיו הם לביתך

נאוה קדש לאירך ימים ולא חכרידם מביחך וכו': צר אל נקמית ה' וגוער הענין הוא כי חלה פני ה' שיהרי היותו אל נקמיות מימות הבריאה וכמישאמר לקין ועתה ארור אתה מן האדמה וגומר שיהיה ג"כ אל נקמות לכקים נקמת עמו ישראל י הכשא שוכע וגו׳ יר׳ הנכא אתה השופע הארץ שאמרת לקין ארור אחה וגומר: עד מתי וגימר יר' עד מתי רשעים יעלוזו במה שיביעו וידברו עהק

כנגדך ית' ובכן ית אמרו כל פועלי אין ועמך כ׳ ידכאו יכחלתך יעכי ואלמנה וגר יהרוגו יגו'וויאמרו עמד אלה המדוכאים לא יראה יה ולא יבין וגומר מאחר שאנו בצרה זו עם אלה הרטינים ואין ה' תלילכו מידה ועושה בהם נקמה והשיב ואמר להם בינו אחם הבוערים הכמצאים בעם ה'כי אחרי היותכם מאמינים שהאלית' נעע און וכו' ראוי הוא לכם להאמין בתמיד הוא מפגיח ורואה את הכל וכמו הן אם הוא יוצר עין והוא כפי מה שגם אתם מודים בזה אחרי היותכם מכח המאמינים הנה אתם פודו ג'ב שיביט וכן שהיולר גוים הלא יוכיח אתכם ושהיילמד אדם דעת הוא ה' היידע מחשבות לדם וכו' וה"כ מאחר שה' רואה ומפגיח בכל המעשים כה' נשים מש' יצשרו הגבר אבר חיסרט יה ימשירתך שאחה מאמין בה חלמדנייה' יודיו מחשבות אדם כאשר המה הגל באינם

ה' עוז התחור : לכש בחותו ספוז חשר התחור חז על מלרים כחמרו לכשי עיון זרוע ה' כלח חת היח התחובת רסב מחוללת תכין בו: מף מכין מבל בל תמטי ויף על פי שילבש עיז לחלך על כל החרץ וינערו רשעים מתנה לח יחריב כזה העולם כמו ששחה בחוזל חבל בנוכך כי תכין תכל של חים, יותר באות באות, שלח תחים פוד: נבוי גסון שמו ו וכותרי ה' פין. מין מענין במרנה מלשות מהדובר חתבם נבין בשקק מחו ליכלש כיינו ייין שלם וכן ברמרי עז התאור חין המנין נתרנה כלל כיו מעוכחתהי לח שנית חבל ה רתי הייתש מלכותרוסון לכי בכשליך י ני אמנס : לנאי נכר ת ס' בשמות נשמי קלם דחובן לאגון בשמחתם כא ורו קול כתכו בבית ה'ביום מועד' נשתי נהרות קולם" בחיבן שני כחמרו שחנו לורריך בקרב תיעדיך ונכן: ישחו נהרות דכים " פנרון זלהם מגזרת נשבר וכדכה וכהיות כי: חדיר בתרום ב' ועל כל קול נסרות וחדירים ולו יחות לשפים כדק לכן בחית לבש במנרים יילבש ויינוחזר מוז לעתיד לכחוכוה יגלה מלכותו יעזו חשר מעולם המה וחין ספק שיהיה זה כי חשנם שלותיך נחתנו חוזד י באמרך והיהכי יבאי יי^ג ג בל הדברים הפלה וכינן. חלהיך חת כל החלות כל אויביך וכתו כן המני לסיות זה כים לביתך נמוה חדם ד שקדם סחקום כעהידת ינחק חנתי: למרן ימים בלתי

מ"ע כפורנו ז"ל לדיק כתתר יתרת: שהים גנות וברת משיבת - כמדו -

שהית גבור ופוב ברום כן

סנדיק יפרח ויעוה ערי כתחר ורים לו כלבנין

במעשים שובים ושם שיב

הוה: בתולים בביע ה'

ישנח" בתכלה וב בעולם

ניסיה כמרו ומתר פתולים

ננית ה' שיהיה פרינ

ומשלתו נהדם להבין ילהורני

לבל מ"ה במחרו ומתם כסני

ה' תקרחו חול ביים תחכלו וככביתם תתיחרו: בח**נ**רות

אלהינו יפריהני בהעמיד

מלתינים ביןדש בתורם

מביף הכח השכלי חבמה

שמזקיכים חכינה כונוספת

יָהִיוּ ביוה הכום השכלי

לח יוקין בתספש שחר

המנפים הנכדלים כי

בהיותם נצחיים לש ישרינו ב

שרחוי לקוות כל מלם לפניד

לכל כי ישר ה גם בשיטיבו לרששים: ולא עולתם בו

לנדיקים כילה יזנח לעולם

זה המומור הוא תפוה לאל

על הגחלה העתודה דוכמר :

לו' מלך גאות לכם" ככה

על הים על פרעה שהיה גדול

במלכי חרץ בחמרו חל מי

דמית בנדלך והתנחה החל

יתברך פליו כאמרו בי גאה

נאה סום ורוכני רמה כים י

עתם בנחולת ישראל : לכש

במל יתכרך לכש גשוי

ומהריתם ישגם מחד

להגיד כי ישר ה''

ובתלות:

נסלחה: להגידי עד שיגידו בשיבשי כינו מרו ותמד

טיד ינוכון

- פינגל לביותי ננסי: בזה הזמור התכול הישורה ביניןם החל יתיעו חיבן גים רחשן ועל חרכ בית שני ומביד דעות ההוחות פפ"ל ות בן רתבון וטעותם ורשי בחומת פע"ה בניח כי ומרונים יוממר: נקתוק פ"יכתה כי נקתוק פ"יכתה כי

חל נקתות היפים ניראם ככוד ביון ל.כ.ם ממחריבי מקדש רה זון בחמרובי נקשת רל בינו ביח כקמת סיכלוג חל כקמות היתים יוכתו כן הושם להנקי מן מחרובי מקדם שני :הנשת שופט החרץ כחמרו מם קנכיה כנשר משם חודידך מדמתין נחרה, רחמון 'עד מתר יעלוזו בודקפני : ידברו עתר " דהרכן רמזון כחמרו ורמן הואחלה דו ופוניננו, יין ידי :יתסמרו בתרהן זני על שחמר טיטום מין בחושל חלהיגנילין ביש יטלה ליצחה ויעשה פתי מלחב" כי חעב בחדבן רחשון:

לה (',') 35

בתך ה' ידכחו בגלות יככים

בנלו פתו חכתי הדור והחרם

עמך ידכאו - הפך יתאמרו בלב וידכאו במעשה ועמך ונחלחך הפך רשעים: אלמנה י בחורה כתוב עושה משפט יתום ואלמנה ואמר שוסט הארץ בתחלת מומור זהר הפירוש הכשא שופט הארץ כי כתוב כי אתה טושה משפט גר יתום ואלמנה ואלה הם הרשעים אלמנה וגר יהרוגו ויתומים ירלחו על כן אחריו ויאמרו לא יראה יה ולא יבין בי חושבים הם כי היוצר עין לא ירחה והנועע אוזן לא ישמע ויבין כדרך שמעו שמוע ואל תבינו: ירלחו : מהבנין הכבד כמו המרלחהוה: ויאמרו לא יראה יה : כי אין לד עין ולא יבין כי אין לו אוזן כמו שמעו שמוע ואל תכיכו . ביכו . דברי המשורר ובוערים מגזרת בער והם על שנים משקלים וטעם בעם שאין בעם בוערים כמום בי הכושעי פועל כמו רוקע הארץ

בינו בוערי בעם שוטי שבחומול העולם: הנוטע חוון שקם הקב"ה שנטע אוון לא ישמב לעקת עמו ועונייו: הַלח יוכי<u>קי</u> ויסר אתכם על כך: יו' יולע -מחשבותיכם שהתם סבורין להתגאות בכור המליכה ותדעו כי הכל הם: משרי הגבר " אשריהם הלדיקים המעובים תחת ידיכ' ובלבד שיהו עום קיד בחור׳ ובחלו׳: להשקים לו מימי רע זכי היסורי גירמי להפקים להם מימי דין גיהנם: על 🤔 שירחה שיכרה לרשע שחת: כי שלהם עד שילדקו בשכילם ואחר המשפט כל ישרי לב ית קבלו כי יטולו שכרם: מי יקום לי זבות מי יעמד לכו בין המריעי'הללו: דומה י דומיה היחברך כסא הוותי היוכל להדמות לך מלכות האומות היולרי' ללמים ומסכות של חי בלים עמל: עליחק בשביל חק מכיין דם להיות חק להם עבודתם

מסרה

עתק ד' וסימ' יצא עתק מפיכם: -בצואר עתק יביעו ידברו עתק

הרברות על צדיק עתקי תדברב וא' עתק נקור בצירי הון עתק

וָאַטָרוּ לָאיֵחֵמֵייָהוָלָא דִינִּפּי׳ ל וָנִיאמרוּ לָאיַרַאַה־יָהָוּלְאֹדְיָבִין אֵלֹהֵי בינו בערים בעם וכסילים הַנְפַעאָון הַלְּאַ בָתַי תַשַּׁכֵילו: הַאָפְשַׁר דָּאִיחָנְצִיבָא דּ׳ יִיּיִיםְעָ אָם־יְצֵר עַיִּן הַרָּאִיבִים: הַיֹּבֶר הַאָּפְשַׁר דָּאִיחָנְצִיבָא ַּנְוֹיִם הֲלָאיוֹכִיחַ הַפָּלַמֵּר אָרֶם דְּעַת: יְהוָה יָבַעַ מַחְשְבַוֹת אָרֶם כִּירַתְּפָּרה אַשָׁרַי הַגָּבֶר אֲשֵׁר־תִּיַפְּרֵנוּ : הבל ל<u>הש</u>קיט ָלוֹ בוַיבִּירָע עַדַ־יִּבָּרָה לָרֶשְׁע שָׁחַח: וַיַ יִדִיעִין מַחְשְבַת בְנֵי נְשָא אָרום ״וּזנשע בַיִוּלְאֹיִפְשׁיְהוֹוָהעַמָּוֹ וְנַחֲלָתוֹ לָא בִי־עַר־צֶּרֶקישָוֹב מִשְׁפָּטְ מו עד לדק ישוב משפט . היסורין וְאַחֲרָיובָּל־יִשְׁרֵי־לֵב: בִי־יָקְוּם ֻלִי עָם־מָרַעִים מֵי־יִתְיַצֵּבֹלִי עָם־בְּ<u>עַלֵי</u> ַ לוּלֵי יְהוָה עֶוְרָתָהלְיכִּמְעַ*שׁ* שַכְנָהָ דוּמֶהנַפִּשִׁי: אִם אָמַרְתִּימָטָה בַּגְלָיָחַסְרַהְיָהנָה יִפְעָבְגִי: יָהַפָּרְקוּן כָּל תָּרִיצֵי לִיבָּא: בָּן יְקוּ**םלִי** נִי״ֹּא · נִשַּׂרְעַפַּנִ בְּקֹרְבָּיֻ תַּנְחוּכֶּיוּך וְשֻׁעֲשְׁעִוּ

עַמְּךָ יְהוָהוִיבַכְּאָוּוְנָחֲלָתְךָּ יְעַנְּוּ

ָעַבִּיר**ו**ְק:

עַפַרְ יִיַיִשׁוּפּוּן וְאַחֲסִנְתָּרְיְטַסְכָּנוּן : לי נ׳ינואבר אַרְמַלְתָּיִם וְגִיוֹרָא יִקְמְלוֹן וְיַתְמֵי יֹ אַלְמְנְהוֹגַרְיַהְרָגוֹ וְיִתוֹמֵים יַרַצֵּחוֹ: יִתְבְיִין אֱלָהָא דְיִעַקב: אִיתְבוֹנְנוּ יִּימַיְרֵאָי בִיְעַקב: רְשִׁמְיִן בְעַמָּא וֹבְסִילַיִּא אֵיסָתִי בְּעַמָּא וֹבְסִילַיָּא אורנא הַלָא שִׁמִיעַ אוּלְפָנָא אִין יי אָפָשַר דִּיבְּרָא עַיִינָא וָלָא אִסְתַּכַּל באוריתא: הַאָפִשַּׁר דִּיתַכ אוֹנַיְנְאָ ַלעפיה וַבַר יִחָבון הַלָא יִרְוַבְּחוּן הַלָּא יִירוּבָן א יִינִפּחוּן הַלָּא יִינִפּחוּן הַלָּא יִינִפּחוּן הַלָּא יִינִפּחוּן הַלָּא יִינִפּחוּן הַלָּא יִינִפּחוּן הַלָּא יִינִפּּחוּן הַלָּא יִינִפּּא יִינִפּא יִינִפּּא יִינוּ יַיַ אַרָיף לְאָרָם קַרְמָאֵי מַנְּרְעָאוּקָרָם הִינוּן לֵית: טַב לְגַבְרָא דִּי מְבַסְנִינֵיה יָהוּמָן אוֹרַיְתָּךְ תְאַלִּיפִינִיה: לְשַׁרִיכָא לֵיה מן יוֹמֵי בִּישָא עַר דִיתַכְּרֵי ַלָרַשִׁיעָא שוֹחָא: אַרוּם לָאוִנְטוֹשׁ יַיַ יֹייף אַוּן: עַבֵּיה וְאַחֲכַּנְחֵיה לָאיִשְבוֹק: אַרום ער צָרַלְתָּא יְתוֹב וִינָא ובַתָּרוֹי י ָלְאַנָּחָא קְרָבָא עִם מַבְאָשִׁין מַןיַתְעַתַּר יִיִּיִּסּ נַפְּשִׁי: הַיְּחָבְרֹדְ בִּמַא תֻוּוֹת יֹצֵר עָמָל כ לִי לְמִנְצִי עִם עַבִּדִי שָׁקָר: אִילּוּבֵי יְיָ

סַעִיד לִי כַּוִעִיר שָׁרִית בּיִשְׁתְקוֹתָא נַפְשִי: אִין אֲמֵרִית אִיתְמוֹטְטָחרִינְּלָי טוּבָךְ יֶי יַסְעִיד יָתִי: בְּסִינְאֵימַחְשַׁבְּתָּא בְּגַיִי נִיחוּמוֹרָן יַפְרִיקְנוּן נַפְשִׁי: הַאָּפְשַׁר דְּיִתְחַבָּר עָמֶךְ כּוּרְםי שִקְרָא בּּרְיַית לַיעוּתָא ָּהַיִּהְעַתַּר עֲלֵי קְיָים: הַיִּהְעַתַּר עֲלֵי קְיָים:

וצרקה: יה ד' דגשי' בקריא'וסי'ויאמרו לא יראה יה ולא יבין - אשרי הגבר אשר תיסרנו יה - יסר יסרני יה ולמות לא מן המצר קראתי יה אשרי הגבר ד' וסימ' אשרי הגבר יחסה בואשר שם יי'מבטחוי אשר תיסרפי יהי אשר מלא אשפתו: לוליז' ר'ף וסימ' לולי אלהי אבי בעזרי לולי כעם אויב אגור לולי יו׳צבאות הותיר לנו לולי יו׳שהיה לנו בקים לולי יו׳ עזרתה לי׳ לולי האמנתי לראות לולי תורתך שעשועי

ממך מזמה ויהי' שחת כמו שוחה והעד יכרה: כי שמוי כנגד עמך יי׳ ידכאו: ונחלתוב כנגד ונחלחך והטעם שלא יטשם לנצח: כי אל הצדק ישוב משפט השם בכללים רק בחלקים יש פעמי שאין שם לדק והנה אתן לך משל כי כאשר ירד הגשם על החרץ לדק וחסד לכלל כל העולם הלריכים למים רק למעפים מהם שהם חלקי' איננו לדק שיזיק להם הגש' ברוב עניין וי׳ן החריו שב חל לדק והטע' הם יענו הרשעי עמך לה סרו מהלדק רק ירדפו אחריו כל ישרי לב שהם עם יי׳ באמת: מי . המשורר יספר כי היה בלרה גדולה עם הרשעי שיעלוזו לצרתו והעינם מייעמד עמי חו בעבורי : לולי . הטעם שלה מצה עזר כי אם מהש לבדו: דומה : מקים הכריתות כמו ודמיתי המך והוא הקבר : הם . חשבתי בלבי ופחדתי אולי תמוט רגלי ידעתי כי חסדך יי' יסעדני ולא אמוט: ברוב : ברבות מחשבותי בלבי לא אתנח' כי אם בך אין לי תנחו' כי אם תנחומיך והם פועלי ונפשי פעול: היחברך : מלה זרה והטע היהיה חבר לך בעל כסא הוות או איש כמו הוות בעבור הרשע הוות תמיד לחשוב מחשבות רעות על כן מלת הוות ואני תפלה ופי מרמה חים מרחה שהוא יותר עמל ואון כמו פועל ובודה מלבו וזה הוא חוקו וזה פעם עלי חוק ורבי משה אמר כי יולר קהלה וכמוהו יולר גובי והוא הארבה והנכון בעיני בעבור שהוא הזכיר שופט הארץ הנכון הוא שיחיבר לך או יאמר עליך כסהך כמו הוות ושאתה יוצר עמל עלי חוק בעבור שיראו המשכילים כי הרשעים יגודו:

אבן יהייא

לי במחשבם בלבם : ולהרע לי בדבור כי ידברו טתק לשון חווק ואומץ : ולהרע לי בחעש' כי יתאמרו לשון ה' האמירך ור"ל כי כל פועלי אין יחזיקו עלמס היותם בדולים ובבוהים ויכולים להרע לי באלו הרשות נתונה: עמך וגו' ובמחשבה עמך ה' ידכאו י ובדבור כחלתך יעמי ובמעשה אפי' האלמנה וגר יהרוגו ויתומים ירלחו וכל שכן כי יהרגו האנשים ראשי הבית וגדולי האומה * ויאמרו וגו' וסבת פעולת' האכזרית כואת היא לאומרם כי לא יראה יה הבורא העולם ולא ישנים בעולם השפל ואף כי יודו שישנים עליו: יאמרו כי לא יראה ביעקב מלד שהוא אלהי אביו יעקב כי אחרי שבכי ישראל שכחו אל מושיעם. שכחם גם הוא לכלם ולא ישיב עוד שבות' לעולם - ולכן לפי דעתם דם היהודי מותר להם מכל צד י ביכו וגו' בא לבטל דעתם הראשון שמכתישים השנחת האל לאמר ביכו אתם הבוערים בכל עם ועם ואתם הכסילו' . הבער הוא הבלתי יודע דבר כי נעדר ממכו כל מומת חכמה : והשכל הוא היודע אבל בסכלות קכיני כי מאמין הדברים כהוייתם : הנוטעוגו' איך תאמרו כי לא ישמע ה' מטשיכם י הכיטע און הלא ישמעי היולר עין הלא יביטי כי האומן בטרם שיעשה כלי אחד ידע במחשבתו צורת הכלי ההו' ותכליתו אשר למענהי יעשהו - ולכן הוא מההכרח שישמ" ויביט מעשיכם ופעולותנם . היוסר וגו'הם מך פה במקום הצדי' כי אותיות ושם רץ מתחלפות ור"ל אשר יצר הגיים ולמד דעת את ארם הראשון הלא ראוי שיוכיחם וייםרם על מעשיהם הרעים כאשר יישר איש את בכו אשר יצרו ולמדו דעת י ה' יודע וגו' ולכן ראוי להאמין כי ה' יודע מחשבות אדם . אף כי המה הבל : והוא משגים בכל כקטין כגדול הפך מחשבתם . אשרי וגו' בא לבטל דעת החושבים כי עוב ה' את עמו וכי אין להם עוד תקומה לרוב חשאתם . באומדו כי האמת שלרוב מריים הגלם מארצם כדי לייסרם ולא שכחם בעבור זה . כי אדרבה האושרי הם מהגבר אשר תיסרכו יה ועם כל יסיריו מתורתך תלמדכו כי החזיק בתורתו ובחלותיו כאשר עושים ישראל זה מאות שכה אשר החזיקו בדתב ומתים וכהרגים עליה ואין כל אומה ולשון יכולי לבעל התורה מהאומה היש' בכללה . להשקיט וגו' ויהיו לרות העולם הוה סבת השקטו מימי רע בגהינם בעוד שיכרה שחת הגהינם לרשע שהם אומות העולם כי אין אדם זוכה לשתי

ולח ישותן: היחברן כשל שלחכו י ואש נחו בעולם הוסי לא ישקועו בבא וההכך האוחה הישראליתי פילא ונו׳ כי לא ישום ה' את עמו כאשר הם חושבים י וכחלתו שהיא ארץ ישראל לא ישובוישוב עם קדשו בארן קדשו כי עד וגו' ואן ישובו שלשת פעולות האל מחשד משפט ולדקה בארן לאיתום - כי עד לדק ישר לב שר'ל שבתחלה יפעל פעולת הלדק בהליל מיד שוסהו ימלבית של פוות ועלילות ובו' והראיה כי האל לא שכחכו כי אפילו בגלותכו כראה אות לשובה כי משביח עליכו לשובה . כי בכל יום ויום קחים האוחות עליכו לכלותכו וה' מכילכו מידם . ווהו אוחרו מי יקום לי בגלותי ברבע יובר עתלי השעימות בחלי כושל עם מרעים המבקשים לכלותני וחי יתילב לי עם פועלי אין לולי ה' שהוא עורתה לי כאשר הבעיחכו באומרו ואף גם ואת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא בעלתים לכלותה שני מן יופנות התורם: וגו' כחציו שכנה ובי ולוליה' שהוא עווד לי בצרתי בחעם ששבתי לדת הכובש מפני כובד הצרות וכפרתי שם אלהי אשר היה שבה לבכון כפשי בדומה ובנהינם מאחרתי וגו' כשאני בצרתי הגלו אם מסני הצעד אמרתי יהיה מהחכרת שמשה רגלי והוא משל שיכפור בתורתו כדי להשוות עם הנוגש כדי להקל עול הצרו או חסדך ה' יסעדכי ויקל חוליי מעלי . ולא תמאם בי מפני דברי שדעים . ברוב וגו ואם אחטא או במחשבה ברוב שרעשי ומחשבותי אשר הם בקרבי . תנחומיך בהקלך מעלי הגרות ישעשעו נפשי וישחחו אותה . היחברך וגו' כי האל לרחש על יש' לאהבתו את

דעת: להשקיט לו מימי רע גזרות רעות יולאות מהשמים כדרך עישה שלום ובורא רע והפך זה לרשע כי השם יאריך לו עד כא יומו עת פקידתו ובעבור יכרה לשון זכר נכון הוא להיות שחת מגזרת השחתה והתי"ו שרש או הוה על דרך ודעת לנפשך ינעם ולח יבלר

עליון כחין וחיך יחשיב החד'כי

השם לח ירחה ולח יבין והלח

הדעת מאחו הוא על כן אחריו

יי' יודע מחשבות אדם כי המה

הבל כמו שאמר הנוטע און: יי' י

להוציל לאור תעלומה: אשרי

תורות חסד

שבים אלה' ואשרי הגבר אשר תיסרכו יה ותוכחותיו ויסוריו הן המה להשקיט לו מימי רע עד

יכרה לרשע אחר שחת ותחול עליו כל אותה הרעה אשר היתה מתרגשת לבא על הגבר הכוכר כי

לא יעוש ה' עמוונחלתו וגומר: כי עד לדק וגו'יר' אם עשה האדם איזה לדק הנה בשביל

אותו הכדק יבוב להחור המשפט שנגזר מאה ה'הם שיחלה או שיעני ודומה לזה או שימות על

רשעתו כי אותו הלדק די לו לזה הם מלד מעלהוואם בעד מה שיכריע את הכף לזכות ואחריו של

כל ישרי לב לבקש כל א' מהם לדק א' כדי להעזר בוואסידבר בנגד כל ישראל יר' כי עד שילדק

הדבר ויקבל הלדיק יסורין על היוה חטא שחטא ישוב המשפט הרע אשר היה ראוי לחול על הרשע

לחשור והחריו ר"ל החרי הלדק ירדפו כל ישרי לב כחומר לדק לדק תרדיף . או יר' כי המשפט

השר היה ראוי לחול עליהם ישוב לדק אם ישובו בתשובה : מי יקום וגומר ההרעם עוד כגד

הרשעים ואמר שעם שהתרה בהם עכ"זהם מרעים לאחרים עם סברוחיהם הנפסדות והם פועלי

און בידיהסואמר כי לולי ה' שהיה לו הנה כמעט מצד סברומיהם היו ג"כ משבשים אליו וכמעע

שכנה דוחה נפשי: אם המרתי ונו'יר' אם המרתי מטה רגלי מצדקתי וחני שומע מה ידברו

אלה המרעים והפועלי און וכו' הנה תכף ומיד חסדך ה'יסעדני ע"ל החסד כי קענתי מזכיותי

המעכבים את התשובה והיא המחשיא את הרבים והעושה כמעט חק לחטוא בו מה תקנה יש לו

וסמסנר שהס עמך נאמת: ונחלתך ישנוי שור ההמון בנלות נדקיהו באסרו נשים בניק שנו כו': ויחשרו לח ירווהיה׳ שחינו כעל חושים ולח יושנו הפרטים כי חם בעבור אות הגרון וזה טעס בחום: ולח יבין י מרוכ נדלו יבו בעיכיו ולח יבין חל כל ככבד כי חין לורך לעיני' ולחזכי' מעשינו: בינו בוערים כי הוא הכותן כח בעיני' לראות כת התעיינים הטועי' פדרך ובאזנים לשמוע הנה המראה השכל בשכושי דעותם : וכסילי׳ ההשוני׳ הנוסע והתשת' מחתו הם וחיך לח ידע חון כל זישמע ' הממנם מי הכל והזכיר החזנים ברחשונה פכוסת ככל יום חון פרטית בעבור שהשלים ולא יבין כדרך בחידה ובתחכולה הגריכה לוה החיש: הלח ישתע . ואחן לעשו והזכיר נטיעה.עס יתכונן וידע חת פעולת זה החזכים שהם נטועים כשתי החים בתעשיות: חם יוכר נקודות הסדני בגלגל ועם שין . כשי כן בשדה ובתחבול' הצין הזכיר יצירה כי הלורות פרטית נריכה לוה כחים הפרטי: הַלח יביט ' וישנית כולרות בכל עת בעין: היוסר אל השנדלו זה המיש בחלק שישר אנשי המבול ודור הפלנה כשיוני : היוסר גנים ישנתן כלב חישיהם פוסר פדיני ואנשי סדום הלא יוכיח אתכם לששו דתות ביניהם לגתיל והטע' אם אתם רבים כבר יסר ולענום: הלחיוכים ביפי רבים כמוכם כי הוא יודע כל כחישים העוברים על רגינו : דבריכ' כי הוא המלמד לאד' בתלמד חום ומתי שנתן להם שכל בפשל בחושכלית דעת והכ' דעת אדם כנגד דעת ברחזכות לקנות ולהזיג כל מושכל גם ביזלהיות וכלתי צריכות לתדינות" וזה כי חבץ חסד הוח וירנה שישת דל הוא המלמד לאד' דטח וידוע כי בחים נחתלתו להשינם וכם יקנה שלמות כנחי ויתן מעי נים לנפ זו לחיי ע לם ב ס' יורע מחזכות חדם כי בתה הכל יהטעם שלח ישמוש והיה שהדעת מחתו ידעכי כל בעולם הוה כל התחטיחים מחשבות אדם הבל כי אין כח לו ביונתי זאת הוא כי איונס יודע מח זכות חדם כאתרוכי יצר לב בחום רע מנעוריו תייפרנו עד שישמור מליתיך: וחם יענינם בעולם הוה חלמדנוי כנגד המלמד אדם יחריב חת עולתו בכל יום ולח ישוג המכוון חכלי ביוספר לדיקי הדורות ' ובוה כתבחר כי . אשרי סגכר חשר תישינו יה. בעולם י ועתורתך תלתדנו שתשלח שורו מקדש כוה שלח ישנעיהו שוה רשעי חרן כחשר ישתדל להתכוכן בה: להשקים לו סימירעי ניכי עורך בוה להשקים לו מיתי הנלו הרעותטרדותיו: שד יכרה לרשע שחת שתתתלם שמתם של ח"ה עע ח: כילחיסום ה' עתוי מיסשי התירה: ונחלתו : התון ישרחל: לחיעויבי כי לא חתוכך: כי עד נוקישים משפט י כי חמנם חתר לעשו" זה ער שהנדק פהוח הדין עם רתתים על ישרחל ישוב מותש על ח"המע"ח כחערו עד חזר חם עזיתי חת חזר דנרתי לך שחתרלו קוקם ופרנת יפה וקדתה ונפונה ומנכה יום לח יהים זולתי בהם דו שלמון החתות פע"ח: וחחריו כל ישרי לבי וחחרי חותו כנדק לח יעווכ כל ישרי לכ בעיון ונהשתדלית תורתו כחערו ורעו חתכם דעה והשכל: שייק סליעם מרשים שי הגדק הלוה ילכו כל ישרי לב כי לדק זה יכריע את הכף של כלם לוכות . או יר' הנה רצה הב"ה יקים לעורתי עם כתות של מרעים המספרים זעות לזכות את ישראל ולפיכך הרבה להם תורה ומצות כדי שכל א' יאמץ את לבבו לעשות. בכח ואל א' נתשרות בטענות שקר והטעחות: מי יתינבלי ממצות ה'ובזה יחגדל על כל ויתכפרו עוכותיו וז"ה ואחריו כל ישרי לב זיר'ואחרי הצד' הזה הולכיי מננד להנין: עם פועלי מון" נגדי בגזירותיהם מונעית מעשוק בתורה וב חבוות: כפשם שכנה דותה נפשי בחעם היתה כבוי כדותם משולות מכל חכתה ותכל מששה טוב מחום לח קרם זה ולח כשתכחה תורה מישראל י כי באתכחם מווים עם כמ"ם יעקב קטנתי וכו': ברוב שרעפי יר' ברוב שרעפי בקרבי תנחומיך ישעשעו נפשי מט מיתיני שבורנ והוא שבהמשך הזמן החנקס בס: או יר' באו' תנחומיך ע"ד מה שכתבתי במש"ה מיחלתי לך רגיי שליפו חשרן ה' ישידני ' היא עם מ"שה בכל לרחם לולר וכו': היחברך כסא ינו'יר' הכה ידעתי כי אין דבר עומד שלינו משון בים ברב בפני הבעל השיבה רד זה הוא כאשר יוכל החוטא לשיב אבל מי שיש בידו א' מהכ"ד דברים שרעתי שיחדשו תליבורות " בחוסן שהיו גם התחשכות כוה ישעזעי נפשרי בחמרן כי מנים סב מלהיך לח ירפך פיותי ויף על עי שים לחדום זכות חברהם וינחק

להתחבר עוד כל ימי עולם עם העומדים לפני החל ית' ולשוב עוד נפשו להתעדן בחור החיים חת שהיו גם התחשבות כוה מירהות חותי מעשוק בתורה שירהות חותי מעשוק בתורה פירות חותי משטון במס עמל הלבנים על ישראל לחק קבוע והוא מה שהמרעיי האלה עושים להרשיע אחרי'והוא כי: ובוצ ת: הנה תנחומיך ששם עמל הלבנים על ישראל לחק קבוע והוא מה שהמרעיי האלה עושים להרשיע אחרי'והוא כי:

עושי מלאכותו: אשר : בעבור

שהזכיר לבה השמים אמר כי

ברשיתו תחתיות הרץ גם ההרי'

הגבוהי' על הארץ: וחוטפות

בחוים אומרים כמו קרנים

אשר : הוכיר בפסיק הזה הים

והיבשה כי הם כמו כדור אחד

בראיו 'גמירות מחגמת החולד':

ביהו׳ בעבור שהוכיר שהוא

מלך על כן הכי חייבין להשתחו׳

לפניו: נברכה : כמו ויברך על

והיבשה יהם כללים ומהם עשה

הפרטים: כי הלהינו מרחוק

🤨 אַלהיכו אמוכתו: ולאן ידו

ככבד ידיו ילרו וטעם היו' דבק

עם בוחו נשתחוה חם בלבבכם

לשמוע בקולו השתחוולו היום

חם בקולו חשמעון וזה הוא קול

השם: אל תקשו השתבשו

המפרשים כיום מסה : והנכון

בעיני על ביחת המרגלים

והמריבה היא נתכה ראש והרס'

כי שם כתוב וינסו אותי זה עשר

פעמים ולא שמעו בקולי : אשר:

פיר' מי הם המנסים וטעם ראו

פעלי שמחו כול' במדבר ככחוב

אחריו: ארבעים שנה אקוט י

כמו ונקיטותם נקטה נפשי בחיי

כמו געלה כילה מלהנו נבוחה

למשה בתוך הארבעים וטע' לה

ידעו דרכי כהשר חמר משה ולה

נתן יי׳ לכם לב לדעת: אשר:

מנוחתי - שתהיה להם מניחה

ונחלה כדרך ושמחתים בבית

ינדו טל נפש נייק יתקבת על נפט גדוק לשכטו ודם נקי ירשימו בדינם לניחלית שלח יקשווה בורום נמתחסדים וכלתי שושים בחיתם שחחדנו פליהם שירנתו וימתרו למ ידמק יב : ויהי כ'לי למשגב י החר שהרשיפיני: והלהי לנור מחסי" שלח יתנודדו עלינו בכל קרחנו חליו: וישב עליבם חת אונם כשיב חת הינם שנברגו על ידי שחר החמות ונרעתם ינמיקם " לחיי עד: ינעיתם ה' מלהינו ילמית נרינ בנשחרים גם בעולם הוה :

זה במוחיר כחיר על קבון בליות הקודם לימוח הרבית למען יוכלו המון יבראל לבוב בו בתשובה כחבותר ביתורם • ולונר :

ברביו יטע׳ עושינו כי עשה הים לכן נרננה לה׳ מהם בני קנוץ גלות לכו נרננה בקול תידה על שהיניחנו פקרב החומו' : נריפה מרועת מלן בננר של לבחית מעלה שוה עשה ינד בעערכו' :נקדמה פניו קידם יים הדין וככן : נומירו נריעלו ביום הדין כי מלפניו סשפטנו ינח לוכות: כי הל נדול כ׳ יודה גדולתו מוככל נכמות סטה: ומלך גדיל פל כל אלפים. מה יירה בהסירנ שלטן שרי מעלה כחמרו יפקודה' על וכח התרום במרום: מחקרי חרן. כי ותועפות הרים שלכי חרץ: חשר לוכים: המקיף החרץ והוח ששהו כשחתר יקוו כמים יוכוה: ויכשת ידיו כחתרו ותרחק סיכשםי, וכל וה שתהיה דחויה לדירת בעלי חיים אשר הנחיר מכלם הוא המין כחנושי חשר ברח כנלמו בדמיתו למטן יכינו יחדו לשבידתו ורחני שישנים מי שיחטיה כונתו וזת לכן : ב חונשת חים ונכרעה התם פרוני כ' בומו ונשמשום להודו" לשמו פתה הל חשר בחננו: נכרבה להננע לפניו תחיד: כי הוח מדונמי ולא ברי מעלה : וחנחנו עם תרעיתון שר עק חותכו דעה והשכל בתירתו בשיון ובמכשה: ונח, ידו לשתרנוםן החותים שע"ח + סיוב בקבון גליות: מס لأذم בקולו תשתעו בדרכין ולדבקה בו: חל תקשו לבנכם י במו שעשו דור העדבר כחתרו רחיתי מת העם הוה והנה עם קום שורף הוח: בחכיני מד ע לב כחתרו שינסוח תי וה עשר פעמים: נס רחנ וחומר: פסתופי לכנ המה בדעית משונות חשר ביים מן כהומות טם"ם ולה יושו דרכי נמופתים שכליים חשר כחבתי להירתם: חשר נשנעתי ברחותי רשפס נשנפתי נזר דין יתקרע מסיבוחין בלח יכומו מל במניחה וחל מתורתות לנוחיי לח יבחר

מנחת ערב

בפדברשלה יכנסו להרץ :

אשרי הגבר וגוי במדרש אמר יבול ניסן בעיני חימו יכול מר ווה ער הוי חשרי הגבר אבר תיסרנו הלמדכר: חם אמרתי ובני שרור הוא רגל רביעי בוי ככי ומים רגלו קלר משישם הרגלים של החבות מה עשם הקציה נסל חסד והסמיכו עד שהוכן בחסד והום כ חל שחר הרגלים ח'ם והיכן ביסר כפת יחשה הסים אמרתי מעה רגלי ברגלי הוא הנה חיוד ה' ישעיני כפי להפנים ולהביות לפחר הרגלים:

יגודו מנזרת גדוד: ודס כקי ירשיעו - הסעם בהיותו הרוג שיהרגוהו אלה הרשעים יחשבו המשכילים כי איש מות היה וחייב היה ורשע על כן הומת וזה יאתר המשורר בעדו ובעד כל קהל ישראל: ויהי . למשגב . בקום פועלי אין עלי וחשבו לשפוך דמי שהוא דם כקי : וישב . אונם : כמו ועולתה קפלה פיה מן עול מבורת און מה שחשבו לעשות לי הביא הש' עליהם ועד' ילמיתם פעמים שיש מהם שה למיתה אוחם הרעה שחשבו לעשות לי ויש מהם שילמיתם השם בדרך החרח שלא עלחה על לבם: לכו נרננה לכו אלי כמו מלת סורו דברי המשורר לישראל: כקדמה : שכודע לו ותרועתינו תהיה עם זמירות כי זאת היא התודה והזמירות כי הוא תקיף: כי גדול ומלך על כל מלאכי שמי׳ כי מלאכיו הם והם

> יִכְנִשוּן בִּישָׁן עַלנִפְשָא רַצַרִיּקָא וָאִרְכָּאוַבָּאי יְחַיִּיבוּוְדִּיוְרַקְטוּל: וִיהִי יָיָלִילְסָעִירוַאלָהַילִתְקוֹף רוֹחֲצֵנִי: וְאָתִיב עֲלֵיהוֹן יַת שְׁקְרֵיהוֹן וֹבְבִישָׁתֵרהוֹן יִגְּמְרִינוּן יִגְמְרִינוּן יִיַ אֶלָהָנָא: אִיתוּן נְשַבַּחְקָרְם יְיִנְיַבֵּב קָדֶם תַּקִיף פּוּרָקנָא: נַקַדֵּם אַפּוּי ל ייס יי׳י בְּתוֹרָתָא בְּתוֹשְׁבָּחַיָּא נְיַבֵּב קָּרְכּוֹי: אַרוּם אֵלָהָארַבָּאיָיָ וּמַלְכְא רַבְּא עַל די ביריה מְתַּלְיִין כָּל אַלַהַא: פושפושין אַרְעָא וְתוּקְפֵיה רוֹם וְהַוּא עַשָּׁתוּ וְיַבֶּשֶׁתְיָדְיִו יָצְרְוּ: בָּאר יֹיִ פוּרַיָּא דִי לֵיהוּ דִּי דִי יִדְיוּ יָצְרְוּ: בָּאר ָּעָבַר יָתֵיה וְיֵבֶּישְׁתָא אַיְרוּי בָּרִיאוּ: עַבַר יָתֵיה וְיֵבֶּישְׁתָא אִיתוּן גִיסְגוֹר וָנְגְחֵן נַחֲמִיט קַרֶּם יְיָ דַעַביר יָתָנָא: אַרוּם הוּא אֵלֶהָנָא וַאַנַחָנָא עַמֵּיה וָעָאן רַעַיֵרו אַיְרֵיה אָשֶׁר גַפֿונִי ייֹּה נפּוּ ליוּפָא דֵין אִם בְּמִימְנֵיה הְקַבְּלוּן: לָא ל וחד תקשון לבכון היך במצוחא היך אַרַבָּעִים שָׁנָהַ י אָנָקוֹש בְּדוֹר נָאשׁר עַם בֹּידּׁה כֹּי וֹמָא דְנַסִיתוּן אֶלָהָא בְּטַרְבְּרָא: הִי בי בינה נַפִּיאוּ יָתִי אַבְתַתְכוֹן בַּוְחַנוּיָתִי לְחוּד חַמון עובָרָי: אַרְבְּעין שְנִין מָאָסִית בַּרָרָא דְּמַרְבָּרָא וַאֲמֵרִית עַמָּא רַטַעַוותָאבָּלִבְּהוֹן הִינוּן וִאִינוּן לָא שירו

יָגורוּ עַל־בֶּבֶפֶישׁ צַבִּיק וְדָם לּייני ָנָקי יַרְשִׁיעוּ: וַיְהָיִיְהְנָהְלֵי לְמִשְּנָבְ וֹאלתַי לְצוּר מַחְסִי: וַיָּשֶׁבְ עַלֵּיהֶםי אָת־אוֹנָםוּבְרָעָרָם יִצְמִירֵגֶם יַצְמִיהֵם י׳ יינים י׳ ייניים יהוָה אַלהֵינו:

לכו נרננה ליהוה נָרִיעָרוֹ לְצור יִשְׁעֵנוּ: בָּנְיַרְבְּתוֹדָרֶה בִּוְבִירורת נָרָיַע לְוֹ: ַבָּי אָלנְּרֵוֹליְהוֹנָהוּמֶלֶה נְּרוֹל עַל בָּלֹי · יֹ*י* אַלהַים: אַשֶּׁרַבִּיָרוֹ מֶחְקְרֵי־אָרֵץ כי אמרמי מועי לבב הס: מל ה ותועפות הרים לו: אשר לו הים יִּשְׁתַּחֲעָה וְנְכַרָעָה נִבְרְכָה לְפַגִּי־יִּהוָה י ביקוא אלהינו ואנחנו עַם בַּרְעִיתוֹ וְצַאָן יָרֶוֹ הַיֹּוֹם אִם־בְּקְלָוֹ תַשְּׁמָעוֹ: אַל־תַּקְשְׁוּלֻבַּבְבֶּבֶם בִּפְרִיבָּדָ בְיִוֹם מַסָּה בַּמַּרְבָּר: אַבותיכם בַּחַנונִי גַם־רַאוּפָעֵלִי:

הֹצַעי לַבָּבַ הַחֲוֹהַם לאֹיַרְעַוּ דְּרָבָּן: אָשֶׁר־נִשְׁבַּעֶתִּי בְאַפְּיֻ אָם־יְבאוּן אֶל־ מנוטעי:

יָרְעוּ אוֹרָחִי: דְבַןיִיםִית בִּתְקוֹף רוּנְזִיאִם יָעֵלוּן לְנִיֵּח בִּיח בַּקְרְשִׁי:

ישראל להרוג: ירשיעוי יחייבו בדין להורגו: אונם אונפם כמו ילפון לבניו אוכו: ותועפות י לשון גובה כעוף המעופף ונברכה לשון ויברך את הגמלי': א היום בעולם הזה אם בקולו תשמעו: בחנוניי חנס: גם רחו פעלי במצרים: חרבעי שנה · קטתי בהם רבתי עמה' לשון נקטה נפשי בחיי כלחמתי בם חרבעי׳ שנה להמית׳ במדבר

רשי

ינודו: יאספו גדודים על נפש

מנוחחי לחרץ ישראל ולירושלם

חשר קראתיה מכוח'שכאמר זאת

מנוחתי עדי עד:

צ"ה בזמרות ל' זד' זמירות וסימ' זמירו'שמענו צבי לצדיק' ונעים אמירות ישראל ניתן זמירות בלילח ומירות היו ליחקיך: על כל אלהים ג'ובסיפ'וסימ'כי אל גרול יי׳ כי גרול יי׳ ומהוללי שאד נעלית על כל אלהים: קולו בקלו ה'חס' בנביאים וכתובים וטים' וישא שאול קלון ועליון יתן קלו י היום אם בקלו תשמעו שמעושמוע ברגו קלו יושקר יי׳ על הרעהי וכל אורייתא דכוו׳ חס' במ"א מ"ל ונשמע קולו בכאו : ארבעים כ' ר"ף וסימ' ארכעים יכנו לא יוסיף י ארכעי'

יה בעים יכנול א יוטין אינין מן כ"ב ר"ף לא נסבי'ו' בריש תיבותאושאר קריאה נסבין ו' וסימניהון במסרה רבתא במערכ'אות הו"יו שנה אקום - ואינון מן י"ר זוגין מן כ"ב ר"ף לא נסבי'ו' בריש תיבותאושאר

תהיכת ה׳ תורת חטר

יגודו על נפש לדיק וחסיד ועושים המלרוחם כדי להכשילושירביע ודם נקי ולדיק ירשיעו לפניו ית'ר"ל כי מהיות לדיק יעשה רשע : - ויהו - ה' לי יר' ויהי ה' פברהכי לי למשגב ש יהי שמשגיח עלי תחיד לצור מהסי מהם וישב עליהם רת הוגם וברעתם בעלמה יצמיתם כי העיך בעלמו ה א הקטיגור שלהם ז או יר' בהופר וברעהם ינפיהם כלופר ולא יוכלו נפיב עוד בתשוב' ולחר שלא ישובו בחשובה ילמיתה בע"ה אילמיתה בע' הב וימוהו מיתה הכיינה זו הו יר לומר כי מלד היותם כיפרים בשם ה' המורה על הרחמים ילמיהם בעם החת ומלד היותם כופרי' בחלהינו יצמיתם פעם אחרתי וממהרי"ע ע"ה מלאתי כתוב וו"ל פדיכרה לרבע שהת יר' שהוא שקט בעוד שהרשע הוא אוכל את פרי מעשיו בשחת ויהיה יכרה מענין יכרו דאיוב - כיעד לדק ישוב משפש יר' כ"כ יהיה החסד והטוב חשר יעשה להם עד שיהיו נרהים להם היסורים שקבלו לדק וחסד בפרע ואחריו כל ישרי לב יר' שלה ימשכו החריה' רק הלדיקים שלא יהיה נכון חלה להם משר יקבלו היסורין בע"הו . או יר' כי עד לדק וגומר כי המשפט רשר הוא שם כולל כל גורות ה' השר יקבלו היסורין בע הדר מדת כי של פנק זבות. כי המשפש ישו היין שט ביוצרב בג יונים בל בער בענין רעלהם : אשר עד כההיה מסופק אם הם לדק הסלא ישוב משפט לא שעד כה לא היה לדק כי לעולם היה פעליר בענין רעלהם : לדק אבל יר' הנה יתברר שהיה לדק מה שעד כה לח היה נררה בבירור שהוא לדב הבל היה מסופק לאנשים מה ואתריו כל ישרי לב כי הותם כלוזי לב ר"ל כלוזי המחשבות אשר היו חושבי"שהש"י בלתי משגים יהיו עתה ישרי לב ויחשבו מה שהוא ראוי לחשוב בהשגחה עכ"ד:

צה לכן נרננה וגומר כונת הפזמורוביאור דבריו המלאנו בהקדמת הי"ה מזמורים אלו וכמו כן כינת הד' מזמורי'הבאים אחריו אך במזמור זה והוא העשירי מאלה הי"א מזמורים הפשר לומר כי באומר משפט אהב כיון אל המשפט אשר הוא ככי הדין האמתי ובאומר אתה כוכנת מישרי'כיון אל הפשרה ובהו' משפט ולדקה ביעקב התה עשית כיון רל מה שטם יעקב הם משלמי מככסיהם אל התובע כשהנתצע הוא עכיוכת "שה ויהי דוד עיש" משכע ואדק 'לכל עמו וכו׳ יומלאתי כתוב דרום ה'אל החסיד זקני ע"ה בנויעל מזמור ה'מלדְוגי׳ ומזמור רל נקטות ה' ומזמור לכו כרכנ׳ אנו הבירותיי הנה וז"ל הלה הוה אביך קנך הוא עשך ויכיכנך . היום הנכבד הזה בנית הל מביו במתם און מות במתם הוכפל קדיםתו בערך שלר הימים כמדרגת הנפש חל החומר והוא ע"ד משו"ל למה קרמה שמע שמעו בקלו להניט נפלחות לוהיה אם שתוע כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים החלה וכו' כי המעלה השכלית עניכה רוחני תבלת עול מ"ש ופר' והיה אם שמיע עשיית החצית והיום הזה כילו מיוחו נדעה כי'המצית וענינו - עלינם שלם עונו ל פות םובב על ג' דרושי (פלאים א'חדום העולם הו" המכוון במלכיות כי בהכינויצורים עלי ארטות המשים כינו שגור על זור מלך עליהם והיה ה'למלך על כל הארן ב' השבחה והוא המכוין בזכרונות ב' הע"הב והוף המכוון בשיפרות כמו שהפרש בם"ד ומחלה הג' שרשים ים העפו ב' מדרגות גדולית בעבודת הש"י מן המלכות היראה ירא את ה' בני ומלך שום תשים עליך מלך שתהה הימהו ינ יך כמלך ובמליכים באמר כלם כאחד עוכים באימה וכו' מן ההכנהה כהחייבה העבודה והעיכם על העובר כי כל הי ישתעבד למי שממכו נמשך אליו פרנסתו ומן הע"הב נמשך הדבקות כי כאשר יהמין האדם שיש מדוש עולם אחר ששעה א' ממכו של קורת רוח יפה מכל חיי הע"הן ימאם ענין הע"הו וידבק בא ייסורין השם בשנוחינו בבוראו דבקות שלם וז"ש הכתוב את ה'אלהיך תירא ואותו תעבוד ובו הדבקון ומעת 'ראוי שנבחר כל א'מהג' דרושים הנוכר ואצל הדרום הא'לא מצאתי טענה יותר נאות לדעת ההמון ממה ברומי לישן יגע בחורי יישן רינו זה הקדמה מבוארת היא שהאדם לא ברא את עלמוכי לא שמענו ולא ראינו אדם שנולד מבלי זכר ונקבה א"כ אדם הראשון מי בראו כי ידוע הוא כי לא ילך הענין א בלתי מכלי 'כי כשנמנ'האנשי' אשר היו היום אלף שנה יהיו מועטים יותר מאשר הם עתה וכן דור לחר דור עד למעלה ובהכרח במדרש יהוכן בחסר יכאר בפגוש במה שספרה החורה שהיא עדות ה'נאמנה מעכין אדם הראשון שהיה מעשה ידיו ית'אמר דע"ה דעוכי ה'הוא הלי"ם הוא עשאנו ולא אנחנו הנה ביאר הדרוש הזה באופן אשר סדרחיי

אכן יחייא

אבותם ולשכאתו האומות מפני רשעתם י וזהו אומרו היחיבר אתך כסא הוות מהאומות אשר הכסא ההוא יוצר עמל ואון וחמם על החק והמשפט שכתבת בתורתך: יגודו וגו'כי הם כורתים י ודם כקי ירשיעו זיהיה יגודו מלשון כריתה מגודו אילכא ידפוסקים המיתה על כפש לדיקי ודם כקי ירשיעו זיהיה יגודו ניהי וגו' ולכן היה ה' לי למשגב תמיד מלד היותו ה' רחיון מטבטו ולהיותו אלהי ביחוד ולא אלהי שאר האומות היה לי לצור מחסי בגלותי . וישד וגו' וה' אלהיכו עליה' . ישוב את אוכם והוא האון אשר פעלו במעש' וברעתם אשר עשו בדיבור ילמיתם ויכריתם וברעתם אשר עשו במחשבה גם יצמיתם שנית לעתיד לבא זיהיה ה' חלך על כל הארץ יהיה ה'אחד ושמו אחד: צה לכו נרכנה ונו כונת המומור הלו ללמד לכני יהודה שבגלותם יעמדו חוקים בתירת

ה' אלהיהם המשגית בכל הפרטים ויתן להם כפרי מעשיהם הטובים ולאומו העולם כפרי מעלליהם הדעים . ווהו אומרו לבני הגלות לכו והזדרזו למטן כרכנה לה' ולא לאלהי הכוגש וזה להיותו המהוה הכמצאות ובריותיו אכו וגם כריע' לפכיו בשמחה להיותו צור ישעכו ניהיה הריכון מפני אהבת הטוב במה שהוא טוב - ניהיה התרועה מפני אהבת המועיל כי הוא יושיענו מהגלות הלו . נקדמה וגו' הרימן יהיה בשנקדמה פניו בתודה שהוא ההודאה בשיר בפה - והתרועה יהיה בזמירות לו בכלי הניגון . כי אל זגו' כי זוה להיות כי ה' הוא אל בדול ומלך גדול על כל אלהים ויותר נאות הוא לעבוד את הגדול מכל הגדולים מלעבוד את אשר תחתיו במעלה - אשר בידו וגו' בא להראות איך הוא הגדול שנגדולים י להיות כי בידו מחקרי ארץ והוא החלק התדבריי מהארץ אשר הוא קשה החקירה והחיפוש לבני אדם לבדלו ולשממותו כי לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם ' ותועפות הרים לו שהוא החלק ההררי ותועפות כגזר מן תועפות ראם לו . אשר לו הים והוא נשהו שהוא החלק המימיי ויבשת ידיו יצרו שהוא החלק המיושב ובים אמר לשון עשיה להיות כי הוא עשהו בהקוות המים אל מקום אחד וביבשת אמר לשון יצירה להיות כי יצר את האדם בחכמה אשר הוא מולך ביבשה ולתכליתו כהרא כל העולם . בואו וגומר אחרי אומרו כי ראוי לרכן ולהריע לה' מפני היותו מלך העולם אמר כי כאוי להשתחוו לו ולכרוע לפכיו להיותו אלהי ישראל בפרטות המשגיח על כל פרטיותם ואנחנו פס מרעיתו וצאן אשר יכהג בידו י וההשתחויה הוא פישוט ירים ורגלים על הארץ והכריעה הוץ השפלת הראש עם קצת הגוף י וההברכה הוא כריעת הברכים בארץ י היים אם בקולו תשמעו כ"ל והיום יוציאכם מן הגלות אם בקולו תשמעו ותחורו בתשובה . אל תקשו וגו' ולכן חל תקשו לבבכם ותמכעו מן התשובה ותהרהרו בי אם אכי בקרבכם אם אין כאשר עשו אבותיכם בתי מדיבה בקדש . וכאשר טשו במי מסה ומריבה במדבר ברפידי' . אשר כסוני אבותיכם במים שתי פעמים ובחכוני בבשר ובלחם גם שראו פעלי ואותותי במצרי' ועל הים ועם כל זה לא האמינו בי אמוכה שלימה והיו מכשים אותי - ארבעים וגומר אשר לרשעתם ארבעים שכה הייתי מתקוטט ברור ההוא מבן עשרים שנה ומעלה לכלותם במדבר כי אחרתי עם תיעה לבב הם י בהיות שלא רצו להכיר ולדעת דרכי מהכיסים ונפלאות שעשיתי עמהם לאלפים ולרבבות ולכן כשבעתי באפי ובכעםי עליהם אם יבואון אל מכוחתי המכוחה והכחלה אשר הכיכותי לעם ישראל לאוהבי ולשומרי מצותי:

ולא כתיב ולא קרי לבאר מת שאמרתי כימן הדרוש הזה נחחייב להיות לו זלירא מפניו אמנם לבאר איך ימשך מבריאת האדם נתינת המלכות לש"י אמר דוד ה' מלך גאות לבשוגו'כי לא מב' סבות יחלוך חלך אם להיותו ראוי בעצמו להמצא בו המעלות בתכלית השלמות או להעיבו לאותם אשר עליהם יחלוך כאלו תאמר שהצילם מן המות פעמים רבוה או שנתן להם מהנות רבות ונדולות וקרח ועדתו היו באים בטענה הא' ודחן ואבירם בטענה הב' ולפי שלטענתם לא היתה תשובה אמרולא נעלה כי לא יכול להשיב והנה אמר המשורר כי לב' אלה יאחה המלכות לש"י לבדו הא' כי היא כלול בכל מעלות השלמות והב' שגם הכין תבל בלימוע וו"ש אף ואז"ל בערם שחקים וארקים נמתחוה' מלך תן הטענה הא' והרד"ק נדחק הרבה בפי זה המזמור ופיי אותו לעתיד ואיכו ככון כי מעולם הכין תבל בל תמוע כאומר יםד ארן על מכוניה ופי׳ זה המפורם אין לושחר אבל האמת תורה דרכה כמו שאפרש נכון כסאך מאו אע"פ כי נמוך ייפד מבאר הרבנים מעולם אחה ה' לא מדע מלכותף אלא מאז ואילך נשאו נהרות ה' אחר זה הדרום הנהרות ודרשוהו ויפרסמוהו לכל העולם כי מי שמכריחים אוחי וגוולים ממנו חקו הראוי לוירום קולווישאב ויצעק נהכהרות היה ראוי להם להיותם גבורים לכן ישאו קולם כי הם מעבעם ירוצו להתיצב על הארן כמו שהיה קודם מאמר יקוו המי׳ והש"י הכריחם לעמוד בגבולים אשר היה להם בתחלת הבריאה כאומר

בס זה התוחור נחחר על הכוד

שיתוש

פולפו פל אופן יותר נאות פשה שהיה עד הנה נתרש אחר המכול כחמרו השפי במדשים וחרן בחדשם וכוה שירו לה' כלהחרץ כי יופיל וה לכל ספין החכושי :שירו לה'ברכו שפו שהיטיב בקבץ נדסי': נשרו שיכיה משיחי ויושים: סערו בגיים ככודו" שהם סנה בלתי מסוככת ופיפל ברגון: כשלחותיו בשנותו סבע בנותו : נדולי בהיותו יכול על הכריחה: ומהולל: פיטיב לוולתו: כורה פוח של כל חנהים שיכול לשנות 'ווה לח יקרה לוולתו: כל מלהי העמים אלילים שהם מניירים בענתים הנכדלים עם כלים רכונוי להירו׳ שהם כעלי בזירה להיטיב ילהרת ווה שור כי לח יסעלו וולתי סיושודר להם: וה שמים מוה כל מדק מונכלת בנורת חכעתו ובחירת כ סוד והדר לפניו בעולם כמלחכים: עוז ותפחרת בתקדשו בעולם הגלגלים: הבולה' ככוד ועו" הכביד בתעולות והעיז בחלכות כננלה בתחתיני יחסו חותו לו לברו : ככוד שתו י על מק שתום לעלתים חור היו מותויוו בהדרת קדם . בודרת בדלו לח מירחת עוכשר וכוה החופן. חילו מלפניו כל החדו. כ' חלך י בשל שכר חף על ער שהיה זה בנתי כודע חבלינו: חף מכון תכל : על חופן יותר נחות שמה שענר על הפך עה שתשה בתכיל וחחריו בל תינום : כתושקרה חו : Tober. ישתחו השתים. והים" ישמחו כי לח ישרתו בת יולכבוד הגלותי וירננו גם כן לשפח זעל כי : ישפים חותכל כנוקי מטה כלפי חסד: ועתים כאתיכתו בלתי התתעלות והשתנות בפניתו כלל גם כזי עליו שיקנוף על החומות עע"ח ניגביר חשדו עלינו חין וה

בשתנות מנדו חבל פנד

ספקכלים כלכד:

בליותד ואמר ב ישירו ליו׳ פיר חדם .

השתים משתי קדשו או הארון שנקרא עוז בבית המקדש והוא הנכון והטעם כי השתי' מעונות הכוכבים ובית המקדם בית זכול לו: הכו שחודו בפה כי הככוד והעוזלו לבדו הם הבו י עעם כבוד שמו הוא הארון שהוא נקרא שם על כן ובוחו לחלרותיו: השתחוו בבוחם במנחה אל החלר ותהיה השתחוייתכם בחיל ופחד אמרוי ידבר עם המכיאים המנחה שיאמרו הגוים בשובם כי השם חלך והטעם כי השם ישב חת החדם על החרץ וטעם אף חכון כי השם מלך לדק הפך פור החפוררה ארץ ימוטו כל מוסדי ארן: ישמחוי בחת טלם והארץ חתן יבולה והשדה יתן פריו ווהו יעלווי וטעס ירעם הענני' העולים מהים או הכל דרך משל כי כל עולם יהיה בהשקט ובטח בהרחות לדק השם בארן או על דרך נאת השרים והמנגנים לפני המלך בבוהו ממקים רחוק . ועעם כי בא השני פי' הראשון כמו חל החלר החילונה אל העם:

שירו ליי׳ שיר חדש: פעמים והטעם חמיד: כל הארץ כל יושבי הארץ וכל הארץ באו מצרימה: שירו : שמו הנכבד שהוא שם העלם: בשרו אחם עם יי׳ אלה לחלה: ספרו - בעבור שהזכיר בגוים עלכן כל החרץ הוח ארן ישרחל: כי . אף על פי שתספרו כבודו ונפלאוחיו הוח יותר גדול ומהולל מחד על כל חלהי הם המלחכים כי הוא אלהי האלהים: כי אלילים שוא ושקר כמו רופאי אליל והוא מכזרת אל אל יש בו או אל יש הוא והלשון תקלר לדבר כמו וטוב משניהם את אשר עדן לא היה וסעסישמים מעונות המלאכים שהזכיר והוא השם הכורה על הכשמות שהם לורות ככבדות והוא עשה הגופות: הודי לפניוי לבדו לא לפני אלילי העמים: בחקדשו

תהלים צו

שירו לייהוֹרי

אָמַרוּבֵנוֹיִם ייְהוַיָּהמָלָר

אַף־תִּכָּוֹן תֲבֶל בַּל־תִּמָּוֹט יָרֵין עַמִּים

בָּמֵישָׁרִים: יִשְּׁמְחַוּ הַשָּׁמֵים וְחָגֵל

יָעַלוֹ שֲׁבִי הַאָּבְקוֹרָעָם הַיָּםוּמְלֹאוֹ: יַעַלוֹ שֲׁבִי

ּ וְכָל־אָשֶשֶר־בָּוֹ אָז יְרַנְנֹוּ בָּל־יַעצִי־יָעָר

הַאַרֶץ יִשִׁפְּט־תַּבֶל בְּצָרֶק וְעַפִּים

באמונתו:

לפני יהוֹה בּיבָא בִּיבָא לשׁפֶּט

חורש

שירו לֵיהוָה א שיר חדש : מומור זה על העתיק וסופו מוכיח כי בה לשפוט הת החרץ בכל מקום שיר חדש על העתיד: הבו ליי' משפחות עמים - ומה תחנו לו הבו לייי ה כבוד ועוז: יי׳ מלך . לעתיד לבח יהח שיר זה: ידין פמים במישרים - אותם שיהפיך להם שפה ברורה: במישרים י בזכיות: ירעם הים להרים קול בחחיל: כל שלטיכי כל עלי היער־ (33 החומות ב

מכרה

צ"ן שיר חדשו' וסימ' יורדי הים ומלאו איים - שיר הרש השיכו נגן: ויתן כפי שיר חרש: שירו י ליי שיר חדש שירו ליי כל הארץ כי נפלאית עשה הושיעה אלהים שירחרש אשירה לד הללויה שירו ליי' שיר חדש משפחות י"א בליש' וסימ' ואחר נפצו ל' מ"ל בתורה י זאת עבדת משפחת הגרשני לעבד: הגרשני דאחרי׳ המשכן י ונשיא בית אב דקהתי וחברו דמררי אל תכריתו את שכש הקהתי ותקרבנה בנות צלפחר י והעילה על רוחכם והיה אשר לא יעלה מאת משפחת הארץ י הבו ליני משפחות עמים דד"ה : הכו ליי: דתהלות : וכל אלה משפחות בנג ומשפחות כני דכוו במ"ב למשפח

הַברוּ לַבְּםיִי תוּשְׁבַּחְתָא חַבּתָא שַבָּחוּ אַנְגָּלִי מִרוֹמָא שַבְּחוּ קַדָם יַיַבָּל בַּל־הָאָרֵץ: שִירוּ לֵיהוָה בַּרְבוּ שְׁטִוּ צַרִיקִיאַרעא: שַבְּחוֹקָרְםיִיבְּרִיכוּ בשרו מיום ליום ישועתו: ספרו שמירה בַישַרון מִיוֹמָא לִיוֹמָא בנוים בבודו בכרייה עמים אישָתְעיוּ בַּעַכְיבֵייָא פורקניה: י׳ נפע׳ נפלאותיו: בינרול יהוה ומהלל אַיַקרֵיה בּבָל עַפַּיָא פִּרִישוֹתֵיה: אַרוֹם רַבייָוֹבְישַבַּח לַחַרָא דְרְחִלהוֹא י׳וֹ נִעשׁ בְּאַר נוֹרָא הוֹא עַל־בָּל־אֱלֹהִים: בַּיִּ כָל־אֵלהֵי הָעַמֵּים אַלִילֵים וִיהוֹה עַל כַּל אֵלְהַיָּא: אַרוּם כָּל דַּחֲלַח שָׁבַיִם עָשָה: הור יִהָדֵר לְפָנַיִועוֹ יַעַמָמֵיָא שַעַוֹרָהאוַיִי שׁמֵיָא עָבָר: וְתַפַּאַרַת בַּמַקְדָשׁוֹ: הַבַּוּלֵיתוַדה ישָׁבָּחָאוֹשְׁבַהוֹרָאַקְרָבוֹי עוֹישָׁנָּא מִשׁפְּחַוֹת עַּמִים הָבְוּ לֵיהוָה כָּבְוֹד וַעִו: הַבוּ לֵיהוָה כְּבוֹד שָׁמִוֹ שִּאְוֹ־ בְּנְחָה וּבְאוּ לְחַצְרוֹתָיו: הִשְׁתַּחַוּוּ

וָתוּשָׁבָּחָאבְּבֵיח טַקְרִשֵׁיה: הָבוּוִמֵּר קרַםיִיוחוֹמִי עַבַּיָא הָבוּ מַדְםיִיְאַיְמַר וַעוֹישָׂנָא: הָבוּקָרָםיְיָאַיִקַרוְרוֹטְמוּ שָׁמֵיה תוּבְרוּ וְשׁוּבְרוּ תִּיקְרוֹבְתָּא יֵיֵי יִישִׁי לִיחֹנָתבְּחַרְבַתֹּלְדֶשׁתִילוּ מְפָנָיוֹבָּלֹ־ וְעוּלוּלְקָבֶבְנֹי לְבַרְתוֹי: סְגוּדוּכְּלֶבָ יָיָ בְשִׁיבְהוֹדַרת קוּרְשָׁא רָתוּתוּ מָן ַבֶּרָמֵיהֹכָּל יַתְבֵיאַרַעַיא: בְעַפַּיְאיָי מָלַרְלָחוֹר תַּלְוֹן תַּבֵּל דְּלָא הַתְמוֹמֵם יִדִין עַפֵּיֵיא בָּתִירוּצָא: הַוְרוּן וְחַיִּילִי דִּשְׁסֵיָא וִירוּצוּן צַּדִּילֵי יַבִּיעַ אָרְעָא יִכְלֵי יַפָּא וּמַלִייַהּ: תושְבָּחָא חַקַל וָבָל דִּי בֵּיה תַבְּבֹן ייטבחון כַל אִילָנֵי חוּרְשָׁא: ַ קַּרָם יָי יי : אַרוּם אָרָא אַרוּם אָרָא לְמִידַן אַרְעָאיְרוּן תַּבֵּל בִּצְדַקְתָּאוְעַפַּיָא בְּהֵימְנוּתִיהּ

שביון יות בי של משפחת במ"ב משפחת בי וילך אבימלך כן ירכעל : וכל סררא תליתא דר"ה מן ואהרן וכניו עד ויהי כני אולם דכוו' משפחת במ"ב משפחות וסימ' ממשפחות בני קדת -י ימשפות ושפחות יששבר · וכל תורת כהנים ויהושע דכוו' משפחות במ"ד משפחת וסימ' נמסר בסדר במדבר סיני ע"ש:

אבן יחיא

צו שירו לה' וגו' המזמור הלו כוכתו כוכת הקידם י כי אמר לכו כרכנה לה' וגו' ושירו לד שיר חדש ובו' - ור"ל או בעת הנאולה כשיהים ה' מלך על כל הארץ שירו לה' אתם בני ישר' שיר חדש ולא כשירות הקודמות כי לא יאמר עוד חי ה' אשר העלה' בני יש' מארץ" מצרים כי אם תי ה' אשר העלה אתכם מארץ צפון כי לא יוכרו עוד הנישים הקודמים והשידים שנעשו עליהם י כי אם הניסים הגדולים אשר יהיו או אשר עליהם יעשו שיר חדשי ושירו לה' כל הארץ אתם האומות אשר לא הכרתם מי ה' עד עתה מנשו לו שיר אשר לא יקרא חדש אליהם להעדר שיר קודם אשר יהיה ישן בערכוי שירו ונו' בא לבאר שיר בני ישראל שיהיה כשיברכוהו על כל הטובה שהעיב טמהם להושיעם מהגלות מה שבגלל חייבים לבשר חיום ליום ישועתו וכפלאותיו לבני אדם : ספרו וגו' כא לכאר השיר מהאומות שיהיה בשיפפרו ביניהם סגוי' כבוד ה' אשר השיגו - זיספרו בכל העמים מה שראו מנפלאותיו - כי גדול ביאד הכבוד ההוא שהשיבו היותו השבת כתרו מהיותו גדול וגבור וכורא הככתר בשלשתם כאשר פירשכו פעמים הרבה היות כתרוזה ' וזהו אומרו ככנד גדול ' כי גדול ה' ומהולל מאד בכפלאותיו וגדולותיו אשר עשה - וכנגד כורא אחר - וכורא הוא על כל אלהים - כי כל וגו" פירש היותו גדול להיות כי כל אלהי העמים אלילים והבלים כי לא יבראו כל עולם המלאכיי והשמימיי כרגל הפרטוש - וה' שמים עשה וברא את כל לבאם המנהיגים טולם השפל ומה שקנה הרב קנה העבד ומה שקנה העבד קנה רכו . הוד זגו' פירוש היותו נודא להיות כי הוד וסדד לפכיו מה שלכן הוא כורא למעלתו באומרו אביכו יעקב בהרגישו הוד והדר חקים לינתו . מה מדא המקום הזה אין זה כי אם בית אלהים חה שער השמים . עוז וגו' וכנגד גבור אמר עוז ותפארת במקדשו . כי הגבורה לגבור הוא תפארת גדול אליו . הכו וגו' הבו לה' משפחות עמים כבוד על היותו כודא כי כן המנהג לכבד האכשי' המוראים בוקנה ושם עוב מחכמ' ומדות חזוקמת בטושר - והבו לה' כבוד על העוז שלא להיותו גבוד . והבו לה' כבוד שמו שם ההויה המודה היותו מהוה כל נמצ'אשר בוה יהיה גדול מכל שהים בישיתי גדולות כשה אשר אין שי שידמה אליו בזה י שאו מכחה זנו כי להיותו כירא שאו וקחו מכחה ובואו לחצרותיו ב ולהיותו גבור השתחוו לה' בהדר' קודש שהוא בית המקדש המהודר וחילו ותראו מפניו כל הארץ - ולהיותו בדול אחרו ותפרסחו בגוים כי ה' חלך בכל העולם והשקישו - כי לא יהיה פוד מלחמה בארן כי הכין התכל באיפן שלא ימוט עוד י ודן את העמי במישרים אלה לחיר פולם ואלה לחרפות ולדראון עולם ישחחו וגו' זכר אשר יהיה בבוא יום ה' הגדול והנורא כי יראו מקרים שיורו משמחת השמים וגילת הארץ שהוא החלק המדבריי יועם הים ומלואו אשר הוא החלק החיחיי יעלוו שדי וכל אשר בו שהוא החלק החיושב או ירכנו כל עצי יעד שהוא החלק ההרדיי המנדל עלים - והוא משל על השמח' הגדולה שיהיה בעולם מכני רוב השלום ' לפני ה' כי בא לגאול עמו ישראל ' וכי בא לשפוט הארץ ולהעניש' על אשר עשו לעמו -ישפוט תבל אשר שעבדו בבכיו בלדק - ויגאול טמים שהם י"ב שבטי ישראל באמוכתו ובהבטחתו האמיתי אשר הבטיחם על ככה:

תהילת ה׳ תורת חכר

מן בערתך יכוסון : גצול שמת וגומר וסיים ואמר מקולות מים וגומר כמו שאדיר במרום ה'ואמר שמופתים החרים יש שנאמנים מחד והם רחויים להתפרסם בביהך אמנם ספרתי זה שהו'מפורם' לכל בהי עולם אמנם היאך תמשך מזה מעלת הירחה ביארו הנביא ירמיה באר היטב אמר שמעו בה זהת עם סכל והין לב יגומר ופי׳ הרד"ק שהביה להם ב׳ רהיות על ההשגחה הה׳ דבר הים כי ברחשית היו המים על החרץ הב' דבר הגשמים בבוחם בעתם כחומר שבועות וגומר ובזה חכירו שאני משגים : זאין דבריו אלה נכוכות בעיני כי אם היהה כונת הנביא להביא ראיה על ההשגחה היה מזכיר ב' הסבות יחד אשר שמתי ואתן גשם יורה ועוד היה ראוי שיאמר הכי לא תאמינו וכו' הבל לדעתי לח דבר אלח לענין הירחה וגנה חותם וקרחם שכלים בחומר איך לח תרחו הים חשר לח יקוה לגמול ואיכו ירא מפני העוכש לא יעבור חק וגבול השר שמחי לו ולעם הזה היה לב סורר מחרת ולא יחמרובלכבם כירא את ה' אלהיכו חשר בידו כפשכו מיד כאשר נהיה טובים וימיתנו במות בהיה רעים זהו מ"ש המתן בשם וגומר וזה מסכים מהד למהמרס ז"ל ומה סלע זה שהימ רואה ואינו שומע מקיים דברו של מקום וכו' ובמסכת פסחים מה ראו חנכיא מישאל וכו' נשאו ק"ו ללפרדעים וכו' וכבר נתברר הדרוש הא' ואליו כונתי באומרו הלא הוא מביך קנך לא כאביך זה ילדך אכל הב"ה בראך מהחלה יש מאין " הדרוש הב"והוה ההשגחה הרבה כתבתי בספר יסוד האמוכה אמכם מה שיראה לדרוש היום נמכך ממה שנזכר כי אחר שהנחנו שהש"י ברא המציאות באשר הוא עליון והוא ית' ברא עכין השתע והראות. באדם לא ילוייר זה אם לא ימצא אכלו. ית' השמע והראו' האמתי בפעל אמר הנוטע און אם לא ישמע ואם היה זה כמתמיה היה ראוי שיאמר המטע אזן לא ישמע אם יוצר עין לא יביט אבל לא אמר אלא כמבאר אחר שאהם מודים שנטע האצן תחחייבו להודות שישמע ואם אתם מודים שהוא ברא העין מחוייבי' אתם לומר שהוא מביע נימשך מזה שיוכים הגוים על דבריו ועל עבודתו . ה' יודע מחשבות וגימר הברי וגו' עתה יחרץ קושית לדיק ורע לו רשע וטוב לו הסותרת בחוש עכין ההשגחה ואמר אם אלה הטובות אשר חשבו׳ בעלי הקושיא טובות איכם טובות בעלם הבל לפעמי מיישירים אל הרע האמתי והוה העדר השגת מיי הע"הב כי רודפי השררה והכבוד הם מחשבות אדם ותחבולותיו כלם מטרידי'את האד'מהשיג **נשימות החיים הנלחיים א"כ מחשבות האדם נערכי אל הכליתם הבל המה והרעות אשר יחשבום** בעלי הקושיה רעות הם מיישירות ומכוונות אל מול ההצלח'הנפשייו"ש אשרי הגבר אפר חייסרנו יה כמצא מקום הקושיא בצדיק ורע לו הוא מקום החירוץ כי הרושר חלוי במה שחשבוהו רע והאבל והחבדה נמשכים ממה שחשבום טובות ואין ספק אא שכגבוה במים על הארץ כן גבהו החעכוגים הנפשיים על הגופניים וכן המכאובים הנפשיים מהגופיים הגע עצמך אדם שהיה שולחכו כשלחן החלך שמח וטוב לג והנה ידע על שולחכו כי בכיו מחמדי עיכיו וחשת. בעוריו בשבו הסוכל השר לו בם כסף ווהב היש מכחוב כתכחובו והנה חינו לח גופיי ולח נפשיי כי נופו בהשקט ובשלוה היה זכן היש אחר מוכה ביסורין היה והגידו לו כי פכו אשר חשבהו זה ימים מת בא בכבוד גדול ושמוני' תלמידים חשיבים היו לו והוא להם לראש היש שמחה גדולה כשמחת האיש כהוא ואם הוא בשבורי הסכלות ראוי לו לתאום הע"הז ולהתנחם על עפר ואפר וזה סוד איוב כלו לא זולתו כאותר ועתה עיני רחחך על כן אמרם ינומר עד אומר טוב ארוחת ירק וכו' יגיד כי כל העולם מוכים בסנורי' לבד היחידים השר ה' קורה כי כל ימי עני רעים כל ימיו מכחובים בעבור עוניולה יביע ביבה אלחו אל מה שהוא בו וטוב לו מי שאללו משתה חמיד ושכיהם ממששי' כעורי קיר כי הין ההללח" המשתה ולא העוכש ההבדן והטוכי אבל ההללחה היא יראת ה' והאבדן היא עבות להפך ולוה טוב מעט בירחת ה' שוה כל הרדם מחוצר רב ומהומה בוכי בעליו לא קנו בו החושר החמתי והבים

מופה חוחך הלא שהלחם ארוחת ירק עם אוהביהם אשר ימתק להם התענוג ההוא יותר ויותר מהתענוג השור האבום עם השנאה ולוה לחה לא נקנא בטובות משנאי ה'כדכתיב ומשלם לשונאיו אל כניו להאבידו ולמה לא נשמח ביסורים הגורמים לההוב אותנו אבינים שבשמים כי את אשר יאהב ה' יוכיח וכו' להשקיט לו מימי רע וגומר הקדמה כתב ר"י ז"ל כשה"בה בורא כלו אדם בורא לו חלקובג"ע והלרי בניהנס זכה קנה לי חלקו בג"ע וחלק חברי הרשע ג"כ נתחייב קנה חלקו וחלק חברו הצדיק בניהנס וז"ם החנה עד שבה הברהם הבינו וקבל שכר כנגד כלם חמר עת לעשות לה' הימתי כבהפרו תורהך כי הי חלקי הרשעים בעלים בג"ע וככונים לחת לטובים לפניהם ולפי מישוע הצדיקים יגדל חלקסוהנה כשהלדיק קנה לוחלק הרשע בג"ע והקנה לו הלקו בגיהנם נחחייב שישלמו ללדיק פיעוע עברותיו ביסורין בע"הב כי ביסורין ההם נעהק חלקו לרשע לו"א אשרי הנבר וכו' כי אלה הם יסורין של אהבה להשקיע לו מימי רע באותם היסורין יעתיק עלמו מיסוריביהנם ויעמוד רשע תחתיוו"ע שבי היה לרשע שחת לרשע חברו שחת העוכנת אליו אם היה רשע נמצא לפי זה כי שלות הרשעים תאבדם ותכניסם לגיהנם ויסירי הלדיקים יצילם מדינה של גיהנם מכניסם אל התענוג הנלחיי והוא מנות המשירה באומה כצאן לשאול שתו וכו' אך אלי"ם יפדה וגומה ספר למעלה הצלחת הסבלים ואמר עהה שהצלחתם היא כהצלחת הצאו רבר לטבח יובלו כי הן בכר נרחב חדש ימים או ב' קודם ת כל ביו בהוא סבת מותם ולז"א כלאן לשאול שתו מות ירעסכי בסבת מיתתם ירעס הרועה כן סבת שלות הרשעים היא סבת אבידתו לעולם וירדו בס ישרים לבקר כפי' ר"י. אך אליים יפרה כל המרינה ההוא סבת אבידתו לעולם וירדו בס ישרים לבקר כפי' ר"י. אך אליים יפרה בתכי מיד שאול היסורין אשר היו מוכנים אלי בגיהנם עתה אקבלם ואהיה נקי מדינה של גיהנסועעם כי יקחני שלה שאם לא הייתי מדוכה ביסורין הייתי מתאחר בגיהנם עד בא חליפתי ואז לה יקחני במהית מדוכה ביסורין הייתי מתאחר בגיהנם עד בא חליפתי ואז לה יקחני הש"י אחנם עתה שנפרעו מחני עונותי בע"הו לא חחאחר נפשי אבל חלך לאלחר מהיל אל חיל לראות את פניה' כי לא יעושה' את עתו ותוכלו להבחין מכל הנוכר כי יפורי ה' בגלות אינם משכיתו

יָהוַה שָּׁלָרְ תָּגֵל הָאָרֶץ

יַבישוי כל־עברי פַּסַל

ענווערפל

יי׳ מלך חגל הארץ · הגדולה הטעם אע"פי שאיננו נראה בֿשּבּׁמַנְ נדקו נידע : כד קי׳ כי לדק ומשפט מכון כסאו על דרך כי בלדקה יכון כסאו ב הש דימה בגורות היורדות מהשמים לאש היא השורפת שריחה ימות : - האירו : הטעם כמנו ג שגבם ברדתו וברקיו הם הסבות ולח יבינות רק המשכילים והרואים במראה העין נהיגו הרים · על משפט הגגם טע'

הרים הם המהגאים ואמ' כי סו

וטעם חדון כי המתגחים היכש

לו כדרך ובהלהיהם עשה יי'

הז יתבר**ר** כי אתה עליון על כל

אלהים בשמים ובארץ: חוהבי

ולישרי לב שמחה - זרועה הם

כן ישמחו הטעם כל השמח' היא

קדשו שהיא נ**ט**ויה ותגיע למקו'

חפלו חולי זה המזמור על ביהת

הגוהל :

הודיע

: 003

אַדוני ההרץ באמת : הגידו

יַיַ מְלַךְ תִּרוּץ אַרְעָא יֶחְרוּן נַגנָואָן םַנִיאִין: עַנָנִייִקְרָאוַאַםיִּטְתָא חַזוֹר יַחַווֹר דִּי לֵיה צַרַכְּתָּא וָרִינָא אָתֵר דִּי אָש לְפָנְיִו הֵלֶךְ וֹיְתְלַהַטִּ סְבֵיב צָרָיו: לּמּי וַיִּיִּים מְבַיִּוֹן כוּרְסִיה: אָשָׁא קָרָמוֹי תְּהַלֶּךְ וּמַצַלְהַבָּא חֲזוֹר חֲזוֹר מִעִיקוי: פנַהַרִין הַרִים בַּרוֹנֵג גָמַסוּ מלפְנִי בּי פּ בָּרקוי תַבֵּר חַמָּת וְאִתְחַלְחָלַרת אַרעא: טוריָא הֵיך שַעוֹא יִתְּטְסוּן מן קדם ייפון קדם ריבון כל אַרָעא: יתניין אַנגלי פרופא צַדַּקְתֵּיה וְיָחֲפון בָלעַמַיְא אַיָּקְרֵיה: יִבַּהַחוּן בְּלפַּלְחֵי פיסלָאדִמשָׁתַבּחִין בִטְעוֹתָא וִיִּסְגְּרוֹן ָקָרָמוּיבֶל עַמַיָּא פַּלְחֵי טְּעַוּתָא: שַׁמְעַת וַחֲבת כּנִישׁהָא רִצִיוֹן וְבַיִיצָן ָהָאָרֵץ מְאַרֹנְעַצֹוֹיתָ עַל־בָּל־אֲלֹהִים: ١٠ מּיִּי בְּנָתָא וְדַבֵּית יְהוּדָה מָן בִּגְלַל וִינִיךְייָ: אַרום אַתְּ הוּא יָי עִירֶעָּדה עַל כָּל יַתְבֵּי אַרָעָיא לַחַרָא אִתְעָלִית עַל כָּרֹ דַחַלָיָא: רָחִיטָאדַיְיְבְּנוּבִּישׁ מְטוּל דָקוירִים נִמִיר גַפְישָׁרת חֲמִירוּי מָן מְוֹמוֹר בנפבונפי אַיִבִיהוֹן דְרַשִׁיעִייפְצֵיאִינוּן: נהוֹר דנחום שַבַּר לִצַיִּיקַיָּא וְלִתְרִיצִי לִיבא חַרָנוא: חֶלְנוֹן צַּבִּיכִּלְיָא בְּמֵימִנָא דַּיי ואורון לָרָכְרַן שום קוּרְשִיה:

יי'מלך - בנוטלו המלוכה מעשו ומורעו: חגל הארץ - זהו שאמר יחוקאל כשמוח כל החרץ שממה אעשה לך על עשו נתנבא כן: אשלפניו חלך: במלחמת גוג ומגוג דכתיב במלחמתו ונשפטתי חתו בדבר ובדם וגשם שוטף ואבני אלגבים חם וגפרית: ותחל : ביום ההוא יהיה רעש גדול על אדמת ישרקל ורעשו מפניו דגי הים: כדונג נמסוי דכתיב

ישמחו איים רבים:

סְבִיבְיֵו צֶרֶק וּמִשׁפְט מְבוֹן בִּסְאוֹ:

<u>הַאִּירוּ בַרַקִּיו הַבַּל רַאַתְּדהוַתְּחַלְ</u>

יָהנֶה מִרְפָּנֵי אַרוֹן בַּל־הַאָרֵץ: הֹנְירוּ

הַשְּׁמֵים אָרְקוֹ וְרָאָוֹ בָרִיהָעַמַּים

הַבָּמָתַהַלְלִים בָּאֵלִילֵים הִשְּׁתַּחַווּ־לוֹ

בל־אַלהִים: שְמְעַהוַתְּשִׁמַחוֹ צִיוֹן

וַתַּגַלְנָת בַּנוֹת יִהוּדָה לְמָעוֹ מִשְׁבַּמֵיך

יָהוַה: כֵי־אָתָה יִיהוָה עַלְיוֹן עַל־בָּל־

אָהַבִייָהוָה שָנָאוּ רָע שַׁמִר נַפְשִוֹרוּ

יָרָעַ לַצַּרֶיק וְלִישְׁרֵי־לֵב שֹׁמַחָרה:

שִׁמְחוּ צַּרִּיקִים בַּיהנָה וְהוֹדוּלֵזְכֵר

ПХ

יָשָשֶׁת הוֹשְיעָה־לָוֹ יְׁכִינוֹ וֹוְרָוֹעַ כָּןרְשׁוֹ:

שַּׁירוּ לֵיתוָהוּ שֵיר הָיָרָשׁ כֵּי־נִפְּלָאַוֹת

תושבחא נְבוּאָה שַבְּחוּ קָרָם יָי שְבַחחַדְרָתְ אַרוּם פִּרִישַׁן אַבַר פְּרִיקַרוּ לֵיה יְמִינִיה

וָאֶדְרַעשְׁכִינַת קוּרְשֵׁיה:

ָחַסִידָיו מִיּוְד רְישָׁעִים יַצִּילֵם: הַסִידָיו מִיּוְד רְישָׁעִים יַצִּילֵם:

וכהרסו ההרי' וכפלו המדרגות : יבוסו כל עוכדי פסל - דכתיב א יהאלילים כליל יחלוף : ברקיו ־ זהרוריו לשון למען היות לה ברק מרוטה: ותחל לשון חיל כיולדה: כדונג : כשעוה המתהללים : הממפארי לע"ז משפטיך: נקמחך: אור זרוע ה האבין: זריעה ממש מוכנת לנדיק לנמוח להם : שירו ליי׳ י כל חלה לעתיד:

מסרה

צ"ו כרונג ג'ב'פתח וא'קמין וסימ' כרונג מפני האש דמיכה ח' וסי' המוסרי' או ירננו עצי היער דר"ה יובזאת אוריתא דכוו' במ"ב ויתחבא

זרע

ל וחסי וב'

ない)ま

מייחדין

הרים כדונג גמסוי היה לכי בדונג. הדין דידן דמזמורא פתח: מלפני יי׳ מלפני ה'' ויקם יוגרה לברוח תרשישה מלפני יו'ב' בו מלפני יי' הוא בורחכי הגיד עליך קצף יולא נכנע ראמון דד"ה י הרים כדונג נמסו יוכל הארם ואשתו מפניי ועבריך ידעתי כי טרם וכל שאר קריאה דכוו' מפני יי': זרוע ג' בליש' וכל חדלית דכוו' וסימ' ירוע ל'וכי יפול מנכלתם עליו זרועיה ל'כיכארץ תוציא צמחה וכננה: זרע ל' אור זרע לצדיק אנ"ך: צ"ח מומור ב' בטעם בסיפרא וסימ' מזמור שיר חנכת הבית: שירוליי׳ שיר חרש

אכן יחייא

וגו כונתו כונת הקודם והוא נקשר עתו - ור'ל כשה' ישלוך תגל הארץ - אפילו הארץ הבלתי מיושבת והאיים הרבים וגדולים שבים בקצוי העולם אשר לא שמטו בשכבר את שמע ה' ישמחו גם הם אז להיותו מוכר ככל העולם ' ורבים כמו רכי המיך שר"ל גדוליו " עכן וגו' עכן וערפל סביביו להחשיך לאשר לא יכירוהו ולא יודוהו ולדק ומשפש מכון כבאו כי כאשר אתרכו ישפוט תבל בצדק . אש לפניו תלך ותלהע סביב צריו כי לא יוכלו להנצל מחכו להיותו סובבים . האירו ברקיו מהאם ההוא תבל שהוא המקים המיושב ותראה ותחל הארץ מהוא הבלתי מיושב . והרים שהוא החלק ההריי הקשה כשן שלע ומצודה כדיכג שהוא השעוה בששו אז מלפני ה'המסוה הנמנאות . ולהמתו נתה אדון כל הארץ מה שלא היה כן לפנים להיותו מלתי מוכר אף כי באמת הוא מאין בראור הגידו השמים צדקו במשפט אשר יעשה וראו כל העמים כבודו . ויבושו כל עובדי כשל אשר היו מתהללים באלילים ובהבלים אשר הבל וריק ישורו . והם יראו כי כל שאר האלהים מהעולם השמימיי ישתחוו לו . והו' משל שכל אומות מד רוחות העולם יכירו מהנפלאו' אשר יעשה ה' בגאולת ישראל ובביאת משיחנו היותי הוא אלהי האלהים זכי הוא בורא הכל ובכחו או לבוראו כחו עתה להפסידו . ולהשפיל הגבוה ולהגביה השפל נידעו כלם כאחד כי ה' מלך על כל הארץ . שמעה וגו' שמעה כל הדברים האלה ותשמח ליון למען ותגלכה בכות יהודה לראותם כי אתה ה' עליון על כל משפטך ה' אשר עשית באויכו ישראל י הארץ - ומאד כעלית על כל אלהים שבשמים ובעולם המלאכים - כי זאת היתה אמוכתם מקדם נה זומות היו מכחישים אותה ולכן ישמחו בראותם כי כגלה היות אתם אמוכת אומן י אוהבי וגו' היא תוכחת המשורר לאמר אתם אוהבי ה' שנאו הרע ואל תפעלוהו בשום פנים דתכם מבני כובד הגלות כי בודאי ה' הוא שומר נפשות חשידיו בהיותם בגלות ולבסוף מיד רשעים יצילם והכלת האור הגכוו לעתיד לבוא הוא זריע לצדים והשמחה מהאור ההוא שהוא מעלה יתרה מההכאה הוא זרוע לישרי לב שהם החשידי' העושים לפכים מן השורה ועין זרוע הוא במקו' מית כי אותיות אדע ח מתחלפות והוא מלשון זריחה . ואז יאמר שמחו לדיקים בדבוק עם ה' והודו לוכר קדשו שהוא שמו המיוחד:

צח מומור שירו לה' ונו' גם המזמור הלז כיכתו כוכת הקודמים י שירו לה' שיר חדש אתם בכרישראל כי נפלאות חדשות עשה עמכ בגאולה הואת וגדולות מופלאות מצרים ולכן צריך שיר חדש כי בגאולה הואת הישיעו לו לישראל ביחיכו ובורוע קדשו השחחלים הייכו שהושיעו בשתי ידיו י מה שנג אולת מצרים הושיעם בימיכו לבד וכאומרו ימיכך ה' כאדרי

תהילת ה׳ תורת הסד

אבל מאהבה גמורה א"כ לא יטוש וכו' כתבאר שהמשפט חשר חשבתה לכאורה לכקמה היא צחקה ורחמים גמורים ז'ש כי עד לדק ישיב משבט כי כשתבחינו בינין השכל היושפט הו~~א~~ לדקה והח" יו כל ישרי לב כלו" כי ישרי לב יבחיכו בחיכת היסורין כמה היטובים וישתחו בהם וילכי רחרי משכעו של השו"ח ז ואם נכרשו אחריו מלשנן החריות ירפר כי ישרי לב והם הברהם ילחר זיעוב הם ערבנים קבלנו במשפט וזה כי כלם נבחנו פים רי המהבה וכבר נמצמר הדרים הב' וצניו. המהתי הות עשך ויודע מה שיכשר לך הו מה שיזיקך ובה החריו הדרום הני והות ענין קונ הב פר הרעון ובקסנקות בחו בא וכו אפר יש לו הטבה ותכיכה גדולה מחד חין לטובות הע"הו ערך ודמיון עמי והיר ע'בת הט'הב חבר עסק התורה מביא חליה והנה הקולות ימלחו בב' כנים קוג ששין וקול שמחה והוח קיל גבל וקול כמר זו עיקרה גוכנית ומיעוטה שכלית ומיד שידע להשהמש בה ישמה הנגש כרהוי והקר יקהנה ומתר יעובנה ויקחנה מה שרמוי ליקחותיה שמחת הנדש והיה דבר כי ה המנס בזה היום רבר יכו ממליכים עליכו מלכושל עולם יש לכו לחקור קול רחר והוא קיל השופר המרעיד ומחריד אש הג ף ותשמת את הנפש והקול הזה בענינו יורה שהין ראוי להנית להתשוטט במושניו יען כי אין שובת התכלית אשר אליו עינימו לופות רק שיבה הנפש חשר היא דבקיתו ולכן אמרו כי החיים המהים יהיה בקול גדול לרמוז כי אשרי חלקי האנשי שהכיחו החאוות הגשמיות ואחוז תאות העובו 'הנפשיו' והם אשר יוכו לחחיים כמשו"ל כל מי שיש בו גשות הרוח הין עפרו ננער שני מר הקיצו ירננו שוכני עפר תי שנעשה עכר בחייו והעוסק בתורה שנתנה בקול שופר לואת הספה הוא האוכה באמת אל תחיית המתים כחומר כך היא דרכה של חורה וכו' ולז"ח לכו גרננה לה' אחר שנתברר למעלה אומר אשרי הגבר אשר תיישרכו יה וטובות הנפש עיקר את' לכו נרנכ'והוא לומר כי נודרף בעלמכו ללד הטוב האמתי וכריע ללור ישענו הא' הישועה האמתית הנפשיית ודע כי כמו שביהר דרום ההשגחה בדרום החידום בחומר הכוטע חוון כן ביאר ענין הע"ה בהקדמת דרום ההשבחה נמצאו אלו הדרושים כאחזים זה בזה ונתבארו ויר' ביום אשר בו מלך עתה ירננו הנפשות לקבל משם אמת באלו הדרשים המסתעפי' ממלכותו ית'י בקדמה כניו בחודה ואז בזמירות נריע לו לא בקול מלחמה ורעסשרים וחרועה . כי אל גדול ה' הדרושים אשר מהם נסתעף אל הדרוש אשר יזכיר ובירים במופתים אשר ביארתים י אשר בידו מחקרי ארץ החקירות אשר יחקרו אנשי המחקר על הררן מדוע נמצאת למעלה מן המים בידו הם כי הוא היודע לא החוקרים ולשין אשר בידו כמי אוז"ל לה הוה בידים י וסועפית הרים לו כל מה שיוכלו בעל המהקר להתתכם בזה הדרום יסחור היוח המים בראש ההרי'כי מהחלה על הרים יעמדו ניים ואחר געית הש"י יכיסון ליישוב הארץ והכריח קלחם שיעמדו בהרים להיוח לאות ולמוכת כי יד ה' נושת' אאת כי אם היה דרך עבע באיוה לד שתוכל להתחכם היה ראוי שיהיו או כלם למנה אוכלם למעלה חבל בהיות הצהם למעלה על ההרים וקצתם בבקעה וכו' זו ראיה גדולה ומוכח חיתך על הכרת בוראס והוא אומר ותועפום הרים לו יר 'הוזק טענה היוחם על ההרים לו ית'הוא ז"ש בדרך טבע השר לו היסוהוא עשהו ולשיכך הם מההפכים לעבוד ככל חפר ינום לעלית ולרדת וכו' כי הוא

ה' דלהינו ירמוז לתחיית המתים שנהיה אז מעשה ידיו. כולני ולזה. נחיה לעד. בגוף וכתש. כמו שהיה חי אדם הראשון אלמלא חטא ואמר שזה יהיה היום אם נרצה לשמוע בקולו נמצא לפי זה שהתרועה שהזכיר בראש המזמור שענינה להש ס הדעה מטוביה העולם הזה ומעניני הגיף כלם ולהרין שירה חי מדט או מעון ווממנין משר המיה מעם דע"ה כשכשה ארון האי"ם בתופים ובמחולות וחרה לף הב"ה עד שחשב דע"ה במה היחה החטאת והסכים בהרועה ייול שוכר י ובפי הכסיקים בעכיני הנפש כי מכאן כתיישר לחיי הע"הב זוה היה מעם דע"ה כשכשה ארון האי"ם בתופים ובמחולות וחרה י"ד אים במים היחה בעניני הנפש כי מכנון בעוישו בער שם שבווה ל ששמש לל בפסוק א' שאו זמרה ותנו תוף כנור בעים וגומר י"ל איך נכנס בזמרה ובתוף ויצה בקול שופר היה לו לישר נכגן בנבל וכנור אושאו. ביארנו הפסיקים באר היעב יועתק משם והמשורר גלה כל זה בפסוק א' שאו זמרה ותנו תוף כנור בעים וגימר י"ל איך נכנס ביחרנו הפסיקים בהר היעב יועתק משטיטימות בבסכל זה בעטוק מו שמו זמו שונים יוך בית מקבילים" . אבל פי' הפסוק הוא כך שאו הביקים שאו את הפיכם מאת פני הקדש ואמר זנגנו בהש ועוד הפסוק עלמו סותר את נפשו שאמר שאו זמר'ותנו תוף והיל"ל קחו תוף כי קחו לותר שאמר בית ברשו הוא כך שאו הברשי זמרה כמו שאו את הפיכם מאת פני הקדש ואמר תגנו בהם ועת הפטוק שבתו טות מת בכל שיתנו אותם למי שירלקויקחו השופר ויתקעו בווהורה על כל מה שאמרנו כי הקול הא' אכשרית שיהעיא את הדדם אמנם הקול הצ' הוא מרעיד כחוה הגיף שיפרישו זמרה ויעובו החוף עם הדנור והנבל שיתנו אותם למי שירלקויקחו השופר ויתקעו בווהורה על כל מה שאמרנו כי הקול הא' אכשרית שיהעיא את הדדם אמנם הקול הצ' הוא מרעיד כחוה הגיף שיפריטו זמרה די עובו המיץ עטילילה והבכל מהי שאמר בתחלה משמחים בכנורות ולזה כונתי באימרי ויכונגך כי עניני העולם הזה החוים והנפסדים אינם בני נבונה אמג'טיבות הנפס יכונר ומשתח בתות הנפש ולזה אמר שם בשמחה תמורת מהי שאמר בתחלה משמחים בכנורות ולזה כונתי באימרי מששמו שותו שנש של מתו שם בשת הי במו לרש ידרשו הדורשי אך הוא פשט התסוק לפי דעתי וכדי שתבחין כל הכוכר בדרוש אבאר כל הרסוקים הנמשכים אחר זכור ימות עולם לבאר השים האי לעד ואין דברי בכסוק אשר התחלתי בו כדמו ידרש הדורשי אך הוא פשט התסוק לפי דעתי וכדי שתבחין כל הכוכר בדרוש אבאר כל בעל וחין דבני בעטוק נטו בתחומת בובית בחור במות בובית בחור בי בזוכרנו ימית עולם ושנות דור ודור היך ייקסו ממנו האנשים מדור הל דור עד עלותנו אל אדם הרושון ואמר בילל הוא שרשהתדוש ועשה המופת עלמו אשר עשאו דע"ה בפסוק דעו וגומר כי בזוכרנו ימית שמשו שששש שמו שמש שמו מל במל של הי"ב חדשים ומשם עד ארם הראשון הוא דבר נקל מאד הנה ביאר שרוש . ובפסוק בהנחל וגומר ביאר הירוש הב' והכריח בראיה ברורה וזה כי לם אביך ויגדך וגומר כי כל אשר יחסו בידו עד י"ב חדשים ומשם עד ארם הראשון הוא דבר נקל מאד הנה ביאר שרוש . משר בי גון וגומו כי בכינע מטוב מי של הלף כשלות ואלף שפרים מעכין אחד עם חדושיו לא פחוח ולא יותר היצ"הר אומר שזה היה במקרה ולא"א כאן ההשגהה הפרטים אבר בוראך מכגית ראינו אלף חלמידים יכנסו לבית המדרש ומצאו שם הלף כשאות ואלף שפרים מעכין אחד עם חדושיו לא פחוח ולא יותר היצ"הר אומר שזה היה במקרה ולא"א כאן ההשגהה הפרטים אבר בוראך מכגית בר כי כשהשגיח בגיים והפריד בכי אדם יצר ג"ע למספר בכי ישראל לא פחות ולא יותר ואיך יתכן שיהיה זה במקרה על כרחן של מינין יודו כי יד ה' עשתה זאת בכונה י ובאומר ה' בדד ינחנו ביירר השרש הג' ואמר כי כל הנוכר עד הכה אינו כלום בערך הל תקוחנו ונתן מופת חותך ממנו נבחין מה שיש ביו התכלית ההוא ובין טובות הע"הו זה כי ידוע הוא שכל מתנה חהיה כפי הנוהן ואם ראינו למלך מחלק פרם לעבדיו ע"י פקידו ולקצת מהם ידו חלקתה להם פנים בפנים כלה ידוע כי הפרם ההוא טוב מן האחר ולו"א דעיה טוב לי תורת פיך מאלפי וגומר כי אלפי זהב וכסף כחת לנו על ידי פקידיך מהולת הככבים ותכועת הגלגלים והתורה ירדה על הר סיכי ודברת עם עתך מלה במלה והוא אומר שוב לי חורת פיך ולא אמר חורתך ולכן אמר ה' בדד ינהכו ותרגם אנקלום בלחוריה וכו׳ נחין עמו אל כבר השמים וצבאם הם אל כבר באומר ופן תשא עיניך השמימה וגומר השר חלק ה' אלהיך וגומר וכתיב יזנה אחרי אלהי נבר הארץ ואמר כי כל העובוח הכוכרות הם ע"י הגלבלים ולזה היו בם האומות שותפין בטוב ההוא כי לכל חומה יש לה שר לתעלה אמכם זה יהיה לישרהל שהוא ית' מנהיג אוהם בלי אמצעי ולכן ארז"ל אין זולחך מלכנו לחיי הע"הב והבוזה העניי הנכבד בפי' זה הפסוק - העדההי אלהינו הוא המחום התציאות - אלהינו משגים - ה' אחד ענין עולם הבא - בכל לבבך את ה' אלהיך הירא שכן היראה בלב - ובכל נפשך היא העבודה - ובכל מ' דך ענין עולם - אלהינו הוא המחום התציאות - אלהינו משגים - ה' אחד ענין עולם הבא - בכל לבבך את ה' אלהיך הירא שכן היראה בלב - ובכל נפשך היא העבודה - ובכל מ' דף ענין עולם הבא - בכל לבבך את ה' אלהין הירא שכן היראה בלב - ובכל נפשך היא העבודה - ובכל מ' דף ענין עולם הבא - בלל בבך את ה' אלהין הירא שכן היראה בלב - ובכל נפשך היא העבודה - ובכל מ' דף ענין עולם הבא - בכל לבבך את ה' אלהין הירא שכן היראה בלב - ובכל נפשך היא העבודה - ובכל מ' דף ענין עולם הבא -יש של שתומנות המשתמות המשתמות ביו של מוד ענין עונט הנה בכל ביותר של המשתמה ביני הבכל פשן היי העבודה - הביית וכל אחר החן לי בלשון מאד ברומר אני עניתי מאדי בכל לבבך כאברהם שלאתר ירא אלי"ם אתה ומצאת את לבכו נאמן לפניך יובכל נפשך כיצאק שנעקד ע"ג המזבח יובכל מאדך ביעקב שלאתר וכל אחר החן ליי משת מותרנו לד ווודה הייל משר מעברנו לך ועבד בכל כחווכחלתו בלא מצרים: העדה הכסוק הי'כלו בלב הב' במצות הג' למען ירבו ימיכם הוא הע"הב לחר תחיית המחים י הברכה הא' חבות העולם באברהרי הב' לו (*₊*) זי

כהרות ימחאו כף הנביאים דברו בלשון שהאזן שומעת לה שיהא לנהרות ל אלא לשון שמחה וחדוה: ירגזו עמים: מדבר במלחמת גוג וחגוג ואז ירגזו עמים כענין שנ' וזהח תהיה המגפה וגו': חנום : לשון נטיו רגלי: ועז מלך : מוסב על מקרא העליון: יודו שמך: יודו את עז מלך האוהב משפט: החה כוכנת

הָרֶיעוֹ לֵיהוַרה

הוֹרְיַעיִיהוָה יִשׁוּעָתוֹ לְעִינֵי הַגּוֹיִם

וָלֶת צַרֶּלֶתו: זָבֵּר חַסְרוֹ וַוָּאֵמוּנָתוֹ

לָבֵית יִשְׂרָאֵל רָאוּ בָל־אַפַּמֵי־אָרֵץ אַת

כָל־הָאָרֶץ פִּצְּחָוּ וְרַנְּנָוּוְוַמֵּרוּ: זַמָּרוּ ה

בַיהוָה בְּכַנֶּוֹר בְּכַנוֹר וְקַוֹּל זִמְרָה:

ָבַחַצְצְרוֹת וְקוֹל שוֹפְּרֶ הָרִיעוּ לְפִנֵיְ י

וָישְׁבִיבָה: נָהָרוֹתיִפְחֲאוֹיַבֶּףיחֵׁד

הָרֵים יַרַנָנוּ: לְפְנֵי־יִהוָח כִּי בַאֹּ

לִשְׁפָּט הָאָרֶץיִשְׁפְּט־תַבֶּר בְּצֶרֶק

חַנום הָאָרֶץ: ַיְהוָה בַּצִיוֹן נָדְוֹל וָרָם

נָרוֹל וְנוֹרָאקרוֹש הוּא: וְעוֹכֵּלֵךְ

בוֹנְישָׁ בַּישָׁרָ אַתָּח בּוֹנְוֹנָתָ מֵישָׁרֶים

בִשְׁפֵפ וּצִדָּקָה בְּיַעַקָב׳ אַהָה עִשְיתָ:

בַּרֶהַרְם רַגְּלָיו קרְוֹשׁ הְוּא:

שָׁבֵּוֹ כֹּוְרָאִים אֶל־יְהֹנָה וְהָוֹא יַעַנִּם:

ישועה אלהינו:

וְעַמִּים בְּמֵישָׁרִים:

מישרים - פשרה ושומת שלום בין אנשים : כוכנת בהמרך כי תראה חמור שונאך רובץ וגו' כי תפגע שור הויבך ומי הוח שירה" הת שוכהו גומל לו חסד שלה לביים הת שונחו בותר כן יושי שביי בייבל ישר ידבנו לבו לחבקו ולנשקו דיובל ישר בעמוד תנחומה:

מחרה

לבית ישראל ד׳ דסמיכי בקריאה וסימ' הסרי יי' אזכיר תהלות יי' בעל כל - כיכה אמ' לבית ישר דרשוניוחיו כיכה אמר ארגי יי' העיר היוצאת אלף : זכר חסדנ ואמונתו וכל יחוקאל דכוו' : וקול שופר ג'בקריאה וסימ' ויהי יְהוָהְמֶלֶךְ יִרְנְזִוּעַמֶּים ישׁב בְרוֹבִים א קולות וברקים וענו כבד על ההר וקיל שופרי וקול שופר לא נשמע : בחצצרות וקול שופר הריעו לפני המלך יי׳ אנ"ך : צ"מ על כל העמים ב' וסימ' פני הלוט הלוט יי בציון גדול ורם הוא זוכל מגלה דכיו": אהב ט" וסימ' נמסר בריש שמואל והשתחוו ז'וםימ' נמסר בסדר כא רוֹמְמוּיְהֹנֶן אֶלהִינוּוְהִשְּתַחוֹוֹ ה ויחוקאל סימן מ"י: משהג' ר"ף וסימ' משה עכדימת ועתה קים עבור׳ משה עכדיי ובני ישראל הכום . משה ואחרן בכהניו ושמואל:

הודיעי לפון עבר והעד גלה לדקתו ומה היא הלדקה זאת היא: זכרי כל אפסי חרץ. כנגד מקומות הישוב שהם שבעה גבולות בלפון וחתד בדרום: הריעו ני חתימים וסתומים להשמיע הקול וכן פצחו ורכנו: זמרוי בככורי לבדו ובכניר וקול זמרה בתלולרות : הוסיף חלת החלך כי כן משפט היוצאים לקרחתו בכוחו: ירעם

הובעייפורקניה למיחמיהון דעפיא בָּלֵי צְרַקְתֵּיה דְּכַר טוֹבֵיה וְקוּשְׁטֵיה לְבֵיתִישְׂרָאֵל וַחָמון בָּל סְיִיפִּי אַרְעִיא יַת פּוּרָקָנָאדָאֵלָהָא: יַבִּיבוּקְדָםיְיָ בָליַתְבֵי אַרָעא בּוּעוּן שַבְּחוּ וְזַפְּרוּ: זַמְרוּ בֶּןרֶם יָיָ בְּכִנְרוּן בְּכִנְריוּ וְקַל בַחַצוֹצֵרָתָא וְקַל שוֹפָּרָא זמריא: יַבְלֵינַפָּא י׳ יחֹשיי הַפֶּּעֶרְ יְהוָה: יִבְעָם הַיָּם וּמִלְאוֹ הַבָּל יִ יביבו קדם מַלְכָּאיֵי: וּמֵלְיֵיה תֵבֶל וְכֶל דַיִירִיןְעֵלְה: נְהַרְוָתָא יִמְחון חוּפִּיָאאַיִרָא כַּחֲדָּ קַרָבויַי אַרוֹםאָרָא טוריאירנון: לַמִירֵן אַרָעָא יְרוּן תַבֵּל בִּצְּרַקְתְּא יַיִּמַלַרְ יווּעוּן ועמַיָא בַתִירוצָתָא: עַבַּייָא דִי שְׁבִינְתִיה שַׁרְיָא בֵּינִי בְרובַיָּא יוֹבוּ שֵׁמָרָ יוֹ בָּצִיוֹן רַבָּאוְרָכָא הוא כֹּיכָל יְהַנֹּא עַל־בָּל־הָעַמִּים: יוֹבוּ שֵׁמָרָ עַל כְּל עֲטָמַיָּא: יהוֹדון שְׁסָרְרַבָּא וֹרַחִילָא קַרִּישָׁא הוא: וַעוֹשְׁנֵיה דַכַּלכָא דִינָא רְחִים אַת אַרִקינהָע הָרִיצוּהָא דִינָא וּצַרַקּתָא בִיַּעַקֹבאַה עַבַרְהָא: שַבָּחוּ קַרָם יָיָ אֶלָהָנָא ייוי משהואהרובכהניוןשמואל בקראי וּסִגִּירוּ לְבֵית מַקְרְשֵיה קַרִּשׁ הוּא משחואהרן בכהנוי דמפרו גפשחון כְיטוּל עַמָּא הַיָיוּשְמוּאֵל אַמְטוּלְרהוֹן צַרִי קָרֶם יָי הַיך אַבְהַת עַלְפָא רְצַלוּ בִּשְׁמִיה מְצַלִין קַרָםיְי וְהוּא עָנִי יַתְּרוּוֹן

כדרך וירגזו ההרים או הטים לגים ישראלי זכר לגית כי שלום יהיה בכל הארץ ישראל, את חשדו באתרו נהרות . המעם כי בני אדם זכרתי לך חשד נפוריד יוצר שהם בספיכות הים ובנהרות והים ברית חבות כחתרו ובהרים ירוכו: לפכי הכל ירוכו בבואו לשפוט הארץ: יי מלך ירגזו עמים ' מלח מלך הריפו יתרועת פלן הפנות תשרת אחר' מלך יושב הכרובי : שכנר בשפיל שרי פעלה תכוט הארץ . כמו תרעשואין ותטה: פנחו ורננוי של חבר לו וטעם ירגזו עמים שהם בככור: גם חוץ לפקדם : הרשעים : יי׳ בעבור שהזכיר בנכור נחנונרות יקול שופר יושב הכרובים הוכיר כי מעוכתו לפני התלך' בסיכל קדמו: בליון: יודוי שב אל העמים ירעם הים' שנקום לקנות הארץ כני שתהיה יכשה ושמך שם העלם הנכבד הנגלה מיכנת לדירת כ"ח ותכון על יד משה לישראל כי בכל תכל לעדתו ישתם של הלסוכות אין לשם שם כבוד רק החפות: הרים מלכי עם ישרחל לכדם: ועו עו בחתות: ישפום תכל בנדקי וכבוד הוח למלך שהוח חוהב אף של פי שישפים יהים משפט וטינס חחה לבדך חו משפעי מששם נדק לפנים משורת הדין ולח כתנין דור בחול: ועתים בתישרים . הם משפטי החורה ולדקוחיה בחול: ועתים בתישרים . ולח יספה נדיק עם רשע : שנחכ' על ידי שלוחיו והם חשה: זה החדיור נאחר על יום בכהניו מלח כהן בכל החקרת משר'כהכי יי משרחיאהיכו וכהכו מלך ירנו פמים לי עלכן אם אהרן היה הכהן גלם תלכותי של כל התביחות שתה לכן ירנוו הרחש משה כהן הכהנים כי פתים מחימת פשפטו הוחשרת שבעת ימי המלוחים והזכיר שמואל שהוא ממשפחית" ברקים חשר ברחש הכרוכים בקריחתו אל השם וענהו ככתוב כאבן פשיר נתרחה דמות חקרת חל יו' ועכהו מיד

הודים ה' ישופתו" יום גאלתו שהיה סדים וחתום בחתרו הלח הוח כתום שתדי חתים בחולרותי וכן בדכיחל סדברים: גלה לדקתו " גלס כי בעינם גלו ישרחל ובחשדו ינחלם: וכר חסדו וחתוכתו וזכרתי להם ברית ראשונים : רחובל חפשי חרץ. שלח יכלו ליחם חל שום משרכת : מלכותו רחוי לשעוח: זחרו שנעשה רכון קוכו: כהרוף י

ור' תלך ירנו שתים

וכשייתו יושב כרובים בשבתו על כשח דין כחשרו חל כשו: תנים הארן תחרה בחרדת ההתין יושניה: כ' בכיון נדול - מפולם בישרחל בדול שמו: ורם הות . מזה: מל כל סעתים " שנם החינות יכירו זה: יודנ שתך גדול וכורה" יכי רכון שלפכיך נדול ונורם שיודו שעך הפורה כח הכריחה : קרום הוח" ויודו כמו כן שהוח לבדו הקדוש וכנחי בהחלט שנד ענתו: ועו עלר ששמש חהכ" וכתו כן יודו פון מלך ומלכיתו שחהב ששפטי יוה כי חשנם: חנוה כוכנת ' חת ישר' לענדן כחתרו הוח עשך ויכיננך פישרים ווה עשית בעישרי' . כי חתום: משפש ינדקה ביעקב חתה שזית גם בים זכ תשפש כרשעי כחתרו נהנחתי חת כשלישית כחש ונרשתים' ונדהה לנדיקים כזינרו וורחה לכם ירחי שפי שתם נדקה: רועפו ס' חלהינו" חתם נני קבון נליות ריתמו פרסתו התחותו לכל החין הולנושי לַבּננים מוֹת כלם: ובשתחוו להדום רגליור תקים תקדשו בי חתכם - קדום היח ישכקדם בכנודו כענין כי התקום חשר חתה עיתד עליוחדתת קדם סים: משה וחהרן בכהכיו וחתרתי שתהיו זהירים בככוד מקום מקדשובי חמנם משה ימהרן הנכחרים בכהכיו: ושינואל הנכחר בקורתי שמו קורחים חל ה׳ להתפלל בעד מחרים: יהוח יענט" ונושא תניכם :

אבן יחייא

בכת ימיכףה' תרשץ אויב: הודיע ובו' הודיע ה' ישועתו לעמו ישראל אשר הבטיחם עליו זה כמה להושיעם מהגלות יולעיני הגוים גלה לדקתו שהיא מדתו להציל העשוק מיד שוסהו - זכר וגו' וזכר הבטחתו לבית ישראל לעשות עמהם חסד באמינה וקיים נמנע ההפש' והבטול. וראד כל אפסי ארץ את ישועת אהיכו מהחשד שעשה עם האומה יש להחליכם על כל הארץ הריעו וגד׳ והב' פצחו ופתחו פיכם ודכנו בפה בקול זכר שלש מיני זמרה : הא' הריעו לה'כל הארץ : המושי"קה - והנ' וומרו - זמרו ונו' בא לפרש השלשה מינים הכוכרים - והתחיל ממאן דשלים מניה והוא אומרו ומרו ופי' כי הומרה ההיא יהיה לה' בכיכור לבדו ' ופירש אומרו פלחו ורככו בי יהיה בכיכו' ותול זמלה בכלי ובפה יחד ופירש אומרו הריעולה' בי יהים בחצוצרות וקול שופר התרועה לפני החלך ה' כי התרועה הוא פעל הנעשה לפני החלרים וכאומרו ותרועת מלך כו ירעם וגו' אחרי פרשו מה שיעשה החלק המדבריי מהארץ ביאר כי החלק המימיי יטשה פעל מורה שמחה גם הוא כי ירעם הים ומלואו ... ונהרות ימחאו כף שר"ל יכו כי תרגום והכה ומחה מרוב השמחה ' ותבל ויושבי כה גם הוא ירעם שהוא החלק המיושב . ויחד הרים ירכנו שהוא החלק ההרריי . ואמכם הפסיק בחלק המיושב בין הים ונהרות להחת כי אף שכל הנחלים הולכים אל הים הנה מושבם בישוב ומבועם מן ההרים ולכן שמם באמצע סישוב והחרים : והכל משל לרוב השלום והשמחה שיהיה בעולם : לפרי וגו' לפרי ה' כי בא לשפוט הארץ : וישפוט יושבי תבל משאר האוחו' בלדק להלדיק את הלדיק ולהרשיט את הרשע כפי קו הדין ' וישפוט עמים שהם יב שבטי ישראל במשרים לפנים מן השורה ' שימחול להם על עונם ויתן להם שכר על שכר טוב על צרקתם:

צם יי מלך ירגוו וגו' המומור הלו כאחר על גוג ומבוג כשה' יחלוך ירגוי העמים שיכואו על ירושלים למלחמ' ויהיה ה' מלך על עמו ישראל ויוכו למתכת הזדע וכשיהיה יושכ הכרובי' בבית מקדשו בחרץ יש אז תכוע הארץ שמשפטו כמו תכוד עם ד"לת שאותיות דטלנ"ת מתחלפות ויוכו למתנת הארץ . ה' וגו' וכשיהיה ה' בליון גדול בהדבקו בציון עם עמו יש גוי גדול בחרץ . אז יהיה רם על כל העמים כי כלכ יודו לו ויצתחוו לפניו . ויוכו ישראל למתנת האלהות - יודו וגו' ביאר הודאת העמים שיהיה בהכתירו מגדול גבור וכורא - וזהו אומרו כנבד גדול יודו שמך היותו גדול וכנגד מרא אמר יודו שמך היות הוא קדום וכורא כי יראו מפניו מפני מעלת קדושתו וכנגד גבור אמר יודו העוז והגבורה מהמלך שאהכ המשפט ... אתה וגו כ"ל ויודיך בשלשת פעולותיך שהם טושה חשר משפט ולדקה בארך ווהו אומרו אתה כוכנת מישרים שהוא החסד לנשות לפני' מן השור' וכוננת משכט וכוננת לדקה - ועתה בזמן הגאולה ביעקב אתה עשית שלשתם כי עשית משפט בהם בהעמידם זמן ארוך בגלות על עוכם - ועשית לדקה בנחול חותם מהגלות . ועשית חשד בהחליכם על משעבדיהם ועל כל העולם . רוחמו ונו הוא מדבר עם כני הגלות לאמד שירוממו ה' אלהיכו ויתפללו אליו - וישתחוו למקום שהוא קדוש מהדום רצליו והנה הארן מקרא הדום וכאומרו כה אחר ה' השמים כסאי והארן הדו כגלי והמקום קדוש שבה הוא בית המקדש וכן אכו משתחיים בתפילותיכו ככנדו משה וגו' כי צריך להתנפל בתפלה ובתחמונים כל בית ישראל לפני ה כדי לחהר הקץ כי שערי דמעה לא ככעלו ואפי בזמנים הקודמים היו לדיכים יש לתפלת כביאיהם וחפידיהם כי משה לבדו כשהיה קורא אל ה' בעד ישראל להיותו החשוב שבאנשים היה נענה : וכן כשהיה קורא אהרן בחברת כהכיו האחרים כי להיותו בחדרב' למטה חמשה היה לריך חברה ממתפללים עמו כדי שישמעם

אל כי הן אל כביר לא יחאם וחפלת רבים נשמעת . כן גם הוא היה נענה וכן כשהיה קורא

שמואל בחברת שאר קוראי שם ה' היה לענה:

תהילת ה׳ תורת חסר

כילחק בגבורות . הג' קדישות כיעקב שהיתה מטתו שלמה : ה' בדד ינחנו ואין עמו אל נכר אדבר בענין התשובה עתה שמנחנו קרובים חל המעשה וראיחי לכללם בדברים קלרים ומלאחי און לי בדברי ישעיתו הגביא ע"ה בתשובה ומלחתיו כולל בשני פסוקים כל מהשכללו הגביאים בתשובה והנה ירותו דבריו מאד להשלים כוכתי ותחלה אדבר בעניני היום הנכבד והנורא קדש קדשים קלת מרז"ל אומרי׳שבשטן איכו מושל ביום הנכבד והנורא הזה לקטרג כי אין לו רשות ביום הוה ושמו רמו מלת השטן עולה שם": חסר ה' הוח היום הגכבד והכורה הזה ולו"ה ה' בדד יכחגו הוא לבדו מנהיג חותו וחין עתו אל נכר כי לא בא השטן הוא סתאל ביום הוה בתוך בני האלי"ם ומכאן חשובה למקשים את ערפם מלשוב בתשובה ביום הקדוש הזה ובזה מודים כי מה שנטו עד הנה היה מלד הכרח השטן המשטה את הבריות מדרך טובה לדרך רעה ולוה בחה החרטה לשוב בהשובה ביום הקדוש הוה מן העבירות כלם והוה מחמר התורה מכל חטאתיכם לפניה' תטהרו כי לשון ביום הזה יכפר עליכם לעהר התכם הוא הבטחה ולשון מכלחטאתיכם הוא מצוה שאם לא תאמר כן יהיה לפני ה' תטהרו מיותר לגמרי 'וטוד ארז"ל עבר על כריהוח ומיתות ב"דועשה תשובה יום הכפורים הולה ויסירין ממרקין אבל מי שיש בידו חילול ה־הין כח בכל׳ אלא כלם תולין ומיתה מתרקח וה"כ חיך ילדק הכתוב שיהמר יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכ'על כן פי' המקרא תצות עשה שמכל חטאתיכם תשובוואומר לפני ה' תטהרו יר' שהרי אין לכם מכרים ביום הזה ולזה רמזתי עוד ה' בדר ינחבו לכל א' וה' ממכו והין עמו הל נכר הין עם כל א' וה' ממבו אל בכך מכרים אוהו לחטוא א"כ ראוי לשובזיהשלום פי' הפסיק בזוכרי דברי ישעיתו הנביא תשמענו בס"ר - ודע כי יום המקודש הזה הוא רמז ליום אשר יהיה ה' אחד ושמו אחד והוא כשיעביר. את רום הטומאה מן הארץ וחז כשיג מדרגת המלחכים כמונו כמו הם עובדים את הש"י בלי מונע ומטריד כלל ארז"ל ררה סמאל שלה נמצא חטא בישראל בי"ה וכו' עיינו עליהם השלושומצאו ד' ענינים גדולים אשר למין האדם בהשנת שלמותו ובהם נבדלו הבדל עלום מן המלחכים הא' כי אנחבו צריכים לקיום חיותכו כמה דברים והגה המלהכים אינם צריכים לקיום חיותם רק פנותם אל בוראם אליו עיניהם ליפיות ומזיו שכינתי הם נזונים הב' כי אף כשיזדמנו לנו כל לרכנו ולא בלשרך לחזר אחריהם לא כוכל לעמוד זמן רב בעבודחניכי הנחכוליהים בזמן קצר מאד אמנם המלחכים הם עימדים תמיד במשמרתם לא ייעפו ולא יגעו הג כי כבר יקרה לכו שבעהות הפנאי הם יהיו בעיכרנו ונוספו גם הם על שונאינו כי נחטא בהם אל בוראנו ונתרחק משלמותנו אמנם המלאכים לא ימלא בהם מיום אשר נבראו עת שינגד שלמוהם הד'שכאה ודברי ריבות וקטטה המטרידים אותכו ומגרשים השלמות מתכו ואין כן במלאכים אבל הם נותנים רשות זה לזה שכא' וקרח זה חל זה והוא לשון חבה כמו שאז"ל . ועם ההקדמה הזרת תמתיק ליף דבש אמריהם בוה המחמר כי כחומרם מה מלחכי השרת יחפי רגל וכני ירמוז לה' כי ידוע בוח כי לה יתכן לומ' במי שחיכו גיף ולה כח בגיף שהוה יחף חבל רגל בכהן עניכי שבה כמו ויברך ה'חותך לרגלי וכו'וטעם אים ר בעילת סנדל הוח לומר שלח ילך אכה ואכה לבקש לרכיו רק שיתכודד עם בוראו במלהכים וז"א במרע"ה של כעלך מעל רגלך שהיה לריך להתבודד מאד ולהיות במדרגת המלאכים ממש כי יציחת מצרים היה ראוי להיות כלה למעלה מן העבע ולו"ל וישלה מלאכיו ויוצירנו ממצרים דמנם ליהושע היה מריך להתנהג בב'העניני יחד ע"ד הטבע ולמעלה מן העבע כי כן היורוב מלחמותיו לה"ה של כעלך לשין יחיד לומר כי היה קלתו אדם וקלתו מלרך ובאומר מה מ"ה איו להם קפילה ר"ל כי אינם לריכים ליישוב כי הם עומדי׳ תמיד וכן אנו ביים הזה אין אנו לואים מעבוד עבודתו כל היום ובאימר נקיים מכל הטארמזו אל הג' והשלום הוא רמו אל הד' כי אמנם סבת השלים הות היותם קרובים חליו ית' כי מי הוא אשר יהיה לפני המלך ב"ו ניתקוטע עם חברו בפניו הלא מירא לכפשו ק"ו שאין עליו תשובה לפני מי שכל המלכים כאין כגדו וזהו פי׳ עישה שלום במרומיו לא שיה קיטטוויעשו ביניהם שלום רק בהיותו קרוב אליהם ימשך שיעתדו לפני בורא' באית יובירא' ולרמון הל כל המחמר חמרתי ה' בדד ינחנו כשנהיה יחפי רגל כמ"ה שחינם לריכים אל קיומם רק היות עיכיהם חלויות אל בוראם אבל זה יהיה בתנאי שלא יהיה עם כל אחד ואחד ממנו אל ככר הוא יצר הקנחה והקטטה כאומר ז"ל לא יהיה בך אל זר זה יצר הרע: עוד מצאחי דרום ככבד להי פל מו לדבר בדרוש הג'מהכז'וז"ל קרוב ליריליו ישעו ראיתי לדבר בדרוש הג'מן הדרום

ההודם בארוכה הנן בסוף מסי מכות רביחנניא בן עקשיא אומרוכו׳ וכחב הרמב"ם מעיקרי האמונה בתורה כי כשיקיים האדם מצוה מהרי"ג מצות כראוי וכהוגן ולא יש עמה כונה מכונת העולם בשום פנים אלא שינשה אותה מאהבה כמו שביארתי לך הנה זכה לחיי הע"הב ועל זה אמר רבי חנכיא כי המצות בהיותם הרבה אי אפשר שלח יעשה האדם בחייו א' מהן על מהכונתה ישלמותה ובעשותו מרט חציה של בשל באותו מעשה ולכאורה נראה סוחר מה שלמר הכחוב ארור אשר לא יקים וגומר ואין הדבר כן כי לריך שיקיים בכפשו לעשות כל מה שיבא לידו מן המציול החור מה שלמר הכחוב אותה המים במולות ביש מצור על השלמות קנה נפשו ול"ח קרוב ליריחיו ישעיוז"ם כי הט בזחת יתהלל המההלל ונומר כי לף אם החכמה להחכם בטבע וכן הגבורה והעובר הם ישתמש ממנו לעבודת בורחו זכה בב" מעלות וכ"ש אם הנה מדה חדשה פאיננה מעבעו וכמו שארו"ל והכל לפי רוב המעשה י ודע שה רירבה הואת מועילה ללדיקים ומוקת לרשעים כי הלדיקי מאמיני כי השי חכן לזכות בריותיו ויחשב׳ לו

בדבר השרופים

שמרו מדותיו משילנ המלות שהם עדות וקינ שתרוולה התרוכתו שחתר שלפס מכי מרכה ול ז מסור : וחקנתן לתו" וכחוכן שמרנ כל חקפיטישותן לתו כלי תוספת ונרטון כחתרוויםם ענה יחהר, כחשר לוה ה'חיתם כ, עזור ועם כל והי וכיקם על עלילותם בקוקת שליהם ולח נשחת להם למשה ול־הרן בהטא מי סריבה י ולשתוחל כהתרו עד תתר התה מתחבל חל שחול וחני מחסתיו ונכן מת קודם שימות שחול לכן חתם : רומתוה' חלהינו 'נהוד מנם רותמותו לכל בחי שלם: והשתמיו להרקדשו" לנכיד שמון כי קדים ' כנחי וקדמון פ' הלפינו וחין אלתובוה: בוה המומור מעורר כל כמין האנושי להירות לשם ה' : 11.0

מובור לתונה הרימו לה כל החרץ:

סריפו תרועת שתחה על מלכותו: מכדו חת ה" בשמחה 'לחבתי מוכרחים : כחו לפניו ברננה : לפחר מקדשו: דשו כי כ' הום אלהים י שופט כל נפלם י מכל מקו' מטה כלפי חסד " כי חמנם כשקבלנו מלכותו בשמחה: הוח ששחכו ולח חנחנו עתו ונחן מרעיתו הוח ששחנישתו ונחן שרשיתו וכח חנחנו בזכותנו בחתרו פיום כוה נהיית לעם את ס' החשרת ביום וב' החשירן להיות לו לעם יכו'לכן אתם : בחושפריו בתודה על תה שהיטיב: בתהלה על תה גדלו: הודו לוי של תה שהיסיב לכם: ברכי שמו בסודיעכם לדורות : כי טוב ה'י לכל: לפולם חשרו . חשיד ככל פטשיו: ועד דור ודור ַ חֹמִינתו * קיום חסדו מם לח יקרם מסרון פנד ספקבל:

בעמוד ענן י אליהם ישוב אל משה ואהרן ואין שמואל עמהם כמו וישכ דמי מלחמה בשלום שב אל יואב לבדו ולא עמשא וכמוהו רבים וטעם לאמר על משה ואהרן שהם שומרי עדותיו בעבור היותם אמלעיים בין השם ובין ישראל והעדות והחקים שנחן להם השם שמרום לאמרם כן לישראל ולא יוסיפו ולא יגרעו וזה הוא שבחם כי אין צורך. לזכור עליה'

ששמרו התורה : רוממו : בבוהכ' חל המקדש: והשתחוו להדום רגליו : לנגד מקום הארון כי מקים הדומו קדוש הוא אישב אל הפם הנכבד ככתוב בם ף המזמור: משה בעמוד פירשהיו: יי' חלהיכו אתה עכיתם ז - משה ואהרן בנפלם על פניהס ודבר הקטרת היית להם כי בעבורם כשחת לישרחל: וכוקם טל עלילותם • והבלועים: רוממוי בלאתם מן המקדש והשתחויה הל הר קדשו בנראה רק באמונת הלב הוא לשם הנכבד: לחודה הריעו ליי' כל הארץ כמו ארן כיתחט׳ לי כי הארן שם מין כולל כל יושביה : עבדו־ מנהג כל עובד להיוחו נעלב על כן בשמחה ולחתראו בשתר רק ברננה: דעו ' הוא אלהים לבדו ושלו אנח**כו עמו** והמלה כמו כל קרי וכתיב על כן המר הבחון כי ולו חנחכו הפך וחכי עשיחכי ומלת עמו שבה אל

בַעמוּד ענָני יַקרָא מְכַּלִיל עמְהוֹן נָטָרוּ פִּיקוּרָתָא סַהִירוֹתֵיה וֹקְיֵים דִּי הַב לְהוֹן: יָי אֱלֶהְנָא אַתְעניַתייִהוֹן אַהָּחַעַניתָם אַל נִשֵּא הִייִתְ לָהֻםוְנֹבִם בַּיִּיִּתְ אַלָהָא שְׁבִיק הַוֵיתָא לְעַמְּדְ י אַמְטוּלְהוּןוּמִיתְפָּרַעעַל עוֹבָרֵיהוֹן שבחו קדם יי אַלָהָנָא וּסְגִירוּ לְטוֹר בֵּית מַקְרִשִׁיה אֲרום קַרִיש יְיָאֱלָהָנָא: שָׁבַחַא עַל קוּרְבַּן תוֹדְחָא יַבִּיבוּ קָדָם פלחוקרםיי יַיַּבֶּל יַתְבֵי אַרְעַא: בָחָדָוָה אָיתוּ קַדְמוֹיבְתוּשְׁבַּחְתָּא: אוֹדִיעוּ אַרוֹםייַ הוֹא אֵלהִים הוֹא גָכַר הַצֶּרהָנִי בִּהְנָתָה הָחוֹדוּ לוֹ בַרְכִוּ יִי יְחָנָא וְדִילֵיה אֲנַחְנָא עַמֵּיה וְעָאוֹ רַעַיִיתִיה: עוּלוּ בְּחַרְעוּיבְאוֹרוּרָאּ בַּרָעַיִיתִיה: לוחושו דָרָתוֹי בָּתוֹשְׁבַּחְתָא אוֹדוּן קָדָכוֹי אָרום טַביִי לַעַלַם בַרִיכוּ שָׁמֵיה:

בעמוד ענן ידבר אליהם אף עם שמואל וזה הוא שנאמר היש בזה הרואה ותעננה אותם ותאמרכה יש תראה הענן קשור על פתחו כד"ה ויש אשר יהיה הענן : שמרו עדותיו וחק כתן למו . וחק חשר כחן למו : חל כושה . עון ישרחל . היית להם . בשבילם: וכוקם י היית על עלילותם משה ואהרן בשמעו כא המורים שמואל על

בָעבַּוּר ֻעָנָן יְרַבֵּר אֲלֵיהֶעַ שְׁמְרוֹ

אַרֹּהִיוּוְחַקְ נָתַן־לָמוּ: יְהוֹנָה אֵלֹהֵינוּ

עַל־ְעַלִילוֶהָם: רוֹמְמֹּוּיְהֹוָהַ אֱלֹהֵינוּ

ַוָהִשְׁחַוּוֹ לְהַרָקְרְישֻׁוֹבְּיֹ לָבוֹדׁוֹשׁיְר<u>ּוֹוָת</u>

הָאָרֶץ: עַבְרָוּ אֶת־יְיהנָה בְּשִׂמְחָה בָּאוּ

לְפַנִיוֹ בַּרְנָנֵה: דְעוֹ בִּי־יְהַוֹח הוא

אֱלֹהָים הַוא עָשְנוּוְלָא בַּעַנְחְנוּ עַפּוּ

וצאן מרעיתו: בַאוֹשְׁעָרִיוֹיבּתוֹרָה

ועד דר ודר אטונתו:

בַּוְמוֹרלָתוֹדָת הָרִיעוּלֵיהנָהבָּל־

שלא הדריך בניו בדרך טובה מת בחור: כי קדוש יי' חלהיכו על אשר הוא מדקדק עם הגדיקים הוא מקודש בעולם וכן הוא אומר ונקדש בכבודי בכבודיי: מזמור לתודה להודיה לאומרו על זבחי התוד': עבדו את יי׳ בשמחה: וכל כך למה דעו כי יי' הוא האלהים כשמשלם שכר פעולתכם אבל א עובדי ע"ז אין להם לעבוד בשמחה שאין משלמין שכר : הוא עשנו ולו: כשלא היינו בעולם בתודה בהודייה : ועד דור ודור־ קיימת אמוכתו כללשון אמת ואמונה אמנת הבטחה שמאמין 7 D D ומבטיח הבטחתו: ה שָמְן: בִי־מַוֹביְהוָה לְעוֹלָם חַסְרֵוֹ

מסרה

ערותיו ה'בליש'ד' חס'וא' מ"ל וסימ' שמר תשמרון את מצות יי' אלהיכם כל ארחת יי' חסר וינסו וימרו . בעמור ענן ירבר .

אשרי נוצרי: ק' לתודה ל'וחד לתורה: הוא אלהים ד'וסימ' ונשמע וימס לבבינו : ויי' אלהים אמת : דעו כי יי' אלהים : ויאמר ה'אלהי אביתינו: ולא חר מן ט"ו לו דכתיב לא וסימ' נמסר במסר' ביום השמיני:

לרוד

טוביה וְעַר דַרוְבַר הֵימְנוּתִיה:

דעו: בואו: בבואם בשערים תודה ובחלר תהלה: כיי זאת היא התודה והתהלה והברכה שיודו כי טוב יי' לטולם חסדו:

תהילת ה תורת חסד

בדקה והרשעים אומרים מה יושיעונו אלה הפעולות הקלות כמו שקרה לפתאים שלוה להם הרופא דברים קלים כי אינם מאמינים וכמו שאמר הכתוב כי ישרים דרכי ה'וכו'ופי'הר"ן ז"ל כי בעבור היותם ישרים מחד חין לרשעים התכללות להתרשלותם וכו' ויותר ככון מה שחמרתי והוה מהמר הרשעים כי פשעיכו וחטאחיכו עליכו וגם אכחכו כמקים ואיך כחיה הכה קשה בעיכיה להחמין קלות התשובה ומפני זה הוצרך הוא ית'להשבע עליה ואף במעשה המצוח מתחלה הם תמהים כאו'כחדו בליון חטמים וגומר מי וגומר והיתה תשובתם הולך לדקות וגומר הוא מרומים ישכון וגומר על כן אומרו ניפרים הוא ע"ד הגיד לך אדם מה טוב וגומר ופישעים יכשלו בם בעבור היותם ישרים הוי קרוב ליר - וישעו:

ק בזמור לתודה ונותר לתר כל חלה הדבר ם האתורים בתותורי' הקודתים דבר על שנין העבודה רליו ית' וחמר שלעתיד יריעו לו כל יושבי תבל ויעגדוהו בשמחה

ובשירים ושלא יראו שישוב להנקם מהם על מה שכפרו בו בהחלה ולכן אמר כי בבואש לפניו כדי שיכניסס תחת כנפיו יבהו ברננה: דעו כי ה' וגומר יר' ואתם אנשי הארץ דעו לכם כי ה' המהווה את כל ההייות הוא המפגית בפרטים והוא עשאכו ולא אנרכי עמו ולאן מרטיתו ונכן גם אתם באו שעריו בתודה חצרותיו בתהלה וכו' כי טוב ה לעולם הסדו יגם שיעשה עווכו הסד הכה ים לחל ידו ג"כ לעשו 'עמכם ולח כמו שנחמר ליתרווהיה הטוב ההוח חבר ייטיב ה' עמנו והיעבנו לך שיר׳ לומר כי מן הטוב ההוא בעצמו שה׳ יחן להם ייטיבו לו ול׳ מטוב ההר כי הוה הם לה היו יכולים לתת לו כי אם ממה שה' יתן להם אך ה' לעולם חסהו ייש לי כח ואל לחת לכל מחסדו הגדול ודעו לכם שאמונתו זאת פעישה עמכם היא ג"כ לדור ודיר הבאים אחרי כן כי לכלב"יעשה מסדים עובים פעמים רבות . לו יר׳ באומר לעולם הסרו ועד דור וגומר ע"ד מה שפי׳הדרשנים במש"ה תתן חמת ליעקב חסד להברהם וגומר והוה הומר חסדו והמונחו: - ובמדרש הנחומה פרשת תבא א"ר יוחנן כל העושה חורה לאמתה מעלה עליו הכחוב כאילו הוא עשה את עלמו שני ואותי צוה ה' בעת ההיא ללחד אזכם הקים ומשפטים לעשותכם אותם לעשות הותם לא כלמר אלא לעשותכם אותם מכאן שמעלין עליו כאילו הוא נשהוברא את עלמו ע"כ י ואפשר לומר כי באומר כל העובה תירה לאמתה כיון אל מעשה זבולון עם יששכר בכונה עובה כי הוא כאלו הוא עשה את עלמו ח"ח עם היות שלה עשה כי אם ליששכר: או כיון אל מעשה דבן זומא שאמר ומה אעשה ונפשיחשקה בחורה ולוה אמר כיהוא כאילו הוא עשה אח עלמו עם היות כי עם לקיחת

בעמוד ונו' כי האל בעמוד עכן ידבר אליהם כאשר הוא מהמפורשם היות עכן קשור על פתח אהליהם שיוהרו בני יש' לשמור עדותיו וחוקותיו מכאן והלאה . ק' וגו' ועל העוכות הקודמים אתה עניתם להיות אל כושא להם י וכוקם תאויביהם על העלילות שהעלילו על ישראל באשר עשה לנבוכד כצר וסנחריב כי אף שהיו שבט אפו ליסר בו יש' על עונותיהם י השחידם ה'להיות כי הוא קצף מעט והם עורו לרעה. וזולת זה כי הם חייבים כליה לעולותיהם והאל גלגל חובת יש על ידיהם להיותם חייבים כי מבלבלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב י רומחו וגו' מזר שנית להוהירם על ככה וכאשר פירשנו :

לתורה וגו' גם המזמור הלו לעתיד לבוא י כייודו בזמן ההיא לאל באומרם אלו לאלוי - הריטו לה' כל הארץ מאומות העולם אשר ימליכיהו עליהם ויריעו לאמר 'טבדו ונו' ואתם בני יש' עבדו אז ה יתי המלך כי מלכותה דרקיעה כעין מלכותה דחרעה . בשמח' ולא כאשר עשיתם בזמן הקודם ותחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשחח' מרוב כל התקלף ה עמך ועבדת את איכיך בחוסר כל · ובואו לפניו ג' רגלים בשנה ברננה ולא כבזמן ירבעם אשר מכע טוב מבעליו ' דעו וגו וסבת היות עם יש' יותר מחייב בעבודת ה'משאר האומות הוא להיות כי יש לכם לדעת שעם היות כי ה' הוא אלהים על כל העולם בשוה והוא עשאכו אכו בני האדם ולא אנחכו בראכו את עלמכו" שהוא הפך החלרי שאחר לי יאורי ואכי עשיתיכי" באופן שאמו והאומות שוים יחד בבריא' . עם כל זה אמי כבדלים מהם להיותמו עמו ולאן מדעיתו . מה שהאומות הם כאן מרעיתי שרי מעלה ואליהם תשוקתם והם משלו בהם י בואו וגו' ולכן אתם טדת ישראל חייבים לכוא שעריו מבית מקדשו בקרבן תודה כי לעתיד לבוא כל הקרבנות יתבטלו לבלתי המצא חוטא מטא אשר עליו יביא קרבן י ולא ישאר כי אם קרבן תודה ' ובואו חצרותיו בתהילה בפה ' והודו לו בספר שבחיו וברכו שמו י וההודאה יהיה באמור כי טיב ה' ומטיב לאלת באשר עשה חשד לעולמו בגאולת ישראלי ויהיה החשד קיים כי עד דור ודור אמוכתו מקיום החשד ההוא לשמו ישראל כי לא ילכו עוד בגלות:

המשה היה הענין אצלו כאילו עשה את עצמו כאומר זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם מה שמקודם היה חצי אדם והוא עשה וברא עשה כנגד הצלם וברא כנגד הדמות י או יר'כי שם היה חצי שת של היו באילו ברא הת חליו ופה מעלין עליו כאילו ברא את עלמו : וכפי מה שמלאתי ברז"ל בילקוט פ' כלבים מתכא דבי הליהו יר' לומר ענין אחר והוא כי שם מלאחי וזיל אמר אליהו ז"ל מוטועשר (בשמים וארץ שכל חלמיד חכם שהוא קורא ושונה לשם שמים ואוכל ושותה משלוונהנה מיגיעו ומעמלו ואינו כהנה משל אחרים עליו הכתוב אומר יגיע כפיך כי תאכל א אריך וכו'ע"כ ורצה מעיד אני עלי שמים וארץ שכל אחרים עליו הכתוב אומר יגיע כפיך כי תאכל א אריך וכו'ע"כ ורצה תעיק מני על טני טיייין בר בי תוכנים אותו אפילו במסכת כלהוהוא משיב כהלכה באופן שכבר הוא בקיבחדרי התלמוד ועם כל זה הוא קורא בכתובים ושוכה במשניות ולא להוציא לוחר כי כל ת"ח שעם היותו כבר ת"ח והוא אשר שואלים אותו אפילו במסכת כלהוהוא משיב כהלכה באופן שכבר הוא בקיבחדרי התלמוד ועם כל זה הוא קורא בכתובים ושוכה במשניות ולא להוציא לוחר כי כל ת"ח שעם היותו כבר אוני מחשיבות ולא בייני מחשיבות באומים בייני מחשיבות באומים בייני מחשיבות השלים אותו בייני מחשיבות בייני מחשיבות בייני מחשיבות בייני מחשיבות בייני מחשיבות בייני מחשיבות השלים אותו בייני מחשיבות בייני מחשיבות בייני מחשיבות הוא בייני מחשיבות הוא בייני מחשיבות בייני מוחדים בייני מחשיבות בייני מוחדים בייני מוחד בייני מחשיבות בייני מוחדים בייניתו בייני מחשיבות בייני מוחדים ביינית שום תונדת דין כי הטעט שת שההכנוב אותר יגיע כפיך כי תאכל וכו' כי הכתוב מתשיבו כאילו הכל הוא יגיע כפיו וכו' ולזה אמר פה כי כל העושה חורה לאמהה אפילו שיתפרכם משל אחרים בקהל להתפרכם מן הלביר וכו' הנה עליו הכתוב אותר יגיע כפיך כי תאכל וכו' כי הכתוב מחשיבו כאילו היואל לוישוח יווד יבו' א אילו ברוב ביר אם אירים ביר אם אותר יווים ביר אם אירים ביר או היו ביר אם אירים ביר אם אירים ביר אם אירים ביר אם אירים ביר אם אודים ביר אם אירים ביר אודים ביר אם אירים ביר אם אירים ביר אודים ביר אודים ביר אודים ביר אם אירים ביר אודים ביר ביר אודים ביר או בקהל להתפרנם מן טבניו זכן טיט של ישביים את עלמו ולא שפרנסוהו אחרים כי עוב הוא לו שיאחון בזה אם לא יוכל לעשות עוד וכו' י או אולי כיון אל משז"ל ברבה פ' כלבים וז"ל א"ר חייא הרי הוא אללו כאילו הוא עושה את עלמו כלומר פרנם את עלמו ולא שפרנסוהו אחרים כי עוב הוא לו שיאחון בזה אם מנישר הובה אחרים בי ברבה פ' כלבים וז"ל א"ר חייא הרי הוא הגלו כהילו הוח עושה הע שענו בכונו ב עם מש משמות למד מיהודה וכו' ע"כ באופן כי מי שעשה הורה לאמתה כלומר מלוה לאמת' ר"ל בשלמות הרי הוא לו כאילו הוא עשה את בר אבא כל מי שמתחיל בחלוד ואינו גומרה גורס שיקבור אשתו ובכיו וממי את למד מיהודה וכו' ע"כ באופן כי מי שעשה הורה לאמתי שחבר ביודה אתרי בריה וחדי חבור ביוד אתרי בריה אתרי מהוי האו"ל את ברבה נמנו שונונונה ברכה לחנור ולאחרי שתחיל בחלה האחמה החבר ביוד ביוד המו האו"ל שת ברבה נמנו שונונונה ברכה לחנור ולאחרי שרה ביוד אתר ביוד היו חבור ביוד הוא לו כאילו הוא עשה אתרי ברכה להסריה ח"ר שמוחל בר נחתן בשם רבי יוחכן שכתוב הש העתי היוחל המנות ללה להחריה ח"ר שמוחל בר נחתן בשם מיני של מוח העתי הבוח המנות לעלמד המוח התורה לעלמד התורה לעלמד התורה ב"ה הם ברכת את התורה לעלמד התורה ב"ה הם ברכת את החורה להתורה ב"ל החורה לעלמד התורה להתורה ב"ל החורה לעלמד התורה להתורה ב"ל החורה להתורה ב"ל החורה ב"ל החורה להתורה ב"ל החורה ב"ל החורה להתורה ב"ל החורה להתורה ב"ל החורה ב"ל החורה ב"ל התורה ב"ל החורה ב"ל התורה ב"ל החורה ב"ל התורה ב"ל הת שנזקק לברכה האקרונה לבדה עם כל זה ממו הב ה חני מפרך הזעך והנו הומו הומו בכל מ זום מותר המותר והים למודי בחלמה האמתי והיה במותר המותר המות שאמר הב"ה אם ברכת את התורה כלו' בבוקך ללמוד בתירה תחלה והוח חומר כיבי ירצו ימין זוים פול בינוך דיים מול בינין ברכת את התורה יוסיפו לו שנות חיים והוא בענין היוס המול בינין ברכת התורה יוסיפו לו שנות חיים והוא בענין היוספת הברכה לו יראת ה' והיא ברכת התורה ובכן יאמר עליו כיבי ירבו ימיך וכו' ואולי באומר ויוסיפו לך שנות חיים היול ביליו מייל ואינל בינוך בינים ביל בינין ברכת התורה ובכן יאמר עליו כיבי ירבו ימיך וכו' ואולי באומר ויוסיפו לו יראת ה' והיא ברכת התורה ובכן יאמר שליו בינין בינים "שיהיה לו יראת ה' והיה ברכת התורה וכבן ימתו עלת כי בי זו בריתיך זכר זמוני במות. זים כו זו לחלה בלא ברכה הוא כאילו מעל ואין לך הנייה גדולה מזוועל זה אמרו פה כל העושה תורה לאמחה וכו' : pic"ל כי טעם עלין הברכה בתורה הוא בעלמו כטעם מה שארז"ל שכל הנהנה מן העולם הוה בלא ברכה הוא כאילים בהאמיים בהאמיים בא אורים בא מורה לאמחה וכו' : בסיף וכ"ל כי טעם עכין הברכה בתורה הווי בשנתו לשעם תו שלו במלו שם המת עלמו ? ומלאתי כתוב לאב'מארי ע"ה ז"ל מאמר בראסי'רבה הוא עשמו ולא אכחנו בראנו את נפש תינו זאולי אומר לעצמך את מברך הוא בעצמו אומרו מעלין עליו כאילו עשה את עלמו ? ומלאתי בתור בראנו את המשרחות בראנו את המשרחות בראנו את המשרחות בראנו את משרח בראנו את משרחות בראנו את המשרחות המשרחות בראנו את המשרח בראנו את המשרח בראנו את המשרחות בראנו את המשרחות בראנו את המשרחות בראנו את המשרח בראנו המשרחות בראנו את המשרחות בראנו את המשרחות בראנו את המשרח בראנו המשרח בראנו את המשרח בראנו את המשרח בראנו המשרח בראנו את המשרח בראנו המשרח בראנו את המשרח בראנו בראנו את בראנו את המשרח בראנו המשרח בראנו המשרח בראנו המשרח בראנו המשרח בראנו המשרח בראנו העליק בראנו המשרח בראנו המשרח בראנו המשרח בראנו המשרח בראנו בראנו המשרח בראנו בראנו המשרח בראנו בראנו המשרח בראנו בראנו בראנו המשרח בראנו דעת שני ולו הנחנו משלימים דת נפשותנו במו משומי הנעט שהינה הכנהו ק שלם לפור בול לחלי יר׳ בואו לפניו ברנכה והיא רנכה של חורה ודעו עמה כי הוא עשנו ולו אנהנו כלומר בחיל ולו אנה במותינו לו דוהא לא לתכלית אחר עכ"ד - וכפי ענין זה נכון אל המאמר הנ"ל אולי יר׳ בואו לפניו ברנכה והיא רנכה של חורה ודעו עמה כי הוא עשנו ולו אנהנו כלומר בחילו ולו המחבר משלימים את נפשותינו לו דוהא לא לתכלית אחר עכ"ד - וכפי ענין זה כבון אל המאמר משלימים את נפשותינו לו דוהא לא לתכלית אחר עכ"ד - וכפי ענין זה כבון אל המאמר משלימים או בשנה בשלימים את נפשותינו לו דוהא לא לתכלית החר עכ"ד - וכפי מנין זה כבון אל המאמר משלימים להנו בשנה בשנה בשלימים להנות המותינו לו דוה לא לתכלית החר עכ"ד - וכפי שנין מה בשנה בשלימים המותינו לו דוה לא לתכלית החר עכ"ד - וכפי שנין מה בשנה בשלימים להנות המותינו לו דוה לא לתכלית החר של המותינו לו ביות המותינו לו דוה לא לתכלית החר שנים ביותו ב זה ה וכו הנחכו משנימים מת נפטונינו כו ביין ביי מנוכל הביותו של ז ביין ביי כל העושה את התורה לאתהה מעלין עליו כאילו הוא עשה וברא את שניו בתודה והם השערים התלוייני׳ זלענין הנוגע אלוו ית' כביכול והוא לתוד תורתו הנה אנחנו עשינו את עלתנו כי כל העושה את התורה באותו חלוייבי׳ בייני אוו בייני בווא שעריו בתודה והם השערים התלוייני׳ זכענין הנוגע חניו יתי כביכוניהוח לחוד עו של שמנו מת על שמנו מת על מל מת למשמט מתניני בל משה באותו מלמידובו א"ל משה באותו מלמידובו א"ל מית יכוני במדר במוד במרך כי להיותו עדין במדרבת חלמיד בהלכה חצרותיו בתהלה כי מישהוא בקי בחדרי התורה יוכל לבא ולהכנס כמהלל האל ית' כמושאמר ז"ל מעשה באותו חלמידו לה אברי של היותו של במידוב במדרבת הלמיד בהככה חכרותיו בתהכה כי מי שהוח בקי בעוד שמנו שוכל ככי וכנוכנט במשכני שול בית המדרש והיינו דסמיך ליה אשרי אדם עוז לו בך ואין עוז אלא תורה כאומר ה' עוז לעמו יהן זכו' ואמר כי לא הכימונכו' זוה מ"שה אשרי יושבי ביתך עוד יהללוך סלה ויר' באומר ביתך לכוין אל בית המדרש והיינו מר שאורי - אובר שו עוז שלא תורה כאומר ה' עוז לעמו יהן זכו' ואמר כי ביו של מושבי הוה ת שה משור יושבי ביום שנו בידוך של היות בינון בנין להיות הוא כי יהללוך סלה מה שאיוכן באוחס שאינם מרבים בישיבה והוא בעלמו אומר ילכו מחיל אל חיל יראה בהיותם מרבים בישיבה בבית המדרש הנה מלבד היותם מאושרים יש להם עוד דבר אחר והוא כי יהללוך סלה מה שאיוכן באוחס שאינם מרבים בישיבה והוא בעלמו אומר ילכו מחיל אל חיל יראה בשיב הדבר הן הן כוראותיו הן הן בדולותיו זכו' ובאומר הודי לו ברכו שתו כיון לברכת התירה בתחלה ובסוף כי לעושה כן טוב ה' לעולם מסדו ועד דור ודור אתונתו ויהיו בכי העושה כן הלתידי חכמים ולא יהיה אצלם הדבר אשר יש לתלמודי חכמים שאינם מברכים בתחלה שבניהם אינם ת"ח וכמו שארו"ל . ועוד יהיה להם כי עד דור ודור אמוכתו כי הם יהיו תלמידי חכמים ויראו בעיניהם לפחות ב' דורות ביהיו במוהם והם דור בני בניהם כי אז החוט המשולש לא במהרה ינתקוהתורה חוזרת על אכסניא שלה מעחה ועד עולם י ואם רלינו לומר כי באומר לעולם חסדו הוא החד החורה כאותר ותורת מסד על לשונה הרי מה טוב ומה נעים עם היות כיפי׳ הכתוב במקומו יוכל להיות זה שנאמר כי הוא בעלמו משו"ל כל הלומד בתורה בלילה חוט של חסד משוך עליו ביום ואפשר לומר בכוכהו כי כל הלוחד בחירה בלילה שעיקר רככה של תירה היא בלילה חוע של הסד משוך עליו ביום מלד זכות אברהם אביכו שעסק בחורה כאו' וישמיר משמרתי מלוחי חקופי והורותיונאמן עליו חסד יי א ביום בפוחו כדבר הכטבט משששין בעורה בכינה חוש של חשר משוך עלי ושור אור ביום בפוחו כדבר הכטבט משששין בעורה בכינה חוש של חשר מחור בהם בלילה וה"א פה פיד פהחה בחכמה וחורת חסד על לסונה כי מתחלה התחילה לפתוח פיה בחכמת התורה והאל ית' משך אליה חסד על לשיכה כאמור ז' והו"ל אמרו ותורת החיב אחורר שאינה אל שבר וכי יש מורה שאינה של חסד שא תורם לשמה א היא חורה של לשמה או היא תורה שאיני של חסד אינא דאמרי ללמוד וללמד או היא תור של הסד ושאינה של שמר או היא תורה של אינה של חסד וחירה של לשמה או היא תורה שאיני של חסד אינא דאמרי ללמוד וללמד או היא תור של הסד וחירה של לשמה או היא תורה שאיני של חסד אינא דאמרי ללמוד וללמד או היא תור של הסד וחסר חסר

שוכ דרכיו כשנקש להשיג את רות ההדם להוהיה בני קבוד

גליות וכל חפן יוכות ליחות

החשים שילכו בררכיו כחתרו והיה הנכשל בהם ביום החות

חסר ומשפט חשירהי אני תשורה ונותן

תודם לחל יתניך על חשר

בכנחיות הנתשך לכלם חלהי

שנתן החל לתין החנישי ועל

המשפט הנתשך לכחירה

שנתן לו ברפית חלהים

אומרה " להודים בקהל פס:

מוכילה בדרך תמים פתי

שכח חלני חשכילה כדרך

שלתות העיון מתי וכחיוה גכול מן פעיון אשיב וה

מתהלך בתם לכבי כקרב ביתי ולהשיב זה המכוקש

בדרך החלה התעשי בחתרו ללכת בכל דרכיו ולדבקה

בו: אתהלך בתם לככי :

בלתי בתנוחות וגחום

חסילו בקרב ביתי: לח

אשית לכנד שיני דבר כלישלי

בעיון: עזה סטים' חופן

סנטיה מן הדרך הישר בתמשיו': שנאתי גם

שיגיע איזה תועלת כו כקביץ

ממון: לחידכקביי בחופן שחוריחהו לפועלי ווה כי

חתנם בעיון: לכל עקם בדרכי פהטעחה: יסור ממני

רם : בדרכי הגנים : לח

חדם ישלח חחשון דק למכוח

החיות: מלושני כסתר

רשהו חותו חבתית ' וכן

בובר עשו סשים חלתית

וחברית פלפני הפלשינים

פחון: נכה שינים' כונע

בלע לשים בתרום קנו: ורתב

לכב חשר לם ישבע כסף

וכזהיאבר כל ימיו: אותו

בח חוכלי לסכול להכת

• שתדי כי חתנם: עיני

בנחתכי חרץ: בלתי שומדי

מחון רבן לשבת עתדי

בחוכלי שלחני: הילן בדרך

ונינים ' משתרל בעיון: כוח

ישרתני ולם משתתם

כזתש עם הארץ: לחישב

ישרתכי : דובר שקרים ' גם

שלח יזיק: לכקרים בוריוות: חותית חכרית

שילכו חל חרץ חחרת חו

יעשו תשונה נרחותם

בסכתתי:

זה המזמור חשלה בלשון דכי

קרון גליות שיתפללו על התשיעה וחיור:

מירחת בינ ות ג'יחכלי משיח: שתנה תפלתי

לתבר הת זועה : ושועתי י בעת כרת ניג ותניג וחבלי שוים: חל תסתר פנין

שראית בעניי - סטה חלי

חוכן. חף של פי שלח

תהיה תחלתי ראייה לעלית

אליך: כיום אזראי להכא:

כי כלו במשן: כגלות: הכה

ויבשלכין כנורות חונעית

דרכי הלייתוד וההתבוננות

שהול חנחתי בהתחפקי מלנטוק נקהל עם: לקחת מדכר שתהיה נעקתו

מדכר שתהיה לשקתו בעקים שחין שם חדם :

כנפורן

תותביכן: כי שכחתי

יינסיף

תפלה לפני

מעירה כל פועלי חון

לדוד מזמור : טעם אשירה שיחבר שיר להגיד החסד והמשפט שהוא עושה לכל עמו כמו זיהי דוד עושה משפט וטעם לך יי' אומרה שהמשלחכי ולמדתני ועודתני לששות משפטיך בארץ: אשכילה - חמים תאר לדרך במו זיחן תמים דרכי: מתי חבה הליי הטעם כי הוא ישכיל תמים בכל רגע להרגיל עלמו ללכת בה עד שלא ייגע ללכתב וכחילו הדרך תבא אליו מאליה כדרך הכיכור מרוב הרגילות יורבי משה המר מתי תבא הלי כמו ויבא אלהים אל בלעם שתשרה ברוח הקדש עליו בביתו בהתבודדו מבכי אדם ודיניהם וריבם ואיזה פירוש שיהיה הוח הנכון כ"ן פי לי וחי"זה פי ה"וה הנכ"ון יד"בר ע לע"ת התב"ודדו והב"דלו והנה פעם התהלך רגילות כמו ויתהלך חנוך

> לח: יספר על המחשבת שהוח בחלח: עשו כמו עשות ספרי' וסטים ע"מ כלים מגזרת כי תשטה אשתו לא ידבק בי סטו' : לבב י חים אשר לכו עקש גם רע אישרע כי חיך יחמר כי לח ידע רעזהו הכסיל הכחו' עליה' כי אינם יודעי' לעשות רע שהוא בחולדת האדם מכעוריו: מלשני : הי"וד ניסף והוא תאר וטעמו כמלשין: הצמיח כמשפטי המלוכה או הלמית רכילותו רק מי שהוא רחב לבב והטעם חכם מאד כמו ורחב לב לח חוכל להלמיתו כי בחכמחו ישתור נפשו ודבריו : ויש אומרי חותו לה חוכל לרחותו חולה אוכל שחתו והוא יוחר קריב שיכי לסכת עמדי בסכתו על כסא המשפט אפי לח ישרתנו ויעמוד לפני בעת המשפט רק ההולך בדרך חמים: לח׳ רמיה מרמה הם עושי' רלונו ויושבי שלחנו: לבקרים: בכל יום כדרך דינו לבקר משפט ' ויש אומרים **כי עיני ב**נאמני ארץ לשב' עמדי לחתשולל שלילות ולקכן בעלת החלוכה לח ישב הדייכין ויש אומרים כי לא ישב כדרך היושבי' רחשונה כחשר פירשתיו תפלה לעני : יש אומרים כי זאת התפלה חברה משכיל נופל ביד אויביו והנכון שהיא הדרך הנבואה על לשון אנשי הגלות והעד כי בנה יי' ליון גם תכתב זחת לדור חחרון ומלת יעטוף כמו העטיפים ברעב וטע'ישפוך נהרכ ניתי נס שלח שישפיך כל מהשים בלבו : יי׳ : זאח תחלת החפלה וידוע כי כל תפלה ישמע רק הטעם שיראו ואגרש מתלכותי: להכרות בני אדם בי נשמעה תפלחו 4:0 דרך משל כי כן האלם בהסתירו פניו ולח ירחה רק ישמע על כן הטה אלי אזנך כי : דרך משל כחילו ימיו הישמו כעשן כדרך כלו כעשן כלו ומלח

עַליַר דָּוִד תוּשְׁבַּחְתָא אִין חָכּרָא אָת גָּמִיל עַמִּי אין דִינָא אַתְ עָבַר עִמּי עַל כוֹלָא אֲשָׁבַח קַרָבְרַ יִיאַוַפֵּר: אָבִר אַלָהָא אַשְׂכְלִינְהְ בְּאוֹרַח שְׁלִים אולפני: פּיקוּביָא סָנִיתִי לָאיִיְרְבְּקוּוְבִּי: לִיבָּא עוֹמָקַנָּא יַעִרִי מִינִי יִצְרָא בִּישָא לָּא אָדַע: דְּמִישְׁתָּצִילִישָּׁןתְּלִיתָאֵיעַל תַבַרִיה יָתִיה אַבַּגַרוַיִילְּמֵי בִּצִירְעָתָא דַאַזיל בְּנַכּוּת עַיִינִין עִמִּיה לָא אַרוּר בָעַלְמָא: עִינֵיבּקְשִׁימִי אַרָעָא לְמִיתַב בְּבְיחִיצֵה צַּדִּיקִי דַּאַזֵל בְאוֹרְחָא שָׁלִים הוא יקום עם שַׁמְשֵׁי: בּמְצַע בֵּית מוקָדָשִׁי עַבִיד נִכִילוּ דִי בְּטָלֵר שִׁיקַרין לֵית לֵידו רְשׁוּ לְאִתְבַוֹנָא קָבַל עַײַנִי: לְעַלְכָּא דְּאָתִי דַּאִמְתִיל לְנָהוֹר צפריַ: אַמַגָּר בָל רישעי אַרעאלשיצאַה פון ירושְלֵּ עַל מִהָבִינָא אַרוּם מִישְׁתַלְהֵי וְּקַרָּם ייייבור צלותיה: ופְּגַנוֹתִי לֻכָּרְבְּרְבִּרְ תִּיעוֹל: לָא הְפַלִּיק שְׁבִינְחָךְ כִּינִיבְיוֹם עַקְתִיאַצְבִי לְנָתִי

אַישָׁתֵי הַיעוֹר לְוָוֹתִי אָמֵר דָּוִר יַמְיִמִינִן לְנֶנֶד עִינִי דְבַר־בְּלִיְעַל עֲשְּׂהֹ־םֶטָּים אַתְהַלֶּךְ בִּישָׁלַמְיורת לְבָבִי בִגוֹ בִירת בוּיה שָׁנָאָהִי לַאִּיִרְבַּקְבְּי: ַלָאאַשָׁוּי לַלְבָּי מִלְתָא יחיר וווו יָפְוּר מִמֵּנִי בַעלְא אֵבַע: דרשיעית עבדי בישין ושטין מן ייי בשהריבעהואוהואַצְמְיתנְבָה־עינַיִם י׳ יַ יַעַטְרוּלפָנִי יְהֹוֶהוִישְׁפָּרְ שִׁיְחוֹּ: יְהוַח קַרָהָא דְיִיבָל עָבְדִישְׁקָר: צְלוֹתָא לִינִינִינִינִי בְמוֹמֶרנוֹ: הוֹבָרוֹבְעַשֶׁב וִיבְבשׁ ה מַרבּוֹם ממנים לקאת

שמעה הפלתיושועהי אליה הבוא: אַל־תַּסְתֵּר פָּנֶיְהְיִמְפֶּנִי בְּיָוֹם צַּר לִי הַפֶּרה־אָלַי אָוְגָרְ כִּיוֹם אָקרָאַ כַּהָר עַנָנִי: בִּי־בָּלַוּ בְעָשְן יָמָי וְעַצִמוֹתִני לביבי שבחתיםאבל לחמי: פקול יָיַ קַבֵּל צְלוֹתִי כֹּיוּלִימִיפּי אַנְּחָתִי דָבָקָה עַצְבִילְבְשָׁרִי: בְּׁבְיֹתִי לַקְאַת מִרְבָּרֶ הָיִיתִיבְּכָּוֹם חֲרָבוֹת:

לְרַוִר מִזְמְוֹר חֵמֶר־וֹמְשָׁפֵּט א

אָשִׁיֶרָהלְךָּ יְהֹוָה אֲוֹמֵרָה: אַשְׂכִילָה'

בְּדֶרֶרְ הַמְּטִים ְטָתִי חָבָוֹא אֵלָוָ אַתְּחַלֵּךְ

בְּתָם־לְבָבִי בֶּקֶרֶב בֵיחִי: לְא־אָשִׁית י

בנאַנגייאַרץ לשברת עפּרי חֹלֶך

בְּרֶרֶךְ תָּמִים הוּאוְשַּרְתֵנִי: לְאֹיִשֵּׁבוּ

בַּקרֶב בַּיתִי עשָׁה רְמִיָּחָ דּבֵר שֲקּרֵים

אַצְמָירָת בָּל־רִישְׁעִי־אָרֶץ לְהַבְּרָירת

וֹרְתַבַּלְבָבאוֹתוֹ לַאאוּכְּל:

ָם**עִיר**ַיְהוָה כָּל־פַּעַלֵי אָוָן:

לא יכון לנגר עיני:

אַרום אִשְׁתֵיצִיאוּ הֵיךְ תַנָנָא יוֹבְייְאֵיבָרַי אודָנֶן־בִּיוֹפָאדָאָקְרִי סַרְחִיבְעַנֵייָתִי: הַיךְ תַּפְיָא חַרְרָן: בְּלָּקָא הֵיךְ עִסְבָּא לִיבִּי אֲרוֹם אִיתְנַשֵׁיתִי אוֹרַיַת אוּלְפַנִּי: כִּן לַל תִּנַחְתִּי אִירְבַקגַרְמִי לְבִסְרִי : איִרְמִית לְקָקְתָא רְמַרְבָּרָא הֲוֵיתָ הֵיךְּקִיפּוּפָא דִּי בְאַרְעָא נְנוֹכַתַּא;

רבת"א בע"רך עש"ה: לכקרים ד' ופימ' היה זרועם לבקרים י לבקרים אצמית י ותוכחתי לבקרים י חרשים לבקרים יוא' לכקרים ולרגעים ב ק"ב שיחו ב'וסימ' את האישואת ד תפלה לעני בי יעטיף ד הוכה ג'וסימן בריש פנהם דיובש ג'ב'מ"ל וא' הסרוסימן וייבש הנחל ותך את הקיקיון וייבש וחד חס' וייבש לבי:

כייוקד שתים ינחרו כמו וחרה נחשחה כדרך ממרום שלח אם בעלמותי כי רוב כעסו על אויביו חמם גיפו עד שנמרו עלמיו שהם בתולדת קרו : הוכה : הטים כדרך יומם השיוש לא יככה היחה חרפה הגר כשמש שיכה העשב ויבש כן שב לבו כי שרה ליחת התולדת מהלב חשר בה הדבק הנפש עם הבשר ולא יוכל לחכול לחם כי הוא שבע בלא מאכל והע גם כפול כי המחכל מחליף שהוח יביח חלקים ככנד מה שיוליך החור וזה יודע בחכמת המזלות: מקיל י מרוב לעקתי כחש בשרי וזה היח דבקה עלמי לבשרי: דמיתי לקחת : סיויך ובלה סמוך גם הוה בתי"ו רק הקו"ף כשהינו סמוך קמולה . ככוס : כמו הת הכים ואת השלך והנה נפשו משתומת' בתוכו כמו הכוס שהו'דר בחרבות :

> תהיכת ה׳ תורת חסד

קסד ע"כ - והנ"ל בזה כי כפי דברי רבי אלעזר הנה יר' באו' ותורת הסד כלומר שהאדם כמעע עושה הסד כביכול לפניו ית' בתה שלומד בתירתו לשתה והאיכה דאמרי לה רצו בפי' זה ואמרו פי׳ אחר באומר וחורת חסר והוא שהכונה היה על המסד שהאדם עושה עם האדם בתורתו זהוא ענין היותו מלמה חותה להחרים יכו 'וכפי מה שביהרתי יר'לכ ין אל החסר שיומס יצוה ה'על לשון המרביץ תורה כחמיר ז וחולי כיכל לימר כי החוט של חסד ותורת של הסד הכז' הם בעצמם הענין שארז"ל במדרש הנהומא פ וזרת הברכה וז"ל מהו מורשה כהלת יעקב ירושה היא לקהלת יעקב שכל העוסק בה לשתה זוכה לכזלת יעקב שנאמר אז תחענת על ה' וגומר והאכלחיך נחלח יעקב אביך ע"כ והנה חין ספק כי כונתם היא אומר כי במה שהחדם הוא למד בתורה הנם הוא לוקח ירושת נכסים רבים וטובה רצה והוה ענין נחלת יעקב מבינו כי הייכו ירושה היתו נחלה והוח הומר חוט של חסד משוך עליו ביום ומומר ותורת חסד על לשונה הכונה על נחלת יעקב אבינו ודומה לה: וגכון הל האמור למעלה באומרו ותורה חסד על לשינה מליתי להס ז'ל ברבה בפסוק כי לוית חן וגו' שאמרו כל זמן שאתה משמיע הילך בהם הם כעשין לך חן דבש וחלב דכתי"

דבשוחלב החת לשונך י והוא מובן מעלמו: קא לדוד מזמור חסד וחשפש וגו׳ הנה אחר שהשלים דבתי הי"ל מומורים הנ"ל ותפלתו אל אלהיו על כלם התחיל ואמר חסד ומשפט אשירה כלו' בין אם תתנהג בתפלתי על 27 החסד חו ע"ל התשפט לשירה: אישכילה בדרך וגומר יר'וחסים בי חיום שון על כי בעבורו תעמוד במשפט עמדי הנה מעתה אני מכין את עלמי לעמוד בחשובה שלמה לפניך והשכילה בדיך המים מתיתבה אליועל דבר זה הני מהבודד בו וחההלך והטייל בתם לבבי בקרב ביתי וכמו שקבלתי על עלמי לעשות עובה חמיד וללכח בהרך חמים כו' כמו כן קבלתיעני לבלתי עשוח רעה לה בראייה בעיכי ולה במעשה בפעל ולה במחשבה בלב והוא הומר קבמו לב בד עיני דבר הליעל ככבד ההי עשה שטים שכחתי ככבד הב' לכב עקשובותר כבבד הג'והנה כשחדקדק חתלה בזה המזמור כל הי' דברים של חסובה שהביא בעל ספר חובת הלבצו' ובספר חסדי הבות המנא רת כלם בדרוש התשובה ואומר לבקרים אלמית כל רשעי ארץ יר'מעע מעט בכל בקר ובקר הצמית אותם כדי להכרית מעיר ה'כל פועלי און מה שלא אוכל לעשות זה אם הרלה לכלוחם בפעם חסת י חויר' ע"ד חו' מעט מעם אברשכו ובימר פן תרבה עליך חית השרה ורו"ל חמרו ח"ר יוחכן לשני בקרים הביחו ישראל כדבת המשכן שכחמר בבקר בבקר בזכות זה הלמית כל רשעי דרץ וכו':

קב תפלה לעני כי יעטוף הנה חיבר מומור זה אל הקודמים אליו להיותו תפלה מוכנת לכל מי שהוא עני חשוב ויראובים להתפלל על לרתו בחברת רבים כי אם ביכו לבין הלהיו והוא מומר תפלה לעני כי יבטוף ר"ל שהוא מתעשף ומחכסה ואינו רוצה שידע מדם בצערו וכו' ולכני ה'ישפוך שיתו ולה בשני שום הדם: ה' שמעה תפלחי זהת היה תחלת תפלחו שיחפלל ויאמד ה' שבראחכי שמעה תפלחי גם כי היא תפלח יחיד . ואומרו ושועהי אליך תבא יר' מלבד שתחנני על שחשמע הפלחי הנה ג"כ אני רולה ששועתי חבא למעון קדשך לשמים והוא כאומר וישמע לקולם וחבא הפלחם למעון קדשו לשמים שעם שאחר וישמע בקילם במו שחתר סה שמעה חבלתי עכ"ו חמר וחבח תפלחם למעון קדשו לשמים והכונה

ומאות' בתהלה . ואולי כי הוא לחשיבות שמות מקדושה אשר ילאו מהש ולכן לא חשבו להתקשרות הערין מפני החשיבות ההוא : אואלי כי היה למען בלבל מוח הסכלים אשר לא יוכלו להבין פודותיה · וכאשר דאינו בדבו' המופתי מהארי הגדול הר"מכם במורה הכבוכים שלו אשר בלבל וכן כעשה בדבור הכבואיי מהתורה והתהלה המור ם אותכו דרך עד פרקיו לשבה הואת י החיי י וה' יכקח עיכיכו לראות אור חכמתו והיה לכו למשיב כפשי ולכן אף כי אמר לעיל כלו ואמר תפילות ותהלות זולתו עד כה י עתה הפסיק הפכין בדבריו ותפילותיו יוכוכת המזמור הלו שיפור הנהגתו בהנהגת עציוו ובהנהגת ביתו ובהנהגת מדיכת מלכותו . חשד וגו' אכי אשיד לה' תמיד בתהילותי . בעשותי חשד עם זולתי מהלדיקים ומשפט ברשעים - אשכילה וגו' אני משכיל ומביש תמיד ללכת בדרך תמים שהוא אברהם האב הראשון שאמר לו האל התהלך לפניוהיה תמים - ואמ' פליו כי ידשתיו אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושחרו דרך ה לעשות לדקה ומשפטי ואכי ממתין הזמן מתי תבוא אלי אחה ה ברוח הכבוחיי ותדבק בי י חשר הדרך ההוח מה'הוח סולם להשגת הדיבוק המו חתהלך וגו' אחרי ספרו הכהגתו את עלמו ספר הכהגת ביתו י באומרו את הלך ואתכהג בתו' לבבי בקרב ביתי כי בכי ביתי גם הם איישיר אל ההכהגה נתם לכב כאשר אתכהג את עצווי . לא וגומר לא אשית לנבד עיני דבר בליעל - כי תאיד יחלא בבני בית בליעל מה מסית ומדיח בלשונו הרע להרע לוולתו " וזה להיות כי שנאתי לעדות שטים ודברים נוטים מדרך הישר " ולא ידבק בי מאומ' מזילתי כי חרם הוא ושקן תשקלמו לבב ובו ואותו הבליעל אשר לו לבב עקש תכף ישור ממני ולא ארצה שיעמוד בביתי כי איני רוצה שהרע והרשע יהיה ממיודעי ואדעהו מלשני ובו משפט שאר המלכים לקרב אליהם המלשינים לתועלמו אבל אני איני כן כי המלשין בסול

קשר הה' חומשי תהלה ומזמוריה – וכאשר יאמר אין מוקדם ומאוחר בתור' ככה יאמר אין מוקד.

המדינה . כי בכל בקר ובקר ימצא איש רשע כדין ברחוב העיר באוםן שמעט מעש אנרשם מן הארץ ואכרית מעיר ה' שהיא ירושלם כל פועלי אין: לעכר ונו' הכה המוחור הלו חברו דוד על עצמו ולמען יוחרהו גם כן כל אחד מבכי הגלותי וכן נפרשהו על היחיד אבולה בתוך האימות ור"ל ואת היא מפלה מהמטוכ בגלית: כאשר יתניטף קלתו בקלאו כאלו יחקבלו אבריו ויתכשו אלו עם

רשהו אותו אלמי ואכרית . גבה שיני לראות ולהסתכל בתעכובית בני האדם ורחב לבב לחמדם

כי שיכא ולבא חרין סרסורי דחשא איכון . אותו לא אוכל ולא אסבו׳ . שיני וגו׳ אבל שיני ולבי הם בחסידי כאמני ארץ ואותם אבקש לשבת עמדי . והולך בדרך תמים הוא ישרתני . כי לא

ישב בקרב ביתי עושה רחיה ודובר שקרים לא ירון לנגד עיני לבקרים יבו' ספר הנהגת

חסד ומשפט אשירה . כשאחם עושה עמי חסד הקלסך ברוך הטוב והמטיב וכשהתה עושה בי משפט אני אשיר ברוך דיין מומרה: מפכילהי אתן לב על ה דרך התמים: מתיתבה הלי הדרך הישרה להתהלך בה ואתהלך בתום לכבי אף בקרב ביתי בהלנע כמו בפרהסים סטים : לשון כי תשעה השתו לסור מן הדרך דישם"ולמלכם בל': רע לא אדע - לא חהב לא מכיר בדבר רע :מוחו לה או**כל-**שיה' חבירי שלח חלמד ממעשיו ב לבקרים אלמית : מידי יום יום אברית מעם מעט לשעי ישראל המחוייבין מיתה: תפלה לעכר 🔹 הַבְּרָה לְעָנִי כִיר א יִשׁרחל שהם עם עני: יעטוף : בהחטטף נפשם בלרה ב נחרו " הכ"ון משמשת כמו נעשר נקבו נקנו והוא לשון יובש כמצ ועלמי חרה מכי חורב נחר מפוח: לקחת : שם עוף הות: ככום חרבות . שם עוף כמו את הכום וחת השלך וחת הינשוף

מלבר כך אנו נדודים מחקומכנ

שקדתי

ללפת בגולה:

ה"א לדוד מזמור ז'וסימ' נמסר בתלים סי' ב"ר: עשור' ג' כתיב ה'וא כתיב ו'וסימן ולא נטשתבל לנשק: ואתם חשבתם עלי 🕶 עשה סטים שנאתי עשה צדקה. ומשפש: קרמ' כתיב וייור ועי"ן מ'ה דא"יתקשינא בה"א עני"נא

ביר"מיה סי"מן כ"ב וגם במסרה

אכן יחייא מזמור וגומר הכה כאשר כבר אמרתי הוא מהכמכע לתת קשר למזמורים שבשפר הלו : כי בחשר לא ידענו קשר הה' חומשי תונה ופרשיותיה : ככה לא נדע

כִּי־אֲפֶּר כַּלֵחֵם אָכַלִתִּי

אַתָּהתָקוּם הְרַחַם צְיָוֹז כִּיד

וַיִירָאָוּ גָויִם אֶת־שֵׁם יְהוָהָ

תַּכָּהֶב וְאת לְדַר

לְשְׁמִע אָנַקְרֹה נֹ׳ חֹנֹח

תהלים קב

כלפור כודד ' מין נפור הות כשוכן כדד בטבע . חרסיכר נדי החופות פע"ח מהוללי סמון בני עפיץ כי הפר כלחם מכלת בכיותינמור ססרנשות פתוך נער: כי נשחתני" בהכיט נפלחו" פתורתך: ותשליכני 'להיות חרפת חום יבווי עם: יעי כנל נטוי מתה בקנון גליות יפי הם כפו הול ההווה כנסיית סדין שהות מהל פרחי יכן חני מפתין מיום ליום פלחמת גוג וחכלי משיח: וחכי כמשכ איכש אולי אמית לפני ים התשועה: חתה ה' לעולם תשב : קיים ננחי : זכרך . כחמרו ויוכור להם בריתו וחין כפק שתקיי דנריך ותשיע מבל מולי לא יבים ביעין לתהתקום תרחם חף שלפי שחין הדור וכחי : כי בח מושד : רחוי לוה : כירנו פנדיך את אנניה של הפך דור המדנר שמחם! בה כחמרו וידעו חת החרץ חשר מחסתם נה: וירחו נוים ונם בשביל שיירחו גוים בחתרם: כי בנה ה' ניון ולח כובחת תפלתם ורחוי: שתכתב זחת לדור אחרון למפן יתפללו חלים בשת לרה נם הם: ושם נגרח ועם זה עם ישרחל שנכרח בללם ידמות ולח נשחנ לשות נפשם: יכלל יכי כי בשקיף לרעה על רודפינו : משמים אל ארץ. מגכיכי לשכת ומשפילי לרחות :כבים בשמש הנקת הסיר בגלות: לפתח' בקבון גליות: בני תפותה' בני חותה שפתו בגלו': לספר

שקדתי י שקדתי על מקום אחד לבדי ואין אחד ממשפחתי עמי: כלפור ' לשין זכר ובתורה נקבה וככה מלת שה פזורה רק שה תמים: כל התברר טעם המזמור כי כל הרעות שקרהו בעבור סבלו חרפת החויב ומלת מהוללי פעולים שהיו בעיניו מהוללים הוח המתהולל שבו לאלה ולשבועה חם חכוב אהיה כפלוני: כי אפר

דרך משל כמו הכפישני באפר וו"ו ושקוי תחת ה"א כי אותיות ב׳ ייינ׳ שָׁקְרִית כָּל לִילְיָא וַהֲוִיתִי הֵיךְ צִיפַר חהו"י מתחלפין: מפני מודה ייֹם ייֹל דִּפְרַחוְנַיִירבּלְחוֹדֵיה עַל אִינָרַא: כָל ייֹם ייֹל אִינָרָא: כָל כי גברה יד האויב עליו בעבור שועמתו: כי נשחתני כדרך יוֹפָאיַחִסְרוּן לִי בַעַלִי דּבָבַיפִתּלִעַבָּי השליך משמים הרץ תפחרת וְשִׁקְנֵי בַבְבִי מָסָבָתִי: מִפְנֵי־זַעַמְךָ לִ יֹּתֹ, שִּיִיבְמֵימְרִי קַיִּימוּ מַנָּן: אֲרוּם אֶפְּרָא הֵיךְ ישראל: ימי : כאשר השלכתני ימֹיַבַ הַ מֹוֹנָגא סְעָדִית וְשָׁקְיוּתִי בַּבְבוּתָא מְוֹנָית: קלרו ימי והלכו במהרה וכסוי חוחר כחו עלום שהלל מיד יטה: מוקרם רונוד וקיצפר אַרום נְשַׁלְתַנִי ואחה : הטעם שאתה בלא שכוי וּטְלַקְתָּנִי: יוֹמֵי הֵיךְ טוּלָא דְוַצְלֵיוַאֲנָא על כן מלת חשב כי כל חכועה יוֹרְיָף הֵיךְ עִשְּבָּאאִיבָש: וְאַתְיִי מְרוֹרְרְיִּיּם מוֹי הוֹח וככה "כפחך שהוח לַעַלָם בִשְבַיָּא מָתִיב וְדְבַרָנָךְ לְבַרבּיִים בּשׁמִים והטעם חולי תעמידני אַתְ תְקוֹם תְרַחָם צִיוֹן אַרום בּניס רוֹם טוב מחקד ולה יתמו מהר: מקו אתה כאשר הזכיר כסאו בשמי עירן למיחום עַלָה אַרוֹם אָרָא זִימְנָא: יכּיז הוכיר כסחו בחרן במקום ניון כדרך מקום מקדשינו כן אַרוּם רַעוּ עַבְּדָרְ יַת אַבְנָהָא וְיַת הבטחתכו שתעמוד ליון לעולם עַפְרָהָא יְחַסְיון: וְיַרְחֲלוּן עַפַּיָאיַת בשכון כבודך שם ואמר תקום שְׁמָא דַיָּי וְכָל מַלְכַיָא דְאַרְעָא יַת כנגד תשב כי זה יהיה אחר קומו להלחם עם אויביו:לחכנה: וָלֶרֶה: אֲרוֹם אִיתִבְּנֵיבְּמֶימָרָאדִייָי שם הפועל ובא הסגול שהוא ַקַרָתָּא דָצִיוֹן אָרְנְּלֵיבִּיקָרָא: אָרְפְּנִי פתח קטן תחת גדול כמו פן גַלוונויה בַמַּגְתַּרְיָיאָן וֹלָא בַּפֹּר יַת אכלך גם שניה' קלים בלי דגש: צַלוֹתֵיהוֹן: תִּהְכְּתִיב צְלותָא דַא לְדֵר כי כל רלון עבדיך לראו'אבניה וכאילו יחוכן עפרה לכשקו ורבי בַּתַרָאֵי וְעַבָּא דְּעָתִיד לְאִיתִבְּרַאַה משה אמר כי רלו כמו או תרלה יִשַבַּחיָה: אֲרום אוֹדיק מִשְׁמֵי מְרוֹמָא הארץ ויחוכנו לבכות בבוא מועד רְקוּרְשֵיה יָיָ מִן שְמַיָּא לְאַרְעָא אִסְתַּבָּל: לְמִשְׁמֵע ְאַנִּיקוּתָא דַּאִָמִירַיָּא לְמִשְׁר בְּנַיָּא כדרך חכוכו אותם: ויראו . שם יי' ויראו ימשוך השם עמו למישתעי והפעם שייראו הגוים ומלכיהם את שם כבודך: כי הזכיר טעס ייראו עת שיראה הככוד

שקדתיי- התבוננתי בעלמי והנני כלפור הבידד עלגג יושב לבדו באין זוג בודד יושב בדר: מהוללי המתלוללים בי לשון הוללות: בי נשבעו רחו ברעתי ונשבעים בי ואוחרין אם לא יארע בי כמו שאירע לישראל כה יעשה לי כמו לישרא : בבכימסכתיי בדמעה מזגתי: כי נשאתניי תחילה והגבהתני ועתה השלכתני

משמים חרץ וחם לח נשחתני תחילה לא הית' חרפתי רבה כל כך: כלל נטוי לעת ערב כשה כללים נוטי׳ וכשחשיכה אין ככרים אלא כלים והולכי':ואתהי אשר לעולם תשב וכשבעת לכו בד כשם שחתה קיים יש עליך לקיימנו לפי׳ אתה תקום תרחם ליון כי עת לחנכ' כי כך הבטחת כי יראה כי אזלת יד והרי אזלת יד : כי רלו אהבו אף את אבניה ואת עפרה ומדרש חגדה כשילא יכוניה וגלותו נשחו עמה מחבני פו עת לחננה בירבא סוער: בירצו ירושלם ועפרה לבנות להם שם בבבל בית הכנסת: זיראו גוים: הת שמך כשתושיע את עמך הערער הלועק כמו לעקח שבר יעוערו ד"א ערער הרום וכשחת כמו ערו ערו: חכתב זאת י כך יאמרו רואי הישועה תכחב הישוע' הזאת לספר אותה לדור אחרון: ועם נברא שנעשה בריה חדשה לנחת מעבדות לחירות מאופל לאור גדול: אל ארן הביט ' לראות בעוני עמו : תמות' חולה למות אנמור"ינידא בלע"ו:

<u>שָקַרִתִּיוָאֶתְיֵּתְ</u>בֹּצִפוֹר בּוֹבֵר עַל־נָגִנ: בָּלְ־הָיוֹם חַרְפִוּנִי אוֹיבָיִ מְהוֹלְלֵי בִּי ָּוָקְצְׂפֶּ**ּך**ּבִּינְשְׂאתַנִי וַתַּשְׁלִיכֵנִי: יָבֵי כְצֵל נָשָרי וַאֲבִי כַעשׁב איבָשׁ: וָאַתָּה יְהוָה לְעוֹלָם תֵּשֶׁב וְזִכְרְהְּלְדֵר אַכְבֵיף אֶרת־אַכָּנָיִרָ וָאֶרת־עֲפָּרָה וִכָּל־בַּלְכֵי הָאָרֶץ אֶת־כְּכוֹתֶך: כִּי־ בַנָּחיִהנָּהַ צִיון נִרְאָהבִכְּבוֹדוֹ: ַפָּנָה אֵל־תְּפָּיֵרָת הָעַרְעָר וְלְא~~ֹ־בָּנַרְה~~ׁ יִּיּהי אָת־תַּפִּרָתָם: ב אַחַרווןעם נבראיהלליה: הַשְּקִיף מִפְּרַוֹם קָרַשְׁוֹ יְהוָה מִשְׁמַיִם ַי אַל־אַרֵץ הַבַּיִּט: אָמֶיר לְפַּתִּחַבְּנֵיְרִיִמוּרָדָּוּריוּ:

מסרה

בודד ג'בקריאה ומ"ל וסימ' ואין

ביון בשועות בין הביון או היו לה בל מוחד סוף פסוק וסימ'מפני זעמך וקצפך כי נשאתניי ותשליכני מצולה כלב ימים ונהר יסובבני בצפור כודד על גג: ותשליכני ב' ח"ר ר"פ וחד סוף פסוק וסימ'מפני זעמך וקצפך כי נשאתניי ותשליכני מצולה כלב ימים ונהר יסובבני בצפון בורד על גג - וונשל בני בי זו זי ב בי היים בי היים בי היים בי היים בי היים בורה בל בי היים ונהריסובבני : אתה י"ו ר"פ בסיפרא וסימ' אתה יו' תשמרס תצרנו מן הרור : לא תכלה רחמיך ממני : אתה ידך גוים הורשת : מלכי אלהים : אתה סתר לי אתהי דד פ בטיפו אוטים. אונורי הנספו כרות בעוך: אתה רצצת ראשילויתן: אתה הצבת כל גבולות ארץ: אתה נורא אתה: אתה בקעת מצר תצרני: אתה ידעת חרפתי: אתה פוררת בעוך: מצר תצרגין אתהיו עונות פוני אות ביני אתה מושל בגאות הים. אתה רכאת בחלל רהבי אתה תקום תרחם ציון: אתה צוית פקודיך: נא' מעין ונחלי אתה האל עושה פלא: אתה מושל בגאות הים: אתה דכאת בחלל רהבי אתה תקום תרחם ציון: אתה צוית פקודיך: נא' באיכה אתה יי' לעולם תשב:

דַּמְסִירִין לְמֵיתוֹתָא:

ערער בעבור ערו ערו איננו נכון כי האומרים ערו ערו הם האדומים לבבליים כאשר אפרש במקומו: מכתב זה הפסוק לאות כי זאת דרך נבואה לאחד המשוררים וטעם ועם כברא כי יהיה נברא בשוב השם שבות ליון: כיי כדרך ראה ראיתי את עני עמי: לשמועי כדרך וישמע אלהים את נאקתם בעבור חסיר אמר לפתח ובני תמוחה שהם מוכנים לסבח ולמות כמו תקומה תרומה :

תהיכת ה תורת חסד

בליון: פנה הזכיר כי בכין

ליון יהיה בעכור חפלת ישראל

בגלות שהם דומים כערער בערבה והאומר כי ישראל נקרהו

אצלי בזה הוא לפי שבהשמע תפלחו בשמים יליצו עליו טובה מלאכי המרוסויתפללו בעדו וימצא שגם שתפלחו היתה בינו לבין אלהיו ולא נתבייש בפני שום אדם הנה נמצא בלד מה היותה תפלה הנחתרת ברבים והם התלחכים שילילו ויתפללו אל ה' בעדו: אל תסתר וגו'יר' אל תסתר פניך ממני בו ביים שלר לי וכו' י הובה כעשב וגו' אמר כי מלד היותי ממתין לשיענהו ה'שכת מאכול לחמו : ואפשר שיר' בזה ע"ד מה שאז"ל שהחוכל החר חלות הוא כזורק אבן לחמת ויר'הוכה כעשב ויבש לבי יען כי בהיותי ממתין לשתענני שכחתי מהכול לחמי ר"ל שכחתי המזון חשר הייתי מורגל לאכול אותו בד' שעות מהיום וכשאלתי אותו הזיק לי הרבה מאדי ומפי כמה"ר משה אלשי"ך ז"ל שמעתי כי זה יוכן עם מה שאז"ל הין לך עשב מלמט'שאין מכין אותו מלמעל'והומרי׳ לו גדלולוה אמ׳ הנה לבי הוכה כעשב על הדרך שמכין לעשב לשיבדל אך אמנה לעשב נוחנין לו במה לגדל ואני הנה ייבש לבי כי שכחתי מאכול לחמי הנצרך לי לגדל ע"כד : מקול אנחתי וגו' יר' הנה האנחה שיברת חלי גופי של אדם ובי היה הדבר להפך שבמקום שבירה ופירוק חבור היחם בי דיבוק וחבור עלמי אל בשרי ודבר זה הוא דרך גוזמא : דמיתי לקאת מדבר הכונה לומ" שהיה מתבודד בתפלחו במקומות שלה יראותו אנשים - ואולי הכונה בפסו' זה היא לומר שעם היותו עני היה מרחה חת עלמו כחילוהות עשיר ושמן ובינו לבין עלמו הוח יבש בעץ. והמשיל זה הדבר אל הקאת ואל הכום כי הנה הקאת כתב הר"דק שהוא הקיק הנוכ'במשנה, והנה שם אמרו ולח בשמן קיק וכו' וה"ח פה דמיתי לקהת מדבר ויר' דמיתי לקחת מדבר שמוליחין ממכו שמן רב אך מה שהייתי אכי לא היה כי אם ככום חרבות שהוא הקיפופא : שקדתי ואהיה וגו' יר'הנה אכי בודד על הגג כל היום כאשר בודד הלפור שם והכוכה לותר שהוא עולה שם אל הגג להחפלל יחידי כדי שלא תשמע מפלמי בפני שום אדם והרואים אותו שם חושבים כי הוא סכל ושוטה כו' והוא אנ' כל היום חרפוני אויבי ומהוללי והם אותם שחושבים היותי סכל ובי נשבעו כלומר כל אחד מהם אומר אהיה כפלוני אם עשיתי כך וכך פירשו המפרשים י ואמר שרם יענהו ה'תכף ומהרה לא יהינ כל היום מחרפים לו כי אם מקצה היום ההוא השר יראוהו מחבודד שם: מפני זעמך וקצפך יר'תפני זעמך והפלך כי נשחתני מקודם והייתי נכבד בעיני העולם ועתה השלכתני ואין לי מה לאכול ולואת הסבה אתרתי תפלה לעני כי יעטוף והוח כאומר העטופים ברעב וגו' או יר'כי כשאתני בתחלה על כנפי נשרי' ותשליכני עתה ופי' זה בפסוק זה ילדק לפי פי' המפרשי' שפירשו המזמור על יפראל י ימי כלל יר'והנה ימי הם מטבעם כלל כטוי ואכי כעשב איבש כלומר לא די זה רק שאני מאתי איבש כעשב והוא בעלמו הדבר שאמר חכמי הטבע כי ילאה הטבע להוריד מהמזון תמורת ההתכה בכל הימי' גם אם יהיה המזון שיה בכל יום ומה גם כי יעטוף האד' ברעב וכו' - ומלאתי כתוב הסבה הראשונה למיתת האדם היא אם בטבע לפי שכל הוה נפסד או מלד מדוח מהרגשות דבר וחרב גם כל חולי וכל מכה אשר בסבתסיגוע האדם קודם זמנו והוא גרמה בנזיקין אם מצד אשר יבחר במאכלות הגשו' או במשגל או ישגף עצמו לתשוקת הממון ומפרש בים ייולא בשיירא והולכי דרכים ויהרגוהו או יחלה וימות מטורח הדרך ורבים כאלה יעשה האדם בבחירתו יהיו סבת עלייתו קודם זמנו הו יגרום בעלמו מלד ההשבח' יקלרו ימיו במעשיו הרעים כפי הדת והוא שלרו"ל הלואי יהיה האדם כלל הכוחל והמילן שהוא כלה בטבע הלואי שלא חהיה מיחת האדם רק טבעית ואינו כן אלא הוא יגרום בעלמו ויתחייב בנפשו קודם זמנו ונקט כוחל ואילן דבנין הכותל הוא בידי אדם ואילן הוא בעבע כמו כן שלמות בריאות האדם אפשר

אלו מרוב הצרה בהתפללו י ולפני ה'ישפיך שיחו שהם שם חונח על רוב התפלה י ה' וגו' ה' שחע קפלתי שאתפלל כאש'יש לי פכאי להתפלל שיך י ושועתי ולעקתי שאנעק שיך לאחר שתיוורכי לכלתי היות לי פנאי לסדר תפלה מפכי כובד הצרות י אכא אליך תבוא כאלו היתה תפלה מסודרת . אל תסתר וגו' ואל תסתר פניך ממכי ביום צר לי כשאזטק לאמר שתטורני י בתפילה מסודרת ומהר ענכי נשתי הפטחים המ' י כי כלו וגו'כי כלו כעשן הכל יחי י ועלחותי נחרו ונשרפו כחוקד שהות האוד מוצל מאש כי קצתה כלה בעשן וקצתה נחרה באש וחשך משחור תארוי הוכה לבי ויבש כאשר ינש העשב החוכה מחום השמש וזה להיו' כי מפני הצרה שכחתי מאכול לחמי המרטיב גוף האדם זידבק בי חום נכרי מתלהב בלב תחלה. וגדל עד אשר יכושו . מקול אנחתי דבקה עלמי לבשרי כי גדל היובש מפני הדאגה יוכל שכן עם הקול מאנחה המתמיד י דמיתי וגו' כאופן שבקול בחת דמיתי לקאת השוכן במדבר : והייתי ככום אשר יושב בחרבות אשר צונקים בקול נהי : מקדתי וגו' כ"ל כי בגלום הלו אף כי שקדתי והממדתי לנור במקור אחד ימים ושנים תמיד אחשב ביניהם כגר וכלפור בודד על גג אשר לא יכנם בכית מפני פחד האנשים י וכן אנכי בנלותי וחוץ מביתי בארץ הקדושה נחשב בין האומות כבר . וכל היום חרפוכי אויבי לאמר כי עוב ה' אותי ומהוללי שהם האויבים המלעיגים בי בדברי הוללות בי נשבעו . כי לרוב לדתי בשפלותי נתנכי ה' לאלה ולשבועה ' לאמר אהיה כיהודי אם אעשה הדבר הוה ' כי אפר כלחם אכלתי שהיה טעמו בפי לרוב לרתי כטעם האפר וכן כי להפסד מזגי הטוב אתאו' אכילת העפר כאשר יתאוו לפעמים כן השעוברו' וזולת' מן הדברים הרעים ושיקוי מסכתי בבכי . מפני ובו' וכל זה מפני זעמך וקלפך עלי כי נשאתני ברום המעלה ואחר כך השלכתני עד שאול תחתית מהבויון והכלימה . עד שימי הם כלל כטוי לעת ערב שממהר לשקוע . ואני איבש ברוב הצרות כעשב אשר ייבש בנקלה י ואתה ה' וגו' אחרי ספרו צרות הגלות התפלל אל אל על הגאולה באומרו אתה ה' שלעולם תשב באופן אחד בלי שינוי קודם הבריאה ואחריה וקודם הגלות ואחריו כי זכרך יהיה לדור ודור ולכלח אחרי הגאולה . אכא כי אתה חקים לרחם ציון העיר החריבה והשוממה · כי כבר הוא עת וזמן לחכן אותה · כי כבר בא המועד · ורמז לב שמכי הקץ אם הקצו' ביום מועד יהיו ישראל טובים או רעים ואם קודם המועד אם יוכו ישראל במעשיהם הטובים לקרב הקץ בטרם זמכו כי יחנכם ה' ויקלר זמן הגלות ' כי רלו וגו' וראוי לך לרחם ציון להיות כי עבדיך עם ישראל אף כי הם שקעים ושלוי בארממות הגוים ובחצרותיהם וטירותם - הם תפצים יותר ומתאוים לעמוד בחרבותיה מלעמוד בחצרות ההם . כי רצו מתפצו באבכיה ואת עפרה יחוכנו כי ישא חן בעיכיהם העפר ההוא מהחרבות ירושלם - ויראו פנו' חזר לעיל כי אכא תקום תרחם ליון י ויראו גוים וכל חלכי הארץ את שם ה' ואת כבודך לראותם המשות הגדולות והאותות והמופתים שיהיו בגאולת ישרא אוי כי בנה וגו' כי כאשר

שתביה מצד היותו שלם ביצירה וחזק הטבע או מצד הנהגתו בתאכל ובתשתה הראוי ובשיעור מוגבל ובזמנו והיוחושוכן במקום אויר זך ועם כל זה לא יועיל לו כי אפי' יהיה שלם היצירה כמלהכ" דוגמת הכותל הנבנה בידי אדם או כטבע דוגמת האילן לא יהיה אחריתו בטבע כמותם כי על כל פנים יהיה כלל עוף הפורח כי אפשר בדין יבחר בדברים אחרים הקנאה והתאוה והכבי ומעשים רעים ינרום בעלמו להתחייב עליהם - ומ"ש הפסוק ועוב לא יהיה לרשע ולא יאריך ימי' כלל אשר איננו ירא מפני האלי"ם מפני שהוא בורח מיראת ה' לפי שהיראה מקצרה ימיו של אדם ובזה הוא טועה והוא לא יבין כי יראת ה' תוסיף ימים אמנם הרשעים הבורחים מהיראה חושבים שמאריכים ימיהם בהיוחם בלי פחד והוא בהפך כי שנות רשעים תקצירנה וזה שאמר וטוב לא יהיה לרשע ועוד לא יאריך ימים כלל סתם שהוא בטבע אלא בקיצור מופלג יותר מצל העוף י ואפשר דהא דקאמר שהוא פורח וצלו עמו דמלתא אגב אורחיה קמ"לן והוא השארות הכפש וחזרת כצל לאתכו ולחזקו לזמן התחייה והיינו עמו מקול אנחתי וגו' ואחה ה' לעולם תשב וגו' זו היא הקדמה למהשירלה לומר אחרי כן ור"ל כי גם כי הוא יחידי בתפלחו עם כל זה יענהו ה' ועל זה אחר אחה חקום וכו' ויר'אתה ה' שלעולם חשב ושוכרך לדור ודור שאתה תקום חרחם ציון אם כשיהיעת לחננה על לד החםד או כי יבא מועד ויהיה בעתה . או יר' כי עה לחננה היא כי בא מועד אחר הלי עבדיך אם אבניה וכויםיקראו כבר בשם עבדיך ויהיו לדיקי וכו' ואו וייראו גוים את שם ה' וכל מלכי הפרן את כבודך כי בכה ה'ציון וכראה ציון בכבודוומה הוא כבודו שאו יאמר בעולם כי פכה ה' לתפלת הערער המחפלל בציון אשר הוא מקום קבול התפלה גם כי הוא שרער ר"ל יחידי ולא בזה את תפלחם של הרבים . ואולי לזה כיון שע"ה בתפלחו באומר ושמעת אל תפלח עבדר ועמך יבראל אשר יתפלל אל המקום הזה כי באומ׳ אל תחנת עבדך רצה לכוין אל תפלת ענדו יח׳ התחפלל יחידי ואומרועמך ישראל הם הרבים: תכתב זאת וגו׳ יר'וא"כ אתר שבהמשך הומן אתה ה' מעשה זם לה המקום הזה כי באומ׳ אל תחנת עבדך רצה לכוין אל תפלת ענדו יח׳ התחפלל יחידי ואומרועמך ישראל הם הרבים: תכתב זאת וגו׳ יר'וא"כ אתר שבהמשך הומן אתה ה' חעשה זם עם בי

לספר כניון להפון ישרחל :

ותהלתו בקבץ שמים להכין ולפורו' גם לחומות י וכהיות

בי: שנה כדרן כחי בחורך

שמה חתת של תורם ושל

פפשי שוכים בעולם כוה:

לדור דירי שכותיך וכקיית

שוכותוך יהיו קיימי' לדור

דורים שחי חפשר בהם הפסד

שיקרם לשפים ולחרץ שחף

על פי שהם נוחיים פכל

מד כלי יכם:

בנלות וכוה: קנרימי לכך חתשלל וחומר: חל תשלני בחני ימי שיפה

תהלים קג

לספר - הנה זהת עת הישועה : בהקבץ - כדרך ולעבדו שכם אחד : ענה - זה המשורר ידבר על לשון מסידים בגלות בארץ מדרקים בבא עת הישועה שיריהו בדרך קודם שיגיעו אל ירושלם וידוע כי עינוי הדרך יקלר ימי האדם: אומר זה יאמר כל החד מן החסידים הרחוקים הבחורים כי ידוע כי הגיף שהוא מן הפפר הוא כלי לנשמה העליונה שהוא משמי השמים ובהפרדה מעל הג ף חשיב למקומה וכן כהוב והרוח חשיב רל האלהים הצר נחנה וזה טעם אל העלני וטעם בדור דורים אולי יערה עליו רוח ממרום לעזרהו עד שלח ימות בחצי ימיו אולי יראה בטוב: לפנים י טעם שנותיך לעולמי עד רק אין כח בלשון רק לדבר כדרך בני אדם וטעם לפנים כי אתה

בִירוֹשָׁלָבָ:

שנותיך:

ושנותיך לאיתמו:

בל־נמוליו:

קדמון לפני הארץ שיסדתה והטעם שהוא מולק לשמי השמי' בראיות גמורות: ומעשה ידיך שמים . שהוא הקו הרוחב נשים פנים של הפן פה המה : אמרו חכמי שקול הדע" כי משפט שמים וחוקותם יסורו והשם יחדש שמים חדשים וחרן חדשה והם לריכים לפרש דברי הרקיע והם עומדים בכללם וחובדים בפרטיהם על כן אחר המה יאבדו כי הפרטים אובדי'

רק הכללי שהם החוקי העמיד' חק ולא יעבר והארץ לעולם עומדת: ואתה הוא באמת ואין זולהך: ושמתיך לא יהמו־ הכשמה העליונ' וכל קרבי יקרא

והכללים שמורים וזה שיאמר כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד חבלה על הפרטי אמר היונחים מן הכלל כי הם משתני' ואוכדי' אין להם תכלית וקץ: בני בדרך ומשד יי' מעול'ועד עולם על יריאיו ולניקתו לבני בנים : לדוד ברכי נפשי את יי׳ היא

מקום ברכונן הם כמו כן מתשרי ההתקד: וחתה ירמיהו שכתב אם ימושו החוקי בוחי בננחי בבחלם חשר האלה ודברי דוד ויעמידם לעד בהפסד בו נתנע נתור יהי רנון: שכני שכדיך ישכונו' לעולכ חק כתן ולא יעבור ורבי בשיר קרשך ביתי התשועה יהודה בן דוד המדקדק הרחשון מסלח כוכה חכמנו שתהים שהי' בארץ מערב אמ' כי הכללי' בימינו: וזרמס לפניך יכון" שמורים לעד לעילם והפרטים צוה המזמור הוהיר המשורו יאלדו והנכון כי זהת החרץ היה חת עלמו וחת זולתו לפרסס היבשה ומעשה ידיך פמים הוא חת דרכי עוב החל יחי לחען חכנם חהנהו בכל וב שוחע ריע: דוהו מחהכה י וחמר ברבי נפשי חת ס' סודום חת מדת שוכי להשיב לוולתו: וכל

בהזרם ותועלתם: נרכי כתוי מל המכ ההוה סשופת מחתו ית': וחל משכחי חת המיכ שמשה בותן שתבר: השולת לכל סונייכי - כנכין כית שני סרופח י שהסיר ינר הרע של ש"ח: הנוחל משחת משמביד נכל: המשמרכי משד ז מכל כד ולח סים כך

07/10 ככתכונן

בר הזוי לתשימה: מדיך אַהר תורב תתמדש כנטר נעווני" דני מת הגוחל נישוב לו מו מותו העדי

ברותני:

לָמִישָׁהָנֵי בִצִיוֹן שִׁמְאַדְיַיְוְחוּשְׁבְּחֵיה בִירוּשְלֵם: בְאִיתְכַנְישׁוּת עַמִּין כַּחֲדָא וּמַלְכוַותַאלְמִיפָּלַחְקָרָםיְיָוּאִיםְחְּגִיף בין טורַח דּאוֹרַח גַלוּתָא חֵילִי אִיתְכַןצָרוּן יוֹשֵי: אִימַר בָּןרָם אֱלָהַילָא הְסַלְקִינָנִיסִן עַרְּטְאבּפַלנות יוֹמַי אֲחֵי יַתִי לְעַלְמָא דְּאָתֵי מָטוֹל דִּי בְּרָבִי וֵיֹנִינְיִי יִשְׁוֹמַעֲשֵׁהְיָבִיךְ שָׁמַוֵם: דָרַיָּא שְנָחָך: פון שֵירוּיָא דְאִחְבְּרִיכָּל^{ַ בְ}יִּף ביריית א אַרעא יבַדתאועובריידה בממס תַּחַלִיבָּם וַיַחַלְפוּ: הינון יהוברון ואַת תקום וְכוּלְהוֹן הֵיךְ לְבוּשָׁא וִהְבַּלְיָין הֵיךְ מּמֹי יִשְבַוֹנוּ וְזַרְעָםלְפָּנֵיךְ יִבְּוֹן: אָיצִטְלֵי תַחֲלִיפִּינוּןוְיִיחְחַלְפָּן: וְאַתִּ הוא דִי בְרִיתִינוּןוּישְנְתָּרְלָאִמְשְׁתַּלְפָּן: בני עַבְּדָּךְ יִשְׁרוּן אַרְעָא וְוַרְעַיַּתְהוֹן ַבַבָּטָרְיִחַקְנוּן: עַליַרַבָּוֹר אִיתִאַמַּר בּנְבוּאָה בְּרִיבִי גַפַשִׁיוַת שָׁמָא דַיַיִוֹכָל 🌣 🕬 הָרֹפָא לְכַל־תַּחֲלוּאָיְבִייהַגּוּאֵ מִשְׁבַׁחַת בְּנֵי גַנַוּי יַת שְׁמָא דְּקוּדְשֵׁיה: בְּרִיכִי נַפָּשִינַת שְׁמָא דֵּינֵי וַלָּא חַתְנִשִׁינַת כָּל נּ פֹיִנִםי׳ חיסולוי דְּעָבַר לָאִיִּטִיךְ תַּוְרַיִיוְבְּאָתַר בּוּנְתָא: דְשָבִיק לְכָל אַוְיְבִידְּמָבֵילְכָל מְרָעָיְבִי: דְּפָּרִיק מִנְּהָנָם חַיָּיְבִי דְּאַבְלִיל יָתָיִיכִי חִפָּדָאוְרַחֲמֵי: דְּמַשְּׁבַעבְּטוּבָא יוֹמֵי סִיבְּוָהְיִיכִי וּלְעַלְטָא דְּאָתִיתַּחְבַּת

הַפַּשְׁבִיעַ בַּטִוֹב עָרֵיְךְ הִגְּחְחַבִּשׁ הּ יונק מסדי המו וכן כלס

לָדָור יבּרְבִי נַפְשִׁי אֶת־ א כחדם החופך לבופו לפופטו:

וכלם ג' וסימ' מן הסלע וכלם נבקעו וכלם כבגד יבלו וכלם בשמות: קג לדוד ז' בטעם בסי׳ וסימני לרוד שפטני יי׳ ייי

מסרה

ענה בדרך כחי - חיור לקבלו

הראשון כי נשחתני ותשליכבי

הויבי כחי: הומר : ליי': הליי

אתה: אל חעלני בחלי ימי : אל

חסלק אוחכו להבמידנו מן

האדמה ביד אויבינו בחלי ימיכו

ומה הם ימינו כל ימית דור

דורים שנותיך הבטחת לקיימכו

לפניך כמו שהמור נסיף

המזמור ושכותיך לח, יחמו

וורע עבדיך לפכיך יכון: לפכים־

מתחילה: כלבוש תחליפם

ואתה כוא י ואתה היח העומד

וקיים: ברכי נפשי חמשה

ברכי נפשי יש כאן כנגד

חמשה עולמות שהחדם דר

בהם כמו שהמרו רבוחיכו

במסכת ברכות גר במעי המד

אורי וישעי - ריכה יי׳ את יריבי לחם : אל תתחר במרעים : לדוד ברכי נפשי . לדוד אודך בכל לבי : לדוד ברוך יי׳ צורי : כטיכ ט' דגשי׳ וסימ' נמסר בישעיה סי'ז':

לכפר בציון שםיהווחותהלתו

תַּעָלֵנִי בַּחַצִּי יִכָּיִ כְּדִוֹר דּוֹרָים

ואַתַה תַּעַמִּדְוַכְלָּםבָּבָּגַרִיבְלָוּכַלְבָוֹשׁ

יָחוֹנֶתוֹכָל־קָרֶבֵיאֵת־שֵׁם קַּדְשְׁוֹ**:**

תַיָּיָבֶי הַמְעַשְּרֵבִי חֲסֶר וְרַחֲכִּים:

בָרַכַיְגַפְשִׁי אָת־יִהָוֹגָה וְאַל־הִשְּׁבְּחִי

וֹפַטִלְכוֹת לַעֲבְד אָת־יְהוָה :

בִּרַקָבֵץ עַמִים יַחְדָּוֹ

לפנים הארץיסרת

בהרך בחו קצר ימי: אמר אלי אל- כה ימי כלל נטוי: שנה בדרך

הַפַּה יאברוּ

וָאַתָּה־הָוּאַ

הַסֹלֵחַ לְכָל־עֲוֹנַכְי

כני־עַבַרִיך

הגוף שהוא הבשר ומלח ברכי משרתת אחרת וכן הוא ברכי נפשי את יי' וברכי כל קרבי את שם קדשו והנה הזכיר שם העלם שהוא הכבוד עם הנפש שהיא הכבוד כי הנשמה היא כבוד הגיף כי אין הגוף נחשב למאומ' רק בעבור הנשמ' על כן הזכיר בגלוי שם העלם עם הנפש והשם עם הגוף כי כן כתוב וכל קרבי שהם מן הגוף את שם קדשו ולח הזכיר עם הקרבים שם העצי בגלוי רק בהעלם: ברכי הזכיר הראשין שהיא חייבת לברכו בעבור כבודו והשני בעבור שהטיב לו כאשר הזכיר אל תשכהי כל גמוליו שגמלך או הזכיר פעמים זמן אחר זמן ורגע החר רגע: הסולח : הטעם כי בעוד עינו היה בן מות והשם הוכיחו בתחלואים ליסרו לשוב להנחם על עונו ויפדהו מבחת וזה מפורש בדברי הליהוח - וי"וד טוניכי כי"וד ותחלואיכי ניסף דרך לחות: הגואל · כמה פעמים היה מוכן למות וחשב בחליו שימות וסעם המעטרכי שנהלו בחליו להט בחסד וברחמים: המכביע · הטע" כי הרועה הוא השם לבדו והוא המשביע לא על דעת אדם רופא שיאכל כך ולא יאכל כך ומעם המשביע כי משפט החולה לזהם חייתו לחם ופי' עדיך פיך כמו עדיו לבלום ולפי דעתי כאשר הנפש כבוד לגיף כן היא כמו עדי והנה הטעם המשביע בשוב נפשך כנגד תשבע נפשי וטעם תתחדש כנשר כיוריכי המר רבי משה כי הוא חסר יו"ד בדרך ותעשי הרעות ותוכל ויש אומרים כי הכשר כל מה שיגדל ויבוא בימים תגדל עלמתו וכן הוא תחחדשבה עלמות הכעורים ככשר ויתכן היות מלח כצורים כמו נשים וָבַה תתחדש כדרך בכוח לעדה עלי שור והזכיר נעורים בחליו כמו ישוב לימי עלומיו:

אבן יחייא

יבכה ה' ציון יכא' בכבודו על כל העולם י ויאמרו האומות אלו נאלו ויספרו איך ה' פנה אל תפלת הערער שהוא ישראל שהיו מערערין עליו וכל האומות . ולא בזה את בית תפלתם אשר הייכו מבזין אנחכו . תכתב וגו' תכתב ואת הגאולה למען שהדור האחרין מהעם נברא ובנים יולדו אשר לא דאו את מעשה ה' ידעונם הם אותה ויהללויה כי הפקיף ונו כי השקיף יה ממרום קדשו השקפה לרעה על האומות" וה' משמים הביש אל ארץ לשמוע אנקת אסיר הגלות י ולפתח האסורים להמיתה כאלו היו בני מות ובני תמותה על מעשה רע שעשו : לספר וגומר למען יספרו בליון שם ה' י ויספרו תהילתו בירושלם : בהקגץ וגו' ויספרו שם ה' ותהילתו בהקבץ עמים ומחלכות יחדיו לעבוד את ה' כי אז יהפיך אל עמים שפה ברורה לקרוא כלם בשם ה' ולעובדו שכם אחד" ענה וגו' זאת היא סיפור תהילתו לאחר כשהייתי בגלו' ענה האל בדרך כחי שבבלתי מוצאי מכוח לכף רבלי הייתי הולך כל היום כע וכד בעולם וכחי היה מעוכה כי הדרכי' מענים האדם מה שלכן היו קצרים ימי - ולכן תמיד הייתי א מר ומתפלל לאל לאחר אכא אלי אל תעלכי אל שחי לדקך בחות בחצי יחי באופן שלא אוכה לראות רישושה ואמות בהביטי בעמל וכעם י אתה שבדור דורים שנותיך ותחי לכלח ולדור דורים האריך ימי מטע לבל אספה בערם אראה הישועה . לפנים וגו' ר'ל ואתה שמומן קדמון הארץ והעולם השפל יצרת ומעשה ידיך שמים - אשר המה יאבדו ביובל הגדול מהמ ט אלף ואתה תצמוד קיים בלי שכוי ותמורה וכלם יכלו כבנד הבלה וכלהי וכלבוש תחליפם ויחל פו פעם אתר פעם וכדעת האומד כי הק"בה בורא עולמות ומחריבן ומחליפן יועם כל ההשתריות האלה בכבראיך אתם הוא תמיד קיים באופן אחד" ושכותיך לא יתמו" בכי וגו וקבלת תבילתי כי מנה בני עבדיך שהם ישראל בכי האבות "ישכונו בטח באולם העולם הזה" וורעם לפניך בעולם הכצח יכון:

הג לרוד ברכי וגו' המזמור הלז עשאו דוד לכלמו לתת שבת והידאה לש על אשר גמלו חשד -ולמען יהיה מוכן לאומרו להסידי בכי הגלות לשפח לאל על השוחתי באומה בבלותה ולהתפלל לפכיו שיחים באולתה : ברכי ובוחר הוא חדבר עם ד' כפחותיו וחלוה אותן שיברכו את ה' ומתן הסבה לכל אחת מהן י וככבד נפש המרגשת ההומה אל הכבודות המדומות ואהבת הממון אחד ברכי נפשי את ה' יונתן למעה הסבה להרית כי היא האל -סילח לעונכי אשר תעשי בענינים הנאהבי' מהופש הזאת י וכנגד כפש הצומחת התאבה למאכל ומשחה

תהילת ה׳ תורת חסד

עם מי שיזכה להיותו באותו דור יהי רצון מלפניך שחכתב זאת לדור אחרון ועם נבר'יהלל יה ומהו הדבר אשר תכתב כיהשקיף ממרום קדשו ה' משמים אל הרץ הביע לשמוע אכקת לסיר שאינו יכול לדבר בפני שום אדם כדי שלא ידעו עניותו וכן לפחח בני תמוחה והכונה על בניו של האסיר בסמוכים עליו שהיו הם ואמם מתים ברעב וה' החיה אותם לפפר בליון שם ה' וכו' והנה אמר תכתב ואת וגו' למה שהוא אינו רולה לומר הדברים בפרסום יען כי לא ידעו הסרוכוועל כן אמר שתכתב בפנקסו לדור אחרון ולה לדורו ועם שיהיה אז נברא יהלל יה על דבר זה וכו': ואולי ר"ל כי אם יחייה כ' אותו ואת בניו תמשך זרעו לדור אחרון וזכו בניו לספר בליוןשם ה' וההלתו בירושלם בהקבן עמים יחדו וממלכות לעבוד את ה'ואו כל א' וא' יאמר מה שיודע מחסדי ה' כי לכך הם מתקבלים שם בכונ'מכיונת כדי להמציא המצאו' לעבוד את ה'ואז גם הוא יספר מה שה' משתים אל ארץ הביט לשמוע אנקת וכו' ואמר. שהלואי יהיה הוא ג"כ מהיושבים שם אך הוא יודע בעלמו כי ענה בדרך כחור ואומר בדור דורים שנותיך יר'אל תעלכי באלי ימי מאותם השני'שהם בדור דורי׳ ר"ל שתתן לאותם הדורות מהשנים מה שאתה נותן לכל וכל זה דבר דע"ה על כללוהם על ישראל בהיותם הולכים נעים וגדים קודם היותם חוך ירושלים - ומצאתי בחוב בדור דורים שנותיך יר' כי אין הש"יכב"ו כי לפי שהם מפחדים תמיד שמא ימותו היום או למחר לכן כשהם פונחים לחים ח' ימהרו לנקום נקמתם ממנו ויענין כזה לח יחמר בו ית' והוח חותר בדור דורים שנותיך ע"כ: או יר' הנה ים לך לתת כמה וכמה שנים לאותם הדורות שיחיו שנים רבים כי הנה מו הכער בן מחה שנה ימות וח"כ הנח לי חת הימים החלה והם הזמן הקצר שיחיה החדם בזמן הוה: לפנים החרקונו'ור' חין מעלור לה' להושיע במה ששחלתי כי הנה לפנים החרקים הת נמעשה ידיך השמים והמה יאבדו והמה תעמוד וכלם כבבד יבלו כלבוש החליפם ויחלופו וכמו שעשית עם אברהם אביכושהיה בכבו' במקום אחד וכחלף למקום לחר:

ואתה הוא ושנותיך וגו'ר"ל השנים שאתה נותו ללדיקיך וחסידיך לא יהמו כי גם כי היה אברהם בן מחה שנה עם כל זה הוליד חת יצחק: וכן שרה בת תשעים שנה ילדה ולא כחמר בהם שתמושנותיהם וכמו שאמר הכחוב ויהיו חיישרה וגו' בת מאה כבת עשרים וכו' ובני עבדיך ישכונו בעולם וזרעם לפניך יכוןר"ל ואז יולדו בנים וקנות וכמו שהיה אז שנולד ילחקי ואולי או׳ לאחה הוא היא חתום הפלחו זיר' רצ"שע אחרי שאחה הוא ושכותיך לתת לדור דורים לא יתמו יהי רצון מלפניך שבני עבדיך כמוני היום שאני בן עבדך אברהם יצחק ויעקב ישכונו בעולם הזה בנכסים ובכבוד כחשר הוח הענין במישנחתר בושהות שוכן בחיוו עיר וחיכו נחתר עליו שהות בר בה וורעם והם הבני בנים לפניך יכון כי יהיה להם לחם לחכול ובנד ללבוש ותמיד יעבדוך : בו כטות של החק תקום חרחם ליון לומר רכ"שע הנה תחנתנו לפניך היא שאתה מעצמך עם היותנו בלתי מוכנים חקום חרחם ציון כי אם תמחין עד שהבא העת למנכה ר"ל בעתה ממם הכה בז לא נחזיק לך כ"כ טובה כי אז כבר בא המועד י וא"א ז"ל פי' פי'יפה בזה הכם ק והוא שיר'

בכה אילו לא היית נודר לכו לגאול אותכו כשיבא המועד הכה אז לא היה לנו יכולת לשאול ממך שחקו' לגאול אותכו ואפי' כאשר עדין לא בא המועד אך מאהר שכדרת לכו ואמרת שחהיה עת לתנכה אז באשר יבא המועד ר"ל העתה א"כ הם כא מלאתי חן בעיניך תקים אתה מעלמך ותרסם ציוןותפי׳ שעדין לא בא מועד וזה דומה לאדם שהוא ביש מלשהול איזה דבר שהה המלך לחרי שמעולם לה הוציא לו המלך מפיו לחת לו אותו הדבר מה שאין כן מי שהוא שואל מאת המלך שיתן לו כעת מה שכדר לחת לו אחר זמן רב ע"כד: והכה נסמך מזמור זה אל הקודמי אליו לפי בסיומו הוא בני עבדיך ישכוכו וזרעם לפניך יכון והוא דומה בדומה למה שההפלל בי"א מזמורים הקודמים על בני עבדיוית וכמו שביארתי:

לרוך ברכי נפשי את ה' הנה באומ' ברכי נפשי את ה' אתר שראוי לנפשו לברך את ה' התהוה ההיות והעושה שתהיה היא נפשו ואתר שקרביו ג'כ יברכו את שם קרשו אחרי היורם קרביו והכוכה לרמוז אל החלק החימרי אשר בי ולהיות אמת כי כל הנשש הבאה אל האדם אשר מחימר קורקהיא בעלת בחירה ורצון בהיותםיחדו הנפש והגיף מה שהין כן בהיות הנכשות עדין במהומן העליון כחשר כתב את כל זה הר"ם מקולי בהקדמתו לענין המצות על כן אמר ברכי נפשי את ה' ואל תשכחי כל גמוליו כי מצד בואך הנה תהיו בעלח בהירה ורצון ותשחלמי במעשייבי וההי בתקומן שבולי הסולח לכל עוניכי יר׳ אם יהיו על האדם עונות וחטאות אין ספק שמן הראוי הוא שיחולו עליו חולאים רבים ועונשים רבים ולכן אחה ה' סולח העוני' כדי שלה הלטרך החרי כן דחויה כבחוב לרפאת התחלואי כמו שאמר הכתוב כל המחלה אשר שמחי במלריילא אשים עליך כי אניה׳ רופאך - או יר׳ הסולח לכל עוניכי בי"הואח"כ ירפא כל תחלואיכיוהוא רמז אל היסור והיצערפי למרק לרפחת הנחונות של הבנואל משחת חייכי והוא רמו אל ענין המות אשר עליה המר הכתוב אם יכופר העון הזה לכם עד המיתון ב"ד הגואל משחת חייכי והוא רמו אל ענין המות אשר עליה המר הכתוב אם יכופר העון הזה לכם עד המיתון ב"ד הגואל משחת חייכי והוא רמו אל ענין המות אשר עליה המר הכתוב אם יכופר העון הזה לכם עד המיתון ב"ד הגואל משחת חייכי והוא רמו לענין המות אשר עליה המר הכתוב אם יכופר העון הזה לכם עד המיתון ב"ד הגואל משחת חייכי והוא רמו אל ענין המות אשר עליה המר הכתוב אם יכופר העון הזה לכם עד המיתון ב"ד הגואל משחת חייכי והוא רמו אל ענין המות אשר עליה המר הכתוב אם יכופר העון הזה לכם עד המיתון ב"ד הגואל משחת חייכי והוא רמו אל ענין המות אשר עליה המר הכתוב אם יכופר העון הזה לכם עד המיתון ב"ד הגואל משחת חייכי והוא רמו אל ענין המות אשר הכתוב אם יכופר העון הוה לכם עד המיתון הוא המיכי המות המיכי והוא למיכי המיכי המי שם המות יכצל האדם מגיהנם ויחיה החיים הארוכים בעולם הנשמות וכן ירפא כל תחלואיו כי אין להמלט מהסוהוא ית ירפאם למי שיתחנן לפניו ויהיו בחמלה רבה וכנגד היבר הליך לל חלו: ה' שם המות לפר הנוחל משחת חייבי . הו זר׳ הכה בבוחו ית׳ לסלים לכל עוכוכי ירפה הח כל חקלוהיכי אשר הם עליך מטבע יצירתך וכו׳ כדי שלה יהעולם כי מצד ע כיכי בדי עליך

ורב חסד והוכי' נולר חסד לאפי

וזהו וחסד וי' מעילם ועד עולם

על יריאיו והזכיה כישא עוןופשע

וחטחה וזהו לא כחטחינו ולא

כתונוחינו הרחיק ממנו חת

פגעינו וטעס רחום שיחכן

עלילות לפמור עבדו טרם בוח

הרטה כליו חכין להושיע בלעקו

הליו וחרך הפים להחריך לו ורב

הסד שלח יפסיק הסדו: לה

יריב עם החוטחים ולח יטור

לכבים כי כיטר הוא לאויביו :

לה י שתף דוד עמו אחרים כי

עם הכל יעשה מסד והנה

כשונותינו כנגד הסולח לכל

עוכיכי: כיי חין גובה למרחה

העיכים יותר מגובה שמי'ומזרח

רחוק ממערב כפל הגובה והנה

טעם חסדו פי'רב חסד : כרחוקי

טעם הרחיק כמה פעמים עשה

כן בשובנו אליו: כרחסי פי'

רחום וחכון יי' וטעם על יריהיו

כי - יכריכו - תולדתיכו זה כולל

לכל אשר הזכיר כי הוא נושא

עון ופשע וחטחה והחסר מלח

לפניווכן הוא זכיר הוא לפניו

וטעם כי עפר אנחנו כי העלמו'

הם מוסדות הגוף והם קרות

ויכשות כמתכונת העפר : הכישי

ועוד כי ימי אדם מעטי' וידמה

זמן הילדות לנין: כיי רוח

תעבור בליץ ותיבשכו וכחילו לח

כמו ורחמתי את אשר ארחם

מושה נדקוה ' בוונרים כלח

נתן העפטית ובח חל בתיהם: ותעונתי ו במכת

בנורו מצרום ישל פום ב:

יודיע דרכון לתמה י"ג

מדות כלילותיו" במדכר ובים הודיע כי דה כי וחנון

ם אבוה התכהג עם ישרא ב

לה לנכח יריב וכן קחור

לקייי, שיעשה לני באך של פי

שורך רבלית ופין תשונ**תנו**

בלמשונה הל מהושים י

ילאלע לביטור פון בת:

לא בחט זיכו שמה לנו זבעת

חרבי הבית "ולח כעוניתינו"

מום בתכלות הנובס

בתניחו : הוח ק פענו הת

ותרפים שנוכל לזכית אחריה'

וכתן בלב החימו פש"ח

להרחיק חותנו מהעעיב במש: רחם ה' על יריהיו

ולח הרבה להענים חותב על

שלח פתי ולח היכיתו חת

ההתון: כי הוא ידע ילרנו "

וכזה ידע שנם שהיו יריהיו

מוכיחים לח הים ההתון

מקבל תוכחתם: זכור כי עפר הנחנו בגלות כחמרו

ותבישי בחרץ נווך וכננו

סבלים כל זה שלח להפיר

סיום פנר לרגל המלחב' משר

לפניו: ולח ינירנו שוד

מקומו: מדרנת השכלתו

להשלים נפש לח תהים לו

אחר המות ויחבד כל מה

שקנה בהשת דלותו מנרכי חיי

שעה: וחבדה' מעלם ועד

מולם על ירוחיו: על חות

שקנו בהשתדלות' ירחת גדלו

יהיה חסד ה' ננחי לחיי

עילם: ולדקתו מטה כלפי

חסד: לוכי בנים ' קסים

בס בעולם הזה לבני בנים : לשומרי בריתו במשר יהיו

אותם בני בני' שומרי בריתו

יזכור להם גם זכות חבות:

ברכוה' כל תלמכיו ינביחים ותיעשי תורת בייבו והודימו

דרכי טובי למשוך כל החדם

למהכתו:

דתו: הכפכחליר יפינ

בנלות: בנכוס שים

פשעינו שחין

תהלים קג

משה - זאת היא הברכה שידע באמונת הלב כי השם עושה צדקות הוא וצדיק בכל דרכיו וטעם זה בעבור שהזכיר החחלואים הזכיר השם בלדק ואמונה עמו והנה הזכיר כי יעשה דין לדק חם יעות החדם דרך ישר והוכח במכחוב וזה היא מי שהוא חייב לבוראו וכן בר אים לברואים כמו הם יעשה משפט על כן ומשפטים לכל עשוקים: יודיע עתיד תחת עבר כדרך יעשו עגל בחורב והדרכים הם הכזכרים בפסוק ויעבור יי׳ על פניו: לבני ישראל עלילוחיו: ביד משה: רחום י הזכיר מהשלש עשרה מדוח מה שנריך לו על דבר תחלואיו כאשר עשה משה בעת תפלחו כי לא הזכיר רחום וחנון ולא יי' נולר חסד לאלפים וכבר פירשתי הטעם במקומו ודוד הזכיר רחים וחנון ארך אפים

רשי

תתחדש כנשר נעוריכי . כנשר הזה שמחדש כנפים ונולה משנה לשנה וישמדרש אגדה על מין כשר שכשמוקין חוזר לנערותו יודיע דרכיו מודיע דרכיו למשה: זכור כי עפר אנחנו זכור הוא ולא שכח שאנחנו עפר : זיודע שאכוש כחליר ימיו וגו' רוח עברה בו . אם עברה חולי של מיתה: משלה: מושלת:

מסרה

ודובר משרים י אך ביי'לי לאמר: כיצדיק יי׳ צדקות אהבי עשה צדקות יוי: כל ספרא ממני בר מן י"א ממנו וסימ' ננתקה את מוסרתימו ונשליכ'ממנו עלה עשן באפו ואש מפיו תאכל יראי יי׳ הללוהו כל זרע יעקב י כי לא בזה ולא שקץ ענות עניי יראו מיי׳ כל הארץ כל עצמותי אויב יחרפני ואשא ' אך לאלהי' רומיה נפשי אך אל אלהים דמי נפשי ייאהב קללה ותבואהו

עוד מַקוֹמו: וֹמַלְבוּתוֹ בַבְּנִל מָשֶׁלֶה: בָּרְכִוּ וְיֹהוֹה י׳ יישי בַיְיִמוֹ עַלְמָא רְעַר עַלְמָא רְאָתִי עׁל מַלְאָבֶיו גִּבָּרִי כְחֹעשׁ דְבָרָוֹ לִשְׁמֹעַ יֹּי יִיּיִיּ דַּחֲלוּיוְצִרְלָחֵיה לְבְנִיבְנִין: לְנַמְּרִי כרחוק מזרח ממערב: יָיָבִשְׁמֵימְרוֹמָא אַתְקִין כּוּרְמֵיה וּמַלְכוֹתִיה בְּכוֹלָא שַׁלְטָא:

בַּגַשָּׁר נְעוֹרָיֶכִי: עשָׁהצִדְקַוֹת יִהוֹּתָ יֹי יֹי בִיךְ נִשְׁרָא דְכוֹלָאָה טַלִּיותִיבִי: ומשפטים לכל־עשוקים: י עַבִּיר צִּרְקָּהָאיֵיוִדִינִיןלְכַל מִלוּמִין יוריע ישראר בַּבִי אוֹרְחָתִיה לְמשֵׁה לְבַנֵי יִשְּׂרָאֵל דָרָבָיו לְמישֻרה לְבנֵי עוֹבָרוֹי: רַחֲבָנָא וַחְנָנָא יִיַ כַּרְחִיק בַרוּים וַחַנוּין יִידוֹנֶדִי בּ׳ ָעַלִילוֹתַיו: רְגַוֹנִמַהְנֵילְמֶעְבַּר טַבַוון וּקִיטוֹט: לָא אַרֶר אָפַיִם וַרַב־חַסָר: לא־לַנצַח יַלַעַלְמִין יְנְצֵי וְלָא לַעֲלָם יְנְטוֹר דְּבְּבוּ : יָרֶיב וְלָא לְעוֹלָם יִּטְוֹר: בַחַטַאָינוּ עַשַּרה לָנוּ וְלָא בַעונֹתָינוּ יוּ לַא כחובנא עַבַּר לְנַא ולא בַעויַתְנָא יוֹ בַּחַטַאָינוּ עַשַּרה נָמָל עָלֵינו: , בִיבובה שָמֵים עַל בֹּנִינוּ שָלִים לָנָא: אַרום הֵיךְ נְבִיהִין שְּתִיָּא מְעִילוֹי אַרְעָא הַכְּדִין נְבַר טובִיה עַל דָקאָרֵץ נְבָר חַקּרוֹ עַל־יְיִרְאָיוּ: בַרְחֵלְ מֻוֹרָח מְפַּוֹעַרְבַ הַרְחִיקְ מִפְּעוֹי נְפִיפִּ עוֹ בִּחְלוֹי: היר הנחיק פהינחאפו אָת־פִישְעֵינוּ: כְרַחֵם אָכּ עַל־בָניִם מַעַרְבָּא הַבְּבִין אַרַחִיק בִּינְנָא יַרֹּא צדקות ד׳ וסימ׳ הולך צדקות טו רחם יהוֹה על־יְרְאָיו: כִי־הָוֹא יָבְע חיר די רחים אבא על םונו חנונא: יִּצְרֵנוּ זָבוֹר כִּי־עָפְר אֲנָחְנוּ : בְנַיָּא הַכְבִין רְחִים יַיַ עַל דַּחַלוּי: ָבֶּחָצִירוָמָיו כָּצִיץ הַיִּשְׂרֶה<u>בּוְיָצִיץ</u>: אַרום הוא יִדַעיִצְרָנָא בִּישֵׁא דְמַחֲמֵי בִּי רַוּחַ עָבַרָה־בַּוֹוְאֵינָנָוּ וְלֹאֹיַכִּירֶנוּ יָהָנָא דְבִיר הֶדֶבְמוֹי אֲרום מוֹ עַבְּרָא אַנְחָנָא: בַּרנַשׁהַירְעִסְבָּא יוֹמֵיה וַחֲסֵר יִהוָּהימֵעוֹלָם ּוְעַר־עוֹלֶם עַל־־יְרָאָיו וְצִּרְלָּתוֹ לַבְנֵי יֹיִי יֹ הַיךְ נִיצָא רְחַקְּלָא הַכְּבִיוְנִיץ: אָרוםוַעְפָּא תְּבַתבֵיהוְלֵיתוּיוְלֵא בָנִים: לְשֹׁמְרֵי בְרִיתְוֹוֹלְזֹנְיבִי בְּלְדִיוֹ בֹּבְּיִם: לְשׁמְרֵי בְּרִיתְוֹוֹלְזֹנְיבִי בּ אִישָׁתְסוֹרָעִיהֹתוֹב אַחְרִיה: וְחָסְרֵא תאמרנה יי׳ מי כמוך : כי לא כ לעשותם: יהוהבשמים הבין בסאו

היה וככה החדם וטע' לחיכירנו בי המקומות יפרישו בין הפרטים כי אין גוף בלי מקום ולא יעכב שנים מקומות : וחסד : זהו שכר הלדיקים שהוא לנלח והזכיר בחורה לאוהביו שהם במעלה הגבוהה והחר כי המקומות יפרישו בין הפרטים כי אין גוף בלי מקום ולא יעכב שנים מקומות : חססד : זהו שכר הלדיקים שהוא לנלח והזכיר בחורה לאוהביו שהם במעלה הגבוהה והחר בי המקומות ישר שו בין משל כ בי מי ודין בריחו לה שוכרי פיקודיו הם האוהבים כי לעולם פיקודיו לפניהם ובלבם לה ישבחו רגע אחד: יי' - הטע' בעבור כן לשומרי מצותיו מיראה וככה פי' פה ליריאיו והם שומרי בריחו רק זוכרי פיקודיו הם האוהבים כי לעולם פיקודיו לפניהם ובלבם לה ישבחו רגע אחד: יי' - הטע' בעבור בן בשותה מבונג זמ מולים ומד שולם בלי הפסק נתן ראיה לדבריו כי נכון הוא כי השם בלי שינוי ובסאו נכון בשמים שהם עומדים ומלכותו בכל משלה בעליינים שהוכיר שחסד השם על יריאיו מעולם ועד עולם בלי הפסק נתן ראיה לדבריו כי נכון הוא כי השם בלי שינוי ובסאו נכון בשמים שהם עומדים ומלכותו בכל משלה בעליינים שטובית שיושר אשם ברכו . ובעבור שהוכיר השמים הזכיר הדרים בו והם המלאכים שחינם גיף כי על ידם הבחנה הגזרות מהשמים כדבר שנהריב ומשה אמר וישלח מלאך פניו ובטפל בי בי הישיעם : גבורי כח : כי אין יכולת בכברא לעמוד מפניהם והמלהך שבא אל יעקב מלווה היה ישעם לשמוע בקול דברו כי אינם כבני אדם שיקוו מהשם ויושיעם ומלאך פניו הושיעם : גבורי כח : כי אין יכולת בכברא לעמוד מפניהם והמלהך שבא אל יעקב מלווה היה ישעם לשמוע בקול דברו כי אינם כבני אדם שיקוו מהשם שכר בעשותם לברו רק זה הוא שכרם ותענוגם ותפהרתם לשמוע בקול דברו:

ַ מַלָאָכוי רָמִתְנַבְּרִין בְּחֵילָא עָבְבִי מִילוּבֵיה לְמִשְׁמַע

תהילת ה׳ תורת חסר

קיַיִמִיה וּלְדַבְרָי פִּיקוּדוֹי לְמָעבַרְהוֹן:

בריכו שמאדיי

אבן יחייא

וכאומר לכל עוככי ר"ל כי בין מהחייבי לאוין ובין מהחייבי כריתות ומיתות ב"ד ההיה מכופרת בי"ה בתשובה הקודמ 'ולא תשתר לה כי אם המירוק וכמי שביארתי ענין זה בהקדמתי לספר מסדי אבות ובמקומות רבים מחבורי - הו יר' באומר הגואל משהת חייכי לומר הנה הוא ית' מתנהג עתך במדת החסד והרחמים עד כי לא יאמר עליך שתחיי בחיי לער ופהענין יהיה אכלך גה ותך בטולם כאילו את טומדת בשחת כאשר ירמה על העוברים חיי לער בהיות' בע"הז וכמו שכתב בעל ספר תולדות יצחק בפסוק ויאמר יעקב אל פרעה ימי פני מגורי וכו' ואומר המעטרכי חסד ורחמי יר' לומר שהחסד הינו כחסד הנעשה עם המתים רק חסד של רחמים הנעשה עם החיי'והיה בענמו אומרכן בכל יום תמיד וגומל חסדים טובים ז הו יר׳ הת נפדה מן השחה ומן היסירין למה שהת מעוטרת בחסד ורחמים ר"ל בעשותך המ"ד חסד ורחמים ובהיותך. מהגומלי הסדים ובסבת זה יתכפרו כל עונכי כי אין דבר עומד בפני אלה אחר ההשובה - או יר' את מטוטרת באלה ועטרה גדולה היא לך למה שבאלה הפץ ה' וכבוד גדול הוא לך שההא עושה מעשה רבוניך . או יר'לומר הדבר בעצמו שארז"ל באומרם לדיקים יושבים ועטרותיהם גרהשיהם כי העטרות הם על המצות וכו' והוא אומר המעטרכי חסד ורחמים ור"ל החסד והרחמים שעשית . או יר' לא די כל זה רק שזדוכו׳ כעשים לך כזכיות וכחילו כל מהשעשית מן הרעות היו חסד ורחמים . או יר׳ הנה במה שאת מכופרת בי"ה מכל עוככי ומרופא מכל החלואיכי את עושה הסד ורחמי'עמך ועם כל העול' והוא משז"ל לעולם יראה הדם את עלמו כאילו הוא מחלה זכיות ומחלה עוכות וכו' וכהילו הוא מכריע את כל העולם וכו': המשביע בטוב עדיך תתחדם יגומר יר' לומר הנה מדרך הרופאים הוא לרפאת את החולי אתר על האד'ולא יחושו לראות אם מצד תרופותיהם או הראותיה' ישובו האנשים בהיותם בחורים לעדע הזקנים והישישים מה שאין כן האל ית' כי מצד תרופיו ישובו האנשים לימי הנעורים יו נכון למה שאמרנו נפרש מה שאו"ל במדרש תנקומא כרשת החזינו וז"ל ובזמן שישראל עושים תשובה מלוי להסשנאמר ובקשתם משם את ה' אלהיך ומלאת ואם לה עבו תשובה בצאנם ובבקרם ילכו לבקש את ה' ולח ימצחוע"כ - כי הנה הוא מובן מעצמו שר"ל כי כשהם כבר עובים וכקיים מעון אחרי התשובה הכה או האל ית' מלוי להם בכל קיראם אליו אך אמנה כשלא שבו עדין בחשובה אין הפרש ביניהם ללאנם ובקרם כי כלם כאחד שוה בשוה באים לבקש את ה' כי הם עשו גם את שכלם שישוב לרוע כטבע הבהמות . או אולי ר"ל מה שנאמר מפירו"ל במה שאמר הכתוב אדם ובהמה תושיע ה' ולכן אמר שהם בושים לשאול דבר מאתו ית' ובחים עם לחנם ובקרם כדי לרמוז ולומר שה' יעזור להם בשביל לאכ׳ובקר׳וכו׳: עושה לדקו׳ ג'צ' לדקות אלה הם הלדקה שעושה עם הגוף והלדקה שעושה עם הנפש במציל אותם מן העושר אותם והוא היצ"בר והוא אותר ומשפטים לכל עשוקים י ולהיות אתת כי מזמור זה הוא על מה שה' מכפר העונות והחעאות ביום הכפורים על כן לדקו דברי הראב"ע עם פירושוכי הנה היא ז"ל

באומר יודיע דרכיו למשה אמר והדרכים הם הכז' בפסוק ויעבור ה' על פניו וכו' ע"כ: רחום וחניון ה' וגומר לא לכלח וגו'הם חלק מהי"ג מדות כמו שפי' המפרשים: לא כחטאינו וגומר יר׳ אכו חטאכו בכל אבריכו והייכוראויים ללקות בכל אבריכו וכו׳: בי כגביה וגו' יר' כי כנבוה שמים מעל הארץ נבר חסדו על יראיו ואינו רוצה שילקו באבריה'על חטאתיהם רק הרחיק אותם מהם וכתפרע מהם באופן טוב זיפה שלא הרגישו כל כך באותו צער י או יר'ע"ד וחטאים אליך ישובו שהם הקטיגורים שהאדם בעלמו ברא אותם בחטאתיו ופשעיו ועינותיו ואת' שה' הרחיק אותם ממנו לפי שאתרישהאדם הוא שב בתשובה לפניו ית' הנה אז אינו הוא האדם שהיה תמול שלשום ואין אותו קטיגור מוצא אותו להזיקו: כרחם אב וגומר הוא מה שאברכו אומרים בר"ה אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים י ובמדרש רבתי פיושלח והוא עבר לפניהם הה"ד כרקם אב על בנים אמרו רבוחינו כד שמע יואב לדוד שאמר כן ממה ואמר כלום אבא מרח" על בנוי טפי מהמהין והלה המהין רחמן עליהון סגי דהיה מצטערה עליהון בעיבור 'והיה מהברה והיא מרביה להון והוא אמר כן לא אמר יאות אזיל ואחמי מה דבריית אדבריין ואדע הי אמר

ומשגל י אמ' וכל קרבי ברכו את שם קדשו " וכתן הסבה לפניכו להיו' כי הוא דופא לכל תחלואיכי באהבה ותאוה כלביית הואת כי הוא חולי כבד מאדי וכנגד הכפש המשכלת אמד ברכי נפשי את ה' - ונתן הסבה למטה להיות כי הוא גואל משחת הסכלות חייכי ומעטרכי חכמה וכינה הנתנת בחן ובחשד וברחמים - וכוגד הנשש האלהית אמר ברכי נפשי את ה' ואל תשכחי כל במוליו הטוכים בטולם הבא י וכתן למטה הסבה להיות כי האל יהיה משביעך בטולם הבא בעדייך שהוא הרב טוב הצפון לצדיקים מהדיבוק אלהי . אשר או תתחדשי בנעורים כנשר אשר תתחדש בכל עשר שכים ויפול ממכה אברה הבלויה ' ותעלה אבר חדש וכן תעשה עשר שכים עשר פעמים עד הפעם האחרונה בשנת. המאה כי תמות ערומה מכוצתה: - עושה וגו' הברכה לה' וההודאה אליו יהיה בספר שלשת פעולותיו מהיותו עושה חסד משפע ולדקה בארץ . כי הוא טושה לדקות ה' להליל העכיים מיד עושקיהם ' והוא עושה משפטים לכל עשוקים בעשותו משפט ונקמה בעושקיהם . כאשר הודיע דרכיו אלו ועלילותיו למשה וכני ישראל כשהצילם חיד פרעה וקילו זינער ה' אותם בתוך הים ובני ישראל הולכים ביד רמה י רחום וגומר והוא עושה חשד בי היה רחום וחנון לישראל במדבר אשר עשה עמהם חשדים גדולים בדרך רחמכות וחכינה וכשחשאו היה ארך אפי להם ולא מנע חסדו הרב מהמן מעולם אף כי היו חיטאים . לא וגו' ועתה בבלותכו זה אשר מריב עמכו וכועש ולכן נטשכו למדר' כף דבל - לא לכנח יריב ולא לעולם יטור איבה עם עמו בחירו - והראיה מזה שלא לכצח יריב כי לא כחטאיכו עשה לכו בגלותיכו ולא כעוכותיכו גחל עליכו כי לפי כובד החעא היינו חייבי' כליה ולא גלות וכאשר באיכות עוכש החשל דיחם עליכו כן ירחש עליכו בכמות עוכש החשל ולא יהיה כלחיי . כי כגבוה וגו' ד"ל כי כגבוה שמים על הארץ: אשר הם הפכיים כי השמים אף כי הם גשמיים הם כלחיים ולא יתאוו תאוות משתכות מענינים זרים בעיני קונם רק מבמתם תמיד לעבוד את בוראם. מה שההפך הוא בארץ . וכהפרש הגדול ההוא שבשבע בין השמים לארץ . כן גבר חסדו על יראיו מהאומה ישראלי כי אף שיחשאו ירחיק מהם וממכו את פשעינו לכל יויקנו עונש וזה ברוחק גדול כרחוק מזרח ממערבי מה להיות כי כרחם אב על בנים ריחם ה' את יריאיו ' להיות כי ידע ילרנו והוא זכור לפניו כי עפר אנחנו ולא גשם זך ובהיר השמים ולכן עפר אנחנוואל עפר ודברים ארציים ישוב כוכתכו ות אותיכו - וכן הוא ידע כי אכוש אכושה מכתו וכתציר וכעשב היבש מהרה כן ימיו יהיו כלים מהרה . וכלין השדה כן ילין מהרה . ומהרה יבלה כי בין לילה היה ובין לילה אבדי כי הרוח החיוני אשר בו יעבור בפתע ואינינו יולא יכירנו לחת אחרי חותו עוד אכשי מקומו כי ישתכו פניו וזיו מראהו וישאר כפגר מוכם וחסד וגו' ואף כי הגוף יכלה ישא' מסד ה' עם כפש יראיו לעד ולעולמי עד כי תצרור נפשי בצרור החיים את ה' אלהיו ושכר צדקתו ומעשיו השובים מהיכא את ה' אשר מת יהיה לבניו ולבני בניו לשומרי ברי תורתו מה' חוברי פקודיו לעשותם שאם יהיו רשעים לא יזכו לשוב הפכי אביהם כי אבא לא מזכי ברא . ה' וגו' כי ה' אף בשמים הכין כשאו הנה מלכותו בכל משלה הוא משנים גם בתחתונים לתת לאיש כדרכיו וכפדי מעלליו . ברכו ובו ולהיותו מושל בכל לכן מברכים מעלה ומשה אותו בשוה . וכנגד עולם המלאכים אמר ברכו ה' מלאכיו . שיש להם ג' שלמיות הא' שהם גיבורי כח כאשר מביעים עילם הגלגלים הב' שחם חוכנים לעשות דברו כחלאכי לוט ואברהם וזולתם מן השלוחים כשם ה' י והג' שהם שומעים בקול דבריו ומקבלים השפעת חכמתו באופן היותר קרוב

רושט' עשר בכל החום ישראל ואשכח חד סב מסכן דהוו ליה י"ב בנין והוא זן יתהון בדוחק' באגר טרחיה דהוה שרח בכל יומא נס ליה די יובון חד מבנוהי פרנם ביה לך ולאתחך ושלר בנין די לך בר שמע הדוא סבא כדין כף ביה ואול להתחיה ונם לה עד די בסיף זכן יהיה לה במאה דיכרין דרהב ובלילה כד אתא סב למיכל ולא אשכח יתיה שאיל מיניה נס ליה אתתיה הכי והני

אכן עורא

תהלים קד

ברכו . לבאיו : הם לבא השמים העליונים ומשרתיו הם השבעה שהם בשבעה מעונות : ברכו - כל מעשיו : הם המתכות והלמחים וכל החיים כי הוא המושל בכם ואת: כן השלים כחשר החל ברכי נפשי חת יי' : ברכי נפשי חת יי' : בדרך הסברה גם זה המזמור לדוד כי תחלתו וסופו שוה כרחשון ובמזמור הזה יספר מעשה ברחשית והמל מהאור כי הוא ההוה בתחלה ואח"כ השמים והארץ והדשאים והמאורות ודגי הים וחים השדה האדם והברכה שתברך הנפש שוד הוא שחודה ותאמר לשם כי הוא גדול מאד כבל דרך ומרומם על כל ברכה וחהלה - וטעם הוד והדר לבשת רוב הודך והדרך ילחו עיני הנשמה החכמה לרחות כבודך כחשר ימנע המלבוש לרחות עלם הלובש: - עושה

בָּרְבֶינַפִּשִׁיאֱת־יְהוָה:

שַׁמִים כַּיִריעה:

לַבְּסִוֹת הַאָּרִץ:

עַפָּאיִם יִתנו־קוֹל:

בַּנָּחַלִים בֵּין הָרִים יְהַלֵּכוּן:

יְהוָה אֲלֵכֹה נְבַלַתְ מְאָר הַוֹּד וְהַבָּר

עַלְיוֹתֵיו הַשֵּׁם־עַבִים רְכוּבוֹ הַמְהַלֵּךְ

בַקְעוֹת אֵל־בְּקֹוֹם זִהְיַיַבַרָתָּ לָהֵם:

בָל־חַיְתַוּ שָּׁרֶי יִשְׂבְּרוּפְּרָאִים צְּטָאָם:

מַעליורגיו מִפְּרָי מַעשִּׁיךּ **ַ תִּשְּׁבַּע**

לַעַבֹּרָת הָאָרֶם לְהָוּצִיא לֶּחֶם מִן־

עַלֵיהָם עוֹף־הַשָּׁמַיִם יִשְּׁבּוֹן מָבֵּיוֹ

עמה אור בַשַּלְמָתנוּמֵה

מורגערתה ינוסון מורקול

הַמְּקָרֵדוֹ בַּמַּיִם

יַעַלָּוּ הָרִים יֵרְדְוּ

י הַמִשְׁרֵח מִעינִים

מַשְּׁקָה הָרִים

בְּרִיכוּ שְׁמָא דַיַיַ כָּל קַל מִילוּלֵיה:

הזכיר כי הנראה ממלבושו הוא האור י והוא עוטה אותו כשלמה על דרך כבגד יעטה וזה האור הוא הכוכר במעשה בראשית הכברא ביום הראשון: נוטה שמים ביריעה · ביום השני כדרך וימתחם כאהל לשבח המקרה כמו המה קרוהו עליותיו הם העבים והם בכדור הסגריר - וטעם רכובו לרולם י וטעם המהלך בעבור הנזרות היורדות בהם וישלחם אל המקומות : וטעם כנפי רוח במרולה: עושה: רוחות הם מלאכיו כדרך ורוח סערה עושה דברו . ומשרתיו האבן השורפת שריחה ממית והאש היורד מהשמים הברקי': יסד ' הזכיר הרקיע והעבים והרוח ועתה הזכיר הארן וטעם יסד כי היא מולק בשמי השמי' ומכוג' כפי חולדתה בכח השם על כן לא תמוט כי אין לה תכועה כי היא כולה קטנה כנגד השמים כנקודה בעגולה : חהום י עתה הזכיר הים חהום המקו' העמוק בים כי בהראו' היבשה היה מקוה המים וענם על הרים יעחדו מים זה הדבר ידוע ונרחה בלב כי ישמימי הים על הרי גבוהים נם על חומת שהיו בנויים וטע' כלכום כסיתו כי התהום הוא עומה הארץ והוא מכוסה במים כי חלי הארץ היא מגולה וההופך דברי אלהי' חיים על מים יעמדו הרים חהפוכו' בלבו : מגערחך: ספר גלי הים בבא עליהם רוח סערה גם הרעם יעשה מעשה גדול בים: יעלו הרים ' ועעם הל מקום הוא שהוכיר אחריו: גבולי הזכיר בל ישובין לאות כי בתחלה היתה הארץ מכוסה

י בַּקוֹל דַבָּרוֹ: בָרְבַוֹיֻחוָה בָּל־צְבָּאֵיו חַילוי מִשׁוּמִשָּנוֹי דְעָבְדִי רְעוּתֵיה: י׳וּימי׳יִ בְּשִׁרְעָיוֹ עשֵׁי רְצוֹנוֹ: בַּרְכַוּיְהֹוֹיהוֹ בָּרִיכוּ שְׁמָא ַדְיָיָכָּל עוֹבָדוֹי בְּבָל אָתַר שולטניה בריבי גַבּשְאיַת שְׁטָא דַיַיָ : בריבי נפשי יח שמא דיי אלהי אָיתנַרַלָּתָאלָחָרָאשָׁבָחָא וִשְׁבָּהוֹדָא אַלְבִישְׁתָא: דְמִיתְעַטֵּף נהוֹרָא הֵיךְ '' יִיִּיכֹּ', 'לָבֶשְׁתָּ: סדינא דמתחשמיא היה יריעתא: שמים ביר ַ סַרִינָא רָמַתַּחשָׁמַיָא הֵיךְיִרְיַערָא דטליל הַיך בִינַינָא דְבַשוֹרֵי בְּמַיָּי אַבָּדְרוֹי דְּשַׁוִי עַל עַנָנִין כַּלְיִלִין הֵיךְ יִּסִיּ עַל־בַּנְבֶּי־רְוּחַ: עַשְׂה בַּלְאָבָיורוּחָוֹת בַנְפֵינִישָׁרָא: רַעַבַראוֹנְרוֹי סַרְהוֹבִין הַיךְ רוּחָא שַׁפָּשׁוֹיתַקִּיפִּ וְדִּי כְאֶשָׁא יֹייּי יִי מָבוֹנֵיַהַ בַּל־תִּמוֹטעוֹלָם, נֻעָר: הַהוֹם ָםְצַלְהָבָא: דִּי בְיַיִיסַר אַרְעָא עֲלוֹי לּיחּרָיכּסיחּוּבַּיִיבוּשׁ בְּפִּיתוֹ עַל־בָּוִרִים וַעֲמִרוּר : 0,0 3 .3 .3 בָּסִיסָה דַלָּא הָזוּעַ לָעַלְמֵי עַלָּמִין: הַהוֹפָא כַּד בִּלְבוּשָׁא חָפִיתָה וּמְבַוֹעִין יֹי יֹ בַעַמְרְ יַתְפַּוֹון: עַלטורַיָּאוְקַיִימִין מַיָּא: מִן מְווּפִיחָר יְעָרְקוּוֹ לְמֵינֵר מִן קַר אֲבַלְיָתְרְנִייּף נִייִּי נְבוֹל־שַׁמְתָּ בַּל־יִעבֹרְוּן בַּל־יִשְׁבוּוּ יִםַלְקוּן מְן יִרְבַּוְהַלוֹן לְמִישִׁפַּר: יְחוֹטָא לְטוּרֵיָאוֹנַחָתִין בְּבִקְעַתָּא י׳ רְאָתַר דְּגַן דִיסַרָתָא לָהוֹן: תְּחוּם שַׁוִיתָא לְגְלָלִיוַפָּא הִילָא יְעִיבְרוּן הִי ייִמּי לָאיָתוֹבוּוְלְמֶחֶפֵּי אַרְעָא: דִּימְשַׁלַח מַעַיינֵי בִּנָהַרוֹתָא בֵּינֵי טוּרַיָּא פַשְּקִין בָּל חֵיוַת בָּרָא בּוּנשי הָאָרֶץ פַּצְפֵיחִיחָצִיר יַלַבְּהַכָּהְוֹעשֶׁב מַהַלְכִין: יְתִבְּרוּן עַרוּרַיָא צַחותְהוֹן: עִילַוִּיהוֹן אַפָּרֵי שַבַּיָּא יִשָּׁרוּן מְבֵּינֵי זַאָּנַיָא יִתְּנוֹן קַלוְפָר: דְפַשְׁבֵּיִםוּרַיָּא מִן בֵּית גְנָוִי עילָאי דִּי לֵיה מָן עוֹבָדַיִּוְהְתִּשְׂבַּע אַרְעָא: דְּמְרַבִּי עִסְבָּא לָבְעירֵי וְזַיְרָקְי לְפּוּלְחָנָא

ברכו יי' כל מעשיו . השר הש בכל מקומות שממשלתו שם בָל־מַעֲשָׂיו בַּבָר־ימָקמוֹת מִמְשֵׁלְתְּוֹ עוטה אור : ברקיע כשלמה עושה מלחכיו רוחות יעושה חת בַרְבִי נַפְשִׁי אָת־יִהוָרה א הרוחות שלוחיו: תהום כלבום כסיתוי נוהו דוגנות האמור במקום אחר בשומי עכן לבושר וגו' תהום הוא הים: על הרים יעמדו . מי אוקייכום גבוה מכל העולם עומד על ההרי וכן הוא אומר הקורא למי הים וישפכם על פני הארץ אין שפיכה אלא משרתיואשלהם: יסר־ארץ על־ה מלמעלה למעה: מן געריזך ינוסון - כשאמרת יקוו המים ומאותו הקול יחפוון ונקוו אל מקום אשר יסדת להם: גבול שמת להם: החול השר סביב עליהם עוף השמים שפתו: על המעינות: מכין ישכון י עפאים . ענפי אילנות וכן עפי

מסרה

שפיר: מלמים חליר וגו' -

עושי י"ו כתי' י"וד וסימ' נמסר בסדר ויקהל: כרכו יי׳ ה׳ וסיפי נמסר בשפטים ריש סימן ח' :שרי אנ"ך

ק"ר נוטה הנוטה ה'מ"ל וסים' הנוטה כרוק שמים י ותשכח ייי׳ עשך י הנני נוטה ירי על פלשתי׳ נוטה שמים ביריעה: עולם ועד ו'וסימ' יימלד עולם ועד . כסאד אלהים עולם ועד: ואני בזית רענן : חיים שאלממך כי זה אלהים אלהינו יסד ארץ על מכוניה: ישקו ג'וסימ' כי מן הכאר ההיא ' ולא ישקו אוחם ' כוס תנחומים ' ישקו כל חיתר

במים ובחפן השם דחק הרוח אל המים ונראתה היכשה אחר שנברא האור שהיה עיקר כאשר פירשתי במעשה בראשית: המשלח : אחר שהזכיר הים וידוע כי האיד יעלת מהים והוא סבת הגשם וכן כתוב הקורא למי הים ומימי המסר יהיו המעיינים ומהם הנמלים : ישקו : המעיינים והנמלים והזכיר פראים דרך משל במדבר קדש ותחסר מלת בהם: ישברו פראים למאם עליהם : בעבור המעיינים: ישכן . כל עוף כי מקום ליה אין חי בו: עפאים ישאומרים שעיפים והנכון בעיני במו עלים ועפים שפיר: יחנו קול במי ניגין: משקה הגשם שימטירו העבים: מפרי מעשיך. הם החילנים: מלמיח ועשבי המוכן לעשוח ממכולחם ופעם לעבודת החדם בי כאשר תעבד האדמה תוליא למח נכבד: 1"

אכן יחייא

ַדְבַר נְשָׁא לְסִיפַּק לַחֲטָא מִן אַרְעָא:

מהדיבוק שאפשר: וכנגד עולם הגלבלים אמר ברכוה' כל לבאיו לבא השמים: משרתה בהשפיעם על עולם השפל ועושי רצוכו כשירצה לשדד מערכותם ולשברם לצורך אומה או יתוד אהוכו זהם סובלים - וכנגד עולם השפל אמר ברכו ה' כל מעשיו בכל מקוחות ממשלתו שבעולם השפל יוכנגד עולם האלהי אשר מכבראיה נפש האיש ישראלי ' אמ' ברכי נפשי האהית את ה' : קד ברבי נפשי וגו' להיות כי לעיל לוה את נפשו האלהית בפוף החומור שתברך את ה' -

בסדרי מעשה בראשית 💎 ה' אלהי וגו' הנה כאשר אמרכו פעמי' רבות כתר האלוה יתביך הוא היותו גדול גבור וכורא - ולכן רמז פה לכתרו באומרו ה' אלהי בבריאת העולם גדלת מאד כנגד גדולי ולבשת הוד כנגד גבור כי הוד לגבו' גבורתו כי שם הוד יאמר על הגבורה וכאומדו איוב התתן לסום גבורה יגומר הוד כחרו אימה י ולבשת הדר כנגד כורא מלד המעלה וכאומרו שוקן הכורא מצד מעלת קדימתו בזמן והדרת פני וקן . עוטה וגו' התחיל לספ'מעשה בראשי והתחיל מעולם המלאכים באומרו עוטה אור בעולם כשלמה שהוא הנגד פשתים לכן רחב מאד כסדינים אשר נוטים ברחובות קריה להגין מפני החמה . וכאומרו ויאמר אלהי' יהי אור שרמו למלאכים שהם אור אלהי' זך פשוט ונכדל מחומר וכן מזוכם מהאור כי הם דומים בפשיטותם, לקונם אף כי לא ישוו אליו מכל נד ולעומק השג זם לכן הספיק ברמיזתם ולא האריך לדנר בם זיהיה עוטה כמו כוטה מגזרת זיעט העם אל השלל שר'ל כי כטה אליו יואומרו כשלשה לרמוז היותם כלם משגימים ומשפיעים בכל העולחות שלמטה מהם כאשר תתפשט תיעלת השלמה בכל אשר תכשה . . כושה וגומר דמו לעולם הגלגלים באומדו כושה שמים כיריעה על כל העולם השפל אשר הוא מרכז השמים הסובבים תמיד י המקרה וגז' סיפר בריא' המסך מהעננים שתחת בלבל הירח המבדילים על הרוב בין השמי' והארץ ואמר כי כאשר בכי האדם עושים התקרה מחדריהם ועליותיהם מקורות ורהטים • ככה האלוה ית' מקרה עליותיו באויר האמצעי מקורות של חים שהם העונים הנעשים מחים שנתעבו . השם עבים רכובו רחו כאשר יתפרדו העבים

בא במזמור הלו לבאר במה יברכהו !! ואמר ברכי נפשי את ה' בספר גדולופיי

ויראה כאלו ה' רוכב על עב קל בהפרדם אלו לצד אחד ואלו לצד אחד . המהלך על כנפי רוח כאלו הרוח הנושב הוא כנפי הענן כי הוא יוליכהו וידחפהו אל מקום אשר רוח הרוח ללכת עושה וגו' בא לרמוז לד' היסודות שהם יסוד וחומד לעולם הספל יוכנגד יסוד האויר אמר עושה מלאכיו רוחית . וככנד יסוד האש אחר משרתיו אש לוהט . ורמז כי האל ישלח רוח בים כדי להועימו לעשות דבר יטב בעיניו כמו בים סוף וביוכה בן אמיתי וזולתו . וישלח אם להבעיר בערה

באשר ישר בעיכיו כמו באמב ושריו החמישים מאליהו . וככנד ישוד האדמה אמר ישד ארץ על מכוכיה בל תמוט עולם ועד להיותה מרכז העולם מה שלכן היא כבדה ולעולם עומדת ולא תתנועע כי הנקודה שבסובב היא הכרחי המכוחה . מהים יגו' וככבד יסוד המים אמ' תהום כלבוש כסיתו לארץ כי המי שהם יותר קלי' מטבע' לעמוד על הארץ הכבדה ולכן אפילו על ההרים הגבמנים יעחדו מים יחן בערתך ובוחר אבל להושיע ה' אדם ובהחה בערת בחי' וחן בערתך ימושון וחקול רעחך יחפוון ללכת ואותם החי' אשר היו שולות על ההרי' ירדו בחהירות אל הנקשות שד לכתם אל מקים זה שיסדת להם שהוא הים . בכול וגו' ולא תחשוב כי כרצוכם ישובו ויכסו ארץ כי גבול שמת להם בל ישבורון בל ישובון לכסות ארץ וכאומרו אשר שמתי חול גבוללים . המשלח וגו' סיפר מטוכות הכורא כי כשר הוא יותר הכרחי הוא יותר נמלא כוול כאויר והמים זוה אומרו המשלח מעינים בנחלים · אשר ילכו ויולו בין ההרים כי שם מבועם ומחלכם · ישקו וגו' סיפל

תהילת ה' תורת חכד

כסבית הדין תאה דינרים כד שמע כן שרי מליף סבי ולא אכל ולא אשתי בההוא ליליא בלפרא קס ונסב הנהו דינרין בידיה דאי השכח לגברא דובן בריה דלה יבעי למהדריה ומשקל ממוניה דהוה קטיל לית עד דאשכם ליוחב ואמר ליה לא חוסיף למללא דאי לא מהדרת לי ברי או אקטלינך או תקטלני כדשמע יואב נסב ממוניה ואסדר ליה ית בריה ואמר יהות אמר דוד דאמר ברחם אב על בנים ולא כרהם אם על בנים דאילו דין טליא אימיה זבינתיה לי דלא הוה טרחא במזוניה ואבוה דטרח במזוניה מסר נפשיה לקטלא עלויה הוי כרחם אב על בנים ע"כ ואין ספק כי בכונה מכווג' שינה יואב הדברים ולזקן המר באופן אחד ולאשתו באופן אחר והענין הוא כי האיש הוא בעל שכל מטבעו יוחר מהנשים כי דעהן של נשים קלה ולכן אמר יואב בלבו אם אומר לושאהן לו מאה דינרין אין ספק כי לא יחשבם למאומה כי אולי יאמה בלבו כי המעות ילכו למו ויאבדו מחנו ימלא חסר מן הדינרין ותן בכו לכן הפליה המלחה אוה"ל שיפרנס לו ולהשתו ולכל יתר בכיו ולחשה דרעחה קלה שאם היה אומר לה כן לא היתה מחשבת הדבר לכלום כי איננהרוצה רק בדבר הנרחה לעינים וכו' המציח המצחה החרת והיח ענין הדינרין והיותם של זהב כדי שתתפחה וכו': כי מוא ידע וגימר אכוש ונומר כי רוח וגומר יר' יען כי הוא ידע ילרכו וכו' לכן הוא מרחם עלינו וכו' וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו וכו' ואומר ולדקתו לבני בנים וסמיך ליה לשומרי בריתו אפשר כי ד"ל לבניו של שומרי בריתו וכו' והם בני אברה'ילחק ויעקב ובני השרידי' אשר ה' קורא בשם י ואומר ולווכרי פקודיו לעשותם יר' שהם בכונה מכיונת ווכרים פקודיו כדי לבה לעשוחם וכו': ה' בשמים וגומר יר'ה' בשמים הכין כסחו ומשם הוה מושל בכל ומשגים בשפלים לעשות בהם כל הכוכרי או יר' ע"ד אומר כי עמך הסליחה למען תורא והוא אומ׳ ומלכותו בכל משלה כלומר ועם זה הדבר שיעשה והוא כפרת העונו׳ מלכוחו בכל משלה שאם לא כן יוםיפו לחטוא ולא ימשול בהן כדי להשיבם למוטב וכו': ברבו ה' מלאכיוהם הגבורי כח לעמוד כנגד היצ"הר שהם ג"כ עושים דברו כלומר הדבר שנלטוו עליו כדי לחאר לשמוע עוד בקול דברו אכל לפטונת פוסג נגוניו לעשות עוד וכמו שארו"ל במה שאמרו ישראל נעשה ונשמע וכו': ברבו ה'כל לבאיו הם מכוין לוה התכלית נהכרח: מכוין נזה התכנית בים יו. ל זכודת החדם יווה שחותות התלמידים כאוו"ל לבא לחלמידים והם משרחיו ית' עושי רלונו להגות תמיד בחורה והוא מה נובנדת החדם וויש שיותית שמות ל שניים בתומור הקודם באור בני עבדיך ישכונו וגומר: ברכו ה'כל מעשיו הם היצ"הר תשייו שהמנים מיני ב"ת ששיים בתומור הקודם באור בני עבדיך ישכונו וגומר: ברכו ה'כל מעשיו הם היצ"הר שםים במוכוו שהירם כעשה אדם וגומר ובאומר ברכי נפשי וגומר יר' ברכי נפשי את ה' כי הכה את מעוטרת בכל הענינים הנזכרים:

קד ברבי נפסי את ה' ה' אלהי ונותר הנס התומור כולו הוא לותר שבהיותו הוא ית' מתואר כביכול בשם ה' אלהי ישראל הוד והדר לבש והקדים ואמר הקדמות

כל בכחיו. בכחות סשין ישרחל הודיםו לחומות: כל שמשיו : גם החימות יידיתו לדורותם:

פום התוחור נתן החשורה תנחות וחופחים שכליים על מרום העולם ועל השנחת החל יתורך עליני וחמר : ברכי נפשי את ה' .

את נסשי המשכל' ברכי חת ש' הודים ברכתו נפדת טיבו לסיטיב לוולתני כחמרן כ חלפיגדלת מכל במבח: מחדי לח כלכד ברב וכתשם חכל גם כשין שניחות נכדל ומעולה מכל פניחות זולתך: סיד י כיר פלכות יכול פל הכל: והדר בפדת טוכן להיטיב ליולתך י לכזתי בכריחת עילם פוטה פירי פוטה חת פמניחות כחור שכעת פיעים: מפה שעים יהרקים שנששה כיום שני: הפקרה במים עליותיו" ווה הרקיע שמשה וחז כתקרה נסויה על מצי כדור החרן עשה חותו בתוך כתים שכנליד ספה החתנעית כחתרו יכי רקיע בתוך התים: הגם עבים דכונו' נחותם המים חשר פעל לרקים הפך לעבים נזויר פיפיו: הפהלך של כנתי רותי חשר כוח מהלך עתה על כנפי החויר משר מכלכו שהוכרן לרדת מו כנד טנע בהכרח בעשוי וחותם הענים אשר הם אויר עיעיי פעל לרקים הם הנקרמי התים חשר מעל לשתים וכוה ביה מקום חותם התים שהם באויר המימיי הכנד לתעלה פן החויר חשר חכלני הקל כנד טבעם וכל אלה יורן על פעולת פועל הציניי יכול על בטנע נהנרח: פלחכיו מניעי בנלגלים: קשרתיו - נכח השמים יסד ארץ שתהיה בשפל כל בעניחות: כל תעום בלתי תתנוממת: תהום בחותן שביח תכום ומרכז כל הגלגלים: כלבוש כסיתו ב זים התחתוני : פגערתן בחערן יקוו בתים: יחפוון בתהירות: יעלו הרים על ברים חשר נקנות כדור פחרץ: ירדו בקשות ' וירדו אל הכקעות העמיקות חשר שם חל מקום זה חשר הם כי פתה שם: יסדת להם בחפרן ותרחה הינום ולפשות וכ שיהים הים פקיף ממיר: נכול שמתי חול בכול לים: כל ישכיר'ן

בשוח בליו בל ישיכון לכסית כחרן חף על פי שהם בנוהים תן החרץ הרנה כסביחי בנסיון ווס כלו נגד סבע העים נפעלת פועל רבוניי יכול של הטנע בהכרח: כתשלת ששינים כנחלי׳ ויונחים מנרם כהרים ונכן היו התים מתחת נחרן נגד טכעם : פבין עם אים ' פנפי החלכות הנותחים בהרים וזה עסוב בקירה לכעלי חיים פנד סתים והכרי' חשר הם על אופן נגד פנעם יורה על פשולות פועל רנוניי פכנין ום התכלית בסברת: משקם ברים פעליותיו . בפעלחת חרים ען החרן מתעבים נכח סרקים הפיפיי הנק עלייות לעיל בחפרו הפקרם במים פליותיו: שפרי מעשיך שכוית תרשה החרץ דשח עשב למינהו ומן פרי למינו: תשכש החרן 'כמיני מויכות פתחלפים זה מוה במונים מיוחרים ומספיקים למיני בעלי חיים תתחלעים וכל וכלח יוחם חל פתקרם חבל לפשולת פושל רנוניי שיוחדים לעכידת החדם וחי בחם יווק: להוכיא לחם -

פחרץ ולח ישינ וה על חופן פפפיק זולתם:

ושחר תזינית החדם: כן

מניינ

כהי תו:

יין - הזכיר הלחש והיין כי שניהש חיי האדש ובעבור שהזכיר מעשה ר ן הזכיר מעשה הלח': להנהיל י לחקן להאיר: ישבעו י לאשר החל דבר הגשם משקה שריש י ישבעו עלי יי' הם הנותנים פרי ישבעו פעם אחרם ארזי לבנון איט בדולים: אשר - הזכיר כי סעלים הגבוהי כמו לו לעופות : הרים - כמו שהם הרים נוה ליעלים והסלעים כמו מחסה: עשה - מפרשים רבי חמרו כי השר עשה הירח בעבור קביעות מועדי השם וחין זה מטעם החזמור רק יספר מעשה ברחשית והזכיר השמש והירח ולא הכוכבים כי אלה שניהם המושלי׳ וטע' להזכירם דמיונ' הזה כי הם סבת הגשמי׳ כפי תנועתם ומבט המשרתים עליה' וכפי חולדת המזלות שיהיו בהם ופי׳ עשה ירח

למיעדים כי אחר ההחברו עם השמש מועדיי ידיעים בסיף כל חדש יתחדש הירח ולה כן הככבי וכפי הוספת הירו ומסרונו יהחדשו דברי' במחכו' ובלמתי' ובחיי' וכפי נטות הטווש בלפין הו בדרו' יחחדשו שיכויים בכל מקימות היישוב ייש חומרי' כי השם לכדו ידע מכוח השמש וזה הילטילטון כי ידוע הו' מבוהו בראיות גמורות רק ספר ללבנה שינויים רבים באור' ותכועותיה ודרך אחד לשמש לזריה ולפקוע ועת סקיעתה אז הוה חבך וזה הוה תשת חשך וי"ו חייהו נוכף: הכפירים י הזכיר הגבור בבהמה - תורח : יהטפון · החר התפרדם וינומו : יצא הדם י להפך כי בלילה הוא ישן: מה רבוי כמשמעו רבים או מבזרת על כל רב ביחו וכיל לאות על חכמחך וטעם מלהה ההרן קניינך כי הין בירן מקו' רק זה : מתר שהוכיר הכבראי בארן הזכיר הנברחי' בים וטעם זה הכה הוא ידוע וכראה גדול בארך: ורחב ידים מהומו רחב: שם כי בעלי האניות יספרו לכו על חיות גדולו' שראו בתוך הים: לויתן שם לכל דג גדול כמיהו או הוא שם לכל מין ידוע וכו שב אל הים כי כל הדגו' מאכל לו והו'איננו מאכל : כלם : שב אל חיות הארץ גם הים בעבור שהזכיר כי הלויחן משחק בו כי מאכלו מוכן המר כי כולם ישברו אל השם או כל אחד בעבור שהוא לריך או שהוא מנהנו: חחן חפחחידך לבדך: תסתיר הטע' כהשר לא תפתח ידך כאילי שכחתם או אינך רואה אותם אז יבהלון חוסף במו תאמר כדוך רוחו וכשמתו אליו יאסיף . יאל עפרס

וַחַבָּרָא הַבָּחְדֵּי לִיבָּא דְבַר וַיִין וְיִשְׁמַח לֶבַב־אַנוֹשׁ יֹי יִי רַבְּצְהִיל פָנִים מִשֶּׁבֶּן בְּהֶסְקְבָב נוֹ נוֹ נְשָׁא לְאַנְהָרָא אַפַּיָא מן מִשְׁחָאר הַבְּצְהִיל פָנִים מִשֶּׁבֶּן ּוָלַחָּמָא לִיבָּא דַבַר נְשָׁא יִסְעָד: אָנוֹשׁ יִסְעָר: יֻשְּׂבְעוֹעַצִי יְהוֶהְאַרְוֹיֶ שַׂבְעין אִילָנַיָא דִיבְרָאוְיָ צִּרְוֵי לִיבְנְן לַבְנוֹן אַשֶּׁרְ נָכָּע: אַשְׁרִישָׁם צִּפָּרִים דיתַפָּן צִיפָּרַיָא עָבִרין דינציב: יַקַנגָר חָסִי הַברוֹשִים בִיתָה: הָרֵים שרכפיותא בראתי בית מדורה: הַנְבהִים לַיְעַלִים פֹּלְעִים מַחְמַח טורַיָא רָמַיָּא לַיִּעַלִי בֵּיבֵּירוּחֲצַן לַשְׁבָּנִים: עַשָּׁה יָרֶחַ לְבוֹעַדְים שִׁבֶּשׁ כֹּיוּ למר שבים ומספות שחדם מתכסה שם מן כ יַדַע מְבוֹאוֹ: הָשֶּׁת־חְשֶׁךְ וְיָהִי לְיִלָה יֹ׳ לֹיִ לְטַבְּוִיָּא: עַבַר בִיהַרָא לְטִימְנֵי בֵיה וִיכַנַיָא שָׁמִשָּא יַדַע עִירַן טַבועיה: בו־תַּרְמשׁ כָּל־תַיְתוֹיִיְעֵר: הַבְּפִירִים חשוי חשור והויגילים ביהרחשיו שׁאַגִים לַמָּרָף וּלָבֹקֵשׁ מַאֵל אָכָלָם: כָל חֵינַת חוּרָשָא: כני אַרִינָן אָרָלִין תוַרָח הַשֶּׁפִישׁ נִאָבְּפָרּן וְאָל־בְּעוֹנֹתָם לַבַשִׁבָּחָא בַּזוֹנָא וּלִבִיבְעֵיבִוּ אֱלָּהָי יַרבַצְוּן: יַצָּא אָדַם לְפַּעלֵוֹ וְלַעַבְּדַתְוֹ עַדִי־עָרָב: מָה־רַבּוּימַעשֶידִי יְדְּוֹנָה מַיבַלְהוֹן: תִּדְנַח שִׁיםְשָׁא מִרְכַנְשִׁין וּלְבֵית מָרוֹרֵיהוֹן רָבִיּעִין: וִפּוֹק כַּר בַלַּםבַּחָבַמָּרו עַשִּׁירָ מִלְּאָרו הָאָרֶץ וָה הַיִּםנְּרוֹל וּרְחֵב יַבְיִם נִשָּא לִעוּבָרֵיה וּלְפוּלְחָגִיה עַר עֵירוֹבֵי ובו תרמוש כל חייתו יער : תורח כה קנינך: רַבְישָׁא: בַּהבַּגִיעִין הִינוּן עוֹבְרַהַיָּיַ שַׁם־רַמִישׁ וָאֵין מִסְפָּר דַוֹוֹת קְטִּנוֹרָת בולהון בְחַבְּמְהַא עֲבַרַתָּא מֵלִיָּא שָׁםאָנִיותיִהַלֻּבְּוּוּ עם גדלות: אַרָעָא קַנְיָנָך: דָנַן יַפָּא רַבָּא ופָתַאִי לַנְיָהָן זָהַ־יַצַּרָתְ לִשַּׂחֶק־בָּוֹ: ֻכְּיָם תחומין תַּמָּן רִיחֲשָא וְלֵירת מְניֵין אַלֵיך יְשַבּׁרְוֹלָתֻת אָכַלְם בְּעִתוֹ: חַיוֶתָא זְעֵייְרתָא עם רַבְּרָבָתָא: תַּפָּוּן שַׁמַוֹלְבֵים יִלְקְמֵיוֹ תִּפְּתַּח יָרֶבּ אִירָפַיָּא אָוְלָן לְוָיָתָן בֵּין בַּרְיֶּתָא הַסְתִּיר פָּגִיהָ ישבעון טוב: ייי לְמִנְחָךְ לְצִוּרִילֵוֹיָ כִּמְעוֹרַת בּיִרוּ בִּירוּ בִּירוּ יָבַהָּלון תֹפֶף רוּחָם יְגוּעוּן וְאֶל־ְעַבָּרָם קַיָּטַלַתוֹ דְוֹחֲךָ יִבָּבַאָּוּן יִשִּׁיִּשְׁיִשׁי מְרוֹבִיהוּ: בּוּלְהוֹזְעַלָּךְ סְבִּיָרוֹ לְמִיתוֹ תוסף רוחם . לשון כליין כמו ל ישובון: וֹתְחֶבֵּשׁ בְּנֵי אַדְבָּהוּ: יְהָיְכְבַוֹרִיְהוָה יִיֹּהְי בְּזוֹנִיהוּן בְּוִימְנֵיה: הַתְּוֹלְהוֹווּכְנְשִׁיוֹ הִפְתַח אֵיָרָרְ וְשַּׂבְעִיוְטְכָא: הְּכַלֵּק לְעוּלְסִישְׂבָּחיְהוְרִי בְּמַעשְיוּ: שְׁבִינְתָךְ בִּתְבַּהֲלִין תִּבְנוֹשׁ רוחֵיהוֹן תְשַׁבֶּח רוחַקוּרְשֶׁךְ וִבִּחְבִּייִן וְתַחַבַּת אַבִּי וּמָתְנִגְרין וּלְוַרת עֲפַרְהוֹן תַּיְיבִין:

אנושי כן חכם ישמח אכ וכן כסיל וחברו בן חבם ישמח אב וכסיל אדם י ויין ישמח חיים טאוו בני בי בי בי בי בי מות בי ולכקש ד'וסימ' ויקס אדם לרדפך . ולבקש מאל אכלם . והלכו ישבי אחת : ולכקש מלפניו יקט וני שבורי בעם יודעי תרועה : המשלח מעונים ישל ולקמן סימ ק ה: יהלכון ג' בקרי'וסימ' אשרי העם יודעי תרועה : המשלח מעונים : שם על עמה : ואין מספר ד'וסימ' נמסר בריש יואל ולקמן סימ' ק ה: יהלכון ג' בקרי'וסימ' אשרי העם יודעי תרועה : המשלח מעונים : שם של עמון. ואיומטפו ביוט מו לפטו בו כי משלח ה' בקריא' וסימ' וכרוב גאונך תהרוס קמיך: שלח תשלח את האם ואת הבנים: ויאמר חוש אניות יהלכין לויתן זה יצרת : ישברון ל': תשלח ה' בקריא' וסימ' וכרוב גאונך תהרוס קמיך: שלח תשלח את האם ואת הבנים: ויאמר חוש

ויין אשר ישמח לכב אכום גם

אותו יוליא מן הארך: ושמן

להלהיל בו פנים י ולחם חשר

לבב אנוש יסעד: עלי יי׳

בגן עדן: לפרט יקננויישראל

ישכנו שם יתינו לשין קן לפור:

הזרם ומן המטר אבריאמ"נט

בלע"ז: למועדים י למכות בו

זמנים ורגלים: שמש ידע

מכוחו : אבל ירח לא ידע מבוחו

פעמים שבא בארוכה פעמים

שבא בקלרה: משת חשך ויהי

לילה - בכל יום אתה מחשיך

ומעריב את השמש והווה לילה

ונחבאים שם מבני אדם ואו כל

מקנה קניין שלך כמו קונה שמי'

וחרן הכל קנוי לך: רחב ידי׳ י

כחב מקום לר"ייש בלע"ז: לשחק

בוי שלם שעות ביו' כך אמרו

רבותינו במסכ' ע"ז וכך מפורש

בספר איוב התשחק בו כלפור:

ספו תמו: תשלח רוחך. בהחיות

מסרה

ישמח ז' וסימ' ויין ישמח לבכ

המתים:

הדם יצה לפעלו: קניינך

השמש יאספון

במסתרים

הריסטגבוהים : בראליעלי'

מכתות המשך מות המשלח קציריה עד ים י תשלח רוהך יבראון י וחד והשלח פארות: האדמה י"א בקריא ום מ'נמסר בספר יואל סימן ב' : מרוע אדני בוכה י תשלח קציריה עד ים י תשלח רוהך יבראון י וחד והשלח פארות: ישובון . כי העצמות הם בחיות הארץ ובם: תשלח . אנשי המחקר אומרים כי כל חי אחר מוחו יקים וחכמי החושיה אומרים כי הכללים שמורי והפרטים אובדי 'וטיבם יבראון אחרי' והמבין בו יבין דרך החמח: יהי כבוד יי׳ הם הנברחים כי בדברו נעשו ועעם ישמח על עמידת הכללים:

אַרָעא: יְהֵי אַיְכַּןרְיָיִלְעַלָם יְחְדֵייִיְכְעוֹבְרוֹי:

תורת הכד

רבות עד בואו לומר את זה והוא אומר עוטה אור כשלמה וגומר המשלח מעינים וגו' כדי שישקו כל חיתו שדיוכדי שעוף השמים ישכון על המים וכו' משקה הרים מעליות ו כדי שמפרי מעשיך תשבע ההרץ ותלמיח חליר לבהמה כדי להוליה לחם מן החרץ וכן להוניא חת היין המשמח וכו' ומלד שהאדם יהכל וישתה יטע חילכות וז"א ישבעו עלי ה' וגומר ויר' השר נטע האדם וחועלחם הוא כי שם לפורים יקננו וגומר מה שאין כן היעל ש והשפנים שהם בהרים ובשלעים ועשה ירח למועדים וגומר ותשת חשך וגומר בהופן שיהיה נכון להם למצוח מזיכם וחזרת השמש יגומר וחז יוכל האדם לצאת לפעלו ומה רבו מעשיך ה' ולכן אני הומר יהי כביד ה' לעולם ישמח ה' במששיו זיר' בין במה שעשה בחחלה ובין במה שהוא מביט לארץ ותרעד וגימר והכינה על מה שהוא מטנה תמיד את הטבעים ובאיזה אוכן הוא נאות שישמח ה' במעשיו הנה הוא במה שלשירה 'לה' בחיי שאכי אומר לו ישתבח שמך שבראת כל אלה לשמשני בחיי וכן אומרה לאלהי שהוא משגיח עלי כל ימי ולא אומר כי מקרה הוא קרה שהשמים יתני עלם ויזלו רביבים והארץ תהן יבולה רק שעה מה שברחת אותם ההה תשנים מיד עליהם ועל כל העולם לתח לי צרכי ויערב עליו יה' ש הי זאת ואני אשתח בה׳ כבראני ולא יאתר עלי על כרחך אתה נולר וכו׳ והחועאים והרשעים שאינם מלמינים בזה יתחווכו':

אבן יחייא

סיפר תועלת הנחלים כי ישקו כל חיות. השד' ושם ישברו הפראים המדבריי' למאם ' . עליהם וגו' ועליהם ואלליהם עיף השמים ישכון כי יבדלו במים ובאויר ההוא המימיי ובדבי ' קטנים ושאר מיכי אוכלים שימלאו במים ומעלי האילמת וסרותיהם הגדלים על הרוב בשפתי הנהרות . ומבין מבאים שר"ל העלים מהאילכות יתכו קול צפצופם י ועפאים הוא לשון ארמי מעלי אילן י משקה וגומר זכר כי האל משקה ההרים הנעועים עץ כל פרי מעליותיו אשר זכר לעיל המקרה במים עליותיו שהם העונים. שהיא המטר אשר ממטיר על הארץ להרטיבה למען תתן פריה . מה מלכן מפרי מעשיך תשבע הארץ. כר יתרבו הפירות על הארן כחול אשר על שפת הים להשביע בני האדם ויהיה חלמים חליר וכשב לבחמה כשור וחמור וחולתם המוכדים לעבודת האדם לחרוש ולששות כל שאר מיני העבודו' הצריכו' להיציא לחס מן הארץ. ולהיציא היין שישמח לבב אכיש נכאב אשר אכושה מכתו " ולהוציא השמן שהוא מל היל פנים באירו בלילה שהוא תועלת גדול לבכי האדם י והוא גם כן מצהיל פכי השכל שטוב הוא לוכירה י ולחם לבב אמש יסעד בהזכירו תועלת היין והשמן הזכיר גם כן תועלת הלחם ואחרון אחרון חביב - וישבעו מהמטר ההוא גם כן העצי עלי היער אשר תיעלתם לחציו לשרוף במו אש י וחציו למלאכה בבנין הנתים כקרשים ועצים וקורות ורהיטים ' וקראם עלי ה' וארוי להנין אשר נטע להיותם גדולים וגבוהים וגדלים

וענים וקודות וניטישים אין יים ברים יו אם ברים יו אם מפועלתם להיות בית ומחסה לכל לפור כל כנף כי שם לפרים יקימו וחחידה תעשה ביתה בברושים י הרים יבו' ספר תועלת ההרים שהם לבית מעלמם בלתי עזר מעבודת אדם ברים י מענמס בנתי עזר מענות מזט בים משל און מבוץ לאדם בהם כי האחרים יש תועלות רבות לאדם מפירות יזולתם י ואמר הרים הגבוהים הם לבית ומחשה ליעלים ושלעים מחשה לשפנים י עשה וגו' שיפר הנהגת החום ושירות עם כם שבבי יקרא שנה . מה שלכן הוסכם בעולם כי משקל אחד מהב שהוא תולדת השמש יהיה שוה לשקלות כסף נקי שהוא תולדת הירח : במש באוור ההוא נומן שיקיפהו הירח י"ב פעמים יקרא שנה . מה שלכן הוסכם בעולם כי משקל אחד מהב שהוא תולדת השמש יהיה שוה בשני עשר משקלות כסף נקי שהוא תולדת הירח . שמש באוור ההוא נומן שיקיפהו הירח י"ב פעמים יקרא שנה . מה שלכן הוסכם בעולם כי משקל אחד מהם בהוא להמוש היום מהב בשני עשר משקלות כסף נקי שהוא תולדת הירח . השמש באזור ההוח בושן שיקיפהו ביני בל בל משת חשך אלינו והי לולה . אשר בו תרמוש כל חיתו יער היראי לרמוש ביום מפני פחדתם מבני האדם . והכפירים אז שואגים לעיף ולבקש מאל .... ובי לל כאשר השמש ידע מבואו שהיא תחת הארץ אז משת חשך אלינו והי לולה . אשר בו תרמוש כל חיתו יער היראי לרמוש ביום מפני פחדת הלדם ... והכפירים אז שואגים לעיף ולבקש מאל אכלם : תורח וגו' כשחורה השמש יאשפון ואל מעוכיתש ידבלין למען לא יויקו לבני האדם בהיותם עישים מלאכתם לבעח י ויצא אדם לפעלו עהם המלאכותי ולעבודתו שהיא עבודת האדמה עני שבנם עת בוצו כש ותי השלימו לספר שניני היבשה התחיל לספר שניני הים באומרו כמה רבו מששיך ביבשה ה' באיכות כי כלם באמת בחכמה ששתי ומה רבו בכמות כי חלאה הארץ מרב : מה רבו ובומר אחרי השלימו לספר שניני היבשה התחיל לספר שניני הים באומרו במה רבו מששיך ביבשה ה' באיכות כי כלם באמת בחכמה ששתי ומה רבו בכמות כי חלאה הארץ י אבל עם כל זה אין לדמיתה בכבראי הים . כי זה הים גדול באורך שהוא מקיף את כל העולםי ורחב ידים ברוחבי ושם יש רחש בלי מספרי וחיות קענות עם גדולות בלי קבינין שנכ שם כל בין לייו בים הלויתן לחש בדית זה אשר יצרת לשחק בו והוא חשל כי לגודלו וחוקו ותפארתו הוא בריה שאין לה דמות בכבראים וראוי ליחשה אל קונה " משפר וגם שם יש בני האדם החולכים באניות ! ושם הלויתן נחש בדית זה אשר יצרת לשחק בו משבת ובט שם יש כל שמוש בה בחורה בחורה בחור בחור בחור מיות משוכות כדי לשייל ולשחק בהם . כלם ובו' ד"ל כל כבראיך שבים ושביבשה אליך ישברו וימקינו וכאלו כביכול היא החיה אשר המוך שוחק בה כחורה המולים בחזרותיהם מיני מיות משוכות כדי לשייל ולשחק בהם . שתתו להם אכלם בעתו הקצוב מהאוכל . ואתה מיתן להם אכלם יים יים יום ילקטוהו כאשר היו עושים בני ישראל את המן . ווה בשובע כי אין כילות למעלה שתפתח ידך וישבעו מהטוב . תסתיר וגו מה שאם תעשה ההפך ותפתיר פניך מהם יבהלון וואסף דוחם ויבועון ואל עפרם ישובון כי אין להם לבהשות דוח אלהי אשר יפנה אל מעלה . תשלח זבו' ותשלח דצוכך ויבראין חיות אחרות תחתיהן ותחדש פני אדמה כי המינים לא יכסיו אף שיפשדו האישים ייהי וגו' ולא תחשוב שבהפשד אישים בלתי בעלי תכלית ובתהוות אחרים תחתיהם ישתנה כבוד ה' המשגיח עליהם כי יהי לפולם בשוה ולא ישתנה . כי וגיעהי ממעשיו שמחה משלימות ולא מסרון. וזה להיותו בלתי משנים באישי מיכי הבעלי מיים רק במיכיהם מה שאין כן באדם כי הוא משנים כל כל איש ואיש מהס י ווהו אומרו כי יתה"ו אישי הבעלי חיים בהיותו מביש דרך כלל בארץ ותרטד ותהוה אותם י וכשיפסדו יגע בהרים ויעשנו כי יצא עשן רוח אישי הבעלי חיים בהיותו מביש דרך כלל בארץ ותרטד ותהוה אותם י וכשיפסדו יגע בהרים ויעשנו כי יצא עשן רוח אישי הבעלי חיים מאפיהם ויתיוו ולא ה' פעל כל זאת בהשגחה על כל איש זאיש מהם דק בהשגחה כללית על מיכיהם :

לכח: ינע בקרים ויעמכו

יכי המן שינת עונה ביתי

בקרים כזינות עת"ח

התתנחות תתה ויעשמו בחש

מלפי שונוכלם יוכוד

אבן עזרא

תהלים קה

היוביט - הטעם כי הוא תולה ארץ והוא נושאה בכוחו והזכיר כי לא תמוט לטול 'ואילו היה רוצה ט-ה רועדת וההרים שרופי' ויש אומרים כי טעם ותרעד כל יושבי הארץ חשירה י חייב אני להודות לשם העושה כל הלה הגבורות בעודי חין יערב יישבן אנכי אשמח ביי רגגד ישמח יי במעשיו והטע'כי תעמוד נשמחו ותהיה כמו הכלל

יתמו י תפלת הכביה בעביר שלח יודו השם ולה יבינו פעולות יו הו הזכיר זה בעבור שהמר אנכי חשמה ביי ובי כן החטאים כי יתמו ויהבדו: עוד הינם י הטעם כפול ברכי כפשי חת יי׳ על חבוד הרשעים וחתם לחמר למשכילי׳ הללויה: הודו ליי׳ קראו בשמו י דבר דוד ליציהל בנשחם ההרון כי כן כתוב והעד כי עם ישראל ידבר

הַמַּבִּיט לָאָרֶץ וַתְּרָעֶר וִנָּע בָּּדָרוֹם

בּוְ־הָאָׂרֶץ וּרְשָׁאָים ּעוֹדּשִּׁינָם בְּרְכֵי

הוריעו בעפים עלילתיו: שירו לו

יָרָע אַכְרָהָם עַבְרָוֹ בְנָיִיַעַקְב בְּחִירָיו:

כישפטיו: זבר לעולם בריתו דבר

צוָה לְאֵלֶף רור: אֲשֵׁרְ בָּרַת אָת־

ָּבְיָעָקָב לָחֶק לָישְׂרָאֵל בְּרֵית עוֹלֵם:

לַאמר לָךָּ אָתַן אֶת־אֶרֶץ־בָנָעַן חֶבֶּל

נַחֲלַתְבֶם: בְּהְיוֹתְם מְתֵי מִׁסְבֶּר בִּמְעִם

הָוֹא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּכְל־הָאֶרֶץ

הַתְּלֵלוּ בְּשֵׁם קְרְישֶׁוֹישְׁבָּח לֶבִי

נַפְשִׁי אָת־יִהוָה הַלְלוּ־יָה:

וַמְרוּ־לֵוֹ שִׁיחוּ בַּכְל־נִפְּלְאתָיו:

יַעַרֶב עַלֵיו שִיחָי

דרשויהוה ועוו

וגרים

לאלהי בעודי:

בַּקשופניותָמיר:

יגע בהרי׳ויעשנו י כמו שמפורש יחיני והר סיני עשן כולו בעוויי כמו בעודני חין יחמו חטחים: חוטחים: עלילותיו מעלליו: המדללו בשם קדשו -התפחרו במעוז מה קדשו שיש לכם פטרון כמוהן יתהללו פור"וונטין ווש בלע"ו: זרר לוה לאלף דור · סתורה חשר לוה להודיעה בעולם לחחר הלף דור ורחה שחין העולם מתקיים בלח תורה והעביר מהם תשע מאות ושבעים וארבעה דורות את בריתו אשר לוה והבטיח לשמור להם לחלף דור כעניין שומר הברית והחסד לההכינ ולשומרי מלותיו לחלף דור להמר לך חתן חת חרץ כנען הוא הברית אשר כרת להם : ויתהלכו לישר

1127 17

לילחק

ק"ה דרשו יו' ג'וסימ' דרשו יי' ארץ כ בהמצאו דרשו יו'ועזו וחברו כ"ב פסו" דד"ה: בקשו ו'וסימ' נמסר בהון לח בצפניה ריש סימן ב': לישהק זמיר ד' כנוי ליצחק וסימ' גם זרע יעקב ורוד עברי אמאס י ונשמו

אָנכיאִישְׁמָח בַּיהוָה: יִתְפוּחַטְאִיםי קה, הוֹרָוּלֵיהוָה קּרְאָוּבְשְׁמֵוֹ א זַברו נפַלאתיו ה וישלפחור כפשוטו זכר לישרהל

ויתיבון במות ישחק ולא תשיף על בית ישחקי ושבועתו לישחק דסיפראי לאמר ט' ר"ף בקריא' וסימ' לאמר לאסורים צאוי לאמר הן ישלח את אשתוי לאמר לך אתן את ארץ בנען: וחברו דד"ה: מתי יעבור החדש: אל הכהנים: שובו נא איש מדרכו הרעה: לאמר לא כי ארץ מצרים: לאמר אלהים עובו לאמר לך אתן הוא חד מן כ"ג פסוקים דלית בהון לא אריך ולא זעיר וסי' בלשון ארמי לא תקטל עבדא דשם יהב להון חמיסר בתריסר ותלת מלכין : בארעא דכנענאה וביאורם נמסר בסדר נשא

דְּמִסְתִּכָּל לְאַרָעָא וּמִחְרַנְפָּא טִקְרַב בטוריאומסקין תונא: אַשַבַח קָדָם בּנִי פּייס וְיַעַשְׁנוּ:אָשִׁירָה לֵיהוָה בְּחַיִּי אַזְמְּרָוּ יָיָבְתַיָי אַזִּמָר לֵאלָהֵיבְעוֹד אִיתִי: יָבַכָּם קָדָכוֹי שוּהִי אַנָא אַחֲדֵי

וַהְמַעְצוּן חַטָּאַיִאַמְן במימרא דיי: אָרָעָא וַרַ־טיַעיִא תוב לֵיתִיהון בְרִיכִי נפשינת שבא ביי הללניה: שבחו קרםן: קרין בשמיה הורעון בעמיא עוברוי: שַבחוּ קַדְמויזַאָרוּ קַדְמוי. מַלֹּילוּ בָבְלֹפָרִ שׁ תֵּיה: שַבְחוּ בְּשׁום קורשיה יחבי לבחון דחבעיאולפן יי מַבַּקְשֵׁייְהֹוָה: תָּבְעוּ אוּלְפְנָא דַּיִייַ מן קרםיי: ואור תיה אקבילו אפויתרירא: י ייים אַשֶּׁר־עָשָׂה מִפְּהַיוֹרוּמְשָּׁפְטִי־פֵּיוֹי: מִייּ

אַרְכָרוֹ פַּרִישׁוֹתֵיה דִיַעַבַרתִּמְהוֹי וְרִינֵיפּומִיה: זְרְעָא דְאַכְרְהָם עַבְרֵיה בְּנִייַעַקב בְּחִירוּי: דואיי אַלְהָנָא בְּכָל אַרְעָא מְתִיחִין דִּינוֹי : לַעַלָם קְיָיִמִיה פָּהָגַם פַּקִיר לָאַלְפֵי בּ׳ פּרִה אַבְרָהָסוֹשְׁבִוּעְתוּ לִישְׁחְק: וַיִּעַמֹּיֶרָהָ דָרִין: דִינַזַרעם אַבְרָהָםוּקְיָיְמֵיה וַקְיִיכִינָה לְיִעַקֹב לְנְזִירָא שׁ רֹּף לְיִשֹׁרְאֵלֹקְיִים ְעַלָם: לְמֵימֵר לָךְּאֶתֵן יַתאַרְעָאדִּכְנָעַן עַדַב אַחֲסַנְתֵּכוֹן:

תהילת ה'

בַר הַנִיתון עַם דְמִינְיָין כִּוְעֵירִין

ויחהלכו

בס הם הינם י ומצאתי כחוב יערב עליו שיחי יר' הזיערב עליו יח' שיחי וכגוכי כאשר

ועיקר האדם הם עבדיה' ואמר שעל כן ישיר לה' בחייו וכו'ועל כן אמר פה

כוכתי היא לשם שמים ואשמח בה' ולא שההיה כוכתי לשמח לשומעים כאומר נתנה עלי בקולה

וכו' ע"ב וסתיכות המזמור אל הקודם הוא מבואר : קה הודו לה' ק־או בשמוזגות הנה במזמיר הקודם אמר איך עיקר הבריאה היה האדם

אתכם וקראו בשמו שיושיעלם ויערב עליי שירחכם ושירו לו זגו' וישמח לב מבקשי ה' כמושאנכי

תורת חסד ואולי יר׳ יתמו החטאים מן הארץ ולא יהיה זה לפי שהרשעים האחרים שהרגו להם הם חיים כי

אכן יחייא אשירה וגו'הם דברי המשורר האומר לכן על כל אלה אשירה לה' בכה כחיי ואומרה בכלי לשהי בעודי 'יערב וגו' ויעכב אל ה' שיחי משירי לו י מה שלכן אזכה לידבק בו ולשחות בשחתת הכאת זיו שכינתו . יתמו יבו' מה שלא יהיה כן לחטאים במטשה כי יתמו מן הארץ -ולרשעים החוטאים במחשבה כי אינם ולא יוכו לחיות בעולם העוד והכצח - ולכן ברכי נפשי את

ה' תמיד קראו בקול גדול לאמד כלכם השומעים הללויה: לה' זנות' המזמור הלו עשהו דוד לתהלה לה' על כל הטובות שגמלכו ואחרו

כשנעלה הארון מבית עובד ארום לירושלם י אחרי העשית בו נסים דבות ומשורים בפלשתים י ומה שכראה בדברי הימים כי דוד נתכו לשורר לכני הירון למשוררים השף ואחיו וים הפרש בדול מאשר כאמר שם לנאמר כאן אינו כן כי הכל אחד אבל סדר דוד להם שיאחרו מהמומור הלו עד ולכביאי אל תרעו . ובחקום החותר מהמוחור שהוא ויקרא רעב על האיץ - שיאחרו החזמור צ"ו שירו לה' שיר חדש עד כי בא לשבוט הארץ . להיו' כי העריכי סהם כבר היו מפורסמים להם . והיה שיר יותר נאות הרכבת אלו הב' מזמורים עם הפסוקים מתחמנים אשר שמכו להם - מהמומור הוה כלו לבדו יוח"ל אמרו שהחלק מזה המומור עד

ולכביתי אל תרעו היו אומרים בבקרי ומומור שירו לה' היו אומרים בערב הודו וגומר הוא

כי לא נשאלם הזרע עד עבור עליו נקיין ההיג שלושלש בעמים כי באברהם כעהר הזרע בישמעאל ובני קעירה י ובילחק נשהר הזרע בעשו ' באופן שיעקב נשאר זרעי שהור ונקי מכל סיג וחלאה ולכן מעתו היתה שלימה והיו כלם בחירי אל שנים עשר שינוי ישראל . הודו לה' וגומר וזכר שנים עשר מיני הילולים כנגד שנים עשר בני יניקב בחיריו - האחד הודו לה' כי ראוי לאדם אשר העיבו קינו להכיד כי לא באו אליו הטובות ביוקרה ולא כמי ואימו כשה לו את כל הכבוד הזה דק הכל בא אליו מאת האלוה התקיף ולכן ראוי לו להידות לה' כדכתיב ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלים האלים התקיף ולכן ראוי לו להידות לה' כדכתיב ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלים האלים התקיף ולכן ראוי לו להידות לה' כדכתיב ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלים האלים וגו׳ הב' קראו בשיוו כי ראוי לאדם כאשר יבואהו ליה קטיה או גדולה להתכלל לה' ולקרוא בשמו למטן יענהו ויצילהו מלרתו ולא יחשוב כי בא אליו הלרה בקרי פן יבהו ה' בחמת קרי הג'י הודיעו בעמים עלילוקיו בי ראוי לאדם כשינצל מצרה מה אחרי התפלו אל ה' עליה להודיע בעמים עלילוקיו אשר עשה עמו בצרתו ולספרם בפרסום לבני האדם כדכקיב יודו לה' חשדו וכפלאותיו לבני אדם פר"ל אחרי שיודו להם חסדי ונפלאומיו ראוי להידיעם לבני האדם ולרוממו בקהל עם ובמושב וקנים - סד' שירו לוי כי ראוי לאים ישראלי כדי להשיג הנבואה והדיבוק אלהי לשיר לפניו בפה בדי לעודר השמחה שהוא אחד מתנאי ההשבה כואת י הה' זמרו לו י ני ראוי לאיש ישראלי להשיג ההשגה הנזכר לזמר לפניו בכלי יהו' שיחי בכל נפלאותיו י כי ראוי לאיש ישראלי החי בדי להשיג ההשגה הכוכר שיהיה חכם וחבין מדעתו בכפלחות הבודא במעשה בראשית ומעשה מרכבה . הו התהללו בשם קדשו - כי דאוי למוכר כדי להשיג ההשגה הכו להתהלל בידיעת שם קדשו מהאל מה שראוי שיושג כפי עבע האפשר לאיכושי שהם סודות העשד סףירות . הח' ישמח לב מבקשי ה' . כי אחרי היות לו כל התנאים הכו' יעלה למעלת הנבואה ויזכה להיות כביא ודב משפיע לאשופות בכי הבניאים אשר יחול עליהם הרוח באחלמתו בי ישמח ברות הקדש שלו הלב והשכל מבני הנביאים תלמידיו המבקשים את ה' וההדבק בו . הע' דרשו ה' ועיזוי כי שאר בני ישראל אשר לא יוכו למעלת הכנואה כי לא כולי על ז' כבואה בעירו . ראוי להם בכל שנה לדרוש פני ה' אלהיהם ועוזו שהוא ארון קדשו וכאימרו ויתן לשבי עוזו . כי אף שבכל ימי השכה הם נעדרים מהדיבות אלהי בבואם שם מביתם בכוכה מובה לדרוש את ה' ובהיותם בטהדה ובקדושה בעיר ה' ובבית ה' הוא מההככת שישיצו דבר מה מהדיבוק אלהי וכפי הכנתם אל ההשגה . הי' בקשו פכיו קמיד כי ראוי לכל איש ישראל לראות תיוד את פרי ה שהיו כאשר איורכו לפחות פעם בשכה בקב הסוכות בבוא לראות את פני ה' אלהיהם למען ידבק באלהיו פעם בשכה פן יאבד הכנתו אל טוב הדיבוק ברוחק מן הויון אשר עמד מלדורשו כי האדם חמרי בטבע ולו מחון מוכעים ומעיקים רבים אל השבת הטוב ולכן ראוי לו להיות זריו על ככה וכולי האי ועדיין אולרי הי א זכרו כפלאותיו אשר עשה י כי כאוי לאיש ישראלי בשאר ימות השנה בהיותו בביתו שלו ושאכו לוכור נפלאות ה' אשר עשה בבריאת העולם במעשה בראשית ומעשה מרכבה ולעיין בהם תמיד לילה ויום למען ירא את ה' יראת המעלה שהיא היושוראז : הו'ב חופתיו ומשפטי פיו ' כי ראוי גם כן לאיש ישראלי בשאר ימות השנה אחרי למדו דעת ויראת ה' בבריאת העולם שיזכור גם כן ענין יציאת מצרים ומופתיו או אשר הם המופת והראיה על בריאת העולם כי אשר הוציח ישראל ממלרים במשות ובמופתים" ובמשפטי פיו למצריים כי היה גוור בפיו לבוא החשפט ליום קצוב למצרים " ולא יהטיא מלבוא ביומון והפלה ה' בין מצרים ובין ישראלי בי ליהודים היתה אורה ושמתה בשלשת ימי האפילה למצרים וכן בוולתם מן המכות : הוא היה הבירא בעולם יש חאין . וככחו עתה בוזצרים לברוא חדשות ולשכוז הבבראים בחו או לבוראם יש מאין ומי שימשה הדבר הוא יכול להפסידו כרצוכו ולשכותו התהלה והשכח אליו בורא כל כברא ומשליא לעשות - הוא ה' וגומד וההודאה שראוי שיודו בני ישרא! אלה' על הטובה אשר הטיב נמהם היא זאת . שיאמרו ויכילו שהוא ה' אלקינו ומנהיגנו אשר הטיב עמנו בהוניא אומנו מארץ מצרים שהיה דבר הפניי צשבע והוא הביאמו לארץ כנען אשר היה נגדיי אליו ולא כחמו ועילם ידינו עשה למ את כל החיל הוה | וזהו אוחרו כנגד יציאת חלרים הוא ה' אלהימו באשר הביא בכל הארץ מחלרים משבשיו מהי מכות ושביעת ים סוף כדי להצילנו מידם . ובכנד ביאת ארץ בכען אמר הוא ה' אלהיכו באשר זכר לעולם בריתו מבין הבתרים באומרו אליואכי ה' אשר הוצאתיך מאור משבטרו ולה לתח לך את הארן הואת לכשתה יוהכה אותרו היות הברית לעולם היה בתנאי אם יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' ואף כי אבדוה לבלתי שחרם התנאי עוד ליחות בשרי נת ניק של ביון בבתחלה ויקויים לרשתה עד עולם בדר צוה לאלף דור הוא מתכת הזרע שכרר אליו אז וכאומרו ויאמר הבע כא השמימה וספור הכוכבים ונומר כה יהיה זרעך בכמות המשיח נשוב כנין בייניים במין במולם הוה במין במולם הוה במין במולם הוה במין במולם הוה במים במים במים החדשים והארץ החדשה אשר אני מושה מוחדי המספר ובכוויניין אינוכס ישמכס י משר כרק וגו אמר כי הברית הלו כרקו עם מברהם : ואחר כך לישחק נשבע עליו שנית י ויעמידה לחק הברית הנוכר ליעקב י ואחר כך כשנשתנה

משיים לה' בחיי ולו מחנץ שאור זרע אברהם י לבת קד: וחותים לחלקה בתורני תי היום נ קראו בשמו להירות דרך השם ישיב עליו שיחי" יהי רכון כמו אברה' ויקרה שם בשם יי' חל עולם: שירוי בפיכם י זמרו בכינור י שיחו להחרים : התהללו הטעם כי חין לפין שנקר' השם הנכבד בו רק בנגד מעשיו חיץ מישראל על כן התהללו גם ישמח לב המבקשי זה השם שלח ידעוהו: דרשו י ישרת חחר דרשויי ודרשו עזו כמוויתן לשבי עזו והוח ההרון והמפרש ועוזו כמו בעיזו היכנו ככין והעיצ' כמו לשכנו חדרשו: זכרו בלבי נפלהותיו הם מעשה' שמים וחרן מופתיו ביולרים משפטי פיו בסיני זרע : אחם זרע אברה' והוכיר אברהם כחילו הוא האב הרחשין שהחל לקבל חלות השם גם הזכיר יעקב כי הוח אביכו לבדו ולח ישתחף עמני התר ככתוב הלא אלהי ישרחל אבינו : היא • יש לכו להתהלל כיחלהיכו הוא לעולם הוא עומד הוא שופט כל החרץ: זכר המר זכר ככנד זכרו וואת הברית היא ברית בין הבתרי' וטעם זכר שלח חשכח : דבר לוה : כמו גזר במויילה לוה ומעם לחלף דור כי שם ישרהללח יכרת ועוד יירש חרץ

כניגן לעולם: אשרי הנה פי׳ חמר לילחק והקימותי חת ישלאיתיו לעדות נפש השכועה: להמרי לכל המדי לך אחן. בדבורי ולורעך במעשה: בהיותם ידבר על האבות כי מספר בניהם היה שברת עתו החל יתנרך מעם גרים ותושבים בחרץ :

שיובל תשלתי כודו מככי חשתה כד" שיששה זה די ני באיפן שחובי חשמת ברב בדלוונפלחותיו: יתתו חשוים שעונות יתמושלת יחשתו ישיתל כשר רשתי המותות עת"ח: ורשעים מוד חינס : כחתרו יכוקם מת פון ישרחל וחיננו מתנס: נרכי נפשי חת ה' להודיע מדת טיכו שימשה זה בשיף כלי ספח: כללוים -תנס עתו וענדיו: רוה התונור - הזהיר המשירה כן חיושי החורה לשרכם חז כשה החל יחברך בדלו ושיבו בקרב ישרחל ולכודיע ונ גם לחוייות כפי החפשר י זה יושיע היו עמו חזיד מכל נריהם כמו בעשן במנרוי • ממר: דורו לה׳ על מה שהעינ: קרחו בזתוי סיסתו חת גדלו

וטיכו בקרב ישרמל: הודיעו בעתים עלילותיו - סעולות סכוינות לחדש פעולות מחדותי שירולו כפה : ז נרו לו בכלי נגון: שימו -בטת רכם? התהללו כשם התהללו שחתם עברים לחלך עליון והדוש ז מנוזי פי תליתידיכם ישתת כשתודיעים את אלה: דרשי ה' השתדלו ליעת גולו כתי הזפשר: ומוו בשנחת: על עולתו ברחני לחלן חשר לו עווו בקשו פניוי נתעלה: וכרו ש.דיו פיד נר: פופתיו לה דיע שתו לנריו כתנרו׳ ווולת': ומשפטי סיו להענישם: זרע חביהם בחית לו ולזרעו כחשרו להיות לך לחלקים ולודער כחיריו כחפרו מון ה' נכסוינחר נכם : מששיו" כשני פולתו" שברלתולם ברותו ו גם שהים סדור כלתי ראוי כאפרו לא בנדקתן חתה כח לרשת דבר גוה' ברית מילה זכר לחלף לח לשלשים ורכתים הודו לה' הראו בשמו זיר' אל תאמרו שעל כרחכם כולדתם וכולרתם רק הודו לה' על חשר עשה בלכד חבל לכל הנחים: חשר ברת חת חברהם: בין והכתרים: ושכיעתולינחקי אשמח בה' ודרשוה' ועוזו ובקשו פכין המיד כי תמיד בכל מה ביעשה הוא בומל חסד ומהוה הויות בחתרו וסקיעותי וזכרו ככלאומיו רשר עשה לימר לירח לכיומיעי חת עלמיך ולומר יקווהמים ודומה לזה וכן שם בשוועה: זיעמידה ליעקכ מופחיו בחלרים ומשפטי היו להביח להם מה שהביח עליהם: זרע הברהם עבדו יר' הודו לפק" המתיד בריתו לחק וגומר ושירו וגומר והתהללויגומר ודרשו וגומר וזכרו יגימר אהם זרע הברהם יעי כי הוא ה'שתינו שלח תתפשט לעשו : לישרש ומשנים בכל ההרץ ווכר לעולם בריתו וכו" מו יר' הוא ה' אלהיני שעשה לנו את החסד הגדול בושרשט שינו ישרחל כחתרו הוה שנתן לנו את התורה שהוח דבר שלוה לאלף דור וכנוו שאו"ל "אפר כרת את אברהם זהו עיקר שם וחת החרן חשר נתתי לחנרהם ולינחה לך אתננה: דרושופה ניר' אשר כרת את הברהסוגומר לרמר וגו עם היות שהיו בתחלה מתי מספר וגו' : מכל נחלמכם י ביחיים לכם יותר מלשחר העמים

בהיותם שתי מספר ' וכמו בן זכרו נתלחותיו שעשה בהיום חבותיכם שחתרנו פתי פסתר מעטים:

מַלְבַיִּא:

בָּאָרָעא דַחָם:

בָּקִיטונִי מַלְבִיהוֹן:

ויתהלכו - כאברהם במצרי'ולארץ פלשתים גם ילחק לפלשתי' ויעקב למלרו' : לא י שמשה יברה מחרן שלשתים וטעם ויוכיח בדבר אבימלך גם נכין שהוכיח אחרים ולא הזכיר הכחוב: הל זאת ומפפלני הל שם חחר היא התוכחה וקראם משיחי כמו נסיכי אילי כן היה אברהם נכיא השב אשת ההיש בשירד אברהב למנרי ניפקב כי כביא הוא וברכת יצחק ליעקב בנכוחה כברכת משה: ויקרא : כמו לוה הגזרות

שגור הכל הם בקריחה: על הַחרן הרן כנען: וָיתִיבוּן בָּה: וְהַלִּיבוּ מְן עַמָּא לְעַמָּא לפכיהם . לפכי יעקב ובכיו בחמרו בניגע בחים בוח שהזכיר למעלה י ולמ"ד לעבד בעבור וים חומרים כי פוטיפר חשת החיש כי ננים הוח : עבד היה: ענו לא הזכיר לָא תִקְרבון בִּמְשִׁיחֵי הפועלים וזה בהיותו בכית הסהר: נפשוי משל בעבור עלונו ותרסר בי"ת בברול באה יַעלאַרָעאבָלפָעיד לַחֲפָאתִבְר: נפשו: עד: דרך לחות בשירו׳ שָׁרֵר בָּןרָמֵיהוֹן גָבַר חַכִּים לְעַבְּדָּא עד עת בח דברו והטעם שבח דבר החלום כחשר פתר כמו כי נפנר יופף : מפת מקיי שנה בננל עַנִיאוּ בִשויהִירְתָּא יבת דברך וטעם המרת ייי לרפתהו שהשם שם בפיו פתרון עַר עירַן דְּאָרָאפִּרְגְמֵיה מֵיפְרָאבּיָי החמת על כן ינה פתרונו לריף נקרחת מנרים נית ענדים סְנִין יָתֵיה: שָׁדַּר מִלִיךְ וְשַׁרֵיִה שׁוּלְטֹן בלי ביג והנה הה"ח ורו"יו במלח בְעַפַּיָא וּפְהַחלֵיה: שַׁיִיה רִיבּוּוְעַל לרפתהו שבה הל דבר יוכף וי"מ כי עת בה דבר יוסף לפני ששמר חניו כשמרו וחביו בַּיְיַתִיה וְשַׁלִיט בִכְל קְנָיָנֵיה: לְמִיפַר השם הז המרחו לרפתהו והים יַבְרָבָנוֹי הֵיךְ בִנַפשֵירה וֹטָן סָבוֹי הגזרה שגזר: שלח ישרת אחר טעם שלח גזרי מלך הוח מלך אֶתְחַבֶּם: וְאָתָא יִשְׂרַאֵל לִמְצְרַיִם מלרים ויפתחהו מהכבל : שמו וַאַפִּישׁיַת וַאַרְעָא רְחָם: וְאַפִּישׁיַת וכן אמר ולאדון לכל ביתו והנה עַמֵּיה לַחָרָאוֹאָרְקַפִּיה מִן מִעִיקוֹי : הזכיר הדון כנד לעבד נמכר יוסף: להסור: החר היותו אָתַהַפִּיךְ לִבְּהוֹן לְסִבְנֵי עַמֵּיה הסור הגיע למעלה גדול לחסור שרי פרעה בלא עלת פרעה כי הם בעלת נפשו : וזקניו : שזקני פרעה שבו כתלמידים לפניו יחכם כמו ומעיף השמי יחכמנו ילמדם חכמה נעלמה מהם יַרָשִׁיכִינוּן וְלָא סָרִיבוּ עֵל פִּרְנָמֵיהֹ : ויבת : ודבר יוסף היתה סבה הַפַּרְלָאִרְמָא מִימִיהוֹןוְקָמִילְכָל שיכוא ישראל במלרים: ויפר שב אל שלח מלאך והמל' מהבנין נונֵיהוֹן: רְחִישׁ אַרְעַתְהוֹן עוּרְהַּעָנִא הכבד הנוסף: ויעלימהו יותר אָבור וֹאַיִיהִי מלריו הם המלרים: הפך עִירָבוּיִיוֹ ָקַלְמְתָא בְּבָּל תְחוֹמֵיחוֹן: להתנכל - כמו וינכלו אותו כי בקשו להאביד זכרם: יִתַב מַטְרֵחוֹן בַּרָרָאאִשָּׁא מְצֵלְּחָבָּא משה : שהוה העיקר שחהרן היה באַרַעהון: וְמָחָא גוּפְנִיהוֹן וְתִינִיהוֹן וֹתְבַר אִילְנֵי תְחוֹמֵיהוֹן: אָמָד וְאִיתֵי גיבָאי לו לפה כדרך ומשה ואהרן עשו: אותותיון שבאל השם: שלחן

אברהם גר בארץ פלפתים ובמלרים ובארץ כנען ובן ילחק ויתהלכי מנוי אלגוי ובן יעקב כלם גלו מגרות לגרות: ויוכח עליהם מלכים י וינגע יי' את פרעה כי שלר עלר יו׳ בעד כל רחם לבית חבימלך: חל חגעו במשיחי בגדולי כל משיחה לשון שררה וגדולה: ויקרא רעבי כדי להגלותם למלרי" מלאתי שלח לפניהם

וַיִּתְהַרְבוּ מְגוֹי אֵל־גִּוֹי וגַרֵים בַּה: ָםְמַבְּלֶבֶה אָל־עָם אָחֶר: לָא־הָנֵיחַ יּיִיהִ מְמַלְבוֹתָא לְעַמָּא אַחוֹרן: לָא שְׁבַּק בָּנְרָהוֹן נְאוֹבַח עָלִיהָם בְּלָבִים: פְּיִחִינִים לְטָלוֹמֵיהוֹן וְאוֹבַח בְנִינִרהוֹן בִּינִרהוֹן בְּנִינִרהוֹן אַל־תּגְעוּ בִּפִישִיתוּ וְלְנְבִיאֵי אַזל־ הַרֶעוּ: וַיִּקְרָא רָעַכ עַל־הָאָרֶץ בְּל־ ז׳: כֹינסיפ׳ וּבנביאֵי לָא תַּבְאִישוּן: וְאָבֵלִי כַּפְּנָא מִינֹס ַבַּ<u></u>בָּמַה־לֶּחֶם שָׁבָר: שָׁלַח לִפְנֵיהֵם אַישׁ לַעָבֶר נִמְבָּריוֹמֵף: עַנָּוּ בַבְּבַלְרַגְּלָיוֹ יַנִיּי בָּרְוֵל בָאָה נִפְיִשְוֹ: עַר־גַּעָת בְּאֹ־רְבָרֶוֹ יִיְמִסֹבְּיִחִי אָזְרַבֵּן יוֹמַף: יָאָפַרָת יְהְוָהְצִּרְבָּחָהוֹ: שָׁלָחְבֻּבֶּרְ בִּיבִּיהוֹ בִינְלוֹי שֵׁיר דְבַּרְגַלְעַלַת בְּנַפְשֵּיה: וַיַּתִּירֵתוּ משֵל עַפִּיָם וַיְפַּתַּחַחוּ: שָּׁבֶּוֹ אָרָוֹן לְבֵיתָוֹ וֹם שֵׁל בְּכָל־־קְנִינְוֹ: לַאָפָר שָׁרָיו בְּנַפּיטָו וּזִקְנָיו יחַכֵּם: וַיָבָא ישָרָאַל פַצְרָיִם וְיַעַקב גָרַ וַיָפַר אָת־עַמּוֹ מִאָד בארץ־חָם: פוטיפר: וופר הקב׳ה את כה ויעצמהו מצריו: הפַך לבּם לשנא עַבֶּוֹ לְהַתְנַכֵּל בַּעַבָּדְיו: שָׁרַח משָׁה עַבַרוֹ אַהַרוֹ אֲשִׁרַ בָּחַר־בְוֹ: שָׁמוּ־בָּם דברי אתותיו ומפתים בארץ חם: שָׁלַחְאָשֶׁרְנִיְחַשֶּׁרְוְלָא־בָּרוֹ אֶרֵת־ לּפּשׁ לְחַשְּבָאבִישָׁן עַלעַבְרוֹי: שָׁלַח משֶׁה דָבָּרוו: הָפַּךְ אֶת־מֵּימֵיהֶם לְדָרֶם וַיִּבֶּת יַבִּירַיִיה אָהַרוֹ רְאִתְרָעִיבִיה: ל את הנתום: שורא ארצם אפרבית מישר לנינים ברון פעונמי אילותים והמחוני אָמַר וַיָּבָא עָרָב יִּנְמִי מִינִיּה בַּחַרָרֵי מַלְכֵיהֶם: נעלו אַמְּמִינים בנים בכל גבולם: בַּרָר אֵשׁ לֶהָכוֹת בְאַרְצְם: וַיַּךְ גַּבְּנָם וּתְאַנָתָס וַיִשְבַרעץ נְבוּלָם: אתותיו: שלח חשך ב' בפסיק לה ויבא ארבה וילק ואין מספר: ויאכל בָל־עַשֶׁב בַּאַרְצָסְיִיאַבַל פְּרִיאַדְטָתָם:

איש וישלחני אלהים לפניכם ואיזה איש יוסף שנמכר : ברול בחה נפשו ח"ר הונא בר חידי שרתוע עשת'לו תחת זקנו שאם ירכין פכיו השרתוע מכהו שרתוע פירוש שפיד עד עת מו בא דברו של הביה לקייצוירתו שיתגלגל הרכר וירדו ישראל למלרים: אמרת יי' לרפתהו בחנתהו ליוסף שנתנסה וכבש הת ילרו בחשת חדוניו ועליה **כ**תייסר ונלרף ביסורין לתתו אל בית הסוהר : שלח מלך ויתירהוי שלח פרעה מלך מלרים שלוחיו ויתירהו שלח מושל עמים הוא פרעה ויפתחהו: לאסור שריו בנפשו . לשון חבה הוא זה כמו ונפש יהונתן נקשרה בנפש דוד כשפתר החלום חבבוהו כלם . א"ר אידי שרו כתיב יזה היה עמו הפרה והדבה אותם: ולא מרו את דברו . המכות שלוה עליהם באו במצוחיו ולא שיכו

את דברו: שרן ארל 'לפרדעי' שלח חשר א"ר יוחכן בכל מקו' שהיו רובלי' מפעי נפת מים היו רוכלים לפרדעים

#תצנין אתותיו ג'וסימ' ואת אתתיוואת

אשר שם במצרים אתותיו - שמו כם דברי אתותיו -אוריתא אתתיו כתיב ושארא מטעי' כטע' כסי' חד חטף וחד בעיא וסימ' שלח מלך ויתירהו שלח חשך יוסימ׳ בלשון תרגום שלוחי דמלכא זרויין שלוחו דחשוכא מתינין: ואין מספר ד' וסימ׳כי גוי עלה על ארצי באלף ומאתים רכב דר"ה : זה הים גדול ורחב אמר ויבא ארבה:

מקרה איך יהיה שליח אולי יעיר זה השואל משנתו ויראה כן יהיה דברי אשר ילא מפי אשר שלהתיו - ויחשיך ארץ חם הכחוב למעלה: ולא מרו - שב אל משה ואהרן או אל איתותיו והוכיר מכת חשך כי בעבורה נתן פרעה רשות ללכת לעבוד השם ואחר כן שב להזכיר המכוח והחל מהראשונה: הפךי לא הזכיר דבר החנינים כי לא היחה מכה: שרץי פועל יולא כמו ישרלו המים כי מלאכו ארן לשון זכר כמו נעתם ארן: אמר ויבא מעלמו והזכיר מכת ערוב לפני הכנים כי קשה היחה: נחן ולא הזכיר הדבר והשרין כי לא בקש פרעה ממשה להסיר המכה ואש להבות כנגד ותהלך אש ארלה ותחסר אות בי"ת אש בלהבות או יהיה אש סמיך פעם אש ופעם אש להבות כדרך חרבות לורים אף תשיב ליר תרבו: ניך : הזכיר הככבד מכל פרי העץ שיוכל אדם לחיות בלא לחם אם יאכלם : אמר : גזרה והזכיר ילק אולי הוח הקשה במיני הארבה : ויאכל : פרי אדמתם פרי העץ אשר הותיר הברד :

וּרְשׁוּנָא לֵית מִנְיֶּן: וּנְמַר כָל עִסְבָּא בְּאַרְעַהוֹן וְאָכַל פֵּירֵי אַרְעַהוֹן:

תורת חסד

ויתהלכו וגומר לא הניח וגומר ויוכח עליהם מלכים כאומר ויוכח אמש כי אדם גדול היה לבן וכמו כן הוכיח עליהם למלכים רבים: אל תגעו במשיחי הוה מה שהמר ה' ללבן השמר לך וגומר: ויקרא רעב וגומר שלח וגומר שלח משה עבדו ההרן אשר בחר בו ה׳ וכאמר עליו והיה האים אשר יבחר בו הוא הקדוש והכל היה בעבור ישמרו חקיו וגו׳ ובוה חגדל מעלת האדם הגדול והוא הכודע בשם עבד ה': ער עת וגומר מצאתי כתוב הכסוק הוה דרשוהו רו"ל על יוסף ע"כ והפשר לפרשו כן עד עת בה דברו שפחר החלום לפרעה המרת ה'

קו הללויה

ביסוד החרץ: חש להבו׳

בחבטת הברד להורות על סיותו שולט ביסיק החם

אפר ניבח ארנה . למפת על

ביותו שולט כחויר וכנים

אשר בנו:

חולי ישאל השואל אם לחשך

צרפתהו לראות אם העא בדבר אחר שמלד הדבור לא ימשך לו מעלה וכבוד :

אכן יחייא

שמו ונקרא ישרא! העמידו וכדר אליו פעם רביעית שיהיה לברית עולם י לאמר ונו' ספר דבר הברית שהיה. לאחר לכל אחד מהם לך אתן את ארץ כנען . שהוא חבל נחלתכם מכם שני׳ משר שבטי ישראל וכאומרו הכתוב בהנחל עליון גוים בהפרידו בכי אדם יצב גבולות עמים למספר בני ישראל. בהיותם וגומר ספר כי אף שהברית היה לתת המעלה והממשלה לבניהם אשר יקומו ולא להם ' עכ'ו תמיד היו גדולי המעלה בעיני זולפס ' כי בהיותם האבות מתי מספר ומעט זמן היו גרים בה בארץ כנען כי היו הולכי' מגוי אל גור ומממלכה אל עם אחר כאברהם למצרים ולפלשתים ויצחק לפלשתים ויעקב ללבן הארמי ולמצרים מה שלכן היה כאוי להיות כעשקי' כדרך הגרי' כי הדרך ממעשת את השם ואת הממון . עכ"ו לא היו נעשקים

מחולתם כי לא הנית האל לשום אדם לעושקם - ויוכת בתכאובות עליהם ובעבורם מלכים שהם כרעה ואבימלך - והיה אוחד וחדיע לכל אל תגעו בחשיתי שר"ל חלכים חשיחים - וכן היו ואביחלך לינחק לך מעמכו כי עצמת ממכו עד מאדי ואח כ מפחדו אליו הלך הוא בעלמו עם פיכל בעיני האומות וחשובים כמלכים וכאומרם בני חת לאברה' נשיא אלהי' אתה בתוכנו בעיכי החוחות וחשובים בתכנים ובחותום בני של מול בחור במחרבת הנשוחה מאל שדי כי שחוה לא הודיע להם יויקרא וגו' כפר אופן רדתם חלרים בדרך השנחה לקיים תראי הכרית שר לבאו לבקש שלוחו יולכביאי אל תרעו כי שלשת' היו בביאים בחדרנת הנשואה מאל שדי כי שחוה לא הודיע להם יויקרא וגו' כפר אופן רדתם חלרים בדרך השנחה לקיים תראי הכרית שר כבחו כבין שכונות מכניים יות מול מו להם ועבדום ועכו אותם . ואח"כ פפר הברי וגם את הגוי אשר יעבודו דן אכני בי מכות ואח"כ ילאו מיולרים ברכוש גדול . ואח"כ פפר ביאתם ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארן לא להם ועבדום ועכו אותם . ואח"כ פפר הברי וגם את הגוי אשר ייבוע תדע כי גר יהיה זרעך בארן לא להם ועבדום ועכו אותם . ואח"כ פפר הברי וגם את הגוי אשר ייבוע תדע כי גר יהיה זרעך בארן לא להם ועבדום ועכו אותם . שבר בעשבי וחינכו השנים שביו בי שבי בשות הסהר מקום אשר אסירי המלך חייבי מיתה אסורים שם - וברול באה נפשו כי היה קשר ברול הכבל נכנם בבשרו להיותו מהודק עבד פרעה י ענו בכבל רגלו כאשר אסרו אדוכיו בבית הסהר מקום אשר אסירי המלך חייבי מיתה אסורים שם - וברול באה נפשר באו בי אחר בי אחר באו בי אחר בי עבד פרעה עלו בכבל גבו כישו ישה ישה בבשר . עד עת וגומר כי היה במאסר עד עת בוא דבר ורלון האל להלילו משם אחרי אשר אמרת האל לרפתהו . כי כאשר האלהי נסה את זקשור קשר אמיץ . ויהיה נפשו נפש הלומחת שבבשר . עד עת וגומר כי היה במאסר עד עת בוא דבר ורלון האל להלילו משם אחרי אשר האל לרפתהו . כי כאשר האלהי נסה את יקשות קשו שירן היים של שלח וגו' ושלח החל יחשר בלחובתו כן לכף החל בכסיוכות דבית ליוסף ובכלם עמד קיים באמונת האל שלח וגו' ושלח האל יתברך חלך חושל אברהם ויצחק ויעקב בכסיוכות משתכות כדי לצרפס אם הם קיימים באמונתו כן לכף האל בכסיוכות דבית ליוסף ובכלם עמד קיים באמונת האל טפנים זיניון זישור כנים מייר יופתחהו מכבל הברול. ושמו אדון לכיתו שהוא הנהגת הבית. ומושל בכל קרינו שהוא הנהגת החדינה . ולהיות כי הנהגת החדינה תהיה עמי והוא פרעה ותירהו חבית החשורה. ולהיות כי הנהגת החדינה תהיה שור הטון פושם היכוטו של החום בשנים ולכן כתן לו רשות לאסור שריו בנפשו וברצוכו אם יראה היות השעה צריכה לכך שהוא ההנהגה בכלי קרב · ווקניו יחכם אם בתכמה אם בכלי קרב · לכן אחר כי היה ראוי להנהיגה בשתיהם ולכן כתן לו רשות לאסור שריו בנפשו וברצוכו אם יראה היות השעה צריכה לכך שהוא ההנהגה בכלי קרב · ווקניו יחכם שם במכנים מם ככל קונ בין מו בתכמה " ויבוא וגו' מה שלכן בא ישראל מצרים בסבת הרעב וממשלת יוסף בנו" וגר בארץ חם כי לא חזר עוד חי לארץ כנען . והכה בבואו למצרים קראו ישראל להיותו שלם יוצא מארץ השלימה ואמכם בגורו בארץ מצרים הטמאה קראו ישקב שהוא שמו הפחות הבלתי מורה על מעלת מהותו . ויפר וגו' כי האל הפרה והרבה את שמו בתלרים מאד ויעלימהו ממלרים לריו וכאומרו ובכי ישראל פרו וישרלו וגו' ויעלמו במאד מאד וגו' כי האל סיכב שכאת מלרים לישראל והוא הפך לבם של המלריים שהיו אוהבים את ישראל לאהבת יוסף ... לשכוא עמו עם ישראל ולהתככל להחית את עבדיו וכאוחרם הבה כתחכמה לו פן ירבה וגו'י. שלח וגו' הקב"ה שלח משה עבדו ואהרן אשר בחר בו לכהן עליון שמו וגו' ושמו בם במצריי דברי אומותיו ומופתיו בארץ חם . והנה אומרו שמו כם אותותיו הוא רמז למכות שהיו מגיטות לגוף האנשים כשחין והערוב שהיה הורגם ומכת בכורות . ואומרו נחופתי' בארץ מש רמו למכות הארץ ותחלואיה כארבה וברד וזולתם . והנה לא זכר המכות כסדר וחשר מחם שחין ודבר ששימר' שד להיות הפועלם שד שר השוטנים להיות כי המשורר ידבר לפי אשר ישפיע הרום הכבואיי עליו וישען על הכוכר בתורה וכן עשה בחוחור האוינה עמי תורתי שלח וגו' שלח חשך ויחשיך לחלרים לבד כי לכני ישראל היה אור בחושבותם ולא בחזיק עם מלרים את דבריו לעכות את ישראלי שהיו חדי לה' אף אחרי קבלו החכה כי הקשה את ערפו ויעבידוהו ויענוהו יותר ' וזהו אוחרו ולא מרו את דבריו . והפך את מיחיהם לדם ביתת את דגתם הדם ההוא כי לא יחיה הדג רק במים . ושרץ ארנם במקומות המים בצפרדעים אשר לרובם היו באים בחדרי מלכיהם הנקיים מכל זוהמא . אמר וצוה שיביא הערוב בהכנים בכל נבולם . כמן במקום נשמי ברכה הברד ואש להבות בארצם שהוא האש מתלקחת שהיה בתוך הברד . זיך נפנם ותאכתם שהם המשובחים שבשבעת החינים . העצים שכנבולם : ואחר ויכוא אדבה וילק ואין מספר ויאכל הארבה כל עשב בארנם ויאכל הילק פרי אדמתם : בי כראה שכל אחד מאלו השני מינים אוהב אכילת דבר וולמיית מאשר

לפי דעת רב מידי ככ"ר

בסיי שלוחי צמלכה זריזין בלוחי

צ' פסו' בענין

תוקפירהון:

זין כל בכורי שהיה חי

פהשתמים שעשה כהם של

שתרו ווה בתרם כנגד תדה כחתרו כני ככ די ישרחל

בכשף ווהב ששחלו מחברים

ואין בשכסיו כושל - לח היה

פרב חם חתעום הפלח:

סרש שכן לחסך. ניסנין

מחנה מנרים ובין מחנה

ישרתל: שחלי כחתרם

בשנתנו על סיר הנשר

ויך : במצרים לבדם כי נמלטו בכירי ישראל: ראשית אונים י הבנים הכראי בחחלה: ויוציאם י הם היוצאי כי ישתפק לשומע על כן לא חשב לפרש נשרהל והנה שב למלת ישראל גד בארץ חס י ויוליהם וחין בשבטיו כושל עני מולרך כמי והמכשלה הזאת ויחכן היותו כמשמעו וטעם בשבטיו אע"פ שהם רבים : במח י טעם כחדם שהמרנ כולנו מתים: פרשי ישוב למלת כל בכור בעבור שהוכיר על החש להחיר לילה לחות כי למכך יומס: שאלי ישראלי ויבא השם שליו להסי ולחם שמיםי הוא המן את בוך נכורן: ייוניים פחח מישי ישרת פעם שנית כמו והנפוחה עידד הנביח וכן הוח הלכו בליות לשון רבים מן ליה מי נהר: כי הזכיר הטובות שעשה עם ישרהל שהוליהם בכסף ובזהב

תהלים קו

שהלויבה שליו - שחל ישרהל בשר ויכא לו הקב"ה שלוים הלכו בליות נהר: הלכו נהרות. מן הבאר בארץ לייה: כי זכר הקב"ה הת דבר קדשו חשר עם כן יצאו ברכוש גדול ודור רביעי ישובו הנה: ברלון עמך וימ**רו** בהרלותך לעמך:

מסרה

שמח ג'וסי'וגם דור המלך שמח הַלְלוּדַיַהוֹ הוֹדָדוּ א שמחה ולכן שמח לבי ויגל כבריי שמח מצרים כצאתם: ויוציא ר'וחס' י"וד וסימ' ואתכם לק**ת**. יי' ויוצא אתכם. ויוצא את כן ויוצא נוזלים המלך דמלכי' מסלעי ויוצא עמו בששין וסימ׳ בלשון ארמי נסב ברא דמלכא אבנא בחרוא: ק"ו גבירות ב' מ"ל וסימ' דבר גבירות. ישמיעכל תהלתו: פקרניל': בטובת בחיריך ל' דסמיכי ' גויף ל' לגויים ל' י והגוים ל' העוינו הרשענו ל' רסמי':

ַניַךְ כָּל־בְּכָוֹר בִּאַרָאָם רַאשׁית לְכַל־ וּמְחָא כָּל כוּבְּרָא בְּמִצְרָיִם שׁרוּי לְבְּל וְאַפַּקִינון בּסִימָא מ׳ונפיו אוֹנָם: ויוציאם ככסף ווהב ואין בִשָּבָטָיו כוֹשֵׁל: שַׁמֶּח מִצְרֵים ובְרַהַבָּא וְלָא אִיהַדְנוּ עָם כִּצְרָאֵי בָצֵאתָם בִי־נַפַּל פַּחַדֶּם עַלֵיהַם: לְטַּהְקּלָא: חָדוּוְכֵּצְרָאִיבְכֵּיפּקְהוּוֹ אַרוםנְפַל רְחוּלֵיהוֹן עַלֵיהוֹן: פַרְטֵיה נייי נִייּיּ פְּרַיטֹענוְ לְמָמֶׁן וֹאֵשׁ לְחָאִיר לֵילַה: לַענְנֵי הֵיךְ יֵילָרָאוְגִאשָׁהָא לְאַנְהָרָא כ׳ מֹ כִּיִי שָׁאַלוִיבָא שְּׁלֵוְוְלָחֶם שָׁמִים יִשְׁבִּיעם: מ חברהס עבדו שהבעיחו וחחרי שָׁאִילוּ בַּסְרָא וְאֵיתִי ״׳ פַתַח צור וַיָּווֹבוּ כָּיִם הַלְכוּ בַּצִיוֹת : פִיסְיוֹנִין וְלַחְטִא רִישְׁמִיְא יַשְׂבִּיעינוּן בַּיוַבֶראָח־דְבַרקָדְשׁוֹאָת־ פַרָּח טְינָרָאוְדָאִיבוּ כִּיָּא הַלִּיבוּ יָּיִאְכִּיּיִכּיְּ אֲבְרָהָסְעַבְּדִּוֹ: יִיוֹצְאַ עַפוּ בְשָּׁשְׁוֹן בצחוותא ביך נַהָרָא: אַרום דְּכִיר אֹנֹא נֹחִיהָ אָת־בְּחִירָיו: נַיִּתַּוֹ לָהֶם אַרְצוֹת יַר־זַפַּמְלַל קוּרְישֵיה דִּי אַם אַבְּרָהָם גוים ועמל לאמים יירשו: בעבור מה

ישַמרו חַקּיו וָתוֹרתָיו יִנְצרוֹ הַלְלוּ־יָה: וְאַבִּיק עַמֵיה בְּחֲרָוָרה בתושבתתאית בחירוי: ויהבלהון לַיהוַה כִּי־טְוֹב בָּי לִעוֹלָם חַסְרוֹ: ארעת עטטין וביעות אופיאירתון: מן בגלל דישרון קוימוי ואוריתיה ליניתיים בייום ל גבורות יהות ישפיע כל־ תָּהַלַּתְוֹ: אֲשְׁרֵישֹׁמְבֵרִיבִשְׁבָּטִעשֵׁה יָנָטָרון הַלְלוּיָה: הַלְלוּיָה אוֹדוּנְקְרָם צָרָקָה בָּבָר־עֵת: זַבְרֵנִי יֻהוָּה יָ אַ־וֹם טַב וְעַרִים לַעַלַם טובִיהּ: סָן בּרְצוֹן עַכֵּיִךְ פָּקְרֵנִי בִּישׁוּעָתֵך: ייכור למללא גבורתא ביי ירשי ני נ לראורתי בשוברת בחוריך לשמח ה וחיו ערכוי מיימלל גבורות יני יָצְאַשְׁבְּעָא לְכוּלָחוֹן תוּשְׁבַּחָתֵּיה: בַשְּׂמַחַת נּוֹּלֻדְּ לְהַתְּהַבֵּלֹל עִם־נַּחַלְתָּךְ: טוב הון דְנָטָרִי דִּינָא עַבְרֵי צְּדַּקְהָּי חטאנו בְּבֶל עִידַן: דְבַר יָתִייְיָבְּבְעַנְאַטְּבָא

לְפֶּחֶמֵי בְּטוֹבַת בְחִירָיִיךְ לְפֶיחֲבֵי בְחָרָוַר עַפִּרְ לַאִשְׁתַבְּחָא עִם אַתַּסֵנִתַּך:

בחדם להלל גבורוחיו ולהשמיע הטעם כי שימרי משפט כם ממללים קנת גבורתו והוכיר נביר המס דעביר גבוריתיו בים כיף ימתם להזכיר משפע בערור שמח ב לוהנס שפט" במעשיהם . זכרני זה המשירר וחלנ חנ הפס לילי ירחה עת נישורי באשר תרכה מיוך יהבא

וכלכלם ביודבר עד סבאו אל בהם שום חילה ככל ההתון החרץ וכלוה בעבי בריחו שהחל כחשר החל זכר לעילם בריחו והזכיר אברהם לבדו כי עווו היתה באמח: ויוציאי הט:ס בעבור היות מלרים מחאבנים על בכוריהם: ויחן: כי השם קיים בריתו על עדת לחימים והמר ועמל להומים בתי' זיתים כרונים: בעבור כיכן כחוב לחברהם על זרעו והייתי למס לאלהים ובעבור אלה הטובות שנשה הפס עם אבותיכם הללו מח וד תשף בלומני בשיבת ייון די כחשר ירטו הס

באכלכו לחם לשיכע: זיבא שלוולחם : בחדבר סין ם נח כור ' ביפידים ' כי זכר חת דנר קדשו" והשמם שטוניחם בכסף ווכב בים ליוים תה שחשר לחברהם וחתרי כן ינחו ברכוש ברול: ניתן להם חרכות נוים ב צבו ישתרו חקיד ותורותיו שני מנט וותט מוס מוס מבנים : הללויה מי מי שלח יתכעו אותם מוה ניכי שרים שלח בנער לשען יווללי לא הזכיר שם היושירר יששן בתירה וניינות : והות איריר למשכילים הללו את כום היוויור בתפלו החשירה השם והודווהו על כמה חבדים בי תחינת ישיחורה הבנית בשנה היו ליהוחה יכתר שתשה עם הבות עו: מי י מעע" מי תחיפת ישרחניין הגלית שנור מב לו ישרחל והשמים הוקדו לשם לת"ם שחין יכולת דרונות ונסשעים ורס מרדים ונים גוו ענים גלות ונסכת כל תהלתו דה קלתה: הערי " הוע כם לת משם הנינו לחו מרובה חל רגה מו בג'ווי דורדו לה' כי טוב הודו מתם יש מל כי טינ שהים הלכם

יו נים ועל כיונילם יחרז טורו בכל .. 23.33 יין נפר פ. סיים פיי ס : 1 TP 551. י תרי משפט But de mest forme יתבין תעוד בחתרם ז"ל מוביום ח לבור תית ון וכוה וב זי דייןה . לנפים ולחות'ו כל פתי יחי קיירם ולם ימסידות: נהבלי עליך התלחכה לגתור זכרני ה' כרכון שחך מחר כליין שמר המנחות פונ"ח שתרנה בישרחל לבדם בי חז לה ומנת הותנו פתבוד מלכיות שהשתול כוה : ופקיבי כישוחתו ביפית המשים בחיריך: תוכשי נויין יתר סתון Parities 00 Sonos בחלמן: שהם חלה וחלה מתאלל בוה כי כל השמים הלביחית בשם חלפיו וחכמכו

ושד השילו בגלית:

כלבני בשסק הלהיני תולם

אכן יהיא

אוהב חבירו זה העשב י וזה הפרי עץ י ויך כל בכור בארלם י זהו בכור וגדול הבית כשלא היה שם בכור פטר רחם י ראשית לכל אונם זהו הבכור פטר רחם וכאומרו יעקב על ראובן בכורג כחי וראשים אוני . ויוציאם האל לישדאל בכסף וזהב כי ויכללו את מצרים . באופן שכלם היג טשירים ' וכן כלם היו בריאים וגבורים ואין בשבטיו אחד שיהיה חולה וכישל חפרי לכתו כשיצא לחוץ על משעכתוי ושמח מצרים בצאתם כי כפל פחדם עליהם וכאומרו קומו צאו מתוך עמר ונו' - פרש וגוח' ר"ל פרש עחוד הענן החולך לפניהם כחסך אשר לפני הפתח ועחוד האש להאיר הלילה : שאל וגו' שאל ישראל בהיותו במדבר שאלות דבו' וכלם כמכם להם קונם : כי הביא להם שלו - ולחם שחים שהוא המן ישביעם כי כאשר אמרכו הוא לחם אבירים שהם המלאכים כשיהיה אור אלהי פשום י ויהיה לחם הגלבלים כשיתנשם כגשם וך בהיריי ויהים לחם בכי האד' כשיתגשם בגשם לכן נפשד כמן אשר תכף כשחם השמש ונמש . כי הדבר היותר שוה שבעולם השפל והיותר כעלה יהיה חוכן לעפוש ולהכסד יותר חוולתה . ולכן בילת התרכנול ומי המטר ושכבת זרע הם קלי קבלת העפוש וההפסד לדקותם ' וכן המן לדקותו ולמעלתו היה קל ההפסד . ופתח צור ויזובו מים הם מי רפידים והיו הולכים המים גליותו במקום ציה וחורב כמו נהר הם מר קדש אשר יצאו מים רבים בב' הכאות י ... כי זכר וגו'ר"ל ישראל להיותם מכסי' את ה' לא היו ראוים ללאת מחלרים ולא ליככם לארץ כנטן . אבל להיות כי האל זכר את דבר קדשו אשר הוציא בשפתיו לאמר גד יהיה זרטך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם וגו' ואחרי כן יצאו ברכוש גדול . והם קבלו הגלות ולכן היה משרון בחק האל אם לא ימלא דברו לטובה כאשר מלאו לרעה . לפיכך ויוציא עמו ובחיריו בששון ובדכה . ויען זכר את אברהם עבדו אשר כדר לו ולורעך אתן את כל הארץ הואת לפיכך כתן להם ארצית גוים . וירשו העמל מהלאומים ומה שעמלו לבכות ולכטועי בעבור וגו' ר'ל כי הארץ שקדושה אשר נתן הקב"ה ליש' מוא לתכלית ובעבור שישמרו חקיו ותורותיו יכלורו . כאשר הוהירם התורה ולא תקיא אתכם הארץ כאשר קאה את הגוי וגו'הללו יה י הם דנרי המשורר בהשלי' שירו לקרוא לשומטים שיהללו יה קו הללויה הודו לה' וגומ' גם המזמור הלו עשאו דוד בעת שעשה הקודם ולכונת הקודם וכן עשה או הנחשך לוה מהד' שלריכים להודות ואם אכף לא אמרם שלשתם

הנה אמרם הוא בהיותו מפוז ומכרכר בכל עוז לפני ארון ה' - והנה במזמור הלו זכר מענין אבותיכו במדבר ובארץ ככען דבר זולתיי מאשר זכר בקודם . הלנו יה וגו' כאלו יקרא לשומטים לאמ' הצלו יה באמור אליו כי הוא טוב ומטיב לזולת י והודו לה באמור אליו כי לטולם חשדו עם ישראל ולא כפסק מהם אף כי פעמים רבות העאוי מי ימלל וגו' הם דברי המשורל מי ימלל גבורו' ה' בבריאת העולם אשר בראו להיותו טוב אשר ע"כ היה מוכרח להטיב אל הזולת י ומי ישמיע כל תהלתו באשר עשה עם עמו ביציאת מצרי' להיות לעולם חשרו י אשרי וגו אשר כתן הב' אושרים להם האושר הומניי והנצחיי . כאשר כדר לאביהם אברהם מה להיותם שוחרי משפט - ועושים לדקה בכל עת כאשר עשה חשה רבן כי עשה חשפט במלרי המכה אחיו ויטמנהו בחול ועשה לדק' עם בנות יתרו כי קם והושיען מהרועי - ועשה עוד אתן חסד כי וישק את כאכם - וכאומרו האל המבטיח לאביהם ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועלים

ותברכו בו כל נייי הארץ כי ידעתיו אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צרקה ומשפט למטן הביא ה' על אברהם את אשר דבר עליו וזכרני וגו' ניבא כי עתיד המקדש ליחרב ועתידי ישראל לחבר השלש מתכות לרוב עוכותיהם - ולכן המשורר מתפלל לחל שיובהן לזוכרו בעולם הכלחי לרצותו ברצו חשר ירצ את עמו - ושיוכהו לפקדו בתחועתו בתחיית המתים למען עוד ישוב ויראה השלש מתכוכתם " וכנבד מתכת האלהות אמי לראות בטובת בחיריך שהוא הדיבות אלהי עם בחירי יש'וכאומרו אני אעביר כל טובי על פניך י וכנבד מתנת הורע אמר לשיוות בשיותת גוייך שני' עשר שבטי ישראל וכנגד מתכת הארן אמר להתהלל עם נחותך ארץ ישראל: משאכו וגומ' ספר כי אף שיהיו ישראל בגלות הארוך אין לאבד בטחון הגאולה כי פנים חדלו משפ ר חטאו במדגר ובאר והק"בה כעש עליהם י ואחר כך שב את שבותם וכן יהיה בגלות הארוך ההוא וזהו אוחרו שאם אכחכו חטאכו שהוא השוגג והטייכו שהוא החויד. והרשונו שהוא הפושע המכוין להכעים . וכן חשאנו במעש' והעוינו בדבור והנשענו במחשבה . ככה עשו אבותינו גם כן וה' שלח להם אחרי שיסרם בשוער ועקורני הישורין . אבותינו וגוחל התחיל לשפר כל חשאתם לאחר אבותיכו ביציאת מצרים כשפרעה וכל חילו דרפים לא השכילו כפלאותיך אשר עשית במכות מצרים ולא וכרו את רוב חסדיך אשר עשית עמהם להצילם מהמכו ההם בי וולת כש שליחת המכה על התלריים היה לריך כש אחר להפלות ולהבדיל בין התצרי לישראלי כי משנתן רשות למשמית לחבל אינו מבחין בין צדיק לרשע. חה להיות האלוה בלתי בעל תכלים

קו דול לוידה הודו לה' כי טוב וגומר יר' אין לו לחדם רשות להלל לה' בדרך הלול לבד כי

קעונו

עם עַפְּךְ אָדְכַר לִי בְּפוּרְקָנָךְ:

מם בדרך הודחה ושבח כדי שלח ירחה כי בהצעל הסבה יבועל המסובב

ימלל וגומר אשרו שומרי משפט הוא משפט הכהנים והלוים בתת להם תרומה ומעשר וב לתי הגרע מזה דבר כי אם לעשות לדקה בכ: עת כפי משפט התורה כי בזה הם ממלליי בבין ות ה' במה שהוא ית' עושה ומוליה השדה ההוא חטים רבים עם היותו מעט הכמות וג"כ הם שרות בשל שיו ללל להשחים ותמיעים עם זה כל תהלחו ית' והוה הענין כי במה שנותנין עדת ישראל אל הכהנים והלוים הם לובל תהלת החל יתנרו לח הוגים בתניה והוא הענין שארו"ל כי כל כהן שחיני בן תורה אסור לו להחת תרומה ומעשרות וכו"י רג מבן פסיין זה ע"ר משו"ל בפסוק ויהי דוד עושה משפט ולייהה לכל עמו שהיה פוסק את הדין ואת"כ הית פירונו בשבול העכיר - או ור' ע"ד מה ששמעתי בשם מהרר"ו בי רב ע"ה בפסיק שמרו משכש ועשולי קה שירו אל תבולו את העלה וחינלו אותו לקרבן רק שמרו את המשפט והוא לא תגכובו וחמו לניקה מכיסכם כי קרובה היה יפיעתי להגלות מה שאין כן עתה כי אני רופא חולים ומתיר הסורים והין ביצל הגם מכיר בנסווהו ידעו הכל היותר מהתו ית' ע"כד: ולהיות המת כי רוע הברי דע"ה היו ברוח הקדש וידע מה שיקרה לנחמיה כשהמר זכרה לי אהי לטוב'וכמו שארז"ל שפעכש בעבור זה ולח נכתה שמו על ספרו בפכי עלמו על כן לה רצה לחלות הדבר בעצמו ולומר זכרה לי אלהי לטובה וקטיחף הת עלמו עם כל ישרהל והמרו בדרך רמז והוא אומר אשרי שומרי תשפע עושה לדקה בכל ע"ז והכוכ' לרמוז על עלמו שעם היות המת שהוא היה תמיד מרכן ומומר הליו ית' הנה היה לי ג"כ דבר יה והוא היוהו שימר משפט ועושה לדקה בכל עה לכל עמו ושמך לזה ואמר זכרכיה' ברצון עמך לומר כי הוא מלד עלמו איננו שואל זה שיזכרנו ה' לו בעלמו רק שיוכרנו ברעוא טבא עש עמג ישהאל י ואומרו פקדני בישועהך יר' יהי רצון מלפניך כי בבואר להושיע הת ישראל תפקדני לשלוציהיה המושיע להם יוצא מחלצי והוא בעצמו הדבר שאמ"יחזקאל הנביא ודוד עבדי נסיח להם לעולם: או יר' פקדני ביסועתך זאת שאוכל תמיד לפרוע בעד עניי עמך המחיייבים לבעלי חוכם וחין להם במה לפרוע שלכן חני פורע בשבילם: או יר' פקדני בישועהך כי ישועהך כביכול יכועהו והוח ע"ד בכל לרתם לו לרי או יר' אשרי שומרי משפט הצדקה בחיות חופן תנתן שלח תנתן יותר מהחומש מקרן הנכסים וכמו שחו"ל במשנה ראשונה של מסכת פיאה וכמו הביארו בזה בירושלמי וכמו שביאר ג"כ הרמ"בם וכו' כי עם זה יהיה האדם יכול לעשות לדקה בכל עת ועח מה שאין כן בתת האדם יותר מהחומש כי בפעם השניה מה יעשה וכו' וכמו שאמרי שם בירושלמי - או יר' אשרי שומרי משפם של מי שעושה לדקה בכל עה והם המביטים אליו ולוחדים ממכו לעשות גסהם כמו שהוא עושה * או יר' עושה לדקה בכל עת בין אם יש לו בין אם אין לו כי בכל אופן שהאל ית' מתנהג עמו הוא מתנהג במעשיו הטובים ובלחי משנה מתנהנו העוב והאל ית' יזכרנו לטובה: - או יר' עושה לדקה בכל עה כפי מה שראני אם בוה לפדיון שבויים בהופן אחד ואם הוא למלות באיפן אחר ואם הוא לדברים אחרים באופן אחר וכמו שאמר בירושלמי: לראות בטובת בחיריך וגומר יר׳ פקדני בישועתך ולא לראות חבלי המשיח כי אם לראות בטובת בחיריך וכו' ואולי באומר לראות בטוב'בחיריך כיון אל עדת הכהני' ובאומר לראות בשמחת גייך כיון אל הלוים ובאומר להתהלל עם נחלחך כיון אל הישראלים - או לומר כי הבא מזרעו של דוד יתהלל עם נחלתו ית' שיהיה להם למלך:

והנה תחלת תשובת זה המזמור שהוא מודה חטאתו וחסאת עמו על כן חטאנו עם אבוחינו כדרך והתודו אח עונם והרשענו כנגד פשעינו ופעול העוינו חסר דרבינו או נפשנו והרשענו כן אולי הוח פועל עומד: אבותינו - לא השכילו נפלחותיך . החוחות והמופתי שפשית במלרים . רוב חסדיך עם ישראל במכת

ערוב ודבר וברד וחשך ומכת בכורים: וימרו על ים ישחמרו הלח זה הדבר אשר דברנו אליך במלדי' או מחנו לעבור הים ויישיעם כי שמו נקרא עליהם מלהי העברים . זיגער דימה רוח קדים לגערה: בתהומות מקומו' כפלי' במדבר חשר חין שם מים כי היולהם חומה ויושיעם : שונה : הוה פרעה ויכסור לריהם - פרעה וחילו וכן כתוב ונער פרעה ותילו ויהמיכון ויהמיכו ביין ישירו חז ישיר משה: מהרוי טעם לא חבו כי עלת השם היתה טובה להם שלא יאכלו בשר חאוה: ויתאווי וינסו אל בעבור היותם בארץ שממה מאין יבוא הבשר: ויתן י רזון י מות היתתאוים: ויקנאו זה שאמרו למשה כי חשתרר עלינו־ לאהרן בעבור הלוים בקר ויודע יי' את חשר לו וחת הקדום והקריב שיו על כן קראו קדוש יי': תפתח על דרך זמן עומד אבירם הם ונשיה וטפם והאדם חשר לקרת ותבער קרח ועדתוי והקשה מכל אלה יעשו . טעם בחירב במקו' ששמעו קול השם: וימירו - ככודם - כינוי לכבוד השם כדרך כי נאץ נאלת והכיכוי כנגד דוד המלך דרך מוסר ולא אָמ׳ לו כי כאן כאלת השם ילעגו ועעם אוכל עשב דרך בויון וקלון: שכחו : מושיעם בים סיף כי הומן היה קרוב ללחתם ממלרי על כן נפלחות בזרן חם: ויחמר זה הוח הרף ממכין וימאסוי בנוסת'

מחור' יכלמר להם עלה רש והם

לק האמינו: וירגכוי כמעשה

ברגן:

וישת

חשאנו עם־אבותינו העוינו לייפה חַבְנָא עָם אָבְהְחָנָא עַיְּחָנָא אַרשענא: אַכָהָתָנָא כְּטָצְרַיִם לָא אַבוֹתַיני בַמִצְרִים ילא־ אַשְׁבִילוּ פְּרִישׁוּתָךְ לָא דְבַרוּיַרוּ השבילו נפלאומיה לאולברו ארת־־ סוגעי טובה וְבָרִיבוּ עַל מֵימְרָה עַל־ וושיעם למען שמו להוריע אתר ז' מימי ופא ביפא דסוף: ופַרקינון בגלַל שָׁבֵּיה לָאוֹרָעָא יַת גַבוּרְתֵּיה: וּנַזַף נַיוֹליבֶם בַּתְּהֹמוֹת בַמַּרָבָר: וַיִּוֹשִׁיעֵם יי יי ביַמָא דַפוף ואָתנגיב והַלִּיבִינוּן בַּקְהוֹמַיָּא הֵיךְ כַּכְּמִרְבָרָא: וּפִּרְקִינוּן מיד סנארהופרקוחרהון מן יר ביילי וַחַפון בִיא מִעִיקִיהוֹן חָר דַּבֶּבָא: מָהַרוֹ שָבְּחַר מָעַשָּׁיִוּ לְאֹ־חָבוּ לַעַצְרָוֹ: צִיִפִיאַפוּוּ בִּנְהוֹן לָא אִישִׁהַאַר: וְהִיכִּינוּ בְשׁוֹם

אָתְנְישִיאוּ עוֹבָרוּי לָשׁ אִסְתַבְּרוּ לַמַלְבָתִיה: וַשַיילוּ שַאְלַתָּא ַבָּמַרְבָּרָאוֹנִסִּיאוּ אֶלְרָא בַאַתַר צָרוּ וִיהַב לָהוֹן שֵׁילוּתְהוֹן ושְׁדֵר פַתְרָנוֹתָא בְּנַפְשֵׁהוֹן: וְטַנֵנוֹ לְמִשֶׁה בַּמַשְׁרִיחָאלָאַתַרוֹנֻקְרִישָׁאַדִּייַ: עַל סִינָת אֲבִירָם: וַדַּלְקַת אֶישָׁתָא ַרַשְּיָעַיָּא: עֲבָרוּ עְנְלָא בְּחוֹרֵבוּסְגִירוּ לָמַתְּבָא: ופַרְגיּן יַת אַיַקר רִיבּוֹגִיהוֹן בָּרְמוּת תוֹר דָאֲכִיל עָסְבָּאוּמְוַדְהַם: אַרְנִשִׁיאוּ אֶלֶרָא פַּרְקְהוֹן דְעֲבַר רַבְרָבָן בְּמָצרָיִם: פַּרִישַׁן בַּאַרְעָא דַּחָם דַּחִילוֹ עַל יַפָּאַדְםוּף:

וַיִּתְאַנָּוּ תָאַנָה בַּמִּדְבָר וַיְנַסוּ־אֵל מַיְמָרִיה שַבַּחוּ תושבַחְתִּיה: סַׁרְהִיבוּ מו בּוּשִּיטון: וַיִּתְוֹלְהָם שֶׁאֱלְהָסוּיְשַׁלַח רוון בנפשם: וַיִּכַנְאַרְּצֻׁם׳מֶח בַּמַּחֲנֶהָ לְאַהַרוֹ קָרוֹשׁ יְהוֹח: חִפְּהַחֹ־אָרֵץ נַתְבַלַע רָתָן וַתְּבַם עַל־יָעַרָת אֲבִירָם : וַתִּבְעַר־אֵשׁ בַּעַרָתָם לֵהָבָה חְלַבֵּמְשׁ רשַעִים: יַעשוּ־יַענל בַּחֹרֶב וַיִּשְׁתַּחַוֹוּ כ לְטַבֶּבֶּה: וַיָּמִירוּ אֵת־כָּבוֹרָםבְּתַבְגִּיִת בּ׳ אַמִּיִים אִהְפַּתְחַת אַרְעָאוּבַלְעַת דָּהָן וַחַפַּת שור אבלעשב: שבחו אַל כושיָעם נָפָּלָאוֹת י׳ סגונ בָּסִיעַתִרוּוֹן לַנְהַכוּתָא תְּשַׁלְחִיב וַוֹּאמֶר לְהַשְּמִּירָם רוּלֵימֹשֵּה בְחִירוֹ אָמֶר בַּמֶּרֶץ לְפָנָיִ לְרָזִשׁיִבֹ חֲׁבְּרֹזוֹ מהשתית : וַיִּמְאַסוֹ בְּאָרֶץ הֶבְּרָ, הֹלְאַ־

וימרועל ים י היו מקטני אמנה אמר במנו מולין מכאן מלד זה אף המלריים עולים מכד אחר ויביאי אחריכו עד שרים ביצי ז לים והקיאם ליבשה אז וירח ישר' את מצרים מת לפיכר ויאזיכו ביי' אתה ממשימה לא החתיכו מכחתי ייוליכ'בחהותות במדבר ים סוף היה במדבר דכתיב שבר שלים המדבר וגו' דרך שלשת ימיסוגו'

רור שענו:

נכ חַלַּבְיָה וַיִּשֹרוּ עַלֹּדִיָם בַּיִם־סְוּף :

מַיַרַ שוּנָאַ וַיִּנְאָלם סִיַּדָ אוֹיָב: וַיְבַסוּ־

בַּיָם צָרֵיהָס אָחָר בִּהָה לָא נוֹתָר:

וַיַאָבִינוּ בִרְבָרָיו יָשִירוּ תִּהְלְתוֹי:

עשה גרלות במצרים:

בַּאֶרֶץ תָסְ נוֹרַאוֹה ַעַלֹּיִים־סְוֹף:

לא

ואחרעמו בבישכנהון

בְּמִימַרֵיה לְשִׁיצִיוֹתְהוֹן אִילְטָלֵי טִשֶׁה בְחִירֵיה דְּקִם וְאִחְכַף בִצְלוֹ ְקְדֶּפוֹי לַאֲחָבָי

בַשְׁתֵּיה מִלְּחַבְּלָא: וְאָתְרְחִיכְתנִפִּשְׁהוֹן בְאַרְעַארִיגְנָא לָא הַפִּיגוֹ בְּפִּתְנְפֵיה בּ

ויגער בים־קוף ויחרב

לח חכו לעלתו בלח קוו לו: : וית אוו תאוה ⁻ מי יאכילכו בשר דשלח רזון בנפשם י ואף יי בתדבר הכעיסוהו כמו קנאוני כרחה שחלק כבוד לבני קרח ותאכל את מקריבי הקטרת : ,

חרה בעם: ויקנאו למשה בלא אל מל' תפתח ארן וגו' מלהזכיר אביהם תלה הקלקלה **דקוותבירס: ותבער אש** אוכל עשב . אין לך מחועב ומשוקץ מן השור בשעה שהוח אוכל עשב שהוא מוליא פרש רבה והוא מלוכלך בה כירו: וימאסו בארץ חמדה בשילוח מרגלי' והוליחו דבה על המרן:

מסרה

וושיעם ד'ג' מ"ל וא'חס'וסימ' ויושיעם ביר ירכעם כן יואש את עתניאל כן קנו ויושיע' למען שמוי ויושיעם מיד שונא דעתניאל חס': מהרוג' וסימ' בלשון ארמי אנשין לוויא כניהון י וביאורם מהרו כניך מררסיך ולא מהרו הלוים דד"ה : מהרו שכחומעשיו לא חכו לעצתו: תפתח ארץ ב'וסימ' תפתח ארץ ויפרו ישעי תפתח ארץ ותכלע דתן: ככורם חר מוִיית מלין בקריאה תקון סופרים וסי'ואכרה' עורנו עומר לפנייי' ואל אראה ברעתיי ואכל חציבשריי בעון אשר ירעתי כי מקללים להם לאהליו ישראל יהנס שולחים כה הָאָמִינוּ לְדְבָרוֹ : וַיִּרְנְנוֹ בְאָהְלֵיהָם את הומוד' אל אפם - אלהי קרשי ולא נמות׳ ואמרתם הנה מתלאה והפחתם אותני ביהניגע בהם בנונע בבבת עינין ועמי המיר בבירו ואהיה עלי למשא בבורם בקלין אמיר ' וירשיעו את איוב ' מתשיח עלי נפשי וימירו את ככודם בתבנית שור:

תהילת ה תורת חסד

חשאנו עם אבותינו יר'הכה אין ספק כי החבלי משיח הם בשביל העונו'ואנחנו ידענוכי חעאנו וגו'ועב"ז אנו מחלי שניך ה'פתפקדמו ביפועהך ויהי 'דבר זה לרהו'בטוב'בחירך ולא לרהו' ברע וכו׳ · או יר׳ חטאכו כמו שחטאו אבות כו כך הבותיכו לא העוו ולא פשעו כי אם חטאו לבד ובוה לבד היינו דומים אליהם וקם אליכו ואנחנו עוד עשינו כי העוינו והרשענו דומר והרשענו הוא כנגד פשענו כמו שביאר הרח"בע: אביתינו במגרים וגומ'יר' אבותינו ראו אותם אך לה הבינו אותם להיותם יושבים במלרים בהוך המכשפים ולה זכרו את רוב חסריך שחיה להם ב' טובו'והם השפל'אויביה'והב'שופע פוב' טוב': ויושיעם למעושמו להודי'את גבורחו יר'להודי' את גבורתו של שמו שבו ברא את העולמי׳וכדי שלא יאמרו מבלתי יכול׳ ה׳ וכו׳לכן ויגע׳בים סיף ויפרב כי למה שהיה עובר בה פסל מינה לא היתה רולה להתבקע ולהחרב ויולינם בתהומות על אותוהדרך בעלתושהוליכם בתדבר שלת חםר להסכל דבר והפילו מעדנים לנעריהם הקטנים

וכמו שאו"ל שהאשם היחה פושעת ידה ומוציאה כל מה שהיתה לריכה לחת לכנה בקען: ויושיעם מיד שיכה הוה שרושל מלרים וצהלם מיד הויב הוח המקטרג שהיה חומר מה הללו מגדלי בלורית אף הללו כו': ויבסו מים לריהם הם המלריים אחד מהם לא כותר זה פרעה שהיה התיוחד שבהם שגם הוא לא נותר שלא נהכסה ואחריכן הצילו ה' וכמו שאו"ל באומר מי כתוכה וכו' שהיה המלך של כנוה וכו' ויאמיכו בדבריו יר' ויאמיכו בדבריו של ההחד זכו׳ והם אנשי נכוה שהאמיכו ברבריו וכמו שאו"ל י ובאומר ישירו תהלתו יר׳ והם בעלמם ישירו לה' תהלתו של ה' הנחתרת תפי פרעה תלכם וכתושנהיה בננוה: מויר' בפסוק זה לכוין למה שהאמין פרעה בדברי ה' ושר תהלתו שאמר מי כמוכה באלים ה' וכו': מהרו בכהו ונו' יר' פרעה זה לא שכת מעשיו גם אתר שתלך בננוה וחכה לעצתו ית' ושב בתש כה וישראל מיהרו שכתו מעשיו וכו': ויתאור חחוה וגותר וינסו אל וגותר ויתן להם שאלתם בשלמית ובזה שלח רזון לנפשם כי לנפשם התאונית מלא שאלתה משלם אך לנפש הקדוש' הנה עם זה שעשה שלח רזון וכו'ב ויקנאו וגו' יר' הנה קנהת סופרים תרבה חכמה לפי שהקנהה היא הז אל הכמת וידיע'הסופרי'

ואלו הנאו למשה ולא לנבואתו ולאהרן קדום ה' ולא לקדושתו : - תפתח ארן שהיא השפלה מהכל ותבלע דתן שמתנחה ותכם על שדת הבירם: וחבער השוגומר והאש הלוה היה להבה המלהעת את הרשעים שיהיו הם אש לאכול לזולתם אשר יעשו עגל בחורב וישחחונ למסכה: וימירו את כבודם בתבנית שור הוכל עשב שמעחי בזה משם כמה"ר משה אלשי"ך ע"ה כירלה לרמוז למה שביתי הקין כשאוכל השור העשב הוא מחלכלך הרבה מאד עם הרעי של העשב וכן יצה השור הכוח משונף וכו' ועכ"ז שרחוהו בחופן ההוח עבדיהו ע"כד: ואכי חושב לומי כי זה יובן עם מה שאמרו רז"ל ברבה פרשת כי תשא וז"ל אני יולא בקרובין שלי שאתן להם התור׳ שנחמר רכב אלי"ם רבותים אלפי שנחן והם שומטין אחד מן טטרחמולין שלי שכתוב ופני שור מהשתאל ע"כ: ולכן בא עתה דע"ה והוסיף על דבר זה ואמר בחבנית שור אוכל נשב וכל זה היה לפי ששכחו אל מושיעם ולכן לא עשו הדבר בתבנית שור של מעלה כדי לרחקה מעל ה'י ולא הביעו אל היותו עושה גדולות במלרים עם היות שהיחה מלאה גלולים - ונפלאות בארן חם

עם היותה ארן חם י ונוראות על ים סוף עם שעצר בים לרה:

אבן יחייא

מלכן פעולתו בדבר מה צריך להיות כוללת הכל . ולעשות מאחרו שהוא בעבע בלתי בעל תכלית ורוב חשדך גם כן להוציא' מבית עבדים ושלא יתפשט כי אם בתכלית מיגבל היא כם גדול מלאים כשף ווהב . וימרו על ים בים שוף . כי המבו את רומו בהיותם על הים ואצלו כאומרם במבלי אין קברים במצרים וגו' והמרו בהיותם בתיך הים כי לא היו מאמינים לטברו כלו ביבשה בחייהם להיותו ים זועף רב מצולה ורחב ירים אשר זה הוא עון פלילים להיותם כפויי טובה לאשר בחלתם טוב ולא רע תחידי ועם כל זה מחל להם: והושיעם לחען שחוי ברחמים יולמען הודיע את גבורתו בבריאת העולם י כאשר אחרנו כי יציאת חצרי' היא המופת והראיה לבריאת העולם - ובהיותם על ים סוף ואצלו אשר אחרו החבלי אין קברים ויגע" בים סיף ברוחו רוח קדים ויחרב וככנסו בו ז ובהיותם בתוכו בחרבה אשר עדין לא היו מאמינים בחייהם להכירם היות לו תהומות נימוקות . הוא הוליכם בתהומות ההם בחרבה . כאלו היו סולכים במדבר היבש ממים באופן שהופיע' מיר פרעה השוכא שלהם י וגאלם מיד מלרים שינם מלך קשה ואומה קשה ולא די כי פעל עיוה הזדק להושיעם מיד עופקיה בי עשה משפע באויביה' כי כסו המים לריהם ואחד מהם לא כותר י בהושן שאז האמיכו לגמרי בדבריו וכאומרו ציאמינו בה' ובמשה עבדו " ישירו תהילתו וכאומרו אז ישיר משה ובני ישיאל את השירה הואת לה' ובו' מהכו ובו והאמוכה הואת לא כתקימה בהם כי מהכו בסוף שלשת ימים שנסעו מים סוף למרתה ושכחו מעשיו ולא חכו והמתיכו לעלתו על חשרון המי'כי היה ראוי להם למות בלח' ולבלתי דבר דבר כי אשר ראו את מעשה ה' הכורא היה להם לכשוח בו בשחון שלם ולעמוד בכל הכסיוכות והמה לא כן עשו אבל וילוכו העם יבו' ועם כל זה החתיק להם מי מדה ולא שת לבו לחטאם ניתאוו תאות הכשר בחדבר ויכשו אל כישימון אם יכין שאר לעמו במקום בלתי מיושב . ויתן להם שחלתם יושלה דזין בכפשם הצומחת אשר היו מבקשים להשתין וכאומרו הבשר עידכו בין שניהם נחף ה' חרה בעם ונו' ויקנאו קרח ועדזו למשה במתנה להיותו מלך ולאהרין קדוש ה' להיותו כהן גדול - ותפתח הארן את פיה ותבלע דתן ותכם על עדת אבירם - ותבער אם בעדתם במאתים וחמישים כשיאי עדהי להבה תלהט רשעי זה קרח וזולתו מן המסיתים ומדיחים אשר בלעו ונשרפו . יעשו ונו' ואחר כך חטאו חרי על חרי בעשותם ענל בחורב בחקום הקדושה . וישתחו למשכה מעשה ידי אדם. ניתירו את האלוה יתכרך כבודם . בפשל משכה העשוי בידי אים בתבכית שור אוכל עשב ושכחו אל חושיעם מהחלרים בעשותו בדולות בחלרים בחבות כפלאו באדן חם בהבדיל ישראל מכל מכה ומכל חולי ועשה כוראות על ים סוף והעוי סניהם לאמר של השגל אלה אלהיך ישראל אשר הוציאך מארץ מצרים וגו' באופן שהסכי' האל לבודל החשא ולמד להשמידם ולכלותם מעל פני החדמה. לולי משה בחירו אשר עמד לנדר לפני החל בפרץ **אשר** פרצו ישראל וברוב תפילותיו גדר את הפרוץ והשיב חחתו מהשחי אכל לא השיב חחתו למחול לבם לגחרי וכאומרו וביום פחדי ופחדתי - ויחאסו בארץ חמדה בלשין הרני מהחוגלי ולא האמינו לדברו׳ וירגבו באהליהם לאחר לחה ה חביא אותכו וגו' כשימו וטבכו יהיו לבז הלא טוב לכו עבוד

מצרים וגו' ולא שמעו בקול ה' אשר היה מבטיחם שכית על ידי משה וא הרן ויהושע וכלביושא ידו ונשבע לה להפיל אותם במדב' ומבן עשרים שכה ומעלה שם יתתו ושם ימותו ולהפילם זרשם בגוים ולודותם בארצות לבכיהם אשר יקומו בעת חרבן השני מקדשות העתידו' כי הם בכו בליל תשמה באב בכיה של חנם והקדו' בריך הוא קבעה בכיה ואו היו חיובי בכי ישראל הגאת לחשאת אבותיהם דיד החדבר אבל האריך להם להקים את השבוע אשר כשבע לאבותיה ולמען לא יאחרו חצרי ברעה הוליאם: ויצחדו לבעל פעוד כדכתיב יל ד ישראל לבעל פעורי ויאכלו זבחי אלהים מתים כדכתיב ותקראן לעם לובחי אלהיהן ויכעישו לאל במעלליה׳ בהוכו' עם בכות מואב ותפרון בם מגפה לעוכש חשאתם: ויעמוד פכחם ויפלל ועשה פלילים ומשפע בוחרי ראש המכאפי ותעצר לט (***) פנ

וישא ידו - בשבועה: ולהפיל זרעם בגוים - מאותה שעה נגזר עליהם חירבן

הבית שהרי ליל תשעה באב בכו ואמר הקב"ה הם בכו בכייה של הנס ואני אקבע⁻

להם בכייה לדורות: כי המרוי משה וההרן: הת רומוי בשמעו נה המורים ב

ויבטא בשפתיו : שבועה לכן לא תביאו את הקהל הזה וגו': לא הפמידו : בימר

יהושע: את העתים: אשר

להפיל ורפס כנוים י כאתרנ חם לת כחור דברתם בחוני כן חמום לכם י ומתכם חשר מתרתם לכו יבים: זינתדו לבעל פעיר י כונות נשים : ונחי מתים י וכחי אקיהן : ויכעישו וישתחני לחלהיהן כחתרו ויתר חף ה' בישרחל: זיםלל משה סלילה ודין לכבוד קיכו והתפלל: לדור כחתרו וסיתה לו מריכת קדם לורעו מחריו ברית כהנת עולם ויקניםו' כחתרו חשר רבי כני ישרחל חת כ' : נירם למשהי שלח נכנם לפרן" ופום נמשך שלם כשמידו חת כעמים כמו שהים מושם משם חם פים בכנם בחתרו בעלחתת סיחון ושונ לח השחרכו שריד ויתשרכו כנוים וילפדו מעשיה ' ווה נתשך מחסרון שפירת פנות החל להשפיד מת כעתים: ויכנעו תחת ידם ' והתפללו וכוה ז פעעים רבות ינילם והעה יפרו ' כפות השופט שהקים הוא יתכרך להושיפם בשפעו חת רנתם. על ידי שתוזל הנכיח: בריתו שכרת לחבותיכו: הושישכוי ויעכדוי במו כן מתה להודות : ובפשתכת: שלח ימכע חותכו מוה שמכול פלכיות: נרוך ם - פיסיב לוולתו: כפולם קודם חשחו של חדם פרחשון: ועד בעולם י עד ימות המשיח: וחתר כל המם. כל מם ומם אפילו מ"ם: ממן י מעת ויניב פוח:

כי הסזנו

כי שם כתוב וזכרתי להם ברית

ראשונים והם היולאים ממלרים

וכן כתוב חשר הולחתי הותם

וקראם ראשוני' כי הם אבותינו

הראשונים שקבלו החורה בהר

סיכי כי ככר הזכיר בפרש' ברית

משל: ויתן זה פי' ולהפיל

זרעם בגוים ולזרוחם בארצות

הטעם בארץ לא להם · הושיעכו·

אמר אחד מחכמי מלרי' כי זה המשורר היה בימי השופטי לפני

וינחם דרך

שלשת האכות י

וישא י שרועה כדרך בני אדם שישא ידו אל השמים ולהפיל אם היו כמוהם מורדים ככתוב בברית השני שכרת משה עם הבני": וילמדו : מגזרת למיד בעבור הנשי": זכחי מקים : לזכחי אלהיהם: ויכעיםו : ותפרן . שתת חלי שבט שמעון והעד במספרו ונשיאו כי הנשים במקום אחר באו: ויעמד - ויפלל ' עשה דין כמו עון

פלילי: ותחשבי טעם לנדקה והיתה לו ולורעו אחריו ברית לַא קַבִּילוּבָּמֵיכָרָאַדַיִי: וָאָרִים יְדִיה מ' מס' מוּ לֹא שָׁמִעוּ בַּקוֹל יְחוַה: כהנת עולם: ויהליפו מי בִישְבוּעָרה מְטוּלְהוֹן לְטִירְמֵייַתְּרהוֹן לְיִהְיִי לְהָם לְהַפִּיל אוֹהָם בַפִּרְבָר: וּלְהַפִּיל קטיליז במדברא: וּלאגלאהזרעהוֹז בּיבּי זרעם בּגוֹים וּלוֹרוֹהם בּארצוֹת: וירע למשה כאשר אמר גם בי החחנף: כי ַרְטִילִין בְּמַדְבָרָא: וּלְאַנְלָאָהזַרְעָהוֹן המרו את רוחוי שב אל השם בָעַבַּיָאוּלְבַרָרותְהוֹן בְאַרְעַתָא: כמו והמה מרו ועלבו את רוח וָאַרְבִּיקוּ בִטַעַוַרו פְעוֹר וָאָכְלוּ נְכְמֵי קדשו : ועעם ויכטא על השם מיהַיָּא: וַאַרְגִּיזוּ ְקָרֶמוּי בְּעוֹבָרֵיהוֹוּ שנור על משה שלא יכנס לחרן וֹלֶםפִּינְחָם ושגגה הית 'ממשה בעבור כעסו וְתַקְפַת כָּחוֹן מוֹתָנָא: כאשר פירשתי במקומו ויתכן וְצַלֵיוִאָתְבַלְיֵית כּוֹתַנָא: וְאִיחְחַשְּבַת היות רוחורות משה והוא בעא לֵיה לִוָבוֹלְרַר וְרֵר עַר עַלְּטָא: שאמר לישראל מורי' ושכח לדבר והכה והיב ראוי שלא ילא הדבר וַאַרְגִיזוּ עַל בֵּי כָּצוּתָאוּבָאִישׁ לְּמשֶׁה מפיו עד שישלים מלוח השם אַרום כָּרִיכוּ עַל רוּחַ לא י אשר אמר יי׳ להם קורשיהופריש בְּסִיפְנָונֵגיה: להשמידם: ויתערבו בָא שֵׁיצִיאוַיַח עַמִּיה דִי אָמַר יַיַּלְהוֹן : למדו אותם והוא הזהירם קראם עלבים דרך וְאָתְעַרְבִּיבוּבְעַפַּיָאוְאַלִיפוּיַת קלון: ויזכחו לשדים עוֹבָבִיהוֹן: וּפְּלָחוּיַתשִּעַנִתְהוֹןוּיַהַוּוּ מחשבת' כתו חנניה הנביא וי"א לָהוֹן לְהַקָּלָא: וְרְבְּחוּיֵת בְּנֵיהוֹן וְיֵת בּ' וִינּתּי לשדים שישודו הדעת כמי ישוד להרים: וישפכו ' מרוב אהבת' בְנָתֵיהוֹן לְמַזִּילַנָא: וֹשְׁרוֹ אִרָםוַבַּאי לעלבי כנתן שדם בניהם ובכותיהם שפכו להם: ויטמאו : כי קדושים היו: ויחר: ויתעב ויתנס . בימי השופטים: וילחלום ויכנעו . הטעם כפול או ויכנעו על דרך ואו יכנע על כן אחריו פעמים - ובמה ימרו אחר עַמַיַא וַשַּׁלִים בָּהוֹן סַנְאֵיהוֹן: שנכנעו והוא הלילם י וימוכו כמו ומך אחיך בעבור המ"ם: תְחוֹתיְבָהוֹן: וְפַנִין סַנִּיאין יִפְּצִי אִינוּן וירא : את רנתס : לעקת במו ותעבור הרנה: ויזכור: ברית וָהִינוּן יְסַרְבוּן בֵיה בִּמִלַכְתְּּוּהוֹן אברה' והנכון בעיני ברית סיני

ובנותיהֶכם אֲשֵׁר ֻזְבַחוּלַעֲצַבֵּי בַּנְעָן דְּבֵיבְנִיהוֹן וּבְנָתַהוֹן דִּירָבְחוּ לטַעַוַת יי י וַהַּחֲנָף הָאָרֵץ בַּרָּמִים: בָּמָעשִיהָס וַיִוּגוּבְּמַעַלֹּלֵיהַם: דַרְנַעָנָאֵי וְאַטִינְפַרוּ אַרָעָא בְּחוֹבִין דַקְמוֹל: וְטַבִּיאוּ בְעוֹבָרֵיהוֹן וְטָעוּ בְּבַעַלְלֵהוֹן: וּתְקִיף רוּנָזָא ַרְיַי בְּעַבִּיה נַחַלַּתוֹ: וְדַחִיקֹיַת אַחֲפַנְתִּיה: וּמְסָרִינוּן בְּיֵד נֹי וּיּיּ בָהֶם שְׁנָאִיהֶם: וַיִּלְחָצִוֹּם אִוּיְבֵיהֶס וַיּכָּנִעוּ תַּחַתיַבִּם: וַרָּחַקִינוּן בַּעַלִי דְבָבִיהוֹן וְאִרְבְּנִיעוֹ בֹּנִסְ נְיַמִסְנַ וְהַמָּה יַמְרוּ בַעַצַתָּם וַיְסְבּוּ בעונם: אָת־רָנַתַם: פַרוֹק יָתָנָא יָיָ

וָאָתְמְכִיאוּבְּחוֹבִיהוֹן: וַחֲבָאבַר עִיק י'יִייִי׳יי וַיִּבְּיוֹם כִרב חַבַּבְוּיִיוּיַתוּןאוֹתָם לְרַחֲכִי לָהוֹן כֵּר שְׁמַעיַת ֹצְלוֹתֵיהוֹן: וּדְכִיר ' בְּיֹבּ''' לְפָנֵי כַּל־שוֹבֵיהֵם: הוֹשִׁיעֵנו יִיהוָה לָרהוֹן קְיָימֵיהוְתַבמִן רוּגְוֵיה כְּסוּגְעִי אָלהַינוּ וְקַבְּצֵנוּ מִן־הַנוּיָם לֻהוֹרוֹת חַסַרוּי: וִיהַב יַתְהוֹן לְרַחַמִין בְּאַנְפֵּי לָשֵׁם בָּןרַשֶּׁה לְהִשְׁתַּבַּחַ בִּתְהַנְּתֵּךְ: בָּרָוֹךְ יְהֹנָה ׁי אֶלֹהַיָּ יִשְׂרָאֵל מִן־הָעַוֹלְםיׁ כַל רַשָּבִי יַתְהוֹן: אַלֶהָנָא וְכְנוֹשׁ יָהָן מְבֵּינֵי עַמְבַיָּיָא וְעַר הָעוֹלָם וְאָמַר בֶּל־הָעָם אָמֵן לָאוֹרָאָהבְשוּםקוּרְשָׁךְ לְאִשְׁתַּבְּחָא בַּלְלוּ־יָה: ספר חמישי בַּתוּשִבַּחְתָּך: בְּרִיךְ שְׁסָא רַיָּי אֶלְהָא דישַרָאל מְן עַלְמָא הָבִין וָעַר עַלְמָא רְאָתִי וְיֵימַר כָל עַמָּא אָמֵן הַלְלוּיָה: שבחוּ

אמר להם לה חחיה כל נשתה וַישאירו לח ישבו בהרצף והם הנימום לשבת בקרבם למסי עובד : ויתנ ביד גוים בימי השופטי" ָזָרָעָם בַּגוֹיוֶם וּלְזֶרוֹתָםבָּאַרְצוֹת: בין שיפט לשופט כגון עגלוך וַיִּצְמְרוֹ לְבַעַל פָּעוֹר וַיּאכְלוּ זְבַחֵי וכושן רשעתים יסיסרא ופלשתיי לייני בַּתְים: וַיַּבְעִיםוּ בְּבַּמַעַלְבֵיתֶּחֶבוּתְּבְּרָץ־ ומדין מלחתי פעמים רבות ל ילילם כמה פחמי' מכעיםי'והות בֿם כֿוּלפֿע: וַיַּעַמָּד בִּינָחָסוַיִּפַּ ֻּלָ מאריך אפו ומצילם: וַתַּעצַר הַפַּגַפָּה: וַתַּחֲשֶׁב לְוֹלְצֵּדְקָה בלר מחוך תפלה: בשמעו י ל לְדַר וַדר עד־עוֹלָם: וַיַּקְצִיפּוּ עַל־מֵיַי חת רכתם - מחוך זכות חבות -ַבְרִיבָהוַיָרַע לְמֹשֶׁהְבַּעֲבוּרָם: ויזכור להם בריתו מחוך תשוב'ב וינחס כרוב חסדיו יחתוך הקן ב המרו את רוחו וַיִבַּמֵא בִּשְּבָּתִיו: בשמעו הושיענו וגו' אף משם לָא־הַשְׁמִידוּ אֶת־הָעַמֵּים אַשֵּׁרָ אָמַרָ כללה בפסוק החד בלר לך יהוָה לָהֵם: ניה ערבו בגוים לה ומנקור וגו': מן העולם ועד העולם מן עלמת הדין ויעברו את־ וַיִּלְמָרוּ מַעֲשִׂיהֵם: ועד עלמת דהחת: וימוכן עַצַבֵּיהֶם וִיהְיוּ לְהֵבם לְמוֹקְשׁ בעונס . נעשו שפלים בעונם : הושיענו׳ גם תחה יי׳ אלהינו: בניתיד נַיַּוְכְּחַוּ אַת־בָּנֵיהֵם וָאַת־בָּנוֹתֵיהֶם לַשֶּׁרִים: וַיִּשְׁפְּכוּ דָםנָקִידַם־בְּגֵיהֶם

וַיִּתְגָם בַּיַר־גוֹיִם וַיִּמְשׁלְוּ

וַיִרא בַצִּר לַהַם בַשְׁםְעוֹ

פעמים רכות

נַיָּחַר־אַף יְהֹיָר־בְעַבָּוֹ נַיִּהָעַב אֶרֹי־מ אמריי להם ד׳ וֹסימ׳ הוא אהרול ומשה אשר אמר יי׳ להם היציאו׳ כה אמו' יי' להם מות ימתו דפנחם ' ויעבדו הגלולי 'דמלכי' לא השמירו את העמים: ויתעב ד' קמצין בקריא' בליש' תיעוב וסימ' לבוה נפש למחעבגוי ודבר תמים יתעבון איש דמים ומרמה יתעב ' ויחר אף יו' בעמו ויוכר להם בריתו מהויתעב וכל שארא תיעוב פתח . ובספרי מסרה אחריתי מונים גם זה כל איכל תתעב נפשם ואי מתאב אנכי את גאון: כרוכ ז'כל שוב וחסרים בקריא'וסימ' גפן בוקק ל יחד וכל ישראל חנגי אלהים כחסדד שוביהם ישראל י חנני אלהים כחסדך ענני יי'כי טוב חסדך : ויזכור להם בריתו וינחם הללוהו כרב גדלון כי אם הוגה ורחם יוחוסה עליכרכ חסריך: יחד חסר אשר גמלם כרהמיווכרב חפריו:

מברה

תהילת ה׳ תורת חכר

נישא ידו להם להפיל אותם במדבר ולהיותו סבה להפיל זרעם בגוים בגלות בבל ולזרותם בארצות בגלות יון כי בליל תזעה בחב נהיה הדבר הזה: ויצמדו לבעל פעור וגו'זיכעיסוהו במעלליהם ותפרן בם מגפה וימותו וזה להם מדה כנגד מדה על מה שאכלו זבתו מתים: ויעמוד פנחם ריפלל וגומר ולפבה זו נהיה לומה' מדה כנגד מדה ותחשב לו ללדהה ועדין הוא חוב

זיקציפו – על מי מריבה יירע למשה וגומר כי הפרו הת רוחו ויבטא בשפתיו שהקהיל לישראל לפני הם לעוהוא הענין שביחרתי בספר חסדי אבות: לא השתידו את העתים אשר המר כ' להס יר' אשר המר ה' להס מהומס: ויתנם ביד גוים וימשלו בהם שונחיה 'הוח מה שקדה לישראל ההולכים מצרים במשל כ"כ במצרים וילחצום.לשוכאיהם הנזבר אויביהם ויכנעו תחת ידם והוא ענין מהששתה גם כן כ"ל באותו כוש באופן כי הורקו מכלי אל כלי ובאופן כי פעמים רבות יצילם ועם כל זה המה ימרו בעלחם וימוכו כל אבריהם בעוכם והוא הענין הנדרש במה שחמר הכתוב על שה תוכו עוד תוםיפו פרה וגומר: וירא בלר להם בשומעווגו׳ יר׳ מלבד מה שרחה צצר להם ג"כ במע חת רכתם והוא ע"ד עוד הם מדברים ואני אשמע - או יר' פירא בלר להם מלד מה ששמע את רנתם על עלמ'כי תפלת החולה לעלמו היא יותר טובה מחפל' חלתו: ויוכור להם בריתו וינחם כרוב הפדיו יר' בחותה השעה שרבו חסדיו בה ניחמם ויתן חותם לרחמים לפני כל שוביהם יר' לפני כל שוביהם גם כי היו רבים וכמו שביהרתי

באומר ייהנם ביד גוים וגומר וילחצום וגומר או יר' וילחלום אויביהם של ישראל את שונאיהם של ישראל ויכנעו השוכאים תחת החוובים והנה האויבים הם יותר רעים מהשינאי באופן שהויקום יותר ממה שהזיקום וילחלום השונחים ז חו יר׳ ויכנעו ישרחל תחת ידי החוינים להם אויר' ויכנעו השונחים תחת ידי חויביהם של השונחים ובכן השונחים ההסלא הזיקו עוד לישרא או יר׳ וילחצום אויביהם של ישראל לישראל עד כי מעצמם ככבעו תחת ידם או יר׳ויבנעו השוכאים והחויבים תחת ידם של ישרחל כי כעשו ישרחל בישועתו ית' שרים עליהם . והוה הומר פעמים

ת בות יצילס ויר׳ אל תחמה על זה כי כמו כן פעמים רבות יצילם בהיותם בתוך הצדה וכו׳ : . רבות יצילס ויר׳ אל תחמה על זה כי כמו כן פעמים רבות יצילם בהיותם בתוך הצדה וכו׳ : ברוך ה' וגיתר מן העולם ועד העולם יר' ממליחות מה שהם בעולם הוה ועד העולם חשר הם מקוים וכו

לרחמי לפני כל שוביה' כאשר אנו רואים בגלותינו שאם ארלות המערב יגרשונו ארלוי התורם יחבצוכו וזה לחשד ה' הישיענו וגומר ולכן בגלותנו זה ראוי לבטוח בה' ולקוות לישועתו כי למען ססדיו ירחמנו כאשר דיחם תמיד' וראוי להכני ככה הושיענו אלהי ישענו מיד שוכאיכו י וקבצו מן הגוים מארבע כנפות הארץ להודות לשם קדשך י ולהשתכת בתהלתך שנהללך בתיך קהל ועדה על כל העובות שבחלתכו . ברוך וגו עשה החשורר בסיף הספר הלו כאשר פשק בסיף האחרי להודות לה' ולברכו על אשר עורו . ווהו אומרו ברוך יהיה ה' שעם היותו שוכן עד וקדום שמו הוא אלהי ישראל ומשגיח בס עם כל היותכ שוכרי בתי חומר . מן העולם הוה ועד הפולם הכא כי כפני הצולמות ישנית עליה 'לטוכה ואמר כל העם אתן הללויה :

אבן יחייא

המגפה - ותחשב לו מהאל לצדקה כי בוה הציל ישראל מטוכש המגפה - ונתן לו הכהונה לדור ודור וכאומרו והיתה לו ברית כהונת עולם תחת אשר קרא ובו' ור"ל ברי' קיום נצחי וכתן לו החיים הנצחיים עד עולם וכאומרו לכן הנכי כותן לו את בריתי שלום י ור'ל בשלום החיים וכאומרו בריתי היתה אתי החיים והשנום כי הוא שלום הד' יסודות שלא יגבדו זה על זה : זיקליפו על חי חדיבה בתלונתם כמנהג' הרע וירע הק"בה למשה בעבור' : כי המדו את רוחו ובא לכלל כעם יובא לכול טעות כי בטא בשפתיו דברי קנתורי' נבדים' באוחרו שמעו כא המורי - והאי משה עכיו מאד מכל האדם אשר כל העולם היו למדי חכמה ומום מדבריו ומעשיו ותנועותיו כי גדולה שמושה יותר מלימוד' לא היה לו ליפול בטעות חדה כחותה כואת לבל ילמדו בכי יש' ממנו לעשות כן בחשב היות מעלת שררה מדת הכעש - לא השמידו את העמי אשר אמ' ה' להם שישמידו' בכניםת' לארץ כן יהיה להם למוקש - זיתערכו בהם לקחת להם נשים מכל אשר בחדו - וילמדו מעשיהם הרעים מתועבו' הארצו' - ויעבדו את עלביהם י ויזבחו את בכיהם ואת בכותיה לשדי ושפכו דם נקי דם בכיה' ובכ תיה' אשר ובחו לעצבי כנען י ותחנף האד' בדתי' כי היה בהם שפיכות דתים לשכאת חנם וישמאו בחששיה וה תועבת החשב זכור וחשכב הבהחו - ויונו בחעללה בזכות כשותיה' ויחר אף ה' בעחו עם ה' מקדם ויתעב את נתלתו ארץ יש' נחל ה' מאו ויתנם ביד גוום אשר הגלום לחלם וחבור . ואשר נשארו בארץ ישראל ויחשלו כהם שוראיה׳ . אמנם היו עומדים לבטח על אדמת זמשועבדים לשוכאיהם כביתי מלכי פרם : וילחצום אויביהם ויככעו תחת ידם כביתי שעבוד

הודו

לול מכי ב חם' וכני

1127

מלך מלך לבני ישרחל על כן הוח או' וקבלנו מן הגוים וחבם החר חמר כי זה המשורר היה בבבל והנכון בעיני כי זה המשורר הושיענו כחשר דבר' ישעיהו על לשין המשכילים למה תחענו יו' מדרכיך: ברוך דברי המשורר בנבוחה כי תפלת הושיענו שמע השם וברכו על ישועת ישראל חו יקרא השם אלהי ישרחל והנכון בעיני שהות דבק עם להשתבח אז נאמר כולנו ברוך מן העול ועד עולם הות ברוך ומלח אמן מגזרת תמונה וחתם במזמור כאשר החל והית מלח הללויה:

היוכים . ופעמים רבות כשהיו כלחלים יצילם האל . והמה יחזרו לחטוא ולהמרות לאל בעלתם הרעה י והיו חוזרים להיות מוכים וככחים בעונם בחרלות חויביהם וזהו חומרו וימוכו בעונם

וירא הקב"ה בלד להם בשומעו את רכתם ולעקתם מכובד הגלות ויוכור להם בריתו עם האבות וינת' מהדעה הגדולה אשר הם חייבים לסבול על כובד חטאם - וזה כרוב חסדיו - ויתן אותם

הרוזמור אמר המשורו בלבין בני קנוץ נליות בירחם מנח ה נוב ומנוג והתטופה מחנה וחמר שיהמרו הוחש הנגחלים הז כי חחנם

יאכורו נחלי כ' י בקנון בליות: \$ 5 0.

חשר נחלםי מלכיות: ופים שכום דרופי לח"י כנה כולכי פדנרות חשר תעו: בישיתון זרך : במלום שתם ונטדר מכל זרן נודע : שיר מושב לון מנחוי שידריכנ מותם ושיתנו לכם כמן : ויופקו בקפלה: ויזריכם חל שיר מושבי הף של פי שלח כגיעו מדי לחחון חפום: יודו לה רחני שיודו על חסדו ונפלחותים כי השנים נכש . 513 שוקקה המתחוה למנום לדן ישר: ונפש רטבה פלח טוב בחזון וכוח קרם לישראל בנחתם אל התדבר שהיו נפחים בפרה ורעבים בתדבר סין והוא יתברך סשכים נפש שוקקה כמרם וימתקו המים: ונפש רעכם פלח טוב במדבר בין בשלו ולחם שמים: חסירי שנד וברולי בנית החסורים: וילשקוי בתעלה ו וילמקו" בתפלה ו ועעלוקותיהם ממלוקות בפחסר: יודו לכ'י רחוף שיודו: מקדו שהושים משנוקו' הפחסר: ונפלחותיו כי שבר דלתו' נחשת יום קרה לישראל כלחתם מפלרים שהיתה שחבר ענדים י כל אוכל תתפב נפשם בנופלים בחלחים חשר לפספי יתשבו חת המזון : וינעקו ' כתפלם ופתנוקיתיכם מנוקות המילי: וירפחם רפוחם שלמה יורו לה' חסרו ושהעלם חרוכה: וכפלחותיו ננד הטנע יוה קרם לישרחל במנפק התלונה כחשרם

ד' לויכים להודות כמכותי בתומור : וכלם קרו לישרחל ועל כלם יודו בקכון גלי ת ה נחלים משענוו מלכיות וכי במלחמת גוג יהכרו רשעי החומות כש"ה ופושעי ישר שלה עשו חשונה ניתי קנין בליות ומחנה יושפו הנבחרים וכי ראור גם לוכי הגום לה־בוון בכל שה • : າກກ໌

ויכלו המים : תתעסף כמו י העטופים ברעב: וינעקו אחר יציל'כחו להכיל לו מרעתו: וידריכס : הפך תעו : אל עיר מושבי כנגד העליון הכחוב למעל' עיר מישב לה מצהויודוי מלת יודו בעבור שנית וכן הוא ויודו נפלחותיו: כי השביע על המים ארץ לא שבעה מים ווה הוא חסד השםי ועתה שב להזכיר הענויים: יושביי כי רובם בבי' הבור וברזל כמו ענו בכבל רגלו ברוליכיי הנה הרחה כי הובי השבויים לייסר' בעבור עוכותיהם ומלת המרו או מרו קרובה בטעם וככה נאלי מהקל או נחן ניאן הכבד ואמרי אליהם פיקודי הלב בהשם נטעם בלב כל מדבר: יודוי הטעם לבני אדם שילמדו: ויכנע בעמל שחדוניהם יעבדו בהם בפרך וחין עוזר לפדותם: ויצעקו הוכיר יושיעם בעבור היות'ביד שוכחיהם כמו ויושע יי': יוליחם מחשך י הכתוב למעלה : יכחקי ככגד אסירי עני וברול: כי תכן עלילות שברחו ממדינה דלתיה נחש' כחילו נשברויועתה יזכיר החולים: אויליםי גם הזכיר כי החולי בעבור פשע ותוכחו על עון וכן בדברי איהוא וטעם אוילים אפילו הכי חכמים הם נחשבו אוילים בעבור פשע׳. ומלת מדרך מושכת עלמ' ואחר' עמה וככ' הוא ומדרך עונותיה' יתענו: כלי שערי מותי הקבר כי בהטגר שעריו לה ירחו הור: ויזעקו - הזכיר זה המשורר כי השר תעו במדבר לא יועילם יודעי הדרכים ולא המנחשים רק בלעקת השם הוא לבדו יכול

כל אנשי העולם עד עת שגזר

השם וככה החולים לח יוכלו

כל הרופהים להועילם רק השם

באלט מיד כר והודו ליי' דברי המשורר לארבעה הנוכרים: תעוי דרך דבק עם תעו והם גאולי השם יספר אשר קרה להםי ישימון פירשתיי: רעבים בכלות לדה הַנְיוּ לַיהוֹנָה כִירטָוֹב נייּ שֶׁבְּחוּקְרָם יְיִאֲרום טַב אֲרוּם לַנְעֵלָם טוביה: יִימְרוּן פְּרִיקַיָּא דַיִיְ דִּי פְּרִקִינוּן יַפָּא דָרוֹםָא: עַל עַפָּא דְבֵית יִשְּׂרָאֵל אָרְנַבֵּינַאַסַר עַמָּא בֵּיתִישְׂרָאֵל טְערּ

דָּמִיהְבָאלָאאַשְׁכָחוּ: כָפִינִים לְחוּר אָחִינִין נַפְשַׁתְּחוֹן תִּשְׁתַלְהַיָּא: וְצִּרוֹי קָדָם יָיָ כַּר עַיִּק לְהוֹן סִפְּעַקַּתְּהוֹן פָּצָאיַתְהוֹןוּיָדַבָּרִינוֹןבְּאוֹרַחתְּרִיצְׁתָא יָהורון בָּלֶדָבְיָיַכְטוּל חַפְּדִיהוּ ומִישְׁתַעַן פַרישְוָתֵיה לִבְנֵינְשָׁא: אֲרום אַשְּׁבַע

טוֹבָא: עַלצִרְקְיָהוּ וַרַבְּרְבָנֵי ישִׁרָאֵל דְּמוֹתָא וַהָוֹוֹ אֲסִירִין בְּסִיגוף שֵׁיֵרֵי פַרוַלָּא: אַרום סָריבוּ עַל מֵימַרִיה וצרו קרם ייברעיקלהון ַדְּסָעִיר: פְבָקינון: אַפִּיקינון דכותא וטולא

יוֹרַנּ יִייִּ וְשַׁלְשְׁלְנְתָהוֹוְיִתְרַע: יְהוֹדוּוְ,קָרָםיְיָּ סְטוּל חַסְרֵיה וּמִשְׁתַעוֹ פָרִישוּהֵיה לְבְנֵינְשָׁא: אַרום תְבַר דָּשִינְחְשָׁא מָלִיהָ דְּבֵירוֹ יְהוֹנָדוֹ דְּסְרִיב לְמִיסַב אִתְּתָא אִסְחָגִיף הֵיךְ שַׁמְיָן דְּמֵאוֹרַח מְרָדֵיהוֹן

וּצֵעוֹיֵיתְהוֹן מִסְהְּגִיפִּץ: כָל מִיכְלָא תַּרְחִיק נַפִּשְהוֹןוּמַמְיִין עַר מַעְלָנֵי מוֹהָא;וִצַלוּ קָרָם יָיַ כַּר עָיִק לְהוֹן מִפְּעִיקַתְהוֹן יִפְּרְקִינוּן: יְשַׁדֵּר פִּהְנְמֵי אָכוֹתִיה וְיָםֵי יַתְהוֹן וִישֵוֵיב מָלְחַבְּלוֹתְהוֹן יְיהוֹרוּן קָרֶם יָי מְטוּל חַמְדִיה וִמִישְׁתַעוְפְרִישְׁוָתֵיה לִבְנֵי נִשְׁא: ויכוסון זכל חבמתם תתבלע: ישלח דברו שיגזור ומיד יתרפא ולא על ידי משקה ומעשה בן אדם: וימלעי אותם משחיתיתם מגזרת השחתה או מן כרה שחת בכגד שערי

בָילְעוּלָם חַסְרוּ: יָאִמְרוּ נָאוּלֵייִהוֹוֶה אָשֶׁרְ נִאָּלָם מִיֵּד־עָּרֵ: וְםַאַרָצוֹת כּיִהוֹסְ וּאֹנִם בְּוִישׁינוּן וּבַאַרְעַהָא כְנִישׁינוּן לְבְּצָם מִמִּוְרָחוּמְמַעְּעַרָב מִצָּפְוֹן ומִיָּם : ציכמתיר ג' מַמַּרוּנְרָא וּמְמַעַיְרָב א מִצִּיפּוּנָא ומְן תָעוּ בַפִּרבָּר בִּייִשִימַון דֶּרֶךְ עִיר וינחס · וינהגס לפיכך יודוליי ה מושב לא מצאו: רעבים גם־צמאים בַּפְשָׁם בָּהֶם תִּתְעַפָּׁף: וַיִּצְעְנַקוּ אֶר־ יֹי בְּמִרְבְּרָא בְּצָרֵי אוֹרְחָא כַּןְרִתָּא בַּיִּ יָהְנָה בַּצַר לָהֶסְ מִמְצִוּקוֹתֵיהֶםיַצִילֵם: <u>ַניִּדְרִיכֵם בְּרֶרֶךְיְשְׁרֶה לְּלֶכֶת אֱל־-</u> עיר מושב: יורו ליהור חסרו וְנִפַּלְאוֹהָיוַ לִבְנִי אָדָם: בִי־הָשְׁבִיע : יְמֵינֵל לִירוּשְׁלֵם קַרְתָּאְרְעַבָּה מִלֵּא מוב: יְמִינֵל לִירוּשְׁלֵם קַרְתָּאְרְמִיהְבָּא יִי יִשְׁבֵיחַ שֶׁרְוַצִּלְּמָנֶת אֲמִיבִי עֲנֵי וּבַרְוֻלְ : כַיַרהמְרוּ אַמַרוּ־אָל וַעַצַרָת עֶלְיוּן נָאָצוּ: וַיַּבְנַעַ בֶּעָמָלֹ לִבְּחֶבָּשְׁלוּוְאֵיוֹ פֹיפֹינִא מְרֵי מַרִיקָא וְנַפְּשָׁא בְפִינָא מְרֵי ַוְיִּוְעֻקָּוֹ אֶל־־יְהוָה בַּצַרְ לְהֶם מפצוקותיהם יושיעם: יָוֹצִיאָם ל נ׳כּי פּימּוּ אָתְנַבֵּי נַאֲבֵר צִּדְקֹיָהוּ וְרַבְּרְכָנֵי יִשְׂרָאֵ יַ פַחַשְּׁךְ וְצַלְמָוֶת וּמוֹסְּרוֹתִיהָם יְנַהֵּן: יייני דְּגָלוּ בְּבָבֶל וִיהִיבוּ בַּחֲשוֹבָא וְטוּלוּ יוֹרַוּ לַיהֹנָה חַסְרָוֹוְנִפְּלְאוֹתָיוּ לְבְנֵי בּי־שָׁבָר דַלְתוֹתנְחְשֵׁרת ימיסי אֶלָהָאוּמַלְכָת עִילָאָהְרְחִיקוּ: וֹחְבַר י נ בְּלֵיעוּתָא לִבְּרַהוֹן אַתְּקִילוּ וְלֵירֹת ׳ י י

וּכְרִיתֵי בַּרָזֶלַ גַּהְעַ: אֱוֹלִים מִדֶּרֶהְיּ פִּשְׁעָם וֹמֵעַוֹנְתֵיהֶם יִתְעַנְנוּ: אָבֶל הִתַעָב נַפְשָׁבֻ וַיַּגִּיער עַר־־שַּעָרֵי ומארצות: וממערב ג' וסימ' וממערב אקבצך. כי לא ממוצא וַיוּוַעַקוּ אֶלֹיוֶהוָיה בַּצַר לָהֶם. ב מְמַצְוֹקוֹתֵיהָם יוֹשִׁיצָם: ישִׁלַחַדְבָרוֹ סימו מַחֲשוֹכֶבוּ ואין עוזר ו'וסימ'נמסר במלכים וירפָאָםוימֶלט מִשְׁחִיתוֹתָם: לֵיהֹנָהַ חַסְרֵּוֹ וְנִפְּלְאוֹתָיו לִבְנֵיְאָדְם

וַעַבְרִיפַּרָזִלָא קַצִיץ: עַל חַזְקיָה מְלַךְ שְׁבְטָאדְבֵית יְהוּרָה אָהְנַבֵּיוַאֲכֶּר חַזְקְיָהוּ

שאול יודו : גם אלה חייבים להודות :

הודו ליי' יאמרו גאולי יי׳

כשיפדם מיד לר: תעו במדבר

וגומ י והולכי מדברות אף הם

לריכין להודו שהרי פעמי שהם

חסדו: יושבי חשך וללמות

יצילם

יצילם תכייני

וחליח'יושים'

רביעאה

יועקו

מן הולכי

נר ויורדי

ז ויצעקו

אף האסורי' בבית הסוה' לריכין

להודו כשיוצאין מביח אסיריה':

כי המרו אמרי ל . אין פורענות

באה על האדם אלא בעונו: כי

בפניהם: אוילי' מדרך פשעם י

אשר מעונותיהם יחענו ביסורי

חלאים אף הם מן הלריכין

להודות - יש סמניות בפרשה זו

ובאין לידרש במקום אכין ורקין

למעט לומר לעקו קודם גזר דין

בענין לחחר גזר דין חיכ' בעכין:

מסרה

קו קבצם ב' וסימ' כעמיר

וממערב: ומארצות קבצם

שריצען: כלירעה אולייאולים

מררך פשעם י אולים יליץ אשם

ומוסר אולים אולת:

י המירי׳ ב' סוף סימ' י"ר: אוילים ה' חסר

לים נזי"ן י' קדמא כליש' וסימ' אך אוילים

אמניקוחיהם שבר דלתות נחשתי שהיו כעולי' איוחס

תועים ורעבים ולחחים

מכן יחייא ספר חמישי

קן הודו לה' כי טוב וגו' גם המומור הלו אמרו דוד או לשני הארון בעלותו אותו כאש' ספרנו במומורים הקודמים י וכונתו ללמד לכני יהודה כי לריכים להודות לאל ולברכו ברכת הגומל לחיינים טיבות כפישובו לביתם שלמים מהליכת' למדברות ומהליכתם לים ומרדתם לבית האסורי' ומעליית' על ערש דור' וד"ל והתחיל מהולכי מדברות שהוא דבר נמצא תחיד וכהוג ולאו דוקא הולכי מדברו לריך לברך אבל כל היולא מביתו ללכת בדרך ביבשה חייב לברך יהיה דרכו במיושב או לא י ווהו אומרו יאמרו לוולתם גאולי ה' אשר גאלם מיד כר ואויב בדרך כי הדרכים בחזקת סכנה הם הודו לה'אתם השומעים עמדי כי הוא טוב ומטיב לוולת ולעולם חשדו עם עבדיו הכבראים ' ומארצות וגות' וכן יאמרו גם כן אותם אשר מארכות קבלם ' ממזרת נממערב מלפון ומים הדרומי וכתרגו' ומן ימא דרומא : - אשר היו חברה גדולה ואורחת תגרי' כלם מעיר אחד ? ותעו במדבר בישימון שר"ל המדבר השמם ? הדרך הראות למהלכם מפני **כשי**בת הרוחות שהניע החול ובלכל הדרכים והפריד' איש מעל אחיו ' . וכל אחד מהם הולך יחידי תועה בחדבר ואינם מוצאים עיר מושב והם רעבים וגם למאים כי הם במקום שמם כעדר מכל טוב באופן שנפשם בהם תתעטף לצאת י ויצעקו וגו' ויצעקו אל ה' בצר להם למען יצילם ממלוקותיהם כי אין דרך לכטות ימין ושמאל דק לישועתו יודריכם וגו' כי ישמע אל ויענם זידריכם בדרך ישרה ללכת אל עיר מושב י יודו וגומ' ולכן הם חייבים להודות לה' חסדו ולספר לבני האדם נפלאותיו אשר עשה צמהם להוליאם מן הישימון ההוא -ושהשביע הנפש השוקקה ומתאוה למים וכפש רעבה מלא טוב שהוא המאכל י ויהיה שוקקה כגור מן ואל אישך משוקתך יושבי וגו' עתה זכר היולא מבית האשורים . באומרו היושבים במאשר מקום חשך וללמות * והם האסורים ונקשרי בדברי המעינים והוא רמו אל הקשר המהודק מהידים וברול והוא רמו אל כבלי הכרול מהרגלים . כי המרו וגומ' אשר בודאי המאסר ההוא לא בא להם במקרה כי אם בהשגחה לעוכש אשר המרו אמרי אל והם המצות אלהיות ועצת עליון נאצו והם הגדרים והסייגים אשר עשו החבמים ז"ל ויכנע וגומר כי הכניע האל לכם הגאה בעמל השבי בשלו וכשלו ביד אויב ואין עוור להם יושקו וגומר ואז ויצעקו אל ה' בצר להם למען יושיעם יומצוקיתיהם יווציאם מחשך וצלמות מאסרם י ומוסרותיה ינתק ווה בהכין להם דרך יברחו כו . או בתת בלב שוביה' שיתירום והרבה דרכים למקום . יודו ובו' מה שלכן הם חייבים להודות לה' חשדוי ולספר נפלאותיו לכני אדם י שבר האל דלתות נחושת מבית משארם ובריחי ברול גדע והוא משל שהצילם מבית מאסרם . אוילים וגו' עתה זכר החולה שנתרפה באומרו האוילים והם הרשעים כי אין אדם עובר עבירה אלא אם כן ככנם רוח שטות

כו אשר יתענו בחליים רעים ורכים מפני דרך פשעם ונופני עונותיהם באופן שכל

नेश्टर

תורת חסר תהילת ה׳

ספר חמישי קו הודו לה' כי טוב כי לעולם חםדו מכחן עד סוף הספר מלחתי מכחיבת החכם כה"ר

שלמה בן יוסף הלטוכטוםי ז"ל והתחבר היה הה"ר מנחם התחירי ע"ה ובתזמור זה לקטתי מדבריו חלה הדברים " ויצעקו חל ה'נצר להם המר שעם שלח צע יו חלה כי חם החרי היותם בצרה עם כל זה הדריכם בדרך ישרה וחמר יכילם לכוין לשני ענינים והם הצלה והפרשה ע"ד ויצל אלי"ם דיעקב והכונה שהפרישם מן התלוקות ההם אם על ידי תייר שהור׳ להם את הדרך וחם על ידי חיות רעות שהבריחום משם ופגעו בדרך הישרה . וחמר חסדו על הלחם שהשביעם כד"ח כותן לחם לכל בשר כי לעולם חםדו וכפלאותיו על הנפלאות בהללה ההיח: ולו שלמה הכותב נראה שיר' יודו לה' החסד שעשה עמהם בינם לבין ה' אך כפלאותיו אשר הם כגד העבע לריכים הם לפרסם אותם כי ברוב עם הדרת מלך ע"כ: יושבי חשך וללמות עד עתה הזכיר האנשים ההולכים לחומם וחין בהם עון חשר חצח ועתה יוכיר מה שיםבב החל יח' לחנשים חע"ש בצעקו מחוך הצרם החטחים כי זולת התעייה יותין להם החל ית' אנשים בעלי זרוע או שופטי חרץ שיתפשם זיתנום בבית הופל חשך וללמוח ואמר ללמות לכוין הל הבור העמוק השר שם משימים ההייבי מיתה והם עומדים או בלל המות והם אם רי עני וברול הכבלים ברגליהם ולידיהם וברול בלואריהם ופירש הטעם והוא לפי שהמרו רמרי אל והם המצות שהשכל יורה עליהם כגוו כבוד אב ואם וגול וגכבה ורניחה ' ועכת עליון כאצו והוא הומר ובחרת בחיים ועם שהיה מן הראוישלא יענם ה' עם כל זה ויצעקו אל ה' בצר להם ממצוקותיהם יושיעם באופנים רבים י חוילים מדרך פשעם קרא אוילים להנשים המתרחקים מדרכי השכל ומשלימים תאוותיהם הגשמיות מאכל ומשתה ומשגל ודומיהם ומלד זה יחלו מפני פשעם וחטאתם בענין הנהגותם • וולעקו אל ה' וגומר ישלח דברו והם העשבים או הסתים הרפואיים שנבראו בדברו וירפאם בהם וימלע נפשם מהשחת שהיתה מוכנת להם: ולי שלמה נרהה שיר' ישלח דברו שיתן חכמה והכרה בלב הרופח בהופן שבדבר ה' בלבד ירפאם כיהאל ית׳ הוא רופא רחתן ונאתן הפך הרופאים ב"וכי הם בהולאות רבות ירפאו ע"כד ב ולי אני יצחק בראה כי כפי פירושו זה יר' באומרווימלט משחיתותם כלומר משחיתותם של החול" ושל הרופא כי לפעמים החולה לא יבין דברי הרופא ולפעמים הרופא יחטיא בדבורו אצל עניני החולה וידבר בפיו אשר לא כן ואין ספק שיהיה זה או מלד עונות וחטאות אך אמנה פעמים רבות ישים החל ית' בפי הרופא שידבר למשרתי החולה דבר נכון לרפואתו והחולה יעשה דבור הרופא וכו׳ י או יר׳ משחיתותם של משרחי החולה שלפעמים לא יעשו מה שנכון להם לעשות עם החולה־ או אולי כיון בזה אל הארסיות אשר יש אפילו בעשבים ובסמים החרופים שמכל זה ימלטהוה׳ אם ייטיב מעשיו לעבוד הת ה'ע"כ דברי בזה: המר עוד ויובחו זבחי תודה יר' הין דבר רע כאשר הוא החולי על האדם ולזה נאמר פה ויזבחווגו' ולא בשום אחת מהכזכר ויספרו מעשיו ברנם שיאמרו שירות ותושבחות בדברי לחות ושירים ושמחה בחוך קהל ועדה ורומר מעשיו יחזור הליהם

שנתרפאו ונעשו בריה חדשה או אל העשבים התרופיים שברא האל ית' בעולמווגילה אותם לבני

אדם והם הרוצאים י יורדי הים באניות וגומר המה ראו מעשי ה' וגומר כי הם מסחכלים תחיד

חתם כמתכ חת עם פ' שנרפחו בקטרת וכדכל להצילם וכן האסורים לא יוכלו הנחשים שנדפחו בנחש *77! בנחשת:

מנחת ערב יחמרו בחוליה׳ ונו׳ ירלה שכן יחחרו לעתיד גהולי הי שיבחלם ה' מיד נר ובו' כי סנה החר נעה שנו יכין להודף דקח חביב וחויל כוון עברו על ישרחל בגלותן כמיש דניחל וחתך עלינו החלה והשכועה וברויקט את דברינ חשר דבר עלינוונו' להבית עלינו רעה גדולה חבר לם נעשתה חחת כל השחיי כחשר נעשהה בורושניי כחשר כתוב בתירת משק חת כל הרעה נאה עלינו וכודמי נכלל בוה החרבעם כי היה כוה יורדי הים כיווע ונחר כ וכרעב וכוכר שפטנו לרינו וא"כ חייבו ישרחל להודות מכל לד למתיד על אור הצילם הי מכל אלה: ולא קודם לכן בהיותן ברייחה תב⁰ה מוכוקותינם יצילם

וזה הוא חסד בדול וז"ם יו**דו**

לה׳ תפדו וגו':

במורות ועעם ומים יורדי הים כי היורד כתוב מהארבעה המכרים וכן הוא מזכיר יורדי הים ואחר כן כתוב יודו ליי' חסדו יוש הומרים פעול יהמרו גאולי יי' הוא אשר עשו כחש קרה הגר וחלך והתע

הורו ליי׳ - יאמרו גאולי יי׳ - אמרו חבמיס ז"ל ארבעה צריבין להודות והם הכוכרים במזמור ומלת הודו ליי׳ יאמרו אותו הגאולים על כן אחריו יאמרו - מיד צר כמו צר ומלוק בלר לי: ומארלות י הוביר מזרח ומערב כי כן היישוב מן הקלה אל הקלה והזכיר מלפון כי שם כל היישוב ולא הזכיר דרום בעבור חום השמש אין שם יישוב בראיו׳

יורדי הנם באניורת עשי

יַעֲלַר שָׁמַים יִרְדוּ חָהוֹכְיוֹת כה

יישם נהרודת

וַיצַעַקוּ אָל־וֶיחוַרה בַּצַר לָהֶב

וַיִבוננו עיר פוֹשָב: וַיִּוְרְעוּ שֶׁרוֹתּ

נִישְעוּבְרָבְים וַיַעשׁוּפְּרָי חְבוּאָה:

בַּעֲשֵי יְהָוֶה וְנִפּלְאוֹהִיוֹ בִּמְצוֹלָה:

יחוגו - לסון שבר ביא וכן בחבוי הסלע וכן והיתה הדתת יהודה לחצרים לחבא וישמחו כי ישחוקו הגלים: זינחם וינהגם: מחוז לפין גבול ומבחם חברו עם וחזותינו אח שהול גבולינו שלא יכנם בגבולינו וכן מהזה מול מחזה שלש סעמים בתנחותה : מצחתי - מרוממוהו בקהל עם לריך להודוי בחפי בי עשר ובממשב זקנים וחרין מיניהו לורבח

מרבק: יפס נהרות למדבר כלומר נותן יישובי המומות לחורבן: למלחה : להיוח בחרץ מלחה מעשות פרי: ישם מדכר לחנם מים י נוהן יישוב מרב לכניין ומחזירו לקדמותו וימעעני

מסרה

ווזכחו ב' וסי' ויסר הצפררע ים ויוכחו זבחי תודה ויספרו: ויספרן ב' וסי' יקומו ויספרו לכגיהם ויספרו לך רגי הים ויובחר זבהי תורה ח'בונין מנוזרות ומקרין אכין ורקין שכתורה וסימ' במסר בסרר בהעלותך: ויעמד בי בקריא'וסי'נמס'במלכים כ' פיי' יוֹרוּ לֵיהוֹנָה הַסְרֵוֹ וְנִפְּלְאוֹתְיוֹ לִבְנֵיְ ל חֹ: וממצוקותיהם חד מו מלא דמשמשין ומ"מ ברישיהת וסיפר וממקנה. ל' בני ישראל לא בחב אחר : וממחנים ל' ומחשבון עד רמת דמצפה · וממסר ל' כל אלה אבנים יקרות י וממשפט לי מעוצר וממשפט לקח' וממעמדף ל'והרפתיך ממצבך וממעמדך וממי ל' שמעו זאת בית יעקב ויושב שב דעבים לה ומפצרים ל' כי נער ישראל ואהבהו" וממזרת ל' ויראר ממערב את שם יי׳ וממעין ל׳ ואתה הנכא עליהם וממקום ל וככן ראיתי רשעים הכירים וממקרשי ל' זקן בחור ובתילה וממנה ל'הוי כי גרול היום ההמאד וממר ל' בעם לאכיו בן בסיל וממעמקי ל' הצילני מטיש וממצוקותיהם יוציאם רבים: דענינא ומסופצותיה' ל'ויאפרי בנ

ויזכחו - וחייבים לזכוח כי החועה והשכוי הוא בריא בגופו והחולה קרוב ממח ועתה יוכיר הכת הרבישי: יורדי כל הילך אל הים יורד הוא: המה כי רגינ אחד יחריד הים ומיד ישביחנו ברלינו : וי'ו גליו שב אל הים יורדי הים : יעלו הגלים או יורדי הים: יחיבו - כי מועף הים אין בהם כח לעמוד בספינה או לשב":

וְיָכוֹפוּן נָבְפֵיתוֹדְתָאוְיִשְּׁתְעוּן עוֹבָרוּי יִי יַ וְיִוֹבְרוּי וִכְפָבֵיתוֹדְתָאוְיִשְׁתְעוּן עוֹבָרוּי יִי יַ וְיִוֹבְרוּי וִכְפַבְּיתוֹדְתָאוְיִשְׁתְעוּן עוֹבָרוּי יִי יִי וְיִנְבְּחוּ וְבְּחֵיִי תוֹדֶרה וְיִכְפָּרוּ מַעֲשָׁיִוּ בָרִיצָתָאיעַל מַלָּחָיָא דְּיוֹנָה בַּר אֲמִיתַּי רְיֵי,׳ ז בְּרָנָח: איתנבי וַאַמֵר מַיָּהַיָּא נָחוֹתֵי יַמָּא יֹיִמִּין מְיֹלָאֹכָה בְּמֵיִם רַבִּים: לָאַלְפַיָא עָכְדֵיפּוּלְחָנָא בְּפַיִין כַּנִּיאִין: י הינון חַפרן עובָרָיָא דַיָּיִופְרִישִׁוְהֵיה בְייִ וּפְרִישׁוְהֵיה בִייִּוּ בְּמְצוּלְרָגִא: וַאֲמֵר בְּמִימְרֵיה וְאָכִוִים נְיּמִי בְּבְּיוֹן: ין נַפְשָׁם בְּרָעָה הַתְּמוֹגָג: יָחוֹגוּן וְיָנוּעוּ 🥱 🗥 זַעַפָּא וְעַלְעוֹלָאוְאָהְרוֹמְמוּ נְלָלוֹי: סַלְקִין צִירת שָׁמִיָּא נַחַתִּין עִפְקִי ני נַ בַּשְּבֶּוֹר וְכָל־חָכְטָּחָם חִּחְבַּלְע: תְהוֹםְיָא נפְשַּקְהוֹן בְּבִישָּׁא תִּקְמוֹנָנ: יַרָתְתוֹן יְנוּעוּן הֵיךְ רַוְנִיה דַּחֲמֵרוְכָל כּ פישוֹ בּ וֹמִמְצְקוֹתִיהָם יוֹצִיאָם: יָּקְם סְעַרָּה חוֹבְפַתְּהוֹן מִסְתַּדַעֲׁמָא: וְצַלוּ קָדָםיִי יֹ , בְּיָבֶ יֹ לִדְמָמֶׁהְ וֹיִחֵשׁׁ גַּלִּיהֶם: בַר עַיִק לְהוֹן וּמִמְעִיקַחְהוֹן יִפִּיק כֹּיֹיֹ בְּיִרִישְׁהְנֹן וַיִּנְּחַם אָלִ־מְחְוֹז חֶפְצָם: יַתְהוֹן: יַקִים עַלְעוֹנָא לִשְּׁתִיקותָא וְחַרוּן אֲרוֹם לְיִינֶּיָ כִּי אָדֶם;וִירוֹמְמֹיְהוּבְקְחַלֹעָםוּבְמֹישֵׁב וְיִשְׁחְקוֹן גַּלְבֵיהוֹן: שַתְקּין וְדַבָּרִינוּן לִמְחוֹז רַעַיִיתְהוֹן: מֶיְהֵיּיִים וְהַלְּלְנִחוּיִּ יְהורון בֶּרֶם יִיבְּטול חַסְהֵיוּה וּטִשְׁהָעַן בֹּיֹבֹי לְמִרְכָּרֵ וּמֹצְאָי סִׁים לְצִפָּאוֹן: אֶרֶיץ פרישותיה לבני נְשָאוּבְרוֹמְמִיןיָתִיה לֹינִי פְּרִי לִבְּבֹי נְשָאוּבְרוֹמְמִיןיָתִיה לֹינִי פּרִי לִבְּבֹּלְחָה מִׁרְעַתְיוֹשְׁבִי בָה בָּכִנְשַׁת עִפְּא בֵּית יִשְׁרָאֵל וּבְּסַנְהֶרְרִין מְיִיבְּיְ יְשֵׂם ְמִרְבָּר לַאְצַׁנִם־מְּיִם וְאָרץ צִיִּרוּ דְּחַבִימֵיָא יְשַבְּחוּן יְתֵיה: עַלְ דָּרָא לְּיִפְיֵּיֵי לְמַצָּאֵי מִים: וַיִּוּשָׁב שָׁב רְעַבִיםי דְיוֹאֵל בַר פְתוֹאֵל אִתְנַבֵּי וַאֲּטֵרכַּד מְרָדוּבֵית יִשְׂרָאֵל בִּיוֹמֵי דְיוֹאֵל נְבִיָּיא אַיִתִי בַצוֹרְתָּא בַעַלְמָיא שַׁנִּוי נְתַּלְרָנִי הָשׁ הַיִּךְ מַרְבָּרָשׁ וּמִפְּקְנוּוּרוּ מַיָּא חֵיךְ צִרוּתָשׁ: אַרְעָאוְיִישְׂרָאֵל דְּעַבְּרָא פֵירֵי צָדָא הֵיךְ פְרוֹם דְאָהַהַפִּיבַת כִּן בִּישוֹת יַתְבִין כָה: בַּר תָּבוּ לְאוֹרֵיְהָא שַׁוִּי בַרבָּרָא הֵיךְ אֲרִיתָא רְטַיָּאוַאַרַע צִיְחָיָיא לְטַפְּקָנוּת טַיָּא: וְצַרְנוּ לַרְרָתָא מְיָיתְבָאוּתְּרָעוּ חַקְלִין וּנְצִיבוּ בַרְפַיָּא וַעֲבָרוּ פְּּרִי אָבָּא: וברביגון

תתבלעי תתכם: לא תראה כאילו לא היתה להם חבמה במלאכת המים: ויצעתי אמר יוליאם כי הם בים וזאת כל שאליזם - אחר רבי יהודה בן בלעם היה רחוי להיות חחת יקס ישב והנכון בעיכי כי בתחלי אתרויעתד רוח סערה ועחה יקם סגרה בלה רוחחז חהיה לרחמה: ויחשי גל השי בלי קים שפך תרומש וליו ובשור כי הגלים ישאו קול על כן דרך משל כנימתה ויחשו : זיבתחו יורדי הים: כי ישתוקון הגלו': אל מחוז - כמי גבול וכמוהו למ חזו יתיו פירושו לא נבלו יתיו והטים לא ישינו לדעת סיף ימיו: יודו - חסדו ישהלילס -ונפלאותיו במצילה : וירוממוהו־ היסיף להזכיר בעבור שרוב בני ארסלו רחו הים: ישם י שב המשירר להזכיר גכורות השם כאילו טושה דבר והפך הדבר כפי חכמתו והשלי' להוכיר הים ושב להזכיר הנהרות ההולכי אליו וטעם למדבר ארן ליה ומולאי מים הם המעייני : ארץ שהיתה סמוכה אל הנהר ואל המעיינות שבה למלחה שלא חזרע ולא חלמיח הזכיר הסבה שיעשה השם כילה לחנם הוא עושה כי מרעת יושבי בה! ישם־ והפך הדבר ישם מדבר להגם מים: וישב י רעבי' שכלכלם בארץ ליה: ויזרעו פרי תבואה־ הפך חרץ פרי למלחה

יורדי הים באניו' י וינעקו -ולמו כן יורדי הים שהתפללו בהיות סער כים ונתלמו סתכו : נינח'חל מחוז חענ' י יודו חשדוי על שסנילם מן בסערה: ונסלחיתיו: על שכחה חותם חל משנם י וכוס קרה לישרחל בנלותם מזרנם כחתרו נסשיכן ה' תתנרים וכשוכם לפתיר כחתרו והחריב ה חת לשין ים מנרים: וירוממוהו בקהל מס מתנם תרוייה' בקנין גליות יפרסמוחת רוממתו בזכרן כחתות עמ"ח: וכתו של זוכים מופשי התורה : יהלליהו ברב בדלו כי חשנם חו: ישם נהרות ישובי החומו ע"ח על נסרות ישימס לתהכר וישם: חרן סרי לעלחה. כחמרו ושתתי כחלים לופת ומפרה לנפרית ווה במשפש: מרעת יושני בהי בזתחלה סחתם של א"ם פע"ח: ישם תדנר ח"י שהיתה מרבר כחמרו והשמותי סכי חת החרץ ישם אותה לחנם תים: ויושכ שם רעבים" שבי הגולה ז זירכו פיולד יותר פהרמני כסכעי וכהתת' לחיתעים" ועם היות העם רב לח ימעים בהתחם וחקניהם סתסתיק לכלס:

ויפעפו

אבן ידעיא

וֹאָשְׁרִי נַוּפְּוֹכָפִינִים

אוכל מחעב נפשם כחשפט החולר חולי חשוכה יוגיעו עד שערי חות שכחעע אין להם תדופ" ואזיצעקו אל ה' כצר להם למען יושיעם ממצוקותיהם . והוא ישלת דברו וירפאם בדבור ולה כרופאים המרפאים בתרופות ומדקתות יומלט אותם משחיתותם שר"ל מרשתות החלאים כר תמיד ישארו לו כל ימי חייו מקרים רעים מהחולי ההוא אבל הכרפת הכרפא מחולי כבד באמנעות האל ישאר כקי מכל פגע ומקרה דע וברים אולם ויהיה ענין שחיתותם כמו כלכד בשחיתותם מקיכות י יודו וגו' מה שלכן יודו לה' מסדו ויספרו כפלאותיו לכני אדם זבתי תודה ובספרם מעשיו ברכה ושיר - וחנה אמר ענין הקרבן בחולים מזולת' כי להיותם על מטתם ובניתם אף כי הם בצער יש להם זמן לידור הדרים לה פרים ובפרט כשירפה מעט לשת בסב החולים יוכדי זנו שתה זכר כם יוכדי הים באומרו כיוכדי הים באכיו ואמר לשון ירידה להיות כי האניה תלך בים כדבר הנמעד ממקו' גבוה להשפלי עושי מלאכה במים רנים שהם מלאכו" השייכות לאכיה לתקן הכש והתורן והחבלים והמשוטות וכלי ברול הנקראים אנקוראש בלע"ז המה ראו מעשי ה' - וכפלאותיו במצולה שהיא במעמקי הים והגולפו שלו ' ומעשי ה'הגדולים שם הם אשר כתן חכמה ודעת באדם לחשוב מחשבות ללכת במרחקי ים על לוחות ען . וכפלאותים במצולה הם כאשר יאמר האל שיעמוד רוח בערה בידי מתרומש אותו הרוח גליו ' ויעלו אכשי הספינה אל השמים . - זירדו תהומות באופן שנפשם תתמוגג ותמם ברעה . שיחוגו ויבודג ויכוטו כשכור כי יפלו אנא וארא החובלים ובל חכמתם אשר היה להם בהכהגת הספיכה תתבלע ואין להם שום צד להנצל כי אם לצעוק אל ה' בצר להם שממצוקותיהם יוציאם י ויקם סערת הים לדממה - ויחשו גליהם מאנשי השפיכה החבלעים חכמתם - נישמחו או כאשר ישקוטו הגלים . וינתם אל מחוז חפלם • יודו זנו מה שלכן יודו לה חסדו • ויסבדו נפלאותיו לכני אדם : וירוממוהו ונו' ספר כי כל א' מהד' הנו שחייבים להודות ולספר נפלאותיו לבני האדם . צריך שהחודאה ההגין לרומם לאל על כל השבה שגמלתהו שיהיה בשותבי ולא במשתרים כי ראני לרוממו בקהל עם וההלול ההוא מספר נפלאותיו לריך שיהיה במושב זקנים: ישם וגומד וענין ההודאה יהיה להודות לו על כל אסר פעל עמו הן מהטיב הן מהרע כי חייב אדם לברך על סרעה כשם שמברך על הטובה . ולהכיד כי הוא אדון הכל ובידו להשפי' ולהרי' . כי ישם הכהרות למדבר וחורב - ומוצאי מים לנמאון וישם ארץ פרי לחלחה כמהפכת סדום ועמורה וכל זה לסבת ומרעת יושבי בה י כי ה' ישפיל גאים העוברי רצוכו י וכן יעשה ההכך שישם מְדבב. לאגם מים וארץ ליה למוצאי מים ' ויושב שם רעבים טושי רצוכו ' ויכוככו שם עיר מושב '

פוה יתפרש במה שאו"ל אין החולה מתרפ'עד שמוחלין לו כל עוכותיו ולכן הזכיר בו עוכות ופשעי׳ ולכן הזכיר בו קרבן הודה כאוו"ל כל הקרבנות בעלים לימות המשים חוץ מקרבן חודה שאינו בא על חטא וכו'ע"כ . עיד מלאחי כחוב רעבים גם לחאים וגומר וילעקו וגומר הבונה לומר כי כשהאד'רעב ולמא אז יבקש הטבע מהשיחיך וכשל ימלא בגוף דבר אז יחיך מעלמותו של הגוף . או יר'לומר כי חין לריך לומר כי כשילעקו הרעבים אל ה' שיצילם מרעבונ' אלא שאפי אל הלמחים שהוא דבר שהינם יכולים לעמוד בלחהון אפילו שעה א' הנהגם להלה חבף כשיתפללו הל הש"ר ברוה את למאוכם ע"כ: ובאומר כי השביע נפש וגומר אפשר לפיש ע"ד מה ששמעתי משם כה"ר יעקב בירב ז"ל במה שתקנו לנו אנשי כנסת הגדולה שנאמר ברעב זכתנו ובשבע כלכלחנו שיר" לומר בזמן הרעב שאין האדם שבע אפילו באוכלו הרבה מרעת עין האדם בהאותו עליו לרת הרעבהנה או אנתנומזון הכלרך למואך בזמן השבע או כלכלחנו ר"ל כלכלה מה כי מלד הבבע. שים בעולם האדם שבע מעצמו והוא אומר פה כי השביע נפש שוקקה ונפש רעבה מלא טוב כי דבר גדול הוא להשביע נפש שוקקה ונפש רעבה לומר כי לכך אמר בחסלה נפש שורקה לרמוז אל הסרת המתח והשרב והבאה הלחלוח בגרונו של הסוקק והרעב ואם"כ המר ונפש רעבה מלח טוב לרמוז אל השנין אשר הוא בדרך טבע כי מי שישב בהענית ג'ימים וג' לילות אינו יכול לאכול בנרונו שום דבר מרוב השרב אשר בגרונו וכמו שארו"ל באומו זקן ע"ה שנחנו לו משרת תאנים כדי שיוכל לאכול פי שנתיבש גרונותרוב החעניות וכמו שכתבתי במה שאתר נלהיוחס ברעב ולו"א כי אחר שהנפש השוקקה הואת היא שבעה ממים אשר ילחלמו גרוכו הנה אז תוכל לאכול הרב רב ולהיותה מלאה מעוב הרבה ולא יעיק ויזיק לה יובש הגרון . או אפשר לוחר שביין לעבין אחר והוא כי תי שהוא בתענית יום א' אינמיכול לאכול כלל בלילה הבאה אחריו וה' יפליא לעשות כי חכף שהשביע נסש שוקקה ונפש רעבה מלא טוב שעם שהיא אוכלת הרבה לא ייק ויצעקו אל ה' בצר להם וגו' הנה הצעקה הואת היתה להם כמו שתצאתי כתוב בפסוק ונצעק אל ה' אלהי אבותינו וישמע ה'את קולנו שמכאן הוא שהתולה בוכות אחרי'הולים לובימת בים ובסיף המומור באומר ויזרעו שדות וגומר יר'יוזרעו שדות ויטעו כרמים ויעשו פרי תבוח' ומזה ויברכם להם בעלמו וירבו מאד ורלה בזה על דרך מה שאמר הכהוב וירבו ויעלמו וגו'וכשם שנתשך להם עובה זו כמו כן נתשך ג"כ אל בהמתם של ה נמעטו ממה שהיו עם היות כי בכל יום ויום הם שוחשים מהם ואוכלים אותם כי באל ית' ישים ברכחו בהם ומלד בוב עשב השדה יהיה אל הבקמו מזון רב ניתרב במקב׳ ובפי פירועי זה יכשר הרב׳ אומרו לא ימשיט בבהפות בלשון שלילה י

תהילת ה' תורת חסר

ויפרכס

בככבים ובמולות ובפרט בכוכב אחד ההוא הקוטב הלפוני שקורין לו המלחים לה"טרמונטנה וכשרולים חותו הם יודעים ותכיריט שהם קרובים מהיישוב י בפשם ברעה תתמוגג דרך דרש נפשם חתמוגג בשריל הכיכב ששמורעה המושל עליהסבאותו העת יוימעטו וישוחו ממה שיעלרו בידיהם ובחולרותיהם הממון ולא יתנו ממכו חל העניים ולכן ימעטו מנין איקיהם ומנין ממונם וישוחו בופותיהם בחולחים משונים - מויר' בהומר מעולר רעה ויגון כד"ח ורעה עינך בחחיך וגומר: ולי אני שלמה הכותב מעוצר כמו מעוצר וממשפט לוקח יורש עצר כלומר מאדכות שהיה להם בחו לרעה זיגון: ע"כ מהספר ההוה: ואחרי הקדימי לפניך מה במצאתי כתוב שם . אבחר אני חלקי במזמור זה בס ד אמר הודו לה' כי טוב והוא הדבר שאמר במזמור הקודם באומר הללויה הודו לה' כי עוב כי לעולם חסקו ויר' כי לעולם חסדו ואפילו הרע שנרחה לעינים היותו רע הנה הוא חסד גמור והוא ענין ההשובה הברה מלד הייסורין ' או יר' על דרך ולך ה' מסי כי אתה תשלם להיש וכו שיר' לומר כי הין לריך לומר כי כשהוא ית' נוחן טובות להדם על כד החסד שהוח הסר גמור הלח שאפילו כשנותנו לו על כד החמת רוצה לומר מלד שכרו הוח בס כן חסד וכמו שאמר הכתוב מי הקדימני ואשלם יהו יר' באומרוכי לעולם חסדו על דרך אומרו וחסדיך כי מעולם המה שיר'לומר שהחסדים הם דברים שנצרכים למציאות טבע העול". חו יר׳ על דרך חומרו טוב להודות לה' וגומר וכמו שביארתיו במקומו: וחולי יר׳ לומר כי מן החסד שהאל ית' עושה עם האדם ימשכו חסדים רבים וכמו שאבהר בס"ד סוף המזמור באומר ניתבונכו חסדי ה' כי הנה שם אחר חסדי ה' בלשון רבים כדי לבאר הענין הכרתו באוחר כי לעולם מסדו כלותר שהחסד ההוא הוא סבת חסדים רבים והוא אם ע"ד מה שאבאר בסיף המזמור בס"ד נאם ע"ד מה שביארתי בפסוק שבענו בבקר חסדך וגומר . או יר' ע"ד מה שהרגם יונתן בן שואאל במש"ה אשר יעשה אותם האדם וחי בהם שאמר וחי בהון בחיי עלמא ואין ספק אלא שכינן אל העולם הבא שהוא העולם האמתי והוא אומר כי לעולם הסדו ז והענין הוא כי מלד ראות באדם שהאל יח' ישפיע עליו מטובו הגדול על כד החסד והחכינה ישהלם בעלמו לקיים גזרותיו ית' וימצא מי וקיים במיי עלמא - אן יר' גאולי ה' יאמרו הודולה' כי טוב כל"ח יען אשר גהלם מיד לר והוא פרעה כאומר אמר אויב ארדוף וכו'והוא לפי שידעו כאמנה כי דבר זה הוא להם במעט כחילו כבר מארלות קבלם וממזרק וממערב כלומר הין לריך לומר כי מן המקום אשר הוא כבר ישוב וארלות קבלם אלה שנם מאותם המקומות שאין בהם ישוב קבלם והוא אומר מהזרח וצות׳ כי אחרי ראוחנו שנגאלו או עם היותם בלתי בעלי זכות תורה ומעשים טובים כלל הנה הין ספק שיגאלם בהיות אתם תורה ומעשים טובים ועם זה שאמרהי יתורץ מה שחקפים הדרשנים כי הנה בפסיק זה דרשו רז"ל ואמרו כשם שהלפור וכו' כך היו ישראל במלרים וכו' והפסוק הזה אומר מארלות קבלסוכפי דעתי הנה הכונה לבסו"ל היא לומר שכשם שנעשה הסד בהצלה ההיא איד פרעה כן יעשה ה' וכו' ז ומצחתי כתוב דלמה הזכיר בחולק שנתרפה פבעים ועוכות אוילים מדרך פשעם ומעונוחיהם וגומר וכן הזכיר בו הרבן כאומר ויזבחו וגומר מה שלא כוכר בשאר הג'

ככוד: מעירה שחר דרך

שחר מלכי השחר מעוררם וחכי

מעורר את השחר שאני קם חנו'

לילה שהנבל והכנור מעוררני

כמו שאמרו רבותינו כנור היה

חלוי למעלה ממטתו של דוד

כיון שהגיע חלות לילה רוח

לפונית מנשבת בו והוא מנגן

מחליו: מעל שמים וכתוב

אחד אומר עד שמים פירשו

רבותיכו כאן בעושין לשת' כאן

בעושין שלח לשת': ועכני

אלהים דבר בקדשו . שאמלוך

ויבא העת ואעלוז בדברו

חחלקה שכם י אחלקה ארץ אויבי

לישראל שכם חלק כמו שכם

חמדד : מוחב סיר רחליי כלומר

עבדי ושמשי ככלי חשמיש

מסרה

ק"ח שיר מזמורג' בטעם וסימ'

נמס' בסיפר' סימן פ"ג ' שחר חי

קמצי' מלעיל בקריאה וסי' אשר

אין לו שחר: איך נפלת משמים

הילל כן: אעירה שחר: וחכרו:

אשא כנפי שחר י ואל יראה

שמשתמשין כו:

שכל עמך וידידיך תלויין בי

וימעשו וישוחו - והם מתחילה היו שוחין ומיעשין מעולר רעה ויבון: וישם כלאן

משפחות : וישם האביון משפחות זרעו כלאן רבים : קפלה : סתמה כמו לא

תקפון אז ידך: נכין לבי נאמן עמך: אף כבודי אף כבודי הוא מה שאני משורר לך ד"ח אף כבודי אף לפי כבודי לא אמנע לשורר לו ולא אחלוק לעלמי

רמטטוי בפלחמת גוב שיחבדו רבים מישרחל מענר רעה יתין שלחשבו מל פ' בכל לב בומן קכוץ מלכיות חבל פכי חים לכנמו במנהגם כספרו עושם מקנה וקנין יושבי של שבור החרן: זה וימעטו ומי הם הם הנד בי' פפן בוזעל נדיבים ובשו הכוכרים אחר כן בספוק השני רגשישם ן כוו של נדיני גוב ומגיב כימרו חשתוללו חבירי לכ: לח דרך לח כדרך מעילר: רחס כדרך כי עלר השנעי לפלחתה החתיו יהשהרתי בת כך פם פני ודל וחסו בשם כ : וינם בנטן משפח מי. במשפחיוו ויבון כלב גס וי"ו ויבון מושך סנשמרות מישרחל ירכה חותם כנחן כחתרו עיד זית מדרש לבית ישרחל מרבה אנתם כנחן חדם: יראו " בשיב ה' שבות ניון וירש קרן במולהושיבי עם נדיבים וכסת משיחו: שנוים כחתרו יכן משת חותי לבשר מכוים וכנ כולה קפנה בים כחשרו שליו יקיםו חלכים הנה האביון ברשנב: וישם פיקם. פי חכם הגלות: וישמיר אלה ימתין וינסה לישועה : ויתכיננו נס ההפון

בוה המומור החפלל האבורר על קבין גליות ועל רחשי הדור חו ביוכלו לחקון ישוות ההוון י אמר:

בהערתו:

בברן לבי אלהים לבי מופשם מתה ממחשכות חדם כי במה סכל: חשירה י בפה : ואוערה. בכלי: אף ככודי • לכן: עורם כבודי לקבל בן: עורם כבודי לקבל השפע החלהי: עורה הנכל וכנור' יכן אתה נכל וכנור כחשרו יהיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח חלהים חשירה שחרן וכוה חש רה וחקרב בתפלתי ביחת קבין גליות שכוח שחר ותחלת חודם של ישרחל: מידך בשפים" יהי רכון שחודן בניפת קנין גליית וחותרן: חותר לך כשיל חדש על נחלתכו עשעכוד פלכיות: כי גדול מעל שמים חסדן" נהסיר כח שרי משלה לנחול זת ישרחל: ועד שחקים מפתך ' שמפרתי חשת חל שמים ידי חשיב נקם לנרי יוה תעשה בהשיר כח שיהיה וה עתה חל תחחר: ועל כל החדן כבידך ושיהיה כבודן על כל החרץ וזה שיוכלו נדיקי בדור חו לתרן כת סהפון ולהשיבם חליך: לפטן יחלמון ידידין ' משעבוד מלכיות: הושיעה ישינך י שבשבת חתור פפני חויב : שייכלו ידידיך ומנני . להשיב את ההמון בתשובה : מלהים דבר בקדשו" כי הנה ביפי חלהים דבר בקדשו

בחוין קדשו על ידי כתן

הנכיח: חשלווה: כחמרנ

יסנחותי לך מכל חויביך

ונחתו ביתן ומתלכתן עד

שולם וככן החלקה שנם •

להסיר מחליקת הנכולי בין

שיר לעיר:

ויברכם - אחר היותם רעבים: וימעטו : עד עתה הזכיר שיחרי' תדיכות ויושיב שממות ועתה יספר כי הוא מיריש ומעשיר י ומלאנו בלשון הקדש שיזכירו הפעלי' ולח יוכירו העלם כי אם באחרונה כמו אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב ומי הוא נליות ומירותם תשבוד זה זה כוכב שדרך מיעקב ויותר מבואר הכיטו אליו ונהרו ופסוק אחר פירו' סמיכת וי"ו חליו והוח זה עני קרח וככה

ובָרַבִינוּן וָיִסְגוּן לַחֲדָאוּבִעִיבִיהוּן לָא יַוְצֵר: וְכַר חָבוּאַוְיֻנרוּ וְאִתְמַּקְבֵנוּ והנה הפך ויברכם וימעטו עלד יו' הפך וירבו ורעה הפך ויברכם והנה רעה תחלוהי בגיף אחורנית כמו אודם פטדה לאוֹרַיִתָא שַׁנִּיב ְחֵישׁוֹבָא בִּמְּסְבֵּינוּתָא וברקת מעולר ומרעה ומינון ושוי היד עני גניסיא: חַפון תְרִיצַיָּא שופך נדיבי׳ הם הנכבדי' וַיִּחָדוּן וְבָל כִּוֵרי שִׁקְרָא שַׁוְוַרַת פּוּכָּא כבוד על כן בוז הפך כבידם : וָאָתְחַסְטָת: סָן חַבִּיסָא וְיִנְפִיראִילֵין ויתע'י שסיכל דעת': וישגב תקיולבי כלחן . הפועל הוא האביון כמו ישימו בנים: יראור בעבור כי 🤾 אֱלֹהִים אֲשַׁבַּחוַאַוֹמֶר לְחוֹד אַיְקָרִי רובי האד'ידינם הפם כמעשיה' שַבַּח נִיבָלָא וָכִינָרָא אַשַבַּח בעול׳ הזה על כן ישמחו הישרי׳ בַּקְרִיצָתָא: אוֹרֶה קַרְמְּדְבְּעַבְּעַבְּיּאוֹיָי כי בעבור היות'ישרי' הם בשמח' ולא ידהגו או יפחדו שתכא עליהם לרה כזחת שבחה על הנדיבים ויקוו מוכה שתכא אליהם כשאר האביוני' וטעם : אֱלהִיםוְעַלבָּליַתְבִי אַרְעָאאַיָּקְרָך כל עולה כל הנשי עולה יקפצו מן בּגַלַר דִישְׁתִּוֹבוּוֹ רְחִימָךְ פְּרוֹק פיהם כי אין להם חשוב בראות׳ זה: מין וישמר אלהן שישים יְסִינָרְוַעֵנִייָתִי: אֶלֶהָא מְמֵלֵיל מֵאָתַר בֵּית שְׁבִינְתֵיה אַבִּיע אַפְּלִיג בִּיָּוָתְאֹ עִם יִחְבֵּי בלבו חלה הדברי' כדוך שמר שָׁבֶםוְעִםיַרָבִי מֵישֵׁר סְכוֹת אֶמְשַׁח תְּחוּמָא: תם וראה ישר: ויתבוכנו הכבוכים חסדי יי׳ כמו והתבוכן נפלאות אל ור' משה אמר כי

וֹנְבָרָבֶם וַיִּרְבָּוֹ מְאָד וֹבְבַהְמְתָם לְא יִמְעִים: וַיִּמְעַפוּוַיִּשְׁחוּ מֵעְצִרְרָעַה בון אַניק בִּישָׁתָא וְדַבוֹנָא: נְיָנְיוֹ: שֹׁבַּרְ בָּוּז עַל־נָריבִים וַיַּתְעַם ז ֶמְ בְּחַהֹּלְאֹ־הָרֶה: וַיְשַׁנֵּב אֶבְיוּן מֵעֻוֹנִי בּיִינּים בְּחַרְנוּתָא עַלַרַבְרָבָנָיָא וְאַטְעיאונוּן וַנְשֶׂם כַּצֹאן מִשְׁפַחוֹת: יִרְאוֹיִשָּׁרִים נִיפוּיי בַּלְמָא דְּלָאאוֹרָחָא: וְיִשְׂמֶחוּוְכָל־עַׁוְלָהְקָפְצְאֵה פִּיהָ: מִיר יֹי חַלֶם וֹוִשְׁבָר־אַבּוֹיִה נְייִנְ ישיר ב'נסע' א יהוָה: נָבַוֹן לִבָי אֱלֹהָים מומור לבור: אָשִירָה וַאַזִפְּרָה אַף־כְּבוֹרִי: עוּרָה וְיִתְבּוֹנָנוֹן חַסַבְיִיא דַייַ: תַּבֶּבֶל וְכִנוֹר אָעִירָה שָׁחַר: אוֹרְהָ ושְבַּחָא עַל יְרָא דְרָוִר: בַעמָים יְיהוָרֻהַוָאַזַמֶּרְדְּבַּרְאָמִּים: אחד על אחיד: ועמק סכות ה בְינָרוֹל מֵעַל־שָׁמֵים חַסְהֶךְ וְעַר־־ נִחָיתׁנּ רוטָה עַל־שָׁמֵיִם שָׁחָקִים אַמְהֶר: ּ מֵלַהָּיִם וְעַל כָּל־הָאָרֶץ כְּבוֹרֶךְהּ: לְמַעַן מֹ נפים׳ וַאֲשַׁבְּחִינָךְ בְּאוּמַיָּא: יַחֶלְצֵׁוֹן יִדִידֵיךְ הוֹשִּׁיְעָה יִמִינְה וֹעֲנְנֵנֵי בֹּי יִשִּיִי מֵעִיבְׁוִי שְׁמֵיָא טוֹבָּךְ וְעַד שְׁחָקִים כְּטֵי אֵלֹהָים יִדְבֵּר בְּקָרְשׁוֹ אֻּעֶּלְנָּה בִּיִּפְהְיִּיְּיִ מִעִיבְׁוּי שְׁמֵיָא אַרְנִים עִרְנִי שְׁמֵיָא אַ אַלְנָה בִּירִבְּרִים יִדְבֵּר בְּקָרְשׁוֹ אֻּעֶּלְנָה בִּיִּפְהְיִיִּי מִעִיבְוּי שְׁמֵיָא אַ אַלְנָוּה בִּיִ אַחַלָּקָה שְׁבֶּםוֹעֻמֶּק סְבָּוֹת אֲמַבֵּר:

כעפעפי שחר : מי זאת הנשקפה: ועיניו כעפעפי שחר זוחד עורי שחר מעלי סימן קרמא רסיפרא לי גלעד ולי מגשה זוניינא רסיפראלי גלעד לי מגשה ואפ"ס ולי

הדברי' וגו' הוספת לי:

שיר מזמור לדודי נכין לבי . שאשיר: אף כבודיי נכון כדרך שמח לבי ויגל כבודי ורבי משה אמר כי כבודי תומר: עורה דרך משל שיעיר הגבל מאליו בעח שיעיר השחר ורבי משה אמר כי אעירה פושל יולא כמו נישירני ושע' עורה הנבל כי אני אעירך בשחר: אודך . אמר אומרך בשחר במסתרי' גם אומרך ביו' בגלוי: כי מעל יוחר ופע' ועד שחקי' שאין העין רותה גבוהי' מהם: רומה : העעם אומרך בלאומים וואת היא ומירתי שאודיע כיגדול מעל שמים חסדך ואחה אלהים הראה שאתה רם על השמי' בהושיעך אותי על כן החריו למען . שאר המזמור פירשתיו במזמור על שושן עדות והוא במזמור ששים:

תהילת ה׳

חסדי השם יהיו מחבוכני'

או יר' ויברכם בענין הפרי תבואה הכוכר שיהיה טוב ועוד יהיה להם שירבו ינינו בנכסים רבים נכת התרים: רותה על מים חד שישלי נוחנו נוחנולא נוחני שהוה דילהם להרבות כת נכסיהם לא יהיו להם ב"כ בשעים אלהי" יהי ילון עם מה שישאו ויתנו עמו ולח משכי שבוה יהיה די להם להרבות חת נכסיהם לח יהיו להם ג"כ בהמות המעשרות את בעליהן וכמו שארו"ל למה נקרא שמן עשחרו' במעשרות את בעליהם וכו' כי ג"כ לא ימעיט את בהמתם באופן שגם מהם ירבו להם נכסים רבים י או יר'הנה מצד טוביו' הפרי תבואה יהיו מבורכים וירבו מאד באוכלם ממכו ולא ילטרכו למעט את הבהמות באוכלם מהם כי יהיה די להם באוכלם את פרי הארץ ודבר זה דומה אל מה שנהיה את"כ לדניאל תכניא מישאל ועזריה באוכלם זרעוכים לבדם שנראה מראיהם טוב מן היל, ים אשר כגילם האוכלים אח פחבב המלך וכו': וימעשו וישוחו ונוחר יר' לפעמים ימעעו בכחות וישוחו בהיכות ביז על כדיבים וגומר יר' הנה לפעמים הנדיבים לא היו נדיבים במעשה אותה הלדקה

אילו לא היה מלד מה שאנשי העולם מבזים להם על מה שהם בלתי כותנים ותמורת זה האל ית' ישפוך להסעל פניהם אותו הבוז ויתנום משם והלאה בתהו לא דרך כלומר שיתנו צדק' לבני אדם שאינם מהוגנים והוא אומרו לא דרך ויר'מה שאין כן הדרך הישרה בנתינת הלדקה כי אם אל בכי אדם התהוגנים: וישגב אביון ונומר יר'ולה תפניזה שחכתן הצדקה אל הבלתי מהוגנים יחסר דבר מהמהוגנים כי הנה האל ית' ישגב האביון מהעוני באופנים אחרים כי אין מעצור לה' להושיע וכו' ויהיה מחסהו וישם כצאן משפחות בביתו של העני ההוא ופירנם אוחם וכו': או יר' ואין לריך לומר שישגבהו מהיותו אביון שהיא מדרגה שפלה בעניו'רלה שגם מהיותו עני ישגבהו מה שלא היה לו כן אילוהיה מחפרנם מן הנדיבים כי אז הלואי פהיה הנדיב ההוא כותן לו מה שהיה תחב אך לא היה מצילו מעכיותו מכל וכל י או יר׳ אין צריך לומר שיחלצנו מענייו הלח שגם כן יהיה עשיר והיה הומר וישם כלהן משפחות ויר' כלהן שמעשרות הת בעליהן ישם העני הלו את משפחותיו שיוליד והם יהיו במפרנסים אותו גם אם היה נגור עליו להיותו אביון ר"ל שיפרנסוהו אחרים באופן שלא ילערך אל הנדיבים יועוד זאת חהיה להם לאביונים כשלה יתפרנסו מהנדיבי כי אם מהת האל ית' והוא כי אז יראו ישרים וישמחו ר"ל ש וכלי הישרים לראות את העולם מה שמקודם לא היו מביעים בו והוא מיראחם שמא יראו כגד פניהם ועיניהם את הכדיבים שהיו מלומדים להתכרנם מהם שעל כן היו משימים את עיניה 'למטה לפרץ ומלמדי' את עלמם לעשות כן תמיד כדי שלא יארע להם שלפעמים יפגעו באנפים ההם ויתביישו מהם כי לא יוכלו להביט בפכיהם וכמו שנאמר מפי הדרשנים במה שאמר הכתוב כי לדיק ה' לדקו אהב ישר יחזו פנימו וכמו שביארתי בו בתקומו בס"ל - ואולי אוכל לומר כי גם לזה שדרשו שם הדרשנים כיון פה באומרו יראו ישרים וישתחו והוא מובן בעלמו זעוד אחרת יהיהלהם מן הטוביו׳ כי כל עולה חקפון פיה ולא ידברו איזה דבר של דופי על העניים האמללים זהאביונים המבקשי מהסלחס ומיסוכו': מי חכסויםמיר אלה וגומר יר' הנה אסכן בטוב אמרתי בחחלת מזמורי זה הודו לה' כי טוב כי לעולם מסדו כי מהמסד האחד שיעשה האל ית'עם האביונים והוא

בתתו להם תטובו יתשבו חסדים רבים אחרים והחכם הוא מי שישמור אלה ויעיין בהם תמידויתבוננו או לו שרבים הם חסדי ה'גם כי לפנים ירלה שאיננו רק חסד אחד כאמור : ואפשר לבאר בתתו להם מעובו ימשביום : ביט את של מחל לי משמון מנה בי החל בישה בתבה במגלי הסתר וז"ל וירא המן כי אין מרדכי כורע וגומר א"ר איבו חחשכנה עיניהם של רשעים מראית לפי שמראית פסוק יראו ישרים וישמחורכ עונה קפנים כי מים ליהול בני האלי"ם את בנות החדם וירא חם אבי כנען וירא עשו כי רעות בנות וירא בלק בן לפור וירא בלעם כי טוב בעיני ה' לברף. עיניהם של רשעים מורדת אותם לגיהנס וכו' הה"ד ויראו בני האלי"ם את בנות החדם וירא חם אבי כנען וירא עשו כי רעות בנות וורא בלק בן לפור וירא בלעם כי טוב בעיני ה' לברף עיניהם של רשעים מורדת חותם כגיהנטופי לא ליליו כל לאפי ם חול בעילי האלים עיניהם של לדיקים מעלה אותם למעלה העליונה הה"ד וישא עיניורם של לדיקים מואר לפי שמראית עיניהם של לדיקים מעלה אותם למעלה העליונה הה"ד וישא עיניורי והכה שלשה אנשים וירא זבומר וירח המזכי הין מרדכי כוו ע זבומו מכל יוני מל כל מים מל פריקים מוחיל ביני וירא יראו ישרים וישמחו ע"כ" . וכפי זה יר' יראו ישרים וישמחו עיכור ויראו ישרים וישמחו ע"כ" . וכפי זה יר' יראו ישרים וישמחו ע"כ" . וכפי זה יר' יראו ישרים וישמחו וכל עולה קפצה פיה כי אינכה רואה עדיר שיהיה לתועלת בעליה כי אונכה הח"ד וישרים וישמחו ע"כ" . וכפי זה יר' יראו ישרים וישמחו ע"כ וישרים וישמחו ע"כ" . וכפי זה יר' יראו ישרים וישמחו וישרים וישמחו ע"כי וישר וישרים וישרים וישרים וישרים וישרים וישר וישרים וי להורידם לגיהנם:

כדו שיד מזמור לדוד נכון לבי ובותר אתר כי נכוז לבו לעבודתו ית' ולכן ישיר וכמו כן יזתר על מה כי גם ענין כבודו הוא נכון לפניו ית' והוא מש"ה ונאמן ביחד ומתלכחד עד עולם ועל זה הוא צריך להעיר השחר כדי להיות לו זמן להודות לה' ולשורר כי גדול חסדך זה שעשית עמדי יוהר ממה שהוא ענין חסדך במה שבראת את השמים להמטיר על הדרן ולהוריד שללי ברכה וכו'יעל הדבר הזה רומה על שמים ובזור עליהם לעשות כן ובכן חהיה כבודך על כל הארץ ולמען יחלצין ידידיך הישיעה ימינד וענכי גם בעכיושיהיה המלכות היים לי ולורעי מל ים דבר וגומר יר׳ אלי"ם דבר על זה בקדשו כלו׳ לשבע בקדשו שאעלווה ואחלקה שכם ועמק סכות אמדד ויהיו שלי ען כי לי גלעדולי מכשה ואפרים וגו' ואחרו שהגבורים החלה יהיו שלי ואכי אמלוך עליהם אין ספקשאחלקה שכם ועמק סכות אמדד ר"ל אמדד אותו ג"כ כדי לחלקו ומואב יהיה סיר רחלי וגו':

אבן יחייא

וחרטו שדות וישעו כרמים ויעשו פרי תכואה" - ויברכם ברכו' שדים ורחם וירבו מאד ובהעתם לא ימעים כי גם עליהם תחול הברכה ההיא: וימעשו וגו' ר'ל וכל אלה אשר יעשה האל כל הטובות המ' ימטטו תחת אשר היו רבים ' וישוחו וישפלו תחת זולתם מהאכשים במקום היותם גדולים יבלתי משועבדים לוולת י מעוצר ונו' ר"ל מפכי האשיפה מרעה ויגון שנאשף בקהלם כי שכחו אל מושיעם ונתגאו ומהרו שכחו מעשיו וכל אשר ישאלם לבכם לב כוסף הדע עשו י ולכן האל שפך כוו עליהם שהיו נדיבים והגלם מעל אדמתם ויתנים בתוהו לא דרך ובמקומות חשוכים בגלותם . וכאשר קרה לאומה ישראלית . והנה טוצר טנינו טנין עצרת ביגדים . וישנב וגו' נאם ישוב אל ה' העם הלו האביון החוש' ישגבהו מעוכיו יושימהו בארצו כבתחלה ברוב טם ומשפחות רבות י כאשר יתרבו הצאן י ויראו ישרים גדולות הבורא המעלה ומשפיל ומרים לפי המעשה אשר יעש' האדם וישמחו לראות' כי אחזו באחת ודרך ישר אתם י וכל איש עולה יתפון פיו וישגרהו מלדבד י מי חכם וגומר הם דברי המשורר הקורא בקול גדול לשומטים לאמר חי בכם שיהיה חכם וישמור כל אלה הדברי אשר דברתי להודיעם בשערים למען יתבוכנו בפרשו' יוסדי ה' :

מומור לדוד וגו' הנה מליכו כי זולת הפסוק הראשון מזה המומור . כל שאר הפסוקים ככר אמרם דוד בספרו זה . כי הד' הנמשכים לראשון אמרם בלמנצח

אל תשחת לדוד בבורחו מפני שאול במערה שהוא מומור כ"ו יהח' פסוקים האחרים עד פיף המומור אמרם בלמגצה על שושן עדות בהצותו את ארם נהרים ואת ארם צובה שהוא מזמור ם' ואין ביניהם חילוף בענין רק בקלת תיבות בלתי משכות הענין י וסבת אומרו בספרו הפסוקים האלה פעמים הוא כי שם אמרם על ערין פרטי קרה אליו עם שאול ועם ארם אויביו י וכאן העידו סשפע נכואיי לאומרם על הגאולה העתידה הכוללת לכל האומה י כרון וגו' הוא כאלו ידבר בן דוד הכמצא בגלות אשר אליו יאות המלוכה ככון לבי אלהים עמך כי לא כואשתי מן הגאולה אף כי ארכו ימי הגלות ולכן תמיד אשיר בפה ואומר בכלי . ולא די שאעשה כן כל היום כי אף בלילה אף כבודי שהיא כפשי היא מעוררת הכבל וכיכור כי אשכים בשר' בוא השמש לוחר בהם באופן וכל שאר הפשוקים מפורשים בשאר המומורים אשר אמרנו רק כי לריך שאני מעיר השחר להבינם על בכי הגלות . ושם אחר גדול עד שחים חשדך להיות כי אחרו על עלחו . וכאן אחר מעל

לי גַּלערי בי פנישׁרו ואפרים פעוז

רַחָצוּ עַלְרָאַרוֹם אַשְלֵיךְ נַעֲלֵי עַלֶּי

מָבָצֶר מֵינָחָנִי עַר־אֶׁרָוֹם: הַלְאֹד

אַלֹהָים וְנַחְתָּנוּ וָלֹאֹ־תַצֵא אַלֹּהִים

אַל־תַּחָרָש: בִיפִירַשַעוּפִירַמָּרָמָת

ַעַלַי פַּתָחוּ דִבְּרוּאָתִי לִשְׁוֹן שָׁכְּר:

תַתַת־אַהַבָּתִי יִשְׁטְנוֹנִי וַאֲנִי תִפְּדָה יּ

תַּחַרת אַהַבָּרְי: הַבְּּקֵר עָלָיו רָשָׁע

יָהַיּוּ־יַבֶּיוּ מָעַפִּים פַּקַרָּחוֹ יַקַח אַחֵר:

יָהָיוֹ־בָבָנִי יִתוּפֵים וְאִשׁתוּ אַלְפַנָּה:

מַחַרַבוֹתִיהֵם: יַנַכְשׁנְוֹשֵׁרה לְבָל־

אַשר־לָוֹ וָיָבְזוּוּזָרִים יְבִיעוֹ: אַלַ־יְהִיר

יְנַבֵּב מְוּוֹפָא לְכָר הִילֵיה וְיִבְוּוֹן נּוּכְרָאִין

ונועינועו בניו ושיבלו ודרשו

בַּלֵשָׁת אֶהָרוֹעֵע:

דַוְיָל וָהוּא יָבְוּס צַרֵינוּ:

וְשַׁוּיִן עַלֵי בֹּי בּ וַצֵּארֶשָׁעוֹּתִפַּלָּתוֹ תְּהַיָּה לַחֲשָׁאַה:

בַּצְכָאֹתֵינוּ:

על אדום אשליך י עבודתי שיהו מלכיהם כועלין מנעלי ברגלי: אחרועע י ארים

להם קול ליראם מפני: מי יובילני : לימות המשיח לפשיט יד ביון ובערי מבלריו :

מי שנחני כבר על אדום שהכיחי בהם בגיא מלח שמנה עשר אלף: אלהי חהלתי

אל תחרש על כל ישראל נחמר: כיפי רשעי יון תחת חהבתי חושף

ראשו יחודה מחקקי: מואביםיד י אנימקרבן בכל שנה בשבעים

למנצח לדור מומור אלתי תהשתי א אחרים שהרי נקור חםף קמח

נישים עלי רעה הוחת טובה ושנאה ה מתנקש כלומר מיטוף ומתלבם

ביי יבלני עיר

ַ הַבַּה־לֵנוּ עַוַרֶת מָצֵר

ישטכוני: ואכיתפילה י ואכי

מחפלל חליך תמיד: מלחתה

רעה תחת טובה שבעי פרים

אומות ומבקש' לגשמים! והם

מריעי לי בשוחר כווב: בהשפננם

לפכיך יכח מדיכך מחוייב ורשמב

פקדתו בדולתו פרכוכם ישם

בלע"ו כמו ויפקד המלך פקידייו

ושאלו ודרשו מחרבותיהם . הבל

ישחלו עליה' מה נהיתה בפלוכד

ופלוני מתוך קול חורבה שצם

וכן ושאלו מפי אחרי' הוא משמש

שישחלו חחרי׳ עליה׳ ויש לפמורי

ושחלו ממשקל חזק יהו משחלים

על הפתחים: ינקש נושה לכל

חשר לו - חדם המורח מחוד

ולוהט לעשות דבר נופל בו לשנף

כמו וארכובתי' דא לדא נקשן

וכן פן חכקש אחריהם אף כאן

יהיה הנושה בעשו את עבודתו

שכ' ורב יעבד נעיר . לישפה

אחרי יהיה הכושה כוגע ונקרב

לכל אשר לו ינקש שייטאטפ"ין

בלע"ו יהי משפט הגושה כוקטי

וכשמן על כל ממוכו וזהו יעקב

הנושה בנושו את עכורתו שכמש"

ורביעפר לעיר מנחחי בדור

אחר שיבה אחר כורתו ימח שמני

וטבעו שאפילו זכרון לא יפול

עליו בפי הדור הכולד בשולם

לחחר שנשח׳ שמו שחרטרמ"ירם

עון

: בלע"ו

בהשפ

dubitus

ירש ש

ピコゴ

ל מלי

וכולכון במיש

עליהם י

ודרשו משמע מחת

לי גלמד ' גם שהיתה ככל סרית פושלי חון שקוכה פרם סם סרים כלם לתשתעתי ואפרים ופנשה ויהודה שהם הנכורים בישרמל נכנער ונשחשים חלר : פוחב סיר רחני משתחם בהם בכויון: על חדום חשליך בשליי מנשול בתכנרים שלמישרדו בין: שייוכילני שיר מבור . להשנב כו משני אויכ כתרכן כית רחשון : פי נחני עד חדום ' נחרנן בית שני: סלח מלפים זנחתני ולח סים ום בנכורת סחויכים: הכס לנו שורת שנר' נקנון בליות וכוה: כחלהים פעשה חיל . נפשה חיל נוסיף חופן כתורה וכפלות ונהשתיד חיל תלשידים סרכה ' ופוח' כוה: ברינו בחשרם ז'ל חלשלם דור ששק נתורה לח ששה

יוחב מנחפס: בזה המומור התפלל המשורר על כני הגלות י וחתר :

אלהי תסלתיי שחני מתהלל במס שאכי שבדן: חל תחרם : סלתכים עלכוני: כי פי רוע י מחרף חלהים חי ותי פרפה י ח' כפה וח ב'ב: עלי פתחופיםם י ח' כפה וח לקנטר. לשון שקר. נפשד לקיים דכר נפשד חשר לח יתלה על לכ: ודכרי שנחה סנכוני בחתרם שחני שוכה חותם: וילחשיני כנורות קזית: חנם: כי חין ישרחל שונה החומות ולח יחשין נמות המת תחת חהנתי : שחני מתמלל שליהם כחשרנו כל החיים יודיך פלס ווולתוה : ינסמוני יקסיני עלי וכנה: חני תעלה' מתמיד תתלה גם נעדם - וישיתו עלי רעה בעלילות דברי': ושכלנו" בחתרם שחכי פקלום: הפקד שליוי של במחרף התקשרג בחעם רשע: פישל רשע: ושםן יפפוד פל יפינו חים שוטן להתון יעתוד של ישינו של מושל ויסיתהו לגזול : בהשמשו" ביום הדין : נתפלתו" חחרי כן: יסינ ימיו מעטים י כחריכת הומן שיתן כחל לשחר חומות חחר ביחת פתשית כחתרווחרכה בחיין יהיכת להון: יהיו ימיו בה: מעסים 'פחלתו כרחוים לו בין החומות לשרת חת ישרחל ועלכם כחשרו ונכו כני נכר חותותיך ותלכיהם ישרתונן: יקח חחרי תנתן לחותה חחדת לינען יחכר: יהיו בנינ יתיתים ישארוקטנים : וזשתו חלתנהי שלח תוכם להנוז פן ירחם חישה על בניה: ונים יניםו בניו ממקום למקום: ושחלו יבקזו מחחרים שישחלו נרכיהם: ודרשו נידרשנ וה: פחרכותיהם" מכתיה" כחרכות: ינקז נוסה שזין מוור כנדו: חל יפי ח כן ליתותיו לחימנחו חן

בשיני שום אדם ' וכוה

למנצח - אלהי תהלתי - טעם אל תחרש כננד הבא אחריו: כי - ופי מרמה -ופי אים מרמה כמו אל תהי מרי והפה פעול למלח פתחו כאילו כתוב כי רשע ואים מרמה פתחו פיהם עלי: ודברי חסר בי"ח ובדברי כמו כי ששת ימים או דרך משל כי הדברי שכבוהו - וילחמוני וילחמו עמי חנם כמו לא יגורך רע לא יגור עמך

רע: תחתי י'וד אהבתי סימן הפועל: ואני חפלה חים דיליגלעד דילי מנישהו גברין דבירו פייו תפלה והטעם שהייתי מתפלל אָפָרַיִם עוֹשָׁנָא דְּרֵישִׁי וֹפִדְּבִית יְחוּדֵה לשם בעדם כדרך ואני בחלותם סַבְּרִי: דּוּשִׁישִׁית מוֹאָבָאֵיהֵיתְ דוּדֵי לכושי שק: ויסימו אהבתי סעול שהיה ראוי שווגי על פלכורת ארום אטלוק שיאהבוני: הפקד רשעי הח׳ ַ בַּנְדְּרָי עַל בַּלְבוּת פְּלִשְׁתָאֵיאָתְיַיבֵּב : שחגבר ימיכו עליו . ושטן ככנד וכרון דָחַבית בון אוביליתי ער כְּרַבָּא ָרָשִׁיָעא בָּוֹ דַבַּרָנִי עַר <u>קַרְתָּא דֶּאֱרוֹם</u> : ָהַלֹא עַל דְּחַבְנָא*וֹ* קָדֶם יֶּי שְׁבַקְתָּנָא*וֹ יִייּי וְשָׁוְאַ*תְּשׁ ַעִּז אָרָם:בֵּאלֹהֵים <u>ַנְעַשֵּׂה</u>־ וַלַאנַפַקאשְבִינְתֵיה בַּחַלוּתָנָא: הַב לָן סָעֵרָא מִן פְעִינָןא דְּכֵנַן פּוֹרְכָנָנִי דברנשא: באלַהַא נַעַבְּיר חֵילֵא והוא ירושש פעיקנא: לשבחאעל יר בור תושבחא אלהים שבחתילא מניים יודבבי שנאה סבבוני וולחביני חנם : תישתוק: ופופָא דְנִיכְלָא עָלֵיפַתחָן פַלִּירוּאָפִּי לייהו ביהלור: ופסלני סנורא חוורו יָתִי וְאַנִּיחוּ עִמִּי כֵנְן: חֲלַךְ דִּי רְחֵיכִית ל וחֹר ויספו וְשָׁבָּׁן יַעַמִּד עַל־יְמִינְוֹ: כטנו ליואנא אצלי: בישָׁתָא חַלַף שַבאוּסְנִיתָא חַלַף דַרְהִימִית: אַסְעַר עַלוֹי רַשִּיעָי וְסִימָנָא וְקוּם עַלוְמִיגִיה: בָּאַיִבַיְינֵיהֹ נּיַנְיַבּי יָפּוֹק חַיֵיב וּצְלוֹהֵיה תָהֵילְחוֹבָתָא:

מסרה

ולא תצא ו'וסימ' נמסר ביחוקאל את זנחת

ישטנוני והוא אדם כדרך ויקם ייי שטן לשלמה גם ויעמוד והות אחד מיועלי: בהשפטו ' עמי כי הוא עשה לי עול וחמם וחפלתו שחמות הכך חפלתו בעדו עלכן לחטחת: יהיו אמר יהושע כי פקידתו הוא אשתו ולפי דעתיכי הו' ופקודת כל האדם והטע' שתהיה מיתחו בידי ארם ויש אומרי 'כי פקודתו הוא נפשו שהוא כמו פקדין יהיו יתומים: קטנים חלמנה ז בימי כעוריה כי ימיו יהיו מעטים: ונוע והמה יכיעון לאכול פועל כבד כמו שאל ישאו באבל־ ודרשו כמו ושחלו שיבקשו לחם -וטעם מחרכותיהם שכחרבות ידורו: ינקש הכש' יהי עליו ביתיו כי יאהווהן יתי עכי : אל : כחשר הזכיר יען חשר לחזכר נשות חסר:

ם ימן כ"ר ובסיפרא סימן מ"ר בצאתינו ג' וסימ' הלא אתה אלהים זנחתנו: ותכלימנו : הלא אלהים זנחתנו : ה"ם למנצח לדוד מזמור דקרים

דוד למזמור ז' וסימ' נמסר כסיפרא סימן כ"ר : ודכרי ה'ג' מנהון ר"ף וסימ' ודברי דויד המלך הראשונים והאחרונים דר"ה י ודברי רבעם : הראשונים והאחרונים דר"ה י ודברי הראשונים והאחרונים דר"ה י ודברי שנאה סבכוני דתהלות : הדר כבוד הודך ודברי : ויתר דברי מנשה ותפלתו אל אלהיו דד"ה : ג' קדמאי ר"ף : ותפלתו ג'וסימ' ותפלתו החיה להטאה : ויתר דברי מנשה ותפלתג ברברי הימים ושלאחריו ותפלתו והעתר לו ' ואל יהי ב' וסימ' ואל יהי מקום לזעקתי ' ואל יהי חונן ליתומיו:

ַבִּיעותִיה: בָאיָהֵיבֵיהַיְגָי~~ה נְגִיר חָסְדָּא וְלָאיָהֵי~~בֵיה חֲיֵים עַליַרְבּוֹי:

יְהוֹן כְנוֹי יַהְמֵי וְאִהְתֵיה כּ׳ בֵיֶיִּה כֻׁוֹ מוֹשֵׁךְ חָמֶברוְאַל-יְתָיֹחוֹנֵן לִיתוֹמֶיוֹ:

אָרום פומָא דרַשיעא

יהון יוכוי קרילין פניין שנוי ייברת

ארכלתא: ומשלשלשלשלשלון בנוי

ושיאַלון וְתַבְעוּן מַהוְהַוֹת צָרַתְהוֹן:

אכן יחייא

פל שמים לחומרו על יציחת ישרחל מבין החומות במסות ובחותות שיהיה כם יותר גדול מיציחת מלרים:

קט למנצח לדוד מומור זה המזמור נאמ'ג"כ על הגלות וכאלו בן דוד הכו'הכמלת בגלות. ידבר בשם כנסת ישראל לאמר אלהי תהילתי שאני מהלל אליו בשיר

ובומרה כאשר אמר במומור הקודם אשירה ואומרה - אנא אל תחדש" כ"ל אל תעשה עלמך חרש מלשמוע תפילתי . כי כי וגו' כי פי רשע שהוא אדום ופי איש מרמה שהוא ישמעאל עלי פתחו בגלותי זה ודברו אתי בעפין הלשון שקר מדתם כי מסיתים ומדיחים אותי לעאב את ה' אלהי" ושאדבק כהם ובדתם י ודברי וגומר ויסבבוני בדברי שנאה שהם מגזמים א תי להרגני אם לא אעשה כדברך באוכן שהם לוחמים אתי בחנם כי אני לא הרטותי עמהם מעולם י ותחת אהבתי אותם במצות ה' אלהי לא תתעב אדומי כי אחיך הוא לא תתעב מצדי כי גר היית בארצו וישמעאל לקח אשה מארץ מצרי' הם ישטמו אותי עתה בגלותי למען השיבכי אל דתם י ותחת היותי תכלה להם בהיותי על ארצי שקט ובתפלת שלמה באומרו וגם אל הככרי אשר לא מעמך ישרא הוא וגו' אתה תשמע השמים מכון שבתך ועשית ככל אשר יקרא אליך הככרי . ובהיות ישראל על" אדמתם היו כבית תפלה לככרים וכן היו מקריבי' על הע' אומות ע'פרים לתפלה להם על הצלתם זעתה הם ישטמוני להדיחני מעל ה' אלהי - וישימו וגו' באופן שהם משימים עלי דעה תחד הטובה שהייתי עישה להם באדמתי להיותי להם תפלה 💎 ושראה מחת אהבתי אותם כאשר מנדי אלהי . הפקד יגומר ולכן אכא בראומך החמם שעושים עחדי הפקד עליו על הרשע שהוא אדום: ושלח אליו יום הפקוד' והשלו' וששן יעמוד על ימיכו מישמעאל - בהשפטו ונו' ספר פחה הפקודה והשילו' שיבוא לכל אחד מהם בהיות תמיד השטן על יחינם לשטנם ... כי בהיות כל אחד מהם לפכי אל למשפט יצא רשע בדין ולא וכאי ותפלתו תהיה למטאה כי זכיותיו יחשבם ס' כעוכות יהיו ונו' הטוב הנשמיי הוא בכי חיי ומזוכר - והוא יאבד כלם וכנגד חייו אחר יהיו ימיו מעטים . וכנבד מזיכי אמ' פקודתו יקח אחר שהוא ממוכו אשר הוא פקיד עליו כל ימי הכלו כי לא במותו יקח הכל י וכנגד בני . אחד יהיו בניו יתוחים ואשתו אלחנה י מה שלכן יהיו ככאי דוח ושפלים כמשפט היתוחים יולהיות כי אביהם המרצח אבד את כל טושרו בערין דע לכן כוע יכועו בכיו ושאלו פת לחם איה לשעד לכם ודרשו מחרבותיהם י כי ילכו בדרכים לעחוד בחרבות כדי לדרום מזוכם מהעוברים ושבים ינקש ובו' בא לפרש איך פקודתו יקח אחר ויאנד עושרוי בי חציו ילך בישך ובתרבית אשר יבקשהו הכושה בכשך ההוא וחציו האחר חיניעו יכוזנ הורים כי ישודדוהו שודדי לילה וישאר ערום בחוסר כל אל יהי וגו' בא לפרש הרע מכניו " באומרו אל יהי לו לרשע הלו מושך חסד לבניו בעבוד טובה שפעל בימיו" ואל יהי חוכן

יהין בניו וגומר יר' יהיו בניו יחומים בחייו כלומר אז בזמן שיהיו עדין בניו ר'ל שעדין הוא בחיים יהיו בניו יחומים אם לעוניו ואם ליסוריו וזה הוא תמורת מה שרצה להתלמד על הרשע אשר עמו היה נקרא אחרי כן בשם מה כי הרשעים בחייהם קרויים מתים והכה קודם היותו עדין במדרגה זורלה להיותה בה וכמו כן יהנה לו כי קודם שימות יהיו בכיו יתומים ואשחו של פי יביון זרים יגיעו לו יר' גם אם לפעמים יהיה בנכסים רבים עם כלוה ינקש הנושה בפתע פתאום לכל אשר לו וכשלא יהיה לו במה לפרוע במעות בעין או יהיה מוכרת לסגור חנוחיוכדומה

תהילת ה' תורת חסר

יובילני יר׳ מי יובילני בעיר דלתי׳ וברים אם לא מישכחני עד אדום ששמתי בה כליבים ויואב הרג כל זכר באדום ומי הוח אם לא זה אליוכו' וז"א הלא אתה וגומר יר' הלא חתה אלי"ם שכנרחה לכאור'הוא שונחתנו והוא ממה שאנו רואים שלא תצא אלי"ם בלבאותינו וא"כ הבה לנו וגומר י ועם היות אמת כי המזמור הלוה חליו הוא במזמור כ"ז וחליו הוה בתזמור ם׳ עם כל זה פירשתיו פה בם"ר באופן יכשר בעיני אלי"ם ואדם ויוקשרו הפסוקים אחד לחחד נכונים הל מהשסיים המזמור הקודם לזה באומר ויחבוכנו חסדי ה וכמוכן אמר למעלה כי גחולי ה' יחמרו הודו לה' על שגרלם מלרוחיהם ופה חמר למען יחלצון ידידיך וגומר: קט למנצח לבוד וגימר חלהי תהלחי חל החרשירי חלהי תהלתי שהני מתהלל תמיד באומרי באלי"ם נעשה חיל אל החרש לצעקתי וענכי כמו שרמרתי למעלה

הושיעה ימינך וענני : כי סירשע וגו' יר' ולכן המרתי הושיעה ימינך וענני יען כי בעומדי בין אויבי פי הרשע ופי המרתה עלי פחחו כלומר כשהם רולים להחלמד להיותם חלומדים להרשיע בפיהם ולרמות בשפתותיהם הם תתחילין עלי ושלא בתחכוין להיע לי כי אם כדי ללמד את פיהם דברו אתי לשון שהר ואו ביכי וביני שמדברים עלי דבריהם הלה נמשך הדבר כי דברי שנאה קדות' אשר יש בינינו סבביני עם הדברים ההם וילחמוני חנם כי אני לא עשיתי להם רעה כלל וגם הם לא לכך היו מכווכים מעיקר שא שכמשך הדבר משיו והוא בעלמו או מחת אהבתי ישעכוכי כלומר מלד ההבתי שהיתה הללם מקוד' נמשך הדבר שבפה מלא הגיע ענין זה לרוע עד כי בפה מלא ישענוני וחינם יודעים כי אני הוא ענין מציאות התפלה בעצמה כלומר אינני נקרא בשם מהפלל איך לשתעכני אח הכי כקר בשם מציחו ענין התפלה והכונה בזה כי מלד מה שהמיד היה מתפלל לשהיו היה הדבר אצלו כאילו הוא בעצמו היה מציהו עצמות החפלה : חו יר 'הנה יש להם כלים מה כדי להרוג בה חת החנשי וחני כלי מלחמתי היא החפלה והוא ע"ד או' אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתיי וישימו וגו'יר'הם עושי'המצחות עד כי הם מהמתים ש ההנשי'שהני שלמתי להם רעה מחת טובה ישכחה החת ההבחי שהיתה הצלם עמדי: הפקד עליו וגו'יר'הפקד על פי רשע רשע חחר כי הרשעים הם חרבותיך ושטןיעמוד על ימינו של פי מרמה וישטין אותו ויהיה אז פיו עקום עם החוליהנקר 'לקוה וכו' יחו יר 'ושטן יעמוד על ימינו של הרשע שהפקד 'עליו כדי שיעזרהו להרע לו יוחר ויותר: בהשפטו יצח וגו'יר' עם היית חמת כי רשע זה עדין לחעשה מעשה בפעל כי אם שהוא פי מי שרוצה להחלמד על הרשע עכ"ז בהשפטו יצא רשע יען כי הטענו'שיאמי לעזרו חעשה אתה ה' שלא יאמר אותם באופן טוב לחועלתו כי אם שיהיו טענותיו לנגדו ממש וכשיתפלל חל השופט שיכפר עוכו תהיה תפלתו לחטחה י לו יר' ע"ד מ"ם התכח וכשיהיו בעלי דינין עומדין לפניך יהיו בעיניך כרשעים וכשנפטרין מלפניך יהיו בעיניך כזכחין וכו׳ אך זה יצח רשע: יהיו ימיווגו' יר' הנה הרשעים בחייהם קרויים מתים ובכן יהיה הדבר לוה הרשע שבפעל יהיו יתיו מעטים ולפי מרמה פקודתו יקח אחרר"ל מה שיפקוד יקח אחר כיהוא ידבר בפיו שבבוחו לקחת פקדונו יתנוהו לו ויחמר בפיו דברים שירחה מהם שהוח חומר שיקת חתר ולוה יבח לו תמורת המרמה אשר פתח בה כי שפתוחיו המרו מרמה כנגדו . או יר'יקם אחר והוא בעל בשתו יה לו יר׳ בחומר פקודתו מה שכנם וחצר והוח ע"ר מ"שה עושר שמור לבעליו לרעתו

מרמה חהיה הלמנה ונוע יכופו בניוושחלו וכו׳ . או יר׳ מקודם יהיו בניו יתומים ואח"כ תהיה השתו חלמנה והוא הדבר שהמרתי שבהיותו עדין בחיים יהמר עליושכבר מת ובניו הם יתומים מרמט יבאו בניו ושאלו יר׳ ושאלו בפתחים ודרשו ממון מחורבותיהם כלומר אז בלכתם לשאול בפתחים יבאו במקרה לשאול די מהסורם מהאיש אשר הוא בעל המקומות אשר היו מקודם של אבותיהם וקראם בשם חורבותיהם יען כי מי שלא עמל בבנינם לא ימוש לחזק בדקם ובכל יום ויום יחרבו מאליהן: יבקש נושה וגו'יר'ינקש נושה לכל אשר לו לבעל פי הרשע ולפי המרמ' בלפה ויַעַטוּ בַּמְעִיל בָּשְׁהָם: אוֹרָה ניפיי חַסְרָך: וִיִרעוּן אֲרוֹם מְחָרָךְ דָּא אַנְהַ

נָפִיטִיה:

בַתַתרון:

להי לחרית זרם, להכרית י ונוק: בדור לחור יפס שמח י יוכר עין חנותם " עשושרוף בחרב כחיו ויצח חדים לקרמת ישרמל בחרב : נהטחת חמן: ותהיינה פורם בח לינחק ולרכי,הלח וכר בחול הסד -כחתרו ושחת בחתיונירווף בנלות מת ישרמל: וימכב קללה ו לחלכו ולחלביו :ולח חפץ ננינה. לפטות תמוכה: וילבש קללם י היח פורגלת כתיו: תהי לו ככנד יטטה : שתהפך שתכפן בתללה עליו פעלת שוכניי המקטרגים לפני המלכים : וסד ברים רעו המלשינים: והתה כ' הלהי בעבור כבוד שתך שנקרא עלי ועשה פמי י לדקה ומסד: כי טוב מסדך: שימים סנה כוה שחכנה שלמות בתורה ובשלו": כי שני וחביון חכי כי חחכ" כסכם שלח כתששקתי בום בגלית היתהכי שם הייתי שני טרוד בנרכי חיי שעה י מכל פקום פייתי הביון תרב לשנוך הלביחלל בקרבי עם זה היה לכי פלל ויפת בקרבי מפכינורות החומית שש"ח כול כנסותו נהלכתי מרעה אל רעה: כנערתי כחרבה : שגרשוני מחתם : כשלו ברכי מנום י להתחנן מליך כרוב בזרותם: כייתי חרפה להם י הלפיגו לי של ביותי בכום ותפלה לפניך: פושיעני כחשדן. לח כרחור לי זידעו כי יון זחת י יכירו שנרתי ופת היתס פחתך כשתושישני מפנס ולח יחמרו ידינו רמם יקללו ספהי בגלות: וחתם תכרך ותישיעני: קעו נמשלתם: ויכושו יבמפלת': וענדן ישמח : כה: ילכישו שישני כלמה ' המקטתים ותלשינים חותי בגלות : חידה ה' מחד" יותר ען ספורגל בנחתי פשמכוד וה לחירות: אהללמי פל דרכי מיבו: כי יממד לימין חביון לימין סתחב למכדו: להושים משופטי נפשו בנלו כייגודו של נפש נדיק:

יהיי בנו כמו ולא אחריתון ימח שם האב והבן על כן שמם: יזכרי כטעם פוקד עון אבות על בנים כאשר פירשתי במקומו: יהיו העון והחפאת נוכרי לפני השם ושימח מארץ זכרם: יען - בהיות לאל ידו : וירדוף עני ואביון ונכאה לב כמוני ויאהב הוא היה סבה שיקללהו דוד שהיה איש האלהים: וילבש התנבא כי הקלל' תבואתהו י כמדו מלבושו

כְטוּל דְלַא

וּרְחִים לוּטֵיָאוָאַרְיֵת לֵיהֹוְלָא

היך שולא בצליותיה

וַאָנָא הָוֵיתִי כְּלְנָא

אוֹדִי יָיָ לַחֲדָא בְפוּמי

יָיָ עֲבַרְתָּה: יְלַמְּטוּן הִינוּן וְאֵתְּ תְּבָרֵךְ

יָקוּמוּן וְיִבַּהַחוּן וְעַבְרַרְיֶחְרֵי: יִלְבִּישוּן

סיְטָנָי בִּיסוּפָאוִיעַטְפון הֵיךְ מְעִילִיא

אַרום יְקום מִן יְפִינָא דַּחֲשׁוֹבָא לַמִּבְּרוֹק מִמְּרַיִינִי

והטעם מדו והוכיר בחוכו תהיו ולמזח : כמו חגורה ומזיח אפיקים רפה: זאת פעולת כמו הגמול פעולת שכי' . שוטני כנגד ישטנוני והדוברים רע כנגד ודברי שכאה: ואתה החר פקלל רשעי׳ וכל שוטנים שב להתחנן לשם שלה יהבד עם אלה שהם מחרפים אותו כי אין לוכח לעמוד מפכיה': כי חלל בקרבי . פועל עבר מגזרת חלל על כן הלמ"ד פחוחה ויש חומרים מגזרת חליל ליחין: כלל ננערתי רטעם קלות ימיו : כחרבה שחין לו קן: ברכיי אין כו כח ללכת כי יענה נפשו הולי יכלל מידם שלא יראה בבשרו לחלוח: והני כחשר ראוני אויבי ואני רוה הייתי חרפ' להם: עורני: טעם כחסוך עמי פעמים רבות: וידעו כי כבר הזכיר עני ואביון ואתה יי' עשיתה זהת הישועה ולא אלי: יקללוי לא אחוש מקללת' קמו עלי כי אתה תברכני ויכושו: ילבשו כל שוטני מהיום והטעם אחרי' מלבד אלה כי כבר הזכיר על אלה ויבושו אודה. שאודה בפיזה החסד שעשה השם עמי עד שידעו הרבים כי השם יעמוד לימין אביון להושיעו מהחפלים להיות'

שועני נפשו:

שון אבותיו עון שהעוה על אבותיו לאברהם שנרע חחש שנים מחייו לאביו גרם להיון עינים י וחטאת אמו : שהשחית רחמה ושגר' להעלים יום קבורתה מן הבריות שלח יקללוה שיצא מכריסה עשו כמו שנאמר ותמת דבורה מיניקת רבקה וגו' אלון בכות בלשוניוני קורין לאחר אלון שאבל אחר היה ליעקב עם של דבורה שמתה אמו

יָהֵי סוֹפֵיה לָאִישְׁתֵּיצַיָּא כְּדַר אוֹחֵרָן יָהָי־אַחֲרִיתוֹ לְתַּכְרָית בּרוֹר אַחַר יַבָּח יַרְבָּיר עִוְיֵית אַבְהָּתוֹי יִרְבָּיר עִוְיֵית אַבְהָתוֹי שְׁמָם: יָזָבֶר וְעַוֹןאֲבֹרָנִיו אֶל־יְהוֹוֶה ַבָּרָם יָיַ וְחוֹבַת אָפֵיה לָא חִרְטָחֵי **:** יְהַוְיֶין ֶקְבֵיל מֵיִםְרָא דַּיְיָ הְּדִירָא וִישֵׁיצִי יָהוָהַהָּמֶירוְנִיכְהָת מֵאֵרֵץ וִבְּרָם: יַעַן ַ מֵאַרְעָא דָכְרָנֵיהוֹן: ָאַשֶּׁרִילָא זָבַר<u>ְּע</u>ָשֶׂוֹת הָסֵבויִיִררף אִישׁ אִירַכַּר לְמֶעְבַּר מִיבוּוּרְדִיךְ נְבַר עַנְיָא יָעָנִי וָאָבִיוֹן וְנִבְאָה ַלַבָּב לְמוֹתֵת: וַחֲשוֹכַאוּמַבִּיך לְבָּא לְאִתְקַטְלָא: וַיַּאֲהַבַּקַלָּלָוֹה וַתְּבוֹאַהוּ וְלְיֹאַ־חָפֵץ בברבהותרחק ממנו: וילבשקללה ייו יפים בְּבַּקְרְּנִי בְּמָיִם בְּקַרְבְּוֹ וְבַשֶּׁמֶן לְּיִבְיִי מִיּיְרְבִּוֹ וְבַשָּׁמֶן לְיִבְיִים בְּקַרְבְּוֹ וְבַשְׁמָן מִיְיִרְ בְּבִּרְבְּעָמֶוֹתְ מִיִּרְ בְּבַּבְּרְבְּעָמִיתְ מִיִּרְ בַּעַצְמוֹתָיו: הְּהִי־לְוֹבְבַנִרְיִעָמֶׂתְ מִיִּרְ וֹלְבַשׁ לְוַנְמַא הֵיִךְ לְבוּשְׁאוֹעֵלָת הִיִּךְ בּעַעְבּמוֹתָיו: וּלְבַשׁ לָוַוְטַא הֵיךְ לְבוּשָׁאוַעֻלָּח הֵיךְ ַתְּהִי־לְוֹכְבֵנְרִיִעְמֵֶת ֹב וֹלְמֵּיוַחתַמֵּיריַחְנְרֵהָ: וַאַתּ'פַּעָלַת ֹ ַבָּיָאבְּגוּשְׁבֵּיהוָהֵיךְנִשְיּחָאבְּאֵיבָרוי שְּטְנֵי מֵאָח יְתֹּנָת וְהַדְּבְרִים בְעֹעַלֹּ ּתָּהָנִי בִּיה הֵיךְ לְבוּשָׁא יִתְעַפְּף וּלְקִמוֹר תָּדִיר יְזַרְוֹ נָהוּ: דָא עוֹבְרָא ַנַפָּשֵׁי: וְאַתָּחוֹ יֶהֹהֹרָה אֲדֹנִי עֲשֵׁה־אָתִי יֹּיכֹּי ַלְפַעוֹ שְׁמֶּךְ כִּי־טִוֹב חַסְרָדְ הַצִּילֵנִי: רְשוֹפְנֵי מִן יָיָ וּרְמַלְּלִין בִּישָׁתָא עַל נַפְשׁי: וְאַתְּ אָלֹהִים יַיָּעֲבֵיר עִפִּי מִן בִּי־עָנִיוְאֶבְיוֹן בָּאנְבִי וְלִבִּי חָלַל בָּצֵּׁל בִּנְטוֹתַוֹ נָהְּלָכָבִתִּי״ְּלְיִינִיּ״ בִּנְלֵל שְׁטָה הֵיה טוּבָה וְחַסְּדָּה פְצֵי יַרִי: אַרוּם עניאוַחַשְּבָא אַנָאוֹלְבִי יַרִי: אַרוּם עניאוּ הַשְּׁבָּא אָנָאוֹלְבִי ַנֹנָעַרְתִּיכָאַרְבֵּה: בְּרְבֵּי בָּשְׁלַוּמִאַוֹם נֹנָעַרְתִּיכָאַרְבִּאָר שפי בגווי: וַאָנֵי הָייָתִי אָתַנְמָרִית אָטַלְטִילִית הַיִּדְ גוּבַאֵי: הַרְפָּחַלְהֶסִיְרְאוֹנִי יְנִיעוֹן רֹאשְׁםֹ: רַבוּבֵי אִירְקְלוּ מִצוֹמָא וּבִשְּׂרִי פַּרְרַן ָעַוְרֵנִייָהוָה אֱלֹדָּוִיהוֹשִׁיעַנִיבְּ<u>הַחְם</u>ַּדֶּךּ: ָנְיֵרֵעוֹבֶיינְרָדְוֹאַת אַתָּהְיִהְנָתְעַשִּׁיתָה: יֹיֹּי יִפִייּגֹ מִלְהֵנִי פַּטִּים: לָהוֹן יֵחֱמוּן יָתִייְטַלְטְלוּן בִישֵּיהוֹן: יַקללו־הַבָּה וְאַתָּה חָבַּבוּךְ קַמוּי וַיָּבשׁוֹנְעַבְרְּהִישָּׂמְח: יִלְבְּשַׁוּ שָׁוֹמְנַיִי יִייְבֶּיֵהוּ בְּעוֹר לִי יָנָ אֱלֹהֵי פְּרוֹק יָתִי הֵיךְ

יָהוָהמָאָר בְּבֶּי וּבְתַוֹרְרַבִּים אַתַּלְלֶנוּ:

וּבְמְצַע תַבִּימַיָּא אֲשַׁבְּחִינֵיה:

בָּרֵיַעַמר לִימֵין אָבְיִון לְהוּשִׁיע

והעלימו מיתתה: יהיו יהעוכות האלה כגד יי' תמיד: ויכרת מארן זכרם של עשו ואלופיו אשר לא זכר עשות חסדי לעסוק באבל אביו כמו שעשה יעקב טו וחשאת אפו אל־תַפָּח: כויד עדשים לנחם את ילחק שבחותו היום מת אברהם : איש עני ישראל: ויאהב קללה י . קללתו של הקב"ה שכפר בו תהי לו : הקללה מעטה כבגד מצ': וילבש קללה הכנים עלמו בקללה וכוחה לו פריקת עול הקרבן וברכת כהנים וקללת החומות: ולמוח תמידי חגורה וכן ומזיח אפיקים רפה אזור החוקים פחח: כלל בנטוחו לעת ערב: ננערתי לסון תשנוק וערוף ואועם כארכה שהוח כודד וכע ומטורף מלחחי זיעטו כמעיל העוסה ועוסף כל הגיף לכל לבום:

למותת ל' והוא חד מן מלין כה ובשרי בחש בשבן: רמשמשין ל' בשוא בריש תיבות' ומימ'תמצא נמסר במסרא רבתא במערכת אות הלמ"די ותכא ב' חם' בכתובי' וסימ' ותבא כמים בקרבוי ותבא בלט ותכם וכל נכיאים דכוו' מרגלותיו חם' במ"י מ"ל וסימ' ביחזקאל סי' ב"ב יעשה ר' בקריאה וסימ' ועל שפם יעטה וטמא טמא כאשר יעטה הרועה את בגדו גם ברכות יעשה מורה . תהי לו בבגד יעטה יכצל ד' רפי'בקריא' נסימ' כפלגי מים בציון. כצל בנטותו נהלכתי ימי בצל נטוי ימיו כצל עובר 'כשתם ד בקריא'וסימ' הנני עשה את כל מעניך בסוף צפניה ' ישמו על עקב בשתם: ישובו על עקב בשתם יויעטו כמעיל בשתם:

תורת חסד

ואו לא יוכל להיותו נמלא נגד השתש לעמוד על נכסיו ובכן הזרים יבוזוויחלקו ביניהם את יגיעו כפי תה שירלו לעשות וחו ב"כ חל יהי לו מושך חשד להשתדל ולרחות על יביעו וחל פי מרמה חל יהי חוכן ליתומיו באופן כי יהו אחריתי של פי רשע להכרית ובדור אחר ימה שמם של יתומיו של פי מרמה ויזכר עון אבותיו אל ה' וחטאת אמו חל תמח והנה דבר פה ג"כ כנגד כל א' מהם ר"ל הכי רשע ופי מרמה ואמר ששניהם כאחד יהיו נגד ה'תמיד ויכרת מארן זכרם יען אשר לח זכר הרעע עשות חסד כמו שהמר הכתוב והלכת בדרכיו וכו' והוא פנה לעשות רשע וללמדו והפי מרמ' רדף עכי ואביון וכו' ויאהב הרשע הלוה שאקללנו אכי ותבולהו והב'לא חפץ בברכה ותרחק ממכו וילבש הא' קללה כמדו ותבא אל הב' כמים בקרבו וכו': או יר' כמדו אשר רלה לקחת מאת המעלילים על איזה איש שים דבררע וכו' וכמים שהיה קונה עם המעות ההם וכו' והוא בעלמו אומרו תהי לו כבגד יעטה וכו' ובחומרו תהי לו כיון חל הח' ובחומרו ולמוח כיון חל הב': זאת פעולת שוטנימחת ה' וגו' יר' ולחלה יהיה להם גם כן הפעולה הוחת גם חם לח עשו בפעל דבר רע כי אם שדברו לבד והוא אומרו פעולת שוטני מאת ה'ואתה אלי"ם ה' עשה למען שמך אתי והושיעני מהסועשה אחי שלא אלערך בכל יום ויום להיותו לסומתפלל על מה שהס רולים לעשות לי גם כי לח יוכלו לי כי הנה בעשותי כן לא ימנע מהיות לי זה שברכי כשלו מלום ומה גם החרפה אשר הם מתרפים לי אם על מה שמעלילים עליואם על מה שברכי כשלו מלים ובשרי כחש ובאומר כי עני אני יר׳ כי הנכי עכי ואביון ואני מוכרת לבקם את מזונותי ולהיותי ירא מהם אני הולך בשוקים וברחיבו' לעה ערב יכלל כנטיחו נהלכחי וחכי המיד משחדל להיותי בבלי משאוי כדי שאם יראוני אוכל לברוח מפניהם וברכי כשלו מלום ואיני יכול לברוח ועוד ליכי אני בעשותי את זה ללכת בעתים החלה ובאופנים החלה הייתי אז חרפה להם ויראוני שאני מתחבא מהם ויניעון ראש'והוא אומר יראוני וכן' וידעוכי ידך היא זאת מה שאני בזה הלער ואתה ה'עשיתה וילבשו שוטני כלית' ברחותם שהללחני מהם יכרהה לכל ערמותיהם ומרתותיהם י וחודהה' מאד בפי להפך ממה שעושים אלה הבעלי פה רשע ופה מרמה ובתוך רבים אהללמו כי יעמוד לימין אביון לתח לו מעות לחת לקמים עליו להושיע משופטי נפשו וזה יועיל לו יותר ממה שיועיל כל מה שיתנו בימינהם המעלילים להעליל עלוו - והנה סמיכות זה המזמור הוה כיפה אמר כיה' יעמוד לימין אביון להושיע משופטי נפשו ובמזמור הקודם אמר למען יחללון ידידיך הושיעה וגו' ועם זה יתישב מאד אומר ואני חפלה · ומכתיבה מהר"ר שלמה אלטוכטיםי ז"ל מצאתי כתוב פקודתו יקח אחר יר' חשבכותיו יקח אחר אחרי מותו לראות בהם מה חייב ומה חייבי לו יעוכי הוא מת בפחע ולה הוכח לו לצוות בחייו יהיו בכיו יתימים ולה ירוחמי בעון אביהם ואשתו תשב אלמכה כלימי חייה כי ימאסוה בראות שהיתה אשה לרשע שכמותו יכוע יכוען. בכיו ושאלו יר' יכועו שתי תכועות ה' ינועו לברות מפני אויבי אביהם ומפני הנושים ב'ינועו לשאול על הפתחי' ודרשו הנושים חובותם מחרבותיהם כלומר מבחיהם החרבות או שידרשו הם על הפתחים מלד היות בתיהם חרבות . או יר' באומר ינועו ע"ד נע וכד וכו' וינועוג"כ לבקם מחיהם . ולי אני בלמה יר' הרואים בתי אבותם תרבות ידרשו במה היחה המטאת הזאת י ינקש כושה לכל אשר לו יר' יבא הנישה לקחת את כל האנשי 'אשר יתלאון בביתו ולכן יברחו כל שותרי הבית ולא יהיה לומישך

אכן יחייא

בושפטינפשו:

ליתוחיו ' יהיוגו' פירש הרע מחיי באומרו כי יהי אחריתי להכרית וימות בכרת בעולם הוה ווזכר מון הכיולם הכא ימת שמם " כי יכרתו מהעולם הנלחי גם כן יוכר וגו' ויוכר עון אבותיו של כל אחד מכובשי שראל אל ה' וחטאת אמו אל תמח י ויטנשו אבות ובנים י ואם על בנים מוששה . ויהיו כגד ה' תמיד אותם העוכות ויכרת מארץ החיים זכרם . יען וגומר יען אשר לא זכר באב והאם מהמגש לבניה' שיעשו חסד עם ישראל הגולים יו ואדרבא כאשר בניהם גדלים וחתחילי לדבר לוחדים אותם לקלל את ישראל ולרדוף לחותת ולהחית איש שלם חשוכה מהגלו׳ ואביון כי הוא כש שאין לו כל׳ והוא ככאה מרוב חלאי׳ כאשר יארע אליכו בגלותיכו כי נער קטן נכוה וחדל אישי ועני ודל ירדוף דאש ישראל וסקלהו באבנים ויקללהו וירוק בפניו ייחסב וגו'ר"ל אתב לקלל וולתו ' ולכן ראוי שתבואהו הקללה כי הק"בה מודד מדה כנבד מדה י וכן לאוי שנהיו' שלא חבן לתת ברכה לאחרי . שתרחק הברכה ממנו וילבש הקללה כחדו שר ל כמדתו להלביש אחרי ותבוא הקללה ההגוכה אליו בקרבו כאשר יבואו מי המרים המאררי בקרב הסוטה החוטאת יוכאשר יבוא השמן בעצמות הכשרף על פי בית דין שהיו כותנים לו לשתו' טופרת נחך וכוול כשמן לשרוף קרביו . תהי וגו'ותהי לו הקללה בעולם הבא כבנד יעטה בישטוף אותו ' ולמוח שהיא דלועה שתחיד יחבור אותה ' ואת ובו' ואת היא פטולת שוטני בגופי אשר אכקש מאת ה' . ופעילת הדוברים רע על נפשי כדי לגרשה מהשתפה כנח'ת ה' . באתה וגומר ואתה שהים ה' עשה אתי אות לטונה למען שמך אב הרחמים ' כי טוב חשרך הצילני מהגלות הדע הזה : כי עני וגו'כי בגלותי זה עני ומעוכה אנכי מהלרות " ואביון אנכי להיותי רש ונקלה ' ולבי כחלל בקרבי' כי מקול עלה כדף אפחד אירא ' וכצל בנטותו נהלכתי כי יתי כצל טובר י וכנערתי ממקום למקום כארבה שאין לו קן והולך תמיד מכה אל כה וכן אכני בגלותי אלך כע וכד זה יברשני וזה יאספכי ואין לי בית מכוחה . ברכי וגו' ברכי כשלו כי איני יכול לעמוד עליהם מעניו חולשתם לצומו שאעשה למען יראה ה' בעניי וירחמלי ' ובשרי כחש משמן שהיה לי קודם . ואכי הייתי חרפה להם כשיראוני שאכי קורא בקול גדול לאלהי בצום ובכי ומספד ויכיעון באשם בהלעיג עלי באומרם אי כל היום איה אהיך עורני וגו' ולכן עורני ה'שאתה אלהי והושיעני בחסדך ' וירעו שה השוכאים המלעיני'עלי כי ידך ואת ומכתך ואת אשר תשלח להם אתה ה' עשית שלא מקרה קרה להם ' יקללו וגו' ואם הם קללו אותי אתה תברכני ' ובאשר קמו עלי המה יבושו ועבדך ישמח בראותי במפלתם י ובראותי כי ילבשו שוטכי כלימה י ויעטו כמעיל בושתם אודה וגו' ואכי אז אודה ה' מאד בפי - ובתוך רבים אהללכו בזמרה בכלי ' כי ועמוד ליחין אביון כמוכי להושיע אותו משופעי נפשו העושים משפטים בו:

קי לדוד

מסד להסתיר מתונו או לראות שלא יבוזו זרים יגיעו ויהיה מתזכו הפקר לכל · או יר' כי בבורחו מפני הבוזוים או בהסתירו מתוכו או לראות שלא יבוזו זרים יגיעו ויהיה מתזכו הפקר לכל · יום בשנת שות שו של הוג של בניו שהם יתומים בחיי אביהם ואז יהי אחריתו להכרית בדור אחר ימם שמם של האב והבנים מאחר שאין להם מושך חסד וימותו ברעב: או יר׳ באומריהי אחריתו להכרית שימות בכרת ח"ו וזה בא לויען כייוכר עון אביתיו אל ה' ככתוב פוקד עון אבות על בנים וארז"ל כשאוחזון מעשה אבותיהם בידיהם וכו' יען אשר לא וגוי יר'עשוחי חסד עמו יהתפללי עליו חמיד והשתדלי על תועלתו ויאהב קללה ותבואהו מעצמה וילבש קללה כמדו הם המלבושים וחבא כמים בקרבו אשר הם בלרכין אל האדם להעביר המרכל . וכשמן והוא בומן המחכל והמשקה בעלמותיו: אודה ה'ובומר יר' חודה ה' חחד בפי על הצלתי ובתוך רבים חהללכו על הפורענות שהביח על חויבי כי מדתו ית' תמיד לעמוד לימין חביון להושיע נפשו מהשופטים אותו לוחר יהרג או יסהל או יחנק והאלית' מצילו ממשפטיהם ע"כד:

כאם ייי לאדני י רבותינו דרשוהו באברהם אבינו ואני אפרשנו כדבריהם כאם 🦡 לאברהם שקראוהו העולם אדוני שמעני אדוני ב לימיני החעכב לתשיעם והחחולל לה הין ישיבה אלא עכבה וכן הוא אומר וחשבו בקדש לימיני לתשופות ימיני עד השית הויביך . המרפל וחביריו: מטה . לשון משען כמו כל מפרם

לחם . מטה עוך ישלח יי מציון לדור כון מור נאם יהוה א נייפים ורודפי שלח לך יי׳ פת מלכי לדק מלך שלם להוצי׳ לחם ויין: רדה : במלהמה: בקרב מויביך לבטח: עמך כדבות ביום חילך כשת אשוף, מיל ביום חילך לרדוף חתריהם יתנדבו בנמן ואוהביך לנחת עיך כמו שמבבנן וירק חת חניכיו ילידי ביתו ובה יותר וענר אשכול ומתרת בדני על־ ה התנדבו מחליהם לנחת ללפת מחריו בעזרתי: בהדרי קדש מרחם משחר : ואת תהיה לך בזכות הדרות קדושה שהיו בד, בי חד מבטן אמך שהכיר בוראי בן יםר מ ום ה מ שלם שנים - מרחם משח~~ר~~ משנפלח מן הרחם כמו משיליו פירות דרך חרובה ביום טוב ואיכא דתכי משחירין: לך טל ילדותיך : לך יחשב ילדותים דרכי יושר שהתנהגת בהם בילדותיך יתי לך לכועם כטל זה שהוא נעים וכוח: לשבע יי' ולא ינחס : לפי שהיה מתירה שלה יענש על החוכלוסין שהרגי נחתר לי אל תירא אברם וגו' לא ינחם על הטובה חשר דבר עליך

על יַר דָּוָר תוּשְׁבָחָא אָכֵיריִיָּ לַאַרני שֵב לִיסִיגֵי עַר־אָשִית אּיְבֶיךְ בסימריה לשוארי ריבון בלישראל בְּרָם אָמֵר לִיתּוֹבוְאוֹרִיךְ לְשָׁאוֹל דִּמְן יִיּיִייִּהְ הַבְּם לְיַרְגְּלֶךְ: בַּמֵּיָה שָׁוְּרִישְׁלַחִיְהֹנְה שִבְּטָא דְּבִנְיִמְן עַר דִּימוּת אַרוּם לֵית בְּאִיּוֹן רְבֵה בְּקָרֶב אִיבִּיְדְּ: עַמְּהְ מַלְכוּתָ מִּ מְלַרְבָאִ אַחֲבֶרְתָּה וּבְתַר וְלְיֵמֵר וְלְיֵמֵר בְּנִים חַׁיֶּלֶךְ בֹּיוֹם חַׁיֶּלֶךְ בֹּיוֹ בָן אַישַרִי בַּעַלִי דְּבַבָּךְ בְּבִישׁ לְרִינְּלָךְ : יִייִי יּ מֶרֶחֶם מִיּצְחָרְ לְדְּ טַלִילְרְתְּדְ: נִשְּׁבַּעַ תא אָבֵיריָי בְּמֵימָרִיה לְמִיתֵּוֹ לִי יֹ יְהְנָהֹיוְלֹאיֹיָ חֶם אַתְּה־כֹּהָוְ לֵעוֹלָם עַל־ רַבָּנוּתָ 🖍 חַלַף דִיתִיבִיר לְאוּלְפַן יִיחִ: יִיינֹי דְבַרְתִיבֵּלְבִי צֵּדֶק: אוֹרַיְהָא יְבִינִי אוֹרִיךְ עַר רְּאַיְשְׁוֵי בָּעִיל יִמִינְדְ מָחַץ בְּיוֹם־אַפּוֹ מְלָכִים: דְּבָבֶרְ בְבִישׁ לְרִינְגֶלְה: רווטָרָא מי ַבַּגוֹים מָלָא גְעִוֹרת מָחַץ ראש עַל ב בתושור וְשַבר וְיַי מִצִיוֹן וּחְתֵּי רָבִי בָּמָצֵע בַּעַלֵי רְכָכָּךְ: עַמְּךְ רְּבֵית יִשְׂרָאֵל רְּמִרְנָרְכִין לְאוֹרַיְתָא בְּיוֹם אַנְחוּת קְרָכָךְ ּ תְּשַׁתַיַיע עִכְיחוֹן בְּישִבְּחוֹבִי קּוֹרְשָׁא רַחֲמִין בֶּאֱלָהָא יִכְתַּרְהֲבוֹן לָךְ חֵיךְ בַּחֲחַת שַּׁכָּא יַהביז לְרוֹחֲצִוֹ תּוּלַרְתָּך: ַ לַיֶּיםיְיוּוְלָאיָתוּב דְאַנְתְ מִתְמַנֵּילְרָבָא לְעַלְפָא דְּאָתִי בָּגִין זְבוּתָא דַּ הַוִיתָא סֶלֶה זַכַי: שְׁכִינְתָּא בַיְיָעַל וְמִינָהְ מְחָא בְּיוֹם רוּנְזִיה מַלְכַיָּא בּ אָרְ, מַנָא לְדַיָּין עַלְעַטְמַיָּא מִלִי אַרְעָא גוּשְמֵי רַשִּיעון קְמִילִין מְחָאבִישֵׁי מַלְבַיָּיּ עַל

תהלים קי

ק"י לרגליך כ' וסימ' והם תכו לרגלך ישא מדברתיך. עד אשית אויביך הדום רגליך: בתרא מ"ל: ינחם ד וסי'פן ינחם העם: כי ינחם יי' מאנקת'. לא ישקר ולא ינחם: נשבע יי' ולא ינחם: וא' וינחם יי' על הרעה: גויות כ' א'מ"ל וא' חס' וסי' את גויות שאיל ואת גויות בניוי ידין בנוי' מלא גויות י וסי' מאן דמ"ל מ"ל י מנחל ד'וסי נמסר בסדר דברים:

חתה כהן לעולם על דברתי ממך תלא הכהונה והמלכות להיות בניך יורשין את שם אבי אביד הכהוכה והמלכות שנתנה לו דברתי מלכי לדק י"וד יתידה כמו רבתי עם על דברת מלכי לדק על פקודת מלכי לדק . התה כהן יש במשמ' כהן כהוכה ושררת: כמו ובני דוד כהנים היו: אדני - אשר היה על ימינך במלחמה: מחן ביום אפו -את ארבעה מלכים הוא ידין בגוים מלא גויות זו היא בשורת ברית בין הבתרים שנחמר לו על מצרים וגם חת הגוי חשר יעבודו דן הנכי מלח גויות חסיפת פגרים מלא לשון אסיפה כמו קראו אחריך מלא אשר יקרא עליו מלא רועים והיכן דן מלח גויות חת מגרים מת על שפת הים: מחן רחש על חרץ רבכ. זו הים דוגמת לבוחת חבקוק מחלת רחש מבית רשע רחש פרעה שהיה רחש ושר על חרף גדולה וחשובה על כל הארצות כמו שנאמר מושל עמים ויפתחהו שהיו כל האומות תחת ממשלת מלרים: מגחל בדרך ישתה וגו'י מנילום הנהר בדרך הליכתו היתה ארט שותה ולא היתה לריכה לתי גשמים על כן היה מרי ראש ומתפחר יאור לי ואכי עשיתכי י עכיין אחר יש לפרש המזמור הזה בדוד : נאס יי׳ לאדכי י על עסקי

לדוד מזמור נאם יי' לאדניי ככין לפרש זה המזמור על אברהם על דברתי מלכי לדק רק יקשה עליכו ליון שהיתה עיר דוד וכוכל לתקכו בדרך רחיקה מעט והנכון בעיכי כי זה המזמור חברו אחד מהמשוררים על דיד כמו מזמור יענך יו' ביום לרה יי' בעוך ישמח מלך גם לשלמה חלהים משפטיך למלך הן וחובר זה המומור כאשר

נשבע אנשי דוד לאמר לא חלא עמכו במלחמה וזאת חחל' דברי המשורר כחם יי' לחדכי שהוח דוד: שב לימיני: והטעם שב בביתי ועבוד אותי יטעס לימיני כי הימין עושה חיל והנה הטעם לא חלא עמכו למלחמה בי ימין השם חלחם בעבורך והוח ישית אויביך הדום רגליך שיובאו לפכיך שתרמסם: מטה כי העוז והכח יצא מליין ששם הכבוד להשחית כל חויב שיבוא חליך חל ניון או טעמו כדרך יזכור כל מנחותיך בליון ששם הארון: עמך: יתנדבו להלח' בעכורך י אמר רבי משה בקיע' השחר ושם הרחם כנוי כדרך אז יבקע כשחר והוח ישכח דוד ודימה הליח׳ שהיה בגוף כטל והטע' כי לת כם לחה במלחמות רכות שכלחם ויהיה כן מבקיעת השחר לך נשחר לח ילדוחיך וחחרי' חחרו מהמקו' השפל השחיר לך מנת ילדותיך ופירוש טל כמו יוטל את הגודל ורבי ישועה אמרכי מרחם אמך היית מוכן להיות מלך והככון בעיכי כי נדבות דרך קלרה כנשם נדבות והטע'הם הולרכת לעשו'

מלקמה עמך יבוחו חליך ביום כגשם נדבות ותרחם בהדרי קדש מרחם משחר מעת עלות השחר יבוא כטל שהרגלת לרחית בילדותיך כאגר היית רועה בלאן: נשבע י חתה כהן כל כהן משרת וכן ובני דוד כהנים היו והטעם לעבוד חת השם והנה הטעם שישראל ילחמו ואתה תקת המעשר כאשר לקח מלכי לדק מחברהם י וייוד דברתי כוסף ופירו' על דברת על מנהג כמו דוברות בים או תחסר אות כ"ף אתה כהן לעולם על דברח כמו על דבר שחחה כמלכי לדק ועליו כתוב והוח כהן לחל עליון והנה תהיה מלת אתה בעבור אחרת י ורבי משה אמר בעבור שאתה מלך לדק כמו זיהי דוד עושה משפט ולדקה לכל עמו הטע' רב לך להלחם כי השם עוזר ימינך ומחץ ביום אפו מלכים על ידיך: ידין תחסר מלת אשר כמו עם לבבכם שלם וכן הוח ידין בגוי חשר הוח מלח גויות שיש לו לבח רב הוח יעשה דין בגוים ישל ארץ רבה שאיכנה נקרחת אי והיא ארץ ישראל ומדי ופרס . ורבי משה אמר כי הטע" רכת כני עמון:

אדוני שאול כשהייתי כרדף מפניו - לאדוני על אדוני כמו ואמר פרעה לבכי ישראל וישאלו אנשי המקום לאשתו: שב לימיכי - התעכב והמתן לחשועתי: מעה עוך ישלח יי' מליון י מליון מעשים פובים המלויינין בידך ד"ח עוד תמלוך בליון ושם ישולח לך מטה עז והז תרדה בקרב אויביך: עמך נדכות ביום חילך עם ישרהל יחנדבו לעזרתך ביום שחעשה חיל כמו שמפורש בדברי הימים שהיו נקבלים עליו מכל שבט ושבט בלכתו חל נקלג נפלו עליו ממנשה וגו' ומן הגדי נבדלו אל דוד וגו': בסדרי קדש מרחם משחר : בשביל הדרות קדושה שהיו כך מנעוריך: לך טל ילדותיך - ילדות טובה ופרק נאה שהיה כך חהיה לך כטל שהוא נעים וערב ותעשה לך פירוח להללירך כשבע יי׳ וגו׳ שהחלכות חהא שלך עולמית: התה כהן לעולם וחיזו מן הכהיכות כהוכה שהיא למעלה מכהוכת מלכי לדק וזוהי מלכות שהיא למעלה מכהוכה בדולה בשלשים מעלות: על דברתי מלכי כדק: למעלה מכהוכת מלכי כדק שהיה כהן לחל עליון וה"ת רף הוא מלך היה מלוכה על הגוים אינה מלוכה חשובה כנגד ישרחל: אדניי יהיה חמיד על ימינך להושיעך . אשר מחן ביום אפו מלכים . שכלחמו עם אברהם ועם יהושע ועם ברק :

אבן יחייא

ממור ובוחר חו"ל אחרו כי חלכי לדק חלך שלם שהוא שם בן כח אחר זה המזמור על אברהם אביכו בהלחמו עם הד' מלכים י והיה מכבא עליו טוב

באומרו כי כאום ה'לאדוכי אברהם י ויהיה הלמד במקום בעבוד י בלכתו להלחם עם אויביו שב לימיכי עד אשית אויביך הדום לרגלך באשר עשה שהשפילם תחתיו י חשה וגו' כי משה הטוו ישלח לך ה' מציון כי אף שארץ ישרא היתה בידי האומו . תמיד מאז כברא העולם החווקה בקדושה וכדברי היושב אהלים אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים . . ותרדה במשה ההוא בקרב אויביך ובתיך מחכיהם החוק . שמך וגו' כ"ל ביום שהוצרכת לקבץ חיל ללחום עם המלכי' ההם לא הוצרכת להוציא הין דב כדי להשכירם - כי כלם באו אתך למלחמה בנדבות נלי. פרטון . ודי בעבור ההוכי קדם . שר"ל המדות שלך המהודרות והקדושית . כי מבת ללתך מרחם לך כאה המשחר והמחלכה : שהוא נגור מן הדבק לשחוור וכוח לתשחירת : כי לך של. המדות טובית אפילו בילדותך " וירמוז שם הטל למדות טובות " כדברי חז ל יערוף כמשר לקחי בתלמיד שאיכו הגון יול כטל אחרתי בתלחיד שהוא הגון כי בני אדם ישמחו בו כשמחתם בעל הבלתי חזיק לשום דבר חבל הוא חושיל . נשבע ונו' ולכן לשוב שעחד וחדותיך כשבע ה' ולח ינחם כי אתה תחיה כהן לעיל שרוצה לוחר חלך ושר וכגיד ואולי כי ירחוו לורע אהרן הכהן שיצא מאברהם י והאמין לדברתי מלכי לדק אשר אכי יודע הדבר באמיתו לפי אשר השגתי במראה הגבואה : אדני וגו' וכן היה כי נלחת אברהם - ובהיות ה' על ימינך מחץ ביום אפו המלכים הארבעה הגדולי ההם: ירין וגו ודן בנויי המלכים ההם ויהי הארץ מלא גויות מהם ומחץ על הארץ מכה דבה ראשי כל הגויים הבאים אתם: - מכחל זגו' זמי שירצה לשפות דם חללי' ישתה מנחל הנעשה בדרך מהדם ההיא . ועל כן אברהם מאז והלאה הרים ראש בין כל השרים נכלם כבדוהו וכאומרם בכי חת אליו נשיא אלהי' אתה בתוכנו ... והכה כי אף מלכי לדק אמרו על אברהם . דוד המשורר ברוח חדשו אחרו על משיח לדקנו ואין לתמוה מוה כי כבר פירשנו שהמזמול ק"ח נכון לבי אלהים וגומר הוא הרכבת ב' מזמורים שדוד אמרם בפרטות על עצמו במקומותם בספר ! ואו אמרו על הגאולה העתידה ! ולכן התיחם אליו באוחרו שיר מומנ' לדוד ולדקו דברי חז"ל ולדק התיחם אל דוד כאשר אתרכו:

תהילת ה׳

מומור נאם ה' וגומר הנה בכתיבת הה"ר שלמה אלטוכטיםי מצאתי כתוב ז"ל עתך כדבות וגו' יר' אם לא יספיק לך וכותך להשיג כל השלמות הנה חשיגהו מצד שלמות וזכות אומתך השר התה מלך עליהם והם עמך אשר הם מהכדבים כדבות ביום שחתה הולך עם חילך להלחם עם אויביך כי כן הוא דרך הלדיקים להחנדב בעת ליתם כענין אם יהיה אלי"ם עמדי וכו' ודומה לו והם מתהדרים בעת התגדבם בהדורי קדושה ופירשים מרחם שר"ל **ש**שחרים ומתפכלים ומבקשים רחמים על ך שיתמיד ויעמיד האל ית' לך על ילדותך שהוא רמז אל הלחות השרשי כי בהיותו ברעגניותו אזיהיה הגוף חזק ואמיץומשתר שם דבר הוא מלשון ופבו והנת הדורי הקדושה הם ב' הה' שהם פורשים מרחם כמה דאה אמר ויקדש את העם ומהו זאת הקדושה שאמר להם אל חגשו אל אשה כי הפורש מן העריו' נקרא קדוש כמו שלא' קדושים תהיו ב' משחר שהם מחקדשים בגופם ובמחשבת'בעת התפלה ובפרט בשחר שזהו משחר וכם מתפללים עליך והם אומרים כשבע ה' בתתו המלוכה ליהודה ובעת שבתר בך שאחת ההים כהן לעולם ושר וכניד ולא הפסק מלכוחך מביתך ותהיה פקוד וממונח על הנהגתי ודברתי החה מלכי מלך לדק ועל כן ה' על ימינך יושב לעזור לך ולהצילך ולכלות הויביך כהשר מחץ ביום הפו חמשת מלכי כנען שהמטיר עליהם הבני אלגביש - וכן ידין בגוים אסיפת גויות והוא כמד"א נאספתי את כל הגוים וגו' וימחץ הניכם ובזה כמוגי כל יושבי ארץ רבה ויפחדו ויכופוכלם : מכחל בדרך ישתה יר' לה ישב להכול ולשתות רק מלד זריזותו ללחום כגד חויביו ישתה בדרך מן הנחל לרוות למחוט ובזה ישיגם ויכלם וירים רחש על חוביו . וחני ילחק הכותב כ"ל שחולי יר' ירים רחש וקנין על החרץ ההיח כחשר הוח התנהג לשים דגלן חיושופט ח' בחרץ הנכבשת ע"כ · והנ"ל כי אולי מזמור זה הוא על המשיח ואם אמר לאדוכי אין הכוכה על שהוא אדון על דודרק הוא ע"ד נאכי נסכתי מלכי שר"ל המלך חשר יהים שליולח שיאמ'שיהיה מלך עליווכמו כן הוח חומ'לחדוני שור׳ לחדון שליי וחמר שנחס ה׳ היה לי והוח שב עתה לימיני עד חשית חויביך הדום לרגליך וחז מטה עווך ישלח ה' מליון יגומר שדי שחרדה בקרב אויביך והוא המטה של משה ע"ה וכמו שאז"ל: כדבית יר' או יביאו בנרבה את עמד ישראל ביום מילך ר"ל ביום שתפאור בכת וחיל בהדרי קדש בליון כי עד ליון יביאום בכל בכר ובקר וז"ה מרחם משחר ומה שהוא ממכחב

השל להוליד חיום דבר והוא נמצא בעולם בבקר בבקר הנה זה יהיה או לך מה שיביאואת כל השר הליך בכל בקר ובקר והוא חומר לך של ילדוחך: נשבע ה' וגומר יר׳ אחה כהולעול׳ המין מיל בל לדק והוא דוד שה אמר עליוואכי נסכתי מלכי על ציון הר קדשי: ה' על ימיכך קטבי הל ימיכך מחן ביום אפו מלכים וידין בגוים מלה גויות כמו שהייתי עושה הכי שמדתהי יד' וה' על ימיכך

מלוח החבל להחיות ושני חבלים להמית וכדי לנחש נחש שוב חמר מתן רחש על חרורבה למה שכן היה הענין ברבת בני עמין:

אה החומור חבר המשורר על המשיח: וחמר:

נאם יי' לחדוני ליפיני לח

תנלה עדיין חבל תשכ ליפיני ופלחכי השרת פל מתחלו זיינד חשית חויכיך בוג ומניבי פרום רגליך כחתרו והיה כל הנותר תכל בנוים הנחים על ירושלם נעלו פדי שנה כשו להשתחו" לפלך כ' נכחות: דוה בקרב חויכין: וכמו כן רוס עתך : ועם זה : נונות ביום חילין בהדרי קדם פרקם עשקר לו ביום הרחו' חילך וכחך בהדור של קרש תפייה לך פנחות נדנה חשר לך יוכילו מלכים שי וכמו כן יהיה לך משחר ינקור פלכי חרץ מרחם מים לדתם וכמו כן יהיהלך: סל ילדותיך הלחת הזרשי הנחות לחיים תעיד ולת תוקין לפולם י וזה כי חתום בשבועה: חתה כהן לעולם - שתהיה לעולם בה תורה: על דכרתי על התורה והתנוה חשר כתכתי להורותם . מלכי בדק יוכתו כן כשכם שחתה תהיה לפולם פלן של נדק כי הנה ה' של ישינך ' יותר פתלתונת יתינך: מחן ככר: כיום חפו כשנתתלחם סותם: תלכי" מלכי החיחות עצ"ח: והוח ידין כגוים' בקנון הפון בוב: מלח ביות קכוץ חלח גויות של חוחות דבות בתכיחר בספר יחוקחל ווילתנ: מחן רחם חשר כבר מחן והרג חת הרחם והכניד של בני קכון גליות שהוכירי רו"ל שהוח משיח כן

ידין כגוים מלא גויות . ועוד בימי חוקיהו בכך ידין באוכלוםי סנמריב קבון פגרי

בדרך היה שותה שנתפחר ששתו חוכלוסיו מימי הירדן שנחמר חני קרתי ושתיתי

מים ואחריב וגו': על כן ירים ראשי היה משתכת ומחפאר בגודלו: זכר עשה

מתים וימחן בסנחריב שהוח רחשה של נכוה וחשור שהיח חרן רבה

מזמור זה הוסד

בה'לף בי"ת חות חחת ברחש

הפסוק ואחת באמלעיתו וכו

כלם מח"לף ועדת"יו וכמו כן

בשכחו של הקב"ה והשני מספר

בשכחו של נדיק ירא יי' קנע

לישראל שכתות ומועדים ומלות

שכתו' כהם וזכרת כי עבד היית

במצרים לפי שהוא חכון ורחום

כתן מזון: כח מעשיו הניד

לשמוי כשנחן להם נחלת גוים

הודיעם כחו וגבורתו ומדרש

תמומא כתב לישראל מעשה

בראשית להודיעם שהארן שלו

ובידו להושיב כה כל מי שירלה

ולטקור אלו ולהושיב אחרי' שלא

יוכלו האומות לומר לישראל

גולני' אחם שכבשתם ארן שבע'

סמוכי'

יעל בניווחפן להלדיקים ערף

מומור השני הרחשון מדבר א

לכסלאותיו י

על כחרן רנהי על חרנה של ירו:לים שתסים רבתי עם בניים: מנחל כדרך ישתה י גוג אשרלרב חילו לא ישתה תי נחר שלא יספיקו לו חבל ישתה פנחל נובע . על כן ירים רחש נונ ופנונ הנו' ברב חילו יתחתן להרים רחם חתר כשמות בחוחות שב"ח: כזה החומור הזהיר המשירר חת ההמון ועסוק בתורה ולח יתנצלו לפור מוה נסנת היות הדרוש עמוק וקבה להביג ולח נסכת ערדתם נהשיג לרכי חיי שעהי וחמר

טיסנימו

אודה וו' נכללכני בוה גם הכחו' בחעריו' : ישרי לב כסוד ישרי'' שקשינו לפכוח דנרי חפץ חמקיי : ועדה בחשמד סתלפידים הנועדי לשחוע דנרי חנשי כדור כי הפנסו נדולי' פמשי כ' בממשם ברחשית - מכל מקום כם : דרושים לכל חסניהם כשישת דלו להשינם כחתרם ול ינעת ולח מנחת חל תחמן ווה: כי פוד ופדר פעלו כיכל פעלו חשר בלתי חפצעי פורם על הוד פלכותו ונדלו ומורה כעו כן של סדר השנחתו ולדקתו פיפות לפד " שפחדם טובו בכל יום תמיד: וכר פשם לנפלחותיו' כפונונם הים פל המרץ נסיות גלגל השפש חרכן סדום ופרדע של נילים וזולתם ורחור שכל חלם ישורדו כחדם לפכיר חת שושם אלם והשבחתו: חנין " להמיר פיני הפתנונן ורחום לתת דו מחבורו כח מששיו " בנריחת העילם יסדרו" כניד לשפו ברחשית תורתו למטן ידעו וה גם התון שמו לפחות דרך הכלם ויהיו רחוים לרשת חרץ: לתת להם נחלת גוים: שלח ניח מספיקים לישב חותה תיפטי התורה בלבד טידעו זה בשיפתים שכליים וכזה יקל על הפחבינן למנח דברי DEDE משן פפשה ידינ' בחמנמי שנוה לישרחל להשתיד ז' חימות: חמת כחפרו כן יחטיחי חותך לי ומשפם כחתרו כי חת כל אנה ששו וחקיז כם ' כחמכים כחפרו לח נל פקודיו תתחתן נם כי יסיר הת נכך מחחרי כתו שהתכחר ננביון במעשה פעור וזולתו כי פעונים מענם:

הטעם כל כך היו האויבי' מפחדים ממנו כי בלכחם בדרכי' היה שותה מנחליה' ואין לחל ידם למונעו על כן היה מרים ראש ויש אומרים כי מרוב לבאוחיו היה צריך ללכב בשם נחל כי לה יספיקו לו מעייניי הו הטעם שיובה חליו בדרכי המים מן המוזלים בלי פחד כדרך מי ישקני מים וחל חחמה אל ישתה גם ירים כי

הנה מחן לשון עבר והנה הוח על דרך המדבר על זמן עומד וכמוהו רבי' : הללו יה חודה יי' : הללויה דברי המשורר הללו יה כמוני כי אני אודה השם בכל לבי בסול ישרים בסחר ועדה בגלוי וזה הוא שחודה לאמר בדולי מעשי יי׳ ודרושי מבוחרי׳ אמר רבי מרינוס כי חפליהם על משקל זקניהם והטע' שימלח בהם הדורש כל מפליו שידרוש כמו וכל חפלים לא ישוו בה אע"פ שמעשיו גדולים דרושים הם לדורשיה ומבוארים כי פועל השם נרחה לעין על כן הוד והדר וטעם לדקחו שכל פעלו לדק: זכרי הטע' בכל דור יעשה זכר לנפלהותיו שעשה במלרים שהיא חנון ורחום לחון הלועקי' אליו כמו ושמעתי כי חכון חכי: פרף: דבר ויכללו את מלרים כמו העריפני . טעם יוכור לעולם בריחו זכר ברית בין הבתרי' ושם כתוב ואחרי כן

אַרָעא סְגִיאִין לַחָרָא: מְפּוּם נְבִיָיא אָרֶץ רַבָּה: בֻנַּחַל בַּדֶּרֶךְ יִשְׁתֶּה עַל־־ בָּאוֹרְחָא אוּלְפַן יִקבּל מְטוּל הַיְבְנָּע בויריםראש: יִוֹקוֹף רִישָׁא: הַלְלוּיָה אֲשַׁבַּח בָּיָרִם חַלְלוּיַהוּ אוֹרֶה יָהוָה בְּבָּל־לֵבָבָ בְּסוֹד יְשָׁרֵים וְעִרָה: ֹ גַּדֹלִים מַעַשְׁיִי׳׳ מייייני בְּכָל לְבָּא בְּרָזֵהוֹן דְּתְרִיצִיָּא ני ני וכנישתא: רַבָּרְבִין עוֹבָדַיָּא זְיִייַ יָהוָהַ דְּרוֹשִׁים לְכָל־חַבְּצֵיהֶם: מָתַבְּעַיִין לְבָל רְצַבַיִין לְהוֹן: שְׁבָחָא חוד־וְהָרֶר פָּעַלְוֹוְצִרְקְרֹתוֹ עמֶרֶרת וְשָׁבָהוֹדָא עוֹבָרֵיה וּוְכוּתֵיה קַיִּיכָּיא וַבֶּר, עִשָּׁה לְנִפַּלְאֹרָגִיוֹ חַנְּוּןֹ לְעַלְמִין: דָּכְרַן שַׁבעָבַרלְפַרשְׁוָתִיה ה וָרַחַום יָהַוָּה: אֱרֶף נָרַוַּן לִירַ אָּיֵר יִוּכְּר מוונא יהב דַנָנָא וְרַחֲמָנָא יֵי: לַעוּלֶם בִּרִיחָו: בַּחַבֻעשִיו הַנַּיר לָעַפָּוֹ לָתָת לָהָם נַחֲלָת גּוּיִם: בַּאַעֲשֵׁי״וּ מִי״יי לְרַחֲלוּי יִדְבִּיר לַעַלְם קְיִיםִיה: חִיל עוֹכָרוֹי חַנֵּי לִעַפֵּיה לִמְתֵּן לִרהוֹן יַדִיו אֱמֶת וּמִשְׁפָּטְנָאְכָנִים כָּל־־

קי"א גדולים הגרולים : כולהון חם' במ"ו מ"ל וסי' נמסר בשפטי' סימן ח' ובירמיה סימן כ"ה: וצרקתו ג'וסימ' וחסד יי' מעולם ועד עולם ' הוד והדר פעלו י הון ועשר בביתו חנון ורחום ח' וסימ'וקרעו לבבכם ואל בנדיכם . על כן קדמתי לבדוח תרשיטה . כי בשוככם על יי' זכר עשה לנפלאותיו . זרח

קושְטָא וְדִינָא מְהֵימִנִין כַּל

אַחַסנַת עַמַמַיַא:

בחשך אורי חנון ורחום יי ארך אפים דתהלה לרודי וימאגו לשמוע דעוראי וברחמיך הרכים דעור':

פקודיו

הפעם שהשם עושה חסד ומשפט ולדקה ווה הוא שהגיד לעמו ללכת אחריו לחת להם כדרך כי לא באתם עד עתה וכתוב כמעשה ארץ מלרים יצאו ברכום גדול: וכמעשה ארץ כנען ושם כתוב את חשפטי תעשו והנה פירש כח מעשיו:

תהילת ה תורת חסד

עובָרֵי יְרוי

פיקודוי

בדרך ישתה יר' לומר כי לא ימתין לקחת כלים מה כדי למצאת מן המים וגם לא יכרע על ברכיו לשתות רק שילוק בלשונו מן המים והוא אומר מנחל בדרך ישתה כלו'מן הנחל בעצמו ישתה מבלי שום הכנה לדבר ועל כן ירים ראש ממה שיצא לעורת ה'בגבורים וכו' י ואולי אוכל לומר כי אומר לך טל ילדותך יוכן עם מ"ם אח"כ כטל חרמון שיורד על הררי ליון והראי' לזה אומר פה מטה עווך ישלח ה' מליון והוח כי שם לוה ה' חת הברכה וכו': והנה במזמור וה אמר דע"ה שה' אמר שב לימינו והוא ענין סמיכותו אל הקודמים אליו והוא מובן מעלמו י וברבה פ' קרושי אנדריאנום הוה עבר באילין שביליא דעבריא וחמא חד גבר סב קאים חליב חלבין למינלב נציבין ה"ל סבח סבח חי קרלת לח חשכת ח"ל קריצית וחשכית ומה דהני למרי שמיח עבד ה"ל בחייך סבח בר כמה שנין חת יומה דין ה"ל בר ק' שנין ה"ל וחת בר ק' שנין וקחים חלב חליבין למיכלב כלבין סבר דחת חכיל מכהון ח"ל חין זכית הכלית והם לחו כשם שיגעו לי הבהתי כך הכי יגע לבכי ה"ל בחייך הם זכית הכיל מכהון תהיה מודע לי לסיף יומין עבדין חיכיה המר הה עכה" כודע לחלכח מה עבד מלח קרטלה תינין וסלק וקם ליה על תרע פלטין המרין ליה מה נסקיך אתר לון עלין קדם מלכח כיון דעהל ה"ל מה עסקיך ה"ל הנה סבה דעבר' עלי והנה חלב הצ בי' למיכלב כציבין ואמרת לי הין זכות תיכול מנהון תהא מודע לי הא זכיתי ואכילית מנהון ואילין תיכים מן פיריהון אמר אכדריחכום בההיה שעתה קלווכין אכה החכון סילין דדהכ'ויתיב ליה אמ' כלוון אכח דתפכון הדין קרעלא דידיה ותימלון יחיה דינרין אחרין ליה עבדוהי כל אילין מוקרא חיקרינים להדין סכא דיהודחי אמר להון ברייה אוקריה ואכא לח אנא מיקר ליה ע"כ והכה אמר פה כי בחילין שבילית דטברית עברו כל חלה הדברים וחומרו לו כי למה היה עושה כל כך כבוד לההוא סבת דיהודתי כלומר גם כי הוא זקן ורחוי לחלוק כבוד אל הזקנים לא מפני זה יחוייב לך שתעשה כן הלהזקנים שבישרחל והוח השיב דברייה הוקריה ר"ל מי שבררו וקיימו עדי רהותו הפירות וחוכלו מהם כבדו . או יר' מי שברחו כבדו כי לא במקום א' ולא בב' וכו' מניכו שה"בה חולק כבוד לוקנים וכמו שדרשולו"ל במ"שה אספה לי שבעים איש מוקני וגומר י והוא אומ' עמך

כדבות וגומר והוא כהילו אמר עם עמך כדבו'ביום חילך בהדרי קדש או בהררי קדש והם העיירו' הסמיכות לירושלם וממה הוא זה מרחם משחר יר' ממה שיהיה להם בענין ההולדה מהשהר והוא אבן יחייא

קיא הללויה אודה וגומר הכה המומור הלו אמרו דוד למקים בלב הבוטחים אמוכת חידוש העולם ויציאת מצרי אשר היא המום' לחידוש ולכן אין לכו להתיאש מן הגאולה וכעשה ע"ד האלפא ביתה כדרך כי ראשית אוהביו ישראל ואחריתו עדי אוהב כבתחילה במומודים גדולי המעלה . כללויה וגו' אתם השומעים הללויה כשאודה אכי את ה' בכל לכב ביצר הטוב וביצר הרע אשר גם הוא אכניע לעבודתו י אשר אודה אותו באשר אדע מסור ישרים שהם האומות ישראלים וכדברי הפתו'העין תמות נפשי מות ישרים ' והוא סוד פכמת הקבלה בסוד העדה שהם שאר האומות היודעים חכמת מעשה בראשית ומעשה מרכנה בידיעת מעלה פמטה כפי אשר יהיה אפשר לאיכושי להשיג מלד המחקר י גדולים וגו' גדולי מעשה ח' כעולם החלהי וחין מי שיוכל להשיגם י חבל ע"כו הם דרושי ונדרשים חבל החכמים חשר להם חפליהם מהגדולים מעשה ה' כי החכם אף כי ידע שלא יוכל להשיג ידיעת קוכו ישתדל בכוה כדי להשיג • חותו המעם קש שיוכל ותכלית מה שידע ממש הוא היותו נמנע ההשגה שאלו ידעכונו המכיהו הוד פעלו בבריאת עולם המלאכים הפשוטים י והדר פעלו בבריאת הגלגלים אשר להם הדר שתפארת והגבורה בהיותם גבורי כח עושי דכרו י ולדקתו בעולם השפל להשפיל החים אשר כשו כל ההרים בכנונים למען הושיע ה' אדם ובהמה היא עומדת לעד כי לא ישובו עוד כל ימי עולם המים לכסות פני ארץ : זכר וגו' אחרי ספרו בריאת העולם ספר כי האל יתברך שהוא חנון פרחום עשה זכר לכפלאותיו בבריאת העולם . למצן יאמיכוהו בכי האדם באשר כתן טרף ליריאיו שהם האבות אשר תחיד הלך עמהם והשגיח עליהם . ואחר כך זכר לעולם בריתו אשר כרת שמהם לתת להם זרע דב וארך כנען לכתלה י וכח מעשיו הגיד לעמו בהוציאם ממלרים י וכן הגידם כשהלך עמהם לתת להם כחלת גוים ' ומעשה ידיו בישרו בשועי' המכות למצרים ולכנען בא תחשוב היותו אכוריות כי הם מטשים של אמת למשפט להם על רוב נשעתם בי הם כאמנים ואמיתיים כל פקודיו וגזרותיו:

מה שיבית להסשיזכו לראות השחר ולא כמו שאמר אגדריאנום שחיק טמיא אילו הגעת לשחר לא בגעת לערב ולילו הגעת לערב לא הגעת לשחר וזה הגיע לשחר פעמים רבות וכהיה הענין אליוכאילוהיה בריה חדשה וז"ח לך על ילדוהך י או יכוין אל העל שנולד בו מרחם אמו ולה נם ליחה קיא הללויה ובומר הנה בכתיבת הה"ר שלמה אלשוכטוםי ז"ל מלאתי כתוב טעם הסמיכות כי אמר המשורר אל עמו הללויה על החשועה שעשה לכם שהליל אהכם מיד אוביכם ולמב יה כלו' הללו ה' המקובל אצלכם שבו כברא העולם ובשם שבו תנצח מלחמות כד"א עזי וזמרת יה י ואני בהיותי פנוי מטרדות הזמן אז אחבונן לקבל השפע האהי ואודה השם השלם בכל לכבי גם יכלול בזה בלה שום מחשבה רעה ובלה שום כונה נפסדת וזה יהיה בסוד ישרים ועדה יר' בהשיגי הטעכות המופחיות הישרות של מליהותו חם בחתלעות השפע הנבוחיי שהוח סוד ישרים אם בסוד עדה שהוא הקבלה ' והנה חבר כמזמור על סדר אלף בי"ת ב' אותיות בכל פסוק ובב' הפסוקים האחרונים ג'אותיות בכל פסוק וכיון בזה כדי שיכלול כל האלפא ביתא בי'פסוקי' שוי מי מחתרות שבהם נברא העולם והלה חבר אלף עם ב' להודיע כי הוא ית' ברא העולם ושהוא אב לכל ההחחלות וסבת כל הסבוח והנה חבר ג' עם ד' לעשות מהם חלח גד להודיע ברנוו ב שהוא ית' אב לכל גדודי מעלה הן גדודי המלהכים הן גדודי הככנים והנה חבר ה'עם ו"ו לרמוז כי אלה הדברים כלם משתלשלים מעלמות ית' ושהוא ית' כותן להם ההויה והמציהות כמו שלרו"ל הו"או יר' בתן כהם שיטרפו בנו ששעו ביין שבי בי של בלם וממנו ישפע השכל והחכועה לשפלים וא"ח מהיכן ידעו כל זה אומר לך מכח מעשיו אשר הגיד לעמי זהנה מעשיו הם הלוחית כמו בנאמר והלוחוי מיודעים כי העשירי שהוא גלגל השכל הוא עליון על כלם וממנו ישפע השכל והחכועית והובדי שיולה מת הבירו ברוך ברוף והלוחוי פיודעים כי העש"רי שהיה בנגנ מטכל הייע של ין במכנה הוא הלוחות שנבקעו מפניו מי הירדן ושנפלה ח מת יריחו תחתיה מפניו והנה כשרלה להם נחלת גוים הגיד והרחה להם הכח הנמשך. מעשה חלי"ם המה וכח מעשיו הוא הכח שנשתלשל מהחרון אשר בו הלוחות שנבקעו מפניו מי הירדן ושנפלה ח מת יריחו תחתיה מפניו והנה בשר הביד והרחה להם הכח הנמשך מעשה חנדים המה וכנו משטיי שות של שמשיים ביל מת בקרבנס הנה החרון הברית אדון כל הארץ עובר לפניכס בירדן ומי הירדן יכרתין וגומר וכן ביריתו הקיפוהעיר עם הארון וכו׳ - ממעשיו שהם המחחות והוא מה שאמר להם יהושע בזאת תדעון כי אל חי בקרבנס הנה הארון וכו׳ - ממעשיו שהם המחחות והוא מה שאמר להם יהושע בזאת תדעון כי אל חי בקרבנס הנה הארון וכו׳ - מייוור בילינו ביריתו הקיפוהעיר עם הארון וכו׳ - מייוור בילינו ביריתו הבילים בילים ב מתעשיו שהם המחוח והוה מה שמחד כהם יהוש בחות בי כל יוכל והוא היכול האמתי וכל מעשיו יעשה כרלוכו בכל הכתלאות: מעשה ידיי וגומר יר'שאז כודע בעולם קיום הבטחותיו ליריאיו והוא כקר'אמת הבנה חבר כ' עם ל' לעשוח מלת כל להורות כי כל יוכל והוא היכול האמתי וכל מעשיו יעשה בי אתו בחרו ביותי ביות ביותי ב נהנה חבר כ עם כ נעשות מנע כל באור זו על כל מחורים בירוח והוה נקר 'החר שמי שנחנם הוא קייסונצחי תמיד ימשך מזה שפעולותיו אמחיות ואמרותיו - והנה חבר ח' עם כ' לחבר זהכ' המשפע והדין שעושה ברשעים והג' שנאמנים כל פקודיו ומצוחיו קיימות וכצחיות כי אחר שמי שנחנם הוה יותר חבר מ' שם כ' לחבר דהב" המשפט והדין שעושה בו שניט והג שבטתכים בכעקת יושבית יא מיינו של מיינו של מיינו בשבת בס כודע ממנה שהעובר על מצות האל ית' יטכש ולא יצליח כמו שאירע מל הורות כי המן שהוריד לישראל הוא מלד קיום הבטחתו לאברהם גם כודע מהמן קיום מציתיושלא היה יורד בשבת בס כודע ממנה שהאל ימ' יטכש ולא יצליח כמו שאירע מנת מן נהורות כי המן שהוריו בעו הבשנים וייל פקודיו סחרי תורה והנה חבר ם' עם ע'לחבר מלח סע לומר הסע עלמך מן הדברים הגופניים והארציים הנפסדי והדבק בפקודי האל הסמוכי׳ בחנשים שהוחירו מהחן שניונו ביו בי החבר בי שהוא השכר האמחי שאין למעלה ממנו וכן הם סמוכים לעולמו של האדם ר"ל כל זמן שיחיה והם עשויי באמה וישר כי מיושרו יה 'הוא לחת לאיש בדרכיו לעד והוא רמז להשארות הנפש ולכן הקדימו לפי שהוא השכר האמחי שאין למעלה ממנו וכן הם סמוכים לעולמו של האדם ר"ל כל זמן שיחיה והם עשויי באמה וישר כי מיושרו יה 'הוא לחת לאיש בדרכיו כעד והוח רמז נהשחרות הנעם וכנן יאן מודב שבוו של למוד מה לחתים בדרכיו בי ישראל בקיימס מצוח הפסחודם מילה שלח להם פדות והוציאם מבית עבדים ועוד בהמשכם אחרי מברים מעליו והנה חשע החועלת הנמשך מאלה הפקודים ומהמשך אחרי העבודות האלהיות כי ישראל בקיימס מצוח הפסחודם מילה שלח להם פדות והוציאם מבית עבדים ועוד בהמשכם אחרי וכפרי מעלניו והנה משע המוענת הנמטן מוהר הבקור כי ההמוטן יוחן הבבירה שבוא ית' קדום כלומר נכדל מכל חומר ומכל דבר גופיי והנה נאמרו בפסוק זה פצ"ק לומר פי לדיק קדום והרלון בו כי מאמ" מבודתו לוה להם הורתו בברית קיימת לעולם והשיגו ממלות התורה ומספוריה שהוא ית' קדום כלומר נכדל מכל דבר גופיי והנה נאמרו בפרית היימת לעולם והשיגו ממלות התורה ומספוריה שהוא הרלון בו כי מאמ" שבדר תוכוו להם מו עם בכן היא מו בכי האדם לעבודת האל ית' ולכן סמך לזה ראשית חכמה יראת ה'והם דברי הלדיק המודיע לעם דברי הא ונסיו ודרכיו ומזה ימשך שהנפש החכמ שהיא הכדיק הם דברים קדושים וכנותיים לי מו בב שנים בכל היום לומר כי דברי הלדיק הכזכרים הם רשת אשר עמה יחשוך הלנשים לעבודת ה' והם רשת להכשל עמה הרשעים ביום הדין כי לא יהיה תהלת האדם תשאר ותתקיים לעד : והנה חבר בזה הפסוק ר"שת לומר כי דברי הלדיק הכזכרים הם רשת במושבים ביום הדין כי לא יהיה תהנת ההדם תשחו ומנוקייט כעו וייצי מלאתי כתוב וז"ל גדולים מעשיה' וגומר הכונה בעוך שלא הושג אמתחה נקראת דרוש וכשהושג אמתחה קרויה מושכל או מושג ואמר כי מעשי ה' הם לכם התנצלות כלל ע"כ: וממהרי"ע ז"ל מלאתי כתוב וז"ל גדולים מעשיה' וגומר הכונה בעוד שלא הושג אמתחה נקראת דרוש וכשהושג אמתחה קרויה מושכל או מושג ואמר כי מעשי ה' הם כהם התנכנות בכב ע ב. יותחיא של התפלי בהם כי אינם מגיעים עד תכונתם · או יר׳ באו' דרושים לכל תפליהם שהאל ית' דרש ושאל מהם מה היו רולים להיות וכמשו"ל כל מעשה בראשי' ב"ל גדולים וכוראים כי הם דרושים לעולם לכל התפלי בהם כי אינם מגיעים עד תכונתם · או יר׳ באו' דרושים לכל תפליהם שהאל ית' דרש ושאל מהם מה היו רולים להיות וכמשו"ל כל מעשה בראשי' בי כ גדונים וכורחים כי הם זרוטים בעונט כבי בשבי של נם תנים כל חבשים כלותר מעשיו הם בקנין ישבועה לעשות רלון כל הפליהם של ישרים ועדה הכו' שר"ל שמעשי כ' שהם גדולים שהשמש בביינם כברחווכו'. או יר' גדולים הם מעשי ה' שהם גדולים שהשמש בביינם כברחווכו'. או יר' גדולים הם שמשי ה' שהם גדולים שהשמש בנביונט נברחרוכו לו יו בנול טוט מבשיה של החוון שוט וו יו של החוון החוון החוון של החוון החוו בדוכ מן ההרץ כתה פעמים זו ע ביוכים מעם בריייי בין שעת הביונים מן שייין ברייה בדולים בהיותם כלקים בשביל ישראל ולא תאמר שיש בזה שום שכוי בחקו ית' רק אדרבה היד והדר פעלו בגבעון דום נעשה כדבריהם הנה כי מעשי ה' דרושים הם ומחוייבים לעשות חפלם ובזה הם גדולים בהיותם כלקים בשביל ישראל ולא תאמר שים בזה שום שכוי בחקו ית' רק אדרבה היד והדר פעלו בבבת הוס נששום היכו של היכו של היכו וכל זה היח לעצמו ולכבודו כי זכר עשה לכפלחותיו: וחמר בסוד ישרים ועדה למה שחין יכולין להלל לשום חדם חלה היח לעצמו ולכבודו כי זכר עשה לכפלחותיו: וחמר בסוד ישרים ועדה למה שחין יכולין להלל לשום חדם חלה היח לעצמו ולכבודו כי זכר עשה לכפלחותיו: להלל לש"י שאין אכו יכולין להשיבו לו"א שאכי מודה ומשבח לש"י בשוד שהוא שוה אל הישרים שהם החכמים ולעדה שהם המין העם וזהו פעולותיו שהכל הם שוים בזאת ההידאה וזאת האופן מן ההודאה הוא מה שהיתה כונת המשורר באומר גדולים מעשי ה' . ולפי הפיי הא' הי"לל לכל מאמרם לא לכל, חפליהם אבל הכונה היא ע"ד מ"ש החנא עשה רצונו כרצונד וכו' ר"ל עשה רצון השיי ומצוחיו באהבה ישמחה כמושאחה עושה מה שהוא ברצונך וחועלהך וחרנים בזה שיעשה ויפעל הש"י רצונך בלא מאמר ועשייה והוא אומר כאן דרושים לכל חפניהם: הוד והדר ונומר יר' כ"כ מעלה ים להם ללדיקים שהיד והדר של פעלו ולדקתו של כל חםיד וחסיד עומדת לעד מה שהין כן השמים כמ"שה והחרץ כבנד תבלה: זכר עשה לנפלאותיו ולא מלד מה שמעלה ומוריד אליי יח' דבר מזה רק לפי שהוא רחום וחכון ורוצה בתועלתנו שאם כוכור נפלאותיו אז שרף נתן ליריאיו כמשו"ל הביאו לפני עומר בפסח כדי שתהברך לכם תבואה בשדות וכו' וג"כ עוד חישלת אחר ים לכם שים מי שאמר שוכות אבות חמה ח"ו ובוה הוכרון לעולם בריהו קיימת עמכו . כה מעשיו הגיד לעמו כדי שיוכלו לשדדם כי בראוחם בחם במערבות השמים יאמינו שיקחו נהלת הגוים י מעשה ידין אמת וחשפט יר מעשה ידיו שהם השמים יש להם ב' תנועות א' כפי מהשחייב הטבע בסדר הבריאה שוהו אמת והנועה לחר' כפי

תחלים קיב אכן עורא

פקודיו די הם התורות והמצות הנטועות בלב כל האדם על כן אמר עמהם נאמני בי במוכים די השם סומכם לעד על כן יעמדו והוא עשה באמת ובדרך ישר בי פדות. שעם פדות לעולם ישלח פדות לעמי והם השומרים בריתו כי בריתו לעילם עומדת והוה קדום ולא יוכל נברא לחלל בריתו על כן מלת ונורא: רחשית בעבור שהגביה שהוא כורא אמר רחשים מבמה יראם יי׳ שכל טיב יש לכל עושי פקשון כל לחד מהעושי חהלהו שימדת לעד כמו בנות לעד עלי שור ויתכן שישוב ויון חהלתו אל שכל פורב ב ורבי משה אתר כי ה"ה ומ"ם עשיהם שבים חל החכמה והירחה והשלם כי העושים כפי מיובם וכדרך שיודו: הללו יה אשרי היש הכלו יה דבר המשורר כמוני והמרו אשרים

> איש ירא יי' ששמר נפשו ממצות לא תעשה לא בעבור תולדתו או פחד מלך או על דבר חרפה ובזיון רק בעבור יראתו מהש"י במצותיו חפן מחד י הם מלות עשה וטעם מחד כי בכל מחדו יעשה: גבורי חשר כ"ף כמו ועיר פרא והטעם כגבור כודע בדורו כן יהיה זמעו: דור ישרים : הוא האב והבן והברכה היא הון ועושה בכיחו וההון שיש לו לה עשהו בחמם וגול רק

סמובין לעלמי עלמים ב' מימכי בקור"יו: כמובים לער לעולם ב׳ מ׳ מכ׳ עשוים באבת וושר: פרותי שלח לַעמוֹ צוָרוֹ־לִעוֹלֶם בּריתוֹ בַּוְרוֹשׁ פוּרָקָנָא שָׁלַח לְעַמֵּיה פַּקִיד לַעַלָּם י׳ י׳ ונורא שבו: ראשית הבבה יראת יְהֹנֶה שׁכֵּל מְוֹב לְבָל־־עשׁיהַםְתְּהַלֹּחוֹ שירויחובְמָחֶא דְּחַלְתָא דֵּיוַישְׁבָלָא א ישרים י חשר יבורך יסיורשום עמֱרֵת לַעָּר: שַבָּא לָבֵל עוֹבָדֵירוון תוּשְבַּוְחַמִיה

הללויה שוביה נוחד אשרי הַלַלוּ יָהוֹ אַשְׁרֵי־אָישׁ יַרֹא אַת־יַהוֹוָה בטצותיוחפץ מאר: יְהְיָהַ זַּרְעוֹ דְּוֹר יְשָׁרֵים יְבֹּרָה: הוֹן־ ָּנָעִישֶּׁר בְּבֵּיתֻוֹ וְצִ**יְרָכְוֹחוֹ עכֵּוֶרֶח לָעַר**:

כן יברך גכר : גבור בארא יהים: זרעוד ועתה האל וברך את בישו עברך דשמואל י שוב עין הוא יברך י עברא וגברא פתחיף בן

רשי

סמוכי' - הם פקודיו על סמודה

עו מחוקין בעונשין וחוהרוסים

והפרשיות קבועות זו על 🏂

כסדר ולדרום וזהו שממר שלמבני

מסרה

פרות ג' חד חם' וסימ' ושמתל

פרתי פרות שלת לעמוי והרברב

עמופרותי קרמא חם': קיש

יבורף ה׳ ב'פתחין וסימן הנחכב

್ಷನಿ. ೨೧%

1

שוקיו עמודי שם ונו':

תורת הזוה

פיקורוי:

קַיִימָא לעלִמִין:

מיתעבדין בקוישטא ותירוצא:

קַיִימִיהן קַרִישָּא וּרְחִילָא שְמֵיהוּ :

דְּנְבְרָא דָּתִיל יַת יָיָ בְּפִיקוּרוּי צְבֵי

בדרתריציאיתברה: בולאועתרא

בַבֶּיתֵי הַ ווַבוּתֵיהַ כַּוְיִםְא לְעַלְּמִין:

וָבַר בָאוֹרֵיתָא יְתַוֹיָן בְנוֹי

מה שינזור הש"ים להשתנות שדרם בזכות ישרהל והיא נקוה משפע כי גדר המשפע הוא נתינ לכל דבר חקו והוח אומר מעשי יו יו משתנים פינגים המת ופינמים משפט כפי מה שיבאר הרצון האהיד חתנם כאתכי 'וקיימים הם לעד שלח ישתכו על פקודיו כמו שלח יפול שום שכוי בו ית'וו"ש סמוכי לעד לעולם שלא ישלו ועשויים בהמת וישר שלה כמבפע שישתנה ע"כד: עוד מלאחי כחוב זכר לעוכם וגומר יר' עם היות כי הפלח לעוכם לה ישכה וכמו שהומרים הטבעיים על מה שהנעד ירחה וכו'כי הות פלח בטיניו ולפן הור זוגר חותו תמיד ולכן נה היה ה'צריך לעפו' זכר לנפלאותיו יעכ"ז להיוחו חכון ורהום עשה הזכר ועל זה הדרך יכורש חומר נפלאים מעשיך וכפשי יודע'מאד ע"כג עוד מלאתי בתוב אודם ה' בכל לבב בסוד וגומר יר' להיותי בסוד יכרים ועדה שהם ב ב"ת יכולני להלל לה' חהוה בב"ת ית' י או יר' רודה ה' בכל לבב בין ביצר הטוב בין ביצ"הר הוד והדר פעלו יר׳ כשהש"ית עושה היוה גם עישה נסבחוד, נס והוא אומר הוד והדר לאותו נס ושוא בעבין מה שבעשה להנכיא מישאל ועוריה שירד גבהיאל וקרר מבפנים וחמם מבחוץ יו זכר עשה לנפלהותיו יר׳ עשה הפלחים בעת הלורך וריחם עלינו כדי שנוכור חותם שהם היה עושה הותם שלה בעת הצורך לרחם עלינו לה היינו זוכרים חותם רק היינו שוכחים הותם : קדוש ונורה שמו יר' הדוש בהכלת ישראל וכורא בטביעת המלריים בים: עוד מצאתי כחוב הללויה אודה ה' בכל לבב יר' עם היות שה ן ראוי להללו, ית' עם כו' כל זה אודה ה' בכל נבב וזה באותו הפוד אשר לישרים ולעזה והום כי אין הכונה להללו מלד מה שעושה עמנו ובון כי מלד זה ימשך בוק רק כמודה וכו בל מו יר שם היום שפוח ית' כעת כביכול שמו יה למה שחכו בגלות וצער רחוי לכו להללו כי לפי ההמת הכו מהללים לו בכל שמי והף אם לא כוכיר כי אם שם זה והוא בוד ה'לישרים יודעי חן ש בשם יה הוא שם י או יר' נהלל לו לף בהיותכו בגלות וכו' כמו שאמרכו בזה למה לפי שלודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה והוא כחשו"ל שכל הבוכה ומתאבל על חורבנה של ירושלם אכה ורואה בנהמתה והוא באמת בסוד ישרים ביתות המשיח ובו'דרושים לכל חפציהם **ר"ל בהיות** הדבר ברצונם וחפצם ולח בעל כרחם ע"ב אמר יצחק: או יר' לומר שלח לבד מהם דרושים בשביל כל מה שעשו בפעל מפעל המעלה רק שהם דרושים ג"ב בשביל כל מה ששמו ברלוג'וחפלם לעשות מן הטוב כי מחשבה טובה הקב"ה מלרפה למעשה ע"כ י והבא מארי ז"ל פי' במה שלמר הכתוב עולים ויורדים בו שר"ל שרם האדם ירצה יהיה המלאך עולה במדרגה עליו או ירד וכני והוא ע"ד מה שביארתי אני במה שלמר הכתוב וגם את העולם נתן בלבם ומה גם אם יר' באומר בלבם לרמוז על ענין מחשבתם בטיבה כי אם היה העולם מחצה זכיות ומחצה עונות וצדיק אחד יחשוב לעשות מלוה א' הנה במחשבה ההיא יפריע את העולם לכף זכוה וכו' והוא אומר פה דרושי' לכל חפציהם: עוד מלאחי כתוב או יר' על התורה בהומר והלוחות מעשה אלי"ם וכו' והוא צאמת כי בה ימלאון כל הדרושים וכו': הוד והדר פעלו של הטבע האמור כי ישתנה וכו' ולדקתו וְהוֹא כֹהְוֹמֵר צִדְקָה עשה ה' עם ההרים שלא יעלה תהום וכו' עומד' לעד ולא יעלה לעולסג זבר . עשה לכפלה היו למו שאמ׳ בכל התפלות זכר למעשה בראשית זכר ליפיאת מצרים :

תחילת ה׳ אבן יחייא

סמוכים וגוחר כי מעשיו ופקודיו הם פמוכים ולא ימוטו לעד ולעולם להיותם עשויים באמפ וביושר . כי הדברים הבלתי כעשים ביושר ופראוי אין להם כמך והעמידה וקיום . וההפך הכעשים ביושר ' פדות ובו' ואל תחשוב תועה במעשה ה' אשר השפיל שאר הגוים והרים קרן ישראל שהיה לאהבתו אותם ולא להיות האמת מהדין סובל ככה והאהבה מקלקלת השורה והראיה כי למעש' ההוא לא היה שמך וקיו' כי גורשו מארלם זנגלו בראש גולר וירב בבת יחודה תאניה ואניה : כיזה היה כדי ליסרם על חטאתם יולא יתמיד כן כי פדות ישלק ה' לעתו ויפדם מהגלו הארוך הלו . כי הוא אשר קדוש וכורא שמו . לוה שיהיה מתמיד לעולם בריתו עם ישראל י ואם ילכו בגלות כדי ליסרם עוד ישובו ויעבדו את ה'אלהיהם והיו כק למעלה י האפיתם ונו' ניהיה לכל העושי מהחומה הישראלי מה שיחייב ראשית החכמה שהם המשפטי' שאלו לא ככתבו 👚 השכל מחייבם בראשית החכמה שהם המושכלות ראשונות כרוצת שירצח וכן.זולתם 🚉 ולפל עושיהם מה שיחייב יראת ה' הכלמד מתורתו הקדושה שהם המצות שאלו לא ככתבו לא. כדעו . שכל טוב והצלחה בעולם הוה . כי מהיה ענינו מן זיהי דוד בכל דרביו משכיל . ומהלתב מכל אחד מהם תהיה עומדת לעד בעולם הבא:

אשרי ונות' נם המומור הלו נעשה באלפא בי'תא שתי אותיות בכסוק ושלב כיב הללויה

בשנים האחרונים כקודם למעלתו כי כוכתו לספר אושרי האדם ואופב השבתם . אמרי וגו' האושרי' כלם הם מהאיש השלם שחוא יכא את ה' ולכןיתרחק ממלות לם תעשה והוא במצותיו חפץ מאד ולכן יתקרב אל המצות עשה . נבור ונו ספר האושרים הוומם ככללים בפלשה סוגים שהם השלם מתכות שנתן הק"בה לחברהם חביכו . מתנת הודע . ומתנת הארץ ומתכת האלוהותי וכנגד מתנת הזרע איור יהיה זרעו בארץ שרמז לרוב כמותו כי נתפשפת בכל החרץ ושיהיו כעפר החרץ . ובאיכותו סיפר כי יהיה גבור וברים חולם . ולח כבזה ובעל מכאובו וידוט חולי מפני ריבוייו 🕆 ויהיו כלם טובים ובעלי מעשים טובים כי יקראו דור ישרר 🕆 ויבורך הדור החום חכל מכיריו ויודטיו ' וככנד מתכת החרץ המר כשיהיה בבתו בחרץ ישרש לם יהיה מאשר מטה ידם אבל יהיה לו הון . דב שהוא הממון והנכסים שהוא עושר מקרה · לו טושר מבתי' וכחלות ומקנה כבד מאד שהוא העושר העלמיי . ולא יהיה כנבל כילי כליו רעים כי כתון יתן לעני חשלו ולא ירע לכבו בתיתו ולדקתו שהוא עושה עם הענייו' היא חתחיד' ועוחדת לעד ' וכנגד מתכת החלוהות אמר זרת בחושך ונו' כי החל שהוא תכון ודחום וכותן לחד דעם בתקיכה ל והוא לדיק לתת לאים כדרפיו:

בתן וגומר יר' הט יקרה היום בער לירילינית' הוא כי יוכור לעולם בריתו אשר כרת את אברהם כאו"ל כי אברהם שאל מאחנית' ים רין ובו": כה מעשיו הגיד וגומר היא אומר בראשית וגו' וספר כל הענין ולה התחיל מהחום הזה לכסוכו' רק התחיל מבראשית לספר מה שעשה אברהם שלבני הפלגשים נתן אברה' מחנות וכו' ולכן לא יכלו לישאל מאת ישראל הירושה והאם הותר לחת להם נחלת גוים - הו יכוין על ידיעהם להכוך סדרי בראשית וכו'מעשי ידיו אמה ומשפט כהמנים כל פקודיו יר'הנה התור'היה ג' חלקים חלק הנוגע בהלהיות כשמע ישראל וכו' - וחלק משפשים וחלק החקים ולכי הכר השר חודה שהב" חלקים הם מהחוית" א"ב תודה בחלק הג'יהוא חלק החקים והוא אומר נאמנים כל פקודיו ולא חלמר שח"ו יסתר איזה חלק מחלקי התורה כי באמת הם שמוכים זה לוה ואין זה בלמוה ולמה לפי שהם עשויים באמת וישר ואין באמת פחות ויתר י פדות שלח לעמי כשליה לעולם בריחו והוא יום מחן תורה ע"כי והנה בפשוק האומר באלי"ם הללמי כל היום וגו'מצאתי בתוב שיר' במדת הדין יש לכי יכולת להלל אך לשמך המיוחד כידה הודאה לבד ע"כי והוא אצלי אומר פה הללויה אודה ה' בכל לבב וכו': אמר עוד גדולים מעשי ה' והכוכם לרמוז על הימים והנהרוח וכאומר יורדי הים באכיות ונומר העם האו משביה' כי היירדים בים ובנהרוח ילילם ה' מהם ולא יוכל שאונם להרע להם אחר היותם ישרים ר"ל לומדים בחורה הנקרם מישרים כאומר מישרים משפטיוכו׳ ולמדכו יוכאן כי מי שירד בים ולריך להודות לה׳ בסוד ישרים וכו׳ ולומר הגומל לחייבים טופותי – הוד זהדר פעלו הוה הבאת היסוףין על האדם והחולי כי מצ בחומ׳ שרף כתן ליריאיו והוא ענין השירוף דעם והחוליוכו׳: זבר שפה לנפלאותיו כבר ידעת מה שפי׳ הראב"ע כי במה שהוא ית׳ חנון ורחום לצועקים אליו עשה זבן בפלאותיו במלרים ע"כ ובן עשה עם החולה שנתרבה בעזרוית' והיה הכון במה שלה הביה עליו יסורין שיש בהן בעול תורה והיה רחום במה שרבה אוהו: הויד' ערף ומזון נהן ליריחיו ויזכור לעולם בריחו עם זרע הברהם שלה יהבדו אן היעולם הז בהיותם הולכים במדברות להביה טרף לביתם - או יר' כפי דרכי זה ע"ד מה שביארתי בספר חסדי אבות במ"שה על מה אבדה החרץ וגומר נלתה כמדבר מבלי עובר ויהמר ים על עוובם את חורתי ועל כן אתר פהפיוכור שי לעולם בריחו והוא בריה החורה אשר האדם לומד שעל כן אפילו בהיותו במדבר בוא מציל אוהו אם הוא עוסק בחורה כי עם זה שיעשה הנה מהמדבר יינשה ישוב ר"ל שבסבתו אין השולם בחדבר תבלי עובר ולכו פשיעבור בחדבר ימלאנושם בסבתו עוברים ושבים כדי שיורו לו את הדרך ולוה סמך אליו אומר כח מעשיו הגיד לעמו לתח להם כחלם גוים והיא ארן ישראל כי לעיוו הגיד ה' ההחשים למעשיו ית' ר"ל הכחשים לבמים ולארן בקימם והוא בענין התורה כי בסבת התורה העולם מחקיים וכדי לתת להם כחלת השבעה עממין הגיד להם את התורה כי אם הסילמדורת התורה תהיה הנחלה הואת כחונה להסואם לאוהנה במקום הרוא יהיה כמדבר מבלי עובר וא"כ האים אשר עבר במדברות והוא לומד את התורה או שבסבהו לומדים פוחם אחרים ראוי הוא לושיהיה כישע וגומר וכמו שהיה הדבר ביששכר וזבולן ושמעון אחי שוריה: מעשי ידיו ובושר יר' מעשי ידיו בושר ומחומשפט אם מה שהביא לישראל בארצות הגוים ולם מה שהוציאם משם ובימנים הם כל פקודיו ית'ר"ל נאמנת היא האורה להציל את האדם העובר במדברות וכן פקודיה הססמוכי לו לחד לעולם ועותיים לוכי ביושר הם עשויים מאת ק" או יר׳ באומר כאמנים כל פקודיו לומר מדבר בעלמו שאמר דע"ה באומר כי מלאכיו יצוה לד לפמרך בכל דרכיך כי בכל הדרכים שהאדם ילך בהן הפה המלאכים ישמרוהו ויצוהו ויעשו מה שהופקדו עליו ועם מה שפירשתי על דעמרו"ל בפסוק כי מלאכיו יצוה לך שהם המצות שה' צוה לו שלהם לעשות יפשר הרבה מאד אומרופה נאמנים כל פקודיו לפי דרכי זה והביפהו כי טוב הוא פדות שלח ובותר זהו רמו אל היולא מבית האסורין כשם שהיוישראל אסורין במלרים וכתושארו"ל וגם זה היה בשביל התורה כי קדוש ונורא שמוית' וע"י התורה יתקדש שמו ית' הזו ור' קדוש ונורא הוח שתו ית' תמיד ואטי שלביכול ירדה שכינה בתצרים להצילם עכ"ו קדוש וכורא שמו יר לשית חכמה יראת ה'יר' ראשית חכמה במה שירדה שפינה כביכול במצרים הוא יראת ה' ואין להרהר בו ושכל טוב הוא למי שלא יהרהר בזה וההלחושימדת לעד. עוד הפשר לומר כי הפשוק הא' הוא הקדמה אל מה שירצה לומר מענין הד' הגלות במושביארתי בתחלה והפשוק הב' והג' הם על ענין החלוקה הם" ובאוחר הודוהדר שעלו יר' לומר כי פעלו בים הוא הוד והדר כי הנה פעמים רבות ימלאון בים בי אכיות המ'הולכת ללפין והאחרת הולכת לדרום וכלם במקום אחד ווהו בודהי הוד והדר לה' ואומד ולדקחו יחזור הל החיר /כי זכוחה יגן לקיום העולם על זה הסדר . חובאמר כי בב' הפסוקים האחרים כיון אל החלוקה הב'והיא ענין חולה שנהרפא כי במה שה' הוא חנון ורחום ויסלמ לייונוחיהם וירפה חת חוליים כחותר השולה לכל עוניכי הרופה לכל תחלוחייביעשה זכר לכפלחותיו כי החדם הלזה יוכיר תתיד נפלחותה׳ וידברם אל בני החדם: פרף נתן וגומר הוח ענין אירוף הדעת אשר לחולה כאמור י ובשני הפסוקים האחרים כינו אל התלוקה הנ'יפיא ענין הולכי מדברות ויר' כח מעשיו הגיד לעמולחת להם נחל מניים ומעשי ידיו אתתומשפט ונאמנים הסכל פקודי וכחי שפירשתי בב 'הפסוקים החחרים כיון אל החלוקה הד' והיא עכין היוצא מביק האסורין הכוכר בפסוק פדות שלח לעמו והקדים אליה דומרו סמוכים לעד לעולם לומר כי פקודי ה' הם פמוכים כדי ליבור לכל עושי רלונו יח' לעד לעולם ופו' כי כמו כן פדות שלח לעמו במצרים בהיותם אסורי' והוא לפי שרצה לצוות לעולם ברית החורה אחרי צאחם משם. ופסוק ראשית חכמה הוא כולל גיב אל כל המומור כמו שהוא הפסוק הראשון ויך לומרכי מי שרולה להתחכיבדי להכצל מכל אלה הד'דברים יירא את ה' ובזה יהיה שכל ובינה והצלחה לכל עושי החכמה והיראה כי תהלחו תעמוד לעד וינצל מארבעתסוהות בעצמי מ"ש למעלה מי תכס וישמור אלה ויתבוננו חסדיה':

לשרי היש ירה את ה'וגומר בכתיבת הה"ר שלמת אלטוכטוסי ז"ל מצחתי בתוב הנה חבר זה המזמור על פדר אלף בי"ת כקודם אליו לרמוז אל מס שנאמר למעלה והוא כי קיב הללויה כבוד החלית' ועשר ספירותיו הן מחופפות על איש זה כל היום להיותו מחושר גם בע"הו יען הייהו משיג עשר חמרוחיו ומקיים עבר דברוחיו ומשיג ומציןי׳ ספירותים וקיות איוב׳ בפסוק א' הוא לרמוז, כי לוה המאושר ראוי להיות אב ומישיר לכל בני. דורו או אב בבורים וכו׳ . בבור בארץ ונותר לי אני שלתה הכוחב רמר שעם שהיראים להה׳ הם על הרוב קינים הת גופס פדי לפגבור חה השכל נחשר חוה שהבכי אשר יולידו יהיו חלושי העבש לפן חמר שעפין גבור הרץ יהיה ורשו ובסבתו זרת בחשף אור לישרים ע"כ: בי לשולם ובומר לוכר עולם

וזוכים לפד לפולם פשוים בומתוישר : כלם סמוכים בשפם של אמת לשולם ופשוים כישר שהם מיוסדים על תשפטישר: פדות שלח לפתור ביניחת מנרו בדי שלח ימנעם השעבוד מעסיק כתורה ובעלות וכוה: כוה לשולם בריתו" כחתרו כי טל פי בדברים בחלה ברתי חתך ברית : ונוה והלשולם כי חענם: קרושונורה שמו כי חתנם שתו התורה על והותו פודה פליו שהוח קרום נלחי כלתי משתנס יהוח נירח בועל ועונש רחשית חכמה ירחת ה' ורחוי כלעדי חלם לעסיק נתורה יתנות כי חתנם רחשית ותכחר כל חכפה היח ירחת ה' שתהים כהכרת בדלו: שכל טוב לכל לושיהם ' והתכות הן נותנות שב! מוכ בזה לכל שושיהן בלדק על כן ולדקתו: כחתרו מניד זנדיו לישקב לחינום כן לכל גני : מהלתו עיתדת לעד" וכוה התכחר שנהלתו חשר התחלנו כה כחתרנו הללויה היח עותדת לער בעתו חזר סכין לו להכין חת כל חלה:

> טה פוומור ממר המשורר מישום כחורה ובחלות השרש בנדקה חירחת בדלו ם הקנ"ז ומחובה בהכירו ד כי פייו יוכד להיות מהרשי בעילם הוה ובעולם הבלון למכן

חים י חשורי うだっと במים בשני שולתים יהיו לחיש ירחה". חסר בתכותיו חפץ שחד לא כלבד מוכד תירחה הכל מהדב בוכד מזקבה: גב ד ב דן יפס והיהיה גכור בחרן לקרות בשם ה' נגד בע בדים ולהוציח Dρ ו ממים' וחו: יכיה ו או הול ישרים ' כי אפים הת כניו משרו דרך ס'וכוה יה של בול ברים יחשר ב יכורן : כחופן שיהיה : הון מג שר בכיקו שיחכל פרי מעזיו בעולם הוה ונדקתו פות זלמד' ופקרן קייפת נו לת'ה יוה בתבחר בנסיון כי ככר:

בוה התוחיר נוחן החשורה תודה לאל יתירך על הישועה העתיוה " ואחר:

הללויה הללי חת מולמים של שקיים חת בכיו בין החומות שביו שועהו שלים בכל יום ויום לכלות : הללו ענדי ה'י עתה שותם עודי ה לבדו ולח שבדי החומות י כללו חת שב ה י של שיטופר שמו נכל הזרץ כי מענם עתה:

ממור ח

כת כנורת החל יתנרך עד חשה ירחה בנריו בשפלתן יחנדן שלכם י פור היכל יו פעם אחרי פעם ועעם נתן נחביונים י חמום מי שלח כלכל דגריי בחשכם עבדי וי אתם עבדי וי' כמו הקהל מקם אחת לכם ואמרו

תֿאר על משקל עלום וככה סמוך לבו כלרה שתבח עליו לבדו מאויביו: פורי לח הזכיר פעול פור גם נתן כי הוח כודע כי מלת לאביוני׳ תודיטכו־ וטעס לדקהו כי מדרך לדק לעזור בני גילו או על דרך ולדקה תהיה לנו: רשע הפך הלדיק בראותו עוסר הלדיק יכעם ברוב הקנאה ש כיו כפי מחשבתו שיחרוק עוד שיניו להנקם וזה יהיה כי ימם כל זה שיתשוב וככה תאות רשעים שיתאוו רע לטובות : • הללויה הללו עבדי וו׳ . טעם להמר הללו שלשה פעמי' כדרך

כן יהי ווחת היא התהל בחתח:

יירת כילבו בטוחבשם והית

<u>זָבַלָּהֻ בַּהַשְׁשֶּׁךְ אַוֹּר לַיְשָׁרֶים הַוֹנִוּן ֶ וְבַתַוּם נְיֵהִיּהִי</u>יׁ ַרְנַחבַּחָשׁוּבָא נְהוֹר לְתְרִיצֵיָא **בְּחַבּ** יוֹנְנָגְא נְרַחֲטָנָא וֹצִּדִילָא: שובראיש חונן ומלווה ָטְבָא **ְחַיִים עַל**ְעַנְיֵי וּפוֹוִיף יְסוֹבֵר מִילוֹי יְבַלְבֶּלְ דְבָרָיו בְּמִשְׁפָט: בִי־לְעוּלָם אַרוםלַעַלָּם לָאיִווּעַ כהלכתא: לָדָבְרָן אָלָם יְהֵיזַבִי: מִשְׁמוּעֵרָא משמועה רערה לא יירא נכון לבו

בישא לָא יָרָחַל הָקין לִיבֵּיה רְחִיץ סַבּוּה לַבּוּ לָא יִירָא כֹּי בֹּחַדִּשׁל בַמֵּי**ִמָּרָאַדַּיֵי**׃ סָמִיךְלִיבִּיהֹלָאַיִּדַחַל עד דוחמי פורקנא בעקתא: בדר מסוניהיה כלחשיביוכיתיה קייטא שניו יַחַרַק וְנָכֶּכָם תַּאֲוֹרָת רְשָׁעִים יֹחִס כּמּים לְעַלְטָאתוּקְפֵּיה תְרִים בַאַיְקָרָא:

רשיעא יחמי ויכעום עלוי שינוי יעם׳ ַנְאִיתְּמְםָא רִיגוּגרָשִׁיינֵגי תַבִּיד**:** הַלְלוּיָה שַבְחוּ עַנַרַיָא דַיִישׁבַחוּ וַת

יָהָנִי שְּׁטָא דַיִי טַכּרְן־ מהשתא

נטוח ב' חד חם' וחד מ"ל וסימ' יצר סמוך : משמועה רעה לא ירא : קדמ' מלא : סמוך ב' וסימ' יצר סמוך : סמוך לכו לא ירא : וכעם כ' חד פתח וחד קמץ וסימ' רשע יראה וכעם שניו יחרק : גם כל ימיו בחשך יאכל וכעם : קדמא פתח : ואינוו מן א"ב א'פתח וא' קמץ וסימ'

ָלארישִׁוֹטלְוֵבֶר עוֹלָםירְוֶיָת צַּדְּיק:

עַר אַשֶּרייִרְאָח בְצָרִיו: בּוַרִינְנְחַן

לָאֶבְיוֹנִים צִרָּקְתוֹ עַבֶּעֶרת לַעָּר כַּוְרַנוֹ

הַלְלוּ נָהוֹ הַלְלוֹ עַבְרֵי יְהְנֶדִה הַלְלוּ

אַת־שֶׁםיְהוָה: יְהַישֵּםיְהוָה מְבֹּרֶרֶה

בַּטַּחַבִּיהוָהּוּ

נמסר במס' רבת' בערך פתח: קי"ג מברך ג' וסים' את אשר תברך : יהי שם יי' מברך : ויאמר ערום יצתי : וא'ומברך וסים' ועתה הואלת לברך את בית עברך רר"ה:

ורח . הלרות דומות לחשך במו העם ההולכים בחשך והישועה לחור על כן כי חשב בחשך יי׳ חור לי והנה בבא הלרות על העולם יזרח אור לישרים והוא השם שהיא רנין

ורחום ולדיק או יהיה אור מושך אחר עמו כאילו הוא אור חנון: עובי כמו הפיך איש עוב כמו כל רבים עמים כי הכל נכין בלשונינו או עצמו מה פיב יכבה ביה

טוב הוא איש שהוא חוכן ואמר חוכן ללכת אחרי השם שהוא חכון ומלח יכלכל כפול כמו וכל בשליש . - במשפט באשר הוא ראוי לעשות י . - זיש אימרים כי יכלכל כמו יכלכל

מחלהו: כי : הזכיר כי אחריתו טובה זזה הוא כי לעולם לא ימוט הלדיק יעמוד זכרו כדרך ולדיק יסוד עולם: משמיעה : שהיה כללת עמו או מדינתו והזכיר למה לח

זרמ בחשך אור: במו הזרים ה וצוריק: ומדרשו כוא עלמו כביכול נעשה להם אור כמו יי' אורי וישעי מוב איש חוכן ומלוה וגו' . שחוכן דלים ומלוה להם ואינו מדקדק **לומר אין יכולת בידי ואת דבריו** הלריכין לו במאכל ובמשתה ובכסות מכלכל במשפט ובמדה וחם על ככסיו: יכלכל דבריו י תָּרוּם בְּבָבוֹר: בְּישְׁעִ יִרְאָּהי וְבָּעַם במספט מנהיג חפליו: נכון לכו . נאמן לכו ליולרני סמוך לכו . נשען ובטוח על הקב"ה רשע יראה וכעם י לשון פעל כמו ויכעם לפיכך נקוד חליו א קמץ וחציו פחח וטעמו למטה:

אבן יחייא

תאבר:

אף בהיותם כחושך מחריותם ובעוד בחיים מרח אור החכמה והאור האלמי לישרים האלה 🌣 מייתם כי זהו כם נפלא כי הנפש המוגשמת משינ השגה נפשפת מהאור האלהי ומדכק בו סתהלה וחהודאה לגדול אשר הגדילכו על כל ככרא " עוב וגו' כי האיש שראוי שיקרא טוב הוא וחלוה לבלתי רוצים לקבל ויכלכל דבריו המטיב לאלת ולכן חוכן העניים מקבלי לדקה במשפט ' שבכל מדומיו יבחר באמצעי כי הוא שכלות לחת כל אשר לו לצדקה ולישאר עני מודד ללחם אים כי הוא עושה לדקה בכל עת האן את בני בתו בכבוד ובלי עין יכן בכל שאר המדות באוי לברות מן הקצוות . כי השם דרך יראה בישע אלהים . כי לעילם וגומר כי לעולם הזה לא ימוש י ולעולם הבא יהיה זכר לדיק לברכה י ובעולם הזה משמועה דעה לא ירא י להיות בנו נכון ונשום בה' ולהיות סמוך לכו ונשען בה' לא ירא לעד משום רע ' אבל יקוה אשר יבאסן בצריו - פזר וגו'ולהיות כי כתן לדקה לאביונים בפיזור כי ביודה הואת הוא טוב להטית אל הקצה האחרון . לכן זכות הצדקה הואת תהיה טומדת לעד בעולם הבא והקרן מככסיו לא יחשרו בעולם הזה מפני הפיזור ההוא . כי אדרבא תרום ויתרפה ובכבוד גדול כי האל יצליח דרכיו ניהיה משכיל בכל אשר יעשה : רשע וגו' והרשע יראה הצלחתו וכעם מפני דוב הקנאה ושביו יחדוק וימס לכבו שהם תולדות הקנאה - כי רקב עלמות היא : ותאות רשעי להגיע אל ההצלחה ההיא תאכד . להיותם בלתי ראוים אל ההצלחה כי אם אל האבדון החלטי:

הללויה הללו וגו' הנה לשבח ולמעלת המומור הלו והה' מומו' הנמשכים סדרום תו"ל ששתם לאומדם בהלל בימים החייבים לאומרו כח' ימי החג" והימים הקדושים משאר המועדים וזולתם . כי הכ' הראשונים הם תודה לה' על יציא' מלרים והשלישי הוא תפלה אליו על הגלות הארוך הזה יוהג' האחרונים הם מודה לה' על יליאת הגלות המר סלוי הללויה וגו' הם דברי המשורר דוד לשומטים אותו : הללו שם יה שהיא המדרגה אשר בה מפרכם ומכלכל העולם הגלגליי והללל עבדי ה' שר"ל המדרגה אשר בה יפרכם ויכלכל העולם המלאכיי שיקראו עבדיו להיותם היותר קרובים אליו והללו את שם ה' שהיא המדרגה

אשר בה יפרנם ויכלכל העולם האלהי - יהי וגומר יהי עם ה' מבורך מעתה ועד עולם בהנהגתו לעולם השפל יור"ל בשעתה ועד עולם כל זמן שיתחידי: יהותר אם רוצה שיחן לו בהלואה וכו' ואומר יכלכל דבריו במשפט יר' שאינו נותן יותר מסחותשי או יר' ולא ידבר לו דברים שמתוכם יבא לבעוט הלוה בהלואה: בי לעולם לאימוט יר' אם לא וחותו מטריבים מו ולוכר עולם יהיה לדיק בעל לדקות ולא שיאתרו לו כי מקרה הוא שקרה לו לתת כ"כ בפעם אחת כמושהוא העין במי שכוהן הלדקה בפעם אחת כי יותר שוב מתכו הוא האיש יתן יותו מטושם בכם המוח בחורה בזה על היות אתו קנין הגדיבות ולכן לדקתו עותדת לעד שתמיד יתן מכח הקנין העוב : משמיניה רטה ובימר לל יירא סיאמרו לו שח"ו טבעה אשר יתן מכזקה ההיא בפעמים רבות שמורה בזה על היות אוחרים או שיבון ברחי ברובים לא יירא שיאמרו לו שח"ו טבעה אשר יתן הכלקה ההיא בפעמים רבו ברובים ומורלונית שואמרו לו שירון ברובים ברובים לאירה שואמרו לו שירון ברובים ברובים לאירה שואמרו לו שח"ו טבעה השר יהן המיקטים מבשמו של היה מתברך מהעניים ומן הלויים שיאמרו לו שיהיו נכסיו קרובים לעיר: סמיך לבולא יירא עד אשר ירוב בגריז ועד בכלל שאפילו שיראה בלדיו אחה ספינתו בים ודומה לויען כי תמיד היה מתברך מהעניים ומן הלויים שיאמרו לו שיהיו נכסיו קרובים לעיר: ספינתו בים ודותה כו יען כי מעל ל שני היו ביל מה הלוה תמיד וה' ילוה לו כי מלוה ה' חוכן דל: פור נתן לאביונים בפסוק זה יכוין אל הגבאי לדקה כי לפי האמת אינם כיהכים דבר דבר רע לא יירא כלל כי יודע הוא שכאשר עשה ועשה לו והוא הלוה תמידות וער" זהלד מה ואחר עלורת מיניים ושני לאביונים דבר רע לא יירא כגכ כי יודע הוט שנושו ששני בשל הוא מה שהם מפזרים ועכ"ז בלד מה יאמר עליהם ענין הנתינה ולכן לדקהם עומדת לעד: - ועל זה הדרך ביארתי בספר אסדי אבות משנת מערים מכל מה שמחלקים לעניים כי מממון ההקדש הוא מה שהם מפודה לעד ואהם מעולה אני נילונם שבה בדר באלו ניבר באלו ביארתי בספר אסדי אבות משנת תכיםם מכל מה שמחנקים בעניים כי עמשין היהיות לבת חסיימת לעד וההם מעלה אני עליכם שכר הרבה באילו עשיהשוחות מובן מעומו עם הקדמתי זאת : קרנו חרום וכל העוסקי עם הלבור יהיו עוסקי עמהם לש"ש שוכות אבות מסיימת לולדקתם עומדה לעד והוחם מליבת שבירים באוריל אוד באיל אבור יהיו עוסקי עמה בינים מחרי העשירים אחרי העשירים ואומרים עליבת שבירים באוריל אוד באיל אבור יהיו עוסקי עם הלבור יהיו עם הלבור יהי בכבוד מלחתי כתוב מדיב בהנשים שהות של ביו בשפת של היים לדקה וכבודי ומלחתי כתוב טוב חים חוכן ומלוה יכלכל דבריו במשפט יר' מי שהוא שלם לריך שייליא' ממוכו בדרך מתוכה ובדרך שונה מה' ע"כ - או יר' באומר קרנו תרום בכבוד ע"ד ימלא חיים לדקה וכבודי ומלאתי כתוב שונה של יבישני בדבריו ש"ב - יובר ע"ד בוחב בחד אוד ניים ביו בחום של יבישני של יבישני בדבריו ש"ב - יובר ע"ד בוחב בחד אוד ניים ביוליא' ממוכו בדרך מתוכה ובדרך

תורת חסד

במה בינון חומות במות במות הוא מלוה וכו' והיינו כמי אומר וחפק לרעב נפשך כי במעט את נפשו הוא מפיק בנוחכו הדבר בשעת דוחקו ב הה"ר שלמה הלעוכטוסי ז"ל מלחתי כחוב הללועבדי ה'יר'עד עתה היותם עבדים לצבא השמים. ובהיותכם עבדים לפרעה נמלאתם עבדים לעבדים ועתה אתם קינ ככתיבת עבדי ה' ואדונים על כלם : המגכיהי

הלל וזמרה

יצחק הן אמת בחחלת חבורי זה המרתי היותו עשרה מאמרות לבד והם תהלים משלי איוב דניאל ועזרא וחמש מבלות אך אמנה להיות גם כן אמת כי בהקדמ" יבותן אן חותו בתחוכת ביב מולאי פירושו של ההלל מהחסיד זקני ז"ל חברתי אליו ביאור מה אל ההגדה וקראחיו בשם הלל וומרה והיה הביאור הלוה גדול כפי ספר יפק רצון אמרתי כיבמולאי פירושו של ההלל מהחסיד זקני ז"ל חברתי אליו ביאור מה אל ההגדה וקראחיו בשם הלל וומרה והיה הביאור הלוה גדול כפי とはて מפי פין, בין יותו זל מחדל מלהבים בדפום עיקר ביחורי בהגדה וחתבר איתו אל ביחורי בהלל כפי מה שחנני בו ה' וחעור עם ביחורו של זהני הנ"ל ואת כל מה שרליתי לחבר אל ספר ההלל וזמרה אשאירנו לחבורי הנדול הנק' סולת המנחה אשר הוא ביאור חמשה חומשי תורה:

פירש ההגרה

לפתא שנית וכו'יצל כי מהוענין איתרו הא לחתא שניא די אכלו אבהתנא וכו' אצל אומרו כל דכפין ייתי ויכול כל דצריך ייתי ויפסח · ב' מהו היתור הלזה דדי היה ババ בשיחתר או כל דכפין ייתי ויאכול או כל דלריך ייתי ויפסח . ג' דלתה בכל דכפין אתר ויאכול ובכל דלריך את' ויפסח . ד' דדי היה בשיחת' השחא הכא שבדי לשתא הבאה בארעא דישראל בני חורין וכמו שכחב הרי"ח ז"ל ומהו ענין אומרי השחא הכא וכו' אלל הנאמר · ואומר כי באומרו הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמלרים ר"ל שמייב האדם הישראלי לקיים מה שנאמר בפרש' ראה שבעת ימים חאכל עליו מלוח לחם עוני כי בחפוון ילאת מארץ מלרים למען וגו' וכמו שפי' רש'י

תהילת ה׳ תורת חסר

טולם יר' בזה שאז יזכרו כל בני העולם וביום הדין הגדול ובזמן התחייה וכזמן הפטיר 'כשישאלוהו כשחת וכתת בחמונה יהיה זה החים לדיק וימנה עם הלדיקים לחיי עד י וחבר בפסוק זה כ"ל לומר שהוא יכול על כל זיהיה יכול מכל ושלם בכל זיתברך בכל מכל כל והוא בוטח באדון הכל והוא ישמרהו ויצילהו מהכל וחשמועה רעה לא יירא והב"ה יזמין לו מזוכותיו תמיד ולכן חיבר מ' עם כ' והוא מלשון מנה את מאכלם וכאו 'חסד ואתת מן ינלרהו שהוא מלשון הגוצה ע"כ י ובשם מהרי"ט מצאתי ח"ל הכוכה כי הש"י חפץ במצות של כלא' וא' מישראל אבל אינו דומה מצוח האיש הירא שמים למצות זולתו וו"ש אשרי איש ירא את ה'כי הנה במצות אשר הירא שמים עושה הוא ית'תפן מאד : אניר'כי הנה היראה ב' מיכים אם מיראה ואם מאהבה ולו"א כי אשרי איש ירא את ה' ומי הוא אשר במצותיו ית' חפן מאד כי זה כראה על ביותו עובד מאהבה ולא מיראה יה הו יר' אשרי מי שירלה שיצוה וה' לעשות עוד מצות י או יר'ע"ד על בכי ועל פעל ידי הצווני מה שהרצו <mark>ואני אעשה וזה בעלמו</mark> אמר בכאן אשרי איש ירא את ה' כי הנה הוא ית' אפץ מאד בשוה הירא ה' מנוה אותו ע"כד: - והנה - במזמור הקודם סיים בחומר ראשית חכמה וראת ה"ולכן סמך אליו לותר השרי היש ירה את ה' ומצלתי בתוב בניצוחיו משץ מהד יר' במה יודע היותי ירה בה ה' לם לא באשר הוא יהיה רוצה שיהיו מצוח נית' רכוח ואין כי הצפין בידה מצר עונש כי הנה וה הכית הוא חפץ שיהיו המצות תוינטות כדו שלא יכשל בחסינ"כי - גביר בארץ וגו'יר בררץישרא יהה הוא מקום עשיית המצות כולן ויבורך בשם דור ישרים שהש מפריסים מעשרות כרהוי וביוסר וכן הם עושים בלקט שכחה ופחה ובכל הדברים כל פיהיושר וחינם מבריחים מן העכיים כלל י- מו יר' באומ'דור ישרים יבורך ע"ד מה שביהרתי בחימר ארע יעבדנו יסופר לה' לדיר וכמו כן אמר פה כיהורע הכוצר יבורך כאלו הוא דור אקד של ישרים כי לדיק אחר שיהיה הוא יסוד ינילם וכו: הון ועושר בביתו ולדקתו ונומר יר' ע"ד כבד חת ה' מהוכך כי הנה זה החים יש לו הון וינושר ועל כן כיתן לדקה תכישו ומהוכו: ואולי יר' כי לדקתו העמוד לו והרי הוא לו כרילה

מינולם לא הוליא מככסיו כלל רק אדרבה יתוסף עושרו והוא כאו' וימלאו אסמיך שבע שיר' לומר שלעולם לו יחסר לו דבר רק שחתיד יהיה תלח כתו שהיה ונוסף עליו: זרח בחשך אור לישרים חכון וגומר וא"כ טוב גדול הוא לזרעו הכו' שיבורך בשם דור ישרים דו הכה י"ל דמהו עכין היותו ית' מוזכר בפסוק זה עס ג' חירים אלה והם חכון ורחום ולדיק ואומר ביר"ל שזרח בחשך הידוש אשר נהיה בתצרים אור לישרים יהם ישראל ששם במקום החשך בעצמו המי ישראל רואים כל מה שהיה להם למצריי' וכמו שארז"ל ובזה היתה כונחו ית'להאתו חנון והוא בעצמו מ"ש הכתו'ונחתי את תן העם וגומר והיה כי תלכון לא תלכו ריקס וכמו כן להיותו דחום לישראל שיהיה להם אור וכמו כן להיותו לדיק לשלם למלריים כמעשה ידיהם: שוב איש חיכן גו'ריל כי מבלי משכון

כלל ילוה מעותיו . או יר כי מבלי שיבא לו שום אדם לשאול ממנו שילוה לו הוא חוכן אליו מעצמו

טובה מה"ע"כ" חויד בחומר קו נו יוו בכפון של מכנו במשפט שלא יביישנו רק שיפיישנו בדבריו ע"כ" וזהו ע"ד כופר נפט איש עושרו ורש לא שמש גיברה כמי שכחבתי בספר למודי הלואה שיאאר אל מטני קח נא ואח"כ תפרע ואריך גם כן לכל דבריו במשפט שלא יביישנו רק שיפיישנו בדברים ביישנו או מיינים בחברים ביישנו או מיינים בחברים ביישנו או מיינים בחברים ביישנו או מיינים ביישנו או מיינים ביישנו או מיינים ביישנו או מיינים שלא ביינים מור ביישנו או מיינים מור ביישנו או מיינים ביישנו היישנו או מיינים ביישנו היישנו מורים ביישנו היישנו מורים ביישנו היישנו היי

הלוהה שיהמר הכ הפני קס נו זמו ב ממש בית ן בבן החבר לו והוא אותר וחפק לרעב נפשך והם הדברים הטובים שמפייםים אל העני עמהם שהם נמשכים ייםגילת הנפש וא"כ לעולם לא ימוט לוכר עולם ביוורוג"כ אותר נתון תתן פו ולא ירע לכבך בתחך לו והוא אותר וחפק לרעב נפשך והם הדברים הטובים שמפייםים אל העני עמהם שהם נמשכים ייםגילת הנפש וא"כ לעולם לא ימוט לוכר עולם

פזורת שום מד מכוחו

תחלים קיג אבן עורא

מתזרח . ככה אורך היישוב שהם י"בשעות ולא כן הרוחב על כן כחוב החבוננות עד רחבי ארץ : רם : הוא מרומם על כל תהלות שיהללוהו כל גוים שהם בשבעה גבולות ממזרח שמש עד מבוחו והחות על זה כי על השמים כבודו שהם למעלה על כל גוים ויחכן היות רם מושך אחר ורם על השמים כבודו: מי יש אומרים כי המגביהי פופל עומד כמו אם תגביה כנשר והאמת שהוא פועל יונא והפעול הוא קנך . המר רבי משה כי פועל המגביהי הוא כבודו וי"וד המגביהי כי"וד חלבי מרום ואמר כי כן הפירוב המגביהי לשכת בשמים המשפילי לרחות בחרץ וכמוהו אבני שוהם להפוד ואבני מילואים לחשן ילפי דעתי שהוא כמשמעו המגביהי מקום שבתו ובשמים ובארץ הכל בשלכם

רשי

מיכיי אלהיכוי בשמים ובארץ שיהא מגביה לשבת ומשפיב לרחות י מגביהי משפילי מקימצי להושיבי משיבי כלסי"וד יתיתה בהם: עקרת הבית . ליון שהית כעקרה יושיבנה : אם הבכים שמחה כיחלה וגם ילדה לחן מעם מת בניה:

מסרה

מהלל ג' וסימן כסיפרא סימן י"ח" כיי'ד' וסימ' ויאמר למחר: כי מיגוי גדול י אין קרוש כיי׳ מי כיו' אלהינו המגביהי

מאשפות ב' חס' וסימ' מקים

מעפר דל דחנה : מקימי מעפר דל:

מָמַרְנָח יינ מֵעַתָּהוָעַר עוֹלִם: ממורח־שמש שמשא עד משמעיה משבח שמא יי י ער־מבואו מהרל שםיהוה: רם על־ בַּל־גוֹיִם יִיהוָהַעָל הַשַּׁמִים כְּבוֹדוֹ : פָן כְוְתֵיה דִּיַיִ אֱלָהָנָא 🌣 י בִּיהוָה אֱלֹהֹנֵנו הַפַּגְבִּיהֵי לִשָּבת : ה הַפַּשִׁפִילֵי לִרְאָוֹת בַּשַּׁמַיִםוּבַאָרֵץ: מְקִימֵי מֶעָפָר דֵל מֶאַשְׁפֿת יַרִים אַביון: להושיבי עם נדיבים עם י י גָריבִיעַפוֹ: בְּוֹשִׁיבִי עָבַּוֹרָת הַבַּיִרת אַם־הַבַּנִים שְׁמֵחַה הַלְלוּיַה:

כוריקא לֶאֱינְשׁי בִּיתָה בִּלְיָא אוֹכְלוֹסִין הֵיךְ אִיכָא דִיעַל בְּנַיָּא חַרְיָא הַלְלוֹיָה במיפק

מָהָשְׁתַא ועד עַלְמָא: דַייָ: רְכָּא עַל כָל עַמִּיָא יִי עַלוּישְׁמִיָּא : אַיַּכְוּרִיה דְגָבִיהַ מוֹתְבֵיה לְמִיתַב: דְּכֵמִיךְ עייניה לְמָחָמֵי בּשְׁמֵיָא וּבְאַרְעָא: בַקים מֵעַפְּרָא מִסְבֵינָא מִקּקּלְתָּא יַרִים הַשׁוֹכָא: לְאוֹתָבָא עִם רַבְּרְבַיָּא עם ַרברבי עַמֵּיה: מוֹתֵיכ כְּנִישְׁתָּא

דִישְרָאֵל דִּמְהַילָא לְעַקְנָא דְיַחְבָּא

נגדו וטעם לראות כי הכלידע כמו הדבר הנראה וזה הוא הכתוב בתורה הוא אלהי האלהי ואחריו עושה משפט גר יחום: מקימי . גם זה הכתוב קשור כי העפר שהוא הארץ נקוד' העגול הגדול שהוא המקיף והנה הטע׳ כי השם העליון ירומם האביון ואילו היה בעפר דרך משל על אשפוח לשון כן עעם מקים. יחיד מאשפחות ואף על פי שהוא על משקל אחד והטעם כפול להושיביי הי"וד נוסף כמו מקימי ואחר שהזכיר נדיבים בחר כי אלה הנדיבים הם נדיבי עמו **שהם נכבדים כדרך** תהלה לכל מושיכי עקרת מסידיו: במשקל גברח וחין המלה סמוכ'אל הבית העקרה יושיבנה והיא שבה בית כמי מושיב יחידי

פוז מסולל כזברו חלהיכל שחרץ יקרח: רם של כל נוים להכנימם: פשתים ככודו . כי יפקוד על בכח התרום כתרום: מי כה' שנהינו המנכיהי לשכת שמשפילי לרחות כשמים ובחרץ. מי נשמים וכחרו פישום וזת כם' חלסינו עם זה שחוח מוכיהי לשבע לח יחול תהיותו שופיל לרחות מוהכי בהיותו כלתי כעל שכלית תתפום בשנחתו לכל כשום כי יספים לוה: פקיםי פעסר דל ישרחל פסיו כגלות כחשכים כפפר שחרן כאתרו ותשיתי כחרן בוך: חכיון י התחב לשבדו יפנפהו פום הנלית וכוה ברף כחל יתכך מחשכם למשםם: עם נדיני עמו **ב**עלי נדקק: מקרת הכית' ירושלם וכל חרכם בחתרו רני שקרה לא ילדה: אם הכני שתחה כחתרו כי רכים בני שופפ**ס מבני בע**ולס . וכחמרו חו תרחי ונסרת וחמרת בלבבך מי ילד לי ं होते वह

ביתה והבית כמו בית אהרן בית יעקב אים וביתו וטעם אם הבנים כי חהיה העקרת אם הבנים שמחה כדברי חנה כי שמחתי בישועתך וחתם החשורר במלח הללויה על אלה נפלאות שיעשה השם :

אבן יחייא

ממזרח וגו' וכנגד ההלול מעולם השפל אחד מחזרח שמש ועד מדואו מהולל שם ה' כי הכל יכירב היותו סכת הסבות ואף כי יעבדו ע"ז ' וככבד עולם הגלבלים אחד דם על כל הנוים ה'כי הסגחתד יהיה בדבר מרומ' מהם שהוא בהיות כבוד השגחתו על השמים ' וכוגד שולם המלאכיי והאלהד אמר מי כה' אלהיכו המגביהי לשבת שלא יסוער גובה על גובה שבתו המשפילי זגו' ועם כל רוממותו כביכול הוא משפיל כבודו לראות ולהשנית בשמים ובארץ . ובארץ הוא מחים מעפר הקבר . הדל והחולה הקרוב למות . ומרים מאשפות השפלות האביון כי דרך העריי שאין להש בית למחשה . לישן בימי הקור באשפות לחמימות' . להושיבי וגו'ולא די שמרים אותם מהשפלות הנבות ההוא להשוותם לשאר האדם - כי יגביהם להושיבם עם הנדיבים - ועם היותר מעולים מהנדיבים שהם נדיבי עמו ישראל זרע קדש ברך ה' מושיבי ובו' והוא מושיב עקדת הנית . אם הבכים שמחה ולכן ראור לכם להלל יה וכל זה קרה לישראל במצרים שהיו דלים וחולים ומוכני למיתה הן מפני כובד העבודה הן מפני המצות ומרורי שהיו מאכיני אותם והדגה אפר באש ביאור והקישואים והאבטיחים שהם כלם דברים חולידים ליחות רעות י באופן שבדרך עבפ היו חייבים מיתה בחדחת הרוחות בכובד העבודה " ובקדחת הליחות " ובקדחת העצחות לנלר ה' שהיה להם ועל כרחם היה מעמידם בריאים וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרון ' והיו אביונים ודשים בלי כל וכבזים עד אשפות ' לולי ה' שרחם עליהם והוליאם מחלרים ביד דחם ועשירי' מלכים כי וינצלו את מצרים י והיו מתי מעט ונדוך טבע היו מולידים מעט כי כשא" לנשותיהם טבע אמם האמהית העקרות . לולי ה' ששמר הבטחתו לאברהם וכני ישראל בדרך כם פרו וישרצו וירבו ויעלמו ותמלא הארץ אותם:

בנאת

תהילת ה' תורת חכד

המגביהי וגו'הנה כזה רלה לכוין אל הי' גלגלים וכתו כן באותר התשפילי: להושיבי וגו' עינם הי' לרמוז שה' יושיבהו במעלת הי' שליטים אשר בעיר שהם מכהיגי המקום " ולי אני שלמ׳ הכותב עם נדיבי עמו אחר כן לפי שיותר רוצה העני שיושיבוהו במעל׳ עם הנדיבי׳ שהיה מקודם שפל בעיניהם משיושיביהו במעלה עם נדיבי עם אחר ע"כ - ולהיוח כי אז ביציא' מלרים ברכו את ה' ויהללו אותו להיותם עבדי ה' על כן אמר יהי שם ה'מבורך מעתה ועד עולם ור"ל מן היום הזה שילחנו ממלוים ועד עולם וחפילו בזמן הגליות כי כל מעשיו ית' הם לעובה: ממזרח – שמש עד מביאו כלומר שם ה' הוא מהולל בין על השתלשלות הטובות בעולם הנרמז בענין הורחת השמש ובנין על מבוח הטובות והסרתן והוח הענין הנרמז בחומר ועד

מבואו ואמר ג"כ שהם יכונה ענין טובת ישראל אל זריחת השמש זרעותיהם אל שקיעת השמש הנה זה הוא לפי שרם על כל גוים ה' ועל השמים כבודו ועכ"ז יאמר מי כה' אלהינו המגביהי ר"ל המגביה לי לשבת וכו' וכחומר אוה למושב לו והוא ע"ד מה שאמר הכחוב כי יד על כם יה ופירושו הוה ידוע – וכאומר המשפילי ר"ל המשפיל לי כדי שאראה וא**סתכל בשמים ובארץ שהם עדים עלי** וגל מעשי וכאומרו העדותי בכם היום את השמי' ואת הארץ: מקימי מעפר דל יר'וה'מקים לי מהעפר חז כשחכי דל ומחשפות ירים חביון כמוכו להושיב לי עם נדיבי עם נדיבי עמויומושיב לו עקרת הבית אם הבנים שמחה כמה שלפעמים הוא משפיל אותי כי בכל עניניו עמי הגה כונתי היח לטובה עליו חוירי מקים לי מהעפריחז בהיותי דל עם היות שלח יהיה חתי שום דבר גם כי ברוב הפעמים יצטרך העכין להיות איזה דבר במציאותי כדי שחחול בו הברכה והוא הענין שכתבתי אכי במה שאמר הכחוב להנחיל אוהבי יש והולרוהיהם למלא והוא מובן מעלמו ' ואמ' כי מה שהוא ית׳ עושה עמו זאת הטובה כי עם היותו דל מכל וכל הנה הוא ית׳ מקים לו וכו'יודע ממה שמ אשפות ירים אביון ברצוחו אותו ואיכו צריך לשיושפל אדם אחר כדי שיעלה האביון הלוה במעלה: הו יר׳ לומר כי ממה שימלא לפעמים באשפות ירים אמר האביון והוא כי ממה שילך החביון לבקש בחשפו 'היוה דבר חכילה ימצח שם לפעמי 'חיוו מרגליות טובה וכו': להושיבי עם

בדיבים יר' וכל מה שהחל ית' יחן לי מן הטובות הנה הכל הוא להוש ב לי עם נדיבים שאהיה אני גזבר טוב והוא הענין שארו"ל מאותו הזקן שבא אליו אליהו הנביא ואמר לו ששבע שנים יהיה עשיר ובוץ וכמו שינשתה אשתו הלדקת וכו' ואמר כי הנדיבים הללו עם בדיבי עמו ית' שיתנו ג"כ לעניי עמו ית' כי עניי עירו ועניי עירו קודמים: ואולי ר"ל הדבר בעלמו ששמעתי במ"ם הכחוב כבד את אביך ואת אמך כאשר צוך ה' אלהיך שר"ל שאע"פ שכבוד אב ואם הוא דבר שהשכל מחייבו וכל האומות ג"כ כוהרים בו אפילו הכי אתה לא תהיה כונחך הלא כאשר ציך ה' אלהיך ע"כ והנה על זרך זה הוא ריננין בנחינת הלדקה כיהוא דבר שהאומות נזהרים בו אך צריך האדם לששותה בשביל שלווה מאת ה' והוא אומר עם נדיבי עמו ובכן מושיב לי עקרת הבית אם הבנים שמחה והוא הענין שלרו"ל בפסוק ושמחה בחגך אחה וכו' ד'עניים יש לי ד' יש לך וכו': או יר' מי כה' אלהינו המגביהי לשבת במקום בדולים לאיש המשפינ את עלמו וערכו ברחוחו בשמים ובארז . אב יחזור חומר בשמים ובררן אל ה' הלהינו ויר' מי כה' אלהינו בשמים ובהרן המגביהי וכו'׳ ובחומר מקימי מעפר דל אולי יר' כי האל ית' ג"ב יעשה חסד עם המשפיל את עלמו ואומר להבינו עלה הנה להושיבי עם כדיבים ובפסוק כי טוב אמור לך עלה הנה מהשפילך לפני כדיב ררז"ל שיר' מועב שיאמרו לך עלה עלה ואל יאמרו לך רד וכו' וע"ד זה יבואר ג"כ אומר מהימי מעפר דל וכו' להושיבי וכצי ובם׳ חסדי אבות ביארתיו . או יר׳ באותר מושיבי עקרה הבית וכוי לותר הנה כי כן הוא מנהגו ית׳ להריסאת הדל ולהשגיח עליו לטובה כי אין לך יותר דל ממי שאין לו בנים וה׳ מושיבי עקרת הבית מם הבנים שמחה והיא חנה וכו' ואפשר שנרמו ג"כ בדברי הראב"ע שאמר וטעם אם הבנים כי תהיה העקרת אם הבנים שמחה כדברי חנה כי שמחתי בישועחד ע"כד:

פירש ההנרה

הלל וזמרה

תורת חסד

ז'ל שר'ל לחם שמזכיר את העיכי שכתענו במלרים כי בחפזון ילאת ולא הספיק הבלק להחמיץ וזה יהיה לך לזכרון וכו' . והנה אין ספק כי באומרו לחם שמזכיר את העוכי כיון לדברים הרבים שיש בלחם הלזה חשר מחוכם יוכר העוכי שנתענו במלרים וכפי מה שאני חושב הוא בעלמו מה שאמר שמואל לחם עוכי שעוכין עליו דברים הרבה ואין הכונה לות' שיש בו עניית דברים ע"ד מה שהמ' רבן נמליחל כל מי שלה המר ג' דברים חלו בפסח לה יצה ידי חובתו וחלו הן פסח מלה ומרור פסח וכו' מלה וכו' ומרור וכו' כי אם על מה שיש כו למעיין כו ולאוכלו ולרואה איתו ולעושה בשכילו מה שלריך לעשות הוראות רבות לענין הזכירה מענין מה שבחפזון יצאנו מארץ מצרים ולסבה זה שהלחם הלוה יש בו ההוראות הללו כאמור התחילה ההגדה מעכין הא לחמא עכיא וכו' יותר מעכין הפסח והמרור והעכין הא' הוא מה שאמר בערבי פסחים מה דרכו של עני בפרוסה אף כאן בפרום' והכוכה לות' כי מכדע ביו של עני' הכה אם יתכו לו את הלחם בלתי אפוי ימות ברעב מלד מה שאין לו במה לאפותו ולח די זה אלא שמלד עניי אין לו יכולת בידו אפי' לבלעו והיה מן הראוי לחתוך הותר ולשומו בתוך פיו וכמו שנהיה בההוא עניא דפגע ביה נחום איש גם זו והוא אצלי אומרו הלא פרום לרפב לחמך ובו׳ והוא אללי ג'כ אומרס ז"ל בפרק כילד מברכין הכל מודים בפסח שמנית פרים : לחוך שלימה ובולע מ"ט לחם עוני כחיב והוא מובן מעלמו עם מה שאמרחי וכפי זה יבה על נכין חות' פה הח לחמה עניה די חכלו אכחחכה בחרעה דמצרים כי הנה להיותם או בחכלית העניות ובעולם העבדות כמעם שלה היה להם יכולת לבלוע הלחם לאכול שה שהיו כמעט ממחינים לשישימו את הלחם בפיהם פרום ובלוע ודומה לזה ארז"ל בענין הנשים הלובאות פתח אהל מועד שהיו מחמות מים ומרחילות רגלי בעליה! וכו ומבשלות הדגים וכו וכיחכוח לבעליהן - ולכן כדי לעשות זכיר' מהענין ההוא הנה אנחכו יש אחכו הלחם הלזה שהוא בצוע ועומד - ולסבה זו ג'ב ראוי הוח נכו להכריז ילומ' כל דכפין ייתי ויאכול ור'ל שכל מי שהוא רעב ואם לא יסעדוהו בפסח לחם בתוך פיו ימות ברעב ייתי ותכף יחכול ולא ילטרך לחקן הפח והמאכל כדי להוכלו אלא שתכף ומיד ייחי ויאפול ינזבור כי בחפזון ילאכו מארן מלרים וכשם שאו מכד החפזון לא הספיק הבנק להחמין הנה כי כן אין הרעב הלוה לריך כעת להחתין לשיתכו לו מעות לקנות הלחם או לאפותו או לחקנו ואפי לבלעו הלא שתכף ומיד ייתי ויאכול וכו' - והענין הב' הוא מה שאר"ול בספרי ר' שמעון אומר למה נקרא לחם עיני חלח על שם ענוי שנחעכנו במלרים ע'כ . ולהיות כי בתחלה היה נחבל המחכל וחח"ב היה כחכל הקרבן פסח לכן הוא אומר בתחלה כל דכפין ייתי ויחכול וחח"כ כל דלריך ייתי ויפסחי ואם בחווורו ויפסח ר"ל ויחוג וכו' הנה יכולני לות' כי בחחלה דבר על כל מי שירעב ואפי׳ אם הוא עשיר ולכן לא את' לו כי אם ויאכול ואח"כ דבר על הענוי ועליו אמ' כל דלריך ולו אמ' ייחי ויפסח כי אחרי היותו שני הוא רוכה להיות אכלו כל ימוח החג וכנגד השתי כחות הללו אמ' השתח הכא וכוי השחא הכא שבדי ובן כי בדי לפרום אל הרעבים ואפי' שהם עשירים אמ' השתא הכא כלומ' הנה השתא הואת אנחנו יושבי' פה על כן אנחנו רעבים מצד מה שנועל טעם הדגן והתירוש והילהר ולשנה הבחה נהיה בארעה דישרהל שהיה עחידה להוכיה הח פירוחים כהיגן: ובנגד העניים אחר השחא הכה עבדי ושיחף לעלמו עחהן ולשל הבאה בארעה דישראל בכי חורין חני וחחם: או יר הנה השנה הוחח אנחנו מסיבין אם אני וחם אחם העשירים הך סוף שוף אנחנו עבדים ויש עלינו עולי החלכות ולשנה הבהה בארעה דישרא ובו׳ או יר׳ לומ׳ שלא רלה להתפלל כאחת על שני דברים והם שנהיה בארץ ישראל ושנהיה בני חירין וכמו שדרשו רו׳ל במה שאמר הכחוב ונכומה ונבקשה מאלהינו על זאת וכו' ולכן בהתחלה התפלל על ההוייה בא"י ואחר כך התפלי על ההוייה שם בחירות וכו' ... או אולי לא רלה בתחלה לפתוח פה בענין העבדות ולוה לא אחר חבף ומיד השתא הכא עבדי כי אם אחר כך ומה גם אחרי היותם מסובים כמלכים וכי' והנה להיות הדברים הנוכ' הכרוה מה הכוללת כל ענין ההגדה לכן אמרה בלשון חרגים יהיא בשנין הקדמה מה חל מה שרלה לימר אחר כך . והתחיל ואמר : מה נשתנה הלילה וכו' ואמ' שבכל הלילות ובו' ור'ל מבכל הלילות פעמים רבות אין אנו משבלין

מ'ע פפורנוז'ל

נוה המומות חור החשרה שוחיוות בעיח וחלכיהם יירחו בנה הישועה כחו שריהאי ביניאת מנריט החל כי או יירא ממלחמת יבר לב ועכשו יווה משהל יינביך וענשון ואוור הנה :

בצמת ישרש מפנרי'ו שהיתה אז : יהודה לקדשו ירחשון בדגלים ובחנכת כנשימים: ישרמל מתשלותיו ' מפלכת כהנים: הים רחה בנקיעות הים: הירדן יפוב לחחור ננק'עת הירדן ונוה שממן עמים ירגזון ולכן בהרים. מלכי החתות עש"ח: דקדו" מתחדם המנש בישועה: מה לך כים : כממרו והתרוב ה' מת לשור ים מגרום: הירון הכרו׳ בנעות: החפות שע ב גדוליהם ומלכיהם מה לכם כי אמנם לא בחרב .לא בחבי" יושים כן חת ישרחל : כלפני מבון סילי פרץ, הנה למ תחול חז בחרץ ויושימה מירחת מלחיות ישרחל מנצ פלפני חדון לכדושהוה חדוכר כחדונים שכם כגרתים כשמימיים: מלפני מלוקי יעקני שיראה שהוא כתו כן חלפי בחלפים בחתרו יפקוד ה' על נבח החרום בתרום : הבופכי הלור אגם עים כי או יהפיך אנם מים למר בחשרו ישם נהרות לתדבר יְמִבְּחוֹ מִים לכתחון: החלמים למעינו שים - נאמרו יפם פדנר לחגם מים וום כי יחריב ישוכי החופות עע"ח או קנתם ויישב חת חרו ישרמל השוממה:

בצאת ישראל : לועז מדברי רז"ל כמו לעז על בניה או ללועזות : היחה יהודה לשון נקבה כמו ותרא בגודה אחוחה יהודה והזכיר יהודה כי היא גבר באחיו: ישראל ממשלותיו ד ממשלת כהנים ועדת יהודה לקדשו כמו וגיי קדוש: הים ד שנבקעו

מימי הים ומי הירדן קמו כד לחד: ההרים - רעשו מפכי כבוד השם - מה - כהילו

לשליטוי: יָבָא אָסָתַכַלוּאָפַר יורדְנָא

ַחָזַר לְאָחוֹר: טוּרַיָא טִפּזוּ הֵין דיכְרין

גִילָמַתָאהֵיך בְנין דען: מַהרָדְיַמְא

אַרוֹם תְּאַפִּיךְ יוֹרְדְנָא חַחֲווֹר

קירים אַתַחַלְחָלִי אַרעָא מִוֹ מָדָם

אָדָיאַקבּיִרְטִינְרָאלַאָּרִיחָא

טוריא טפוו היד דכריו

מכן עורא

המשורר ישאלם למהזה וטעם כי הכום ששב לחרב 'ויבשו המים ועעם ההרים הוא ההופכי הלור אגם מים ובפסיק ההרים וכל גבעות חפרם ההפרש שיש ביניהם ז מלפני ז יו"ד חולי נוסף והוא שם הפועל כמו לא יוכלי קום ובעבור היות המלך בהל"ף הרץ היתה מלת חולי מלעיל כהילו כתוב חול חחול ההרץ או חולי כווי כמו קומי והטע' מהדין הוח שתחולי הרץ ועתה יפרש טעסרקידת ההרי': ההופכיו כי הוא יבש מי הים והירדן והמים לחים והילי' כחלי' שהם לחים מסלע קהוא יבש גם וי'ו למעיינו ניסף והנה הטפס כי השם לבדו יעשה דבר והפך הדבר והכה הים והירדן והלורי' בקעם והפך תולדתם מעם לוצו . עם שפת לשון אחר שאיכו לשין הקדש וחברו את עם כועו לח תראה עם עחקי שפה וגומר וכ"ון ולמ"ד נחלפו זו בזו כמו נשכה שהוא לשכה בספר עזרא סיתה יהודה לקדשו לקח יהודה לגורל תבלו וקדושתו ואף הם קדשי שמו בירידת סים כעכין שנחמר שרי יהודה רגמתם וכמו כן למדרש בחגדה מקרח זה היתה יהוד'

לקדשו שקפן נחשון לתוך הים ואמר אני ארד תחילה וזהו שחמר היתה יהודה לקדשו : הירדן יסוב לאחור : שכל מימי ברחשית כבקעו: חולי חרן . המחולל חרץ ויו"ד יתירה בו כמו מגביהי משפילי וההופכי למעייכו מים : וי"ו יתירה כמו ה צאן: מַה־לְהָ הַיָּם כִיתְנָוּם הַיַּרְבָּן

וי"ו של וחיתו יער: כח

מסרה

קיך היתה ה'ר"ף וסימ' היתה לי נחלתי כאריה ביער : היתה עלי יד וו׳׳ היתהלי דמעתי לחם יומם י היתה יהורה לקרשוי היתה כאניות סוחר : הים ל' ר"ף והים בקעת לפניהם: ואינין מן כ"ה זוגין ר"ף חר נסיב ז' וחר לא נסיב וי"ו וסימ' נמסר במסרה רבתא

די רוסים בסטר בכטר בכליש למצין ומיחרי וסי חלמיש למעינו מים : בחלמיש שלח ידו : מצור החלמיש : ' שמתי פני כחלמיש בערך אות הוי"ו: הלמישר בליש קמצין ומיחרי וסי חלמיש למעינו מים : בחלמיש שלח ידו : מצור החלמיש : ' שמתי פני כחלמיש וחד מחלמיש צור:

הַהֹפְּכֵי הַצְּוּר אֲנַם־־מָיִם חַלְמִוֹשׁ נִינִינִי

ָרָאָרה וַיָּגָם הַיַּיְרָהַן יִפְּכ לְאָחוֹר:

הַהָּרִיםרָקְרוּ כִאָלִים גָּבָעוֹרת בִּבְנִי־

תַּכּב לְאָחור: הֶנְרִים תִּרְקְרֵוּ כְאֵילִים

חולי אַרץ מִלפני אָלוֹהַ יְעַקְב:

נַבַעורת כַּבְנֵי־צִאן:

למעינו־מים:

תהילת ה תורת חסר

והנה היא אמרה הדרוש הלוה בעלמו באומרה ה'מוריש ומעשיר משפיל אף מרומ'מקים מעפר דל מאשפות ירים אביון להושיבי עם נדיבים וכסא כבוד ינחילם כי לה' מלוקי ארץ וישת עליהם תבל ועיין בדברים אלה כי כל מה שפירשתי בדברי דע"ה יפירש בהן והעעם לחכך פירושי זה כי בטחתי בהסד אלהי יכשר בעיני בני אדם גם בני איש בראות המאמר של רז"ל שהזכרתי למעלה אשר ביארתיו בספר חסדי אבות: או יר' באומר ממזרח שמש וגימר לומר כי משעה שהסמש זורח עד שהוא שוקע מהולל שם ה' במה שכשיזרח השמש יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב ובכל עת ובכל שעה שירויח חיוה דבר לענין מזונותיו ולרכיו הוא מהלל לה' כשיורח השמש לעבין מה שיוכל אז לבקש צרכיו הנה כי כן הוא מהלל לה׳ עת מבוא השמש כי יוכל אז לכוח מעמלוולישן וכו' ומה גם אם הוא שכיר יום . או יר' ממה שלפעמים יזרח השמם בעת הנכון שלא לזרות וכמו שנהיה הענין למשה וליהישע וממה שיבה השמש שלה בשהו וכמו שנהיה הדבר ליעקב וכמו שחרו"ל במ"ש הכחוב וילן שם כי בח השמש וכו' מהולל שם ה' וכחומר וידעת היום וגומר וכפי כל אחד מהפירושים האמירים יבא על כבין אומרו הצל זה רם על **כל גוים ה"וגיפר כי הנה גם כל הגוים הם שמחים בהזרחת השמש ובו'לעלין מה שיצא אדם לכעלו** וכו' וכמו כן הם ראו הענין האמור ביעקב ומשה ויהושע ע"ה יה או יר' גם כי ירצו לרומם לה' ולותר שתיכמ משנים למעה וכו' הנה בכי כלם על השמים כבודו וכו' י או יר' ע"ד מה שביירו הקדמונים במ"פה והיתה מטוהתו כבוד וכמו כן יהמר כי גם כי על השמים לבד יהיה כבודו רם ה' וכוי: מי כֹה׳ אלחיני המגביהי לשבת היה דעביה לי באיכן שחיבלל יבח בענן המעליההים

קיר בצאת ישראל ונו' כוכת המומור הלו כוכת הקודם כאשר אמרכו" ור"ל בנאת ישרא ממלרים שהם האנשים י ובית יעקב שהם הנשים מעם לועז שר"ל עם בלתי מוכן לשונס - שהאנשי היו מבינים לשון מלרי להיותם מתעסקים בהם אבל הנשים שהיו כבודות טוחדות פניחה לא היו יודעות כי אם לשוכם העברי - היתה וגו' יהודה לקדשו מהאל - כי קדשו בהבדילו אליו לראש על ישראל וצוה שיהיה מושל עליהם והם יהיו ממשלותיו וכאשר תראה כי הוא היה הראשון הכוסע בדגלי - וכן בתלחמו אומר יהודה יעלה בתחלה - כברכת האב יעקב לא יסור שבט מיהוד' וכחשון נשיאו קפץ בתחלה אל הים להיות ישראל יראים מרדת אליו . הים ובומר וכאשר ראה הים נחשון קדוש ה' נכנס בו במלות קונו נם מפניו . כי המים חזרו אחור . בהירדן וכל שאר הנהרו ההולכי אל הים הסכו אחור וההרי אשר מהם יוצאים המי מהנהרות בהיות כי לא להם משפך חרדו וועו מרוב המים אשר בקערירות' להיות בלתי יכול הריקות שבהם להכילם וכן הגבעות . מה לך וגו' והוא משל כאלו שואל ישאל מה יך הים כי תנום הירדן תשוב צאחור : ההרים תרקדו כאלים גבעות כבכי לאן : מלסני וגומר היא תשובתם כי סבת כוסם היא להיות דאוי חולי מקור מלשון חלחלה . הארץ וכל חלקיה מלפכי אדוניה . שהוא אלוה יעקב אשר השך בעדו הצור לאגם מים ברפידי - מלמיש למעינו מים בקדש:

אבן יחייא

נלא שירד הנלגל וזה יובן במה שביאר מהר"י בי רב ז"ל במש"ה והיית רק למעלה וכו'והוא בעצמו אומר המשפילי לראות ובו' והוא בעצמו כרומר וזהה מרד מטה מנה בי ענין הדשפלה בענמה מהיה אין שון ו בירבי ויין בירבי ויין ביר במומר זה חל הקודם אליו לומר אתם עבדו ה' הנוכרים למעלה הללו את ה' ית'זית' : בצאת ישראל מפלדים וכי' הכה במומר הקודם אליו לומר אתם עבדו ה' הנוכרים למעלה הללו את ה' ית'זית' : בצאת ישראל מפלדים וכי' הכה במומר הקודם אליו לומר אתם עבדו ה' הנוכרים למעלה הללו את ה' ית'זית' : וכו לכך נסמך אליו עזמור זה לומר כי או ביציאת מצרים כראתה גדולתו ית' והיחה יהודה לקדשי ויהודה גבר באחיו והיו ישראל ממשליתיו ואז הים ראה זיכים וכו' וההרים רקרו כא נים לכי שה ז יודעים שהיה האל ית' עתיד ליתן עליהם את התורה כי לזה הוציאם ממצרים והעבירם ביבשה בחוך הים: או יכוין אל מה שהיו יודעים שהיו עתידים להבקע בשביל ישית! להוציא כיולים משלע והיא אומר מלפני אדון חולי ארץ וגימר ההופני הצור אגם מים וגומר ובאומר מלפני אלהי יעקב כיון לומר כי מי ששינה את הטבע ובא השמש שלא בומנו בשביל יעקב ינשה ואת :

בָצָאה וָשַׂרָאֵל מִמָּצְרָנִם לֹיִסִייֹּ בִמִּיפַק יִשְׂרָאֵל מִמָּצְרַנִם בֵּית יְעַקְב

לַאַחירַא:

כי ונסר בילְכַּיָּתָא הֵיךְ בְּנִין דְעָן:

רַמַיָּא שָׁמִיר לַעְיֵין רַמַיְן :

בֵּית יַעַקֹב מֵעַם לעוֹ: הָיֹתָה יְהוּדָה לַסִּישֹּׁי וּמֵעַכָּא בַּרְבָרָאי: הַוַת כְּנִישְׁתָּא ְּבֵית

לְקָרְשֶׁוֹ יִשְּׂרָאֵל מַמְשְׁלוֹתָיו: הַיָּבֶּ בִּיֹיִם יְשִׁרָאֵל הַיְּשִׁיה יִשְּׁרָאֵל לְקָרְשֶׁוֹ יִשְּׂרָאֵל

קטו לא לנו

פירוש ההגרה הלל וזמרה תורת חסד

אם קודם הסעודה ואם בתוכה וכו' אפי' פעם אחת והלילה הזה שתי פעתים . שבכל הלילות הוכי איכלין מאכלנו חוץ הו ייצה והלילה הזה כלו מלה כי כל האיש הישראלי מחויב באכילת מלה וכו' ועל זה הדרך הוא אות' והלילה הזה מרור. שבכל הלילות אכו אוכלין ושותין בין וכו' והלילה הזה אכו איכלין ושיחין כולכו מסיבין מה שאכי מחוייבים לאכול ולשתות וכו': עברים הייכו לפרעה וכו' הנה עחה בא להשיב על הד' שאלות הנז' וכנגד השאלה הח' היא שבכל הלילות אין אנו מטבלין אפי' פעם החת וכו׳ אמ׳ עבדים היינו לפרעה וכו׳ ור"ל כי גם כי גזר האל ית׳ ואמר כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם כו׳ הנה לא מפני זה היה בהכרח שיהיה הדבר בארץ מלרים אלא שנחגלגל הדבר ונהיה במלרים וכמו שכתבו התפרשים והוא אותרו עבדים היינו לפרעה במלרים ולפי האמח היה די כשיאמר עבדים היינו במלרים או למלרים ולמה אמר לפרעה במצרים אלא שאגב גררת רצה להזכיר מה שעשה פרעה את עצמו כאילו לא ידע את יוסף 💎 ונחזור אל הענין שהיינו בי ונחמר כי מלד מה שלא היה הדבר מוכרת כל כך היותם עבדים במצרים וגם מלדמה שהתככר פרעה וכו' לכן ויולימנו ה' אלהינו משם ביד כו' כי היה הדין עמו במה שהרע לפרעה ולעמו וכו׳ ולכן כדי לרמוז למה שה' הקהה שני פרעה ועבדיו וכמו שאו"ל בענין מהשהיו אומ' בראוחם הטלאים קשורים בכרעי המטה וכו' וחנחנו מטבלין הירקוח בחומן וכהימ' כחומן לשנים וכו שלי ברן היו לענין הטיט שהיו עושין במלרים אנחנו מסבלין בחרוסת וכו' והיינו דתנן בפרק ערבי פסחים ר' אלעזר בר לדוק אומר מלוה בחרוסת ובגמר' מאי מלוה ר' לוי וכי, כי מודר לכל א' וא' בחדה שמד וכר לטיט אמר אביי הילכך לריך לקהויי וכו' ע'כ באופן כי האל ית' מודר לכל א' וא' בחדה שמדד וכמו שאר"ול בפרק הלק א'ר יונחן מנין שכל מונו וכי שנכונה מדה בנגד מדה שנאמר ויאמר אלישע שמעו דבר ה' כעת מחר סאה סולת בשקל וגו' ויען השליש וגו' וכחי' ויהי לו כן וירמסו אותו העם בשער וימות יות מות היים בל היו בל היה וכו' א"ב ליכתוב קרת וירמסוהו וימות מאי בשער על עסקי שער ע"ב ובאומר וכתי' ויהי לו כן פרש'י ז"ל ויהי לו כן וירייסו אותו דבדבר זו במנו קבינ ול שם הול מושם ונרמם ברגלי הבחים לקנות עכ"ד - בחופן כי במדה שמדד בה מדדולו שלה הכל משם וכו הך במה שהמר על עמקי שער לה שבעו בו ליון שליו הכל המס הות ביה לפום ריהטא הוא שר"ל כי מה שבא לשליש זה לא בא על קללת חכם כי אם על מסקי מה שדבר בענין השער והוא מה שכפר ביאר רש"י שום ביאור כלל והג"ל בזה לפום ריהטא הוא שר"ל כי מה שבא לשליש זה לא בא על קללת חכם כי אם על מסקי מה שדבר בענין השער והוא מה שכפר ביות יש בתליחות היות סחה סולת בשקל כי הוח דבר רב כי גם כי היה מודה במציחות היות למחרת היום החוח סולת רב הנה עב"ז לא היה מודה על היות השוביע כ"כ עד כי ימדדו בת כתות של היו שות בתין ב בת הוא כי אומר על עסקי שער היינו מה שפרש'י במה שאמ' וכתיב ויהי לו כן וכו' ור"ל על עסקי המדה כלו' על עסקי מה שמדד לו סאה סולת בשקל וכו' והיותר כר' לי בזה הוא כי אומר על עסקי שער היינו מה שפרש'י במה שאמ' וכתיב ויהי לו כן וכו' ור"ל על עסקי המדה כלו' על עסקי מה שמדד לו שמות טובית בשקר וכי מיונו שער היינו מדה וכו' והוח חללי מה שחמר הכתוב ולך ה' חסד כי חתה תשלם להיש במעשהו שר"ל כי בחותו הזמן ששילם לשליש הב"ה לשליש זה במדה שמדד וכו' כי היינו שער היינו מדה וכו' והוח חללי מה שחמר הכתוב ולך ה' חסד כי חתה תשלם להיש במעשהו שר"ל כי בחותו הזמן ששילם לשליש שם משלה הב' והיא אומרו שבכל הלילות אנתרבה השבע על לד החסד וכו': וכדי להשיב לענין השאלה הב' והיא אומרו שבכל הלילות אנו אוכלין חתץ חו מלה והלילה הי במעשים כל החלים הק"בה את אבותיכו ממלרים עדין אכו ובכיכו ובני בכיכו משועבדים הייכו לפרעה במלרים כי הייכו שם כמוכו כמוהם ובכן לא הייכו מעולם יולהי' משעבודם כי די היה בשלח נהיה להם לעבדים כחשר היינו או אך עכ"ז היינו משועבדים להם מלד מה שלח היינו ראויים לכל כך טובה וכדי לרמוז לזה אכו אוכלים בלילה הוה מלה והוא לרמוז שבחשוון ילאנו מכל וכל מארץ מלרים וכמו שכתבתי . ואפשר לומר כי זהו פי' הכתוב במקומו באומרו תחכל עליו מלות לחם עוכי כי בחפוון ילאת מארץ מצרים והוא מובן מעצמו - וכנגד השאלה הג' והיא שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות וכו' ואמר אפי' כלנו חבמים וכו' ור"ל ואפי' כלנו חבמים מצד מה שקבלנו מאברהם אע"ה שהבריז מליאותו ית' בעולם . כלכו לבונים מלד עלמכו ע"ד מה שהכיר אברהם את בוראו בן שלש שנים . כלכו יודעים את התורה האימרת בראשית ברא אני"ם את השתים ואת הארץ אשר מכל זה אנחנו יודעי' נאמנה שהאל ית' יכול לעשות כל מה שעשה מן הנפלאות ביניאת מלרים ועל הכל קריעת ים סיף ומלחמת עמלק ובו׳ הנה עכ"ז מצוה עלינו לספר ביציאת מלרים כי אפי׳ או בנאתם ממצרים היה פרעה הרשע מתנקם על מה ששלחם והוא ועמו היו אומרים מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו והיו רולים לחזור עוד ולמרד את חייהם וכו' ולא די זה רק שהמר להם עמלק מרירות גדולוכדי לוכור ענין המרירות הלוה אנו אוכלין מרור בלילה הזה ובנגד השחלה הד' והיא שבכל הלילות אכו אוכלין ושותין וכו' אמ' וכל המרבה לספר ביליאת מלרים הרי זה משובת והנה י"ל דדי היה בשיאמר מלוה לספר ביליאת מצרים ולמה נקט תיבת עליכו וכן דמהו אומרו וכל המרבה לספר דדי היה בשיאת'והמרבה וכו'ד' דמהיכא הוה לן למיסק אדעתין דלא להוי משובח שהולרך לומ' הרי זה משובח ועוד דדי היה בשיחתר וכל המספר ביציחת מלרים ולמה אמר וכל המרבה וראיתי כי נסחאת הרי"ה ז"ל היא וכל המספר וכו אלא שהענין הוא כי אחרי שאחרו רו"ל שאין לחדם להאריך כ"כ בתארי ה' הנה מזה הייתי אומר המרבה לספר ביליאת מגרים אשר מזה הוא בא להאריך בספור שבחו ית' לא די שלא יהיה משובם אלא שאדרבה יגכוהו ובו' ולכן הולרך לומ' שכל המרבה לספר ביליאת מלרים הרי זה משובח כי בענין זה לבד התירו לו וכו': או שר"ל שכל מי שיהיה מרבה לספר ביציאת מלרים ואסי שלא יהיה אדם מלא כ"כ בחכמה יכו' הרי הוא מסיבת והוא ע"ד או"ל כל הנהנה מסעודת חתן וכו'י או יר' וכל המרבה לספר ביליאת מלרים ואפי בינו לבין עלמן

4² (*,*) 30

בכוד בוה המומור רחה

סמשורר חת חרכן בית רחשון

והתפלל על הישועה משנו " וחער: תן ככוד' נס ניתי סנלות ולחלנו יהים הככוד

מכל לשמך זוה במשותך נסיך

לנדיקי הרור כתו נטנין

כחלום ופתרונו שהגיד

דניחל שחתר חונניכד נכר

ען קשום די חלהכון הוח חלה

להין ותרי פלכין ובלי רוין:

על משרך לישרחל: ועל

מתתך שחתרת וברשת' משם

חת ה' חלהיך ותנחת: כל

חשר חתן עשה בחתרו

חככי נתתי חת כל החרנות

סחלם ביד נכוכד נכר מלך

בכל ענדי: עוניהם עה להם ולח ידברו . נותנים

כלים רבוניים לחותם

השתפיים שהם חושבים

למשות תמונתם והם חינם בשלי רנון ונחירה כלל

ישרחל בטח כה לבדו

שיושים כגלות ככלי כי

אתנס: עזרם ועגינם סוא' הוח היה עורם של בוים

להגבירם על ישראל כאמרנ

אם לחבי בורם מכרם יה'

השנירם 'והוח שתה מניכם

סכל שחר החומות עדקן

ם שנה כחשרו ועבדו הנוים

החלה חיתו וחת כני וחת כן

בנו: בית חהרן בבית שני

ולת כשתו בדבר וילם

כי לשמן תן

לאלמו יי לאלמו בעבורינו כמו אמרילי: כי לשמך שהוא נקרא עלינו הן כבוד וזה שתעשה בעבור חסדך: למה כא עתה וכבר פירשתיו ואלהריבה בשמים . בעליונים או בעבור כי מן השמים תבאנה כל הגזרות בחרץ: עלכיהם . הוכיר גדולות השם ושאין כת לאלהי העמים וקראם עלבים כי הם לעלבנו לעובדיהם ולה יועילם . מעשה ידי חדם דרך קלין להם שיעבדי מעשיהם . פה - והמליירים נכבדים מהם כי הם ירגישו גם ידברו: אונים . הזכיר ארבע הרגשו ובביב האכילה כי אין לורך לה: ידיהם : כנגד ידיהם ורגליהם ופעם יהגו הפילו לה יהגו כיונה גם עוף החר: בעוהם י דרך הפלה: ישראל החר בטח כנגד כל אשר בוכנם

תהלים

לאלנו לא בשבילטובכושב מעשיכו תעשה עמכו : כי לפמד חן כבוד בדי שלח יחמרו מיב נא חלהיהם: ולח ימישנן לשנן ימושגי הבי: ירא יי'י מהבתי : הגרים

מסרה

קט"ו על חסרך על חר מני ב פסוקים על על ומלה ביניהון ו**םי**? נמסר במלכי 'ב'סימ' פ"ו: אוני ' ז' , וסי' פקוח אוני' ולא ' להשבעעות אוני' בן אדם בתוך כית המרי שמעונא זאת עם סכל ' אזנים להם ולא ישמעו וחברו ולא יאזינו : אזני' כרית לי : בגרונם גרונם ג'ב' מ"ל וא' הם' וסי' קבר פתיח גרונם: ולא יהגו בגרונם -רוממות אל בגרונם: יוסף י"א בלשון אוסופי ג' מ"ל וח' חסר וסימ' נמסר בסרר ויצא יעקב י: ברוכים ג' ב'מ"ל וא' חסר וסימ' ברובים אחם ליהוה טו ברוכים אחם ליי׳ כי חמלתם --אַשר עשיתם חסה : ברוכים אתם ליי' עשה שמים וארץ דיבש גלעד חסר: יורדיג' חסר וסיכלי המה את ערלים ישכבו לא המתים יהללויה יונמשלתי עם ירדי בור:

קטו לַאלְנוּיְהוָה לֹאלֵנוּ כִּי־לְשִׁמְה א יייסוֹמּל הַוֹכַבוֹר עַל־תַּסְרָהְעַל־אַמְתַּהְ: ומטול קושפָּך: לְמָא יֵימֶרוּן עַמָמַיָּא בּייייוּ לְפָּה יֹאמֶרוּ הַגּוֹיְם אַיָּה־נָא אֵלהִיהם: ואלהינו בשמים כל אשר־חפץ עשה: עצביהם בכף תהב בעשה ָפֶּה־ֻלָּהֶ**ב**וְלָאיַרבַרָוּ ה עינים להםולא יראו: אַזנים לַהַם

נחיבי להון ולא כיריחין: יְבִיהון וֹלָא יֹיֹהֹיֹהָ יְבִיהָם יְלֹצֹי יְמִישׁוֹן רַגְּלֵיהָם וּלִצֹּי מְמַשְׁמִשְׁין רְ גְלָהוֹן וְלָא מַהְבִין לָא יֹ יִייּ יְהַלֶבוּ לְא־יִהְנוּ בְּנְרוֹנָם: בְּמוֹהֶב פרננין בעינקהון: דיכְמַרְהוֹן יְהוֹן מֹ מס׳נימי יִהְיַנְיֹּ עשׁיהֶם בֹּל אַשׁר־בּמֵי חַבְּהם: יַשַּׂרָאֵל בַּטֵּח בַּיהוֹרָה עָוְרָם וּסָגְנָּם בֵּית אֲהַרן בִּטִּחוּ בַיהוָּוָה יַרָאָי יַהוַרָּה עזרם ופגנם הוא: בטחו ביהוה עורם ומננם הוא: בֿעוֹכֹוּ עַ בַּנֵיי רְּעִוּצוּ בְּכֹּיִמְרָאַ בַיִּיי יְיִי יִי יִּעַרְהֹן זְכַּרָנֵּי וְבַּבַרְהַ,ְיבָרַךְ אָתרבּוַרַתְ יִשֶּׁרָאֵל יִבָּרֶךְ אָרדִרבּוֹרָד אַהַרוֹן: וַכַרֵר וַרִּאַי וְהוֹּדָת הַקְּטַבִּים עם־ ישַׂרָאֵל יְבָרְרְיַת בֵּית אַהַרן: יְבָרֵךְ דֹ׳ בֹּחׁיפוּפִי הַגְּרֹלִים: יבַּרְרְיַת בֵּית אַהַרן: יבָרֶךְ דֹ׳ ועל־בניכם: עשרו שַמִים ואָרץ: הַשַּמִים שַמִים לַיהוֹרָ וְהָאָרֶץנְתַן לְבַנֵי־אָדְם: לַא שַׁבֵיָאוָאַרעָאוּ שְׁפֵּי שְּבֵיָּא לִשׁבִינַת לְיִיּיִהְוֹלְאַבֶּל־יִרְרָיִר דּנְבָּח: וַאַנַקונו 'נְבָּבֶרָן יָהְמֵעַתָּוָה וְעַר־עוֹלָם

רחימית

אהבתי

לא מטול הַנָּשׁ ייַ לָא מְטוּל זַכְנוּחָנָשׁ אָברום לשְּׁמֶךְ חַב אַיְקָרָא מְטול טוּבְךְ אָן הַישְּׁתָא אֱלֶּלָהָחוֹן: נֵאלָהָנָא מְרוֹבִיהּ בשָׁמַיָּאכָל זִּי יִצְבֵי עָבָר: טַעֲוַחְהוֹן רְכַסָפָאוֹרַהְבָּיִ עוֹבָריִרוֹי בַרנָשׁ : יְבֵּסְפָאוֹרַהְבָיּ יִדְי אָרָם: רְבָסְפָאוֹרַהְבָּיִ פומָא לְהוֹן וְלָא מְמִלְלִין עַיִינִיז לְהוֹן וְלָא חַמְיִין: אוּרְנִין לְהוֹן וְלָא שְׁבִעין כֹּיִחְרָחַ וְלֵאוֹשְׁמָעוּ אַף לְהָחַוֹלָא יִרִיחוּן: עוֹבְדֵיהון כָּל דִּי מָתְרָחִיץְעֲלֵיהוֹן: יִשֶּׂרָאֵל רְחִיץ בְּמֵיפְרָא רַיְיִּסְעִיְרְהוֹן וּתְרִיפֵיהוֹן הוֹא: דְּבֵית אַהַרֹּן רְחִיצוֹ בָּמֵימָרָא בִייָ סְעִירִהוֹוְוֹתְרִיםֵיהוֹוְהוּא: סְעִירָתוֹן וֹתְרֵיםִיהוֹן הוֹא: מֵיסְרָארַיְיַ בכר יָעָנָא לַמַב יִבְּרֵדְ יְבָרַדְּיַת בִּית

דַחַלָיָא דַיִי וְעֵירַיָּא עַם רַבְרְבַיָּאוּ יוֹסִיף יֹיִ יִי וְעֵירַיָּא עַם רַבְרְבַיָּאוּ יוֹסִיף מִימְרָא דַיְיִ עִילַנִיכון עִילַנִיכוֹן וְעִילוֹי בְּנִיכוּן: בְּרִיכִין אַתּוּןכִן בָּןרֶם יְיָ עָבַר

ָיָלֶרָא דַיִיִּנְאַרְעָא יְחַבּנִבְנִינְשָׁא: לָא מַיתַיָּא מְשַבְּחִין שְמָא דְיָי וְלָא כָּל

נְחוֹתֵי בֵּית קְבוֹרֵח אַרְמְרָתְא: וַאָּנַדְוְנָא נְבָרָךְ יָה מִן הַשְּׁתָּא וְעַר עַלְמָא הַלְלוּיָה:

בהם . אמר בן בלעם כי עזרם ומגכם הוא היה ראוי להיותו עזרכם ומגנכ'הוח והנכין בעיני שהוח כך ישרחל בטח ביי' כי הוא לעולם עזה לישרהל ומגנם כמו מגן עזרך: ביתי החר שהוכיר ישרחל הוכיר - הדושיו והם בית אהרן: יראי אחר כן כלל לירחי השם בכל עם ועם: וו׳ - אמר רבי משה כי זכרכו הזכרים שלנו ויברך ביח ישראל הכקבו'ואין זה ככוןכי בית אהרן אינם נקבות היש וביחו בכל המקרא רק זכרכו מגזרת זכירה והחות על זה שהוי קמוץ כי חילו היה מגזרת זכרים היה הרי"ש בקמן קטן רק הטעם השם שוכרנו תמיד הוא יברך הלה הבוטחים בו ושב להזכירם יברך יוטעם הקטנים שיהיו שוים בברכה עם הגדולים יוסף: הנה פיר'מה היא הברכה כי היא תוספת ולהפך הקללה היחחשרון . ברוכים ישב לפרש כי התפלה שהחפלל לברכה תתקיי׳וטעם עושה שמים והרן שתקן היבשה והרקיע כמו ביום פשות יי׳ אלהים ארץ ושמי׳והנה הטעם כי הוא מושל בעליון ובשפל והוא יברך אחכ':השמי' אתר רבי משה כי השתים כמו מהום והכי כבר פירשתיו בספר השם כי שמים על מחכונ' שנים וגזרתו משם בעבור שני מקומו' בסדן שהם כשיעים וכן כתוב לנטוע שמים וליסיד ארץ וחסירי

שיולכו הכהנים: בסחו בין לכדו שיושים משעביד פלכי מדיויין כי סוא לכדו עורם ותבינם וחליו לריך שיתיולנו להכנישם ולח תנטיז בנבורתכם כלל : יראי ה' נטחוכק'י שיישיע לעזיר לכז ולה תכטחן בזומות השמים כי החל יתברך הוח עורם ועגינם כנד הטבש שד שתתחלם ם יזם וחליו נריך שתתפללו ה זכרכו יברך" יהי לנון שהז' יתברך חשר זכרכו בברי נית שני הוח יברך דעת חשבו כי ממשלת החדם בחרן כממשלת השם בשמים ונח דברו נכונה כי תכנות השם בכל מעשה השם ולהללנו בעודן חי: יורדי דומה . מקום כריחות וארץ גזירה כמו ודמיתי אמך ויש אומרים כי הוא מגזרת ולא דומית: באדם כתן בידו החיות והלמחים להכיר מעשה השם ולהללנו בעודן חי: יורדי דומה . מקום כריחות וארץ גזירה כמו ודמיתי אמר לי וחל תתכי דומי לו וחף בי חחריו כתוב: וחכחנו : זחת הברכה היח בפה להודות כי נשמת הלדיק לעולם תהלל חת השם:

סבנין שיפים גרול כבידו תן הרחשון. יבדך חת בית ישרול שבות הפתון יכרך חת כת חהרן" שהוח התולך כנית שני: יברך ירחיה לעתיד: יושף ה' מליכם בותרו ותניתי מליכם יהפרתי התכם : פנון: חתים וחדץ" בחתרנ סותים התרשים וחדן המדשה חשר חני עומה שיתויה' חוליןדתורס ייחליך כוח לכרו על כלם כי חתום

קודם הישומה: השתים שמים לה י הרקיע ושמי השתים אחנם: המרץ נתן לבני מדם ' לאותות והנה: לח הפתים יהללו יה - החיתו' יון וישתעחל שהם כתתים נתדרי החיים בשכליים לא יכללו באל יתכרן שלח ידעיהו : וחנחנו

נכרך יה מעתה בעודנו בנלות: ועד עולם של תשועה העתידה לפיכך מתם בניבית שני: הללוים נהכירו גדלי בעבור תהיה ירחתו על עניכם:

אכן יחייא

לא למונו בוני מות החומור הלו התפלה מבכי שרא הממדים בגלים הארוך לה' אחיהם שיושיעם וכאשר אמרנו . לא יגומר ר"ל אנא ה כאשר עשית חסד עם אד תיכו בצאת ישראל ממצרי' ככה תעשה עמכו בהוציאכו ממצרי'הגלות המר הלו י ווה לא לכו ובעבורכו כי ידעכו שחין לכו זכות חשר בעדו כהיה ראוי לינא י ולא לכו ובעבורכו להיותכו כקיי חטא ועין פס כל כקיוכמו מזכיות כי יש לכו שני החשרוכו כקיים מזכיות ובלתי כקיים מע כות י כי אם בעבור תת ובעבור מדת מסדך להטיב חשר חנם עם זולתך ובעבור כבוד לשחך המחולל בגוים ועל . השכוע' שנשבעת לחבותיכו בחמת ובלדקה שרחוי לך לחמתה י חהו חומרו ועל חמיתך י למה בח לפרש חלול השם בגלות ישראל באומרו למה יאמרו הגוי' בהלעיגה טליכו איה כא אלהיהם יקום ויושיעם מידיכו בחשבם כי אין רואה ואין שומע י מה שאימ כן כי אלהיכו בשמים כל אשר חבץ עשה י אבל עלביהם מכסף וזהב שהם מעשה ידי אדם הם בלתי רואים ובלתי שומטים ואין חפץ להם - כי פה להם ולא ידבדו עירים להם ולא ידאו . אוכי להם ולא ישמעו אף להם ולא יריחון. ידיהם ולא ימישון כמו ימששין. רגליהם ולא יהלכו ולא יהגו בגרונם. וספר עיקד התנועות האכושיות * - שהם הדבור וכאומרו ולא יהגו בגרונם * - וההליכה אל מקום אשר דוח? ללכת * וכאומרו רגליהם ולא יהלכו והה' חושים * יחיש הטעם וכאומרו פה להם ולא ידברו עניני האכילה כי יהיה ענינו מן זתדבר את כל זרע המלוכה שהיא ערין שברון · חוש הראות ובאומרו עיני' להם ולא ידאו . חוש השמע זכאומרו אוכי' להם ולא ישמעו . חוש הריח וכאומרי אף להסיולא יריחון . חוש המשושיוכאומרו ידיהם ולא ימישו . כי הצורות האלו היו נעשים כדי להוריד כתרחת ורותריות העליונים והם היו כחרם הכשבר . אבל היו עישים אותם על צורת בני האדם שהיא צורת צלם אלהים כדי להטעות בני אדם בהם . כמוהם וגו' הוא תפלה יהירמן שיחיו עושיה' - ואשר לא עשים אכל בוטחים בהם פהם ולא יהיה להם כח וחמשלה לפעול פעולה רח כפעולתם י ישראל וגות' מה שאין כן עם ישראל כי כל חלקיו בוטחים בה' שישראל והם כללות העם תמיד בשת בה' כי בא ליווי במקום עבר לחיות כי הם דואים הזתו תחיד נחרם להספיל אויביהם תחתם ומגדנם להצילם מידם וכן בית אהרן היו בוטחים בה׳ יוכן יראי ה־ שהם הלויים הכאור עליהם תומיך ואוריך לאיש חשירך אפר כשיתו במשה ובו' היו בושחים בה" כאמור י ה' זכרפו זנו' להיות כי כל ישראל בטחויכך בשכבר ואתה היית להם פור וחגן לכן אכא ה' ברך הוכרים שלמו הקטנים עם הגדולים - הן הזכרים מבית ישראל אשרוכרכו זהן הזכרים מבית אהרן והזכרים מיראי ה' יוסף ה' וגומ' פירש כי הברכה יהיה בשלם מתרות שלאכדו בגלות י וככגד מתכת הזדע אמר יוסף ה' עליכם ככם אלף פעמי' . עליכם ועל בכיכם שתחול הכרכה מדור דור עד שתדעו לרוב בקרב הארץ . וכנגד מתכת הארץ אמר ברוכים אתם לה" פושה שמים וחרץ כי ישלח לכם ברסות שמים מעל בדכות תהום רובצת תחת ונתן לכם לנחלה חת ארץ השבי יכי שמי השמים הם לה'לכטא כבוד והארן אשר היא שער השמי אשר היא ארן ישראל כתן לבכי אדם הראשון שהם ישראל הקרווים אדם לחול עליהם הכפש האלחית אשר בו כוספת על הנפש המשכלת חשר נשארה לצורה לשאר האומות . לא המתים ובום ופנגד מתכ האלהות אמר לא המתים שהם החומות שבחייהם נקראים מתים הפך הצדיקים - וצא כל יורדי דומה לבהיכם חחרי מותם " יהללו יה . כי לא יכירוהו ואין להם דבקו עמו אבל אנחנו נפרך יה

מעתה בעולם הזה ועד פולם לעולם הבא להיותכו דבקים - ולכן כלפם הללויה: - אהבתי

תהילת ה' תורת חסד קטו לא לנו ה׳ לה לה למויר׳ כשם שעשית נפלחות הז בצה׳ ישרחל מתצרים עם היות

שלח היו עדין ראוים לכך כמו כן תן כבוד לשמך עם היותנו בלתי ראוים לכך ועשה עמכו אות לעובה על חסדך חשר כשבעת לאברהם ועל אמתך חת יעקב והוא כענין מ"ש הכתוב תתן אמה ליערב חסד לאברהם וכו": למה יאמרו הגוים וגומר יר'איה עתה מה שהיה להם מלהיהם וכו'ומלהיכו בשמים כל חשר חפץ עשה יר'הנה הוא ית' בשמים. כסאו וכל חשר כעשה בהסר"ל בשמים ומכ"ש כיכל חשר יחפון לעשות בחרץ יעשה וחין מי יחחר לו מה תעשה ועלביהם כסף ווהב עם ופה להם ולא ידברו וכו"ו והנה במ"ש הכתוב בכל עלב יהיה מוחר פירשוהורז"ל מענין עלבי הגויס וכו' ויר' בכל עלב יהיה בו מיתר כגון כסף וזהב וכיולא בזה כי ילבישום בגדי כסף עם הבנים טובות ותרגליות האתנם שכלם דבר שפתים אך למהסור כי לא יוכלו לשום בהם דבר שפתים? וכפי זה יר' באומר פה עלביהם כסף וזהב מעשה ידי אדם לומר הכה יש מהם מכסף ומהם יש מזהב ומהם יש בציור זה ומהם בציור יותר. כאה מזה והכל הוא כפי מה שיוכלו ידי אדם ללייר פתיחים וכו' אך בכלם יש ענין זה כי אם יהיה להם פה לא ידברו ואם יהיה להם עינים לה יראו ואם אזנים להם לא ישמעו ואם אף להם ולא יריחון: ישראל בטח ה' ירי ישראל בטח בה' כי עזרם ומגינם של ישראל הוא האל ית' א"כ בטחו בו בכל עת וכן על זה הדרך בית אהרן בעחו בה' כי עזרם ומגינם של בית אהרן הוא ויראי ה' בעחו בה' כי עזרם ותגנ' הוא יה' עזרם ומגינסהוא היותם בוטחים בו: ה' זכרנו יברך יר' בכל עת שזכרנו יברך אותכו יען היותכו עובדים אליו יח' לבדו וברכתו היא ייסף ה'עליכם וכו'וכמו שביארתי בם' מסדי אבות וז"ם ברוכים אתם לה' כלומר ובברכה הואת שאני מברך התכם כעת כבר אתם ברוכים לה' מפי מרע"ה ממה שאמר ה' אלהי אבותיכם יוסף כו'וברבה פ'וירא מלאתי ראיתי ז"ל א"רילחק כל מי שמופיר אח הלדיק ואיכו מברכו עובר בעשה שנאמר וכר לדיק לברכה כל מי שמזכיר רשע ואימו מקללו עובר בעשה שנאמר ושם רשעים ירקב אמר רבי שמואל כר נחמן מל כו שהק"בה מזכיר שמן של ישראל ומברכן שנאמר ה' זכרנו יברך ע"כ - ונכון לזה ראיתי לכמה "רר מחיר עראמה ע"ה שביאר במה שאמר הכתוב זכרו כיין לבכון שר"ל כי כשם שלריך האדם לברך על היין כאשר ישתה ממכו הנה כי כן הוא צריך לברך את הצדיק כאשר יזכיר את שמו ע"כד: ועם כל מה שכתבתי יכולני לבאר אומר יברך את בית אהרן יברך יראי ה' והוא שירלה ה'זכרנו יברך יברך הת בית ישרחל ויברך חת בית חהרן המברכין לישרחל ויברך ירחי ה' בענין הברכה הזחת שהם מברכין והוה עכין מה שהחלית' משרה שם שכינתו על ידם של הכהנים וכמו שדרשו רז"ל מליז מן החרכים מבין חרכי אלבעותיהם של הכהניסוכו׳ ע"כ זאמר פה זלעתיד לבא יוסף ה' בעלמו ית' ברכחו עליכם עליכם ועל בניכם והוא בעלמו אומרו ברוכים אתם לה' אומר השמים שמים לה'יר'אם הם שמים הסשמים לה' ולא לשיהיו עובד להם והחרץ נתן לבני אדם

ובני האדם הם עושים על הארץ תועבות גדולות אשר שכא ה' והוא אומרו לא המחים יהללו יה והם העושים כן כי היה להם לידע את זה שאמרתי ולא ידעוהו ואנחנו נבהך יה מעתה נעד עולם שידענו נחמנה שעם שסוה ברח שמים לה׳ והחרן לבני החדם: חו יר׳ ב׳זכרנו יברך יברד את בית ישרהל וכזה שיברך את בית ישראל יברך את בית אהרן יעוכי בית אהרן הם כזוכים ממה שיפרישו בית ישראל ממה שיברכם האל ית'ולהיות כיכל כהן שאינו בן תורה כמעט אפור להת לו דבר לכן סמך לוה ואמר יראיה' וגומר והענין הוח כאומר רו"ל לא עם החרץ חסיד ואין לד ירח את ה' כהשר הוא העוסק בתורה: או יהיה זה ע"ד מה שביארתי אני במה שאמיםכתוב אשתך כגפן פוריה וגומר הנה כי לן יבורך גבר ירא ה' וכו'כי מי שיצטרך אל הפרנסה הוא מוכרח להיותו ירא ה' וכו' וכן יהיו הכהנים יראי ה' ובאומר יוםף ה'עליכם וחזר ואמר עליכם ועל בכיכ' ריל שהברכה חהיה בחופן זה שיהיו החבות רואים בברכת הבנים ובחומר ברוכים התם לה עושה שמים וארץ ר"ל עושה שמים וארץ שיהיו השמים שמים לה' ועושים הדבר בעלמו שנצראו בעבורו

פהוא להמעיר על הארץ ודומה לזה ושיאמר שהארץ כתן לבני האדם להצמיח מוצא דשא ולא שיהיה כאומר וכחתי את שמיכם כברול ואת ארלכם וכו' י או יר'באומר לכני אדם לכנין למה שארז"ל שבנתינ' התורה אשר הוא עכין סבת קיים העולם אמרו ישראל בנינו יבין ערבים בעדנו וכו': הין אהבתי

ביה החומיר זכר המשורר על הוכן בית ככי וקכון גליות קודם ימוח המשיח וההכנל

נליהם י ואיר:

אחבתי נישפם ה׳ הם קילר תחמוני בגלות חרבן עני מב מל חני מכור --!

מג על פישהים תפלת קנם

ומנות חנשים מלומות

מהבתי חתנוני כי בטחתי

שישמע ה סת קולי נכיותי

נננע נועשונר רמה זינון :

בי השם חזמלי. בענרי

שהיו כלתי רחוים כחמרו

ניחנחו בני ישרש מן בעבורה דיזמקרות על שומתם: ובימי חקרח וגם בימי כבית

הרחשון התפללתי וכסה מזכו לי גם שבייכו בליני

דמני כמנ שקרה בתפום

יורם כן מתוב עיפוחחובן

מות . בימי יוכים שהתפללי

בכי משמעין ומנרי שהל

מנחוני בעת חובן נית

שני: נרה ויגון חפנה י

בגלות זה" ובשם כ" הם

עלפי שלוז היתה בתפלם בכוונה מכל מקום היתה

בפוברת ששון: חקרם יחופק

מתיך לפרוחומר. חנח ה

מלסה נפשי והנה : חכון ה' •

נותו חן ותתכו' מכם לכלתי

דחני'ו ונדיק להענים

נרינו . כפו שקרם להפן

ולפרני"וחנו וזולתם :

ומנהינו מרחם י ובהיותו

אלהינו רחם עלינו ולח

כשוכותיכו גשל שליו: שושר

פתחים כ׳ הף פל פי שחין

בדעת י חף של פי כן: ולי

שובי נפשי בקבוץ גליות הכו לתכיחיבי מפסקי

ובמנות כחמרו חשר חמר

אליהם ואת המכוקה הכיחו

לעיף וכזמרו בשובה ונחת

קוששק בהשקט ובבטום

תקים בנורתכם: כי ם'

משעביד תלכיות שבים

מינש מוה: כי חלכת נכמי

מתוח: נגלות כשמחונ פלים לכליתכו את פיכר

מן דמעון: כשנות לנטל פתנוים קלתם: מת רגלי

ם יסי רגון שחוכה ללכת

מוככת לשכודת החל חשר כה

כוכה לחיי עולם "כי חיוכם :

כחמנתי לפיתי לישומה

כחשרו ושכ וקכנך' חשנם:

בישועה עהרם חיורתי ככם

כל כחדם כווכ בדורכו ומי

מכלכל חת יום כוחו של

בבף ולח ישחיר ממנו שריר:

ממכו: כוס ישומות אשא "

יהי רנון שלשת כום ישופות

מהירות כמו הנותי שתהים

המשיח: וכשם ה' אקרא "

הוגם לחומו" חודים חשרו

נחמתו - נדרי לה' ישחמרתי

נענס ונשמע ונאמ' סונת

תוכיח חת שמיתך חשר

לפניו ונהיה תמימים

נשכקשו להד חכו סשל חלבינו: התשלך לפני

toway

יהושים בקבוץ בליות

כעילם לעסוק

גמנ עליכי

לפתפלל נשם: דלותי

יודעים בגלות

יהום וונשה בן חוקיהו וכן כחשר: מספוני מבלי מכן עורא

תהלים קיו

בארלות החיים · ארץ ישראל שגרשוני אויבי ורודפי ממכה בימי שאול ועל כרחם חזרתי האמנתי כי אדבר י האמנתי את דברי ליבח שחמר על מפיבושת כשאדבר הנה לך כל אשר ה למפיבושת . אז אני עניתי מאד אבשלום • כל האדם כיוב ובוגד באוהבו כי ראיתי את בני בוגד לפיכך האמכתי לליבא ואמרחי אף מפיכשת כוזב ובוגד בי כל לשון כזב חיכו חלח לשון חסרון מבטח שבטחו עליו פלי"ינל"ח בלע"ז כמו אשר לא יכזבו מימיו וים פותרין אותו אכי אמרתי בחפזי בסלע המחלוקת שהיה שאול ואנשיו עוטרים אלי ואל אנשי לתופשני ושם נאמר ויהי דוד נחפז ללכת : כל החדם כוזב אף שמוחל הנביא שהוח כאמן לנביא אף הוא כוזב שמשחני למלך: מצאתיי כום ישועות אשא אביא הנסכים על התודות שנדרתי כמו שאמר לך חובח ובח תודה ועל אותו הכום בשמך אקרא על הישועה זו שכן אין הלוי חומר שירו אלא על

היין: נגדה כא לכל עמו

כגד כל עמו:

אהבתי כי ישמע יי' את קולי . כך אמר דוד לאחר שנפטר שאול והוא מלך שיבי נפשי למכוחיכי כי יו' במל עליכי חשד ולך קוני אני מתאויתי כי חללת נפשי ממות אהבתי כי ישמע יי' תאבתי שישמע יי' את קולי: ובימי אקרא בימי לרתי אקראנו זבימי באולתי אשבחנו: מבלי מות י חבורות אויבינו המבקשים להמיתנו י חבלי מות חבלי שהול כלם לשון

> דברתי קשה וכענתילך: חכי דועי ובסיפי חמרתי בחפזי . לנום מפני מן דמעה בי ומבקש את נפשי וכל ישראל אסינת ו'וונין גומלים לי רעה תחת טובה

מבורות הם כמו חבל נביאים:

מלרע ותד

דלותי

אהבתי - כמה הייתי אוהב שישמע השם קולי בהתחנני ויש אומרים אהבתי יי' כי ישמע קול חחנוני כמו אשר חכמים יגידו ולה כחדו ויש הימרים כי י"וד קולי נוסף והנכון שיחשר בי"ת בתחנוני - כי - טעם ובימי אקרא כל ימי וזה אספר : אפפוני ומלרי שאול י חן המפר מפעלי הכפל כמו מי שם ממדיה לרה בגוף ויגון בנפש

ובשם, ובשם הייתי קורה להמר אכח לשין פיום עם חורה כמו אנא חטח העם הזה והייתי חישב בלב כי תכון ורחום השם ולדיק כי המשורר ירא השם וטעם מרחם כמו רחים: שומרי העעם שלה החשוב תחבולות להחלט כי שמתי נפשי כחחד הפתחים כי הם דליתי ידעתי כי השם שהוא חכון ורחו יושיעכי והייתי מבשר נפשי להמר לה שובי נפשי למכיחייבי בכגד לרה ויבון אוולא כי פעתי' רבות במל השם עלויכי או באה מלח גמל תחת יגמול כמו נחתי כסף השדה קח ממני: כי' כמה פעמים הללת בפסיוטעם הת עיני שהיה חושב שימות כמו ויבך חוקיהו **י** ואת רגלי כי בהם התכועה שיוכל לברוח אתהלך : בעבור שהזכיר רגלי אמר אתהלך בארצות החיים שהם על פני הארץ ולא החתיה: האמנתי המר רבי משה עתה החמין כי מה שהייתי מדבר על לבי היה אמת שאמר שובי נפשי ופי' אכי עניתי כמו דלותי מגזר' עני וכמוהו זמיר ערילים יענה ופי' אני המרתי על עת שוכחב בו ויהי דוד נחפז ללכת : וטעם כל האדם כיזב על שמואל שהבטיחו או כוזב כניו לא יכזבו יהטעם ככרת כי חשב שיהרג ולפי דעתי עתה חחמין כחשר חדבר כי קודם עתה דברתי כובים וככה עכיתי כמו ויען

ומכרי שמולי בכולי שמול א קיו אָהַבְּתִיבִייִשְׁמֵע יִהוֹהָ אָת־קוֹלִי ַרַחִימִית אַרום ישׁבַעייַיַת קַלִי בִּירַהְפָּוּה אָזְנָוֹ לֵי וְבִימֵי שׁיבֵיבִי בּעוֹתָי: אַרוֹם אַצְלֵי אוּדְנִיה לִי תַּחַנוני: וֹבְיוֹמֵי אֲנָא קָרֵי: אַקִיפּוּ יָתִי מִרָעִי אֶקְרָא: אֲפְפַוֹנִי חֵבְלֵי־מְוָת וּמְצְרֵי יַשְאַוֹל מִצְאָונִי צָרָה וִיָּגוֹן אַמְצָא: מותא ועיקתין דשוול אשכחוני וּרְשֵׁם־יִהֹנָה אֶקְּרָא אָנָּה וְהֹנָה מַרְשָׁה בּישׁים עיִקּתאוֹרָבוֹנָא אַשְׁכָּח: וּבִשְׁמָאבּיַיִי אַיקרי בָּבָעוּיִי שֵׁיזֵיבנפשי: חַנְּנָאייַ נַפִּ'אַי: חַנָּון יָחוָהוַצוּרֶיק וֵאלהׁינוּ מַרַחָם: שׁמֵרפָתָאִים יְהוּוָהְדַּלּוֹתִי וַזַּכָּאָרה וֵאלֶּהָנָא מִרַחַם: נְּטִיר וָלֵי יָהוֹשִׁיַע: שובַי נָפְשִי לְמְנוֹחְיָבִי מִיצֵיִיםּ שְׁרָגוֹנְיָּא וְיָ אִרְמִּסְכֵּנִירת וְלִי חֲמֵי בִּי־יְהוָה גָמַל עַלְיִבוַי: בַּי וִזַלְצָתְ נַפִּשׁי לְמַפרוק: תובינַפּשׁילַבִית כְינַחְיְיבִי בָּמָנֶת אֶת־עִינָי מִן־רְמָעֶת אֶת־רַגְּלִי׳יפיפי חַ אַרום מַימַראַ דְיַיִ נִמַל מובָא עֲלַיִיכִי : מדחי: אַתְהַבֶּרְלְפַנֵיִיתְוֹנֶהְבָּאַרְצוֹת אַרום פְצִיתָא נַפְשִי מִקטוֹל יַת עִינִי האמנתי כי ארבר אני רחיים: :מוַ הַּטַעתַאיַת רָגְלִי מוֹ לָאִרַחַיָּא אֶרְהַבֵּלְן בֶּדָבויַי בָּאַרַעת חַיָּיא: אַני אָפַרָתִּי בַּחָפִוּי יִּי יִּ עניתי מאר: בָּל־הָאָדָםכּוַבְ: מְה־אָשֵיבלַיהוַהָ הַבְּנִית אַרוּם אַבֶּלִיל בַבִינשַת צַּדִּיקִי בָּל־תַּנְמוֹלְוֹהִי עָלָי: בוֹם־יִשׁוּעוֹת ני ז׳מּי׳ אַנָא שַבַּחִית לַחַרַא: אַנאאַמֶרִית בּמֵעַרִקִיבָּל בְּגִינְשָׁא מְבַרְבִין: טָה אַשָּׂאָ וּבְשֵּׁם יְהוֹּרָה אֵקּרָא: וַנְרַרֵי יּ אָתִיבְקָרֶם יְיַ בָּלֹנְמוּלֵן טָבָן דִילֵיה <u>ַלִיהוָהַ אֲשַׁלֵּ</u>ם נֶנְרָה־נָא לְכָל־עִמְוֹ: גָּמִילִין הִינוּן עָלֵי: בַּשָּא רְפוּרָקְנַיָּא נָדָרַיְבָּןדָם יָיָ אֲשַׁבַּם אֲתַנִיבְּדוּן נִיסוּי יָאָסוֹבַר לְעַלְטָא רְאָתִי וֹבִשְׁטָא דַיְיָ אֶקְרֵי: לָכָל עַמֵיה:

קי"ו הטה ב' וסימ' ועלי הטה חסר : כי הטה אזנו לי: אנה ו' כתיב ה' בליש' בקשה וסימ' אנה יי זכור נא את אשר התהלכתי דמלכים - וחברו דישעיה : אל נא נאברה בנפש : אנה יי 'הלא זה רברי : אנא יו׳ מלטה נפשי אנה יי׳ כי אגי עברך: שובי ג׳ בטעם לרע וסימ׳ כי אחרי שובי נחמתי עד שובי בשלום ישובי נפשי למנוחיבי: ישועית ז' מ"ל וסימ' מנדול ישועות מלכו דשמואל יוחברו מנדיל דסיפר' פועל ישועות בקרב הארץ ומעוז ישועות משיחו: מה תשתוחחי נפשי קדמא: צוה ישועות יעקב: כים ישועות אשא: ובשם יי' ג'וסימ' ובשם יי' אקרא אנה יי' כוס ישועות אשא ובשם יי' לך אזבח זבח תודה : וכולהין בחד עניגא:

היוב הראשון וענית ואמרת מה . מה מנחה אתן לשם כמו והשיב למלך ישראל ודקדוק תגמולוהי על לשון ארמית עלוהי כמו עליו ולפי דעתי שהיא שתי מלות אע"פ שהיא חשירת ה"לף כמו לפלמוני המדבר את אשר עדן ובכל ובמה: כום . על דעת רבי משה כמו מנת חלקי וכוסי והנה הכוס מקרה ומוח הנושא ואחרים אמרו כי הוח במשמעו . אשא כמו הרים והעעם מרוב השמחה וחמר עם לרה ויגון ובשם יי' אקרא ועם כום ישועות כן להקים דברו הראשון כי בכל ימיו יקרא בשם יי' בין במרחב: כדרי ה"א נגדה ניםף ומלח נא עחה ככל כא שבמקרא ונכנס' למ"ד עם לכל עמו כמו מימין לבית:

תורת חסד

קיז אהבתי וגו מכתיבת הה"ר שלמה אלטיכטיםי ע"ה מלאתי כתוב ואלהינו מרחם יד' אפי בשהות מתכהג עמנו במדת דיכוהות מרקסולה יעור כל המחו שובי בהרנות החיים: בה" שבית נפשי למנוחייכי ענין הי' האחרונה היא לכוין לי'ספירו' כליונית והכונה בזה על הסרה הטרדות וי׳ עליכי רמז לי׳ גלגלים ובח להורות כי הוא ית׳ סבב שיסכימו בישועתו המערכות העליונות יקר בעיני ה' המותה לחסידיו יר' דבר נכבד הוא כשיבא המות. אל החסידים והם הסידים במוחם ולח כתפרדו מחסידותם ואז האל ית' מראה להם מה שמחוקן להם י או יר' באומ' המותה לרמוז אל המות הידועה והיא המיתה הטבעית : או תרמוז הה"ה חל הל ית"שיר שהמות היא באה עליהם. ורשוי שתכם עתה. הישיעם מאתו ית'ובו כם מסתפקים: כגדו כא לכל עמו אמר כבדו ולה כגד לרמוז אל הה'מקועו'אשר הם בחתרו כי יבה כנפר נרובה בתוך ירושלם והם עזרת כשים ועזרת האפשי'ואולם ודביר והיכל והרגון בוה כשיהיו מקובצי'שם כ🅁 לניון בואל: - אני- אמרתי בחתוף בכתחותי שתכח ישראל וי'בחוככי לרמוז לי' נסים שנעשו לאבותינו בב"ה עכ"ד - ומצחתי, כת'רהבתי כי ישמע ה' ונו' יר לפי פי'רז"ל כל תחכוני אינם כי אם שישמע ה'הת קולי כי בוה די לי . או יר' אוהב אני הת קולי למה שה'שומע אותה'כי הטה וגו'יר'במה שפעם החה לבד הטה אזכו לי אני יוד'בודאי שבכל ימי חקרא ויושיענו . או יר׳ ע"ד ויקרבו ימי ישראל למות והוא אומר ובימי הקרא כי כל ימיו היו שלמים עיכ - ואולי באומרו ובימי אקרא יר'ואפי' שבכל ימי אקרא הליו ית' הנה הוא ית'מתהוה לתפלתי והטה אזכו ליון ולהיות כי ימי האדם אינם כשנות ימי הקדמונים לכן אמר ובימי אקראי או יר׳ ע"ד חומר אלי אל תעלכי בהצי ימי וכמו שפירשתיו במקומו : אפפוני מבלי מוח יר׳ גליות : כל תגמילוהי עלי ביתי הגלות ונתשועה ע"ף מ"שה וימדד שני חבלים להמיח וגו' ואמר כמעט שאפפוני אוחם החבלי מוח ובשם ה' רברא חנה ה' מלטה נפשי ולא הייתי חומר מלטה בופי רק נפשי והיא שלא אכשל ח"ו ואקרי' תגר וכו' וה' הוא חכון ורחום כי עם היות כי דלותי מן המציח עם כל זה ולייהושיע ובקראי בשם ה' בהיותי בצרה הייתי חומר שובי כפשי וגו' ור"ל חת כפשי צחי ממני בפעם הזהת בקדושה ובטהרה ולה שהרה כן חובה מכרה לישוע" תכשל ח"ו להטיח דברים כלפי מעלה יען כי ה' במדת רחמים גמל עליכי המיחה הזאת ואמרתי זה קבון גליו ולישופת ימות לפי שראיתי כי חלצת נפשי ממות פעמים רבות ואת עיני מן דמעה שאפי' מציאות הצר' לא ראיתי בעיני והוא ע"ד לא תחן חסידך לראות שחת את רגלי מדחי שחשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל ערותיך ולכן כאשר ראיתי כי אפפוני חבלי מות אמרתי אין זה כי אם לפי שאתהלך לפני ה'בארצו' החיים אם אמות פעם מה שלולי לא יהיה לי כן אם לא מתי עתה והאמכתי זה שאדבר באמינה שלמה עם היות כי עניתי מאדוהעניות לא הניח מדה טובה לישראל ואחרי כן בחכזי לצאח נין ילמדון ליראה אוץ הלרה ההיא אמרתי כל האדם כוזב ברעיונותיו כי הנה חשבתי שאמות הפעם ולא מתי כי ה'הצילני בניהם ילפדון: אשלם ננדם גם מתוך הלרה ההיא : ומלאתי כתוב האמנתי כי אדבר יר' אע"פ שהרז"ל אל תאמן בעצמך נח לכל שמי לפני שונים עד יום מותך מכל מקום אני מאמין מה שאני דובר שאוכה בארצות החיים והסבה כי אני עניתי והשפלתי יצרי מאד וכ"כ הכנעתיו עד שאע"פ שאני חשבתי שמה שהבטיחני שמואל היה כזב עכ"ז

אבן יחייא

כיישמע וגומ' כוכת המזמור הלו הודאת בכי הגלות לה' על גאולתם כאשר אמרכו . דברי כנסת ישרש לאלוהיה בהיותי בגלותי מאד אהבתי בחשקתי יהיה שומע ה' לקולי ותחכוכי . בשאספוכי חבלי מות מהטולם הוה וכשיהיו מוציאי איתי מצרי שאול הגהינם : 👚 שהצרות הרעות והתכופות מהגלות מוכעו' הטוב מהעולם הזה והטוב מהעולם הבא בבטלם מלטשות הפעולות המדריכות אליו יוכן אהבתי וחשקתי כי יעה אוכו לי כשבימי אקרא אליו בתפלה . שהוא כשלכה ויגון אחצא . אשר להיותם צרות קלי הסבל מהראשונות ים לי פכאי להתפלל בימי בכחת ובכוכה י ולא בקול לקרוא ה' טכני לבד כאשר בראשונות לבלתי היות פנאי לככאב מפני תכיפו' כאיביו ואו בשם ה' אקרא בתפלתי לאמר אכא ה' מלטה כפשי מרדת שחת הגהינם יו ואתה ה' שמדרכך להיות חכון ולדיק יואלהיכו החשגיח עליכו בפרטות ולא על שאר האומות י ומרחם י ושומר פתאים אשר אין להם תחבולה להגצל בה ובטחונם ממיד לקוכם לי יהושיע חסדך בדלותי וחוליי בגלותי הלו " שובי וגו'והוא למען דחמיו וחסדיו שמע תפיל זי והוציאני מן הגלו' ולכן אומ'לכפשי שובי למכוחייכי כי ה' גמל טוב עלייכי ' ולא כתי ועולם ידי עשה לי את כל החיל הזה כי אכי הייתי בגלותי דל וככאה " כי חולם וגוח כי אתה בכחך עשית את כל הטובות הלה כי חלנת נפשי ממות בטולם הבא " את טיני מדמעה מפני כובד הצרות ' את דגלי מדחי שהיו הולכים נעים וכדים בגלות ' ועוד אתהלך בעולם הכא לפני ה' . ועוד אתהלך בעול הזה בארכות החיים שהם ערי ישרש . האמנתי וגומר וכל זה היה לי לבטחון שלם דתמיד בטחתי בקוני . כי תמיד האמנתי בו י ואפי בשהייתי מדבר בגלותי ביני לכין פצמי לאמד אכי עניתי מאד בעיכוי שוכי' זלא ידעתי הסבה י זוה להיות כי אכי אמרתי בהיותי בחפוה ורעדה כל האדם כווב ואין לבטות באדם שהיא משענת קכה רצון אבל טוב לחסות בה' בקיים והנצחי והרחמן י מה אשיב וגומר והנה מה אשיב לה' מנחה ושילו' חסד מכל תנמולוהי עלי שהם בב"ת . והוא עליון על כל העליונים ושני שפל מכל השפלים . כום וגו' ולכן הנראה היותו היותר טוב הוא שאבא תחיד עחי כום הישועות שעשה עמי . שר"ל כי אסדרם בכת הזוכר שלי למטן אקרא בשמו שם ה' תמיד בשוקים וברחוכות בספרם לכל שומע ומבין ולילה ויום לא אחשה . כדרי וגו' ווולת המטשה הוה כדכור . עוד אעשה מעשה ביד כי כדרי אשר כדרתי בגלותי לה' מתודה ושלמים אשלם כגד כל עמו בהודיעני בפומבי סבת הקרבן והנדר ההוא

לה הרגתי לשאול ע"כדי והרי"א ז"ל כתב יר' בזמן הגאולה האמנתי שאדבר ואספרה אז איך הייתי בגלות הזה עני ודל והוא אומרו כי אדבר אני עניתי מאדש אדבר ואספר הגלות והעוני אשר סבלנו כח הרגתי נשחול עי כדי זהו יון בער היו התחום בידו והפקדון הוא הרוח והוא הענין שדרשו רו"ל במה שאמר הכתוב והרוח תשוב אל האל"ים אשר נתנה תנה לו כמושנחנה וכו' ולזה אני אומר מה אשיב ע"כדי או יר' כל האדם כוזב בפקדון שנותנים בידו והפקדון הוא הרוח והוא הענין שדרשו רו"ל במה שאמר הכתוב והרוח תשוב אל האל"ים אשר נתנה תנה לו כמושנחנה וכו' ולזה אני אומר מה אשיב ע כדי עו יר בכניטוט בוכ בפקון בייון בייון שהייתי מת מתוך הצרה ההיא הכה כל האדם הוא כוזב לפעמים אך מה אשיב לה' כי לא אדם הוא להכמם ואני רואה ח"ו שהוא מהכהם על בר' או יר' אני אמרתי אז בתפוי ללכת מן הע"הו שהייתי מת מתוך הצרה ההיא הכה כל האדם הוא כוזב לפעמים אך מה אשיב לה' כי לא אדם הוא להכמם ואני רואה ח"ו שהוא מהכהם על מו על יל לעשות עמי חסדים טובים ועתה כמעט מתי מחולי צרה זו: או יר' מה אומר לה' אחרי שכל חגמוליו הם עלי בהיותי בחיים חייתי בעולם הזה כי אני הייתי רוצה למות כמו שאמרהי מוש שהפשינו עלי לשטונו עוד יוטי בשל יכו בשל יכו שחי ישועות אשא יען שהושיע לכפשי ולגופי במה שלא מתי מחולי זה ובשם ה' אקרא נגד השמש וכדרי לה' אשלם בזה העולם ומה היה הענין שלא
נלפי האמת ידעתי באמנה כי כום ישועות אשא יר' כום שחי ישועות אשא יען שהושיע לכפשי ולגופי במה שלא מתי מחולי זה ובשם ה' אקרא נגד השמש וכדרי לה' אשלם בזה העולם ומה היה הענין שלא מתי לפי שיקר בעיני ה' המוחה לחסידיו:

הלל וזמרה פירש ההגרה וכתו שאו"זל הרי זה משובת ודיות' לקת' הרי זה להיה די בשיאתר וכל התרבה לספר ביניאת מלרים משובת אלא שר"ל הרי זה ואפילו שהוא יחידי משובת וכו' ולוהבעלתו את מצוה עליכו כלות' ואפי׳ אם אין זר אתכי לבדיכו כי אם אנתכו וכו' והיתה עיקר' הכי בזה שיהיה יושב באופן שיהיה רצון להיותו מרבה לספר ביליאת מצרים והוא במה שיהיה מסובה בו'ע"ד מה שקרה מעשה בר' הליעור ור'יהוש צורי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבה ור' טרפון שהיו מסובין וכו' והיו מספרין ביליחת מלרים כל אותו הלילה וכו' מלד מש ששיו משותדים במלבים והוא אומרו בבני ברק כי לפי האמת מאי איכפת לן אם היו מסובין בבני ברק או באופן אחר דדי היה בשיאת לנו שהיו מסובין

לחסידיו' כנה המות הקורה

בחיישטה שהיח דכר בלתי פתשב הוח דבר יקר בעיכי ה'

כשתקרה לחשידיו שיתעונו

בתיי עולם: חנח ה' מכל מקום חני מנקז רחתים

לחיות ולרחו' ישות כששיח:

כי חני עכדיך ללמוד

יללמר: חני שבדן כן חמתך י

ולח כעבר מקנת כשף המובד

פירחת שונש חכל בן חתתך

יליד בית שנונרתי מכטן

בקבוץ גליות משמכוד

מלכיו'. לך חוכח וכח

תודם" יהי הלון שחוכה

לישועת יתות המשיח שיהינ

מוכל הקרכנות כטלים חוץ

מקרכן תידה: יכשם ה'

חקרח: בס לחומות: כדרי

להנין ולהורות: לה' חשלם

כנדה נחלכל עתו בחורות

יהי רנון שחוכה לששות וה

לעיני כל פתו שיפיו או

בחנרות בית ה' בתוככי יר.שלם שחהיה גם חני

מהפוומנים לה': הללייה -

וחותר לישרחל הללנים

וחותר לחומות העולם :

דוללן את כל ביים:

שנח הו י על מה שהיטיב :

כי נכר עליכו חסרו . כקכון בליות וכישיעת המשיח וכ ווכן נבר עליכו . אמת

ה לעולם י כחתרו ובקשתם משסחת כ' חלפין ומנחת:

כרב בדלו

ביתה' בתוככי ירושלם

לפכדלך: פתחת למוסרי

אבן עורא

תחלים קיו קיו

יקר - הזכיר הטעם למה מלטו השם כי הוא מהחסידים - יקר קשה כמו ויקר פדיון נפשם קשה הוא בעיני השם להמית חם דיו בלא עתם וה"א המותה נוסף כה"א לשאולת יות שובר שפשם מוש בשר במו לכה ול מו לכה ול מו לכה חשם והוח לשון חודה כי תחחלף חלת חבה בה"ח חוצה לשנים שעמים פעם לשון פיים יפעם לשין תודה כמו זה שהוא מודה לשם אנה יי' כי אני עבדך כי זה אינכו לשין פיום רק אם יאמר אנה יי' הושיענא הוא לשון פיום יכבה מלח אולי פעם שמא ופעם כמו מתאוה אצל חוכל להלחם חולי יהיה זה ופעם שמא אולי לא תאבה האשה מפ"י הח"כם: פתחת למוסרי באילו היה קשור במוסרות והלמ"ד ניסף כלמ"ד הרגו לאפנר: לך · ובשם

> שיקרה בני הדם יי' אקרא לעבוד חת השם כדרך ויקרח שם כשם יו' חל עולם: נדרי כבר הזכיר זה ברחשונה וטעם להזכירו פעם אחרת כי הנדר שכדרתי לא אשלמכו במקו' אמר כי אם בבית השם על כן אחריו בתלרות בית יי׳ י"וד בתוככי מסף כמו בתוככי מלרים חו לכוכח המדינה וחתם במלת הללויה שכן יאחר לכל עמו הכובר למעלה: הללו את יי' כל גוים . על כן אמר עיד הללו לפי דעתי כי טעם כל גוי' שהיו תחת יד דוד כמו חס יש גוי וממלכה ורבי משה חמר כי הוא כלל לכל גוי וטע' כי גבר החסד שיעשה עם הכל לחיוח' ולכלכל' ואמר ואמת יי' לעולם כנגד הגוים שלא יאמיכו בהבליהם

וחתם הללויה כן עשו תמיד:

יַקיר קדַם יַי מִיחוֹתָא דְמִשְׁתַּלְתֵא לַ רָקַסִידוּי: בָּבָעוּיָיְאֲרוּםאֲנָא עַבַדַּדְ וֹיכּחוּפּ' וֵי בַר אַמתַך שָׁרִיתָא לִישוּלִשְׁלָנָתָי: לַךְ אַרַבַּח דַבַּח נִיכְּסְתָא וַבִּיטְמָּא דַּיְיָ נְדָרֵי ְקָדָםיַי אֲשַׁלֵם אָתַנִי בַרוּן נִיםוֹילְכְל עַמֵּיה: בַּדָרָתָאדִי בְּבֵירת מַקְרַשׁ אֱלָהָנָא בִּמְצָעִית יֹי יָּי שַבָּחוּיַתיֵיבָל ירושלם הוללווה: עַפַּינָא׳ שַּבְחוּ לֵיח כָּל אוֹבַיָּנְא : אַרוּם ליווּלי אַגַבַּר ,עַלָנָא טובִיה וְקוּשְׁטֵיה דַּיְיַ לעלכיא הללניה:

שבחו

קי"ז ואמת יי' חד מ' מלין יחידאי' נסבי' וי"ו בריש' ואינון קריבי' לאדברה ולית דבוו'וסימ' נמס'בריש ספר שמואל: הורו כלהון מ"ל במ"א חם' וסימ' הורו ליי'כי טיב דיאמרוגאולי יי':

הודו

אָנֶרה יָהוָרה בִי־אַנוַ עַבַּהָּךְ אָנֵי

ָעַבְרָּךְבֶּנֶוֹ־אֲטָהֶךְבִּבְּתַחָתְּ לְמוֹמֵבֵי:

לַרָּיאָוַבַּח וֶבַּח תּוֹרֶת וּכְשֵׁם יִהּוָרה

אַקרָא: וַדְרַיִּלִיהוָהאַשַּבֶּםנְגַּדֵּה־־־

נָאלְכָל־עַמְּוֹ: בַּחַצְרַוֹת בַּיתיָהוַוּה.

בַּתוֹבֶבָי יָרוּשַּׁלֶם הַלְלוּייַה:

בַל־גוֹיָם שַבחוהו בַל־הָאמֵים:

נַבַּר עָבִינוּ חַפִרוֹ וָאֲמֶת־יְהוָהָ לְעוֹלָם

אכן יחייא

הורו

יקר וגו' כי יקרה כפשי בעיניו להצילה מן המות . כאשר יקל בעיניו מלסבול המות לחשדיו " וכן אכא ה' יהיה תחיד כי אכי עבדך ובגלותי מעולם לא עברתי מחלותיך ולא שכחתי ואכי עבדך להיותי בן אמתך שהוא רמז לאבות הקדושים . כי כ' שלימיו' יש לאיש ישראלי . השלמו בכת

לצאתו ממחצב האבות הצדיקים - והשלמות בפעל . לפעלם מצות ה' ופקוריו . וען כי פתחת למוסרי מעול הבלות לך אובח זבח תודה כי או כל הקרנכו' יתבעלו לבד זה ובשם ה' אקרא לשפכר כל נפלאותיו . וכדרי לה' אשלם כגדה כא לכל טמו כדי לקדם שמו ברבים . וכל זה בהלרות בית ה' ומקדשו העתיד שיבנה בתוככי ירושלים הללויה כל השומעים:

את ה' זגו' כוכתו כוכת הקודם יור"ל הללו את ה' כל גוים שהם בכי שם וחם ושבחוהו כל האומים שהם האומות אשר יש להם תורבה מה עמכב כי אז לימות המשיח כלם יכירוהו את ה' וישבחוהו אכל לא יהים כאדום וישמעאל וזולתם י מדרגת' בהללם לה' כמדרגת ישראל ולכן המשורר נשה המושור הקפן הלו ללמוו השבת שישבתו הם : והמזמו הנמשך לרמוז לשבח שישבחו ישראל . כי גבר וגו' כי שבח האומות יהיה להכירם אותו מצד כי גבר חסדו על ישראל - ואמת ה' לעול'כי החסד ההוא יהיה קיים ואמיתו ולא ישוב: פוד בני ישראל לחטוא ולהשתעבד תחת זולתם י ולכן הללויה כל השוחעים:

את ה' כל גוים וגו' זה המזמור הוא לומר שהגוים ישמחו בעובתם של ישראל יען כי כשיגבר הודה

תהילת ה׳ תורת חסד

אנא ה'וגו' יר' אכי עבדך בכשמתי ואני עבדך בן אמתך בגופי ופחחת למוסרי כי אפפיכי וסבבוני עם החבלים להמיתני וא"כ יהירציוכי אזבח זבח הודה ר"ל חן לי יכולת וככסי לזבוח זבח תודה על הללתי זה כי דלותי מאד וחין לי במה להביא זבחי תודה וכדרי אשלם כגדה כח לכל עמו ולח הביש: וחולי יהיה אומרו נגדה נח לכל עמו ע"ד מה שחמר הכחוב ונדיב כדיבות יעץוהוא על כדיבות יקום עם מה שארו"ל באבין רמאה זכו' והכונה שישלם הוא כדרים וכובוחשות כשים לכל כדיבי עם הקחל וכו: בחצרות ונו'יר' וזה יהיה בחלרות בית ה' בתוכבי ירושלם כאשר היו ישראל אז בצאתם ממצרים יאו יר' בגדה לכל עמו והם ישרא ויהודה מה שלעתיד יפרדו אלו מאלו: וממהר"יט מצאתי כתוב אכא ה' כי אכי עבדך וכאשר פחחת למוסרי עבדותי והללתני מיד הויביוהו אני בן חורין לגמרי אזי אני כרלע לעבודחך וזהו מה שאמי בהומרו למנכפת לעבד ה' לדוד באם הציל ה' אותו מכף וכו' כי או שכבר היה בן חורין אז נעשה עבד ה׳ - ומנחת כ וב השם הה"ר משה ביסודו ע"ה הכח ה׳ כי חני עבדך חני עבדך בן המתך היה אומר ד"עה לפני ה'שיבה חלקו מעבדיו ועושי רצוכו ויהיה מהותו המין שהוחזקו בעבודתו מהד והם ה ופחה שהיתה אמם שפתה וילדה בנים לאדוניה שהם עבדים מוחזקים מאד ואמר ולמה אני מתאוה לזה מכני שאתה פחחת למיסרי כלו' אתה הוצאת אותכו ממצרים שהייכו עבדים ועשית חותני בני הורין ופתחת מיסרותים כמו שכתבת בתורהך כי לי בני ישראל עבדים עבדיהם אשר הולחתי לוהם תחרץ מלרים: בי חללת נפשי וגו' יר' דרך העומד מחולי גדול חשר היה קרוב אל בעות לישהו פגום ייחבר להד מחבריו אם מעין ה' או מיד ה' או מרגל והוא היה אומר שכלול מכל וכל רוה הומר כי חללת נפשי ממות וגו' ולכן התהלך לפני ה' והוא מדת רחמים ועושה כל

החסד וכו עכ"ד: וכספר חסדי אבות ביארתי ג"כ איזה ענין במזמור זה יעויין שס: קיז הללו האלית' חסדו על ישראל גם הם יאכלו מתכו:

תורת חסר הלל וזטרה

פירוש ההגדה

אמנה עדין י"ל דלמה אמ' שאמרו להם בלשון כביד רבותיכו וכו' וכן דמהו אומרו של שחרית דבודאי של שחרית היתה - והכ"ל כי רמז רמזו להם שאשרי חלקם שהם זיכי לקבל עליהם עול מלכו' שמים החרי שספרו לפלחותיו וכו' ולזה דברו להם בכבוד גדול ורלו ג"כלות' להם כי גם בדבר זה נהיו להם לרבנים וכו' . או שרכו' לות' להם שחשריהם שעשו כמו שרחוי לעשות והוח שחין מפטירין החר הפסח הפיקומן שר"ל חפיקו מיני מתיקה כדי שישחר טעם קרבן הפסח בפיתם וכמו כן על זה הדרך קרה להם כי חבף לענין ספרם ביליחת מלרים הם חומרי' הק"ם של שחרית שיש בה בפרשת לילית המזכרת יליחת מלרים ודוקה דקה' של שחרית והוה הענין כי החלמידים ההם עדין כה היו יודעים מה שסטך לזה שאמר ר' אלעזר בן עזריה שמזכירין יציאת מצרים בלילות: עוד ראיתי לומר בזה והוא שרצו לומי להם בדרך רמז דדי היה להם במה שהחריכו לספר מנפלאוחין ית' בענין יליחת מלרים עד העת ההיח והוא ע"ד אוו"ל סיימתינהו לכולהו שבחי דמרך וכמו שאמר דע"ה לך דומיה תהלה וכו וזהו אולי אומרס רבית ינו והיא ע"ד מ"ש רו"ל שכשיר ה התלמיד לרב שעוש' שלא כדין שלריך שיאמר לו למדתנו רבינו וכו' ולפי האמת הם לא היו יודעים כי כל המרבה לספר ביליאת מלרים הריזה משובח: אמר ד' אלעזר וכו' הנה י"ל אם מימרא זו היחה לו אחרי ששמע דברי התלמידים הנוכרים או אם אמרה אז בלילה ההוא בהיוחם מספרים ביליחה מלרים וחם הוא כן ניחא לי דשייכות גדול יש לענין האמור עם זה שאמ' שמזכירין בלילית פרשת לילית אשר הוזכרה בה יציאת מלרים אך אמנה עדין לא הותר' הק שיה ששחל בזה הרי"ח ז"ל והוח כי מה רחיה מביח מהפסוק החומר בפרש' רחה שבעת ימים תחכל עליו מצית לחם עוני כי בתפוון יצחת עחרן מצרים למען וגו' אך חמנה כפי מה שביהרתי אני למעלה בפסו' זה יבא הענין על נכין והוא כי הכחוב בעלמו ר"ל שמלד היותו אוכל הלחם עוני היות זוכר עם הענין ההוא כי בחפזון יצא מארץ מלרים יבא לו הענין שיזכור את יום לאתו מארץ מלרים והוא במה שישים בנפשו לקרות פרשת לילית המוברת ענין זה והנה א"ב מזה כלמוד כי מזכירין יליאת מלרים בלילום ד"ל כי חומרי פרש הכילים בלילה כי הנה זמן אכילם הלחם עוכי הוא בלילה וכו' והוא מובן מעצמו וזו היא סברת חבמים שלא סוגרכו לענין מה שמוכירין יכיאת מלרי בלילות לדרשות כל ימי חייך ודרשה לענין החר וסוח לפי שדרש הענין כמו שדרשתיו אני פה: חך בן זומח אחר שעכ"ז חנחנו לריכין לחיבת כל דחי לח חימח הכי מנה ליה בי אומרו למען חזכור ר"ל למען תקרא הפרשה המוכרת וכו' דיכולני לומר כי הזכר' הואת היא על פה מבלי קריהת הפרשה ובו': ואפשר ג'כ לומר כי מה שאמר ר' אלעזר בן עזריה הרי אני ככן שבעים שנה וכו' ר"ל כי גם כי כבר היה נשיא עד שלסבה זו היה כבן שבעים שנה הנה עכ"ז לא זכה שישמעו לו חבריו שהאמר יציאת מלרים בלילות עד שמנא לו חבר והוא בן אמא ופו' ואו נתקבלה סברתו ואת וכדי שלא להחגאות לא אמר בפירוש הרי אני נשיא וכו' אלת הבליע הענין בנעימוח לשונו

ברוך המקום שנתן תורה לישראל וכו' כחב החסיד זקני ע"ה הבע עלתך שבדרך ים בעל מחנה יוצא לקראת הבאים ולהוליא להם מן המאכל חנם ואומ' להם בם חבן גם מספח דב עיונו ובקרבו ישים חרבו להורגם במרמה בחלות הלילה והיה שם חסיד זקן מזהיה חלו העוברי והלכו כתות בני חדם ויש בהם מי שלח שמע חו לח האמין ואשר שמענמלט מיהיה הסבה שלא נפל ברשת בעל המחנה ההודעה והאוהר" שהוהיר הזקן החסיד א"כ ראוי לשבחו ואחרי שהתורה הודעתנו ענין המינית אשר כופת חטופנה שפתותיה וחלק משמן חכה חנחנו לה כתפתה אל חלקת לשון ככריה על זה אמר ברוך המקים שנחן חורה וכו' ולדקה תהיה טובת הנפש לבד כי חלך לפנים. צדקה כבוד ה'יחספה לפוב לכוטובת הגוף לבד להחיותכו וכו' טובת הגוף והכפש יחד מסכימי לטוב כמו שאחרנו למעלה עכ"ד: והכה י"ל דמה שייכות יש לאומרו ברוך המקום וכו אלל הענינים האמורים אך אמנה דבר זה מוסב למה שאמר למעלה ואפילו כולנו חכמים כולנו נדונים כולנו יודעים את התורה מלוה עלינו לספר ביציאת מצרים וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח ולזה אמר ברוף המקום שנתן חורה לישראל המודיעה לנו את כל נפלחותיו ואת מה שעשה ביציאת מצרים וכו" וברוך הוח ר"ל והחורה כולה היא שמוחיו של הק"בה והחחיל ואמר כנגד ארבעה בנים דברה תורה ואגב גררא קראם בנים למקום ואפי לרשע כי אע"פ שחטה ישראל הוא זיכול הוא לשיב בחשובה וכו' י והנה י"ל בדברו החכם באימ' מלת אחכם שהרי הוא הענין כאומרו לכם ולמה לא אחלו וכן בתשובה אל התם כאומרו בחוזק יד הוציאנו ה' ממלרים מבית עבדים למה כיונה החורה באומרה בחוזק יד וכן י"ל כי אין ספק כי אימרו והגדת לבכך יכול מראש איננו דבר כלרך לענין הפתיחה למי שאינו יודעי לשאול אלא להיזה דבר אחר הוקדם ענינו וא"כ י"ל על מה הוא מוסב וכן י"ל דלמ' לא אמ' אתה פתח לו אלא את שנראה שתשש כחו וכו' וכמו שנדרש אומרו בתורה ואת תדבר חלינו וכן למה חצטריך לומר מלת את דדי היה בשיאמר פתח לו ובכן אבא אל הביאור הנה אין ספק כי עחה רצה להורות לנו הסדר והאופן לספור יציאת מצרים אבמה הנחנו חייבים בענין הוה בהיוחנו בחוך הפסח עלמו והוח הענין שכתב מהר"י קחרו ע"ה וו"ל והח דחניה ששוחלים בהלכות פסח בפסח והלכו' חג בחג היינו לדרוש בשעמים שבעבורם נלטוינו במועד ההוא וג"ל לדרוש בדברים שאסור ומותר לעשות בי"ט עכ"ד והוא אומרופה חכם מה הוא אומ' מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה ה' אלהיכו אחכם כלומ' הכה אם החכם בא כעת ללמוד מכם אחם המלמדי הלכו' פסח בפסח דהייכו לדרום בטעמי' שבעבורם כלטויתם אחם הגדולים במועד הזה בי הבה עדין אני קטן ועדין לא כלטויתי אני כמוכם בזה וכוכתי היא לדעת גם אני היום או למחר מה שאומרי והוא אצלי אומ'כי ישאלך בכך מחר למחר ואומ'בכך ולא בניכם כי חם בכך המעולה והוא החכם הכוכ' שכונחו הים לאמר גם הוא וכו' אף אתה אמור לו אין מפסירין אחר הפסח אפיהו מיני מתיק' כדי שישאר טעם הפסח בפה ומה שמפטירי' ונודברים חחר הקרבן פסח איננו כי אם בספור יליאת מלרים והוא הענין בעלמו שעשו הג' חכמים הכוכרים שהיו מספרים ביליאת מלרים כל אותו הלילה ובו'

יָבֶרבָּעינִי יִהְוָה הַבּּוֹנָההלַחַסיהַיו: פּוּ יקר בעיני יי׳ - הראני הב"ב שדבר קשה וכבד הוח בעיכיו להמית את חסידיו: המותה המות כמו הביתה החולה עבדר בן חמפר . חיכו דופב תרכות עבד הליקח מן השוק לילוד משפחה שבבית: פתחת למוסרי - התרתה מעל לותרי - הַלְלוֹ אָתֹדְיָהַוֹרה א מוסרות ומוטות: זכת תודה זכחי הודייה על הנסים שעשית לי: נדרי קרבנות שנדרתי : בתוככי כמו בחוכך: כי גבר עלינו חסדו . כלומר וחף כי אכחנו אשר גבר עלינו חסדו ואמת יי' לעולם י ששתר

הבטחתו שהבטיח את האבות 🙄

הודנ

מהסי ואמר: הפך מלר כי בוה ענני והזכיר השם פעמים דרך לחות בלשון הקודש: יוי השם על שהוא טוב ומכיב לכם עמי ומה יוכל חדם לעשות לי ישל שחסדו מתפיד להסיב ורבי משה המר החר שהשם לי לא אירא מה שיעשה לי בן אדם: ישיחל: בני בית ראשון: ייי אמר רבי משה כאשר יהיה השם לבדו כנגד כל עוזרי אני הרחה בשוכחי והטע' חינכו חומ' כי השם יהיה אחד מעוזרי רק כח ירחי כ'י הוא כנגד כל העוזרים כי בהיות השם עורתה ליחין לי צורך לעוזרי' כלתו ואילו היו לי עוזרי' רבים והשם חיכנו עורי לח רבים והשם חיכנו עורי כח קראתי בחרכן בית ראשון: יועילכי וזה הפירוש ארוך ואין שנני בשרשב: לא השיב לורך לו רק הטעם שהשם יעזור לקדמותו חת ככית מכל עוזריו ויראה בנקמתו בשונאיו ובעבור שהזכיר שישלו עוזרים להעכירני חמר כי לח יבטח בהם רק בשם מננים פישול ועורים שמפרו לבדו על כן טוב לחסות בשם בכל מקום יהיה לו מחסה והטעם אשר יחסה בו הוא ילחש לו: טוב : בנדיבים כמוהו שהם ככבדים מכל בני אדם: כל -אם סבבוני כל גוים אני אכרית' בשם יי' אשר הוא חוסה בו ומלת אמילם כמו ימולל ויבש כמו כחפה: מנפוח כהד' אכינם יכוכן ובאה זאת הלמ"ד קמולה כדרך ילבשם הכהן ורבי משה אמר כי אמילם מגזר אמלל על משקל פקיד' והוא רחוק ונדיבים כמו חריםתוכלים סכוני -כמו יי' עוזי ומעוזי פעם אחרי פעם: סבוע בפימפיחום

הודו ליי׳ כי טוב . תחם׳ מלת הוא והטעם כי טוב הוא ויש הומרים כי טוב פועל שהוא דאוי לחת החה לאל עבר לשון יחיד כדרך מה טובו אהלי לשון רבים פועל עבר: יאמר: הפעול שהוא מה שמיעיב נעום ונא האמו'כי לעולם חסדו: יאמרו: הזכיר קדושי ישראל בעבור גודל מעלחם כי הם יותר חייבים להודות לשם ואחר כך כלל יאמרו יראי יי' בכל עם ועם: מן המלר מפעלי הכסל כמו מסב קלע

שַבַּחוֹ קַדָם יַיָּאַרוֹםטַב אַרוֹם לָעַלַם ייםרון כדון ישראל אַרום לַעַלָם טוּבֵיה: יַיִּמְרוּן כְּרוּן בֵּית אַהָרן אַרוּם לַעֲלָם טוּבִיה: יִימִרוּן בָּרוּן דַּוָחַלַיָּא דַּיִי אָרוּם לַעַלָם טובִיה : יִם עַקְתָא קָרֵיתִי יָה כַּבְּיל צְלוֹתִי יָהוָה לֵי לָא וֹ׳ וֹנִצוֹ׳ בָּבָּתַאַנָאיָה: מִיפְרָא דַיִי בְסַעַרִי לָא אָרָחַל מַהוַעָבִּירלִיבַרגַש: בַּיכְרָא דַּיִי לְכִּסְעַרָא יָתִי וַאֲנָא איחמי פורענותא בשנאי:

לָמִרְנַחָצָאבְּמִיםְרָא דַּיְיָ מָן לְמִירְחַץ בְּבַרנַש: מַבּלִמִתַרַחַצָּאבְּמֵימְיָא בַּיִיִּטְן לְמִירְחַץ בְּרַבְּרָבַיָּא: בַּיִּנִי בִּי עַכָּמָיָא חָזְרנִיתִי בְשוֹם מִימָרָא דְיַיָּ לילי דיוחם רחיצירם אַרוּם אָתוּשׁינון: אַקּיפוּן לִי אַף חָוְרוֹ יָתִי בְּשׁוֹם מֵימָרָא דַיֵי רחיצית אַרום אָתושינון: אַקיפון

לִי הֵיךְ זִיבּוֹרְיָיתָא דַּלְקוֹן הֵיךְ אֶשָׁתָאוֹ בְּכוֹבִין בְּשוֹם מֵימְרָא דַּיְי רְחִיצִית אַרוֹם אתושינון: מדחי דחיית יתי למינפל ומימרא דיי מייעני: תוקפיותו שבחתי ַּדְּחִיל עַל כָּל עַלְטָא יָיָאָפַר בְּמֵיפְרֵיה וַהַנָּה לִילְפְּרִיק:

במקרא ואשר לא שם לבו וגו' ויעזכ את עבדיו וגו' היה לו קי"ח יה ד' רגשי'וסימ' נמסר בסיפרא סימ'צ"ר: לחסות ג' ומ"ל וסימ' טוב לחסות ביי' מבטוח בארם · וחברו דבתריה : אשר באת לחסות תחת כנפיוי ומ׳רפי׳ כליש׳ חסיה וסימ׳ נמסר בסיפרא סימ׳ ס״ב׳ כדבורים ג׳ כליש׳ חס׳וסימ׳ כאשר תעשנה הדברים. הנה עדת דברים׳

דועכו . כמו כבו ידעך כרו: כאש קולים. איכו עומד כי מיד הוא נכבה: דחה . לנפול . שלם כמו לנדוח ידו וטעם ויי' עזרני הוא השם שהזכיר למעלה זה השם שהזלרתי עזרני: עזי וותרת יה . אמר רבי משה כי ריש וותרת קמון והוא מוכרת בטעם כאילו הוא עזי וותרתי וכמוהו אם אתן שנת לעיני שהוא כמו שנתי אף נחלת שפרה עלי בחלתי והתשובה כי הקמן מלאכוהו בסמיכות כמו יו׳ מנת חלקי וכוסי ויכול להשיב כן יו׳ הוא מנתי וחלקי וכוסי א"כ מה יעשה במלח ומנת המלך ואחרים אמרו כי י"וד עזי נוסף והעד שהוא קמץ מטוף ולא שורק כמו יו' עור ומעוזי והנה מה יעשה כי הנה כתוב כי חקך הטריפני לחם חקי יו' בעוך נהלת בעוך אין הפרש ביניהם ועוד מה פנם לוי"ו ויהי לי לישועה וחכי חומר חם חתן שכת לעיני סמוך חל עיני ובח הלמ"ד נוסף כמו לימין לבית וחין ספק כי לימין סמוך וככה מנח גם חף נחלת סמיך והנסמך חסר למי ושכורת ולא מיין ואין אנחנו חוששין שהוא נחלת בקמן וככה פי' דקדוק עזי וומרת יה פחוך ומלת עזי תשרת אחרת כמו יכפה אף וכן הוא עזי וומרת עזי יה עזי כח ותחלת בחי הוא השם או עזי וומרת יה עזי:

אבן יחייא

הודו ליי' וגו' : יחמר כא ישראל : לפי שלעולם חסדו : יראי יי' אלו בכי לוי

שכתוב בהם מי ליי׳ אלי ויאספו אליו כל בני לוי במעשה העגל וכלחמו עם ישראל

כשאמרו נתנה ראש ונשובה מלרימה: טוב לחסות ביי' וגו'י חסיון זה אינו אלא

לשון חסיון כל ודבר מועם הוא ומבטח דבר בריא וסמך חזק ואע"פ כן לחסות ביי׳

בוג ומגוג שכל הגוים יהיו שם א קיח הורו ליהות בי־שוב בי לעולם

אמילם:

חַסְרוֹ: יאבר־נֵאיִשְרַאֵל כִּי לְעוֹלֵם

לְעוֹלָם חַסְרוֹ: יְאַמְרוּ־נָאָיִרְאֵיִיְהוֹּוֹ,

בִילְעוֹלָם חַסְרוֹ: מִן־חֲמֵצַר קָרָאתִי

יהוָה לֵי אָרֶם: יְהַוָּה לֵי

לַחֲסָוֹת בַּיהּוָּח מִבִּטחַבִּנִדִיבִים: בַּל־

גוים סְבָבְונִי בְּשֵׁםיִהֹוָהֹבֵּיאַמִילַם:

סַבּוּנִי גַם־־סְבָבַוּנִי בְשֵׁם יְהֹנָהוֹ בִּי

בָּאָש קוֹצְיִםבָּשִׁם יְהָוֹהבִי אַמִילָם:

ָּבַּקוֹה דָּחִיתַנִי לִנְפֻּל וַיְהַנָּה<u>, עַוֶּרְנִי :</u>

ָעָזָיַ רָוִמְּרָ**רָת יָה**ֻנַיְהִי־לִילִישׁוּעָה:

לַחַסות בִּיהוָה מִבּטח בָּאָרֵם: מוֹב בּיּיּיּ

סַבַּונִיכִדברִים דְעַכוּ

סבוני כדברים י אנ"ך:

ָּיָהָעָנָנִי בַּמֶּרְחָבִיוָה: יַהָענָנִי בַמֶּרְחָבִיוָה:

בעוֹרָיוֹאֲנִי אֵרְאָה בְשׁנְאֵי:

יָאבְרוּ־נָא בִית־־אַהָרָן כָּי

פוב מהבטחת בני אדם: כל

גוים סכבוני : מדבר במלחחת

כמו שנאמ'ואספתי את כל הגוי'

הל ירושלם למלחמה: אמילם י

אכריתם לשון ימולל ויבש:

דעכו כחש קולים י כל לשון

מתהר להיות כתר וכתק ממקומו

עלכן הוא כופל על לשין אש

ועל לפון מים כמו נדעכו

ממקומם וכן ימי כדעכו וכן נרו

עליו ידעך כדרך שלהב' הנחקת

מן הפתילה ועולה למעלה

כשהיא כבה: דחה דחיתני

לנפול : אתה אויבי יון: עזי

וומרת יה ויהי לי לישועה : עזי

וזמרת גבורות הב"ה היה לי

מליכו במקרא עזי נקוד חסף

קמץ אלה שורק חוץ משלשה

מקומות שהוא סמוך אלל וומרת

ועל כרחך וזמרת דבוק לחיבת

השם וחינך יכול לפרשו וזמרתי

ואל תתמה על ויהי לי שלא אמר

היה לי לישועה שהרבה כאלה

לכחוב עזב:

בי בלים וחסי לישועה עזיי וד יחירה כי לח

דעיכ'כופל על לשון קפיצ' וכתור ה

לה' ובו' והו השכח שישבחוהו אומת ישראללהקדוש ברוך הוא לעתיד לכוא

לאמר אלו לאלו הודו לה'כי טוב הוא כאשר הטיב עמכו להוציאכו מן הגלו' המר והנמהר: כי לעולם חסדו: וראוי להודות לו גם כן על כי החסד הלו שעשה עמנו יהיה תמידיי ולשולם ולא נפשק וחקבל ההפשד כראשונים . יאחר וגו' וראוי לשחוע אל הקורא בקול גדול אם יהיה מכת ישראל להשיב ולקיים דבריו באמור כי אמת הוא שלעולם חשרו וכן הוא מאמין ואם מכת אהרן הכהן יאמ' וישיב גם כן כי לעולם חסרו ואס יהיה מכת הלויים יראי ה' יאמ' גם כן כי לעולם חסדו י מן המצר וגו' ואחרי שכל אחד מהכתות ישיב לקול הקורא הודו לה' . באומרו כי הוא מאמין כי לעולם מסדו . צריך שישיב בם כן לחשר חתר הודו לה' כי טוב כחשר השיב עתכו לגחול חותכו מהגלותי וכל חתר חהם יקיים היותו טוב י כאשר יספ לרת הגלות ואיך קרא יה וענכהו י וזהו אומרו מן המצר קראתי יה י בענכי וה במדחב שנתן לי שהוא הפך החלר ' והוא רמו לבאולה שהיא הפך הגלות ' ה' ובו' ב"ל ולהיות כי הייתי בוטח בטחון שלם באהי בחומרי ה' הוח לי לחלקי ולאהי ולכן לח חיר'ממה שירצה לטשות לי אדם כבור מן אדמה ככוה ושפל יכי ה'יהיה לי בעוזרי ולהצילני מידם יהיה בעוזרי למען ארא הרעה והצרה בשוכאי כי אשפיל עד עפר ארץ י טוב וגו 'וטוב הוא לחשות כה' שהוא אל עליון קונה שמים וארץ מבטוח באדם השכל וככוה י וטוב לחסות בה" מבטוח בכדיבים שהם המלאכים שרי עם ועם כלשונו וזה להיות כי אף שהם נצחיים הנה הם עבדי ה' וישפילם בכל עת שירצה כדי לטשות רצונו כאשר עשה לשר מצרים ושר מלכות פרם ושר מלכות יון י לכן כל גויים סבבוני במלחמת בוג ומגוג הכלתים והשמדתים בשם ה' י והכה לכל הפטולות יש ג' גבולים המה שממכו ומה שבין ומה שאליו " ולכן אמר כי בכל ג' הגבולים במלחמ' גוג ומגוג היה בוטח בה' ומאומת אללו הכלחון כאלו כבר כלחם יווהו אומרו כנבד המה שממכו ישע הלוחם לבוא לצור לעיר כשכל הגוים נועדו יחד לכוא לסבוב אותי . או אומר בשם ה' כי אמילם שהולשון מילה וחתיכה - וכאומרו המשורר בספרו זה בקרוב עלי מרעים לאכול את בשרי אז אומר צרי ואויבי לי החה כשלו ונפלו - וכנגד החה שבין אחר וכשסבכוני גם סככוני כי הם אצל העיר אף כי לא התחילו להלחם או אותר גם כן כשם ה' כי אמילם וכאותרו המשורר שם אם תחכה עלי מחנה לא ירא לבי - וכנגד המה שאליו שהוא בעת עשותם המלחמ'שסבכוני כדבורים הכדבקים בבשר האד' כדי לעקצו . או כאש הקוצים שידעך ויכבה במהרה ולא יהיה לו העמדה וקיום . כן הם ידעך בירם נימותו כלם ולא יהיה להם שארות . ווה יען כי בשם ה' כי אמילם ואכרית' וכאומרו המשורר שם אם תקום עלי מלחמה בואת אני בוטח: דחה וגו' כי האויב התחיל לכלת צמלחמ׳ כשהרג אז משיח בן יוסף ודחה דחיתני לנפול כי גרש את עמי אל ההרי ואל המדברות בה' עודני בכח משיח בן דוד . ' עזי ונו'ולכן ראוי תמיד שאכיר היות יה עוזי בהיות שהיה לי לישועה ' וראוי שיהיה זמרתי שתמיד אומר אליו:

תהילת ה תורת חכר

קירו הודו לה' כי טוב וגו' הנה לפי שאמר במזמור הקודם הללו אתה' כל צוים וצו' כי גבר עליכו חסדו וחמת ה' וגו' לכן חמר פה הודו לה' כי טוב כל"ח י יחמר כא ישראל וגו' יאמרו כא וגו' יאמרו וגו' ורו"ל חלקו מזמור זה לשנים ואמרו כי מאומרו מן המצר וגו' הוא מומור בפני עלמו ולוה דעתי נוטה : ומלאתי כחוב מן המלר קראתי יה יר'ע"ר והיה טרם יהראוואני אענה ויר' מן המלר קראתי יה וכשענני על מה שקראתיו כבר הייתי בפרחב או יר' אני קראתיו מן המער לפי שכבר ענני פעם אחרת במרחב: או יר' או כשקראתיו מן המצר ענני ה'וחמר לי במרחב היה לך לקרוח לי ולח מן המצר וזהו ע"ד חומר בצר לך וגו' וע"ד החמת יכון בזה אל המקום שחין שם מלרים ונקר׳ רחובות ע"כ: ה׳ לי לח חירח יד׳לח חירת ממה שיעשה לי חדם אך חירא ממה שאכי הפשה לעצמי והוא בעצמו מה שאמר הפייטן זדון לבי עשה לנפשי אשר אריבי לא יוכל עשוהו : או יד' גם כי האל ית' נתן הבחירה ביד האדם אשר מגד זה כמעט היה דבר רחוק להכלל מידי האדם החפץ לעשות לי רעה עם כל זה ה'לי לא חירא ממה שיעשה לי חדם : ה' לי בעוזרי יר' ה' יתמוך ידי העודים לי ובכן חוכל חבי לרחות בשוכחי שלח יזיקוני : או יר' וחבי חדחה זה בשוכחי שה'לי לישושה והוח שחרחה בהם שחלה כם ממיתים לחלה וחלו לח יגשו החלו ביר' וחני חרמה בשונחי לכי שהם שבים לי לעוורים מלד פחדם ממני יען היותם רוחים שה' לי בעודר וכמו שהיה הענין בימי מרדכי והפתר וזה יובן עם מה שמלחתי כתוב בפסוק הכה לנו עזרת מלר שיר' לומר שיעשה החל ית' שיבח לו עזר מהלר בעלמו שיהיה לנ לשור מאז והלאה י או יר' ואכי אראה בשונאי אם יהיה ליה' בעוזרי והוא כעכין החלום שהיה מספר אים לרעהו ששמע אוחו בדעון בן יואם וידע אז כי ה' יהיה בעזרי או יר' לומר כי ברחייה לבד יכה חותם ויטמנס בחול וכמו שלמר הכתוב ניך את המלריויטמנהו בחול - טוב לחסות בה' וגו' הה"ר שלחה אלעוכטוסי כתב יר' טוב לחסות בה' אפי' שחסייה היא פחותה מהבטחה מבטוח באדם וחפי' שההיה הבטחה ע"כד - או יד' טוב הוא לחסוח בה' גם בעכין מה שיבטח האדם באדם לטוב לו והוא הענין פעלחו שם ים באומר ה' לי בעוזרי וכמו שביארתי שריב שהחל ית' הוא תומך בידי האדם אשר עליו יבטח דוד שיעורהו והענין הוא כי כל הדברים יקרבם האל ית' אל הטבע כפי היותר הפשרי שיוכללהיות והוא בעלמו הומר ג"כ טוב לחסות בה' תבטות בנדיבים - וחולי שם ענין זה בשני פסוקים לפישה אדם יחעזר עם העוזרי אותו בחחד משני דברים אם שיחעזר עמהם עם גופם ומעשיהם ואם שיחעזר עמהם במה שיהכו לו מעות להולאת ברכיו והוא אומר מבטוח בכדיבים וכמו שביארתי כי האל ית' ישען בידם כדי שיחנו לו ויעזרוהו ב גוים וגו' הנה בפסוק הזה ובשני הפסוקים הבאים אחריו הזכיר ענין הסבוב ד' פעמים

והכופה לומר כי בכל איזה אופןשיהי'ענין מה שיקיפוהו לדוד היה ה' בעוזריו כי אם יקיפוה! פעם א' לבד ימילם ויכריתם בשם ה' ואם יסובבוהו פעם אחרת וכמו שהיה ביריתו ג"כ יכריתם בשם ה' וכן אם יהיה ענין הסבוב מלמטה ומלמעלה מלפני ומלאחור כענין מה שהדבורים יסבנג אל האדם הנה גם אז בשם ה' יכריתם ' וממה"ר שלמה אלטוכטוםי מלאתי כתוב עזי וזמרת לצוררי הוא יה ויהי לי ענין זה לישועה כי כל אחד מהם וירא לגשת אלי פן יכריתהו בש ית' ע"כ

> הלל וומרה פירוש ההגרה תורת חסד

והוא או' אף אתה אמור לו כהלכו' הפסח סיים ענינו והוא שהורה לנו אופן החשובה אליו: ואומרו אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן הוא מעם למה שאמר אף אחה אמור לו כהלכות הפסח ור"ל הענין ברמז כיכל דבר בזמנו הוא נאות ולא אחריו ולא קודם אליו וכו' והנה התחיל מהבן החכם אם מלד חשיבותו ואם מלד מה כי מלד הוא הוא המתחיל בענין שאלת מה נשתנה הלילה וכו' ועל כן מדבר דבריו בחכמה ואומר מה העדות והחקי' כו' וכשרואה הבן הרשע דברי הבן החכם אומ' גם הוא דבריו כמתלהלה היורה זקים ואומר מל העבודה הואת לכם וכו ולו"א אף אתה הקהה את שניו וכו' כי הנה הוא רצה להקהות את שני החכם השואל ואת שני משיבו וכמו כן אף אתה הקהה את שניו וכו' ואמור לו בעבור זה עשה ה' לי בנאחי מחצרים בלוח' בעבור זה הענין שאני עושה שאני חרבה לספר ביציאת חצרים עשה ה' אז בשבילי מה שעשה מג (*,*) מ

צוה המומור המר המשורר יתנרך עלחה שהיגיב ועל נעדר כי חם מלד חסרון החקבלים וספר דרנו פובנ עם ישרחל נכית רחשון ושני ובלותם וחחפלל על היפועת

הודו לפ' ניבטוב כי לעולם מסדו בלי השתכות אם לח בחקרון כי לעולם חשדו . ולח מסק ממנו נחרכנו כי חם בסנתנו וכן : בית מפרן" שמלכו כנית שני: יחמרו כמשיח: כי לעילם ספדו כלי כפסק כחתרו ולם תנשל נעבי חתכם וכחתרו נשבתת י מקכוף פליך וכרית שלופר לח תמום: מן המנה סרחינ מן הפור: כ לי לם חירת בקום עלי כחמות פל דת כפנין לנבוכד ננר לם חשחין חנחנה של דנח פתנם לכתכותן : ס'לי במוזרי ברחמיו עם לדקה ותפלה שיפורוני גם פם: ומני לקן היפין חרמה בשנחי בחתרו ונתן חת כחלות כחלם על חויביך ועל שנחין: פוב לחסום בכ׳י גם שלח כים בחדם במוח פוס שפה ינרום בפלכי כחומו' פע"ח כמו שנפחו רבי' נכית רחשון בעלכי מנרים וחדם וחשור ווולת': כנדיבי׳ שרי פרם שמשק ואנריפס בסיכיריחו כלביי' סנכיני. בחרבו רחשון כשם ה' כי חמילם וכנה בתפולתי בשם ה' ונכרתו כתו שקרה לנכל ולמלך חשיר וזרח הכושר ומפון ומוחב: סכוכי גם סכנוני בחרבן שני ומשך גלותו: חמילם: בתפלתי כחמרו ושמתי נחלים לושת ועפרה לנתרית : כחש קולים שלהנתם רנה ותכנה בחפם זתו: דחה דחיתני לנפול ום' מורני מזי וופרת יה • ופערתי בזם ה' כי חעילם כי אפנם אתה עד וזמרת ים בעדת הדין היית דומה חותי

פוח היהלי לישומה בחופן שאראה כאבדן שוכאי:

מוה ועם ום

לנפול להיות כלה עם החמו':

ום' פורני

יִמִין יְהוָה עשָהחָיֵל:

רוֹמַמָּה יְמִין יְהוָה עַשַּׁה חָיִל: לא־

ַלִי שַעַרִי־צֶּדֶק אָבא־בָּם אוֹדֵה יַה:

וֶהַ־הַשְּׁעַר לַיהָוָה צַּרִיקִים יָבְאוּ בְּוֹ:

אָבֶן כָּאֲפַוּ הַבּוֹנֵים הָיִתָּהלְרָאשׁ פָּנָ*ה*:

בָּעיגִינוּ: זֶה־הַיוֹם עָשָׂה יְהוָּהָנָגִילָה

הַבָּא בַשְׁם יָהוֹוֶה בַּרַכנוּכִּם מְבֵירת

בַּעַבתִים עַר־בַּןרְנוֹת הַפִּוְבָּחַ:

בַּצֵּת יֲהוָה הַיָּתָה זָאַת הָיא נִפְּלָאַת

לקול רעו זישומה י קול של משלה גול הישועה: כחהלי . בדיקי' בגלות כחפרם ימין ה'ונושה חיל ' לשכר י ימין ה' דוממס ' לקן סימין שים זוד על נכח הפרום בערום ועל מלכי החדמם תסים 10) יפין כ'ונושה חיל והוח יכום בריכו: לח חפות" יחי רכון של א חפות קודם וה: כי מחים וחספר פפשי יה מבל אוזים ואוכל לספר לנתבחים ביתית התשיח מפשה ים וכפלחותיו בגלית שקיים את בניו בין כאועית פע"ם שמחרו עליכם בכל יום דום לכליתם: יסור יסרנייה' וכוה חספר כי **פ**תום יסרני ים כתה פעמים בנורות החומות עם ח ולפות לח נתנני לח בניתם לכלותינו כחשר סים מסלכקם: פתחו לי שפרי בדק י חתם שערי נדק של בתי כנסיות וכתי מדרשות מתו רפשיכם ופתחו כדי שחכנם: חבח כם חודה בום חתרוני כדי שחכח כם נחודם ום בקבל קדושים ביושכים שם ופתחי לי גם כן: זה השערי של ירושלם שקיח לכל כחופן שנדיקים בלכד: זכחו כוי שחיו מולים לה חלח המווענים לס': חודך יהי רכון שחוכה לום שחודה לפניך מל כי פניתני שקכל מפלתי לקיים לנו עה שנחפר ונתן פ׳ חלפיך חת כל בחלות כחלה של חויביך. ותהי לי לישומה י שלח כליתי שמהם בחומן כי: מכן מחשו סבונו" כחתרו סחי ותחום תשיפנובקיב העפים כו ביתה לרחש פנה בספרו נחתם כהני ה'תקרחו: עחת ס הית הוזת ' נגד המערכת נוה כפקדו של לבח התרום: בים בפלחת כעינינו שהיתה כהרף עין חקרי קיחום: זה היום ששה כ' וכהיות שכוה טיום עשה כ' את כל זה לחבד החומות מד"ח ולהושים חתשמו: כנילה ונשמחה כו" רפוי שתבל נפשנו כחלהינו וישמת ישרחל בעושיו: קושיעם בח. מפלחתת בוב ומנוב נתבלי ששיח: הכליחה כח ' בְּדִיקִי כּדור שישתדלו לסבין ולהורות בחותן שיפיה ברון הכח כשם ה׳׳ בכיחו בקרוח בשם כ' ולפודים בדלו וסוכו בשפרו להפון ישרחל: ברכנוכם מנית ה"י שלת קנטרכו להשתדל כנרכי חיי בשילם הוה כי תשינום שלם בנער כחתרו ועתדו זרים פרעו כחנכם: חל ה'י כנר בתחוק על כל נכח השעים מלח יתנפו חותנו פקרי המערכת: ויחר לנו שחשך שעכוד עלכיות :חסרו אר במבומים, לכל נעור שתקרובו שלפי חגינס לשפחה לרוב: חלי חתם -קוק ומגן פכל פונם : ופודן י מל פה שהטבת: חלהי .

כן לעולם בחמרו כי פי נח זטת לי וכו:

בלתי חזנטי ומקכל תפלתי:

ומרועתך חערקם שחתם

נדול פכל החלהים וכום

חופר: פורו לפי ',חתם עמו

שהיסיב לכם: כי לפולם

משרו . חשרו של מתה יסים

קול - וישועה - בעבור שהזכיר דחה דחיחני וטעם באהלי לדיקים שיהיו לבטח במות מבקשי רעתם חז יאמרו ימין יי' עושה מיל לבדה לא בן אדם וטעם לזכור שלש פעתי'יתין יי'כי זה יהיה פעם אחרי פעם: לא י אח' שימין השם עושה חיל ואכי

באבל: פתחו הוא שהלילו הוא חייב להודות לו וזה הוח הלדק: זהי טעם השער הודות לו - חודך כי עניחני - ככגד ענני במרחב יה: ותהי לי לישועה : כנגד מן המלר דרך משל שהיו העמים 136 מבזין אותו וכסוף התגבר עליהם חו ידבר ברוח הקדם על ישרחל שהם בגלות: מחת זחת . האבן שהיתה לראש פנה לאהיה כן בגבורתה דק מחת השם באה זאת הגבורה ומלת נפלחת מגזר' עושה פלח ובח התי"ו תחת ה"א כמו ושבח לנשי' ושכור׳ ולח מיין וזה לחות כי על לשין ישר׳ ידבר על כן בעיכיכו בם אחריו לגילה: זה׳ עשה וו' י זאת שנפלאת בעינינו כמו אולי יעשה יי׳ לנו ככל נפלחותיו ורבי משה אחר כי הפעלי' תחת שמות הפועל כחילו חמר זה היום עשה יי לגילולשמוח כו וכמוהו אל תרבו תדברו כדעה נרדפה ולפי דעתי שכול' מסירי שי"ן וכן הם שנגילה ונשמחה בו אל תרכו שתדברו ונדעה שנרדפה: אנאי פיום לאמר לשם אנא הושיעה הכהנים והלליתה האומרים לבאים בית השם בזבחים ברוך או יהיה פעל הושיעה גם הלליחה הבח וזה משפט הכהנים לאמר ככה וואם היא השמחה והגילה שהזכיר למעלה והנה תהיה ה"ח הבח תשרת אחורנית כמו לאורת הבח על דרך לחים הכליעל חת שביעי וכן הטע׳ אכא השם הוקיעה עתה והכליחה עתה

תורת חסד

יאמרו מחת ה' היתה ואת האבן והיא נפלאות בעינינו: או יר' מאת ה' היתה זאת הישועה

לְבָר אב"ע ו"ל שַניאר פְסֵוק זה בְּאופָן זה :

חוסה בו לא אמות ביד אויב: יסור י שם הפועל מהבנין הכבד כמו שאול ישאלו

קַל תוּשְבַּחָתָא ופּוּרָקָנָא בְּמַשְּבְּנִהוֹן רַצַרוּכִןי יְכִינָא דַּיְיֵי עָבְרַת חֵילָא: יָמִינָא דַיִי מִרַמְטָא יְמִינָא דַיִייַ עָבְרַרוּ רָא אִיםורת אַרום אִיחִי יִייִייְיִלְיִח׳ אָכִית כִי־אָחָ הְוֹאַסַפַּר מַעיאַייַה: ָּוֹאֶישִׁילִיגִּי עוּבָרִי אֶלָּלִא: מִבְּסִא יִּייִּיְיּ יִפְּרִינִּיְיִעְׁוֹלְפִּוֹע'ְלְאִנְּעִנְּיִּיִּ פּּעִעוּר װוּלָא: נְאַנְאָרָא: מָכּוּוּ עַ אֲּרִינִם אָיִיּיִּ אַבַסְנָנִייָה וּלְסוֹתָא לָא מְסַר יָתִי: פתחו לי פעלני בורתא דצירקא אַעוֹל בְּחוֹןאַשַבָּח יָה: בִּין מַעַלַיָּא בּ וווּקוני אוֹדְךְ בַּיְעַנִיתָנִי וַתְּחִי־לְּוֹלִישׁוַעָה: ַרְבִית בַּקְרְשָׁא דַּיְיָ צַּרִיק*ַיָּא*יִיְעַלוּן בִּיה: אַרוּבייָבָרְבָּבֶרְאַרוּסַבַּןבּּלְתָּים צְּלוֹתִי טָלַיָּא שָׁבִיקוּ וַהַנַרת לִילִפְרִיכן: אַרְדִיבְלַיָּא הַוַת בִּינִי בְּנַיְא דְּיִשִׁי וְזָכָרוו ַלְאִתְמַנָאָה לִמְלִיךְ וְשוּלְטָן: מִן בָדָם בֵּיֹמִימֵיעׁ נָאָאָנָא יְהוָה הַצְּלִיחָה נָא: יַיָּהַנַרו דָא אָמְרוּ אַרְדִיכְלַיָּא הִיּא י' י יְדָּוָה: אֵל'יִהוָהׁ וַיָּאֵרֹלָנוּ אִסְרוּ־חַג פָּרִישָׁא קָדָבֶנָאאָמִרוּבְּנוֹי דְּיִשָּׁי: דין יוֹטָא עָבַר יְיָ אָמְרוּ אַרְדִּירְכַּלַיָּא ני נ אַתָּהוְאוֹיֶרֶךְ אֱלֹהַיִּאֲרוֹמְׂמֶּךְ: הוֹרַוּ בָרוּץ וְבֶּחְבִיבִּיה אָמִרוּ בְנוֹי דְּיִשֵׁי: בָּבָעוּ מִינֶּךְיָיִ כְּדוּן אֶמְרוּ אַרְדִּיכְּלַיִּא

תהיכת ה׳

לַיהוָהַ בִּי־אֲוֹב בִּילְעוּלָם חַסְרּוֹ: אשרי בְּבֶעוּ מִינְרְיְיָ אַצְלַח כְּרוּן אָמְרוּ וִשֵׁי וְאָנְתְּתִיה: בְּרִיךְ דְּאָתִי בְּשׁוֹם מִימְרָא דַּיָי אָמְרוּ אַרְדִּיכְלֵי יְבָרְכוּוְיַתְכוֹן כִּוְבֵּיר בַקְדְשָׁא דַיְיָ אָמַר דָּוִר: אֶלֶרָא יָיָ אַנְחַר לָנָא אָמְרוּ שִׁבְמַיָּא דְּבֵית יְחוּרָדה כְּפִיתוּ טלַיַאלְגִיכָסַרת חַגַּא בְּשַׁלִשְׁלַיָן עַר דִיתִּקִרבוּגִיה יִתְרוּן אִדְמִיה בַּקַרְנַת מִרְבְּחָיּא אָפַר שְׁמוֹאֵל נְבָיָיא: אֶלָהֵי אָהְ וְאוֹרֵי קַרָּפֶרְ אֶלָהִי אֲשַׁבְּחִעָּךְ אָפֵר דִּוִר: פְתִיכ שָׁמוֹאֵל וְאָפֵר שַבְּחוֹ כְנִישְׁתָּא דְּיִשְׁרָאֵל אוֹרוֹ בְןרֶם יִי אֲרוֹם מֵב אֲ**רוּם** לַעֲלָם מּוֹבִיה:

עשה ו'וסימ' רק עץ אשר תדע י אש וברד שלג וקיטר י ולשמחה מה זה עשה יומאמר מרדכי אסתר עשה : קול רנה וישועה : ימין יי' רוממה ימין: הכונים ה'וסימ' אבן מאסו הבונים : הבונים חרכות למו: כי הכעיסו לנגר הכונים: ויפרו הבונים את היכל יי׳ י הכוני׳ בחומה והנשאים י וא׳ הבונים איש חבידו אסורים . הצליחה ל' ומלרע וא' והצליחה ומלעיל והצליחה נא לעברך דנחמיה . ויאר ב' וסים' ויאר את הלילה ולא קרב זאל ייויאר לנוי אסרוב׳ וסימ׳ אסרו הסוסים זאסרו חג בעבותים:

הכרוך הכא כשם יי' הברון הברו בשם הברום לכל הבאים שהברכה תבא אליכם מבית השם ששם הכבוד כי אתם מכבדים אותו בזבמים שתביאו: אלי התקיף הוא השם שהאיר לכו כי בבקר יובאו הובחים לא בלילה והכהכים אומרים לישראל אסרו חג הוא הכבש השוכן לזבוח כמו חגים ינוקפו . וטעם עד שיהים קרוב אל קרנות המזבח בעבור זריקת הדם : אלי יובחו טובתים כמכל החבים החב וחל תחמה בעבור שלא יוכיר בחחלה מי הם האומרים כי זאת דרך לחות בשירים כמו פשטתי את כחלתי ורבים ככה: הודו אשר שיאמר הבא אלי אתה אז יעכו הבהכים והלוים הודו לִי׳ וואת היא השמתה שהזביר בתתלה נגילת ונשמתה בו לספר זה המעשה: לעברי

אכן יחייא

טוביהון

קול רנה נישועה יר' הלדיקים ירננו ויאמרו ג'פעמים ימין ה' כנגד הג'מיני סבובים שסבכוני כאמור והם אם ענין סכוב א' לבד או ענין סבובים רבים או ענין הסבוב כדבורים שעל כלם ימין ה' עזרתני: או יר'באומר באהלי לדיקים באהלי הנותני לדקה שיש אתם קול רנה בתת' הלדהה בשמחו 'וגיל וכן יש להם ישועה על מה שיחסר מכיסם בנתינה אותה הלדקה או ישועה על מה שנדרו לתח עם היוחם בלתי בעלי אותו הממון ומהו ענין הקול קול מכשר ואומר ימין ה'רוממ' ימיוה' עושה חיל והוח ענין חומר ה' ללך עליד ימיכך וכמו שכתבתי זה במקומנ: לא חמות וגומר יר' הנה החרי שהשגתי הת כל זה היה נרחה לפנים שטוב היה לי שחמות ועב"ז לא חמות יען כי אחיה ואספר מעשי יה שעשה עמדי . או יר' לא יאמר עלי שאמות באשר אחיה כאשר יאמר על הרשעים כי בחייהם קרויים מתים: יסור יסרני יה ולמות לא נתנני יר'וביסורין ההסלא היה דבר שיאמר בושיש בו אפילו כחלק א' מששים מן המנח יעו כי הכל היה לי לחיים טובים ועם היסורין החלה הללני מן המות והיה לרת המסנבים כחמור: פתחו לי שערי לדה הם שערי אהלי הלדיקים הנזכרים ואמר שהוא גם כן היה רוצה להודות לה' בתו הם והום בעלמו אומרו זה השער לה' לדיקים יבואו בו ורצה להגצים העניזולומר כי גם ששער אהלי הלדיקי! לא היה כי אם אחת עם כל זה הוא היהרוצה שתהיינה רבים אילו היה בא מידו כדי להכנם בכולם מלד דוב המבה שהיה לו להמצא אצלם להודות לה' ומה היתה ההנדאה אודך כי עניתני נתהי לי לישועה ומה היחה הישועה כי אבן מאסו הכונים היחה לראש פנה עד שהלדיקים העומדים שם היום עשה ה' יר' הנה זה היום עשה כ' והראני הישועה הזאת ע"י סלחותיו ויהירצון מלפניו כי כגילה וכשמחה בו בישועתו ובתורחו לו יר' באומר מלח בו לנמר הענין בעצמו שאמר הכתוב בחומר והיה ה'למלך על כל החרץ ביום ההוח יהיה ה' חחד ושמנחהד וו"ם בו: ובכתיבת הה"ר שלמה הלטכטוםי מלחקי כתוב הומרו בויר'בו בהב"ה חו בו בדוד ע"כד: אנא ה'הושיע' בח יר׳ הושיעה נח שעשים נפלחות הלה והנה ה׳ הלליחה נה הל הברוך הבח בשם ב׳ - ורמיתי

קול וגו ודאוי שיסיה קול רכם מהישועה באהלי לדיקים שהם ישרש ' והקול ההוא יהיה קורא ימיץ ה' עושה חיל כנגד פעולת המה שממכו מעולחמת האויב י ימין ה'רומחה כנגד פעולת המה שבין ומין ה' עושה חיל כנגד פעולת המה שאליו . לא אמות וגו' ויאמר הקיל ההוא לא אמות כאשד חשבו הרשעים האה לכלותני מן העולם כי אחיה ואספר מעשי יה הנפלאי אשר עשה עמי בגאולם הנאת: כי יסור יסרני ה' על חטאתי בגלות הארוך ולחות לא נתכני כי כאשר ייפר איש את בכנ אשר לא יתנהו למות כן יסרני יה . פתחו וגו' ר"ל פתחו לי שערי לדק שהם שערי בית המקדש ואבוא בם ואודה יה בכית קדשו . זה וגו'בא לפרש מי הם השערים המ'ולמה קראם שערי לדיק באומדו השערים הנו הם שערי מזה השער הגדול שבבית ה'ואשר אקראם שערי צרק הוא על שם הנכנסים בו תמיד . שלדיקים עם ישראל יכואו בו . אודך וגו' ואת היא ההודאה לאחד אודך על כי עניתכי בעת לרתי בגלות ' ותהי לי לישוטה בעת הגאולה ' אבן וגו' הוא משל כי ישראל שהיה בזוי עם ומפוור ומפורד בין העמים ונרדף מכלם עזה הוא שר העולם ומלכו . מאת וגו והדבר הלו אשר היא נפלא בעיריכו להיותו כגד הטבע וכמעט שהיה מכת הנמנע . מאת ה היה כי הוא היכול של כל והוא מקימי מעפר דל ומאשפות ירים אביון יודה וגו' ולכן בזה היום שעש' ש' הישועה הגדולה הואת . . . . מחיד מדור דור נגילה וכשמחה בו . . כי כאשר נעשה חג הפסח זכר ליציאת מצרים ככה יעשה חג חדש זכר ליציאת מצרים הגלות האחרון . אכא וגו' והגילה והשחחה שיעשה בחג ההוח יהיה בבוח כל ישרחל חו אל הרגל בקרחם בקול גדול לחחר חכח ה'הושיעה כא חול ה' הצליחה כא י ברוך וגו' והכהנים ילכו אל שער ירושלם לקבלם בסבר פנים יפות באומרם אלמ ברוך הבא בשם ה' בפין שקורא אנא ה' הושיעה כא וכבר עשיכו שאלתכם ' בדכנו אתכם בבדכת כהנים מבית ה' כי אף שאתם דחוקים מירושלם תמיד בברכותינו כזכירכם אל ונו' ולכן לאל ה' שהאיר למו הכהמים פניו והשפיע עלים שכינתו למען כברך אתכם - אסרו מנ וקשרו בהמות מכדרים וכדבות בעבותים ותבלר . אשר מריבויים יגיעו עד קרכות החזבת

אלי וגו' ועל קרבן תודתכם הללוהו בפה לאחר אלי אתה ואודך על אשר הצלתני חיד אויבי ואלהי אחה ואדומחך על אשר עדתני להשפילם · ולכן כל השומעי׳ הודו לה' כי מוב כי לעולם חסדו כאשר פירשכו:

הלל וזמרת

קיט אשרנ

או יד' עשאני ממש כי הייתי כמת בשבי ההוא וכו' או יד' עשאני בענין הנפש שמאז והלאה ידעתי את ה': או יר' בעבור זה החכם עשה מה שעשה כי חבלית הכל היה כדי לקבל את התורה שזה הבן החבם לומד וכו 'ואילו היה שם זה הרשע לא די שלא היה יולא לחירות כמו שילאכו אכחנו אפי' מלרם השעבוד אלא שאפי' באולה מה מהגלות לא היתה לו מלד רשעותו כי גם כי היו או בישראל עובדי ע"ו ומגדלי בלורית הכה אחד מהם לא כפר בעיקר וכשם שהוליא את עלמו מן הכלל הכה כי כן היה או יוצח מן הכלל לענין הגחולה והיה מת עם אותם שמתו בג' ימי אפלה - או יר' ומילו היה שם לא היה נגאל אך לא היה מת בג'ימי אפלה להיות אמת שעדין היה בן קטן ולא הגיע לכלל עונשין של מעלה : ועל מה שהקשה הרי או לכי מלת לכם איננה כל כך קשה עד שבעבורה יראה כי כוכתו היא לרעה כי כן אמ' הכתוב והיה כי יאמרו חליכם בכיכם מה העבודה הואם לכם ואמרתם וכו יכולני לומ'כי הנה אין ספק כי העבודה הנוכרת בכתוב היא כל מה שאמ'למעלה מענין הקרבן פסח והמלה והמרורים ווה הרשע כפר בעיקר והוח שיקרו של דבר ולכן חמר מם העבודה הוחת לכם כי הנה הג'תיבות הללו והן מה והעבודה והוחת כל חחת מהן משתמעם לתרין חנפין חחת טובה ואתת רעה אם מלת מה לפעמים היא להגדלת הענין באומרו מה רבו מעשיך ה' ולפעמים היא להקמנת הענין כאומ' מה אדם וחדעהו ואם מלח עבודה היא לטובה כאומ' ועבדתם את ה' זעל זה הדרך הוא אומרו ושמרתם את העבודה הואת ואומרו מה העבודה הואת לכם והיא מלשון עבדות כאומ' ויעבידו מלרים את בני ישראל בפרך ורבים במלה ובן מלת ואת היא למעלה באוחרו זאת התורה ואת היתה לי ורבים באלה ולהשפלת הענין באמרו מה ואת עשה וגו' ואת האיפה וכו' ולפי שוה הרשע הכרכוהו במעשיו

קול רנה וישועה . חהיה לעחיד באהלי צדיקים ומהו קול הרנה יחין יי' עשה חיב ירנכו ימין יי' רוממה וגז': ימין יי' רוממה : מדרש הגדה עליונים ברא הב"ה בימין לפיכך לא שלטה בהם מיתה שנאמר אף ידי יסדה ארץ זה שמאל וימיני טפחה שמני זה ימין וכן המר המשורר ימין יי' רוממה שבראת אותם שברומו של עולם היא ימין ידי שתעשה חיילות של לדיקים

יִמֶין יָהוָוֹדה

קול י רנה וישועה בְּאָהֵלֵי צַרְיִקִים מו ויחיו לעולם וחולה המות כי אחיה לעולם: לא אמות הכי כנסת ישראל כשאר האומת מיתת עולם כי החיה וגז': יכור יסרני יה - בגלות ושם נחכפתו כל עונותי ולחוח לה נתנכי פתחולי שערי לדקי וחלו הג ב שערי לדק זה השער של בית המקדש שהוח ליי' והלדיקים יבוחו בו ושם הודך כי עניתכי מן הגליות הבן מחסו הבוכים עם שהיה שפל בין האומית מחת ייי היתה זחת - כך יחמכו הכל: ברוך הבא בשם יי׳ וְנִשְׁמְחָהְבוֹ: אָנָא יָהוַתִי הוֹשִׁיעָרה כהיאמרו למכיאי הככורי ולעולי הרגלי: ברכנוכסי ברככו התכם: הסרו חג בעבותים הזבחים והחגיגות שהיו נקיים ובדוקין ממוס קישרין בכרעד מטותיהם עד שיביחום לעזרה בקרנות המזבח וים לפחור כל כן דים בקרנות המזבח וים לפחור כל כן דים סוף המזמור הזה מלח אמות כי אמיה בדוד עלמו: יסור יסרכי אם בי יה 'על מעשה בת שבע ביסורין יהכם כנון חחת הכבשה ישלם ארבעתים וששה חדשים כלפרפ דוד: ולמות לא נתוכי : שנאחר נס יי העביר חסאחר ולא חמו׳: פתחולי שערי לדקי ואלו דא שערי לדק אותם השערים של בתי כנסיות ומדרשות חשר הם ליו׳ והצדיקי׳ בחים בהם : אודך כי עניתני י מכאן ואילך אמר

דוד ושמוחל וישי וחחי דוד כתו

שמפורם בערבי פסחיימי שאמר

זה לא אמר זה:

לעתיד לבח וגם בה יחיה חותם

במכור

פירש ההלל להחסיד זקני זל'הה

קיג חללויה הלו עבדי ה' וגו' השמים שמים לה' ע"ד זה אלי ואמהו ואמר בעולם הזה טיקר שכינתו למעלה ולפיכף חוליך הצדיקים אצלו ע"ד תי לי בשמים נשחך . אחנם לעתיד כניכול השמים שמים לה' כי שיקר שכינתו הוא בתחתונים . ולפיכך הארץ נתן לבני אדם ירושה לעד י הללו עבדי ה' לא עבדי עלמם הם הם אשר יקבלו חסד גדול מהאל כיון שנשלם בהם התכלית אשר בעבורו כולרו אבל עבדי עלמן כוח להם שלא כבראו וו"ש וחסידך יברכוכה כי הכאתם הכאה אבל הרשעים אכילתם כקיא וצואה אשר לא יזון י הללו את שם ה'יר'כל מה שמצכלו לשבח הוא שמו" כי עצמותו אין כל בריה יכולה לדבר וכמו שכתבתי בפשו'ה' אלהי גדלת מאד . ענו עבדיה' יהי שם ה' מבורך מעתה ועד טולם . ענה המשורר ומאי דבותייכו כי ממזרח שמש עד מבואו וכו': רס זה המזמור הנכבד מיוסד על כל פנות התורה הבצירות והגבוהות על חידוש העולסוהשגחה יציאת מלרים קריעת הירדן וים סיף מתן תורה דורו של שחד תחיית המתים כי טקרו ושרשו להם גלות משיח ג"ע ומג"ע טולם הבא והנה בוה הפסו' רמו חדוש העולם ומשם נמשכה אמוכת ההשגחה י וקודם שאנ' ראוי לעורר על ספק בפשט הכתו' מה חדש באומ׳ רם על כל גוים ה' וכי יאח׳ אדם החלך יש לו עושר גדול יותר משואבי חים וחכל החלכים אשר היו לפכיו והנ"ל כי מלת על פירושו אלל כמו ועליו מטה מנשה וספר כי אלל כל הגוים הב"ה לם לבד שלא יתכו לו רת רוממות אחד יען כי הם לא יודו על חדוש העילם ואם יודו לא ישמרו המצות המורות עליו כמו השבת והמועדים והתפלין והרבה מזה. וכיון שכן הרי הוא אצלם כאילו לא יודו ברוממות רוממותו שהיא חדוש העולם כי לדעת מאמיני הקדמות רוממותו ית' על כל הנמצאים כרוחמות החלך על שריו אמכם לפי אמינתנו אכחנו מאמיני החדום יתרומ' מכל זה לאין קץ ותכלית כי כל הכבראים כאין כגדו מאפש ותהו נחשבו לו כי הוא בורא והם כבראים ועוד כי בראם מהאפם המוחלט והרי אתה רואה היתרון שים בין רוממותנו לרחמותם ולוה המשיך לפי סברתם על השחים כבודו לא על הארץ כי לפי דרכם יחם השחי' עם הב"ה גדול וככבד יותר חיחם מי כה' אלהיכו אחר שספר אמונתם ספר אמונתכו ואמר מי כה' אלהיכו כי אין ערוך אליו בכל הכבראי כי הוא בורא והם כבראי המגביהי רוממות למעלה מרוממות המשפילי לראות כי בערך רוממותו אשר אין לו תכלית השמים והארץ שוים יען כי מעלתו בב"ת והם ב"ת וא"כ כלם שוים אצלו י - ומזאת הפנה האמיתית נמשכה אמונת ההשגחה ונתבאר לפי זה דופי ומום האומ' כי מרוממתו לא ישנים בשכלים כי זה הרוממות הוא השפלה ח"ו ותחתיו תעמוד הבהרת: גם יחכן לפרש אצל הגוים הוא דם ר"ל שלא יחן שכינתו בתוכם דק על השחים אמנם אצלכו משפילי לראות בשמים וכארץ: מקימי מערכות השמים כשינשאו איש מה ברצון כוראם יהיה לפי ערכו אחמם השגחת הש"י הפרטית בלי הכנה ובלי ערך י כדיבי עמגי"א הפך אין נכיא בעירו וכ"ל עמו של הב"ה והם מלאכי השרת יאמר כי הדל יזכה להיות בשמים מושבו ועמו אצל היושבים ראשונה במלכות: מושיבי זהו יכולת ההשגחה כי חיי ומזוני דרך טבעו של עולם הם ולזה ספר כי עקרת הבית והיא העקרה בתולדתה מסבות עלמיות לא מסבות מקריות חלוכיות כי זו אפשר להרפא ע"ד טבע וע"כו לא ירבו בכיה אבל ה"בה מושיב עקרת הבית אם הבכים ושמחה ר"ל שלא יהיה לה דמ"

משפיל ושדים לוחקים:

קיר בצארת ישראל לפי מה שזכר ימשך כי עליכו כאמר בני בכורי ישראל ועכשיו הביא

ראיה מפורסמת ומוחשת על זה דרך העולם שירקדו עבדי המלך לפני בני
המלך ויקבלו פניהם בכבוד ובעיכיכו ראיכו באזכנו שמענו כי בלאת ישראל ממלרים הים ראה
זהירדן קימו לפניהם וההרי והגבעות דקדו לפניהם כי הכירו עבדי המלך מי הוא בן המלך וטעם

היתה יהודה לקדטו כי נדמה יהודה בכאו בראם העם כמלאכי קדט וישראל כמשלו לגלגלים כמז שאו"ל אים על דגלו באותות והים כראות הצורה הוכבדת ההיא כם מלפני אדון אשר היו ישראל מרכבה לו ורו"ל פי לפי שקדט הסם וכככם בים תחלה זכה להיות ישראל ממשלותיו: מה לך וגו" הרבה קושיות יש בדרך המפרשים ע"ה באלו הפסוקי" שהיה ראוי לומ" מלפני אדון נתחלמלו יש וירדן והרים וגבעות כי ארץ משמעותו הנגדית איכו אלא על האדמה לא על הים ועל ההדים יומוד לשון חולי כחלתי עליו כי פשט וצווי אל הארץ ואיך תהיה זו תשובת הים והירדן ועוד קש" ליומוד לשון חולי כחלתי עליו כי פשט וצווי אל הארץ ואיך תהיה זו תשובת הים והירדן ועוד קש" ליושהיה ראוי לומ" ההופכי הים ליבשה מעיכו חים לחלמיש" והכ"ל באלו הפסוקים הוא שהארץ שאלה לים לירדן ולהרים והם ענו חולי גם את כחומו מלפני בוראכו כי אם עשה מהים יבשה גם שלה לים לירדן ולהרים והם ענו חולי גם את כחומו מלפני בוראכו כי אם עשה מהים יבשה גם זה הפ"ל מברר לי טעם מלפני אלהי יעקב כי בוכו אברהם נפלאות הארץ לאלהי יעקב: בונו בונו לאבות יעקב:

קטו לא לנו ידבר בדורו של שיוד ויחיור חחר חשר נשיתי לך שם כיום הוה בכל הגוים לחה תמעלם והכיח בכיך שישתעבדו ביכיה'עשה לחעכך לא לחעכנו י על כבד כתבתי בפסוק ותטן להם מדים כי בנכלחותיו ית' ב' בחיכות אצל מי שיעשה הכם בטבורם ובחינה אחת אצל כל העולם אמנם הבחינו אשר אצל הנושנים הוא חברו הגדול הכרא עליה וידעת אמיקתו ובדלו ויכלתו אצל כל העולם כלו יר ואת הבחיכה האחרוכ'ולו"א שירו לה'כי גאה גאה והיא הבחיכה מולם כמו שפירשתי שם בם ד ולו" א על חסרך אשר תנשה עחכו ועל אחחך אשר כתפרסח בעולם: לחה לו חכמו ישכילו זאת מוטב להיותו בשמים וישלח אווכחו ארץ ושמה לא ישור כי אם נשה את אשר חפץ משיהיו עלביהם בארץ ולא יועילו מאומה: ימראל בטח בה'ועמד לו בעת השמד ואע"פ שלא יעמיד להם עתה ויתטלם מכם כאומר תעלים לנתות בלרה פי' לפטמים בצרה ווכרו כי כבד היה עזרם ומגינם במה שעכרו אע'פ שלא יהיה עתה כן תעחדו קיימים באמוכתו - ה' זכרכו אמ' הכביא אז כדברו יראי ה' בעת השמד כי אין להם פה להשיב לאחרים דבר אך בינם לבין עלמם ויקשב ויכתב ספר זכרון זכו' וכבר פירשתים בפ"ד ולו"א כי ה'אשר זכרנו הוא יברך את בית ישראל כמו הכו לה" בני אלים הכו לה' כבוד וטוז והודה כמוהו וירמוז מחיית המתי' אמ' כי בין אותם ששלחו דרכם בין אותם שהיו בתחלתה כלם שוים והוא אות' הקטנים עם הגדולים ולוה זכר יראר ה' הטומדים באמונתם בדורו של שמד והוא ע"ד משו"ל מתוקה שנת הטובד וכו': יוסף ה' זה מבואר כאומרו ואמרת בלבבך וכו'י ברוכים אחשוב שרמז בכא, קיום הצדיקים העומדים בדורו של שחד לפכיו ית בבוף וכפש וחת' כי הוא מושה שחים וארץ וכלם שוים אצלו כמו שאחרת ויאת' כקל' שתשכון שכינתו בין הלדיקים האלה שמסרו גופם לעכודתו ממה שילכו נפשותיהם להסתופף בצלו של הב"ה למעלה: השתים עד כאן לא רצה לתת הארץ לבני אדם כי היו גרים וכו' כמו שכתבתי על פסוק כי גרים ותושנים חתם עמדי אבל מתחיית החתים ואילך נתן הארץ לבני אום ולהורות שעיקר שכינתו בין הלדיקים שמסרו נפשם על קדושת שם שמים אמר שהשמים שמים לה' כי אע"פ ששמי השמים לא יכלכלוהו עם כל זה יצמצם שכינתו בין הצדיקים כאומן

קיר אדובתי וגולדעתי נד' הפסוקים נמשכים כך אהבתי בעבור שישמע ה' את קולי בתחנוני ויעה אזנו לי מכני כך ושאקרא בימי לא מצרתי שאפכוני חבלר מות זכו' זהו אשר אהבתי כי יאהב היסורין כמאמ' נו"ל אמ' דוד לפני הב"ה טובים הם היסורין

והתהלנתי וכו' ושם פירשתי בס"ד . לא המתים והם הרשעים אשר לא עמדו בנסיון אשר בחייהם

חרוים מתים ולא כל יורדי דומה שלא הוכתו ביסורין למרק עוכותיהם בהע"הו אמנם אכחכו אשר

לא הסחמו דעתכו חבוראכו וחסרכו כפשכו בעבורו לא זו ידו חתוך ידימ כברך יה מעתה

תורת חסד הלל וזמרה פירוש ההגדה

הנה אין ספק שכונתו פה להקטין טובת משמעות ג' תיבות הללו וכששיתף עמהן מלת לכם הנה גם היא היא לומר לכם ולא לו וכו': או נאמר כי הבן הרשע הלוה גם הוא יודע התורה ועשה את עלמו כתם האותר דבריו לא בהשכל ואומר הנה כשם שהחכם שאל דבריו בלשון בעלמו שאחרה התורה כי ישאלך בכך מחר לחמר מה העדות וגו' הנה כי כן אשאל אני דברי באותו הלשון בעלמו שאמרה התורה והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה וכו': תם מה הוא אומר וכו' הנה דבריו אלה הם כל כך בתמימות עדכי הוא בעלמו איכנו יודע אפי' לומר מה זאת אלא שהוא בחמימותו שואל דברים מה שמהם יובן שר'ל יוה זאת והוא אות' והיה כי ישהלך בנך מחר לאמר מה זאת כי באומ' לאמר ר"ל עכין זה ורלה מסדר ההגדה להורות לנו כי בראות התם הלזה דברי הבן החכם ומה ענה אותו הבן הרשע היא נשאר חוהה ובוהה ואומר מה זאת כלומ' דברים הפכיים אנכי שומע ביניכם - ואמרת אליו בחוזק יד הוליאנו ה' ממלרים מבית עבדים והנה באומרך אליו בחוזק יד וכו' תאמר אליו כי בחוזק ידו הוליאנו ה' נכו' והנה ענין זה יובן עם מה שאמר מהר"יט במה שאמר הכתוב אריק חרבי תורישמו ידי שיר' לומ' כי עם היד לבד בוא אימר שיורש אותם ולא היה לריך אלא החרב עכ"ד ואבא מארי ע"ה אמר אלי כי כפיזה אולי הוא בעלמו ר"ל הכתו' באומרו כי ביד חוקה ישלחם וביד חוקה יגרשם מארלו וכמו כן אומר ובני ישראל יולאים ביד רמה כי עם היד לבד היו יכולי להושע מאויביהם וכן יעשה האלית כי בידו ית׳ לבדה כביכול יעשה כן שישלחם ושיגרשם מארלו וז'ש ימינך ה' תרעץ אויב שהימין לבד תעשה כל אלה ולא ילטרך אל חרבו ית' כדי לשבר מתלעות עול 👚 ואולי זהו אומרו פה בחוזק יד הוליאנו ה' מנולרים וכו' עכ"ד : ושאינו יודע לשחול הת פתח לו שנה׳ והגדת לבנך ביום ההוא לאמר כלומר תגיד אליו הענין הלזה עם היוחך גם כן אומר לו באיזה אופן ישאלנו וכל זה אחה בא אליו מנד מה שכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח כי לסבה זו אתה מוכרת לספר אותי אפי' לבלתי יודע לשאל ולהיות כי זה הוא מוסב לענין אותרו וכל המרבה לספר ביליאת מלרים הרי זה משובח לכן את' כי אולי הייתי אומר כי כל המרבה דברים בענין ספור זה עד שמראש חדש הוא מחחיל בדבר זה אל הבלתי יודע לשאל הוא משובח לכן הוכרח לומר והגדת לבכך יכול מראש חדש עד אומרו לא אמרתי וכו' כלו' לא אמרתי שכל המרבה לספר ביליאת מצרים על הדרך האמור הרי זה משובח אא בשעה שמלה ומרור מונחים לפניך: ותחרי שביחרתי את כל זה חוזר אני לומר כי אולי לזה אמר כנגד ד'בנים דברה תורה וכו' יען כי למעלה שחל ד' שחלות וכמו שביחרתי ובמעט עיון יובן ורולה לדקדת איך דברי ועניני כל אחד מהד' בנים אלה הוא מוסב אל הד' שאלות הנוכרות למעלה: מתחלה עובדיע"ו וכו' הנה יל דעל מה זה מוסב ענין זה שמתחלה טובדי ע"ז היו אבותינו - ולכן יכולני לות' כי לפי שתחלת ההגדה הוא אותרומה נשחנה וכו' והיתה התשובה עבדי' היינו לפרעה במלרים וכו' ועליו אתר ואילו לא הוליא הק"בה את הבותינו ממלרים עדין אנו ובנינו ובנינו משועבדים היינו לפרעה במלרים וכו' לכן אמר מתחלה עובדי ע"ז היו אבותינו וכו' עד אומרו ויעקב ובניו ירדו הק כי יחוד ולבי היו חבותיכו לא הוליא וכו' עדין וכו' מלד הע"ו שנדבקה בהם כי הנה מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותיכו וכו' . או שהוא מוסב למה שאמר מכניטות בשני במואק יד הוגיאכו ה' ממלרים מבית עבדים באופן עבדים לעבדים אך עכשיו קרבכו המקום לעבודתו ית' וית' שמו מלך מלכי המקום הק"בה ולכן הוכרח מסדר ברוך שומר הבעתחו לישרחל וכו' כתב החסיד זקני ע"ה די"ל מהו לשון מחשב שהיה רחוי לומר חשב ועוד היח שעמדה והלח ההגדה לומר גם כן מלח לעבודתו: ההגדם כתו בטבן הכל בשבורה בילות תלרים ועוד לתה הביח רחיה תלבן ולא הביח מהחן שהיה יותר כגלה וחפורסם ועוד כי חובד לשון בודד כתו שה חובד אם אובד חבלי כבר כלתה ההבשחה ביליחת תלרים ועוד לתה הביח החובים ביליחת הביח המוכלי כבר בנתנה ששבשה כל מנו מוכן לבן להרוג לבני בנותיו ועוד שהיה יעקב איש אלי"ם בעיניו וכאומרו נחשחי וכו'ועוד הראיה שהביא מססוק וינוררו את חייהם כי אע"פ לבוש ועו' איך יעלה על הדעת שיחשוב לבן להרוג לבני בנותיו ועוד שהיה יעקב איש אלי"ם בעיניו וכאומרו בחשרי וכו'ועוד הראיה שהביא מססוק וינוררו את חייהם כי אע"פ בנוש ימן של מל מים ביני מים ביני הכתו להביא ראיה כי אם על העיקר ועוד שכפל דבר א' פעמים שהרי ויחלו עלודה קשה היא הרעה ועוד שלא מלינו הרעה שואת היא המלאת תחלת הרעה אין דרך הכתו להביא ראיה כי אם על העיקר ועוד שכפל דבר א' פעמים שהרי ויחלו עלות הרעה היא הרעה ועוד שלא מלינו הרעה שחתו היו החלימות מהיכי אל מה הרעותה לעבדך - והחשובה לכלם כי הש'י עמנו כבעל הבית חסיד שחבקש להתחסד עם משרתו והו מחשב חמיד כל דרכיו בי אם בלמ"ד וירעו לנו למה הרעותם לי למה הרעותה לעבדך - והחשובה לכלם כי הש'י עמנו כבעל הבית חסיד שחבקש להתחסד עם משרתו המחשב כי אם היינו אנחנו לטוב' כדי להתחייב לעשות לו חסד כי אם היה המשרת המחשב לא היה חייב החלי ולזה אמ' ברוך שומר הבשחתו כי הוא הממתין מתי יבא העת והוא המחשב כי אם היינו אנחנו בטוב כלי ביותי בשפוע מיות. המחשבי היה ראוי למכות מעת השעבוד או מעת ירידת יעקב למצרים והק"בה מחסדו הגדול מכה מעת לידת ילחק והוא מ"ש ליל שמורים הוא לה' כי היה מלפה ושומר התחשבי היה להוציאם ולכן ראוי הוא שגם אכחנו נמתין בואת הלילה מלבא לישן אל מסותינו ונספר ביציאת מלרים וואת האהבה השמורה בלבנו היא שעמדה לאבותיכו למהר את הקן ולכו בכל דור ודור כי האוהב האמתי הוא השומר ועושה חסד עם רעהו מבלי שיודיענו לו ומבלי שאלתו . וכן היה ענין יעקב עם לבן כי לא בובות יכו בכל דור ודור עומדים עליכו והוא ית' מפר עצתם ומצילכו ואין אכו מכירים בנסים הנעשים לכו . וטעם ארמי אובד אבי אין צריך פירו' שאין ראוי להעלות הכיד בנסו זכן בכל זה זהו שוהה כ בבור שגר שם ימים מעטים ואיכו דומה ליתרא הישמעאלי כי אותו אפשר שהוא לגנאי ואין ראוי שאנחנו כדבר בגנות יעקב אבינו על לב שהכתוב קורא ליעקב אובד בעבור שגר שם ימים מעטים ואיכו דומה ליתרא הישמעאלי כי אותו אפשר שהוא לגנאי ואין ראוי שאנחנו כדבר בגנות יעקב אבינו על כב שינינוב קור יולישין שוכי ברן שם הפעל והפעולה . אלא הענין הוא שבמחשבת ארמי היה אובד אבי ודע כי בתחלה היה לבן פועל דרך טבע וחכמה אנושית ובקר מוסו טו עי בסגר תוכן שנו למוס מיעקב כי היה יודע שהם שכואי נפשו כי חיה עכיכו למעלה מן הטבע ואפי' הכי היה רע בעיניו כשהליל ה' את מקנהו ונחן לו וכשחשבו בגכב אז נהפך לבו לגמרי וחשב כי לקח כל אשר לו מלד החרפים ועל כן הוחר לו דמו ורדף אחריו אדעתא ליטול ממוכו ואם יעמוד כנגדו להורגו ואם יעמדו הבנים להניל בברב הי משבן כבו נגמו י הושב כי מקינם בי הדיפה ולוקחו אנשי מלחמתו עמו כי אם דרך שלו' רדף אחריו לנשק את בנותיו היה רחוי להוליך עמו געוריו ודי בזה והרהיה הגמורה היא מאמ' שומר ישראל השמר לך וכו' א"ל מראה שאני רשע בגלוי חסיד בסתר ועתה בהפך יש לאל ידי וכו' ואני שומר מאמר אלהי אביכם ולא אמר אליכם ימן כי חשרם כגנבים וכחקייתו דברי רו"ל נמצא לפי זה כי לא הותר דמו של יעקב אצל לכן אלא כאשר חשדו כגנב ועוד כתיב אשר קוניהן יהרגון ולא יאשמו לא יחזיקו את עצמם כאשמי׳ ולז'א בכל דור ודור עותדי׳ עליכו לכלותכו בטעכה זו שהחזיקו אותכו כאנשים רשעים והוא אומ׳ והיה כי חקראן וכו׳ ואמר הלא על כי אין אלהי בקרבי וגו׳ יהיה באוי לחשוב להפך אם יהיה להם לעורה והוא אות' הפך לבם לשכוא עתו כי שורת הדין היתה להפך עכ"ד - והיא שעמדה וכו'ר"ל כי לפי שהאל ית' קרבכו לעבודחו לכן הב"ה מנילניו חידם אפי כשקם רבים המבקשים לכלותנו ואין לריך לומר כשאחד בלכד הוא העומד לכלותנו ומכל שכן בשוה האחד אינכו עומד עלינו לכלותנו אלא שהוא

75

זורת חסר תהלים קיו קיו קיח תורת חסר

אמת ה' לעולם הללויה כי תדעו נאמנה כי הוא שופט דרק ואמת בתת העועלה והכבוד לאשר שבלי עול הגלות הכבד הזה למען שמו :

קידו דודו לה' כי שוב וגו' פידשתיו בחוחור מי ימלל בס"ד: יחתר כא עתה יאתרה בחוחור מי ימלל בס"ד: יחתר כא עתה יאתרה באתר בחות מינות בלות הארוד האתר

באמת כי לעולם חסדו אשר לא עוב חסדו ואמיתו מעמכו בגלות הארוך האב והזכיר בית אהרן ויראי ה' בזה ההלול עצמו כי הלול כל א' יתחלף לפי שכלו יאצ"פ שהמלות שזים והראיה דברי השירה . מן המלר וגו' רו"ל במדרש ובזוהר פירשוהו על ענין בוג ומבוג ואי אפשר לפרשו בלד אחר דכתיב כל בוים סבבוני וגומר ולכן אפרש על פי דרכם בס"ד - מן המלר שיהיו אז ישראל בצרה גדולה לא היתה כמוהו כמ"ש ויצא חצי העיר בנולה ולא די שינצלי מן הצרה אלא שהיה להם הרוחה גדולה מתוך הצרה ההיא ולו"א עכני במרחב יה ועל היב' עדים יקים הדבר הנכנד הזה לרת הים ונותו ולרת סנחריב ובותו י והזכיר יה כמה פעחים כנ יתגלה שכינתו בתחתוכים כחו בעליונים והשם הככבד בשמים ממעל ועל הארץ מתחת זהוא אוו"ל שאין השם שלם יען כי אין יכולתו ניכר עתה כמו בעליונים וא כ ירמוז חלי השם לממשלתו בעליונים וחליו לממשלתו בתחתונים: ה' לי לא אירא כי יתקבלי כל הגוים עליכו ואנחכו כנטח בשמו חה יעשה לי אדם כל המין האנושי כמו בקום עליכו אדם : ה' לי בעוזרי ואכי אדאה בשונאי ע"ד ה' ילחם לכם וכבר ידעת הומר דו"ל ד' לדיקים מה ששאל זה לא שאל זה ולוה אחר אני לא אעשה החלחתה רק אראה וכו' - טוב לחשות בה' כבר פי' יחוקאל ע'ה כי סוסיהם דבים יראו עמו כי יקדימו לו מעות על שבי ירושלם להבטחתם בו שינלח עכ"פ ולז"א טוב לחסות בה' מבטוח בגוג וכדיבים אשר עמוי כל גוים סבכוכי בחדרש פירשר כנגד ג' פעמים שיעלה גוג על ארץ ישראל י וכווהד כנגד ג' ברכות אשר הטמין יעקב אביכנ לעת לרה כי ד' ברכות נתברך הח'ויתן לך הב' וחל שדי וברך חותך וגו' הג' ויברך חותו מם הד' ברפת האל ברכו בפדן ארם ונשממש בחלושה שבכולם ואם היה חוקה ובדולה והיא ואל שדי יברך וגו' ושמר הג' לומן ההוא ועליך לסמכם לאלה הכתוכים: להתאבקות יעקב עם המלאך כי אותה העת רמז לצרת בוב ומבוב וכן כתוב וכת צרה היא ליטקב וממכה יושע וכמו שה' שזרו ככבד סמאל שרו של ששו כן יעזרכו ה' במלחמת גוג ומבוצ. כדכתיב ועמדו דגליו ביום ההוא על הר הותים וכלחם בגור' ההם כיום הלחמו ביום קרב ופרטה הקריב: עור וגו' מג' פנים. יראה השנחת הפ"י בעולם הא' לרחם על יראיו כרחם אב על בנים הב' גדולה מזו כשירע לאחרים בעבורם כאוחר תנרש גוים ותטעיה זה יוכה גודל האהבה וההשבחה כי החכיכות והרחתכו בשושים בלב הכל בין על הקרובי בין על הרחוקים הג'עולה על כלם כי בעת אחת ירחם על יראיו ויתאכור על אויביהם ועל זה כתיסדה השירה ולז"א אשירה לה' כי גאה גאה פעמים וכו' והוא אומר עזי וזמרת יה כי בכחו ותקפו יכרית ה וורדים ובאותו העת עלמו היה לי לישועה וידוע שבשה האופן עלמו יהיה במלחמת ביג וחבוג: מול רכה וישועי קול מורכב מב' עכיכים שבח והלול דכה על אבידת שונאיהם וישיעה על ישיעת כפשם ואמר באהלי צדיקים לרמוז מ"ש זכרים הנכיא פרזות תשב ירושלם לב' סבית לבטחינם ברוב השלום כי אין עוד מלחמה והב' לרבויים כי אין עיר חומה שתחזיקם: ימין ה' רוממה אין הפסום סום כפול בעיני כי ירמון לג' ענינים הח' שיתעשר ישראל באותה שעה הב' שיתנדל ויתרומם ה' בפי תכל מאז והלאה והג' שיעבדו הכל לעובדי הש"יולוה דמו בימין ה עושה חיל האחרונ : לא אמות כי אחיה מפורסם כי המתים שהקב"ה עתיד להחיות שוב אין חוורין לעפרם ולא הית בזה כודד כנף ופנה פה ומלפנף זולתי חדשים מקרוב באו והם בטלים במיעוטם והטענות אשר ינישו לחזק סברתם ג'הא' כי לדעתם יהיה עודש לכשמות כי ידוע כי החומד מסך מבדיל להשגת הכפש ויותר תתעדן הכפש בלתי מהיותה נתשרת בו זכו' והב' כי רו"ל אחרו העולם הכת שבל לא באף שראח' ה' אל באפך תוכיחני יר' כי איש יכול לעמוד בהם סיפר מועלת היסורי מלדו שיהיה קולו קול תחמכי עד הוא דוח' כעבד לפני החלך וחצד הש"י שיטה אזמו ובכן ישלם הדבקית ואח' שהיהו קולו קול תחמכי עד הוא דוח' כעבד לפני החלך וחצד הש"י שיטה אזמו ובכן ישלם הדבקית ואח' שהיסורין אשר יאחר בעת שיוכל לסבלם: ובסם יאחר כי בעתידה כי אותם יקראו ימיו ואח' כי אותם ייסורין יהיו בעת שיוכל לסבלם: ובסם יאחר כי אחרי שהשיב הדבקות מצד הישורין גם יכצל מכל לדותיו והוא אות' דלותי ולי יהושיע הדלות והוא אחרי שהשיב הדבקים לשליכ לדיקי כי פעחי רבות יכצלו גם הפתאי כמעשה ה'מצרותיהם ולא מחשלהם תובלת היסורין כי הם חושבים עולם כמכהבו מוהב ואע"ם כן לא ימכע ה' מהם ההצלה כי מעשיו הם ביסורין כי הם חושבים עולם כמכהבו מוהב ואע"ם כן לא ימכע ה' מהם ההצלה כי מעשיו הם בי בי מצלו היסורין השנחת הכפש ודע את שהים בולא היסורין השנחת הכפש ודע את הכפש ולא בהשגחת הבוף והצדיקים יברכו ה' על שתיהם: שובי ביאר כי היסורין ישיבו הכפש הכים או מיתו הוף להציל הכשש והב' מיתת בכים להציל האב מחיתה והבי לכת האדם כע וכד מינים הא מיתת החב בכיו או מיתתו והד' חולי הבוף להציל היש היו לעות החב בכיו או מיתתו והד' חולי הבוף להציל הים היום הכי מיתת בנים להציל הים החברין היסורין החביביו מכלים להציל מיתת החב בכיו או מיתתו והד' חולי הבוף להצילו מן הכל ואלה הן היסורין החביביו מכלים באול מיתת החב בכיו או מיתתו והד' חולי הבוף להצילו מן הכל ואלה הן היסורין החביביו מכלים בליל מיתת החב בכיו או מיתתו והד' חולי הבוף להציל אות הכל ואלה הן היסורין החברים הבידים בהיונים הלא מולי הבוף להצילו מן הכל ואלה הן היסורין החברים ברו או מיתתו והד' חולי הבוף להצילו מן הכל ואלה הן היסורין החברים הבילו הדמים בהיונים התורים התורים התורים המורים היסורים המורים התורים התורים המורים היסורים המורים היסורים התורים המורים המור

ולו"א כי חללת נפשי ממות היסורין הראשוני את עיני מן דמשה השניים את רגלי מדחי הכ שולי מלה דוד וו"ש אתהלך וכו 'כי לא הלך בחולה לארץ כאשר מלפני כאומ' ארורים הם כי היום וכו' ואמשוב שדבר כנגד ד' הלדיכים להודות כנגד החולי את' אפפוני וכו' כנגד שדברות את רגלי מדחי אתהלך כנגד התבושי פתחת למוסרי כנגד מפרישי ימים כל גוים שבו'כי כבר נמש!ו למים רכים אוי עבר על נפשנו המים הודונים ברוך ה'שלא כתננו ערף ל שתהלך כבר מוכטח אני שאתהלך לפני ה' בעולם הוה ובעולם הכא וזה עעם האר שתבר כי אני מאמין זה כמו שאני מדבר אותו לא כן הרבים מהאכשים כי הלשון חל בתנועו

חבל האברי' והלב עקב מכל ואכי כפי כן לבי והראיה אני עכיתי מאד אם לא האמכתי כן נמה פניתי מאד בהיות לאל ידי להתענג בתכלית העוכג קדמתי בנסף חלות לילה ואכי אמרתי בחפוי כנגזתי ממד בהיות לאל ידי להתענג בתכלית העוכג קדמתי בנסף חלות לילה ואכי אמרתי בחפוי אותי למלך זהו הכ"ל בפי"לו הפסוקי ובחה נדחקו בהם המפרסים: מה אשיב לה"כל תגמולוהי עלי הם הג 'אשר הזכיר בפסוק כי חלנת כפסי ממות: כום ישיעות אשא ישועת הגוף וישועת הכפש ימד וכן יראה מדברי ר"ול בזה הפסוק: כדרי אשר אכו אמרים בגלותנו יהי דלון מלככיך שתעלכו וכן יראה מדברי ר"ול בזה הפסוק: כדרי אשר אכו אמרים בגלותנו יהי דלון מלככיך שתעלכו קולאו' רבות ע"ד ישור יסרכי יה וכו' אכי עבדך בן אמאך יליד בית לא כעבד אשר שבוהו מארצו פי כל תשוקתו לשוב לארץ מולדתו וזה שעם פתחת למוסרי כי לא תנטרך לענות בכבל דגלי ועל זה שורך ורז"ל אמרו פתחת למוסרי ע"ד מ"ש בווהר מלאתי דוד עבדי היכן מלאו בסדום יורה זה כי בקשגחה גדולה ובגלגול דב כולד ענין בנות לוט ותמר ורות והוא עלמו כמו שידעת . כדרי אולי הראשון על עלמו והב" על כן במד כאומרו כמופת הייתי לרבים וזה טעם בתזרות בית ה" הראשון על עלמו זהב" על כי בתי כנסיותכו בגלותנו כקראים חלכות בית ה" כלומרו ואהי להם

לחקדש מעט:

קין הדלו את ה'כל גוים וגו'רז"ל הקשו וכי משום שגבר עליכו חשדו יהללוהו גוים ותירצו
גר"ח אחרו בר גר בר ביליות בר לישוד

וכ"ש אכחכו כי גבר עליכו חסדו והכ"ל הוא כך ידוע מפי הכביאים כי לעתיד לבוא תהיה מעלה לאוחות בשביל ישראל וכן כתי' והיו מלכים אומכיך לדעתם זה והוא כמו ותמנע היתה פלגש כמו שפי' רו"ל היא מעלמה הפך דרכו של איש לחזור על האישה ולו"א הללוהו כלכם יען כי גבר עלינו מסדו כ"כ שאפי' הכקרבים לשרתכו יהיה להם קיום והעמדה בעבורכו והב' כי

פירוש חהגרה

הלל וומרה

תורת חסד

עומד עלינו בלבד אם לשעבדנו או לדבר דומה לזה וכו' והוא אומר שלא אחד בלבד עמד עלינו ולא אמ' עמד עלינו לכלותינו וכפי מה שהבאתי בספר חהלות ה' במ"שה יאמרו גאולי ה' אשר גאלם מיד צר כי דבר גדול הוא היוחם כלולים מפרעה עם שהיו כלם שם חחת ידו שזה היה כם גדול מה שלא היה כן הענין בהיוח בחלכיות רבות וכמו שאר"ול במקום אחר מענין מה שפעם אחת כיחמו על מה שאמרו לכלותם כדי שלא יקראו דור קטיעא וכו' יבא על נכון אומרו פה שלא אחד בלבד עמד עלינו וכו' ור"ל כי אם היה א' העומד עליכו לכלותכו לא היה כ"כ הנם גדול כאמור אך בכל דור ודור עומדי' עליכו לכלותינו כי כלם כאמד מתיעלים על זה יעם כל זה הק"בה מצילנד מידם וכפי זה שביחרתי הנה יבא על נכין מה שאמר הכתוב למה רגשו גוים וגו' ור"ל למה הם מתרגשים ומתקבלי כלם כאחד על ישרחל לכונה זו וכו' כי הלא ידעו כי ה' מצילנו מידם . ויותר ויותר יוטעם חלי חומרו שת והק"בה מצילנו מידם עם מה שביחר כמה"רר משה חלש"יך ע"ה במ"שה מחן הוח חלה די ישובינכון מן ידי וכמו שביארתי אני בספ' חסדי אבות באותר יש לאל ידי וכו' ובספר חסלות ה' באות' ומיד שאול וכו' והוא אות' פה מידס ור"ל כי עם היות דבר זה לכאורה קשה עד חאד מלד מה שכבר נתנה הבחירה לפדם לעשות כרלונו וכו' עם כל זה האלית' מסבב סבות לבעבור לא יוכל האויב להרע לנדיק וכמו שנהיה לחר'עה שנעשה לוארו של שיש כמו שחר"ול במשיה ויבקש להרוג את משה וכו' וענינים רבים דומים לזה - והנה כאומר וירד מצרימה ויבר פם במתי מעם שמעתי שר"ל שגם אם היה הדבר מוכרת שירד יעקב לחלרים בשלשלחות של ברול כדי לקיים נורת בין הבתרו' הנה עם כל זה היה אפשר שיתעכב הדבר עד שיהיו אנשים רבים ואז ירדו שחה ובהיותם כ"כ אנשים אולר יכבדום יותר ולח ישתעבדו בהם כ"כ כחשר נשתעבדו חז לפי שלח החשיבום לחחותה מחחר שירדו שתה בחתי מעע כ"כ וכפי זה יבח על נכון ענין זה חלל מת שחחר שירדו שתה בחתי מעע כ"כ וכפי זה יבח על נכון ענין זה חלל מת שחחר שבכל דור ודור שומדים עליכו וכו' והוא כי באומר ארמי אובד אבי סיים דבריו לענין אומרו כא ולמד מה בקש לבן הארמי לעשות וכו' ובאומרו וירד מלרימה שהוא בפסו' הללוי שחוזר אל מלח אבי הכו' בא לומ' הענין הראשון שאמ' שבכל דור ודור וכו' כי הנה במה שירדו שם במתי מעש היה לבן הסבה בשה שלא נתן אשה ליעקב תכף לכתו שמה עד שהמתין שבע שנים וכו' ועם כל זה שגר שמה במתי מעע כלו' שבסבת היוחו במתי מעע נהיה שם כגר וכו' הנה החל ימ' ריחם עליו ויהי לשם לגוי גדול עלום ורב ועתה מוזר ומפרש הענין ואומר וירד מלרימה אנום על פי הדבור וכמו שאר"ול ראוי היה יעקב לירד למלרים וכו'י ויגר שם וכו' הנה באמרו ויגר שם ביארתי עד הנה שר"ל שלסבת רדתו שמה במתי מעט נמשך הענין שהיה שם לגר וכו' והנה המגיד הוא אומ' ויגר שם מלמד שלא ירד להשתקע אלא לגור שם שנרא' מזה ביאור אחר בכתוב לכן הנ"ל בזה כי באומרו ארמי אובד אבי וכו' ר"ל כי במה שלא נתן לו אשה חבף וכו' בקש לעקור את הכל שלא יהיו לו בנים ועם היות שכבר נהיו לו הנה עם כל זה הרע לאבי לפי שכשירד שמה לגור וכו' ירד במתי מעט וכו' כאמור ודי לי בזה ולא להטעים ג"כ אומר ויבר וכו' . והכה אין ספק כי הכונה היא לומ' שמהיותם שפלים באו למדרגה גדולה עד שהיו להם שדות וכרמים להביא הבכורים וכו' ולכן התחיל ואמ' ארמי אובד אבי וכמו שביארו הראב"ע שר'ל כאשר היה אבי בארם היה אובד והסעם שני בלח ממון עכ"ד : נחוב באו עליו כל העניכים שבאו עד שנהיה חם שנהיה זירד מלרימה ויגר שם בארץ גשן במחי מעט ולא נתעכבה דירתו בחוך דירת מלריים והוא אומר פה ויגר שם מלמד של הירד להשתקע אלא לגור שם עד אומרו ועתה ישבו כא עבדיך בארץ נשן באופן כי ענין היותו שם היה דבר נרא לעינים לפי שהיו במקום וכני באופן שלה נתחשבנו לגוי מכויין והיינו חומרים הבה נתחכמה לו וכו' ויענונו בחופן שלה היינו גדולים במעלה ויחנו עלינו עבודה קשה בחופן שלה יכולנו להיות עלומים בכת ולא נשאר לנו כי אם היותנו רבבה כלמת השדה ובו' והיינו ערום ועריה וכו': ונלעק אל ה' אלהי אבותינו והם אברהם ויעקב במה שגור לאברהם מה שגור ובמה שגזר על יעקב לירד לחלרי וכו': וישמע ה' חת קולנו וכו' ולח חשם לחה שח"ו כחרעמנו וכו' ישן כי חין אדם נחפש על לערו וכו' וחז ויזכור חלי"ם חת בריחו את אברהם את ינחק ואת יעקב שהוא על הסדר ולא ע"ד מה שנאחר בפרשת אם בחקותי וזכרתי אני את בריתי יעקב ואף את וכו': וירא את עניינו זו פרישות דרך ארץ וכו' הוא הדבר חשר עם כל רשעות של לבן הארמי לת הכיח מלומר ליעקב אם מענה את בנוםי באופן כי אפילו מי שאין לו חורה ירע בעיכיו ענין זה והוא אימר וירא אנים את בני ישראל וידע אלקים כי אפילו מדת הדין גזרו שהדין היה עם בני ישראל בענין זה: ואת עמלינו אלו הבנים וכו' ואת לחלנו זה הדחק וכו' שהיו דוחקים את בנינו ומשימים חותם בבנין במקום המלבנים וכמו שנאמר את הלחן אשר מצרים לוחלים אותם והוא הענין הכוכר: דיוציאנו ה' ממצרים וכו' יר' הוא יח'בכבודו ובעלמו כמו שנאמר ועברתי וכו' והנה תלה ענין היליאה בענין ההעברה לפי שענין ההעברה ההיא היתה סבת מהירות המלריים לשלחם מן הארץ . ביד חזקה וכו' וזה בא להם חמורת מה שהם רצו להרע לישראל עם ידיהם וכאומרו והק"בה מצילנו מידם וכמו שביארתי: אלו עשר מכוח וכו' הנה בביאור העשר מבות הארבתי בספ'חסדי אבות ובספר סולח המכחה וכו : רבי יוםי הגלילי אומר מכין אתה אומר שלקו המלרים. עשר מכוח ועל הים לקו חמשים מכוח במלרים מהו אומר ויאמרו החרטומים אל פרעה אלבע אליים היא ועל הים מהו אומר זירא ישראל את היד הגדולה וכו' מה מאד ילדק זה עם מה שהקדמתי כי המלרים לישראל הם רולים לעשות מעשיהם עם בכח הנותן בידיהם לפי שהם בחיריים ושולעים בחפלם וכו'ומדה כנגד מדה ישלם ה' להם שיכם עם ידו כביכול ועל זה באו כל אלה הדרשות: כמה מעלות טובות למקום עלינו הילו וכו'יר' אילו הוליאנו ממלרים לקיי מה שהבטיח לאברה' אבינו באומרו ואחרי כן ילאו ברכוש גדול ולא עשה בהם שפטי דיינו כי הנה אנחנו מעלמנו נשאל אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף וכו' ולא היה גם כן מן הלורך שיעשה בהם שפטי' כי אם אמר הכתוב וגם את הגוי אשר יעבודו דן אכני אפשר היה לומר שפירושו הות שהוא ית' ידין במה שיפרע ממנו במה שיוליכו ישראל את ממונו ולא שילטרך הדבר שירלה לומר שיעשה בהם שפעי' דהיינו שפשי היינו דינים : ואילו עשה בהם שפעי' באומרו וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי ולא עשה באלהיה' שאם כן יהיה פירושו של את הגוי את השר המושל על הגוי ההוא ואת הגוי וכו דיינו ואילו עשה גם כן שפטי בחות וובי הענין הנוכר ולח הרג בכוריה' שהם כשרי עליה' ונעשה בהם שמעי' על דרך מת שנעשה בשרי של מעלה דייכו וכו': וחילו הרג בכוריה' מדד הענין הנוכר

מים ואו תבא המות יען כי אין הנכנם כיוצא ולעתיד לבא שניקר שכינה בתחתונים עמה ייקיר חיים והלא בהיות בית החקדש על חכוכו לא כר זה זבות בבית החשבתים וכו - וכ"ש בהיות עיקד שכינה בתחתוכים ואולי שנוה כיון באימד לא איוות כאשר אחיה. כי פתה בזיון הזה חכו נותים בחייכו ובחיים ההם אספר מעשה יה: יסור ונו' אני פ שהשאתי לפניו פעם אחר כעם לא קן בתוכחתו ולמות לא כוכני ווה לא יובן של הגלות כי כן בושנו וכול ולוה אחשוב באמר זה כנבד ויצא חצי העיר זכו' כי זה יהיה כסיון גדול י בתחו יל ומה כה אלו השערים שיש לצוק ורו'ל אמרו כי לכל ח' מעושי המלות שער בככי עלמו ודוד אמר פתחו לי כולם יוהר'ל לדרך הפשש כי הם שערי ירושלם אשר כשגרו בבא גוג וכקראו שערי לדק להיותה עיד הלדק דכתיב וקראו לח טיר הלדק וכבר ידעת כי חוקי התאר יכנום כתאר ואיור כנוגד יש-אל שיפתחווכו להודות לשם על הישועה הגדולה ההיא ואמר זה השבר והיה ראוי לומר אלה השערים לרמוז כילא הכל יוכו ד"א שערי לדק הלדק שפעלתי ושאפעל והיתה להיותש מהכשארים בליון והכותר בירושלם 🐪 התשובה כי זה השער לדיקי שהיו קודם לכן יבואו בו " אורך כי עניתני כי זה היתה שבת ישיטתי" אבן מאשו פי' בשב דש"י אבן השתיה מאשו בונים היוברל י מאת ה' היתה זאת שכלם את עיניהם כי היה להם לבחור מקום גבוה מאד כדי שלא יהיה מכשול כום. במקים ההוא הככבד והנכון בעיני שרמו אל חלום לבוכד כלר ופתרון דניאל די התבורת אבן די לח בידין וכו' פד הות לטור רב ומלאת כל ארעא 🐪 ויתפרך המנחם עבומי אביוניו בראש רישא דדהבא כי החריב בית המקדש וישבוד לפשלו וכמו שנתרעם חבקוק וו"ש אבן והיא ישראל משם דועה אבן ישר' מאשו אומות העולם אשר בראם הש"י לבכות העולם וכמו שידעת י כלר מטעי מעשי ידי להתפחר היתה לראש פנה עיקר ישוד הבנין כי כל העולם יכירו כי הם לדיק ישוד עולם י מאת ה' היתה זאת די התגרות אבן די לא בידין היא נכלאת בעיניכו לא בעיניו כי נקל בעיניו זאת כנגד אשר בלכו לעשותי. זה היום עשה ה' י"מ כי הפעלים תחת שם הפעל כאילו אמר עשה לגיל וכן כדעה כידפה לרדוף ור"א אחר שנגילה שנרדפה והוצרכו לכל זה בעבור שאחר זה היום עשה ה' וכל סימים עשה: – והר"ל האלי 'ם כשה את האדם ישר שיהיה בשמחה ובטוב ועונותינו מנטו הטוב ממכו א כאכתנו ועוכותיכו עושים הרע הזה אבל הזמן הטוב ההוא עשאו הש"י לכדו כי אליו כיון בתחלת הבריאה: אנא ה' הושיעה כא פי' ר"א הבא בעולם הושיעה וה"א הבא תשמש לאחור כמו ויברך אלי"ם את יום השביעי והכ"ל שאתר כי מוו הישועה וההצלחה ישלם ליריאיו ברוך משל" שכר טוב: ברוך הכא ע"ד אומרם אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו כי התורה נקראת בשם ה וו"א ברוך הכוא בשם ה' בידו והיא התורה שלמד כי היא תחייהו דכתיב תורת ה' תמימה ברכנוכם חבית ה' לא מן השמים כמו עד עתה כי עקד שכינתו בתחתונים: אל ה' ויאר לכו נראה זו ו"או יתירה שהיה ראוי לומר אל ה' האיר לנו או יאר לנו יו והכ"ל שנתן ב' סבות למה תהים הכרכה מבית ה שעקר שכינה בתחתונים הא' יכלתו הגדול כי הוא יכול בשמים ובארץ וא"כ ראור שתהיה שכיכתו בתחתוכים כמו בעליונים והב' שרלו להאיר לכו בוכות הלדיקים והחסידים כלם אשר ימצאון שם: אסרו חג וכו' אלי אתה וכו' הוא אוו"ל כי כל הקרבנות בטלים חוץ מקרבן תודה : הודו לה' כי טוב כי אז הוא עולם שכולו טוב עולם שכולו ארוך וידוע כי נקרא השם טוב על שם שהוא מטיב אלימ הטובה המופלאות ההיא עכ"ר:

אין בו לא אכילה ולא שתיה אלא לדיקים יושבים ועשרותיהם בראשיהם וכו' וא"כ יהיו כלי הגוף לריח ולהבל והג' כי איך יצוייר שיעשה הש"י המופת הגדול הזה עם כל א' מבני העולם הבא כי האדם מת הטבע כי בהכרח יכלה הלחות השרשי אשר בו ולזה גורו כי אע"פ שבני תחיית האתים יחיו חיים ארוכים כלי ספק לפוף ימותו ואילו ראיתי או שמעתי א' מן הקדמוכים סוכר כדברים האלה החדשתי אבל לחה שראיתי כלם מאמינים הפך זה ופוק חזי מאן משהיד עליה מכא דבי אליהו מתים שעתיד הכ"ה להחיות שוב אין חוודין לעפרן דכתיב והיה הנשאר בציון והכותר בירוש!ם קדיש יאמר לו כל הכתו' לחיים. בירושלם לוה ראיתי להשיב על שפקותיהם אח' לא' דע כי הן אמת אמרו בעולם הוה שעיקר שכינה בעליונים יותר טוב להם לצדיקים שתתנדן כשם בשמים באור פני עלך חיים מלהיותם קשורות בזה החומר העכור וכן אמר המשורר מי לי בשמים ועמך לא חפלתי בארץ אחנם לעציד יהיה להפך שזהיה עיקד שכינה בתחתונים ווה כי האלית׳ מלא כל הארץ כבודו וברא כל העולם לכבודו וידוע כי יותר יראת כבודו בתחתונים כשעובדים אותו יותר מבעליוכים אלא שהעליונים עובדים אותו בודאי ואין בהם כפתל ועקש לא כן בתחתונים כי אין עובדים אותו זולת יחידים ולפיכך השדה עיקר שכינתו בעליונים אמנם לעתיד לכא שיהפוך אל עמים שפה ברורה וכו' או ישוב עקר שכינתו בתחתונים והחומר לא יהיה חונע כלל לנפש אדרבה ינהגהו וינחהו או תתענגנה הנפשות בכליהם מעשי ידי הקב"ה בהיות עקר שכינה ביניהם הפלא ופלא מה שהיו מתענגים בהיותם לרורות בלרור החיים וכל זה פירש דוד ע"ה בפסות אחד אין לו פר' אלא בזה הענין הנכבד ... השמים שמים לה' והארץ נמן לבני אדם ווה הפסוק קשה מאד מה רצה באומר השמים שמים לה' והלא השמים הם שמים לכל והיה לו לומר השמים ושמי השמים לה' ועוד איך אמר והארץ כמן לבני אדם והלא לה' הארץ ומלואה וכראה תחלת המחשבה המאמר עוב ה' את הארץ ח"ו והפי' כי זה הפסוק ע"ד זה אלי ואכוהו כי בהכרח יש לכו לדבר בבחיכת השבחתו עליכו כאילו היה דר בינינו ולו"א כי לעתיד לבא תהיה טיקר שכינה בתחתונים ויהיו השמים שמים לה' כמו שהם שמים למו כי עד עתה בעולם הזה אינם שמים לו אבל הם הדום דגליו כי כסתלק' שכינה מבינינו ועלתה למרומי מרומים ולפי הגדיקים הולכים אצלו כי גרים הם בארץ ותושבים עמו אמכם לעתיד לבא להיות עיקר שכינה בתתתוכים יתן הארץ ירושה לכני אדם לעד לפולם והלא יראו אלה האחרונים מאמרם ז"ל כלתת להם כימי השמים על הארץ כי זו נאמר על אברהם יצחק ויעקב ע"ה שביחר כי הנתינה תהיה להם ולעד ולספק הב' הם לא עמדו כסוד ה' כמה גדולה מעלת האדם העשוי בללם ובדמות וכי לכל אבריו סוד גדול ובהסיהיה ההלול והשבח לש"י כאוו"ל כי כל פה לך יודה וכו' והקרב נהכליות יומרו לשחך ולזה תהיה שמחת הכפש ושלמותה הגדול להתעדן בגופה ככלה תעדה כליה וכ"ש בהיות הגיף מעשה ידי הכ"ה כגופו של אדם הראשון כי יתעלה בגודל יופיו ועניכו בגוף הגלגלים ויותר מהם ומה שהביאו ראיה מכסוק תחת אבותיך לא השכילו לסיפיה דקרא תשיתמו לשרים לא אמר למלכים כי הוא יהיה המלך גם לא לראשיתו שלא אמר תחתך אלא תחת אבותיך -ומה שנפלא בעיניהם איך יעשה הפלא החוא עם כל א' מבני תחיית המתים כבר ארו"ל שהש"י יזמין להם מווכות מתוקים מועילים ודקים מאד כמן ויותר תהיו ממורת מה שנתך וככר המשילו סבת המות לקערה מלאה יין מי שמשליכין בו עיכת מים ויולאה עיפת יין וכן עד שנעשה כולה

הלל וזמרה פירוש ההגרה

תורת חסר ולה כתן לכו הוא ית' בעצמו את ממוכ' מאחר שפירושושל דן אככי הוא השפעי' הכזכר דיינו וכו': ואילו נחן לכו אח ממוכ' נוצד מה שגם ענין זה נכנם במלת דן וכו' דיינו: ואילו כתן לכו את ממוכ' מלד הענין הנז' ולא הונח לו כמה שאמר ואחרי כן ילאו ברכוש גדול שיר'לומר שמה בעלמ'יהיה הענין ולא שיהיה הדבר שהאל ית' יחן לנו במחלאת ממוכם דייכו והנה ענין נתינת ממוכם על האופן הלוה הוא מה שבימי החשך שהכה את מלרים בסנורים וראו בני ישרא את כל נכסיהם ולא כלו לות' שלא היה להם הדבר חשר היו הישראלים שואלים מהם - ואילו נתן לכו את ממוכם מלד הענין הכו לפי שהוא נכנם במ"ש דן אנכי שר"ל שהוא בכבודו ובעלמו יעשה להם זה ולא קרע לכו את הים כדי להוליך עמנו את כל מה שלקתנו מהם דיינו יואילו קרע לנו את הים ולא העבירנו בתוכו בהיות כלו חרבה כאדם העובר בנוישור דיינו: ואילו העבירנו בתוכו בתרבה על הדרך הכז' ולא שקע צריכו בתוכו שהיו שני הדברים נעשים כאחת חזרת הים לאיתנו ועוברנו בתוכו בחרב'עד שראינו בעינינו כי תנאי התנה הק'בה עם מעשה בראשי ועם הים שיקרע לבני ישרחל ושישוב תכף לאיתנו דיינו: ואילו שקע לרינו בתוכו מן העעם האמור ולא ספק לרכנו במדבר ארבעים שנה מלד מה שאין האדם יודע בטיב דעת רבו עד מ' שכה ולא הביע אל מה שכבר היינו עשירים ולא היינו לריכי' לשיספיק לרכנו וכו' דיינו - ואלו ספק לרכנו במדבר ולא האכילנו את המן שהוא מזון כאות ללימוד התורה דיינו 👚 ואילו האכילנו את המן ולא נתן לנו או את השבת שהוא ג"כ טוב להודות לה' וללמוד בו את התורה דיינו 🕆 או 💮 יר' ולא נתן לנו הוראת השבת בענין המן והוא היות ירידת היחם משנה ביום כו' לענין השבת דיינו: ואילו נתן לכו את השבת ולא קרבנו לפני הר סיני כדי לראות בעינינו ולשמוע באזנינו מה ששמענו ומה שרחינו עד שנתהע תלמוד תורה בלבנו דיינו: וחילו קרבנו לפני הר סיני ולח נחן לנו חת התורה רמוזה בי' הדברות דיינו . חילו נחן חת התורה על הדרך האמור ולא הכניסנו לארץ לישראל דאוירה מחכים דיינו: אילו הכניסנו לארץ ישראל ולא בנה לנו בית המקדש לכפר בו את כל עונותינו ע"ר מה שתורה מכפרת בכל דור ודור חייב אדם להראות את עלמו כאלו הוא ילא ממלרים שנא' והגדת לבנך וכו' הנה באומר כאילו הוא על עונות העוסקים בה דיינו · על אחת וכו' : ומה גם בנוסחחות שכתוב בהן כחילו הוא עצמו וכו' ר"לכי עם היות שהחדם הישרחלי הוא מחוייב מלד התורה להראות את עלמו כחילו הוא ילא ממלרים מלד מה שאבותיו ילאו משם והוא ילא מהם ובא מכללם עם כל זה הוא מחוייב ג"כ להראות את טלמו כאילו הוא בעלמו היה שם וילא משם ווש'ה ואותנו הוליא משם למען הביא אוחנו כי למה לו לכתוב לומר עוד ב' פעמים מלת אותכו אלא שכיון למה שאמרתי שלריך לומ' לכנו ואותנו ממש הוציא משם גם כי הוציא אותנו בכלל מה שהוציא את אבותינו משם וכו' והואיל ואחא לידן כיתא מילתא בביאור הכחובים במקומם כי הנה הכתוב אמר כי ישאלך בנך מחר לאמר מה העדות והחקי' והמשפטים והם ג'מינים וכנגד הח' אמ׳ ואמרת לככך עבדים היינו וכו׳ ויתן ה׳ אותות ומופחים וכו׳ וזהו ענין העדות חשר צוה ה׳ אלהינו אלינו וכנגד החקים אמ׳ ואיחנו הוליא משם וכו׳ וילונו ה׳ לעשות את כל החקים האלה ואין כונתינו בהם כי אם ליראה את ה' אלהינו וכו' וכאומר ומה אעשה והחורה אמר' וכו' וענין זה הוא לחיותנו ולא שיהיה שנדע עניני החקי" מצד חוליינו והוא מה שביארו לנו המפרשים במה שאמר הכתוב אחלי יכונו דרכי לשמור חקיך וכו' שר'ל כי כן הוא בחולאים שהרופא נותן אל החולה פעמי' רבות דברים מה כרחים לעין הפכיים וכו' ואדרב' הדברים ההם הם התרופה האמיתת ואו' כהיום הזה הוא ענין השתש שמקפיא את המלח וממים את הדונג והכל הוא כפי ההכנה אלא שאין כל העולם יודעים זה כי אם החכם הטבעי' וכן הוח הענין בחקים כי הוח יח' יודע פעמם . וכנגד המשפטים אמר ולדקה תהיה לנו כי נשמור לעשוח את כל שרון בכי וחתר ולדקה תהיה לכו ע"ד חותר אם לדקת מה תחן לו או ע"ד אומ' מי הקדימני ואשלם וכו' ועם כל זה כוחן לכו משכרכו ולפי האמת לדקה עושה עמכו בזה נתפים זכי היה וחל היה אומר כל מי שלא אמר יר' כל מי שיהיה ואפילו היותר מכם שבחכמים וכו' ואלו הן פסח מלה ומרור ודי לו באומרו ג'חיבית הללו וושו בני בי אווים בי בי את בו הבתוב על מצות ומרורי יאכלוהו ועתה רוצה רבן גמליאל לתח טעם לאמירת ג' תיבות הללו ולכן אמר פסח שהיו אבותיכו אוכלים וכו' אמשום בן להודות כו' הנה כנגד ה' ענינים שהוא רוצה לומר אח"כ הוכיר ו' מיני הלולים ולפי שבכל אלה הדברים לריך להבין שיאמרם כמי שמודה וכר והוא ע"ד מה שביארתי במ"שה הודו לה'וכו' על כן הקדים ואמר להודות יוהבן ענין זה כי טוב הוא:

44 (",") מד

אשרי

מה המומור הניגשה כיחלם ביים חמר המלך דוד שתורה בחלהית היה זרך החיים מכוון לחשר חת יש חל לחיי עונס ונקם רחמים על ענמו ובל יש חנ מחת החל יתנרך שהוח ידריכם ויעורם להכין החלק העיוני כחורתו שהוא ידיעת בודל הכורא יחכרך המוליד ירחתו וידיעת דרכי עונו המולידים חהכחו ולהכין כתו כן חת החלק החעשי חחנה הנחוק חל ברות שהם מנות מכוונות להרים מכשול מדרך עמכו וחל פקודים שהם חלוח מכווכות שויטיב החום לוולחו דרך חכוי על זה כממת ושפעתם נדק בין חים הוכח חוכית וכין חחיו נוולחם י וחל חקים והם תמוח שחין טינחם כחדינייות מכוחר י וחל משפעים חשר יעשה אוחם האדם וחי בהם י ונקם החלך הכו' חתח החל יח' שיהיה עוור לו ולעחו בוה שיוכלו להתעסק נידיעת תורחו ומצותיו ולשחרם ווה בהחיר עיני שכלם להכין ולהסיר מהם המונעים מוה וכחשר ברות הקוש ניכח ורחה חת נרח סעבוד חלכיות וחת קנון גליות ומלחמת גוג . וחגלי המשית

ניבועתי עמד והתפלל נוה על כלם י ותור:

הלכו בדרכי השם : חתה

ארוכי על משקל אשרי החיש כמו

כל חפצי ורצוני ושחלתי שיכינו

איטרי תמימי זרן

מחושרי' הם חיתם כשלמים כחותו הדרך שכתן החל יתכרך לפתו להשינ חיי שולם וחיי שמה בחתרו הדרך חשר בויתים נהם: ההולכים בתורת ה שהיח החלק העיוכי כחתרנ והתורה והתכוה חשר כתבתי להירותם חשרי כולרי שרותיו" העסירות עכשול פדרן פפו' כפו לחתפחתן בס כייסיר את ככך תחחרי לח ירכה לו כשיסולה יסיר לככו: ככל לב ידרשיפו erate: op to ader שולה למכוע שוב מבפליו כמי הוכיח תוכיח ' ושפשת' כדק בין חים ובין חחיי נחסבת לרסך י ווה בשתירת פק דיו: בדרכיו הלכו ששתרו דרך ה' לעשות בדקם ומשמש: חתה כוית לשמור פחדי כחפרך לח תושיםו ולח תגרעו: חחלי יכיכו דרכי לשמר חקיך שלח ימנעו פוה ינד הרע וח"ם בפשיכים עליהם. חו לח חכום י וכפו כן חודן בלשדי משמשי נדקן נסעשי בתבות וכתו כן: חת חקין חשמור י בכל לב יחו: חל תעובני עד פחד ' חף פלפי שחין ירחת שחים בידין שככר נתת הכחירם: מל תשוכני שכל וכל מכל תן סיום מור וכטים להטות

מנחת ערב

לכני מלין:

השרי תמימי דרך ההולכיי בתורת כ'כי ישנני חדם שים בידם חורה ולי חעשים עובים וים כני חדם פים ביום חתשים עובים כלי חורה ועל זה חמר חשרי תתימי דרך שיש כידם המימו' בחעשים עוכים וזהו תחיתי דרך עם הנערפות חורת ה' חו יחתר חשרי תתיתי דרך נהוא כי העולם הוה הוח ורך לעה"נ כי בו הולך החדם לבית עולמו וחמר כי חשרי החתוהבים בתחיחות נדוך בלתי חוטאים ועושים עיקר מינסק החווה עד היוחס מחותם שחמרו בנמרח חשרי מי שכח לכחן ותלמודו בידו מובר אשרי וכוי הכולנים מהשולם בתורת ה'בידם היה למודם: וחמר חשרי נולרי עדותיו סחיכו לומד ע"ת לקול פרם נעולם הוה חלח פונדי כד"ח כינר חחנה שיושב סחירה עלחיח וחחזרת לקבל שכר עולם הצח וחו הוח שומה ככל לכ נחוור בכל לה ידרשומו כעניון פקני שותה וצמח המ לבריה' סנריף לדרום ולחקור חחריה לילן לחקום תורה וחזר שזכר נשלחים בתורה ומעסים עוכים נקום ועשה שנר עתה נשלחים נחורה ונחוהרה חלח חעשה וו"ם אף לא סעלו עולה וכדרכיו מל החודה הלכו יואחר אחה נויחה פקדון כלווור התקודו פלך שחתה עישה חותה שהם ה"מ

אשרי תחימי דרך . אלה המאה ושבעים וששה פסוקים שהם א'לף בי"ח ככר הזכיר בעל המסורת כי אין פסוק שאין שם זכר דרך או תור' או עדות או פקודים או המירה או חוק או מלוה או משפם או דבר חיץ מפס ק החד והוא ערוב עבדך לטיב וכבר הוכרתי בתחלת הספר מה שאמרו המפרשים באלה הפסוקים כי יש אומרים שלא

חברם דוד: חשרי דרך טוביהון דִשְּלִימֵי אוֹרְחֵיה דִמְהַלְכִין משרת חחרוכן הוא ההולכים בדרך תורת ייי: משריי דכר בְּאוֹרַיְתָא דַּיָיִ: טוֹבִירוֹן דְּנְטְרֵי בחחלה על המרגיל עלמו ללכת סהירותה בְּכָל לִיכָּא יִתְבְּעוֹן בדרך ישרה גם הזכיר עתה אוֹלְפַנֵיה: בַרַם לָא עַכִרוּ שָּקְרָא כ׳ פּיּר אָף לֹא בָּנְיהַ בִּרָכָיו הַלָבוּי שומר העדות שקבל מהחבות ועקרם עדות העין: אף אחר באורָחָתִיה תַּקְנָיָא הַהִּיכֹוּ: רבי מרינום שהוא כמו אף שוכני פַּקִיְרָתָּא פִּיקוּרָךְ לְמִטֵּר לַחֲנָרָא: בתי חומר שלא עשו עול לעבור מַב לִי דְּתַקְנָן אוֹרְחָתִי לְמִמֵּר נְזִירְתָךְ: כּי יֹ׳ מֹשׁ לְא־אָבֶוֹשׁ בְּתַבִּיִּטִי אֶּלְ־בֶּבְּל־מִצְוֹתֵיךְ: פי השם במלות לא תעשה רק הלך בדרכי השם שהם מלות הָדִין לָא אִבְּהִית בְּאִסְתַּכָּלוֹתִי עשה ויתכן שהוא כמשמעו גם לְבֶל פִיקוּדָן: אוֹדִינְקְדָבֶּן בִּהְרִיצוּת אשר לא עשו עולה יחשב להם כי לַבָּא בְּפַרְפִי דִּינִיזַכְּעָתְּן: יַתּנְּזִירָתָּךְ פקודיך שהם כלב ועים לוית י אֶטֶר לָא תִישְׁבּוֹק יָתִי עַר לַחֲדָא: על יד נכיחך וטעם חחה שחתה החילות: אחליי כמו חחלי

אשרי תבימי א וכן אחלי אדוני לפני הנביא אם דַרָךְ הַהֹלְכִים בְּתוֹרֶת יְהוָה: אֲשְׁרֵי נצרי עדרניו בכל־לביררשורו: אנתייי ויף נפי אַתָּה צוּיתָה פַקְּדֵיךְ לְשָׁמֵר מִאָּר:

> נַייַנַיַּנַי אַחַלֵי יִכְּנוּ דְרָכָי לִשְׁמִר חָקִידְ: אָז ה אורה בַּיָשֶׁר לַכָּכ בְּלַמְדִי מִשְׁפְּמֵיִי ָאֶרע־תָּקֶיןדּ אֶשְׁכָיר אַל־~~-~~ הַעוֹבני ער־מאָר:

אף לא פעלו עולה י אשריהם אם כל זה בהם: בדרכיו הלכו י אניפי שלא פעלר

שולה אין שכרם שלם אלה אם כן בדרכיו הלכו וכן הוה הוחר סור מרע ועשה עוב הב

על פי שהתה כר מרע אין הכל שלם אלא אם כן מעשה טוב מדר"ש הגד"ה : מתלי

יכונו דרכי . ח'לף יסוד בחיבה הנופל ממנו לפרקים כמו ח"נף שבההוחי בחזכיכם

כבית וחכם :

וא"לף כל אכוך שמן התלר

תפילותי הלו הן שיכינו דרכי

בשמרון יגו'לורכי חדוני להתפלב

שילד לפני הנביח חשר בשמרון

ולשון אחליות שוה"ים בלע"ב

כחדם החומר הלוחי והניתי

קי"ט א"ב רבתי א'ערתיו ה' בלישנ' וסימ' נמסר בסדר ואתחנן וכתלים סימן צ"ט צויתה נ' מ"ל וסימ' את כל אשר צויתה אתת לעשות להם ולא עשו" צויתה פקיריד לשמר צויתה לא יבאי בקרל לך יכי וצויתה א' מ"ל וא' חם' וסיפר וצויתה אותו ליביניהם : , את כל ארניהם י קדמא מ"ל:

דרכי: אז מלוחיך הם מלות עשה נישחהם שלח פירש לחה כיו וכחשר יבים עליהם בעין הרעח ידעם על כן לח אבוש: חודך בלחדי משפטי לדקך י שהם דיני נפשות וחחון וכולם לדק: הת י חתר רבי משה עד מאד דבק עם חקיך כמו ולה כחדו מחכותם וכן בלעם חמר כי עד מחד כמו לעד ולפי דעתי כי חכי אשמר חקיך וחתה חל חעובכי עד מחד והטעם עויבה שלח חוכל לשומרם:

אכן יחייא

- תמימי וגו'הנה המזמור הלו הוא היותר משוב ויותר בעלה שבכל המזמורים. כי הוא תפלת דוד לאל שיעוור לנפשו ויכינה למען ילמד ליראה את ה' ולהדבק בדרכיו ומעשיו ומלומיו כדי לוכות בהם אל הכועם הכלחיי בי והיה מודיע לאל חשקו על ככה כר ולכן ראוי כי הבא לטהר יסייעו אותו . והיה מספר דאבתו על המונעים ומעיקים אליו מחוד ומטרידים אותו מהדבקות עם אלהיו . ועכ"ז הים מעיז פניו כנגדם וכנגד הזמן המר וחודתיו

המעיקים לו זהיו עיניו ולבו תחיד להתעסק בעבודת חלהיו ולהדבק בדרכי תורתו ומלוחיו ולהיות כוספו וכל חשקו אל תורת ה' ומצותיו - הים ולכן היה מבקש העזר אלהי על זה־ מוכירם פעמים חדלו מספור בשמות משתנות י כמי שנכסף לשנח דבר יוה שמרבה בזכירת השבחים בכפל טבין במלות שוכות 💎 והשחו משחכות שיוכיר בהם תורת האלוה ומצותיו הם שבים טבר החחד דרך וכאומרו אשרי תמימי דרך וזולתם י הכ' תורה י וכאומרו ההולכרם בתורת ה' זולתם ' הג' עדות ' אשרי כולרי עדותיו ' הד' פקודים י וכאוחרו אתה לוית פקודיך הס' חוקים - וכאומרו לשמור חוקיך הו' מצות י וכאומרו בהביטי אל כל מלותיך הז' משפטים . כאומרו בלחדי משפטי לדקך . הח' לדק ובאומרו בלדקתך חייכי הט דבר וכאומרו לשמור כדבר׳ הי אמירה וכאומרו בלבי לפנתי אמרמך הי א אורח -זכאומרו ואביטה אורמותיך . הי"ב כפלאות - וכאומרו ואביטה בכפלאותיך . וכל אלו הם כאמרים על התורה אם בכללותם - ואם בפרטיה י והבן כי אין בסוק אחד שלא כוכ' בו אחד מהם או דומה להם . כמו ערוב עבדך לעוב אל יעשקוני ודים . כי עוב נאמד על הפודה וכאומרו טוכ לי תורת פיד י וכמו לדור ודור אמוכחך כוככת ארץ ותעיווד כי שם אמוכה יפול על כל התורם בכללה וכל וולתם כן י והמזמור כלו בכוי על סדר החלפח ביתח לרוב מעלתו ולגודל מעלתו על כל השאר הפליג לחזכיר שמונה פסוקים על כל אותי זכחר סך הח' הכלתי החוג בענירים המשובחים בעשרות והשביעיות לרמוו כי עלמותו הנכלל בסכום שמונה מהג' נפשות וסכ" חושים" כלם הם מוכנים לעבוד את ה'שהוא השחיני שבנמצאו משילה אל טלול בהתחילנו מהדומם אשר עילתו הצומח " אשר טילתו החי " אשר טילתו החדבר אשר טילתו האלהי זהם זדע ישיא אשר יש להם הנפש האלהי למעלה על נפש המשכלת שכבני האדם ולמענם נברא העולם השפל - אשר טילתו עולם הגלגלים . אשר עילתו עולם החלאכים אשר עילתו האלוה יתכרך סכת הסבות יתברך ויתעלה . ונכספה זגם כלתה נפשו ידיעת השבע חכמות והחכמה מהתורה השמיכית אשר טלתה על כלכה " כדי לעבוד את ה'באחלטותם כי אין בור ירא חטא ולא עם הארץ חשיד " וקבלתר מרבותי כי במוחור הלו יש סודות נפלאים משמות הבורא יתכרך שהם ענינים שייכים לחכמת הקבלה הנעדרת מבני דורכו . וכי המתמיד לאומרו יפתח לבי בסגולה הן ללמוד בנקלה החכמות

והן להיות זריו לעכודת אלהיו 'וה' ידריכני במעגלי יושר ויפתח לבי בתורתו : אות האלף אשרי ובו' כוכת האות הות להודיע הדרך להשנת הב' אושרים הזמניי והנצחיי - ותפילת המשורר לחל שיעורהו ללכת בדרך ההוח למען ישיג תכליתו

ור"ל האושרים הם מאומם שיש להם שבעה מכאים . האחד שיהיו תמימי דרך סר ל מאמינים במציאות האל יתכרך וכל מנמתם אליו ולא לאלהים אחרים . וכאומרו הכתוב תמים תהיה עם ה' אלהיך כי הגוים האלה אשר אתה בא שם אל מעוכנים ואל קוסמים ישמעו ואתה לה כן כתן לך ה' אלהיך כי זה סוד היסודות ועמוד החכמות . הכ' שיהו הולכים תמיד במורת ה' המחכמת פתי לדעת לבקש דרך ישכון חור כי כחשר חחרתי חין בור ירא חטא ולא טם הארץ חסיד : הג' שיהיו כולדי עדותיו שהם החצו' ששעמם כגלה ומציאותם נס זר כפסח ושוכה ל כסים שנעשו לאבותיכו י הד' שיתפללו לאל וידרשוהו בעת לרתם וזה בכל לב בילר הטוב ובילר הרע" הה' כי אף לא כעלו עולה ולא עברו על חצות עשה " הו' כי בדרכיו הלכי שהם החוקים שטעמם וחליאותם כפתר להיותם מדרכי האל וסידותיו . הז' כי הלכו בפקידיד שאתה ציית לשמור מאר ... שהם המשפטים אשר שכלכו מצוה לשמדם . והתורה צוה לכו שמירה על שמירה להיותם סבת קיום העולם והעמדתו - ולכן נקראו פקודים להיותם נפקדים בשכלנו בטרם נתנה התורה . אחלי וגו' היא חפלת החשורר לאל שיעורהו ללכת בז' דרכים הכו למען ישיב התכליתי וזהו אומדו תחיכותי ואחלי לפכיך ה' הוא שיכוכו דרכי לשמור חקיך שהם זרים בעיני האדם להיותם נעדרי הטעם יהם הדרכים שוכר לעיל ואחלי שאו בהביטי בספר תורתך כל מצותיך אחד לאחד כהגיני בן יומם ולילה" שאז לא אבוש להיותי עברין באחד מהם כי כל החצות שהם העדות הכו 'לעיל אעשם בוחנם י ולא אבוש כי ישתוה המעשה עם הדבור י ולא אבוש בקראי על ספר מצות לא תגמב מה להיותי כקי כפים . מה שאם ידי היו מלאים דמים הייתי מחבים במוצאיכי עביתי על דת • ואחלי שאודך ביושר לבב שהוא כנגד התפלה אשר אמר בכל לב ידרשוהוי ווה בלוודר משפטי נדקך שהם הפקודים שוכר לעילי וקרחם לדקך כי אין בעולם משפטים לדיקים כיוצאים מלפכי בדת של ישראל להיותם כמכעי השעות להיות אלהים כצב שם והוא היה נותן בפיהם הדברים אשר ידברו בכל דין ... וזהו סוד ועשיתם לו כאשר ויום

תהילת ה' תורת חסר

המימי דרך ונומר בכתיכת הה"ר שלמה אלטוכטוםי מלאתי כתוב הנה המשורר עשה מומור זה בח' הלפין ביתין לפי שהתורה נחלקת לח' דרכים ואלו הן תורה עדות פקודים מליח אמירה ודבור משפעים חקים דרך אמונה והנה הןח'כי לדק הוח צדוק המשפט כמד"ח ושפטו חח העם משפט צדק ע"כד י ואני חחשוב לומר כי לכך כחב מזמור זה בח' חלפין ביתין לרמוז על עניני התורה שהוא מדבר בה שהם ח' חלקים מלות עשה ומצוח לה חעשה והן בכתב ובעל פה והעיון בהם באופן שהם ח' חלוקוח : או לפי שהתורה מדברת על מה שבין הדם למקום ובמה שבין אדם לחברו וזה בכתב ובעל פה והעיון בהם או לפי שיש בה׳ הד' חלוקות שהוזכרו בכתוב באומרו וישמור משמרתי מציתי חקותי ותורותי וד' דברים הללו הן בכתב ובעל פה באופן שהם ח' חלקים: ומצחתי כתוב כבר כודע שהתפלות היותר רצויות בעיני ה' הם המסודרות ע"ד החלפת ביתה כי לה לחנם כתב החל ית'הבית אחר החלף וכן על זה הדרך בכולנה ע"כ" ובענין פי' המקראות מלאתי כתוב יר' אשרי תמימי דרך ולא מחמת שום עיון רק להיותם הולכים בתורת ה' האומרת בראשית ברא אלי"ם או יר' התמימי דרך והם אנשי המעשה וההולכים בתורת ה' כולם הם מחשרים כי בכל החד מחלויושג השלמות י חו יר' חשרי מי שעוסק במצות כי גם שעדין לז השלים את הכל הוא מאושר כי רחמנא לבא בעי וגם כי הם עדין הולכים בדרך השלמות גם שלא השלימוהו הם מאושר ם יויכוין בזה ע"ד אז יבדיל משה שלש ערים וגומר וזהת התורה השר שם משה וגומר ע"כ : וזהו הצלי הומרו חשרי כל ירח הי ההולך וגומר והוא מיבן מעלמו . ואחרי כוחבי את כל זה אתחיל בש"ד ואענה גם אכי חלקי ורחשונה אומר כי לכך נספך מזמור זה אכל הקידם אליו יען כי בקודם סיים דבריו בעפין שערי אהלי לדיקים ולכן סמך אליו ענין ההישרה הכלרכת לכל אדם להיותו מן הכת הואת והוא אומר חשרי תמימי דרך ונגמר ויר' לומר הענין בעלמו שרמר שלמה בכו בחומר בני אל תלך בדרך אחם וגו' והוה בעלמו עכין פתיחת ספרו זה ברגוורו אשרי האים אשר לא הלך וגו' וכמו שביאדתי במקומו: ואולי כיון לומ'העכין בעלמו שהרז"ל כי שלותי מצוה אינם כזוקין והוא אומרו ההולכיי בהורת ה'והוא כאילו אמר במה שליה ה' בתורחו ' אשרי כולרי וגומר יר' ע"ד אימר ולישרים בלבוחם כי גם שחינם עדין שלמים וטובים כי הם בענין המחשבה לבד ילח בענין המעשה בפעל עב"ז הם תאושרים : - לו יר' בפסיק זה וכפסוק הבא החריו לומר הענין בעצמו שביארתי אני במזמור הא' מענין השלם ההולך בדרכי הרשעים להעותם אל הדרך הישרה והוא אומר בכל לב ידרשוהו ולכם נכון עם ה'והוא אומר אף לא פעלו עולה בדרכיו הלכווכמו שהבאר בפסוק לף לה פעלו עולה וגומר : חויר' באומר בכל לב ידרשוהו ע"ד חוז"ל בכל לבבף בשני לבבך : או יר' אשרי הנוצרי עדותיו כי בכל לב ידרשוהו לאל ית' או יר' אשרי כוצרי עדותיו אשר בכל לב ידרשוהו שיגזור עליהם ויהיו עושים וזהו ע"ד מ"שה כל השר דברה' נעשה וכשמע וגם ע"ד אומרו במצומיו חפץ תחדי ומצחתי כהוב כיבחומר שדותיו יר' לימר שבריך החדם להחמין אמונה שלמה במה שהעידה התורה וכו' י לף לא פעלועולה יר'ועוד זאת עשו אלו הכוצרי עדותיו כי גם שהיה בראה לפנים שפעלו עולה אז בלפחם בנתיבותם של הרשעים והחטאים כדי להחזירם לחוטב עם כל זק יאמר עליהם בעצם וראשונה שכלכתם בדרכים ההם בדרכיו ית' הלכו ולא פעלו עולה כלל והוא העבין בעצמי שפיארתי בתזמור השרי החיש יעויין משם" או יפוין בזה אל העכין שארז"ל במי שרוחה אשה שרומה טובעת בכהר וכו' או בטפין ישל ודברים רבים דומים לחלה : וחולי ברמז בפסוק זה העפין שארו"ל שלעולם ידונו לח"ה לכף ופוח גם פי לפנים יראה מפעשיה שפעלו עולה וכי׳ חתה צוית סקודיך יר׳ ע"ד רצה הצ"ה לוכות את ישראל לפיכך וכו׳ וז"א לשמור מאדי או יר' לומר שלריך החדם לעשית פקודי ה'וחפילו שיהיו לו מעיקים רבים והוח חומר לשמור מחד או יר׳ לשמור מחד שכר טוב לעושיהם לש"הבי חניר׳ התה צוית פקודיד שהשכל בוזר אותם גם אם היות מצוה אותכו עליהם והענין היה כדי שאוהר מאד בשמירתם ולא אכשל בהם כלל והוא אומר לשמור מאדי או יר' אחה ליים פקידיף אשר הם לשמור מאד את האדם והוא העכין שאו"ל בפסוק כי מלאכיו ילוה לך לשמרך וגומר וכמו שביארחיו במקומו ולכן אמר עלוה אחלי יכונו דרכי לשמור חקיך והוא כי בהיותו עושה כן שיכוכו דרכיו לשמור חקיו ית' יהיה משומר בכל דרכיו באומר לשמרך בכל דרכיך: ובכחיבת הה"ר שלמה הלטוכטוסי ע ה מלאחי כחוב יר'כל מחלותי ומכחובי שחכי חולה ומחלים גופי ומחליחו ומונעו מכל ההכחות כלם הוח לפי שיכוכו דרכי ומדותי ואיישיר מדותי לשתור חקיך מיהכה אע"ם שאין טעמס כגלה ע"כדי עוד מצאתי כתוב ר"ל כי מהחלאים הבאים על האדם ומתרופותיהם יותר האדם לשמוד החקים והענין הוא כי לפעמים לרעיפת הדם יוקו החדם ודומה לוה והרופה החכם בטבע היה היידע טעמושל דבר זה ע"כ - 15 ור׳ הנה אני עושה את פקודיך יען היוחס דברים שהשכל סובלהם אך בבעו מינך מלכה כי יכונו דרכי לשתור חקיך שהם דברים כי לכאורה אין להם טעם י אז לא אבים בהביעי יר'בהביעי אל כל חצותיך שההחרים עושים הוחם לה חבוש יען כי גם אכי עושה אותן ולה יהמרו לי הרקפחה דלה מנח הפלין ודיומה לזה י הודך ביושר לבב בלימדי משפטי לדקך הם דיני ממונות ודיני כפשו" כמו שביאר הראב"ע והכונה לותר כי לבבו היה שלם בזה לפי שלא נטה מדברי החורה בשביל לה בה השיחד לשמינו שלא בלדק ובמשפט וכמי כן כמשך לו שלמד הדינין כהלכחזיהוא או בלמדי משפטי צרקך מה שלא היה העבין אצלו כן אילו היה מקבל איזה שיחד כי השוחד יעור עיבי חכמים כלותר ועם היות אמת כי הרולה להתחכם יעסוק בדיני ממונות יעוכי הם מחדדים את השכל הרבה מחד הנה עם כל זה השוחד יעור למקבלים חותוולח יחכתו וחיו צ"ל לרוצי להתחכ'ולהחחדד אלא שאפילו להוחם שהם כבר חכמים יעורם . או יר' אורך ביושר לבב שהיה לי לעשות המלות

גם אם לא עשיתי אותן כי רחמנא לבא בשיוכמו כן בלמדי משפשי לדקך כי הלמידה בהן היא

בכה יוכה נפר הת

נביון יוכה כיבר חת חרחו

להשתר עתכשול עון כי תמול

מנסט ולח גיעו בל משנכר

הפסוק העליון למדני הקיך כי

אחה חדע מנהגי שסכרתי

ולמדתי משפטיך להנשי דורי :

בדרך. כחשר מרגיל נפשי בדרך

עדותיך הו חשמח: בפיקוד ך

חשיחה . עם לבבי שהפיקודים

נטועים בו והפיקודים יורוהו

לשמור חורחותיך שהם יכרים

בכללים הף על פי שבפרטים

ירעו למי שהוח הכללים שמורים

החיה ואשמרה כמו לא אשכח

במה אמר רבי משה תשובת במה הוא לשמור והשמור ארחו ולפי דעחי שהוא קבור בפסוק העליון שאמר את מקיך חשמור שאף על פי שלח מוכל לשמרם כראוי בדבריך: בכלד אתה חדע כל לבי ואתה תעורני שלא חשגה ? בלבי " שם הם תיווד נפינים אמרתך: ברוך : בעבור שאודה כי חתה ברוך למדני חקיך וזה הוא השבר שהבקש בשפתי דבק עם

> בַּמַרה יְזַבָּהֹדְנַעַר אָרת־אָרתוֹ לִשְׁמֹר בָּטָא יִדְבֵי טָלַיָא יַת אוֹרְחָתִיה לִמיטֵר י בַּדְבָרֶה: בְּבָל־לִבִי דְרַשְׁתִּיְהְאֵל־ יֹיניים הִיהְדַבַּרְיִיךְ: בַלְבִי צַפַנתי אוּלְפָנָהְ לָא תַשְׁלִינָנִי מְפֵיקוּדַיִּהְ: תַשְׁנָנִי מִמִּצְוֹתֵיך: אָפֶרָתֶׁךְ לְפַעוֹ לָא אַחֲטָא־לָךְ: בַרוּך אַתָּרה יִהנוֹה לַפַּרֵנִי חַקּיף: ב וכזנין גָזֵירָתָך: בְּסִיבְּווֹתִי אִשְׁתָּעִיתִי כָּלֹ בִשְפָתִי סַפָּרָתִי כל מִשְפַמֵי־פִיך: דיני פומר:

> **בָרֶרֶרְ עַרְוֹתֵּיִרְ שָּׁ**עָשְׁתִּיבְעַלֹכֶל־הְוֹן: מו בָפָקוֹרֶיךָ אָשִיחָה וְאַבִיטָה אָרְהֹתָיךָ: יַצְפַּנְיַיִּף חַרִיתִי בַעַלויכָל מַוַלָּא: בפּיקוּרַייְרָ בְּחָקּהֶיִף אֶשְׁיִבְּתְּעִשְׁעִ לְא אֶשְׁבַח "לְיִייוּ יינים איתפּרנק לאאָתנישי דבורה: ישְלים גָּמָל עַל־עַבַרָּךָ אָחַיָרה וְאֶישְׂכְּרָה יַטַבעל עַבָּרָךְ אֵיחֵי וָאַטֵרדַּבְּרָיךְ:

גַּל־עֵינֵי וְאַבִּיטָהֹנִפְּלָאוֹת ״יִיְהְיְיְ בְּיִרְיִעִינִי וְאָבְיבְּרִישְׁן מֵאוֹרַיְהָךְ: גַּר אָנִכֵי כָאָרֶץ יַשַּל־מִיכֵּייָי בְּיָרִי אָנָא בְאַרְעָישׁ לָא תַּסְלִיק מִינִי וח׳ אינון בעניינא בא״ב וסימ׳ כ תַּסְתֵר מִפֶּנִימְצְוֹתֶיך: נְרְסָה נַפְשֵׁי ָּלְתַאֲבֶּה אֶל־מֻשְׁפָּמֵיך בְּבָל־עֵת: נָעַרָתָ זַדָּיִם אַרוֹרָים הַשׁנִים י׳יי לִיפִין דְּאִשְׁחְלִיוּ מִפִּיקוּדָיִרְ: אַעַרִי

גַל בַעָלֵי חֶרְפָּהוָבָוֹז בּייִף בַּעָעלוי קְלָנָאוֹבוּזָחָא אַרום פִהיִדְוַתַרְ כימצותיך: נְטָרית: נַם ישבו שרים בַיערתיד נַצַרתיי פָּמַלְלִין עַבְּדָּךְ עָסִיק בְּאַחֲנויַר. בִּינִרבֶּרוֹעַבַרֹּדְיִשְׂיחַ בַּחַקִּיך: פ׳ ומפ׳ בּוֹינַרֶּנְרָ נָם־־ערתיך שַעשעיאַנִשׁי עַצָּתיי: בָּרֵיְעַצָּתִי:

בַּבַל לְבִי תַבַעִירת בָּלָבִי אֲשׁישִׁית מֵימְרָרְמִן בִגְלַלְרְּלָא אַחוֹבקָרָבֶּר: בְּרִירְאַתְּייִ אַרִיף,יִתִּי באורח כהדוותן אַמַרִּילוּאָסַתַכַל אוֹרְחָתַך: בִּנִייָרָהָרָ פִיקוּדָיִיך: בַּגִּיגַת נַפִּישִׁי לִרְגִינָתָא

לָפִיקוּדַיִרְ בְּכָל עִידֵן: נְזַפְּתָא זֵירוֹנִין אַרוםיַתְכִין רַבְרְבִין מִינִי

קחור סְהִידוֹתְךְ פַּרְנוּקִי ארבקת

בחייבים ומלת לתאבה מרוב אהבתי כמו תאבתי: גערת • כמו שעשית אתה: גלי העעם כי הזדים יחרפוני בעבור ששמרתי עדותיך: נם • כן עשו שרים רבים: בי נדברו • כמו ותדבר מרים

בלבי לפנתי לא נתחיה להשתכח ממנו: אשתעשע אחעסק כמו ישעה האדם אל טושהו ואל ישטו בדברי שקר: גמל על עבדך י דבר שאחיה בו בגמול חסדך נפלאות מתורתך. דברים המכוסי בה שחינם מפורשים בה : מחורתך נפלחים מפירושי תורתך שאינם מפורשים בה • מלאתי גר אנכי בארץ ימים מועטים : אל

> תסתר ממני מלוחיך הנעלמות שאוכל לקיימס שהם לח עכשיו אימתי: גרסה משתברת נפשי מחמת תחוה כמו גרש כרמל ומנחם חבר לתאבה עם מתאב אככי את גאון יעקב ושכיהם לשון שבר: גל מעליי לשון גלגול כמו ויגל את האכן: בי כדברו אע"פ שמלכי אומות העולם מתלוללי'עלי שאני עוסק בתור':

:שעשועי עסקי

ב' כדבריך י"ג חס' וסימ' נמסר בסדר ויצא יעקב־ צפנתיג'וסי' בלכי צפנתי אמרתך צפנת אמריפיו דודי צפנתי לך: ערותיך ט' מפקין ו"יו וסי' ולשלמה בני תן לכב שלם דד"ה פר"ץ ב"ן רמ"ה במ"א צוית ערתיך: ג אחיה ד' וסימ' ויפל אחויה בעד השככה: מאסתי לא לעולם אחיה: לא אמות כי אחיה: ה"ום ו"נע גמל על עבדך אחיה ' וא' הבינני ואחיה: ארורים ג' וסימ' ועתה ארורים אתם דיהושע׳ ואם כני הארם ארורים הם לפני יי׳ גערת

ודים

בענין וסי'

1.2 L. 3€ 1.2 L. 3€

זדים ארורים:

פלא כאשר עשה - אחלי כי את חקיך אשמור שהם מצות לא תעשה כי השמר כן ואל רומו אל לא תעשה י וקראש חוקים על דרך ההשאלה להיותם חק ודת חלך אשר צוה לכלתי עשות כדברים האלה - ואחלי שאל תעוכני עד מאד ועד עולם י ותחים אהיה עחך לא אעוכך לחשוב כאלהים אחרים והוא כאלו ישאל עזר מאיתו לכלתי יחטא במחשבה:

בית במה חכה וגו' כוכת האות הוה לומר כי במה יוכה הנעור מכל שליחות כמוכי לוכך ולברר אורחו מכל סיג עד שאגיע לשמור כדברך כי כבר עשיתי הו' תנאים שבדרך הגאות הכו' לעיל כי כנגד התפלה י בכל לבי דרשתיך וחיליתי פניך שאל תשגני ממצותיך אבל תעורני ללכת בהם . וכנגד ההזהר מהלא תעשה . הנה בלבי לפנתי אמרתך מכל המלות לא תעשה למען לא כי לא אוכל לחשוא בהיותם כגד לבי תחיד אחטא לך כשום אחד מהם. עשיית החקים אני מתפלל אליך . ברוך אתה ה' שתלמדני כוד וטעם חוקיך אשר אני עושה " וכנגד עשיית המשפטים בשפתי ספרתי כל משפטי פיך ולא משפטי שכלי להיותם בלתי לדיקים כמותם י וכנגד עשיית מצות העדות בדרך עדותיך ששתי כעל כל הון לדעתי עעמם י וכנגד התלמוד תורה . בפיקודיך אשיחה שהכ שם מושאל על כל המצות . ואביעה אורחותיך מהיותך מושה חסד משפט ולדקה בארץ ואכיר גדולתך מהחכמות אשר אלמוד יומם ולילה 🕆 וכנגד הראוי להיות תמים עם ה' בחקותיך אשתעשע כי אפי' החוקים שאומות העולם והשטן מונין את יש' בהם אככי אשחח בהם ויהיולי לשעשועים ולא אפקפק בהם ובטעחם י ובודאי לא אשכח דבריך אשר

לוית לא יהיה לך אלהים אחרים על פני: גימל בחול על עבדך וגוחר כונת האות הוה התפלה לאל שיען הכין את עלמו בשבע' התנאים הכו' שיעורהו להשיג תכליתו בשלימותי ושיגמול עליו עבדו החיים הארוכים כדי שיהיה אליו פנאי לשמור דברו כי להיותו מלך היה טריד בעניני המלוכה והמלחמות עם הצרים מחוץ מה שמונעים ומטרידים אותו מלשמור דגרו שהוא שם כולל על כל השבעה תנאים הנז' והתפלה לה' בהטיבי בתורתו להגות בו יומם ולילה שיגלה עיניו עיני השכל למטן ישיג סודות. כפלאות מתורתו בר אכניוגו' ר"ל וסבת שאלו החיים ארוכים הוא להיות כי גר אכני בארץ כי ידע דוד היותו קצר ימים להיותו כפי מזלו כפל לולי ה'שנתן לו ע'שנים מאותם אשר חסר לאביו אד'הראשון מיותו השלם שהוא יום ה' כי אלף שנים בעיניך כיום אתחול כי יעבור והוא לא חיה רק תתקל שנים לקיים חק קוכו כי ביום אכלך ממכו מות תמות י - וזהו אומרו להיות קנרימים לכן ראוי שבדרך כם תודיעני מה שהזמן היה מפסיק להוצאת האמת ולכן אל תסתר ממני ידיעת סודות מצותיך כי גרסה ונשתברה נפשי מלשון גדש כרמל מפני התאוה שלי אל ידיעת שודות משפטיך בכל עת כי לא היה מסתפק בידיעת התורה ומצותיה - והיה מבקש ידיעת סודותיה וסוד כל מצותיה - ואנא כי בתקיך אף כי הם הזרים שבתצות להיות טעמם נסתר וגם עדותיך שעשוטי בהיותי בתוך אנשי

פגעור בארורים הודים כי הם מוידים לבלתי שמוע תורקך . מה שלכן שוגים ממצותיך כי לא ידעו האסור והמותר ומה שאכי מתפלל על מפלתם הוא להיותם מעיקים וטורדים אלי מעיוני ובאכדתם תגלה מעלי חדפה ובוז שהם מכוים אותי כאשר עדותיך כצרתי - וא תחשוב שאף כי היו מבזים אותי לכן הייתי מכיח מלמוד תורתי ומלעשות המלות י כי אף וגם שישובו שרים שדרך בני אדם להתביים מהם . ובי נדברו דברי בזוים . עבדך לא היה מתן לב לדבריהם אבל ישית

שלתי שדרך המלכים לדבר עמהם בעניני המלוכה ובדברי שיולים ואני לא כן כי תמיד תורתך ווולותיך הם שעשועי בכל מקום ובכל זמן וככל עכין:

בעבור כי עבדך ישיח בחקיך: גם - אנשי חסר כ"ף כמו ועיר פרא וכן הוא כאנשי עלתי: תהילת ה תורת חסד

כעשייה אילו לא אסתייעא מילתא ח"ו על עשייהן בפעל וכמו שארו"ל ואת התורה לא עילה ולא - סירר ופורה. כי פקודין מנחה וכו' . את חדיך השמור ובומר יר הן המת הת הקיך רשמור וידינתי מוה שיש דברים רבים שחין השכל סובלתם וחתה ה' יודע טעתם ובכן אתכשם בהיותי רואה הת עלווי בחוזו לרה יען בי אני אותר שחתה ה' יודע טעמושל דבר גם כי חין השכל סובל שחהיה חני שרוי בחותה הנרה ועב"ז אני מחלה פניך ה' שחל תעוכני עד מחד:

במה יוכה נער וגומר יר' הנה הנער מטבעו הוא שיורשמו במוחו ובזכרונו כל הדברים שירחה לששות ביפת תהר: גם והם בעיניו כמו הפלחים פהאדם זוכר הותם בעבע ולכן המר בתה יזכה נער חת ארהו - שיותין שעשועי מנשי מבתיי ומנהגו שהוא לשמור במוחו כל הדברים וכו' אם לא כרבויך ית' ר ל בשיהיו הדברים שישמע ינכיני תורתך ומצותיך כי אז יהיה מנהגו זה כולו זכיות ומלוח ומעשים טובים י בכל לבי הרבתיך יר' דרשתיך שאל תשגני ממציתך כי ירא אנכי שמח יתוקק בכח השומר אשר לי קנין השגגית בלבי לפכחי וגומר יר' למען לא אחטא לך בשוגג וישאר כי קנין השגגה כאמור ולוה בעלמו את חדיך אשמור: בשפתי ספרתי וגומר יר' בשפתי ספרתי כל משפטי פיך כמה הם כדי שלה השגה בשום החד מהם וישאר הדבר אללי בקניין: 👚 בדרך עדותיך ששתי וגומר מלחתי כתיב שיר' ע"ר אשרי המימי דרך וגומר ע"כ והנה העוסק בחורה מעוני סופו לקיימה מעושר ועל כן אמר שאין לריך לומר כשכבר הוא יודע העדות והחקים והמשפטים שהיה שמח יען חשר היה יודע שיעשיר וכול רק שאפילו בהיותי עדין הולך בדרך השגתם היה שמח ובש בהילו כבר היה על כל הין: - או יר׳ עליד אם תבקשנה ככסף ובומר הז תבין ובומר ויר׳ בלכתי לבקש עדותיך בשתי כחילו הייתי **תבקש כסף ומטמוניות ולהיות אמת שאפילו שיהיה המלמד איזה שיהיה ראוי לו לאדם שילמד חירה** ממנו על דרך בעלמו שעושה בבקבו כסף ומטמונים שאין ספקשיבקשם אפילי מהאבפות לכן אמר בפקודיך חשיחה ואביטה ארחותיך ויר' הינני מביט אל החדם המלמדם לי לראות מי הוא וכר' ומכל מלמדי השכלתי יען כי עדותיך שיחה: בחקותיך השתעשע וגומר מן הראוי הוא כי כשמלך ה' מוסר היוה דבר לעבדו שישמור הותו חכלים השימור ומה גם מסירתו של מלך מ"המ הביה והוא אומר לא אשכח דבריך כלומר לא אשכח אותש אחרי היותם דברים שיישרת לי ובכתיבת הה"ר שלמה אלטוכטוסי ע"ה מלאחי כתוב במה יזכה נער את ררחו לשמור ברב"ך יר' לשתור החורה כדברך שחמרת בכל לכבך ובכל נפשך ובכל מחדך : בכל לבי דרשתיך אל תשונני ממצוחיך יר' אל תסבב שהשנה והוה בתחך לי עושר יותר מכדי סכוקי שלה הבינט וגם הל הח לי עוני שמלדו התבעל מהחור ומהמלו "בלבי לפנחי המרחף הוא אומר וירדת משהי דוכתו שרו ל בדב 'המסור ללב כאמ'בו וירא' מלהיך בשפתי סברתי יר' רמרתי שהם דברי מרירי בסבירי ע"כ גמול על עבדך אחיה יר' יהי רצון מלפניך שהחיה בכל מיני החיים אם בחיים ואם בבנים ורם

בעושר ושלא יהיו החיננוגים סבה אל שאבעט ה"ו יהוא אומר אמיה ואשמרה הבריך או יר' לומר כי קיום המצוח הוה בעצמו ענין החיים וכאומר עץ חיים היא וגומר ו גל עיכי ותביעי כפלאית מתורתך הנה בענין הפלאים אשר בתורה יש מי שכתב בהרבה מהסשהם בעבע וכו'ווש מישרלה לקרבם מעט אל הטבע והרמת הוא שהם רחוקים מן הפבע ילו"א גל עיני ורביטה בפלאות מחורתך ר"ל הדעה מה הם מם הם מהמין הא' או מהב' או מהג' יו בר אנכי בארג אל תסתר ממני מצותיך יר' לומר טעמי מצותיך: גרסה נפשי לתאבה יר' אינני לימד המיד עניני הדינים והמשפטים כדי שאדע לדון אותם כי פעמים רבית אני לומד וגורם אוחם מלד חשקי הגדול בהם ולכן אפילו שלא בעת שאני לריך לדון הדין אני לומד בהם : - גערת זדים ארורים הם המורים הוראה ועדין לא הגיעו לרוטי צאן והם עדין שוגים ממצות ה' שאינם יודעים מה שהם לריכים לידע כדי לעשותן ומכל שכן שאינם יודעים להורות לאחרים באיזה אופן יעשו את תלות ה'י ואפשר לומר כי אומרו כה זדים ארורים השוגים מחליחיך הוא בעלמו מה שארו"ל שאמר יואב לרכו ארור עושה מלאכת ה' רמיה י גל מעלי חרפה וגומר יר'גל מעלי חרפה שלא יאמרו לי טול קורה מבין עיניך וכו' כי עדותיך נצרתי באופן שלא יוכלו לומר לי דבר כזה נסישבו שרים בי וגו׳ הולי הומר מלת גם הוה לפי שהיה רוצה לומר הח"כ גם עדותיך והוא ע"ד גם ליגם לך: או יר׳ גם עם היות שישבי שרים וככבדים על התורה ועל העבודה ובי כדברו ע"ר

או כדברו יראי ה' וכו'עם כל זה עבדך ביכו לבין עלמו ישיח בחקיך וזהו לי גם כי עדותיך שעשועי עם אנשי עלתי כי ענין החקים וטעמ' לא רליהי לדבר עמה' - ובכתיבת הה"ר שלמה אלטובטוםי מלאתי כתוב גר אנכי בארץיר' רגע ימות אדם ויגוע יא"כ אל תסתר ממני מלוחיד היום קודם למחר . גערת זדים ארורים השיגים ממלוחיך יר'החסרים ממלוחיך כי הרגום ולא נפקד ממני משות במוכבי בזון דור רבע מנות מוש השיש משוב תנותי במוכן ביום קו של מוכיבי לבינו למונים מוכיבי ביות במוכבי ב

פתנתין ' לשתהיה שנירה גוררת ענידט: כלני נפנתי הפרחך ברית פילה שהיח למים נרים פל במתה לכנ לחלכים : לשעו לח הכשח לך ו נפטרו של נחש נפת במשנל בריך מתפהי פיטיב פפיד לולמך : לפוני סקין בודיפני כטעם שלנום כי חתנם נשחר בשלות ינפתי ומנחתי : בשפתי בפרתי "ניפורמים" בדרך עיותין שפתי בעקודיך משיפה ונכלנו הבנתי : וחביסה היהתיךי לחם נוויתם לכן: נחק תיך חשת שותי יהידנון מחדת ממפס נטיםן שססממשם

לשוב לכל השמים ופירוש הדבר חבין מהגש' שהוא כלל שמיר בנב במו בשתר הרצום ובוה לטוב לכל העולם ובכללו שהוה נח חשנה : מטיב יבוא ממנו מקרה רע ממנני מרדת למעטים: בחיקותיך בחיקית השבת החזונית: החיה די שהשם נהג עולמו י חשתעשע מחיתי שלא כוער ז ומשתרה על כן לח חשנת דבריך שחמרת זנרן י הדברות שבדבור ם כחערו כחשרו חחת דבר אחרי יי'אלהיכם חלבו: גמול י אלהים: גל פיניי ולח בעבור שהוכיר למעל' לא אשכח יתנע קונר שכלי: והב בה דבריך אמרגמול על עבדיך נפלחות מתורתך. ולם יתנע פוה פומק בדבר שיוטג : גר מנכי במרץ מל גל ד לפלאות מתורחך י איכנו תפתר כחר עיני שכלי דבק כי אם ואביטה כמו ולא להשינם מכרה כי כומן קנר: גרסהנפשי לתחנה. כחדו מאבותם וכן הוא גל עיני חני פיכולהטיג שחדם לשד ואביט' מתורתך נפלאות ממני: במקום שלכי חפן: חל בעבור היות הגר כמו משפטיך שהם מופתים שכליים כפעל כלתי טשות ג תועה ושוגה בדרכי' על כן אמר גערת זדים ' בנה לשענה כן: גרם' מן גרש כרמל כמו בערת חותם זדים שכזידו **נלרב' ונשרפה לעשות משכטיך** נבעל פעור: השונים ז נסשכתחלת וסבים בשננם בילח בתמילו בסבירה כדי לשבוד ש'ח הכל היה למנות כלבד כחתרו ניחל בעם לונות: גל פעלי חרפה שנשחתי ישת תחד ולח דרשתי בתוכים והולותי בן בנרתי מהשנתכת למשית

נס שום מכשול:

מנחת ערב

ליפת תפר: נס ישנושדים

בי נדגרו לארפטי על ופי ב

שכרן ישים נסקיך ואויור

להם ששתרתי החקום שנוית

ומופר שנם כן בשחר פסקי

חני פשתפשע בפרותיך

ספוסירי להסיר כל מבשל

וכום חני מתיען להנהיג

עברי ומשנתי שלח יקים

ב"ח כמו שלמדו ז"ל מה היא מלכים שרוחים כל' ויעם ה' בחום ולחבתו נתנות עוד וילנשם לף מהה כך מה נות רבקר חולי הף חתה כך וחום צריך החדם ללחוד לעכות כמעשה קונו ווים חחה נויח שהגריות פקניך לעבות ברעשיך י חה הדנר בל ב"ח עורת כדין ניתן לקייניט כי הם ינרי קרונים חל הועת והשכל מחיינם ליפוב קיום העולם וחין מקום הגר הרנב לעכב מלעשוחם היה החלי יכנו דרכי לבייור חקיך בהם הוקים בלי שעם בחה"ע וינר הרם משיב עליהם ורונה לעכב חלששוחם על זה אני מתפלל שלה תהן לו מקום להתבוות בי כדי בחביה שלם בכל חלקי התורה והם תורה ועדות ומלוח וחקים ח"ם או לא אכום כהניטי

חל כל מנוהיך: בלבי לשנהי חמרהך ונוי הנת מושל הפכי חה לח נחולו טעמי חורה שהרי שני דנריי כחבלו שעחן ווכשל בהן בדי ל הדור וחנו שלחה שחתה הדור חורה ולא ירנה לו נפי' ולא יםירו לנכו אחר שלפה רני ארבה ולא אביר ונכשל בא וכן לח ירנה לו כיכים וו"ש דוך בלבי לפנתי לחדתך אמ"ם שהייתי יותע העוץ לנח לפומי לח ולי כדי פלח יפותני ינרי לחטיה לימר שחשתר ענחי לכלתי לעתיה ָּבַכָּקָתִי בָּעַרְוֹתָּיִרְ יְהֹוֹהֹאֵל־תְּבִישׁנִי :

חַבֶּיִרְ וְאַצְּרֵנָה אָכָר: הַבִּיגִנִי וְאֶצְרָה

אָל־בָּצֵע: הַעַבַר עִינַי בֵּרְאָוֹת שָׁוָא

אַשֶּׁר לְיִרָאָתֶר: הַעַבֵּר חֶרְפָּתִי אֵשֶׁר

חורני יהוח הבר

חייני כדברך י כמו שהבטחחני על ידי נהן הנביח טובה : דרכי ספרתי לך את ברפי ואח חטאותי ואחה טכיחכי: דלפה נפסי : נטפה כלומר נחסרח והולכת ומשפטיך שויתי שמחי עלמי למשפשיך ודבקחי בעדוהיך לבכור בדרך המוכה לד אני שוחל דרך שקר הסר ממני: ואלרנה עקבי השמרנה בכל מעגלותי ועקבי נתיבותיה לפין עקבים טר"חלש בלע"ו: הקם לעבדך המרתד דַבֶּקָה לֶעָפָר כה מפר הבטחחני : משר לירחחך -שחהיה חכי וזרעי ירחי שתך שע"ת כן הבטחמני אם ישמרו וַהָּעַנִנִי לַפַּרֵנִי חָקֵיף: הַרֶּרְפִּקוּדֶיִיף בניך חת דרכם וגו': העבר בַּבִינָנֵי וָאָשִיחָה בִּנפָלָאוֹתֵיך: חרפתיי מחול ליעל הותו עון ושוב לא יוכלו הייבי לחרפ**כי בו** כי משפטיך טובים : וכבר אכי מקבל עלי לשלם הכבשת

מסרה

חרבעתים: ויבחוני : חשועת די

מבא אלי כאמרהך שהבטחתכי:

ד' כדבוד י"ג הס' וסי' נמסר בסר'ויצא יעקבי ספרתי ב'ובענין הַדְרִיבֵנִי בִּנְתִיב מִצְוֹתֻיְךְ כִי־בְוֹ להוסים׳ בשפתי ספרתי ספרתי ותענגי׳ דלפה ב'וסיס" דלפה נפשי מתוגה: אל אלוה: דלפה עיני - בערותיך ח' בא"כ וסימ'פר"ץ ב"ןדמ"ה במ"א צוית ארוץ ד'וסימ' צרק עדותיך: נמסר בשמואל ב'סימ' י"ח : ה' תורתף מתורתף ט' בא'ב וסימ 'גל עיני ואכיטה י הבינני ואצרה זלעפה אחזתני י זכרתי בלילה כרולי זדים מה אהכתי עת לעשות יי׳ פלגי מום׳ שלום יגרתי ד' ל ימ רב לאוהבי תורתך וחס'וסימ' בסרר עקב יו' הסדיך יכוחו כלהון מ"ל במ"א ויבאני חסרך ני'רא"ב:

לבקה נפשי . כמו עצמי כמו נשבע יי׳ לבאות בנפשו והטיעם כאילו הוא מח על כן חייני כדברך אני אמות ואחיה : דרכי : כמו יחשב דרכו חפלי ולרכי וכללם שהלמדני חקיך: דרך הטעם לדעת עיקר למה הם נשועים בלב על כן בנפלחוחיך דלפה - כחילו דלפה נפשי בחליי שתמם כדלף טורד על כן קיימני כדברך מחלתי

אַדְבְבַקת לְעַפְּרָא נַפְשִׁי אָםִייָתי בַרְבָרָיְךְ: אוֹרְחַיִּמָנִיתִיוְקַבִּיּלְתָּא יֹיִבְּחִיבִּי נָפְּשׁׁי חַוֹּנִי בּיְּבָרָה: דְּרָבַיְ סִפּּרְתִּי אוֹרַח בּלוֹתִי אַלִיף יָתִינְּוֹיֶרֶתְּךְ: וֹאַמַּבֵייִר תביינני בּבְרִישוֹתְךָ: אָנְמֶחנַבִּישׁי מִדְבוֹנָא יֹ יֶיֵייֵי דְלְבְּהְנַבִּשׁי מְתוֹנָבִישׁי מִדְבוֹנָא יֹ יֶיֵייִי קַיִּים יָתִי כִּרְבָרִיךָ: אוֹרַחִּדְשִקְּרָא בֹּיִּ בֶּרֶדְ־שֶׁקֶר הַפַּרְבִּפְּנִיוְתוֹרָחָךְּ חָבּּנִי אַעָדִי מִינִי וָאוֹרַיְּחָךְ חֲיֵים לִי: אוֹרַח הַיכֵּנותָא בְּחָרית דִּינַיִרְ שַׁוְנִית: ָאִירַבַּּלִיח בְּסָׁהִירוּתָהְיָיֻלָּאתַּכַּהִיתְנִיּוּ מִּמְיֵימִישׁ זְּבֶּרְרַמִּצְוֹתֶוְהָ אָרְוּץבָּי תַּרְתַיב לָבְּי אוֹרַח פִּיקוּדְיין אָרְהוּט אֲרוֹם תַּפְּתִּי אַלִּיף יָרִי יָיָ אוֹרַח לְּזִירָתְּךְּ ַהְבִינִי מּ בּיֹמִבּ תוֹרָחֵךְ וְאֵשְׁמְהַרָּנָרוֹ בְּכָּל־בַּבְ ואנטרינה עד נמירא: וָאֵנְטוֹר אוֹרַיְרָךְ יָיִ וְאֵנְטִרִינָה בְּכָל תַרְרָבִינָנִי בִשְׁבִיל פִּיקוּדֵיוּךְ יֹי יֹמִיב חָפָּצְתִי: הַט־לֶבִּי אָל־עִרְוֹתֵיף וְאַל אַצְלָי לְבִי אַרוּם בֵּיה צְבֵיתִי: לַסְהִירְנְוּהָרְ וִלָּא לְוַת מַמוֹנָא: ב׳מי׳ י״נ בּרָרָכֶּךָ חַיֵּנֵי: הַכֵּןם רַעַבְרָּדָ אִמְיַרְתָּךָ אַעבר געיני סלְמַחֵמֵי שִׁקְרָא אָקים לְעַבְּדָּךְ יִּיִּיִּים יְנֶבְיהַיִּי בִּיִבְשְׁבָּטֵיךְ טוֹבִים: בַרַבַּרָייִרְ אָסֵייַתִּי: מִימָרֶהְדִּי לְרַחַלתְהָ: אָעַבָּר חִיסוּרִי מֹ׳ מֹי הַאָבְרִתִי לְפְּקוּרֶיְהְ בְּצְרְקַתְּךְ חַיְּנֵי: רָהָא ַדִּי וְדִּחִילִית אַרוּם דִּינָיוְדְ טַבְיָין**:** רַגָּבִית לְפִיקוֹנְדִייךְ בַצְּבַקְתָּהְ אָפֵייָתִי : נְיֶפֶי נְתַבְּי וְחַפְבָּיִרְיְהְוֹת הְשׁׁנְעָתִּךְ בָּאִבְּרְתְּהְיֹ וַיִּיתוּן עָלֵי חֲסָרָיִיךְ יָיָ פּוּרָלְּלָּךְ

ואתיב

ואכי ארפא: דרך חנני כמו חכוכי אותם והיה תהיה סבה שהסור מדרך שקר י דרך י הפך דרך שקר וטעם אמונה כי אין עול בידינו על כן אמר משפטיך שויתי כתו לא ישוו בה והשעם עשיתי משפט שום: דבקתי התצוח שקבל אין ראיה עליהם רק הקכלה על כן אל תבישני דרך : כי תרחיב : שב אל דרך : הורני עקבי כי עקב ישלה בתגמול ושכר בשמרם עקב רב בכל לב. הבינני ־ אשכחנה: הדריבניי הרגילני כאדם דורך הדרך פעמים: הט י עדוחיך י יקרות מכל הון: העבר : חייני כיחיי האדם יאריכו : אם לא ילך אחר עיניו: הקם : חמרחך : הם הגזרות הכחות מהשמים והטע' קיים כל גזירה שחביחני לירחחך: העבר : דבק בפסיק העליון והטעם יגורתי מחרפה שתביחכי חם שגיתי מירחקך וכל משפט תעשה כי הוא טוב: הנה תחבתי . כמו כליתי מרוב אשור אותם החהבה כמו גם כלתה נפשי להשיג וכלות אליה' על בן מתחב אנכי הפך הדבר על כן חייני כמו ויבואו אלי כהמרתך חשר הבטחתני:

רבקה לפפר נפשי בסלע הפחלוקו שהיו שחול וחכשיו סוככים לתפשני : חייני כדבריך שחערת תידבל חיה מדרשנו נפיד כחדם : דרכי ספרתי בשנין קעילם וכשנין בקלב ששחלתי במשפט החורים ותשנני של ידי הכהן: למוני חקין ' ענין החורים וכתומי : זרן פקודין שנוית להוכים וללמד בבינני להורות יתן כלבי לסורו': וחשיח' כנפלחותיך י משוד לעכולתיך השונים פפנה: דלפה נפשי פתובה בזכר חכשלים כענת רשעים פששו השך זה ' קיישני להשיכני למיתני : כדבריך י כחתרו וחסדי לח ימום פעתו. דרן שקר כסל מתני זרך הננוח וההטעה תורתך חנני חתתם של תורה כי חשנם: דרך חשונה בחרתי למצח החתת משפשין שניתי יבוה כזרך של חתונה שייתי משפשין כשפטי חת פפך לפנוח כחפת ולפחום דרכי עורכי הריינין: דנקתי נפדותיך ס' ' בדבר יפת תחר שעשיתי לה פה שכוית: חל תכישני מסנרי נס שינה ממנה מכשלוםי זרך תמותיך חרון: לפסר לפשותם כלב בנסף: כיתרחיב לני כחשר תרחיב לכי להבין משפם חל נכון: דורני ס׳ זרן מקין ולכן חתה הורני

טעם חקין ותכלי הסתרתו: וחלרנס ' כדרך: ישקכי תכלית פכוון כלפודי ובעסקי: וחנרנה תורתו שלח חשכתנה כחשרם זינ ויבוחוכי נחוקועי נרסח סייעתה ויועקוך. דשפים' וכוה: חשפרנה בכל לכ סדריכני בנתיב פנותיך שחשרת לני קלת מזוכות שהן סנה לטעות מדרך השכל כחמרו ולח תשתחו בהם ונשתתם כם בדריכני לעשות הדופי להם בום: בן לבי חל פדותיך י שחפרת יכסף ווהב לחירנה לו מחד וחל חל בנש יוסגולת שלכים: הענר עיני שרחות שוחי פהבים חל תחוות בעולם לחתוד חותם בררכיך חייני שחתרת לח תתורו אחרי לכנכם: הקם לשכדן משרתן מש לירחתן . שחמרת וכתב לוחת משנה סתורה לפטן ילפד לירחה חת כ' חלביו לכלתי רום בכנו למען יחריךיעים על פעלנפו הואובניו: העבר מרפתיי כדבר בת שבע : בי משפטין טינים שעניתי בדבר חבשלום יכדבר שכע כן בכרי ווולתם . הנה תחבתי לפקידיך למנוי המלוכה מנתת לילח להשתרר חבל : בנדקתך כחתרו ויהי דול שושה משפט ונדקה לכל קייני בחתרו 1372

שעו וכשעי תרום קרנו

שטרת תפחרת שינה כדרן

נדקה תמנח:

בחשרתךי שמשרת וחסדי

ויבואני חסדיו

מנחת ערב

מנוחה לח בעה"ו ולח בעה"ב שני ילכו מחיל חל חיל וגו'י משח"כ נזמן שהוא עצור מהשיב השנה זו ע"כ ככקשה מחך בל עיני בעה"ו וזכיעה בפלחות מחורהך שלח יעככ חסך החומר ואין בוונחי בחיותי בעה"ו להחנהג עלמי כחלך ולרדוף חחר הכבוד שח כגר וכאורת נטה לנוק וכל מנחחי לקיים מנוהיך בעה"ו מה שאי אפור בעה"ב וו"ם בר חנכי בחרץ וכח"ם ז"ל שהיה דוד יושב על החרץ ולייד חורה ולח רנה לישב על בריט יכסחות ע"ם כיון שכל חגחתי להרבוח חצות חל

חפתר חמנו מלותיך: הקרויכני בנחיב חצותיך כי בו

אבן יחייא

ואענה

דבקה וגו'כונת האות הזה כוכת הקודמים ור"ל נפטי דבקה לעפר שהוא הבוף החמהיד והעפריי ומלדו מקבלת המות וההפסד . ולכן אנא חייני לבל אמות ואספה במותב הגוף כדברך אשר הבטחת לעמך ים שיהיה להם ההשארות ונחי ויהיה ממלכ כהנים וגוי קדום ד דרכי שהם הענינים הגופניים אשר בי המטרידים אותי מלהדכק בך כבר סשרתים אליך ולכן אכם מענכי ולמדני סודות חוקיך . ודרך פקודיך שהם המשפטים הבינני . ואשיחה מעלמי בעדות-ך שהם עדות לכפלאותיך כפסח על יציאת מלרים וסוכה על עכני כבוד י ודלפה ונמסה וכתכה בששה כמים מתובה ודאג׳ לב ליראתי מההפסד וכליון מרוץ . ולכן אכא קיימני כדברך . והוא כאומדר לעיל חייני כרברך ודרך שקר השר משני בלוחדי החכמות שלח אכשל בהשעות והבכת תורתך מן לי בחכיכה כי אתה חוכן ומלמד לאנוש ביכה כי דרך אמוכה בחרתי ולא דרך שקר- ודרך משפטיך שהם בעיני שוים וישרים - ודברתי ללמוד תמיד בעדותיך י ולכן ה' אל תבישני שאם אטעה בהבנת ואקיה בחשדך כי כאשר תרחיב לבי ושכלי . שהבכת דרך מלותיך ארוץ כי יהיה קל אלי הבכתם מאד:

הא הורני ה'וגו' ר"ל הורני ידיעת דרך חקיך ואצור הדרך ההו' בתכלית אחרון שאפשר כי נוקב לשון סוף להיותו שף הגוף . ולכן יובן על השכר הבא בסוף הפצולה . והביכני שורות תירתך שאדעם בכל לבי וככל שכלי האצור תורתך ואשמדוני כי לא אשכח תלמודי בששותי בדרים לשכחה י והדריכני בנתיב מצותיך כי בנתיב ההוא חשצתי - אבל ליראתי מהמטרידים אותר מהדברים הגופניי' אחלה פניך שתדריכני בנתיב מצותיך ותשי' בלבכי לטשותם ' והט לבי ושכלי אל עדותיך ואל אל בלע וכוסף וחמדת הממון י אשר היא חמדה אשר אין להתכלי כי אוהב כשף לא ישבע כסף ' והעבר עיני עראת שוא ' כי להיות שראות העין היא שבת כל התטאי' כי הטין רואה והלב חוחד וכלי מעשה גומרין לכן ארא העבר עיני מראות דגר רע שיחחדוהו לבי שאם לא היה רואה דוד לבת שבע מעל הגג לא היה חושא . שאם תעש כה תחייני בדברך כי לא אחטאי והקם לעבדך אמרתך מהשכל טוב הנתן לאשר בלבו יראתך כי גם אככי מילאיך והטבר חרפתי אשר יגורתי שיבוא לי מפני המעיקים המשרידים מללמוד תורחך כי משפטיך כם שוכים בעיכי ' והכה תאבתי לדעת פק דך שהם המשפטי הנו' ולכן כלדקת חייכי והאריך ימי בצדקה למען אוכל ללמוד תורתך ולעשות רל כך בהם :

ויבואוכי וגו' כ"ל ויבואוכי חשקך ה' ותשועתך כאמרתך והבעחשך אני על יד כביאיך

תהילת ה תורת חכד

לעפר נפשי חייכי וגומר יר' לרמוז אל החלאים שהאדם יחלה בהם ויגיע כמעע

ביר ביקרר:

למדרגת היותו מכוסה מהעפר ואמר שיחיה וכדברו שאמר והסיר ה'ממך כל חולי מו ירי הנה לכהורה היה מן הדין לבלתי היות נפשי עם נופי גדבקת פה בחרץ כיחם להיותה למעלה כחשר היתה מקידם ועל כן חנימחלה פניך ה' שתחייני כדבר אשר הוא שלך כי כן היא נפשי אלולה מהחת כסא כבודך . סשגתי בא לחקור בטעמי החקים היכני מולא להם כי אם טעם במעט עפריי ר"ל חמריי ולא רוחניי א"כ חייני כדברך שהמרת לכו בקבלה הבה ליטהר מסייעין ליה וכו' והחר השר הכי בה בחשקי ותחותי לבקש להם טעם מלד יהדותי ודרכי ספרתי לך בעכינים האלה א"כ ראוי הוא שתענני בזה בעצמו ומה היה בענייה שחלמדני חקיך ר"ל שעם ורוחני בחקיך . או הולי יהיה הומר דבקה לעפר נפשי לומר לא תחשוב שנפשי לא השת דלה להועיל ג"כ אל החלק העפריי אשר לי או שח"ו העפר דבק בנפשי כי הדרבה דבקה נפשי אל העפר ר"ל אל החלק העפריי כדי להועיל לו ולעשותו דומה אל הנפש הרוחנית וכו' ואם כן חייכי כדברך שאמרת כי במדה שאדם מודד בה מודדין לו: או יר׳ גם עם היות שישהו שרים ובי כדברו ר"ל כי דברו שעבדך ישיח בחקיך להודיע ברבים את חקי האלי"ם ואת תורותיו עם כל זה לא מפכי זה לבדו עשיתי כן כי ג"כ היחה אתי סבה אחר 'והיא כי גם עדותיך הם שעשועי ואנשי עלתי כי תתי'אני הייתי לומד בם והם גם הם הרהיבוני ויעלוני לדבר זה ועוד לי דבר אחר כי דבקה לעפר נפשי והשפלתי את עצמי עד העפר עם היות לי כל אלה וה"כ חייני כדברך שקראת למשה מלד ענותנותו ונחת לו הקירון פנים וחיה ק"כ שנה ולא כהתה עיכו ולא כם לחה וכמו שארו"ל בויקרא רבה בפסיק ויקרא ה'הל משה וכו' י דרכי ונימר דרך וגו' יר׳ מרע"ה שאל הודיעני את דרכך ואני איני שואל כי הם שתלמדני הקיך ודרך פקודיך: - דלפה בפשי וגומר רז"ל אמרו טפח היום טפח למחר עד שהיא מתאמצה ויוצהה לכך כאמר דלפה כפשי מתוגה קיימני וכו'י. דרך שקר יר' דרכי הפלוסופים הסר ממני כי דרך אמונה והיא אות'בראשי' ברא אלי"ם בחרתי ומשפטיך שויתי יר' והדברים השר שויתי להתחכם בהם הם משפטיך אשר החדם יחכם בהם: ואני מלאתי כחוב משפטיך שויתי דין פרוטה כדין דינר וכו' ע"כ: דבקתי בעדותיך יר' דבקתי בעדותיך והם מה שהעדת בתירתך בראשית ברא אלי"ס וכו'א"כ אל תבישני מם האפיקורום יעמוד עמי בטעכות מזיפות ידרך מצוחיך ארון יר' ע"ד השבתי דרכי וכו׳ י ובכתיבת הה"ר שלמה אלטוכטיםי מלאתי כתיב דבקה לעפר נפשי חייני כדברך יר'חייני כדברך שאמרת וחי בהם י ולי אני שלמה הכוחב דרך מלוהיך ארון וגם כי הרילה מיגעת אל ההד'ומסיר כשתחו אחה תרחיב לכי במרוצתי זהת ע"כ: הירני ה' דרך הקיך יר' להיות המת שהחקים הם דברים אשר אין להם עים נגלה על כן די לי בהם כשיהיה לי בידיעתם דרך אחד כולל ובזה אצרנה עקב : הביכני וגומר יר'וקודם כל דבר הביכני וחן בי ידיעה והשכל ואחר זה ואצרה חורתך משלה וכיוש"ול ה"ח חין להם נימשך לי מזה שחמרנה בכל לבי בין חם תתן לי עוב הו ח"ו להתכו וכחוו"ל חייב הדם לברך וכו'

או יר׳ גם כי לבי לא יהיה עמי אשמרכה והוא ע"ד חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדוחיך . הדריכני בנתיב מצותיך יר׳ אך במצות הדריכני בנתיבוהיהן והוא הטעם הפרטי וכו׳: הט לבי אל עדוחיך והל הל בלע הוה הענין השר הוא הל הלוקחי שוחד כי לבס כועה מדרך החתת ויביש המשפט הפך ממה שהוח י העבר עיני מרחות שוח והוח הממון השר לו להדם העושה עושר ולה במשפט משחיים בדון שנהו שנכנו כי בחלי ימיו יעובנו אך בלרכיך חייכי כלומר כיודעי דרכיך בזה לבדו חחייני יותר מעל כל הון י אויר׳ בדרכיך שאתה חנון ורחום כמו שכתוב בת רתך הכה בזה החייני ותרחמני או עשה עמי באופן שאוכל גם אכי להיותי חכון ורחום כמו שליית עלי והוא כמו שאמרו רו"ל בפסוק והלכת בדרכיו מה הוא חכון אף אתה חכון וכו': ה לו יר׳ בהומרו ב: רכיך חייכי ע"ד רודף לדרה וחסד ימלא חיים בדקה וכבוד וכחשר פירשתיו בתקומו . ומלחתי בתוב בדרכיך חייכי יר' גם כי לה הסיג הכלית הדרך ועדין הני הולך בדרכים חייכי החותם דרכיך ובו'ע"כ: ובהומרו הקם לעבדך התרתך שמעתי שיר'הנה אם נגור עלי לעת בואי לעול' שאהיה עשיר יהי רצין שיהיה זה ליראתך וכן על הגבורה וכן על החלמה: או יר' הקם לעבדך משלשתן אותו הדבר שהוח ליראתך והוא החבמה כי לא עם החרץ חסיד עיכ ועל זה הדרך יר׳ באומר העבר חרפתי אשר יגורתי כלומר אשר יגורתי מלד מזלי כאומר רו"ל הכולד במאדים או טבחא להוי או מוהלה . כי משפטיך טובים וטוב לי להיות מוהלה הן דומה בזה: הנה חהבתי לפקודיך וגומר יר' וח"כ בלדקתך חייני והוה כחוז"ל והכל הוח לפירוב המעשה והנה רוב מעשיהם לטובה כי הנה חהבתי לפקודיך ובהם הני מחעםה וא"כ העבר הרפתי אשר יגורתי כאמור ואהיה מוהלא וכדומה י ובשם מה"רר שלמה אלטוכטוםי מלאתי כתוב הקם לעבדך אמרהך אשר ליראהך יר' מה שאמרת והבטחח אל הירא ממך והומ הומר ויראת מילהיך כי אניה' שיר'נאמן לאמת את דברי וליתן שכר טוב למהלכים לפני בחמים ויראים ממני - העבר חרפתי הוא רמז לכה חום המישוש כי חרכה היא לכו שאני ירא שמא ימשכונה התצוות וינרוס החטא שלה אזכה לרותו שכר המיוחד ליריאיך לפי שמשפטיך והסיסוריך אתה מכיא על האדם למונעו מן התאוות ולנקותו מעון הם טובות מאד לפי שינקה בהם . הנה אהבתי לפקודיך בלדקחך חייני יר'אזכה ואהיה זקן כי זקני תלמידי חכמים כל זמן שמזקינין חכמה כתוספת בהם . ע"כ: ויבואוני הסדיך ה' יר' ומה הם החסדים שאני רוצה ממך משועתך ר"ל הדבר שהוא חשועתך כביכול כשם שהיא תשועת ישראל והוא אומר חשועתך כאמרתך ב"ל הנה דבר זה אתה ה' אמרת אוהו והוא ענין מה שאין כם בי לאומרו ובחורתך הוא כתוב וכאומרו אשריך ישראל מי כמוך עם לושע בה'והוא ע"ד אומרו בכל לרתם לו לרי חויר' ויהי רלין מלפניך שתשועתך שתבא אלינו אשר תושיענו בה תקיה צרופ' מכל כל כשם שאמרהך היא לרופה והוא באומ' אמרת ה'צרופה י או יר' ויהי רלון מלפניך ה'שתשועתך חהיה כאמרתד ולא כדברתך ר"ל ההיה כולה במדת רחמים ולא בקושי כדבור שהוא בקושי

חסמתי. ודרדן שחדם רוצה אילן מילינין לוחני . העבר עוני שרחות שות ני שיי שרחה מן הגב רחה אשה רוחלה ולכשל בה ע"י חרחיה: _ וובליני תקדך ה' וגו' שהבטחתני ליהן חות אחר מוחי כדי שירחו שונאי ויכושי והענה תורפי דבר שמחלת ילי על אותו עון אע"פ שלא נעשה בחיי כי בטחתי בדברך ווש שהבסחתני עוני שרחות שות ני שיי שרחה מן הגב רחה אשה רוחלה ולכשל בה ע"י חרחיה: _ וובלי מחדי דוד אבי מה שבקש לפניך ויכאני חסדך ה' וגו' :

בַּרָבָרָיִר: וַלָּאתִבַּלִיק מְפוּמִיפּתְגם

אוֹרַיְתָא אָרוֹם פּיקוּרָיִרְ תְּבְעִית:

יָּגֶשֶׂא־לִיכּל יוּכֹל יוּלָא אַבַּהִית: וְאִתְפַּרנַקְבָּפִיקוֹדִיוְדְ

וַאֲמַבֹּיל בִּסְהִידְווּהָךְ קַבֵּיל מַלְכַיָּא

די רַחִימִית: וְאֶזְקוֹף יִדֵי לְפִיקוּדְיִרְ

דַרְחִימִיתנַאֲמַלֵּל בִּנְזִיָרתָה: אִיְרַכִּר

לַחַדָּא מֵאוֹרַיְתָּךְ לָאאַצְלֵיתִי:

בַרַשִּׁיעִירשַבְקוֹן אוֹרַיִּתְר: תוּשְבְחַן

לַווּנְלִי לְּזִירָתְךְ בְּבִיח מְדוֹרָי: אַדְכַרִית

יַלְעָׂפְהַ נּ אָדְכָרִירוּ דְּנָייִךְ מִן עַלְמָא יְיָ

ָּלָ. מְ, בֵּ, שָׁבִּ **וְאֵׂעׁרֵבׁוֹטִיתִ:**

יָאת הַיְיָתָה־הֹֹי כִּי פָּלְּבִיןדּ פּיִניאני י בְּלֵילְיָא שְׁטְּדְיֵי וְנְטָּרִית אוֹרַיִּתְּךְ: דָּא בְּיִלְנִא הְיִבְּיִבְיִיתְ אוֹרַיִּתְרְּיִבְּנְטָּרִית: דְּאַ הְּיִםפִּיקוּדְיִרְנְטָּרִית: דָּא

וָאַיִיתִיבריגלַי

ַהֶּלְקְּיִיהְוָּה אָבָּרִתִּילִשְׁמְרִדְּבָרֶיִּה : פִירֵיְהְיִמְי חוּלָלְיִינְי אֲמָרִית לְמִישֵׁר דְּבָרָיְרְ: הָלֵּיתִי פָּנֶיָה בְכָלֹּלִבְ חָנֵנִי בְּאִבְּירָתָה: פִינֵיִי צַלִּיתִי לָּדְטְרְבְּבָלְבָּא חוּם עַלֵּי הִיךְ

חָשֶּׂבֶתִּי דְרָבָיְנָאָשִׁיבָה בַּנְצַי אָלֹד "בִּיפְרָך: בִיפְרָר: לְאוֹטָבָא אוֹרְחַי

וְאָעֶנֶהַ חֹרְפַיַ דָבֶר כִּי־בָּטַחְתִּי בִּרְבַנֶּה: י׳־בֹּיִה בֹּיְוֹאָתִיב כִּיחַסְרִי פִּרְנָם אֲרוּם סַבְרִירת

מְאַרְכִילְמִישְׁפָּמֶּךְיִּחְיָּהְרָתִי: וְאֶשְּמְרָה יִּיְהָה יִּיְהְשׁוֹט עַר לַחַרָּא אַרום לְדִּנִיךְ תוֹרָתְהְתִּטִיר לְעוֹלָם וָעָר: יְאֶשְמְרָה יִּיְהָא אוֹרִיכִית: וְאֶטוֹר אוֹרִיְתְךְ תְּדִירָא תוֹרָתְהְתָּטִיר לְעוֹלָם וָעָר:

זְּכֶר בְּעַבְרֶךְ דִּיאוֹרְכְּחָנִי: דְא הִיא פְּהְנָסָא לְעַבְרֶךְ דִּיאוֹרְכְּחָנִי: דָא הִיא

נ נאת נֶחָפֶתִיבְעַנְיִיֶכִי אִכְרָהְךָ חִוְתְנִי : י׳ י תַנְחוֹפוֹתִי בְּפִיגופִי אַרוֹם מִימְרָךְ

ואָשִׁתְעַשֵּע

ָוַבִּים הֱלִיצָנִי עַר מְאַר מִתוֹרָרְוֹדִּ יִ^{ייִאַנִי ל}ַקִיימַת יָתִי:

וַבַרָתִיימִשׁפְטֵיךְ

ששחתי הת ינידול נבבנת לבלחה מם כד ביר שלת ביה או בנים סט יפררי למניהור כי בב קתיר ווא פיכין למחווברום חת נהד דחבר: וזל תול פפי זור העת י שלח יחנעינ מרדות ברב יחו ונפפוק בתורם שר חודי כד כלו סוכל לקנוע לה פתים מו שנית : כי לחשבשי יחלתיי שלח נלחמתי לכבודי ולא ככשםן פל גבורתה מכל ישלחה למשפטיך שתשם מותפנים את גרינו: ומשתרה תורתך תמיד לחחשבחכה : לשולם ועד י בחופן שתפים ביזי לחיי עילם בחמרו בשכנב תשמור טליך וחפרו רו"ב חשרי מי שנחלבחן ותלמודו בידון ואתהלכה בנכנת תורתך ינפירושה: כרחנה בסברת רחבה לת בפירושים דח קיבובי פקודיך דרטתי ווה משיתי כחשר בקותי ללפד למחרים בתמותיך ב יחידברה בעדותיך י כחשר חדבר בעד חיד חתן סמם רחב מתרבל הל הלב ולח חבום ' בחוני בשומפנים . ואבתעשע" בהשיני בנס טעם נכין: וחשת כפי בחוטף דנר נמהנ: ומשיחה נחקין להכין טתהם : ובור דנר לעבדין חשר דנר להם אביהם לישרחל כחשרו לח יסור שנט פינודה: פל אשר

יחלתני מלנד עה שנתת לי תקות סיב בתלכות על ידי ככיחיך: וחת כחתתי בשניי כזבר שנש כן נכרי : כי חמרתך. שהמרת על ידי כתן הנכיח שחמר גם ה' סעניד חשהחן: חייתני מזבר חבשלים: ודים שממיכן גרת וסימתו פלימני התלומי בי בכיויון: סד מחד בחסרו והוח קללכי הללה נפרנת: מתורתך לח נטיתי כי נשכמתי שלח להפיתו וחקייתה : ונרתי מששטן שעשית בקרת זכל פדתו: וחתנחסי כר כן תששה בחרפי חנט וולמתה מחותני שלוף: מרשעים שיוני תורתך מפני חחיתוםל שימן חת חבשלים לכח חל שלגשי חביו וחבשלים שבק חליהן למיני השתש . וככל והת: ומירות היו לר חקין" כחתרן וכתכלו חת שבנה התורה הוחת וקדם בו כל יפי חייוו כבית פנ רי-בהיותי בכית ברוני הגלפדי כחופן: כי וכרתי בלילם שמך ה' יולם שכחתי בערותי ובכן: וחשתרם תורתך בפקדי את הפס אשר אתי : ואת ביתק לי ואת בירם שקם אכשלו' למרוד כי היתה לי פפני: כי פקודיך נלרתי כשנשנשתי לכת שכם להמליך חת שלמה נשריל שבחרת בו פל ידי נת הכנים ונתורתן כתכת שום תשים סליך מלך חשר ינחר כ׳ מלהיך כו ולפיכך מכשלום ששמע וה קם לערודני ב חלקי כ׳ מתה מנת מלקי וכיפי ב חמרתי לשמור דבריך שחפרת חנכי ה'חלהין כלני

שתפנה כלי בתפלחך

וככן: חליתי סניך ככל לב • בנרת חבשלום ווולתה חנכי

כחפרתן" שחתרת ופנחת

כי תדרשמו בכללבכך . כי

חתנם: חבבתי זרכי

בעדיניו' לכעלט בעת לרה:

ומשיכה רגלי מל ערותיך: שמערת ובקשתם משם חת כ'

חלה בותנחת ובכן:

ואענה חרפים שיאמר שלא חושיעני: ואלם כל בקשתי עד מאד שלא אנל מפי דבר אמת כמו וינללו את מלרים והאמת שתעשה משפט בח רפי: והשירה או אשמרה כמו אל ימשלו בי או איתם - ואתהלכה : בדרך הרמבה : דרשת יי כמו בארתי ובמוהו דרושים לכל חפליהם: ואדברה : בגלוי לגד מלכים - שמכהג

וָאֵיהַרְ בְּכַּהָיות

זרונין שמיקנן ליער

רָתִיתָא אֲחִירַת יָתִי

לסהידותך

הרש לירהה מהשיר והשתעשעי בכחר: ימשה דרך כביד וקבול מחהבה: זכורי בהבטיחו ותחסר מלת לו יחלתכי לו והנה יולת לבנים פעולים: זאת זכרתי כי המרחך חייתני כמה פעמים וזכת היה נחמתי בעת עניי: זרים הע"פ שורים הלילוכי החלוללו בי כמו לא נגענוך נגענו בך: זכרתי . משפטים שעשית בודים כמוה': זלשפה ומן רוה זלעפות פחדתי : היך יעזכו רשעים חורתך זמירות · האדם בכית מבוריו משתומס וההפך ומירות זכרתי גדולת שמך י ואשמרה תורחד ביום : זאת י הטובה בתולדתי : חלקי" זה אמרתי לרבים אולי ישמרו דבריך: חיליחי כהמרתך וחכותי את השר החון חשבתי כחשר החשב חי זה דרך חלך חשיב רגלי חל דרך עדותיך

תורת חסד תהילת ה׳

ואענה חורפי דבר יר' ואענה לחורפי על זה שחמרתי שהיח חשועחך כביכול וחומר לוכי בטחתי בדברך שהמרה משה בהומר שישרהל נושע בה' ושחין אני אומר דבר זה מלבי עד שהכלם והבוש מלומר חותו וכו" מו יר' ומענה חורפי דבר שירמה בעיניו כי חמת יהגה חכי על כל ללה והוא אומר ואל חלל מפי הדבר אמת והיא התורה אשר חותמה הים אמתוכמו שארו"ל ה' ברחש מ'

באמצע ת' בסוף · או יר' ואל תצל מפי דבר אמת עד מאד כי גם שיהיה באולי שמה שאכי מדבר לא יהיה כי אם דבר פיר"ל שלא חשבתיה מקודם בלבי עכ"ז יהיה דבר רמוזי עד תאד: - או יר' ואל תצל מפי הותו הדבר אשר הוא הכל האמת והוה כי אם אמת מארץ חלפח ד"ל שיש אמת אצל אנשי העולם או צדק משמים נשקף והז בהיות הלדק במליאות חמשך הכף גאולתנו וישועתנויען כי מהלדק ומהמשפט יגחלו ישרחל וחכי למשכטיך יחלתי חמיד לפי שמקודם היה חתי ענין הלדק אשר עליו אכי מחלה פניך שאל תצל אותו מפי - הו יר׳ כי למשפטיך יחלתי אפר יהיו הז יוצאים מכי הסנהדרין בשוב ה' הת שיבת ליון: ואשמרה תורהך תמיד לעולם ועד בהיותי בארן ישראל כי הרבה מן המלות חלויות בארץ וחין ישראל טושים אותם בש"ר הארלות ואולי פסוק זה הוא פי' למה שאמר ואל חבל מפי דבר המת שהוא עכין מה שהתורה לא השתנה לעולם ח"ו: ואחהלכה ברחבה היא רחכה של ירושלם וכתו שפי׳ התפרשים י או יכוין אל המלוא י או יכוין אל תה שלא אמר אדם לחברו לר לי המקום שאלין בירושלם י לו יר' גם כי אין מדרך העולם שיובל ההדם לטייל ברחובה של עיר מצד מה שכל העולם עוברים דרך שם הנה עב"ז הני אתהלך ר"ל הטייל ברחבה מצר זכות התורה ולה יעיק לי שום דבר והוא אומר כי פקודיך דרשתי - או יר' אינני הולך בנחיבות ובהורחות הלרות להיות כי רוב הדברים הרעים נעשים במקומות כחלה כי אם בדרך הרתבה ודבר זה למדתיו מתורתך שדרפתיה: וזרברה בעדותיך נגד מלכים הם הת"ח כי מאן מלכי רבכן: והשתעשע במצוחיך אשר ההבתי רלה בזה לכנין אל הדור המלוח אשר יהיה בירושלם יותר ממה שהן מהודרות בזמן שישראל בגלות: ואשא כפי וגומר יר' בידי ובכפי אעשה המצות וכש הדרום טעמי החקים ברבים כי ב' הדברים החלה חעשה חוחם חו בכת החת והחחת לח תעכב אל האחרת: וככחיבת הה"ר שלמה אלטוכטיםי ע"ה מלאתי כתוב ויבואוכי חסדיך ה' תשועתך כאמרתך הוא מ"שה ועושה חסד לאלפים וגומר י או יכוין אל אומרו והייחם לי סגלה מכל העמי ובו" כי בעחתי בדברך שאמרת בתורחך שאחה רב חסד ואמת י ואההלכה ברחבה יר' אחזר ואחפש בתבמת התורה הרמוזה במלת ברחבה כאומר ארוכה מארץ מדה ורחבה מכי ים: ואשא כפי הנה נשיאו/כפים הוא רמו אל ההדבקות בי' ספירות עליונות ולקגל השפע האהי ע"כ: דבר לעבדך יר' ע"ד הלא אצלת לי ברכה ויר'זכור איזה זבר להועילני בו על אבר יהלתכי לטשות לי טובות רבות ואני רואה הרבה טובה בשכנגדי " או יפורש ענין זה ביענין אחר והוא כי הנה כאשר יהיה איזה עני ממתין בפחח כדי שיתכו לו שום דבר הנה אם יקרה שיאמרו לו

בי אין להם מעות לתה לו הכה הוא אוג ר להם זכרו אם יש בבית דבר אחר ד"מ עלים או נרות או מלבוש או מעיל ישן ותכו לי מאחר שהמתכתי כל כך ולה אלך ריקם מביתכם והוא אומר זכור דבר

ואל תכל מפי דבר אמת י ואל תבדל משי דבר אמת כמו ויכל אלהים את מקנה אביכן תנאתי דבר אמת עד מאד בכל. הורחותי ובכל דיני שלא אכשל בהם יחלתי - קויתי: ואתהלכה ברחבה - בהלכה הרווחת ופושטת בישראל: דרשתי : בקשתי: זכר דבר : אשר יחלתני על ידי נתן הנכיח לעבדך: משפטיך מעגלם :

וָאַל־תַּצֵל סִפִּי דְבַר־אֵמֶרוּ עַר־

תורה השיר לעולם וער:

בְּלָבִים וְלָאֹ אֵבְוֹשׁ:

וָאָשִׁיחָה בְחַקִיךּ:

בַעוֹלָם'יִהוָרהוָאֶתנֶחָם:

<u>אַרווַתִּנִימֵרְשְׁעֵיִםעוְבֵי תּוֹרָתֶך: אַרַוּ</u>

וָמָרוֹת הָיוּ־לִי חָקֶּיךְ בְּבֵיַת כְּגוֹרֵי:

לָא נָמֵיתֵי:

תורתה:

נָצָרָרֹנִי :

בְּטִצְוֹתֶיךָ אֲשָׁרָ אָהָבָתִי:

ַדָרָשְׁתִּי: <u>נאַדּ</u>בְּרָהַבְּעַרהְיָּעִרּהָיף נְּנָיֶר

בַפַּי שֶל־מִצְוֹתֶיךָ אֲשֶׁרְ אָחַבְּתִּי

שחת מביח יסורין וחוזר מחמתך וסולת ועל כן אתנחס: זכרתי בלילה : בעת לרה ואפילה זאת היתם לי : עטרת ההולמת חותי לי לעדות ולזרעי הראוי למלוך בשכר שפקודיך נלרתי כך דרשוהו חכמי ישראל מלאתי לשמר דבריך קיום דבריך מה שיחלתני בכך אתה חלקי:חליתי ואשתעשע פניך בנשון חלקי יי' חמרה די פסו׳ ב"חב נפשי על כן חוחיל לו: חשבתי מן ד' מלין דרכי : הפסד מלוה כנגד שכר' ושכר עבירה כנגד הפסידה לפיכך ואשיבה רגלי אל עדותיך כי דאיתי שהיא הטובה שבכילן:

בום"ק כימן

מסרה

חרפי ג' וסי' ואענה חרפי דבר ואשיבה חרפי רכר : כאשר הייתי ואתנחם בימי חרפי בתרא נקוד חרפי קמץ חטף ושארא כחולם ניקתנן קמץ חמף ושוו ... ב"חב נחתניה ואשתעשע חר מן ר'פסוקי 'בא"ב מן ד"ר מלין וסי'בוס"ק: ז'נחמתי ב׳ וסימ׳ ואת נחמתי בעניי כי נה זַבַּרְתִי בַלַיִלָה שִּקְדְיְהְנָהְנָאֶשְׁמֶרָה אמרתד: ותהי עוד נחמתי ואסלרה: זרים ו'בא"ב ופי'גו"ט יכ"ע וד' בשאר קריאה וסי 'נמסר בסוף מלאכי: תורתך ט' בא"ב וסי'לעיל באות ה': זמרות ד'ג' 'באמרתך ב"ב וא' חסר דחסר וסימ' נמסר יינ גלייוחס' בשמואל ב'ריש סי'ב"ג וסיפרא סי'צ"ה: ח' חלקוב'ר פוסי

חלקייי' אמרה נפשי חלקי יי'

אמרתי לשמר דבריך: חנני מן חנני ומן אלפא ביתא רבתי עד סוף סיפרא חייני במ"ג חנני וסי' דרך שקר הסר ממני ' חליתי פניך בכל עת י פנה אלי ותנני:

> אכן יחייא באשנה חורפי שהיה מחרפני לאמר שאין ישועתה לי באלהים סלה באותה יוה ראוי לך לעשות להיות כי בטחתי בדברך ולא הרהרתי אחד מדותיך יואל חלל ותפרים מפי כל היום דבר אחת " שהוא הלימוד בתורת' תורת אחת " כי עד מאד תחיד יחלתי לידיעת משפטיך י ואחרי למדי תורתך לא אשכחנה בנקלה יבי אשמרה ידינות תורתך בכח השונור שלי תמיד בעולם הזה י ולעולסוטד בעולם הבא י ואתהלכה ברחבה בעולם הבא בעכר כי פקוריך שהם המשפשי דרשתי י ובחכר שאדברה בעדותיך נגד מלכים ולא אבוש כי ראוי לאדם להיות עו כנמר לעשות דצון אביו שבשמים או ובשכר כי זולת הדבור במצית . עוד אפשם בשעשוע ובאהבה וכשמחה וחהו אוחרו ואשתעשע במצותיך אשר אהבתי ואשא כפי אל השמים לברך ברכת המצו' קודם לפשייתן וזהו אומרו אל מצותיך אשר אהבתיי ואשא כפי אל אל לביך ברכת

התורה כשאשים נחקיך: וין וכר וגו'ר"ל זכור הדבר מוב לעבדך אבכי אשר אמרת לי שאיחלה ואקוה ע'י נכיאיך כתן ושמואלי וזה לשכר כי זאת היתה כחחתי בעניי בבורחי אנם ואגא בלחדי תוכתך נאמרתך שהיא חייתני כי לולי ביא הייתי מת מינון ודאבה . ולשכר כי זדים הליצוני עד מאד כשהייתי לוחד והוגה בתורתך בהיותי גולה הודי' היו לועני' וחתלוצצים כיי ונים כל דבריהם מתורתך לא כשיתי חכרתי משפטיך אשר מעולם ה' לעוברי רלוכך כסדם וקרח ועדתו ולכן שבתי בתשובה ואתנחם מעוכותי בי יראתי וולפפה אחותני בחשבי המשפטי כקמות מהרשעים פוזבי תורחך . ולשכר כי למידת חקיך הזרים להסתר טעמם היו לי כזמירות בכית מגורי במקומות אשר היותי גולה שם י חכרתי בלילה שחך ה' כשהייתי נעור בלילה ' והייתי מסכי' או במחשבתי לשמור תורתך - ולכן ואת ההבעחה מהמלוכה המתמדת היה לי להיות כי פקודיך

שהם המשפטים כלרתי תמיד אף כשהייתי גולה וכאה המלוכה לשופט לדק בטבמו: חית חלקי ובוחר כ"ל חכי אחרתי שבעילם הוה חלקי ה' ולא אחוש להיות לחלקי תעכיבות בכי האדם והעושר והכבוד ולכן אמרתי והשכמתי לשמור דברך . וחיליתי שכיך והייתי מתפלל אליך בכל לב - ולכן ראוי לך לחון אותי בחנינת הדעת והחנמה כדברך כי הבא ליטהר מסייעין אותו * וכשהיצר הרע היה דוחני אל הדברים הגופניים חישבתי דרכי וראיתי כי הדברים ההם הבל המה מעשי תעתועי ולכן אשיבה רגלי אשר היו כוחים אל הגופני מלכת שמה

לעבדך על אשר יהלתכי והכונה כי אם ה'לא ירצה לתת לו מה שהוא מבקש ממכו יתן לו דבר אתר והיישרתים אל עדותיך: על כל פנים כחמור: זאת נחמתי יר'הנה העני השוב כמת וזאת היא נחמתי בעניי כי ממקו'אחר החייתני והוא בהיות אתי אמרתך והיא התורה כי אפי' אתר המות היא תחייה את האדם וכאומ' דובב שפתי ישנים' א זיר' הנה העני הוא לריך אל שיתני לו וש כא מחכות יהיה ואני עני ודל ובכן בלד החייתני והות בהיות התי חתרתך ושישישות של של של היות של היות בל היות ולם לחיה לך ולת נחתהי כי לתרחך להושיעני חייתני כי על תתניתיך יחיה הלדם וכאומרו ישתח תשה בתהכת חלקו מה אני צריך לאהוב את התתנו ולכי ירא מדבר זה שתח לשם התונים ולה בתחבת חלקו תה הכי כריך כיואוב את שמומן איני . זהים הלילוכי עד מחד יר' התלוצלו בי מצד עכיו · זכרתי משפטיך וגו' יר' זכרתי משפטיך ה' מעכיכי העולם שברחת חותולמה שברה' אותו והחכמיכי ידעתי מה שחין כן במתנות בשר ודם כחמו למה שברחת החוולמה שברה' אותו והחכמיכי ידעתי שמתי דחוירי בהומר מעעשין כל מוו מב שיר בין בין מירות היו חקיך יר' אפי׳ בזמני הגלות זמירות היו לי חקיך בלילה שהיא זמן הלמידה זכרתי שמך ה' ואטמרה חורהך: אויר' לומר הנה העולם והוא אומר זלעשה אחזתני מרשעים עוזבי תורתך: העוכם והוח חומר זכעבה יונותני תו שע טבור בייני והבין בייני להידות עשייתן כי לא עם הארץ חסיד - ואולי כוכת כל האות הזה היא לרמיז אל הגלות ואל העניות הנחשל אל הלילה התורה נתקיימה ביינין אשר שמרחי המצות כאמור למעלה ולכן הוכרחתי לדעת למידת עשייתן כי לא עם הארץ חסיד - ואולי כוכת כל האות הזה היא לרמיז אל הגלות ואל העניות הנחשל אל הלילה התורה בתקיימה בי יען טטר שמו עי מתכנות היו לי חקיך יר' מחלק החקים איני מבין טעם והם לי בגלותי ושפלותי כמו זמר ר"ל מלוח אכשים מלומדה כאיש הלמ היל מחלק החקים איני מבין טעם והם לי בגלותי ושפלותי כמו זמר ר"ל מלוח אכשים מלומדה כאיש היה אמת ואינכו חש להביכוע "כ ב שונה מגורות וכו . ומניותי בעיב ותרו מי היי ביי ביי התרומים מל מי הביים לחיי הע"הב והוא הייחול שהבטחת בתורתך וחי פהם וכתרגומו זאת נחתתי בעניי יאמר הנם ובכתיבת הה"ר שלמה אלטכטיםי מלאתי כתוב זכור דבר לעבדך על אשר יחלתני יר׳ שאמרת לי שאיחל לחיי הע"הב והוא הייחול שהבטחת בתורתך וחי פהם וכתרגומו זאת נחתתי בעניי יאמר הנם צבעניבת ההיר שפנה מעשבשוטי מביות במו ביום במו של משני שביות בבני יהמר הנה בעת צרתיוענויי אתנחם בתורה שהיא אתרתך והיא עץ חיים והיא חייתני שהיא סבבה להרחיק מהמוחרי' המחליאים והממיחים בע"הז ובע"הב והנחמה היא שאם זאת התורה היא נותנת חיים אל הגוף שהוא נפסד בעבע לפי שהוא מורכב מדברים הפרטים הפכיים כ"ש לכפש האלהית שיש לה מהלכים בין העומדים ושתיף גדול עם התורה והמלאכים הקיימיםי זדים הלילוני עד מאד הוא ע"ד מה שאו"ל כי בקבר אשר זהו עליהם בקדרה שבשלו בה נחבשלו וכתרגומו מענין ויוד יעקב נזיד ולכןיר' פה באומר זדים לכוין אל האנשים העושים כל ימיהם כחגים והם היושבים חמיד על סיר הבשר או במקום הייוולכן הם מתלוזצים עלי בראותם אותי שאני מסגף את עלמי הפך ממה שהם עושים ואומרים שאני עוכר שארי וחוטא לנפשי ועכ"ז מחורתך המציה והמזהיר להתרהק מז המותרוצא נטיתי כי זכרתי המשפעים שינשית מעולם ר"ל בימים הקדמונים בדור המבול שהיו בעלי חמם ובעלי זנות ורודפים אחרי תאות המשגל גם זכרתי משפטי העם המתאוי'תאוה במדבר ואתנחם על סיגוף גיפי ועל ענייר ועב"ו זלעשה החותני מרשעים עוזבי מורתך שמא יטו אותי לדרכיהם י זמירות היו לי חקיך בצית מבורי יר' אשר היא מגורי חמיד והוא בית הכנסת ע"כד: חלקי ה' אמרתי לשמור דבריך הנה אתר הבחוב דרשוה׳ בהחצאו קראוהו בהיותו קרוב ויר׳ בהיותו קרוב אלינו והוא ע"ד אומר ואחם הדבקים בה׳ וכו׳ ואכי עושה כמעשיך מה אחה מקרב את הקרובים לף אני וכו׳ והוא ע"ד אומר ואחם הדבקים בה׳ וכו׳ ואכי עושה במעשיך מה אחה מקרב את הקרובים לף אני וכו׳ והוא ע"ד חומר ואחם בררכיו וכיי: חליתי פניך בכל לב ירי בין בהיותי שתם או ה"ו עלב: חשבתי דרכי וגנ' יר' כ"כ אני מלומד לקרב את קרובו לעבודהך עד שכאשר חשבתי ללכת בדרכי לשיבה רגלי אל עדותיך כדי לתיעילם למהשהם רגלי ואני לעולם מקיב את קרובי לעוברתך י או אולי כיון לאלפים תחום שבח:

חבלי רסעים עודוני - סיעות של רשעים שללוני כמו יאכל עד כך חברו מנחם ויש

לפוחרו לשון עוד כלימר נוספו ורבו עלי : טרט הענה : הוחך במליחיד ערם

הגיחי בהם בבחי מדרשים אני שוגג בהם וחיטא ועתה משנעניתי בהם תורהך

שתרתי שהמדרש מלמדני לסור מן העבירה . לכן אני מבקש מוך טוב טעם ידעת

תֶבְלֵיַ רְישָּעיָם

חַלַּינוּ יְתוֹנָתוּ

מוכמעם

למדכי טרם אענה לשון

שונה והוגה בבית המדרש הוא

יי' לחים השר יעשנה ער ועיכה

מאהל יעקב ער ברכמים ועוכה

בחלמידים: טפלו עלי שקר

זדים: חברו עלי פקר וכן וה**ט**פ**ל**

על עוני : טוב לי כי עוניתי ־

שנתיסרתי ועוניהי למען השוב

בפיר ושים חתר ים מל חתי כן

בעיני כשהייתי סובל ייסורין

כדי ללמוד חוקידכשהייתי לומד

תורה בלער: יריאיך יראוני

בטובה וישמחו כי כגמולי גמולי

שהרי מיראידאני ולדברדיחלתי:

ואמוכה עכיתכי . בדין עכיתכי :

כי שקר עותיכי כי על חכם

הרשיעוני מלא' אומר אני על

לבון פנים שחומר לו הבא על

חשת חיש מיתתו במה והוח לח

מסרה

ט עכדך ל'באתנחתא: ודעת

ד'ג'קמץ וא' פתח וסי'והיה אמונ"

עתך הסן ' טיב טעם ורעת "

הרבה חכמה: זדים ו'ב"אב וסי

ג"זטיכ"ע: כחלב לי ואימלרע

כחלב ואינין מן א"כ מן חד וחד

ב'בריש תיבותא ול' דבוו'וסימ'

נמסר במס' רבת' במערכ' אות

הכ"ף כס"ר: י' ידיד כל סיפרא

מ"ל במ"ה חסר וסי 'נמסר כסיפר'

סימ׳ ל״ב: יחלתי ה׳ ובעניינא

בא"ב וסימ'ואל תצל מפי דבר

חעה:

מדרך רעה וחשמור חוקיך

שוב עישית עם־סה מוכ לי כי שוכיתי וגו' טוב היה

אותי ולא התמהתבתי " מני יעכיר ועם ולשתור מכותיך " להתתלל מליד בברחי משכי אראלום במדתור כמו שנוית יברברו וכחזנה תורה ותבלי רשמים י עדדי חבשלום וחתיתומל: עיתוני שללו אתי בהכנסס בניתי בירושלם: תורתך שחתרת לאתקום ולח תטור חת בני שתן. לח שכחתי בשוכי לפלוד : מכית לילה אקים י בעת שורה וגם חחריכן: להודות לך על תשפחי בדקך - לנדק פלי חת הדין: חבר חני לכל חשר ירחוך בתו שבוית בחתרך לכלתי הסלכנו מחחיו: חשדקם שנחה החרץ . בשוני לשליך כחתרו תזויכו פלחים כחכיכו פחליתות מרוכנו מקיד . שקנינת כהם חק לכהנים לליים ולטניים: למדני שלח חטונה כחישן התרשתם ונתינתם שחתנטלכני חדם מהיננים:

נה משית עם מכרו . מיבני לתלכותי:

בדנרן י לעילם משמור לו

חשרך: טיב טעם ודעת לתדכי להשיב לחתיקורו התלחינים על התנות: כי ב זכ תיך החמנתים כי חני בס שלה ידשתי מעתם כזתנני שיש נוס טעס נכון התנם טים חענ: לחומו' עצ'ם החלעינים על בתבית לפוריעם טעם נהם: מכי שונני מתוד שחמרת ושנית ועשיתם כי פים מביוכם ובינתכם לשיני ועתט מערעד להתבינן בטעש שוני ומשוב THE PL 1100 110 Branchille **0**227 1.0 , ג גניין בטינתי לשבין כי החוב שין ניסוי לבבין זום דת וזבות צלבים בי אם ככוכם וכנשונם כי בַאים, רחר תשים התכנלות לע .מני על מריחם בחונדם בעם יונע וחידה י מכל חקים. מכי תורתך שע זינתיי שמת תורתך לשעשועי ידהר עת הכל על הלב בחוני התלתידים כשנתתי בה שתם נכין: ש ב לי כי טוית ב יח כנסעי לי בשף מהב כתנהג החלכים כאשר אוני בשניי הכינותי לבין, ו בתברים לחשן מלמה חודה ולם מענה חל קיון פתיון בי מתנם : טוכלי חירו פין ישהית שיך שמינרת והייתם קדושים בי קנים חני שכוה נקנה

אלהים ולדתותו : ניכינניני בביני חותי להשלימו באמו מית הכחית משרתיו ב בביננים בחורך חרחה חור: נישחיתו " כשירתו שבהתבונני סינתי השלתות המבוקם ישתחו שיקח להשיג כתונים ל בקיחותין שמתרת יחר ם כניי חליך: כי נדק חתה כדיק על כל סגח תלי בדבר לבולים וולטי כחתרתן לשכדן מתתו יכוחיני רחתיך נותים ולן תסים הרכנות מקבית בעליה: כי תורתך מתוועי וחוסיף בקשלחות מס חתים: יכושו דרים " משיקותל ושינשי בן גרם יסיתהם: כיטקר שותוני בחרתם חיתו ובחיורם חיו יוועתה לו בחלהים: חני משיח נפקוריך פקורי לישרחל בתשובתם חת מכיבתו בחחו וכן יעשה לו בתשונתי ונכן:

הקדושה והנוחיות. תחלתי

יופר יבשף שמם למנשים

ובשילט פוט כלכד:

ודיך הזמנעיים שכדה

טובי עבדן י דבק עם המם כדברך הטוב: טוב זה הטיב שאבקשעחה: טרם אין נויך לענות כי שונג היין: היתים שעברו על מלת ועתה: מבי בלא בקשה ומטיב למפיים מפלו כמו וחטפול על גיני דבר שלה עשיתי: טששי הין חבר לו ומעם שעשעתי כחשר הסהללה החכמה ושעשועי את בני אדם : טוב אם באו עינייים עלי שיבוחוכי ללמד הקיך חז טוב לי: טוב - אם תנהג חדם לעכות עלתו לקכות הון על כן מחלפי זהב: ידיך עשוני תקנוני וימהר לעשות חחו ויכונכוני לקבל הבינה: יריהיך יראוני - שלמדתי מלוחיך וטעם כי לדברך יחלתי שכל מה שחבזור עלי אני חפץ בו אפילו שתענכי על כן : ידעהי עניתני פעמים רבות: יהיי לנחמני שלא תינכני עיכוים רבים כאשר הבטחתני כי אפחד שאמות על כן החריו: יבוחוני רחמיך בעבור שחין לי שתשועים כי חם תורתך: יבישו : שרנו לעיות אותי מדרך ישרה ולחיכילו כי אני אשית בפיקידיך

חשתי זריזין מקדימין למצית: חבלי שודוני אין לו ריע והאומר שהוא מגזרת יהכל עד אין לו טעם וטיונו אם אחזוני חבלים כחבלי רשעים שהם ראויים לכא עליהם: חלות י על מחפטי לדקך י ברשעים: חבר יריאיך י שיראו ממלית לא תעשה: חסקך: והנה משדך מלאה הארן ונחסד שמעשה עמי חקיך למדגי

לפַהִירוּהָךְ: זְרָזִית וְלָא אָתְעַבְּבִית בּ בְּיִ עָרֹתְיָדְ: חַשְּׁתְיוְלָא הָתְמַהְתִּי פּ מוֹ מען לשוני אֿמרסך וכן יכר׳ לְמִיטָר פְּקוּדָיִהְ: סִיעָת רַשִּיְעַיָּא אַתְבַנְישׁר עָלֵי אוֹרַיְחְךְ לָא אָתְנִישִׁיתִי: ליחם עוֹרֶגִי הְוֹרָחַךְ לָא שָׁכָחְתִּי: חַצְּוֹת־ בפלגות לֵילִיָא אָקום לשַכּחָא בֶּדָכָּהְ י׳ יי׳ בֹיַלָּה אָקום לְחֲוֹרַנֹּת לֻהְ עַלֹּ מִשְׁפְּטִי כטוּל דינֵיצְדְקָה: חַבָּרָא אַנָא לְכָל ד׳ כֹּכֹּ׳ צְדְקָקְדִ: חָבֵרָ אַנִי לְכָל־אֲשֶׁרְיָרֵאֶוֹךְ יַר אַלין פִיגָּה וּלְנָטָרִיפִּיקוּדִין: פוּבָרָ יִי יָנָ מַלִיָּא אַרְעָא נְזֵיָרַתָּרְאַלִיף יָתִייִּטִּבָּא עברה עם עברהי היה בבייה. שפיר טוַם וכּנְדִינָא אַלִיף יָתִי אַרוֹם בפּיקוּדִיךְ הֵיפְיִינִי: עַדֹּלָאאִכְּתְנִיף יֹי יְ נָדַעַת לַפְּבָנִיכִי בִּמֹצְוֹתִיךְ הַאָּמָנְתִי אַנָאשָלֵי וּכְרוּן מֵימָרָךְ וְטָרִית: טַב י׳פּי׳ אָתִ וּמִיטִיב אַלִיףיָתִי גְזֵירָתָךְ: חַבָּרוֹנִיפִישָׁמְרֶתְּיִ: מַוֹּבַ־אַתְּחוּמַמִּיב לַפְּּתְנִי יִצְרָא דְּלִבְּהוֹן אָנָא אוֹרַיְיִתְךְ פִּיְרנוּבָןי :

יַעַלַי ישִקָּרָא זֵירוֹנִין אֲנָא בְּכָל לִיבָּא נּיוֹיֹבּוֹאינּ חַקּיך: טָפַלוּ עַלֵי שֵקר וְדֵים אֲנִי אַטור פּיקורָיִה: אָטַפָּש הֵיךְ תְּרֵב יֹי יִ בְּבֶלֹּ־לֵבֶי אֶצֹרפְּקוּרֶיך: טָפָּש הֵיךְ תְּרָב יֹי יִ בְּבֶלֹּ־לֵבֶי אֶצֹרפְקוּרֶיך: טָפָּש הֵיךְ תְּרָב לַבָּבֶם אֲבַּיַ תּוֹרָתְּךָ שִׁעֲשַׁעְהַּי: טוב־ לִי כִי־עַנֵּיתִי לְפַעוֹ אֶלְפַר חָקּוְה: טַב לִי אֲרוּם אָתְעַניֵית מָן בִגַּלַל שוב לי הוברת פֵּיָ**ה** מֵצַיּלְפִי דָאַלִיף נְוֹיֶרְתָּךְ: טַב לִי אוֹרַיֵית פּוּטָּךְ

תהלים קיט

לשכר מצותיה:

ולשכבי פקוריה:

יַבֶּרֶר: עַבֶּיְרֶהְיִהְנָה כִּרְבָּיֵרְר:

בָּלְאָה הָאָרץחָקיְרְלַפּרֵנִי:

פרם אַעָנָה אַנִי שׁנָגוֹעַתָּה אִפְרָתְךָּ

בִּן אַלְף בִּכְרִין דְּיַתַב וְסִימָא: אַיִּדָּף יַּיָרָכִינְכָּכֶּף: יָבֶיךָ עֲשׂונִי וַיְבוֹנְגָוֹי הָבִבינִגִּי אַבְרוּ יָתִי וְאַתְקִינוּ יָתִי תְּבַיִיגִינִי וָאֵלְמָדֶה מִצוֹתֵיך: וְרֵאֵינִי וַאַאַלִיף פִּיקוּדִייף: דַּחֲלָייִהְיָהָטוּז וישט בים פעם היי ידעתי עה כתבתי לך שלישים ולכי ראה יָתִיוְנֶיחְוּהוּן אֲרוּם לְפָּתִנָּטָךְ אוֹרִיכִית: מֹ כ״אֹנ יָדָעִית יָי ְאַרוּם זַכָּאִין דִּינָיךְ וּבְּקוּשְׁטָא יָהוָרה בִּי־צָּרֶק מִשְׁבָּטֶיָך וֶאֱמוּנָרה יָהִי־נָאַ חַסְרְּךָּ לְנַחֲכֵנֵי ָםגַפְתָּנִי: יְהֵי כְּרוּן חַסְרְהְלְנַחֲמוּתִּי ַ עַנִיתַנִי בְאִבְּרָתְדְּלֻעַבְּתֵּך: יְבֹאַוֹנִירַחֲבֶּיֵך הַיהַ מִיפְּרָהְ לָעַבְּדָהְ : יֵיתוּוֹ עָלֵירַחֲמָהְ

> ָּוֹאֵיםִי אֲרוֹם אוֹרַיְתָּךְ פִּיְרנוֹלְוֹיִיכַּנַתַּרוֹן יֹּיסֹי יֹּיוֹנ וְאֶחְיָתֻ כִּי´תוֹרָתְךְ שֻׁעֲשְׁעָי זְרוֹנִין אֵרוֹם עַל שְׁקְרָא עַוִּיתוּ יָתִי אַני אָשׁנוּר עוֹעַוּני אַשׁנּי אָשׁנּי אָשׁנּי אָשׁנּי אָשׁנִי אָנאאָנַיֵּליל

יראיך יראוני: כלתה לתשועתך : קדמתי בנשף י סתרי ומגני אתה: שעשעי ה' והסר בא"ב וסימ' גם עדתיך שעשעי י יבואני רחמיך י לולי תורתך י צר ומצוק האבתי לישועהך י וסימ'יצ'לג'ת י וא'בשאר קריאה ושעשעי את כני אדם:

תהילת ה תורת הסר

חשתיולה החמהמהתי יר' הנה למה שאני רוצה להועיל את הקרובים אלי על כן השתי ולא התתהמהתי לשמור מלותיך כי חפלתי להושיל לעלמי יען כי חין קרוב אל האד' יותר מעלמו ונפשו ולכן דמתי היותר מהרה שהוכל לשמור מליתיך כי לא ידעתי מה יהיה ביום מחר ומוטב שאהיה מוכן וכו' : - חבלי רשעים עודוני ונותר יר' הם מקיבלים להרע עמדי ולעשות עתי כמו שעשיתי אני בשינחי שתדתי מלח החבל להחיות ושני חבלי 'נהמית וחורתך לה שכחתי שאמרת בסיני הבא להורגך השכם להרגי: - חלות לילה אקום להורות לך על משפעי לדקך יר' על המשפעים אשר הט בין חדם לחברו : חבר הני וגומר יר' חבר הני לכל אשר יראוך בענין המשפטים וחינם מטים הותם והות בחומר וחתה תחזה מכל העם הנשי היל אנשי אמת ירמי אלי"ם וכו' ואומר ולשומרי ב קודיך יר' ולשומרי פקודיך שבקדתנו בתורתך ושפטו את העם משפט לדק לח חטה משפט וכו' : הסרך ה' מלחה החרץ יר' הסדך ה'מלחה החרץ במשפטים אלה שעליהם יוכה כל א' בשלו א"כ עוד הסר מחר תעשה עמרי והוא שתלמדני חקיך: ובכהינת הה"ר שלמה אלטוכטיםי מצאתי בחוב מבלירשעים וגומר יר' כחות של רשעים שללוני והוא מלשון חבל נביחים ומלשין בבקר יאכל לי ולח ליורשים ודיח מירת - עד ועם שגולו ממכו עכ"ז תורתך לה שכחתי ועם היות שהיה לי הז לשתוח יין כדי לכום ולישן כדי שהשכח רישי עכ"ז חלות לילה הקו להודו לך על משפטי לדקך שהז הומ בהמשפטי? החלה היו ממך על לרקה כי הבדן הממון הלילתני מאבדן הנפשות ולוה אני אז חבר לכל אשר יראוך כי בהכירי כי זה ממשפטי לרקך ולא אחוש לאגדן ממוני אני מבר להיוב שנקרא ירא שי"ם ע"כ: טוב עשית עם עבדך יר' יהי רלין שעוב זה יהיה עמדי החיד כי מעולם לא המרח להטיב לישראל וחזרת בך והוא הענין שאמר אח"כ הנביא ירמיה ע"ה אשר ידבר דבר בשם ה'וגו' ששוני מוכן לנלם וכמוכן המרו ישרחל ליתרו לכה אחכו והיטבנו לך כי ה'דבר טוב וכו' וכמי שביחרחיו בסבר סולת המנחה . או יר׳ לבד במה שאמרת לחת לי טוב הרי הוא כאילו בעשה בפיעל כי מעולם לא דברת על הטובה וחזרת בך וכו': או יר' טוב עשית עם עבדך דומה בדימה לענין הטוב שעשית עמדי עם דברך והוח ענין התורה שנקרחת טוב וכו' ולכן חילה פני ה' חלהיו ואמר לוטוב טעם ודעת למדני כי במצוחיך האמנתי וכל ימי המחמין הם טובים וכל ימי המהכלסף הם רעים א כ תו לי בהם טוב טעם כרבש למתיק: שרם ונומר יר׳ וערם חענה ואקשה ירשאל בדברי׳ אלה על לד החקירה והחפוש אני שונג ותב"ש כשהענה יעתה א"כ אמרתך שמרתי וממנה הבאתי רחיה לכל והות ענין חימר ויחמר הלי"סוכו' ויחמר הלי"ס כו': עוב חתה ומעיב יר' הנה למעלה אמרהי אהלי יכונו דרכי לשמור הקיך וכוכתי לומר שמלד החלאים אני מבין לשמור דבריך ממה שאני רוהה בהסובתרופותיהם וכו' ולכן אני מחלה פניך ה' שתלמדני חקיך עם טוביות ולא עם החלי והוא אומר טוב אתה ומשיב וגומר: טפלו עלי שקר וגומר יר' שבלו עלי לתת טעמים של שקר מארה ביתיאן שבין אל החקים אך אני בכל לב אצר פקודיך להיות' פקודיך בין אם יהיה להם טעם כראה הו לא יהיה להם טעם כי לפי האמת טפש כחלב לבם והו': טוב לי כי עוכתי יר'וכאשר עוכתי הבכתי לשמור מהי והלהה מה שלוות בתורתך על עניון הלרקה והוהרתך עליה בתחך עלה טונה והוא אומרך כי

אבן יחייא

וחשתי ומהרתי לא התמהמהתי לשמור מצותיך כן יפסוק המות יואף כי מבלי וכאבי רשעי עודובי הוא כמו עותוני כי אותיו' דטלכת מתחלפות י ור"ל כי הרשעים היו מכבידי עלי כאבים לעוות אותי מדרך הישר זהם לא יכלו לי כי תורתך לא שכחתי " ולא די כי כל היום הייתי הוגה בה כי גם חכות לילה סייתי קם להודות לך ובקום לימין על משפעי לדקך י ואעשה חבר ולא אדון לכל אשר ירחוך ... ולשומרי פקודך שהם משפשי צדק . ולכן אכא ה' מחשדך אשר מלאה הארץ משיך עלר חשד ללמדכי מקיך:

טית טוב עשית וגוח' ר'ל טובות הרבה עשית עם עבדך ה' כדברך אשר הבטחתני ושאלה אשאל מאדוכי אך הפעם ששוב טעם ודעת במצותיך תלמדכי למען אדע שעמי המצות •

ושאלתי זאת איניכו מפני היות לי ספק מה במצותיך - כי בהם האמנתי אמונה קיימת וחזקה -זהנה ידעתי כי טרם אענה לשאיל שאלתי זאת כי יהיהימן ויען איוב . אני שוגג וחוט' כי אין דאוי לבקם לדצת סודות החלך ובמופלא ממך אל תחקור . אבל מה אעשה כי עתה הביאני עד הלום אחרת אשר שחרתי ואוהב לשחור ולכן כספתי לדעת טיקרה וסודותיה ולכן אתה שהוא טוב ומטר אכא למדכי טעמי חקיך . בשכר שטפלו ונתקברו עלי בחנם על לא חמם בכפי זדים להטרידנה מהתעסק בעבודתיך. ולא יכלו לי כי אני בכל לב אצור פקודך. וטפש ונסתם כלב הכסת בחלב ולא כתנו לב לעכודתיך כלל - אבל אני שעשעתי בלחידת תורתך וטוב לי כי עוניתי בעחל ההתבודדות למען אלמד טעמי חקיך וטוב לי תורת פיך מאלפי זהה וכסף :

יוד ידיך טשופי וגומר כ'ל ידיך עשופי ככבד החלק הגופניי שלי השוה שבגופות ככראר העול השפל ויכוכמוני כנגד החל הנפשי שלי והשכל - ויען כי אני שלם בשני חלקי לא יהיה שלמותי והככתי לבטלה אלא הביככי ואלמדה מצותיך . וידיאיך יראוני כי יצן שלדברך יחלתי לכן השפעת עלי תכמה ודעת ולכן ישמחו " ידעתי וגו' הוא לידוק הדין על כללות הלרות שחלו עליו באומרו ידעתי ה' כי בצדק משפטיך שדכתכי בהם ' ובאחוכה עניתני ' ואכא אחרי הצדיקי עלי אז הרין שיהי כא חסדך אתי לכחמני כאיורתך לעבדך שהמודה ועוזב ירוחם . ויבואוני רחמיך להצילבי מצרותי ואמיה כי תורתך שעשיעי ובעבורה אכשוף החיים הארוכים למען יהיה לי זמן להשיבה" זיבושו זדים כי שקר ובחכם בקשו לעיות ולעקל דרכי מעל ה' מה שלא יכלו לעותו ולעקלו כי אני תמיד אשית בפקודיך . וכשיבושו הודים ישובו ויביאו אלי בוא ושוב יריאיך ויודעי עדותיך כי יבקשו להדבק בי לראותה טוב כונתי:

בנלל הדבר הזה וגומר שר"ל שגלגל הוא שחוור בעולסוכו' ברופן כי העוני האיר את עיני ואלה עפש כחלב לבס ולכן לא ידעו דבר מה: עוב לי הורח פיך וגו' פירשתיו בספר חסדי אבות · ובכתיבת הה"ר שלחה אלטוכטוםי ע"ה חצאתי כתוב ולי אני שלחה הכותב טוב טעם ודעת לחדני במצוח אחרי שבתחלה משיחי אותם בסבת האמנתי בהם לבד מבלי יודעי בהם שום טעם לכן טרם אענה יד" טרם שחתעםק בלמוד החצות והחקים יהחשפטים הני שובג ויהיה הענה מענין לענות בו ועתה אחר שנתעםקתי בלמודים אותה האמירה שאמרת ושמרתם את בריתי שמרתי . עוב לי תורת פיך ירי שלית הוחה מפיך ולה ע"י המצעי כלל ע"כ: יריך עשוני יר' חתה ה' חמרת נעשה אדם ועוד המרת בצלמנו כדמותנו והוא הומרי ויכונני וא"כ הינו מוהדין שהביה בצלם אל"ם ואהיה נמשה כבהמות כדמורק הבינני ואלמדה מלותיך שאוכל להקרא נברא בצלם אל"ם: יראיך יראוני יר' וזה יהיה באופן שיראיך יראוני ויביטו בצלם דמות תבניתי ושמחו באומרם בריך קודשא בריך הוא די ברא הדין יכו' כי לדברך יחלתי זהו נחינת טעם אל אומרו הבינכי ואלמדה מצותיך ויר' כי לדברך יחלתי בנחינת התורה ומאחר שיחלתי לקבל התורה ראוי הוא שאדע מה קבלתי: ידעתי ה' כי לדבר וגומר הכה להיות אמח כי כל מ"ש דע"ה כנגדו וכנגד כל ישראל אמרו לכן אמר ידעתיה' כי לדק משפעיך ועכ"ז אני רולה להבין אותם והם באמונה אצלי או כשעניתני אם בגליו 'ואם בעוני ואם בצרות כו׳ כי הו אינכי יכול להרכר בהסוכו׳ . ומהר"י טאיטלק ז"ל פי׳ שיר׳ לומר ובמה שעניתני הוא במה בבאמונה באו עלי משפטיד ודיניך ויסיריך כי הלואי שלא הייתי אני ראוי מלד מעשי הרעים אל היסירין ההם ע"כ: יהי כא חסדך יר' יהי כא חסדך לכחמכי ולהביאני לירושלם עיר קדשך כאמרחך לעבדך יר' כמו שאתה עתיד לומר ואחה אל תירא עבדי יעקב וגומר כי הכני מושיעך מרחיק וגו' ב יבוחובי רהמיך ולחיה יר' ואהיה מהווכים לוה כי תורתך שעשועי והתורה מהריכה את התיים: יבושו וזים כי שקר עותוכי ואו אכי אשים בפקודיך חכף בהיותי משיח בפקודיך ישובו לי אלק הודים להיותם יראיך ויודעי עדותיך:

ישובו : יריקיך - הפך הודי': זיהי : בעבור שהזכיר יבישו זדים ההפלל שימורה! יייושי שו אי

השם להיות לבו תמים ולח יבוש כמו הודים : כלחה לתשופחך ביהות ולפד כי מלשו הבים בים בים בים בים בים בים בים בים ב השם להיות לבו תמים זלא יבוש כמו הזדים : - כלחה לתשועתך ' - נהות זכעד כ' - מלגין זה שרעקה' יה על. יפחד מאויביו : - כלו ז' הזכיר הנעלם והיא הכפש ואחר כן הנרחה והוא העין ושעש - מי ט' בפוצין - בשומב

לממרתך גורתך: כי כנחד בקיטור: בעשן דרך משל והנמש' עור בשרו בי היש בייקוש ביישלים ביישלים

19 20도 21 21 개선 19 22

במוחו הכל בפינה פיני פי

למוחלים שבט לכשו

לזכרך יחלתי בחפרת כי

לתי מלחת לבעלטו חנה

חפקיד חתכם: הכו שוכר

לווערתן בחרבן פני

שחתרת וכב וקבנך כי הייתי

שנקש חעיר: לנטל מחנו

תורם ומכוח: חקיך יבת

כיון וישמחול ביודסים

חתי: שיחות חבר לם

ורחוקים מן במפת: כל

מכותיך חתוכה ' מכווכות

וחנילה שובתי פה דין

לפונית ולירוש נרנים :

ימדרביהם:

שהם קיימים על חותו החופן

משינתך. משנם כינורי

מטה החמונה והקיום שנתת

כוננת חרן : מחר מטחושל

עד המבלי לתשמטין מתדו

כיום י מך זה היום ממר במכיל לנשפטיך מחדו

ששנטת להשחית חת כחרן

משתיתם חת הזרן וכום

קנרו יעים החד בתכול בהשתתו' קור ומם יקין

וחורץ ויוב ולילה . וב ,כולם

וחוכם עוד נפונה: כי הכל

ענדין" השעים והחרץוכל

לבחם להיה ההשתכית בהם בפי פשפטיך .לילי תירתך •

השר תבליתה חיי שלם

שתשועד "לכחתכי מוער חיר

שעה: חן הנותי בעניי י

ברחיתי סיות יתי מטטים

וחיי נער . למילם׳ עם כל

בורות כחיתות פע"ח: לח

חשכח פקודין שחפרת

שיפו לנכנס לכל הדכרים

חשר הנני פעיד בנם היום אשר תכוום את בניכם: כי בס חייתני: כאמרו כי כוא

מיינס: לך חני בחות ברית מילס הושימני

סגורת החומות עם"ח: כי

פקידיך דרשתי" לכוכית

ולדרים ברבים לי קוורשפים

למנדני לכטל מתני תורה

ומצות לחשן נסיה לטסא"

שמפם: עדותיך מתביכן •

שלוית לה תמשה כשעשיכם להרחיקנו מהם פן ניקש

בם חתנם: לכל תכלם

לכל פכוון לתכלית י רחיתי

קץ" אשר בו יושג בתכלית:

רחנה מנותיך. חשר בה

צוה ה' ליעקב סביביו לריג

שהיה הרוב ורחנה התפשטת

: פשי קנה אנלכו: מה

הדורו חלילה כיבזה

קן חדט הרחשון: ותשמוד

חשר בושמים

לעולם ס' זכרן

ובדית מינה : לה זכחתי

במיכן רחזון :

יבשו במה ' יפחד שימים קתם פלי משבי על הלמנת

שינקס מהויביו! כרו קשור בחכני': יהי נכי חמים -

בפסיק העליון כי יפחד ניוועסשתינונו: לשעולם

מהשיהות - השר לא כתולתך לשלפה נכי שחום להזיה

הנה חלותי לעשות החינה והם כלח' להמשק נפפי

בשמים: לדור יש פוד עמוק פיתר בקטור ביני בפלבים

החרץ הכללים נכבים עלכן שעם תני בתהיעינין.

שנקודת החרץ היח נקדח הגלגל מתי משום ברודעים שפ

למשפטיך . הזכיר השמי' וההרץ נפורפך חשר שם בפוקים

משפטיך כדרך קורח חני הכיה' נהשיג' קיים ננחי: "שקד יעמדו יחדו: לולי" כנגד דור דיפיני: במפרם שהם ונו':

ודור לולי שעזרחכי בתורהך אז כפשם כלוני בנזירותיכם:

יאבדו כחשר פירתחיו: לעולם׳ שדות פין להתרחן שחם

עד: לך אניי דרשתיי לאות נששו: מבי קיים בשמי

מעסלאבדני מחיי עד או אוסי׳ שנפשו אוי לדור מור

יתנלו לי סודות עדותיך הע"פ נסס היח לדורודור במורת

לדור ודורי עעם ותעמד ננורו בזעות פע"ם

שלוית לח ישפך דם נקי: כל

ירדפו הקר עווכי עליהם

במטעי זמן מעע: כהסדך

עד היום עמדי: לעולם

דברך נלב : גזירוחיך עומלים

כי הוכיר למעלה כי דברו והם

שיכני שתי' לעולם נלבים ושוכני

העליון בראיות גמורות

והם עומדים כעבדים לעשות

משפטיך כדרך קורא אני הליה'

הייתי אוכד כדרך הנה רחקיך

התברר מה שהוכרחכי במלת

אבדתי כיכנגדה חייתני חיי

פקודיך לחות כישלך חני: ליי

להחבונ' עדותיך כיבכל רגע

שאין להם סיף על כן אחריו לכל

בלשוננו פעם רחשופעם פוף

כמו על שני קלותיו מקלה גבול

מלרים מקן שבע שנים חעשה

תכלה: לכל תכלה:

ישובו לי יריאיך י שפרשה הימנו סנהדרי כשנצטרי מאותו עון אף אם גרופ היא נתן שיגיו בה כל הניגע לה ינקה: כלחה נפשי היתה: כלו עיניי לופים תחיד עד כי כלו: כנחד בקיטור: כנחד של עור המתייבש בעשן - מתי תעשה י שחרחה בימי: שקר רְדפוני לשוא רדפוני אויבי: כרו ליי שיחו שלא כתורה הבאים לפסלני : `כל מלוחך אמונה ·

> מואבי ולא מואבית והם על שקר רדפו לאסרני: כמעט כלוני עמדתי על כוריי וכן לי קוו רשעים לחבדני מבח בקהל לכל תכלה וגו' . לסלסל ולפלפל בה וכן פתחת למוסרי: לכל תכלה : לכל סיום דבר יש קן וגבול אכל מכותי' אין קץ וגבול לתכליתה · מלאתי מחויבי תחכמני מלותיך על דואג ואחיתופל אמרו דלא אחיא להופה שמעתא אליבא דהילכתא לעול׳ סוד התור'בידישכן מכל מלמדי השכלתי מזה למדתי קלח ומזה

מסרה

למדתי קלת:

בלבי האומר לאביו ולאמו צפנתי כיהגדלת על כל שמך הקם לעבדך זיבאני חסדך ה חליתי פניך כלו עיני מה נמלצו לחכי . פעמי הכן . קרמו עיני אשמורות ' שש אנכי ' תען לשוני ל'אמונתך כל ליש'מ"ל במ"ז חס' ו' בליש' וסי' ותמנת יי' ישיב לאיש את צדקו ואת אמנתו : כי באמנה הם עישים : שמר אמני'י באמנתך ענני האמנים עלי תולע חבקו ' וא' חם' ו' בליש' ופי' והאמן ביי' ויחשבה : תכלהג' וסימ' אתה ייי לא תכלאי בר הקמח לא תכלה לכל תכלה ראיתי קץ קדמא ריי׳ כתיב א׳:

ייינש בפיקוּדִיך: יתוכון לאולפני דְחַלִּיךְ יַשַׁובו לִי יִרָאֹיֶךְ וְיִרְעֵוֹ בפקקיה: וַיִרְעִין סָהַרָּוותָן: יְהִילְבִּי דְּלָא כּוּם כלא הייתי אהיה בארן ואני פ עדיתיף: יְהִי־לְבִּי הַמְיֵם בְחֵקֵיף לְמַעוֹ בּנְוֵירָתָדְםּוֹבְנַלַלְדְּלָא אִבְּהִית: לא אַכוש: רְגִינָת לְפוּרְקָנָךְ נפְשׁי לְפּתִּנְמָךְ כָּלַתָּה לתְשוּעִתְרָּנפְשֵּיִ*י* לָרְבָרָךְ יְחָלָתִי: בָּלָוּ עִינֵי לְאִמֶּרְ חֶבְּי בֹּיִבְיִי אוֹרִיבִית: סְפוּ עִינַי לְמִימְרָךְ לְמִיבִּר אַימָתִי הְנַחֵם יְתִי: אַרוֹם הַ יִתִיהִיךְ לֵאִפֹרסָתִי תְּנַחֲמָנִי: בִּידְהָיִיתִי כְּנָאִר בְּקִישׁור חָקּוֹרְ לָא שָבְחְתִי: בַּמָּח־יִמֵר ניחנים זְרְנוֹלָא וְדְנוֹלָי בְקִטְרָא נִוֹירָתְךְ לָא אָתִנשִיתִי: כַפָּה יוֹבֵי עַבְרָךְ אֵיכִּתִי עבַבָּר מָתִיתַעשָה בְּרַדְפַיִמִשְׁפָט: בְרוּ־לַיוַדְיַם שיחֶוֹרת אֲשֶׁר לָאַ יֹביֹם בֹּמִי בְּחַלְבַי וִינָא: בָרוּלִיוְרוֹנִין שוחו דַּלָא פַּקּידְתִינוּן בָּאוֹרַיִיתָּך: כָתוֹרָתֶה: כָּל־מִצְוֹתֵיךּ אֱמוּנָה שֶׁקֶר בַל פִיקוּדָיִיךְ קוּשְׁטָא עַל שִקְרָא רָרָבּוּנִי עַזְרֵנִי: בַּמְעַט בִּלַוּנִי בַאָּרֶץ כ״כ כ״ה בְּרָבפוּ יָתִי בַעַעַרַנִי: בִּוֹעֵיר שֵׁיצִיאוֹיָתִי ואַנילא־עובתיפקריה: • כַּאַרְעָא וַאֲנָא לָא שַבְקִית פִּיקוּדָיִיךְ דַוּגָיוֹאֶשְׁמְרָה עֵרָוֹת פִּיך: לעולם הַיךְ חִיפְרָךְ קַנֵיםיָתִי וְאֶשוֹר סַהַרוֹת

כ׳ לאמרתר י״ב כליש׳וחס׳ וַפַיָּמֵ׳ צ יְהוֹנֶתְ דְּבָרְהְ נִצְבַבַשְׁמִים: לְדַר וָדר רָעַרְטָאיִי פַּתְנָמָר קַיָּים בשמיא: לבר ובר הימיינותה באסונטלב בולוני איראושואטר: אַתקנתא אַרְעא וַקיִיטָא: לְדִינָיןרְ לָמִשְׂפָּטֶיך עָכְרוּ הַיְוֹם כִי הַכַּל עַבָּרֶיך: לוּלֵי תְוֹרָרְךְ שֵׁיֵנִשָּׁאָנִי אָז סֹכּ׳ אֹנ ווֹסֹלָמְרִיוֹכְנָא אֲרוֹם בּוֹלְחוֹן עַבְּדָּךְ: אָתּוֹלֵי אוֹרַיְתָן פּרְנוּקי הִיבִין הוּבָּרית אַבַרָתִי בָּעַנייַ: ֻלְעוֹלָם לֹא ֹאֶ שְׁבַּחַ קְרָבְיָּאַנִי כּאַיִּשִּׁי כּ בְּסִיגוּפִי: לַעַלָם לָא אִרְגְשֵׁי פִּיקוּרַיִּהְ פַּקַרֶיף כִּי בָם חִייהַני: דילָרְאֲנָא אַרוּם בְּהוֹן קַיִּימְחָנִי : יבים בנים לא אמן כם יוי׳ צה הושיעני כי פקוריה דרשתי: ליקור פרוק יתי אַרום פּיקוּדִיהְ הְבְעִית: ָרשַׁעַים לֵאַבְּרֵגָי עַרֹּהֶיךָ אֶּרְבּוֹנָן : לְבָל־תָּבְלָהְרָאֵיתִיקֵץְרְחָבָהְמְצְוְהְוֹדְּגִינִי מִי לְּוֹתִי אַמְתִינוּ רַשִּׁיְעִיָּא לְהוֹבָדָאִיתִי מינים מרביים סְהִירְנִוּחָךְ אֶתְבִּיוּן: 🎤 לְבָׁלְ פַּרוּ דאִשְׁתָרֵי וְאִשְׁתַּכְלַל תַּמִיתִיםֵיפָּא בַּרְיִיא תַפַקיִרְתָּךְ לַחֲרָא:

שמעה מקן שבע שנים תשלחו והיפידו במב לכממרוו.נכי ור' משה אמר כי תכלה מגזר'וכל בשליש כמו מדה על משקל מחגר' ידיך :

אבן יהייא

זלכן אכא שיהי לכי ושכלי תחיד בחקותיך שאהחין כהם עם כל ודותה להסתד טעמה לחען לא אבוש בעילם הכא אם הייתי חושא במחשבתי באחד מהם:

בת כלתה וגו' כלתה מלשון ותכל כפש דוד וככספה כפשי לתשועתך בעולם הבא : ולדבדך מהטוב בעולם הזה יחלתי 💎 וכלו עיני חלשון כליון ענים לרוב הזמן אשר הוחלתי לאמת אשר הבטחתני בה בנחמה רבה י והכליון עינים הוא באומרי מתי תנחמני מהלרה אשר אני בה י בי הייתי בגלותי ככאד היכש בקיטור עשן האש" מפני יובש הצרות ועם כל זה אפי חוקיך שהם הורים שבמצות לא שכחתי . וכחה יחי עבדך הלא מעט ורעים הם ואם כן מתי תעשה ברידפי משפט וכקמה למען אראה כחיי ואכחם מכל אשר עשו לי כי כרו לי הזרים האלו שיתות במערות למען אפול בהם י והוא משל כי בקשו להדיחני מעל ה' ושאנשה אשר לא כתורחך באשר לא ככל מצותיך שהם אמוכה כי בקשו להחשיא לי במצות לא תעשה ובמצות עזה - ושקר בחנם דדפוני כי לא פעלתי שמחם דעה אשר על כן ינקשו הנקמה ולכן עורני . וכמעט כלוכי

מחדש ויפשרו י ולדור ודור באמוכתך כוכנת ארץ ותשמוד קייחת כי אף שתשתכה באישיה בשניהם לשדד המערכות מהשמים או טבע הארך עמדו היום וככל יום מוכנים לקבלם השתנות מה להיות כי הכל מעלה ומעד הם עבדך . ולולי כי יודע אכי כל אלה מתורתך שהיא שעשוער או אבדתי בעניי כי הייתי חושה שאין תקומה לכופל מה שלכן אעש' ההפך כי לעולה בעת צרותי לא אשבת פקודיך . יען כי בס חייתני ולא אבדתי בעוכיי . ולכן בהיות שלך אני ה' כי פקודיך דרשתי הושיעני מצרתי כי לי קיו רשעים לאבדני מהשתי עולמו' בהערידם אותי מהשתשה בתורת ה' . ולא יכלו לי כי תמיד בעדותיך אתכוכן . לכל תכלה ולכל חמדה ראיתי קן כי הזאב מאכל ומשתה והמשגל באחריתו ישבע מחמדתו. מה שאינו כן בתאות החכמה

תהילת ה׳ תורת חשר

יהי לבי תמים בחקיך וגומר יר' לעען אשר 63 יציטו בי יראיך ויראו ח"ו בצירתי איככה בצל'דמות אלי"ם כאשר הוא הענין לבלתי עושים רלונו יה שר בל היה נרחב ונחקק בפניהם וכו' רק ירהיך ירחני וישמחוכאתור: וככתיבת הה"ר שלפה מני בע סי מלחתי כהוב כרתרחך נעבדך הוא אומר חל תירא הברם אנכי מגן לך: ולי אני שלמה ששותב כאמרתך לעבדך שחמרת מלאתי דוד עבדיוגותר וכתותי תפכיו לריו וגיתר י יבוחוני רחמיך וחחיה וגומר והתורה כיח נותנת היים כאומר ומי בהם ע"כ: כלתה לישועהך נפשיונומר הנה בחומר לדברך יחלתי יר ע"ד ועהה מה קויתי ה' הוחלתי לך היא כלומר מה שקויתי ה' וידעתי כי חוליאני מצרותי הוא יען כי תוהלתי לך היא כביכול כי בכל צרותם לך צר והוא חומר לדביך יחלתי: כלו שיני נאמרהך וגומר יר' ע"ד לה עת בה בית ה׳ להכנות וכמו ששמעתי בו שיר׳ עדין לה הניע העת השר יהשר בחותו העת מתי יהיה העת שיבנה ביתה' והוא אומר כה כלו עיני להמרתך להמר מתי תנחמני ומתי יהיה עת בית ה' להבכות ואין צ"ל שכלו עיני לררות עת הרבכות בעלמו והוא אומ'ל ימרתך לרמ' מתי תכחמני: כי הייתי כנחד וגומר הוהשב הל הומרכלו עיני לחמרתך ויר' הנני בכל יום מתפלל הליך על זה וכסית בעכן לך מעבור תפל זעד מתי עשכת בחפלה עמך שמלד הוחו העשן כלו עיכי זנהייתי כנאד בקיטיר ולא מלחתי לי מכהם אחר כי אם חקיך פלא שכתתים והם ינחמוני כי אומר אני אל לבי מי יודע הם יש לדבר זה סוד בעיניו ית' כמו שיש לחקים החלה שעתה כראים זדים בעינינו וה' היודע טעמו של דבר: כמה ימי עבדך מהיוגומר הנה כדי להגזים הענין אמר שאפילו שכל ימיו יראה בעיכיו משפט רע ברודפיו לא יהיה די למה שהם ראויים אליו מצד בודל רשעם: - כרו לי ובומר יר' אשר לא כתורתך שהיא מצוה לקבור את המה ולא לקב ה את התי והם מכוונים לקבור אותי במיי וא"כ בכמה זמן אוכל להכקם מהם כל מצוחיך אמינה יר ' עיקר הכונה בכל מצוחיך היא ההאמנה בך ואלה הרשעים אין כוונהם כי אם לרדוף אותי שאלך אחרי שקר א"כ עזרכי : – כמעט כלוכי בחרץיר' ולאשר כמעט כליכי באוץ הייתי יכול לשכוך את דמם בארץ בדין ולא הייתיירא שתאמר ארורה האדמה אשר פלתה את כיה וגומר ועכ"ז לא עוכתי פקודיך שהמרת לא תרצה וגומר וכמו שפירשו המפרשים: - כהסדך חייני יר 'כהסדך הייניוהוא יהיה לי הפך ממה שהם כרו לי שיחות ואשמרה עדות פיך שאמרת כי בחד' שאד'מודד בה מ דדין לו: ובכתיבת הה"ר שלמה אלטוכטוםי ע"ה מזאתי כחוב כלו עינילאמרהך הוא מ"ש הכחו" ויהמר אם שמוע השמע לקיל ה' אלהיך והישר בעיניו העשה וגומר כי אני ה'רוכיך לאמר מתי תנחמני מעולבי ומחולייכי הייתי כנחד בקיטור חט"פ שיבש בופי ר"ל לחית בופי עד שהייתי כמו - פבל נד: פחד | שלח נות הנאד החלוי בעשן שהוא יבש בתכלית היובש ואו אני אומר כמה ימי עבדך שמא מכובד חוליי אמות היום או למהר ולא ארהה גקמה ברודפי אשר חפרו חפירות ללוכדני ולהמית אותי אשר לא כתורהך שלחבת בה ונקי ולדיק אל ההרוג . כמעט כל ני בארץ ר"ל בדבר קל ומועט הייתי כלה

מנחת ערב

משבתי דרכי ובו׳ חו"ל שחחשנה שובה הקנ"ה חלרפה לחמשה וגם אחרו ששכו כסיעות יש כשה זרס תפים הליכוחו לפס מלוה ח"ב שתים חסרים הנה חכדי ה' החי חשבתו בחני נקבל בנו מל המחסבה והכ' דרכי שנמ בדרך חשר הלכתי אל עדותיך חכועות ים: השה מני כחו ל חין מהמיצין הח התצות הלח חיד שתנה לידני יקיימנה י חבוך ה' מלחה החרן כשכחל . קביה לחסד ואמר יברא וע"כ עילם רבי וננה וו"ם חכדך ה' שהימ ברתה בתלכה במידב

בארץ בארבם את כפשי לקחתה מאחרי ה' כהטרידם אותי מהטיון ועם כל זה אכי לא עזבתי פקודיך ולכן אכא כמשדך חייני הפך כוכתם ואשמרה עדות פיך על כרחם: למר לעולם ה' וגו' ר"ל לעולם ה' דברך כלב וקיים בבריחת השמים כי לח ישתכו ולח יתהוו צא תשתנה בכללותה כי היא מרכז השמים הסובבים - ועם כל קיימם למשפטיך שתעשה

שרחבה ממתיך מאד ואין לה קץ ותכלית:

בידם לולי עורתך. ואשתרה עדות פיך הוא אככי ה' אלהיך התורה על מציאותך ועל הייחוד ועל החדוש ועל הגילחה ועל השכוע של השכר ע"כ: לעולם ה' וגומר יר' ע"ד מה שפי' המכרשים בידט כוכי עור עון היושמו טענוט בן היים בידט בול יור' לעולם ה' דברך נלב וכו'שאתה ה'תראה בהם ותשפיע עליהם ותגזור בהם מה שחרלה וזהו דבר שאין מי שיכחיש אותו ואפילוהכופרי'בהשגחתך. במ"שה מי כה' אלהיכו המגביהי לשבת המשפילי וכו' יור' לעולם ה' דברך נלב וכו'שאתה ה'תראה בהם ותשפיע עליהם ותגזור בהם מה שחרלה וזהו דבר שאין מי שיכחיש אותו ואפילוהכופרי'בהשגחתך בת שה מי כה חפשינו שבני של של של מו שיהיו אם דור טוב או דור רע יש להם אמוכה בך שכוכנת הרץ ותעמוד מלד השבחתך עליה וכשם שוה יודו יודו ג"כ כי למשפטיך עמדו היום בין מובשבים למו מושבים בשתים ובין היושבים בארןכי כלם הם עומדים למשפטיך ואוויך ואתה ה' משגיח עליהם אם לטוב ואסלרע ואפילוהיום הזה שרואים אדיק ורע לורשע וטוב לו וכו' הטמיטובין היוון בבין היוטבי טבנות בית בחלים תשגים בחלה כי הכל הוא דבר אחד בערכך ה' ולולי תורחך שעשועי שהיא מלמדת אותי את כל זה יצאתי למיכות ח"ובאומרי למה כי הכל עבדיך אם יושבי השמים או יושבי הארץ ואם תשגים בחלה כי הכל הוא דבר אחד בערכך ה' ולולי תורחך שעשועי שהיא מלמדת אותי את כל זה יצאתי למיכות ח"ובאומרי למה כי הכב עבדין חטיוטבי השם טיוו יוטב שווי וחלים כל טוב: לעולם לא אשכח פקודיך כי בה חייתני יר' וידעתי שאם אשכחם שכחו כן חשכחני יותר ויותר למקרי העבע מה שאין כן. צדיק פמוני יהיה עני ורש והרשעים האלה בתיהם חלאים כל טוב: לעולם לא אשכח פקודיך כי בה חייתני יר' וידעתי שאם אשכחם שכחו כן חשכחני ותכיתני יותר ויותר למקרי העבע מה שאין כן בדיק שמוני יהיה עני זו ש וא שעים התכיר בת שב בת בל בל החותי בי מלד היותי עושה פקודיך הייתי שת מלד מקרי הטבע וחיותי בא אלי מלד השנחתך בפרטים העומדים בארץ: לך אני הושיעני עתה כי אני מושפע ומושגה מאתך להחיותני כי אלולי אתה ה' המשגית בי מלד היותי עושה פקודיך הייתי שת מלד מקרי הטבע וחיותי בא אלי מלד השנחתך בפרטים העומדים בארץ: לך אני הושיעני בתום ביות מושעם ותושבת של מלו במין החיות כדרך כל החרץ אני ג"כ מושגח מאחך עוד השגחה פרטיח והוא אומר לך אני ויר' לך אני בפרטות וא"כ הושיעני כי פקודיך דרשתי יואני שמעתי בוה שיר'הכה מחחר שחם יצחו ישרא מארצם יהיה זה על הבעול תורה ואכי פקודיך דרשתי א"כ ראוי הוא שחושיעני ע"כ: לי קוורשעים לאבדני יר'עשו המצאותם לשאהיה כהבד בעניי בראותי את עלמי עם כל לדקוחי בחוך בור הרעה אך אני עדוחיך אתבוכן: לכל תכלה ראיתי קץ יר' אין מי שיכחים כי לכל דבר מן הדברים הכבראים אלת המלאכים יש להם א' מג' פנים אם להיוהם כמי הקוים אשר יש להם אורך מצוייר בשכל לבד או שיהיו כמו השטמים שיש להם אורך ורוחב מצוייר בשכל ואין להם עומק או שיהיו בעל בוף ויהיה להם אורך ורוחב ומוחים שיש להם אורך ורוחב מצוייר בשכל ואין להם עומק או שיהיו בעל בוף ויהיה להם אורך ורוחב ועומקובכל איזה אופן שיהיו יש להם קנה של כל פנים אחרי היותם בעלי תכלית באורכם או ברחבם או בעומקם כי על כל פנים לאותו האורך או הרוחב או העומק לריך שיהיה לו קנה אך מלוחך היה רחבה מאד עם היוחה מצוה א' ממצות ה אשר תעשיבה בידי האדם פה בארץ ומנעת עד לשמים שהכל אחוז בה . או יר׳באומר לעולם ה׳ דברך כלב בשמים לומר הכה דבר הישועה אשר היא דבר ה׳ כאומר לדברך יחלתי הוא ב״כ דבר כלב בשתים אשר הם כשל ה'כאו' השתים כשליוכתוב בתורתך כי יד על כש יה ולדור ודור אתה ממתין ואמונתך היא בהם שאם יהיו טובים היום ובקולך ישמעו יהיה כן שלאותו הדור שיהיה טוב כיננת ק זולת הבריחה אתן ישראל וחעמיד על עתדה אם יוכו לוה והנה הם לתשפטיך עמדו היום והם בעת מאמינים באמונחך כי כלם עבדיך ומבקשים לעשו'רקונך וכל א'מהם אומר לולא חורהך שעשועי : הֵיא שִׁיחַתֵי

שיחה ליו כל שיחתי היתה בס: כליתי רגליו מנעהי בנון אשר כליתני היום

מבוא בדמים: כמללוי כמתקו: כר לרגלי דבריך: כשאני בא למורות הוראה

אני רואה בחורה והיא מפרשת אותי מן האסור כנר המציל את האדם מן הפהחים 👱

נעניתי זו נעשיתי עני ושפל כמו לעמת מפני וענה גאון ישראל בפניו הירגם יוכת 1

מאיבי תחכמני

וימאך ועני חשוב כמת לפיכך

חייני כדבריך: נעניתי : חולי

הוא שמטרף את הדבת ושמר

ענית בלשון משנה: נדבות פי -

דברי רלוי שפי מתנדב לך כב

כדבה לשין וצון הוח: כפשר

ואע"ם כן הני תורחך לת

מסרה

מ'תורתך ט'בא"ב וסימ' גמסר

לעיל באות ח'י השכלתי ב' חד

כתי' סמ"ך וסימ' הנה הסכלתי

ואשגה הרכה מאד' מכל מלמדי

ארח רע כלאתי רגלי

שכחתי:

לעולם

מודי מהנתי תורתן החלק העיוני הניתו אהנית האל יתניך ייזני: כל היום היו פיטתון כחתרו ודברת גם בשנתך נכיתן והלכתרוכו: יותר תדוקב ומחיתיםל. תחבחני יוליתיך כילתילם בפתר ובגלוי ב סיח לי - חורתך הנו לדבר בה לח בדוחג וחחיתיםל שלח כיתה תורתם חלח לתיני השם חן הושה ולחיד להתחור חבל חלחדי יותר חבל חלחני בשכלתי ווה כימדיתן שיחהלי . שחתרת הזחר לן כן משכם חת הדברייום, יסורו תלבנך ובהיו' כלהי תה שהשכלתי היסותי להוכיל בחופת המנם הנכדל וכחמרם ול אס אתע כישן תאת בכחד ז מז זנים אתביכן "מער משחר מכיני קדור כי פהודיך ברתי" להעתיד תלמידים זכבר שתרנ ותתלתידי יותר מכלם: מכל חורחרם: מהרהורי עברה: לפעו משתור דברך שחתרת ולח תתירו חחרי לנככם וחחרי פינינם למתן תוכרו מת ופטיו לחסרתי בשנפל ספן בדין לח סרתי מתה ית זתט מגלו ווה בי מתם הייתני וקחת ושלית לח חסיר יתין ושתחל מה כי כוד כיולמו לחבי הכרחי כל תחלוקה מביכינו מתריון י שמערת שכלו מל השתט חשר יהיה ביינים פהם מזכז לפיי שלח לעניתי הם בהחני לרה כדון אחר כל ב"ד חכל יהיה ונעניתי בעינוי' חייני כדברך יפחם בדורו בזתוחל בדורו: ספקודיך "שחמרת הלך חחר חשר יעשה חותם ההדם וחי ב"ד יפה: חתכונן שרחוי לנטת אל הסנרח היוהר

ככוכה אף פל פי שתפיה מפשרית חיזו סברה רחוקה:

על כן שנחתי כל חורת שקר :

דקדוקי עניות בלתוד ושביי דקיקי:

מה - אוהב דבר היא שיחתי - מאויבי תהכמני : כל אחת ממלותיך כדר' בנית לעדה עלי שור יותר תחיבי: מכל יותר השכלתי מכל מלמדי בעבור כיכל שיחתי היא תורחך והכה היא תלמדני יותר מחשר למדוני מלמדי: מזקנים אחבונן: ייתר מהזקנים כי פקודיך נצרתי מנעורי: מכל לה כלחתי רגלי בעבור פחדי מרעה

אבן עורא

שתהיה לי רק בעביר לשמור אמרי פיך: ממשפטיך הטעס ָטָה רַחִימִית אוֹרַיְרָךְ כָל יוֹכָא הִיא º בּיּהֹבּ הוריתני עד שלח סרתי: מה שותי: יִתִּיר מִבְעַלֵי דְבַבִּימִחַכְּטָה כמללו ז' מלה זרה ופירוש מתקו יָהִיפִּיקוּדְיִךְ אַרום לַעַלָם הָיאַבִּילִי : יִּישׁבִּילִי בָּילְעוֹלֵם הִיאַ־לֵי: כי איככו מגזר׳ תליך ומלילה כי מָבֶל מְאַלְפִּי אַבְּבְלִירת אֲברום־מִקְיבִּייִם שְׁלַבְּיִרה שְׁבִרום־מִקְיבִּייִם שְׁלַבְּיִרְ שִיחָרה בכפיחמיד הרבה נסתכנתי סְהִיְרְווֹהָךְ שׁוֹהָא לִי: מִן חַבִּימִיִא לִי:כִּזְבְנִים אֶהְבּוֹנָן בֶּיְבַּקְרִיךְּנְצְרְתִי: ק בסכנות רבות קרובית למיתה כמו מליץ מקים ואין המ"ם שרש בם מלילה כמו מריבה ואיןהמ"ס מהשרש על כן נמלכו מלה זרה אָתְבְיִין אֲרוםפִּיקוּדִיךְ נְטָרִית: מָבָל מִיוּ יִמְרִי מִבְּל־אָבַח ֻרָע בְּלָאֹרְיוֹ בַּגְלַיְ לְמַעוֹ כי הוא כמו נפתחו נשמרו כדברו יהמ"ם מן כמללו שרש אוֹרַח בִּישָׁא מִנְעִית רִינְלָי כִּן בִנְּלַל "נחס" אֶישְׁכֶּר דְּבָהֶך: מִמְשַׁבַּמֵיך לא־בַרתִי כאח' מאלה פחחשמר כילא אָטוֹר דַבָּרָייִךְ: מִן דְּנָיִךְ לָאֹעָרִית ' י בִי־אַׁמָּח הוֹרֵתְנִי: מַה־נַמָּלְצוּ לֵּחְבִי תבא אות אחר כ"ון נפעל רק מן אַרום אַתְּאַרְפַתָּנִי: מָה חַלִּין לְפוֹרָנִי "ייים אָפָרָתְהְ פִרְבַשׁ לְפֵי: השרש פ"ה פעל על כן נחללו מלה זרה על כן יש לפרשה כמו מימרור בַּסִימון יַתִּיר מון דוּבְשֶׁא מתקו ויהיה הטע' כפול כמשפע לַפוֹמִי: כִפּיקוּדָיִיךְ אֶהְבַיַּיוְ כְּטוּל כ"ן פי"רש לי הח"כם שיחי'ה כיי"ג חמ" הַיבִנא כָּנֵיתִיבָל בַּר נַשׁדְּמְישַׁקַר: והחסר מלת מטעמי כי הם בכח ַהַיךְ שְׁרָנָא הַ יִּבְנְתַנָּא לְרִינְּלָי בַּבָּרָיִיךְ הפיעל: מפקודיך: בהחבוכני ונְהוֹרָא לְכַבְשִׁי: אוֹמֵיתִי וְקַיִיִּמִית יְיִאִייָּהְ מִשְׁפְּמֵי צַרְקְךָּ: נְעַנֵיתִי עַר־מְאָר סוד הפקודי' הנטועים בלב הם הסירוני מאורח שקר לָמִטֵּר פִּקּוֹבֵי זַבְּוָוֹתָךְ: אִסְתַּנְפִית עַר יֹי בּיי זַּיְתְנָי בְדְבָנֻדְ: נַדְבָוֹת פִּירְצֵח־ כתו לאורו אלך חשך בלי מכשול והנמשל הכבוד בַּרָיָרא יָיָי אָסִייָרִי הֵירְדַּבְּרָיִרְ : המאיר כנר: נשבעתיי כמו חשבע כל לשין ויש חומרים על וָדִינָרְ אַרִיף יָתִי: נַפִּישִׁימִסְתַּכְנָא עַל ברית חשה והת אשר איננו פה נַב יָבַי תַּדִירָא וָאוֹנַיִּתְן לָא אִתְנְשִׁיתִי: הו היה בכח ועתה במעשה

בְּת־צִתְבְתִּי תוֹרָהֶ,דְ בָּל־תִיוֹם

מפקוריה אָרְבּוֹנֶן עַל־בֵּן שָׁנַאָרִתיי בָּל־זּאַרַח

נר־לְרַגְלִי דְבָרֶן־וֹאוֹר קה השכלתי קרמא כתי סמ"ך לְנְתִיבָתִי: נִשְבַּעָתִיוָאֲקַיְמָח לִשְמר

נָאַיָהוָהָ וְסִשְׁבָּטֵיְהְ לַמְּרָנִי: נִסבָתָא דָפומִי אָתִרְעִי כְּדוּן יָיָ מֹ׳ הֹ׳ נַבְּבַפַי תָמֵיר וְתוֹרְתְּךְ לָא שָׁבָּחְתִי סדרו

נשכעתי ואקימה - ואשאפה פי פערתי י ואשוע קרמתי בנשף ואתקוטטה ראיתי בוגדים י ואהבם שמרה נפשי עדתיך וסימ' זו' הנפ'ט ר"ש:

בהם: כדבות י הטע'להרבות תפלה אולי תרגילני משפטים: כפשי י אני במקום מסוכן במו ויש' נפשו בכפו:

אבן יחייא

תורת הסר תהילת ה׳

מה אהכתי ונו' ד"ל כמה אהבתי תורתך . כי כל היו היא שיחדי ולא אקוץ בהתמדה : כדרך הדברים הנמצאים תמיד אצל האדם שנפשו קצה בהם י והנה אהבתיה כ"כ כר אפילו מאויבי אראה להתחכם במצותיך כי אשפיל את עצמי לשאול מהם דת ודין יולא אחוב לבזיון כבודי מסני אחבתי לתורה " כי לעולם היא לי המדה הואת להשכיל וללחוד מכל מלחדי יהיה מי שיהיה " כאשר עדותיך הם שיחה לי ואחלא בהם ספק . כי תכף אלך לשאול תשובה מקשיי וכן כאשר פקוד ד שהם המשפטים כלרתי מוקנים אתבוכן כי אלך לשמש החכמים הוקני שבשער הבית דין בדי ללחד ממעשיהם הפקודי כי גדולה שמושה יותר מלחודה ימכל אורח דע כלאתי ומנעתי דגלי למען אשמור דכרך אשר צוית להתרחק משכן דע ומהרשי י ומחשפטיך לא סרתי כי תחיד שפטתי בהם לעניי עמך כי אתה הורתני בתורתך לאחר צדק לדק תרדוף ושפעו את העם משפע לדק . וכמה נראים הלציים ומתוקנים כל אחד מאמרתך כשאקרא על ספר תורתך. והם מתוקים לחיכי יותר מהדבש שנא בפי ולהיו' כי מפקוריך אתכוכן ואתחכם ועל כן שכאתי כל אורח שקר שמטפש לב האדם י ואוהכ פקודי תורתך:

בון כר לרגלי ונו' דבר תורה היא ככר המאיר בלילה במקום השמת הרגל כשילך האדם בחוץ על משענתו מהכרי והו' אור לנתיב אשר ירלה ללכת בו כי אלמלא האור ההוא לא היה יודע באפילה להבחין בין הנתיב החולך לביתו לנתיב החולך הפכו - וככה התורה היא מורם הדרך ללכת אלגן העדן ועץ חיים הוא למחזיקים בה כי לא יתעו הדרך ההוא ובתמכם בה ילכו ולא יעפו עד אשר ישינו האוש' האחרון י ולכן נשבעתי ואני רולה לקיים שבועתי זאת לשחור משפטי לדקך יטן כי הם כנד לרגלי . ויטן כי נענתי ונכנעתי טד מאד בטרדו' האויבי' המונעים אותי מלשמור תורתך . לכן אכא חייני כדבריך ותן לי חיים ארוכים למען שהזמן יספיק להוצאת האמת . והנדבות מפי שהם התפלות והתהלות רצה כא ה' ומשפטיך למדכי . כי נפשי בכפר תמיד בהיותי כרדף מהאויב . ועם כל זה תירחך לא שכחתי :

שינמה מהכחם אני אן אבדתי בעניי ולעולם לא אשכח פקודיך עם כל מה שיעבור עלי מן הצרות וח"כ לד הני הושיעני והבה הזמן שיהיה הכסא שלם י אויר' באומר לדור ודור אמונתך כוננת הרץ והעמוד לומר כי בסבת חמונת ה'העולם מחקיים וכמו שהמר התנה וכו' י חו יר' ע"ד מ"ם הכתוב מלחמה לה' בעמלק מדור דור יומלחתי בחוב למשפטיך עמדו היום יר'כפי המתרגם שהמר לדיכייך קיוו יומנה שינם שהכתוב המר היום הוא ע"ה תרגם יומנא לומרע"ד ויהרגו ימי דוד למות שהימים בעלמם היו טובים והיו רחוים למות וכו' וכן ע"ד למה תמות בלא עתד וכו' וכן מצחתי כתוב שחות למשפטיך עמדו היום ירמיז לשמש בגבעון דוסוכו': לולי הגרתך שעשועו יר׳ אם לא שאני משים עלי לבי שאני לומד ומשתעשע בתורהך אז אבדתי בענייר"ל כאשר אני מביט בעלמי ואכי רואה אותי עכי הבינה והשכל הייתי כאבד ולה הייתי לומד עוד אך להיותה תורתך אכי חוזר ולומד - ליצולם לא השכח פקודיך כי בם חייחני יר ע"ד הוז"ל חש ברחשו יעםיק בתורה כו' או יר'ע"ד אוו"ל וחי בהם ולה שימות בהם : או יר'שמיום שיצא לאויר העולם כתגדל בהם ע"כ ז - ובכתיבת הה"ד שלמה אלטוכטוםי ז"ל מלאתי כתוב לעולם ה' הנה אלולי שהכריחו סדר האלפא ביתא היה אומר ה' לעולם דברך וגימר ויר' הראיה על היותך המהוה את העול'הוא היות השתים קיימי'ובתו כן היות בעולם דור אחר דור וכמו כן מה שכונכת. ארץ על האורר והמים סובבים אותה תמיד ומטבע המים לכלות את העפר ולכן למשפטיך עמדו היום כל כבראידירחב' מצותך מהד הוא מה שלוה ה' ואמר הנכי ה' אלהיך כי היא צריכה להצעות רבות ולא ישיג אותה אהד מכי אלף ע"כ: מה אהבתי מצאתי כתוב במה שאכי מדבר דבור אלהי לכן מצד התור׳ ים לי שיחה נבדלת משאר השיחית : הו יר' כשאני מדבר בלשון הקדש איני מדבר אלא גאותו הלשון הכתוב בתורה מרוב חביבי בה וזהו משו"ל שהכילושיהתן של ת"ת לריכה הלמוד - מכל מלמדיוגומר פירשתיו בספר חסדי אבות: מזקנ ס אחבונן וגימר יר' יען כי הפקודים ההם בעשו תלאכים לי ולהיותם מלאכים למדו הדבר מכשמותיהם של הצריקים העומדים במרום והם היו אשר גלו לי הדבר ב מכל אורח רע כליתי רגלי למען אשמור דברך יר' למען אשמור דברך ולא ארלא ולא אגנוב כי רגליהם של ההולכים באותם האורחים לרע ירוצווימהרו לשפיך דסואני מנעתי רגלי מנתיבת 'והוא הדבר אשר אמר שלמהע"ה בני אל תלך בדרך אתם וכו': ממשפטיך לא סרתי יר' ממשכטיך לא סרתי ואפי'שדנין דומה בדומה למה שהם משפטי ה' כי אתה הורתני אשר תשים לפניהם וכו": מה נמלצו לחכי יר' כ"כ נמלצו לחכי המרחך עד שכר ' שבדרך טבע

אני מדבר בלשון הקדש ובהמרותיך המרות שהורות : או יר' בחומר מדגש לפי כי דבש מלחתי אכול דייך היא הוהרה לכל אדם מה שאין כן הענין בחורה : מפקודיך החבונן יר' מפקודיך התבונן מאקרת בשם חכם ובבון א"כ למה לי כל ארח שקר ללכת בו בלמידת ענינים אחרים כדי להיותי חכם וכבון: ובכתיבת הה"ר אלטוכטוםי ע"ה מאחתי כתוב מכל מלמדי השכלת יוגומר י ולי אני שלמם הכותב הוא ע"ד אורו"ל מעולם לה נצחני אלח בעל חכתה חחה: מה כתלמו לחכי ובותר הוא אותר אני ה' חלהיכם ע"כ: בר לרגלי ובותר תלאחי כתוב בשם מה"רר בונבי"ש כתן ז"ל ידוע כשישימו הנר 256 רצלי האדם לא יאיר כי אם במקום ההוא מה שאין כן אם ישימו הכר למעלה כי אז יאיר לכל הדרך מו הנתיב לכן אמר כי דבר ה' אינו כןכי עם היות שיהיה במשל כמושהוא הנר אלל הרגלים עם כל זה יאיר לו לכל הנחיב והכונה לומר כי גם אם האדם יהגה בחורת ה'בחדרי משכבו היא תסעדהו ותעורהו בכל המקום אשר יפנה שם ע"כד והפשר לומר עם מה ששמעתי במה שארז"ל כי פסיעה גסה מוטלת א' מששים ממאור עיכיו של אדם ומאי תקנתיה ליטעום כסא דקדושא שהכונה על השביחה ביום השבת לכן ארז"ל בפסוק זה שאמר דוד כי אם בא ברגליו לחלל את יום השבח וללכת חון לתחום יותר מהלפים המה אשר על כן מצד פסיעותיו הרבית היה אולי מחסר ממכו א' מששים ממחור עיניו הנה או החירה לו למחור עינים והוא במה שלותה על ההליכה חוץ להחום ביום השבה והוא אומר כר לרגלי דברך ור"ל כר הוא דברך לענין ההליכה ברגלי ולכן אמרורו"ל שאמר דוד כשהייתי מתחיל בד"ת והם עניני התורה מעט אני מחחיל בהסר"ל מעם מעט באזהרוחיה וכו' וכשאני נכנם בחוכן שערים רבים נפהחים ליוכו' עוד אפשר לבאר בביאור הכחוב בעלמו שיר' לומר הנה כל א'וא' מעניני חורתך הם ליכנר לרגליכי כשם שהנר הוא מאיר לרגלי שלא אפול אל הפחת כן הוא ענין התורה אללי כי עמה אינכי נופל אל הפחת והפח אשר נחכו הרשעים לפני . ובספר סולת המנחה בפסוק ולכל בני ישראל היה אור במושבותם ביארתי ג"כ ענין באה בפסוק זה . או יר כר לרגלי דברך שלוית בתורחך לקיים מלוחיך ואור הוא לכתיבתי מה שכשבעתי ואקיימה לשמור משפטי לדקך לפישאו בעכתי וכדכאתי עד מאד כי אז היו אתי הב' דברים כאחת הלה המה מאמר תורחך ושביעהי בכחרך - או יכוין בזה למה שאינודומה המצווה ועושה לפי שהיכו מצווה ועושה כי לזה השטן מקטרג המיד מה שאין כן הענין במי שאינו מצווה ולזה אמר א"ב קייני אתה ה'כשם שדברך והיא החורה היא ען חיים למחזיקי בה כי מלד עשותיהיא הדב'על היותי מלווה מאת חורתך יש לי חיים וכמו כן יהיה לי הדבר החיוני מאתך ה' למה שנשבעתי בכחרך ובזכרך כי טוב לקיים מחתרך: כדבות פי דנה כח ה' יר' ואיכ כי נענחי עד מחד עד שעל כן לא יכולתי לעיין בשום דבר בלבי כי אם בפי מלד תה שנענהי באמור נדבות פיגם כי אינם כי אם כדבות פי לבד ולף כדבות פי ולבי רלה כח שנענתי ובותר: או יר׳ נשבעתי יבותר ויותר טוב היה לי שלח כשבעתי ולח כדרתי ולח התבדבתי לקיים דברך לפי שטוב הוח שלח ידור החדם משידור ויתנדב ולח ישלם פינס כל זה נדבות פירצא כה שהנדבתיונדרתי ונשבעחי וכו': לויר' עם היות שעדין לא פעלתי תן הטוב במעשה כי אם בדבור לבד רצה כא ה'וכו': לפשיונותר יר' מה שאכי עשיתי טובה לנפשי הול במעשה שאני עושה בכפי חמיד בין כיד יחין ובין ביד שמאל ועם כל זה שאני כ"כ מהיר וזריז במצות והוא חלק המעשה תורתך והוא ענין הלימוד לא שכחתי או יד' לימר כי מצד עשותו המצות הפיגעוה אל שלחות נפשו נתשך לו שלא שכח חורת ה' וכו' או אולי אוכל לוחר כי בפסוק זה כאחרוהב' ענינים בעלחם שנדרשו בחד מישבא לכאן וחלמודו בידו כי הנה בזה נאחרו פירושים ב' אם שיר' לומר כי לא שכח מה שלמד או שיר' לומר כי פעל בידיו מעשה העוב שלמד וכנגד הה' אמר נפשי דכפי תמיד פעל בכפיו מעשה העוב וכנגד הב' אמר וחורחך לא פכחתים בילתי מדותיך יר' בחלתי עדותיך ולה נחלת שדה וכרס כי תורהך לה שכחתי החומרת זה : לעיתי לבי וגומר יר' נעיתי לבי לעשות חקיך גס כי לא ידעתי מה הס כי ידעתי כי לעולם עקב והפילו אם הזקין וכתו בחו"ל בסיף מסכת קדושין:

כלאתי ב'חד כתיב י"וד וסימ׳ ואכ מתגרת ידיך אני כליתיי ככל ח' וויי

בתרא ק־יניו כתיב א' ז לחכי ג' וס' 'מה נמלצור תדבק לשוני: ופריו מתוק לחכי: נ' לרגלי ב' וסימן ויברך יי' איתף לרגלי נר לרגלי דברך ואקימה

ח'מן נו"ין המצין בחמניא אפי בא"ב וסי'ואתנהם זכרתי משפטיר-מעולם : ואשמרה תירתך תמיד-ואשיב׳ רגלי אל עדותיד׳ ואקיברי

לעולם עקב · על מעגלות' ועל נתיבותם: סעפים שנאתי · חושבי מחשבות און כמו לכן סציפי ישיבוני על שתי הסעיפים כשאתה קורא סעיפי' הוא שם המחשבה וכשתתה קורת סעפים נופל הלשון על החושבי אות': וחשע בחקיך ואתעסק כמו ואל ישעו בדברי שקר ד"א ואשעה לשון ספור ושנון כדמתרגם ולשנינה ולשועין: סלית - רמסת נתתם למרמס

> שעמדו שערותיו הריל"ייר בלע"ו: וממשפטיך יראתי מפורעכות גזירותיך: ערב עבדך . לשון הצלה גארנט'יאה בלע"ז היה ערב בשבילי לנגד הרעה : ולחמרת לדקךיהבטחה ונו' : מוסב על מקרא שלפניו הביכני ואדעה עדותיך להבין עת לעשו' לשמך איך יעשו אות' שהפרו תורתך למלוח רלון וסליחה ותמלא להם ואעשה כן על כל עבירה שבידי ורבותינו דרשו ממכושעוכרין על דברי לישראל כגון גדעון ואליהו בהר הכרמל שהקריבו. בבמה עוד ראתי נדרש באגדה העושה תורתו עתים מפר ברית שחדם צריך להין יגע בתורה כל שעות היום: על כן מהבתי . על חשר אהבתי מלוחיך ראוי לך ללמדני צת רצון ומה אעשה לך ותרלני כן ידעת חנותינו עלכן יתרה עשה: כל פקודי כל ישרתי כל פקודי כל דבר אשר לוית בתורתך ישרתי ישרו בעיני ואמרתי עליה' ישרו על זה כדי אכי שתמחול ותרלה לי:

כמו סלה כל אבירי יי': סמר .

במו תסמר שערת בשרי כחדם קי נַהְנוֹרְשָׁעֵים פַּח לֵי וַכְפָּקוּדֶיֹךְ לָאֹר מ׳ מ׳מ׳ני םָרוּרַשִּׁיִעֵיָא פָּחָא לִיוּמִפְּקוּדָיוָר תָעִיתִי: נָחַלָּהִיעִרְּוֹתָיָךְ לְעוֹלָבֶם בִּי־ פּייּפּ לָא הָעִיתִי: צַּחַלָּהִיעִרְּוֹתָיךְ לְעוֹלָבֶם בִּי־ פּייּפּ לָא הָעִיתִי: צַּחַלָּהִיעִרְּוֹתְיָךְ שְשַׁוֹן לִבָּי הַפָּה: נָפַיָתִי לֻבִּי לַעֲשָוֹת י׳יִסימי יַ לַעַלַם אֲרוּם חֶדְוַת לִבִּי הִינוּן: אַצְלֵיתִי לָבִּילְמֶעְבַּר נְּוֵירָתָרְלַעַעַכֹּ

דוקיר לעולם עקב: םַעַפִּים שָנֵאָתִי י ערסוֹפָא: דְחַשְׁבִין מַחַיְּיִבִין סְרִיקוֹ וְתוֹרָתְךָּ אָהָבְתִי: סַתְּרֵי וֹמָנְנֵי אֶתְּה פֹיניֹסֹנ. ל שָׁנֵיתִי וְאוֹרַיְתְּךְרְחִימִית: שהנטחחני: עת לעשות ליי קטו לדברך יחלתי: סורו ממני מרעים בי פייוני ותריםיאת לפתנטר אוריכית: זורו ּ וְאָצִרָּהֹבִצְוֹתְ אֶלֶהָ:יִסְבְּבֵנִיכְאִבְּרָתְךָּ יִי י בִינִימַבְאָשִׁין וְאָטוֹר פִּקוּדֵי אֱלָהִי: וְאֶדְוֹיֶהְוֹאַל־תְּבִישׁנִימִשׁבְרִי: סְעָבֵנִי יֹייּאֹנֹיל סְמוֹדְיָתִיבּמִימְרָדְוֹאָבוִי וְלָא תִּבְּהִית וְאֵנְשֵׁעֶנְהוְנָאֲשְׁעָנְה בְּחֶקֵיךְ הָמִיר: יייי יְתִי מִן בְלְיוּתֵי: בְּעוֹר יָתִיוְאֶחְפְּרֵקּ בָּלֶיתְ בָּל־שׁוֹנִים טְחָקֵיךְ בִּי־שָׁקֹר יִיֹּלְ וַאַנְעְנֵעְבְּאוֹרַיְתָךְ חִּדִירָא: בְּבִשְׁתָא הַרְּמִיחָם: סִיֹנִים הִשְּׂבַּתָּ בָל־רִשְּעֵיר לי כיייפיי בָל דְשָׁבֵי מְנְזִירָחָךְ אֲרום שִּקְרָא תורה כדי לעשות סיינ ונדר קר אָרֶץ לֶבֵן אָתַבְתִּי עַרֹּתְיָדְ: סַמַר נְּבְבֵּהוֹן: פְּסוּרַיָּאפְסַקּתָאבִטִיּלְתָא מְפַרְוּדְרָבְשָׁרֶיוֹכִפִּשְׁפָּטֶיךְ יָרֶאתִי: ייפור בָּרֹ רִישְׁעֵי אַרְעָא מִטוּל הֵיבְנָיִ

ָאָשִׂיתִימִשְׁפָּטַוֹצֶדֶק יִי״וּ דִי רְחִיִּמִית סְהֶרְווֹתָרְ: מְצַּלְהַב מִרַּחֲלָךְ בַּל־תַנִּיחָנִי לְעֹשֶׁקִי: , עַרַב עַבְּדְּרָ יייו בִּשְׁרִי ומִרִּינִיהְ דְחַיִּלִית: לְטִוֹב אַל־יַעשְׁקָנִי זְרִים: עִינַיכָלוּ לּיִמֶּי: יּיִנִישׁ וּצְבַקְתָּא לָיֹא תַשְׁבְּקינִנִי לִישׁועָתֶקהוּלְאִבְּרָתִ צִּרְקָךְ: עֲשֵׂה יֹנֹי לִטְלוּמִי: בָּסִים עַבְּרָה לְטָבָאלָא עיני סברו יִטְלוּמוּן יָתִי זֵירוֹנִין: עם־עַבְרַּדָּךָ כְחַסְדֶּרְ וָחָאֶקִיךְ לַפְּּרֵנִי:

ים על כן יא פין על מער קבה עבר דר אני הבינני ואר ער ער ער יויפיי יי לפור קנר ולמיפר צר קר : עבר עם כמו כי על כן ראיתי פין כי על צַת לַעֲשַׂות לַיהֹוְדֶה הַפָּרוּתוּרָהָּדְ: פ׳נ״נּ עַבְרָרְהֵיךְ חְסְרָּרְוּגִיּרָתְרְאַלִּיתִיי עַבָרָךְ אָנָא הְנָיין יָתִי וְאִירַע יַעַל־בֵּן אָהַבְּתִּי מִצְוֹתֶיְהְ מִוָּהָב וּמְפָּוֹ על־בוֹן בל־פּקוֹנִי כֹל יִשֶּׁרְתִּי בָּל־נִיפְּי כִּקְרִי מְיֹלְ מְעַבָּר רְעֵנָתָאבְיָי פלאות אָרַח שֶׁלֶר שְׁנֵאתי: אַפִּישׁוּ תַּלְמִירַיָּא אוֹרִיתָך: מְטוּל

הַיְכָנָא רְחִימִית פִּיקוּרָיְךְ מְדַּהֲבָא וֹמְן אוּבְרֵיוָא: מְטוּל הֵיבְנָא כָל פִיקוּדַיָּא כּוּלְהוֹן חְרִיצַתִּינוּן כָּל אוֹרַח שִקְרָא סְנֵיתִי

ב׳ סעפים ל׳ רכוו׳ והוא מן א"ב דמשמש אב"ג בנ"ר וסימ׳ נמסר במס׳ רבתא במערכת אות האלף בס'ר׳ מצות ג׳ יחידין סורו ממני מרעים סבבים לביקת מצות: והעמרנו עלינו מצות: וכל דסמיך לאדכרה דכוו' מצות יו' במ'נ מצות יי' פתחין וסימן לא שבקתון שמואל בויהרא ובש זב לי ברבות מים יערב על עשיתיג'ר"ף וסימן משפט וצדק . גנות ופרדסי". ברבות מים יערב עבדך סי'כל א"ב רבתי אית בכל פסוק חד מן עשרה לישני אילין דרך עדות פקוד מצוה אמירה תורה משפט צרק חק דבור רמו לעשרת הרברים במ"א פסוק לית ביה חד מכל אלו וסימן ערב עבדך למוב:

נתנו : התברר דברי הסכל : נחלתי : הטעם היא נחלתי שאשת' בה ועדותיך הם הכפלאות שעשית שהעתיקו אבותי ואני אשמח כאילו אני עד הייתי בימים ההם נטיתי - פועל יולא - לעולם עקב שהם עומדים לעולם או כי שברם וחגמלם הוא לעולם: סעפים חואר כמו בעלי המחשבות כמו לכן סעיפי ישובני או מגז'

מסעף פורה ויהיה התואר יולא כמו ושבח אני את המתי' והטעם משחיתים: סתרי ותגיני אתה שלא ישחיתוני: סורוי כן אות׳ לסעיפים: סמכני : אשר ינשה אותם, האדם וחי בהם על כן חחיה: סעדני ואסעה חרגו׳ חספר והנכון בעיני מגורת שעשועים ונכפלה המלה כמו חשנשני והעי"ן היתה ראויה להיות בפתח קטן אולי נקמצ' בעבור אוח הגרון: סלית מהבנין הקל כמו הכבד שלה כל אבידי והטעם סעדני ואחי' כי ראיתי שסלית הרשעי' שבמרמה היו אומרי שהם שוגי': סיגים י הפר כ"ף כל רפעי ארץ הקדמוני' כאשר כתו' בעדותיך: סמד : כאשר אזכיר המשפטים שעשית ברשעי ארץ אז יאחוני פחד וחירה לעבור פיך: עשיתי אני לא הייתי עושק רק עושה לדק ואתה אל תכיחני לעושקי : ערוב : כדרך אנכי אערבנו דרך משל שייטב לבו: עיני לישועתך: מיד העושקים ולגזרותיך שהם בלדק לעשות בהם משפע: עשה' כחסדך ' עד היום: עבדך שכר עבודתי הוא שתביכני: עת יכל תאותי היא שתבינני ואדעה עדותיך הפך עושקי שהפרו חורחך בעת זקנתם או בעת לרתם ולרכם חליך וים חומרים כי עת ומועד וחנרה פנות חלכי סמכני ליי' על אשר הפרו מצותיך: על קשור בפסוק עבדך אני שולם: ואל תבישניי אל הבינני ולא ארנה שכר זהב או בא יגרום החמא הפן זה ספדני בקביץ גליות פז: על: ישרתי: הי"וד תחת ומושפה משענור מלכיות: א"לף כטעם כי אשרוני בנות נחשמה בחקיך' הנשחםים וכן תתיימרו מגזרח יתחמרו כל כעיני החומות עע"ח. כי

ט'ע ספורנו ז'ר נר לרגלי זברן נחשורי נקירם ב

בעניני החכות ווולתם הם

נר לרגלי בהנהגה ברחוים

ספלינית . וחור לנתינתי י

בחומן שפירת הפנת והתפלם לחל יתכרך :

נשנעתי בחירב ובערכות

מוחב: וחקיימסי חם לח

ימנסני סונעי חפנם :

נעניתי עד מחד. בין

בחוחות עם"ח כמונטות

מוה: חייני כוברן ' שחתרת

חני חם ת וחחים וכחפרך

ע"י הנכיח הנה מני פותח,חת

קברותיכם וכעליתי הקכם

מקברותיכם טמי: כובות

פי להקדשולשניים בגלות:

רלה נח ה'ומשפטין למדני"

שחתן חותם כפובן: כפשי בכפי תעיד' בבורות

כחומות מט"ח: תורתך לח

שנחתיי לח נעזרו לגערי

תועשי כתורק: נתכו

רשפים פחליי לפנים דיין

ופורה שחיכו כבון: פפקודיך

לח תפיתי שחתרת שופטים

ושוטרים תתן לן לח תטע לן משרה ומשרתי כוי מושר

פדותיך בספור פנת יתרנ

בשופטים: נטיתי לני

י מקיך

וזילתם לח כמלות חנשים

מלומדה מו לבקשת מוכב

לתכלית ננחי לרנון לפני

אלפינו:

ככלי פומן י וום: כי תורתך

מסבתי סתרי ומגיני חתה

ונסיותן סתרי פפקרי הומן

ופניני פן פרשעים ליפים רחשוני': לונרך יחלתי

עתה נגלות שתחתר: סירו

מפני פועים : חל תפנפו

מת לכדי פשכורתי " יבום :

כחפרתך: שחפרת כי לם

ממוכך: וחחים לחיי

אתנש ככר: פֿלית 'ורפכת

בחרגן כבית: כל שונים מחקין שכם סגבוטים

שפרחים להמון שכם שופרי מקידוום להתיהר ולכם כל פתן: כי שקר תרמיתם י

להטעות מח ההפון שיכנדו חותם: סיגים כשכת

כתבול וכתכתכת סרום

ווולמס' ובחלה הוושת כי

לחחל חתץ רשת חתה: לכן

מכבתי מדותיך' שהמידות

בדורות כנחים ופתרית כם

בספרן חלם נתורתן יחשנם

בנלות : סמר מפחדן כשרי :

מנורות החומות מע מ

שהמשלת שלי וממשמטיך

ככם לח תרנים ולחיכולתי

לפנות אל קינ' מקיך כראוי :

עשיתי משפטונדק:

סגלות ששיתי משפט ונדק

אני ולדיקי הדורות . עתה

כל פניחני לעושקי" בגלו"

סתונעים חותי סום: ערוב

ענדך לטובי ונס אם איני רמני לום פרבני עם בניקי

בדור וחוכה ממכם לקכיץ

בוב ומביב סכמים לשלוב

בליות: כל יששקיני ודים

שלל גדול . כי חמנם

מיני כלו יכולות לישופתד

פשעבוד עלכיות: ולחשרת

נדקך בחמרך כי ישוב כי לשוש מליך לטוב: משה סם

מבדך בחסדך . לח בוכותי :

וחקיך הנשכחים מתכי כנלות: למדכי בקבוץ

בליות 'וחו: סביכני וחדמה מדותיך' שחתרת לח תשור

מן כדבר משר ינידו לך שחל

מכין וינ דךי משר כחלם

פת למשות להי שהיתה

סשפה בריכה לכך: הפרנ תורתך מכפי הדירות

והוסיפו ונרשו כנורותיהם וחרחה גם חני חו כרת תם

ירחתי '

כחפרך וכגוים

נהנס קודם

ורע חבל: לפולם פקב

לשן בקינם:

לעשות

סעפים

בנורות

נחלתי

כפלים

סנחתי "

מחשכות

משה במנוי

בעניני

נין כחומות

פועלי און וטעספקודי כל כיכל הפקודים כוללים כל חיש לב

ובאה זאת המלה כדרך כל בכורי כל :

תהילת ה תורת חסד

ובכתיבת הה"ר שלמה אלטוכטוסי מלאתי כתוב נענתי עד מאד ה'חייני כדברך הוא אומר ראיתי את עני עמי אשר במצרים וגם שהחה רופא חולים כאומר אני ה' רופאך" או יר' כדברך שאמרת ותי בהם נשבעתי ואקיימה לשמור משפטי לדקך: ולי אני שלמה הכותב כל המלכים כשימלוכן נפבעים לקיים משפטי העם חשר ימלוך עליהם ודוד לא עשה כן רק נשנע לקיים משפטי האל ית'ע"כד: סעפים שכחהי וגומר יר' הולכי אחרי סעפים וחקירות שנחתי ותורתך גם כי יש בה כמה וכמה מהחלוקים בכל מלוה ומלוה אהבתיה כי אלו ואלו הם דברי אלי"ם חיים: סחרי ומביכי אתה יר' אתה ה' סתר לי ובכן לא אדע כלל אם היה בא עלי איוה דבר רע ולא אתפעל ממכו כלל ואם ח"ר יבא במליאות העולם איוה דבר רע הכה מגיני אתה ואתה ה' עושה אתי ב' הענינים החלה יען כי לדברך יחלתי כלומר שחלוה עלי ואעשה והוא ע"ד אומר. לכל אשר דגר ב" נעשה ונשמע: סורו ממני מרעים הם ההולכים אחרי הסעיפים הנזכרים: סמכני כאמרתך יר' סמכני כשם שאמרתך והיא תורתך היא סומכת לי על כל עניני: סעדני עומר יר' ידעתי שעל הכל לריך עורת ה' ית' והשתדלות החדם וכשלח יהיו לי מעיקי' אשעה בחקיך תמיד : סלית כל שוגים וגומר יר' כבר הרגח חותם ונעשה מחפרם מסלות יען כי שקר היה תדמיחם ובנית הותם תפל ובסיגים השבת כל רשעי ארץ וספר מפחדך בשרי ולכן סעפים שכאתי - ובשם הה"ד שלמה אלטוכטוםי מלאתי כתוב סמר מפחדך בשרי סמר הוא מלשון מסמרים ויר' הדבר הזה הוא לי כחילו משימים בצשרי מסמרים ע"כ: עשיתי משפט ולדק פשוט הוא: ערוב וגומר יר׳ וכן ערוב עבדך אל מבשר טוב משמיע ישועה אומר לציון מלך אלהיך: עיניכלו לישועחך יר׳ למה שחתה עתיד לוחר כי קרובה ישועתי לבח וכן עיני כלו לחמרת לדקך והוח חומרך ולדקתי להגלוח: עשה עם עבדיך וגימר יר' עשה עם עבדך כאילו עכין זה שחעשה עמדי הוא חסדך ולא שרני ראוי לכך וחקיך למדני לעשוחם כדי שאומר כי כשם שאינני יודע שום טעם להם כמו כן אינני יודע שום טעם אל מה שבאלתני כחסדך: עבדך וגומר יר' ואחרי שיש אתי המשפט והחקים הבינני גם כן ואדעה עדותיך וכן הבינני לדעת איזו היא העת לעשות לה'ורז"ל אמרו עת לעשות לה' הפרו חורתך סרם המקרא ודורשהו אם הפרו חורתך עת לעשות לה' אם ראית הדור שהפרו את התערה ורפו ידיהם ממנה מיד נשתכתה התורה ואותה השעה עשה אותה ע"כ : וכפי זה שארו"ל אולי יר' עבדך אני הביכני ואדעה עדותיך ואם יפרו חורתך אדעה לעשו לה'ולהרבות תלמידים ' וממהר"י בי רב ז"ל מצאתי כתוב יר'הנה העת להיותה הגונה וראויה לעשות רצון ופבודת ה' הוא בזמן שהפרו תורתך כלומר בזמן השתדח"ו: על כן אהבתי מצותיך יר' ולהיות אמת כי אם יפרו חורתך ויכולני להחזיר את העטרה ליושנה גם אם ח"ולא ישאר בעול'בקי בחדרי התורה זולתי מה שאין כן הדבר אם יחסר זהב או פז לאיזו משפחה או שבע על כן אהבתי מצותיך מוהב ומפו כי על מצוחיך אוכל לעזור אל האחרים חמיד מה שאין כן על הוהב ועלהפו יוכפי

וכתכו לשעים פח לי לחטן אלכד בו ואטעה באחוכתי. ולא יכלו לי כי חפקודיך לא תעיתי. ווה להיותי מוחוק בעכיכי תורתך - וכאלו כחלתי עדותיך לעולם י וזה להיות כי ששון לכי המה שלכן כל היו' וכל הלילה לא אשקוט מלדבר בם בשכתי בכיתי וכשכבי ובקומי ואפילו נצאתי אל מון העיר : ונטיתי לבי לעשות חקיך לעולם : עד עקב וסופו :

אכן יחייא

סעפים ונו' סעפים הוא שם התאר והערין המקרה של התאר הלו הוא סעיפים יור'ל החדעים שהם סעפים ובעלי מחשבות הפוסחים על שתי הסעיפי שנאתי בי אכי מורתך אהבתי אהנה שלימה ' ואיכני פיסח כחותם ' ואתה סתרי וחגיני בעת לדתי ולדנדך יחלתי ולא לדברי זולתך . ולכן סורו ממני מרעים המבקשי להסיתני ולהריחני מעל אלהי . כי אבי רוצה לשמור מלות אלהי ולא לוולתו . ולכן אכא ה' סמכני באמרמך שהבטחתני כי מלכותי יהיה לעד ואחיה ואל תבישני משברי שאשבר ואקוה תשועתך . ושעדכי ואושעה ואשעה ואכים בחקיך תמיד : מן נאל מנחתו לא שעה : סלית ענין למיסה עבר במקום ציווי : ותרמום כל שוגים מחקיך כי שקר הוא התרמית והמרמה שלהם כי בנגלה יתחסדו ובקרבם ישימו אורבם שיען כי דואה אנכי שתשבית מן העולם הרשעים שהם כמו סיני ' לכן אהנתי עדותיך' וסמר בשרי מפחדך כי יראתי ממשפטיך הרעים אם אחטא ואאשם:

בין ששיתי משפט וגו' עשיתי משפט ולדק י ולכן ראוי לך שאל תכיחני למושקי כי ה' הוא מודר מדה כנגד מדה וכאשר הללתי העשוק מיד שושהו כעשותי הלדק . ועשיתי משפע ונקמה בעושק כן ראוי שיעשה לי אלהים עם העושקים אותי וערוב עבוך לטוב שר"ל ותערבני תחיד עם איש טוב הן בהיותי בבית הן בדרכים המציח והומין לי חבורת חנשים טובים אשר יסיבו עמדי ולא חברת ודים פן יעשקוני עיני כלו ותמו לקוותם ישועתך ואמרת לדקך ואינם בלכן אכא עשה עם עבדך ישועתך כחדת חסדך וחוקיך לחדני כאשר כלו עיני לאורך ההחתנה בהתוחלת להם . כי עבדך אכי ולכן ראוי לך להביכני למען אדעה עדותיך . ויען כי העולם הזה יהוא עת לשוב אל ה' ולעשות מצותיו לאותם אשר הפרו תורתך כי אחרי מותם אין עוד תקוה כי מי שהכין בע"ם יחכל בשב' על כן חהבתי מצותיך מוהב ומפו חשר חין מלוין חת החדם חלח שד קברו . מה שהולך לפני האדם צדחו וכבוד ה' יאספהו . ועל כן כל פקודי האלום המכונה בכל להיות כל העולם תלוי כו " ישרתי לעין כל בהאמיני היות'ישרים יוכל אורח שקר שכאתי :

מה שביארתי באופרו עשיתי משפט ולדק יר'על כן אהבתי מלותיך מזהב ומפו רב כי לא רציתי לקחת שום שוחד רק לשפוט תבל בלדק כדי שתגאלני מהרה מכל צרותי: על כן כל פקודי כל ישרתי יר' לא בני שביוו עד ביוופרן עשינד משפש והיק . הו יכוין אל עכין הפשרה וכאומר מישרים חשפטו בכי אדם . אויר׳ לומר מה שארז"ל בפ' שופטים אלל עכין אחר אם דין מרומה הוא חקרהו אם ישר הוא בדקהו: ובשם בה"ר שלחה אלעוכעוםי מלאתי כחוב ערוב עבדך לעוב יר' תן אותי לערבות ולחן בעיני הכל אך לא לחכלית הדברים אשר הם הבלי העולם על כן כל פקודי כל ישרתי יר' הפקודים אשר הם כוללים מצוח הרבה ע"כ:

לפא' כפי צורן השפש: כי אמנם: פל כן אחבתי מצותין ' כו השבוית לשעיש לקנפי הדורות : של כן כל מקודי כל ישרתי היות ישרים כל קנות הכפים שתמשו בהחבת כלם: כל פורא שקרי מיפרות יתרות של איזם חפיץ שומה: שכאות

ל פתח וחד

46 (***) 12

בערם' סחזיכו

םלאות שותיו

פָּלָאוֹת עֵרְוֹתֶעָר עַל־בֹּן נְצְּׂלָרֻתַם

פַי פַערחיוֹאַשָּאָפָה בֵּי לִכְצוֹתֵיךּ

וְאַל־תַשְׁלֶט־בִּי כָל־אָוָן : פַּרֵנִי מֵעֵשֶׁקּ

אָרֶםוֹאֵשִׁמְיַרָה פָּקוּדֵיך: פָּנִיךְּ הָאֵרַקּ

בַּיִםיָרָדוּ עִינָיַ עַל לֹא־שַׁבִּרוּ תוֹרָתְּקְ:

וְיָשָׁר מִשְׁפַּמֵיך: צִוּיִחָ צָרֶק עִרֹתֵיָך

וַאָמונָהמִאָר: צִּפִּתַּתנִי קּנְאָתֻי כִּיר

ַעַנְנִייְהַוָּהַ חָקָיךְ אָצְרָה: ַקְרָאַתִיךְ

פנה־אַליוחנני כמשפט

צַרֵּיכן אַתָּה יְהוָנָה

צָעַיר אָנכֵי

קרארי בכל לב^{קמה}

קדמו

פלאות עדותיך. מכוסים הם ונפלאים עדותיך מבני אדם יש מצות קלות שהרבת כ במחן שכרן כגין שלוח הקן: על כן נלרחם נפשי כלם כי לח נודע היזה יכשר פתח דבריך יאיר : תחילת דבריך האירו את לב ישר' שאתה המבין פתאי' באמרך חנכי אשר הולאחיך הודעתם הטובה שעשית להם שקניתם מבית עבדים לדעת כי אדון אתה להם ויקבלו אלהותב

עליהם לא יהיה לך אלהי 'החרים וגו' ואחר כך גורת נזירותיך דברך במעשה בראשית יהי אור: מבין פתחים : משם יביכו הכל ח׳ ווי ויפחחו בדברי תורה תנחות' : לשין בליעה כמו ואשאפה י שאפה רוח : פדני מעופק אדם -מיצר הרע העושק את הב**ריות** -בפיר"ושים אחר"ים מל"אתי פדכי מעושק אדם מעושקו של אדם : צמתחכי קנחתי : הקנחה שחכי מקנא לשמך על השוכחי דברך היא לומתח אותי ומקנטת אותי מל"חתי לעיר הככי . 603 וכבו' כד"ח דוד הוח הקטן כבוה שכחתי חלסלסל ולפלפל בהם בלדקתך שכתוכן לדק וחמת עולמית הף כי מלחוני לרות היו הם עסקי ולעולם הבינני לדקם ואחיה בהם היא חייך וגו'

מסרה

פ' נצרתם חד מן מלין דמשמשי' תם כסוף תיכותא וכימ' נמס' במסר רבת במערכת אות הת"יו: יאשו פתיים ב'בתיב כן מיל וסימ' פחח חי ניייו ערום ראה רעה ק^{אצין} דברך יאיר י זיםתר קדמא דם פרא : וכ' פתים כתיב בחר י' וסימ' עד מתי פתים תאהבופתי כימשובת פתים -

אקדיטו ושארא פתאים כתיב: פלגי מים

ב׳ ר״ף וסימ׳ תרד עיני זירדו עיני רא״כ׳ לב מלך: צ׳ צדיק אתה יו׳ב׳ וסימ׳ כי אריב אליך דירמיה זישר משפטיך: דבריך ג׳ מ״ל בא"ב וסימ' חלקי יי׳ י פתח דבריך יאיר י צמתתני קנאתי: אהבה ב' וסימ' כי גדולה האהבה אשר אהבה י צרופה אמרתך מאד: שעשעי ח׳ וחם׳ בא"ב וסימ׳ נמסר לעיל באות י׳: ק׳ קדמתי ב׳ וסי׳ לברוח תרשישה : בנשף ואשועה:

פלאות - הם מהעין על כל נפש: כלרתם נפשי לבדה: פתחי כחו פתחון פה יאיר לקורא שיראה האמת: פי כיכאשר פתחת פיך לדבר פיפתחתי במו שוחף לקבל דברך ומלת יחבתי אין לה ריע במקרא: פנה י וחנני כמו השר רכן חלהים כמשפט האוהבים: פעמי יתפלל לחקן עלילות שישמור מלות עשה ולח

פַרישׁן סְהַדְנוּתָה משול היכנא נְטַרְתְנוּן נַפְשִׁי: נְלִיף בּיִינִי בָּלִיף בּיִינִי בַּשִׁי: בָּלִיף בּיִינִי בַּיִּלִי בִּיּשִׁי: בָּלִיף בּיִינִי בַּיִּלִי בִּיִּלִי בְּיִלִיף בִּיִּלִי בִּיִּלִי בִּיִּלִי בְּיִלִיף בִּיִּלִי בִּיִּלִי בִּיִּלִי בְּיִלִיף בִּיִּלִים בּרִיךְ יחֹיר מחילת ַרַבְרָיִךְ יִנְהַר חֲשִׁיבַיָאיִתְבְּיִין שַׁרְגִיגִי : בַּבְּרָיִךְ יִנְהַר חֲשִׁיבַיָאיִתְבְּיִין פומי פְּתָחִית וְאַלָפִית אֲרוֹם ליב'נ"אָני׳ יָאָבֶּתִי: אָתפְנֵי לְנָתִי ייֹנֹינִים׳ לְאֹחֲבִישְׁמֶך: בָּעָמִי הָבֵּוֹ בְאִבְּרָתְרְּ לפיקודייה צביתי: וְחוּם עַלֵי כְהַלְּכְחָא לִרְחִמֵי שְׁמָּךְ: אָסְתְּוֶרֵי אַתְּקִין בְּבֵייְמִרְךְּוְלָא תַשְׁלִים בִיבַל שָקָר: בַּרוֹקיָתִי בִּטְלוֹםָ אַ יִייִיף בְעַבְדֶּדְוֹלַפְּרֵנִי אֶת־חָקֵיך: בַּיְרֵנִי דַבַרנשָאוָאֶטוֹרפִקוּדִירָ: זִינאַפָּרְ אַנְהַר בְּעַבְרָךְןאַלִיפְנִייַת נְּזִירָתָן: שַיִּפִי פַיָּא יֵיחָתוּן עינִי עַל מְטוּל רֶלָּא נטרו אוֹרֵיתָא: זַכֵּייאַתְיֵי וֹתְרִיצִין דינָר: פַּקיִרְתָאצַרַקְתָא סְהִירוּתָא בֹ׳מֹי׳כֹ׳מֹנ שֶׁבְחוּ דְבֶּבֶיִן צָרָי: צְרוּפָּה אִמְרָחוּן ְּקִמְ חׁנִי לֹּקְמִין עלמי חֹלל עוּסְקִי וָהַיִּמָנותָאלַחֲדָא: מַנְרַת יָתִיטִינְנָתִי י׳ מֹּהִיכִּ מְאֹר וְעַבְּרְךְ אֲחֵבְּה: י מינ מו נַנְבָּוֶּהָ פִּפָּקָרֶיךָ לַא שֶׁבְּחָתִי: צִרְקַתְּךָּ אַרום אִיתְנְשִׁיאוּ דַבַּרָיִךְ סְעִיקִי: ָּבְנִנָּאמֵיִםְרָךְ לַחָרָאוַעַבְרָךְ רְחִיפָה : פֹי^{כ״הְיָ}נְיִם עָרָרְ לַחָרָאוֹנָבְרָךְ רְחִיפָה : פֹיִניּאמֵי צֶרֶכְּלְעוֹלָסְוְתוֹיְרְתְּךְּ אֶמֶת: ווטר אַנָא ובַסִיר פּיקוּדִיךְ לָא יֹניֹתֹנִים וֹמָצְוֹק מְצָאָוֹנִי מִצְוֹתִיךְ שַׁעַשְׁאָוֹי:

אָרְנְשֵׁיתִי: צִרְקָתָרְ צִרְכָּןךְ לְעַלְפָאיֹיִייִנְיִי צָבֶק עַרְוֹתִיךְ לְעוֹלָם הַבִּינְנִי וְאֶרְיָתְּ : ָעָכָןאוּמְעיָכָןא בּ״וֹנְתּ״ם ואוריתר קשום: עַרְעוּ יָתִיפָּקוּרָיִיךְפִּיְרְנוּכָןי: צְּדַקְהָא ָסַהֶּרְוָוּרָךְ לַעַלַם חְבַיִּינִינִיוֹ אֶחְקַנִים : יְיֵלֵייִם הוֹשִׁיעָנִי וְאֶשְׁפְרָה עַרֹתֵיך: קַבַּיְמָתִי ָקְרֵיתִיבְּבֶּל לִבָּא**ְעֵנִייָתִייְיּגִוּיַרָתְרְ** יִיְיֶּיוֹ בָנָשֶׁף וָאֲשַׁוֵעָה לִרְבָרֶיְׁרִיחָלְתִּיֹּ אַנטור: קריתָדְּפְּרוֹקיִתִי וְאֵנְטוֹר סהירוחָן: אַקְרִמִיתבּשְפַרְמָרָא וְצַלִיתִילְפִּהְנָּטֶךְ אוֹרֵיכִית:

שלא אשמו' פקודיך ואני דוהג ובוכה על אשר לא שמרו תורתך כי ידעתי כי אחריתם רעה וים אומרים כי שמרו דרך משל על : העינים כדרך ואחרי עיניכם לדיק וישר כל חחד ממשפטיך: צויתי החבות להתעסק בעדותיך: למתחני כמעט וצמתחני כמו וימת לבי בקרבו: לרופהי למהשכחו דברך לרי ואין בהם סיג כל הכל צרוף בלי ספק . לעיר י בעינו צרי כמו וחנכי חולעת ולח חיש: לדקחך הטעם כיאיך אשכח פיקודיך ולדקתך לא תשחכה גם כן תורתך תמיד אחת : לר : שעשועי כנגד לרת הלב ו"יו עדותיך כו"יו לח לדק י שלותי ושניהם תחת ה"ה כי אותיות י"הוא מתחלפים וטעם הביכני לדק לעול' ואחיה לעולם החחד ישרת במקום שנים : קראתי - כיכן חוקות שיקראך הקורא בכללב: קראתיך

קדמו

קשור בדבר מעושק

פשר כה הודעת גליות ישרחל פסכתם וכשורת כישועם שכם: על כן נגרת נפשי פחתרו כי לח תשכח פפי תשלוטנה בו סבות לעשות מלו' ארמו: פתח דבריך ' כחתרך שבור תחים פשלו: יחיר לא תעשה ור' משה אמר אל שיני סשכל לסבין כוונת כל חשלט בי כל און כמו ואני תפל': פשירם מכיח לפודים חפדו מבדקת דינו על ישרחל פדני - מאדם שיעשקני: פניך שכין פתיים ' בחשרו שם הרצון כמו באור פני מלך חיי: כבל ולח חכם: עי פפרתי לנפרס על פה נחערו שיעם אדם הם יבקשו לעשקני עד במיסם: וחשחתם' לפנין **פרפ**יה:כי לסנותיו יחכתי בקיי' פה שחשרת ושנתה שדרם הוחת לפניו לפר כי לה תשכח: סכם חלי וחנכי מנני בינס וסשכל להכין מותם: בתשפם לחוסבי פתך . כחתרו חני חוסכי חהכ ופשחרי יתכחוכני: פעעי בכן בחמרתן . כי מחמרות של מעשה ברחשים: וחל תשלם כי כל חון . לחשוב תועה וסנרות ניסית 📭 סחפת: פדני פעושק חדם שקכון גליות: וחשמרם פקודין לפכות שופטים ושופרים הנונים: פנין כחר בסבדן נשפח שדי תבינני : ולפדני חת חקין בסעם מלכם לכסנות חלין רשעי ארז נס נחקים י כי י אפנם : פלבי פים ירדו פיני ' בגלות שלח היה בידי למחות: על לת שפרו תורתן" בחסורו פחבלות ווולתם שלח ידשו

םעעם:

חתכם׳ של

שהגלית חת ישראל מארנם על שוות הדין בחתרו נדקנדק תרדיף לתשן פתחים נירשת: נישר משפשין 'על תופשי בתורה ' כי חתנם: נוית נדק מדותיך בחתרך לה תקח שתושיעני כדי שחשמו עדותיד: ביחד כי השותד יעור קדמתי קידם שיקומו בני בחתונה תחד לח תשח שני אדם בנשף לדברך יחלתי כל ולח תסדר פניגדול חפי' שתושיע המשווע הליך בזברים נסנה: נשתתני מנחתי כי שכחו דכרין לְרי קנת תופשי החורה חולקים פל שכם ענדיקי רשע עקב פוחד והטעם שנפעעני קנאתי על ום סום. כי פעם: נרועם חפרתן כלדק פשפום שלח 700 יבם רך לום וקשם לוה וכסור פשומט פחחד פחלם ישם פינו כלי ספק: וסביך מסכם לפיכך קנחתי בכוללים הנוסים ממנה ונם: כי נשיר חנכי ונבום " בערן אל קותם שכם אשי פשם: פקודין לח שכחתי מחתרת סוכח תוכיח חת פעית דוחערתים כיחענם: ברהתך שהיה השתרנו בדיין לפנוח החתת כחמרו בסודעיו להם חת הדרך ילכו בפוחת היופשה חשר יפשון: בדה לשולם" כוהנת נחרן פנח"ל בסני הכית ושלח בפני כבית: ותורתן חתת ' כי ששוחד יעור ויסלף ' וגם כי: בר ותכוק עלחוני' בגלות: מנותין ששותיי ולח מחדל בכוכים ולהוביר חתה עתה : ברק ערותין לעולם מסעידות חי מנכי לפולם אשיב נקם לנרי: פנינני פתייסים זה: וחתים ' שד שחוכה לרפותם ולם חבים פן כנספים חו:

קראתי נכל לכ בנלו' יפנני מגורו' החומות שע"ח ובום: מקין מכורה ילם יפנפיני מוה נורותיהם: קרחתיך לפנילני מן פנכרים הושימני . בקבוד גליות שחשתה שדותיך. שלח את זרך בככרים: קדפתי בנשף וחשיעה משונר רעם נינון: נינרך יחלתי שמשרת ובקשתם משם חת ם אלפין ומוחת:

אבן יחייא תהילת ה' תורת חסר

פלאות וגומר ר"ל סודות כסתרות מן כי יפלא ממך יש בעדותיך ועל כן נצרתם נפשי כי סוד ה' ליריאיו ובמופלא ממך אין דאזי לדרוש ברבי' . פתח דברך בה' חומשי תורה הוא מאיר עיכי האנשים בחידוש העילם ובבריאתו - ומבין וכותן ביכה לפתאים - ויהיה כאלו פר פערתי ופתחתי ואשאף את דבריך מרוב תאותי אליהם יו ואשאף כ"ל משיכת באויר אל הפב חה היה להיות כי למצותיך יאבתי שהוא לשון תאוה י ולכן פנה אלי וחנני כדין וכמשפש לאוהבי שחך כי האוהב דאוי שיאהב והחרחם ירוחם יו ופעמי וחעבלותי והנהגתי הכן שיהים כאחרתך ואל אשה יחין ושחאל חחנה י לחשן שלא תשלש כי כל און והם הלרות הכאות למשה מדרך ואמרת היושר - ופדני מעושק אדם למען אוכל לשמו' פקודיך ושלא יטרידוני - פניך האר בעכדך שר"ל כי תשפיע על עבדך מחור פניך ולחדני את חוקיך בהתלבשי בחכמת אור פניך פלגי מים ירדו עיני על אבדון הרשעים אשר לא שמרו תורתך כמשתש העובים המתאבלים על כל דבר הנפסד כי כן דרך החל כי לא יחפוץ במות הרשע כי אם בשובו מדרכיו וחיה:

צדי לדיק אתה וגומר פעמים רבות שהלדיק יחשא במחשבתו בקואתו" לרשע החושא שהוא שקט על שמריו והוא הלדיק וישר תמי מסובב ומסובך בלרות . מה שלכן מכף האל יישרהו על מחשבתו הרע' אשר עבר עליו ' ולכן המשורר מצדים דיכו על היסורין ההם לאחר לדיק אתה ה' וישר בחשפטיך הרעים אשר תשפטני - כאשר למתחכי ויכריתני קכאתי משלות האויבי' צרי כאשר שכחו דכריך אשר צוית בלדק י ועדותיך אשר לוית באמונה מאד כר העדות הם לעדות על אמונ' נם מהקדם ' והדברי הם המש שים הדיקים ' והמקרא מס רם כדרך הלשון הכבואיי לפעמים - ולהכירי כי אמרקך היא לר פה יוכל סיג מאד ותכף תלרף כלרוף כסף בחשפטי וסוריך לאוהביך בלאתם מקו היושר לכן עביף אהב' אהבה וחיבה חוקה קשת ההעתק להיותה אהבת הטוב במה שהוא טוב ובלתי תלויה בדבר . כי ראיתי הכסיון שלעיר אנכי וכבוה בעיכי כל ששכחתי יולותיך' ולכן פקודי לא שכחתי כי הוא סגולה לפקודיך לתת כבוד וחמשלה לשוחדם בכל לבי והסגולה הוחת חשר להם הוא להיות טבע האמת שמו' בתוכםי כי צדק משפטיך הם לדק לעולם וכי דברי תורתך הם אמת י ומטבע האמ' לעלות ולהגביה האומרו והאוהבו והמאמיכו יולכן אפילו כשלרה ומלוקה מצאוכי והשיגוני

או מצותיך הם שעשועי ואכא צדק סוד עדותיך הביכני ואחיה לעונם הבא: קראתי ובו' כשאכי בתוקף הלרות קראתי אליך בכל לב . ולכן טכני ה' למטן אלור מקיך כי לא אשאל ההצלה לתכלית אחר כי אם כדי לעבדך כלב שלם והוא עכין כשקראתיך הושיעני למען אשמור עדותיך שהוא המין האחר מן המלות אשר טעמו נגלה י וספר כי תפילתו היה בעתות הלילה שהמחשבה פכויה מהדברים הגשמיים ובין הג' אשמורות שאו הק"בה חכ מצרות ישראל והוא עת דצין להתקבל תפלת המתפלל י ווהו אומרו קדמתי בנשף שהוא הלילה ואשועה אליך שלדברך יחלתי:

פלאות עדותיך וגומר יר' הנה להיותם פלאות נצרתם נפשי כי האדם הרואה דבר מתמיה לא ישכח אותו לעולם ולכן הנער לח ישכח כל מה שרואה יען כי כל חותם הדברים שיראה עדין לא ראה אומם ולהיות אמת כי הנערים שומרים וזוכרים הדברים אז בעת שהם נקראים בשם פתחים כחשר פי' רז"ל במה שחמר הכתוב שומר כחחים ה' לכן סמך לזה פחח דברך יחיר מבין פתחים ור"ל הדבר בעלמו שאת 'בחומרו במה יזכה נער את ארחו לשמו 'כדברך כי להיותו אז פותח בדברי חורה על כן יהיר ניוהיר כככבים לעולם ועד: 💮 פי פערתי וגומר יר' בפוחחי פי לבד בתחייך לבי תתורתך ואפילו עתה שאני בדול בשכים הנה הענין הוא אללי כאילו הייתי נער קטך המקבל הת הדברים ושומר הותם במוחו שזוכר אותם תמיד כי כמו כן קרה לי לפי שלמלותיך יאבתיומרוב החשוקה נכנסו דברי החורה בחוך מורשי לבבי והוא הדבר בעלמו שכיון באומר בכל לבי דרשתיך וגומר וכמו שפירשתיו צמקומו: פנה אלי וגומר יר' פנה אלי וחנני על זה כאשר הוא דין ומשפט שיעשה כן לאוהבי שמך כמוכי היום: או יר' בחומר כמשפט לאוהבי שמך כלותר כתו שהוח מתשפט והדין שתחון לאוהבי שתך יען כי שותר פתאים ה' והם אוהבים שם זה ר"ל היותך נקרה ג_סשומר פתחים כדי שיהיו נשמרים תחת לל כנפיך : - פעמי הכן וגומר יר' פעמי הכן באפרתך כמו שאתה מכין רגלי הנערים ללכת אל ביח מלמדיהם ואל חשלט בי כל און עהת שהני בן דעת ויצרי בעוברי - או יר' ע"ד הומר חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך פדני מעושק וגומר יר' פדני מאותו העושק אשר לו לכל הדם ואדם והוא עופק ילרו האכורי וכמו שפרש"י ואשמרה פקודיך הכח השומר נהזוכר חשר לי כמו שישמור אותם הנער הקטן: פניך האר וגומר יר' פניך האר בעכדך כמו שעושים לנערים שמראים לי סופרים טובים כדי שילכו ללמוד מה שאין להם בו דעה וביכה וכאשר הוא הענין כי בענין למידתי את חקיך וכלוה אני מתחנן לך יען כי סלגי מים ירדן עיכי על אשר לה שמרו חורתך כי הם רואים הדברים ומביהים אותם אל הכם המשותף והוא אל המדמה והמדמה אל הזוכר וכו' · או יר' אני בוכה על אוחם האנשי' שהיה להם יכולת לשמור ולוכור תורחך וחדרבה שכחוהו: או יר' באומר לשמור כדברך שלח קיימו את התורה כי כל ישראל הם ערבים זה לזה וכו' . או יר'וא"ח שכמו שמיסרים לנערים כדי שילמדו התורה כמו כן חני לריך חל היסורין הנה לזה אשיבך מלין כי פלגי מים ירדו שיני על אשר לא שמרו חורתך והם לי תמורת בכיית הנערים כאשר ייסרו חותם ללמוד וכו' . ובשם הה"ר שלמה מלטוכטוםי מלחתי כחוב פחח דברך יחיר מבין פחחים יר'יחיר למי שהוא מבין ומדריך חת הפתחים " פנה אלי ומנני וגומר הוא אומרו וחגותי חת אשר אחון ע"כ: צדיק אתה ה'רישר משפעיך הרד"ק ז"ל פי׳ שיר׳ וישר כל ח׳ ממשפעיך ע"כד ויר׳ הנה חחה ה'לדיק וגם משפעיך הס צויח לנו לדק עדותיך שנעשה גם אנחנו בכלם פעולות הלדק : או יר' וישר משפטין שלויתנו על שנשח וכחן איש את חברו בלדק ואמוכה מאד י אוביר' ואמוכה מאד הוא זה שאמרתי ולכן צמתחני קנחתי כי שכחו דבריך לרי בכונה מכוונת: לרום אמרתך מחד ור׳ גם כי המרהך איכני משיג אוחה כי אם אחרי העיון הדק והעמל הגדול כדי להוליא האוכל מחוך פסולת החלוקו׳ בעולות בהחלת המחשבה עכ"ו עבדך אהבה ואינני אומר כן כדי להחשיב את עצמי לאדם גדול מחד שחני מלרף חת הסברות וכו' כי לעיר חנכי ונבוה בערך חל הגדולים המלרפים סברותיהם אך חמכה חומרי שעבדך חתבה הנה הוח לענין זה שלח שכחתי חותה וזה בח לי מלך חשהי בה כי מבד זה לני חושב בה תתיד ובבחינה זו אני אותר לרופה אמרתך תאד והיא התורה וכו' • צדקתך

צדק לעולם בזה כיון אל הבת קול החלדקת הדין והסברה ואומרת הלכה כפלו' וכו' ותורתך האומרת אחרי רבים להעות היא ג"כ אמת: צר ומצוק מצאוני מצותיך שעשועי יר'והם ישמחוני צרק בדותיך לעולם הבינני ונומר יר' הכה עדומיך יש בהם חלי חלים של הלכות ולעולם ועד יש בהם כדי ללמוד וללדק עדותיך א"ל הבינני בהם בכל יום ויום ואחיה כדי שאוכל להבינם חמיד: קראתי בכל לב וגומר רו"ל אמרו ברבה וכן הוא אומר ויאמר שמואל אל כל ישראל לאמר אם בכל לבבכם אתם שבים אל ה' אלהיכם מהו אם בכל לבבכם אתם שבים אלא כך אמר שמואל אל כל ישראל לאמר אם בכל לבבכם אתם שבים אל ה' אלהיכם מהו אם בכל לבבכם אתם מושה הב"ה תפלתי שאני מתפלל עליכם וכה"א ויאמר שמואל קבצו את כל ישראל המצפחה ואתפלל אל ה' בעדכם ויקבלו המלפתה וישאבו מים היו שואבים אלא שעשו תשובה ושפכו לבם כמים לפני הק"בה בחשובה שלמה וכן ירמיהו אומר שפני כמים לבך נכח פני ה' לכך נאמר וישאבו מים לכך נאמר הראמי בכל לב וכו' ע"כ - וכפי זה יר' קראתי בכל לב אליך ה' יען בי חקיך שאמר לנו במואל הנביא אלורה והוא שהמדם שירלה שיענהו ה' בקוראו אליוה כההוא לריך לשוב אליו יחי בכל לב ובכל נפש כי כמו כן אמר שמואל לישראל אם שבתם בכל לבבכם עונה הב"ה הפלחי וכו׳ י או יר׳ שמווים בולר חקיך א"כעכניה בוכות התורה: קראתיך וגומר עתה בא לספר בכמה אופנים קרא אל ה' ואמר שקודם כל דבר קראו יאמר אליו ית'הושיענו ואשמרה עדותיך ואהר כך קדם בנשף והיה שווע חליו ים׳ ובחומר לדביך יחלתי יר׳ לדברך יחלתי בעת בעלפה שחשוע והוא ע"ד חומר ה׳ הושיעה החלך יעננו ביום קרחנו וכמו שביארתיו במקומו:

75'70 7 1"3 בתתנ

לְפַלָּלָא בְּמֵימְרָה: קַלִי שְׁמַע הֵיךְ

רַרָפֵי זְנוּמֵאוֹרַיְתָּרְאָתְרָחָקוּ: קְריב

יִםַרָתִּינוּן: חֲמֵיםִיגוּפִיופַצִייָתִי אֲרוּם

אוריתר לַאאָתנשִיתי: נצֵי כַּצוֹתי

רָשִׁיעִי פּוּרָקָנָא אֲרוּם נְוֵירָחָךְּ לָא

חָבָעוּ: רַחֲבָּךְ סַנִּיאִיןְיֵי הֵיךְ דִּינִיךְ אָפֵי

יָרִי: שֵירוּי פִּחְנָּשָׁרְ קְשׁוֹטוּלְעַלַּםכָּל

ב׳חכל ותלוא חַבִּיִמִירת מִן סְהַרְנוֹתָךְ אֲרוֹם לַעֲלָם

מע ספורנו זיל לשיח כחשרתך ישחשרת וחף נם וחק נכיותם בחרך

חויביכם לח מחכפים -

קולי שמעה כחסדן בחערך:

יקרמני ומענסו עמו מנכי

בנרם: כפשפטין חייני

בחתרן חורן יתים חשביתהם

וארחהו בישופתי: קרבנ

רודםי ומסי פופת חולת

בחתרם שהתלות הם משל

וחידה וחומרים שכם מקייפי

אותם כפי הנפשל וכוה

פתורתן רחקון קרוב חקם

כ'י לכו בכל קרמכו מליך

ותושישנו פדנדי ריכוקם :

וכל מנותיך חמת . ככתכם

וכנשונם ובכן יבישו

החולקים של זהי כי מפנם:

קדם ' פחו שנתנה תורם:

יוטתי פטדותיך: שחשכת

וחשמועם חת דברי חשר

ילפדין לירחה חותי כל

בימים וחת בניכם ילמדון :

כילמילם יסדתם כלתי

סשתנות ולומן כלתי כשל

תכלית וככן: "עלית עניי בנורות

שנחתי: ריכס ריני

תורה ומנוח: וגחלני

שמתחמנים לכטל חמני

מששבוד פלכיו': לאפרתך

מייני לעסוק בתורתן

לחוק ערשעים ישופה ' ונם

כי ישומת כתשיח דכר רחוק

מרשעים כחתרו כי הוח כפו

חש מנדף כסף: ווה כי חקיך לח זרשו בימי קבון

גליות פכל פקום: רחפון רבים כ' וביד חדם חל

אפילה: כפשפטיך חייני

בחמרך וחותך לח חמשם

כלם ויסרתיך למשפם :

לכים כולםי

כחומות ממ"ח כיבכל זחת: תורתך לח אשמורות - חצי הבילה שתי אשמורות ולדברי האומר שלש משמרות הוי הלילה היה דוד עומד ממטתו בשליש הלילה ועוסק בתורה עד חלות כמו שנאמ' לשוח באמרחך ומחצות ולהלן פוסק בשירות ותושבחות כמו שנאמר חצות לילה אקום להודות לך: קרבו רודפי זימה . עלת חטאים הולכים בעלת חטאיהם ומתרחקים מתורחך

> אתה לרחוקי הללו המתרחקי מתורתך אם ישובו מדרכ': קדם ידעתי מעדותיך : קודם היות הדבר ידעתיו מתוך עדותיך קנ בָּמִשְׁפַּטְךְ חֵינֵי: קדם ירשו את הארן לוית להם על הבכורים ותרומות ומעשרו" וקדם הניחות להם מחויביהם צוית להם והיה בהכיח יי'אלהיך לך וגומר להעמיד מלך ולהכרי' עמלק ולבנות בית הבחירה כי לעולם יסדחם · כי על כל הדברים העתידים להיות לפוף קנהתויני: העול יסדת עדותיך:רחש דברן אתת . סיף דברך הוכיח על הראש שהוא אמת שכששמעו האומות אככי ולא יהיה לך ולא תשא אמרו הכל להנאחו זלכבודו כיון ששמעו כבד לא תרנח לא תנאף הודו על ראש דברך שהוח חמת : שם חנכי על קס בחסרך חוני: המרתך על הבסחחךשהבטחתני ד'ח על חחת מחמרותיך הסתומות כשאני מבין בה ורבותינו דרשו על המילה שהיה ה' חד נחיב דוד בבית המרחן ורחה עלמו בלא ניצית ובלא תפילין ובלא תורה אחר אוי לי שאני ערום מכל מלוה כיון שנסחכל במילה שתחוחמר בלחתו שם חנכי על אמרחך המילה שמתחילת' נתכ' במחתר ולח בדבור שנח' ויחתר אלהים אל אברהם ואתה את בריתי תשמור: שבע ביום שחרית שתים לפני קרית שמע

ואחת לחחריה ובערב שתי'לפני'

ושתים לאחריה:

ליקרב אל עלת רעתם: קרוב

קַהְּפָוּ עֵינֵי אַשְּמְרוֹת לָשִיתַ בְּאִפְיָּתֶןה: מְיִיֹנִי מִינִי מַפַּוְרִתָּא דִּצְפַר וּרְמַש קולי שמעה כחסהה יהור יי אם חַקַּדְן יָי הֵיךְ דִינָךְ קַיִיםיָתִי: קַרִיבוּ קַרְבָוּרְדְפֵיִוּמָה מָתוֹרֶתְּדָּרָחָקוּ: קָרָוֹבאָתָּהיָהוֹוֶה

וַכָל־מִצְוֹתֵיךּ אֲמֶת: מַעַרֹתָיָךְ כֵּי לִעוֹלָם יִסַרְתָּם: רָאַה־עָנְיִי וְחַלְצֵנָי כִּי־הְוֹרָתְלְּ לָא

שַׁכַּחַתֵּי:רִיבָּהַ,רִיבִי וּנְאָלֵגֵי לְאִפְרָחְךָּ רחוק מרשעים ישועה כי־ חַקּיך לאַדְרָשׁוּ : רַחֲמֶיך רַבִּים יְיהוֹוֶה במשפטיה חויגי: ורבים רדפי וצרי בַערוֹהָיך לאנְטִיתִי: רָאֵיתִי בִנְרִים יֹימֶקְייי יָתִי: סְנִיאִין רָרְפּיוֹמְעִיקִי מִסְּהֶרְוֹתָךְ וַאָתְקוֹשְׁשָׁה אֲשֶׁר אִׁמְרָתְךְּ לְאִשְׁמֶרוּ: חֵיייוֹ פַינּיוֹלָא אַצְלֵיתִי: חַמִיתִי בּזּוֹזִי וָאִידִיינִית ראה בירפקורין אָהָבָתוּ יְהוֹרה מפי ים ייין עמה וון די מימרך לאנטרון הוא בירפקורין האהליין איני בייים אוני מימר בירפקורין אָהָבָתוּ יְהוֹרה מפי ים ייין עמה וון די מימרך לאנטרון בירפקורין אָהָבָתוּ יְהוֹרה מפי ים ייין עמה וון די מימרך לאנטרון בירפקורין אָהָבָתוּ יִיין אַרוֹם

ראש־רְבְרָךְהֶאֱמֶּת וֹלְעוֹלַם כַּל־מִשׁבַּט צִּרְקָרְ:

שַׂרִים רְדַבְּוֹנִי חִנָּסְ וֹמִדְבָרֵיוֹדְ פַּחַרְ לִבִּי: שָׁשׁאָנכִיעַל־ אָמְרָתֶּקרֹבְמוֹצֵא שָׁלָל רָב: שקר שַנאתי נָאַתַעֶבָּר תוֹרָתְךְּאָהָבָּתִייּ שֶׁבַע בִּיוֹם הַלַּלְתֻיך עַל מִשְׁפְּמֵי

דיני צרקתן: רברבין רדפויתי פגן וחיניו ומפתנטר דתל לביו חביאנא על יינ לניםי מֵיכָרָךְ הֵיךְ נְבַר דְּמַשְׁבַּח אֲדִי סַנִּי: שַׁלַרָא סָנִיתִי וּרְחִיקִית אוֹרִיתְרָ רָתִימִית: שָׁבַעוֹמְנִיןבְּיוֹטָא שַׁבְּחִית צידקך

הדמו . קודם לכל אשמורה שאשית אני באמרחך הכחובה בחורה שגמלח הרשעים כרשעתם והצלת הצדיקים: קוליי כחסדך עמי ומנהגך הטובים: קרבוי חלי רודפי זמה שרחק מדעת חורחך הכחוב בה עונש אדם וקין ואנשי המבול והמגדל ופרעה ולחמר קרבו עם רחקו דרך בשירים נכבדת מחד: קרוב חתה: יותר מכל

קרוב וכל מלותך אמת אז יהיו רודפי זמה בשור כי נמלם שומר מלותיך: קדם : קודם שיקובו אי רודפי זמה ידעתי כי עדותיך יסוד אמת יש להם : ראהי שיענו אותו על כן אמר וחללני : ריבה למ"ד לחמרהך בעבור חמרחך כמו אמרי לי: רחוק מרשעים אַהְיִיּוְכָלפִּיקוּרָיִרְ קְשׁוֹפּוּמִן לְּקָרָמִין יום ישועה בעבור שלא דרשו הקיך וחכי לח חהיה כמוהם כי תורהך לה שכחתי: רחמיך אם אני לבדי ורודפי רבים הם רחמיך שיסבבוני כמשפטיך וּפְרוּקיָהִילְמֵימְרָךְ אָמֵייָתִי: דַחִיקִּמְּ לשומרי דבריך: רבים לח כטיתי הכי לבדי כי הם כטו והנה נטיתי פועל עומד כמו סרתי ואם הוא יולא יחסר לבי : רחיתי וחתקוטטה - מגורת נקטה נפשי: ראה י כנגד ראיתי וחנני כנגד ואתקוסטה: ראש תחל' דבור שלויתיכו הוא האמת ַפִּיקוֹרָיִיךְ רְחִימִיר*ו* יַיִבּיְדְ חָסַרָּךְ אָסֵי ור' ישועה אמר רמז לדבור אנכי בהר סיני: שרים הם המשתררי' ולא פחדתי מהם רק מדברך ששי דבק בפסוק העליון לא פחדתי מהערים ולא דאגתי רק ששתי באמרתך כאילו כלחתי השרים ולקחתי שללם: שקר מלות לא תעשה תורחך אהבתי מלות עשה: שבע הרכה ודכר שישוכ כמו השכוע משפטי לדקך

מע"ח ' ונדי 'כחפיקורוםי': משדותיך לח נסיתי להתערב בנכרים - רחיתי בשרי' רדפוני חנס: שלום בונדים' בחסורי מחכלות ונכרית : ואת קוטמהי בקללי ולהכדילם מקבל הגולם : חשר מערתן לח שערו . כי נסיףינחו לתרנות רעה • כי פקודיך חכנתי" כוכח תוכית ושנותם ווולתם" בחשדה חיוני

קרמוה' וסימ' נמסר בסרר כי תצא: כמשפטיך ה'ותסר וסי' כן משפטך אתה חרצת: והוצא כאור צדקך: ואל הצל מפי דבר אמת: הולי קרמו ה' ופים נמטו בניו בחובר ביותם ב'וסי'תבל ומלואה אתה יסדתם: קרם ידעתי מערותיך: ר ריבה ריבי כל ליש'מ"ל במ"וחס' שמעה כתסרך: תחי נפשי ותהללך: יסדתם ב'וסי'תבל ומלואה אתה יסדתם: קרם ידעתי מערותיך: ר ריבה ריבי כל ליש'מ"ל במ"וחס' וסימ' לאתענה על רב: נצב לרב יי': הנני קרא לרב: ורב לא ידעתי אחקרהו: אל תצא לרב מהר: ברבם עמרי: מערותיך ח' מפקין וסים לאתענה על זב במ"א צוית צדק עדותיך: ואתקוטטה חד מן ח' ווי"ן קמצין כא"ב בתמניא אפי וסימ' ז"ו חנפ"ט ר"ש וביאורם ני"ו בא"ב וסי'פר"ץ ב"ן דמ"ה במ"א צוית צדק עדותיך: בתיב סמ"ך וכצמר יאכלם ססי וחר ושש לבכם:

תהילת ה׳ תורת חסר

קדמו עיני אשמורות וגומר יר' מפני ב' דברים אלה ראוי הואשחענני אם לפי שלעתיד חוקיך אצורה ואם לפי שכעת לדברך יחלתי כדי לעשות כעת לווייך ואם לפי שכבר קדמתי בנשף וכו' וקדמו עיני אשמורות לשיח וכו' חיכ קולי שמעה על צד החסד וכמנהגך ה' לרחס חמיד והוח אומרו קולי שמעה כחסדך ה' כמשפטיך חייני: - קרבו רודפי וגומר קרוב אחה ה' וגומר יר' מתורסך רחקו גם כי קרוב אתה ה' וכל מלוחיך אמת י וזה ידעתיו מקודם וכל מלוחיד הם אמת ולעולם ים דתם כי השקר אין לו קיים והעמדה והאמת יעמוד לעולם: ובכתיבת הה"ר שלמה אלטוכטוםי מצאתי כתוב לי אני שלמה הכוחב יר' קרבו רודפי זמה זה לוה וכל עוד מה שהם מתקרבים אל הזמה ואל הרוע הם מתרפקים יותר מהתורה ע"כ: ראה עניי וגומר יר'ראה עניי וחלצני כי חורתך לא שכחתי והמקיים את התורה מעוני סופו לקייעה מעושר וכו': רעה ריבי וגומר יר׳ ריבה ריבי עם יריבי וגחלני ולחמרתך חייני כלומר ולהיות ריבי בחמרתך חייני והוא ענין הפלפול בחורה עם החלמידי'ועם החברים וכו' ולא שאהיה מרים עם אויבי והוא ע"ד אוז"ל אדם לעמל יולד אשרי מי שעמלו בתורה: רחוק ובו'יר' וזה אני אומר לפי שרתוה מרשעים ישועה יען כי חקיך לא דרשו ואכי רוצה לדרום אותם ולפלפל בהם: - רחמיך רבים כ' יר' וידעתי שגם על הרשעים תרחם וכמושחעשה בננוה אך לזמן הגאולה לא תחנהג עמי ברחמנות לבדרק בס בדין ובמשפט והוא כאומר ליון במשפט תפדה . או יד'רחמיך רבים ה'וכמשפטיך לרחם ממיד רחם גם עלי וחייני ולא שיהיה זה לישבשביל שיהיו רחמיד על מי שחרלה לרחם תמיחני **בדי ל**כפר על עונ**ם: רב**ים רודפי יר' הנה אם היו חטאתיהם ועונותיהם בדברים שאינם **נוגעי'** בי לא היב כ"כ הדבר קשה שאמות אני בשביל שיכושרו הם אך אמנה הנה הם מכעישים לי ואני אמות בערם חלילה לך מעשות כדבר הוה ומה גם שחה שהרעוליהיה כמעט סבה לשאנע׳ מעדותיך ואם הייתי נועה מעדותיך כפי מה שהם היו רולים הנה לא הייתי אני מת כדי שיכופרן עונותיהם וא"ב גם כפי זה ראוי הוא להם כי במדה שמדדו ימודד להם ולא אמות אכי בשבילם רק הם לבדם ימותו בעונם: ראיתי בוגדים וגומר יר' ואתקועטה בהסולא בסכתי רקיען אשר אמרתך לא שמרו ואיך העשה דבר כזה שתמיחני בשבילם רק הייני וכו' ולזה חזר ואמר ראה בי פקודיך אהבתיה' כחסדך חייני ולא אמות בשבילם: ראש דברך אמת בפסוק זה רבו הפירושים והה"ר שלמה אלטוכטוםי כתב ריבה ריביוג אלני יר׳ איני רולה החיים כי אם לעשות אמרתך שאמרת אם שמוע תשמעו בקולי ונומר ראש דברך אמת הוא אומר אככי ה' אלהיך ולעולם כל משפט לדקך הוא ענין פרשת וחלה המשפטים - או יכוין אל תחלת הבריאה ואל הלדקה שעשה עם הבעלי חיים שהבדיל המים מעל הררן או אל אמונת החדום וממכן ימשד אמונם הבשבח שהוא קיום העולם ע"כד: שרים וגומר יר'שרים רדפוני חנם ויראתי לנגוע בהסשמא אתה דברת וגזרת כןוענין זה דומה למה שאמר פרעה אל יאשיהו חדל לך מאליים אשר עמדיי אנ יר׳ לא יראחי ולא פחדתי רק למה שגרשוני או שיגרשוני מהסהפה בנחלת ה׳ - או יר׳ ומדברך פחד לבי שלח ירדפוני עליו ומה הוא ענין דברך אמרתך אשר אני שם עליה כמוצא שלל רב להיות ששקר שנאתי ותורחך אהבתי ולראותם כי שם אנכי על אמרתך כמולא שלל רב רוצים לרדוף אותי כדי שלח אהיה דבק עם דברך זה ובכן ישולל ממני הדבר העוב הוה: ומצאתי כחוב שרים רדפוני חנס ומדברך פחד לבי זה יובן עם מש"ה כי הנה ארבו לנפשי וגומר יגורו עלי עוים "ו יאספו עלי כל העזים להזיקני ולא יגור עלי פשע א' ואפילוחטאת כי העזים לא יוכלו להזיק שלא ברצון חלהי חבל הפשע והחעחה יויקו בעלם הייתו דחתר ומדברך פחד לבי וחמר המליץ זדנו לבי עשה לנפטי אשר אויבי לא יוכל עשוהו ע"כ: שקר שכאתי ובומר אחה בא להגיד למה על אמומי ית' הוא שם כמוצא שלל רב ואמר שהענין הוא לפי ששקר שנא ב' פעמי' והם שנאה וחשוב והשקר

אכן יחייא

בקרמו עיני באשמורו' לשיח באמרת' כי קודם הייתי לומד בתורתך ואחר כך בין אשמורה באשמורה הייתי מתפלל ולכן קולי שמעה כחסרך הנב"ת י וכמשפטיך אשר שפטני בהם למרק משאתי מייכי כי אחרי הצר' ראוי לבוא החכוחה כי חרבו אלי לדחות פעמי רודפי זחה שהוא פוג לכל המעשר הרעים י אשר מתורתך רחקו שאין לומדים בה י אבל אקוה כי לא יוכלו לי כי יותר קרוב אתה ה' לכל קוראיך מהם י ויותר קרוב אמת כל מצותיך אשר שמרתי להצילני ממה שהם קרובים להזיקני והאמת ההוא יעזרני מידם - בי זה ומאז ומני קדם אשר ידעתי מעדותיך ומצותיך המוכרי כי עשיתם יסוד לעולם ובוכות' העולם קיים י ולכן בוראי וכות המצות ההם יקיימוני ויהיו קרובים אלי להצילני מהרודפי זמה אשר תרבו:

ראה עניי וגוחד ראה עניי בלרת לודרי וחללני חיד' - בזכות כי תורת' לא שכחתי גם בעת הצרה - ודיבה דיבי וקח כקמתי מהם וגאלרי מידם וחייבי למען אשמור אמרתך כי לא אשאל החיים לא לתעכוג גופכיי . ורחוק הישועה לכוא אלי לפי דעת הרשעים . וזהו להיות כי חקיך לא דרשו ' ולכן לא ידעו סגולת החוקים כי בעבולה יושיעו בחהרה לעושים אותם . וכאומדו רבן של כביאים העמים אשר ישמעון את כל החקים האלה אמרו רק עם חכם וכבון הבוי הגדול הזה - כי תר גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כה' אלהיכו בכל קראיכו אליו י הרופא אשר ירפא ויעשה נפלאות בסבולות מעשבים או ענינים אחרים יקרא יותר חכם מהרופא המובהק . כי אין לכו לדין כי אם כפי המוחשות ותכלית הפעולות מכל אחד מהם . ואם בעשיית החקים הורים החלה ירחה תכלי אשר אין למעלה הימנו כי האלהים הוא קרוב אליו בכל קוראוי הנה בודאי העם הוה הוא החכם וכבון מכל הוולתי אבל רחמיך רכים ה' ואפי' שלא הייתי ראוי את' חייב להצילני כפי חדת רחמיך ולכן חייני כאשר עכשתני במשפטיך והוא על דרך אומרו שבעכו כימות עכיתנו שנות ראיכו רעה י כי אף שרבי' הין רולפי ולרי מעדותי' לא כטיתי ' ולא די כי לא הייתי עוכ' אחן לדכריהם המבקשים להטותני מדרך הישר ' כי הטותי מצח פנגדם וכשראיתי הבוגדים האלה אשר אמרתך לא שמרו אריב ואתקוטט עמהם * וראה מכל הכוכר לעיל כי כקודיך אהבתי . וכי אהבתי הראש והעיקר מתורתך שהוא מעלת החכמה המכוכה בשם אמת להיות ענינ ידיעת אמיתיות י ואהבתי כל משפט לדקך לעולם השפל שהוא מעלת המדות י ולכן ה' חייני כחסדך י והמקרא מסורם במשפט הלשון הכבואיי לפטמים שין שרים דרפוני וגו' שרים דרפוני חנם דמו לשאול ואבשלום י או למלכי שאד האומות "

ואכי לא פחדתי מהם' כי אם מחך ומדבריך' שהירא את ה' אין לו לירא ולפחוד מזולתו י בלכן איני זו מחקום עיוני בעדם יושם אנכי כשאשינ הבנם מה באמרתך כמולא שלל דב י כי מקר מהשלל רב ועושר וככסים שכאתי ואתעכה שהתיעוב הוא יותר מהשכאה . ותורתך אהבתי בששתי בהי ושבע ביום הללתיך על הלדק והיושר אשר אני רואה במשפטיך בגמול ועונש בעולם ' ולאו דוקא סך השבע אכל הוא לשון חור' על הריבוי כשבע יפול נדיק וקם ' אשר הושאל שם השבע על הריבוי לחשיבותו כי הנחצאי בעלי כח ונפש הם ז' חעלה אל עלול והם המתלית ית' וית' והתלחכים והגלבלים והחיש ישרחלי והחכושי התדבר והבעל חיים: והצוחת אשר לו כח ונפש הצוחחתי

בזה היא שלל נכסים רבים כי הכל הוא שקר ואימו עומד לולאדם חמיד אך שלל החורה עומד לו לעולם: שבע ביום וגומר יר' והראיה לוהכי שבע ביום הללחיך על משפעי לדקך הכחובים בתורת? מה שלח הייתי עושה כן בהיותי שולל שלל רב מנכסי העמים כי בעעם ההיא הייתי מברך ברכח העוב והמעיב ועתה שבע פעמים בכל יום ויום הללחיך

זנרך חפת שחתרת קודם צחת ישרחל משנרים ולקחת י אתנסלי לעם: ולעולם כל משפט לדקד" שמשרת וגם חת הגוי חשר יסכודו דן חנכי לחבשביל מנרי' נלבד חמרת חבל של כל במומו' מש"ם שישענדו חת ישרחל ונפן משה ואת נם מתה: שרים רופוני חום . בעלמעת בוב י ומדברן מחדלבי בחפרם ואנכי בפתר אפתיר פני מקם . אמנם : שם אנכי של

מדשחרחה בישומתך: דחש

מתרתך שחתרת ונתן ס" מלכין חת כחלות פחלם של מווביך: כמונח שלל דב " כמי שמשה חוקיהו שמנה שלל רב במפלם סנחרים ונטחתי שכן תמשה מפדי יום כי חענם: שקר שנחתי של חופות מפ"חי תורתך פכנתי שהיח לכום תורם חפת ומוד: כי שכע ביום בללתיך בגלות: על משפטי נדקך שכנדקת עלי חת כדין. ופוד כי

: 0) 7 A

عالج

שלום רב לאוכבי תורתד מנושים נם ההתין כוכות אוהבי תורתן חשר כדור ופוד בי שברתי לישופתך בליית :שפרס נפשי שדותיד שלח התערכתי כוכרים כולמ פפרתי פקידון מוכיח ולפורות חז בני ישרחל וחולתם: כי כל דרכי בנדך י מכווכם לששו רלוכך: תקרב ריתי סור שנחך הקודם לתפלה: כוכרן הכינני בחפרך ופל ס' חלפיך חת לככך לחסכם חת כ'חלהיד בחתרתן שחתרת ונתןה אלהיך חת החלוח החלה של מויכיך י הנילני - ען החומו פס"ח: תנסנה שפחי לחומו' הכו' בי חלמדני פקיך. שחודיעני טעתם מכוח: חען לשוני. לחותו כפשיכות עליהם י מערתן שחמרת ומי בני גדול חשר לי מקים ומשפטים נדיקים ככל בתורה בוחת וחומר להם :כי בל משמטיך נדקי כסע ד הפכום: תהיידן לעורני למשות ואת: כי פקודיך בחרתי לפנין ולהורות גם לחומות כחשרך וחתם תהיו בי מחלכת כהנים ו תחבתי ליטופתן מן החומו' : נתורתן שהכטיחה כוה בחתרו ושב וקנגן שמשועי שישמשעו נתשי שהיח שתחום לוה: תחי בשטי ותהללך יהי רכון שתחיה נסשי ותוכה לימות כתשימה בחופן שחהללן נגד החומות מכ"ח: ומשפטין . פליהם: יפורוני לפשות שחת ולח יקופו פלי כחשר פשו כיפי הגלות נספרי

תקרב רנתי קול גדול כמו ומשפטיךי השם הנכבד: יי׳ משפת שהר מאים שפת שקר רמי' פירשתיו: תהלתן מד: כי תעיתי כשה חובדי לברוח חנה וחנם מדכרי ריכותם ונזרותם: בקש שנדך . כחשרו וחתם תלוקמו: כי מנותיך לח

מנחתי גם כי פתחתנו לוה בנזרותם: הנה כל שירי המעלות הם בירים שיחתרו בקבון בליות בנימות המשיח השרידים חשר ה' קורה שיהיו ננדלים זה מוה במעלה י וישיר כל א' מהם להלל ולהודות לשם ה' ולהתפלל על עוחו נעל זולחו חים כפי מעלהו ומדרגתו:

במעלות אל ה" שיר בנרתם לי בנלו : קרחתי וישוני בהכין בליות: משפת שקר פרכרי החושת פע"ם חשל פיכס דנר שות: מלשון רפיה מנשון רומם קשם כמפטלות בנינו . כי חמפס פה יתולך תודה של פטוב שמשית: ומס יוםיף לן . בעל לשון דפים ביורה -

שלום רב לחוהבי חורחך והוא אחד מהם חורחך אהבתיי ואין למו מכשול כמג שרים : שברתי לישועחך - שמרה הזכיר המגות כאשר פירשתי גם הזכיר העדות לבדם והפקודים והעדות יחדיו: שמרתי והטעם אני חייב לשומרה כי התה רוחה מפנותיו ששיתי נקנון כל מה שיש בלבי וכל מעשי: תקרב י דרך משל בעבור מרחק השמים מהחרץ אמר

בְיַרְקָךְ: שְׁלַם פַגִּי לְרְחִיפֵיאוֹרַיְחָךְ מִּנְפִייִּמְּיִי צְּרְקָּךְ: בְעַלְטָּא הָרִין וְלֵית לְהוֹן תַּקּלָא מִי וְאֵיּן לְמֵּוֹ ותעבור הרנה: מבח תחנתי בלרתה לי כמו בהחחננו אלינו על כן הנילני: חבענה ' אם לְעַלְסָא ְדִּאָתֵי: סַבְּרית לְפּוּרְקָנְרְיְיָ הצלחכי והנכון אם חלוודני וֹפִילְוּרָיִיּךְ עֲבָרִירוּ: נְטָרִירֹ נַפְּשׁי לְיֵיִיןְיִּפְיְ שְׁמִלְּהְ נַפְשִׁי עַרֹתִיְרְנָאוּהָבִםמְאָר: חקיך: חען חלמד חתרחך לבני חדם כדי שידעו כי כל סְהָרְוָותְךְ וְרְחִימִינוּן לַחֲרָא: נְטָרִית יְהֹבּיהְתִּיהׁ מצותיך לדק: ההיי לעורניי ללמד כחשר דבר וכל יד הויה אם היתה עם אות בי"ח לעולם לגכאי ואין בכאן אות בי"ח: תחבתי כמעט כליתי על דרך נכספה וגם כלחה נפשי : חחי בחויבי יעזרוני להללך: חעיחיי הטעם חחי בֿל בּינָין צְרֵקוֹתָּא: נפשי כי אני כשה אובד שישען לְסֵיִיעותִי אֲרום פִּיקוּדִייִךְ רָעִיתִי: על הרועה וטעם כי מכותיך לא שכחתי אע"פ שהייתי כשה אובד לח אבדו מלותיך ממני: שיר המעלות י הגחון חמר כי חלה השירים חמשה עשר כנגד חמש אַרום פִּיקוּדָיִיךְ לָאאָתְנִשִּיתִי: שִׁירָא עשרה מעלות גם אמר יחכן שהוא על כגיכויבקול עליון וכבר באָתְאַפֵּר עַל מַפּוֹלְיָין בּתְהוֹפָא ְלָדָר הוכרתיבתחל' הספר מה שנרא' וְיָ כַּר עֵיק לִיצַלִּיתִי וַקַבְּיל צְלוֹתִי: יְיָ שהוא פיוט וזה השיר יכוגן על פצי נפישי מפפותה דשקרא מן כועם המעלות ולא הזכיר שם המשורד אולי ברוח הקדש נאמר על אנשי גלותיכו שהם בלר' ולא ידעו מה יעשו רק לקרוח אל

על משפטי לדקך : על קרית שמע שהיא דברי חורה : שברתי : היחלמי : כב דרכי נגדך . חתה יודע כל דרכי: כדברך הבינני דברי חורתך כהלכתו ובהווייתן: חבענה : חדברנה : חען לשוני - כל עניה לשון קול רם הוחוהב לכולם ועכו הלוים ואמרו: שיר המעלות י שיהמרו הלוים אותו על חמש עשרה מעלו'היור דו'

מעזרת ישראל עד עזרת כשים זים כחן ט"ו מזמורים של שיר שַלוֹםרַבלאַהַבֵּיחוֹרָתֶּךָּ המעלות ורבותינו אמרו שיסדן שברתיקסהדוד להעלות את התהום כנוו ואין למו מבשול: שמפורש במסכת סוכה. ולפי ַלִישוּעַהְדָּיָהנָהֻוּמִצְוֹתְיָךָ עָשִׂיתִי : הגדה פתרון שיר למחה עולות משפת שקר: זרעו של עשנ שָפַרָתִּי בָּקוּדֶיהְוְעִרתָּעָהְכָּיכָּל־ הרשע שלדין הת הבריו' בפיהם בעלילות רשע: מה יחן לך הק"בה: ומה יוםיף לךי שמירה הקרב רנתי לפנור יהות כרברה מע ומחיצות והרי הת נתוכה לפנים

משתי מחילות:

מפרה

רב ג'קמצין בסיפ'וסימ'וישלת חציו ויפיצם : בשרתי בקחל **רב**י שלום רב לארבי תורתך. וכל אס"ף דכוו' ושלשים בשאר קריא" וסי' נמסר כמס' רבתא בערך רב שמרה ב' גרשי' בסיפ' וסי' שמרה נפשי כי חסיר אני : שמרה נפשי ערתיך ואהכם: ת תכואכל סיפר'מ"ל ושש חסר בשאר קריא" שיר הַפַּיְעַלְוֹת אָל־ א וֹסי׳ בסרר תוריע וכל משלי רבוו׳ חסר במ"ר מ"ל וסימ' כי תבוא חכמה ואת איש חמית ולמוכיתי׳ ינעם י רעך וריע אביך:ותורתך ה' כא"ב וסימ' ררך שקר הסר ממני : נפשי בכפי תמידי סעפים שנאתיי צדקתך צרק לעולם תאבתי לישועתדיי׳ וסי׳דנס״צת קב יסיף י"ר כתיב כן חסר יוי"נ וסי 'נמסר בשמואל ב' סוף ס'ג':

פילוניול וסטנווטל אנום כנת מנים בנכני ליצור: אורחותילקקלן: תהקרב צלותי ַקָרָכֶּךְיָיָ הֵיךְּכֵיכֶרְרְפְּצִייָרִתִי: תְּבַעַיִין תַּבָוֹא הָחַנָּתְי לְפָּנֵיִדְ **ַרְבַינֵנִי**: סְפָּוָתֵי תּוּשְּבָחָהָא אֲרוּם הַלְפִּינִנִי תַבַּענַה שַׂפַתִי באמרהה הצילני: 5 גוירתר: התוב לישני מיקרך ארום מיפיל תחלת ביתל פודני חוקיף: תעו יתה אינד יינים לשוניאסרתה ביבל־מצותיה צורק: יתָהַי־יָרֶךְ לְעָזֶרָנִי כִּי פִּקּוּנֶדִיהְ בָּחָרְתִּי : רַנּינית לְפוֹרָלֶנְהְיָיוֹאוֹרַיִיתָךְ פִּרְנוּלָי: מּיב״אֹנ תַאַבָתִי לִישׁוּעָתָהְ יָהנָתוֹתוֹרַתְהַ תַּחִי־נַפִּשִׁי וּתְהַלְּלֵךָ קָעִית הֵיךְ עָאן דְּכִּתְבֵּר בָעֵי עַבְדָּךְ מִיחִי נִּסְשְׁפָּׁמָךְ יַעַוְרֻּנִי: הַּעִיתִי כְשֵׁח אָבֵּר

בַבַּקשׁ עַבָּדֶךָה בִּי מִצְוֹתֶיף לַא שָׁבָּחְתִי: יָהוָה בֵּצְרָתָה לִי כְּלָרָאתי וַיִּעֲנִנִי : יָהוָה הַצִּילָה גַפּשִׁי כִשְּׂפַת־שָׁקַר לישנא נְכִילְהָא:מֵאיָהִיב לְךְ מֵלְשׁינְא יִיֹיִי מֵלְשׁוֹן רְמִיְה: מֵ מַת־יִתַּן לֻדְּוּמַת־

אבן יחייא

רוצי

יכן הללתיך על השלו' רב בלי מכשול אשר אכי רואה היותו מוכן בעולם הבא לאוחבי תורחד ולהיות כי גם אנכי שברתי וקויתי לישועה ההיא מלותיך עשיתי ושחרה נכשי עדותיך במחשבתי ואוהבם מאד . ושמרתי פקודיך ועדותי גם כן להיות כי כל דרכי הם כנדך כי שויתר ה' לנגדי תחיד וכל מעשי הסלשם שמים להכידי אותו עליון על כל העליונים . ואף כי ידעתר שסוף השכר לכוח . הנה לח פעלתי הצדק על מנת לקכל פרס ולח לחהבת הנעבד . כי חם לאהבתו ולהיות כל דרכי כגדו למעלתו גם כן:

חיו תקרב וגו' ר'ל אכא שתקרב לפכיך ריכתי וצעקתיי והבין אותי ולדברי בדבר' אשר הבטחת לעבדך היותך שומע תפלה מהסבים אליך בכל לב . ותבוח תחיכתי לפכיך שהים התפלה המסודרת וכאמרתך הצילני מיד האויבי׳ ותבענה ותדברכ שפתי תהלה כאשר תלמדכר חוקיך אחרי הצילך אותי מיד האויב ' ותעכה מן ויען איוב לשוכי אמרתך ' ותעכה כי כל מצותיך הם נדק ויושר ' ואכא תהי ידך וכחך עחדי לעוכני יען כי פקודיך בחרתי ' ותאבתי לישועתך ה' הכנחית ' ותורתך שעשועי ואכא תחי כפשי ותהללך ' ומשפטיך הם מעלת המדות יעזרוכו לחיות " כי תעיתי בלדות העולם הזה כשה אובד" ולכן לריך שתבקש עבדך הכאהב יען כי עבדך אככי ומלותיך לא שכחתי:

המעלות אל כ' בצרת' וגו' להיות כי ציור בית המקדש היה ידוע לדוד בכבואה וכאומרו הכל בכתב מיד ה'עלי השכיל כי יען שלא זכה לבכותו לרוב דמים אשר שפך זכה לראותו ברוח הנכואיי כאשר חרה לרבן של נכיאים שלהיות שלא וכה ליכנם לארץ מפרי חטא מי היורים המה מי מריבה . זכה לראותה מעל ההר בכח אלהי שנתן בראו' עיביו אשר נהכה מרחים בראיה הסים כאלו היה רואה מקרוב טיר ועיר ומחוו ומחוו ווה לרוב אהבת ה' לאוהבי שמו" וראה היות חמש עשרה מעלות בהר הבית בשטח סוף עורת הנשים שבהם היו עולים לעורת ישראל וכל אחת גבוה חצי אמה . אשר אולי היו ש"ו ולא פחות ולא יותר לרחוז ש"ו מעלות שיש לאיש בהכהב" שנית מה שאין כן לאשה להיותה בלתי חייבת בתלמוד תורה ובחלות עשה שהוקן ברחת להיות תכליתה לעבוד החדם כשחר הבעלי חיים אף כי לה שעלה רבה מהם להיותה נכדחת חצלע החדם יציר כפי היוצר הראשון - והש"ו מעלות הם אלו הא עד ה' ראוי שיחוכהו אביו במצות וכפי הכנתו מהכער וחריפותו - ובן ה' שנים למקרה - ובן י' למשל - ובן י'ג למצות ובן ש'ו לתלמו' -וכן י"ח לחופה מה שעל האשה כאמ' בגרה כתך שחרר עבדך ותכהו לה כן תהיה לבוו . בן כף לרדוף בן ל' לכח . בן מ' לביכה . בן כ' לעלה . בן ס' לוקכה . בן ע' לשיבה . בן פי לבכורה - בן צ' לשות . בן ק' כאלו עבר ובטל מן העולם והוא פשור מן המצו כי ישוב לימי טלומיוי ואולי כי בימי המבול המים המכסים הארץ כאים המכסה את האסה י חמש עשרה אחה מלחטלה נברו ויכוסו ההרים ולא פחות ולא יותר . לכן המשורר האלהי חבר ברות קדמו ט"ו חזמורים אלו למען יזמרום הלויים א' מהם בכל מעלה י ואולי כי היה לתכלית אחר זולת הומר׳ והוא כדי לשמור מלהתערב שם הנשים עם האנשים במחשבת פגול כי בשמע' דברי אלהים חיים יתפרדו המחשבות דעות ויתנטלו וסוד ה' ליריאיו י והנה כונת כלם הוא על הגלות והגאולה . אל ה' וגו' הם דברי כנסת ישראל לאמר בלרת' לי מהגלות קראתי וישכני . ותיו מצרתי להגדיל הצרה ' ה' וגו' הקריחה הית וחת חנה ה' הצילה כפשי שלח תתעד' בדת שפת שקר שהוא אדום . ובדת לשון למיה שהוא ישמעאל . פה ונו' מה יתן לך טוכת הכאה ומה יוםיף לך הלשון לחיה מישיטאל שאת' מאריך כ"כ חלכותו:

י תהילת ה׳ תורת חכר

נָכִילְתָאּ

זאת ועוד כי שלום רב לאותבי תורחך מה שאין כן בענין השלל זאת ועוד אחרת כי אין למו מכשול מה שחין כן בעת היותר המלכים שוללים את השלל כי פעמים רבות יכיחו שם את גויותיה" או יאבד העושר ההוח בענין רע או יהיה עושר שמור לבעליו לרעתו . שברחי וגומר יר שברתי שתושיעיני ותתן לי נכסים רבים ממקום אחר ומלוחיך לבד עשיתי ובהם כדבקתי ואוהבם מאד כי כל זרכי לגדך ואחה ברחתיך ברבים תביע בהם וחטריפני לחם חוקי: ובכתיבת הה"ר שלמה אלטוכטוסי מלאתי כתוב שרים רדפוני חנם ומדברך פחד לבי יר׳ מדברך שאמרת והבאתי עליכ׳ מרב בוקמת וגומר פחדתי . או יר'וחע"פ שהייתי יכול להכקם מהם מדברך שאמרת לא תקום ולא תעור וגו'ועכ"ז שם חככי על המרחך שהמרת החרי לה תקום ולה תטור הכי ה' שיר' כחמן להפרע וכו׳ י או יר׳ שם אנכי על אמרתך שאמרת לא מאסתים ולא בעלתים לכלותסוכו' ע"ב:

תקרב - דנתי לפניך ה' אין ספק אלא שאומר רנתי הוא על כלל המזמור הגדול הזה שעשה וכמו שפי׳ הר"ין׳ שועיב וחילה פני ה׳ שיערב לפניו שיחו במזמור הזה ושירלה לפניו כקרבן אשה לריח ניחוח ושיביננו לעשות עוד דברים נוראים כמוהו והם הע"ו מעלות שעשה אחרי כן ואומרו כדברך יר' כפי מה שאכי דבר שלך ר"ל כפי מה שנפשי היא אלולה מחחח כסא כבודך הבן אותי יותר ויותר . תבא וגו' יר' הבא לפניך תחנתי זאת שאני מחלה פניך עליה וכאמרותיך שהם אמרות טהורות הצילני ונקני משגירות: - תבענה שפתי יר' תבענה שפתי תהלה על כל זה כי ידעתי שתלמדני ג"כ חקיך כמו שלמדתני לחבר מומד זה ומה שחני עת ד לחבר . תען לשוני מתרתך הוא כללות התורה ויר' תען לשוני בקול רם המרתך לעיני הכל לפי שירהו כל העולם כי כל מלוחיך ואפי׳ החקים הם לדק: תהי ידך וגו׳ יר׳ תהי ידך לעזרני בזה ובחה שתביא הישיעה שתחבתי לוה - תחי נפשי יר'תחי נפשי ותהללך וחפי' שההיההיה לבדה יתידים שלה יהיו חחרי" בחברתה שיעזרוה על ההלול ומשפטיך שאני עושה יעזרוני כי הפלתם של לדיקים היא בוקע'ועולה **ל**שמי מרום : חעיחי וגו' פסוק זה כאמר על היושבים בגלוח שהם דומים אל השה וכמ"ש הכחוב שה פוורה ישראל וה' יקבלכו לפרלכו ויגאלכו אמן: ובכתיבת הה"ר שלמה אלטוכטוסי **מ**צאתי כתוב חבא תחנחי לפניך כאמרתך הלילני יר' כאמרתך שאמרת להליל עשוק טיד עושקיו בחומר והיה כי יצעק אלי וגומר ... הען לשוני יר' תשיר לבי כאומר וחען להם מרים .. ואומר אמרחך יר׳ לכוין אל מה שאמר כה חאמר לבים יעקב וואת האמיר׳ היא הוראה כי כל מלותיך לדק לפי שנגלית לעמך פנים בפנים ואז השיגו ב' עקרים גדולים באמונחך והם מציאות האל ית' ב׳ שהחל ית׳ מנכח חת בני חדם ומשגים בהם כמד"ח היום הזה רחינו כי ידנר חלי"ם חת החדם

ככ שיר המעלות אל ה' בצרתה לי הנה באומר המעלות כר' לי לפרש כמו שפי' הר"י חיון ז"ל שיר׳ לומר שיר השבחים כי יהלל וישבח לה׳ בהם ע"כ׳ והנה המזמור הח׳ תאלה הט"ו שיר המעלות הוא מחחיל באומר שיר המעלו'ואינו אומר לא לדוד ולא לשלמ' והמזמור הב׳ אינו אומר לא לדוד ולא לשלמה וכן איכו אומר המעלות אלא למעלות והחזמור הב׳אומר שיר המעלות לדוד והד' חיכו אומר כי אם שיר המעלות ואיכו אומר לא לדוד ולה לשלמה והה' אומר שיר המעלות לדוד והו' והו' חומרים שיר המעלות ואינם אומר לא לדוד ולא לשלמה והח'אומר שיר המעלות לשלחה והט' והי' והי'ם חינם חומרים כי אם שיר המעלות ולח יותר והי"ב והי"ב והי"ד כלם הומרים שיר המעלות לדוד והט"ווהוא ההחרון שבהם אומך סתם שיר המעלות והין ספק כי כל חלה השבויים לח לחנם הם ובעחתי בחסד חלי"ם הוא יאדרני לעשות חילוחדברה בהם כרלוכו ית' כרלון ירחיו וחומר כי המזמור הח' הוח לומר בדרך כלל חיך חבר תליחות מה של שיר ושבק להלל בו לחל יח' על הענינים שידבר בהסוהכל הוח כדי לבח להתפלל חל ה'חלהיו על מה שישחל ממכנית 'חחר זה ורמזו ברמז מה במזמור זה חשר הוא הקדמ'אל מה שידבר חח"ב והחחיל מחתר חל ה' בצרחה לי הצילה נפשי וגומר ר"ל בצרה הזחת שחני בה הצילה נפשי משפישקר כלימ" יהר רלון חלפניך שלא חדברנה שפתי מה שאין לנפשי חפץ בו וכמו כן הצילה נפשי מלשון רמיה בלו׳ שלח יהיה הענין ללשונו שיובנו ממנה ב׳ משמעיות הפכיות אך תדברנה שפחי מישרי יולשוני

תהגה שיחות לחות נכושות לכוכתי וכל זה הוא ע"ד אומר יהיו לרלון אמרי פי והגיון לבי וכן׳ ואמר עוד שאם באולי חדברנה שפתיו ולשונו שלא כדצוכו שאל יחוש האל ית'מוה כלל כי מה יחן לן שפת שקר מת יוםיף לו לשון רמיה אחרי היותו ה' מבין את כונחונהוא ית' היודע ועדכי שפת שקר ולשון רמיה הם כחלי גבור שנונים עם בחלי רחמים . אויה לי כי גרתי וגומר יר' ולמדתי מהם לדבר דברים בחלב והם בחופן מה כי אטילו כשחני חדבר לשלום הם חושבים שכונתי היא למלחמה וום בא להם מהיותם פלומדים המיד בשפתי שקר ולפין רמיה ואגב גררא הוכיר ענין היותו בגלות אשר עליו רלם להחסלל וכמו שתנטר בס"ר:

ZL

ם ע ספורנו זיל חלי נכור שנינים של לשין הרשלחרוג דנים שם נחלי

חתפים' כם כם כחות

השורף כנחלי לשום בלשון

סרם חיבה בין הפקבלו ומי

שנחם שליו: חויכלי ווכ

הני פתפלל שנסיתי זה

כנער ליחתנם: נרתי

פשן" שמין נהס שם עדם

סוכם ולפותי פפנשיהם

ישטוה ו שננה לה נכשי .

לם שונה שלום ולפרפר

ליב רגילים כלשון הרע פד

כי: חנישלם הייתי חיש

שלום כם כלם: וכי חדבר י

לכחשר חדבר שלום ביניהם :

בחמרם שסיה דנרי לרמה :

בזה המומור ההפלל ימבורה

על החשלוי בבוה כלא מם ף

עוד להגיוהם ניקיום נ. הם החל במעלותם ויבמרם מכל

מויק : חמר:

הנה בגלות הייתי נושא עיני

חל פלכי החופות בעת מיה

להתלשוהנם: מוריי הים

מפס ה' בלכד. פוטה שמים

וארן. ועורני גם נגד

סמשרכת הוח ברחשיו: חל

יתן למוסרגליך. לחייםים

לפגלותן: חלינים שופרן ז

אפי' נתכומה קלה לחינרם

פפך שיניו : כי הנהלח ימס

ולמיישן שומר ישרמלי לם

יסתיר פניו פפנו מנד ענפן

אבל מנדכו בעונינו: כ"

שוערן י עיד גוג ומגינ :

ס כלך: מכל מזיק: מל יד

ימינך . על ידן יששה נקמם

כחפרוונתתי נקשתיונו ביד

לתיר: מחין יכח מודי

לפשלות חשח

שיני חל הגרי' י

שיר

כמה לתלממה .

קצי גבור שנונים - והרי את הורגת במקום רחוק כחץ: עם גחלי רתמים - כל הנחלים כבו מבחוץ כבו מבפנים ואלו כבו מכחוץ ולא מבפנים ד"א מה יחן לך מה מופו של הקב"ה לגזור עליך חלי גכורים עם גחלי רחמים חליו חלמעלה ינהינם מלמטה: "אויה לי המחה כנסת ישראל כי כבר לקיתי בגליות רבים הרי גרתי

משך עם בנייפת במלכות פרם ויון ומשך: חני שלום י עמהם וכי חדבר חליהם שלום המה למעלות רמז במזמור שני למעלות העולות ללדיקים לעתיד לכא מחחת עץ החיים לכסת הכבוד דתנית בסיפרי שיר למעלות שיר למי שעתיד לעשות מעלות ללדיקי לעתיד לכח וזהו שיסד הקלירי ומתחתיהם שלשים מעלות זו למעלה מוו עד כסא הכבוד טסות ועולות בשיח נעימו' שיר המעלות: פמחתי באומרי' לי שמעתי בכי אדם שאומרים מחי ימות אותו זקן וימלוך שלמה ככו **זיבנה בית המקדש ונעלה לרגל** עומדות וחני שמח:

חַאָי גָבָּוֹר שְׁנוּנְיֶם עִׁם נַחֲלֵי רְתִקִים: י׳ י נִירָרין דְגַבָּרָא שְׁנוּנִין הִיךְ בַּרְקִין באים להלחם ביי מלחתי שיר ה אניה דליבי ברבת תישה שבנתו עם לי ני ָאָהָלִיבֵר: רָבַּת שָׁכנִה־תָּה נִפְּשֻי<u>ִי</u> אַני שַלום וְכֵי עם שונא שלום: אַרַבַּרָ הַפָּחֹלַפִּיִּחַמָּה: שיר המעלו' אין כתוב כאן חלא א שיר לַפַּעַלוֹת אַשֵּא עֵינֵי אֵל־הֶּהָרָיִם ַעוָרי בֵּעַם יְהוָה מאין יבוא עזרי: עשׁרו שְׁמָים נָאָרֶץ: אַל־יִתַּוֹ לַבְּוֹטְ כִינִיהָן מִינִיר דִיר פַים קוֹין הַנֵּה לאַ בּי בּ הַתְהוֹפָא אֵוֹּקוֹף עִינִי לְטוּרַיָּא מִוֹ הָאוֹ בַּגַלָה אַל־יָנוֹם שׁמְרֶה: ה יָנוֹם וְלָא יִישָׁן שֹׁמֵר יִשֹּׁרָאֵל: יְהֹוָה שמתה יהוָה צלה על־יר ימיגה : • יוּבֶם הַשֶּׁמֶשׁ לְא־יַבֶּבֶבָה וְיָרֵחַ בַּרָּיִלָה: יָהוָישְׁמָרְךְ מִבָּל־רָעִישְׁמֹר אֶת־ נפשה: יירורישטריצאחה וכואה בַּעָתַהועוי־עולָם:

בָּאֹמְרָים ֹלֶי בֵּיח יְהוְהַנַלֵּךְ:

מסרה

שנונים נ'וסימ' אשר חציו שנוני' וכל קשתותיו. חציך שנונים צמים : חצי גבור שנונים : גרתי ב׳ וסים׳ עם לכן גרתי בי גרתי

ביש ינטור יַת נַכְּשֶׁרָ: משך י קכ"א אל ההרים כ' וסימ' הַשְּׁתָּא וְעַר עַלְמָא: דאיתי את כל ישראל נפוצים אל ההרים דמלכים: אשאעיניאל ההרים יכל יחוקאל דכוו' במ"ב

אכל תנינא דסיפ' ונתתי את כשרך על ההרים י הנה לא ג' וסימ' ויאמר ליתלילה י ואמר אהה אדני יו' הנה לא ידעתי דכר י הנה לא יככה נ' כקריאה וסימ' אשור בשבט יככה : למה יככה ארצה דיוחנן כן קרח : יומם השמש לא יככה וירח : קכ"ב באמרים נונ בקריאורים ממשל משלים ישמו על עקב בשתם ישמחי באמרים לי בית יי'נלך: לי ג'בליש' וסימ' הלוא ממשל משלים ישמו על עקב בשתם י

ישֵיר הַפַּעַלות לְּדָּוֹר שָׁמַחָתי

מיה ישן: יי שומרך . מהלר ומכל חולי כי הוא ללך על יד ימינך והזכיר טעם הלל יומם בשני ממ"ים יום בלא לולה וידוע כי השמש הזיק ברוב החום שלה והלבנה בלילה היה ישן . יי שומון . משלי מוכר ברור ומנוסה . יי' מכל רע : שיקרה לאדם מחוץ ומפנים : יי' ישמור להחך בלאחך למלחמה גם בבואך כדרך הבאה והיוצאת : תוסיף לתה מולדת תחלואים וזה הדבר ברור ומנוסה . יי' מכל רע : שיקרה לאדם מחוץ ומפנים : יי' ישמור להחך : בלאחך למלחמה גם בבואף כדרך הבאה והיוצאת : תושיף כחם מוכן ע שושונים וויז או כי כו זו השיר אמרו דוד שיאמר עם הזמירות בבית השם בעת שיכנה הביח ור' ישועה אמר כי זה בעבור הביח שהקים לו דוד שיר המעלות " שמחתי באומרים י אמר רבי משה כי זה השיר אמרו דוד שיאמר עם הזמירות בבית השם בעת שיכנה הביח ור' ישועה אמר כי זה בעבור הביח שהקים לו דוד בציון ויש אומרים על הבית השלישי כל חחד מישרחל אומרים שמחתי באומרים הם עולי רגלים:

בַּיח בַּקְרִשְׁא דַינִינִיוִיל :

אכן יחייא

• מצי וגו' ומה יתן לך וגו' השפת שקר מאדום הגכור שמלך בכפה אשר חציו הם שנוכים ומלוטשים והם כגחלי רתמים שהוא מן עץ שכשנכבה מחוץ עדין דולק בפנים והרואה אותו יחשוב שהוא כבה לנתרי ולוקחו ביד וחיכו תרביש עד שיכבה בחומו והוא דמו לשחדות ינרושין מהאדום לשה פזורה ים י וחולי כי הטן הוה הוח הנקרא רינישטה מויה וגו' הוח קינת כנסת יש' החומרת חויה ע כי גרתי בגלותי עם משך שהיא אומ' טושקאכה אשר היא ראש מלכו' אדום כי האירופה שנחלק' לה מחוזות ספרד ולרפת ואשכנו וגריצאה ארץ יון ואיטאליאה רדוה אומ' אדום הנלרית : ואישאלים היא המשובח שבאירופה : וטישקאכה היא החלק המשובח שבאיטאליה : זרומה עם קאופנייא רומאכ' בימי היתה תחת מחוז טושקאנ' ולמעלתה שמו לה שם מיוחד קאנפנייא רומאנ' . ואויה לי כי שכנתי עם אהלי קדר שהם הישמעאלים אשר של הרוב הם יושני אהלים: רבת וגו' זמן דב הוא ששכנה לה נפשי עם כל א'מצו הב'אומות השונאים השלם עמדי " כי כל עוד שאני חדבר שלם עמהם " המה לחלחמה עמדי כי אינם דורשים שלומי אכל תמיד בגלותי

ליועלית אשא וגימ' הלחד במקום הא כמו השליש אשר לחלך נשטן על ידו והם דברי כנשת ישר' המנחת' לחישיה לחמר הכני כופחה עיני ומגביה חותם

אל המקומות הבכוהים כדרך הבוטח באלהיו שפוכי למעלתו בעת צרתו . לראו' מאיוה צד יבוא הנאולה ועזרי שיהיה העזר מעם ה' עישה שמים וארץ. אל יתן זנו' כי אני יודע בודאר שאל יתן ואל יכיח להתחושט מכל וכל הרגל מכל אחד מהם בבכי הגלות . ואל יכום שאיכו מתכמכם נישן מי שהיה שומרך בשכבר י כי אין דרכו בכך שאל ימום ולא ישן שומר יש והתמומה היא השינה קלהי והשיכ' היא הארוכהי והוא רמו כי אף שבני ישראל הם בגלות למרק חטאתםי לא הכיחם ה' והוא משניח עליה' יומס ולילה ועושה עמהם נסים כסתרים לאלפים ולרבבות והנסיון יוכית כי הוא רחוק מהטבע עמיד' שנים חדלו מספור ככשה בין ע' אריותי ווהו אומרו ה' שומרך מיד הכולי אות שלא יהרגיך וה'הוא של יד ימינך תמיד לכל באוכן שכלל ההוא תסתר כי ביום . השמש בחומו לא יככה : וירח בקורו בלילה ג"כ לא יככה : והוא רמן לצרות הגלו' ה' וגו' ה' ישמרך מכל רע הוא שלא תתערב עם עמי הארנו' אשר אתה בתוכ' והיית לעם אחד יושמור את כפשך שלא תחזור לדתם יה' ונו' וה' ישמור צאתך מהגלות כי צרות חבלי משית לא יכליך " וישמור בואך לארץ יש' בזמן הגאולה " מעתה ועד טולם כי הגאולה ההיא

מתככלים אותי להמיתי ולכן ראוי אליך להצילכי:

פורע ממך דכחיב להושיע משוכטי נפשוע כ והוח הומרו פה ה' צלך על יד ימינך . חו יובן זה תהיה כלחיית: עם מה שאמרורו"ל במדרש הנחומא פרשת משכטים וו"ל ואם נתרבה אדם במצות ובמעשים המעלות לדוד שמחתי וגומ' הם דברי בני ישר' שיאמרו אלו לאלו בעת הגאולה טובים הק"בה משתרושנאמר ה' שומרך ה' ללך על יד ימינך וכו' ור"ל על מה שהטיח את עלמך קכב ובכין הבית העתיד. שמחתי באומרים לי שכלך בעגלה וכזמן קרוב לבית ה' ללד ימין אם בתורה שנתנה בימין ואם בחלות חשר הן נעשות על הרוב בימין וכו': או נאמר כי היינו אומרו הנה לא יכיסולא ישן שימר ישראל ויר׳ לומר מי שיהיה ישראל כלומר שלם בתורה ומקדשו הנעלה: ובמלוח ה' ישמרהווהנה יעקב מלד ענותנותו אמר המלאך הגואל אותי מכל רע כאילו לא עשה

בי הם מלוה הדת ולכן לה היה לו הלה מלהך החד עם היות שנתרבה במצות שעל כן היה ראוי התו להיות רבוי מלחכים לשמרו מכל רע וכמו שהמרו גם כן רו"ל כי בשביל זה היו החו מחנים של צריקים פי מם מכוה החת וככן כנו היה כד וזכנו מכין מות בם להיש מלה בה בתוכות שבי כן היות אחרתי יוטעם אומרו חוכה מלהך ה' סביב ליריאיו ויחלצם וסמיך ליה גם כן טעמו וראוכי טוב ה' אולולי כיון לכל מלאך ומלאך שבא לשומרו מכל רע מלד כל מליה ומלוה שעשה וכו' ועם זה שאמרתי יוטעם אומרו חוכה מלהך ה' סביב ליריאיו ויחלצם וסמיך ליה גם כן טעמו וראוכי טוב ה' שרי שו הוכי כיון ככב מביון ומביון שביו שביו שביו של בל מה שישעם ויראה בדקדוקי המצות ובפרטיהן ואם למה שבסה' ישמרהו על יד ימינו כאמור . ובכתיבת הה"ר שלמה אלטוכטוםי מצאתי בחובשיר לתעלות יר׳ למעלות היותר תעיונות והן מעלות שכליות · ואולי באומר אל ההרים רמז אל השרים הגדולים כאומר שמעו הרים וגומר ושוא תשועת אדם · ובאומרו מעם הצמו למלאך השליק הנאמן המשתלה לעבדיו מאחו יח" שומר ישראל ואמר ישראל לרמוז אל מי שמרים שכלו להחבוכן למעלה מהשכלים הנדלים כאומר וישר אל מלאך ואל מי שמושל שכלו על תאוחו שביה הרולה לחת למוט רגליו של אדם . ה' שומרך בכל דרכיך כד"א ושמרני בדרך הוה : ה' ללך על יד ימינך בהלחמד עם אויביך ע"ד כר ללם מעליהם . ואמר על יד ימינך לפי שעם הימין האדם נלחם עם אויבוי יותם השתש יר'ולא תירא מהקדחות המסתעפות מזה וירח בלילה ולא תירה מהחלהים שסבהם הקור וכן ה' ישמרך מכל רע אחר אם טבעי ואם בלתי טבעי וג"כ ישמור את נפשך שלא תטה מן

הדרך הישרה: ולי אני שלמה הכותב מומור זה חיבר שאמרו אותו המלוים את היוצא לדרך והוא לומר ה' ישמור צאחך ובואך שיר' צאחך מן העיר ובואך אח"כ אל ביחך ע"ב: המעלות לדוד שמחתי וגו'הכה זה המזמור הוא תפלחו אל אלהיו וכדי לומר אותו הקדים מה שההדים ולהיותו ענין הפלחו לכו אמר שיר המעלות שר"ל שיר ושבח על מעלותיו ושבקין ית' שיהיו או בעשותו ית' עם ישראל מה שהוא מתפלל עליו בזה המזמור ולהיות מזמור זה ענין חפלתו לכן אמר בו חיבת לדוד לומר שכונתו של דוד במזמורים אלה היתה תפלתף הכאמרת בוה המזמור ואפשר ג"כ לומר כי להיות אמת שדוד היה הפלך האמתי של ישראל וממכו יבואו כל מלכי בית דוד לכן אמר לדוד :

מציי דימה הדברים היוצאים מפיו לחכים שנונים כן ימיתו : עם גחלי - כי החלים בעופ' יתחממו בחויר כמו נחלי רחמים והכה הטעם שוה המשורר חם הוא על שלמו או כבואה על ישראל שהם בגלות בוכה כי הוא איש אמת וידור בגלוחו עם העמים םכולם שפת שקר ולא עוד עד שים מהם שידכרו כובים עליו וילשינוהו כדי שיהרג הויה : המר יוסף בן גוריון כי

ווי לִי אַרוֹם

מַלַעִיל עָם גוּמָרֵי רִיתִמִין דְּדַלְקוּן

אַיתוֹתְכִירת עם אוֹנָאָי שָׁרִירת עם

מַשְּבְנִיהוֹן הַעַרְבָאֵי: יַתִּיר כִּנְהוֹן

יַיָּהַיִּסָעַרי: סְעָרִי מְוַ בַּרְם יְיַהַעַבַּר

שָׁטָיָאוְאַרָעָא: לָאִיתוֹלְאָתְסוֹמְטָא

ריגלה לא נאים נטרה: האלא נאים

וָלָאיִדְמַרּהְ נְטִיר יִשְׁרָאֵל: יְיַיִנְטְרינָהְ

יָנָ יְשַׁרִיל עַלָּךְ מוֹ בִּגְלַל מִוּוֹנָהָיה

וַיַבֶּם בַר שַׁרִּים שִׁיִּםְשָׁא לֵא יִמְחוּנְךְ

צַפְּרִירֵי וְלֵילֵי כַּר שַׁלִישׁ סִיהַרָּא

בְּלֵילְיָא: מֵימְרָא דִּיָיִייִנְמְרִינַךְ מְכַל

תורת חסר

ותצאתי כתוב אכי שלום וגו' יר' דרך הלוחתים להקדים בשלים ולכן כשאכי מדבר לאלה בשלום

הה"ר שלמה הלטוכטיםי מלחתי כתוב שיר המעלות הם עיו לרמוז לשם יהית' נית' ולזה ההחיל

באותר אל ה' וכו' והוח לרמוז כימי שהשיג להלב המעלות ישיג מליאותו ית' גה יש בהם רמז

למעלות שיחוספו לישרהל בזמן טובתם ומזמור זה נדבק הל הקודם שסיים בחומר תעיתי כשה

אובר בקש עבדך והוא אומר פה חל ה' בלרחה לי וגומר והמעלה הראשונה היא שיכבע האדם

בנפשו כי כל הללותיו באים מאת ה' ושראוי לו לפי זה להקרי'תפל'ללרה ושלא יתיאש תן הכורעט!

ואו יהיה דבק באלהיו " אוים לי כי גרתי משך עם היות שכך הוא שם אומה אחת עכ"ו רלה לכוין

אל מי שהוה מושך חל החנשים ללכת בפתוייוובהםתותיו וקדר היא רמז אל מה שמחשיך עם וה

מאור השכל ועוד י"ל משך וקדר ושוכה שלום על הכחות הגופניות הנלחמות עם השכל ע"ב

קבא שיר למעלות השה וגומר הנה להיות כי עקר תקותם של ישראל יודע ממה שהף גם

ישראל כי אין ספק כי בראותנו את עלמנו ברים בין המבקשים את נפשותינו וה' מלילנו מידם

מזה כרחה כיה'השם נפשכו בחיים לח נתן ולח יתן למוט רבלנו וכו' חשר הוח הדבר חשר עליו

כיון המשורר והתפלל אל אלהיו ועליו עשה הקדמתו במומור הא' וכמו שהתרתי ועתה במומור הלוה ר"ל כי עקר פבחיו ית' והתפללו חליו ית'פיושיעגו מלרותינו הנה הוח יען רחותנו כי לח יתן

למוט רגלנו וכג' ועל כן אחר שיר למעלות ולא אחר שיר המעלות לוחר ששיר חזמור זה הוא עקר

גדול אל שאר המעינות והתושבחות וההפלות שרולה להתפלל אתרי כן עליהם וכמו שאפרש בע"ה

והתחיל וחתר חשה עיני אל ההרים תהין יבה וגותר ויר' הנה בהיותי בגלותי דמיתי אל חדם מחד

השר היה עומד בין שכי הרים ויבה הליו לסטים ה' ולהחת נפשו זמם וירה כי הין היש שיצילמ מידוובכן נשא עיכיו אל ההרים לראות מאין יבא עזרו והוא העכין בעלמו שקרה לאומה הישראלית

וו"ה השא עיני אל ההרים מאין וגומר עזרי מעם ה' וגומר יר' והוא ית' משגיח ורואה הכל והוא

שומר ומציל אותי מידם ואל יתן למוע רגלי ברשת הכינו לפעמי ולא ינים ולא יישן שומר ישראל

ואין לרוך לומר שהרל יח' משגיח לטובה על הכלל אלא שגם על פרטי פרטיהם ואבריהם הוא יח?

משנים להצילם וו"ה ה' ציך על יד ימינך ה' ישמרך מכל רע ישמור את נפשך יר' ה' ישמרך מכל

רע וג"כ ישמור הת נפשך להיותה חמיד זכה וברה י והנה בפסוק ה' ישמרך מכל רע כהמרוב' שמירות ועל עניןוה ביהרתי ענין נהה בספר חסדי אבות יעויין משם: וברבה פרשת בהר סיני

אמר רבי אבין העני עומד על פתחך והב"ה עימד על ימינו דכתיב כי יעמוד לימין אביון אם כתת לו דע כי מי שעומד על ימיכו כוחן לך שכרך והס'לה כתת לו דע כימי שעומד על ימינו

זהת בהיותם בחרץ הויביהם לה מהססולה בעלם ולה יכום ולה ישן שופר

הם חושבים שכוכתי היה לחלחתה ושעל כן הני מקדים נהם שלום ע"כ: ובכתיבת

יָי יְנְטוֹר מָפָּקָךְ לְפַרַגַמַשִיאוֹמֵיעלְרְלְסִיעסק בּאוֹרַיִּתְאמִן

שירא ראיתאפרעל פַטיקיין דיתהופאס חָדיתי בָּאָפְרין לִי

ּדְקְבִיעָא עַל בְּטַרְיִמינָךְ בְּבֵיְיַעָלְךְּוּ

אַנָא שַׁרַת גַפִּשׁיעם אָרוֹם סָגֵישְׁלַם: אַנָא ሉ 🤫

שלם ארום אַצְלִי הַינון לְקַרָבָא:

בְּנְהִינָם מִילָרֵע:

משך הם וחהלי קדר הערכ וישראל מפוזרים במשך ועם מהלי קדר: רבתי התי"ו תחת ה"ח כמו ושבת ללשיח והמלה תחר והמחוחר חסר למו מדת זמן והדומה לו וזה למז לחורך הגלית: הכיי חיש שלום למד ואני חפלה: ולי אדבר שלום לאנשי משך וקדר ילחמוני שיר המעלות י לועם כיוע תחלתו למעלית וזה כחמר על ישראל שהיו במלור ובמלוק או על בכי גלותיכו: אשאי מכהג כלשהוא במלור לשחת עיניו חולי יבוחו עוזרים לו להרחיק האויב ומלח מאין באה כמו אנה 'אכחכו עולי' ואין כחוהו הן כולכ

מאין וואת הגורה לא מצאנוה בחסרון מ"ם: עזרי בדרך נבוחה או על דרך תקוה אין לי לורך לעזרת חדם כי חם לעזרת השם לבדו שהוא עושה העליאני" והחרץ השפלה: חלי כמו לח וככה דרך נתיבה אל מות בסוד' אל תבא נפשי במשורר יאמר לכפשו או לבני הגלו' אם העור מהשם לכדו לא תפחד כי לא יחן למוט רגלך כלכחך כרחובו' העיר או על החומה זאל יכום שומרך כי כל עיר שהיא במלור

פפי ישרחל וכזה יהיה פל יד ימינן כי הוח חילים ינכר פד כי: יופס השמש לח יככה יולח יוכלו לן חפילו יש לה שומרי החימו' בלילה הנה מיני ההשתכות כשמים כוח: כן ישערך מכלרשי מינר לכ החדם רש כחשרו ושלם חלפיך

שומר ישרהל הוח יעקב אבינו ושמרתיך בכל השר תלך והוא

את לבכך " בחופן : פישפור חת נפשך בשכלית מייכשל בחטח של ידי רגלי חשידיו ישפור וכוח: כ' ישפור בחתך בפנו החשים להוכים לנוים שלומים עד יחוק: וכוחן בשוכן אליולשל פי

בזה במזמור החפלל המשורה בחף על פי ב היו רב ס זוכיי לימות המשיח ולא יוכנ להיות מכני ירושלם שלת יעלו חליה חוח החוומנים לח כחורו כל הכתוב לחיים בירושלם ועם זה יהיה החשית כתו אש חליף כסף וויבער פושעי ישרחל ד לח ינה חווכה שום משפט כגד השרידים גם שיהיו כלתי מונמנים לה' וחמר:

שמחתי נחופרים לי כית כלך. כנס במהדש רחשון שמחתי כחותרים לי כית כ כלך שהיו ככל מוכנים לוה וכן ז שועדת

בשכינה ומקדש וארון ומזבח: 👚 כעיר שחוברה לה : 🗈 בשילה שדימה הכתוב זו לזנ

שנחתר חל המכוחה וחל הנחלה מכוחה זו שילה נחלה זו ירושלם ורבוחיכו המרו יש

בחלחמה בכל מקום בשביל שעריך ירושלם שעוסקין בהן

כשיבנה שלמה בני בית המקדש בתוכה תהח בכניה

ירושלם בכויה בשמים ועתידה

ירושלם של מטה להיות כמותה:

ששם עלו שבעים י חשר שם

בשילה עלו שבטי כשעלו ממלרי

ונקבע המשכן בתוכה: שבפי

יה : שהוא עדות לישראל ולפי

שהחומות היו מליזין חחריהם

שהם ממורים אם בגופם היו

שולטין המלריים בנשותיהם לא

כל שכן המר הקב"ה אני מעיד

עליה' שכם בני אבותיהם הפיל

שמו עליהם הרחובני השמעוכי

הוסיף עליה' אותיות השם אחת

מכחן והחת מכחן במלח השם

תשרה השכינה וישבו שם כסאר

לשפום בהם את האומו'וכשאות

מלוכה לבית דוד: שאלו שלום

למען ישרא חחיורעי מדברה

כא - אכי דוד המלך שלום בך :

הלעג השאננים - לעג הגונם

השאנגים שבענו : הבוז י שבור

אם בים היונים הים ירושלם

לגחיונים כתיב חד וקרי' חרין:

אוהביך ויהי שלום בחילה

שיר הישבי י"וד יתירה

ואמרו לה ישליו

הזה י"ה עדות לישראל:

ירושלם י

שותרות היו "רגליכו" בכל שנת ופזנו כ כשריך ירושלם שהיה כרן חשימר: בשיר שמוכרה לה יחדו ' אף פל שי שנששתה ככתה ותכים מהוסים: עליה עכל מזום היתה מתייןנת נכתים חיבות ושוקים בעיר שנכנתם שום עלו בלם יחדו שנמים מל כל ספה שנפל בחתרם כי יפלח וקתת ושלחניכת כן שלו שם שבטי יה עדות לישראל מכשי תעתר שהיו נכני' על בתתיד בשליחות כל ישרחל וסיולפרות שפי'קרב, תפיד נמשה בהסכתת כלם : להודו לשם ם' שירנה ניקבל קרבנם ברנון חשנם סתה בימות המשיח כי שמה ' בירושלם ישבו כשחות למשמט בחתרו ועלו מושיעי' בהר ניון לשפוט חת מרששו" וכחתרו כי פיח בתוחם פנרף כבף שינתר בתשים גם חת פושעי ישרחל מתם: כסחות לכית דוד בחלו שלום ירוסלם בתפלת כם בחופן: שישליו סומכיך ולח יתחכלו של אחיה' ועסוה: יפי שלום בחילך : גם לכלתי מוותנים וכתוכים לחיים כירישלם באותן שיהי שלים נחרשנותיך זלח יתענכו על פורעני מחיהם כי חתנם. לחשן אחי וריעי התוותני לך: מזכרה כח שלום כך . שלח יהיה כן קול ככי וקול נעקה סתני פורענית חחיהם לפען בית כ' חלהינו שיהיה שם תודה וקול ותרה רבת ימדת זמן: הלשב השחכני" כמו הספר המקנה הלעג לעג לח הפדום: חנקשה טב לן. ששון ושמחם ימכח כן לח פשך זה כלל:

> בזה הווזמור התפלל. המשורר פל הנח משירי עם ישרחל צחימרו אף על פי שאמר הכבין כי חו חסיר מקרוך עליוי גחוזך והשחרתי בחיקר עם עני וכל הכם כבר הרכו לסכול בזיון וקנף נבות מע"ל בבנות יקוה לחר:

אליך נשחתי Dή עיני י 222 בגלות אליך כשחתי את שיכי בתעלתי בחופן כי: כעיכי שנדים ' התנפי' שיתרנס החדין חליהם חחר שנער והכה חותם: כן שיכינו חל ב' חלפינו ניחם היגה ורתם כרב חשדו וגם כי אולי לפעפים התגאינו בעשרנו: חנכו בי רב שבענו כוו בנלות: הלעג השחננים שהייתו ללענ המבוים בקהל מס: כנוו לנחיונים כלפג שהים לכו לכדיון חכל בְדוליהם: בוְה

הפעם שמדנו להסחכל בנייני החומות ויופי השערים והנפון כי היא היתה מלחה חדם והיינו מתערבים בשערים לה כוכל להכנם מרוב העם הבחים והיונאים ירושלם היתה דומה בשלש רגלים למדינה שהתשברו אליה כל בנוחיה מסביב בעת הפחד: ששם: שבטים: שהם שבטי השם עדות וחק ומלוה לבח

שלם פעמים והיו מודים השם

השם אכקש שיהיה עוב לך

שיר המעלות חליך נסחתי

מגורת גאק:

בראות' מלכות דוד קיימת ואם ַבַּןיִימִין הַנָּאָה רִינְּלָנָא כְּהַרְעִיִיךְ זה המזמור על שלמה יהיג ירושלם: הכסאו' לשלמ 'ואחיו והם לעתיד למשיח ולבכיו: שאלוי פועל ָבּרָכּוְיָעא הֵיקְּכַּןְרָתָא וְדִארְתַבְּ**רָי**א לָה עבר לעולם שואלים על שלום דָתַמָּן סְלִיקוּ בַתַרָא בַאַרָעא: ירושל' כי אז יחוגו איה ויחפללו שבשניא ישבטון ביני מסחיד לישראל ינים ניינים לאמר לנכח' ישליו אוהביך שהם דִּישְׁכִינְתֵּיה שַׁרְיָאבּינִיהוֹן בְּמִיזְלֵיהוֹן בּיִי^{ְּיְ} בְסְאוֹת לְבֵית דְּוָר: אנחנו או השובנים שם חמיד יהי : בחילך : הוא הסוכב מחיץ לאוראה לשטאריי: לחומה בארמנותיך לפנים מן **ִםירָיַתִּבִין כוּרְסְיָון בִּירוּישְׁלֵם כוּרְסְיון** סחומה: למען: לבקש שלומך בְבִית מַקְרְשָׁא לְמַלְכֵיָא דְבִית דּוֹר : בעבור אחינו הנכבדי הכהנים והלוים וחסידי ישרחל הדרים שָׁאִילוּ בִשְׁלָמָא הִירושְׁלֵם יַחְבוּוּן בירושלם: למען ונבקש בשַׁלָוותָא רַחִיבִירָ: שלומך ושלום אחיכו למען בית בַּחֵילֵיךְ שֻׁלְּנִותָא בַּבִירְנְנִיתִיךְ: בּגַלֵל אַחֵי וְחַבְרֵי אֲמַלִיל בְרוּן שְלַם ני פונפפו עיני הַישְבִי בּשָׁמָים: ידבר המשורר על גדול הדור שהות בגלות חובמלור על כן אָתַבַע לָאוֹטָבָא יָדְ: חליך נשחחי ופע'היושבי בשחים כיכל הגזרות בחוח משם יַ דִּיאִיתְאַמֵּר עַל טַסִיקְיֵין דִּתְּחוֹטָא הנה : אחר כן דבר בעדו ובעד ַקַרָטָך זְקַפּירת יַת עיַנִי דִּיתִיב עַר עמו כיחין כח לעבד להמלט ביאלמא בורָבֵי יְקָרָ אבּשְׁנֵיָיא: מיד הבאילהרגו אם לא יושיעכו דְּבוֹרִיקְוֹן עַיְיגִי עַבְרוּן בְנִיםָאמִיְדִיָּץ כֹּיִּי, יייֹּ הַבֹּוּוֹלְנְאֵיוֹנְים: אדוכיו: חנכי : כי רב זמן רב: דְרִיבּוֹגַ הון וְהֵיכְבָּא דְכּוֹדִיָקוֹ עִיְיגֵי השחלנים ומבוז בוז לגחיונים והיא מלה אחת כמו עליונים

ַעִימְרוֹת הָיִיּ רַגְּלֵינוּ בַּשְעַבִיוּךְ יְרוּשָׁלָם: יְרוֹשְלֵם דְּכִתְבַנָיָא לּיּיִשׁי יְרוּשָׁלַם הַבַּנוּיָה בְּעִיר שֵׁחַבְּרָח־לָּחְ יַחָדָר: שֶׁשָׁם עָלָוּ שְבָּמִים שְּבְמֵייִיה יַ אַרַות לַיִּשְׂרָאֵל לְהוֹרוֹת לְשֵׁםיְהוָה : כי שַּפָּה יַיָשׁבוּ בִקאוֹת לְמִשָּפַם ה כשילאו ממלרים ואומרי עליהם אַרום תַּמָן בּ פּבּנִים יְרושָׁלָחֵישְׁלָיוֹאֹתַבְּיְרוּ: יְתִּרשָׁלוֹם בַּטוֹלֵר הַּלְנָה בַּאַרְמָנוּתוֹיִב: לְפַעוֹ ַ אַחַיְוָרָעִיאַדַבְרָה־נַאַ שָׁלִוֹם כָּךְ: לַבַּעו בּית־יִתוֹה אֱלֹהֻינוּ אֲבַקְשָׁרוּ קכנ שִׁיר הַפַּוֹעַלְוֹת אֵבֶיף בָשָּאַתיאָת־ א שמה ישכו וגו׳ : כי גס בירושַל׳

עומדות היו רגליפוי

בתורה: ירושלם הבנויה:

בַר: פְטוּל בִית בַּקְרִישׁ דַּן אֶלָהָנָא פּי וּשּׁ עַבַּרִים אֱל־יַּלְ אֲרוֹנֵיהֶם בּעִינֵי שְׁפְּחָהֹ אֶל־יֵדָ נְבַרְתָּה בֵּן עֵינִינוּ אֱל־ ָיָהָנָה אֱלֹהֵינוּ עַר שֵׁיְחָגְנִוּ **:** יְחֹנֶה חָנֵגָוּ בִּי־רַב שָּׁבַּאָנוּ בְוּוּ : רַבַּת שָׁבַעָרו־לֶּלֶה נַפַּ'אַנוּ הַדַּלָעַג הַשִּׁאַנַגְּעָם

אַמהָא מְנִיפָא בִיָרַיָּא דְּרִיבוֹנָהָאהַבְּרֵרוֹ מְרִיקוֹ עֵינָנָא בָּלְרָם יְיָ אֶלֶרָנָא עַרדִּייָחוֹם ַיַעֶלָנָא: חוּס עַלַן יָיַ חוּס עַלַן אַרוּם סַנִּיישְׂבַעָנָא בְּסִירוּחָא: סוגעת שבערת לה נַפְשָׁנָא תַּלְעוּכָא דִּי שַׁלְנִוּין מְבַסְרָנַיָּא וְגֵיוְותְנַיָּא:

כי שמה חד מן י׳ ר"ף דמלה תנינא שמה וסימ׳ ונאספו שמה כל העדרים וגללו את י ונועדתי שמה לכני ישראל י והבאתם שמה עלתיכם וזבחיכם ואת מעשרתיכם י לנום שמה רוצח ראז יבריל: והברו דיהושעי ויסירו שמה ויכאו אל בית: וישלח שמה סוסים ורכב: ובאת שמה וראה שם יהוא: כי שמה ישבו כסאות למ שפט: ובאת שמה יקראת: ובאף שמה והסירו את כל שקוציה : קכ"ג חננו ג' וסימ' יי' חגנו לך קוינו : כי רב שבענו ב' כו : השאננים ג' וסימ' הוי השאננים בציון : רכת שבעה לה נפשנו הלעג : על רגוים השאננים:

אבן יחייא

שומדות ונו'בא לשכח ירושלם עיר ה'מקו'המקדש באומרו ביאים הקדמונים היו מומדות וקיימות דגליכו והחבורו' העם יש' . כי יהיה רגלכו מן כל אתה וכל העם אשר ברגלך . והכה קיומם היה בוכות שער דירושלם שהם הבתי מדרשת כי מליון תצא תורה ודבר ה' מירושלם י ויהים שערי מן אוחב ה' שערי ציון שדרשו חז"ל החצויינין בחלכה ירושלם ונו' ספר כי כל ירושלם סיה בתי מדרשות וכל העם אשר בתוכה אנשי מדות וחכמה * באומרו ירושלם הבכויה מחכמף ואנשי שם ויהיה עכינו מן רב שלום כניך שדרשו תו ל בוניך שהם התלמידים . כעיר שחוברה וגומר סנה אנשי היודינה יתחלקו קלתם לחלק הגופניי והם התנרי' ובעלי היולאכו' ובעלי עבודת האדמה ולחלק כשעי והם החכמים והחש דר והמתפללים והשופטים הדיינים . ולריך חלק שלישי כדי לשומרם מזולתם המעיק לכל חלק מהשנים הכוכרי ממלאכתו - והם אנשי המלחמה הצומדי בשערי לשמור העיר והסובבים אותה בלילה והם הנקראים כל' לעו לאבראדורי' אוראדורים דיפיכשורים י ובעת העשות העלה מחנשי העיר על ענין קרה לח יתקבלו חל בית העלה הלאבראדורים והדיפינסורים להיותם המוכיי ונעדרי התכמי ולכן אין לכם עלה כי נעדרת מהם שבתה שהיא החכמי במחלי ואמכש יחקבמו לבד האוראדוריש בעלי החבמה באחר המשירד כי ירושלם איכה כשאר העיירו' אשר ימלאו בהם אלה הג' חלוקו' . כי כלם חבמים וידופה וכשלקוצים לעצה הם דאוים להתחבר ימד כל אחד מאלו הכחות וזהו אומרו היא בעיר שראור להתחבר לה בעצת' כל העם מקצה יחדיו י והוא על דרך אומרו אוכיר רהב ובבל ליודעי הכם פלשת וצור עם כוש זה יולד שם י לציון יחמר חיש וחיש יולד כה לשלימות העיר שכל היושר כה יהיה שלם . ששם וגו' שפר מעתה כי שם היו עולי לשלש רגלי השבשים להודות לשם ה' . אשל סשבטים ההם נקראים שבטי יה י להיות כי שם יה היה עדות לישראל שהיו בני יעקב טהורים ונקיי מכל סיג זרע המצרי בצאתם ממצרי וכאמרם ז"ל כי האומו היו אומרי כי כשאבותינו במצרי היו עובדים העבודה קשה היו המצרי' שוכבים עם נשומיתם " מה עשה הק"בה העיל שמו עליה" בתחל' וסוף כדי להעיד על טהרתם ווהו אומרו לחכוך משפחת החכוכי ה"א בתחלת התיבה ויוד בשופה - וכן כלם . . כי שמה וגו כי שמה ישבו כשאות למשפט שהם כשאות שופטי ישראל החשידים . כשאות לכית דוד שהם מלכי בית דוד הלדיקים . שאלו וגו' יאמרו אלו לאלו שישאלו שלום ירושלם ונומר והנה המלחמה שהיא הכך השלום אם שתהיה מחוץ כי אויבים יכואו עליה ללכדת . ואם שתסיה בפנים כי אנשי העיר יריבו אלה עם אלה כאשר היה מלחנות השריצים בבית שכי אשר חרב עירכו ולכן אמר כנגד המלחוה מחוץ שאלו שלום ירושלם וכנגד המלחחה מבפנים אחד ישליו אוהביך יהי וגו' פוד אחד כנגד המלחמה מחון יהיה שלום בחילך. שחיל וחומה יחדיו לא יכרתו משאויבי מחוץ ורכבד מלחמה כנימה אחר שלוש בארמכותיך למטן וגומר כתן הסבה להתפללו על חלחיות החלקים שבתיך מעיר כי הוא למען שאתי ורעי ישבו לבטח איש תחת בסכו ותחת תאנתו ולא יהרבו אלו לאלו יבי בית המקדש לא היה לו פנם מפני המלחמה הזאת: כי כדי לשמור הנית היו משים אחים כהיף עין באשר ראימ בבית שני . וגתן הסבה להתפללו על חלחת' חין מהאויבים באימרו למען בית ה' אלהינו שלא יתרב מהאויבים אבקשה עוב לך שהוא שלים המלחמה מחוץ:

המעלות אליך וגו' דברי כנסת ישראל בגלותה אל אלהי ה' אליך היושבי בשחים כשאתי את שיני בעת לרתי למען תעורכי כי אין לי פוזר וסימך אלא אתה ולכן אנרח ממך אליך . הנה וגו' הנה כאשר עיני העבדים המונים מיד אדוניה' והשפחה המונית מיד גברתה לא יברחו מחחת ידם . כן ינודשו מביתם לעולם . אבל יסבלו מכותם . ועיכיהם יהיו על ידם לחלות פניהם שירפיה מעליהם - כן כאשר ה' אלהינו הכנו ביד ומכת הגלות לא ברחבו מתחת צלו ללכת לעבור להים אחרים אבל תחיד ועד היו עיכיכו אליו לחלות פכיו שיחונכו חככו ובימד ולכן חככו ה' להצילכו מהבנים וחבכו להשיבכו על אדמתיכו כי שבעכו מרוב בוז - רבת ובו' כי בלמות הבוו שבעכו מרוב בוו . ווה כמסך זמן לב כי רבת והרבה זמן שבעה לה נפשמו חלמר במשננים חלם ושמחן . ומכוו ברשיונים חלם עבום ברשים . וקשום רשומם לונט קשם בל:

תהילת ה׳ תורת חסר

שמחתי באומרים וגומר שמעתי שיר'גם כי עדין לא הגעתי אל מבוקשי הייתי כבר שמח וכו' ע"ב י והפשר לומר כי מישיתהוה ללכת חל חיזה מקום הנה ישמח ויגל מחד בשומעו אול אומרים ומסיחים לפי תומם הככו ועליכו למקום פלו' וכו' יען כי ההיש הלזה יאמר אז בלבו עתה הרחיב ה' לי וסר ממכי דחגה מדבר לסטים ודומה לוה אשר מוה הייתי ירא שלא אכשל בו בלכתי יחידי מה שחין כן עתה בהתחברי עם הלה ועל כן אמר דע"ה שמחתי בחומרים לי בית ה' כלך ואין מי שיכחים כי האים הלוה כאשר יראה את עלמו עומד הלל חותו המקום אשר אליו נכספי בפשו לה ישמח כ"כ בראות את עלמו עימד בחברת אנשים יען השר כבר הגיע למחוז חפלו ומאז זהלאה איננו ירא מלסטים כלל מה שהין כן הענין. אללו קודם הגיעו שמה. ועל כן אמר דע"ה כי כל כך היתה השמחה קבועה בלבו לבא אל בית ה־כי גם שלבר היה בשערי ירושלם. כי מפס עד מקום בית המקדם היה המקום קרוב עכ"ז היה שם ושמח בשומעו באומרים בית ה' כלך ר"ל כלך בחברה וכו'ווה היה לו לפה שהיה לכתו אל בית ה'יקר בעיניו והראב"ע כתב א"ר משה כיזה השיר אמרו דוד שיאמר עם הזמירות בבות ה' בעת שיבנה הבית ה'ני"א על הבית הג'כי כל א'מישרש אומרים שמחתי באומרים לי הם עולי רגלים עוכנו – והמעתי באומרים שלות רמז באומר בית **ה'** כלך לושר אלהבית הג' אשר ה' יבכה חותה וכו' ' - ומשהר"י די רב מגאתי כחוב יר'גם כי ככר **היו רגלי בשערי ירושלם ו**במעט שהיואוה כתהאכה לה אני הייתי שמס בחילו היימי מרחוק - א**ו יר**' באומרו. עומדות היו רגלנו כי כיכ היו שמחים ברומרם ביח הי נלך שכ"כ היו רוצים שלא היו בכנסים אחד לאחד אלא שיהיו עומדות הגליהם בשערי ירושלם ומרוג האנשים שירחקום. יעלום למעלה י או יר'עם ש מדרך העולם הוא כי כבה אדם הולך להיזה עיר רוצה להאות כל עניני העיר בתים הנה בירושלם לא היה כן רק בשערים בעלמם היו רגליהם עומדות לראות אה יוכי בפינה : **או יר' לומר כי לפי** שהיהה חבליה היופי היחה כעיר שהברה לה יחדו כל החכמים והאומכים ועל **פי בסכמת כלם נב**נתה היא וכל שעריה וכל צבריה כי הו היא תכלית היופי י אוֹ יר׳ היא היתה כ"כ מפוארת ביופיה כאילו הבינה אותה ראה מקודם דפים עיר אתר'ימשם ראה ועשה ולפי האמ' הוא אוו"ל כי בית החקדם של מטה הוה מכוון כנגד ב"ה של מעלה ע"כני: ששם. עלו שבטים יב׳ שהיו מקודם שבטייה בחומה כי יד על כס יה ולמה עלו להיות זה עדות לישראל שהם קרובים אל ה' הנגשים אליו והבל היה להודות לשם ה' השם שלם וכן שאלו שישליו אוהביך שתהיה בשלום בת ירושלם וחכי תפלה חל ה'שיהי שלום בתולך שלוה בחרתנותיך: למען, החי ורעי יר' למען התלכים חבר הם בנו כי למעלתם אני קורה חותם החי ורעי חדברה כר שלום בך יר' חני מכלה יל ה' ואדברה אליו שימהר להביא עליך זמן טוב אשר אחה מקיה בזכות המלכייאשר ימלכו עליך מזרעיוכו': עוד מצחתי כתוב שמחתי בהומרים לי בית ה'כלך שעדין לה הלכושם רק שרוצים ללכת עתה וכן שמחתי באומרים לי עומדו'היי רגלנו וכו' שר"ל שכבר הלכי שם ובאו משם". כי שמה ישבו וגומהיר'ישבו כסאות למשפט לכל העולם וכסאות לשפוט את בית בוד אם לא יעשו כהוגן: או יר׳ באומרו עומדות היו רגלינו גם כי כבר היורגלנו עומדות שם ידרך העולם הוא יג האדם מבוקשו אין לו אותה התאוה ועכ"זהיינו שיותים באומר בית ה'כלך ע"כריובשם בה"ר שלמה אלטובטיםי מצרתי כתוב אמר שיאמרו עולי בבל אים אל אחיו בית ה' כלב ולפי שכק' הבית על שמו אמר לדוד גם ראה שהיו בהם בטו מהרואים הבית הראשון בבנינו ובחיקונו ויאמרו הבית שניטת. איש אל אמין לפיכך במחתי באומרים לי בית ה'כלך לפי שעמדו'רגלכו ביתי קדם בפעריך ירושל' ולפי שידעכו זהכרכו מעלת ה"קום ההוה יאמר כל ה" ממכו שמחתי לפי שוהת העיר היחה בנויה יום כלי בשנה ותכו לה כעיר שחוברה לה עדה גדולה וחשובה וכחמנה ב'פעמים בשנה והם שבטי. בשראל שהיו יוולים שם ז שאלו שלום ירושלם אתר לשון תחנה ישלו אוהביך לפי שהשעה היתה פרוכה לכך שהיו האניבים והמעיקים רבים ולכן אמר יהי שלים במילך וכו' והוא מה שנאמ' בספר נחמיא ביננין הבנייה וכו' ש"כ:

קבו שיר המעלות לליך נשאתיונותר הנה במה שארו"ל דע מה למעלה ממך עין רואה וכו' פמעתי שיר' דע שאין למעלה ממך כי אם עיורואה ואון שומעת ויד בותבת והוא האל ית' ואין הדבר הוה כסברת האומרים שהמלאכים למעלה על האדם ע"כ • וכפי זה הדרך אולי אובל לומר שליה היה אומר דע"ה הנה כעיני עבדים אל יד חדוניהם וגו' כן עיניע של הי אלהיכו עד חיחנכי כי מאתו ית אכו מקוום ולה משום שרף ומלאך בדול למעל יוכו בושמעתי פי באימר כשאתי ר"ל נחתי מתנה והוא מלשון משאת וכו' ע"כ: ולפי דעתי יאמר אליך כשאתי את עיני היושבי בשמים חשר אחה ה' יחברך שמך ואלי"ם ר"ל מדת הרחמים ומדת הדין ואינני ינדע בתיום עם משניהם חעוני כי הנה עינינו נשוחות חליך כעיני עבדים חשר הם כבר עבדים

םיר המעלות הכוטחיי לעתיד:

יר שלם הרים? שהם עומדים

על כן לח יוכל החויב לבח לכיר

על ירושלם: כיי טעם גורל

הלדיקים הם ישרחל שנחלו את

הארלות וטע' למען כטעם אשר

לא ילמדו אתכם: הטיב' יתפלל

המשורר או על דרך נכוא' וטעם

בלבותם כי היושר בלכ הוא והוא

היסוד והדבור והמעשה כמו

ברולא יראוני והבי"ת חסרה

כמו הנמלא בית יי' וככה הוא

והמטים בעקלקלותם יתפלל

שירחיק' השם ויהיו עם פועלי

על ישראל: שיר המעלות בשוב

יי׳ . טעם זה השיר כטעם שיר

שיבת

:העליון

לעולם ישב י ביתי המשיח

מיע בובורנו זיכ כות המומור לתן במשורר הודה נחל ית בקחם בת נכיו בין החוונים ולח יכלו ככותם י וחתר:

לולי יר׳ שהיה למ בגלות בכל דור ודור שמעדו שלינו לכלותכו: ולולי שהיה לכו • בפרכף: בקים עליכוחדם י כח להמלט כי היינו כנפור רק בלעונו להשמיד ושולם לכוזי וכן- בקרות חכם כמלטכו בשם יו׳ לבדו שהו'עושה ננו׳ בפלחמת ביתר שבעם הכל ומי יעמוד לפכיו על כן פחד חזריהנים היכר לריב עזרנו שבידו העליוני והשפלים: ההרוגים שנהרגו מז נחילו: חזי המיםי הב קילני הנשחר: שטפינו נחלה ענר על נפשנו: כיו שפפים ומעבירים את תהים הנחל חשר פנר חופל נפשינו ני סביבה והשם סבב עמו בתוכה ממנם: מזי עבר על נפשנו המים כודוניםי כנורו׳ חדריחנים שנור בתי שנח יהרוג הת היהודי כישר ישנחסו יהרג: ברון ס החרץ כמו ובהפילכי אח הארץ שהיסיב לנו חו: בגורל: שבט הרשעי הם גויי נתנמו שרף להשמיד נם שקיינו נגער רב כי לנסוף : נפשנו כופיר נמלטה ישנור אחרי כן שהסורג את היהודי יהרג : ופתה בקבון בליות : כפת נשנרי שנתעלחה סחתם של חותם עת"ח וחבדו: וחנחנו נפלטו בניין: והמטיםי כמו ומטי ששפודם בוהל הבוכות כו יהנה: פורנו: שלח יוכלו. קום עוד עלינו הוח: בשם כ' עישה שמים וחרץ שיפקוד על לכח המרום ועל מלכי בחדמה:

און עם העמים אז יהיה שלום בוק המומור החפיל המשורר על ככי קכון גליות שלא יוביף האל להגלוחם ויביר מהוכם את א"ה עע"א יכיתו חת הממון ויטו לבנס לדעותט חמר:

לכוטחים נס׳ יישנים

באין חומה בקבוץ גליות . יבי רגון שיביו: בכר ביון כמו שיהיה הר ניון לימוי המשים: לח ימים לעילם ישכי חפילו במלחמת נוב בחשרו ניתר העם נח יכרת פן העיר בי חמנם : ירושלם לשענר: נרים סניב להי ובהם היתה נשמרת י אמנם שתה בקבוך גליות: פ' יהיה כניב לספו לשחרם מכל חזיק: מעתהומד עלםי גם כנח פלחפת בוב חה: כי לח ינים שנט פרשע על גורל טנדיקי'. שכנה חנד סמשלות החומות מע"ח ותקפס כחמרו ובחר חיותה העדיו שולטנהון: למטן לח ישלחו הנדיקים בשולתם ידיכם ' כפו שטשו בשנים קדעוניות כחשרו ויתעיכו בגוים וילמדו ממשיפם : סיטינה כ' לטינים י בעיון ובמששה: ולישרים כלבותם המבקשים ומשתדלים להשיב כשלמית נשניהם: והמטים . חת לבכם ומטים לב ההמון י בשקלקלותם של דרן ננוח: יולינס כ' לחבדון: חת פועלי כחון עם רשמי ח"ה מע"ח בחיפן שיהיה שלום על ישרחל ולח יהים

כזה המזמור התפלל המכורה ביזכו להיות בקנון בליות בס בלתי ואוים לוה אחר :

עוד מחליקת ביניה':

בשוב יו' מת שינת ציון ישבהכון פיינו גליות:

שיר המעלות לדוד לולי יו' . גם זה השיר כטעם השיר העליון: שהיה לנו : כמו הלנו אתה אם לצרינו: יאמר נא . עתה ככל כא שבמקרא: לולי זה היה פעם אחרי פעם: חדם . לשון רבי והעד אוי דית׳ הלורר לנחל שוטף . מלת נחלה על שלש דרכים וכולם שונים כי נתלה לישראל עבדו הח"ת חטוף בשוח ופחח והה"ח סיתן נקבה במשפט נחלה מכתי פועל עבר מבניין נפעל ותחת החי"ת השוח לבדו והמלה מלרע נחלה החי"ת בשוח והמלה מלעיל כי הטעם ב"נין והה"ח נוסף כה"ח לילה על כן חמר וטעם חיים שבה אל המדברים כתילו אחר בלעוכו ואכחכו חיים וירדו חיים שאולה: אוי עבר יהטע' כפול וכחלה ישרת בעבור אחר נחל החים עבר והטעם כפול . הזדונים: ברוך - שלא נתכנו י שב אל בלעונו חיים: נפשכו א קכר שִיר הַפַּעַלוֹת לְּיָבֹוִר לוּגֵייָהוָה י׳ שִירָא רָאִיתְאַפֵּר עַל מַסִיקְיָין כלפורי הטעם שלא היה לכו הען הרשעו חזי חיים

שָׁהָיָה לָגוּ יאִפַר־נָא ישִׂרְאֵל: לוּלֵי פּיוֹפּל קְינֹם דְּהָהוֹפָא עַל יַר דָּוֹר אִילוֹלִי יַיַ דַּהְנָרה בָּסַעַרָנָאיִימְרוּן בְּרוּן יִשְׂרָאֵל: אִילוּלֵי יָהוָה שֲׁהָיָה לֻנוּבְּקוּם עַלֵינוּ אָדָם: אָזַי חַיַיִּם בְּלָעונוּ בַּחַרות אַפַּם בַּנוּ: י ישיו מימָראַדְיָי דַהַוֹחבְסַעֵרָנְאכַרקָם י אַזַי הַפַּיִם שְּטָפִּׁונוּ נַּהְוֹלָה עָבֵר עַל־ נּינִינִינֵי עַלְנָא בַּר נָשׁ: בשני: אזי עבר על־נפשני המיח בחנילים בלעניהוא בּרה בַּלַעוּ יָתָנָא כַּד תַקִיף רוּגוַהוֹן כָנִא: אַזֵי עברעל־נָפּשׁנוּ הַמַּיִם הזידונים: בָּרוּךְ יְהַנֶּעָה שֶׁלְאֹנְתָנְנִוּ נִייּנִי יִי הָא בְּבֵן מֵיְא שָׁמְפוּ יָחָנָא מְרָעִירת טרף לשניהם: נפישנו כצפור עָבְרָאַעַלנַפְּישָנָא: הָאַבְכַן עָבַר עַל נִמְלִמָּ הַ מַבְּרָבְא הַמָּח וֹנְקְישִׁים הַפָּח נִשְׁבָּר י׳ יִייי נַפְשָׁנָא מַלְבָא הְמְתִיל לְמוּי דְיָבָא ואַנַחַנוּ נִמָּלָמְנוּ: עוֹרֵנוּ בְשֵׁם יְהוָתָ וידוניא: בָּרִיךְ שְׁמָא דַיַיִי דְּלָּא עשה שָׁמַיִם וָאָרֵץ: בְּסָרָנָא הֵיךְ תִבִירָא לְשִׁינֵיהוֹן: א שור הַפַּעַלות הַבּטִחְים בַּיהַוָּה בְּהַר־ כּ פּנּס נַפְשָׁנָא הֵיך כִצִיפַרָא אִישִׁתִּיוַבַּת ציון לאימוט לעולם ישב: ירושלם מַפְתוּי תַּקַלָּיָא פָּחָא אִיתְבֵּר וַאַנַן הַרִים בָבֵיב לָה וַיהוָה בָבִיב לְעַבָּוּ אִישְׁתַּזִבִינוּן: סְעַרָנָא בְשׁיִם מֵימָרָא בַּי לַאֹיָנְוֹחַ שֶׁבֶּט בִי לַאֹיָנְוֹחַ שֶׁבֶט בֹּי דיי דעבר שביא וארעא: הָרְשַׁעעַער גוֹרָיֶלְ הַצְּהַיֹּקְיָם לְמַען לְא־זֹיִסיֹּחְמִסְרֹיִסְיִן בִּתְהוֹמָעוֹ לְא־זֹיִסיֹּחְהַיִּסְרְיִין בּתְהוֹמָע יִשְׁלְחָוּ הַצַּרִּיִלִים · בַעִוּלְּחָה יְבִיהֶם: יִישׁׁ צַּדִּיקַיָּא דְּמִחְבַחַצִיןֹ בְּמֵימְרָא דַּייַ הֵיךְ הַטֵּיבָה יָהוָה לַטּוֹבָים וְלִישָּׁרִים יֹי טּירָא הְצִיוֹן לָא יִוְדְעַוַעלַעַלַם יִתִּיחב: וְהַבַּּשִּים עַקַלְבַלְוֹתָם ני ני ניְרוּשְׁבֹם טוּרַיָּא חַזור חַזור די לַה ובֵימְרָא דַיָּי חָוֹר חָוֹר לְעִבִּיה מִן יוֹלִיבֶם יָהַוֹה אָת־־פָּעַלֵי דָּוּאָוֵן שָׁלוֹם הַשְּׁתָּאוָעַר עַלְכָּא: אַרוּם לָאוָנוּחַ ַעַל יִשְׂרָאֵל: יקום. כהר ציון לא ימוט ואינין א שיר הַמַּעלות בְשוּביְהוָה אַת־שִיבַּת שָבִטרִישְעָא עַל פִּיצָרָא דְצַדִּיכִיְיָאמְן בָגַלַל דָּלָאיוֹשִישוּן צַדִּיקוּא בְּשִקְרָא אוֹמִיב יָיַ לְשָבָא וְלִחְרִיצִין בִּלְבָבַהוֹן: וֹרְסַמְיִן בָּתַב עוּקְשָנוֹתְר־וֹן

יוֹלִיבִינוּן בִּגְּהָנָם חוֹלֶקְחוֹן עִם עַבְרֵי שְׁקָר שְׁלָמָא על ישְׂרָאֵל:

מַסִיקיָין דִּתְהוֹפָאבַר יְתִיבּיִיִיַת נַּלְנוֹת

שיר י בחרות אפס בנו י כשחרה הפט בכו בחרות כמובעשות: לשון חולי: כפשכו במלטה י מהם כלפור אשר בתלטה מפח יוקשים: שיר הבוטחי ביי לא ימיטי כהר ה נַפּיאֵנר: ליון חשר לא ימוט כי כחשר ירושלם הרים סביב להם כן הב"ה סביב: כי לח יכוח שבט הרשע על גורל הלדיקי' . למען כי הלדיקים כוהרין מלשלות והמטים ידיהם בעולה: עקלקלותם על הבריו'למלוח עלילות רשע יוליכם יי' חת פועלי און: בשוב יי' אח שבות ציון י מגלו' בכל נהיה כחולמי' : כאפיקים

לכ"ר נחלה כ' בטעם וסימ' מעצמון נחלה מצרים י נחלה עכר על נפשנו ' שלא ד' בקריא' וסימ' שלא נחננו שרף לשיניהם יה בלבותם: שלא עמל בו יתנגו חלקוי כפו כוצרי שלא ימצא האר' אחריוי קכ"ה כהר כ' וסי כי כהר פרצים מן א"ב חר כתלי' וחד בקריאה וסימ' נמסר במסר'רכת' במערכ' אות השי"ן י גורל ד' פתחים בליש'וסימ' בלשון ארמי אחסנא דבנימין צדיקא גריעא ' וכיאור' ומנורל נחלתינו יגרע בחלתם רשבט הלוי ויעל גורל מטה בנימן יעל גורל הצדיקים:

אכן יחייא

שיר המעלות לרוד לולי ה' וגו' דברי בני הגלות שיאמר כא ישראל לולי ה' שהיה לנו בהצלת גופיכו י ולולי ה' שהיה לכו בהצלת כפשיכו בקום עליכו אדם כנגד הגוף אזי תיים בלעוכו האויכים בחרות אפם בכו ' והיו עושים בכו כליה ' וכנגד הכפש אזי המים שטפוכו נחלה עבר על נפשכו והוא רמז לתמורת התורה בדת ישמעאל · המים הודוכים והוא במו לתחורת התורה בדת . ברוך וגו' בא לתת הודאה לאל על ההללות המכרו באומרו כנגד הללת הגוף ברוך ה' שלא נתכנו טרף לשיכיהם . כפשכו ובו' וכנגד הנפש אמר ברוך ה' שמפשבו כלפור נמלטה מפח יוקשים שהם הב' דתות . כי בהיותנו מוכני אל ההילכד בפת היה כאלו הפת נשכד ואנחכו כת שכו י ווה היה לוכות היות הבטחתכו ועורנו תחיד בשם ה'

עשה שמים וארץ אשר בידו הכל: קכה שיר במעלות הכושחים וגומר הכושחים בה' בגלותם שה' ישיב שבותם' ילא אל

הים בטחוכם בצאתם מהגלות ושובם על אדמתם ' והגאולה תהיה מתחדת ' בהתחדת בית החקדם העתיד בהר ציון פלא ימוט עוד בב' מקדשות הקודמות ולעולם ישב נסבת קיומס יהיה להיות כי כאשה ירושלם מקום המקדש הכים סביב לה בן ה' סביב לעמו מעתה בעולם הזה ועד עולם לעולם הבא יומי שאלתהו הקרים יסובבהו לשומרו יהיה תמיד קיים י כי לא יכוח שבט שולטכות אומה הרשעה . על גירל וחלק וכחלה מהארץ שהיא גורל הלדי עם ישראלי והיא ארץ ישראלי ווה בזכות ולמען שבהיתם הלדיקים ההם בגלות לא שלחו ידיתם בעולתה ' רק ישלחום במצות ומעשים עובים ' הטיבה וגו' הנה באשר אמר זכר מתכת הזרע באומרו וה' סביב לשמו ' ווכר מתכת הארץ באומרו כי לא יכוח שבט הרשע על בורל הצדיקים . ועתה חילה לאל על מתנת האלהות המכונה בטוב וכאומרו אכי אעביר כל טובי על פניך באשר אמ' אכא ה' הטיבה לטובים אשר עשו בשוב . ולישרים אשר עשו הישר לפנים מן השורה . אשר טוב זם וישרם בא מלבם לב טהור . ולא לרמאת בני האדם כי כלכם כן פיהם במעשיהם י וההשבה הואת יהיה בהשפיעך עליהם אור שכינתך י אבל המטים את הדרך ישרה מעם ישראל בהיותם בגלות וקרא אורחותם עקלקלותם על שם מקריהם מהעקלתין יוליכם ה' את פועלי אין משאר האומו' לבהלה ולחרפת עולם ייהיה בזה שלוסעל ישראל הנשארי'

בהיותה כקיים מכל סיג ולרופים ככפף: המעלות בשוב ה' וגו' הוא סיפור בני הגלות בעת הגאולה בשובם אל אדמתם לאמר בשוב ה' ובהנים את שיבת ליון בנאולה העתידה . או כהיה כחולמים . כי להיותו כדבר נמנע שעם בזוי וששוי זה מאות שנה ימלוך על הכל י יראה בעיכנו שהוא כחלום הרעב שאוכל ושותה ושבעי וכשהקין מצא דיקה נפשו:

תהילת ה׳ תורת חסד

ע"ד וישב מאנו שבי אשר העבדים האלה הסנחונים בידי הסרסור כדי שימכרס בשוק והעניים העבדים האלה הם נושמים עיניהם לרהות באיזה יד אדונים יהיה כלקחים אם ביד אדונים קשים ואם ביד אדוכים רחתכים וכן אליך נשאתי את עיני כעיני שפחה השר היא כבר שפחה שנושחה את עיכיה לראו' מי היא גבירתה על הדרך האמור כי כן עינינו אל ה' אלהיכו עד שיחכנו כי אין אנו יודעים באיזה שם משכיהם יחנכו אם ברחמים והם בדין והנה ה' חנכו ה'חנכו שתי חכיכות א' מלד שם זה וא' מלד שם זה כי רב שבענו בוז האומר ב'רשויוה וכו'ועל זה רבת שבעה לה נפשנו וכו' י ובכתיבת יהה"ר שלמה אלטוכטוםי מלאתי כתוב בעיני שפחה אל יד גבירתה שישאנה ואמר ג' חכיכות א'על ענין קבון גליוח והב'על בנין עירנו והג על השראת השכינה . הלעג השאננים יר' סבת לעגם הוא היות' שהננים וכו' הבוז לגאיונים וגאותם וגאונם נמשלה לגאות היונים הו יר׳ באומר לנאיונים כמו לגיונות בדברי רז"ל שהם מחנות:

Zil

קבד שיר המעלות לדוד מזמור זה הוה לומר עוד ענין החר על ענין הישועה ולכן המר לדוד למה שהוא ענין אחר שרלה להתפלל עליו אל ה': או יפורש המזמור באופן אחר ויר׳ לומר כי כאשר יושיענו השי"ת מאיזו צרה קענה הרי הוא לכו כאילו הצילנו מצרות רבות יען כי היו כולן כגררות אחריה אילו לא הצילכו ה' מהקטנה שבהן וזהו אצלי אומר אל תרחק ממני כי צרה קרובה והוא ע"ד נפל תורא וכו' וז"א לולי ה' שהיה לכו בקום עליכו אדם ויר' בקום עליכו אדם אחד לבד אזי חיים בלעוכו רבים קמים עליכו נאם ח"ו יחרה אפם בכו אזי שטפוכו אפי'המים שאין להם דעה ובינה והשכל ואם ח"ו נחלה היה עובר על נפשמו הנה אפילו אם היה בחל קען אזי עבר על נפשכו המים הזדונים לכן ברוך ה'שלא נתנכו טרף לשניהם וכו' ואם כן לולי ה'שהיה לנז יאמר כא ישראל ר"ל תמיד יאמר לולי ה' שהיה לכו כי אין בעל הנם מכיר בניסו וכו' זעורכו הוא בשם ה' וכו': ובכתיבת הה"ר שלמה הלטוכטוםי מלחתי כתוב חיים בלעונו יר' היו הוכלים אותכו כאים בלתי מבושלים והכוכה לומר כי אין כוכתם רק לעשות רעד והמר ג'פעמים אזי לרמיז לג' גליות וחתר חזי חיים בלעונו לרמוז לגלות מברים שבזרו עליהם להשליך את בכיהם חיים הל היאור זו ואתר התים שטפונו כנגד גלות י' שבטים וגלות מלך בבל ודמה אותם אל התי'השוטפי' לפי שאלה פזרו אותכוף ילך ואילך ועל זה הדרך הוא אותר הכני מביא עליה'את מי הכהר העצומי' והרבים וגומר . והמים הזדונים הוא מיששלח את ישראל בספיכות בלא תורן ובלא מלמים ובלא משוטים ע"כ׳ ולי אני שלמה הכוחב ברוך ה' שלא נתננו ערף לשניהם כנגד אזי חיים בלעונו שרומו לגלות מלרים שחשבו לשבר עלמוחינו בשניהם ע"כ: בפשנו כלפור כמלטה רמו לגלות בבל שבזרו עליכו להשתחוות לצלסוהות כחילו פרשו פח ללכוד נפשותיכו ולפי שהנפש נגזרת מן העליונים דמה אותה לעוף הפורח באויו יי הפח נשבר כאשר נטרד נ"כ ואכחכו נחלטכו בזכות דניאל וחבריו " ולי אני שלמה הכוחב רמו למ"ם המחבר שהאנשים שהלשינו לחנניה מישא ועזריא שהיו פח להם הם נשברו באותו פחורם נמלטוע"כי עזרנו בשם ה' בזה הגלות שאין למו שור וסמך כי אם בשם ה'ובזכות אמונת החדוש שאנו מאמינים שהוא עושה שמים וארץ:

קבה שיר המעלות הבוטחים בה' מזמור זה נסמך אל הקודם אליו כי הנה בקודם רלה

דע"ה לותר עוד עניןמוסיף על מה שהתפלל והוא לותר שיהיו שלמי באבריהם לא כלפור וכו׳ ואמר תכף לזה כי מי שיהיה לבו בטוח בה׳ יזכה לזה ועוד יהיה לו שיהיה כהר ליון שלא ימוט ולעולם ישב ובירושלם שהרים סביב לה׳ או יר׳ ירושלם הרים סביב לה ואין לה ממי להעוד כמו שהיתה אומת ישראל נושאת עיניה אל ההרים מאין יבא עזרה וה' סביב לעמו מעחה ועד עולם: הטיבה ה' לטובים בדבור ובלב ובמעשה בפעל וכן לישרים בלבותם גם כי לא הוציאוהו אל הפעל כי רחמנא לבא בעי: והמטים שקלקלותם יר'והמטים עקלקלותם שלהם לטובה יוליכם ה'את פועלי האון כדי שיראו את מעשיהם הטובים זוה יהיה סבה שיחורום למועב ובום יהיה שלום על ישראל י וכפי דרכי יר׳ באומר הטיבה ה׳ לטובים כלומר לטובים הבוטחים בה׳ אם במעשיהם שהם נכונים אל הבטחון ההוא ואם בלבותם שהם בוטחים ביבועתו וכו׳ י ואני שמשתי בזה שיר' ומי שאינכו חפץ להרויח נכסיו בלדק ובמשפט יוליכנו ה' את פועליהאון שיקחו את נכסיו ולא יהיה לו זכות לתת מהם לעניי ישראל ע"ד מה שהיה הענין לבכי אחותו של רבי יוחבן ע"כי ואני מושב לומ'שיהיה זה ע"ד או"ל הזמן להם בני אדם שאינם מהוגנים. ובכתיבת הה"ר שלמה אלטוכטושי מלאתי כחוי כהר ליון לא ימוט הוא לפי שהוא באמצע היישוב ואם ימעט ירעש איזה חלקמן העול" הוא בקלוות ולא באמצע הישוב . למען לא ישלחו הלדיקים וגומר יר' בשביל שהלדיקים אינם שולחים ידיהם ואינם מתירים לעצמם לעשות שום פועל מאון ומרמה . העיבה ה' לטובים הם הלדיקים לישרים בלבותם הם האכשים שמוגם מוטה לעשות טוב ואינם לריכים להלחם עם יצרם והמטים דרכם ונתיבותם מדרכי הסכל הן מתחלת יצירתם בעבע הן על צד ההרגל יוליכם ה' את פועלי האון ע"ד

בא לטמא פותחין לו ובזה אביה שלום על ישראל שיכצלו מהיות ביכיהם רשעים ע"כ: המעלות בשוב ה' וגומר גם זה המזמור הוא מוסב אל מה שלמעלה הימכווהוא לדבר במה שיהיה או בזמן המשים אשר עליו החפלל במזמורים הקודמים ולסבה זו לא אמר שד המעלות לדוד ויר' לומר כי אם בשוב ה'את שיבת ליין נהיה כחולמים מראותכו כל כך עובה.

באפיקים בנגבי באפיקי מים בארץ יבישה שמלחלחין אוחה כך נהיה מרסיבין

בש בך את שבותינו אשר הזורעים כה בארן לייה בדמעה דואגים שסבירין שמת לח

חלמח ברכה ק לרין על ידי אפיקי המים כשהם משולחים בה: הלוך ילך ובכה יבו׳ -

בך ישראל זורעין לפני הב"ה לדקה בדמעה בגלות וברנה יקלרוה כשתשלם משכזרת

שיר הַפַעלות לשלמה אם־־ א בעלי החוחניום החשכימים

פִינוֹ וּלְשׁוֹבֵנֶר רֹנָה אָז יֹאִמְרַר בֵּנּוֹיָם

הַוּרָעִים בְּרָסְעָה בְּרָנָה יִכְוֹצְרוּ: הֶּכְּוֹךְ

הַנְּדָיל יָהנָה לַעשורת עַפַנוּ הַיִּינוּ

שובה יהורה ארגיי

דִּגְּדָ"ִיל יְדָוֹה לַעֲשְוֹת עִם־אֵלֶה:

שבותנובאפיקים בנגב:

ברנה נשא אלמחיו:

לעתיד: שיר המעלות לשלמה.

שיר שאמר דוד עלשלמה בנו

ה שנפה ברוח הקדש שעתיד

לבנות בית המקדש ובו ציום

ישא שלמה אח בת פרעה ועל

זה נאמר כי על אפי ועל חמתי

היתהלי העיר הוחת למן היום

חשר בכו הוחה לכך חת׳ המזמור

הוה למה לך בני לבנות בית

ולסור מאחרי המקום מאחר

שחיכו חפן בה לשוח עמלו בוכיו

בו: שוח שוקד שומרי על חנם

לופה בה השומר: שוא לכם •

ומחחרי למלחכתם ומחפרכםים

בעלכון וביגיעה בלח העלכים

מכרה

לכ"ו ימלאח' וסימ' נמס' בירמי ל

סימן י"ג י שובה ה'מלרע וסימי

נמסר בישעיה סימן מ"ה ובתליי

סימ'ו'בסרר בהעלותך יקצרנ

נ' וסימ' כי רוח יזרעו וסופתה

של טורח:

פיינו בחולתים י נשינינו שקרה לנו כתו שיקרה לחילם שרוחה בחליתו הפרים שהיו ותכשים חבלו בהקיך וכפן: ישלה פחיק שינו יותלה בלתי תשרובת ינין כסמדו יכסו ינון ומשונכו רנה ' יכן מחלח לשוכנו רכם וחודחם בלתי מרך תחמות יבקיות מל כל כרם: הגדיל הי לינזות עם חלה" שהין בעיכיכו כלתי בחשכים לעשות עתנו "ול ני רחוים. וכונ: היינו שמקים: כי כקיר שינביר עלינו מסח יוסיים" כחש קיט כנגב " בפו שהתכחת חפיקי עים בננב שהיח חרן יבשה בלתי כח יה לחקיקי מים לוורעים כיפעדי ונדיקי בדור שורעו תעשים סוכים תנים דיתת להם לש"ה. כושה מון הורע" שהוכרך ב נות נו וך חלו: בליך ט יבטים עוכים בחשלי ידם נגד בזירות כחותות עת"ח" וככן רחני סיבת בינונים ושומותיו ופרי מעלליו בזתרו לשום לזכלי כיון לתת להם סחד תחת הפר מעטה תהלה

תחת מוח בנה: בות ומנור כילי אתשרור לכני קנן גניות עום ה מקנה וקנין בי אמום וא ישפיק סוכינים נוףן במני ולסירו חם לה תניה שם משבתה 12120 000 10 35

יע רם השם או יביא רוחייהר'

הכל והכה הוכיר בעלי האומנית

תויה חסר

אים ני לו יכנה כית שוח פחלי כוניו בני מספ'לו יושיו מיי ובן בבכן בשחורת שעוד ס און כונית בל פויק מלצי בסונתה הלגית כ ורנ יו זבכן לחוי ל- ענל חלי מימול מות בין שות לכם יוביתר קם מוסחי מנער וכן הצינו שלח ייחות רב קיריזות ביניתי יובקר לפיג בליני קניעת עניה לתורה ולמכים ליכון לכם לפכיו שימו השוכם לושו מוכיי לחש השנני 17000 בענכון תחבלני יכי חשכיבן:

על משקל שבחם וקימחם כן יאמר ישראל בשיב השם שבותם אין אדם רוחה בהקין הפלח הזה רק בחלום: הז פינוי לשון יחיד כחו נפשנו כלפור נחלעה והעים כי כל אחד יוז יאמרו אלה לאלה או מבשרים בגוים הגדיל יי׳ לעשות עם אלה שהשיב שיבת ליון : הגדיל : ברחותינו כך הו נשמח : שובה : המשורר ידבר

על לשון ישראל: כאפיקים במים חוקים בכגב לעולם חם בעבור השמש או לשון חרגים כנובו תיאו הזורעים - המשיל הגלות לכגב שחין שם מים ובשתת: כי בגדול של והישותה כחפיקי חים ודיתה בכי הג'ות כזורעי' והטע'פומרי התורה: הלך ובכה י העעם היה בוכה שיפחד שיהבד הזרע יוטעם משך הכלי שיש בו הזרע ' וליו חלומותיו שב חל הזרע וזם בבעורתא: משל לשכר שומרי החורה וסובלי הגלות ו שיר המעלות לשלמה ו בעבור שלמה כמו זגלוי אמר וזה דנון שנ ,כון גליות יקורו השיר חברו חחד מהמשוררי' על כרנה פרי מעשיהם והקרו חליוה כאשר חפן דוד לבכות בית לשם והתכבח כחן כי שלמה בני יבנכו אז שמח דודחחרי דואג והחל המשורר להזכיר כי הכל ביד השם ולח כפי מחשב' חדם ולא כפי שיפגר במעשיו זיחחוק ככל כחו והנה החל להזכי הבנין שהיה לורך גודל לפני אדם ועיד כי היתוד במחשבת דוד לבגות ָדאָבִלין כְּווֹנֵי וְ־ּסִסְבֵּינִין דְּילָעֵי בְּהוֹן עַל יָאוּת הביח והכין הכסף והוהב וטנחש ועים שיה עמנו הם לח

י אַ יַנְיוֹ הָיִינוּ בְחֹלְכִים: אַוְיָּמֶלֵא שְחוּרן 🔭 י ציון הַוֵינָא הֵיךְ מָרָעִיָא דְּאִיתַּסְיָין : הַבְרון יִתְפְלֵי פּוּנֶנָא חוֹבֵא וִלִישָׁנַנָא הידיון ייפרון בעפייא אַסְגוּ וַיָּלְמָעבַּר טָבָא עָם אִירֵין: אַכְּגִּי ה' חלרם שמחים: יַיָּרְבֵּעַבַר טָבָא עַשָּנָא הַרֵינָא חָדִין: אַתִיבוַיַיַת גַּלְווֹתוֹ הֵיךְ דְּמְיַתְּבָא יֹי אַרָעא כַּר נַבְעין בַפְּקנִי מַיָּא י דָּזָרְעִיוֹ בָּרִכְּעָתָהְאַ הְּיִפְיּמִיּיִי וֹלֵבְי וּבְּכִהְ נוֹישֵּׁאָ מֶשֶׁהְ הַּוֹּרָע בְּא יָּכְא בַּשבַּחָתָאיַחָעַרוּן:. בַּהַלְבָאיֵהַלוּך בבכותאתורא דמסובר ניגדא דבר זַרַעיא מֵיחָא זֵיתֵי בְּתוּשְׁבָּחָא כַר יַםוֹבֶר אִיםַרְתוֹי וּרָעִי חַוִּיוֹםְוֹתַלְטָא :

תהילת ה'

יָהוָהָוּ לאַיִבנָה בַּיִּת שָׁוָא עָמַלוּ בוניו רו אם יהוה לא ישפר עיר שואי שִירָא דְאִיתְאַפֶּר עַל בִפַּקְיָין י יייי שָקַרשוֹמֶר:שָׁיָא לְכֶם סִשְּׂבִּימֵי קוֹם דתהוטָא עַליַר שָלמה אִין מֵימְרָא י׳ יְ בְּאַהַבִי־־שֶׁבֶת אָבְלִי לָחָם הָעַצְּבְיִם ַדַיָי לָאוִ**כְנִי כַּוְרָתָא** בַּנַּן לְעָן אַרְדִּיבְלוֹי בַּיה אִין טִיכִּרָא דַּיְיָ לָא נִטִיר קַרְתָּא דִּירוּשְׁלֵם מַנֵּן אִיתְעַר נְטִיר: עַל כֵּנֵן תִּמְרְחוּן לְכוֹן דְּתִיקְרָבוּן בָּצָפָּרָיא לְפֶעַבָר לְכוֹן חַטוֹף דִי מִאַחַרין וְתִרְבוּרוּן לְמִעַבַּר זְנוּ

יקצרו הזורעי ברמעה ברבה יקצרו: בשדת בלילו: בא יבא מים בא אל פלנשי אביך: כי אם בא אתה: עד עת בא דברו: בא יבא ברינה: יבא עם המלך דאסתר: קכ": מוא לבתובים וסימ' בא אל פלנשי אביך: כי אם בא אתה: עד עת בא דברו: בא יבא ברינה: יבא עם המלך דאסתר: קכ": משבימי מאחרי ב'בפסוק וסי' הוי משכימי בבקר וגו' מאחרי בגשף . שוא לכם משבימי קום מאחרישכת אכלי .

והם הבינים וחחרי כן שומרי הבנין הם שומרי העיר - ומלח שקד כמו לשקוד על דלחותי ואחר כך הזכיר אנשי שחר העיר ואמר שוא משכימי קום למלאכה או לסחורה אוכלי לחם בעלבו׳ שע׳ משכימי קום לשיק וככה מאחרי שבת שם : 15

אבן יחייא

או ונו אבל או ימלא שחוק פיכו ולשוככו מרכה כאשר כראה התחמת והתקיים הדבר ולאתו מבקר חלום והוא כשאו יודו הגויים בדולתכו ויאמרו הגדיל ה' לעשו' עם אלה בהוציא' מן הגלות ובשמלים! על הכל . הגדיל וגו' וכסנראה שהגדיל ה' עשות ניחכו בהדבקו בכו באור שכינתו שאז כהים שיוחים שחחת הנפשי שובה ובו' הוא תבלת כנסת ישראל בגלותם על הגאולה לאחר שובה ב" את שביתכו לשון שביה ותן דשיבות ולחלות ליובש צרות הגלות . כאשר יעשו האפיקי מים כשיבום בארץ הנגב היכשה כי תרגום יבשו המים כנבו מיא ' הוורעי' וגו' ואכא כי הזורעי' את החשם ביתי היוקר בדמעה להיותם חוציאי' אותה מפיהם לשמכה תחת הארץ אשר הוא בשפק אם תשלם יתנמים בתנה שברנה יקצופו י ומה שהכישה משך הזרע כש זרע חותו ילך הולך וזירע ובכם י תעשה שבוא יכוא בריכה אל ביתו כשיהיה נישא אלומותיו מהורע ההוא אשר זרע והוא משל כי האומה יש' אשר זורפת בגלותה מצות רבות ושובלת הצרות והבכי שבדיון הגאולה תשבע מפרר

המעלות לשלחה ונומ' ר'ל בעבור החלך שהשלו' שלו ימשך לעולם והוא מלך המשיח - ונקרת שלמה ב"כ נהדמותו לשלמה כן דוד חשר היה חכם מכל ככד העולם וירד מים עדים ובכה בית החקדם . אם ה' וגו' אם ה' לא יבנה הבית המקדש אבל יהים התעורדות בן אדם כמקדם ראשון אשר התעורר על נכיכו דוד ושלמה בכו . לשיא עמלו בוכיו בו כי כאשר הבונה הוא הווה ונפשד י כן הוא הכנחי שיהיה הבכין . ואם ה' לא ישמור עיד מקום בית המקדש כאשר היה בבית שני לרוב עומתיהם לשוא שקד בהתעסקות והשתדלות השומר אותה כי נתכה ה' ביד טיטום והחריבה עד ישודותיה . שוא וגו' השוא והשקד לכם אומת ישמעאל החשביתי קום ללכת לבית תועבותם . ומאחרי שבת שם להתפלל לכביאם ושב לכם אוחת אדום אוכלי לחם קרבן עלביהם . אשר אלו הב' דתות כירחות במציאות וטומדות בעוד שיתן האל לידידו

משיח לדקכו שכא י והוא רמז שיאחר ביאתו כאלו הוא ישן:

שיפת ליין .יינו בחולמים וכקין והכה נפטכו מלחה וימלא שחוק פינו וגומר י ומפי כמה"ר משה מנד בן ע"ה שנועתי שר"ל שיהיו חז שני הדברים כמחת השחוק והרנהוהוא דבר הבלחי אפשר כשי הטבע כי כטמהדם הוא שוחק ת ככו יכול לרכן ואז יהיו שני הדברים כחחת : ואפשר עוד לומר שהמותור הח" מהט"ו. מזתורי המעלות החלה היה הקדמה אל שחר. מז<mark>מורי המעלות וכן המזמור</mark> הב' היה הקדמה על מה שהיה ענין עקרי אל מזמורי המעלות כאמור והמזמור הג' הוא היה השיר והתפלה על בנין כית קדשו ית' דו והד' היה לשורר על מה שיחמרו ישראל על הענין הזה והיה המזמור ההוא מג' פסוק ם מלבד הפסיק הה' אשר הוא הקדמה אל מה ש אמר. בו וכל א' מהג' פסי קים רמז מענין יחד ברופן שנרמוז בו ג'ענינים והם הג' ענינים שעליהם דבר דע"ה בג' מזמירים פקדמו אליו וכמי שהפרה בם"ד כי באומר הנה כעיני עבדי ביון אל המומור הג'מהט"ו מהמזמורים החלה והוח מזמור שמחתי בחומרים לי ביתה' כלך דסליה מיניה וצפסוק הב' כרמז בל הפאמר דע"ב במזמור הצ' מהט"ו והוא מזמור אנה שינ וגומר כי כמוכן אמר שם כי אמרו ישורתי חנפו ה' חנכו כי רב שבענו בוז בחמור הליכו כל היום איה. שומרכם וכו' ובפסוק הג' דברו ישרול ענגד ווה שדצר דע"ה במומור הז'משירי המעלות האלה באומרו אלה בלרתה לי וגו' ה' העילנו בימר ועל כן חמרו רבת שבעה לי כפהכו ננותר ובא דע"ה בג' מומורים אתרים והעיב לדברי ם הנה של ישרהל ולמה ששובהם הם בלד מה שנין ח' יען היותם תשובה אל הג' פסוקים סנו' על כן בנוזמיר הקי"ם חהג מיזור ם אלה דמר לדוד ולא המר כן בב' האחרים והנה מזמור לולי ה' הות בכבד הוער הנה עציכי עדדים ובומר ומזמור הבוטחים בה' הוא ככבד אומר חככו ה' מבני ומזמיר יישוב ה' הוא בנכך חומר רבת שבמה לה נפשנו וגו' - ועתה רבאר את כל זה ואומר כי מה שלמרתי ש ממור לילי ה' היא כנגד חומר הנה כעיכי עבדים הוח לפי שהם אמרו כן שיכינו מלהי אלהינו עד שיחגנו יר' עד שיחננו בה' מב' אופנים הספעבד אל יר אדוניו ואס כשפחה א יד בפירתש וכמו כן חמר דע"ב ביוומיר הסיר כ" פעמים לולי ה'פהים למו פהכונה לומר כי על ב"

האופנים עזרתנו היה מעם ה' עושה שמיה ודרן י וברוך ה'שלה נחננו עיף לפניהם של אדוננו זבבירו חכו כי עורכו בשם ה' וכו' על כן עיכיכו אל ה' חלהיכו עד שיהככו זותה שחתחתי שתומור

ונפי מה שאמר הכתוב והיה כאשר יחלום החולם והנה אוכל והקין וריקה נפשו יר' בשוב ה' את

הבוטה ם בה׳ הוח כוגד פסין חככוה׳ חכנו הור ג"כ מובן מעלמו כישם אמרו ישראל ב׳ פעמים חנבו זיר' אם על לד החמתוים על לד החכינה והחסדום: אמר דע"ה כיהבוטחים בה' יחננו מאת ה' בב' אופנים אם מלד מעשיהם בפעל ואם מלד טוביות לכותם: ומה שאחרתי שמותר בשוב ה׳ הוח כנגד הומרש רבת שבעה לה נפשנו הוח לפי שבו המר שהמרו ישרחל שרבת שבעה לה נפשם הלעג השאננים וגומר ופה המר דע"ה כי בשוב ה׳ את שיבת ליון אז הגוים החלה השאנני וההאיוני׳ בעצמם יא ארו הגדיל ה' נעשות עם הנה הגדילה לעשות עמנו היינו שמחים יכמו שתפישים כוהי עוד הפשר שד עה עצמו ככותיים המחורים על הפתחים ששואלים בחחים בללוחם"כ לחם וחת"כ יין וכן על זה הדרך וכמ שחז"ל ולכן בתחלה במזמור שמחתי וגומר שהוא עיקר שחלתו ותפלחו אל היו הזכיר את שמו לומר שהוא מחלה חל ה' על הותו הדבר ותכף שמך שינ מומור ב׳ של שיר המעלות בחומר אלך כשדתי את עיני וגומר וחזר עוד להוכיר את שמו בענין אחר במומור לולי ה׳ כאדם האומר אל המלך שמע אלי אדוני המלך כי אליך אני קורא על זה ותכף שתך אליו שיר המעלות שני ועיד הוסיף על הפעם הח' כי בפעם הח' החר המומור הח' שהוכיר שמו לח המר כי חם מזמור ה' ופה עםה בהכמה שהחכיר והו שחד המעלות והם שיר במעלות הבוטחים בה' ושיר המיצלות בשיב ה' ושלמה בני סמך על אביו שהזכיר את שמו בשיר המעלות הא' וסמך לזה ג' מזמורים וגם אם הוא במת שדע"ה עשה ג' מזמורים אלה בזכות שלמה אנ על שמו יכולני לומר עבין מה ש "מרתר וחולי יכשר יותר וה א כי בתחלה החרי הוכירו את שמו אמר מזמור החר ואח"כ אחרי הוכירו את שמו אמר ב"מומירים ואח"כ אחרי בוכירו את שמו אמר מומור החר ואח"כ אחרי הוכירו את שם בנו שלמ" שהוא באיצו הזכיר את שמו המר ג' מומורים באדורים ר המצלות לפימה והמ"כ חור דע"ה ואמר ג' שירי המעלות ובכל מ'מהם הזכיר שם דוד מלד ההכרח וכמו שאבאר בס"ד ובמזמור האחרון לא הזכיר הת שמו מלד עכוה מהו ובכסיק הגדיל ה'למשוח יגומר שמע יו שיר'ע"ד הומר וכתנך ה'עליון וגומר כי הגוים החלה יחמרו הגדיל ה'לעשות עם הלה מה שהם הגדיל ה'לעשות עמנו היינושמחים והוח כי מדרך הגדולים הוא שכשיעשה להם הווה דבר טוב אם לח יהיה דבר גדול הערך לח יחשב להם לדבר כלל מה שאין כן לפחותי הערך כי הפילו את הדבר היותר קטן יהשיביהו לדבר גדול ועל כן הגויי ההם לרחותם אוכל טוב עם בני ישראל יאתרו הנה מה מחד בדל טוביות אלה ליגם אם היה הטוב הלום נעשה לנו עם היוהנו אנו רנשי המעלה הנה היה נחשב לנו לדבר גדול הערך והיינו שמחי׳ בנ נתכ"ש לאלה שהיו בכל כך שפונת עם בלותם וו"ה וכהכך ה' עליוו ובומר ואח"כ שתהיה בדול וכו' ובאו עליך כל הברכות האלה י וכמלא ה"כ שהם טובות יקרות הערד וכו' י ועל זה הדרך יבואר מ"שה והעשך לבוי בדול וחברכך וחבדלה שחך והוה מוכן מעלמו ומה בס חומר והיה ברכה כי כפי הדרך הלזה יר' לומר ועם זה תהיה כמעט מליחות הברכה בעלמה: הזורעים בדמעה ובומר זה יובן עם משו"ל ששערי דמעה לא נכעלו והוא מובן מעלמו:

קבו שיר המשלות לשלמה אני חשב שד"עה כיון בשיר המעלות הלוה לדבר בו על המלך שלמה שהיה עתיד לבנות הבית ואמר כי נם שהוא יהאמץ בכל עוו לבנותו אינו דבר אם ה' לא יהים בעורו בהבכוחווהים מש"ה והבים בהבכיהו כי כמעט היה כבכה מחליו חם ה' לח ישמור עיר יר' בהיותו יה' בתיך העיר בהיך ביה המקדש וכו' שוח שקד שומר מחוץ לעיר נסכי כך הוא המכהג לעשות הבלירות מחון לעיר לו על החימה חך בירושלם היה הכל ע"ד אומר חלונות שקופו אטומר כי עם מה שה' היה השותר בחדרי העיר בחון ירושל היחה כל ירישלם נשמרת: שוא לכם הית המכבו במין מל בנין כורש שנחרבה ג"כ וכתו שחמר נחמיה וחנחנים בתלחכה וחצים מחזיקים ברמחים מעלית השחר עד לחת הככבים והוה הומר כה שוה לכם משכימי קום מחחרי שבת וחומר ובלו לחם העלבים הוא אומרו לחם הפחה לא אכלתי וכו' ואמר דע"ה שוא לכם מה בכל א'מכם נוהן כן לידידו שינה על זה הדרך שאתם אוכלים לחם העלבים והור מה שכה' שם ואין אני ואמי ונערי והכפי המשתר אשר אחרי אין הכהנו פושטים את בגדינו וגומר כי לכל זה כיון דע"ה ברוח קדשו - ומצהתי כתוב שוא לכם משכימי קום יר׳ אתם מושבים שדבר שוא היא להשכים בב הר לעסיק האדם בתלהכתו והוכלי לחם העצבים כי כן יתן המתון לידידו בשינה וכו' הד החתת הוא שלריך השתדלות וכו' וכאומר סור מרע ועשה טוב וכו' עיכ: דונה בחלת ה' בנים בזה כיון למה שקלל נחמים צמנים בכה ינער החלי"ם את כל החים אשר לא יקים את הדבר הזה חביתו ומיגיעו וכוי ואמר דע"ה כי הנה נחלת ה' הם הבנים ואיוראוי לאדם להיותו נעור וריק מביתו ולכן התפלל דע"ה ואמר כי לח יבטרכן ללוות ברכית ולמשכן את בכיהם ואת בכיהם ביד בכיה מורכן בכי הכעורים יהיו כחלים ביד בעורכן ללוות ברכית ולמשכן את בכי השורים את היו בה בכי בשורים את היו בכי הבתורים.

ם'ע כפורנו ז'ל תן סחל יתכרך לידידוי

לחסי שינה פקנה פס שינה על כחו נם בנילה לח שכנ לנו: ני כנה נחלת כ' בנים' פנדולים בנשורים לפיות נחלת ה'וחלקי בתורם ובתכות: שכר: הם שנר רכ לחביכם שנדלם לזה שרם חתנם: פרי הנטן " בפתת חלהים ולח יספים בכו היולא מחלליו יבכה הבית לוה השדלות חנושי : ופם סרה כל דאגתו: שיר המעלות־ זה: סנה נחלים ביד גבור כטעם העליון בדברי הכנים כן כני הנפורים ' חוקם חשרי כל ירח יי׳ שלח יעשה כננים שישיב כחדם בנחרותו סב כחנים ביד נבור שיוכל לנדלם למב דת כ' יתנדן ההוכך בדרכיו בדרכי העם הם ולהתקימב על הכופרים

מלות לח חעשה מירחתו השם

מלות עשה: יגיע י בעבור נפש'

בטרף הבח בידך ביגיע כפך

סתלד בעת' ושעם כיכל גפן

הוא מחוץ לבית מגולה לנגד

השמש על כן חמר לנגד זה

פשתילי זתים בפיח' ושלח יבוח

עליה עץ הזיח: הנה: היח

זחת הכרכה שירא שמי' בעולם

הוה: יברכך: הטעם זאת

הברכה תבוא לך מאת הכבוד

שוכן בליון והטעם הבית סמוך

בליון הוא בית השם וטע'וראה

רגלים: וראה ישרת בעבור

אח' שכן הוא וראה שלום על

ישראל:

בטוב ירושלם בלכחו לשלש

אשריך: אשחך כנפן פיריה

של נתי מדרשות: בזה המזמור הוהיר המשורר לבני קבון בליות שלא יהיה לב השתדלותם בקביץ החמוץ חבל יהיה נתורה ובחלות ולבקול בכים לוה כי צוה יוכר לימות המשיח : זהמר:

לח יכושו כי יוכרו חת

וסכופרי' שיתוכחו נגדם ניודו מפתה של תורם

בפוסתים שכליים: בשמר

החפיקירופים

6.2.0

אשרי כל ירא ם׳ בידישת בדלו נשיין: סהולך כדרכיו בשששיו ווה יושג כחשלשות : יניע כפיך כי תמכל ותסתפק נהכרחי כי חו אשרין בעילם סום: וטיב לך למ"ה: השתך כנפן פורים וכזה תוכה לכני סכיב לשלחנך' שתוכם להשיג ערנסת' הנה : שת וכם כסיות . כי כן ינורן גנר ירא כ׳ ינרכן כ׳ פניון סשתדל שיכרכן כ' פניון בעה שתשיג: פניון ' שמשם תנח תורם: ורחם בסיכ שתהיה מן ירושלם ' בפוופני'לה לימות הפשים: ורחה בני לבניך י שימפידנ נם כם תלמידי׳ ברנק וירחם במו כן שלום על ישרחל ישלח ירבו מחליקות כמו שקרם ליפים ראשונים:

213

משם הנוכר למעלה לאוחבו שינ' על דרך מתוקה שנת העובד והנה הטעם הכל נגור מהשמים ולכל יתן השם כאשר גור לא כמחשבת אדם ומרולתו ויגיעתו וממבולותיו : הנה : גם אם ישכב אדם עם כשים רבות פעונים אין קך להם לא תקבל האשה ההריון רק בעת שגזר השם כי בידו מפתחות כל רחם ומחת הבני הי נחלה יתכנה לחשר חשן: שכר השעם שכר המעשה והית פרי הבטן: כחלים י שהם חזקים: כן בני הנעורים ולח כן בני הזקונים: משרי חחר שדימה הבנים לחנים להלחם עם הזויב אחר אשר חלץ את אשפתו מהם דרך משל: לא יבושוי באב והבנים וטעם בשער לעיני הכל והטע' להוכיר כי דאב דוד כאשר כאתר לו והוא לא יבנה הבית בעבור שינקמו אזיביו וישמחו וכחשר הגיד לו נחן כי

> קַרָםיָי׃ בְּטוּבָא דִּירוּשְׁלֵם בָּל יוֹמֵי חַיָּיךְ: וְתֶחֲמֵי בְּנִין לְבְנָיִיךְ שְׁלָטָא עַל יִשְׁרָאֵל: שירא

בַוְיַתָּן לִירִירוֹ שֵׁנָא: הַנָּה נַחֲלֵתוִהוֹנָה לּמינאׁ וְבִיוֹוְיִתּוְיֵילְבַרְחֲמֵיה רְּסְבָא: בַּחָצֵים ליחַיַבֵּיי אַחֲסָנַרת יַיַ בִנִין בַשְרון אָגַר עובַרִין בנים שבר פרי הבטן: אישרי ליילי זי טבין ולדי מעא: כְגִירִין כַאִירָא שמכדר שנתו מעיניו בשבילו ה ביד־גבור בן בני הגעורים: דְגִיבָּרָאבֵן בְנין דְעוֹלֵישָא: טַבליה יַבר אַשַר מַרֶּא אָת־אַשָּׁפַתוֹ מַהַם י' לְא־יֵבֶשׁוּ כִי־יְרַבְּרָוּ אֵרֹז־אָוֹיָבֶּיִם י׳ י׳ לְגַבַר דִּימְלֵי מֶדְרָשֵׁיה מִנְהוֹן לָא־ יבהתון אַרום ינצון עם בעלי דבביהון בשַער: בָתָרַעבָּית דִינָא: שִירַא דִּאָהִאָּמַר א שִׁיר הַמָּעַלוֹת אֲשׁרֵי כָּל־יַּרֵא יְחוּיָדְה י הַהֹלֵךְ בְּרֶבְיוֹ: יָגַיַעַבַפֶּיהְבַיָּתֹאבֵבל ביימי ייעל מַפִיקְדָין דְּתְהוֹטָא טוביהון דְּכָר ָּאֶשְהְּלֵּךְ ֻבְּנֶפֶּן פֹּ־יָּיָּ <u>יַנַ דְּחֲלַיָּאַדְיַיְיְדְּאָוְלִין</u> בְאוֹרְחָתִיהּ: אַשְׁרֶיהְוְשַּׁוֹבֹלֶהְ: לֵיעות אַיִרָךְ אֲרוֹם תֵיכוּל טוּכָּךְ פֿריָה בְיַרְבְתָּי בִיתֶּוְה בָנֵיף בִשְׁתִלֵי ייש׳ בַעַלְמָא הָבֵיןוִמַב לָךְ לְעַלְמָא דְּאָתֵי: הַנָהַ כִּי־־ י׳ וַיתִים סָבִיב לְשַׁלְחָנֶך: יָבָרֶבְן יֹיָיִייִי יָ אִתְּהָךְ הֵיךְ נוּפְנָארָעַבָּדַת פִירִין על ה בויברר נבריתאיהוה: שִׁירָא דְבִיתָּךְ בְּנָךְ הֵיךְ שְׁתִילַיָּיִּע יָהוַה מִצִּיוֹן וַרְאֵה בַמַּוֹב יְרוּשָׁלֶם בֹּל וּרְאֵה־בָנִיִם לְבָנֶיֶךְ יִּיף דְּוֹיתִיָּא חֲווֹר חְחַוּוֹר לְפָתוֹרְךְ: יִמִי חַיִּיְרָ: אַרוּם הֵיכְנָא פִתְבָּרִיךְ גַּכְרָא דְּחִיל מַן ישלום על־ישראל:

אשרי הגבר ד'וסימ' יחסה בו : אשר שם יי' מבטחו : אשר תיסרנו יה : אשר מלא : אשפתו ג' וסי' בירמיה סימן ה' : קכ"ה אשריך ב' וסימ' אשריך ישראל : , אשריך וטוב לך יכורך ד' ב'פתחין וסימן גמסר בסיפרא סימן קי"ב ובסדר עקב י וראה ג'ריף וסימן וראה ועשה בתבניתם י אם דרך עצב כי י וראה בנים לבניך שלום: תהילת ה' תורת חסד

אכן יחייא

כן יתן '

הקב"ה פרנס' למי

לעסוק בתורה: לידידו שינה

למנדד מעיניו שינה: הנה

כחלת יי' : לאותו האים : בני' :

אלו התלמידים שהוא העמיד

שהם לו כבנים : שכר פרי הבטן:

שכר פרי התורה שבלבו שנאמר

בי נעים כי תשמרם בבענך

כחלים ביד גבור להלחם בם

את אויביו: כן בני הנעורים .

התלמידים שאדם מעמיד

מכעוריו: אשרי הנב' אשר מלא

אשפתו - מאותם חלים אשפה

חיק החלים שקורין קוי"כרין

בלע"ו: לחיבושו כי ידברו חת

אויבים בשער · חלמידי חכמי'

שמכלחין זה. את זה בהלכה

וכראין כאויבים זה לזה :

שיר

הנה וגו' כי אם יתחהתה משית האחת בוא יביא י בי הנה נתלת ה' שהיא ארץ ישראל יהיה לבנים הידועים שהם בני יש' הנאחר עליהם בני בכורי ישראל י והנחלה ההיא יהיה שכר המעשים טוכים שעשו בגלות פרי הבטן הקדוש מהאמהות שהוא עם יש' . כחצים וגו' ואז לימות המשיח בתלחחת גינ וחבוב יהיו בכי הנעורים מיש' למשיח הלדק כחצי' ביד גכור אשר בהם ימשול על כל זולתו וכן המשיח בכח נעדי בכי ישראל ימשול על כל העולם י כי האושרים הם מהגבר הגבור ההוא אשר מלא את אשפתו מהם . כי לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער ירושלם כשירצו לקחת' להם יויהיה ידברו מערין שברון כמו ותדבר את כל זרע המלוכה : הבת שיר המעלות אשרי וגו' ר"ל האושרים הם מכל ירא ה' וכוהר ממצות לא תעשה י וההולך בדרכיו וזריו בחצות עשה י יגיע וגו' הנה האושרים הם בני חיי ומזוני י

אשר הם השלם מתכו' מיש' ככבד בכי מתכת הזרע" וכובד מזוכי מתכת הארץ" וככבד חיי מתנת החיים הנלחיים בדבקות האלה י וזהו אומרו כי חכה למתנת הארץ וחזוני האיש הלוה י בי וביע כפי' כי תחכל יחיה בחום' בעולם הוה ובעוב לעולם הכח ' והו' כי ים עוכי חדם חשר כל יניעתם יהיה לאסוף הון רב וחותם וגוול לוולתו י כדי לחלאת תאותו י ולא השליטו האלהים לאכול מכל עושרו רק לחם צר ומים לחץ . הרי כמלא כי יגיע כפיו איכו אוכל והוא בלתי מאושר בעולם הזה בהיותו תחיד יגע וכלי שום הכאה יוהוא בלתי מאושר בעולם הבא כי שופו יורש גהינם ולא נחתם גזר דיכו אלא על הגזל . מה שהחשיד הלו יקרה לו ההפך בשלשת . כי יציע כפיו ישכל ויתענג כו כאשר תסבול הדת ויהי' מאושר בוה ' ובכא כי לא חטא לזולתו ' והוא כקי כפי׳ וכר לכב וראוי לעלות אל הר ה' יוזכה לבכי'ומתכ' הזרע' כי אשתך הכבודה השוחדת פנימה בירכתי ביתך לצניטות' תהיה כגפן פוריה ותלד בנים ובנות לרוב כגפן הטעינה מאשכלות בב'ת אשר כל אשכול טעון מעכבים הרבה . וכגפן אשר יטעה האדם בירכתי בית והים פורם שמה ועלתה כלה והבשילו אשכלותיה עכבים ' וכנגד חיי ומתכת האלהות אמ' בכיך שהם תלמידיף מרב שלום בכיך אל תקרא אלא בוכיך הם כשתילי זתים שביב לשלחנך כי להיות שמושה יותר מלמודה הם תמיד סובבים אותך - ודמה אותם לותים להיות השמן שמור בתיכם שהוא פיתח השכל - וכן להיות כי העליזית הם קיימים כל השנה קין וחורף וכן אלו התלחידים קרימי בעיונים בתורה ובחכמה כל השל כולה וכן להיות כי עץ הזית הו' תמיד עומד לבדו ובלתי מקבל ההרכהה וכן איו התלמידי הם עם לבדד ישכון לעבוד עבודת בורא יובשאר העם לא התחשבו ולא יתרכהו .. הכה ונו' ר'ל ובהי ת כי כן יבירך גבר הירא את ה' . לכן אסכים לברך האימה יש בשלש אלה האושרי . ווהו אומרו כנבר מתנת הארץ יברכך ה' מציון בברכו' שמים מעל וברכו' תהום רובלת תחת שלשון ברכה היא תושפת טובה בטכינים הגשמיים ' וככנד מתכת האלהות אמר וראה בשוב ירושלם שהוא הרובוק האלהי כל ימי חייך י וככבד מתכת הורע אמר וראה בכים לבניך בדיות שלום על ישראלי הן שלוש הבריאות הן שלום המלחמה

ימי הנעורי'עד ימי הזקנה ולא מת א'מהם וז"א אשר מלא את אשפתו מהם כי לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער לא הגבר ולא בניו אם הגבר כי הכל יאמרו עליו היותו לדיק וחסיד שזכה לכך ואם הבכים ההם שהם בני איש כזה י או יר' הגה הנחלת ה' אשר הם הבנים ושכר פרי הבטן הם לחדם כחשר הם החלים ביד הגבור וכחשר היה הענין ביתי נחמיח שחתר והעמיד מתחתיות למקום מאחרי לחומה בלחיחים ואעמיד את העם למשפחות עם וגו'ויהי מן היום ההוא חלי נערי עושים במלאכה וחלים מחזיקים והרמחים המגנים והקשתות והשריונים והשרים אשר מכל בית יהודה הבונים וגו' והבונים איש חרבו אסורים על מתניו ובונים וגו' וז"א פה כחלי' ביד בבור לרמוז לזה כי ביד א' היו השלח והקשתות ואמר ג"כ כהצים ביד גבור כן הם בני הנעורים זיהיה או'ח"כ כחלים ביד גבור חוזר אל מה שלמעל זואל מה שלמטה ע"ד תקום והדרת וכו' י ואכי שמעתי כי בחומר כחלים ביד גפור וגו׳ ר"ל הענין שארז"ל ואי הוה נסיבנ׳ בארביםר הוה אמינא לשעכה בירה בעיניה כי היינו בירה היינו חץ וכו׳ ע"כ: אשרי הבבר חשר מלה ובו'יר'השר מלא את אשפתו מהם באופן שלא יבושו עמהם כאשר יבוש האיש כשיהיה לו איזה בן שלא כרליכו ולכן הושם טעם האתנח בתיבת יבושו: - ובכשוק שוא לכם וגו' מצחתי כחוב שוא לכם וגו' וש"ה ואמרת בלכבך כחי ועולם ידי וגומר ור"ל לא תחשוב שאתה עשית חיל ולברת נכסים וממון אם מצד רוב השתדלותך לאסיף ככסים או מצד רוב הכילות והקמצנות כי תי שהוא קמצן יצבור נכסים נכנגד הא' אמר כחי וכנגד הב' אמר ועולם ידי ר"ל היותי קובץ על יד לבלחי פור כלל והוא כאומר ועוצם עיניו מראות ברע כיה'הוא הנותן לך כח לעשו' חיל ע"כי ובקונעריםי הה"ר שלמה באלם" מצאתי כתוב שוא לכם משכיתי קום יר' פוא לכם מעשיכם אשר אתה עושים כדי להראות חסידים בעיני הכל במה שנחההרתם לשבת בבית הכנסת כדי לרמות לבריות שירחו שהחם המחוחרים לצאת וכל זה הוא כרי לאכול לחם האנשים העמלים אותו בעצבון ובעמל ואתם מובטחי בעשוחכ" כן שיבטחו בכס ויאמינו בכס לתחם לכם הממון ההוא ובאמת רעה גדולה תמשך מזה שאחם מעכבין את הגאולה וז"ש כן יתן לידידו שינה והוא המשיח שלא יבא לגאול אחכם - בהצים ביד בבור לפי שיהיו חזקי המזג וכו' אשרי הגבר אשר מלא וגו'יר'וזה יהיה בתכאי שהבכים האלה יהיו צדיקים ולא יבושו כי ידברו את הויכים בשער " או יר' כאשר יהיו לאדם בנים בימי נעוריו הוא טוב לו לפי שנצול מן המטא מהוצאת שכבת זרע לבטלה אשר ימילדו ממכו מזיקין ושדין המצערין אל האדם בשעת מיתתו עד הקבר והוא הנקרא שער וו"ש לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער והם הרוחות האלה המלוין לו בשער כמו שאמרתי ע"כד : ובכתיבת הה"ר שלמה אטוכטוסי מלאתי כתוב שיר המעלות לשלמה אפשר שחברו שלמה בכלל שיריו כאומר ויהי שירו חמשה ואלף אשר מלא את אשפתו מהם ר"ל שמתבבר בילרו ואינו משמש מטתולמלאת תאוחו כי אם לקיום המיך ולעשות רצין קוכו במצות פריה ורביה ע"כ - ולה"ר ששין מר חיים ז"ל שמעתי שכין יפה במ"שה ותרתי האשה האתה יואב וכו' עד ם ף הענין וו"ל ותרמר האשה האתה יואב וגו' כיונה בזה לומר לו האתה ראש הסנהדרין למה אינך עושה כדין ויאמר אני ותאמר לו עחה שאתה אומר כן שמע דברי המתךויהמר שומע הנכי כלומר מתכהגי הוה תמיד להיוהי שומע ותהמר להמר יר' המרה הקדמה מה לאמר עיקר דבריה וההקדמה היחה דבר ידברו בראשונה לאמר וגומר ור"ל אל ירע בעיניך כי אנכי המדברת אליך ולא אחדתן הגדולים אשר בעיר כי דע לך כי כבר דברו הרבה קודם בואי אליך ובמה דברו לאמר ר"ל מי יהיה האומר לך הדברים שאני אדבר אליך וכן החמו

אשרי הגבר וגו' אבב גררא שדבר בבני הנעורים אחר שאשריהגבר אשר חננוה' להוליד מן

שאהיה אני המדברת אליך וטעם הדבר הוא יען היוהי שלומי אמוכי ישראל והתחילה ואמרה עירר דבריה וו"א אחה מבקש להמית עיר ואם בישראל וגומר כלומר אחה מבקש וכו' בלי בקשת דין כלל כי שיוטים שני המו כו עות און וכבם הרוב ויאמר הגלע נחלת ה' והם הבנים קטנים שלא חטאו כלל והוא כאומר הנה נחלת ה' בנים וגומר ויען יואב ויאמר הלילה חלילה לי כנגד הב' דברים גם אם היה אמת שאין אתה רולה לענוש על פי הדין למה תבלע נחלת ה' והם הבנים קטנים שלא חטאו כלל והוא כאומר הבר בנים וגומר ויען יואב ויאמר הלילה חלילה לי כנגד הב' דברים גם חסהיה המעשיון ממה ומה הבוש בל על הו ל למה מפלע וגוי ואם אשחית כנגד אומר אחה מבקש וגומר פי הנה כחלת ה' בנים וגומר כחלים ביד גב ר כן בני וגוי כי מישיש לו טמול בנים אפי' אויביו לא יעשו לו דבר הקלה בעבור חמלחם על הטפול בנים וכמו שאמרה האשה החכמה הנ"ל:

המעלות אשרי כל ירא ה'וגומר סמך זה המזמור אל הקודם לבאר ולומר באופן כאות מה שרלה באומר הנה נחלת ה' בנים ולז"א אשרי כל ירא ה' וגומר ויר' אשרי מי שבא להיות ירא המשבות משי ברי מור במון מה המותות מכיים לה ירא הת ב' ולא ירא הת עלמו כאשר הוא הענין במי שהוא טוב מיראת העונש כי אז הוא באמת ירא את עלמו שלא יבוק ואיכנו את ה' מצד הליכתו בדרכיו ית'ור' באו' ירא ה' כי הוא ירא את ה' ולא ירא את עלמו כאשר הוא הענין במי שהוא טוב מיראת העונש כי אז הוא באמת ירא את עלמו שלא יבוק ואיכנו ירת את ה' כי הירא את ה' אינכו ירא אותי רק מלד רוממותו ית' ובמה בא להיותו כן אם לא באשר שם כל מגמתו להלוך בדרכיו יהיו שדרשורו"ל בפסיק והלכת בדרכיו וגומרכי מלד החניסקו יו מ מת בי בי בי וו מתנים וויצבי בי מו מו מו מו ובתו בתו בנו בי מו הוא בדרכיו של האדם בעלמו והוא ע"ד רו"ל שאמרו שהאדם עושה הם לו למלאכים והם משמרי" בבתו ללכת בבמילות חסדים יבא לוכות להיותו ירא ה' א ור' אשרי כל ירא ה' אז כשהוא הולך בדרכיו של האדם בעלמו והוא ע"ד רו"ל שאמרו שהמדם עושה הם לו למלאכים והם משמרי" בגופו כנכת בבתיכות משרים ביו ביות מו למו מישיקר׳בשם מקדש את ה'ברבים כמו שהוא הירא שמי'בעת אשר הוא הולך בדרכיו של האדם בעצמו והוא ע"ד או"ול כגון אכא דשקילנא בשרא לבדרכיו: או יר'כפי זה הדרך בעצמו לומר כי אין למו מישיקר׳בשם מקדש את ה'ברבים כמו שהוא הירא שמי'בעת אשר הוא הולך בדרכיו של האדם בעצמו והוא ע"ד או"ול כגון אכא דשקילנא בשרא מובנו בין מו מו בי בינות ברבה מחד בדברים חשר כחלה . או יר' חשרי כל ירא ה' ההולך בדרכיו ית'ע"ד מ"ש רז"ל שלוחי מצוה אינם נזוקין בהליכתן נאלה אפילו בהליכתם הם יראים שמא יגרום שמו עשר של שמו של החשרים וכו' והוא אומר ההולך בדרכיו או יר' באו' ההולך בדרכיו שלא יחשוב האדם בהליכתו בדרכים שכולם הם בחזקת שכנה כי הדברים אשר יקרו לו בדרכים ההם באו לו שמשת על השמת מוכל ביו ביו ביו ביו הכל הוא מאתו ית': יגיע כפיך וגומר יר' יגיע שתי כפיך כי תאכל אשריך בע"הז והוא ענין הללת הנפשות כמו שנהיה ליעקב אע"ה וכתושאמרתי בספר שביני שקר ושהו מון בין משו בין כ שביבור וכל וכל וכל וביע כפין וגות להל ידך השתאלית לעשות גם היא את מלאכהך אז תוכל להרויח מזונותיך יותר בכקל ויהיה לך הסדי אבות בתה שאמר יעקב ואת יגיע כפי וכו' וכאומר וטוב לך שר"ל וטוב לך לע"הב ר"ל כי בהיות לאל ידך השתאלית לעשות גם היא את מלאכהך אז תוכל להרויח מזונותיך יותר בכקל ויהיה לך זמן רב ללמוד בתורה ויהיה לך ממון רב במה שתוכל לפרנם עניים רבים ולגמול הסדים טובים ודומה לזה וכו׳ . ומצאתי כתוב יגיע כפיך כי תאכל יר׳ כשאתה יושב ואוכל ועוסק ושבידך לאכול אז תקח אשה עמך ותאכילנה כפי כבודך ואל תקח אשה כשאין בידך כלום ובכן תהיה אשתך כנפן סוריה בירכתי ביתך ולא תצא מביתך לבקש צמר או פשתים אבל תהיה בירכתי ביתך הא בכיך יהיו כשתילי זתים סביב לשלחנך ילא יהיו צריכים להיותם עובדים לאחרים אלא יהיו עמך במאכל ובמשחה ע"כ י ובאומר הנה כי כן יבורך גבר ירא ה'יר' ירא ה' ולא ירא את עצמו ובלתי עמל בשתי ידיו כאמור ואז חוכה לראות בשמחת ליון ומשם תתברך על כל ותראה בנים לבניך וכו'י ואפשר שנבאר המזמור על מה שיהיה זה דומה לענין יוסף הצדיק שהיה ירא ה' בסתר ובגלווהוא אומרן ההולך בדרכיו והוא כאומר לעשות תלאכתו כמשו"ל לעשות מלאכתו ממש כי מיראתו את ה' נעץ לפרניו בקרקע וכו' והוא אומר פה יגיע כפיך כי תאכל והוא רמו אל המשגל עם אשתו המיוחדת לו והוא ע"ד אומר שם כי אם הלחם אשר היא אוכל . אשתך כנפן פוריה הוא רמו אל משו"ל ביוסף שראה גפן שהפריחה ומיד הכלה וכו' בכיך וגומר הם אפרים ומכשה וכו'ודמה עכין היות לו בנים שראה גפן שהפריחה ומיד הכלה וכו' בכיך וגומר הם אפרים ומכשה וכו'ודמה עכין היות ואח"ב יומתה לו יען כי מי שיהיה יחידי ערום עם אשה יפה ערומה ומבלי פשר אדם ואשה וכמעט שוכב עליה ואפילו הכי פורש ממנה ולא יחטא בה אין ספק כי לכאורה ימר לו הדבר כמרירות הזמים ואח"כ ימחק לו הרבה מחד כ זשר ימתקי הזתים בסוף וכו' וכמו שהיה הענין ליוסף הלדיק ולז"ח הנה כי כן יבורך גבר ירח ה' וזהו יוסף הלדיק שנתברך משר המשקים כמו שחרו"ל:

48 (*_{*}*) חם

פיעש, פחל יחי כשו הי ציון שהם הרביעים כייו

לים מרכח בחיין כויו שיעשה לשתר החומית ו ומור :

דבת נררוני מנמורי"

כחש' זכיתי לך חשר

בשכורת מרך וכמו כן: דבת

לררוני להסיר מתני מלות

ברית עילה גם לח יכלו

לי בשתרוכי תולים היו

ביולחיני ימניים חמנם

שתה כגל ת - של גבי חדשי

חודמי שורשם המברופים

סהיכל יחת סביבותיו לחבד

בגורות לכטל תורה ותכות

בחורן הגלות " יהנה ב"

בדיק קנן במנרים מכות

פוטו' עלכם: יכושו ויסונו

אחור" יהי רלון שיבושו

ניסיגי אחיר עכל עחשכותם:

כלשוכחי כיון" שהם עתין

ומוחב: יהי כחציר גגות

שלא יוכו להשיב ורכא בתיין

כפו שחר החומות. ילח

חשרו העוכרים בחופן

שנס העוכרים הרגילים

לנרן התביחית יכירו במעם

שיון כעכים שחין חלה

כחמרו וחשב ר

שכרו: החריכו ליושניתם

כשוריך" רבת למרוכי

תחלים קבט קל אבן עורא

שיר המעלות י דברי המשורר ידבר על לשון ישראל בגלות : רבת י פירשהיו : יאמר כא ישראל י בדרך נבואה כי כן יאמר רבת פעם אחרי פעם והטעם אע"פ שלררום לא יוכלו לחבד זכרם: על חע"פ שעל גבי חרשו חורשים והשע" הבזיון והשפלות על דרך וחשיתי בחרץ גיך: למענימס: מגזרת כבתלי מענה: שעם קלץ כאשר יקכץ העבות לח יוכלו לחדוש על גבי והטעה בי השם יסיר סבלם מעל שכם ישרחל בהכרת מלבוהם יצישו 🤄 בחחרונה וטעם ליון כנסת ישרחל: 🗆 יהיו כחליר י הלומח בגג שלם יעמוד ז שקדיית קידם שילח לידי פועל כמי שליפת החרב והנעל מיד יבש : עלה זוה החליר חין תועלת לו זוה הפך בה יבש ברנה נושה הלימותין : וחלנו ז כמו בש

חלכי נערחי והות פועל ומעמר סנה בתווי שהיו ינחסף העתרים: ולח מכהג יתו שם יתי נעורים לישרחל העוברים להמר לקולרים השם יברך חת חשר נחן לכסומטעם כי בני אדם לא ישבחו על תורח' וחמונתם כלכם שחין כם חווונה על כן דימה ישראל שומרי תורה בזורעים וגויי ההרכות השומרים הבליהם דימה לחליר בגות: שיר המעלוח ממעמקי"י סעם ממעמקי׳ בעבור היות ישראל בגלות ודלוה והלות מדני בינבור ישפלות : היותו במעמקו' לועק שויעה בקולי: אם י הטעם הושיעני מהרה ואל הזכור לי עוכיה שעברו כי לח הוכל לעכות ולהשיב: כין הטעם כחשר תסלח לעוני ישמעו מטהים וישובו גם הם ויניתי חטחם וחם לא תשלח לא יירהוך ויעשו חפל' ככל הית נפסם: קויתי . לשמוע בקולו הלדברו לבזירותיו:

שִירָא דְאָתְאַפַּר עַל כֵּפִיקוָין י׳ ייינֹי דַרְהוֹמָא כַּגִּיאִן דַאַעיקוּ לִי מָן שַׁלְיוֹתִייַיִּמֶר כְּרוֹוְיִשְׁרָאֵל: בּגִּיאִין דַאָעיקוּלִי מִן טַלְיוּתִי בַּרַם לָא יְבִילוּ לַאַבַאִיטָּאַ לִי: וַאַרַנָא אוֹרִיכוּ לְמוּרְנִיתְחוֹן: יָיַזַבְּאָה ַקצין שולשְלֵי רָשִוּעַיִא: יַבַּהַחון וָזורוֹלַאַחוֹרָאכָל סָנִידְצִיון: יְהַוְיִין יֹי יֹי שֶׁקְרַבֶּתְישְׁלַףְיָבְשׁ: בַחַצַר אִיגָרַיִיאַדְּמָן קָרָםדְּיִצִיץ אָתִי לַ יִּיִּייִי לַ בַּפָּוֹ קוֹצֵר וְחָצֵנוֹמְעַמֵּבִי רוחַ קירופָא נִתִיב בֵיה נָאִתְיַיבֵשׁ: דַלאָמָלִי אַיִבִיה חֲצֵר וְבַתְבִּיה מְעַבֵּר: וַלָאאַמָּברוּ דְּעָבְרִין מִתַּמְן בִּירְכְתָא ניפּצ׳ דַיָי אֲלֵיבוֹן וְלָא יְתִיבִין לְהוֹן בַּרִיכַנָּא יַתָבון בשְטָא דַיָי: שִירָא דְאָהְאַפֶּר כ׳ייניכיישׁ מְעָה בְּקוֹלֵי תִּהְיֶנֶנָה אַ זְּנִיךְ בִישְׁבְוֹת על פַּפִיקְנָן דְתְּחוֹמָא מָן עוּמְקָנָן יַיָּ קַבִּיל צְרוֹתִי תְּהַוְנִין ַבְריתַדְיֵי: אורני ר צייתין לכלל צלותי: אַנְיָין תַּבּוֹר יָהיַיָּבְוּוְקום: אַרוּם בַּבָּר

ישְׁבִיקוּהָאָמָן בִּוְלֵל דּהָהָהָחֲמֵי:

קבט ישיר הַבּּעַקרות רבַת צַרְרוֹנִי א בּנְעוֹרֶי יֹאפֵר־נָאִ ישָׁרָאָל: רַבָּת ַבְּרָרַוֹבִי בִּנְעוֹרֻ, גַם לאַרְבָלוּ לִי: עַל־גַבִּי חָרְישָׁוּ חַרְישָׁים הַאֵּרִיכוּ על גושמי זַראַרוּ לייצייַחס לַמענותם: יָהוֹרָה צַרָיק קצִין עַבות רשַעים: כל שנאי ציון: ַיִהְיוּ כַּחַצְיר גָּנָוֹת. יצלא טלא וַלָא אָפִרוּי הָעבריכה בְּרָכַת־יְהוָרָה אַרִינִים בַּרַכָנוֹאָתַכִם בִישׁם יהוָה: יייד בפּגעפַקים קראתייד יְהוּיָה:

יָרָ יבַרנִי מִי יַעַמְר:

ַצַּכְתִיגִית יַיַ פְתִינַת נַפְשׁי וּלְאַיְקָרֵיה אוֹרִיכִית:

ָקוֶתְּרהנַפְּשָׁי וְלִרְבָרוֹ **הוֹח**ָלְּוּזי:

ַלְקוֹלָ תַּחֲנונִי: אִם־עַוֹנְווֹת תִּשְׁבָּר־ שמרים לבקר: כירעמה מסרה הַשְּׁלִיחָת לָפַען תּוָרָא: קויַתִּייוָהוָּה ה

וא' קצץ פתח : בעת ההיא קצין חורודו זב' וקצין יסימל וקציץ פהילים יוקצין חנית יולא אמרנ ד' וסי'ולא אמרו איה יו המעלת אותני מארץ מצרים יולא אמרנ

לעלות עליהם לצכא י ולא אמרו בלבם נירא נא את יי'אלהינו י ולא אמרו העכרים ברכת יי' אליכם :

נפיטי

תהילת ה' תורת חסד

ומצאתי - כתוב יגיע כפיך כי תאכל יר׳ כשאתה יש לך מה לאכול אז יתנו לך, אשה וגם היא חפב בתיך הבית ולר חלה לחוץ לבקם מווכות ובוה יהיו בניך סביב לשלחנך והם לח יהיה לך מה להכול לח יהיו לך ח' מחלה ע"כ : וחולי הוכל להטעים חת הנחת' עם מ"ם הכחוב הכן בחיץ מלוכפתך והוח הו' כה יביע כפיך וכו' אחר ובכים ביתך והיא ההשה והבכים וכו' י עוד מלחתי כתוב הנה כי כן יבורך גבר יר' החר שכן הוח שחשרי כל ירח ה' הנה מה שרחוי שיבורך גבר בו הנה הוד שיהיה ירה ה'שחין למעלה מוחת הברכה ע"כ: וכפי תה שהמרו המפרשים שיר' בהומר יגיע כפיך כי חחכל כלימר כשתחכל חותולה תניחנו לבעל השחך וכו' יבה על נכון חות'תכף לוה השהך כגפנוכו כלו 'ווז אשחך תהי'בירכתי ביחך ולא בירכתי בית איש אחר שיקחכ'ויהכ'מככסיך וכו : ובתנחומה פ'וושלה ותצה דינה בת לאה זש"ה כל כבודה בת מלך פנימה א"ר יוסי כשהחש' מכנעת את עלמה בהוך הבית ראויה להנש' לכהן גדול והעמיד כה.ים גדולים שנאמ' כל כבודה ובו' חם תכבד עלמה בתוך הבית ממשבלות זהב לבישה תנשה למי בכתוב בו ושבלת הכתנת שש א"ר פנחם הכהן בר חמה בזמן שהיה לנועה בחוך הבית כשם פהמיבח מכפר כך היה מכפרת על ביתה שנה חשחך כגפן פיריה בירכתי ביחך וחין ייכתי רלה מזבח שנחמר ושחט חותו על ירך המובח ד"א אשחף כגפן פורים אימתי היר כגכן פוריה בזמן שהיה בירכחי ביהך ואם עשתה כן בניך כשתילי זחים חעמיד בנים נמשחין בשמן המשחה סביב ע"כי הנ"ל בזה הוחבי טעמו של ר' יוסי הוא מפורש עם משו"ל לה דיין שמגדלות את בנינו ומצילות. אותכו מן החטא והענין היא מפורש מיניה וביה כי בהיות האדם נשוי היננו מהרהר החרי ביאות השורות וכו בחופן כי בלד מה היה כלי כפר לנו ואם הוח בן הנה אין ספק כי אם הן תהיינה לנועות במיך ביתן הנה אז לא יאמר עליהן שהן מצד אחר גרמה בנזקי האיש זר המביע בהן שיהרהר בהן זכו וכחשר ההיינ באופן הטוב הנוה הנה הן חזראויות להנשא לכהן גדול המככר על העונית וכו' ולהעמיד כהנים גדולי' ועם וה יובן הו"זל בקינחית במה זכית וכו" יהשיב להם שלה רתו קירות ביתה שערות רחשה מעולם והוח מיטעם הרבה מחד עם מה שחמרתי מלבד שיש לומר כי ברומרה קורומ ביתי כיון גל בעלה ועל בניה שהם היו קורות ביתה וכמו שיש לזה רמז בהברי רז"ל בתקומות. הרבה כי אם לו הם לא רמו שערות רחשה וכו' ומכ"ש אחרים והשיבו לה דקמחתה סולת כלומר הסילת הנקרב על גבי המזבת וכו' וז"שה ממשבצות זהב לבושה ור"ל כי לבושה חבא ולה ממי בשבץ כחנתו ממש כלומר שהבעל אשר יקתנה אשר הוא חייב להת לה את מלבושיה יהיה כהן גדול וכוץ ועל זה בא ר'כנהם הכהי בר סמא והמר לו הנה יפה אמרת בראי'שהבאת מפסוק זה לענין אומרך תכשא למי שכתוב בי ושבלת הכחנת שם חך אמנסלענין השנישהמרת והוח אומרך והעמוד כהנים גדולים הנה לה הבר 'עדין שום ראיה לכן אביא לך ראיה מפסיק אשהך כגפן פוריה וכו' שיש בוב' פירוטים מם שיר' אימ'כי בזמן שהיה לכועה בתוך הבית הנה הו כשם שהמובה מככר כך היה מכפרת על ביתה הנה כי כן היח רחויה להנשא לכהן גדול או לצאת ממנה כהנים גדולים אושיר לומר אימתי היא כגם: פוריה בזמן שהיא בירכתי ביתך ואם עשתה כן בניך כפחילי זתים חעמוד בנים נמשחים בכמן המסח' סביב זכו׳ יוכפי כל זה הכה בחומר ממשבלות זהב לבושה יר' לומר שהרי לצישה ממש היה כלביכו של מי שכא' בי ושבצח הכתנת שם כי כשם שזה מכפר כך זהת היה מכפרת וכו' ' או הפשר לומר כי ר' פנחם הכהן בר חמא הכה עם היותו כהן רלה לחת לאשה הלמועה הוחת יתר שחת על הכהן בגדול והענין הוא יען כי הכהן הגדול לא היה כי אם העושה מעת' הקרבנית על המובח וֹךְ האם' הצנועה היא חשובה מאד במעשיה ילא עוד אלא שהיא דומה למודת בעצמו וא"כיהיה אומרנ מחשבלות זהב לבושה לותר שהיה שוה ומעילה יותר חמי שנה׳ בו ושבלת הכהכת ששי ועם מה שאמרהי ייטינס יותר ויותר אומרס ז"ל וקמקך סולת על פי הדרך האמור והוא לומ' שהיא בעצמה היתה הסולת הנקרב על גבי המזבח וזהוג"כ אוו"ל ומכילות אוחנו מןהחטא שר"ל ומכפרו עלינו

אבן יחייא

זה הצילני מידם • ורבת צררוכי מנעודי בבבל כי גם אז היתי ביעי נעודי כי היה זמן מועם להמצאה אומת יש' משוחרות ומולכת בארלה וגם הם בעיר האל לא יכלו לי ואחרי טכור ע שנים חזרתי לביתי ולארצי - על גבי וגו' מבל עתה בגלות הארוך הלו על הגב שלי חושי חירשים וה אריכו למעניתם יור'ל במעניות שנחורש אימד נדשתו לפי כח השורי קו אחד לאורך השדם או לרחבו למען יחרוש מראש אותו הקו עד שיפו בחרישה אחת בני הפסק הליכת השור ובהיותו שם יכוחו השורים מצע והופך פנים וחורש מם ף הקו לראשו הסיווך לקו הראשון ואותו הקו יקרם מענית וכל שה וענית ארוך ותרבה יגיעת השירים כי אין הפסק לתנועתם עד הגיעם לראש הקו ולסופו ווהו אומרו האריכו למעכיתה י והוא משל להיותו בבלות הלו למשיסה וקלש וכון ומגורשים מכל בכי העולם ואין לכו מכוח לכף דגליכו בשים מקום ואורך מאד הגלות כוה . ה וגומר ועם כל כובד הגלות ואורכו ה' שהוא לדיק קלץ עבות העיל שעל לואריכו יוהדשעים ביתר משים להקמו . ויבושו חז כל ש כאי ליון יישונו אחור כי בל ענינם ילכו לאחור ולא לפנים כי לא יהיה להם עוד ההצלחה בעולם כבראשונה י ולא יהיה להם שום העחדה וקיום אבל יהיו כחליר וכעשב הכולד על גנות הבתים שקדמת ובטרם שילחת ושלף חענין חלילת הדבר ויציחתה ממקומה יתיבש אם בקור ואש בחום ובין לילה היה ובין לילה אבד 👚 ולא יוכה העשב. ההוא שיהיה כ"כ שימלא כפו ממנה הקוצר כדוך הקוצרים כי יקחו בידם מלא כפם חציר או שבלים ואח כ יקצרום זיחתכוה . ולא יוכה שימלא המעמד חלנו שר"ל זרועו ממכה ווה למעוטה י ולא יוכה שבנת הקצירה אליה יאמרו העוברי' ד־ך שם לקיצרים ברכת ה' יבוא אליהם או ברכנו את :ם בשם ה' שהם ב' מיני שאלת שלים לקוצרים . וכבועו אשר אחר לקיצרים ה' עמכם והוא משל שיתמעשו

המעלות ממעמקים יגו' רם דברי כנסת ישראל בגלותה לאמד ממעקי לרות ומביכות הגלית קראתיך ה׳ ולכן ה'שמעה בקולי כשתהיה הלרה גדולה ותכופה ולא יהיה לי פכאי להתפלל רק הקרא בקול גדול ה' ה' הישיעני ' שמע כא לקול ההיא אף כש תהיה יחידה מתפלה ותחמונים ובלי כוכה - ותהיינה אזיך קשובות לקול תחמוני כשיה ה כי כנאי להתפלל בלשון רכה וחתכוכים י אם עוכות וגו' ואל יעכב כל חטא ועין את חבילתי שהם טוכות תשמד ים י מי מוכל לפמוד לפכיך כי אין צדית בארץ אשר יפשה טוב ולא יחשא י ולכן בוא הכרחי שלא תשמרם - ומולת זה כי אתה חייב לשלוח ועמך ראוי להיות מדת השליחה למכן תורא כי העבד אשר חטא לאדוכיו אם ידע היותו רחמן יככע לפניו וישוב אליו וידחמהו ויפלח לששוו - ואם ידע היותו אבזרי ומוכע הסליחה לא יכוע אליו וכל דכן דפקר טפי וירדשהי ותמיד לילה ויום לא יחשה מלהיות בעוכריו . קויתי ובו' ולכן בגלותי זה קויתי ה' שיתן לי האושר הומניו י וקותה נפשר שיתן לי האושר הכנחיי ולדברו והבטחתו על שכיהם יחלתי

כפשי

כאמור וזהו אולי מה שהמר הכתוב מצא אשה מצא טוב ויפך רצון מה' ור"ל כי כשם שהקרבנות מרציון כך היא מרצת את בעלה לפניו ית' וית' שמו : קבט שיר המעלות רבת לררוני וגוי אחד כי רבת לררוני מנעורי יאמר כא ישראל בהיותם בתוך כור הגלית והכונה על מה שעברו במלרים כרז"ל וכמו שמי המפרשים והמו שאחז"ל בכל דור ודור חורשים במצרים והאריכו למעניתם ועם כל זה הייתי יוצא אח"כ מן השדה רבבה כלמח השדה י והצדיק קצי חז עבות רשעים והם פרעה וכל עמו: יהיו בחליר הגות שעם שהוא במקים רם קדמת שלף יבש וכי׳י ולולי אומרו ברכת ה' אליכם הוא ענין קדימת השלום ואומרו ברכנו אתכם בשם ה' הוא ענין כפילה השלום כי לא אמרו לא זה ולא אותו וכן כראה מלשון אומר ברכנו אתכם בשם ה' הוא ענין כפילה השלום כי לא אמרו לא זה ולא אותו וכן כראה מלשון אומר ברכנו אתכם בשם ה'

שהים ענין כפינת השנים של המעלות מתעמקים הראחיך ה' ור' מן המעמקים שהייתי בהם הראחיך במלרים אמרתי ה' במעה בקולי ושמעת אותי וכמו שכתוב בתורחך וישמע אלי"ם את נאקתם : בבל אמרתי החיינה אינה השנים ארול מתניי הוא המניי האת במצרים במלרים אמרתי הוא במלרים במלרים במלרים הראחים במלרים הראחים במלרים חהיינה אונך קשובות לקול חתכוני היא הפכין שלתר דכייל ואתנה את פני אל ה' האלי"ם לבקש תבלה ותתנינים וגו' הם שינות השתור יה הוא עניו אותר שם לך ה' הלדקה וגו' לה' אלהיכו הרחמים והסליחות וגו' ה' סלחה וגו' למעכך אלהי ור"ל הדבר בעלמו שאמר פה באומר למען תורא וכמו שפירשוהו המכרשים" קויתים אירי המור שני בבל ולדברו החופלתי " בפשילה׳ יר׳ נפשי לה׳ המיד אם משומרים לבקר ר"ל הגאולה במצרים וכן משומרים לבקר ר"ל באולחי מבבל: אויר׳ נפשי לה׳ יותר מאלה ומאלה יכו׳ י יחל ישראל אלה׳ כי עם ה׳ החסד גם אם למ יהיו ראויים לכך והרבה עמו פדות : ומצאחיכתוב הנה ושמחי פדת הוא חסר וי"ולפי שהיה פדות חסר כי תבף אחרי אותו הפדות היה גלות בבל ע'כ וע"ד זה אומר אכיכי מה שאמר כה והרבה עמו פדות עם וי"ו הוא פדות שלם לפי שיכדה את ישראל ג"כ מכל עונותיו וכו' ואולי לוה אתר מלת והרבה יען היות אתת כי פדות רב היא פדיון העונות וה' יכפר בעדם : או יר' והוא יכדה את ישראל גם שיהיו להם עונות י עוד מנחחי כתיב במזמור זה כי עמך הסליחה למען תורא יד' אתה מעכב עמך הסליחה והינד ויתרן למען ייראיך היותי ה' רוהה נפשי יר' קויתי לה' לא לשים תכלית רק למה שקותה נפשי מצד עלמה דבר זה להיות חלק אלוה ממעל . נפשי לה' וגו' יר' יש מהאנשים שהם משמרים אל הבקר יען כי אז יעשו כל צ-כיהם ואני מהותם ששומרי אל הבקר לא מצד מה שאעשה עם קי כי אם מלד הבקר בעלמה ועל זה הדרך הוא נפשי לה לא בסבת שום תכלית אחר ועם כל זה יחל ישראל אל ה' באיוה אופן ביהיה כי מתוך שלא לשמה יעשו לשמה - או יר' יחל ישראל אל ה' לא לתכלים אחר רק להיותוה' ע"ב:

רחוים לברכה: בוה המומור התפלל המשורה על וכי הבולה שיקבל החל יחדרה תפלחם נישלה על 🕊 נות שנעשו בנטת יו נוסיר חת בין ה לות שינחו לישועה ב בני בניון דו וממר ב

משעמקי שנולותי טתומיע: שמעס בקני לררוחי קלי תרב ביר ויוהנקם ולהו תחניני לשליח להושיעו חסעונו תשתור יה: כי חש תשתור מינותינו בגלות בעיד שתך יה שחין הגם שנם בתות לתפים: נ' תי ישוניד' חין פפק שחפי בתנות רחתים יהיה הדור חיים: כי עמך בסליחה וחתרתי שתשתע לקיל תחביני לשליחי כי אוונס עיין בחדת דחתים בתורי שהם כשם שלט תהיה השליתן בנריכה **של** תונו , הגלות ולה יספיקו כון רחמי כלתי בתירי כשם יה זרות שם בלתר שלם ן לפען תורח ושחלתי שתשתע בקולי בשוטי חכרת דודפי ניוניןם ליוען תורח מהורחל בחונרי הכרתי ביים מתרתי חך תירמי חותי מהחו ווופר כענין וירם ישראל חינ מיד הנדולה חזר משהה ביירים וירתו המם מת פינ קייתי פ'ד יעם זה ראיי שתושימני ותנקם פרונפיכי חתנם קויתי ה בשיתי לישותה: כתורה הוכנים חירפי וליכר הוחלתיי כחחרו וכקם ישיב לנדיו וכפר מדממו עמו 'ומס וה :

שיר : בנים לבניך : ילשו נחלה ואין אשה זקוקה ליבט אז שלום בעולם : סיר ההריכו למעניתור הוא חלם המחרישה כבחלי מענה למד שדה: שקדמת שלף בשוריפגו אָחור ה יבט : סקיד שישלפוהווית לשוה׳ ממקימו הוא יכש: וחלכו: כמו והביתו בניך בחולן חיי"שילת בלע"ז וכן גם חלני נערתי שיר: עמך הסליחה: לא נתת רשות לשליח לשלות כמו שנה' כי לא ישא לפשעכם: למען תורתי על זהת שלה יהה הדם ישיר הַמַעלות א בטוח על סליחת אחר יוצאתיי קויתי יי' קיתה נפשי קווי אח**ר** קוני כעין קוה חל יי חזק ניאמץ לבך וקוה וכעין משמרים לבק**ר**

בְכ"ט קצץ ל' עבות רשעים :

המעלות רבת וגו' דברי בכסת ים' בימי הגאולה לאמר רבת צרה צרדולי מכעורה במלרים כי הייתי ביחי נעורי חז כי היה זמן מעט להמלא אומות יש' בעולם •

האומות בעולם וכאומרו שלא יולא כפו קולר ואם יתרבו ויולידו עם רב לא יזכו לגידול וכאומרו ולא ימלא חלכו וזרועו מעמר והנמלאים אשר לא יכירו את ה' לא יוכו לברכתו בעולם הזה ולבא מה שיהיה ההפך האומה ישראלי כי יוכו ותרבו באיכות ובכמות ויוכו באושר הומכי והכלחיי :

כי ע כתורנו זיר

נתשי לכי י מנות ב "ישור ב בנועם ה' ולב אין אין ה' בין אין אין אין אין ה' בין אין ה' בין אין ה' בין ה' בין ה' בין ה' בין ה' בין ה' בין ה' לבקר שוערי' לביור קרה שהשומרי בינור הנקר שומרים וחיומי ים בנפש בוקקה הת בניף בש כי חין בנק חכלם שיבש וחל ישרקנ מנה בי נתו פנט יחל וקום חל ט' מודה לישועתו שוה תכין ביייך להיות מן הנ זבים . ביםם ס' במסד' כיונ עלם תנים רחוי לוה לנפרי ביון ביושה בכר ן לוכות חומן לום ב והרבה עתו פדוח - משהוף נמנע נטבע שמים אין ס הרנה דיכי לפניולני ופוש" והושרשים ני בזכות פדור: יפדה התישומל בהוכיחו חותם תבטווד מלכיות: מכל טורתיו שעשה מכת בגלות ווה שליד יוביף עוד להכשל בם נכותו מקונם:

בזה המזמור ו הפלל המשורה של שניון ביוכה נרהיה ות מדברר מוכעים הוחו כום וכוהיה הת ישוחל לנות לישונה המיד אט'פ בחובה לרת הגלות ורמר:

ווי לא בכה לכיי ולא חסים מן הנבפים בסנה זי כחמרו כי חו הביר מקוכן שליון באותן: ילא רמו עיני להשתדל ולחתוד תחוות מותריות: ולח כלכתי בגדולות קנים של שעביד מלכות הנדיל ה' למשות בתנו ובנסלחות ספני כן חנקן כחומות עע"ם כחיירו כלת כוח כתום פתדי לי נקם ושלם :מם למשויתי :דותפתי נפשר חסלת שיתר קודש חת נפשר: ננחיל שני חתו י שסוח מיחללי שד רמני שתתן מזינו אף על יי כלה תתן כפת תחותי זכן חני קויתישותבה התשום קבל פישלח מושב לפיני ביון שחשבתי וכתו כן שיי.. ודוממתי נפשי עלי נניייל הבותק וחינו פגל: מחיתו כי קם לחתיכן שמי לו תולם פהן בחננו כי נס ביני לבין כבחי הכן התרתי: יחליטיתו כלטי ונפהליטופתו" עפתה דד עולם ולח תטתונל לחגב קנים:

בוה המוחים הייפגל ורביחה בתעמוד מלכות כית דוד על ידי המשיח" אמר:

זכור ה'להוד יוכוכותו קכל תשילתי : משר נשנש לבקשו נדר · חבר על נפשוו חס חבת · שלח מכנם: בחבל ביתר בחדר מלכות: פל טרש יכופי על פרש חשר פליו יבוֹפר פלכות: חם חתן שינה ז למנוחה ותשנונ כמנפר במלכים ורכל לח תהיה לעיני שינה שחתן לכם חני חלח תם שי ן כסכם לבדו על הסנרח: עד אמנח מקום " עיד היווש : פשננות ' מקים כמקדש : כנה שמשנוה י וחמר דוד הנה שמענוה כאפניתה -סנה בסיותו בחפפתה כיח בית לחם כבית חבי שמטנו זחת שהמקו הוח בינר כמוריה ששם מקים מקדת ונחק: מנחנוה ומנהנו מחר כן בחלקה הפרטיות על ידי המלחן ונד הנכים שהיתה: בשוה יער מס ו ורו חרונה היבוסי ' כל חה למשכנותיו וכמי כן כת' דוד הנו' לשמו נכומה קומה ה' נהחרי כן למנוחתך והחרי כן בתפלל נהל יתברן שישרה שבינתו שם: כהנין ילכשו בדק שננרש רששי בני שני ונקים נסני לדיקים : וחסידיך ירננו ' שנהי ביונ בולנים לדיקים לוחד לרכן. 1, 33

נפשי - קותה ליי' יותר משימרי החומות לבקרי - וטעם להזכירו פעמים כי הם מחוקים נפשם ומכחמי לבם כי ישנו לבקר: יחל לשון הליויי מהבנין הכבד וזה דברי המשורר יוכית ישרחל וכמה בני חדם פדה והוח יפדה חוקך מכל טוניתיו כנגד אם עונות תשמר יה: שיר המעלות יוי'לא גבה לביי בסתר ולה רמו שיני

בגלוי - ולא הלכתי פועל עיווד כמו קודר הלכתי ואם הוא יוכא יחסר לבי וזה ההלוך בלב ובמחשבה" מלח ממכימשרחת לגדולות ולנפלחות: חם שויתי כמו נשחוה או שמחי כמו סויתייי'. ודומתתי מנזרת דומס או מן דמיון וטע׳ כנמיל בעביר שהזכיר ולא הלכתי והכ' הגמול חון לו כח להליך אם לח ישטן על המו כי מיד יפולי והנה כגמול עלי נפסי הטעם כפיל ומלת עליכמו בעיני ויש אומרי' כי הוח דרך תפלה כי לאחשבתי בלבי לבקש סודות ונפלחות ממני רק הם לה שויתי נפשי כגמול עלי המו כגמול עלי חהי' נפשי על דרך תדבק לשוני לחכי אם לא אוכרכי ואמר דוד הנה אני כל מבטחי בשם וככה עשה ישראל על כן יחל לשין ציווי שיר המעלות - יתכן שוה השיר חברו דוד בהתכסותו בשק הוא ווקני ישראל בהיות הדבר בעם ולח מלח מקום להקריב קרבן בעד ישראל כי מקום המשכן רחוק היה: זכור ' ענותו מגורת עינוי והוא שם מהבנין שלא נקרא שם פועלו: אשר או נשבע וטעם לאביר יטקב כי יעקב נדר נדר והשלים נדרו במקום שאמר יהיה בית אלהי' : 00 כדר שלא יבא אל ביתו לירושלם ולא יעלה על ערש שהיח יכיע לו: אם י בכל כחו והנכון שהיח שנת להרים וכבר הזכרתי דעתי במלת שנת שהיה קמולה כמלת עזי וזמרת יה 🖐 עד אמלח ידענו כל הארץ לשם היה כולה רקיש מקומות נכבדים שהם יותר נכבדים על כן וזה שער השמים ! הנה .

נַפְשִי לַאַּרֹגִי מַשֹּמְרִים לַבֹּקָרְ שֹמְרִים יֹמִינּים נַפּ׳שִׁיאוֹרִיכָא לַיִיִּמְן נְטוֹרֵי מָטַרָת לַבקר: לְצִפָּרָא ְדַנִטְרִין לְקָרֶבָא קָרְבַן צַפּרָא: יַתַלוִשְׁרָאֵל אֶל־יָּהוְהַבְיר יַ׳ עם־יְהֹלֶת הַחֶטֶּר וְהַרְּבָה עפּוֹ פְּרְלֶּת: בֵ' מִיפֹים מוֹרִיךְ יִשְׁרָאֵל לַיְיְאֲרום גַבֵייִי חבְּרָא וְהוּא יִפְּרֶה אֶרת־יִשְׂרְאֵל מְכֹּל וְסַגִּיעִפִיה פּוּרַקו: וְהוֹא יִפְּרוֹקיָת קלא יִשְׂרָאָל מָכל עַוְיָיהֵיה: שמענוה הבשורה - באפרתה א שיר הַפַּעלות לְרְנִד יְהוֹהוֹלְא־נָבַה וֹינֹיְהְיָהוֹלְא יִבְּיִן דִּיתְהוֹמָאיִי לְא במקום החשוב והמעולה כמו בן לָבִיוֹלָא רָבֵוֹ עִינִי וְלֹא־הַלְבָהִי וֹ לֹאוֹהוֹנֹה יְבִי וְלָא אִיתְרוֹמְמוֹ עֵינִי לָא נָבַהֹּלִיבִיוְלָא אִיתְרוֹמְמוּ עֵינֵי ְלָא בנדלות ובנפלאות ממני: אָם בּל פּ פּיף הַלִּיכִית בְּרַבְּרְבָּן וּבְפָּרִישָׁן מִינִי: אין לַא שַנִירָתייוְדוַמַמתי נַפְשִי בְנְמֶל יֹמֶכֶל לְמֶלְ לָאשַנִית אַיָּדְא לְפוּםוּשְׁתִיקִית נַפִּישִי בְאוֹרַיְהָא הֵיךְ חֲסִילָא עֲלוּינַפְישִי: שיר הַפַּאַלְוֹת וְבוֹרֹייְהוָתְ לְבָוֹנְרְ אֵׁתְ בָּרִיעְנֹיוּתוֹ: 3 · 15n5 יוריך ישראל ליי מן השחאוער עַלְמָא: שִׁירָא רְאִיחְאֵמֶּר עַר אָשֶרֻגִּשְׁבַּעלֵיהוָדָהוּנָרַר לַאַבֵּיר יַעַקְבֹ : אִם אָבָּאבָהַאבָריִי ְלְבִוריִרי בְּיִרְיִי אִם־ אִירְבַריִי ְלְבָּוריִרי אָעֶלֶה עַל־עֶרֶשׁ יְצוּעֵי: אַס־אָתַן דו קנים קנים יינדר בָּל סִיגופֵיה: עד־ מ׳נסינה לְתַקִיבָּא הַיְעַקֹב: ה שְנָת לְעִינְן לְעַפְעַפִי תְנוּמָה: אין איעולעל אָתְתִיאִין אַקִּיקעל דַּרְגַשׁ מַצֵּעַי: אַטְּאָרָי בֹּלוֹם לַירוֹנוֹע מִשְּׁבַנוֹעוּ ַלַאֲכִיר<u>יִע</u>קָב: הַנְרוֹ שְּׁמֵעְנוֹרָה אין אָתון דּוּמְכָּא לְצִינֵי לְתִימוֹרֵי ליה׳ מינ נְיוּמְתָּא: ער דְּאַ׳שְׁבַח אָתַר לְמִיבְנִי ָבָאֶפְרֶתָה מְעָאנוּתָ בַּשְּׂרֵייָעֵר: בָאֶפְרֶתָה מְעָאנוּתָ בַּשְּׂרֵייָעַר: נָבוֹאָה לְמִשְׁבְנוֹתָיו נִשְׁתַחָנֶׁה ֻלַחֲרֹם לִינִים מִשְּבְיִי מַשְּבְנֵיא לְתַקִּיפִיּא רַוַעַקב: הָאשִׁטְענָאיָתָהבָּאָפְרֵת כהניה ילבשר אַפָּה וַאַרוֹן עוָדּ: אַשְבַּחְנוּהָא בַּוָחַכַּןל חוּרְשִׁי לִבְנָן אָתַר אָרֶקוֹחַםי<u>רֶיךְּיְרַנְּנְנוֹ:</u> ּרְצַלִּיאוּ אַבְהַרוּ עַלְטָא:

בעבור ַלְ*מַשְׁבְּנוֹינ*ִסְגוֹד לְכִיבִשָּא דְרַגִּלוֹי: קום יָי שְרִי בְּבִית בִישְׁרוֹי נִייחָךְ אַתְּנַאָרוֹן דִי בִּית אוֹרַיְתָךְ: בַּחַנִייָּךְ יִלְבִישוּן לְבושִין דְּוֹכוּוְלֵיוָאֵי חֲסִידָיִיךְ יְשֵׁכְּחוֹן עַל קורְבָנֵיּאָ:

באומרים לין לולי יו׳ שהיה לנון יי׳ לא גבה לבין הנה מה טוב ומה נעים שבתי קל"ב זכור כל זכיר הס׳ במ"א זכיר יי׳ לדור את כל ענותוי ובל זכיר מחוייקמ"ל ב"ני אד"ום וטעות לפ"ידעת"י ב"ילא נמצא בש"ום ספ"ר מדו"ייקמ"ל ב"י א"ם זכ"יר יי לד"וד וכל זכיר מלאים במ"א חם׳ לא תירא מהם זכור : הכן יקיר לי אפרים : שנת ה׳ בשינה יסימ בחמס אשית את משתיהם : והשכרתי שריה והכמיה : אם אתן שנת לעיני : מתוקה שנת העבד : בלילה ההוא נדרה שנת המלך:

אמר רבי משה שמעניה על ידי דוד שהיה מאפרתה והנכון בעיני כי בימים שעברו היו אומרים בני איש ששמענו מפי נביאים כי המקום הנבחר קרוב הוא אל בית לחם אפרחה רק המקו לא נודע הם מזרח בית לחם או מערבו או ללפונו או לדרומו וידוע כי עד היום אין בין ירושלם ובין בית לחם רק כמו שלם פרסאות: בשדה יערי ששם גורן ארונה היבוסי : נבואה האינו ששם בנה דוד מובח לשם ויכפר על בני ישרחל ויענהו השם בחש מן השמים ושם אמר זה מה בית אלהים : קימה : דרך מהל קום ולך חל המקים אשר תניתבו : כהניך הם בני אהרן וחסידיך הם הלוים המשוררים וטעם לאמר על הכהנים בגדי לדק כי הם מורים את התורה ושופטי ישראל:

תהילת ה תורת חסד

באומר ולדברו הוחלתי יר' ולרברו הוחלתי שיחזור ויצוה עלי לעשות עודוהוא ע"ד מה שאמרו ישראל נעשה וכשמע שיר' ונשמע עוד לעפות עוד: נפשי לה' משומרי לבקר הנה רז"ל המר בפסוק שלחני כי עלה השחר שיפורש עם פסוק ברן יחד ככבי בקר ורריעו כל בני אלי"ם כי אין המלהכים אומרים שירה עד שיתחילו ישראל וכו' והוא לפי דעתי מ"ש דע"ה נפשי לה' מחותם המלחכים שהם שומרים וממחיכים לבקר כדי לשירר לפני ה' כחומר שלחני כי עלה השתר וכו' שהם ממתינים לבקר של ישראל שיתהילו לומר שירה לה' כדי שיוכלו גם הם או לשורר שירותיהם : ובכתיבת ה"ר שלמה הלטוכטוםי מצהתי כתיב ממטמקים יר' ממטמקי הגליות והלרות: או יר׳ ואע"פ שאני בתכלית השפל בערך אל הגלגל המקיף עם כל זה קראתיך לפי שאתה ה' מהוה ההויות והם עלולים וחתה העילה ע"כד:

קלא שיר המעלות לדודה צל גבה לבי הנה עד הנה נחמרו ג'מיני שירי המעלות מלבד הב' הקודמים שהיו הקדמות המין הא' היה מזמור שמחתי באומרים לי וכמו שפירשתיו ומה שהמרו עדת ישרהל על זה במזמור הבה החריו זהמין הב' משירי המעלו'הם מזמור

קכ"ד וקכ"ו שלח נאמר בהם מלת לדוד כי אם פעם ה' לבד והוא במזמור הה' מחלה הג' מזמורים וענין זה נהיה כן לסבה האמורה למעלה והיחה הכינה באלה המזמורים לומר עוד ענין או כנינים שיהיו אז בזמן טובת 'של ישראל וכמו שביארתי בס"ד והמין הג'היו הד'פומורי שהראש לכלם הנה היא מזמור קכ"ז המחחיל לשלמה ועל כן כנגד הג' מיני שירי המעלות החלה עשה עוד ג' שירי המעלות ובכל א' מהם הזכיר את שמו כמו שהיזכר בתחלה בכל חלוקה מהנה אושמו או שם בכו ואחר שה הג'מזמורים עשה שיר המעלו' ה'קטן בכמות יגדול האיכו'והוא כולל הכל וכאשר עשה בהחל'שלה רלה להוכיר שמו במזמור הקודם לכל שירי המעלות החל'ובבה החריו הם להיותם הקדמה ואם מלד ענותנותו כן עשה בו: או הולי לזה היו ב' מזמורים בליזכירת שמו להיותם אחד כנגדו ואחד כנגד מה שהזכיר אח"כ שירי המעלות לשלמה אם שהם על שלמה או ששלמה סדרם וכמו כן בסיום הענין לא רצה להזכיר שמו ולא שם בנו ולמאי דפליק מיכיה והוא שאמייחל ישראל אל ה' וגו' סדר מזמור ה' לא גבה לבי דסיפיה הוא יחל ישראל אל ה' וכמו שאבאר בס"ד וכנגד טוביותם של ישראל סדר מזמור קל"ב וכנגד ענין בנין הבית סדר מזמור קל"ג אשר הוא מדבר בשבת ישרהל על הדמתם וראשונה כברש מזמור קל"ה שהנו בו בע"ה המר ה' לה בבה לבי לוחר הלא ידעתי נאחנה כי ענין טובתם של ישראל אשר על זה חוברו הד' מיחורים הכ"ל יה ה על יר יוצאי חללי ולא גבה לבי בבנין הבית הא' שבנה שלמה ולא רמו עיני בבנין הבי'הב'ולא הלכתי בבדולית ובנפלחות משכי והוא רמז לענין הרץ אשר הוא מכוסה מן הכל וכאוז"ל ללבי בליתי וכו": או יר' לא הלכתי כאדם המהלך והולך ומטייל מלד גאותו והוא אומר ולא הלכתי בו דולות וכו' ויר' בחלה הגדולות והנפלחות היוצחות מתכי כלותר מיוצחי חלצי רק הכל השלכתיו על ה' והות אומר אם לא שויתי וגו' ויר' אם לא שויתי ודוממתי נפשי כגמול עלי אמו והשלכתי את יהבי על ה' בבנין הבית הח' וכן עשיתי בבנין הבית הב' והוח חומר כגמול עלי נפשר ובמו כןיחל ישרחל אל ה' מעתר ועד עולם י ומצאתי כחוב הנה ים ב' מיני גאוות הל' היא אשר היא בלב והב' היא אשר היא בפרסום וכלגד שתיהן אמר הכתוב על כל גאהורם ועל כל נשא ושפל ועלבי אלה אמר

דע"ה לא גבה לבי כנבד הא׳ ולא רמו עיני ולא הלכחי וכו׳ כנבד הב׳ ע"כ: קלב שיך המעלות זכור ה' לדוד וגומר אם אכוא בההל וגו' הנה אומר אם אבוא בלהם ביתי יר'גם כי יהיה שאכא לאהל ביתי לא מפני זה אשליעל ערם יצועי כלוה"

אבן יחייא

בפשי ונוחר ה"ל כי בטחון נפשי בה" בשפי אלה הוא בטחון החלשיו " כשוחרים וחחתינים ביאת הבקר אשר אין ספק להם כי בוא יבוא ולא יאחר י ואמר ב' פעמים שומרים לבקר על שמירתו והחתנתו לכ' האושרים המי ורחד בבקר לומן הנאולה שהוא בקר בערך הלילה החשובה מהגלות יותל וגו'הם דברי המשורר לבני הגלות יחל ויקוה ישראל אל ה' כי עם ה'החשד לנחל חשר חנם עם עבדיו והרבה עמו פדות לאשר ואיכו כי פדאם משאר הגליות יואל תחשוב כי יעכב החשא והעון י כי הוא יפדה את ישראל מכל עונותיו זימחלם ובסור הסבה יסור החולי: המעלות לדוד וגו' הם דברי כנסת ישראל לאלהיה לאמר ה' לא חטאתי בגלותי

בחטא הגאוה לא נגיף ולא בככש . וכנגד הכפש אמר לא גבה לבי שהוא השכל וכנגד הגיף את' ולא רמו עיכי - ולא הלכתי בגדולות וכפלאות ממכי כי לא חשבתי באורך הגלות ובקשית לדיק ורע לו וההפך וז לתם מן הדברים אשר הם נמנעי הידיעה אלי אבל סבלתי גלותי בחשבי כי לא איש אל אשר יעשה עול במשפט י אם לא יגו'ר"ל לא עשיתי שלש פעולו 'המכרו' אבל עשיתי הפכו : כי דוממתי ושתקתי בגדולות ונפלאות מחבי : ולא דמו טיכי אבל שויתי שמתי נפשי הצומחת בחדת השפלו' והענוה כגמול כשהו' עלי אמו ובחיקה אשר הוא כעיר פרא ולא גבה לבי ונפשי אבל היתה עלי נפשי בהכנעה כאלו היתה נער גמול משדי אמו יחל וגו'ולכן בהיות לישרש שו הג'מדות הכו'ראוי ליחל ישוא אל ה'כי יושיעהו וועתה בע"הוי ועד עולם לע"הב: המעלות זכור וגו' הם דברי כנסת ישראל בגלותה י זכור ה' לדוד המלך את

כל שמותו וכל מה שטרח ועחל למצוא לך מקום למשכן כבידיך - אשר נשתע וגו אשר נשבע לה'וכדר לאכיר יעקב אם אבו'באוהל ביתי אם אעלה על ערש יצועיי ואם אתן שיכה לעיני ולעפעפי תכומה י עד אמצא מקום לה' משכנית לאביר יעקב שהם העורה והאולם ובית קדש הקדשים שיהיו המשכנות במקום בית ה' והים כי דוד חשב לבנות הבית והשתד' בזה הרבה ותמי' הכין כסף ווהב לרוב לבכין וכאומרו ויאמר המלך לכתן וגו' ראה כא אככי יושב בבית ארוים וארון האלהים יושב בתוך היריעה · ומנעהו האל ע"י כתן הכביא באומרו לא אתה תבנה הכית וגומר והכטיחו שזרעו אחריו יככהו ושיהיה כשאו לעולם לפכיו אם לא יגרום החשא . הנה תגו' ר"ל הנה שמעכו מהכתובי' כי המקו' ההוא נבנה באפרתה ע"י שלמה בנו י כי אפרתה היה שם מחיו שהיה כולל ירושלם ובית לחם שהיה מה דן שלשה פרסאות לירושלם וזולתה מן העיירות ועתה בעוכותיכו אכו מוציאים היות אותו הבית ואותו מקום בשדה יעד כי ירושלם היא חריבה והד ציון הוא שמם ושדה יער ששועלים הלכו בו . כבוא וגו' ולכן אכא ה' תכנה הבית המקודש ההוא במען כבוא למשכמותיו שלש רגלים בשכה • ונשתחוה להדום רגליו כי בית המקדש של מטה מכוון כנגד כפא הכבוד . וכאמ' או אלו הג' פשוקי' שאמרם שלמה בנכין הבית הראשון . קומה ה' ממקום תחנותך עד כה ללכת למקום מנוחתך כי המקדם היה ראוי להיות בית עולמי ומקום מנום לעולם ועד לולי החשאים . אתה וארון עווך ורחז באוחרו אתה לאור אלהי השוכן אתם בתוך שותאותם . וארון עיוך ור"ל עווך להיות שם שברי לוחות ולוחות שהם עוו לישראל . כהניך ילבשו צדק בלכישת הד' והח' בגדי כהונה בעבדם עבודתם לפני ה' וחסידך שהם הלויים וכחומרו תומיך

לפשי ליי׳ משמרים לבקר׳ הריני מן המלפים לגאולה י שומרים לבקר מלפין וחוורין ומלפין קך אחר קך: מלאתיי שירי לא גבה לבי וגו'י לא כהגתי שררה לא עשיתי גדולות תעניגות בניינים ונטיעות כעין שעשה בני הכני עליך כייי שאין לו ידים ורגלים כגולם מוטל לכנדך: שויתי ודוממתי עליך כפשי כגמול שהות כתון עלי אמו במול יוכקי

שדים : כנמול עלי נפשי נפשי בקרבי לכנדך כיוכק שדי אמו: שיר המעלות זכור יי׳ לדוד את כל ענותו . ענוי נפשו אשר טרח י ועמל למצוא לך מקום אמלא מקום עד שיודע היכן יהיה מקום מקדשו : מלחתי במקום החשוב והמעולה כמו בן תחו בן ליף אפרתי חשוב אבגינום ד"א שמענוה באפרתה בספר יהושע שבא מאפרים בכל התחומין הוא אומר ועלה הגבול ותאר הגבול וכאן הוא אומר ועלה הגבול אל כחף היבוסי ירושלם כמלאת ירושלם גבוהה א מכל הארצות והיא ראויה לבית המקדש שכאמר וקמת ועלית אל המקום וגו'מלמד שבית המקדש גבוה מכל ארן ישראל כך נדרש מלאנוה בשחיטת קדשים: בשד׳ יער . בגבול בכימן שנמשל לחית היער שכאמר בנימן וחב ימרף : כבוח' ישתה למשככותיו :

מסרה

"הַל"א אוגיך ב' מ"ל בכתובי' וסי ואוניך קשובות : תהיינה אוניך קשובות ז וכל נביאים דכו' מ"ל במ"ג וסימ' כי אחקר את אכי : בי ייטב אל אבי . גם מאו לא פתחת אונך יחל ה'ג' קמצין וב'פתחין וסי'לא יחל דברו ' יחל ישראל אל יי׳ וחברוי מי האיש אשר יחל : והוא יחל להושיע : ב'בתראי קמצין: קל"א שיר המעלות לדוד ד' וסימ' שמחתי

בעבור דור שכדך אל תשר

פגימשיחך והתפלל כמו בן שכוכיתו לח תשב עכי

פלפה תזיחן שתרד חם תן

לדוד אתת לא ישוב תתפה י

שנור דין שים עתו זכועה

אים תתקרתו ואת תנוחתי

מדי עד יוכחוכן נשכע וחת

תכוחתי עדי פד שחתר

בשלמה הקדשתי את הכית

סום להיות שמי שם עד

ינחק כחמרו של חתד ההרים

חשר חופר חליך: שם חנתים

קרן לדוד יוכתו כן זכור כי

כשכעת שם חנתים קרן נדוד

כחמרו נשבתתי לדוד מבדי

מד שולם חכין זרשך וכניתי

מלכים כושתי כחתרו וכתותי

פסנית נריו: יתליו יניץ

כורו יוככן יהי רכון משל זם

פקרן שתכמים ינין ופרת

כורו באושן שיתפשם בכל

בעילם וקרקר כל כני שת :

בוה הזומור הורה והוריע

המשורר שחף על פי שווקום

בית החקדם כבחר לשרות

השבינה בו מכלמתום חשרה

בכנ מקום חשר יהיו שם

לדיקי הדורות י וחמר :

גם יחד' הנה עה סוב היה

במדבר : שבת מחים : שהיו

כע ס שכת מתים

ברור ודור כסמך:

סשים ליוכל קיבמתיי ישם וה י כוביו ה' לדור יוכור כתו כן כי . כשבע ס'

אכן עורא

תהלים קלג קלד

בעבור : דבק עם קומה יי אל חשב פני משיחך הוא דוד כי הטעם כפול כמשפט פירש מעם בעבור וזה הוא נשבע הטעם כאשר אמרתי כי השמות הם בכח הפעלים נשבעיי לדוד : שבועה שלא יסור ממנה : השי ועדותי : החילם תהח שיר ק הי היא מלה זרה מורכבת מלשין יחיד ורבים כמווהפלא יי את מכותך : ומ"ם אלמדים שבה אל בריתי ועדותי ומלת גם הם ישבו גם בניהם: ביי הזכיר ליון בעבור שנקראה עיר דוד כי שמח בהגלות לו כי הר בית יי' הוא ליון: זאת י ידבר על לשון השם: לידה - החרץ תהיה בעמה מבורכת ועעם להזכיר לידה מגזרת לדה לדרך ובחה זחת המלה על דרך אלל פנה כי בדכה תמלא בכל לדה שיוליכו ממנה העוברים: - ובחכיה

ָבַעַבוּר דָּוַר עַבַדֵּךְ אַל־תָּ'שַבּבְּנֵי

מְשִׁיחָךְ: נִשְׁבַע־יִהוָה לְרָוֹר אֲמִתֹ

לאיישוב בפנוז בפרי בטנה אשית

ָבַרֶרְאַבָרֵרְ אַבִיוֹנֵיהָ אַשְּבִיעַלָּחִם:

יָרַבָּנָוּ: שָׁם אַצְּפֵיח ֻקֶרָן לְדָוֹנֶר עַרַכְּתִּי

וּבֵּה־נָגְעִים שֶׁבֵּת אַחֲים נַּם־יָחַר:

בַשַל־חַרְמוֹן שֶׁוֹרָד עַל־הַרְבֶי צִיוֹן

וַעָּלָיו יָצִיץ נְזְרְנַ:

ער־הַעוֹלָם:

שהם לובשים בגדי כהונה חילי הם בגדינדק ילהים' בגדי ישע כדרך הלבישני בגדי ישע שתהי' ישועה מפורסמת וגרהה עליה׳ כבגד! וחסידיה: הם הלוים: שם בדרך נכוחה כי תעמוד שולם: כי חויתים לעקידת מלכות דוד: ערכתי כר הטעם כפיל כמו יעריך אותו מהרן ובכיו: ומויביו הלכים כשת חויבי דוד הפך שילביש ישע הכהנים המחפלל בעדו וישיב מלת כזרו למלת שם חצמים קרן לדוד יכיץ כזרו כמו יצא ויראה וכמוהו מליץ מן החרכים: שיר המעלות הכה הזכיר בשיר העליון אלמיח קרן לדוד והטיגם בית דוד הזכיר כי יהיו לחבידה אחת בימי שלמה עם אחיו ותחשר מלת דבר וכן הוא הנה מה דבר טוב ומה דבר כעים כי טוב ונעים חואר הנה פה שינ ופה והמתואר חסר ועעם גם רמו לכהנים או הנכון להיוח אחים על חברת הכהנים וטעם גם על משהוחהרן נס יחד ומס הכהן הגדול: כשמןי הואשמן זה שימכו שניהם שם היתה התשחה על כן הודיעו פי'על כן היה כפתח כי הוא תמן הידוע כי היא קודש והכנושת בו קדוש ספיב המורץ: פלהרתו והזכיר חהרן כי הוח היה רחש ומשם. ירושל פון ומכשם המשיחים: כטלי חמר ר' משה מה שעם הרחרמון להר ליון נחשירותו על חשרים ופירש בו כטל חרחון שראוי להיותו יורד על הררי ליון והככון בשיכי כי כטל ישרת החרוכן הוח כטל חרמון כטל שיורד והל הזכיר שני דברים על דרך יכפה אף ורבי' כמוהו כי הברכה בטל או תרבה התבוחה שחיי החדם

תלויין בה: שיר המעלות הנה ברכו הנה כאש חהיו כטל חרמון

מבורכי הנה החם חייבים לברך

ישיבתם יחדו וכותן מ' וכוה זכם שתשים או שתשרה כו שכינה חה: כי כזמן מסרן. ששחם כנכי בניקוני **להכניסט** תחת כנצי השכיכה באתרו ורב כי הזים תעין זי כטל מרשין וכם כן היו מנה ב חט בת רתם כשל חרתון שחין שם משר תכוי ונתניו נו של משניק שסיח רציי לכל - וכן החתים הכול נתנו מת רתם להמון מה שיוכלו לקכל: שיורד על סררי כיון וכתו כן היו כתו פשיור'של הררי כיון שהוח סל ומער ווה למכינים בחתרו ישרף בחשר לקחי מול כטל חתרתי: כי שם צוה ה חת הכרכם וחתרתי כנה פה סב ומה נמים בתקים שנתם נתדכר שימתיו לתקום שכלתי התקדש : נוס ש' חת הנרכה : בתירתו בעולם הזה יכתו כן צוספה - חיים עד העולם בחשרו וחתם תהיו לי

צוה ה חמרי מודיר המשורר ם ושוכ השכיב לנו חו החולם . מו הכי קנון . יין שיחשלל : "((:)

הנה נרכו מת ה' כל עפדי פ' י 6.20 אתם עתה עבדיה ולא עכדי בחומות ברכו חת ה' על סהונים חתכם משעבוד פלכיות: התותדים כנית כ' בלילות י חתם תיפשי פתורה העיתדים נכית בפקדם גם כלילות לפסוק וניתורה:

מַטוּל וְכוּתֵיה דְרָוִר עַבְרָךְ בְּמֵיעַל אַרוֹנְא בִבְּצֵע תַּרְעֵיָא לֶאתְּתִיב אַפֵּי ַקַיים ייַלְרָו**ר** שלמה בישיקר: יי ישי לְבַּפָא־לֶךְ: אָם־יִשְׁמָרוּ בָנֵיךְי בַרִיתִיּ בַקושָטָא לָאיָתובמִינָה מָן וַוּלְרָּא קימיני ועדרתי זו אַלְפַּתָם גַם־בְנֵיהָם עַבִי־ ַרָּמִעָרָ אַ־שְׁוִי מְלִירְ עַל כּוּרָמֵירִי לָךְ: דָּמַעָרָ אַ־שְׁוִי מְלִירְ עַל כּוּרָמֵירִי לָךְ: אין נְטַרִין בָנָהְ קְיָיִמִי וּסְהִירוּתִי דְּנַן יִינִי עַרְיִשְׁבְּוּלְכַסֵאֹּלְךְ: כִי־בָּחַר יִהְוָה קאר פינון אף בניהון לעלמין יחבון לי במליהות בציון אונה לפוישבלו: ואת־מנוחהי עַלכוּרְסִי דִּילָךְ: אַרוֹם אִיתְרָעִייְיָי בְּצִיוֹן רְנְגִיתֵיה לְמוֹתַבּדִּילֵיה: דָא נייַח שָבִינְתִּי עַר עַלְמָא כָּא אָתִיב יֹי יָּ 'וְבֹּהֲנֶיהְ אַלְבֵּישׁ יֶעֶשְּׁעוֹחַסִידֶּיתַ. בַנְּוַ זְוֶוֶרֶה מְבָרְבָא אַרום רָגִינָתָה: יי ייל גַר לְטִשִיחֵי: אַזְיבָיוֹ אַלְבֵישׁ בִּישֶׁת אַבָריך וַחֲשוֹכָהָאישַבעוֹן לַחֲמָא: וְכַהַנֵיָא אַלְכִישׁ לְבוֹשֵׁי פּוּרְקַז וַחָםירָהָא מְשַׁבְּחָאיְשַׁבְחוּן: חַפָּון אַצְמחמְלִיךְ יִקִיר לָבִית דָּוִד סְדָרִיר שׁרָגָא לִמְשִׁיחִי: בַּעַלֵי הָבָבוּיאַלְבִישׁ כ׳יייים בַּישָבֶין הַטּוֹב וּ עַל הָרֹאיש יֹרֵר עַל־־ לְבוּשִׁין רְבַהָּתָאוַעַלוּייָנִיץ בּּלִילִיה : בְּיָבֵיה בְּיָבְיּהְיוֹ שִׁיִרְרַ עַל־בִּיִבּרוּחְיִוּ: שירא דאחאפר על פסוקוין ב מחחיי דּתְהוֹמָזִים הָאַכְמָא מַבוּבָמָא בְּחִים י׳ נישי בִי שָׁם׳ צִּוָּה יְתוּהאָת בְּבָּרְבָּה חַיִּיִם לְמִיתַב צִיון וִירוּשְׁבַם בִּתְבוּין אַחִין במהחחקבבמעונע בַרָם כַחַדַא: על הַישָא נָחִית על הִיקְנָית הַיקְנֵית יָבאַהַרן הַנָּתִית עַל אִימְנָא הַלְבוּישׁוֹי :

תהילת ה'

היה כשלא החורמון הנחירו על שוני דְצִיוֹן אֲרוֹם תַפִּן פַּקִיר יָיָ יַת בִּרְכְתָא חַיֵּי עַר עַלְטָא: שִׁירָא דְּאִתְאַפֵּר עַל כַּפִּיקְיָין דְתָהוֹמֶא הָאבְּרִיכוּיַתְיָי כָלעַכְרַיָא דַיְיִי דְקַיִיִּסִיןעַלבֵּית מַקְרְישָׁיא דַּיְיִיוֹמְשַבּחִין בַלִילָנון:

בניך בריתי: ערכתי ג'וסימ' את שבע המזבחות ערכתי: נר למשיחי: הנה גא ערכתי משפטי: קל"ג הזקן ג'וסימ' צרעת הראש אר הזקן וגם את הזקן תספה זירד על הזקן זקן אהרן זהברכה ב'בטעם אתנחתא וסימ' את הברכה אשר תשמעו זכישם צוה יי'הברכה ב קל"ד בלילות ד'וסימ'נמסר בסיפ' סימן צ"ב :

את השם וטע בלילו׳ שתברכיהו גם בלילות על הטיבות שעשה עמכם והוא מדבר לכהנים על כן שאו ידיכם ביום ווהו וישא אהרן את ידיו :

אבן יחייא

שיר הַפַּוֹעַלְוֹת הנָהְי בַרְבָוֹ אֶת־־יִהוָה א מכמים ומידומם ועקר שיר

ואוריך לאים חסידיך ירנכו בשירה וזמרה על הדוכן י ובעבור זכות דוד עבדך אל תשב פכי משיתך משיח לדחינו בכו : וזכור את אשר כשבעת לדוד בשבונית אחת וקייום שאין להשיב מחכה מהשבוע ההיא כי לא אים אל ויכוב לאמ'מפרי בטנך אשית לכסא המלוכ'י לך ולוכותךי ואחרי שבכיד יוכו אל המלוכה לוכותך . אקימה בידם לעולם ועד אם ישמרו תורתי . ווהו אומרו אם ישמעו בכיך בריתר ש הוא תורת משהי ועדותי זו אלמדם ע"י נביאי שהוא תורת המלך כפי רלון הא מדור דור כמלחמת טמלק לשאול ווולתם מן המלות הפרטיות אשר ילום האל כפי העת וכפי הזמן . גם בכיהם עדי עד ישבו לכשא לךי וביושב הם על כשאם אנתו צם אנכי על בית התקדש . כי כשא ה' וכשא מלכי בית דוד הם דבוקים יחד ויחדיו נעשו בית ה' ובית המלך ע"י שלמה בן דוד ויחדיו אומללוי כי בחר ובו' ויען כי כחר ה' בציון אוה למושב לוי ואמר זאת מכוחתי עדי עד פה אשה כי אויתיה ' לכן האל היה אוחר ברך אברך ציון בצידה שיהיה שבעה חכל טוב ' ואפי' אביוניה יהיו שבעי לחם - וכהניה אלביש בגדי ישע ומעיל לדקה - וחשידיה שהם הלויים דנן ירננו . שם אלמים ובו' ד"ל וגם אז נשבעת לדוד עבדך שאם יחשאו בניו אשר על כן יכרתו מארץ. כסא ה' ובית מקדשו . וכשא בית דודי באחרית הימים נכון יהיה בית ה' . וכית החלך . כי שם במקו אשר היה הבי' בראשונה בעיר ירושלם אנמים מחדש קרן לדוד והממלכה . כשאצרוך כר בעולם השפל לחשיחי שיהי מאיר את כל העולם החשוך כנד . ואו אויביו מכל שאר האומות אלבים בושת . ועלמי יצין ויצחח כור כתר מלכותו :

המעלות לדוד הכה וגוח' יען כי לעיל אחר שעליו משי' לדקכו יצין כזרו וכתרו מהמלכות " ויצין כור וכתר כהוכה מהכהכי שילבשו לדק " וכתר תורה מהלויים שרכן ירנכו בדברי תידה כי יורו משכטיך ליעקב ותורתך לישראל ' וכתר שם טוב מעיר ה' ועם ה' אשר בתוכ'כי בחד ה'בציון אוה למישב לו ' ולכן אמ'המשודר הנה מה טוב ומה נעים יהיה כשישבו אלו הד'כתרי יחד בבית המקדש העתי בומן הגאולה י וככגד כתר מלכות רמז באומרו כשמן העוב שיורד על הראש מהעם ומלכו כשמושחי' אותו ' וכנג'כתר כחונה אמר כשמן היורד על הוקן יקן אהרן כשהיו מושחין אותו בשחן המשחה וכנגד כתר תור אחר כשחן היורד ע"פ חדותיו מהנכתר בכתר התורה אשר יהיה לו מעלת החדות בשליחות ולא יטה ימין ושמאל מכל אשר יצוהו תורתו" וככבד כתר שם טוב אמר שהוא כטל חרמון וגו'והכה חרמון הוא הר גבוה ותלול מעבר לירדן וחולי כי היה יורד עליו משר חופף במקום של - מה שהמשר ההו כהררי ציון היה של ברכה - וזה להיות

כי שם בציון להיות מקום מכוחתו צוה ה'את הברכה בדברים הגשמיים י וחיים נצחיים עד העולס: קלד שיר המעלות הנה ונוחר צוה שהד' כתות הכו' בעלי הד' כתרים הנו' יברכו את ה' ולכנד הבעלי כתר שם טוב אחר הנה ברכו את ה' עבדי ה' וכנגד הבעלי

כתל תורה שהם הלוים אמר ברכו את ה' עבדי ה' העומדים בביתו בלילות:

תורת הכד שבת חחים כי חתנם כם על ערם שהוא ילועי לי בפרטות כי אם בתקום אחר וכן אם יהיה שאתן שינא לעיני כי אין ספק שחחן וכו הנה נח מפני זה חחן תכומה לעפעפיר 'לשינה של קבע עד אמצא אותו המקום שהוח לה' חשר הוח משכנות לחביר יעקב שישן שם וכן פי' המפ' הכה שמענוה וגומר יר' הנה שמענוה בחפרתה מקודם ועתה מכאכוה בשדי יער בגבול בנימן וכו': קומה ה' למכוחתך עתה בא להחפלל לה־ על שיהיו לישרחל הדברים שהסרו בבית הב'ושיתוסף עוד עליהם תוספת טובה וחמ' שיקום ה' ללכת הל המקום אשר ינוח בו ויהיה שם הארון מה שלה היה כן בבית ה' והכהכי' ילבשו מתלכת בהכים וגוי הדום · החורים ותומים שעמה' היו רוחים מה היה הדבר הכודק חם לנכת או להתעכב וכו ואמי והסידיך ירנכו על ירידת ההש ישהז ברגנס יהמרו בעבור דוד עבדך אל השב פני. משיחך בשמן המשחה כי - כל חלה הרברים כמסרו כבית הב"? - גשבע הוגו' יר'וכן יממרו פשבעה'לדוד לקיים החמת שהבטיח ליעקב ומו המרה׳ להוד מפרי בטכך אשית לכסה לך חסישמרו בכיך. בריתיועהותי או הלמדם ובניהם יבני בניהם עדי עד ישבו לכסה לך הך הם לח ישמרו הת בריתי וכו' לה יהיה לתם כן ר"ל שלח יהיה נמשך להם המלכות תמיד וכן לא יהיה לכסה לך כלומר לא יהיה זה בחותו החופן שהיית אתה יושע על כסה המליכה והכול היא על מה שבימי החבע 'נחלק המלכות : בי בחר מ׳ ר׳ וזה יהיה להם שישבו לכסא לך יען כי בחר ה׳ בליון וחוה שם למושב לו ומעלה גדולה היא להם למלכים שיהיה מושבם במקום קדוע ההוח והכל יהיה בתכחי זה שיהיו שלמי שאם לא כן הין להם רשות לשבת על כסה מלוכה במקו"קדום כמוהי ומה גם אשר הוא מושבו ית' כביכול להסקיף משם אל כל העולם ? - זאת מכוחתי עדי עד יר' וכן ירנכו החסידים החלה ויהמרו שעוד רמר ה' ואת מנוחתי עדי עד וכו' יו ומצהתי כחוב שיר' באוחר פה רשב כי אויתיה ליחר גם כי השחים ושתי השתים לא יכלכלוני רף כי הבית הזה הנה עכ"ז כך עלה ברליני שיהיה וכמו שאמרתי ועשו לי מקדש ושכנחי בתוכם ע'כ י וכן יחתרו ברנונם שהתר ה לידה של התנותה הזרת ברך הברך ואביוניה חשביע לחם בזכות יעקב שלן שם וחמר ונחן לי לחם לאכול . וכהניה אלבים ישע חתיר מה שחמר יעקב וכגד ללבוש וחשידיה רכן ירכנו על הב' עכינים הח' על בכין הבית והב' על כל אלה הטובות וכן יהמרו ברנונם שג"ב המר האל ית'שם רצמיח קרן לדוד וערכתי כר למשיחי שכש' שמהכר הת'ידלקו נרות הרבה כן מזרעו של דוד יבחו מלכי רבים וכן יחמרו שאמ' ה' אויביו הלביש צושת ועל דבר זה ילין כזרו והוה ע"ד וכשמע וימס לבבכו וגו' כי שמעכו וגו' ! אן יר' עליי על דוד יצין כורו תמיד: מו ירי ועליו ממש כמעע יהיה זה הענין להרי שהמלך לשר ימלוך הוח יוצא מחלציו ויצין כזרו וכבוד בדול יהיה לו הניר׳ בחומרו ועליו יצין כזרו על הדרך בעצמו שיפורש מה שחמר הכתוב והיתה מניחתו כבוד :

הלג שיר המעלות לדוד הנה מה טוב וגו׳הנה במזמור זה ידבר בשבת ישרש על אדמת׳ כלם כחקד ואומר כי שם יובן עם מה שהמר רז"ל ברבה פ'תרומה אמרו רבכן אף בעון שהיה יורד לישרהל היו יורדות בו אבנים טובות ומרגליות והיו הגדולים שבהם באים ומלקטים אותם והיו גוכזים אותן וכו' ועם זה יובן או' פה כי כם צוה ה' את הברכה ויר' הכה לפי הרמת העל חשר היה יורד במדבר היה בו ברכה עם המן והברכה היתה שהיו בו אכנים עובות

נמרגליות החמנה בתוך מ'שנה מתו כל העובר מעשרים שנה אך העל לשר ירד על ציון כי שם צוה ה' את הברכה והברכה בואת היים עד העולם כי החיים הם עובים מן העושר : או יר' עם הברכה והברכה בואת היים עד העולם כי החיים הם עובים מן העושר : או יר' עם הברכה ביו ג"כ החיים עד העולם ונמלחו שתיהן כההת וו"ה את הברכה שיר' לומר עם הברכה: ובמזמור כ"ח כתבתי ביאור מה בפסוק זה תראמו משם. או יפירש המזמור כפי כונה אחרת ויר' הנה מה טוב במה כינים היה שבת אחים ומה גם כאשר הם יהיו יחד ר"ל שיהיה להם עוד ענין אחדות מה והוא ענין היות ההדם כושה את בת החותו שהם אחים והם או' גם יחד ואתר כי הטוב אשר ימשך מוה הוא בשמו הטוב על הראש יורד על הזקן וגוי כטל חרמון וגוי כי כשם שלהיוה הזקן חלק מה מן הראש על כן כאשר ישפך השמן על הראש או ירד על הזקן וכמו כן כטל חרמין וכוי כן דומה בדומה יהיה בשבת בשנו בי מדרך האמור כי אז מן העוב אשר יישיב ה' לאיש ההוא ימשך לאשתו ולבניו ולכל הבאים אחריו דומה בדומה למה שהם חלקים כאחוי זה בזה ולכן בהיום האיש הוה שלם ועוב הנה ברוב וופעמים יהיי בתוהו כל הבא ם החריו - ואומר כי שם לוהה' אז הברכה חיים וגו' יר'כי שם בהיותם לחים גם יחד לוה ה'את הברכה ומה היא הברכה כי יאמר עליהם שהם חיים וקיימים לעדי עד במה הפעת של החריהם מתשפחה אחת מה שאין כן בהיות הבנים בנים נמשכים מב' משפחות כי אז לא תשאר המשפהה הריא בעצמה בלי עירוב משפחה אחר חי או יר' כי שם צוה ה' את הברכה שאת שרו ביוצו כיוהו הים עי העולם: הלך שור המעלות הנה ברכו חת ה' ביל ברבו חת ה'כשחתם עותדים בכתי כנסיום שהם בתי ה' וכחותר וחהי להם לתקדם מעם יהוח בהיומכם

שלמה "אל חשב פני משיחך בבאו להכנים שם חת הארון זו אשר ועדותי זו חלמדם אלמדם: לידה מזוכה: יבין־ יאיר כמו וכוללים כעין נחשת שיר : הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד : כשישב הקב"ה בבית הבחירה עם יש**רא** עדי־ערפָה אשב כי אוֹתִיה: צירָה טו הקרוין אחים ורעים ייהיה נס הוח יחד עמס: כשמן העוב . שנמשח בו אהרן הכהן: היורד י מרחשו הל זקנו הל פי רחש הכתונת שלו שהזקן שוכב על פי הכחוכת כן נעים טל חרתון שנבוה על הררי ליון והעל יורד מחרמין להררי ליון כשם ששמו שִיר הַמַּעַלות לְבָּוֹר הנה מַה־בְנוֹב א המשחה לנדולה כך על כיין לתפחרת ולכבוד לישרחל כשם ששמן הטוב כן של חרמון כזה כן זה כמו והיה כעם ככהן ורבותיכו דרשו שכח אחים משה ואהרן ולענין מעילה בשמן המשחה במסכת הוריות כל המומור חבלים בדברי תורה

מסרה תשב ד' קמץ ימלרע וסימ'נמסר

וקבלה משל ומלילה ודברי

המעלו' על בית המקדם נחמר:

בסיפרא סימ'צ' ובסדרחיי לכסא ו' רפין יסימ' ותקעתיו יתד במקים נאמן : כי עשית משפשי ודיני ועל ירם החזי' מלפיה דגבעני וירבר אתו טיבות נשבע יו' לדוד אמת אם ישמרנ

וברכו

הַלְּלִבָּה שַבְּחוֹיַת שְׁמֵא דְיֵי שַבַּחוֹ

די קטל בוכריית דטעראי

מע ספורנו זיר של יריצם קרש -ידיכם כתפלה חל פקום כפקדם: וכרכו חת כי י מסיסיב וביכי כמו כן וממרו: יברכן ס' מנימ בכנכות ששיחו שם: עופש שמים חרץ' בפרמותו ככוד מלכותו לפקוד של נכח

בוה המואור כוהיר המשורת חת תיפשי התורה בקוב בכוצ גליות ללחד דעת מת העם ולהנינס ניוות המשיח נתור? ובחתשים טובים ולח יפפר עם רשעי ח'ה עע"ה ביום והתפול עליהם נכוף כחתר ה' פתך לעולם י וחתר ב הללויה על מיסיב 3075.3

בשת כנלו נם שלא כים מו כשם פלם שלח מחבם לכלות כחופות פע"ח בפיפדו' נכל יום ויום פלינן לבלושנו ופללו מתה בהבון גליות חת שפום' שכוח פם שנם וכוח בפנם במדת רחמים: כללו ענדים׳ פחינכם עוד פנדי בחומוק : שמומדי נכי כ' מתם תופש בתור שעופדים ננתי כנכינ וכנתי פדרשו': כללו בידישו בהמון תהלתו על מה שעשם בגלות וכפיכן: כללי כי פינה' פקה שהונים חתכם פסעכוד פלכיום ופרולשפו כי נפים ' חתן חתד פוח וכולים חתכם משפנוד פלכיות: זפרם לשפו כי נעים : כי חפץ חםר כוח וכולית התכם פיד כאומות כדי שתוכלי לשוב בתשובה ולפסוק נתורה במכו'ותוכו ליתות כתשים ולפיי כם כ ולח מכיוםן פנסעי' כי מפנם: יעקב בחרלוים נם נגלות נמר והסכים שישחרו זרע יעקב בסוף ככל כחמרו כי ממשם כלה בכל הגוים וחותך לם ווסכי בחרחת ישרחל לשור מם חלפים ועם חנשי לימות פמשיח לפיות או סגלה מכל כפקים' וזה לביותם מו משלכת נכנים שלשדים דפת חת המם ככל שחר המון במנישי ויהיו גוי קדוש לחיי פולם כפו שיפד ברחשית מתן תירתו" והטעם שנתר כנו לו"ח הוח: כי חני בלבד: ידשתי: וככרתי: בינדול ה'י בנת הנריחה כנדול מכל כח שינוייר זולתכו וארוכנו מכל מנהים" ושהוא מדון לכו גם בדברים הוחניים ייתר ממח שכל מלכי בחומות עעים ומנהיגיהם שהם שרי שעלם כם חדכי' בעולם כזה לחופו" כנו כי חתנם: כל חשר ממן מום כי כום לנדו משלב זולחן אין שום מושל דצוניי חבל יסשלו בסדר מסודר פחתו יתנרן וכוס לכדו עשה כחפלו בשפי׳ .

בכמותם מספרם וסדרם:

ונחרן שעשה נס כרים

ונכעות ומערות כנד טכם

כדוריותה: בימים' שהם

בנוסים ען החרץ הרנה ולח

ישובו לכשות החרץ וככל

תהחות שהם חתחת לחרך

מדטבשם לנורן ברוותיו:

מוכח דים :וכל חלם לם פצ

פנין ח' חזר חלילה כפנ

שהיה משפט הנפשים נכח

תנועות הגרפים השפיסים"

שהכה ככורי פנרים 'וכתכלר'

שהוח חדוננו מגכיר פלינו

סנהנתו גם בדנרים

בזמכיים יותר ממה שינהיבו שחר שרי מעל' חת חומיתים

מתה שכוות שמשה בעלרים ובתלכי החתורי ותלכי

כנמן: כ שמן לפולם י בלתי

בשתנות יהי רגון שיהיהכפנ

כן: זכרך בקיב ישרחל שהם לבדם תוכירים חת

שסך: לדור ודור ולא

ימבדו בנלות ויחיו כי ידין

מתוי שיריב ריכם עם החותן"

ממ"ח: ועל מבדינית נחם .

פליך לטוב כי חתנם: עוני

הנוים פה נהם ולו ידנרו .

כי בחשכם שיהיו שרי מעלם

בעלי בחירה ויטאו בבחייתם

חות דנון ע בדירם הם עישים

להם נוית פסילים נסתיתם

מוכנים לפעולת דכונים

ולכן יכי רכון שכומהם י ביו עוז בם:

וכחתרו כי ישיכ ה' לשום

מענה נשיחים . ברקים

פתרום בתרום ועל מלפר במדפס כמרפה:

גדולות עד חין חקר וחחריו הנוחן מסר: נשיחים: היד הארן שיעלה וטעי מקלה ההרץ כנגד מקלה השמי' מולחו כי העבול חין לי רחשית רק כונד המחל וכיגד הסמך הדבר חליו והנה העועם מכל מקום וטעם ברקי כי הם אש עם מטר שהוא מים ולמ'ד למטר בטבור ומתם חילרות לרוחשהם בכח כי הכח דבר אלור והנה החברר כי כל חפלו יעשה והנה רחיה אחת ורחיה שנית איחות השם במלרים והזכיר החלה מכת בכירות בטכור שני דברי' ההחד כי עקר יליאתנו ממלרים היה בעבור מכת בכורות וכן כתוב הנה חנכי הורג חח בנך נכירך והשני בעבור שנחלטו בכורי ישרחל והנה היה גם בחיך גם 🗆 הם שהיו לפני מכת בכורים וי"וד בתוככי לכוכת מלרים וכמוהו ועוררתי בניך ליון על בניך יון והוכיר בפרעה ובכל עבדיו וחף כי בעמו שהכה מלכים עלומים כמו מלכי מדין או הפירוש הכא אחריו: לסיחון י הזכיר בעבור תקפם וכלל באחרונה ולכל ממלכות כנען: ונחן : הרץ סיחון ועוג וכנען לנחלה פירו' שלישראל לבדו נחנם לנחלה: יי׳ - החד שהוכיר חלה השתי הראיות אמר על כן שמך לעולם עומד וזה השם נודע לישר לבדו ועליו הוא נקרא והוא יעמוד כי השם יעמידנו ואם עבר על ישר' רע עוד ישוב כשהי' על כן: כאשר דן עמו מיד פרעה: ועל עבדיו יתנחם דרך משל וכחשר יקח השם דין פמו מיד הרשעי' לא ילילוס עלביהם כמו אלהי מלרי' שעשה

אברבו את יו׳ - בינם זה הוא ברכת כהנים: הללו יה · דפרי המשורר לכהנים והלוים המשוררים: שעומדים · הם הבהנים המקריבים העולות בחצולרות הם המשוררים: הללויהי פעם אחרי פעם: כי לעים י תאר לשם הנכבד: כיי שאחם זרעו: כיי התברר ליעולם גדולות על כן אשאל חכם שתברכוהו וחהללוהו מכל המלחכים בצליונים וה זלקי׳ הששלים שהם החלילים וקרחם חלהים כנגד מחשבות עובדימו כמו חנניה הנביח והוח היה נביח שקר ורבים כחלה במקרח והרחיה הגמורה על גדולת בשש: כלי חשר הזכיר בשמים וכארן בימים שהם רבים וכל תהומות: מעלהי כתוב בירמיה היש בהבלי הגוים מגשימים ואם השמי בחולדותם יחכו רביבים רק הכל בחפץ השסוכן אחר איוב עושה

> שְּׂאִרְיִרְכֶּׁם קְרֶשׁוּ וְבָרְבֹוּ יִפְיּכוֹ יִיכִוּן קוּרְשָא בַּוְגַיָּא עַל דּוּבַן אֶת־יְהוָה: יְבָרֶכְהָיִהוָה מִצְיִון עשֵׁה קוּרְשָא וּבָרִיכוּיַתייַ: בִּצִיוֹן דַּעֲבָר שְׁמִיָּאוֹאַרָעא: הַלְלוּיָהוּי קלה הַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָיָה הַלְלוּ עַבְרֵייִהוּה: שָּׁעֹמִרִים בְּבֵית יְהֹוֹּהְ בִּחַצְּרוֹת בֵיַת י׳ יי עבדיא דְּיָי: דְּקְיִיםין בְּבֵית מַקְּדְּשָׁא

> אַלהַינוּ הַלְּלֹנִי הַבִּי־שִׁוֹב יָהוַהָ וַמַּרָוּ לִנִים בַּיִר אֱלָהָנָא:הַלְלוּיָה אֲלוֹנִינוּ הַלְּלוּיָה אֲלוֹנִינוּ הַלְלוּיָה אֲלוֹנִינוּ הַלְלוּיָה אֲלוֹנוּיה אֵלוֹנוּיה אַלוֹנוּיה אֲלוֹנוּיה אַלוּיף אֲלוֹנוּיה אַלֹּהְנִינוּיה אַלוּיף אַרוּם לְשְׁמוֹ כִּינָעִים: בְּיִייַעַקבבָּתַר לַוֹ יָתָ טַביַי זָפָרוּ לָשָׁבֵיה אַרום בַּסִים: ה וִשַּׁרָאֵל לִסְגַּלָתוֹ: בַּיְאֲנַיְיָרַעְתִּי בִּיר אָרום דְּבֵיח יַעַקֹב בְּחַר בִיה יַיַ יִשֹּׁרָאֵל נָרַוֹל יְתּוֶתְוַאַרֹנִינוּ טִבְּל־אֱלֹהֵים: י׳ מַפַּרָיַ׳ י׳ לְחָבּוּבִיה: אַרוּם אַנָאיָדָעִיתאַרוּם

> כַּל אֲשֶׁר־חָפֵץ יְהוָה עָשָׂה בַּשָּׁמַיִם רַביַיְי וְרִיבּוֹנָנָא עַל כָּל אֱלֹהִים: כָּל וֹבָאֶרֶץ בַּיַּמִים וְבָלַ־תְּהֹמְוֹת: מָעֵלֶּה בּינפי יִתְרְעֵי יְיָ עָבֵּד בִּשְׁבַיָּא וּבְאַרְעָא נְשׁ אִים מִקְצֶרֶה הָאָּרֶץ בֹּרָקִים לָמָשָר י׳ליניניי בְּיַמְמֵיֹא וְכָּל תְּהוּמֵיָא: דְּכַסִיק עַנְנִין עַשָּׁה מְוֹצֵאֹ־רוֹהַ מֵאוֹצָרוֹהְוִיוּ: שֻׁהָבָה כ׳ יכעניוּ בְּסְיָיבֵּי אַרְעָאבְּרָקון לְמֵיחַת מְטְרָאֹ בְּבוֹבֵי מִצְרֻיִם מֵאָדֶם עַר־בְּהַמָּח: עַכַר דְבַפִּיקוַעַפָּאִמְן תוּסְבָּרַיִיאִדִי שָׁלַחוּ אַתַוֹת וָשִפְתִים בְּתוֹבַבֻי מִצְרָיִם מִפּיני בִיהוּ: י בְּפַרְעֹהוּבְבָרִעַבָּרֵיו: שֻׁהְבָּהנוֹיָם כּיונעניו מֵאֱנְשָׁא עַדבְּעִירָא:

וֹתִמְהִין בִּסְצִיעִייְךְ מִצְרָיִם בְּפַּרְעה רַבָּיִם ְהָרַג מְלָבִים עַצוּמִים: לְסִיחָווּ וּבַבַל עַבִרוֹי: דִּיכְיתָא עֲכָמִין פַגִּיאָין מֶרֶךְ הָאֱשִריוְלְעוֹג מֵלֶךְ הַבָּשָׁו וֹלְכֹל וּקְטַל מֵלְבִין תַּקּיפִין: לְסִיחוֹן שַּלְבָּא םַאַלְבָוֹת בִּנְעֵן: וִנְתַן אַרְצָם נַחֲלָת יָהוָה שִׁמְךָּ נִיחָּנַ אַרִּטּ אֲמוֹרָאָה וּלְעוֹג מַלְכָּא דְּמַחְנָן וּלְכָל ַנַהַלָּה לִישְׂרָאֵל עַמָּוּ: בַּהַלָּה לִישְׂרָאֵל עַמָּוּ מַלְבְּוַת בְּנָעוֹ : וִיהַב אַרְעַתוֹן אַחֲסָנָא ָלעוּלֶםיָּהיָּהוּכִרְוֹדְּ לְרוֹר־נָדְר:

יָרָיו יְהוָהַעָּמֶו וְעַל־בְּעַבָּרִיוִיתְנָחָם: י׳ נ אַרָוַסְנָא לְיִשְׂרָאֵל עַמֵּיה: ַבַיָעַלַם יָיִבְּרָנָךְ לְדֵרוֹנְדָר: אֲרוּםיָּרִי**וֹ** טו עצבי הגוים בַּבָּף וַיָּהָב בַּעשׁרה יְבִי פָּה־לָרֶהם וֹלָא יְרַבֵּרוּ עִינִים יֹפּסיֹנסיס׳ יְיָ בְּמִימְרִיה דִּינָא דְעַמִּיה וְעַל עַבְרוֹי צַרִיקָיָא יְתוֹב בְּרַחֲמוֹי: אָוְנַיָם ֻלְהֶםוֹלָא להםולא יראו:

יַאַזְיֶנוּ אַף אֵין־יֶשׁ־רַוּחַ בְּפִיהֶם: דַּיְעַטְטַיָּא סִיטָא וְדַיְבוּבָא עוֹבַר אַיְרֵי בַּר נש: פום להווולא ממללין עיינין כמוהם

לְהוֹןוְלָא חַמְיָין: אוּרְנִין לְהוֹןוְלָא צִיְיתִין נְחִיבִי וְלָאאִית רוּחָא דְּחַיֵּי בְּפוּמְהוֹן:

ניאמר ירמיה הנכיא אל הגניה : וישלה המלך צרקיה ייקה : ואת עמירי הנחשת אשר תנינא דפסוק דסוף ירמיה : ויער יי' את רוח זרובבל " ביום ההיא יהיה על מצלית הסים : והיה כל סיר בירושלם : לאלה מחלקות השערים דד"ה : ויכל שלמה את בית יי׳ . וככלותם הביאו לפני המלך ויועף עזיהוובידו ויאמר יחוקיהו להכין לשכות ובנה מזכחית בבית יי׳ דר"ה ויתנו על ידי עשי המלאכה דר"ה ב׳ בפסוק ניתיבו את הכסף בכית יי' ד"ה : אך טוב וחסר ירדפוני : אחת שאלתי מאת יי' : שתולי' כבית יי' בחצרות : שיר המעלות הנה ברכו שעמרים בבית יי׳ זנח יי׳ מזכחו נאר מקרשו : וע"יין מה דקש"יא לי בה"ני סימ"נין במס"רה רב"תא כער"ך ארני:

השם בהם שפטים: עלבי י קראם עלבי׳ דרך בזיון שאין כהם תיעלת רק עלכין חנם וטע' תעשה ידי אדם כי'עושה נכבד מהם : פה · וכבוד האד' על כל נבראי מטה בנשמ'העליונה בעלת הדיבור מל כן אחר פה להם ואחר כן הזכיר הרגשת העין גם האזני' שהם נכבדות בהרגשות והניח השלש האחרות וטעם אף אין יש רוח בפיה' הרוח שהיא הגוף שימלא לאד' ולבהמה ולעוף לכל מרגים והוא עיקר כל הרגשות והכה העלב פחות מכל מרגים וטעם בפיהם כי הרוח הנכנם מהפה יחיה ויעמוד זה הרוח בלב ובלחתו מהלב ילא בפה כמוה' על כן אמר בפיהם:

תהילת ה'

בלילות ר"ל בגליות ואם תששו כן יברכך ה' תליון וכו' : - ובכתיבת - כה"ר שלמה אלטוכטוםי מלחתי כתוב הנה ברכו חת ה' כל עבדי ה' העומקים בכית כ' בלילות הם הכהנים שהיו שוערים בבית המקדם כתו ששנינו במם' תמיד : שחו ידיכם קדש לנרך חת העם לתרי פתקדשי ידיכם מן הכיור והיו קדש וברכו חת ה' על קדום הידים וחחרי כן ברכו חת עמו והמרולעם יברכך

ה'מליון ש"כ: קלה הללויה הללו את שם ה' הנה המומור הוא מפרש כל מה שנכלל במומור ההודם

אליו וו"א הללו עבדי ה' והם הנוכרים למעלה : שעומדים בביח ה'היא המקדם מעם אשר לפי האמת אינכו בית ה' האמתי רק חצרות בית אלהינו והוא הבית המקדם כי כל הבתי כנסיות הם כדמיון החלר לבית חלל בית המקדש וחמר שיהללויה שעושה עמהם בכל יום חםדים טובים ויזמרו לשמו חלי"ם המורה על הדיןכי הוא נעים וכמו שיפרש וכחן טעם א מה שהזכיר ג'שמים לה ואמ'כי יעק' בחר לו יה ר"ל שישקב לקחו לפטרון עליו את שם יה אשר בו ברא את העילם וכמו שהודע לו הענין כפולם וישראל רצו להיות פגולת של יה ית' וית' ולכן אמרתי הללויה ומה שהמרתי כי טיב ה' הוא יען כי הכי ידעתי כי גדול ה' ומה שאמרתי לשמו כי נעים הוא ב"כ יען כי אני ידעתי כי גדול אדוכנו מכל אלי "סוהכל היא לפי האמה דבר א' כי גם את העוב נקבל מהת ההלי"ם: כל השר חפץ ה' עשה יר' הין לך דבר שהוה ית' חפץ בו לעשות היום מענין הפלאים שלא עשה כמוהו הרבה פעמים כי רבים הם הפלאים שנעשו עד היום ולהיות שמה שהאדם רואה הם השמים והארץ הימים והתהומות ר"ל המים הייצאים מתחת לארץ אשר בדברים אלו נעשו כל הפלחים לכן המר בשמים ובהרץ בימים וכל תהומית והנסים והנפלחות השר עשה שש"י לישראל גם בהיותם בגלותם הנה זה הוא היותו הוא ית'מעל' נשיאים מקצה הארץ הלחה כדי להביחם אל המקום היבש וכן ה א יתי מעלה הכרקים מקלה הרדן להביחם אל המקום הצרך אל המער הבא לחריהם וכשלין רוח מלד טבע המקום מולה חותו מאולרותיו של הרוח באיזה מן המקומות שיהיו ואפילו שיהיו במקומות רחוקות ומביא אוחו אל המקום אשר הם צריכים אליו אפי' שלה יהיו שם הולרות הרוח: או יר' מולה רוח מהולרותיו של ה' הם ילטרכו לו הכשי העולם והפי' אם אין עבע התקום ההוא להיות אן בי הרוח הנלרך אל המציאות . שהכה בכורי מלרים הנה זה היה הפלא היותר גדול שנעשה לישראל במצרים ומה גם כי עם היות שבדרך כלל הכה כל בכורי מצרים עכ"ו לכל בכורי ישראל היה ריוח והצלה: שלח אותות וגו' יר' בחוככי מצרים זבכל עבדיו היה הענין ולח הזיק לשום בר ישראל: שהכה בוים רבים והרג מלכים וגומר יר׳ ועם ההכחה הזחת הרג מלכים עלומים והכונה כי המלכים הגדולים החלה ברחותם מה שהכה ה' גוים רבים נמוגו כלם וכמעט שנהרגו והוא הענין שאמרה רחב הזונה ונשמע וימם לבבנו ולא קמה עוד רוח בחים י וחומר ולכל ממלכות כנען ר"ל שהיו בחים מלכים הרבה בבת חחת נבכן בעבל ובותן קרוב כתן ארלם כחלה לישראל עמו: ה' שמך לעולם ה' זברך לדור ודור הוא הענין שאמר הכתוב באומרו מלחמה לה' בעמלק מדור דור כי או ידין ה' עמו ויעשה נקמה באויביהם ועל עבדיו יתנחם ויפד׳ את ישראל מכל צרותיו וכמו שעלפי הגוים הם כסף ווהב וגומר והדבר נהרות אין בהם כמו כןיהיו עושיהם וכל אשר בוטח בהם וזה יהיה נזכר לכל ולכן בית ישרהל ברכו

כללויה הללו אחשם יי' ונו' ברקים למער עשה : הם זהרורי א שמים נארץ: הרקיע התבריקים ומחירי' לפני המפר שקורין אשל"יידש כלע"ו: מוצח: לשון מליחה כלומר מולרות תקן לרוח ושם הם מלויין לו לשלחם במשלחתו **בתוככי : כמו בתוכך : יי'שמך** לעולם. בגדולתך וכממשלתך חוכן היא גם עתה והיכולת בידך לדון ולנקום נקמתנו: כי ידין יי' עמו י ישפוט משפטם מחויכיהם: יתנחם: יתעשת:

מסרה

וברכו ב' וסימ' ובמה אכפר שאו יריכם קרש דנכעונים ' וברבו את יו׳ קל"ה בכית יי׳ מ"ל בקרי'וסי' וכן יעשה שנה בשנה פרי עלותה: אם יעלה העם הזה י וכשנה השביעי שלח ירוודע דמיכיםי ויתן הכהן לשרי המאות דמלכים. ובנה מובחות בבית יו' ויתנה על יר עשי המלאכה תנינא דפסוק דמלכים : ספר התורה מצאתי דרואמר חלקיהו דמלכים וחכרו דר"ה ויען חלקיהוי ויעל המלך בית יו' וכן איש יהורה תנינא דפסו' דמלכים יותץ את בתי הקרשי' אשר כבית יי'דמלכים ואת עמודים הנחשת תנינא דפסוק רטיף מלכים ויכה פשחור פשחור כן אמר י וישמעו הכהנים את ירמיהו והנפיאים דירמיה: פדוע נכית בתח חופחת בשם יי' ואם נביאים הם ניהי בשנה ההיא בראשית

להם ולח פריחון קמן בסי' פומח

אכן יחייא שכנגד בעלי הכתר כהונה אחר שאו ידיכם אל הקדש בכרכת כהנים וברכו את ה' י וכנגד בעל הכתר מלכו' שהוא המלך אמר בלשון יחיד ראוי אתה לברכו יותר מכל הזולת למטן יברכך ה' פושה שמים וארץ מליון . כי המלך ראוי שיהיה יותר עניו ונכנע מכל השאר למען ילמדו ממכו

הוולת ולכן רחוי להיות ספר התורה עיוו יקרא כו כל ימי חייו למטן ילחד ליכא את ה': הלה הללויה - הללו ונומר המזמור הלו כאמר על זמן הגאולה ור"ל כי בומן כית המקדם העתיד יהללו יה הד' כתות מהד' כתרים המי י ובתחלה אחד הללו יה כל

השומעים דרך כלל . ואח"כ פרט מי הם הראוים להלל וכנגד שרי העם ומלכו אמד הללו את שם ה' - וכנגד הבעלי כתר עם טוב מפני מעשיהם הטובים אמר הללו עבדי ה' - וכנגד הבעלי בתר תורה שהם הלוים אחר הללו אותם שעומדים בכית ה׳ י וכנגד הבעלי כתר כהונה אחר הללו הטומדים בחצרות בית אלהיכו · הללויה יגומר בא לפרש אופן ההלול כי יהי' בהללי בפה בי סוב ה' ומטיב לזולת ובומר לשמו בכלי לאמר שהוא כעים וערב להיותו שלם בתכלית השלמות " כי יעקב וגו' ואתם בני ישראל חייבים להללו יותר מכל הזולת יען כי מאו ימני קדם יעקב בחר לו לחלות שם יה י ושם יה בחר ישרחל לסגולתו וכחותרו וחתם תהיו לי סגולה מכל העמים כי אכי וגו' והשבה שיעקב בחר בו הוא להתאמת אצלו גדולת האלוה כאשר התאמת אצלי כי אכי ידשתי כי גדול ה' שהוא אדוכינו מכל אלהים י כל אשר וגו' וגדולתו עליהם הוא להיות כי אין להם כח לעשות רק מה שנשבעו בו בעת בריאתם . אבל ה' כל אשר חוץ עשה בשמי' ובארץ שבימים וכל תהומות . ולא מפתחת המטר שהוא מזון כל הארץ. כי הוא מעלה נשיאים שהם האדים מקצה האדן ומצמיקה וברקים למטר עשה שהם ממקר' המטר כי מפירוק חיכור ענני סמים יתילד האש ההוא ויוציא רוח מאולרותיו לרחות המשר אל המקום הלריך אליו וכן כי הוא מחקרי החשר להתילדו חשובי העכנים . ורחז לישוד הארץ באוחרו חשלה נשיאים חקלה הארן: ורמו ליסוד האז באומרו ברקים פשה : ורמו ליסוד המים באומרו למטר עשה : ורמו ליסוד האויר כאומרו ויוציא רוח מאיצרותיו" שהכה וגו' ספר קלת מכתלאות יציאת מצרים שהם פדות של בריאת העולם. יווהו אומרו שהכה בכורי מלרים מאדם ועד בהחה . אחרי אשר שלח אותית ומופתים משתכים בתוככי מלרים בפרעה ובכל עבדוו . שהכה גוים רבים רבי המשלה והכם שהם עם סיחון ועיג שבעבר הירדן והרג מלכים עלומים שהם סיחון ועוג והכה כל ממלכות כנטן ל"א מלכים ששעבד יהושע י ונתן ארנם לנחלה לישראל עמו י ה' וגו' מה שבנפלאות האלה השם שוב שוך מכרך היה לעולם ויהיה כלח לדור ודור . כי ידין ונו' ד"ל ואף כי אחרי שמלדו בו ישראל ה' עשה משפט בהם ודן אותם בגלות הארוך . אחב' על עבדיו יתנחם והשיבם על אדמתש בי אין אלהיכו כעלכי הגוים אשר היו כוחלים ארלכו שהם מכשף ווהב וגו' ותשר מהם הד' דברים העקריים שכחד' והוא הדבור והראות והשמע והדוח הנפשיי אשר בו

49 (*,*) pp

יקיה הקרגע והתכועה:

יראייי׳ אלו הגרים מצ׳ אף אין יש רוח בפיחם בם הרוח אין בפיה׳ תפילד

כבהמה זוכלשכן שלא ידברו כהדם ומהחר שאין בהם רוח אין לריך לפרש רום

החוטם הף זה פתח ואף להם ולא ירוחן קמן: מל" לעושה נפלהות לבדו בראשון

לא כברא מלאך כשעשאן לנפלאות הללו השמים והארץ השמש והירח: למכה מצרים

בבכוריה' . בכוריהם לת כתמר

הלח בבכוריהם עמדו בכירות

וקפחו שוקן של אביה' המעכביב

בישרחל כששמעו נגע עשירי

לי"ב שבטים: מלכי' גדולים -

כחן רמז שלשים וחחד מלכים

והשוה להם פרעה וחילו מבת

מלרים למלכים הדירים קשים

מהם שקול סיחון כנגד כלם כל

חחד לעלמו וכן פי׳ למעלה

לסיחין מלך ההמורי ולעיב מלך

הבפן ולכל ממלכות כנשן בג

בחגדה: שבשפלינוזכר לכנ

המעשי': הודו לחל השמים

המכין בהם מזון לכל בריה

עשרים וששה כי לעולם השדד

כחמרו במומור זה כננד משרים

וששה דורות שהיה העולם כלחי

תורה ונתקיי' בחסדו של הב"ם 🛫

קל"ו לארני הארנים ז' מפקינא"

בליש' וסימ' הוא אלהי אלהים

במלרים זכר לנו: זיפרקנו

רמז כאן חסד כל

מתם עתה: כית ישרחל ואפרן : והלני ' ואתם: יראי ש' - ביכיחת ה' מה שלח ששיתם כן נגלות מכלתי יבולת חו כתעום השתדלות: וחשרו: כרוך ה' שניון' יהי דנון שיהיה כרון מליון ששם ינלם הפשיח ויהי: ירושלם ' ועם וה: כללוים פל מה שהעלית לעשות לקיים חת בגיו בין סחותות: בוה התוחור הוהור המשורר את כני ימות המשיח לתת תודה לאל יחברך על טוכו וחסריו שעשה למין החנושי בכללו זלישרחל נפרט וכוה הוכיר קנת מופחים שכל ים על דרכי טוכו בחדום העולי נהמר :

לאלהי האלהים :

לעושה '

לרוקע '

דורר לה׳ כי טוכ เอเดิงรถ אולתו כי חתנם לכו יהיה פכיחו' שום כפכח זולתי בתניחותו ועם וה כולו : בי לעולם חפרו בבריחת פולם וכקיומו: לחלהי בחלהים י שלח היה לנכדלים שום תליחות ולח שום קיום בי חם מחתו יתכרן: לחקוני באדונים. פנהיגי השפלים נהם כנרעים השעתיים לפושה השעים בתכונה בעדרגו' כפות מונכלות וכת שוכות הכרחין לפעולתם שלח יכוייר שנפלו בפקרה ככל חחד פהגלגלים וככחם: לרוקע החרץ על הפים במהומות ששם שתחת לחרץ בורך ינוריו ננד טבע העים נפחרן בחפן שלח ייוחם למקרה חכל לפעולת פושל בכוכיי פכוין לתכלית לשושה חורים גדולים - חשר מין להם שעולה מחדשת דבר מעומם ולח כמה שלמעלה פהם אלא בנפסדים לנדם וככן לח תועיל פשולת לשנתם כללי חבל תהיה: למתשלת ביום וכלילה ישהם נרכי הנפשדים בלכד וכוה התכחר שלח היה זה מהם נבחירתם חבל בשלות וסדר כחל ית' לנורך יצוריו ברב חשדו עליהם לשכה פנרים בנכוריהם מהם הנכחרים בעם וכוק בכניעם כלתי רב בריגה בעם בחתלתו על סהתון ניונח ישרחל מתוכם בשחר חתר מהם שם תחשת זקנה חו קולי כחתרו וחין בשבמיו כושל: ביד חוקס בשפשים נכל חלהי תנרים : וכורוע נסויה ' שפיו מתים בם מהכלתי נודשים לככורו׳ וכוה חוקולמהר לשלחם בנחרים סיף לגורים' נגד הטנש: ופעניר ישרחל בתוכו נינשה: וניער כגובה ארזי' גבהו וחסון הוא סרעה וחילוי וכתיתתם כאלוכי' וככה מיד האמורי בשחר ישרא כני תורין לבתרי כחמרו ויושם ה' כיום פהוח האמורי: זנתן שלא היה חת ישרחל: למוליך עמו בברי׳ לתתה להם על כן הזכיר׳ בעדכר שלח יתערכו בנכרי וילפדו מפשיהם: כחלה: שבשפלנו זכר שהניחו בשבה שלכי נדולי שלח הנחלה והיו בגלות בכל זכר לכו סיו ככלל שבומת החבו' ולח

ביו כחיהחרץ רחוים לכך :

לקיחון : שהיה חיש שלחתם: פלך החפורי חשר כגוכה

מרוים בוכם: ולפוג שפים מנק מלך הכשן שהיתם חרן חוקה ובכורה: ונתן

חרנם לנחלם ולח בניחם מדבר לוכר עילם כמו שסים

רחוי בפושעי החמורי : כחלה לישרחל: חף על פי

שלח היו מנכולות החרץ :

שבשפלפו יבשמוד שלכיות :

זכר י תשל וברית המשונים :

ניפרקנו . בקבון גליות :

לכל כשר כחתרו וישן מפני

מרשתוכיחו: לחל השמים

C13

למולם ככם:

אמר הנביא על האמורי אשר

בחרבי ובקשתי כי לא שלם עון

כמוהם - שהם בלחכשמה ובלח מרחה ושמע וריח: ביח : ברכו את יי' : שהבדיל אתכם מן העתי' וכלל בתחלה בית יסר' ואח"כ הזכיר נכבדי הנכבדים שהם בית אהרן ואחר כן כלל כל השבט וכלל באחרוכה כל יראי יי מישראל ומן הגוים וזהת היא הברכה: ברוך יי' הללויה: שתאמרו ברוך יי': הודו: דברי המסורר לישרא

והטעם כי הוא טוב: המלאכים העליונים שאינם גופות ולא דְּכָּחָרַחִיץ עַלֵּיהוֹן: דְבֵית יִשְׂרָאֵל כגופות: הודו לאדכי האדוני" המלכי' הם אדוני הארץ: לעוש' בָּרִיכוּיַוּת יָיַ דְּבֵית אַהַרן בְּבַיכוּ יַרת נפלחות י מעין והם העגולות יַנַ: דְּבֶית לֵינָאֵי בַּרִיכוּ יַת יַיַ דַּחֲלַיָּיא הכבודות שהם לבא השמי" ַבַוּיָבָרִיכוּיַחוּיָי: כְּרִיךְיְיָבְצִיוֹן דְּאַשְׁרֵי הכל דבק עם הודו והו הרקיע שהוא שמי הארן שַׁבִינָתֵיה בִּירוּשְׁלֵב הַלְלוֹנְיָה : כי המי' תחת הארץ שַבָּחוֹ קַדָּם יָיָאֲרוֹם שַב אֲרוֹם לַעַלָּם בחלי הכדור כאשר פירשתי טוביה:שַבחוּ לַאֵלַהַיָא אֵלָהַיָא אַרום בפרשת בראשית ומלת רוקע פועל ונפתח הק"וף בעבור חות הגרון והכה הוכיר מה שהוא על ארום לעלם טוביה: לעבר פרישו רחש עין האדם והחרן חשר רַברבון בּלחוֹרֵיה אַרוֹם לַעֲלַם טוּבִיה: תחתיו: לעושהי הוכיר שני לַעַבֶר שָׁבַיָּא בְּכוּבְלְתָנוּ אֲרוּם לַעַלֵּם המאורות כי היי האדם חלויין בהם ואח"כ פירש כל אחד מהם שוביה: לַרַדִּיר אַרָעָא עַלוֹי דְּמֵיַא את השמש לבדה ואת הירח אַרום לַעַלָם טוביה: לַעַבר נְהוֹרִין משתתפי' וכעבור היות השתש בַרָרָבִין אָרוֹם לַעַלָם טובִיה: יַת בלילה תחת החרן חין כח לה ולולי אור הלבנה והכוכבים לא שִׁיבִשָּׁא לִמְשָׁלֵט בִּיכָטָא אֲרוּם ישאר חיולמח ועם כל אלה לַעַלַם טוביה: יַת סִיהַרָא וְכוֹכְבַיָּא הזכיר כי לעולם חסדו שהוא ָּלָכִישְׁלֵטְבָּלֵילְיָאאָרוֹם לֵעַלַם טוּבֵי**ה** : עושה כן תמיד זשב עתה להוכי' כי חייבים אנחכו להודות לשם ַלְטָחֵיסִצְרָאֵי בְמַבְרָ,שִׁין לְמַל בּוּבְרַיָ**א** על האותות שעשה בעבור עמו אַרוּם לַעַלַם טובִיה: וָאַפִּיק יִשְׂרָאֵל והחל למכה אחר שהוכיר למכה פָּרִיקִין מִבֵינֵיהוֹן אַרוּסַלַעַלַם טוּבֵיה: מלרים פרט בבכוריה' וזה חסד נדול עם ישרא להנק'מאויביה': בָּאֵיָרָאתַקִיפָּא וֹבִרְרַעמָרַסְבָּא אֲרום ויוצח מתוכם : מתוך מלרי' :: לָצָלַחיָמֶא וְּיסוּף לעלם טוביה: ביד רמה ז לא כעבדי הבורחי לצילוחין אַרום לַעלַם טוביה: מפני אדוניהם: לגוזר גם ואעברישראל במציעיה ארום לעלם זה חסד היה כי ביה יכול להעבירם במי' ולא ימותו דק ושניק פרעה וחילותיה יעברו בפחד ובעלבון׳ והעבירי בָּיָכָא דְּכוּוָה אֲרוּם לַעֲלֵם טוּבִיה: זה הכתוב לחות כי נכנסו בים לִסְהַלִּיה עַפֵּיה בְּפֵּרְבְּרָא אֲרוֹם הרבה רחוק מהיכשה וזה טעם בתוכו: וניער: הנה פרעה לַאָלַם טוּבִיה: לָטָחֵי שַּלְבִין רַבְּרְבִין כורע וכל חילו אז היו ישראל אָרוּם לַעַלָם טובִיה: וּקְמֵּל מַלְבִין חפשים וזה טעם כי לעול' חסדו עם ישר': למוליך' בעכן וזה חסד או במדבר הגדול ככחוב ַ בַּלְבָא אֲמוֹרָאָה אַרוֹם לֵעַלַם פוביה: לכתך אחרי במדבר: למכה ולעוג מַלְכָא דִבֶּתְנוֹ אֲרוֹם לַעַלַּ ויהרוג י הטע׳ כפול ועתה פי׳ יִיהַב אַרָעַהוֹן לְאַחֲסָנָא אותם בעבור שהיו חוקים וכן

אַרוּם לַעַלַם טוביה:

ּלָוִשְׂרָאֵל עַבְרֵיח אֲרוּם לַעֲלָם טובִיה:

באָרַסַכנוּתָנָא דְּכַר לַנָא קּיָימֵית

אַרוֹם לַעַלָם טוֹבֵיה: וּפְרָקנָאמְן

דִי בְמַּחְהוּן יְרהוּן עוּבַרִירהוּן בָל בֹּי בִּמִּיה בְכֹּוֹהֶםיִהְוּן עשׁיהֶם בְּל אֲשֶׁר־בּמַיַּח בַהָם: בִּיתושראַלבַרְכוּ אַת־יִרוֹוָת בית אהרן כרכו את הנה: בית הבוי כ מפי משה : לגזרים : י"ב קרעיי בַּרְבַוֹ אֶת־יְתּוֹּתְ יֶרְאֵי יְהוֹיָה בַּרְכִוּ אֶת־ יְהֹנֶיְה: בַּרָוֹךְיִהוֹיהׁי מציון שׁבֵּוֹ יָרושַׁלָם הַללוּיָה:

הוְרוּלֵיהוַהבִּיישוֹבבִי לְעוֹלֵם א **הודולאלהיהאלהיםכי** בוסבו: לַעַלָם טוּבִיה: שַבְּחוּ לָטָרִי טָרַיָּא יְיִיפֶּיִי ׳ לְעוֹלָם חַכְּרוֹ: הָוֹרוּלַאַבֹּנִי הַאֲדוֹנִים ַלְעשׁ<u>יַ</u>הֹנְפָּלָאַות בִילִעוֹלֵם חַסְרוֹ: נְדֹלְוֹת לְבַדְּוֹבְיְלְעוֹלָם חַסְדוֹ: לְעשֵׁה ה מתוכס והפליח לנו כל וה: כוחן הַשָּׁמִיםַ בִּתְבוּנָגַת כִּי לְעוֹלָם חַסְרֵּוֹ:

ַלעשהאורים גדלים כִּי לעולם חסרו: את־השמש למסשלת את־היהה בַיוֹם כַיִּלְעוֹלֻם חַסְרוֹ : וֶבּובַבִּים לְמֶבְשְׁלַוֹרת בַּלוֶלָה בִּי למכרו מאנום . לעולם חַסְרוֹ:

בבבוריהם בי לעולם חקוו: רוצנית ישראל מתוכם כי לעולם חַסְרוֹ: בִּירַחַזְּלֶתְוֹבְוֹרְוֹעְנְטּנְיְתְ בִּי לְעוֹלֶם חַקְרוֹ: לְגוֹרַ יִם־סִוּף לִגְּזָרִים בִּילְעוֹלָם חַסְרוֹ: וָהַעֶבִיר וְשְּׁרָאֵל

וְחֵילֵוֹ בַיַם־סָוּךְ בִּילְעוֹלֵם חַסְּרְוֹ: לְמוֹלְיָךְ עָמוֹ בַּמִּרְבָּר בְּיַ לְעוֹלָם לַמַבֵּר־י מְלַבִיטׁ נְּרַלְיִםכִּי לְעוֹלָם חַסְרוֹ: וַיַּהַרג מָלֶבִים אַדִּירִים

לַםִּיחוֹן מֶלֶּוֶד בי לעולם חסרו: דואָסריבי לעולם חסדו: ולעוג מולה כ שלים לכם אל תיראו ויוצא יוסף גַּיוֹתַנִין אַרוּם לַעַלַם פוּבִיה: לְסִיחוֹן לְגַ' יַיֵּיוִ הַבָּשָׁן בִּי לְעוֹלֶם חַקְרוּ: וָנָתַן אַרְצָם לְגַּחֲלָהֹ כִּי לְעוֹלֵם חַסְרוֹ :

ָּלִישָׂרָאָל עַבְרָּוֹ כִּילִעוֹרֶם חַסְרּוֹ**:** יָשֶׁבִּשְׂפַלֵנוּ וַכַר לָנָוּ כִּי לְעוֹלָם חַסְרוֹ: וַיָּפַרַקנוּ מָצַרֵינוּ בִּילְעוֹלָם חַסְּדוֹ:

נתן לחם לכליבשר בילעולם חשרו: כה אליומ"ל וי"ג הסר בקריאה ום מז יָהוֹדוּ לְאֵל הַשָּׁמֵיִם כִּי לְעוֹלָם חַסְרוֹ:

כל השנמעים:

לוולת ולעולם חסדו " וכנגד עולם החלאכים אחר הודו לאלהים שהם החלאכים כל"ח וכנגד עולם

סָעיַקַנָּא אַרוֹם לַעַלָם טובִיה: דִּיהַב טְזוֹנֵיה לָכַל בְּשָׂרָא אַרוֹם לַעַלָם טוּבִיה: שַבַחוּ לאלהא שְּמַנָּא אָברום לַעֲלַם טוביה:

כמו הרגו לחבנר כי הטעם זכר אותכו: ויפרקנו - ששבו אל בית שכי ובהיוחם שם בתחלת בואם גם בדרך זן השם אותם כאשר אמר הנביא לא ירעבו ולא יצמאו על כן כותן לחם לכל בשר: הודו - בעבוד כי סבת הלח' מטר השמים וכן כתוב יפתח יו' לך אולרו העוב את השמים על כן חתם הודו לאל השמים וזה הוא שיאמר זה לזה בימים ההם:

מכן יחייא תהילת ה תורת חסד

אַחַסַנְתַּא

את ה" שממכו נהיה כל הווה וכן בית אהרן וכן בית הלוי וכן יראי ה'י והברכה היא שתאמרו ברוך ה' מליון שוכן ירושלם הללויה י ואמר שחלה הג' כתות יחד עם בית ישרחל כלם יברכן הת ה'והוא הענין הנאמר במזמור קל"ג כאומר הנה מה טוב ומה נעים וכו' וכמו שפירשתי שם י ובכחיבת מהר"ר שלמה אלטוכטוםי מצאתי כחוב כי יעקב וגומר הוא מ"ט הכחוב ואוהב את יעקב וחחרי כן בחר בישראל להיות עם סגולתוי הויר׳ כי יעקב והם כלל ההמון בחר לו יה אך לישראל והם הדבקים בו רלם לסגולמו. פה להם וגומר יר׳ שלא יוכלו לדנר ולגעור וכו׳ . עינים להם ולא ניתן לחם . לשתי שסשיק ירתו בעוני העם אשר תחת מחשלחם: אונים להם ולא ישמעו ללועקי אליהם - אף אין יש רוח בפיהם להטיל רוח ונשמה בטלדים עכ"ד:

לה' כי טוב כל"ח עם זה המזמור יהלל לה' עלכל הפרטים הכאמרים פרט ופרט והוא אומר בכל א' מהם כל"ח והכונה באומר כי לעולם חסדו הוא אם לומר כי מי שעשה זה יעשה גם כן דברים אחרים ואם לומר כי אחרי היותו מהווה ההויות יעשה ב"ב דברי בוראים וכן להיותו משגים והיותנ אלהי האלבים ואדוני האדונים ית' וית' שמו ואם לומר שחפילו על הרעה יודו חליו יח' וחם לותר שהחרי שנעשו ביתים הקודמים כל חלו הנסים חנו

מובטחים שיושיענו וכו' וו"ח בסוף התומור הודו לחל השמים ולהיותנו מחוייבים להעלות חת ירושלם על רחש שמחתכו ולהזכיר חוהה וחת חורבנה חתיד וכמו שחו"ל שכל המחהבל על ירושלם מוכה ורואה בנחתהה לכן נכתך לזה התותור תותור על נהחות וגו':

הגלבלים אחר הודו לאדוני שהם הגלבלים אדוני הארץ כל"ח . לטושה וגוחר פירש כי האלום בחי ברא עולם המלאכים וזהו אומרו לעושה כפלאות גדולות לבדו : כי אין בבריאה דבר זך ובהיר ואור פשוט אשר יראה בו מגדולות נפלאותיו כטולם החלאכים . וברא טולם הגלגלים מוסו אוחרו לעושה השמים בתבוכה כ"לח פי כראה בבריאתם תבוכתו להיותם גלגלים רבים וככבים רבים ונדולים וסובכים ומתכועעים אלו בתוך אלו ב לרוקע ובוחר ספר בריאתו עולם השפלי וספר ממנו החסד שעשה שהושיע את אדם ובהמ' בהרקיעו הארץ על המים שהיו מכסים את הארץ ומונעים ממנה כל טוב . לעושה אורים וגומר ספר מאשר נתן לארץ לקימה שטפנים ואור הירח ובוכבים בלילה אשר בהם יתהוה כל כברא כי האדם יולידהו האדם והשמש וכן כל הזולת . למכה מצרים וגו' ספר קלת מיציאת מצרים אשר הוא הראיה על בריאתו בשולם כאשר אחרנו וספר שכת בכורות אשר עחה הוליאם ממצרים ביד חוקה. וספר קריעת ים סוף לשנים עשר בזרים לשנים עשר שבשי ישראל ואיך נער פרעה וחילו בים סוף. וספר לחוליך שמו בקדבר אשר בום כלל כל כסי המדכר כי סחף על הכתוב בתורה. וספר מלממת סיחון ועוג אשר לחן ארנם לנחלה לישראל בתסד כי לא היתה ככללת בברי מתכת הארץ. שבשפלכו וגי ואחרי

ואדוני האדונים י לאדניהם למלד מצרים פרות הכשן האמרות לארניהם הביאה ונשתה: ואדניבנ דוד לא ירע יואדנינו מכל אתי׳ -בְהוֹכוֹבֶילְעוֹלֶם חַסְרוֹ: וְנִעֵּר פַּרְעוֹה מוֹ הוֹדוֹלְארני הארנים . כי הרוש היום לאדנינו 'ועי"יו במ"סרה רב"ת'בשע"רי הני"קיד והנבי"נות בשע"ר מש"ה וכ"לב ובשיער שמתח"יל כל לש"ון אלהות וגמסר גם בעמום סי'ר' יווצא ייבמ"ל בקריא' וסימ' ויוצא אתו החוצה ויאמר הבט נא השמ מה יווצא העבר כלי כסף וכלי זהב " ויאמר אותם מעם ברכיו יווציא מישה את העם לקראת האלהים וגרעין כא ויעש גרי עזים ' ויוצא משם את כלי דיהויכיי פתח יי 'את אוצרו דירמיה ' לקול תתר המין מים בשמים י ויוצא יהוידע הכהן לקול תתיהמון מים תביבא דסיפרא ' ויוציא ישראל מחזכם

נמטר בסדר ויקח קרח:

בית ים' זנו' מה שלכן בית ים' שהם הנשים יברכו אז ה' בית אהרן שלהם כתר כהינה יברכו את ה׳ בית הלוי שלהם כתר תורה ברכו את ה׳ יראי ה׳ שלהם כתר שם טוב ברכו חת ה׳ והמלך המולך בציון שיצין עליו כגרו מכתר מלכות יחמר ברוך ה' מציון השוכן בירושלים

קלו הודו לה' וגו'ספר איפן הערכת הודאה שואוי שיברכו לאל ב"ה הד'כתות המי 'וכאומרו לעיל נרכו את ה' שהם כ"ו הילולים שבשופם כי לעולם חשרו - ואולי כי קם כנגד כ"ו מלכים מיש' רשעים גמורים שמתו ברשעתם . וה' העמיד ישראל אז למען חסדו כי

לרשעתם ורשעת מלכם היו חייבים כליה י והנה המלכים הכז' הם י"ט מלכי יש' שהם ירבטם כדב בעשל אלה זמרין עמרי לחאבי אחויהוי יהודם יהואי יהואחזי יסואשיי ירבעם ' זבריהו' שלום' מכחם' פקחיה' פקם הושע אשר הגלה י ח' מלכי יהודה שהם אביה יהורם ' אחויהו' אחו אחון יואחו יהוקים ' ואף שנמצאו בהם רשעים אחרים אם שהיה נמלא בהם דבר טוב ולא היו רשעים לגמרי או שעשו תשובה כמנשה או שמדקה עונם בעולם הזה בגלות כיהויכין זלדקיהו הודו לה' כנגד העולם הפלהים כי טוב הוא ומעיב

משקל ותושכנו כהילו אחר

יללתיכי וככה פי' וחחת יללתיכו

היתה שמח' להם ולא דבר נכונ'

כי אין בכחוב זכר וחחת גם

יללתינו היתה שמחה להם אם

כן למה היו מבקשים שישירו

והטעו" הגדולה שתושיבנו תואר

אדם ותוללינו שם ולפי דעתי

הנה מצאנו שרה את אלהים

חשתרר עלינו גם השתרר וכן

שסוהו כל עוברי דרך מפעלי

הכפל והמה שוסים, את הגרכות

שרשו שפה וככה יהיה חלל גם

תלה שנים שרשים והטעם אחד

והכה ותוללינו כמו חלינו

כנורותינו והכה וחולליכו

וחליחינו כלי השמחה והכ'הטע'

כפול וזאת היתה תשובתיני איך

נשיר: נכרי תארכי אדמת

מלה סמוכה לשון נקבה אדמת בוי ככר או אדמת אל ככר הפך

שיר יי': אם : דברי כל אחד

מהמשוררים בלבם וטעם

חשכחך כנגד בזכרכו וסע'ימיכי

בעבור כנורותינו כי בימץ כנון היתרי' ופעול תשכח ימיני חסר

תהילת ה

בום המומור הזכיר הרשורף לרח חרכן רחבון על ידי בנלוחרבן בית שני של ידי חזום ונבח על חרגן בכל והתפלל על חבדן ד והמר על נהרום בכל שם

ישבנוי בנה על. נהרות נכל ישנכו ש'שנה ב גם ככינו בזכריו חת ניון ככר חתרו שערי דמפה לח נכטלי: תליכו ככורותינו שלח לנגן בם שיד מפני חבל וכבר חתר שישו חתה פשום כל המהפלים שליה: מיך נשיר מת שיר כ' טל מומת נכר" ובזה קדשנו חת כ" חלפינו: חם משכתה ירושלם : מפילו בשת שפחם של מכוה: חם לח חזכרכי בתפלותי: על רחש שפחתי" חשר פקלה של רחש חתני " חוחות אלתו כמו שהוכית רו"ל: זכור ס'לנצי חדום כחתרו ונתתי נקתתי באדום: את יום ידושלם בחרנן שני : שרו ערו עד פיבוד נפי וכן ישוה לכם כחמרו והיתם חרגם לופש בוערם:

של נהרות בבל בראש הספר הזכרתי דעת התפרשיצמומור הזה וזה המומור נאמר על לשון הלוישהם המשורריצגלות על בבל וסעם על נהרות בהתבודדם מהבבליישלא ישמעו בכייתם ועור בעבור שאמר תליכו ככורותיכו וטע ישבכו כמו משתוממי יושב משמים על כן מלח גם: על א'ר משה כי בתוכ' בתוך ליון טרם גלותם ולפי דעתי כי בתוכ׳ בכבל והעד על נהרות בבל שהערבים שביבות הנהר ובעבור שחמר נהרות לחות כי היו רכים ולח היה בירושלם נהר כי גיחון סחמו חוקיהו ככחוב בדברי הימים ועוד רחיה אחרת כי שם על בכל כי שם היו אותרים שירן לכו ומלח וחולליכו קשה ורבי יהודה המדקדק אמר שהוא מגור' על הר גבוה וחלול בדרך רחוקה ורבי משה הכהן אמר כי וחולליכו מגורת יללה על

> עלנהרותי בבל שם על גַּהַרוָתַא דַבַבל תַּפֵּן יִתְבְנָא לְחוֹד קלו בָּבֵינָא בַּר הַוִיגָן רְבִירִין יַת צִיוֹן: עַל יָשַׁבְנוֹ גַּם־בָּבִינוּ בְּזָבְרֵנוּ אֵת־צִיון : עַל־עַרבִים בָּתוּבָה תַּלִינוּ בִנוּרוֹהֵינוּ: ייייי ַעַרָבִין בִּטְצִיעָתַא תַּלֵינַן בִּינָרָנָא: בַן שָׁם ישָאַלונו שוֹבַינו דְבָרֵי־שֵיר ל לייל אַרוּם תַפוּן שִיילויַתַנאבּבְלָאִי דִשְבוּ יָתָנָא לְמֵיבָר פִילִין דִּשִּׁירַיָא וְבְוּיִגָּיִא וְתְוֹלֶבֵינוּ שִׁמְחָרוֹ שֵוּרוּ לַנוּ מִשֵּיר על עִיפַק חָרָנָא אַמָרִין שַׁבַּחוּ לָנָא מִן אירנשיר את־שיריתור מותם כך פירשו מנחס ותוללינו ה על אדמרת נבר: אָם־אָשְׁבָּחֶךְ כּ׳ יַפַּנִייַ נֹס שִׁירָתָאַדְּדַוֹיחון אָפִרְין בִּצִיון: פויר יַרושַׁלַם תַשְבָּחיִמִינִי: תַדְבַּקַלְשוֹנִי י קטעו לַיוַאֵי אַלִיוֹנֵיהוֹן בְּכַבֵּירהוֹן ַלַחַבָּי אָס־לָאאָוֹבְרַבִי אִסֹ־־לָאאָעַלֶּה י׳ ייני וָאָמְרִין הֵיכְרֵין נְשַבַּחיַת תּוּשְבָּחָא את־ירושלם על ראש שפחתי: זכר מַתִיבָא ַבַּייַעַל אַרַעַא חִילוֹנִיתָא**:** יחוֹהי לְבַנֵי אַרום אַת יוֹם וֹרְושָּלָם כַל רוּחַאַ רַקוּרְשָא וָאָמָרָרוֹ דְאִיזְ ליכֹנים אַנְשְׁיֵינָא לִיךְיְרוּשְׁלֵם אַנְשִׁיִיה לִימִינִי: ָהָאָמָרִים עָרו יַּעָרוּעֵר הַיְסְוּד בָּהָ תַּרְבַּק לִישָּׁנִי לִמוּרִינִּיאִין לַאאִירְבַּר יָתַיִיבִי אִין לָא אַפִּיק דָּכְרַן יְרוּשְׁלֶם עַל שֵירוּי חָרְוַוֹת בֵּית שַפֵּשׁי: אפר פובאַל רַבָּה דִירוּשְׁלֵם אִידַבַר יָיְ לְעָפָּא דֶּאֲדוֹטָא דְאַחֲרִיבוּ יְרוּשְׁלֵם דְּאָבְיוּן צַרוּ צַדוּ עד דשיתאָסָאכָה:

> קליז נהרות ג'וסימ' הוכשת נהרות איתן י הלא שוב אמנה ופרפר י על נהרות בכל שם ישבנו י אשכתך ב'וסימ' ואנכי לא אשכחך י אם אשבחך ירושלם . אעלה ח'פתחין וסימ' בלשון ארמי אמר מלאכא לאנתתיה דארונא אריך למכסיא קטרת' בירושלם וכיאור' בפדר שמות :

כמו המעשה והוכיר על הימין תשכח דרך משל זיש אומרים שפירוש תיבש בלי חבר: תדבק . שעם לשוני כי הלשון הוגה בשירים · אוכרכי בדבור כמו ומשא יי' לא תזכרי מוד . אם לא אעלה הטעם שיקדי זכר ירופלם על ראש שמחתי : זכור : איננו מדבר על גלות פיפום כאשר חשבו רבים כי הנה לחרי כן הזכיר בת בבל ועוד כי פיפום לא שות הול לו ועלי ועלי מבל בין יונים בראיות רק כאשר היה אדום תחת יד ישראל היו שמחים במפלת ישראל וככה כתוב בספר עובדיה גם שישי ושמחי בת אדום והמרפה שהיו האדומיים מחרפים את ישראל יום שנלכדה ירושלם ונשרף ההיכל על יד הכשדים היתה קשה לישראל יוחר מלרתם וכן אמר ואל תגדל פיך וזהו זכור האומרי לבבליים שלו שיון ומיים מות כם מה של מת מות פתהן יערה והיה ראוי להיות על משקל כלו מעשיכם והרי"ש חשירת דגש כמנהג ובעבור שהוא שוף פשוק היתה המלה מלעיל כמו כלו כעשן כלו ובעבור היות המעם במלת ערו האחרון באות הראשון על כן שב גם ערו הראשון מלעיל: כת

תורת חכד

קלן על נהרות בבל ובומר שמשתי בזה כי להיות כי הלרה ההחרונה משכחת הרחשום

שהגלכו מעירכו בין האומות לעוכותיכו זעוכות אכותיכו • תמיד בשכלכו זכר לכו * כי השביח שליכו לשובה בגלותיכו ועשה עמכו כסים וכפלחות " ואחר כך שלח לכו את משיח:ו ויפרקכו מלריכו כי לעולם חשרו ולא לוכות ישראל י וכתן לחם לכל בשר כי כל שאר האומות אשר דלו כזמן הנאולה לידבק עם ה'נתן להם מלחמו ומתורתו החדום וחלק ונחלה כה' הודו ונו' ולכן הודו לא השמי כל יה: קלו על כהרות כבל וגומר המומור הלו נאמר על העתיד שכך יאמרו הלויים בבלותם בהוכי צרתם ... על נהרות בבל כשהלכנו בגולה שם ישבנו בלכתנו אל הכהרות על

רשי

על נהרות בבל עם ישבנו

כשירדנו לגולה ושאלם נבוכד

כלר שישירו לו כמו שהיו

משוררו'על הדוכן: על ערבי'

ערבי נחל: ותולליכו שמחה י

מיני כלי זמר על שם שהם תולין

שמחה ותולליכו של שמחה ויש

לפתור תוללינו אויבינו השם

מהוללים ומתעתעים ומשפים

בכו לשון ומהוללי בי כשבעו: חס

אשכחך ירושלם . כנסת ישרחל

אומרת כן: הסלה אעלה את

ירושלם י את זכרון אבל חורבנה

אעלה להזכירו ברחס כל

שמחותי: ערו ערו י לשון חורבן

וכן חומת בכל הרחבה ערער

התערער וכן ערות יעור וחיכו

טפל אלא על דבר שעוקרין

שרשיו מהארן:

מקו' המים לכוח מדאבתכו * ואפילו גם שם בכיכו בזכרכו את ציון * על ערפים וגו' וכשהיכו בתיך בבל יושבי' אלל הערבי כחל לכוח מדאנתכו י הוכרחכו לתלות ככורותיכו שר"ל תיקון הכיכור כדי לנגן בו בפשט כיחיהן ויתריהם ולמותחם . כי הפישוט ההוא יקרא תלייה . כי כל שטיחת דבר ושתיחתו להעמידו על מתכוכתו תקרא תלייה יוכאומרו תולה ארץ על בלי מה שר"ל כי מתחה של בלי מה : ווה היה בהכרח כי שם שאליכו שובכו ותולליכו שכשיר דברי שיר ושמחה זתולים הוא כמו שולנכו כי התיו בלשון כשדים בחקו' שין בעברי כדאמריכן מאי ברום ברתא מכרושים וברותים אחד הוא . איך ובוחר ואכחכו הייכו חרודים ואכלי' על זה באוחרכו בלבבכו איך נשיר את שיר ה' על ארמת ככר . אם אשכחד וגו' וכשהייכו מנגני ומשוררי באונם מפני סחת האויב הייכו אוחדים אם אשכחך ירושלם אף כי אכי מכגן • . משכח יד יחיכי זאת המכגנת מלאכת הכיבון וכל שאר מלאכותיה כי תתבשל לבמרי - ותדבת לשוכי המשוררת אם לא אוכרכי פתה . ואם לא אעלה את ירושלם על ראש שחחתי בפעמים האחרים . שתחיר אזכור חרבנה נאהיה שומם וכאבל אם קודר ככל שמחה שיהיה ליי זכור וגו'והכ' ראיכו נקמתנו בהם מכליון פהשמד הח שיי לבבל ובכיתיה ויושביה י ואכא כאשר זכרת את אשר עשה לכו כת בכל השדודה או כן זכור ה בצלותנו זה בין בני חדום את יום חרבן ירושלם שנית על ידי שישום הרשע כשיהיו בני אדום אומרים ערו ערו עד הישוד כה שר"ל אים לרעהו יאמרו לצלות כל הכנינים עד היסוד ולכתוץ ולכתום ולהרום ולהשתיד ולאבד:

כשהיתה האתרונה גדולה מהראשונה מה שאין כן כאשר הראשונה היא יותר גדול' לכן אתר על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו וגותר ורצה לותר כי גם כי צרה גדולה היתה להם בענין ביותם על נברות בבל שמלד זה היה מן הראזי שיהיו שוכתים הלרות הראשונות הנה עכ"ז בכו באכרם חורבנה של ציון כי בבדה מחדע"ב - ובכתיבת הה"ר שלמה חלטוכטוםי מצחתי כתוב על נהרות בכל טעם הסמיכות לפי שהמומור הקודם הוא הלל הגדול והלויים היו אומרים אותולפני הדוכן - עוד טעם לוה ששם המר שבשפלנו וכר לנו ונסמך הליו מזמור וה להבעים כי גם שקרה אז מה שקרה לה יעזר ויראה בשפלותנו: או יהיה ענין זה ע"ד חייב אדם לברד על הרעה כשם שמברך על הטובה י על נסרות בכל שם ישבכו גם בכינו וגוח יר' לוחר שעם שלחער השתים תשתה תים וחין לה נהרות כבבל עכ"ז היתה ארץ זבת חלב ודבש * - חלינו כטרותנו ירי כדי שיקח הותם מי שירצה - על הדמת נכר יר' על הדמת בני נכר שנתנכרו מעשיהם לה ידעו דרך ה' וחיד נשיר בארצם שיר ה' . תשכח יחינייר' חשכח כחה ותנועהה שלא אשור עוד ממנה והוח ע"ד כתפי משכמה תפיל וחדועי מקנה חשבר: חו יר' תשכח ימיני העזר שהיח ממחנת ומיחלת שתבה לה תציון - או יר' תשכה את ימיני העור שהני רולה שיבה לי ממך על רחש שמחתי בוא יום בחתונה ויום בחופה והיום שכולד לאדם הבן הראשון שהן חחלת שתחותיו של אדם ואפילו בחלה השתחות הזכור הת ירושלסולוה כווני רו"ל בהומרסוה הפר מקלה שנותנים על רחש התתנים - ולי חני שלתה הכוחב ולכן תקנו בשבע ברכוח לחהן שוש השיש ותגל עקרה ובברכת המזון בונה ירושלם ובברכת הנביחים רחם על ציון וכו' והנה מה ששחלו ממנו הם ג' ענינים הח' דברי שיר ופירושי עניכי השיר הב' שננגן בידינו ונכנורוהינו בשתחה ובשירים הג' שנשיר שיר ציון כלותר התיוחד לעיר ציון ותפירת ושבחיה והמשורר משיב תשו**בה נכונה לשלשתן ור**חשונ 'למהי דסליק מיניה וחמר חיך נשיר חח שיר ה' על חדמת נכר ולב' חמר הסחשכחך ידושל תשכח ימיני כלותר שיבה חולי בעול ההברים ויש פעמי שיבה חולי ליטרהביהה והוא חולי השכחה ולז"ה תשכח ימיני אם אשכחך ירושלם ולג' השיב מדנק לשוני לחכי אם לא וגומר כלומר לא די שלא נשיר שיר ציון אלא שאזכור שבחי ליוןכדי להרבות בבכיה ובעלבון ועליו אתר תדבק לשוני לחכי כלומישיבא לו חולי בעול הלשון והדבור אם לא יעלה את ירושלם על ראש שמחתי - אשרי שיאחז ובומר בוה רמז אל דריום וחיילותיום החריבו הח בבל ועשו בורצון האל ית' . ע"כ : וע"ד מה שפי' הר"ין?

פועיב אולי יר' תשכח ימיכי אם היא ימיכי או שמאלי וכו' וע"ד מה שבידרתי אכי באומר עלת עני תבישו כיה' מחסהו וסמיך ליה מי יתן מליון וגומר יד' אם אשכחך ירושלם ולא אשלם חמיד שועיב חובי יד תשכנו יתיני משש מי על מו שמשלת וכותכ'לדקה אל העכיי' והאביוני' ובכן יארעו לי מקרים רעיסורבים אשר מהם הייתי כלל ע"י כתיכ'הלדקה ועשותי ההשד והאמת ואולי מתכותי לעכיים ולאביונים חשכח ימיני מה שהיא טורחת ועמלת וכותכ'לדקה אל העכיי' והאביוני' ובכן יארעו לי מקרים רעיסורבים אשר מהם הייתי כלל ע"י כתיכ'הלדקה ועשותי ההשד והאמת ואולי מתכוחי נעניים וכייביונים מטבנו מול מולט מול מול המדם הנותן הלדקה כי בלדקה תושע יהודה ובמה שכא' בפשוק זה ענין הזכירה והבלחי שכוח הדברובפרש' זכור ראינו בה אומרו זכור ולא
פוכל ג"כ לומר פי' זה באו'לקי הימין שיר' לקץ הימין של האדם הנותן הלדקה כי בלדקה תושע יהודה ובמה שכא' בפשוק זה ענין הזכירה והבלחי שכיו של האדם הנותן הלדקה בימין של האדם הנותן הלדקה בימין שיר' לקץ הימין של האדם הנותן מכל וכל יהיה השם שכם והכסח שכט כביבול ונה שנים לקום טוד של מו של מו יוסף וישכחהו שהמר כי ענין היוח האדם מוכיר הדבר המיד היא סבת היותו בלתי שוכח אותיוד"עה רלה לימר שאין הלדיק כי אם זכרתני אחד וגומר והזכרתני וגומר ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו שהמר כי ענין היוח האדם מוכיר הדבר המיד היא סבת היותו בלתי שוכח אותיוד"עה רלה לימר שאין הנדיק כי חסוכרתני חחד וגומר זטובו על יובר או בי אבו או שמשין של יוברנה לח ישכחני וכו' והוא אומר אם אשכחד ירושלם תשכח ימיני הדבק לשוני להכי ויר' והדבק ג"כ לשוני לחכי גם אם יהיה זה לי בריך לומר אם יוכר הבי יובר לירושלם שאו לא ישכחנה אלא שבם אם לא יוברנה לא ישכחני וכו' והוא אומר אם יהיה זה לי שחשבחך נשנה שכנו מוכן בי זכה אל הבין בעת השמחה יוכרו על ראש שמחתם ענין חרבן בית המקדש והוא אומרו שיחו לבכם לחילה ע"כי והנה י"ל דפהו אות'מלת שם ומלח גם ואומר שיחו לבכם לחילה הכונה שבין בעת האכילה ובין בעת השמחה יוכרו על ראש שמחתם ענין מרבן בית המקדש והוא אומרו שיחו לבכם לחילה הכונה שבין בעת האכילה ובין בעת השמחה יוכרו על ראש שמחתם ענין מרבן בית המקדש והוא אומרו שיחו לבכם לחילה הכונה שבין בעת האכילה ובין בעת השמחה יוכרו על ראש שמחתם ענין מרבן בית המקדש והוא אומרו שיחו לבכם לחילה הכונה שבין בעת האכילה ובין בעת השמחה יוכרו על ראש שמחתם ענין מרבן בית המקדש והוא אומרו שיחו לבכם לחילה בעת האכילה ובין בעת השמחה יוכרו על ראש שמחתם ענין מרבן בית המקדש והוא אומרו שיחו לבכם לחילה הכונה שבין בעת האכילה ובין בעת השמחה יוכרו על ראש שמחתם ענין מרבן בית המקדש והוא אומרו של היובר בית המקדש הוא המקדש היובר בית המקדש הוא המקדש היובר בית המקדש היובר בית המקדש הוא המיום היובר בית המקדש היובר בית המקדש היובר בית הבית המקדש היובר בית היובר בית המקדש היובר בית היובר בית היו שיתו לבכם נחינה הכונה שבין בעוני הוכ של בנהרות הכם נכשו להם ב' ענינים הא' כי היו בשובה ונחת להיותם עלי מים רבים נוזלים אשר האדם יתענג ברא תו אותם וכן נמשך להם דבר דברי שיר וגומר שירו לנו וגומר והג"ל כי אמר שעל הנהרות ההם נכשו להם ב' ענינים הא' כי היו בשובה ונחת להיותם עלי מים רבים נוזלים אשר האדם יתענג ברא תו אותם וכן נמשך להם דבר שברי שיר וגומו שיר וכני וגומו מות משבים אומרים כי הדמעה היא דבר נוזל מן המוח והנה להביסם במקומות הלחיים נחפעל הענין במוחותיה' ובכו והוא אומר גם בכינו " ואפשר ג"כ שיר" אחר מלד ראותם המים כי בכו ג"כ כמושה טומרים כי הדמעה היא דבר נוזל מן המוח והנה להביסם במקומות הלחיים נחפעל הענין במוחותיה' ובכו והוא אומר גם בכינו " ואפשר ג"כ שיר" התר מכד רחותם המים כי נכדג בבעו שהשבם במתו שב בינו להתנים של החות בחובת למד לא לעיבותיהם שהיו להם בה כלל רק לעיר ליון יוכדי להגזים הענין אחר על ערבים למר כי תרף שישבו שם בכו מבלי המתנה כלל אל הכנת העשי הבכיוכל זה היה בזוכרם את ליון הזכרה לבד לא לעיבותיהם שהיו להם בה כלל רק לעיר ליון יוכדי להגזים הענין אחר על ערבים בותר כי חבף שישבו שם בבו מבל המתוכם בת הבתוב בכה תבכה וגו'שר"ל כי עם היות שהיה הבכי פעמים רבות וכן בלילה שהקול נשמע עד למרחוק וכן ודמעת'על לחייה שהיתה בראית לעין כל בתוכה תליכו ככורותיכו וכמו ששמעתי במה שאמר הכתוב בכה תבכה וגו'שר"ל כי עם היות שהיה הבכי פעמים רבות וכן בלילה שהקול נשמע עד למרחוק וכן ודמעת'על לחייה שהיתה בראית לעין כל בנוכני מכינו כנון ומיכו זכנון ששמשת במה במות כי להיוחס בערבי בחל בתוכה והוא המקום אשר אין שם כל כך רבוי מן המים לשימשך רבוי לחות במוח כדי לבא לבכות רקשאדרבה האדם יהענב. על'ז אין לה מנחסוכו' וכן אחר פה כי עם היות כי להיוחס בערבי בחל בתוכה והוא המקום אשר אין שם כל כך רבוי מן המים לשימשך רבוי לחות במוח כדי לבא לבכות רקשאדרבה האדם יהענב של דיוין כה מניסטוני וכן יומו של ב זישמח בהיותועומד שמה הנה על"ו בדול הכאב והבכי מאד עדכי על ערבים בתוכה תלו כנורותיהם אשר הייו בוכים בהם מקודם ועתה בהיותם על הערבים חלאום להיותם בלתי כצרכים עליה" בשמש בשיותו עותה שמש של ביו ביו ביו ביו עות בי למרו להם שלותו הכלחון אשר עשו הם כששבו לישראל יעשוהו בחרוזים ובמשקלי השיר וישוררוהו בפיהם הם השניים כי באלתם בכו הרבה בכה לפי ששם שאלום שוביהם דברי שיר וכו' והכונה כי אמרו להם שאותו הכלחון אשר עשו הם כששבו לישראל יעשוהו בחרוזים ובמשקלי השיר וישוררוהו בפיהם הם השניים ב בותרום בכו הרבה בכם נפי טעם שמכום בו בית דבין וכו'והוא הומר וחוללכו שמחה והוא מלשון אמרתי להולנים ובו'שהיורולים מהם שישמחו' וכו' ולוה היו אומרים להם שירו לכו משיר ציון יור" הישראלים בעצמם ע"ר מה שקראו לשמשון ללחק בית דבין וכו'והוא הומר וחוללכו שמחה והוא מלשון אמרתי להולנים ובו'שהיורולים מהם שישמחו' וכו' ולוה היו אומרים להם שירו לכו משיר ציון יור" לוחר כי כמו שהיו עושים בליון על הדוכן אז כשהיו כולחים איזה עיר או מדינה או מלכות כן יעשו גם אז להם והיא או׳ שירו לנו משיר ליון ולכן לא היו צריכין לכנורות כלי הנגון כדי לעורר הבכי בהיללה כיבוולתם היה להם כל זה ולוה היו חומרי חיך כשיר חת שיר ה' על חדמת ככר ר"ל חיך כשיר חומו השיר חשר הייכו משוררים לה'חשר הגדיל מעלת הדמחכו ירושלםוחשר הנשיה שבי ובוזר אדתת נכר ועהה נהפוך הדבר ונפרס' מעל'אדמת נכר על ארלנו מלד מה שהיא כעת שללה את אדמתנו עד שעל כן נמליכו מהללין אנחנו מעלת אדמת נכר ונו וגם אכתיב פה מה ששמעחי בענין זה והוא כי מדרך המשוררי הוא להעלי דבריהם כדי שלה ישמע כ"כ דבורם מחוך היותם משוררים ומה גם אם יהיו משוררים בכלי כגון ולו"א שתלו כנורוחיהם על כרחם כי האויבים עשי להם שיחלב כליכל כגונם אשר בם היו מנגכים גם בשיר ושמחה והוא כי שם שאלו מהם שוביהם דברישיר והכונה ששאלו מהם שיאמרו להם הדברים של שיר כדי לראותם היעב מה יאמרו והח"ב אמרו להם

נתה שידעלו דברי השיר שירו לנו משיר ליון: שמי של הי היו לבלתי שכוח רק להזכיר חרצו הבית לפי שהדבר כיונש של היובן עם משו"ל כי מגלת היכות עוברה לישראל מעוכותיהם יותר ולכן המר הכה באמת אבי מוכרת לבלתי שכוח רק להזכיר חרצו הבית לפי שהדבר ניובים לנוליתיל מעוכותיהם יותר ולכן המר הכה באמת אבי מוכרת לבלתי שכוח רק להזכיר חרצו הבית לפי שהדבר ניובים לנוליתיל מעוכותיהם יותר ולכן המר הכה באמת אבי מוכרת לבלתי שכוח רק להזכיר חרצו הבית לפי שהדבר ניובים לנוליתים בית היבות היבות לפים הבית היבות לפים היבות היבות לפים היבות היבות לפים היבות ליולתיעלתי ולוה אכי זוכרו לתה שמלדה אשוב בתשובה ותכפרן עונותי ואעם שובות דרבות הנרמצת בימין כאומרו ימיןה' רוממה וגו' וכן מלד וה לשוכי תהגה לדקת ה'וחורחי ולכן אש

שמחסתים כתטחטי השתר :

תהלים קלח קלט אכן עזרא

בת י דברי המשורד מתפלל שתהיה בת בבל שדודה : אשרי ספר אכזריות לבם שנפצו עוללי ישראל על כן למעלה את גמולך : לדוד אודך בכל לבי בעולם י כבד אלהים הם הדיינים המקיימים משפטי אלהים בארץ. אומרך בגלוי: אשתחוה יש אומרים כי היכל קדמך השמים וזה רחיק בעבור אשחחיה והנכון שהיא המקום שהיה מלחנו בכל ספר כל שמך בקמץ חטף על כן לח דבר נכונה המפרש שאמר כי הגדלת על כל בחולם והפעול שמך וחחסר ו"יו ואמרחך והנכין בעיני כי יש לשם הנכבד שמות תואר כמו אדני הקמון גם אלהינו ואל שדי רק שם העלם הוא הנכתב ואיננו נקרא הוא הנכבד והנורח על הכל וזה השם לא נודע עד שבת משה אדונינו והשם

משרי שישלם לך. בורש שהים מחסידי ח'ה וזכם למלכו' שושר רב בעולם הזה כחערו שנתתי לך חונרות ומספוני מסתרים ויוכה לחלק לם "ם בשחר מסידי אומות העולם :

בוה החזמור התפלל דוד החלך שיקנלו חלכי החוחות מחכו בהודיעו להם חת גודל החל ית' ומחשללו שיהיה כן לעתיד לכח שיכירו חלכי חרן דרכי סוכו ומעלתו ניפירו תהלחוי נחמר:

אודך נכל לכי מנם נפשי הפתחום שוקקם לפשות ום לא השכלי בלבר: עבד מלסים: פלכי ארן ושופטים: חשתמום בנוף: וחודם בכשו על חסדך: פחתרת לעולם משמור לו משדו: ועל חמתך בחשרו ובריתי כחשכת לו פי הגולת של כל שמד מפרחך שגדלת לי מפרחך על ידי נתן הנגים על כל פתן שהות רב חמד וחתת נוס: ביום קרפתיי ידי נתן סנביה והתרתי רחה חנכי יושב כבית חרצי ותשנני של ידו בחסד : 6)02 מרסיכני כנפשי עור פתה עויופעוי רכון שתרסיבני ותכשחני בנפשי שתוכל נפשי להסות לככ פלכי חרץ לשכורתך וכוה: יודוך ה' כל פלכי מרזכי שמעו חמרו פיך מפני שכוומתים נפנחות תנורתך: נישירו בדרכי ם׳ לפתיר לכח: כי' חו יפים: גדול ככוד פיי חכל כל המון החנושי: כי רם כ' ושפל ירחה: כי חו ירחם וישגים על הגכוה ועל בופל: ונכוה מפרחקידם. ומפרחק שמשין קדשו שן בשפים יודים לכל חת הנבו' בהשפילו גכהות אדם ורום אנשים ונוה: מם פלך בקרכ נרם : בגלית : בקרב בחים כחפרו חופר כלכו פי יורידני חרן: תחייני בפשעולן אותם: על אף מויכי תשלם ידיך: בחרות אתם בכו: ותושישנוישינן בקבין נליות: כ' ינחור בפריי פתאומס של קבין צליות ככיחת הששים: ס' חשרך לעילם. יחערתי שתהים או תשושה געורה כי אז יהיה חשרך לשולם לח

שינילהו מן הרשעי הפורדים ומיצר הרע למעולה יהטה לו הבחדלות בעיון ע שיחשוב יחברך חסרון ידיעה בפרטים או שיהיה דרך להפתירם ממכנ תו להמלט מעגשו תו שנם זיוש פרקי הנפסדים לא ישנית בהט אבל תהיה הכנתי לתטוח מנד הרשעים המתקוממים ומסיחים ומצד

49 מקרתני באשרו אני ם' מאקר לכ כוחן וקדע שמה בניות: שחומר לפניך הוח חפת מתה ידעת שכתי יקותי בנת לדפי פרחוק חרתי נרכעי זרית י הנס חתה בנת רשי רשיוני ותחשבותי פרתיק עם היותך מנכיהי נטנת ובחרתי נדרך וברבעי בשככי משר זרית יפורת בתקומות שונים׳ וידעת אם היו רעיוני בס כחלותין שכתכת מנרת כם כשכתן בכיתן וכשכבו שלכתן בדרך ं । अ

בְאוֹרַיְטָא וְאוֹקִימוּתִי לְמֵיזַל בִּקְרָבָא אִירְבַּיְינֵת לְחַבְרוֹתִי בִּכְנִישְׁתָּךְ מִן עִם רָחִיקּ

תורת חסר

אמרלו זה השם וזה הוא ואודה את שמך שהוא שם העלם והנה הטעם כי הגדלת על כל שם שיש לך פהם שמות התואר השם הנכבד שאמרתי: ביום תרהיכני : תחוקני : עוז פעול ותנה חלת חרהיבני יולא' לשני' פעולים: יודוך · עים שמעו חמרי פיך שמשחתני להיוחו כגיד ועמים ישרתוני:וישירו לא יהיה להם שירות חשק או שירות מלחמות רק שירות בדרכי השם ולספר מעשיו: כייאז יחבר להם בי השם אע"פי שהוא רם על הכל הוא רואה רועה לאן ועעם השפל כמוכי שהייתי בתחלה רוחה שיושיעני וטעס רוחה שיושיעני ומלת יידע מהכבד כמו ייטיב ונפתת הד"לת בעבור אות הגרון - ממרחק ממקו' רחוק כגבוה שמים מעל החרץ ומלת יידע ילמדנו דעת שייסרנו כמו וודע בהם את הנשי סוכות : תם : הנה ידעתי כי אתה רם ותראה השפל עלכן אדע אם אלך בקרב לרה הדע שתחייני וחיך חחייני שחשלח ידך הנטויה ותושיעני : על אף אויבי : אמר ר' משה אף על אויבי ולפי דעחי שהות כמשמעו על תף חויבי כמו להכעיסם והטעם בעל כרחם: יי׳יגמר: חפלי בעדי או יגמור מעשיוהנה הוא חסר כמו תשכח ימיני והנה מסדך

לעולם עומד וחני מעשה ידיד חם כן לח תרפני ומלח תרף

יקום עוד, כורר ישרחל פלכן חכי שתפלל: מפשה ידין חל תרף בתלחתת בוג ותבוב כחותן שחוכם אוכל להגות בתורת ה' ולומר לאחרים שיפעלו פעולת המעלה אם לא אזכרכי ואם לא אעלה את לתשופת יפות הפשיח שהיח גפורה ותשועת עולפים

כוה המומור המשורר החשלל כי חמנם לה יחט'מנד חפריון אל ה' חועה ו יחס חליו

זכר הרע המתחוה לחחיות הגועניות יוחתר:

אַפֶר גַּבְרִיאֵל רַבָּה דְצִיוֹן לְאוּמָא י׳ י בַת־בָבֶּלְ הַשְׁרוּדְּרָה אַשְׁבֵי שִׁישַׂלֶם־ יַלָּךְאֶרְרְנְּמִוּלֵךְשֶׁנְּמַלְחָלֶנוּ: אַשְּׁרֵיִי יַ בַּבְלֵיחָא בְּווּוִיחָא טַבלֵיה דִּי שַׁבֵּ כֹּחַלִייָר אֵל־הַקּבַלע: שֵׁיאַחווְיִנפִּץ אֶת־עוֹנְלַלִייְרְ אֵל־הַקּבַלע: לַדְיַת נּוּמְלִּיךְ בִּישׁ דִּינְמָלְתְּ לָנָא: מַבלִיה דָאָחִיר וּבְּרַמִּישׁ יַרד מָלַיִּוֹךְ יִינּפּי׳ לבינגר אלהים אַזפּרָה: אַיִּשְׁתַּחְוֶה ַעַל בֵיפַא: עַליַר דָּוָר אוֹרי בֶּרָכֶּךְיְיָ אָלֹרֶהַ בַּל בָּרְשְׁבְּוֹאוֹתָרוו אֶת־שְׁכֶּרְ בָּכָל לְבִי ַלְבֵיל ַהַיִּינִיא אָזַפִּרִינְךְ: על־חַסְרָּהָ וְעַל־אֲמַתָּה בְּי־דִּגְּדְלְתָ אֶפְנוֹד בָּרָם הֵיכָלָא דְּקוּדְשָׁא נְאוֹבַיּ יַת שְּבֶּךְ מְשוּל שוּבָךְ וֹמְשׁיּל קוּשְשָׁךְ יֹינַיִּשׁ עַל־בָּל־שִׁמְךְ אִבְּרָהֶוְךְ: בְּיִוֹם ֻקָרָאֹתִי אַרוּם אַסְגִיתָא עַל כָל שְׁטָּךְ מִיבְּנִרי נֹוֹמֹי וַתְּעַנְגִי תַּרְהַבֻּנִי כְנַפְשֵׁי עוֹ: יוֹרוּדְ תושבחתה: ביוֹפָא דִיקְבֵית עַנִייָתִי יָהוָה בָּל־מַלְבֵּי־אָרֶץ בִּי שָׁמְעוּ אַמְרֵי־ ה אָסְנִיעַתַנִי בְּנַפְשִׁי עוֹשָׁנָא: ַוָיָשִׁירוּ בַּרַרְבֵייִהוּיָרָה כִּינָרוֹל בָרָפֶּךְיְיָ בָל פֵּלְבֵי אַרְעא אֲרוּם שְׁמָעוּ פָבוריִהנָוֹה: בִירַנַסְיִהנָוֹהוְשָׁפָּלִיְרְאָה וְגַבוֹהַ מִפֶּרְתֵקייַבְע: וישַבּחון על בַיבִרי תוּשְׁבַּחְחַּךְ: בַקרב צרה הַחַיני עַרר אַף אִיבי בַבִּישֵׁייַי אֲרוּם רַב אַיְלְרָאדַיַיִּ: אֲרוּם ָרָפָאיָי וּפַבִירְוֶיָחֶמִי לְפָבוְגִיְוְתָנָא מִן יֹיס׳ יפי׳ הִשְׁלַח יָיֶרֶךְ וְתַוֹשִׁיַעַני יְבִינֶרְ: יְהוַה יִנְּפֶר בַּעַרִי יִרוּוָרי חַפְיַּה לְעוֹלָאֵם שָׁמַיָּא רְחִיקִין יַמְאִירְ: אִין אֲהַכֵּרְ בּבִיצָע עַקְרָא חָחַיִּנְנִי עַל נְחִירָא ייֹּייִמְעַשַּׁיִיָבֶיף אַל־הָּוֶּרֶף: בַעַלֵי דַבַבְי תוֹשִׁים אַיַדַך לְחַבְּלוּתִהוֹן אַלַנִירוּון אַמְטוּלְתִי וְיָטוּבָךְ לַעֲלָם יִיֹּל שְבְתַּיוֹקוּמִי בַּנְיְּתָח לְבֵעִי מֵּרְחְוֹק: עוֹבַרֵי אַיַרָהְ לַא תִּשְׁבּוֹק: לְשַׁבָּּחָא אַת קַדָּטָר וָּגֵי אוֹתָבוּתִי לִבֶּינֻעָפַק ַעַליַר דָּוָר תּוּשְבְּחָתָאיֵי פִּשְׁפַּשְׁהָגיוָיִרַעַתְּי

על כל שמד ההם לעכדר ויכאני חסריך: חלית פניך: כלו עיני מה נמלצו לחכי . פעמי הכן . קרמו עיני אשמורות . שש אנכי . תען לשוני . תרף נ'וסימ' אל תרף יריך מעבדיך דיהושע . החזק במיסר אל תרף : מעשיידיך אל תרף :

מהכנין הכבד בדרך למעשה ידיך: למכנח לדור מזמור יי מקרתני - זה המזמור נכבד מאד בדרכי השם ואין באלה הממשה ספרים מזמור כמוהו וכפי בינת אדם בדרכי השם ודרכי הנשמה יתבונן בטעמיו ועתם אפרשכו בדרך קלרה בע"ה י החל חקרחכי כדרך חוקר לב ובוחן כליות ויכולת לדעת כל סודי: אתה יתדע שבתי וקומי והסעם כי תכועות האדם הפוכות והכל כפי צורך האדם ומחשבתו וחפצו על כן חלת לרעי כמו מחשבחי וכמוהו וברעיון לבו ובארמית רעיונך על משכבך סליקו ובאה החלה עם למ"ד כמו הרגו להבכר וטעם מרחוק מזמן רחוק כמו מרחוק יי'כרחילי והכה הטעם קודם רעי כדרך בטרם אלרך בבטן ידעתיך וטעם להוסיף אתה כי אתה לבדך חדע מספר כל חגועתי לח האד' בעלמו: הרחי

אכן יחייא

אשרי שישלם וגו' והאושרים יהיו אז מעם ישראל שישלם לך נבוא משיחנו את גמולך שגמלעלכו -והאישרים יהיו מכל אחד מהם שיאחו עולליך וינפלם על הסלע יבי לא יבחר ה'באומ' הרשעם ההיא ולכן יהיה מצוה לעקרה ולבלתי חיות כל כשמה כאשר ליוני על הז' עממין: קלת לדוד חודך וגומר המזמור הלו כאמר על העתיד חחרי שמשיח לדקכו יכלח מלחמ' בוב

ומבוג יאמר כך אודך בשיר בפה בכל לבי שר"ל בכל כוכת שכלי ומבדך אלשים אומרך בומרה בכלי . בהשתחוי אל היכל קדשך . והכה החודאה בשיר הוז' תהיה את ם מך על חשקך אשר עשית עמדי להמליכני על הכל מה שהחשד ההוא יהיה קיים ואמת ומתמיד והומר' בשיר תהיה כי הגדלת שחך שם השוב על כל איורתך . כי על כל דבר ודבר מש ב שהבטחת לפחך על ידי כביאיך . היספת לעשות טיכה יותר מאשר הבטחת כי אמרת מעש ועשית הרכה - ביום ובוחר ותרהבני וחזקת הנכשי האמנת עיזך אמונה על אמונה ביום בוא בוב על אדחתי שקראתי אליך ותעופיי וודוך וגוחר ויודוך ה' כל מלכי חרץ . כישחשו אחרי כיך בהבטחתד מגאולת ישראל על ידי שכיאיך . בראותה איך קיימת הבטחתך וכפלים לשוכה מאשר הבעחת · וישירו ונו' וישירו בפה בעבור דרכי ה' הטוכי' אשר הם רואים י כי בדיל כביד ה' י כי רם ונו ואף כי דם כ׳ . הוא משבית בתחתוכים ושפל יראה וישנית . ואף כי הוא גבוה מעל גבוה שוחר מחרחן יידע כל הנעשה אפילו במקימות החשוכים מהארן. אם אלך וגו' ואם היית הולך בקרב צרה בהלחמי עם בוג ומבוג תחייכי - זעל אפם ועל חימם משלח ידך ומכחך בהם ומוסיעני ימינך מידם ה' זגו' היא מפלה לאל סיבמור וילמד בעדו זכ ז כי יהיה עכינו חן נמר' במו' למען יוכה למתנת הורע ה'חשדך בתת לורע ההיא מתנז הארץ יהיה לעולם ועד וה' מעשה ידך שהוא מקדש הי כוככו ידך העתיד אל תרף לצולם אותו כאשר הרפת הקודמים והוא רשו למתכת

מזמור ה'מקרתכי וגו' ולהי ת כי לפיל אמר שרם ה' ושפל יראה וגדוה ממררק יידע בא לפרש איך השגחתו היא פרטו' ככל עריכי האד'וידע בשכבו ובקוחו

ם׳ וגו' כ"ל ה' אתה ידעת אותי וכל עניני בפרטות כאשר ידע בפרטית אדם מה כשיחקור דבר מה דרישה אהד מקירה " והוא ע"ד אומרו אכי ה' חוקר לב וכוחן כליות " אזה וגו' אתה ידעת התכלית אשר למענו אשב בשבתי התכלית אשר למעכו אקום בקומי כי כל עניניו יעשה הזדם בנחידה ' ולא ברצון כבעלי חיים ' וסבת זה הוא כי אתה בנת לרעו מן רעיון רוח שר'ל מחשבתי מנחוק המקו' דירתך מן השמים:

אל היכל קדשך וחודה וכו' יר על חסדך ועל המתך עמדי על חותו הדרך בעלמו שנהיית בחסדף לאברה׳ובאמחך ליעק׳והוא מש"ה תתן אמת ליעק׳חסד לאברה׳וכו׳כי הגדלת על כל שמך במה שייעדת נהבים הטובות לבני באומרך ונחמן ביתך וממלכחך וכו' שחחר שהמרת הדבר הזה הנה מעתה הרי הוח בעיכי כאילו הוח כבר נעשה זכו : ביום קרתתי ותעוני הוא העכין שחמר מר"עה לישראל עמדוואשמעה וגומר: ולהיות כי כל מה שכחב דע"ה בספר זה הוא ג"כ כנגד כל ישראל לכן אמר הנה אחרי כי ביום שאקראך תענני ידעתי נאמנה כי תרהיבני בנפשי עז יעןיחמרו בעמים ומי גוי גדול אשר לו אלי"ם קרובים אליו כה' אלהינו בכל קראכו אליו וכפי מה שביחרתי בפסוקה׳ הושיעה החלך יעננו בינם קראנו כאשר תראנו בחק מו יובן היעב אומר פה ביום קרחתי ותענני וגומר כי חין ספק כי ענין גדול הוח היותנו נענים בנ ביום שאנו קיראים חליו ומה גם המלך השר ימלוך עלינו שיוכל להושיענו על מה שנקר הנו ולא יאמי לכו מאין אישיעכי המן הגורן או מן היקב והייכו דסמיך לזה אומר יודוך ה' כל מלכי ארץ וכו' והוא ככון עד מאד כפי כוכתי זאת ואחר כי עבין זה שיהיו למלכים לא יהיה כי אם כאשר התלאכים האלה שמעו אחרי כיו ית' ויהיו אנשי מעסה טוב וכאומר רק אם ישמרובניך וגומר ואמר כי עוד דבר גדול יהיה למלכים

אשכח לירושלם חמשך לישאשכח ימיניהעושה פעולת המעלה וכן חדבק לשוני לחכיולא

ירושלם על רחש שמחתי כלומר חם לח החשבנה רחשונה במעלה על כל שמחותי כי בחמת חיולך

שמחה כשמחת היות החדם לדיק ישר וכחמן:

קלח לדוד אודך בכל לבי וגומר כחשר דאה דע"ה ברוח בקדש חת כל חלה הענינים

הטובה כך מברכין על הרעה והוח הומר אודך בכל לבי ואמר עוד נגד אלי"ם המורה על הדין

אומרך וזה שארו"ל כגד הלרות הבאות עליכנ אכו מומרין לך וכו' אודך וכו' ואומרך וכו' ואפתחוה

הכוכרים פחח ואמר אודך בכל לבי וגוחר ורצה ע"ד אוז"ל כשם שמברכין על

תהילת ה'

האלה והוא כי ישירו במה שיהיה להם דרכי ה' וכו' נענין זה יובן עם מה ששמעתי במש"ה הכן אתה אל מסתחר אלהיישראל מישיע שר"ל כי לה' ית' מליכו הענין בעצמו שיהיה לשורש ישי אשר עומד לכם עמים והוא כי אליו גוים ידרושו והיתה מכוחתו כבוד כלומר היותו במכוחה בתוך ביתו פס היותן בביתי ובלתי יוצא וכו' יהיה כבוד גדול אליו מה שאין כןהעכין לשהר המלכים שיאמר אנעליהם שהם. כנשים וכו' ולו"א אכן אתה אל מסתחר ועכ"ו אחה אלהי יכראל מושיע וו"א פה ושירו בדרכי ה' כי גדול כבוד ה' בענין זה כמו כן תהיה מנוחתם כבוד וז"ח כירם ה'ושפל ירחהור"ל הענין בעלמו הכהמד בהומר אכן התה הל מסתמר חלהי ישראל מושיע י או יר׳ ברומר ושפל ירהת לומ׳ כי מי שישפיל הת עלפו ירחה היעב כי רסה׳ וכו׳ - הנ יר׳ יודוך ה׳ כל מלכי הרן ישרהל הבהים ממכווים להם תקום כי ישירו בדרכי ה'כי גדול כבוד ה'כי ביום ההוא יהיה ה'אחד וסמו אחד והנה זה שאמרתי ביום קראחי ותענני בא לי מלד השגחתך בי לטובה בשתך אלי"ם שאמרתי עליו נגד

אלי"ם אומרך כי ממני נמשך אלי היותך משגיח בי לטובה בכל אלה ובכן ולך העלה אנהת שופת מביוכים ושפלים וצוה החרומם וחחעלה וו"א כי רם ה' ושפל יראה וגבוה מתרחקיידע ור"ל האלוה ית' הגבוה של כל גבוהים מתרחק יידע למישיהיה ראוי להכניעו . או יר' מישיהיה גבוה וגאה יכניעהו וכול: אם אלך בקרב ונומר יר׳ אם אלך בקרב לרה בגלנתי חחייני ומ׳ ובוה ידעתי כי ג"ב חושיעני ימינך אשר היא עחה בגיכול בגלות עם בני וה׳ יגמור בעדי ויאמר למעני ולמען דוד עבדי וכו' וה' חסדך לעולם א"כ מפשי ידיך אל חרף וחושיעני ואודך בכל לבי - אויד׳ ה' יגמור בעדי מעשה המלוח כי גם כי ח"ו לא אוכל להשלים איזו מלוה הנה הוה ית' מכחיב עלי שגמרתיו כי מחשבה טובה הק"בה מצרפה למעשה ומכ"ש חחלת המעשה בה שינחרכו וכו׳ כלוחר שיכחוב עלי שעשיתיו ובכן יהיה חסדו זה לעולם כלו׳ למלכים הבחים מזרעי וכו׳: ובכתיבת הה"ר שלמה הלטוכטוםי מצחתי כתוב על אף אויבי יר' על כרחם ועל אפסשל אויבי חשלח ידך וחושיעני ימינך וכל המזמור יחפרש על ישועתן של ישראל בימי אחשורוש והמן עכ"ד:

קלט למנצח לדוד וגומר הנה המזמור הקודם התחיל באו' אודך בכל לבי ועל כן אמר פה ה' חקרחני ותדע כי ה' חקר אותו וידע את לבבו היותו שלם עמו: אתה ידעת שבתי וגומר הכונה על מה שהים כוחר לקרום קרים שמע בעונתה אם בשבתו בביתו והוא רמז הל זמן הלילה שהז החדם יושב תמיד בביתו והוא בהומרו ובקומך ולהיות שומן פתי את שתעשל שתרית בוח משיכיר חיש את חברו הרגיל עמו קלח ברחוק ד' חמות לכן חמר בנת לרעי מרחוק שיר' לומר בנת חל הענין שחני מביט לרעי מרחוק לרחות חם הגיעה עונח הק"ם וכן

להקבילם עיל מלכותו עליהם תחילה והחר כך יגזור כב ל ומד ניםי נזירותיו: יידעי ייסר כמו الله دما هما هه ויודע בהם את אנשי סוכות : זובין מב ינמיר בעדי יסכים על ידי במין ימד בקשתי : מעשיידיך בכית הבחירה שכחמר בו כינכו ידיך:

כגד אלהים הזמרך

המר**תך**.

לְרֵוֹרוּאוֹרְךְ בִכֶּל־ א

השרים: כי הגדלח על כל שמך

וקנות וכוקם וחמרת הבשחת

טויך וחסדך והגדלת על כל

שמך המרהך שאתה מעביר לכנ.

על מדותיך וסילח לכו :

חרהיכני : הגדלתני : כי שמעור

כששמעו אמרי פיד לא תרלח לא

חכיף הידו על חמריפיך על

אנכי ולא יהיה לך כדי הוא

בנתה לרעימיחוקי בנתה

מרחוק למושכני חל רעוחד

קל"ח לרוד ז' כטעם בסיפרא

וסו' נמסר בסיפרא סימ ב"ו וסיי

קני אמרתך י"ב חם' בלישנא

וסימ' האומר לאכיו ולאמו לא

ראיתיו בלבי צפנתי בי רגדלת

ֻלְבֶּנְצֵחֵ לְדָוָד מִוְמָוֹר א ^{וחבחך} לרעי לחברני חליך :

שמך בעל גכורות

לָבֵי בּוֹלַא:

ואָן מוֹ קַרָמֶר אִיפּוּק:

3

רחם הנקבה: ובמניתן

פונים:

רקמתי כליור חברים

גלמי

ארחי • הזכיר הישיבה והקימה והזכיר ההליכה והיה ארחי והנה יהיה רבעי כמו בשבבי כי אלה הארבעה הנזכרים בקרית שמע ורבי משה הכהן אמר כי רבעי חרגו' רבלי ופי זרית מן זר זהב והוה מהכנין הכבד הדגיש והטעם כחילו שמח זר זהב מקום שלבי וסביב כל ארתי ומלת הסכנת פועל יוצא מגארת ההסכן הסכנהי והטע'

כמו הרגלת ומל' דרכי הם דרכי התולדת העין לרחות והחון אָרְתַי וְרַבְעֵי זַרַיִרתָ, וְכָל־־דְּרָכַיִ יֹ יֹיֹלֹ בְּרוֹן בַּוְזַלִיכוֹתִי בְאוֹרְחָא וּכְרַבעותִי לשמועי והחיך לפעום והלפון לְמִעֶםַק בָּאוֹרַיִּתָא אִיתִעָבְרָה חִילוֹנֵי לדבר והאף להריחוכל הגוף וְכָל אוֹרְחוֹתֵי אַסְבִּינָתָא: וְכַד לֵיתִי להמיש וכן מעשה כל הבר דבר ידוע לא יעפכו הבר החר וחכמי צַרְּתָנִיוַתָּשֶׁת עָלַיַבַפֶּבֶּה: פַּלְאָיה לֹיַלְיֵי מַמְלֵל בְּלִשְנִיהָא יַיַיַבְעָתָ מַחְיִּשְבַרת החולדת יבינו זה והנה זה כדרך מַאַחוֹרָאֵי וּמֵאַפֵּי אם יולר עין הלא יבים: כי קוד' שחהיה המלה שלימ'בלשוני אָנָרוֹ אַלֶּךְ פִרנּהֶדֶ וֹאָנָרוֹ מִפָּנִיךְ כִימֹנִים אַעִיקְהָאיִתיוְנָגִריח עַלִי מְחָתָאדִידָרְ: המה ידעת כולה ועוד לה בָבַּםְיָא לְמִימְרַע מִינִי אִיחְקְפַת לָא שלמתיה: הֿחור - צרתני וָאַצִיעָה שְׁאַוֹּל הַנְּרָ: אֶשְאבּנְפַנִי נּי נּ אֵיכוּללָה: אָן אִיוֵיל מִן בֶּרְבוֹעְפְּךְ מגורת ולרת עליה וחל חתמה בעבור שלא אמר לרת עלי כי הנהכמ הו אל תליר' ואל תחגר לִשְׁמֵיָא תַפָּן אַנִתוּאִימור לִשְׁיוֹל הָא בס ומלת וקדם לפנים והחור ואַמַר אַד־רושֶׁר יַשׁוֹפְנִיוֹלַיְלָת אָוֹר י׳ י תַּמָּוֹמֵיְמֶרָך: אָוֹקוֹף יְצִיצִיוֹ דְּקָרִיץ הפך תניעת החדם והנה הטעם בַערני: נִם־חשֶׁרְ לְאַיִחְשִׁיֹּרְ כֹּמֶּרָ בֹּ׳חִים׳ אַשְּרִיבְסוֹפִייִטָא: לְחוֹר תַּפִּן אַיְרָךְ כי לרתני אחור ולפנים ותשת וְלַנִינְלְהֹבֵּיוִם יִאָירַ בַּׁ֖֖חֲשִׁיְבָּהְבָּאוֹרֶה ֹ : ׳ יְלֵינֶי הַרְבַר יְתִיוֹתְהֶחֶרִינַנּייְטִינָּר : וַאֲמֵרִית עלי כפכ' ואין מצור ומצוק כזה : פליחה : שם התוחר והמתוחר בָּיֹאָתָח בָנְיַתְ בִּלְיֹּדְתִי הְסָבֵנִי בַבָּבֶשָׁן יְּהֹיְנִיִים בְּרָכִם חוֹשֶׁךְ בִּיְמְחַבַּרְבַר עָלַי וְלֵילְיָא הדעת וזהת הדעת המחשכת אָפִי: אוֹדְלְבָעַלְכִיְנוֹרָאֹוֹת נִפְּבֶּיְתִי לִּחִיבּם קַבִּיל אַמְטוּלְתִי: לְחוֹד חֲשוּבָא לָא היא: אנה: אין יכולת באדם ללכת אם לא יוליכהו רוח השם נָפַלָאִים מַעַיאֵיך וְנַפְּשׁׁי יַדַערמְאַד: נֹסִימֹשׁייַבְעוֹמַלָּאָ הַיְדְיוֹמָאַ בּיִבְּישׁייִבָּערמָאַד : נֹסִימֹשׁייִבְיּאַ בִּימְבָרְבְּ וְבִיּלָנָא הֵיְדְיוֹמָאַ על כן אנה אלך מרוחך והטעם מולא־נַכְחַרָ עָצְמִי מִמֶּהָ אֲשֻׁר־עַשֵּׁיתִי יַ יּ יַנְהִיר הֵיךְ חֲשׁוֹכָא הֵיךְנָהוֹרא שַׁוְיַין כמו מפניך: חם משבתי בלבי יי ל אַרוּם אַנְתְּ קָנִיתָ כּוּלְיָיתַי אִישִׁתַיִּירוּ אולי אוכל לעלות אל השמי' שם חתה ומלת חסק כמו תרגום לִי בַּכְרֵיםָא דָאִמִּי: אוֹדִינָךְ מִטוּל וכמוהו אם נשקה ביעקב כמו דְּרְחִילֵן פָּרִישִׁית פְּרִישָׁן עוֹכָרַיִךְ וְנַפְּשִׁי חַכְמָאלַחָרָא: לָא אָּחְכַּסָא גַּרְמִי מִינְּךְ דִּי עלתה אף על פי שהוא כחוב בשי"ן: ואליעה אם שמתי מלעי או ילועי שאול שהו' תחתיו' הארץ הפך שמים והנה אליעה פועל יולה: אטאי דע כי

דרכי ושכלי ורכלי סבבח מחיצה שאין לי לעשות דבר בלח חרתי ורבעי זרית ידישחך - זרית לשון זר זהב סביב כן חברו מנחם ורבוחינו דרשו על טיפת תשמיש שהוולד כוצר מן הברור שבה ופירושו זרית לשין זורה את התבואה לברור את הפסול' שכה: הסכנתה לפש: אחור וקדם לרתני פני ואחורי: כפכה הכפך

<u>הַסְבַּנְיתָּרה:</u>

בִי אֵין מֵלָּחבֹלְ שוֹנְיַ

ַרַעַרת מָפֶּגִי נִשְׂנְּכָה לֹא־אוּכֵל לָה:

שַתַר אִשׁבָנָרה בַּאַחַרָית יָכם:

בַפַּתָר רָבַּקְבִּתִי בָּתַחְתִּיוֹת אֶבֶיץ:

אֶבֶרֶת: אִם־אֶפַּק אֲבֵים שָׁם אָתָּה

נס שַׁם יַּדְרָ תַנְתְנִי וְתִאַתַוֹנִי יָמִינֶרְ :

אַחור וקדם

ורדוייך דישטר"ויא כלע"ו: פליאה דעת וגו' . מכום' ונעלם מתכי מקום לברוח מפניך מל' ואליעה מלע ומשכב: כנפי שחר : חם חשה לי כנפים ה הַוְיִתְוֹתְנַתְעַתְּכֶּלָה: כשחר הזה המבהיק לפי שעה מסוף העולם לסופו כן אמהר לעוף עד חשר חשכון בחחרית ים: ואומר אך חשך ישופני אם אמרתי אהיה נסתר במחשך והחשך יחשיך עלי ולא תראיני ישופני לשון נשף : ולילה אור בעדני והלילה יהי מאפיל לנגדי אורזה לשון אופל היא כמו יפיץ עכן אורו וכן כל ככבי אור ויחר את הלילה: גם שם: אין לי מכום כי כל חשך לא יחשיך ממך: כחשיכה כאורה שניהם שוין לך: כליותי החושבים כל מחשבותי תסוכני תסוככני עושתי בסתרי בתשמים: בתחתית, ארן במדור התחתון שבמעי

גולמי

מסרה קל"ם ארחי ב'וסימ'ארחי ורבעי זרית י ארחי גדרולא אעבור כפכה ל' כתיב כן והוא חד מן

מלין המשמשי כה ודיינא בטון. תיבותא וסימ' נמסר בסרר וארא: אנה ב'במע' מלרע וסימ' אנה אנחנו עולים: אנה אלך מרוחיך: ישופני ב' וסי' ואמר אך חשך ישופני. אשר בשערה ישופני: ולילה ו' בעמוד אש להאיר ולילה ולא דומיה לי: ולילה ללילה יחוה דעת: ולילה אור בעדני: ולילה כיום יאיר ולילה ראים להרוד: ולילה כאים להרגך: נקראה פאת מערב ים בעבור היות הים הגדול במערב ארץ ישראל רק באחרית הים השעם ים ממש כי כבר הזכיר השמים והארץ שהמולק הוא השאול ועתה יזכיר הים וטעם כנפי שחר אילו היו לו כנפים עפות במהרה שירימם וישאם ים יחלין ביותו הכל כי היה פרוש מקלה מזרח עד סוף מערב האור הנראה בעבים לפני זרוח השמש גם זה טעם נכבד: נס שם י לא הייתי יכול ללכח אל החרית ני ברבע שבות שבו היו לבי וחלת בל יחיכו והלחוני יחיכך והנה הייתי כבורת מידך אל ידך: והומר במו המרתי הני עם לבי ומלת ישופני מגורת נשף והם הם שנים שרשים דם מם כנו נכנות או מחלים וכמוהו אחרים והנה ישופני כמו יסתירני והטעם אולי החשך יסתירני שלא תרחה מה אני עושה או מחשב ומלת ישופני מישכח הירח כמו והנביאי מודד הנכיא והנה ולילה ישוב אור בעדני וזה אור במשמעו ורבי משה אמר כל הלילה יהי אור בעדני והנכון בעיני מה שהזכרתי והער: גם פעול יחשיך הסר לח יחשיך לבר מתך ומלת כחשכה כחורה דרך קכרה כעבד כחדוניו כעמי כעמך והטעם עמי כעמי ועמך כעמי חין הפר שביניהם : כי : עתה יביאו ראיה לדבריו יטע' כל ותי הם בני מון הנסתרות והם הקרבים כי הם בכרם הפנימית וים אומרים כי הכליות נבראו תחלה כי הם כמו שני סדני הגלגל וים אומרים בעבור שים להם כח בתאות התשגל על כן נקרחו כליום מגזרת נכספה וגם כלתה נפשי . תסכני אע"פ שהוא בסמ"ך הוה כמו ובעלמית וגידים חסוכנני והנה העעם כי ההה קניתני וסיככחני בבטן שתשה שהים לפתרת ואין חור שם: חודך כורחות חחר לעלילות כמו וידבר חתם קשות ושע' ונפשי יודע'מחד על דעת רבי יהודה הלוי מ"כ נפלחים ממכי מעשיך חף על פי שנפשי יודעת מחד ולפי דעתי כי הוח קשור וכן הוח ונפשי יודעת מחד והיח עדה כי נפלחים הם מעשיך ורבי משה חמר כי מחד דבק עם נפלחים מעשיך כמו חל מעובני עד מאד גם הוח כבון: לא . עלמי . הכח של תולדת שלא נראה ולא ילא במעשה בכח הזוקן בנער הקטן והדבור בנילד ואם היא נכחד ממראה העין גם ממראה עיכי כלב לא ככחד ממך מג זרת לא ככחד מאדני עושיתי מגזרת מעשה לא מגזרת ועסותם רשעים ושם עשו דדי בתוליהן וטעם רקתחי היא הצורה שיוצאה למעשה

אָתְעֲבִירִית בָּטוּמְרָא אִצְטַיִירִית בִּכְרֵיסָא דְאִפָּא:

אמר רבי משה כי דבר דוד כנגד האב הראשון שנברא מן האדמה על כן אמר רקמתי בתחתיות ארן ולפי דעתי כי על עלמו ידבר ודינוה סתרי הרחם כמו סתרי תחתיות ארץ והנה בחיות כתוב והנה אופן שפל כנגד אופנים למעלה ממנו:

תהילת ה תורת חסר

ארחי שאניהולך בו אשר איננו אורח הרשעים ורבעי והוא מליאות הד' אמות אשר יש לי בכל מהוד שאני הולך שבו אני נוהר לבלתי הקרב עם חטרים וכו' זרית ועטרת אותם לפי שהיו טובים וכל דרכי הסכנת ושמת אותם באולרות ובמסכנות ולהיות אמת כי כשיקום האדם בבקר הוא הולך תמיד לבית הכנסת להתפלל זכו' לכן חלל חומרווקומי סמך חומר ארחי ורבעי וכל דרכיוכו' : בי חין מלה וגומר יר' וכשאני הולך להתפלל קודם שהוכיח המלה בלשוני כבר ידעת כולה אם למה שבחותו החופן בעלמו התפללתי תמול ושלשים וחם למה שחתה ה' יודע כל מחשבותי וכו': אחור וקדם לרתני הכונה על היצ"הר ועל היצ"הט ותשת עלי כפכה היא התירה שהיא מכרחת אל האדם להיותו טוב: פליאה דעת ממכייר׳ גם כי הכחוב אמר לא נפלאת היא ממך וגומר ולא בשמים היא וגומר עכ"ו מלד קולר השנתי פליהה דעת והוח אומר ממני וכבבבה כחילו היא בשמים ולא חוכל לה: גם שם יוך חנחני וחחחזני ימינך היה החורה שנותנת בימין השר עליה אתר מלח כפכה כאמור: או יר'באומר יד וימין לרמוז א העונשין והייעודים וכו': ואימר אך חשך וגומר יר' ואומר אך חשך ישיפני אם ארשע ואור לילה לבד הוא אור לי אם ארשע במעשי גם משך וגו' יר' גם ידעתי כי החשך לא יחשיך ממך בכונת מכוין רק מאליו יבא: כי אתה קנית וגומר והוא טעם אל מה שהמר ה' חקרתני וגומר . לו ישוור אל אומר גם חשך לא יחשיך מתך ויר'כי אתה קנית כליותי תסוכני בבען אתי במקים חפך ולא אור: אודך על כי כוראות וגו' יר' אודך על כי כוראות נפלאתי במה שכשתלמתי ולקחתי לעצמי צד היצ"הט כפלאים מעשיך ונפשי יודעת מהם מחד כי הנה היא עסקה בהם ולמדה מהם ככל הלריך שכפשי יודעת מאד מכפלאותיך גם הוא פלא: לא ככחד עלמי יר' לא השלכתי את מציאותי מהיותו עוסק בדבריך ולה כתרחקתי ממך ומעבודתך השר עושתי ר"ל נעשתי ונשתלמתי בהיותי בסתר המדרגה פה למטה בארץ והוא אומר רוקמתי בתחתיות ארץ ר"ל גם עם היותי פה בארץ נשתלמתי כמו הדברים המרוקמים:

אבן יחייא

ארחי וגו' וכן זרית מלשון זר זהב שר"ל הקפ'בהילופי ובשכבי - ויהיה רבעי מן תרגו'ותרבץ ורבעת נידיעתך מקפת התכלית אשר למעכו אלך או אשכב . באופן שכל דרכי שהם הד'הכו והתכלית אשר למענו אפעל כל מחד מהם י הם יודעים אצלך כמנהג ורגילות מן ההסכן הסכנתי כי אין וגו' הנה הכתב יורה על הדיבור ' והדיבור על הנחשב במחשבה ור"ל אין המילה והדיבור עדיין בלשוני כי הן ה' ידעת כלה - ווה לדעתך מחשבות לבי אשר הדיבוד יורה עליהן - אחור וגו' נאם יהיה הימוכי למערב או למורח אתה במצור עלי המקיף והו' ע"ד אומרו ארחי ורבעי זרית ואם יהיה הלוכי למעלה או למעה . יהיה כאלו שיות עלי כפך ואני מוקף ממכה. כי מלא כל הארץ כבודו ולפכיו כחשיכה כאורה י פליאה וגו ולא כאשר אתה יודע כל פרטי עכיכי ככה אדע גם אנכי קצת מעכיני ' כי פליאה ומכוסה הידיעה כואת ממני ' ואל תחשוב כי יש דרך להשיגה באמלעות החקירה וידיעת החכמות כי היא נשגבה שלא אוכל לה להשיגה בשום אוכן . אכא וגו' מור לחומרו אחור וקדם נרתכי ובות' באופן שאין לי בית מכום ממך אם הייתי עובר על רצוכך כי אנא אלך מרוחך. שרוחך ורצוכך לא יוכל לשלוט בי שם י ואנא מפניך אברחי אם אשק שחי שם אתה - ואם אניעה שאול הכך יואם אומר לישא ככפי לעוף בהם למזרח מקום בוא השחר בזריחת השחש או אשכנה באחרית ים שהוא קצה החערב י נם שם ידך השחאלית מנחכי בחכות ויסורין אם אעבור על רלוכך . וגם שם תאחוכי יד יחיכך להטיב עחדי כי אלך בדרכיך : ואומר וגו'ואם באולי אומר אך ובודאי החשך ישופני ויחשיך בעדי כי יהיה למסך מבדיל החשך כי ההורג במסתרים נקי לא יראהו אל אף כשיהיה ביום אם יהיה במקום חשוך וישופני הוא מענין כשף יולילה והחשיכה מהאור בלילה יסך בעדכי כי לא יראה מעשה האלוה בלילה בסונו' גם זה לא יועילני כי חשך היום לא יחשיך ממך . ולילה כיום יאיר . כי הכל לפניו שוה בחשיכה כאורה : כי אתה וגו' וסכת ידיעתך כל עניני בפרטות וכל מחשבותי היא להיות כי אתה קכית ועשית כליותי שהם תחלת התחשבה כי הכליות יועלות בבנטן אמי החשוך בעלמות וגידים

תשוככני - אודך וגו' ואודך תמיד על כי כפלאתי בבריאת בדברים כוראים וכפלאו' - וכפלאים מעשיך ביצירתי - וכפשי המשכלת יודעת מאד בחכמת הכתוח תכוכת האיברים ומוגיהם מה שאין כן לשאר הבעלי חיים שאף בי גם בהם כפלאים מעשי ה' לא ידעו ולא יביכו דבר ממהות' והות' ובחשיב' מהארציות יתהלכו ואל עפר ישובו . לא וגו' לא ככחד עלמותיו ואופן התהיותו ממך אשר עושיתי בסתר לחו להקפחת הזרע וכאוחרו וכגבינה תקפיאני ולהיות הקפחת הגבינה נעשית בעיסוי בידים כדי להפריד חמנה הקום לכן אחר לשון עושתי - רוקחתי בתחתיות ארן נהוא רמו לשפל התחתוב' מבטן האשה . ולהיות הסתבהו הגידים והשריינים והעצבים עם החלב והנשר והעצמות על אופנים שותי ועל מהלכים מסתבכים לכן קרא היצירה בלשון לקום גלמי ובו' ד'ל הגולם בלי צירה והוא אחרי השלמתו בשרם בוא הרוח חיים בו אשר לדע' קצת הוכר כל ארבעי' יום והנקבה כפלים שמונים יום טומד בלתי הרוח להיותו בלתי נשלם יצירתו פל ספרך כלם האברים יכתבו ולכן אתה יוצרם כולם בימים האלה אשר יוצרו - ולא לאלוק יתברך אחד בהם שהוא הנפש: כי כל השאר הם מאביו ואמו ומורעם רק הנפש החצובה מנפא הכבוד כנ 50 (*,*) 3

מכחות הטבשית שסדרת רחו בגולם שחין לו לב רק בוף לבדו וטעם על ספרך כולם על חיבריו כחילו לורתו כחובי

וכנולם הכו' וולח חחד בהם :

בנה ידיעת

שוקקה : מס שנעו רחשיהם

מיע ספורנו זיל בלתי שלם: רחו שינין גלמי . הוא הגוף הראשון שהיה כמו טפה קטנ' והוא מגזרת ויגלום וכמוהו וחילופיהן

בלמי ראו עיניך · מאז בראת את העולם ראו עיניך את כל גולמי הדורות הבאים בולמי זהרתי ותבנית לורתי בטרם הולדי ובטרם בואי לטולם ראו טיניך: וטל ספרך כלם יכתבו יוכל יצורי עולם כמוני כמוהם גם כלם בטרם הבראם יחדיו גלזים לפניך: ימים יוצרו ולא אחד בהם : כל מעשה האד' ותבלית הימים גלוים לפכיך כאילו יוצרו כבר אף על פי שלח

היה חחד מכלם ולח היה עדיין כאחד בעולם וחלו הם פלתי מפעלות חלהים ומשפט גבורתו שעתידות גלויים לפניו טרם הבאנה וכן הוא אומר בפרם הנוך נכטן ונו׳ ועל ספרך כלם יכתבו ספר תולדות חדם שתרהים להדם הרחשון כלם רבים היו עת ידין להברחות ולח היה עדיין החד מהם נברא בהן ש'תל בכד לפי המסירת שכתוב ולא זהו פירושו ולפי המקרח שהיח נקרת ולו כך פירושו ימים יולרו הרחהו ימים העתידים להבראו' ולחלקנ בירר מחד מת יום השב׳ ד"מ זה יום הכפורים לסליחה: ולי מה יקרו רעיך · כנסת ישראל "אומר' מה נכבדו בעיני ה**לדיקי** שבכל דור ודור ומה עלמו

רולוא

רחשיהם חשבון ספורותיה' לשין כי תשא את ראש בני ישראל: אספרם מחולי אם באתי לספור את טיב מעשיהם הטובים מחול ירבון: הקיצותי ועודי עמך: הנני באתי עתה לקץ הדורות אשר קלבת מאו עד היום ועוד דור זה עמך וביראחך ולא נטיתי מאחריך: ונו׳ . הלואי וחקטל את עשו הרשע: ימר ך למומה י מוכירים שחך על כל מחשבו׳ רעת׳ ומכנים פלהוחך לע"ו: נשוח : כמו נשחו לשוח עריך נשחו לשוח חויביך חת שמך עריך הויכיך:

חקרני

בּרִשְׁמִי חַמְיוֹ עִייְנָךְ וְעַל מַפֶּר דָּכְרָנְךְ יִי יִ נְּלָמֶי יִרָּאַוּ עִינִיךּ וְעַל־כְּפְּרָךְ כְּלָ בוּלְהוֹן יוֹמֵי מִבֹּהְבוֹ בִיוֹמָא דְאָתְבָּרִי דִּי יַבְּ יִבְּׁי יָמִים יָצְרָוּ וְלָאאֶׁתָרבָּהֵם: עלמא מן שירוייא איתבריין בולרון יי יי וְלִי מַרֹּיֹיִנְקְרוֹ הַעֵּיךְ אֵל מָרֹּיֹן עִצְמִּוּ בִּירְיִתָאוְלֵית כַּחַרחַר בִּינֵיהוּן: וְלִייֹּ בִּיּנִי בְּאשֵיֹהְם: אָסְפָּרֶם מֶחוֹל יִרְבוּוֹן בְּמָה יַקִירִין רַחֲטִייְרְצַרִיכַיָא אֱלָהָא י יי יי הְּקִיצִהי וְעוֹרִי עַפֶּרְ: אַלְוֹהַ יַרְשָׁעוָאַנְאֵי בָּמִים חַורוּ כֵנֵי : הַרוֹן יַתִּיר מִן חָלָאוִסְנְאוּן אִיתְעָרִירת לפיני ל אֱשֶׁר וִמְיֹסְיוֹבְּ לְמִוֹמֶתְ נָשְׁוֹצֹא לַשְׁבְּוֹבִי כְּמִוֹ נְכִמְבוֹ יִמִיסׁ יוֹבֹרנּ בַעַלְכָא רְאָתִיוְעַר בְרוּן אַנָא גַבְּךְ: ייניים ייניים יינים בְּעָלְכָא רְאָתִיוְעַר בְרוּן אַנָא גַבְּךְ: אין תַקְטוּל אֱלָהָא לְרַשִּיעָא וְגַבְרִין י י וֹבְתְקוֹבְּטִיךְ אֶחְקוֹטְט:

אִיהְחַיִילוּ רַבָּנִיהוֹן אִימֵנִינוּן בְעַלְטָא רְחַיִיִּבִין הִין הַקְשוֹל יְזוֹרוּן מִינִי: שָׂנָאָרַת שְׁנֵארָתִים לְאוֹיְבִים תָיַוּ לִי: ייםון בשְטָרְעַל נִיכְלָא מִשְׁתַּבְּעִיןעַל מַגְן בַּעֵלִיךְבָבָך: הַלָּאמִםנִאָּךְיִיְאֲנָא סָנִי וְבַר ַקְיִימִין לְקוּבַלָּךְ אֲנָאמְנָנִג: ער

יכתבו ד' וסימ' נמסר כירמיה סימן י"ו ויחוקאל סימן י"נ ובסיפרא סימן ס"ט: עריך כ'בליש' דבב ווסימ' נמסר בשמואל א' סימן כ"ח ובמיכה סימן ה': תכלית ה' וסימ' תכלית שנאה שנאתים : וכל תכלית הוא הוקר : אם ער תכלית שדי תמצא : עד תכלית אור עם חשך : ועד תכלית בית אלישיב :

שִׁיצִיאות סְנֵיתָא דִּי סְנֵיתִינוּן רְבַעֲלֵי דְבָבִין תַּוְיֵין לִי:

אחר אני בלדק אחזה פניך במראות אלהים בלילה על כן אשבעה בהקיץ משבים כשוב לכיים לחת מת מונת מרחות חלהים ומרחות חלהים על שנים דרכים ויהיה רעיך כחשר חני נלכן: מם מקטול חלוק רששוחנשי לפים יסנותאים חושב בלכי לדעת רעיך והנה הוח כתרחה חלהים והגוף שוכב בהדבק נשתת החדם בכשתה העליוכה אז תראה תחיכות כפלאות על כן הקילותי ועודי עמך כי אין זה כדרך כל החלומות: אם חשובת הם הלח משכחיך אם חתה הרגת הרשע וחנשי בם לפשעישה אזר יונירו - דמים שהם חייבים מיתה שאני חומר להם תמיד סורו ממני : אשר י השם הוא האמו' חז יחמרו בך כפי חזמחם ומלח נשוח פועל עבר והח"לף ניסף כמו ההלכוח אחו כי

ישיתיני ונח ידפו שיעי הוח כמו ונשו חת כלמתם ומלת עריך כמו חויביך ותחסר מלת חוחך או שמך ורבי משה חמר כי נשוח פעול ועריך כמו בי מחלת עריך כמו חויביד ותחסר מלת חוחך או שמך ורבי משה חמר כי נשוח פעול ועריך כמו כחולי עריך כמו חויבי י' אם כן יהיה לשום שרין . חויביך נשחו כשות פועל עבר : הלת י חשנתם בכל מחדי ובתקוממיך תתר והתקומע כמו הקיע בדור והטעם כפול : תכלית שנתתים י יהיו שנותים לי י וטעם לחויבי׳ כחילו עשו לי רעה:

אבן יהייא

שלשה שותפים יש בו באדם אביו ואמו והקדוש ברוך הוא י ולי וגומר הנה כל עניני ואופן יצידשד הם כגלים לפכי האל אבל לי כמה נמנעו ידיעות מחשבות ך כי יהיה ענין יקרו מן הוקר רגלך וזה מצד מעלת איכותם " וכן מצד מעלת כחותם" כי כמה וכמה נתרבו ועצמו רחשיהם ומנינם. ויהים טנין ראשיהם מן כי תשא את ראש . אספרם וגו' ואם היה לי ידיעה לשפים אף כי לא הייתי מבין אותם מחול ירבין בחוכן שחם תחיד חפחוד ער ובהקיץ ולא אכום ולא אישן בעת המכנה הקבועה. פודי עמדתמיד לספו' רעיך ומחשבותיך המ' ווה כי להיותך בב"ת כן מחשבותיך כב ת מה שלחד" שהו'בעל תכלר' כמכע לספרם וכ"ש להביכם " אם תקטול וגו' אחרי ספרו אמוכחו בהשגחת ה' בכל פרטי האדם . ספר דעת המכחיםים השנחתו . בעלותם איתו על דום המעלה בדמותם אותו למלך בשר ודם שלא השבית באשפו'העיר ולא ידעם וככה האל ית' אשר הוא. האלוה על עולם החלאכים והגלגלים שהם כבראים כלחיים י לא ישפיל לראות בארץ אשמת כבר איו להיותם משתנים והווים וכפסדים פן תשתכ' ידיעתו בהשתכותם ' וה' הוא שלם על כל השלחיות וכחכע התיחם אליו שום חסרון וכ"ש חסרון ההשתמת אשר הוא מינות ונגד האחת כי רם ה' ושפל יראה ואם הוא דם ונשא את דכא ושפל דות ישכון ... ולמוחשות מכפלאות יציאת מצרים וזולתם אשר הם מן המקובלות המפורס מות אין צריך ראיה . ולא דרכיו דרכיכו אשר מדרכיכו ועשה הקשים וכוליד תולדות מעשתוכות כוזבות בחקו ית להיות הדברים והענינים כאחרים עליו ועליכו בשתוף השם וכאשר לא יאומתו תולדו' היוצאות מההקשים הכעשים מהאדם המצוייר בכותל - על האדם חי מדבר להיות" שם אדם כשוא עליהם בשיתוף ולא בהסכמה ככה לא יאומתו על האלוה ית' התולדות הכולדות מהחקשים הנעשים מהקדמות אנושיות מענינים אנושיים ומקריהם - וזהו אומרו אכא שבודאי אתה האלוה המשגיח תקטול הרשע החוטא במחשבה ויהיה אם תקש ל מערין אם כסף תלוה ואכשי דמים השופכים דם כקי בחשבם כי עוב ה' את הארך ולא כצלמו צלמכו תסירם ממכי " אשר ונו' חה יהיה לעוכש חטאתם אשר יומרוך עריך וסוכאיך אלו ויעליך מן ה' האמירך היום • למוחה ליחם אליך פחיתו' ודבר מזועב . מן כי זמה עשו . ואתה כשוא ומעולה מאד לפי דעת' . אשר תהיה ההתנשאו הואת לשוא ולחשרון כי הצייר היקר בחבמת אומבותו תתראה חבמתו ובינתו בצירו צירת אדם בגרעיני הגדגדניות . תה לקוטן הגרעין ולהיותו קל השביר' . וכן האלוה ית יראה חכמתו בארץ בנבראים הנפסדים וביתום יראה מחכמתו יותר מאשר יראה בדריאת השמשי הלא וגו הלא ה' משכאיך אלה תמיד אשנא ובמתקומייך אלה תמיד אתקישש ואריב טעמע שלוכו של מחשבתם הרעה י ותכלית שכחה שלחים י ולחויבים היו לי כי לא מחשבותי מחשבותיהם ואתה היודע כי חקרכי אל ודע לבבי בדעו' האלו ובחכני ודע שרעפי מערין פעיפי והם המחשבותי וראה אם דרך עולב ומרי בי מן המה מרו ועלבו וגומר - ונחני

בדרך עולם שהיא המות . אבל ידעתי כי תוצאני קיים באמוכת השבחתך ולכן תחלימבי בעול'הוה

ותחייני בעולם הבא:

תהילת ה' תורת חסר גלמי - ראו וגומר יר׳ גלמי ראו עיניך כשבאתי הנה ועל - ספרך כלם יכתבו אם גלמי ואם עלמי

לרחות ולעיין מה הייתי כשבחתי הנה ומה חני היום הזה חחרי שנשתלחתי כי חפי'היתים שעברו עלי יוצרו ונשתלמו כלם ולא שיהיה ת"ו שאחד מהם לגד נשהל' והוא יום הכפורים רה שכל הימים נשתלמו עלי וז"ח ולח חחד בהם וחם הוח בוח"ו יר' ולו ית' בפרטות דבר חחד בהם ר"ל בעלמי וכגלמי כלומר החחד מהם בה אלי מחתו ית' והכונה על הנפש שהיה ממעל: ולי מה יקרו רעיך אל והם הלדיקים והחסידים ואכשי מעשה שכקרהו אחים ורעים וכו'שאני מחשיב אותם הרבה מחד ומה עלמו רחשיהם הצלי שחני משחדל הרבה מחד על שלח ימוח ח' מהם י הספרם מחול ירבון יר׳ החה המרת ושמתי את זרעך כחול הים והלדיקים שבהם הסיותר מהחול ובכל זה אני כישן ואם הוכל לות'שהקיצותי ועוד אהיה עמך מכל מה שהייתי עד עתה הנה הוא אם תקטול אלוה רשע ואנשי דמים סורו מני כי אינני משתהף עמה 'וכמו שכבר הקדמחי באומרי ארחי ורבעי זרית רק שהם באים עליוע"כ הצילני מהם ומהמהם: אשר יומרוך וגו'ידוע בזה פשט הקדמוני' הלא משנאיך ה'אשנא יר' שנאה לבד דומה בדומה למה שהם משנאיך הך במתקוממיך בפעל גם אני אתקוטט עמה צפעלי או יר'אם תהרוג לרשע אוכל לשנוא למשכאיך שיראו הם בעיניהם איך אני שונה אותם ולה שהחניכם מפני השלום וכן במתקוממיך התקוטט ולה הירה: חבלית שנהה וגומר יר' תכלים שנאה שנאתים כאילו היו אויבים לי עם היוח שאיכם אויבים לי רק לך ית'שמך" או יר'כ"כגדלה השכלה עד שתרוב השללה אני מחשיבם כאילו הם חויבים כי האיבה הית יותר מהשכחה וכאו' המר אויב ארדיף וגומר יו וראה אם דרך וגומר יר' וראה הם העצפות אשר לי ממעשיהם הוא ביר"ל בעבורי רק הכל הוא בעבורך כי אינכי מחפעל רק למה שהם משנאיך ומתקוממים בימינך ונחני בדרך עולסיר' ועכ"ז שהחשבתי את עלמי בעיכיך ה' איכני רולה להיותי בעיניך לרם ונשא רק ככל האדם: ובכתיבת הה"ר שלמה הלעוכעיםי מצאתי כתיב כשוא לשוא עריך הוא כאדם האומר מי יתן לי והייתי בירושלם או באהת ערי ישרא ודומה לוה ואין תוכם כברם ע"כ ' וזה לי ימים רבים כתבתי ענין א' במזמור זה ואני חושב שיותר מחצי כולו הוא מאבא מארי ע"ה בדברי מהר"י טאיטצק ז"ל ואכתבכו כה ה' חקרתכי וגומר אתה ידעת וגו' יר' אני נושא וכותן בדרוש זה לראות אם הצדיק בהשגתו הוא מושל על המלאכים או אם הענין הוא להפך וגם מה היתה סבת בואי הנה בע"הן ואלילותי מן העליוני עם היות שאז הייתי משיג השגה עליונה וראשוכה ידעתי כאמכה כי אתה ידעת שבתי וקימי יר' ב' מיני לדיקים נמלהים במליאות אם אותם שמעולם לה חטהו וכנגדם המר שבתי ר"ל היותי כל ימי בשבת תחכמוני בשובה ונחת על התורה ועל העבודה ויש כת החרת והם בעלי תשובה וז"ה וקומי ד"ל קומי מחוך השכת נפילתי בחוך כור העוכות ונ"כ בכת לרעי מרחוק והוא המלאך ולמה הביאוחני פה להיותי לפעמי נפסד לגמרי והולך בשרירו׳ לבי ח"כ חחה היית הסבה חרחי ורבעי זרית וארחי ר"ל דרכי אם לטוב והם לרע אשר אני הולך בו בע"הו כאוז"ל הע"הוהוא דרך וכו׳ אתה זריתו ועשיתו כי הביאותני פה ולמה כל דרכי הסכנת בגנויך אם ארשע ואם אטיב וכו' אחר שהכל עשיתו אתה ית' שמך אם לא הייתי אומר זה הדבר אליך היה לך לראותו וז"א כי אין מלה בלשיני הזה" ידעת כולה ואתה **סת**חני לאחור ולהדם ועכ"ז והשת עלי כסכה ר"ל עונשך אם ארשע ועלי דוקא ולא על מ"ה יוח**ר עוב** היה לי להיותי שם מהיותי פהי פליאה דבת ממני אתה בח להשיב כמחמיה על מה ששאל בתחלה ירמד הנה נפלאהי הפלא ופלא על מה שטענה זו ח"ו טומדת לעומתי ונשגבה ממני כ"כ

לי להסקכל בחסדו הגדול שעשה עייי לשלחני פה ולעולם לה נפרדתי ממני יח'וו"א אם אםק שמים וגומר ר"ל בין שאלך ואשב בישוב או במקום בלתי ישוב ידך וימינך וזרועך היא לי מצר התורה בי אם באתי לראות הייתי רויה תלונותי הקודמות כי את כולן ישא רוח כי אדרבה מן הראוי הוא סאוחות אותי בדרך סגולה ואם אומר שים לי לההרעם על שמצד היותי בעל יצ"הר על כל פנים אפסיד את עצמי לו"א ואומר אך חשך ישופני כלו' מעט הכמות והחיכות הוא החשך שיכשני ואדרב׳ לילה אור בעדני וז"ח גם חשך וכו' א"כ כחשכה כאורה א"כ אין להתרעם על מדותיך שעשית וכו' כי כל זה היה דבר גדול וכורא ואתה ית' עשית כן להראות כחך וגבורתך עם מה שאתה עושה עמדי ראשונה ביו מע"פ שמעשיך אשר בראת שמים וארן יכל העולם כלו הם נפלאים בפרע ככבי השמים וכסיליהם שמלד תנועת הגלגלים יחפרסם מליאותיך ית' יותר ויותר עכ"ז ונפשי יודעת מהד יר' נפשי משגת השנה גדילה עולה על כלם כי אע"פ ששילחתי הכה עכ"ז עלמותי ואיכותי לא נכחד ונאצל ממך ואשר שושתי בשתר שבאו עלי כמה מיני לרוח לרורות היו לטובתי לשארוקם ר"ל לשאהיה כדברי המרוקמי שהם יפים מחד ה"כ בעלה טענתם ימה גם שרחני לי שחומר שהרומם וחנשא לפי שגלמי אין צ"ל עלמותי רק הפילו הדברים הגשמיים הנחשלים לגולם שחין בו צירה רחו עיניך ועל ספרך כלם יכחבו לח בחוני , במוני להיות ולא חומריית וגם אם הם באים בעענה זו שהם רבים מלד מה שאם אספרם מחול ירבון הנה אם הקילותי ועודי עמך ר"ל כפאחה דן אותי ומספר כל מעשי ובחוכם עניניהם אבן עצמותם שהיא ציריית ולא חומריית וגם אם הם באים בעענה זו שהם רבים מלד מה שאם אספרם מחול ירבון הנה אם הקילותי ועודי עמך ר"ל כפאחה דן אותי ומספר כל מעשי ובחוכם עניניהם אהו עבנותום של במדר במוחות מעשי כמו שאמרתי כי לי צריך ספר א' י או יר'והטודיות שיש לי הנפש היא עמך ווה יובן עם מש"ב אזמרה לאלבי בעודי וכו' ע"כ ' ואחר שכחבהי זה מלאתי אם הקיצות אכי רואה שאני עמך לסבת רוב מעשי כמו שאמרתי כי לי צריך ספר א' י או יר'והטודיות שיש לי הנפש היא עמך ווה יובן עם מש"ב אזמרה לאלבי בעודי וכו' ע"כ ' ואחר שכחבהי זה מלאתי אם הקיבונו יוכר זיהים שיני עתן בשבעו זב משבעו על בי בי בי בשו שני מויך והשני זיב שבי בי בי בי בי בי בי בי בי בי אהבה מחרי ז"ל שכתב ורז"ל כיונו לזה בהומרם ד"ה אלכי ה' אלפיך הה"ר פנים בפנים דבר ה' עמכם ה'ר הבדימי דמן חיפה כ"ב אלף ריבוא ירדו עם הקב"ה לשיני שנא'רכב אלי"ם רבוחים אלפי שנאן צהבח מיוו - בשכיוב זו ו כב וכו כוה בחוקים היו ת"ל שנהן שהנן והשקט ה' בשהין בתוב ביו"ר אלה בהלף דלת הדונו של כל העולם בהם ד"ה ה' בש ה"ר לוי עבלה של שם המפורש כתוב על לבש ד"ה ה' בש ה"ר לוי עבלה של שם המפורש כתוב על לבש ד"ה ב"ה ב"ה ה' בש ה"ר לוי עבלה של שם המפורש כתוב על לבש ד"ה ביו"ר היוד הור היוד ביו "ל ה׳ בם רבנין חמו ין שמושל יולי טיהים משו בעם בני דברים רדונים על החדם ווהושחמר חדונו של עולם ורמז לשלשתם הפסוק בעלמו אחר בפי׳ רכב חלי"ם וגומר זוהו ענין הרבוי ועצמותם רמז במי לה הב׳ היה רחוי שהמלכים יהין חדונים על החדם ווהושחמר חדונו של מלכ הב׳ היה רחוי שהמלכים יהין חדונים על החדם ווהושחמר חדונו של מלכ הב׳ והיה רחוי שהמלכים יהין חדונים על החדם ווהושחמר חדונו של מולם ורמז לשלשתם הפסוק בעלמו אחר בפי׳ רכב חלי"ם וגומר זוהו ענין הרבוי ועצמותם רמז

פגולם והשחדלו נמנותך על ספר והיא יולחה בלה תוספת וכלא חברעת: ימים יולרו׳ כמו בערם הרים להשלימי יושל שבין שהוח על ספר והיא יולחה בלה תוספת וכלא חברעת: בשרר הטביני כלם יכתכו - יולדו מגזרת יציר' ועע' ולח חחד בהם בדרך ח"לף כי על ספרך כל חיברי ומתכונת' יכתכו ויהיו נודעים חותם נכתבו בחותם הימים שיולרו שבים של יחובי עי שלוני: ימים יונרו: וכפו כן יכתבו ולא היה אחד מהם כיכר וכבדל סיעים שיונרן כהם הענם כי בכח התולדת להיות לורת העין והאוון והלב בטפה כולל הנלגל חוור כלתי הרחשונה וחם חין שם חבר פשנחה נפרסים כי חמנם נכדל : ולי דעיך ולח שפרסי מתחלפים זה פוס : מחשבותיך כנגד בנת לרעי בכתות ונחיכות וניתי והטעם כי אתה חדע כל סינירה שקנתם נולדים לוי מדשי יקנתם לע' חדשים מחשבותי וחכי לח חדע קיתם לשלפים יקיתם מחשבותיך כי נשגבו מחכי לתקוסעים ומוה יתחייב ויקרים הם לדעת' והטעם דבר שיחיה תנהיג הטנע ענם חדל הוא במו זיהר חדיוו נפשם שלני משנים בחישים חדל הוא כמו ויקר פדיון נפשם שכלי משנים בחישים פנפרטיי בחתנעי חו כלתי ולפולם חם המחשבה החת אמנעי מכוין לתכלית העלילות תהייכה דכות על כן שלמותו: ולי מס יקרו דישין אלי ועם ההשתדלות חמר מה עלמו רחשיהם והטעם י מסרכיתי נשיין נתליתין ראשי מחשבותיך: אספרס רעיוניך איך אוכל לספרס והם רבים מתחזכותין יקרו בעיני זהתכוננתי בהם בכפש מהחול חילו הייתי תמיד מקין כי חני חיי האדם ישן הוא ועודי עמך שמהיה עמך תמיד נפנחתי שרחשיכם והתחלות' סם רבים שחד להביח ולח אמות לא אוכל לספרם והנ' בחופן שהם חשפים פחל הקילותי וחין שם זכר שינה כתו חשבעה בהקין חמונחך ופי׳

המכוון מחתך חל תכלית ירכון וכוה: סקינותי אהתכונני כם : ועודי עתך ומטרידים חותי משכודתך: סירו סני חשר יופרון לתומה לומר סורו מני שחך למותה למרפה שלח את שעך לשוח ושקר לרפות את הכריות כאתרו ובאלהי ישרחל יוכירו לח בחמת ולח בנדקם: הלח משנחיך ה׳ חשכחי ווה שחבריחם משלי בוח כי כלי ספק משנחין כ' וכתקוממיך . 4754 חתקוטט וחחרתר ריב עם כפתקופפים נגד תורתך להסית ההפון לכפל חיוו

פנוהחו לפנור פליהי כי אתנס: תכלית שנחם פנחתים' בעיברים על

רכוני בתכלית מה שחפשר

זככן: לחויכים פיו לי לרדוף פותם:

בעבור שהזכיר הרשעים שיאמרו בשם אמרות כפי מזמתם לא כפי

החמת חמר דוד כל שחלתי שתחפש רוחי תמידי ורחה חם יש בלבי רגע חהד

מחשבה בדבריך שאינה כהוגן שלא תיטב בעיניך המיתני מיד מלת עולב כמו מרי

כמו מרו ועלבו חת רוח קדשו כונים להעליבה והטעם שיהיה השם בדרך משל עלב

אם דרך עצב וגומר: אם דרך מעלכה וקלקול בי: יגורו מלחמות ייהיו מלחמות במגוריהם ובמושבותם: חתת עכשובי חתת לשון ארם כמו חמת תכינים יינם שאם תפרשהו לשון אף וכי לשון אף כיפל אלל יין אלא לשון ארם ווי"טש בלע"ז וכן נופל כאן לשון ארם תחת השפה ' עכשוב עכביש חי"ריי"לא בלע"ו: וחבלי' פרשו

רשת י דרך הרשת לקשור חבל ארוך ברחשה והלייד כשרוחה חת העופות שוכני' תחת הרשת מושך החכל והרשת נופל על העופות: ליד מעגלי חלל נתיבותי ופעתי ליד אלל כתו **רחו חלקת** יוחב על ידי: מחויי רשעי פרס הרשע: זממו אל תפקי מחשבתו אל חלליח: ירומו סלה : כי יתגאו סלה ורכותינו פרשו זממו לשין רסן הוומם את פי הגמל ולשין משנה כחש מסביי חבורות חשבין גדודי פרס האומר להסב אותי מעליך עמל שפתיהם יכסם מנחתי ימוטו יהיו מוטים הגחלים עליהם ישכבו בהם עד שיתמוטטו ויכבו מאליהם נמלא הגיף כלה ואבר: בחש יפילם. התפיל ונוקם בחלים של גיהנם במהמורו', יפילם לכל יקומו עוד במהמורות במלחמו' ותגר לשון ממרים הייתם: איש לשון פרם כי ליד בפיו לד את אכיו בפיו: יצודנו י הרע שהוא עושה הוא ילודכו:

מסרה

חָקַבֵנִי אָל וִבַעלִבָבִי בִּחַנִנִי וְדַע וֹנְחַנִי כַּרֶרֶךְ עוֹלָם: קם כל־יום יגורו מלחמות: הוא חל תפק אל תוציא מלחייו: ה שפתישו שלה: שאַרגנייְהוֹה ישִיבׁי מַעְנֶלֶ מקשום שָהוֹלי סֶלָה:

ק"מ המסים ד'וסי'מאיש המסים תצילני דשמואל מאיש חמסים תנצרני תחלצני וחברו דבתריה דשמרני ויין חמסים ישתו: מוקשים ג'חסר בליש'וסי' קדמוני מקשי מות דשמואל מקשים

וֹרָאָה אִם־דֶּרֶהְ עִצֶּב בָּן בִּיְרֶהְ מִינָב תְּיִבְע הִיִּרְהוּרִי: וַחֲםֵטִי אִין אוֹרַח רְּטָעין לַמְנַצְיֵח מִזְמְוֹר לְרֵוְר: חַלְצֵנֵיֹיֻהְוָה מֵאָדָם רֶע מֵאָישׁ חַמְּכִים י י יָתִי יְיַ מִבָּר נַשׁ בִּישׁ מִנְבַר חַשׁובִּין אשר חשבו רעות כלב שננו ליו מל בל יופא פנרגין קרביא: לשונם במו נחש חבת עבשוב תחת רשע מאיש חַסָּקים חִנְצַרָנִי יִקַשְׁרַ חשבו לַדְחַוֹת פַעָמָי: טָמָנורגאִים ילי ב׳ מיף תַטופִין תַנְטוֹריַתִידִי חַשִּילוּ לְמִנְקוֹף פַח לִי וַחֲבַלִּים פַּרְשׁוּ גַשֶּׁרת לְיַר־ ניחס׳ נליש׳ וְאַשְׁלַנִייִ בּרְסִין מְצַרְתָּא לִסְטַר אָפֶרָתִי לֵיחוָה אֵלִי אָתָה הַאַזִינָרה יָהוָה קול תַּחַנונֵי: יְשׁוּעָתִי סַבְּוֹתָה לְרֹאשִׁיבְּיַוֹם נָשְׁק: י׳ ראש מסבי אַל־תָּפַּקיָרוּמוּ מֶלֶה:

אָלֶרתתוֹן יְהוָה מַאַּווּיֵ רָשָעוֹסְבִּוֹ מִינִייִף מָּל בִישִי בְּיוֹם קְרָבָא:לָא חִתּוֹיֵיִרינוֹנִי רוֹאֵגרַשִׁיעָא כַּוָחַשַּׁרְתִּיה לָא תַּסְפֵּיק עַמַלְ שְּׁפָּתֵיִמוֹ יָבַמֵּוֹמוֹ : יִמִּימוֹ עֲלֵיהָם יִכְּמִי יַיִּפּיִיםְתַּלְקוֹן לְעַלְמִין: אַחִיחוֹפָּל בִישׁ בָּהָלִים בָּאֵש־יַפְּלֵם בַּמַהַמֹרורת בַל־ יֹחֹס׳ יַנֹים סַנְהֶרְבִי הַלְמִידִי לֵיעוּת מַלְשִׁינוּתָא אָיש לְשׁוֹן בַּל־יִכָּון בָּאָרֶץ ייֹי פֿייוּ דְסִיפְוותְהוֹן יַחֲפִיאונון: ליחס׳ עִילַנֵיהוֹן גוּמְרין מון שְׁמַיָּא בְּנוּרָא אַישׁ־חָבֶם רָע יִצוּרֵנוּלֹמַרְחַפַּת: דְגַהִינֶם יַפִּילִינוּן בְּגִיצִין דְּטַחְטְרִין דְּלָאיִקוּמוּן לְחַיֵּי עַלְמָא: נְבִר דְּמִשְׁתָעֵי לִישַׁן חְלִיתִי לָא אֵפְשַׁר דְּיַחְבַן בְּאַרְעָא

אָסְתַּוורֵי:

דְּרָנִי גָבֶר חַטוּפָא בִישׁ יצוריניה טַלְאַךְ דְּטוֹתָא יְנַלְפִינִיה בְּגַהִינָם: שתו די סלה : ומקשות פעל יחון . זהוה אדני ה' כתיב כן וסימ'יי' אדני חילי : האל לנו אל למושעות : ועתה יי' אדני עשה : יו' אדני עז ישעתי סכתה : כי אליך יי' אדני עיני

כן וטים או ביין וחד אדונים ל ויעתר מנוח אל אדוני: יפילם ו' חסר בלישנא וסים' גמסר בסדר נשא: בכה חסיתי יוחד אדונים"ל ויעתר מנוח אל אדוני: ירמו חתת ירום · ורבימשה אמר ראשי מה שיקרה מסיבי עמל שפתימו יכסימו והטעם שהם מתפארים כי יאחזוכי במיקשים ימוטו: גחלים - מהשמים כמו גחלים בערו ממנו ברד וגחלי אש · באש יפילם היא האבן שהיא ממיתה בריחה ואף כי בגופה . במהמורות מקום שפל בעבור בל יקומו ואין ריע לו בלשוכנו: איש יתכנו לו עלילות שלא יכון בארץ והטע' ישוב ביישוב ינודנו יכוד נפשו למדחפות שידחפוהו חנשי חרלו:

במ למנצח מומור לדוד חלכני וגו'המומור הלו אמרו דוד בבורחו מפני שאול כשהיו מלשיני' אותו רעי אדם כדואג חיפים וחלתם ויוכל להתפרש על ככי הגלות . כי המומורים שחבר דוד על ענין קרה לו הם ראויים להיות תפלה על ענינים משתנים י וגם כבא בהם על דברים עתידים כי הדברים האלהיים הם מאד כוללים ולא כדברי בכי האדם . ולכן אחרו חו"ל שבעים פנים לתורה . ולא רצו באומרם סכום השבעים הגבלתם הסך ההוא ולא יותר י כי הפנים שיש לתורה הם בכ"ת להיות הכותנת בכ"ת אבן בחרו נסך ההוא שהוא שבע שערות כי הוא מורה לשון ריבוי. כמו שבע יפול צרית וקם. אשר סכום השבע יורה על הריבוי לסבה אשר אחרכו פעמים רבות בפירושנו זה י וכדי להגדיל על דיבוי שחו סכום הסבע בעשרות חלצכי וגוחר הם דברי כנסת ישראל בגלותה אכא ה' חלצכי מאדם רע שהוא אוחת ישחעאל שים להם הנהגה דעה במעשיהם וכל מגמתם אל הארציות עד שכתבו בתורתם היתר המשכב זכור בעולם הזה ' והשכר השמור לעולם הבא היות לראש גבר רמם רחמתים וזכרים לרוב עם המאכל הדשן ומשתה היין והם רעים ושוכאים לאומה ישראלית כי תחת גוי ולא תחת ישמעאל ימצא מכוחה מה - מאיש תנוסים תכלרכי זה אשר יש להם שלימות ההכהבה אבל לשכאתם שה פזורה ישראל יחמסוה תמיד ' אשר ונו' חזר לאיש חיוסים אשר תמיד חושבי' על יש' רעות בלב להמי את דתם כל יום יגורו ויאספו מלחמות בטשותם גירושין ליש' או שמדות חם ושלום . שכנו וגו' חור לישתעאל אדם רע ואחרו ששננו וחדדו לשונם לדבר רעה על ישראל ולבוות אותם . חחת טכשוב והוא האדם שבמין נחש הנקדא עכשוב תחת שפתימו כדי להטביר ישראל על דתם ושיאבדו עולם הסלה כי הישמעאלים שבפרם ומדי ובבל עשו שמדות בדולות ופעמים רבות י והאחרון הכביד בימי משיח של תימן אשר שחותו רוח רעה לומ' שהוא משיח של ישראל ונתן לאו' ומופת כי אם יחתכו את כאשו לא ימות והמלך חתך את כאשו וימות ויאבד את כל שארית ישראל שעליו אחר הארי הגדול הר"מבם חסיד שוטה היה ומיתתו תהיה כפרתו . והנה שמטתי מפי מודי הרב כ' עמכואל כי בהיותו בפי"ץ אשר במחוז בירביריאה מאפריקה - שבלאתו חולה מהבית היו פוגעים בו הישמעאלים והיו מורטים את שער זקנו ורוקקים על פניו ליודעם היותו חרבין תירה מס . וכן הוא בשוריאה ובארץ הצבי . ומה שבתורגמים ימלא תרבות מה הוא להיותם מיוחסים זמדם הטרויינאי הקדומים במעלה . שמרני ונו' שמרני ה' מידי רשע זה ישמעאל . מאים חמסים תנצרכי זה אשר שניהם כאחד המולכים בכפה חשבו לדחות פעמי מעל ה' אלהי ושאמיר דתי . שמכו וגו' פירש איך חשבו לדחות פעמי בשמון הגאים שזה כח לי ובפרשם חבלי הרשת ליד ולחקום שיסיה מעגלי ושארצה לעבור דרך שם יושמעאל שתו לי מוקשים ללכדני בהם להמיר את דתי ושאבד טולם השלה . אחרתי ובו' ואז בטת לרותי אחרתי לה' אלי אתה ולכן ראוי שתאוין קול תתבוכי בי אלהים ה' היה עוז ישועתי בזמן הקודם כשסכותה ככובע ישועה לראשי גביום כשק וביום חלחמה - אל תתן ונו' ולכן אל תתן ה' מאוייו לישמעאל הרשע - וחמונ מחשבתו להביאכי אל דתו אל תפק ואל תוציא אל היש י אשר הם חושבי' שבצאתו אל היש מחשבת" זאת ירושו עם נביא' בעולם הפלה והנלחיות י ראו וגו'וראש המפבבים אותי שזה וסיעתו י עמל הוא כמו עמל ושקר מהשפתים שלהם יכסה אותם - וכאשר אחזו שקר בידיהם כן תכליתם יהיה לשקר ולבהלה ימוטו וגו'ר"ל כי סופס לנהינס וימוטו עליה בחלים י כי באש יפילס הא י ובהמורות

מהם השוחות עמוקות מנהיכם - שבל יקומו מהם בתחיית המתים - איש וגומר ואיש לשון

בּיוַדַבַּריַתִי בָּאוֹרַחתְרִיצֵי עַלְטָא: לָשַבָּחָא תּוּשְׁבַּחָתָא עַל יַד דְּוִר: פְּצִי

חָקְרֵנִי אֱלָהָא וִירַע רַעֲיוֹנָי בְּחוֹן יָתִי את עיניו וחשר לחשם לבו חל דבר יי' ויעזיב את עבדיו וזה כפ"ח רפה בלשון ישמעחל וחין יכולת באד'לדבר בה בלשונכו : בדרך עולם הוא אל בית עולמו וחורם לח חשוב חהלך החורם עולם תשמור כחשר פירשתיו תָנְטוֹר יָתִי: דִי חֲשִׁילוּ בִּישֵׁן בְּלְבָּא במקומו: למכלח מזמור לדודי חללני יי' מחדם רע זה המזמור חברו דוד לפני מלכו בימי שאול בַּלִישַנהון הֵיךְ חִינִיא אִירַסָּא כי היה מפחד מבני אדם ָּדְעַכּוְבַיתָא תְּחוֹת סִפְּנֵותְהוֹן לְעַלְמִין: שילשינוהו אל שאול וכן אומר נְטוֹר יָתִייַי פוֹיַר דְרַשִּׁיעַיָּא כִּוֹ נְבַר אים לשון ומלח תכלרכי בחה שלימה כמו וכל עלביכ'תוגושו : אשר: יגורו: יקבלו כמו יגורו בַּמֵנוּ גֵיוִותַנִיןְפַּתָא לִי ילפונו ויש אומרים שהוא כמו א תחגר בסוהם שנים שרשים: אורחאתקקיושוולי תריראישטרית שנכו לשונם : שהוא כושך כמו נחשי עכשוב שם חיה רעה נושכת שלה באמת: שמרני אָלהִים יַיַ עוֹשָׁנָא דְּפוּרַקַנִי טִלִילְתָּא שב לפרש טעם שמרני ופי' אשר חשבו לדחו' פעמי כמו זהת רגלי מדחי : טמכו יליד י מקום כמו ויד תהיה לך מעגל המקו' הישר הדרוך חמיד: אמרתי ' אין לאל ידי להמלט מהם או לעמוד כנגדם רק בך ואתה לבדך אהי: יי׳ סכותה · שיסוך ראשו כמו הכובע ולא יזיקנו חץ והנה הטעם סכותה כובע הישועה לראשי על כן אמר עז ישועתי אלי מלת אל תפק תשרת בעבור

תהיכת ה'

רעה אל האנשי בחשר יעשה החיש חמסים כי האיש חמסים לוקח לאט לאט

תורת חסד

בת"ם טבלה של שם שהכונה לומר שהם עלולים מהתוית' שהם כבוד נברה והשכונה רמז בת"ם

שַשמושל אלי"ם היה מעורב עם כל ה' וא' והוא ע"ד אומר פה רעיך הל עכ"ד:

ממונו של אדם ע"ד משז"ל במה שאמר הכתוב כי מלאה החרץ חמם שכל א' היה לוקח פחות משוה

פרוטה ובכן כל מעותיו של חותי העני היו הולכות לחבדון והחדם הנקרח בשם חדם רע יברחו

ממכו האנשים ויוכלו להשתר ממכו מה שאין כן באיש חמסים ועל כן כנגד האדם רע אמר

דע"ה חלצני ה' מחדם רע שיר' חלצני מתכו שלח יעשה לי רע וחיכני צריך אל שתנצור חוחי

מזימותיו וערמותיו ע"ד המרי התה סתר לי מצר חלרני וכו' יען כי ערמותיו הן גלויות

לעיני הכל וכנבד החים חמסים חמר תנלרני לומר נלור חותי ממנושלח יביע בי כלל כי חם לח

תכלרכי ממכו ויביע בי הכה איכנו יכול להכירו להיותו עושה מעשיו הרעים לאע לאט ויעשה בי

כרצונו: אשר חשבו רעות וגו'יר' אלה הרשעים חשבו שיש בלבי רעה עליהם ולכןכל יום יגורו

מלחמות כי אם היו חושבים היותי עמהם בטובות בלבי הנה בודהי לא היו עושים ליכן ודבר זה

הוא כנגד הכת הא' מהאנשים הרעים: שננו לשונם כמו נחש הם אנשי אתםים כי עושים

מעשיהם לחט לחט וחמת עכשוב חחת שפחימו שלה ולחט לחט הם הורגים חת הנפש ועל כן חמר

אינכי יכול להשתר וז"ח מידי רשע ומחיש חמ**סים הנז'**תנלרני ר"ל מהחיש בעלמו תנלרני כי הינכי

מכירוזכו׳ השר חשבו הכת הה׳ לדחות פעמי מלכת הל בית ה׳ ועמנוגהים אלה והם הכת הב׳

פחלי וחבלים פרשו רשת וכו' בחופן שהיכני מכיר בזה כלל והוא דומה בדומה למהשהיה הענין באומר כי מלאה הארץ חמם מפניהם כי כל א' היה ליקח פחות משוה פרוטה ולא היה מרגיש אותו

העכי מה שהיו בוזלים ממכו ובסוף היה מוצה חת עלמו נחסר מכל נכסיו וז"ה מוקשי׳ שתו לי סלה

כי מוקשים היו משימים לו תמיד והוא לח היה מרגיש בהם כלל והנה המר דע"ה במזמור הזה ב'

מינירשעים אלה יען כי למעלה במזמור הקידם אמר אם תקטול אלוה רשע והוא האדםרע הכו'

פה וכן אמר ואנשי דמים סורו עני והם האנשי חמסים הנזכר פה כי בכל יום ויום שופכים דם

באדם ואין מי שיכיר במעבדיהם י ואולי באותר מאיש חמסים כיון אל האותר רכילות ולשון הרע

שהם כמו נחש הקדמוני המעיל ארם וכו' ויפרשו רשת ומוקשים ישיתו סלה: אמרתי לה'יר'

אמרתי לה' אלי אתה א"כ האזילה ה' קול תאכוכי והוא אומר אלי"ם. ה' עזישועתי ואומר סכות לרחשי ביום נשה יר' ביום שהיו החויבים תלרים נשק והיו משליכים עלי ואני מעולם לח השפלתי

את ראשי כדי שלא יורו המורים החלים עליה דק תמיד הייתי בקומה זקופה ועכ"ז לא הגיע לה כוק כללוהייתי אכימתפאר בזה תמיד וא"כ עשה זאת איפה עמי כי לא תחן מאויי רשע וזממי ל הפק

כי ירומו סלה ר"ל שילכו תמיד בקומה זקופה וראשם נגד השמים כמו שהייתי אני תמיד והייתי

מהפאר על הדבר שאתה עושה לי אך אלה הרשעים ילכו חמיד וראשם כלפי מטה בחלישוח חיל

בנמיכת רוח והוא אומרו ראש מסיבי עמל שפתימו יכסמושיר' לומר שעמל השפחים שהם למטה

מקדקד הראש יכסמו על הראש וכאילו קדקד הראש הוא למטה מן השפחים והוא דרך גוומא: 16 יחזור אותר ראש מסיבי אל אותר ירומו סלה ויהיה כאילו אמר אל ירומו מסיבי ראש סלה והוא

הענין שאחרתי: ימוטו עליהם נחלים ר"ל ימוטו על ראשיהם בחלים ובאש הקרחת יפילם

כי אחרי שקדקד המוח יחלהב הנה אז יסתבך החום בכל הכחו'הנפשיו'ויהיה אז במהמורו'ומ הוחו"

השפלים להלעוכן מן החום ההוא ובל יקומו על עמדסרק חמיד יהיו בכאב ראש וכו' : , אים לשון

וגומר יר' איש לשון בל יכון בארץ רק הכל ידעו היוחו איש לשון וישליכוהו מעל הארץ ולאיש חמם הרע שעשה יהיה קעינורו ויצודכו כדי לדקוף אותו תמיד כי ידעתי כי ועשה ה'דין עני וכו'

על הדבר ודע כי וי ו ונחני כמו

וי"ו ביום השלישי וישה חברהם

חשר בה חלך המשונה בחברון על יהודה לנדו וחחר כך חלך,על ישרחל י כי אחנם בן יקרא לישראל נקנון גליות וכיחת המשיח חמר דולצני כ' מאוסועו שקוח לוחב שכלשין אותו יאת כהני נוב לשחול: מחים חמסים שחיל שכים משלם לדיד רמה תחת סיכה: חובי רטות על דוד שימרוד בשחול ועל סכפנים שתפים ידם עם דוד וככן: בכל יים יגורו מלחמו': לרדוף חותי בחסיפת חנשי פלחפה : שנכו לשונם כמו נחש דוחג בהלשנתו ושחול בנוחתו להרוב חת הכהני': חמת אחרת וכן הוא זממו אל תפק ש ירומו סלה הוא והדומה לו או יהיה דכק חפק עם רחשובת

מכשוב ' בכזיון וקנף ננדי : לדחות פעפי' מח"י שהיח מח"י שהית י מרן ה' מיכנת לעכודתו כחתרו כי נרשוני היום מססתפת בנחלת ב: מתכו נחים פחליי הופים :פרשו רשת ליד משנלי בחפרו ודעו את מקופו חשר תכיה רגלו: חלי מתה כי מליך מתפלל תתיד לכן : החזינה סכותה לרחשי ביום נשקי בסיות המנחמה עם פלשתים הושעתני והנלת פידם: מל תחוב' מחוור רשת שחשול בידם בחערנ ושחול חמר חל תהי ידי כנ ותהי נויד פלשתים - ופפנ אל תפק" בחתרו ויחתר חכה בדוד ובקיר: ירופנ סלקי החש מסכי וחל יריעו רחש מסבי החסיתים את שאול לפבוב חותי באמרנ קם למנצח מזמור לדוד חללני ה' מחדם רע הנה החדם ברע במעשיו לח יעשה כ"כ ושחול וחנויו שיטרים חל דודוחל מכשיו לחפשם : שמל שפתמו" וכפו כן רכילותם: יכסמו נחופן ששפתימו: ימוטו עליכם נחלים יהתכו על ענחם רכלותם: נמלי יפילם וממל שפתימנ ורכילותם הנו׳ יעילם כחש: נקנרים במסתורות י שישנשו נכם נם אחר המות כפנין כי תולעתם לחתמות וחשם לח תכבה: חיש לפון" דוחב: חים חום רע שחול: ינודכנ שמרכי ה' מידי רשע והוא האדם רע שהזכרתי כי ידעתיו בשם אדם רע ואני כוהר ממכו הך מידיו לפנחפותי ינוד אותנ לגרשו מעליו:

מ'ע ספורנו דל מקרני מל ידע לככי שכייתי חפץ למחות

בפושעים אם היה לאל ידי :

בחנני ודם שרעתי שחם

חדלתי שלקיים חיזו תכוה

היה ככלי דעת חו מבלתי

יכילת לח בפרד ולח במפל :

ורחב חם זרן שנב ניי חם

יננר עלי ינר גרע להטיתי

אל דרך כלתי נחות: ונחכי

בדרך עילם בדרך מניח

לתיי עולם:

אחרי בשם התחנר כוח

הכפר מומורים החונרים

על חודות קכוץ גליות ויחות

המשוח חשר גם תהיה

תשועה לישראל החר גליות

ורשות רבות וגר.חי כי

בקבון גלות ילחו השעוור

מלכיות ונביחת המשיח יחבד

בוב ומנוב ניבדל ככוד ישרחל

לעד י שם המחבר הנו'קנת

מזמורום בחבר דוד על עלמו

רדיפת שחול נכל תרף חה

היה מעש קודם זמן הצלחתו

ידניתנ

וה ושמשאל אשר שכן לשוכו כמו כמש לא יכון מלכותו בארץ כי איש חמש רע אשר זה הוא יצוד אותו וישלחהו למדמפות . כי כרחה שבערם בו הנו אל יכנת לישמעאל במלחמה וישלחם למדמפות כי זהו דרך ה' ליסד הרשע בכח לשע אתך

ידעתיי כיסוף הדברי'יטשה יי' דין עני ינקום נקמת עבדיו: הד ימהר ויעשה

בדי שיודו לדיקים לשמו: משחת כפי מה שחני נושה כפי חליך שיתה יי'שמרה

לפין בהתפללו לפניך להיותו מדבר לחות שיהיו לרלון: דל שפתין היח שפה

העליונה : את אישים י עם אנשים מלאתי אל תע לבי אל יהיה ניטה לרע י ובב

מלחם במכעמיהם ולח אהים

מיסב בפעודתם : יהלמני לדיק

חסד ויוכיחלי מיבלי שיוכיתכי

וייסרני נביא המתולדק שכל

מהלומיו ותוכחתו חסד: שמן

רהש הל יכיה רחשי שמן מלכנו

שהולק על ראשי כמו שנאמר

דשנת בשמן רחשי חל ישור חת

רחשי מחוכחת הלדיק ללכת

וללחום את פועלי און: כי עוד

ותפילתי - כי כל עיד ותפי**לתי**

בפי הרי היא בטביל רעותיהם

של פועלי אין שלה אכשל בהם ב

כי דייניהם ומנהיגיהם של חלו

נסמטו מדרך הטוב בידי יבר

ושמעו חמרי הנעימים שחבי

מדבר במלותיו של הב"ה והיכם

שבים מדרכם הרעה ורבותיכו

בבריתה דסיפרה דרשוהג

במשה ואהרן שמתו על ידי

הסלע אבל איני יכול ליישב

המקרא סופו לרחשו וכמעם ים

ליישבו ולימר דומין חלו לעקשו"

לחותן שמתו משה וחהרן על ידי

הסלע על ידיה' כי הף ארשמעו

חמרי נעימים וחינם שבי' : כמו

פולח׳ עלים וביקע בחרץ

כן נפורו ענמיכו להגיע לפתח

המו' בשביל רעותיהם של עוב**רי**

עבירה פולח לשון בקוע כמג

יפלח כליותי: כי חליך עיכי

מוסב למקרחות של מעלה שיתה

שמרה לפי והל תט כי אליך

שיני וגימר: אל חער נפשי אל

תשלך נפשי מלפניך כמד ותער

כדה ל השיקת : יפלו במכמוריו

נשמטו בידי סלע שפטיהס

ידפתי כי יעשה ה' דין עני ובתשלתי זחת בקשתיכל אלם כי ידפתי כי מדרה כ'למשות כך כי חתנם בחחרית הימים יתזה דין שם תני כחתרו כי ידין ה' מתווכן ימשה חו: משתם נדיקי סדורות התחבים לתכדו בקרב הנכרים הינונעים: אך בדיקים יודו לשחך יתנו תודה על הטוכ בלי שום פורענית ולאכן ההתון ישכו יודים חת פניך ישכו חת פנין שיהיו יון בכתוכים לחיים בירושלם

בברחו מפני שזול כחשר בחר ללות חל חרץ פלסתים להחלט והתפיל שינילהו הי מיד שמול וחולתו ושלח יטו כמעשיהם י וחמר:

ומהמזומנים לה:

יף קראתין' להושיעני מידשונ: חושפליי כי נרה קרובה שהוח רודף תתיר: החויכה קולי לפתיר: בקרחי חליד של כל נרה שלחתבח: תכין תפלתי קטרת לסכין י שלח תהיה כקשת תחילה של מטח חבל תהיה כמו החטרת שחיב כח על חשח: משחת כשיי וכל תשלה שחששה להבו תהיה חנמו עדב מחין קרכן כח חחרים על שיתה ה' שתרק CED לתיי ששחרת שלח חקלל פל יל זפעיי כויה זתתי שיתתילו תיויד על דל פל יחרתל חקים דט עני ודל מ צע זויתם ש בים וראים לו כתו זמני בין וחובלג בדל יום. אנ עט גבין ליבר רע ענו שוון נסינש פיד אויל חנ חרן פלפתים מיש ב ינש נדולי החרץ פושל חון שלח יסיתוני בתכפתיםם " הגדולים הקורמים זה חת זה לבית משתיהם. יהלחכי צויק חשד יהי רכון שחככר שהות כדוק כחשר יהלמכי וירדפני ב זכית שחל יהיה בחסה ולח יכוןש להתית כי 🗧 ניוכיחני שמן רחש" וכן כשיוכ חני שפון דחם שהויף שמיל חשיח בי וחוד וחודו שחים ל **על** רחשי כחשר ירדעני לתוכחות על ענן חל יכים רחשי יהי רנין שלח יתנע רחשי ותחשבתי תהתנהג בחסידות שמו ועם ישרחל: כי עוד ' כי חמנם עדין הוח משיח ה ולח חשלח ידי בו נתפותי ברעותיהם ' והכני מתשלל שליהם ככל כרתם שתקרה של ידי החושו

כשתטי בידי שלע שופטים

מקרי: וזיימי חתרי

שחתרוני לשח ל: כי נעתו

בחתרי לוחיל נתה זה חדוני

רודף חחרי עברו כי מה

חשחתי וכו . כתו פילח

דברי חלה במעקה נדולה

וחרה כחלי מכקע הזרן

כפשית ביכיכי ובין התית : מל

תפר נינור נס מנספי

ידי שאול חוז לתו: שתרני

מידי פת יהזוליי כשתו

לי הניםי לחוקוברכילותם .

מחוקשות פועלי אין יוכמו בן מחרני ת זוקז ת המופות

בתלחחה: יתלו בתכתוריו"

מה בעת שיתלו בחבתורי

אותו במין: רחתים יחל

אנכיי נס שיילו בחלחתה

חזרמתי שרחל יחקים חנכי

יחדו שחקם בחלחתה חתה

כנהלה מרב פחד חל ת

לקילי כי חיונם נפור

שניו תינו לעישחול

מנחינו

וממרתי

5 177**0 P**0

כי חי ם ש פטיהם מקניהם

בשמט יון ידר החלך שהוא סלני שרחל וחשיום חלרדוף

ולפי דעתי כי הפועל חסר כמו שיתה יו' מחסים או כדמות מחסו'ומלת שמרה נפשי והלילני ומלת ככרה לשון כווי והדגש נוסף בל"די לדבר בה להו' כמו והישרים בלבותם שעלה אם יקרך עון וככה לד"י נלרה והתמסקו בתנות בכל לבכם כי היח חייך ומלת דל כמו דלת כי התי"ו סימן לשון נקבה הדלת תסוב על נירה והנה הטע' כמו פתחי פיך והטעם שיעזרנו שלח ידבר בלשינו מה שאיננו נכון : אל יוככה שיעורנו לחקן סכות שלא יטה לו לדבר רעי להחעילל פלשתים את לכבו לעשות עלילות שיהיה בהם שום רשע עם חישיםפועלי חון ובל חלחם כמו אל תלחם את לחם רע עין ופי אוכל: יהלמכי הטעם לה החשוץ שהלחם עם הרשעים רק אם יכני הילו היה מכה חיתי ליסרני מה שהוא לדיק חסד היה עושה עתי ויוכיחני זה היה כחשב בעיני כתו שמן רחש והת דעת רבי משה הכהן. ולפי דעתי ששמן רחש כמו במכעמיה' והטונס שמן רחש כמו רחשית סמכים ימשחו בשמים רחש שמן ולמה תכיאון והעד כי עוד וחפלתי ברעיתיהם כי מנהג השמן להשיר שבר הרחש על כן יכית ועינם ברעיחיהם שתבות מליהם רוצה : נשמטי במקימות זה ה המרשעים יצח רשעו כמוי

שמירה על משקל עלמה ירבה סַבָּרִית לָא הְרוֹבֵן נַפְּישִׁי: נְפוֹר יָתִימִן אַיָבי פָּחָארְדאַחְקִילוּ לִיוְחִיקְלָן עָבְּבִי שְׁקָר:

מת משים כי ברוקי ננרם הדשעים כית ישברו הושי כמו זם היה להפך ואמי כנגד יהלמני סג תש לפי של יים : הסלב כשמסי נרדיף חמרי להתשולנ שלילות ברשם חת כדיביתם ישיפטיתם : וסמעו " לפיות עדהם יחל חלפם ח"ר חשה זהו ושחעו חחרי כי כחנהג כילכי נחוח ולפי דעתי שהטעם שברחו מאנשי דוד על דרך יהחפרדו כל עלמותי: כי

ידעתי - או אדע ומלח יעשה בעבור אחרת יעשה משפט אביונים: אך י טעם אך להוליא הרשעים והישרים יהמידו לשבת אך פניך בבית התפלה : מזמור לדוד תכון ... קטרת תחסר מלת כ"ף כקטורת לפניך כמו ונשלמה פרים שפחינו וככה אמר רבי משה כי שמרה שם כמו מנחת ערב כי הקטורת היא בבקר: שיתה:

יַרַעִתּבִינוַעַישָּׁה וְהנָרה דֵּין עָנְּגְ הַבְּבֵן נְּלֵיְ בָּן בְּטִי אֲרוםיַ עָבֵּרְיְיִי דִּינֵיחוֹן בַּעַנִייִדִינָא דַּחָשִיכִי: בָרַם צַדִּילַנָא מּ מּמֹמיּ בֹשְׁבַּט אֶבְּינִים: אָר צַדִּיקִים יוֹדָנ יַשְׁכֵּך וַשְׁבָר יְשְׁרִים אֶת־פָּנִיף: יְהוֹרון לִשְּׂטֶךְ וֵהָבון תִּרִיצִי לְצַּלְּאָת כוכור לדור א קמא קָדָמֶך: הוּשְׁבַחְהָּאלְדָוִדְיֵיְקְרִיתָּךְ יְהוֹנָהַ קַּרָאתִיךָ חַוּשָׁרו כְּיֶ הַאֲוֹנָרוּ חִיש לִי אָצִית לַלְּיבְּבְּכְּקְרִי לָךְ. חִתְבַּוַוּן תַבַּוֹן חִפּלָתִי **קולי ב**קראי־לָך: צְלוֹתִי הֵיךְ קְטוֹרַת בּוֹסְמִין קְדָּמָּךְ זַקפורת יָדֵי בִצְלוֹ הֵיךְ דורוֹן בָסִים י׳ כּהּה קְטְרֶרת לְפַנֶיְהְ טֵשְׁאָרת בַּפִּי מִנְחַת־ דְמִתְקָרְבֹבִרמֵש: שַׁוִוייִ מַשָּׁרָא עַרֵב: שִׁיתָה יָהוַה שַבְּיבָה לְפִינַצְרַה לפיםי נְטָרָא עַר זְקוֹף סִיפְּוִיתִי: לָא יֵיֹיְנְיִיִּשְׁיֵיַי עַל־דָּעֹ שְׁפָּתִי: אַל־תַטּׁ־לְבִּי לִדְבַּרַי תַצְלֵי לְבִי לְפָּתְנָּם בִישׁ לְמֶחְשַׁב דֹּלִיהִי בְּע לְרִיּהְעוֹלְלֵי עַבְּלוֹת בְּרַשַע אַתֹּ בַּחְשַבָן בִּרשִׁעָא עם נַבְרי עָבְרי שְקָר נ׳יִניֹיִם׳׳ אִישִׁים פּעַלִי־יאָון ובַל־אַלחַם יההלפיניצדים יחסד ה הרעולב החבן וקשה כסלע נשיניו במנעמיהם: וַלָא אֶסָעוֹר בִּוֹמַר בֵּית מִשְׁתִּיחוֹן: יספטונני אבילים ככור חלבא יויפי יוי ניובישני שמן ראש אַל־יָנְי ראשׁי בי־עוד ותפַרָתִיבַרעותיהַם: וִיבַּקִינָנִי מְשַׁח רבורת קוּרְשָׁאלָא גַשְׁכְעַרּ בְּיֵדִי־שֶׁלַע שְׁבְּטֵיהָם וְשָׁמְעוּ יַבַּטֵּל מָן רִישִׁי אֲרוּם עַדבְּרוּן צְלוֹתִי בַּבֶּרָאבָבִישָׁתִיהוּן: אִישְׁתְּמִישׁוּ יִייַפַיִּי אָפָבִי בַּי נָעֲמוּ: כַּמָוֹ פַּלֵחובַקעַ בָאָרֶץנִפְּזָרוּ עַצְמִינוּ לְפִי שַׁאוֹל: כִּי בָבֵית מֶדָרָשָׁא עַל יָדֵי הָקוֹף דִינִיחוֹן הַיִיבִיןְיְשָמְעִין מֵיכָרִי אַרום בַּסִימו: בֹּיֹכִינִי אַלֶּיִךְ וְיֶרְוֹנֵה אָבְיָנְי עִינָיְ בְּּכְּרֹה חָסִיתִי ישַּׁמְרֵנִי מִידֵיי בַּח אַל־תִעַרנַפִּיאֵי: די כָבֶּת גָבַר דָפַלַח וֹמְבַוַע כִּמְדָיָיָּ באַרְעָא הַכָרֵין אִיתְבֶּדְּרוּ אֵיבְרָנָא עַל י וּפּוּי פּוֹ יָקָשׁוֹ לְיִוֹםקְשׁוֹת פַּעַלֵי אָנָן: בְבַבַּבְבַבְבַבָּיו רְשָּׁאָים יַחַר אָנבִי עַר־ פום קבורתא: סְטוּל הֵיכָנָא לְנָתָךְ ב' מלי אעבור: אַרָהִים וְיָ עַיִינָי מוֹדִיקּן בּבֵּיפְּיָרָ

> עָר זְכֵּן דִּי אֲעִיבַר: אביונים ג' חסר בליש'וסימ'כי יעשה יי' דין עני משפט אביונים יוטו אביונים מדרך ומתנות לאבייני': קמ"א דל ודל הדל ידל י"ב פתחין בליש' בקריאה וסימ' העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט ואם דל הוא ואין ידו משגת: דנה אלפי הדל כמנש'י מדוע אתה דל ככה בן המלך: ביום ההיא ידל כבוד יעקב י נצרה על דל שפתי: יתהי לדל תקוה ועולתה קפצה: דלו מאניש געו: אל תגזול דל כי דל הוא: ידל

רשעים: יפיל הרשע עלמנ מבין יהקרני אם דל ואם עשיר : וידל ישראל מאד : ועל דסמיך לעני ואביון דכוו': אעבור ג'מ"ל וסימ' ותאמר לא אעבור כי על נכעה יחד אנכי עד אעבור י ארחי גדר ולא אעבור: במערה

במכמוריו שהוא פירש לרגלי: הרום מלח הגיף במרכי יקשו לי אלה ומוקשות אחרים פועלי און: יפלו בילם במכמור אחד מהם כיכל מחשבותם וסודם יחד אכרי אוליאעבור על הפח אלכד

יָפָּלוּן בִּנְצוֹרָתִירָשִׁיעִי בַּחֲרָא אַנָא

והתפש כדרך והנכי מעשיהם ומחשב חיהם על כן היתה מלת יחד דבקה עם אנכי ור'משה הכהן אמר כי הטעם יפלו יחד עד שהעבור הכי ולא יהפשוני : משביל

אכן יהיא

שבלא

ידעתי וגו' ידעתי כי לטתיד לביא יעשה ה' דין עני עמו ישראל בישמעאלי ומשפט אבווני אך ובו'אך ולכד הלדיקים מעמך ישראל יודו לשמך בעולם הוה : פניך בעולם הבא :

לדוד ה' קראתיך וגו' גם המזמו' הלו תפלת כנסת ישראל לאלוהיהם שיהיג דבריה מקובלים לפכיו . ושידריכה בידיעת האמת לכל יוכלו הזכים

למשותה מן הדרך ישכון אור היונו' ה' קראתיך בתשלה בצרתי ולכן חושה ומהר להיו' לי לעודי והאזיכה קולי בקראי לך בקול לכד לבלתי היות לי פכאי להתפלל מפבי כובד הלרה תכון וגו' ותכון תפילתי בצרתי לפניך כקטורת הנעשה בבקר - ומשאת כפי ושטיחתם אליך כמרחת הערב שיתה ובו כ"ל היה בעודי לכל אחשא בחחשבה ודכור ומששה - וככבד הדכור אמר שיתה ה' שחרה לפי שהוא שם מן שחירה לבל אדבר תועה נבדך י ושיתה כצרה שהוא גם כן שם י פל דל שפתי לכל שפתי יתכועעו בדבר רשה אף כי הקול לא ישמעי וכנגד המחשבה אמר אל תע לבי ומחשבתי לדבר רעי להתעולל עלילות על הפיכות התוריות ועיקרייה בחופת ס והקשים מרשע י וככנד המעשה אחר אל תט אותי ללכת את אישים פועלי און י ובל אלחם ביוכעחיהם שהם המאכלים הנעימי והדשנים שאוכלים פועלי און אשר כוספים החיים כדי לאכול ולשתות בשותם תכליתם אל עפר יסודם - יהלמכי וגו' כי שלאתי תעווגם ומסתיהם ואהבתי מוסר הלדים כי כאשר יהלים אותי ויכני לישרכי ולהוכיתני הוא אללי חשד 🌎 והתוכחת ההיא אבחר בו תמיד ולא אשבע ממכו להכיאו מעליי כאשר השמן הערב המשובח והראש שבשמכים שמושחים ע הראש - אל יכיאהו ויסורהו ראשי מעליה עוד ומעולם - להיותו ערב הצלה ולשכאתי אותם תמיד תפילתי ברעותיהם • ... כשמטו וגו' זאת היא תפלתו לאל שישמיטו בידי. סלט ובשכתיה שופטית' ומהמיהם מהאומות המתעי' אותם בשפתי חלקות י באיפן כי האומות הנשארות ישמעו דברי אלהים חיים כי נעמו . כמו ונו' והדין עלי לקללם להיו' כי כמו שכשהפולת וכוקע עצים על הארץ יתפורו אכא ואכא החתיכות קטכות . ככה נפורו עלמיכו בגלו לרוב הלרות עד שכחעש הגעכו לפי שאול ולפרק החיתה . כי אליך וגו' ויען כי אשא עיכי אליך ה' וכך חסיתי בעת צרתר ולא בוולת . אל תער נפשי וחשפכ' מלפניך י ושחרני חידי כח ומהחוקשות אשר יקשו לי ושמשם זמוקש הפועלי און ' ויפלו במכאוריו מהפח הכו' הרשעים פועלי עון הכו'יחד כלם ' עד אעבור אכבי מהפת ההוא ואכלל . והוא משל כי האל משגים על ישראל בגלותם מכח האומות . עד יעבור זמן הגלות:

תהילת ה' תורת חסד

צדיקים יודו להמך ידוע בזה כשט הקדמונים ובכחיבת הה"ר שלמה אלטוכטוםי מלאתי בתוב ולי אני שלמה הכוחב לפי שמי שילא מאיזה מסגר יצא מאחד מג'דרכי 'אם שימלאהו שם איזה היש אהובו ויוליאגו משם והם שיברת משם והם שיבקשוהו מיודעיו וקרוביו על כן לח" אמר הין לי מכיר לב׳ המר הבד מנום ממכי לג׳ המר הין דורם לנפבי ע"כ:

קמא מזמור להוד ה' קרהתיך זו היה תפלת הערב החזינה קוליוכו' זו היה ק"ם ופסוקי עת השכיבה תכון תפלחי זו היה תפלת הבקר מכחת ערב היה תפל'המכח': ו לפשר שר"ל שיהו בתפלחו כל הלה הטובות הח׳ שתכף שיקרחהו לה׳ יחוש ויחים לו וז"ח ה׳ קרלתיך חישה לי והב"שכל עוד שיקרח גם חם שמע כוכהו שישמע ג"כ חת הפלחו והוה כחומר עוד הם מדברים וחכי חשמע וכו' וז"ח החזיכה קולי בקרהי לך והג' שתכון תפלחו כקטורת ומשחת כפיו כמנחת ערב והד פיסיסה׳ משמר לפיו שלה ידבר בחפלתו מה שהוה הפך כונתו והוא ע"ד יהיו לרצון רתרי פי והגיון לבי לפניך והוח חומר כצרה על דל שפתי שיר' כציר כוכתי על דל שפתי והוח ע'ל שפתי צדיק ידעון רצון וכו'וע"ד שפתי חכמי'יזרון דעת והה'שלה יהיה לו שיחכון לבי בדברי שלפנים הם טובים אך בהמשך הזמן ימשכו מהם דברים רעים יהוא אומר אל תט לבי לדבר רע וכו' ויר' לדבר רע מלד עלמו שהני חושב היותו טוב לי והולי יהיה סופי לרעה ואומר להתעילל וגו' ר"ל וכן אל תט לבי להתעולל עלילות ולעשות פעולית ברשע את הישים פועלי חון ולהורוה התר בעבמי בענין זה באומרי הגוכב מן הגכב פטור כי חם לי להתעולל עלילות ברשע כלומר לעשות שלא כדין אפילו לרשעים יכו' כי סוף סיף בעשותי כן הלחם במנעמיהם שהוה ברשע אם אעשה כן ותשחתי לחלי"ם י הו יר׳ ולה ימשך לי שחוכרת להשתתף על חיוה דבר בחברת חישים פועלי הון וכתו שקרה ליהושפש עם מלך ישרחל חשר מצד חותו הדבר נחמר לו הלרשע לעזור י יהלמני צדיק יגומר הכה הין ספק כי חין בכונתי לההכות ממנעמיהם של רשעים בשום כד והופן כמושאמרתי כי הם ממעשה ידי וממה שאני מרויח על כד הלדק והיושר ולה ברשע והפילו על האופן הכוכר ואם

באולי אצטרך לההכות משום אדם שהוא דבר הנערך אלי כהולספעם הנה זה יהיה מהצדיק אשר ישל תריון חותה תיונים! ישלה עמדי חםד ויוכיחני ויחמר חלי על רוב עוני בחתי למדה זו ובתן רחם כלו' רחשית שמנים במנעמיהם של רשעים אל יכיא ראשי כלומר בשום לד ואופן אינני רולה לההכות מהם ואפי שיהיו מנעמיהם רחשית שמכים וכו'כי עוד ותפלתי כלו' כי כשאני עדין עומד בתפלחי גם כי כבר עכני ה' הנה אני עומד וחושב ברעוחיהם של אלה רשעים וכו' האיפן כי בשום לד ואופן אינכי רולה להעפל עמהסיעוד להם כי כשמטו בידי סלע שופטיהם של החישי בועלי החון כחילו היו השופטי הללו שיניר שואול שמשליכים אותו מן הסלע וכו' והעניים השופטים לא יוכלו לשפוט את הנעלב מהם כי עם היות ששתעו המריו וטעניתיי כי נעמו היכם יכולים לעשית עמי עובה: במו פולח וניתר יר' כולנו הנחנו החינו לחלקי העצים שישהיר הפולח ובוקע עצים בחרץ ונפורו עצמינו לפי שאול שהלואי היהות למו בחוד השאול ממש כי או היו קוברים אותני אך הוא לפי השאול וישארו עימוכי על החרץ ומ"ל מה יוכלו לעשוח להם שיפטיהם חי לוחת חל חע לכי לדבר רע להתעולל

עלילות ברשע הת הישם פועלי הון כמיש החרתי: כי חליך הלי"ם ה' עיני בכה חסיתי הל חער נפשירק הבע הליה והל דבריה והל כוכותיה וכמו כן שמרני מידיפח וגומר ויפלו במכמורת רשעים בתו בל אלחם במנעמיהם על דעתי הוא מבזרת מלחמה והכונה שלא יפנה לבו לריב עם אדם בעבור המאכלים והתענוגים כמו שיקרה לחכמים בהיותם בבית המטבחים על המצו׳ היפית בי זה תביח בבלתי חשר לחשוב בהתענוג עוב ואינוראוי שימלא אצל השלם אשר הכל מדקדקים במעשיו עכ"ד: קמב משכיל

צמערה - שכרת בה כנף המעיל אשר לשאול: ואתה ידעת נתיבתי - כמה מוקשים

הַבַּיִם יִמִין י

ישבה: ואין לי מכיר: אין בכל משרתי שאול שימחה בידו: בי יכתירו לדיקי'

לקיתי וכנגד כל ישראל נאמר מזמור זה : זכרתי ימים מקדם. ישתומם . לשון אוטס ותמהון כמו ואשב שם שבעת ימים משמים בתיכם ותשב תמר שוממה:

מסרה

בשבילו יכתירוך לדיקים ויולו לשמך שחתה סומך את יריחיך: בחמונחך להאמין הבטחה שהבטחתני: כי רדף אויב נפשי כלומר אם חטאתי לך הרי שהפלחת לנו נסים רבים : א קמב מַשְּבְּיל לְדָוֹדְ בַּהְיוֹתְוֹ בַּמְּעָרָה תָפַּדָה: קוֹלִי אֶל־יְהוֹנָה אֶוְעְקָק קוֹלִי אשפר לפניו אַל־יִהְוָה אֶרְחַנְּן: שִּיתִי צָׁבָנִיוֹ אַנְיִר: בְּהַתְּעַבַּף י׳ ייי קָרָמוֹי שותי עַקְתִי קָרָמוֹי אַחַנִי: ַעַלֵיירוּחִיוְאַתָּ*ה*יָדֵעָתָ גַּהְיבָּחִיבִּאַרח־

אָפֶרְתִּי אַתָּרה פַחְפֵי חֶלְּלִי בַּאָרֶץ

תַקְשַּיָבָחי אָל רַנָּתִי כִּי־

קמג

מומור לַבַּוריהוָהו שְבַעתפּלָתי

בִירָדָף אויבינפשי דְּבָא לָאָרֶץ

בְּצִרְכָתֶדְ: וְאֵל־תָׁבִוֹא בְּמִשְׁפִּט אֶת־

עוֹלֶם: וַהַּתְעַשֵּׁף עָלֵי רִוּחְיָ בְּתוֹכִי

רוניתי בָּבָל־פַּעָבֶה בְּפַעַשֶׁרוּ יָבֵיִר

עַבְהֶּךָ כָּי לְאֹ־יִצְהַק לְפָנֵיִךְ בָּל־חָיִי:

ה זו אַהַלֶּךְ טָמנו פַחלי:

החיים:

בִּי תִּגְמָל נַיַלֵי:

קמ"ב בהתעטף כ' וסימ' עלי נפשי דיונה : בהתעטף עלי רוחי: דורשד' מ"ל וסימ' ואין דורש ואין מכקשי ומה יי' דורש ממך דמיכה יכי כל לבכות דורש יו׳ דר"ה ואין דורש לנפשי דלותי ב'חד מלרע וחד מלעיל וסימ' ולי יהושע - הקשיכה אל רנתי כי דלותי מאדי יכתרו ב' וסימ' בי מלעיל: יכתרו צדיקים וחכמים יכתרו דעת: קמ"ג האוינה י"ו וסימ' נמסר בתלי׳ סימן ע"ח: באמנתך וסימ' נמס' בא"ב בא"ב רבתי סימ' אות למ"ר: כיד' בטעם וסימ' כי גדול יי' ומהלל מאד נורא הוא : כי גבר עלינו חסדו ואמת יי' כי רדף אויב ה ישתומסלבי: ונברתי ימים מקרם יחועם נפשי כייוסיף על חטאתו פשע

משכיל לדוד י על נועם פיוט תחלתו משכיל: קוליי זה הוא קולי שאלעק אל השם: חשפוך : בעבור היות הקול בגלוי יהיה שיחי בסתר: בהתעטף : כמו תפלה לעני כי יעטוף בהתעטף קלתי על קלתי ואתה ידעת הנתיב שהפלי ללכת

בו ורבי משה הכהן - חמר נתיבתי שהיא ישרה לנגדך ולא הזכיר - הטומנים כמו אשר שָׂבְלָא טָבָא עַל יְרוֹי דָּוִר בְּמֵהֵוֵיה בַאַסְפָּלִירָא צְלוֹתָא:

אַקבּל קַלי קַדְםיִי אַצַלִי: בָאשׁתַלָהֵיוּרת עָלַינוּוּחִי וְאַתְּ יָרַעְתָּ למני שבילי בכבישא דנו דאַהלך במנו וּרְאַה וְאֵין־לֶיבַּׁמִבִּיר אָבַד מָנֵוֹם מְמֵבְנִי י׳ פֹּיְיְ יוֹיוּפָּחָא לִי: אָכְתַּבֶּלִית עַל יִמִינָּ אַין דּוֹרָשׁ לְנַפְשִי: זָעַקְתִּיאַלֶּיוְדְיָהֹנֶת יֹיֹיֹי וַחֲמִית וְלֵית לִי מִשְּׁהְטוֹרַע הוֹבֵר שזיבו סניולית תבע לנפיטי: ברבית לָנָתָךְ יַנְי אֲמֶרִירוֹ אַנְתְּמִשׁוֹבִי חוּלְקִי דַיֶּלותִי מְאָד הַצִּילֵנִי מֵרדְפָּיָכִי אָמְצֵוֹ כֹּ מִי מּנֹישׁ בַאֲבַע הַיִּיָא: אָצִית לְצְלוֹתִי אֲרוֹם הוציאַרה מְמַּסְנֵּר ' נַפְשִׁי כ' מֹסי אִיחְמַסְבָּנִית לַחַרָא פְּצְיּיָהִי מֵרוֹרְפִי ָּלְהֹוֹרֶוֹת אֶת־שְּׁמֶּךְ בִייַבְּתַּרוּ צַדִּיגְוִם יֹיייֹיֹ אֲבוֹם אִיהְחַיָילוּ סְנִי:

מַסְנִירָ בַּפְשִׁי לְאוֹרָאָרוֹ יַת שְׁמְּךְ אַסְטוּלִתִי יַעַבְרוּן לָךְ בִּלִיל רִשְבַח האוננה אלים נוני באמנה ענני יין יים צדיקיא ארום תשלים נוסלים עלי ינ שַב: שבָחָא לְרָוֹרְיָיִ שִׁמַע צְלוֹתִי ר׳ נשט׳ אַצִירת לְחַחֲנוֹנִי בְּקוֹשְׁטְךְ עַנִי יַתְי בְצַרְקָתָר: וְלָאתִעוֹל לְבֵית דִּינַא חַיָּתְי הוֹשִׁיבַנִי בְּמַחְשַׁבִּים בּמֵתִי יִי בּי עם עַבְרָךְ אַרוֹם לָאיוַבֵּי בְּלָרָמֶךְכָּל ל וחד דְּחָי: אַרוֹםרָריף בְּעִילֹ דְבָבְאנַפְשׁי

דַבֶּבִיךְ לְאַרְעָא חַיּיִתִּי אִיתְבָּנִי בַּחֲשוֹבַיָּא הֵיךְ שְׁכִיבֵי עַלְכָּא הָבִין: בָּאָשְׁתֵּלְהַיוּרת עַלֵי רוֹחִי בְּגוֹשִׁמִי אָרָבָרִית יוֹמִין מִלְּלֶקְדָמִין רְנָנִית בְּכוּלְהוֹן שֹבָרָךְ בְּעוֹבִרִיאַיְרָךְ

תהילת ה' תורת חכד

לדוד ובו' קולי אל ה' ובו' וזהו ע"ד אומ'ה' שמעה י קולי אל ה' אחחכן הוח ע"ד ה' סלמה ז השפוך לפכיו שיחי לרתי לפכיו הגיד הוה ע"ד ה'

הקשיבה וגו' י וענין זה כתכתיו למעלה ובפרט בספר חסדי הבות יעויין מסה: בהתעשף עלירוחי יר׳ על דרך מבליביתי עלי יגון עלי לבי דוי שיר׳ לומ׳ שעל היותו עלי גופו ואבריו קיימים בעלמם הוא מה שהוא מהחוק ביגונו כי הלואי לא היה לו כן חלא

שהיה כבר מת ובטל מן העולם וכמו כן אמ' דע"ה פה שעם היותו עלי עומדו נתעטף וכו' או יר׳ באומ׳ בהתעטף עלי רוח׳ לרמוז הל הענין הנרמו במ"שה ויהי דוד בא עד הרחש וכתו שפי' ז"ל ועל כן אמ' כי גם בענין זה כמעט שהיה קורה לו כן ואתה ידעת נחיבתי כי הנה כונחי ביתה לשם שמים והוא הענין ששמעתי בענין הקוה שמורגה לש"ש היה מתכוין כדי שלא יתחלל ש"ש במהשמלך כמוהו היה באופן הרע ההוה אלא שיממרו שעונותיו הטו לו אלה וכו'י ועל זה בעלמו המי הבע ימין וראה כלומי הפע ללד ימין ומנה לבוכתי העובה כו' ואין לי מכיר הם הכי צדיק חורשע במעשה זה ובכן היה חובד מנים ממני לפי סברתם ולה היה דורש לנפשי לרחות אם היא טובה או רעהובו' ועל כן לעקתי אליך ה' ואמראי אתה מחסי חלקי בארץ החיים והיא ב"ע ועולם הכשמות כי לטוב היתה כונתי בזה במה שהרהרתי י ורו"ל המ" התה הוא ימינם של עניים וכו׳ לכן הקשיבה אלרכתי כי דלותי מאד וכל אחירש שנאוהו אף כי לדל ומה היא תפלתי הלילני מרודפי כי המלו ממני והוא שהול המלך ואנשיו והוליהה ממסגר זו את נפשי להודות את שתך כי אחד מהצריכים להודות הוא היוצא מבית האסורין וכמו כן אהיה הכי אז יוצא מחוך המסגר הלוה וברכת ההודאה חהיה בעשרה לדיקים שיכתירובי והם האושים הבר הם עמי בתוך מערה זאת כי תבמול עלי והם תחת ידי ולי ולהם תעש' הישועה הזאת: ובשם מהר"יע ז"ל מצאתי כתוב משכיל לדוד וגו' יר' כי להחד מג' טונות ימניג ההדסולה יהריג הת חברו אם מלד שיכירותו ויהרגותי ואם מלד שלא עשה לוכ"כ רעה להורגי בעבורו וחם לפי שיודע בהש"ית ידרוש מיחתו לו"ח הבט ימין ורחה מכל הנדרים שלח היה לי ה' מכל חלו הל הה' דמר חין לי מכיר כי במערה הייתי במקום שלא היה הפשר שיודע שחני הרגתיו אל הב' הער אבר מנים ממני ה"ל כ"כ היתה הרעה שעשה לי עד שכבר לה הייתי יודע הכה הכים לעזרה - הו יר' תרחה התועלת שהיה לי חם הייתי הורגו כי בחייו הייתי הולך כע וכד והם הייתי הורגולה הייתי לריך לבקש מכום ממכי ר"ל שלה הייתי צריך ליום רק לישב בהשקע ובשלוה ואין דורש לנכשי כי כבר אמרה התורה הבה להורגך השכם להורגו והע"פכ כבפהי ילרי וכנגד כח" המר זעקתי אליך ה" שהמרתי שאתה רוהה כמו שעשה עמרם הסידה ולסבה שלה היה לי מנים המרתי התה מהפי וכו' רל הג' שהיה מותר מדין התורה המרתי חלקי בהרץ החיים ר"ל היני מבקש שלה הפסיד רק כונתי להרויח ושזה יהיה סבה שיהיה חלקי לצ"הם שהם החיים הנלחיים ז"ש ה' נגדך כל תאוחי - ואוליר"ל כי ידוע הוא כי לדיק מושל ירחת אלי"ס וז"ש כה הנה עם המלוה הזחת. שעשיתי שהסתי על משיח ה' הנה בתכוכתי בזה שאע"פ שהיה מותר ולא הייתי מפסיד שום דבר הנה כונתי היתה להרוים וז"ם ה' כנדך כל תאותי ר"ל הפך מה שהגזור כי כשאתה תנוזר גורה אני מבעלה בחסידותי ע"כ : והנה שאול ננד בטבע נחעשי מומור זה נסמך אל אשר לפניו אם למה שהקודם אליו המחיל בג' ענינים אלה שיש בתפלה וכן הוא ידין חשוחם יהי רוון שנש פתיחת המומור אשר אחר זה באופן שהם ג'מומורים בפתיחה אחת ואם למה שלמעלה אחריכלו מתה אשיח ברעשי ידיך בתכמוריו רשעים ולכן רצה להוציא את עצמו מכללם לוחר שהוא לה נפל במכמורת שהכין להם כמו הם רק נכנם במערה בשלום ויצא בשלום ואפילו מי שהיה בא להפיל אותו במכתרתו וברשהו לא קרה לו כוק כלל ממה שנכנם שם במערה רק שילא בשלו'כי גם הוא לדיק היה ע"ה יהוא הענין.

אבן יחייא

לדוד בהיותו במערה וגומר המזמור הלז כונתו התפלה לה' כהיותו נחבא במערה אשר בא שאול להשך את רגליו לא שהיה לו בית ממוש כי אם אל ה' אלוהיו ויתפרש גם כן על בכי הגלות הסבורים במערת האפילה מהגלות י קולי וגו' אני אלעק אל ה' בקולי לבד כדרך הצועקים אכא ה' הושיעני ואינם אומרים דבר אחד כי לכובד הצרה אין בהם פכאי להתפלל י ובקולי אל ה' אתחכן בתפלה ובתחכונים בהרפות מעלי צרתי כשכתכני השב רוחי ואו אשפוך לפניו שיחי ותפלתי בהגידי לפניו לרתי ' והנה הרגות בתפלה יקרא שפיכה · בהתעשף וגו' ספר היו' לרתו התעשף עלי רוחו כדי ללאת מגופו מפני כובד הלרה - שבאורת בכל דרך שאלך טמכו פח ליי ואתה יודע כתיבתי אם הוא אמת אשר אכי אומר שבכל כתיבותי צוו דרכי כפחים ומכשולות . הכש ובו' הוא ציווי הכש לצד ימין ולשאר הצדדים וראה כי אין בי מכיר שידצה להכירכי להיות לי לעזרה - ואבד מנום ממכי לבלתי היות דורש לנפשי - אבל כלם מארבים לכפשי ומלשיכים אותי ואפילו הזיפים שהיו מיהודה . זטקתי וגומר ולכן צעקתי אליך ה' באוחרי כי אתה מחסי בעולם הוה וחלקי בארץ החיים בעולם הבא ועליך להקשיב את דכתי כי דלותי מאד וכחלתי וכהייתי מפני היותי כע וכד בארץ . והצילני מרודפי כי אמצו ממכי שהם שאול וסיעתו יוהוציאה ממסגר נפשי הסגורה במערה הואת להודות את שמך י בי וגומר וכי תגמול עלי טוב" בי יכתירו הלדיקים את עצמם בכתר הבטחון בראותם כי

בטחוכי ההחלטיי הוא הצילכי: בשנ מושור לדוד ה' שמע וגו' המזמור הלו כוכתו כוכת הקודם ויובן על עכין פרטי מדוד י ועל ערין כללי מכנכת ישראל בגלותה י ה' וגו' ה' שמע תפילתי ועוכי בצדקתך להצילני מיד אויבי והאזינה אל תחמני שהיא התפלה האדוכה ועוכי כאמונתך מתקיים לי ההצלה הואת שתהיה גאולה שלימה ולא כראשונות אשר חורתי אל הגלות והצרו' ואל ונו' ואל תבט אל המעשים הרעים מבני הגלות עם ישראל עבדך . ותרלה לשיפטם על ככה במשפטיך הרעים מהגלות. כי לא יצדק לפכיך כל חי שאין נדיק בארץ אשר לא יחטא . בי רדף וגו' אבל הבט כי רדף אויב נפשי הבהמיית כדי להכריתני מהעילם הוה יובקש לדכא עד ארץ חייתי והיא הנפש החיה כדי להכריתה מהעולם הנצחי ותרד עד הארץ במקום גופה כי הושיבני במחשכים ובמחסר חשיך כמתי עולם שהם החנשי שמתו המושמים בניח ללמות תחת החרץ : והוא משל לכרות הבלות החוכעות התעמוב גופיי : והתעמוב ופעיי כי מפני כבדם הוא מהכמכע מלעשות החצות ולהסתפת בכחלת ה' ותתעשף וגומר באופן שהרוח החיוני הגשמיי שבי התעטף עלי כדי לצאת ממכי ' ולבי ושכלי שהוא רמו לנפש המשכלת החיה ישתוח' בתוכי ויהיה כבוך ושמם מכל טוב י זכרתי וגו' והכה זכרתי ימים מקדם בערם הגלו' שהגיתי בכל פעלך בלוחדי תורתך . ובמעשה ידיך שהם המצו' המעשיות אשר צוית לעשו' אשוחח ואשפיל את עלמי לעשותם ' והייתי פורש תחיד אליך בתפלה ' מה שאכי כעדר עתה משלשתם כי לא אהוה עוד בתורתך: ולא אעשה מצותיך. ולא אתפלל אליך בכונה וכל זה לכובד הגלות:

שאו"ל בספוק הנותן תשועה למלכים וו"ל הנותן חשועה למלכים זה שאול ודוד ואח"כ הפוצה את דוד עבדו אמר רבי יצחק כשם שהיה דוד מתפלל שלא יפול ביר שאול כך היה מהפלל שלא יפול שאול בידו:

קמג מומור לדוד ה' שמע תפלתי גם פסוק זה יפורש ע"ר ב' הפסוקים הקודמי'בפסוק שקודם זה: וחמהר"יט ז"ל מלאתי כתוב כי אליך נשאתי נפשי יר' אני נושא אליך מנחה גדולה בות ה עוש משבור בסיבון בי בדף וגומר התחכן אליו שיענהו למה שרדף אויב נפשו והוא כנבד הכחות הנפשיות אשר במוח׳ דכא לארן חייתי הם הכחות החיוניות ובא בבאר בליזה אופן עשה לו רעה בב׳ סוגי הכחות הללו והוא אומר הושיבני במחשכים כמתי עולם וכנגד אומר כי רדף אויב נפשי שכיון בו אל הכחות הנפשיות אמר הושיבני במחשכים כמתי עולם בי אחרי היותי במחשכים הרי הוא כאילו הכחות הנפשיות נתבטלו מתכו שהעקרי והגדול שבהם הוא הראות וכנגד החיונית אמר ותתעטף עלי רוחי ואומר בחוכי ישהומם לבי הוה הענין אפת ידעת כי החום הנכרי הוא א' במין ובמקום עם החום הטבעי ולח חש לדבר על הטבעיות להודיע שאיננו חש עליהם כי טוב פת חרבה ושלוה בה ובומר: זברתי ימים יגו' יר' לבד במה שהגיתי בכל פעליך ר'ל שקייחי מדבר במה שעשיתי מקודם הנה או חכף ומיד במעשה ידיך אשומת ר"ל הייתי רולה בעיני שכבר עשית כל מה שהייתי שואל והייתי משית בעכינים ההסעם הרבים 51 (***) 12

המקום חחר מומורי קבנן בניות ויחות החשים כי כן יקרה להם אחר רב ברות נלוח במלחמת גיג פיכלנ בכו וריו רבים מפרשעי יבוא כהמרו וילח חל העיר ביולה וישחרו לויקי הדור

כממר: ביום ההוא יגן הי

בעד יופה ירובלה

מיע טפורנו זיר

RIT I

ילדה אותה: הבטי המר ר'

משה כי הם על לשין ולפי דעתי

הנכשל בנום ניום ההיא כדוד כי הבט שם הפועל כמו והגל ובית דוד כחלהים: תליל ורחה כמו ראות גם הוח בהיותו נפטרה י שם הפועל על משקל למען היה לה ברק: זעקתיי כאשר החל המער בנרנם שם שאול להכך חת רבליו כהמרנודוד וחנטיו יועק ועעם חלקי בהרץ החיים בורנתי המערה יושבים כי לא אקוה שירפאני אדם חגשק בתר נפשי וחתחון מהרץ החיים רק התה חלקי נתפלה חשפין . פלחתי פלין:חניד להתחכן הקשיבה : כנגד קילי חל יי' בהתעשף פלי שירתם: כי דלותי מהד בפנים בסתר דוחי שלח יועתי חנה כנגד רנתי: הוליחה : שעם חפלט: והתה ידטת כתיבתי וחתה לבדך ידעת ממסגר בעבור היותו במערה וכבר הוכרתי כי כח השמות סזרן שחנחר כי מני נח יוטתיה כי חתנם: בזרך בפעלים אם כן הוא בי יכתירו זו ההלך טמנו פחלי בחותה לדיקים כחר הטעם שיתפהרו פזרך שבייתי מפץ ללכת כבר טמנו פחלי נלכדה בחילו כתר מלכות ברחשם הנטימין מתה ימין ה' עושה חיל הנט ורחם וחמר מזמור לדוד יי' שמע חפלתי ב"ית בלדקחך כב"ית עוני ימין כלשון וכר כמו כלכ יתינו כנר ימינך ה' נחדרי במרחב יה והטעם שתרחה ווולתם: וחין לו סכיר לדקחך: ואל י את עבדך שיקיב לעוור מפני חימת כמו עם והטעם אם חטאתי לך המלך וכוה מכל מנים עשני חין דורם לנפטי אל חבה במשפט עמי עתה כי שידרוש חלהים ויתפלל עלי: לרה גדולה יש לי מהאויב וכלל י שקתי חליך הי של ואת כי לח ילדק לפניך כל חי וחיך הלדק חני: כי דכח רמז חמרתי: חתה לנדך: מחסר מקותי בחיישעה מלקי כמרץ כתיים : כל לביו ולקלון וטעם במחשכים השתדלותי בכתי מדישות שהוא כחבה מפכיו או ידמה לרת שכם מקום בחיים בחתת מכוון לרנין לפניך לח הלב ליושב חשך שאיננו רואה להתפחר ולכביג פמון כמתי עולם שיש להס זמן רב ונכן: הקשיבה חל רנתי שמתו: ותחעטף: מחשכת שתה: כי דנותי מחד פכל חותב וריע שישמר הנפש והעטף קלתה על קלתה: כי חתנו מחני בף כל תי שיש חתי חנשי חיל ה כים' בתוכי הטעם כפול זכרתי הימים הקדמונים שהושעתני פמסנר נפשי . ממסנר של שחיל ששנר כל דרך בינוקשיו ומלת אשוחת מהפעלים עלומי שלח חיבל להחלט: להודות : הע"ין והלמ"ד כפול כמו יכוכן את שמן" במכ רכבוד שכך לם בוכותי בי יכתידן בדיקים" יפרסתו פת כתר

אחר יאוש כל תקום זולתו: וה המתמיר חברו דוך כל רדנ מכני מבשום הו טבר הירון והתפלל ביוביעו וינרת מבשלום ויכרית את אויביו * : วากา

לו שתע תפילתי וזש

מלכותך שתנילני נגד הטבש

והתערכת ויחתרו כי עסד בעלית על כל מלפים וכן

יקרה לישרמל בקבץ גלייונ

ובישופת המשיח שתפיה

ת שועתו כנד הטכע והיו ערב"

שמטה חון חל תחמוני ולה תפשלם שהם נסנת שין נת שכם : כחתונתך שחתית לעולם חשת לו חשדי וכריתי בחתנת לו ישם וה: עוני -לתת את שחלתי: ככדקתך. יחל חבם לה כוכיתי: במשכט את ענדך על מונית שוכי מחד התשובה : כי להינוק לפניך כלחי כי חין מדם בלח חטת ותלטרן להחריב את הפולם : כי רדף פויב נפשי וכי ממכי כבר רוך שה ל נפשי : דכח למרץ חייתיי בסלם הממליהות : ה'טיכני במחזבים: בין כנכרים עע"ח: כתתישילם בחותם שאין להם חלה בחיי שלם : ותחשפף רו: על רחי כי לח ידעיני מה לעזו׳ יכת מסיני מתה אין יקום בן על אביו לסינו ובכן וכרתי ימים מקדם והגיתי בכל פטלך. כי גבר שלי הסדן והכלתני חיד להודות לן על חשרו עתי שתושיעני מן הנרה הואת י יוֶרפותי כי חשנם:

נַפְשִׁי הֵיךְ אַרְעָא רִצְחַיָּא לְכַיָּא

מוֹרִיקא לָהְלִעִלְמין: סַרְהִיבְּעֵנִייָתִיּ

מִינִי וָאֲמֶתִילִית עם נָחוֹתֵיגונ בִירת

קְבוּרְתָא: אַשְּׁמִיעִיָתִיבִּצְפָּר מוּבָךְ

אָרוֹם בְּמִימָרָךְ סַבָּרִית אוֹדַע יָתִי

אוֹרַח דְּגַן רַאֲהַלֶּךְאֲרוּם לְנָתָּךְ זְּלָפִית

לְבִיעַבַּר רָעוּהָרְ אֲרוּם אַנְהַ אֱלֹהַיּ

רות קור שְּרְטָבָא תְּרַבֵּר יְתִי בְּאַרְעָא

וחשַבְתֵּיה: בַּרנִשׁלְלְטָאאִירְטָּא

ישָבֵיָאוָתִבְנִי קְרַבּבְטוֹרֵיָאוֹמַסְקִין תְּנָנָא:

יוֹכוֹ הֵיךְ טוּלָא דַעַבָּר:

בַצְרָקָרָ אַפִּיק מָז עַקְרָאנַפִּשִי:

בֵיכִרָרָ בַּגִיתִילְפְּרִיקּ:

יַיְרְגִינַת לָךְ רוחִילָאהְסַלֵק שָּבִינְהָךְ בֹּיִסְי מָבֶּנִי וְנִמְשַׁלְתִּי עִם יְּרְדִי בור:

נַפְשׁיבִצְלוֹ: פְצֵייָתִי מִבְעַלֵי דְבָבִי יְיִי יְמִיבֶּעַלִי דְבָבִי יְיִי יְמִיבֶּעַלִי דְבָבִי יְיִי יְמִיבְּעַלְי בְּבִּי יְיִי יְמִיבְּעַלִי בְּבָּרִי יְיִי יְמִיבְּעָלִי בְּבָּרִי יְיִי יְמִיבְּעַלִי בְּבָּרִי יְיִי יְמִיבְּעַלִי בְּבָּרִי יְיִי יְמִיבְּעַלִי בְּבָּרִי יְיִי יְמִיבְּעָלִי בְּבָּרִי יְיִי יְמִיבְּעָלִי בְּבָּרִי יְיִי יְמִיבְּעָלִי בְּבְּרִי יְיִי יְמִיבְּעָלִי בְּבָּרִי יְיִי יְמִיבְּעָלִי בְּבְּרִי יְיִי יְמִיבְּעָלִי בְּבָּרִי יְיִי יְמִיבְּעָלִי בְּבָּרִי יְיִי יְמִיבְּעָלִי בְּבָּרִי יְיִיי יְמִיבְּעָלִי בְּבָּרִי יְיִי יְמִיבְּעָלִי בְּבָּרִי יְיִייִי יְמִיבְּעָלִי בְּבְּרִי יִייִי יְמִיבְּעָלִי בְּבְּרִי יִיִּיי יְמִיבְּעָלִי בְּבְּרִי יְיִייִי יְמִיבְּעָלִי בְּבְּרִי יְיִייִי יְתִי מְבְּעַלֵיי בְּבְּרִי יְיִייִי יְתִי מְבְּעַלֵיי בְּבְּרִי יְיִייִי יְתִי מְבְּעַלִי בְּבְּרִי יְיִייִי יְמִיבְּעְלִיי בְּבְּרִייִים בְּעַבְּייִבְּייִים בְּעַבְּייִים בְּעַבְּייִים בְּעַבְּיִים בְּיִּבְיִים בְּיִים בְּיִּבְיִים בְּיִים בְּיִּבְייִים בְּיִּבְייִים בְּיִּבְייִים בְּּעְבְיִייִּים בְּּבְּעְבִייִים בְּבְּעְבְּייִים בְּבְּעְבִייִים בְּבְּעְבְייִים בְּבְּעְבִייִּים בְּיִּבְייִּבְייִים בְּבְּעְבִייִים בְּבְּעְבְּיִים בְּיִּבְייִים בְּבְּעְבְּייִּים בְּבְּעְבְייִים בְּבְּעְבְּיִים בְּבִּייִים בְּבְּעּבְייִים בְּבִּייִים בְּבְּעְבְייִים בְּיִּבְּייִים בְּיִיבְּיִים בְּיִּבְייִים בְּבְּייִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִייִים בְּיִיבְייִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּייִים בְּייִים בּיבְיים בְּייִים בּיּיִיים בְּייִיים בּיּיים בְּיייִים בּיּיבְייִיים בּייִים בּיייבְייים בְּיייִיים בּיבְייים בְּייים בְּיייבְייִיים בּייִּייים בְּייים בְּייים בְּייים בְּיייבְיים בּייים בּיבּיייבְייים בּיבּיייבְייים בּיבּיייבּייים בּיייבְייים בּיבּיייבְייִייים בּיבְיייבְייים בּייבּיים בּיייבְייים בּיבִּייים בּיבְּייים בּיבּייים בּיבִּייִייִייִייים בּייבְייִייִייים בּיבּייִיים בּייבְייבְיייִייִייִייים בְּייבְיייבְיי

ער זר דור ברודין מוקפי דמאליף היל מייית לקרב אֶצְבְּעוֹתִי לַמְּלְחָמָה לִי מְנִייְּ ער מִעִיבִּיה בַּלִּמְעִבְּרָרְן: נּילִימִייִּתְ לַקְרַבְּבָּאֶצְבְּעוֹתִי לַמְּלְחָמָה לִי מָנִיְיּ

אַיְרִי לְסַרְרֵי לְרָב אֶצְבְּעוֹתֵי לְאַנָּחָא נייִיפִייי וְבוֹ חָסֵיתִי הָרֹב עַפֵּיתַחְהָי: יְהֹנָה

תוקפי ומְשֵׁזֵיב יָתִיתְבִיםִי וּבְמֵימְבִיה יִיִּיִּמְנִי וַתְּחַשְׁבֵּבְהוּ: אָדָם לַהֶּבֶל דְּשָׁח יָבִיוּ

סַבְּרִית דִּי מְרַבֵּר עַמִּין תְּחוֹתִי: יָיָ טָה מּמֹמֹים בְּצֵׁל עוֹבֵּר: ֻיִּרָה הַפּ־שָׁבְּיִךּ וְתַבֵּר

הוא בַּר נַשׁ דְחַבִּימְתֵּיה בְּנֵי אֶנְשָׁא יי י גַעבְּהָרֵים וְיֶעֶשְׁנוּי:

יָיאַרְכִין

ותישַנְישִינון: אושים

כי ההרים שהם עומדים אם חגע בהם מיד יעשנו אף כי האדם שהוא הבל: ברוק: כדרך וישלח חליו:

נים אַלֵיך בְּקַתִי:

מובגלל שְטָהְיָי תְקְיָמִינִנִי מֹים וְהַיִּצְבַרְתָּ בָל־־צֹרְבֵי נַבְּשִׁיְבִי בִּים

עבר שיבו ובְרָךְ תַּקְיבִי "נֹ" בָּה־אָרֶם וֹתַרָעֶרווּ בְּן־יִבְּאנוֹישׁ

אַרִיףיִתִי לַּמַצוְ־שִׁמְנִי בְּאָרֵץ מִישְּוֹר: לְמַצוְ־שִׁמְדְּ

פרשתי ידי כל פיום

פתעלם: נפשי וכמו כן

שרשתי לך נפשי כענין חליך

כ'נפשי חשח: בחרץ פיפה

בסדכר כלכתו לתחגי'

בחתרו כי חתרו התם רתב שיף ולמח במובר: מהר

פנני כי נרם קרובה :

כלתה רוחי כשנין וישת

לכנ בקרבו: חל תסתר

פניך מפני ונפשלתי עם ינרדי בור' אל תתעלם

פתחנתי" באיתן שאהיה

במשל ונדפה ליורדי נהנם

בחלו לח הופילה תשונתי:

כשתישני ככקר' שעברתי את הירדן בלילה שלשניי

כחשרו חל שלן הלילה

בערבות העובר: חסון

שיתשורר חיזה חוהב לשורני

כחתרו ודוד כח מחניפה

נשובי כן נחש ומכיר וכרולי

פשכב וספות וכלי יובר בגישו

ברור: בחרץ משורי שלח

יקרם מכשול עון: תחייכי

ספנת חחיתופל שחפר

נסכתי את המלך לבדו:

תכתית חויבי חתיתותל

שהחומות וכן יקרם לכורלי

ישרחל בתשועת כמשיח:

בה התומור חברו דוד חתר

לכשת כן בפרי וישנה ירושלם לכשת והתפלל לחל יתכרך

נחמר:

שיושיע ממלחמות החומות

בנחלט

מברת הכשלום

ום שתו: כל כוררי נפשי

מנדם מנרת חכשלום

כארץ עיפה . בגולה : כלחה רומי . המחאוה ואינו משיג קרוי כליון עינים וכליון רוח: בבקר בנמח הגחולה מצאתי הודיעני דרך זו נשאתי נפשי אליך שחקבל שהלתי : הליך כסיתי : תלאותי אני מכסה מכל אדם להגידם אליך: הרודד עמי תחתי הרוקע ושוטח חת עמי לרכון במקומו כמו ש טח לגוים מגדיל חותם רודד חרבו של רוקע כדמתרג וירקעו

ּבְאָרֵץ־עֵיפָּהְלְךְּכֶּלָה: מֵּהֶר עֵנִנִי

יָתוָהֹבֶּכְרָתָה רוֹחֵי צַּלְּרֹ־תַּסְתֵּר פַּגֵיךּ

הַשְׁבַּוֹעַני בַבּקריחַסוּ הַ בִּיבָּהָ

בַּטָחָתִי הוֹדִיעִנִי דֵּרֵדְ־וַוּ אֵלֶךְ בִּי־אֵלֵיךְ

נַשָּׁאַתִי נַפִּשִׁי: הַצִּילֵנִי מֵאִיבַי יִהוָּה

יָהוָה חָחַיֵינִי בְּצִּרְקַהְרָי תוֹצִיא כִּצְּרָה

ובצורת" משנבן ומבלשי לי בניי

והפיצם שְלַחחציף והְהַמֶּם: שְלַח

אַבְרֵיק בַרְכָּןא וַבַדְּרִינוּן שְׁבַר גִירְתִין

י בַּפִּישִׁי: ובחַסִרָּהְ תַּצְמֵירת אִיבִי

ורדידו ויש פותרים הרודד עמי תחתי המחליש עמים תחתי אך בספר מדויק מוגה עמי ומסור׳ עליו ג' סבירין עמים וקורין עמיועל תחתיים מסורת עליו תחתיו קרי: מה אדם י מה עשו וישמעהל לפניך כי ידעתם להרבות להם גדולה: ימיו כלל עובר - שלמה חמר ויעשם ככל לא פירש אם כל דקל או כל למהני לעישות י כוחלשהם קבועי כברפי חביו כצל עובר צלו של עוף הפורח פצכי הוצי אכי ולשין הללה הוא וכן הפילה את דוד עבדו מלאתד פיהם דבר שוא וגו' חלה הכתו" שוא בפה ושקר בימין באו לשפר בפה בודים גוזמה על שוח חף לשכות את הידוע באו לפשם ימינם לשבועה חדלו משות ובְהַיִםרָךְ תְמַגֹּר בַעַלֵי דְבָבִי ותְהוֹבֵד מי פינ לְדָוֹדִי בְּבְיוֹדִי בּוֹרִי הַמְבֹּר הַמָּבִי א שנחפס עליו כגנב אבל בשקר כשבעין שכך גירלס הנותן

פרשתי ג'וסימ' פרשתי ידי כל בספר מי היום ' כי בארכע רוחית השמים ' שהיה לו פרשתי ידי אליך: יזררי ג' חס' כתוב חם ה וסימ' נמסר לעיל בסיפרא סימן יקרי חזר קט"נ: אלוהי בי מ"ל וסימן שצושות למרגי לעשות רצינך כי אתה רכת׳ לח אלוהי תהלה לדוד ארוממך יכי חסיי וחד אלוהי מ"ל וסימ' חי יו' חם וי"ו וברוך צורי דסיפרא בררי ג' תיבות' ומ הם וסימ' וסרה קנאת אפרים י וכז' ספר כי ירעתי רבים פשעיכם יוהאבדת מסרי וחי כי ידעתי רבים פטע כם יהאבות מינים כי. כל צררי נפשי: קמ"ר לדוד ז' י"ב ווחלי בטעם וסימ' נמסר בסיפ' סימ' נמנה נמה

כ"יוסימ' ק"ג: ידי כ"א בקריאה וסימ' ואפן ושרד מן ההר וההר בער באש יואתפש בשני הלחות ואשלכם מעל יוגמלני יו' בצדקתי רשמוש. מלמד ידי למלחמה דשמואל: אשר ברכניי' צבאות לאמר: כי בראותו ילדיו מעשה: ועל פעל ידי תצוני: אנכי עשיתי ארץ: ועמך כלם צדיקים לעולם ידשו ארץ: פרשתי ידי כל היום: הוילמתפרות: יגמלני יי' כצדקי דתהלות: וישב יי' לי כצדקי כבר ידי: מלמד ידי למלחמה דתהלות : כי סבבוני כלבים עדת מרעים הקיפוני : שמע היל תחנוני בשועי אליך : פרשתי ידי אליך נפשי כארץ עיפה : לדור

משתו תוחות בי שבבובי בכל מעשי שעשוידי ובעמל ז והנה יד נגעה ביז בי כלם מיראים אותי ז וחד וידי נשפו מר ואצבעותי : יי׳ לורי וכן אלהי חסדי גם חסדי ומלודתי כי הטעם הכח שקבל מהעליון והנה חסדי במנוחתי ומלודתי בלרתי - הרודד עמי יאמר כי הכל הבל כי מי יוכל לעמוד לפני מי

פרשתי ׳ כל המתחנן שיבקש מה ינתן לו בידו על כן אמרידי השתים וטעם כארץ עיפה שתקוה למים כן נפשי חקוה לך: מהרי כי כמעט כלחה רוחי: ונמשלתי עם יורדי בור הטעם כפול או מלת ואל תסתר בעבור אחרת. כמו בטר' הרים יולדו ואל אהיה נמשל עם יורדי בור: השמיעניי כאילו קול יקראני ממרום כי השם אַמַלִיל: פְּרִיסִית אַיְרֵיבִּצְלוֹקָרָמְךְ בְּיִבִּיוֹ אַיִשׁוֹחַחַ: פַּרַשְּׂתִי יָדַיְ אַלֹיֶךְ נַפְּשִׁיוֹ

יעשה עמי חסד וטעם בבקר כי רובי ההליכות והמלכות תחלת' בבקר וטעם אליך נשאתי נפשי כמו וחליו הוא כושא אח נפשו: הצילני - אחר רבי חרינום ז"ל כי אליך כסיתי כמו בך חסיתי והככון בעיני כי מלת לקיחה תהי לפפך בעבור הית החריה כמו קחו מאתכם תרומה והנה הטעם כמו תנו קחילי שחקח לצרכו וככה סורה הצי שיסור ממקומו ויבוא אליה והפך זה סורה ממני אם כן מלת כסוי אם אמר המכסה אני מאברהם ידוע ואם אמר המכסה אני אל אברהם הדבר יהיה להפך והנה הטעם הצילני מחויבי יי' כי איך אגלה אותם בסתר והנה חיקון הלשון כי כסיתי זה הדבר מחחרים כי חין לי כורך לנלות להם כי לח יוכלו לעוור לי לבד אליך לבדך כי חתה חוכל להצילני: למדני הרגילני כטע' פרא למוד מדבר וי"א כי דימה עלמו שהיא בהיך הים על כן יכקש רוח טיכה שתכיחהו ויצא לארן או תחכר אות ב"ית והוא הישר בעיני ברוחך טיבה תכחני והתי"ו לנכח השם ורבי שלת' ספרדי ז"ל אמר כח מהרוח העליוכה : למעןי בעבור שיודיע שמך או בעבור שאני עובד שמך: ובחסדךי עלי לבדי וטעם כי אני עבדך לאות על הפירוש השני בפסיק למען שחך יי' תחייכי: לדוד ברוך יי' זה לח בעוו מלכותי: הרודד המזמור חברו כאשר הניח לו פפי תחתי בעלחמת השת חרל חדידיו ריבו חעם כל השם מכל סביביו כי כן סעם כל המזמור: המלמדי המרגיל חסדי - הנה אחן לך כלל חאמר אלהי תהלתי גם תהלתי לכדו כמו הוא תהלחך אהי לורי ברוך שהשם עורו: יי׳ ותחשבהו . כי הוא מאומה אדם איננו רק הבל: יי׳ הט . רמז לגזירות הבאות העתידות מהשמים ומעם גע בחרים באש היורדת על פן ויעשנו והטעם

ברוך ה' מורי הנה נמשגבי ביום לרה הוחברוך נסיטיב לכל זולתו: בתלמד ידי לקרבי בקלימת האכן לגלית: חוכשותי לפלחמם בתלחתות פלשתי' וזולתם: מסני' שעשה עיודי חסד לננחחת נלית: ישלודתי להגילני בחחוז חיתי סלשתי" בנת: משנבי במלחמית מלשתים במכוי שחול בתפלפי לי י מרדיפת שחול: מניניי מעלחמות כחומות אחר שעלכתי: וכו חשיתי מכשלנ': כ' מכ חדם י הפין בעם: ותדעסו בחפרך נקרחת חליה לשלום: כן חנושי העלך שלהם כחערך נהיו לך למם : להכל דמה בהיותו כלתי להשלי חת כלם חלהים חשר בו: יעיו כנל מובר זחם לח שכשיו חישתי יקווה שהם סיחורו בתשיבה : כט שמיך בנד המערכת בע בהרים" בחומות הגדולות וחלכיכם: ניששמו כחש שברתך ותסינם כשילחעו עם ישרמל: מעים

תהילת ה' תורת חכד

זעתה פרשתי ידי אליך והם עשר הלבעותי שוהו מעשה עם החפלה שהיה ה"ב לך ה' לפרוש עשרה שמיך ולהגן בעדי כחשר עתה עוש׳ בירך עיפה שתמטיר עליה מיד ועכ"ז כתשי שלה כחרץ עיפה שתמיד היח עיפה בלי מים וחין מטר יורד עליה אם כן מהר ענני ה' וגוניר:

בבקר מסקך הפשר כי בחו"שמע תשלתי כיון אל תפלת הערב ובאומר החזינה כל החצובי כיון הל תפלח הבקר ועליה כיון באומר השמיעני בבקר מסדך ובאו׳ באמונהך ענני ובו׳ כיון אל תפלת המנחה אשר בה נענה מליהויהוא אות׳באמונתך **ע**נכי והוא בעלפו מה שנודעה המיכתו ית' ע"י אליהו ואומר הודיעכי דרך זו אלך יר'הנה במזמור הקודם אמרתי ואתה ידעת נחיבתי יען כי אני ירא ללכת בדרה מלד ממוק זים אשר שחי לי סלה מלכן כעת אני אומר לך ה' הודיעני דרך זו מלך שלא יהיו שם מיקשים וכחים ומלורים ואהיה מכאן נהלאה הולך בדרכים ולא בכתיבות ובחורתים כי אליך נשאתי נפשי ואין ראוי שיהיה לה הענין מך הקצה אל הקצה שאני מגביה אומה זנושא אותה למעלה ושאלה הרשעים יפילוה במהמירות החת בארן: הצילבי מהובי יר׳ הצילכי מהויבי ה' שהני ירה להזכירם בשם אויבים הפילו הליך **בי אפילו אליך כסיתי אותם ולא רציתי לגלותם והכוכה ע"ד וכסיא בעמד לא האור. כי עיף הבאו**י יוליך את הקול: למרני לעשות ובותר יר' למדני לעשות רצונף בהם הן למוח הן לשרושי וכו׳ כי אתה אלהי ורוחך ורלוכך היח טובה אלי תמיד והינירולה לעשות דבר שלה כרלוכך ובזה תנחני בארץ מישור שלא אכשל האויר' אלך בדרך הרחבה ולא בנתיבות ובאורחות כאמור למען שחך וגומר יר׳ למיגן שחך ה׳ מסייני בכסותי החייני שחתרתי רליך שהאויב דיכה אותנה לחרץ

ובלדקחך מוליה מלרה נפשי והם הכחות הנפשיות שהמרתי אליך כי רדף דויב נפשי ובחסדך תלמית אויבי וההבדת כל מוררי נפטי יר' חסד בדול העשה לי אם חלמית אויבי יען כי בזה שחתה ינושה בחויבי החביד כל צוררי כפשי: ברוך ה'וגומר המומור הלוה אבארהו בס"ד ע"ד רו"ל שאמרו המלמד ידי

לקרב הלבעותי למלחמה אימתי למד אלבעותיו. למלחמה כשהרג את גלית ע"ב - - ולכן ברך את ה' על כי עשאו ויכרו אדמוני עם יפה עינים אשר על כן בזהו בליוה באיף עיבזהו כי היה הדמוני עם יפה מראה וכאשר פי' אותו החסיד זקני ז"ל שלפי שראה אותו יפה מרא' ביזהו כי חשבו לרך הלבב וכו' וז"א ברוךה' מרייגותר: חסדי וגומר הזכיר מעט מחלרי ה׳ על הכלחו וכמ"ש המפ׳ ובחג׳ הרודד עמי תחתי כיון אל מה שהיה אומר הפלשהי הלא הנכי הפלשתי וכו'וחם דני אוכל לווהכתיו והייתם לנו ליובדים בחופן שהללתו של דוד היתה הצלת כל עתו וכאילו כל עתו היו תחתיור"ל היו בתיך גופי אם להצלה או להפך ח"ו . או אולי כיון בזה אל בדבר העוב הנחשך מענין הישועה הזחת כי בהיותי נושע או כל עמי ישראל יקבלו כלם את הפלסתים לעבדים ובמרימותם יהיו יושבים והוא אומר הרודד שיר' המרחיב לפי פי'המפרשי'ולוה ההפלל והמר ה' מה אדם והדעהו והוא הדבר אשר אמר לשאול אל יפול לב אדם עליו ובן אכוש בן פחות כי תיהיה לביו אך דוד ע"ה היה בן ישי היולא בהוכלום׳ איש לדיה וכו׳ ברוק ברה וגומר יר' ברוק ברק ותפילם לנשענים עלינוהוא כענין שהיה אח"כ כאו' ויקומו הנשי ישראלויהודה וירדפי את הפלשתים עד בואך ביא ועד שערי עקרון ויפלו חללי פלשתים בדרך שערות ומן בח ועד עקרון ונומר וישוסו את מחניהם:

אבן יחייא

כפשי בארץ ובו' ועכ"ז אף כי המעשה השוב הוא כמכע ממכי . המחשבה עובה עודכה אפי כי נפשי שהיא עתה בארץ עיים ויבשה מכל טוב לבלתי היותה בארץ אשר עיני ה' אלהי בס מראשי השכה ועד אחרית השכה . היא לך אלהי עולם הסלה והנצחיות . מהר וגו' ולכן ה' מהר צכני כי במעט כלתה רוחי משני לרת הגלות י ואל תשתר פניך ממני פן נמשלתי עם יורדי בור שהוא הקבר ? השמיעני וגו והשמיעני בבקר שהו' זמן הגאולה שהפכה ערב הגלות ? יען כי בך בשחתי ' ואו הודיעני דרך זו אלך ותורתך תורת אמת שהיא הדרך הישרה שיכור לו האדם . כי אליך כשאתי כפשי . ורצוני להגביה למעלה בתורה ובמעשים טובים למען תדבק בך ולא להשפילה ילדכאה איתה לארץ בהפך המטשים טובים י הצילני וגו' ובגלותי זה הצילני מאייבי ה' כי אליך ובך חסרתי וכסיתי את עלמי באלו בככפי צל השגחתך חכסה ותחובף עלי להגין מצרות האויבים: למדכי וגו' ולמדכי לעשות רצוכך בגלותי כי אתה אלהי ולכן אתה חייב שרוחך ורצוכך הטוב תנחכי בארץ מישור . שעניכו בדרך מישור כאשר יעשה האב לבן . למען וגגי ולמטן שחך ה' שהוא בעל הרחמי' תחייכי - ובמדת לדקתך תוליא חלרה כפשי - ובחשדך וגו וכן במדת מסדך תלמית אויבי אשר בקשו להכריתני מהעולם הוה . והאבדת כל צוררי נפשי אםר בקשו להכרותני מחשילם הבא כי אני עבדך הדבק באמונתך והם אויניך:

ברוך הי וגו' המזמור הלו חברו דוד להודות לה' על אשר הניח לו מכל אויבת מסביב והתכבא בו על צרת הגליות והתפלל עליהם . ברוך וגומר ברוך יהיה ם' שהוא צורי להשגב בו מפני אויב מאושות העולם . והוא מלמ' ידי ואלבעותי לעשו עיוהם קרב ומלחיוה והיא משל שיפורהו להשפיל כל האימות תחתם - חשדי וגו' והוא גם כן אלהי חסדי אשר המליכני בחסדו ונדר אלי קיום המחלכה וכאומרו וחסדי לא אפיר מצמו . והוא לי כמצודה שהיא המגדל החוק שבעיר הנקרא בלכוז רוקא וקשטילייו וכמשגב שהם החדרים החוקים שבקצוות המגדל הנקראים בלעו טורוכי - וכתפלע שהאל המגדל החוק הקטן שבתוך המגדל הגדול שהו' בית מפלט לשומר המגדל הגדול בשילכד מהאויבים הנקרא בלטו טורא שאישרא . וכל זה להיות חביכי מעם ישראל ושריו כשהיו רוצים להרים יד בי כשאול ואבשלום ואחיתופל ודואג ווולתסי ויען כי בו חסיתי היה רודד ושוטח תחתי עמי אם ישראל- כי תרבום וירקעו ורדידו" ה' וגו' הם דברי עמוה לאל שהשבים עליו בהיותו שוכן בתי חומר והוא של דרך אומרו בשמואל ויאמר דוד מי אככי ה' ומי ביתי כי הביאותכי עד הלום ותקטן עוד ואת בעיני ה' אלהים ותדבר גם אל בית עבדך מרחוק וואת תורת האדם ה' אלהים - ווהי אומרו ה מה הוא האדם כחשב בתחלת זמכו אשר יקרא אדם כגור מאדמתו . שתשגיח בו ותדעהו להיפי עמו כאשר נשית את עבדך . ומה הוא נחשב האכוש בסוף ומכו אשר יקרא אכוש להיות אכושה מהתו מחוליי הוקום ' שתחשבהו להחלכו על שאר האנשים ' אדם ינו' כי הנה בתחילתי בהיותו אדם להכל דמה וכהיותו בסוף ימיו בהיותו אמש ימיו הם כלל עובר מהר' כי לא יאריך

לחיות " ה' וגו' לראותו דוד בענין הנבואה כי חסדו מהמלכות לא יאריך כי ילכו בניו באהריתם שבי לפבי צר עם עמם יש" לכן התכלל לאל על באולת עמו ישראל ומלכם אשר יהיה מבכיור וזהו אומרו בד"מ בשם כנסת ישראל ה' הט שמיך למטה ותרד להושיע עמך ישראל. וגע בהרים שהם שלבי האוחות הרשעים בחכתך " ויששנן מפרי אם ה' אשר ילהשם - ויהיה נע בהרים י כמו שלח כא ירך ונע בכל אשר לו מאיוב י ובראשוני ברוק ברק ותפיצם מהיותם מקובצי יחד ומועדים על פ׳ ועל משיחו בי מפחדם מהכנקום יתכונו וווחד כן שלם חלין ותהומם:

תחת

ים ייי פי

ועליו ום

שאול ובא מלאך אל שאול מהרה ולכה וגו' הציל את שאול מה יות שופך דם נקי ואת

דוד מהיות נהרג: פלכי והלילני כחשר פלית חז כן פלכי עתה: חשר בניכו

וגו . כלומר גם עתה דור זה כשר הוא בניכו כנסיעים שחין בהם מום כל כך הם

הכותן תשועה למלכים.

מנוקים מעבירה מלאחי מגדלי

מנעוריהם בשם עוב זה שהם

כנטיעים בנערותם גדלי' כל

ימיהם ואי אפשר לקיי' כל שבח

זה אלא בדורו של חוקיהו:

בכותיכו : גבוהות קומה כחה

בזויות של בית הבנים שוויות

האבן מכווכת כנגד חבירתה

ועולה למעלה עד שהזויות

מיושרות: מחוטבות תכנית

היכלי מהוללות בפי רואיהן

ומלמין אותן לתבנית קומת

ההיכל ורבותיכו פירשו בנותיכו

כזויות מתמלאות תאוה כוויות

מזבח המלאר׳ דם ואיכן נבעלות

• אלא לכעליהן: מזוינו מלאים

מפיקים מזן חל זן - מספיקים

משעת חסיף מזון לשנה זו עד

זמן אסיף מזון לשנה אחרת זן

בוכיר"כייל בלע"ז: מחליפות

מרובכות . לאלפים ולרבבות

עושות פרי: חלופיכו מסובלי'.

אלופים גדולים שבנו נסבלי' על

הטניהם שהקטנים נשמעים

ברולי' ומחוך כך אין פרץ בכו :

ואין יולאת · אין שמועה רעה

וחין קול מהומח מלחת' : שככה

יוצחת למרחוק: ואין לווחה

לוי שכל טובה הואת שלו

בפכי אויביו:

זויות אולרותינו מלאים טוב

מדבר על סלע המחלקות שהיה דוד קרוב ליתפש ביד

ישראל שיוכר לוה נעתיר לכח יחחר: ארוממך להי הפלן נדלך בכריחה שהיח בכח עליון על כל זילתו ועם זה שחתה תנכיה לשבת חתה משפילי לרחות ומשניה בקיום פולפך כרחוי לחלך בחסן בקיים הכללו':

וחנרכם

שלח: כמו תשלח ידיך ושלח ממרום ידימה האויב אל מים רבים על כן פירש מיד בני נכר: משר : חמר בן בלעם כי וימינם לשון קדר שבועתם והנכין בעיני שהוח במשמעו והטעם כחם וגבורתם והנה פיהם שוח וכחם שקר והנה הדבור והמעשה אלהים : שיר חדש : על החסד שהללתני בנבל עשור כבר פירשתיו שהוח בנבל

בעשור: הנוחן הפולה

מגזרת ופלתה האדמה כדרך

ויפרקנו מלרינו: מחרב רעה

מסר ו"יו ורעה וי"א כי רעה תאר

למהנה או עדה או חדה : פלני :

פעם חהרת כן עשו עמי תמיד

והזכיר עם הראשון שיר חדש

בנעוריהם כנטיעי' . בנוחינו

כוויו ארמון מלך שהם מפוחחו׳

חטיבות אטין מלרים : תבנית

אויות בתיכו מלחים מפיקי' רמז

למשרחי'מזן אל זן מין כמו תרג'

לתיכו לזכוהי וכן וזכים מרוקחים

והטעם מיני חטה ואורז ודוחן

והדומה להם וי"ח מגורח מזון

וזה המפרש אמר כי מלת מפיקי

שבה אל מזוינו ופירושה כפי

לורך המקום בלי חבר: לאננו

מאליפות : עושות אלף מרובבו׳

מגזרת רכבה ככח עליון והטעם

לאכנו שהיו מאליפות שבו

מרוכבות: אלופינוי כמו שגר

מסיבלים כי הם סובלי העגלות

אין פרץ בחומות

אלפיך וכמוהו ככבש אלוף

המלאות י

היכל הטעם כפול: מזויכו

הם מגידלים

מחוטבות כמו

ועם החחרון שיפכנו לבטח

חשר בנינו

ומלויירות :

אבן עורא

יָדָרְ מִן שָׁמֵי מָרוֹסָא פְּצִי יָהִי וְשֵׁיוֵיב יַרִיך מָפַּרום פַצֵני וַהַצִּילני מִפַּיִם יַתִי מַאוֹבַלוֹסָין דַמָּחַילִין לַמַיָין סַנִּיעין רַבָּים מִיַּר בְּגֵי גַכָר: אַשֵר פֵּיהַם דִּבֵּר־ שָׁוָא וִימִינָם יְמֵין שָּקֶר: אֱלֹהִים שֵׁיר בישר בישר מן יִרהון דּבְנִינוּבְרָאִין: דִיפּוּכְיהוֹן חָרָשׁ אָשִירָה רֶרְ בַּנְבֵל עָשׁור אַזַּמּרָה מְסֵלֵיל מוּמָתָא דַמַגּן וְאוֹרַיַתְהוֹן לֶך: הַנּוֹהֶן תְשׁנָעה לַפְּּלֶבֶים הַפּוֹצֵיה מישׁ ישׁבִית שֶׁלְרָא: אֶלהִים שֶׁבַח חֲדַת לֶּלֶּרָ אָשַבַּח קַרְכָּךְ בִּנְבַלָּא עַכַּרְתֵי ניִסִין אַת־דָּוֶד עַבָּדוֹ מָחֲרֶב רָעָה: אַוַטר קדָםְר: דיתב פורָקוֹלְפַלְבַיָּא וָהַצִּילֵנִי מִיַּדָ בְנִי־נַגָּבֶר אֲשֵׁר פִּיהָם דָבָצִייַת דָּוָד עַבְרֵיה מֵחַרְבָּא בִישָׁא דַבַּר־שָׁוָא וִימִינָם יִמִין שָׁקַר: אֲשֶׁר בְּנֵינוּ בְּנִינְתְּ בְּנְעִים בְּנְעִוּבִיהְם בְּנְעוּבִּיהְם בְּנְעוּבִיהְם בְּנְעוּבִיהְם בְּנִעוּבִיהִם בְּנִעוּבִיהְם בְּנִעוּבִיהְם בְּנִעוּבִיהְם בְּנִעוּבִיהְם בְּנִעוּבִיהְם בְּנִיתְ הַיִּבְלָּ בִיִּיִיבְיִהְוּן בְּיִ פּוּמְרוּוּן מַלִּילְ בְּנִי נוּבְנָאִין דִּי פּוּמְרוּוּן מַלִּילְ בְּנִי נוּבְנָאִין דִּי פּוּמְרוּוּן מַלִּילְ בְּנִי נוּבְנָאִין דִּי פּוּמְרוּוּן מִלִּילְ בְּנִי נוּבְנָאִים מְּבִּילְיִם בַּוֹן מֻּלְבִין בִּינִים בְּיִוּן מִּלִילְ בִּוּן בִּינִים בּוֹן מִּלִילְ בִּוּן בִּינִים בְּיִּוּן מִּנְּיִם בְּיִּוּן מִּבְּיִם בְּיִּוּן מִּנְּיִם בְּיִּלְם בְּיִּוּן מִּנְּיִם בְּיִּבְּיִם בְּיִּבְּיִם בְּיִּים בְּיִּים בְּיִּבְּים בְּיִּים בְּיִּים בְּיִּים בְּיִּים בְּיִּבְּים בְּיִּים בְּיִּבְּים בְּיִּים בְּיִּים בְּיִּים בְּיִּים בְּיִּים בְּיִּים בְּיִּבְּים בְּיִּים בְּיִם בְּיִּים בְּיִּים בְּיִּים בְּיִּים בְּיִּים בְּיִּבְּים בְּיִּים בְּיִּים בְּיִּים בְּיִּבְּים בְּיִּבְּים בְּיִּבְּים בְּיִּים בְּיִּים בְּיִּבְּים בְּיִּים בְּיִים בְּיִּבְּים בְּיִּבְים בְּיִּבְּים בְּיִּבְּים בְּיִּבְּים בְּיִּים בְּיִּים בְּיִּבְּים בְּיִים בְּיִים בְּיִּבְּים בְּיִּים בְּיִּים בְּיִים בְּיִים בְּיִּים בְּיִּים בְּיִים בּיִּים בּיִּים בּיִּים בְּיִים בְּיִּים בְּיִים בְּיִּים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִּים בְּיִּים בְּיִים בְּיִּים בְּיִּים בְּיִּים בְּיִּים בְּיִים בְּיִּים בְּיִים בּיִּים בְּיִים בּיִּים בּיִּים בּיִּים בּיִים בּיִּים בּיּיבְים בּיּים בּיּיבּים בּיוּבּים בּיּבּיבּים בּיּבְּיים בּיוּים בּיּבּים בּיּיבְיתִיים בּיּיבּים בּיּים בּיבּים בּיוּבּים בּיּבּיים בּיוּבּיים בּיוּים בּיוּבּיים בּיּיבּים בּיבּיים בּיוּבּיים בּיבּיים בּיוּיבּיים בּיבּיים בּיוּיבּיים בּיבּיים בּיבּיים בו דבננא כנציבין דרקליו צאוננו מַאלִיפות מָרָבָּבות בַחוּצֹתְינוּ: נֹיֹיִ יִּישִׁקּרָא: אלופינו מסבלים אין פרץואין לי ל באולפן אוריתארביין מן טליותורוון מוון משנה לשנה מון חל ון טויןצאת ואין צוקחהברחבתינו: אישרי פילים בנחנים זיותנין ובשרין לבהנים הָעָם שֶּבָּבְר לְוֹאַשְׁבֵי הָּעָם שֶּיהֹנָה יֹבִי יֹבִי דִּמְשִׁםשִין בִּמְצַע הֵיכָלָא: הוֹסְבְּרִינָא בַליון מִםַפָּקוֹ מִן שַׁתָּא לְשַׁתָּא עָנָנָ רֹי תהלה לְבָּוֹר אֲרוֹמִימְךְ אֱלוֹהֵי הַפֶּּלֶךְ בְּיְתּנֹייֵנִיתּיֹמִילְרָן אַלְפִּיָּא מַפְּשָׁן רִיכְבוֹהָא יִּהְרָוֹר אֲרוֹמִימְךְ אֵלוֹהַיִּי הַפֶּּלֶךְ בִיְּתִּייֵנִיתִּיִּמִיִּמְיִי באשַקקנא: תוֹרֵינָאפֶרִי מְטוּל לֵית הַקוֹף וְלָא מֵפְקָא בִּישָאוְלֵית צְּוָוחַת בַּבְיָיהָא בְּפִּלְטִינָהָא: טובוי דְעַפָּא דְהַבְּבִין לֵיהטוֹבוי דְעַבָּא דַיִי אֱלָהֵיה: תוּשְבַּחְתָּא לְדָוֹר אֲרוֹמְסִינָךְ אֱלֹהַי מַלְכָּא ואברך

בנותינו ד'מ'ל בליש' וסימ' מה נעשה להם לנותרים יואנחנו לא נוכל לתת דבנימן אבותינו : בנותינו כזויות : יוצאת היוצאת ה'מ"ל וסימ' נמסר בסדר כי תבא ועמוס סימן ה' : שככה ב' וסי׳ אשרי העם שככה לו י אשרי שככה השבעתנו: קמ"ה ארוממך ג'בקריאה ומל'וסי׳ארוממך אודה

התהלה הואת:

העיר: ואין יולאת מהשערים הגדולים היודעים ' ואין לוחה ברחובותינו כי כן היה מנהגם שמך כי עשית : ארוממך אלהי המלך ואברכה : ארוממך יי' כי דיליתני ולא שמחת: בבא שמועה רעה כי נגף ישראל ולמה באה לו כל זאת העובה בעבור שיי׳ אלהיו: תהלה לדוד ארוממך . בדבור ובאמונת הלב והזכיר המלך כי הוא המלך באמת וזהו יסוד כל

אבן יחייא

שלם וגומר ושלח יד ימיכך ממרום ופצרי ממים רבים שהם צרות המבקשים לכלותכי מהעולם הבא בדחותם אותי מעל ה' אלהי ללכת לעבוד אלהיהם אלהים לא ידעתים - והצילני מיד וממכת בכי נכר המבקשים לכלותני במכתם מהעולם הזה ' אשר וגומר אשר פיהם בעקרי דתם דבר שות וימינס ועזרם לשוב חל דתם הית ימין שקר כי ירדו לו הרבה ויעשו מעע כחשר יקר' למומרי מבכי עמיכו כי רובם כודדים ללחם איה אלהים ובומר ואז אלהים כשתושיעני שיר סדש אשירה דָ בפי 👚 ובכלי הכבל עשור מעשרה מיתרים אזמר׳ לךי - כי לא יאפר עוד שירת משה ובכי בשראל אשר שרו על יציאת מצרים . כי אם שירה חדשה על הגאולה החדשה . הכותן וגו' שחרי שהתפלל כנסת יש' על מחה י התפלל שנית על המשיח מלכה באומרו מי שנתן משועה מלכים בימי קדם ובפרט הפולה את דוד עבדו תמיד מחרב דעה מכל אויביו הוא יפלכי ויצילני שגומר וכאש' פירשמ רק שהיא תפלה פרטית על המוך המשיח ולא אחר ממים רבים להיות בי לא ימצא מי שיסית וידים למשים לדקכו כאשר היו כמצאים המסיתים לאומה ישראלית " אמנם יקומו עליו לחלחמה לכלותו מעל פני החדמה . אשר וגומר ואחרי שתצילנו מידם עשה אשר בהיה לכו השלש מתכות שאבדכו שהם מתכת הזרע ומתכת הארץ ומתכת הדיבוק אלהי" וזהו הומרו כנגד מתנת הזרע . תעשה אשר בניכו יהיו בכמות כנטעים שחנטע אחד יצאו נטיעים בנים : ובאיכות יהיו מגודלים במעלת החדות ובמעלת החכמה אפי' בכעוריהם : במעט כאלו כולדו חכמים וידועים . ובנותיכו יהיו שלמות ולנועות ותמיד יהיו כבודות עומדות פנימה כאלו הם אבני שים הקבועים בזוית הבית אשר מעולם לא יזווו משם י ומפני זה לא מחשו כי יהיו כנעורו . אבל יהיו מעולות ביופי תבנית . שידמה לתבנית היכל יפה . כי סבית כאה הוא דומה לאשה כאה י ויהיה מחוטבות בתרגו' וה' האמירך י שהוא וה' חשבך וכמו בתשובות אטון מצרים י מזויכו ונו' וכנגד מתכת הארץ והעישר יהככשים אחר מזויכו שהם זויות בל הארץ בבית ובשדה הם מלאים מכל טוב מחיני מאכל ואל יהיו מאותם אשר לא השליטם אלהים לנעת בעשר לחכול חשתה שוב בכל ימיהם י כי ירבו השמתי בהם ויהיו חפיקים ויוצחים מון אל ון מסעודה של מצוה לסעודה של מציה ' ומשעם אחד אל משעם אחד ' כי לא יצמצמו בשחיש צאן ובקרי כי הצאן שלמו ילדו לאלפים ולרבבות בחוצותימו כי לרובם לא יאוספו הביתה : ואלופיכו שהם חין הבקר מן שבר אלפיך : יהיו מסובלים ולא יוכלו ללכת מרוב שמכיכותם . אין פרץ ובו' וככנד הדיבוק אלהי אמ' ולא תחשוב שמפכי יתרון השוב ירום לבכ ישר׳ וישכח את ה' אלהיו ויעשה פרצות בע"ז וגילוי ערוות ושפיכות דחים כי לא יהיה כך שאין פרץ בשון הע"ז ובשון העריות אין אשה יולאה לתרבות רעה יאין צוחה מהמוכה לשפיכות דמיו ברחובותיכו . אשרי וגו' הם דברי המשורר לאמר האושרים יהיו מהעם הזה שככה לו כאשר אמרכו מהטובות הגשמיות . והאושרים יהיו מהע' הזה שה' אלהיו כדבק עמו ויזכה לטובתו

תהילת ה׳ תורת חסר

והצילני וגומה יר'ולי פצני ממים רבים מיד בני נכר אשר פיהם דבר שיא כי חרף מערכו' אלי"ם חיים ויתיכם שהיו בנטחים בו והוח ימין גלות וגבורתו הוא יחין שקר כי חפי' אליו בעלמו לח יוכל להושיע ומכ"ש להחרים ועל הכלמי זחת מהם אשירה לך חלי"ם חלהי ששמך זה מתדת דינך הוא טוב לי לתה שתעשה משפט בקמים עלי והשיר יהיה שיר חדש כי שירים רבים עשיתי ביתי קודם זה השיר ועתה השירה שיר חדש ובנבל עשור הזמרה לך תמורת הכח שנתת לעשר אלבעותי: הבותן תשועה למלכים כלו לי ולשחול עם עכיני זה שאכי אעשה שבי הלוי ישועתו: הפוצה את דוד עבדו מתרב רעד של גלית ויהרג גלית בה וחחרי שהתפלל חל ה' ואמר אליו שעם זה שיעשה לו כותןה' תשוע'לו ולשאול אדוניו החפלל ג"כ שיפלהויליל אותו מהם למה שנוגע אל עדת עם ישראל ואל בניהם ואל בנותיהם שהיו כמעע להם לעבדים אלולי שהיה ה' עוזר לו יהוא אומר פצני והצילני וכו' : אשר בניכו כנטיעי' ר"ל שהם צריכים להיו'במקו' שוב בה"יוכמו שראוי וכו' ובכן יבדלי על השלמות והכונה על היותם חפשים מה שהין כן כאשר יהיו על אדמת ככר עבדים אל הפלטתים - ואומר מגודלים בנעוריהם יר' לומר כי להיותם כערים אז יקחו שלמותם והוא ע"ד אומר במה יזכה כער את ארחו וכו' ואם ח"ו יהיו בכעוריהם עבדים אל הפלשתים מה יהיה מהם וכן בכוחינו הן כאיות והוא ע"ר כל כבודה בת מלך פנית'וחין ככון להן להיותן הולכות בגולה וכן מזיינו מלחים מפיקים וגומר ר"ל מוליחין מעשרות מחג ההסף מזון שנה זו לחג הרסיף מזון שנה הבחה החריה וכן לרכיכו הן מאיפות ומרובבות בחולותיכו להולי העשירי קדש לה' וכחשר תהיינה כל אלה בהרצותינו הקדושים אז יהיה הכל טוב מה שלח יהיה כן חילו נהיה עבדים אל הפלשתי 'והוא או' אלופינו מסובלים אין פרץ ואין יולאת ואין ליח'ברחובותינו ויר' כשיביו הכל בחולותינו או אלופיכו הם מסיבלים תכל טוב ואו אין פרן ר"ל אין בכל ישראל בך פריץ אלל וסובא רק מגודל בנעוריו לחורה ולמעודה ואין יוצאת מבנותינו החווה והוא ע"ד ומלא דינה ואין צוחה על המזוכות: אשרי העם שככה לו בהיותם על הדמחם חשר העם שה' שהיו ופטרונו ואין לו עליו שום שר ומושל זולתו ית׳ וכמו שהמרה התורה ומי גוי גדול השר ל הלי"ם קרובים חליו כה' חלהיפו כי הנה חילו היו ח"ו חתלעיים ביכו ית' ובינינו או לא היה כחמר היותנ הוא ית׳ קרוב אליכו כחשר הוא העכין החמחי שאין עליכו ש האתלעיוה 'הוא החשביח עליכו וא"כ אתה ה' פצני והצילני בסבנו כל אלה הדברים הנאמרים ' ומצאתי כתוב וחנמי המוסר משלו על המוסר בהתחלת הגדול לנטע לח שהוח נות ליישרו וכפהיא קשה אז ישבר קודם שיתיישר ובא זה ' ע"ד אשר בנינו כנעיעים מגודלים בנעוריהם ע"כ

קמה תהלה לדוד ארומתך וגו׳ הנה במאמור הקודם אמר הנותן תשוינה לתלבי׳ וגומר השרי העם שככה לו וגומר על כן בה עהה לכוין לב' ענינים הלה הה' הוא לומר שלפי שהאל ית' הוא מלך מלכי המלכים על כן הוא ית'כותן תשועה למלכים והוא אומר אלהי במלך והב' לסיים מה שהמר אשרי העם שה' הלהיו ולבאר אותו ולז"א כי הוא ית' אלהיו ומלכו ועל כו לח כיו ישרא לריכים למלך חלחו והוא הענין שאמ שמוא הכבי'וה אהיכ'מלככ' ואומר

לדוד וצו' הנה התומור הלו והה' מומורים הנמשכים אליו עד סוף השפר . הם חתימת שפר תהילים והוא המשובח שבכל השפר להיות החתימה' כללת תחיד רוב הדרוש במלו' קצרות ובאיזה חידוש מעכין כוסף. ולכן הסכמתי להאריך בפירושה וכפי מה שקבלתי מהרבא איצו' בהקדימי הקדמה כי ראוי שתדע שהמזמור הלו הראשון יחלק לב' חלקים החלק הז' בתחלה מהחומה ים' חלה חלהים - והחלק החחר בתחלה משחר החומות . יוהו אומרו בשופו בכנד תהלת ישראל תהלת ה' ידרר פיר וכנגד תהלת החומות אחר ויברך

בל בשר שם קדשו " כי לא תהלת ים בתהלת האומו" להיות כי לא דיבוקם עם האלוה יתברך שוה לדבקות האומות עמו " כי הוא אלהי יש בזילת אמצעי ובדד ינחכו ואין שמי אל נכר ולפותו איננו כן אבל מנהיגם דרך כלל ע'י שרי מעלה אזר הם אלהיהם ביחוד לא הש"י כי הוא אלהי אינהיהם . ולכן מעשי ה' עם יש' הם הנפלאו היוצאות מההיקם העבעי אזר אינם יכולים לעשותם שרי מעלה רק הוא ית' לבדו מה שמעשיו עם האומו' הם הענינים הטבעיים אשר הטביע השי"ת עליהם השרים ולבא השמים: ואח' שזהו כן ראוי שהאומה יש' יהלל איחו בתהוה יותר בפלאה משאר האומות להיותה משבת ממכו שובות יותר מעולו מאד מאדי והכה ראוי לידע כי ההלל הכאו אל ה' הוא מה שהעמידיכו עלייו אישי כרסת הנדולה ילמדוהו מחל עה שהיא האל הנדול הגב ר והכורא וכדאיתא בברכות ההוא דנחית לקמיה דרבי זירא אומי האל העיזון והאמיץ ונו' א"ל סימתינהו לכלהו שיחי דמדן ונו' הני חלת אי לאו דאמרינהו מר עה ואחו כנסח יש" בתקנינהו בתשלה לאו אחרו' וגוחר שכיאה מזה שוהו השבח והמהלל היושר כשלא ואין להללו יתבוך בזולתו וסבת זה רוא כי התארים יהיו בא' חב' פנים או בכלם כאומרך באדם שהוא קי ומשכיל - ואם תארי מעשיים כאומרך בו שהוא גבור וכדיב י ואם שפליים לקוחים מהוולת כאומרך בו שהוא מכובד ייראוי וואת היא חלוקה הכרחיות י ולכן חשה דבינק שליו השלים לקח תואר מכל אחד מאלה הג' סוגרם מהתארים והיותר עליון שאפשר ותאר אותו ית' ולו מס כעידן התארים העצמיים אחד הגדול כלום איני יכול לתאר אותו ית' מצד פצמותו להיותן

ואברכה שחך . להוסיף על רוממוחיך והנה הטעם שאדבר שאחה מרומם: בכל יום יום אחר יום אברכה שמך עד שאחיה מהמהללים המיד שמעלתם גדולה מהמברכים: בדול . בעבור שהזכיר ואהללה שמך הזכיר כי השם גדול מהמהללו על כן ומהולל מהד יותר ממהללי ובעבור שאמר שהוא גדול הזכיר כי לגדולחו חין הקר כי כל מלך בלחד יש לגדולתו רחשית ואחרית ולגדולתו איכו כן דור עחה פירש טעם ומהולל מאד כי הדור שהלך יספר לדור הבא מעשיך הכוראים יגידו שכי הדורות וטעם וגבורתך הדורות יגידו גבורותיך הנרחות ואני אשיחנו עם לבבי הדר כבוד הודך עקרי כבוד גבורותיך הנרחות גם דברי נפלאותיך

דור לדור ישכח מעשיך י וגם ייי הני הדר כבוד הודיך אשיחה ::: ועזוז כורחותיך יחתרו' וגם תכי וגדולמך מספרנה: זכר רפיין מובך יביעור דור לדור וגבורת דר: ה ידברו זה לוה להמר טוב לבון להודיע לבני החדם גבורותוו-וכבוד הדר מלכותו של הקב"ה. מכחתי סמ"ך כ"ון חסרה מאפ"ם: ינדלירנד מלחתי שתן כון יוטו ייוס פלת פינ מלק בי'תח לפי שרחה דוד בה מפלת פינ מלק קשה נפלה ולא חוסיף קוסי." בתולת ישרא וחזר וסמכה בחת הקדש סומך יי' לכל הנופלים : ומשכיע

וַאַבָרַךְ שְּׁמֶךְ לְעַלְמֵי עַלְמִין: בְּבֶּל יִי יֹּ וַאֲבָרְבְּיָ שְׁמְּדְ לְעוֹלָם יָנֵעָר: בכל יום אַברכַך יוֹכְא אַבָּרְבִינָרְוַאֲשַבַּחשִׁמְרְ לְעַלְמִי רַב יְיָ וּמְשַבַּח לַחֲדָא י׳ וַאַהַלְלָה שַׁכִיךְ לְעוֹילָם וְעֵר: נְּיַדְוֹל וֹלְרְבּוֹתֵיה לֵיתִכוֹף: דָּרָאלְּדָרָא בֹּיֹי יְהוֹנְרֵי וֹבְיְּהֶלְ בְּאָרוֹ צַמִין דור לָרוֹריִשֶּׁבַחְמֵעְשֵיִיךְ פיכטייכן ל דוכור יִשַבֶּח עוֹבָרָךְ וֹנְבוּרְתָּהְיְתַנוּוֹן: שִׁיבְחוֹד אֵיבָר זִינָהְ וֹמִילֵי פָּרִישׁוּתָךְ כִּיֹתְיַנִייִנְיִי וֹנְבְּיֹר בְּבָּוֹד חֹוֹבֶּךְ יעושָנָא דְחַלְהָּדְיִיִבְרוּן מיבּיוֹפֹי׳ בּוֹרְבָבֵיי נִפּלְאֹתֵיךְ אִשִּׁיחַה: וֹרַבָּנוּלִינִי הַשְּׁמִתוּן: בַּבְּלָן סַנִּיאַי סוּבָּך יינייִי נוֹרְאוּטֵיבּי אַכֵּצְרוּוּגְּבְּבְּוּוֹי, בַּבְּלָן סַנִּיאַי סוּבָּך יינייִין בּוֹרָאוּטִיבּי בּוֹרָאוּ זַבֶּר רַב־טוּבְרַ יַבּיָעוּ וְצִרְקַחְרַ יְרַבּּוְוּ: יביעון וצרקתר ישבחון: חננא

ווה אומרים: שנכותן הוח שויו ישנכית בפול נפליונים ונתחתונים דור לדור ה' כ"ב מ"ל בליש' בכתובי' וסי' דור לדור ישבח : כי לעולם חסן : כסאך לדיר ודור : והימים האלה נוברים : והארץ לעולם עומדת. וכל דור דור חס׳. וד׳ כתובי׳ כן דור ודר קדמא מ"ל תניין חס׳ וסימ׳ נמסר בספרא סימן מ"ט וסימן פ'ט:

כעלם אבל מה שאומר הוא שעצמותו גדול מכל השאר שהוא המציא כל כמצא והוא שבת הסיצות ולכן כקרא שם בן ד' שהוא שם העלם שם הנהול וכאומרו את שמי הגדולי ... ולכן ב"כ כקראב הנפלחות שהם פעולות מיוחדות חביו ית ויוצחות מעלמותו דצוני מלד היותו סבת הסבות פעולות בדולות וכאומרו לעושה כפלאו' בדולו' לבדו ספרה כא לי את כל הבדולו' אשר עשה אלישע ווולת' ואם בערך התארים המעשיי' אמ' הגבור ואם בערך התארים השפלים אמ' הכורא י ובכלל בכב אלה הג' תארים הורה היותו עליון מכל שאר הנמצאות י כי גדול מודה היות כל השאר קשרים בערכו וגביר מורה היות כל השחר חלושים אללו יוכורא מורה היות כל השחר ככנעים לפני ולכן סידרם מרע"ה שלשתם באומדו כי ה' אלהיכם הוא אלהי כאלהים ואדוכי האדוכים שאל הגדול הגבור והכורא י ובשירת הים רמום ג"כ באומרו מי כמוך כאדר בקודש שהוא גבור י כורם. תהילות שהוא כורא מושה פלא שהוא גדולי הרי מבואר דהתארים האלה שלשום הגא השכת.

מוכך ומשדיך וכזה ישלו ואומר ואברכה שמך יר'שמך זה של אלי"ם המורה על היוהך משגיח י או יר' שמך לבד אברכה במכה את האל יתניך : ולא שם שום אתלעיוכו': בכל יום אדרכד ור'אדרכה מאם כי כל ברכהשאין בה שם וחלכות איננה ברכה: גדול ה'וגומר יר' גדול ה'וחהולל מאד ואיכו צריך ש שאכי אהללכו ואין הכוכ'במהלל שהזכרתי כי אם שדור לדור ישבח מעשיף וגבורותיך יגידו זה לזה כמו שאכי עושה כדי שיהיו יודעים שיש אדון ופטרון עליהם וישתלמו במעשיה'הטובי' בראותסשיש עליהם עין רואה וכו': הדר כבוד הודיך יר' יגידו הדר כבוד הודך זה לוה

אבן עזרא

וכן דברי נפלאותיך שאשיחה אני יגידו גם הסוכן עזוו כוראותיד יאתרו זה לזה וגדולתך שרםפרנה אני יגידוה ויאמרוה וכן זכר רב טובך אשר לפנת ליריאיך יביעו ולדקתך לישרי לב ירכנו

המיחד אליו יתברך אכל צריך שתדע שאומות העול' עם כל חכחתם האיכושית אינם מגיעים ל עת מהתאר הא' שהוא גדול רק המציאות לבד רצו' שהם יודעים שעלמותו יתברך הוא גדול מהכל אבל אינם יודעים כלל ממהות עלמותו אכן האומה יש' היא יודעת ממכו הרבה מסני שה' היה מתראה להם בנכואה ומשפיעם מהמדע האלהי 'למעלה ממדרגת השכל האינושי ולכן לא היה כודע האל אלל. האומות דק בשם אלהים ובאומה יש' היה כקרא ה' שהוא השם המורה על עצמותו . ומפני זה ג"כ הנפלאות לא היו נעשות דק באומה יש' וע"ר כביאיהם להיותם הם הפעולות הבדולות המינותדות אליו ית' מפכי היותו מה שהוא וזהו אומרו ביש' גדול שמו . שנדאה מוה שאצל האומות איכנו גדול שמו כלומד שאיכם מכירים כלל מגדולתו ונתן טעם בזה מפכי כי בשלם שוכו ומעוכתו בציון כלומד שהשכינה מושבה יש' ולכן הם מכירים גדולתו האיונם מהב' תארים האחרי שהם גבור ומרא האומות מכירים מהם הכרה גדולה מפני שהם תארים מארים האחרי שהם גבור ומרא האומות מכירים מהם הכרה גדולה מפני שהם תארים מארים האחרי שהם גבור ומרא האומות מכירים מהם הכרה גדולה מפני שהם תארים מארים מארים האחרי שהם גבור ומרא האומות כראית בהיותו תולה ארץ על בלי מה וכאומרו על זה מכין הרי בכוחו כאזר בגבור׳ . וכן העולם השפל כלו מורכב מד׳ התכים אש ואויר ומים ועפר והם שוכאים זה את זה ומחריבים זה את זה והחל מושל שליהם בחוקה ומעמיד ככה וכאומרו על זה מושל בגבורתו עולם וכן כראית גבורתו מהתמעה השמיימית התמדיית אשר היא מהנעה אל היות בב"ת החוזק ובאומרו הלא ידע אם לא שמעת אלהי עולם ה' בורא קצות הארץ לא יעף ולא יגע י וכמו כן כראי בם כן כוראותי שהרי הים עם כל גאוכו כרתע לאחוריו להיותו ירא מגערתו יתברך וכאומרו משכיח שאין גליהם והמון לאומי וייראב יושבי קצוות מאותותיך ואוחד האותי לא תראו כאום ה' אשר שמתי חול גבול לים י ווולת כל האמור עוד צריך לדעת שהכהגת האל את ברואיו הוא בג' פעולות באשר אחדבו בעמים רבות שהם חסד משפש וצדקה וכאומרו עושה חשד משפש וצדקה בארן. ואמר אוסב צדקה ומשפש חשד ה' מצאה הארץ : והחשד הוא להשיב את הבריות אם במה שהמציאם מהאפש הצדקה בארץ : ואמר אוסב בדר האומרו באות להשיב את הבשי ובורם להם הדע בי טוב כי לשול חשדו : וכן במה שמחיה את כלם זון אותש וכאומרו כותן לחם לכל בשר כ"לח כי כלם אליך ישברון לתת אכלם בעתו : וענין המשפש הוא שמעים את הדשפי ובורם להם הדע נהספסד על עוכותים' וכאומרו ארוכה האדמה לשבת חשאו של אדם והמבול מפני החמש והפכת סדום מפני חשאתם כי רבה וכן בכל דור ודור מאבד החלכת' לעונש עונם כענין בפל ע"י סדם ופרם ע"ד יון ויון ע"י הרומיים וכן זולתם כי על זה יורה מלת משפע וכאומרו וידבר אתו משפעים . וכדברי חכמיכו ז"ל משפע הרשעים בגהינם י"ב חדש . וענין הגדקה הוא שלפעמים שה" ית' איכו טושה העבה וגם איכו מענים אבל יעמיד הדבר כמו שהיא ווהו כקרא לדק והוא כי זה האי שהיה עשוק מזולתו יצילהו מידו ויעמידהו על עומדו כבראשול י וכאומרו לדקתך בקררי אל עו שב"ל הנה הארן סיתה עשוקה מהמים המכשים אותה . והאל פעל הלדקה בהרים החוקים הגכוהים אשר היו מכושים מהמי באשר גלה אותם . ומשפטיך פעלת במים פהיו מכשים הארץ משאים עליה ואתה השפלתם עד תהום רבה מה שבוה אדם ובהמ' תושיע ה' כי היה מהכמנע הולד האדם והבהמה על הארץ בהיותה עשוקה מהמים. והכלל העולה מכל הנאמ' בהקדמה הואת הוא שלשה בזירות:

הגדורה הא' היא שה' ית' מלך ואלוה על המלאכים שהם אדוכים על זכא השמי' שהם אדוכים על אישי העולם השפל ולכן קראוהו חבמיכו ז"ל מלך מלכי המלכים הק"בה · ואחר כך יחם האל אל עולם השפל בהנהגתו הוא יחם עובד אל מנהיג שלישי . אבל לאומה ישראלי אינו כן כי עם היותם מעולם השפל הוא ית' בעלמו . ובכבודו האלוה והחלך שלהם בזולת אמצער משל דוגזירה השבית היא שזה האלוה תאריו הם שלשה י הא' המורה על עצמותיו דצורי שעלמותו הוא יותר נפלא מכל זולתו והוא התאר או מול וכאומרו ה' בדד יכחכו ואין עמו אל ככר : סג' שהאלוה המתואר באוכן הוה הוא מנהיג את מגדול והב' מצד מעשיו שהוא הגוכר על כל זולתו והוא תאר גבור והג' מצד החשיבות שעושים לו הזולת והוא תאר כורא: הגזירה בריותיו בחשר ובלדק וכמשפט : ואחרי ההקדמה הואת יתבא' המומור באר הטב ארוממך ונו' הנה השם ית' עלפותו כאה לשמו ושמו כאה לעלמותו וכאומרו אכי ה' חוא שמי בלן מי שיהלל אותו יתברך ראוי שיהלל את עלמותו ואת שמו ווהו אוחרו ארומחך אלהי המיך שהוא הרוממות את עלמותו וכן אברכה את שמך ועוד חור ואמר בכל יום אברכך ר"ל לפצמותך יכן ואהללה שחך לעול ועד . ויש לדקדק למה כפל הענין הלו בב' פסוקים . ועוד למה הפך הענין כי בפסוק הראשון הוכיר הרוממות בעלמותו יתברך וכאומרו ארוממך אלהי המלך וחוביר הברכה בשמו וכאומרו ואברכה שמך ובפסוק השני הוכירם בהפך באומרו בכל יום אברכך ר'ל לעלמות אלהי ואהללה שמך שהוא הרומשות והראיה אומרו ממזרם שמש ועד מבואו מהולל שם ה' רם של כל בנים ה' ביאר שהתהלה הוא הרוממות . א"כ אומרו הנה ואהנלה שמך ד ל ארומם את שמך . ניש ב"כ לדעת הכרצה ברוממות והנרצה בברכה . והתשובה של כל החום את שמך . ניש ב"כ לדעת הכרצה ברוממות והנרצה בברכה . בנות על כל גבוהים וכבדל מזולתו מן ה:מצאי' ואין עליו סבה שיהיה גבוה ממכו זוהו הכרצה במלח דם · זעם זה יש לו עכין אחר שהוא מקור ההשפעה והברכ' לכל הזולת כי ממכו יושפע להם המציאות והשוב וזהו הכרלה בחלת ברוך : והוא אומרו מרום וקדום אשכון שהוא התאד הראשון ואת דכא ושפל דוח להחיות רות שפלים שהוא התאד השבי ואלו הם ב' בחיכות אשר בו יתברך מצד הייתו מה שהוא ד'ל מחוייב החליאות הא' שמציאתו ית' בלתי חלטרך לחליאות זילחו כי הוא סבת עלמותו ואין לו סבה זולתוי והב' שמציאות הא' שמציאתו ית' בלתי חלטרך לחליאות זילחו כי הוא סבת עלמותו ואין לו סבה זולתוי שתציאות . ולום ברצות דוד לחללו ית' הזכיר בו הרוממות שהוא הבחיכה הא' באומרו ארוממך אלהי המלך . והזכיר בו עוד הברכה שהוא הבחיבה שמיך לעולם ועד . ויען כי התחלה לשוי שיהיה לעצמותו יתברך ולשמו כפל הפסוק ב' פעמים : ובפסוק היל ייתם הרוממות אל העצם האלהיי והברכה לשמו ובפסוק הב' ייתם הרוממות אל העצם האלהיי והברכה לשמו ובפסוק הב' ייתם הרוממות אל העצם האלהיי והברכה לשמו ובפסוק הב' ייתם הרוממות אל העצם האלהיי הרוממות ייתם לשמו ' והרי העלם והשם כזכרים שניהם עם הרוממות ועם הכרכה ומה שאמר ארוממך אלהי המלך הוא מה שאמר משה דבינו ע"ה כי ה' אלהיכם הוא אלהי האלהים כלומר ארוממך אלחים שאתה אלוה שלי ומנהיג אותי בייחוד עם היותך מלך כלליי לכל קעולם כלו וכלל באומרו מלך כל מה שאמר משה באומרו הוא אלהי האלהים ואדוני האדונים יופי לעולם ועד הם ב' מלום מורות של הכנחיות י ולפי דעתי כי עולם נגזר מן וה' העלים מחכי לא תוכל להתעלם כל מר הומן החכופה והכסתר כי הדברים הכנחיים אין להם זמן קצוב וכודע אבל הוא כסתר כי לא תקיפהו היריעה " ביופכר זה הנמצאות כקראו עולם להיותם נצחיות וכאומרו לעולם דברך נצב בשמים לדור ודור אמונחך כינכת ארץ ותעמוד ואולי מפני זה נקרא הנחור עלם להיות סופו בלתי כיכר עדיין מה שאין כן כזקן כי הכרת פניג ענת בו שתוך ימים אחדי ישינהו ההפסד . וכן מלת ועד הוא שם התאר נגוד חמלת עד שהיא תורה על זמן או מקום מוגבל כמו עד הגבול שלחוך . עד אשר ישאו ערים וכאשר לה הוזכר שפין הגבול ותבוא חלת עד לבדה תורה על גבול בלתי משוער שהיא הכלחיות כמו ולדקתו עוחדת לעד וכן חלת ועד הוא כגזר מחכו והוא שם תאר:

באדורי שהוכיר כי הוא רוצה לרוממו ולברכו מפכי כי הוא אלהיו עם היותו מלך כולל לכל העולם . הזכיר שבחיו שהם הג' תארים מגדול וגבור וכורא . זהוא אומרו גדול ה' ומהולל מאד ואחר מחד כי לבא השמים הם גדילים ככנד הארץ והמלאכים הם גדולים בערכם אבל אינם גדולים מאר כלומר בהחלט זולת השי"ת שהוא הגדול החלטיי . ומה שאמר ולגדולתו אין חקר - ר"ל שאין החקירה איכושית יכולה עליו להרחין בגדולתו . והטעם מפני כי גדולתו ר'ל עצמותו והעלם האלהי אין בו מחקר . וכנגד גבור אחר דור לדור ישבח מעשיך וגבורותיך יגידו . ומפני כי הוא מורה על הפעולות אלהיות אשר הם מושבות לאנשים אמר בו דור לדור ישבת מעשיף וגבורותיך יצידו . פלו בתאר הגדיל אין חקר אבל בתאר הגבור כלם יודעים ומספרים אותו דור אחר דור . הדר ונומר כבר ידוע כי הנפלאות הם פעולות מיוחדות אל העלם אלהי ולכן הם מורות על גדולתו ובאומרו בי גדול אתה ועושה נפלאות כמו שקדם ואלה הנפלאות אינם כעשות רק אלל האומה ישראלי אל בשאר האומות אם כן עם היות שלגדולתו יתברך אין חקר אצל האומות כלם עב"ד אצל האומה ישראלים יש חקר וידיעה מה מפני הנפלאות הנעשות בתוכם . ולכן אמר דוד הנה השי"ת הוא בדול ובענין הוב אין חקר . אכן דענין גבורותיו ים חקר וידיעה חדור לדור . אבל אני מפני היותי חוץ מהאוחות אוכל לדכר בענין הכפלאות שהם פעולות נחשכות מהגדולה האלהית . ווהו אוחרו בדו וכבר הודך ודברי כפלאומיך אשיחה . כלומר הדורות יבידו בבורותיך אבל אני אשיח בדברי כפלאותיך . וכנבד כורא אמד ועזיו כוראומיך יאמרו . ומפני היותו תואר לקוח מהכניעה הנעשי לו שלר כבו בריותיו יוכלו לדעת אותו ולרבר בו הדורות הכו למעלה י וזהו אומרו ועות מראותיך יאמרו הדורות לדור הכו : ואומרו ובדולתך אספרכה ר"ל אבל אכי אספר ואדבר מענין הגאולה אשר בה מנבון יותי ב זכר רב וגומר זהו סיפור הפעילות שמתכהג בהם האל בזה העולם עם האומות י אשר הם מפד לדקה ומשפע וכאשר הקדמנו ' אמכם מפני כי האחד משלשתם הוא שדן נייון עד החשפט והעונש " והשנים חשר ולדקה הם טובים לכן לא רלה להזכיר בתהלה הואת רק השתים השובות והשתים הרעה להיותה פעולה בלתי מיותםת לעצמותו כאחרות כי אין רע יורד מלמעלה . חושו אומרו זכר רב שבך יביש ששום כשלת החסב כי החסד והשוב יתהפכו במשם וכחומרו אך שוב וחסר ירדפוני . וכנוד הלדק חמר ולדקתן ירננו ז

ואברכה שמן ' נהודים מדת שוכן וחסריך שהוא דכר נוסף פל שלמו' תניאותך: לשילם ומדי שאכת כ'ואת וכרון בטפר תהלים לדורי דורות: מכל יום אברכך יכי רכון כי מתהלות המלך היותו גבור: שאוכה להרבו' נכל יום שלא יכיכום הדורות: ועזוז י בכושיים לשכודתן: ואהללם שכח יביכום הדורות: ועווו שמן למולם ושד שילשדו ואלה הדורות יספרו הכוראות בססם לכמים מחרים' כי שעשית לעיכיהם כמו אוחות ממנט גדול ס': במפלת חלרים ושאר נפלאות כוראות סמניחו': ומסלל מחד רק אני גדולחך שהיא גדולת במדת שינו: ולגדולתואין רק אני גדולחך שהיח גדובינ מקר: אין לחקר יחס בין כבודך אספר להם אולי יבינו פניאותו ומניאי זולתי והכה טעם כוראותיך כי כן ראוי כהיותם נכדלים בעין ' חשכ' להיות החלך נורא: זכר בפדת סוכך: דור לחר ישנח ששור לסוכ : והמלך אם היה טיב כל אדם מנכורתך: שחתה יכול של יביעו טובו ובח רב טובך והטע" סנמיים: הדרבנוד הודן מדרי נולחיים שחתה ישור הרב כמו בגדול זרועך מדרי מולחיים שחתה שובר הרב כמו בגדול זרועך ים לניון שנם שמשית לרן שהות בזרועך הנדול ולדקתך ירננו גם רחוי הוא שיהיה החלך שיחם משלת כבוד שלכותך יחתרו עום' לדק ומלת ירננו בפרהסיח פנפלחותיך יקכלו השועשי' ועוז כירחותיך יחתרו גרולתך ויספרו סעוז ניספרו כמו כן גדולתן כמין סתכיחות: חספרנה זכר רב פוכך יכיעו וכן יהי רגון שכחשר מספר גדולתך ללפד דעת חת סעם: יניעו במעין המתנכר כוכר רכ

נכדקתן ירננוי

ניחפרוב

בחיינים ולחברעת יני. ל:

ארך חפים ' לספתין תשובת

וְכַפוּ כֹן ירננו כי: סוב פ׳

לכל שחין מניחת לשום

בפנח זולתי פפניחותו

ורחפיו של בל מששיו אשר

ברם כגלפו שהם מעשיו לם

מעשה ידיו בחתנעיים

ומרחם בקשטיר רחון

יהי דמון שיודוך כל נתין

החכשיוהיה ב׳ לענך על כל

יודיםו לכל פדת ט כן ככוד

מלכותן יחשרו לחלפידי':

תכירתן" נפלח תיך נגד

להידים לכני הים לכל

ספין החכושי: בכור תיו ד

בנפבחותיו: וכביד בעד

מלכיתו .

לסכם יוכרו להמון

ישראל פחד : יברכיכה

17'ED

פחרן: וחסידין

רחשון: יודוךם כל פפשיבי

הרשעים: וגדל חסד בחפרו כובר חסד לחלפים .

חנון ורמום ח" נותן חן לפתפללים חליו ופרחה פל

ממן - להושיע המשוע אליו ורחום לשמור עבדו שלא יכשל: עוב - וכל מלך לא יחכן להיוחי טובו רק לאנשים מעט והש' לבדו טוב לכל גם המלך לא יחכן לרחם רק עבדיו הנאהבים והשם לבדו רחמיו על כל מעשיו: יודוך - הנה כל מעשיך יודוך כי כן חתה וחסידיך יוסיפו להולות לך: כבוד ומה היא ברלת חסידיך שילמדו לכוד מלכיתך לחשר לח ידעוך להודיע לבני החדם שהם קטנים וי"ו גבורותיו שב חל כבוד מלכותך יחמרי וחין טענה חיד סמך כבוד הדר מלכותו לכבוד מלכותך כי הנה כמוהו עד מלך תלכות פרם ותקנו קדמינינו בתפלה וימליך מלכותיה גם כן הכחוב ומלכותו בכל משלה: מלכותך . כל מלכות תפסק ומלכות השם עומדת לנלח: סוחך

וכלמלך זה ישפיל וזה ירים זה יסמוך וזה יפיל פי לא יוכל לסמוך ולהרים הכל והשם לבדו הות סומך הכל: עיניי עם מדינות המלך מפרנסי המלך והשם לבדו מפרנם הכל לתת לכל אחד מהם מאכלו בעתו ואתה הכתוב בפסוק העליון ישרת גם פה וככה הוא ואתה פוחח את ידיך וככה כי חלהי חבי בעזרי ופעם רלין מה שיספיק להם: לדיק ' הם פען טוען למה יאכיל אחד חטה ואחר שעורים והנה התשובה כי הוא יודע העוב להם כי הוא ברהם וידע תולדתם כמו הרופא המלוה שיאכל כל אדם מה שהו' טיבלו ועוד כי השם כל מה שיתן בדרך חסד הוח כי חיננו ' סיוב עליו על כן וחסיד חם המלך יהיה רחוק לה יכיל להושיע קוראיו והשם לעולם קרוב הוח רק לחשר יקרחוהו בהמת ולה לנסות וחשר חינכו ראוי להושיעו: רצון הירא מהמלך יספיק שלא יעשה לו רע

חַנון וַרַחום יְהוָתָ אָרֵךְ אַפִּים וּנְדַוֹל־מֹינ׳מֹנֹמֹ דָננִא וְרַחֲטָנָא יִי ִמְרַחִיקְרָנוּ וּמַחְגִּי קָטָר:טוֹב־יְהוָהַלֶּבָל וַרָחֲמֵיו עַל־כַל־ "אונים" לְטֶעבּד טְבְוָן: טַבײַלְבוֹלָא וַרְחֲמוֹי יְהוֹדוּנְלֶךְ יִי על כּוּלָרהוֹן עוֹבֶרוּי: יוֹרָוּךְ יֵהוָה בָּל־מֵעשֵׁיִךְּ בועישור: וַחַסִידֶיךְיְבָרְבִוּבָה: בְבַוֹר מַלְכוּתְךָּ יִייּ כוּלְהוֹן עוֹבַדָּדְ וַחַסִידָיךְ יְבָרְכוּנָךְ: אַיְקַר בַּלְכוּתָךְ יֵיבְרוּן וּנְבוּרְתּךְ יאטרווגכורתה ידברו: לחודיעו לְבְנֵי תָאָרֶם נְבוּרֹתָיו וֹכְבוֹר הַהָרֵר נִכּפִיפִי יְמֵלְלוּן: לְהוֹרְעָאלְבְנִינְשָׁאנְבוֹרותוֹי וָאָיַקַרישִיבָהור מַלְכוּתִיה: מַלְכוּתָן מַלְכוּתְהָ מַלְכוּת בֶּלִ־ עַלְמִים וּמָמִשׁ לָתָה בִּבָּל־דְּוֹר וַדָּר: בּיוּם׳ מַלכוּת אַ דְבַל עַלְמַיָא וְשוּלְטנוּתְרְ סוֹמֵר יָהנָה לְבֶל־הְנְפַּלִים וְזוֹמֵןה לְבֶל־ נִיֹּהְיִהְהֹּ בַּבְל דֵּר וְדָר: ַםעִיד יֵי לְכָל נְפִּילִין מלכותר יאמרו: עולמים נ'חס' טו הַבפופים: עיני־כָל אַלֶּיִה ישברו 3 וּוְקוֹף לְכוּלָהוֹן כַפִּיפִין: וַאַתַּרוּנְיתִן־לָהָס אֱה־אָכְלָס כִּעִקּוֹ : יֹ״יֹי ַרַנוֹלָאַלָּיָחֶךְ סִבִּירָן וִאַתְּיִהַבּלְּחוֹן יֵת פותחיתאירה וּמֵּסְבַּע לְבוּלְהוֹן חָיֵי רְעוּתְהוֹן: זַבַּי וֹהַ בַּבָּבר אוֹרַטּמיני וֹנוֹסֹיבּא בּּבָּבר בבל־מַעיַשִיו: ַקרוביְהוה לְכָּל־ עוֹבָרוֹי: קריב יְיָ לְבַל דְקַרְיָין לֵיה קראָיו לַבָּר אֲשֶׁר יִקְרָאָחוֹ בָאֶמֶת: ַרָבוּלְהוֹן <u>רַקְרֵין יָתִיה בּקְשׁוּם:</u> רָצוֹן־יִרָאָיו יַעַשֶּׁה וָאֶת־שַׁוֹעָתָם רְעוּת דַרְחַלוּיַיְעְבִּיר וְיַת בָּעוּתְהוּן

ומשביע לכל חי רלון. כדי פרנסתו הוא משביעו את טובו י ואת רלונו ואת ברכתו רלון התפי מנס בלע"ו:

מסרה

*אמרוג' וסימ' ואם חי יי' יאמרו ועזוז נראתיך יאמרו . ככוד ז' בליש' יסימ ככר היה לעלמים' מלכיתך מלכית כל ילהביא צדק עלמים: נותן ו'מ"ל וסימ' הגני נותן כו רוח דסנחריב י ואתה נותן להם את אכלם בעתו לכהמה לחמה : ניתן לרש אין מחסור . ניתן לכסיל כבוד וצריק חונן ונותן:

תהילת ה׳ תורת חסד

והשם יעשה רלון יריאיו:

ישמע

או זכר רב עובך יביעו והוא היותך חנון ורחום ה' הרך וגותר לישראל ולדקתך ירננו והוא היותך טוב ה'לכל ורחמיך על כל מעשיך בהמ'ורמש וחייתו הרץ וכו 'והוח ע"ד לדקחך כהרר ע משפטיך תהום רבה חדם ובהמה חושיעה': יודוך ה'כל מששיך יר' יודוך ה'כל מעשיר יחם ייד שיברכוך יודוך ג"כ: כבור מלכוחך יחתרו יר' וחז כשיודוך ויברכוכה כבוד מלכוחך יחמרו בכרכותיהם יהכונה היא אל מה שהברכות הם משם וממלכות ואו וגב רחך ידברו הוא ענין לוו"ל האל הגדול הגבור והנור וכונת הכלהוא להודיע לבני האד'גנורותיו של האדשאיל'כלום וכן כבוד הדר מלכותושל החדםשחינה כלום ומלכותך ה'הוח מלכות כל עולמים ממשלחך בכל דור ודור ועל כן דור ודור ישכחוך ואחה סומך לכל הכופלים וזוקף לכל הכפופים כי המלבות שלך היא ובידך כח ובבורה וכידך לבדל וכ"ועיכי כל אליך ישברו וכו": פותח את ידיך וגימר יר ואתה ה" משביע לכל תי שהוא חי ברצון שחין לו להכול והוא שמח כאילו יש לו הרבה או יר' לכל תי שהוא חי ברצון לבד אשר יש לו לתת חמיד כי אתה ה' כותן לו מידך ניסיס רבים כדי שיתן לעניים והוא כחומר ומידך נתכו לך שר"ל שממה שעדין הוא בידיו יח' שעדין אינגו בידי האדם מהגדב האדם לתתו לעניין ית׳ וקרהו חי לוחר כי עם הלדקה שחושב ברצונו לעשות יקרא בשם חי גם כי היה נבור עליו שימות כי מחשבת הלדקה הליל ממות י חו יר' וה' הוא לדיק בכל דרכיו וחסיד בכל מפשיוולוה הוא פותה לו את ידיו וכו' לפי שבם כן הוא נותן חמיד וכו'י חו יר'ההל ית'עושה בלדק בכל דרכיו של החדם וכן הוח פועל בחסד בכל מעשיו של החדם" או יר' ע"ד חומר ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו: קרוב ה' וגומר יר' ומה שאמרתי ארוממך אלהי המלך הוא לפי שה' קרוב לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באתת יר' שאליו ית' נבדו יקראו ולה לזולהו ח"ו וכאומר אל תבטחו בכדיבים וגופר וה'רלון יראיו אלה יעשה וכו' וישמור את כל אוהביו וכו' ועל בן תהלח ה' ידבר פיזכו' י ובספר חסדי ה' ביארתי בפסוק זה ענינים טובים י ומלאתי כתוב רצון יראיו יעשה ובומר זהו שאמר הכחוב מי יחן חבא שהלמי ותקוהי יחן אלוה שהכונה לומר שלא לבד יחן לוחת שחלתו בפיו חלה שנ"כ ירחה חם דבריו חשר יוליה מפיו הם נכונים לענין מה שכוא מקור עם הדברים הכם ע"כ ובאומר ואת שועהם ישמע ויושיעם שמעתי שר"ל ואח שועתי על אחריםישמע ויושיעם להם בעלמם כי המתפלל על חברו והוא לריך לאותו דבר הוא נענ'חחל׳ ע"כ ואחרי שכתבתי עכין זה אליע לפניך מה שכהב כמה"ר יוסף ן' גיקחטיליא ז"ל בספרוהנכבד ספר שערי הורה וו"ל ובמדת הרלון מרחם הקב"ה על הדבקים במדת היראה כלומר מראש החפץ והמחשבה אשרי הזוכה לכך ועל זה כרמ' רולה ה'אח יראיו והומר רצון יראיו יעשה וגו'ועהה צריבין חכו להודיעך סוד שכי מקראות שקבעי חכמים חחד ברחש התפלה והוא ה'שפתי חפתח והב 'בסוף יהיו לרצון חמרי פי ולריך החה לדעת כי הראשון הקבוע בראש התפלה הוח השער שבי נכנסי בני עולם לבקש רחמים לפני הש"ית וזהו ה' שפתי תפתח ועל זה נחמר פתחו לי שערי לדק הבח בם אודה יה וסוף החפלה ההגונה שהיא מחגברת ועולה מספיר' לספירה עד שמגעת עד הרצון שהוא דבק בכ"תר לפיכך אמר בסוף יהיו לרלון אמרי פי וכשהתפלה תגע'למקום הרל"ון אז כל השערי למעלה ולמטה נפחחים לפניו ואין שם מעכב ומונע על בקשתו שהרי בעולם הרחמים הוא דבוק וחז יפיק כל צרכיוושלותיו וחין דבר עומד לפניו שהרי ממקום הרצ"ון הוה שוחב ויכול לחדש חוחות ומופתים חדשים כאילו באוחה שעה כנרא העולם ואין דבר עימד לפכיו וזהו שאתרו בכי חיי ומזוכי לה בזכוחה חליה מילחה הלה במולה חליה מילחה לפי שהכל חלוי בעולם הרחמים שהוא המהור וכ"ש במקום הנקרה מזל והם חתבונן בענין תבין סוד חנה עד היזה מקום עלתה הפלח כשהמרי ה׳ לבאות אם ראה חראה בעני אמחך וכן הבין מכהן סוד תפלות כל הלדיקים שהחפללו והפיקו כל לרכיהם בדרך נסים ונפלחות הוא שנכנסו בתפלחם עד עולם הרחמים שהוא המקו'אשר משם כתחדש העולם וכמו שנתחדש העולם וכל ברואיו מאותי המקום כך הלדיקים המהכונים בחפלחם לאותו המקים יכולים לחדש בעולם אזתוח ומופתים ולשנות מנהגו של עילם וזהו מקום הבעחון הגמור ווהו סוד הרצון כי המגיע למקום הרצון הרי הכל בידו לעשות כפי רצוגו והפצו כמו שאמר רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם והמבין זה יוכל להתבוכן כל מקום שבא'בחורה אותות ומופתים גאולות וחשועות ושנוי מנהגו של עולם ולפיכך קבעי בסיף התפלה יהיו לרצון אחרי פי ובותר: ומתהרי"ט ו"ל מצאתי כהוב קרוב ה' לכל קוראיו יר' לישראל שהם יודעים לקוראד בחתת שיודעים שם בן ד' חותיות: רצין ירחיו יעשה יר' כמו שה' הוח פועל ברצון כמו כן רצון יראיו יעשה ר"ל יפעל רלונם לבד כרלון האל שהוא פועל ברלין בלבד כמ"שה בדבר ה'שמים נעשו עכ"ר: ובשם מהר"י בירב מצחתי כתוב פוחם חת ידיך ומשביע לכל חירלון יר' התחוה כדי לאכול מה שאין האדם יכול לשים לפני האורחים כי אם האכילה לבד והוא אומר ג"כ ואחה נותן להם את הכלם בעתו שיר׳ בעת שיש להם רצון לאכול י או יר׳ האוכל והעת לאכול אחה נותו להם

אבן יחייא

ממן ונו' בא לפרש מדת הלדק שהיא היותו ה' חנון ורחום וארך אפים - שענינו כי כשהשי"ת יושב עם בריותיו לדין הוא רואה אותם תכף בהבטת התן ואחר כך מדחם על פחיתותם לשלם בהם כפעלם הרע כי הוא ידע ילרם ילר דע ולכן פוחל עליהם וחאריך אפו עליהם וחצילם חיד האויב שנחשרו בידו על עוכש החטא כי מטבע החטא להוליד העוכש תכף לולי רחמי ה' שמגין על בחושה י ועוד פירש חדת החסד שהיה גד לה מחד בחומרו וגדל חסד י עוב ה' וגו' ביחר שהחשר והדרק הת' הם כוללים לכל הבריות וזהו אומרו טוב ה' לכל ורחמיו על כל מטשיו" ורלה בטוב ענין החסד וברחתי ענין הלדק כמו שקדם . הרי כי הזכיר ג' דרושים בב' מדות החלה . באחד שהם כמצאים בו יתכרך . הכ' שעצמות הצדק הוא חניכה ורחמי' ואריכות אפים : וענין המסד הוא היותו טוב גדול מאד ולפנים משורה יוהג' שהם כוללים לכל הבריות י יודוך וגו' מתור אל התהלה הקודמת מהחסד והצדק הנו'· וכן מהגדול יגבור ונורא באופן האמור למעל' · בחשיריך יכרכוכה י הוא כמו לא אדוכי ועכדיך כאו לשכור אוכל שהויו במקום אבל י ור"ל מה שאמרתי עד עתה הוא המהלל שיודוך בו כל מעשיך והם הבריות - אבל חפידיך שהם בני האומה ישראלי שהם הקרובים אליך יברכוך באופן אחר והוא הנמשך אחרי זה באומרו כבוד מלכותך יאמרו יברכוכה כאשר אלא עם הא באחריתו להשמיענו יברכוכה כאשר אראך ולא כאופן סמו " ככוד מלכותך וגו' הכה המלכות יהיה על שני פנים אם שהאומה יכחרו איש מה להנהיגם ביתכו עליו הוד מלכות וזהו הכקדם חלך - או שהוא מעלמו יקום וימשול עליהם בחוקה ויכרחם על ברחם להשתעבר אליו וזהו הנקרא מושל או גבור וכאומרו בנמרוד אשר מלך בחוקה הוא החל בהיות גבור בארץ - והנה האל הוא מלך על האומה ישראלי' כי הם מרצונם ממליכים אומו בכל יום עליהם - ומקבלים עול מלכותו באהבה וכאומרו כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו וגוחר ווולת מן הפסוקים הרבה מחדי חבל על אומות העול איככו מלך כי אם מושל וגבור וכאומרו מושל בגבורתו עול' - וזהו אומרו כבוד מלכומך יאמרו שהוא המלוכה מפני הכבוד שלו יתברך מהאומה ישראלי בונותך ידברו שהיא הממשלה אשר לו יתברך על האומות מפני הגבורה להודיע וגומ לכה לבחר עלמות זה המלכות וזאת הממשלה אם הם קיימים לעד - או כשאר מחלכות וחמשלות כני האדם שיעמדו ימים ואחר כך יאבדו חהו אוחרו להודיע לבני האדם בבורותיו וכבוד הדר מלכותו שמלכותך מלכות כל טולמים וממשלתך בכל דור ודור . ולח כתלכות בממשלת בכי האדם שהם כפסדות י סומך ה' וגומ' רצה לנאר פטולות ההנהגה שטושה יתכרך בממשלתו על האומות והם הג' שקדם וכרם הלדק והמסד והוא אומרו סומך ה'לכל הכופלים וזוקף בכל הכפופים וזהו צדק להעחיד כל אדם על שהוא . ועוד עיכי כל אליך ישברו ואתה כותן להם את אכלם בעתו - פותח את ידך וחשביע לכל חי רצון והוא חסד - זלכן כלל העכין באוחרו לדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו אם לדיק מכני שהוא סומך וזוקף הנופלים והכפופים י ואם מסיד מפני שנותן האוכל ומשביע לכל חיי ואחרי שביאר אופן הנהגת ממשלתו יתברך עם האומו' כמו שקדם . . נעתק לבאר אופן הכהגת חלכותו עם האומה הישראלי והוא אומרו קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו האמת י והוא כאימרו משה רבינו עליו השלום כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובי אליו כה' אלהינו בכל קראינו אילו י ומ"ם באחת דלה שלא תהיה הקריאה בפה פלבו לא ככון עמו ע"ד קרוב אתה בפיהם ורחוק מכליותיהם יו ומסכי שאלו הקוראי יחלקו לב' מינים - אם עדת היראים אותו יתברך שהוא החדרגה הראשונה מן השלחות י ואם עדת האוהבים אותו יתברך שהוא המדרבה השכית והאחרונה מהשלמות . לכן הזכיר אופן הכהבתו יתברך עם שניהם והיא באופנים מתחלפים כפי התחלפות מדרגותיהם אם אל היראים אמר רצין יריתיו יעם ואת שעותם ישמע ויישיעם י התנה בהם שני עכינים שמה שמקבלי ממנו יתברך בעת קוראם אליו היא שנעשה רצוכם וחושיע אותם מצרתם אבל איכנו כיקם את וקמתם מהאויבי כי די להם לפי פלמותם שיושיעם . והענין השני הוא שלריך שיצעקו וישועו אליו יתברך ראשונ' . בלומר שיפנירו בתפלה ע"ד אל תחכי דוחי לך עד יכוכן וגי' כי אין שלימות' כל כך שיתעורר השי"ת מעלמו להושיעם עד שישועו וילעקו

נר"ל שאתה נותו להם תאוה לאכול ע"כ י ומלאתי כתוב וע"ד האמת דע כי מארוממך אהי המלך עד תהלח ה'ידבר פי יש תרי"ג אותיות כנגד תרי"ג מצות ולכן אמרו כאילו קיים כל התור'כולה או שהוא נהוא אותר ויברך כל בשר והם המקבלים מיוני ע"ד מה שהבשר ליקח תמיד משיר הדברים וכו' שם רדשו לעול' ועד שנתן לי מה לתת לרם והוא ע"ד כי ממך הכל ומידך נתכו לך ע"כ · ובכחיבת הה"ר שלמה אלעוכטוםי מצאתי כתוב וחסידיך יברכוכה והנה נכתב יברכוכה בה"א והוא כאילו המר יברכו כ"ה ברכות כלו שהחסידים יוסיפו לברך כ"ה ברכות בכל יוס ויום ובכל בקר ובקר בודם הברכית של קרית שתע יווקף לכל הכפופים יר' כי מרוב שפלושם ומתה שאין להסכם להרי'ראש שב להס עבע שני ההכנעה והשפלות את אכלם בעתו אפי שאפיפת האוכל הית בזתו אחד מששת זמני השנה ואמר בעתו כי לפעמים חתו להם אכלם בעתו לבר לא בהעדפ' אבל כשאחה פותח את ידיך לחת אוכל למשביר ולרוב אז אתה משביע לכל חי רצון כלומרשים להם רצון טוב לחת חלו לחלו וחין עין בריה צרה בחברתה והוח ע"ד ברבות הטובה רבו חוכליה . לדיקה' יר' ואם לפעמים יחסר להם המזוו לדיקה' בדיכו ועכ"ז הוח חז חסיד בכל מעשיו ביחם יחסר ממין אחד יעדיף ממין אחר כדי להראות לעול שחמיד היא מתנהג עמהם במדת החסד וכעוכן הוא עושה בכל שאר הדברים וחפי בעת שהוא מענים לא יעיר כל חמחו כי אם יתפללו חליו ויקראוהו בכל לכם

מנכיעו ובתחתונים בי וופנם: שלכותן מלכות כל שילשי" שהם שילם הנפטרי ישולם הגלגלי ופילם החלמכי . ומפשלתך עו כלם בים בכל דור ודור ננסית וחמרתי שחסידין יסשו כל לכל הניתלים . גם שהם אלה כי חשנם מיסך ה' כופלי' בגלות הוח יספכם בקבון גלית: חוקף לכל סכפופים והוחיהים ווקף כפופים בפלספת בוב בימום כפשים ויולן חיתם קותפח": ע ני כל חליך יכנרו הנם פתה חתם כיתן מזי, כעתם בשוב . בהפו ולח: ם לרחוים ולכלתי רחוי : ומשכים לכל סירנון" מן וחסד שמום דלוכן כי חתן חסד חתכ וום נכנל חמום נפרט נדיקם׳ בכל זרכיו לשוכרי רבונג פחריך ונקם לח ינקה : חסיד בכל פששיו לפושר דבוני ועם וה: קרוב ם לכב קירחיוי בחתרו וכים שרם יקרמו וחבי מענה יוה לכל חשר יקרחהו בחמת יעל הפך ניפתיםו בפינם - רצון יריחיו יעוה '"ר שישום רנון ירוחיו גם שלת יתפללו: וחת שועתם ישמע בשמביד פלכיות

ובים לדיין ושופט :

ניושיעם

23 (***) コ

מכלח יו' ידבר פיי וגם כל בשר יברך חת שם קדשו לעולם ועד: חומרה לחפפי בעודי בעוד חני חי: עשחוכוחיו מחשבוחיו: חשרי מי שחל יעוד בעורו שהבטיחו הב'ה הנה פנכי עמך ושמרחיך והשיבוחיך ולמה חשרי לפי שהמב עשה שתים וחרץ וחת הים וכיון שהכל שלו ים בידו לשותרו בים וביבשה חבל מלך בשר ודם אם שומרו

מכרה

שומר ו'מ"ל וסימ' נמסר כשנים דול לריוה דוללי א א'סימן י"ו: תרלת ד' וסים' את עור תהלת מואב : איך לא עובה עיר תהלת י נלכרה ששך תהלת יו' ירכר פי קמ"ו בעודי כל ליש׳ מ"ל במיב בליש׳ וסימי אמללה יולדה השבעה רשע לנגרי וי"ב עוד חס' וסיפר נמסר בסדר נח:

נְשִירְיָיַיַתְבֶּל בֹי׳ יֹשְׁבַשׁנְיִיוֹשִׁיעָם: שׁוּבְּרִיְהוּ אָתִּי־ ב ביבשה חינו עול לכוחרו בים בָּל־אְהַבָּיִו וְאָת בָּל־הָרְשָׁעֵים יַשְׁמִיר : תהבתוחותודבר פי ויבוד כל דַיָּיָיְמַלֵּיל פּוּמִיוִיבָּרְכוּן כָּל בְּנֵיבִּסְרָא י׳ י׳ בָשֶר שֵם כְּרְשׁוֹ לְעוֹלַם וַעֵר: נַפָּשִׁי אֶת־יִהוָה: אֲהַלְרָהיִהוָּה בְּחַיָּי אַוּמְרָחֹלִאלהַיִי בעוֹרִי: אַל־תִּבְשִׁתְּוֹּ בַנְדִיבִים בַּבָן־אָדַם ישָׁאֵין לוֹ תִשׁוּעָה: הַצֵא רוחוֹ ישב לאַרְבַיתוֹ בִּיוֹם הַהוא אָבָרוּ עִשְּׁחֹנֹהַיִיוּ: אַשְּׁרֵי שֶאַל יי יַעַכְבַבְּעָיָרָוּ שִׁבְּרוֹ עַל־יְּהֹיָה אֱלֹהָיוֹ :

אם באה גרה ליריאיו יושיעם לק אוהביו הוא ישמור אומם ולא סבא להם רעה: ואם כל הרשעים ישמיד באחרונה בי סופס הוא לאבדון והמלך לא יוכל להשמיד רשעי ארצו אולי יקשרו עליו על כן יפחד או לא יכירם כי לא ידע חנסתרו׳ והשלים כחשר החל תהלח י ויברך כל בשר שהוח נכון לברך על דרך היח היתה חם

ישמעויפרקינון:

רָחִיםוּי וְיַת בָּל רַשִּׁיצִי יִשְׁבָּחָא

שום קודשיה לַעַלְמִיעַלְמִין:

בָּבַר נַשׁ דְּלֵית לֵיה פּוּרָקָנָא:

ביומא ההוא הוברו זמיונוי:

ַםַבַּרִיה עַל יַיְאֶלָהִיה:

הַלְלוַיָה שֲבָּחִי נַפְשִׁיַית שְׁבָּא דַּיְיָ:

בַּרָאִיתִי: לַאתִתְרָחֲצוּן בְּרַבְּרָבַיָּא

אֲשֲבַּח יַיַ בִּחַיַי אַזַפֵּר לֵאלהַי

תיפוק רוחיה יתוכלעפריה כ'יסי

טוביה דָאֶלָהָאיָזַעקֹב בְּסַעַרִיה לּי מּיֹ

דעכר

3 .3

כל חי: הללויה - תברי המשורר לישראל ואחר כן אומר לנפשו אהללה אומרה בלשון כי במותו איננו ווחת היא החהלה והומרה להוכיח בני אדם י אלי ים אותרים בכן אדם שאין לו חשועת אחת להושיעכם והככין בעיני בבן אדם שלא יוכל להושיע נפשו: -תצא השוכנת בלבי ישוב לאדמתו כי העלמות בתחכוכ' העפר והם מוסדי הביף ופי' עשחונותיו מחשבותיו כמו חולי יחעשת כמו יחשוב אלהים יחשוב לי: אשרי: הטעם שלא ישען רק על השם לכדו ולא יכקש עזר מאדם וטע' אל יעקב בעורו שאמר והיה יי׳ לי לחלהים כחשר פירשתי עופה במקומו:

מושישם בקבון גליות ומן יפום: יפומרם' מת כל פפלחפת נוג מוסביו " שענונ - תהלת ה' ידכר פי ליפות ספשים: זיכרד כל כשלי חוי שם קדשו בחמרו חלסי כל טחרן יקרח : לפולם ופד : כחפרוכי פי בחומת לי וחסדי מחתוכה :EID'

זה המוחור מוהיר חת כני בנות נכל להלל חת ה' בשלוחם וליחל לישועתו ואמר:

דוללווה כללי נפשי a na בותן פנלות שאין כשם שלם נפת נתשר: סללי חת ס' בי חקנם חני פתם: מכללם מת כ' במיי פל נפלחיתיו בקייפו את כניו בין האומו ב אוערם לחלחי בעודי ברחותי נרוח הקדם חת יחותתו: אל תבחחו בנדיבי הפרסיים בחתרו ויכחו פתחי כדיני': ככן חדם. וכפו כן של מכממו בכורש פלנם לף שפ"י פנה לכנות כית הפקד': תנה רוחו ביום ספום חבדו משתוכותיו: כי בעות בחותו יום מתם שיפות יקום שלך חדש ויחבהו משתוכות ומחזכית ספלך שלסניו משרי שמל יעקב בעורו מתרחבדן החומות פע"ם: שברו עלה' חלהיוי חשר פליו תכון מפלפו:

אכן יחייא

ואם אל האוהבים אחר שוחר ה' את כל אוהביו ואת כל הרשעי' ישחיד י והם ב' ענינים מתר גדולים מעניני היראי' שקדם זכרם * אם הראשון שהאל זולת שמושיע אותם מאויביהם עוד ליקפ כקמתם מהם והוא אומרו ואת כל הרפטים ישמיד כלוחר הרפטים שמרשיטי' וטושי' עמהם רע והעכין השכי שאיכו צריך האל שיעוררוהו ראשוכה בתפלה אכל היא מעצמו מתעורר להצילם והום אומרו שומר ה' את כל אוהביו כלומר משלמו ולכן לא הזכיר ששמע מפלמם י והוא אומרו והים טרם יקראו ואכי אעכה והיא מדרגת האוהבים עוד הם מדנדים ואכיאשמע שפיא מדרגת היראי והוא ענין יפה ואמיתי זהכלל העולה מכל המומור שהאוחות מהללים אותו יתברך בשהות גדול ובבור וכורת מבל בגדול חיכם חזכיכי משלמותו בלל דק מחציחותו לכד כי לגדולתו מד להם מקר - ומגבור וכורם מוכירים המציחות והעלמות ועוד מהללי איתו יתברך מלד הכהגפו ממהם בשהוא מושה לדק וחמד - אבל החשידים מברכים ומהללים אומו יתברך כאוכן אמב -היינו שמזכירים מלכותו עם האומה ושרמלי . וממשלתו עם האומות . ושמום כל פתר וחסד מהם שהוא עטין קיים ועוד מוכירום פעולות הנהגת שמשלתו עם האומות שהם שידים כלדק יהחסד י וכן שמולות הבסגת מלבותו עם האומה ישכאלו' שחם גם כן שתים הישועה אל היראד והכקמה אל השוהבי . והכה מחצא בפרשת וולך שהוכור מר"עה ב' חלה המדרגות אל הידאש מאל השופים ב באושבו והיה כי יבואו שליך כל הדברים האלה הכרכה והקלום וגו ושבפ עד כי אלפיך ונו' ומב ה' אלפיך את מבוחך ורחמך ונו' נקוניבן והרבך מאנותיך ונו' ביאר כי במוב ישראל אל ס' מסמת הוראה מסני קבלם הקללות או האל ישוב אלים' ויחון אותם ויטיב עמהם בנד אבל לא יבקום נקמתם י עוד אחר אחר כך וחל ה' אלהיך את לבלך ואת לבנ זרעך לאהבם את כ׳ אלפיך וכית שדרגם שחתכם מחית המדרגה התחרונה ותו ונתן כ׳ אלחיך את כל החלום החלכ של אויביך ועל שובאך אשר הדפוך אם כן צרק לוד במה שאמר שיושיע של לת הירטים אכל ישתור את האוהבים וישמיד הרשעו' שהם האויבים אשר כדסום י ואחר בך אשר תהלם ה' ידבר פי -והוא בבנד מהלל חסידי ושראל שהוא מכללם והחסיד שבכלם וכאומרו שמרה נפשי כי תסיד אכי ועוד ויברך כל בשר שם קדשו שהם החומו הנקרחי בשר וכני חדם והיח כנגד בחהלל מהחומות וזה המפוח יודה הודאה אמותית ויעיד שמות נאמנה ספי המזמו הוא כפי מה שקדם בלי שפק ופ"ם לשולם ועוד יחוור לתהלת ה' ידבר מי ונס אל ח"ם ויברך כל בשר " כלוח' תהלת פי וברכת כל בשר והיו לעולם ועד י שלא יהיו נפסקים אבל תחידיים לכלח:

קמו הללויה הללי נסטי את ה' אחרי שהזכיר בחוחור הקודם ב' חיכי מהלים אל שלום יתקוך . אם המהלל מהאומ ואם המהלל מהאומה ישראלי בא עתה לסדר

ב' מומורים על הב' מהללים הכו' : והמומור הלו סוא בשם האומו' ומיוחד על מהללם - והואים אומרו שחל יעקב בעורו - ויקלוך ס' לעולם אלקיך ציון י שנראה היות המדכר זולתיי מעדם

יעקב וציון וזילת מהדברים החורי על ככה אחנם הטומור פבמשך לוה שהוא כי טוכ ומרם אלהיכוי הוא המיוחד למהלל ישראלי ולכן אומר כי עיב זמרה אלהיבו בכיכוי המדברים בעדם - פללו וה ונו' הרה באשר שממו' דבו' אנורכו החלם הואם היא מודרבת והרציון בה שהמשורד קוכה לכל השומעים שיהללו לנחלה החשונה החכונה בשם יה יתנדך . ומה שהוכר פעמים רבית השם הלו בתהלות דוד ולה החכרו שלר השחות הוא מפני זה . כי הנה שם בן ד' הנכתב ולא כקרא יושם אפים יושם יה' שלשתם כבורים מענין אחד ואותיותיהם אותות אחדו'י והכדלם יהוה לפיות שהתאד המינחד אליו יפנרך עד שבו יבדע מחלתו . וכמעש יורה על עצמופו הוא היותו יתברך מחזייב החליאות . והתחר הוה יובחכו בו ב' בחיכות . החחד שחין לו סבק לחליאותו לק בוא שבת אלתו . והשנית כי פוא יתברך שבה לכל שחד הכחלים . ולכן בפיחדו אליו ג' שמות י סב' מהם על כל בחיכה ובחיכה מהבחיכות הנו' והג' על הב' בחיכות יחד . אם על הבחיכה האחד שבוא שבת עצמו יתברך . בוא שם אהיה כלוחד אכי סבת היותי מהציחותי ' וחפני שהנחיכה הואת נסתמו שערי העיון ואין מי שידע מוה דפר רק הוא לבדו שיודע עלמותו לכן בא זה השם בלשון שדבר בעדו שהוא ותברך השדבר בעד עלמו ' ולכן ב' כ באה המלם מחברין הקל מסני שמציאותו אינו יוצא מעצמו . ווהו שבעלי הקבלה קראו לסבירה הראשונה שהיא פתר מם אפים אנים אוקם אר"ן מסני כי אין המחשבה שולעת נה כלל . ואמר על הבחינה שמנית כתיחד שהיה " וביתר החלה כלשון הפשיל להורות שהחל כותן ההיות והתליחות לוולתו " ומבנו כי בבתיכה בוחה ביבר החל שצד משפיו וריבותיו חשר המניחם מחין ומחשיך להם חחיד פבאותרו היה לי לצור חשון ואםשמים עם זיו וכאומרו כי לנפס יאמר הוה ארץ ומה שיורה היה יורם הוב והום ציוני מבנין הקלי הפויח שהוא לתת ההיות לאחרים אינינו יכול לבוא בשום צד דק עם ויו אתר ההת ובנכין פעל הרגוש כי כוכל לומר מהוה ולה לאתר מהים י ולכן שם בן ד' קבו' אם מקח אומיוסיו בד' בלי כיקוד תוכל להבין מהם שמדבר מעכין ההיות אלהיי כלומר מחבחינה הרחשונה חשר קדב זכרם ויהיה הוא שבו כמו ויו הות ארץ שהוא בחקום יוד כמו היה . או כוכל לומר שפוא משבין הוים שהיות לעלתו והוא אם כן מורה על הבחיכה השנית אבל אם הוא מהבתינה האחד ראוו שיסיה כיקודו כמו כיקוד אנבה מויגבה ה' לבאות שהוא על משקלו מאיתן בנין הקל ואם הוא שהגמינה השכית ראוי שיהיה כיקודו כניקוד ישוה ממשוה דגלי באילות מבנין סמל הדגום. ואנמכו כמצא שהיוד מהשם הככבד באם עם ניקוד שוא על משקל ישום שיורם על הפוים לאולתו. וניקוד הואו שבו באה עם כיקוד קחץ שהוא על משקל יובה מבנין הקל שיורה על ההות אם כן השם הדה הוא חורכב חהיות והויים כי יורה על היותו יתברך ועל הנים ומקבן לעלם והם כן השם הדה הוא חורכב חהיות והויים כי יורה על היותו יתברך ועל הנים ומקבן לעלם והם כן בעל שיורה על היותו יתברך לעד הוא שם העלם להיותו על כ' הנחינות אשר בו יתברך חלד היותו מחוייב התציאות אשר בתחר מום לבדל מכל שלתו. עהו שם המפורש י שרולם לוחד שם המפרש עלחותו יתברך מכל שאלי פשמות . וככללו כי שם יה מורה על הוייתו יתברך אל הוולת ר"ל על מעשיו אשר מות אבו בכי האדם מוכל לדבר בן עלהללו . ולא של היותו יתברך כי בוה נסתמו שעדי העיון כמו שקדם . ולכן הושם במהלות לומר הללויה . כי פנד היותו יתכרך נתרת ים נהולהו חהו אותרו הבתוב בעתו בה עדי עד בי ביה ה' צור שולפים ביאר שמצד היותו יתכרך יה הוא הסבה פיעלם אל העולמי כלם בללי לפפי ונוחד הוא כאלו דוד מדבר עם נסשו לאחד הללי נפשו אתה נפים משיבה אליו אהללה את ה'בחיי אוחרה לאלהי בעודי נכנה מחצא שאח' בחוחור ברכי נפשי את ה' כי בחחלה צום לנפשו ברבי פפשי את הי ובקוף אחר אשירם לה' בחיי אומים לאלשי בעודי וחה שכפל באומרו אהללה ואומרה הוא מה שהתקיכו אכשי כנסת הגדולה בשחוכה עשר ברכות של תפלה בברכת ההאתה כודה לך ונספר מהלחף של פיינו המסורים בידן עם נסשושנו הפקורות לך והם ב' ערינים על הגיף שהוא חי ועל הכפש בעוד-שהיא עומדת עם הגוף אל תכטחי וגו' הוא מדבר כנגד האומות מפני שהם בושחים על חילם ועל השום ופכב חשב להם ואינם מחשיבים אותו ית' וכאומרו בחלך אשור כה תאמרון לחוקיהו אל ישיאך אלהיך אשר אתה בושח בו וגו כי הכה אתה שחעת את אשר שםו חלבי אשור לכל הארצות להחריחם ואתה תכלל ולכן אחר כננדם אל תבשאו בכדיבים והם השרים והחלכים ונקראו כן מפני כי יש לאל ידם לששות כרלונם בכל אשר ידבם לנם" וביאר הסבה באומרו בכן אדם שאין לו תפועה . כלומר אחרי שכל אחד מהבדיבים החם הוא בן אדם שהצו מהאדמה ועפר הוא ואל עפר יעוב וכאומרו בכן אדם שאין לו תפועה שאינו יכול להוסיע את עלמו כי תלא רוחו ישוב לאדמתו וביום ההוא נאבדים משתוכותיו . כלומר זדוכותיו וסתשבותיו הגבוהות והוא כגזר מואו יששן אףה' וקנאתו כי הכועם מפכי גובה לכבו עולה עשן באפי : אשרי שאל יעקב ונו הוא ההפך שיהיה קיים עומד בכטחונו מי שבשת על ה' בי מלם אשרי פה פ"ל קעם והוא על דרך אדור הגבר אשר יבעת באד והיה כערער בערכה י ובריך הנבר אשר יבשת כה והיה כען שזול עלי מים . כלומר שהכועם כה' יהיה קיים כמו קען הפשל על המום וספושם בפנה שיחים בששונו חכוב כען הערער בערכה . ור"ל שהחשפיע יהיה מרולה להשפיע והוא אותרו שאל יעקב בעזרו שר"ל שרולה להיות בעזרו י והוכיר אל יעקב מפני כי לישקב ולורשו נתרלה האל להיות בעותרו שאל ושקב להיות בעזרו שראל בטח בדד שין ישקב ועוד החכם מבתי שני שיתיה המקבל השפע חוכן אליו כי עם היות שיהיה של יעקר בעורו אם לא יוכן הוא לקבל את העור לא יהיה מאושר אבל צריך שגם הוא יעשה כל הכנתו לקבל העור האלהי והוא שישים

תהילת ה' תורת חסר

בחתן שיפים יתקב נמנח הוח ית' קרוב לכל קורמיו לכל חבר יקרחוהו בחתח ר"ל שידעו חמונה שלמה כי לו ית' החשוע'לח בדברי האומרים אלכה החרי מחהבי כותני לחמי ומימי וכו' ע"כ:

ב' את כל אוהביו לפי שמחומרו ויושיעם היה נרחה שהיו נכנסי'בלרה והיו נושעי'ממנה על בן חמר שומר ה' חת כל חוהביו שיר' לומר כי כלל ועיקר לח ירחו חת הצרה והצרה תבא אל הרשעים . אויר׳ לוישוער שישמיד האל ית׳ את כל הרשעים מן העולם לא יבא מזה כוק כלל את כל אוהביו כי הוא ית' ישמור אותם והוא פ"ד פן תרבה עליך מית השדה וכו' ע"כ קמו הללווה הללי נפשי מת ה' זיה לכפשו שתהלל מת ה' משר עשמה וברחה ונתכ'בגופו של דוד : אהללה ה'כחיי יר'כשם שנפשי תהלל לה'על ביאתה פה להיותה

בפשי כתו כן אכי ר"ל בופי מהלל לה'על מליתוח החיות אשר כתן לי עם נפשי זאת כי אם אכי עוב ב"כ נפשי היא שובה ואם נפשי היא שובה ג"כ אני שוב באופן שאומרה לאלהי בעודי במליאות הוה שנפשי היא חוד נופי ונופי הוא נשען על נפשי אחרי היוחנו אנחנו שניכו עובים ולא יאמר כי מה שנהמר בחייב בחומרו בחיוב חרה הפו על לדקו נפשו מהל"ים ובשלבת רעיו חרה הפועל חשר לח מנאו מענה ונו' והוא מובן בעלמו וכמו שביארתיו במקומו: אל מבטמו בגדיבים יר' אתם כפשיוגופי אל תבשחו בנדיבים וכן אל תבשחו באוחו האיש אשר הוא בן אדם ר"ל שאביו היה בבר בגוברין והוא עדין אינו אדם שאין לו חשועה לא לו ולא לאחר אחרי היותו עדין במדרגת בן מדם: חצא רוחווגו' יר' חל מבטמן בכן המדם הכוכ' יען כי מו בפתצח רות המדם לבי הכן הכו' וישוב לחדמתו ביום ההוח שמת חבדו עשתנותיו הטוכים שלח בשחרו של בנו וח"כ חין בחני להשען עליו מלך מעלת חביו וענין הבטחון הזה הוח ועל הפרנסה הנוכר במומור הקודם הנצרכת לבוף ולנפס בהיותם שחוברים כל ימי חייהם חסר הפרנשה כית בכת כל מניניהם נטוביותיהם ועכודתם חת ה' הגדול נהנורה . וחולי בחומ' כבדיבים יר' לומ' שהם מתגדני בפיהם ואין להם חשועה ר"ל בי חהם לא הצא חשועה לשום אדם כי הם נודרים ובלתי משלחים נחלה כם האנפי׳ החחחרים לשלם ואומרי למחר גרוית ונשלם ואינם יודעים כי ימותו קודם פישלפו וביום ההוא שהם חושבים לשלם יאבדו עשתונותיהם והוא מה שהיו חושבים לפלם שימוחו קודם: אשרי שאל ישקב ובו' יר' אשרי מי ששם גורו באל יעקב כמו שעש' יעקב ונהן לו -מה ששחל והוא אוחרו שברו על ה' אלהיו מלשון שבר ר'ל תבוחה ויר' לומ' שמה שהוח לריך מן בשבר ובתבואה יקיה או על ה' מלהיו וחוא הענין שאמר הכתו' באומ' והיה ה' מבעחו וכו' מו יר׳ המה יעקב אבינו בעח בה׳ וה׳ נתן לו פיהיה שברו ופאכלו על יוסף בנו ווה האיש יהים שברו על ה'אלהיו ילא ילטרך לבניו שיפרנסוהו י או יר' אשרי מי שאל יעקב הוא בעזרו והאושר בלוה בא לו לפי שקיים הנדר שהתכדב וקיים את נדרו כאשר קיימה יעקב שבא • ואולי באומר שברו על ה' חלהיו יכוין אל מה שהחד'נתך בכל יום ויום והוח צריך לתמורת שנתך עם מה שיחבל צישתה י או יר׳ לזה האיש יהיה שברו על ה׳ אלהיו באופן שלא יכום ליחה ולא תכקה עיכו רק במיד יהיה לו תמורת מה שנחך ממנו והוא מציחות ענין מה שאי אפשר להיותו כפי הטבע

כלפרו ששקי בני ישראל

וכני יפורה בוחלם חוק רים יר בחת ליפס: נמןן למש

מסורים צמו פקרסלימויפין כמערו מפל מדיל מפ

רחז יפי פיזינה מותרפנים

פכלות ההיותבו מכשפ

משד נמנה לו שחת פלך בכל: פיקם פירי מודי

בים כהוף הפרשים לברי

כפר ושחתו ושחסך פיכי

חריונית משמשת עלו מרכב לותנ

נכין נית כשקדם שהתחילו

בישר פורש וחורו לפנותו

שמד למני עלני פרם :שימר

חתוברים" ששלו משי שבי

שסיו פיתושי כנלו כחפרו

יתופים פיינו חין חב ז

בפנין הפית: זרך לשעים

לרי יהורה ופניתן בסת

סבנון: ישות ' ישכל פלת "

חפנם שכיו חפנים לנפנו : יפלור ס לפולם י בחבדן פחוחות עם"ח וקבוף בליום: חלפין ביין ' יפלון

לדור ודור בניחם הפטים לכן: הלכנים בופן בעלום

עודים קולאנס

בחתרו ושמשו

200 2015

עזרה ונחמום

7107

לרסבים בפלות:

לכ כולני

. 0/01D3

טוב זמרה אלהינו כי לעים וכי ומדדני מאקם שהשם נהם

שהתלה לבכין נפעל כחו ופל מנולה:יחום י מצל נגולם

כמו לך כנום חת כל היהודים : וחלמנסי ירושלם שפיתם

הרופח לשבורי לבי הם הבילי כמלמכם: ישודי ינשת

כחוה מגור' חחוה כחשר פירשתי

כעשה במרחשת . בונה יכנם

ליון ומחבש כמו לה זורו ולה

מישט ששים ולפן ים ממו זבר מיום לעמר משבה - הפעם כי השם יוכל לעשות כל חפצי כי הוא עושה שמים וארץ את הים ואת כל אשר בם שמים הם המלאכים והלבא הגדול הם המשרתים ובארץ העיף והאיה והאד' דנומו: בשימל מפת לעולם י ובים בריאות גדולות . השימר אמת לעולם הם כללי כל מין שהם בחרץ ובים רק בשמים כל השר בהם בפרטיהם הם שמורים לעולם על כן לא תפחדו מחדם שיעפוק שחשר כי לפי שלחת לככלי טנפים שנה שנים התנם ז מישה משפש לששוקר

אתבם ופות מטריפכם לחם חקכם והוא יתיר אסור כם : יי׳ הכה הטינם אין ראוי להשען אדם על אדם ואם אדם יחוק מתנו ישען עליו בתפלתו אל השם וככה אם רשב פו פיה מסור וככה חם בא לוחולי עינים או שהיה כפיף קבוע ערש לח ישען על רופא ושעם יי׳ מוהב לדיקים שהוא ישמרם ולא יהיו עשוקים ולא רתבים או אסירים או עורים או כפופים: יי שומר אח גדים שחין להם עוזר כי הם מגוי הח עשָּّהִישְּׁמַיָםוָאָרֶץ אֶהֹ־תַיָםוְאֵת־כָּל־ יֶּ יּפִייּ׳ דַּעָבַר שְׁמַיָאוְאַרִעַיאַיַת יַפָּאוַית כָּל ומלח יעודר פירטחיה וטים יעות שיסככ כבות ויתכן עלינו"

לשות דרכם שלה ימלה שחלחם דִינָא לִמְלוּמִין יְחֵב מַוֹון לִבְּפִינִין וְיָ ולה יהיה חפלם: יחלוך: חם יַי פַּקָח אַכִּסָנִין רשרי אַסיריָא: השם הוח ככה הוח רחוי להיותו מלך ולו לכדו האות המלוכה עַוְרִים יֻהנָה זַקַּףְבְפוּפִים יָהנַרו אֹהַב ל מו מומוּ דִּטְרִילִין לְסַמְיין יָיַ זִקִיף כְּפִיפִין יָיַ וחתם החשורר כחשר החל רַהַיםצַדִּיקַיָּא: ייַנִּטִיריַת גִיוֹרַאיִתֶם הללויה - דבר המשורר בדרך וארמלא יסובר ואורחיא דרשיעי כבות' ישבת השם ברחותו בחדיון יְטַלְמֵל: יִמְלוֹךְיָיַלַעֲלַם אֱלוֹהַיִּךְצִיוֹן כי השם יכנה ירושלם ויקכן כדחיישראל ומלת זמרה שם לְדֵרוֹנֶרר הַלְלוּיַה: הַלְלוּיַה אַרוּם הפועל כמו ליסרה חתל והה"ח בשלבות דריום: שַב לְוַמְרָא לָוְדָם אֵלָהָנָא אֲרוּם כְּסִים כוסף כי ישרת בעבור אחר כי נדישם:

תורת חסד

יִשְׂרָאַל יִכַנֵס: דְּטַסֵי לְתִּבִירָא לְבָּא

ומַפִיק אַרוכִין לְצְעָריהון:

אָשַר־בָּס הָשֹׁמֵרָ אֶמֵת לעולָם: עשֵׁהֹ יָ יִיִיים הוֹזְדִי נְסִיר קשוט לַעַלַם:דיעַבר משְּפָּשׁי לַעֲשׁיּקִיםנֹתָן לֱחֶם לָרעבֹיָם יהוה מתיר אסורים: יהוַהפַּקח יהוה ישפר את גרים יַרָוֹםוָאַלְמָנָרה יְעוֹבֶר וְיָרֶרְ רְשָׁעִים יַעַנַת: יִמְלַדְּיְתֹּוֹה ּיַלְעוֹלֶם אֱלֹהַיָּוְה ציון לדר ודר הכלויה: תַלְלוֹיָהַ כִּישׁוֹב זַפְּרָה אֱלֹהֹיִנוּכִּי־ נעים נאוה חַהַלָּה: בונה ירוּשָלַם יֹיִ כַּיָּה יַאִיאַ תּוּשְבַּחַתַא:בַּנִיירוּשָלִםייָ נַּלְוַוֹה יָהוְיָה נִרְחֵי יִשְׁרָאֵל יְכַנֶם: הָרוֹפָּא לִשְׁבָוֹרֵי לֵגֶב וֹבְּ״חַבֵּשׁלְעֵצְבוֹתָם:

השותר אחת לעולםי לסוף דורות רבים הוא מקיים ושומר תמיתת הכטחתו : יעודד לשון כח: ימלוך יי' לעולם יקיים את מלכותו בנחולת בכיו: כי פוב זמרה : כי פוב לומר לו

מסרה

עושה ו' בסיפר' בסגול וסי'מגדיל ישועות מלכו דסיפרא דום ליי' א והתחולל לוי שכתו אל מושיעם י עשה מלאכיו רוחית יעשה משפש לעשיקים - עשה שמים וארץ וי"ו בשאר קריאה יסי' נמשר במלכי' ב'סימ'ז' גכי פרשתא דארבעה אנשים היו מצירעים וכל העוש' דבוו' פתחין כמ"א וסי וימרד כו

דכוו׳ פתחין כם אים מצין יסים׳ נמטר כסדר בשלתי וכל א'מת דת"קע דכוו׳ קמצין · קמ"ו נאוה ד׳ קמצין יסים׳ נאוה כירושלם איומה לשלח מלאכייי ות׳ קמצין יסים׳ נמטר כסדר בשלת - וכל א'מת דת"קע דכוו׳ קמצין · קמצין יסים׳ נמטר כסדר בשלת - וכל א'מת דת"קע דכוו׳ קמצין · קמצין יסים׳ נמטר כסדר בשלת - וכל א'מת דת"קע דכוו׳ קמצין · קמצין יסים׳ נמטר כסדר בשלת - וכל א'מת דת"קע דכוו׳ קמצין · קמצין יסים׳ נמטר כסדר בשלת - וכל א'מת דת"קע דכוו׳ קמצין · קמצין יסים׳ נמטר כסדר בשלת - וכל א'מת דת"קע דכוו׳ קמצין · קמצין יסים׳ נמטר כסדר בשלת - וכל א'מת דת"קע דכוו׳ קמצין · קמצין יסים׳ נמטר כסדר בשלת - וכל א'מת דת"קע דכוו׳ קמצין · קמצין יסים׳ נמטר כסדר בשלת - וכל א'מת דת"קע דכוו׳ קמצין · קמצין יסים׳ נמטר כסדר בשלת - וכל א'מת דת"קע דכוו׳ קמצין · קמצין יסים׳ נמטר כסדר בשלת - וכל א'מת דת"קע דכוו׳ קמצין · המים׳ נמטר כסדר בשלת - וכל א'מת דת"קע דכוו׳ קמצין · המים׳ נמטר כסדר בשלת - וכל א'מת דת"קע דכוו׳ קמצין · המים׳ נמטר כסדר בשלת - וכל א'מת דת"קע דכוו׳ קמצין · המים׳ נמטר כסדר בשלת - וכל א'מת דת"קע דמים׳ המים׳ המי לת מלאכיי .... לישרים נאוה תהלה: כי נעים נאוה תהלת: לא נאוה לנבל שפת יתר: (א' שחורה אניונאות: וא' לביתך נאוה קרש: בנדגלות: לישרים נאוה תהלה: כי נעים נאוה תהלת: לא נאוה לנבל

חובשו ור'ילחק הספרדי אמר כי לעלבותם כמו לשון ישמעאל וכמוהו ידיך עלכוני ולפי דעתי שהוא כמו נגעם שהנוגע בעלב גדול בעבורם:

תהיכודית

פושה שמים ותרן יד' שכרו של זה החים הוח על ה' חלהיו שושה שמים וחרדוהות חחו מהיושבים בחרץ השר עשה החל"ים: עושה חשפט יר'וכל זה מושה הש"י כלי לפקח על עניכ הלדיקים ובני בסה' עד עולם כדי שיהיה להם לחם לחכול וכגד ללבושי ולהיוח שעיקר ההשגחה מחה ה! חם על הפרנסה וחם על כל בדברים הים בציון לכן חמ' ימלוך ה' ל:ולם הלהיך ציון לדור ודור הללויה ויד' יהי רנון שיחלוך ה' לפולם וכו': ובכחינת הה ר שנמה אטוכשוםי חלי חי כותן למם לרפבים ה' מחיר מפורים יר' מזה שנותן להם מה להכול ימשוך שהוח מחיר החפורים דול לו ירו ני פוג ומר" במשועברים בשטרי הלודות העשירים וכנושים חחת ידם מלד רעבונם ע"כ:

קמו הגללויה ונוי ר'הללוה כי בסס יה נברת העולם ומי שפרתו הות ישנית עליו והות פותב כי שוב זמרה הלהיכו זהות מלד השנחתו יהיה כונה ירושלם ויהים

השם שלם וכו' :

אכן יחייא

בפחוכו בו ולא יבטח בוילתו י וזהו לאומרו שברו על ה'אלהיו וביבר לאלהיו יחזר לאלהי יעקב מושה שמים וגו' השי ת אימו כשאר הפועלים ששנימים פעולותיהם אמרי גמר הפעול' כמו הבנאי והכנר שמכיחי הכית אחדי שכנ זר מלחכתו אכל הוא יתכרך עשה השלם שחין ומשרי שהשלים כל מלחכתו כו עוד מכה ב אות ו ושקיף בו ומפשירו ככה עדי עד וכאומדו לעוום ה' דבריך כלב בשמים . שר"ל הדיבור השלשי שדבר יהי רקיע והיה כן . זה הדיפור כלב פחיד נשמים . כי הוא רוצה בקיוחם ולכן הם קייחי וכן לדור ודור אחומק כונות אכד ותעשדי פריל לכור ודור סוא קיומך שכוכנת הארץ כשבראת אותה באופן שהיא תעמוד כן כל הימים י ואם כן אחרי שמעשה האנוה הם קיימים ואיכם אוכדים בו ראוי לבטוח כי הגין מושיע לוולחו ויעמיד תמיד קיימים לא ככן אדם שזין לו יכולת להושיע את עצמו ותצא רוח ישוב לאדחתו - ועיד הזביר שלשה חיני פעילות ההכהגה שבו שעמיד המי אין עולמו והם המכרים בחזמור הקודם יוכנגד

החספט אחר עישה חשפט לעם קים בעונשו את עישקיהם וכנגד החסד אחר כחן לחם לרעבים מפכין להם חזין וכנגד הנדק אחר ה' מתור אסורים ה' פוקם שרים ה' זוקף כפופים. והוכיד דשנין הנדק שלשה ענינים החדת הידים האבורות זפקיחת השינים ווקיפת הדבלים שבהם להיותם השלפה סברים היותר הכרתיים בחדם . אם הטונים להיותם בחדרגת הצופה שמבייו הדגרוב הנאות ם אל האדם ל תקרב אליהם וההפך כדי להתרחק מהם מעל כן אמר החכם שהושמו בגובה הראש כי הוא הפליון מהגוף כדר שיראה עד למרחוקי ואמנם הרגלים הם האינים אשר בהם התקרב או מפרחק האדם עו כא ת ומהבלתי כאות אחי שדאה ואפנס הידים הם כלי העשייה . שכאשר יתקרב האדם אל הנאות יקחהו בהם ויעם' בו כל צורפו . או כאשר יהיה בלתי כאות ישליכהו מעליו זיינדהו זוהו אזמרו הנכיא לפקוח פינים עורות והיא בנגד פיקח עורים להוציא ממסגר אסיר ר'ל אסיר הידים . ע"ד ידיך לא אסורות יהוא במגד פי מתיר אסורים מדית כלא יושפי חוסך ר'ל כלוה הרגלים וכאו"דו כלוא ולא אבא והיציאה היא עם הרגלים . והוא ככנד ה' זוקף כפופים כי הכלוא ברגלי איפו יכול לפחוד על שחדו וכאומרו עמו בכבל יגלו . ה אוהב וגו' ביאר סבת עשות ה' אוהים אלו הב' מיכים מהשעולות המכרו' וחור לחיון דסליק מכיה והוא פקימת העורים והתית היסורים ווקיפת הכפופים" ועל זה אמר ה'אומו לדיקים כלומר מפני שהאל אוהב הלדיקים על כן בראותו איש עור ואסיר וכפוף יחזירהו על מה שהוא ווהו מדק" וכן אמר ככבד כותן נחם לרעבי" ה' שומר את ברים יתום יחלהוה יעודר ופי' שימר את ברים שיאן אותם באיפן שיהיו נשחרים ממות מפני פי בפעב יחשר ממי השכעי וימות ולוה כמצא יעקב אביכו ע"ה שכאשר אח' ושמרכי בדרך הזכיר אלל השמי רה ונחן לי לחם ליכיל ובגד ללרוש כי מי שיחשר לחתו ובגדיוי אכיכו נשחר ווה ככלל במ"ם לו האל ושמרתיך בכל אשר תלך . ויעקב פידש ענין השחיר היות המזון יהלבים" כי מפני שהיה הולך לגור בארץ לא לו והגרים אין להם אחוות יחלה ולכן הם קרובים אל הסככה למות ברעב יותר משחר האורמים לכן הבשימו האל שישמרהו בכל אשר ילך כי עם היותו גר יהיה וחפבי צה אמר שנה ה' שוחר את גרים ונותן להם לחם: וכן אח' יתום ואלחכה יעודד כשולת ממלת עוד - ידלה כי הית ש והאלמיה חפרי שמתו מכהיציהם ואשר היו מספיקים להם המזוכות שהאב פויב במזוכות. בביו והגשל במזוכית אשתו מצד שצחם יכולים לוון את עצחם כשאר בני האדם ורם חשני חשדך ופחותים מהם . ולכן אחד כי האל מעודד אותם ד'ל שישםה שיוהם חבד באופן. שהם בחדרות יותר שליונה משאר האדם ואם כן ים להם עוד ממה שים לולקם - וזה העודדות הוא במזימתם שלא יחסר לחמם - זהנה מלת גרים כבורת ממצור . כריהאפשר אפר אינם אוכחי למחם נחתום לאחוריהם וינאים ולכן פניהם משוכים הפך האזרחים שכיציצי הלב משוטטים מוצה ויש להם שזות מצמ לדבר ולטפות מה שרוצים כמו האיר שורח במקומות הרחיקים החבר ומלון יתוש נגורת מך מם אמי לא אים נשם ביהבשר מחת אביו החלמדו לה עיל היא תם יאינו יודע בין יחיכו לפיחאלו לעשות צורכו וחלת אלמכה כגזרת מן ואכי כרחל כאלמה וכחלם לא יפתח פיו . כי האלמכה שחת בעלה אזכה ישולה לפי שסיפים נהצריך להי כי מת לה החדבר בערה ' והענין הוא כי הדיבור אל האשה חבוכה מאד וכאומרם ז"ליחול באשה ערוה ולכן האלמנה לא תפתח פיה מפנישלא תתובה אל' השוחשי לה ובשאין לה שיאין בי הופני זה עיכיה הולכים שרעה אל רשה ולוה היה מחסדי האל לחכר המאכו' יותר לאלה ב' מיכי האכשים ממה שהוא לוולתם ווהו אומרו הכתוב כי תקציר קצירך דשרה ושכחת בעלה שידבר בעדה ומפני זה עיכיה הולכים שרעה אל רשה ולוה היה מחסדי האל לחכר המאכו' יותר לאלה ב' מיכי האכשים ממה שהוא לוולתם ווהו אומרו הכתוב כי תקציר קצירך דשרה ושכחת בעבי שנה בשדה לא תשוב לחחתי לגד ליתום ילאלמיכה יהיהי ואמר כי תחבוט זיתך לא תפאד אחריך לגד ליתום ולאלמכה יהיה י הרי שהחל חשם יחנד כ יוניון יוכף יום זו למו כל שלשחם בלשון חתד מפני כי הגרים יש להם שרל מה פחיי ליתום " ופה לדבר מה שחין לחלמכה כק שאיכנו חזרה וחין לו כחלה" ולכן די לו שהאל מותר חותו שכח יחש יחוש שונים של יוכן לא יקוחו רשער' בחשפט ונו' כי יודע ה' דרך ונו' כי ביאר שכאשת האל עושה דין וחשפט יעוכש באנשים הרשעים והחשאים אינם קחים שאחר עושה חשפע למשיקים וותבאים החשיים והחשאים אירום ביר די בי בדר בירות ביר של מחשים בירות שחתר עושה חשפע נפשיקים ויענער יו שתיינות בל קור הוא זה להיות כי רדע ה' דרך לדיחים זנו' שר'ל כי כל אדם כשישינה רע חבקם הדרך הכאות ללאת מתכו ותר שמולא-סדרך מהתשפט ואדרבא דיתו ולא יוכלי קום מה שאין כן הלדיקים ולחה הוא זה ברו להיות היר משאול מותבי ודרשיים אחר ואם בת איינים בל מהמשפט וחדרבים זיים ונים יוכם יחים של שנו ב ביני מונה למשכיל למען סור משאול משה י וברשעים אחר ואת כם אויביך יחלמכה בתיך כף החלש שהאל משליך כשש הושב בשוב יחל ומי שאינו מוצא אותו יכול ברעה י והוא אויירו אורה חיים למעלה למשכיל למען סור משאול משה י וברשעים אחר ואת כם אויביך יחלמכה בתיך כף החלש שהאל משליך כשש הושב השוב יחנש וחי שחינו שונו בשוב בושם בושם של בה שהאל ישיח דרך הרשעים כי ד"ל שלא יניחם ללכת בדרכים השובים שהם ישים ללכת לחחיז החפץ אבל יכשולם ללפת בדרכים השובים שהם ישים ללכת לחחיז החפץ אבל יכשולם ללפת בדרפים ברושה ביותר בשובים ללכת לחחיז החפץ אבל יכשולם ללפת בדרפים ברושה ביותר במטה ברכותה בשנות במעני במשר במושן של יכן ימלוך ה' ונו' זאת היא התשיבים האוחות לדוד אל מה שאמר להם אל תביותו בכדיב ם זנומר אשרי שאל יעקב בעזרו ונו' ווה שהם חודים אלפ התשיבים האוחות לדוד אל מה שאמר מה משובה משפה של יעקב בעזרו ונו' ווה שהם חודים אלפ התעות והיה במוחים בל השובה מה הבציע השובה מה הבציע השובה מה הבציע השובה במוחים בל השובה מה הבציע השובה מה הבציע השובה מה הבציע השובה במוחים בל המוחים בכדים מה הבציע השובה מה במוחים בכדים מוחים אל מה במוחים בכדים מה במוחים בכדים מה במוחים בכדים מה במוחים בכדים המוחים בכדים מוחים בכדים מוחים בכדים מוחים מוחים המוחים בכדים מוחים בכדים מוחים בכדים מוחים בכדים המוחים בכדים מוחים בכדים המוחים בכדים במוחים בכדים המוחים בכדים במוחים בכדים המוחים בכדים במוחים בכדים מוחים בכדים במוחים בכדים בכדים בכדים במוחים בכדים בכדים בכדים בכדים במוחים בכדים המעוות וזהו שבה שתושה משפש כשביון . כי המלך הוד הבשחון הנדול אל העם וכדיותרו בחוקיהו הנה בשחם על משעות חוה על מצרים ונו' כן פרשה חיף מצרים לפל המשחשם . שהחת מלכן הוחרים ימלוך ה' לעילם . כי המלך הוד הבשחון הנדול אל העם וכדיותרו בחוקיהו הנה בשחם על משעות חובה על מצרים ונו' כן פרשה חיף מצרים לפל המשחשם בר וה א האותת הדבר שהיא כן בלי ספח כי הכפל יורה על החיווק - ווהו אומיו הלא יה באופן הלו הגלו יה:

כי שוביותרה וגומ' כבר קדם לישלה שהחוייר הלו הוא מיוחד יהלי בו האימה הישראלי ולכן התחיל כי שיר ומרה אלהימיו ביאור זה כי המדינה תאמר עלב' ענינים אם קמז הללויה שני של החור בה אינם כן . או החפך אבל כשיהיו כ' העריכים שיבים אז הכיכה מרובה : ולוה חלק המשורר זה המומוד לכ' חלקים : האחד כמהלל מהאוחה ישרילי יושבי ארץ ישראל מצד עצמם : והכ' ששר כה חינם כן - חו הייםן שנב כשי אי כי ואם אליה חגד עצמה י ומפני זה הקדים כי טוב זמרה אלהיני לרחוז על המה ל האחד י ושיה כי נעים כאוה חסלה לרמוז על המה ל האחד י ושיה כי נעים כאוה חסלה לרמוז על המה ל האחד ישראל ובפרט ירושים שהיא עיר ואם אליה חגד עצמה י ומפני זה הקדים כי טוב זמרה אלהיני לרחוז על המה ל האחד י ושיה בי ואין לשום

במשכני עדות ן ישר של ובמיש לושים של יו של היות המוכה שהתחר הוה חשוב הוא ראוי לוחר בו אל האל כלוחר לתאר אותו שהוא שוכי וכן תאר הבעים היא תהלה כאוה אל האל ביות דבר שוב לוחר אל האל " איל הבוכה שהתאר הוה חשוב הוא ראוי לוחר אלהיכו שב"ל היות דבר שוב לוחר אל האל" בשל מות של של של של מות ל של מות ל של מות לשחי כי נעים י ושפי אלה התארו' יורו על התועית החושב מחכו יחברך בי טוב ד"ל עושר חםד ובאוחרו הודי לח' כי טוב בי לשלם בר לשום מחכו יחבר בי טוב ד"ל עושר חםד ובאוחרו הודי לח' כי טוב כי לשלם משרו בי בי בי מינון ביתוש את הכנים ומתקו ולחם שחרים יכעם י והוא אומרו ויהי רועם ה' אלהיכי עליכו כלוח' מתיקותו והוא הדיבר שבכפתחיות שיים בי מהלים כנבר ב' פיפו משרים המושנים מממ יתידך אמר כנמד האחד כי טוב " ואמר כננד הב כי נעים והיא אמת אין בו ספק " ושישור הפסוק הלוויה אשר הוא שונים לוחר אלחינו ואשר הואפים הוא התחלם הנאיה בי והתחל במחלל האחד מהמדיכה : והוא אויירו דיך כלל בוכה ירושלם ה' · ועוד הזכיר המחלל הב' מהדרים בה והוא אומרו כדחי ישראל יככם : וביאר בזה החחלל הב' שני לברי' האחד בערך הכמו' והוא נדחי ישראל יכנם שיקבן החפיז-ים והחתירדים באומות והוא הענין האחד ' זהב' הוא בערך האיכות שירפא אותם שהם שכירי לב ויחבש לעלבותם · והרצון מכבד הזכירו הרופאים ש - לב לא יסבול הרפיאה כשיקרהו פירוק החיבור ישראל בולות הם שבורי לב כלוחר שהם כולשים חבל תקוה וכאוחרו יחוקא! העלחות היבשות כל בית שראל החיבור ישראל בולות הם שבורי לב כלוחר שהם כולשים חבל תקוה וכאוחרו היוקא! העלחות היבשות כל בית שראל החיבור בולות הם שבורי לב כלוחר שהם כולשים חבל תקוה וכאוחרו היוקא! יבשו עצמותיכו אבדה תקותיכו כגורכו לכו ולכן אחר שהאל ירפא לאותם שכורי לכ זאם הוח לחיר שהוכיר וחחדש לעזכותה מסכי כי הרופא במלאכת היד זריך שיהיו לו לשי של

גם שחין כשם שלם: כוק המזמור מור המשורף להודות לחל יחי על קבוץ מלכיות י וחמר: חלפינו 'נם בותן כנלות כי ימוכ סוב לנ לתר ינשפוח של שפוח

חלהיב ומנהיב חות,ו בלי שמי בחתרו ישמח ישרחל בפוטיו: כי נפים כי חפץ חסד בוון ניונה תכלה ועם זכלו כחוב וכחותה פתכלם לרב גדלו. בוכם ירושלם כ'נדמיישרי ל יכנפ ו שנ ידי בורם כחפרו כוח יבנה שירי וגלותי ישלח: בר פח לשנורי נב ששכחו תורתם כולית בכל ונתן רפוחת ש"י עורה כהשרו כי פורח הכין לנכו לדרום חת תורת ה ולעשו וללמד כישרחל חק ומשפם ומחכם למנכיתם שנשחו נשים נכדיות וכיו מחללי חת כשנת ונתן תרופה שי

פורם ונחפים ווילחם :

Boin

השמר ל דכש יחר

שתנדיקי הרכים ככככים שמחירים לזולתם היו מתי פספר ופפסים:

שמות יקרה בספר שורה לוכרון נפני ס' תפיד' ולכן מתרתי כי פוב זתרה מלהינו

כי נשים שסישיב בכל חלה

בחמרתי נחום תסלם כי

חמכ': גדול חדוכנוי מכל

בשבח בשין שליחות כככד

פכל: ורכ כח' לחפנית

פחין :ולתכונתו חין ששפר

מין ספור שיפשר פסותה :

ושם וה: מעורדי וענבים

בסשניתו על קישי ספין

ובלערי שלם תכו מודם לחל

פנסס פעים נענים ' לאן

אדם וכפתם: לח בגבורת ססום יחסן לח יכוין

בום להשינ שלמו' סגוף

בארם ובסמק. אבל: רונס

פתכירים גדלו: סתיחלים

לחסדו לימות המשים לעכדו או שכם אחד ואו : שכחי ירושלם את ה' כל

סכתוב לחיים בירושלם שסם

ספחמני׳ לה. הללי מלסיך

ביון הפשים וכית דוד

יושכי ליון: כי חוק כריחי שפריך ' כחפרו וחני חסים

לה נחסת' חותת חש סניב :

ברן בניך בקרכן" שיוכו להחיר שיני זונתם כחתרו בי פניון תנח תורה ודכר ס'

פירושלם:

દયાંત

ט' חת יריחיו

סקנושי: זמרס לס'כתודם

ית' על זה שחם"ב שהוח

שנוים: ותשפיל רשעי'

תהלים קמו

מוכה . בעבור שהזכיר נדחי ישראל שהם מפוזרים בכל הארץ הזכיר כנגד זה מונה מספר לכיכבים שהכוכבים הם מפוזרי בגלגל העליון והוא ידעם כולם והנה יהיה הפרש בין מנין ומספר כי מספר הוא הפרט ומונה מספר הכל קרוב מגורת מנין . לכולם שמות יקרא והפעם כמו איש לא נעדר וזה המת ונכון : גדול : אמר מונה מספר לכוכבי כנגד ולתבונתו אין מספר : מעודד ענוים : הם השפלים והם נדתי ישראל : משפיל רשעים הם מלכי הגוים שהיו תחת ידי ישראל : ענו · דברי המשורר לישראל כמד וענית ואמרת ויש אומרים כמו קול ענות וענתה שמה כימי נעוריה בעבור כתוב בכינור: המכסה · הטעם שהוא מראה גבורות בכל זמן כדרך עושה גדולות ואחרה כתוב יי

רשי

ברול אדונינון ורב בהן ה לחמה מאכלה: לבני עורכי פירשו רבוחיכו שהוח חכורי עם בכיו והב"ה מרחם עליהם ומזמבי להם יתושין מתוך לוחח' ונכנם ב לתיך פיהם : לח בגבורת הסו~~שה~~ יחפן הב"ה: ולח בשוקי החים ירנה - ולח בקלות מרולת שוקם החיש ירלה: חלב חטים ' פוב המים שמנים:

מסרה

ענו כ'וסי' ענו ליי בתודה זמרו ד עלי באר ענו לה: המכסהביי וסי'המכסה אני מאכרהם המכס' 😢 שמים בעבים י וכל הכליו 'דכוו' ב נותן ו'מ"ל וסימ' לעיל בסיפרם 🖈 סי' קמ"ו: רוצה ב' מ"ל וסי' רוצה יי׳ את יריאיי כי רוצה יי׳ בעמו ביו השם ד'וםי' השם בקרבו את רוחדי: השם עבים רכובו" השםעפשננ בחיים : השם גכולך שלום:

בַנִי סְבוֹם לְבוֹבָבָא לְבוּלְהוֹן בִשְׁמֵא כּ שִׁיי מוֹנֶהְמֶכְפָּר לַבּוֹכְבַיִם לְבִּלֵּם שֵׁמוֹרה רב פָרָנָא וְסַנִּי חֵילָא יִתְּיִייִ יִּלְרָאׁ: לַתְבוּנָתוֹ אֵין מִסְפָּר: מְעוֹרֵד עַנָוִים לְכוּכְלְחַנוּתֵיה לֵית סְכוֹם: סְכוֹבַר ענוותניאייַ טַכּיקרשִיעָיא עֲרֵי אַרְעָא: בּי פּר ייּ יְהוֹנֶה בַשְׁפּֿיָל רְשָׁעִים עֲרֵי־אָרֵץ: ישברו בדם יי ברודתא זפרו בדם כי עלי בחר אָנִוּ לַיהוָה בְּתוֹדָה זַפְּרוּ לֵאלהינוּ אֶלָהָנָא בְּכִנּוֹרָא: דְּחֲפִי שְׁמַיָּא בִעַנִנִי י׳ הַמְּבַקּה שָׁמַים י בַּעָבִים דִּמְתַקּן לְאַרְעָא מִטְרָא דִימְרַבּי הַמַּבֶּין לָאָרֶץ כָּשָׁרָ הַפַּצְמִיחַ הַרִּים טוריא עשבי: יְהִיב לִבְעִיָרא מְזוֹנָה י׳ יֹי יֹ חָצִיר: נוֹתַן לְבְהַבֶּיה לַחְבֶּה לְבְנֵי עֹרֵב ּ אֲשֶׁרֵיקֹרָאוּ: לָא בִנְבוּרֵת הַפִּוּסיִחָפָּאַ לְבָנֵיעוּרָבָא הִילָרָן: לָא בִנְבוּרְתָּא דִירְבִיבִין עַל סוּםִי יִצְבֵי לָא בְשׁוֹבֵי יֹ יֹ בְּיֹי לְאֹ־בְשׁוֹלֵי הַאָּישׁיִרְצָה: רוֹצֵה וְהוַה גוּבְרִין רַהַטוּנִין יִצְבֵי: רָצִי יָיַיַת דַּחַלוּי אָת־יִבַאָיו אָת־הַמְיַחְלֵים לְחַסְרּוֹ : יַת דְמוֹרִיכִין לְמוּבֵיה: שַבָּחִייִרוּשְׁלֵם י כ׳ יים שַׁבְּחֵי וֶרוּשֵׁלֵם אֶרת־יִהוֹנָה הַלְלִי אָלֶלַהַיָּהְצִיּוֹן: כִּירְחָוַק בְּרִיחֵי שְׁעַרָיִךְ יַתיַיַ שַבַּחִי אֱלָהַיְרְצִיוֹן: אֱרוּםתְּקַף ַנְגְרֵי תַּרְעִיךְ בְּרִיךְ בָּנַיִיכִי בִּמְצָעָייך : מְּגְיַ בַּיַרְ בָּנַיִּךְ בְּקְרָבְּך: תַּשְּׂ דַשְׁיִי תַּחוּמִיךְ שְׁלָם שְׁמֵּן חִנְּשִיִּא י הַשָּׁם־גַּבוּלֵךְ

תהילת ה׳ תורת חסר

אבן עורא

הכותן מטר ושעם המכסה כי

עלם השמים לשוהר: המלמית

כותן - הוכיר הכהמה שחין לה

לב לתקן מזון לנפסה והזכיר

מהעום לכני עורב כי חכתי

הגוים חומרי' כי אכותם יעובום

בהולדם: לח המעם חין חפץ

השם בגבורה רה בירחתו כמו

החתן לסום גבורה ופעם בשוקי

הוא הרוכב: רוצה י הטעם כי

השם נותן לחם לכל בשר ולח

בעבור גבורת' וכני עורב לעדי'

כאמנים: שכחוי זה לעחיד כי

העיר חזקה שיפחד האויב לכח

עליה ומה הוא החוזק שברך

בניך שהם רבים בקרבך: השםי

המעם אם תשכנו לבטח עם

שובע גדול:

השולח

הרים שהם יבשים וחוקים

מונה מספר יר' המונה מספר לככבים ג"כ יקרא בשם לכל שבורי לב הנרפאים כי גם המה נמשלו לככבים כחות' והנכם היום בככבי השמים לרוב: גרול חדוננו יר' גדול הוח אדוכנו ורב כח על הכל וכפי מה שבדלה חכמתו היננו צריך לספור הככבים כי מבלי מספר הוא יודע את מספרם וזהו הצלי אומ' ולתבונהו הין מספר כלומ' כפי מה שהיא תבוכתו איכנו לריך למספר כלותי לספור אותם ואם אמרתי מונה מספר לככבים הוא כפי מה שהלשון יכולה לדבר כי חין לפניו מספר כמם זר הזה שחנו סופרים כי חין ידיעתו ותבונתו כידיעתנו וכתבונתנו:

מעורר ענוים ובו' יר' מלדהיותו בדול אדוכנו הוא מעודד ענוים והם נדחי ישראל הנ"ל ומלד היותוית' רב כח הוא משפיל את הרשעים עדי ארץ וא"כ עכו לה' בתודה שהוא ית' מרחם עלינו וזמרו לאלהיכו בכנור מלד השגחתו בכו: המכסה שמים וגו'יר' הנה החל יח' הוא מכסה שמים בעבים אפי' שלא במקום הישוב ומכין לארץ מער כדי להלמיא הרים חליר והכל הוא כדי לתת לבהמה לחתה ואפי' שאותה הבהמה היא עם בהרים שאין אדם עובר עם והנה או חין כונת ה׳ בעשותו כל אלה כדי שאותו הבהמה ואותו הסום אשר הוא נזון מאותו החליר והנה מתכו איזה אים או כדי שילך דרך שם איזה איש ברגליו רק היא עושה כן מלד חםדיו ורחמיו באותן הבהמות העומדות שם באותם ההרים ועם בני עורב אשר יקראו וז"א לא בגבורת הפום יחפזיר לה יעשה כן כ׳ לפי שיחפץ בגבורת חותו הסום הכוון משס וכן לה בשוקי החיש הרוכב עליו חז ההולך דרך שם יר' וחינו עושה כן רק למה שרולה ה'חת ירחיו וחת המיחלים לחבדו וחלה הבהמות וחיות הן מיחלות לחסדו ית' כמו שחמר הכחו' תכבדני חית השדה וכו' . או יר' ע"ד מ"שה ציאמר הנה עב קטנה ככף איש עולה מים ויאמר עלה אמור אל אחאב אסור ורדולא יעלרכה הגש" ויהי עד כה ועד כה והשמים התקדרו עבים ורוח ויהי הגשם גדול וירכב התחב וילך יורעחלה כי הנה לא חפץ ה׳ לא בגבורת הסום שרכב עליו ולא בשוקיו ועכ"ז עשה כן בזכוחו של אליהו שהיה ירח את ה'זוכותו של עובדיה כאו' ועבדרהיה ירא את ה'שהיו מיחלי' לחסדו ית' ומחפללים עליו והוא או' המכסה שמים בעבים: שבחי ירושלם את ה' עתה חוזר אל מה שהחחיל והוא אומר בונה ירושלם ה' ויר' את ירושלם שבתי את,ה' ואת ליון הללי אלהיך לפי שתוק בריחי שעריך במה שברך בניך בקרבך ר"ל לפי שיש בתוכך כל נדחי ישראל והחרי היות לך כ"כ עם אין לך מוזק בדול מזה: השם בכולך וגו' יר' עם היות שיהיו כלם בתוכך וברוב עם יתרבו הדעות עכ"וה׳ ית'ישים שלום בגבולך וכן חלב חיטים ישביעך גם כי חהיה רבת עם . או יר׳ בהיות האדם שרוי עם בתורה הנקר׳ שלום כאומרו וכל נתיבותיה שלום או גם אם לא יאכל רק חיטים לבד ישביעהוה׳ כאילו אכל מעדני עולם . או יר׳ חלב חטים בעלמו ישביעך והוא להפך מתה שהוא בהוה וכמש"זל שמינם שנחרב הכית בכל יום ויום מתמעט טעם הפירות וכו' . או יר׳ לומר שבחיות לו שלום בגבולו עם אשתו ישבע מחלב החטים והכונה על מה שיחוקן ויעשה מהחטיי שלא יאכל החטים כמות שהם וכפו שאר"ול אדם מביא חטים מן השוק חטים כוסם וכו'-מו יר' לומר כי בהיות לו שלום עמה גם אם לא יאכלו רק מעים לבדם די להם כי טוב חעים

לבדם ושלוה בהסוכו':

אכן יחייא

המכה השמים הראויים להעלות לה ארוכה . ועוד לריך שידע לחבוש אותה ולהדקה הישב והות אימון ידים הצריך לבקיאות בדול ... ולכן אתר שהאל יודע לעשות כ' הערי: ם ההם אם הרפוחה ואם התיבושי ופי׳ עלבותם מכותם ונקרא כן מפני הכאב: מוכה מספר וגו' כותן סבה לב׳ עכיכים שוכר . אם לכרחי ישראל יככם . אמר אל תפמה מזה שיקבץ האל המפוזרים אחר לאמד שהרי מוכה מספר לכוכבים עם היותם במספר עלום ונפלא ויקרא לכל אחד וא' מהם בשפנ המיוחד : וכן יעשה לכדחי ישראל . ואם אל הענין הב' מהרופא לשכורי לב : ממר גדול אדונים. ורב כח וגו' מעודד עמום י ירצה וכן אל תתמה שירפא האל שכורי הלב כי הוא גדול הכח ונכון. הרכה לעשות מה שאין בחק השבע להששות ' ולכן אחלי שבחו וחכמתו גדולים ' אם כן יוכל, לשודד השמוים ר"ל המדוכים שהם שבורי לב וישפיל הרשעים שהם האומות שמדכאים אותם עד הארץ" ונהו כאומרו ישעיהו למה תאחר יעקב וגומ נסתרה דרכי מה ומאלהי משפטי יעבור. הלח ידעת ובות' ביחר שישרחל צועקים מרה חל החל שמשפשם שר"ל ענשם עבר ממנו יתברך. כלומר שהוא דותר מהראוי להם לפי הדין י וזה כי הוא נקמה וכליון לא משפט והשיבם האל י הלא ידעת שהש"ית הוא אלהי עולם כלות' מכהיגו יואן זה כמו שאומר החוקר שהאל מכהת. השולם אבל הוא שנהיבו ככה מזמן קדום זלא חודשי ולכן אמר בורא קצוח הארץי בלוחר שהות מכהינו ובראו - ועוד שלא מעף ולא ייגע כלומ' שכחו כב"ת שלא יכלה כחו לגמרי וכן לא ישיגהג לאות ועוד אין חקר לתבונתו שחכמתו רבה יוהם ג' הקרמותי האתד שהאל ברא בעולם והוא מכהינו והב' שכתו כב"ת והג' שחכמתו עלומה . וחמר שהוא כן כותן ליעף כת ולחין חוכים שלמה ירבה כלוחר יוכל לתת כח למי שאיציכו לו - ולהסירו ממי שיש לו - וזהו אומרו ויינופג נערים וייצעו וכחורי כשול יכשלו כלוחר האוחות עם היותם נכח ויכולת נחרץ עד שהם כמו הנערים שכחם נדל תמיד וכמו בחורים שהב בימי העמידה ייעפו ויכשלו . חבל קווי ה' שהם ישראל יחליפו כח וצוחר כי מפני היותו הוא חנהיג העולם והוא בראו יוכל לעשות בכערים ובבחורים שיכשלו ויעפוי ובחיתלים אליו שיחליפו כח כי מפני היותו רב הכח יוכל לתת הכם לחי שאיניכו לו כלל ועיקר . כי הבב"ת אין לריך שהמקבל יהיה בעל הככ' לקבל השפעתו אם המוכן והכלתי מוכן הם שרם אללו י ומפני היותו רב החכמה אין לריך לשאול ממכו מדוע אים. שושה כן כל זה הומן הארו' מהגלות כי לו נתכנו עלילות ' וכן אמר בכאן מוכה מספר לכוכבים גדול אדופיכו כנגד אלהי עולם ה' וגומר ועוד ורב כח כנגד לא ייעף ולא יגע ועוד ולתלוכתו אין. חקר כנגד אין חקר לתכונתו וכמו שהוליד שם ויעפו נערים ויתנעו וקוציה 'יחליפו כה ' הוליד ככאן מטודד עמוים ה' משכיל רשעים עדי ארץ י זענין מונה מפפר לכוכנים ר"ל פהאל מוכה לכח השמים ח' לח' כמו השר שמוכה חת משרתיו נחשים חותם ח' לח' על המלחכה והחומכן המיוחד אליו כדי לשרתו - וזהו אומרו ישעיהו שאו מרום עיכיכם וראו מי ברא אלה י שמוצים במספר לבחם לכלם בשם יקרא מרוב אונים ואמין כת איש לא נעדר . כלו' שהאל ברא השמים

בכללם ולכן חושל על צנחם וחוציה חותם במספר יר' חחד לחחד בפרשות ולה דרך כלל וקורה חותם בשם שיבהו לשרתו חיש חיש על מלחכתוי והם חינם זצים מלשמוע בקולוי מפני כי הוא יתברך בשל הכחות זראוי להכנע אליו והוא אומרו חרוב אונים ואחין כח כלומר מפני שהאל רוב אונים יר' בנ"ת בריבוי הכחות יוכן אחין כח בב"ת בחווק הכח שהוא כמות הכחות ואיכותם . לכן איש לא נפדר כלומר לא זו שום אחד מהככבים הוא חלהשמע אלוו . וכמו זה אחר דוד החשורר לעולם ה' דברך ולב בשמים לדיר ודור אחובתך כונכת ארץ ותעמוד למשפטין עמדו היום כי הכל מבדיך־ ולכן חחר בכאן אחרי אומרו מוכה מספר לפוכבים גדול אדוכינוי כלו כי מפני היותו אדוכינו יתכרך גדול על כל : ע'כ הוא מוכה מספר לכוכבים גדול אדוכינוי כלו כי מפני היותו אדוכינו יתכרך גדול על כל : ע'כ הוא מוכה מספר לכוכבים גדול אדוכינוי פלו כי מפני היותו אדוכינו יתכרך גדול על כל : ע'כ הוא מוכה מספר לכוכבים וקורא אותם לעבודתו י ענו לה' וגו' הכה אחרי שהוכיר שני מיני הטובות שיעשה האל עם ישראל אם בכין ירושלם ואם קבוץ גליות ורפואת שכרון לבכם . סידר ב' מיני מהללים שראוי שינתכו לו יתברך על אלה הטובות הכו' והוא אוחרו בכנד ישראל עכו לה' בתודה זמרו לאלהיכו בכיכוד בלוחר שיתכו לו התהלה בהודאה בפה יוכן בכיכור שהוא אחד מכלי הכיבון . הודה בזה על שראוי שיתעוררו בתכלי לעשות לו התהלה בשלימות " שלכן לא יהים להם די בדיבור אבל גם בכלי החששה כי הם משוררים הכונה באופן שהמהלל יהים כאות כראוים. וביאר מהו שנין המהלל והוא שהאל יכםה השמים בעבים כי יעלה האדים מהארץ עד שיתכסו כל השמי " ואז מאלה העבים מכין לארץ משר . כי יתקררו בחלק האמצע מן האויר וישובו מים וירדו לארץ והוא המער זה המער מנמית הרום חציר כי בהתקבץ יסוד המים עם העפר באחלשות האור והחום ילחחו הלחחים " וכל זה שעושה האל הוא כדי לתת לבהחה לחחה ולבני עורב אשר יקראו . עם היותם הב"ח בלתי חוכנים חלד עלחם לשיעשה להם כחו זה הענין . כי אין להם כלל מהשלימות ועל כל זה האל משביח כם דכמו זה האופן הכפלא לא מצד הכנת' רק מצד שלמותו יתברך והייתו טוב לכל מעשיו . וכן האומה ישראלי' עם היותם מפוזרים ושבורי לב אשר אין להם שום הכנה לשינברו על אויכיהם ויצאו מתחת ידם הנה האל יכול להוציאם מצד עלמו . והוא אומרו לא בגבורת הסום יחפץ ולא בשוקי האיש ירצה . כלומר סום ורוכבו מהאומות * אבל רוצה ה' את יריאיו את המיחלים לחסדו שהם ישראל כמו שאתר וקווי ה' יחליפו כתי , והענק הזה הוא מ"ש דוד במקום אחר אלה ברכב ואלה בסוכים ואנחכו בשם ה' אלהיכו נזכיר . אם כן ישראל בגלות הם כמו הבהמה ובגי עורב שקוראים וצועקי' על מזוכם שאין להם הככ' לבקש טרפם מצד עצמש - והאל משבב השבות מהעבים והמשר כדי לתת להם אכלם · וכן ישראל אין להם סום ורכב כמו הגוים אבל בשם ה' מזכירים צועקים אליו . והאל רוצה כם מפרי שמיאלים לחכדו:

ראכובם כנגד המהלל השני מירושלם אמר שבמי ירושלם את ה' הללי אלהיך ציון - וכפל אלו הב' מלות יורה על ב' ענינים כי כמו שהשובות שיפשה האל לישראל הם שכים ' אם כרחי ישראל יככם יואס רופא לשבורי לבי ככה לירושלם טושה ב' חיכי טובות י הא' עולחיי והוא בכין ירושלם י והא' רוחכיי והוא שוב השכינה והיבואה לכיון י ולוה אח' ככנד הא' שכחי ארושלם את ה' . שהיא עיר ירושלם . וכנגד הב' אחד הללי אלהיך ציון שהיא בית המקדש שם חבוין השכינה . וביאר ענין הראשון והוא כי חוק בריחי שעריך ר"ל שבנה איתה חוקה באופן שלא יכנסו האורבי' וכן עשה אותה מכורכת בתכוחו' והות אומרו בירך כניך בקרבך ' ע"ד וציויתי את ברכתי וגומר ועשת את התבוחה לשלש השנים והוא חוות הארץ ושבעה יואמ' עוד השם גבולך שלום והות מכין נחסך מחש כי חוק בריחי שעריך כי מסני היותה חוקה כל הגוו׳ ישש שלום עמה בכל גבולה יואת׳ עוד תלב תעים ישביען והוא נחשך הכירך בכיך בקרבך כי מפני הברכה תחשך השובע הרב:

הללויה י זה המזמור נכבד מאד

ויש בו סודות עמוקי' ועתה החל

לדבר על השני עולמות ההחד

העולם העליון והוא העולם

הרחב והגדול וחחר כן הזכיר

עולם השפל שהוא כמו הנקודה

במחשבת החושב בעגולה גדול'

והחל לאמר הללויה אחם מן

המרומים והם שמי השמים

הללוהו כל מלאכיו־ הם שאינם

גופות ואחר כן כל לבאיו והם

גופות טהורות ולא מורכבו' והם.

הלליהו במרומים

והטעם אתם הדרים בשמים יהיה פגיד ופנחר את דנרינ

יסשמים י

תהילת ה

מ'ע כפורנו ז'כי השולח הפרתו הרץ . שהפי

ונתפי בשעיכם בשתם: שה מכרה ירון דברו : ערשירון

מפרה דנרו שחפר ונונניה

סחרן יכולה: כיחן שוג כומר כפור כהפר יסור

וכות כמתן עתה שלג כנמה

כנה חו כפור יפור שהוח של

נקפח ניספיק: משלין קרחו

שמשלין פתה קרחו עד כי :

לפני קרתו פי יפפוד ' כי :

רנק פיחי הנה כן

ישלח דברו ויפסס" כי יכיה

כל כופן כיפיב בתקיג

הגלגל כנוטה: מגיד דגריו

לישקב ' וכתו כן פנוני

וכללי חלפין כי חשנם חז

בעיוניו' בפטשה ברחשית

בעשיו' נפונ טעם ודנת.

בחתרובי עלחה החרן דיעה

חת כ ניודים ניכ משפטיי

ווולת: חקיו ומשפטיו

כפתים וכפו כן

השולח - כאשר הזכיר חלב חטים הזכיר סבתו והיא שאמירתו היא גזרתו: ירוץ דברו הטעם כפול או על דרך ועל העבים אלוה מהמטיר כן ילוה להמטיר: הכוחן בעתו כי בהיותו רב בימי החורף או יהיה חלב חעים בימי הקיץ: משליך קרחו . כמו הקרח הנורא: ישלח . וימסם . השלג והכפור והקרח . ישב רוחו מהבנין הכבד הנוסף מבזרת רוח יי׳ נשבה בו מהבנין הקל: מגיד דבריו הטעם הגיד דבריו הם המלות ליעקב וכן פי׳ חקיו ומשפטיו כי הם סבח רדת הגשם בעתו ככתוב בפרשת והיק אם שמע תשמעו אל מלותי ונחתי מטר ארצכם בעתו: לא הפעם שלא נחן תורתו דק לעמו לבדו שהבדילו להיות לו לעם סגולה וחמם המשורר כחשר החל

יָתֵיה כָּל חֶלְנָוֹתִיה: שַׁבָּחוּיָתִיה שִׁמְשָׁאוְסִיְתַרָא שַׁבְּחוּיָתִיה כָּלכּוּכְבֵינְהוֹרָא

רשי

כפור : גלי"וא בלע"ו: משליך הרחו כפתים . המים מגלידים וכעשין פתיתין פתיתין ומדרש אגדה כפתים הכל לפי משא הכריו' העני לפי חוסר מלכושיו מקל עליו: מייעמודי שלא יהח לוכן בקרה: ישלח דברו וימסס לאותו פתים: ישב רוח מערכית להשכית הקרח ויולו מים: כוכבי אור כוכבי לילה: חק

מסרה

דכריו דברוכתוב דבריו קרי והוא חדמן נ"ו מלין דחס'י' במצעית תיבות'וקריין וסימ'נמס' במסרה רבתא כמערכת אות הי"וד כס"ד" קמ"ח השמים ל' פתח באתנחתא והוא חד מן פתחין באתנחתא וסוף פסוק רסיפרא . במרומים ג'ומ"ל כליש'וסימ' הוא מרומים ישכון 'נתן הסכל במרומים הללוהו כמרומים:

תַשׁלָחַ אִמָרָתוֹ אָרֵץ עַד־מְהַרָּה ינוץ דְבָרוֹ: תַנֹתוּן שֶׁלֵג כַּצָּמֶר כפור באפר יפור: בַשְלֵיךְ קָרְתוֹ בְפַתְּים לְפְנִי לֻלְּרֹתוֹ בֵיִי יִי יְבַדַּר: רוחו יולריטים: פַנִיד דְבָבָרו לְיַעַקְבֹ אֹנֹיֹם בַּיִּ לֵיה לְמִיקִם: יְשַׁדַּר קִידום חֵימְתִיה חָקָיו וֹםשְׁפָּטִיו לִישִׁרָאֵל: לאֹדְעָשָּׁה בוי לָבָל־גוי וֹמִשְׁפְּטִים בַּל־יְרָעוֹם הַלְלוֹ־יָה: קמח א הַלְלוּיָהי הַלְלוּ אַת־יָהוָהמִן־הַשַּׁמֵיִם תַלְלָוּהוּבֶל־ י׳כניש׳ הַלְלוהו בַּמַרוֹמִים: ַבַּלְאָבָיִוֹ תַּלְלוּהוּ כָּל־צְבָאָו: תַּלְלוּהוּ יַשֶׁבֶשׁ וְיָרֵתַ הַלְלוּהוּ כָּל־כָּוֹכְבֵי אור: הללותו

בַּרְהוֹבָא יִרְהוּט מִילוּלֵיה: תַּלְנָּא חִיוַר חֵיךְ עַפָּר נְלִיר הֵיךְ קְטָּם בַּטְלַק קַרְחֵיה פָּלִיג הֵיךְ ישלח דברו וימפת ישב לי ליחד ריסוקין דמן קדם קוביה מן איפשר וַיִּמְסִינוּן יַנְתִיב רוֹחֵיה זַלְחִין מַיָּא: ַרָּאָרִיתָא לַיִּעַקֹב יְּרָיָא דְאוֹרִיתָא לַיִּעַקֹב קיימוי וְדִינוי לְיִשְׂרָאֵל: לַא עַכַר דִוּיְבְנָא לְבָל עַפָּאוְדִינִין לָא הוֹדָעִינוּן הַלַלויַה: הַלְלוּיָה שַׁבַּחוּיַת יַיָּ בַּרָיֶיהָאקַדִישָׁאמְן שְׁמֵיָאשַׁבֶּחוּיָתֵיח בָּל חֵילוּ אַנְגָלִי מְרוֹמֵא: שַבַּחוּיַתֵּיה בָל מַלְאָבַיָּא דִי שַׁמְשִׁין בֶּןרְטוּישַבָּחוּ

תורת חסר

דִּסְשַׁדַּר מֵימרֵיה לְאַרְעַא עַר

בל ידעום ' פרמשונו' כי ידין הכוכבים הרבי' שהם בגלגל ם' שמו ובכן: כללוים י גם המזלות ואחר כן הזכיר המשרתי' בימי כגלו'. והזכיר בתחלה שמש וירח כי זה המזמור חברו המשורר על יום הדין שיפקוד ה' עו ככח הם המושלי' ואחר כן הזכיר כל המרום במרום ועל מלכי החומה בחומה. כוכבי אור בעבור שיש להם שיהללו כלם חת החל יתברך אור גדול בעבור היותם קרובי' לעליון על הכל וההחיל חל החרץ וחחר כן הוכיר שמי בנלתיים מן העליון אל השפל מחכני ואחריהם הוכיר השתי' והוא כדור האש שהוא סמוך אל כדור הלבנה ואחר כן הזכיר כדור הסגריר והמי אשר מעל השמים עד כה גבול העול'

הנפסדים והתחיל בהם מן הנקלה אל הנכבד מחנו עד חסידי ישרחל וחמר שהם היותר קרונים חל החל ימברך מכל שחר הנמצחות • ונכן אמר: הללויה הללו את ס' מן כשמים י

חתם כנפנחים פן כשמים ומעלה: שהוח הרקים שנעשה ביום שני כחמרו ניקרם חלפי' לרקים שמי' י ונחתרו פן כשמי' כלל חת כרקים עם כפליוני': וחם': הללוהו בתרומי ספניפי' כגלגלי' כפליוני' שכם כיומי ונלגל כמולו : כללוסו כל פלחכיו כל שחר בל כבחיו הנכדלי שחתר : כל כבחיו הככבים ופל כלס: שמש וירח שפעולתם יותר עפורסעת ואחריכם . בל ככבי מור:

, מעל המלוים בנכבד והשלי' בנבזה והפך זה עשה בהזכירו העולם השפל ואמר על העולם העליון והדרים בו יהללו : בי העליון והנה החל בנכבד והשלי' בנבזה והפך זה עשה בהזכירו העולם השפל ואמר על העולם העליון והדרים בו יהללו :

אבן יחייא

השולח אחרתו וגוחר וביאורו הוא מ"ש ישעיהו כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמי' ושחה לא ישוב כי אם הרוה את הארץ וגו' כן יהיה דברי אשר יצא מפי לא ישוב אלי ריקם כי אם עשה את אשר חפלתי והללים את אשר שלחתיו וגום׳ עד והיה לה׳ לשם וגו' שר"ל כי כתו שהגשם והשלג יורדים מן השמים ומרוים את הארץ כן דכר האל שדבר לישרא לא ישוב ריקם עד שיתקיים לגמרי בהדבר ההוא הוא כ' ענינים . הא' השלו' והוא אומרו כי בשמחה תלאו מן הגלות ובשלום מובלון לחרץ ישראל . והענין השני הוא השובע והוא תחת הנעצון ישלה ברוש כלוחר שהארץ תמן יבולה כ"כ עד שהאילנים הרעי' ישובו טוכים ומועילים כמו הסרפד והנעלון שהם מיני ב קולים ובמקומ' יהיו הברום וההדם שהם ענינים יפים ומעולים וכמו זה בעלמו אמ' הנה השולם באתרתו ארץ עד מהרה ירוץ דכרו המותן שלג כצמר . כלומר שהאל יכול לעשות שגבולך יהיה שלום וחלב חטים ישביעך מפני שהוא שולח אמרתו ארץ שיהיה כן . ווה הדבר ירוץ מרוצה עד הגבול מהמהירו' היותר אפשר שיוכל להיות והוא אומרו השולח אמרתו ארץ ותכף רץ דברו לעשו' הפעולה הנכספ' אליו ית'כי כן כותן שלג כצמר וכפור כאפר ומשליך הקרח כפיתים והם קרים מאד עד שמפני הקור הגדול א"א לפי הטבע שימסו והאל שולח דברו שר"ל רצוכו וישיב' מים כדי לרוות את הארץ - וככה ענין ישראל שאף אם האומות יכולים עליה' האל ישלח דברו מרכמע' . כי העום זה . יעשה זה : זמי ששולת הגשם והשלג ועושים דברו . ככה ישלת אמרתו ארן ויתקיי' והכלל העולם שהענין העולמיי מירושל שהוא השלום והשובעי האל יקיימהו כיון שהוציא אותו מפיו - והיוציא מפיו יתקיי'בהכרח כמו הגשם והשלג ששולחו מהאל לא ישובו דיקם עד שעשו הצלחה - מניד דכריו וגו' הוא הטוב הרוחני מציון - והוא שהאל יגיד דבריו ליעקב וגו' כלו' שתפוב הכבואה והוא מ"ם הכביא והיה באחרי' הימים נכון יהיה הר ה' וגו' בבהרו אליו כל הגוים ואמרו לכו וכעלה אל הר ה' וגו' כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלם מהו אומרו הכה שגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל י והגיד שלשה דברים י דבר ' חק' נחשפט . כי הם ג' מיכי מצו' שמתחלקת להם המורה אלהית האחד יקרא עדות ולפעמים דבר והם המצות בחורו' על ענינים . כפסח על יציחת מצרים וזולתם והב' הם חקים שחין להם מעם . והג' החשפטים שיש להם סעם והם כודעי' חלד עלמם . והוח חומרו חלה העדות והחקים והמשפטים . ווהו אומרו הכה מניד דבריו לימקב חקיו ומשפטיו לישראל . ומ"ש לא משה כן לכל בור ומשפשר בל ידעום . כלה כי הענין הרששון מהשלום והשובע ישפתפו עם בכים אל מדיכות הנוים עם שאינם כמוה ממש אבל תתחלפכה בפחות ויתר אכן בערין הרוחניי ממגיד דבריו ליעקב וגות' זהו ערין לא נשה כן לכל גוי . ומפני שהמשפשים ישנם בל החומות ע"כ חתר כי אף המשפטים לא ירעום . כלות' עם היות שלפי האמת יש להם משפסים כעשים ביד אדם וע"פ חכמיהם י הנה לא באו לתכליתם ואינם אמיתיים י וכאמרו סכתוב כי מי בוי בדול אשר לו חקים ומשפשים לדיקים ' כי עם היות שיש לאומות משפשים אינם צודקים והוא הרצון באומרו הנה בל ידעום כלומר אינם נאומים - וחיים הללויה כי זהו ההלל

השולה המרחו ארן יר' והנה אז כשישלח האל ית' אמרחו לארן ויצוה איזה מצוה הנה חכף וחיד ירון ביכיהם דברו ויעשוהו: חו יר'חל חתמה על חומרי שבחי וגומר כחילו כבר כעש' הדבר כי אחרי שהש"י ישלח אמרחו לטובה על החרץ חנף יעשה אותה ולכן אני מקוה רחמי ה' שחחר שכדר על הדבר יקיים חותו מהרה: הנותן שלג וגומר יד' הנותן חו בציון שלג כלמר לתועלת השרשת החטים בארץ ודומה לוה הוא ג"כ לפור כאפר יפור על שונאיהם של ישראל וכן המשליך קרחו כפתים אז בירושלם ובליון לחועלתם אם לענין הלמחים ואם לענין הבריחות הנה ג'כ לפני קרתו מי יעמוד: ישלח דברו וימססיר׳ מי שישלח דברו וימסס לשלג ולקרח לתוכלת׳ של ישראל ולהלמפת החטה והפירות אשר זה יהיה עם הרוח החם אשר הוא הממים אותם הנה הוא ית' העושה זה ישב רוחו יזלו מים והוא ית' וית' יהיה מגיד דבריוליעקב וחקיו ומשפטיו לישראל כי אז תחלא הארץ דעה לדעת בת ה' כתים לים מכסים: לא עשה כן וגימר יר' מעולם לא לרחה כזחת בשום גוי שיהיו כלם יודעים ושלמים כמו שיהיה או: אויר׳ מעולם לא עשה כחשר יעשה אז כי הנה אז כל הגוי כלו יהיו יודעים דבריו וחקיו ומשפטיו מה שלא היה כן מקודם כי אפי׳ המשפטים שהם לריכים אליהם לא ידעום כמו שראוי ח"ב הללויה: ומשם החסיד זרגי ע"ה מצאתי כתוב הנה כשחכם גדול מדבר יש בדבריו דברים פשוטים יובנו לכל ויש רמזים וסידות לאוהביו המיוחדים וק"ו בדברי התורה כגון שברו על ה' אלהיו עקב אשר שמע אברהם בקילי והיה עקב תשתעון וההמון חושבים ומבינים הפשע וזהו אומר אחת דבר אלי"ם שתים זו שמענו ועירר התורה הם אלו הרתזים כאומר אכתוב לו רוכי תורתי הה"ד מגיד דבריו ליעקב וכו' כי אע"פ שהעתיקו התורה לא יזכו לרמזים כי הם רמוזי בחכמ הלשון וכאשר הועחקה נשחתו רמיזה ע"כד: ורו"ל אמרושאמ׳ אדריאנום לעקילם היה לך ללמוד ולא למול א"ל אם אין אדם מל אינו יכול ללמוד שנחתר מגיד דבריו ליעקב למי שהוח מיעקב חקיוזו החורה ומשפטיו אלו הדינין שנאמר שם שם לו חק ומשפט ע"כי והנה יש לראות דמה שייכות יש אל למידת התורה אצל היות הלדם נמול ומצאתי להה"ר יוסף ביקטיליא שאמר בספר שערי אורה וכבר רמוז בספר יצירה כרת לו בריח בין י׳ חלבעות הידים והוח ברית הפה כרת לו ברית בין י׳ חלבעות הרגלים והוח ברית מילה והרמן כלו מילח הלשון ומילת המעור ע"כ ועם דבריו שה יובן הענין מעלמוי ובכתיבת הה"ר שלמת אלטוכטוםי מצאחי כתוב ולתבונתו אין מספר כלומר אין יכולה באד' לדבר ולספר תבונתו כי הוא וידיעתו הכל הוא דבר אחד : ולי אני שלמה הכוחב והאחד אע"פ שהוא יסוד המספר אינכומסכרי ומשפעים בל ידעום יר׳ אע"פ שהמשפעים ידעום כפי מה שכתובים בתורה מכל מקום הקבלה חשר יש לנו בהם לח ידעום וחמר כל לרמוז כי הענינים הנרמזים מן בי"ת של ברחשית עד למ"ר לעיני כל ישראל לא ידעום גם ירמוז לל"ב נתיבות חכמה שהם י' ספירות וכ"ב אותיות ע"כ: קמח הללויה הללו את יי' מן השמים הללו ובומר הנה להיות שהשמים וכל אשר בהם

שבחר

והארץ וכל אשר עליה כלם נבראו בשביל חסדו ית'ובני ישראל עם קרובו עלכן התחיל בשמים ואחר להם שיהללו את ה'כי נשגב שמו לבדוורודו על ארן ושמים והכל הוא כדי להרים קרן לעמוותהלה לכל חסידיו לבניישרא עם קרובוועיקר הרמח קרנם הוא כשימלוך ה' לעולם בליון וכו' וכמו שאמר למעלה ע"כי ובכתיבת הה"ר שלמה אלטוכטוסי מצאתי כתוב מן השמים הוא רמו לגלגל היומי שבחכועהו יחכועעו שאר הגלגלי בהכרח הללוהו במרומים הוח

הללויה הלו את ה' וגו' ככר זכרתי במה שקדם שאלה המזמורים בכויים על מאמ' מר'עה כי ה' אלהיכם הוא אלהי האלהים ואדוכי האדונים האל הגדול הגבור והכורא וגו' וכן התחיל מכנו שני של בי הכל וכני בי של כי ה' אלהיכם הוא אלהי האלהים וגו' ואמר טוד גדול ה' ומהולל מאד וגו' וככנד הגדול גבור וכורא . ואמר זכר רב טובך יביעו

ונגו׳ וכנגד אשר לא ישא פני׳ וגו׳ ווהו ענין המומור הראשון . ומפני שוכר בסוף המומור ההוא יורוך ה' כל מעשיך שהוא הזכרת הרב טוב הכו' למעלה . ועוד וחסידיך יברכוך שהוא אופן אחר מטוב יותר עליון . הנעשה ע"ר ישראל התכוכים בשם תסידים . לכן באו ב' התזמורים הנתשכי אליו : האחד כנגד יודוך ה' כל תנשיך . והאחד כנגד וחסידיך יברכוך כתו שקדם . ועתה מטוב יותר עניון - הנעשה עד ישרחב המכונים בשל שהרצון בו לישראל ביחוד עם היותו מלך כללי על כל הנמצאו' וזהו שהמזמור הוב מדבר בענין היותו מלך כללי על כל העילמו השלשה י בלכן אמי להם דוד ע"ו שיהללוהו כל א" וא" לפי ענינו . והחומור הבא אחר זה יתברך אלהי האומה ישראלית ביחוד . והוא איחרו הללויה שירו לה" שיר חדש תהלתו בקהל חסידים : הללו את ה' זגו' ר"ל כי אלו הג' עולמות עם היות כל אחד מתחלף בעצמותו מזולתו . עכ"ו ישתתפו עולם המלאכים ועולם הגלגלים בשהם כצחיים לעד ואין בהם ולא באישיהם כליון ושימי מה שאין כן בעולם השפל ולכן צירף יחד המהלל מאלו הב' עולמות י ווכר המהלל מעולם השפל לכדו יוכלה באומרו הללו את ה' מן השמים מן הגרמים השמימיים י ובאומרו הללוהו במרומים הוא שולם העליון ד"ל גלגל ערבות והוא הגלגל התשיעי שהוא למעלה מכל הגלגלים אשר יכיעוהו עולם המלאכים ולכן יתיחסו היותם שם . וכאמרם ז"ל בפרק אין דורשין ערבות שבו גבוי שלום ונג' ואראלים וחשמלים . וביאר מי הם אשר יהללוהו במרומים והוא אומרו הללוהו כל מלאכיו . שהם אישי העולם ההוא הכקרא מרומי וכן ביאר מי הם אשר יהללוהו מן השמי' . והוא אומרו הללוהו כל צבאיו והם הככנים הקיימים מתגלבל הח' אשר נקראו לבא לרובם הנפלא . וכן אחר הללוהו שמש וירח והם שני המחורות אשר מכונם בגלבלים המיוחדים להם והם גדולי המעלה למשה מהככבים הקיימים וכן אמ' הללוהו כל ככבי אוד יהם שאד החמש ככבי לכת' אשד מעלתם לחשה מאלהי ואלה הם כל אישי העולחות השכי' החעוליםי השמים וגו' הם הגלגלים אשר הם מעון הככבים שנוכרו למעלה וכאלו רצה שיהללו את האל אנשי הבית וגם הבית עלמה י והככבים הם אנשי הגל למעלה ומפני שאלה הגלגלים הם רבי הוכירם בלשון שמי השמים י והשים אשר מעל ובו הוא פי לאומרו לעיל במרומים כילשון על הוא כמו מרום ורמז אל בלבל ערבות י ואמכם כקרא המים שמעל השמים מפני כי מהמים נעשו ב' ח'וקות בשעשה בראשית . מהמים האמצעים היה הרקיע שהם שמים . ולכן נקראו שמי שהרצון בו שהם מים . ומהמים העליונים נעשה ערבות ולכן נקרא המים אשר מעל השמים - ומהמים התחזונים נעשו היסודות הג' האש ואויר ומים אם כן מה שאמר הנה הללוהו שמי השמים הוא ח"ש קידם זה הללו את ה' מן השמים . וגם מה שאמר והמים אשר מעל לשמים הוא מ"ש ראשונה הללוהו במרומים. ורצה גם כן בוה שלריך שיהללוהו המרומים שהוא גלגל ערבות שהוא משין למלארים כמו שמהללים אותו אישי המשון ההוא שהם המלאכים עצמם. יהלמ

שהם שתים כנובה גם בערך

מל סרקים הנקרח שתי"

כי הוא לוה ונבראו: גזר או חפץ: ויעמידם: פי' שלא ישתנו לעולם כי אינם מורכבים מדרבע יסודות: חק נחן ולא יעבור החק אחד מהם או החק לא יכסק והטעם בג שבתי יסוב גלגלו פעמים בתשע וחמשי שכה וכן לכל אחד חק עולם ואמר הכביא אם ימושי החוקים האלה: בים כי הארץ והמים הם כדור מחד בראיות גמורות והנה תנינים שהם חיים ותהומות שאינם חיים והנה הזכיר אלה שהם חחת הארץ הנושבת ואחר כן הזכיר אש וברד שלב וקיטור ובולם מן הארץ הם בראיות חכמת התולדת והאש היא הממיתה בריחה וההפך וברד והפך שלג קיטור והוא האיר העולה כדמות עשן שהוא חם ורוח סערה נעשה

תהלים קמש

חה ישמש בלילה: ולא יעבור אותו חק: חנינים בבים נדולים: וברד : גלל תבלבו שלג ני"יף כלע"ו: יכן שכנה כייף בכע ז. מושבים עכין שוחה שקורין בפונה בה בלע"ו: ורוח סערה הפושתה הת דברו ושליחותו בחבובת רבותינו שהלברים הכלו בינ תחילתם גכוזין בשמים ובל בגד והורידן לארץ לפי שהם תיכי פורעניות ואין נאה להם להיות בכוזין במגוריו של הקב"ה : רוממות

מסרה

תנינים כ' מ"ל דמ"ל וסימר שבה בב ראשי תנינים י תנינים וכם תהומות • וג' כתיב תגיבם אם י"וד בתרא וסימ' ויברא אלדזים הַלְלוּיָהוֹשִירוּ א את יושליכו אישמטהוי המתב תנינם יינם בתולות ד'משביין באתיהון וסימ׳ לא חלתי ולאב לרקמות תובל למלה בתלות כתיב חם' וי"ו קדמא - נא" חם' דחם' נשים בציון ענו ' ואל מ"ל דמ"ל ותירוש ינובב בתולות יובל מגילת אסתר בתולות כתיב מ"ל יומלש"ון ז"ה המס"ורת י"ש לי לה"וכיח אנ"י הצע"יר המא"סף ב"י די "ב

הללוהו שמי השמים והמים אשרי במימרא מעילוי שְמַיָא: יְשַׁבְּחוּן יַת ל יַמִּרְמֵע מַעַל הַשְּמִים: יְהַלְלוּ אֶת־שֵּׁםיְהוֹנְה ה מק נתן להס יוה ישתם בינם כֵי הָוֹא צָּוָהַוְנִבְרָאוֹ: וַיַּעַמִירֵםלַעֵּר וַהַקִימִינוּן לְעַלְמֵי עַלְמִין נְיֵירָתָא יְהַב לְּ יִהַלְיָה לְעוֹלְמֶם הָּקֹלְנוֹ לְעַלְמִי עַלְמִין נְיֵירָתָא יִהַב לְּ יִהַ לְּיִה לְעוֹלְמְם הָּקֹלְנוֹ לְעַלְמִי עַלְמִין נְיֵירָתָא יִהַב לְּיִהְ בִּיּיִ לְמוֹלְמְם הָּוֹלְלְנִי וֹלָא יִעַבַר: שַבָּחוּן יַתְיָיִ מִן אַרְעָא כּ מֹּלֹי בֹּמֹי מֶתְיְרְנָרוֹ מִן־רָגָּאָרֶץ תַּנִּינִים וְכַלֹּ תַּהְמִוֹת: אֲשׁוַבָּרָר שֵׁלֵגוִלְיִטְוֹרְרוֹחַ ָּסְעַרָּה עַשָּׁה דְבָרוֹ: הַהַרִּיםוּכַל־ וּבָעוֹת עִץ פִּרִי וְבָלֹיאַרָוִים וּ הַחַיָּה וַכַל בַהֶּמָה רָסָשׁוְצָפָּור בַּנַף: מַלְבֵי אָרֶץוְבָל־־לְאָמֶים שָׁרִים וַבָּל־שִׁפְפֵי בחורים וגם־בּתוּלֶת זְקֵנִים יהַלְלַוּי אָת־שֵׁםיְתוּה עם־נערים: בָתוּלֵן סָבַיָא עִם טָלַיָא: יְשֵבְּחוּן יַת יְיֵלֵיכִים בִי־נִשְׁנַב שְׁמֵוֹ לְבַדְוֹ הוֹרוֹ עַל אֵרְץ ישָׁמָא דַיִיִי אֲרוּם תַּקִיף שְׁמֵיה בִּלְחוֹרוֹי יֹי יֹי וְשָׁמָים: וַיַּיְרֶם כֶּלְרָן י לְעַמּוֹ תְּהַלְּהַ שִׁמָא דִיִי אֲרוּם תַּקִיף שְׁמֵיה בִּלְחוֹרוֹי יִי יֹי וְשָׁמָים: נַיְיָרֶם כֶּלְרָן י לְעַמּוֹ תְּהַלְּרָה ּלְכָל־חֲסִידִיוּ לִבְנִי ֻישְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹוּ

> קמט ַבַיהוָרה אָיַר **ה**ָרָשׁ הְּרִהַכָּתוֹ בִּלְּוֹבִקׁל חסידים

ם יום יו המות המומ"ורא די"דן כת"ולת כתיב חם' ו' בתר"א דו"ק ותשכ"ח וקהי"נא בהא"י דוכ"ת' הכ"י לפ"י שבכ"ל הספ"רים שה"יולפ"ני בתו"לות

די"רן דמומ ורהי"ה מ"ל דמ"ל ולדע"ת המסר"ה ל"א ית "כן ובספ"ר אח"ד הי"ה נמס"ר עיל הדי"ן די "רן ר'מ"ל יורם ח'וסימ' בסדר חקת:

וכמוהו לחיש חסידיך: הללויה . בעבור זחת התפחרת שנתן לכם השם לבדכם שירו לו שיר חדש :

שַבָּחוּיָתֵיה שְמִישְׁמַיָא וְמַיָּאִדִּיתְלִין שַׁטָאדַייֵי אַרוּם הוּאפַקיד וִאִּתְבַּרְיַיִּוֹ תַּנִינָיְא וְכָל תְּהוֹמֵיָא: אֶשְׁאוֹבַרְדָּא תַּלְנָא וְקִטְרָארוּחַ עַלְעוֹלָיּ עַבְרָא פָּרְנָמֵיה: טורַיָּאוְכָל גַּלְמִחָאאילו י׳ י׳ דַעַבַּר פִּירִין וְכָל אַרְזִין: תַיָּתָאוְכָל בָעירָארִיחַשָּאוְצִיפַר גַּרְפָּאוּכְּרָח: מַלְבַיָּא דָאַרְעָא וְכָל אוּמֵיָיא רַכְּרְבָנַיָּא וָבֶל דַיִּינִי אַרְעָא:עוֹלִיבֵיָא וּלְחוֹר תושְבַחְתֵיה על אַרְעָאוּשְׁבַיָּא: וּוְקַף אַיְקַר לְעַמֵּיה שְבָּחָא לְכָל חַסִירוֹי לְכַנֵי יִשְׂרָאֵל עַמַּיֹא דְקַרִיבִיוֹ שַבָּחוּקָרָם קיה שַבַּחוּ יַתיַיֵ: יַי שְׁבַח חֲרַת תּוּשְׁבַּחְתֵּיה בִּקְּחָלָא

דבר השם בכל מקום והנה הזכי' גם אלה שהם על הארץ ואחר כן הזכיר ההרים והמלה מגזרת אנכי הרה שבהם יהיו המתכות כמו ומהרריה תחליב נחש' ברזל מעפר יוקח וגבעות בלא מתכות ואחר כן הזכיר הלמחים והחל עץ פרי וכל ארזי' שהיכם כוחכי' פרי ואחר כן הזכיר החיה שאינה בישוב וכל בהמה שהיא ביישוב כמו ולבהמתך ולחיה אשר בארלך ואחר כן הזכיר רמש האדמה ולמעלה ממנו העיף וזה הואולפור כנף ואחר כן הוכיר כל חדם והחל בנכבדים שהם מלכי ארץ וכל לאומים שתחת ידם ואחר כן הזכיר שרים הם המשתררים לעשות בחזקה בלא משפם וכנגדם וכל שופטי ארץ והאדם הם זכרי' ונקבות על כן בחורים וגסבתולות גס הזכרי׳ ישתכו ככגד הזמכיי שפעם יגדל כחם ופעם יחסר על כן זקנים עם נערים ואמר אחר כן יהללו את שם יי'כי נשגב שמו לבדו שלא יכלה כאשר יכלו כל אלה ויאבדו הפרטים וטעם כי נשגב שמו לבדו שהוא שומר הכללים והכה הזכיר כי כל הנבראים בעולם השפל יחבדו רק ישראל לבדו על כן אמר וירם קרן לעחו בדבר זה חסידי ישראל שהם חסידי השם לא כל ישראל ואמר חסידיו והזכיר לבני ישראל ומלח עם איננה סמוכה אל קרובו רק פירושו שהוא קרובו שהוא קרוב אל המש תהלה לכל חסידיו שיתהללו

נהפים חשר מעל השפי' סחניר סעיעיי חשר הם העי' אשר מעל לרקים נישמיר׳ לפד לפולם: יהללו חת שם שיפים חו ספם שלם ניסללו כמו כן: כי פוח לוה ונכרחו. כח מדכר קודם ניפתידם לעד לעולם שיהיו ננתיים כלתי נפסדים לעולם: ען סחרץ. עד סרקים שנק' שמים : תניני׳׳ אשר כים וכוה הוכיר המים זשוכניהם והאש וסרות והברד כנעשה בחויר ען המים . וסקיטור הנעשה פחויר עם כת חשיו יהללו חת שם ם' שיםודות ופנעני חיים ינילו עדנרים בהשתנית שיקרם או בהם וכום יסיו סכה שהמין החכושי יחלל חת החל יתנרן בפשל: כי נשגב שמו לבדו בי חז תסור מששלת כל זולתו כחשרו ונשנכ ה' לכדו ביום סהות כי חתנם: פודו על חרץ ושתיי שישתום ויםדר חת כלם חז כרכונו: וירם קרן לעתו בכיחת העשיח שיסיה עליון לפלכי חרץ : תהלם לכל מסידוו . וכמו כן פרים תהלה לכל משידיו בחתרו וחתם כהני ה'תקרחו משרתי חלהינו יחמר לכם : לכני ישרחל עם קרובי שיקרבו חליו יותר מכל שחר סנתנחים כתושקרה לחבות כחשרו הן לה חלהין השפים ושעי השעים החרן וכל חשר בה רק בחכיתיך משק ויוכו מו חשידי ישרח! לחותה המדרבה כחמרו כי ישיב ה' לשום עליך לטיב כחשר שם מל מכותיך:

זה התומור חבר המשורר על ימות המשיחי וחמר:

הללויה שירולה שיר חדם יכחמרו כי כנני בורח שתים חדשים וארן חדשם ולח תוכרכה כרחשינו כי חם שישו וגילו פדי פד: תהלתו בקהל מסידים : הכתובים לחיי

נירישלם:

אבן יחייא

את שם ה' וגומר הוא פצמות המהלל שראוי שיהללו כו בלגל שרבות ומלאכיו י שארום בבלדם וכוכביהם יוסוא כולל ב' ענינים - האחד שהאל המניאם מהאפם הגמור ' והוא מבתלו בי של בנה וכבראו י והב' שמעמיד אות' ככה תמיד וכלח י עם החתו זה מהכמכע כי כל הודה כפבד

והם הווים ואינם כפסדים והוא אומרו ויעמידם לעד לעולם י וכאומרו חק נתן ולם יעבור כ"ל כב בזה בעולם השפל לפעמים האל ינויר דבר מהיי ואחר כך יעבור של זה וכאומרו פירמיהו דפת אדבר על גוי ועל ממלכה וגו' וכן אמר במעשה בראשית יקוו המי ותראה היבשה י ובמבול כדקם על זה ועבר על דברו מפני רוע אנשי הדור ההוא " ולכן אמר שבשולם המלאכים והגלפלם הטמידם לעד לעולם י ולא כתחרט ולא יתחרט מזה עדי עד והוא אמיביו אמן יעבוד -הללו את ה' וגו' הוא המהלל מעולם השפלי ומפני שהוא נחלק לד' יסודות ובכל אחד מאשוב מהם יש אישים מחולפים מאישי העול האחד . לכן הזכירם ארבעתם אחד לאחד הם ואישים והוא אומרו הללו את ה' מן הארץ כלומר מהעולם השפל הנקרא כלו בכללו ארץ - והתחל בשב והוא אומרו תכיכי וכל תהומותי והתכיכים הם הדגים וכאומרו ויבכא שהים את התכיכים הנצוב" וה זהומות הם מעון התכינים ההם "עוד אמר אש וברד" והוא יסוד האש והאישים הבאים

מהם שהם אבני הברד . עוד אמר שלג וקיטור רוח סערה עושה דברו . ופי עושה דברו שמשתלחת להעניש הבריות וכאומרו ובקעתי רוח סערות באפי והענין שהוא רוח גדולה . ופופי ואליו ראוי להלל יותר משאר הרוחות הקטמות וכן הזכיר ביסוד המים התנינים שהם דגים גדולים והתהומות שהם המי' העמוקים וביסוד האש הברד שהוא אש מתלקחת יתיך וישרוף בכפר כל אשר ימלא יותר מהאש שלמו . וביסוד המי השלג והקיטור והרוח גדול ולא המער שהוא דבר כח . וביסוד הארץ ההרים ולא העמקים . ובנומת עץ פרי והארזים הגדולים לא אילרי פרח והעשבים . וכ"בח כלם רק התולעים אשר תוך האדמה השפלי' . ועל כלם המין האימשי זהוא כחלק בערך הממשלה למלכים והם העליונים . וללחומים והם השפלים ולשרים וכל שופשה ארץ והם האמצעים . אבל השרים הם הקרובי למלכי . והשופעי ארץ הם הקרובים ללאומים . והם ד' מיני אנשים אשר יש במדינה . והם אשר אש' הכתוב ראשיבם שבעיב' שר"ל הראשוכים לשבטיכם זקניכם ושוטריכם כל איש ישראל ועוד הזכיר חלוקה אחרת למין האינושי בערך הזמן והוא אומרו בחורים וגם בתולות זקנים עם נערים יהללו את שם ה' וגו' ר"ל כי לפי שהמהלל. המלאכים והגלגלים הוא שהם נצחיים אשר בזה מתדמי אל האל הנאמד בו תי אנכי עד עולם ' ובזה אינו משתחף עולם השפל י לכן בא עולם השפל ואמ' כי האל הוא לכדו נשגב כלומר סבת הספום מה שאינם כן החלאכים והגלגלים כי הם מכובבים במו הארץ . זעם היות האל עליון ושלח הודו והשפעתו על ארץ ושמים . ועבין הודו ר"ל האור מהמאורו' המשעטח בעולם השפ' שהוא סבם קיומו והעמדתו " וכמו שאמר ה' אלהי גדלת מאד הוד והדר לבשת נדלת מאד הוא מה שאמר הנה כי כשבב שמו לבדו - והוד והדר לבשת - הוא מה הוד על ארץ ושמים " וההוד. הוא אור וע"כ אחר בו לבשת י וביאור זה ואחר עועה אור כשלמה י והוכיר בוה ארץ ושמים מפכי שהאור הבא על הארץ הוא באחצעות השמים כלוח הודו על ארץ ע"י השמים י ווהו כאושכב במקום אחר קק"ק ה' לבאות שהוא כמו כשבב שמו לכדו" ועוד מלא כל הארץ כבודו שהוא כמו הודו על ארץ ושמים יואלר ללה באומרו הודו על ארץ ושמים כי מפני שהשמים ישתתבו שבש המלאכים במהלל הראשון שהם נצמיים . לכן בא עולם השפל להלל את האל במהלל ישתתפו בו השמים בששניהם העמדתם הוא ע"י הודו ית' ר"ל אורו . וא'כ הם אמצעיים בין המלאכים נהארץ. ולכן כשמהללים את האל המלאכים משתפים עמהם השמים. וכאשר מהללת אותו ית' הארץ משתפת גם כן עמה השמים. וירם קרן וגומר הם דברים מהמהלל הכו' מהפולם. השפל ושיעורו האל הוא לבדו כשגב והודו על ארץ ושמים אבל יש אומה אחת והיא יש שהם יותר עליונים מהארץ והשמים כי האל הרים קרנם ושמם תהלה בארץ והם עם קרובו. ורחו צוה לשלמה ערינים שיש לאומה ים' ביחור · הזכירם מרע"ה באומרו ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהלה ולשם ולתפארת ורלה באומרו הנה וירם קרן לעמו · מ"ש שם ולתפארת כי הדכירם הוא כתר מלכות י וכאומרו והיית עטרת תפארת ביד ה' ורצה באומרו הנה תהלה לכל חסידיו מה שאמר שם ולתהלה · ורצה באומרו לבני ישראל עם קרובו מה באמר שם ולשם · יבאומרן כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו . הרי ששמם של ישראל הוא עם קרובו . וכן אמר ישעיה כי לך יקרא מפלי בה . והמפץ בדבר יקריבהו אליו . כי ענין הרצון הוא המקרב הרוצה אל הכרצה י ווהו שתיקכו אכשי ככסת הגדולה אתה בחדתכו ורצית בכו וקדבתכו מלככו לעבודתך - והכה שיש יותר קרובים אל האל מן השמים והארץ - מבואר מאד ממה שאחר מר עה הן להי אלהיך השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר בה . רק באבותיך חשק ה' לאהבה אותם ויבחר בורעם אחריהם . מיעש באוחרו רק באביתיך חשק ה שאין חשקו בשמים ושמי השמים והארץ אשר קדם זכרם רק באבות הקדושים ובזרעם אחריהם . ולכן יהיה המהלל מהארץ שהאל חילק מהודו עליה ועל השמים והוא האור כמו שוכרכו אבל אל האומה ישראלית שהוא חלק א' מהמולם השפל כתן הוד יותר נפלא מזה והוא הרמז אל השכינה אשר היא מהאור הגנז הרוחני אשר הוא יותר עליון מהאור השמימיי והארציי:

קמט הללויה הללו את ה' וגומר המזמור הלו מיוחד על המהלל הנאמר אל האל מהאומה ישראלית י וזה שמפני כי במזמור הקודם הזכיר ג' מיכי מהללים מהג'עולמות י אם המהלל מהחלאכים ומצבא השמים ומעולם השפל אשר באותו המהלל מעולם השפל הוזכרו כל מיני הכמצאים לבד האומה ישראלית שלא ככלל בה אדרבא אחד בהם שהאל הדים קרנם והם יותר בבוהים ומרומים מזולתם מאישי שאר האומות . לכן בא להזכיר המהלל שלהם - והתחיל במה שסיים במומור הקודם באומרו וירם קרן לעמו תהלה לכל חסידיו לבכי ישראל עם קרובו . ועתה אמר הללויה שירו לה' שיר חדש תהלחו בקהל חשידים . והם מה שהוכיר תהלה לכל חשידיו . ואמר ישמח ישראל בעושיו . והוא מה שהוכיר לבכי ישראל עם קרובו . ואמר בכי ציון יגילו במלכם והוא מה שהוכיר וירם קרן לעמו : ח"כ בישראל יש ג' מינים מאנשים המהללים את האל והם העם וישראל והחשידים : והכוכה כי האומה ישראלית תתחלק לג' חלקים ההמון והבינוניים בעלי המדות משובות . והאלהיים כמן הנביאים ודומיהם . והמדרגה הא' כקראת עם סתם . והשנית ישראל והג' חסידים כי הם היושבים ראשונה וכאומרו אז דברת בחזון לחסידיך . אותו ותברך על ג' מעלות קבלו ממכו . הז' היא התהלה כלומר האור אלהי והכבוד השכניי אשר הוא ענין מיוחד אל החסידים . והב' השם הטוב הנקרא להם חפצי בה והוא הענין המיוחד לישראל את בים כ"ב מעולה כרחשון כי התהלה והשכינה הוא שידבק האל עם החשידים . והענין הוה הוא שחפ זכם ורוצה אותם אבל אינינו דכק דיבוק עלמיי עמהם : והמדרגה הג' היא החלכות שהאל

תהילת ה׳ תורת חסר

הוא רמז לבלבל הח' שהוא בלבל המזלות הללוהו כלימלאכיו הממונים על הבלבלים והככבי'הללוהו כל לבחייו רמז לגלבל שבחחי ולדק ומחדים שהם למעל' מגלבל חמה הללוהו שמש זירח כנגד חמה ולבנה ואמר זה כי יכירו שהכת הזה הוא משתלשל להם מאתו ית' ואיכו להם מעצמם כל ככבי אור הם כוגה וככב המקבלים חור מחור השמש שמי השמים הם הגלגלים שחין בהם שום ככב והם בלבלים דקים דפקים זה בזה כבלדי בכלים והם רבים לא כדע מספרם בחורים וגם בחולות ירי בחורים גם הבתולות המתחברות עמהם יהללו לחל המחברם כי מחתו יצח הדבר כמד"ח מושיב יתידים ביתה ' זקנים עם כערים יר' שאז הזקנים ילמדו את הכערים : או יר' בשיהיו הזקנים עם הניערים והם בני בניהם יהללו את שם ה' אשר הגיעם לוקנה ולראות זרעם לבניהם עמם וצאצאיהם לעיניהם . עם קרובו יר' עם של קרובו והכוכה לומר בני אברהם קרובו יח'כמד"א

צם אלהי אברהם ע"כ: קמט הללויה שירו לה' שיר חדש הנה סיים התזמור שקד'בחומרו וירם קרן לעמו תהלה לכל חסידיו לבני ישראל עם קרובו הללויה ולזה חזר ואמר הללויה שירו לה"

שמח ישר "הכתון במושיו פעשה אותו שמו וכין

מרשיתו כחמרו וה החמירך

בני ניון" רוחי פני נכלך פעשיח: יגילו בעלכם שמוה החל ית לנגיד בחורך

ה' לפניהם ' ובכן : יהללו

שתור של החל ית בפה : בתחול בקן: יותרולו

בכלי שיר וימת בותירות':

כי רולה ה' בשתו" בהשליכו

פלים פלך בזה נפנין חירם

שאפר לטלתה נאהנת ה' הת

שתו נתנד פליה' מוך :

יכחר ענוי בישועה שיעשו

הם בשינחים' שפטי י כי

נינוד נלתי שם כחד

מלחמה וכזה: ירננו כל

משכנותם ירננו רוממית מל בנרונס" ועס וה: חרב

סיפיות כידם ולמשות נקמה

בעע"ח כחמרו ונתתי

נקמתי נחדים ביד פפי

ישרחל: משפט כתיב

כחמרו ותחחו במשפט ירי

חשיב נקם לנרי: הזר כוח

לכל חסידיו לכנקם מחויכי

כי בחמרו הלח משנחיך

: משנה פ

בוה המומור הוהיר המשורר

את חסידי ימות המשיח שכבר

הוכיר במקום הקודם והמר שחחר נהמת שינחי ה' וחבדן המונעים מעכודתו יהיה השתדלותם להשחיע קל תהלתו בקרב עמו וטבדיו להנין ולהורות חמר

נהיותם

משכנותם רומטות

יעלא חבידים

: ວາກຕໍ

נגרונט .

היום להיות לו לכם בגלה

אבן עורא

תהלים קנ

ישמח ישר' בעושיו - לשון רבים כדרך כי בועליך עושיך כמלת אלהים וכבר פירשתי' בפרשת בראשית : יהללו שאין לו רציון בכל הארץ רק בעמו לבדו : יעלזו בכבודי הוה שיעמדו לנלח והסעם על נשמותם או לעתיד לבוא וטעם ירננו על משכבותם בהתבודדם בלילה: רוממותי אמר ר' משה כי ישבחו השם בבואם למלחמה ור' ישועה אחר רוממות אל בגרונס כמו חרב פיפיות בידם : לעשות י הטעם להשיבם לעבוד השם שכם אחד וזה בימי המשיח : לאסור י אחר שהזכיר לעשות נקמה בגנים הזכיר גם מלכיהם על דרך ומלכיהם נהוגים: לעשות: יעשו בהם משפט שהיה כתוב לדור אחר להיות הדר לכל חסידיו: הללויה : אחר ר' משה בקדשו

השמים וככה ברקיע עזו כמו ועיזו בשחקים ורכי יהודה הלוי אמר הללו אל שהוא בקדשו והטעם הדביר וההיכל וברקיע עזו הוא הארון וזה המשורר עם הלוים ידבר שהם משוררים בנבלים ובכל מיני ניגונים הללוהוי הטינם שתהללוהו בגביריתיו שהספרום הללוהו כרוב גדלו הטעם הללוהי הרעה כאשר גדולתו הללוהו

חַסִירִים: יִשְׁמַח יִשְׂרַאֵל בַּעשׁיו בַּנִי־ וַחְרוּון רָבֵירת יִשְּׂרָאֵל בַּתַּסִיבֵי: צִיוֹן יָגְילוּ בְמַלְכָּם: בעובריהון בניציון ירוצון בפלכיהון: בְּבֶּתְוֹל בְּתָף וְבֹנוֹר יַוְמֵּרוּ־לֵוּ: יְשַׁבְּחוּן שְמֵיה בָּחִינְגִין בְּתופִין כי־ רוֹצֶּוֹה יְהוֹנָה בְּעַבְּוֹ יִפָּאָר עֲנָוִים י׳ ייֹ וְבִינְריוְ יַוְמָּרוֹן בִיה: אַרוֹם רְעוֹחָא יַעַלְוַוּ חֲסִירִים בְּכָּבְוֹר ה בישועה: דיי בעמירה ישבחו עינווהניי יַרְנָנוּ עַל־מִשְׁבַבוֹתָם: רוֹמְמֵּוֹת אֵל ד׳ ניייני בפורְקְנָא: יבועון חסידי ביקר בּנְרוֹנֶסְוְתָרֶכְפִיפִּיוֹתְבִיָּדְם: לַעֲשֵׁוֹת י׳ יִרְנָנוּן עַל דִּמְכִיהוֹן: נַקְמַח בַּנוֹיָםתוֹבֶחוֹת בַלאמים: דַאָלָהָא בָּעוּנְקִיהוֹן וְהֵיךְ סַיְיפָּא לַאָּסֹר מַלְבֵיהֶם בְּזָקֵים וַנְּכְבְּבֵיהֶם דְּיוּכְּשְׁרָא בָּאַיִבִּיהוֹן: לְכֵּעבַר נִקְטְהָא בַּבַבְלֵיבַרְוֶל: לַנִעישִות בָּהֶם יִםשְׁבָּם רַעַפַּיָא מִכְסָנוּתָא בָאוֹמיָא: לְמֵימַר בָּתוֹב הָדָר הְוֹא לְכָל־וְחֲסִידָיוּ הַלְלוּ־־ מַלְבֵירוּוֹן בִשֵּירִין וַיַקִירֵיהוֹן בְּכַבְּלֵי קנ דְפַרְזְלָא: לְמִיעַבַּר בָּהוֹן דִין דְּכְּתִיב הַלְלוּ־־אֵל בְּקָרְשָׁוֹ הַלְלוּר־וּוּ בִּרְקִיעַ בְאוֹרַיְתָא שִׁיבְהוֹרֵא הוּא לְכָל בּנְבוֹּרֹתָיֵו הַלְלוֹחוּ בִּיִּיים חַקְּלוּחוּ בִּיִּיים חַמִירוּי הַלְלוּיָח: הַלְלוַיָה שַבַּחוּ הַלְלוֹהוֹ בְּתַקְעׁ שׁוֹבָּגָר יי׳ נִיּנְ אֱלְהָא בְּבֵירוּ מַקְרְשִׁיה שַבְּחוּ וְהֵיה הללוהו בַּרְקִיעָא דְעוֹשְׁנֵיה: שַׁבַּחוּ יַרֵיה בּגַנורְמֵיה שַבָּחוּיָתִיה הֵיךְ סוּגְעִי רְבוּתִיה: שַבָּחוּיָתִיה בַּחְקִיעוּתָא דְשוֹפָּרָ

רוממות אל בגרונם · לחרב פיפיות בידם : בזיקים י שרשראות: משפט כתוב ונתתי את נקמתי באדום וגו' ואם תאמר עדיין לא כולד יחוקאל כשאמר דוד ואת כתכבא

רשי

כבר כתוב הוא המשפט זה ימים רניס:

דוד על קן הגאולה וכשיבא הקן

מסרה

קמ"ט משכבותם ד' וסימ' הוי חושבי און ופעליי יבא שלום א יה: ינוחו על משכבותם י יעלזו יילילו על חסירים בכבור משכבותם: בגרונם ג' וכסי' וסי' קבר פתוח גרונם: ולא יהני בגרונם: רוממית אל בגרונם ק"ג כרב ז' וחס' וסי' נמסר לעיל בסיפראסימ' ק"ו:

תהילת ה תורת חסד

אבן יחייא

הללר אל כקישו בחשר סוח לבדו כלחי ככלחיו כלתי פסיכב מוולתו וככן התכהר שהוח לבדו קדמון וכמו כן כללוהו ברקים טוו שכתפשט מן מלכיתו על כל נפכח זולתי וכוה בתנחרשהוח יכול מל כלם . וכמו כן: בללופו בנכורותיו בנחל ומכם ננד בסבע" יעשה השתנות בננחיי ב כרב בדלון בתין פניחו נכנד מכל פניחות וולתו וכבדל בחין בחופן שכוח יחיד בע לם מניהותו ווה תפשו בתקע שופר " להקהיל תלתידי לשתום כחשרו ובהקהיל חת הקהל כנכל קתקטו:

וגומר ישמח ישראל בעושיו וגומר ובאומר בעושיו יר' הענין בעלמו שאמר הכתוב נעשה אדם וגו' ובאומר בני ישראל יגילו במלכם הוא כאומר כי חלק ה' עמו וגומר ואולי אומר שירו לה' שיר חדש הוא חלוקה א' כנגד ישמח ישראל בעושיו ואומרו תהלחו בקהל חסידים הוא חלוקה אחרת כנגד אותר בכי ציון יגילו במלכם והכונה לומר כי לפי שישמח ישראל בעושיו ישירו לה' שיר חדש ולפי שישראל יגילו במלכם תהיה תהלתו ית' בקהל חסידים ויהללו שמו במחול יען כי רולה ה' בעמו ויפחר ענוים בישועה וזהו ע"ד מש"ה וחשר חרב גחותך שהחל ית' עושה הישועה ומכנה חותה חל העניים ואז יעלזו חסידים בכבוד ירננו על משכבותם והוא מ"ש הח"כ הנביא ע"ה באומר והיתה מגוחתו כבוד ויר' לומר כי בהיותם מרנכים על משכנותם. ובלתי יוצהים להלחם עם אויביה'ינצחו' לאויביהם ומזה יהיה להם כבוד גדול ונתן הסבה לזה והוא אומר רוממות חל בגרונם וחרב פיפיות

בידם כלו׳ תפלתם היא להם לחרב פיפיות להרוג את שונאיהם ובכן יעשו נקתה וכו׳: לעשות - נקמה בגוים יר' לעשות בהם המשפט הכתוב בספר יהושע שעשה עם הל"ה מלכים ושלוה שישיתו רגליהם בלוארי המלכים וזה נהיה להדר לכל חסידיו שיאמר עליה כי כאיש

גבורחו וכמו שנאמר לגדעון ? הו לעשות נקמה בגוים תוכחית בלאומים ובכן יאסור מלכיהם בזיקים ר"ל כי בהיותם עדין מלכיהם יהסרסכי לא יבאו עוד בישראל והוא כענין שנאמר ולא יספו עוד גדודי ארס וגומר וז"א מלכיהם וככבדיהם ינו' : ובכתיבת הה"ר שלמה אלטוכטוםי מלאתי כתוב רוממות אל בגרוכם יר' עדיורוא בגרוכם שלא הוליאו אותן מן השפה ולחוץ ועכ"ז הוא להם כחרב פיפיות וכו' ולעשות בהם משפט הכתוב בתורה שנאמר לא תחיה כל נשמה כו' -וי"מ שיהיה המשפט ההוא משפט לדק ועשוי במכחב ובמשפט כהוב בספר סדור הטענות כדי שיהיה גלוי ומפירסם לכל המעיין בו ויכיר כי הוא משפט לדק ולזה יהיה הדר לכל חסידיו שידעו הכל כיה' נוקם נקמת חסידיו ודן את דינם ושהדין דין אמת: ע"כד:

קנ הללויה הללו אל בקדשו רו"ל אמרו בב"ר אימתי אתה יודעים שאני קדום כשאני עושה בהם מה שכחוב למעלה מן הענין הללו אל בקדשו הללוהו במה שעשה לקדושיו וכמו שנאמר כי עם קדוש וגומר והראב"ע פי' ורבי יהודה הלוי אמר הללו אל שהוא בקדשו והעעם הדביר וההיכל ע"כד: וכפי זה הדרך חומר חני כי כיון חל זמן טובותיהם של ישרחל שחם כל הנשמה תהלל יה והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד :

מולך על האומה ישראלית והוא כולל גם אל ההמון אבל אינים דבק גם ולא חפץ עמהם . כמו בכ' כתות הקודמות וזהו אומרו שירו לה' שיר חדש תהילתו בקהל חסידים ' ישמח ישראל בעושיו בכי ציון יגילו במלכם ' כי החשידים וישראל ובכי ציון שהם ההמון כלם לאוי שישמחו וישיכו וביאד אח'כ מה הם ג' המעלות שיקבלו אלה הג' כתות והוא אומרו כי רוצה ה' בעמו והוא השם העוב שנקראים חפלי בה י כימלת רולה ומלת חפלי בה הכל דבר אחד : עוד אמר יפאד עכוים בישועה והוא המלכות הנקרא פאר וכאומרו והיית עטרת תפארת ביד ה' עוד אמר יעלוו משידי' בכבוד והוא השכינה הנקרא כבוד וכאומרו וישכון כבוד ה' על הר סיניי וכבוד ה' מלא את המשכן והוא כנגד מ"ש תהילתו בקהל חסידים . כי תהלה ר"ל אור השכינה מלשון בהלו נרו עלי באשר ' וכבוד ר'ל גם כן אור וכאומרו וכבוד ה' עליך זרח י אם כן כמו שהשלשה עולמות הזכירו מעלתם אשר להם מהאל ומהללים אותו עליהם כן האומה ישראלית מזכירים מעלתם והם ג' נע"כ מהללים לאל על שלשתםי והם מה שהוכירם מרע"ה באומרו ולתתך עליון על כל הגוים אשר טשה לתהלה ולשם ולתפארת : והנה קרא לזה השיר שיר חדש מפני שעד אותו הומן שיבוא לא יבא האל אל האומה ישראלי כאשר יבוא אז ולא יפליג בישועה כאשר יפליג אז ולכן השיר ההוא לא יהיה כשירת הים וכשירת דבורה וזולתם רק שיר חדש: 👚 ירגנו על משכבותם. וגומר רמז כי כאשר יקבלו ישראל אלו הג' מעלות - יהיה להם בהם ב' ענינים אשר מאתם תהיה לסב' שתגדל ותרבה שמותם · הענין הא' הוא שתהיה להם התמדה ולא יחששו שישובו ויפסדו אותם כאשל בתחלה אדרכא יהיו מובטחים ועומדים וזהו שמחה יתירה מה שאין כן במי שעומד במעל וימתין שמהרה תפסד ותאבד י והוא אומרו ירנכו על משכבותם י מלשין ושכבתם ואין מחריד שהיא המכוחה בלי יראה וחרדה שתאבד ממכו אותה המעלה והוא הענין הראשוןי ואמנם הענין שתרבה השמחה מפניו הוא שיראה האדם את עצמו במעלה ועוד יראה נקמה מהאויבים ' וזהו שהיה אומר המן וכלוה איכינו שוה לי וגומר כלומר שעם כל כבודו ורוב עושרו לא היה שוה לו בכל עת שהיה דואה לחדדכי אויבו יושב בפער החלך ולכן כקש להתנקם חחנו ... כדי שתנדל מחחתו - ולוה אחר הנה רוחחות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם לששות נחחה בגוים - והענין הוא כי ישרא כשהיו הולכים במלחמה היו מזכירים שבחי הא ראשונה ואח"כ היו כלחמים וכילחים

כדי להורות כי אין כלחונם דק מפני באל לא מפני גבורתם י וכמ"ש במלחמת יהושפט עם ההמון הרב מבני עמון וזולתו ויועץ אל העם ויעמד משוררים לה' ומהללים להדרת קדש כצאת לפני החלוץ ואומרים הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו ' ובעת החלו ברכה ותהלה כתן ה' מארכים על בכי עמון מואב והר שעיר הבאים ליהודה ויכגפו ' וכן במלחחתישראל בזחן בכי עלי עם פלשתים כאחד ויהי כבוא ארון ברית ה' אל המחנה ויריעו כל ישראל תרועה גדולה. ואו פחדו הפלשתים ואוחרו אוי לכו חי יכילכו חיד האלהים האדירים אלה. ולכן אחד פה רוממות אל בגדוכם וחדב פיפיות בידם . כלומר שירכנו אל האל כשיבואו למלחמה כנגד האויבים להנקם מהם ואז יהיה בידם חרב בעל שני פיפיות להכות מצר ימין ומצד שמאל . והוא ד"מ שהחל יתן להם נצחון מוכלא כדי שנעשו הנקחה באומות והוכיר שני מיני אנשים שהם האומות והמלכים והשרים באומרו לעשות נקמה בגוים וגומר לאסור מלכיהם בזיקים וגומר ומוד אמר לעשות בהם משפע כתוב רמו שהנקמה הזאת מהיה גדולת האיכות - וכלל עניניה בקיצור בת ש לעשות בהם משפט כתוב י והוא המשפט שנכתב בתורת מר עה בשירת האוינו כי אשא אל שמים ידי וגומר אם שנותי ברק חרבי ותאחז במשפט ידי אשיב נקם הקובות וכנפני של חולי מדם וחרבי תאכל בשר מדם חלל ושביה מראש פרעות אויב . רמו שיששה שני דברים . האחד ריבוי החללים והשני השביה . והם מה שהווכרו הכה לעשות כקמה בגוים תוכחות בלאומים והוא ההריגה י ועוד לאשור מלכיהם בזיקים והוא השביה י כי אל הבזויים הכלמה היא ההריגה יואל הגדולים יותר נקמה היא היותם בעביה בבוז ובקלון מההריגה יואמר שוהו הדר לכל חשידיו" כי הכלחון הוא הוד והדר אל הכולחים חבוד חרבך על ירך גבור הודך והדרך יוכן כאמר אשריך ישרש מי כחוך עם כושע בה' מבן עורך ואשר חרב באותך יוהנה המהל! הוה הרול! אלה הב' ענינים מהבטחון והמכוחה והנקמה. הוכיר מרע"ה באומרו הרכינו גוים עמו כי דם עבדיו יקום ונקם ישיב ללריו והוא הענין ראשון. ועוד וכפר אדמתו עמו והוא השני כלומ שיכפר וירצ' להם: הללו אל ובו' זה חתום כל החהלות ולכן הוכיר דרך כלל ארבע מהללי אליו יתברך ואמר דאשונה ככגד עולם העלאכים הללו אל בקדשו כלומר הללו אותו במקום קדשו -ובמו שאמר דוד ע"ה במקום אחר אל נערץ בסוד קדושים רבה . ואמר גם כן מרע ה מי כמוך כאדר בקודש . ומפני שבני העולם העליון ההוא כולם הם שכלים כבדלים וכקיים מתומר על כן כקראו קדושים וכקרא מקומם קדושי עוד אמר הללוהו ברקיע עיווי כנגד עולם הגלגלים וקרא אותם עיוו מפני כי עם הייתם גשמים הם נלחיים וקיימים ובחם בדול שלינם כלים ונפסדים כמו שאר הגשמיים ולכן אמר איוב עליהם חוקים כראי מולקי ווהו שאמר במקום אחר על ישראל גאותו ועיוו בשחקים - עוד אחר הללוהו בגבורותיו ככגד עולם השפל אשר שחתם פרים ובפר של משל בגבורתו טולם . מכין הרים בכוחו כאור בגבורה . כמו שחדם שד אמר הללוהו כרוב גדלו . הוא כנגד אומה ישראלי שהם המין הרביעי מהמהללים אותו יתברך

תקל בד בחקום לחול מושב בבמיים שוב משה אותם בתוכם ולא בשום עולם מהעולמות הכול וכמו הענין הזה ממש אחר דיד ע'ה במקום אחר ברכו ה' מלאכיו . עיד ברכו ה' כל ות הכנים הים ברכו ה'כל מעשיו - והם השלשה עולמות - פוד ברכי נפשי את ה' והוא כנגד ישראל - ולזה התחיל המזמור הכמשך אל זה - ברכי נפשי את ה' חלהי בדלת מאדי ביאר שהנרכה בנוחה שוד צורו ה כל משל החוביר בורלו בבריאת העולם . ומסכי שישראל לבדם יודעים ערון חיבוש העולם מסכי יציאת מצרי המורה עליו ושאר הכפלאות העשות בכל יום ביניהם . שתברך נפשו את האל הוא שגדל מאד והזכיר בורלו בבריאת העולם . ומסכי שישראל לבדם יודעים ערון חיבוש העולם מסכי יציאת מצרי המורה עליו ושאר הכפלאות המשות בכל יום ביניהם שתפין כפט שוני שמב של מולחים תאות להם ולא לחלתם וכמו שקדם כל זהי ולוה אמר בכאן כמדם הללוהו כרוב גודלו: הללוהו בכבל וכימר וגו' הם ששה מינים מהכלים הלגוניים וכפי אשר אבאר - ידוע כי יש בחכמת המושיקה קולות המעוררו היגון - וקולות מעוררות ההפך שהוא השמחה - ויש גם כלים מיוחדים אל היגון וכלים הייחדים אל השמחה - וחפני שהעבורה האלהית שבפרט העבידה שבלב כמו התפלה והזמירות לריכות מאד אל הכונה . לכן ראוי שתעורב בהם השמחה עם היגון . כי השמחה לבדה כשתפליג תעיק אל הכונה מפני שהרוח אשר בלב תתפשע חולה מיבוא אדם לידי קלות ראש . וגם היגון לבדו תעיק אל הכוכה מפני שהרוח כרתע לאחור ומתקבץ ללד פנים ויהיה האדם בהול וחדד ומודעוע . יוהו שאמר המשור' דוד עבדו את ה' בירץ' וגילו ברעד. ואמרו חו"ל בחקום גילה שם תהא רעדה הייכו מעורבת הגילה עם הרעדה י ולכן הזכיר דוד ע"ה הנה שיהללו את האל בכלים מעוררים השחחה והוא אומרו הללוהו בכבל וכיכור ובכלים המעוררים היגון והוא אומרו הללוהו בתקע שופרי כי השיפר מכיא את החרדה וכאומרו אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו יעוד הזכיר פעם ב'כלים אחרי'מעודרים השמחה והוא אוחרו הללוהו במינים ועוגב כי המינים הוא הכלי הנקרא בלעו אורגאנו. מסני שבו מיני קולות משוכות עבות ודקות אשר בו מפני זה מתיקות רב" ועובד נגור משירי עובים "כי הבחורים החושקים הבתולות משמיעים הכלי ההוא להביא משקם בתיך לבבם י ואמ׳ הללוהו בתיף ובמחול י והם כלים מביאים היגון כי מחול נגזר מן חלחלה וכאשר הוכירו חז"ל החלילים בערין האבילות ותוף הוא כגזר מלשון תפת וכאומרו וכנו את במות התופת והוא שם גכאי אל הע"ו - ואמ'כי ערוך מאתמול תפתה כיכוי לגהיכם אשר בו הצער הכפלא י עוד הזכיר פעם שלישית כלים אחרים מביאים השמת והוא אומרו הללוהו בצלצלי שמע והם החצולרות

טעמו למעלה תחת השי"ן:

םליק ספר תהלים:

הַלְלְוּהוֹ בַצְלָצֵלִי־שַׁמֵע הַלְלוּר־וֹוּ ה הֹלְלוֹהוֹ במניִם וְעֹגִּכְּ

בל הנשטרו

י הללוהו בנבלובנור: הללוהו בחף

תַּתְרֵל יַה הַלְלוּ־יַה:

במינים ועוגבי מיני כלי שיר הם: ללצלי שמעי מצלתים המשמיעים קדל ב

שמע שם דבר הוא כמו שמע בס"גול ומפני החתנתחה הוא נקוד קמן גדול ולכד

מסרה

אכי כל תפש כנור ועובב

ועגב ב' חד הס' וחר מ"ל וסימי

מילי בצלצליב' ובפסו בהוא

מן א"ב מן ב"ב ובפסו' ונסימ׳

נמסר במסרה רבתא במערב בנות

הבי"ת בס"ד:

קדמא

ט'ע ספורנו ז"ל

וכנורי שיראו סתלמידים שחתם מושים זה בשתחה: בתיף ובתחול שישתחו הנקבלי על קכולם

לום: בעינים ועגב שישתחו על מה שילמדו מכם: כנלנלי שמע שישמחו כרחוקים: כצלצלי תרועה לתרופת תלך שניקם לפליון נעימות על הכינור וישחנו מסלל ים מל שהפלים למשות בגלות שלח כים חו פשם שלם להגילם מגזירות בתשיח ולחיי העולם הכח

ובכן חתם כדיקי וחכתי דורות הגלות הללויה לפטן תסיו פנדיקי פרבי לרנון לכם לפני ס'ו

תם ונשלם

הללוהו בנבל: יש לו עשרה נקבים י הללוהו במינים כלים רבים וניגון אחד הללוהו בלללי שמע - שהם המללמים הנזכרים בדברי הימים יזה הכלל אין דרך לדעח אלה כלי הנגונים כי כלים לנגונים הרבה ימצאו בארץ ישמעאל וחנשי יון לח רחום גם יש ביון כלים לח שמעום חכמי ישמעחל: כל . המר רבי יהודה

בעבור היות המנגן אומר שַׁבָּחוּיָתֵיה בְּנִיבְלִין וְכִינִרין: שַבָּחוּ יָתֵיה בָּתוּפִין וּבְחַנְגִין שַבָּחוּ יָתֵיה כ׳ חימי וְסָחְוּל הַלְלוֹהוּ בִּמְנֵים וְעַגַב: הנעימות כפי אריכות הרוח וקוצר הכל או גבהותו או בַּחַלִילִין וְאַבּוּבִין: בּצִילִצַלַוּן דְשָׁבְעִין בִּלְחוֹרֵיהוּן שַבְּחוֹ י׳ י׳ בְצִלְצְלִיתְרוּעָה: יַתֵיה בּצילצַלָּוְן רְמַשְּׁמִעין בְּיַבָּכָא: כָּל

שפלותו או מהירותו על כן חתם בחופית לפטן יוכו ליפות כל הנשמה תהלל יה ורבי שלמה הספרדי אמר כי זה רמז לנשמה העליונה שהיא בשמים:

דאה ספר תהלות תם ינשלם י

י ולא תמותהלות אל לעולם

ומי הוא זה אשר החל וכלם:

ואברהם כנו מאיר כללם

נִשְּׁמְתָאתְשַׁבַּחיָה הַלְלוּיָה:

הבטוניטים ב. ג.

מספר הפסוקים של תהלות אלפים וחמש מאות ושבעה ועשרים א'א כ'זך בימן וחציו ויפתוהו בפיהם וסדריו יש ומזמוריו ק"ן:

אבן יחייא

תהילת ה' תורת חשר

שתוקעים בהם להקהיל את העם בעת המלחמה ללכת ככגד האויבים ויהיה שמע מגזרת וימבום שאול את העם והם קולות ערבים או יהיה פירושו בצלצלים הנאותים אל חוש השמע ואמר פוד הללוהו בלללי תרועה והם כלים אחרים המשמיעים תרועה כלו' קול שברים ויבבא המככישים את הלב ' וא"כ יש הנה ג' זוגים מכלי הניגון וכל זוג יש כו כלי מכיא השמחה וכלי מביא היצון והסבה למה כצריך המשורר כל אל'הג'זוגים במהלל האלהי בהיותם שלשתם שוים ומה שבוה כוום בזולתו י הוא להיות כי האדם מורכב מג נפשות משכלת ומרגשת ולומחת וכל א'מהן פוכה לפפילם מיוחדת מחברת כי המשכלת דורשת העיון והמרגשת העושר והכבוד והצומחת המאכל והמשתפה

ובכתיבת הה"ר שלמה שטוכעוםי מצחתי כתוב הנה חמר י' מיני הלול כנגד י'שמות של הק"בה שאינם נתחקים והם ככבדי ספירות וככבדן י' מאמרות שהן סוגים עליונים שבהם בכללים כל עניני החכמות והם הח' עלם והע'מקרי'והנה כיון המשורר ע"ה להחחיל ספרו המעולה בחות ה' להורות על היסוד וסיים בה' לרמוז חלחמשה חומשי תורה שבחמלעותם יושגו החיים הנלמיים והשבח מציחותו ואחדותו ויכולתו ועבודתו ית'כמו שחלק ספרו זה לחמשה חלקים עכ"ד:

תם ונשלם שבח לאל כורא עולם נמפכי שהכוכה בתפלה ובתהלה צריך שתהיה גדולה עד מאד לכן ראוי שהאדם יתבודד ויפריד את כל ג' נפשותיו הכוכרות מפעולותיהן כדי שלא ישרידוהו מהכוכה ולכן אמרו חכמיכו ז"ל שאין עומדים להתפלל מתוך הלכה שאינה פסוקה מפני שהנפש השכלית טרודה בעיון אותה ההלכה קשה ולא תוכל להתכוין בתפלה . וכן אמרו שהחשידים הראשונים היו שוהין שעה אחת קודם שיתפללו כדי שיפכן את לבם מעשקיהם העולמיים בהיות כי הכפש המרגשת שרודה בהם ולכן לריך זמן מה לשהות קודם התפלה עד שישיל ממכו אותם המחשבות העולמיותי וכן אמרו שודי אל יתפלל מפני שהבומת שרודה במאכל ובמשתה הרי שהג' נפשות לריכות אל הכוכה י ולכן הזכיר המשורר פה ג' זוגים מכלים מביאים שמחה ויגין ככגד שלש הכפשות הכו' . כי הכבל וכיכור ותקע שופר י הוא להעיר השמחה ויגון אל הנכש המשכלת' והמינים ועיבב ותיף ומחול הוא זוג שני להעיר השמחה ויגון אל הנכש המרגשת והצלצלי שמע והצלצלי תרועה הוא זוג שלישי להביא השמחה ויגון אל הנכש המוחחת "כי אז תהיה הכונה כהוגן באופן שיבא ההלול כראוי י והוא אומרו כל הנשמה תהלל יה י כלומר כל הג' נפשות : ופה נשלם מה שראיתי בקוצר שכלי בפי' ספר התהלות ית' לעד בעד המהלל האגדיתי הכורא תהלות: והיתה השלמתו ערב השבת נחמו י"ד באב משנת פו"ר נתן לאביונים אשר ברומה מדת הדין . כי הביא האלהים על האפפי"ור קלימי"נטי אדוכנו גוי עו פנים מקצה הארץ מספרד ואשככו ויבואו על העיר בטח ויהרגו וישללו ויבוזו ולא כמלט מהם איש . ובתוכם הק"ק מרומי ספו תמו מן בלהות מי בחרב ומי ברעב ומי במגפה . והכשארים לעבדים ולשפחות נמכרו . ואותכו אשפי מחת ממשלתו הוציא מתוך ההפיכה אחרי ששתיכו את קובעת כום התרעלה מהלכות אשר עוד ידם כעויה המכחם האמיתי ינסמכו ויאמר די לברותכו ויהיה בעורכו ייהפך שכותכו לשנת עו"די מפכם

מתורת חסר

ה אב הרחמים:

תם ונשלם תתלה לאל בורא עולם:

•					ומאמרי	מוקים	הפכ	מפתחות		
DR	מסרת ד' ארוחה	OD	מימי לא אכלתי אשם הכזיר	קינ	לעתות בצרה	•		ייסוש אלוה עשהו		man (»[la] (
17	כל המוריד דמעות וכו"	עס	בדי הים יושבים וכו'	13	י כי מעולם המה		ייני אל לוגנ' אל	ריטוט יוכוים עטיהו הוא עטך וגו'זכור וגו'בהכחל	) 3 fis	כי לא המטיר ה' אי"ם וגו' מזמור
.₽Ø	אוזר ישראל בגבורה	OD	וכת ישרים יושבים וכו'	"	טובך ובו׳	מה רב	יט	כי לא דבר ריק הוא מכם		הן החדם היה כחחד מחנו
DD	עוטר ישראל בתפארה	OD	איש פלו' כחה וחיכו גדור וכו'	2	כאובים וגו'	רניס מ	אות ואו	עם כושע בה' קיע		ואעסך לבוי בדול
pD	בכושרות במעשה הכשרות	OD		קכח	לאך ה' וגו' טעמו וגו'	ן תוכה מ	יח	שם החים חשר עשיחי עמו	קימ	רק חשר חכלו הנערים וגו'
72	אין בין ב"ה של מטה לשלמעלה	•	אכי כתבתי ואכלת ועבעת וכו'		מה קויתיה' קיע א		fο	היא ישבה בגוים	כא	ה' אל"ים מה תתן לי
פטי	ב' מליאות וכו'	ינ	כל שירחת חטחו וכו'	קיא	ם הללנו כל היום		, י	איכה יעיב וגו׳	יו	ראה ראיכו כי היה ה' עמך
· 5	אללכו כתת תורתך וכו'	OF	משה קבל תורה וכו'	٠.	שעי הצילכי ובו'		•	והחייתן אל לבו	65	אחי מאין אתם
#5	היו מכבדין את המצות	٦,	כל האוכל מלחמן של ישראל וכו׳	פט	פדה יפדה איש		י קו	וטוב לא יהיה לרשע בלל וגו'	19	עם לבן גרחי ניירא יעקב מאד וגו'
05	אדם האיצויתי אותו מצוה א' וכו'	ישו מו	כל מי שאינו עוסק בפרי'ורבי'וכו	อร์	שאול ובו'			של כעלך וגו׳	כח	ניירח יעקב נייול ובי נלא יכלו דברו לשלום
25	עד שבח ח"ח וקבל שכר כלם	۵۵	דרום חופת ת"ח	ו וקיג		ח ולדה׳	-	וארון האל"ים גלקחה	סמ	פה בלע כי נהרוג את אחינו מה בלע כי נהרוג את אחינו
OD	רחה סמחל שלר נמצא חטא וכו׳	OD	כבזה וגו'זה חזקיהו	ת הש"ין			۵	מי יתן מותי אכי החתך	קיב	מה בנע כי נהרוב חת יחרנו
P	כל העושה תורה לאמתה	11	מ' בפסוק ותשחק ליום אחרון	קיח	כו עזרת מצר			ולמיכל בת שאול	أجد	כי ביד חזקה ישלחם וגו׳
DD	כל ת"ח שקורה ושונכ לש"ש וכו'	יט	דרוש תורה	ים	"ס שופט וגו"			וואת תורת האדם	קיב	ושמתי פדת
OD	מאמר בפסוק הוא עשאכו וגו'	סט	מחלוקת בפסוק ופערה פיה	55	מרה ותכו תוף			היום הזה ידעתי כי אני מלן	טס	ביל רמה
OF	וכי ים תורה שחינה של חסד	00	מציכו כסוק כולל וכו'	ים פה וק'	יושכי כיתך		' קכ	פרשת האתה יואב וגו'		נירא ישראל את היד הגדולה
OD	ירושה היא לקהלת יעקב	00	מקומי ועד שכבי וכו'	ייט 'יט	יטב בייון ה' דרך מקיך	ח הורני	•	פו שנו שמנט מנט מותב זבו ואלה דברי דוד	05	אריק חרבי חורישמו ידי
	כל זמן שאתה משמיע קולך בהן	OD	מקות וען טכפ יכו אל יפטר אדם מחברווכו'	-	י תוך מקרך י תורת פיך	1 7000	, >		יט	שם שם לו חק ומשפט
OU	בו בנוסיו מו דבם וחלב וכו'	2	הליפטר ההטתחבר זוכר ג' דברים נחנו מחנה וכו'	กร	ה ה' לטובים וגו'			נפלה נא ביד ה'	בללו	וכור את אשר עשה לך עמלק
32	בלואי כצלו של כוחל			6			ס	ועשית כחכמתך	30	אנכי ה' אלהיך
מפ	ובזמן שישרחל עושין חשובה	0 0	ולה מטובתו שומע הרופין וכו'	'ת הא'	כל ירא ה׳ קיע או		sp	ושמעת את חפלת עבדך	מד	לא יהיה לך אל"ים אחרים
מפ	מאמר, בפסו' כרחם אב וגו'	ńο	הוי מן הכעלבין וכו'	לט	לא חפלתי בארץ	•	15	וקרת זה אל זה	טו	כי פרוע הוא
57	ברעב זכתכו וכו'	30	אילו מצאה היונה מכוח וכו'	יכ	דמם יארובו		ם וקו	אודך ה' כי אנפת בי	יט	בי על פי הדברים האלה
Ot	וכצעק אל ה' אלהי אבותיכנ	-	אברהם אמר ואנכי עפר וכו׳	ຄ	ו לך שכות חיים		30	כמו הרה וגו'	3	בעשותה אחת מכל מלות ה'
קיב	פירוש ההגדה של פסח	35	עתיד אדם ליתן דין וחשבון על כ	65	ירש שכאוהו		75	ולכן יחכה ה' לחננכם וגו'	ρŞ	פבח חשה עליו חעה
O			מה שראתה פינו ולא אכל שאיני יודע באיוה דרך מו	כט	מעת ועין רוחה	ו און שני	)	חי חי ובו'	35	מכל חטאתיכם
713	פסיעה גפה נווולת ורו' מולים	32	שאיני יולע ביווט יון ייי	ńο	תה' בניומלך	ו ירו או	אות הח	בהיותו קרוב קיע	ħ٥	מכרתי את בדיתי וגו׳
יש		OD	אותי באותה שעה מת אבישי וכו'	קיב	י שמע גערה	נ ורשלה	כג וענ	ואכשי חסד וגו'	יע	רבלך
Øď.	בחתי לחלל אתהשבת האיר' וכו'	1)	בחותה שפטלות מול בי ביי	P	תחה בחכמה		n	ואותי יום יום ידרושון	OD	עלה ראש הפסגה
OD	ותלמודו בידו		כל המקיי' את התורה מעוכי וכו'	קמה	ן תבא שאלתי		כא ולו	פרשת מסדי ה' אזכיר וגו'	קמד	כי מי גוי גדול וגו'
מרנ	נתרבה אדם בממת הב"ה מש	_	רואים את הנשמע וכו׳	つグ	שלום במרומיו		לב צו	שמעו נא זאת עם סכל ואין	כט	ותמונה אינכס רואים וגו'
ָכלוּ ָ	בתרבי חום במסוו הבי	3	בניך היום כמלאכי השרת	מט	ל בעי ישלח יד	55 ጊ 6	5	ותמוגכוביד עוככו	יט	כל המצוה וגו'
קכג		75					, ,	אז ידלג כאיל פסח	קכז	כחיועולס ידי וגו׳
קכת	ן ע נווט בון שבוט וויון	OD	ועכשו שכברא יפשפש במעשיו	רים	פתחות המאט	7	5	צרור עון אפרים	עס	ואספת דגנך
שמ	4 772 22 20 1 00 7 (7) 1111	לה	ר' מכי פהח כל עלמותי וכו'			/-	אות הב	עת בית ה' לבנות קיט	קכו	וכחכך ה' עליון
עס	מעשה בקתחית	ומט		לדיקים	הקב"ה במעשיהם של	ד לפה י	פ	כי ממורח שמש וגו'	35	יראו כל עמי החרץ וגו׳
	גדול הנהנה מיגיעו	וקית	משה רלוכו כרלוכך מ	נומור מ	)	3	P :	וחבה תפלחם למעון קדשו	קיג	ילא ירע לבבך וגו'
למז	הרוכ הכונה מינישה מככי ה' אהיך הה"ד פני' בפני'	Oď	שבכל אבריש מצוה אי	וומור ה		פו מרגל	-	כלדקי וכחומי עלי	חות ח	
	אם אין אדם מל איכו יכול ללמוד	ובוק	כל העוםק בחורה בלילה וכו' כ	D	יהיו ערבים בעדנו	ב בניכו	•	הופיעה ה' כי גמר חפיד	יג ועז	הגר אשר בקרבך וגו'
					•					· · ·

אמר משרה פרנקפורט בהיורה, שהיה בדעתי לכלול במנחרה ערב ספר הנכבד מזמור לתורה על תמניא אפי ועל הני חמשה עשר שיר המעלות כנגר מי שאמרן דור בכמרה אופנים יפים אף נעים:

אלא שקצר המצע מהשתרע עליו כל כך רעים אהובים אשר הוספתי ע"כ אמרתי לעשות לזה מדור בפני עצמו בסוף הספר לשלם נדרי ולהציג לפני המעיין דבריו הנעימים מתוקים מדבש ונופת צופים אך בקיצור נמרץ כדי שלא יכבד על המעיין עם איזה הוספות מאשר חנני ה' ית' ותיטב לפניו מנחתי אשר הבאתי במנחת הערב. וכמנחת משה שיחתי לפניו יערב:

עולה שלמשך להם עוד תועלת אחר שלא פיצלי עולה וזה הוא בשביל לי בדרלי הלכו יחדיו ואם יפולו האחד יקים את חבירו וילילו משגיגתו ושגיהותו ולא יבואו לחעיא ז' ובדבר זה תלוי השלמות כולו ליזהר מן החטא יותר מקיום המלות וזהו אומרו אתה לויתה פקודיך לשמור מאד וידוע כי השמר פן ואל איכם אלא לא תעשה זומרו אתה לוית והזהרת בשמירה ויראת החטא מאד ר"ל יותר מעשיית המלות ועל זה יאמר אחלי יכוכו דרכי והוא מלשון אחל תת פחדך כלו החחלותי העובים בירא ה' אשר יכוכו דרכי לשמור ולעשות חוקיו ותורקיו זא לא אבוש וגו' ירלה כי ההדם שלא עשה המלוה בבחרותו יחביים לעשות 'בזקנותו וזהו הגרל'באז"ל אשרי ילדותיגו שלא ביישה את זקנותינו וזהו אומרו אחלי יכוכו דרכי ר"ל כי ההתחלות הטובו' יכוכו שלא ביישה את זקנותינו וזהו אומרו אחלי יכוכו דרכי ר"ל כי ההתחלות הטובו' יכוכו דרכי להתמיד בדרך הטובה לשמור חוקיך ואז לא אבוש לעת זקנה לא אתבייש בהביטי אל כל מלותיך לעשותם כיון שכבר עשיכו אומם בילדותנו וזהו אומרו אז אה אבוש וגו' ולהיות שלריך שלא ילמוד אדם התורה כדי שיקרא רבי וכדי שיקרא להשבת שלשבת ואודה לך הוא בישרות הלבב שימשך לי בלומדי משפטי לדקך יוד השבת שלשבת ואודה לך הוא שאו"ל יפה תורה עם דרך הרץ וכו' וו"ש אשרי שוד יתכן בדרך אחר והוא שאו"ל יפה תורה עם דרך הרן וכו' וו"ם אשרי שוד יתכן בדרך אחר והוא שאו"ל יפה תורה עם דרך הרן וכו' וו"ם אחרי בתור התורה בתורה בתורה

תמימי דרך שהם תמימי דרך ארץ והילכים גם כן בתורת ה' והקדים דרך ארץ לתורה לפי שאז"ל כ"ו דורות קדמה דרך ארץ לתורה: או ירלה כי בהיות כל החכמות נעלמות ונסתרות בתוך נתיבות משפש התורה האלהית ומחכימת פתי וכדכתי' אני חכמה שכנתי ערמ'והנה האיש הלזה יש יכולת בידו להערים בני אדם ולרמות ואי׳ במדרש רבה בא אחיך במרמה ר' יוחגן אמר בחכמת תורתוי ולכן יאמר אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה' ר"ל אשריהם האנשים אשר לא נתנן אל לרמות בני אדם ולהערים בסבת היותם הולכים בתורת ה' . או נפרש כי להיות כי הדרך מקלר חייו של אדם כאומרו ענה בדרך בחי קלר ימי לפיכך יאמר כי ההולכים בדרך תורת ה' אינם מקלרים ימיהם אלא הם תמימים ר"ל משלימים מספר ימיהם כמ"ש ז"ל בב"ר כל מי שנ' בו תמים השלים שנותיו למדת שבוע: השרי כולרי עדותיו וגו' במדרש תנא דבי אלי' וכליכר מחשבו' לבו אמר הקב"ה ראו מה רשעים הללו עישים כשבראחי אוחם נחתי לכל אחד מהם שתי שמשים אחד טוב וא' רע והם מניחים הטוב ומתחברים ברע ולא דים שלא עשו מילה"ר יצר הטוב אלא שעשו מיצר הטוב יצר הרע של וכל יצר מחשבות לבו וגו' משמע שהלדיקים שמים מר למתוק ועושים מילה"ר ילה"ט וזהו אומרו אשרי כולרי עדותיו בכל לב ידרשוהו כי אף הלב הילר הרע ידרוש את ה' ללכ' בכל דרכיו ולשמור מציתיו . אף לא פעלו עולה ונו ר"ל כמו שדורש לעשות המנוח אף ג"כ יזהר מן החסא ולא פעלו עולה בין היל"ט בין הילה"ר אלא בדרכיו הלכו יחד לדקו יחדו אתה לוית פקודיך לשמור מאד כלו' יכול היה לליותם ע"י שליח והוא לא כן עשה אלא הוא בעלמו השמיענו את קולו וכחשר שמענו כן ראינו באומרו אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם לכן יאמר אתה לוים פקודך לשמור מאד ר"ל מה שלוית פקודיך אתה בעלמך הוא לבעבור תהיה יראתך על פנינו לשמיר מלוחיך במאד או יאמר אתה לוית פקודיך אלו הם מלות עשה ולא כאמר בהם עוכש אלא לוה לעשות ולקבל שכר וחם חיכו עושה חין שכר וחין עונש הלח בעידן ריתחח מענשין על עשה משא"כ לשמור הם מלוח ל"ת הם מאד שיש בהם עונש מפורש אחלי יכוכו דרכי או"ל בת' יומא א"ר יוחכן כיון שילאו רוב שכותיו של אדם ולא חטא שוב אינו חוטא של רגלי חסידיו ישמור דבי ר' שילא אמרו כיון שבא לידו דבר עביר' פעם ראשונה ושנייה ולא חטא שוב אינו חוטא שכ' רגלי חסידיו ישמור ע"כ וו"ש אחלי יכונו דרכי מלשון אחל תת פחדך ומלח אחלי לשון רבים ומיעוט רבים שנים כלומר התחלותי שהתחלתי לשמור מחטים יכיכו דרכי לשמור חקיך ושוב לה החטה עוד או לא אבוש וגו' או"ל במדרש נושלי הנסתרות לה' אלקינו והנגלות נקוד וכו' מלמד שחמרו ישרחל לפכי הקב"ה רבש"ע על מה שבגלוי מצויין וחין מצויין על מה שבסתר וזים אז לא אבוש בהביטי וגו כלומר בכל המצות שאני יכול להביט שהם גלוים לי או לע"ל לא אבום עליהם ביען אשחדל לעשות בהם משפט כתוב כדת מה לעשות אך הנשארים והנסתרים מהביע בס אין לי בהם אשם ולכן התפלל עליהם שגיאות מי יבין מכסתרות כקני:

במה יזכה נער המנוער מן המלות ונעבע ברוע מעללים במה יוכל לזכוך ולטהר את ארחו ומנהגו הרע כי מלת אורח הוא לפון הנהגה והרגל והשיב כי לריך להשתדל לשמור כדברך ר"ל כי כיון שהוא נטוי אל דרך לא טוב להטו' עלמו אל הקלה האחרון ולא ילא עמו אלא שיחחיל מעט מעט והוא אומרו לשמור כדברך ה"ל שאע"פ שלא ישמור הדבר כדת מה לעשות אלא שיעשה כמוהו דומה ואינו דומה דילו להכנס במסורת הברית לזכות ולטהר דרכו ולהדריך עלמו למוטב: בכל לבי דרשתיך וגו' אז"ל עשה דומה לא תעשה במקום שאי אפשר לקיים שניה' ולכן יחפלל הש"י יתן לאל ידו בקיום שחיהם באופן כי אחת מהנה לא נעדרה וזהו אומרו בכל לבי דרשתיך ר"ל כי דרשתיך לקיים מלוחיך וכיון כי פקודיך דרשתי אל חשגני ממלותיך שתתן לי כת באופן שאצא חובת שניהם " בלבי לפנתי אמרחך וגו' אז"ל במחרם עקב רב כל המשמר את החורה נעשה רב ע"כ לכן במדרש שוחר טוב אלל בשמרם עקב רב כל המשמר את החורה נעשה רב ע"כ לכן המרדש שוחר טוב אלל בשמרם עקב רב כל המשמר את החורה נעשה רב ע"כ לכן יאתר בלבי לפנתי ושמרתי תורחך המרח אלוה לרופה ולא שמרתי כדי שאחרי רב מדי

מתימי דרך וגו': כתב בעל המסורה ז"ל אית בכל פסוק חד מן עשרה לישני אלין דרך עדות פקוד מלוה אמירה חורה משפט לדק חק דבור רמז לעשרת הדברים בר מפסוק אחד לית ביה חד מכל אלו וסי' ערב עבדך לטוב ע"כ והכוונה להידיע כי הקורא בספר תלים בפרט בתומור הככבד הזה כאלו עוסק בעשרת הדברות ובגופה של תורה: ואולם יש לתמוה איך נמלט מבעל המסורה פסוק לדור ודור אמונתך אשר אין בו חד מעשרה לשונות שהזכיר זאתשוב כי כיון שבכל אחד מהי לשונות אין בו זולת חלק א'מחלקי התורה כגון משפט על חלק המשפטי' וחוק על החוקים וההקיש בשאר אמנם במלח אמונה הכוכר בפסוק לדור ודור וגו' הוא שם כולל כל חלקי התורה וחוא בכין אב לכולם: הכוכר בפסוק לדור ודור וגו' הוא שם כולל כל חלקי התורה וחוא בכין אב לכולם: המחונה לתת טוב טעם ודעת על עשרה לישני אילין ועל סדר השחונה פסוקי' בכל אות מא"ב ע"ד שאז"ל במדרש בתדבר רבה כינור של

ימי המשיח יהיה של שמוכה כימין ולע"ל יהיה של עשר שכ' בכבל עשור זמרו לו והם עם שלע"הב יהיה בי' נימין לפי שעה"ב כברא ביו"ר ואפשר שע"כ נקט שמוכה כתובים בכל אות כנגד שמוכה נימין שבכינור אשר יהיה בזמן משיח בן דוד ונקט

עשרה לשונות כנגד עשרה נימין שיהיה לעה"ב: עוד יתכן כלפי שאמרו ז"ל עשרה שירות נאמרו בעולם והשירה השמינית מהם היתה של דוד כמ"ש התרגם בפסוק ישקני מנשיקות פיהו לכן אפשר שנקע בזה השיר והמזמור הנכבד עשרה לשונות כנגד העשרה שירות ובסדר שמנה פסוקים לפי שהשירה שלו היתה השתינית . עוד אפשר לפי שהעשרת הדברות הכוללים כל התורה כולה כידוע ניתנה לישראל הנמולים לח' וזולת זה לא היו ראויין להבל התורה ע"כ אמרה בעשר' לשונות ובח' ססוקי כנגד המילה שניתכה בשמיני ואמר אשרי חמימי דרך וגו' כי הנה תהיה עבודת העבד על א' מד' סבות . הא' היא עבודת העכד לאהבת התועלת שיקבל מרבו לזה אמר אשרי תמימי דרך שהולכים בתמימות בלתי מהרהרי' אחר מדותיו לומר מה שכר שנעשה מלותיו והב' היא עבודה חלד היראה שלא יענישו אדוניו לזה אמר אשרי כולרי עדותיו בכל לב ידרשוהו כי העובד מיראה אין עבודתו מלב ומנפש כי אם לפנים מלד היראה אבל אלו בכל לב ידרשוהו . והג' הוא שיהי' עבודתו אבן חן השוחד בעיני בעליו למען לא יצלחו הלדיקים המתלונכים עליו על רוע מפעליו כי השוחד יעור ויסלף דברי בדיקים לזה אחר אף לא פעלו עולה בדרכיו הלכו כלוחר לא פעלו ולא עשו עולה לשום אדם שיחרדו ויצטרכו לתת שוחד ואף שלא פעלו עולה ולא יצטרכו לעבוד עבודתם לסבה זאת עכ"ז לה ימנעו לעבוד עבודתם חלה בדרכיו הלכו לסמור ולעשות והד הוא העובד לרעהו חלוף הטוב אשר הטיב עמו וישב לאכוש לדקתו מי הוא זה ואיזהו אשר נשאו לבו ואשר יעלה על רוחו שיוכל לשלם לבודאו מה שמעיב עמו כי אם עושה מלוח הלוח הוח דורש טוב לעלמי וגומל נפשו וכענין שחמר הכתוב אם לדקת מה תחן לו וגו׳ ועל זה יאמר אתה לוית פקודיך לשמור מאד מחלי יכונו דרכי ר"ל עם היות שלוית מחד לשמור פקודיך שנרחה מוה שחתה חחלה פניכו עליהם כאלו יתקרב לך שום חועלת אמנם ידעתי נאמנה כי התועלת הוח לעצמי ולכן אחלייכונו דרכי ר"ל כל תחכותי ותפלותי הם שיכונו דרכי ר"ל

שיהיו ככוכים ומתוקנים וזכחים לשמור חקיך:

עוד תכאי אחר אשר ילטרך לשלימות העבודה והוא שלא לקיים המצות מצד
שהשכל מחייבס רק להיותם מצות ה' ומופת על זה הם החיקים אשר לא
ימצא השכל בו מענה וז'ש אחלי יכונו דרכי לעשות המצות מצד עצמם ולא מצד
שהשכל מחייבם אלא לשמור חקיך שהוא דבר בלי שכל מחייבו והוא אומרו אז לא
אבוש בהביטי אל כל מצותיךכי מבטי היה אל מצותיך מגד שהם מצותיך. גם אין
לומר לחזור אחר קיום המצות היותר גדולות לעשותם כי עבודת המלך בכל היא
והוא אומרו אז לא אבוש בהביטי אל כל מצותיך דרך כלל גדולה וקטנה גם אין לומר
לחזור אחר קיום המצית ולהנית הלימוד בשביל שתכלית הלימוד הוא המעשה לפי
כי עבודת המלך בכל היא והוא הכראה באומרו אודך ביושר לבב בלמדי משפטי
תעובכי עד מאד ר"ל גם ה'יתן הטוב על יעובהו כיון שהוא כזהר בעבודתו בכל
תעובכי עד מאד ר"ל גם ה'יתן הטוב על יעובהו כיון שהוא כזהר בעבודתו בכל
מיני שלימותה:

אר יאחר אשרי תמימי דרך וגו' ע"ד טובים השנים מן האחד אשר יש להם שכר טוב בעמלם ר"ל טובים השנים שעושים המלוה ביחד או שעוסקים בתורה ביחד יוחד מן האחד לבדו לפי שיש להם שכר טוב בעמלם כלו' מלבד השכר שיש להם בעבור המלוה עלמה יש להם שכר זולתו בעמלם כ"ל בעבור היות העמל בין שניהם ולא כל אחד לבדו - זאת ועוד יש להם כי אם יפולו האחד יקים את חבירו וגו' וזהו אומרו אשרי תמימי דרך החולכי' וגו' כלו' כי מלבד האושר הגדול שיש להם מלד עסק החורה עלמה יש להם אושר זולתו מלד היותם הולכים בתורת ה' יחדו ולא כל א' לבדווכן בעשיית המלוה אינו דומה למעוטי' העושים למרובים העושים וזהו אומרו אשרי נולרי עדותיו ואמרו בכל לב ידרשוהו להודיע מעלות התורה כי עוב סחרה מסחר כסף ומחרון אמונתה כי בשער מעשה ידי אומן כל אומן שוכא בר אומנותיה אמנם ההולכי בתורת ה'אמרת ה'לרופ אהבה כסופה בלב חבה זוה אומרו בכל לב ידרשוהו ר"ל כי נועלו לב יחדיו לדרוש את ה' יחד אף לא פעלו זה אומרו בכל לב ידרשוהו ר"ל כי נועלו לב יחדיו לדרוש את ה' יחד אף לא פעלו

מנחת ערב

בדי שחקרא רבי אלא למען לא אחטא לך י לפי שהשיכח דבר ממשנחו עובר בלאו שכ' השמר לך פן תשכח וגו' . או יאמר בלבי לפנתי המרחך מלשון חת ה' האמרת היום כלומר לפנתי בלכי רוממוחך וגדלך למען לח חחטו לך כי לח יחטא החדם בודאי כאשר יהיה לופה גדולתו וכבוד הדר מלכותו היותו מלך על כל הארץ אלקים כורא מאד ברוך אתה ה' וגו' כלומר כי אתה ברוך ומבורך ומשובח אם חלמדני חקיך לפי כי מה שקנה עבד קנה רבי בחופן כי השבח יהיה לך כשחלמדני חקיך חו נבחר כי להיות כשהעני יקרב אל בעל הכית לחמר פתחו לי שערי צדקה חם יחנו לו כרלוכו כל היום יברכנהו ואם לאו יסתיר פכיו ממכו גם ברך לא יברכהו אבל אני איני עושה כך אלא תחלה אברך את ה' ואומר ברוך אחה ה' ואח"כ אשאל למדני בשפתי ספרתי וגו' אז"ל בפרק כילד מוקיך ובין כך ובין כך יהי שם ה' מבורך : מעברין ברורה אשכחתיה לההוא תלמידא דהוה גרם בלחישא בשמא ביה ואמרה ליה והכתיב ערוכה בכל ושמורה אם ערוכה ברמ"ח אבריו של חדם משומרת וחם לחו אינה משומרת נמלא כי על כל מולא פי האדם יקנה החכמה - וז"ם דוד בשפתי ספרתי כל משפטי פיך שהיה מוליא התורה בשפחיו והיה מחזירה . וכאמר כי דוד המלך ע'ה כיון בכתובים הללו לומר שלשה חו ארבעה דברי' מאוחן הדברי'שהתורה נקנית בהם כמו שאז"ל בפ' ו' מפרקי אבות א' מהם הוא בלימוד ועל זה אמר למדני חקיך י שנית בעריכת שפתים ועל זה אחר בשפתי ספרתי וגו' אחר עוד בשחחה ועל זה אמר בדרך עדותיך ששתי אמר עוד במיעוט שיחה ועל זה אמר בפיקודיך אשיחה ר"ל כי אפילו השיחה קלה שלו יהיה בד"ח ולא בדברים בעלים י אמר עוד בארך אפים ועל זה אמר ואביעה ארחוחיך כמו שאז"ל והלכתי בדרכיו מה הוא ארך אסים אף שתה כך: בדרך עדותיך וגו' ירלה כי להיות מלד ההתמדה בדבר ישבע החדם ממכו וישנחהו כענין שחמר שלמה המלך ע"ה הוקר רגלך מבית רעיך פן ישבעך וישנאך ואמר דוד המלך ע"ה כי עם היות התורה חמיד חללו אמון חופף עליו כל היום ובין כחפיו שכן לא ישבע ממנו ולא ישנאהו וזהו אמרו בשפתי ספרתי ונומר בדרך עדותיך ששתי ונומר ר"ל כי עם היות שבשפתי ספרתי כל משפעי פיך והם שגורים בפי כל היום היא שיחתי עם כל זה לא שבעתי ולא שנאתי' אלא מה אהבתי תורחך וכמה שם אנכי על אמרחך ולא מבעיא בעת עשותי הותם אלא גם בהיותי הולך בדרך לעשותם שמח לבי ויגל ככודי כעל כל הון : עוד אפשר בדרך עדותיך ששתי בפקודיך אשיחה באחת דבר לשון עבר ובשני לשון עתיד ירמוז אל מה שאמרו רז"ל כי העושה איזה מלוה בע"הו זוכה לעשוחה לע"הב וכן הטוסקי" בתורה בע"הז יזכו לעסוק בה לעתיד לבוא ילכו מחיל אל חיל לכן יאמר בדרך **טרותיך ששתי כלו' ב**עבור שכדרך עדותיך ששתי בע"הז ועסקתי בהם בשמח ובטיב לבב אזכה שג"כ לעתיד לכות בפקודיך אשיחה וחביט אורחוחיך וגם בעניני החוקים שאין אדם משיג הוחם בע"הו לדעת אותם בטעמם או לעתיד לבוא אשיג אותם והוא אומרו בחוקחיך אשתעשע וגומר : או יאמר ע"ד שאו'ל במ' חגיגה ה"ד ושבחם וראיתם בין נדיק לרשע בין עובד חלקים לחשר לא עבדו היינו נדיק היינו עובד אלקים הייכו רשע הייכו לחשר לח עבדו ח"ל עבדו ולח עבדו חרווייהו לדיקי גמורי הנו אלא אינו דותה מי ששוכה פרקו מאה פעמים למי ששוכה מאה ואחד ופירשו הענין לפי שזה ששנה מאה ואחד מובטח לו כי במאה פעמים לא ישתכח ממנו וכיון שעם כל זה חזר פעם אחרת בודחי שהוא עובד מאהב' גמורה ע"כ אמר דוד המלך ע"ה בחקותיך אשתעשע בהם תמיד עם היות שהם אללי בקנין ומובפח לי שלח ישכח דבריך עם כל זה לא אניח מלהשתעשע בהם חמי׳והיה מובטח שלא ישכח דבר מחורתו לפי מה שחמרו רו"ל במדרש תנא דבי אליהו אלל ברית עולם שם לי אמר דוד שם כרת לי הקב"ה ברים שאהא בקי במקרא במשנה במדרש בגמרא בהלכות

גמול על עבדך וגומר להיות שיש שלשה מונעים מהשיג האדם סודות התורה אם בסבת קולר החיים ומיעט הזמן : ואם בסבת עללות הפועלי כמאמר רבי טרפון היום קלר והמלחכה מרובה והפועלים עללים יחמר דוד המלך ע"ה חם לשנים הראשונים שהם קילור החיים ורבוי מלאכת התורה הנם בידך להיישירם שתרבה לי החיים כאומרו גמול על עבדך אחיה ושתגלה עיני כדי להבים נפלאות החורה כי לענין המעין השלישי שהוא עללות הפועלים עלי המלאכה לגמור אשר איכי מחעלל כלל אבל זריז כמו הגר שילא ממכון שבתו ללכת אל ארץ אחרת אשר עיניו תלויות בכיתו וכל מחמלי כח להכין במהרה לדו מן הבח בידו לשוב אל חרץ מולדתו כי הוא גר בארץ הואת . כך אני נחשב כגר בארץ ונפשי לופיה הליכות ביתה עת תשוב אל ביח אביה כנעוריה ולחם עללות לא תאכל ולכן גם אתה אל תתרשל מעשות מה שבידך לעשות ולתקן לגלות אלי מלותיך שלא יהיו נסתרי'ממני בסבח קיצור החיים כי אם לענין העללות אינני מחעלל וזהו אמרו גר אנכי בארץ אל חסתר ממכי מלוחיך. ולהיות כי העובד למלך לקבל שכר לא ייעף ולח יגע במלחכתו לחהבת השכר משח"כ העובד שלח לקבל שכר לח יתמיד בה כי כחשר תשבע רלונו ממנה לה ישוב אליו ושלחה מביתו יאמר דוד עם היות שאיני עובד על מנת לקבל פרס אלא מאהבה שגרסה נפשי לתאבה עכ"ז לא תשבע ממנה לעולם באהבתו אותה אבל יתחיד אל משפטיך ככל עת עולם ועד . גערת זדים ארורים השוגים ממצותיך ומבעלים אותם ומה שקראם החילה מזידים ואח"כ קראם שוגגים ר"ל שהם חוטאים במזיד ועשים עלמם כשוגגים כגוי אשר לדקה עשה ומשפט אהיו לא עוב או יאמר גר אנכי בארץ כלומר עם היות שאני גר נע ונד זחת נחמתי בעניי כי אני גר בא"י ולא חולה לה ולכן חיני שוחל מעמך חלא אל חסחר ממני מצותיך ולא אחוש על שחני גע וכד ולכן גל מעלי חרפה ובוז כדי שלא חלטער עי"כ ואסיה לבי פנוי בלי טרדה לעסוק בתורה וזה כי עדוחיך נלרתי וא"ת לא אקפוד על הבזיון ולא אשים לבי על בזיונם זה היה אפשר. לי אם היו המבזים אנשים שפלים ונבזים משא"כ עכשיו ישבו שרים בי נדברו ילעיגו לי או יאמר גמול על עבדיך אחיה כדי שאוכל לשמור דבריך כי במתים חפשי וע"כ אין אכי נהרא לעבד אלא בזמן שחני חי ואו יש עלי עול מלות משח"כ כשחני מת חיני נקרא עבד כי או חני חפשי מן העבדות : הו יחתר על מה שחתרו ז"ל שחתר דוד חודיעני חורח חיים ח"ל הקב"ה דוד חיים את בעי לפה לתורה שנ' עץ חיים היא למחזיקים בה ד"ה לפה למלות שנ' שמור מלותי וחיה יו"ש גמול על עבדך והחיה והשמרה דבריך לעשות מלות בח"ם שמור מלותי וחיה : וחם לתורה חני לריך כדי לקיים עץ חיים היח למחזיהי בה בל שיני ואביטה נפלחות מתורתך כדי שאחיה עייב י וזה גילוי שינים לריך להיו' מעחה ומעכשיו כי גר אנכי כארך נע ונד היו' כאן ומחר בעוד כברת ארץ לבוא לכן מלכי וחלהי חליך התפלל שתגלה עיני שכלי וחל תסתר ממני מלוחיד שלח חשכתם בחופן שאם אלך מזה העולם תהיה חלמודי בידי או יאמר גר אכני בארז כגר פוס שתודיעין לו דקדוקי חלות וענשן ושכרן כך אתה תודיעני הטוב מלותיך ואל מסחר ממני ואמר גר אנכי שהוא מבני בניה של רות . גרסה נפשי לתאוה וגו' עם היות שאני מחמיד בכל עת לעסוק בחורה מ"מ היא בעיני כאלו היו' נחנה ולא נשבע ממכן אלא אתאות אליה בכל עת: גערת זדים ארורים ונו' לפי שיש

בחגדות שכ' ערוכה בכל ושמורה בלבי לעולם:

חוטא לתיאבון ויש חוטא להכעים שאם היוח שלא יקרב לו שום חועלת יעבור עבירות כדי להכעים בוראו והוא אומרוגערת זדים ארורים אותם שהם שוביים ממלותיך ר"ל שטועים וחוטאים מסבת שהם מצוחיך לא סבה אחרת הלא להכעים ולעבור על מליחיו · או ירלה גערת זדים ארורים אז"ל בב"מ על פסוק והגד לכנכני פשעם אלו ת"ח ששגגות נעשה להם כזרוכות ולבית יעקב חטאתם אמ שמי התרץ שזדוכות כעשה להם כשגגות וזהן אומרו גערת זדים חרורים והם עמי החדד שעושים החטא בודון וכרלון וכקראים שוגים ממלותיך ר"ל שוגגים כי ודוכות כעשה להם כשנגות י חו יחתר כלפי שחז"ל השב מירחה נעשה לו ממזיד שוגג מאהבה זדוכות כעשה לוזכיות י וז"ש גערת זדים וגו' על אותם השבים מפאת יראת העונש ולא מאהבה חשר זדונותיהם נעשה שגגות אמנם אינם לרלון והקב"ה נוער בס וז"ם גערת אותם שהיו זדים ואח"כ נעשו שוגגים ממלוחיך מלד.שפבו מירחה אמנם חני שהקמתי עולה של תשוב' ושבתי מחהבה רחוי שחגלה מעלי מרפים ובוז מחוחו עון של כת שבע ורחוי שיחשבו זדוכותי לזכיות וכחילו עדוחיך כלרסייהו ירלה עדותיך כלרתי היא מלות התשובה שהיא ממלות עשה שלח הייתי יכול לקיים אותה אילולי חטאתי ולהיות כי מהתנאים של בעל תשובה מההבה כאשר יוכרו לנ חטאתי לו ישוב להם כמו שאירע לדוד כשהיו עוסק בנגעי ואהצוח אומרי לו הבת על השת איש מיתתו במה . וזה המרו גם ישבו שרים בי נדברו הפי' כשעבדך ישית בחוקיך . או יאמר שבקש דודשיתן לו אות בחיו שמחל לו הש"י על אותו עין מכד שהיה עוסק בתורה. וגם ע"י שנתביים עי"כ כת"ם ז"לכל העובר עבירה ותתביים בה מוחלין לו כל עוכוחיו וזה שחמר גל מעלי חרפה ובוז בעודי חי חגלה מעלי זאת החרפה ורחוי אני לכך כי עדותיך נצרתי גם ישבו שרים בי נדברו ומביישים חותי או ירצ' כלפי שאתרו ז"ל שהי' כיכור תלוי למראשוחיו של דוד והיה נכער בחלי הלילה זהיה מנגן בהן והיו חכמי ישראל שומעין קולו ואומרים ומה דוד המלך עוסק בתורה אנו עאכ"ו נמצאו כל ישראל עוסקין בתורה וזה אמרו גם לסבה אחרת ראוי שת בלפ מעלי חרפה ובוז והוא כי ישבו שרים שהם החכמים בי נדברו כמו שאמרו אז נדבר: ירתי ה' וגו' שהוא כדברו בד"ת ע"י שראו שעבדך ישיח בחקיך וממכי יראו וכן יעשונ: דבקה לעפר נפשי מרוב היסורין שמכפרי' וממרקין גופו של הדס ק"ו משן יועדן כמ"ש ז"ל וח"כ מן הדין שחקנה עלמי ביסורין ולא חמוח אלח חחיה בפי

הוראת דבריך כמש"זל דבר זה מתורתך חלמדכו ק"ו משן ועין או יחמר כלפי שאמרו ז"ל על הקיצו ורכנו שוכני עפר מי שנעשה שכן לעפר בחייו מלד ענחום ושפלות וז"ש דבקה לעפר נפשי ואני נעשיתי שכן לעפר ולכן ראוי שתחייבי בדברך שאמרת להחיות נפש כל חי שדבקה אל עפר כמדובר או נפרש להיות מן הנודע שיש בחדם נפש החיונית ונפש בהמית ' וז"ש דבקה לעפר נפשי הבהמית וחינה חושש לכערה ולער הגוף החומריי זולת בקיום הנפש החיונית ואחפלל בעדה תמיד ואומר חייני כדברך ר"ל חגביר בי כח החיוני כלברך שאמרת ויהי האדם לנפש חים פי' עיקר הוייתו של חדם בשביל נפש חיה שהיח נפש חיונית: חו יהתר כמ"ש ז"ל על מה שחמה דוד תודיעני חורח חיים ח"ל הקב"ה דוד חיים חת בעי בפה ליסודים שנ' ודרך חיים תוכחת מוסר וז"ם דוד כיון שדבקה לעפר נפשי מפני היסורין ע"כ חייני כדברך: או ירלה דבקה לעפר נפשי מרוב שפלותה שחה לעפר שהכל דשין בו ולכן חייני כדבריך שאמרת להחיות רוח שפלים וגו' או ירלה חייני כדברך ש'ר כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם: דרכי ספרתי בענין שאו"ל מכסה פשעיו לא יצלית שלריך החדם שיספר ויפרט מעשיו ותענני ע"י נתן הנביח שחחר ליגם ה' העביר חטחתך לח תמות: או יאמר ע"ד שחמרו ז"ל אם רוחה חדם שים רין בחים עליו יפשפש במעשיו ואם פשפש ולא מלא יחלה בפיטול תורה וו"ש דבקה לעפר כפשי שבחה עלייסורין ע"כ דרכי ספרתי לפשפש במעשי ותעוכי לשון נעכיתי ועינוי ותליתי בביטול תורה ע"כ אחלה פניך שתלמדיני חקיך ודרך פקודיך הבינבי ולח חתבעל עוד מן הלימוד . חו יהמר כלפי שחו"ל כל מי שמקכל יסירין בחהבה תלמודו מחקיי' בידו וז"ש דרכי ספרתי ותענני שאני מודה שחטאתי ותענני ביסורין ואני מקבלם בחהבה ע"כ למדני חקיך שתהיה תלמודו מחקימים בידי דרב פקודיך הבינני וגומר לפי ששחל קודם לכן ילמדהו החוקים יחמר עתה כי לריך כדי להגיע אליהם שילמדהו הפקידים כדי שיעלה מחדרנה למדרנה וז"ם דרך פקדיך הבינכי תחילה ומהם אעלה אל מדרגה גדולה ממנה לשיח בנפלאותיך שהם החוקים הנסתרים מן האדם: דלפה נפשי מתוגה וגומר אז"ל אם אין הלדיקים היו שואלים מיתה בפיהם לא היו מתים וכן דוד אמר אנכי הולך בדרך כל הארץ וו"ש דלפה נפשי מחוגה מרוב היסורין גהלרה כמעט ניספה ונתפרדה חבילו' נפשי ממכי קיי**מכי** כדברך ר"ל אע"פ ששאלתי המיתה בפי אתה לא תחוש לדברי אלא עשה כדבריך כי אם אני אמרתי בסבת היסורין והתוגה קת את נפשי ממני כי טוב מותי מחיי היך לשים לב אל דברי כי אין אדם נתפס על לערו כי מרובשימי וכעסי דברתי עד הנה ולכן אל תעשה כדברי אלח קיימני כדברך:

אמונה בחרתי וגומר דרך שקר וגומר או"ל אם פגע בך מכוול זה משכהו לבית המדרש וז"ש דרך שקר הסר ממני זה היצר הרע שרולה להוליך חומי בדרך שקר ובמה תסירכו ממני הוא ותורחך מנני ואמשכהו לבית המדרש אמוכה בחרתי כי שמעתי לקוליך במה שאמרת נחחי לפניך הדרך החיי והטוב ודרך המות והרע ובחרת בחיים שנתח לי עצה לבחור בחלק היפה דרך חיים וזה הדרך בחרתי כי שויתי משפטך חשר חרצת בחורה ובחרת בחיים . וכחשר שדבקתי בעדוחיך חל תבישיני שמכשל בדבר הלכה חלח דרך מלוחיך חרון ולה חכשל . יאמר דרך אמונה בחרתי והבח לטהר מסייעין לו ובדרך שאדם רולה לינך מוליכין אותו ע"כ ראוי שתפייעי לי וחוליכני בדרך המונה: דבקתי בעדוחיך ה וגו' הז"ל במדרש משלי שעתיד הקב"ה לדון הת העולם כולו בעמק יהושפט וכיון שת"ח כחין לפניו א"ל כלום פסקת בתורה אומר לפניו הן א"ל הקב"ה הואיל והודית. אמור לפני מה שקרית ומה ששנית מכאן אמרו כל מה שקרא אדם יהה תפוש בידו שלה חשינהו בושה וכו' וז"ש כיון שדבקתי עלמי בעדותיך ותורחך לכן למען שמך ה' אל חבישני ליום הדין ממה שקריתי ושניתי או ירלה אל חבישני מענין בת שבע כיין שדבקתי בעדותיך ותורחך וחז"ל ת"ת שסרם חין תורתו נמחסת . לרך מנוחיך חרוץ חע"ם שחסור לפסוע פסיעה גסה מ'ת שומר מצוה לח ידע דבר רע ע'כ הרון וחדרבה המצוה מוספת אור כמ"ם מצות ה' ברח מחירות עינים ופקודי ה'ישרים משמחי לב ע"כתרחיב לבי שתחן לי הרחבת הלב ע"י שמחה :

הורני ה' דרך חוקיך וגומר לפי שאו"ל שאין הרשע מת עד שישכח חורתו כת"ם על פסוק חיל בלע ויקיאנו וגומר לכן יאמר דוד המלך ע"ה הורני ה'דרך מוקיך וגומר ר"ל אחלה פניך שתלמדני דרך חיקיך וגם שאנרנה עמי עד עקב ועד סוף ימי ולא ישכח ממנה לעולם י או ירבה כי להיות כי התורה ארוכה מארן מדה ורחבה מני ים אמר דהמע"ה הורני דרך חיקיך ואנרנה עקב שעל ידו אבא עד קצו ועקבו וסופו : ולהיות שאו"ל ולא עם הארן חסיד שאינו יודע לעשות המלוה בתקונו אבל האים שחוברה לן רוח דעת יעשה המלוה בשלימו ע"כ אמר הבינני ואכר תורחך מומר

זאת כחמתי וגומר אז"ל על פסוק לגורה וזה על אשר יחלתני לאחר מותי בההליך עולמים שיאמרו דבר משמו ויהיו שפתותיו דובב׳ בקבר כאילו היה חי וז"ש זאת כחמתי אף כי אהיה שוכני בקבר כי אמרתך חיתני שע"י שהבטחני שיאחרו שירי ומזמורי בבתי כנסיות ועי"כ הריני כחי הף לאחר מותי · או יאמר זאת נחמתי בעניי כלומר עם היותי בעניי איכנו חשוב עני כמח אלא חשוב חי כי המרחך חייתני - או ירלה ע"ד מה שאמרו ז"ל על פסוק מה יתאונן אדם חי די שהוא חי וז"ש זאת כחמתי בעניי ר"ל הנחמה שיש לי בעוניי כי אמרחך חייתני ודייני שאני חי חמרתך חייתכי ר"ל באמירה בלבד שאמרת חייתכי כי מאמרו של הקב"ה הוא מעשה כאומרו כי הוא אמר ויהי . או ירלה במ"ש ז"ל אם חחנה עלי מחנה בזאת אני בוטח במה שכתבת בתורה וזאת ליהודה וגו' וו"ש זהת נחמתי ר"ל וזאת ליהודה היא כחמתי בעניי כי אמרחך זאת שנאמרה בתורה היה חייתני ' זדים הלכוני וגו' אז"ל במדרש חזית אלל כי טובים דודיך חיין מה מים מכסין ערותו של ים של כמים לים מכסים כך תורה מכסה ערוחן של ישראל שנ' ועל כל פשעים תכסה אהבה : וז"ם זדים הליכוני התלוללו בי על ענין בת שבע וראוי שתכסה עלי כיון שמתורחך לח כטיתי שהיא מכסה ערוחן של ישראל · הו נפרש ע"ר שאו"ל במש"ם אמר הקב"ה לדוד טסוק בתורה ואני לוחם את מלחמתך וכן משה אומר ע"ב יאמר בספר מלחמו" ה' . אם עסקת בתורה שנכתבה בספר אני נלמם על ידיכם לכך אמר דוד ריבהה' את ריבי ע"כ וזהו אומרו זדים הליצוני עד ממד ומן הראוי שחהיה החה מגן בעדי וריבה את ריבי כיון שמתורחך לא נטיתי לפיכך ראוי שתלחם בעדי עמהם . או יאמר זדים הליצוני עד מחד ואמרו שאני בא מרות המואביה ואסור אני לבוא בקהל ואכי מתורחך לא כטיתי שאמרת עמוכי ולא עמוכית וכו' הו יאמר זדים הלילוכי עד מאד ע"ר שאמרו ז"ל כל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות וכו' וזהו אומרו זדים הליצוני וגו' כלו' כבהלתי מראות כי זדים הליצוני עד מאד כיון שלא חללתי את התורה אדרבה מתורחך לח נטיתי וח"כ איך יהיה גופי מחולל על הבריות אשר הליצוני עד מאד אמנס חורתי וזכרתי משפטיך מעולס ה'וגו' ר"ל ראיתי יעקב בורח מלפני עשו ומשה מלפני פרעה עם היותם מכבדים את התורה ולומדיה וגם אני לו אהיה כאחד מהם ובזה אתנחם . או ירצה זדים הליצוני עם היות כי מתורחך לא נטיתי ואני מתיירא שמא אין רוח המקום נוחה הימני כיון כי רבים קמים עלי ואז"ל כל שאין רוח הבריוח נוחה הימנו אין רוח המקום נוחה הימנו . אמנם כאשר וכרתי משפטיך ומדת דינך נוהגת בראשונים שיעקב ומשה ג"כ היו בורחים מפני שונאיהם או ירלה זדים הליליכי עד מחד וחני מפחד שמח חין דרכי רלויים לפני המקום כי אם היו רלויים לא היו מזדווגים לו כמש"ה ברלות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו ואולם אני רושה כי מתורחך לא נעיתי באופן כי אף אם היו מעשי בלתי רצויי׳ תורתי אינה נמהסת כמשו"ל ת"ח פסרח אין תורחי נמחסת ואולם כאשר זכרתי משפטיך וגו' שיעקב ומשה היו בורחים מלפני אייביהם עם היותם רלויים לעשות רצון קוניהם ותהי זחת נחמתי: זלעפה חחוחכי מרשעים חעים שחני מתנחם כניל מ"מ זלעפה אחוחכי כי יעקב לא ברח אא מפני עשו ומשה מלפני פרעה ולפיכך זלעפה החותני מרשעים שהם רבים קמים עלי ומה גם קמים עלי עוזבי חורחד כי פרעה ולבן לא נקראים עוזבי החורה כיון שעדיין לא ניחנה אמנם אלו הם עוזבי תורחך שאחר שנתנה עובוה וכמו שיעקב כשברח מפגי עשו היה ניוסק בספר תהלים כמו שהו"ל אלל ואתה קדוש יושב תהלות ישראל ולא היה מחבטל מלטסית בתורה בבית מגוריו כן אני זמירות היו לי חוקיך בבית מגורי הו ירכה זלעפה אחזתני מרפעים שהם עוזבי תורחך כי חוטה אחד יהבד טובה הרבה ויכריע עלמו וכל העולם לכף חובה לכן אחותני זלעפה מסבחםי זמירות היו לי חוקיך אז"ל אין השביכה שורה אלה מחוך שמחה וכן לדבר הלכה וו"ש זמירות היו לי חקיך שהיתי מזמר ומשמח עלמי אע"פי שהייתי בבית מגורי מגור מסביב מ"מ הייתי משיח הדאג' מלבי כדי לשמות ולעסוק בתירה . או יאמר ע"ד שאז"ל כל המקבל עליו עול תורה מבטלין הימנו עול מלכות וכו' וז"ם זמירות היו לי חקיך שקבלתי עלי עיל תורה בבים מגורי וח"כ ראוי שיבוטל ממני עול מלכות י או יאמר העפ"י שהתורה היא לעול כבד על החרים לגבי דידי זמירות היה לי שקבלתיה עלי מחוך שמחה: זכרתי בלילה וגו' אז"ל כל זמן שהקול קול יעקב מלפלף בתורה אין הידים ידי עשו שולטין גם אמרו אין רנה של תורה אלא בלילה וו"ש זכרתי בלילה שמך ה' שאז היא רינה של תורה ואשמרה תורתך כדי שאדחה הידים ידי עשו ע"כ ואת היחה לי התור שנקראת ואת כמ"ם וואת התורה היא שעמדה לי אויר' זכרתי בלילה ר"ל בגלוח שנמשלה ללילה זכרתי שמך ה' שהבטחתני לגאול אותנו ושמך ה' נאמן לאמת דבריו והוא בזכו" התורה כמשו"ל גם כי יתכובגוים עמה אקבלם ואומר זכרו תורת משה עבדי וגו" וכתיב בתרי' הנה אנכי שולח לכם את אלי' ע"ב אשמורה תורת' וגו': ואמר ואת היתה לי שידוע שהאומות לא רצו לקבל החורה מפני שאמרו מה כתו' בה לא תרלמ כל עלמן של אביהם רולח הוא ווה אומר כל עלמן של אביהם גולן הוא כל עלמן של אביהם כואף הוא ועיכ לא קבלו התורה משח"כ יעקב אבינו שלמד תורה עד שלא כיתנה ולא עבר עליה ח"כ יכולין אנחגו לקבל התורה וו"ש ואת התורה היתה לי כי בקודך נלרתי:

חלקי ה' וגו' ר'ל כיון שחלקי ה' שיש לי נפששהיא חלק אלוה ממעל לכן אמרתי ככון לי לשמור דבריך: מו יחתר חלקי ה' לפי שחתרתי לשמור דבריך שהבלתי עלי עול התורה ואמרתי נעשה ונשמע משא"כ החומות שלא רצו לקבלוהו ע"כ בחר הש"י בישראל ולקחם לחלקי חבל נחלתו וזהו אומרו חלקי ה' וגו' · חליתי פניך וגו' הנה לפעמים יגיע לחדם דבר שהוח סבור שהוח לטובתו כחשר יושפע לו טושר וכהפוך הוא עושר שחור לבעליו לרעחו וכן להיפוך לפעמים יבא לאדם יסוריו או צער והוא סבור שהוא לרעתו ובאמת טובה היא לכפר עון או לעכב פורענות וכדות' וכיון שכן ה' לבד הוא יודע הטוב לו לחדם ע"כ אין כוב לחדם כי אם להשליך יהבו על ה' והוא יבחר הטוב לו לחדם וחזה המעם ג"כ בשם שמברכין על הטובה מברכיו על הרעה ולאהבולי בשמחה כיון שאינו יודע אם היא רעה או טובה וז"ם חליתי פניך בכל עת חנני כאמרחך כי אתה חבחר ולא אני ע"כ חנני כאמרחך כפי מה שחאמר שיהיה לטובתי ולא תעשה כאמרתי: או יאמר ע"ד שאו"ל שהראה הקב"ה למשה אולר גדול ושאל משה האולר הגדול הזה למי א"ל מי שיש לו אני נותן לו משכרו ומי שאין לו אני כוחן לו חנם מזה האוצר שנ' וחכותי את אשר אחין למי שאני מבקש לחון וכן ורחמתי את אשר ארחם במתכת חנם י וזהו אומרו חליתי פניד בכל לב חנני במתנת חנם כאמרתך שאמרת וחנותי את אשר אחון במתנת חנם כך עשה עם עבדך י כי אין לי זכות מלד עלמי ולהיות כי לפעמים ישפיל אדם טלמו כדי שלא להחזיק טוב' לעלמו ושלא לשאול מלד זכותו ואולם אעפ"כ חושב בלבו היותו זכאי וראוי לכך לכן אמר חליתי פניך בכל לב חכני כי מלב ומכפש ידעתי כי אינו זכאי ולא תעשה אלא מתנת חנס י ואף אם היצר הרע יעקם ויאמר שאני זכאי מלד עלמי הנה אני הכנעתי אותו וחליתי פניך בכללב לפי שיש שתי לבבוח כאומרו בכל לכבך בשני יצריך לכן אמר בכל לב אף ביצר הרע: חשכתי דרכי וגו 'או"ל

גם אמרו ז"ל אין אדם חיטא אא"כ נכנס בו רוח שטות ע"כ אמר הבינני והללני מרוח שטות ואז אלרה תורחך . ומה גם שאז לא ירים הילר הרע ראש לנגדי ואשמרנה בכל לב אף בילר הרע הוא"ל הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שאין אתה יודע מתן שכרן של מלות והכוול שאיכך יודע המתן שכר מלד מה הוא אם מלד גודל המצוה או מלד החפץ והרלון טוב שיש לחדם בעשותה אותה · והנה רחיכו מן המקרא שעיקר השכר הוא מלד הרלון והשמחה שיש לאדם בעשייתה וכמ"ש חחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לכב ולכן יאמר הדריכני בנתיב מלותיך חף בנתיב הקטן ובמליה קלה לפי שאם הוא נתיב קטן הנה החפץ והרלין שלי בו הולך וגדול וזהו אומרו כי בו חפלתי להיותו נתיב של מלותיך . ואמר הט לבי אל עדותיך וגומר לפי שאמרו ז"ל בפרק כיצד מברכין על פסוק את הכל עשה יפה בעתו מלמד שכל אחד יפה לו הקב"ה אומנתו בסניו וו"ש דוד בבקשה ממך הט לבי אל עדותיך שתהא זו אומכתי ואל אל בצוע מקניני העולם והעבר עיני מראות שוא שלא חחמוד קניני העולם וחמדת הגופיי רק בדרכיך חייני ר"ל בדרכי חורתיך חייני תתגבר בי כח החיוני וחיות נשמתי: עוד יאמר הורני ה' דרך חוקיך וגו'ע"ר שאז"ל בילמדנו על פסוק וכל בנייך למודי ה'אמר בע"הז ישראל לומדים חורה מב"ו וכשם שב"ו עובר כך תורתו עוברת חבל לע"ל וכל בניך למודי ה' וכשם שחלקים חי וקיים כך חלמודו יהיה קיים לעולם ואינם שוכחים - וזהו אומרו הורני ה' דרך חקיך כתרגומו אלוף יתי ה' חורת גזירתך וגומר ר"ל למדני אתה בעלמך את דרך חוקיך וחו מובטח לי שאלרנה עד עקב ועד סיף ימי שלא ישתכח ממני ואם איןלי זכות שאתה בעלמך תלמדני לפחות הבינני שחבין חותה בדעתי וחו ג"כ מובטח לישחלרה תורחך בתוך לבי ולח ישתכת ממני כי הדבר שישיג החדם בדעתווטוב הבנחו ישחר לו הרבה בקנין ויותר ממה שתשאר לומה שלמד מפי זולתו ואשמרנה בכל לב כענין שאמר ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך וגם ירלה שלח ישמור חותה על מנת לקבל פרם חלח ישמרכה בכל לב מאהבה גמורה בלב שלם ובכפש חפיצה: הורני ה' דרך חוקיך וגו' להיות כי החוקים היצר הרע משיב עליהם מה טעם יש בה לכן יחמר הורני ולמדני דרך חיקיך כטוב טעם ודעת ואז אלרנה אפילו בעקב שהוא היל הר עקיב הנב הבינני וחצר מורחך ר"ל כי כחשר חבין אותה בטוב טעם ודעת לח חצור חותה מלד שהשכל מחייב חות' ולח חשמור אוחה כי אם מלד שהיח תורתך לח לסבה חחרת וגם משתרנה בכל לב אפי' ביל"הר כי בהיותי יודע טעם הדבר אין מקום ליל"הר לעכב על ידי ולומר לי מה טעם יש בה . או נפרש להיות כי האדם אשר הוא קל ההבנה ודעת לכבון נקל אינו יחים אם ישכח דבר מלמודו יען כי במעט החבוננות יחזור הדבר בדעתו אבל האיש אשר הוא קשה העיון וכטורח גדול יבין לאשורו כאשר ישמע דבר חידוש ידבק עלמו אל אותו הדבר ולא ישיחנו מדעתו בשכבו ובקומו עד שיהיה הדבר חקוק בלבו כמונח בקופסא נמלא שוה האיש קלקלתו תקנתו והראשון תקנתו קלקלתו ואת'דוד המלך ע'ה הבינני ואלרה תורחך ר"ל חנכי מאחך דעה חכמה בינה וחל תחיש שמא בסבתה לא אהיה זהיר בד"ת לשמרם שלא ישכחו ממני חינו כן אלא ואצרה ואשמרנה בכל לב לחוזק הנצירה שישתדל לעבדה ולשמרה שלא ישכח הדריכני ונומר במדרש משלי אמר ר' ירמיה אם יצבא אדם בד"ת הקב"ה נוחנם לו דכתיב כי ה' יחן חכמה וז'ש ראוי שתדריכני בנחיב מלוחיך כיון שבו חפלתי . או ירצה הדריכני בנתיב מלותיך וגומר כלו' בעבור היותו נחיב של מלוחיך לכן חפלתי בו לא בעבור השכר הנמשך עליו ולכן אחלה פניך ואומר הט לבי אל עדותיך ר"ל שחטה לכי לעשותם מלד שהם עדותיך ומלותיך ואל אל בלע ר"ל ולא לסיבת בלע וחתדת השכר הנחשך בשומרי אותם רק להיותם עדותיך: או יאמר הדריכני וגומ' הט לבי וגומר כענין שאמר החכם גלוי וידוש לפניך שרצוני לעשות רצונך חלא שאור שבעיםה מעכב והוח חומרו הדריכני בכתיב מלותיך כי כבר אתה רואה כי בו חפלתי הלא שהיל"הר מעכב לכן אחלה פניך הם לביא עדותיך שלא יהיה נטוי אחרי הבלע: לעבדך אמרתך שהיא התורה אמרת ה' לרופה חקם לעבדך באופן שתהי' ליראך כי אז תורתי מתקיימת כמ"ש ז"ל כל שיראת חטאו קודמת' לחכמתו חכמתו מחקיימת חוירלה במ"ם ו"ל שדוד חטא להורות חשובה ליחיד וז"א הקס לעבדך חקיים לי אוחה האמירה שאמרת להעביר חטאתי כמו שאמר הנביא גם ה' העביר מסאתך לה חמות אשר יהיה זאת סיבה ליראתך שיראו רבי' וייראו וישובו ל ה' ואל יאריכו ברשעם כי עין בעין יראו כי הש"י מוחל וסולח וידו פתוח'לקבל שבים וו"א העבר חרפתי וגומר למטן יראו כל הטמים שמשפטיך טובים שלא כמנהג בתי

דינין של ב"ו שאם מודה מחחייב ואלו בית ליכף הלדק מודה ועוזב ירוחם . או יאמר העבר חרפתי הוח הקטיגור שנברח מן החטח כי משפטיך טובים שחתה מעביר ראשון ראשון . הנה תאבתי לפקודיך ובדרך שאדם רולה לילך מוליכין אותו ע"כ כיון שאני התחלתי ותאכתי לפקודיך אני לבדי בלי סיוע זולתי אמנ' למען המעשה אתה עשית אותו ואתה הדרכתני באופן שהוא לדקחך שאתה עשית אותו לכן איני אומר חייני בנדקתי אלא בנדקחך חייני: או יאמר במשו"ל על פסוק אני מדבר בלדקה רב להושיע באיזה לדקה . בלדקה שעשיתם שקבלתם את התורה שאלמלא כן היכן היתה מלכותי ע"כ יאמר דוד המלך ע"ה הנה הש"י רלה לזכות את ישראל למען לדקו וחסדו הגדול והוא חושב אותה לישראל למלוה גדולה ויחשבה לו לדקה לפיכך עם היות שאני תאבתי לפקודיך ותורחך איני אומר אלא בלדקחך חייני שאין אכי עושה לדקה עמך כחשר תאבתי וקבלתי הותם אבל אתה הוא העושה הלדקה שנתת פקודיך חליכו לטוב לכו כל הימים לחיותנו ולכן אני אומר בלדקתך חייני ולא בלדקתי: ביבואני מסדיך ה' כי מובטח אכי על כך כיון שהבטחכי ע"י נביא ואינו חוזר ומה נס אפי' על תנאי אינו חוזר לטובה כאמרחך אשר אחור לא ישוב ריקם -

או ירצה תשועתך כאמרתך התשועה שלך היא כמו האמירה שלך מה האמירה יוצאה בלא עמל ובלא יניעה כך לה'התשועה בלי טורח י או ירלה תשועחך כאמרתך ע"ד בדבר ה' שמים נעשו שהדיבור והמעשה באין כאחד וזהו אומרו חשועחך כאמרחך ר"ל תשועתך היא עשויה תכף ומיד כשתאמר אותה י או יהיה כאמרחך מגזרת את ה'החמרת היים ר'ל תעשה החשועה כגודל מעלחך וערכך ולא כפי שפלות ערכי אלא כגודל זרוטך י ואענה חורפי דבר והוא כי בטחתי בדברך בח"ש גם ה' העביר מטאחך וגומר . או ירלה חורפי הוא הילר הרע הענה לו דבר של חורה כדי להכניע אוחו כי בטחחי בדברך דברי חורחיך שיספיקולהגילני מידו כאמרס ז"ל הם פגע כך מכוול זה משכיהו לבית המדרש וכו' וחל תכל מפי דבר המת וגומר הז"ל על פסוק ועוז מלך משפט אהב אמר להם משה לישראל הרי נהן לכם הק"בה את תורתו אם אין אתם מקבלים את הדינים הרי הוא ניעלה מכם וכו' וו"ם אל תלל מפי דבר אמת זו התורה כי למשפטך יחלתי וקויתי לעשות המשפטים והדינים ואתהלכה ברחבה שהיא החזרה שכתוב בה רחבה מני ים יואדברה בעדוחיך אע"ם שמלכי׳ יושבים לנגדי לח דברתי עמהם על חודותיהם הלח בעדותיך וגם לח הייתי מהדר על שעשוע חלכים בעיני הגיף חלח כל שעשוע היה בחלוחך

זבר דבר לעכדך שהכטחני לעשות לי חות אחר מותי שמחלת לי על אוחו טון

מנחת ערב

שהיה דוד אומר לפני הקב"ה רב"שע בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר למקום פלוני אני הולך לבית דירה פלוכי אני הולך והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות שנ' וחשיבה רגלי אל עדות יך בתולהבין כוונתם נקדים משו"ל א"ר לוי ששה דברים משמשין את האדם שלשה ברשותו ושלשה חינן ברשותו . העין והאזן והחוט' אינם ברשותו הפה והיד והרגל ברשוחו ובשעה שהוא זוכה הקב"ה עושה אותם שברשותו שאינן ברשותו יו"שה כי ה' יהיה בכסלך ושמר רגלך מלכד ר"ל כחשר יהיה הש"י בכסלך ישמור אפי' רגלך שהוא דבר שברשותך ובבחירתך מלכד בדרך רע שלח ילך אלא בדרך טוב וכן אמר דגלי חסידיו ישמור וז'ש חשבחי דרכי וגו' כי הקב"ה עשה מה שברשותי שלח ברשותי וכשהיה חושב ללכת למקום פלוכי הרגלים **היו** מביאות אותי מאליהם לבתי כנסיות ולבתי מדרשות: או ירלה כמה שאו"ל הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עבירה דע מאין באת וכו' יוזהו אומרו חשבתי דרכי וגו' ר"ל בחושבי דרכי מאין באתי ולהיכן אני הולך בחושבי דרכים הללו אשיבה רגלי אל עדותיך שלא יהיו ממהרות לרון לרעה ושלא יחטאו י חשתי ולא התמהמהתי וגו' אעפ"י שחשבתי דרכי כשהיו רגלי רולות לילך לחטוא חזרתי ואשיבה רגלימהן וחורתי מהן חבל לענין מלוה חינו כן כ"ח חשחי בלי התמהמות לשמור מלותיך: או יאמר ע"ד שאו"ל הוי זהיר במלוה קלה כבחמורה גם אמר מלוה שכחה לידך אל תחמיצכה אלא עשה אותה מיד וז"א חשתי ולא החמהמהחי שעשיתי המלוה מיד בזריזות בלי חימון וגם לשמור מלותיך מ"מ בלי להבחין בין קלה לחמורה מבלי רשעים עודוני ונו' כלו' החבל והחלק של הרשעים השגוני שהייתי ביסורין ועכ"ז איכי חושש וואת היא נחמתי כי תורחך לא שכחתי בסיבת היסורין והחבלים וזהו חסד גדול כי ע"י היסורין משכחין הלימוד כמ"ש ז"ל במס' נדרים כל משכפו הפכת בחליו מלמד שמשכח תלמודו: מלות לילה אקום וגו' אז"ל בב"ר א"ר לוי אין הקב"ה דן את עע"ז אלא בלילה בשעה שהם ישנים מן העבירות ואינו דן אח ישראל אלא ביום בשעה שהם עסוקים במלוח וז"ם דוד חלות לילה אקים להודות לך על משפטי לדקך שני משפטים של לדקה: ובילמדנו כך אמר דוד חייב אני לקום ולהודוח לך על מה שעשים עם זקני ועם זקנחי בחלי הלילה שנ' ויהי בחלי הלילה ויחרד החיש וילפת שחילו השחיל לה קללה חחת מהיכן הייתי עומד נחן בלבו וברכה ברוכה את לה' בחי ע"כ ואפשר שאמר על משפטי לדקך הוא משפט התורה שאמרה עמוני ולה עמונית והיה שעמדה לו יובזה יבה קשר הכתוב הטיב והוא שחמר חבלי רשעים טודוני תורחך וגו' אמר על אותו הרשעים שהיו מבקשי לדחות פעמי מלבוח בקהל ה' משום לא יבא עמוני וגו' אמנם חורתך לא שכחתי שאמרה עמוני: חבר אני וגו' אז"ל אכל כי לא נסוב עד בואופה א"ר שמואל בר נחמני לפי שבע"הז לא הסיבו שני גדולים ישי ושמוחל עד שישב דוד ביניהם חבל לע"ל חין לך כל מחילה ומחילה של לדיקים שחין דוד עומד על גכם עכ"ל וזהו אומרו חבר אני לכל חשר ירחיך כי לכל אשר היו יראים יראי השם בזה העולם ולכל מחיצה של צדיקים דוד מחחבר עליהם ועומד על גבם או יחמר במה שחמרו ז"ל חצל עורה כבודי רבי בשם רח"ח מה היה דוד עישה נוטל נבל וכיכור והיה כותן מרחשותיו והיה כנער בחלי הלילה והיו חכמי ישראל שומעין קולו ואומרים מה דוד המלך הרי הוא עוסק בתור' בשירו' ותושבחות אנו עאכ"ו נמלא כל ישראל עוסקים בתורה וזהו אומרוחלות לילה אקום וגו' חבר אני וגו' ר"ל בחלות הלילה אקומה לעסוק בחורחך להודות לך על משפטי התורה משפטי הלדק וכיון כי כאשר אקום לעסוק בתורה יראיך יראוכי וישמחו זיקומו גם הם ויספרו את תהלות ה' נמלא כי חבר אני לכל אשר יראוך שאמרו הקורא בתורה בלילה חוט של חסד משוך עליו ביום זה יהיה כשהוא יחידי אבל הם רבים עתה עם ישראל כולם עוסקים בתורה וזכוחה דרבים עדיף ולכן ראוי כי לא לבד יהיה עליהם משוך חוט של חסד אלא יהיה ג"כ בזכותם על כל הארץ כבודך וְהוֹא חומרו חסדך ה' מלחה החרץ וחמר ירחוך ולשומרי פקודיך ע"ד שחו"ל כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו קיימת וז"ש יראוך בלשון עבר כי בתחלם קדם להם היראה ואח"כ נכנסו בלמוד התורה והוא אומרו שומרי פקושיך כענין שאו"ל ושמרתם זו משנה . או יאמר ע"ר שאו"ל במדרש משלי אצל ראשית חכמה יראת ה' זו היא החורה שיראתה לכל העולם ודעת קדושים ביכה זו הגמרה נמצא שקרא התורה יראת ה' לכן אמר חבר אני לכל אשר יראוך שהם העוסקים בתורה ולשומרי פקודיך הם המקיימים אותה ועושים מלותיה ופקודיה:

מוב עשית עם עבדך וגו' כיונת דוד המלך ע"ה להתיר תלונית לדיק וטיב לו כדיק ורע לו רשע וטוב לו דשע ורע לו וז"ח טוב עשית עם עבדך ר"ל הנה כחשר עשית טוב עם עבדך וחסידך מה פוב ומה נעים ה' כדבריך שחמרת שלח תמנע טוב להולכים בתמים אך טוב טעם ודעת למדני במה שאני רואה היפך מזה בי הלא במלותיך האמנתי שיספיקו להבין על העמל בהם וא"כ למה רבות רעות יגודו על נפש לדיק טרס אענה אני שוגג וגו' מלשון ענין כלו' טרס החעסקי בענין זה הייתי טועה ושוגג כמעט נטוי רגלי כי קנאתי בהוללים על היות דרכם ללחה ובתיהם שלום מפחד וזה היה טרם החעסקי בענין זה וטרם הביני טעמו כמעט נטוי רגלי אבל עתה אמרתך שמרתי והבנתי כי למדתני טוב טעם על לדיק וטוב לו וכו והוא מלד כי סוב אתה ומטיב וגו'ואז"ל במדרש טוב אתה טוב הייתי לאבו'ומטיב לבנים אחריחם וריל לפי ענינינו כי לפיכך יש לדיק וטוב לו לדיק בן לדיק . לדיק ורע לו לדיק בן רשע וכו' נמצא כי כשהאבות הם כוובים פוב להם ונווב לבניהם והוא אומרו טוב חחה לחבות ומטיב לבניהם חחריהם י ואומרו למדני חוקיך ירלה כמו שלמדתני טעם כזה הדבר כך אחלה פניך למדנישאר חוקיך וטעמי תורתך: טפלו עלי שקר זדים בראותם אני בכל לב אלור פקודיך ועכ"ו לרות רבות סבבוני קדמוני מוקשי מות והנה שפש כחלכ לכם לח ידעו ולח יבינו כי הנה חני תורתך שעשעתי ולכן לריך לחת לי יסורין כי שלשה מחלות טובות כתן הקב'ה לישרחל וכולם לה בתנם חלא ע"י יסורין ואתד מהם הית התורה שנ' אשרי הגבר אשר תיסרנו יה וגו' ולכך באו לי היסורין והוא אומרו טוב לי כי טונתי למען אלמוד חוקיך וטוב לי תורת פיך מחלפי זהב וכסף שיש להם לרוב: טוב עשית ונו' ר'ל הטוב שעשית לי היה בדבריך מה הדבור שלך הוח בלח עמל ויגיעה כך חתה עושה הדבר בלי עמל: או בפרש עוב עשית ר"ל התועלת של זה העובשלך הוא לפי שעשית אותו עם עבדך ומה שקנה עבד קנה רבו ואף אם איני ראוי ליקרא עבדך הלאה' כדברך שדברת והראת אותי עבד כאומרו ביד דוד עבדי אושיע: או ירלה טוב עשית עם עבדר בי אתה עשית כדברך כי דבר הבא ממך איכו אלא טוב כאמרם אין דבר רע יורד מלמעלה ולכן אחלה פניך שחלחדני טוב טעם בתורחך להגות בהם תחיד כי מכותיד החמנתי שיזכוני שלח יבוח לי מחחך חלח דבר סוב כמו שחמר שומר מלוה בתכונון בר רע: טרס אענה וגו' או'ל השב מיראה נעשה לו מודונות שגנות והשב מחהבה כעשה לו מודוכות זכיותי וו"ש טרם אענה והוא לשון עיכוי והכנעה ר"ל מהישבים התכנע לכבי בתשובה כדת מה לעשות כיון שאין התשוב' כהוגן אני שוגג פיני מובה לי כשונג ועתה אמרתך שמרתי ר"ל ועתה שהכנעתי עלמי בחשוב' טובה בפונה כחשבו הודוכות כוכיות ונחשב לי כחלו חתרחך שתרתי ותלוחיך קייתתי ולכן

אמר שמרתי בלשין עבר כי באותם הזדונות שעשיתי נחשב לי עתה ע"י התשובה הואת כחלו אמרחך שמרתי ויתישב בוה מלת עתה הרומז על החשובה כמשו"ל אין ועחה אלא חשובה . וזה טוב אתה ומסיב שתי טובות יש הא' לשב מיראה אתה עוש הו קרוב טובה לעשות ממזיד שוגג ומטיב לשב מחהבה לעשות מזדונות זכיות: לזה טוב שחחה מוחל העון לשב מחהבה ומטיב שנעשו לו זכיות וחמר למדכי חיקיך כמשו"ל ששכר הבעל חשובה שיויכהו האל ית' שחלמודו מחקיים בידושנ' וחפד כי בידו ילליח: הוירלה ע"ד שחו"ל על פסוק יברכך ה' וישמרך עם הברכה שתירה מלך ב"ו נותן מחנה לחבירו ובהו ליסטים וכטלו ממנו הין בידו כלום משה"כ הקב"ה כתן הברכה ומשמרה בידו יוכן אמרו במדרש אלל הורניה' חקיך ואלרנה עקב עשה אותה לפני דרך ואלרנה עקב מה עקב שחהיה בידי התורה עקב למה"ד למי שהים טושה עששית לחלך והכיחה לו וכשברה מה בידו כאו לח עשחו עיכ ועל זה חמר כוב התה ומטיב ר'ל אחה עושה טובות כפולות החחד שתחן הברכה העושר והחכמה לחדם וחח"כ אתה מטיב לו שחתה משמרה בידו וכן תתנהג עמי בלימוד מוקד שתלמדם לי ותשמרם בידי או ירלה עוב אתה ומטיב לפי ששאל ילמדהו עוב סעם לדעח בחלות התורה ישאל ממנו עתה ב"כ על חלק החיקים והיא אומרו שוב אתה ומטיב ר"ל כיון כי מדתך הטובה להטיב טובות הרבה לכן אחלה פניך תטיב אלי גם בחלק החוקים ולמדני את חוקיך : טפלו עלי שקר זדים וגו׳ יאמר אע"פ כי טפלו עלי שקר זדים באומרם אלי אין ישועתה לו באלהים סלה עכ"ז לדבריהם לא חשתי אמור לא נסוגותי אלא אכי בכל לב אלור פקודיך כי ידעתי כי שקר תרמיתם כי אנים שנלכדתי באיזה עון הלא תורתך שעשעתי כי עבירה מכבה מלוה ואין עביר מכבה תורה יוכמו שאו"ל ת'ח שסרח אין תורחו נמאסת: עוב לי כי עונתי והוא למעד אלמד חקיך ותורחך כי שלש מתכות טובות נתן הקב"ה לישראל וכול' לא נתכו אלא ע"י יסורין וא' מהם תורה . דמגינאומללא בעלמא הדין ובעלמא דאתי לא כן כסף ווהב שאינו אלא בע"הו וו"ש טוב לי תורת פיך וגו': טוב ליכי עונתי וגו' או"ל אכל ראמות לאויל חכמה א"ר לוי לטרסקל נקוב ששכר בעליו פועלים לחלאתו מי שכופש אומר מה אני מועיל מכנים בזו ומוליא בזו מי שפקח אומר ולא שכר כל חביות וחביות אני נוטל כך מי שהוא טפש מה הוא אומר מה אני למד תורה ומשכחה מי שהוח פקת מהו אומר ולא שכר יגיעה הקב"ה הוא כותן ע"כ ועל זה יאמר עוב לי כי עוכיתי ובו׳ לפי שאמר קודם לכן טפש כחלב לבם והם חותם שטפלו שקר החלפלפים והמהגים באומרם מה חועלת ללמוד תורה ולשכחה ולפי' הם מרפים עלמם מן החורה אמכם אני תורחך שעשעתי כי אע'פ שאני שוכח שכר יגיעה הקב"ה הוא ניתן והוא אומרנ טוב ליכי עונתי ד"ל הטוב לי הוא מלד היגיעה והעינוי שיגעתי ועונתי למען אלמד חוקיך כי השכר הוא על היגיעה שאני סובל ללמוד אותם ולפי שהעיקר הוא שיהיה היגיעה בשמחה כאומרו תחת אשר לא עבדתי את ה' אלהי' בשמחה יגו' לכך אחר כי בשחחה גדולה יגע בה וטוב לי החורה חכל מה שבעולם וזהו אוחרו עוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף : או נפרש טוב לי תורת פיך כמש"זל שמות רבה פרשה מ"ח כי ה' יתן חכמה ולמי שהוח חוהב מפיו דעת וחבונה ר' ינחק ור' לוי חד מכהון אמר לה"ד למלך שהיה לו בן בא בכו מבית הספר מצא תמחוי לפני אביו נכול אביו מתיכה אחת ונחן לו מה עשה בנו אמר לו איני מבקש אלא מוה שבתוך פיך מה עשה נתמו לו ולמה על שהיה מחבבו נחן לו מתוך פיו הוי כיה' יתן חכמה וכל מי שהוא מתבבו יותר מפין דעת ותבונה ע"כ : ועל זה אמר טובלי תורת פיך וגו' ולא אמר טוב ליתורתך אלא תורת פיך ר"ל ממה שבתוך פיך מאלפי זהב וכסף אטים שעם הזהב והכסף אוכל לעשות לדקה ולהטיב לאחרי׳ אך לעלמי יותר טוב לי תורת פיך וזהו לפי כי תי שישכו בתור ישכו בעושר ומחיך שמחכמתו ועשרתו דכתי׳ אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד: וכן אז"ל כל אדם שים בו דעה לבסוף מתעשר שנ' ובדעח חדרים ימלחו ע'כ: טוב לי כי טוניתי ונו' יתבחר במה שחז"ל אר"ל אין ת"ח רשאי לישב בתענית מפני שממעט במלאכת שמים . נחן דוד טעם על אשר התענה כי טוב עשה כי לא מבעיא שלא נתבטל מחלאכת שמים מן הלמוד אלא אדרבה נחענה להוסיף על הלמוד והוא אומרו פוב לי כי עוכיתי למען אלמד חוהיך או נבאר כאמרם ז"ל בתנחומא פרשת שמות א"ר ביזכא אין אדם בעולם בלח יסורין חושם בשיכו אינו יכול לישן בעינו אינו יכול לישן יגע בתורה אינו ישן זה ער וזה ער הוי אשרי הגבר אשר חיסרכו יה ומחורתך תלמדכו ע"כ וו"ש טוב ליכי עוניתי כלותר כתה טוב חלקי כי עוניתי ר"ל כי העמיים והיסורין שלי היו למען אלמד חוקידשאני יגע בהם ואיני ישרות ע"ד אשרי מי שעמלו בתורה כלומר כי כל אדם לעמל יולד אשרי מי שהעמל שלו יהיה בתורה:

יריך עשוני וגו' אולל במס' כתובות גדולים מעשי לדיקים יותר ממעשה שמים וארן דאלו במעשה שמים וארץ כחיאף ידי יסדה ארץ ואלו במעשה לדיקים כתי' מקדש ה' כוכנו ידיך וכו' וז"ם ידיך עשוני כיון שכ"כ חשיבות עשית עחדי שברחתני בשתי ידים וידיך עשוני ויכוכנוני ה'כ עשה עם עבדך כחסדך והביכני ואלמדה מלותיך: יראיך יראוכי וישמחו או"ל על מה דכתיב בדוד וטוברואי א"ר ילחק וטוב רוחי בהלכה שכל מי שהיה רוחה חוחו היה זוכר חלמודו בהלכה שהם עמלי תורה יראוני וישמחו לפי שבראותם אותי זוכרים למודם וז"ש כי לדברד יחלתי ר"ל דבריך שהוח דבר למוד והלכה יחלתי שתכוח ותחול עליהם ויוכרו חת למודם ולח ישכחוהו : ידעתי ה'נדק משפטיך עם המשפט אתה טושה לדקה לזכות ולנקות האדם מעונותיו ואמונה הם היסורים שהם רעים ונאמנים שאינם עוברים חק תפקידם בזמן שהוגבל להם יהי נא חסדך וגו' אחלה פניך שיהיו נא עתה ובעוכה הזחת יהי חסדך לנחמני ולח חמתין עד זמן חשר הונבל להם . או ירלה יהי כא חסדך לנחמני כאמרחך שאמרת וחסדילא אסיר מעמו ולא אשקר באמונתי: יבואוני רחמיך וחתיה י אז"ל בב"ר פרשה ס"ג ויוליד חכם ישמח בו ח"ר לוי מנין אתה אומר שכל מי שיש לו בן יגע בחורה שהוא מתמלא עליו רחמים ח"ל בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני ר"ש בן מנסיא אומר אין לי אלא לב אביו של בשר ודם מנין שאפילו הה"בה מתמלא עליו רחמים בשעה שהוא יגע בתורה ת"ל ישמת לבי גם אני פי' כי מלת אגי רומז לשכינה כמו שהיה הלל אומר הם אני כאן הכל כאן לכן אמר יבואני רחמיך פי' ראוי שתתמלא רחמים עלי כיון שאני יגע בחורה וו"ה כי תורחך שעשועי: יבושו זדים כי שקר עוחוני ר"ל שבאים בטענות כוזבות משאות שוה וכזב אשר לה כתורתך ולהיות שהחוקים היצר והאומות משיבין עליהם לפיכך לפניהם אני אסית בפקודיך והם המלוח המופקדות בשכל ושכל החדם מחייב בעשייתם וקיומס חמכס ישובו לי יריאיך ויודעי עדותיך שהם המעידים על אלוהותו ועמהם אשיח בחוקים לכן יהי לבי חמים בחוקיך למען לא חבוש כשישאלוכי איוה טעם אודיע להם ושאבאר להם אח חוקי האלהים ואת תורותיו: או יאמר ישובו לי יריאיך וגו' או"ל בתנחומא יראו רבים ויראו כל הרולה לעשות תשובה יסתכל בדוד: באופן שדוד זיכה את הרבים בתשובתו וחזיל כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו כדי שלא יהא הוא בגיהנס וחלמידו בג"ע ווים ישובו אלי יראיך אלו בעלי תפובה וחמכי ילמדו לעשוח תשובה וכיון שוכיתי את הרבים ראוי שיהי לבי תמים

בחוקיך

בחוקיך ולא יבא מכשול על ידי למען לא אבוש לעתיד לבא שלא יהיו אומרים הוא
בניהנס ותלמידו בג"ע:

כלתה לתשועתך נפשי וגימר חו"ל בש"ט אין ביד ישראל אלא קווי כדי שיגאלו בשכר קיה קייתי דוד שקוה לי עיניתיו וז"ש כלתה לתשועתך וגימר ומן הדין שתושיעני כי הלא לדברך יחלתי וקויתי או יאמר במה שאז"ל ישועתו של הקב"ה ישועתן של ישראל וילפי לה מכמה קראי דכתיב ולכה לישועתה לכו וכחיב עם נושע כה' וכמוהו רבים וז"ם כלחה לתשועתך נפשי שתושיע שחך המחולל בגוים ולהיות שהנפש היא חלק אלוה ממעל לכך היא כלחה לתשועתך: או יאמר לפי שישרא חינם מבקשים שיהיה עוד החשועה ע"י ב"ו אח ע"י הקב"ה בעלמו וו"ש כלת" לתשועתך נפשי שתהי' הישועה על ידך לדברך יחלתי שתדבר ותחמר להושיעני וזהו לפי שמאמרו של הקב"ה הוא מעשה " וזהו אומרו כלו עיכי לאמרחך בלבד שתאמר לי מתי תנחמני: כי הייתי ככחד בקיטור מרב היסורין זחת כחמתי כי תורחך לח שכחתי והיא חסד כאז"ל כל משנבו הפכת בחליו ה"ר יוסף שמשכח תלמודו: כמה ימי עבדך וגומר או"ל בש"ט רועה ישראל האוינה מה שנת הגאולה פרנסה אף שנת הפרנסה גחולה ומה הפרנסה בכל יום אף גאולה בכל יום . לכן יאמר כמה ימי **עבוך כלומר הנה** מדתך הטובה לעשות גאולה בכל יום וא"כ כמה ימים תעבור **לעבדך מכלי עשות לו גאולה ומתי תעשה ברודפי משפט ואם איכך חס על עלבוני** תחום על עלבוכה של תורה אשר כרולי זדים שיחות אשר לא בתורתך: **נפרש כאשר נקדים דברי רו"ל בש"ט מזמור** כ"ב ולומו עלי והל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים יכול יהו למים שלשה ימים ושלשה לילית ולא היו מחים הלא מפסיק **מבעוד יום ולמה שלשה ימים לפי שאין הקב"ה מניח את הלדיקים בלרה יותר מג'** ימים וכו' - ועל זה יאמר כמה ימי עבדך מתי וגומר ר"ל כמה יהיו ימי טבדך בצרה ועד מתי תעשה ברודפי משפט כי הלא עברו כמה ימים ושנים ומדת טובך שלא תנית עבדיך יותר משלשה ימים ואפשר שירמוו במלח כמה ימי עבדך וגו' כי להיות כי דוד המלך ע"ה ימי שנותיו בהם שבעים שנה והנה חמשת שנים של ילדות אינם נחשבים למאווה נשאר ס"ה כמספר במ"ה ר"ל כמה הם ימי עבדך בלבד וא"כ מתי תעשה ברודפי משפט כי הלא מועטים המה ימי חיי כרו לי זרים שיחות והוא לשין לפליף ושיחה בפילה כמו הקוטפים חלוח עלי שיח אמר על דוחג האדומי וסיעתו כרולי זדים שיחות ר"ל בקשו לכרות ולפסוק דין בשיחות בטלות לומר שאיני ראוי לבא בקהל - וזהו אשר לא כתורתך כי עמוכי ולא עמוכי מוחבי ולא מואבית אינור רחמנא - כל מצוחיך אמוכ' ובשקר רדפוכי לכן עזרכי והגילני מהם כל מלוחיך אמונה או"ל שלא כגאלו ישראל ממלרי אלא בשכר אמונ'שנ'ויאמן העם ואו"ל במכילתה ר' נחמי' חמר כל המקבל עליו מלוה אחת באמונה כדאי הוא שתשרה עליו רוח הקדש שכן מצינו באבותינו שבשכר שהאמינו אבותינו בה' וכו ושרחה עליה' רוח הקדש ואמרו שירה של ויאמינו בה' וגו' וכן אחה מולא שלא ירש אברהם אבינו ע"הז וע"הב אלא בזכוח אמונה וכן אחה מולא שאין הגליות מתכנסות אא בשכר אמונ'לכן יאמר דהמע"ה לא לבד קבלתי מצוה אחת בחמונה אלא קבלתי כל מצותיך באמונה וח"כ ראוי שתגאני בשכר חמוכוהוא אומרו שקר ררפוני עזרני וכיון שבשכר חמונירש העול הזה והבא לכן יאמר על אלו הרשעי כמעט כלוני בארץ בע"הז ואני לא הרפיתי ידי מן האמונ'במצותיך ולא עובתי פקודיך או נפרש כל מצותיך אמונ'הלא מצותיך ועדותיך נחמנו מחד בהבטחותיהם אשר יעשו אותם האד' וחי בהם כי נאמנים כל פקודיו לחת שכר טוב לכל עושיהם אמנם איני שואל שחעשה עמי בשכרם אלא כדי ליפרע מן הרשעים הקמים עלי מצד שעשו הרע בעיני ה' והוא אומרו שקר רדפוני עזרכי כלו' מלד שרדפוני בשקר עזרכי להתגבר עליה'להפיל'ולהשפיל'ולא חעזו' לי בשכ' מעשי ולדקותי נמל' שתשל' להם כפעל' וכרוע מעלליה' ומאליו ימשך שחלילני מודיה" כמעט כלוני בארץ ואני לא טובחי פקודיךכלומ כמעט בעיניה לכלותני בארץ ואני מעמיד הארץ באש לא עזבתי פקודיך כענין שנ'על מה אבד' הארץ ויאמ' ה' על **עוב' את תורתי באופן שחשבו לכלותני בארץ ואני לא עובתי פקודיך אשר בהם אני** מטמיד החרן והדרי עליה י חו ירל עם תועי לבב הם חשר חשבו לדחו פעמי וכמעט בשינים לכלותני בארן לא ידעו ולא יבינו מהלך שבילי הדעת כי הנה אני לא עובתי פקודוך וכמו שהם חיים וקיימים לעד לעול כך אהיה אני כמו שאז"ל במדרש קהלת אחר רשב"י כתי כי כימי העץ ימי עמי ואין עץ אלא חורה של עץ חיים היא למחזיקים בהוכי מי נברא בשביל מי התורה בשביל ישראל או ישראל בשביל התורה לא תורה בשביל ישראל אלא חורה שנבראת בשביל ישראל הרי היא קיימת לעולמי עולמים ישראל שנברחו בזכוחן על אחת כמה וכמה. כחסדך חייני וחשמר 'וגו' אז"ל על פסוק מי הקדמני ואשלם מי קיים מלוה שלא קבל שכרו קודם עשוחו מי קלם לפני עד שלא כחתי לו נשתה וכו׳ . נמלא כי ירא מלוה הוא ישולם קודם עשותו המלוה וזהו מלד חסדו וטובו הגדול והוא אומרו כחסדך חייני - "ל כמנהג חסדיך הטובי'שאח'מקדי לחדם כך חקדים לי להחיותני ואח"כ אני אעשה המלות ואשמרה עדות פיך כי מי

יקיים מלוחיך עד שלח חקדים לו החיים:

לעולם ה' דברך נלב אז"ל על פסוק שומר מלוה לא ידע דבר רעי כל העושה

מצוה כמאמרה אפילו הקב"ה גוזר גזירה הוא מבטלה וכן אמרו ז"ל על פסוק לדיק מושל בירה אלקי'וו"ש לעולם ה' דברך נלב קיים ועומד בשמי'ע"י גזרחך כי מי יאמר לו מה תעשה אמכם בארץ לדיק יאמר לו מה תעשה שאפילו גוור גזירה הוא מבטלה ועי"כ לדור ודור אמוכחך כוכנ' ארץ וח עמוד : לדור ודור אמוכחך וגו' ממוכחך היא התורה וכן אז"ל אלל לוית לדק עדותיך ואמוכ'מאד אמוכ'זו תורה שהיא גדול שבה ברא הקב"ה עולמו ובה נשבע שנ'נשבעתי לדוד באמונחך ע"כ ווהו אומרו לדור ודור אמונתך שהיא החורה שנתת לדור ודור ועמה כוננ' ארץ ות עמוד שאילולי היא לא היתה טומדת כידוע או נפרש במ"שול בפ"ק דתעני' א"ר אמי אם ראית דור שהשתי' משתכין עליו כנחש' מלהוריד על ומער בשביל לוחשי לחישו'שחין בדור יפים פירש"י שחין מתפללין תפל בלחש ע"כ והסע'כ"ל לפי שאמרו ז'ל שלא יגבי' אדם קולו בעת חפלתו שהמנבי קולו היח מקטני אמנה בחושבו שאין הקב"ה שומע עד שיגביה קילו וע"כ בשביל שמי לעלרי לפי שחין הגשמי יורדין אלח בשביל בעלי חמוני כדחי בגמ'שם יוכן אז"ל בתנחות'התת מארץ חלמח וגו'בשע' שיש אמת בארץ הקב"ה עושה לדקית עם הבריות ומציל אותם מפורענות יטיבה באה לעול' ע'כ וזהו אומרו לדור ודור אמונחך כוכנת ארץ ותעמיד ר'ל בעבור האמנה שיש לדור ודור פקדת הארץ ותשוקקיה וכו׳ . למשפטיך עמדו היו׳וגו׳ או"ל אין הקב"ה דן את אה"ע אלא בלילה בשעה שהם ישינים וחינו דן את ישראל אלא ביום בשעה שהם עסיקים במצות הה"ד והוא ישפוט חבל בצרק ע"כ ועל זה יאתר למשפטיך עמדו היום ר"ל ידעתי ה' כי למשפטיך ולדיכיך עמדו כל ישראל היום כי לא תדון אותם בלילה אלא ביום וזהו לטובתם שתששוט אותם בעת שהכל הם עבדיך בשע' שעובדי' אותך ובשע' שעושי' המכוי 'הו נפרש כינכיןשהו"ל ד"א כי הם שמו' חשמרון שמא תאמ' יש בנו זקני' יש בנו בדוליים בכו נכיחית ל כי אם שמויתשמרון מגיד שהכל שיין בתור' וכה"א תורה נוה לנו משהמ רשה קהל' יעקב כהני' ולויים וישר הלי' מין כתוב אלה קהלת יעקב וכה"מ

אתם נלבים היום כולכם ע"כ נמלא שאמרשכולם נלבים ועומדים יחד בשיה שהכל שוים במשפטי התור'וזהו אומרו למשפטיך עמדו היו'ר'ל למשפטי תורחך כוכ'עמדו יחדיו בע'הז כי הכל שוים בה והכל הם עבדיך יחד קהלת יעקב - או נפרש כענין שאו"ל א"ל משה מבקשי' אתם לעמוד בעול 'עסקו בתורה מה כתי למעלה ושמרת הת דברי הברית ואחריו אחם נלבי' ע"כ נמנא שהם נלבי' ועומדים בעול בעבור החורה וזהו אומרו למשפשיך עמדו היום ר"ל בעבור משפטי תורהך עמדו בעול היו' כי הכל עבדיך על ידיהם : או יאמר ע"ד מה שאו"ל מלך והדיוט מלך ככנם לדין תחילה וז"ם למשפטך עמדו היום כולם כאחד ואין לזה קדימה על זה כי הכל עבדיך: תורתך שעשועי וגו או לעבירה מכבה מלוה ואין עבירה מכבה חורה לכן יאמר לולי היתה תורחך שעשועי הז באוחו עלין של בת שבע הבדתי בעליי ובדלותי כעלין כשל בעוני כחי וגו' . לעילם לח חשכח פקודיך כי בם חייתני כי העובר עליה' חשוב כחת כאימרם רשעי' בחייהם קרויים מחים : לך אני הישיעני יאמר כי פודה ה' עבדו מיד שיטני נפשי משלשה סיבות ההל מלד שמוה דבר שלו ועבדו השנית כשהעבד סר למשמעתו לא יניח הדם לששקו - כי רלין מלך לעבד משכיל - שלישית כי הף הם העבד בלתי משכיל יתן לב רבו להלילו מיד רשע כי לא יכון הדם ברשע לנגד ווים לך אני ר"ל כיון שאני שלך ראוי שחושיעני : שנית מלד שאכי עבד סר למשמעחך לזה אמר כי פק דיך דרשתי ושלישית כי מכלי הבטת אל כל זה עב"ז ככון להכילו מיד עושקיו מלד היותם רשעים גמורים לזה חמר לי קוו רשעים להבדני שהם רשעים גמורים חותם שקוו לי להבדני:

לכל חבלה וגו׳ ר״ל לתכלית כל דבר קידם שיגיע קלו בפועל אני ראיתי אותו בכת בלפיית לפיתי ראיתי את המלד קודם היותו בפועל לני ראיתי את ראיתי את המלד קודם היותו בפועל כי מלת ראיתי קן לשון עבר הוח אתכם בתורתך לא תיבעיא כולה אלא אפי׳ במכוה אתת ממנה לא השבתי את קלה כי רחבה מלותיך במאד מאד ולפי שיש שני מיני קלוות קן האורך וקן הרוחב לפיכך אתר לכל תכלה ר״ל לכל תכלית וקן בין תכלית האורך בין תכלית הרחב במאד מאד וי״מ תכלה מלשון נכספה וגם כלתה נפשי ר״ל לכל כוסף ותאוה שתאוו בני אדם ראיתי קן סיף וגבול האמכם מלותיך היא רחבה מאד ואין לה קן: ולפי דרכנו יאמר קן סיף וגבול האמכם מלותיך היא רחבה מאד ואין לה קן: ולפי דרכנו יאמר את"כ מה אהבתי תורתך וגו׳ כלו עם היות גודל מלותיך בריבוי עם כל זה לא שבעתי ממנה לרבוייה אלא מה ההבתי תורתך כל היום היא שיחתי:

מה אהבתיתורהך ונו' כמה אהבתי חותה להיותה תורהך ועם שכל היום היא שיחתי לא נמלאה תאותי כדרך המתמיד בדבר מה וכמ"ש פן ישבטך וישנאיך: ובאומרו כל היום היא שיחתי יכוין בשני עניינים אם ע"ד שאמרו כי חיים הם למוצחיהם למוצחיהם בפה וחם כענין שחמרו חצל על פי הדברים החלה וגו 'הר"י לח כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא בשביל תורה שבע"פ שנאמר כי על פי הדברים האלה כרתי אחך ברית עם ישראל מאויבי תחכמני וגו' או'ל כל העוסה מלוה אחד קנה לו פרקלים אחד וכל העובר עבירה קנה לו קטיגר אחד יוההפרש שביניהם מצד עצמם הוא שהקטיגור אינו דבר קיים לעולם כי בחשובה יכול לבטלו ולסלקו משא"כ הסניגור הוא קיים לעולם - וידוע ששונאו בעלם הלא המה המקטרגי' וז"ש מאויבי תחכמני מצותיך כי לעולם היאלי או ירצה כי לעולם היאלי כי אותם הדברים המסודרים מנמוסיי יפול בהם השינוי בכל זמן וזמן יחדשו משפטי' ונמוסי' מתחלפים אמנם מלוחיך ותורתך לעולם היא לי ר"ל כי להיותה מסודרת ממך לא יפול בה השינוי : מכל מלמדי השכלתי ר"ל כי האומות הם יחדשו משפטיה ונמוסיה" לעשות בהם כרצונם כי הם המסדרי עצמם אמנם אני מכל מלמדי השכלתי שאינם מוסיפי׳ וגורעים במצוחיך אלא עדוחיך שיחה לי ר׳ל השיחה שלהם לי היא בעדוחיך לא להוסיף ולגרוע אלא בעדותיך אשר אתה עדותה בנו: או נפרש מכל מלמדי השכלתי ר"ל יותר מכל מלמדי השכלתי ואין זה מלד שיש הכמה כי יותר מבהם זולת מלד כי עדותיך שיחה לי כי ע"י שכל השיחה שלי היא בעדוחיך תחיד ואמית עלמי עליה לפיכך השיג מה שלא השיג זולחו בטוב הכנחו וחריפות שכלו : או ירלה מה שהשכלתי יותר הוא בהשר עדוחיך שיתה לי כי כאשר אוליא הדבר תמיד בשפתי אחחכם הרבה כמשז"ל : מזקנים אתבונן וגו'אז"ל הלונוד ע"מ לעשו'אז תלמודו מחקיים בידו וכמו כן כל שיראת חטאו קידמת לחכמתו חכמתו מתקיימת 🕆 וז"ש מזקנים אתבונן וחכמתי עמדה לי כי פקידיך נלרתי והיתה חורתי למוד על מנת לעשות ומה גם שהייתי סור מרע ואח"כ עשה טוב באופן שהיה יראתי קודמת לחבמחי כי סור מרע הוא היראה ועשה טוב הוא החכמה וו"ש מכל אורח רע כלאחי רגלי תחלה למען אשמור דבריך תורחך בקרבי שתהיה מחקיימת בי . ממשפטך לא סרתי ראוי לדקדק שהיה לו לומר משפטיך עשיתי למה אחר לא סרתי אמכם להיות כי המשפטי' הם המלות אשר הדין והמשפט מחייב והשכל מקרב ויאמר כי לא לסבת שהשכל מחייב חות נהן בלבו לעשוחם כי הם היה כך לה היה מחמיד בהם אא כהשר יבוא לידו הדב'יתן לב לעשותו ואם לא יבוא לידו לא יעשנו ולפי היות שממשפטיךלא סרתי ימין ושמאל ולא נטיתי ממכי כל ימי זה יוכיח כי טשותי אוחם היא מלך כי אתה הורחני וארבת עולם אהבתיך ללכת בדרכיך ומלד שאתה הוריחני עשיתי אותם לא מפאח שהשכל מחייב עשייחם . מה במלכו לחכי אמרחך ד"ל מה במלכו לחבי המשפטי' שהזכרתי נמללו להכי להיות 'המרחך שהתה המר הות לפיכך נמלנו לחכי בכמה מיכי טעמים מתוקים מדבש וכיפת לופי׳׳ ועם זה שהמרכני לה יקשה בעיניך הומרו נמללו לשון רבים ואמר המרחך לשון יחיד או ירלה ע"ד שהמרו ז"ל במכלתא אלל וידבר אלהי' את כל הדברי' לחמר בדבור אחד מה שא"א לבשר ודם לומר כן וע"כ אמר נמללו לפון רבים והכל נכלל באמרתך באמירה אחת: ועל דרך

זה יאמר ג"כ מפקידיך אתבונן מנד שהם פקודיך לא מנד נמוסיי מבשר ודם: גר לרגלי דבריך אמר שלמה המלדע"ה כי נר מצוה וחורה אור דימה מצוה ותורה לאור לפי שהמצוה תגין לעושיה לבד כדמיון הכר המגין לאדם ההולך אנלו כן המלוה חאיר לעושיה אמנם התורה ברה מחירה עד למרחוק להרץ ולדרי׳ עליה כדמיון השמש המחיר כל העול' כילו כן החורה מגכת לחרץ לכל יושביה כחומרו אם לא בריתי יומ׳ ולילה חיקת שמים וחרץ לא שמתי לכן יאמר כר לרגלי דבריך ר"ל כי דבר אחד מדברו ומצוה אחת ממצותיו יספיה להגין לעישיה והו׳ נר לרגלו להאיר לו שלא יכשל ואור לנתיבתי כלו' אורה של כר המצוה לא יספיק להגין לזולתי רק לנחיבחי בלבד וכיון באומרו כר לרגלי דברך כי מן הראוי שיאמר כר לעיני דבריך כיון כי הנר מחירת עינים כי עם הנר המה יביטו יראו חם יש שום מכשול לישמר ממנו ואולם לפעמים יש דרך ישר לפני איש בלי שום מכשול ואבן נגף. המקום רעוע ותחתיו תעמוד הבהרת ולזה לא יועיל לו הנר שתחיר לעינים כי יפול הניפל ממנו והוא לא ידע כי לא יוכל ראות בהבטח ראותו במה שיש תחת הארץ לכן אמר כי כר מצוה אינה בלבד להאיר העינים כי לפעמים לא תועיל לו ראותו להציל מרעתו כאמור אמכם היא כר לרגלי ר"ל לרגל עלמו שלא ימוט ולח יטבע במקו' רעוע וחלוש: כשבעתי ואקיימה לשמור משפטי וגו'כלומר לא שאני מקיימס מלד השבועה שהיא עלי כחוב על דברת שבועת הלקים הנשבעתי 5~~ት~~ (*,*) ግጋ

טשיתי משפט ולדק בל חניחני כלומר כיון שקבלחי עלי עול חורה ומשפט לשמור ולעשו רהוי שתעביר מייכי עול העושקים אותי ואל תניחני לעשקי ומה שלקח משפט ולדק לפי היום כי ע קר התורה הלא הוא המשפט שלא נתנה החורה אלא בעבור המשפט כמשו"ל במדרש משפטים אן יאתר ע"ד או"ל במסכח שבח אתר עולה אין ירושלים נפדית אלח בלדקה שנחוור ליון במשפט חפדה ושביה בלדקה לכן יאמר דהמע"ה ביון שהוה יפדה אר ישראל מכל לריהם האל המושיע אותם אחר שתם בלרה בשכר הלדקה המנם שני שעשיתי שחים משפט ולדקה ראוי שינילני מקודם לכן שלא חפיל בידם כלל אא אימרו בל חניחני לעושקי : או נפרש ע"ד שאז"ל כי העיש לדקה נוכל שכר בע"הזובע"הב לכן יאמר דהע"ה עשיתי משפטולדק ובו" כלומר אע"ם ששכר מלום ההאי עלחא ליכא עכ"ז מלות הלדק מגנת אף בזה העולם וה כמלד שעשיתי משפט ולדק רחוי שתגן עלי בזה העולם וחל חניחני לעושקי ולפי שחחר שג"ב משל פכרו בע"הב לכך חחר ערוב עבדך לש ב יגיחר והוא שיב עול'הבא כחשו ל והנה טוב זה ג"ע: או נפרש עשיתי משפט ולדק עם אמרם ז"ל כי כשים דין למטה אין דין למעלה שנאמר אמת מארץ חצמח ולדק משמים נשקף ר"ל כאשר הדין וההמת מהרץ הלמח או עושים לדקה משמים והוא אומרו ולדק משמים נשקף יאמר דה"עה וחני שעשיתי שניתם יחד המשפט וגם הלדק עחב"ו שרחוי שתהיה בעוזרי ולה תניחני שיעשקוני עושקי׳ ושחל תחלה על הרחקת הכוק והח"כ ישחל הקרבת התועלת והוא אומרו ערוב עבדך לסוב:

ערוב עבדך לטוב וגומר עיני כלו וגו' אז"ל בניהג שבעולם אדם נותן לחבירו ליטרת של זהב ועמדו עליו ליספים ונטלו ממכו היכן היא מתנתו והקב"ה איני כן הֹלח כי חתה תברך לדיק ילח עוד חלח שעושה לי מגן שנחמר ה' כלנה רצון מעטרני לכן יאמר ערוב עבדך לטוב ואחר הטובה הברכה שמירה שלא יעשקוני זדים שחם יעשקוהו ויקחו את כל אשר לו היכן היא מתכתו וברכתו אשר בירך אותו: שיני כלו לישועחך ר"ל ככספה וגם כלו עיני לישועתך שתושיעני ובעבור אמר'לדקך שאלתי לך זה כי בשביל הלרות איני יכול לעסוק באחר לדקך שהיא התורה כאומר" כל המר' אלוה לרופה : או ירלה כענין שאו"ל שישועתו כל הק"בה ישועתן של ישרא על זה יאמר עיני כלו לישועחך ר"ל נעספו וגם כלו עיני לישועחך שחושיע עלחך שתישיע שמך המחלל בגיים ולחמרת לדקך מלשין חת ה' הזמרת היום ר"ל בעבור רוממיה לדקך וההכשאוחך להודיע לפני אדם גבירותיך לכך שברתי לישועחך ה' ב או ירלה עיני כלו לישועחך ר"ל התשועה שתהיה על ידך ולח ע"י בשר ודם שהית הגאולה העתידה כמו שאו"ל: ולפי שבוחן הגאילה יקויים אשפוך את רוחי על כל בשרוכילם ידעו אח ה ותורחו לכן אמר ול זמרת לדקך כי או נשיג דבר ה' ואמרת לדקו היא התורה שילמדו מפיו המרת אלהי לרופה שנחמר וכל בניך למודי ה׳ עשה עם עבדיך כחסרך ונומר רולה כי כפי ערך גדולת החדין כך יהיה ערך גדול׳ כדיבותו ומחנחו ולכן משה עם עברך כפי ערך חסדיך ומתנח ידיך שהיח בדולה וחיקיך למדני ר'ל כי בערך גדולתך ויכלתך הוח ללמדני החוקים מה שחין כח ביד חדם להשינ טימום ולהבינם מעלמו ולכן למדני אותם דרך לימוד . אמנם בחלק העדות ישהר המנ ח ש וכל להשיג בדעתו אמר שיבינם בשכנו והוא אומרו עבדך אכי הביכני וחדתה עדוחיך: עודך חני הבינני חז"ל במחים חפשי כיון שמת חדם כעשה חפשי מן התורה ומן המלות וו"ש עבדך אני הבינני כלומר עם שאחר המות ישינ החדם סודות החורה מה שלה יוכל להשיג בחיים חייתו חתכם אחלה פניך כי בחיים חייםי בעוד חשר עבדך חני בחייכי החרי מוחו נעשה חפשי בחיפן כי בעוד שחני ע דך וחני חי שחני משועבד הבינני וחדעה עדוחיך כי הנה הע"הו הוח שת לעשים לה ולקיים החורה והעדום ומי שטרח בערב שבת יחכל בשבת וח"ב מת מועיל לי עחה מה שחדע אחרי מותי כיון כי עמה בע"הז הוא העת לעשות לה" ובפרט ברחיתי אחרים מפירים תורחך וחני ידי בת החזקתי אחור לא כם גותי כי בזה יודע גדול חשיקחי בהירת ה' כי עם היות רבים מעמי הארץ עוזבי - חורת ה' עב"ז הוח לח כן ינשה ילבבו לח כן יחשוב ולח ישעה ברחות חתרים הפרו תורתך הלין הדרבה ע"ב יחהב הותה יותר ויותר והוח חומרו על כן ההבתי מכותיך מזהב ומפו:

המה פלאוח ונסחרות בערך הסודות שלהס ולא יערך למאומה מה שישיג שכל הדם בערך עויוק הסידות שיש לפני לפנים על כל המרת חליה צרופה : סחת דברך ואור וגומר ר'ל הפתח וההתחלה של התורה שהוא מעשה בראשית וכ3 מעשה חיקפי וגבורתו אשר בראואשר עשה הלא המה כתובים בהתחל התורה משום כח מעשיו הגיד לעמו יהיר עיני החכמים ויתבונכו חסדי ה' ונפלאותיו אשר עשה מופתיו ומשפטי פ הו ורף הפחהים אשר לה ידעו יתבוננו: הו ידלה פתח דבריך וגומר לומר כי לא מבעיה כתשר השיג האדם פנימיות התורה אלא גם כשנכנס ונקרב אל פתח ביחה היחה חירה זיוה והדרה עליו והאיר אל עבר פנימי - ולריך לדקדק שהיה ראוי שיחמר פתח דבריך מאיר מבין וגומר או שיאמר יאיר יבין פחיים למה היור יחיר בלשון עתיד ומבין בלשון הווה ולבאר זה לדיך להקדים מה שנודע מחכמי הטבע כי חין רחיית עין האדם מלד עלמו אך הוא כמראה המולטש השואב' מאור היים או חור הכר בהחהפכית הכאו בהיקיתו עליו וע כלא ירא כי אם בהביטו אל מקים חור כי תמכו יקח לרחות משה"כ בהביטי אל החשך כי לח יראה את כל מהומה כי היא חוםך ולא אור וכמו שאמר דרך רשעים באפילה לא ידעו במה יכשלו ר"ל כי להיותם בחפילה אשר לא ראו איר שיקבלו ממכו אור בעיניהם לראות לפיכך לח ידעו במה יכשלו כי בחשיכה יתהלכי ועיכים להם ולח יראו י וזהו כוונת המשורר באומרו מנות ה'ברה מהירח עינים ר"לכי ברירות ובהירות המצוה והתורה היא המחירות העינים כי העינים שיהבות מחירה כמרחה המולטשת השוחב מחור היום כי העינים הין האור בהם מעלמם כי הם ממה שיקבלו ברירות ובהירות וזוהר המלוה וזהו אימרו ברה מחירת עינים ועל זה אמר הכתיב כי ערך מקור חיים באורך כרחה איר כי כאשר נקבל באירך אז נראה אור כאשר נקבל בהירות ונשתפה בעינינו להאיר ולראות ולכן בנדון דידן אם סיה אימר פתח דבריך מאיר היה כרא' כי הפתח ה א המאיר חבל הכיונה כי לא מבעיא בהואמאיר אלא שיאור לעיני האדם לראו אור ולכן זמר פתח דבריך יחיר והוח מלח לשני : - פי פערתי ואשתפה וגימר הלא חיך יטעם לחכול חיזה דבר ועשה עמי מטעמי בפיו ובשפתיו והיה הם יערב עליו בעודו בכפו יבלענה ואם היה טעמי תפל מבלי מלחגה אל פיתולא ישיבנה יאני כבואי לאכול לפיחית בדבש התורה והתציה לה שעמהי תחלה לראו' הם טובה היא אם לאו של תי פערתי ותפחפה רוחה כי נפטוחיך יהבתי ר"כ כילה היחם אהבתי אותה מלד הקרבת התיעלה וייכד המהיקוה רק יקיים מלות הביר ית' והוא אותרו כי למלותיך יאבתי ר"ל להיותם מציחיך יחבחי או .ם לכך לא טעמתי חוחה לראית הימחק לחכי

אם לאו כי יהיה היך שיהיה מגמח פני לקיימם להי תם מלוחיך לפיכך חכף ומיד. פי פערחי ואשחפה ושדת יו שתר בכל הבא יי די - פנה חלי וחנכי וגואירלה שיפנה

אליו החלה וישמע שועתו ואש"כ יהנכ ויהן פאתי כמשפט למיהבי שמך שאחה שומע

בל אות עדותיך ינומר כלימר עם היות שטעמי תירה נגל לשכל האדם עכ"ו

ואסרתי על נפשי - אלא כשבעתי ואקיימה המצוה ומגמת פני הוא לשמור משכטי צדקך ונשמור מצוחיך לא מנד השבועה חלה מנד חיבת המצוה ומה שנשבעהי הוח **כדי לדחות היכר הר** גמעלי "ש נשבעתי כדי וחקיימה וכו": נעניתי עד מחוד ה' **חייכי וגומר או"ל בפסיקתה הכל תודעיכי הורח חיים ה"ל הקב"ה דוד חיים הת בעי** צפה ליסירין ודרך חיים חוכחת מוסר ע"כי - לכן יאמר עתה נעניתי עד מאד ה' חייכי כדבריך רל הלח חתה אמרח לי דוד חיים הת בעי לפה ליסורין הרי כלקיתי ביסורין הרבה ולעלתי עד מאד: א"כ חתן לי המיים כאשר דברת לאמר להח לי דרך תיים על ידיהם וזהו אומרו חייני כדבריך - והפשר שירמוז עיד אל מה שאז"ל פ"ק **דסוט**ה אר"ח כל אדם שיש בו גסית הרוח אין עפרו ננער שנא' הקילו ורנני שוכני **עפר שוכבי ל**א כאמר אלה שוכני מי שנעשה שכן לעפר בחייו – וזה יהמר כעניתי עד מחד לשון הכנעה ר"ל כיון שנעניתי עד מחוד עד עפר רחוי שתחייני בחחי המחים **כדבריך שאחר**ת ע"י הנביא הקילו ורנכו שוכני עפר: - נדבות פי וגומר אז"ל פ"ק דחענית בימי רבי זירא גזור שמדא יגזור דלה למיהב בחעניתא אמר להו-ר' זירא כקבליניה עלן ולכי בטיל שמדא ניתבה א"ל מנא לך הא א"ל דכתיב ויאמר אלי אל תירה דכיחל כי מן היום אשר נתת הת לכך להבין ולהתעכות לפני הלהיך נשמעו דבריך ע"כ וזהו אימרו כדבות פי רצה ר"ל עתה תרצה נדבות פי כי כשאוכל לקיימ' אקיים אותם בפועל אך אתה תקבל נדיבות הפה מנותיך ומשפטיך למדני בטיב טעם ודעת כדי שאוכל לקיימם בהוגן כדת מה לעשוח: - נפשי בכפי תמיד וגימר יאמר היותו מעוחד לשתי מלחמות מלחמת האויבים ומלחמת הילר: על מלחמת החויבים חתר כשתי בגתי תחיר ד"ל כפשי חלויה בכפי כי חשהוחפרשה ככי וידי לקרב הצבעותי למלחמה על הזיבי בחרב יתמו יועל השנית שהוא מלחמת היצר הרע חתר והורחך לה שכחתי כי אם בא יצרך להתעוחך שתכהו בד"ת כענין אש פגע בך מכיול זה משכהי לבית העדרם - נתני רשעי פח לי ולה יכלו לי כי ומפקידיך לא תעיתי ע"ד שאול חין ערוד ממית אלא העא ע"כ עם היות שנתנו והוחינו פחלי היכי הישש רק שלח אטעה מסק דיך: כחלתי עדיתיך לעולם וגו' כטיתי לבי לעשות מקיך וגומר גרטינן במדרש הד"ה ברית עולם שם לי אמר דוד שם כרת לי הקב"ה ברית שאהא בקי במקרה במשנה במדרש בהלכות בהגדות שנו ערוכה בכל ושמירה בלכי לעולם במדה שאדם מודד לו פה מודדין לו שכשם שת"ח יושבים בבחי כנסיו" ובבתי מדרשות וע סקים בתירה לש"ש הם ובניה עד סיף כל הדורות לפיכך הקב"ה כורת נהם בריח שלוז יש זכח דברי תורה מפיהם ומפי בניהם ומפי בני בניהם עד ם ף כל הדורות שנ' ואת בריתי אותם וגומר ע"כ וזהו אומרו נחלתי עדוחיך לעולם שיהיו שמורים בלבי למולם לפי כי ששין לבי המה ר"ל שחני עוסק בהן לשמן בלב שלם בכפש הפלה: הו ורלה להיות שהעדית הם חלק המלות אשר לב האדם משיג טיב טעם ויודע דעת עליין בהם לכן יאמר כי ששין לבי המה כי כאשר ישיג טעמם מֿין שמחה גדולה מזו יכוז מרו שמחה לחים במעכ'פיו ואמר פחודי ה' ישרים משמחי לב חמנם בחלק הזוקים שיון משוג בהם טינם בחופן שהילר הרע והלב עקש משיב עליהם של זה המר כשיתו לבי לעשים חיקיך נשיתי הותו שלה ישיב עליהם על היותו בלתי משיג שוב טעם בהם: הי נפרש נשיחי לבי וגימר ר"ל מרוב הרגלי במלות עד שעשיתי לב וכשוי לעשית התיקים תמיד : לעולם עקב ר"ל העקב והשכר שאני דוכה הוח שיהיה כך לעולם כטוי חל הדרך הטיב כי שכר מכוה מלוה ושיעור הכחוב כטיתי לבי נעשות חוקיך ושיסיה כך לעילם זהו העקב והשכר שהכי רולה : הו יחמר ע"ד שהמרו ז'ל היום לצשותם והיה עקב היום בע"הו לעשותם ושכרם בעקב כי שכר מכוה בהאי עלמח ליבח וז"ש כטיתי לבי לעשית חוק דואין אני מבקש שכר בהאי עלמא חל ז לעולם עקב ירצה לעולם הבח הכרמז בעקב וסיף :

עצמון זול לפשולם שקב יילל לידי מעשה שלאתי והח"ל ותירהך אהבחי ש"ד כל שיראת חטאו קודמת לחכמהי חבמהו מחקיימה : שחרי ומגיני ע"ד כל שיראת חטאו קודמת לחכמהי חבמהו

אתה וגומר כ"ל בזה הדבר אתה סתרי ומגיני שחגין עלי להלילני מן הילר הרע ולהתקרב לעב דהך כי הבא לטהר מסייטין לו : - לדברך יחלתי מלשין ההחלה כמו ויחל נת כלו' אתילו לדברך ולטינותך אני התחלחי לטהר והני מחחיל דרבר ואני לריך סיוע מהשם בעבור בחוח הגיף החומריים המריעים לחום לכן ידבר עליהם ואתר סורו מנוני נורעים ר"ל סורי והבדלו אתם המרעים אותי ואז יהלרה מליח אהי חַיריש אז תני לבדי אֹלרה תלית. אלהי בלי סיוע זילתי כי עהה ילטרך לסייע בעביר' אשר סביב שתו עליו להחטיאי " סמכני כאמרתך וחתיה ר"ל סמבני כאמרתך שאייר' לסייוך ולסייע לבא לשהר ואחיה ר"לואגבר בי כח החיוני כח הנפש החיינית ואל מבישכי משברי ה"ל חל תכלייוכי וחל תבישני מחותו רשנה שברון שיש לי מענין בת שבע ועתה סעוני ואישעה רל ההי ידך לצירני ונסייע היהי להושיע היתי מאיתו עון ולכן קודם אמר סמכני ר"ל שיסמיך איחו לכל יפיל ביד היכר הרע ועכשיו המר לשין סעד בחומרו סעדני וחישעה ר"ל שיסעדהי לקים החרי נפלי יחימר נחשעת בחוקיך חמיד ה'ל כחשר תעשה לי כל זה הגידה שמך בכל דיר וד ר חם גר תהלחך ומנרגיך העובים כי היית עורחה לי וזה וישעה בחיקיך חמידי - לשפר מנהגיך הטובים ולשון חיקיך כמו יהכלו את חיקים ולהייח כי ענין בח שבע שיבג היה כי גם כריתום היה נה לכן יחמר שלים כל ש גים ר"ל חיהם שהם שונגים ולח מזידים חין אתה מבזה אותם הלא סלית כל שוגים מלשון לא תסולה בכתם איפיר ר'ל הש"י סילה ומעריך ומייקר ערכם וחולה להם עד שיחורו בחשוב' ואע"פ שמ"מ שקר חדמיחש ד'ל מרמה שנחרמו בה וטעו בה עם היותה מרמה של שקר כי חם היו מהרים ימסחכלים הטוב היו כיכולים עכ"ז לה יסחיר פניו מהם אה הם הצלו בערך זחונה נהם עד שיחזרו באשוב : אוונס סיגים השבת הם הרשעים גמורים מזירים השבת משהרם : או יאמר סעפים שכאחי ע"ד שתמרו בספר האהר א"ר יוסי כד מאי ברכש דהרהורן בישין אתיין לגביה יחעסק בח רייתא וכדין יחעברון חיניה וו"ם סעפים הפילו יוחבבית רעית שנחת ובחה השבתי חותם ממני ע"י וחירתך מהבחי סחרי ומגיכי אתה ע"ד שהמרו במדרם מלך בשר ודם עבדיו משמרים איהו מבחוץ הוא יושב מבפנים ואלו בהקב"ה כחיב ה' ישמרך מכל רעוגימר. ווהו אומר סתרי ומגיני התה לשומרני כי לדברדיוחלתי שהמרת לעשוח מוחה בפתחי והוא שותרני . סמר מכחדך בשרי חול בפרק הרואה ההוא חלמידא דמה אול בחריה דר ישרע זלבר יוםי חזייה דהוה קח מפחד ה"ל חטחי הח דכתיב פחדו בליון הטחיו" איל יהכח בחשרי אדם תפחד תמיד א'ל ההוא בדברי חורה כתיב מעש' בהלל הזקן שהיה בח בדיך יזמע קיל ניחה בעיר אמר מובטח אנישחין זה בביתי עליו הכחוב מנחר משחועה רעה לח יונה ככין לבו בטיח מה י לפיכך יתונר דוד המלך ע"ה סמר מפח ד בערי וממשפט ד ירחהי כי הירחה והפחד שלו לח היה כי חם מה וממשפטי חורחי חוור עיווה נאמר אשרי הדם מפחד חמיד הבל לא היה מפחד במילי דעלמא שעליהם נחמר בחדי בליון ינימר - חבל הוחנכון לבי בטיח בה לח יירח רעוכן על זה הדרך המרשרים רדפיני חנם ומדברך פחד לפין

ינישיתי משפט ילדק ינימר המו הכיכן רבי נחיכיא בן הקנה אימר כל הייקבל עליו עיל קורה מיבבירין ממנו עול מלכות ועיל דרך חרץ ע"ל ועל זק יאמר קי

תחנתם ותפלחם כמו שאו"ל שוהו שבחו של לבור וכן אמרו שהקב"ה מתאוה לתפלחן של נדיהים: או יאמר לפי שאו"ל שאסור להסחכל בפני רשע וכמ"ש יעקב ליוסף ראה פניך לא פללתי בנודע ' ומזה הטעם יהיה מאמר הש"י על ישראל כשה' הולכי' בשרירות לבם אמר והסתרתי פני מהם כי אסור להסתכל בפניהם לכן יאמר פנה אלי ואל תסתר את פניך ממני אלא פנה אלי כמשפט לאוהבי שמך שאתה יושב אללם תמיד ועיניך משוטטת עליהם כחומרו עיני ה' אל לדיקים . הנה עין ה' אל יראיו : או ירלה פני אלי לטובה וחנני מתנות חנם לא בזכותי כמשפט לאוהבי שמך שהתה נותן להם מתנת חנם · או ירצה להיות כי בהסתרת פניו מן האדם יבאו אליו הרעו' כמו שאמר והסתרתי פני מהם ומלאוהו רעות רבות וכתי'הסתרת פניך הייתי נבהל לכן אמר פנה אלי וחנני ר"ל כי כשיפנ" אליו ולא יסתיר פניו יחיננו וירחמהו . פעמי הכן באמרמך הוא בקום ועשה שיכינן מלעדיו במסעדיו ולא יוכלו קום בדרך רע ואל תשלע בי כל און מה שהוא בשב וחל תעשה שלא יאונה אליו כל און אל המקום אשר עמד שם: פדני מעושק אדם וגימר ירלה הנה יש לי שתי עולות עול החורה ועשק החדם לח חוכל לסכול שתיהם יחד הלח פדני מעושק הדם וחקבל עול התורה והמלות והוא אומרו ואשמרה פקודך . וכענין שאו"ל בש"ט אמר הקב"ה לדוד עסוק בתורה ואני לוחם את מלחמחך וכן מפה אומר על כן יאמר בספר מלחמות ה' אם עסקתם בתורה שנכתבה בספר אני נלחם על ידיכם לכך אמר דוד ריבה ה' את יריבי: פניך האר לעבדך ולא אמר בעבדך לפי היות קרב אים לדיק מקום משכן כבודו ית׳ חוה למושב לו כנודע מפסוק ועשו לי מקדש ושכנתי בחוכם כי בחר בניף הנדיק לשכין יה אלקים לכן אמר פניך האר בעבדך כי כיון ששכינתו הוא בקרבו לכן יאמר שיאר פכיו בו: פלגי מים וגומר לפי שהם גרמא בנזקין כמ"ש ז"ל שהעיני' המה סרסורי דעבירה:

צדיק אתה ה'ונו' אויל פיק דריה רב הוכא רמי כתיב לדיק ה' בכל דרכיו וכתיב וחסיד על כל מעשיו בתחלה לדיק פי' דן במשפט אמת ולבסוף חסיד פי'נכנס לפנים משור' הדין וז"ש לדיק אחה ה' פי'בתחלה אחה לדיק מחנהג בנדק ובמשפט אמת ואח"כ אתה ישר משפטיך שאתה נכנס לפנים משורת הדין ומלמד עליהם סניגוריא . כי ישר נאמר על לפנים משורת הדין : לויח לדק עדתיך שנתת לכו התורה ובזה עשית עמכו לדקה כי ה'מפץ למען לדקו יגדיל חורה לישרא לזכותם . . ממנם שכר מלוה בהאי עלמא ליכא אלא בע"הב וזה ואמונה מאד נאמן לשלם שכר לע"הב: - למתחכי קנאתי וגומר · ר"ל עם היותם לרי ואויבי לי עכ"ו לא שנאתי אותם ולא למתתני. קנאתי מחמת'כ"א בעבור אשר שכחו תורתך ודבריך. לא בעבור היותם צרי ואויבי רק על ששכחו דבריך כי הלא משנאיך ה' אשנא : או נפרש כאשר נקדים דברי רז"ל בב"ר כי לדיק ה'לדקות אהב רבי תנחום כו' אין לך אדם אוהב בן אומנתו והחכם אוהב בן אומנתו והקב"ה אוהב עושה אומנתו שנאמר כי לדיק ה' לדקות אהב ע"כ וו"ש למתתני קנאחי וגו 'ר"ל איני מקנא על בני אומנתי כי מי יתן כל עם ה' נכיחים אבל למתתני קנאתי על אותם אשר שכחו את חורת ה' צבאות : לרופה אמרתך וגומר י יאמר משתי סיבות אהב אותה אם מלד עלמה היות' צרופה מזוקקת שבעתים ואם מלד היותו עבדיו יחוייב לקיים מאמרו . או יאמר במה שאול במתים חפשי כיון שאדם מת נעשה חפשי מן התורה והמצות על זה יהמר צרופה אמרחך מאד ועבדך חהבה ר'ל בעת שהוא בע"הו שהוא עבדך שאינו חפשי מן המלות: לעיר אנכי ונבזה וגומר או"ל אם משים עלמו כמדבר שהכל דשים בו תורה ניתנת לו במתנה שנאמר וממדבר מתנה פי שנחנה לו במתנה שלא ישכחנה כמ"ם ז"ל על ויתן אל משה שהיה משה לומד תור'ומשכחה עד שניחנ' לו במתנה וז"ש צעיר אנכי ונבזה ששמתי עלמי כמדבר שהכל דשין בו לפיכך ניתנה לי תורה במתנ' ופקודיך לא שכחתי : או ירצה פקודיך גא שכחתי שלא נסתלק' ממנו חורתו וחכמתו וזהו בעבור היותו נבוה בעיכיו נמאם ולעיר כי המתגא' והמתיהר חכמתו מסתלק' ממכו כמשז"ל ועל זה יאמר בסמוך אליו לדקחך לדק לעולם וגומר לפי שאז"ל בשעה שפוסקין גדולה לאדם פוסקין לו ולזרעו אחריו עד סוף כל הדורו' ואם הגים דעתו הקב"ה משפילו לכן יאמר לעיר אנכי ואיני מגים דעתי ראוי שג"כ הלדקה שעשיתי שמי יהיה לדק לעולם . לר ומלוק וגומר או"ל כל יסורין שאין כה ביטול חורה הם יסורין של חהבה - וו"ש לר ומלוק מלחוני חמנם זחת נחמתי בעניי שהם יסורין של מהבה שלא נחבטלתי מן המלוה ומן החורה חלא במלותיך שעשועי :

קראתי בכל לב וגומר כלומר אם לא אוכה שתעניני מקודם שאקרא כאומרו והיה טרם יקראו וגומר . לפחות אחר שקראתי אליך בכל לב עכני ולהיות שחמר הכתוב מסיר חזנו משמוע תורה גם תפלתו תועבה חמנם חני חיני כן חלח חקיך אצורה לא מיבעיא שאר חלקי התורה אלא אפי' החוקים שהאומות והיצ"הר משיבין עליהם מלד היות השכל מנגדם עכ"ז חני אשמור פקודיך ע"כ ראוי שתשמע נם חתה תפלתי: קדמתי בנשף ואשוע ירלה שקדמתי תפלה ללרה לדבריך יחלתי שלא יהיה אלא דבר טוב כי אין דבר רע יורד מלמעלה 'או נפרש קדמתי בנשף לפי שהיה לו קביעותו בלילה לעסוק בחורה כמו שאמר אח"כ קדמו עיני אשמורות וגר' לכן יחמר כי כשהיה רוצה לשוע ולזעק על לרותיו לא היה מאבד שעת קביעתו בתור' של היה מקדי' שעה אחר' לקום משנתו ושוע לזעוק והוה אומרו קדמתי בנשף וחשוע' לדברך יחלתי שכתבת בתורה מי כה אלקינו בכל קראנו אליו : קדמו עיני אשמורות הז"ל שלש משמורות הוי הלילה יחמר שהיה מקדים לשתי משמורות לעסוק בתורה ואמר קדמו עיני אשמורות כלומר שקדמו עיניו האשמורות קודם זמנם כי קידם שיבוא עחם היה נרא'לעיניו שכבר הגיעו מרוב תשוקתו וחשקו לקום לשיח באמרחך שהיא התורה אמרת אלוה לרופה וקראה אמרחך לפי שכולה נאמרה באמירה אחת כדחי'במכילת 'אצל וידבר אלקים את כל סדברים האלה לאמר שכולם נאמרו באמירה אחת כמשפטך חייני ר"ל כמו משעטי התורה שהם קיימים לעולם כך חייני והקימני לעולם כמ"ש ז"ל במדרש קהלת תורה שנבראת בשביל ישראל הרי היא קיימת לעולם ישראל שנבראו בזכותן עאכ"ו שיהיו קיימים לעולם: - קרבו רדפי זמה בסבת שנתרחקו מן התורה לכך שלט בהם ילר הרע להחטיאם כי התורה היא המכנעת היצר הרע כמשו"ל אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש:

הילר הרע כמשז"ל הם פגע כך תכווכ זה משכהו לבית המדרש!

ראה עניי וגומר אז"ל שהתורה היא רפואה לכל אבריו של אדם ולכל בשרו מרפא

וז"ש ראה עניי וחללני ראוי שתחללני מעניי בזכות התורה שהיא רפוא לכל

חולה: או עוניי על עינוי ולרה המגיע לו מאויביו וע"ד אמרם ז"ל כל המקבל עליו

עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות לכן יאמר כי ראוי שיחללהו ויעביר מעליו עינוי

זעול אויביו כיון שלא העביר מעליו עול תורה והוא אומרו כיתורהך לא שכחתי:

או ירלה ראה עניי אשר עיניתי בצים נפשי וסגפתי את עלמי וחללני מענויים זולתו

כי די לי מה שאני מסגף את עלמי ומה שאני מרויח בזה העינוי שלי שאני מענה את

עלמי הוא כי תורחך לא שכחתי משא"כ על ידי היסורין אשר ישכחו מן האדם את

תלמודו כמו שאז"ל הצל כל משכבו הפכת בחיליו: רחוק מרשעים ישועה וגו' אז"ל

שוית' הק"בה על ע"ז ג"ע וש"ד ולא ויתר על מאיסה של תורה ועל זה אמר רחוק

מרשעים ישועה היה מן הראוי להיות רחוק מהרשעים ישועה מלד שחוקיך לא דרשו

מרשעים ישועה היה מן הראוי להיות רחוק מהרשעים ישועה מלד שחוקיך לא דרשו

כי אע"פי שהם רשעים אלו היה עוסקים בתורה המאור שבה היה מחזירם למיטב אמנס כיון שמאסו התורה וחקיך לא דרשו ראוי שתהיה הישועה רחוק מהם ועכ"ז רחמיך רבים ה' וגומר שאתה מרחם עליהם ואיני קורא חגר על זה הלא לפחות כחשבעיך ר"ל כמשפט הזה שאתה מרחם להחיוחם כן עשה לי להחיותני כהיום הזה ואל תתכני בנפש אויבי: ראה כי פקידיך אשבתיולא מלד שהשכל מחייב לעבותם רק להיותם פקודיך שלך לפיכך אחבת עולם אהבתים: או נפרש רחה כי פקידיך אהבתי ובמה חראה שחהבתי פקודיך שאיני שואל מעמך אלת חיים כדי לע בדם ולשמרם: או ירלה ראה כי פקודיך אהבתי ואעבוד אותם מאהבה גמורה לא על מנח לקבל פרם ולכן איני שואל שתישיב לי אלא בתורת חסד והוח היחרו ה'כחסדך מייני: ראש דברך אמת להיו דרך בני אדם גם בני איש חשל הכון והה"כ בקרבו עושים מפאר ומיפה מלאכתו כפי יכלתו בהתחלת ראשית מלאכתו והה"כ בקרבו ישים מפאר ומיפה מלאכתו האתם פעי לדקך ר"ל דברים מזוקקים ומשפטי לדיקי בשרים ומשפט הבא בתיכו הוא משפטי לדקך ר"ל דברים מזוקקים ומשפטי לדיקי בשרים ביני חנם הלה בתיכו הוא משפטי לדקך ר"ל דברים מזוקקים ומשפטי לדיקי שרים רדפוני חנס לא לבד כשישבו שרים בי כדברו ועלי ילחקו יפטירו בשפה שהיכי חנים הלא בני חנים הלה גם שרדפוני בפיעל ובמעשה לא אירא רע המכם אללך שחושם אלה גם שרדפוני בפיעל ובמעשה לא אירא רע המכם אללך שומים הלא הנה שאיני בפיעל ובמעשה לא אירא רע המכם אללך בישל ביינים ביינות בפיעה שאיני חושם אלה גם שרדפוני בפיעל ובמעשה לא אירא רע המכם אללך

מן הדבור בלבד פחד פחדתי והוי הומרו ומדברך פחד לבי וידוע היח כי דיבור הוח לשין קישי ואמירה היא לשין רכה והכוונה מדברך אם תדבר בקושי פחד לבי ולפיכך שש אנכיעל אמרחך כשת דבר לי בלשין אמירה בלשון רכה שש אנכי כמולא שלל רב או יאמר שרים רדפוני הנם כי לא חטאתי נגדם ולא עשיתי להם רע ע"ב לא הייתי ירה מהם אלא מדבריך פחד לבי שהתה המרח הנני מקים רעה מביחך וגו' וע"כ רבים קמים עלי וזהו דבור קשה שאמרת עלי אמנם שש אנכי על אמרחך ממה שאמר לי נחן הנביא גם ה' העביר הטאחך לא חמות שהיא אמירה רכה : - שקר שנאתי תחלה שהוא סיר מרע ואח"כ חורתך אהבתי בעשה טוב: ובהיות שגדולה תפלה ממעשים טובים ע"כ סמיך ליה שבע ביום הללתיך שזה נאמר על התפיל' כמו שפי" ז"ל: שלום רב לחוַהבי תורמך כי להיותם חוהביה אין למו מכשול שהוא היצר הרע כמו שדרשוז"ל הצל הרימו מכשול מדרך עמי ועל ידי תורה הין למו מכשול כי אם אבן הוא נמוח אם ברזל הוא מחפולץ ולפיכך שקר שנאתי ואחעבה לסבה שחורתך אהבתי: שמרה נפשי עדותיך ואחר ששמרה אותם אוהבם ר"ל יותר הייתי הוהב אותם מתחלה ולא שבעתי מהם אלא אדרבה כל עוד שעסקתי בהם נחגדל בי אהבה רבה יותר ויותר וזה ואהבם מאד : תקרב רנתי לפניך כלו כל מה שהתפללתי מתחל" המזמור עד הנה תהיה רנתי קרוב לפניך וכיון זה פה להיות בחוח החחרון מהח"ב שתהא סופו נעוץ בתחלתו ושיהא כל בקשתיו מראש המזמור עד סופו קרוב לפני ה' לקבל חפלתו ורנתו . או ירלה כי ידוע שהעוונות מפסיקין התפלה כאומרו עונחיכם הבדילו ביניכם לבין אלהיכם וע"י התשובה יקרע ויפסיק אותם כאמרם ז"ל בדולה תשובה שחגעת עד כסא הכבוד והכוונה בדבריהם שאט"פ שהעונות מפסיקין ומבדילין אמנם התשובה מפסקת וקוטעת אותם ומגעת עד כסא הכבוד לכן יאמר חקרב רנתי לפניך שיעלה רנתו ע"י תשובתו לפני ה' שהתשוב' נקרחת רנה כמשו"ל בילקוט פ' ואתחנן וירא בלר להם הרי מתוך לרה בשמעו את רנח' הרי מחוך חשוב' ב תהי ידך לעזרני וגו' שיקובל חשובתי כמשו"ל בע"פ מ"ד וידי חדם מחהת כנפיהם ידו כתיב ידו של הקב"ה שהיא פרוסה חחח כנפי החיות כדי לקבל בעלי חש ב'מפני מדת הדין : ועל זה יאמר בודאי תהי ידך לעזרני והואהיד הפשוטה לקבל שבים ולפי שאמר הכתוב כי לא אחפוץ במוח המת כי אם בשובו מדרכיו וחיה לכן אמר תחי נפשי ותהללך יגו׳. הו יאמר תהי ידך לעורני כי ידוע שיד סתם הוא פמש כדכתיב אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים וכן כתיב ידה ליחד תשלהגה וימינה וגו' ונודע כי השתחל הוא מדת הדין והימין מדת רחמים ולכן יתפלל ויאמר תהי ידך לעזרני וגו' כלומר אין לריך לומר הימין שהוא מדת רחמים שתרחם לעזרני אלא הף ידך שהוא לד מדת הדין אחלהפניך שתהיה לעזרני כיון שפקודיך בחרתי . חאבתי לישועתך ה' כלומר תאבתי לישועת שמך הי המחולל בגוים או ירצה לפי שהגאולה העתידה להיות במהרה בימיכו יהיה על יד הש"י ולא ע"י אדם לכן יאמר תאבתי לישועתך ה' ר"ל תאותי לתשוע שחעש אתה ה' בעלמך ולא ע"י זולחך שהיא הגאולה העתידה וגם חאבתי שיהיה תורחך שעשועי ר"להתורה שאחה בעלמך תורינו ותלמדכו כילעתיד לבוא כלמד התורה מפיו ית' כמו שאו'ל אכל וכל בכי' כמודי ה' תחי נפשי וגו' תעיתי כשה חובה וגו' או"ל שני דברים בימין ושני דברים בשמחל בשמחל הוא הנפש והמשפט הנפש דכחיב אשר בידו נפש כל חי והמשפט של' וחחחו במשפט ידי ושני דברים בימין התורה והלדקה התורה דכתיב מימינו אש דת למו והלדקה דכתיב לדק מלחה ימינך ע"כ וו"ם כיון שהנפט והמשפט שניהם במקו אחד ביד לכן ראוי שתחיה נפשי ותהללך ומשפטיך יעורוני ר"ל המשפט שהוא אללו שם במקום שנתונה בו הנפש ראוי שיעזרני כי טוב שכן קרוב: או ירלה לפי שאמר קודם לכן חחבתי לישועחך ה' שתושיעני לפי כי איני חושם כל כך בלרות הגיף כי כל ישעיוכל חפץ הוא שתחיה נפשי ותהללך ואע"פ שיש לי יסורין בגוף אין רהוי לחוש והטעם לפי כי משפטיך יעזרוני ר"ל המשפטים והיסורין יעזרוני ויחוקו זרועותי לע"הב כמו שדרשו ז"ל אלל ואני יסרתי חוקתי זרעותם אני אמרתי איסרם ביסורין בע"הו כדי שיתחוקו זרועתם בעה"ב: חעיתי כשה חובד וגו' ר"ל הע"פ שתעיתי וישר העויתי וחטאתי עכ"ז אל תדינני כהדם לעונשים אלא כשה הובד והוא כענין שדרשו ז"ל הצל ואתנה צאני צהן מרעיתי אדם אתם א"ר יוחנן צאן לעונשים ואדם למחן שכר אם הם חייבין כוהג בהם כלאן כדי שלא יענשו ואם עשו מלות כוהג בהם כאדם ליתן להם שכר . הו יאמר תעיתי כשה אובד מפחד אויב הרודף הותי ע"כ בקש עבדך כי הלהים יבקש את הנרדף ופירשוהו במדרש הקב"ה מבקש דמן של כרדפי'מיד הרודפי וזהו בקש עבדך בקש עלבוכי מיד קמי וכרוע מעלליה'חן להס:

ובוה נשלמה התמניא אפי בריך רחמנא דסייען

המעלות אז"ל אפי' חרב מוכחת על לוארו של אדם אל ימנע עלמו מן הרחמים וזהו אומרו אל ה' בלרתה לי קראתי ויעכני ר'ל בהיוחי בחיוך הלרה קראתי אל ה' שהואמדת רחמיו ויעכני וזאת היא כחמתי להולכי בגלות החל הוה שלא יתייאש אדם מן הרחמים אף שהלרה מתוחה עליו וגזר דין כחתך ובא כל עומת שבא כן ילך ערום ישוב ללכת כשבא ומאומה לא ישא בעמלו וישורר ויומר מאד על זה לפי כי עם היות שאמרו לעולם יקדים אדם תפלה ללרה מ"ח אשפ"י שאני לא קראתיו אלא בהיותי בחוך הלרה - עכ"ו ויענני ולא עוד אלא שעם היות שלא ערכתי תפלה ותחכונים וכל מאמלי כח אלא בקריאה לבד עם כל זה קראתי ויענני ועוד הגביר חסדו לעבדו כי לבד בקראי ענני ויענני לשון עבר היא והוא בענין שאמר והיה ערם יקראו ואני אנה אמר כי תפלת הרבים קודם שיקראו יעכם בענין שאמר והיה ערם יקראו ואני מקודם לכן האני בלהראל ה' בלרתי לי שלא הייתי קורא בשום לרה אלא לה' לה לפעי משפת שקר וגו' ע"ד שאמרו על פסוק ה' לי בעיודי הייתי קורא בשום לרה לפעי משפת שקר וגו' ע"ד שאמרו על פסוק ה' לי בעיודי הייתי קורא בשום לרה לה לפעי משפת שקר וגו' ע"ד שאמרו על פסוק ה' לי בעיודי ואני

ואני אראה בשונאי כי מי שאני יודע שהוא שונאי אני יכול לשמור עלמי ממכו לא כן מי שהו' שונאי ומדבר בלשון רמיה כאלו הוא אוהבי ודורש שלומי מזה איכי יכול לשמו' עלמי כי מי יודע הטמון בלבו של אדם כי אם אתה ה' בוחן לבות 'ע"כ ה' ליצעוזרי ווים פה ה' הצילה נפשי משפת שקר וגו' כי אין אכי יוכל לשמיר עלמי ממכו כיון **שבפיו** שלו**ם ידבר** ואיני יוכל להכחין אם תוכו כברו כי אם ה' אתה יודע מה שבלבו **הלילה נפשי אם אתה רואה. שהוא שפת שקר שבפיו ולשון רמיה : ... ועל זה אמר מה** יתן לך וגו' מה אהכי לרתאי ברמאותי' כיון שה' יודע ומביר בו ומציל אותי ממכו ואולם מה שכפל ואמר שפת שקר ולשון רמיה כוונתו לדבר על שתי פתוח של אנשים רעים וחטאים והאחרון הכביד הכת הראשון קראוהו שפת שקר על שמדבר שקר מן השפה ולחוץ ולא בלבו לפי כוונתו אלא מן השפה ולחוץ ידבר דברי שיבינו בם הרואים הפך מה שהוא האמת כי הם דברים נראים לשני פנים ולא יסכון עלימו משכיל **להעמיק בהם הרב׳ אלא יקח דבר כפשוטו וחושב שהוא אהובו והוא ישים הרבו בקרבו** והכת השני קראוהו לשון רמיה והוא שמדברים דבר טוב והוא כזב כדי להטעות זלרמות ולא יערים לדבר דברים נראים לשתי פנים אלא ידבר דברים טיבים והם **בוב** ^{..} ולכך נקט הלשון בענין בלשונם יכזבו לו כי אינו מרמה מן השפה ולחוץ לבד [.] בי גם בלשוכו שהוא אבר יותר פניתי יצא לחוץ לדבר לרתו' בכי אדם להפיל'במהמור' צל יקומו ואמנס לכובד רעת הלשון רמיה שהוא הכת השני היותי רע התחיל לגדף אותו וממר מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה: - חלי גבור וגו'יתבהר במה בהו"ל בע"ז פ"ק אר"ל כל הפוסק מד"ת ועוסק בדברי שיחה מהכילין הוחו גחלי רתמים וחמרו בש"ם אשמרה לפי מחסום לא נתן הקב"ה התורה לישרחל אלה כדישלא יהו שסוקין בלשון הרע שהיא מחסים לפה לשומרה מדבר רע וא"כ זאת הלשון רמיה כיון שמרמה ומדברת רעה מכלל שפירש מן התור׳ שאם היה עוסק בה היה מחסום לפיה זכיון שפירש ממכה להיות לשון רמיה עוכשה הוא חלי גבור שנונים עם גחלי רחמי׳ -ל"ל כי כשפירש מן התורה על שיחה בטילה העונש הוא גחלי רתמים בלבד אבל זאת שהוא יותר משיחה בסילה שהוא לשון רמיה עונשה יותר והוא חלי גבור שנינים עם בחלי רתמים : וחלי גבור הוא הש"י כמו שאו"ל והמפרשים : ואמר אני שלים איני בחותם שתדברים בלב ולב חלא אני שלו' תיכי כברי והמה למלחמה והמה חישבים כי לבי למלחמה ואינם מאמינים לי כי שהם סכורים שכמוהם כמוני כי כל הפוסל במותו פיסל - ובהמח הכי שלום כלבי כפי:

שיר למעלות אשה עיניוני בחנחימה דישו ז"ל אשה עיני אל ההרים אל מלך המשיח שנ' מי אחה הר הגדול ולהיכן הוא בא בדרך ההרים שנימה נאוו על ההרים רגלי מבשר ע"כ והנה ידוע שכל הגאולת היו בסיועת ב"ו וע"כ כא היה גאולה שלימה עד לעתיד בגאולה אחרונה ישראל נושע בה' תשועת עולמים י והכה חף לעתיד יהיה הגאולה ע"י ב"ו היא מוך המשיח מזרע דוד או דוד עצמו לחוש שגם יהיה אחריה שעבוד כיון שיהיה הגחולה ע"י ב"ו ע"כ לריכין אכו לומר שהגאולה יהי ע"י הקב"ה בעלמו אלא שהמלך המשיח יהי' המולך על ישראל ע"י למי מהקב"ה ילוה או"ל גבי משיח ירום וכשח וגבה מאוד ירום מאבות. וכשא ממשה וגבה ממלאכי השרת להורות שאיכו כמדרגת. ב"ו אלא כמלאכי השרת. וגדול ממכו. באופן שהג זולה יהי׳ ע"י הקב"ה בעלמו אלא שאח"כ ימלוך מלך המשיח עליהם וז"ש שיר למעלות למי שיש לו מעלום רמות ונשאות וגבה מאיד וכוא מלך המשיח ומ"מ עזרי מעם ה' שהגאולה ועיקר התקבלות מארבע כנפות הארץ יהי' ע"י הקב"ה בעצמו כי הוא יהי׳ שומרך לאחך יבואך מעתה ועד עולם שיהיה גאולה שלימה גאולה עולמות: חויחתר עזרי תעם ה ר"ל עזרי יהי' ע"י ה' כחותרו למעני למעני חעשה הרי ע"י גאולת השכינה יגאלו ישראל עמה כמשו"ל - הו נפרש עזרי מעם ה'כלומר מובשח לי שיבוא עורי מעה ה'כי הנה בעבורי הוה עושה שמים וארץ כמשו"ל בראשיה ברא אלקים את השמים ואת הארץ בשביל ישרחל שנקרתו ראשית שנ' קדש ישרחל לה' ראשית תבואתו: אל יחן למום וגלך הנה חתלה דבר כלשון נסחר עזרי מעם ה' ואח"כ אחר לניכח רגלך והכוינה בחה שאו"ל כל התולה בזכות עלמו תילין לו בזכות אחרים וכל התולה בזבות מתרים תולין לו בזכות עלמו יו"ש כיון שתלה בזכית אחרים ואמר עורי מעם ה' תולין לו כוכות שלמו ואמר אל יתן למוט רגלך מלד טלמך ומלד זכוחך: הנה לה ינום וגו הז"ל כשם שאנו מלפים להיות נגאל כך הוא ית' מחבה וחלפה לגאול אוהכו שכ' לכן יחכה ה' לחנככם וו"ש הכה לא יכום ולא ישן מהגאולה כי הוא ער ומלפה ומחבה לגאול אתכם וו"ם שומר ישראל שומר ומלפה על בחולח ישראל: ה'שומרך וגו' יומס השמשלה יככה י בענין שהו"ל הגל חונקלום הגר בניהג שבעולם המבד שית'חדיכיו והש'י הוא שומר לעבדיו עבד ב"ו כישא פנם ומדליק כר לפני אדוניו והש"י הוא מאיר לכל העולה וו"ש כא ורחה מסדי ה' כי ה' שומרך כי הוא המלך על כל העולם והו'שימרך והוא מאיר לך ינישא פנם לכל העולם ינמם השתש לא יכבה וירח בלילה . ה' ישמרך מכל רע וגו' לפי שאמר לעיל השמש לאיככהשהם הדברים שהם ברשות עלמה כאימרם הכל בידי שמים חיץ מלנים ופחים ואמר כי הם עלמם בל יוכלו יגעו להזיק לו יאמר צחה כנגד כל שהר הדברי'

שהם בידי שמים ה' ישמרך מכל רען שמחתי באומרים לי בית ה' כלך כי היבטח לו שיחן ה' חוח שמחל לו על חטה בת שבע בימי שלמה בנו כשדבקו שערים זה בזה ונענה כשאמר זכרה לחשלי דוד ונו' וע"כ שמחתי בחותרים ליוגו' כי הם סבורים שהם מלערים לי בזה נחני שריח כי יראו שינחי ויצושי בתה שירחו כי מחל ה' לי על הטח בת שבע וכחשז"ל מיד נהתכו פני שוכחי דוד כש לי קדוה . עומדום היו דגנינו וגו' כי ע"י היה קיום לשני ירושלי הסשיברי קדשי קדשים על ידי ועל רגלי כי בזכותי נפתחו והיה להם קים יעמידה להפתח ולמכנים בו ארון ה' שע"י הארון שרתה שכינה בישרחל : ירו לם הבנייה ונו כי רחה דוד צרה"ה ירושלם ובה"מ של מעל ובנה ירושלי יבה מ של יושה ג"כ כך כת"ש הכל בכחב מיד ה' עלי השכיל וזה ירושל הבכויה כעיר ירושלי של מעלה כדי שיהיה לה חיבור וקישור להמשיך ההארה והשפע מלמעלה למטהכחלו הוא חקום חיבור וקישיר וז"ש כעיר שחברה לה יחדו . ששם עלוונחעלו השבטים להיות נקרחים שבעי יה שהיו שם יה שוכן בין חיש לחשה וגם היה שם מעל יחירה שהיה מזכירין השם ככתבו וזה להודוח לשם היה נם היה להם קיום ועמידה ע"י ם שמה ישבו כסאות למשפט וגו' כמשז"ל ויהי דוד עושה משפט ולדקה ועי"ב ויוחב על הלבא היה מכנח לשונאי דוד והיו קיום לירושלם . וע"י המשפט נעשה שלום כדכתיב אחת חשפט שלום שפטו בשעריכם וע"כ שילו שלו' ירושלם כי ע"י החשפט הים שלום בירושלים למען החי ורעי הם הלדיקים ולומדי תורה הדברה כא שלום כי השלום ניתן בחלקם של לדיק ם מלומדי תורה כמשו"ל גדול השלו' שניתן בחלקם של בדיקים של יבא שלום יכיחו על משכבותם גרול השלום שכיתן ללומדי חורה של וכל בנ ד למודי ה' ורב שלים בניך גדול השלום שניתן לאוהבי חורה שני שלום רב לאוהבי תירתך י

אליך בשחתי אח מיני כי אין לכו להשתן בי אם על אביכו שבשמים כי חמה זכות אבות וע"ב אליך נשאתי את עיני היושבי בשמים ולא אמר היושב בשמים

אלא ע"ר שהו"ל שנשבע הקב"ה שלא יבא בבה"מ של מעל עד שיבה בבה"מ של מכיר וזה היושבי בשבילי בשמים ואיבו יושב בבה"מ של מעלה וע"כ אליך נשאחי את פיכי חבכה בה"מ של מעה ושב בשמים ואיכן יושב בבה"מ של מעלה עד שתבנה בה"מ של מעה ומעון בחמים ואיכן יושב בבה"מ של מעל מעריבו בחדמ למעניבו עשה למעניך בשביל בה"מ שלך! הכה בעיני עבדים וגו" כלו אין אנו מחזיקים עלמנו כלדיקים להיות בערך בכי הה במדבת עבדים חל יד אדוניהם וגו" להיות כי אם בכים כי אם במדבת עבדים אל יד אדוניהם וגו" להיות כי אם אדוניו יהן לו עובה ההיה ביד אחד לבד כי זה דרכם להכביד עולם בהם ועבדום מכו אליון האומה בשתי ידים ובשיתנו להם העובה והיה ביד אחת לבד וכתו שעיכיהם תלויות אל יד אדוניהם אל יד אחם להטיב להם וכתיבה מלהים יחכנו וגו" ואלהינו מרחם:

שהוא יד שמאל יסכים להטיב להם וכמ"ם אלהים יחכנו וגו" ואלהינו מרחם:

לולי ה' שהים לנו במדרשש"ט לפי שבעה"ז הקב"ה מחזיר על ישרחל שיעשי תשיב"
הבל לע"ל ישרחל מחזר אחר הש" ישיושו רלונו של נקבה הסובב גבר ועל זה
יאמר לוליה' שהיה לנו יאמר נא ישרא כלו עהה בזה העולם שהק"בה רסבב אחרינו
יאמר עתה ישרא כי לוליה שהיה לנושחוזר אחרינו שנשה חשובה אילולי שהיה לכו
מה היה ממנו: או נפרש כי להיות כי מדת הדין מלמדח קטיצוריא על כל דבר ספע
לנתון ולאבד לכן יאמר נא ישרהנ לוליה' שהיא מדת רחמים שהיה לנו להאריך חפך
עלינו הן גוענו כולנו אבדנו ואמר יאמר נא לפי שאתה מתנהג בדין ורחמים כי
עלינו הן גוענו כולנו אבדנו ואמר יאמר נא לפי שאתה מתנהג בדין ורחמים כי
לעתיד לבוא הכל יהיה רחמים כמ"ש ז"ל אלל ביום ההוא יהיה ה אחד ושמו אחד:
לעתיד לבוא הכל יהיה רחמים כמ"ש ז"ל אלל ביום ההוא יהיה ה אחד ושמו אחד:
מזרנו נשם ה'וגו' כי הוא העוזר במדת הרחמים וזה ראינו מעושה שמים וארץ שברא
תחלה במדת הדין ורהה שאין העולם מתקיים בדין ושיחף עמו מדת הרחמים
באופן כי על שם ה' מדת רחמים יש קיום לשמים וארץ כמו כן עורנו בשם ה' כי בו
באופן כי על שם ה' מדת רחמים יש קיום לשמים וארץ כמו כן עורנו בשם ה' כי בו
ישמחלבנו כי בשם קדשו בעחנו ויאמר עתה שיר הסמוך:

שיר המעלות הבוטחים בה' זבו יאמר על עם ישראל ביטחים בשם ה' בעל הרחמים ואין מחזיקים טיבה לעלמם ולא תולים בזכיתם ועם היותם רבים שוכותא דרבים עדיף עם כל זה אין בטחונם על זכוחם רק על שם ה' שהוא מדת רחמים ולפי שאמרו ז"ל כל התולה בזכות אחרים חולין לו בזכות עלמו לפיכך עם ישראל שאין תולין בזכות עלמס כי אם על ה'מלד רחמיו וגם ה' יתן להם הטוב בדין ומשפט כי דין ומשפט יחמוכו לחלוח להם בזכו עלמסולפיכך דימה אוחם להר ציון באומרו כהר ליון לא ימוט לעולם ישב להיות כי ליון בדין ומשפט יפדה לפי כי אם בכיה חטאו היא מה חטאה כמש"ה ליון במשפט חפדה וכמאמר הכביא ובא לליון ביש וגו׳ ר"ל כי לציון מן הרחוי לבוח לה הניחל הך לשבי פשע ביעקה חם לה יהיה רחוי מלד עלמס יהיה מלד נאם ה' בעל הרחמים שילוה חסדו עליהם לגאלם י ואילם כיון שאין תולין בזכות עלמס ידמו להר ליון כי כמו שהר ציין לא ימום לפולם ישב מלד הדין והמשפט כי ליון במשפט תפדה כך הם דין ומשפט יתמוכו לנחלם וינטלם וינשחם כל ימי עולם: או יאמר ע"ד שאו"ל במדרש קהלת על דור הילך ודור בא וגו" דור ע"י שחיכו עומד בחפקודיו של הקב"ה לפיכך הוה בולה והחרץ ע"י שעומדת בתפקידיו של הקב"ה לפיכך אינה בולה לכן יאמר כי העומדים בחפקידי בוראם כמו שהארץ לעולם עימדה כך הבוטחים בה' לא לבד כמו הארץ אלא כהר ליון שהוא מבחר כל העולם אשר לא ימוט לעולם ישב כך יהיו הם ירושלים הרים סביב לה וגד לפי שמדבר על הגאולה העתידה ואמר הבוטחים בה' שיהיו כהר ליון שלא ימום לעולם ישב בערך שלח ישובו עוד לכשלה אמנם יש כד אחר להם יוחר טיב מהר ציון וירושלם והיא כי ירישלים הרים סביב לה וההרים אינו דבר קיים לעולם אמנם הי סביב לעיתו באופן שיהיה הדבר קיים לעולם כמישאמר כי ההרים ימושו והנבעות תמוטינה וגו' ונחן טעם כי עחה בזאת הגאולה העחידה שיהי' ה' סביב לעמו מעחה ועד עולם כי לא יכוח עוד שבט הרשע שהוה הילר הרע על גורל הלדיקים כמו שהית עד עתה כחומרו והם רוחי חח לב החבן וגו' וכחיב וחת הלפוני ארחיק מעליכם לפיכך לח יסחלק עוד מעליכם אלח יהיה הש"י סביב לעמי מעתה ועד עולם כיון כי לא יכוח שבט הרשע יבו' ונחן טעם באומרם לחען לא ישלחו ובו' כי אעפ"י שאפשר שיכבשו אוחו ויחיה להם שכר טוב אבל בערך ההפשד שמא ישלחו בעולחה ידיהם ויפסידו הכל לכן יותרטוב להרחיק מהם הילר הרע כי קרובים להפסד ורחוק משכר וכי חאמר זה יהיה ללדיקים ולטובים כי מאחר שהם לדיקי וטובים אין לטפת בהם היצה"ר כי שמא כדי להרווים יפסידו הכל המנם החטאים בנפשותם והמעים עקלקלוחם יחן בהם היצה"ר אילי ישובו מדרכם ויכבשו אותו עחה בעולם הבא לכן יחמר הטיבה ה' לטובים ר'ל כימי שטרח בע"ש יחכל בשכח והטיבה ה' עתה לחוחם שהיו טיבים בעולם שעבר ולישרים בלבוחם אמנם המטים עקלקלוחם שהטי עלמש מארחת יושר ללכת בדרכי חישך בעת שהיה לאל ידם להטיב בשכבר עתה לח יש להם חַקנה אלא יוליכם ה' את פועלי האון לחרפות ולדראון עולם :

בשוב ה'הח שיבח ליון וגו' . הנה בומן הגלית ישרחל מקיים מומן לומן שינחלו וכיון שראו שכלו כל הקלים ועדיין לא בא הם כמתייאשים וכמשו"ל חין בן דוד בא עד שיתיהשי מן הגאול'כדמיון הזה הוא מי שהו'רעב או למא וחילם חלום שהו' חוכל הו שיחה יהק ז ונפשו רקה מכל וז"ש בשוב הי חח שבוח ליין היינו חחלה שבוריי להיות נישעים מותן לומן וחין עד שהתייחשכו מן הנחולה המש כחלום חלים שהוח לי הוב של של התון בותן ומין מל של מכל: אז ימלא שחוק פינו כלו'בואו וכחזים אוכל אושתה וחין כל כי בהקילו נפשו ריקה מכל: אז ימלא שחוק פינו כלו'בואו וכחזים מובה לפה ולשון כיהית מעלמו תלחק ותרכן שרוח מחרת יהיה בחדם שטבעו יהיה טובה לפה ולשון כיהית מעלמו בפנים בוחקות כי נשכחו כל הצרות: או יהמרו בגוים הגדיל ה'כי אם היו מוצאים מלרה שהיו בו גם זה היה נקרח בחולה במקם כהיו ישרחל בלער ויגין וחנחה עד שכל רואיהם הכירום כי מאנשי הגלות המה ועכשיו אין עוד אבל ויגון כלה הלך מהם בחילו מעולם לח היו בגלית אך שיהי' להם כ"כ מעלה להיות טוב לב משחה חמיד שישיגם ששיו ושייתה עד שתרון לשון שהיה כחלם בגלות כמ"ש וחני כחלם לא יתחח פיו זה לח חשב הכוש ושע"ב כל הגיים יהמרו הגדיל ה' לעשות עם אלה וישרחל ישיבו חל חתמה אל החפץ שהש"י פילם לנו במדה כי ע"י שהייני שנחים בגלות ומהבלים עליני גזרח המקים בחהבה כי עליך הרגכוכל היו' קיימנו באהבה ובשמחה ע"כ גם עחה זכינו לשתחה יחירה וו"ש הגדיל ה'לעשות עמנו בשביל שהיינו שמחים בזמן הגלים לקבל עלינו גזרת התקום בשמחה: וע"כ שיבה ה' את שבוח ינו ויהי כענין הרפיקים בנגב שהזירעי זורעים בדמעה בראות' הארץ חרבה ואח"כ בביא האפיקי שהוח המסר במ"ם ז"ל נהפך להם ינין לשמחה וחבל לי"ש כן תהפך מספדי למחיל לי וחשיב את שבוהיני:

שיר לס ז' וגו' לא יבנה ביח וגו' קרא העולם בית וכן אז"ל אלל חכמות בנחה ביתה ז' מדוה יו של הקב"ה שברא את כל העולם כולו בחכמתו באופן שקרת העולם ביה ואמר כי בהכמה יבנה בית ולהיות שאז ל בתחלה עלה במחשבה לבריא העילם ביה ואמר הדין וראה שאין העולם מתקיים חזר ושיהף עמו מדה"ר ובראו שנ' ביום עשות ה' אנקי ארן ושמים לכן אמר אם ה' לא יבנה בית כענין אמרתי עולם חסד יבנה ר"ל אם ה' שהוא מדה המסד והרחמים לא היה בונה העולם לא היה קיים לעותדים עליו כי מדת הדי יקטרג על מעשיקם באופן כי פוא עתלו בוניו בו כי לא לעותדים עליו כי מדת הדין יקטרג על מעשיקם באופן כי פוא עתלו בוניו בו כי לא

היה היום והעמדה מצד מעשי הם המקולקלים ועתה במד' חסדיו מאריך אפו עליה' וים קיום הלח זה דבר כולל לכללו'כריח' העול' וגם בדרך פרם לכל עיר ועיר מדיג' ומדינ' אם ה'לא ישמור עיר שוא שקד שומר והענין הוא שהקב"ה דן כל העולם כולו דרך כלל וחח"כ דרך פרט כל עיר ועיר ובמדת חסדיו כוכם חת כעסו וישמיר עיר במעטרגע עד יעבו זעם: או יאמר אם ה' לא ישמור עיר על כל העול' שנקר' עיר כמו שאו"ל במדרש קהל אגל עיר קטנ' זה העול ושיעור הכתוב כי גם אחרי שנברא זככל במדה"ר ג"כ אם ה' לא ישמור אותו במד' רחמי בכל עת ועת היה חוזר לתוהו מפני מדת הדין וא"כ כיון שחשדיו ורחמיו על כל מעשיו לכל העול' כולו בכבודו א"כ שוח לכם משכימי קום חוכלי לחם העלבי' ר"ל בעמל ויגיע' שיעירו בכוק' בבוק' לח לעסוק בתור' אכל לעמל עחל' הביטחי' אל חילם וכוחם ליגע להעשיר והם תועים ולשוח הם רועי' כי השי"ת הון חת העול' כולו מוריש ומעשי' משפיל אף מרומ'וזרוע' לח הושיע למו הלחכל מי שישיבו בעמל כן יחן לידידו שיל בלח עמל ויגיע יחן לידידו שיכה פירש"י לחותו שכודד שיכ'תעיכיו לעסיק בתור'יאו יחתר כן יתן לידידו שיכ'על שלת׳ כמו שחת׳ ויקר׳ חת שמו ידידיה ר"ל כי כן יתן החכמ׳ לידידו בעוד שהיה ישן ובשכתו וחלומו כיתכ' לו החכמ' אשר בא חליו החלהי' בחלו בחזיון ליל' ויחמ' לו שחל מה אחן לך י או קרוב לזה לידירו שינ' הוא שלמ' שנקר' ידידי ולפי שבימי שלמ היה בתיה'שלו'מפחד משודדי לילה ואין מחריד לכן יאמ'כי מה שיועילו השומרי' הסובבי' בעיר וחינם ישנים לשלו' העיר כן יתן לידידו והוח ישן ויחענג על רוב שלום: הנה נחל' ה' הם ישראל שנקראו בני' למקו' והם נחלת ה' כי כל הפומו' חחת השרי מעלה יושבי' משא"כ ישראל כי יעקב בחר לו יה שהשר שלהם הוא הש"י בעלמוכד"א יפקב חבל כחלתו ובחיו' בכי' חפץ הקב"ה אשר הם שכר פרי הבטן שבט יששכר שהיו עיסקי תור' ונקראו שכר פרי הבטן כדכתי' אלי תבא כי שכר שברתיך וע"כ נקר'יששכר כי הם היו יודעי בינ' ועושי' מלחמ' במלחמתה של הורה כחלים ביד גבור וגו':

בל ירא ה' וגו' כודע שיש יראה פכימי' שהי' ירא' מאהב' ויש יראה חיצוכי' שחינה מאהב' ויאמ' דרך כלל אשרי כל ירא ה' מאיז' אופן שיהיה כי מחוך שלא לשמה בא לשמ' אמכ' יותר הוא אותו שאינו עבודתו מפאת יראת העונש זולת מנד שחפנו ורכוכו הוא להיו' הולך בדרכיו לא לסב' אחר' י או יאמר כענין שאו"ל כל שירא'מטאו קודמ׳ לחכמתו חכמתו מתקיימ׳ וכאמרו סר מרע ואח"כ ועשה טוב לכן יאמר אשרי כל ירא ה' ההולך בדרכיו ר"ל כי בחחיל' הוא ירא ה' וחרד על דבריו לבל יחטה לו באח"כ הולך בדרכיו לעשות מלותיו חוקיו ומשפטיו י או ירלה ההולך בדרכיו מה הוא רחו' אף אתה רחו'וכו' . או ירלה כי להיות אפש'שהיר'וחרד והיה מפא'שקלקל דרכיו ולכן הוא ירא מהש' שלא יענישכו אמכ'אשרי היר'מיי'עם היותו הולך בדרכיו של הש"י ומקיים' מלוחיו עכ"ז לח יחבה' כמעשיו אכל חדרבה יהיה ירא וחרד . או ירצ' אשרי כל ירא ה' והאושר הוא שוכ' להיו'הולך בדרביו של הקב"ה ואין אושר גדול מזה כי דיו לעבד להיו' כרבו : יגיע כפיך כי תחכל הו'ל חיזה עשיר השמח בחלקו שכ'יגיע כפיך כי תחכל וגו' ר"ל שישמח מן החלק שלו ולח יעזוב לחחרים חילו כי יש חדם שיחן לו האל עושר ונכסי'ולה ישלישני לחכול ממכו כי איש נכרי יחכלכו לפי'יחמ' יביע כפיך כי תאכל ר'ל כאשר תוכה לאכול יגיע כפיך ולא תהיה מאותם שעובו לאחרים חילם תשריך וטוב לך ר"ל תהיה תאושר בחשר לא תהי' להוט הדב' אחר קנייני העול' וטוב לך ר'ל שיהי הטוב לך לכדך וזר לא יקרב אא אתה ואין לזרים אחך: או יאמ' כמ"שול בת' פסחים א"ר ינחק כל הנהנה מס צוד הרשות לסוף גולה שנו רבוחינו כל המרב' סעודתו בכל מקו' לסוף מחריב את ביתו ומאלמן את אסתו ומיית את בניו וחלמודו משתכח ומחלוקות רבות בחים עליו ודבריו חינם נשמעי' ומחלל ש ש ושם הביו ושם רבו וגורם שם רע לו ולבכיו ולבני בניו עד סוף כל הדורו׳ . ועל זה יהמר יניע כפיך כי תאכל ולא תהנה מסע דת רשות וגם כי תאכל אתה לבדך לא תאכל כי אם יגיע כפיך בלי הרבות בסעודות רשות אז תהיה מאושר בפי הכל הפוך הנהנה מסעודת רשות גורם שם רע לו ולכל משפחתו וזה חשריך וטוב לך שיהה הכל מחשרי'ומשבחי' אותך ולפי שחתרו על הנהנה מסעודות רשות שתלמודו משתכח לכן יחמר על זה וטוב לך אין טוב חלא תורה י ולפי שאמרו על הנהנה מסעוד רשות מחריב אח ביתו ומחלמן את אשתו לכן יאמר על זה חשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך ולפי שאמרו שמייתם את בניו ויהיו סמוכי' על שולחן אחרים לכן יאמר על זה בניך כשתילי זתים סביב לשולחנך . ויאמר עוד אשר מרוב הטובה שיהיה לו עד שכל ירח ה' יברכוהו בו בענין כך יברך ישראל זגו' וזה אומרו כי כן יבורך גבר ירא ה' ולפי שהמרו כל הנהל' מסעודת רשות לסיף גולה שנ' עתה יגלו בראש גולים לכן זה השל'יבורך בהפך ממנו והוא שיוכה לראות הגאולה וסוב ירושלם והוא אומרו יברכך ה' מליון וראה בסוב ירושלם . ולפי שאמרו כל הנהנה מסעודת הרשות מחלוקות רבות באות עליו לכן יחמר על זה כי לח לבד יבח שלום יכוח על רחשו חלח בזכותו יהיה שלום על כל

ישראל והוא שסיים שלום על ישראל:

כס יה כי כל זמן שישראל בגלות אין השם שלם והענין הוא כמו שאז"ל אצל כי יד על

כס יה כי כל זמן שישראל בגלות אין השם שלם ואין הכסא שלום לכן יאמר כי

בעת שקלן עבוח רשעים אז יהיה שם ה' לדיק ר"ל שלם . או נפרש על גבי חרשו

חרשים וגו ה' לדיק לפי שחייב כל אדם על כל גזירה שבאה עליו להלדיק את הדין

מרשים וגו ה' לדיק לפי שחייב כל אדם על כל גזירה שבאה עליו להלדיק את הדין

לפי אחר שאחר רבות לררוני וגו' על גבי חרשו וגו' אחר ה' לדיק כי מלדיקי 'הנחנו

לפי אחר שאחר רבות לררוני וגו' על גבי חרשו וגו' אחר ה' לדיק כי מלדיקי 'הנחנו החריכו

את הדין ונאמין כי כל דעבדי מן שחי לפב כי ע"י יסורין הלל חשר על גבינו האריכו

למעניקם הכותיי ע"י כך קלץ הש"י עבות רשעים הרי שהייסורין היה לכו לשובה :

ממעמקים קראתיך ה' וגומר אז"ל במדרש ש"ע מזמור מ"ד מתרו ישראל לפני

הקב"ה רבש"ע אימתי את גוהלני א"ל לכשתרדו לירידה התחתונה

הקב"ה רבש"ע הימתי חת גוהנכי זו כל מדו חדו בני קרח אותה שעה אני גואל אתכם של ונקבלו בני יהודה ובני ישראל יחדו אמרו בני קרח בירידה החחתונה אנחנו כד"א כי שחה לעפר נפשנו מה כתיב אחריו קומה עזרתה בירידה החחתונה אנחנו כד"א כי שחה לעפר נפשנו מה כתיב אחריו קומה עזרתה לנו ע"כ לכן יאמר כיון שאנו בתכלית הירידה כי ממעמקים ומתכלית היריד והעמק קראתיך לכן ראוי שתענני ושמעה בקילי וגו' שמעה בקוליכי הקול והתפלה שלי ולי נתנה הקול קול יעקב ע"ב תהי' אזנך קשבות לקול תחנוני יחל ישראל אל ה' מעולם ועד עולם או כפרש יחל ישראל אל ה' ר'לכי ישראל יחל אל הש"י וחסד ה' מעולם ועד עולם או נפרש יחל ישראל אל ה' ר'לכי ישראל יחל אל הש"י בעלמו ולא ע"י מלאך והתועלת הנמשך מזה הוא כי עם ה' החסד ר'לכי הוא ית' בדיו הוא לעשות עמה חסד ועשה כרלונו והגדיל ומי יאמר לומה תעש'אבל המלאכי' לא יובלו לעשות יותר מאשר נלטוו כמ"ש כי לא ישא לפשעיכם או ירצה יחל ישראל לא יוב'ו לישר אות ישראל בעלמו לא כגאולת הקודמים שהיו על אני מדי אדם ע"כ היה אתריה שעבוד לא כן גאולה זו הוא יפדה את ישראל:

שיר המעלות וגו' לא גבה לבי וגו' להיות אשר גאות אדם תשפילנו כי בחותו היא השפלתו ושפלותו היא יקר תפארת גדולחו לכן יאמר שיר המעלו לדוד ה'לא גבה לבי כלומר כי אלו הם המעלות אמיתיות אשר לדוד היותו מעמיק עלמו בעומק השפלות י ולפי שבמזמור הקודם בעד כל קהל ישרא ממעמקים קראהי ה' המר ג'כ עליו עתה היותו משפיל עלמו ויושב במעמקים ובלתי מתגרה ולהיות באפשר שיהי' האדם עניו ושפל רוח בע"כ אם דל הוא ואין ידו משגח כח ויכול' להתגחו' לכן אמר כי לא כן הוא עמו אלא שהיה לו עושר ונכסים וכבוד ומה שלא הלכתי בגדולות ונפלאות הוא ממוני מלד טוב בחירתי או נפרש ה' לא לבי וגו' יש אדם גבה עינים יגבה לבב בחושבו כי אין כמוהו בכל הארץ חכם לבב ואמיץ כח ויש אדם כי כבר הו'מכיר חסרולו ופחיתות ערכו ביכו לבין עלמו אח כי לעיכי העם ילך בגחוה בגדולות ונפלח ת יימכו כדי שיחשבוהו לחדם חושב וירוממוהו בקהל עם ובמושב זקני יושיבוהו כנגד הרלפון אמר לא גבה לבי וגו'ר'ל לא גבה לבי ביני לכין עצמי ולא רמו פיני ועל זה אמ'הנביא הוי חכמים בעיניהם וכגד פניהם לבונים וכנגד השנית אמר ולא הלכתי בגדולו נגד העם כדי שיתשבני את רגלי רגל ישר' במהלכי במשתי ומחני ותחר שחמר שולל הגתוה ממכו אמר אם לה שויתי וגו" לפי שהז"ל בשמתה מהן דהית ביה ובשמהה מהן דלית ביה כי צורבת מרבנן לריך שיהיה בו ת'כשמיני שבשמיני ובפרט למלך שכמיתו שהז"ל חלל שום חשים עליך חלך שתהא אימתו עליך לכן יאמר שלא שלל ממכו הגאוה מכל וכל שח בקו המיצוע וזהו מלח שויתי ר"ל הלד השוה משתי הקלוות ולח הי' מתכיון לח למעל ולח למטה אח בקו החחלעי חמר עוד ודוממתי נפשי כגמול עלי חמו כגמול עלי כפשי לפי שיש באדם נפש הבהמית ונפש החיונית כנגד נפש הבהמית אמר ודוממתי כפשי כבמול עלי אמו כי הוא בידו לריך להכניע ולדו'איתו כמו הגמול על אמו וכנגד כפש החיוכית שהוא חיכו לריך להיישירה כי היא מעלמה הית' עלי כבמול שהיכ'נהכית מן החומר כמו שהגמול בלתי נהנתי מהמה או יאמר על הנפש הבהמית עלמ' והכוונ' כי לפי שהתחיל להישיר' עד שהועבעה בה היושר והיא גם היא נהיח'כגנויל עליו ולכן חחר שאחר שהרגיל בנפשו היושר עד שנהפך בה לעבע שני יאח' ח"כ יחל ישרא שהם הלדיקים והחסידי' הנקרחים בשם ישרא יחלוויקוו אל ה'מעחה ועד עולם ויהי' להם תוחלה וחקיה בש"י ולה ירחושמה יגרום החטה כיון שהוטבע בהם היושר לטבע שני

וכמו שחז"ל ולדיק גמור אין עבירה באה לידו ע"י שהוטבע בהם היושר . זכור ה' לדוד אז"ל על מזמיר שיר תכוכת הכי' לדוד וכי דוד בנאו והלא שלמ בנאו שא ע"י שנתן נפשו עליה נקראת על שמו וז"ם זכור ה' לדוד שיהי' נקרא בנין הבית על שמו ע"י כל עכותו שנחן נפשי עליה וכמפורש במזמור זה : שם הצמיח קרן לדוד כמ"ש ז"ל דוד שנמשח בקרן נמשכ' מלכותו והמשיחיהיה כמין כור כמ"שא"ל במס" הוריות וו'ם שם חלמית קרן לדוד שירים קרן משיחו ועליו יציץ כזרו זה שמן המשחם שנחשת בה כמין כזר או ירצה ועליו יצין כזרו שכל הראוי למלכות היה הכתר הולמתו: הנה מה טוב וגו' להיות שיש דבר שהוח טוב אך אין כו נעימות וערבות כדמיון המשקה הנחן לחולה שהוא טוב לרפאוחו אך אינכו נעים וערוב לחכו י ויש דבר שהוא כעים וערב וחיך יטעם לאוכלו ומתק שפתים · אך הוא מזיק לבריאו האד' כגון רבוי פירות החילן הרטובים וכדומה לפיכך יחמר כי זה הדבר ימלח בו השתי שלימיות אם כטוביות שלו ואם כנעימות שלו והוה אומרו מה טוב ומה נעים : ובהיות הטוב בתכלית הטוביות ובענין הנעימית בתכלית הנעימות לפיכך לא אמר מה טוב וכעים אח מה טוב ומה נעים כלו' לענין הטוב מה טיבולעניין הנעימו' מה נעים ואם היה אומר מה טוב ונעים היה נראה שלא היה משבח אותו זולת מלד כי שחי השלימיו' לדקו יחדו לא מלד שכל א' וא' הוא בתכלית ההחרון שלם וטוב שבת אתי' גם יחד ר"ל כי כמו שהם אחים בהולדה למשפחות 'לבית אבותם שיהיו גם יחד בענין האחדו בלב א' באחוה שלא ינהג שררה זה על זה ועם היות שבהכרח א' גדול מחבירו בשני' עכ"ז לא ינהגו שררה זה על זה אא יהיה שבתם וקימתם גם יחד באהבה ואחו'שלו'וריעו' : כשמן הטוב עתה יבא דוגמת שכיהם יחד טוב וכעי' ושבת אתי' וגו' ואמר כשמן הטוב להיות כי כשהיו מושחין אותו בשתן המשחה תחילה היו מליקין על ראשו ואח"כ כיחנין לו בין ריסי עיכיו כדחי׳ במס׳ הוריות עכשיו לח ידתה אותו חל השמן שהיו נותני׳ בין ריסי עיניו אח כשמן הטוב שהיו מציקין על הרחש לפי שבו ימצאו השני דברים הטוב והנעים הסוב במה שהוא טוב מלד קדופתו קדופת שמן המשחה והנעימו' מלד שהיה יורד על הזקן שהיה נעשה לו שם כמין שני טפי מרגליות כדאי' בהוריות ואין כעימו' בדול מזה נמצח כי כנגד תכלי׳ הטוב חמר כשמן הטוב על הרחש וכנגד הנעימו 'חמר יורד על הזקן ומה שכפל באומרו יורד על הזקן זקן אהרן הוא כי אם יאמר יורד על הזָקן אהרן במצא היותו בלתי מזכיר זולת משיח הכהן בשמן המשח' ולפי כי גם מלכו"

בית דוד טעון משיחה לפי 'אמר סת 'כשמן הטוב יורד על הזקן ואח"כ מפרט זקן אהרן

לפי שיאמר על אהרן ומשה שכת אחים גם יחד שיורד ע"פ מדוחיו הם מדות טיבות

שהיו בו שלח כתקנה בחחיו הע"פ שהי',נדול ממכו בשנים חלה ורחך ושמח בלבו לכך

זכה לימשח לכהן בשמן המשחה : כי שם צוה ולח חמר כי שם נתן הברכ'ר'ל כי בשחר

העולם נותן הברכה ע"י שליח על יד השרים חמנם בהר ליון שהוא א"י לא נתנה ע"י

שליח של צוה את הברכה עלמה לחול שם הוא בעלמו ולא ע"י שליח ולפיכך ימל' שם

בציון חיים עד העולם כי כמו שהוא נלחיי וקיים כך יהיה שם החיים עד העול' לפי כי

בוא ית' בעלמו מנהיג אותו כי בחר ה' בליון אוה למושב לו : **הנה** ברכו את ה' להיות כי ברב עם הדרת מלך לכן אמר ברכו את ה'כל עבדי ה' ר"ל כולם יחדיו ולא כל אחד לבדו ולפי שאין הקב"ה חפץ בקילוסן של רשעי' 🛝 לפיכן אחר ברכו את ה'כל עבדי ה' עבדי ה' דווקא ואפשר שאמר עבדי ה'על הבעלי תשובה כי אחר שעושין תשובה נקראי' עבדים כמו שאו"ל ועל הלדיקים גמוריי אמר העומדי'בבית ה' בלילות קראם העומדי'בבית ה' ר"ל כי תמיד עמדו על משמרת' ולח פסקו אלא עמדו תמיד בבית ה' כי ענין ההעמדה נשמעת על ההתמדה ואמר בלילות על הגליות שנמשלה ללילה . והקדים הכתוב הבעלי תשובה לפי כי במקום שב"ת עומדים הין לדיקים גמורים יכולין לעמוד בחופן שהם במעלה יוחר גבוהה וראוי שיקדים לברך את ה' . שאו ידיכם קודש וגו' לפי שיש אנשים מהללי' ומברכים את השם בשפה ברורה ורגליהם לא רגל ישרה וכפיהם כגואלו בעושק ובגזל ובולע ברך נאץ ה' לכן יאמר שאו ידיכם קדש וברכו את ה' כלו' תקדשו ותטהרו ידיכ' מכל דבר רע בתחילה ואח"כ ברכו את ה': יברכך ה' מליון וגו' כדאי במדרש ויקרא רבה א"ר לויכל פעולות טובות ונחמות שעתיד הקב"ה ליתן לישרא אינט אלא מציון' וו"ם יברכך ה' מליון ששם מקור הטובות והטע' עושה שמים וחרץ כי משם עשה הש"י שמי" וארץ כי כל העולם כולו מציון כברא . וכשיחדש הקב"ה עולמו מציון הוא מחדשו שכי נכון יהיה הר בית ה'בבי"ח:

נה (*.*) זז